P. 1. 1. 285

1.1.285

DE INCONSTANTIA IN JUDICIIS TRACTATUS

FRANCISCI TIT. S. PRAXEDIS S.R.E. PRESBYTERI CARDINALIS ALBITII

IN QVO

Agitur, quando Judicibus liceat inconſtantibus eſſe in Judiciis proferendis: Et quando perſonis ad ipſorum Judicium imperium, vel uti Actoribus, vel uti reis, vel tanquam tertiis, vel tanquam teſtibus, vel quomodocumq; accedentibus permittatur variare in actionibus, probationibus, exceptionibus, & appellationibus proponendis, ac in atteſtationibus edendis. Aliæque pertractantur quæſtiones in re hac uſufrequentes.

1.1.285

ADDITIS DECISIONIBUS

S. Rotæ Romanæ, præſertim recentiſſimis, nullibi antea impreſſis.

Et coronidis, ſeu Appendicis loco Reſponſum

R. P. D. MARCELLI SEVEROLI Signaturæ Juſtitiæ Votantis &c.

IN CAVSA FLORENTINA LEGITIMÆ

Inter Illuſtriſs. DD. Fratres Marchiones de Ferroniis.

ROMÆ M.DC.XCVIII.

Sumptibus Franciſci Antonij Gallerij ad ſignum Nauis.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur:

Si videbitur Reuerendiſſimo P. Mag.Sac.Palatij Apoſtolici.

Sperellus Epiſc. Interamnen. Viceſg.

Imprimatur,

Fr. Ioſeph Maria Berti Sac. Theolog. Mag. ac Reuerendiſs. P. Fr. Paulini Bernardinij Sac. Pal. Apoſt. Mag. Soc. Ord. Præd.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. PRINCIPI

D. BENEDICTO

S.R.E. DIACONO CARDINALI

PAMPHILIO

FELICITATEM.

QUANTUM ætate ſua FRANCISCVS CARDINALIS ALBITIUS facundia, & forenſi Diſciplina in Urbe floruerit, cum multa EMINENTISSIME PRINCEPS ipſius monumenta, & facta declarant, tum potiſſimum eximia dignitas ei ab INNOCENTIO X Patruo magno tuo tributa. Qui Pontifex ob rerum humanarum peritiam, & multiplicem ſcientiam longo ſtudio, & publicorum negotiorum uſu collectam in optione perſonarum non aliorum teſtimoniis, ſed quod plurimum Reipublicæ intereſt ſuapte

cogni-

cognitione,ac proprio iudicio ducebatur. Huius cum multa Cardinalis ſcripta privatim per manus hominũ ſerantur, oblatus eſt nobis iſte De inconstantia in Jure tractatus ſane perutilis, quem tui ſub auſpicio nominis edimus; ut cujus merita Patruus tuus Magnus extulit, eiuſdem tu ſcripta complectaris, & majorum tuorum in iis tueare Judicium. Præſertim quia non hæreditario tantum, ſed proprio etiam jure ad horum ſcriptorum tutelam vocaris; quippe qui ejuſdem ſocietate laudis, immo, & longe ſplendidiorum gloria doctrinarum, qua omnium conſenſu celebraris, dignus ſis cujus in manibus non unius tantum Scriptoris opera, ſed omnis rei literariæ Dignitas deponatur. Hanc enim præ ceteris familia veſtra laudem optimo Jure ſibi vindicat, quod gloria maiorum non ad inanem ferociam, ſtolidumque faſtum, ſed ad nobilium imitationem facinorum, atque ad incitamentum Virtutis utatur. Hinc doctrina, & pietas inter vos quaſi domeſticum familiæ decus enutritur, & in ramos ab radice funditur. Quo fit ut ſumma virtus, quæ in te atque in fratre tuo excelſi animi viro emicat, ad illius filios adoleſcentes lectiſſimos adeo uberrime permanarit, ut cum litteris, & humanitate atque modeſtia ſint univerſæ juventutis exemplum, grauitate morum, & ſenili prope prudentia naturæ curſum, atque annorum beneficium anteuertant. Vale.

Humill. & addictiſs. Ser.
Franciſcus Antonius Gallerus.

L E G E N T I.

POST *lauream Doctoratus aſſumptam in celeberrima Bononiæ Vniuerſitate, & poſt collatum munus publici Profeſſoris tam Pontificij, quàm Cæſarei iuris in Patrio Gymnaſio, ſubijs in animum aliquod opus aggredi, quo memoria nominis mei poſteris emandaretur: Incidi in Tractatulum Guidonis Papæ, cui titulus,* In quibus caſibus de iure ſit locus pœnitentiæ, & in quibus non, & qualiter, & quando admitti debeat: *Sed materiam, quæ in immenſum opus excreſcere debuerat, doctus ille vir vna, vel altera pagina abſoluit, de quo certè miratus ſum. Ad manus meas poſtea peruenit alter Tractatus Ioannis Baptiſtæ Coſtæ Ticinenſis, inſcriptus,* De re integra, nempe, Re integra, quid liceat, vel non. *Doctiſſimus Auctor licet per plures diſtinctiones diffuſius materiam tractauerit, omnia tamen non eſt complexus, quæ maxima etiam cum difficultate complecti poſſunt. Statui ergo illam latius aggredi, & ſub titulo DE INCONSTANTIA IN IVRE ADMITTENDA, VEL NON, ſtudioſis Legalis Philoſophiæ patefacere, & quæ ſparſim à Doctoribus tractata ſunt, in vnum colligere, partiendo Opus in quinque Tractatus, quorum primus eſſet* de Inconſtantia in Iudicijs. *Secundus* de Inconſtantia in Contractibus. *Tertius* de Inconſtantia in vltimis voluntatibus. *Quartus* de Inconſtantia in Clericis, Monachis, Regularibus, atque Monialibus. *Et quintus* de Inconſtantia hominum circa virtutes Fidei, Spei, & Charitatis, earumque actus. *Sed cum conſtans in labore eſſe debuiſſem, inconſtans perſæpè manus ab eo retraxi; tum ob curam rerum domeſticarum, tum ob munus publici Profeſſoris, & Aduocationis frequenter impeditus: Dilectiſſima poſtea vxore orbatus Romam petij, vt anno Iubilæi milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quinto Indulgentijs fruerer. Vix in Curia pedem fixi, cum à ſ. mem. Vrbano Octauo, qui affinitatem cum familia Albitiorum palam profitebatur, Neapolim miſſus, ibi Magiſtratu Auditoris Nunciaturæ Apoſtolicæ functus ſum, primò ſub Laurentio Tramallo Internuntio; ſecundò ſub Epiſcopo Caſertano; tertiò ſub Cæſare Montio Nobili Mediolanenſi, qui ad Regem Catholicum Nuncius Extraordinarius miſſus, voluit me comitem, vt in arduo illo negocio pacis Caſalenſis illi adiumento eſſem. Varijs ergo occupationibus diſtractus inconſtans opus iam ceptum dimiſi, quæ inconſtantia eò magis creuit, quando Montius fuit in Patriarcham Antiochenum electus, & Ioanni Baptiſtæ Pamphilio Nuncio Ordinario apud Regem Catholicum ad Purpuram euecto ſuffectus, nam onus Datariæ, & Fiſcalatus Nunciaturæ mihi demandatum fuit. Aucta fuit inconſtantia, dum ad munus Auditoris Generalis præfatæ Nunciaturæ electus fui; magnis enim laboribus preſſus, non ſuberat animus opus aggreſſum perficere. A Legatione Hiſpanica cum Cæſare Montio in Purpuratorum Collegium, cooptato, Romam reuerſus, arduum Aſſeſſoris Supremæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis onus mihi commiſſum fuit; ſed vix annum eo in munere conſumaui, cum ſ. m. Vrbanus Octauus me, vt inſeruirem Eminentiſſimo, & Reuerendiſſimo Cardinali Martio Ginnetto ad Reges, & Principes pro ineunda Pace generali Legato de latere miſſo, deputauit, quocum Coloniam acceſſi, vbi per tempus quindecim menſium moram traxi, dum aeris intemperie, & alijs de cauſis ad Vrbem regredi coactus fui. Cura Aſſeſſoratus per me iterum adepta (loco enim mei donec abeſſem R. P. D. Buccabella Rotæ Auditor inſeruiuerat) incredibile eſt quantum in ea inſudauerim, additis etiam Congregationibus extraordinarijs, præſertim in quibus agebantur negotia Regnorum Hiſpaniæ; inter quæ arduiſſimum fuit illud expulſionis à Regno Portugalliæ R. P. D. Caſtraſani in eo Collectoris Apoſtolici. E viuis interim R. P. D. Franciſco Ingolo ſublato, à Secretis Sacræ Congregationis de Propaganda fide pro interim in locum illius ſuffectus fui, & per aliquot menſes mirabiliter vtroque in munere inſudaui, ſuperadditis etiam laboribus, quos in corrigendis Sacræ Pœnitentiariæ expeditionibus (illius enim Sacri Tribunalis Corrector eram) impendere debueram, itaut nec hora ferè comedendi ſuppeteret. Tranſactis octo circiter annis agitatum eſt in Sacra Congregatione Sancti Officij negocium illud Laminarum Granatenſium adeò accuratè, & diligenter, vt tribus diebus ſingulæ hebdomadæ apud Eminentiſſimum Cardinalem Spadam, eo autem impedito, vel apud Cardinalem de la Cueua, vel Cardinalem de Lugo, Congregationes haberentur, & integrum decennium in huiuſmodi laboribus conſumpſi; ſed huic negocio S. D. N. Innocentius X. finem dedit per ſuum Breue datum die 6. Martij 1682. Acceſſit poſtremò peruerſa Ianſeniſtarum hæreſis, ad quam profligandam toto animo incubui, & ea diligentia, quæ par erat negocio, quod nedum Galliam, & Belgium, ſed vniuerſalem Eccleſiam Catholicam, non dicam, euertere; quia portæ Inferi aduerſus illam non præualebunt, ſed magna ex parte labefactare poterat. Aſſi, inſudaui, ſed non irrito conatu; Spiritus Sanctus enim, qui Summis Pontificibus in materia fidei ſemper aſſiſtit, adſtitit peculiariter glorioſæ memoriæ Innocentio Decimo, itaut afflante Aura Diuina ſuo Diplomate illam profligauerit, & euerterit Bone Deus, quot artes, quot calumniæ, quot mendacia, quæ falſitates non fuerunt à Ianſeniſtis inuentæ, vt Sedem Apoſtolicam à deciſione quinque Propoſitionum hæreticalium ex libro Auguſtini Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis excerptarum,*

retraherent ? Sed Deus Optimus Maximus eorum machinamenta, fraudes, & aſtutias deluſit, & quamuis adhuc ſubdolis inuentionibus tentent ab obedientia Conſtitutionum Apoſtolicarum ſe ſubtrahere; Rex tamen Chriſtianiſſimus Ludouicus Decimusquartus ea, qua pollet pietate malitiam euertet, & duritiem mentium franget. Neceſſitate horum compulſus ad inconſtantiam in meo opere me conuerti: fauente tamen Deo, benignitate Innocentij Decimi ſupremi mei Benefactoris, ad Purpuram euectus, paulisper quietaui, & manum ad opus denuò porrexi, itaut Tractatum iſtum ſic ad finem perductum ſtatuerim typis euulgare.

Hæc non ad iactantiam, ſed ad veras cauſas meæ inconſtantiæ, demùm conſtantiæ explicare volui, vt ſi aliquod imperfectum, vel incomptum, vel tandem errores in Opere inueneris tua humanitate excuſes. Et ſi quæ à me congeſta ſunt, ex alijs Auctoribus tranſcripſerim, ne mireris, non enim tantæ eruditionis Ego ſum, vt quæ à ſolo penu meo prodeunt, auctoritatem apud indigenas, & exteros ſibi conciliare valeant; ſed ſatis mihi gloria erit ſi ea omnia ad methodum vberiorem redigam, & quæ ab eiſdem Auctoribus ſparſim tradita ſunt, in vnum colligam, & ſub oculis ponam. Proteſtor me ſtylo Iuriſtarum puro, & ſimplici, non verò politiori, & elegantiori ea exaraſſe; vnde ſi fortaſſe in Barbariſmos incidas, calamo meo parce, qui non ad fucum verborum, ſed ad ſubſtantiam materiæ intentus fuit. Vale.

APPROBATIO.

DOctiſſimas *de Iudiciorum Inconſtantia Diſſertationes*, ab Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Albitio exaratas, ſumma cum animi iucunditate, requiſitus à Reuerendiſſimo Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtro, perlegi, nec quicquam in ijs offendi, quod ſanæ doctrinæ aduerſetur. Eas itaque publica luce digniſſimas exiſtimo, ad religioſiſſimorum Iudicum immortale documentum, vt conſtantem cuique ſuum reddendi voluntatem perpetuò ſeruent, Eminentiſſimum Authorem imitantes, qui præſtantiſſimis ſumma cum laude muneribus perfunctus, conſtanti ſtudio, atque labore de iuriſprudentia non minus, quàm de iuſtitia, & religione optimè meruit: & præcipuè ſumma in iudicando, & in aſſerendis Sedis Apoſtolicæ iuribus conſtantia, cuius perennem poſteris normam exhibuit in ſuo elaboratiſſimo opere. Ita propterea in ſincerum veritatis teſtimonium cenſeo.

Ego Proſper Bottinius Archiepiſc. Myren.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſ. Patri Magiſtro S. Palatij Apoſtol.

I. de Angelis Archiep. Vrbin. Vicesger.

IMPRIMATVR,

Fr. Dominicus Maria Puteobonellus Ordinis Prædicatorum Sacri Apoſtolici Palatij Magiſter.

INDEX ARGVMENTORVM.

Quæſtio I.

AN, & quando impetrans Commiſſionem, ſiue Reſcriptum ad lites, poſſit inconſtans eidem Commiſſioni, ſiue Reſcripto renunciare.

Quæſtio II.

An Actor, qui Aduerſarium citare fecit abſque libelli oblatione, poſſit inconſtans in iudicio non comparere.

Quæſtio III.

Quid ſi Actor vnà cum citatione porrexit libellum, an poſſit eſſe inconſtans, & in quibus caſibus.

Quæſtio IV.

Quid ſi Actor citauerit Reum ad certam cauſam, an poſſit inconſtans eum comparentem cogere, vt in alia reſpondeat: Et an ſi citauerit Reum coram vno Iudice, poſſit inconſtans pro eadem cauſa coram alio ipſum citare.

Quæſtio V.

Vtrum Iudex, qui citauit pro certa die, & hora ad faciendum actum, poſſit inconſtas extra illam diem, & horam actum agere.

Quæſtio VI.

Si Partes renunciauerint citationi, an inconſtantes aduerſus renunciationem hanc venire poſſint.

Quæſtio VII.

An Executor, qui in executione ſibi commiſſa Partem citauit, poſſit inconſtans non expectando citatum ad executionem procedere.

Quæſtio VIII.

An ille, qui vigore pacti poteſt auctoritate propria ingredi, & capere poſſeſſionem, ſi citata Parte adeat Iudicem, & ab eo petat licentiam capiendi poſſeſſionem, poſſit inconſtans ad viam extraiudicialem redire.

Quæſtio IX.

An in Procuratoribus licita, vel illicita ſit inconſtantia.

Quæſtio X.

An Procurator, qui alium ſubſtituit, poſſit inconſtans cauſam reaſſumere.

Quæſtio XI.

An Procurator, ſiue Aduocatus inconſtans poſſit alterius Partis, quæ fouet iuſtam cauſam, iura defendere. Et an Aduocatus in conſiliis priuatis poſſit modò pro vna, modò pro altera Parte conſulere: Et quænam Doctoris inconſtantis, & varij ſit attendenda opinio.

Quæſtio XII.

Quid in mandante, an poſſit mandatum reuocare, & in quibus caſibus.

Quæſtio XIII.

An licita ſit inconſtantia in Actionibus.

Quæſtio IV.

Quando licita ſit variatio in executiuis.

Quæſtio XV.

An qui intentauit iudicium ordinarium poſſit inconſtans conuolare ad executiuum.

Quæſtio XVI.

An liceat Actori inconſtanti tranſire à via executiua ad ordinariam. Et an Actor, qui intentauit petitorium, poſſit eo ſuſpenſo inconſtans tranſire ad poſſeſſorium. E quid è conuerſo.

Quæſtio XVII.

An is, qui renunciauit poſſeſſioni, poſſit inconſtans petere manutentionem, ſeu reintegrationem.

Quæſtio XVIII.

An detur inconſtantia, & variatio in Reo circa exceptiones.

Quæſtio XIX.

An licita ſit variatio Actori in libello, & quando Actor poſt litem conteſtatam poſſit inconſtans liti renunciare.

Quæſtio XX.

Quando Accuſator inconſtans poſſit ab accuſatione deſiſtere; Et an data deſiſtentia poſſit ad proſequendam accuſationem conuolare. Et quid in crimine adulterij.

Quæſtio XXI.

An is, qui fecerit pactum de litigando coram Iudice non ſuo, poſſit inconſtans ab eo recedere: Et quid ſi paciſcens eſſet Clericus?

Quæſtio XXII.

An qui promiſit ſoluere in vno loco ſuæ obligationi ſatisfacere inconſtans poſſit in alio loco.

Quæſtio XXIII.

An creditor, qui ceſſit actiones contra debitorem ſuum, poſſit eſſe inconſtans.

Quæſtio XXIV.

Quando in confeſſione iudiciali detur inconſtantia: Et an in confeſſione facta in poſitionibus tam ab Actore, quàm à Reo.

Quæſtio XXV.

An articulans poſſit eſſe inconſtans variando, vel etiam contrarios articulos producendo.

Quæſtio XXVI.

An licita ſit inconſtantia in confeſſione, quæ oritur ex inſtrumenti productione; & an producens poſſit productionem reuocare.

Quæſtio XXVII.

An detur inconſtantia in confeſſione emiſſa in precibus, itaut porrigens eam reuocare poſſit.

Quæſtio XXVIII.

Vtrum confeſſio facta in libello poſſit à confitente reuocari.

Quæſtio XXIX.

An reſpondens interrogationibus poſſit eſſe inconſtans, & reſponſionem reuocare.

Quæſtio XXX.

Vtrum confeſſio facta in iudicio criminali reuocari poſſit. Et quid de confeſſione emiſſa in tortura.

Quæſtio XXXI.

An Iudex, qui Reo promiſit impunitatem, ex qua promiſſione confeſſionem extorſit, inconſtans eſſe poſſit illi impunitatem poſtea denegando.

Quæſtio XXXII.

An ſtante Statuto minuente pœnam confitentibus; augente verò negantibus, is, qui primò negauit, & poſtea inconſtans fatetur, gaudeat priuilegio Statuti.

Quæſtio XXXIII.

An qui produxit Teſtes, vt examinentur, poſſit inconſtans pœnitere, illoſque examini ſubtrahere. Et ſi renunciauerit teſtium productioni, an adhuc eos producere poſſit, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, præſertim quoad defenſiones: Et an poſt concluſum in cauſa poſſint noui teſtes examinari.

Quæſtio XXXIV.

An in Teſtibus licita, vel illicita ſit inconſtantia, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & quid in cauſa hæreſis.

Quæſtio XXXV.

An Teſtes teſtamentarij poſſint inconſtantes dicere ſe non interfuiſſe teſtamento.

Quæſtio XXXVI.

An qui produxit Teſtes, poſſit inconſtans eos reprobare.

Quæſtio XXXVII.

De inconſtantia in Iudicibus tam Delegatis, quàm Ordinarijs; qua occaſione diſcutiuntur variæ, ac vtiles quæſtiones, quæ videri poſſunt in Summario; & præcipuè tractatur illa, an Iudex in conflictu opinionum, adhærere teneatur opinioni probabiliori.

Quæſtio XXXVIII.

Inconſtantia in appellatione iam interpoſita an, & quando admittatur.

Quæſtio XXXIX.

An ſi quis ante ſententiam promiſit non appellare, poſſit inconſtans hoc remedio vti: Et quid in ſententiis, ſeu laudis Arbitrorum, ſiue ſint illi electi voluntariè, ſiue ex neceſſitate Statuti: Et an iuramentum impedire poſſit reclamationem: Quid etiam in cauſis commiſſis *appellatione remota*?

Quæſtio XL.

An qui appellauit omiſſo medio poſſit inconſtans appellare ad ſuperiorem immediatum: & quando liceat appellare omiſſo medio. Et an appellans ad plures ſuperiores, vel alternatiuè, vel cumulatiuè, poſſit facta electione variare.

Quæſtio XLI.

An, & quando Iudex poſtquam detulit appellationi, poſſit inconſtans in cauſa ſe ingerere.

Quæſtio XLII.

An Princeps, qui conceſſit priuilegium, ne poſſit ad eum appellari, poſſit nihilominus inconſtans appellationem admittere.

Quæſtio XLIII.

An capto pignore in cauſam iudicati, creditor poſſit eo dimiſſo ad aliud inconſtans ſe conuertere: Et an in ſubhaſtatione, & deliberatione pignoris licita ſit inconſtantia, tam reſpectu ſubhaſtantis, quàm reſpectu offerentis; Et quid attenta læſione? Et an in locatione gabellarum.

PRAEFATIO.

SVMMARIVM.

1 *Inconſtantia quomodo hic accipienda.*
2 *Reprobatur inconſtantia, & laudatur perſeuerantia.*
3 *Inconſtantia vitium opponitur prudentia, & iſtitia.*
4 *Inconſtantia vocatur iniquitas, eſt legibus inimica, & doli mali plena.*
5 *Inconſtantia reprehenſibilis in Eccleſia an, & quando ſit, & num.* 46.
6 *Præſertim Romana.*
7 *Item in Summo Pontifice, & num.* 8. *ac* 47.
9 *Conſtantia qualis in Papa requiratur.*
10 *Papa varians præſumitur circumuentus.*
11 *Inconſtantia vitanda à Cardinalibus.*
12 *Ab Epiſcopis.*
13 *Ab omnibus Eccleſiaſticis.*
14 *Eccleſiaſtici debent eſſe conſtantes.*
15 *Inconſtantia damnanda in Imperatore an, & quando, & num.* 49.
16 *In Rege.*
17 *In omni Principe.*
18 *Princeps quantum debeat eſſe conſtans, & num.* 19.
20 *Princeps debet eſſe plenus Philoſophia.*
21 *Philoſophia exigit conſtantiam exactam.*
22 *Princeps aſſimilatur Deo, & dicitur Deus in terris.*
23 *Immutabilitas connumeratur inter attributa, & perfectiones Dei.*
24 *Inconſtantia damnanda in Senatu.*
25 *In Fiſco.*
26 *Fiſcus retractare nequit quod ſemel vendidit.*
27 *Iudices puniunt inconſtantiam.*
28 *Virtus conſtantia, & fortitudinis exigitur in Iudicibus.*
29. *Iudex grauis eſſe debet, & conſtans.*
30 *Aduocatus defenſionem ſemel ſuſceptam deſerere inconſtans non poteſt.*
31 *Iniuſtam tamen litem debet deſerere.*
32 *Aliàs peccat mortaliter.*
33 *Patrocinium improbæ cauſæ in ſcelere eſt.*
34 *Procurator mandatum ſuſceptum non poteſt inconſtans renunciare.*
35 *Inſtrumentum varium, & inconſtans ſuſpicionem falſitatis inuoluit.*
36 *Teſtis fidem adimit illius inconſtantia, & variatio.*
37 *Reſponſa variare, & vacillare turpe eſt.*
38 *Inconſtantia reprehenſibilis in omnibus hominibus.*
39 *Mulier fragilis conſilij, leuis inconſtans.*
40 *Inconſtantia damnanda in muliere.*
41 *Variatio, & inconſtantia multis in caſibus permittitur.*
42 *Conſilium mutare in melius ſapientis eſt.*
43 *Errorem per ſe ipſum corrigere melius eſt, quam ab alio corrigi.*
24 *Sapientis hominis eſt reuocare, quod malè loquitur.*
45 *Viri in Republica præſtantes permanere perpetuo debent in vna ſententia.*
48 *Sancti ſe ipſos aliquando correxere in melius.*
50 *Operis methodus.*

1 INCONSTANTIAM voco mutationem illam voluntatis, quæ quandoque illicita eſt, quandoque licita.

2 Licet enim regulariter variatio, & inconſtantia reprobetur, *l. in cauſa, verbo cæterum, ff. de Procurat. l.4. §. 1. l. penult. ff. de lege commiſſoria, cap. cum in multis, in fin. de reſcript. in 6. cap. quod ſemel placuit* 21. *cap. mutare* 33. *de reg. iur. in* 6. Bart. *in l. de rebus, ff. rer. amot.* Alex. *in l. ex toto, §. fin. de legat.* 1. Angel. *in §. is itaque,* in Gloſs. *in verb. aduertit inſtit. de iuſt. & iur.* Dec. *in l. nemo poteſt mutare* 75. *num.* 2. & ibi Cagnol, *num.* 12. *ff. de reg. iur.* Barboſ. *in d. cap. quod ſemel*, vbi ex Diuo Bernardo laudes perſeuerantiæ adducit, Felyn. *in cap. cum olim, de re iudicata, & in cap. præſentata, de teſtibus*, Clem. 1. *de renunciat.* Dauid Marot. *in l.* 168. *num.* 5. *de reg. iur.* Franciſcus de Petris *conſ.* 13. *nu.* 8. & eruditè in tractatu feſtiuarum lectionum, *cap.* 1. *ſub nu.* 6. *ver. conſtans inquam,* Themud. *deciſ.* 22. *num.* 20. *par.* 1. Magon. *deciſ. Florent.* 2. *num.* 11.

3 Eſt enim inconſtantia vitium, quod opponitur prudentiæ, S. Thomas 2. 2. *qu.* 5.

art. 5. Franciſcus Salernus conſ. 19. nu. 36.
opponiturque iuſtitiæ, de Petris d. conſ. 13.
num. 8. in fine.
4 Et ab Imperatore vocatur iniquitas in l.
ſi quis ius iurandum, C. de reb. credit. & ibi
Gloſs. in verb. iniquitatis, Roman. ſingul 42.
de Petris loco citato, & inimicam legibus,
& doli mali plenam dicit Bald. conſ. 327.
num. 4. lib. 1. Tuſcus litt. V, concl. 21. nu. 1.
Nouar. de elect. for. tom. 1. quæſt. 3. num. 2.
Thor. comp. deciſ. Neap. tom. 5. par. 3. ſect. 3.
verſ. variatio an competat Clerico, verſ. vltra
quod, Ricc. deciſ. Cur. Archiepiſc. Neap. 107.
num. 4. tom. 4.
5 Ideo primò reprehenſibilis eſt in Eccle-
ſia Dei, argum. cap. 1. de pactis, Durand. de
modo Generale Concilium celebrandi rub. 29.
Larath. conſ. 7. num. 18.
6 Præſertim in Eccleſia Romana, Du-
rand. loco citato.
7 Secundò reprehenſibilis eſt in Summo
Pontifice, Clem. cum illuſio de renunc. cap.
quidem, eod. tit. Bald. d. conſ. 327. num. 3.
8 lib. 1. Io. Andr. in cap. 1. de renunciat. in 6.
Decian. conſ. 25. num. 24. lib. 1. Pariſ. de
reſignat. lib. 9. quæſt. 25. num. 18. 19. & 20.
Mantua de Concil. nu. 188. Add. ad dec. 217.
num. 471. par. 9. recent. Gonzalez ad reg. 8.
gloſ. 9. §. 2. num. 31. & 32. vbi quod Papa
debet eſſe conſtans, & immobilis, ſicut
lapis angularis, & ſicut polus in cælo, &
vnum ſolum calamum; & vnam linguâm
9 habere, & non plures, Pariſ. de reſign. lib. 3.
quæſt. 18. nu. 92. cum alijs per dictum Gon-
zal. alleg. &c. & vltra eos R. P. D. Fagnan.
in cap. cum olim à num. 5. de ſent. & re iudic.
& in cap. conſult. de Cler. ægrot. à num. 57.
10 cum ſeqq. Ideo Papa variando præſumitur
circumuentus, cap. cum olim, de re indicata,
Zabarell. conſ. 136. & 142. num. 3. Tuſcus
d. concluſ. 21. num. 8. R. P. D. Fagnan. dicto
cap. cum olim à num. 10. de ſent. & re iudic.
vbi concluſionem ampliat, & declarat
multis modis.
11 Tertiò vitanda itidem eſt à Cardinali-
bus, Bald. l. 1. col. 4. C. de latin. libert. toll.
Pariſ. de reſignat. d. quæſt. 25. nu. 22. Man-
doſ. reg. 32. quæſt. 18. num. 3.
12 Quartò ab Epiſcopis, Felyn. in cap. cum
olim num. 5. ver. & dicit Rot. Pariſ. loco cit.
num. 22.
13 Quintò, & ab omnibus Eccleſiaſticis,
dicta Clem. cum illuſio, Io. Selua de beneficio.
quæſt. 14. num. 16. par. 2. cap. cum ita 22.
quæſt. 2. cap. ſuper his, de pœnis, Zabarell. di-
cta Clem. cum illuſio num. 2. & ibi Anchar.
num. 2. Felyn. d. cap. cum olim num. 5. Tuſ-
cus d. concl. 21. num. 1. Leoncill. deciſ. 54.
num. 24. Themud. deciſ. 103. num. 9. par. 2.
qui loquitur de Monialibus, Borgnin.
deciſ. 35. num. 54. par. 2. R. P. D. Fagnan.
in cap. cum olim numer. 4. de ſentent. & re
iudic.

14 Debent enim eſſe conſtantes, cap. irri-
ſor. de pœnit. diſt. 3. cap. inter dilectos, de ex-
ceſſ. Prælat. cap. 2. de elect. in 6. Zabarell.
dicta Clem. illuſio num. 2. Staffileus ſuper
comm. litterarum iuſtitiæ, verſ. poſt num. 66.
Mandoſ. regul. 34. quæſt. 28. num. 6. Pariſ.
de reſignat. lib. 1. quæſt. 13. numer. 6., &
lib. 6. quæſt. 1. num. 32. & lib. 11. quæſt. 2.
num. 30.
15 Sextò damnatur in Imperatore, Bald.
d. conſ. 327. lib. 1. Tuſc. d. concluſ. 21. nu. 10.
Decian. reſponſ. 25. num. 25. lib. 1.
16 Septimò, damnatur in Rege, Cutellius
ad leges Siculas Martini cap. 22. in 1. fol.
mihi 517.
17 Octauò damnatur in omni Principe,
l. 1. & 2. C. ne Fiſcus rem quam vendidit &c.
lib. 10. & ibi eruditiſſimus Amaya, Dec.
in reg. nemo poteſt mutare num. 3. de reg. iur.
Decian. d. reſp. 25. num. 26. Caſtill. de ter-
tiis Decimarum lib. 6. cap. 18. num. 38. Add.
ad deciſ. 217. num. 471. par. 9. recent. Bor-
gnin. deciſ. 35. num. 54. par. 2. Richter.
deciſ. 4. num. 22. Rot. deciſ. 33. num. 17. de
præben. in antiquis, Bellamer. deciſ. 742. nu. 9.
18 Principi enim conuenit illud ſemel locu-
tus eſt Deus, & quod ſcripſi, ſcripſi licet
virum iniquiſſimum habuerit Auctorem,
Cagnol. dicta reg. nemo poteſt mutare nu. 12.
Bellon. de poteſtate eorum, quæ fiunt incon-
tinenti &c. cap. 143. num. 1. ideo dicebat
Baldus in conſ. 277. lib. 3. quod Princeps
debet habere vnum calamum, & vnam
19 linguam, & non plures, quia ſcriptum
eſt: quæ procedunt de labijs meis, non fa-
ciam irrita, & debet eſſe immobilis ſi-
cut lapis angularis, & ſicut polus in cæ-
lo, quæ reaſſumpſit, Menoch. conſ. 282.
num. 38. lib. 3. Mandoſ. in reg. 4. quæſt. 7.
num. 7. Decius conſ. 197. in fine, & conſ. 488.
in fine, & conſ. 580. num. 5. & conſ. 689. col.
vlt. Decian. dicto conſ. 25. num. 25. vol. 1.
Add. ad dictam deciſ 217. num. 473. Marta
de iuriſd. par. 4. caſ. 52. num. 18. Boſſius de
Principe num. 18. & 19 cum alijs per Sal-
uianum de Oleua, & Souſa de foro Eccle-
ſiaſtico par. 1. quæſt. 13. num. 7. Richter. d.
deciſ. 4. num. 22. R. P. D. Fagnan. d. cap.
cum olim ſub num. 7. & cap. conſultationibus
de Cleric. ægrotan. num. 57. & 58.
20 Cum enim Philoſophiæ plenum debere
eſſe Principem iura decernunt, l. cum Syl-
lanian. C. ad Senat. Conſ. Syllan. in Philoſo-
21 pho exacta conſtantia exigitur, l. ſi quod
venditor, ff. de ædilit. edict. Franc. Salern.
conſ. 19. num. 36. lib. 1. Imò cum aſſimile-
22 tur Deo, & ſit Deus in terris, Ancharan.
conſ. 310. num. 3. Borell. ad Bellugam in ſpe-
culo Principum rub. 6. lit. D, in principio, De-
cian. d. conſ. 25. nu. 25. lib. 1. Peregr. conſ 4.
num. 10. lib. 4. Bellon. iun. conſ. 5. num. 122.
qui multos adducit, Adden. ad d. deciſ. 217.
num. 45. par. 9. recent. imitari Deum debet,

23 cui inter alia attributa, & perfectiones
conuenit immutabilitas, vt videbimus in
prima quæſtione alterius tractatus *de in-
conſtantia in fide*.
24 Nonò, damnatur in Senatu, qui loco
Principis eſt, vt de Senatu Mediolanen.
dicit Menoch. *dicto conſil.* 282. *num.* 37.
& 38.
25 Decimò, damnatur in Fiſco Principis,
d. l. 1. *&* 2. *C. ne Fiſcus rem quam vendidit,
&c.* vbi Imperatores Honorius, & Theo-
doſ. AA. Palladio PP. Orientis aiunt re-
26 tractare Fiſcum, quod ſemel vendidit
æquitatis, honeſtatiſque ratio non pati-
tur, & ibi latiſſimè Amaya *à num.* 9. *per
multos.*
27 Vndecimò, damnatur in Iudicibus, quia
eam in alijs puniunt, *l. in cauſa*, §. 1. *de
Procurat. cap.* 2. *de reſcript. in* 6. Clem. 1.
de renunciat. Marſil. *ſingul.* 166. Vincent.
in l. in ratione, in princip. §. *fin. ff. ad l. fal-
cid.* Rebuff. *in l. quod iuſſit, in princip. ff.
de re iudic.* Menoch. *conſ.* 488. *num.* 17.
lib. 5. Vbert. *de mod. cit. par.* 5. *formula* 13.
§. *variatio*.
28 In Iudicibus enim exigitur virtus con-
ſtantiæ, & fortitudinis, Viuius *deciſ.* 189.
Stephan. Naten. *de iuſtitia in adminiſtra-
tione vulnerata, cap.* 3. *num.* 1. de Petris
d. cap. 1. *lib.* 1. *feſtiuarum lectionum à num.* 6.
29 grauem enim, hoc eſt conſtantem Iudi-
cem eſſe oportere, ex Diuo Bernardo, tra-
dit Gabriel Velaſco in Iudice perfecto,
rubr. 6. *annot. vnica in princ. verſ. Grauis
ergo.*
30 Duodecimò, damnatur in Aduocatis,
quia defenſionem ſemel ſuſceptam, ſine
crimine leuitatis, & inconſtantiæ deſere-
re non poſſunt, *l. properandum* 13. §. *illo
proculdubio* 9. *C. de iudicijs*, Ioannes Tra-
chinus *in vindicijs Palatinis, in præfatione
num.* 63. ſed vbicumque ex litis improbi-
31 tate læſam habent conſcientiam, patro-
cinium ſuſceptum deſerere debent, Spe-
cul. *in tit. de Salario Aduocat. num.* 1. Ma-
ger. *de aduocat. armat. cap.* 11. *num.* 484.
32 alias mortaliter peccant, Corat. *de com-
muni opinione lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 39. eo quod
33 in ſcelere patrocinium præſtare legibus,
& ipſi naturæ contrarium ſit, *l.* 6. *C. de
defenſ. Ciuit.* Mager. *loco citato num.* 485. de
quo latè dicemus infra in hac priori parte
operis de inconſtantia iudiciali.
34 Decimotertiò, damnatur in Procurato-
re, qui poſt ſuſceptum mandatum incon-
ſtans pœnitere non poteſt, & illud renun-
ciare, Clem. 1. *de Procurat. l. ſi mandauero*,
§. *fin. ff. mandati*, Gaill. *obſeru.* 46. *num.* 3.
de qua re pariter videbimus infra in hoc
tractatu.
35 Decimoquartò, damnatur in Notarijs,
quorum inſtrumenta, ſi varia ſint, ſuſpi-
cionem falſitatis arguunt, *l. eos qui*, vbi
Bart. *ff. de falſ.* Decian. *conſ.* 91. *num.* 21.
lib. 3.
36 Decimoquintò, damnatur in teſtibus,
quorum variatio, & inconſtantia fidem
illis adimit, Decian. *dicto conſ.* 91. *num.* 21.
lib. 3. Ciriac. *controu.* 681. *num.* 8. Zuccar.
deciſ. crimin. 19. *num.* 7. Turpe enim eſt
37 aliquem vacillari, vel variare in ſuis reſ-
ponſis, *cap.* 1. *vt benef. Eccleſ. cap. fin. de
iureiur. in* 6. Goffred. Zabarell. & Anchar.
dicto cap. 1. Teſt. *alleg.* 6. *num.* 200.
38 Decimoſextò, denique in omnibus prorſùs
hominibus reprehenſibilis eſt, *l. in
cauſæ, ff. de Procurat.* & ibi Gloſs. *in verb.
recuſauit*, & ab omnibus repellenda, Gloſs.
in l. ſi impubes, §. *quoties, verſ. totam*, de Car-
bon. *addit. & in l. ex filio, ver. ex momenta-
rijs, ff. de inoffic. teſtam. l. fin.* §. *fin. ff. de mod.
multtan.* Franciſcus Salernus *dicto conſ.* 19.
num. 36. Scurph. *conſ.* 12. *num.* 9. *cent.* 3.
Themud. *deciſ.* 103. *num.* 9. *par.* 2. Rot.
deciſ. 32. *num.* 17. *de preben. in antiquis*, Rei-
publicæ enim non expedire dixit Ricther.
deciſ. 4. *num.* 22.
39 Decimoſeptimò, quin, & in mulieribus,
quæ licet cum ſint fragilis conſilij, *l.* 2. §.
verba ibi, ibi, *infirmitas enim fœminarum, ff. ad
Velleianum, l. mulier, C. eodem*, ibi, *ex conſe-
quentia ſuæ fragilitatis*, cum alijs per Aldo-
brand. *in rubr. de ſatisd. tutor. num.* 36. Odd.
de reſtit. in integrum quæſt. 2. *num.* 41. Ru-
beus *ad deciſ.* 81. *par.* 8. *recent. num.* 12. *&
ad deciſ.* 262. *num.* 171. *eadem par. ſint variæ,
& inconſtantes, l. ſi filia, C. de inoff. teſtam.
cap. forus* 10. §. *teſtes*, & ibi Gloſſ. *in verb.
varietatem, de verb. ſignificat.* vbi addentes
hos verſus inſcribunt:

*Quid leuius fumo? flamen; quid flamine?
ventus.
Quid vento? mulier; quid muliere? nihil.*

Quos pariter adducit poſt Catalan. &
Paramum Caſtill. *deciſ.* 182. *num.* 10.

Et alter Poeta dicebat:

Inconſtans, fragilis, perfida, lubrica.

De Petris *dicto cap.* 1. *& numer.* 5. vbi
eruditè:

Et ter in hora mutari docet idem Ru-
beus *loco citato*.
40 Nihilominus in eis inconſtantiam dam-
nari ſcripſit Sanctus Leo *epiſt.* 90. ad Ru-
ſticum *cap.* 13. *&* 14. *regiſtr. in cap. Puella*
20. *quæſt.* 1.
Non inde tamen inferre debemus va-
riationem, & inconſtantiam nunquam
licere.
41 In multis enim caſibus, quod ſemel no-
bis placuit circumſtantijs mutatis diſplice-

re nobis debet, & quamuis rationem ma-
li res non inuoluat, poteſt nihilominus
aliquando eſſe variabilis, vt bene aduertit
Bardus ad regulam, quod ſemel *num.2. de*
reg. iur. Hinc prodijt Axioma illud, con-
42 ſilium mutare in melius ſapientis eſt, *l.*
nunquam, ibi Gloſs. *ff. de collat. bonor. inſtit.*
de legat. in principio, Rebuff. *de nominat.*
quaeſt. 17. *num.* 4. cum alijs per Barboſ. *axio-*
mate 55. *num.* 3.

43 Et eo magis licita eſt variatio ſi conſtet
de errore, melius enim, ac minus vere-
cundum eſt ſeipſum corrigere, quam ex-
pectare ab alio corrigi, ad Text. *in* §. 1. *in*
fine, in Auth. de nupt. ſic Pontifex monuit
quoſdam Iudices *in cap. qualiter* 17. *de ac-*
cuſat. ibi - *ſi contra praeſcriptum ordinem tam-*
quàm homines exceſſiſtis, non pudeat vos erro-
rem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, vt alio-
rum corrigatis errores.

44 Ideo Diuus Auguſtinus *in cap. magna* 22.
quaeſt. 4. dicit, *ſapientia eſt renocare ho-*
minem, quod malè locutus eſt, & Beatus
Iſidorus *in lib.* 2. *de ſynonimis regiſtr. in cap.*
in malis, ead. cauſa, & quaeſt. ait, *in malis*
promiſſis reſcinde fidem, & in turpi voto
muta decretum, quod incautè vouiſti, ne
facias; turpis eſt enim promiſſio, quae ſce-
lere adimpletur, ibidem Turrecremat.
Petr. Pecchius ad regulam non eſt obliga-
torium *de reg. iur. in* 6. Mantua in Gym-
naſio ſcholaſtico in verbo *variatio*, vbi
quod in nullo animalium genere tanta eſt
ingeniorum, & morum varietas, vt in
homine, ex quo fit, vt neque mirum ſit,
ſi nulla alia animalia inter ſe diſſideant,
vt homines, namque Cicada Cicadam,
& Formica Formicam amat.

45 Hinc Cicero, qui licet docuerit nihil
eſſe, quod tam deceat, quàm in omni re
gerenda ſeruare conſtantiam, nihilomi-
nus aſſeruit nunquam praeſtantibus in Re-
publica viris perpetuam in vna ſententia
permanſionem laudatam fuiſſe.

46 Ideo Eccleſia mutat ſententiam ſuam
in melius, *cap. fraternitatis, de frigid. & ma-*
lefic. Anchar. *conſ.* 67. *num.* 1.

47 Et Papa paratus eſt ſe corrigere in me-
lius, *cap. nos incompetenter* 2. *quaeſt.* 7.

48 Imò, & Sancti ſe correxere in melius,
cap. certe 12. *quaeſt.* 1. Anchar. *dicto conſ.* 67.
Tuſc. *in concluſ.* 435. *num.* 7,

49 Et Imperator non erubeſcit ſe ipſum
corrigere, Anchar. *dicto conſ.* 67. *num.* 2.
Tuſc. *loco citato num.* 8.

50 Cum ergo variatio in Iudicijs, in vlti-
ma voluntate, in contractibus, & in alijs
actibus humanis per ſaepè fiat; de hac va-
riatione, & inconſtantia tractaturi, opus
aggredimur ab inconſtantia in Iudicijs,

DE INCONSTANTIA IN IVDICIIS.

QVÆSTIO I.

ARGVMENTVM.

An, & quando impetrans Commiſſionem, ſiue Reſcriptum ad lites, poſſit Inconſtans eidem Commiſſioni, ſiue Reſcripto renunciare.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetrans poteſt illi inconſtans renunciare.*

2 *Inuitus nemo agere compellitur.*

3 *Intereſſe illius contra quem fuit obtentum reſcriptum non conſideratur ante citationem.*

4 *Reſcriptum principaliter conceſſum dicitur fauore impetrantis.*

5 *Inducta ad fauorem alicuius non debent in eius odium, & præiudicium redundare.*

6 *Commiſſioni expeditæ* Motu proprio *ad priuatam vtilitatem impetrans, poteſt renunciare.*

7 *Quid de Commiſſione impetrata in Signatura Gratiæ.*

8 *Quid ſi contineat aliquid fauorabile alteri parti.*

9 *Impetrans Commiſſionem excitatoriam iuriſdictionis poteſt illi renunciare.*

10 *Commiſſio excitatoria iuriſdictionis an efficiatur ſtatim communis.*

11 *Commiſſioni coram Iudice præſentatæ poſt decretam, ſed nondum executam citationem renunciari an poſſit.*

12 *Actor, qui obtinuit decretum citationis poteſt ante executionem inconſtans pœnitere.*

13 *Lis quoad Actorem introducta dicitur per ſolum decretum citationis, etiam illa non executa, & num. 28.*

14 *Subrogationem ad impetrandam lis non dicitur cœpta, niſi citatio ſit executa.*

15 *Triennalis poſſeſſio ad impediendum effectum Regulæ, an interrumpatur per citationem non executam.*

16 *Decretum citationis impetratum à Procuratore Actoris, ac per Principalem ratificatum, an cauſet introductionem litis, quamuis citatio non fuerit executa.*

17 *Citationis decretum non cauſat introductionem litis, quando Actor inconſtans ante executionem illi renunciauit.*

18 *Attentatum non eſt, quod Actor innouauit poſt citationem cui renunciauerat.*

19 *Renuncians commiſſioni impetratæ non poteſt per Aduerſarium cogi ad illius vſum.*

20 *Commiſſio non fit communis alteri parti ante executam citationem.*

21 *Commiſſio an efficiatur communis ante citationem, itaut impetrans non poſſit ea non vti quando tribuit ius conſiderabile alteri parti.*

22 *Reſcriptum Papæ, quo mandatur aſſecurari iudicium per impetrantem, an tribuat ius conſiderabile alteri parti.*

23 *Reſcriptum concernens publicam vtilitatem à die datæ imprimit iuriſdictionem Iudici, & tribuit ius cuicunque volenti, & valenti proſequi publicum intereſſe.*

24 *Iudex, cui fuerunt directæ litteræ in cauſa Inquiſitionis, poteſt ex officio procedere, & intereſſe publicum proſequi.*

25 *Quid inuito, deſiſtente, renunciante, vel contradicente eo, qui litteras impetrauit.*

26 *Commiſſionem obtinens poſtquam citauit Ad-*

uerſarium, non poteſt illi amplius renunciare.

27 *Commiſſio an, & quando efficiatur communis, etiam non citata parte* ad dicendum contra Commiſſionem, *ob vſum impetrantis.*

29 *Decretum citationis perpetuat iuriſdictionem Iudicis reſpectu Actoris.*

30 *Ceſſio rei, ſuper qua fuit impetrata Commiſſio, an importet illius renunciationem.*

31 *Vel litem extinguat.*

32 *Inconſtantia non præſumitur.*

33 *Voluntatis duratio eſt præſumenda.*

34 *Citatio in dubio præſumitur executa.*

1 LICITAM eſſe Inconſtantiam, & Impetrantem poſſe Reſcripto renunciare, dixit Baldus *in l. 1. C. vt lit. pend.* Socin. *in cap. fin. de crim. falſ.* Doctor. omnes *in cap. Ex conqueſtione, de reſtit. ſpoliat.* vbi Anchar. *num. 8.* Zabarell. *num. 11.* Abbas *num. 10. ad finem*, Bellamer. *num. 10.* Imol. *num. 9.* Butr. *num. 12.* Felyn. qui alios cumulat *in rubr. de reſcript. num. 3.* Achill. *deciſ. 10. de reſcript.* Gallerat. *de Renunciat. centur. 1. renunciat. 5. num. 4.* Ridolphin. *in praxi par. 1. cap. 13. num. 519.* Buratt. *deciſ. 138. num. 4.* & ibi Addentes *litt. B*, & *deciſ. 871. per tot.* vbi dicit, hanc eſſe communem opinionem, quam ſæpè Rota tenuit Adden. *ad deciſ. 552. Gregorij XV. num. 7.* & Rota *deciſ. 181. num. 5. par. 8. recent.*

2 Ratio eſt, quia nemo inuitus agere compellitur, *l. vnic. C. vt nem. inuit*, Ancharan. *dicto cap. Ex conqueſtione num. 8.* Butr. *num. 12.*

Secundò, quia ante citationem non
3 conſideratur intereſſe eius, contra quem eſt Reſcriptum, ideo Impetrans poteſt pœnitere, *l. de ætate, §. fin. ff. de interrogat. action.* Ancharan. & alij *dicto cap. Ex conqueſtione*, Rota *in Salamantina Penſionis 13. Ianuarij* 1584. *coram Bubalo, penès* Marcheſ. *de Commiſs. par. 1. pag. 172.* Dunozett. iun. *deciſ. 574. num. 4.* Bichius *deciſ. 384. num. 5. & 6.*

4 Tertiò, quia Reſcriptum ad fauorem Impetrantis principaliter eſt conceſſum, ideo ſi non daretur pœnitentia, in eius
5 odium, ac præiudicium redundaret, contra diſpoſitionem Textus *in l. Quod fauore, ff. de legib.* Rota *in d. Salamantina num. 1.*

Amplia primò, concluſionem habere
6 locum, etiamquod expedita ſit Commiſſio *Motu proprio* ad vtilitatem tamen priuatam, Abb. *in dicto cap. Ex conqueſtione num. 10. verſ. Et puto*, & ibi Adden. *litt. B*, Felyn. *in rubr. de Reſcript. num. 3. verſic. Etiamſi Motu proprio.*

7 Amplia ſecundò, etiamſi Commiſſio eſſet impetrata à Signatura Gratiæ, & in
8 ea contineretur aliquid, quod eſſet fauorabile alteri parti, Ancharan. *in dicto cap. Ex conqueſtione num. 9.* & ibi Imol. *item nu. 9.* Hoſtien. *concl. 3. in fin.* Io. Andr. *col. 2. in fin.* Butr. *num. 13.* Abb. *num. 1.* Rota *in dicta Salamantina Penſionis coram Bubalo*, Addent. *ad dictam deciſ. 552. Gregor. XV. num. 7. Romana Legati 4. Iulij 1642. coram Eminentiſs. Cerro*, relat. per Bich. *deciſ. 582. ſub num. 9.*

Amplia tertiò, ſiue commiſſio infundat nouum habitum iuriſdictionis, ſiue ſim-
9 pliciter excitet iuriſdictionem, quicquid enim voluit aliàs Rota *deciſ. 61. de appellat. in nou.* & Felyn. *in d. rubr. de reſcript. d. num. 3.* tenentes commiſſionem, quæ excitat iuriſdictionem, effici ſtatim communem, ab eorum tamen opinione receſſit Rota, vt per Mohed. *deciſ. 4. de*
10 *reſcript.* Caputaq. *deciſ. 178. lib. 1. in Manuſcript.* cum alijs per Rotam *deciſ. 317. num. 3. par. 2. in recent.* Addent. *ad dictam deciſionem 552. Gregorij XV. verſ. Item procedit.*

Amplia quartò, etiamſi commiſſio eſſet Iudici preſentata, & ab eo decreta citatio,
11 ſed non executa, Abbas *in dicto cap. Ex conqueſtione num. 10.* Felyn. *loco citato num. 3. verſ. 3. limita* Aretin. *conſ. 33.* Rota *dicta deciſ. 317. num. 3. ante finem*, Addent. *ad dictam deciſionem 552. Gregorij XV.* Bichius *deciſ. 384. num. 6.*

Et licèt contrarium latè defendat Bellamer. *in dicto cap. Ex conqueſtione num. 7. & 8.* Non eſt tamen recedendum à ſupradicta ampliatione, quam ſemper ſecuta eſt Rota, vt in *Burgen. de Arrorij 24. Nouembris* 1593. *coram Lutta*, penès Marcheſ. *de commiſs. par. 1. pag. 171.* Bichius *dicta deciſ. 384. num. 13.*

Certum eſt enim, quod Actor, qui obtinuit decretum citationis, poteſt ante
12 illius executionem Inconſtans pœnitere, Rota *deciſ. 17. aliàs 402. de dol. & contum. in nouis, & antiquis*, Bellamer. *deciſ. 406. & 462.* Achill. de Graſs. *deciſ. 10. aliàs 26. de reſcript.* Put. *deciſ. 234. in fin. lib. 2. in correct.* latè Lancellott. *de attentat. 2. par. cap. 4. in præfat. num. 46.* Vbert. Conciuis meus, poſt hæc ſcripta viſus, *de citat. to. 3. cap. 12. num. 34.* Dunoz. iun. *deciſ. 574. nu. 4.*

Hinc propterea infertur, quod licèt quoad Actorem lis per citationem decre-
13 tam dicatur introducta *Clement. 2. vt lit. pend. cap. Cum M. Ferrarien. de Conſtitut. Gloſs. in dicta Clement. 2.* Lancellott. *loco citato num. 3.* Buratt. *d. deciſ. 871. num. 6.* Bichius *deciſ. 12. num. 2.* Dunozetr. iun. *d. deciſ. 574. num. 2.* etiamquod citatio non fuerit executa, Rota *deciſ. 6. aliàs 7. de lit. pend. in nou. & deciſ. 17. aliàs 402.*

de dolo,& contum. in nou. cum alijs allegatis
à Lancellotto *loco citato num.* 36. Buratt.
14 *decıſ.* 262. *num.*2. licèt ad effectum impe-
trandæ ſubrogationis lis non dicatur cęp-
ta, niſi citatio ſit executa, iuxta *decıſ.* 971.
num. 3. *coram Dunozett. iun.* de qua mate-
ria vid. Baron. *de citat. to.* 1. *quæſt.* 45. *ſub
num.* 36. *verſ. Sextus effectùs, cum num. ſeqq.*
15 *decıſ.* 64. *par.* 12. *recent. num.* 11. vbi de
regula triennali.

Imò ſolùm fuerit impetrata à Procura-
tore Actoris cum cautione de rato, &
16 deinde per eundemmet Actorem ratifi-
cata, Seraph. *decıſ.* 20. Lancellott. *loco cit.
num.* 43. Intrigliol. *decıſ.* 46. *num.* 48.

17 Ceſſabit tamen litis pendentia, ſi Actor
Inconſtans citationi renunciet ante illius
executionem, Achill. *decıſ.* 10. *aliàs* 26. *de
dolo, & contum.* Lancellott. *loco cit. num.*46.

18 Et propterea quid demum geſſerit
Actor poſt renunciationem, non cenſe-
bitur attentatum, vt ex pluribus deciſio-
nibus Rotalibus tradit idem Lancellott.
loco citato, verſ. Sciendum tamen eſt num. 47.
Bich. *decıſ.* 383. *num.*9. *&* 582. *num.*8. *&* 9.

19 Amplia quintò, vt hiſce caſibus impe-
trans commiſſionem non poſſit cogi à
Parte aduerſa, vt commiſſione impetrata
vtatur, Abbas *in dicto cap. Ex conquæſtione
num.* 10. Ridolphin. *in prax. par.* 1. *cap.*13.
num. 520. Rota *d. decıſ.* 317. *par.* 2. *in rec.*
Buratt. *d. decıſ.* 138. *num.* 4. Bichius *dicta
decıſ.* 384. *ſub num.* 8.

20 Non enim ante citationem executam
fuit illi facta communis, Bellamer. *in dicto
cap. Ex conquæſtione num.* 3. Zabar. *prope
finem*, Ridolphin. *in prax. par.* 1. *cap.* 13.
num. 517. Rota *in citata decıſ.* 317. Buratt.
d. decıſ. 138. *& decıſ.* 871. Addent. *ad dict.
decıſ.* 552. *Gregorij XV.* Rota *decıſ.* 264.
par. 10. *recent. num.* 4.

Limita primò, vt ceſſet Inconſtantia,
quando reſcriptum non concernit ſimpli-
21 citer inſtantiam impetrantis, ſed vlterius
dat ius conſiderabile alteri parti, eo enim
caſu videtur commiſſio facta communis,
arg. l. fin. C. de pact. Bald. *in l. poſtquam liti, in
fin. C. de pact.* Felyn. *d. rub. de reſcript. num.*3.
Rota *dicta decıſ.* 317. *num.* 2. *par.* 2. *recent.*
vbi tamen deciditur non dici datum ius
conſiderabile alteri parti, ſi in commiſſio-
22 ne Papa mandauit, aſſecurari iudicium
per impetrantem, prout de iure; Quia
ſiue illa clauſula conſideretur in vim con-
ditionis, ſiue in vim modi, nihil ponit in
eſſe ante deliberationem; vel ſi ſecuta de-
liberatione præſcribat modum in agendo
ſemper pendet à præambula deliberatio-
ne impetrantis, ſi velit vti reſcripto.

Sed circa hanc limitationem vide, quæ
dixi *in ampliatione ſecunda*.

Limita ſecundò, ſi commiſſio eſſet im-
petrata in cauſa tangente publicam vtili-
23 tatem, nam in ea imprimitur iuriſdictio
à tempore datæ, & quæritur ius ex litteris
cuicunque valenti, & volenti proſequi
intereſſe publicum, Doctores *in d. cap. Ex
conquæſtione*, vbi Abbas *nu.* 10. Butr. *nu.*12.
Bellamer. *num.* 3. Felyn. *in d. rubr. de reſ-
cript. num.* 3. *verſ.* 5. *Et cæteri*, & innuit
Rota *in d. Salamantina coram Bubalo*.

24 Et propterea, ſi impetrentur litteræ in
cauſa Inquiſitionis, Iudex poteſt ex offi-
cio proſequi intereſſe publicum, *cap. Cum
oporteat, de accuſat.* Imò non ſolùm impe-
25 trante deſiſtente negotium proſequi, ſed
etiam eo inuito, renunciante, aut quoquo
modo contradicente, *cap. Quoniam Apo-
ſtolica*, §. *Is autem de offic. deleg. cap. Licèt,
de accuſat. cap.* 1. *&* 2. *de colluſ. deteg.* Abb.
in dicto cap. Ex conquæſtione num. 10. Butr.
num. 12. Bellamer. *num.* 3. Hoſtien. *num.*8.

26 Limita tertiò, ſi fuerit præſentata com-
miſſio obtenta citatio, & executa, tunc
enim ceſſat Inconſtantia, Doctores omnes
in d. cap. Ex conquæſtione, Rota *d. decıſ.*138.
& 871. *coram Buratto*, & in alijs *ſupra citat.*
Addent. *ad dictam decıſ.* 552. *Gregor. XV.
nu.*8. Ridolph. *in prax. par.* 1. *cap.* 13. *nu.* 521.

27 Limita quartò, ſi quoquo modo con-
ſtet de vſu impetrantis commiſſionem,
puta quia vigore illius deuenerit ad plu-
res actus, tunc enim efficitur communis,
etiamſi Pars non fuiſſet citata *ad dicendum
contra commiſſionem*, vt tenuit Rota *in Hiſ-
palen. præheminentiarum* 16. *Decembris* 1618.
coram Vbaldo, Adden. *ad dict. decıſ. Greg. XV.*
552. *verſ. Prædicta tamen omnia*, Rota
decıſ. 264. *par.* 10. *recent. num.* 7.

28 Sed hanc deciſionem coram Vbaldo
benè declarat Burattus *d. decıſ.* 871. *nu.* 6.
qui dicit, quod in caſu illius deciſio-
nis Procurator impetrantis obtinuerat
29 decretum citationis, per quod dicitur in-
choata lis quoad Actorem, & perpetuata
iuriſdictio quoad Iudicem; vlterius vſus
fuit commiſſione, dum inhibitionem,
quam eius vigore acceperat, præſentari
curauit Nuncio Hiſpaniarum, ac alios
actus iudiciales fecit, ex quibus vſus com-
miſſionis confirmatur.

30 Non erit tamen ſufficiens ſignum Incon-
ſtantiæ, & renunciationis, ſi rem, ſuper
qua commiſſionem, & citationem, Actor
31 impetrauit, ceſſerit ſaltem ad effectum
litem extinguendi, Put. *decıſ.* 362. *lib.* 3.
Lancell. *d. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.*49.

32 Et in dubio Inconſtantia non eſt præ-
ſumenda, tum quia præſumitur eadem
33 voluntas durare, arg. Text. *in l. fideicom-
miſſa* 11. §. *Si rem, poſt princip. ff. de leg.* 3.
decıſ. 189. *num.* 8. *par.* 12. *recent. decıſ.* 19.
poſt 2. *par. tract.* Nouar. *de elect. & variat.
for. num.* 12. Tum etiam quia in dubio
34 præſumitur citatio executa, Rota *dicta
decıſ.*17. *aliàs* 402. *de dolo, & contum. in nou.*

QVÆSTIO II.

ARGVMENTVM.

An Actor, qui Aduerſarium citare fecit abſque libelli oblatione, poſſit Inconſtans in Iudicio non comparere.

SVMMARIVM.

1 *Actor, qui obtinuit ſimplicem citationem abſque oblatione libelli, tenetur ad Iudicium accedere, & de ratione.*
2 *Actor an, & quando teneatur comparere in præciſo termino citationis.*
3 *Iudex non poteſt prorogare Actori terminum ad comparendum.*
4 *Reus non tenetur expectare Actorem per diem, nec per horam.*
5 *Moram Actor non tam facile purgare poteſt, quàm Reus.*
6 *Contumacia Actoris maior eſt, quàm illa Rei.*
7 *Iudex an, & quando poſſit cogere citatum, vt expectet citantem.*
8 *Iudex poteſt cogere citantem, vt expectet citatum.*
9 *Æqualitas in Iudicijs ſeruanda eſt.*
10 *Miles iuſto caſu detentus, qui propterea ad diem commeatus non venit, non habetur pro deſertore.*
11 *Actor non comparens in termino citationis per ipſum facta condemnatur ad reficiendas expenſas Reo.*
12 *Actor contumax non auditur, niſi reficiat expenſas contumaciales.*
13 *Quid in cauſa diuerſa.*
14 *Vel ſi Actor ſit minor.*
15 *Aut Eccleſia.*
16 *Aduocatorum, & Procuratorum expenſæ reficiendæ ſunt inter contumaciales.*
17 *Expenſæ reficiendæ vti contumaciales, quæ dicantur.*
18 *Expenſæ facta in hoſpitio reficiendæ an veniant inter contumaciales.*
19 *Expenſas contumaciales, qui reficere debet, an teneatur ad damna.*
20 *Damna non veniunt appellatione expenſarum.*
21 *Artifex, qui vocatus ad Iudicium lucrari non potuit in arte ſua, an petere valeat ab Aduerſario ſuccumbente lucrum amiſſum.*
22 *Lucrum amiſſum non venit ſub appellatione damnorum.*
23 *Doctori, qui propter litem fuit impeditus ne clientibus inſeruiret, an debeantur à ſuccumbente lucra, quæ amiſit.*
24 *Expenſæ taxantur arbitrio Iudicis.*
25 *Expenſæ contra Actorem contumacem taxari an poſſint ſine illius citatione.*
26 *Actor contumax an admittatur ad cauſam proſequendam non præſtita cautione de fideliter comparendo, & quomodo præſtetur iſta cautio.*
27 *Reus comparens Actore contumace abſoluitur ab obſeruatione iudicij.*
28 *Sententia abſolutoria ab obſeruatione Iudicij, an Actoris citationem requirat, & quomodo practicari debeat iſta citatio.*
29 *Delegati Iudicis iuriſdictio an, & quando expiret per ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij.*
30 *Inſtantia eſt temporalis.*
31 *Inſtantia perit per ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij.*
32 *Iuriſdictio eſt perpetua.*
33 *Citatio circumducitur Actore non comparente.*
34 *Citatio circumducta perinde eſt, ac ſi non interueniſſet.*
35 *Præſcriptio an, & quando interrumpatur per ſolam citationem.*
36 *Actor non comparens in termino citationis, cenſetur illi renunciaſſe.*
37 *Actor tenetur comparere in termino citationis etiamſi illa non ſit legitima, vel non legitimè executa.*
38 *Actor eſt certus de facto ſuo.*
39 *Actor nullum incurrit præiudicium ex eo, quod non comparuerit in termino citationis, per ipſum facta, ſi in eodem termino non compareat Reus, & accuſet contumaciam.*
40 *Quid ſi Reus à Iudicio recedat de licentia Iudicis.*
41 *Reus citatus tenetur expectare donec Iudex diſceſſerit à Tribunali, & accuſare contumaciam.*
42 *Actore non comparente, & Reo contumaciam non accuſante, vel à Iudicio recedente ſine licentia Iudicis an, & quando circumducatur citatio ex vtraque parte.*
43 *Contumacia cum contumacia compenſatur, & abſentia cum abſentia.*
44 *Citatio ad totam cauſam quando circumducatur, & quando ſit licita.*
45 *Actor non comparens in termino citationis iuſto impedimento occupatus nullum incurrit præiudicium.*
46 *Impedimentum quando dicatur iuſtum, & quomodo probetur arbitrio Iudicis remittitur.*
47 *Actor non comparens ex eo, quod Iudex abſit à loco iudicij, dicitur legitimè impeditus.*

1 ILLICITA eſt Inconſtantia quando
fuit executa ſimplex citatio abſque
libelli oblatione, iuxta Text. in cap. 1.
de dol. & contum. in 6. tenetur enim Actor
ad iudicium accedere, ne Iudicem con-
temnere videatur, Textus eſt in d.cap.1. de
dolo, & contumacia in 6. vbi etiam Gloſsa, &
Archid. Gemin. Io. Andr. Butr. Anchar.
Monac. & Franc. Scacc. de Iudic. cap. 91.
num.3. ante fin. lib.1. Soccin. de Citat. art.31.
num.19. Rot. deciſ.7. aliàs 885. de verb. ſignif.
num.4. lib.1. in antiq. Viuius deciſ.11.

Nec ſolum Actor tenetur in iudicio
comparere, ſed in termino præciſè cita-
2 tionis, itàut terminum in eadem citatio-
ne præfixum præuenire non poſſit, An-
char. in d.cap.1. nu.2. qui declarat, hoc ha-
bere locum, quando terminus eſt præfi-
xus ad explicandum aliquem actum mo-
mentaneum, puta ad litem conteſtan-
dum, iurandum de calumnia, & ſimiles
actus, secùs ſi ad actum, qui requirat in-
terualla temporum, vt ad probandum,
non enim debet ſe in fine termini coar-
ctare, ſed infra totum illum terminum
debet eſſe ſollicitus, vt notat Bart. in lege
Qui ante Kalendas, de verb. obligat. num.5.
D. Vbertus Concinis meus, poſt hæc ſcrip-
ta viſus, in tract. de citat. to.2. cap.10. nu.562.

Nec Iudex terminum Actori proroga-
re poteſt, cum enim citans termino præ-
3 fixo, quem ipſe appoſuit, conſenſerit,
non licet ei Inconſtanti prorogationem
petere, cap. Oblata, de appell. Bald. con-
ſil.208. num. 2. in fin. lib.1. & in l. Si ea, C.
Qui accuſ. non poſ. Tiraquell. de retract. li-
gnag. §. 8. Gloſs.2. num.10.

4 Neque Reus tenetur expectare Acto-
rem, ſaltem per diem, vel horam, Bald.
in cap.1. num.11. de iudic. in 2. lect. per text.
in l. vt vitem, §. fin. & ibi Pegn. & Bart.
ff. Quod vi, aut clam. Tiraquell. loco citato
num.11. & ſeqq. & ratio eſt, quia non tam
5 facile moram purgare poteſt Actor, quàm
Reus, Bald. in l. Etſi poſt tres, ff. Si quis caut.
Bart. in l. Hac conditio, la 2. ff. de condit. & de-
monſtr. & in l. Si inſulam, q.9. ff. de verb. oblig.

6 Maior enim eſt contumacia Actoris,
quam Rei, cap. Cauſam, de dol. & contum.
cap. vlt. de eo, quis mittit. in poſſeſſ. d.cap.1.
de dol. & contum. in 6. & ibi Gloſs. Rota
deciſ.53. aliàs 384. de appellat. in nou. & de-
ciſ. 458. in antiq. cum alijs per Tiraquell.
loco cit. num. 12. Fermoſ. ad cap. fin. de li-
bell. oblat. quæſt. 4. num. 20. tom. 2. de iudic.
Barboſ. dicto cap.1. nu.5. Viuius deciſ. 11.
lib.1. num.10. Seraphin. deciſ.684. num.7.

7 Dicit tamen Bald. in dicto cap.1. extr. de
iudic. in ſecunda lect. Quod ſi æquitas mo-
ueat Iudicem, id debeat decernere, vt ex-
8 pectetur Citator, nam hoc poteſt facere
è contrario, vt ſcilicet Citator expectet
Citatum, cap. Conſuluit, de offic. delegat.
9 æqualitas enim ſeruanda eſt in iudicio,
l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ. & tandem
concludit, quod hoc reſidet in arbitrio
Iudicis, quia poteſt eſſe, quod citans, &
citare faciens fuerit impeditus, ad Text.
in l. 3. §. Ad diem, ff. de re milit. qui tamen
Text. vt aduertit Tiraquell. non bene ad-
10 ducitur ad propoſitum, nam ibi tractatur
de milite, qui ad diem commeatus non ve
nit, vt pro deſertore non habeatur, ſi ca-
ſibus quibuſdam detentus ſit, per quos
venia dignus eſſe videatur, & propterea
dicendum eſt, quod ſi ex actu citationis
ius eſt quæſitum parti, nullo modo Iudex
poterit terminum prorogare bellè Panor-
mit. in cap. Sæpè contingit, de appellat. qui di-
cit hoc caſu limitari, Text. in cap. Conſu-
luit, de off. delegat. ſequitur Felyn. in d. cap.
Conſuluit, num.4. verſ.2 limita Tiraquell.
loco cit. num.13. Rot. d. deciſ. 17. alias 402.
de dol. & contum. in nouis.

Plura autem Actori ſic Inconſtanti pa-
rantur præiudicia; etenim primo condem-
11 natur in expenſis factis à Reo clarè Text.
in dicto cap. 1. de dol. & contum. in 6. & ibi
Gloſs. Hoſtien. num. 1. Monac. in princip.
Butr. num.1. Anchar. num.5. Archid. nu.1.
Scacc. d.cap.91. n.9. latè Azeued. lib.4. tit.3.
leg.5. num.3. Rota dicta deciſ.7. alias 885. de
verb. ſignific. in antiq. & deciſ.69. in nou. Veſtr.
in praxi lib.4. cap.4. num.2. Fermoſin. de
indic. to.2. ad cap. fin. de libell. oblat. quæſt.4.
num.19. §. 1. Baron. de citat. tom.1. qu. 47.
num.8. Oliban. de Act. par.1. lib.3. cap.4.
num.30. Carpan. ad Statut. Mediolan. par. 1.
cap.10. num.149. Anichin. de recent. Inſtr.
cap.3. quæſt.7. num.12.

12 Et adeo hoc verum eſt, quod ante
quam has expenſas reficiat Actor audiri
non debet, non ſolùm in illa cauſa, ſed
13 etiam in alia diuerſa, Marant. in Specul.
par.6. tit. de contum. num.15. Marſil. in l. de
Vnoquoque, num. 197. ff. de Iudic. Azeued.
loco cit. num.4. Borell. in Summ. deciſ. tit.46.
num.80. Viuius deciſ.11. lib.1. num.5.

14 Quod procedit ſiue Actor ſit minor
Marſil. loco citato num. 200. Azeued. dicto
15 nu.4. ſiue Eccleſia Menchaca, Controuerſ.
vſufrequent. par. 2. cap.9. num.19. Burgos
de Paz. conſ.12. num.12. Menoch. de Arbitr.
lib.1. quæſt.36. num.1.

Expenſæ autem, quæ ſunt reficiendæ
illæ ſunt, quas paſſus eſt Reus occaſione
dictæ citationis, Franc. in d. cap.1. num.2.
vbi dicit tenendum menti, quod licèt
16 aliàs expenſæ Aduocatorum, & Procura-
torum veniant reficiendæ, vt per Gloſs.
& Innoc. in cap. in noſtra, de iur. iur. & in
l. Non ignorat, C. de fruct. & lit. expenſ. ta-
men propter contumaciam in non com-
17 parendo veniunt ſolum expenſæ, quas fe-
cit comparens ex ſua comparitione, & ra-
tione illius contumaciæ, Anchar. in dicto

cap.1. num. 5. vbi exemplificat in expenſis
18 factis in hoſpitio Actorem expectando.
An autem ſub huiuſmodi expenſis ve-
niant damna? videtur negatiuè reſpon-
19 dendum, eo quia Text. *in d. cap. 1.* ſo-
lum de expenſis mentionem facit, qua-
20 rum appellatione damna non veniunt,
cap. in noſtra, de iuiur. Roman. *ſingul. 342.*
Boer. *deciſ.2. num.3.* Azeued. *loco cit. n.14.*
& ſeqq. Surd. *deciſ.261. num.1.* Hodiern.
ad eand. deciſ. 261. num.1. & 3. Bichius *de-
ciſ.73. num.18. & 123. num.3.* Sed contra-
rium tenuit Gloſs. *in d. cap. 1. in figura-
tione caſus, verſ. Contrarium,* Bart. *in l. 1.
col.2. ff. de Alien. iudic. mut. can. fact.* & ibi
Alex. *in Addit. per Gloſs. in l. 1. §. fin. ff. Si
quis ius dicen. non obtemp.* idem Bartolus *in
leg. Eum, qui temerè, colum. 2. ff. de Iudic.*
Alex. *in l. ſi fracta, §. Iulianus, num.80.
ff. de damn. infect.* Burgos de Pazz. *in proœm.
legum Tauri, num.154.* Azeued. *loco citato
num.17.* Plot. *in repet. l. ſi quando, C. vnde
vi, num. 674.* Card. Tuſch. *pract. concluſ.
tom.3. littera E, concluſ. 637.* Menoch. *de
arbitr. caſ.154. num.1.* Surd. *dec.261. num.2.*
Bichius *deciſ.497. num.12. & deciſ.123. nu-
mer. 4.* qui exemplificat in Artifice, qui
21 vocatus ad iudicium, in arte lucrari non
potuit, Theſ. *deciſ.67. num. 4. verſ. Intrin-
ſeca autem damna,* licèt contrarium tueatur
Bellon. iun. *conſ.89. num.5. & 6.* vbi quod
22 damnorum appellatione non continetur
lucrum amiſſum, & loquitur de Doctore,
23 qui ſub prætextu, quod ſuis clientulis
non potuerat inſeruire propter litem,
quam ſubſtinuerat, illud non debeatur.
24 Solent autem huiuſmodi expenſæ taxa-
ri arbitrio Iudicis, *l. Sancimus, C. de Iudic.*
Menoch. *d. caſ.154. num.2.* Theſ. *dicta de-
ciſ.67. n.6.* Couuarr. *pract. quæſt. cap.27. nu.6.*
25 Qui quidem poterit abſque citatione
Actoris contumacis illas taxare, vt ex
Bald. & Marant. tenet Azeued. *loco citato
num.5.* Carpan. *ad Statut. Mediolan. par.1.
cap.10. numer.123.* Borell. *in Summ. deciſ.
tit.46. nu.132. & tit.44. nu.392.393. & 394.*
Cuius tamen contrarium voluit Petrus
Barboſ. *in l. cum qui temerè, num.267. ff. de
iudic.* vbi reſoluit ad hanc taxationem fa-
ciendam contumacem eſſe citandum, ex
Boer. *deciſ.285. num.6.*
Quamuis ad iſtarum expenſarum ſolu-
tionem non requiratur citatio, Hippolyt.
ſingul.377. Gratian. *regul.103. num.1.* Iacob.
Philip. Port. *in tract. comm. opin. lib.1. con-
cluſ.43. limit.50. & limit.57.* Borell. *in ſum-
ma deciſ. tit.44. num.391. & 46. num.59.131.
& 132.* Auguſt. Barboſ. *in l. ſancimus, C. de
iudic.* Veſtr. *loco cit. num. 2.*
26 Secundò, non admittitur Actor con-
tumax ad cauſam, niſi prius præſtita per
eum ſufficienti cautione, quod in termi-
no fideliter comparebit, vt patet ex Textu
in d. cap.1. verſ. Ad citationem, & hanc eſſe
iuris noui diſpoſitionem, dixit Innocent.
relatus per Gloſs. *in d. cap.1. in addit.* quic-
quid dixerit Hoſtien. ab eadem Gloſs. re-
probatus, quàm ſequuntur, Anchar. *in
d. cap.1. num 7.* Io: Andr. *num.2.* Monac.
num.1. Archid. itèm *num.1.* Veſtr. *loco cit.
num. 3.* & ibi addent Scacc. *de Iudic. dicto
cap. 91. ſub num.9.* Rot. *deciſ.7. aliàs 885.
num.3. de verb. ſignif. in antiq.*
Et hæc cautio debet eſſe cum fideiuſſo-
re, vel pignore, Gloſs. *in d. cap. 1. verbo
ſufficienter,* Archid. ibidem *num.1.* Franc.
num.5. Monac. *num.3.* Pontifex enim *in
d. cap. 1.* vſus eſt verbo *ſufficienter,* quod
importat cautionem cum pignore, vel fi-
deiuſſore, vt latè pluribus allegatis dicit
Felyn. *in cap. Ad noſtram, num. 7. de iur. iu-
ran.* Franc. *d. cap.1. num.5.*
Dicit tamen Gloſs. *in d. cap.1. in verbo
ſufficienter,* quod ſi Actor contumax caue-
re cum pignore, vel fideiuſſore non poſ-
ſet, iuratoria cautio ſufficeret, quod latè
proſequitur Franc. *in d. cap.1. num.5.* di-
cens, quod ſi propter paupertatem, vel
aliam iuſtam cauſam non poſſit Actor da-
re fideiuſſorem, vel pignus ad iuratoriam
admitteretur cautionem, ſed cum pro-
miſſione pœnæ ſecundùm Innocen. quod
etiam voluit Bart. *in l. Niſi, §. Quamuis,
ff. ſi cui pluſquam per legem falcid.* Imò de-
bebit tunc obligare ſe, & omnia bona ſua,
& ſic facere cautionem ſibi poſſibilem,
ſecundum Bald. *in l. an omnes, §. In hac,
ff. de Epiſc. & Cleric.* & hanc doctrinam
amplectitur Monac. *in d. cap. 1. num.3.* &
ſequitur Archid. *num.1.*
27 Tertiò, Reus citatus comparens pote-
rit petere abſolutionem ab obſeruatione
iudicij, Franc. *in d. cap.1. num.4.* Marant.
de ordin. Iudic. par.5. princ. num.49. Ridol-
phin. *in praxi par.3. cap.2. num.133.* Scacc.
loco cit. num. 9. Rot. *d. deciſ. 885. ad fin. &
deciſ.14. alias 345. de dolo, & contum. in nou.*
28 Requiritur tamen, quod ad iſtum
actum citetur Actor ad inſtantiam Rei, In-
noc. *in cap. Conſuluit, de off. deleg.* Franc.
in d. cap.1. Rot. *d. deciſ.885. num.4.* Quid-
quid contra ſcripſerit remiſſiuè Baron. *de
citat. quæſt.46. ſub num.21.* referendo Petr.
Barboſ. *in l. ad Peremptorium, nu.5. de Iudic.*
Etſi per audientiam contradictarum
procedatur, requiritur trina citatio, &
quarta ex ſuperabundanti, vt notatur *in
d. cap. Conſuluit,* & ibi Innoc. *& in cap. ad
petitionem, de accuſat.* Rota *deciſ.3. aliàs 69.
de dolo, & contum. in nou.* vbi dicitur, quod
ſi fiat hæc abſolutio per delegatum, non
29 per hoc expirat ſua iuriſdictio, quo mi-
nus ſi infra annum Actor denuo Incon-
ſtans veniat ad iudicium in vim primæ
30 commiſsionis, poſsit procedere Iudex in
cauſa citato, & vocato Reo de nouo, vt

31 per Innoc. in d. cap. Conſuluit, licet enim
32 pereat inſtantia iuriſdictio tamen remanet, quia perpetua.
33 Quartò, citatio ipſa Actore Inconſtante non comparente circumducitur per
34 indeque ac ſi nulla citatio interueniſſet, l. & poſt Edictum, §. 1. ff. de iudic. Marant. in praxi par. 6. de contum. num. 1. Grauat. ad Veſtr. lib. 4. cap. 4. num. 14. Petrus Barboſa ad l. properandum, num. 5. ff. de iudic. Tiraquell. de retract. lignag. §. 8. Gloſs. 2. num. 28. Azeued. loco cit. num. 2. Carpan. ad Statut. Mediolan. d. cap. 10. num. 152. Baron. de citat. tom. 1. quæſt. 46. à num. 20. cum ſeqq. vbi multa ad materiam, & propterea niſi Actor compareat, & accuſet contuma-
35 ciam Rei, non interrumpitur præſcriptio, quæ aliàs per ſolam citationem interrumpitur, l. ſicut, l. cum notiſſimi, C. de præſcript. vt benè docet Bald. in l. nam, etſi, §. 1. ff. de inoff. teſtam. Tiraquell. dicto §. 8. Gloſs. 2. num. 150. Gratian. cap. 66. num. 41. Fontanell. decis. 274. num. 24. diſtinguendo tamen inter præſcriptionem merè fauorabilem, odioſam, vel mixtam, quam materiam latè tractant Caſtill. de Tertijs Regijs, cap. 35. num. 6. Surd. decis. 5. nu. 2. & ſeqq. alijque relati à Carleual. de iudic. to. 2. lib. 1. tit. 3. diſput. 4. num. 22. Baron. de citat. quæſt. 45. tom. 1. num. 29. videtur enim ta-
36 citè Actor renunciare citationi Tiraquel. & Bald. vbi ſupra, Surd. dicta decis. 5. ſub num. 5. verſ. Quando citatio.

Neque has pœnas, ſiue præiudicia euitabit Actor non comparens in termino
37 citationis, ſi citatio non fuerit legitima, vel legitimè executa, Scacc. d. cap. 91. nu. 5. Carpan. ad Statut. Mediol. lib. 1. cap. 10. num. 151. Borell. in ſumm. deciſ. par. 1. tit. 46. num. 165. cum enim Actor certus ſit de
38 facto ſuo, vt dicit Rot. deciſ. 53. alias 384. in fin. de appell. in nou. ſequitur quod reſpectu eius nihil refert, an citatio ſit legitima, necne Scacc. loco cit. num. 5. ad fin.

Sed ad hoc, vt Actor Inconſtans huiuſmodi præiudicijs oneretur, requiritur
39 primò, quod Reus citatus in termino citationis compareat, & accuſet contumaciam Actoris, Franc. in d. cap. 1. in princ. Rebuff. ad conſt. Franciæ, tom. 3. tit. de contumacia, art. 7. Gloſs. vnic. num. 9. Azeued. loco cit. num. 1. Carpan. ad Statut. Mediolan. par. 1. cap. 10. num. 151. Caccheran. deciſ. 3. num. 2. deciſ. 71. num. 48. & 49. Baron. de citat. quæſt. 45. num. 81. Borell. in ſumm. deciſ. tom. 1. tit. 44. num. 509.
40 Secundò, quod accuſata contumacia Actoris de licentia Iudicis à iudicio recedat, Alex. in l. ſi finita, §. Iulianus, nu. 25. ff. de damn. infect. Azeued. loco cit. num. 2. Duen. reg. 153. limit. 1. & 2. Baronius, qui alios cumulat de citat. to. 1. quæſt. 47. num. 3.
41 Vel expectet, donec Iudex diſceſſerit de Tribunali, & accuſet contumaciam, Abb. in d. cap. Conſuluit, num. 7. Duen. & Azeued. locis citatis, Baron. de citat. tom. 2. in addit. ad quæſt. 47. ſub num. 7. cum ſeqq.
42 Etſi vnum ex his deficiat, circumducta redditur citatio tam ex parte Actoris, quàm Rei, Bart. in d. l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de damn. infect. not. in cap. Conſuluit, de offic. deleg. & ibi Innocent. Doctores in l. calumniam, ff. de pœn. Franc. in d. cap. 1. num. 1. Rebuff. loco cit. art. 1. Gloſs. 1. num. 1. Azeued. loco cit. verſ. 29. Scacc. loco cit. num. 12. & compenſabitur contumacia
43 cum contumacia, ſiue abſentia cum abſentia, Archid. in dicto cap. 1. & Io. Andr. in princ. Gloſs. in addit. ad fin. l. ſi ambo, ff. de compenſ. Scacc. loco cit. Petrus Anchar. conſ. 97. per tot. Oliban. de act. par. 1. lib. 3. cap. 4. num. 30. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 1. de iudic. diffinit. 29. & 30. Aſin. in praxi, §. 17. de litis conteſt. cap. 1. verſ. Præcedens concluſio, Fontanell. deciſ. 274. num. 10.

Quod tamen intellige de citatione particulari ad certum actum, non autem de
44 citatione generali ad totam cauſam, nam licèt quo ad terminum, in quo neuter comparuit, ſit circumducta citatio, non tamen quoad totam cauſam, & alios actus Franc. in d. cap. Rot. d. deciſ. 14. alias 345. de dol. & contum. in nou. Hieronym. Portoles ad Molin. verb. Actor, num. 6. Baron. qui alios refert de citat. to. 1. q. 46. num. 23.

Quando autem licita ſit citatio ad totam cauſam, vide Grauat. ad Veſtr. dicto cap. 4. num. 15. Borell. in ſumm. deciſ. par. 1. tit. 44. nu. 482. Baron. de citat. quæſt. 16. to. 1. num. 150. Vbertus de citat. tom. 1. cap. 7. verſ. de citatione generali, num. 113. & ſeqq. & capit. 9. num. 409. Rota rec. par. 5. deciſ. 199. nu. 16. & deciſ. 291. nu. 2. & 3. par. 10. rec.

Euitabit tamen Actor Inconſtans huiuſmodi præiudicia, ſi iuſto impedimen-
45 to, vel cauſa legitima detentus ad iudicium accedere non potuit, Franc. in dicto cap. 1. num. 3. Butr. item nu. 3. Archid. nu. 1. Io: Andr. item nu. 1. Anchar. nu. 18. Scacc. loco cit. nu. 8. Couuarr. pract. quæſtion. cap. 27. num. 3. poſt Rebuff. Azeued. loco cit. nu. 7. Afflict. deciſ. Neapol. 29. nu. 3. Gaill. pract. obſeruat. lib. 1. obſeruat. 59. num. 2.

Quæ verò ſit legitima cauſa, vel iuſtum impedimentum, & quomodo probetur,
46 an per iuramentum partis, an per alium probandi modum arbitrio Iudicis remittendum eſſe, voluere Archid. Io: Andr. Franc. Anchar. & Butr. in d. cap. 1. Rebuff. & Azeued. locis citatis, qui exemplificant
47 quando Iudex eſſet abſens à loco iudicij, quod expreſsè voluit Archid. in d. cap. 1. num. 2. & ad materiam vide Doctores, quos refert Borell. in ſumm. deciſ. par. 1. tit. 64. nu. 37. 38. 39. & 40. Vbertus de citat. cap. 10. num. 448. cum ſeqq.

QVÆSTIO III.

ARGVMENTVM.

Quid ſi Actor vnà cum citatione porrexit libellum, an poſſit eſſe Inconſtans, & in quibus caſibus.

SVMMARIVM.

1 *Actor, qui porrexit libellum, tenetur exercere litem vſque ad finem, & num. 9.*
2 *Aliàs Reus abſoluitur ab obſeruatione Iudicij.*
3 *Ac etiam ab impetitis per ſententiam definit.*
4 *Dilationes Actori aſſignandæ pendent ab arbitrio Iudicis.*
5 *Reus per definitiuam abſoluitur etiam lite non conteſtata quando Actor porrexit libellum, & poſtea amplius non comparuit.*
6 *Actor non tenetur ſubſtinere litem Reo conſentiente.*
7 *Actor non tenetur comparere quamuis libellum porrexerit, quando Reus quoque eſt contumax.*
8 *Petitorium intentans an, quando, & quomodo tranſire poſſit ad poſſeſſorium, & petitorium ſuſpendere.*
10 *Actor inuita parte non poteſt liti renunciare.*
11 *Modum Iudicij Actor mutare poteſt etiam inuita parte.*
12 *Iudicium ſolemniter captum, an debeat ſolemniter terminari.*
13 *Actor liti renunciare poteſt.*
14 *Actor renunciare poteſt inſtantiæ remanentibus ſibi actionibus, pro quibus libellauit.*
15 *Reus excommunicatus an, & quomodo poſſit cogere Actorem ad perſiſtendum ſuper actione intentata.*
16 *Iudex poteſt ex officio cogere Actorem ad perſiſtendum in Iudicio.*
17 *Solemnitates* Auth. Qui ſemel, C. quomodo, & quando Iudex, *an ſeruandæ ſint in foro Eccleſiaſtico.*
18 *Dilationes abbreuiantur ſecundum conſuetudinem Fori.*
19 *Actor citare faciens perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice ſeculari pœnas, & cenſuras incurrit.*
20 *Citatio ſufficit, vt citatus dicatur in iudicium trahi.*
21 *Citari faciens perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice ſeculari, an, & quando, poſſit pœnitere ad euitandas pœnas, & cenſuras, & num. 24.*
22 *Deus facere non poteſt, quod factum non ſit factum.*
23 *Pœnitentia non datur in præiudicium alterius partis, cui fuit ius quæſitum.*

1 CERTVM eſt, quod vbi Actor
vnà cum citatione porrexit libel-
lum, illicita eſt Inconſtantia, ille
enim tenetur vſque ad finem litem exer-
cere, Textus eſt expreſſus *in Auth. qui ſemel,
C. quomodo, & quando Iudex.* & ibi Gloſs.
& Doctores præſertim Bart. Corn. Odo-
fred. Caſtrenſ. Innocent. *in cap. 1. vt lit.
non conteſt. in princip.* Soccin. *cap. 2. de libell.
oblat. num.* 145. Afflict. *deciſ.* 173. *num.* 5.
Rota *d. deciſ. 7. aliàs* 885. *in antiq. de verb.
ſignific.*
2 Si autem ſit Inconſtans, tunc Reus ſer-
uata forma tradita in dicto Textu, *verſ.
Qui ſi cauſam*, poterit petere à Iudice non
ſolùm abſolutionem ab obſeruatione iu-
dicij, iuxta Textum *in d. cap. 1. de dolo, &
contumacia*, ſed etiam abſolutionem à pe-
3 titis per ſententiam definitiuam, vt diſpo-
nit idem Textus Odofred. ibidem Cor-
neus, & cæteri Doctores, Innocentius *in
dicto cap. Conſuluit, de offic. deleg.* Rota *dicta
deciſ. 7. aliàs 885. de verb. ſignific. in antiq.
& deciſ 3. aliàs 69. de dolo, & contumacia, in
nou.* Petrus Barboſa *in dicta l. properandum
num. 11. ff. de iudic. qui num.* 12. ſubiungit,
quod licèt vt procedatur ad ſententiam
in ea lege dentur dilationes longæ Actori
abſenti, & non comparenti, tamen prædi-
ctæ dilationes conſuetudine ſunt abroga-
4 tæ, & tantùm aſſignantur dilationes arbi-
trio Iudicis, Gloſs. *in d. Auth. Qui ſemel,
verb. per interualla*, & ibi Bart. *num.* 14.
Et hæc abſolutio à ſententia diffinitiua
poteſt peti à Reo, etiam lite aliqua non
5 conteſtata, quia eſt ſingulare in hoc caſu,
vt voluit Textus *in d. Auth.* ibi, *& ſi lis
cæpta non ſit*, Corn. *ibid. num.* 11. Odofred.
num. 3. Rota *d. deciſ. 3. aliàs 69. de dolo, &
contumacia*, Petrus Barboſa *in dicta l. pro-
perandum num. 10. & 11.*
6 Licita tamen erit Inconſtantia, ſi Reus
conſentiat, nam Textus *in dict. Auth.* ibi,
Reo poſtulante, ſupponit ad inſtantiam
Rei poſſe Actorem cogi ad ſubſtinendam
litem vſque ad finem, Soccin. *in d. cap. 2.
de libell. oblat. num. 5. verſ. Et hoc procedit*,
Cagnol. *in l. edita num. 181. C. de edend.* vbi
dicit hoc ſeruari in practica.
7 Dic ſecundò, licitam eſſe Inconſtan-
tiam, ſi Reus quoque ſit contumax, *l. ſi
priuſquam, ff. de oper. nou. nunciat.* Alexand.
ibid.

*ibid. nu.*42. Felyn. *d. cap.* 2. *de libell. oblat. n.* 18.
8 Dic, tertiò licitam eſſe Inconſtantiam, *& Auth. prædictam* non habere locum in caſu, *cap. Paſtoralis de cauſ. poſſeſs. & propriet.* nam in caſu illius decretalis ex permiſſione iuris poteſt Actor ſuſpendere petitionem primò productam iam in petitorio, & tranſire ad poſſeſſorium, nouam petitionem
9 producendo, Roman. *in l. Si tibi num.* 3. *ff. de Carbon. edict.* Felyn. *in d. cap.* 2. *nu.* 18. *verſ.* 3. *Limita*, Alex. *in d. l. priuſquam nu.*42.

Hinc dicit Caſtrenſ. *in l. Si conuenerit, verſ. Quæro quid ſi num.*6. *ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* quod licèt Actor litem incohatam peragere teneatur, nec illi in parte inuita
10 liceat renunciare, tamen in modo litis exercendæ ſecus eſſe, & repetit Sola *ad conſuetudines Sabaudiæ tit. de cauſis miſerabilium perſonarum, gloſsa* 2. *numero* 21. vbi quærit an iudicium ſolemniter cæptum
11 debeat ſolemniter terminari, & concludit, quod ex conſenſu tacito, qui elicitur ex actibus ſolemnibus non infertur, quod
12 in alijs non ſit locus pœnitentiæ, & Gloſsa ſolemnis *in Clemen. ſæpe* §. *fin. de verb. ſignific.* Felyn. *in cap. Cum ordine de reſcript.*

De qua Inconſtantia dicemus infra ſuo loco.

13 Dic quartò, poſſe eſſe Actorem inconſtantem, ſi vellet liti renunciare iuxta terminos, *l. poſtquam, C. de pact.* Bart. *in dicta l. edita, num.* 11. Soccin. *in dicto cap.* 2. *num.* 145. Gallerat. *de renunc. centur.* 1. *renunc.* 18. *num.* 14.

De qua Inconſtantia dicemus pariter ſuo loco.

14 Sed poterit tamen Actor renunciare inſtantiæ remanentibus ſibi actionibus, & cauſa, per quam libellauit, vt per *dictam Auth. qui ſemel*, voluit Bart. quem ſequitur Curt. inn. *in d. l. edita num.*143. *C. de edend.* Borell. *in Summ. deciſ. par.* 1. *tit.*49. *nu.*159.

15 Dic quintò, poſſe Actorem eſſe inconſtantem, ſi Reus eſſet excommunicatus, is enim non poteſt cogere Actorem ad perſiſtendum ſuper actione intentata, Abbas *in cap. Cum inter priorem de except.* Anton. de Butr. *in cap. Intelleximus de iudic.* Felyn. latè diſputans articulum *in cap. Cum inter Priorem nu.* 9. *verſ. Vtrum excommunicatus, de renunc.* Afflict. *deciſ.* 268. *num.* 3. *ad finem.*

Sed licèt Reus excommunicatus non poſſit cogere Actorem ad perſiſtendum
16 in iudicio, hoc tamen poteſt facere Iudex ex officio, Dec. *in dicto cap. Intelleximus num.* 72. *de Iudic.* Contard. *ad l. diffamari, C. de ingen. & manum. ampliat.* 14. Alphan. *ad dict. Auth. qui ſemel collect.* 80. Dicit tamen Felyn. *in dicto cap. Cum inter Priorem num.*10. quod ſi tractaretur in caſu noſtri Textus de præiudicio irreparabili excommunicati, illius diſpoſitionem fortè poſſet practicare.

17 An autem in foro Eccleſiaſtico ſolemnitates *dict. Auth.* ſeruandæ ſint? Negat Butr. *in cap. Cauſam de dolo, & contumacia, num.* 11. Roman. *ſingul.* 409. & licèt dicat hoc dictum ſibi non videri verum, tranſit
18 tamen cum eo, à quo non recedas, quia tum, vt ſupra dixi, huiuſmodi ſolemnitates non ſeruantur de conſuetudine; Tum quia dilationes abbreuiantur ſecundùm conſuetudinem Fori, Bart. *in dicta Auth. qui ſemel. num.* 14. *addit. ad Roman. dict. ſingul.* 409. *vt ſupra.*

Sed an qui citauit perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice ſeculari poſſit pœni-
19 tere, itaut pœnis, & cenſuris non ligetur fulminatis contra laicos trahentes Clericos, vel perſonas Eccleſiaſticas ad iudicium ſeculare iuxta Textum *in cap. Placuit* 11. *quæſt.* 1. & per Canoniſtas *in cap. ſi diligenti de foro compet.* & per allegat. à Graſſo *effect.* 1. *numero* 413. & adeſt Conſtitutio Martini Quinti, de qua per Scacc. *de iudic. par.* 1. *cap.* 11. *num.*45. & ſucceſſiuè Bulla
20 in Cœna Domini: Quia trahere ad iudicium intelligitur per ſolam citationem, Abbas *in cap. Significantibus de libells oblat.* Maran. *in Speculo par.* 4. *diff.* 11. *num.* 2. Bellon. *de interuall. cap.* 207. *num.* 1.

21 Et illicitam eſſe Inconſtantiam, quia iam pœna eſt incurſa per citationem, vt voluit Syluester *in Summ. verb. Iudex il primo num.* 3. Graſs. *d. effect.* 1. *num.* 415. ex quo
22 nec etiam Deus poteſt facere, quod factum non ſit factum *l. furtiuè*, vbi omnes Scribentes *ff. de furt. l. in bello*, §. *factæ, ff. de cap.* Rimin. iun. *conſ.* 46. *num.* 89. *lib.* 1. Ruin. *conſ.* 2. *num.*4. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 429. *nu.*55. *lib.*3. Barz. *deciſ.*47. *num.*28. Fermoſ. poſt hæc ſcripta viſus *de iudic. quæſt.* 16.

23 Secundò, quia per talem citationem eſt acquiſitum ius Clerico conuento, ideo in præiudicium ipſius illicita eſt Inconſtantia *l. Sicut, C. de action. & obligat.* cum alijs per Graſs. *loco cit. num.* 421.

Contrarium tamen, licitam eſſe Inconſtantiam, ſi incontinenti, & ſtatim quis
24 pœniteat, quia, quæ incontinenti fiunt, videntur ineſſe *l. lecta, ff. ſi cert. pet.* voluit Abbas *in cap. Si diligenti num.* 18. & 19. *de foro compet.* Bellon. *de interuall. d. cap.* 207. *num.* 2. Graſs. *d. effect.* 1. *num.* 430.

Imò locum eſſe Inconſtantiæ ante litem conteſtatam voluit Caſtrenſ. *in l. in criminali num.* 4. *in fin. C. de iuriſdict. omn. Iudic.* & hanc opinionem veriorem, & benigniorem teſtatur, & ſequitur Angel. *ibid. num.* 5. & tradit Gloſs. *in cap. Si diligenti de foro compet. in verbo cauſam perdant*, Io. Andr. *ibid.* Imol. *num.*3. Abbas *nu.* 19. dicit eſſe locum pœnitentiæ vſque ad ſententiam, Georgius Natt. *in Clemen. ſæpe, in princip. n.*25. *de verb. ſignific.* cum alijs per Daniel. de Nobilibus *in ſelectis diſput.* 1. *num.* 35.

QVÆSTIO IV.

ARGVMENTVM.

Quid ſi Actor citauerit Reum ad certam cauſam, an poſſit Inconſtans eum comparentem cogere, vt in alia reſpondeat: Et an ſi citauerit Reum coram vno Iudice, poſſit Inconſtans pro eadem cauſa coram alio ipſum citare.

SVMMARIVM.

1 *Actor, qni citauit Reum pro certa cauſa an, & qnando Inconſtans poſſit illum cogere, vt reſpondeat in alia cauſa, & num. 4. cum ſeq.*

2 *Præſens in indicio non eſt citandus.*

3 *Iudex, qni citaret præſentem in iudicio fatuus eſſet.*

6 *Iudicium inceptum coram vno Iudice non poteſt intentari coram alio.*

7 *Iudicium vbi eſt cæptum, ibi debet terminari.*

8 *Iudici ad incæptionem ſufficit ſola citatio.*

9 *Citatio ſola inducit pendentiam litis reſpectu Actoris.*

10 *Iudicium coram vno Iudice inceptum etiam ante litis conteſtationem non poteſt intentari coram alio.*

11 *Cauſa principali incepta coram vno Iudice non poteſt coram alio intentari cauſa connexa, vel dependens ab ea.*

12 *Iudicium voluntariæ iuriſdictionis coram vno Iudice propoſitum non poteſt intentari coram alio.*

13 *Iudicium incæptum coram Arbitro an, & quando poſſit intentari coram Iudice ordinario.*

14 *Iudicibus pluribus delegatis vbi Actor comparuit coram vno eorum, non poteſt Inconſtans eo relicto coram altero comparere.*

15 *Quid ſi primus Iudex negligens eſſet in exequendo delegationem.*

16 *Primo executore pronunciante litteras Apoſtolicas non eſſe exequendas, non poteſt adiri alius Executor, ſed appellari debet ad Metropolitanum, vel ad Papam, & num. 18.*

17 *Executor litterarum Apoſtolicarum recuſans illas exequi ex iuſta cauſa, non dicitur negligens in exequendo.*

18 *Iudicium inceptum coram Ordinario non poteſt trahi coram Delegato.*

19 *Iuriſdictio Papæ preueniri poteſt niſi deinde Papa cauſam auocet ex certa ſcientia.*

20 *Reſcriptum impetratum tacita citatione iam emanata non ſuffragatur.*

21 *Iudicium ex cauſa neceſſitatis incæptum coram vno Iudice poteſt perfici coram alio.*

22 *Quid ſi neceſſitas ſuperueniat.*

23 *Suſpicionis fugæ iudicio incæpto coram vno Iudice an poſſit ad capturam deueniri coram alio.*

24 *Miſerabilibus perſonis competit electio Fori.*

25 *Et an poſſint iudicium incæptum coram Iudice ordinario relinquere, & ad forum Principis conuolare.*

26 *Quid poſt litem conteſtatam.*

27 *In qualibet parte iudicij.*

28 *Et poſt concluſum in cauſa.*

29 *Vel in ſecunda, ac vlterioribus inſtantijs.*

30 *Perſona miſerabilis variatione ſemel facta an, quando, & quoties poſſit redire ad primum Iudicem, & num. 32. cum ſeqq.*

31 *Inconſtantia eſt licita quando electio competit de iure.*

34 *Variatio in iudicio damnatur.*

35 *Variatio tanquam odioſa, & legibus exoſa vitanda eſt.*

36 *Variatio non competit Actori priuilegiato, quando Reus pariter eſt priuilegiatus.*

37 *Paria priuilegia ad inuicem conquaſſantur, & res ad ius commune reducitur.*

38 *Inter priuilegia diuerſæ ſpeciei attenditur, quod eſt potentius.*

39 *Plurium miſerabilium perſonarum priuilegijs concurrentibus quale dicatur potentius.*

40 *Reus contumax non poteſt litis pendentiam allegare.*

41 *Reus, qui citatus dixit nolle comparere in iudicio, contumaciam incurrit, etiamſi inconſtans deinde compareat.*

42 *Quid ſi compareat antequam Iudex à iudicio diſcedat.*

43 *Reus contumax contumaciam purgare paratus mediante refectione expenſarum poteſt litis pendentiam allegare.*

44 *Variatio an, & quando permittatur in iudicio executiuo.*

45 *Variatio admittitur de vno Iudice ad alium quando Actor coram primo Iudice non poteſt conſequi complementum iuſtitiæ.*

46 *Quid ſi primus Iudex non poteſt ſe ingerere ſuper cauſa principali.*

47 *Vel citatio facta coram primo Iudice eſt nulla.*

48 *Vel præiudicaretur iuriſdictioni alterius.*

49 *Exceptio litis pendentiæ opponenda eſt ante litem conteſtatam alias non operatur.*

50 *Iudicium intentatum coram vno Iudice non*

*eſt nu llum ex eo, quod cauſa pendeat coram
alio niſi parte opponente.*
51 *Litis pendentiam opponens appellare debet ab
vlteriori proceſſu.*

1 QVOAD primam partem, illicitam
eſſe in Actore Inconſtantiam vo-
luere Innocentius *in cap. Licèt
num. 2. de offic. delegat.* Bald. *in l. ſi accuſa-
toribus, C. de accuſat. & in l. cum fratrem in
fin. C. quibus vt indig.* Marſil. *in repet. l. de
vno quoque num. 176. ff. de iudic.* Abbas *in
cap. Paſtoralis num. 6. de cauſ. poſſ. & propriet.*
Aſin. *in prax. Florent. §. 7. cap. 5. limit. 90. n. 9.*
Prax. Luſitan. *lib. 2. cap. 5.* Græu. ad Gaill.
concluſ. 51. conſider. 1. Ratio eſt, quia licèt
2 Reus comparuerit, & ſic præſens in iudi-
cio minimè citandus ſit, *l. de vno quoque,
ff. de re iudicata,* Surd. *conſ. 227. num. 16.*
Schrader. *de feud. par. 9. cap. 7. num. 49.*
Poſt. *de manut. obſeruat. 102. nu. 46.* Gregor.
deciſ. 576. num. 1. vbi Add. *nu. 15. deciſ. 166.
par. 12. recent. num. 10.*
3 Imò fatuus eſſet Iudex, qui præſentem
in iudicio citaret, Aſin. *loco citato num. 3.*
Græu. *d. concluſ. 51. conſiderat. 2.* Borell.
in Summa deciſ. par. 1. tit. 44. num. 15. & 16.

Cum tamen comparuerit deliberatus
ad vnam cauſam, non poteſt cogi ad reſ-
pondendum in alia, ad quam deliberatus
non acceſſit, Bald. *in dicta l. accuſatoribus,
num. 13. C. de accuſat.* Marant. *in ſpecul.
verb. & rectè concipiatur citatio num. 13.*
Verall. *deciſ. 123. num. 4. par. 3.*
4 Sed contrariam opinionem, quod licita
ſit Inconſtantia, voluere Alex. *in d. l. de
vno quoque, num. 2.* Iaſon. *in l. 1. num. 9.
& 12. ff. de in ius vocan.* Felyn. *in cap. 1.
num. 18. de iudic.* Gaill. *d. concluſ. 51.* & ibi
Græu. *conſid. 2.* cum quo Gaill. videtur
tranſire Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 88. nu. 25.*
communiorem dicit Fermoſin. *de indic. ad
Text. in cap. 1. de cauſ. poſſeſs. & propriet.
quaſt. 7. num. 1.*

Non eſt tamen recedendum à priori
opinione, quam tenet Rota, vt per Verall.
*deciſ. 107. num. 2. par. 1. & deciſ. 123. nu. 3.
par. 3.*

Vel fœdere diſtinctionis vtramque opi-
nionem compone, vt ſcilicet præſentia
5 Rei ſufficiat ad hoc, vt mutatam petitio-
nem, ſeu libellum accipere teneatur, non
autem vt illicò teneatur reſpondere, vt
cum multis diſtinguit Græu. *d. concluſ. 51.
conſider. 2. num. 6. & 10.*

Hæcque concluſio eò magis habebit
locum, ſi Actor citet Reum apud Iudi-
cem, qui iuriſdictionem in cauſa expreſ-
ſa in citatione tantummodo habeat, tunc
enim nullo modo Inconſtans poteſt à
priori cauſa in citatione expreſſa recedere,
bellè Kilchennius *in l. edita num. 31. verſ.
Octaua declaratio, C. de edend.*

De Inconſtantia in Iudicijs.

Quouerò ad alteram partem, an Actor,
qui citauit Reum coram vno Iudice poſ-
ſit Inconſtans pro eadem cauſa coram alio
Iudice ipſum citare?

Materia eſt legis *vbi captum, ff. de
indic.* quam latè examinant Felyn. *in cap.
Ex tenore à num. 14. de reſcript.* Gabriel. *de
indic. concluſ. 1. lib. 2.* Trentacinq. *variar.
eodem titulo reſolut. 3. lib. 2.* Tuſc. *litt. I,
concluſ. 487.*
6 Dic ergo illicitam eſſe Inconſtantiam,
nec poſſe Actorem, qui citauit Reum
ſuper vno negotio, ſuper eodem eundem
Reum coram alio Iudice citare, *d. l. vbi
captum, ff. de indic. l. nulli, C. eodem titulo,*
Gloſs. *in dicto cap. Ex tenore de reſcript. §.
Quoniam Auth. de Teſtam.* regulariter enim
7 vbi cæptum eſt iudicium, ibi debet termi-
nari *d. l. vbi captum,* Afflictus *deciſ. 354.*
Diaz. *reg. 382.* Gabriel. *d concluſ. 1. de indic.*
Tuſc. *loco citato litt. I concluſ. 487.* à Ponte
conſ. 70. num. 1. & 2. cum pluribus relatis
à Giurb. *deciſ. 23. num. 1.* Nouar. *de elect.
for. ſect. 1. quaſt. 1. num. 19.* Viu. *deciſ. 459.
nu. 11.* Cabedus *deciſ. Luſit. 25. par. 1.* Rota
deciſ. 91. num. 19. par. 6. recent. & hoc caſu
8 iudicium dicitur cæptum per ſolam cita-
tionem, Guido-pap. *deciſ. 421.* Iaſon. *in
l. cum quadam Puella num. 6. ff. de iuriſdict.
omn. Iudic.* Caſſan. *conſ. 45. num. 27.* Tuſc.
loco citato num. 2. Surd. *conſ. 542. num. 2.*
licèt non figat pedem, Menoch. *de arbitr.
caſ. 202. num. 7. 8. & 9.*
9 Quo enim ad Actorem ſola citatio in-
ducit litis pendentiam, Rota *deciſ. 17.
num. 4. de dolo, & contumacia in nou. &
deciſ. 6. vt lit. penden. in nou.* Menoch. *loco
citato, num. 8. & 9.* Buratt. *deciſ. 871. nu. 6.*
Bichius *deciſ. 12. num. 2.* Dunozett. iun.
deciſ. 574. num. 1.
10 Et propterea etiam ante litis conteſta-
tionem illicita erit Inconſtantia, Gloſſa,
& Doctores *in d. l. vbi captum,* Guido-papa
dicta deciſ. 421. Gabriel. *loco citato, num. 1.
verſ. 1. Declara-*
11 Quod primò amplia, vt non ſolùm illici-
ta ſit Inconſtantia in cauſa principali, ſed
etiam in connexa, vel ab ea originem
trahente, Felyn. *in d. cap. Ex tenore, num. 19.*
Bald. *in cap. 1. de controuerſ. inueſt.* cum
alijs per Gabriel. *loco citato num. 3.* Polyd.
Rip. *obſeruat. 140. num. 2. & 3.* Facchin.
*controuerſ. lib. 11. cap. 78. verſ. Et maximè
il ſecondo,* cum alijs per Giurb. *d. deciſ. 23.
num. 1.*

Amplia ſecundò, vt ceſſet Inconſtantia
in iudicio voluntariæ iuriſdictionis, in
12 ijs enim habet locum regula *dicta l. vbi
captum,* Lap. *allegat. 78. in 2. quaſt.* Lancell.
Dec. *in dicta l. vbi captum, colum. 1.* Philip.
Dec. *in dicto cap. Ex tenore de reſcript. nu. 33.*
vbi Felyn. *num. 19. verſ. Amplia,* qui omnes
mouentur per Textum *in l. 1. ff. de offic.*

Conſul. Gabriel. *citata concluſ.* 1. *numer.* 4.
Calà *de modo articul. in Summ. gloſs.* 1. *nu.* 34.

13 Amplia tertiò, etiamquod Actor ci-
taſſet Reum coram Arbitro, ſi ex forma
Statuti laudum habet paratam executio-
nem, Caſtrenſ. *in l. pecuniam, num.* 2. *ff. ſi
cert. pet.* Alex. *ibidem num.* 11. Iaſon. *nu.* 6.
Lancell. Dec. *in l. vbi cæptum, numer.* 2.
Philip. Dec. *d. cap. Ex tenore dicto num.* 33.
Felyn. *ibid. num.* 19. qui dicit ſecus eſſe, ſi
laudum non habeat paratam executio-
nem, quia tunc Inconſtantia licita eſſet,
nam poſſet Actor, omiſſo iudicio coram
Arbitro, citare aduerſarium coram Ordi-
nario, ſoluta tamen pœna in compromiſ-
ſo appoſita, *l. ſi quis rem, ff. de arbitr.* Mant.
deciſ. 121. *num.* 10. & 11. quia ſententia
Arbitri non habet in ſe efficaciam, nec
inducit actionem, neque exceptionem, ſi
Actor Inconſtans paratus eſt ſoluere pœ-
nam, Caſtrenſ. *in dicta l. pecuniam, num.* 2.
ff. ſi cert. pet. Gabriel. *loco citato num.* 5.

Licita autem non eſſet Inconſtantia
quamuis laudum executionem non ha-
beret, ſed ſolùm pareret actionem, vel
exceptionem, Caſtrenſ. *in d. l. pecuniam,
& l. qui fidem, ff. de tranſact.* Felyn. *in dicto
cap. Ex tenore num.* 19. *verſ. fallit* 10. ad
quem recurre.

Amplia quartò, vt illicita ſit Incon-
ſtantia etiam coram Iudicibus delegatis,
14 quia Actor, qui citauit Reum coram vno
ex dictis Iudicibus, non poteſt eo relicto
citare Aduerſarium coram altero, vt eſt
Text. *in dicto cap. ex tenore*, & ibi Abbas,
Anchar. & Felyn. Gabr. *loco citato num.* 6.
Dec. *in d. cap. ex tenore num.* 33. Vbert. poſt
hæc ſcripta viſus, *de citat. cap.* 12. *nu.* 351.
Greg. XV. *deciſ.* 46. *num.* 8. *deciſ.* 91. *par.* 6.
rec. num. 20.

Quod tamen intellige, niſi daretur ne-
gligentia in primo Delegato, ſeu Execu-
15 tore, quia tunc Actor poſſet ſecundum
adire, Garz. *de benef. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 60.
& ſeq. vbi plures refert Rotales Deciſion.
Rot. *deciſ.* 773. *par.* 1. *recent.* cum aliis per
Addent. *ad dicta deciſ.* 46. *Gregor. XV.* vbi
16 quod ſi primus Executor pronunciat, lit-
teras non eſſe exequendas, non poteſt adi-
ri ſecundus, ſed debet appellare ad Me-
tropolitanum, ſeu ad Papam, Garz. *loco
cit. num.* 63. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 92.
num. 31.

17 Non enim dicitur negligens, qui ex
cauſa recuſat exequi litteras Apoſtolicas,
Rot. *deciſ.* 273. *num.* 1. *par.* 1. *in recent.* Ad-
den. *ad deciſ.* 46. *Gregor. num.* 10. *in fine*.
Et quod in caſu negligentiæ primi Execu-
toris non habet locum *d. l.* vbi cœptum
voluit Gabr. *loco citato num.* 25. & 26.

18 Amplia quintò, vt nec licita ſit Incon-
ſtantia, ſi Actor vellet citatum Reum co-
ram Ordinario, illum trahere coram Dele-
gato, Abb. *in cap. cum Eccleſia, de appellat.*
Decius *in dicto cap. ex tenore, num.* 33. Ga-
briel. *loco cit. num.* 7. qui *nu.* 9. ſubampliat
etiam reſpectu Papæ cuius iuriſdictio po-
teſt præueniri, niſi cauſam ex certa ſcien-
tia auocaret, ex Franc. *in cap. vt debitus,
col.* 13. *de appellat.*

Amplia ſextò, vt nec Actor Inconſtans
poſſit eſſe impetrando reſcriptum tacita
20 citatione iam emanata, Gabr. *vbi ſupra,*
poſt Lupum, *in cap. per veſtras, num.* 12.
Menoch. *de arbitr. d. caſ.* 202. *num.* 7. & 8.

Dic tamen primò, licitam eſſe Inconſtan-
tiā, quando ex cauſa neceſſitatis iudicium
21 cœptum eſt coram vno Iudice, quia co-
ram alio poteſt perfici, *l. ſed & ſi reſtitua-
tur, §. Sed ſi dics, ff. de iudic.* & ibi Bart. &
Gloſs. idem Bart. *in l. vbi cœptum,* vbi am-
22 pliat, ſiue neceſſitas inſit à principio,
ſiue ſuperueniat ex poſt facto, Angel. *in
dicta l. vbi cœptum*, & ibi Caſtrenſ. Bald. &
Angel. Felyn. Brun. & Corſet. quos alle-
gat Gabr. *loco cit. num.* 13. addo Grat. *di-
ſcept.* 906. *num.* 19. vbi infert, quod ſi eſſet
23 cœptum iudicium ob ſuſpicionem fugæ
coram vno Iudice, licita eſt Inconſtantia,
cum Actor poſſit ad capturam coram alio
Iudice deuenire, vbi reprobat Guid. Fo-
ian. & Caccialup. contrarium tenentes.

Dic ſecundò, licitam eſſe Inconſtan-
tiam, quando Actor, qui citauit coram
24 vno Iudice, eſt perſona miſerabilis, cui
competit fori electio, nam is omiſſo illo
iudicio, ad Principis forum conuolare
poterit, in his enim perſonis miſerabili-
bus ceſſare diſpoſitionem Text. *in d. lege
vbi cæptum*, voluere Soccin. *conſ.* 94. *nu.* 3.
vol. 3. Neuizan. *ſilu. nupt. lib.* 6. *num.* 38. &
ita iudicatum dicit Parpal. poſt Afflict. *in
Conſt. Regni, de officio Magiſtri Iuſtitiæ, qu.* 13.
num. 36. Natt. *conſ.* 590. *num.* 15. Franch. *de-
ciſ.* 100. *num.* 20. Theſaur. *deciſ.* 177. *num.* 6.
Carauit. *in rit.* 233. *num.* 9. Nouar. *in praxi
var. for. ſect.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 20. plenè Carle-
ual. *de iudic. diſput.* 2. *quæſt.* 6. *ſect.* 7. *nu.* 601.
26 vbi quod iſtæ perſonæ miſerabiles poſ-
ſunt eſſe Inconſtantes etiam poſt litem
27 conteſtatam, & in qualibet parte litis
28 etiam poſt concluſum in cauſa, atque
item in inſtantia appellationis ſecunda,
29 Cancer. non relatus à Carleual. *var. reſol.
par.* 2. *cap.* 2. *num.* 27.

30 Sed an facta ſemel variatione Incon-
ſtans poſſit ad primum Iudicem redire,
vel alium eligere? Afflict. *in Conſtit. Sicul.
rubr.* 37. *num.* 36. tenet opinionem affirma-
31 tiuam, quia vbi electio datur à Iure, lici-
ta eſt Inconſtantia, *l. cum qui certarum, §.* 1.
de verb. obligat. quem ſequuntur Foller. *in
praxi crimin. in verbo audiantur excuſantes,
num.* 99. & 100. Carauit. *in d. rit.* 233. *nu.* 8.
Muſcatell. *in praxi in Gloſs. competens, lib.* 1.
par. 2. *num.* 3. Trentacinq. *var. lib.* 2. *de ci-*

tat. reſolut. 2. num. 2. Franc. *d. deciſ.* 100. *ad*
fin. quamuis dicat, quod raró vidit variaſ-
ſe viduam à magna Curia ad ſuum Iudi-
cem ordinarium; hos omnes refert, & ſe-
quitur Nouar. *ſect.* 1. *qu.* 3. qui dicit hanc
opinionem eſſe tenendam, quia ſeruatur
in praxi, de qua teſtatur Thorus *in com-*
pendio, verb. variatio de uno Tribunali, &c.
tom. 5. & fuſius *in verb. Vidua, an poſſit ab-*
ſentibus, eod. to. 5. Intrigliol. *lib.* 1. *ſingul.* 17.
& ibi Add. Scacc. *de appell. quæſt.* 7. *n.* 121.
Maſtrill. *deciſ.* 147. *ex num.* 28. *& deciſ.* 268.
ex num. 24. & conferunt tradita ab eodem
Afflict. *deciſ.* 146. & ibi Vrſill. Carleual.
de Iudic. tom. 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 6. *ſect.* 7.
num. 609.

32 Contrariam tamen opinionem per Tex-
tum *in l. ſi quis iuſiurandum, C. de reb. cre-*
dit. voluit Bald. *in Auth. habita col.* 9. *quæſt.* 1.
in fine, Cod. ne fil. pro patr. & in l. 1. *col. fin.*
C. de furt. Bart. *in l. poſt legatum, num.* 3.
de his, quibus, vt indig. Iaſon. *in l. Quicquid*
adſtringenda, nu. 9. *ff. de verb. oblig.* Marcheſ.
de commiſs. tit. de auocat. cauſ. part. 2. §. 2.
num. 85. vbi latè examinat, & reprobat ad-
ducta per Afflict. *loco ſuperius citato*, San-
felicius *deciſ.* 73. *nu.* 14. *&* 15. Azeued. *in*
l. 8. *&* 9. *num.* 5. *tit.* 3. *lib.* 4. *recopilat.* Couuar.
pract. quæſt. cap. 7. *num.* 5. *verſic. nonò.*

33 Concordat has opiniones Cumia *in rit.*
Sicil. cap. 38. *num.* 466. vt prima habeat lo-
cum inſta ſubſiſtente cauſa, quæ de nouo
ſuperueniat; ſecunda nulla ſuperuenien-
te cauſa, cum qua tranſire videtur Carle-
ual. *de Iudic. tom.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *qu.* 6. *ſect.* 7.
num. 611. & tunc ſolùm bis permittatur
electio, & vnica tantum variatio; Si au-
tem adeſſet ſuſpicio colluſionis, ceſſaret
Inconſtantia, Carleual. *vbi ſupra num.* 612.
plenè Capi-blanco *in pragmat.* 8. *par.* 1. *ex*
num. 340. *&* 345. *de Baronibus*, eò maximè
ſi à Curia ſupremi Principis recederetur,
& citatio fieret ſecundò coram Ordinario,
Franc. *d. deciſ.* 100. Carleual. *ſuperius citat.*
qui alios refert *num.* 614. *ad fin.* Io: Campa-
34 na Aduocatus Neapolitanus, *in Conſultat.*
ſiue allegat. pro vidua, relata per Thor. *dicto*
verb. Vidua, verſ. quoad ſecundum, circa pun-
ctum colluſionis, vbi dicit, quod quando
vidua elegit forum Regium, deinde In-
conſtans vult variare ad Curiam inferio-
35 rem, tunc magis ſubſiſtendum, quia
variatio in iudicio erubeſcenda eſt, Bar-
tholom. de Capua *in Conſtit. Regni obſcuri-*
tatem, n. 7. Campagn. *Conſt. Regni* 41. *n.* 15.
Bald. *conſ.* 326. *num.* 4. *vol.* 1. Calder. *conſ.* 21.
de iurepatr. ac tanquam odioſa, & legibus
inimica vitanda eſt, Marcheſ. *de commiſ.*
tit. de auocat. cauſ. par. 2. §. 2. *num.* 86.

36 Ceſſabit tamen hoc in caſu Inconſtan-
tia Actoris, ſi Reus citatus haberet ſimile,
vel par ius eligendi forum, nam priuile-
gia conquaſſantur, & res reducitur ad ius
37 commune, Vincent. de Franch. *deciſ.* 188.
Aloyſ. Ricc. *par.* 1. *collect.* 1. *verb.* 1. Scacc.
de appell. par. 7. *num.* 128. Azeued. *in dict.*
l. 8. *num.* 7. Ridolphin. *in prax. par.* 3. *cap.* 4.
ſub num. 131. *verſ. Quartò non procedit*,
Rota *deciſ.* 557. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſorum*,
& 193. *nu.* 25. *par.* 7. *recent.* Grat. *diſcept.* 182.
num. 21. cum alijs per Nouar. *dicto tract.*
ſect. 4. *quæſt.* 62. *per totam*, vbi latè, & ad
ſaturitatem, qui tamen *ſub num.* 23. con-
cludit non procedere regulam, quod pri-
38 uilegiatus non vtatur priuilegio contra
pariter priuilegiatum, quando priuilegia
ſunt diuerſæ ſpeciei, nam tunc attenditur,
quod eſt potentius, *l. verùm*, §. *fin.* vbi
Bart. & Bald. *ff. de minor.* & latè quod
39 dicatur potentius priuilegium in hiſce
terminis *à num.* 24. *vſque ad finem*, latè Ri-
dolphin. *in praxi dicto cap.* 4. *à num.* 134.
cum pluribus ſeqq. Rota *dicta deciſ.* 557.
par. 1. *diuerſorum*, in quibus plures limi-
tationes habentur ad regulam.

40 Dic tertiò, licitam eſſe Inconſtantiam,
ſi Reus coram primo Iudice citatus ſit
contumax, nam is non poteſt de litis pen-
dentia coram dicto Iudice opponere, Bart.
in d. l. vbi cœptum, & in l. ſepulchri, ff. de
ſepulch. violat. & in l. quamuis, ff. de damn.
infect. Corſett. *in ſingul. verb. iudicium, ad*
fin. plures alios refert Gabr. *loco cit. nu.* 19.
Trentacinq. *variar. dicta reſolut.* 3. *de iudic.*
lib. 2. *num.* 9. Nec ceſſabit contumacia, ſi
41 citatus dixerit, ſe nolle venire ad iudi-
cium, etiamſi inconſtans poſtea accedat,
gloſs. in Clem. 2. *de dol. & contum.* Bartol. &
Bald. *in l. Dinus, de integr. reſtit.* cum alijs
per Fermoſin. *de iudic. & for. compet. qu.* 15.
42 *par.* 1. niſi accederet ad iudicium ante-
quam Iudex recederet è loco iudicij,
Fermoſin. *loco cit. num.* 2.

43 Si verò Reus contumax reficeret Acto-
ri expenſas, ceſſaret inconſtantia, vt de
veriori, & communiori opinione teſtan-
tur Gabriel. *loco cit. num.* 23. *verſ. Tenendo*,
Trentacinq. *loco cit. num.* 9.

44 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam
in iudicio executiuo, Iaſ. *conſ.* 9. *in* 2. *reſ-*
ponſ. & in conſ. 28. *vol.* 1. Gabr. *loco cit. nu.* 31.
Mandoſ. *de inhibit. quæſt.* 93. *num.* 5. Veſtr.
in prax. lib. 2. *cap.* 4. *num.* 2. Zacchias *de oblig.*
Camer. quæſt. 11. *num.* 25. *ſecundùm moder-*
nam impreſſionem, plenè Merlin. *deciſ.* 623.
per tot. & præſertim propè fin. Quod tamen
non procedit, ſi Reus comparuiſſet co-
ram primo Iudice: Nam in executiuis
licita eſt variatio de Iudice ad iudicem,
ſi Reus ſit contumax, non autem ſi com-
pareat in terminis, Rot. *deciſ.* 56. *num.* 10.
poſt tract. Zacch. *de obligat. Camer. ſecundùm*
modernam impreſſionem, Penia *deciſione* 3.
num. 8. De qua tamen limitatione vide
infra.

Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam,

ſi Actor coram primo Iudice non poteſt
45 conſequi, iuſtitiæ complementum propter impotentiam de facto ortam, Abb. *in cap. Poſtulaſti in primo notab.* & ibi Anan. *de homicid.* idem Abb. *in cap. Propoſuiſti nu.* 12. *de for. compet.* Corſet. *in ſingul. cit. verb. iudicium*, Gabr. *loco cit. num.* 27.
46 Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam, quando Actor citauit coram vno Iudice, qui non poteſt ſuper cauſa principali ſe interponere, Felyn. *in dicto cap. Ex tenore num. cit. dicta limit.* cum alijs per Gabr. *loco cit. num.* 28. Trentacinq. *loco cit. num.* 10.
47 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi citatio coram primo Iudice nulla erat, quia ſuper eodem negocio poteſt adiri alius Iudex, Corſett. *dicto ſingul. verb. iudicium*, Gabr. *loco cit. num.* 32.
48 Dic octauò, licitam eſſe inconſtantiam, quando ageretur de præiudicio iuriſdictionis alterius, Bald. *in cap. Si Imperialem, §. Præterea, col. pen. de prohibit. Feud. alien.* Decius *in d. cap. Ex tenore, col. fin.* Corſett. *dicto ſingul. verb. iudicium*, Gabr. *loco citato num.* 36.

Declara primò, opponendam eſſe exceptionem inconſtantiæ non licitæ, & ſic
49 de litis pendentia coram primo Iudice ante litem conteſtatam, aliàs exceptio non operatur, Bald. *in l. Peremptorias, in fin. ff. quæ ſent. reſcin. non poſ.* & in Auth. *ſed nouo iure, C. de ſeru. fugit.* Gabr. qui alios *loco cit. num.* 34. Ridolphin. *in prax. par.* 1. *cap.* 7. *num.* 56. Gregor. *decis.* 369. *num.* 3. & 4.
50 Iudicium enim in iſto caſu non eſt nullum, donec opponatur, ideo requiritur oppoſitio, Innocent. *in dicto cap. Cum M. Ferrarien. de Conſtitut.* Lancellott. Dec. *in dicta l. vbi captum, col.* 1. Bartol. *in dicta l. Sepulchri, in fin. ff. de ſepulc. violat.* Felyn. *in dicto cap. Ex tenore num. citat.* 9. *fallent.* Dec. *ibid. num.* 36. Afflict. *decis.* 354. cum alijs per Gabr. *loco cit. num.* 18. & per Carleual. *de Iudic. to.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.* 3. *num.* 900. Rota *decis.* 91. *num.* 10. *par.* 6. *recent.* vbi
51 quod nedum requiritur oppoſitio, ſed etiam neceſſaria ſit appellatio ab vlteriori proceſſu.

QVÆSTIO V.

ARGVMENTVM.

Vtrum Iudex, qui citauit pro certa die, & hora ad faciendum actum, poſſit inconſtans extra illam diem, & horam actum gerere.

SVMMARIVM.

1 *Citatione facta pro certa die, & hora non poteſt Iudex inconſtans extra illam diem, vel horam actum gerere.*
2 *Sententia lata extra diem, vel horam in citatione expreſſam, eſt nulla.*
3 *Modus pronunciandi* prout in cedula, *de iure ſubſtinetur.*
4 *Quid ſi conſtet tunc temporis nullam fuiſſe ſcriptam, vel publicatam ſententiam.*
5 *Dies pronunciationis ſententiæ, ſub qua cadit citatio apponi debet in ea, non autem dies ſubſcriptionis.*
6 *Reo contumace in ipſa die citationis* ad ſententiam, *an valeat ſententia lata die immediatè ſequenti.*
7 *Concluſio in cauſa non ſufficit loco citationis* ad ſententiam, *quando ſententia eſt lata longè poſt ipſam concluſionem.*
8 *Reo comparente in termino citationis* ad ſententiam, *non valet ſententia lata poſt illum.*
9 *Sententiæ nullitas ex defectu citationis, eſt inſanabilis.*
10 *Quid ſtante clauſula* Arbitrio.
11 *Vel ſi defectus citationis non ſit totalis.*
12 *Arbitrium quando intret ad ſanandam nullitatem ex defectu citationis.*
13 *Sententia lata extra locum, ad quem Reus fuit citatus, quando ſubſtineatur.*
14 *Præſentia Partis ſupplet defectum citationis.*
15 *Iudex an, & quando prorogare poſſit diem, vel horam in citatione appoſitam.*

1 ILLICITAM eſſe in hoc caſu inconſtantiam voluit Bartol. *in l. aut qui aliter in priue. & in l. vlt. §. fin. ff. quod vi, aut clam, & conſ.* 176. *Pluries contigit lib.* 1. Ruin. *conſ.* 209. *num.* 16. *lib.* 1. & *conſ.* 28. *num.* 21. *lib.* 4. & *conſ.* 61. *num.* 4. *lib.* 5. Alex. *conſ.* 213. *num.* 8. *volum.* 2. Crauett. *conſ.* 122. *num.* 17. Afflict. *decis.* 387. *num.* 5. Euerard. *de temp. ad locum num.* 2. Vant. *de nullit. ex defectu citat. num.* 73. Felyn. *in cap.* 1. *nu.* 22. *de iudic.* Antonell. *de tempore legali lib.* 4. *cap.* 32. *num.* 6. Gratian. *diſcept.* 333. *num.* 18. *cum ſeqq.* Rota *coram Vbaldo decis.* 21. *num.* 1. *decis.* 41. & *decis.* 67. *nu.* 1. *in recent. dec.* 548. *num.* 4. *par.* 4. *to.* 3.

Et propterea dicunt Doctores *ſupràcitati, & infrà citandi*, quod non poſſit Iu-
2 dex citrà vitium nullitatis ferre ſententiam extra diem, vel horam in citatione

expreſſam, l.2. & 3. C. de ſent. & interlocut.
omn. Iudic.cap.fin. de re iudic. in 6. Clem. ſæpè
vbi gloſs. in verb.in ſcriptis, de verb. ſignificat.
Gabriel. de cit. concluſ.1. ampliat.23.nu.116.
Rota deciſ.252. num.1. & deciſ. 340. num. 1.
par.1. in recent. Gregor.XV. deciſ.546. nu.6.
Rota in Regien. ſeu Salernitana bonorum 19.
Iunij 1643. coram Carillo, quæ eſt deciſ. 179.
num. 6. poſt Zacch. de obligat. Camer. ſecundùm modernam impreſſionem; & inter eius
impreſſas deciſ.272. num. 7. Bichius deciſ.63.
nu.4. Rota in recent. par. 10. deciſ.131.nu.8.
& deciſ.348. num.4. par.9. to.2.
3 Quamuis enim modus pronunciandi,
pront in cedula de iure ſubſtineatur,
Bald. in l.3. num.12. C. de ſent. quæ ſine cert.
quantit. proferunt, & in l. 1. ad fin. C. de ſent.
ex breuiloq. recitan. Bec. conſ.78. num. 36.
Veſtr. in prax. lib. 7. cap. 1. num. 12. Rota
deciſ. 705. num. 3. par. 3. lib. 3. diuerſ. & deciſ.252. num.2. par.1. in recent.
Non ſubſtinetur tamen ſententia lata,
4 pront in cedula, quando conſtat tunc temporis nullam fuiſſe ſcriptam, exhibitam,
& publicatam ſententiam, Pariſ. conſ. 49.
num.91. lib.3. Paleor. deciſ. 350. Rota dicta
deciſ.252. num.2. Gratian. diſcept.438. nu.9.
Ridolphin. in prax. par.1. cap. 8. num. 155.
Gregor. XV. dicta deciſ. 546. num. 7. & 8.
& ibi Beltramin. qui addit aduertendum,
5 non eſſe apponendam diem ſubcriptionis
in ſententia, ſed diem pronunciationis,
quia ſub eadem die cadit citatio, Rota
deciſ. 705. par.3. lib. 3. diuerſ. Gratian. dicta
diſcept.438. num.9. & 10. Rota in Foroliuien.
fideicommiſſi, 27. Nouembris 1609. coram Card.
Pamphilio iuniore, poſtea Sanctiſs. D. Noſtro
Innocentio X. Dunoz.ſen. deciſ. 68.nu.1.
Licitam tamen eſſe Inconſtantiam, ſi
6 accuſata Rei contumacia in ipſa die, qua
cadebat citatio, Iudex ferret ſententiam
die immediatè ſequenti, vt, quicquid
velit Bald. in l.cum non eadem, C.quando prouoc. non eſt neceſs. Caſtren. conſ. 258. num.3.
par. 2. de veriori, & communiori opinione teſtatur Alexan. in l.ſi finita, §.Iulianus
num. 48. ff. de damn. infect. Ruin. conſ. 136.
num.2. lib.5. pro qua opinione eſt Text. &
ibi Doctor. in cap. Conſuluit, de offic. deleg.
faciunt notata per Alex. in l. de vnoquoque
num. 7. de re iudic. Gabr. de citat. concluſ. 1.
69. limit. num. 447. & 449. Rota deciſ. 365.
num.4. par. 1. in recent. & deciſ. 409. num. 2.
eadem par. 1. coram Bichio deciſ. 72. num. 1.
deciſ.348. num.6. & 7. par.9. to. 2. recent. &
deciſ.709. poſt Zacch. vt ſupra num. 11. vbi
dicit Rotam improbaſſe ſtylum proferendi ſententiam Reo exiſtente contumace
in ipſa die, in qua cadebat citatio poſt
aliquot dies abſque alia citatione.
7 Sicut etiam non ſufficit concluſio in
cauſa loco citationis ad ſententiam, quando ſententia lata eſt longè poſt ipſam
concluſionem, Rota in pluribus deciſion.
adductis à Beltramin. ad deciſ. 140. numer.14. Gregorij XV. Dunozett.ſen. deciſ.6.
num. 3.
8 Si tamen Reus comparuiſſet in die,
ſeu termino citationis, ceſſaret inconſtantia, Rota dicta deciſ. 409. num. 2. par. 1. in
rec. & d.deciſ.179. n.10. poſt Zacch. vt ſupra.
9 Aduertendum tamen eſt, quod licet
ſententiæ nullitas ex defectu citationis ſit
10 inſanabilis, etiam ſtante clauſula Arbitrio,
Poſth. de manut. obſeru.12.n.58. & 61. & inſp.
23.nu.202. de ſubhaſt. Barboſ. clauſ.10.nu.15.
& latè fuit dictum in Rota in illa dec. 365.
par. 1. in recent. & in deciſ. 323. 4. par. to. 2.
rec. & dec.51. ead. par. & to. Caualer. dec.396.
nu. 6. & 486. num. 1. Roxas deciſ.291.nu.4.
11 Hoc tamen procedit totali exiſtente
citationis defectu, Cæſar de Graſs. deciſ.4.
in fin. de reſcript. Veſtr. in prax. lib.5. cap.13.
num. 2. deciſ. 486. num. 2. par. 4. in recent.
Rota dicta deciſ. 51. num. 2. vbi propterea
dixit, quod intrabat arbitrium ad effectum ſanandi nullitatem ſententiæ, quæ
prætendebatur ex defectu citationis. Quia
citatio præceſſerat, quamuis non in loco,
vbi erat pronunciandum? Sanata ergo
fuit per Rotam nullitas ſententiæ ex in-
12 conſtantia Iudicis procedens, qui cum
debuiſſet eam proferre in Palatio Epiſcopali, ad quem locum directa erat citatio,
extra illud pronunciauit; in iiſdem terminis, & in eadem cauſa Rota coram
Dunozett. ſen. deciſ. 219. num. 3. cum ſeqq.
13 Quod eo magis procederet, ſi citatus
comparuiſſet ad alium locum, in quo Iu-
14 dex inconſtans ſe contuliſſet, quia præſentia ſupplet defectum citationis, in terminis Soccin. de citat. art. 5. princip. num. 21.
verſ. vbi à contrario, ad propoſitum Gregor.
deciſ.27. n.3. vbi Adden. n.9. & 10. allegat
concordantes Dunoz. iun. dec.816. num. 3.
15 Licita quoque inconſtantia erit, ſi Iudex procedat per viam prorogationis,
nempe prorogando diem, vel horam in
citatione appoſitam, cap.Conſuluit, de offic.
deleg. vbi Abb. & Felyn. num.3. Bartol. in
l. ſi finita, §.Iulianus, verſ. Quæro vtrum primum, ff. de damn. infect. Io. Andr. in addit. ad
Specul. tit. de ſent. prolat. §. Iuxta, verſ. Eſt
etiam nulla, Crauett. conſ.122. num.17. Cyriac. controuerſ.523. num.8. Gratian. diſcept.
333. num. 19. & ſeqq. Antonell. de tempore
legali lib.4. cap.32. ſub num.7.
Dummodo tamen non eſſet ius quæſitum parti, quia tunc ceſſaret inconſtantia,
vt puta, ſi per non comparitionem in die
termini deſerta eſſet appellatio, Gloſs. in
cap. Sæpè, in verb. peremptorium, de appell.
de quo dicto magnum feſtum facit, ibid.
Abb. dicens eſſe bene notandum ad limit.
cap. Conſuluit, de offic. deleg. Felyn. dicto cap.
conſuluit num.4. verſ. ſecundò limita.

QVÆSTIO VI.

ARGVMENTVM.

Si Partes renunciauerint citationi, an inconſtantes aduersùs renunciationem hanc venire poſſint.

SVMMARIVM.

1 *Citatio tolli an poſſit per Principem, vel per Statutum, & num.9.*
2 *Sine per pactum, & num.5.*
3 *Citatio concernens defenſionem naturalem; quæ ſit.*
4 *Quæ ciuilem.*
6 *Notificatio qualis qualis adhuc fieri debet illi, qui citatione renunciauit.*
7 *Aduerſus pactum ſuum venire an liceat, & quando, cum num. ſeq.*

1 QVÆSTIO hæc ab ea pendet, an per pactum poſſit tolli citatio? certum eſt enim, quod nec per Principem, neque per Statutum tolli poteſt, *Clement. Paſtoralis, de re indic.* Vbert. *de citat.cap.13.num.61. & prius cap.8. nu.59. verſ. Statutum*, Roland. *conſ. 29. num. 41. lib. 1.* Ricc. *collect. deciſ. 1753.* Baron. *de citat. quæſt. 15. ſub num. 36. & num. 61. cum ſeqq.* vbi tractatur materia concordando cum diſtinctione pugnantes Doctor. opiniones, *& in addit. to.3. num.19.* Dunozett. iun. *deciſ.942. num.2.*

2 Quod autem citatio per pactum tolli non poſſit, voluere Rota *deciſ.416. num.2. par.1. diuerſ.* Vbert. *de citat.cap.8. num.131.* Nicell. *in concord. gloſs. num.284.*

Contrarium tamen, citationi Partes poſſe renunciare, videtur probari ex Text. *in l. diem proferre, §.Si quis litigatorum, ff. de recept. arbitr.* quod voluit Specul. *in tit. de citat. §. Sed viſo, verſ. Sed poſſe*, Bald. *in dicta l. diem proferre, §. Si quis litigatorum, in fin.* Roman. *conſ. 142.* Marſil. *in l. de vnoquoque nu.81. ff. de re iudic.* Nicell. *in 52. concord. 39. fallen.* Gabr. *de citat. concluſ. 1. num. 371. 29. limit.* Carthar. *deciſ. execut. Genuæ deciſ.95. num. 4.* Vbert. *de citat. dicto cap.8.num.131.* Scacc. *de iudic. lib.1.cap.88. num. 21.* Denozett. iun. *deciſ.1005. num. 5. & 996. num.6.*

In hac contrarietate dici poſſet, dupli-
3 cem eſſe citationem, altera, quæ concernit defenſionem naturalem; altera, quæ concernit defenſionem ciuilem.

Exemplum prioris citationis habemus *in Clement. Paſtoralis in fin. de re iudic.* & per Gloſs. in Extrauag. *Rem non nouam, de dol. & contum.* & per Doctor. *in cap. 1. de cauſ. poſſeſs. & propriet.*

4 Exemplum ſecundæ habemus *in l. contumacia, ff. de re indic. & in l.conſentaneum, C. quomodo, & quando Iudex cap. 1. de dilat.* & & ibi Gloſs.

Priori ergo citationi, quæ naturalem concernit defenſionem minimè Partes renunciare poſſe, Tuſch. *pract.concluſ.268. num.17.verb.citatio*, Baron. *de citat. quæſt.1. num. 10.*

Secundæ verò de iure ciuili introductæ
5 vtique renunciari poſſe per Partes, dicendum eſt Mantic. *deciſ.299. nu.1.2. & 3. dicta deciſ.416. par.1. diuerſ. num.2.* & hanc diſtinctionem bellè probat D. Vbertus Conciuis meus *dicto tract. de citat. quæſt. 8. num.131.* vbi tamen dicit, quod requiri-
6 tur qualis qualis notificatio tanquam concernens naturalem defenſionem, ſecundùm Bald. *in l. eos, §. Apoſtolos, C. de appellat.* Soccin. *de citat. art.7.num.60.*

Priori ergò caſu licita erit inconſtantia, ſecundò minimè.

Neque verum puto, quod dicit idem Vbert. *loco cit.num.139.* valere pactum, per quod fuit renunciatum citationi, itaut,
7 nec vnus, nec alter paciſcentium poſſit inconſtans dicere de nullitate ſententiæ, cum non liceat aduerſus ſua pacta venire, *l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact.*

8 Quia Regula illa procedit, dummodo pactum aliàs ſit licitum, & honeſtum, ad Text. *in l.1. C. ſi mancipium ita venierit.*

Si ergo non licet citationi, quæ ſapit defenſionem naturalem, renunciari per Partes, non video, quare, eo pacto non obſtante, inconſtans eſſe non poſſit paciſcens.

Hanc eandem diſtinctionem reſpectu
9 Principis, vel Statuti tradunt Veſtr. *in prax. lib.3. cap.2.num.7.* vbi Adden. *nu.22.* Ronit. *pragmat. 2. de ordin. iudic. num. 1.* Capyc. Latr. *deciſ. 188. num. 34. & ſequ.* Rota coram Caualer. *deciſ. 396.* & coram Buratt. *deciſ. 849.* quod ſcilicet tolli quidem poſſit citatio iudicialis, in quantum reſpicit cauſæ ſolemnitatem, vti de iure ciuili introducta, non autem citatio omnimoda, quæ introducta eſt de iure Diuino, & naturali; ex qua ratione contra ſtylum magnæ Curiæ Vicariæ aliorumque Tribunalium laicalium Ciuitatis Neapolitanæ,

litanæ, in quibus vbi agitur de exequenda obligatione, quam nominant *penès acta*, cum nimio inordinato rigore relaxantur litteræ executoriales ad ſolam creditoris incuſationem nulla debitoris, nec quidem vnica præmiſſa citatione, inuehit Cardin. de Luca *in tract. de credit. diſc.* 116. *num.* 22. dicens hunc eſſe abuſum manifeſtum, & in puncto iuris nullatenus ſubſtentabilem.

QVÆSTIO VII.

ARGVMENTVM.

An Executor, qui in executione ſibi commiſſa Partem citauit, poſſit inconſtans non expectando citatum ad executionem procedere.

SVMMARIVM.

1 *Executor, qui aſſumpſit viam iudicialem, an, & quando inconſtans poſſit ea omiſſa tranſire ad viam extraiudicialem, & in ea procedere, & num.* 3. 19. & 31.

2 *Duplicem habens poteſtatem, & vtramque publicam, non poteſt alteri renunciare.*

4 *Arbiter, ſeu Arbitrator qui capit procedere iudicialiter tanquam arbiter, an, & quando poſſit inconſtans variare, & poſtea procedere tanquam Arbitrator, & num.* 20.

5 *Ex duabus vijs, quæ competebant vna electa ea debet patere.*

6 *Eligens vnam viam non poteſt variando inconſtans illam mutare.*

7 *Eccleſiaſtico Iudici fortiùs prohibita eſt variatio.*

8 *Renunciatio, vel declaratio tacita reſultat ex facto contrario.*

9 *Tacita renunciatio, ſeu declaratio, maximè in iudicio, idem operatur quod expreſſa.*

10 *Par eſt iudicium, & virtus taciti, & expreſſi.*

11 *Iudex deueniens ad actus iudiciales declarat ſe velle procedere iudicialiter.*

12 *Citatio eſt actus iudicialis.*

13 *Via ordinaria ſi cæpit agere cui competebat via executiua, non poteſt inconſtans pœnitere, & redire ad viam executiuam, & num.* 24. *vbi de ratione.*

14 *Natura ſemel alterata ſemper remanet alterata.*

15 *Citatio facit Citatum legitimum Contradictorem.*

16 *Proceſſus iudiciales, & extraiudiciales ſunt inter ſe contrarij, & ad inuicem oppoſiti ſicut albedo nigredini.*

17 *Poſitio vnius contrarij importat remotionem alterius.*

18 *Executor litterarum Apoſtolicarum admittens articulos pro iuſtificatione narratorum, an faciat ſe executorem mixtum.*

21 *Arbiter, ſeu Arbitrator nullam habet iuriſdictionem, niſi à compromiſſo tributam.*

22 *Iudex habet auctoritatem à publico.*

23 *Tacitum, & expreſſum non parificantur vbi tractatur de annullando actum.*

25 *Partes in iudicio quaſi contrahunt.*

26 *A quaſi contractu recedi non poteſt.*

27 *Citatus dicitur legitimus Contradictor quoad partem, non autem quoad Iudicem.*

28 *Actus ſeparati non poſſunt conſiderari tanquam inter ſe contrarij.*

29 *Executor qui cæpit procedere extraiudicialiter poteſt deinde ſe inconſtans transferre ad viam iudicialem.*

30 *Iudex ſeruans ordinem iudicialem nocere non poteſt.*

IN hac quæſtione tres inuenio Doctorum ſententias:

Prima eſt Baldi *in cap. dudum num.* 18. *in fin. extrauag. de præſumpt.* dicentis licitam
1 eſſe inconſtantiam, & poſſe Executorem omiſſa via iudicij tranſire ad viam extraiudicialem, quia potius videtur citaſſe ad cautelam, quam vt præcluderet ſibi viam poteſtatis, argum. *l.* 3. *ff. de milit. teſtam.* Quod idem voluit *in l. neque natales, C. de probat. nu.* 17. ea ratione, quia cum habeat
2 duplicem poteſtatem, & vtraque ſit publica, non poteſt alteri renunciare, iuxta notata *in l. eum qui, ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* Idem voluit Anchar. *conſ.* 224. *aliàs* 222. Berou. *conſ.* 14. *num.* 8. 9. & 15. *lib.* 1. Felyn. *in dicto cap. dudum num.* 22. & hanc opinionem in terminis citationis, ſequitur Rota *in Vercellen. Coadiutoriæ* 25. *Ianuarij* 1608. *coram Card. Lancelloto, & in Pacen. Puritatis* 11. *Decembris* 1609. *coram Patriarcha Hieroſolymitano*, vbi Ancharani conſilium canonizatur, idem voluit Caualer. *deciſ.* 359. *num.* 10. & his omnibus, & alijs citatis, Archiep. Auenionen. *de legit. contradict. quæſt.* 3. *art.* 1. *num.* 2.

Secunda eſt opinio negatiua, nempe illicitam eſſe inconſtantiam, quando Exe-
3 cutor, qui poteſt iudicialiter, & extraiudicialiter procedere, partes Iudicis aſſumit, & citat partem, itaut redire non poſſit ad viam extraiudicialem, tenet Antonin. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 8. & latè defendit Salgad. *de protect. Regia par.* 2.

cap. 13. à num. 97. & ſeqq.
Primò quia, vt ipſe dicit, magis recep-
tum eſt inter Doctores, quod quando
4 compromiſſum eſt in aliquem, vt Arbi-
trum, & Arbitratorem, ſi is aſſumpſerit
partes Iudicis, iudicialiter procedendo,
intelligitur viam Arbitri elegiſſe, ideo non
poterit inconſtans variare, nec redire ad
naturam Arbitratoris extraiudicialiter vo-
lens procedere, Speculat. Dyn. Bartol.
Alexan. Roman. & Felyn. alios allegans
in cap. Ex officij num. 23. de præſcript. Maſ-
card. *de probat. concluſ. 125. to. 1. per totam,*
& communem dicit Baptiſta de S. Blaſio
*in tract. de arbitr. quæſt. 4 num. 12. & quæſt. 48.
& quæſt. 67.*

Ea eſt ratio, quia ex quo procedendo
5 iudicialiter eligere maluit viam iudicij,
debet ſibi via patere, quam elegit, *l. Si
mulier, §. fin. ff. quod metus cauſ. l. quod in hæ-
redem, §. Eligere, ff. de tribut. act. l. ſi duo actu,*
6 *ff. de noxal.* Nec inconſtans variando po-
teſt viam mutare, *l. Si dominium, ff. de furt.
l. Si quis iuſiurandum, C. de reb. cred. l. ſicut,
C. de act. & obligat. Clement. cum illuſio, de
renunciat. reg. quod ſemel placuit, de reg. iur.
in 6.*

Quod magis procedit in Iudicibus Ec-
7 cleſiaſticis, quibus fortiùs prohibita eſt
variatio, *cap. Cum autem, de iurepatronat.
Clement. 1. de renunciat.* Felyn. *in cap. Ex parte
Decani, de reſcript. & in cap. 1. de præſumpt.
num. 34. & med.*

Secundò, ſi expreſſa declaratio, quam
facit Executor viæ iudicialis, ſe aſſumptu-
rum partes Iudicis, operatur vt non poſ-
ſit amplius eſſe inconſtans, vt videbimus
ex Felyn. *inferiùs allegan.* idem debet ope-
rari tacita declaratio, quæ reſultat ex mo-
8 do procedendi, quia tacita renunciatio,
quæ reſultat ex facto contrario, idem
9 operatur, quod expreſſa, maximè in iu-
dicio, & eius calore, *l. ad ſolutionem, C. de
re indic. cap. Sollicitudinem, de appell. cap. Gra-
tum, de offic. & poteſt. Iudic. delegat.* Par
10 enim iudicium, & virtus eſt taciti, & ex-
preſſi, *l. cum quid, ff. ſi cert. pet.* Bald. *in l. 3.
de teſtam. tutel.* Euerard. *in loco ab expreſſo
ad tacitum.*

11 Satis enim, & clarè inſinuat, & demon-
ſtrat Iudex iudicialiter, & extraiudiciali-
ter valens procedere, voluntatem ſuam
12 iudicialiter velle procedere ſi ad actus iu-
diciales; qualis eſt citatio, procedat, Spe-
cul. *de citat. in cap. princip.* Cyn. *in l. quia, ff.
de iuriſdict. omn. Iudic.* Caſtr. *conſ. 338. vol. 1.*
cum alijs per Salgad. *loco cit. num. 84. 85.
87. & 88.*

13 Tertiò, probat ſuam opinionem; nam
ille, qui potuit agere via executiua, ſi cæpit
agere via ordinaria, non poteſt inconſtans
pœnitere, & redire ad viam executiuam,
l. minor annis cui fideicommiſſum, ff. de minorib.
Bald. *in l. per diuerſas quæſt. 10. C. mandat.*
Caſtren. *conſ. 78. lib. 1.* Dec. *conſ. 146. & 400.*
Burgos de Paz. *conſ. 39. num. 7.* Azeued.
l. 1. num. 144. tit. 21. l. 4. recopill. Parlad. *rer.
quotid. cap. fin. 5. par. §. 11. num. 20.* Cæſar de
Graſs. *deciſ. 2. num. 2. & 3. de ſent. & re indic.*
Lancellott. *de attent. 2. par. cap. 4. limit. 30.
num. 9.* Rota *deciſ. 551. num. 5. lib. 3. par. 3.
diuerſ.* Gonzal. *ad reg. 8. gloſs. 6. num. 192.*
Guttier. *lib. 3. pract. qq. cap. 39.* Scacc. *de
indic. lib. 1. cap. 62. num. 33. & de appellat.
qu. 17. limit. 9. num. 45.* Gratian. *diſcept. 118.
à num. 43.* Felician. *de cenſib. cap. 2. num. 9.*
Molin. *de primogenit. in addit. ad fin. operis
ad cap. 13. num. 31. lib. 3.* Giurb. *deciſ. 100.
num. 53. & deciſ. 74. num. 11.*

14 Quartò probat, quia ſemel alterata
natura rei ſemper remanet alterata, Al-
ciat. *conſ. 19. num. 8. lib. 2.* Vrſil. ad Afflict.
deciſ. 338. num. 6.

15 Quintò, quia quando Iudex citat ali-
quem, licet ad id non teneatur huiuſmo-
di citatio talis eſt naturæ, vt illum faciat
legitimum contradictorem, Innocent. *in
cap. cum inter, col. 1. de except.* Menoch. qui
plures *de adipiſc. remed. 4. num. 612. & 613.
vſque ad 622.*

Quo fit vt Iudici non liceat variare, &
ad viam extraiudicialem redire, cum iam
citatus effectus ſit legitimus contradictor,
qui omnino audiri debet.

16 Sextò, quia proceſſus iudiciales, &
extraiudiciales ſunt inter ſe contrarij, &
ad inuicem oppoſiti, quemadmodum al-
bedo nigredini, Io. Bapt. à S. Blaſio *de
arbitr. & arbitrat. num. 1. & per totam quæſt.*
Bald. *in l. 3. ff. de milit. teſtam.* Ideo ſi Iudex
17 incæpit agere iudicialiter, non poteſt in-
conſtans ad extraiudicialem proceſſum ſe
conuertere, quia ad poſitionem vnius
contrarij ſequitur remotio alterius, *l. illud,
ff. de acquir. hæredit. cap. Cum teneamur 31.
quæſt. 1.*

Denique probat auctoritate Gonzal. *ad
reg. 8. gloſs. 9. in annotat. num. 44.* dicentis,
quod ſi Executor Apoſtolicus, qui poteſt
aſſumere partes Iudicis, & procedere ex-
traiudicialiter, priores aſſumit, diligen-
ter cauendum eſt, vt ſeruet etiam for-
mam iudiciariam, ex authoritate Rotæ
*in Hiſpalen. Canonicatus coram Gregorio De-
cimoquinto*, in qua fuit dictum, quod
18 etiamſi Executor admiſerit articulos ſu-
per iuſtificatione narratorum, ſuper qui-
bus fuiſſent aliqui teſtes examinati, non
propterea dicitur feciſſe ſe mixtum, ad
hoc, vt iuſtificatio narratiuæ iudicialis ſit
neceſſaria, tanquam ſi dixiſſet, quod ſi
per illum actum admittendorum articu-
lorum intelligeretur mixtus fieri Execu-
tor, neceſſariò teneretur etiam facere
iuſtificationem iudicialem, & formam
iudicij ſemel electam continuare, & non

alterare, & putat, hanc eſſe deciſionem mirabilem ad hanc opinionem comprobandam.

Hę ſunt principaliores rationes, & argumenta, quibus nititur Salgadus ad remouendum in Executore, qui partem citauit, inconſtantiam; quas volui tranſeribere, quia Codex rarus eſt in Italia, & in Indice librorum prohibitorum connumeratus.

19 Tertia eſt opinio, à qua non eſt recedendum, quod, ſi Executor, qui partem citare fecit, declarauit, ſe velle iudicialiter procedere, tunc inconſtantia, & variatio non eſt licita, aut verò nihil dixit, & tunc licet proceſſerit in aliquo actu iudicialiter, non tamen tenetur in alijs actibus ſic procedere, cum actus ſint ſeparati, & potius videtur citaſſe, & proceſſiſſe ad illos actus iudiciales ad cautelam, quam vt præcludat ſibi viam poteſtatis: Hæc fuit diſtinctio Felyn. *in cap. dudum fin. n.34. de præſumpt.* Marcſcott. *var. lib. 2. cap. 1. num.155.* & hanc canonizauit Rota *in Leodien. Abbatiæ Mercurij 25. May 1622. coram Vbaldo, quæ eſt deciſ.400. num.4. 5.6.7.& 8. par.4. to.2. recent.*

Neque vim faciunt rationes allegatæ à Salgado; non prima ſimilitudinis Arbitri ad Executorem; Quia vltra quod contraria opinio verior eſt, & à Rota approbata, quod qui poteſt procedere, vt Arbiter, & Arbitrator, poteſt etiam aliquos actus facere, vt Arbiter, aliquos vt Arbitrator, vt voluit Hoſtien. *in cap. Quintauallis num.10. circa med.* Io. Andr. *num.8.* Anton. de Butr. *num.24. de iur. iur.* Marcſc. *var. lib.2. dicto cap.1. num.156.* Gregor. XV. *deciſ. 204. à num. 12.* Argel. Archiepiſc. Auenion. *in tract. de legitim. contradic. qu.3. art.1. num.3. 4. & 8.*

20 Hæc opinio habet locum, quando Arbiter ſe expreſſe reſtrinxit ad poteſtatem Arbitri, vt ex Caſtren. & Crauet. dicit Greg. XV. *d. deciſ.204. nu. 18.* melius omninm Gabr. *de actionibus, concluſ.4. num.3.* Vel dic melius, ideo qui poteſt procedere vt Arbiter, & Arbitrator, ſi elegit viam arbitrij, non poteſt Inconſtans ad viam arbitramenti redire, quia eius authoritas pendet à poteſtate priuata, nullam enim Arbiter, ſiue Arbitrator habet iu-
21 riſdictionem, niſi à Compromiſſo, l. *Pedius 7. in fin. l. non diſtinguemus 37. §. de officio*, vbi Odofred. Alber. & Baldus *ff. de recept. arbitr.* Gloſs. *in cap. examinata, verſ. iuris, in fin. ff. de confirmat. vtil. vel inutil.* Rota *deciſ.515. nu.1. par.1. recent.* Bichius *deciſ.44. num.16.* Buratt. *deciſ.14. num. 2.*

Et propterea bene poteſt vni viæ re-
22 nunciare, quod non poteſt facere Executor, qui habet authoritatem à publico, Felyn. *in d. cap. dudum, num. 34.* Argel. *de legitim. contradict. d. qu.3. art.1. num. 2. verſ. ſequitur Felyn. ad fin.*

Secundò non obſtat, quod taciti, & expreſſi ſit eadem virtus, & proinde ſicut ſi executor expreſsè declararet, ſe velle iudicialiter procedere, non poſſet Inconſtans ad extraiudicialem viam redire, ita etiam ſi tacitè hoc declaret per aggreſſionem viæ iudicialis, quia non ſemper ta-
23 citi, & expreſſi eadem eſt virtus, quando enim tractatur de annullando actum, non parificantur tacitum, & expreſſum, Alex. *conſ.59. num.15. lib.3.* Rim. iun. *conſ.164. num.15. lib.2* Barboſ. *axiom.218. num.4.*

Tertiò non obſtat, quod qui cępit agere via ordinaria, non poſſit redire ad executiuam, quæ ei competebat; quia in hac materia aduertendum eſt, aliud eſſe in Parte, aliud in Iudice, nam Iudex *vt ſupra* dixi, non poteſt renunciare publicæ authoritati, quàm habet; Pars verò omninò renunciare poteſt, nimirum ſi agendo via ordinaria cenſeatur renunciaſſe viæ exe-
25 cutiuæ, ad quam redire nequit, ſic Argel. *de legitim. contradict. dicta quæſt.3. art.1. num.35.* vbi *num.36.* addit Partem in iudi-
26 cio quaſi contrahere, merito à quaſi contractu recedere nequit, *l. ſicut C. de act. & oblig.* Non ſic Executor, vel Iudex, quia cum quaſi non contrahat, remanet in ſua libertate, & hanc diſtinctionem Partis, & Iudicis videtur approbare, Rota *in citat. deciſ.400. num.9. par.4. tom.2. recent.*

Ad quartum dic, non alterari naturam Rei, quia per actus iudiciales factos ab Executore non alteratur eius poteſtas redeundi ad viam extraiudicialem, cum eadem poteſtas in ſuo robore maneat, *vt ſupra* dictũ eſt, dum ei nõ poteſt renunciare.

Cum eadem diſtinctione Partis, & Iudicis, vel Executoris tollitur, quintum obiectum, nam ſi Iudex citat, poteſt quidam Inconſtans viam mutare, nec expectato, vel audito citato ad executionem procedere; ſi verò Pars citat non poteſt Iudicem inducere, vt citatum non expe-
27 ctet, cum non audiat, & ad viam extraiudicialem reuertatur, erit enim legitimus Contradictor quo ad Partem, ſecus quo ad Iudicem, Argel. *loco citato num.34.*

Sextò non obſtat, quia quoad Executorem proceſſus iudicialis, & extraiudicialis non ſunt inter ſe contrarij, ſed benè
28 compatiuntur, cum actus ſint ſeparati, vt benè ex Felyn. & Bald. dicit Rot. *dicta deciſ.400. num.7.*

Auctoritates denique Gonzal. & Rotæ *coram Greg. XV.* non obſtant, quia Gonzal. ſupponit, Executorem partes Iudicis expreſsè voluiſſe aſſumere, quod Nos non negamus; Rota verò coram Greg. non bene interpretatur à Salgado, non enim ſequitur, Executor admiſit articulos, er-

go ſe taliter fecit mixtum Executorem, vt à via iudiciaria recedere nequeat, quia, vt ſæpius dictum fuit, hæc admiſſio articulorum ſicut alij actus iudiciales; vel tanquam ex abundanti facti non tollunt in Executore Inconſtantiam, vel tanquam contrarij eius poteſtati, cui renunciare tacitè nequit, illam ab eo non tollunt, & ſecundum ſupradictam diſtinctionem intelligendæ ſunt duæ Deciſ. altera ſcilicet *coram* Durano *impreſſa in rec. dec. 350. n. 6.* & vltima *coram Dunozetto inn. dec. 731. n. 36.*

Vides igitur, quam futilibus rationibus Salgad. à communi, & vera opinione recedat.

29 Non reijcio tamen duas, quas ipſe affert limitationes *loco cit. num. 134. & 135.* Vt ſcilicet Executor, qui extraiudicialiter proceſſit primò, poſſit demum Inconſtans
30 ad viam iudicialem ſe transferre, quia ſeruans ordinem iudicialem nocere non poteſt, Innoc. *in cap. innotuit, prima column. de iudicijs.*

Secundò, vt detur etiam in caſu ſuo Inconſtantia, quando in commiſſione, lege, compromiſſo, vel alia diſpoſitione eſt appoſita clauſula, quod poſſit Iudex, vel Executor procedere extraiudicialiter, & iudicialiter ſimul, & electa vna via, ad aliam redire poſſit ex doctrina Baldi *in l. 3. ff. de milit. teſt.* & Baptiſtæ à S. Blaſio *in dicto tract. quæſt. 4. à princ.*

QVÆSTIO VIII.

ARGVMENTVM.

An ille, qui vigore pacti poteſt auctoritate propria ingredi, & capere poſſeſſionem, ſi citata Parte adeat Iudicem, & ab eo petat licentiam capiendi poſſeſſionem, poſſit inconſtans ad viam extraiudicialem redire.

SVMMARIVM.

1 *Facultatem habens capiendi poſſeſſionem propria auctoritate quatenus adeat Iudicem citata parte non poteſt Inconſtans ad viam extraiudicialem redire, & de ratione, nu. 2.*

2 *Quid ſi adeundo Iudicem reſeruauit ſibi facultatem quam habebat ingrediendo poſſeſſionem auctoritate propria, & num. 4.*

5 *Quid de reſeruatione generali, & proteſtatione,* ſine præiudicio ſuorum iurium.

6 *Et an ab hac proteſtatione cenſeatur receſſum per conteſtationem litis.*

7 *Quid ſi Iudex adeatur ſolum pro obtinenda aſſociatione familiæ ad euitanda ſcandala.*

8 *Aſſociationem petens, non dicitur renunciare facultati capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

9 *Petens executionem inſtrumenti, dicitur renunciare facultati capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

10 *Quid ſtante obligatione Camerali.*

11 *Obligatio Cameralis tribuit facultatem intentandi plures vias, ita vt vna intentata non cenſeatur alteri renunciatum.*

12 *Via vna non eſt alteri præiudicialis, vbi agitur virtute obligationis Cameralis.*

13 *Debitore reſiſtente, an & quando poſſit creditor vti facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*

14 *Quid ſi debitor reſiſtat cum armis, & nu. 16.*

15 *Clauſula conſtituti an, & quando tribuat creditori facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate quamuis debitor reſiſtat.*

1 DIC, illicitam eſſe Inconſtantiam, neque ſic citantem poſſe ad viam extraiudicialem redire, Innocent. *in cap. Bonæ, il ſecondo de poſtul. Prælat.* Bald. *in l. æde, C. locat. & in l. 2. quæſt 10. num. 29. C. de ſeruit. & aqu.* Dec. *conſ. 120. num. 6.* Marant. *de ordin. iudic. 6. par. verſ. Et producuntur ſcripturæ num. 31. & diſput. 6. nu. 3. & 24.* Corbul. de *cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. quæſt. 12. num. 2.* Tiraquell. *de iur. conſtit. par. 1. num. 39.* Neguſ. *de pignor. 4. par. principal. num. 15.* Mantica *de tacit. lib. 11. tit. 5. num. 19. & lib. 22. tit. 22. num. 15.* Amat. *deciſ. Marchiæ 48. num. 10.* Scacc. *de appellat. lib. 3. cap. 2. quæſt. 17. limit. 9. num. 46.* Fulgin. *de iur. emphyt. de varijs caducit. quæſt. 10. num. 11.* Zac. *de obligat. Camer. quæſt. 14. num. 3. ſecundùm nouam impreſſionem* Carpan. *ad Statutum Mediolan. lib. 1. cap. 155. num. 15.* Argel. *de legitim. contradict. quæſt 3. art. 1. num. 47.* vbi allegat plures Rotæ deciſiones, quibus addo Duran. *deciſ. 255. num. 4.* & nouiſſimè fuit reſolutum *in Romana, ſeu Veliterna Reſtitutionis in integrum 25. Iunij 1646. & 17. Decembris eiuſdem anni coram bo. mem. Bichio, inter eius impreſſas deciſ. 262. num. 5. & 281. nu. 7.* Greg. XV. *deciſ. 105. num. 13.* & ibi addent. *litt. B,* Rota *deciſ. 203. nu. 13. par. 10. recent.*

2 Non enim eſt in poteſtate illius, qui citauit, iudicium cæptum euertere, & ludibrio reddere, Bald. *in d. l. 2. & in dicta l. æde num. 13.* Angel. *in repet. legis Nemo*

carcerem, poſt med. verſ. Item au poſſit capi,
C. de exact. tribut. lib. 10. Aretin. *in l. Clam*
poſſidere, §. *Qui ad nundinas num. 3. ff. de*
acquir. poſſeſs. Ruin. *conſ.* 127. *num.* 12. *lib.* 5.
Mantic. *de tacit. loco citato num.* 19. cum
aliis per Corbul. *loco citato num.* 2. & per
Rotam *in dicta deciſ. Romana, ſeu Veliterna*
reſtitutionis in integrum, 17. *Decembris* 1646.
coram Bichio.

Fallit primò hæc concluſio, ſi quis adit
Iudicem, citandonè partem, ſed reſeruat
3 ſibi facultatem, quam habet ingrediendi
poſſeſſionem propria auctoritate, Alex.
conſ. 130. *num.* 16. *lib.* 4. Neguſ. *d. par.* 4.
num. 26. qui dicit, cautum debere eſſe cre-
ditorem, qui vult adire Iudicem, vt hac
proteſtatione vtatur, Mant. *loco cit. nu.* 26.
Tiraquell. *d. tract. par.* 1. *num.* 41. Corbul.
loco citato num. 7. Dec. *conſ.* 460. *num.* 7.
Fulgin. *dicta quæſt.* 10. *nu.* 12. & fuit dictum
in Piſana domus 13. *Ianuarij* 1589. *coram*
Orano, vt per Addent. *ad dictam deciſ. Gre-*
gor. XV. 105. *littera B, & in citata deciſ.*
Romana reſtitutionis in integrum coram
Bichio.

4 Quamuis contrarium teneat Decius
d. conſ. 460. *& allegat. ab Vrſillo ad dec.* 326.
Afflict. & Carpan. *loco cit. num.* 16.

5 Sufficeretque reſeruatio etiam genera-
liter concepta, hoc eſt, ſi adeat Iudicem
ſine præiudicio iurium ſuorum, Alciatus
in cap. 1. *num.* 30. *de offic. Ordinar.* Corbul.
loco citato num. 2. Mantica *dicto lib.* 22.
titulo 22. *num.* 17. Fulgin. *dicta quæſt.* 10.
num. 12. *in fine.*

6 A qua proteſtatione non cenſebitur re-
ceſſum per litis conteſtationem, vt benè
reiectis contrarijs voluit Mantica *dicto*
tit. 22. *num.* 18. Addent. ad Gregor. *dicta*
deciſ. 105. *litt. B*, Vrſil. ad Afflict. *dicta*
deciſ. 26. Corbul. *loco citato num.* 2. Zac.
loco citato num. 5. *in fine*, Fulgin. *d. quæſt.* 10.
num. 12.

7 Secundò, fallit ſi ſolùm aditus fuit Iu-
dex pro obtinenda aſſociatione familiæ
ad euitanda ſcandala, Surdus *conſ.* 221.
num. 45. Mantica *d. tit.* 22. *num.* 17. Fulgin.
dicta quæſt. 10. *num.* 13. Seraph. *deciſ.* 1003.
num. 1. Addent. ad Greg. XV. *vbi ſupra,*
Zac. *loco citato num.* 6. Rota *dicta deciſ. Ro-*
mana, ſeu Veliterna reſtitutionis in integrum
17. *Decembris* 1646. *coram Bichio*, vbi ex
8 mente Cencij dicit, cautum debere eſſe
creditorem, vt petat à Iudice, vt ipſum
inducat, & immittat in poſſeſſionem, nec
9 petat executionem inſtrumenti, ſed ſim-
pliciter aſſociationem, & obtineat ſimplex
mandatum de aſſociando, quod & voluit
Mantica *deciſ.* 33. *num.* 16. *&* 17.

10 Tertiò, fallit ſtante obligatione Came-
rali, quæ dat facultatem intentandi plures
vias, itaut vna intentata, non cenſeatur
alteri renunciatum, nec vna via poteſt dici
præiudicialis alteri, nec contraria, vt benè
11 Rota *in Romana cenſus* 31. *Martij* 1634.
coram bonæ memoriæ Merlino deciſ. 163. poſt
Zac. *de oblig. Camer. ſecundum nouam impreſ-*
ſionem num 3. ibi *vel ſi adiuerit Iudicem pro*
12 *habenda ſatisfactione adhuc poteſt vti pro-*
pria auctoritate ſibi competente, Zac. *loco cit.*
num. 4. Vrſil. ad Afflictum. *d. deciſ.* 326.
num. 2.

Si autem debitor Inconſtans illicitè re-
cedit à pacto, *l. pignoris, C. de pignor.* de quo
Mantica *d. lib.* 22. *tit.* 22. *num.* 7. & creditori
13 capere volenti poſſeſſionem propria au-
ctoritate vigore pacti prædicti, procax
reſiſtat, non poterit creditor vti pacto præ-
dicto; Ripa, & per eum relati *in cap. Sæpe*
num. 84. *de reſtitut. ſpoliat. & in l. Centurio*
num. 33. *de vulg. & pupill.* Batt. & alij relati
à Menoch. *de recuper. poſſeſs. remedio* 9.
num. 209. Tiraquell. *loco citato num.* 37.
idem Menoch. *de adipiſcen. remed.* 5. *nu.* 86.
Corbul. *loco citato num.* 1. *& quæſt.* 13. *nu.* 1.
Farinac. *quæſt.* 175. *num.* 228. Mantic. *dicto*
lib. 11. *titulo* 5. *num.* 6. *& tit.* 22. *num.* 7.
Clar. §. *Emphyteuſis quæſt.* 11.

Multò magis ſi reſiſtat debitor Incon-
ſtans cum armis, itaut creditor ingredi
14 poſſeſſionem non poſſit abſque ſcandalo,
Angel. *in l. extat num.* 6. *in fine, ff. quod met.*
cauſ. Bald. *in l.* 3. 2. *lect. num.* 18. *C. de pi-*
gnor. Neguſ. *loco citato num.* 14. Farinac.
loco citato num. 232. Fulgin. *de iur. emphyt.*
dicta quæſt. 10. *num.* 28. Caualc. *deciſ.* 36.
num. 347. *par.* 2.

Si verò reſiſtentia eſſet verbalis tantùm,
vel etiam facti, ſed ſine armis, & nullum
haberet delictum admixtum poterit cre-
ditor vti pacto prædicto, Neguſ. *loco citato*
num. 14. Menoch. *adipiſcen. dicto remed.* 5.
num. 80. Tiraquellus *loco citato num.* 37.
Farinacc. *num.* 233. *&* 237.

Contrarium tamen, etiam ſi reſiſten-
tia ſit leuis, & ſine armis, etiam quod
non habeat aliquod delictum admixtum,
voluit Menoch *d. remed.* 5. *num.* 47. vbi
reprobat Salicet. & Neguſ. contrarium
tenentes, & dicit ab opinione Bartoli *in*
l. 3. *C. de pignor. non eſſe recedendum.*

15 Si verò vltra pactum prædictum adeſſet
in Inſtrumento conſtituti clauſula, quod
creditor poſſet vti pacto etiam contra
debitorem vi reſiſtentem, attendenda
tunc non eſſet Inconſtantia debitoris,
Bartolus *in d. l.* 3. *num.* 19. *artic.* 25. & ibi
Alexander *littera D*, Tiraquell. pluribus
relatis *loco citato, num.* 37. Neguſ. *dictis*
par. 4. *num.* 14. *& nu.* 20. 8. *concluſ.* Menoc.
d. remed. 5. *num.* 81. Corbul. *d. quæſt.* 13.
num. 1. Farinaccius *loco citato num.* 234.
Fulgin. *de iur. emphyteut. de varijs caducit.*
quæſt. 10. *num.* 25. Mantica *loco citato nu.* 8.
qui tamen dupliciter declarat primò ſi
ſtatim creditor, qui videt debitorem in-

conſtantem per vim ingreditur, ſecus ſi ex interuallo, quod idem voluit Menoch. *d. remed.* 5. *num.* 84. Clar. §. *emphyteuſis quæſt.* 25.

Secundò, ſi creditor ingrediatur cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſecus ſi
16 vellet ita ingredi, vt inde ſcandalum oriri poſſit, Farinacc. *loco citato num.* 236. *&* *num.* 279. Carpan. *loco citato num.* 21. & cæteri *ſupracitati*, Fulgin. *de iur. emphyteut.* *d. quæſt.* 10. *num.* 27.

Tutius ergo eſt, quando creditor inuenit debitorem inconſtantem, & manu armata reſiſtentem, vel de hoc dubitat, vt adeat Iudicem, illiuſque officium imploret, vt det ſibi manum militarem ad effectum repellendi reſiſtentem ſecundum Bartol. *in dicta l.* 3. 2. *lect. num.* 28. *C. de pignor.* Farinacc. *num.* 239.

QVÆSTIO IX.

ARGVMENTVM.

An in Procuratoribus licita, vel illicita ſit inconſtantia.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia, & Inconſtantia datur in contractu mandati.*
2 *Procuratoris officium nemo inuitus cogitur ſuſcipere.*
3 *Neque ex parte Rei, neque ex parte Actoris.*
4 *Procuratores ſoliti exercere, publicè conſtituti, & matriculati cogi poſſunt ad ſuſcipiendum mandatum.*
5 *Quid ſi iuſtam afferant excuſationis cauſam.*
6 *Procuratores publici non benè æquiparantur publicis ſeruis.*
7 *Procuratoris officium etiam inuitus acceptare cogitur pro defenſione Reipublicæ, vel Fiſci.*
8 *Procurator mandatum, quod ſuſcepit, cogitur executioni demandare.*
9 *Aliàs tenetur ad damna, & intereſſe.*
10 *Procurator negligens executionem ſuſcepti mandati, dicitur violare fidem, & amicitiam.*
11 *Fides, & amicitia ſunt duo res ſanctæ.*
12 *Amicitiam diſſoluere, & fallere eſt hominis perditiſſimi.*
13 *Mandatum ad lites ſuſcipiens non poteſt Inconſtans pœnitere, & illud repudiare, ſed tenetur litem vſque ad finem peragere.*
14 *Procurator ſimpliciter acceptans mandatum, non poteſt illi renunciare.*
15 *Procurator, qui priùs recuſauerat, & deinde pœnitens, mandatum acceptauit re integra, non poteſt illi renunciare.*
16 *Mandatum ſemel recuſans, an, & quando poſſit deinde inconſtans illud ſuſcipere, & num.* 23.
17 *Acceptari non poteſt quod ſemel fuit recuſatum.*
18 *Conſenſus ſimultaneus requiritur ad perfectionem contractus.*
19 *Interuallum vnius diei inter præſtationem conſenſus vtriuſque partis vitiat ſtipulationem.*
20 *Contractum pœnitens acceptare non poteſt, qui ſemel contrahere recuſauit ſine nouo conſenſu alterius partis.*
21 *Emptor non poteſt acceptare venditionem altera die ſi venditorem interim pœnituit.*
22 *Iuramentum oblatum, qui recuſauit ſubire, non poteſt Inconſtans illud acceptare, niſi denuo pars conſentiat.*
24 *Voluntas non præſumitur mutata.*
25 *Renuncians diſpenſationi, quam obtinuit, adhuc poteſt deinde ea vti quatenus concedens in eadem perſiſtat voluntate.*
26 *Electus, qui electioni renunciauit, poteſt pœnitere, & eam acceptare adhuc perſiſtentibus Electoribus in priori voluntate.*
27 *Iudex delegatus, & Arbiter, qui delegationem, ſeu arbitrium repudiarunt, quando poſſit à repudiatione recedere.*
28 *Creditor conſentiens venditioni pignoris, an, & quando poſſit à conſenſu recedere ad ſeruandam eius hypothecam.*
29 *Procurator, qui cæpit agere non poteſt amplius mandatum repudiare.*
30 *Maximè ſi lis ſit conteſtata.*
31 *Procurator defuncti poteſt ab hæredibus cogi ad pertractandam eandem litem.*
32 *Procurator cogitur proſequi cauſam vſque ad litis conteſtationem, quando actio eſt tempore peritura.*
33 *Procurator tenetur proſequi cauſam per ſeipſum non autem per Subſtitutum.*
34 *Maximè vbi eſſet electa induſtria perſonæ, & num.* 59.
35 *Procurator in cauſa criminali non poteſt ſubſtituere.*
36 *Procurator in rem ſuam poteſt ſubſtituere.*
37 *Procurator* cum libera *poteſt ſubſtituere.*
37 *Mandatum habens à lege poteſt ſubſtituere.*
39 *Prælatus poteſt ſubſtituere Procuratorem pro defenſione bonorum eius Eccleſiæ.*
40 *Pater poteſt conſtituere Procuratorem pro defenſione bonorum filij, in quibus habet vſumfructum.*

41 *Procurator, de quo dubitatur, an ſit talis, poteſt ad hunc articulum diſputandum alterum ſubſtituere.*
42 *Procurator habens facultatem ſubſtituendi, poteſt ſubſtituere.*
43 *Subſtituendi Procuratoris facultas debet eſſe ſpecialis.*
44 *Subſtituendi mentio appoſita in ſolis narratiuis non importat ſufficientem facultatem ſubſtituendi.*
45 *Promiſſio de releuando indemnem tam Procuratorem, quam ſubſtitutum non importat facultatem ſubſtituendi.*
46 *Subſtitutio Procuratoris debet eſſe expreſſa, non enim ſufficit tacita.*
47 *Traditio iurium non ſufficit ad probandam ſubſtitutionem Procuratoris.*
48 *Procurator Dominus litis effectus poteſt ſubſtituere etiamſi non habeat talem facultatem, & num. 52. & num. 58. vbi de ratione.*
49 *Procurator an, & quando efficiatur Dominus litis per illius conteſtationem.*
50 *Procurator quando efficiatur Dominus litis, & num. 57.*
51 *Procurator conſtitutus ad excipiendum poteſt ſubſtituere.*
52 *Lis non conteſtatur ſuper exceptione.*
53 *Procurator, qui dedit cautionem de ſoluendo indicatum an, & in quibus cauſis poſſit ſubſtituere.*
54 *Satiſdatio de ſoluendo indicatum præſtita per Procuratorem tantum valet, quantum litis conteſtatio.*
55 *In cauſis criminalibus, & beneficialibus non poteſt fieri executio ſuper bonis Procuratoris, nec Procurator admittitur ad cauendum de ſoluendo indicatum.*
56 *Procurator conſtitutus poſt litem conteſtatam an poſſit ſubſtituere.*
57 *Procurator effectus Dominus litis poteſt tanquam talis condemnari.*

CVM iudicium incipere poſſit à citatione Procuratoris, Doctores *in l. eum,qui, C. de Procurat.* videndum eſt, an in Procuratoribus licita, vel illicita ſit Inconſtantia?

1 In contractu enim mandati dari pœnitentiam, & Inconſtantiam patet *ex §. mandatum inſtitut. mandat.* & ibi *Inſtitutiſta*, Et quod attinet ad Inconſtantiam in Procuratore conſtituo.

2 Dic, quod licèt nemo inuitus cogatur officium Procuratoris in ſe ſuſcipere, *l. inuitus 17. C. de Procurat. l. filiusfamilias, §. Inuitus, ff. eodem l. inuitus 19. ff de reg. iur.* & ibi Dec. & Cagnol. Rot. *deciſ. 26. aliàs 373. de Procurat in nou.* Verall. *deciſ. 319. num. 2. par. 1.* Coler. *deciſ. 139. num. 3.* Bellon. *deciſ. Genuæ 140. num. 2.* Io. Gargias *reg. 19. num. 6.* Cuiacius, Græuens, Donellus, & alij citati ab Auguſtino Barboſa *in d. l. inuitus num. 2. verſ. Hanc eandem concluſ. C. de Procurat.* quibus addo Surd. *conſ. 433. num. 3.* Sola *ad Conſtitut. Sabaud. de offic. Aduocat. gloſ. 10. in princip.* Martin. Mager. *de Aduocat. armat. cap. 11. de officio Protect. num. 411. & 412.* Molin. *de contract. to. 2. diſp. 552. num. 5.*

3 Neque ex parte Rei, neque ex parte Actoris, Schrader. *de feud. par. 10. ſect. 18. num. 115.* Græuens ad Gaill. *obſeruat. 43. conſider. 1. num. 17.*

4 Niſi eſſemus in Procuratoribus ſolitis exercere, & publicè conſtitutis, & matriculatis, qui cogi poterunt ad mandatum ſuſcipiendum, vt per Fulgoſ. & Alex. *ad dictam l. inuitus, C. de Procurat.* Dec. *nu. 3.* Cagnol. *n. 1. & in l. inuitus,* Io. Ferrar. Mont. *verſ. Sic itaque, ff. de regul. iur.* nouiſſimè Golin. *de Procurat. par. 1. cap. 5. num. 74.*

5 niſi iuſtam afferant excuſationis cauſam, Faber. *in Codice lib. 2. tit. 1. de iudic. difin. 29. num. 3. verſ. Nam cum hi publicum*, vbi di-

6 cit non ſatis benè æquiparari ſeruis publicis, de quibus *in l. 2. ff. rem pupill. ſaluam, &c.*

7 Vel niſi tractaretur de defendenda Republica, vel Fiſco, quia tunc inuitus quis cogitur officium Procuratoris acceptare, vt ex Cardoſio *in praxi Iudicum, & Aduocatorum verb. Procurator num. 168.* voluit Barboſa *in d. l. inuitus, num. 4.*

8 Suſceptum tamen mandatum cogitur, Procurator executioni demandare, nec inconſtans eſſe poteſt circa illud Accurſius *in d. l. inuitus, in verb. nec eandem, C. de Procurat.* Ruin. *conſ. 44. volum. 1.* Pariſ. *conſ. 91. num. 10. volum. 1.* Strac. *de mercat. tit. de mandat. num. 51.* Rota Genuen. *deciſ. 9. num. 5. & 6. & deciſ. 68. num. 5.* Surdus *deciſ. 304. num. 5.* Maſtrill. *deciſ. 177. num. 12. part. 2.* Duager. *d. cap. 11. num. 417.* Rota *d. deciſ. 26. aliàs 373. de Procurat. in nou.* Molin. *de contract. tract. 2. diſput. 549. nu. 4.* Rota *deciſ. 348. num. 5. par. 4. tom. 2. & deciſ. 392. num. 12. par. 5. recent.*

9 Alias tenetur ad damna, & intereſſe, *l. itemque §. ſi verò, ff. mandat.* Pariſ. & Rota Genuen. *loco cit.* Surd. *d. deciſ. nu. 4. & 5. & conſ. 365. num. 1.* Molin. *loco cit. num. 4.* Rot. *d. deciſ. 348. num. 4. par. 4. & deciſ. 331. nu. 25. par. 5. recent.* Ciriac. *controuerſ. 165. num. 1.* Golin. *loco cit. nu. 81.* Dunozet. iun. *deciſ. 506. num. 6.*

10 Mandatum enim ſuſceptum negligens amicitiam, & fidem, duas res ſanctas
11 violare dicitur, Mantica *de tacit. lib. 3. cap. 1. num. 12.* Golin. *loco cit. num. 83.* Per-
12 ditiſſimi enim hominis eſt ſimul & amicitiam diſſoluere, & fallere eum, qui læſus non eſſet, niſi credidiſſet Cicero *in Oratione pro Sexto Roſcio Amerino*, Mantic. *loco citato.*

13 Hinc primò infertur, qui mandatum ad lites ſuſcipit, non poteſt Inconſtans

pœnitere mandatum repudiando, ſed te-
netur litem vſque ad finem peragere, c. 1.
cap. is qui, cap. ſi duo, cap. licet de Procurat. in
6. Clem. 1. eod. tit. Gaill. d. obſer. 46. nu. 3.
Rebell. de oblig. iuſt. lib. 17. qu. vnica n. 5. verſ.
ſexta, Rota d. deciſ. 26. de Procur. in nou.
14 Quod eo magis habet locum, ſi Pro-
curator mandatum ſimpliciter acceptaſ-
ſet, quia ei renunciare non poteſt dicta
Clem. 1. de Procurat. l. ſi mandauero, §. fin.
ff. mandat. Golin. loco cit. num. 76.
Secundò habet locum, etiam quod
prius Procurator recuſaſſet recipere man-
15 datum, demum pœnitentia ductus re in-
tegra illud acceptaſſet expreſsè Gloſsa
d. Clem. verb. receptis.
16 Licet enim qui ſemel recuſauit accep-
tare mandatum, non poſſit Inconſtans il-
lud ſuſcipere, Gloſs. in d. cap. licet, in ver-
bo quamdiu de Procurat. in 6. vbi Franc. in
princ. num. 2. Monac. num. 3. Gratian. di-
ſcept. 92. num. 32. Regulare eſt enim, quod
17 ſemel recuſatum non poteſt acceptari,
Caſtrenſ. in l. bona, ff. rem rat. hab. quia ad
18 perfectionem contractus requiritur con-
ſenſus ſimultaneus, l. 1. §. adeo autem, ff. de
19 pact. itàut interuallum vnius diei vitiet
ſtipulationem, l. ſi ex duobus 12. in princ. de
duob. reis, Iaſon in l. 1. § qui præſens, num. 9.
de verb. oblig. Crauet. poſt Angel. conſ. 106.
in fin. vbi ex hoc concludit, eum, qui ſe-
20 mel contrahere recuſauit nòn poſſe du-
ctum pœnitentia, & Inconſtantem accep-
tare contractum, niſi nouus conſenſus
Aduerſarij adhibeatur, quemadmodum
nec Emptor poterit acceptare venditio-
21 nem altera die, ſi venditorem pœniteat,
vt notant Doctores in d. §. qui præſens.
Sicuti nec etiam, qui recuſauit ſubire
iuramentum oblatum, poterit Inconſtans
22 illud acceptare, & iurare niſi denuo præ-
ſtetur conſenſus per eum, qui iuramen-
tum obtulit, l. non erit, §. fin. & l. ſeq. de
iure iurando.
Hoc tamen non procedit, ſi poſt recu-
ſationem mandatarij mandans in eadem
23 voluntate perſiſtat, Alex. conſ. 189. in fin.
lib. 7. vbi ſubdit, quod in dubio non præ-
24 ſumitur mutata voluntas, Prob. ad Mo-
nac. d. cap. licet is, num. 2. Grat. dicta diſce-
ptat. 92. num. 42. verſ. contrarium, Coſta de
re integra, diſtin. 87. num. 4. Sanchez de ma-
trim. lib. 5. quæſt 7. num. 8. facit Textus in
cap. ſi tibi abſenti, & ibi Gloſsa de præbend.
in 6. idem Sanchez lib. 8. diſput. 32. num. 2.
eod. tract. de matrim. vbi per Textum in dicto
cap. licet is tenet, quod impetrans diſpen-
25 ſationem ſi Inconſtans illi renunciet, po-
teſt nihilominus iterata Inconſtantia illa
vti, ſi concedens in eadem perſtiterit vo-
luntate.
26 Et Doctores in dicto cap. licet inferunt,
electum renunciantem conſentire ele-
ctioni poſſe mutata voluntate illam ac-
ceptare, electoribus in priori voluntate
perſiſtentibus, quod de Iudice delegato,
27 & arbitro, qui ſemel arbitrium, & de-
legationem repudiarunt, docenr ibidem
Gloſsa, & Doctores, Sanchez d. diſp. 32.
num. 2.
28 Ad quod etiam facit Textus in l. licet,
§. Si voluntate, ff. quib. mod. pignus, vbi cre-
ditor, ex cuius conſenſu pignus venditum
eſt, cenſetur remittere ius pignoris, ſi ta-
men iam venierit, ante venditionem verò
poſse Inconſtantem mutare voluntatem,
quod approbat Sanchez loco cit.
29 Tertiò habet locum multò magis hæc
regula, ſi Procurator cepit agere Gloſſa
in d. Clemen. 1. in verb. cogi, verſ. eſt & alter
caſus, & ibi Zabarell. num. 20. ad fin.
30 Maximè verò ſi Procurator litem ſit
conteſtatus vtroque enim caſu res deſinit
eſſe integra, Gaill. d. obſeru. 46. num. 3.
Quarto habet locum etiam mortuo
mandante, ſi filij, vel alij hæredes ſuper-
31 ſint, nam, qui Procuraror defuncti fuit,
filij, & alterius hæredis cuiuſcunque Pro-
curator eſſe cogi poterit in ea ipſa lite
pertractanda, quia eadem lis manet, ea-
demque inſtantia, l. hæres abſens 19. l. ſi is,
qui Romæ 34. ff. de iudic. optimè Faber in
ſuo Codice lib. 2. tit. 8. de Procurat. diffin. 18.
32 In actione autem tempore peritura
cogetur Procurator proſequi cauſam ſal-
tem vſque ad litis conteſtationem, l. Mu-
tus, §. fin. ff. de Procurat. Gloſs. in d. Clem. 1.
dicto verbo cogi, verſ. Alius caſus eſt, & ibi
Franc. num. 51.
33 In tantum verò illicita eſt in Procu-
ratore Inconſtantia, vt per ſe ipſum,
non autem per ſubſtitutum cauſam pro-
ſequi teneatur, leg. ſi Procuratorem, §. Si
quis mandauerit, ff. mandat. leg. quod quis,
C. de Procurat. & vtrobique Bart. & l. vlti-
ma num. 2. ff. de diuerſ. & temp. præſcript.
Gaill. lib. 1. obſeruat. 74. num. 11. Menoch.
præſumpt. 38. lib. 2. num. 1. Grat. deciſ. 106.
Marchiæ num. 10. Trentacinq. variar. lib. 2.
reſolut. 3. in princip. de Procurat. Marant.
in prax. par. 4. diſtinct. 16. num. 21. & 28.
Vant. de nullit. ex defect. mandat. num. 109.
Paz. in prax. tom. 1. annot. 4. num. 5. & 6.
Barboſa Pater in remiſs. ad ordinat. Luſitan.
lib. 1. tit. 48. §. 28. num. 2. Barboſa Filius
in cap. 1. de Procurat. in 6. num. 8. Quod eò
34 magis procederet, ſi eſſet electa induſtria
perſonæ, vt ſi mandatum datum eſſet ad
cauſam criminalem, in qua Procurator
35 ſubſtituere non poteſt, Iaſon. in dicta l.
Quod quis in fin. C. de Procurat. Menoch.
d. præſumpt. 38. num. 3. lib. 3.
36 Poterit tamen Procurator ſubſtituere,
primò ſi conſtitutus eſt Procurator in rem
ſuam, cap. 1. de Procurat. in 6. Iaſon. d. l.
Quod quis num. 1. verſ. 2. Fallit, C. eodem
Gaill.

Gaill. d.obſeruat.74. nu.11. Caranit. Rit.107.
Lancell. inſtit. canon. lib. 3. tit. de Procurat.
§. Sed & illud, Trentacinq. d. reſolut.3.n.3.
Ridolphin. in praxi, par.1. cap.3. num. 56..
37 Secundò, Si mandatum habeat cum li-
bera, Bald. in l.1. num.3. C. de bon. matern.
Trentacinq. loco cit. num.18.
38 Tertiò, Si habet mandatum à lege, vt-
potè Prelatus, & Pater, nam ratione vſuſ-
39 fructus, & emolumenti, quod habent in
bonis Eccleſiæ, vel filij poterunt ſubſti-
40 41 uere, vt probat latè Trentacinq. d. reſo-
lut.3. num.15. & 16.
41 Quartò, ſi Procurator datus dubitetur,
an ſit Procurator, quia ad iſtum articu-
lum poterit ſubſtituere, Gloſs. fin. in l. li-
cet, & ibi Bald. C. de Procur. Bald. Salycet.
& Iaſon. in dicta l. quod quis Specul. de Procu-
rat. §. Ratione autem formę, verſ. Porrò, Tren-
tacinq. loco citato, nu. 14. Ridolphin. dicto
cap. 3. num. 57.
42 Quintò, poterit ſubſtituere, ſi faculta-
tem habeat ſubſtituendi, cap. 1. de Procu-
rat. in 6. Bart. in l, 2. ff. de Procur. Iaſon in
d. l. quod quis, num.2. Specul. loco cit. §. Ra-
tione igitur, num. 25. Marant. d. part. 4. di-
ſtinct.16. nu.13. Lancell. d. §. Sed, & illud,
Surd. deciſ. 195. num. 9. Rota deciſ. 346. in
antiq. Ridolphin. in praxi d. cap.3. num.48.
43 Ad hunc autem effectum requiritur
facultas, ſiue mandatum ſpeciale, leg. ab
executione, §. Si Procurator, ff. de appellat.
l. quodquis, C. de Procurat. cap. 1. eodem tit.
in 6. Roman. ſingul.277. Surd. d. deciſ.195.
num. 9. Graſſius de Sub. Procurat. verſic.
Cum poteſtate ſubſtituendi, num.1. Mozz. de
contract. tit. de mandat. ordin. 4. num. 11. &
ſub num.51. caſ.77. Berou. conſ.23. num.14.
lib.3. Caſſan. conſuet. Burgund. rubr.4. §. 5.
verſ. Saus procuration, verſ. Aduerte quod po-
44 teſtas ſubſtit. vbi quod non ſufficit, quod
de poteſtate ſubſtituendi fiat mentio in
narratiuis, niſi fiat in diſpoſitiuis.
Et propterea non cenſeri datam facul-
tatem ſubſtituendi, etiamquod promitta-
45 tur releuare indemnem, tam Procurato-
rem, quàm ſubſtituendum ab eo, voluit
Rot. deciſ.23. de Procurat. in antiq. & deciſ.1.
in antiq. & deciſ.1. in antiquior. per Biſignet.
Roman. ſingul.214. Gemin. in cap.1. §. Li-
cet, col.2. num.5. de Procur. in 6. Bellamer.
deciſ. 8. cum alijs per Gratian. d. deciſ. 16.
num.14. Crauet. conſ.186. num.3. & latius,
conſ. 920. num. 5. & 942. num. 26. & 966.
num.12. Surd. d. deciſ.195. num.9. Menoch.
conſ.175. nu.12. idem Gratian. diſcept. 201.
num. 89.
46 Quemadmodum requiritur, quod qui
habet facultatem ſubſtituendi, expreſsè
47 ſubſtituat, non tacitè, vtputa per iurium
traditionem, Rota deciſ. 38. in fin. de Pro-
cur. in nou. & deciſ.211. num.4. par.2. in rec.
Vbert. de citat. cap.9. num.353.
De Inconſtantia in Iudicijs.

48 Sextò, ſubſtituere poterit poſt litem
conteſtatam, etiamquod non habeat ex-
preſſam ſubſtituendi facultatem, non
enim tunc ſubſtitutionem facit vigore
mandati, ſed quia effectus eſt dominus li-
tis, cap. is, qui de Procur. in 6. l. quod quis,
C. de Procurat. l. nulla, C. eod. Boerius de-
ciſ.287. num.1. Petrus Barboſa ad l. cum Præ-
tor 12. §. 1. nu.104. ff. de iudic. Trentacinq.
dicta reſolut.3. num. 21. plures adducit Bo-
rell. in ſumma, deciſ. tit. de Procurat.66. nu-
mero 30. Ridolphin. d. cap.3. ſub num.48.
49 Quod procedit in cauſis, in quibus li-
tis conteſtatio eſt neceſſaria, in alijs au-
tem Procurator intelligitur factus domi-
50 nus litis, cum primùm cœperit tractare
de meritis cauſæ, & negocium principa-
liter diſcutitur, Bart. in l. ab Executore,
§. Si Procurator, num.2. in fin. de Procur. &
in l. nulli in princ. & ibi Bald. num. 3. Ca-
ſtrenſ. num.4. Alex. num.2. qui dicit com-
munem, C. eod. & ibid. Iaſon num. 2. dicit
hoc ab omnibus ſine diſtinctione eſſe re-
ceptum, Aret. conſ.30. numero.9. Roman.
conſ.174. num.5. Corn. conſ.89. num.4. lib.1.
Rota in Romana Rationis Bancariæ 21. Maij
1594. coram Orano, per Marcheſ. de com-
miſs. par.3. fol.44. Pænia deciſ. 570. num. 5.
Mantic. deciſ.204. num.2. vbi latè diſſerit,
quando Procurator dicatur effectus do-
minus litis. Hoc igitur caſu poterit ſub-
ſtituere, vt volunt citati Doctores, Rota
deciſ. 122. in addit. in nou. & alij per Tren-
tacinq. dicta reſolut.3. num.13.
51 Et propterea, ſi conſtituatur Procurator
ſuper exceptione, poterit ſubſtituere, quia
52 lis ſuper ea non conteſtatur, Bald. in l. ſi
Procuratorem, §. 1. ff. mandat. Alax. & Iaſ.
in d.l. quod quis, Trentacinq. loco cit. nu.19.
53 Sic etiam poterit ſubſtituere, ſi dede-
rit cautionem deiudicatum ſoluendo,
54 quia per eam dicitur effectus dominus li-
tis, l. Titius, ff. de Procur. tantum enim va-
let litis conteſtatio, quantum ſatiſdatio
præſtita per Procuratorem, Verall. deci-
ſion.188. & 189. nu.2. par.2. Rot. deciſ.420.
de Procur. in nou. vbi dicitur, hoc habere
locum in cauſis ciuilibus, & prophanis, ſe-
cus in cauſis criminalibus, & beneficiali-
55 bus, in quibus non admittitur talis cautio,
nec poteſt fieri executio in bonis Procu-
ratoris, & propterea ſecundum hanc di-
ſtinctionem intelligendus eſt, Trentacinq.
loco citato num. 20.
56 An autem ſi Procurator conſtitutus ſit
poſt litem conteſtatam poſſit ſubſtituere?
variant Interpretes, nam Gloſs. in l. nihil,
& ibi Bald. n.7. Salyc. in fin. tenent opinio-
nem affirmatiuam, ibidemque Iaſon dicit
hanc eſſe communem.
Negatiuam verò tenent Gloſs. in cap.1.
§.1. verſ. Ab eo de Procur. in 6. Bart. & An-
gel. in d.l. nihil Specul. de Procur. §.1. nu.24.

& Io: Andr. ibi *in addition.* dicens hodie id eſſe determinatum *in dicto cap. 1. §. 1. de Procur. in 6.* & idem ibi tenet Gloſs. & Archid. & Domin. Alber. *in dicta l. nihil, & in l. nec Tutores, C. eod.* vbi refert, hanc opinionem tenuiſſe Vbertum, & Accurſium Greg. Lopez *3. partita tit. 5. l. 19. Gloſs. 10.* vbi dicit erraſſe Iaſonem, aſſerendo contrariam opinionem eſſe communem, Paz. *in praxi tom. 1. annot. 4. num. 6.* Ceuall. *comm. contra comm. quæſt. 330. num. 2.* Auguſt. Barboſa *ad d. cap. 1. §. 1. de Procur. in fin.*

Crederem tamen, poſſe haſce opiniones concordari, vt prior opinio procedat, quando Procurator poſt litem conteſta-
57 tam conſtitutus aliquem actum exercuit, quia per illum actū efficitur dominus litis,
58 & tanquam talis poteſt condemnari, ergo poterit etiam ſubſtituere, vt optimè ratiocinatur, Salycet. *in d. l. nihil, nu. 5. verſic. Quæro cum Gloſs.* quem ſequitur Carauit. *d. Rit. 107. num. 10.* Trentacinq. *dicta reſolut. 3. num. 23. verſ. Contrarium*, qui tamen dum *num. 12.* declarando principalem concluſionem dicit, quod etiam ante litem conteſtatam, ſi ad aliquem actum proceſſerit, poteſt ſubſtituere per Petrum, & Cynum *in d. l. nihil,* & per Rot. *dec. 122. de Procur. in antiq.* quæ tamen in Codice meo eſt *in non.* male loquitur, non enim intellexit doctrinas non à Rota ibi allegatas, ſed ab Addentibus, illæ enim loquuntur de Procuratore, qui poſt litis conteſtationem fuit conſtitutus, & poſtea interceſſit, non de eo, qui conſtitutus fuit ante litem conteſtatam, & propterea Doctores Addentes benè approbant concordiam à Nobis proximè allatam.

Non tamen poſt litem ab eo conteſtatam poſſet Procurator ſubſtituere, ſi electa eſſet induſtria Perſonæ, Trentacinq. *dicta reſolut. 3. num. 24.*

QVÆSTIO X.

ARGVMENTVM.

An Procurator, qui alium ſubſtituit, poſſit inconſtans cauſam reaſſumere.

SVMMARIVM.

1 *Procurator, qui alium ſubſtituit, non poteſt inconſtans cauſam reaſſumere.*
2 *Procurator habens facultatem ſubſtituendi ſemel tantùm poteſt ſubſtituere.*
3 *Quid ſi data eſſet facultas ſubſtituandi* toties quoties, &c. *& cauſam in ſe reaſſumendi.*
4 *Procurator habens facultatem ſubſtituendi vnum, vel plures, non deſinit eſſe Procurator altero ſubſtituto.*
5 *Procurator alium ſubſtituens, poteſt cauſam reaſſumere vbi ſubſtitutio eſt facta cum clauſulis præſeruatiuis, ſcilicet* Procuratorio in ſuo robore permanente, *vel cum clauſula* donec, &c.
6 *Procurator cauſam reaſſumens, dicitur tacitè inconſtans ſubſtitutionem reuocare.*
7 *Subſtitutio Procuratoris reuocari non poteſt ſine ſpeciali mandato.*
8 *Subſtitutio Procuratoris etiam ab habente facultatem reuocandi poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt ſine legitima cauſa.*
9 *Aduocatus non poteſt in medio litis patrocinium clientis, & cauſam deſerere.*
10 *Alias tenetur ad intereſſe.*
11 *Quid ſi Cliens de tempore in tempus non ſatisfaciat de ſtipendio.*
12 *Procurator an, & quando re integra poſſit inconſtans mandato, quod acceptauerat renunciare.*
13 *Res ad hunc effectum an dicatur integra quando mandans dedit cautionem de iudicio ſiſti.*
14 *Procurator, qui mandatum acceptauit pro ſtipendio, non poteſt inconſtans illi renunciare, niſi ſuperuenerit impedimentum legitimum.*
15 *Contractus mandati dicitur etiamſi Procuratori ſalarium ſit conſtitutum.*
16 *Salarium Procuratoris qua ratione conſtituatur.*
17 *Res integra reſpectu Procuratoris, quando dicatur vt inconſtans poſſit mandato renunciare.*
18 *Procurator inconſtans poteſt mandato iam acceptato renunciare iuſta cauſa ſuperueniente, quæ Iudicis arbitrio remittitur, & num. ſeqq. vbi de ratione.*
19 *Procurator poteſt renunciare mandato etiam poſt concluſione in cauſa, quando deſyt habere commercium cum mandante.*
20 *Vel mandans fuit ex poſt facto declaratus hoſtis Patriæ.*
21 *Vel Religionis.*
22 *Procurator patrocinium præſtans Hæretico, vel Apoſtata, non petita licentia, puniendus eſt.*
23 *Quid ſi illum defendat in cauſa ciuili, vel criminali extra hæreſim.*
24 *Procurator acceptato mandato poteſt inconſtans renunciare, quando capitalis inimicitia inter ipſum, & mandantem ſuperuenit.*

25 *Procurator dignitatem aſſecutus poteſt mandato iam acceptato renunciare.*

26 *Idem de Procuratore abſente cauſa Reipublicæ.*

27 *Ac de allegante ægritudinem, vel aſſumendam peregrinationem.*

28 *Idem de Procuratore occupato ob hæreditatem ſibi ſuperuentam.*

29 *Vel ſi detineatur in vinculis, apud prædones, vel apud hoſtes.*

30 *Idem ſi experit eſſe ſuſpectus mandanti.*

31 *Et de miſſo in exilium, vel latitante ob metum.*

32 *Procurator ingrediens Religionem poteſt mandato iam acceptato renunciare.*

33 *Voluntas mutari non poteſt in alterius præiudicium.*

34 *Procurator an poſſit renunciare mandato iam acceptato ex eo, quod mandans non prouideat de pecunijs.*

35 *Renunciatio mandati quomodo fieri debeat per Procuratorem.*

36 *Procurator volens renunciare mandato an teneatur citare conſtituentem.*

37 *Procurator, qui in actu receptionis mandati non fuit proteſtatus ſe nolle illud acceptare, vel illud velle acceptare ſolummodo ad effectum ſubſtituendi, poteſt ab aduerſario citari in cauſa mouenda contra Principalem.*

38 *Procurator poteſt inconſtans renunciare mandato iam acceptato in cauſa appellationis.*

39 *Procurator tenetur appellare à contraria ſententia.*

40 *Sed an, & quando teneatur appellationem proſequi, & num. 43. cum ſeqq.*

41 *Procurator non poteſt proſequi appellationem etiamſi velit.*

42 *Quid in appellatione ab interlocutoria, & num. ſeq.*

44 *Procurator generaliter conſtitutus ad agendum, petendum, & defendendum, an teneatur proſequi appellationem.*

45 *Procurator conſtitutus ad lites præſentes, & futuras, tenetur proſequi appellationem.*

46 *Procurator conſtitutus ad negocia tenetur proſequi appellationem.*

47 *Procurator acceptans mandatum ad appellandum tenetur proſequi appellationem.*

48 *Sed an ad id teneatur ſemel, & bis.*

49 *Procurator qui ſua culpa ſuccubuit in cauſa tenetur proſequi appellationem.*

50 *Procurator videns ſuum Principalem fouere malum ius in cauſa, poteſt imo tenetur non appellare, & appellationem non proſequi.*

51 *Aduocati defendentes cauſas iniuſtas, ut inducant aduerſarium ad aliquam tranſactionem, peccant mortaliter.*

1 ILLICITAM eſſe in hoc caſu inconſtantiam voluit Text. *in dicto cap. Si is, qui de Procurat. in 6.* Bartol. *in l. vero Procuratori, §. Quid ergo, in fin. ff. de ſolut.* Bald. *in dicta l. Quod quis, col. 2. in fin. C. de*

Procur. Felyn. *in cap. Litteris, col. 3. verſ. tt. vide Baldum, de offic. delegat.* Anna *alleg. 89. num. 10.* Oldrad. *conſ. 130. num. 2.* Ridolph. *in prax. par. 1. cap. 3. num. 69.* Trentacinq. *dicta reſol. 3. num. 5.* vbi ex mente eiuſdem
Annæ voluit, Procuratorem, qui habet
2 facultatem ſubſtituendi, ſemel tantùm
ſubſtituere poſſe, quod voluit etiam nouiſſimè Golin. *dicto tract. de Procur. par. 2. cap. 5. num. 74.*

Fallit tamen hæc concluſio, quando in
3 facultate ſubſtituendi, eſſet dictum cum
facultate ſubſtituendi, & reaſſumendi toties, quoties ſibi videbitur expedire onus in ſe reaſſumendi: Nam hoc caſu poterit ſubſtituens cauſam reaſſumere, *dicto cap. Licet, de Procur. in 6.* Trentacinq. *d. reſol. 3. num. 6.* Grauat. ad Veſtr. *lib. 4. cap. 5. nu. 35.* Ridolphin. *dicto cap. 3. nu. 71.* Rota *deciſ. 14. de Procurat. in nou.*

4 Vel quod poſſet ſubſtituere vnum, vel
plures, quia non deſinit eſſe Procurator, altero ſubſtituto, Bartol. *in l. Quod ſi fortè, §. Quid ergo num. 3. in fin. ff. de ſolut.* Rota *deciſ. 14. & 30. de Procur. in nou. & deciſ. 576. num. 4. par. 3. recent.* vbi dicit hoc maximè procedere in Procuratore generali per *deciſ.* Vincent. de Franch. 465. *num. 4.* Golin. *dicto tract. par. 2. cap. 5. num. 78.* Rota *deciſ. 451. num. 4. par. 2. recent. quæ eſt eadem impreſſa in par. 3.* Ridolphin. *dicto cap. 3. num. 73.*

Vel ſubſtitutio facta eſſet cum clauſu-
5 lis præſeruatiuis, hoc eſt *Procuratorio in*
ſuo robore permanente, vel cum clauſula *donec*, vt ex Rota *deciſ. 11. in antiqu.* & Marta voluit Golin. *loco cit. num. 79. & 80.*
6 Hiſce autem caſibus Procurator incon-
ſtans reaſſumendo cauſam, dicitur tacitè ſubſtitutum reuocare, *cap. Si quem, de Procurat. in 6.* Gloſs. Bartol. & Doctor. *in l. ante litis, ff. de Procurat.* Rota *deciſ. 148. in nou.*

7 Cum alias ſine ſpeciali mandato non
liceat ſubſtitutum reuocare, *cap. Venerabili, de offic. deleg.* Bartol. *in l. 2. in princip. ff. de curat. bonor.* Specul. *tit. de Procur. §. 1. ver. Sed pone,* Graſs. *de ſubſ. procur. verſ. Subſtituens, verb. Reuocandum,* Golin. *loco cit. num. 81.*

8 Data autem facultate reuocandi, non
poteſt Procurator ſubſtitutum reuocare poſt litem conteſtatam, niſi legitima cauſa ſubſiſtente, Trentacinq. *dicta reſolut. 3. num. 9. & 10.*

Sed redeundo ad principalem conclu-
9 ſionem, quod dictum eſt de Procuratore,
idem dicendum eſt de Aduocato, qui in medio litis cauſam, & clientis patrocinium deſerere non poteſt, Aretin. *in §. Præterea ſi Medicus num. 2. inſtit. ad l. Aquil.*
10 dicens teneri ad intereſſe, dummodo
cliens de tempore in tempus ſatisfaciat ei

11 de ſtipendio, quem ſequitur Franc. Marc.
decif. 644. *nu.*3. *vol.*1. Hinc illud Ouidij,

Turpe referre pedem, nec paſſu ſtare tenaci.
Turpe laborantem deſeruiſſe ratem:

quem refert Borell. *in ſumm. decif. tit.* 65.
num. 110.

12 Dic licitam eſſe inconſtantiam re inte-
gra, poteſt enim conſtitutus Procurator
re integra mandato renunciare, §.*Manda-*
tum, inſtit. de mand. & ibidem Inſtitutiſtæ
Gloſs. *in dicta l.inuitus, verſ. Nec eandem, C.*
de Procur. Golin. *loco cit. num.* 80. Rebell.
*de oblig.iuſt. loco cit. num.*5. Molin. *d.tract.*2.
diſp. 552. *num.* 5. Ratio eſt, quia re integra
nihil intereſt mandantis, poteſt enim man-
dans æquè ſibi prouidere, Oynotim. *dicto*
§.*Mandatum num.*7. Nec admitto ſimplici-
ter, quod dicit Gaill. *d.obſeruat.*46. nempe
13 quia in mandato ſolet inſeri ſatiſdatio,
rem deſinere eſſe integram, & propterea
non dari inconſtantiam, quia hæc doctri-
na intelligenda eſt iuxta tradita à Bonif.
de Vitalinis *in dicta Clem.*1. *num.* 49. *de Pro-*
curat. vt per ſolam cautionem non deſinat
res integra, ſi alias non intereſt conſti-
tuentis: Quid enim ſi conſtituens eſſet
præſens, & ipſe cogi poſſet ad ſiſtendum
in iudicio, vel poſſet alium Procuratorem
Aduerſario conſentiente æquè bènè con-
ſtituere, certè non eſt dicendum rem de-
ſinere eſſe integram: Si autem Aduerſa-
rius non conſentiret, vel intereſſet con-
ſtituentis, non eſſet locus inconſtantiæ,
vt benè aduertit Vitalin. *vt ſupra*, vbi di-
cit ita intelligere Clementinam illam, &
ita credo eſſe intelligendam etiam Gloſs.
in dicta Clem. 1. *verb. cogi, verſ. Et per hoc*
ſoluitur.

Sed quod per ſatiſdationem datam à
mandante de iudicio ſiſti, res deſinat eſſe
integra, voluit Bartol. *in l. defunctus*, per
illum Text. *de Procur.* vbi dicit, iſtud eſſe
mirabile, cum alijs per Dec. *in cap.relatum*
*num.*18. *de offic. delegat.* & hanc opinionem
tenet Rot. per Verall. *decif.* 188. *&* 189.
*par.*2. Fragoſ. *de Regim.Reipubl. par.*1. *lib.*5.
*diſput.*12. *num.*269. *ad fin.* Buratt. *decif.*241.
num. 10.

Illud verò, quod dicitur de inconſtan-
tia re integra, intelligendum eſt, quando
mandatum eſſet proprium, & expreſſum,
quo Mandatarius gratis acceptaſſet man-
14 datum, ſecus verò ſi pro ſtipendio illud
acceptaſſet, ac proinde eſſet verus con-
tractus locationis operarum, & induſtriæ
pro ſtipendio, tunc vtique cogi poſſet
implere contractum ſemel integrè mutuo
conſenſu celebratum, niſi legitimum ſu-
perueniret impedimentum, quo neque
per ſe, neque per alium poſſet commodè
mandatum implere, ità Molin. reprobato
Gregor.Lopez, & ab eo citati *lib.*20.*tit.*12.
*par.*5. *verſ. Recibe el mandamiento tract.*2. *diſ-*
*put.*552. *num.*5.

15 Neque obſtat, quod ſi Procuratori ſa-
larium ſit conſtitutum non perdat con-
tractus nomen mandati, per Text. *in l. Si*
remunerandi 6. *in princ. cum ll.ſeqq. ff.mandati.*
16 Quia in illis legibus ſalarium non ex con-
tractus neceſſitate, ſed mandato iam ſu-
ſcepto honoris, & remunerationis gratia
conſtituitur, Faber. *in ſuo Codice, tit. de*
*mand. lib.*4. *tit.*26. *diffin.*6.*num.*7. Mantic. *de*
*tacit. lib.*7. *tit.*2. *num.*5.

17 Res autem integra in Procuratore ad
iudicia dicitur ante litem conteſtatam,
l. Procuratoribus, C. eod. Golin. *dicto tract.*
*par.*3. *cap.*4. *num.*3. *&* 4. Viuius *decif.* 494.
*ſub num.*1.

18 Secundò dic, licitam eſſe inconſtan-
tiam iuſta cauſa ſuperueniente, quæ Iu-
dicis arbitrio remittenda eſt, Faber *in*
*Codice lib.*3. *tit.*8. *diffin.*8 *in princ.*

19 Iuſta verò cauſa erit in propoſito, ſi
cum eo, qui mandauerat, commercium
Procurator habere deſierit, eo quod man-
dator hoſtis Patriæ ex poſt facto declara-
tus fuit, Faber. *loco cit.nu.*3. qui ſubiungit,
20 hoc habere locum etiam poſt concluſum
in cauſa: Quia ſententiæ prolationem au-
dire is non eſt cogendus, qui non cogitur
officio fungi Procuratoris.

21 Idem dicendum eſt, ſi mandans effectus
ſit hoſtis Religionis, puniretur enim qui
22 Hæretico, vel Apoſtatæ patrocinium
præſtaret, non petita licentia, quamuis
non incideret in excommunicationem
23 Bullæ Cœnæ Domini, ſi illum tueretur
in cauſa ciuili, vel criminali extra hære-
ſim, vt ex Syluestro, Sayro, Toledo, Azo-
rio, Vgolino, tenet Sanchez *in præceptis*
*Decalogi lib.*2. *cap.*10. *num.*19.

24 Iuſta quoque cauſa erit inconſtantiæ in
Procuratore, ſi capitales inimicitiæ inter-
25 cedant inter ipſum, & mandantem, Ca-
bed. *decif.* 214. *num.* 8. vel ſi dignitatem
26 aſſecutus fuerit, vel Reipublicæ cauſa
abſentatus ſit, *l. filiusf.am.* §.*vlt. ff.de Procur.*
27 vel ſi ægritudinem, vel neceſſariam pere-
grinationem alleget, *l. at ſi valetudinem, ff.*
eodem, Thomas Actius *de infir. legal. par.*2.
*cap.*7. *num.*2. Golin. *de Procur. par.*5. *cap.*3.
num. 24.

28 Vel ſi hæreditas ſuperueniens eum oc-
cupet, *l. vel hæreditas, ff. eod. tit.* Vel ſi in
29 vinculis, aut prædonum, vel hoſtium
30 poteſtate detentus ſit; Vel ſi ſuſpectus
mandanti eſſe cœperit, *l. item ſi ſuſpectus,*
ff. eod. Vel ſi publico iudicio priuatione;
31 Vel maiori re ſua diſtinguatur; Vel exi-
lio; Vel ob metum latitet; Vel ſi Reli-
32 gionem fuerit ingreſſus, *l. vel iudicio, &*
l. vel exilio, & l. aut Religionis, ff. eod. cap.
Quamuis Procurator, de Procur. in 6. Vel ſi
alia ſimili cauſa impeditus ſit, *l. aut longa,*

ff. eod. benè Azor. inſtit. moral. lib. 9. cap.6.
quæſt. 4. verſ. Nequit itidem, Oynot. dicto §.
Mandatum num. 2. & ibi Harpreꝺt. num. 1.
qui dicit, quod ideo non ſubſiſtente iuſta
33 cauſa non poteſt Procurator renunciare
mandato, quia nemo poteſt mutare vo-
luntatem in alterius præiudicium, l. nemo
75. ff. de reg. iur. De quo aliàs fortaſsè di-
cemus.

34 An autem iuſtum ſit impedimentum
carere pecunia mandantis ad cauſæ tu-
telam? affirmatiuè reſpondit Rota deciſ.
206. num.4. lib.2. par.3. diuerſ. per Gloſs. in
l. non iuſtè, de Procur. & Franch. in cap. ex
ratione, col. 3. de appellat. Golin. loco cit.
num. 25.

35 Qualiter verò facienda ſit renunciatio
differit Gaill. d. obſeru. 46. lib. 1. & Golin.
dicto tract. par. 1. cap.5. num.91. qui dicunt
36 requiri partis, ac Domini conſtituentis
citationem.

Quod Ego intelligerem, quando Pro-
curator inconſtans eſt poſt litem conte-
ſtatam, ſecus verò ſi re integra, cum enim
hoc caſu non interſit partis, neque man-
dantis, fruſtrà citatio requirenda eſt ad
Text. in l.de vnoquoque, ff.de re iudic. Golin.
dicto tract. par.3. cap.5. num.8.

37 Benè verum eſt, quod ſi in actu recep-
tionis mandati Procurator non proteſte-
tur ſe nolle acceptare mandatum, vel il-
lud tantùm acceptare, ad effectum ſubſti-
tuendi, poterit ipſe citari ad ſententiam,
Put. deciſ.217. lib.2. in antiqu.

38 Tertiò, licita eſt inconſtantia in cauſa
appellationis, licet enim ſecundùm com-
39 muniorem opinionem, Procurator te-
neatur appellare, non tamen tenetur pro-
40 ſequi appellationem, l. inuitus, & ibi Do-
ctor. C. de Procur. Abb. per illum Textum
in cap. non iniuſtè num. 5. de Procurat. Rota
deciſ.2. num. 2. de Procur. in nou. Mantic. de
tacit. dicto lib.7. tit.12. nu.19. Put. deciſ.265.
lib. 1. in correct. Gaſpar. Anton. Theſaur.
qq. foren. lib.1. quæſt.75. num. 2. latè Scacc.
de appellat. lib.3. cap.2. quæſt.5. num.12. verſ.
Contra hanc ampliationem, Fragoſ. de Regim.
Reipubl. par. 1. lib. 8. §. 6. num. 102. Imò
41 non poſſe proſequi etiamſi velit, voluit
Bald. in dicta l. inuitus quæſt.3. num.6. Salyc.
num.10. Caſtren. num.5. Ferrar. de appellat.
lib. 2. cap. 1. num. 113. Scacc. loco cit. verſ.
Extende, Fragoſ. loco cit. num.102. Mohed.
deciſ.6. aliàs 126. de Procurat. vbi rationem
aſſignat.

42 Quod declara primò non procedere in
appellatione ab interlocutoria, quia non
ſolùm tenetur appellare, ſed debet appel-
lationem proſequi, Bald. in dicta l. inuitus
num. 6. Salyc. num. 9. C. de Procur. Angel.
Aretin. & Ferrar. relati à Scaccia loco cit.
num. 12. verſ. primus eſt caſus, Bartol. dicta
l. inuitus num.8. Abb. in dicto cap. Non iniuſtè
num.13. & ibi Innoc. Capra reg.65. num.29.
Gaill. lib. 1. obſeruat. 139. num. 11. Fragoſ.
loco cit. num.102. propè fin. Cappell. Tholoſ.
deciſ.155. Boer. dicta deciſ.285. num.10.

43 Dummodo cauſa ageretur in eadem
Ciuitate, vel loco, non autem in loco re-
moto, Doctor. omnes in dicta l. inuitus,
Boer., & Cappell. Tholoſ. locis citatis,
Gaſp. Antonius Theſaur. dicta quæſt. 75.
num. 3. Scacc. loco cit. verſ. Intellige cum
grano ſalis.

44 Secundò declara, non habere locum
inconſtantiam, ſi Procurator fuiſſet con-
ſtitutus generaliter ad agendum, peten-
dum, & defendendum, quia iſto caſu te-
netur Procurator proſequi appellationem
à diffinitiua ſententia, Bald. in d. l. inuitus
quæſt. 3. num.6. Scacc. loco cit. verſ. Secundus
eſt caſus.

Sed quod non ſufficiat poteſtas prædi-
cta, niſi vlterius in mandato dictum ſit, ad
appellandum, & appellationem proſe-
quendum, voluit Rot. deciſ.9. aliàs 147. de
Procur. in nou.

45 Tertiò declara, non habere locum in-
conſtantiam, ſi Procurator conſtitutus ſit
ad lites præſentes, & futuras, Caſtren. in
d. l. inuitus num.5. Angel. Aret. in l. vlt. nu.3.
ff. an per alias cauſas appellat. Scacc. loco cit.
verſ. Secundus caſus, ad fin.

46 Quartò declara, non habere locum in-
conſtantiam in Procuratore conſtituto
ad negocia, quia tunc poterit exercere
iudicia præſentia, & futura, quouſque
durat mandatum, & ideo tenetur proſe-
qui appellationem, Gloſs. in 1. ſolut. in
dicta l. vlt. ff. an per alias cauſas appellat.
quam refert, & ſequitur ibidem Angelus
Aret. num. 3. Gregor. Tholoſ. de appellat.
lib. 5. cap. 1. num. 13. Scacc. loco cit. verſ.
Tertius eſt caſus.

47 Quintò declara, non habere locum, ſi
Procurator habeat ſpeciale mandatum ad
appellationis cauſam, quia tenetur eam
proſequi, ſi mandatum acceptauit, Gloſs.
in dicta l. vlt. in 2. ſolut. Aret. ibid. num. 3.
Scacc. loco cit. verſ. Quartus eſt caſus, qui
dicit, hunc caſum non habere difficulta-
tem, & non ſolùm teneri ad primam, ſed
ad ſecundam proſecutionem, quia tene-
48 tur non ſolùm ſemel, ſed ſecundo appel-
lare, vt per Salyc. Bald. & alios.

49 Sextò declara, non habere locum,
quando Procurator ſua culpa ſuccubuit,
quia tunc ſe ipſum adſtrinxit ad culpam
purgandam, quod non poteſt fieri, niſi
per proſecutionem appellationis, Bald. in
dicta l. inuitus num. 7. Ferrar. de appellat.
lib. 2. cap. 1. num. 115. Scacc. loco cit. verſ.
Quintus caſus eſt.

Septimò, licita eſt inconſtantia in Pro-
curatore, quando videt in proſecutione
50 cauſæ ſuum Principalem fouere malam

cauſam, non ſolùm enim poteſt, ſed illam tenetur deſerere, Salye. *in dicta l. inuitus*, qui loqnitut in Procuratore, in cauſa appellationis, qui videns malum ius fouere ſuum Principalem, non tenetur appellare, nec appellationem proſequi, & in Aduocatis, & Cauſidicis neceſſariam eſſe hanc inconſtantiam tenent omnes ferè Summiſtæ cum D. Thoma 2. 2. *quæſt.*71. *art.*3. *ad* 2. Nauar. *in man. cap.*25. *num.* 28. *verſ.* 2. Syluestr. *verb. Aduocatus quæſt.* 10. *num.* 5. Leſſius *de iuſtit. & iur. lib.* 2. *cap.*31. *declar.* 8. *num.*49. *verſ. Vbi aduerte primo*, Layman. *Theolog. moral. lib.*1. *tract.* 1. *cap.*5. §. 4. *num.*18. Card. de Lugo *de iuſt. & iur. to.* 2. *diſput.* 41. *ſect.* 1. *num.* 6. Sot. *eod. tract. lib.*5. *quæſt.*8. *art.*3. Fragoſ. *de Regim. Reip. par.*1. *lib.*5. *diſput.*13. *num.*250. Tolet. *lib.* 5. *cap.*60. *num.* 2. Baldell. *Theol. moral. par.*1. *lib* 4. *diſput.* 16. *num.*3. Sanchez *conſ. moral. lib.*6. *cap.*7. *dub.*7.

Ex noſtris autem Guttier. *pract. qq. lib.*1. *quæſt.*26. *num.* 3. Burgos de Paz. *in proœmio ad l. Tauri num.* 422. Coraſ. *de commun. opin. lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 35. *& num.* 39. Farinac. *de Inquiſ. quæſt.* 4. *num.*16. Magon. *de recta patrocinandi ratione cap.* 42. *num.* 15. & facit Text. *in l. rem non nouam*, §. *Patroni*, *C. de iudic.* Anton. Maſſa Galleſ. *in tract. de exercitat. iuriſperit. lib.* 3. *num.* 13. Io. de Graſs. *in arbore iudiciorum in* 2. *principal. de Iudicib. arboris deſignantibus cauſam num.* 15. Viuius *deciſ.* 123. *num.*10. Becard. *in ſpecul. viſitationis cap.* 18. *num.* 33. idem Magon. *dicto tract. cap.* 20. *num.* 17. *verſ. Receptiſſima eſt concluſio*, vbi inuehit contra Aduocatos
51 conſtantes vſque ad executionem rei iudicatæ in defendendo cauſas iniuſtas, idque dicit facere, vt inducant Aduerſarium ad aliquam tranſactionem, illis propterea denunciat culpam mortalem, quæ condẽnat eos ad perpetuos cruciatus Inferni.

QVÆSTIO XI.

ARGVMENTVM.

An Procurator, ſiue Aduocatus inconſtans poſſit alterius Partis, quæ fouet iuſtam cauſam, iura defendere. Et an Aduocatus in conſilijs priuatis poſſit modò pro vna, modò pro altera Parte conſulere: Et quænam Doctoris inconſtantis, & varij ſit attendenda opinio.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus defendens clientem, qui fouet malum ius in cauſa, an poſſit Inconſtans aſſumere patrocinium alterius partis fouentis bonum ius, & num.* 5.

2 *Doctor conſulens vtrique parti, quando infamiam incurrat, & num.* 6. *cum ſeqq.*

3 *Sapientis eſt mutare ſententiam in meliorem non autem in deteriorem.*

4 *Cauſam iniuſtam defendere impium eſt.*

7 *Amori Dei, & conſcientiæ propriæ conſulendum eſt prius, quàm honori mundano.*

8 *Prævaricator dicitur Doctor conſulens pro vtraque parte neutrius defenſione omiſſa.*

9 *Procurator, vel Aduocatus, cui cliens non ſoluit ſalarium, an, & quando poſſit illum deſerere, & contrariæ partis defenſionem aſſumere, & num.* 11.

10 *Licita omnia facienda non ſunt, ſed decentia.*

12 *Procurator, qui Iudicem adiuit, poteſt compellere partem ad ſolutionem ſalarij.*

13 *Procurator, vel Aduocatus ſine cauſa derelictus à cliente inconſtante, recuſans alteri parti patrocinium præſtare poteſt à cliente, qui eum dereliquit petere intereſſe.*

14 *Procurator, vel Aduocatus poteſt inconſtans priorem partem deſerere, & alterius patrocinium aſſumere intercedente mandato Iudicis.*

15 *Iudex videns vnam partem omnes meliores Aduocatos, & Procuratores aſſumpſiſſe, poteſt aliquos eorum compellere, vt dimittant Patrocinium illius partis, & alterius aſſumant.*

16 *Quid ſi cum iuramento affirmarent ſe id non poſſe facere tuta conſcientia cognoſcentes partem dimittendum fouere iuſtitiam, alteram verò malum ius.*

17 *Et quale iuramentum ad hunc effectum ſufficiat.*

18 *Aduocatus effectus Tutor pupilli, contra cuius patrem litem defendebat, poteſt inconſtans clientem deſerere, & pupilli defenſionem aſſumere.*

19 *Procurator, ſeu Aduocatus poteſt inconſtans alterius partis patrocinium aſſumere in nouo articulo emergente, & à primo, in quo aliam partem defendebat non dependente.*

20 *Procurator, vel Aduocatus inconſtans an poſſit ſuum clientem deſerere, & alterius partis defenſionem aſſumere in gradu appellationis.*

21 *Aduocatus, vel Procurator ex iuſta cauſa deſerens primum clientem, & alterius partis patrocinium aſſumens, non debet iſti pande-*

re ſecreta cauſæ, quæ ſub tacito tuendi pacto acceperat.

22 Procurator, vel Aduocatus relicta priori parte, ad aliam tranſiens, puniri debet tanquam praaaricator, ſaltem impropriè, & referuntur exempla.

23 Aduocatus, qui vtriuſque partis Collegio adſtitit, poteſt puniri tanquam præuaricator.

24 Aduocatus an in Conſilijs priuatis poſſit inconſtans modò pro vna, modò pro alia parte conſulere.

25 Conſilium an, & quando quis mutare poſſit in alterius iniuriam cum ſeqq.

26 Variatio non eſt laudabilis præſertim in perſonis grauibus.

27 Inconuenientia, quæ ex variatione in litibus proueniant enumerantur.

28 Doctor an, & quando poſſit inconſtans mutare opinionem in conſilijs, & num. 30.

29 Honeſtum quod non eſt, licere non debet.

31 Errantem mutare conſilium laudabile eſt.

32 Sententiam mutare in melius laudabile eſt.

33 Deus ipſe quandoque ſententiam in melius mutat.

34 Delictum mutante homine, mutat ſententiam Deus.

35 Voluntas, & opinio hominum non eſt ſemper eadem, vbi de ratione.

36 Opinionem in Conſilijs mutari per Doctorem nemini præiudicium affert.

37 Doctor non dicitur ſibi contrarius, varius, & inconſtans ex eo, quod tractu temporis ob nouas phantaſias conſilium mutauerit.

38 Errorem ſuum quis emendare tenetur.

39 Errorem cognoſcens poteſt ab eo recedere.

41 Illicitum non omne eſt prohibitum.

42 Doctor an mutare poſſit conſilium ſibi inconſtans, non ſolùm ſemel, ſed etiam bis, & num. 47.

43 Variandi ius habens, an, & quando pluſquam ſemel variare poſſit, & num. 45.

44 Variatio nec ſemel licita eſt, quando per illum tollitur ius parti quæſitum.

46 Aduocatus tenetur amplecti veritatem.

48 Doctor non poteſt inconſtans mutare opinionem in conſilijs deciſiuis.

49 Conſilia deciſiua æquiparantur ſententiæ, & rei iudicatæ.

50 Aduocatus an poſſit pro vna parte conſulere, & alteram defendere.

51 Doctor an, & quando poſſit inconſtans mutare opinionem in cauſa commiſſa cum eius conſilio antequam ſit pronunciatum.

52 Doctor, qui conſuluit pro vna parte, an poſſit aduocare pro alia.

53 Doctoris opinio in conſilijs præualet contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans tenuerat in Lectura.

54 Quid ſi Lectura facta ſit poſt conſilium.

55 Quid in eo, quod Doctor incidenter, vel ad ornatum in conſilio deduxit, & in Lectura principaliter examinauit.

56 Conſideranda non ſunt, quæ obiter dicuntur.

57 Opinio Lecturæ melioribus, an fulciatur rationibus.

28 Quid ſi conſtet Doctorem voluiſſe potiùs attendi opinionem firmatam in lecturis, quàm firmatam in conſilijs.

59 Doctoris opinio in tractatu, an, & quando præualeat contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans tenuerat in conſilijs.

60 Doctoris opinio in tractatu an, & quando præualeat contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans tenuerat in additionibus.

61 Doctoris opinio in conſilijs an, quando, & quare præualeat contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans in alijs operibus tenuit.

62 Doctoris opinio in tractatu an præualeat contrariæ opinioni, quam idem Doctor inconſtans tenuit in legendo.

63 Doctoris opinio in ſingularibus, vel alijs operibus, an præferatur contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans tenuit in Lectura.

64 Doctoris opinio in ſingularibus præfertur contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans alibi tenuit, & de ratione.

65 Doctoris opinio in conſilio deciſiuo præfertur contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans tenuit in conſilio ad partis petitionem.

66 Doctoris opinio in conſilio deciſiuo præfertur contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans tenuit in tractatu.

67 Doctoris opinio in vno loco vbi plenius quæſtio diſputatur, præualet contrariæ opinioni, quam idem Doctor ſibi inconſtans alibi tenuerat.

68 Doctoris opinio in loco, in quo materiam principaliter tractauit, ſeruanda eſt potius, quàm opinio contraria, quam idem Doctor in alio loco incidenter, tenuerat.

69 Opiniones plures, quando tenuit idem Doctor inconſtans, quæ ſit attendenda.

70 Doctoris opinio, quam poſterius tenuit, præferenda eſt contrariæ opinioni, quam idem Doctor inconſtans antea tenuerat, quando conſtat de tempore.

71 Poſteriora derogant prioribus.

72 Doctor ſi in eodem actu varius, & inconſtans opinionem mutet, poſterior illius opinio eſt attendenda.

73 Doctoris opinio varia in vno loco ſimpliciter tradita, & in alio cum diſtinctione attendenda eſt, quæ diſtinguit, & de ratione.

74 Opinio æquior, & benignior attendenda eſt potiùs, quàm dura, & rigida.

75 Opinionum in varietate, quæ ſit attendenda.

76 Lis, in qua hinc inde qualitates concurrunt Iudicis arbitrio eſt dirimenda.

77 Monitio pro Aduocatis, & Scribentibus in iure.

78 Magiſtratus idem non debet eſſe varius in iudicando.

79 Procurator ad negocia non poteſt inconſtans

eſſe poſt ſuſceptum mandatum, ſed tenetur illud ad finem perducere.

80 *Procurator ad negocia an poſſit inconſtans re integra renunciare mandato, & num. 88.*

81 *Contractus initi cenſentur iuxta regulas iuris.*

82 *Procurator ad negocia re integra poteſt renunciare mandato.*

83 *Procurator ad negocia mandatum non adimplens, tenetur ad damna, & intereſſe.*

84 *Procurator ad negocia non ſolùm tenetur de dolo, & lata culpa, ſed etiam de leui.*

85 *Procurator ad negocia, qui mandatum ſuſceptum non adimpleuit etiam in rebus priuatis, & minimis, ſua culpa, vel negligentia infamis definitur, & de ratione.*

86 *Procurator dicitur, & æſtimatur amicus.*

88 *Procurator ad negocia, qui ſalarium acceptauit, non poteſt etiam re integra pœnitere, & inconſtans mandatum reuocare.*

89 *Res integra in negocio non dicitur, quando factum eſt aliquod ſubſtantiale ipſius negocij.*

90 *In mandato ad vendendum res dicitur integra, donec mandatarius arrham dederit.*

91 *Procurator ad negocia poteſt inconſtans mandato renunciare legitimo ſuperueniente impedimento, ob quod illud exequi non valeat, & quale impedimentum ad hunc effectum dicatur legitimum.*

QVÆSTIONEM hanc latè diſputat Coraſ. *dicto tract. de commun. opin. lib. 1. tit. 6. inſpect. 2. num. 34. inter tract. magn. to. 18. fol. 222.*

1 Et non eſſe hoc caſu licitam Inconſtan-
tiam voluit Io. Andr. *in addit. ad Specul. in*
tit. de Aduocato, §. nunc tractemus, verſ. ſed
nunquid prius, num. 11. in verb. priuſquam
in additione incipien. ſuſpicor, Bettachin.
in ſuo Repertorio verb. Doctor conſulens vtri-
2 *que parti*, vbi inquit talem Doctorem eſſe
infamem motus *per l. Athletas, §. penult.*
ff. de his, qui not. infam.

Hoc autem dilemmate mouetur, Io.
Andr. aut iſte Aduocatus, vel Procurator
3 priorem partem iuſtè defendebat, vel in-
iuſtè, primo caſu non debet illam deſere-
re, nam quod dicitur, ſapientis eſſe mu-
tare ſententiam, intelligitur in ſaniorem,
& meliorem, non deteriorem; Aut iniu-
ſtè, & non debet errorem ſuum detegere,
4 mutando opinionem, ſed honori proprio
parcere, cum impium ſit iniuſtam cauſam
defendiſſe; Et opinionem Ioannis Andr.
ſequitur Caſtrenſ. *in l. fin. num. 3. C. de*
poſtulan. Guttier. *pract. quæſtionum, quæſt. 30.*
num. 5. lib. 1.

5 Contrarium tamen voluit Gloſs. *in l.*
fin. in gloſs. magn. poſt princip. verſ. ex alijs
ergo patet de poſtul. Specul. *in tit. de Aduo-*
cato, §. Nunc tractemus, verſ. ſed nunquid
prius, num. 11. & hanc opinionem appro-
barunt omnes Doctores Bononien. illius
temporis, vt refert Io. Andr. ad Specul.
vbi *ſupra*, Bald. *in l. quos prohibet in fine*
num. 1. ff. de poſtul. Corneus *conſ. 244. in*
princip. lib. 3. & conſ. 7. lib. 4. alios refert,
& ſequitur Coraſ. *dicto tract. lib. 1. tit. 6.*
inſpect. 2. num. 36. vbi dicit hanc eſſe com-
munem, & receptam ſententiam, & ei
accedit tanquam de iure veriori.

Neque obſtant adducta in contrarium;
Quia Textus *in dicta l. Athletas, §. penult.*
6 vel habet locum, quando quis relicta
priori parte abſque aliqua cauſa, ad con-
trariam partem tuendam ſe confert, ſecus
quando adeſt iuſta cauſa, vel procedit,
quando quis defendit vtramque partem,
neutra relicta, ſecus verò, ſi vna relicta
ex iuſta cauſa, ad aliam ſe confert, vt benè
reſpondet Coraſ. *loco citato num. 33.*

Secundò, non obſtat dilemma Io. Andr.
Quia prior pars procedit, durante ſemper
iuſta cauſa, ſed ſi ex poſt facto iniuſta re-
periatur, non ſolùm poteſt, ſed debet Pro-
curator illam deſerere.

7 Secunda pars ſubmouetur; Quia con-
ſulendum eſt prius conſcientiæ, & Dei
honori, quàm honori mundano, Coraſ.
loco citato.

8 Qui tamen limitat duobus modis; Pri-
mo vt hæc opinio communis non habeat
locum, quando Doctor conſuleret pro
vtraque parte, neutrius defenſione omiſ-
ſa, quia tunc eſſet præuaricator, & infa-
mis, *l. Athletas, §. penult. ff. de his, qui not.*
infam. Specul. *d. §. Nunc tractemus, num. 11.*

Secundò, vt non habeat locum de ho-
neſtate, ideo tanquam ab igne, ab huiuſ-
modi mutatione cauendum eſt, nam ob
malignitatem vulgi non poſſet Procura-
tor, vel Aduocatus euitare maximam
fraudis, auaritiæ, & voracitatis ad lucrum
ſuſpicionem, vt tradit Dec. *in l. precibus,*
num. 4. C. de impub. & alijs ſubſtitut. quem
refert. Cagnol. *in l. Nemo poteſt mutare,*
num. 8. ff. de regul. iur. & dicit Soccinum
erubuiſſe ſe ita feciſſe, dum Decius ſecum
de ſuis conſilijs contrarijs loquebatur,
Coraſ. *loco citato num. 41.* cui addo Fari-
naccium *d. quæſt. 4. num. 16. ad finem.*

Non tamen erit iuſta cauſa Inconſtan-
tiæ in Procuratore, vel Aduocato deſe-
9 rendi partem, quam defendere eſt aggreſ-
ſus, & ad defenſionem alterius tranſeun-
di, ſi illi non ſoluatur à priori parte ſa-
larium, vt perperam voluit Ancanellus de
Claris *ſingul. 253.* eum enim poſt Viuium
reprobat Carpan. *ad Statum Mediolan. lib. 1.*
cap. 432. num. 10. Guttier. *pract. quæſtionum*
quæſt. 30. num. 2. lib. 1.

At in hac materia dic aut pars adiuit
Procuratorem, vel Aduocatum, eique
iura ſua oſtendit, & ipſe promiſit patro-
cinium præſtare, & hoc caſu, quia tacitè
intelligitur, ſi ſibi debitum ſalarium ſol-
uatur,

uatur ; ſi pars ſalarium non ſoluat, pote-
rit Aduocatus inconſtans recedere à pro-
miſſione, & alteram defendere partem,
vt decidit Paulus Caſtrenſ. *in l. fin. nu. 2. ff.*
de poſtulan. Azeued. *ad leges Regias Hiſpa-*
niæ to. 1. *lib.* 2. *tit.* 16. *l.* 17. *num.* 5. qui
dicit in facto vidiſſe Procuratorem quen-
dam ob hoc accuſatum liberum pronun-
ciari hac de cauſa ex dictis per Auendan.
lib. 1. *cap.* 2. *de exequendis mandatis num.* 25.
& per dict. ſingul. Ancanelli de Claris 253.
qui tamen *num. 6. in fin.* ſubiungit, quod
non adiuuaret contrariam partem ob non
ſolutum ſalarium per primam, niſi de
licentia Iudicis, vt omnis ſcrupulus, &
murmuratio ceſſaret, non enim omnia,
10 quæ licent, facienda ſunt, ſed ea, quæ
decentia, iuxta dictum Apoſtoli, *Omnia*
mihi licent, ſed non omnia expediunt, & ex
noſtris Dec. *in l. Nemo poteſt, num. 2. ff.*
de reg. iur. idem voluit Portoles ad Moli-
num *verb. Aduocatus num.* 75. Guttierus
dicta quæſt. 30. *num.* 1. *verſ. licet, num.* 2.
Videatur dubius de opinione D. Pauli,
quam intelligit procedere ; Vel data frau-
de in ea parte, quæ oſtendit iura, vt hoc
modo auferret alteri parti præſidium illius
Procuratoris, vel Aduocati, quod voluit
etiam Azeued. *loco citato num.* 6. vel quan-
do Procurator, vel Aduocatus non ità ex-
plicitè, nec ſigillatim promiſiſſet illi parti,
11 ſe patrocinium pro ea præſtaturum, nec
exactè illius iura examinauit, nec dixit
cum ſtudio, & deliberatione illam fouere
iuſtitiam, ſed ſimpliciter audiret partem,
eiuſque iura, & inſtrumenta videns, ſpem
dediſſet patrocinandi pro ea, Acuhna *cap.*
Diſciplina 45. *diſtinct. num.* 11. Pereg. *de*
iur. Fiſc. lib. 7. *tit.* 2. *num.* 9. vbi limitat in
cauſa fiſcali Emanuel Barboſa *ad ordinat.*
Regias Luſitan. lib. 1. *tit.* 48. §. 27. *num.* 2.

Adeſt caſus ſingularis, in quo Procu-
rator, qui patrocinium præſtitit pro vna
parte, poſtea potuerit pro alia patrocina-
ri, relatus, & à Rota deciſus *deciſ.* 163.
par. 6. recent.

12 Aut Procurator, vel Aduocatus cæpit
patrocinium præſtare, & tunc nullo modo
etiam non ſoluto ſalario poteſt eſſe incon-
ſtans, quia Procurator Iudicem adeundo
poterit compellere partem ad ſibi ſolutio-
nem debiti ſalarij faciendam, Auendan.
loco citato, Matiens *loco cit. num.* 5. Guttier.
dicta quæſt. 30. *nu.* 2. *ad finem* vbi dicit, quod
hoc caſu poterit etiam petere iuſtum in-
tereſſe, ſi Procurator, vel Aduocatus
13 poſtquam patrocinari cæpit, derelinqua-
tur à parte inconſtante ſine cauſa, & pars
aduerſa illum requirat, vt pro ſe patroci-
netur, idque recuſet propter prius con-
ſilium, vel patrocinium alteri parti dere-
linquenti per eum præſtitum, quod etiam
vigore *l. Regia* probat *num.* 4. in fine tamen

eiuſdem numeri dicit, quod ſi hæc de
iure procedunt, ipſæ tamen etiam in caſu
Pauli non adiuuaret alteram partem.

Iuſta verò poteſt eſſe in Procuratore, vel
Aduocato cauſa deſerendi priorem par-
14 tem, ſi Iudicis mandatum intercedat,
nam ſi vna pars aſſumpſit pro ſe omnes
meliores Aduocatos Iudex ad inſtantiam
alterius partis poterit compellere aliquos
eorum dimittere illam partem, & aſſu-
15 mere defenſam pro altera, quia etſi iam
ſemel ſe adſtrinxerint ad patrocinandum
pro diuerſa parte, nihilominus tamen
auferri non debet copia defenſionis alteri
parti, vt ex Textu *in l. prouidendum in fin.*
C. de poſtulan. tenet Caſtrenſ. *ſtatim in prin-*
cipio contra gloſſam, Guttier. *dicta quæſt.* 30.
num. 4. qui hoc intelligit, niſi Aduocati,
vel Procuratores, quos dimittere primam
partem contendit, recuſent abſque fraude
illam relinquere, & alteram iuuare, aſſeren-
tes priorem partem habere iuſtitiam, alte-
ram verò minimè, ſeque cum conſcientia
16 minimè poſſe pro ſecunda patrocinari,
tunc enim ceſſante prædicta fraude, & iu-
ramento præcedente ſuper hoc prædictos
Aduocatos non compelleret, vt priorem
iuſtitiam fouentem dimittant, ſecundam
verò ea carentem adiuuent, & quod non
ſufficit, vt Aduocatus hanc coactionem
17 euadat, ſimpliciter aſſerere, ſe credere
ſuum principalem iuſtitiam non fouere,
ſed teneri iurare ſe ita credere, vt voluit
Specul. *in tit. de Aduocat.* §. *obijcitur, nu.* 23.
cuius ſententiam ſequitur Abbas *in cap.*
fin. num. 4. *in fine*, & ibi Boich. *num.* 8.
Bellamer. *num.* 2. Imol. *num.* 12. *de poſtul.*
Portoles ad Molinum *verb. Aduocatus*,
num. 27.

Secundò, iuſta cauſa erit fauor pupillo-
rum, nam ſi Aduocatus poſt litem con-
18 teſtatam effectus fuerit tutor pupilli, con-
tra cuius patrem litem defendebat, pote-
rit inconſtans priorem clientulum dete-
rere, & pupillum defendere *l. final.* & ibi
Bart. Bald. Caſtrenſ. *num.* 1. *&* 2. *ff. de po-*
ſtul. vbi Caſtrenſ. huius rei pulchram ra-
tionem affert ; idem aſſerit Specul. §. *Obij-*
citur, num. 18. *in fine, & num.* 20. *in fine*,
Portoles *loco citato num.* 79. Acunha *ad*
decretum in cap. Diſciplina diſt. 45. *num.* 11.
Peregr. *loco citato num.* 9. vbi dicit proce-
dere etiam in cauſa fiſcali.

Tertiò, iuſta cauſa erit, ſi lite in aliqua
ſui parte finita emergat nouus articulus à
19 primo non dependens, quia tunc alterius
partis Aduocatus, vel Procurator eſſe po-
terit, Gloſſa, & ibi Baldus *in l. fin. ff. de*
poſtulan. Auendan. *dicto cap.* 2. *num.* 25.
Portoles *loco citato num.* 77.

20 An verò in cauſa appellationis incon-
ſtans eſſe poſſit, & ad aliam ſe transferre
partem? Specul. *in tit. de Aduocat.* §. *nunc*

dicit quod ſic, & hoc ſæpe fieri in Curia
per l. 2. C. Aduocat. Fiſci; Subiungit tamen
honeſtius eſſe abſtinere, tum quia cauſa
appellationis eadem eſt ſecundum quoſ-
dam cum principali, vel ſaltem eſt eius
ſequela; Tum quia ſecreta nouit cauſæ.
Vnde in hac inſtantia multum lædere
poterit, quem in priori defendit; Tum
quia oportebit id aſſerere, quod primò
negauit, & è contra, quod eſſe non debet.
Idem dicit Auendan. *loco citato*, quamuis
citati à Portoles *loco citato num.* 77. con-
trarium teneant Pereg. *de iur. fiſc. loco cit.
num.* 10.

Aduertendum tamen, quod data iuſta
cauſa Inconſtantiæ, & partem deſerendi
21 non debent Aduocatus, vel Procurator
pandere Aduerſarijs ſecreta cauſæ, quæ
cum expreſſo, vel tacito tuendi pacto ac-
ceperat, Layman. *dicto lib. 1. tract. 1. cap. 5.
§. 4. num. 17. verſ. adde 2.*

Illicitam autem abſque iuſta cauſa in
Procuratore, & Aduocato eſſe inconſtans,
22 vt relicta priori parte ad aliã transeat, imò
puniendum hunc eſſe tanquam prçuarica-
torem ſaltem impropriè, voluit Menoch.
de arbitr. caſ. 323. nu. 5. quo crimine damna-
tum fuiſſe Tuſcillium, qui Vicentinorum
cauſam deſeruit, ſcribit Plinius Cæcilius
ad Valerianum, & ex noſtris Alciatus *in
l. Præuaricatores, de verb. ſignific.* Probro
etiam aliquando datum fuit Demoſtheni,
qui cum vna die Reipublicæ Athenien.
cauſam contra Milleſiorum legatos de-
fendiſſet, altero die pretio victus, tacuit,
in publicum prodiens collo lana circum-
uoluto ſe anginam pati aſſerens, cui vnus
è Populo exclamans dixit, *non anginam
ſed argenti anginam pateris Demoſthenes*,
vt narrat Gellius *lib. 11. noct. Att. cap.* 9.
Plutarchus *in vita Demoſthenis*, Athenæus
lib. 6. Dion. *cap.* 5. Iuſtin. *Hiſtor. lib.* 1.
qui ſcribunt, Demoſthenem ipſum à Po-
pulo quinquaginta talentis damnatum,
atque in carcerem duci iuſſum, & ex no-
ſtris Boſs. *in prax. crimin. tit. de præuaricat.
num.* 2. qui dicit tam ab Aduocato, quàm
à Procuratore hoc crimen incurri, & nar-
rat, Procuratorem, ſeu Cauſidicum fuiſſe
mulctatum exilio ad tempus, & publica-
tione bonorum, Menoch. *loco cit. num.* 7.
qui dicit Oldradum hoc crimine nota-
tum fuiſſe, vt teſtatur Caſtrenſ. *in l. 1. in
fin. C. de Aduocat. diuerſ. Iudic.* & propterea
23 præ nimio dolore deceſſiſſe, cum delictum
fuiſſet detectum, nec deſinit exclamare
Menochius, *Sed quot hodie Demoſthenes,
quod viuunt Oldradi*, & Aduocatum, qui
vtriuſque partis Collegio aſtitit poſſe pu-
niri tanquam præuaricatorem, dicit Gal-
lus *conſ. 78. num.* 12.

24 Sed an in conſilijs priuatis poſſit Ad-
uocatus eſſe inconſtans, modo pro vna,
modo pro altera parte conſulendo?

Hanc pariter quæſtionem examinat
Coraſ. *dicto tract. loco cit. inſpect. 2. num.* 21.
& primò, quod non ſit licita inconſtan-
tia arguit ex regula *l. Nemo poteſt mutare,
& reg. l. mutare de reg. iur. in* 6. Vbi nemo
25 poteſt mutare conſilium in alterius iniu-
riam, ſed Aduocatus, vel Doctor conſu-
lens in vno caſu pro affirmatiua, in alio
pro negatiua, & iſtud conſilium publice-
tur, nocebit ei, pro quo fuit affirmatiuè
reſponſum, abſtulit enim auctoritatem
priori conſultationi, qua ſperabat litem
vincere, & dat materiam expenſarum,
vt tradit Corn. *conſ. 148. num. 30. lib.* 2.

26 Secundò, quia variatio hæc non eſt
laudabilis, præſertim in perſonis graui-
bus, Rip. *in l. quod iuſſit 14. mem. 1. ff. de re
iudic. reg. quod ſemel, de reg. iur. in* 6. Scacc.
de appellat. quæſt. 17. limit. 47. num. 1. num. 32.
27 vbi ſubiungit, quod ex variatione nu-
triuntur lites, augentur expenſæ, & la-
bores, & efficitur tandem, vt lis ab im-
portuna ſollicitudine litigantium potius
quam à iure pendere videatur.

28 Tertiò, quia Doctor debet cauere, vt
ab igne, à mutatione opinionum in con-
ſilijs, quia ob malignitatem linguarum
non trahitur ad bonam fidem, ſed potius
in falſitatem, Angel. *in l. Labeo, in fin. ff.
de ſeruit. ruſtic. prædior.* Dec. *in d. l. Nemo
poteſt mutare num. 2. prope fin.* & ibi Adden.
Cagnol. *num. 8. ff. de reg. iur.* Petrus de
Monchada *in addit. ad Crot. in tract. de
teſtam. 7. par. verb. vnum credere num.* 210.
29 Ideo, quia honeſtum non eſt, licere, aut
poſſe non debet, Coraſ. *loco cit. num.* 22.
Et hanc inconſtantiam, & variationem
non immeritò notant Bald. *in cap. 1. de
alien. feud. col.* 3. Iaſon. *in l. Sciendum num. 33.
ff. de verb. obligat.* Neuizan. *Syln. nupt. lib. 5.
num.* 4. Purpurat. *in l. cum quid num. 33. ff. ſi
cert. pet.* cum alijs, quos refert M. Anton.
de Marſilijs *in tract. de redd. Eccleſ. par. 3.
cap. 34. num. 3. & 4.* vbi dicit, hoc eſſe indi-
gniſſimum.

30 Contrariam tamen opinionem, quod
liceat Doctoribus in conſilijs variare, &
opinionem mutare, tenent Doctores com-
muniter, ita namque voluit Io. And. *in add.
ad Specul. in tit. de req. conſil. verſ. porrò auditis
num. 11. in verb. ſimilia, in addit.* quæ incipit
occurrit, Bald. *in l. fin. §. Sed cum in ſecundam,
in fin. num.* 6. & ibi Adden. *C. de furt.* An-
gel. *in dicta l. Labeo, propè finem, ff. de ſeruit.
ruſtic. prædior.* Roman. *in l. 1. §. qui præſens,
col. fin. num. 10. ff. de verb. obligat.* Andreas
de Iſern. *in comment. ad Conſtitut. Regni lib. 1.
tit. 32. in verb præiudicium*, Iaſon. *in l. ex
tota, §. ſi ita legatum num. 27. & ſeq. ff. de
leg.* 1. Bologn. *in repet. auth. habita num. 153.
C. ne filius pro patre*, Dec. *in dicta l. nemo
num.* 1. Cagnol. *num.* 4. Sararna *in addit. ad*

Matheſ. ſing. 158. nota, quod ſi pater num. 2.
Petrus de Monchada vbi ſupra num. 209. in
fin. Pomaſ. in addit. ad Bartol. in l. ſi pater,
C. de inſtit. & ſubſtitut. Caſſan. in conſuetud.
Burgund. rubr. 4. §. 23. in verb. de le Termo
num. 3. & ſeq. Coraſ. hos adducens loco cit.
num. 23. qui dicit, receptam eſſe opinio-
nem; addo Natt. conſ. 194. num. 23. Tuſc.
litt. M, concluſ. 435. num. 3. vbi de Baldo,
& Ancharano, qui inconſtantes fuerunt
in conſilijs, Sebaſt. Medices de nouat. in
verb. Aduocatus, & in verb. Conſilium.
31 Probatur primò hæc opinio: Nam
quando in aliquo eſt erratum, non ſolùm
non eſt malum, ſed reputatur laudabile
mutare ſententiam, & ſic variando incon-
ſtans eſſe, iuxta illud Salomonis, Sapientis
eſt mutare conſilium, l. Non nunquam, in princ.
& ibi gloſs. 1. ff. de collat. bonorum, cap. Non
debet, in princip. de conſanguin. & affinit.
cum collectis per Iaſonem in l. ſi ex toto,
§. ſi ita legatum num. 29. ff. de leg. 1. Cagnol.
in d. l. Nemo poteſt mutare num. 5. Iacobus
Æmil. conſ. 130. num. 4. Coraſ. loco citato
num. 24., addo Text. in cap. magna 22.
quæſt. 4. vbi magnæ ſapientiæ eſt reuocare
hominem, quod male locutus eſt, & ibi Ar-
chid. & Bellam. ex Auguſtino irriden-
tes Tullium, qui nolens laudare Cato-
nem, dixit nunquàm illum verbum, quod
reuocare vellet, emiſit, quæ laus licet
præclariſſima videatur, tamen credibilior
eſt de nimio fatuo, quàm de ſapiente per-
fecto.
32 Secundò, quia mutare ſententiam in
melius non ſolùm eſt laudabile, ſed ne-
ceſſarium, Marian. Soccin. in cap. Si di-
ligenti num. 2. de for. compet. & Deus ipſe
33 quandoque ſententiam in melius mutat,
& hoc eſt, quod Auguſtinus dixit: Nouit
34 Deus mutare ſententiam, ſi tu noueris mutare
delictum, cap. Nouit Dominus, diſtinct. 1. de
pœnit. & patet in exemplo Ezechiæ Regis
4. Regum cap. 20. Cagnol. in dicta l. Nemo,
poteſt mutare num. 7. de quo nos diximus in
35 ea quæſtione, an detur in Deo inconſtan-
tia, voluntas enim, & opinio hominum
non eſt ſemper eadem, l. qui bona, §. ſi quis
ſtipulaturus, & ibi Gloſs. & cæteri, de damn.
infect. cum alijs per Coraſ. loco cit. nu. 26.
ſed quotidiè nouæ meditationes, & fan-
taſmata in nobis generantur, Bald. in l. 1.
num. 5. verſ. Sed hodie, C. de his, qui ante apert.
tabul. Barbat. in cap. Niſi ſpecialis, col. 14.
num. 45. de offic. deleg. cum alijs per Coraſ.
num. 27. merito ex his compellimur ad
variationem, & opinionem mutandam.
36 Tertiò, nam mutare opinionem in
conſilijs nemini præiudicium affert, Coraſ.
loco cit. num. 28.
37 Quartò, quia Doctor diuerſis tempo-
ribus mutans opinionem cum id efficiat
tractu temporis generantis in diem no-
uas hominum fantaſias non dicitur ſibi
contrarius, inconſtans, & varius, Baldus
in l. de tutela nu. 4 C. de in integr. reſtit. minor.
Gomeſ. in §. Omnium num. 29. de action.
Coraſ. loco cit. num. 29.
In puncto iuris non eſt recedendum ab
hac opinione, quia communis eſt, & ve-
riſſima hæc enim eſt inconſtantia lauda-
38 bilis, quia errorem ſuum quis tenetur
emendare, cap. Qualiter, & quando, & ibi
Soccin. & alij de accuſat. & propterea ſi in
39 ſecunda conſultatione cognouit errorem
prioris, poteſt omnino ab ea recedere,
Coraſ. loco cit. num. 30.
Neque obſtant in contrarium adducta,
quia licet in his conſilijs inter ſe diſcor-
dantibus poſſit ineſſe tertij præiudicium,
40 hoc tamen præiudicium non eſt imme-
diatum, & radicatum, vt requiritur ad
effectum, vt intret diſpoſitio l. Nemo po-
teſt mutare, ff. de reg. iur. Sic enim diſpoſi-
tionem illius Textus limitant Dec. & alij,
ibid. Coraſ. loco cit. num. 28.
Non obſtant ſecundum, & tertium ar-
gumentum, quia licet ſic ſimpliciter ſum-
pta variatio in Aduocato non ſit laudabi-
lis, & ab ea ſit cauendum tanquam ab
igne, ceſſat tamen difficultas, quando
variatio fit in melius, tunc enim non eſt
ſcandalum, vel ſi eſt, erit Phariſeorum, &
non Puſillorum, & certum eſt, Auguſti-
num ſe retractaſſe in multis non ſolùm
ſine ſcandalo, ſed cum maxima ædifica-
tione, cap. Certè 12. qu. 1. Anchar. conſ. 67.
in princ. Tuſc. d. concl. 435. num. 7. Neuizan.
d. conſ. 194. num. 13.
41 Vltra quod non omne illicitum eſt pro-
hibitum, cap. Non eſt 22. quæſt. 1. Burgos
de Paz. in proœm. ll. Tauri num. 391.
42 Amplia hanc concluſionem, vt non
ſolùm ſemel, ſed bis poſſit inconſtans
eſſe, licet enim qui habet ius variandi
43 non poſſit variare, niſi ſemel, l. Si quis
ius iurandum, C. de rebus credit. Iaſon. in l.
Quicquid aſtringendæ num. 9. ff. de verb. oblig.
latè Tiraquell. ad l. Boues, §. Hoc ſermone,
ff. de verb. ſignific. num. 23. Rota deciſ. 326.
per tot. par. 4. to. 2. recent. Dunozett. iun.
deciſ. 712. num. 9. dummodò non ſit ius
44 quæſitum alteri parti, quia tunc nec ſe-
mel licita eſt variatio, Rota deciſ. 463. nu. 2.
3. & 4. par. 4. to. 2. recent.
45 Hæc tamen concluſio procedit quando
varians prima vice renunciauit ei, à quo
ſemel diſceſſit, vt cauetur in dicta l. Si
quis, Rota deciſ. 326. num. 2. & 3. Secus in
propoſito, nam recedens ab opinione
affirmatiua, non ei renunciat, ſed ſequi-
tur negatiuam tanquam veriorem, vnde
ſi iterum affirmatiua ſibi verior videatur,
non debet prohiberi redire ad eam, quia
46 Aduocatus tenetur ipſam veritatem am-
plecti, Coraſ. loco cit. num. 30. verſ. Verum.

Sed hæc ampliatio apud Me patitur maximam difficultatem, eſto enim, quod Aduocatus recedendo ab ea opinione, pro qua prius conſuluit, expreſsè ei non
47 renunciet, tacitè nihilominus eam improbat, & reſpuit, nulla certè alia de cauſa, niſi quod ſibi verior videatur opinio, pro qua poſtremò conſuluit. Vel ergo ſic conſulendo adhibuit omnem diligentiam, vt veritatem aſſequeretur, vel non; Si adhibuit, ergo apud ipſum illa eſt veritas, quorſum ergo redire ad non veritatem? Si eam non adhibuit, vel eſt in dolo, vel ignorantia laborat, & propterea non ſolùm tolerandus, ſed è Republica eliminandus; Et ideo non recederem etiam in hoc caſu à regula, vt voluit Cardinal. Alban. ad Bartol. *in l. Serui electione num. 2. ff. de legat.* 1.

48 Limitatur primò hæc concluſio, vt non habeat locum in conſilijs deciſiuis, in illis enim non eſt licita inconſtantia, Bald. & Franc. *in dicto cap. mutare, de reg. iur. in 6.* Dec. & alij *in l. 1. §. 1. ff. quod quiſque iur.* Cagnol. *in dicta l. nemo poteſt mutare numer. 2.*

49 Ratio eſt, quia conſilium deciſiuum æquiparatur ſententiæ, & rei iudicatæ, Abb. *conſ. 2. lib. 2.* Corn. *conſ. 137. & conſ. 179. lib. 1.* Coraſ. *d. tract. lib. 1. tit. 6. inſpect. 2. num. 75.*

50 Limita ſecundò, vt ceſſet inconſtantia, ſi Doctor vellet pro vna parte conſulere, & alteram partem defendere, hoc enim ei non licet, Cabed. *par. 1. deciſ. 214. nu. 15.* Emanuel Barboſ. *ad Ordin. Regiam Luſit. par. 1. tit. 48. §. 12. num. 1.*

51 Quid autem ſi commiſſa cauſa, vt terminetur cum conſilio alicuius Doctoris, & Doctor iſte dediſſet conſilium, an poſſit inconſtans illud reuocare antequam ſit pronunciatum? Bald. *in cap. Si pro debilitate, de offic. deleg.* arguit pro, & contra, tandem concludit, non poſſe eſſe inconſtantem, & reuocare conſilium, quod voluit Felyn. *in d. cap. Si pro debilitate num. 9.*

Quod tamen intellige procedere, niſi reuocaret incontinenti, hoc eſt antequam diſcedat à Palatio, ſi vero poſtquam euaſit domum, tunc non poteſt eſſe inconſtans, niſi aliqua lege, vel bona ratione moueatur, ſic Auctor *de conſ. habendis, ſecundùm* Bartol. *quæſt. 6. num. 12. 13. & 14. in to. 3. par. 1. tract. fol. 331.* vel cum cauſæ cognitione, & ratione expreſſa per Text. *in l. nonnunquam, ff. de collat. bon.* vel niſi vellet conſilium declarare, vt benè per Felyn. *loco cit.*

52 An autem qui conſuluit pro vna parte, poſſit aduocare pro alia? affirmatiuè determinat Gloſs. *in l. fin. ff. de poſtulan.* & ſecutus eſt Specul. *tit. de Aduocat. §. Nunc tractemus.*

Io. Andr. tamen *in addit.* dicit, quod non aduocaret contra eum, cui recepto ſalario conſilium dediſſet, maximè in ſcriptis. Idem tenet Bald. *in l. fin.* ſi fuerit ſolutum condignum ſalarium, ſecus tamen ſi tentatus à Cliente, vt multi faciunt, qui ſic tentant oretenus ab Aduocatis, quid ſentiant ſuper aliquo puncto, & obiter oſtendunt punctum alicuius fideicommiſſi, vel alterius quæſtionis, deinde opera aliorum Aduocatorum vtuntur. Nam ea incidens conſultatio non impedit Aduocatum contrariam partem tueri, Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 7. tit. 2. num. 11.*

Denique in hac materia videndum eſt. Quænam Doctoris inconſtantis, & varij ſit attendenda opinio?

53 Dic primò, ſi Doctor ſit inconſtans in lecturis, & conſilijs, hoc eſt in lectura opinionem tenuit affirmatiuam, in conſilijs verò negatiuam, hanc eſſe attendendam, & non illam, ita magis communiter tenent Doctor. Bart. *in l. ſi Pater num. 2.* & ibi Adden. *C. de inſtit. & ſubſtit.* & *in auth. ceſſante, C. de legit. hæred.* Cuman. *conſ. 86. in princ.* Alex. *conſ. 185. num. 25. lib. 2.* Barbat. ſibi contrarius *in cap. Cum contingat, de for. compet. num. 28.* Corn. *conſ. 272. lib. 4.* Purpurat. *in l. edita num. 14. C. de edend.* cum alijs, quos refert, & ſequitur Coraſ. *loco cit. num. 54.* vbi hanc appellat magis communem, & approbatam ſententiam, eamque pluribus medijs confirmat.

54 Et hæc opinio procedit etiamſi lectura facta ſit poſt conſilium, Barbat. *in cap. Nullus col. 17. de for. compet.* Neuizan. *Sylu. nupt. lib. 5. num. 26.* Coraſ. *loco cit. num. 58.*

55 Fallit primò hæc concluſio quando in conſilio aliquid dictum eſt ad ornatum, vel incidenter, cuius contrariũ Doctor tenuit in lectura principaliter: Nam tunc attendenda eſt opinio, quam firmauit in lectura, non autem in conſilio, Cagnol. *in dicta l. nemo poteſt mutare, ff. de reg. iur.* ea enim,
56 quæ obiter dicuntur non ſunt habenda in conſideratione, vt de deciſionibus Rotæ dixit Gabr. *conſ. 126. vol. 2. nu. 26.* & eadem Rot. coram Bichio *deciſ. 480. num. 31.*

57 Fallit ſecundò, quando opinio lecturæ melioribus fulcitur rationibus, Cagnol. *ibid. num. 11.* Coraſ. *loco cit. num. 60.*

58 Fallit tertiò, ſi conſtet de voluntate Doctoris volentis, quod attendatur eius opinio, quam firmauit in lecturis, non autem in conſilijs, Coraſ. *loco cit. num. 61.*

Dic ſecundò, attendendam eſſe potius opinionem Doctoris, quam tenuit in
59 tractatu, quam in conſilijs, Neuizan. *dicto num. 26.* Coraſ. *loco cit. num. 62.*

Niſi incidenter in tractatu, vel extra propoſitam materiam opinionem mutauerit, vel niſi in pluribus conſilijs contra-

rium, quod in tractatu tenuit, firmauerit; Vel denique niſi conſtaret de voluntate Doctoris, quod eius opinio, quam conſulendo tenuit, prævaleret opinioni, quam in tractatu firmauit, Coraſ. *loco cit. nu.*65. 66. & 67.

60 Idem dicendum eſt de opinione, quam tenuit in tractatu contra eam, quam tenuit in additionibus, ſingularibus communibus opinionibus, & ſimilibus, Coraſ. *loc. cit. n.*72

Dic tertiò, attendendam eſſe opinionem Doctoris, quam tenuit in conſilio,
61 non autem eam, quam tenuit in ſingularibus, additionibus, regulis, vel ſimilibus, maior enim cenſetur adhibita diligentia in conſilio, cum de maiori agatur præiudicio, Coraſ. *loco cit. num.* 68. qui limitat eo modo, quo limitatum fuit *ſecundùm quæ dixi in ſecunda, & tertia fallentia.*

62 Quartò, dic attendendam eſſe opinionem Doctoris, quam tenuit in tractatu, non autem eam, quam tenuit in legendo, Bartol. *in l. Prouinciales num.* 1. *ff. de verb. ſignif.* Claud. de Seiſell. *in l. ſi idem cum eod.* §. *fin. num.* 4. & 5. *ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* Neuizan. *dicto num.*26. Coraſ. *num.* 69. vbi reprobat Anton. Gabrielem contrarium tenentem *in concl.*4. *de teſt.*34. *illat. num.*36.

63 Idem dic de opinione, quam tenuit Doctor in ſingularibus regulis, ſiue additionibus: Nam hæc præferenda eſt opinioni, quam tenuit in lectura, Coraſ. *loco citato num.*70. Qui tamen videtur rema-
64 nere dubius, ſi præferenda ſit opinio Doctoris in ſingulari illi, quam tenuit in additionibus, quia licet poſſit dici eandem adhibuiſſe diligentiam in vtroque, apparet tamen magis de enixa voluntate Doctoris in ſingulari, quia ſingularia continent ſolùm caſus peregrinos, pulchros, & notabiles, quorum deciſiones propter prædictas qualitates alacriori animo amplectimur, vt dicit Coraſ. *loco cit. num.*73. vbi hoc dicit veriſſimum, ſed limitandum modo quo *ſupra*.

65 Dic quintò, opinionem, quam Doctor tenet in conſilio deciſiuo, præferendam eſſe opinioni, quam tenet in alio conſilio ad partis petitionem per ea, quæ *ſupra* diximus, & tenet Coraſ. *num.* 73. *verſ.*
66 *Primus eſt caſus*: Quod etiam procedit, ſi aliam opinionem tenuit in tractatu.

67 Idem dicendum eſt de ea opinione, quam Doctor in vno loco plenius diſputauit, quam in alio, Abb. *in cap. Bonæ il* 2. *num.*3. *de poſtul.* Barbat. *conſ.*64. *col.*9. *lib.*1. Neuizan. *loco cit. num.* 26. Vel ſi in vno loco materiam principaliter tractauit, in
68 alio incidenter, tunc opinio firmata in eo loco, vbi principaliter de ea agitur, ſeruanda eſt, Cephal. *conſ.*278. *num.*10. *lib.*2. Coraſ. *loco cit. num.*78.

69 Quod pariter dicendum eſt, quando pluries, & pluribus in locis Doctor inconſtans vnam tenuit opinionem, nam illam eſſe attendendam, voluit Bald. *in l. precibus num.*42. *prope finem, C. de impub. & alijs ſubſtit.* Iaſon. *conſ.* 136. *num.* 2. *lib.* 4. Neuizan. *loco cit. num.* 32. cum alijs per Coraſ. *loco cit. num.*77. vbi de ratione.

70 Dic ſextò, attendendam eſſe opinionem Doctoris, quam poſterius tenuit, ſi de tempore conſtat, Gloſs. *vlt. in l. Qui filium, §. fin. circa med. verſ. Reſponſum Principis, ff. ad Trebell.* Roman. *conſ.*327. *num.*8. & ibi Mandoſ. in Addit. Coraſ. *loco cit. num.* 79. qui dicit hoc probari iure, & ratione, iure per Text. *in l. fin. §. Sed cum in* 2. ibi *Papinianus licet variauerit, C. de furt.*
71 Ratione quia poſteriora derogant prioribus, *l. Sed & ſi poſteriores, ff. de legib.* Hoc
72 etiam procedit ſi in eodem actu Doctor varius ſit, Coraſ. *loco cit. num.*73.

73 Dic ſeptimò, ſi vno in loco Doctor diſtinguit, in alio vero ſimpliciter loquitur, tunc attendenda eſt opinio diſtinguens, tum quia præſumitur verior, tum quia præſumitur magis iuridica, Gloſs. *vlt. in cap. Scientes, extra de cenſib.* Imol. *in cap. Super litteris num.*2. *de reſcript.* Franc. Marc. *deciſ.* 817. *par.* 2. Oſaſc. *deciſ.* 21. *num.* 16. cum alijs multis, quos refert, & ſequitur Coraſ. *loco cit. num.*80. 81. 82. 83. & 84.

74 Dic octauò, in concurſu opinionum Doctoris, quarum vna eſt æqua, & benignior, altera verò dura, & rigida, æquiorem, & benigniorem eſſe attendendam, Abb. *in cap.* 2. *num.* 3. *de cognat. ſpirit.* Iacob. Æmil. *conſ.*50. *num.*16. cum alijs, quos refert, & ſequitur Coraſ. *loco cit. num.*85.

75 Idem dicendum eſt de ea opinione, quæ fauet poſſeſſori, reo, doti, & ſimilibus, Coraſ. *loco cit. num.*86.

76 Dic nonò, & vltimò, quod quando qualitates hinc inde concurrunt, tunc arbitrio Iudicis, & boni viri litem dirimendam vt benè aduertit Coraſ. *loco cit. à num.* 87. & 88. omnino viden.

77 Pro coronide autem huius Aduocati, & Scriptorum inconſtantiæ lubet afferre verba Crauettæ *de antiquitate temporum par.*1. *verſ. De verbis enunciatiuis, num.* 116. [Equidem nihil hic pono, *ait Crauetta*, quid non iudicijs, aut ſententijs dicendis, ſequi ipſe audeam in foro vtroque, & poli, & hominum, nec aliud, Deum obſecro, quàm vt ſcribentis animum, veritatis auidiſſimum ad eam ipſam veritatis rectitudinem proferat, neque enim ſcientia hac noſtra ex animi affectibus vti debemus, aut æris cupiditate, aut amicorum, vel propinquorum affectione, aut parentum formidine, quem vnum ſcopum ſi firmiter nobis propoſitum haberemus non totiens, arbitror, varietatis leuitatem audiremus, non citra ſplendoris

noſtri obſcurationem. Quod ſi Doctores omnes ad vnam veritatis viam adirent, non tot, tantæque opiniones, aut contradicendi, aut gloriæ ſtudio philoſophiæ huius moralis decus deturpatũ haberent.]

78 Magiſtratus verò non debet eſſe varius, & inconſtans in iudicando, *cap. Cum in cauſis extra, de ſentent. & re iudic.* Cephal. *conſ. 176. num. 32. volum. 2.* Cauagnol. *in paraphraſi deciſ. volum. 1. pag. mihi* 509.

Cæterum redeundo vnde digreſſi ſumus, infertur ſecundò Procuratorem ad
79 negocia non poſſe eſſe inconſtantem poſt ſuſceptum mandatum, quia tenetur illud ad finem perducere, *§. mandatum Inſtitut. mandat.* Ruin. *conſ. 44. num.10. in fin. lib.1.* Pariſ. *conſ. 91. num. 10. volum. 1.* Strac. *de mercatura, tit. de mandat. num.* 51. Rota Genuen. *deciſ. 9. num. 5. & 6. & deciſ. 68. num.5.* Surd. *deciſ. 304. num.5. & 6.* Molin. *de contract. tractat. 2. diſput. 549. num. 4. & diſput. 552. num. 5.* cum alijs *ſupra* allegatis.

80 Quod ampliatur, vt nec etiam re integra poſſit inconſtans renunciare mandato, Alberic. poſt Iacobum Butrigar. *in l. ſi mandauero, §. fin. ff. mandati*, Gregorius Lopez *par. 5. tit. 12 leg. 20. num. 3. verb. recibe el mandiamento*, quod non carere probabilitate, dixit Molin. *loco cit. num.5.*

81 Contrarium tamen, & verius hoc caſu licitam eſſe inconſtantiam, Textus eſt apertus *in dicto §. mandatum, Inſtit. mandat.* & habetur *in dicto §. fin. ff. eodem.* & ita intelligit Faber. *l.ſi quis, §.1.ff. eodem,* Molin. *loco cit. num. 5.* ea ratione, quia cum con-
82 tractus cenſeantur initi iuxta regulas iuris, & ſatis apertè ius ſtatuat poſſe re integra mandato renunciari, vt *in dicto §.mandatum*, meritò non poteſt denegari ea Inconſtantia re integra, ſic Molin. *loco cit.*

83 Amplia ſecundò, vt niſi mandatarius mandatum adimpleat, teneatur ad damna, & intereſſe, *l. itemque, §. ſi Procurator, l. ſi tibi mandauero, §. verò, ff. mandati,* Pariſ. & Rota Genuen. *loco cit.* Surd. *d.deciſ.304. num. 5.* Molin. *dicto num. 5.* & alij *ſupra citati*.

84 Imò teneatur præſtare non ſolùm dolum, & latam culpam, ſed etiam leuem, *ex l. contractus, ff. de reg. iur.* voluit Dec. *ibidem num.* 27. Cagnol. *num.* 30. Strac. *de mercat. loco cit. num.* 49. Surd. *d. deciſ. 304. num.* 6. Maſtrill. *dicta deciſ. 177. num. 12. & 13.*

85 Præterea veteres Iuriſconſulti adeo ſeueri fuerunt aduerſus eos, qui rem mandatam receperunt, vt infames definierint, qui mandatum ſuſceptum etiam in rebus priuatis, & minimis dolo, aut culpa ſua, & negligentia defererent, *l. 1. ff. pro ſocio, l. fuit, §. mandati, ff. de ys, qui not. infamia*.

Quæ pœna licèt nonnullis grauis, & dura videatur, audiendus nihilominus eſt Cicero in oratione pro Sexto Roſcio Amerino, qni ſic air. [In priuatis rebus ſi quis rem mandatam non modò malitioſius geſſiſſet ſui quæſtus, aut commodi cauſa, verum etiam negligentius, eum maiores ſummum admiſiſſe dedecus exiſtimabant: Itaque mandati conſtitutum eſt iudicium, non minus turpe, quàm furti; credo propterea, qnod quicquid in rebus ipſi intereſſe non poſſumus in his operæ noſtræ Vicario fides amicorum ſupponitur: quam qui lædit, oppugnat omnium commune præſidium, & quantum in ipſo eſt, diſturbat vitæ ſocietatem; non enim poſſumus omnia per nos agere, alius in alia eſt re magis vtilis; Idcirco amicitiæ comparatur, vt commune commodum mutuis officijs gubernetur. Quid recipis mandatum, ſi aut neglecturus, aut ad tuum commodum conuerſurus es? Cur mihi te offers, ac meis commodis officio ſimulato officis, & obſtas? recede de medio per alium tranſigam. Suſcipis onus officij, quod te putas ſuſtinere poſſe, quod minimè videtur graue ijs, qui minimè ipſi leues ſunt. Ergo idcirco turpis hæc culpa eſt, quod duas res ſanctiſſimas violat, amicitiam, & fidem. Nam neque mandat quiſquam ferè niſi amico; neque credit, niſi ei, quem fidelem putat. Perditiſſimi eſt igitur hominis, ſimul, & amicitiam diſſoluere, & fallere eum, qui læſus non fuiſſet, niſi credidiſſet. Ita ne in minimis rebus, qui mandatum neglexerit, turpiſſimo indicio condemnetur neceſſe eſt: In re tanta, cum is, cui fama mortui, fortunæ viui commendatæ ſunt, atque concreditæ, ignominia mortuorum affecerit, is inter honeſtos homines, atque adeo inter viuos numerabitur? In minimis, priuatiſque rebus etiam negligentia in crimen mandati, iudicijque infamiam reuocatur: propterea, quod ſi rectè fiat, illum negligere oporteat, qui mandatum receperit.]

86 Hactenus Cicero, qnem refert, & ſequitur Azor. *Inſtit. moral. par. 3. lib. 9. cap. 6. verſ. præterea*, & quia ſæpius Procuratorem vocauit Cicero *amicum*, idemque fecit Iuriſconſultus *in l. fundi, §. idem ſi amicus, ff. de acquir. poſſeſs.* vt ex interpretatione Alexandri Iaſonis, & Alciati exponit Caldas *de empt. & vendit. cap. 15. num. 23.*

87 Amplia tantò magis ſi mandatario ſalarium ſit conſtitutum, & illud pro eo ſtipendio acceptaſſet, nam etiam re integra non poſſet inconſtans illud deſerere, tunc enim eſſet verus contractus locationis operarum, in quo non datur

pœnitentia, ſic Molin. *dicta diſput.* 552. *num.* 15.

88 Limitatur primò concluſio, vt re integra poſſit Procurator inconſtans renunciare mandato per ea, quæ ſupra dicta ſunt, *dicto §. mandatum Inſtitut. mandat. l. ſi mandauero, §. ſicut, ff. eodem* Molin. *loco cit. num.*5. Petrus Greg. *Syntagmat. iuris lib.*27. *cap.* 5. *num.* 19.

89 In hoc autem mandato ad negocia res deſinit eſſe integra, ſi factum eſt aliquod ſubſtantiale ipſius negocij, *cap. In cauſis de elect. Roman. in l.* 2. *§. ſed ſi quis num.* 10. *ff. de donat.* Mantica *de tacit. lib. titul.* 21. *nu.*7. vbi ſi ſit datum mandatum ad emen-

90 dum, res dicitur integra, donec mandatarius arrhas dederit.

Limita ſecundò, niſi legitimum ſuperueniat impedimentum, quo non poſſit

91 mandatum exequi, aut integrè illud executioni mandare, ſic Molin. *loco citato num.* 5. Petrus Greg. *loco citato num.* 21. *&* 23. Mantica *loco citato tit.* 20. *à num.* 1. Legitimum verò impedimentum præſtabunt cauſæ enumeratæ *ſupra* in mandato ad lites; Quia traditiones illæ conueniunt etiam Procuratori ad negocia.

Et hæc dicta ſufficiant quoad inconſtantiam illius, qui mandatum ſuſcepit.

QVÆSTIO XII.

ARGVMENTVM.

Quid in mandante, an poſſit mandatum reuocare, & in quibus caſibus.

SVMMARIVM.

1 *Mandans, ſeu Procuratorem conſtituens poteſt inconſtas mandatum reuocare.*

2 *Pactum quod mandans reuocare non poſſit mandatum, an & quando ſubſtineatur.*

3 *Iuramentum de non reuocando Procuratorem conſtitutum non eſt ſeruandum à iurante.*

4 *Iuramentum, an faciat irreuocabilem actum de ſui natura reuocabilem.*

5 *Iuramentum regulatur ſecundum naturam contractus ſui adhæret.*

6 *Reuocans Procuratorem quem iurauerat non reuocare an, & quando euitet periurium.*

8 *Conſuetudo quod Procurator reuocari nequeat non ſubſtinetur.*

9 *Procurator, conſtitutus cum iuramento de illum non reuocando etiam in beneficialibus, & ſpiritualibus poteſt reuocari.*

10 *Procurator conſtitutus ad reſignandum beneficium cum iuramento de non reuocando, an poſſit reuocari.*

11 *Aliud eſt conſtituere Procuratorem ad reſignandum, aliud ad permutandum Beneficium.*

12 *Per conſtitutionem Procuratoris ad permutandum Beneficium, dicitur ius parti quaſitum.*

13 *Procurator conſtitutus ad cedendum cum iuramento de non reuocando, poteſt reuocari.*

14 *Quid de Procuratore conſtituto ad contrahendum matrimonium, cum iuramento de non reuocando.*

15 *Vel ad eligendum.*

16 *Ad extinguendum regreſſum.*

17 *Ad præſentandum.*

18 *Procurator conſtitutus ad præſentandum, an poſſit cumulando alium præſentare.*

19 *Procurator conſtitutus per inſtrumentum, vel aliam ſcripturam, poteſt reuocari viua voce.*

20 *Procurator reuocari poteſt, non ſolum expreſsè, ſed etiam tacitè.*

21 *Mandatum quando ex coniecturis cenſeatur tacitè reuocatum remiſſiuè.*

22 *Mandatum dicitur reuocatum, quando dominus ſcripturas abſtulit Procuratori.*

23 *Procurator conſtitutus ab eo qui ſe abſentat, an, & quando cenſeatur reuocatus per reditum conſtituentis.*

24 *Procurator ad lites, an cenſeatur reuocatus ex eo quod dominus inconſtans iudicium in ſe reaſſumpſerit.*

25 *Mandans iudicium in ſe reaſſumens eadem die conſtituti Procuratoris non cenſetur mandatum inconſtans reuocaſſe.*

26 *Mandans comparens in iudicio per ſeipſum coactus, & pro caſu neceſsitatis non cenſetur inconſtans reuocaſse Procuratorem.*

27 *Poſitionibus reſpondendo mandans per ſeipſum non exinde cenſetur inconſtans reuocaſſe Procuratorem.*

28 *Mandans comparens in iudicio per ſeipſum compulſus à Iudice, non exinde cenſetur inconſtans reuocaſſe Procuratorem.*

29 *Mandans comparens in iudicio ſimul cum Procuratore per huiuſmodi comparitionem non cenſetur inconſtans mandatum reuocaſſe.*

30 *Proteſtatio de non reuocando Procuratorem appoſita in comparitione principalis, quando illius reuocationem excludat.*

31 *Mandans comparens per ſeipſum abſente Procuratore, an & quando cenſeatur mandatum reuocare.*

32 *Abſens in dubio præſumitur diſſentire.*

33 *Procurator cenſetur reuocatus per conſtitutionem alterius.*

34 *Siue id fiat in prima, ſiue in ſecunda inſtantia.*

35 *Mandatum ſecundum inutile adbuc importat reuocationem primi.*

36 *Procuratore ſecundo non acceptante adbuc primus cenſetur reuocatus.*

37 *Mandatum ſecundum in perſonam eiuſdem Procuratoris quando importet confirmationem primi, vel illius reuocationem.*

38 *Referuntur clauſulæ ex quibus primus Procurator non cenſetur reuocatus per conſtitutionem ſecundi.*

39 *Mandatum ad negocia non cenſetur reuocatum per conſtitutionem alterius Procuratoris ad lites.*

40 *Procurator ſpecialiter conſtitutus non cenſetur reuocatus per conſtitutionem Procuratoris generalis.*

41 *Procurator ſubſtitutus quando cenſeatur reuocatus.*

42 *Inimicitia exorta inter Dominum, & Procuratorem, quando cenſeatur reuocatum illius mandatum.*

43 *Reuocatio procuratoris, donec diſputatur an ſubſiſtant necne Procurator debet ſe abſtinere ab adminiſtratione.*

44 *Iniuria illata Domino per Procuratorem facit præſumere reuocationem mandati.*

45 *Mandatum cenſetur reuocatum, quando Procurator effectus eſt nequam, & facinoroſos.*

46 *Item ſi Procurator lapſus ſit facultatibus.*

47 *Vel fuerit excommunicatus.*

48 *Aut inciderit in furorem.*

49 *Procurator an, & quando cenſeatur reuocatus ex eo quod ſtatum mutauerit.*

50 *Procurator cenſeatur reuocatus ex cauſa ſuperuenta, quæ ſi ab initio adfuiſſet non fuiſſet conſtitutus.*

51 *Procurator grauiter ægrotans, & per menſes non valens melius eſſe, cenſetur reuocatus.*

52 *Procurator effectus decrepitus cenſetur reuocatus.*

53 *Procurator in longum peregrinans cenſetur reuocatus.*

54 *Hæres ex cauſa poteſt reuocare Procuratorem, quo defunctis mandauerat vteretur.*

55 *Procurator cenſetur reuocatus ex eo quod mandans renunciauerit liti, ad quam fuerat conſtitutus.*

56 *Mandatum re non integra reuocari non poteſt.*

57 *Res non dicitur integra reſpectu Procuratoris quando lis eſt conteſtata.*

58 *Mandatum ad lites poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt ſine conſenſu ipſius Procuratoris, & aduerſarij.*

59 *Reuocationi Procuratoris pars dicitur renuere eo ipſo quod proſequitur litem cum ipſo Procuratore reuocato.*

60 *Res non dicitur integra reſpectu Procuratoris quando cœpit tractare de meritis cauſæ.*

61 *Litis quaſi conteſtatio, idem operatur, ac conteſtatio vera.*

62 *Re non integra mandatum Procuratoris reuocari expreſsè non poteſt.*

63 *Tacitè verò, an reuocari poſſit.*

64 *Procurator poſt litem conteſtatam, ex iuſta cauſa poteſt reuocari.*

65 *Iuſta cauſa reuocandi Procuratorem poſt litem conteſtatam, quæ ſit, arbitrio Iudicis remittitur.*

66 *Procurator litigans cum Domino pro ſalario, an reuocari poſſit ex hac cauſa, & numeris ſeqq.*

67 *Reuocatio Procuratoris poſt litem conteſtatam admittitur conſentientibus ipſo Procuratore, & Aduerſario.*

68 *Contradictio Procuratoris ne reuocetur quanti ſit facienda.*

69 *Procurator reuocatus ſi ſe ingerat in cauſa dicitur ſuſpectus.*

70 *Conſenſus Procuratoris pro eius reuocatione poſt litem conteſtatam, non ſufficit, niſi conſentiat etiam pars aduerſa.*

71 *Conſenſus partis in reuocatione Procuratoris probandus eſt ab allegante.*

72 *Procuratore diſſentiente eius reuocationi, requiritur cognitio ſaltem ſummaria ſuper cauſa reuocationis.*

73 *Quid Procuratore conſentiente.*

74 *Procurator reuocari poteſt in cauſa appellationis.*

75 *Procurator efficitur Dominus inſtantiæ non autem cauſæ.*

76 *Clauſula* releuans, &c. *appoſita in mandato procuræ, operatur quod Procurator non efficiatur dominus ſolius inſtantiæ, ſed totius litis.*

77 *Res quando deſinat eſſe integra in mandato ad negocia.*

78 *Procurator ad negocia re non integra, reuocari non poteſt.*

79 *Procurator ad negocia etiam re non integra reuocari poteſt à Domino, ex iuſta cauſa.*

80 *Procurator ad negocia ſi conſentiat reuocari poteſt, etiam re non integra.*

81 *Mandans ad negocia factum contemplatione mandatarij, etiam re integra, ſine illius conſenſu reuocari non poteſt.*

82 *Mandatum ad negocia ſtipulatione vallatum etiam re integra reuocari non poteſt, ac de ratione.*

83 *Siue ſtipulatio interceſſerit incontinenti, ſiue ex interuallo.*

84 *Procurator ad negocia cum conſtitutione ſalarij an, & quando re integra poſſit reuocari.*

85 *Conſtituens Procuratorem ad negocia cum pacto de illum non reuocando, non poteſt inconſtans illum reuocare.*

86 *Procurator in rem propriam reuocari an, & quando poſſit.*

87 *Reuocatio Procuratoris an, quibus, & quomodo debeat notificari.*

88 *Scientia non ſupplet defectum notificationis, quando hæc fieri debet ad finem prohibendi actum.*

89 *Reuocatio Procuratoris eſt intimanda, ſiue fiat ante*

ante, ſiue poſt litem conteſtatam.

90 *Tacita Procuratoris renocatio, eo magis eſt intimanda.*

91 *Renocatione Procuratoris non intimata, validè in iudicio proceditur, cum Procuratore renocato.*

92 *Renocatio Procuratoris ad lites facta penès acta, non requirit intimationem.*

93 *Renocatio Procuratoris ad negocia an, & quandó ſit intimanda, & an ſufficiat quod intimata fuerit ipſi Procuratori.*

94 *Soluens Procuratori renocato nulla habita intimatione renocationis, rectè ſoluit, & liberatur.*

95 *Geſta per Procuratorem renocatum, ante intimatam reuocationem, valida ſunt.*

96 *Procurator ad matrimonium contrahendum illud contrahens poſt mandati renocationem ea tamen ſibi ignota, & non intimata, adhuc inualidè contrahit, & nu.106.& 107.*

97 *Procurator ad reſignandum benè reſignat etiā poſt renocationem mandati, ſi renocatio non fuit intimata.*

98 *Procuratoris ad reſignandum Beneficium, renocatio quibus intimari debeat.*

99 *Beneficium an reſignari poſſit à principali poſt conſtitutum Procuratorem ad reſignandum ſine illius renocatione.*

100 *Beneficij titulum habens, poteſt illud reſignare.*

101 *Vicarius reuocatus, rectè procedit renocatione ſibi non intimata.*

102 *Legatus renocatus rectè procedit renocatione ſibi non intimata.*

103 *Intimatio renocationis non eſt neceſſaria contra Procuratorem ad reſignandum Beneficium, qui renocationi tacitè, vel expreſſe notitiam habuit.*

104 *Vicario intimanda eſt renocatio mandati ne poſſit conferre Beneficia.*

105 *Vicario quando dicatur ſufficienter intimata mandati renocatio.*

106 *Mandati renoeatio licet non intimata ſuffragatur, vbi agitur de ſolo præiudicio conſtituentis.*

108 *Matrimonium contractum à Procuratore renocato, eſt nullum, etiamſi conſtituens illud ratificet, niſi ſuperueniat nouus conſenſus.*

109 *Ratificatio contractus nulli, nulla eſt.*

110 *Procurator ad acceptandum Beneficium, vel dignitatem Eccleſiaſticam poſt mandati renocationem nulliter acceptat, quamuis renocationis notitiam non habuerit.*

111 *Quid de Beneficio ſimplici.*

112 *Matrimonium ſpirituale ſine conſenſu contrahi non poteſt.*

113 *Procurator conſtitutus ad officium Patrini, nulliter mandatum explet poſt illius renocationem, quamuis reuocationis notitiam non habuerit.*

114 *Quod de Procuratore ad vouendum.*

115 *Vel ad iurandum.*

116 *Renocatio Procuratoris ad præſentandum an, & quando debeat intimari.*

117 *Procurator poſt ſibi intimatam renocationem mandati non poteſt amplius in officio ſe ingerere.*

118 *Procurator exercens officium poſt ſibi intimatam renocationem mandati, dicitur Procurator falſus.*

119 *Geſta per Procuratorem poſt intimatam renocationem mandati, non poſſunt per dominum inconſtantem ratificari.*

120 *Sententia obtenta per Procuratorem renocatum, non poteſt per dominum approbari.*

121 *Quid ſi renocatio non fuerit intimata.*

122 *Geſta per Procuratorem renocatum per dominum inconſtantem, poſſunt ratificari in proprium præiudicium.*

123 *Non autem ad ſui fauorem.*

124 *Geſta per Procuratorem renocatum non principaliter, ſed in conſequentiam, poſſunt per dominum ratificari.*

125 *Quid ſi tendant ad commodum ratificantis.*

126 *Geſta per Procuratorem reuocatum ratificari poſſunt, quando poſſent ratificari ſi à quouis alio geſta eſſent.*

127 *Vel quæ etiam ſine mandato fieri potuiſſent, & de ratione.*

128 *Procuratorem renocatum munus ſuum exercere patiens videtur mandatum tacitè renonaſſe.*

129 *Procurator inuitus renocari non poteſt, niſi prius reintegretur de omnibus expenſis, quas fecit.*

130 *Procuratori renocato adhuc debetur ſalarium.*

131 *Salarium non debetur Procuratori ſua culpa renocato.*

131 *Procurator pro ſalario, an poſſit retinere ſcripturas.*

133 *Quid pro expenſis factis in lite.*

De Inconſtantia in Iudicijs.

1 RESPECTV mandantis, ſtatuenda eſt concluſio, licitam eſſe inconſtantiam, poſſeque conſtituentem Procuratorem, illum renocare, §. *Verè quoque Iuſtit. mandat.* & ibi omnes Inſtitutiſtæ, *l. ſi mandauero, ff. mandat.* Mantic. *de tacit. d. lib.7. tit.21. num.1. & 2.* Fragoſ. *de regim. Reipubl. par.1. lib.5. num.273.* Bart. *in l. de precario, ff. de precar.* Petrus Greg. *in Syntagmat. iuris, lib.27. cap.5. nu.22.* Bauny *de contract. lib 2. tract.2. de contract. ſtricti iuris, quæſt.5.* Rot. *deciſ.371. par.11. rec. n.5. & coram* Dunoz. iun. *deciſ.881. num.8.*

2 Et in tantum licita eſt in mandante Inconſtantia, vt nec pacto tolli poſſit, Bart. *in d.l. de precario, ff. de precar.* Petrus Gregor. *loco cit. nu.22.* Fragoſ. *loco cit.* Pariſ. *de reſign. lib.9. qu.31. n.22.* latè Golin. diſputans articulum *de Procur. par.3. cap.5. nu 117.* Dec. *conſil.521. num.16. & conſ.165. in fin. & conſil.293.* Rot. *deciſ.326. num.32. par.4. to.2. recent. & tom.1. deeiſ.233. ſub num.3.*

Quod tamen procedit in ſimplici pacto
ſecùs ſi ex eo eſſet alteri ius queſitum, Ro-
lan. conſ.6. n.50. vol.1. Boer. deciſ. 207. nu.3.
Natt. conſ.426. num.11. lib.2. Golin. loco ci-
tato num.135.

3 Secundò habet locum, etiamquod
quis iuraſſet non reuocare Procuratorem;
nam non obſtante iuramento licita erit
inconſtantia, Gloſs. in cap. fin. in verb. Re-
uocatus, de Procur. in 6. Alex. conſ.18. nu.7.
lib.2. Vant. de nullit. ex defect. mandat. n.158.
Felyn. in cap. ex parte Decani, num.12. am-
pliat. 5. de reſcript. latè Boer. d. deciſ. 207.
num.2. Oroſius in l. omnes populi, num.114.
ff. de iuſt. & iur. Guttier. de iuramen. confir-
mat. par. 1. cap. 1. num. 80. & 81. Scacc.
de Iudicijs, lib.1. cap.101. num.42. Fragoſ.
loco cit. num.273. Beninten. deciſ.49. num.2.
Rebuff. in praxi verb. Forma Vicariatus,
num.193. Nauar. de alien. rer. Eccleſ. nu.14.
Tiraquell. de iur. primog. quæſt.78. latè Ga-
briel de iur. iur. concluſ.1. num.9. Spin. Spe-
cul. teſtamentorum, Gloſs.4. princip. num.76.
Pariſ. d. lib.9. quæſt.31. num.2. Sanchez de
matrim. lib.2. diſput.11. num.8. & lib.6. diſ-
put. 13. Ccned. qui infinitos adducit ad
Textum collat. 3. Seraph. de priuil. iuram.
priuil. 75. num. 7. qui latè, & de ratione
Fab. Capic. controuerſ.60. num. 1. 3. & 13.
lib.1. Golin. de Procur. par.3. cap.5 nu.121.
Bauny loco cit. quæſt.5. verſ. Neque, Surd.
conſ.264. nu.39. lib.2. Gratian. diſcept.783.
num.35. Buratt. deciſ.64. nu.9. Rot. dec.204.
ſub num.1. par.4. tom.1. rec. in mandato ad-
præſentandum, Rot. coram Dunozet. iun.
deciſ.798. num.6.

4 Ratio eſt, quia vbi actus de ſui natura
eſt reuocabilis, iuramentum regulatur ſe-
5 cundum illius naturam, Gloſsa in dicto
cap. fin. de Procur. in 6. Boer. d. deciſ. 207.
Crauet. conſ.191. num.5. Seraph. d. priuil.75.
num. 20. Azor. inſtit. moral. lib. 9. quæſt. 2.
cap.7. verſ. Expreſsè, Bauny loco citato verſ.
Suppono 2. Golin. loco cit. num.134. Mancin.
de iuram. par.4. effect.22. num.10. Molin. de
rit. nupt. comp.25. lib.1. num.53. & 54.

6 Sed hoc caſu inconſtans non euitabit
periurium, Gloſs. in d. cap. fin. in verb. Re-
uocatus, de Procur. in 6. Gabriel loco cit. nu.9.
Seraph. loco cit. num.7. & omnes alij ſupra
citati, Caldas Pereir. de empt. & vendit. cap.30.
num. 35. Carpan. ad Statut. Mediolan. lib.1.
cap. 75. num. 24. Scacc. de ſent. & re indic.
Gloſs.7. quæſt.3. limit.4. num.40. Adden. ad
deciſ. Vbald. 323. num.6. Rot. coram Duno-
zett. iun. dicta deciſ.798. num.8.

7 Quod intellige, niſi iuſta cauſa fuerit
locus reuocationi, & inconſtantiæ, Franc.
in d. cap. fin. Federic. de Senis conſ.107. in
fin. & alij, quos refert, & ſequitur Boer.
d. deciſ.207. num.3. Fab. Capic. d. conſul.60.
num. 1. Pariſ. de reſignat. d. lib. 9. quæſt. 31.
num. 32. Baſilius Pont. de matrimon. lib.2.
capitulo 15. §. 2. numero 33.

8 Tertiò, amplia, vt nec conſuetudine
introduci poſſit, vt Procurator reuocari
nequeat, Roc. de Curt. in cap. fin. col.57.
de conſuet. Gabr. d. concluſ.1. de iur. iurando,
nu.10. Fab. Capic. d. conſul. 60. nu.1. Pariſ.
d. lib.9. quæſt.31. num.19.

9 Quartò, amplia, vt non ſolùm in pro-
phanis Procurator conſtitutus etiam cum
iuramento poſſit reuocari, ſed etiam in
beneficialibus, & ſpiritualibus, vt voluit
Boer. d. deciſ. 207. Fab. Capic. loco citato,
& latè diſcuſſo articulo, Pariſ. d. quæſt.31.
num. 18.

10 Hinc primo infertur, male ſenſiſſe Ro-
tam antiquam in deciſ. 8. aliàs 104. de Pro-
cur. in antiq. dum aſſerit, Procuratorem
conſtitutum ad reſignandum ſimpliciter
cum iuramento de non reuocando, non
poſſe reuocari, quam ſequitur Felynus
in cap. Ex parte, de reſcript. & in cap. Si dili-
genti de for. compet. & alij, quos refert
Gabr. dicta concluſ. 1. num. 12. & 13.

Loquitur enim contra communem, &
eius rationes latè improbat Beninten. dicta
deciſ. 49. à num. 3. Boer. dicta deciſ. 207.
num. 1. Pariſ. dicta quæſt. 31. num. 20. Rub.
in ſingul. Rot. Roman. ad deciſ. antiquas pag.
586. verſ. Rot. deciſ. 104.

Niſi dicas, Rotam loqui in Procura-
tore conſtituto ad permutan. non autem
11 ad reſignan. ſimpliciter, nam aliud eſt
conſtituere Procuratorem ad permutan.
aliud ad reſignan. ſimpliciter, Collect.
cap. Cum olim, quæſt. vltim. de rer. permutat.
Pariſ. loco cit. num. 10. agitur enim de in-
tereſſe partis, in quam permutatio bene-
12 ficij eſt facienda, & cui eſt ius quæſitum,
Natt. conſ.426. num.12. Vant. & Boer. per
Fragoſ. loco citato num. 274. in fin. qui etiam
ſic dictam Rotæ deciſionem intelligit, &
propterea Procuratorem ſimpliciter ad
13 cedendum conſtitutum etiam cum iura-
mento de non reuocando poſſe reuocari,
voluit Rota vt per Mohed. deciſ. 28. de
renunciat. aliàs 189.

14 Hinc infertur, Procuratorem ad matri-
monium contrahendum conſtitutum cum
iuramento de non reuocando, nihilomi-
nus poſſe reuocari, vt voluere Gloſs. in d.
cap. fin. verb. reuocatus, Gemin. ibidem §.
Sanè num. 5. Franc. ibidem num. 6. Felyn.
in dicto cap. Ex parte Decani num. 12. & 13.
Rebell. lib. 2. de matrim. quæſt. 5. in fine,
Couuar. 2. par. cap. 4. num. 13. cum alijs,
quos citat Sanchez lib. 2. diſput. 11. num. 8.
Baſil. Pont. eodem tractatu lib. 2. cap. 15.
num. 12. Guttier. eodem tractatu cap. 43.
num. 9. Rota in dicta deciſ. 204. ſub num. 1.
par. 4. to. 1. recent.

15 Idem dicendum eſt in Procuratore con-
ſtituto ad eligendum, & ſic ad actū, in quo
agitur de matrimonio ſpirituali, Doctores

in d. cap. finali, Beninten. *d. deciſ.* 49. *num.* 6.
16 Sicuti Procuratorem conſtitutum ad extinguendum regreſſum cum iuramento de non reuocando poſſe reuocari, voluit *ex deciſ.* Achil. de Graſs. *deciſ.* 3. *de regreſs. in manuſcript.* Pariſ. *dicta quaſt.* 31. *num.* 20. qui tamen, dum *num.* 23. dicit Burſattum *conſ.* 379. *lib.* 4. conſuluiſſe, Procurato-
17 rem datum ad præſentan. poſſe reuocari, non benè dicit, quia Burſattus non loquitur de reuocando Procuratore, ſed de Procuratore, qui data facultate patrono præſentandi cum iuramento de non reuo-
18 cando, voluit accumulando alium præſentare, & hæc inter ſe valdè differunt, vt per eundem Burſattum *d. conſ.* 379.
19 Quintò amplia, vt Procurator per litteras, vel inſtrumentum deputatus poſſit etiam ſola viua voce reuocari, Abbas *in cap. Ex inſinuatione numer.* 1. *de Procurat.* Mantica *de tacit. dicto lib.* 7. *tit.* 21. *num.* 3.
20 Sextò amplia, vt reuocatio Procuratoris non ſolùm fieri poſſit expreſsè, ſed etiam tacitè, Couuar. 4. *decret.* 2. *par. cap.* 4. *num.* 11. Sanchez *de matrim. dicto lib.* 2. *diſput.* 11. *num.* 10. Golinus *dicto tractatu de Procurat. cap.* 5. *in principio.*
21 Coniecturas tacitæ huius reuocationis enumerat inter alios Menoch. *præſump.* 36. *lib.* 2.

Quarum prima eſt, quando dominus aufert à Procuratore inſtrumenta, libros
22 rationum, & reliqua iura, quibus Procurator officium exercebat, Angel. *in l. negocium*, §. *Curator*, *ff. de appell.* Roland. *conſ.* 46. *num.* 7. *lib.* 2. Iaſon, Ripa, & Alciat. ab eodem Menochio *loco citato num.* 4. Molin. *de contract. tit. de mandat. ad* 4. *colum. vltimi ordinis*, *num.* 30. Mantica *de tacit. lib.* 7. *tit.* 22. *num.* 34. Golin. *de Procurat. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 40. 41. & 42.
23 Secunda eſt, quando dominus ob ſolam ſuam abſentiam conſtituit Procuratorem, & deinde eſt reuerſus, nam ſtatim quod reuerſus eſt, præſumitur reuocaſſe mandatum, Fulgoſ. *in l. qui mutuam*, §. *non ideo ff. mandat.* Soccinus ſen. *conſ.* 17. *nu.* 12. *lib.* 5. Menoch. *loco citato num.* 5. qui de mente Soccini hoc intelligit, niſi contrarijs coniecturis aliter conſtet, vt puta ſi reuerſo domino eo patiente, & præſente, vt Procurator gerit, & adminiſtrat, Faber. *in Codic. lib.* 2. *tit.* 8. *diffin.* 2. *num.* 3. Gratian. *diſcept.* 505. *num.* 40. Mantica *de tacit. lib.* 7. *tit.* 22. *num.* 2. Golin. latè *loco cit. num.* 82. 83. & 84.
24 Tertia eſt, quando Procuratore ad lites conſtituto ipſius litis dominus cauſam reaſſumit, & tractare incipit, Innocentius *in cap. Petitio, de Procurat.* Gloſs. *in cap. Si quem, de Procurat. in* 6. Bart. *in l. mutare*, *ff. de Procurat.* Rota *deciſ.* 20. *de Procurat. in nou.* cum alijs per Menochium *loco citato*

num. 6. Golinus *loco citato*, *num.* 33. latè Mantica videndus *dicto lib.* 7. *titulo* 22. *num.* 4.
25 Hęc tamen coniectura contrarijs coniecturis eliditur; Et primò non præſumitur inconſtantia, ſi eadem die conſtitutionis Procuratoris id fecit ad Textum *in l. nam ad ea*, *ff. de condit. & demonſtrat.* Soccin. ſen. *dicto conſ.* 17. *num.* 10. *lib.* 3. Menoch. *loco citato num.* 5. Golin. *loco citato num.* 35.
26 Secundò, tollitur inconſtantia, ſi dominus neceſſitate coactus aliquem actum neceſſarium facit, vt reſpondendo poſitionibus, Rota *deciſ.* 22. *de Procurat. in*
27 *antiq.* Felyn. *in dicto cap. Ex parte Decani*, *col. penult. verſ. nota de reſcript.* Menoch. *loco citato num.* 5. Mantica *loco citato num.* 4. Golin. *loco citato num.* 39.
28 Tertiò, tollitur Inconſtantia, ſi à Iudice fuit compulſus aliquid facere, Rota *dec.* 25. *eodem tit. de Procurat. in antiq.* Menochius *loco citato num.* 5.
29 Quartò, tollitur inconſtantia, quando dominus vna cum Procuratore comparuit, non enim dicitur reuocare, ſed ei vti tertius aſſiſtere, *l. Paulus reſpondit*, *ff. de Procurat.* Menoch. *loco citato num.* 9.
30 Quintò, ceſſat inconſtantiæ coniectura, ſi dominus ſemel ſolus comparuit, non facta proteſtatione, ſe ex eo comparitionis actu nolle reuocare Procuratorem, deinde iterum comparet, & proteſtatur, & Aduerſarius non contradicit, hoc ſanè caſu dicendum eſt Procuratorem non præſumi reuocatum, Bellamer. *deciſ.* 454. Menochius *loco citato num.* 10. Mareſcottus *variar. reſolut. cap.* 29. *lib.* 2. *num.* 3. & 4.
31 Quid autem ſi abſente Procuratore dominus comparet, an cenſeatur inconſtans, & tacitè reuocare mandatum? Dic non cenſeri reuocatum, quia abſens in dubio præſumitur diſſentire, *l. filius*, §. *inuitus*, *ff. de Procurat.* & quia habet ius contradicendi, Rota *in Romana Saluiani interdicti* 10. *Ianuarij* 1611. *coram cl. mem. Vbaldo apud Marcheſ. de commiſsion. par.* 1. *fol.* 1059. *num.* 10. *in fine*, & *deciſ.* 3. *inter eius impreſſas*, Mantica *loco citato num.* 6.
32 qui tamen intelligit, hoc procedere niſi Procurator fuiſſet in lite contumax, quia ex hac culpa poteſt ipſum, & tacitè, & expreſsè reuocare.

Idem dicendum eſt, ſi abſente Procuratore dominus aliquem actum faciat, ex Baldo Mantica *loco citato num.* 9. qui hoc intelligit poſt litem conteſtatam, ſi nulla cauſa iuſta adſit inconſtantiæ, ſecus ante litem conteſtatam, quia hoc caſu non requiritur præſentia Aduerſarij, qui non habet ius, nec cauſam contradicendi.
33 Quarta coniectura inconſtantiæ, & reuocationis mandati eſt, quando nouus
33 Procurator fuit conſtitutus, *l. ſi quis cum*

Procuratorio, §. vlt. ff. de Procurat. Baldus,
Angel. Caſtrenſ. ibi in fine Bart. & Alex.
in l. cum Procuratore, §.1. ff. de oper. nou. nunc.
Ruin. conſ. 108. num. 1. lib. 4. Dec. in cap.
Cæterum colum. 1. verſ. 3. reg. de reſcript. &
conſ. 430. in fine, Vant. de nullit. ex defect.
mandat. num. 163. Menoch. loco cit. num. 11.
Mantica d. tit. 22. num. 36. Boer. deciſ. 347.
Rota deciſ. 11. & 14. de Procurat. in antiq.
& deciſ. 4. eodem tit. in nou. Gregorius XV.
deciſ. 548. num. 4. Addent. ad deciſ. Buratti
723. Dunozettus ſen. deciſ. 88. num. 1.
deciſ. 364. num. 2. par. 1. recent.

34 Amplia primò, hanc coniecturam procedere ſiue in prima, ſiue in ſecunda inſtantia nouus Procurator conſtituatur, Vant. loco citato, Menoch. loco citato.

35 Secundò amplia, habere locum hanc
coniecturam, quamuis mandatum ſecundum
eſſet inutile, Soccin. ſen. conſ. 112.
num. 14. lib. 1. Menoch. loco citato num. 12.
Put. deciſ. 259. in fin. lib. 2. in nou. & propterea
ſi ſecundus Procurator mandatum
non acceptet, nihilominus primus cenſe-
36 tur reuocatus, Baldus, & Angel. in l. ſi quis
Procuratorio, §. vlt. Vant. loco citato num. 14.
Menochius loco citato, num. 14. Bellamer.
deciſ. 529. Mantica de tacit. dicto tit. 22.
num. 38. Rota deciſ. 20. num. 1. de Procurat.
in nou. Addent. ad dictam deciſ. 723. Buratti
num. 8.

37 Tertiò amplia, quando in eadem perſona Procuratoris ſit ſecundum mandatum, nam per illud ſecundum præſumitur à primo receſſum, Bald. in dicta l. ſi quis cum procuratorio, §. fin. & ibi Angel & Caſtrenſ. Menoch. loco citato num. 15. Rota deciſ. 591. num. 1. par. 4. to. 1. recent.

Hoc tamen intelligendum eſt, ſi mandatum ſecundum ſit diuerſum à primo, ſi verò ſit conforme priori, tunc non cenſetur reuocatum, ſed confirmatum, Dec. in l. ſingularia in vlt. notab. ff. ſi cert. pet. Pariſ. conſ. 88. nu. 25. lib. 4. Boer. deciſ. 347. num. 4. Angel. & reliqui in dicta l. ſi quis cum Procuratorio, §. fin. Menoch. loco citato, qui pluribus ſimiliter comprobat à nu. 15.

38 Receditur nihilominus ab hac coniectura, ſi dominus conſtituens proteſtatus eſt ſe conſtituere ſecundum citra primi reuocationem, Soccin. iun. dicto conſ. 17. num. 11. lib. 3 Menoch loco citato num. 22. vel ſi in conſtitutione noui Procuratoris appoſita ſit clauſula Ita quod non ſit melior conditio occupantis, & peior ſubſequentis, ſed quod vnus incepit, poſſit alius ad finem perducere, vt de hoc caſu dixit Rota deciſ. 367. par. 9. to. 2. recent. num. 15. & 16.

Idem eſſet, ſi dominus conſtituiſſet
multos Procuratores ſimul ad lites, & ne-
39 gocia extraiudicialia, & nouos ad iudicia,
& lites feciſſet, nam tunc præſumitur noluiſſe
reuocare conſtitutos ad negocia
extraiudicialia, Rota deciſ. 18. de Procurat.
in nou. Franch. in cap. Si quem de Procurat.
in 6. Ruin. conſ. 108. num. 5. lib. 4. Pariſ.
conſ. 88. num. 23. lib. 4. Vant. de nullit. ex
defect. mandat. num. 164. Menoch. loco cit.
num. 23. Mantica loco citato num. 44. Rota
deciſ. 210. num. 2. par. 2. recent.

40 Ceſſaret quoque coniectura inconſtan-
tiæ, ſi primus Procurator fuit ſpecialiter
conſtitutus, ſecundus verò generaliter,
Rota deciſ. 22. de Procurat. in nou. Menoch.
loco citato num. 23. ad fin. Mantica loco cit.
num. 43. quando autem ſubſtitutus cenſea-
41 tur reuocatus, vid. Rotam deciſ. 25. & 30.
de Procurat. in nou. Bellamer. deciſ. 564.
& 589. Mantica loco citato num. 41. & 42.

Quintò, coniectura inconſtantiæ, &
reuocationis mandati eſt, ſi exorta eſt ca-
42 pitalis inimicitia inter Dominum, & Pro-
curatorem, Alberic. & Iaſon in l. Procura-
toribus, C. de Procur. Mantica loco citato,
num. 46. Menoch. loco citato num. 24. qui
extendit ad inimicitiam non capitalem,
per Gloſs. in cap. 2. de Procur. in 6. Menoch.
loco citato num. 25. Magon. deciſ. Lucen. 25.
num. 72. Golinus loco citato, num. 47. qui
num. 49. dicit, quod donec lis ſuper hoc
43 articulo pendet, non debet Procurator
adminiſtrare, & idèm dixit Rota deciſ. 354.
nu. 14. par. 4. recent. to. 1. Gratian. diſcep. 618.
num. 1. lib. 4. item ſi ſolùm Procurator
44 dominum afficeret iniuria, l. quæ omnia,
§. 1. ff. de Procurat. Golin. ibidem num. 53.

45 Sexta coniectura eſt Inconſtantię, quando Procurator effectus eſſet nequam, &
facinoroſus, l. Sancimus, nu. 4. C. de teſtam.
Felyn. in dicto cap. Ex parte Decani num. 21.
de reſcript. Menoch. loco citato, num. 26.
46 Vel ſi lapſus ſit facultatibus, Bart. &
Alex. à Mantica citati num. 47. vbi num. 48.
& 49. dicit, idem eſſe ſi Procurator fuerit
47 excommunicatus, vel in furorem inci-
48 derit Golinus loco citato num. 57.

Quid autem ſi Procurator meliorem
fecerit ſuam conditionem, an mandatum
49 cenſeatur tacitè reuocatum? dic cum
Mantica loco citato, quod ſi mutatio ſtatus ſit incompatibilis cum mandato, vel ſi delegatus factus ſit Procurator, vel Epiſcopus, tunc tacitè intelligitur reuocatum mandatum, ſecus ſi compatibilis ſit cum mandato, vt quia facultatibus auctus ſit Procurator.

50 Septima coniectura, quando ſuperueniſſet talis cauſa, quæ ſi ab initio adfuiſſet,
illum dominus Procuratorem non conſtituiſſet,
Alciatus de præſumpt. regul. 2.
præſumpt. 16. verſ. Limitatur, Menochius
loco citato num. 25. & propterea ſi Procu-
51 rator grauiter ægrotet, itaut per plures
annos, vel menſes melius ſibi eſſe non
poſſit, cenſebitur reuocatus, l. vel iudicio,
ff. de Procurat.

52 Idem ſi fiat decrepitus, Gloſs. in cap. 2.
de Procurat. in 6. vel ſi in longum peregri-
53 naretur, Gloſs. in dicto cap. 2. Golin. loco
citato num. 62. 63. & 64.

54 Amplia etiam, quod Teſtator iuſſerit,
vt eius hæres vteretur tali Procuratore,
latè Fab. Capic. Galeota dict. conſul. 60.
per tot. lib. 1.

55 Octaua eſt coniectura inconſtantiæ,
quando dominus cederet, & renunciaret
liti, propter quam conſtituerat Procura-
torem, Vant. loco citato num. 168. Rota
deciſ. 32. num. 3. lib. 3. par. 3. diuerſ. Me-
nochius loco citato num. 27.

56 Quod autem dictum fuit, Procurato-
rem à domino conſtitutum poſſe reuo-
cari, hoc intelligitur, ſi res ſit integra,
l. ante litem, cum ſeq. ff. de Procurat. §. rectè
Inſtit. mandat. Mantica dicto lib. 7. tit. 21.
num. 4. Bichius deciſ. 305. num. 1. deciſ. 371.
par. 11. recent. num. 3. 4. & 5.

57 Hinc propterea cum ipſa litis conteſta-
tione deſinat res integra, l. poſt litem, ff. de
Procurat. l. nulla, C. mandat. latè Mantica
loco citato num. 9. Coſta de re integra diſt. 66.
num. 8. Rota d. deciſ. 371. num. 4. & deciſ. 77.
num. 12. par. 11. non poterit poſt litem
58 conteſtatam in mandato ad lites dari hæc
inconſtantia, niſi conſenſus ipſius, & Ad-
uerſarij accedat, Abb. in cap. Non iniuſtè nu. 4.
de Procurat. Gaill. obſeruat. 74. num. 10. lib. 1.
Felyn. in dicto cap. Ex parte Decani num. 27.
de reſcript. Mohed. deciſ. 1. de Procurator.
Mantica loco citato nu. 10. Buratt. deciſ 440.
num. 3. & ibi Addent. qui plures adducunt
Rotæ deciſiones, & vt pars aduerſa dica-
59 tur renuiſſe, ſufficit, quod proſequatur
iudicium cum Procuratore reuocato, Bu-
rattus deciſ. 723. n. 2. Rota in Romana pecunia-
ria 29. April. 1624. coram Mazanedo, Addent.
ad dictam deciſionem 440. & 723. Rota dicta
deciſ. 371. par. 11. num. 4. Bichius dicta
deciſ. 305. num. 3. Addent. ad deciſ. Vbaldi
282. ſub num. 6. vbi aliæ deciſiones refe-
runtur, deciſ. 324. num. 5. par. 11. recent.

In cauſis verò, in quibus non eſt neceſ-
ſaria litis conteſtatio, illa tacitè intelligi-
60 tur cum primum cæperit tractari de me-
ritis cauſæ, l. nulla, C. de Procurat. Bart.
in l. poſt litem num. 3. ff. eodem, hoc eſt cum
principale negocium diſcuti incæpit, Bald.
in dicta l. ante litem num. 2. ff. de Procurat.
Roman. conſ. 174. num. 5. & in l. 2. §. ſed ſi
quis num. 9. ff. de donat. Mantica loco citato
num. 12. & deciſ. 204. num. 2. Penia deciſ. 570.
num. 5. & propterea cum tantundem ope-
61 ratur quaſi litis conteſtatio, quantum
vera, Corn. conſ. 58. num. 4. ad finem lib. 1.
& conſ. 180. num. 5. lib. 3. Mantica loco cit.
ceſſabit hoc quoque caſu Inconſtantia in
domino.

62 Quod procedit ſiue expreſsè vellet re-
uocare, cap. 2. Et ibi omnes, de Procur. in 6.
Put. deciſ. 52. num. 3. lib. 2. in nou. & deciſ. 18.
de Procur. Achil. deciſ. 14. eodem titulo in
principio, Mantica dicto tit. 21. num. 10.
Buratt. d. deciſ. 723. num. 1.

63 Siue tacitè, Albericus in principio, &
poſt eum Bartolus in l. ſi quis Procuratorem,
§. fin. nu. 1. & 2. & ibi Bald. nu. 3. ff. de Procurat.
Buratt. d. deciſ. 723. nu. 1. & deciſ. 440. num. 10.
ne minor ſit virtus taciti, quàm expreſſi.

Et propterea cauendum eſt à Rota in
deciſ. Caſſad. 2. num 4. & 5. de appellat. quæ
eſt eadem cum impreſſa par. 1. recent.
deciſ. 386. num. 3. & in deciſ. 548. Greg. XV.
num. 6. volentis tacitè poſſe reuocari Pro-
curatorem poſt litis conteſtationem,
quamuis non expreſsè, quia ab ea opinio-
ne receſſit, vt videre eſt in d. deciſ. 723.
Buratti, & contra eam eſt doctrina Bart.
in l ſi quis, §. Iulianus num. 1. ff. de Procurat.
quem ſecuta eſt Rota in Mediolanen. reſciſ-
ſionis contractus 14. Decembris 1611. coram
Cardinali Sacrato, quod aduertit Beltram.
in addit. ad dictam deciſ. 548. Gregorij XV.
num. 14. littera C.

64 Si tamen adeſſet iuſta cauſa, poſſet etiam
poſt litem conteſtatam Procurator reuo-
cari, Rota deciſ. 353. num. 1. par. 4. diuerſ.
& deciſ. 172. num. 1. par. 2. recent. &
deciſ. 198. num. 1. eadem part. 1. Addent.
ad dictam deciſ. Greg. XV. 548. num. 13. &
Buratti 440. num. 10.

65 Et hæc iuſta cauſa arbitrio Iudicis eſt
metienda, Afflictus in cap. 1. num. 24. ex
quibus cauſis feud. amit. Bald. in l. 1. num. 8.
C. de Aduocat. diuerſ. Iudic. Iaſon in l. pro-
perandum, §. Sin. alterutra, num. 8. C. de iudic.
Rota dicta deciſ. 172. vbi pro iuſta cauſa
66 reuocationis affertur lis mota à Procura-
tore contra dominum pro ſalario, Ad-
dent. ad dictam deciſ. Gregorij XV. & Buratt.
vt ſupra.

67 Secundò, ſi Procurator, & Aduerſarij
conſenſerint, licita eſt inconſtantia, & re-
uocatio etiam poſt litem conteſtatam,
Caſtrenſ. in l. quæ omnia, num. 2. C. de Pro-
curat. Sarnen. deciſ. 28. Seraph. d. deciſ. 195.
num. 1. vbi quod de conſenſu Procurato-
68 ris non multum curatur, quia eius con-
tradictio non impedit effectum reuoca-
tionis in præiudicium reuocantis, ſed id
facit tantùm, vt pro conſeruatione ſuæ
famæ cognoſcatur, an ſit licitè reuocatus,
69 aliàs ſi ſe ingereret, eſſet ſuſpectus, l. qua
uiam, de Procurat. Caſſad. deciſ. 2. de appell.
num. 4. & 5. Abbas in cap. Mandatam in
primo notab. de Procnrat. Put. deciſ. 302.
lib. 2. Seraphinus dicta deciſ. 195. num. 2.
Addent. ad d. deciſ. Greg. XV. num. 14.

70 Et propterea non ſufficit ſolus conſenſus
Procuratoris, ſed requiritur etiam partis
aduerſæ, Put. deciſ. 18. de Procur. Addent.
ad dictam deciſ. Gregorij. num. 14. & ex alijs
deciſionibus ſupra adductis.

71 Et talis conſenſus debet probari per
eum, qui nititur reuocationi, Put. *deciſ.9.*
de Procurat. Addent. *vt ſupra.*
72 Si autem Procurator diſſentiat, tunc
requiritur cognitio ſaltem ſummariè ſu-
per iuſta cauſa reuocationis, *l. poſt litem*
num. 17. vbi Gloſs. *verb. cognita, ff. de Pro-*
curat. l. in cauſæ cognitione 27. & ibi Gloſs.
§. Hac autem cognitio, in verb. Prætoris, ff.
eodem Roman. ſingul. 371. Gratian. vbi de
ratione *diſcept.* 618. *num.*15. *&* 16. Si verò
73 conſentiat, non requiritur alia cauſæ co-
gnitio, Felyn. *in cap. Ex parte Decani nu.*27.
de reſcript. Anchar. *in cap.*2. *num.* 2. *de Pro-*
curat. in 6. cum alijs per Gratian. *loco citato*
*num.*19. Rota *dicta deciſ.*172. *num.* 2. *par.*2.
recent. Addent. ad Buratt. *dicta deciſ.* 440.
num. 10. *& dicta deciſ. Greg. num.* 13.
74 Tertiò, licita erit Inconſtantia in cauſa
appellationis, talis enim Procurator effe-
ctus eſt dominus inſtantiæ, non autem
cauſæ, Vant. *ex defect. inhab. num.* 163.
75 Mareſcott. *var. lib.*2. *cap.*62. *nu.*7. Seraph.
deciſ. 1180. *num.* 1. *&* 2. Adrianus Neguſ.
quæſt. 311. *num.* 2. 7. *&* 8. latè Cancer. *var.*
par. 2. *cap.* 14. *ſub num.* 47. *cum ſeqq.* Rota
deciſ. 331. *num.* 32. *par.*10. *recent.* Addent.
ad dictam deciſ. Buratti 440. *ad finem*, &
Addent. *ad deciſ. Gregorij num.* 12.
76 Quod tamen non procedit, ſi in man-
dato adeſſet clauſula *releuans &c.* quia
per eam cenſetur Procurator effectus Do-
minus totius litis, non ſolius inſtantiæ,
Mareſcott. *loco cit. num.* 8. Seraphin. *dicta*
*deciſ.*1180. Coccin. *deciſ.*319. *nu.*6. Adden.
*ad dict. deciſ. Buratt. & Greg. XV. iſte nu.*12.
ille ad fin. Rota *deciſ.*77. *num.*11. *par.*11. *rec.*
& deciſ. 276. *num.* 6. *cum ſeqq. poſt Poſth. de*
manut. vbi de Procuratore conſtituto ad
omnes cauſas, & inſtantias cum dicta clau-
ſula.
77 Hinc ſecundò infertur, quod, cum in
mandato ad negocia res deſinat eſſe inte-
gra, quando factum eſt aliquod ſubſtan-
tiale ipſius negocij, *cap. in cauſis, de elect.*
Mantic. *de tacit. dicto lib.* 7. *tit.* 21. *num.* 7.
Coſta *de re integra diſtinct.*66. *nu.*5. Dominus
78 non poterit eſſe inconſtans reuocando
Procuratorem, Mant. *ſingul.* 406. Coſta
*loco cit. num.*5. Mantic. *loco cit. num.*4.
79 Quod tamen intellige, niſi iuſta cauſa
interueniat, quia tunc, etiam re non in-
tegra, erit locus inconſtantiæ, *dicta l. poſt*
litem, ff. de Procur. Gloſs. *in cap. is, qui verb.*
ſuſceperit, extra eod. in 6. Mantic. *loco cit.*
num. 13.
80 Secundò intellige, niſi conſentiat Pro-
curator, Gloſs. *in l. ſi Procurator, ff. eodem*,
Bartol. *in l.* 1. *num.*15. *C. de ſatiſd.* Mantic.
*loco cit. num.*13.
81 *Ceſſat ſecundò inconſtantia in Domi-
no, qui Procuratorem à ſe conſtitutum
reuocare non poteſt, ſi mandatum factum
ſit contemplatione illius, qui mandatum
ſuſcepit, *l. ſi cum fundum, ff. de pact.* Caſtren.
*in l. ſingularia num.*22. *ff. ſi cert. pet.* Dec. *ibid.*
num. 24. Aldobrand. *conſ.*44. *num.*24. *lib.*1.
Mantic. *loco cit. num.*14. Buratt. *deciſ.* 640.
num. 12.
Tertiò, ceſſat inconſtantia, quando id,
quod continetur in mandato, eſt dedu-
ctum in pactum ſtipulatione vallatum,
82 quia ex ſtipulatione ius quæſitum eſt ei,
qui mandatum ſuſcepit, *l. aliud, ff. de ſolut.*
l. vero Procuratori, §. ſed etſi quis, ff. eodem,
& ibi Caſtren. *num.* 4. Quod procedit, ſiue
83 ſtipulatio adiecta ſit incontinenti, ſiue
ex interuallo, vt aduerſus Caſtrenſ. &
Ruin. tenet Mantic. *loco cit. nu.*15. *&* 16.
Buratt. *deciſ.*640. *num.*11.
84 Quartò, ceſſat inconſtantia, quando
Procurator conſtitutus eſſet cum ſalario,
quia tunc *vt ſupra* dictum eſt, mandatum
tranſit in aliam ſpeciem contractus, nem-
pe locationis operarum, *l.*1. *§. vlt. ff. man-*
*dat l.*1. *C. eodem*, Mantic. *loco cit. num.*17.
qui tamen tenet, quod re integra poſſit
reuocari, niſi adiecta ſit ſtipulatio.
85 Quintò, ceſſat inconſtantia, ſi Dominus
parti promittat, non reuocare Procurato-
rem, Bald. *in rubr. extra, de Procur. col.* 2.
Iaſon. *in l. ſi non ſortem, §. ſi centum, col.* 3.
ff. de condict. indeb. Roland. *conſ.* 6. *num.* 50.
*vol.*1. Surd. *conſ* 419. *num.*69.
86 Sextò, ceſſat inconſtantia in eo, qui
conſtituit Procuratorem in rem pro-
priam, quia reuocari non poteſt, *l. Quæ*
omnia, §. Planè, l. Procuratore 55. *ff. de Pro-*
curat. Bald. *in l. ſi Pater, C. mandat.* Bartol.
in l. ſi Procuratorem, C. de condic. ob cauſ.
Faber *in ſuo Codice lib.*4. *tit.* 26. *diffinit.* 16.
*nu.*13. Golin. *de Procur. par.* 3. *cap* 4. *nu.*16.
*& par.*4. *cap.*1. *num.*1. Rota *deciſ.*443. *nu.*4.
*par.*1. *recent.* Buratt. *dicta deciſ.* 640. *nu.*11.
vbi de Procuratore ad inſinuandum.

Contrarium in hoc, quod etiam Pro-
curator in rem propriam poſſit à Domi-
no reuocari, voluit Gloſs. *in l. ſicut, §. Si*
Procurator, ff. quibus mod. pign. &c. Bald. *dicta*
l. 1. *C. de action. & oblig.* Iaſon. *in l. ſi cum*
emptore num. 40. *ff. de pact.* Caldas Pereira
de empt. & vendic. cap. 24. *num.* 22. *&* 23.
Barboſ. *clauſ.*71. *in magna edit. num.*8. Golin.
*de Procur. par.*3. *cap.*4. *num.*22.

Concorda, aut eſt proceſſum à Procu-
ratore ad illa tria, de quibus *in l.* 3. *C. de*
nouat. hoc eſt ſi fuerit Procurator litem
conteſtatus, vel partem debiti recepit vir-
tute mandati, aut debitori nunciauit Do-
mino ne ſolueret, & tunc nullo modo
poteſt Procurator reuocari, quia deſinit
res integra, Caldas, Barboſ. & Golin. *vt*
ſupra &c.

Aut nihil horum geſſit, & tunc vel eſt
conſtitutus Procurator in rem propriam
neceſſitate cogente, qualis eſt Procurator

conſtitutus vigore contractus præcedentis, quem Dominus etiam inuitus conſtituere debuit, & tunc irreuocabilis eſt, Bald. *in l.* 1. *col.* 3. *C. de act. & oblig.* & ibi Salyc. *num.6.quæſt.2.* Dec. *conſ.*521.*num.*15. Caldas *loco cit. nu.*23. Aut conſtitutio Procuratoris eſt voluntaria, & tunc, non obſtante clauſula illa *in rem propriam*, reuocabilis eſt, ſic Dec. *dicto conſ.* 521. *num.*15. Caldas *loco cit. num.*23. *ad fin.*

87 Cæterum, vt inconſtantia hæc proficua ſit Domino Procuratorem reuocanti, debet omnino intimari & Parti, & Iudici, ſi ſimus in Procuratore ad lites, *l. vnica, C. de ſatiſd.* Bartol. *in l.ſi Procuratorem, ff. de Procur.* Gloſs. *in cap.Mandato, de Procur.* Capra *concluſ.*59. *num.*3. Molin. *de rit.nupt. lib.* 1. *comparat.* 25. *num.* 10. Golin. *d. tract. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 97. Itaut non ſufficiat, quod aliunde ipſi reuocationem ſciant, quia quando notificatio fit ad finem prohibendi, & interdicendi ſola ſcientia quomodocunque habita non ſufficit, *l. denunciaſſe, ff. ad l. Iul. de Adult.* Seſs. *deciſ. Aragon.*81.*nu.*23. Gratian.*deciſ.March.*200. *num.*89. Molin. *loco cit. num.*12. Golin.*loco cit. num.*98.

Quidquid ſcripſerit Arias de Meſa *var. reſolut. lib.*3. *cap.* 43. *num,* 3. vbi quod hæc denunciatio non oportet ſimul fieri

88 Iudici, & Aduerſario, ſed ſufficit, quod vel Iudici, vel Aduerſario intimetur, quia ad hoc vt indiſtinctè non valeat quidquid à Procuratore reuocato factum eſt neceſſarìò requiritur, quod reuocatio peruenerit ad notitiam vtriuſque, ſcilicet Iudicis, & Aduerſarij, ità Gloſs. *in dicta l.vnic. C.de ſatiſdando*, quæ ab omnibus approbatur, vt Bartol. *ibidem* atteſtatur *num.*10. & ſequitur Mantic. *de tacit.lib.*7. *tit.*21.*nu.*23. vbi plures caſus diſtinguit, Grimæus ad Gaill. *concluſ.*46. *conſiderat.*1. *num.*7.

89 Siue fiat reuocatio ante litem conteſtatam, ſiue poſt, Gloſs. communiter recepta *in cap. in noſtra, de Procur.* Molin. *loco cit. num.*12. *in fin.*

90 Eoque magis reuocatio eſt intimanda, ſi illa tacitè fiat, Gloſs. *in Clement.* 1. *de renunciat.* Molin. *loco cit. num.* 58. Golin. *loco cit. num.* 99. latè Caldas Pereira *de empt. & vendit. dicto cap.*15. *num.* 37. Rota *in Romana Clericatus Sancti Petri* 12. *Ianuarij* 1624. *coram Manzanedo*, Addent. *ad dictam deciſ.*723. Buratt. *num.*14.

91 In tantum quod intimatione deficiente valeat iudicium cum Procuratore reuocato, *l.*1. vbi Gloſs. *C. de ſatiſd. l.vero Procuratori*, §.*Sed ſi quis, ff. de ſolut. l. ſi Procurator abſentem, ff. de Procur.* & eſt Textus *in cap. Mandato, extr. de Procur.* Vincent.de Franch. *deciſ.*490. *nu.* 2. Coſta *de retrotract. caſ.*28. *& cap.*28. *num.* 8. Mozz. *de mandato col.*7. *num.*17. Golin. *loco cit. num.*97.

92 Fallit, quando Procurator ad lites eſſet reuocatus penès acta, quia tunc citatio, & intimatio non requiritur, Caſtren. *in l.*1. *verſ. bene tamen puto, C. de ſatiſd.* Vinc. de Franch. *d. deciſ.* 490. Golin. *loco citato num.*102. Puteus *deciſ.*109.*lib.*2. Adden. ad Buratt. *deciſ.*723. *num.*18.

93 Si verò ſumus in Procuratore ad negocia, ſufficit, quod intimatio fiat ipſi Procuratori, *Clement. vnic. de renunc. cap. Ex parte Decani, de reſcript. l. ſi mandatum, ff. mand. l.* 1. §. *fin. ff. de contrahen. empt. l.*1. *ff. quod iuſſu*, Sanchez *de matrim.lib.*2. *diſp.*11. *num.* 6.

Quod procedit in Procuratore generali, ſecus autem in Procuratore ad certum negocium deſtinato, quia tunc debet certiorari ille, de cuius intereſſe agitur, *dicta l. ſi mandatum, ff. mandat. l. ſi fideiuſſor*, §. *fin. ff. mandat.* Abb. *in dicto cap. mandato num.*7. & *in dicto cap. ex parte Decani nu.*12. Felyn. *num.* 22. *&* 23. Anchar. *in Clement.* 1. *de renunc. num.*7. Seſs. *d. deciſ.* 81. *num.*13. 14. *&* 15. Bichius *deciſ.*452. *num.*41.

94 Et propterea ſoluens Procuratori reuocato, non facta reuocationis intimatione debitori, rectè ſoluit Gloſſ.*in d.cap.Mandato verſ.reuocato extr.de Procur.* Vant. *de null. ex defect. mand. num.* 160. Gratian. *diſcept.*105. *nu.*38.*&* 39. Vinc.de Franc.*deciſ.*119.*nu.*18. Golin.*loco cit.num.*106.*verſ.notatamen*, Rot. *deciſ.* 681. *num.* 2. *par.*1. *recent.* Addent. *ad dictam deciſ. Buratti* 723. *num.* 13.

95 Et regulariter geſta per Procuratorem reuocatum, reuocatione non intimata, valent, Specul. *in tit. de execut.* §. 4. *verſ. Etſi Index*, Cynus *in l. mandatum* 3.*quæſt. C. mandat.* & ibi Salyc. *num.* 18. Capra *dicta concluſ.*59. Molin. *loco cit. num.*10. Put. *deciſ.* 260. *in fin. lib.* 2. *in correct.* Addent. *ad dictam deciſ.*723. Buratti *nu.*12.

Ideo cautè legendus eſt Arias de Meſa, qui *dicto cap.* 43. *num.* 13. *&* 14. voluit neceſſe non eſſe Procuratorem conſtitutum

96 ad negocia, ſeu contractus certiorari, de mandati reuocatione, quia contra eum eſt communis opinio, vt per Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 25. *à num* 1. Rebell. *de obligat. iuſtit. par.*2. *lib.*2. *quæſt.*5., *num.*1. Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſput.* 11. *num.* 6. Guttier. *eodem tract. cap.* 43. *num.*6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 18. *à num.* 37. cum alijs per Barboſ. *in collect.dicto cap.vlt. de Procurat. in* 6.*num.*8.

Ratio autem, in qua ſe fundat Arias de Meſa procedit tantummodo in matrimonio, in quo ſpecialiter per Text. *in cap. vltimo, verſ. Sanè, de Procur. in* 6. ſatis eſt eum, qui mandauit mutare voluntatem, vt Procurator licet reuocationis ignarus inutiliter matrimonium contrahat, quæ in alijs actibus locum habere non poteſt, ex eo, quia in cæteris contractibus poteſt

ius ſupplere conſenſum contrahentium, illiſque renitentibus dominium transferre in matrimonio autem minimè hoc poteſt, quod ſpeciale eſt in ſolo matrimonio, & in aliis, de quibus Ego firmaui *infra*, vt docet Gloſs. *in dicta Clement. vnic. de renunc. verbo ignorantem, & verb. cedendum*, & ibi Doctor. Sanchez *dicta diſp.*11. *num.*6. qui plures Canoniſtas, & Theologos refert hoc tenentes Gnttier. *d.cap.*43. *num.*6. & alii *ſupracitati*.

97 Sicuti de Procuratore ad reſignan. conſtituto, qui bene reſignat, licet inconſtans Dominus illum reuocauerit, ſi in intimatione defecit, *dicta Clement. vnic. de renunc.* Felyn. *dicto cap. Ex parte Decani num.*15. *de reſcript.* cum aliis per Pariſ.*de reſignat.lib.*9. *quæſt.*25. *num.*12. & 27. Caldas *dicto cap.*15. *num.* 37. Borell. *in ſumm. decis. par.*1. *tit.*66. *num.*494. Verall. *decis.*110. *num.*1. *par.*2.

98 Quando verò in hoc caſu ſuffragetur intimatio facta ſolùm Parti principali, & non Procuratori, videnda eſt diſtinctio, quam attulit Rota coram Dunozett. iun. *decis.* 881. *num.* 10. vbi quod in renunciationibus, quæ fiunt ad fauorem certæ perſonæ ſufficit ipſius partis Principalis notitia; in aliis verò, quæ fiunt ſimpliciter procedit diſpoſitio *dictæ Clement. vnic. de renunc.* quod nempe reuocatio mandati notificetur vel Procuratori, vel Summo Pontifici, mediante illius dimiſſione in Dataria; & hoc idem procedere tam in mandato dato ad reſignandum ex cauſa permutationis, quàm ad fauorem, dixit eidem Rota coram Dunoz. iun. *decis.* 33. *num.* 6.

99 Imò neque ipſum conſtituentem poſſe reſignare ante intimationem reuocationis mandati factam Procuratori, voluere Probus *in addit. ad Monac. in rubr. de renunciat. in* 6. *num.* 34. Sylua *de benefic.* 3. *par. qu* 16. *num.* 4. & alii, quos citat idem Pereira *dicto num.* 37.

100 Quos tamen ipſe iure reiicit, quia antequam Procurator reſignauerit, reſignans titulum habet, ergo poteſt reſignare, Staphil. *de var. mod. vacan.* §. 2. *principali*, & ita in ſpecie firmauit Felyn. *in dicto cap. Ex parte Decani, de reſcript. num.* 16. cum aliis per Pereiram *num.* 38. vbi dicit, optimam eſſe cautelam, quando reuocatio non poteſt intimari, vt fiat reſignatio à Domino, quia hoc caſu fit reuocatio ob quandam conſequentiam non principaliter, ideo neceſſaria non eſt intimatio.

101 Et de Vicario reuocato, cuius geſta tenent, ſi reuocatio illi intimata non ſit, voluere Bald. *in l. ſolent, §. Sicut, ff. de offic. Proconſul.* Bertachin. *de Epiſcopis par.* 1. *lib.* 4. *quæſt.* 21. Roman. *ſingul.* 57. Boer. *decis.* 347. *num.* 12. & 13. cum aliis per Sbrozz. *de offic. Vicar. lib.*3. *quæſt.*36. *num.*6. Caldas *loco cit. num.* 39. Addent. *ad dictam decis. Buratt.* 723. *num.* 16.

102 Et de geſtis per Legatum reuocatum ante intimationem, Calderin. *conſ.* 4. *de offic. Legat.* Felyn. *in cap. Cæterum num.* 11. *de reſcript.* Sbrozz. *loco cit. num.*7.

103 Sufficeret tamen, Procuratorem ad reſignandum habuiſſe notitiam reuocationis expreſsè, vel tacitè, quia tunc intimatio non eſt neceſſaria, Couarr. *pract. quæſtionum cap.*9. *nu.*8. *in* 2. *concluſ.* Caſtren. *conſ.*361. *in fin. lib.*1. & ità fuit reſolutum *in Legionen. Canonicatus* 9. *Iunij* 1628. *coram Dunozetto iun.* Adden. *ad dictam decis.* 723. *Buratti num.* 15. vbi idem de Vicario, cui

104 licet ſit intimata reuocatio ad effectum, vt non poſſit conferre beneficia, vt per Roman. Boer. & Caldas Pereira *locis ſupra citatis*, ſufficit tamen qualiſcunque

105 notitia reuocationis, ſiue per Procuratorem, ſiue per epiſtolam, vel nuncium, Gloſs. *in cap. Cum cauſa, verb. Intimatio, de elect.* Calderin. *dicto conſ.* 4. *de offic. Vicar.* Boer. *decis.*347. *num.*15. Rota *in d. Legionen. Canonicatus*, Addent. *ad d. decis. Buratti* 723. *num.* 16.

106 Non eſt tamen neceſſaria intimatio reuocationis Procuratoris, quando agitur de ſolo præiudicio conſtituentis, tunc enim valet reuocatio Procuratori non intimata, & geſta per eum ſunt nulla, Gloſs. *in cap. Quamuis, verb. Reuocari, de Procur.* Felyn. *d. cap. Ex parte Decani nu.*18. *de reſcript.* Rota *decis.*11. *de Procur. in antiq.* Put. *decis.*102. *nu.*4. *lib.*2. *in correct.* Adden. *ad dictam decis. Buratti* 723. *nu.*17. Monter. *decis.* 43. *à num.* 24. Pariſ. *de Reſign. lib.* 9. *quæſt.* 25. *num.*12. Hieronym. à Laurentiis *decis.*13. *num.*3. Gratian. *diſcept.*18. *à nu.*37. & *diſcept.* 191. *ad fin.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloſ.*63. *num.*51.

107 Secundò, non eſt neceſſaria intimatio reuocationis Procuratoris conſtituti ad contrahendum matrimonium, quia, ſi reuocetur, & poſt reuocationem contrahat matrimonium non tenet, etiamquod Procurator ignoret reuocationem, Felyn. *in dicto cap. Ex parte Decani num.*9. *de reſcrip.* & *in cap. Edocere num.*11. *eodem tit.* & *in cap. Si diligenti num.* 22. *de for. compet.* Gloſs. *in dicta Clement. vnic. de renunciat. verb. Ignorantiam, & verb. Cedendum*, vbi Cardin. quos refert, & ſequitur Sanchez *dicto lib.*2. *diſp.*11. *nu.*6. Addent. *ad dictam decis.* 723. *Buratti num.* 19. addo Molin. *de pact. nuptial. lib.* 1. *comp.* 25. *num.* 14. vbi de communi, & de ratione Baſilius Pont. *de matrimon. lib.*2. *cap.*15. *num.*9. qui *num.*10. ampliat, vt nec valeat matrimonium à Procuratore reuocato contractum, quamuis Dominus illum ratum habeat, niſi enim habeatur nouus conſenſus ab ea, cum qua contractum eſt, nulla eſt ratificatio,

catio, Felyn. *in dicto cap. Ex parte Decani num.* 11.

110 Quod diximus de matrimonio carnali,
idem habet locum in matrimonio ſpiri-
tuali, vnde ſi conſtitutns eſt Procurator
ad acceptandum aliquod beneficium, vel
dignitatem, ex qua contrahatur matri-
monium cum Eccleſia, reuocato manda-
to nihil agitur, etiamſi non perueniat ad
Procuratoris notitiam, Felyn. *in dicto cap.
Ex parte Decani num.* 11. Zabarell. *in dicta
Clement. vnic. de renunc. quæſt.* 5. Franch. *in
cap. fin. de Procur. num.* 8. qui idem habere
locum dicit non tantum, quando re-
vera matrimonium contrahitur cum Ec-
111 cleſia, vt in Epiſcopali dignitate, ſed
etiam in quouis alio beneficio, etiam ſim-
plici acceptando, quia etiam in ſimplici
beneficio aliquo modo ſe Eccleſiæ con-
iungit, quod etiam docuit Io. Andr. &
112 alij, quos citat. Ratio huius eſt, quia
ſine verò conſenſu, nec etiam matrimo-
nium ſpirituale poteſt interuenire, Sera-
phin. *decif.*942. *num.*17.

113 Idem dicendum eſt in Procuratore
conſtituto ad officium Patrini, Felyn. *dicto
cap. Ex parte Decani num.* 10. Pont. de Leon
114 *loco cit. num.* 20. vel in Procuratore con-
ſtituto ad vouendum, vel ad ſe obligan-
115 dum voto, vel iuramento; nam ſi Pro-
curator, reuocato huiuſmodi mandato,
voueret, vel ſe obligaret, nulla eſſet obli-
gatio, Pont. de Leon *loco cit. num.* 21. vbi
alia plura ad caſum facientia adducit, quē
omnino videas quando caſus occurret.

116 Tertiò, non eſt neceſſaria intimatio
reuocationis mandati ad præſentandum,
Caſtren. *conſ.* 361. *in fin. lib.* 1. Crauett.
conſ. 76. *num.* 3. Lambert. *de Iurepatron.
lib.* 2. *par.* 1. *quæſt.* 4. *artic.* 14. *num.* 1. *&* 3.
Gregorius Decimuſquintus *decif.* 452. *n*6.
qui allegat *decif. Miranden. Parochialis* 10.
Martij 1603. *coram Decano*, Rota *in Tullen.
Cappellaniæ* 2. *Iunij* 1627. *coram bonæ mem.
Pirouano*, vbi allegatur *alia decif. in Compo-
ſtellana Parochialis* 24. *Aprilis coram Cardin.
Lancellotto iuniore*, Addent. *ad dictam decif.
Buratt.* 723. *num.* 20. qui tamen declarant
procedere, quando ſecundus Procurator,
vel conſtituens præueniunt primum Pro-
curatorem in præſentando, quia tunc ne-
mini fit præiudicium; non Procuratori,
vt patet; non poſtea præſentato ab illo,
quia per mandatum ad præſentandum
alicui ius quæſitum non fuit, & ita dicit
procedere *dictam decif. Tullen.* vel ſaltem
quando reuocatio deuenit ad notitiam
Ordinarij Collatoris, quod videtur neceſ-
117 ſarium, alias ſi ad præſentationem primi
Procuratoris ſequeretur inſtitutio, eſſet
valida, Lambert. *dicto art.* 14. *num.* 5.

118 Facta autem intimatione Procuratori
ſuæ reuocationis, non poteſt amplius of-
ficium Procuratoris exercere, quia falſus
dicitur Procurator, *dicto cap. Ex parte De-
cani*, & ibi Bald. *num.* 3. *&* 15. *de reſcript.*
Mantic. *de tacit. dicto lib.* 7. *tit.* 21. *num.* 40.

119 Quod adeò verum eſt, vt, quod ab eo
geſtum eſt, ab inconſtantia Domini ratum
haberi non poſſit, Gloſſ. *vlt. in dicto cap. Ex
parte Decani, in verb. Mandatum*, Specul. *in
tit. de defenſore, in princ. verſ. Sed pone egiſti*,
Mantic. *loco cit. num.* 40.

120 Hinc propterea, ſi Dominus reuoca-
uerit Procuratorem, non poteſt ſenten-
tiam ad eius fauorem latam approbare,
121 tam etſi reuocatio nulli fuerit intimata,
Imol. *in dicto cap. Mandato num.* 8. *de Procur.*
Caſtren. *in l. ſi Procurator num.* 7. *ff. eodem*,
Felyn. *dicto cap. Ex parte Decani num.* 50.
Mantic. *loco cit. num.* 40.

122 Licita tamen erit inconſtantia in Do-
mino reſpectu ratificationis geſtorum à
Procuratore reuocato, quando ratificatio
123 tenderet in præiudicium ipſius, ſecus ſi
in fauorem, Specul. *loco cit.* Imol. *dicto cap.
Mandato num.* 8. Bald. *in l. falſus num.* 23. *C.
de furt.* Felyn. *dicto cap. Ex parte Decani
num.* 50. *verſ. Limita primò*, Mantic. *loco cit.
num.* 41.

124 Secundò, poſſet Dominus ratum ha-
bere factum à Procuratore reuocato non
125 principaliter, ſed in conſequentiam,
etiam quod tractaretur de eius commodo,
Imol. *dicto cap. Mandato num.* 8. Mantic. *loco
cit. num.* 42.

126 Tertiò, Dominus poſſet ratum habere
geſtum à Procuratore reuocato, vbi poſſet
illud ratum habere, ſi à quouis alio factum
eſſet, Imol. *dicto cap. Ex parte Decani*, ſe-
quitur Angel. *in l. Pomponius num.* 2. *ff. de
neg. geſt.* Mantic. *loco cit. num.* 43. *&* 44. vbi
benè.

127 Quartò, hæc concluſio locum habet
in eo actu, qui à Procuratore reuocato
non poſſet fieri, niſi vigore mandati,
quod, cum fuerit reuocatum, agere non
potuit, alioquin ſicut nihil prohibet no-
uum mandatum fieri, ita nihil prohibet
id, quod poſt reuocationem factum eſt,
ratum habere, Bartol. *dicta l. Pomponius, in
fin. ff. neg. geſt.* Felyn. *cap. Poſt ceſſionem nu.* 31.
*de probat. & in dicto cap. Ex parte Decani
num.* 50. Mantic. *loco cit. num.* 45. & ratio
eſt, quia, cum mandatum fuerit reuoca-
tum ratione actus, non poteſt Dominus
inconſtans, quod ſemel reprobauit, am-
plius ratum habere, *dicta l. Pomponius*, &
ibi Bartol. *num.* 23. Bald. *dicta l. Falſus nu.* 23.
Mantic. *loco cit. num.* 44. *in fin.*

128 Notandum tamen eſt, quod ſi conſti-
tuens poſt reuocationem mandati patia-
tur inconſtans Procuratorem munus ſuū
exercere, mandatum tacitè videtur reno-
uaſſe, Dominic. *in cap. Qui ad agendum, de
Procur. in* 6. Alexand. *conſ.* 28. *in fin. lib.* 6.

Peteira *de renouat. emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 4.

129 Pro coronide dicendum eſt, Dominum non poſſe reuocare Procuratorem inuitum, niſi prius ei ſoluat omnes expenſas, quas fecit, *l. quæ omnia*, §. *Planè*, vbi Gloſs. *in verb. Retinere*, *ff. de Procurat.* Gemin. *cap.* 2. *num.* 5. & ibi Franch. *num.* 1. *de Procur. in* 6. Bald. *in* §. *Item ſine retentione*, quem legit ſub *l. mutare*, *ff. de Procurat.* Fulgoſ. *in eod.* §. quem ipſe legit *ſub l. ante diem eod. tit.* Rota *deciſ.* 353. *par.* 4. *diuerſ.* vbi quod non erat iuſta cauſa reuocandi Procuratorem à Capitulo conſtitutum, quia Capitulo intimauerat monitorium ad effectum, vt ſolueret certas partitas per eundem nomine Capituli captas occaſione ſalarii, & expenſarum, & propterea reuocatio non fuit habita pro iuridica, niſi prius expenſæ à Capitulo ſoluerentur.

Iuſta tamen eſſet cauſa reuocationis mandati, ſi Procurator mouiſſet litem ſuper ſalario, petendo maiorem ſummam, quam promiſſam, vel petendo aliam ſummam pro expenſis ſibi non debitis, Rota *deciſ.* 172. *num.* 1. *par.* 2. *in recent.* & *deciſ.* 198. *ead. par.* 2. *num.* 1.

130 Et nota, quod Procuratori etiam reuocato debetur ſalarium, Bartol. *in l. poſt litem, verſ. Aduerte*, *ff. de Procur.* cum aliis per Golin. *de Procurat. par.* 4. *cap.* 5. *numer.* 47.

131 Si tamen ſua culpa reuocetur, nullo modo ei debetur, Gloſs. *in l. ſi vno*, §. *Item cum quidam*, *verb. perſonis*, *ff. locat.* Bartol. *vbi ſupra*, & *in l.* 1. §. *diues*, *ff. de var.* & *extr. crimin.* Golin. *loco cit. num.* 48. Rota *d. deciſ.* 172. *nu.* 1. *in fin.* Gratian. *diſcept.* 618. *num.* 11.

132 Nota ſecundò, quod pro ſalario ſibi debito non habet Procurator retentionem ſcripturarum, Boer. *deciſ.* 15. *in princ.* Grauat. *ad Veſtr. lib.* 3. *cap.* 4. *in fin. num.* 8. Gratian. *diſcept.* 56. *num.* 15. Rota *deciſ.* 198. *par.* 2. *recent. num.* 3.

Et quamuis Gaill. & Coler. relati à Gratian. *loco cit.* teneant contrarium, & videatur idem ſentire Rota *d. deciſ.* 353. *par.* 4. *diuerſ.*

Nihilominus non eſt recedendum ab opinione *ſupra* firmata, quam firmat Fulgoſ. *in l. ſi non ſortem*, §. *Si centum num.* 6. *ff. de condic. indebit.* vbi Iaſon. *num.* 10. Capic. *deciſ.* 11. & etiam tenuit Rota *in Burgen. Mercedis* 4. *Iunij* 1604. *coram Iuſto*, & *in deciſ.* 691. *num.* 2. *par.* 1. *in recent.* latè Gratian. *d. diſcept.* 618. *à num.* 2. Rota *dicta deciſ.* 198. *par.* 2. *recent. num.* 3.

133 Secus tamen eſſet, ſi vellet retinere ſcripturas pro expenſis, quas fecit in lite, *l. quæ omnia, in fin. ff. de Procurat.* Boer. *dicta deciſ.* 15. *num.* 3. vbi quod hæc eſt vera interpretatio dictæ legis, Gloſs. *in dicta l. quæ omnia*, §. *vlt.* & ibi Bartol. *num.* 2. Caſtren. *num.* 4. Angel. *ante fin.* Gaill. *obſeruat.* 12. *num.* 5. *lib.* 2. Farin. *quæſt.* 106. *num.* 61. Rota *dicta deciſ.* 353. *par.* 4. *diuerſ.* & *d. deciſ.* 691. *num.* 1. *par.* 1. & *dicta deciſ.* 172. *num.* 3. *par.* 2. *in recent.* quos refert, & ſequitur Gratian. *dicta diſcept.* 618. *num.* 7. & vltra ab eodem adductos, Rota *dicta deciſ.* 198. *num.* 3. *par.* 2. *in recent.*

Et propterea Doctor. in contrarium adducti, nempè Gaill. *obſeruat.* 17. *num.* 5. *lib.* 2. Coler. *de proceſs. execut. cap.* 2. *par.* 1. *num.* 247. Bald. *in l. quæ omnia*, §. *Item ſi retentione*, *ff. de Procur.* intelligendi ſunt de retentione ratione expenſarum, non autem ratione ſalarij, prout ita intellexit Rota *dicta deciſ.* 691. *num.* 3. *par.* 1. *in recent.* & Gratian. *dicto cap.* 618. *num.* 8. & 9.

QVÆSTIO XIII.

ARGVMENTVM.

An licita ſit inconſtantia in Actionibus.

SVMMARIVM.

1 *Actione vna ex pluribus, quæ competebant electo, non datur regreſſus ad alteram.*
2 *Quid vbi actiones ſunt diuerſæ*, & *num.* 4.
3 *Quid in delictis.*
5 *Ex delicto ſemper oriuntur duæ actiones criminalis vna, altera ciuilis.*
6 *Actio criminalis tendit ad publicam vindictam.*
7 *Actio ciuilis tendit ad commodum priuatum.*
8 *Actionem ciuilem intentans non poteſt inconſtans ad actionem criminalem confugere*, & *de ratione num.* 5.
9 *Stellionatus actio non competit contra creditorem, qui bis exigit creditum, ſi ad reſtitutionem exacti fuit ciuiliter conuentus.*
10 *Iudicio ciuili pendente proceſſus coram Iudice criminali eſt nullus*, & *attentatus.*
11 *Cauſa ciuilis quando dicatur prius capta, quàm criminalis.*
13 *Appellatio datur ab admiſſione iudicij criminalis, pendente cauſa ciuili.*

14 *Criminalis cauſa intentari non poteſt, etiam in ſecunda inſtantia antequam committeretur cauſa appellationis à ſententia Iudicis ciuilis.*

15 *Appellatio non diuerſificat cauſam, ſed inſtantiam.*

16 *Iudicium ciuile ſufficit quod ſit captum ad impediendam cauſam criminalem, nec requiritur, quod fuerit ſententiatum.*

17 *Actio criminalis incidenter inſurgens ex actione ciuili non poteſt principaliter intentari relicta cauſa ciuili.*

18 *Cauſa ciuilis praiudicialis criminali impedit iudicium criminale.*

19 *Cauſa ciuilis dicitur praiudicialis criminali, quando ſententia lata in vna pareret exceptionem rei iudicata in alia.*

20 *Exceptio rei iudicata in cauſa ciuili, vt impediat iudicium criminale non requiritur, quod ſit realis, ſed ſufficit, quod ſit poſſibilis.*

21 *Sententia in cauſa criminali licet pareret exceptionem rei iudicata in cauſa ciuili adhuc non impedit introductionem cauſæ ciuilis.*

22 *Cauſa vna quando dicatur alteri præiudicialis.*

23 *Retractus non competit vicino, qui habet litem ſuper proprietate propriæ domus, niſi ea terminata.*

24 *Cauſa ciuilis non præiudicat criminali, nec è contra, quando prima actio intentata non pareret exceptionem rei iudicatæ in ſecunda, etiamſi ſententia ſecunda, pereret hanc exceptionem in prima.*

25 *Cauſa ciuilis proueniens ex vno facto, an, & quando impediat cauſam criminalem ex alio facto.*

26 *Cauſa ciuilis non impedit cauſam criminalem contra diuerſas perſonas.*

27 *Criminis vnius quando plures ſunt rei, poteſt contra vnum ciuiliter, & contra alium criminaliter agi eodem tempore.*

28 *Cauſa ciuilis an præiudicet criminali quando vtraque actio prouenit ex eadem lege.*

29 *Cauſa ciuilis an præiudicet criminali quando vtramque tendunt ad eundem finem.*

30 *Iniuriarum in crimine datur actio ciuilis ad æſtimationem iniuriæ.*

31 *Et actio criminalis ad pœnám.*

32 *Iniuriatus, qui actionem ciuilem intentauit, an, & quando poſſit inconſtans ad actionem criminalem tranſire.*

33 *Actio Principalis non cenſetur ſublata per introductionem actionis conſequentis.*

34 *Fiſcus quando ad pœnam agere poſſit contra iniuriantem intentata actione ciuili per iniuriatum.*

35 *Maritus agens ciuiliter contra vxorem adulteram ad dotis amiſſionem non poteſt inconſtans illam criminaliter de adulterio accuſare.*

36 *Maritus accuſans criminaliter vxorem de adulterio, non poteſt contra illam ciuiliter pro amiſſione dotis procedere, & numer. 38.*

37 *Mulier adultera detruditur in Monaſterium, & bona eius applicantur certis perſonis.*

39 *Dos non pertinet ad vxorem adulteram.*

40 *Maritus nec per viam exceptionis ciuiliter deducere poteſt adulterium contra vxorem, quam de eo criminaliter accuſauit.*

41 *Maritus qui ſuccubuit in iudicio criminali intentato ex cauſa adulterij, vel ab accuſatione inconſtans deſtitit, non poteſt illius exceptione repellere vxorem petentem reſtitui ad obſequia matrimonialia.*

42 *Cauſa ciuilis non praiudicat criminali, quando delictum eſt patens, & concludenter probatum.*

43 *Cauſa ciuilis an præiudicet criminali coram diuerſo Iudice.*

44 *Iudex ciuilis an poſſit inhibere criminali.*

45 *Iudex ciuilis debet audire partem petentem ſuperſederi in cauſa criminali.*

46 *Pars poteſt inhibere Iudici criminali pendente cauſa coram Iudice ciuili.*

47 *Parte non opponente, an, & quando intentari poſſit actio criminalis ab eo, qui introduxerat iudicium ciuile.*

48 *Iudicio ciuili terminato poteſt actor inconſtans ad criminale conuolare.*

49 *Iudicium non dicitur finitum, niſi per rem iudicatam.*

50 *Ac per illius executionem, & exactionem.*

51 *Criminalem actionem intentans non poteſt inconſtans ad ciuilem conuolare, & num. 59.*
Declara vt num. 53. remiſſiuè.

52 *Cauſa criminalis maior eſt, quam cauſa ciuilis.*

54 *Actionem vnam intentans, & non obtinens, an poſſit ad aliam habere regreſſum.*

55 *Actionem vnam intentans cenſetur alteri renunciaſſe.*

56 *Actionem incompetentem intentans poteſt inconſtans habere regreſſum ad actionem competentem.*

57 *Quid ſi actio incompetens fuiſſet ſcienter intentata.*

58 *Quid ſi actio in eſſe producta ſit per electionem agentis.*

59 *Agens ex actione competente de iure Canonico, an, & quando poſſit inconſtans habere regreſſum ad actionem competentem ex priuilegio.*

60 *Actionem vnam intentans in vna inſtantia an poſſit aliam intentare in diuerſa inſtantia.*

61 *Actionem vnam intentans competentem de iure communi, an poſſit inconſtans intentare aliam competentem ex diſpoſitione Statuti.*

62 *Agens ex teſtamento an, & quando poſſit inconſtans conuolare ad cauſam inteſtati.*

63 *Agens ex teſtamento prabet ius venientibus*

ab inteſtato, caſu quo teſtamento non valeat.

64 *Teſtati cauſam proponens actor tenetur illam proſequi.*

65 *Agens ex teſtamento non poteſt proponere cauſam inteſtati, etiamſi teſtator voluerit teſtamentum valere iure codicillorum.*

66 *Agens ex teſtamento, & ſuccumbens non poteſt inconſtans ad codicillorum, vel inteſtati cauſam recurrere.*

67 *Variatio circa vnam, & eandem ſcripturam non permittitur.*

68 *Agens ex teſtamento non poteſt agere ex cauſa inteſtati, etiam parte non opponente.*

69 *Mulier agens ex teſtamento non poteſt agere ex cauſa inteſtati.*

70 *Agens ex teſtamento, & probare volens per teſtes, ſe ex illo eſſe hæredem, ac per alios teſtes ſe eſſe hæredem ex cauſa fideicommiſſi, vel ab inteſtato non auditur.*

71 *Petens hæreditatem, & à principio non exprimens ex qua cauſa, deindeque vnam proſequens, non poteſt inconſtans ad aliam conuolare.*

72 *Agens ex teſtamento poteſt ex diuerſis ſcripturis agere ab inteſtato.*

73 *An, & quando hoc procedat ſi agens vnam cauſam ſcienter elegit.*

74 *Aſcendentes, & deſcendentes, agnati vſque ad quartum, & cognati vſque ad tertium gradum electa vna cauſa teſtati, vel inteſtati poſſunt inconſtantes ad aliam conuolare.*

75 *Quamuis in teſtamento non legatur clauſula codicillaris.*

76 *Ac quamuis vnam cauſam ſcienter elegiſſent.*

77 *Filij adoptiui, vel arrogati agentes ex teſtamento non poſſunt ad inteſtati cauſam conuolare.*

78 *Filij adoptiui, vel arrogati imaginem filiorum habent, ſed filij verè non dicuntur.*

79 *Agnati tranſuerſales agentes ex teſtamento non poſſunt ad cauſam inteſtati conuolare.*

80 *Idem de fratribus, & ſororibus.*

81 *Tranſuerſalibus non competit quarela contra teſtamentum.*

82 *Aſcendentes, vel deſcendentes agentes ex teſtamento non poſſunt conuolare ad cauſam inteſtati, codicillorum, vel fideicommiſſi quando ipſi ab inteſtato non ſuccederent.*

83 *Cauſa pia gaudet priuilegio liberorum.*

84 *Cauſa pia agens ex teſtamento non poteſt inconſtans variare ad cauſam ab inteſtato.*

85 *Variatio de cauſa teſtati ad cauſam inteſtati datur tantummodo certanti de damno vitando.*

86 *Agens ex teſtamento ratione probabilis ignorantiæ poteſt habere regreſſum ad cauſam inteſtati.*

87 *Creditores, & legatarij agentes contra hæredem ex teſtamento poſſunt etiam conuenire hæredem ab inteſtato.*

88 *Agens ex teſtamento, & ſuccumbens ob Iudicis ignorantiam poteſt habere regreſſum ad cauſam inteſtati.*

89 *Variatio ad cauſam inteſtati non competit quando Iudici clarè conſtat, quod competat actio ex teſtamento.*

90 *Agens vigore teſtamenti ex perſona alterius non impeditur proponere cauſam inteſtati ex perſona propria.*

91 *Agens ex teſtamento tanquam valido poteſt variando redire ad cauſam inteſtati, vel codicillorum.*

92 *Actor qui vnam actionem per errorem, vel ignorantiam elegit, poteſt inconſtans ad aliam conuolare.*

93 *Reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria vt qui per errorem, vel ignorantiam intentauit vnam actionem conuolare poſſit ad aliam.*

94 *Actiones plures intentari poſſunt quando non tradunt ad idem, ſed ad diuerſa.*

95 *Actio vna non tollit alteram ex diuerſa cauſa.*

96 *Quid ſi vna actio ſit alteri contraria.*

97 *Actio vna intentatâ contra vnam perſonam non præiudicat alijs actionibus contra perſonas diuerſas.*

98 *Actio electa ſi ſit præſcripta non impedit quin agens inconſtans poſſit intentare aliam actionem non præſcriptam.*

99 *Actio vna intentata ex perſona alterius non impedit quin agens poſſit aliam actionem intentare ex perſona propria.*

100 *Actio vna non impedit regreſſum ad aliam quando non eſt alteri ius quæſitum.*

EXPLICATO, quando liceat inconſtantia, vel ne in Procuratore, & in Domino illum conſtituente, tranſeamus ad inconſtantiam in Actionibus.

Et primò dic, quod vbi plures actiones ad idem competunt, Actor vnam
1 ex illis teneatur eligere, electa veró vna actione ceſſat in Electore Inconſtantia, itaut ad alteram non detur regreſſus. Materia eſt Textus *in leg. Quod in hærede, §. Eligere, ff. de tribut. action.* quam fusè exornat Gabr. *de act. concluſ.* 1. *&* 2. Idem probat Text. *in l.* 1. *in delictis, §. Si detracta, ff. de noxal. l. fin. C. de codicill.* Bart. *in l.* 1. *§. Vnde quæritur, col.* 1. *ff. de public.* Alber. *in l. fin. C. de edend.* Afflict. *dec.* 134. *num.* 3. & ibi Addent. Surd. *conſ.* 413. *nu.* 7. Rot. *deciſ.* 192. *num.* 9. *par.* 5. *recent. & deciſ.* 140. *num.* 6. *par.* 6. in iiſdem Rot. *coram* Dunozet. iun. *deciſ.* 460. *num.* 7.

2 Quod primò ampliat Gabr. *nu.* 2. etiam ſi ſint diuerſæ actiones, ſi tamen competant ex eadem cauſa, Bart. *in dicta leg.* 1. *§. Vnde quæritur, verſ. Simile videmus, ff. de public.* quod idem eſſet dicendum in actionibus ciuilibus.

Quod ego intelligerem iuxta diſtinctio-
nem, quam facit Horppreſt. *ad §. in Sum-
ma inſtit. de iniurijs*, hoc eſt dummodo ten-
dant ad eundem finem, & non plus ſit in
vna, quam in altera ad Text. *in l. Prætor.7.
§. 1. ff. de iniur. l. plura. 53. ff de obligat. &
action. l. 1. ff. de vi bonor. rapt. l. ſi quis egerit,
ff. de furt. l. qui ſeruum, ff. de oblig. & action.*
3 Secundò ampliat Gabr. etiam in delictis
quia quando ex eod. facto, & ex eodem
crimine plures actiones competunt, vna
electa, alteri cenſetur renunciatum, Bart.
*in d. l. 1. §. Vnde quæritur, verſ. Prima regu-
la eſt, ff. de public.* Gabr. *num.3.* addo Albe-
ricum *in l. interdum, nu.3. ff. de public. iudic.*
Farinac. *quæſt.* 100. *num.* 132. qui tamen
cum Claro *quæſt.2. verſ. Hac quidem*, dicit,
aliud eſſe de conſuetudine, quia in quæ-
relis, & accuſationibus concluditur ſem-
per accuſatum puniri pœnis legum, Ca-
nonum, Statutorum, Bannimentorum,
& Conſtitutionum.
4 Secus tamen eſſet, ſi ex diuerſis factis
orirentur, quia vna electa, alteri renun-
ciatum non cenſeretur, Alex. *in l. edita,
num.17. C. de edend.* Cyrill. *in Summ. crimin.
rubr. 6. Quando ciuil. act. num. 4.* Farinac.
dicta quæſt. 100. *num.* 133. Quando eſſent
inter ſe diuerſæ, & quod plus eſt agere-
tur contra diuerſas perſonas, Rota *coram*
Carill. *deciſ.156. num.5.*
5 Cumque ex delicto ſemper oriantur
duæ actiones, altera criminalis ad publi-
6 cam vindictam, altera ciuilis ad priuatum
7 commodum, *l. qui nomine, ff. ad l. Corne-
liam, de falſ.* Gomeſ. *de delict. tom.3. cap.3.
de homicid. nu.87.* Caball. *reſolut. crimin. 248.
num.44.* Clar. *§. fin. quæſt. 2. in princ.*
Videndum, an qui primo ciuilem actio-
nem intentauit, ad criminalem actionem
Inconſtans conuolare poſſit?
8 Regulam ſtatue, illicitam eſſe Incon-
ſtantiam, hoc eſt non poſſe, qui actionem
ciuilem intentauit, ad actionem crimina-
lem confugere, *l. 1. C. de appellat. l. Præ-
tor, §. 1. ff. vi bonor. rapt. l. damus*, & ibi
Salyc. *in Summ. C. ad l. Cornel. de falſ. l. in-
terdum*, & ibi Gloſs. *1. ff. de publ. iudic.* Do-
ctores *in l. 1. C. quando act. ciuil. præiud. cri-
min.* Natt. *conſil.* 138. *num.1.* Boſs. *in praxi
de foro compet. num.* 122. *& de pluribus vio-
lent. num.* 113. Lancellott. *de attent. par. 2.
cap. 4.* Carleual. *de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 2.
diſput. 6. num. 2. lim. 23. nu. 26. 27.* vbi quod
ita Rota tenuit *in vna Cæſarauguſtana iuris
eligendi, coram* Sarmiento. Et hanc ean-
dem regulam firmauit Rota *in Romana de
Stocchis, Lunæ 9. Martij* 1598. *coram* Gypſio
vt teſtatur Farinacc. *d. quæſt.* 100. *num.* 125.
& 126. vbi reprobat Ancharanum *conſ.* 62.
contrarium tenentem. Sed melius, diſ-
putato articulo, firmauit Rota *in deciſion.
Interamnen. pecuniaria* 1603. *coram bon. mem.*
Coccino, quæ eſt inter eius *impreſſas deci-
ſio* 123. *& poſt ſecundum volum. conſil.* Fa-
rinac. *deciſ.* 201. vbi quod ille, qui prius
intentauit iudicium ciuile per actionem
9 in factum, eo ſub prætextu, quod credi-
tor bis creditum exegiſſet, non potuit de-
mum conuolare ad actionem criminalem
ex Stellionatu Honded. *conſ.* 109. *num. 60.
vol. 1.* Caualer. *deciſ. 443. num. 3. 475. nu. 4.*
& melius *deciſ. 530. n. 1.* Eminentiſs. Celſus
deciſ. 208. vbi quod pendente iudicio ciuili
10 proceſſus coram Iudice criminali eſt nul-
lus, & attentatus, Dunozett. iun. *dec.* 286.
11 *ſub num. 2.* Dunozett. ſen. *dec. 220. dec. 274.
num. 1. par. 9. tom. 1. rec.* vbi in terminis te-
12 ſtamenti, & quando ad hunc effectum
dicatur prius cæpta cauſa ciuilis quam
criminalis. Ratio eſt, quia, ſi daretur
huiuſmodi inconſtantia poſſent ferri di-
uerſæ ſententiæ, & contrariæ à diuerſis
Iudicibus, Caualer. *d. deciſ. 475. num. 4. &
d. deciſ. 530. num. 2.* Carill. *dec. 63. num. 2.*
Dunozett. iun. *dicta 220. & dicta deciſ. 274.
num. 3. par. 9. recent.*
13 In tantum quod, ſi ad actionem crimi-
nalem inconſtans confugeret, & illa eſſet,
per Iudicē admiſſa, daretur ab ea admiſſio-
ne appellatio, *d. l. 1. C. de appellat.* Boſs.
dicto tit. de plur. violent. num. 113. Rota *dicta
deciſ.* Coccin. 123. *num. 3.*
14 Nec prodeſt inconſtanti, quod cauſa
criminalis fuerit intentata in ſecunda in-
ſtantia, & ſic ante quam cauſa ciuilis ſit
commiſſa Iudici appellationis, quia ſuf-
ficit, quod fuerit intentata poſt iudicium
15 ciuile in partibus motum, quia commiſ-
ſio cauſæ appellationis non diuerſificat
cauſam, ſed inſtantiam, Salycet. *in l. ita
demum, in fin. & in l. inuitus, num. 1. C. de
Procur. Rot. d. deciſ. 123. Coccini num. 9.*
16 Nec requiritur, quod ſuper iudicio ci-
uili fuerit plenè cognitum, vel ſententia-
tum, ſed ſufficit fuiſſe cæptum, quia hoc
caſu præiudicium conſideratur in poten-
tia, quamuis non actu, *l. fundū, l. fundi, quem,
ff. de except.* Caualer. *d. deciſ. 530. n. 3. ad fin.*
latè Gabr. *citata concluſione, num. 23. verſic.
Contrarium.*
17 Imò ceſſaret inconſtantia quamuis
ex actione ciuili incidenter inſurgeret
actio criminalis, nec enim iſto caſu lici-
tum eſt conuolare ad cauſam criminalem
principaliter, relicta cauſa ciuili, vt poſt
Bald. & alios, tradit Crauett. *conſ. 280. n. 2.*
Caualer. *d. deciſ. 443. num. 5.*
18 Multo magis, ſi cauſa ciuilis eſſet præ-
iudicialis criminali *d. l. fundum, & l. fundi,
quem ff. de except. Gloſs. magn. in l. edita*, &
ibi Bart. *num. 14.* Alex. *num. 15.* Dec. *nu. 60.
C. de edend.* Natta *d. conſ. 188. num. 2.* Farin.
d. quæſt. 100. num. 60. & num. 129. Caualer.
d. deciſ. 443. 475. & 530. Coccin. *dicta de-
ciſ.* 123. Buratt. *deciſ. 34. num. 2. & deciſ.* 415.

& melius *deciſil.* 944. Dunozett. ſen. *dicta deciſ.*220. *num.*1.

19 Tunc autem dicitur cauſa ciuilis præiudicialis criminali, quando ſententia lata in cauſa ciuili, pareret exceptionem rei iudicatæ in cauſa criminali, *dict. ll. Fundum, & fundi, quem ff. de except.* Soccinus *in cap.vlt.de libell. oblat.*Bart.*in l.Prætor ait*, §. 1. *ff. vi bon. rapt.* Doctores *in dicta l. edita, C. de edend.* Menoch. *conſ.* 301. *num.*25. Salyc. in ſpecie *in l.vnica, num.*10. *verſ. Quæro modo, C. Quando act. ciuil. act. crimin. præiud.* Ridolphin. *in praxi, par.*1. *cap.* 1. *num.* 107. Millin. *deciſ.* 444. *num.* 1. Dunozett.ſen. *d.deciſ.*220. *num.*1. Iaſon. *in* §. *Præiudiciales Inſtit. de act. nu.*2. Caualer. *d. deciſ.*443. *num.*1. & 2. & 475. *num.*3.Buratt. *d. deciſ.*34. *num.* 1. & 415. *item num.* 1. & *d. deciſ.*944. *item num.*1. vbi aliàs plures refert Rotales Deciſiones Farin. *d.qu.*100. *num.*79. & in caſu de quo agitur, non eſt neceſſe, quod pariat exceptionem, ſed

20 quod ſit poſſibile,quod parere poſſit Bart. *in d. l.edita, num.*19. Alex. ibidem *num.*16. Curt.iun.qui teſtatur de communi,*n.*156. Bolognett. *num.*102. Soccin.*num.*11. Dec. *num.* 60. Io: de Vicomerc. *num.* 128. Purpur. *num* .204. Corn. *num.* 31. Ridolphin. *d. cap.*1. *nu.*109. Rot. *deciſ.* 207. *num.* 1. & *ſeq. poſt conſ.* Farinac. *lib.*2. Dunozett iun. *d.deciſ.*286.*nu.*2. Farin. *d.quæſt.*100. *num.*79. & 130. Buratt. *d. deciſ.*415. *num.* 1. & *dicta deciſ.*944. *num.*7. Addent.*ad deciſ.*470.*Gregor.XV. num.*17. *in fin.*

21 Si verò è contra ſententia in cauſa criminali pareret exceptionem rei iudicatæ in cauſa ciuili, licita eſſet inconſtantia, Curt. iun. *in d. l. edita, num.*60. *C.de edendo,* Farinac. *loco cit. num.*131.

22 Quando autem aliis modis cauſa vna dicatur alteri præiudicialis videndus eſt Farinac. *dicta quæſt.*100. *num.* 78. & *ſeq.* ex Crauett. *conſ.*74. *inter conſ. crimin. vol.*2. & Natt. *d. conſ.*138. Carleual. *de iudic. tom.*2. *lib.*1. *tit.*2. *diſput.*6. *à num.*7. belle Rot. *coram Coccino deciſ.*308. *num.*7. vbi quod tribus modis poteſt conſiderari,qualiter vna actio ſit alteri præiudicialis. Primò quando agitur de ſtatu alicuius; Secundò ratione auctoritatis, & præheminentiæ; Tertiò, quod abſolutoria pariat exceptionem rei iudicatæ,& propterea ibi fuit deciſum, Equitem Santinellum poſſeſſorem cuiuſdam domus, non potuiſſe agere ad

23 retractum alterius domunculæ ſibi contiguæ, ex eo, quia ſuper domo ab eo poſſeſſa lis fuerat mota à Proprietario, qui prætendebat ad ſe ſpectare vigore fideicommiſſi, & ideo, quia lis ſuper fideicommiſſo interuertebat dominium Santinelli, vigore cuius ei competebat retractus, meritò prius erat terminanda tanquam præiudicialis actioni retractus, & hanc eandem diſtinctionem retulit & ſecutus fuit Ridolphin. *in praxi par.*3. *cap.*1. *num.* 97. 98. 99. 100. & 101. & de tertio membro eſt *deciſ.coram* Carill. *deciſ.*63.*n.*1. in iiſdem terminis Dunoz. iun *deciſ.* 286. *num.*1.

24 Dic tamen, licitam eſſe inconſtantiam ſi prima actio intentata non pareret exceptionem rei iudicatæ in ſecunda, ſed ſecunda pareret exceptionem rei iudicatę in prima, Curt. iun. *in d. l. edita, num.*160. *C. de edend.* Farinacc. *d. quæſt.*100. *nu.*131.

25 Dic ſecundò, licitam eſſe inconſtantiam ſi actio ciuilis proueniat ex vno facto,criminalis verò ex alio facto, Natt. *dicto conſ.*138. *num.*4. *cum ſeq.* Facchin. *controu.iur. lib.*9. *cap.*2. Farinacc.*loco cit.n.*138. vbi *nu.*140. declarat hoc procedere,quando facta ſunt totaliter inter ſe diuerſa, & nullam habeant inter ſe connexitatem, ſecus ſi illam haberent taliter, vt vnum eſſet alteri præiudiciale.

26 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam, quando ageretur contra diuerſas perſonas, nam, ſi plures ſint eiuſdem criminis Rei, poſſum contra vnum ciuiliter,&

27 contra alium criminaliter eodem tempore agere, Bellapert. *in l.* 1. *col. fin. in fine, verſ. item alia quæſtio, C. quando ciuil. act. crimin.* & ibi Alberic. Curt. iun. *in dicta l. edita, num.* 174. & ibi Purpur. *num.* 147. Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *num.* 147.

28 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam, quando actiones proueniunt ex eadem lege; Quia tunc non prohibeor vna intentata, ad aliam conuolare, Butrigar. *in l.* 1. *C. quando ciuil. actio*, Salycet. *ibidem num.* 3. Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *num.*148.

29 Dic quintò licitam eſſe inconſtantiam, quando ambæ actiones ciuilis, & criminalis tendunt ad eundem finem, ſecus ſi ad diuerſa, ſecundum Cynum *in l.*1. *nu.*6. *C. quando ciuilis actio,* & ibi Alberic.*num.*3. Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *num.* 148.

Sed contra hoc dictum, quod videtur deſtruere principalem concluſionem à nobis ſupra traditam, tenet Marant. *de ordin. iudic. par.* 4. *diſtinct.*1.quem ſequitur Clar. §. *fin. quæſt.* 2. *num.* 7. qui dicunt communem eſſe concluſionem, quod ſi actio ciuilis, & criminalis tendunt ad diuerſa, non impeditur inconſtantia, ſecus ſi tendant ad idem.

30 Hinc infertur, quod, cum in crimine iniuriarum detur actio ciuilis ad æſtimationem iniuriæ, & actio criminalis ad

31 pœnam, *l. Prætor,* §.*poſt hodie*,& ibi Gloſs. *in verb. ciuiliter agi, ff. de iniurys*, Peguer. *deciſ. crimin.* 13. *num.* 1. cum aliis per Farinaccium *quæſt.*105. *num.* 26. & vtraque tendat ad vindictam, vt declarat Bartolus *in dicta l. Prætor edixit,* §. *ſi dicatur, num.* 1. *ff. de iniur.* Alberic. Angel. Marant. Boſs.

Corrad. Gomez. Gaill. & Surd. à Farinacc. *dicta quæſt.* 105. *num.* 27. iniuriatus qui
32 actionem ciuilem intentauit, non poteſt inconſtans ad actionem criminalem tranſire, *dicta l. Prætor edixit*, §. *ſi dicatur*, & *ſeq. ff. de iniur.* & ibi Gloſs. *in verb. occiſus*, & *verb. præiudicare*, & *verb. actionem*, Gloſs. *in dicta l. Prætor edixit in principio in* 1. *gloſs. verſ. item ſi veneno*, Bart. *dicto* §. *ſi dicatur*, *num.* 1. Albericus *num.* 1. Angel. *num.* 1. cum aliis, quos refert, & ſequitur Farinacc. *dicta quæſt.* 105. *num.* 28. plenè Theſaurus *deciſ.* 18. *num.* 2. & 3.

Hoc tamen procedit, ſi iniuriatus intentet actionem ciuilem ad æſtimationem iniuriæ, quæ dicitur ad vindictam, ſecus autem, ſi tantum agit ad damna, & intereſſe, quia tunc non prohibetur, quin inconſtans non poſſit conuolare ad actionem criminalem ad pœnam, *dicta l. Prætor edixit*, §. *quid ergo*, & ibi Gloſs. *in verb. dicemus*, & *in verb. principaliter*, & *in verb. hoc continet*, & *in verb. occiſum*, & *in verb. ſarciatur*, *ff. de iniur.* vbi aſſignatur ratio, quia actio ad damna, & intereſſe non datur principaliter, ſed in conſequentiam,
33 ideo per illius electionem non cenſetur ſublata actio principalis, Gloſs. *in dicta l. Prætor edixit in* 1. *gloſs. verſ.* & *licet aliàs*, Bart. *dicto* §. *ſi dicatur in principio*, Alberic. *num.* 1. Angel. *num.* 1. Theſaur. *dicta deciſ.* 18. *num.* 11. Farinacc. *dicta quæſt.* 105. *num.* 30.

34 Cæterum quando fiſcus, non obſtante actione ciuili intentata per iniuriatum, poſſit agere ad pœnam, videndus eſt omnino Theſaur. *dicta deciſ.* 18. *à num.* 7. *vſque ad finem*, ad eum te remitto Lectorem, quia non eſt materia noſtræ inconſtantiæ.

35 Secundò infertur, quod ſi maritus egit ciuiliter contra vxorem adulteram ad dotis amiſſionem non poſſit inconſtans eam accuſare criminaliter de adulterio, Anch. *in cap. Tua*, & ibi Panormit. *num.* 3. *de Procur.* Sot. *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſtione vnica.* Ratio eſt, quia vtraque actio tendit ad vindictam, Barboſa *ad l.* 2. *ſolut. matrim. par.* 1. *num.* 138. *verſ. vlt.* Sanchez *de matrimonio lib.* 10. *de diuortio quæſt.* 8. *num.* 19. *verſ. nec ſi à Iudice ciuili.*

36 Sic è contra, ſi prius intentauerit iudicium criminale de adulterio, non poteſt ad iudicium ciuile conuolare ad dotis amiſſionem, Textus eſt *in l. miles*, §. *Socer*, *ff. de adulterio*, Barboſa *loco cit. nu.* 139. Sanchez *loco citato num.* 19. & 20.

37 Eò maximè, quia, cum mulier ob adulterum detrudatur in Monaſterium, & bona eius applicentur certis perſonis, Auth. *ſed hodie*, *C. de adulterio*, fruſtra maritus
38 aget ad dotis amiſſionem, quæ ad vxorem non pertinet, vt ex Imola, & Caſtrenſe dicit Barboſa *loco citato num.* 139. *ad finem*,
39 Sanchez *loco citato*, qui ampliat non ſolùm pendente iudicio ciuili, vel è contra, ſed etiam peracto iudicio prius intentato, &
40 etiam quod per viam exceptionis in alio iudicio opponeretur de adulterio, verbi gratia, ſi maritus accuſauit vxorem de adulterio, & ab accuſatione deſtitit, vel ſuccubuit, ſi mulier petat reſtitui ad obſe-
41 quia maritalia, non poterit excipere vir de adulterio, obſtat enim exceptio rei iudicatæ in iudicio prius intentato; vt benè per Sanchez *loco citato* omnino videndum.

Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam, quando delictum in ſecundo iudicio de-
42 ductum eſſet patens, vel confeſſione Rei, vel per plures Teſtes idoneos concludenter probantes, Nari. *dicto conſ.* 138. *nu.* 20. Lancellott. *de attent. cap.* 4. *limit.* 23. *nu.* 12. vbi dicit Rotam *in vna Neritonen. ſpolij coram Aldobrandino* 19. *Martij* 1567. voluiſſe, quod dum cauſa ſpolij cognoſcitur, inhibendum ſit Iudici criminali, criminaliter procedenti contra ſpoliantē, niſi fuiſſet aut confeſſus, aut conuictus, Claudius Seyſſell. *dicta l. edita num.* 76. *C. de edend.* Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *num.* 154.

43 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtantiam coram diuerſo Iudice, quamuis non coram eodem Iudice, Claud. Seyſſell. *in dicta l. edita num.* 68. *C. edendo*, Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *num.* 155.

Contrarium, & melius voluit, Rota *coram Puteo deciſ.* 275. *lib.* 1. *in antiq.* Baiard. ad Clar. *quæſt.* 2. *num.* 3. & hanc eſſe veriorem dicit Farinacc. *loco citato*, *num.* 155. *verſ. Imo ſecundum Puteum.*

44 An autem Iudex ciuilis poſſit inhibere criminali iſto caſu? Negat Seyſſell. *loco citato*, quem ſequitur Farinaccius *loco cit. num.* 155. *ad finem*, qui ſubiungit cum eo-
45 dem Seyſſello, quod ſi petatur, ſuperſederi in cauſa criminali, talis ſic petens eſt audiendus.

46 Quamuis tamen Iudex non debeat inhibere, poterit tamen Pars ipſa inhibere, vt voluit Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *nu.* 113. vbi dicit ità apud nos ſeruari.

47 Dic octauò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi pars non opponat, quod quando verum ſit, vidè Bart. *in dicta l. edita in* 2. *lect. num.* 79. *C. de edend.* Roman. *num.* 147. Fulgoſ. *num.* 17. Alex. *num.* 19. Dec. *nu.* 82. Iacobin. de S. Georgio *num.* 105. Claud. Seyſſell. *num.* 87. Corn. *num.* 36. Purpur. *num.* 204. & latiùs *num.* 209. quos refert Farinacc. *loco citato*, *num.* 156. qui fermè omnes concludunt, quod ſi cumulatio actionis impeditur ratione ordinis, vel quia ſententia parit exceptionem in alia, & tunc valet iudicicium, parte non opponente, quia ſolùm agitur de intereſſe partis, ſi verò impeditur iudicium ratione inconſtantiæ, quia vna electa via, alia tollitur, & tunc non valet iudicium, etiam

parte non opponente, & eodem modo ſi cumulatio impediatur ratione contrarietatis, ſic Dec. *loco citato*, & alij.

48 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam terminato iudicio ciuili, quia poterit ad
49 criminale conuolare, *l.* 1. *C. quando ciuilis actio*, vbi Gloſs. & Doctores, Bart. *in l. interdum in principio in* 1. *oppoſitione*, *ff. de public. iudic.* & ibi Alberic. *num.* 2. cum alijs per Boſs. *de pluribus violent. num.* 113. vbi quod non dicitur finitum iudicium, niſi lata ſit ſententia, eaque in iudicatum tranſierit, vel ſecundum Angel. *in loco*
50 per eum *relato*, niſi ſecuta fuerit effectualis executio ſententiæ, & exactio, Farinacc. *loco citato num.* 157. Carleual. *de Iudic. lib.* 1. *tit.* 2. *diſput.* 6. *to.* 2. *num.* 3.

Quæ diximus de Actore, actionem ciuilem proponente, vt non poſſit eſſe in-
51 conſtans, conuolando ad actionem criminalem, idem dicendum eſt è conuerſo, hoc eſt, illicitam eſſe inconſtantiam in eo, qui prius actionem intentauit criminalem, itaut ad actionem ciuilem conuolare nequeat, Fulgoſ. *in dicta l. interdum num.* 4. *in fine*, *ff. de public. iudic.* Odofred. *in l.* 1. *num.* 1. *colum.* 2. *C. de appellat.* Put. *deciſ.* 275. *lib.* 1. *in antiq. & 268. in correct. eodem lib.* Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *nu.* 127. Carleual. *dicta diſput.* 6. *num.* 2.

52 Quod multò magis procedit, quia cauſa criminalis maior eſt cauſa ciuili, *l. fin. C. de ordin. iudic. l. vnica, quando ciuilis actio*, Put. *dicta deciſ.* 268. *in fine*, *lib.* 1. *in correct.* Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *num.* 59. Coccin. *dicta deciſ.* 123. *num.* 18. Seraphin. *deciſ.* 571. *num.* 3.

53 Sed quia omnes ferè declarationes, & limitationes ſupra deductæ proximæ concluſioni habent locum in hac ſecunda concluſione, vt videre eſt per Farinacc. *dicta quæſt.* 100. *à num.* 123. *vſque ad finem*, ideo in hoc inconſtantiæ genere amplius non immorabor; Reuertendo ergo ad principalem concluſionem.

54 Tertiò, ampliat Gabriel. etiamſi ex cauſa intentata non obtineat Agens, quia non propterea ſibi dabitur regreſſus ad aliam actionem, cui cenſetur renuncia-
55 tum, Gloſs. vnica *in l. poſt diem*, *ff. de l. commiſſ.* & Gloſs. *in l. Æmilius in verb. reſtitui, circa princip. verſ. ſed illud efficaciter*, *ff. de minoribus*, Salycet. *in l. commiſſoriæ*, *C. pact. inter empt. & vend.* Aret *conſ.* 150. *colum. penult. verſ. iſta concluſio*, Soccinus iun. *conſ.* 84. *vol.* 2. *num.* 8. qui intelligit, quando Agens non obtinet, eò quia pœnitentia ductus ad aliam actionem tranſire vult, ſed tamen prima actio erat effectum paritura, Gabriel. *loco citato num.* 4. qui Paulum de Caſtro contrarium tenentem *in dicta l. commiſſoriæ* adducit, addo Ego Peregrinum *in tract. de iudic. fol.* 58. *nu.* 60. vbi quod ſi ex vno facto, ſeu ex vna cauſa oriuntur plures actiones, ſi Actor vnam propoſuerit, & ſuccubuerit, non poteſt redire ad aliam, ex eadem cauſa proficiſcentem, etiam quod actiones ob aliquam adiectionem, ſeu qualitatem inter ſe variarent, quia plus eſſet in vna, quàm in alia, ex Textu *in l. in delictis*, §. *ſi detracta*, *ff. de noxal.*

56 Limita hanc ampliationem non procedere, quando quis ſuccubuiſſet, quia elegiſſet actionem incompetentem, quia tunc datur regreſſus ad competentem, quam non elegerat, Iacobus Butrigar. *in l.* 1. *col.* 2. *verſ. tu dic*, & ibi Albericus *col.* 2. & Salycet. *col.* 4. *C. de furt.* Gabriel. *loco citato num.* 5.

57 Quod verum eſt, niſi quis ſcienter remedium incompetens elegiſſet, Salycetus *in dicta l.* 1. *C. de furt. col. fin. verſ. aut ſuccubuit*, & ibi Alex. *col. penult.* Caſtrenſ. *in l. Clodius*, *col.* 1. *ff. de acquiren. hæred.* cum alijs per Gabriel. *loco citato num.* 6.

58 Vel niſi remedium, ſiue actio per electionem eſſe producatur, quia tunc electa via, quæ à poteſtate eligentis naſcitur, ad aliam non poteſt habere regreſſum, quia deficit poteſtas producendi, & ſucceſſiuè eligendi, ſic ſubtiliter Salycet. *in l.* 1. *num.* 12. *verſ. oppono ergo modo, & num.* 14. *verſ. ſecundo caſu*, *C. de furt.* Gabr. *loco citato num.* 7.

59 Quartò, ampliat Gabriel, etiamquod vna actio competat de iure communi, altera ex priuilegio, ex Caſtrenſe *in l. ſi ea lege num.* 10. *C. de pact. inter empt. & vendit.* Gabriel *num.* 9. qui refert Albericum contrarium tenentem *in l. fin. col.* 2. *verſ. & ſi vnum competat*, *C. de codicill.*

Videas Cynum benè diſtinguentem, *in l. voluntariæ*, *num.* 10. *C. de excuſ. Tut.*

60 Quintò amplia, vt hæc inconſtantia ceſſet etiam in diuerſa inſtantia, Baldus *in l. incerti col.* 4. *in principio*, *C. de interdict.* Purpurat. *in d. l. edita num.* 218. *C. de edend.* Gabriel *ibidem num.* 10.

61 Sextò amplia etiam, quod vna actio procedat à iure communi, altera autem à diſpoſitione Statuti, Aret. *in* §. 1. *nu.* 23. *Inſtitut. de act.* & ibi Iaſon *num.* 152. Purpurat. *in dicta l. edita num.* 217. Gabriel *loco citato num.* 11.

62 Septimò ampliat Gabriel, idem eſſe in iudicio criminali, ſed hæc ampliatio eſt eadem cum ſecunda ampliatione, de qua diximus *ſupra*.

62 Octauò, ampliat Gabriel, vt, qui elegit cauſam inteſtati, non poſſit variare ad cauſam teſtamenti, ſed quia hæc eſt potius illatio, quàm ampliatio, vt dicit idem Gabriel *concluſ.* 3. *dicto tit. de act.* ideo de ea hic videndum eſt.

Sit itaque concluſio, illicitam eſſe inconſtan-

conſtantiam in eo, qui cæpit agere ex teſtamento, nam ad viam inteſtati conuolare nequit, *l. fin. C. de codicill.* Gabriel *dicto tit. de act. concluſ. 3. num. 1.* Romanus *conſ. 125. num. 1.* Iaſon *dicta l. fin. col. 2. verſ. nota ergo ex iſta lege*, Alex. *conſ. 121. lib. 1. num. 6. verſ. & eo ipſo*, Bocr. *deciſ. 33. num. 13.* Gulielm. de Bened. *in cap. Raynutius, in verb. teſtamentum il terzo, num. 71. de teſtam.* Merlin. Pignattell. *controv. forenſ. centur. 1. cap. 12. num. 2. & 3.* Camill. de Medic. *conſ. 40. per tot. præcipuè num. 6. cum ſeq.* Cenſal. *deciſ. Lucenſ. 57. num. 16.* vbi concluſionem declarat; Ratio eſt, quia poſtquam quis agere cæpit ex teſtamento
63 acquiſitum eſt ius venientibus ab inteſtato, caſu quo teſtamentum non valeat, ergo iure eis ſemel quæſito, non licèt variare in eorum præiudicium, Romanus *dicto conſ. 125. in principio, num. 2.* Gulielmus de Bened. *loco citato num. 71.* & in tantum eſt illicita inconſtantia, vt, ſi cauſam teſtati
64 propoſuerit Actor, teneatur illam proſequi, vt probat Textus *in d. l. fin.* ibi *ſtatim inter ipſa iuris auſpicia propoſitum ſuæ intentionis expleat*, Gabriel *loco citato num. 2.*

65 Quæ concluſio procedit, & ſi in teſtamento, ex quo Actor agit, dixerit teſtator, velle illud valere iure codicillorum, *dicta l. fin. verſ. vt etiam illud ſanciamus*, Gabriel *loco citato num. 3.*

66 Imò hoc caſu, etiamquod Actor ſuccumberet in cauſa teſtati, non poſſet inconſtans ad cauſam codicillorum, & inteſtati recurrere, quia eſſet variare circa
67 vnam, & eandem ſcripturam, Cyn. *in l. 1. C. de furt. col. 2.* & ibi Salycet. *col. 4. verſ. alij dicunt, & in dicta l. fin. verſ. ego dico*, Bart. *in dicta l. Clodius, col. 1.* & ibi Caſtrenſ. *col. 1. ff. de acquir. hæred.* Gabriel *loco citato nu 4.* Gulielm. de Bened. *loco citato nu. 72. verſ. præterea.*

68 Secundò, procedit concluſio, etiam quod pars non opponat à principio, quia iure communi iudicium corruit, Soccin. *in cap. fin. nu. 23. verſ. ſecundo caſu de libell. oblat.* Gabriel *loco citato num. 5.*

69 Tertiò, habet locum, ſiue Agens ſit vir, ſiue mulier, Roman. *dicto conſ. 125.* Gabr. *ibidem num. 6.*

70 Quartò denegatur inconſtantia etiamſi Agens vellet probare per teſtes, ſe hæredem ex teſtamento, & per alios teſtes, ſe eſſe hæredem ex cauſa fideicommiſſi, vel inteſtati, Bald. *in dicta l. fin. col. 2. C. de codicill.* Gabriel *loco citato, num. 6.*

71 Quintò denegatur inconſtantia etiamſi à principio quis petat hæreditatem non exprimendo aliquam cauſam, & poſtea fuerit vnam cauſam ſpecialiter proſecutus, Bart. *in l. ſextante, ff. de except. rei indic.* Gabriel *loco citato num. 9.*

72 Primò dic, licitam eſſe Inconſtantiam, ſi quis ex diuerſis ſcripturis agat, non enim tenetur eſſe conſtans in actione teſtati, quàm intentauit Bart. *in dicta l. Clodius col. 1. ff. de acquir. hæred. & l. fin. col. 1. C. de codicill.* & ibi Angel. & Caſtrenſ. Iaſon *num. 1. verſ. 4. limita*, Cyn. *in dicta l. 1. C. de furt.* & ibi Salycet. *num. 31.* cum aliis per Gabrielem *loco citato, num. 10.* Addo Gulielm. de Bened. *loco citato num. 72.*

73 Quod tamen dupliciter ſublimitat Gabriel, primò, niſi quis ſcienter elegiſſet, vt per Iaſon. *in dicta l. fin. num. 15. C. de codicill.* ſecundò niſi plures, & diuerſæ ſcripturæ eſſent factæ vno, & eodem tempore ex Alex. *in dicta l. fin. col. penult. verſ. nec obſtat primus, C. de codicill.*

74 Secundò, limita concluſionem non procedere in aſcendentibus, & deſcendentibus vtriuſque ſexus, & agnatis vſque ad quartum gradum, in agnatis verò vſque ad tertium, quibus electa vna via, datur ſingulare variandi priuilegium, vt *in 4. par. dicta l. fin.* ibi *in verſ. ſi quis verò*, Iaſon *num. 6. Apoſtill.* ad Iacobum, Butrigar. *dicta l. fin. verſ. limita primò*, Gabriel *loco citato num. 13.* Gulielm. de Bened. *loco cit. num. 73, verſ. 2. fallit*, Boer. *dicta deciſ. 33. num. 17.*

75 Et hæc limitatio primò procedit, quamuis in teſtamento non eſſet adiecta clauſula codicillaris, quia fortaſſe codicilli fuerunt ad partem facti, vt voluere Fulgoſ. & Alex. *in dicta l. fin.* Iaſon *ibidem num. 6.* Gulielm. de Bened. *loco citato num. 73.*

76 Secundò, procedit etiam, quod perſonæ, *vt ſupra*, & in Textu expreſſæ ſcienter elegerint vnam, vel aliam cauſam, Boer. *dicta deciſ. 33. num. 19.* Gabriel *loco citato num. 14.*

77 At hoc priuilegium, quod conceditur deſcendentibus, *vt ſupra*, debet intelligi, ſi verè illi ſint filij, non autem ſi ſint adoptiui, vel arrogati, quia non dicuntur ve-
78 rè filij, ſed imaginem filiorum habent, *l. filio, quem pater, ff. de lib. & poſth.* & hanc opinionem tenent Angel. *in dicta l. fin.* Guliel. de Bened. *loco citato num. 73. verſ. proviſo tamen.*

79 Sicut reſpectu agnatorum debet intelligi priuilegium, quando illi ſunt de aſcendentibus, ſecus verò ſi ſint tranſuerſales etiamſi fratres, & ſorores, ità Gloſs. *in l. fin. in verb. agnationis*, quam omnes Do-
80 ctores ſequuntur ibidem Roman. *dicto conſ. 125.* Boer. *dicta deciſ. 33. num. 18.* Gabriel. *loco citato num. 15.* Gulielm. de Bened. *loco citato num. 73. verſ. præterea quod dictum eſt.* Ratio eſt, quia tranſuerſa-
81 libus non competit querela contra teſtamentum, *l. fratres, C. de inoffic. teſtament.* Gulielm. de Bened. *vbi ſupra.*

Pariter dictum priuilegium in talibus

aſcendentibus locum non habere ſi ab in-
82 teſtato non ſuccederent, veluti ſi per Sta-
tutum à ſucceſſione excluſi eſſent, vel eſ-
ſent tales, qui in ſuccedendo ab inteſtato,
non tenerent primum locum, quoniam
fortè alius præcedit in gradu, nam ſi tales
in teſtamento hæredes inſtituti ſemel in-
tentauerint viam teſtamenti, non poſſent
poſtea intentare viam codicillorum, &
fideicommiſſi, & è contra, quia illi tales
non dicuntur pati damnum, ſuper quo
fundatur *dicta l. fin.* ſed potius certant de
lucro Ludouic. Fulgoſ. & Alex. *in dicta l.
fin.* Gulielm. de Bened. *loco citato num. 73.
verſ. pariter dictum priuilegium.*

83 Hinc per eandem conſiderationem,
Iaſon *in d. l. fin. num. 7.* diſputat quæſtio-
nem, an cauſa pia, quæ in his teſtamen-
tarijs cauſis gaudet priuilegio liberorum,
potiatur etiam huiuſmodi priuilegio va-
84 riandi? Et verius putat, licet relinquat
cogitandum, quia vt ipſe ait, quæſtio eſt
noua, non frui priuilegio variandi, quia
tantummodo illis datur, qui certant de
damno vitando, quod non facit Eccleſia,
85 quia aliàs Teſtatori non ſucceſſiſſet ab in-
teſtato, & Iaſon. ſequitur Guliel. de Bened.
loco cit. num. 73. verſ. & per eandem &c.

86 Tertiò, habet locum inconſtantia ſtan-
te probabili ignorantia, Bart. *in l. ſerui ele-
ctione num. 1.* Alex. *num. 3.* Caſtrenſ. item
num. 3. Iaſon *num. 6.* Ripa *num. 6. & 7. ff.
de legat. primo,* Gulielm. de Bened. *loco cit.
num. 72. verſ. primo,* Rota *deciſ. 140. nu. 7.
par. 6. recent.* de quo dicemus *infra.*

87 Quartò, dic licitam eſſe inconſtantiam
in creditoribus, & legatarijs, qui propter
probabilem incertitudinem poſſunt, poſt-
quam viam teſtati elegerunt contra hære-
dem ſcriptum etiam legitimum hæredem
conuenire, Gloſs. magna *in l. controuerſia,
verſ. ſi verò detur,* & ibi Bart. *num. 5. & 6.
ff. de tranſact.* Iaſon *in d. l. fin. num. 1. verſ. 3.
limita,* & ibi Alex. *col. fin.* Boer. *d. deciſ. 33.
num. 15.* Gabriel *loco citato num. 17.* Guliel.
de Bened. *loco citato num. 72.*

88 Quintò, dic licitam eſſe inconſtantiam,
quando Actor in actione intentata ſucci-
buiſſet per ignorantiam Iudicis, Fulgoſ.
d. l. fin. C. de Codic. Gabriel *loco cit. num. 18.*

89 Quemadmodum è contra hoc priuile-
gium variationis non competeret, quando
clarè conſtat Iudici, quod filio competit
via ex teſtamento, per Textum *in l. filium
emancipatum, ff. de acquir. hæred.* Gulielm.
de Bened. *loco citato num. 73. verſ. ſimiliter
tale priuilegium,* vbi dicit, quod ſic opor-
tet intelligere dictum Textum *in l. filium
emancipatum.*

90 Sextò, dic licitam eſſe inconſtantiam,
ſi in primo iudicio actum eſt ex perſona
alterius, Alex. *d. l. fin. num. 6. C. de Codic.*
Gabriel *loco citato num. 19.*

91 Septimò, dic licitam eſſe inconſtantiam
in eo, qui dixit teſtamentum validum,
demum ſuccubuit, quia poteſt variare,
& redire ad cauſam inteſtati, Afflictus
deciſ. 134.

Sed redeundo ad principalem conclu-
ſionem.

92 Primò, dic licitam eſſe inconſtantiam,
ſi per errorem, vel ignorantiam Actor
vnam actionem elegerit, Salycet. *in l. 1.
num. 15. C. de furt.* Alberic. *in d. l. fin. nu. 2.*
vbi Bald. *num. 1. C. de Codic.* Gabriel *loco
citato num. 15.* Addo Gulielm. de Bened.
*in dicto cap. Raynuccius verb teſtamentum 3.
num. 72.* Rota *in citat. deciſ. 140. num. 7.
par. 6. recent. & in Romana, ſeu Mutinen.
dotis 30. Aprilis 1638. coram Eminentiſſimo
D. meo Panzirolo, poſt tract. Zacchiæ de
oblig. Camer. deciſ. 200. num. 10. & 11.
ſecundum modernam impreſſionem,* Merlin.
deciſ. 566. num. 3.

93 Quod procedit etiam ſine reſtitutione
in integrum, vt voluit Soccinus *in cap. fin.
num. 35. de libell. oblat.* quem cum alijs re-
fert, & ſequitur Gabriel *loco citato num. 15.
verſ. contrarium,* quod etiam eſt de mente
Rotæ *citat. deciſ. 140. num. 3. par. 6. recent.*

94 Secundò, licita eſt inconſtantia, quan-
do actiones plures non tendunt ad idem,
ſed ad diuerſa, Gloſs. *in dicta l. quod in hæ-
redem, §. eligere, gloſs. 1.* & ibi Bald. & Bart.
in ſumm. ff. de tribut. Salycet. *in dicta l. fin.
num. 15. C. de furt.* Gabriel *loco cit. concl. 2.
num. 16.*

95 Tertiò licita eſt inconſtantia, quando
agitur ad idem, ſed ex cauſa diuerſa, quia
tunc electione vnius actionis, altera non
tollitur, Alberic. *in dicta l. quod in hæredem,
§. eligere in fin. ff. de tribut.* Caſtrenſ. *in dicta
l. edita num. 11. C. de edend.* Bart. Soccinus,
Fulgoſ. Iacobus de Butrigar. & alij à Ga-
briele relati *dicta concluſ. 2. num. 17.* Guttier.
pract. quæſt. lib. 3. quæſt. 59. num. 6. Greg. XV.
deciſ. 270. num. 3. Rota *in dicta Romana,
ſeu Mutinen. dotis 30. Aprilis 1638. coram
Eminentiſs. D. meo Panzirolo poſt dictum tract.*
Zacch. *deciſ. 200. num. 3. & 5.* Merlin.
deciſ. 566. ſub num. 2.

96 Quod tamen intellige, niſi obſtet con-
trarietas actionis, vt *in dicta l. fin. C. de
Codic.* Gabriel *loco citato num. 18.*

97 Quartò dic, licitam eſſe inconſtantiam,
quando agitur contra diuerſas perſonas,
quia per electionem vnius actionis alteri
non cenſetur renunciatum, Bart. *in l. 1.
§. vnde quæritur, ff. de publ.* Aret. *in l. ex
duobus col. 5. ff. de duobus Reis,* Purpurat. *in
dicta l. edita num. 214. C. de edend.* cum
alijs, quos refert, & ſequitur Gabr. *dicta
concluſ. 2. num. 19.*

98 Quintò, licita eſt inconſtantia, quando
eſt electa actio præſcripta, quia tunc ad
aliam, cui non ſit præſcriptum, datur re-

greſſus, Bald. *in l. ſi præſidum, col. 2. C. de ædilit. act.* Cremen. *ſingul.* 164. Alex. *in apoſtill. ad Bartolum, dicta l. quod in hæredem, §. eligere, ff. de tribut. act.* Gabriel *loco cit. num.* 21.

99 Sextò, dic, licitam eſſe inconſtantiam, quando quis agit ex perſona alterius, Gloſs. *in l. nemo ex his, §. quoties, verſ. item quod dixi, ff. de reg. iur.* Fab. *in §. ſed iſtæ Inſtit. de act.* Gabriel *loco citato num.* 21.

100 Septimò, dic, licitam eſſe inconſtantiam, quando ex electione actionis non eſſet alteri ius quæſitum, Salycet. *in dicta l. 1. num. 15. C. de furt.* Cyn. *ibidem* Gabr. *loco citato num.* 22. Addo plures allegatos per Rotam *in citata deciſione* 140. *num.* 10. *par. 6. recent.* Merlin. *dicta deciſ.* 566. *nu.* 2.

QVÆSTIO XIV.

ARGVMENTVM.

Quando licita ſit variatio in executiuis.

SVMMARIVM.

1 *Variatio in executiuis eſt licita.*

2 *De principali ad fideiuſſorem de vna re ad aliam de perſona ad rem, & è contra etiam lite pendente, & quamuis vno modo facta ſit executio.*

3 *In executiuis donec ſequatur ſatisfactio, poteſt creditor variare Iudicem, iudicium, & executionem, & de ratione.*

4 *Actor in executiuis poteſt diuerſas vias coram diuerſis Iudicibus intentare.*

5 *Litis pendentia in executiuis opponi an poſſit.*

6 *Concilium Tridentinum mandans primas inſtantias fieri coram Ordinario non habet locum in cauſis executiuis.*

7 *Inſtantia non datur in cauſis executiuis.*

8 *Facultates Auditoris Cameræ an fuerint moderatæ per Concilium Tridentinum.*

9 *Auditor Cameræ in cauſis firmatis obligatione Camerali cognoſcit primam inſtantiam etiam poſt Concilium Tridentinum.*

10 *Auditor Cameræ in cauſis ordinarijs procedere non poteſt in prima inſtantia.*

11 *Imperatori, nec cuipiam licèt quidquam agere contra Regulas Apoſtolicas.*

12 *Creditor vigore obligationis Cameralis poteſt inconſtans vna via electa aliam aggredi.*

13 *Obligatio Cameralis operatur, quod ordo non ſit attendendus, & quod fiat præpoſteratio de cauſa ad cauſam, & de vna cauſa ad ſeipſam.*

14 *Executio poteſt variari de vna re ad aliam, vbi agitur vigore obligationis Cameralis.*

15 *Creditor capto vno pignore in cauſam iudicati non poteſt inconſtans eo dimiſſo ad aliud ſe conuertere.*

16 *In executiuis licitum eſt variare, & facere plures executiones reales.*

17 *Creditor in executiuis capto debitore poteſt petere ſe immitti in bonis.*

18 *Et immiſſus in poſſeſſionem bonorum poteſt inſtare pro captura debitoris.*

19 *Creditor, cui competit via executiua poſt obtentam immiſſionem in Saluiano poteſt petere mandatum contra debitorem.*

20 *Creditor in executiuis poteſt variare relicto principali ad fideiuſſorem.*

21 *Creditor habens pignus pro ſua ſecuritate poteſt ſuper alijs bonis executionem facere.*

22 *Creditor habens pignus, & fideiuſſorem ſi inconſtans reſtituat pignus debitori, vt illud vendere poſſit, ſibi non præiudicat quin valeat conuenire fideiuſſorem.*

23 *Quid ſi obligatio fideiuſſoris reſtricta ſit ad id quod minus ex pignore redigatur.*

24 *Creditor habens bona ſequeſtrata, adhuc poteſt petere debitum, & pro eo ad executionem procedere.*

25 *Sequeſtrator non dicitur de credito ſatisfactus per ſequeſtrum.*

26 *Actor in executiuis renuncians viæ primo loco intentatæ eo facilius poteſt ad aliam variare.*

27 *Creditor ſatisfactus per priorem viam electam non poteſt inconſtans ad aliam ſe conuertere.*

28 *Conſumpta executione per adiudicationem, & traditionem bonorum creditor, dicitur plenè ſatisfactus.*

29 *Creditor per immiſſionem vigore Saluiani non dicitur plenè ſatisfactus, & de ratione.*

30 *Creditor quando dicatur plenè ſatisfactus per ſubhaſtationem, & deliberationem pignoris.*

31 *Deliberatio, & adiudicatio pignoris non importat illius addictionem, niſi ſequatur traditio poſſeſſionis.*

32 *Creditori in executiuis an, & quando competat variatio Reo comparente.*

33 *Executiones plures eodem tempore creditor facere non poteſt.*

34 *Executiones contrarias etiam in executiuis facere non poteſt creditor, nec actiones contrarias intentare.*

TRIPLICITER poteſt hæc quæſtio
conſiderari, vel quando Actor, qui
habet plures vias executiuas, vult
eſſe inconſtans variando ſiue coram eo-
dem, ſiue coram alio Iudice, vel quando
cæpit agere via ordinaria, ab ea vult
tranſire ad executiuam, vel quando ab
executiua via vult tranſire ad ordina-
riam.

Et quoad primam partem quæſtionis
dicendum eſt, licitam eſſe inconſtantiam
1 in eo, cui ad idem plures competunt viæ
executiuæ, nam electa vna, alteri non
cenſetur renunciatum, Bartol. *in l. Conſen-
taneum in prima quæſt. C. quomodo, & quando
Iudex*, Bald. *in l. qui legati, C. vt in poſſeſs.
legat.* Iaſon. *in l. 1. col. 6. ff. ſi quis iuſdicen. non
obtemp.* idem Bald. *in l. fin. §. Sed cum Seio,
verſ. vltimo quæro, ff. ſi certum petatur, & in
l. ignorare, in fin. C. de teſtam. milit.* Bened.
de Plumb. *in repet. l. nemo carcerem, col. 2.
C. exact. tribut. lib. 10.* Angel. Caſtren. Abb.
Archid. Alex. & alij, quos longa ſerie
numerat Gabr. *de act. concluſ. 4. num. 9.* addo
Galleſ. *de obligat. Camer. quæſt. 11. num. 2.*
Scacc. *de appellat. quæſt. 17. limit. 9. num. 45.
verſ. Comprobatur, circa med.* Caputaquen.
deciſ. 50. num. 5. par. 1. Caroc. *de ſequeſtr.
par. 3. quæſt. 17. num. 1.* Neguſ. *de pign. 3.
mem. 8. par. num. 27.* Lancellott. *de attent.
lit. pend. par. 2. cap. 4. 2. limit. num. 50. & 76.*
Borgnin. *deciſ. 1. nu. 15. par. 1.* Iaſon. *conſ. 9.
num. 41. & conſ. 28. num. 8. vol. 1.* Rota latè
deciſ. 161. num. 4. par. 6. in recent. vbi quod
2 licita eſt variatio de principali ad fideiuſ-
ſorem, de vna re ad aliam, & de perſona
ad rem, etiam lite pendente, & etiam ſi
vno modo facta ſit executio, eadem Rota
*in Ciuitatiſ-Caſtelli Spolij 7. Maij 1638. & 10.
Maij 1641. coram* Ghillerio *deciſ. 197. num. 4.
& 198. num. 2. poſt tract. Zacchiæ de obligat.
Camer. ſecundùm modernam impreſſionem*,
Surd. *deciſ. 44. num. 17. & 18.* latiſſimè
Argel. *de legit. contradic. quæſt. 3. art. 1. nu. 11.*
Cyriac. *contron. 318. num. 43. & ſeq. deciſ.
Bonon. 107. num. 25.* & ibi Addit. *verſ. aut
verò prius*, Monter. *ad Statut. Bonon. tit. de
percept. fact. in confeſs. §. quo termino, verſ.
& quod vna via*, Petrus Pech. *de iur. ſiſt.
cap. 4. num. 15.* Aſin. *de execut. §. 4. cap. 69.
num. 31.* Gaſpar Anton. Theſ. *quæſt. 7. nu. 1.*
Borell. *in ſumm. deciſ. tit. 32. num. 244.* Fen-
zon. *ad Statut. Vrbis cap. 193. num. 32.* Poſth.
de ſubbaſt. inſpect. 27. num. 26. Ridolphin. *in
praxi par. 1. cap. 1. num. 127.* Rota *deciſ. 122.
num. 15. & 16. par. 6. recent.* Fabr. *in codem
lib. 7. tit. 120. diffin. 4* Duran. *deciſ. 60. nu. 45.*
Rota *deciſ. 343. num. 22. par. 10. recent.* vbi
3 quod vſquequo probetur plenè ſatisfa-
ctum creditorem, etiam poſt executio-
nem, ſeu immiſſionem, aut aſſecuratio-
nem ſuper vna re factam poſſit variari, &
Iudicem, & iudicium, & remedium,
& capturam perſonæ.

Ratio eſt quia in executiuis merita
cauſæ non diſcutiuntur, ſed agitur de cre-
dito liquido, & confeſſato omni excep-
tione iuris carente, & ideo Actor poteſt
variare, donec realem executionem con-
ſequatur, cum omnia remedia executiua
tendant ad vnum finem, & alterum ab
altero non impediatur, ratione præiudicij
ex diuerſis ſententijs reſultantis, Rota *dict.
deciſ. 161. num. 5.* Coſt. *de remed. ſubſid. re-
med. 25. num. 9.* Rota *in Romana Cenſus 21.
Maij 1634. coram Merlino, poſt Zacch. ſecun-
dùm modernam impreſs. deciſ. 163. num. 3.*

4 Quæ concluſio habet locum, etiam-
quod Actor intentet diuerſas vias execu-
tiuas coram diuerſis Iudicibus, Iaſon. *in
l. nulli prorſus, col. fin. C. de iudic.* Galleſ. *de
oblig. Camer. quæſt. 11. num. 2.* Becc. *conſ. 17.
num. 3.* Cenc. *de Cenſ. par 2. cap. 2. quæſt. 5.
art. 6. num. 32.* Zacch. *ad Galleſ. d. quæſt. 11.
num. 28. ſecundùm modernam impreſs.* Scacc.
*de appellat. lib. 3. cap. 2. quæſt. 17. limit. 9.
num. 45.* Carleual. *de iudic. lib. 1. tit. 2. diſ-
put. 2. num. 16.*

5 In executiuis enim non poteſt opponi
de litis pendentia, Neuizan. *conſ. 4. nu. 12.*
Becc. *dicto conſ. 17. nu. 3.* Mandoſ. *de inbib.
quæſt. 121. num. 6.* Lancellott. *de attent. par. 2.
cap. 4. limit. 2. nu 50. & 76. & limit. 15. nu. 4.*
Scacc. *loco cit. num. 45. verſ. Et quod in exe-
cutiuis*, Felician. *de cenſib. par. 1. lib. 3. cap. 2.
num. 9. in fin.* Neque in ijs datur inſtantia,
Bartol. *in l. Litibus, C. de Agricol. & cenſit.
lib. 11.* Surd. *conſ. 542. nu. 11. & 12.* Sarneu.
reg. de annali quæſt. 44. Put. *deciſ. 220. lib. 2. in
antiqu.* quamuis plures Doctores contra-
rium tenentes referat Aſin. *in ſua praxi
ciuil. cap. 3. num. 37. verſ. Contrarium verò.*

6 Et propterea alias dicebam diſpoſitio-
nem Concilij Tridentini *ſeſs. 24. cap. 20. de
reformat.* de primis inſtantijs coram loco-
7 rum Ordinarijs proponendis non habere
locum in cauſis executiuis, in quibus non
datur inſtantia, Iaſon. *conſ. 9. num. 43. lib. 1.*
Garz. *de Benef. 6. par. cap. 3. num. 6.* Barboſ.
*de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 81. num. 18. verſ.
Nam Concilium*, qui in appendice inuehit
contra Salgad. dum in tractatu à S. Congr.
Indicis vetito *de ſuppl. ad Sanctiſſimum*,
tenet per diſpoſitionem S. Concilij *dicto
8 cap. 20.* eſſe moderatas facultates A. Cam.
itaut ipſe non poſſit cognoſcere de qua-
cunque cauſa in prima inſtantia, dicitque
ſe mirari, quod vnus Presbyter ſic Sedis
Apoſtolicæ, & ſuorum Officialium, au-
ctoritatem imminuere ſtudeat, ſed vter-
que ſuo labitur errore; Nam Salgad. ma-
ximo errore labitur, ſi putat, Concilium
derogaſſe facultatibus A. C. in cauſis exe-
cutiuis, & obligatione Camerali vallatis,
9 eſſe enim eius auctoritatem præſeruatam
in executiuis cauſis obligatione Camerali

firmatis, voluere omnes Doctores quot-
quot ſcripſere poſt publicationem Con-
cilij Tridentini, inter quos Flores de Me-
na *var. lib.1. queſt.12. ſub num.* 48. Gratian.
diſcept. 118. *ad fin.* Ricc. *in prax. aur. reſo-
lut.*342. *par.2. ſecundùm non.impreſſ.* Nouar.
*ſingul.iuris canon. concluſ.*54.*num.*5. Narbon.
*l.*59.*gloſs.*1.*num.*139. Barboſ.*de poteſt. Epiſc.
allegat.*81. *num.*16. *& in Append. num.*19. *&
ad Concilium Tridentinum dicto cap.*20. *nu.*5.
Ciarlin. *controuerſ. lib.* 2. *cap.*125. *num.* 93.
& expreſsè patet in Bulla facultatum per
Paulum Quintum Aud. Cam. conceſſa-
rum *ſub die* 1. *Octobris anni* 1616. in Bullar.
nou. *in ordine* 28.

Si verò putat Barboſ. in cauſis ordina-
riis, & in quibus datur inſtantia Conci-
lium non derogaſſe facultatibus A. Cam.
10 & ipſe quoque labitur errore, quia Con-
cilium in ordinariis cauſis, in quibus da-
tur inſtantia ſubſtulit omnino priuilegium
A. Cam. Ricc. *in prax. aur. reſolut.* 126. *d.
par.* 2. *& in deciſ.*271. *&* 273. *num.*3. *par.*4.
Flores de Mena *d. cap.* 12. *num.* 8. Ciarlin.
*d. cap.*125. *num.*17. Sed certè Barboſ. tan-
quam vir doctus non eſt huius opinionis,
ipſe enim contrarium cenſuit tum in tra-
ctatu *de Epiſcop. allegat.* 81. *num.* 3. & ad
Concilium *dicto cap.* 20. *num.* 4. & in tra-
ctatu *iuris vniuerſi cap.*11. *num.*119. *lib.*1. &
benè diſputato articulo ſe declarat in
praxi exigendi penſ. par. 1. *quæſt.* 6. *num.* 2. 8.
& 9.

Remanet ergo ſolus Salgadus in ſuo
ceruicali errore, dùm enim nimium Re-
giam, & ſecularem poteſtatem augere,
Eccleſiaſticamque comminuere auſus eſt,
nec ſe virum doctum, nec ſe pium oſten-
11 dit. Non enim licet Imperatori, vel cui-
piam pietatem cuſtodienti, quicquam,
quod Apoſtolicis regulis obuiet, agere
cap. Non licet diſtinct. 10. quæ verba ſunt
Symmaci Papæ *in* 6. *Synod. Roman.*

12 Amplia primò, tanto magis, ſi Actor
agat vigore obligationis Cameralis, tunc
enim creditor poteſt pro ſuo arbitrio eſſe
inconſtans, nam vna via electa poteſt
aliam aggredi, & rurſùs redire ad ſemel
dimiſſam, Pariſ. *conſ.* 103. *num.* 3. *vol.* 3.
Surd. *d. deciſ.*44. *nu.*17 *&* 18. vbi quod licet
hęc ampliatio aliquibus dura poſſit videri.
13 Pariſius enim nihil allegat, nihilominus
confirmatur ex eo, quod vbi inſtrumen-
tum eſt Camerale, non attenditur ordo,
ſed fit præpoſteratio de cauſa ad cauſam,
& vnius cauſæ ad ſeipſam, Soccin. *conſ.*24.
*num.*48. *lib.*1. Cephal. *conſ.*439. *nu.*24. Surd.
citat. deciſ. 44. *num.* 18. Ridolphin. *dicto
cap.*1. *num.*127. & hanc opinionem tenuit
Rota, vt per Seraphin. *deciſ.* 1107. & per
*deciſ.*161. *num.* 4. *par.*6. *recent. & deciſ.*163.
*num.*5. poſt Zacch. *de oblig. Camer. ſecundùm
modernam impreſſionem, & deciſ.*197. *num.* 4.
& 198. *num.* 2. *in eodem tract.*

14 Amplia ſecundò, etiamſi in vna re
facta ſit executio, Iaſon. *in l.*1. *num.* 23. *ff.
ſi quis iuſdicen. non obtemp.* Bald. *in l. qui le-
gati, in princip. C. vt in poſſ. legat.* Alex. ad
Bartol. *in l. nemo carcerem nu.*16. *C. de exact.
tribut.* bellè hos referens Gratian. *diſcept.*
593. *num.*9. Rota *in dicta deciſ.*163. *num.*3. 4.
& 5. *poſt dict. tract. Zacch.* Scacc. *de appellat.
dicta quæſt.*17. *limit.*9. *num.* 45. *verſ. Etſi iam
vno modo &c.*

15 Licet enim capto vno pignore in cauſa
iudicati non liceat creditori illo dimiſſo
ad aliud ſe conuertere, *l. à Diuo Pio*, §. *in
venditione, &* §. *ſi pignora, ff. de re iudic.* Caſ-
ſan. *ad conſuet. Burgund. rub.*5. §.2. *n.*21. Sola
ad decret. Saband. lib. 3. *tit.*37. *gloſs.*3. *nu.* 23.
Gilian. *ad Statut. Peruſ. in verb. executio n.*11.
cum alijs per Poſth. *de ſubhaſt. inſpect.* 27.
num. 1. de qua quæſtione videbimus *infra.*
16 In executiuis tamen licitum eſt variare,
& facere plures executiones reales, Gi-
lian. & Poſth. *loco citato*, Antonell. *con-
ſil.* 89. Rota *deciſ.* 125. *num.* 7. *poſt eundem
Gilian.*

17 Et propterea infertur, quod ſi debitor
captus ſit pro debito, & adhuc non ſoluat,
poteſt creditor petere, ſe immitti in poſ-
18 ſeſſionem bonorum, & è contra, ſi fue-
rit immiſſus in poſſeſſionem bonorum,
poteſt inſtare pro captura, vt reſoluit Rot.
*in dicta deciſ.*163. *num.* 3. *& in dicta Romana
Pecuniaria de Ruſpulis penès Marcheſ. par.*1.
*fol.*1217. *in Romana Pecuniaria penès eundem
Marcheſ. par.*1. *fol.*874. latè Poſth. *d. tract.
de ſubhaſt. inſpect.*27. *num.*19. *&* 20. *& in dicta
deciſ.*161. *par.* 6. *recent.* vbi fuit reſolutum
19 poſt intentatam Saluiani actionem, & ob-
tentum in eo iudicio poſſe creditorem
petere mandatum executiuum contra
20 bona hæreditaria debitoris; vel relicto
principali variare ad fideiuſſorem, Surd.
dicto conſ. 542. *num.* 13. ſicuti, ſi creditor
21 pro ſua ſecuritate pignus habeat, poteſt
tamen inconſtans ſuper alijs bonis execu-
tionem facere, *l.* 4. §. *ex conuentione*, vbi
Caſtrẹn. *num.*32. *ff. de re iudic.* Rota *in dicta
Romana Pecuniaria penès Marcheſ. d. par.* 2.
fol. 874. & poſt Mangil. *de ſubhaſt. deciſ.* 1.
num. 2. Poſth. *loco cit. num.* 29. vbi quod ſi
22 creditor habeat pignus, & fideiuſſorem,
ſi inconſtans reſtituat pignus debitori, vt
illud vendere poſſit, ſibi non præiudicat,
quin ipſum fideiuſſorem conuenire valeat.
Mangil. *de ſubhaſt. quæſt.* 62. *num.* 11. *&* 12.
23 niſi obligatio fideiuſſoris ſit reſtricta ad id,
quod minus ex pignore redigatur, Man-
gil. *dicta quæſt.* 62. *num.* 13. Poſth. *loco cit.
24 num.*31. Pariter licèt creditor habeat bona
ſequeſtrata, adhuc tamen, quod ſibi de-
betur, petere poteſt, & ad executionem
25 procedere, quia per ſequeſtrum non di-
citur ſequeſtrator de credito ſatisfactus,

Aſin. *de execut.* §.7. *cap.*268. *num.*10. Rota *dicta deciſ.*122. *num.*18. *par.*6. *recent.* Poſth. *vbi ſupra num.*32.

26 Ampliatur tertiò, multò magis, ſi Actor renunciauerit viæ primo loco intentatæ, Alb. *conſ.*9. *num.*27. Berou. *conſ.*38. *num.*16. *vol.*3. Rota Bononien. *d. deciſ.*107. *num.*22. & 36.

27 Limita tamen primò dict. concluſionem vt non habeat locum inconſtantia, quando per priorem viam electam eſt creditori plenè ſatisfactum, Cenc. *de cenſ. q.*95. *n.*33. *ſecundùm modernam impreſſ.* Rota Bonon. *dicta deciſ.* 107. *num.* 36. *verſ. Vel quia ex illo remedio intentato*, Rota Romana *d. dec.*163. *nu.*4. *poſt dictum tract. Zacch.* idem Zacch. *dicto tract. quæſt.*11. *nu.*10. Rota *d. deciſ.*161. *num.*24. *par.*6. *recent.*

28 Tunc autem dicitur plenè ſatisfactum creditori, quando eſt conſummata executio, mediante adiudicatione bonorum traditione, & liberatione, Rota *d. dec.*163. *nu.* 4. & propterea Rota *in dicta deciſ.*161.

29 dixit, non cenſeri plenè ſatisfactum creditori per immiſſionem vigore Saluiani in tenutam bonorum debitoris, quia debet ſatisfieri de fructibus quolibet anno percipiendis, & ideo licitam fuiſſe variationem.

Cauendum eſt ergo à deciſione Conſilij Neapolitani, de qua per Capic. *deciſ.* 33. & Senatus Pedemontani, de qua per Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſtionum forenſ. lib.*1. *quæſt.* 7. & Senatus Gratianopolit. de qua per Guidopap. *deciſ.* 348. volentium

30 non admitti inconſtantiam, & variationem in creditore, qui capto pignore ad illius ſubhaſtationem, & deliberationem proceſſit, quaſi res deſinat eſſe integra, vt dicit idem Gaſpar Anton. *loco cit. num.* 6. *verſ. Cum iſte caſus*, quem ſequitur Coſta *de re integra diſtinct.*56. *num.* 2. & melius *de ratione rata quæſt.* 228. *num.* 1. & 2. quia vt plenè dicatur ſatisfactum creditori, itaut ceſſet in eo inconſtantia, non ſolùm requiritur ſubhaſtatio, & deliberatio, ſed traditio bonorum, & liberatio debitoris, vt latè Rota Bononien. *d. deciſ* 107. *num.*24. 28. & 33. & melius Rota Romana *dicta deciſ.*163. *num.*4. *poſt Zacch. de oblig. Camer.*

31 Non enim dicitur pignus addictum per ſolam deliberationem, & adiudicationem, niſi ſequatur poſſeſſionis traditio, optimè Giurb. *deciſ.* 64. *à num.* 5. *per tot.* Poſth. *de ſubhaſt. inſpect.*13. *num.*56.

32 Secundò limitatur concluſio, vt ceſſet inconſtantia ſi reus non ſit contumax, tunc enim in executiuis licita videtur variatio, quando reus eſt contumax, ſecus ſi comparuit, vt voluit Alexan. ad Bartol. *in dicta l. conſentaneum, C. quomodo, & quando Iudex*, Rota Bononien. *d. deciſ.*107. *nu.*30. & Rota Roman. *deciſ.*56. *poſt tract. Zacch. de oblig. Camer. num.* 10. & innuit Rota *dicta deciſ.* 161. *num.* 4.

Sed contrariam ſententiam tenet Rota Bononien. *dicta deciſ.*107. *num.*36. cui opinioni libenter adhæreo, quando ſumus in pluribus actionibus, ſeu vijs executiuis, nam auctoritates in contrarium *allegatæ* procedunt, quando intentatum eſt iudicium ordinarium ab actore, qui demùm inconſtans, vult executiuè agere, tunc, ſi reus ſit contumax, illi permittitur inconſtantia, ſecus ſi comparuit, & litem eſt conteſtatus, at quando agitur de remedijs executiuis, non eſt facienda differentia inter reum contumacem, & comparentem.

33 Tertiò limita, vt non liceat inconſtantia quando vno, & eodem tempore vellet plures executiones creditor facere, nam debet ad eas ordine ſucceſſiuo deuenire, Marcheſ. *de commiſſ. par.*3. *de commiſſ. ad eccſ. bonor.* §. 1. *num.*33. Poſthius *dicta inſpect.*27. *num.*24. Gabr. *dicta concluſ.* 4. *num.*12.

34 Limita quartò, vt ceſſet inconſtantia quando in executionibus, ſiue variatione actionis reperiretur repugnantia, & contrarietas, ne detur inconſtantiæ inconſtantia, Burſatt. *conſ.*428. *num.* 33. *ad fin.* Coſta *de remed. ſubſid. remed.*25. *num.*9.

QVÆSTIO XV.

ARGVMENTVM.

An qui intentauit iudicium Ordinarium poſſit inconſtans conuolare ad executiuum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarium iudicium intentans an, & quando poſſit inconſtans eo relicto ad executiuum migrare, & num.*8. & 14.

2 *Petitorium intentatum an, & quando liceat ſuſpendere, & ad poſſeſſorium tranſire, & num.* 17.

3 *Remedijs pluribus competentibus vno intentato, an, & quando cenſeatur alteri renunciatum, & num.*18.

4 *Electio vnius viæ, quando non tollat alteram.*

5 *Renunciatio eſt ſtricti iuris, & non comprehendit, quæ in ea non exprimuntur.*

6 *Renunciatio iuris ſui in dubio non præſumitur.*

7 *Via executiua tacita renunciatio an ſuffragatur, & num. 21.*

9 *Via quam elegiſti tibi pateat.*

10 *Actoris in poteſtate eſſe non debet iudicium ſemel cæptum eludere.*

11 *Iudicium ſolemniter incboatum per ſententiam ſolemniter eſt finiendum.*

12 *Teſtator habens facultatem conficiendi teſtamentum nuncupatiuum, ſi in ſcriptis inualidè teſtetur, non ſubſtinetur teſtamentum tanquam nuncupatiuum.*

13 *Eligens vnum ex pluribus remedijs ſibi competentibus, non habet recurſum ad aliud.*

15 *Fructum quis non debet conſequi ex eo, quod nixus eſt impugnare.*

16 *Litem quis non præſumitur inſtituiſſe aduerſus eum, cum quo inaniter agit.*

19 *Via ordinaria eſt contraria viæ executiuæ.*

20 *Electio actionis ordinariæ importat quaſi nouationem inter debitorem, & creditorem.*

22 *Actor præuentus à reo in iudicio ordinario illique conſentiens, non poteſt amplius conuolare ad viam executiuam.*

23 *Nullitas inſtrumenti, vel contractus intentata à reo non impedit actori quin poſſit illius executionem petere.*

24 *Actor intentans nullitatem, vel reſciſſionem contractus, an poſſit inconſtans hoc iudicio pendente petere illius executionem.*

25 *Pendente lite ordinaria ſuper contrauentione inſtrumenti, poteſt exequutiuè agi pro illius obſeruantia.*

26 *Obſeruantiam inſtrumenti petens videtur renunciare iudicio intentato ſuper illius nullitate.*

27 *Reo præueniente ſuper nullitate, vel reſciſſione contractus, an liceat actori agere executiuè.*

28 *Actor poſt intentatum iudicium Ordinarium lite adhuc non conteſtata poteſt ad executiuum reuertere.*

29 *Actor intentans actionem ordinariam, & proteſtans, quod per illam non intendit ſibi præiudicare, vel renunciare viæ executiuæ, conuolare poteſt ad iudicium executiuum.*

30 *Reo contumace in iudicio ordinario poteſt actor tranſire ad iudicium executiuum.*

31 *Quid ſi contumacia proueniat ex parte Iudicis.*

32 *Actor renuncians iudicio ordinario per ipſum intentato, & reficiens expenſas reo, poteſt conuolare ad iudicium executiuum.*

33 *Actor, qui per iudicium ordinarium intentatum non poteſt integrè conſequi ſuum creditum, licita eſt variatio ad viam executiuam.*

34 *Humanitas iuſtæ pœnitudinis nemini eſt auferenda.*

35 *Via ordinaria præambula ad executiuam intentata ſine vlla proteſtatione, non præiudicat regreſſum ad viam executiuam.*

36 *Petens declarari aliquem eſſe hæredem, vel impletam eſſe conditionem inſtrumenti, vt contra eum, vel ex eo agere poſſit ſine vlla proteſtatione, non ſibi præiudicat quo ad viam executiuam.*

37 *Liquidatio inſtrumenti quomodo peti debeat.*

38 *Appellatio datur ab interlocutoria ſuper liquidatione inſtrumenti.*

39 *Creditor coactus à Iudice ad agendum via ordinaria, & illi non expreſsè conſentiens poteſt conuolare ad viam executiuam.*

40 *Iudicem incipere iudicium actore non conſentiente difficilè eſt.*

41 *Creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorum, non prohibetur agere executiuè contra perſonam debitoris.*

42 *Creditor eligens viam obſtagij, & petens fideiuſſores de iudicio ſiſti poteſt, mutato conſilio petere executionem in bonis debitoris.*

43 *Pactum quod creditori liceat variare de vna via ad aliam, operatur quod creditor intentans viam ordinarium poſſit variare ad viam executiuam.*

44 *Clauſula* quod creditor de vna via ad aliam variare poſſit, *hodiè de ſtylo Notariorum apponitur in inſtrumentis.*

45 *Obligatio Cameralis continet clauſulam* quod creditor poſſit variare de vna via ad aliam.

46 *Via ordinaria intentata non impedit iudicium executiuum ex diuerſa cauſa.*

47 *Fructus cenſus maturati poſt intentatum iudicium ordinarium peti poſſunt executiuè.*

48 *Obligationis Cameralis notitia ſuperueniens poſt intentatum iudicium ordinarium operatur, quod liceat tranſitus ad viam executiuam.*

1 IN hac quæſtione non conueniunt inter ſe Doctores, nam licitam eſſe inconſtantiam poſſe in Actorem à via ordinaria ad executiuam tranſire, tenet Rebuff. *ad Conſtit. Gallic. de litter. oblig. art. 2. Gloſs. 1. nu. 21.* ſecutus Romanum *conſ. 133.* qui tamen contrarium tenet, vt videre eſt, & notat Coler. *de proceſs. execut. par. 3. cap. 5. num. 41. & art. 6. Gloſs. 5.* Suarez de Paz *in praxi 4. par. primi tomi cap. 2. num. 2.* latè Azeued. *lib. 4. tit. 21. leg. 1. num. 150.* Felician. *de cenſib. lib. 3. cap. 2. num. 9.* Magon. *deciſ. Lucen. 52. num. 22.* Lancell. *de attent. par. 2. cap. 4. limit. 30. num. 6. & ſeqq.* vbi dicit, articulum non eſſe expeditum, & Rotam ſecundum caſuum contingentiam variaſſe.

2 Confirmant hanc opinionem, primò,

quia ſicuti licet petitorium prius intentatum ſuſpendere, & ad poſſeſſorium deuenire, Clem. *vnic. de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Caputaq. *deciſ.* 323. *par.* 2. Rota *deciſ.*80. *num.*6. *poſt tract.* Viuiani *de iurepatr. & paſſim, vt deciſ.*15. *num.* 3. *poſt tract.* Statil. *de Saluian.* Greg.XV. *deciſ.*307. *nu.* 19. Sic quoque iſto caſu licebit ad viam executiuam accedere, relicta via ordinaria, Azeued. *loco cit.num.*150. Coler.*de proceſs. execut. par.*3. *cap.*5. *num.*41. *verſ. Quamuis*, Guttier. *pract. quaſtionum, quaſt.*39. *num.*1. *lib.* 3.

3 Secundò, quia per electionem vnius remedij ex pluribus non intelligitur renunciatum alijs, Bald. *in l. fin. num.*7. *C.de edict. Diu. Adr. toll.* Dec. *conſ.*460. *num.* 7. Coler. *loco cit. num.*44.

4 Tertiò, quia via ordinaria, & via executiua ſunt diuerſæ, & non contrariæ, cum tendant ad eundem finem, & donec ſit ſatisfactum creditori, eligere poteſt viam, per quam magis ſibi ſit conſultum, ideò per electionem vnius altera non tollitur iuxta ea, quæ tradunt Alex. Iaſ.Rip. *in l. naturaliter*, §. *Nihil commune*, *ff. de acquir. poſſeſs. l. cum quæritur*, *ff. de except.rei iudic.* Dec. *d. conſ.* 460. *num.* 6. Suarez de Paz *in praxi* 4.*par. tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 31. *verſ. Nihilominus tamen oppoſitum*, Guttierez *loco cit. num.*2.

5 Quia renunciatio eſt ſtricti iuris, & in ea non veniunt, niſi quæ exprimuntur, Calder. *conſ.* 5. *tit. de præbend.* & in dubio

6 non præſumitur quis iuri ſuo renunciare, *cap. ſuper eo de renunc.* Baldus *in l.* 1. *not.* 1. *C.de edict.Diu.Adr.toll.* Dec.*d.conſ.*460.*nu.*6.

7 Sed, qui intentauit viam ordinariam, non videtur expreſsè conſentire viæ ordinariæ, & renunciare executiuæ, ſed ſolummodo tacitè, quod non ſufficit, vt in ſpecie ratiocinatur idem Suarez de Paz. *d. cap.*3. *num.*3. *verſ. Et hæc opinio probatur ex eo, &c.*

8 Contrariam opinionem, nempè illicitam eſſe inconſtantiam in eo, qui intentauit viam ordinariam, vt non poſſit ad viam executiuam conuolare, *Clem. ſæpè de verb. ſignif.* Roman. *conſ.*133. Iaſ. *in l.* 2. *ff. à quib. appell. non lic. num.* 4. Maranta *in ſpecul. par.*6. *in* 8. *ſect. num.* 14. *& diſput.* 6. *nu.*24. Lancell.*de attent.par.*2. *limit.*3.*cap.*4. *num.*80. Borgnin. qui plures *deciſ.*1. *nu.*16. *par.* 1. Burgoſ. de Paz.*conſ.*19. *num.*7. Valaſc *conſul.*88. *num.*9. Guttier.*pract.quaſtionum,lib.*3.*quaſt.*39. Monter.*deciſ.Aragon.*22. Maſtrill. *deciſ.*157. *num.* 1. qui alios Rugineil. *de appell.* §. 2. *cap.* 3. *verb. Cameralis obligatio,nu.*163. Scac. *de appell. lib.*3.*cap.*2. *quaſt.* 17. *limit.* 9. *nu.* 45. Marcheſ. *de commiſs. appell. à Camer. oblig. cap.*16. *num.* 20. *verſ. Neque denegatur*, Gonzal.*reg.*8.*Gloſs.*6. *num.*192. Mareſcott. *var. lib.*1. *cap.*38. *n.*4. Nouar. *de dat. in ſolut. ſect.*2.*quaſt.*9. *num.*6. Caſtren. *conſ.*78. *vol.*1. Dec. *conſ.*146. *n.*6. Capyc. *deciſ.* 119. Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin. par.* 5. §. 11. *num.* 20. alios Giurb. *deciſ.*55. *num.* 18. Cenc. *de cenſib. quaſt.*95. *num.*28. vbi ita tenendum cenſet reprobato Feliciano *loco ex aduerſo citato*, Galleſ. *de oblig. Camer. quaſt.*11. & ibi Zacch. *nu.* 12. & hanc opinionem tenuit Rota Romana, vt per Cæſar. de Graſs. *deciſ.* 2. *num.* 2. *de ſent. excomm. & deciſ.*227. *num.*7.*par.*3.*lib.*2. *diuerſ. &* 551. *nu.*5. *lib.*3. *par.*2. *& deciſ.* 68. *num.*1. *&* 132. *num.* 4. 163. *num.* 2. *&* 200. *num.* 1. poſt tract. Zacchiæ *de oblig. Camer. ſecund. nou. impreſs.* & Buratt. *deciſ.*208. & ibi Addent. *num.* 9. Mauſon. *de cauſ. executiu. ampliat.*19. *num.*7. Rota *deciſ.*67. *n.*5. *par.*9. *tom.*1. *recent. & deciſ.*153. *par.*11. *recent. num.*2. latè Carleual.*de iudicijs,tom.*2. *diſp.*14. *num.*2.

Probant primò, quia, qui ſemel aſſumpſit ordinarij iudicij telam, cogitur in ea perſeuerare donec determinetur cauſa, Bald. *in l.* 1. *num.* 1. *in fin. C. de execut. rei iudic. per Authen. qui ſemel*, *C. Quomod. & quand. Iudex*, de quo diximus *ſupra*, habet

9 ſiquidem locum illud vulgatum, via, quam elegiſti, tibi pateat, *l. ſi mulier*, 21. §. *fin. ff. quod met. cauſ. cap. Exhibita*, *in fin.* vbi etiam Abb. *extr. de iudic.*

10 Secundò, quia non debet eſſe in poteſtate Actoris, iudicium ſemel cæptum eludere argum. *l.ſi quis rem*, *& l. ne in poteſtate*, *ff. de arbitr. l. ſi quis id, quod* §. .1 *de iuriſd. omn. Iudic. l. ſi Prætor*, 75. *de iudic.* Rota *dicta deciſ.* 153. *par.*11. *recent. num.*4.

11 Tertiò, quia iudicium, quod ſolemniter inchoamus, idem etiam ſolemniter per ſententiam eſt finiendum, Gloſs. *ſingul. in l. proinde*, §. *Interdum*, *verb. æſtimari*, *in fin. ff. ad l. Aquil.* & ita per illam Gloſs. tenet Franciſc.Curt.*in addit.ad Alex. l. vinum*, 22. *ff. ſi cert. pet.* Guttierez *dicta quaſt.*39. *num.*3.

12 Ad quod facit illud Bartoli de Teſtante, qui poterat teſtari ſine ſolemnitate, faciendo teſtamentum nuncupatiuum, ſi eligat viam in ſcriptis teſtandi, & non valet, quod actum eſt in vim teſtamenti ſolemnis, non valebit etiam in vim teſtamenti nunaupatiui, vt *in l. fin. nu.*3. *ff. de iur. codicill.* cum hoc caſu locum ſibi vendicet regula; *Quod potui, nolui, quod volui adimplere nequiui*, *l. multum*, *C. Si quis alteri, vel ſibi*, Coler.*dicto cap.*5. *par.*3. *n.*39.

13 Quartò, quia, cui plura remedia competunt, ei vnum eligenti, non datur recurſus ad aliud, *l. quod in hærede*, §. *eligere*, *ff. de tribut. act. l.eum filius*, 76. §. *Varijs de legat.* 2. *l. item ex his*, 43. §. *Quoties*, *de reg. iur.* Coler. *loco cit. num.*40.

14 Ad concordiam putant nonnulli poſſe haſce opiniones reduci, vt prima procedat, quando Reus in iudicio ordinario

non

non contradicit creditori, ſed offert ſe
potius ſoluere id, quod realiter appare-
bit deberi.

Secundà verò, quando Reus in propo-
ſita via ordinaria contradixit, & petijt ab-
ſolui, & excludi Actorem, tunc enim ni-
mirum ſi non poſsit opponere de penden-
15 tia litis ordinariè intentatæ, dum ad exe-
cutionem creditor redit ex iuris regula,
quæ ſe habet, quod non debet quis fru-
ctum conſequi ex eo, quod nixus eſt im-
pugnare, ſic in terminis diſtinguit Oſaſc.
decis. 54. nu. fin. limit. 1. Azeued. *dict. lib. 4.
tit. 21. leg. 1. n. 152. verſ. Inter has tamen, &c.*
qui dicit hoc caſu nec eſse reficiendas ex-
penſas Reo per Actorem inconſtantem,
quia tunc ei licet variare, & *nu.* 153. ſub-
iungit, hanc concordiam colligere ex
Gloſs. *in d. Clem. Sæpè in verb. partibus, de
verb. ſignif.* & ex dictis per Roman. *dicto
conſ.* 133. addo Ego Borgninum *d. deciſ.* 1.
*num. 16. verſ. Secus lite non conteſtata, & im-
pugnata per Reum*, Maſtrill. *dicta deciſ.* 157.
num. 2. Guttier. *dicto cap. 39. num. 4.*

Non eſt recedendum ab hac ſecunda
opinione, quam, vt vides, communiori
calculo recipiunt Doctores, & præſertim
Rota Romana *in citat. Deciſionibus*.

Non obſtant in contrarium allegata; &
primò, quod à petitorio poſsit tranſiri ad
16 poſseſſorium, quia hoc eſt ſpeciale fauo-
re videlicet perſonarum ſpoliatarum, &
in odium ſpoliantium, Rota *decis. 8. in nou.
de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Coler. in terminis,
d. cap. 5. num. 41. verſ. Sed illud etiam, Gut-
tierez *d. cap. 39. num.* 26. qui cum Couar.
& Menoch. putat hoc procedere, quando
ſpoliatio contigit poſt litem conteſtatam,
ſecus ſi ante litem conteſtatam, de quo
videbimus *infra*.

Secundò non obſtat, quod per electio-
nem vnius remedij, ſi plura competunt,
17 non cenſeatur alteri renunciatum; quia
regula procedit, vbi per electionem pri-
mi remedij non poteſt Creditor ſatisfa-
ctionem conſequi, ſecus vbi per primum
remedium poteſt conſuli Creditori *d. leg.
quod in hæredem*, §. *Eligere, ff. de tribut. act.*
Coler. *d. cap. 5. nu. 45.* & latius *par. 1. cap. 8.
num.* 48. Atque in dubio non præſumitur,
quod Actor per ordinariam actionem
non ſit conſecuturus ſuum, ſi modo in
lite perſeuerauerit vſq; ad finem ex *Auth.
qui ſemel, C. Quomodo, & quando Iudex*, ex
quo enim nemo intelligitur inſtituiſſe
18 litem aduerſus eum, cum quo inaniter
agit, *l. nam is nullam, ff. de dol. iuncta l. cum
de indebito 25. de probat.* ideo cum dici non
poſsit, quod per actionem ordinariam
ius ſuum conſequi non poſsit, neceſsariò
dici debet, quod inconſtantia hac vti poſ-
ſit ad creditum conſequendum, Coler.
loco cit. cap. 5. par. 3. num. 45.

De Inconſtantia in Iudicijs.

Tertiò non obſtat, quod non ſimus in
actionibus, ſeu viis contrarijs, ideo vna
19 electa non cenſetur alteri renunciatum;
Quia, vltra quod has vias appellat contra-
rias, Galleſ. *de oblig. Camer. dicta quæſt.* 11.
num. 4. tunc procedit Regula, quando non
eſt ius quæſitum Reo, vt poſsit compel-
lere Actorem ad perſiſtendum in ea actio-
ne, quam prius intentauit, vt euenit in
caſu noſtro, Galleſ. *loco ſupra citato num.* 4.
Cæſar. de Graſs. *d. deciſ. 2. num.* 4. Giurb.
d. deciſ. 55. num. 18. Rota *d. deciſ. 161. nu.* 9.
20 ibi *propter ius parti quæſitum par. 6. recen.*
& quaſi fuerit nouatum in eligendo actio-
nem ordinariam, Gutier. *d. quæſt. 39. n. 25.*
qui licet non approbet differentiam inter
actionem, & viam iudicij dicens iure non
probari, quod in actione detur inconſtan-
tia, ſecus in via; hanc tamen diſtinctionem
affert, & ſequitur Mareſcott. *dicto cap. 38.
num. 4. lib. 1.*

Quartò non obſtat, quod per actionem
ordinariam intentatam non videatur re-
21 nunciatum viæ executiuæ, quod non ſuf-
ficit, quia imò iſto caſu ſufficit ille taci-
tus conſenſus, qui elicitur ex illo actu po-
ſitiuo intentatæ actionis ordinariæ, vt be-
nè in propoſito ratiocinatur, Maſtrill. *di-
cta deciſ. 157. num.* 35. vbi diſtinguit inter
conſenſum Iudicis, & conſenſum Partis,
vt illius expreſſus requiratur, huius verò
tacitus ſufficiat.

Deniq; non obſtat, quod Rota in arti-
culo iſto uariauerit ſecundum circumſtan-
tias caſuum teſte Lancellott. *de attent. vbi
ſupra*. Quia contrarium verius eſt, vt pa-
tet ex *deciſ. 68. num. 2. regiſtr. poſt Zacch. de
de oblig. Camer.* vbi declarat *deciſ. Oradini
allegat. à Lancell.* & oſtendit non eſſe con-
trariam noſtræ concluſioni.

Hiſce ergo probatis, remanet firma
concluſio illicitam eſſe variationem, &
22 inconſtantiam à via ordinaria ad execu-
tiuam, quam amplia non ſolum quando
Actor ipſe propoſuit, & intentauit viam
ordinariam, ſed, quando à Reo præuen-
tus via ordinaria illi conſentit, & adhęret,
vt bene decidit Maſtrill. *dicta deciſ. 157. à
nu. 4. vſque in finem*, vbi latè probat hanc
concluſionem.

Quamuis regulare ſit, quod iudicium
à Reo per præuentionem intentatum con-
23 tra Actorem, qui habet inſtrumentum
executiuum ſuper nullitate inſtrumenti,
vel contractus, non impediat, quin poſ-
ſit Actor executionem petere inſtrumen-
ti prædicti, Innoc. *in cap. cum in iure peri-
tus, de offic. deleg.* Angel. *in l. 4. §. Condem-
natum, ff. de re iudic.* cum aliis per Giurb.
deciſ. 100. num. 3. Gratian. *diſcept. 667. n. 17.
in fine*, Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ. 7.
Gloſsa 2. par. 5. nu.* 5. Zacch. ad Galleſ. *qu. 3.
numero* 34. Maſtrill. *deciſione* 140. *num.* 22.

Azeued. *dict. l. 1. titulo 21. num. 143.*
Sicuti è contrario Actore petente, & intentante nullitatem contractus, aut il-
24 lius reſciſsionem, poterit inconſtans, iudicio nullitatis pendente executionem instrumenti petere, Rebuff. *ad Reg. Conſtit. tit. de reſciſs. contract. tit. 1. Gloſs. 4. num. 7. & tit. de ſent. prouiſ. ad præfat. nu.* 132. Borgnin. *deciſ.* 19. *nu.* 58. *par.* 3. Surd. *conſ.* 183. *num.* 94. Guttier. *de iuram. confirmat. par. 1. cap. 2. à num.* 9. Franc. *deciſ.* 373. *per totam*, cum alijs per Giurb. *d. deciſ.* 100. *num.* 11.
25 Et hoc eſt, quod dixit Rota *in Romana obſeruationis concordiæ, 23. Iunij* 1561. *coram Oratino*, quod ſcilicet lite ordinaria pendente ſuper contrauentione alicuius instrumenti, non prohibeatur executiuè agere ad illius obſeruantiam, quam refert Lancell. *de attent. d. 2. par. cap. 4. limit. 30. num. 13.* vel ratione ſupradicta, vel ſecundum Rot. *in d. deciſ.* 68. *poſt Zacch. de oblig.*
26 *Camer.* quia agendo poſtea ad obſeruantiam concordiæ videtur priori iudicio renunciare.
27 Quamuis quod Reo præueniente ſuper nullitate, & iniuſtitia contractus, non liceat Actori executiuè agere, tenet multis relatis, Cenc. *de cenſib. quæſt. 82. aliàs qu. 4. par. 2. cap. 2. art. 1. num.* 6. cui videtur adhærere Zacch. *d. quæſt. 3. num. 36. verſ. Verum, enim verò in hoc articulo*, poſt Coſt. *de remed ſubſid. 50 nu. 3.* Cartar. *deciſ. Gennen. 20. per totum.*
28 Primò ergo dic, licere Actori ad viam executiuam conuolare poſt intentatum iudicium ordinarium ſi nondum per Reũ lis fuerit conteſtata, tunc enim poſſet Actor ad viam executiuam reuerti, vtpote re integra ad tradita per Doctores *in l. edita, C. de eden.* de qua re *inferius* Guttier. *dicta quæſt. 39. num. 6.*
29 Secundò limit. concluſ. quando Actor proteſtatus eſt, quod per actionem ordinariam non intendit renunciare viæ executiuæ aut ſibi præiudicare, Alex. *conſ. 130. num. 12. vol. 4.* Molin. *de primog. in addit. ad fin. operis ad cap. 13. num. 31. lib. 3.* Burgoſ. de Paz. *conſ. 39. num. 24.* Azeued. *dicta l. 1. tit. 2. num.* 145. Guttier. *d. quæſt. 39. num.* 6. Giurb. *d. deciſ. 100. num.* 53. Nouar. *de dat. in ſolut. ſect. 2. quæſt. 9. num.* 6. Cenc. *de cenſib. quæſt. 95. num.* 30. Menoch. *de adipiſc. remed. 6. num.* 11. Zacch. *d. quæſt. 11. num.* 22.
30 Tertiò limita, niſi reus in iudicio ordinario fuiſſet contumax; Quia Actori tunc licita eſt inconſtantia, & variatio de via ordinaria ad executiuam, Io: de Plat. *in l. nemo, verſ. 3. colligo, C. de exact. tribut. lib.* 10. Galleſ. *d. quæſt. 11. num.* 7. Scacc. *de appellat. d. quæſt. 17. limit. 9. num.* 47. Marcheſ. *de commiſs. appellat. d. cap. 16. nu.* 28. Mareſcott. *var. d. lib. 1. cap. 38. num. 6. & 7.* Cenc. *de cenſib. dicta quæſt. 95. num.* 29. Gratian. *diſcept. 593. num.* 7. Azeued. *loco citato num.* 147. Giurb. *loco cit. num.* 8. Coler. *dicto cap. 3. num. 47. & 48.* Zacch. *loco cit. num.* 18. Cæſar de Graſs. *d. deciſ. 2. num.* 3. Rota *in deciſ. 56. num. 10. poſt tract. eiuſdem* Zacch. *de oblig. Camer.*
31 Quod habet locum, etiamſi contumacia proueniat ex parte Iudicis, nolentis prouidere ſecundum Felyn. *in cap. ex tenore, num. 5. de reſcript.* Guttier. *loco cit. n. 9. in fine*, Azeued. *loco cit. num. 147. in fine.*
32 Quartò limita, quando Actor expreſsè renunciat iudicio ordinario intentato, & reo reficit expenſas, nam tunc poteſt conuolare ad viam executiuam, Guttier. *dicta quæſt. 39. num.* 7. Rebuff. *ad Conſtit. Gallic. to. 1. de litter. obligat. artic. 6. gloſs. 3. num.* 7. Suarez de Paz. *in prax. 4. par. tom. 1. cap. 1. num.* 2. Coler. *de proceſs. execut. par. 3. cap. 5. num.* 42. Cancer. *var. reſolut. cap. 17. num. 47. de appellat.* Scacc. *eodem tract. lib 3. cap. 2. quæſt. 17. limit. 9. num.* 46. Zacch. *d. quæſt. 11. num.* 19. Ceuall. *comm. contr. comm. quæſt. 815. num.* 22. Rota *in deciſ. 200. num. 12. poſt tract. Zacch. de obligat. Camer. ſecundùm modernam impreſs.* Addent. *ad deciſ. Buratt. 208. nu.* 10. qui tamen non faciunt mentionem de refectione expenſarum.
33 Quintò, licita eſt inconſtantia Actori, quando per viam ordinariam non eſſet ſibi plenè conſultum, quia eo iudicio non poteſt conſequi integrè ſuum creditum, nam tunc poteſt variare ad viam executiuam, Coler. *dicto tract. par. 1. cap. 8. num. 47. vſque ad 56. & par. 3. cap. 5. num.* 45. Gratian. *diſcept. 118. nu.* 53. Giurb. *deciſ.* 55. *num.* 12. Cenc. *dicta quæſt. 95. num. 30. verſ. 3.*
34 humanitas enim iuſtæ pœnitudinis, vt dicit Coler. nemini eſt auferenda, Rota *deciſ. 8. num. 2. in nou. de cauſ. poſſeſs. & propriet. cap. ſi quis libellus 2. quæſt. 5. cap. cum ceſſante, & cap. interpoſita, de appell.* Coler. *dicto cap. 8. num.* 47.
35 Sextò limita, niſi iudicium, vel via ordinaria ſit præambula ad executiuam, vt quia executio eſſet petenda contra hæredem, vel contractus eſſet conditionalis
36 petendo declarari hæredem, vel implementũ conditionis, tunc enim liquidatione facta poteſt exequi inſtrumentum non obſtante, quod non fuerit facta per Acto-
37 rem proteſtatio de ſibi in via non præiudicando, Azeued. *dict. l. 1. tit. 21. num.* 146. Guttier. *dicto cap. 39. num. 12. & ſeqq.* vbi
38 tamen dat cautelam Aduocatis ne inſtent interloqui ſuper liquidatione, quia datur appellatio, ſed petant executionem Inſtrumenti, etiam non liquidi, & petant fieri liquidationem ſine præiudicio viæ executiuæ.
39 Septimò dic, licitam eſſe inconſtantiam quoties Iudex ipſe compelleret creditorem agere via ordinaria, & creditor ipſe

non conſenſiſſet expreſsè, ſed potiùs ſub
protestationis contradictione ageret, vel
ſaltem ſi non conſentiret expreſsè, nam
tunc poteſt conuolare ad viam executi-
uam, Gloſs. *in dicta Clem. Sæpè. in verb. par-*
tibus, de verb. ſignif. quam in hoc commen-
dat Paul. Caſtren. *in l. ſi conuenerit num.* 6.
ff. de iuriſdict. omn. Iudic. Azeued. *loco citato*
num. 148. Guttier. *dicto cap.* 39. *num.* 10.
Roman. *dicto conſ.* 133. Quod tamen Galleſ.
dicta quæſt. 11. *num.* 6. dicit eſſe difficile,
40 quod Iudex incipiat iudicium Actore
non conſentiente, quod etiam ponderat
Caroc. *de ſequeſtr. par.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 8.
Zacch. *dicta quæſt.* 11. *num.* 20.

Octauò dic, licitam eſſe inconſtantiam
quando Actor agit hypothecaria contra
41 tertium poſſeſſorem, quia non prohibe-
tur agere executiuè contra perſonam de-
bitoris, Bart. *in dicta l. conſentaneum, C. quo-*
modo, & quando Iudex, Neguſ. qui alios *de*
pignor. 8. *par. num.* 3. *in fin.* Azeued. *loco cit.*
num. 149. Guttier. *dicto cap.* 39. *num.* 11. &
eſt Text. *in l. proſecutione, ff. de pignor.* quem
ad hoc propoſitum ponderat Coler. *dicto*
tract. par. 1. *cap.* 8. *num.* 38. vbi latè tenet per
42 plura, quod ſi creditor eligit viam obſta-
gij, requirendo ſibi fideiuſſores Iudicis
officio, vt ſe ſiſtant certo loco tanquam
obſides, nihilominus, quod poteſt muta-
re conſilium, & petere executionem in
bonis debitoris.

43 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam
quando in inſtrumento eſſet pactum,
quod creditori liceat variare de vna via
ad aliam, Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 320. Can-
cer. *dicto cap.* 17. *num.* 45. Scacc. *dicto cap.* 2.
quæſt. 17. *limit.* 9. *num.* 49.

44 Quæ clauſula, cum hodie, vel apponatur
de ſtylo Notariorum in Inſtrumentis, vt
dicit Coler. *dicto cap.* 3. *num.* 65. *verſ. cautela*
tamen; vel contineatur in obligatione Ca-
merali, Zacch. *dicta quæſt.* 13. *in princ.* Rota
deciſ. 163. *nu.* 5. *poſt eund. tract. & deciſ.* 198.
num. 2. *ibid.* difficile erit hodie dari caſum,
quotieſcunque agitur vigore inſtrumen-
ti, quod non liceat variare.

46 Dic decimò, licitam eſſe inconſtantiam
quando agitur ex diuerſa cauſa executiuè,
Gabr. *de act. concluſ.* 2. *num.* 16. Gregor. XV.
deciſ. 270. *num.* 3. Rota *dicta deciſ.* 200. *nu.* 3.
poſt tract. Zacch. Cenc. *de cenſ. dicta quæſt.* 95.
nu. 30. *verſ.* 4. vbi dixit, quod pro terminis
47 cenſus maturatis poſt intentatum iudi-
cium ordinarium poteſt agere Actor exe-
cutiuè, quia eſt diuerſa cauſa, cum ſint
diuerſa debita, & ſeparatæ obligationes,
ex Rota *deciſ.* 243. *nu.* 2. *poſt tract. eiuſd.*

48 Dic vndecimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, ſi poſt intentatum iudicium ordi-
narium ſuperueniat notitia inſtrumenti
obligatione Camerali vallati, Rota *dicta*
deciſ. 200. *num.* 8. 9. & 10.

QVÆSTIO XVI.

ARGVMENTVM.

An liceat Actori inconſtanti tranſire à via executiua ad ordinariam. Et an Actor, qui intentauit petitorium, poſſit eo ſuſpenſo inconſtans tranſire ad poſſeſſorium. E quid è conuerſo.

SVMMARIVM.

1 *Actor intentans viam executiuam poteſt inconſtans tranſire ad viam ordinariam.*
Etiam non refectis expenſis.
2 *Actor intentans petitorium poteſt inconſtans tranſire ad poſſeſſorim.*
3 *Tam in iudicio adipiſcendæ, quàm reintegrandæ.*
4 *Suſpenſio petitorij fieri an poſſit pluries, prout etiam an pluries poſſit ab ea recedi, & num.* 19.
5 *Signaturæ ſtylus circa receſſum à ſuſpenſione petitorij.*
6 *Petitorium ſuſpendi poteſt in qualibet inſtantia.*
7 *Petitorium ſuſpendi poteſt tam in cauſa beneficiali, quàm in prophana.*
8 *Petitorium quando ſuſpendi poſſit poſt factas probationes.*
9 *Probationes in dubio præſumuntur facta ad probandam poſſeſſionem.*
10 *Petitorium ſuſpendi poteſt quamuis pars ſuper eo cognoſci conſenſerit.*
11 *Commiſſione obtenta quod Iudex tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio procedat adhuc ſemel, & pluries ſuſpendi poteſt petitorium in eadem inſtantia.*
12 *Petitorium quando ſuſpendi poſſit poſt publicatas atteſtationes.*
13 *Petitorij ſuſpenſio facta ab vna parte operatur ſuum effectum etiam quoad aliam.*
14 *Petitorij ſuſpenſione ſecuta proceditur in cauſa cum eiſdem terminis ante ſuſpenſionem ſeruatis.*
15 *Suſpenſio petitorij ſuſpendit auctoritatem Iu-*

dicis quoad petitorium.

16 *Scutentia lata ſuper petitorio, & poſſeſſorio poſt ſuſpenſum petitorium nulla eſt.*

17 *Quid ſi pars non contendit ſe poſſidere.*

18 *Petitorij ſuſpenſio calumnioſa non eſt admittenda.*

19 *Suſpenſio petitorij quando dicatur calumnioſa remittitur arbitrio Iudicis.*

20 *Suſpenſio petitorij poſtquam pars permiſit in eo cauſam inſtrui præſumitur calumnioſa.*

21 *Suſpenſio petitorij poſt concluſum in cauſa an, & quando dari poſſit, & num. ſeq.*

23 *Concluſio in cauſa in tertia inſtantia dicitur concluſio totius cauſæ.*

24 *Suſpenſio petitorij poteſt per Iudicem admitti etiam poſt concluſum in cauſa.*

25 *Sententia lata in petitorio an, & quando impediat illius ſuſpenſionem.*

26 *Petitorium trahit ad ſe poſſeſſorium.*

27 *Suſpenſio petitorij non admittitur quando agitur de Caſtro, ſeu Fortalitio difficilis recuperationis.*

28 *Domnum vbi eſt irreparabile licet Iudici de facto reſiſtere.*

29 *Appellatio datur à ſuſpenſione petitorij vbi agitur de Caſtro, vel re difficilis recuperationis.*

30 *Appellatio in iudicio poſſeſſorio non admittitur.*

31 *Suſpenſio petitorij datur etiam in Caſtris, alijſque rebus difficilis recuperationis quando partes litigantes ſunt ſub eodem Dominio.*

32 *Quid ſi petens ſuſpenſionem offerta idoneam cautionem de reſtituendo in caſum ſuccumbentiæ.*

33 *Vel quando Caſtri, ac illius iuriſdictionis reſtitutio fieri poteſt ſine reſtitutione Arcis, ſeu Fortalitij.*

34 *Suſpenſio petitorij an, & quando ratione ſcandali ſit deneganda.*

35 *Suſpenſio petitorij non admittitur in iudicijs poſſeſſorijs mixtis.*

36 *Suſpenſio petitorij non admittitur in interdicto aquæ ducendæ.*

37 *Nec in cauſa matrimoniali.*

38 *Suſpenſio petitorij non admittitur quando poſſeſſio habet annexam cauſam proprietatis, & de ratione.*

39 *Sententia vnica totum negocium terminatur quando poſſeſſio habet annexam proprietatis cauſam.*

40 *Suſpenſio petitorij non datur in interdictis, quæ de locis ſacris, & religioſis intentantur, vt de mortuo inferendo, de ſepulcbro ædificando.*

41 *Suſpenſio petitorij admittitur in omnibus caſibus, in quibus ſententia poſſeſſorij non parit exceptionem rei iudicatæ in petitorio.*

42 *Suſpenſio petitorij fieri poteſt in poſſeſſorijs mixtis, in quibus requiritur probatio tituli ad iuſtificandam poſſeſſionem.*

43 *Tituli probatio ad iuſtificandam poſſeſſionem in quibus caſibus requiratur.*

44 *Suſpenſio petitorij non admittitur quando poteſt opponi exceptio perimens poſſeſſorium.*

45 *Hypotheca præſcribitur ſpatio decem annorum.*

46 *Renunciatio dominij facta per ſpoliatum poſt paſſum ſpolium non perimit poſſeſſorium, & de ratione.*

47 *Renunciatio dominij facta per ſpoliatum præſumitur metu facta.*

48 *Renunciatio ſpontanea dominij obſtat ſpoliato in iudicio recuperandæ.*

49 *Spoliatus, qui ante ſpolium conſtituerat Procuratorem ad renunciandum, non eſt reſtituendus.*

50 *Spoliatus, qui coram competenti Iudice poſt paſſum ſpolium dominio renunciauit, non eſt reſtituendus ante omnia.*

51 *Metus excluditur in actu coram Iudice geſto.*

52 *Metus in beneficialibus non excluditur niſi renunciatio fiat in manibus Superioris, vel Notarij de mandato Superioris.*

53 *Spoliatus, qui poſt paſſum ſpolium dominio renunciauit, & per plures dies non eſt conqueſtus, præſumitur, quod ſine metu renunciauerit, & propterea non eſt reſtituendus ante omnia.*

54 *Regula, quod renunciatio dominij per ſpoliatum poſt paſſum ſpolium præſumatur metu facta habet locum in beneficialibus, non autem in prophanis.*

55 *Renunciatio dominij in prophanis, etiam poſt ſpolium facta obſtat renuncianti in iudicio reintegrandæ.*

56 *Beneficio renuncians antequam illius ſpolium patiatur, non poteſt agere ex remedio recuperandæ.*

57 *Renunciatio dominij importat notorium defectum proprietatis.*

58 *Recuperatio poſſeſſionis non debetur illi, cui notoriè deficit proprietas.*

59 *Beneficio renuncians, ac remanens in illius poſſeſſione, poſtmodum eiectus poteſt petere illius recuperationem, non obſtante renunciatione.*

60 *Renuncians beneficio, ac diu remanens in illius poſſeſſione præſumitur iuſtè poſſidere, & ius ſibi de nouo ſuperueniſſe.*

61 *Renunciatio reuocata per renunciantem antequam renunciatarius poſſeſſionem conſequatur, facit, quod ſi deindè renuncians fuerit eiectus à poſſeſſione ſit, ad illam reſtituendus.*

62 *Renunciatio beneficij reuocari poteſt per renunciantem ante illius collationem.*

62 *Renuncians beneficium antequam renunciatio per ſuperiorem admittatur ſi priuetur poſſeſſione eſt ad illam reſtituendus.*

64 *Renuncians beneficio antè illius admiſſionem nec poſſeſſionem amittit, nec proprietatem.*

65 *Renuncians beneficio ſpoliatus à tertio an debeat antè omnia reſtitui.*

66 *Spoliatus qui poſt paſſum ſpolium pepigit cum ſpoliatore, & promiſit ſe non acturum in poſſeſſorio non eſt ante omnia reſtituendus.*

67 *Pactum, quod de furto non agatur, & quod illud non reſtituatur quatenus reſpicit vtilitatem priuatam valet.*

68 *Spoliatus promittens non moleſtare poſſeſſorem non eſt ante omnia reſtituendus.*

69 *Pactum de non moleſtando intelligitur tam de moleſtia iuris, quàm facti.*

70 *Spoliatus promittens non mouere controuerſiam ſpoliatori non eſt ante omnia reſtituendus.*

71 *Controuerſia idem ſignificat, quod moleſtia.*

72 *Pactum de non moleſtando æquiualet pacto de non mouendo controuerſiam.*

73 *Pactum de non moleſtando poſſeſſorem non impedit iudicium ſpolij, vbi agitur de cauſa publica.*

74 *Cauſa Eccleſiæ eſt cauſa publica.*

75 *Eccleſia quando obſtet pactum de non moleſtando poſſeſſorem, ne valeat agere in iudicio ſpolij.*

76 *Spoliatus, qui poſt paſſum ſpolium iurauit ſe non acturum in poſſeſſorio non eſt ante omnia reſtituendus.*

77 *Spoliatus, qui ante ſpolium promiſit ſpoliatori cum iuramento ſe non acturum in poſſeſſorio adhuc ante omnia eſt reſtituendus.*

78 *Rei vindicatione intentata, actor inconſtans non poteſt cumulare ad poſſeſſorium retinendæ.*

79 *Petitorium intentans dicitur renunciare poſſeſſorio, illudque in aduerſarium transferre.*

80 *Petitorio intentato Princeps non poteſt eius reſcripto mandare, quod vtrumque nempe petitorium, & poſſeſſorium ſimul cognoſcantur.*

81 *Princeps non poteſt efficere, quod duo contraria in ſimul eſſe poſſint.*

82 *Natura abhorret duorum contrariorum ſimultatem.*

83 *Poſſeſſorium retinendæ ſimul cum petitorio ex partium conſenſu ab eodem actore cumulari non poteſt.*

84 *Quid ſi habeat annexam cauſam proprietatis.*

85 *Poſſeſſorium retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeſſionis ab eodem actore poteſt cum petitorio cumulari.*

86 *Contrarietas inter poſſeſſorium, & petitorium conſiderabilis quando non ſit.*

87 *Poſſeſſorium retinendæ ratione poſſeſſionis quæſitæ pendente iudicio petitorio poteſt ab eodem actore cum petitorio cumulari.*

88 *Concurſus petitorij cum poſſeſſorio admittitur ratione diuerſitatis temporis.*

89 *Actor, qui intentauit petitorium ignorans ſe poſſidere, habita poſſeſſionis ſcientia, poteſt inconſtans eo ſuſpenſo ad petitorium cumulare.*

90 *Iudicium petitorium in incorporalibus intentatum, poteſt omitti ab actore, & ad poſſeſſorium retinendæ transferri.*

91 *Contrarietatis, & repugnantiæ vitandæ regula eſt, quæ impedit cumulationem petitorij cum poſſeſſorio.*

92 *Incorporalia vindicantur actione confeſſoria.*

93 *Confeſſoria actio, etiam poſſeſſori conceditur.*

94 *Actor, qui in incorporalibus iudicium petitorium intentauit, eo facilius cumulare poteſt ad poſſeſſorium quando vult ſubire onus probationis in vtroque.*

95 *Iudicium petitorium, quod poſſeſſorio fomentum afferat, poteſt cum eo cumulari.*

96 *Iudicia familiæ herciſcundæ, & communi diuidundo reſpiciunt petitorium.*

97 *Et an poſſint cum interdicto retinendæ cumulari.*

98 *Reſcriptum impetrans ſuper petitorio, ad poſſeſſorium tranſire an poſſit, & numeris ſeqq.*

99 *Impetrans reſcriptum ſuper petitorio videtur aſſerere ſe non poſſidere.*

100 *Commiſſio petitorij continet commiſſionem poſſeſſorij.*

101 *Petitorium habet in ventre poſſeſſorium quamuis non exprimatur.*

102 *Iudex cui commiſſa eſt cauſa in petitorio poteſt cognoſcere etiam de poſſeſſorio.*

103 *Clauſula* quam, & quas, *comprehendit tam petitorium, quàm poſſeſſorium.*

104 *Suſpenſio petitorij etiam in cauſa appellationis admittitur, ſtante clauſula* quam, & quas.

105 *Quid ea deficiente.*

106 *Clauſula* quam, & quas, *comprehendit omne ius.*

107 *In commiſſione cenſetur deductum omne ius.*

108 *Et an vigore illius ſuſpendi poſſit petitorium.*

109 *Tertio venienti ad cauſam an obſtet ſuſpenſio petitorij.*

110 *Quid ſi deduceret ius ſeparatum.*

111 *Spoliato reſtitutionem impedire an poſſit tertius veniens ad cauſam, ex cuius iure ſpolians poteſt ſentire commodum, & vtilitatem.*

112 *Tertius veniens ad cauſam quando poſſit impedire reſtitutionem ſpoliato.*

113 *Tertius veniens ad cauſam, & deducens ius excluſiuum iuris agentis impedit proceſſum poſſeſſorium.*

114 *Secus ſi non habeat tale ius.*

115 *Ius tertij ad impediendum poſſeſſorium debet eſſe clarum, & deductum ante concluſum in cauſa.*

116 *Iudicium poſſeſſorium eſt ſummarium, & petitorium ordinarium.*

117 *Difficile eſt in practica, quod intentans iudicium poſſeſſorium cumulet ad petitorium*

poſſeſſorio ſuſpenſo, & de ratione.

118 *Poſſeſſorium intentatum relinquere, & ad petitorium conuolare, quam pariat vtilitatem.*

119 *In paritate probationum præualet, qui deduxit dominium.*

120 *Poſſeſſorium intentans poteſt illi renunciare, & ad petitorium tranſire.*

121 *Petitorium intentans relicto poſſeſſorio, quod prius introduxerat videtur illi renunciare itaut in eo ferri poſſit ſententia abſolutoria ad fauorem partis.*

122 *Suſpenſio poſſeſſorij non datur, ſed tantum ſuſpenſio petitorij.*

123 *Actor intentans poſſeſſorium, an, & quando poſſit inconſtans tranſire ad petitorium.*

DIC omnino licere Alexan. *conſ.* 30. *num.* 3. *vol.* 3. Corn. *conſ.* 18. *num.* 3. *lib.* 3. Borgnin. *dicta deciſ.* 1. *num.* 16. *par.* 1. qui dicit, hanc inconſtantiam, &
1 variationem dari etiam non refectis expenſis, Laurent. Vrſell. *concl.* 35. *verb. actio, in addit. num.* 23. quamuis Rotæ deciſiones, & Auctores ab eo *allegati* nullum verbum de hoc faciant, Lancell. *de attent. d. cap* 4. 2. *par. limit.* 30. *num.* 5. Caſtren. *conſ.* 87. *nu.* 3. *lib.* 1. Tuſc. *litt. L, concl.* 322. *num.* 18.

Sed quia dictum fuit *ſupra* Actorem, qui intentauit petitorium, poſſe, eo ſuſpenſo tranſire ad poſſeſſorium, videndum eſt ergo, quando hæc in Actore liceat inconſtantia? Materia eſt Text. *in cap. Paſtoralis, de cauſ. poſſeſs. & propriet. & l. cum fundum, §. fin. ff. de vi, & vi armat.* Doctor. omnes *in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſs.* quæ, vt dicit Garz. *de nobilit. gloſ.* 11. *num.* 1. integrum volumen exigere poteſt; ſed nos breuiter illam perſtringemus in ordine ad inconſtantiam iudicialem.

2 Dic ergò, poſſe Actorem eſſe inconſtantem, & de petitorio per eum intentato, tranſire ad poſſeſſorium, *dicto cap. Paſtoralis de cauſ. poſſeſs. & propriet. dicta l. ſi fundum, §. fin. ff. de vi, & vi armat.* Lap. *allegat.* 97. Gozad. *conſ.* 10. *num.* 22. Caputaq. *deciſ.* 70. *in manuſcript. poſt Pacific. de Salu. deciſ.* 14. Rota *deciſ.* 15. *numer.* 2. & *deciſ.* 34. *nu.* 4. *par.* 2. *diuerſ.* Pacific. de Salu. *inſpect.* 1. *cap.* 4. *num.* 1. Garz. *de nobilit. dicta gloſ.* 11. *num.* 11. Ricc. *in collect.* 254. *num.* 1. *par.* 2. Mareſcott. *var. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 1. Rota *deciſ.* 115. *num.* 5. *par.* 1. & *deciſione* 420. *num.* 24. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* Quæ
3 inconſtantia habet locum, ſiue ſimus in iudicio adipiſcendæ, quam reintegrandæ, vt per *dict. cap. Paſtoralis*, vbi Imol. *num.* 6. Gozzadin. *dicto conſ.* 10. conſtituerunt pro regula Domini de Rota, vt per *dict. deciſ.* Caputaq. 70. *in manuſcript. poſt Pacific. dec.* 14. Mareſcott. *loco cit. num.* 2. Menoch. *adipiſc. remed.* 4. *num.* 517. & *reintegr. remed.* 15. *num.* 381. Pacific. *loco cit. num.* 1. qui facit concluſionem in remed. adipiſc. Pontan. *de ſpol. par.* 2. *cap.* 6. qui loquitur in remed. *reintegr.* Garz. *de nobilit. d. gloſ.* 11. *à nu.* 11.

Secundò, licita eſt inconſtantia non
4 ſolùm ſemel, ſed bis, & pluries, poteſt enim fieri ſuſpenſio petitorij pluries, & pluries ab ea recedi, Rota *deciſ.* 8. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in nou.* Anton. de Butr. & Abb. *in dicto cap. Paſtoralis*, Peregrin. *deciſ.* 76. *aliàs* 54. *lib.* 1. & *deciſ.* 9. *lib.* 2. Gozzadin. *dicto conſ.* 10. *num.* 22. Rota *deciſ.* 4. *de cauſ. poſſeſs. & propriet. in antiq.* Mareſc. *loco cit. nu.* 5. Pacific. *loco cit. num.* 4. Pontan. *de Spol. dicto cap.* 6. *num.* 44. quamuis Abb. *in dicto cap. Paſtoralis nu.* 21. cenſuerit, coarctandam inconſtantiam de æquitate intra duas vices, ne toties reuocata, & repetita faciem potius vexationis, quam legitimæ litis haberet, quem refert Pontan. *loco cit.*
5 vbi laudat ſtylum Signaturæ, vt petens per commiſſionem denuo procedi in petitorio, reiecta ſuſpenſione iam per ſe facta, eam non obtineat, niſi refectis expenſis, in quibus reum defatigaſſet in iudicio poſſeſſorio, de quo etiam per Pacif. *loco cit. num.* 5. & quod variatio vltra duas vices non debeat permitti, ne lites futuræ ſint immortales, tenet Coler. *ad dict. cap. Paſtoralis num.* 49. *verſ. fallit ſecundò*.

Tertiò dic, licitam eſſe inconſtantiam non ſolùm in prima inſtantia, ſed etiam
6 in ſecunda, & tertia, vt per Doctor. *in Clem. vnica, de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Rota *d. deciſ.* 8. *in nou.* Caputaq. *deciſ.* 323. *par.* 2. Mareſcott. *loco cit. num.* 6. Ricc. *d. coll.* 254. *verſ. Amplia*, Gabr. *de reſt. ſpoliat. concl.* 1. *num.* 120. Capic. *deciſ.* 28. vbi dicit, hanc ſuſpenſionem licitam eſſe etiam in cauſa ſupplicationis, Barboſ. *ad Clem. vnic. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. num.* 2.

7 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam tranſeundi à petitorio ad poſſeſſorium, ſiue ſimus in cauſa beneficiali, ſiue in cauſa profana, Gozzadin. *dicto conſ.* 10. Mareſcott. *loco cit. num.* 7. Garz. *de nobilit. loco cit. num.* 3. *verſ. Nec te moueat.*

Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam licet appareant factæ probationes concer-
8 nentes petitorium, quia nihilominus non debent præiudicare ſuſpenſioni petitorij, ſi ſint factæ ad iuſtificandam poſſeſſionem,
9 prout in dubio præſumitur Antonius de Butr. *in cap.* 1. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* Gozzadin. *dicto conſ.* 10. *nu.* 34. Mareſcott. *loco cit. num.* 8.

10 Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam etiamſi pars conſenſerit, quod ſuper petitorio cognoſcatur, Gozzadin. *d. conſ.* 10. *num.* 21. Rota *diuerſ. deciſ.* 9. *num.* 1. *lib.* 2. *par.* 3. Pacific. de Salu. *loco cit. nu.* 3. Mareſc. *loco cit. num.* 10.

11 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtantiam

etiam quod fuiſſet commiſſa cauſa tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, nam poterit Actor non ſolùm ſemel, ſed etiam pluries in eadem inſtantia petitorium ſuſpendere, Gozzadin. dicto conſ. 10. num. 34. verſ. 3. Miliſ. in repert. verb. poſſeſſorium cum petitorio, Rota dicta deciſ. 9. num. 1. Pacific. loco cit. num. 4. Mareſcott. loco cit. num. 10. verſ. Etſi commiſſio dicat.

12 Dic octauò, licitam eſſe inconſtantiam etiamſi fuerint ſuper petitorio publicatæ atteſtationes, & ſuper illis diſputatum, dummodò tamen non ſit concluſum in cauſa, Abb. in dicto cap. Paſtoralis num. 3. Gozzad. dicto conſ. 10. num. 20. Cardinal in Clement. vnic. num. 9. de reſtit. ſpoliat. Put. deciſ 29. num. 3. lib. 3. in correct. & deciſ. 331. lib. 2. Pacific. loco cit. num. 2.

13 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam reſpectu partis non petentis; nam ſuſpenſione petitorij facta ab vna parte, operatur effectum ſuum, etiam quoad aliam partem non petentem, Miliſ. in repertor. verb. poſſeſſorio agere, Gozzad. dicto conſ. 10. num. 22. Pacific. loco cit. num. 12.

14 Et aduerte, quod facta petitorij ſuſpenſione proceditur in cauſa cum eiſdem terminis ante ſuſpenſionem ſeruatis, Pontan. de Spol. par. 2. cap. 5. num. 28. verſ. Suſpenſionem autem, Pacific. loco cit. num. 11.

15 Et per ſuſpenſionem iſtam remanet etiam ſuſpenſa Iudicis auctoritas reſpectu petitorij, & omnium ad illud etiam accessoriè ſpectantium, Soccin. ſen. in l. rem quæ nobis ſub num. 19. ff. de acquir. poſſeſs. Alexan. in d. §. Nihil commune nu. 44. Miliſ. loco cit. dicto verb. poſſeſſorio ſimul, Vant. de nullit. ex defect. iuriſdict. ordin. num. 137. Caputaq. deciſ. 322. num. 1. par. 2. Rot. deciſ. 16. nu. 8. poſt Pacific. idem Pacific. loco cit. nu. 13. Poſth. de manut. obſeruat. 7. num. 22. vbi deciſ. Rotæ refert.

16 Itant ſi feratur ſententia ſuper petitorio, & poſſeſſorio ſimul, ſententia nulla ſit, Caputaq. deciſ. 143. par. 3. Card. Mant. deciſ. 328. num. 4. Rota deciſ. 35. nu. 6. par. 2. diuerſ. Caualer. deciſ. 590. num. 1.

17 Licet ſuſpenſio petitorii in iudicio retinendæ non impediat proſecutionem petitorij intentati ab altera parte, quæ ſe poſſidere non prætendit; nec ideo ſententiam ſuper petitorio latam nullam reddat, vt aliis allegatis reſpondit Rot. deciſ. 203. num. 24. par 10. recent.

18 Dic primò, illicitam eſſe inconſtantiam quando ex malignitate, vel calumnioſè peteretur ſuſpenſio, veluti, quis videns ſe deficere in petitorio, vellet illud ſuſpendere, & intentare poſſeſſorium, Clem. Paſtoralis, ibi, nec via fraudibus poſſit aperiri, & ibi Abb. num. 35. Mohed. deciſ. 198. aliàs 14. de reſtitut. ſpoliat. Rota diuerſ. deciſ. 1118. num. 1. lib. 3. par. 3. Pont. de Spol. dicto cap. 6. num. 45. Mareſcott. loco cit. num. 13. Pacific. loco cit. num. 19.

19 Quando autem calumnioſè petita ſit ſuſpenſio petitorii, relinquitur arbitrio Iudicis, d. cap. Paſtoralis, ibi, nam ſi Iudex, Pont. d. tract. de Spol. cap. 6. num. 48. Pacific. loco cit. num. 19. ad fin.

20 Et propterea, quando Pars, quæ petit ſuſpenſionem, paſſa eſt inſtrui cauſam ſuper petitorio, Iudex poteſt arbitrari, calumnioſam eſſe inconſtantiam ſic petentis ſuſpendi petitorium, vt ex dicto cap. Paſtoralis, & ex Rota d. deciſ. 1118. reſoluit Caualer. deciſ. 590. num. 2.

21 Dic ſecundò, illicitam eſſe inconſtantiam quando eſſet concluſum in cauſa, quia tunc non datur ſuſpenſio, dicto cap. Paſtoralis, vbi omnes Gozzad. dicto conſ. 10. nu. 20. & 22. Rota dicta deciſ. 9. num. 1. lib. 2. par. 3. & deciſ. 1117. lib. 3. par. 3. diuerſ. Pontan. de Spol. dicto cap. 6. nu. 59. Rota deciſ. 8. num. 2. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in nou. Pacific. loco cit. num. 20. Mareſcott. loco cit. num. 11.

22 Declara primò, huiuſmodi dictum
procedere, ſi concluſum ſit in cauſa in
tertia, & vltima inſtantia, quæ eſt conclu-
23 ſio totius cauſæ, aliàs ſecus, Rota dicta
deciſ. 8. Gozzadin. d. conſ 10. num. 21. & 22.
Mareſcott. loco cit. num. 11.

24 Declara ſecundò procedere, niſi Iudici viſum fuerit, admitti poſſe etiam poſt concluſum in cauſa, inconſtantiam dicto cap. Paſtoralis, ibi, niſi Iudex, qui de cauſa cognoſcit, & ibi Abb. Butr. Io. Andr. in princ. Pontan. de Spol. dicto cap. 6. num. 48. Mareſcott. loco cit. num. 12. Pacific. loco cit. num. 21.

25 Dic tertiò, illicitam eſſe inconſtantiam
quando quis in prima inſtantia obtinuit
ſententiam fauorabilem in petitorio, quia
tunc in alia inſtantia non eſt locus ſuſpen-
26 ſioni, nam petitorium trahit ad ſe poſſeſ-
ſorium, cap. Cum dilectus, de cauſ. poſſeſs. &
propriet. Rota dicta deciſ. 8. Mareſcott. loco
cit. num. 14. & 15. Caualer. dicta deciſ. 590.
nu. 1. verſ. Reſponſum fuit, vbi quando pars
obtinuit ſententiam tam in petitorio, quàm
in poſſeſſorio. Quod declara procedere, ſi
ſententia lata in petitorio ſuum plenarium
habuit effectum, veluti, ſi ab ea non fuerit
appellatum, & tranſiuit in rem iudica-
tam, vt intelligit Rota dicta deciſ. 8. Secus
ſi ſententia non habuit ſuum effectum,
quia ſit ſuſpenſa per appellationem, Ma-
reſcott. loco cit. num. 16. qui allegat Rotam
ſic tenentem in Palentina Decimarum 5. Iu-
nij, & 8. Nouembris 1589. coram Penia, quæ
in eius impreſſis ſunt la 15. & 89.

Dic quartò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando ageretur de aliquo Caſtro,
27 ſiue fortalitio, quia ſunt difficilis recu-
perationis, nam ſi quis obtineret in poſ-

ſeſſorio, & poſtea in petitorio ſuccumberet, non poſſet ità de facili conſequi, Caſtrenſ. *in l.* 2. *in fin. C. de edict. D. Adr. toll.* & ibi Iaſon *num.* 1. Alex. *in dicto* §. *nihil commune num.* 21. & ibi Ripa *num.* 75. Rolan. *conſ,*1. *num.* 32. *lib.*1. Gozzad. *dicto conſ.*10. *nu.*11. Menoch. *de adipiſc. remed.*4. *num.* 887. & latè *de recuperand. remed.* 1. *num.* 308. *&* 309. Pacific. *loco cit. num.* 26.

28 qui ſubiungit, quod cum hoc caſu tractetur de damno irreparabili, licitum eſt aduerſus Iudicem de facto reſiſtere, *cap. non debet* 11. *quæſt.* 3. *cap. non inferenda* 24. *quæſt.* 4. Ripa *loco citato num.* 72. Felyn. *in cap. Si quando num.* 2. *de offic. delegat.* vbi

29 Doctores, Menoch. *d. remed.* 1. *recuperan. num.* 311. Imò hoc caſu daretur appellatio, quamuis in iudicio poſſeſſorio non

30 admittatur, Iaſon *conſ.* 60. *col. fin. verſ.* 2. *reſpondetur*, *vol.* 1. Gabriel *de reſtitut. ſpol. concluſ.* 1. *num.* 152.

31 Hoc tamen dictum non procederet, quando partes litigantes eſſent ſub eodem Domino, qui poteſtatem haberet arcem recuperandi, vel poſſet priuare renitentem aliis bonis, vt ex pluribus voluit Gabriel *eadem concluſ.* 1. *num.* 155. 156. 157. *&* 158. Menoch. *dicto remed.* 1. *num.* 314. *&* 317.

32 Nec haberet locum, quando qui ſuſpendit petitorium, & intentat poſſeſſorium, præſtaret idoneam cautionem de reſtituendo, ſi ſuccumberet in petitorio, Abbas *in cap. Veniens il ſecondo de teſt.* Gozzad. *conſ.* 9. *num.*69. *&* *conſ.* 10. *nu.* 42. Pariſ. Boer. & alij à Gabriel *loco cit. nu.*159. Menoch. *dicto rremed.* 1. *num.* 316.

33 Item non procederet, quando poſſet fieri reſtitutio Caſtri, & illius iuriſdictionis quamuis non arcis, ſeu fortalitij, Ruin. *conſ.* 37. *vol.* 4. Gabriel *loco cit. num.* 160.

34 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtantiam, quando ex ſuſpenſione petitorij poſſet ſcandalum ſequi, Anton. de Butr. *in cap. Ex parte de reſtit. ſpol. nu.* 33. Gozzad. *dicto conſ.*10. *num.* 9. *&* 43. Gabriel *concl.*1. *de reſtit. ſpol. num.* 166. Mareſcot *loco cit. num.* 19. Pacific. *loco citato num.* 38. latè Menoch. *dicto remed.* 1. *num.* 319. Quod tamen intelligendum eſt de ſcandalo graui, & non leui, vt tradit Ripa *in dicto* §. *nihil commune, num.* 76. *in fin.* Curt. ſen. *conſ.* 66. Pacific. *loco citato num.* 39. Et de ſcandalo certo, & non dubio, Ruin. *dicto conſ.* 37. *num.* 3. *lib.* 4. Gabriel. *d. concl.* 1. *num.* 149. Menoch. *d. remed.* 1. *num.* 323. Pacific. *d. tract. num.* 40.

35 Dic ſextò, illicitam eſſe inconſtantiam in iudiciis poſſeſſoriis natura mixtis, quæ diffiniri nequeunt ſine ipſius petitorij cognitione, Bellamer. *in cap. Paſtoralis in* 5. *quæſt. princip.* Rub. Alex. *conſ.* 167. *nu.* 2. Contard. *de moment. limit.* 2. §. 8. *num.* 8. Pontan. *de ſpol. d. cap.* 6. *num.* 51. veluti ſi

36 ageretur interdicto aquæducendæ, Gloſ. *in l.* 1. §. *quadam*, *verſ. licentia*, *ff. de interdict.*

37 Vel ageretur in poſſeſſorio in cauſa matrimoniali, Caſſad. *deciſ.* 4. *vt lit. pend.* in his enim, & ſimilibus caſibus cum poſſeſſio habeat annexam cauſam proprie-

38 tatis, ſuſpenſio petitorij non admittitur, Vital. *in Clement. vnic. de cauſ. poſſeſs. & propriet. num.* 52. Ripa de communi *dicto* §. *nihil commune num.* 154. Soccin. & Gratian. à Mareſcotto *loco cit. num.* 20. Pacificus, qui latè dictum hoc examinat, *loco citato à num.* 86. vbi *num.* 87. aſſignat rationem,

39 quia in his iudicijs per vnicam ſententiam cauſa proprietatis, & poſſeſſionis terminatur, & totum reſoluitur negocium, *l.* 1. §. *fin. ff. de aq. quotid. & æſtiu.* Ripa *in dicto* §. *nihil. commune*, *num.* 103. *in fin.* Alex. *num.* 76. cum alijs per Pacificum *loco citato*, vbi *num.* 94. exemplificat etiam in interdictis, quæ de locis ſacris, & reli-

40 gioſis inferuntur, veluti de mortuo inferendo, ſepulcro ædificando, & ſimilibus, *l.* 2. *in principio*, §. *quædam*, *ff. de interdict.* Contard. *de moment. limit.* 2. *num.* 25.

41 Quod tamen intelligendum eſt, quando vna ſententia parit exceptionem rei iudicatæ in alia, ſecus verò ſi non pariat, quia licita eſt ſuſpenſio petitorij, Ripa *dicto* §. *nihil commune, nu.* 113. & ibi Alex. *num.* 76. vbi ait, prædicta procedere, vbi poſſeſſorium ſapit principaliter cauſam proprietatis, Menoch. *de retinenda remed.* 5. *num.* 115. *&* 125. Pacific. *loco citato nu.*97.

42 Secundò, non procedit in poſſeſſorijs mixtis, in quibus probatio tituli requiritur ad iuſtificandam poſſeſſionem, quia eo caſu nihilominus iudicium dicitur poſſeſſorium, & ſic ſuſpenſio petitorij fieri poteſt, Ripa *loco citato num.* 155. Contard. *dicta limit.* 2. §. 8. *num.* 19. cum alijs per Pacific. *loco citato num.* 98.

43 Cauſæ verò, quæ requirunt titulum ad iuſtificandam poſſeſſionem, ſunt cauſæ Beneficiales, Iuriſdictionis, Feudi, Reſignationis officij Cancellariæ, Cenſus, Seruitutis perſonalis, Contard. *dicta limit.* 2. §. 8. *à num.*14. Pacific. *loco citato num.* 105.

44 Dic ſeptimò, illicitam eſſe inconſtantiam, quando contra poſſeſſorium poteſt à Reo opponi aliqua exceptio, quæ ipſum tollat, ac perimat, vt de præſcriptione decem annorum aduerſus remedium

45 adipiſcendæ iuxta Text. *in l.* 1. *&* 2. *C. ſi aduerſ. credit.* dixit Pacificus *loco citato num.* 106.

46 An autem exceptio renunciationis dominij factæ poſt ſpoliationem perimat poſſeſſorium? Negant Doctores omnes *in cap.* 2. *de reſtitut. ſpoliat.* Abbas *num.* 7. *&* 8. Berou. *num.* 17. Bellamer. *in cap.* 3. *num.*4. *&* 15. *eodem tit.* Ripa *in dicto* §. *nihil commune*

commune num. 55. Alex. *conſ.* 93. *num.* 4.
& 5. *lib.* 5. Franciſ. de March. *quaſt.* 71.
num. 1. Rota *deciſ.* 1. *de renunciat. in nou.*
47 cum aliis per Menoch. *d. remed.* 1. *recuper.*
num. 263. ea ratione, quia renunciatio
poſt ſpoliationem facta præſumitur metu
facta, vt per Doctores *in dicto cap.* 2.

48 Ceſſante ergo metu, ſi renunciatio ſit
liberè, & ſponte facta, vtique admitteretur
in hoc iudicio ad excluſionem reſtitutionis,
& conſequenter ſuſpenſionis petitorij, Pariſ. *de reſignatione lib.* 3. *quaſt.* 5.
num. 28. Azor. *Inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 7.
cap. 26. *quaſt.* 7. Barboſa *ad dictum cap.* 2.
num. 4. & non obſcurè idem ſentit Menochius,
qui latè articulum diſputat *dicto*
remed. 1. *num.* 265. *&* 271. Duran. *deciſ.* 158.
num. 6.

49 Et propterea ſi renunciatio facta eſſet
ante ſpolium, vel ſpoliatus conſtituiſſet
Procuratorem ad reſignandum, qui poſt
ſpoliationem reſignaſſet, tunc, ex quo
renunciatio ſponte facta præſumitur,
ſpoliatus agere non poterit, vt ante omnia
reſtituatur, & in ſuſpenſione petitorij
hæc exceptio obſtaret, Abbas *d. cap.* 2.
num. 11. poſt Lapum *allegat.* 24. Suarez
allegat. 23. *num.* 18. Rebuff. *in prax. Benefic.*
in tit. de vi in reſignatione adhibita num. 6.
Menoch. *loco cit. num.* 272.

50 Idem dicendum eſt, ſi renunciatio facta
eſt coram Iudice competente, qui de
cauſa cognoſceret, Abbas *d. cap.* 2. *nu.* 10.
Soccin *regu.* 278. *fallen.* 1. Barbat. *conſ.* 47.
col. vltima vol. 2. Rebuff. *eodem tit. num.* 4.
Menoch. *d. remed. num.* 276.

51 Ratio eſt, quia metus omnis excluditur
ab actu coram Iudice geſto, *l. vlt. de eo,*
quod met cauſ. Menoch. *dicto num.* 276. qui
dicit idem eſſe in omnibus caſibus, à quibus
metus excluditur, & hoc habere locum
in profanis, quia in beneficialibus
52 renunciatio debet fieri in manibus Superioris,
vel Notarij de mandato tamen Superioris,
vt per Abbatem Guidopapam
Boer. & Bellamer.

53 Pariter idem dicendum eſſet, ſi poſt
ſpoliationem, & renunciationem per plures
dies conquæſtus non fuerit ſpoliatus,
quia tunc dicitur ſine metu ratū habuiſſe,
quod meticulosè geſſit, Iacob. Nouell.
in prax. crimin. tit. ſpol. de facto, num. 46.
verſ. limit. 46. Zaſ. *dicto §. nihil commune*
num. 56. Menoch. *d. remed.* 1. *num.* 278.

54 In profanis verò, in quibus non habet
locum regula *dicti cap.* 2. *de reſtit. ſpoliat.*
ſed ſolùm in beneficialibus, renunciatio
55 hæc tolleret reſtitutionē, & conſequenter
ſuſpenſionem petitorij, vt poſt Soccinum,
& Boer. voluit Menoch. *loco cit. num.* 279.

56 Quod autem diximus *ſupra* de renunciatione
facta ante ſpoliationem certè militat
in Clerico renunciante beneficio, vt non
poſſit reſtitutionem petere, & conſequen-
57 ter petitorium ſuſpendere iuxta terminos,
cap. 2. *de reſtit. ſpoliat.* de quo latè Rota
deciſ. 7. 16. 56. 475. *in nou.* Caſſad. *deciſ.* 4. *de*
reſtitut. ſpoliat. Bellamer. *deciſ.* 66. cum
alijs per Menochium *d. remed. num.* 297.

58 Ea ratione, quia notorius proprietatis
defectus, qui ex renunciatione prouenit,
impedit poſſeſſionis recuperationem, *cap.*
conſtituens de fil. Presbyter cap. eum, qui, de
eo, qui miſs. in poſſeſs. cap. Ex tranſmiſſa de
reſtit. ſpoliat. Duran. *d. deciſ.* 156. *num.* 6.

59 Debet tamen intelligi niſi poſt factam
renunciationem ſpoliatus remanſiſſet in
poſſeſſione beneficij, deinde fuiſſet eiectus,
poſſet enim tunc ad recuperationem poſſeſſionis
agere, non obſtante renunciationis
exceptione, Abbas *in cap.* 3. *num.* 4.
& cap. 2. *num.* 6. & ibidem Berou. *num.* 15.
de reſtit. ſpoliat. Caſsad. *d. deciſ.* 4. *num.* 2. 3.
& 4. Ea eſt ratio, quia ex quo diu in poſ-
60 ſeſſione ſtetit, præſumitur iuſta poſseſſio,
& ius de nouo ſuperueniſſe, Caſsad. *dec.* 2.
de cauſ. poſſeſs. & propriet. Franc. de March.
d. quaſt. 197. *in fin.* Berou. *d. cap.* 2. *nu.* 25.
latè Menoch. *d. remed.* 1. *num.* 299. 300.
& 301.

61 Secundò, debet intelligi, niſi poſt factam
renunciationem, ſed ante factam
alteri collationem is poſseſsor renunciationem
reuocauerit, vt reuocare potuit,
62 Boer. *deciſ.* 350. *nu.* 1. Caſſad. *dec.* 1. *de renunc.*
Menochius *d. remed.* 1. *num.* 302.

63 Tertiò, debet intelligi non procedere,
quando renunciatio adhuc à Superiore
admiſſa non fuerit, tunc enim poſſeſſor
ſic renuncians, nec poſſeſſionem, nec
64 proprietatem amittit, Abbas *in d. cap.* 2.
num. 10. Menochius alijs relatis *d. remed.* 1.
num. 303.

65 Quartò, intelligi debet reſpectu illius,
cui facta eſt renunciatio, non autem reſpectu
tertij ſpoliatoris, Caſsad. *d. deciſ.* 4.
num. 1. qui licèt ramaneat dubius ob rationes
in contrarium per eum adductas, illas
tamen remouet Menoch. *dicto remed.* 1.
num. 304.

66 Ceſſaret pariter ſuſpenſio petitorij per
exceptionem, quod ſpoliatus poſt ſpoliationem
pepigit cum ſpoliatore ſe poſſeſſorio
non acturum, Abbas *d. cap.* 2. *num.* 4.
de reſtit. ſpoliat. Berou. *num.* 16. Alexand.
conſ. 93. *num.* 5. *lib.* 5. Pariſ. *conſ.* 1. *nu.* 151.
lib. 1. Franc. March. *deciſ.* 71. *num.* 2. Rota
deciſ. 16. *de reſtit. ſpoliat. in nou.* Menoch.
d. remed. recuper. 1. *nu.* 281. qui citat Gloſſam
in cap. Ex inſinuatione in verb. Canonum
extr. de Procur. & Text. *in l. ſi vnus, §. pacta,*
verſ. item ne experiar, ff. de pact. vbi poteſt
67 paciſci, ne furti agatur, neuè illud reſtituatur,
quatenus tamen reſpicit rem
priuatam, vt ibi, *ſi à re priuata remotum ſit,*
&c. Quem Textum latè comprobat alijs

legibus, & doctrinis, Suarez *allegat. 23.nu.*
22. verſ. faciat etiam ad prædictam opinionem.
68 Quod procedit non ſolùm, ſi factum
ſit pactum de non agendo poſſeſſorio, ſed
ſi pactum de non moleſtando poſſeſſo-
rem, ſolummodò intercedat, Soccinus
in l. rem, quæ nobis, nu. 26. ff. de acquir. poſſeſſ.
Suarez *d. alleg. 23. num.* 18. Capic. *deciſ.69.*
num.7. & 8. Rota *deciſ.393. quæ eſt deciſ.16.*
reſtit.ſpol. in nou.n.4. Pactum enim hoc in-
69 telligitur tã de moleſtia iuris, quàm facti,
Corſett. *ſingul. in verb. moleſtia,* Dec. *conſ.501.*
cum alijs per Menochium *d.remed. 1.n.283*
70 qui ſubiungit ſimile eſſe, ſi factum ſit pa-
ctum, de non mouendo controuerſiam,
71 cum eadem ſit ſignificatio, hoc tamen
non procedere, cum cauſa ſpolij eſt pu-
72 blica, Berou. *d. cap. 2. num. 45.* qui dat
exemplum in Eccleſia ſpoliata, nam,
73 inquit ille, cauſa Eccleſiæ eſt cauſa publi-
ca, *l. vlt. C. de ſacroſ. Eccleſ.* cum alijs per
74 Menoch. *d. remed. 1. num. 286.* qui decla-
rat, ſi res ſpectet principaliter ad Eccleſiã,
non autem ad Clericum, & ſic ſecunda-
75 riò ad Eccleſiam, quia tunc dicitur cauſa
priuati, *cap. ſi diligenti, de for. compet.*
76 Multò autem magis ſuſpenſio petitorij
retardabitur ſi pactum hoc ſit iureiuran-
do firmatum, Abbas *dicto cap. 2. in fin.*
Soccin. *d. l. rem, quæ nobis, num. 20. de*
acquir. poſſeſſ. Capic. *d. deciſ. 69. num. 7.*
Franc. March. *d. quæſt. 71. num. 2.* Rota
deciſ. 16. de reſtit. ſpoliat. in nou. & de renunc.
deciſ. 18. & eodem tit. de renunc. 6. in antiq.
latè Menochius diſputans articulum *dicto*
remed. 1. num. 288. cum ſeq.
77 Quod tamen non procederet ſi pactum
etiam iuratum interceſſiſſet ante ſpolium,
Abbas *d. cap. 2. num. 16.* Berou. *num. 44.*
Ripa *d.§.nihil commune n.55.* nullum nam-
que eſt hoc pactum, quia præſtat anſam
delinquendi, & ſic dicitur contra bonos
mores, *d. l. ſi vnus, §. pacta, ff. de pact. l.*
conuenire de pact. dotal. cum alijs per Me-
nochium *loco citato num. 296.*
78 Dic octauò, illicitam eſſe inconſtantiam
in poſſeſſorio retinendæ, nam, ſi primò
Actor intentauit petitorium rei vendica-
tionis, non poteſt eo omiſſo conuolare ad
78 poſſeſſorium retinendæ, *vti poſſidetis,* Bart.
d.§.nihil commune n.19. Alex. *n.72.* Rip. 153.
Corn. *2. par. num.90.* Fern. *cap. 3. num.16.*
Rub. *num. 285.* Afflict. *deciſ. 155. num. 5.*
Berou. *in cap. In litteris num. 39. de reſtitut.*
ſpoliat. Menoch. *retinen. remed. 3. num.512.*
Coler. *in cap. Paſtoralis num.48. de cauſ. poſſ.*
& propriet. Ratio eſt, quia, qui petitorio
79 experitur, poſſeſſorio renunciare videtur,
& in Aduerſarium transferre, Orian. *in*
rubr. de cauſ. poſſ. & propriet. col. 14. verſ.
ſeptima concluſio, Menoch. *loco cit. ſub nu.513.*
& 514. vbi reprobat Berouum malè de
hac ratione ſentientem, Mareſcott. *dicto*
cap. 36. num. 21. qui dum generaliter lo-
quitur de ſuſpenſione petitorij, debet de-
clarari, & reduci ad terminos poſſeſſorij
retinendæ, non autem recuperandæ, vel
adipiſcendæ *ex ſupra* traditis.
80 Amplia primò hoc dictum, vt proce-
dat etiam quod Princeps vellet ſuo reſcri-
pto ſuper vtroque cognoſci, non enim
Princeps poteſt efficere, vt duo inſimul
81 contraria eſſe poſſint, cum hoc etiam na-
tura abhorreat, *l. ſi ancilla,* & ibi Bartolus
ff. pro ſoc. l. contra maiores, C. de inoffic. teſtam.
82 & hanc opinionem tenet Berou. *d. cap.*
in litteris num. 39. Menoch. *dicto remed. 3.*
num. 515.
83 Secundò, amplia, etiamſi partes con-
ſentirent, Berou. *d. cap. in litteris, num. 39.*
Menoch. *loco citato num. 518.*
84 Tertiò, amplia, etiamquod eſſemus in
poſſeſſorijs retinendæ, quæ annexam cau-
ſam proprietatis habent, Bart. *in d. §. nihil*
commune num.20. Iaſon *nu. 54. & 126.* Ripa
num. 155. cum alijs per Menochium *dicto*
remed. 3.nu.519. 520. & 521. vbi declarat.
Limita primò, vt poſſit habere locum
inconſtantia reſpectu diuerſarum perſo-
85 narum, v. gratia, egi petitorio rei vendi-
cationis cauſa naturalis poſſeſſionis, quæ
eſt apud te, deinde conuolo ad poſſeſſo-
rium vti poſſidetis, ratione ciuilis poſſeſ-
ſionis, quæ eſt apud me. Vel è conuerſo
egi rei vendicatione ratione detentatio-
nis, quæ eſt apud te, demum ago reme-
dio retinendæ ratione naturalis, & ciuilis
turbatæ, quæ eſt apud me, hoc in caſu
admitti cumulationem ſucceſſiuam vo-
luit Bart. *in dicto §. nihil commune num. 19.*
Bald. & Caſtrenſ. *in l. Ordinarij, C. de rei*
vendic. ille *num.5.* iſte *in fin.* Ripa *d. §. nihil*
commune, num. 153. cum alijs per Menoch.
d. remed. 3. num. 522. ea ratione, quia re-
86 gula contrarietatis non aduerſatur cum
poſſeſſorium, & petitorium circa idem
non concurrant.
87 Secundò limita, ſi intentato petitorio
actor pendente iudicio acquiret poſſeſſio-
nem, quia tunc poſſet ſuſpendere petito-
rium, & conuolare ad poſſeſſorium, Gloſſ.
d. §. nihil commune in 4. lect. & ibi Bartol.
num.19. verſ. ſi verò iſta iudicia, Alex. *nu.72.*
88 Ripa *num.153.* Coraſ. *2. par. nu.93.* Menoch.
d. remed. 3. num. 524. ea ratione, quia ra-
tione diuerſitatis temporis admittitur
concurſus.
89 Tertiò limita, ſi Actor, qui intentauit
petitorium, ſciebat ſe poſſidere, ſecus ſi
ignorabat, quia detecta ſcientia poſſeſſio-
nis poteſt ſuſpenſo petitorio ad remedium
poſſeſſorium retinendæ conuolare, Bart.
d. §. nihil commune num. 19. Alex. *num. 72.*
Ripa *num.153.* Coraſ. *2. par. nu.95.* Menoch.
d. remed. 3. num. 595.
90 Quartò limita, cum iudicio petitorio

agitur ſuper re incorporali, tūc enim Actor
poteſt eo omiſſo conuolare ad poſſeſſo-
rium retinendæ, Bart. *d. §. nihil commune,*
num. 18. Alexand. *num.* 92. Iaſon *num.* 126.
Ripa *num.* 784. Fab. *nu.* 125. Claud. *nu.* 156.
Dec. *num.* 93. Germond *cap.* 3. *num.* 11.
Coraſ. *2. par. num.* 91. Bolognett. *2. part.*
num. 305. cum alijs innumeris relatis à
Menoch. *d. remed. 3. num.* 539.
91 Ea eſt ratio, quia regula contrarietatis,
& repugnantiæ, quæ impedit cumulatio-
92 nem, hic ceſſat, quia actio confeſſoria,
qua incorporalia vendicantur, etiam poſ-
93 ſeſſori conceditur, *l. ſi fortè, §. ſc. idum,*
ff. ſi ſeruit. vendic. l. vti frui, §. vlt. ff. ſi vſusfr.
petat, Menoch. *loco citato,* qui dicit tantò
magis hanc limitationem habere locum,
94 quando is, qui primò propoſuit petito-
rium, demum poſſeſſorium, vult ſubire
onus probationis in quolibet iudicio.
95 Quintò limita, quando iudicium peti-
torium tale eſt, quod iudicio poſſeſſorio
fomentum afferat Bald. *in l. ordinarij, n.* 6.
& ibi Caſtren. *in fine poſt Cyn. C. de rei ven-*
dic. Menoch. *loco cit. num.* 543. Exemplum
96 eſt in iudiciis familiæ Herciſcundæ, &
communi diuidendo, quæ cum petito-
rium reſpiciant, *l. incerti, C. de interdict.*
97 vbi Gloſſa nihilominus cum interdicto
retinen. cumulari poſſunt, nam agitur ad
diuidendum, & ſuper turbatione ſilen-
tium imponi, argum. *l. 1. ff. famil. Herciſ.*
Menoch. *loco cit. num.* 543. qui ex mente
Bald. *in d. l. incerti num.* 16. intelligit pro-
cedere, cum ante litem conteſtatam in
iudicio communi diuidundo fit ſuſpenſio
petitorij, & cumulatio poſſeſſorij.
98 Dic nono licitam eſſe inconſtantiam,
quando quis impetrauit reſcriptum ſuper
petitorio, non enim poteſt tranſire ad
poſſeſſorium, quia ſuper poſſeſſorio nul-
lum reſcriptum; ſecundò, quia, impe-
99 trando ſuper petitorio, aſſerere videtur,
ſe non poſſidere, *leg. clam poſſidere, §. vlt.*
ff. de acquir. poſſeſs. & contra preces obla-
tas non auditur, *l. cum precum, C. de liber.*
cauſ. & hanc opinionem tenet Bald. *l. ſi de*
proprietate, num. 3. C. Si à non competen. In-
dic. Menoch. *loco cit. num.* 544.
100 Sed hoc dictum non ita ſimpliciter in-
telligendum eſt; quia, qui committit cau-
ſam in petitorio, cenſetur etiam commit-
tere cauſam in poſſeſſorio, vt de poſſeſ-
ſorio retinendæ dixit Boccac. *de interd. vti*
poſſid. cap. 14. num. 26. Poſth. *eod. tract. obſer. 6.*
num. 6. & de poſſeſſorio reintegrandæ, Ca-
ualer. *deciſ. 67. num. 3.*
101 Ratio eſt, quia petitorium habet in
ventre poſſeſſorium, etiam quod non ex-
primatur, Caualer. *dicta deciſ. 67. num. 3.*
102 Poſth. *loco cit. nu. 7.* Ideo Iudex, cui com-
miſſa eſt cauſa in petitorio, poteſt co-
gnoſcere etiam de poſſeſſorio, Rota *de-*
ciſ. 9. num. 2. & 3. de cauſ. poſſeſs. & propriet.
in non. Caſſad. *eod. tit. deciſ. 9. num.* 12. Ca-
ualer. *d. deciſ. 67. num.* 3. Et præſertim, ſi
103 in reſcripto, ſeu commiſſione inſerta
eſſet clauſula *Quam,* & *Quas,* quæ clau-
ſula comprehendit tam petitorium, quàm
poſſeſſorium, Caualer. *deciſ. 475. num.* 1.
Martin. Andr. *deciſ. 44. num. 7. & 9.* Rota
deciſ. 710. num. 4. & 5. par. 3. & deciſ. 426.
num. 2. par. 4. recen. Poſth. *loco cit. num.* 8.
Rota *in Oſtunen. attentatorum, Lunæ 27. Apri-*
lis 1671. coram R.P.D. Albergato, §. Etenim.
104 Ex vi eius clauſulæ poteſt ſuſpendi pe-
titorium etiam in cauſa appellationis, Ro-
ta *d. deciſ. 710. num. 3. par. 3. recen.* & Mar-
tin. Andr. *dicta deciſ. 44. num.* 10. Secus au-
tem eſſet ſi fuiſſet commiſſa cauſa appel-
lationis ſimpliciter ſuper petitorio abſque
105 illa clauſula *Quam,* & *Quas,* quia tunc
non procedit ratio, quod petitorium ha-
beat in ventre poſſeſſorium, vt latè defen-
dit Caſtrenſ. *conſ. 278. num. 2. lib.* 1. quem
ſic interpretatur Rota *d. deciſ. 710. num.* 8.
106 Eoque magis ſi ab initio Actor omne
ius ſibi competens deduxit, Rota *dicta de-*
ciſ. 710. num. 10. vbi alias Rotales Deciſio-
107 nes adducit Poſt. *loco citato num.* 8. Hoc
enim caſu licita eſt inconſtantia, cum pro-
108 ſecutio ex vno capite non tollat aliud
Seraph. *deciſ. 630. n. 3. par.* 1. Martin. Andr.
dicta deciſ. 44. num. 10. ad fin.
109 Declara, hanc concluſionem de ſuſ-
penſione petitorij non habere locum reſ-
pectu tertij, quia, ei venienti ad cauſam,
non obſtaret huiuſmodi ſuſpenſio, Butr.
in d. cap. litteris, num. 23. & ibid. Abb. *n.* 33.
de reſtit. ſpoliat. Pontan. *de ſpol. dicto cap. 6.*
num. 53. Rota *in non. deciſ. 3. de cauſ. poſſeſs.*
& propriet. Biſignet. *deciſ. 7. de reſtit. ſpoliat.*
Pacific. *loco cit. n.* 29. Mareſcott. *loco cit. n.* 18
110 Hoc tamen procedit ſi ius tertij eſt ſe-
paratum à iure ſuſpendentis ſecundum
doctr. Butr. *in d. cap. litteris, nu.* 23. quam
licet impugnet Abbas ibid. *num.* 23. & *in*
cap. venient, il ſecondo, num. 7. de teſt. & ibi
Felyn. *num.* 12. videtur tamen verior opi-
nio Butr. quam ſequitur Mareſcott. *loco*
citato, vbi dicit in eam inclinare Ripam
dicto §. Nihil commune, num. 80. vbi latè co-
natur concordare opiniones, & Butrius
111 opinionem contra Abb. tenuit diſcuſſo
articulo Rota *deciſ. 22. par. 1. & deciſ. 23. in*
recent. vbi declarauit tunc dici ius tertij
connexum cum iure ſpoliantis, quando
ratione iuris tertij ſpolians poteſt ſentire
112 aliquod commodum, & vtilitatem. De
qua tamen declaratione videndus eſt latè
Menoch. *d. remed. 1. recuperandæ, à nu. 372.*
vſque ad num. 382.
113 Vel vbi ius tertij eſt penitus exclu-
ſiuum iuris agentis; quia tunc impediret
114 proceſſum poſſeſſorium, aliàs ſecus, vt
poſt Bart. Alex. Soccin. Bald. & Imol. di-

cit Pacific. *loco cit. num.* 35. *verſ. Ego verò*,
115 qui ſubiungit, ius tertij debere eſſe clarum, & ante concluſum in cauſa in iudicio deductum, Rota *deciſ.* 201. *par.* 2. *diuerſ. num.* 5. *& ſeqq.*
116 Sed, an, qui prius intentauit poſſeſſorium, poſsit inconſtans poſſeſſorio iudicio relicto conuolare ad petitorium? Rubeus, & Fabius *in dicto* §. *Nihil commune*, dicunt, hanc quæſtionem, ſeu, vt ait Bart. combinationem inutilem eſſe, cum videatur, quod rationabiliter in practica non poſsit euenire, poſſeſſorium enim eſt ſummarium, & petitorium ordina-
117 rium, nec poteſt dari tam inſulſus Aduocatus, & ignorans, vt ipſe velit proponendo petitorium ordinarium, quod poſt litis conteſtationem requirit curſum triennij, & ſuſpendere poſſeſſorium, quod, cum ſit ſummarium, intra terminum ſex menſium poterit expediri, & per illud conſequi rem ipſam, & eam quietè retinere abſque labore faciendi probationem, cum propter commodum poſſeſſionis omne onus transferatur in Aduerſarium, vnde videtur irridendum eſſe potius Aduocatum, quàm admirandum Io: tamen Bolognett. *in dicto* §. *Nihil commune*, *num.* 318. ex mente Berengarij dicit, hanc inconſtantiam non
118 eſſe ſpernendam vt arbitrantur prædicti, & quod imò vtilitatem magnam habeat, ſi eueniat de facto, vt ſi forſan Actor vel eius Aduocatus, qui propoſuit poſſeſſorium, dubitet de victoria in eo, inconſtans proponat petitorium cum diligentia, procurans citò probare titulum ſuum, & dominium in re, vt poſſit apparere, quod ius habet in vtroque, & confouebit poſſeſſorium, & præualebit Aduerſario propter probationem factam in petitorio, nam quando probationes ſunt pares, præualet ille, qui deduxit dominium, & fortius
119 præualebit, ſi diſcutiendo cum Aduerſario, probauit. Hæc ſunt verba Bolognetti *loco cit.* qui benè proſequitur, & diffuſius omnium hanc materiam.

Cæterum, quia numquam vidi practicari, quod Actor, qui propoſuit poſſeſſorium, in eadem inſtantia eo relicto inconſtans conuolet ad petitorium, breuiter me expediam.

Dic ergo, aut Actor, qui conuolat ad petitorium, intendit renunciare poſſeſſorio, aut tantum ſuſpendere.

120 Priori caſu admittitur inconſtantia, quia, cum ſit introductum in fauorem Agentis in poſſeſſorio, vt prius cognoſcatur de poſſeſsione, huic fauori poteſt renunciare, ſi vult, *cap. ex conqueſtione de reſtit. ſpoliat.* Rot. *deciſ.* 1118. *num.* 1. *par.* 3. *diuerſ.* Scappuccin. *de Saluian. lib.* 1. *qu.* 21. *num.* 4. ubi Zabarell. *in Clem. vnic. de cauſ. poſſeſs. & propriet. num.* 7. Bellamer. *nu.* 24. *verſ. Cum quæris.*

121 Cæterum an ſic inconſtans videatur in totum renunciare poſſeſſorio, vel tantum liti & inſtantiæ? Dic, receptam eſſe magis Doctorum ſententiam, cenſeri renunciatum poſſeſſorio, hoc eſt poſſeſsioni, itaut ſententia abſolutoria ferri poſſit, Bart. *d.* §. *Nihil commune*, *num.* 27. Alex. ibi *num.* 25. Iaſon. *item num.* 25. Rip. *n.* 167. Menoch. *de retin. remed.* 3. *num.* 545. qui hanc opinionem ab argumentis, & impugnationibus Aretini defendit.

122 Aut verò vult ſuſpendere poſſeſſorium, & dic, nullo modo poſſe, quia hoc priuilegium eſt tantummodo tributum poſſeſſorio, & non petitorio, ideò debent habere locum Regulę *Authentica, qui ſemel C. quomodo, & quando Iudex, & cap. cauſam, cum ibi not. de dol. & contum.* & ita tenet Abb. *in dicto cap. Paſtoralis num.* 17. Vitalin. *in d. Clem. vnic. num.* 53. *de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Zabarell. *in eadem Clemen. num.* 7. *verſ.* 6. *oppono*, vbi benè, ſed melius *in d. cap. Paſtoralis, num.* 16. Bellamer. *n.* 39. *quæſt.* 15. *verſ. in tertio membro.*

123 Sed quia, vt dixi, materia hæc de inconſtantia Actoris de poſſeſſorio ad petitorium ferè inutilis eſt, ideo remitto te ad Doctores *in d.* §. *Nihil commune*, & præſertim Io: Bolognett. ibi latiſsimè *nu.* 326. *& in d. cap. Paſtoralis, & Clem. vnic. de cauſ. poſſeſs. & propriet.* ad Menoch. *in d. remed. retinen.* 3. *à num.* 526. ad Rot. *in deciſ.* 10. *de cauſ. poſſeſs. & propriet. in nou.*

Declara tamen quæſtionem noſtram ſolum procedere, quando poſſeſsorium ſolummodò intentatum eſt, non autem ſi prius petitorium ſit intentatum, demum eo ſuſpenſo conuolatum ſit ad poſſeſſorium, nam hoc caſu licet redire ad petitorium non ſolum ſemel, ſed pluries, non ſolum in prima inſtantia, ſed in cauſa appellationis, vt *ſupra diximus.*

Quamuis Balboa de Mogrouech. *in relectione Salmaticen. dicto cap Paſtoralis, n.* 52. dicat, veriorem, & receptam eſſe ſententiam, quod ſemel tantum fieri ſuſpenſio poſsit.

Reliqua ad hanc materiam vide apud Poſth. *de manutent. obſeruat.* 7. *per tot.* vbi etiam latè diſputat quando cauſa commiſſa eſt cum clauſula *arbitrio*, an, & in quibus caſibus admitti debeat ſiue ſuſpenſio, ſiue cumulatio.

QVÆSTIO XVII.

ARGVMENTVM.

An is qui renunciauit poſſeſſioni poſſit inconſtans petere manutentionem, ſeu reintegrationem.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians poſſeſſioni, vel quaſi non poteſt inconſtans petere manutentionem.*

2 *Poſſeſſio amittitur per illius renunciationem.*

3 *Renunciant ad iura renunciata non datur regreſſus.*

4 *Renuncians dominio non poteſt petere manutentionem in poſſeſſione, vel quaſi.*

5 *Renunciatio notoria obſtat Agenti interdicto recuperandæ.*

6 *Renuncians per metum adhuc non poteſt petere manutenſionem.*

7 *Poſſeſſio amittitur per renunciationem metu factam.*

8 *Renuncians poſſeſſioni per metum non poteſt agere iudicio poſſeſſorio, niſi præcedat iudicium ſuper reſciſſione, & nullitate renunciationis.*

9 *Habens ſe pro ſpoliato, non poteſt petere manutentionem.*

10 *Reintegrationem petens uti ſpoliatus an, & quando petere poſſit manutentionem.*

11 *Petitio eſt ſpecies confeſſionis.*

12 *Confeſſio interpretanda eſt fauore confitentis.*

13 *Ius proprium quis non præſumitur abijcere, ſed conſeruare.*

14 *Actus iudicialis de ſui natura ordinatur ad acquirendum.*

15 *Contractus dubius interpretatur contra eum qui poterat clarius loqui.*

16 *Iudiciales actus non interpretantur in dubio contra eum qui poterat clarius loqui.*

17 *Poſſeſſionem ciuilem ſemper præſumitur quod quis retinere voluerit.*

18 *Vtilius quod ſibi eſt quiſque præſumitur facere, & velle.*

19 *Poſſeſſionis retentio conſiſtit in animo.*

20 *Animus declaratur ex factis.*

21 *Reintegrationem petens an retinuerit animo poſſeſſionem ciuilem, necne ex factis circumſtantijs deducitur.*

22 *Spoliatus aſſerens ſe de facto ſpoliatum fuiſſe, & petens remoueri turbationem de facto illatam videtur animo retinere poſſeſſionem ciuilem.*

23 *Reintegrari, & manuteneri ſimul petens videtur retinere animo poſſeſſionem ciuilem.*

24 *Petens manutentionem, & quatenus opus ſit reintegrari, non dicitur ſe habere per ſpoliato.*

25 *Immiſsionem petens, & manutentionem intelligitur primam petere reſpectu naturalis, & ſecundum reſpectu ciuilis poſſeſſionis.*

26 *Immiſsionem petens cum clauſulis preſeruatiuis non fatetur ſe non poſſidere.*

27 *Actus poſſeſſorios exercens poſt petitam reintegrationem dicitur animo retinuiſſe poſſeſſionem ciuilem.*

28 *Petens reintegrationem, & ſpolium deducens verbis turbidis, & obſcuris, non videtur ſe habere pro ſpoliato.*

29 *Procuratoris aſſertio non ſufficit ad effectum, vt Poſſeſſor dicatur ſe habuiſſe pro ſpoliato, niſi conſtet de mandato ſpeciali.*

30 *Poſſeſſionis amiſſio pendet ab animo.*

31 *Animus declarari non poteſt per Procuratorem ſine ſpeciali mandato.*

32 *Procurator non poteſt facere actum, per quem principalis habeatur pro ſpoliato.*

33 *Confeſſio Procuratoris reuocari poteſt per principalem etiam non docto de errore.*

34 *Ratificatio non datur ſine ſpecifica ſcientia præiudicij.*

35 *Principalis ratificans ſcienter, & approbans acta, & confeſſi actus Procuratoris, ac ſententiam ab eo obtentam ſuper ſpolio dicitur habere ſe pro ſpoliato.*

36 *Poſſeſſio duplex ciuilis ſcilicet, & naturalis datur etiam in incorporalibus.*

37 *Reintegrationem petens ſimpliciter narrato poſitiuè actu ſpoliationis, dicitur ſe habere pro ſpoliato.*

38 *Immiſſionem ſimpliciter petens, dicitur ſe habere pro ſpoliato.*

39 *Immiſſionem petens, fatetur ſe non poſſidere.*

40 *Immiſſionem ſimpliciter petens perdit ciuilem poſſeſſionem quam habebat.*

41 *Immiſſionem petens generaliter in poſſeſſionem hereditatis, & bonorum non intelligitur amittere poſſeſſionem eorum quorum iam erat poſſeſſor.*

42 *Immiſſionem patiens nullam, & attentatam, ac liti cedens, dicitur ſe habere pro ſpoliato*

43 *Non appellans à mandato de manutenendo, vel appellationem non proſequens, dicitur. ſe habere pro ſpoliato.*

44 *Poſſeſſio per patientiam, & acquieſcientiam omittitur.*

45 *Prælatus habens ſe per ſpoliato, adhuc poteſt inconſtans manutentionem petere nomine Eccleſiæ.*

46 *Prælatus neque in poſſeſſione præiudicare poteſt Eccleſiæ.*

47 *Rector, qui cecidit à poſſeſſione facto proprio reintegrationem petere poteſt nomine Eccleſiæ.*

48 *Tutor male, & nulliter alienando bona pupilli an, & quando transferat poſſeſſionem, ita vt pupillo competere poſſint remedia poſſeſſoria, & num. 52. & 55.*

49 *Tutor non ſibi poſſidet, ſed pupillo.*

50 *Tutor per actum fictum, prout ſunt aſpectus, vel conſtitutum non transfert poſſeſſionem bonorum pupilli.*

51 *Intellige pupillo impugnante contractum, ſecus illo tacente.*

52 *Tutor per actum verum, prout eſt traditio, transfert poſſeſſionem bonorum pupilli.*

53 *Tutor quando dicatur ſpoliare pupillum.*

54 *Tutor adminiſtrans tanquam Tutor habetur loco domini.*

55 *Tutor, cui cum tutela non fuit decreta adminiſtratio bonorum poſſeſſionem non transfert.*

1 QVOAD manutentionem, dic illicitam eſſe inconſtantiam, Abb. *in cap. Sollicitè, de reſtit. ſpoliat.* Poſth. *de manut. obſeruat.* 57. *ſub num.* 36. Duran.
2 *deciſ.* 158. ratio eſt, quia per renunciationem amiſſa eſt poſſeſſio, vel quaſi, ideò
3 ad iura renunciata non datur regreſſus, *l. quæritur, §. Si venditor, ff. de ædilit. edict. cap. Ex tranſmiſſa, de renunc.* quæ concluſio pro-
4 cedit non ſolùm, ſi eſſet renunciatum poſſeſſioni, vel quaſi, ſed ſi renunciatum eſſet dominio rei, Hortoman. Det. *dicta l. naturaliter, §. Nihil commune num.* 10. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Duran. *dicta deciſ.* 158. *num.* 5.
5 ſicuti exceptio defectus dominij probata ex notoria renunciatione obſtat agenti interdicto recuperandæ, *cap. 3. de reſtitut. ſpoliat.* Menoch. *remed.* 1. *recuper. quæſt.* 27. *num.* 297. Duran. *dicta deciſ. num.* 6.
6 Secundò habet locum, etiamquod renunciatio poſſeſſionis ſit meticuloſa, quia,
7 cum per renunciationem metu factam amittatur poſſeſſio, *l. 3. §. Si quis nunciet, ff. de acquir. poſſeſſ.* Poſth. *ſupra alleg. ſub dicto num.* 36. Abb. *in cap. Super hoc, de renunciat.*
8 meritò ceſſat inconſtantia, niſi prius præcedat particulare iudicium ſuper reſciſſione, vel ſententia declaratoria ſuper nullitate renunciationis, Pariſ. *conſ.* 5. *nu.* 179. *vol.* 4. Menoch. *recuper. remed.* 1. *num.* 103. Duran. *dicta deciſ.* 158. *ad fin.*

Tertiò, habet locum concluſio non ſo-
9 lùm in expreſſa renunciatione, ſed etiam in tacita, hoc eſt ſi quis habuerit ſe pro ſpoliato, nam tunc inconſtans eſſe nequit petendo manutentionem, *l. clam poſſidere, §. Qui ad nundinas, ff. de acquir. poſſeſſione*, Bartol. *in l. 2. num.* 10. *C. de ſeruit. & acqu.* Faber. *in §. retinendæ, inſtitut. de interdict.* Couuarr. *pract. cap.* 17. *num.* 3. Boccac. *de manut. cap.* 3. *num.* 9. Mareſcott. *var. lib.* 2. *cap.* 64. *num.* 3. *ad fin.* Rota *in pluribus deciſ.* Caputaq. *deciſ.* 43. *lib.* 2. *in manuſcript. & deciſ.* 704. *la* 2. *par.* 1. *in recent. & deciſ.* 561. *num.* 4. *eadem par.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1417. *num.* 3. Buratt. *deciſ.* 169. *num.* 12. & ibi Addent. *& deciſ.* 26. Poſth. poſt hæc ſcripta viſus *in tract. de manut. obſeru.* 57. *num.* 1. *&* 44. vbi alias deciſ. allegat.

10 Sed hoc intellige, quando quis ſimpliciter habet ſe pro ſpoliato, & pro tali petijt reſtitui, Seraphin. *d. deciſ.* 1417. *num.* 3. Buratt. *deciſ.* 269. *num.* 4. vbi alias deciſ. allegat, & ibi Addent. Mareſcott. *ver. dicto cap.* 64. *num.* 7. Bichius *deciſ.* 428. *num.* 5. Secus autem quando ille, qui habet ſe pro ſpoliato, & petijt reſtitui, & reintegrari, animo retinuit ciuilem poſſeſſionem, quia tunc videtur ſolùm fateri ſe ſpoliatum naturali poſſeſſione occaſione turbationum, & moleſtiarum in ea illatarum, & ideo ei competit reintegratio reſpectu naturalis, manutentio verò reſpectu ciuilis, quam animo retinuit, Gloſſ. *in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, in verb. clam, ff. de acquir. poſſeſſ.* & ibi Bartol. *in fin.* Angel. *num.* 4. Caſtren. *num.* 7. *verſ.* 4. *artienlus*, Alex. *num.* 17. Iaſon. *num.* 61. *&* 62. Gloſſ. *in l.* 1. *§. interdictum*, & ibi Bartol. *ff. uti poſſidetis*, Menoch. *retin. remed.* 3. *num.* 22. *& ſeq. & num.* 506. de communi Lanfranc. Balb. *deciſ.* 490. Addit. ad Papien. *in for. libell. pro turbat. poſſeſſ. in verb. ad ceſſandum, & deſiſtendum*, Put. *deciſ.* 409. *lib.* 2. *in correct.* Rota *in pluribus deciſ.* regiſtratis *in deciſ.* Buratt. 269. *nu.* 2. & ibi Adden. Greg. XV. *deciſ.* 555. Rota *deciſ.* 560. *par.* 14. *&* 69. *par.* 2. *in recent. num.* 10. Natt. *conſ.* 572. *num.* 21. Surd. *conſ.* 160. *num.* 72. Poſth. *dicta obſeru.* 57. *num.* 82. Otthob. *deciſ.* 121. *num.* 6. Coccin. *deciſ.* 494. *num.* 6. *&* 7. Rota *in Calaguritana Archidiaconatus de Berberiego, Veneris* 16. *Ianuarij* 1671. *coram bona mem. Priolo, §. Comprobatur.*

Ratio eſt, quia petitio reintegrationis eſt dubia, & æquiuoca, cum poſſit referri ad ſolam naturalem, ideò in dubio ad
11 eam ſolam referri debet, petitio enim tanquam ſpecies confeſſionis interpre-
12 tanda eſt ad fauorem confitentis, *l. ſi quis intentioni, ff. de iudic.* Roman. *conſ.* 455. *nu.* 4. *&* 6. Mohedan. *deciſ.* 2. *de reſtitut. ſpoliat.* Rota *deciſ.* 561. *num.* 6. *par.* 1. *in recent.*
13 Tum etiam quia eſſet abijcere proprium ius, quod non præſumitur quis velle facere, ſed imò quanto magis poteſt conſtans conſeruare ad not. *in l. cum de indebito, de probat.* Rota *dicta deciſ.* 561. *num.* 7.
14 Tum denique, quia actus eſt iudicialis, qui cum de ſui natura ordinatus ſit ad acquirendum, ſemper fit interpretatio ad fauorem petentis, & propterea, licet in
15 contractibus fiat interpretatio contra eum, qui potuit clarius loqui *l. veterib.* &

ibi Bartol. *num.2. ff. de pact.*

16 Hoc tamen non procedit in libellis, &
petitionibus iudicialibus, *l. inter ſtipulantem,*
§. Si Stichum, ff. de verb. oblig. Bald. *conſ.489.*
num.3. in fin. vol.3. Caſtren. *conſ.199. num.4.*
lib.2. Roman. *conſ.136. in principio,* Ægyd.
deciſ.733. in fin. Rota *dicta deciſ.561. num.3.*
par.1. in recent.

17 In dubio autem ſemper præſumendum
eſt, quod quis voluerit ſuam poſſeſſionem
ciuilem retinere ex illa regula, quod quis
18 præſumitur facere, & velle, quod eſt ſibi
vtilius, *l. 1. & 2. ff. de ſolut.* Bart. *in l. gerit*
num.21. ff. de acquir. hared. Crauett. *conſ.106.*
num. 9. Greg. XV. *deciſ.307. num.11.*

19 Sed cum retentio poſſeſſionis conſiſtat
in animo, *l. 3. §. in amittenda, ff. de acquir.*
20 *poſſeſſ.* Animus verò ex factis declaretur
Mantic. *deciſ. 313. num. 2.* Poſth. *de manut.*
obſeru. 57. num. 62. vbi plures Rotales de-
ciſiones, ideò ex circumſtantijs facti tam
ante, quàm poſt motam litem colligendis
decidendum erit, an qui petijt reintegra-
21 tionem animo retinuerit ciuilem poſſeſ-
ſionem, nec ne, itaut illa petitio reinte-
grationis ad ſolam naturalem poſſeſſio-
nem ſit referenda, Rota *deciſ. 644. par. 1.*
in recent. Caualer. *deciſ. 531. num. 5.* Bel-
tramin. *ad Gregor. deciſ. 555.* Ferentill. *ad*
deciſ. 269. Buratt. Duran. *deciſ.28. num.17.*

22 Animus verò retentionis ciuilis poſſeſ-
ſionis in eo, qui aſſerit, ſe ſpoliatum, col-
ligitur, ſi dixit ſe de facto ſpoliatum
fuiſſe, & petijt remoueri turbationem de
facto illatam, Buratt. *dicta deciſ.269. nu.4.*
& ibi Addent.

23 Secundò colligitur, ſi, qui petit reinte-
grari, petit etiam manuteneri, quia tunc,
vt ſaluetur libellus, debet intelligi reinte-
gratio reſpectu naturalis, de manutenendo
verò reſpectu ciuilis poſſeſſionis, Caſtren.
conſ.234. num.1. vol.2. Natt. *conſ.572. nu. 21.*
Surd. *conſ.160. num.72.* Buratt. *d. deciſ.269.*
num. 3.

Siue manutentio petita ſit in libello,
ſiue in commiſſione, vt de petita manu-
tentione in commiſſione dixit Rota in
pluribus deciſionibus relatis ab Addent. ad
Buratt. *dicta deciſ.269. ad fin.*

24 Eo maximè ſi in petita reintegratione
addatur clauſula *quatenus opus ſit*, quia
tunc non cenſetur amiſſa ciuilis poſſeſſio,
Altograd. *conſ.74. num.1. lib.2.* Dunoz. iun.
deciſ.799. nu.8. Greg. XV. *deciſ.546. num.14.*
& deciſ.555. num.2. Addent. ad Buratt. *dicta*
deciſ.269. num.6. Rota *in Toletana Parochia-*
lis 31. Ianuarij 1625. coram Dunozetto ſen.
quæ eſt inter eius impreſs. deciſ.342. num.8.

25 Idem dicendum eſt, quando quis petit
immitti, & manuteneri, quia intelligitur
diuerſis reſpectibus nempe immitti reſpe-
ctu naturalis, manuteneri reſpectu ciuilis,
Surd. *dicto conſ.160. num.72.* Rota *deciſ.560.*
par. 1. in recent. Coccin. *deciſ 494. num.6.*
Addent. ad Buratt. *dicta deciſ.160. num.19.*
optimè Rota coram Bichio *deciſ. 600.*
num. 8. & 9. vbi de eo, qui petijt immitti
26 cum præſeruatiua cuiuſuis poſſeſſionis
tam ciuilis, quàm naturalis, eamque con-
tinuando.

27 Tertiò, colligitur animus retinendi poſ-
ſeſſionem ciuilem, ſi poſt petitam reinte-
grationem quis faciat actus poſſeſſorios,
vt benè declarat Rota *deciſ.649. num. 9. &*
10. par.2. recent.

28 Quartò animus, non habendi ſe pro
ſpoliato elicitur, quando verba, quæ ſo-
nant in ſpolium, ſunt turbida, & obſcura,
Rota *deciſ. 366. par.1. recent. & deciſ. 396.*
par. 3. & deciſ. 427. eadem par. 3. Poſth. *de*
manut. d. obſeru.57. num.90. & 95.

Et ſupradicta tanto magis procedunt,
quando petitio reintegrationis, ſiue alius
29 actus declaratiuus voluntatis, ſeu animi
non poſſidendi fieret à Procuratore ad
hoc non habente ſpeciale mandatum,
Greg. XV. *dicta deciſ.546. nu.13.* & melius
deciſ.268. num.6. Rota *deciſ.268. nu.2. par.4.*
recent. Poſth. *d. obſeru.57. num.46.* Ratio eſt,
30 quia amiſſio poſſeſſionis pendet ab ani-
mo, *l. 3. §. in amittenda, ff. de acquir. poſſeſſ.*
Mantic. *deciſ.20. num.2.* Bichius *deciſ.630.*
num. 6. ideò non poteſt declarari per Pro-
31 curatorem non habentem ſpeciale man-
datum, Alex. *conſ.73. num.14. lib. 5.* Natt.
conſ.230. num.3. Pariſ. *conſ.3. num.12. lib.1.*
Caputaq. *deciſ.168. par.1.* Gregor. XV. *dicta*
deciſ.268. ad fin. Rota *dicta deciſ. 268. par.4.*
recent. num.2. Bichius *d. deciſ.600. num.12.*
Rota *in dicta Calaguritana Archidiaconatus*
de Doberiego Veneris 16. Ianuarij 1671. coram
bonæ mem. Priolo, §. Comprobatur

32 Nec ab eo poteſt fieri actus talis, ex
quo poſſit inferri, quod Principalis ha-
buerit ſe pro ſpoliato, Gregor. XV. *dicta*
deciſ. 546. Addent. *ad eundem Gregor. dicta*
deciſ. 268. num. 13. Seraph. *deciſ. 769.* Imò
33 eius confeſſio poteſt reuocari etiam non
docto de errore, Rota *dicta deciſ.268. nu.2.*
vbi aliæ Rotales deciſiones referuntur
par.4. recent. Coccin. *deciſ.452.* Poſth. *dicta*
obſeru.57. num.47.

34 Et licet Principalis proſequeretur iudi-
cium à Procuratore incæptum, ſi tamen
non conſtat de eius ſpecifica ſcientia præ-
iudicij, non cenſetur facta ratificatio,
Rota *dicta deciſ. 268. num. 2.* Poſth. *loco cit.*
num. 47. in fin. Secus eſſet, ſi ſcienter rati-
35 ficaſſet, & approbaſſet acta Procuratoris,
& confeſſiones ipſius, ſeu ſententiam ab
eo obtentam ſuper ſpolio, Gregor. XV.
d. deciſ.546. nu.14. Quæ omnia procedunt,
ſiue ſimus in corporalibus, ſiue in incor-
36 poralibus, in quibus datur etiam duplex
poſſeſſio, ciuilis ſcilicet, & naturalis,
Bartol. *in l.1. num.12. verſ. contrarium, ff. de*

acquir. poſſeſs. Guidopap. *deciſ.*629. *num.*14. Rota *deciſ.* 649. *num.* 10. *par. 2. recent.* Viuian. *de iurepatron. deciſ.*86. *in fin.*

37 E contrario pariter apparebit ex coniecturis, quem ſe habere pro ſpoliato, itaut inconſtans non poſſit redire ad manutentionis iudicium, vtputa ſi ſimpliciter pe-
38 tiſſet reintegrari narrando actum poſitiuum ſpoliationis, vt fuit dictum *in Romana Domorum* 22. *Iunij* 1616. *coram Vbaldo ſen. qua eſt inter eius impreſs. deciſ.* 351. *nu.*2. *&* 3. Addent. ad Gregor. XV. *d. deciſ.*555. *num.* 11.

39 Vel ſi ſimpliciter petat immitti, quia fatetur non poſſidere, Buratt. *deciſ.* 160. *num.*4. cum alijs per Addent. *ad d. deciſ.* 160. *num.*17. Bichius *deciſ.* 630. *num.* 5. & cini-
40 lem, quam habet, perdit Mantic. *deciſ.*20. *num.* 2. *penès* Garz. *par.* 6. *cap.* 2. *num.*124. Gregor. XV. *deciſ.*46. *num.*4. Caualer. *deciſ.* 534. *num.*6. Addent. ad Buratt. *d. deciſ.*160. Bichius *dicta deciſ.*630. *num.*5.

41 Secus autem ſi petiiſſet, ſe immitti in genere in poſſeſſionem hæreditatis, & bonorum, quia non intelligitur amiſiſſe poſſeſſionem eorum, de quibus poſſeſſionem habet, Duran. *deciſ.*269.

42 Secundò, quando quis pateretur immiſſionem Aduerſarij, quamuis nullam, & attentatam cedendo liti, & bonam fidem agnoſcendo, Rota *deciſ.*644. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* imò iſto caſu ſufficit, quod quis ſuſpicetur ſe poſſe repelli, Mohed. *dec.*84. Rota *deciſ.*641. *num.*7. *par.* 1. *diuerſ.*

43 Tertiò, colligitur animus non poſſidendi, quando à mandato de manutenendo non fuerit appellatum, vel alias appellatio non proſecuta, quia ex huiuſmodi acquie-
44 ſcentia, & patientia videtur amiſſa poſſeſſio, Bart. *in l.* 1. §. *huius autem num.* 3. *verſ.*2. *ff. vti poſſid.* Bald. Alex. & alij *in l. ſi duo*, §. *Si fortè, ff. de acquir. poſs.* Bald. *de præſcript. par.* 4. 3. *par. princip. quæſt.* 5. *num.* 4. Rip. *in l. quo minus num.* 133. *ff. de Flumin.* Natt. *conſ.* 522. *num.* 16. Rota *deciſ.* 712. *par.* 4. *diuerſ. num.* 4. *& deciſ. Camerinen. Penſionis coram Gypſio* penès Marcheſ. *de comm. par.* 2. *ſuper attentatis tom.* 2. *num.* 11. *pagin.* 38. Rota poſt Poſth. *de manutent. deciſ.* 469. *num.* 11.

45 Daretur tamen inconſtantia in Prælato, qui licet habeat ſe pro ſpolatio, nihilominus ſi agat nomine Eccleſiæ, & non pro-
46 prio poterit manutentionem petere, cum non poſſit Prælatus præiudicare Eccleſiæ, nec etiam in poſſeſſione, Seraphin. *deciſ.* 1417. *n.*3. latè *in Theatina Iuriſdict. S. Ioann. Veneris* 10. *Maij* 1621. *coram bonæ memor. Coccino*, & in plnribus alijs deciſ. relatis à Poſthio *d. obſeruat.*57. *nu.*102. & præſertim in illis *Colimbrien. præſtimoniorum coram Dunoz. deciſ.*327. *num.*15. *& deciſ.*330. *num.*20. *& inter eius impreſs. deciſ.*231. *&* 252. *& in illa Sabinonen. Syluæ coram Emin. Panzirolo*, *penès eundem* Poſthij *tractat. deciſ.*469. *nu.*12. *&* 16. idem Poſthius *vt ſupra*, vbi ampliat in Eccleſia contra aliam Eccleſiam, Rota *poſt eundem tract. deciſ.*518. *&* 631.

47 Quemadmodum etiam Rectori nomine Eccleſiæ competit reintegratio, quamuis ceciderit à poſſeſſione proprio facto, Caputaq. *deciſ.*170. *par.* 3. Rota *penès Marcheſ. to.* 1. *fol.*103. *& deciſ.*473. *num.* 2. *par.* 2. *in recent.* Addent. ad Gregor. XV. *deciſ.* 116.

48 Diuerſum tamen eſt reſpectu pupilli, quia Tutor poteſt præiudicare pupillo in poſſeſſione etiam malè, & nulliter alienando, ideo nec pupillo competit retentio, nec manutentio, Rota *deciſ.*93. *par.* 2.
49 *diuerſ. per totam*, ratio eſt, quia licet tutor non ſibi, ſed pupillo poſſideat, *l. quamuis*, §. 2. *ff. de acquir. poſſeſs.* Rota *in Romana Domus Lunæ* 18. *Februarij* 1669. *coram b. m. Benilaqua*, §. *Reſpectu verò*, nec poſſit per actum fictum poſſeſſionem transferre in
50 præiudicium pupilli, vtputa per aſpectum, conſtitutum, vel alium ſimilem, Doctor. *in l.* 1. *in princ. ff. de acquir. poſſeſs.* Tiraquell. *de conſtit. limit.*15. *par.* 3. Dunoz. iun. *dec.*171. *num.*7. vbi hoc procedere volente pupillo,
51 & eo impugnante contractum, & dante de illius nullitate, ſecus verò illo tacente, ex Tiraquell. *d. limit.*15. *num.*3. *verſ. tamen ſi Tutor*.

Benè tamen poteſt Tutor transferre per actualem traditionem, & ſic per actum verum, Alex. *in dicta l.* 1. *nu.*90. Rip. *nu.* 67. Ruin. *in vltimis verbis*, Soccin. iun. *nu.*462. Rot. *dicta deciſ.* 93. *num.* 10.

Cauendum eſt igitur à Menoch. *de recup. remed.*15. *n.*191. & à Neuizan. *conſ.*85. *n.*13. & à Natt. *conſ.* 162. *nu.*24. *lib.* 1. qui tenue-
52 runt, pupillo competere remedium *Canon. reintegr.* pro re ſua nulliter, & ſine ſolemnitatibus alienata, quia Menoch. & Neuizan. mouentur auctoritate Alexan. *conſ.* 1. *ad fin. lib.* 4. qui id non dicit Natta verò loquitur incidenter, vt benè aduertuit Rota *dicta deciſ.*93. *num.*14.

Pariter cauendum eſt à Beroio *conſ.* 48. *num.*14. *&* 15. *lib.*3. & à Rolando *conſ.* 60. *num.*21. *lib.*4. quia iſti fundantur in auctoritate Alex. *in l.* 1. § *Si vir vxori, ff. de acquir. poſſeſs. num.*4. qui tenet contrarium, vt dicit Rot. *dicta deciſ.*93. *num.*14.

Pariter explicandus eſt Textus *in l. qui fundum*, §. *Si Tutor, ff. de acquir. poſſeſs.* vbi dicitur, Tutorem ſpoliare pupillum, ibi,
53 *nam cum pupillum ſpoliat*; Quia ille Textus loquitur, quando Tutor ſubripit rem pupilli, & ita eum ſpoliat tanquam fur, & extraneus, non vti Tutor, vt bene illum Textum explicat Sylueſt. Aldobran. *in* §. *fin. inſtit. de auct. Tut.* Rota *d. deciſ.* 93. *num.* 12. Secus autem, quando actus geritur à

54 tur à Tutore tanquam à Tutore, licet
malè, quia tunc adminiſtrat, & loco do-
mini habetur, *dicto §. Si Tutor, & l. interdum la 2. §. Qui Tutelam, ff. de furt.* Rota *dicta deciſ. 93. num. 13.* & tunc de mala admini-
ſtratione tenetur actione tutelæ, Rota *vt ſupra*.

55 Quæ tamen omnia intelliguntur, quan-
do cum tutela decreta eſt adminiſtratio
bonorum, ſecus tamen, ſi non conſtaret
de adminiſtratione decreta, quia tunc
Tutor poſſeſſionem non transfert, Sera-
phin. *deciſ. 135. num. 3. & deciſ. 439. par. 1. diuerſ.*

QVÆSTIO XVIII.

ARGVMENTVM.

An detur inconſtantia, & variatio in Reo circa exceptiones.

SVMMARIVM.

1 *Reus propoſita vna exceptione poteſt inconſtans ad aliam conuolare.*

2 *Quid ſi exceptiones eſſent contrariæ, & numer. ſeq.*

4 *Homicidium negans, & de eo conuictus poteſt conuolare ad exceptionem quod ad ſui defenſionem id fecerit.*

5 *Titulus duplex puta iuris communis, & priuilegij, vel priuilegij, & præſcriptionis poteſt à reo pro ſua defenſione allegari.*

6 *Maxime in Beneficialibus.*

7 *Multiplicatio titulorum, etiam à diuerſis Collatoribus prouenientium in beneficialibus admittitur.*

8 *Reus producens titulum inualidum non poteſt inconſtans conuolare ad titulum validum.*

9 *Tituli inualidi productio facit ceſſare præſumptionem melioris.*

10 *Exceptiones diuerſæ, & plures poſſunt à reo deduci etiam in gradu appellationis.*

11 *Exceptiones contrariæ per quarum alteram actor grauatur iure probandi an ſimul opponi poſſint.*

12 *Numerationem pecuniæ negans an ſimul poſſit excipere de ſolutione.*

13 *Vnica exceptione non poteſt reus contraria deducere.*

14 *Exceptiones contrarias permittitur reo ſimul allegare, non autem probare.*

15 *Exceptiones contrarias poteſt reus proponere conditionaliter, & ſucceſſiuè non vno, & eodem tempore.*

16 *Exceptiones contrarias deducere non poteſt reus quando lex reſiſtit.*

17 *Reus, qui ſuccubuit in vna exceptione, quam propoſuit volens tranſire ad aliam, tenetur ad expenſas reſpectu exceptionis, in qua ſuccubuit.*

DIC, licitam eſſe inconſtantiam, &
varietatem in Reo excipiente, qui
propoſita vna exceptione ad aliam
1 conuolare poteſt, *l. nemo, ff. de excep.* &
ibi Gloſs. *cap. Nullus pluribus, de reg. iur.*

in 6. Bertrand. *conſ. 190. vol. 1.* Gabriel *de act. concluſ. 1. num. 10.*

2 Et hoc dictum procedit etiamquod ex-
ceptiones eſſent contrariæ, Gloſs. *in cap. 1. verſ. ad hoc dico 13. quæſt. 2.* Gloſs. *in regul. nullus, in verb defenſionibus, de reg. iur. in 6.* & ibi Soccinus *in principio,* Aret. *in §. actionum col. 7. verſ. non eſt neceſſarium, Inſtitut. de action.* Canoniſtæ *in cap. Imputari, de fid. inſtrum.* cum alijs, quos adducit Gabriel *d. concluſ. 1. num. 11.* Cagnol. *in l. nemo ex ijs, num. 3. ff. de reg. iur.* Quod tamen de-
3 clara ſecundum Bellamer. *in dicto cap. imputari num. 19.* vt procedat in contrarietate
iuris, non autem in contrarietate facti per
exempla ab eo relata, latè Cagnol. *dicta l. nemo ex ijs, num. 9.* Et propterea infertur,
quod, ſi quis prius negauerit occidiſſe
4 hominem, demum conuictus de homici-
dio poſſit conuolare ad aliam exceptio-
nem, nempe occidi ad meam defenſionẽ,
Bart. *in l. cum de indebito, in principio, ff. de probat.* & in Auth. *contra qui propriam, in fin. verſ. & per hoc dico, C. de non numer. pecun.* cum alijs per Gabrielem *loco citato num. 11. verſ. hinc infertur,* latè Farinacc. *de Reo confeſſo, & conuicto quæſt. 81. cap. 4. num. 119.*

Secundò, infertur quod quis poteſt du-
plici titulo ſe defendere, & iuuare, puta
5 iure communi, & priuilegio, vel duplici
titulo, priuilegio ſcilicet, & præſcriptio-
ne iuuari, Franch. *d. cap. Nullus pluribus, de reg. iur. in 6.* Gemin. *in cap. perſonæ, de priuileg. in 6.* Felyn. *in cap. Paſtoralis colum. 5. de except.* Dec. *conſ. 55 col. 3.* Cagnol. *in in dicta l. nemo ex ijs, num. 8.* Pariſ. *in cap. Cum veniens, num. 11. & 12. de præſcript.* Rota *deciſ. 438. numer. 16. poſt tractatum* Poſthij *de manut. & deciſ. 491. nu. 6. par. 3. recent.*

6 Maximè in Beneficialibus, *cap. poſt electionem, de conceſs. præbend.* Caſſad. *deciſ. 3. in fin. de cauſ. poſſeſs. & propriet.* Rota ſæ-
piſſimè, vt *in deciſ. 489. in fin. par. 2. recent. & deciſ. 622. numer. 2. par. 4. deciſ. 90.*

par. 11. *num.* 2. *decis.* 290. *num.* 5. *par.* 12. *recent.* vbi de multiplicatione titulorum
7 etiam à diuerſis Collatoribus prouenientium.

8 Quæ concluſio habet locum, quando tituli ſunt ambo validi, ſecus ſi vnus ſit inualidus, & alter validus, ſi enim inualidus à Reo produceretur, non poſſet poſtea inconſtans conuolare ad titulum validum, Rota *deciſ.* 578. *num.* 3. *verſ. quia reſpondetur, par.* 3. *recent.*

9 Aduerte tamen, quod productio tituli inualidi facta à Reo facit ceſſare præſumptionem melioris tituli, Rota *par.* 10. *recent. deciſ.* 336. *num.* 30. Roxas *deciſ.* 80. *num.* 7. *cum ſeqq. & deciſ.* 99. *num.* 11. Dunoz. iun. *deciſ.* 905. *num.* 8.

10 Procedit non ſolùm in prima inſtantia, ſed etiam in cauſa appellationis, Soccinus *in l. is, qui, ff. de except.* Cagnol. *in dicta l. nemo ex ijs, ff. de reg. iur. num.* 4. *in fin.*

11 Illicita autem erit inconſtantia in Reo exceptiones contrarias proponente, ſi grauaret Actorem onere probandi, vt ſi negaret pecuniam eſſe numeratam, & demum diceret ſoluiſſe, nam iſtæ exceptiones ſimul proponi non poſſunt, Bart. *dict. l. nemo*, Franch. *d. cap. nullus*, Cagnol. *d. l. nemo num.* 14. & ibi Soccin. Felynus *in d. cap. Paſtoralis*, & alij, quos allegat
12 Gabriel *loco citato num.* 17. quamuis contrarium teneat Dec. *d. l. nemo*, quem tamen reprobat Cagnol. *vbi ſupra*.

13 Secundò, illicita eſt in Reo inconſtantia, ſi in vna exceptione proponeret contraria, *l.* 2. & ibi Angel. *ff. quando appell. ſit*, Dec. *d. l. nemo*, & ibi Cagnol. *num.* 13. Gabriel *loco cit. num.* 16.

14 Tertiò, illicita erit inconſtantia in Reo, ſi vellet contrarias illas exceptiones probare, nam licèt admittatur ad eas allegandas, non tamen admittitur ad illas probandas, Soccin. *d. l. nemo in principio*, & ibi Cagnol. *num.* 12. Felyn. *d. cap. Imputari, verſ. quinta declaratio, de fid. inſtrumen.* cum alijs per Gabrielem *loco cit. num.* 15.

15 Quartò, illicita erit inconſtantia, ſi exceptiones contrarias Reus vellet vno, & eodem tempore proponere, debet enim illas vel conditionaliter, vel ſucceſſiuè proponere, Cardin. *d. cap. Imputari, de fid. inſtrum.* Felyn. *d. cap. Paſtoralis num.* 5. *de except.* Dec. *d. l. nemo*, cum alijs per Gabr. *loco cit. num.* 19. *&* 20.

16 Quintò, illicita eſt inconſtantia in Reo proponente contrarias exceptiones, quando lex reſiſtit, Cagnol. *d. l. nemo, num.* 15. latè Gabriel *loco cit. num.* 21. *&* 24.

17 Declara tamen, quod licèt Reo permittatur inconſtantia, ſi tamen in vna exceptione ſuccubuit, & vult tranſire ad aliam, non euitat condemnationem expenſarum reſpectu exceptionis, in qua ſuccubuit, Bertrand. *conſ.* 383. *num.* 3. Gabriel *loco cit. num.* 23.

QVÆSTIO XIX.

ARGVMENTVM.

An licita ſit variatio Actori in libello, & quando Actor poſt litem conteſtatam poſſit inconſtans liti renunciare.

SVMMARIVM.

1 *Libellum mutare, vel emendare poteſt Actor inconſtans vſque ad litem conteſtatam.*
2 *Quæ de emendatione libelli dicuntur, habent etiam locum in illius mutatione.*
3 *Litis ante conteſtationem non dicitur quis agere, ſed velle agere.*
4 *Lis non dicitur ſubeſſe, niſi ſit conteſtata.*
5 *Actor, & Reus non dantur ante litem conteſtatam.*
6 *Actor, qui iurauit velle in priori actione perſiſtere adhuc mutare, & emendare poteſt libellum ante litem conteſtatam.*
7 *Hæres libellantis ante litem conteſtatam mutare, & emendare poteſt libellum.*
8 *Hæres an poſſit declarare libellum à defuncto porrectum.*
9 *Periculum cauſa introducta à defuncto totum tranſit in hæredem.*
10 *Facultas declarandi competens defuncto quando in hæredem tranſeat.*
11 *Arbitrium morte finitur.*
12 *Procurator an, & quando declarare poſſit voluntatem principalis.*
13 *Procurator poteſt declarare, & emendare libellum ante litem conteſtatam.*
14 *Procurator in vtilitatem principalis poteſt ex mandato generali gerere, quæ requirerent mandatum ſpeciale.*
15 *Libellum ante litem conteſtatam an ſemel tantùm, vel etiam pluries mutare, & emendare liceat.*
16 *Dedecori proximum eſt ſæpius in vna cauſa variare.*
17 *Iudicis arbitrio remittitur an ſæpiùs liceat libellum mutare, vel emendare.*
18 *Æquitate ſuadente etiam poſt litem conteſta-*

tam poteſt Iudex pro eius arbitrio admittere mutationem, & emendationem libelli.

19 Partibus conſentientibus Iudex poteſt admittere libelli mutationem, & emendationem etiam poſt litem conteſtatam.

20 Mutatio libelli non admittitur niſi refectis expenſis.

21 Quid ſi partes conſentiant mutationi.

22 Libelli mutatio, ſeu emendatio admittitur in cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus.

23 Quid ſi in criminalibus emendatio, ſeu mutatio libelli ſaperet deſiſtentiam ab accuſatione.

24 Accuſator non poteſt inconſtans ab accuſatione deſiſtere.

25 Accuſator deſiſtens ab accuſatione punitur pœna Turpiliani.

26 Actor, cui fuit præfixus terminus ad proponendam actionem non poteſt mutare, vel emendare libellum etiam ante litis conteſtationem.

27 Quid in accidentalibus.

28 Libellus nec mutari, nec emendari poteſt etiam ante litem conteſtatam, quando ex eo fuit parti quæſitum ius.

29 Per productionem libelli aduerſus tranſactionem iuramento firmatam dicitur quæſitum ius parti.

30 Pœnitentia ſera periurij labem non detergit.

31 Confeſſio emiſſa in libello an, & quando poſſit per Actorem reuocari ante litem conteſtatam.

32 Libellus porrectus coram Iudice habente iuriſdictionem limitatam in certis cauſis ante litem conteſtatam mutari non poteſt, vel emendari.

33 Libellus generalis, & incertus admittitur parte non opponente.

34 Tam in iudicio ordinario, quàm in ſummario.

35 Quid ſi producatur coram Iudice habente iuriſdictionem limitatam.

36 Libellum in cauſa appellationis an, & quando mutare, vel emendari liceat.

37 Probationes in gradu appellationis coadiuuare permiſſum eſt.

38 Libelli mutatio, vel emendatio poſt litem conteſtatam illicita eſt.

39 Clauſula Saluo iure addendi, & minuendi appoſita in libello an ſuffragetur, vt poſt litem conteſtatam mutari, vel emendari poſſit, & num. 41.

40 Proteſtatio nil operatur, quando tempus eſt taxatum à lege.

42 Libelli mutatio, vel emendatio poſt litis conteſtationem non admittitur, quamuis partes conſentiant.

43 Litis conteſtatio, vel alij actus ſubſtantiales iudicij non poſſunt tolli partium conſenſu.

44 Conſenſus partium nil valet in his, quæ à iuris definitione ſubſtantiam capiunt.

45 Libelli mutatio, vel emendatio poſt litem conteſtatam an ſit illicita tam in iudicio vniuerſali, quàm in particulari, & num. ſeqq.

De Inconſtantia in Iudicijs.

46 Petitionis hæreditatis iudicium vniuerſaliter intentatum competit pro omnibus, quæ extabant apud Reum conuentum de tempore executionis, quamuis ad eum peruenerint poſt cauſæ introductionem.

47 Libelli mutatio, vel emendatio non eſt neceſſaria in generali iudicio petitionis hæreditatis pro rebus peruentis ad Reum conuentum pendente lite, & de ratione.

48 Iudicio petitionis hæreditatis reſtricto ad certam rem particularem an poſſit poſt litem conteſtatam, variari, vel emendari libellus pro alijs rebus.

49 Hæres inſtitutus in re certa, & eandem certam rem petens in iudicio petitionis hæreditates poſt litem conteſtatam non poteſt declarando, ſeu mutando libellum aliam rem petere.

50 Actor petens partem, ſeu dimidiam hæreditatis non poteſt poſt conteſtatam litem variare libellum, & petere totam hæreditatem.

51 Quid ſi portio non petita ſuperueniret poſt litem conteſtatam, & num. ſeqq.

52 Portio hæreditatis non petita per cohæredem accreſcit cohæredi petenti portionem ſuam.

53 Non tamen ità accreſcit vt cenſeatur comprehenſa in eodem libello, in quo petierat portionem ſuam.

54 Libellus ſuper petitione totius hæreditatis conceptus ab hærede, cui competebat illius dimidia conualidatur ſuperueniente ſibi alia portione.

55 Hæredibus omnibus petentibus partem ſuam, portio per eorum alterum pendente lite repudiata alteri accreſcit, etiam ad effectum proſequendi litem inceptam.

56 Coniunctus dicitur quaſi ſubſtitutus.

57 Libellus in iudicio generali reſtrictus ad certam ſpeciem poſt litem conteſtatam, non poteſt emendari per additionem alterius ſpeciei.

58 Redditione rationis Tutori, vel adminiſtratori petita de certis effectibus, puta de frumento, non poteſt poſt litem conteſtatam ſuperaddi alia ſpecies in eodem libello.

59 Actio generalis poteſt generaliter proponi, & generaliter proſequi.

60 Actione generali generaliter propoſita admittitur emendatio libelli.

61 Libelli emendatio poſt litem conteſtatam non datur in actione generali ſpecialiter proſecuta.

62 Proſecutio iudicij magis attenditur, quàm petitio.

63 Iudicium dicitur particulare etiamſi actio ſit generalis, quando illius proſecutio fuit particularis.

64 Libellus in actione generali propoſitus ſuper petitione ſingulari, & proſecutio litis pariter ſingularis operantur, quod poſt litem

conteſtatam illius emendatio non admittatur.

65 Libsllus nullus, vel ineptus poſt litem conteſtatam an mutari poſſit, vel emendari, & num. 66.

66 Libellus poſt litem conteſtatam, & quoad acceſſoria, prout ſunt fructus, an mutari, vel emendari poſſit, & num. 70.

67 Libellus mutari, vel emendari non poteſt poſt litem ſonteſtatam in gradu appellationis.

68 Libellus poſt litem conteſtatam mutari poteſt quoad acceſſoria, qua lite pendente contingunt.

69 Libellus poſt litem conteſtatam an, & quando mutari poſſit in diminutionem rei petitæ.

70 Conteſtatio litis vitioſa non impedit emendationem libelli.

71 Libellus incontinenti poſt litem ſonteſtatam mutari, & emendari poteſt.

72 Emendatio libelli poſt litem conteſtatam admittitur in non ſubſtantialibus, ſsiliset ad tollendum verba ſuperflua, vel ad illius nitorem.

73 Libelli emendatio poſt litem ſonteſtatam admittitur, quando aliud pro alio per errorem petitum fuit.

74 Libellus productus à Procuratore etiam poſt litem conteſtatam, & non docto de errore, poteſt per principalem mutari, & emendari.

75 Articuli per Procuratorem producti prout etiam poſitiones mutari, & emendari poſſunt non docto de errore.

76 Libellus ex iuſta ſauſa mutari poteſt ſemper, & quandocunque etiam inuito aduerſario, & poſt litem conteſtatam.

77 Libellus obſcurus deslarari poteſt etiam poſt litem conteſtatam vſque ad ſententiam.

78 Declaratio libelli obſcuri nil noui inducit.

79 Libelli mutatio etiam poſt litem conteſtatam admittitur per viam renunciationis litis.

80 Actor poſt litem conteſtatam an poſſit renunſiare inconſtans liti, & cauſa, refectiſque expenſis à iudicio insonſtans deſiſtere.

81 Renunſiatio lisis admittitur non ſolùm in cauſis profanis, ſed etiam in beneficialibus.

82 Procurator habens ſpeciale mandatum poteſt liti renunciare.

83 Liti etiam tacitè renunciari poteſt.

84 Actus sontrarius pendentiæ litis importat illius renunſiationem.

85 Actus non factus intra terminum à lege, vel Iudice præfinitum iudicat, quod litigator reſedere velit à iure ſuo

86 Renunciatio liti fieri poteſt per quæcunque verba ad illam idonea.

87 Verba nolo amplius ad cauſam venire, an, & quando importent renunciationem litis.

88 Quando dicantur prolata deliberato animo, vel ex salore iracundiæ.

89 Facta deslarant animum.

90 Iurans ſe in termino probatorio à Iudice præfixo nihil probare velle, an, & quando cenſeatur liti renunciaſſe.

91 Renunciatio litis facta abſente parte an, & quando valeat.

92 Renunciatio litis facta coram Notario non actuario sauſæ ſubſtinetur.

93 Iudex an poſſit acceptare renunciationem litis pro parte abſente.

94 Iudex non petentibus non ascommodat partes ſuas.

95 Renunciatio litis facta abſente parte, poſtmodum ea ratifisante valida eſt.

96 Quid ſi facta ſit præſente parte, & tacente.

97 Renuncians liti parte præſente, & non acseptante, vel parte abſente antequam rata habeatur, an poſſit inconſtans pœnitere.

98 Renunciatio litis valet etiam non cæpto iudicio, & de ratione.

99 Renunciari poteſt liti ſiue agatur de actione in rem, ſiue in perſonam.

100 Renunſiatio litis vbi tractatur de actione in rem, valet etiam facta abſente parte.

101 Liti renuncians, an, & quando ad illam habere poſſit regreſſum.

102 Litis nomine venit inſtantia.

103 Litis nomine venit etiam tas inſtantiæ.

104 Renuncians liti an poſſit ad illam habere regreſſum, quando pendet à poteſtate Superioris.

105 Minor læſus per renunſiationem litis, poteſt petere reſtitutionsm in integrum.

106 Renuncians liti per metum, vel dolo inductus etiam maior in integrum reſtituitur.

107 Renunſians liti non poteſt ad illam regredi, quando reſtituenda litis aliam non deduxit sauſam, niſi propria voluntatis inconſtantiam.

108 Liti renuncians sonditionaliter conditione non impleta, poteſt ad illam habere regreſſum.

109 Inſtantiæ non autem liti renunsians, poteſt ad litem regredi ſaltem officio Iudisis.

110 Ceſſio litis quando importet illius extinctionem maximè in beneficalibus.

111 Renunsiatio litis, ex qua sauſa facta præſumatur remiſſiuè.

QVÆSTIO hæc tractatur à Doctoribus in l. edita, C. de edend. & ſtatuenda eſt concluſio, libellum
1 poſſe mutari, vel emendari vſque ad litem conteſtatam, Doctores in dicta l. edita, vbi Dec. num. 28. Caſtrenſ. nu. 77. Ripa nu. 37. Cagnol. num. 67. Bart. num. 1. Alex. nu. 4. Iaſon num. 13. Alciat. num. 31. Albericus num. 13. Fulgoſ. num. 3. Gilkenius nu. 13. Felyn. in cap. Præſentium, num. 27. extr. de teſtibus, Gail. obſeru. 74. num. 4. lib. 1. Facch. controuerſ. lib. 11. cap. 100. Menochius latè de arbitr. caſ. 176. num. 24. Giurb. deciſ. 10. num. 4. Bellonus de interuall. cap. 144. num. 2. Duran. deciſ. 375. num. 12.

2 Dixi *mutari, vel emendari*, quia quæ
tradunt Doctores circa emendationem,
habent locum in mutatione, Seiſell. *in
dicta l. edita, num.* 7. Pandus *in pragmat.
diſpendia num.* 123. Borell. *in Summ. deciſ. de
libell. oblat. tit.* 49. *num.* 97. Ratio autem
3 quare in libello detur inconſtantia vſque
ad litem conteſtatam, eſt, quia ante litis
conteſtationem, non dicitur quis agere,
ſed velle agere, *l. amplius non peti, ff. rem
4 rat. hab.* imò nec dicitur ſubeſſe lis, *dicta
l. edita*, ibi *ſpeciem futuræ litis*, nec eo
5 tempore datur Actor, vel Reus, Baldus
in Auth. litigioſam, C. de litigioſ. Menoch.
d. caſ. 176. *num.* 24.

6 Et hæc inconſtantia habet locum,
quamuis Actor iuraſſet, ſe velle in priori
actione perſiſtere, Cagnol. *d. l. edita nu.* 184.
verſ. ampliatur regula multis modis.

7 Proceditque non ſolùm in principali,
ſed in hærede libellantis, qui poterit libel-
lum mutare, quamuis illum declarare non
8 poſſit, vt poſt Aquen. tenet idem Cagnol.
loco citato, Gilkenius *d. l. edita, num.* 28.

Decius tamen *d. l. n.* 50. & Iaſ. *d. §. nihil
commune, num.* 96. non priuant hæredem
9 facultate declarandi libellum, per Text.
in l. ſi quis filio 32. *§. ſi quis plures, ff. de legat.* 1.
vbi hæres in eligendo declarat volunta-
tem defuncti, & per alia iura relata à Gil-
kenio *loco citato, num.* 30. cum enim peri-
10 culum totius cauſæ ad illum tranſeat,
non videtur arcendus à prædicta faculta-
te, *l. hæredem, ff. de regul. iur.* & cum hac
opinione reſidet idem Gilkenius, cui li-
benter ſubſcribo, nam regula illa, quod
facultas declarandi non tranſeat ad hære-
dem, procedit in his, quæ merè ſunt ar-
bitraria Teſtatori, cuius arbitrium morte
11 finitur, non autem in his, quæ poſſunt
dependere ab aliquo alio extrinſeco, quid
enim ſi errore ductus Teſtator libellum
obſcurum, porrexiſſet, ex qua obſcuritate
damnum hæredi inferretur, non videtur
reijcienda hæc facultas declarandi, itaut
illa vti non poſſit vti hæres, ne perma-
neat in damno, quia tunc quaſi iure pro-
prio hæres habet ius declarandi ad notata
per Burgoſ. de Paz. *in relection.* 1. *legis,
Tauri num.* 427. *verſ. nec obſtat*, Caldas
Pereira *de nomin. emphyt. lib.* 2. *quæſt.* 10.
num. 29.

12 Quod dicimus de hærede, idem dicen-
dum eſt de Procuratore; quamuis enim
ius declarandi voluntatem principalis
non tranſeat ad Procuratorem, vt voluit
Bald. *in d. l. edita, num.* 57. Corn. *num.* 20.
Roman. *num.* 8. Iaſon *num.* 26. Cagnolus
num. 130. Hoc tamen procedit, quotieſ-
13 cunque ius Domini efficeretur deterius,
ſecus autem ſi meliorem cauſam Domini
redderet mutando, & emendando, vel de-
clarando libellum, & hanc opinionem
tenet Gilkenius *d. l. edita, nu.* 30. Certum
eſt enim Procuratorem ex ſolo mandato
generali poſſe gerere vtilia pro principali,
14 quamuis etiam ſpeciale requireretur, vt
voluit Anchar. *in cap. qui ad agendum, de
Procur. num.* 3. cum alijs per Rotam *in Ro-
mana, ſeu Veliterna affictus* 28. *Iunij* 1647.
coram clar. mem. Bichio, quæ eſt *deciſ.* 316.
inter eius impreſſas num. 15. & in eadem
cauſa *deciſ.* 500. *num.* 28. *coram eodem.*

15 Habetque locum hæc inconſtantia non
ſolùm ſemel, ſed bis, & pluries, vt voluit
Dec. *in d. l. edita num.* 14. Menoch. *dicto
caſ.* 176. *num.* 35. *verſ. ſecunda eſt opinio*,
Bart. *conſ.* 117. *num.* 4. *lib.* 1. Tuſchus *litt. L,
concluſ.* 322. *num.* 25. Ioannes Bolognett.
d. l. edita num. 30. qui tamen opinatus eſt
bis tantùm variationem eſſe permiſſam.

Contrarium quod ſemel tantùm, &
non bis, nec pluries licita ſit inconſtanti,
voluere *in dicta l. edita*, Aretinus *num.* 5.
Bartholom. Soccin. *num.* 5. Corn. *num.* 21.
Purpurat. *nu.* 50. Iaſon *nu.* 27. Alciat *nu.* 54.
Miſinger. *§. ſin minus num.* 29. *de act.* Bald.
l. fin. ff. de codicill. Felyn. *cap.* 2. *de tregu. &
pac.* & latè probat Menoch. *loco cit. nu.* 35.
Rota *par.* 1. *diuerſor. deciſ.* 256. *num.* 8.
Gilkenius *d. l. edita num.* 22. qui hanc opi-
16 nionem dicit eſſe veram, cum dedecori
proximum ſit ſæpius in vna cauſa variare,
*l. quæ omnia ff. de Procur. cap. Qualiter, &
quando, de accuſat.*

17 Sed dic, vlteriorem inconſtantiam, &
variationem in libelli mutatione, vel
emendatione repoſitam eſſe in arbitrio
Iudicis, ſi iuſtam cauſam inconſtantiæ
18 ipſe perpendat, Purpurat. *d. l. edita, nu.* 60.
Coſta *var. iur. ambiguitatum lib.* 1. *cap. vlt.*
Menoch. *d. caſ.* 176. *num. fin.* Gilkenius
d. l. edita, num. 22. *ad finem*, Facchineus
dicto lib. 11. *controuerſ. cap.* 94. *in fin.*

19 Imò in arbitrio Iudicis poſitum eſſe, ſi
æquitas id permittat, puta, ſi partes con-
ſentiant mutationi, etiam poſt litem con-
teſtatam admittere libelli mutationem, &
emendationem, Bald. *in d. l. edita in lectura
Peruſina num.* 55. Purpuratus *num.* 313.
Gilkenius *nu.* 313. Marc. Ant. Maceraten.
var. reſolut. reſol. 83. *num.* 7.

20 Et quamuis non admittatur inconſtan-
tia, & variatio in mutatione libelli, niſi
refectis expenſis, Iaſon *l. ſancimus, num.* 14.
C. de iudicijs, & in d. §. nihil commune nu. 69.
Hippolyt. de Marſil. *in l. Patre, vel marito
num.* 73. *ff. de quæſt.* Balb. de Mocrouejo
cap. 1. *de libell. oblat. num.* 30. in caſu tamen
21 *ſupra* tradito expenſæ refici non de-
bent, Baldus, Purpuratus, & Gilkenius
loco cit.

22 Tertiò, habet locum inconſtantia non
ſolùm in cauſa ciuili, ſed etiam in crimi-
nali, Bartolus *d. l. edita, num.* 2. Anan. &
Abb. *dicto cap.* 2. *de libell. obl.* & ibi Felyn.

num. 13. Baldus in l. accuſationem in fin. C.
qui accuſ. Guazzin. defenſ. 3. cap. 5. num. 2.
23 Quod tamen intellige, niſi emendatio,
vel mutatio libelli ſaperet aliquo modo
24 deſiſtentiam ab accuſatione, quia non
ſolùm illicita eſſet inconſtantia, ſed Ac-
cuſator puniretur pœna Senatuſ-conſulti,
25 Turpil. de qua in l. 1. §. ſi qui autem, ff. ad
Turpil. vt poſt Baldum tenet Felynus dicto
cap. 2. num. 13. verſ. ſed intellige ſanè; De
qua re quando liceat in Accuſatore in-
conſtantia, dicemus infra.
26 Ceſſabit autem primò inconſtantia
etiam ante litem conteſtatam, ſi Actori
præfinitum ſit tempus, intra quod actio-
nem proponere debeat, Bart. dicta l. edita,
num. 3. Alex. num. 6. Aret. num. 5. Barthol.
Soccin. num. 6. Bald. in repet. Paduan. un. 17.
Corn. num. 21. Iaſon num. 20. Romanus
num. 87. Fulgoſ. num. 3. Purpurat. num. 61.
Dec. num. 36. Gilkenius num. 19.
27 Quod tamen intelligas, ſi vellet Actor
mutare, vel emendare libellum in ſubſtan-
tialibus, non verò in accidentalibus, Alex.
Aret. Purpurat. loco ſuperius cit. Miſinger.
§. ſin minus num. 29. & ibi Iaſon num. 8.
de action. Felyn. in cap. 2. de libell. oblat. nu. 4.
& ibi Abb. nu. 24. Soccin. nu. 125. Gilken.
d. l. edita num. 19. in fin.
28 Secundò ceſſabit etiam ante litem
conteſtatam inconſtantia, ſi ex productio-
ne libelli ſit ius parti quæſitum, Alexand.
d. l. edita, num. 7. Purpurat. num. 59. Alciat.
num. 53. Cagnol. num. 159. Gilkenius nu. 23.
Miſinger. d. §. ſin minus, num. 29. Felynus
in cap. Significantibus, de libell. oblat. num. 4.
29 Quod poſſet ſuccedere, ſi quis contra
tranſactionem iure iurando firmatam
30 libellum produxerit, vt inquit Gilkenius
d. num. 23. nam ſera pœnitentia hanc la-
bem non detergeret.
31 Tertiò, ceſſabit inconſtantia ante litem
conteſtatam, ſi Actor vellet confeſſionem
in libello factam reuocare, Alex. dicta l.
edita, un. 2. Soccin. num. 6. Gilkenius nu. 24.
Felyn. d. cap. 2. num. 4.
Sed hæc concluſio recipit eaſdem de-
clarationes, quas adducemus in ea quæ-
ſtione, an, & quando in confeſſione detur
inconſtantia, & ſufficiat hic dicere, non-
nullos putaſſe ceſſare inconſtantiam in
hoc caſu, ſi libellus Reo traditus eſt, Iaſon
num. 7. Alciat. num. 55. Purpurat. num. 56.
in d. l. edita, Angel. d. §. ſin minus, num. 26.
Iaſ. num. 9. Miſinger. num. 29. cum alijs
per Gilkenium num. 24.
32 Quartò, ceſſabit inconſtantia etiam
ante litem conteſtatam in emendatione,
& mutatione libelli, quando ille porre-
ctus eſt coram Iudice, qui iuriſdictionem
limitatam in certis tantùm cauſis habeat,
Iaſon l. 1. num. 4. ff. de edend. Dec. dicta l.
edita num. 7. Gilken. qui alios num. 31.
33 Cui affine eſt, quod licèt libellus incer-
tus, & generalis, ſi pars non opponat pro-
cedere ſoleat, l. fin. ff. de annal. exception.
Rota deciſ. 256. & 257. par. 1. diuerſ. ſiue
34 ſimus in iudicio ordinario, ſiue ſumma-
rio, Rot. in citatis deciſionibus.
35 Hoc tamen locum non habet, ſi produ-
catur coram Iudice, qui limitatam habet in
certis cauſis iuriſdictionem, Innocentius
in cap. Cum ſit generale, de for. compet. Iaſon
l. 1. num. 4. ff. edend. Dec. d. l. edita num. 7.
cum alijs per Gilkenium loco citato nu. 31.
36 Quintò, ceſſabit inconſtantia in cauſa
appellationis, Roman. d. l. edita num. 117.
& 118. Alex. nu. 13. Corn. nu. 24. Purpur.
num. 71. Alciat. num. 47. & 62. Dec. num. 54.
Iaſon. num. 27. Gilken. qui plures alios
num. 32. addo Ruginell. de appellat. §. 10.
gloſs. 3. num. 8. Scacc. eodem tract. quæſt. 11.
num. 36.
Sed hæc concluſio intelligitur de libel-
lo in priori inſtantia producto, non au-
tem de libello in cauſa appellationis præ-
ſentato, quia & hunc ante litem conteſta-
tam mutare, vel emendare Actor poterit,
Roman. in d. l. edita num. 117. Dec. un. 54.
Gilken. num. 34. qui ſubiungit, hoc pro-
cedere, dummodo in libello appellans
37 non mutet ea, quæ in libello prioris in-
ſtantiæ comprehenſa ſunt, quamuis ſup-
plere, quæ ibi deſunt, & articulos veteres
nouis additionibus coadiuuare poſſit, l. per
hanc, ff. de temp. appellat. Poſt litem verò
conteſtatam, illicitam omnino eſſe incon-
38 ſtantiam in mutatione, vel emendatione
libelli, Gloſs. dicta l. edita, verb. emendari,
Cyn. num. 19. Odofr. num. 13. Bartol. nu. 6.
Alberic. num. 13. Corn. num. 22. Alex. un. 5.
& 9. Aret. num. 4. Barthol. Soccin. num. 4.
& 9. Roman. num. 97. Caſtren. num. 5. & 6.
Alciat. num. 34. Dec. num. 28. Iaſon. num. 13.
Purpur. num. 66. Aret. dicto §. ſin. minus nu. 6.
Iaſon. ibid. num. 6. Felin. cap. 2. de libell. oblat.
num. 14. Soccin. num. 132. Gilken. d. l. edita
num. 36.
39 Quod procedit, etiamquod in libello
addita ſit clauſula ſaluo iure addendi, vel
minuendi, Bartol. d. l. edita num. 30. Bald.
num. 99. Salic. num. 17. Iaſon. nu. 41. Gilken.
num. 36. Iaſon. in §. omnium, de act. Felyn.
dicto cap. 2. nu. 14. de libell. oblat. & ibi Abb.
num. 28. Soccin. num. 132. Barboſ. de clauſul.
142. num. 1. Cum enim à lege ſit tempus
40 taxatum, vltra illud, etiam adhibita pro-
teſtatione, progredi non poſſumus, l. ali-
menta, ff. de negoc. geſt. cap. Inter dilectos, de
fid. inſtrum. Celſus Vgo tract. de clauſ. pag.
504. Barboſ. vbi ſupra, Gilken. loco citato
num. 37.
41 Et quamuis Bald. Bellam. & Lanfranc.
velint, clauſulam hanc operari, ſi Reus
taceat, vel illi clauſulæ conſenſerit, quod
etiam tenet Balboa de Mocrouejo in re-

lect. cap.1. & 2. de libell. oblat. num.30.
Non eſt recedendum tamen ab opi-
nione Iaſonis, & Riminaldi *in d. l. edita*,
& Aretini *in §.Omnium inſtit. de action.* con-
trarium ſentientium, quibus aſſentit Gil-
ken. *loco cit. num.38.*
42 Secundò, illicita eſt inconſtantia poſt
litem conteſtatam, etiamquod pars con-
ſentiat, Soccin. *dicta l. edita num.5.* Alexan.
num.9. Purpur.*num.72.* Alciat.*num.34.* Gil-
ken. *num.38.* Bald. *in Auth.hoc Sacramentum,
de iureiuran. calumn. dan.* & ibid. Celſus *in
apoſtill.* Felyn. *dicto cap. 2. num. 14.* Gilken.
43 *num. 39.* Ratio eſt, quia litis conteſtatio,
& alij actus ſubſtantiales iudicij non poſ-
ſunt tolli partium conſenſu, Gloſs. *in cap.
de cauſ. de offic. delegat.* Felyn. *dicto cap. 2.
num. 14.*
44 Vel ſecundum Gilken. in his, quæ à
iuris diffinitione ſubſtantiam capiunt, ni-
hil poteſt Partium conſenſus, *l. nemo po-
teſt, ff. de legat.1. l. pacta, ff.de pact. l.neque ex
Prætorio, ff.de reg.iur.* cum alijs ibi per eum
allegati.
45 Tertiò, illicita eſt inconſtantia ſiue
ſimus in iudicio vniuerſali, & generali,
ſiue particulari, vt contra Gloſs. *in verb.
emendari*, & Odofred. *num.13. dicta l.edita*
voluere Bartol. *in præd.l.num.19.* Alberic.
num.13. Bald.*num.34.* Salic.*num.11.* Fulgoſ.
num.1. Caſtren.*num.12.* Alexan.*num.3.& 4.*
Roman. *num.102.* Alciat.*num.32.* Barthol.
Soccin.*num.8.* Aretin. *num.4.* Dec. *num.25.*
Corn.*num.23.* Iaſon.*num.10.& 11.* Purpur.
num.73. Gilken. *num.41.* Innoc.*dicto cap.2.
de libell. oblat.* & ibi Anton. de Butr.Felyn.
dicto cap.Significaſti n.11. & ibi Mar.Soccin.
num.139. Abb. *num.21. & 25.* Angel. *d. §.
Sin minus num.7.* Iaſon.*nu.4.* Miſinger.*nu.8.*
Couuarr. *pract. cap.12. num.6.*
Cæterum in hac materia vide bene diſ-
currentem, & ratiocinantem Menoch.
dicto caſ.176. vbi plures diſtinguit caſus.
Primus eſt, quando in libello petitionis
hæreditatis Actor ſimpliciter petijt, ſe
hæredem declarari, hoc ſanè caſu, ſi
pendente lite, aliæ res perueniant ad
Reum conuentum, illæ continentur
ſub eodem libello, & petitione vniuer-
46 ſali hæreditatis, quæ datur pro reſtitu-
tione omnium, quæ apud Reum exta-
bunt tempore executionis, *l.4. l.licet mini-
mam, & l.ſi quo tempore, ff.de pet.hæred. l.hac
in fine, ff.ſi ſeruit.vendic.* & ideò non eſt ne-
47 ceſſaria hoc in caſu libelli emendatio,
Bart. *d.l.edita num.6.* Dec. *num.2.* Couuarr.
pract. cap.12. in fin.
48 Secundus caſus eſt, quando in libello
petitionis hæreditatis Actor petijt vnam
rem tantùm hæreditariam ſibi reſtitui, &
hoc caſu non dari inconſtantiam poſt li-
tem conteſtatam ſcripſerunt Petrus, Cyn.
Bartol. Alexan. Soccin. *dicta l. edita*, vbi
Cagnol. *n.53.* dicit, receptam eſſe Doctor.
opinionem, Menoch. *d. caſ. 176. num. 5.*
vbi latè hanc opinionem defendit ab ar-
gumentis Fulgoſ. Caſtren. Aret. Rimin.
ſen. Dec. Curt. iun. *dicta l.edita*, & Didaci
Couuarr. *loco cit.*
49 Tertius eſt caſus, quando hæres inſtitu-
tus in re certa eam petijt petitione hære-
ditatis, hoc caſu lite conteſtata non datur
inconſtantia rem alteram addendo, Corn.
conſ.148.num.4.lib.4. Couuarr. *dicto cap.12.
in fin.* Menoch. *loco cit. num.15.*
50 Quartus caſus eſt, quando Actor petijt
ſolùm dimidiam hæreditatis, deinde lite
conteſtata vult emendare libellum, peten-
do totam ipſam hæreditatem, hoc etiam
caſu non eſt licita inconſtantia, neque
permiſſa emendatio, Caſtren *dicta l. edita
num.6.* Alex. *num. 5.* Dec. *num.25.* Cagnol.
num. 61. Bolognett. *num.58.* Menoch. *loco
cit. num.16.*
51 Qui tamen caſus declaratur, quando
illa portio non petita ſuperuenit Actori
poſt litem conteſtatam, nam tunc quia
portio, quæ ſuperuenit, dicitur contineri
ſub illa petitione, ideò eſt locus emenda-
tioni libelli, Bald.*dicta l.edita num.38.* Dec.
ibidem num.25. in fin. Soccin. *dicto cap.2. de
libell. oblat. num.15.* Contrarium in hoc te-
nuerunt Alexan *dicta l.edita num.5.* Claud.
Sciſell. *col. 2.* Gozzadin. *num. 61.* Cagnol.
num. 62. Concordat opiniones Menoch.
diſtinguendo tres caſus.
52 Primus eſt, quando qui ſolam partem
habet, ſolam petit, & alter cohæres nihil
petit, hoc caſu, etſi illa portio non petita
accreſcat ei, qui ſuam petiit quoad effe-
53 ctum, non tamen ità accreſcit, vt dicatur
comprehenſa ſub illo libello, & ità pro-
cedit opinio Alexan. Claud. Gozzadin. &
Cagnol.
54 Secundus eſt caſus, quando vnus hæ-
redum totam petijt hæreditatem, cum di-
midiam tamen petere debuiſſet, & hoc
caſu portio ſuperueniens ſub petitione
prima continetur, & conualidatur iudi-
cium, & ſic procedit opinio, Bald. Soc-
cin. & Dec.
55 Tertius caſus eſt, quando ambo hære-
des petierunt partem ſuam, & lite pen-
dente vnus eorum inconſtans deſeruit iu-
dicium, atque ita portionem ſuam repu-
diauit, hoc caſu totum alteri accreſcit,
non tantum quoad ipſum effectum, ſed
56 etiam quoad litis inſtantiam, quæ tranſit
in alterum coniunctum, qui ei dicitur
quaſi ſubſtitutus, *l.quidam teſtamentum, ff.de
vulg. & pupill.* & hoc caſu habet locum
opinio Baldi, Dec.& ſequacium, Menoch.
loco cit. num.20. & 21. verſ. Tertius eſt caſus.
Sed de his Menochij diſtinctionibus vi-
dendus eſt doctiſſimus Facchineus *lib. 11.
controuerſ. cap.91. & 95.*

57 Quouetò ad emendationem libelli in
iudicio generali, hoc eſt quando Actor
petijt Tutorem condemnari ad redden-
dam rarionem adminiſtrationis, & de re
vna, puta frumenti petijt, tunc non datur
58 inconſtantia addendo aliam ſpeciem ad-
miniſtrationis; Alexan. *dicta l.edita num.9.*
Iaſon. *num.13.* Dec. *nu.26.* Curt.iun. *nu.76.*
Cagnol. *nu.65.* & reliqui omnes Menoch.
loco cit.num.22. qui tamen declarat rectius,
59 quod ſi hæc actio generalis fuit generali-
ter propoſita, & generaliter proſecuta,
ſicuti fieri poſſe dicit Iaſon. *l. licet num. 2.*
60 *C. de iudic.* & tunc admittitur inconſtan-
tia in emendatione libelli.
61 Aut actio eſt generalis, ſed proſecutio
62 ſpecialis, & tunc, quia proſecuta magis,
quam perita attenduntur ſecundum Iaſon.
d. l.licet num.22. Menoch. *remed.1.recuper.*
num.177. non admittitur inconſtantia poſt
63 litem conteſtatam, quia iudicium dicitur
ſingulare.
64 Aut petitio eſt ſingularis, & proſecutio
pariter ſingularis, & tunc abſque dubio
non datur emendatio libelli poſt conteſta-
tionem litis, ſic Menoch.*loco cit.num.22.*
65 Quartò, illicita eſt inconſtantia poſt li-
tem conteſtatam, etiamquod libellus inep-
tus, & nullus eſſet, ſic Bartol. *dicta l. edita*
num. 2. quem ſequuntur Alexan. *num. 15.*
Roman.*num.89.* Iaſon. *num.20.* Dec.*nu.35.*
Fulgoſ. *num.3.*
Contrarium voluit Bald. *in repet.Paduana num.44.* Aret. *num. 6.* Purpur. *num. 103.*
Marian. Soccin. *dicto cap. 2. num. 104.* vbi
horum opinionem ęquiorem dicit, & opus
eſſe noua litis conteſtatione, vt aduertit
Alexan. *num.10.* Gilken. *num.48.*
Quintò dic, illicitam eſſe inconſtantiam
ſiue Actor poſt litem conteſtatam, velit
66 emendare libellum circa cauſam princi-
palem, ſeu circa acceſſoria, veluti fru-
ctus, vſuras, expenſas, quæ ante litem
conteſtatam deberi poſſent, Bald. *d.l.edita*
num.27. Salicet. *num.11.* Fulgoſ.*nu.4.* Bart.
num. 7. Dec. *num. 43.* Cyn. *num.20.* Iaſon.
num. 33. Purpur. *num. 82.* Gilken. *num.54.*
Soccin. *dicto cap. Significantibus, de libell.*
oblat.num.136. Iaſon. *in l.1. C.de iudic.nu.3.*
& ibi Caſtren.*num.8.* Aretin. *circa fin.* cum
alijs per eundem Gilken.*dicto num.54.*
67 Sextò dic, illicitam eſſe inconſtantiam
poſt litem conteſtatam, etiam in cauſa
appellationis, Scacc. *de appellat. quæſt. 11.*
num. 30. & 36. Gregor. Toloſ. *de appellat.*
lib.6.cap.15. Crauett. *conſ.273. num.7.* cum
alijs per Giurb. *deciſ. 108. num. 4.* Ro-
man. *conſ. 381.* Tuſc. *littera L, concluſ.322.*
num.4.
68 Fallit primò hæc concluſio, vt liceat
inconſtantia, & libelli emendatio, & mu-
tatio in acceſſorijs, quæ pendente iudicio
contingere ſolent, *l.ædiles, §. Item ſciendum,*
ff. de ædilitio edicto, & hanc opinionem
tenet Dec. *d.l.edita nu.44.* Purpur. *num.84.*
Gilken. *num.125.*
69 Fallit ſecundò, ſi emendatio conſiſte-
ret in diminutionem rei petitæ, *l. quidam*
æſtimauerunt, ff de reb.credit. Bartol. *d. l.edita*
num.6. Dec. *num. 41.* Salyc.*num.11.* Corn.
num. 13. Fulgoſ. *num. 4.* Caſtren. *num. 5.*
Purpur. *num. 87.* Gilken. *num.126.* qui ta-
men *num. ſeq.* intelligit fallentiam, dum-
modò ex tali petitione nullum ius ſit Reo
quæſitum, & damna, quæ paſſus eſt,
Actor reficere velit.
70 Tertiò fallit, ſi libellus productus ſit
ineptus, Bartol. *d. l. edita num.10.* Aretin.
num. 6. Gilken. *num. 128. verſ. tertio conſti-*
tuuntur, Felyn *cap.ex tenore extra, de reſcript.*
& in dicto cap. ſignificantibus num.16. verſ. eſt
vna notabilis fallentia, Alexan. *conſ.77.lib.5.*
Abb. *cap. cum dilecti, de empt. & vendit.*
Vide quæ *ſupra* diximus.
71 Quartò fallit, ſi lis conteſtata vitioſa
ſit, Alexan. *d. l.edita nu.11.* Purpur.*nu.119.*
Gilken. *num.129.*
Quintò fallit, ſi incontinenti poſt litem
conteſtatam, quis ſit inconſtans, velitque
mutare, vel emendare libellum, Alexan.
d. l. edita nu.12. Iaſon. *nu.1.* Gilken.*nu.130.*
Caſtr. *in l.Pomponius, §. ratihibabitionis, ff. de*
Procurat. quod ſingulare appellat Felyn.
qui ſequitur hanc fallentiam *in dicto cap.*
ſignificaſti num. 16. verſ. datur etiam alia noua
limitatio, Bolognet. *d. l.edita num.95.* Tira-
quell. *de retract. conſangu. §.1. gloſ.2. nu. 3.*
Bellon. iun. *de his, quæ fiunt incontinenti,*
vel ex interuallo cap.144. num.5.
72 Sextò fallit in illa emendatione, quæ ni-
hil immutat in ſubſtantialibus, ſed vel tol-
lit verba ſuperflua, vel addit alia ad nito-
rem eiuſdem libelli, Zaſius *in dicto §.ſin mi-*
nus num. 8. inſtit. de act. vbi inuehit contra
quoſdam Italos, qui in libello narraue-
runt etiam omnes inutiles circumſtantias
per duo folia, quas ipſe reſecauit, & ſo-
lùm vix impleuit medium folium, & cum
eos reprehenderet de ſuperfluitate, di-
cebant, ſic fieri oportere, quod narratio
ſit prolixa; & ſubiungit Zaſius, quod for-
tè vera dicebant ad exageranda lucra, vt
poſſent maius petere pretium, & ad exa-
gerandas ſportulas. Inuehit pariter con-
tra quendam hominem, qui dum faceret
libellum, ità dicebat: *Ego Petrutius, qui ſum*
Magiſter Fribrignen. & fui Decanus facultatis
Artium ibi, & eram Rector &c. & propterea
ſubiungit: *& benè audite quantam ſtultitiam,*
& hanc fallentiam tenet Gilken. *loco cit.*
num. 131.
73 Septimò fallit, ſi per errorem aliud
pro alio petitum ſit, *§.Si quis aliud, inſtit.de*
act. & ibi Iaſon. *num. 23.* Zaſ. *num. 11.*
Miſing. *num. 31.* Aleiat. *d. l. edita num. 48.*
Fulgoſ. *num.7.* Vulterius *num. 3.* Gilken.
num.132.

num. 132. Curt. inn. *num.* 151. Tuſc. *dicta*
concl. 322. *num.* 7.
74 Eo magis ſi libellus productus ſit à Pro-
curarore, quia tunc etiam non docto de
errore conceditur emendatio, & mutatio,
75 Rota in ſimili de poſitionibus, & articulis
productis à Procuratore *deciſ.* 2. *de confeſſis*
in nou. & deciſ. 19. *de Procur. pariter in nou. &*
deciſ. 31. *de teſt. in antiq.* & de libello fuit
dictum in cauſa *Sublacen. bonorum* 14. *Mar-*
tij 1601. *coram Litta, & in Granaten. compu-*
torum 7. *Martij* 1617. *coram Coccino, quæ eſt*
deciſ. 431. *par.* 4. *to.* 1. *recent.*
76 Octauò fallit ſubſiſtente iuſta cauſa,
quia ſemper, & quandocunque etiam
inuito Aduerſario libellus mutari poteſt,
Beron. *conſ.* 38. *in fin. lib.* 3. Tuſc. *d. concl.* 322.
num. 19.
77 Nonò fallit in declaratione libelli ob-
ſcuri, quæ poteſt fieri vſque ad ſenten-
tiam, Riminald. ſen. *conſ.* 172. *num.* 20. *vol.* 1.
& conſ. 445. *vol.* 3. cum alijs per Borell. *in*
ſumm. deciſ. tit. 49. *num.* 91. ex declaratione
78 enim libelli obſcuri nihil noui inducitur,
Verall. *deciſ.* 27. *num.* 6. *lib.* 3. Felyn. *cap.* 2.
col. 9. *verſ. Item illam fallentiam, de libelli*
oblatione, Borell. *loco cit. num.* 92.
79 Decimò fallit, ſi mutaretur libellus per
viam renunciationis actioni intentatæ aliã
inchoando, Doctor. *d. l. edita*, Beron. *dicto*
conſ. 38. *num.* 10. *lib.* 3. Tuſc. *dicta concluſ.* 322.
num. 16.
80 Idemque eſſet, ſi Actor poſt litem con-
teſtatam renunciaret liti, & cauſæ, refe-
ctiſque expenſis recederet à iudicio, Curt.
iun. *d. l. edita num.* 141. *C. edend.* Tuſc. *dicta*
concluſ. 322. *num.* 21.
Neque obſtat Authent. *qui ſemel, C. quo-*
modo, & quando Iudex, de qua *ſupra*. Quia
ille Textus procedit, quando quis ſim-
pliciter vult deſiſtere à lite tergiuerſando,
& differendo iudicium, quia tunc non
datur inconſtantia, ſed cogitur perſeue-
rare vſque ad finem; ſecus verò, quando
vult omnino renunciare liti, & cauſæ; vt
benè poſt Angel. *in* §. *Si omnem, in Auth.*
de litigioſ. declarat Felyn. *dicto cap. Signifi-*
cantibus num. 17. Gilken. *d. l. edita num.* 144.
& propterea *legem edita* non eſſe correctam
per diſpoſitionem *dict. Auth. qui ſemel*,
voluere Odofr. *in dicta l. num.* 12. Bartol.
num. 9. Bald. *repet. Patauina nu.* 49. Alberic.
num. 14. Salyc. *num.* 13. Corn. *num.* 26. Aret.
num. 8. Roman. *num.* 120. Alexand. *num.* 14.
Caſtren. *num.* 10. Alciat. *num.* 50. Donell.
num. 20. Iaſon. *num.* 28. Decian. *num.* 53.
Gilken. *num.* 141. Miſinger. *dicto* §. *ſin minus*
num. 26. Zaſ. *num.* 11. Aret. *num.* 7. Abb.
dicto cap. 2. *num.* 27. Felyn. *num.* 17. Soccin.
num. 144. Angel. *dicto* §. *omnem, in Auth. de*
litigioſ.
81 Quæ quidem inconſtantia in renun-
ciando liti, & cauſæ non ſolùm habet
locum in cauſis profanis, ſed etiam in
beneficialibus, *cap. pridem, de pact.* & ibi
Innocent. Io. Andr. & Abb. *in cap. gratiæ,*
de reſcript. in 6. Rota *deciſ.* 32. *aliàs* 678. *de*
ſentent. & re iudic. in antiqu. Veſtr. *in prax.*
lib. 8. *cap.* 4. *nu.* 26. Licet enim renunciatio
in beneficialibus non inducat ceſſionem
iuris, Lancell. *de attent. cap.* 4. *in præfat.*
num. 287. habet tamen vim pacti de non
petendo, vt poſt Mil. *in verb. renunciare*
liti, & cauſæ, tradit Creſcent. *deciſ.* 4. *aliàs*
158. *num.* 2. *de reſtitut. ſpoliat.* Lancellott.
loco cit.
82 Hæcque renunciatio valida eſt etiamſi
facta ſit à Procuratore ſpeciale manda-
83 tum habente, Bellam. *deciſ.* 260. Lancell.
loco cit. num. 288. Imò etiamſi tacitè fiat,
puta ſi litigator facit actum contrarium
84 pendentiæ litis, quia per talem actum
cenſetur in totum liti renunciare, *l. deſti-*
tiſſe, ff. de iudic. l. ſi filius, ff. de minor. Bald. *in*
Auth. generaliter, C. de Epiſc. & Cleric. Cal-
can. *conſ.* 22. *num.* 6. Lancell. *de attent. loco*
cit. num. 291. Gilken. *dicta l. poſtquam liti*
num. 12. vbi exemplificat, quando eſt cer-
85 tum tempus præfinitum à lege, vel à
Iudice, intra quod actus explicari debeat,
nam non facto die conſtituta, videtur liti-
gator à iure ſuo receſſiſſe.
86 Pariter valida erit renunciatio, ſi quis
vtatur alijs verbis, quam renunciationis,
modò verba ſint idonea ad renunciatio-
nem inducendam, veluti ſi, ſecundùm
Gloſſam, cui ſubſcribunt Odofr. *dicta l.*
poſtquam liti num. 1. Corn. *num.* 5. Alexan.
num. 6. Salyc. *num.* 14. Purpur. *num.* 38. Bart.
87 *num.* 3. adiecerit: *Nolo amplius ad cauſam*
venire, vel *nunquam amplius ad cauſam ve-*
niam. Sed hæc verba putat Gilken. *dict. l.*
poſtquam num. 14. ità demum importare
renunciationem ſi ex animo, non autem
88 calore iracundiæ prolata ſint, qui ani-
mus deliberatus eliceretur ex eo, vel quia
huiuſmodi verba actis adſcribi curauit,
vel ad poſtulationem Aduerſarij id fieri
permittat; vel tertiò ſi reuera numquam
89 poſtea ad iudicium acceſſerit cum facta
animum declarent, *l. de quibus, ff. de legib.*
Penia *deciſ.* 204. *ſub num.* 4. vbi de eo, qui
90 in termino probatorio à Iudice præfixo,
nihil probare iurauit, ex quo facto decla-
rauit animum ſuum renunciandi liti, ex
Cephal. *conſ.* 201. *num.* 8. *lib.* 2.
91 Valida ſimili modo erit renunciatio,
licet abſente Parte facta ſit, Bald. *d. l. poſt-*
quam num. 9. Salyc. *item nu.* 9. Alciat. *nu.* 18.
Alberic. *num.* 2. Alex. *num.* 8. Iaſon. *num.* 12.
Purpurat. *num.* 69. Rota *deciſ.* 306. *in nou.*
Gilken. *dicta l. poſtquam num.* 16. & 17.
Contrarium voluere, vt abſente Parte,
illicita ſit inconſtantia, & propterea inuali-
da renunciatio, Fulgoſ. *d. l. num.* 2. Caſtren.
num. 2. Donell. *num.* 4. Corn. *numer.* 5.

Cyn. *num.* 5. Angel. *num.* 3.
Concorda has opiniones, vt prior pro-
cedat, quando nomine abſentis Notarius,
vel Procurator illam acceptauit, Bartol.
& alij *ſupradicti*. Et hanc diſtinctionem
aſſerit communem, Purpur. *num.*78. Gil-
ken. *num.*19. Pen. *deciſ.*204. *num.*4. *in fine*,
Lotther. *de re benef. lib.*2. *quæſt.*20.*num.*151.
Lancell. *de attent.loco cit,nu.*289. vbi plures
adducit Rotæ deciſiones, & ex earum
92 mente ampliat, quamuis renunciatio eſ-
ſet facta coram Notario non actuario
cauſæ; ſecunda verò procedat, cum re-
nunciatio extra iudicium facta ſit, vel ſi
in iudicio, in actis tamen iudicialibus in-
ſerta non eſſet, Gilken.*d. l. poſtquam nu.*21.
93 vbi ait Bart. cautionem, vt Iudex renun-
ciationem nomine Partis abſentis accep-
tet, ſibi videri ſcrupuloſam, & ab officio
Iudicis alienam, cum regulare ſit, quod
94 non petentibus partes non accomodet *l.*4.
§.hoc autem iudicium, ff.de damn.infect. quod
etiam voluit Bald.*ibid.nu.*18. Alciat.*nu.*22.
Purpur. *num.* 79.
95 Quod ſi à Parte demùm fuerit accepta-
ta, & ratificata indubitatum eſt validam,
Gilken. *dicta l. poſt quam num.*20.
96 Sicuti valida eſt ſi Pars interfuit renun-
ciationi, quamuis expreſsè non accepta-
uerit, ſed tacuerit argumento *l. qui pati-
tur,ff.mandati*, Dec. *dicta l.poſteaquam nu.*26.
Sichard. *num.* 16. Alciat. *nu.*14. Purpurat.
*num.*14. Gilken. *num.*22. Soccin. *conſ.* 228.
Caccial. *in l.admonendi, ff.de iureiuran.* Ant.
de Butr. *cap.fin. extr. de confeſs. num.* 12. &
ibi Abb. *num.*15. Alciat. *de præſumpt. reg.*3.
*præſumpt.*21. *num.*6. *&* 8. vbi hanc ſenten-
tiam communem, & veram appellat Ti-
raquell. *de retract. conſanguin.* §. 1. *gloſ.* 9.
num. 124.
Bene verum eſt, quod qui renunciauit,
inconſtans eſſe poterit vtroque caſu,
nempe ſi pars præſens talem renunciatio-
97 nem non amplectitur,& antequam abſens
illam ratam habeat, Salyc. *d. l.* poſtquam
voluerit *nu.*21.Purpur.*nu.*81.Sichard. *n.*16.
Soccin. *num.*5. Aretin. *nu.*4. Alciat. *nu.*19.
Gilken. *num.*23. Maſcard. *de probat.concluſ.*
*346. num.*16.
98 Valida erit quoque renunciatio,etiamſi
iudicium cæptum non ſit, quamuis enim
ſecundùm Bart.*in expoſitione gloſs.in dicta l.
poſtquam*, voluerit iudicium nullum eſſe
ante litis conteſtationem, *l.* 1. *ff. de lit.con-
teſt. l.amplius, ff.rem rat.haber.* Non inde ta-
men inferri debet, validam non eſſe re-
nunciationem, cum eadem ratio vigeat,
ſiue ante, ſiue poſt litis conteſtationem,
vt bene probat Gilken. *d.l. poſtquam nu.*22.
23. & 24. & hanc opinionem tenent Bald.
*d.l.num.*9. Salic.*num.*6. Alberic. *nu.*2. Corn.
*num.*4. Dec. *num.*20. *& ſeq.* Caſtren. *num.*4.
& 5. Aret. *num.* 4. Alex. *num.* 5.

99 Quæ omnia habent locum, ſiue tracte-
tur de renunciatione actionis in rem, ſiue
in perſonam, Angel. *num.* 3. Salyc. *num.* 9.
Purpur. *num.* 74. Alciat. *num.* 20. Gilken.
*num.*29. vbi alios. Imò, quando tractatur
100 de renunciatione actionis in rem ſuffi-
cere,nudam renunciationem etiam abſen-
te Parte factam, voluere Gloſs. *dicta l.
poſtquam*, Angel. Salic. Purpur. Alciat.
& Gilken. *numeris citatis.*
101 Et in tantum valida eſt hæc renuncia-
tio litis, itaut poſt eam non detur regreſ-
ſus ad illam denuò intentandam, vt ex-
preſsè definit Textus *in dicta l. poſtquam*.
Licet enim Dec. *d. l. nu.*14. dicat aduerſus
102 hanc renunciationem dari regreſſum,
quia videtur quis ſoli inſtantiæ renuncia-
re, quæ litis nomine ſignificatur, *l. prope-
randum*, §. *fin. l. cum lite mortua*, *ff. de iud.
ſoluen. cap. forus*, §.1. *de verb. ſignif. l. nulla,
C. de fruſtator. indic.* Communis tamen
opinio eſt in contrarium, vt voluere
Gloſs. *in d. l. in verb. poſtquam*, Cyn. *nu.* 4.
Corn. *num.*1. Angel. *num.*2. Caſtren. *nu.*3.
Bartol. *num.*3. Bald. *num.* 4. Fulgoſ. *num.*2.
Salyc. *num.*4. Alex. *num.*4. Alciat. *num.*8.
Iaſon. *num.*1. *&* 9. Purpur. *num.* 12. Aret.
num. 3. Roman. *num.* 15. Donell. *num.* 2.
Sichard. *num.* 3. Gilken. *num.* 8. & videtur
innuere Rota *deciſ.* 210. *num.* 10. *par.* 12.
recent. Litis enim nomine non ſolùm
103 continetur inſtantia, ſed etiam ipſum
ius inſtantiæ coniunctum, *l.litis* 36. *ff. de
verb. ſignificat.* Gilken. *loco cit. num.* 9. 10.
& 11.
104 Sed regula *l. poſtquam* limitatur, quan-
do renunciatio non pendet à poteſtate
renunciantis, ſed ſuperioris argumento
Textus *in cap.Admonet, de renunc. & cap.
Niſi, eodem tit. cap.Inter corporalia, & cap.
Quando, de tranſlat. Epiſc.* Gilken. *d.l. poſt-
quam num.*39.
Quod tamen intellige iuxta *ſupra* tradi-
ta ex Rotæ *deciſ.* & Lancell. *de attent.par.*4.
*in præfat.num.*488.
105 Secundò fallit in minore, qui ſi per
renunciationem læſus fuerit, poteſt pete-
re reſtitutionem in integrum, Salyc. *d. l.
poſtquam num.* 23. Roman. *num.* 21. Decius
*num.*30. Iaſon.*num.*14. Gilken.*num.*40.
106 Tertiò fallit in renunciatione meticu-
loſa, vel dolo extorta, nam in his etiam
maioribus non denegatetur auxilium re-
ſtiturionis in integrum ex clauſula gene-
rali, *Si qua mihi iuſta cauſa &c. l. ſed etſi poſt
Prætorem* 26. §. *fin. ff. ex quib.cauſ. maior.&c.*
Gilken. *d. l. poſtquam num.* 41. qui dicit,
107 Textum *in d. l. poſtquam* accipiendum
eſſe de his, qui nullam aliam reſtituendæ
litis cauſam afferre poſſunt, quam incon-
ſtantiam voluntatis.
103 Quartò fallit in renunciatione condi-
tionali, ſi conditio non adimpleatur, poſt

Rot. Lancell. *loco cit. num.* 296.

109 Fallit quintò, quando renunciatio reſpiceret ſolummodo inſtantiam, non autem litem, quia tunc, ſaltem officio Iudicis daretur licitè inconſtantia, Doctor. *d. l. poſtquam liti*, Lancell. *loco cit. num.* 299. apud quem latè videas, quando per hanc ceſſionem dicatur extincta lis, maximè in 110 beneficialibus, & vltra eundem vid. Rot. *in Caſenaten. Iuriſpatr. 26. Iunij* 1648. *coram Arguelles*, §. *non obſtat, vſque ad finem*, in qua materia diffusè tractatur *in Hierocen. Beneficiorum 27. Iunij* 1653. *coram Cerro*, §. *Ceſſio*, Dunozett. iun. *deciſione* 793. *num.* 6. Rich. *deciſione* 507. *numer.* 6.

111 Sed an, qui renunciat liti cenſeatur id facere, quia inter agendum animaduertit ſibi ius non eſſe in re controuerſa? An verò exectatione litium, & moleſtiarum forenſium, quia ſcilicet mauult re carere, quam litigare? An is etiam fuerit fatigatus expenſis, & laboribus? An denique amicitia ductus, quam habet cum collitigante? Videndi ſunt citati à Tiraquell. *in l. ſi vnquam, in verb. Donatione largitus à num.*203. *C. de reuocan. donat.* vbi eleganter, & eruditè more ſuo.

QVÆSTIO XX.

ARGVMENTVM.

Quando Accuſator inconſtans poſſit ab accuſatione deſiſtere; Et an data deſiſtentia poſſit ad proſequendam accuſationem conuolare. Et quid in crimine adulterij.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator poteſt inconſtans ab accuſatione deſiſtere.*
2 *Cedere quiſque poteſt iure ſuo.*
3 *Accuſator, qui ſe accuſationi non inſcripſit, an, & quando poſſit pœnitere, & ab accuſatione deſiſtere.*
4 *Accuſatione non ſubſcripta per accuſantem res dicitur integra.*
5 *Accuſator re integra poteſt pœnitere.*
6 *Quid ſi accuſati fama per libellum, vel per dictum ipſius accuſatoris ſit denigrata.*
7 *Accuſator, qui ſolummodo preces obtulit Principi contra accuſatum, poteſt inconſtans ab accuſatione deſiſtere.*
8 *Accuſator, qui cognouit accuſationem iniuſtam, & calumnioſam non ſolùm poteſt, ſed etiam debet ab accuſatione inconſtans deſiſtere.*
10 *Iudex poteſt accuſationem admiſſam abolere quando libellus peccat in aliquo ſubſtantiali.*
11 *Accuſationem admiſſam contra perſonam, quæ puniri non poteſt ſine perturbatione Reipublicæ, abolere an ſpectet ad Iudicem, vel ad ſolum Principem, & num.*13.
12 *Accuſationem contra perſonam, quæ nequeat puniri ſine perturbatione Reipublicæ, poteſt Iudex non admittere.*
14 *Iudex an, & quando impedire poſſit accuſationem admiſſam contra perſonam publico bono vtilem, vel neceſſariam.*
15 *Boni publici prouiſio non ſpectat ad Iudicem, ſed officij ſibi iniuncti adminiſtratio.*
16 *Iudex tenetur parti ius dicere.*
17 *Nec ab eo prætextu maioris boni publici poteſt ſe eximere.*
18 *Temperamentum, quod poſſit capere Iudex admiſſa accuſatione contra perſonam bono publico vtilem, vel neceſſariam.*
19 *Iniuria priuata illata per perſonam publico bono vtilem, vel neceſſariam debet aliqua via damnum reſarciri.*
20 *Querela, ſeu accuſatio quando debeat non admitti, vel admiſſa reſcindi tam per Principem, quàm per Iudicem remiſſiuè.*
21 *Accuſator libello ſe ſubſcribens, & promittens perſeuerare vſque ad ſententiam, non poteſt ab accuſatione inconſtans deſiſtere.*
22 *Accuſator, qui fideiuſſionem præſtitit de accuſatione proſequenda, non poteſt ab ea inconſtans deſiſtere.*
23 *Accuſator poſt litem conteſtatam, an, & quando inconſtans deſiſtere poſſit ab accuſatione.*
24 *Accuſator an, & quando deſiſtere inconſtans poſſit ab accuſatione reo iam citato.*
25 *Accuſator in crimine læſæ maieſtatis tenetur proſequi appellationem, nec poteſt ab ea recedere.*
26 *Quid in crimine patriæ oppugnantæ, traditæ peculatus, Sacramenti deſerti, & in crimine falſi.*
27 *Accuſatus ratione infamiæ ſibi illatæ poteſt cogere accuſatorem ad perſiſtendum in iudicio.*
28 *Accuſator expreſsè deſiſtens ab accuſatione non impetrata illius abolitione incidit in pœnam Turpiliani.*
29 *Abolitionis impetratio quid ſit.*
30 *Et quomodo ab accuſatore peti debeat.*
31 *Turpiliani pœna quæ ſit in crimine publico, & num. ſeq.*

32 Quæ in priuato.
33 Accuſator condemnatur ad expenſas, ſiue expreſsè, ſiue tacitè ab accuſatione deſiſtat.
34 Accuſator quando dicatur tacitè ab accuſatione deſiſtere.
35 Tempus proſeqaendæ accuſationis eſt biennium.
36 Pœna tacitè ab accuſatione deſiſtentis remiſſiuè.
37 Accuſator re integra ab accuſatione deſiſtens non eſt condemnandus ad expenſas.
38 Accuſator ab accuſatione deſiſtens non poteſt inconſtans ad illam inſtaurandam admitti.
39 Actiones ſuas remittentibus ad illas, non datur regreſſus.
40 Accuſator deſiſtens non poteſt ad accuſationem redire ſecuta abolitione priuata.
41 Accuſator deſiſtens pacto inito cum accuſato, quatenus accuſatus pactum non adimpleat, non poteſt ad accuſationem redire.
42 Accuſator deſiſtens ab accuſatione cum proteſtatione ſe poſtea accuſaturum, non poteſt ad accuſationem redire.
43 Interrogatus an velit accuſare, & negans, non admittitur amplius ad accuſandum.
44 Quid ſi interrogatio fiat re integra.
45 In delictis mixti fori accuſans coram Iudice Eccleſiaſtico, & deſiſtens, non poteſt inconſtans iterum accuſare coram Iudice laico.
46 Accuſatori an liceat tranſigere ſuper accuſatione.
47 Accuſator tranſigens cum accuſato an incidat in pœnam Turpiliani.
48 Accuſator deſiſtens ab accuſatione an auferat ius accuſandi alijs proximioribus, quibus competebat.
49 Tranſactio vnius non præiudicat alteri habenti intereſſe principale.
50 Tranſactio nulla an impediat accuſatori, quin poſſit accuſationem repetere.
51 In crimine adulterij, etiam tranſactio, nulla impedit viro accuſatori ne valeat ad accuſationem redire.
52 Pactum, ſeu tranſactio in crimine adulterij an valeat.
53 Maritus remittens vxori adulterium, non poteſt inconſtans eam accuſare.
54 Maritus poteſt accuſare vxorem de adulterio, tanquam maritus, & tanquam extraneus.
55 Maritus accuſans vxorem de adulterio iure mariti, & deinde illud remittens, adhuc poteſt inconſtans illam accuſare tanquam extraneus.
56 Maritus accuſans vxorem de adulterio iure mariti, dicitur illam accuſare propter iniuriam priuatam.
57 Adulterium vxoris infert iniuriam marito.
58 Iniuriam ſuam priuatam quiſque remittere poteſt.
59 Maritus accuſans vxorem de adulterio tanquam extraneus dicitur illam accuſare de iure publico.
60 Remiſſio iniuriæ priuatæ non præiudicat iuri publico.
61 Promiſſio de non accuſando adulterium vxoris iure extranei facta per maritum, non attenditur.
62 In criminibus publicis accuſatoris tranſactio non operatur quin poſſit inconſtans iterum accuſare.
63 Tranſactio, & remiſſio ceſſare faciunt animi rancorem.
64 Tranſactio, & remiſſio in his, quæ reſpiciunt intereſſe particulare impediunt proceſſum.
65 Maritus, qui accuſauit vxorem de adulterio tanquam extraneus, & poſt litem conteſtatam ab accuſatione deſtitit, non poteſt illam vlterius accuſare, nec tanquam maritus, nec tanquam extraneus.
66 Accuſator deſiſtens ab accuſationem iam capta non impetrata abolitione incidit in Turpilianum.
67 Pœna Turpiliani irrogat infamiam.
68 Infamis accuſare non poteſt.
69 Adulterij accuſationem intermiſſam à marito poteſt proſequi quilibet de populo.
70 Iudex ex officio poteſt proſequi accuſationem adulterij à marito intermiſſam, nullo alio proſequente.
71 Maritus, qui tranſegit, vel remiſit vxori adulterium commiſſum, poteſt illam denuò relabentem accuſare.
72 Venia delictorum reſpicit præterita, non autem futura.
73 Vxorem in adulterio relabentem an poſſit maritus accuſare ſolùm de illo nouo, vel reaccuſare etiam de alio per tranſactionem remiſſo, vel condonato.
74 Crimen accuſatoris indulgentia, vel tranſactione ſemel extinctum, non poteſt amplius ab eodem in iudicium deduci.
75 Tranſactio in delictis quando, & quibus caſibus licita ſit.
76 Accuſator deſiſtens ab accuſatione per ſimplicitatem, vel iuſto occupatus impedimento poteſt ad accuſationem redire.
77 Accuſator deſiſtens ab accuſatione ob generalem criminis abolitionem factam, ex aliqua cauſa poteſt intra 30. dies repetere accuſationem, & redibit ad eundem ſtatum, in quo erat ante abolitionem.
78 Accuſator, qui ab accuſatione deſtitit per errorem, vel Aduerſarij dolit ad deſiſtendum inductus, poteſt ad accuſationem redire.
79 Denunciato Iudici Maleficio (puta combuſtiones domus) ſed nemine nominato, ac formata inquiſitione contra aliquos an, & quando denunciator inconſtans poſſit alios accuſare.
80 Accuſator, ſeu denunciator non tam de facili permittendum eſt, quod ab accuſatione deſiſtat, & de ratione.
81 Quid in cauſis Sancti Officij.

1 DIC. regulariter poſſe Accuſatorem ab accuſatione deſiſtere, nam licitum eſt vnicuique iuri ſuo ce-
2 dere, *l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſc.& Cleric. l. penult. C. de pact. cap. tuis de teſt.* cum alijs per Barboſ. *in Axiomat. iur. axiomate* 135. *num.* 13. & hanc concluſionem deſumunt Doctores ex *cap. licet de accuſat.* & ibi Abb. *num.*6. Boic. *item n.*6. Anchar. *num.*13. Socin. *num.*15. Felyn. *num.*2. Butr. *num.*22. & cæteri Bart. *l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. de adult.* Salyc. *in l. ſi ea, C. qui accuſ. non poſſ.* Bald. *l. tranſigere, C. de tranſact.* Alex. *d. §. Si negauerit*, Bart. *l. quæſitum, & in l. Senatus, §. Qui poſt, ff. ad Turpil.* Gigas *de crimin. leſ. maieſt. quæſt.*17. *num.* 2. *lib.* 1. Decian. *tract. crimin. lib.*7. *cap.*37. *num.*18. Sanchez *conſil. moral. lib.* 6. *cap.* 4. *dub.* 1. *num.* 5.
3 Quæ concluſio ampliatur, multò magis locum habere, ſi Accuſator non ſe
4 inſcripſit accuſationi, quia tunc res dici-
5 tur integra,& propterea licet pœnitere, *dicto cap. licet*, & ibi omnes Canoniſtæ, Butrius *num.* 1. Felyn. *num.* 1. Abb. *num.* 1. & Boich. *num.*6. Præpoſ. *cap. p.* 2. *qu.*8. *n.*29.
6 Sed hæc ampliatio locum non habet, ſi per libellum, vel dictum Accuſatoris eſſet accuſati fama denigrata, Gloſſ. *in cap. Epiphanium, verſ. quæro vltimo*, & ibi Archid. Boic. *dicto cap. licet, num.*7. *ad fin.*
7 Amplia ſecundò multò magis, ſi ſolum preces contra accuſatum ſint Principi oblatæ vt *in dicto cap. licet*, tenent omnes Canoniſtæ Præpoſ. *loco cit. num.*30
8 Tertio, amplia multò magis, ſi Accuſator cognouerit iniuſtam, & calumnioſam eſſe accuſationem, quia non ſolum poteſt, ſed debet omninò deſiſtere *cap. ſi quamquam* 2. *quæſt.* 3. Præpoſ. *ibid. num.* 1. Turrecrem. *ibid. in princ.* Syluestr. *verb. Accuſatio, quæſt.*7. *num.*6. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.*2. *cap.*30. *dub.*3. *num.* 14. Marant. *in ordin. iudic. q.*13. *artic.*7. *concl.*4. *verſ.*2. *poteſt.*
9 Quartò amplia multò magis; ſi Iudex accuſationem reijciat, vel admiſſam reſcindat, Caietanus, *quæſt.*68. *artic.*3. Leſſ. *loco cit. num.*15. vbi quod Iudex inconſtans poteſt accuſationem admiſſam abolere,
10 primò, ſi libellus peccet in aliquo ſubſtantiali, Secundò, ſi accuſatur aliqua
11 perſona, quæ non poteſt ſine magna Reipublicæ perturbatione puniri, ſed hoc ca-
12 ſu ſolus Princeps poterit inconſtans eſſe, non autem Iudex inferior, qui ſolummodò poterit accuſationem non admittere, ſed admiſſam non abolere, niſi conſulto
13 Principe, Caiet. *loco cit.* Tertiò, ſi perſona illa bono publico cenſeatur neceſſaria vel valde conducibilis, & hoc quoque caſu ſolus Princeps poterit eſſe inconſtans, non autem Iudex inferior, qui ſo-
14 lum poteſt impedire admiſſam accuſationem ſi non agitur de iniuria Partis, ſi
15 autem agitur de iniuria Partis, non poteſt, non enim ad ipſum ſpectat principaliter boni publici promotio, ſed officij
16 ſibi iniuncti adminiſtratio, itaque tenetur Parti ius dicere, nec poteſt ſe prætextu
17 maioris boni publici eximere, alioquin ſæpè Iudices hac arte liberarent, quos
18 vellent. Poteſt tamen Principi ſcribere, quid iudicet expedire, & interim ſententiam ſuſtinere, quod idem ex Soto,& Caietano confirmat Sanchez *conſ. moral. lib.*6. *cap.*4. *dub.*1. *num.*6. vbi tamen quod ſi ac-
19 cuſatio ſit de iniuria priuata, debet alia via reſarcire damnum.
20 Sed de materia non admiſſionis querelæ, & accuſationis, ſeu admiſſæ reſciſſionis, tam in Principe, quam in Iudice inferiori videndus eſt Marant. *in ordin. iudic. quæſt.*13. *artic.*8. *concl.*1. 2. *&* 3.

Dic primò illicitam eſſe inconſtantiam & Accuſatorem non poſſe ab accuſatione deſiſtere, ſi accuſationi ſe inſcripſit,
21 hoc eſt, quando Accuſator libello accuſationis ſe ſubſcribit profeſſionem faciens, quod talem Reum talis criminis det in libello obligans ſe ad talionem,& promittens ſe perſeueraturum vſque ad ſententiam, Gloſſ. *l. pen. C. de accuſat. cap. ſuper his de accuſat.* Præpoſ. *d. cap.*1. 2. *qu.*8. *nu.*8. *cum ſeqq.* Farinacc. *de accuſat. quæſt.*16. *nu.*1. & hanc opinionem tenent communiter Canoniſtæ *in d. cap. licet Præpoſ. d. cap.* 1. *nu.* 30. Boich. *dicto cap. licet, num.*6.
22 Secundo illicita eſt inconſtantia ſi Accuſator fideiuſſorem præſtitit de accuſatione proſequenda, *l.* 1. *C. ad Turpil. l. qui crimen, C. qui accuſ. Præpoſ. loco cit. num.*30. Angel. *de malef. verb. & ad querelam Titij. in fin. num.*65. Abb. *d. cap. licet, num.*6. Anchar. *num.* 13.
23 Tertiò illicita eſt inconſtantia in Accuſatore poſt litem conteſtatam, *Auth. qui ſemel, C. quomodo, & quando Iudex*, Bart. *in l. quæſitum, l. Senatus, ff. ad Turpil.* Præpoſ. *loco cit. num.*30. Angel. *loco cit. num.*66. Leſſius *de iuſt. & iur. loco cit. num.* 18. vbi quod non eſt licitum deſiſtere, niſi authoritate Iudicis, & conſenſu Rei, ſi fuit ſubiectus tormentis, vel aliàs infamatus, Abb. *d. cap. licet, num.*6. Anchar. *num.*13.
24 Dic quarto illicitam eſſe inconſtantiam ſi Reus accuſatus fuerit citatus, & comparuerit, ſecus ſi fuerit contumax Præpoſitus *loco cit. num.* 30. Gigas *de crimin. læſæ maieſt. lib.*1. *qu.*17. Angel. *de malef. in verb. & ad querelam Titij, in fin. num.* 66. quod tamen intellige, ſi fuit citatus ſuper libello producto, ſecus ſi ſuper producendo, Bald. *l.* 1. *in fin. C. vt intra certum tempus quæſt. crimin.* Præpoſ. *loco cit. num.*30.
25 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtantiam in crimine læſæ maieſtatis, in quo

compellitur Accuſator ad proſequendam
accuſationem, Angel. *l. accuſationis, C. de accuſat.* Lauden. *de crimin. læſæ maieſt. q.*44.
Gigas *d. quæſt.*17. *num.*4. Decian. *tract. crimin. lib.*7. *cap.*37. *num.*18. *& cap.*44. *num.*6.
Farinacc. *eodem tit. de crimin. læſæ maieſtatis quæſt.*118. *num.*27.

26 Idem dic in crimine Patriæ oppugnatæ, vel traditæ peculatus, ſacramenti deſerti, & crimine falſi, Boich. *d. cap. licet, num.*4. Gigas *d. quæſt.*17. *ad fin.*

27 Dic ſexto, illicitam eſſe inconſtantiam quando ex accuſatione orirctur infamia accuſato, quia poterit dicere, volo, quod litiges, & procedas in cauſa, & vſquequo feratur ſententia, *cap. quiſquis* 4. *quæſt.* 5. *cap. quædam, cap. vltimo, & cap. Epiphanium,* 5 *quæſt.* 1. Anton. de Butr. *d. cap. licet, in fine,* Auguſt. de Arimino ad Angel. *de malef. verb. & ad querelam Titij, in fin. num.* 68. *verſ. tamen limitat.*

Cæterum quibus puniatur pœnis Accuſator, qui inconſtans ab accuſatione illicitè deſtitit.

28 Dic primò, quod incidat in pœnam S.C. Turpiliani, ſi expreſsè deſiſtat non impetrata abolitione, *l.* 1. *§. ſi quis autem, ff. ad Turpil.* & ibi Bart. Præpoſ. *d. cap.* 1. 2. *quæſt.* 8. *num.* 28. Angel. *de malef. in verb. & ad querelam Titij in fin. num.* 66. Leſs. *d. lib.* 2. *cap.* 30. *dub.* 3. *num.* 18.

29 Nil aliud autem eſt abolitionis impetratio, niſi quando Iudex cauſa cognita, Accuſatore petente nomen Rei abolet ab inſtantia iudicij accuſationis propoſitæ illum abſoluendo, *l. ſi interueniente, circa fin. ff. ad Turpil. l.* 3. *C. de abolit.*

30 Et debet Accuſator exprimere cauſam,
quare petit abolitionem, alias non eſt audiendus, puta, quia deceptus propter malas informationes venit ad accuſandum, & debet iurare, quod non petit hanc abolitionem pretio corruptus petere, vel humana gratia, *d. l.* 1. *C. de abolit.* Bartol. *in l. aut priuatim, §. Triginta, ff. ad Turpil.*
Præpoſ. *d. cap.* 1. 2. *quæſt.* 8. *num.* 12. Pœna
31 verò Turpiliani eſt in crimine publico
quinque librarum auri, & infamiæ, *l.* 1. *C. ad Turpil.* Leſs. *loco cit. nu.* 18. latè Angel. *de malef. d. verb. & ad querelam Titij, in fin. num.* 66. Præpoſ. *d. cap.* 1. *num.* 28.

32 Secundò, incidit in pœnam extraordinariam, ſi crimen ſit priuatum, *l. ſi quis, C. ad Turpil.* Leſs. *loco cit. num.* 18. *ad fin.* Silueſt. *verb. Accuſatio, num.* 8. vbi tamen dicit ſecundum aliquos quod ſiue crimen ſit publicum, ſiue priuatum Accuſator inconſtans punitur pœna Turpiliani, per Gloſſam *in cap. ſi quem pænitet* 2. *quæſt.* 3. *& l.* 2. *C. ad Turpil.* qui Textus loquitur indiſtinctè.

33 Tertiò, debet condẽnari in expenſis quocumq; modo Accuſator ſit inconſtans, ſiue
34 expreſsè deſiſtendo, ſiue tacitè, vel non
comparendo infra tempus ei aſsignatum, vel non proſequendo in termino ſibi ſta-
35 tuto, vel ſinendo labi tempus à lege
ſibi præfixum, quod eſt biennium ſecundum doctrinam Bart. *in l. ſi quis autem, ff. ad Turpil.* Angel. *de malef. loco cit. num.* 66. Et hanc opinionem de condemnatione in expenſis tenet, Bald. & Petr. de Sen. *in l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ. l. qui crimen, C. qui accuſ. non poſs.* & ibi Doctores add. ad Anchar. *d. cap. licet de accuſat.* Angel. *de malefic. d. verb. & ad querelam Titij in fin. num.* 66. vbi latè de pœnis ſtatutis contra deſiſtentem ab accuſatione tacitè.

36 Quod dictum de expenſis crederem
procedere, quando Accuſator non deſiſtit
37 re integra, quia, ſi re integra deſiſtat, & ni-
hil Parti depereat, non eſt condemnandus in expenſis, Boich. *d. cap. licet, nu.* 6.

38 Quartò hoc habet in ſe deſiſtentia Accuſatoris ab accuſatione, vt amplius incoſtans ad accuſationem inſtaurandam non admittatur, quod eſt ſecundum caput inconſtantiæ in Accuſatore, & hanc concluſionem probant Textus *in l. quid extitit, la ſeconda, ff. ad Turpil. l.* 2. *§.* 1. *ff. de adult. l. accuſatione, C. Qui accuſat. non l. in Senatus conſultò, §. Idem in accuſatione, verſ. nam cum ff. ad Turpil.* vbi clarè dicitur. *Nam eum, qui ſemel deſtitit, ſi poſtea accuſare paratus ſit, non eſſe audiendum, Diui Seuerus, & Antoninus ſtatuerunt,* hancque concluſionem latè exornat Decian. *tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 1. Bald. *in l. accuſatione, C. de his, qui accuſare non poſs.* Baiard. ad Clarum, *§. fin. quæſt.* 10. *num.* 1. Foller. *in pract. crimin. verb. Audiantur exceptione,* Caualc. *in fragm. fragm.* 84. *verſ. at ille vbi in fine, & de brachio Regio par.* 5. *n.* 48. Guazzin. *ad defenſam, defenſ.* 3. *circa accuſationem, cap.* 11. *num.* 1. *& ſeqq.* Conciol. *reſol. crimin. reſol.* 5. *in verb. Accuſatio.*

39 Ratio eſt, quia remittentibus actiones ſuas non datur regreſsus, *l. quæritur, §. Si venditor, ff. de ædilit. edict. cap. eos,* 7. *qu.* 1. Decian. *loco cit.* Guaz. *loco cit.*

40 Amplia primo, vt denegetur inconſtantia etiam ſecuta abolitione priuata, *l. mulier, §. fin. ff. ad Turpil.* Decian. *loco cit. num.* 2. Guaz. *loco cit. num.* 3. Conciol. *dicta reſol.* 5. *num.* 1.

41 Amplia ſecundò, vt illicita ſit inconſtantia, etiam quod Accuſator deſtitiſſet pacto inito, vt ei accuſatus aliquod daret, vel faceret, nam ſi & ipſe accuſatus inconſtans in pacto promiſſa non adimpleat, nihilominus Accuſator iterum accuſare eum non poteſt, *l. quamuis, C. ad Turpil.* Decian. *loco cit. num.* 4. Guaz. *loco citato, item num.* 4. Conciol. *dicta reſol.* 5. *num.* 2.

42 Amplia tertiò, ceſſare inconſtantiam

etiam quod Accuſator deſtitiſſet ab accuſatione cum proteſtatione ſe poſtea accuſaturum, Bartolus *in l. miles*, §. *Socer*, *ff. de adulter.* Decianus *loco citato num.* 5. Guaz. *loco cit.item nu.* 5. Conciol. *d. reſol.*5. *num.* 3.

43 Amplia quartò, vt ceſſet inconſtantia, non ſolum in eo, qui deſtitit ab accuſatione iam porrecta, ſed in eo, qui fuit interrogatus, an velit accuſare, & neget, quia non admittitur amplius ad accuſandum, *l. ſi maritus*, *la ſecunda*, §. *Si negauerint*, *ff. de adult.* Decian. & Guaz. *loco cit.* vterque *num.*6. Addo Ego textum à nemine dd. Doctor. adductum *in dicto cap. licet*, ſæpius citato *de accuſat.* vbi Abb. *num.* 4. qui miratur etiam neminem ad hoc propoſitum allegaſſe, *d. Text.*

44 Fallit tamen hæc ampliatio re integra, quia tunc etiam quod Accuſator dixerit, ſe nolle accuſare, poteſt inconſtans accuſare Decian. *loco cit. per text. in l.* 3. §. *Si is, cuius intereſt*, *ff. de ſepulchr. violat.* Guaz. *loco cit. num.* 6.

45 Amplia quintò in eo, qui accuſauit aliquem ſuper delicto mixti fori coram vno Iudice, puta Eccleſiaſtico, nam, ſi deſtitit, non poteſt inconſtans iterum accuſare coram laico, *argum. l. ſi is, de quo*, *C. ad Turpil.* Imol. *in cap. cum dilectus de purg. canon.* Alciat. *cap.*1. *de offic. ordin. num.* 87. Decian. *dicto cap.* 29. *num.* 8. Guaz. *dicto cap.*11. *num.*7.

46 Amplia ſextò in eo, qui deſiſtit ab accuſatione per tranſactionem cum parte initam. Licèt enim dubitent Doctores, an diſpoſitio Text. *in l. tranſigere C. de tranſact.* habeat locum in accuſatore, qui, ſi tranſigat poſt factum inſtrumentum, ac

47 datum fideiuſſorem, incidit in pœnam Turpiliani, & partem negatiuam, tenet Gloſſa *in dicta l. tranſigere, verb. prohibitus*, contra cuius opinionem Bart. 1 *lect. num.*7. Guido de Suzar. quem refert Albericus *d. l. tranſigere, col.* 2. exiſtimant, licitam eſſe tranſactionem ex parte accuſatoris, quoniam *d. l. tranſigere* indiſtincta eſt, ac generalis, hanc tamen opinionem tenent Iaſon *d. l. nu.*11. Riminal. *col.*3. Alciat. *nu.*9. Curt. iun. *num.* 30. Padill. latè *num.* 44.45. & 46. Decian. *tract. crimin. lib.* 3. *cap.* 34. *num.*10. *verſ. extende primò*, vbi dicit, quod licèt accuſator deſiſtens ab accuſatione, incidat in pœnam Turpiliani, nihilominus quia ipſe ſe ſubſcribit ad pœnam talionis, quæ eſt eadem cum illa, qua tenetur accuſatus, ideo, vt redimat ſe ab illa pœna, licita erit tranſactio etiam ex parte ſui, & ita ſentiunt Bartolus, & Baldus, & communiter omnes contra Gloſſam, *vbi ſupra*, & *num.* 11. cum Iaſone, & Curtio iuniore ampliat, vt nec etiam accuſator ſic tranſigens incidat in pœnam Turpiliani, ſed tranſactio teneat quamuis talionis inſcriptio, & pœna abierit in deſuetudinem, quod etiam voluere Aret. *num.* 3. Alciat. *nu.* 9. Donell. *nu.*5. Petr. Fab. *ad l.*41. & 125. *ff. de reg. iur.* Vueſembec. *in paratit. num.* 5. quos refert Gilkenius *dicta l. tranſigere num.* 51. quamuis ipſe diſtinguat in tranſactione inita ante accuſationem, & poſt accuſationem, nam priori caſu putat accuſatorem nullam mereri pœnam, ſecundò verò non euadere pœnas Turpiliani, quæ diſtinctio non placet, vno enim tempore licita eſſet tranſactio, & altero illicita, quod generalitati *l. tranſigere*, non conuenit. Vide Facchineum *controuerſ. lib.* 1. *controuerſ. cap.* 8. *verſ. item Bartolus.*

48 Et hæc ampliatio habet locum, vt non ſolùm inconſtans accuſator repellatur à noua accuſatione, ſed etiam auferat ius accuſandi proximioribus in gradu, Clar. §. *fin. quæſt.*58. *verſ. ſed punctus eſt*, Farinacc. *quæſt.* 4. *num.* 37. *verſ. tu verò dicas*. Quod tamen intellige iuxta diſtinctionem relatam à Deciano *d. cap.* 34. *num.* 17. *verſ.* 3. *caſu*, hoc eſt, niſi ius accuſandi commune ſit alio proximiori, quia tunc tranſactio, verbi gratia, facta à filio non nocet patri, ità è conuerſo, quia vnius actio per alium

49 conſumi non poteſt, & cum principaliter omnibus competat, tranſactio vnius non præiudicat alteri, de quo videndus eſt, Barboſa 1. *par. l.* 2. *in principio num.*108. *ff. ſolut. matrim.*

50 Sed hæc ampliatio non habet locum, ſi tranſactio eſſet nulla, vtputa in caſibus

51 à iure non permiſſis, hoc enim caſu licita eſt inconſtantia in ipſo accuſatore, qui nulliter tranſegit, poteritque accuſationem repetere, Felyn. *in cap. De his verſ. ſecundò limita de accuſat.* Marant. Monticell. Foller. relati à Farinaccio *dicta quæſt.* 4. *num.* 38.

Contrarium tenet Gomeſ. *de delictis*, *cap.* 3. *de homicid. num.* 56. Clar. *quæſt.* 58. *num.* 10. & ibi Baiard. *num.* 21. Guazz. *de tregu. & pac. quæſt.* 10. & *d. defenſ.* 3. *cap.* 6. *num.* 16.

Retenta priori opinione dic non procedere in crimine adulterij; nec ſi accu-

51 ſatori impoſitum ſit perpetuum ſilentium, nec ſi tranſactio ſit inita poſt litem conteſtatam, hiſce enim tribus caſibus etiamquod tranſactio ſit nulla, ceſſabit inconſtantia, nec accuſator iterum accuſare poterit, Foller. *pract. crim. canon. cap.*35. *num.* 15. Farinacc. *loco cit. num.* 38.

Sed quæ dicta ſunt de crimine adulterij, paulò altiùs repetenda ſunt, quamuis

52 enim certum ſit ſuper crimine adulterij illicitam eſſe tranſactionem, vel pactum, iuxta Textum *in d. l. tranſigere*, *C. de tranſact. l. de crimine*, *C. de adulter. l Miles*, *ff. de adulter.* Padill. *d. l. tranſigere à num.* 70.

Gilkenius num.9. Clar.§.fin. quæſt.58.nu.11.
Barboſa par. 1. l. 2. in principio, num. 104.
ff. ſolut. matrim.
53 Quæ regula aduerſari videtur Textui;
in l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. de adulter.
vbi probatur valere remiſſionem mariti
de adulterio commiſſo per vxorem, itaut
amplius inconſtans eam accuſare non
poſſit, Farinacc. de delict. carn. quæſt. 142.
num. 71.

Diſtinguenda tamen ſunt duo tempora,
alterum ante litem conteſtatam, ſecun-
dum poſt litem conteſtatam.
54 Secundò diſtinguendum eſt, maritum
duplici iure poſſe accuſare vxorem, altero
iure mariti, l. iure mariti, C. de adulter. alte-
ro iure extranei, Cyn. l. tranſigere 7. op-
poſit. C. de tranſact. Barboſa loco citato,
num 105.
55 Quando ergo ſumus in priori tempore,
hoc eſt ante litem conteſtatam, & in ac-
cuſatione iure mariti facta, tunc certum
eſt valere remiſſionem, & tranſactionem,
itaut non detur inconſtantia in marito, vt
vxorem amplius iure mariti accuſare poſ-
ſit, quamuis iure extranei ad illam accu-
ſandam admittatur, Iaſon d. l. tranſigere,
num.16. Purpurat. num. 79. Padill. num. 91.
Barboſa loco cit. num. 105.
56 Et ratio eſt, quia quando maritus accu-
ſat iure mariti propter iniuriam priuatam,
57 quæ illi ſpecialiter infertur per adulte-
rium vxoris accuſat, l. quamuis, C. de adult.
58 Nil mirum ergo, ſi poſſit illam remit-
tere, cum priuatam iniuriam quilibet re-
mittere poſſit, §. fin. inſtit. de iniur. l. ſi tibi,
§. quædam, ff. de pact. Bartolus conſ. 175. nu. 1.
59 Cæterum accuſatio iure extranei com-
petit marito iure publico, ideo remiſſio
60 nihil ei præiudicabit l. iuris gentium, §. ſi
paciſcar, ff. de pact. cap. quemadmodum, §.
fin. de iur. iur. Quod procedit, quamuis ſe
61 iure extranei etiam non accuſare promit-
teret, quia hæc promiſſio inconſtantiam
non tollit, Barboſa loco cit. num. 106. Cum
enim crimina ſint publica, non obſtante
62 inutili tranſactione poterit accuſator in-
conſtans iterum accuſare, Gloſs. fin. in
fin. in l. accuſationes, C. qui accuſ. non poſſ.
& in l. iuris gentium, §. ſi paciſcar, verb. non
licèt, ff. de pact. Alex. d. l. tranſigere, num. 10.
Pariſ. conſ. 150. num. 4. lib. 4. Barboſa Cla-
rum mordens loco cit. num. 106. in fin. verſ.
in delictis verò priuatis, vbi quid in delictis
63 priuatis ceſſare inconſtantiam facit re-
miſſio, ſiue tranſactio, nam remiſſio, &
tranſactio non ſolùm faciunt ceſſare ran-
corem animi, vt aduertit Bartolus dicto
conſ. 175. num. 1. Alexand. d. l. tranſigere,
& ibi Iaſon num. 6. Sed etiam impediunt
64 proceſſum, quatenus reſpiciunt particu-
lare intereſſe remittentis, Barboſa loco cit.
num. 107.
65 In ſecundo verò caſu poſt litem con-
teſtatam ſi maritus deſiſtat ab accuſatione
adulterii, amplius non admittetur ad ac-
cuſandum, neque iure mariti, neque iure
extranei, l. quæſitum, §. fin. ff. de adulter. l. 2.
§. marito eodem tit. l. abolitionem in fine, C. de
adulter. Alex. d. l. tranſigere num. 19.
66 Non quidem ratione remiſſionis, vel
tranſactionis, quæ etiam hoc caſu nulla
eſt, ſed quia deſiſtens ab accuſatione iam
67 cæpta non impetrata abolitione incidit
in Turpilianum, & conſequenter efficitur
infamis, ideo indiſtinctè ab accuſatione
68 repellitur, l. 2. ff. ad Turpil. l. 2. C. eodem,
Bart. §. ſi negauerit in fin. Barboſa loco cit.
num 107. vbi cum multis dicit hoc caſu
69 accuſationem intermiſſam, quemlibet de
populo poſſe proſequi, l. ſi conſtante, ff. de
adulter. Grammat. & Afflictus ab eo relat.
70 Quod ſi nullus ſit, qui accuſationem
proſequi velit Iudex ex officio proſequi
poterit, Boer. deciſ. 91. num. 2. Barboſa
loco citato num. 107. in fin. & de more plenè
Capic.lat. deciſ. 121. lib. 2.
71 Hæc tamen tranſactio, vel remiſſio
non tollit ius accuſandi marito, ſi denuo
vxor in adulterium relabatur, quia
72 præcedens venia non trahitur ad futura
delicta, ſed ſolùm præterita reſpicit ar-
gumento l. non alia, §. 1. ff. de iudic. Gloſs.
in cap. Plerunque, verb. nec reconciliata in
fin. de donat. inter virum, & vxorem, & ibi
Alexand. de Neuo num. 6. Præpoſit. num. 6.
Archid. cap. 1. num. 4. 32. quæſt. 6. Bellam.
ibidem num. 2. Io. Lupus cap. per veſtras in
principio, §. 9. num. 18. de donat. in vir. &
vxor. cum alijs tam Iuriſperitis, quàm
Theologis, quos refert, & ſequitur San-
chez de matrim. lib. 10. diſput. 5. num. 20.
vbi benè reprobat Salycetum, & Angelum
contrarium ſentientes.
73 Quemadmodum etiam cauendum eſt à
Lupo loco cit. num. 22. aſſerente, coniugem
in adulterium relabentem non ſolùm poſ-
ſe accuſari de nouo de illo delicto nouo,
ſed reaccuſari de adulterio iam per tran-
74 ſactionem remiſſo, vel aliàs condonato,
etenim crimen ſemel tranſactione, aut
indulgentia accuſatoris extinctum, non
poteſt amplius ab eodem in iudicio de-
duci, cap. De his, de accuſat. d. l. tranſigere,
C. de tranſact. cap. Si illic 23. quæſt. 4. iuncta
Gloſs. in verb. recidiuo, cum aliis per San-
chez loco cit. num. 21. & etiam Lupum re-
probant Couuar. Barboſ. Azcued. Surd.
Ludouic. Lopez apud Sanchez d. num. 21.
allegat.
75 Quando autem, & quibus caſibus licita
ſit in delictis tranſactio, vide plenè per
Doctores in d. l. tranſigere, & per Decian.
d. cap. 34. per tot.

Redeundo ad principalem concluſio-
nem.

Dic

76 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam in accuſatore, qui deſtitit ab accuſatione ſi per ſimplicitatem deſtitiſſet, vel iuſto impedimento detentus fuiſſet, *l. vlt. C. ad Turpil.* Decian. *dicto cap. 29. num.*9. Guaz. *dicto cap.* 11. *num.*8. Conciol. *dicta reſol.* 5. *num.* 4.

77 Dic ſecundò, licitam eſſe inconſtantiam in accuſatore, qui deſtitit ab accuſatione, ſi fuiſſet facta generalis abolitio criminis ex cauſa aliqua, nam poterit poſtea intra triginta dies repetere eandem accuſationem, & erit in eodem ſtatu, in quo erat ante abolitionem, *l. ſi quis repetere, l. aut priuatione, §. triginta dies, ff. ad Turpilianum, l.* 1. *C. de gener. abolition.* Decianus *d. cap. num.* 10.

78 Dic tertiò, licitam in accuſatore ſupradicto inconſtantiam, ſi errore, vel aduerſarij dolis inductus eſſet ad deſiſtendum argumento *l. 2. C. de abolit.* Decian. *dicto cap.29. num.*10. *verſ. limitari poteſt 3.* Guaz. *d. cap.* 11. *num.* 8. qui tamen dicit non procedere, ſi per colluſionem deſtiterit ab accuſatione, Conciolus *dicta reſolut.* 5. *num.* 4.

Sed an qui denunciauit Iudici maleficium, puta combuſtionis domus, nullos
79 nominando, ſed Iudex inquiſitionem formauit contra aliquos, poſſit poſtea alios accuſare. Vide benè diſtinguentem Decianum *dicto cap. 29. num.* 12. & Guaz. *loco cit. cap.* 12. *per tot.* qui omnia mutuatus eſt ab eodem Deciano, & concludunt, quod ſi Actor viam denunciationis incæpit, non quidem ex debito officij, ſed nulla cogente neceſſitate, & tunc inconſtans non poſſit ad viam accuſationis conuolare, niſi tamen in priori denunciatione nullos nominauerit, quia tunc licita eſſet inconſtantia Speculat. Gandin. & alij ab iiſdem *allegati.*

80 Pro Coronide dic, quod non tam de facili admittitur denuncians, ſiue accuſator ad deſiſtendum ab accuſatione, præſertim in cauſis Sancti Officij, quia potuit
81 cum delato, vel cum teſtibus conueniſſe, Decianus *tract. crim. lib. 5. cap. 28. nu.* 12. Pegna *comment.* 14. *ad 3. partem Directorij,* Souſa *in aphoriſm. lib. 2. cap. 2. num.* 9. Salelles *de materijs Tribunalis Sancti Officij, lib. 2. cap. 1. reg.* 164. *num.* 50. *&* 51. Sed redeamus ad ciuilia.

QVÆSTIO XXI.

ARGVMENTVM.

An ſi quis fecerit pactum de litigando coram Iudice non ſuo, poſſit inconſtans ab eo recedere: Et quid ſi paciſcens eſſet Clericus?

SVMMARIVM.

1 *Pactum de litigando coram Iudice non ſuo, an ſit licitum.*
2 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo, poteſt inconſtans à promiſſione recedere, & de ratione.*
3 *Pactum de proroganda iuriſdictione an obliget.*
4 *Receſſus à pacto de litigando coram Iudice non ſuo, an detur ex capite pœnitentiæ, vel alio capite.*
5 *Pœnitentia datur ſolummodo in contractibus innominatis correſpectiuis.*
6 *Contractus nominati correſpectiui, ex ſe producunt actionem.*
7 *Pœnitentia in contractibus innominatis correſpectiuis datur re integra.*
8 *Pactum nudum non producit actionem, & num.* 18.
9 *Pœnitentiæ terminus non intrat in pacto nudo.*
10 *Pactum de litigando coram Iudice omnino incompetente eo facilius poteſt contraueniri.*
11 *Clerico non licet paciſci de litigando coram Iudice laico.*
12 *Pactum de litigando coram Iudice laico factum à Clerico, & iuramento vallatum illicitum eſt.*
13 *Quid accedente conſenſu Epiſcopi.*
14 *Clericus ad iudicium ſeculare, nec inuitus, nec volens trahi poteſt.*
15 *Clericum trahens ad forum ſecularem an poſſit pœnitere.*
16 *Pœnitentia an detur in delictis.*
17 *Renunciatio diſpoſitioni* l. ſi conuenerit, *appoſita in pacto de litigando coram Iudice non ſuo, an obligat.*
19 *Partes non poſſunt efficere, quod ex pacto nudo oriatur actio.*
20 *Iudex incompetens vigore pacti de litigando coram eo, non poteſt procedere contra Reum contumacem quamuis paſſum ſe citari.*
21 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo, & à promiſſione recedens tenetur parti damnum reficere actione de dolo.*
22 *Et an teneatur ſolùm ad expenſas, vel etiam ad intereſſe.*
23 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo,*

poteſt à promiſſione recedere ante litem conteſtatam non autem poſt.

24 *Sed an acta facta ante litem conteſtatam adhuc ſubſtineantur, & quando, & num. 27.*

25 *Delegans poteſt inconſtans reuocare delegationem.*

26 *Sed acta facta coram delegato ante reuocationem, an annullentur.*

28 *Promittens cum iuramento litigare coram Iudice non ſuo, an poſſit à promiſſione inconſtans recedere.*

29 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo cum verbis* in veritate *an poſſit à promiſſione recedere.*

30 *Verba* in veritate *æquipollent iuramento.*

31 *Promiſſioni iuratæ de litigando coram Iudice non ſuo continenti præiudicium Superioris non poteſt promittens contrauenire.*

32 *Iuriſdictio prorogari non poteſt in præiudicium Superioris.*

33 *Aduerſus pactum de litigando coram Iudice incompetente etiam iuratum poteſt Superior, in cuius præiudicium factum eſt, reclamare.*

34 *Promittens cum iuramento litigare coram Iudice non ſuo poteſt à promiſſione recedere ex cauſa antiqua, occulta, vel noua ſuperueniente.*

35 *Quid ſi ageretur de proroganda iuriſdictione Iudicis excommunicati.*

36 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo interueniente ſtipulatione, an poſſit inconſtans à promiſſione recedere.*

37 *Recedens à promiſſione de litigando coram Iudice non ſuo, in qua ſtipulatio interuenerat, an ad intereſſe teneatur, & num. ſeqq.*

38 *Intereſſe modicum leges non curant.*

39 *Pœna etiam grauis apposita in pacto de litigando coram Iudice non ſuo totaliter debetur ab eo, qui inconſtans à promiſſione recedit.*

40 *Pœna, & intereſſe contra promittentem litigare coram Iudice non ſuo, an, & quando peti poſſit coram Iudice, cuius promiſſor tenebatur prorogare iuriſdictionem.*

41 *Intereſſe ſuccedit loco facti non præſtiti.*

42 *Pœna facti non præſtiti eſt, & conſideratur tanquam quid omnino diuerſum ab ipſo facto.*

43 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo, coram ipſomet Iudice non poteſt à promiſſione recedere.*

44 *Quid ſi Iudex non acceptauit, vel præſens non recuſauit.*

45 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo, coram ipſomet Iudice, ſed non in figura iudicij adhuc non poteſt à promiſſione recedere.*

46 *Quid ſi pactum prorogationis, veſtitum ſit cohærentia contractus.*

47 *Confeſſio quod Iudex non ſuus ſit Iudex competens, præiudicat confitenti, vt amplius nequeat ab illius iuriſdictione recedere.*

48 *Quid ſi facta ſit per errorem, vel ignoranter.*

49 *Promittens non declinare iuriſdictionem non poteſt inconſtans illam declinare.*

50 *Promiſſio de litigando coram Iudice non ſuo de iure Canonico ſeruanda eſt.*

51 *Pacta de iure Canonico ſunt ſeruanda.*

52 *Pactum de iuriſdictione proroganda ſecundum ius Canonicum ſeruandum eſt etiam in Terris Imperij, itaut paciſcens ab eo non poſſit inconſtans recedere.*

53 *Prorogatio iuriſdictionis oriens ex contractu, vel delicto in alieno Territorio eſt irretractabilis.*

54 *Viator immediatè receſſurus ratione contractus non dicitur prorogare iuriſdictionem.*

55 *Quid ſi in eo loco poſuerit ſtationem, ſeu tabernam.*

56 *Tabernæ, ſeu ſtationis poſitio in aliquo loco indicat animum contrahendi domicilium.*

57 *Viator culpoſus non oſtendens ſe eſſe viatorē, dicitur prorogare iuriſdictionem ratione contractus.*

58 *Quid vbi ageretur de contractu, qui deberet hinc inde adimpleri, puta tradendo rem, & recipiendo pecuniam.*

59 *Viator accedens ad locum ea intentione illic contrahendi, & forum ſortiendi dicitur prorogare iuriſdictionem ratione contractus.*

60 *Viator contrahens in loco, in quo de iure communi poſſet conueniri dicitur prorogare iuriſdictionem ratione contractus quamuis alias ex priuilegio potuiſſet illum forum declinare.*

61 *De contractu Viatoris, vel aduenæ remiſſiuè.*

62 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo addito pacto de iudicio ſiſti, & de parendo mandatis Curiæ an poſſit à promiſſione inconſtans recedere.*

63 *Prorogatio iuriſdictionis tacitè inducta, an poſſit amplius impugnari.*

64 *Acta facta contra Clericum coram Iudice laico ſunt nulla, etiamſi Clericus tacuerit clericatum vſque ad ſententiam, & executionem.*

65 *Et an hoc caſu Clericus debeat in expenſis condemnari.*

66 *Procurator iuriſdictionem à domino prorogatam non poteſt impugnare.*

67 *Quid concurrente legitima cauſa.*

68 *Vel quando iuriſdictio fuit prorogata ab ipſo Procuratore.*

69 *Prorogans iuriſdictionem, deinde pœnitens, ac poſtmodum denuo in eum inconſtans conſentiens, non poteſt amplius ab illa recedere.*

70 *Iuriſdictio prorogata in præparatorijs etiam ante litis conteſtationem non poteſt in illis amplius impugnari.*

1 PACTVM hoc eſſe licitum ex Text.
in cap. 1. de iudic. tenent communi-
ter Canoniſtæ, & præſertim Abb.
num. 1. & 17. l. ſi quis in conſcribendo, C. de
pact. Bart. l. ſi conuenerit num. 1. ff. de iuriſdict.
omn. Iudic. l. eſt receptum, & l. 1. ff. de iudic.
Scacc. de ſententia, & re iudicat. gloſs. 7.
quæſt. 3. num. 23. limit. 4. Statuenda eſt ergo
2 concluſio, licitam eſſe pœnitentiam, ſeu
inconſtantiam in eo, qui fecit pactum de
litigando coram Iudice non ſuo, poſſe-
que à dicto pacto recedere, Textus clarus
eſt in l. ſi conuenerit, ff. de iuriſdict. omn. Iudic.
vbi dicitur, Si conuenerit, vt alius Prætor,
quàm cuius iuriſdictio eſſet, ius diceret; & pri-
uſquam adiretur, mutata voluntas fuerit: pro-
culdubio nemo compelletur eiuſmodi conuentioni
ſtari.
Et hanc concluſionem firmat ibi Albe-
ric. num. 4. Alex. num. 1. Angel. nu. 1. Bald.
num. 1. Bartol. num. 1. Caſtren. num. 1. Dec.
num. 1. Fulgoſ. num. 1. 10. & 12. Iacobinus
de Sancto Georgio num. 1. Iaſon. num. 1.
Odofr. num. 1. Roman. num. 1. Zaſ. num. 1.
Canoniſtæ in cap. 1. de iudic. vbi Abb. nu. 17.
Anchar. num. 9. & 10. Barbat. num. 80.
Bellamer. num. 9. verſ. quartò quæritur, latiſ-
ſimè Berous à num. 139. Dec. num. 92.
latè Anton. de Butr. num. 37. Felyn. num. 6.
Imol. nu. 31. verſ. quandoque verò, Hoſtien.
num. 3. Zabarell. num. 4. & 5. Barboſ. ad l. 1.
de iudic. artic. 3. nu. 80. Peregrin. in cap. 1. de
iudic. num. 31. Scacc. de ſentent. & re iudic.
loco cit. num. 28. Carleual. de iudic. tit. 1.
diſput. 2. num. 1004. cum ſeqq. Fermoſin. ad
cap. 1. de iudic. quæſt. 17. num. 1.
In aſſignanda tamen huiuſce conclu-
ſionis ratione laborant Doctor. vt videre
eſt per Iaſonem d. l. ſi conuenerit toto num. 1.
Carleual. dicta diſput. 2. num. 1007.
Tu non recedas à ratione aſſignata per
Bartol. d. l. ſi conuenerit num. 1. quem ſequi-
tur Alberic. in princ. quod ſcilicet ex pacto
nudo non datur actio l. iuris gent. §. nulla, ff.
de pact. & ob id nullus cogendus eſt ſtare
3 pacto nudo de proroganda iuriſdictione,
& huic rationi ſubſcribunt Butr. d. cap. 1.
num. 37. Zabarell. col. 2. Imol. nu. 31. Abb.
num. 19. Imol. in cap. Significantibus num. 25.
& in cap. P, & G, de offic. delegat. num. 106.
Soccin. in cap. Significaſti num. 46. de for. com-
pet. Fermoſin. dicto cap. 1. num. 1. Barboſ.
d. l. 1. artic. 3. num. 86. de iudic. Ex quo intel-
4 lectu communiter recepto infert ipſe,
labi Doctor. dum dicunt, quod in termi-
nis d. l. ſi conuenerit, Partes poſſunt pœnite-
5 re, quia cum ibi agitur de nuda partium
conuentione, non poteſt tractari de pœni-
tentia, illi enim tantum locus eſt in con-
6 tractibus innominatis correſpectiuis, qui
ex ſe producunt actionem l. naturalis, ff. de
7 præſcript. verb. in quibus re integra datur
pœnitentia, l. ſi pecuniam, ff. de condiction. ob
8 cauſ. Sed in pactis nudis, cum non naſca-
9 tur actio, non poteſt tractari de pœniten-
tia, Gloſs. in l. ſi cum fundum, ff. de pact. Non
eſt igitur dicendum in terminis d. l. ſi con-
uenerit, licitum eſſe Partibus pœnitere, ſed
potius, quod non ſunt compellendæ Par-
tes illi conuentioni ſtare, quod apertè col-
ligitur ex verbis d. l. ſi conuenerit.
Sed iudicio meo labitur ipſe doctiſſi-
mus vir, vt videre eſt per Carleual. dicta
diſp. 2. num. 1003. & num. 1008. quia pœni-
tentia hic habetur pro receſſu à pacto ini-
to quocunque modo ſequatur, vel enim
ex quo Partes iudicium non incipiant, vel
non proſequantur, ſemper dicuntur in-
conſtantes, variæ, & pœnitentes.
10 Amplia primò, hanc concluſionem eò
magis procedere, quando Iudex proro-
gatus eſſet omnino incompetens, vtputa
11 ſi eſſet laicus, & Paciſcens eſſet Clericus,
tunc enim quia illicitum eſt huiuſmodi
pactum, & prorogatio, cap. Si diligenti, de
for. compet. & ibi omnes Canoniſtæ, Spe-
cul. tit. de Reo rubr. 3. verſ. Item Clericus
num. 19. Farinacc. de Inquiſ. quæſt. 8. num. 12.
Scacc. de iudic. to. 1. cap. 11. nu. 36. Fermoſ.
in cap. Si diligenti, de foro compet. quæſt. 1.
num. 17. & 18. cum ſeqq.
12 Etiamſi eſſet iuramento vallatum, Spe-
cul. de renunciat. concl. 9. par. 2. Marant. in
Specul. diſtinct. 11. num. 2. Alexan. de Næuo
conſ. 56. num. 1. Scacc. loco cit. cap. 11. nu. 36.
Fermoſin. dicto cap. ſi diligenti quæſt. 2. per
totam.
13 Imò etſi adeſſet conſenſus proprij Epiſ-
copi, Scacc. dicto cap. 11. num. 6. Farinacc.
dicta quæſt. 8. num. 13. Sbrozz. de offic. Vicarij
lib. 2. quæſt. 203. num. 4. cum alijs per Squil-
lant. de priuileg. Cleric. cap. 7. num. 3. verſ. &
dicendum eſt, Fermoſin. dicto cap. ſi diligenti
quæſt. 5. Ita eſt etiam licita quandocunque
inconſtantia, Scacc. de ſentent. & re iudic.
dicta gloſs. 7. quæſt. 3. limit. 4. num. 29. verſ.
aduerte ne decipiaris.
14 Et cum certum ſit, quod nullo modo
poteſt Clericus ad iudicium ſeculare, nec
inuitus, nec volens trahi d. cap. ſi diligenti,
de for. compet. & ſi quis eum trahat, amittit
cauſam, Auth. ſtatuimus, C. de Epiſc. &
Cleric. dicto cap. ſi diligenti, de for. compet.
Federic. de Sen. conſ. 90. Anton. de Butr.
dicto cap. ſi diligenti nu. 13. & cap. Significaſti
num. 14. & ibi Abb. num. 19. Soccin. nu. 56.
quæſt. 10. Surd. conſ. 222. num. 1. lib. 2. &
communiter omnes Scacc. dicta gloſs. 7.
quæſt. 3. limit. 1. num. 79.
15 Videbimus, an etiam detur pœnitentia
in trahente Clericum ad forum ſeculare
in ea quæſtione, An in delictis detur pœ-
16 nitentia? Tu interim vide Doctor. in cap.
ſi diligenti, de for. compet. præſertim Areti-
num, & Soccinum.
17 Secundò amplia, etiamquod Partes re-

nunciauerint diſpoſitioni *d. l. ſi conuenerit*,
18 cum enim in eo fundetur, quod ex pacto
nudo non detur actio, non poſſunt Partes
19 efficere ſuo conſenſu, vt ex nudo pacto
detur actio, Barboſ. *dicta l.1. artic.3. num.8. de iudic.* & idem voluit licet alia ratione
Bald. *in cap. P. & G. num.9. de offic. delegat.* Dec. *l.penult. num.19.* & ibi Alciat. *num.7. C. de pact.* Corn. *conſ. 209. num. 19. & 23. lib. 2.*

Contrarium voluerunt Alberic. *d. l. ſi conuenerit num. fin.* Zaſ. *num. 20.* Iaſon. *d. l. penult. C. de pact.* Fermoſin *ad cap. Significaſti 18. quæſt. 6. num. 3.* Sed de materia vide omnino Scacciam *d. limit.4. à num.171. per multos*, vbi dicit hanc quæſtionem pendere ab alia nempe an quis poſſit iuri ſuo renunciare, & ſatis amplè hanc materiam tractat latiſſimè, & Carleual. *de iudic. dicta diſput. 2. à num.1037. cum pluribus ſeqq.* ad quem pariter omnino recurras.

Tertiò amplia, etiamquod promittens
paſſus ſit ſe citare, nam ſi non compareat
20 non poteſt Iudex contra ipſum procedere
tanquam contumacem, vt ex Caſtrenſ. tenet Scacc. *d. limit.4. num.34. verſ. extende etiam illatiuè.*

21 Non euitabit tamen hoc caſu inconſtans aliquod damnum, quod poterit Aduerſarius recuperare per actionem de dolo, Abb. *dicto cap. 1. num. 19. de iudic.* & ibi latè Io. de Imol. *num.3. verſ. Doctores tamen &c.* Anton. de Butr. *num. 39. in fin.* Bero. *num. 169. & 171.* Bellamer. *num.11. verſ. fatentur tamen Legiſtæ*, Barbat. *num.98.* Alexan. *d. l. ſi conuenerit num. 6.* Anton. de Matthæis *de prorogat. iuriſdict. num. 12.* Barboſ. *d. l.1. de iudic. artic. 3. num. 92.* vbi
num. 93. & 94. dicit ab inconſtanti poſſe
22 ſolùm recuperare expenſas, non autem intereſſe, Soccin. *dicta l. ſi conuenerit nu.22.* Dec. *num.10.* Anton. de Matthæis *d. nu.12.* de quo tamen vide cæteros Canoniſtas, & præſertim Felyn. *dicto cap. 1. num.6.*

23 Dic nihilominus concedi inconſtantiã, & pœnitentiam ante litem conteſtatam, non autem poſt, vt per Text. *in d.l. ſi conuenerit, & d. cap.1. de iudic.* volunt tam Legiſtæ, quàm Canoniſtæ, Scacc. *d. limit.4. num.24.* Aſin. *de execut. §. 9. cap.33. num.3.* Fermoſin. *ad cap.1. de iudic. quæſt.21. num.3.* Carleual. *de iudic. d. diſput. 2. num. 990. & num.1068.*

24 Non tamen quoad acta ante litem conteſtatam confecta, in illis enim non habet locum pœnitentia, Alex. *dicta l. ſi conuenerit num.8. verſ.9. fallit*, Dec. *ibid. num.20. & in dicto cap.1. num.147. & 148. de iudic.* Bald. *in l.1. C. de iuriſdict. omn. Iudic.* Angel. *in l.1. de iudic.* Scacc. *d. limit.4. num.101.*

25 Quod confirmatur, quia licet Delegans
poſſit inconſtans reuocare Delegatum, *l. iudicium ſoluitur, ff. de iudic.* non tamen
26 acta facta ante reuocationem annullantur, Alexan. *d. limit. 9.* Dec. *dicto cap. 1. num. 148.* Quamuis *in dicta l. ſi conuenerit num. 20.* dicat, hoc ſimile non bene procedere, quia, etſi reuocetur delegatus, cauſa tamen continuatur coram Delegante, non ſic autem in caſu noſtro, quia
27 illa acta videntur facta ſub tacita conditione pœnitentiæ, & data pœnitentia reſoluuntur. Sed priorem opinionem tenet Scaccia *dict. limit. 4. num. 102.* qui concedit Actorum validitatem, ſi Reus non ſit contumax, ſecus ſtante contumacia, ex qua inſurgit diſſenſus in iuriſdictionem Iudicis, & conſequenter actorum nullitas.

Dic ſecundò, ceſſare inconſtantiam
etiam ante litem conteſtatam, ſi conuen-
28 tiò ſit iuramento firmata, Alex *d.l. ſi conuenerit num.2.* Angel. *num.1. verſ. Similiter*, Caſtren. *num.2.* Dec. *num.3.* Fulgoſ. *nu.12. verſ. Tertia limitatio*, latè Iaſon. *num.3. & 6.* Zaſ. *num.20.* Canoniſtæ *dicto cap.1. de iudic.* & ibi Dec. *num. 127. fall.6. & ſub num.137.* Anton. de Burgos *in repetit. num. 45.* Boſ. Codech. *in ead. repetitione num. 144.* Coſta *num. 128.* Beron. *num. 182.* latiſſimè afferendo omnia argumenta pro vtraque parte explicat Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.74. à num.165.* Scacc. qui etiam latè proſequitur *d. limit.4. à num.35.* Hieronym. Gabriel *de iureiuran. concluſ.9. num.12.* Couuarr. *cap. Quamuis, §.4. num.3. de pact. in 6.* Franc. Marc. *deciſ. 276. par.1.* Mancin. *de iuram. effect.22. num.3. par.4.* idem Coſta *de re integra diſtinct.2. num.3.* vel niſi ſubmiſſio eſſet iurata. Et hanc eſſe communem opinionem, poſt Seraph. *loco cit.* tenet Facchineus *controuerſ. lib.1. cap.61. in fin. verſ. Sed contraria ſententia*, Anton. de Matthæis *de prorog. iuriſdict. nu.12.* Sacca *reſponſ.244. num. 2.* Fermoſin. *ad dict. cap. 1. de iudic. quæſt.17. nu.2. in fin. & nu.3. in med.* Carleual. *de iudic. dicta diſput.2. num.1032.* Itaut non ſit curandum de Iacobino de S. Georgio *in l. ſi conuenerit num.2.* qui poſt Anton. de Butr. & Abb. *in dicto cap. 1.* contrarium tenentes dicit pro hac opinione contraria conſuluiſſe, & iudicatum ſecundum eam fuiſſe, quos cum alijs refert Carleual. *dicta diſput. 2. num. 1033.* vbi *num. ſeqq.* refert mediam inter has duas ſententias, eandemque refutat *num. 1035.*

29 Quod non ſolum habet locum, ſi pactum eſſet iuratum, ſed etiam ſi dictum
ſolum fuiſſet *in veritate reſpondere pro-*
30 *mitto*, quia huiuſmodi verba æquipollent iuramento Bald. *in rubr. C. res inter alios acta* Boſchus Chodec. *d. repet. cap. 1. num. 147. verſ. Sequendo concluſionem prædictam.*

31 Secundò, ampliatur etiamquod pactum iuratum redundaret in præiudicium tertij,

puta Superioris, in cuius præiudicium
32 iuriſdictio prorogari non poteſt, Gui-
dopap. *deciſ.*77. *num.* 2. & ibi additio Sera-
phin. *d. priuil.* 74. *num.*198. *verſ.* 4. *limita*,
Anton. de Matthæis *de prorogat. iuriſdict.*
dicto num. 12. Non enim daretur incon-
ſtantia in iurante, quamuis Superior poſ-
ſet contra hoc pactum reclamare, & de-
33 beret exaudiri propter eius præiudicium,
Addit. *ad dict. deciſ.* 73. Guidopap. *litt. D*,
Ant. de Matthæis *loco cit.* Seraph. *loco cit.*

Limita tamen hoc dictum primò ſi
noua cauſa ſuperueniſſet, vel antiqua
34 eſſet occulta, quia tali caſu licita erit in-
conſtantia, non obſtante iuramento, Abb.
dicto cap. Ex tenore, de ſent. excomm. Seraph.
d. priuil. 74. *num.*196. Coſta *dicto cap.*1. *de*
*indic. num.*239. & 240.

35 Secundò limita, ſi tractaretur de pro-
roganda iuriſdictione Iudicis excommu-
nicati, *l. priuatorum, C. de iuriſdict. omn. Iudic.*
Roman. *conſ.* 48. Seraphin. *loco citat. nu-*
mer. 198.

36 Dic tertiò, ceſſare inconſtantiam, ſi
vltra pactum Interueniat ſtipulatio, Barr.
dicta l. ſi conuenerit num. 4. Alberic. *num.* 2.
Alexan. *num.*3. Bald. *num.*2. Iaſon. *num.*30.
Zaſ. *num.* 12. Dec. *dicto cap.* 1. *de indic. à*
*num.*111. Berous latè *num.*166. Riminald.
num. 69. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 76. Coſta *de*
re integra d. diſtinct. 2. *num.* 2. Barboſ. *dicta l.* 1.
*num.*99. *ff. de indic.* Sacca *reſponſ.*434. *num.*4.
quamuis Carleual. *de indic. dicta diſput.* 2.
num. 1009. adducat quædam motiua con-
tra hanc concluſionem, quibus ipſe tota-
liter non adhæret, ſed referendo Doctor.
pro hac opinione, hanc eandem conclu-
ſionem relinquit in ſuo eſſe, vt videre eſt
apud eundem *num.*1010. & 1011.

Sed aduerte, quod non omnes admit-
tunt hanc limitationem ita ſimpliciter,
ſed dicunt aliqui, prout Bart. Alex. Iaſon.
& alij *locis cit.* dari quidem inconſtantiam
37 etiam adiecta ſtipulatione, ſed partem in-
conſtantem teneri ad intereſſe, iuxta Re-
gulam *l. ſtipulationes non diuiduntur, §. Celſus,*
ff. de verb. obligat. quod voluit etiam Rip.
*dicto cap.*1. *num.* 55. *de indic.* Barboſ. *d. l.* 1.
*num.*101. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 78. & latiſ-
ſimè de materia Carleual. *de indic. dicta*
diſput. 2. *à num.*1023. vbi *num.* 1027. dicit
ſe tenere hanc opinionem tanquam ma-
gis communem.

Quamuis nec etiam hoc caſu teneri in-
conſtantem ad intereſſe voluerint Petr. &
Cyn. *l. ſi quis ex conſenſu num.*9. *C. de Epiſc.*
& Cleric. Io. And. *in addit.* ad Specul. *tit. de*
Ind. compet. adeund. §.1. *num.*19. Barbat. *dicto*
*cap.*1. *num.*122. & ibi Dec. *num.*20. *verſ. licet*,
Iaſon. *d. l. ſi conuenerit num.* 18. Soccin. *in*
rubr. de verb. obligat. & ibi Niger *num.*178.
cum alijs, quos plenè refert Carleual. *dicta*
diſput. 2. *num.*1022.

Quorum tamen opinionem reprobat
Barboſ. *loco cit. num.* 102. dicens, Doctor.
prædictos non aduertiſſe, quod *lex ſi con-*
uenerit non procedat ſi pacto ſit adiecta
ſtipulatio, ſed vanam hanc diſpoſitionem
eſſe, dicit Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 80. cum
38 enim intereſſe non poſſit eſſe niſi modi-
cum, de quo leges non curant, ſi pœni-
tentia non datur, niſi re integra, quod
excerpſit à Iaſone *dicta l. ſi conuenerit n.*28.
*fallent.*11. *in fin.*

39 Quod fortaſsè non procederet in pœ-
na, quia poſſet apponi etiam grauis, &
talis deberetur ab inconſtante, *l. ſi pacto,*
quo pœna, C. de pact. Barboſ. *dicta l.* 1. *nu-*
mer. 103.

40 Sed an intereſſe, & pœna peti poſſit
coram Iudice, cuius promiſſor tenebatur
iuriſdictionem prorogare?

Diſtingue ſecundum Barboſam *dicta l.*1.
à num. 103. quam diſtinctionem eodem
relato ſequitur Carleual. *de indic. d. diſp.*2.
num. 1027. & 1028. Quod aut agimus de
41 intereſſe, aut de pœna, priori caſu pote-
rit fieri coram eo Iudice, ſecundò mini-
mè, & ratio eſt, quia intereſſe ſuccedit
loco facti non præſtiti, *l. ſi quis ab alio,*
§. fin. ff. de re indic. non ſic pœna, quæ eſt
42 omnino diuerſa à facto, & conſideratur
tanquam quid omnino diuerſum, vt ex
Decio tenet idem Barboſ. *loco cit.*

Et propterea cauendum eſt à Beroo
dicto cap. 1. *num.* 108. dum aſſerit facilius
peti poſſe pœnam coram Iudice, cuius
proroganda fuerat iuriſdictio, quam inte-
reſſe, Barboſ. *loco cit. num.*113. & 114.

43 Dic quartò, ceſſare inconſtantiam, ſi
pactum factum ſit coram ipſomet Iudice,
cuius iuriſdictio erat proroganda, Cyn.
in l. eſt receptum, ff. de indic. Alex. *dicta l. ſi*
conuenerit num. 6. *verſ. quintò fallit*, Angel.
num. 1. *verſ. Item non habet locum*, Caſtren.
num. 2. Fulgoſ. *num.* 7. latè Iaſon. *num.* 18.
qui de communi, quamuis contrarium
teneat Zaſ. *num.*41. Abb. *d. cap.*1. *num.*18.
de indic. & ibi Dec. *num.* 100. qui tamen
multa adducit in contrarium, Berou.
num. 162. Rimin. iun. *num.* 85. *verſ. tertiò*
limita, Scacc. *d. limit.*4. *num.*89. Coſta *de re*
integra dicta diſtinct. 2. *num.* 1. *verſ. ecce can-*
cellationem, Carleual. *de indic. dicta diſput.* 2.
num. 1067.

44 Quod dictum ampliatur etiam quod de-
ficiat acceptatio Iudicis, dummodo ſit
præſens, & non recuſet, Alexan. *dicta l. ſi*
*conuenerit num.*6. & 7. Fulgoſ. *nu.*7. Caſtren.
*num.*2. Angel. *num.* 1. *in fin.* Scacc. *d. limit.*4.
num. 91.

Contrarium voluit Dec. *dicta l. ſi conue-*
*nerit num.*14. qui latè examinat articulum,
& reſpondendo ad omnia in contrarium,
concludit, non habere locum pœniten-
tiam, ſi Iudex acceptauerit, ſecus eo præ-

ſente, & non acceptante. Idem ſupponit
Iaſon. *num.*18. Zaſ. qui tenet etiam contra
Decium *ad fin.* Dec. *dicto cap.* 1. *num.* 100.
qui vſque ad 111. latè examinat, Rimin.
dicto num. 85. *verſ. tertiò limita*, Matheſil.
ſingul. 106. & ibi Addent. latiſſimè, qui
hanc contrariam opinionem defendunt,
reſpondendo omnibus contrarijs.

45 Sed limitationem ſupradictam amplian-
do confirmat, & ſequitur Boſch. Codech.
dicto cap. 1. *num.* 129. *verſic. quam conclu-
ſionem*, qui *num.* 131. ſecundò ampliat
etiamquod conuentio non ſit facta in
figura iudicij, dummodo præſente Iudice
facta ſit, & per Text. *in dicta l. ſi conuenerit*
benè ampliationem confirmat.

46 Dic quintò illicitam eſſe pœnitentiam,
quando pactum prorogationis vèſtitum
fuit cohærentia contractus, Alexan. *dicta
l. ſi conuenerit num.*5. *fallent.*4. Caſtren. *nu.*2.
Fulgoſ. *num.* 12. Iaſon. *num.* 28. quamuis
dubius Specul. & Soccin. *allegati* à Scaccia
*d. limit.*4. *num.*88.

47 Dic ſextò, illicitam eſſe inconſtantiam
quando prorogatio fit per modum con-
feſſionis, vt puta, quia conuentus coram
Iudice non ſuo fatetur, illum eſſe Iudi-
cem ſuum competentem, Alex. *dicta l. ſi
conuenerit num.* 8. *fallen.* 6. Iaſon. *num.* 22.
*limit.*3. Fulgoſ. *num.*15. *verſ.*25. *limit.* Dec.
*in dicto cap.*1. *num.*138. vbi latè Scacc. *dicta
limit.*4. *num.*95.

48 Quod Ego intelligerem, ſi confeſſio
eſſet facta ſcienter, ſecus ſi ignoranter,
putando verè Iudicem eſſe ſuum, nam hoc
caſu errore comperto licita erit pœniten-
tia, *l. ſi per errorem, ff. de iuriſdict. omn. Iudic.*
Iaſon. *dicta l. ſi conuenerit*, qui ſupradictam
concluſionem impugnat *num.*39.

49 Dic ſeptimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam quando tractatur de pacto non decli-
nandæ iuriſdictionis, v. gr. cum Scholaris
habens priuilegium declinandi iuriſdi-
ctionem Ordinarij, promittit eam non
declinare, Alex. *dicta l. ſi conuenerit num.*8.
*fallen.*8. Iaſon. *num.*1. Dec. *nu.*23. Iacobin.
de S. Georgio *num.*3. Fulgoſ. *num.*15. *verſ.*
15. *limit.* Dec. *dicto cap.*1. *de iudic. num.*100.
latè ibidem Boſch. Codech. *numer.* 121.
Anton. Burgos *num.* 29. Scacc. *d. limit.* 4.
*num.*30. *&* 100.

50 Dic octauò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam de iure Canonico, quia eo iure
51 pacta ſunt ſeruanda, *cap.*1. *&* 3. *de pactis*,
Alexan. *dicta l. ſi conuenerit num.* 5. *limit.* 3.
Iaſon. *num.*28. *limit.*10. Zaſ. *num.*18. Dec.
*num.*17. Iacobin. à S. Georgio *num.* 5. Dec.
*dicto cap.*1. *num.*10. Carleual. *de iudic. dicta
diſput.*2. *num.*1024. Berou. *num.*174. *&* 175.
vbi ampliat diſpoſitione iuris Canon. hoc
52 in caſu non ſolum eſſe ſeruandam in foro
Eccleſiaſtico, & in Terris Eccleſiæ, ſed
etiam in foro ſeculari, & in Terris Impe-
rij, quod etiam videtur admittere Tho-
mas Pauronciſter *de iuriſdict. Imperij Rom.
lib.*1. *cap.*25. *num.*16.

53 Dic nonò, illicitam eſſe inconſtantiam
ſi quis proroget iuriſdictionem Iudicis
non ſui contrahendo, vel delinquendo,
Salic. *in l. nullum* 4. *oppoſit. C. de Teſt.* Alberic.
*dicta l. ſi conuenerit nu.*5. Angel. *num.*1. *verſ.
nec in ea*, Iaſon. *nu.*23. Dec. *nu.*22. Iacobin.
de S. Georgio *num.* 4. Dec. *dicto cap.* 1. *de
iudic. nu.*171. Coſta *de re integra d. diſtinct.*2.
*num.*4. *ad fin.* Carleual. *de iudic. dicta diſp.* 2.
num. 989. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 163. Qui
54 tamen, quod attinet ad prorogationem
iuriſdictionis ratione contractus declarat,
non procedere, quando quis contrahit
tanquam viator immediatè receſſurus,
quia tunc non ſortitur forum ratione
55 contractus, ſed requiritur, quod ibi po-
ſuerit ſtationem, ſeu pergolam, aut ta-
56 bernam, aut quid ſimile, quamuis non
habeat animum ibi contrahendi domici-
lium. Et hoc idem affirmat Carleual. *de
iudic. dicta diſput.*2. *num.*238.

57 Niſi viator fuiſſet in culpa non oſten-
dendo ſe viatorem, vel niſi res, quæ con-
tractabatur erat talis, vt hinc inde adim-
58 pleretur contractus tradendo rem, & re-
cipiendo pretium, ſecus ſi res, quæ con-
tractabatur eſſet talis, vt contractus veri-
ſimiliter tunc adimpleri non deberet.

59 Vel niſi viator ad illum locum acceſſiſ-
ſet hac intentione, vt illic faceret con-
tractum, & pro eo illic forum ſortiatur.

60 Vel niſi contraheret in loco, in quo de
iure communi poſſet conueniri, ſed ex
priuilegio poſſet illum forum declinare;
quia licet in eo loco contrahat tanquam
viator, nihilominus in eo loco poteſt con-
ueniri, vt ex Anton. de Butr. Soccin. &
Franc. benè probat idem Scacc. *à nu.* 164.
vſque ad 170. Sed de hac materia contra-
61 ctus Viatoris, vel Aduenæ videnda ſunt,
quæ latè differit doctiſſimus Petr. Barboſ.
ad l. hæres abſens, §. *Proinde*, *à num.* 94. *per
multos ſeqq. ff. de iudic.* & Carleual. *de iudic.
dicta diſput.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 275. *cum multis
ſeqq.*

62 Dic decimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam ſi vltra conuentionē de litigando co-
ram Iudice non ſuo, fuit additum pactum
de iudicio ſiſti, & de parendo mandatis
Curiæ, Bald. *in addit. ad Specul. in tit. de reo,
& confeſſo* 1. *volum.* Iaſon. *dicta l. ſi conuenerit
nu.* 24. *verſ. ſextò limita*, vbi dicit pulchram
limitationem, quamuis non forti ratione
comprobatam, Fulgoſ. *num.*12. *verſ. quartò
limita*, Dec. *num.*21. *& in dicto cap.*1. *nu.*145.
verſic. decimò fallit, Scacc. *dicta limit.* 4.
num. 170.

63 Dic vndecimò, illicitam eſſe incon-
ſtantiam, ſi prorogatio iuriſdictionis ta-
citè fuerit inducta, *l. ſed, etſi ſuſceperit, in*

princ. ff. de iudic. Iaſon. *dicta l. ſi conuenerit num.* 26. *verſ. octauò limita*, Angel. *nu.* 1. *verſ. nec habet locum*, Fulgoſ. *nu.* 15. *verſ.* 14. *limita*,
64 vbi tamen ad exemplum per eum adductum cogita, non enim videtur verum, quod, ſi Clericus conuentus coram laico proceſſit ad litis conteſtationem tacito Clericatu ſuo, quod proceſſus valeat, ex quo eſt prorogatio, potius iuris, quàm hominis: Nam certum eſt, quod licet Clericus differat etiam vſque ad ſententiam, & executionem Clericatus exceptionem opponere, acta ſunt nulla, quamuis
65 debeat in expenſis condemnari, Felyn. *in cap. exceptionem, de except.* Bellamer. *deciſ.* 226. cum alijs per Farin. *de inquiſit. quæſt.* 8. *num.* 15. & 16. Hanc verò limitationem ſequitur Dec. *dicto cap.* 1. *de iudic. num.* 174. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 103.
66 Dic duodecimò, illicitam eſſe inconſtantiam in Procuratore, licet enim Dominus inconſtans eſſe poſſit, & pœnitere, Procurator autem nullo modo, Anchar. *conſ.* 139. & 192. Dec. *dicta l. ſi conuenerit nu.* 19. *verſ. octauò fallit, & in d. cap.* 1. *nu.* 143. & 144. Felyn. *ibid. nu.* 7. *verſ. item nota, quod dicta lex ſi conuenerit, non habet locum &c.*
67 Declara dictum non procedere primò ſi ſubeſſet legitima cauſa, tunc enim etiam in Procuratore daretur inconſtantia, *l. ſi hominem, ff. mandati*, Dec. *dicta l. ſi conuenerit num.* 19. *in fin.*
68 Secundò, ſi ipſe Procurator iuriſdictionem prorogaſſet, quia & ipſe poſſet pœnitere, Dec. *dicto cap.* 1. *num.* 145. vbi dicit hoc in caſu ceſſare rationes Anchar.
69 Dic decimotertiò illicitam eſſe inconſtantiam ſi ſemel pœnituerit, demum in eundem Iudicem iterum inconſtans quis conſenſerit, vt per Text. in Auth. *offeratur de lit. conteſt.* tenet Fulgoſ. *dicta l. ſi conuenerit num.* 14. *verſ.* 11. *limit.*
70 Dic decimoquartò, illicitam eſſe inconſtantiam in præparatorijs iudicij, quia etiam ante litis conteſtationem in illis confertur iuriſdictio, & ſic non eſt locus pœnitentiæ, Fulgoſ. *d. l. ſi conuenerit nu.* 12. *in* 1. *limit.*

QVÆSTIO XXII.

ARGVMENTVM.

An qui promiſit ſoluere in vno loco ſuæ obligationi ſatisfacere inconſtans poſſit in alio loco.

SVMMARIVM.

1 *Promittens ſoluere in vno loco non poteſt inconſtans à tali promiſſione recedere.*
2 *Sed in eo loco vbi promiſit ſoluere poterit conueniri.*
3 *Non ſolùm in ijs, quæ principaliter veniunt à contractu, ſed etiam in acceſſorijs.*
4 *Solutionis deſtinatæ forus ſortitur etiamſi deſtinatio ſit tacita.*
5 *Debitor ſubijcitur foro deſtinatæ ſolutionis, quamuis deſtinatio fiat poſt perfectum contractum, & ex interuallo.*
6 *Debitor non poteſt conueniri in loco contractus quando ſolutio eſt deſtinata in alio loco.*
7 *Solutione in quocunque loco generaliter deſtinata poterit debitor vbique conueniri.*
8 *Quod ſi debitor alibi ſoluat, paris tenebitur actione arbitraria ad intereſſe.*
9 *Solutione in quocunque loco generaliter deſtinata tenetur creditor eligere forum vbi velit ſibi ſolui.*
10 *Et debitor in foro electo conueniri poteſt pro tota quantitate.*
11 *Quid ſi illum forum ratione aliqua debitor non ſortiatur.*
12 *Contractus per fictionem iuris dicitur fieri in loco deſtinatæ ſolutionis.*
13 *Contractus verè celebratur in loco vbi verba proferuntur.*
14 *Solutione deſtinata in certis locis, puta Senis, vel Florentiæ adiecta clauſula generali, & vbique locorum, an debitor poſſit conueniri in locis diſtantioribus expreſſis, & num.* 16.
15 *Et an in locis inſolitis.*
17 *Cautela, ob quam debita etiam in locis diſtratioribus poſſit conueniri.*
18 *Debitor conuenitur in loco deſtinatæ ſolutionis, quatenus ibi reperiatur, alias non.*
19 *Debitor conueniri poteſt in loco, in quo habet bona.*
20 *Debitor an conueniri poſſit etiam in loco vbi non inuenitur, quando ibi promiſit ſe præſentare, & num.* 23.
21 *Debitor abſens an poſſit conueniri in loco vbi non inuenitur, quando ibi certa die promiſit ſolutionem, & num. ſeq.*
23 *Debitor abſens conueniri poteſt in loco deſtinatæ ſolutionis, quando proprio foro renunciauit.*
24 *Quamuis renuncians forum aliquem ſortiretur ex priuilegio ſpeciali.*
25 *Debitor abſens conueniri poteſt in loco ſolutionis deſtinatæ cum iuramento.*
26 *Dummodo iuramentum ſit ſpecialiter annexum ſolutioni, non autem contractui ſimpliciter.*

27 *Debitor abſens conueniri poteſt in loco deſtinatæ ſolutionis præuia citatione executa per Iudicem, ſub cuius iuriſdictione degit mediantibus hortatorijs.*

28 *Inſtitor, & adminiſtrator conueniri poſſunt ad redditionem rationis in certo loco, vbi fuit promiſſa, quamuis ibi non inueniantur.*

29 *Quid ſi non fuiſſet expreſſum, quod Inſtitor in illo loco conueniri poſſit.*

30 *Et an hoc procedat tam in rationibus publicis, quàm in priuatis.*

31 *Adminiſtrator non poteſt conueniri in loco rei adminiſtratæ, quando ille, cui ratio eſt reddenda alibi ſibi elegit locum domicilij.*

32 *Abſens in cauſa ſtatus conueniri poteſt etiam in loco, vbi non inuenitur.*

33 *Debitor abſens an conueniri poſſit in loco, vbi non inuenitur, quando promiſit ſoluere* vbicunque placuerit *creditori.*

34 *Verbum* placuerit *ſonat in arbitrium boni viri.*

35 *Arbitrium boni viri regulari debet ſecundum iuris diſpoſitionem.*

36 *Debitor abſens an poſſit conueniri in loco, vbi viget peſtis.*

37 *Clericus abſens non tenetur venire ad Eccleſiam ſuam in loco peſtiferato.*

38 *Quid ſi aliter Eccleſia careret ſuffragio Miniſtrorum.*

39 *Promittens reſpondere in aliquo loco, an poſſit inconſtans forum declinare.*

40 *Et an videatur promittere quod ibi ſoluet, vel potius quod poſſit ibi conueniri, & num. 44.*

41 *Debitor, qui voluit conueniri poſſe ad reſpondendum in aliquo loco poteſt inconſtans forum illum declinare.*

42 *Verbum* reſpondere *duplicem habet ſignificationem.*

43 *De reſponſione contradictoria, & executiua, & quid vtraque importet.*

45 *Verbum* reſpondere *interpretatur pro* ſoluere.

46 *Quid vbi fuit adiectum* reſpondere de pecunijs, *& agitur inter mercatores.*

47 *Solutione deſtinata in duobus locis poterit debitor in eorum altero ſolùm pro medietate conueniri.*

48 *Quid vbi fuit addita clauſula generalis, quod poſſit conueniri vbicunque fuerit repertus, an poſſit in altero eorum conueniri pro tota ſumma.*

49 *Solutione deſtinata in pluribus locis per verba alternatiua, non poteſt debitor in duobus locis conueniri, ſed in vno tantum ad electionem creditoris.*

50 *Electio in alternatiuis ſpectat ad debitorem.*

51 *Quid in alternatiuis locorum.*

52 *Solutione deſtinata in pluribus locis, ad creditorem ſpectat electio loci reſpectu petitionis, ſed reſpectu ſolutionis debitor poteſt eligere in quo loco eam facere malit.*

53 *Debitor ſemel eligens locum, in quo velit ſoluere, non poteſt inconſtans illum amplius variare.*

54 *Debitor eligens locum ſolutionis ante litem conteſtatam, non poteſt euitare condemnationem in loco, vbi creditor eum conuenit.*

55 *Et an habenda ſit ratio intereſſe debitoris, ac ſi ſolueret in loco electo.*

56 *Quid ſi debitor eligat poſt litem conteſtatam.*

57 *Creditor ſemel eligens locum ſolutionis non poteſt inconſtans illum amplius variare.*

58 *Locus deſtinatæ ſolutionis attẽditur quoad forũ, ſed in reliquis inſpicitur locus contractus.*

59 *Maior, ſeu Superior qui in lite habenda cum inferiore, ſe ſubiecit alicui Iudici, an poſſit inconſtans voluntatem mutare.*

60 *Promittens litigare coram Iudice non ſuo, non poteſt inconſtans à promiſſione recedere poſtquam coram eo expoſuit exceptiones dilatorias, ſuper quibus petijt pronunciari.*

61 *Antecedens qui vult, vult etiam conſequens.*

62 *Iudicem approbans in exceptionibus dilatorijs videtur illam approbare etiam quo ad cauſam principalem.*

1 ILLICITA eſt inconſtantia in eo, qui in aliquo loco ſoluere promiſit, nam remota pœnitentia efficaciter in tali
2 loco poterit conueniri, *l. 3. ff. de bon. ant. Iudic. poſſiden. l. hæres abſens, §. fin. ff. de iudic.* Angel. *d. l. ſi conuenerit, num. 1. verſ. nec habet locum pœnitentia,* Alex. *nu. 9. verſ.* 10. *fallit.* Bart. *num.* 4. Dec. *num.* 31. Fulgoſ. *num.* 15. *verſ. vigeſimaprima,* Iacobin. de S. Georg. *num.* 7. Iaſon. *num.* 29. *verſ.* 12. *limita,* Zaſ. *num.* 36. *verſ. vltimo fallit,* Dec. *d. cap. 1. de iudic. num.* 149. Felyn. *num.* 12. Scacc. *d. limit. 4. num.* 104. Trentacinq. *variar. reſolut. lib. 3. tit. de ſolut. reſolut. 26. n. 6.* Carleual. *de iud. d. diſput. 2. quæſt. 4. nu. 248.*
3 Et hoc dictum ampliatur etiam quoad acceſſoria in quibus ſortitur forum ratione deſtinatæ ſolutionis, Abb. *cap. dilecti, de foro compet.* Dec. *d. l. ſi conuenerit, nu. 31. & d. cap. 1. num. 150.* Trentacinq. *loco citato num. 7.* Carleual. *de iud.* qui plures refert *diſput. 2. quæſt. 4. ſub num. 248. in fine.*
4 Secundò amplia vt procedat etiamſi tacitè ſit deſtinata ſolutio, Anton. de Butr. *cap. fin. de foro compet.* Bart. *d. l. hæres abſens, §. Proinde, ff. de iudic.* Dec. *d. cap. 1. num. 151. & d. l. ſi conuenerit, num. 31.* Trentacinq. *loco cit. num. 8.* Carleual. *de indic. dicta diſput. 2. quæſt. 4. num. 279.*
5 Tertiò amplia etiamſi poſt contractum perfectum ex interuallo deſtinatio ſolutionis facta ſit, Anton. de Butr. *d. cap. fin. de foro compet.* Dec. *d. cap. 1. de iudic. n. 152.*
6 vbi de mente Butrij quod iſto caſu etiam in loco contractus poterit conueniri, ſecus quando in ipſo contractu ſolutio alibi deſtinatur, Dec. *d. l. ſi conuenerit, num. 31.* Trentacinq. *loco citato num.* 9. Carleual. *de iudic. d. diſput. 2. quæſt. 4. num. 260.*
7 Quartò amplia, vt procedat non ſolùm, quando locus ſpecialiter nominatur, ſed

tur, ſed etiamſi generaliter ſit dictum, *in quocunque loco*, vel ſi dicatur, *vbicumque fuerit petitum*, vel *vbicunque fuerit inuentus*, nam vbique poterit conueniri, nec propter generalitatem promiſſio vitiatur, *l. Titium*, §. *Tutores*, vbi Bart. per illum Text. *ff. de admin. Tut.* Alex. *d. l. ſi conuenerit, num.* 10. Iaſ. *num.* 39. Dec. *n.* 34. Abb. *d. cap.* 1. *de iudic. num.* 23. Anton. de Butr. *num.* 37. Dec. *num.* 153. Soccin. *cap. Dilecti num.* 31. *quæſt.* 7. Carleual. *de indic. d. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 243. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 107. & 109. vbi *num.* 111. dicit, quod
8 ſi promiſſor inconſtans alibi ſolueret, tenetur actione arbitraria ad intereſſe.

9 Nota tamen, quod iſto caſu creditor debebit eligere locum, vbi velit ſibi ſolui, Bald. *in rubr. C. de conſtit. pecun.* & *in l. ab eo, C. quomodo, & quando Iudex, verſic. extra*.
10 Dec. *d. cap.* 1. *num.* 154. Et in tali loco ſic declarato poterit conueniri pro tota quantitate, Bart. *l.* 3. §. *Si quis ita, ff. de eo quod cert. loc.* etiamquod ibi non ſortiatur
11 forum aliqua ratione, vt per Anton. de Butr. & Abb. concludit Dec. *dicto cap.* 1. *num.* 155. Scacc. *d. limit.* 4. *nu.* 117. Soccin. *d. cap. Dilecti, num.* 31. *quæſt.* 7.

12 Declara primo hanc concluſionem, ſeu dictum procedere fictione iuris, quia per iuris interpretationem dicitur contractus
13 fieri in loco deſtinatæ ſolutionis, verè enim contractus celebratur, vbi verba proferuntur, vt bene proſequitur, Dec. *d. cap.* 1. *num.* 155. & 156. & *in d. l. ſi conuenerit, num.* 34. Trentacinq. *loco cit. nu.* 11.

14 Declara ſecundò, dictum procedere, quando generaliter facta fuit promiſſio, non expreſſis aliquibus locis, quia tunc in quolibet loco poterit conueniri, ſecus autem ſi aliqua loca exprimuntur vtputa promiſit ſoluere Florentiæ, Senis, adiecta tamen clauſula generali, *& vbique locorum vbi fuerit inuentus*, quia iſta clauſula generalis reſtringitur, & intelligitur de locis ſimilibus expreſſis, hoc eſt non diſtantrioribus, vt voluit Abb. *d. cap.* 1. *n.* 23. Anton. de Butr. *num.* 37. Decius *num.* 157. Rip. *num.* 71. Peregr. *num.* 70. Iaſon. *d. l. ſi conuenerit, num.* 44. Scacc. *d. limit.* 4. *nu.* 132. qui pluribus ſimilibus hanc declarationem comprobat. Contrarium voluit Imol. *in dicto cap.* 1. *num.* 12. ſcilicet, quod adiecta clauſula generali, *& in quibuſcumque alijs locis*, poſſit conueniri, etiam in locis remotioribus, & eum videtur ſequi Alex. *d. l. ſi conuenerit, num.* 12.

Decius *d. cap.* 1. *num.* 157. diſtinguit; quod aut eſt locus inſolitus, de quo par-
15 tes veriſimiliter non debuerunt cogitare, & non poterit in tali loco conueniri; ſi verò locus non ſit inſolitus, quamuis ſit remotior alijs expreſsis locis, ex intentione partium videtur, quod ibi poſsit conueniri, & propterea, qui Piſis contraxit, & promiſit ſoluere Florentiæ, Senis, & vbique locorum, poterit conueniri Romæ, Mediolani, vel Venetijs.

Cæterum hanc diſtinctionem expreſsè improbat Scaccia *d. limit.* 4. *num.* 140. Quia
16 illa clauſula debet reſtringi ad loca non diſtantiora, & propterea, ſi quis promittit ſoluere Senis, Florentiæ, & Bononiæ, cum Bononia diſtet à Senis 80. milliaribus, poterit conueniri in quolibet loco diſtanti per 80. milliaria, ſed non in loco magis diſtanti; Et hæc opinio videtur magis æqua, quam ſequitur Trentacinq. *loco cit.*
17 *num.* 16. vbi tamen ad remouendam omnem difficultatem dicit ſecundum Cepollam *Caut.* 70. debere formari promiſsionem his verbis: *Quæ centum dictus debitor promittit ſoluere hic Padua, Vicentiæ, Peruſij, vel Florentiæ, & in dictis locis ſe præſentare, vel in aliquo ipſorum ad requiſitionem dicti creditoris, & vbique locorum quantumcunque diſtantium, etiamſi reperiatur ibi, nauigans, vel quid ſimile faciens, vel etiamſi ibi timeret potentiam Aduerſarij, vel alterius, vel Iudicis authoritatem, vel etiamſi ibi non reperiatur, & promiſit ſoluere omnia, & integra centum, & inſolidum vbi fuerit inuentus, vel vbi fuerit petitum, & dictus Debitor renunciauit omnibus, & ſingulis legibus, &c.* de qua etiam cautela videndus eſt Scaccia *d. limit.* 4. *num.* 162.

18 Declara tertiò, dictum procedere quando quis reperitur in loco, in quo ſoluere promiſit, ſecus ſi ibi non reperitur, quia non poterit conueniri, Bartol. *in d. l. Titium*, §. *Tutores, ff. de admin. Tut. & in dicta l. ſi conuenerit, & in rubr. de conſtit. pecun.* Dec. *d. cap.* 1. *num.* 158. & *in d. l. ſi conuenerit num.* 33. Berou. *d. cap.* 1. *num.* 144. Carleual. *de indic. dicta diſput.* 2. *quæſt.* 4. *numero* 262.

Aduerte tamen quod ſunt plures caſus, in quibus tenetur promiſſor ſoluere in loco, in quo promiſit, etiamſi ibi non inueniatur, & ſic non poterit eſſe inconſtans.

19 Primus eſt, quando conuenitur in loco, vbi habet bona, Alex. *d. l. ſi conuenerit, num.* 10. Iaſ. *num.* 39. Anton. de Butr. *d. cap.* 1. *num.* 27. & ibi Dec. *num.* 159. & 160. Scacc. *d. limit.* 4. *num.* 115. Carleual. *de indic. d. diſput.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 264.

20 Secundus eſt caſus, quando quis promiſit ſoluere in aliquo loco, & ibi ſe præſentare, quia tunc in tali loco poterit conueniri, quamuis ibi non reperiatur, Bald. *in l. eum Archimedoram, num.* 5. *C. vt in poſſeſſ. legat.* Iaſ. *d. l. ſi conuenerit, num.* 41. & *in l.* 1. *num.* 2. *limit.* 4. *ff. de eo, quod cert. loc.* Dec. *dicto cap.* 1. *num.* 162. Peregr. *num.* 63. *verſ. admittunt tamen*, Rip. *num.* 66. Felyn. *cap. vlt. de foro compet. nu.* 22. Conuar. *pract.*

quæſt. cap.10. num.6. verſ.12. Scacc. dicta limit.4. num.118. Carleual. de indic. dicta diſput.2. quæſt. 4. num.266.

21 Tertius eſt caſus, quando quis promiſit ſoluere certo loco, & certo tempore, putà Florentiæ in die S. Ioannis, vel in Nundinis, nam ibi poterit conueniri etiam quod non reperiatur, vt poſt Baldum, & Imol. tenet Dec. d. cap. 1. num. 164. & Peregr. num.63. verſ. admittitur, Iaſ. d. l. ſi conuenerit, num.42. & d. l. 1. num.2. limit.5. ff. de eo quod cert. loc. Curt. iun. l. 1. num. 10. ff. ſi quis in ius vocat. non ier. Couuar. loco cit. num.5. verſ.13. Scacc. d. limit. 4. num. 119. Carleual. de indic. d. diſp.2. quæſt.4. nu.267.
22 licet ipſe dicat habere ſuſpectos de falſitate ſecundum, & tertium caſum, vt numero 268.

23 Quartus eſt caſus, quando promiſſor proprio foro renunciauit, quia in loco deſtinatæ ſolutionis poterit conueniri, etiamſi ibi non reperiatur, Gloſsa in l. 1. in l. pro non dato, ff. ſi quis in ius vocat. non ier. Bald. d. l. cum Archimedoram, n.5. C. vt in poſſeſs. legat. Abb. in dicto cap.1. num. 23. Dec. num.165. Peregr. loco cit. Iaſ. dicta l. ſi conuenerit, num.40. & d. l. 1. num.2. limit. 3. ff. de eo quod cert. loc. Couuarr. pract. quæſt. cap.10. num. 6. Carleual. de ind. d. diſput. 2. quæſt.4. num.263.

24 Quod procedit etiamſi renuncians priuilegio fori haberet ex priuilegio ſpeciali forum aliud præter illud, quod de iure communi illi competebat, vt aduerſus Iaſonem, & Dec. bene firmat Couuarr. dicto cap.10. num.5. ex Boſco Codec. d. cap.1. de indic. num.12.

25 Quintus eſt caſus, quando debitor promiſiſſet cum iuramento ſoluere aliquo in loco, quia tunc ratione iuramenti poſſet eo in loco conueniri, quamuis ibi non reperiretur, Iaſ. d. l.1. num.2. limit.1. ff. de eo quod cert. loc. Angel. Paul. Caſtrenſ. & Iacobin. d. l. hæres abſens, §. 1. ff. de iudic. Roman. ſingul.279. Marian. Soccin. cap. Dilecti, num.39. de foro compet. Felyn. cap. vlt. eod. tit. num.21. Curt. d. l.1. ff. ſi quis in ius vocat. non ier. Rip. d. cap.1. de indic. num.66. & ibi Berou. num.196. Peregr. d. num.63. verſ. admittuntur, Couarr. d. cap.10. num.6. verſ.10. Scacc. d. limit. 4. num. 120. Carleual. de iud. d. diſput.2. quæſt.4. num.162. vbi innumeros allegat.

26 Sed aduertendum eſt, iuramentum hoc non debere eſſe ſimpliciter annexum contractui, ſed in ſpecie ſolutioni, vel reſponſioni apud Iudicem, vt benè Couarr. loco cit. verſ. id circo erit, quod tamen non placet Soccino relato à Bernar. Diaz reg.642. limit. 2. licet opinionem Couuarruuiæ teneat Gutierez de iuramento confirmat. par.3. cap.16. num.6.

27. Sextus eſt caſus, quando mediantibus litteris hortatorijs ad Iudicem, ſub cuius iuriſdictione, & intra cuius territorium manet, Iudex deſtinatæ ſolutiònis citare facit promiſſorem, vt coram eo compareat, Dec. d. cap.1. num.161. Scacc. dicta limit.4. nu.116. & 122. Couuarr. dicto cap. 10. num. 6.

28 Septimus eſt caſus, quando Inſtitor,
vel adminiſtrator rationem reddere in
certo loco promiſit domino, quia etſi ibi
non inueniatur, conueniri poterit, Ca-
ſtren. d. l. hæres abſens, §. ſi quis tutelam, n.8.
ff. de indic. Peregr. d. cap. 1. loco cit. Ægid.
d. l. ex hoc iure ſecunda part. cap.13. clauſ.5.
num.23. vbi ampliat etiam quod non fuiſſet
29 expreſſum, quod Inſtitor in illo loco con-
ueniri poſsit, Barboſ. d. l. hæres abſens, §.1.
num.66. qui tamen ſolum hoc dicit proce-
30 dere in rationibus publicis, non in priua-
tis, ſuper quo conſidera.

31 Adde quod ſi ille, cui reddenda eſt ratio, locum domicilij elegit, non poteſt demum inconſtans trahere Adminiſtratorem ad locum rei adminiſtratæ, vt probat Eſcobar. de ratiocin. cap.7. num.6.

32 Octauus eſt caſus, quando tractaretur de cauſa ſtatus, l.1. C. vbi cauſa ſtat. Peregr. loco cit.

33 Declara quarto generale dictum quando ſolutio deſtinatur in aliquem locum ad liberam voluntatem creditoris, ſecus ſi debitor ſoluere promiſit vbicumque placuerit creditori, quia tunc non poterit conueniri, niſi in loco, in quo ſortitur forum, Bart. d. l. ſi conuenerit, num. 4. Alex. num.13. Iacob. de S. Georg. num.10. Abb. d. cap.1. num.23. Dec. num.167. Contrarium voluit Anton. de Butr. d. cap. 1. num. 37. & ibi Imol. num. 19 Fulgoſ. d. l. ſi conuenerit, col. vlt. Iaſ. num.38. Dec. nu.30. Soccin. d. cap. dilecti, num.3. quæſt.7. Dec. d. cap.1. num.167. in fine.

34 Sed non eſt recedendum ab opinione
Bartoli, vt dicit Scacc. d. limit. 4. num. 31.
quia verbum, placuerit, ſonat in arbitrium
boni viri, l. Thais, §. Sorore, ff. de fideicom.
35 libert. ſed vir bonus non debet arbitrari,
niſi prout leges diſponunt, lege vir bonus,
ff. iudic. ſolui, Scacc. loco cit. num.126.

36 Declara quintò, quando in loco deſti-
natæ ſolutionis vigeret peſtis, quia ibi
reſpondere non tenetur Angel. in l. cum
res in princ. ff. de legat. 1. & ibid. Alex. idem
Alex. d. l. ſi conuenerit, decima fallen. & hanc
eſſe communem opinionem quidquid di-
xerit Imola in d. l. cum res, tenet Dec. di-
cto cap. 1. num. 168. Scaccia latè num.160.
Carleual. de indic. d. diſp.2. quæſt.4. num.254.
37 idem Iacobin. de S. Georg. d. l. ſi conuene-
rit, num. 6. vbi ex Imol. in cap. fin. extr. de
Cler non reſiden. quod Clericus abſens non
38 teneatur venire ad Eccleſiam ſuam in lo-
co peſtiferato. Niſi tamen Eccleſia care-

ret ſuffragio miniſtrorum, & hoc eſſe notandum dicit Iacobin. *ibidem*.

39 Declara ſextò, quando ſoluere promiſit, ſecus ſi ſolum reſpondere in aliquo
40 loco, quia videtur promittere, vt ibi poſſit conueniri, & non excluditur inconſtantia, Alex. *d. l. ſi conuenerit*, *num.* 17. Bart. *num.* 4. Iaſ. *num.* 36. *&* 37. Iacobin. de Sancto Georg. *num.* 11. Caſtrenſ. qui teſtatur de communi, *l. ſi quis*, *num.* 6. vbi Alex. *item num.* 6. *verſ. in gloſs. Cod. de pact.*
41 vbi quod licèt debitor in Inſtrumento dixerit, quod vult poſſe conueniri Florentiæ, Bononiæ, *& vbique locorum*, tamen hoc non obſtante ſi fuerit conuentus Florentiæ, poterit declinare forum, & ibidem Iaſon *num.* 12. vbi de commun. Dec. *dicto cap.* 1. *num.* 169. Abb. *num.* 23. Scacc. poſt Specul. *dicta limit.* 4. *num.* 148. & melius *num.* 154. & de dicta promiſſione reſpondendi in tali loco, vide Carleual. *de iudic. d. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 258. vbi ex duplici ſignificatione, quam habet verbum *reſpondere* affert diſtinctionem concernentem hanc materiam.

42 Quamuis *num.* 152. teneat contrarium cum Baldo *in l. cum*, *quam C. de fideicom.* quem ſequitur Caſtrenſ. *l. non vtique*, *§ ſi quis ita num.* 3. *ff. de eo*, *quod cert. loc.* Alex. *d. l. ſi quis num.* 7. *C. de pact.* ea ratione,
43 quia qui promittit reſpondere certo loco promittit ſoluere, non enim intelligitur de reſponſione contradictoria, ſed de executiua, quia non intereſt ſtipulatoris ap-
44 ponere pactum contradictorium, ſed ſatisfactorium, alioquin tanquam fatuus loqueretur contra ſeipſum, & hanc opinionem tenent bellè Petrus Barboſa *in l.* 1. *artic.* 3. *nu.* 232. *ff. de iudic.* Ægid. Luſitan. *in l. ex hoc iure par.* 2. *clauſ.* 5. *num.* 10. *ff. de iuſt. & iur.* Augnſtinus Barboſa *dict.* 349. *num.* 4. cui opinioni Ego quoque adhæreo per Textum *in d. cap. dilecti de for. compet.*
45 vbi verbum *reſpondere* interpretatur pro *ſoluere*, quæ opinio tantò magis procedit, quando fuit adiectum, *reſpondere de pecunia*, & ſumus inter Mercatores, vt poſt
46 Doctores *ſupra* allegatos voluit Scaccia *dicta limit.* 4. *num.* 148. *&* 151.

Declara ſeptimò, vt ſi quis promiſerit ſoluere copulatiuè duobus in locis, putà
47 Florentiæ, & Bononiæ poterit ſolùm pro medietate conueniri in altero eorum locorum *l. non vtique*, *§. ſi quis ita ſtipuletur il primo*, & ibi Caſtrenſ. *num.* 1. *ff. de eo, quod cert. loc.* Marian. Soccin. *dicto cap. Dilecti num.* 29. *quæſt.* 5. *de for. compet.* Peregrinus *dicto cap.* 1. *num.* 69. Scaccia *d. limit.* 4. *num.* 144.

48 Quæ tamen declaratio non haeret locum, ſi adeſſet addita clauſula generalis, *& vbicunque fuerit repertus*, quia tunc pro tota ſumma poteſt conueniri in quolibet loco, Caſtrenſ. *dicta l. non vtique*, §. *ſi quis ita*, *ff. de eo*, *quod cert. loc.* Marianus Soccin. *dicto cap. Dilecti*, *num.* 30. *quæſt.* 6. quamuis contra Scacc. *loco citato num.* 145. ipſe loquatur inconſtanter, & obſcurè, Carleual. *de Iudic. d. diſp.* 2. *num.* 257.

49 Declara octauò, quod promiſſor tunc poſſit conueniri vbique locorum ex expreſſis, quando loca ſunt expreſſa copulatiuè, ſecus ſi ſunt expreſſa alternatiuè, putà Mediolani, vel Pariſiis, quia tunc non poteſt in vtroque conueniri, ſed in vno loco ad electionem creditoris, *dicta l. non vtique*, & ibi Caſtrenſ. *num.* 1. *&* 2. *ff. de eo, quod cert. loc.* Marianus Soccinus *d. cap. Dilecti*, *num.* 28. *quæſt.* 4. *de for. compet.* Scacc. *loco citato num.* 146. Peregr. *d. cap.* 1. *num.* 58. *verſ. altera*, & de vtroque caſu Carleual. *de iudic. d. diſp.* 2. *num.* 255. *&* 256.

50 Quamuis enim in alternatiuis electio ſit debitoris, *cap. In alternatiuis de regul. iur. in* 6. §. *huic autem de act. l. plerunque*, §. *iterum*, *ff. de iur. dot.* Rota *deciſ.* 189. *num.* 7. *par.* 12. *recent.* Bichius *deciſ.* 218. *num.* 13.

51 Hæc tamen regula fallit in alternatiuis locorum, in quibus electio eſt creditoris, ne ſit in poteſtate debitoris inconſtantis in vno loco conuenti dicere ſe velle conueniri in alio, *d. l. non vtique*, & ibi Caſtren. *num*, 2. 4. *&* 5. Berou. *d. cap.* 1. *num.* 192. *de iudic.* Scacc. *loco cit. num.* 146.

52 Hanc limitationem intellige reſpectu petitionis, & loci, ſecus autem reſpectu ſolutionis, quæ remanet in electione debitoris, in quo loco velit eam facere, Caſtrenſ. *dicto l. non vtique*, *num.* 6. Soccin. *dicto cap. Dilecti*, *num.* 28. *quæſt.* 4. Iaſon *conſ.* 134. *num.* 22. *lib.* 4. Magonius *deciſ. Lucen.* 16. *num.* 10. qui dicit, quod
53 electione ſemel facta per debitorem non poteſt inconſtans amplius variare.

At Scaccia *loco citato num.* 147. dicit, quod licèt electio ſolutionis ſit debitoris,
54 tamen ſi ipſe elegit ante litem conteſtatam locum, in quo velit ſoluere, non poteſt euitare condemnationem, nec ſolutionem faciendam in loco, vbi cre-
55 ditor iudicium inſtituit, ſed habebitur ratio intereſſe debitoris, ac ſi ſolueret in alio loco, quàm in loco debito, quod ſi lis
56 ſit conteſtata, tunc non poteſt inconſtans euitare debitor ſolutionem in loco, vbi Actor iudicium cæpit, nulla habita ratione intereſſe; Quemadmodum etiamſi ſe-
57 mel facta à creditore electio loci fuerit, illum amplius variare non poſſe certum eſt ad Textum *in l. ſi is*, *cui*, *ff. de legat.* 2. Gomeſ. *de contract. cap.* 11. *ante num.* 44. Caldaſ. *de nominat. emphyt. lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 83. De qua quæſtione an, & quando in electionibus licita ſit variatio, dicemus aliàs ſuo loco.

58 Declara nonò procedere dictum quo-

ad facultatem conueniendi, & ſoluendi, ſecus quoad ſubiiciendum contractum legibus, & ſtatutis loci, quia locus contractus inſpicitur, Abbas *cap. fin. col.* 11. *de for. compet.* Dec. *d. l. ſi conuenerit, nu.*32. Trentacinq. *loco cit. num.* 10. Peregrinus *de iudic. lib.*2. *cap.*1.*num.*36. latiſſimè Surd. qui plurimos refert *conſ.* 257. *ex num.* 1. *lib.* 2. Carleual. *de iudic. d. diſp.* 2. *num.*272. Rota *in Peruſina, ſeu Eugubina donationis veneris* 24. *Aprilis* 1671. *coram R. P. D. Calataiud*, §. *tertio deniqne*.

Dic decimoquintò illicitam eſſe inconſtantiam ſi maior, vel Superior, aut æqua-
59 lis habet litem cum alio, ita quod difficile eſſet conueniri iſte Superior, putà Papa, Imperator, vel Dux, vel Comes, qui poſſunt difficile, & quaſi impoſſibiliter conueniri, quia ſi iſti maiores, vel æquales ſe ſubiecerint inferiori Iudici, tunc non eſſet locus inconſtantiæ, nec poſſunt amplius mutare voluntatem per Textum *in l. eſt receptum, ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* tenet Zaſ. *d. l. ſi conuenerit, num.* 35. Quamuis contra teneat Romanus *ibidem num.* 2. Non enim videtur bona ratio à Romano adducta, quod magis faueatur neceſſitati, quia in caſu noſtro ſupponimus voluntariam ſubiectionem, quæ tollit maioritatem.

Dic decimoſextò illicitam eſſe inconſtantiam ſi partes litigantes ante litem con-
60 teſtatam propoſuiſſent exceptiones dilatorias, & ſuper eis petiiſſent pronunciari; Quia tunc cenſentur Iudicem ſine mutatione voluntatis approbaſſe, nec poſſent poſtea pœnitere, Zaſ. *d. l. ſi conuenerit d num.*25. vbi dicit communem opinionem,
61 quamuis Fulgoſ. contra teneat, & per bona fundamenta quibus tamen idem Zaſ. vnica ratione reſpondit, quam ipſe putat eſſe viuam, hoc eſt, qui vult an-
62 tecedens, vult etiam conſequens, *l. illud, ff. acquir. hæredit.* ſed qui vult, quod Iudex iudicet in exceptionibus dilatorijs, meritò debebit etiam velle conſequens, ideſt quod iudicet in cauſa *l. Papinianus, C. de ſent. paſſis*, de qua limitatione vide Alex. *d. l. ſi conuenerit, num.* 17. *verſ. in gloſ.* & Iaſon *ibidem num.*32. Surd. *conſ.* 280. *nu.*15. & 16. *lib.* 2. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.*19. *num.*6. Carleual. *de iudic. dicta diſput.* 2. *num.* 991.

QVÆSTIO XXIII.

ARGVMENTVM.

An creditor, qui ceſſit actiones contra debitorem ſuum, poſſit eſſe Inconſtans.

SVMMARIVM.

1 *Actio omnis cedi poteſt.*
2 *Quid in eo, qui cum iuramento promiſit non cedere.*
3 *Cedens actionem, quam cum iuramento non cedere promiſerat, efficitur periurus.*
4 *Cedens rem vni, non poteſt inconſtans eandem rem alteri cedere, & num.* 14.
5 *Iura ſemel ceſſa amplius cedi non poſſunt.*
6 *Beneficium vni reſignans, an poſſit inconſtans illud alteri reſignare.*
7 *Cedens vni ius viæ, vel aquæ-ducendæ an, & quando poſſit illud etiam alteri cedere.*
8 *Clauſula* ponens &c. *an, & quando impediat ne res vni ceſſa, poſſit alteri amplius cedi.*
9 *Iura ceſſa ex cauſa neceſſaria (putà dotis) non poſſunt amplius alteri cedi.*
10 *Idem ius cedi non poteſt duobus inſolidum.*
11 *Duo Procuratores in rem propriam inſolidum conſtitui non poſſunt.*
12 *Procurator in rem propriam an ceſſionarius.*
13 *Obligatio omnium iurium, & actionum vtiles actiones transfert in eum, cuius fauore facta eſt.*
15 *Notariorum ſtylus apponendi in Inſtrumentis ceſſionum obligationem, & affirmatiuam quod iura, quæ ceduntur alteri prius ceſſa non fuerint.*
16 *Actione ceſſa contra vnum ex pluribus reis debendi inſolidum, non poteſt eadem actio cedi contra alterum.*
17 *Cedens cum iuramento rem ceſſam alteri cedere non poteſt, & de ratione, & num. ſeq.*
19 *Actiones directæ remanentes penes primum cedentem in præiudicium primi ceſſionarij non poſſunt alteri cedi.*
20 *Cedens, qui in prima ceſſione non tranſtulit actionem vtilem in ceſſionarium, poteſt eandem rem alteri cedere.*
21 *Venditor ante traditionem poteſt eandem rem alteri vendere, & illius dominium in alterum transferre.*
22 *Ceſſio conditionalis, vel ob cauſam conditione, & non purificata, vel cauſa ceſſante non impedit, quin eadem res alteri cedi poſſit.*
23 *Quid ſi ſecunda ceſſio fiat pendente conditione & an expectari debeat illius euentus.*
24 *Actiones directa oſſibus inhærent cedentis.*

25 Cedens actiones vtiles adhuc poteſt alium conſtituere Procuratorem in rem ſuam pro exercitio actionum directarum.
26 Quid ſi ceſſionarius ſit abſens.
27 Ceſſio iurium facta ad certam cauſam non impedit, quin eadem iura poſſint alteri cedi.
28 Ceſſio prima, quæ eſt nulla, non impedit quod fieri poſſit ſecunda.
29 Ceſſio prima deficiente aliquo ex requiſitis l.3.C.de nouation. non impedit, quin fieri poſſit, ſecunda ſaltem quoad exercitium directarum actionum, & num. 31.
30 Creditum ceſſum exigi poteſt à cedente deficientibus requiſitis dictæ legis 3., & num. 34.
32 Ceſſionarijs pluribus concurrentibus quis præferendus.
33 Cedens an poſſit inconſtans creditum exigere.
35 Actiones directæ inceſſibiles ſunt.
36 Cedens exercitio directarum actionum vti non prohibetur.
37 Debitor ceſſus habita notitia ceſſionis an, & quando liberetur ſoluens cedenti.
38 Quid de diſtinctione quæ in hac quæſtione tradi ſolet inter ceſſionem factam ad commodum cedentis, & factam ad commodum ceſſionarij.
39 Alia diſtinctio inter ceſſionem ex cauſa voluntaria, vel neceſſaria.
40 Clauſula ponens, &c. an, & quando tollat cedenti exercitium directarum actionum, & num. 42.
41 Quid de diſtinctione, quæ in hac quæſtione tradi ſolet inter actiones directas reales, & perſonales.
43 Quid de alia diſtinctione inter ceſſionem voluntariam, & neceſſariam.
44 Clauſula ponens, &c. quam habeat virtutem remiſſiuè.
45 Importat dominij tranſlationem.
46 Quid ſi titulus tranſlationis eſſet innalidus.
47 Cedens, vti poteſt exercitio directarum actionum non obſtante iuramento in ceſſione appoſito, & num. 50.
48 Periurus repellitur à limine iudicij.
49 Actione carere quis non dicitur quamuis repelli poſſit à limine iudicij.
51 Cedens vti poteſt exercitio directarum actionum quamuis ceſſio facta ſit per viam donationis.
52 Cedens nec exigere poteſt à debitore, nec directarum actionum exercitio vti quando actiones directæ remanſerunt penès eum inutiles, & inefficaces.
53 Actiones directæ inefficaces remanent, quoad cedentem, quando ceſſio fit ex cauſa neceſſaria.
54 Ceſſio facta per hæredem grauatum dicitur ex cauſa neceſſaria.
55 Procurator acquirens ex ſtipulatione actiones ſibi acquirit directas, & domino vtiles.
56 Sed actiones directæ apud Procuratorem remanent inefficaces.
57 Cedens correo, vel fideiuſſori directas actiones inutiles retinere dicitur.
58 Directarum actionum exercitium an transferri poſſit, & per quæ verba, & num. 60.
59 Nulla verborum cautela adhiberi poteſt, per quam actiones directæ transferantur.
61 Ceſſione facta in vltima voluntate an actiones directæ penès cedentem remaneant inefficaces.
62 Hæres an poſſit à depoſitario exigere pecuniam, quam teſtator alteri legauerat.
63 Actiones vtiles habens ex vltima voluntate, an, & quando præferatur habenti actiones directas.
64 Cedens ex cauſa neceſſaria fideicommiſſi, vel vltimæ voluntatis non poteſt agere pro re ceſſa quamuis in actu ceſſionis proteſtatus fuerit in contrarium.
65 Cedens actiones reales poſſeſſionem concomitantes, non poteſt ex illis agere contra poſſeſſorem.
66 Cedens actiones directas habenti actiones vtiles an ex illis amplius agere poſſit.
67 Cedens qui fecit pactum de non petendo à debitore, non poteſt actiones directas exercere.
68 Aliàs repellitur exceptione doli mali.
69 Cedens excluditur ab actione contra debitorem ceſſum, quando contra eum egit ceſſionarius, & inſtantia remanſit perempta.
70 Debitor hæredi, qui promiſit ſoluere, adhuc ab eo conueniri non poteſt ſi hæreditas fuit reſtituta fideicommiſſario, vel euicta.
71 Cedens an, & quando vti poſſit exercitio directarum actionum vbi ceſſio facta ſit ad commodum ceſſionarij tantùm, & num. 74.
72 Ceſſio non eſt modus tollendarum actionum.
73 Cedens non repellitur ab agendo ipſo iure, ſed per exceptionem.
75 Cedens totum id, quod exegit à debitore tenetur reſtituere ceſſionario, ad cuius commodum, facta fuit ceſſio.
76 Procurator, vel nudus miniſter habens actiones directas dicitur illas inefficaces habere.
77 Ceſſionarius poſt ceſſionem alteri factam, an, & quando poſſit agere.
78 Cedens non poteſt vti exercitio directarum actionum, quando illis vtitur in fraudem ceſſionarij.
79 Quando autem dicatur agere in fraudem ceſſionarij.
80 Cedens qui non eſt ſoluendo, vel eſt perſona potens, & non valens de facili conueniri agens contra debitorem, quem ceſſit, dicitur agere in fraudem ceſſionarij.
81 Cedens agere an, & quando poſſit virtute directarum actionum vbi tertius habens ius liberandi debitorem proteſtatus illi fuit ne cedenti ſolueret.
82 Cedens agere non poteſt ex actionibus directis quando ceſſio habet vim ſolutionis.
83 Actiones directæ remanent apud cedentem etiam inuitum.

84 *Ceſſionarius an ſit citandus, & ad cauſam admittendus ſic proteſtante debitore per cedentem conuento.*
85 *Debitor ceſſus ſoluens cedenti poſt ceſſionem, an, & quando liberetur remiſſiuè.*
86 *Cedens poſt ceſſionem præiudicare non poteſt ceſſionario.*
87 *Confeſſio cedentis non præiudicat ceſſionario.*
88 *Per ceſſionem res deſinit eſſe integra.*
89 *Confeſſio cedentis nocet ceſſionario, quando ceſſio eſt facta ad commodum ſolius cedentis.*
90 *Scientia debitoris ceſſi, an, & quando requiratur ne confeſſio cedentis præiudicet ceſſionario.*
91 *Confeſſio cedentis an præiudicet ceſſionario habenti regreſſum contra ipſum cedentem, & num. 93.*
92 *Confeſſio reuerſura in damnum confitentis non præſumitur facta in fraudem.*
94 *Confeſſio cedentis non præiudicat ceſſionario habenti regreſſum contra ipſum cedentem, quando ceſſio eſt facta per viam dationis in ſolutum.*
95 *Confeſſio cedentis non nocet ceſſionario, quando penès cedentem non remanent actiones directæ, nec illarum reliquiæ, ex quo ipſe ſit ceſſionarius alterius.*
96 *Cedentis confeſſio non nocet ceſſionario, quando debitori ceſſo facta fuit intimatio ne ſoluat.*
97 *Quid ſi interuenit vnus ex requiſitis,* l. 3. C. de nouationibus.
98 *Confeſſio iudicialis cedentis an præiudicet ceſſionario.*
99 *Confeſſio cedentis emiſſa ante ceſſionem præiudicat ceſſionario.*
100 *Ceſſionarius non poteſt habere plus iuris, quàm habeat cedens eius auctor.*
101 *Confeſſio cedentis præiudicat ceſſionario, quando ceſſio eſt conditionalis.*
102 *Confeſſio cedentis in præiudicium ipſiuſmet confitentis attenditur.*
103 *Pactum, & tranſactio cedentis non præiudicat ceſſionario, quando ceſſio eſt facta ad commodum ceſſionarij.*
104 *Secus ſi ſit facta ad commodum cedentis.*
105 *Pactum gratuitum factum à cedente non præiudicat ceſſionario habenti cauſam onoroſam.*
106 *Recipere ex cauſa lucratiua non licet, quod alius mala fide remittit.*
107 *Cedens qui poſt ceſſionem debitum liberaliter remittit, dicitur eſſe in dolo.*
108 *Et ipſe dolus cedentis obſtat etiam debitori.*
109 *Quid ſi debitor ceſſionem ignoret.*
110 *Debitor ceſſionem ſciens non poteſt cum cedente tranſigere.*
111 *Tranſactio inter cedentem, & debitorem ceſſionis ignarum, an valeat.*
112 *Renunciatio cedentis facta poſt ceſſionem non præiudicat ceſſionario.*

1 PRÆMITTENDVM, quod omnis actio cedi poteſt, vt *in titulo de hæreditate, vel act.vendit. l.vlt. ff.de rei vendit. l.2.* & ibi Gloſs.& Barr. *C.de litigioſ.* Gloſs. *in l.planè, verb.debeat, ff.famil.herciſc.* cum alijs per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 25. *Gloſs.3. num.2.* Carth. *deciſ.18.num.6.* Bertazz. *clauſ. 27. gloſs. 6.* Oliban. *de act. par.2. lib.1. cap. 4. num.35.* Olea, qui innumeros refert, *de ceſs. iur. tit. 3. quæſt. 1. num. 1.*

2 Intantùm quod ſi quis iureiurando pro-
miſit non cedere actiones, poteſt nihilo-
3 minus inconſtans ad ceſſionem deuenire,
quamuis periurus efficiatur, Crauett.*conſ.*
191. *num.6.* Carthar. *dicta deciſ.18. num.10.*
Mancin. *de iuram. par.4. quæſt.14. effect. 22.*
num.19. Oliban. *loco cit. verſ. poteſt fieri, &*
valet ceſſio.

Videndum eſt, an creditor, qui ceſſit actiones contra debitorem ſuum, inconſtans eſſe poſſit?

Quæſtio hæc tripliciter poteſt conſiderari.

Primò, an poſt ceſſionem vni factam, alteri eandem ceſſionem facere poſſit?

Secundò, an ceſſione facta, inconſtans poſſit à debitore creditum exigere, vel recipere?

Tertiò, an poſt factam ceſſionem aliquem actum facere poſſit, per quem ceſſionario præiudicetur?

4 Quoad primum dic omnino illicitam
eſſe inconſtantiam, cum iura ſemel ceſſa,
5 amplius cedi non poſſint, *l. non quocumque,*
§. Qui Caium, ff. de leg.1. & ibi expreſsè fir-
mant Bart. Bald. Angel., & Caſtren. *in l.*
qui duo, §.1. & ibi Bald. *ff. de legat.2.* idem
Bald. *in l.3.num.7. C.de nouat. & in conſ.134.*
ad fin. & conſ.216. num. 4.lib.2. & conſ. 105.
num.6. & conſ. 248. volum. 3. Salyc. *in l.1.*
quæſt.19. C.de actionibus, cum aliis per Ber-
tazzol. *de clauſ. clauſ. 29. gloſs.2. nu.6.* addo
Cagnol. *in repetit. l.2. C.de pactis num.203.*
Pariſ. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 15. num. 6.* vbi
6 an reſignans beneficium vni, alteri reſi-
gnare poſſit inconſtans, de qua quæſtione
videbimus *infra*, Cephal. *conſ. 658. nu. 10.*
volum. 5. Tuſch. *litt. C, concluſ.183. num.1.*
Alex. *conſ.15. lib.6.* Caldas Pereyra *de empt.*
& vendit. cap.24. num.58. Ludouic. *concl.4.*
declarat.12. Giurb. *deciſ.104. num.1.* Buratt.
deciſ.470.num.1. Io.de Graſs. *de ceſs.iur.§.4.*
num. 7. Oliban. *de action. ſiue eius* Additio-
nator *par.2. lib.1.cap.4. num.19. verſ. produ-*
cit inſuper alium effectum, Carthar. *d.deciſ.18.*
num.3. Griuell. *deciſ. Dolan.111.num.1.* Rota
deciſ. 316. num. 20. par. 12. & deciſ. 148.
num.10. par.11. recent.

7 Hinc propterea infert Florian. de S. Pe-
tro *l.per quem, ff. de ſeruit.ruſtic. præd.* quod
qui ceſſit ius viæ, vel aquæducen. vni,
non poteſt alteri illud ius cedere in præiu-

dicitum primi, ſi autem primò non noceat, ſecundò ceſſio vtique poterit fieri, *l. ruſticus*, §. *aquæductus*, *ff. eodem tit.* & ibi Florian. *num.* 1. vbi infert ad quæſtionem de aqua conceſſa Fratribus Prædicatoribus, quæ demùm conceſſa fuit Fratribus Minoribus, quod conceſſio tenuerit, de qua quæſtione facit mentionem Bartol. *in l. in concedendo, ff. de aqua pluu. arcen.*

8 Quæ concluſio multo magis ampliatur, ſi cedens actiones vſus fuerit clauſula illa *ponens in locum ſuum*, Agnel. *in l. ſi cum emptore*, *ff. de pact.* Iaſon. *d. l. non quocunque*, *dicto* §. *Caium*, *ff. de legat.* 1. Theſ. *deciſ.* 201. Intrigliol. *ſing.* 86. Surd. *conſ.* 22. *num.* 36. Rot. *deciſ.* 15. poſt Oleam *de ceſs. iur. nu.* 12. *verſ. quia præterquamquod.*

Sed quia ſuper hac concluſione multi alij Doctor. contrarium tenuerunt, & præſertim Rota *deciſ.* 453. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* & de ea dicemus in ſecundò puncto, ideò vide quæ *infra* adducemus.

9 Secundò amplia multò magis, ſi ceſſio fiat ex cauſa neceſſaria, nempe pro pretio, vel ex cauſa dotis, vel alia non diſſimili, Ronchegal. *de duobus reis in l.* 3. *num.* 74. *&* 75. Ludouic. *dicta concluſ.* 4. *verſ. declara ſecundò*, Giurb. *deciſ.* 104. *num.* 2.

10 Tertiò amplia, vt neque duobus inſolidum idem ius cedi poſſit, Bald. *l.* 1. *C. de act. & oblig.* Tuſc. *dicta concluſ.* 183. *num.* 3. Giurb. *deciſ.* 104. *num.* 3. Sicuti nec duo
11 Procuratores in rem ſuam inſolidum
12 conſtitui poſſunt, quia ſunt ceſſionarij, Bart. *in rubr. de Procur. in* 8. *col.* Iaſ. *in dicto* §. *qui Caium num.* 7.

13 Quartò amplia, vt non ſolùm procedat, quando tractatur de ceſſione formali, ſed etiam quando quis obligat omnia bona ſua, iura, & actiones præſentia, & futura, quia vtilis actio transfertur in eum, cui fit obligatio, Alexan. *conſ.* 15. *num.* 1. *verſ. ex quo infertur lib.* 6. Tuſc. *dicta concluſ.* 183. *num.* 5. Oſaſc. *deciſ.* 62. Giurb. *dicta deciſ.* 104. *num.* 5.

14 Quintò amplia, vt non ſolùm procedat in primò cedente, ſed multo magis in ſecundò, & alio deinceps, quia alteri cedere non poteſt, Iaſ. *in l. cum emptore nu.* 14. *in* 4. *limit. ff. de pact.* Alex. poſt Bartol. *in l. ex aſſe nu.* 6. *ff. ad Trebell.* Tuſc. *d. concl.* 183. *num.* 7.

Hinc propterea ſolent Notarij in huiuſmodi ceſſionibus, quæ principaliter fiunt,
15 expreſsè addere, quod cedens proteſtatur, & affirmat, ſe iura, quæ tunc cedit, alteri prius non ceſſiſſe, Bertazzol. *d. clauſ.* 29. *gloſs.* 2. *num.* 6. *in fin. verſic. Solent tamen Notarij.*

16 Sextò amplia, etiamquod ſint plures rei debendi inſolidum, nam actione ceſſa contra vnum, non poteſt cedi eadem actio contra alterum, *l.* 3. *in fin. ff. de duobus reis*, Iaſon. *d.* §. *qui Caium num.* 5. Ronchег. *de duobus reis l.* 3. *num.* 79. *&* 80.

17 Septimò amplia multo magis, ſi prior ceſſio fuerit iuramento firmata nam tunc
18 cedens omni actione nedum vtili, ſed etiam directa priuatur, Theſaur. *deciſ.* 201. *num.* 7. Griuel. *dicta deciſ.* 111. *num.* 2.

19 Octauò denique amplia, vt quamuis apud cedentem maneat exercitium actionum directarum, illas tamen cedere non poteſt in præiudicium prioris ceſſionarij, Alexan. *dicto conſ.* 15. *nu.* 2. *lib.* 6. Tuſc. *dicta concluſ.* 183. *num.* 8.

20 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam, quando actio vtilis in primò contractu non eſt in alterum tranſlata, quia tunc al-
21 teri cedi poteſt, ſicuti res vni vendita, ſed non dùm tradita poteſt alteri vendi, & eius dominium tranferri, *l. quoties, C. rei vendic.* de qua quæſtione dicemus ſuo loco, Bart. *in dicto* §. *qui Caium, ad fin.* & ibi Iaſon *num.* 7. Salycet. *l.* 1. *C. de act. & obligat. num.* 24. 19. *quæſt.* Alexan. *dicto conſ.* 15. *nu.* 1. *vol.* 6. Guidopap. *ſingul.* 606. Oſaſc. *deciſ.* 62. *per totam.*

22 Secundò dic, licitam eſſe inconſtantiam, quando eſſemus in prima ceſſione conditionata, vel ob cauſam; nam conditione non purificata, & cauſa ceſſante poſſet fieri ſecunda ceſſio, Bald. *conſ.* 248. *lib.* 3. Tiraquell. *dicto* §. 26. *gloſs.* 1. *num.* 82. Rot. *deciſ* 404. *par.* 4. *diuerſ.* Buratt. meliùs *deciſ.* 470. *num.* 4. Tuſc. *dicta concluſ.* 183. *num.* 4. qui ſubiungit, quod ſi ſecunda
23 ceſſio fiat pendente conditione expectandus eſt conditionis euentus, quia præfertur ſecundum conditionis exiſtentiam, vel non exiſtentiam; imò hoc caſu poſſe cedentem ſine nota inconſtantiæ reuocare ceſſionem, etiamquod interueniat vnum ex tribus, de quibus *in l.* 3. *C. uonat.* voluere Bald. & Salyc. *in l. pacto ſucceſſorum, C. de pact.* Miſinger. *cent.* 3. *obſeruat.* 96. Ricc. *collect.* 118. *verſ. & an valeat reuocare ceſſionem*, Balb. *deciſ.* 176. Oliban. *de act. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 30. Coſta *de rat. quæſt.* 70. *num.* 7. Carpan. *ad Statut. Mediol. par.* 1. *cap.* 445. *num.* 63. Alb. *conſ.* 547. *num.* 6. Arias de Meſ. *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 20.

24 Tertiò, dic licitam eſſe inconſtantiam in ceſſione exercitij actionis directæ, quæ ſemper inhæret oſſibus cedentis, nam quis poteſt per ceſſionem vtilium actionum
25 conſtituere Procuratorem in rem ſuam, Bart. *in dicto* §. *qui Caium num.* 1. *verſ. ſed indirecta*, latè ibid. Iaſ. *nu.* 8. *verſ.* 3. *intellige, & num.* 9. *cum ſeq.* Salycet. *dicta l.* 1. *num.* 25. *quæſt.* 19. *C. act. & oblig.* Alex. *dicto conſ.* 15. *num.* 1. *lib.* 6. Afflict. *deciſ.* 335. *nu.* 22. Cephal. *conſ.* 658. *num.* 40. Oſaſch. *deciſ.* 63. Tuſc. *d. concluſ.* 183. *num.* 12. Marant. *l. ſi Actor nu.* 15. *ff. de Procurat.* Cald. Pereyra *de empt.*

26 & vendit. cap. 24. num. 42. qui de mente
Gregorij Lopez ampliat etiamſi Ceſſio-
narius abſens ſit, Griuell. dicta deciſ. 111.
num. 8. & 9. Buratt. deciſ. 470. num. 4.

27 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando prima ceſſio fuit facta limitatè ad
vnam cauſam, quia non impedit, quin
poſſit fieri ſecunda ceſſio, Bald. d. conſ. 248.
num. 1. lib. 3. Buratt. dicta deciſ. 470. num. 4.

28 Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando prima ceſſio nulla eſt, nam tunc
nihil obſtat, quin poſſit fieri ſecunda ceſ-
ſio, Buratt. deciſ. 438. & dicta deciſ. 470.
num. 5.

29 Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando in priori ceſſione non interuene-
rit vnum ex tribus, de quibus in l. 3. C. de
30 nouat. nam ſicuti vno ex iſtis non interue-
niente poteſt inconſtans cedens ipſemet
exigere creditum ceſſum, vt videbimus
31 infra,ità nihil obſtat, quin ſecundam fa-
cere poſſit ceſſionem, ſaltem reſpectu ex-
ercitij directarum actionum, vt bene ratio-
cinatur, & reſoluit Rota apud Buratt.
dicta deciſ. 470. à num. 2. Cephal. d. conſ. 658.
num. 20.

32 Cæterum in concurſu dictarum ceſſio-
num quis ſit præferendus, Cephalus dicto
conſ. 568. num. 14. dicit, præferendum eſſe,
qui poſſidet per regulam l. quoties, C. de rei
vendic. quem ſequitur Oliban. de action.
par. 2. lib. 1. cap. 4. num. 19. verſ. producitur,
ibi, & in duabus ceſſionibus, Caldas verò
Pereyra dicto cap. 24. num. 58. diſtinguit;
Aut ſecunda ceſſio fuit facta re integra,
hoc eſt antequam interueniat quodlibet
ex notatis in l. 3. C. de nouat. & præuentioni
locus eſt, nam quemadmodum potuit ip-
ſe Dominus per dictam l. 3. non obſtante
ceſſione creditum exigere, ità, & ſecun-
dus ceſſionarius; Aut verò fit ſecunda
ceſſio re non integra, & tunc, quia nec
ipſe Dominus poterat, non etiam poterit
ſecundus Ceſſionarius per dictam l. 3.

33 Quo verò ad ſecundum punctum, an
cedens ceſſione facta poſſit inconſtans ipſe-
met creditum ceſſum exigere? licet hæc
quæſtio perdifficilis ità videatur, vt Ca-
cheranus deciſ. 62. num. 7. dixerit, hanc in-
telligi non poſſe ſine diuino lumine, quod
ſibi illuxiſſe iactantia teſtatur Franc. Mer-
lin. controuerſ. forenſ. cent. 2. cap. 31. in princ.
Tu tamen ſtatue concluſionem, licitam
eſſe inconſtantiam, poſſeque cedentem
creditum ceſſum exigere, niſi interueniat
34 vnum ex tribus requiſitis, de quibus in
l. 3. C. nouat. vt eſt Textus in dicta l. 3. qui
eſt ſingularis ſecundùm Bartol. & alios,
ibidem, & vltra Doctor. in dicta l. 3. tenet
Iacob. de Aret. in tract. de ceſs. act. rubr. 7.
num. 85. Bartol. in l. 1. num. 20. ff. oper. nou.
nunciat. & ibi Gloſs. Bald. Salycet. & Ca-
ſtren. Bald. l. 1. num. 19. C. act. & obligat.
Doctores omnes in l. ſi cum emptore, ff. de
pact. Rub. conſ. 159. nu. 2. Bertran. conſ. 116.
num. 12. volum. 2. Tiraquell. qui plures de
vtroque retract. §. 26. num. 14. hos omnes, &
alios Bertazzol. de clauſ. clauſ. 29. gloſs. 4.
num. 5. addo Oſaſc. dicta deciſ. 62. per tot.
Amat. deciſ. March. 93. num. 9. Surd. conſ. 22.
lib. 1. num. 7. & 8. Ludouic. d. concluſ. 4. verſ.
quo verò, Trentac. var. reſolut. vol. 1. lib. 3.
reſolut. 14. num. 1. verſ. 4. concluſ. Oliban.
de act. dicta par. 2. lib. 1. cap. 4. num. 30.
verſ. permittitur, Parlad. rer. quotid. lib. 2.
cap. fin. 3. par. §. 4. num. 15. Gaſpar Anton.
Theſ. lib. 4. forenſ. quæſtion. quæſt. 12. plures
remiſſiuè adducit Arias de Meſa variar.
reſolut. lib. 1. cap. 19. num. 17. latè Tuſch.
littera C. concluſ. 185. qui latè proſequitur
concluſionem, ſed more ſuo ſatis confusè,
Olea de ceſs. iur. tit. 8. quæſt. 2. num. 12. cum
ſeqq. Rota deciſ. 239. num. 1. par. 10. recent.
Buratt. deciſ. 135. num. 8. & d. deciſ. 470.
num. 4.

35 Ratio concluſionis eſt, quia cedens
actiones, cum cedat tantùm vtiles, reti-
neatque penès ſe directas, quæ oſſibus
inhærent, inceſſibileſque ſunt, l. 1. §. 1.
ff. ad Trebell. l. 3. in principio, ff. pro ſocio,
Surd. d. conſ. 22. num. 9. verſ. quia tenendum,
Buratt. d. deciſ. 470. num. 1. propterea non
36 prohibetur exercitio illarum vti, vt di-
cunt omnes Doctores ſupra citati.

Amplia primò, concluſionem procede-
re, etiamquod debitor ceſſus ceſſionis
37 ſcientiam habeat, Specul. tit. de Procurat.
§. ſequitur num. 13. & ibi Io. Andr. Gloſs. in
l. nomen in verb. vtilibus, C. quæ res pignor.
obligar. poſs. & in l. grege, §. cum pignori in
verb. ſoluto, ff. de pignor. Angel. in d. l. ſi
cum emptore in fin. ff. de pact. Soccin. conſ. 18.
num. 16. volum. 1. Surd. d. conſ. 22. num. 9.
Afflict. d. deciſ. 335. à num. 22. & ibi Vrſill.
à num. 18. Angel. conſ. 258. Cuman. conſ. 4.
num. 4. Tuſc. d. concluſ. 185. num. 3. & 11.
Rota deciſ. 453. num. 5. par. 1. diuerſor.
Merend. controuerſ. lib. 9. cap. 27.

Cæterum in hac ampliatione Gloſſa, &
Doctores nedum inuicem, ſed ſibimet
fuerunt contrarij, & inconſtantes, vt di-
cit Bertazzol. d. clauſ. 29. gloſs. 4. num. 8. &
Gloſſæ ſibi obloquuntur ſicuti moris eſt
earum, dicit Cyn. in dicta l. 3. C. de nouat.
verſ. ſecundò quæro: nam Gloſſa in l. fin. ff. de
tranſact. tenet contrarium, & eam ſequitur
Cyn. in dicta l. 3. C. de nouat. & hanc com-
muniter teneri dicit Baldus ſibi contra-
rius in locis per Bertazzol. loco cit. allegatis,
vbi alios quamplures hinc inde allegat,
addo pro hac opinione defendenda Oſaſc.
deciſ. 45. contra Afflictum tenet Facchin.
controuerſ. 94. lib. 3. per tot. Gaſpar Ant.
Theſ. d. quæſt. 12. lib. 4. ex multis idem
contendit Carleual. de Iudic. diſput. 26. à
num. 8. Cenc. de cenſ. quæſt. 109. num. 35.

Galetat. *de renunc. lib. 1. cap. 4. à num. 86.* Schiphordeg. *lib. 3. tract.23. quæſt.*10. *cum ſeq.*

38 Fœdere tamen diſtinctionis nonnulli haſce contrarias opiniones concordant, vt ampliatio procedat, quando ceſſio facta eſt ad commodum cedentis, & eius periculo; contraria verò, quod procedat, quando ceſſio eſt facta ad commodum ceſſionarij, ſic Bartol. poſt Iacobum de Arena, & Oldradum *in d. l. ſi eum emptore, §. ſi hæres,*& ibi Caſtrenſ. & Imol. Baldus & Angel. parùm ſibi conſtans *in l. 3. C. de nouat.* idem Baldus, Caſtrenſ. Alex. & Iaſon *in dicta l. ſi eum emptore*, & hanc eſſe communem opinionem dicit Romanus *conſ.* 102. Baldus *conſ. 163. volum. 3.* Aret. *§. præterea, num. 34. de act.* Alex. *conſ. 15. num. 1. vol. 7.* Neguſ. *de pignor. 3. memb. 2. par. num. 26. verſ. 2. dubitatur,* Bertrandus *conſ. 190. par. 1.* Pariſ. *conſ. 19. num. 63.* Bertazzol. *d. clauſ. 29. gloſs. 4. num.9. verb. & licèt*, vbi dicit, & ſi hanc diſtinctionem tanquam communem credat eſſe ſeruandam, etiam in practica tamen ad euitandas omnes difficultates laudaret fieri denunciationem per ceſſionarium debitori, addo Surdum *d. conſ.22. nu.43. & conſ. 82. nu.38.* Olea *de ceſs. iur. tit.8.quæſt.2. num.17. & 18.* Felician. *de cenſ. 2. tom. lib. 4. cap. vnico num. 9. verſ. ſed dubitari;* quam ſententiam probant etiam Sfort. Odd. *in d.l.3. quæſt.3. artic. 2.* Gait. *de credito, cap. 2. titulo 3. à num. 455.* Carleual. *de iudic. d. diſput. 26. num. 8.* Rota *d. deciſ. 453. num.3.* vbi quod res tranſit ſine difficultate, quando ceſſio facta eſt ad commodum ceſſionarij, licèt
39 ſubiungat, quod aliqui ex Dominis putabant diſtinctionem procedere, vbi ceſſio fit ex cauſa neceſſaria, ſecus autem, vbi fit ex cauſa voluntaria, de quo vide.

40 Secundò amplia etiam, quod ceſſio fuerit facta cum clauſula, *ponens in locum ſuum*, quia hæc clauſula non tollit inconſtantiam in cedente reſpectu directarum actionum, Bald. *d. l. 3. num.1. & 5.* Salycet. *num. 6. & 7. verſ. Ego*, Caſtrenſ. *d. l. ſi eum emptore, num.4. ff. pact.* vbi Alex. *num. 3.* Caſtrenſ. & Iaſon *num. 9.* Iacobin. *in prima lectura num. 6.* vbi teſtatur ſic fuiſſe iudicatum in ſacris Audientijs, & in ſecunda lectura *num.3.* Angel. *l. 2. num.2. in principio, ff. ad Senatum-conſultum Trebell.* vbi Caſtrenſ. *num. 3.* Roman. *l. 2. §. ſi ego, num. 2. ff. de oper nou. nunciat.* vbi Alexand. *num. 8. verſ. tamen ipſemet Angelus*, quam ſententiam ibi confirmat Curt. ſen. *in addit. verſ. ſed aduerte*, dicens ſic ſæpius reſpondiſſe Aret. *l. cum filiusfamilias num. 5. poſt principium, verſ. vnde Angelus, ff. de legatis primò*, Iacobin. de Sancto Georgio *l. fin. num. 3. verſ. hic addit mirabiliter, ff. de rei vendic.* vbi dicit, hanc ſententiam in iudicijs obſeruari ſolere, Angelus *conſ.259. num. 3.* Afflict. *dicta deciſ. 335. num. 22. & 23.* vbi Vrſil. *num.* 16. Bertran. *conſ.116. num. 14. verſ. quamuis, tom. 2. par.* 1. Bertazzolus *clauſ. 28. gloſs. 2. num. 1. in fine*, Saccha *conſ.* 196. Antonius Fab. *in ſuo Cod. tit. de actione, vel hæreditate vendita, deffin. 3. num. 1. & in allegat. num. 2.* Addent. ad Cappell. Tholoſ. *deciſ.119. num. 3. verſ. & in iſto caſu*, Syluius Spanocch. *lib. 9. quæſt. public. tract. num. 280.* Rota *dicta deciſ. 453. num. 4. par. 1. diuerſ.* Hos omnes Merend. *controuerſ. iur. lib. 9. cap. 26. num. 1.* addo Mart. *de clauſ. par.1. clauſ.91. num. 3. verſ. contrarium, Rub. ſingul. Rotæ Romanæ par. 2. clauſ. 536. num. 5.* Caldas *de emptore, & vendit. dicto cap.24. num.49. verſ. ſed falſam.*

Contrariam opinionem tenuit Angelus ſibimet contrarius, & inconſtans *in d.l. ſi eum emptore, num. 31. ff. de pact. & in l. 3. num. 5. C. nouat.* Aretinus etiam ſibi contrarius *in l. cum filio num. 5. verſ. tu autem aduerte, ff. de legat.1.* Crot. *conſ.83. num.12.* Oſaſc. *deciſ. 45. num. 6.* Surdus *d. conſ. 22. num. 35. lib. 1.* Oddus *in repetit. l. 3. C. de nouat.* poſita *poſt tractatum de fideicommiſs. quæſt.3. artic.5.* Coſta *de port. rat. quæſt. 212.* Marr. *d. clauſ. 91. num.3.* Rub. *d. clauſ.536. num. 4.* Trentacinq. *var. lib. 3. volum. 1. reſolut. 14. verſ. ſecunda concluſio*, & Hector Capic. latro, ſeu potiùs Reuerterius *dec.16. num.45.* Adden. *ad deciſ. Buratti 470. nu.10.* Arias de Meſa *var. reſolut. lib. 1. cap. 19. num. 6.* vbi dicit hanc opinionem tenuiſ-
41 ſe Sacrum Conſilium, nec fuiſſe habitam rationem de diſtinctione, quam in hac re ſubijcit Theſ. *dicta deciſ. 201. num.7.* inter actiones directas reales, & perſonales, & hanc eandem opinionem ſecuta eſt Rota *deciſ. 45. par. 11. recent. num. 16.*

42 Concordant nonnulli has opiniones, vt prior opinio procedat, quando ſimplex clauſula, *ponens in locum ſuum*, addita eſt in ceſſione, ſecus verò, ſi ceſſio facta ſit etiam alijs verbis prægnantiſſimis, Cepoll. *caut.* 190. Iaſon *d. l. ſi cum emptore num.* 11. Rip. *l. 1. in principio num. 13. ff. ad Trebell.* Rota *in Voto reddito in cauſa Pariſien. prætenſorum ſcutorum 53000. num. 52. verſ. quod ſi iſta verba regiſt. in par. 4. recent. deciſ.373.* Addent. *ad dictam deciſionem* 470. Buratt. *num.* 10. Faber Schiphordegerius, & Monterus, quos allegat idem Arias de Meſa *loco cit. num. 6. verſ. planè*.

43 Secundò nonnulli concordant, vt inconſtans poſſit eſſe cedens, qui ceſſioni addidit hanc clauſulam, ſi voluntariam fecit ceſſionem, ſecus autem, ſi neceſſariam, vt voluit Rota Romana *d.deciſ.453. num. 4. par.1. diuerſ.* Coſta *dicta quæſt. 112. num. 2.* qui tamen dicit ab ea diſtinctione recedere clariſſima iuris lumina, de quibus apud Surdum *dicto conſ. 22. num. 35.*

Alba *conſ.* 139. *num.* 30. *lib.* 1. Rota Auenionen. *deciſ.* 99. Barz. *deciſ. Bononien.* 56. *num.* 39. *& deciſ.* 70. *nu.* 28. addo Ripoll. *var. reſolut. cap. vlt. nu.* 477. *verſ. ſed meo videri.*

44 De vi autem huius clauſulæ, *ponens in locum ſuum*, vide Mart. *de clauſ. par.* 2. *clauſ.* 39. vbi dicit, quod ſi quis concedat bona aliqua cum hac clauſula cenſetur dominium transtuliſſe, addo Rot. *dec.* 273. *num.* 6. *par.* 9. *tom.* 1. *recent.* ſicut Bald. *in l.* 1. *in fine, C. de rer. permut.* cum alijs per

45 eum *allegatis* in quæſtione, & non poteſt poſtea ea vendicare à tertio, quia obſtat defectus dominij tranſlati in alterum, etiam quod titulus tranſlationis eſſet inua-

46 lidus, *l. fin. C. rei vendit.* Gloſsa *in l. cum fratum, C. ſeru. fug.* & poteſt hoc caſu opponi de iure tertij, etiamquod ipſe tertius nollet, Barrol. *l.* 2. *num.* 8. *ff. except. rei iudic.* Gloſs. *in l. indebiti*, *§. ſed*, *& ſi nummi*, *ff. de condict. indebit.* vbi Bart. *in fin.* illam ſequitur in feudo.

47 Tertiò amplia, etiamquod ceſſio fuerit iureiurando firmata, nam quamuis ſic cedens tanquam periurus à limine iudicij

48 poſſit arceri, ſi tamen non repellatur hac exceptione, non videtur carere actione, aliud enim eſt carere actione, aliud eſt

49 poſſe repelli à limine iudicij propter iuramentum, vt in terminis noſtris loquitur Merenda *d. cap.* 26. *num.* 9.

50 Contrarium in hoc voluit Ancharanus *conſ.* 119. Pariſius *conſ.* 15. *lib.* 1. Ronchegall. *de duobus rei l.* 53. *num.* 64. Ioſeph Ludouic. *dicta concluſ.* 4. *declarat.* 22. *verſ.* 4. Buratt. *conſ.* 4. Theſ. *d. deciſ.* 201. *num.* 7. vbi quod ab iſta declaratione nunquam videntur receſſiſſe Doctores.

51 Quartò amplia, ſiue ceſſio fiat per viam ceſſionis, ſiue per viam donationis, latè Cuman. *conſ.* 4. *verſ. his tamen non obſtantibus*, Tuſch. *d. concluſ.* 185. *num.* 8. Theſ. *d. deciſ.* 201. *num.* 5. *verſ. contrarium.*

52 Dic primò illicitam eſſe inconſtantiam, quando apud cedentem remanſerunt quidem actiones directæ, ſed inutiles, & inefficaces, & ſine effectu, *l.* 1. *in principio*, cum ibi notatis, *ff. ad Trebell. l. in cauſa in fin. & in l. ſequenti*, & ibi not. *ff. de Procurat.* Bart. *l. ex aſſe num.* 4. & ibi Alexand. *num.* 6. *ff. ad Trebell.* Baldus *l.* 3. *in ſecunda columna, C. de nouat. & in l.* 1. *quæſt.* 5. *nu.* 19. *C. actionibus*, *& oblig. & conſ.* 105. *num.* 4. *volum.* 3. *& in l. ſi Procurator*, & ibi Caſtrenſ. *ff. de Procuratoribus*, Angelus, & Paul. *in l. facta*, *§. ſi hæres*, *ff. ad Trebell.* Caſtrenſ. *d. l.* 3. *C. mandat.* cum alijs per Bertazzol. *d. clauſ.* 29. *gloſs.* 4. *num.* 6. addo Trentacinq. *d. reſolut.* 14. *num.* 1. *verſ. ſecunda concluſio*, Apicella *de ceſſione bonorum*, *cap.* 4. *num.* 141. *verſ. quando autem debitor*, Olea *de ceſs. iur. d. tit.* 8. *d. quæſt.* 2. *num.* 17. *in fine*, *& num.* 29. Carleual. *dicta diſput.* 26. *num.* 3. *in fine*, Rota *d. deciſ. ſeu voto* 373. *num.* 32. *par.* 4. *recent. & in deciſ.* 323. *nu.* 3. *poſt tractatum* Poſthij *de manut.* Tuſchus *d. concluſ.* 185. *num.* 27.

53 Tunc autem actiones directæ remanent ſine effectu, quando habens directas cedit

54 ex neceſſitate, vt in hærede rogato de reſtituendo ad Textum *in dicta l.* 1. *ff. ad Trebell.* Carleual. *d. diſput.* 26. *num.* 3.

55 Vel in Procuratore, qui ſibi acquirit directam, & domino vtilem ex ſtipula-

56 tione, & directa remanet inefficax, *dicta l. cauſa in fine*, *& l. ſequenti*, *ff. de Procuratoribus*, Carleual. *d. diſp.* 26. *d. num.* 3.

57 Vel quando ceſſio fit correo, vel fideiuſſori, *l. Modeſtinus*, *ff. de ſolution.* Bertazzol. *d. gloſs.* 4. *num.* 6. Apicella *d. cap.* 4. *verſ. quando autem debitor*, Rota *dicta deciſ.* 323. *num.* 3. *poſt tractatum* Poſthij *de manutent.* Oſaſcus *dicta deciſ.* 62. *num.* 6. *verſ. aut ceſſio fuit facta.*

58 Secundo dic, illicitam eſſe inconſtantiam, ſi cedens expreſſit in ceſſione, quod cedit actiones, & omnem ſpem, & exercitium actionum directarum, ita quod nullæ reliquiæ actionum penes cedentem remaneant, Tancredus de Cuneo *in ſuo opere iudiciali vlt. par. quæſt.* 11. Cepoll. *caut.* 189. *aliàs* 242. Iaſon *in dicta l. Si cum emptore*, *num.* 12. *ff. de pactis*, Dec. *l. pacto ſucceſſorum*, *C. de pactis*, Rip. *l.* 1. *§.* 1. *num.* 13. Soccin. *reg.* 109. *prima fallentia*, Riminald. iun. *conſ.* 451. *num.* 41. *lib.* 4. Graſs. *de exceptionibus*, *except.* 25. *num.* 46. Bertazzol. *dicta clauſ.* 29. *Gloſsa* 4. *num.* 6. *verſ.* 2. Apicell. *dicto cap.* 4. *n.* 144. Rota *d. deciſ. ſeù voto* 373. *num.* 32. *verſ. Quod ſi iſta verba.*

Contra hanc limitationem, quamuis tot Anctoribus ſuffultam, tenet Bald. *dicta l.* 3. *num.* 6. *C. nouat.* Bertazzol. *d. clauſula* 4. *n.* 6. *verſ. Sed licet iſta limitatio*, vbi dicit quod non auderet ſecundum eam iudicare,

59 cum ratio repugnet, nam cedens agere poteſt propter directas actiones, quæ penes ipſum remanſerunt, & ab eo ſeparari non poſſunt, quo fit, vt nulla verborum cautela poſſit adhiberi, per quam poſsit cedens prohiberi agere, & hanc opinionem tenet Afflict. *dicta deciſ.* 335. *num.* 23. & in opinionem Afflicti inclinat Rota *in deciſ.* 453. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.*

60 Cæterùm hanc rationem impugnat Pereyra, *d. cap.* 24. Nam licèt directæ actiones cedi non poſſint, earum tamen exercitium cedi poteſt; Quare cum exercitium in ceſſionarium translatum ſit, actiones directæ, quæ penes dominum manent effectu exhauſtę ſunt, quare domino illis experiri ſupernacuum erit, & ideò reprobato Afflicto alteri adhæret opinioni.

61 Tertiò dic, illicitam eſſe inconſtantiam, quando ceſſio facta eſt in vltima voluntate caſus eſt, *l. ſi pecuniam*, *ff. de legat.* 1.

vbi ſi teſtator cedat, vel leget alteri pe-
62 cuniam, quam apud tertium depoſuerat,
non poteſt hæres teſtatoris à Depoſitario
eum pecuniam petere, quamuis apud
eam remanſerint actiones directæ. Hanc
opinionem tenet ibi Baldus, & eum ſequi-
tur Caſtren. & Cuman. quamuis Imol. du-
bitet, dicit tamen dictum Baldi eſſe ſingu-
lare, & menti tenendum, idem vult Bald.
*in l. ex legato nominis, num. 2. verſic. Modo
reuoco in dubium*, Iaſ. *d. l. ſi eum emptore*,
num. 12. Alex. *in addit. ad* Bartol. *dicta l.* 3.
C. nouat. Bertazzol. *d. clauſ.* 29. *Gloſs.* 4. *n.* 7.
verſ. tertiò limita, Apicell. *d. cap.* 4. *nu.* 144.
verſ. 2. limita Bald. *conſ. 70. in fine, lib. 3. &
conſ. 163. in princ. eod. vol.* Tuſc. *dicta con-
cluſ.* 185. *num.* 47. vbi *num.* 48. dicit, quod
63 habens vtiles actiones ex vltima volunta-
te non præfertur habenti actiones directas
abſque eo quod interuenerit vnum de
tribus, de quibus *in l.* 3. per Alex. *conſ.* 96.
num. 4. lib. 7. & num. 19. ampliat, etiam
64 quod cedens faceret proteſtationem in
contrarium; Quia adhuc quando cedit ex
neceſſitate fideicõmiſſi, vel ex vltima vo-
luntate non poteſt agere pro re ceſſa, Bald.
*dicta conſ. 70. num. 8. verſ. nam illi vſque ad
finem lib.* 3.

65 Dic quartò illicitam eſſe inconſtantiam
in actionibus realibus, quæ concomi-
tantur poſſeſſorem, vnde his ceſsis non
poterit cedens agere contra poſſeſſorem;
in l. qui ſibi, & ibi Salycet. *C. de hæredit. vel
actione vendita*, Alex. *in addit. ad* Bart. *dicta
l.* 3. Bertazzol. *d. clauſ.* 29. *Gloſs. 4. num. 6.
verſ. 4. limita.*

66 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, ſi cedens habenti vtiles ceſſerit
actiones directas, quia tunc ipſæ directæ
remanent inefficaces penès cedentem, ſic
Salyc. *in l. emptor. 2. oppoſit. C. de hæredit.
vel. act. vendit.* dicens audiuiſſe à quodam
Doctore ita tenente, & notandum aſſe-
rit, licet ille non bene firmet, & relin-
quat cogitandum, ſed hoc Saliceti di-
ctum reprobat Bertazzol. *dicta clauſul.* 29.
Gloſs. 4. *num. 6. verſ. quinto*, quia actiones
directæ non poſſunt ſeparari, niſi legis
authoritate.

67 Dic ſextò, illicitam eſſe inconſtantiam,
ſi cedens fecerit pactum de non petendo
68 à debitore, quia tunc illi obſtaret excep-
tio doli mali, *dicta l. ſi eum emptore, & ibi
omnes, & l. ſicut, §. ſi Procurator, ff. quibus
modis pignus, vel hypotech. ſolu.* Bertazzol.
dicta Gloſs. 4. num. 6. verſ. 6. limit.

69 Dic ſeptimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, ſi ceſſionarius contra debitorem
ceſſum egerit, & litem conteſtatus fuerit,
tamen eius iudicij finem fecerit, & per-
empta inſtantia, quo caſu eius virtus ſub-
lata cenſetur, nam tunc durat effectus, vt
cedens excludatur, Bald. *d. l. 3. C. Manda-
ti*, Alex. *in apoſtilla ad Bartol. d. l. 3. C. de No-
uat.* Bertazzol. *dicta Gloſſa 4. num. 6. verſ.* 7.

70 Dic octauò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam iuxta terminos, *l. ſi poſt conſtitutam,
ff. de conſtit. pecun.* vbi ſi debitor hæredi-
tatis conſtituit ſe ſoluturum hæredi cer-
tam ſummam pecuniarum, & hæres hæ-
reditatem fideicommiſſario reſtituat, vel
ab eo euincatur, tenetur cedere etiã actio-
nem fideicommiſſario, vel euincenti, nec
ante, nec poſt ceſſionem agere poterit
contra debitorem, & hanc opinionem
ſequuntur *in dicta lege* Angel. & Paul. Ca-
ſtrenſ. Bertazzol. poſt Alex. & Iaſon. qui
tamen in meo Codice hoc non dicit *dicta
Gloſsa 4. num. 6. verſ.* 8.

71 Dic nonò, illicitam eſſe inconſtantiam,
quando ceſſio eſt facta ad commodum
ceſſionarij tantum, non ad commodum
vtriuſque, iuxta diſtinctionem quam po-
ſuit Iacob. de Aret. *l. 1. §. 1. ff. ad Trebell.*
Bartol. *d. l. facta, §. Si hæres, & in d. l. ſi
cum emptore*, Bald. *d. l. 1. C. quan. prouoc.
non eſt neceſſe*, Bertazzol. *d. Gloſs. 4. num. 6.
verſ.* 9. qui tamen hoc dictum, ſeu limita-
tionem dicit ſibi nõ videri procedere, quia
cum actiones non remanſerint eliſæ, vel
inefficaces penès cedentem, procul dubio
72 poteſt agere cedens, cum ceſſio non ſit
modus tollendarum actionum, vt dicit
Baldus *l. 1. quæſt. 5. C. de action. & obligat.* &
hanc contrariam opinionem tenent Ca-
ſtrenſ. *d. §. Si hæres, & d. l. 3. C. Mandati*,
& alij quos ipſemet Bertazzol. allegauit in
concluſione, ſubiungitque Bartol. nec
alios id negare, cum ſupponunt ipſo iure
73 non repelli cedentem Actorem, ſed ex-
ceptione oppoſita, iuxta §. *præterea cum ibi
notatis Inſtitutionibus de exceptionibus, l. Iu-
lian. verum debitorem, ff. de condic. indebit.* &
74 cum hac opinione videtur tranſire Rota
quando ſumus in ceſſione voluntaria, *di-
cta deciſ. 453. num. 3. par. 1. diuerſ.* Buratt.
dicta deciſ. 470. num. 3.

Sed pro dicto, & denegatione incon-
ſtantiæ tenet latè probans Surd. *d. conſ.* 22.
num. 31. Rot. *d. voto, ſeu deciſ. 373. num. 33.
par. 4. recent.* Duran. *deciſ. 99. num. 5. & 6.*
Addent. *ad dictam deciſ.* 470. Buratt. *num. 8.
verſ. hanc diſtinctionem*. Ex quo vides quo-
modo in hoc articulo Rot. vitio incon-
ſtantiæ laboret.

75 Hoc vnum tamen eſt conſtans, quod
ſiue cedens poſſit agere, ſiue non, totum
illud, quod exegit a debitore, tenetur
reſtituere ceſſionario, ad cuius com-
modum ceſſio facta fuit, *l. apud Celſum,
§. Quod is, cui ff. de dol. mal. except.* Bald.
*in dicta l. quæ omnia, §. fin. ff. de Procurat. &
d. conſ. 105. num.* 6. Caſtren. *d. §. Si hæres,
& in l.* 3. Bertazzol. *d. Gloſs. 4. num. 6. in fin.*
Tuſc. *d. concluſ.* 185. *num.* 26. Oliban. *de
action. par. 2. lib. 1. c. 4. n. 30. verſ. Sed ſi debitũ.*

76 Dic decimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando habens directas eſt nudus
miniſter, vt Procurator, *l. in cauſæ, §. fin.
cum l. ſeq. ff. de Procurat.* Bald. *in d. l. ſi cum
empt. num.3.* Iaſ. *ibidem num.13.* Apicell. *di-
cto tit.4. num.144. verſ.3. limit.*

77 Dic vndecimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam in cedente, qui tantum vtiles actio-
nes habet, quia tunc, cum nihil apud eum
remaneat, agere non poteſt, Bartol. *dicta
l. ex aſſe, & in l. facta, §. ſi hæres, ff. ad Tre-
bell.* Iaſ. *d. l. ſi cum emptore, num.14.* Apicell.
loco cit. verſ. 4. limit. Tuſc. *d. concluſ.* 185.
num.37. & 42. Cald. Pereyra *dicto cap. 24.
num.50. verſ. limitari etiam poteſt,* Carleual.
d. diſput.26. nu.2. Salycet. *d. l.1. C. de action.
& obligat. quæſt.* 11. vbi declarat, dictum
procedere, quando nihil remanet penès
cedentem, ſecùs ſi vtilis ceſſa deriuaret ab
alia vtili, quæ penès ipſum cedentem re-
maneret; quando autem hoc eueniat,
nempè quando actio vtilis dicatur exori-
ri, vel deriuari, vide Salycetum *loco citato
num.17. verſ. his præmiſſis,* vbi benè, & mo-
re ſuo ſubtiliter.

78 Dic duodecimo, illicitam eſſe incon-
ſtantiam, quando cedens in fraudem ceſ-
ſionarij vellet agere, vt poſt Bald. elegan-
ter reſoluit Iaſ. *in §. Item ſi quis in fraudem,
num.117. Inſtit. de action. & in dicta l. ſi cum
emptor. num. 15. ff. de pact.* Cald. Pereyra
d. cap.24. nu. 14. qui declarat tunc ceden-
79 tem dici velle agere in fraudem, ſi ali-
quando dixit, ſe facturum ceſſionem non
profuturam ceſſionario argum. eorum
quæ notat Alex. *in l. ſi quis poſthumus, col.1.
ff. de liber. & poſthum.* Felyn. *cap. in præſen-
tia num.35. de probat.*

80 Vel ſi ſoluendo non ſit, vel potentia
polleat, quod facilè conueniri non poſſit,
Alberic. *l. fin. C. de Procurat.* Iaſ. *d. l. ſi cum
emptore, nu.16. ff. de pact.* Pereyra *d. cap.24.
num.44.* Apicell. *d. tit.4. num.144. verſic. 5.
limit.*

81 Dic decimotertiò, illicitam eſſe incon-
ſtantiam, quando tertius tale ius habet,
quod poteſt debitorem liberare, prote-
ſtatus eſſet ne cedenti ſolueret, ſic Baldus
per illum Textum *in Authentica Sed iam,
C. depoſit.* Iaſon *remiſſiuè, dict. l. ſi cum em-
ptore, num.16. verſ. aliam limitationem,* Api-
cell. *etiam remiſſiuè, d. cap. ſeu tit.4. num.144.
verſ. alia datur limitatio,* qui omnia à Iaſo-
ne eo non citato tranſcripſit. Quod ta-
men dictum non procedit in Depoſitario
poſſeſſore, Inquilino, vel ſalario ſoluen-
do, vt *in d. Text. Auth. ſed iam* dicit Bald.
addit. ad Bartol. *in d. l.3. C. de nouat. verſ.
Et hanc legem.*

82 Dic decimoquartò, illicitam eſſe in-
conſtantiam, quando ceſſio habet vim
ſolutionis, Buratt. *deciſ.398. & deciſ. 934.
iuncta deciſione* Durani 99. *nu. 2. & 3.* idem
Buratt. *deciſ.476. num.7.*

83 Quid autem ſi cedens vi directarum
actionum, quæ, vt dixi, ab eo ſeparari
non poſſunt, & penès eum remanent
etiam inuitum ageret aduerſus debitorem
ceſſum, debitor autem poſtularet citan-
84 dum eſſe quoque ceſſionarium, an ceſ-
ſionarius ſit admittendus ad cauſam, &
citandus? Affirmatiuè reſoluit Faber in
ſuo Codice *lib.4. deffin. 2. tit.29. per tot.* in-
tereſt enim debitoris, tum vt res iudicata
cum vno proſit cum alio; tum etiam quia
ſi ceſſio facta eſt ad commodum ceſſiona-
rii, poteſt debitor cum eo tranſigere, &
85 litem effugere; Quando autem ſoluens
debitor ceſſus poſt ceſsionem ſoluendo li-
beretur poteſt elici ex ſupradictis Docto-
ribus, ſed in ſpecie ab allegatis à Carolo
de Graſs. *d. excep. 25. à num. 43.* ab Olea
d. tit.8. quæſt.2. & ab eodem *adductis.*

86 Quouero ad tertium punctum fac con-
cluſionem cedentem poſt factam ceſſio-
nem præiudicare non poſſe ceſſionario,
*argum. l. ſi partem, §. fin. ff. quemadmodum
ſeruitus amitt.* facit *l. debitorem pactionibus,
C. de pact.* Rota *deciſ. 397. num. 17. par.12.
recent.*

Non enim eſt iuſtum, quod ſit in fa-
cultate cedentis præiudicare ceſſionario,
argum. l. ſi ſuperatus, vbi Bartol. *ff. de pignor.*
Surd. *d. conſ. 22. num. 31.* Rota *d. deciſ. ſeu
voto 373. num.33. par.4. recent.*

87 Hinc primò infertur, confeſſionem fa-
ctam à cedente non præiudicare ceſſiona-
rio, Cyn. *l. fin. C. de Procurat.* Bartol. *in di-
cta l. facta, §. hæres, num. 5. ff. ad Trebell.*
& ibi Caſtren. Idem Caſtren. *in l. per diuer-
ſas, num. 1. in fin. C. mandati, & conſ. 110.
num.6. & 134. num.2. vol.1. & conſ.79. nu.2.
vol.2.* Alex. *conſ.46. num.3. verſ. præterea,
vol.5.* Corn. *conſ.139. num.4. vol. 3.* cum
aliis per Surd. *d. conſ.22. nu.31.* Greg. XV.
deciſ.157. num.9. vbi quod nec etiam con-
feſsio venditoris noceet emptori, *& deci-
ſione 311. num. 12.* vbi de aſſertione, ſeu
confeſſione facta in litteris poſt ceſſio-
nem, & ibi Addent. *num. 20.* Menoch.
conſ.1187. num. 25. qui loquitur de appro-
batione librorum, & calculorum facta
poſt ceſſionem, Surd. *conſ.82. num. 24.* qui
loquitur in recognitione debiti facta poſt
ceſſionem plures, Maſcard. *concluſ.374. n.1.*
alios refert, & ſequitur Carol. de Graſs.
d. except.25. nu.51. Gratian. *cap.287. nu.12.*
Capell. Tholoſ. *deciſ.119. num.2.* Salgad. *in
lab. cred. par.1. cap.27. num.63.* vbi de con-
feſſione de recepto Muta *deciſ.14. num.10.*
Camill. Borell. *in ſumma deciſ. tom.2. tit. de
confeſſ. à num. 78.* Rota *deciſ. 294. num. 10.
par.11. recent.*

88 Ratio concluſionis eſt, tum quia, *vt
ſupra* dictum eſt, non eſt iuſtum, quod ſit
in facultate cedentis priuare ceſſionarium

iure ſuo, Surd. *d. conſ.82. num.23.* Tnm
etiam quia per ceſſionem res deſinit eſſe
integra, ideò non ſtatur dicto cedentis,
Bertran *conſ.290. num. 1. vol. 2.* Natt. *con-
ſil.152. num.11.* Rolan. *conſ.85. nu.9. vol.2.*
Oſaſc. *deciſ.45. num. 6.* Surd. *dicto conſ. 22.
num.31.*

89 Hæc tamen illatio declaratur, vt pro-
cedat, quando ceſſio eſt facta ad commo-
dum ceſſionarij, ſecus autem ſi ad com-
modum ſolius cedentis, vt voluere om-
nes Doctores in concluſione *citati*, quibus
addendi ſunt, Iaſ. *in §. Item ſi quis in frau-
dem, num.177. inſtit. de action.* Capell. Tholoſ.
deciſ.119. in fin. Ronchegall. *in l.3. num.73.
ff. de duob. reis,* Alex. *conſ.46. num.5. vol. 5.*
vbi additio Paulum Soccinum, & alios
citat Cald. Pereyra *dicto cap.24. nu.52.* Ber-
tazzol. *dicta Gloſs.4. clauſ.29. num.11. verſ.
tertius eſt caſus*, Olea *de ceſs. iur. d. quæſt.2.
num.40.* Buratt. qui alios *deciſ. 476. num.1.*
90 vbi tamen videtur requirere ſcientiam
debitoris ceſsi, vt ceſsionario non præiu-
dicet, quæ aſsertio patitur difficultatem
per ea, quæ tradit latè Bertazzol. *dicta
Gloſs.4. num.11. verſ. Eſt etiam quartus caſus.*
Vnde crederem poſſe intelligi doctrinas
inter ſe in hoc caſu diſcordantes, vt ſcien-
tia debitoris noceat, quando ipſe debitor
vellet excludere ceſsionarium à petitione
debiti per exceptionem ſolutionis, & li-
berationis ſibi à debitore factæ poſt ceſſio-
nem, non enim tunc poterat illi ſoluere,
quoquomodo ſciuerit, Surd. *dicto conſ. 22.
num.43. & 44.* Secus autem quando debi-
tor vellet vti ſola confeſſione cedentis ad
excluſionem ceſſionarij, vt ſi cedens fate-
retur poſt factam ceſsionem debitorem
non debere, vel non tantam ſummam
debere, vt optimè diſtinguit Paulus de
Caſtro *in d. l. facta, §. ſi hæres, num. 4. in
fin.* vbi dicit, *Et lega iſta ad digitum, quia il-
luminant tibi intellectum circa iſtum pactum,
in quo Doctores confuſiſſimè, & imperfectiſſi-
mè loquuntur.*

91 Et quamuis nonnulli velint, quod con-
feſſio præiudicet ceſſionario, etiamquod
ſit facta ad illius commodum, quando
ceſſionarius habet regreſſum contra ce-
dentem, Imola *in dicta l. facta, §. hæres, ff.
ad Trebell.* Alex. *conſ. 46. num. 4. volum. 4.*
Corn. *conſ. 139. vol. 3. num. 4.* Cephalus
conſ. 21. num. 1. ea ratione; quia cum
92 huiuſmodi confeſſio reuerſura ſit in
damnum confitentis, contra quem ceſ-
ſionarius habet regreſſum, non eſt præſu-
mendum, quod illa fiat in fraudem, vt
benè Surd. *d. conſ. 22. num. 10.* cui addo
Crauettam *de antiquit. temp. par. 1. verb.
amplia nunc num.25. fol. 41.* Pereyra *in dicto
cap.24. num. 53.* qui tamen ſubiungit, hoc
93 non procedere, ſi cedens exiſteret non
ſoluendo, nam ſi inops ſit, & egenus,
fraudulenta confeſſio erit cum effectu
noxia, nihilominus eorum opinio non eſt
attendenda, quia communis eſt in con-
trarium, vt per Surdum *d. conſ. 22. nu.34.*
& Buratt. *d. deciſ. 476. num. 7.*

94 Et quatenus vera eſſet, non haberet lo-
cum, ſi ceſſio facta eſſet per viam datio-
nis inſolutum, Alex. *d. l. ſi cum emptore
col. 3. ante medium, verſ. vnde teneas primam
reſponſionem,* Iacobin. *num. 6.* Imol. *dicto §.
ſi hæres num. 4.* Surdus *d. conſ. 22. num. 32.
& 33.* Buratt. *d. deciſ. 476. num. 7.*

95 Nec ſi penès cedentem non remanent
actiones directæ, nec illarum reliquiæ, vt
quia ille ſit ceſſionarius alterius ad notata
in l. actio, ff. de probation. Caſtrenſ. *dicto §.
hæres in fine*, Crot. *conſ. 83. num. 15.* Surd.
d. conſ. 22. num. 36. Burattus *d. deciſ. 476.
num. 9.* Bertazzol. *d. gloſs. 4. num. 11.*

96 Nec ſi fuiſſet denunciatum debitori,
ne ſolueret iuxta *l. 3. C. de nouat.* Surdus
d. conſ. 22. num. 38. Buratt. *dicta deciſ. 476.
num. 10.* vel aliàs vnum interueniat ex
97 tribus, de quibus *in dicta l. 3.* Bertazzol.
loco citato num. 11. verſ. ſecundus caſus eſt.

Et intantùm verum eſt, quod cedens
non poſſit inconſtans per confeſſionem
98 præiudicare ceſſionario, vt habeat locum,
etiamſi confeſſio eſſet iudicialis, vt poſt
Specul. Lambertum de Ramponibus,
Bald. Caſtrenſ. & Pariſ. tenet idem Ber-
tazzolus *loco citato, num. 11. verſ. quintus eſt
caſus,* ſed contra nil confeſſionem factam
in iudicio præiudicare ceſſionario tenuit
poſt Cephalum Menochius *de arbitrar.
lib.2. caſ. 473. num. 11.* Farinacc. *de teſtibus
quæſt. 60. num. 354.* Olea *de ceſs. iur. tit. 8.
quæſt.2. num. 41. in fine,* vbi reprobat Surd.
conſ. 82. num. 23. & 24. contrarium te-
nentem.

99 Fallit tamen, ſi confeſſio facta eſſet
ante ceſſionem, quia tunc ceſſat fraudis
ſuſpicio, nec ceſſionarius plus iuris habere
100 poteſt, quàm ſuus auctor, Crauett. *loco
citato num. 24.* Pereyra *loco citato, num. 52.*
Noguerol. *allegat. 22. num. 12. & 13.*

101 Fallit ſecundò in confeſſione facta
ſuper ceſſione conditionata, vt in caſu,
ſuper quo conſuluit Pariſius *conſ.58. lib.1.*
Maſcard. *d. concluſ. 374. num. 7.*

102 Fallit tertiò in præiudicium ipſius ce-
dentis, Pariſius *dicto conſ. 58. num. 2. &
ſeqq. lib. 1.* Maſcard. *d. concluſ. 374. num. 6.*
Surd. *d. conſ. 82. num. 22.*

103 Secundò infertur, non poſſe cedentem
ſi ceſſio ſit facta ad commodum ceſsio-
narij per pactum, vel tranſactionem eidem
ceſſionario nocere, ſecùs ſi ſit facta in
104 commodum cedentis, iuxta diſtinctio-
nem Bartoli *in dicto §. ſi hæres,* Bertazzol.
d. clauſ. 2. gloſs. 4. num.10. Ruin. *conſ.177.
num. 5. lib. 1.* Oſaſc. *d. deciſ. 45.* Bertrand.
d. conſ. 290. lib. 2. Iaſon *in dicto §. Si quis*

*in fraudem num.*177.*Inſtit. de action.* Pereyra *d. cap.* 24 *num.* 52.

105 Quod eò magis procedit, quando ſu-
mus in pacto gratuito, quia poſterior do-
lus auctoris nocet ceſſionario, qui cauſam
106 habet oneroſam *argum. l. fin. ff. de pact.*
non enim quis efficaciter recipit ex cauſa
lucratiua id, quod alius in mala fide re-
107 mittit, nam talis remittens eſt in dolo
primo cedendo, poſtea liberaliter remit-
tendo, & cedentis dolus obſtat debitori,
108 & ceſſionarius poterit replicare de dolo,
Bald. *l.* 1. *nu.* 20. *in fine C. de action. & oblig.*
Caſtrenſ. *d. l. ſi cum emptor, num.* 4. *ff. de pact.* vbi hoc caſu non fit diſtinctio an de-
109 bitor ſciuerit, vel ignorauerit, de quo
mox *dicemus*, Bertran. *d. conſ.* 290. *in fin. lib.* 2. Apicell. *de quinquen. dilat. titul.* 1. *nu.*148. Surd. *d. conſ.*22. *num.*32. Bertazzol. *d. gloſs.* 4. *num.* 10. Olea *de ceſſ. iur. dicta quæſt.* 2. *num.* 36. Arias de Meſa *var. reſolut. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 19. Buratt. *d. deciſ.* 476. *num.* 11.

110 Dixi, quod in pacto gratuito non re-
fert, an debitor ſciuerit, vel ignorauerit
ceſſionem, quia in pacto oneroſo, ſeu
tranſactione aliter dicendum eſt; nam ſi debitor ſciuit ceſſionem; vtique tranſigere non poteſt cum cedente, vt *in dicta l. fin. ff. de transact.* ſecus autem ſi ignorauerit, quia tunc ſubſtinetur tranſactio, vt voluit Caſtrenſ. *d. l. ſi cum emptore*, ſequi-
111 tur Bertazzol. *d. gloſs.*4.*num.*10. qui dicit
quod licèt Alexander, & alij diſſideant à Caſtrenſe, illius tamen opinio videtur probabilior, & ſententiã eam tenet Gaſp. Schiphordeg. *var. tract. cap.* 23. *quæſt.* 13. Faber *in ſuo Codice lib.* 4. *diffinit.* 19. *in addit. num.* 1. *& in diſtnit.* 2. *in addit. num.*8. idem *lib.* 12. *coniectur. cap.* 2. *&* 3. Apicell. *de dilat. quinquen. tit.* 1. *num.* 14. Carol. de Graſs. *de except. in prælud. num.* 187. *verſ. an tranſactio*, cum alijs adductis per Oleam *d. quæſt.* 2. *num.* 36. vbi latè probat hanc diſtinctionem inter pactum gratuitum, & non gratuitum.

112 Tertiò infertur, non poſſe cedentem renunciare iuri ceſſo in præiudicium ceſſionarij, Buratt. *dicta deciſ.* 476. *in fin.* vbi quod non potuit cedens renunciare ſententijs, & actis, quæ iam ceſſerat.

QVÆSTIO XXIV.

ARGVMENTVM.

Quando in confeſſiones iudiciali detur inconſtantia: Et an in confeſſione facta in poſitionibus tam ab Actore, quàm à Reo.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſione nulla datur maior probatio.*
2 *Confeſſionem iudicialem an, & quando confitens inconſtans reuocare poſſit.*
3 *Ponens fatetur.*
4 *Ponens inconſtans non poteſt confeſſionem emiſſam in poſitionibus reuocare.*
5 *Viro bono non conuenit, poſtea reuocetur, quod ſemel dixit.*
6 *Poſitines contrariæ ab eadem parte dari non poſſunt.*
7 *Iuramentum præſtandum eſt à Ponente in productione poſitionum.*
8 *Confeſſio emiſſa in poſitione, quæ nondum ſit effecta de actis poteſt à Ponente reuocari.*
9 *Et an reuocari poſſit incontinenti, quamuis poſitio ſit effecta de actis.*
10 *Et quando reuocata dicatur incontinenti.*
11 *Quid ſi pars poſitionum productioni expreſſè non contradicat.*
12 *Erroris probatio non eſt neceſſaria ad reuocandam confeſſionem emiſſam in poſitionibus, quando reuocatio fit incontinenti.*
13 *Sed an dicatur facta incontinenti ſi fiat poſtquam poſitio, ſeu confeſſio fuit iam ſcripta à Notario.*
14 *Confeſſio in poſitionibus emiſſa per Procuratorem poteſt à principali reuocari.*
15 *Etiam non docto de errore.*
16 *Principalis poteſt ponere contrarium eius, quod poſuerat Procurator.*
17 *Confeſſio per Procuratorem emiſſa in poſitionibus non nocet principali, quamuis principalis ſit in loco Iudicij, dummodo non ſit præſens, & intelligat in actu nõ productionis.*
18 *Confeſſio in poſitionibus emiſſa per Procuratorem habentem mandatum ad producendum ſic, & ſic, non poteſt per Principalem reuocari.*
19 *Procurator volens dare poſitiones, debet habere mandatum ad ponendum ſic, & ſic.*
20 *Principalis non poteſt reuocare confeſſionem emiſſam in poſitionibus, quas ipſe ſubminiſtrauit Procuratori.*
21 *Poſitiones diſtinctæ, & particulares continentes actus, tempus, & qualitates, quæ ſine inſtructione principalis ſciri non poterant, præſumuntur Procuratori ſubminiſtrata per principalem.*

22 Confeſſio Procuratoris in poſitionibus non reuocata re integra intercedente temporis longitudine, intra quod poſſit præſumi, quod principalis fuerit certioratus à Procuratore, nocet principali.

23 Principalis vtens poſitionibus productis à Procuratore cenſetur illas approbaſſe.

24 Ne confeſſionem in eis emiſſam reuocare poſſit.

25 Confeſſio Procuratoris quamuis reuocata, ſi eſt veriſimilis nocet principali.

26 Confeſſio emiſſa in poſitione erronea poteſt reuocari.

27 Error tamen probari debet.

28 Confeſſio emiſſa in poſitione erronea quamuis iurata poteſt reuocari.

29 Quid ſi poſitio ſit redacta in ſcripturam.

30 Confeſſio emiſſa in poſitione erronea per partem acceptata errore probato reuocari poteſt.

31 Hæres ponentis poteſt reuocare confeſſionem erroneam defuncti ex poſitionibus reſultantem.

32 Confeſſio geminata in poſitionibus geminatis emiſſa ſi ſit erronea adhuc poteſt reuocari.

33 Confeſſio erronea emiſſa in poſitionibus an, & quomodo reuocari poſſit poſt ſententiam, & rem iudicatam.

34 Reſtitutio in integrum ex capite erroris non conceditur, quando exinde directè impugnaretur ſententia iam lata.

35 Error poſt ſententiam commiſſus non admittit reſtitutionem in integrum.

36 Erronea confeſſio an, & quando reuocari poſſit poſt concluſum in cauſa.

37 Concluſio in cauſa præcludit viam probationibus.

38 Error iuſtus requiritur, vt illius prætextu reuocari poſſit confeſſio.

39 Error iuſtus, vel iniuſtus quis dicatur.

40 Ponens reuocare an poſſit confeſſionem emiſſam in poſitione per aduerſarium negata, & num. 43.

41 Poſitionem negans non poteſt amplius ſe illa iuuare.

42 Poſitione negata perinde eſt, ac ſi in ea ponentis confeſſio non emanaſſet.

44 Mulier venire poteſt contra propriam confeſſionem iuratam, quam Iudex per ſententiam reprobauit.

45 Confeſſio in poſitionibus emiſſa per perſonas non valentes confiteri, poteſt reuocari.

46 Furioſi, mentecapti, & pupilli non habentes tutores, confiteri non poſſunt.

47 Confeſſio, & poſitio an, & quando reuocari poſſit vſque ad ſententiam non docto de errore.

48 Negans poſitionem aduerſario deinde illam probante, poteſt negationem reuocare.

49 Error, & ignorantia in facto alieno præſumitur.

50 Non autem in facto proprio.

51 Ponens negatiuè per modum exceptionis non cenſetur fateri.

52 Reſpondens poſitionibus non poteſt inconſtans ſuam confeſſionem reuocare.

53 Maximè quando reuocatio eſſet non probabilis, vel calumnioſa.

54 Ex confeſſione in reſponſione ad poſitiones reſultat vera confeſſio.

55 Confeſſio emiſſa in reſponſione ad poſitiones reuocari non poteſt, quamuis reſpondens non teneretur reſpondere.

56 Quid ſi proteſtetur, quod licèt reſpondeat, tamen vbi reſpondere non tenetur, vult, quod reſponſio habeatur pro non facta, & num. ſeq.

57 Proteſtatio contraria facto non prodeſt.

58 Confeſſio emiſſa in reſponſione poſitionis reuocari eò minus poteſt, quando reſpondenti fuit datus terminus ad deliberatè reſpondendum.

59 Intellige de termino dato principali, non autem Procuratori, vel Curatori.

60 Terminus ad deliberatè reſpondendum poſitioni ſuper facto proprio dandus non eſt, maximè parte non petente.

61 Confeſſio emiſſa in reſponſione poſitionis, eò minus reuocari poteſt, quando reſpondenti fuit datus terminus ad illam reuocandum.

62 Quid ſi reſponſio ſit geminata, & ex interuallo.

63 Vel ſi ſit iurata.

64 Vel poſt concluſum in cauſa.

65 Confeſſio etiam in cauſa apppellationis poteſt reuocari.

66 Confeſſio emiſſa in reſponſione ad poſitiones non poteſt reuocari, quando præceſſit inſtrumentum.

67 Vel præceptum de ſoluendo.

68 Quid ſi fuit à parte acceptata.

69 Reſpondens poſitionibus incontinenti poteſt reuocare ſuam reſponſionem.

70 Quamuis non probetur error.

71 Incontinenti autem fieri, quando dicatur reuocatio.

72 Et res ad hunc effectum, quando dicatur integra.

73 Reſponſio ad poſitiones incontinenti reuocari poteſt non obſtante iuramento.

74 Iurans falſum credens eſſe verum, an ſit periurus.

75 Confeſſionis reuocationem incontinenti factam non impedit iuramentum.

76 Reſponſio ad poſitiones docto de errore an ex interuallo poſſit reuocari.

77 Confeſſio in reſponſione ad poſitiones per dolum extorta poteſt per confitentem reuocari.

78 Quid ſi reſpondens non tenebatur reſpondere.

79 Vel ſi reſpondens proteſtetur de reuocando quamcunque confeſſionem, quæ danda non eſſet.

80 Et quando hæc proteſtatio non ſit neceſſaria.

81 Reſponſio ad poſitiones facta per Procuratorem reuocari poteſt per principalem etiam non docto de errore.

82 *Præſertim in ſecunda inſtantia.*

83 *Quid ſi Procurator haberet mandatum ſpeciale ad reſpondendum ſic, & ſic.*

84 *Et de virtute iſtius mandati.*

85 *Confeſſio Procuratoris non reuocata re integra nocet principali.*

86 *Errore probato principalis poteſt reuocare confeſſionem Procuratoris, etiam re non integra, & à parte acceptatam.*

87 *Quid in errore iuris.*

88 *Confeſſionis in poſitionibus emiſſæ, ſiue per ponentem, ſiue per reſpondentem reuocatio vbi admittitur, non niſi ſemel conceditur.*

89 *Poſitionem negans poteſt re integra negationem reuocare.*

90 *Et ad hunc effectum res quando dicatur integra.*

91 *Actum impugnans an, & quando eo vti poſſit.*

92 *Impugnans dictum proprium dicitur allegare ſuam turpitudinem.*

93 *Ponens ſuper negatione aduerſarij, quam impugnauit, non poteſt ſe fundare.*

94 *Poſitionem negans non poteſt ſe in illa fundare nedum in eadem inſtantia, ſed nec etiam in alia inter eaſdem perſonas.*

95 *Poſitione, cui reſpondere recuſauit an, & quando quis vti poſſit.*

96 *Poſitione negata vti poteſt qui negationem reuocauit.*

97 *Erroris probatio an, & quando requiratur ad reuocandam negationem poſitionis.*

98 *Reuocatio negationis poſitionis fieri debet in eodem iudicio non autem in alio.*

99 *Aliàs præſumeretur calumnioſa.*

100 *Reuocatio negationis poſitionis non admittitur quando reuocans in alio non grauaretur.*

101 *Quid poſt detectum mendacium.*

102 *Vel poſt terminum probatorium, & numero 118.*

103 *Poſt cæptam probationem.*

104 *Ex interuallo.*

105 *Vel poſtquam negatio fuit acceptata per partem.*

106 *Errore probato admittitur reuocatio negationis poſitionis, etiam ex interuallo, & poſt acceptationem partis.*

107 *Negans poſitionem non poteſt reuocare negationem ad acquirendum præmium ex confeſſione proueniens.*

108 *Quid ad euitandam pœnam.*

109 *Poſitionem negans poteſt ſe fundare ſuper probationibus per aduerſarium factis circa eandem poſitionem negatam.*

110 *Quid in ijs, quæ mediatè ex negata poſitione reſultant.*

111 *Poſitione negata in parte poteſt vti negans quoad aliam partem, quæ negata non fuit, & num. 122.*

112 *Poſitione impugnata ſolummodo verbis generalibus vti an adhuc poſſit impugnans.*

113 *Negatio generalis narratorum, prout narrantur, impugnat, ſolùm ſubſtantialia iudicij non autem illius circumſtantias.*

114 *Poſitione negata an, & quando quis vti poſſit negatione per partem non acceptata.*

115 *Negatio poſitionis nec requirit, nec habere poteſt acceptationem partis.*

116 *Scriptura impugnata an, & quando quis vti poſſit.*

117 *Negationem petitionis tacitè acceptaſſe dicitur qui, eo ipſo quod petijt terminum probatorium.*

118 *Poſitione negata poteſt negans vti re integra.*

119 *Et quando res integra dicatur ad hunc effectum.*

120 *Poſitione negata cum verbis* non credit, vt ponitur, & ad effectum, ad quem ponitur, *an quis vti poſſit.*

121 *An, & quando hæc verba importent, vel non importent ſimplicem negationem.*

123 *Poſitio habens plura capita implicita poteſt negari in totum, & num. 125.*

124 *Poſitione negata ob eius implicitatem negans vti poteſt.*

126 *Poſitio eſt ſpecies probationis.*

127 *Probationibus qui renunciauit poſitionibus quoque renunciaſſe cenſetur.*

128 *Poſitionibus renuncians non poteſt inconſtans illas producere.*

129 *Probationibus omnibus, qui generaliter renunciauit non admittitur ad producendum poſitiones.*

130 *Probationum certæ ſpeciei qui renunciauit, non prohibetur facere poſitiones.*

131 *Mora circa reſponſionem poſitionum, an, & quando purgari poſſit.*

132 *Moræ purgatio admittitur quando pars detrimentum non recipit.*

133 *Moræ purgatio non admittitur circa reſponſionem poſitionum, quando ius partium exinde fieret deterius.*

134 *Prout deterius fieret quatenus pars grauaretur onere probandi.*

135 *Iuramentum calumniæ præſtare recuſans an, & quando admittatur ad purgationem moræ.*

136 *Moræ purgatio circa reſponſionem poſitionum admittitur etiam poſt ſtatutum terminum probationum, eumque elapſum, & de ratione num. ſeq.*

138 *Contumax in reſpondendo poſitionibus poteſt moram purgare etiam poſtquam illæ fuerunt pronunciatæ pro confeſſatis, antequam feratur ſcientia ſuper meritis.*

139 *Quid ſi mora ſibi fuit à parte remiſſa.*

140 *Et remiſſa ad hunc effectum, quando dicatur.*

141 *Contumax in reſpondendo poſitionibus an, & quando purgare poſſit moram in gradu appellationis.*

142 *Statuto mandante, quod elapſo certo termino poſitiones*

poſitiones habeantur pro confeſſatis, contumax non admittitur ad purgationem moræ.

143 *Eo magis Statuto mandante, quod poſitiones habeantur pro confeſſis ipſo iure.*

144 *Sed an ſtante hoc Statuto Iudex poſſit prorogare parti terminum ad reſpondendum.*

145 *Mora circa reſponſionem poſitionum purgari non poteſt, quando Iudex, vel Statutum appoſuit diem in pœnam confeſſi.*

146 *Mora geminata circa reſponſionem poſitionum purgari non poteſt.*

147 *Mora purgari poteſt circa reſponſionem poſitionum ſtante conſuetudine, quod illius purgationi locus ſit antequam accuſetur contumacia.*

148 *Princeps poteſt admittere contumacem ad reſpondendum poſitionibus, & purgandam moram, etiam poſt ſententiam refectis expenſis.*

146 *Contumax in reſpondendo poſitionibus admittendus eſt ad purgationem moræ cauſa in Rota vertente, & de ratione.*

150 *Rota de ſtylo non pronunciat poſitiones pro confeſſatis niſi concurrentibus tribus, de quibus hic remiſſiuè.*

151 *Praxis Rotæ in materia poſitionum.*

1 TRANSEVNDO ab actionibus ad probationes, quia confeſſione nulla datur maior probatio, *l. cum te, C. de tranſact. l. fin. C. de fideicomm. l. generaliter, C. de non numerata pecunia, l. 1. C. de confeſſionibus*, Tuſc. *littera C, concluſ.* 645. Rota *deciſ.* 758. *num.* 7. *par.* 3. *& deciſ.* 157. *num.* 4. *par.* 4. *rec.* & paſſim.

2 Videndum eſt, quando in confeſſione iudiciali detur inconſtantia, ſed quia materia latiſsima eſt, & de ea doctiſsimi viri tractant, nempè Padilla *l. error, C. de iur. & fact. ignor.* Gabr. *de confeſs. concluſ.* 4. 5. *&* 6. Veſtrius *in praxi lib.* 6. *cap.* 1. & ibi Grauat. *in addit.* Maſcard. *concluſ.* 368. *lib.* 1. *& concluſ.* 1182. *lib.* 3. Tuſc. *littera C, concluſ.* 649. *per tot.* Carpan. *ad Stat. Mediolan. cap.* 73. *par.* 1. *num.* 15. Trentacinq. *var. tit. de confeſs. lib.* 2. *reſolut.* 1. Scacc. latiſsimè *in praxi, vol.* 2. *cap.* 7. *à num.* 552. Cumia *in ritibus Siciliæ, cap.* 37. *à n.* 91. & de confeſſione facta in iudicio criminali latè Farin. *quæſt.* 81. *cap.* 9. *à num.* 315. & *in Repert. iudiciali, quæſt.* 11. *à num.* 2. *per totam*, Bich. *deciſ.* 12. *à num.* 7. *&* 406. *num.* 6.

Ideò breuitèr, ſed dilucidè quàm potero de ea me expediam.

Videndum igitur eſt, an confeſsio facta in precibus, & in commiſsione, poſſit reuocari.

Item, an confeſsio facta in libello?

Quid de confeſsione facta in interrogationibus?

Et de confeſsione facta in poſitionibus?

3 Et quia in iudicio ſolent partes producere poſitiones, vt Reus, vel Actor interrogentur ſuper illis, cumque, qui ponit, fateatur argum. Text. *in l. cum precũ, C. de liber cauſ.* Bart. *in l. quod principalis, §. obſeruari, num.* 19. *C. iuram. calum.* Gloſs. *in cap.* 1. *in verb. Statuimus in fin. de confeſſionibus, in* 6. Alex. *conſ.* 71. *num.* 4. *lib.* 3. Amic. *conſ.* 61. *num.* 6. *&* 101. *nu.* 3. Gaill. *lib.* 1. *obſeruat.* 79. *num.* 6. Scacc. *de iudic. par.* 1. *cap.* 60. *num.* 7. Miſinger. *reſponſ.* 25. *num.* 23. Monaldus *conſ.* 92. *num.* 14. Greuæus ad Gaill. *d. concluſ.* 79. *num.* 9. Surd. *conſ.* 105. *num.* 17. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 577. *num.* 8. Maſcard. *concluſ.* 1176. *num.* 8. Rota *deciſ.* 779. *par.* 2. *recent. num.* 1. Modernus Vrbinat. poſt hæc ſcripta viſus *de poſitionibus, cap.* 25. *num.* 1. Ridolphin. *in praxi, par.* 2. *cap.* 2. *num.* 36. Rota *deciſ.* 39. *num.* 4. *par.* 11. *rec.*

4 Dic in hac confeſsione confitentem inconſtantem eſſe non poſſe, minimèque illam poſſe reuocare, *l. quidam in iure, ff. de donat.* Crauet. *conſ.* 61. *num.* 3. *& conſ.* 171. *nu.* 4. *lib.* 1. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1182. *num.* 9. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 7. *quæſt.* 21. *num.* 589. Verall. *deciſ.* 190. *par.* 1. Greuæus *loco cit. conſid.* 1. *num.* 2. Modernus Vrbin. *de poſit. cap.* 22. *num.* 1. Ridolphin. *in praxi, par.* 1. *cap.* 10. *num.* 19. Vbald. *deciſ.* 4. *nu.* 4.

5 Ratio concluſionis eſt, quia non conuenit bono viro, vt, quod ſemel dixit, poſtea reuocet, Verall. *d. deciſ.* 190. *par.* 1. Scacc. *loco cit. num.* 589. *in fine*, vbi refert illud Poeticum,

Nam volat emiſſum ſemel irreuocabile verbum.

Relatum per Gloſs. *in cap. cum in poſitionibus, in verbo iuſta cauſa, de iureiurando in* 6. *Specul. de poſit. §.* 10. *verſ. Item ſi ponens, n.* 8. *& de confeſs. §. poſtremo, verſic. cæterum ſi, num.* 6. Modern. Vrbinat. *d. cap.* 25. *num.* 1. & eſt indecens, quod quis ſua voce dilucidè proteſtatus eſt, in eumdem caſum velit ſuo teſtimonio infirmare, *c. per tuas, de probat. l. generaliter, C. non numerat. pec.* Maſcard. *d. concluſ.* 1182. *num.* 11.

6 Amplia, vt nec poſsit inconſtans contrarias producere poſitiones, Curt. *de poſit. num.* 32. Specul. *de poſit. §.* 7. *num.* 17. *in princ.* Michalor. *de poſit. cap.* 17. *num.* 1.

7 Et maximè ſtante iuramento, quod debet à Ponente præſtari, Michal. *d. cap.* 17. *num.* 1.

8 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiã in Ponente, ſi poſitio nondum ſit effecta de actis, quia tũc licitè poteſt confeſsio in ea facta reuocari, Bald. *in l. generaliter, §. ſed iuramento, C. rebus creditis*, Marant. *par.* 6. *de poſit. num.* 8. Specul. *de poſit. cap.* 10. *n.* 8. Maſcard. *de probat. d. concluſ.* 1182. *num.* 12. Scacc. *d. cap.* 7. *num.* 608. Modern. Vrbinat. *de poſit. d. cap.* 22. *num.* 6. vbi etiam *num.* 7. declarat, quando poſitio dicatur facta de

De Inconſtantia in Iudiciis. Q

actis, & eodem relato hoc idem declarat
Rota *in Romana prætenſi matrimonij, Veneris*
15. *Ianuarij* 1666. *coram Eminentiſs. Cerro*,
§. *quo vero*.
9 Dic ſecundò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, ſi reuocatio fiat incontinenti, quia
tunc, etſi poſitio ſit effecta de actis nihilo-
minus confeſsio in ea facta reuocari po-
teſt, Alex. *conſ.*71. *num.*6. *lib* 3. Tiraquell.
de retract. conuent. §. 1. *Gloſsa* 5. *num.* 14.
Gabr. *de confeſs. concluſ.* 6. *num.* 8. Scacc.
*loco cit. num.*669. Modern. Vrbinat. *d.c.*22.
num. 6. addo Tuſc. *concluſ.* 392. *num.* 4. *lit-
tera P*, Mareſcottus *var. lib.*2. *cap.*44. *nu.*9.
Bellon. *de interuall. cap.*162. *num.* 7. Rota
coram Coccin. deciſ. 170. *num.* 3. Dicitur au-
10 tem facta reuocatio incontinenti, ſi re
integra facta ſit, hoc eſt antequam confeſ-
ſio fuerit à Parte acceptata, Franc. *cap fin.
num.*6. *de iureiur. in*6. Roman. *l.*1. §. *ſi quis
ſimpliciter*, *num.*13. *in princ. ff. de verb. oblig.*
Gabr. *de regul. iur. concluſ.*1. *num.*24. Mare-
ſcott. *d. cap.* 44. *num.* 9. Coccin. *dicta deci-
ſione* 170. *num.*3. Pacian. *conſ.*79. *num.*43. &
47. Bellon. *d. cap.*162. *num.*7. Vbald. *dec.*4.
num. 11. vbi tamen declarat in hoc caſu
11 ſufficere vt pars expreſsè non contradi-
cat ad hoc, vt iſta confeſsio reuocari non
poſsit.
12 Et hoc caſu licita eſt inconſtantia, er-
rore etiam non probato, Franc. *loco citato*,
Roman. *d.* §. *ſi quis ſimpliciter*, Mareſcott.
*d. cap.*44. *num.* 10. Coccin. *dicta deciſ.* 170.
*num.*3.
13 Et propterea cauendum eſt à Iaſone, *in
l. error*, *num.* 9. *C. de iur. & fact. ignor.* qui
dicit, quod reuocatio non dicitur incon-
tinenti facta, poſtquam fuit poſitio, ſeu
confeſsio ſcripta à Notario, non enim
dictum Iaſonis procedit in inconſtantia
circa reuocationem, ſed circa correctio-
nem poſitionum, Mareſcott. *loco cit. nu-
mero* 10. Coccin. *d. deciſ.*170. *num.*4.
14 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi poſitio facta ſit per Procuratorem, quia
à Principali ſemper poterit reuocari, Fe-
lyn. *cap.*1. *nu.*16. *vt lit. non conſt.* Caputaq.
*deciſ.*198. *par.*1. Mareſcott. *loco cit. num.*11.
Coccin. *dicta deciſ.* 170. *num.* 6. Modern.
Vrbinat. *d. cap.*22. *nu.*21. Buratt. *deciſ.*166.
num. 10.
15 Et hoc dictum procedit, etiam quod
non doceatur per Principalem de errore,
vt notant omnes *ſupra citat.*, Scacc. *dicto
cap.*7. *num.*601. poſt Virgin. Boccac. *de lit-
teris remiſs. cap.*5. *num.* 10. Surd. *deciſ.* 17.
*num.*16. Gratian. *diſcept.*3. *num.*11.
16 Imò principalis poterit contrarium
eius, quod Procurator poſuit, ponere
Surd. & Grat. *loco cit.* Scacc. *d. cap.*7. *n.*600.
Modern. Vrbinat. *loco cit. num.*22.
17 Secundò procedit, etiamquod princi-
palis eſſet in Curia, ſiue in loco iudicij,
quia adhuc, vt confeſsio Procuratoris no-
ceat principali, neceſſe eſt, quod princi-
palis ſit præſens in iudicio, & intelligat,
*l.*1. *iuncta Gloſsa in verbo præſens, C. de erro-
re Aduocat.* Coccin. *d. deciſione* 170. *num.* 7.
Mareſcott. *loco cit. num.*12.
18 Ceſſat tamen inconſtantia in principa-
li, quando ipſe dediſſet mandatum Pro-
19 curatori ad ponendum ſic, & ſic, vt re-
quiritur Gloſsa *in cap. vlt. verbo expreſsè, de
iureiur. in* 6. *cap. preſentiam, de teſtibus, lib.*6.
Iaſ. *l. Iudices*, *num.* 7. *C. de iudic.* Rota *de-
ciſ.*779. *num.*1. & 3. *par.*2. *in recent.* Buratt.
deciſ. 127. *num.* 12. & ibi Adden. *littera C*,
vbi alias adducunt Deciſiones Rotales,
Addentes ad Greg. XV. *deciſ.* 282. *num.*9.
Grat. *diſcept.*772. *num.*24. Buratt. *deciſ.*446.
*num.*3. Merlin. *deciſ.*92. *num.*1. Ridolphin.
*in praxi par.*1. *cap.*10. *num.*70. tunc enim
principalis inconſtans eſſe non poſſet, Bel-
lamera *deciſ.*694. Veſtr. *in praxi, lib.*5. *cap.*16.
*num.*4. Scacc. *d. cap.*7. *num.*597. optimè Fe-
lyn. *in cap.*1. *num.*16. *verſ. ſi autem Procura-
tor*, *vt lit. non conteſt.*
20 Ceſſabit paritèr inconſtantia, ſi Prin-
cipalis ſubminiſtraſſet poſitiones Procu-
ratori, Buratt. *deciſ.*566. *num.*11. vbi quod
præſumuntur poſitiones ſubminiſtratæ, ſi
21 Procurator eas produxit plenas, diſtinctas,
particulares circa actus, tempora, & qua-
litates, quæ ſine inſtructione principa-
lium ſciri non poterant, vt in ſimili Rota
deciſ. 77. *poſt primum volumen Conſiliorum*
Farinacij.
22 Vel ſi interceſſit longitudo temporis,
ex qua poſſet præſumi, quod Procurator
de poſitionibus Principalem certioraſſet,
quo caſu confeſſio Procuratoris re inte-
gra non reuocata nocet Principali, Puteus
*deciſ.*386. *num.*3. *lib.*2. *in nouis*, Buratt. *di-
cta deciſ.*566. *num.*13. vbi aliàs Deciſiones
Rotales allegat.
23 Vel ſi Principalis vſus fuiſſet poſitioni-
bus productis à Procuratore, quia tunc
24 confeſſio cenſetur approbata, & ideò re-
uocari non poteſt, Put. *deciſ.*79. *num.*2. &
*dicta deciſ.*386. *lib.*2. *in nouis*, cum alijs per
Burattum *d. deciſ.* 566. *num.* 14. vbi quod
25 confeſſio Procuratoris etiam reuocata,
vbi eſt veriſimilis, nocet Principali, Rot.
*deciſ.*496. *num.*1. *par.*1. *diuerſ.* & *deciſ.* 198.
*num.*3. *par.* 1. *in recent.* & per alias deciſio-
nes per eum allegatas.
26 Dic ſextò licitam eſſe inconſtantiam ſi
poſitio ſit erronea, quia tunc reuocari po-
terit, *l. error*, *C. iur. & fact. ignor.* Ludouic.
*deciſ. Peruſ.*68. *num.*8. *lib.*2. Veſtrius *in pra-
xi*, *d. cap.*16. *num.*1. *lib.*5. Sebaſt. Medic. *de
nouat. verb. poſitio*, *fol.* 399. Maſcard. *dicta
concluſ.* 1182. *num.* 15. cum alijs latè per
Scacciam, *d. cap.* 7. *num.* 609. vbi quod
27 concluſio non habet contradictorem,
dummodo error probetur Michalor. *de*

poſitionibus, dicto capitulo 22. numero 17.
28 Et hoc dictum locum habet, etiamſi
poſitio eſſet iurata, Bellam. *concluſ.* 431.
Staphil. *de litter. iuſt. verb. vtrum autem, nu-
mer.*10. Veſtr. *d. cap.*16. *num.* 7. Scacc. *loco
cit. num.*611. Vbald. *deciſ.*94. *num.*1.
29 Secundò locum habet, etiamſi poſitio
eſſet redacta in ſcripturam, quia quoad
hoc ſcriptura nihil releuat Specul. *de poſit.*
§. *fin. num.* 8. Franc. *in cap. fin. col.* 3. *de iu-
reiur. in* 6. Gabr. *de confeſs. concluſ.*6. *num.*6.
vbi tamen *num.*7. refert nonnullos, ſed
malè contrarium ſentientes, Scacc. *dicto
cap.* 7. *num.* 612. Quinimò etiamſi eſſet a
Parte acceptata, adhuc errore probato
poſſet reuocari, Scacc. *loco cit. num.*613.
30 Tertiò locum habet etiam in hærede
Ponentis, qui poterit reuocare confeſ-
31 ſionem erroneam defuncti, Iaſ. *l. cum te-
ſtamento, num.*5. *C. de iuris, & fact. ignorant.*
Grauat. ad Veſtr. *d. cap.* 5. *num.* 6. Scaccia
*loco cit. num.*614.
32 Quartò dic locum habere inconſtan-
tiam, etiamſi poſitiones eſſent geminatæ,
& ſic confeſſio eſſet geminata Iaſ. *l. error,
num.*29. *C. iur. & fact. ignor.* Grauat. ad Ve-
ſtrium *lib.*5. *cap.*16. *num.*16. Maſcard. *relat.*
à Scaccia *loco cit. num.*616.
33 Quintò dic locum habere, etiam poſt
ſententiam, & rem iudicatam, hoc ta-
men diſcrimine, quod poſt ſententiam
in cauſa appellationis confeſſio in poſi-
tione reuocari poteſt ſine miniſterio reſti-
tutionis in integrum; Poſt rem iudicatam
verò requiritur reſtitutio, Veſtr. *d. cap.*16.
*num.*1. *in fin.* Odd. *de reſtit. in integr. quæſt.*8.
*art.*7. *num.*19. *&* 20. Scacc. *loco cit. n.* 617.
& 619. Quæ tamen reſtitutio non datur,
34 quando reuocatio erroris directè impu-
gnaret ſententiam, Angel. de mente
Bartoli *in l. fideicommiſſum*, *num.*4. *ff. de
confeſs.* Odd. *d. art.* 7. *num.* 35. Buratt. *de-*
35 *ciſ.*26. *num.* 10. Nec ſi error commiſſus ſit
poſt ſententiam, vt ex Innocentio, An-
gelo, & Oddo *vbi ſupra* Buratt. *loco citato
num.*11.
36 Imò poſt concluſum in cauſa in eadem
inſtantia, ſi error ſit patens, & de eo ap-
pareat, abſque alia probatione, tunc lici-
ta erit inconſtantia, ſi autem requiratur
probatio erroris, non erit licita incon-
ſtantia, in eadem inſtantia, ſed ſolum in
37 cauſa appellationis, quia per concluſio-
nem in cauſa eſt præcluſa via probationi-
bus, Scacc. *loco cit. num.* 621. vbi declarat
doctrinam Io: Andreæ *in addit. ad* Specul.
tit. de poſit. §. 10. *num.*16.
38 Ad hoc tamen, vt prætextu erroris con-
feſſio reuocari poſſit, error iuſtus eſſe de-
bet, *l. de ætate*, §. *qui iuſto*, *ff. de interrogat.
action.* Bellamer. *deciſ.*692. *num.*1.
39 Error autem iuſtus erit ille, qui caret
latiſſima, & lata culpa, iniuſtus vero, qui
habet annexam culpam latiſſimam, ſeu
latam, de quo vide Scacciam *loco cit.* qui
rem exornat per plura exempla *à num.*626.
vſque ad 668.
40 Sextò dic licitam eſſe inconſtantiam, ſi
poſitio eſſet à Parte aduerſa negata, quia
41 cum negans non poſſit amplius ſe illa
iuuare, Specul. *de poſit.* §. 8. *num.* 1. Rota
*dec.*42. *de teſtib. in antiq.* cum aliis per Scac.
*de iudic. lib.*2. *cap.* 11. *num.* 471. Michalor.
de poſit. cap. 26. de qua re dicemus *infra*
42 *ſuo loco*. Perinde eſt, ac ſi confeſſio fa-
cta à Ponente non emanaſſet, & ideò ha-
betur pro reuocata, Scacc. *d. cap.*7. *n.*679.
Cujus tamen dictum non placet Michalo-
ro, quia vt ipſe dicit *dicto cap.*22. *num.*29.
43 licèt pars, quæ negauit poſitionem, in
ea ſe fundare non poſſit, non inde ſequi-
tur, quod Ponens confeſſionem ſuam iu-
ratam reuocare poſſit non docto de erro-
re; Sed vera eſt opinio Scacciæ, quæ pro-
batur *in cap. mulieri, de iureiuran.* vbi non
44 prohibetur mulier venire contra propriã
confeſſionem etiam iuratam, quando per
ſententiam illa confeſſio eſt reprobata, &
ibi Imol. & Abb. cum aliis per Natt. *con-
ſil.*38. *num.*7. in terminis Magon. *deciſ. Lu-
cenſ.*25. *num.*32.
45 Septimò dic, licitam eſſe inconſtantiam
in poſitionibus perſonarum, quæ effectua-
liter impediuntur confiteri, quales ſunt
46 furioſi, mentecapti, & pupilli non ha-
bentes Tutorem, Bellamer. *deciſ.*691. *fall.*1.
Scacc. *loco cit. num.*680.
Quod autem idem Bellamer. *deciſ.* 692.
aliàs 693. dicit, quod ſecundum ſtylum
47 Palatii quælibet confeſſio, & poſitio po-
teſt reuocari vſque ad ſententiam diffini-
tiuam tertiæ inſtantiæ, etiam non docto
de errore, vel non eſt verum per ea,
quæ tradit Caputaq. *deciſ.*192. *par.*1. & Rot.
in Mediolanen. fructuum 16. *Maij* 1590. *co-
ram* Gypſio, Rubeus *ſingul. Rotæ par.* 2.
verbo confeſſio, §. 6. *circa ſtylum*, vel intel-
ligendum eſt, prout intelligit, & declarat
Veſtrius *d. cap.*16. *num.*5. Nempe vel in
poſitionibus datis à Procuratore, vel ſi à
principali, dummodo poſitiones non ſint
iuratæ, vel in actis non productæ, quia
tunc nullatenus admittitur inconſtantia,
quod etiam vult Scacc. *d. cap.*7. *num.* 682.
683. & 684. qui ſubiungit ex mente Seba-
ſtiani Medices *in tract. de nouat. verb. poſitio*,
fol. 399. non ſic eſſe in negatione, nam ſi
48 tu negares poſitionem Aduerſarij, & Ad-
uerſarius illam poſitionem probaret, poſ-
ſes vtique tuam negationem reuocare,
vel denique intelligendum eſt procedere
49 quando error verſatur in facto alieno, in
quo error, & ignorantia præſumitur, *l. vlt.
ff. pro ſuo*, ſecus in facto proprio, in quo
50 non præſumitur error, vt in ſpecie decla-
rando dictam *deciſionem* 693. Bellameræ

reſpondit Vbaldus *deciſione* 4. *num.*7. *&* 8.
51 Octauò dic, licitam eſſe inconſtantiam,
quando poſitio fieret præcedente negati-
ua per modum exceptionis, tunc enim
Ponens non cenſetur fateri, Gloſs. *in l. ſi
quidem, verb. conteſtationem, C. de exceptio-
nibus*, Gloſsa, & Bartol. Andreas de Iſer-
nia, Marant. à Maſcardo *d. concl.* 1182. *n.* 19.
52 Hactenus de confeſſione facta in poſitio-
nibus à Ponente, modo videndum eſt de
confeſſione facta in poſitionibus à Reſ-
pòndente. Certum eſt enim ex reſpon-
ſione facta ad poſitiones, eas confiten-
do veram reſultare confeſſionem Roman.
conſil. 70. *num.* 10. Soccin. Sen. *conſ.* 57. *n.* 11.
& conſ. 97. *num.* 6. *vol.* 4. Carpan. *ad Statut.
Mediolan. cap.* 83. *num.* 28. *par.* 1.
53 Et ſtatuenda eſt generaliter concluſio
negatiua, illicitam eſſe in Reſponden-
te inconſtantiam nec ſuam confeſſionem
reuocare poſſe, Specul. *de poſitionibus*, §, 10.
num. 3. *verſ. argumentatur contra*, Modern.
Vrbinat. *d. tract. cap.* 64. *num.* 7. Aſinius *in
praxi* §. 19. *cap.* 10. *num.* 2. Neuizan. *conſ.* 7.
num. 12. Rota *deciſ.* 678. *tom.* 3. *par.* 4. *rec.
num.* 7. eo maximè ſi non probabiliter, &
54 calumnioſè confeſſionem reuocare vel-
let, tunc enim Iudex inconſtantiam ad-
mittere non deberet *aduot.* per Abb. *in cap.
præterea de teſtib. cogend.* cum alijs per Cumiā
in Ritibus magnæ Curiæ Siciliæ cap. 37. *nu.* 93.
55 Quod procedit quamuis Reſpondens
non teneatur reſpondere, Abb. *conſ.* 118.
num. 5. *vol.* 2. Carpan. *loco citato nu.* 29. niſi
Reſpondens proteſtatus fuerit, quod, li-
56 cet reſpondeat, tamen, vbi non tenetur
reſpondere, vult, quod reſponſio habea-
tur pro non facta, Bald. *conſ.* 176. *in fin. vol.* 2.
Curt. *l.* 2. §. *qui obſeruari, num.* 196. *C. de iu-
ram. per calum.* Aſinius *d.* §. 19. *cap.* 9. *nu.* 5.
& 6. Carpan. *loco cit. num.* 30. Sed contra
tenuit Rot. *coram Vbaldo, deciſ.* 9. *num.* 4.
57 ea ratione, quia dicta proteſtatio tanquam
contraria facto non prodeſt, *iuxt. not. in
cap. cum M Ferrarienſis*, vbi Rip. declarat
num. 70. *de conſtit.* & poſt eum Honded. *con-
ſil.* 96. *num.* 19. *lib.* 1. adijciens Rota *ibidem
num.* 5. quod qui reſpondet ad quod non
debuit ſibi præiudicat, niſi reſponderit ſub
proteſtatione, intelligendo tamen de im-
pertinentibus, ſecus de pertinentibus, quia
confeſſio præiudicat proteſtationi.
58 Secundò eo magis habet locum regu-
la, ſi datus fuerit Reſpondenti terminus
ad deliberare reſpondendum Papien. *in
form. libell. interrogat. in verbo compellatis*,
num. 12. Roman. *conſ.* 346. *num.* 10. *& con-
ſil.* 391. *in princ.* cum alijs per Carpan. *ad
Statut. Mediolan. cap.* 73. *num.* 25. Cumia *di-
cto cap.* 37. *num.* 100. quod debet intelligi,
59 ſi datus fuerit terminus Principali, tum
Procuratori, Tutori, vel Curatori Papien.
loco cit. Carp. *loco cit. n.* 26. Vbal. *deciſ.* 4. *nu.* 6.
60 Imo quod ſi poſitiones ſint ſuper facto
proprio reſpondentis, quod non ſit ei
dandus alius terminus ad deliberandum,
præſertim eo non potente, dicit Rota
coram Vbaldo deciſ. 9. *num.* 9.
61 Tertiò, eò magis ceſſare debet incon-
ſtantia, ſi datus ſit reſpondenti terminus
ad reuocandum, ex latè adductis per Cu-
miam *loco citato num.* 101. Carpan. *loco cit.
num.* 27. *verſ.* 2.
62 Quartò, multò magis ceſſare debet in-
conſtantia, ſi fuerit reſponſio geminata;
& ex interuallo, Roman. *conſ.* 36. *num.* 10.
Cum. *loco cit. num.* 103. Carpan. *loco citato
num.* 28.
63 Quintò, ceſſabit inconſtantia, ſi reſpon-
ſio ſit iurata, niſi errore probato, Cum.
loco citato num. 104. Carpanus *loco citato
num.* 29.
64 Sextò, multò magis ceſſabit inconſtan-
tia poſt concluſionem in cauſa, Cum.
d. cap. 37. *num.* 105. Carpanus *loco citato
num.* 32. quamuis in cauſa appellationis
65 poſsit reuocari confeſsio, Cum. *num.* 95.
Carpan. *num.* 32.
66 Septimò, ceſſabit inconſtantia, ſi præ-
ceſſerit inſtrumentum, Cum. *loco citato
num.* 106. Carpan. *loco cit. num.* 33.
67 Octauò, ceſſabit inconſtantia, ſi præceſ-
ſerit præceptum de ſoluendo, Cotta *in
memor. in verb. confeſſio poteſt*, Cum. *nu.* 107.
Carpan. *num.* 34.
68 Nonò, multò magis ceſſabit inconſtan-
tia, ſi confeſsio fuerit à parte acceptata,
Cum. *num.* 108. Cotta *loco citato* Gabriel.
de confeſs. concluſ. 6. *num.* 12. Carpan. *loco
citato num.* 35. Vbald. *deciſ.* 94. *num.* 4.
69 Admitteretur tamen inconſtantia, ſi
reſpondens incontinenti confeſsionem
ſuam reuocaret, Gloſs. *in cap. vltimo in
verb. iuſta, de iureiurand. in* 6. Bald. *in repet.
Paduana, l. edita num.* 15. *verſ. ſæpe accidit,
C. de edendo*, cum alijs per Tiraquellum
de retract. conuention. §. 1. *gloſs.* 5. *num.* 15.
Gabriel. *concluſ.* 1. *de reg. iur num.* 23. Soccin.
ſen. *conſ.* 95. *num.* 7. Michalor. *dicto tract.
cap.* 64. *num.* 8. Carpan. *ad Statut. Mediolani
dicto cap.* 73. *num.* 14. *lib.* 1. Cum. *loco cit.
num.* 92.
70 Quod procedit quamuis error non
probetur, Cum. *loco cit. num.* 92. Carpan.
loco citato num. 14.
71 Incontinenti autem dicitur facta reuo-
catio re integra, ideſt antequam confeſ-
72 ſio ſit à parte acceptata iuxta Rotæ opi-
nionem, de qua *ſupra*, Gabriel. *d. concl.* 1.
num. 24. *de reg. iur.* Tiraquell. *loco citato
num.* 16. Michalorus *loco cit. num.* 13. qui
73 *num.* 14. ſubiungit, neque hoc caſu ob-
ſtare iuramentum, nam ille, qui iurat
falſum, credens eſſe verum, non eſt per-
74 iurus, *cap. Quando de iureiurand.* & prop-
terea non impedit confeſsionis reuocatio-

75 nem, Bald. l. error, C. de inr. & fact. ignor.
Soccin. ſen. d. conſ. 97. num. 16.
76 Secundò admittitur inconſtantia, ſi de
errore doceatur, nam tunc etiam ex in-
teruallo poteſt confeſsio à reſpondente
reuocari, Butrius cap. fin. de confeſs. Soccin.
ſen. d. concluſ. 97. nu. 17. Gabriel. d. concl. 1.
num. 3. de reg. iur. Ludouiſ. decis. Lucen. 44.
num. 55. & deciſ. Peruſin. 68. par. 2. Seraph.
de priuileg. iur. priuil. 11. num. 3. Mancin.
de iuram. par. 2. art. 2. num. 108. Michalor.
loco citato num. 15. qui refert Ruginellum
contrarium ſentientem in cap. 16. practic.
quæſtionum à num. 15. Cum. dicto cap. 37.
num. 91. Vbald. deciſ. 94. num. 5.
77 Tertiò admittitur inconſtantia, ſi dolo
fuiſſet inductus ad confitendum, Bargall.
de dolo lib. 3. cap. 9. num. 23.
78 Quartò admittitur inconſtantia, ſi reſ-
pondens reſpondere non fuerit obligatus,
tunc enim ſemper permittitur reuocatio,
Oſaſchus deciſ. 178. num. 2. Modern. Vr-
binat. dicto tract. cap. 64. num. 31.
79 Eò magis adhibita cautela, de qua ſupra,
nempe ſi reſpondens proteſtetur de reuo-
cando quamcunque confeſſionem factam
poſitioni, quæ danda non eſſet, Oſaſchus
dicta deciſ. 178. num. 2. Michalor. vbi ſupra.
qui tamen ſubiungit, dictam cautelam
80 non eſſe neceſſariam, quando poſitiones
ſunt admiſſæ cum clauſula, ſaluo iure im-
pertinentium, & non admittendarum, ex Be-
ninten. deciſ. 32. num. 15. Mancinus de
iurament. par. 2. art. 2. num. 84. Michalor.
d. tract. cap. 58. num. 9.
81 Quintò admittitur inconſtantia in reſ-
ponſione emanata à Procuratore, quæ
poteſt à principali reuocari, etiam non
docto de errore, Felyn. in cap. 1. num. 16.
vt lit. non conteſt. Adden. ad practic. Papien.
in form. poſit. action. num. 2. Caputaq. deciſ.
198. par. 1. Put. deciſ. 16. lib. 3. Seraph.
deciſ. 634. num. 3. Michalor. dicto cap. 64.
num. 33. & deciſ. 81. num. 12. poſt dictum
tractatum, Rota deciſ. 92. num. 18. par. 9.
tom. 1. recent. Royas deciſ. 121. num. 8.
82 præſertim in ſecunda inſtantia, Rota
deciſ. 505. in antiq. poſt tractatum, Michalor.
deciſ. 61. Rota deciſ. 60. in non. Surdus
deciſ. 17. num. 16.
83 Quod primò intellige, niſi Procurator
habuerit mandatum ſpeciale ad reſpon-
dendum ſic, & ſic, vt requiritur, Rota
deciſ. 779. par. 2. in recent. quia tunc dice-
84 retur principalem reſpondiſſe, non Pro-
curatorem, Scaccia dicto cap. 7. num. 570.
Michalor. d. cap. 64. num. 35.
85 Secundò intellige, vt habeat locum, ſi
re integra confeſſio Procuratoris reuoce-
tur, aliàs nocet principali, Put. deciſ. 386.
lib. 3. in non. cum alijs per Buratt. deciſ. 566.
num. 13. Michalor. d. cap. 64. num. 34.
86 St tamen principalis errorem probaret,
poſſet Procurator confeſſionem reuocare,
etiam re non integra, & à parte accepta-
87 tam, vt dictum eſt ſupra, & etiam quod
eſſemus in errore iuris, Cyn. l. 1. C. de
confeſs. Specul. de confeſs. §. ſequitur, Cap-
pell. Tholoſ. deciſ. 392. num. 3.
88 Dic tamen, quod in ſupradictis caſibus,
in quibus licita eſt inconſtantia in confeſ-
ſione facta in poſitionibus tam reſpectu
ponentis, quàm reſpectu reſpondentis,
illa ſemel tantùm eſt licita, Bartol. l. poſt
legatum nu. 12. ff. quibus, vt indign. Tiraquell.
l. boues, par. 1. num. 26. ff. verb. ſignific. Aſin.
d. §. 19. cap. 10. nu. 6. Carpan. d. cap. 73. nu. 24.
89 Quod dictum eſt de confeſſione facta
ab eo, qui reſpondet poſitionibus, idem
dic de reſponſione negatiua, quæ poterit
90 reuocari, re tamen integra, hoc eſt ante-
quam aduerſarius probauerit contrarium,
Coſta de re integra diſtinct. 41. num. 1. de qua
re mox dicemus.
91 Sed an, qui reſpondet poſitionibus, illas
negando poſſit demum inconſtans ſe in
illa poſitione negata fundare? Articulus
hic dependet ab ea quæſtione, an quis
poſſit ſe iuuare ex actu impugnato, de qua
latiſſimè Gabriel de reg. iur. concluſ. 1. per
tot. de qua dicemus infra, ſed in terminis
quæſtionis noſtræ, illicitam in hoc caſu
eſſe inconſtantiam, nec in poſitione ne-
gata reſpondentem ſe fundare poſſe, vo-
luere Bartol. in d. l. poſt legatum, ff. de his,
quibus, vt indignis, Doctores in l. naturaliter,
§. nihil commune, ff. de acquir. poſs. Iacobus
de Arena de poſit. §. 3. num. 1. Specul.
de poſit. §. 8. num. 1. Hercul. de proband.
negat. num. 198. Maſcard. de probat. dicta
concluſ. 1182. num. 3. Cauagn. ſuper decre-
tis Montisferrati decret. 12. §. 8. quæſt. 4.
Gabriel. dicta concluſ. de reg. iur. num. 2. qui
alios Cioph. conſ. 93. num. 7. Rimin. iun.
conſ. 408. num. 2. Mancin. de iuramen. dicta
par. 2. art. 2. num. 13. Guidopap. deciſ. 182.
num. 1. Amat. deciſ. March. 58. num. 6.
Rota Genuen. deciſ. 60. num. 10. Surdus
deciſ. 196. num. 3. Rota Romana deciſ. 310.
de confeſs. in antiquis, & deciſ. 100. num. 10.
par. 2. diuerſ. Hos omnes citat Michalor.
de poſit. cap. 26. num. 1. addo Carpanum
ad Statutum Mediolan. d. cap. 83. num. 104.
par. 1. vbi alios allegat.
92 Ratio concluſionis eſt, quia propriam
turpitudinem allegaret, qui inconſtans
contra ſuum dictum veniret, Archid.
cap. 1. confeſs. in 6. Addent. ad deciſ. Gui-
dopap. 182. Surdus dicta deciſ. 196. num. 6.
Michalor. de poſit. d. cap. 26. num. 2.
93 Et hæc concluſio non ſolùm procedit
in reſpondente, ſed etiam in ponente,
qui non poteſt ſe fundare ſuper negatione
aduerſarij, Bouer. in ſingul. verb. poſitio,
num. 8. Addent. deciſ. Guidopapæ 182. Car-
panus loco cit. num. 105.

94 Secundò habet locum concluſio non
ſolùm in eadem inſtantia, ſed & in alia
inter eaſdem perſonas, Ruinus *conſ.* 102.
num. 3. *vol.* 4. Gabriel. *d. concluſ.* 1. *de reg.
iur. num.* 10. Carpan. *loco cit. num.* 107.

95 Secundò habet locum non ſolùm in
poſitione negata, ſed etiam in ea, cui quis
negauit reſpondere, Gabriel. *d. concluſ.* 1.
num. 11. qui ex mente Alexandri dicit pro-
cedere, ſi negans iuſſus fuit reſpondere,
ſecus ſi non iuſſus, Surdus *dicta deciſ.* 196.
num. 4. Michalor. *dicto cap.* 26. *num.* 3. &
num. 15. *verſ. contrarium*, Carpan. *loco cit.
num.* 109.

96 Dic primò locum habere inconſtan-
tiam, ſi negans poſitiones inconſtans ne-
gationem reuocauerit, Bartol. *d. l. poſt le-
gatum col.* 4. *verſ. quæro aduerſarius*, *ff. qui-
bus, vt indignis*, plures citat Gabriel. *dicta
concluſ.* 1. *num.* 13. Amat. *d. deciſ.* 58. *nu.* 6.
Michalor. *dicto cap.* 26. *num.* 12. Carpanus
loco cit. num. 110. Nec reuocatio negatio-
97 nis requirit probationem erroris, quia
poteſt reuocans ſe fundare in confeſſione
partis reſultante ex ſua poſitione, Bartol.
& Felyn. allegati à Gabriele *d. concluſ.* 14.
Carpan. *loco cit. num.* 110.

Quamuis contrarium teneant Archid.
& Io. Andr. *dicto cap.* 1. *de confeſſ. in* 6.
Alex. *in apoſtil.* ad Bartol. *d. l. poſt legatum
Guidopap. dicta deciſ.* 182. Gabriel *num.* 15.
vbi tenendo hanc partem limitat, ſi poſi-
tio eſſet obſcura, & intricata, quia tunc
error præſumitur abſque alia probatione,
Alex. *l.* 1. §. *ſi quis ſimpliciter num.* 32. *ff.
verb. oblig.* Carpan. *loco cit. num.* 110,

98 Reuocatio verò negationis debet fieri
in eodem iudicio non in alio, quia tunc
99 præſumeretur calumnia, Gabriel *dicta
concluſ. num.* 20. Carpan. *loco cit. num.* 111.

100 Nec reuocatio negationis admittere-
tur, ſi inconſtans in alio non grauaretur,
vt poſt Bartol. Bald. & Soccinum probat
Gabriel. *d. concluſ. num.* 21.

101 Pariter reuocatio non admitteretur, ſi
iam detectum eſſet mendacium negantis,
Bartol. Alex. Roman. & Felyn. adducti à
Gabriel. *dicta conclſ. num.* 22. Coſta *de re
integra dicta quaſt.* 41. *num.* 10. Imò nec ſi
102 poſt terminum probationum, & multò
magis ſi poſt cæptam probationem vellet
103 reuocare, Coſta *vbi ſupra, num.* 2. & 3.
104 Nec licita eſſet reuocatio, ſi ex inter-
ternallo quis negationem vellet reuocare,
105 Bartol. Aretin. & Roman. à Gabriel.
d. concluſ. num. 23. nec ſi à parte fuiſſet ac-
ceptata, Gabriel. *d. concluſ. num.* 24.

106 Dummodo de errore non doceat, quia
tunc etiam ex interuallo poſſet negatio-
nem reuocare, & etiam poſt partis accep-
tationem, Bartol. Aretin. Bald. & Franc.
à Gabriel. *d. concluſ. num.* 25.

107 Nec admitteretur inconſtantia, quan-
do reuocans vellet conſequi præmium
confeſſionis, Bald. Bartol. & Alexand.
à Gabriel. *loco cit. num.* 26. Benè tamen
108 euitaret pœnam, reuocans negationem,
ſi ante conuictionem de mendacio ſuam
reuocaret negationem, vt per relatos à
Coſta *d. quæſt.* 41. *num.* 4.

109 Secundò limita principalem conclu-
ſionem, quod licèt negans non poſſit ſe
fundare in poſitione negata, poterit ta-
men ſe fundare in probationibus factis
per ponentem ſuper poſitione negata,
Bartolus, & alij adducti à Gabriel. *dicta
concluſ. num.* 29. Cioph. *d. conſ.* 93. *num.* 7.
Mancin. *de iuramen. d. par.* 2. *art.* 2. *num.* 104.
Michalor. *dicto cap.* 26. *num.* 13. Carpanus
loco cit. num. 113.

110 Tertiò limita quantum ad ea, quæ
mediatè reſultarunt ex negata intentione
aduerſarij, Gabriel. *dicta concluſ. num.* 20.
Michalor. *dicto cap.* 26. *num.* 14. Carpan.
loco citato num. 114.

111 Quartò limitatur concluſio, ſi poſitio
eſſet in parte negata, & in parte non,
tunc enim pars negata non præiudicat
reſpondenti in parte, quæ negata non fuit,
Alex. *conſ.* 71. *num.* 5. *lib.* 3. Tuſch. *litt. P*,
concluſ. 386. *num.* 11.

112 Quintò limitatur concluſio, quando
negatio eſt generalis, vtputà ſi ante reſ-
ponſiones factas ſingulis poſitionibus,
113 quis oppoſuerit *generalia contra* cum
negatiua in forma, vel negauerit narrata,
prout narrantur, talis enim oppoſitio im-
pugnat ſolùm ſubſtantialia iudicij, non
autem circumſtantias, Bartolus, Iaſon, &
Cauagnol. adducti à Michaloro *d. cap.* 26.
num. 10. & 11. quamuis de hoc dubitare
videatur, Granut. Theorem. 20. *num.* 23.

114 Sextò limitatur concluſio ſi negatio
poſitionis non fuerit à parte acceptata,
Hodierna *in addit. ad dict. deciſ. Surdi* 196.
num. 1. per Giurb. *deciſ.* 100. *nu.* 33. Gratian.
diſcept. 279. *num.* 36.

Imò ſi à parte acceptata, dummodo
tamen ſuper ea nondum fuerit aliquid
declaratum, Hodierna *loco citato*.

115 Cæterum hanc limitationem benè
refellit, Michalorus *dicto cap,* 26. *num.* 6.
quia negatio poſitionis non requirit ali-
quam acceptationem ponentis, imò illam
acceptare non poteſt, cum ſit de directo
contra eius poſitionem, & contra iura-
mentum in ponendo præſtitum.

116 Doctores autem ex aduerſo ab Ho-
dierna citati loquuntur de ſcriptura exhi-
bita, & à parte impugnata, quia, ſi pars
non acquieuit impugnationi, poterit im-
pugnans ſe iuuare, ex inſtrumento impu-
gnato, donec fuerit cognitum ſuper eius
impugnatione, & hoc ob dubium litis
euentum, fieri namque poſſet, vt illa
impugnatio eſſet reiecta, aliter ſequere-

tur abſurdum, vt ſi impugnans ſuccum-
beret in impngnatione, non poſſet vti,
nec inſtrumento vti impugnato, nec mi-
nus declaratione, qua fuit reiecta impu-
gnatio, & ideo debet expectari finis litis.

Quæ omnia ceſſant in poſitione, quæ
poſtquam eſt negata, uulla alia expectan-
da eſt declaratio, nec finis litis ſuper iſta
negatione, & ideo ipſa vti negata am-
plius vti non poterit.

117 Sed iudicio meo fallitur Michalorus,
licèt enim partis acceptatio expreſſa non
requiritur in poſitione negata, cenſetur
nihilominus pars tacitè illam acceptare,
poſtquam petijt terminum probatorium,
118 quo caſu, nec minui, nec reuocari po-
teſt poſitio, Marant. *de poſition. num.* 6.
Maſcard. *dicta concluſ.* 1182. *num.* 7. Coſta
re integra d. diſtinct. 41. *num.* 2.

119 Et propterea videtur dicendum, quod
ſi adhuc pars, cuius poſitio negata fuit,
ad probanda negata non proceſſerit, pen-
dente huiuſmodi termino tanquam re
integra poterit ſuper actu negato ſe fun-
dare ad tradita per Franch. *in cap. vltimo
num. 7. de iur. iur. in* 6.

120 Septimò limitatur concluſio, quando
poſitio non fuiſſet ſimpliciter negata, vt
ſi poſitioni fuerit reſponſum, *non credit,
vt ponitur, & ad effectum, ad quem ponitur*
121 Gratianus *diſcept. forenſ.* 559. *num.* 54.
Hodierna *ad dictam deciſ. Surdi* 196. *num.*7.
Michalor. *cap.* 26. *num.* 8. quamuis con-
trarium ſentiat *in cap.* 40. *num.* 13. vbi
quod hæc reſponſio cum copula, &, eſt
merè negatiua ex Rota *deciſ.* 846. *par.* 4.
diuerſor. Addent. *ad deciſ.* 282. *Ludouiſij
num.* 10.

122 Octauò limita, ſi poſitio fuerit in parte
negata, & in parte non, tunc enim pars
negata non præiudicat reſpondenti in
parte, quæ negata non fuit, Alex. *conſ.*71.
num. 5. *lib.*3. Tuſch. *littera P, concluſ.* 386.
num. 11. Michalor. *d. cap.* 26. *num.* 9.

123 Nonò limita, ſi poſitio fuerit implici-
ta, habens plura capita, tunc enim ratione
implicitatis poteſt tota negari, Iacob. de
Arena *de poſit. num.* 40. Specul. *eodem
tit.* §. 7. *num.* 20. & ideo quia negata dici-
124 tur ratione implicitatis, quod eſt lici-
tum, poterit negans in actu impugnato
ſe fundare, Amat. *dicta deciſ.* 58. *num.* 7.
Michalor. *d. cap.* 26. *num.* 18.

125 An autem, qui renunciauit probatio-
nibus, inconſtans demum poſsit facere
poſitiones? Dic illicitam eſſe inconſtan-
126 tiam, nam poſitio ſpecies eſt probatio-
nis, *cap. 2. de confeſs. cap. Cum ad ſecundum
de reſtit. ſpoliat.* & propterea, qui illis re-
nunciat, & poſitionibus renunciaſſe cen-
ſetur, Michalor. *d. tract. cap.* 29. *num.* 1.
verſ. contrarium. Et hoc multò magis ha-
127 bet locum, ſi in ſpecie poſitionibus re-
nunciaſſet, Michalor. *loco cit. num.* 2.

128 Secundò habet locum, ſi omnibus
probationibus, vel omni generi probatio-
129 num renunciaſſet, Michalor. *d. cap.* 29, *n.* 3.

Licita tamen eſſet inconſtantia, ſi
renunciatio eſſet reſtricta ad aliquam
130 certam ſpeciem probationum, vt per
teſtes, vel inſtrumenta, quia tunc poſitio-
nibus vti poſſet, Maſcard. *d. concluſ.* 1182.
num. 36. *& ſeq.* Michalor. *d. cap.* 29. *num.* 4.

131 Quid ſi quis citatus ad reſpondendum
poſitionibus, non curauit, vel noluit reſ-
pondere, an demum inconſtans admitta-
tur ad purgationem moræ. Et dic, quod
ſi ius ponentis non eſt effectum deterius,
& ſumus re integra, tunc admittitur in-
conſtantia, & purgatio moræ, vt in puncto
voluit Cynus poſt Iacob. de Arena *in l.* 2.
§. *quid ſi Actor num.* 7. *de iurament. calumn.*
Bald. *in cap.* 1. *colum.* 3. *de milit. & Vaſſall.
qui contra* Carpan. poſt Alexandr. *in l. ſi
Inſulam num.* 76. *ff. de verb. oblig.* vbi Ripa
num. 38. *d. cap.* 83. *num.* 165. *&* 166. Surd.
conſ. 97. *num.* 1. Gratian. *deciſ.* 171. *num.* 12.
132 Regulare eſt enim, quod vbi pars detri-
mentum non recipit, moræ purgatio ad-
mittitur, Cephal. *conſ.* 25. Burſat. *conſ.* 26.
ad finem, Caputaq. *deciſ.* 230. *num.* 3. *&
deciſ.* 231. *num.* 1. *par.* 2. alios Coſta *de re
integra diſtinct.* 105. *num.* 6. Seraph. *deciſ.* 591.
num. 7. cum alijs deciſionibus, quas alle-
gant Addent. ad Gregorium XV. *dec.* 559.
num. 10. de qua concluſione alibi nos
dicemus.

133 In propoſito autem ius partis erit ef-
fectum deterius, ſi ponens grauaretur
134 onere probandi, Oſaſc. *deciſ.* 71. *num.* 56.
Surd. *d. conſ.* 97, *num.* 1. Carpan. *loco citato
num.* 167. Michalorus *de poſit. cap.* 47.
num. 4.

135 Hinc propterea videmus, quod ille,
qui recuſauit iurare de calumnia, non
admittitur ad purgationem moræ, ſi ius
Actoris eſſet effectum deterius, & graua-
retur onere probandi, latè Scaccia *de iudic.
cap.* 1. *quaſt.* 11. *num.* 102. *lib.* 2.

136 Dictum autem procedit quamuis ter-
minus à Iudice ſtatutus lapſus ſit, non
137 enim eo caſu res deſinit eſſe integra,
*l. nonnunquam, ff. de iudicijs, l. ſi poſt tres, ff.
ſi quis cautionibus*, Gloſs. *in Clement. ſæpe
verſ. non obſtat de verb. ſignific.* Surdus *dicto
conſ.* 97. *num.* 1. Coſta *re integra d. diſt.* 105.
num. 5.

138 Secundò procedit, etiam quod per Iu-
dicem fuiſſet pronunciatum, poſitiones
haberi pro confeſſatis, dummodo non
ſit ſecuta ſententia ſuper meritis, Orian.
cap. quoniam contra cap. 6. *de reſponſ. nu.* 13.
verſ. item iſta de probation. Alex. *d. l. Inſu-
ſulam num.* 36. cum alijs per Carpanum
loco citato num 166. Natt. *conſ.* 364. *nu.* 10.

139 Tertiò multò magis inconſtantia lici-

ta eſt, ſi mora fuerit remiſſa, hoc eſt ſi Actor poſt moram incurſam inſteterit
140 reſponderi, Ludouic. *deciſ. Lucen.* 44. *num.* 39. *& ſeq.* Michalorus *dicto cap.* 47. *num.* 15.

141 Quartò licita erit inconſtantia, in cauſa appellationis, vt poſt Caſtrenſ. *conſ.* 141. *lib.* 1. voluit Gratian. *d. deciſ.* 171. Michal. *dicto cap.* 47. *num.* 17. qui tamen declarat deciſionem Gratiani procedere, quando vlterius Iudex pronunciauit ſuper tota cauſa, & ab ea contumax appellauit, nam in cauſa appellationis poterit oſtendere, ſe verè non fuiſſe contumacem, & ſic moram purgare.

142 Illicita verò erit inconſtantia, nec dabitur purgatio moræ, ſi ſtatutum extet, quod termino elapſo habeantur poſitiones pro confeſſatis, Neuizan. *conſ.* 6. *nu.* 12. *verſ. ſed contrariam*, Carpan. *loco cit. nu.* 170. Michalor. *d. cap.* 47. *num.* 5.

143 Eo magis, ſi ſtatutum diceret vlterius, quod poſitiones haberentur ipſo iure pro confeſſis, Natt. *conſ.* 364. *num.* 10. *&* 11. Michalor. *loco cit. num.* 10.

144 Neque hoc caſu Iudex poterit prorogare terminum parti ad reſpondendum, Decius poſt Felyn. *in cap. Cum ſit Romana num.* 53. *de appellat.* Cauagnol. *ſuper decret. Montisferrati decret.* 12. Michalor. *loco cit. num.* 11. *&* 13.

145 Secundò illicita erit inconſtantia, ſi Iudex, vel ſtatutum apponat diem in pœnam confeſſi, Neuizan. *d. conſ.* 6. *ante fin.* Natt. *conſ.* 53. *num.* 5. cum aliis per Carpan. *loco citato num.* 168. alios Michalor. *dicto cap.* 47. *num.* 6. 7. *&* 8.

146 Tertiò illicita erit inconſtantia, ſi geminata eſſet mora, Neuizan. *dicto conſ.* 6. *in fine*, Oſaſc. *deciſ.* 5. *in fine*, Michalorus *d. cap.* 47. *num.* 9.

147 Si autem in loco iudicij eſſet conſuetudo, vt antequam Reo fuerit accuſata contumacia, ſit locus purgationi moræ, vtique daretur inconſtantia, Michalorus *d. cap.* 47. *num.* 13.

148 Poſſet etiam Princeps adiuuare inconſtantiam non reſpondentis, illumque admittere ad purgationem moræ etiam poſt ſententiam refectis expenſis, Bald. *conſ.* 121. *vol.* 1. Carpan. *loco citato num.* 168. vbi quod Senatus Mediolani ſolet diſpenſare.

149 Crederem etiam, admittendum Reum ad purgationem moræ, ſi cauſa agitaretur in Rota, in qua de ſtylo contumax in
150 reſpondendo poſitionibus non habetur pro confeſſo, niſi concurrant illa tria, de quibus per Franc. *in cap.* 2. *numer.* 9. *de confeſſ. in* 6. vt dicit Seraphin. *deciſ.* 408. *num.* 4. *& deciſ.* 905. *num.* 1. Caual. *dec.* 562.

151 Et propterea Veſtr. *in prax. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 4. dicit Rotam conſueuiſſe expedire monitorium, vt infra triduum reſpondeat, & ſi fuerit contumax, procedit ad pœnas in monitorio contentas.

QVÆSTIO XXV.

ARGVMENTVM.

An articulans poſſit eſſe inconſtans variando, vel etiam contrarios articulos producendo.

SVMMARIVM.

1 *Articulans contraria non auditur.*
2 *Artitulans an fateatur, & num. ſeq.*
4 *Articulans contraria eò minus auditur, quando primi articuli dati ſunt cum iuramento.*
5 *Periurium non incurrit articulans contraria, quamuis primos articulos produxerit cum iuramento.*
6 *Articuli cum iuramento producti plenè probant contra articulantem.*
7 *Confeſſioni propriæ contraria proponens non auditur.*
8 *Articulans contraria iis, quæ continebantur in articulis priùs exhibitis cum iuramento non auditur, quamuis renunciare velit teſtibus, & probationibus ex prioribus articulis reſultantibus, & de ratione, num. ſeq.*
10 *Per iuramentum dicitur quæſitũ ius alteri parti.*
11 *Articuli producti cum iuramento habentur loco poſitionum.*
12 *Articulans contraria eò minus auditur poſt concluſum in cauſa.*
13 *Probationibus via præcluditur per concluſionem in cauſa.*
14 *Articulans contraria in cauſa appellationis non auditur.*
15 *Errore probato articulans admittitur ad probandum contraria quamuis primos articulos cum iuramento produxerit.*
16 *Articulans contraria in cauſa criminali non auditur.*
17 *Quid in cauſa ſummaria.*
18 *Articuli contrarij admittuntur ſtante conſenſu partium.*
19 *Quid ſi conſenſus ſit tacitus reſultans ex eo, quod pars non ſit proteſtata.*
20 *Articuli de directo contrarij an, & quando ſint admittendi*

admittendi in gradu appellationis ob deper-
ditas probationes, & num. ſeq.

22 *Articuli de directo contrarij in gradu appella-*
tionis admittuntur, quando teſtes in prima
inſtantia non fuerunt ritè, & rectè exa-
minati.

23 *Articuli de directo contrarij admittuntur*
etiam in prima inſtantia, & poſt didicita
teſtificata, quando teſtes non fuerunt legiti-
mè examinati.

24 *Errore probato admittuntur articuli de dire-*
cto contrarij.

1 STATVENDA eſt concluſio, illici-
tam eſſe inconſtantiam non enim au-
ditur contraria articulans, Innocent.
in cap. fraternitatis in fin. de teſtib. & ibi Socc.
num. 22. verſ. circa octauum, Vitalin. Clem. 2.
num. 144. eodem tit. Buratt. deciſ. 351. n. 2.
Caualer. deciſ. 208. Vbert. de citat. cap. 13.
num. 373. Rota in Romana hæreditatis 7. No-
uembris 1618. coram Pirouano poſt tract. Po-
ſthij de manut. deciſ. 473. num. 1. Dunozett.
ſen. deciſ. 121. num. 1.

Rationem aſſignat Io: Andr. in cap. cum
in portionibus de iur. iur. in 6. quia licèt ar-
2 ticulans non fateatur, vt tradunt DD. om-
nes in d. cap. cum in poſitionibus, Alex. con-
ſil. 172. lib. 6. Gabr. concluſ. 4. num. 25. de
confeſſis Mantic. deciſ. 198. num. 3. Seraphin.
deciſ. 1054. num. 2. Adden. ad dec. Greg. XV.
143. num. 5. Duran. deciſ. 314. num. 9. & 33.
num. 17. Dunozett. iun. deciſ. 282. num. 5.
& 672. num. 7.

3 Fatetur tamen ad hunc effectum, vt
contraria articulans non audiatur, vt in
terminis tenet Scacc. de iudic. cap. 7. n. 687.
tom. 2.

4 Quod maximè procedit, ſi articuli eſ-
ſent iurati, quia licèt contraria propo-
5 nens in eis, non incidat in periurium, vt
declarat Io. Andr. d. c. cum in poſitionibus,
in princ. quem ſequitur Abbas in cap. exa-
minata num. 3. de except. & ibi Felyn. nu. 2.
Scacc. loc. cit. num. 686. Rota in citat. deciſ.
coram Pirouano num. 3. Iuramentum tamen
6 efficit, quod confeſſio in illis emanata
contra Articulantem plenè probet Capu-
taquen. deciſ. 145. lib. 1. in manuſcript. Rota
deciſ. 215. coram Greg. XV. num. 2. Adden.
ad d. deciſ. 143. eiuſdem Greg.

7 Et propterea contraria proponens con-
tra huiuſmodi propriam confeſſionem
non auditur, vt ex Rota deciſ. 19. aliàs
260. de Procurat. in nou. Caputaq. deciſ. 192.
par. 1. & deciſ. 152. par. 3. & ex alijs colli-
git Scacc. loco cit. num. 687.

8 Quod habet locum, etiamquod pro-
ducens noluerit vti Teſtibus, & renuncia-
uerit in ſpecie probationibus, ex priori ar-
9 ticulo reſultantibus; quia, licèt hæc re-
nunciatio teneat in præiudicium partis
renunciantis, non præiudicat tamen al-

10 teri parti, cui ius eſt quæſitum propter
iuramentũ ipſius renunciantis, per quod
11 articuli habeatur loco poſitionum, Io:
Andr. d. cap. vlt. vbi Gemin. num. 5. Franc.
num. 2. de iur. iur. in 6. Rota in cit. deciſ. co-
ram Pirouano.

12 Amplia primò, tanto magis locum ha-
bere poſt concluſionem in cauſa, cum
13 enim tunc ſit præcluſa via probationibus,
Gloſs. in cap. cum dilectus, in verb. concluſum,
& ibi Doct. de fid. inſtrum. Specul. tit. de re-
nunc. & concluſ. num. 3. cap. auditis, de Pro-
cur. cap. Paſtoralis de cauſ. poſſeſſ. & propriet.
Aſin. in prax. §. 23. cap. 1. n. 1. Gaill. pract.
obſeru. lib. 1. obſeruat. 108. num. 2. Scacc. de
iudic. lib. 2. cap. 12. num. 16. de quo infra
latè dicemus.

14 Amplia ſecundò, vt illicita ſit incon-
ſtantia etiam in cauſa appellationis, Cle-
men. 2. ibi, ſic non debent, de teſtib. cap. Frater-
nitatis de teſt. & atteſtat. 4. Couuar. practic.
cap. 18. nu. 6. latè Rolan. conſ. 45. nu. 8. lib. 2.
Barboſ. ad d. cap. fraternitatis num. 1. verſic.
amplia primo, Azeued. lib. 4. tit. 9. leg. 4. n. 2.
Paz. in prax. primi tomi, 6. par. cap. 1. n. 16.
de quo etiam latè dicemus infra.

15 Daretur tamen inconſtantia ſi proba-
retur error, Soccin. conſ. 97. num. 16. lib. 4.
Veſtr. in prax. lib. 5. cap. 16. num. 7. Rota
in d. deciſ. coram Pirouano num. 4.

Tertiò amplia etiam in cauſa crimi-
nali, cap. placuit 4. quæſt. 3. Marſil. lib. 1.
§. ſi quis vltrò num. 7. ff. de quæſt. & ſingul. 90.
16 Couuar. d. cap. 18. num. 6. Clar. §. fin. q. 61.
num. 2. Gabr. d. concluſ. 21. de teſtib. latè Fa-
rin. de teſtib. quæſt. 75. cap. 4. num. 1. & 139.
Barboſ. ad d. cap. fraternitatis num. 1. verſ.
primo amplia, qui tamen, dum tertiò am-
17 pliat in cauſis ſummarijs remittens ſe ad
cap. veniens de teſtib. fallitur, nam allegati
ab eo tenent contrarium, vt videbimus
infra.

18 Quæ tamen ampliatio non procedit,
ſi accedat conſenſus partium, qua tunc
poſſunt articuli, quamuis contrarij ad-
mitti, Alex. l. 1. num. 22. ff. de ſer. Bart. in
Auth. quiſſemel, in fin. C. de probat. Farin. latè
quæſt. 75. cap. 4. de teſtib. num. 179. Afflict. ad
Conſtit. Neapolit. lib. 2. rubr. 47. num. 3. vbi
quod etiam ſufficit tacitus partis conſen-
19 ſus, ſi enim aduerſus hanc inconſtantiam
Pars proteſtata non ſit, ſibi præiudicauit,
Bald. in cap. 1. §. item ſi vos, de controu. in-
ueſtit. Franciſc. Ant. in d. cap. Fraternitatis
num. 61. Abb. in cap. veniens il ſecondo, de
teſtib. Gabr. d. concluſ. 21. de teſtib. num. 77.
Farin. d. quæſt. 75. cap. 4. num. 182. Super
quo tamen vide benè diſſentientem Fe-
lyn. in d. cap. Fraternitatis à num. 6.

20 Secundò dic, licitam eſſe inconſtan-
tiam in cauſa appellationis, quando vete-
res atteſtationes non reperiuntur, quia
ſine dolo, vel culpa Partis ſunt, deperdi-

tæ, tunc enim poſſunt produci articuli,
etiam directo contrarij, Specul. *de teſtib.*
§. vtiliter, verſ. ſed quid ſi teſtium publicatis,
& in cap. fin. de probat. & benè facit Text.
in l. veluti, § hæc vox, ff. de eden. Afflict. *loco*
citato num.4. Gabr. qui alios *d. concluſ.* 21.
de teſtib. num. 79. Farin. *d. quæſt.* 75. *cap.* 4.
*num.*215. vbi *num.* 216. 217. *&* 218. decla-
rat, ſi à Iudice, à Notario, vel à Parte ad-
uerſa ſunt deperditæ, ſecus à Parte pro-
ducente, niſi probet, ſine culpa perdidiſ-
ſe, & quando ſunt taliter deperditæ, vt de
illis nullatenus poſſit apparere, vt putà,
incendio; quod tamen reſidet in arbitrio
21 Iudicis, cum eius iudicio admittere in-
conſtantiam ob probationes deperditas
remiſſum ſit, dixit etiam Pariſ. *in d. cap.*
*fraternitatis num.*14.
22 Tertiò, licita eſt inconſtantia, quando
teſtes in prima inſtantia non fuerunt ritè,
& legitimè recepti, & tunc ſicuti in pri-
23 ma inſtantia poſſunt poſt didicita teſtifi-
cata produci alij articuli, etiam de directo
contrarij, Clemen. 2. *verb. ritè ſumpto,* ibi
argumento à contrario ſenſu, & ibi Gloſs.
verb. ritè, Imol. *num.*1. Zabarell. *num.*1. An-
char. *num.*11. *in fin.* Bonifac. *num.*11. cum
alijs per Farin. *d. quæſt.* 75. *cap.* 4. *num.* 98.
& latius *cap.*10. *num.*358. Ita multò magis
in cauſa appellationis, Bart. *in d. Auth. qui*
ſemel, Angel. *in §. Quia verò, in Auth. de te-*
ſtib. Afflict. *d. rubr.*47. *num.*4. ita vidiſſe ſæ-
pius iudicatum.
24 Quartò dic, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi probaretur error, Soccin. *conſ.*47. *n.*16.
*lib.*4. Veſtr. *in praxi lib.*5. *cap.*16. *n.*7. Rota
in d. deciſ. coram Pirouano *num.*4.

QVÆSTIO XXVI.

ARGVMENTVM.

An licita ſit inconſtantia in confeſſione, quæ oritur ex inſtrumenti productione; & an producens poſſit productionem reuocare.

SVMMARIVM.

1 *Producens inſtrumentum, vel ſcripturam cenſetur fateri omnia, quæ in illis continentur.*
2 *Siue ſcriptura ſit publica, ſiue priuata.*
3 *Et an cenſeatur fateri enunciata in iuribus productis.*
4 *Producens ſcripturam non ſolemnem, vel quæ non ſit in forma probanti, an, & quando adhuc cenſeatur fateri, quæ in ea continentur, & num. ſeq.*
5 *Quid vbi producitur ſcriptura carens ſolemnitate contractus.*
6 *Producens ſcripturam, quæ poſtmodum detegatur falſa, adhuc cenſetur fateri quæ in illa continentur.*
7 *Producens ſcripturam an, & quomodo cenſeatur illam approbare in quantum facit contra ſe.*
8 *Producens ſcripturam* in parte, & partibus fauorabilibus, *non cenſetur illam approbare in quantum facit contra ſe.*
9 *Quid ſi productio ſit facta cum clauſula* per compulſum.
10 *Clauſula* per compulſum *ſuffragatur, quando producuntur ſcripturæ alienæ, non autem in iuribus proprijs.*
11 *Producens ſcripturas alienas cum clauſula* per compulſum, *illiſque vtens, ſibi præiudicat, & cenſetur illas approbare, itaut eas impugnare amplius non valeat.*
12 *Quid ſi doceret de errore..*
13 *Cautela producendi* in parte, & partibus, & per compulſum, *non ſuffragatur quoad iura, in quibus producens fundat ſuam intentionem.*
14 *Producens etiam contra ſe approbare tenetur iura, in quibus fundat ſuam intentionem.*
15 *Scripturam producens, vt illam oſtendat erroneam, non cenſetur eam approbare.*
16 *Clauſula* per compulſum, *in productione iurium nil operatur de ſtylo Curiæ, quando compulſus non extenditur.*
17 *Producens ſcripturam abſente parte adhuc cenſetur illam approbare, itaut eam ampliùs impugnare non poſſit.*
18 *Productio iurium facta per Procuratorem an, & quando præiudicet principali, itaut eam amplius impugnare non poſſit.*
19 *Confeſſio oriens ex productione iurium eſt irretractabilis.*
20 *Pacis inſtrumentum producens non cenſetur fateri delictum in eo remiſſum.*
21 *Confeſſio oriens ex productione iurium, an reuocari poſſit docto de errore.*
22 *Veritas geſtorum errore vitiari non debet.*
23 *At præualere debet opinioni, & errori.*
24 *Producens inſtrumentum non poteſt illi dare alium intellectum.*
25 *Producens inſtrumentum non poteſt declarare ſe illud non produxiſſe animo confitendi, quæ in eo continentur.*
26 *Producens inſtrumentum poteſt illud impugnare ex capite erroris probando illius falſitatem poſtea detectam.*
27 *Et an hoc caſu reuocari poſſit confeſſio expreſ-*

ſa, quatenus producens faſſus eſſet omnia in inſtrumento contenta eſſe vera.

28 Falſum iuſtrumentum ſcienter producens tenetur illi ſtare ad ſui detrimentum, quamuis illud fuiſſet à parte impugnatum.

29 Confeſſionem tacitam, vel expreſſam ex productione iurium reſultantem volens ex capite erroris reuocare, & nolens impugnare iura producta non auditur.

30 Confeſſio reſultans ex productione iurium facta per Procuratorem reuocari poteſt etiam non docto de errore.

31 Confeſſio reſultans ex productione iurium reuocari poteſt etiam non docto de errore, quando ſcriptura producta eſt nulla ex defectu ſolemnitatis.

32 Quid ſi inſtrumentum productum eſſet à parte impugnatum.

33 Producens inſtrumentum non poteſt inconſtans productionem reuocare.

34 Maximè in præiudicium partis.

35 Et an poſſit inconſtans dicere ſe nolle vti inſtrumento, & vtilitati propria renunciare, & num. ſeqq.

38 Inſtrumentum producens non poteſt reprobare perſonam Notarij quoad alia inſtrumenta per eum rogata.

39 Productio verbalis an poſſit per producentem reuocari.

40 Inſtrumentum verbaliter productum non dicitur productum.

41 Producens iura verbaliter an, & quando cogi poſſit ad illorum editionem.

42 Productio verbalis non nocet.

43 Productio erronea probato errore poteſt reuocari.

44 Productio inſtrumenti poteſt reuocari, quando pars illud impugnauit.

45 Productio iurium re integra poteſt reuocari.

46 Res integra ad hunc effectum quando dicatur.

47 Iura per citationem ad dicendum contra efficiuntur communia.

48 Producens inſtrumentum non poteſt inconſtans illud impugnare.

49 Teſtem producens non poteſt illius perſonam reijcere, quatenus in eadem cauſa ab alio producatur.

50 Officialem approbans in aliquo officio non poteſt illum reprobare in officio conſimili.

51 Inſtrumenta producta impugnans non poteſt illis ſe iuuare.

52 Quid ſi impugnatio executionem ſecum traxit.

53 Actu impugnato an vti poſſit impugnans pendente lite ſuper impugnatione.

54 Contraria allegans non eſt audiens.

55 Actu impugnato vti non poteſt impugnans, qui ſuper impugnatione obtinuit.

56 Impugnans inſtrumentum falſum ſcienter à parte productum, & probans illius falſitatem, adhuc adhærere poteſt tacita confeſſioni ex illius productione reſultanti.

57 Producens ſcripturam falſam an poſſit inconſtans illa non vti, & productionem reuocare.

58 Actum aliquem impugnans adhuc poteſt ſe fundare in alio actu ſeparato ab eo, quem impugnauit.

59 Facto vti poteſt, qui illud non impugnauit, quamuis impugnauerit illius qualitatem.

60 Ignorantia excuſat ad hunc effectum, vt quis vti poſſit actu, quem ignorans impugnauit.

61 Impugnans actum, qui deinde inconſtans ab impugnatione deſiſtit adhuc vti poteſt actu impugnato.

62 Sed an deſiſtentia requiratur ante concluſum in cauſa, vel ſufficiat ante ſententiam.

63 Actu impugnato an, & quando vti poſſit, qui in impugnatione ſuccubuit.

64 Impugnans vti poteſt actu impugnato in ijs, quæ faciunt pro impugnante, & ſunt connexa ijs, quæ faciunt pro producente.

65 Inſtrumentum non impugnans, ſed illius ſolemnitates, adhuc vti poteſt inſtrumento impugnato.

66 Impugnans vti poteſt actu impugnato, quando impugnatio non fuit à parte acceptata.

1 CERTVM eſt, quod producens aliquod inſtrumentum, ſeù ſcripturam, cenſetur confiteri omnia contenta in dicta ſcriptura, ſeù inſtrumento, Innoc. *in cap. cum olim Eccleſia n. 5.* & ibi Butr. *num. 11.* Abb. *num. 7. de cenſib.* Bart. *in l. poſt legatum num. 2. ff. quibus, vt indignis,* Bald. *in l. ſi quis teſtibus num. 2. C. de teſtib. & in l. ſcripturæ n. 1. C. de fid. inſtrum. l. alia cauſa num. 1. C. de his, quibus, vt indignis, & in l. 2. C. de fideicommiſſis in fin.* Abb. *in cap. Venerabilis num. 31.* & ibi Felyn. *numer. 21.* Dec. *num. 90. de except.* cum alijs multis relatis à Scaccia *de Iud. lib. 2. c. 11. num. 408. verſ. quam concluſionem,* addo Granut. *Theorem. 20. num. 1.* Poſth. *de manut. obſeruat. 97. num. 8.* Surd. *deciſ. 267. num. 1.* Idem Surd. *conſ. 151. num. 16.* Honded. *conſ. 78. num. 80. lib. 2.* Rota *deciſ. 242. num. 3. deciſ. 349. num. 3. & deciſ. 455. num. 3. par. 2. deciſ. 108. num. 3. deciſ. 624. num. 7. par. 1.* Greg. *XV. deciſ. 238. num. 5.* & ibi Addent. *num. 15.* Cancer. *var. reſolut. par. 1. cap. 19. num. 3.* latè Menoch. *de præſumpt. lib. 2. cap. 45. per tot.* Rot. *deciſ. 88. num. 20. par. 6. rec.* Otthob. *deciſ. 151. num. 1.* Dunozett. iun. *deciſ. 676. num. 13.* Dunoz. ſen. *deciſ. 52. num. 14. & deciſ. 89. num. 7.* Bich. *deciſ. 402. num. 7. deciſ. 128. num. 7. deciſ. 203. num. 6. & deciſ. 306. num. 38.*

2 Quæ concluſio habet locum, ſiue ſcriptura ſit publica, ſiuè priuata, Angel. *conſ. 132.* Cravett. *de antiq. temp. viſo, de verb. ennnc. num. 42.* Granut. *d. Theor. 20. num. 10.*

3 Secundo, concluſio procedit non ſolùm quoad diſpoſitiua in ſcriptura, ſed etiam quoad enunciatiua, & propter aliud

prolata, Ruin. *conſ.*141.*num.*13.*lib.*3. Rota *deciſ.* 249. *par.*1. *in rec. num.* 6. Mohed, *deciſ.*1. *alias* 197. *de regularib. num.* 1. Cauallerius *deciſ.* 26. *num.* 4. *& in Romana aſſecurationis dotis* 12. *May* 1605. *coram Marquemontio*, Adden. *ad d. deciſ. Greg. XV.* 238. qui licèt dicant, hanc concluſionem multos habere contradictores, ex Beroo, Felyno, & Rota *coram Caſ. de Graſſ. deciſ.* 6. *num.* 2. *de ſent. & re iudic.* Scac. *de iudic. d. cap.* 11. *num.* 407. addo alios, quos citat Granut. *d. theorem.* 20. *num.* 17. *verſ. contrarium*. Non eſſe tamen ab ea recedendum, dicunt ibi Addent. & Scacc. *loc. cit.* & eamdem ſecuta eſt Rota coram Dunoz. iun. *deciſ.* 676. *num.* 43. *coram* Bich. *deciſ.* 208. *num.*6.

4 Tertiò habet locum, etiamquod ſcriptura producta non eſſet ſolemnis, & conſequenter ex defectu ſolemnitatum non probaret, quia nihilominus ex illius productione oritur tacita confeſſio Producentis omnium in ea contentorum Paris de Puteo *tract. de reaſſumpt. inſtrum. rubr.* 30. *num.*10. Dec. *cap. cum venerabilis, concluſ* 5. *num.*118. *&* 119. *de exception.* cum alijs per Scacc. *d. cap.*11. *num.*410. Surd. *deciſ.*267. Rota *deciſ.*2. *de fid. inſtrum. in nou.* cum alijs Rotalibus Deciſionibus adductis per Adden. *ad deciſ.*381. *num.* 11. Buratti, addo Granut. *d. theorem.*20. *num.*14. *&* 18. Thomat. *deciſ. March.*68. *num.*45.

Contrarium voluere Roman. *conſ.* 294. *num.* 1. Imol. *d. cap. cum venerabilis, ad fin.* Alex. *conſ.*108. *nu.*5. *lib.*7. Gram. ad Afflict. *deciſ.* 25. Maſcard. *de probat. concluſ.* 915. *num.*7. *lib.*2. Tiraquell. qui plures *de iure conſtit. limitat.*7. *num.*25. *verſ. ſecus*, ſequitur Scacc. *d. cap.* 11. *num.* 413. addo Honded. *d. conſ.* 78. *num.* 89. *lib.* 2, & hanc ſequitur Rota, vt per Verall. *deciſ.*199. *par.*1. *& deciſ.*159. *num.*1. *par.*2. *diuerſ. & deciſ.*432. *coram Greg. XV.* Adden. *ad d. deciſ.*238. *n.*15. *verſ. prædicta concluſio*, cum alijs per Adden. *ad d. deciſ.*381. Buratt. Rot. *deciſ.* 61. *num.*20. *par.*12. *recent.* Gratian. *cap.*85. *numer.*22. cum duobus *ſeqq. & cap.*312. *n.*43. Mareſcott. *var. lib.*1. *cap.*82. *num.*18. *&* 19. Thomat. *deciſ.* 99. *num.* 30. Rot. *coram Bichio*, *deciſ.*541. *num.*14.

Concordat Scacc. hanc opiniones, vt prior habeat locum reſpectu confeſſionis, ſecunda reſpectu probationis, hoc eſt, quod verum ſit, producentem ſcripturam etiam non ſolemnem confiteri contenta in ea, ſed ex huiuſmodi confeſſione non parare ſibi præiudicium, *vt in cap.*11. *num.*115. *verſ. reſpondeo non eſſe recedendum*, quamuis etiam ipſe teneat ex illa confeſſione reſultare probationem contra Producentem.

Secundò has opiniones concordat Moderti. *de manut. obſeruat.*97. *num.*38. vt prior opinio procedat, quando ſumus non ſolum in ſimplici productione, ſed in vſu, & formali approbatione, vt per Rotam *deciſ.*219. *num.*5. *par.*4. *recent.*

Item quando ſcriptura in ſui facie non præſefert aliquem defectum, vt in *dicta deciſ.* 219. *num.* 5. vel ſi ſcriptura fuerit à parte acceptata, Coccin. *deciſ.* 204. *num.* 7.

5 Tertiò habet locum, etiamquod ſcriptura careret ſolemnitate contractus, vtputa quod in contractu minoris inſtrumentum careret conſenſu conſanguineorum, vel in contractu Eccleſiæ deficeret conſenſus ſuperioris, Scacc. *de iudic. d. lib.* 2. *cap.*11. *nu.*417. qui reprobat Crauett. contrarium ſentientem, ſaltem quoad præiudicium, quod reſultare poteſt producenti ex tacita confeſſione.

6 Quartò habet locum, etiamquod inſtrumentum ſeu ſcriptura poſt productionem falſa reperiretur, quia nihilominus Producens cenſetur confiteri contenta in ea ſcriptura, Scacc. *d. cap.*11. *num.*421.

7 Quinto habet locum, etiam in his, quæ faciunt contra ſe Granut. *d. Theorem.* 20. *num.*1. Poſth. *d. obſeruat.*97. *nu.*8.

In hoc tamen diſtingue ſecundum Rotam *deciſ.*320. *nu.*8. *&* 9. *par.*5. *rec.* nempè quod duo poſſunt conſiderari in inſtrumento, probatio facti, & effectus probationis, ſeu eius coactiua obligatio, producens ergo ſcripturam confitebitur factum, ſed non coactiuam obligationem facti, vt benè per Rot. *ibid.*

8 Si tamen producens ſcripturam expreſſe proteſtetur, quod producit ſolum *in parte, & partibus fauorabilibus*, non cenſetur confiteri ea, quæ ſibi nocent, Felyn. *in d. cap. cum venerabilis, num.*25. & ibi Dec. *num.* 99. *de except.* Maſcard. *de probat. concluſ.*915. *num.*16. *in fin. lib.*2. Scacc. *dicto capitulo* 11. *nu.*429. addo Greg. XV. *deciſ.*432. *in fin.* Granut. *loco citato num.* 24. eo maxi-
9 mè ſi *per compulſum* facta eſſet productio, Honded. *d. conſ.*78. *nu.*85. *lib.*2. Rot. *deciſ.* 5. *de fid. inſtrum. in nou. & deciſ.* 334. *num.*12. *poſt ſecundum volumen conſil.* Farinac. Rot. *deciſ.*304. *nu.*21. *par.*5. *deciſ.*356. *num.*8. *par.*4. *tom.* 2. *rec.* Marcheſ. *de commiſs. par.*1. *fol.* 816. *num.* 252. Cyriac. *controuerſ.*284. *nu.*81. Dunozett. iun. *deciſ.*928. *num.*7. Royas *deciſ.*454. *num.*3. Rot. *deciſ.*8. *num.*14. *par.*12. *rec.* Adden. *ad d. deciſ.*238. *Gregor. XV. vbi poſt alias deciſiones*, quod
10 cautela producendi *per compulſum* ſuffragatur in ſcripturis alienis, non autem in iuribus proprijs, Verall. *deciſ.*193. *nu.*5. *par.*1. Gabr. *conſil.*40. *num.*23. *&* 24. *lib.* 1. cum alijs per eundem Poſth. *d. obſeruat.*97. *num.*9. Ridolphin. *in praxi*, *par.*1. *cap.* 2. *num.* 152.

11 Productio autem *per compulſum* etiam in iuribus alienis præiudicabit, quando

12 Producens illis vſus eſt, quia tunc illicita eſt inconſtantia, niſi doceatur de errore, Menoch. *conſ. 23. num. 1.* cum alijs per Rot. *deciſ. 88. num. 23. par. 6. & deciſ. 360. num. 5. & 6. par. 5. rec.*

13 Nec ſuffragatur dicta cauthela, quando
in ſcripturis productis fundat ſuam inten-
tionrm, quia in illis non poteſt ſe funda-
14 re, quin teneatur etiam contra ſe appro-
bare, Rota *Ianuen. deciſ. 72. num. 4.* Oſaſc.
deciſ. 39. num. 39. Rota *in Anconitana compu-
torum, 9. Decembris* 1616. *coram Veroſpio*,
Adden. *ad d. deciſ. 238.* Gregot. *prope fin.*
Rota *in Ciuitatis Caſtellanæ bonorum ſuper
commun. vniuerſali, Lunæ 26. Ian.* 1671. *coram R.P.D. Calataiù*, §. *iſtam quoque*.

15 Sicuti pariter non habet locum, quando quis produxiſſet ſcripturam, vt eam oſtenderet erroneam, Surd. *d. deciſ. 267. num. 3.*

16 Nec ſimiliter quidquam operatur dicta cautela ſi compulſum non fuerit extenſum inxta ſtylum Curiæ de quo Veſtr. *in praxi, lib. 6. cap. 1. num. 6.* Poſth. *de manutent. obſeruat. 97. nu. 9.* & ita firmauit Rota *in alleg. Ciuitatis Caſtellanæ bonorum, §. iſtam quoque, coram R.P.D. Calataiù*.

17 Sextò habet locum etiamſi productio facta eſſet Parte abſente, Barrol. *l. certum, §. ſi quis abſens, ff. de confeſſ. & in l. 2. §. fin. in princ. ff. de iure fiſc.* Dec. *d. c. cum venerabilis, num. 27. de except.* Granut. *dicto theorem. 20. num. 12.*

18 Septimò habet locum, etiam, quod productio facta eſſet à Procuratore, Verall. *deciſ. 193. num. 3. par. 1.* Rot. *deciſ. 360. nu. 3. par. 5. recent. deciſ. 88. num. 1. par. 6.* Dunozett. iun. *deciſ. 974. num. 16.* Rota verò *coram Dunozett. ſen. deciſ. 303. num. 7.* dixit in hoc caſu requiri in Procuratore mandatum ſpeciale, alias ex productione ab eodem facta non reſultare confeſſionem Principalis, ex *deciſ. in rec. par. 2. deciſ. 285. ſub num. 4.* & idem tenuit *coram Buratt. deciſ. 294. num. 13. deciſ. 593. ſub num. 5. in fine, verſ. & ad productionem, par. 2. rec.* Gregor. *deciſ. 270. num. 8.* Verum eadem Rota parum ſibi conſtans contra poſtea firmauit, ſcilicet ſufficere mandatum generale ad lites, ad hoc, vt Procurator poſſit in huiuſmodi confeſſione præiudicare principali, vt coram eodem Dunozett. ſen. *deciſ. 171. num. 13.* Burart. *deciſ. 551. num. 2. & 3.* & ibi Adden. ſub *num. 11.* Poſſent tamen prædictæ *deciſ.* quæ ita ſunt inter ſe contrariæ, ad concordiam reduci diſtinguēdo, quod vel Procurator veriſimiliter iura producta ab alio, quam à Principali habere non potuit, & tunc confeſſio tacita, quæ ex tali productione oritur, præiudicet domino, in quibus terminis procedunt *deciſ.* tertio loco allegatæ, & expreſsè dicitur *in deciſ. 611. coram Buratto*, aut verò Procurator veriſimiliter iura producta aliunde habere potuit, & hoc caſu procedant deciſiones primo loco allegatæ, quæ diſtinctio benè colligitur, ex *dicta deciſione 285. par. 2. recent. ſub num. 8. verſ. accedit* dum ibi cōſideratur, quod priuilegium productum non fuit à principali de partibus tranſmiſſum, ſed vti notorium per Procùratorem in Curia repertum, quam diſtinctionem firmarunt, Adden. ad Gregor. *deciſ. 331. ſub num. 20.* & Adden. ad Buratt. *deciſ. 294. ſub num. 12. littera B*,

19 In hac ergo confeſſione, quæ oritur, ex productione ſcripturæ, illicita eſt inconſtantia nec illam Producens reuocare poteſt, Felyn. *in cap. imputari, col. 1. verſ. 7.* & ibi declarat *de fide inſtrument.* Crauett. *de antiquit. viſo de verb. enunciat. n. 56.* Scacc. *d. cap. 11. num. 132. in corpore*, alios adducit Granut. *d. Theor. 20. num. 15.* Rot. *deciſ. 231. num. 5. par. 12. recent.*

20 Fallit in eo, qui producit inſtrumentum pacis, quia non cenſetur fateri delictum in eo contentum, latè Caball. *caſ. 74.* apud quem etiam latè de materia.

Quod dictum procedit, etiam quod Pro-
ducens vellet docere de errore, quia non
admittitur in hac tacita cōfeſſione incon-
21 ſtantia, & reuocatio ſub prætextu erroris
Specul. & ibi Io: Andr. *in tit. de inſtrument.
edit. §. videndum, verb. quid ſi aliquid*, In-
noc. & Butr. *in cap. cum olim de cenſib.* cum
aliis per Veſtr. *in praxi, lib. 6. cap. 1. num. 5.*
Adden. *ad d. deciſ.* Gregor. 238. *nu. 15.* Gra-
nut. *d. theor. 20. num. 15.*

Contrarium tamen, quod admittatur inconſtantia in hac confeſsione, & ea reuocari poſsit docto de errore, voluit Dec. *in dicto cap. Cum Venerabilis, num. 104. de except.* Crauett. *loco citato num. 56.* Gabriel. *de reg. iur. concluſ. 1. ampliat. 2. num. 18.* Pætus *in prax. Capitol. lib. 2. cap. 8. nu. 16.* cum aliis per Scac. *d. cap. 11. n. 432.* vbi latè

22 Retenta hac opinione, quæ magis
vera eſt, & practicanda, quam tenet Rota
deciſ. 360. num. 5. par. 5. recent. quia veritas
non debet geſtorum errore vitiari, *l. illi-
citas, §. veritas de offic. Præſid.* Innocentius
*in dicto cap. Venerabilis, verſ. item licet de
except.* Baldus *conſ. 307. num. 1. lib. 5.* &
23 ſemper debet præualere opinioni, & er-
rori, Scaccia *d. cap. 11. num. 436.*

24 Eam amplia, quando is, qui produxit inſtrumentum, vellet dare alium intellectum inſtrumento producto, But. *in cap. fin. num. 13. de confeſſ.* Scacc. *d. cap. 11. nu. 437.* qui dicit hoc etiam procedere, ſiue conſideremus ipſam tacitam confeſsionem ſeparatam à probatione inſtrumenti, ſiue conſideremus probationem inſtrumenti de per ſe, ſiue conſideremus coniunctim, & tacitam confeſsionem, & probationem, vt *ibi per eum*.

25 Secundò amplia, vt nec poſsit produ-
cens declarare, ſe animo non confitendi
produxiſſe, Specul. & Io. Andr. *de inſtrum.
edit. §. videndum, verſ. quid ſi aliquid,* Felyn.
d. cap. Imputari, col. 2. verſ. 7. Pariſ. *conſ.* 125.
num. 21. *lib.* 1. cum alijs per Granut. *dicto
theor.* 20. *num.* 16.

26 Dic primò licitam eſſe inconſtantiam,
ſi producens vellet docere de errore per
modum falſitatis probando, quod inſtru-
mentum eſt falſum, & ab eo ignoranter
productum, Bartol. *in l. poſt legatum num.* 3.
ff. quibus vt indign. Anton. de Butr. *cap. fin.
num.* 23. *de confeſs.* Abbas *in dicto cap. Cum
venerabilis num.* 32. *de except.* Et hoc caſu
reuocaretur, & tolleretur confeſsio,
27 etiam ſi fuiſſet expreſſa, vt putà ſi produ-
cens inſtrumentum expreſsè faſſus eſſet,
omnia in eo contenta eſſe vera, Abbas
d. cap. Cum venerabilis num. 23. & ibi Dec.
num. 102. Scacc. *dicto cap.* 11. *num.* 444.
& 445.

28 Si verò productum eſſet inſtrumentum
agnita falſitate, non poſſet eſſe inconſtans,
ſed teneretur illi ſtare producens ad ſui
detrimentum, etiamſi à parte aduerſaria
fuiſſet impugnatum, Felynus *d. cap. Cum
venerabilis lim.* 9. *num.* 27. Dec. *concluſ.* 6.
num. 121. *&* 122. *de except.* Crauett. *loco cit.
num.* 52. Gabriel. *de regu. iur. concluſ.* 1.
num. 19. Scaccia *dicto cap.* 11. *num.* 447.
Granut. *loco cit. num.* 19.

29 Aduerte tamen, quod ille, qui vellet do-
cere de errore tacitæ, ſeu expreſsæ confeſ-
ſionis, & nollet impugnare inſtrumētum,
non admitteretur, quia ſtante inſtrumen-
to non poteſt conſtare de errore, Anton.
de Butrio *cap. fi. num.* 23. *de confeſs.* Scacc.
loco cit. num. 450.

30 Dic ſecundò licitam inconſtantiam,
quando ſcriptura producta eſt à Procura-
tore, quia tunc reuocari poteſt confeſsio
etiam non docto de errore, Scacc. *dicto
cap.* 11. *num.* 451.

31 Tertiò, licita eſt inconſtantia, ſi ſcriptu-
ra producta nulla eſſet ex defectu ſolem-
nitatis, quia tum confeſsio ex ea reſul-
tans, etiam non docto de errore reuocari
poſſet, Bartol. *d. l. poſt legatum num.* 2. *in fin.
ff. de his, quibus, vt indignis,* Scacc. *loco citato
num.* 452.

32 Quartò, licita eſſet inconſtantia, ſi in-
ſtrumentum eſſet ab aduerſario impugna-
tum, tunc enim, quia tacita confeſsio,
quæ reſultat ex productione, vulnerata
eſt ab impugnatione aduerſarij, conſe-
quenter non eſt neceſſarium, quod tol-
latur probatione erroris, Scacc. *loco citato
num.* 453. Granut. *loco citato num.* 23. ſed
de his duabus limitationibus dictum eſt
ſupra.

33 Secundò quæro in hac materia pro-
ductionis inſtrumenti, an qui produxit
inſtrumentum in iudicio inconſtans poſ-
ſit ipſam productionem reuocare?

34 Et dic, illicitam eſſe inconſtantiam,
Specul. *de inſtrument. edit. §. videndum reſtat,
col.* 3. *verſ. quid ſi aliquis produxit,* Guidop.
deciſ. 131. bellè Roman. *conſ.* 433. *num.* 10.
Crauett. *conſ.* 86. *num.* 6. *& de antiq. temp.
par.* 1. *verſ. quæritur, num.* 1. latè Boer.
deciſ. 252. *nu.* 3. Couuar. reprobato Azone
pract. quæſtionum cap. 20. *num.* 7. ratio eſt,
quia cum inſtrumentum, ſiue ſcriptura
producta effecta ſit communis, vtrique
litiganti, vt notatur *in l. ſi veteres, C. de
fid. inſtrument. & in l.* 1. *§. edenda, ff. de eden.*
35 non poterit, qui produxit, inconſtans eſſe,
& pœnitere in præiudicium aduerſarij,
Guidopap. *deciſ.* 243. Rupell. *lib.* 1. *forenſ.
inſtitut. cap.* 46. Bichius *deciſ.* 432. *num.* 9.
36 Et quamuis poſsit inconſtans dicere ſe
nolle vti inſtrumento producto, & vtilitati
propriæ renunciare, non tamen eius pœ-
37 nitentia debet præiudicare aduerſario,
qui poteſt illo vti, & petere ſibi exem-
plum eius exhiberi Couuaruuias, & alij
loc. cit.

38 Imò nec perſonam Notarij, qui con-
fecit inſtrumentum ab eo productum,
inconſtans reprobare poteſt, ità quod alia
inſtrumenta contra ipſum producta reſ-
pectu perſonæ ipſius Notarij reprobare
non poterit, Baldus *l. ſi quis teſtibus, C. de
teſtibus,* Iaſon *l.* 1. *§. editionem col. penult.
verſ.* 3. *declaratur, ff. eden.* cum alijs per
Boer. *dicta deciſ.* 252. *num.* 4. Pariſ. *conſ.* 125.
num. 20. *vol.* 1. *& conſ.* 79. *num.* 3. *volum.* 3.
Cephal. *conſ.* 236. *num.* 1. *vol.* 2. Maſcard.
de probat. concluſ. 915. *num.* 3. Granut. *loco
citato num.* 20.

39 Quæ concluſio etiam procedit non
ſolùm in productione reali, ſed etiam in
verbali ad tradit. per Crauettam *loco cit.
num.* 5.

40 Contrarium, quod in productione ver-
bali licita ſit inconſtantia, voluit Baldus
conſ. 110. *lib.* 1. *circa finem*, non enim di-
citur inſtrumentum productum, quod
verbaliter tantùm producitur, Crauetta
loco citato nu. 4. Imò nec tenetur verbaliter
producens edere realiter inſtrumentum,
41 niſi eſſemus in ſcripturis communibus,
vel in libris alicuius adminiſtrationis, vt
ex Crauetta, & Borgnin. voluit Coſta *re
integra, diſtinct.* 71. *num.* 2. Non eſt rece-
42 dendum ab hac opinione, quæ deſeruit
pro priori limitatione, quia verbalis pro-
ductio non nocet, Coſta *loco citato num.* 2.
Gregor. XV. *deciſ.* 432. *num.* 6.

43 Secundò, limita, & dic licitam eſſe
inconſtantiam, quando erroneè produ-
ctum eſſet inſtrumentum, & probatus eſ-
ſet error, Crauett. *loco cit. num.* 1.

44 Tertiò, limita, quando inſtrumentum
eſſet à parte impugnatum, quia tunc lici-

ta eſſet inconſtantia, & productionis re-uocatio, Innocent. *in cap. mulieri, de iureiur.* & ibi Felyn. cum alijs per Boer. *d. dec.* 252. *num.* 4. ſequitur Maſcard. *dicta concluſ.* 915. *num.* 4.

45 Quartò limita, ſi adhuc eſſet res inte-gra, quia tunc daretur inconſtantia in inſtrumento producto, Romanus *d. conſ.* 433. *argumento, l. ſi aduerſarius*, quam dicit Boer. *ſingularem, C. de fid. inſtrument. dicta deciſ.* 252. *num.* 4. *verſ.* 2. *limita*, Iaſon *l.* 1. *§. editiones, num.* 20. *ff. de eden.* Addent. *ad dictum conſ. Roman.* 433. *littera F*, Coſta *d. diſtinct.* 71. *num.* 8. Maſcard. *d. concl.* 915. *num.* 5. Granut. *loco citato num.* 5. *verſ. ſed*

46 *re exiſtente integra*, tunc autem eſſet res integra, ſi pars citata non eſſet *ad dicendum contra*, tunc enim per citationem illa iura

47 effecta eſſent communia, Put. *deciſ.* 262. *lib.* 2. *in correctis*, Carthar. *deciſ. Ianuen. execut. deciſ.* 106. *num.* 15.

48 Tertiò quæro, an producens inſtru-mentum poſſit inconſtans illud impugna-re? Et dic illicitam eſſe inconſtantiam, Bartol. *in l. poſt legatum num.* 4. *ff. quibus, vt indignis*, Bald. *l.* 2. *ad finem, C. fideicommiſſ. libert. & in l. cum precum, C. de l. liber. cauſ. & in l. vlt. C. eden. & in l. aliæ, C. vs, quibus, vt indignis*, Gloſs. ordin. *in cap. Præſertim, de teſtibus*, Iaſon *in l.* 1. *§. editiones, ff. eden. nu.* 14. Oſaſchus *deciſ.* 39. *num.* 26. *& deciſ.* 71. *numer.* 61. Becc. *conſ.* 3. *numer.* 39. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 157. *num.* 4. *par.* 3. *deciſ.* 24. *num.* 38. *par.* 10. *& deciſ.* 151. *num.* 12. *par.* 11. *recent.*

49 Quemadmodum dicimus de producen-te teſtem, qui demum non poteſt perſo-nam illius impugnare, etiam quod pro-ducatur in illa cauſa ab alia perſona, Gloſ. *l. ſi quis teſt. C. de teſtibus*, Iaſon *poſt* Specul. *d. l.* 1. *§.* 1. *num.* 15.

50 Et de approbante aliquem in vno offi-cio, quod non poſſit inconſtans demum illum reprobare in officio conſimili, In-nocentius *in dicto cap. Cum venerabilis, de except. cap. Accepimus*, & ibi *not. de ætat. & qualit.* & poſt Auton. de Butr. idem Iaſon *loco cit. num.* 16.

51 Ità etiam è contrario ſi quis impugna-uit inſtrumenta producta, non poteſt po-ſtea inconſtans illis ſe iuuare, *cap. Ex eo, de reg. iur. in* 6. *cap. Cum olim*, vbi Abbas 6. *not. de cenſib.* Honded. *d. conſ.* 78. *num.* 98. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 136. *num.* 29. *&* 30. Rota *deciſ.* 623. *par.* 4. *tom.* 3. *recent. num.* 7.

52 Eò magis ſi impugnatio traxit ſecum executionem, quia tunc amplius impu-gnari non poteſt, Bart. *l. Pomponius nu.* 11. *de neg. geſt.* facit Text. *in l. bonorum, ff. rem ratam haber.* Soccin. *conſ.* 16. *num.* 15. *vol.* 4. Surdus *conſ.* 139. *num.* 37. *verſ. dicit item Bartolus*, Rota *dicta deciſ.* 623. *num.* 8. vbi quod poſtquam pars iura, & inſtrumenta producta impugnauit, non poteſt vti illis iuribus, ſed eget noua iurium produ-ctione.

53 Quod non procedit, ſi lis erat ſuper illa impugnatione, tunc enim poteſt impu-gnans iuuari actu impugnato propter du-bium litis euentum, Felyn. *in cap. Capitu-lum num.* 9. *limit.* 1. *de reſcript.* Ruin. *conſ.* 21. *num.* 6. *lib.* 1. *& conſ.* 135. *num.* 6. *lib.* 4. Caualer. *deciſ.* 237. *num.* 2.

54 Sed hoc dictum non placet Gabriellio *dicta concluſ.* 1. *de reg. iur. num.* 42. *&* 43. ſemper enim dicit ſibi duram viſam fuiſſe hanc opinionem deſtructiuam ipſius re-gulæ, & contrariam tenet Butr. *in cap. Cum olim col.* 8. *de cenſib.* Bellamer. *deciſ.* 554. per eam rationem, quia contraria allegans non eſt audiendus, finita autem lite, & ſi impugnans ſuper impugnatione obtinuit,

55 non poteſt amplius inconſtans in ea ſe fundare, *ex regul. Text. in l. Papinianus, §. ſi ex cauſa, ff. de inoffici oſ. teſtam.* & notant ibi Doctores, *& in cap. Capitulum, de reſcript.* Gabriel. *de regul. iur. d. concluſ.* 1. *num.* 44. Seraphin. *deciſ.* 260. *num.* 5. *& deciſ.* 964. *num.* 6. *relati à deciſ.* 223. *num.* 19. *par.* 7. *in recent.*

56 Secundò non procedit in inſtrumento falſo ſcienter à parte producto, licèt enim pars illud impugnet de falſò, & probet falſitatem, adhuc poteſt adhærere tacitæ confeſſioni aduerſarij reſultanti ex illius productione, Felyn. *in dicto cap. Cum venerabilis, limit.* 3. *num.* 27. Dec. *concluſ.* 6. *num.* 121. *&* 122. *de except.* cum alijs ad-ductis à Scaccia *dicto cap.* 11. *num.* 447. *& num.* 476.

57 An autem producens falſam ſcripturam poſſit pœnitentia ductus ea non vti, & à productione deſiſtere? dicemus in ca quæſtione, quando inconſtantia, & pœni-tentia in delictis ſuffragetur; tu vide inte-rim latè adducta à Scaccia *dicto cap.* 11. *num.* 511. Farinacc. *quæſt.* 159. *à num.* 25.

58 Tertiò, non habet locum, quando actus impugnatus non habet connexita-tem cum actu producto, quia tunc poteſt impugnans vti actu illo producto, Decius *l. cum proponas la ſeconda, C. de pactis*, Butr. *d. cap. Cum olim, num.* 4. *de cenſib.* Gabriel. *d. concluſ.* 1. qui alios *num.* 35. Scaccia *dicto cap.* 11. *num.* 476.

59 Quartò, non habet locum, quando eſt impugnata qualitas facti, quia nihilomi-nus poteſt ſe fundare ſuper facto, Decius *conſ.* 317. Gabriel. *dicta concluſ. num.* 36. Scacc. *d. cap.* 11. *num.* 477.

60 Quintò, non habet locum, quando ignoranter impugnaſſet, quia tunc poteſt inconſtans in actu ſic impugnato ſe fundare, Butr. *in dicto cap. Cum olim, nu.* 8. *de cenſibus*, Scaccia *d. cap.* 11. *num.* 478.

61 Sextò, non habet locum, ſi impugnans

actum ab impugnatione inconſtans deſiſtat, Innocentius *in dicto cap. Cum olim, de cenſibus col.* 1. *in fin. verſ. ſi autem ante ſententiam*, & ibi Butr. *col.* 8. vbi quod deſiſtentia debet fieri ante concluſum in cau-
62 ſa, Bellamer. *deciſ* 537. *in fin.* Rota *in antiq. deciſ.* 507. cum alijs per Gabriel. *dicta concluſ.* 1. *num.* 50. *&* 51.

Sed quod ſatis ſit, quod inconſtans deſiſtat ante ſententiam, Surd. *dicto conſ.* 136. *num.* 3. Barboſa *axiom.* 31. *num.* 1.

63 Septimò, non habet locum, ſi impugnans in impugnatione ſuccubuiſſet, Innocentius *d. cap. Cum olim*, & ibi Butrius, qui ampliat, ſiue in eadem inſtantia, ſiue in alia inter eaſdem perſonas quis velit in dicta impugnatione ſe fundare, cuius contrarium tenet Gratianus *diſcept.* 287. *num.* 20. cum alijs per Gabriel. *d. concl.* 1. *num.* 52. qui de mente Angeli *in l. qui Romæ*, §. *Seia, ff. verb. oblig.* declarat procedere, quando impugnans agit de damno euitando, ſecus de lucro captando; & *num.* 54. declarat procedere in contractibus, ſecus verò in vltimis voluntatibus, vbi quis dixerit falſum, vel inofficioſum teſtamentum, quia licèt ſuccubuerit, non poteſt amplius in eo ſe fundare, ſecus verò, ſi dixerit tantummodo nullum, quia ſi ſuccubuit, poteſt in eo ſe fundare iuxta Textum *in l. poſt legatum, ff. quibus, vt indignis*.

64 Octauò, non habet locum, quando illud, quod facit pro impugnante, eſt connexum cum eo, quod facit pro producente; Nam ſi inſtrumentum, quod ego impugnaui, contineat, quod debeam centum Titio ſub conditione, impugnatio mea non facit, quin tenear Titio purè, Innocentius, Abb. Butr. & alij allegati à Gabriel. *d. concluſ.* 1. *num.* 60.

65 Nonò, non habet locum, quando quis non impugnat inſtrumentum, ſed ſolemnitates inſtrumenti, nam poteſt ſe fundare in eo inſtrumento, Innocentius, & Butr. à Gabriel. *d. concluſ.* 1. *num.* 62. *&* 63.

66 Decimò, non habet locum, quando impugnatio non eſt à parte acceptata, Ruin. *conſ.* 21. *vol.* 1. *& conſ.* 135. *vol.* 4. Gabriel. *num.* 65.

QVÆSTIO XXVII.

ARGVMENTVM.

An detur inconſtantia in confeſſione emiſſa in precibus, itaut porrigens eam reuocare poſſit

SVMMARIVM.

1 *Preces porrigens cenſetur fateri omnia in illis contenta.*

2 *Confeſſio emiſſa in precibus plenè probat contra porrigentem.*

3 *Quid de confeſſione emiſſa in commiſſione.*

4 *Intruſum in precibus, ſeu commiſſione aſſerens aduerſarium ſuum, ſibi præiudicat circa poſſeſſionem.*

5 *Intruſum aſſerens aduerſarium ſuum habet præſumptionem iuris contra ſe.*

6 *Poſſeſſio qualibet præſumitur iuſta.*

7 *Confeſſio emiſſa in precibus an probet contra porrigentem, quando reſcriptum eſt nullum, vel ſubreptitium.*

8 *Confeſſio emiſſa in precibus probat contra porrigentem, quamuis contra preces, & reſcriptum ſit lata ſententia.*

9 *Quid quoad enunciata, & narrata.*

10 *Quid ſi porrigens narraret verba partis contrariæ.*

11 *Vel vbi non conſtet, quod preces ab eo, vel eius nomine ſint porrectæ.*

12 *Confeſſio emiſſa in commiſſione non præiudicat impetranti, niſi commiſſio ſit in actis præſentata.*

13 *Confeſſio emiſſa in precibus præiudicat confitenti, quando poteſt argui, quod preces eius nomine porrectæ fuerint, quamuis ipſe non porrexerit.*

14 *Preces porrectæ præſumuntur à parte interueniente impenſa, vel earum vſu.*

15 *Confeſſio emiſſa in precibus per partem impugnata non præiudicat porrigenti.*

16 *Delictum an fateatur ſupplicans Principi pro venia.*

17 *Excommunicatum an ſe fateatur, qui petit abſolutionem.*

18 *Preces porrigens confeſſionem in illis emiſſam non poteſt inconſtans reuocare.*

19 *Quid in eius hæredibus.*

20 *Vel vbi reſcriptum eſſet nullum, vel ſubreptitium.*

21 *Confeſſio emiſſa in precibus reuocari non poteſt, neque per minorem in beneficialibus.*

22 *Quid ſi reſcriptum eſſet productum in parte, & partibus.*

23 *Proteſtatio* in parte, & partibus, *appoſita in productione iurium nil releuat, quando iura ſunt confecta cum producente.*

24 *Verba narratiua in precibus appoſita poſſunt reuocari.*

25 *Quid ſi ſunt ad illum actum neceſſaria.*

Confeſſio

26 *Confeſſio emiſſa in precibus, & à parte non acceptata poteſt reuocari.*
27 *Quid ſi ſit acceptata.*
28 *Confeſſio per errorem in precibus emiſſa poteſt reuocari.*
29 *Error confeſſionis in precibus miſſæ probari debet apertiſſimè, & per teſtes omni exceptione maiores.*

1 FATENTVR omnes abſque contro-
uerſia, quod porrigens preces, con-
fitetur omnia in eis contenta, l. cum
precum, C. liber. cauſ. Imol. in cap. Si cautio
num. 17. de fid. inſtrum. Soccin. in cap. fin.
num. 65. de libell. oblat. Maſcard. de probat.
2 concluſ. mihi 368. num. 21. Et contra ipſum
confitentem plenè probare dicit Dec.
conſ. 534. num. 2. Gratian. diſcept. 502. n. 5.
& 7. Rota deciſ. 802. num. 1. par. 1. & de-
ciſ. 266. num. 4. par. 2. diuerſ. Greg. XV. de-
ciſ. 200. num. 2. vbi de confeſſione facta in
3 commiſſione, quod idem repetit in de-
ciſ. 555. num. 9. Rota in plurib. deciſ. relatis
à Poſthio de manut. obſeruat. 19. num. 4. &
in calce operis per eum regiſtratis.

4 In tantum quod ſi porrigens preces,
vel obtinens commiſſionem à Principe
narraret, Aduerſarium intruſum in poſ-
ſeſſione, reijcitur illa qualitas intruſionis,
& ſibi præiudicat reſpectu poſſeſſionis,
5 cum habeat præſumptionem iuris contra
ſe, cum quælibet poſſeſſio iuſta præſuma-
6 tur, Giouagn. conſ. 8. num. 145. lib. 1. Rota
in plurib. deciſ. relatis à Poſthio dicta obſer-
uat. 19. num. 20. & 21. quas ſatis hic indi-
caſſe. benè Adden. ad dict. deciſ. 200. Gre-
gorij XV. num 5.

7 Secundò procedit, etiamquod reſcri-
ptum ſit reprobatum, & ſubreptitium,
Capic. deciſ. 71. Caſſan. conſ. 47. nu. 3. Gabr.
de confeſſ. concluſ. 4. num. 2. & 3. Maſcard.
de probat. concluſ. mihi 368. num. 2. Oſaſc.
deciſ. 138. num. 1. Grat. diſcept. 586. num. 41.
& 857. num. 1. Quamuis in reſcripto ſub-
reptitio contrarium ſentiant Aretin. &
Franc. ab eodem Gabr. allegat.

8 Tertiò procedit, etiamquod contra
preces, & reſcriptum eſſet lata ſententia,
Io. Andr. in cap. cum in poſit. de iureiur. in 6.
Capic. d. deciſ. 71. Maſcard. loc. cit. nu. 3.

9 Quartò procedit, etiamquod verba
eſſent enunciatiua, vel narratiua, Soccin.
conſ. 41. col. penult. vol. 1. Capic. d. deciſ. 71.
Gabr. d. concluſ. 4. num. 5. Maſcard. d. con-
cluſ. 368. num. 3. Ratio eſt, quia cum in
ſimplici libello verba inſtrumenti ſint ne-
ceſſaria, dicuntur diſpoſitiua, Dec. l. 2.
C. inſtit. & ſubſtit. Menoch. de arbitr. caſ. 176.
num. 34.

10 Si tamen porrigens preces narraret in
eis verba Partis contrariæ non videretur
illa fateri, Alex. conſ. 49 nu. 10. vol. 7. Dec.
in cap. iurauit in princip. de probat. Purpur.
l. edita num. 58. C. eden. Maſcard. d. concluſ.
num. 18. Gabr. d. concl. 4. num. 27.

11 Nec ſi ab eo, vel eius nomine non ſint
ſcriptæ, & porrectæ, Maſcard. loc. cit. n. 21.
Rota deciſ. 55. num. 3. poſt 1. vol. conſ. Farin.
& deciſ. 89. num. 4. poſt 2. vol. eiuſdem Farin.
12 vbi loquitur de confeſſione facta in
commiſſione, quæ nec etiam nocet, ſi in
actis non ſit præſentata, vt per Rot. d. de-
ciſ. 89. num. 4. Poſth. d. obſeru. 19. num. 47.
qui loquitur de precibus.

13 Aduerte tamen, quod non requiritur,
quod preces porrectæ Principi ſint ſub-
ſcriptæ à Parte ad hunc effectum, ſed ſuf-
ficit, quod ex illis poſſit argui nomine
ipſius eſſe porrectas, Rota deciſ. 277. num. 4.
poſt d. vol. conſ. Farinac. quemadmodum
14 etiam præſumuntur à parte porrectæ, ſi
interuenerit impenſa, vel ſi illis vſus ſit,
Rota dicta deciſ. 55. num. 3. poſt 1. vol. conſ.
Farinac.

15 Nec confeſſio facta in precibus nocet,
quando eſt impugnata à Parte, vel in illis
contenta ſint negata, Gabr. d. concl. 4. n. 28.
& 29. Maſcard. d. concluſ. 368. num. 19. Rota
deciſ. 108. num. 10. par. 5. recent.

16 An autem ſupplicans Principi, & pe-
tens veniam de delicto cenſeatur fateri
delictum. Vide omninò tradita à Farin.
de inquiſit. quæſt. 5. num. 25. & conſ. 127. n. 8.
vol. 2. & conſ. 121. num. 5. eodem vol. Quem-
17 admodum, an petens abſolutionem ab
excommunicatione cenſeatur ſe fateri ex-
communicatum? vide citatos ab eodem
Farin. d. q. 5. num. 26.

18 Dic ergo in confeſſione facta in preci-
bus, illicitam eſſe inconſtantiam, cum
illa ſit omnino irreuocabilis, cap. cum in
poſition. de iur. iur. lib. 6. Caputaq. dec. 208.
par. 2. num. 3. Bart. in l. Centum, §. ſi qui ab-
ſenti, ff. de confeſſ. Abb. in cap. ex parte n. 15.
& ibi Butr. num. 12. de confeſſ. Bald. in l. ſi
magnam num. 4. C. de his, qui accuſ. non poſſ.
Rota deciſ. 57. num. 44. par. 7. rec. & dec. 94.
num. 25. eadem par.

19 Amplia, vt nec poſſit reuocari ab hæ-
rede, Crauet. conſ. 29. num. 1. Rolan. con-
ſil. 82. num. 40. lib. 2. Ruin. conſ. 50. num. 13.
lib. 1. Gratian. diſcept. 586. num. 42.

20 Amplia ſecundò, etiamquod reſcri-
ptum eſſet ſubreptitium, & nullum, per
ea, quæ dicta ſunt à Gratiano diſcept. 734.
num. 45. & 857. num. 1.

21 Amplia tertiò, etiam quod eſſet facta
per minorem in beneficialibus, Gratian.
d. diſcept. 789. num. 4.

22 Amplia quartò, etiamquod reſcriptum
eſſet productum in parte, & partibus, Oſaſc.
deciſ. 38. num. 26. Gratian. d. diſcept. 734.
num. 45. & diſcept. 654. num. 13. vbi quod
23 talis proteſtatio non releuat, maximè ſi
iura, quæ producuntur ſunt confuſa cum
producente, Felyn. cap. 1. num. 9. de probat.

Gratian. *d. diſcept.* 654. *num.*14.

24 Dic tamen primò, licitam eſſe inconſtantiam circa verba narratiua ipſarum precum quia illa poſſunt reuocari, Bart.*in l. qui familiæ, ff. fam. hercifc. & in l. prædia, C. de præd. min.* Alex. *l. edit. C. eden.* Socc. *in cap. fin. col.* 14. 6. *effectu de libelli oblat.* cum aliis per Gabr. *d. concluſ.* 4. *num.* 15. Maſcard. *d. concluſ.*368. *num.*10. Quod tamen dictum limita non habere locum,

25 quando verba enunciatiua eſſent neceſſaria in actu, de quo agitur Dec *l.* 2. *num.*8. *C. de inſtit. & ſubſtit.* Gabr. *d. concluſ.* 4. *numero* 16. Maſcard. *d. concluſ.* 368. *num.* 20. *verſ. declara.*

26 Secundò dic licitam eſſe inconſtantiam ſi confeſſio facta in precibus non ſit à parte acceptata, quia tunc poteſt reuocari, Iaſ. *conſ.* 21. *vol.*3. Purpur. *d. l. edita num.*58. *C. eden.* Pariſ. *conſ.*115. *numero* 31. *vol.*1 cum alijs per Gabriellem *d. concl.* 4. *num.*18. Maſcard. *d. concluſ.*368. *num.*12.

27 Si autem acceptata ſit, non datur amplius inconſtantia, nec reuocatio propter ius quæſitum parti, Iaſ. *d. conſ.* 21. *num.*2. *vol.*3. Alex. *conſ.* 92. *num.*6. *lib.* 5. Gratian. *diſcept.*789. *num.*2.

28 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi erronea ſit confeſſio, *l. cum falſa, C. de iur & fact. ignor. l. non fatetur, ff. de confeſſ.* Ancharan. *conſ.* 291. *num.* 3. Mantic. *deciſ.*191.*num.*3. Gregor.XV.*deciſ.*125.*nu.*10. *& deciſ.* 522. *num.* 14. relata per Rotam *deciſ.*159.*num.*19. *par.*5. *rec.* Menoch. *dicto caſu* 176. *num.* 34. *verſ. reſpondeo itaque.*

29 Aduertendum tamen, quod error debet probari per probationes apertiſsimas, & claras, & per teſtes omni exceptione maiores, Decius *conſ.*105. *num.*4. Crauett. *conſ.* 75. *num.* 34. & 56. *num.* 3. cum aliis per Gratian. *dicta diſcept.* 789. *num.* 5. 6. & 7.

QVÆSTIO XXVIII.

ARGVMENTVM.

Vtrum confeſſio facta in libello poſſit à confitente reuocari.

SVMMARIVM.

1 *Libellum offerens videtur fateri omnia in illo contenta.*

2 *Non ſolùm in diſpoſitiuis, ſed etiam in narratiuis, & enunciatiuis.*

3 *Confeſſio emiſſa in libello etiam abſente parte probat contra confitentem.*

4 *Confeſſio emiſſa in libello probat contra confitentem, quoad enunciata, & narrata, poſt litem conteſtatam, non autem ante illius conteſtationem.*

5 *Quid ſi libellans fateretur verba partis aduerſæ.*

6 *Quid ſi libellus non ſit ſcriptus manu producentis.*

7 *Vel quando fuit productus cum proteſtatione quod producens velit eo iuuari* in parte, & partibus.

8 *Confeſſio emiſſa in libello eſt irreuocabilis.*

9 *Quid quoad enunciata, ſeu narrata, & num. ſeq.*

11 *Confeſſio erronea in libello emiſſa reuocari poteſt quandocunque, tam quoad diſpoſitiua, quàm quoad narratiua, & enunciatiua.*

12 *Confeſſio emiſſa in libello, & à parte non acceptata poteſt reuocari.*

13 *Quid vbi tractatur de damno vitando.*

14 *Vel quando libellus fuit productus cum proteſtatione de vtendo illo* in parte, & partibus.

1 PRÆMITTENDVM, quod qui offert libellum, videtur fateri in libello contenta, *l. cum precum, C. liberali cauſa*, Soccin.*in cap. ſignificantibus, num.*120. *verſ.* 2. *quia agens, de libelli oblat.* Bart. *in l. centum, §. ſi quis abſente, ff. de confeſs.* Io. de Imola *in cap. Si cautio, de fid. inſtrument.* cum aliis per eundem Soccinum *in cap. Dilecti filij, num.* 63. *de for. compet.* Dec. *in cap. Cum venerabilis, num.* 91. *de except.* Roman. *conſ* 23. *num.* 1. Alex. *conſ.* 78. *num.* 1. *vol.* 7. Soccin. *conſ.* 244. *num.* 11. *vol.* 2. Pariſius *conſ.* 115. *vol.* 1. *& conſ.* 24. *vol.* 3. *num.* 10. Crauetta *conſ.* 201. *num.* 5. Alciatus Paradox. *lib.* 5. *cap.* 5. Oſaſchus *deciſ.* 138. *num.* 3. & 13. Rota *deciſ.* 1160. *num.*8. *lib.* 3. *par.*3. *diuerſ.* Borell. *in Summ. deciſ. tit.*49. *nu.* 164. Rota *deciſ.* 72. *num.* 1. *par.* 10. *recent.*

2 Quæ concluſio habet locum non ſolùm in diſpoſitiuis, ſed etiam in narratiuis, & enunciatiuis, bonus Textus *in l. qui familiæ*, & ibi Barr. *ff. fam. Herciſ.* Marian. Soccin. *in dicto cap. Dilecti filij, num.* 63. *de libell. oblat.* Gabriel. *de confeſs. d. concluſ.* 4. *nu.* 7.

3 vbi dicit, quod hæc confeſsio nocet, quamuis facta ſit abſente parte, Maſcardus *dicta concluſ.* 368. *num.* 4.

4 Dummodo tamen lis ſit conteſtata, nam ante litem conteſtatam non videtur quis in libello fateri verba enunciatiua, & narratiua, Iaſon *in §. ſin minus Inſtitut. de*

actiõ. Soccinus *conſ.* 244. *num.* 11. *verſ. præterea, vol.* 2. & prius *conſ.* 41. *num.* 13. *vol.* 1. cum alijs per Gabriel. *d. concluſ.* 4. *num.* 9. Maſcard. *dicta concluſ.* 368. *num.* 4. *verſ. intellige*.

5 Et libellans non narraret verba partis aduerſæ, quia illa non videtur fateri, Alex. *conſ.* 49. *col.* 3. *volum.* 7. Dec. *in cap. Iurauit, in principio, de probation.* cum alijs per Gabriel. *d.concluſ.* 4. *num.* 27. Maſcard. *d. concluſ.* 368. *num.* 18.

6 Secundò, habet locum etiam quod libellus non eſſet ſcriptus manu producentis, vt contra Bartolum *in l. cum precum,* tenet Imola *in cap. Si cautio, de fid. inſtrum.* Bellencin. *in repet. d. cap. num.* 59. Marian. Soccin. *d. cap. Dilecti filij nu.* 63. *verſ. tertio verò caſu, verb. aduerte tamen,* Gabriel. *dicta concluſ.* 4. *num.* 30. Maſcard. *d. concl.* 368. *num.* 20. *verſ. contrarium*.

7 At non procederet regula, ſi producens libellum produceret cum proteſtatione ſolita, quod volebat iuuari *in parte, & partibus*, Iaſon *in* §. *item ſi poſtulante nu.*21. *de action.* Alberic. *in l.* 1. §. *editiones, nu.*13. *ff. de eden.* Felynus *in cap. Imputari, de fid. inſtrument. & in cap. Venerabilis, num.* 23. *de de except.* Soccin. *conſ.* 36. *col. fin. volum.*4. Gabriel. *d. concluſ.* 4. *num.* 31. Maſcardus *d. concluſ.* 368. *num.* 22.

8 Hiſce ſic firmatis dic, confeſsionem in libello factam eſſe irreuocabilem, & propterea non dari hoc caſu inconſtantiam, Alex. *in l. edit. num.* 2. *C. eden.* & ibi Bartholomæus Soccinus *num.* 6. Iaſon *num.* 6. Alciat *num.* 53. Purpurat. *num.* 50. cum alijs relatis à Gilkenio *in dicta l.edita, nu.*24. *verſ. dicta declaratio eſt*.

9 Quod tamen intellige, quando confeſsio conſiſtit in verbis diſpoſitiuis, ſecus in verbis enunciatiuis, vel narratiuis, tunc

10 enim licita erit reuocatio, & inconſtantia ante litem conteſtatam, Alex. *d. l. edita, num.* 4. Purpurat. *num.* 58. Iaſon *num.* 7. Gilkenius alijs relatis *num.* 25. Gabriel. *dicta concluſ.* 4. *num.* 7. 8. & 9. Maſcardus *de probat. d. concluſ.* 368. *num.* 10.

Quamuis Menochius *de arbitrarijs, dicto caſu* 176. *num.* 34. dicat confeſsionem factam in narratiua libelli abſolutè reuocari non poſſe, niſi æquum videatur Iudici, hoc eſt cum ſubeſt error, vel aliqua alia iuſta cauſa, ſi verò verba narratiua, vel enunciatiua eſſent neceſſaria in actu, de quo agitur, non daretur reuocatio confeſsionis etiam ante litem conteſtatam, Decius *l.* 2. *num.* 8. *C. inſtitut. & ſubſtitut.* Gabriel. *d. concluſ.* 4. *num.* 16. Maſcardus *d. concluſ.* 368. *num.* 10. *verſ. declara*.

11 Secundò, non procedit regula, quando illa confeſsio, ſiue in narratiuis, ſiue in diſpoſitiuis erronea appareret, quia quandocunque reuocari poteſt, Alexand. *dicta l. edita, num.* 2. Purpuratus *num.* 58. Gilkenius *num.* 26. Menochius *d. caſ.*176. *num.* 34. Gabriel. *dicta concluſ.* 4. *num.* 12. Maſcardus *d. concluſ.* 368. *num.* 7.

12 Tertiò, non procedit concluſio, quando confeſsio non fuiſſet à parte acceptata, Iaſon *conſ.* 241. *num.* 13. *vol.* 3. Purpuratus *dicta l. edita, num.* 58. *C. eden.* Maſcardus *dicta concluſ.* 368. *num.* 12. Gabriel. *dicta concluſ.* 4. *num.* 18.

13 Quartò, non procedit, quando tractatur de damno vitando, nam tunc confeſſio in libello facta poteſt reuocari, Iaſon *dicto conſ.* 241. *num.* 2. *volum.* 3. Gabriel. *dicta concluſ.* 4. *num.* 19. Maſcardus *dicta concluſ.* 368. *num.* 13.

Quintò, non procedit, quando productioni libelli addita eſſet proteſtatio, quod

14 de eo volebat iuuari *in parte, & partibus,* Iaſon *in* §. *item ſi poſtulante num.* 21. *inſtitut. de action.* cum alijs per Gabriel. *d. concluſ.*4. *numer.* 31. Maſcardus *dicta concluſ.* 368. *num.* 22.

QVÆSTIO XXIX.

ARGVMENTVM.

An reſpondens interrogationibus poſſit eſſe inconſtans, & reſponſionem reuocare.

SVMMARIVM.

1 *Interrogans non fatetur, quæ interrogando proponit.*

2 *Quid ſi interrogatio fiat affirmatiuè, itaut contineat in ſe aliquam aſſertionem.*

3 *Interrogatus reſpondens non poteſt confeſſionem ſuam reuocare.*

4 *Interrogatus per reſponſionem obligatur p arti quaſi contractu.*

5 *Maximè ſi fuit ſibi datus terminus ad deliberandum.*

6 *Quid ſi reſpondens non ſit Principalis, ſed Procurator, Tutor, vel Curator, &c.*

7 *Interrogatus eò minus poteſt reuocare confeſſionem emiſſam in reſponſione, quando fuit datus, & lapſus terminus ad reuocandam reſponſionem.*

8 *Quid ſi reſponſio fuerit geminata, & ex interuallo.*
9 *Sit iurata.*
10 *Poſt concluſum in cauſa.*
11 *Si præceſſerit inſtrumentum.*
12 *Vel præceptum de ſoluendo.*
13 *Si reſponſio fuerit à parte acceptata.*
14 *Interrogatus incontinenti poteſt ſuam confeſſionem reuocare.*

1 LOQVOR de reſpondente, cum certum ſit, interrogantem non fateri ea, quæ interroganda proponit, Bartol. *l. 1. num. 6. ff. de interrogat. act. l. 2. §. quod obſeruari, num. 19. C. de iureiurand. propter calumn.* Rota *deciſ. 3. alias 31. nu. 1, de ſequeſtr. poſſeſs. in nouis*, cum alijs per Scacciam *de Iudic. lib. 2. cap. 7. num.* 466. Franc. *deciſ. 220. num. 9. par. 1.*

2 Niſi interrogatio fiat affirmatiuè, itaut contineat in ſe aliquam aſſertionem, Scacc. *loco citato num.* 468. Michalorus *de poſit. cap. 3. num.* 19.

3 Dic in hac confeſsione, illicitam eſſe inconſtantiam, neque poſſe ſic reſpondentem ſuam confeſsionem reuocare, *l. de ætate, §. qui interrogatus, ff de interrog. act.* Cauagnol. *de decret. Montisferrati, §. 3. rubr. de poſit. num. 3.* Oliban. *de actionibus, par. 2. lib. 1. cap. 44. num.* 20. Ratio eſt,
4 quia, vt inquit Vlpianus *in d. §. qui interrogatus*, ille, qui reſpondit, quaſi ex contractu obligatur ei, qui interrogat, Cauag. *loco cit. num.* 55. Oliban. *loco cit.* Michalor. *de poſit. d. cap. 3. num.* 38.

5 Quod multò magis procedit, ſi reſpondenti fuerit datus terminus *ad deliberandum*, Prax. Papien. *in form. libell. interrogat. verb. compellatis, num.* 12. Bertrandus *conſ. 346. num. 10. & conſ. 391. in principio, & in l. ſi verò, §. de vſu, ff. ſolut. matrim. num.* 58. Aluarott. *ſi de feud. fuer. controuerſ. cap. Vaſſallus, num.* 11. Gabriel. *de confeſs. concluſ. 6. num.* 5. Cumia *in Ritu Siciliæ, cap. 37. 100. & 101.* Carpan. *ad Stat. Mediolan. cap. 73. lib. 1. num.* 25.

6 Niſi reſpondens ſit Procurator, Tutor, Curator, vel ſimilis perſona, quæ non ſit Principalis, Papien. *loco citato*, Carpanus *loco citato num. 26.*

7 Secundò, multò magis ceſſat inconſtantia, ſi datus ſit terminus reſpondenti ad reuocandum, & lapſus fuerit, Cum. *loco citato num.* 101. Carpan. *loco citato num.* 28.

8 Tertiò, tantò magis ceſſat inconſtantia, ſi reſponſio fuerit geminata, & ex interuallo, Roman. *conſ. 36. num.* 10. Cumia *loco citato num.* 102. *&* 103. Carpan. *loco citato num.* 28.

9 Quartò, multò magis ceſſare debet inconſtantia, ſi reſponſio ſit iurata, Cumia *loco citato num.* 104. Carpanus *loco citato num. 29.*

10 Quintò, multò magis ceſſat inconſtantia poſt concluſum in cauſa, Cumia *loco cit. num.* 105. Carpan. *loco cit. num. 32.*

11 Sextò, ceſſabit multò magis inconſtantia, ſi præceſſerit inſtrumentum, Cumia *loco. citato num.* 106. Carpanus *loco citato num. 33.*

12 Septimò, ceſſabit tantò magis inconſtantia, ſi præceſſerit præceptum de ſoluendo, Cotta *in memor. in verb. Confeſſio poteſt, verſ. 2. prædicta*, Carpanus *loco cit. num. 34.*

13 Octauò, tantò magis ceſſabit inconſtantia, ſi confeſsio fuerit à parte acceptata, Cotta *loco citato*, Cumia *loco citato num.* 108. Gabriel. *d. concluſ. 6. num. 12. de confeſs.* Carpan. *loco cit. num. 35.*

14 Dic tamen licitam eſſe inconſtantiam, ſi reſpondens incontinenti ſuam reſponſionem reuocaret, Gloſs. *in cap. vltim. in verb. iuſta, de iureiurand. in* 6. Bald. *in repetit. Paduan.* cum alijs, &c. & in hac confeſſione remitto te ad ea, quæ dicta ſunt circa inconſtantiam in reſponſione ad poſitiones.

QVÆSTIO XXX.

ARGVMENTVM.

Vtrum confeſſio facta in iudicio criminali reuocari poſſit. Et quid de confeſſione emiſſa in tortura.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio emiſſa in iudicio criminali, an, & quando reuocari poſſit remiſſiuè.*
2 *Regulariter eſt irreuocabilis.*
3 *Confeſſi in criminalibus habentur pro Iudicatis.*
4 *Confeſſio erronea in criminalibus poteſt reuocari docto de errore.*
5 *Reus in criminalibus poteſt reuocare ſuam confeſſionem incontinenti, & quando dicatur illam incontinenti reuocare.*
6 *Quid ſi confeſſio ſit iurata.*
7 *Confeſſio in indicio criminali ferè ſemper ſolet eſſe iurata.*
8 *Reus an, & quando poſſit reuocare confeſſionem*

iur atam in criminalibus.

9 *Reus i n criminalibus an poſſit reuocare confeſſionem à parte acceptatam.*

10 *Quid de confeſſione deliberata, repetita, geminata, & ratificata docto de errore.*

11 *Reus in criminalibus poteſt reuocare confeſſionem etiam in termino defenſionis.*

12 *Non ſolùm poſt concluſum in cauſa, & ante ſententiam.*

13 *Sed etiam poſt ſententiam, quando confeſſio eſt erronea.*

14 *Etiam in cauſa appellationis.*

15 *An poſt factam executionem.*

16. *Quid ſi alijs indicijs grauata ſit.*

17 *Quid de confeſſione emiſſa in tortura an, & quando poſſit reuocari.*

18 *Confeſſio emiſſa in tormentis non ſufficit niſi reus conſtans illam ratificet extra tormenta.*

19 *Reus confeſſus in tormentis nolens inconſtans ratificare, an, & quando poſſit ad id cogi per repetitionem tormentorum.*

20 *Excuſatio rei, quod dolore tormentorum confeſſus fuerit inanis reputatur, quando tormenta præcedentibus legitimis indicijs fuerunt illata.*

21 *Reo confeſſo in tormentis, & nolenti ratificare, allegando eius confeſſionem eſſe erroneam, & volenti probare errorem, an ſit aſſignandus terminus, vel potiùs repetenda tormenta.*

22 *Erroris cauſa pro reo in tormentis confeſſo nolente ratificare iuſta eſt, quatenus Iudex ei dixerit, quod confiteatur, quia liberabitur.*

23 *Repetitio tormentorum non datur contra reum nolentem ratificare, quando iterum ſponte confitetur, & de ratione.*

24 *Repetitio tormentorum contra reum in tormentis ſemper confitentem, & extra illam ratificare, recuſanti an, & quando poſſit per tres vices, vel etiam vltra irrogari.*

25 *Cautela pro reo torquendo ad euitandum ſupplicium delicti.*

26 *Reus indicijs grauatus per tres vices in tortura confeſſus, ratificare ſemper recuſans, euitabit quidem pœnam ordinariam, non autem extraordinariam.*

27 *Reus confeſſus principale delictum, quatenus, vel pro vlteriori veritate, vel ſuper complicibus torqueatur, an, & quando reuocare poſſit confeſſionem iam emiſſam.*

28 *Pater, & alij conſanguinei poſſunt in criminalibus reuocare confeſſionem Rei etiam inuiti.*

29 *Confeſſio ſub ſpe gratiæ per reum in criminalibus emiſſa, & ratificata, an poſſit reuocari.*

30 *Error iuris quando ſuffragetur reo ad reuocandam proprium confeſſionem in criminalibus.*

31 *Erroris, vel læſionis probatio an, & quando requiratur ex parte minoris petentis reſtitutionem in integrum aduerſus confeſſionem in criminalibus emiſſam.*

32 *Quid ſi minoris confeſſio ſit iurata, & ratificata.*

33 *Minor in criminalibus negans, poteſt inconſtans mediante in integrum reſtitutione negationem reuocare.*

34 *Minor in atrocioribus, vel atrociſſimis an, & quando iuuetur beneficio reſtitutionis in integrum, & num. 36.*

35 *Inter delicta atrocia, & atrociſſima, an detur diſtinctio.*

37 *Reſtitutio non conceditur minori, qui ſemel reſtitutus iterum incidat in delictum.*

38 *Hæreſis in cauſa permittitur confeſſionis reuocatio.*

39 *Quid ſi confeſſio acceptata eſſet ab accuſatore.*

40 *Quid ſi reuocetur incontinenti, & quando dicatur incontinenti reuocata, & num. 42.*

41 *Et an requiratur probatio erroris.*

43 *Hæreſis reus in Sancto Officio an poſſit reuocare eius confeſſionem non docto de errore.*

44 *Confeſſio in criminalibus debet verificari in omnibus ſuis partibus.*

45 *Hæreſis reus confeſſus etiam non docto de errore poteſt confeſſionem reuocare, quoad ea, quæ non ſunt plenè probata, ad excuſandos complices, affines, & amicos.*

46 *Hæreſis reus confeſſus reuocare volens ſuam confeſſionem puniendus eſt ab Inquiſitoribus Sancti Officij tanquam temerarius.*

47 *Quid ſi adhuc in reuocatione perſiſtat.*

48 *Hæreſis reus confeſſus etiam poſt peractam pœnitentiam reuocare poteſt ſuam confeſſionem docto de errore, vt reintegretur ad famam.*

49 *Denuncians an, & quando inconſtans admittatur ad reuocandam denunciationem, & n. 51.*

50 *Iudicis arbitrio remittitur cognoſcendum an denunciationis reuocatio calumnioſè proponatur.*

52 *Defenſiones reo non debet Iudex auferre, quamuis eius confeſſio mille indicijs grauaretur, & quamuis contra reum mille vigerent coniecturæ.*

53 *Confeſſionem iudicialem an reuocare poſſit reus in criminalibus, quando præceſſit confeſſio extraiudicialis.*

54 *Iudex competens poteſt cogere confeſſum ad perſeuerandum in confeſſione facta coram Iudice incompetente.*

55 *Clericus confeſſionem factam coram Iudice laico reuocare poteſt etiam non docto de errore.*

56 *Clerici confeſſio in criminalibus emiſſa coram Iudice ſeculari an faciat indicium ad torturam coram Iudice Eccleſiaſtico.*

57 *Quid ſi non fuerit reuocata.*

58 *Clericus confeſſus coram Iudice Eccleſiaſtico incompetenti poteſt cogi ad perſeuerandum in confeſſione coram Iudice competente, & de ratione num. ſeq.*

60 *Delictum confeſſus coram Iudice incompetente non ratione perſonæ, ſed ratione cauſæ,*

an poſſit per Iudicem competentem cogi ad perſeuerandum in eadem confeſſione, vel poſſit illam reuocare, & num. 65.

61 *Homicidium confeſſus coram Iudice habente modicam iuriſdictionem remiſſus ad Iudicem ordinarium, poteſt ab eo cogi ad perſeuerandum in eadem confeſſione.*

62 *Et an poſſit ex eadem confeſſione condemnari.*

63 *Delictum capitale confeſſus coram Epiſcopo, an, & quando poſſit ex ea confeſſione in pœnam vltimi ſupplicij condemnari.*

64 *Epiſcopus condemnare non poteſt reos in pœnam ſanguinis.*

65 *Papa poteſt iubere Epiſcopo, vt reum confeſſum coram eo delictum capitale, tradat Curiæ ſeculari, quæ ad vltimum ſupplicium procedat.*

66 *Confeſſio in criminalibus reuocari non poteſt ex capite erroris eo allegato, niſi etiam probetur.*

67 *Confeſſio in dubio præſumitur vera, & non erronea.*

68 *Aduocatus in criminalibus monetur ne citet ad dicendum contra articulos ad probandum errorem, neue illos exhibeat, niſi prius reus confeſſionem reuocauerit, & declarauerit velle probare errorem.*

69 *Error quomodo probetur, & an probanda ſit erroris cauſa remiſſiuè.*

70 *Metus cadens inconſtantem virum, & veſtitus aliqua ratione probabili, eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus.*

71 *Ignorantia ruſticitatis eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus.*

72 *Quid in facto proprio.*

73 *Obliuio eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus.*

74 *Obliuio æquiparatur ignorantiæ.*

75 *Ira eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus.*

76 *Ira impedit animum ne quis verum dicere poſſit.*

77 *Perſuaſiones, blanditiæ, ſuggeſtiones, impunitas promiſſa, tædium carceris, & vitæ ſunt iuſtæ cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus.*

78 *Cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus, & monitio Aduocati pro illis deducendis remiſſiuè.*

1 LATISSIMA eſt hæc materia, quam
tractant Criminaliſtæ, quos in vnũ
congeſſit, Farin. *de Reo confeſſo, &*
conuicto, qu. 31. *num.* 315. poſt cum Cabal.
reſolut. 186. *per tot.* Guazzin. *ad defenſam,*
defenſ. 32. *cap.* 10. *per tot.* Conciol. *reſolut.*
crimin. reſol. 18. *in verbo confeſſio.*
2 Regula igitur eſt, illicitam eſſe incon-
ſtantiam, nec Reorum confeſſiones reuo-
cari poſſe, cum indignum ſit, vt, quod
ſua quiſque voce faſſus eſt, id reuocet, ac
3 teſtimonio ſuo reſiſtat, & propterea con-
feſſi pro iudicatis habentur, *l. generaliter,*
C. de non numerat. pecun. l. 1. *C. de confeſſis,*
Simanch. *de cautbelis inſtrum. tit.* 13. *de con-*
feſſ. num 7.
4 Hæc tamen regula primò fallit in Reo,
qui per errorem confeſſus eſt, errore enim
depoſito poteſt reuocare, & pœnitere,
dummodo de errore doceat, *l. non fatetur,*
ff. de confeſſis, l. de ætate, §. vlt. ff. de inter-
rogat. act. cap. vbi de confeſſis, l. vndè Nera-
tius, §. vlt. ff. ad l. Aquil. l. 1. *§. ſi quis vltro,*
ff. de quæſt. Angel. *de malefic. in verb. compa-*
rent dicti inquiſiti, Felyn. *in cap. cum vene-*
rabilis, num. 15. *de except.* Alex. *conſ.* 34.
vol. 1. & in alijs allegatis à Boſs. *in tit. de*
confeſſ. num. 60. *verſ. & latè hanc concluſio-*
nem, Clar. *§. fin. quæſt.* 55. *num.* 18. *& quæ-*
ſtione 65. *in princ.* Farinac. *de Reo confeſſo,*
& conuicto, quæſt. 81. *num.* 315. qui plures al-
legat, Caball. *d. caſ.* 186. *in princ.* Guazzin.
ad defenſ. defenſ. 32. *cap.* 10. *num.* 1. Honded.
conſil. 102. *nu.* 42. *lib.* 1. Cæuall. *in ſuis comm.*
contra comm. quæſt. 652. *num.* 4. Carena *de*
offic. S. Inquiſit. par. 3. *tit.* 8. *nu.* 52. Conciol.
d. reſol. 18. *n.* 3. plenè Giurb. *conſil.* 16. *n.* 5.
5 Secundò regula fallit, ſi reuocatio con-
feſſionis fiat incontinenti antequam, vel
ſit redacta in ſcriptis, vel ſaltem antequam
6 Reus exeat è Iudicis conſpectu, Franc.
cap. 1. *de accuſat. in* 6. Abb. *in cap. fin. extra*
de confeſſ. Farinac. *d. quæſt.* 81. *num.* 348. Ba-
iard. *quæſt.* 55. Guazzin. *d. defenſ.* 32. *cap.* 10.
num. 2. *ad fin. & cap.* 12. *nu.* 9. Boſs. *in pract.*
tit. de confeſſ. num. 63. Coſta *de re integra,*
diſtinct. 31. *num.* 4. Carena *vbi ſupra nu.* 51.
Caſtro-palao *in opere moral. tom.* 1. *tract.* 4.
diſput. 8. *punct.* 16. *§.* 1. *num.* 3. Conciol. *di-*
cta reſolut. 18. Antonell. *de tempore legal.*
lib. 1. *cap.* 11. *num.* 3.
7 Quod procedit quamuis confeſſio ſit
iurata, vt ſolet eſſe fere ſemper in iudicio
criminali, Dec. *in cap. cum venerabilis, n.* 111
de excep. Marian. Soccin. *cap. qualit. & quan.*
il ſecondo, num. 1008. *de accuſat.* Gomeſ. *de*
delict. cap. 1. *num.* 66. Maſcard. *de probation.*
concluſ. 345. *num.* 39. cum alijs per Farinac.
d. quæſt. 81. *num.* 318. Cabal. *d. caſ.* 186. *n.* 2.
Guazzin. *d. cap.* 10. *num.* 1. *verſ. & quamuis,*
Baiard. ad Clar. §. *fin. quæſt.* 55. *num.* 61. *&*
ſeqq. Cæuall. *in ſuis comm. contra comm di-*
cta quæſt. 652. *in princ.* Honded. *d. conſil.* 102.
num. 42. *lib.* 1. Giurb. *d. conſ.* 16. *num.* 8. *circa*
med. alios adducens, ita ſentientes Morot.
conſil. 29. *num.* 34. *& conſ.* 46. *num.* 33. Con-
ciol. *d. reſolut.* 18. *num.* 4. ſiue iuramentum
8 præſtitum fuerit ſimplicitèr, ſiue de ple-
na, & ſincera veritate dicenda, Aret. *c. cum*
dilecti, num. 27. *&* 29. *de accuſat.* & ibi alij
Canoniſtæ, quos adducit Farinac. *d. qu.* 81.
num. 319. vbi *num.* 320. allegat nonnullos
contrarium tenentes, quando iuramen-
tum præſtitum eſt de veritate plenè dicen-
da, Guazzin. *loco cit. num.* 1. *verſ. & quam-*
uis, in fin.

9 Secundò procedit, etiamquod confeſſio ſit acceptata, Boſ. loco cit. num. 61. & 78. Claud. ad conſ. Bertazzol. 103. littera E, Farin. d. quæſt. 81. num. 321. Guazzin. loco citato num. 9.

Et quamuis contrarium tenuerint Marſil. Vulpell. & alij relati à Maſcardo concluſ. 350. & à Brunor. à Sole in compendio, verſ. confeſſio acceptata, non eſt tamen recedendum à priori opinione, quæ in praɛtica recepta eſt, vt teſtatur Farinacc. loco cit. nu. 323. Caualcan. de Brachio Reg. par. 3. num. 204. Baiard. ad Clar. quæſt. 55. num. 52. Guazzin. loco cit. num. 9.

10. Tertiò procedit, quamuis confeſſio eſſet deliberata, repetita, geminata, ac ratificata; quia nihilominus conſtito de errore, poteſt reuocari, Felyn. in d. cap. cum venerabilis, num. 5. de except. Angel. de malef. in verb. comparuerunt, & produxerunt inſtrumentum, num. 2. Clar. quæſt. 64. num. 44. verſ. quinimò, Honded. conſ. 102. num. 43. volum. 1. cum alijs per Farin. dicta quæſt. 81. num. 324. Cabal. d. caſu 186. nu. 2. Conciol. d. alleg. 18. num. 5. Guazzin. dicta defenſ. 32. cap. 10. num. 1. verſ. imò etiam, vbi quod licet nonnulli voluerint in hac confeſſione ſic geminata, repetita, & ratificata non dari inconſtantiam, de quibus per Farin. loco cit. num. 325. & per Conciol. d. reſol. 18. num. 6. Non eſt tamen recedendum à priori opinione tanquam magis communi, quamuis huiuſmodi confeſſio difficilius reuocetur, & non ſolum hoc caſu ſufficiat probare errorem, ſed de cauſa erroris, quod etiam voluit Farinac. loco citato num. 326. addo Giurbam conſ. 16. nu. 5. verſic. licet iurata, & in indicijs repetita confeſſio ſit, & poſt hæc ſcripta viſus Guido de virib confeſſ. par. 7. cap. 1. num. 30. & 32. qui tamen dum nititur conciliare opiniones, loquitur contra communem, quia ſiue deliberatio præſumatur ex geminatione confeſſionis, ſiue de ea expreſsè pateat per terminum datum ad deliberandum, ſemper verum erit dicere erroneam confeſſionem poſſe reuocari, Guazzin. loco cit. num. 2. verſ. ac etiam poterit reuocari.

11 Quartò procedit, vt non ſolum confeſsio poſſit reuocari incontinenti, ſed etiam ex interuallo in termino defenſionis, Angel. de malef. in verb. comparcant inquiſiti, num. 16. Ancharanus conſil. 44. Marſil. l. 1. §. fin. num. 93. ff. de quæſtion. Baiard. d. quæſt. 55. num. 59. cum alijs per Guazzin. loco cit. num. 2. verſ. & poteſt.

12 Quintò, habet locum inconſtantia non ſolum poſt concluſum in cauſa, & ante ſententiam, vt voluere Caualcan. de Brach. Reg. par. 3. num. 204. & 206. Ceual. qu. 652. num. 4. Anton. var. lib. 3. reſolut. 21. num. 1. Guazzin. loco cit. num. 3. verſ. & quod quandoque.

13 Sed etiam confeſſio erronea poteſt reuocari poſt ſententiam, Guido de Suzar. de indic. & tortur. num. 66. Grammat. vot. 7. num. 2. Foller. in praxi crimin. verb. & ſi confitebuntur, num. 56. Guazzin. loco cit. num. 3. Addentes ad conſ. 16. Farin. littera A, vbi plures, idem Farin. d. quæſt. 81. num. 327. Giurb. d. conſ. 16. verſ. Etiam poſt ſententiam, alios adducens ita ſentientes Caren. de offic. S. Inquiſ. d. par. 3. tit. 8. nu. 52. Conciol. d. reſolut. 18. num. 7.

14 Sextò, habet locum inconſtantia, etiam in cauſa appellationis, Angel. de malef. in verb. comparuerunt dicti inquiſiti, & in termino defenſionis poſt nu. 1. Nell. de Bannit. 4. par. primi tempor. quæſt. 1. poſt med. Brun. Carrer. Foller. Corrad. Monticell. à Farin. qu. 81. num. 328. Adden. ad d. conſ. 16. Farin. littera A, verſ. ſic pariter, Guazzin. loco cit. n. 3. verſ. ac etiam poteſt reuocari, Giurb. d. conſil. 16. num. 5. Seſs. deciſ. 138. num. 14. Conciol. d. reſolut. 18. d. num. 7.

15 Septimò, habet locum inconſtantia, & datur reuocatio confeſſionis, etiam poſt factam executionem, Berous conſ. 201. num. 19. lib. 3. Baiard. dicta quæſt. 55. num. 58. Guazzin. loc. cit. num. 3. in fin.

16 Octauò, habet locum inconſtantia in confeſſione, etiamquod alijs ſit indicijs grauata, vt de veriori, & communiori teſtantur Farinac. dicta quæſt. 81. num. 332. & 335. Cabal. d. caſ. 186. num. 3. Adden. ad dict. conſ. 16. Farin. littera C, Guazzin. loc. cit. num. 4. Conciol. d. reſol. 18. num. 8. Caren. de offic. S. Inquiſ. dicta par. 3. tit. 8. num. 52.

17 Nonò, datur inconſtanria in confeſſione facta in tortura demum ratificata, etiam ex interuallo, Perſonal. de indic. numero 81. Barz. deciſ. 5. num. 22. & deciſ. 107. num. 20. Carthar. in prax. interrog. reo lib. 4. cap. 1. num. 26. Guazzin. dicta defenſ. 32. cap. 12. num. 7. Farin. dicta quæſt. 81. n. 346. Giurb. dicto conſ. 16. num. 5. ad fin. Conciol. dicta reſolut. 18. num. 9.

18 Quid autem ſi confeſſus in tortura in-
conſtans ratificare nolit confeſſionem,
confeſſio enim facta in tormentis non
afficit niſi in ea conſtans reus extra tor-
19 menta ratificauerit. Dic, quod poteſt cogi
ad cōſtantiam per repetitionem tormen-
torum, latè Farin. plurib. relat. de indic. &
tortur. quæſt. 38. num. 91. Guazzin. defenſ. 30.
cap. 24. num. 3. Simancha de Cathol. inſtit.
tit. 65. num. 79. Penia ad Eymericum
3. par. Direct. comment. 39. §. Sit tertia, &
20 poſtrema regula. Quod habet locum ſi reus
tantum inconſtans, recuſat ratificare, &
negat confeſſata, quia dicit, ſe faſſum eſſe
dolore tormentorum, cum enim illa ex-
cuſatio inanis ſit, ſi legitimis præceden-
tibus indicijs ſint illata, reo, vt ratificet, re-
petitur tortura, ſecus autem ſi reuocet

confeſſionem tanquam erroneam, & in-
21 tendat probare errorem ſuæ confeſſionis, quia tunc datur ei terminus ad probandum errorem, Farin. *dicta quæſt.* 38. *num.*100. Canera *qq. crimin. quæſt.*1.*cap.*2. *de probat. per teſtes num.*66. Qui dum dicit, quod ſolum tormentum datur pro cauſa, & errore, male dicit ex *ſupra traditis*,dum
22 autem exemplificat, ſi Iudex dixerit reo, quod confiteatur, quia liberabitur, benè loquitur, quia eſſet cauſa ſufficiens erroris.

23 Secundò, non daretur repetitio tormentorum, quando, qui recuſat ratificare, ſpontè iterum confitetur, dicendo, quod illud, quod faſſus eſt in tortura, eſt verum, quia tunc ſtabitur huic confeſſioni tãquam ratificatiuæ,vel corroboratiuæ confeſſionis factæ in tortura, ſic Canter. *loco cit.* vbi dicit, ſic fuiſſe determinatum per ſupremum Conſilium Inquiſitionis, & Canteram ſequitur Catena in *prax. par.*3. *de indic. & tortur. tit.*10. §.23.*n.*195.

24 Aduerte tamen,quod repetitio tormẽtorum non poteſt fieri vltra tres vices, quamuis ſemper in tormentis reus fateretur, demum inconſtans confeſſionem ratificare recuſaret, latè Farinacc. *dicta quæſt.*38. *num.*96. 105. & 106. & reprobatis illis, qui tenent vſque ad quartam vicem reiterari poſſe torturã, voluit Guazzin. *defenſ.*30. *cap.*21. *num.*5. vbi *numero* 6. nec etiam poſſe reiterari torturam tertia
25 vice, niſi indicia ſint multum vrgentia, datque cautelam *numero* 7. *verſ. Et ſic* euitandi ſupplicium delicti, vt reus parum detentus in tortura fateatur delictum, deinde in actu ratificationis dictam confeſſionem reuocet, & ſi iterum torqueatur, parum detentus in tortura iterum fateatur, ſed in ratificationis actu iterum reuocet, & ſi tertia vice eleuetur, ſtatim fateatur, demum ſit conſtans in recuſatione ratificationis, quia ſic euitabit pœ-
26 nam ordinariam, non autem extraordinariam, ſi grauatus ſit indicijs vrgentibus, Caualcan. *de Brach. Reg. par.* 3. *num.* 229. Cabal. *caſ.*288. *num.*38. *cent.*3.

Quid autem ſi confeſſus in tormento, quod ſibi irrogatur, vel pro vlteriori ve-
27 ritate, vel ſuper complicibus reuocaret confeſſionem principalis delicti, an ei ſuffragetur? Dic, quod aut Iudex adhibet in actu torturæ ſolitam proteſtationem, de qua per practicos, Carthar. *de interrog. reis lib.* 4. *cap.*1. *num.* 92. & 96. & Ambroſin. *lib.* 6. *cap.*4. Et tunc, vel interrogat ſuper delicto principali, vel non interrogat, primo caſu ſi reus reuocet, proderit ſibi reuocatio, quia proteſtatio ſeruit de vento, ſi autem non interrogat, vt verè ſi non eſt fatuus, interrogare non debet,& hoc caſu non prodeſt inconſtantia, nec reuocatio. Si autem Iudex in actu torturæ non adhibeat proteſtationem,& tortus ſubſtinuerit reuocãdo confeſſionem,ordinaria pœna puniri non debet, vt ex Claro, Ambroſino, & aliis docet Guazzin. *dicta defenſ.* 30. *cap.*9. *num.*4. 7.& 8. vbi latiſſimè de materia Farinacc. *quæſt.* 40. *à numero* 19. *vſque ad fin. quæſtionis*.

28 Decimò, datur reuocatio confeſſionis, etiam inuito confitente, præſertim ſi reuocetur à patre, vel ab aliis conſanguineis, Alberic. l.1. §.*Antoninus Seuer.num.*1. *ff. de quæſt.* Soccin. *cap. Veniens num.* 329. *de accuſat.* Farinac. *dicta quæſt.*81. *num.*329. Baiard. *dicta quæſt.* 55. *num.* 56. Guazzin. *dicta defenſ.*32. *cap.*11. *num.*2.

29 Vndecimò, datur inconſtantia, ſi confeſſio facta ſit ſub ſpe gratiæ, etiamquod fuerit ratificata, vt contra nonnullos ſentit Guazzin. *d. defenſ.* 32. *cap.* 10. *num.*10. Simanch. *de confeſſ. tit.*13.*num.*12.

30 Duodecimò, datur inconſtantia, etiam in confeſſione erronea iuris errore,dummodò talis error ſit, qui remoueat intelligentiam confitentis, Honded. *conſil.*102. *num.*47.*vol.*1. Bald. *conſ.*39.*lib.*1.Menoch. *conſ.* 191.*num.* 68. *lib.* 2. Guazzin. *loco cit. num.* 11.

31 Decimotertiò, datur inconſtantia,multò magis in minoribus, quibus aduerſus confeſſionem datur reſtitutio, etiam non probato errore, & læſione, Carc. *in prax. in* 3. *tract. de homicidio*, §. *Circa quartum*, *num.*11. Boſs. *de confeſs. num.* 67. Honded. *dicto conſ.*102. *num.*50. cum aliis per Farin. *dicta quæſt.*81. *num.*377. Guazzin. *dicta defenſ.*32. *num.* 6. Simanch. *dicto tit.* 13. *numero* 9.

Contrarium, non dari reſtitutionem in integrum minoribus aduerſus confeſſionem in criminalibus, niſi probato errore, vel læſione, Gomeſ. *var.to.*1. *cap.*1. *de delict. num.*66. Clarus, §. *fin. quæſt.* 60. cum aliis, quos adducit idem Farinacc. *dicta quæſt.*81.*num.*378. vbi dicit,hanc opinionem ſeruari apud nos, quando confeſſio indicijs præcedentibus grauata reperitur.

32 Siue confeſſio ſit ratificata, & iurata, vt latè ex Oddo, & Caldas teſtatur Farin. *dicta quæſt.*81. *num.*379. & 380.

33 Quemadmodum etiam minor poteſt eſſe inconſtans in negatione, & illam per viam reſtitutionis in integrum reuocare, vt ex Soccino, & aliis tenet Farinac. *dicta quæſt.*81. *num.*358. Caball. *dicto caſ.* 56. *numero* 9.

34 An autem in atrocioribus detur reſtitutio in integrum minoribus? non conueniunt Doct. Nam Bart. *in l. Auxilium*, *num.*6. *ff. de minor.* Marſilius, Gabr. Franc. Marc. Vrſill. ad Afflict. *relati* à Farinacc. *d.quæſt.*81.

d.quaſt. 81. *num.* 383. voluere nullo modo
concedi; Grammaticus verò, Gomeſ.
Odd. & alij ab eodem Farin. *numero* 384.
allati tenent contrarium, alij diſtinguunt
inter atrociora delicta, & atrociſſima, vt
per Adden. ad Farin. *conſ.*66. *litt.A*, *lib.*1.
35 Quam tamen diſtinctionem meritò improbat Carpzouius *in prax. p.*3. *quaſt.*143.
*n.*87. cum *lex Auxil.* §. *In delictis*, nō diſtinguat inter delicta atrocia, & atrociſſima.
Oddus verò *de reſtit. in integr. parte* 2.
36 *quaſt.* 65. *art.*9. *num.* 38. remittit arbitrio
Iudicis, cuius opinionem, & ſi Farin. improbet ex eo, quia nihil allegat, crederem
tamen ſatis æquitati conſonam, ſi remittatur arbitrio Principis, non Iudicis.
37 Si autem ſemel reſtitutus fuerit, & inconſtans iterum incidat in delictum, amplius ei non conceditur reſtitutio, Gomeſ. *de delic. cap.*1. *num.*66. Farinacc. *dicta
quaſt.* 81. *num.* 390. Guazzin. *d. defenſ.* 32.
*cap.*32. *num.*7.
38 Decimoquartò, dic reuocari poſſe confeſſionem factam etiam in cauſa hæreſis,
Albertin. *de aſſert. Cathol. quaſt.*29. *num.*28.
Simanch. *de Catholic. inſtit. tit.* 13. *num.*30.
Royas, *de haret. aſſert.*25. *num.*262. Triuiſ.
deciſ. 31. *num.*1. & *deciſ.*62. *num.* 38. *lib.* 2.
Bertazzol. *conſ. crim.*95. *n.*9. & ibi Claud.
litt.D, Farinacc. *dicta quaſt.* 81. *num.* 315.
Souſa *in Aphoriſm. Inquiſit. lib.* 3. *cap.* 20.
*num.*55. Caren. *in prax. par.*3. *de conf. reor.
tit.*8. §.11. *num.* 51. Farin. *de hareſ. q.* 188.
39 *nu.* 76. vbi quamuis ſit acceptata ab Accuſatore, & Fiſco, Caſtro-palao *tom.* 1.
*tract.*4. *diſput.*8. *punct.* 16. §.1. *num.*3. *verſ.
Si autem*, Bordon. *de hareſ. cap.*9. *quaſt.*31.
num. 113. *in fin.* Coſta *de ignor. diſtinct.* 43.
num. 11.
40 Quod eò magis procedit, ſi incontinenti hoc eſt antequam è conſpectu Iudicis exeat inconſtans confeſſionem reuocauerit, quia tunc, etiam non probato
41 errore, admittitur inconſtantia, Royas
*de haret. par.*2. *aſſert.*25. *num.* 260. Simanc.
dicto tit. 13. *num.* 10. Pater Diana *parte* 4.
tract. 7. *reſol.* 22. *verſ. Verum non eſt negandum*, Souſa *loco cit. num.*55. Caren. *loco cit.
num.*51. Caſtro-palao *loco cit. num.*3. Bordon.
loco cit. num. 113. licèt *num.* 114. Incon-
42 ſtans, & nulla auctoritate fretus, & contra
communem omnium Doctorum dicat
reuocationem confeſſionis etiam incontinenti factam non eſſe admittendam, cuius opinio nullatenus ſequenda eſt.
43 Cauendum eſt etiam à Simanch. *dicto
tit.*13. *numero* 14. quem ſequitur Canter.
*cap.*1. *de haret. num.*70. qui voluere in Sancto Officio poſſe reum reuocare ſuam confeſſionem, etiam non docto de errore, & hanc reuocationem ei ſuffragari
ad euitandam pœnam ordinariam; quia hęc opinio nullo modo ſeruatur in Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione Romana;
nec in alijs Italiæ Inquiſitionibus, cum ſi
hoc daretur, eſſet aperta via omnibus hæreſim confitentibus pœnam delicti effugiendi; meritò contrariam opinionem
eſſe veriorem dixit Triuiſ. *deciſ.* 31. *lib.*2.
& Canteram reprobat Farinacc. *de hareſ.
quaſt.*187. *num.*75. Seſs. *deciſ.*472. *tom.*4. *n.*7.
Diana *par.*4. *tract.*7. *reſolut.*22. Caſtro-palao *tom.* 1. *tract.* 4. *diſput.* 8. *punct.* 16. §. 1.
*num.*4. Caren. *par.* 3. *de confeſſ. Reor. tit.*8.
num. 56. *verſ. Verum hæc opinio*, nouiſſimè
Bordonus *de haret. cap.* 9. *num.* 113. *verſ.
Tertiò pariter*, vbi tamen malè loquitur,
dum aſſerit Simanch. & Canter. loqui de
reuocatione facta incontinenti, non ex
interuallo, cū tamen expreſsè Cant. dicat,
intelligo, quando ex interuallo reuocat,
& non conſtat de cauſa, nec de errore ad
effectum reuocationis, verum eſt, quod
Canter. loquitur de ea confeſſione, quæ
non eſt coadiuuata legitimis probationi-
44 bus, qui melius dixiſſet, ſi confeſſio
non eſſet verificata in omnibus ſuis partibus, vt requiritur ad latè tradita per Farinacc. *dicta quaſt.*81. *cap.*1. *num.*30. Caren.
*dicta par.*3. *de confeſs. reor.* §.12. *num.*58.
45 Admittit tamen Pater Diana reuocationem confeſſionis, etiam non docto errore in cauſa hæreſis, quando reus reuocaret aliqua non plenè probata ad excuſandos Complices, Affines, & Amicos,
quem ſequitur Bordonus *loco cit. num.* 113.
verſ. Secunda pars.
46 Si autem poſt pœnitentiam factam quis
reuocaret confeſſionem, vt temerarius
puniendus eſſet ab Inquiſitoribus, Pater
Diana *loco cit. verſ. Notandum*, quod tamen
47 intellige, dummodò in reuocatione non
perſiſtat, quia, ſi perſiſteret, tradendus eſſet, vti impœnitens Curiæ ſeculari Pater
Diana *loco cit.* Farinacc. *quaſt.*196. *num.*20.
48 Secundò, intellige, niſi doceret de errore, quia, vt *ſupra* dixi, datur reuocatio,
etiam facta executione, & meo tempore
accidit, quod quidā vti Polygamus damnatus fuit ad triremes, qui cum peracta
pœnitentia acceſſiſſet ad ſacrum Tribunal reuocaſſet confeſſionem, & de errore
docuiſſet, fuit admiſſus, & redintegratus
ad famam.
49 An autem, qui denunciauit ſe, poſſit
inconſtans pœnitere, vt contigit in quodam Sollicitante. Dic primò, ceſſare
inconſtantiam, ſi calumnioſè erroris reuocatio proponatur; Angel. *de malef.* Mill.
in prax. Monticell. & Boſs. *allegati* à Farinacc. *dict. quaſt.*81. *num.*333. qui ex alijs
50 aſſerit, an proponatur reuocatio calumnioſè remitti arbitrio Iudicis.
51 Cœterum hæc limitatio ab eodem
Farinacc. *ibidem num.* 335. omninò reijcitur, quia Iudex non debet auferre defen-

52 ſiones reo, etiam quod eius confeſſio ef-
ſet grauata mille indicijs, ac pro reo in-
conſtante mille eſſent coniecturæ, vt vi-
detur requiri Guazzin. *dicto cap.* 10. *num.* 4.
Cabal. *dicto caſu* 186. *num.* 3.

53 Dic ſecundò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando confeſſioni iudiciali præ-
ceſſit extraiudicialis confeſſio, Carrer. *in
prax.* 1. *tract. de appellat.* §. *Tertius caſus
num.* 20. Paris de Put. Bald. & Maſcard.
à Farinacc. *dicta quæſt.* 81. *numero* 336. Sed
hanc limitationem valdè dubitabilem
eſſe dicit idem Farinacc. *loco cit. ad fin.* &
contra illam tenet expreſsè Cabal. *dicto
caſ.* 186. *num.* 6. dicens contrarium vidiſſe
ſeruari, & hanc etiam ſequitur Guazzin.
dicta defenſ. 32. *dicto cap.* 10. *num.* 4. *verſ. Sed
aliqui firmant*.

54 Dic tertiò, illicitam eſſe inconſtantiam,
quando confeſſio facta eſt coram Iudice
non ſuo, quia Iudex competens poteſt
cogere confitentem ad perſeuerandum
in confeſſione facta coram Iudice incom-
petente Doctores omnes *in l. Magiſtratibus,
ff. de iuriſdict. omn. Iudicum*, & ibi Iaſ. vbi
de communi Boer. *deciſ.* 90. *num.* 9. cum
alijs per Maſcard. *concluſ.* 352. *num.* 2. Fa-
rinacc. *dicta quæſt.* 81. *num.* 216.

55 Quod tamen non procedit in confeſ-
ſione facta à Clerico coram Iudice lài-
co, quia huiuſmodi confeſſio, etiam non
docto de errore, poteſt reuocari, Felyn. *in
cap. At ſi Clerici n.* 6. *ver. Secundo reſtringe*,
Berous *num.* 140. Mantua *num.* 31. *extra de
Iudic.* Iaſ. *d. l. Magiſtratibus num.* 6. cum
alijs per Farin. *dicta quæſt.* 81. *num.* 215.

A cuius tamen dictis omninò cauen-
56 dum eſt, dum aſſerit, confeſſionem fa-
ctam à Clerico coram Iudice ſeculari fa-
cere coram Iudice Eccleſiaſtico indicium
ad torturam; Quia contrarium veriùs
57 eſt, etiam quod Clericus coram Eccle-
ſiaſtico Iudice, eam non reuocet, vt re-
probato Baldo *in l. vnica, C. de confeſſ.* vo-
luit Barbat. *in dicto cap. Atſi Clerici, de
Iudic.* & latè proſequitur Mart. *de iuriſdic.
par.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 139. *à num.* 11. cuius dicta
tranſcripſit Ricc. *deciſ. Archiep. Neapoli-
tan.* 81. *par.* 4. per Rot. & ita dicit fuiſſe
reſolutum, & eum ſequitur Sperell. *dec.* 18.
num. 11. *par.* 1. Sed ſi confeſſio facta fuiſ-
58 ſet à Clerico coram Eccleſiaſtico, aliàs
tamen incompetente, tunc coram com-
59 petente cogeretur in eadem confeſſione
perſeuerare, & valebit, vt extraiudicialis,
Blanc. *de indic. & tortur. num.* 218. cum
alijs per Mart. *loco cit. num.* 15.

60 Idem dicendum eſt, ſi confeſſio facta
eſſet coram Iudice incompetente, non
ſolùm ratione perſonæ, verum etiam ra-
61 tione cauſæ, verbi gratia, ſi quis fateatur
homicidium coram Iudice, qui non ha-
bet, niſi modicam iuriſdictionem, & iſte
delinquens ad Iudicem ſuum ordinarium
62 remitteretur, poſſet cogi ad perſeueran-
dum in ea confeſſione, ſed non ex ea con-
demnari valeret, Doctores *in d. l. Magi-
ſtratibus, ff. de iuriſd. omnium Iudicum*, vbi
Alex. *num.* 5. *in fin.* Angel. *numero* 5. Bald.
num. 2. Caſtren. *num.* 3. Fulgoſ. *num.* 4. Dec.
num. 8. Iacobin. de S. Georgio *num.* 9. Iaſ.
num. 3. qui tamen parum ſibi conſtans vi-
detur, dum ait, hanc confeſſionem poſſe
63 reum reuocare, nam, ſi cogitur perſeue-
rare, quomodo poterit eam reuocare?
Bald. *in dicto cap. Atſi Clerici numero* 4. *de
Iudic.* Farin. *dicta quæſt.* 81. *num.* 204. Guaz-
zin. *d. defenſ.* 32. *cap.* 26. *num.* 1. *verſic. Et
etiam*.

Vidi tamen in vna Amerina Sacrilegij
quoſdam reos confeſſos fuiſſe coram Epi-
ſcopo Amerino ſe de nocte ingreſſos
in quoddam Monaſterium Monialium,
& furtum valdè notabile commiſiſſe, cau-
ſa eorum auocata à Sanctiſſimo D. N.
Innocentio X. eaque in S. C. commiſſa
poſt longam diſputationem an ea cōfeſ-
64 ſio ſufficeret, vt poſſet eadem S. C. in
pœnam vltimi ſupplicij reos condemna-
re, eò quia eſſet emanata coram Epiſco-
po, qui non poterat illos condemnare in
65 pœnam ſanguinis, fuiſſe reſolutum, ſo-
lam illam confeſſionem ſufficere ad con-
demnandos reos in pœnam vltimi ſuppli-
cij, & ita fuit executum, ſcio tamen non-
nullos ex Cardinalibus, & Prælatis S. C.
apud me iuiſſe ſententiam. Fateor reſolu-
tionem S. C. apud me fuiſſe periculoſam,
niſi dicas, quod potuiſſet sūmus Pontifex,
66 etiā eo caſu iubere Epiſcopo, vt traderet
reos Curiæ ſeculari, ex latè traditis per
Cyriac. *contr. iur. c.* 435. per tot. & maximè
n. 35. & ita voluiſſe ex ſeipſo, vel median-
te S. C. hoc executioni demandare.

67 Dic quartò, non ſolùm allegandum eſſe
errorem, ſed etiam probandum, quia in
dubio confeſſio præſumitur vera, & non
68 erronea, Bald. *l. fin. num.* 2. *C. de probat.*
cum alijs per Farinaccium *dicta quæſt.* 81.
num. 337. Cabal. *dicto caſ.* 186. *num.* 7. *&* 9.
Guazzin. *d. defenſ.* 32. *cap.* 12. *num.* 1. *&* 2.
verſ. necnon, vbi monet Aduocatum, ne
prius citet *ad dicendum contra articulos*, ne
69 vè illos exhibeat, niſi priùs facta per reum
reuocatione confeſſionis, & declarato
velle probare errorem dictæ confeſſionis.

70 Quomodo autem probetur error con-
feſsionis, & an ſufficiat probare errorem,
vel debeat probari cauſa erroris. Videndi
ſunt Farinacc. Guazzin. Cabal. *in loco cit.*
& per eoſdem *allegati*.

71 Cauſæ verò legitimæ huius inconſtan-
tiæ, & reuocationis confeſsionis erunt,
metus ſi cadat in conſtantem virum, &
veſtiatur aliqua cauſa probabili, quod
verè per metum confeſſus ſit.

72 Secunda erit ignorantia ruſticitatis, im-
petitiæ, ruditatis, & ſimilia, maximè in fa-
73 cto alieno, nam, ſi eſſet confeſsio in facto
proprio non ſolùm eſſet allegandus error,
74 ſed etiam probandus, vt latè Farinaccius
d. quæſt. 81. num. 344.
75 Tertia erit obliuio, quæ æquiparatur
76 ignorantiæ.
77 Quarta erit ira, quæ impedit animum,
nè quis verum dicere poſsit.
78 Quinta perſuaſiones, blanditiæ, ſuppoſi-
tiones, impunitas promiſſa, tædium car-
ceris, & vitæ.
79 De quibus omnibus cauſis latè dixerit
Guazzin. *ad defenſ. d. defenſ. 32. cap. 13. per
tot.* vbi benè docet Aduocatos, quomodo
debeant hæc omnia deducere, vt Reos
liberent à pœnis.

QVÆSTIO XXXI.

ARGVMENTVM.

An Iudex, qui Reo promiſit impunitatem, ex qua promiſſione confeſſionem extorſit, inconſtans eſſe poſſit illi impunitatem poſtea denegando.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui Rei confeſſionem extorſit cum promiſſione impunitatis an, & quando poſſit inconſtans illam denegare, & num. 8. 10. & 13.*

2 *Iudex ad inueſtigandam veritatem poteſt vti cauillationibus, & ſimulare.*

3 *Maximè concurrente publica vtilitate.*

4 *Fidem ſeruare non expedit in malis promiſſis.*

5 *Pacta contra publicam vtilitatem etiam iurata ſeruari non debent.*

6 *Veritas dummodo habeatur, non refert quomodo habeatur.*

7 *Blanditijs, & bonis verbis vti licèt ad veritatem habendam.*

9 *Fides data etiam hoſti ſeruanda eſt.*

11 *Fides publica præferenda eſt publicæ vtilitati.*

12 *Deceptio ſub publica fide non permittenda.*

14 *Hæreſis in crimine impunitas per Inquiſitores promiſſa reo confeſſo ſeruanda eſt, & num. 17.*

15 *Inquiſitores Sancti Officij maiorem habent auctoritatem in promittenda miſericordia, gratia, & fortaſſe impunitate, quàm alij Iudices.*

16 *Et an poſſint ſaltem promittere gratiam, & miſericordiam.*

18 *Relapſus, cui Inquiſitor miſericordiam promiſerat, fuit liberatus.*

1 LICITAM eſſe in Iudice huiuſmodi
inconſtantiam voluere Card. Alex.
& Gemin. *in cap. Si quilibet, & in
cap. Vtilem 22. quæſt. 2.* Felyn. *in cap. Accedens il ſecondo, vt lite non conteſtata, & in
cap. afferte col. 2. de præſumpt.* & hanc eſſe
communem opinionem dixere Adden.
ad Decium *in l. ea eſt natura, de regul. iur.*
Archidiacon. *in dicto cap. Vtilem,* vbi refert
factum Alexandri Tertij, qui Epiſcopo
Simoniaco promiſit diſpenſationem, &
gratiam, qua promiſsione non obſtante,
illum depoſuit Soccin. *cap. Qualiter, &
quando il ſecondo num. 974. de accuſat.* Alciat.
de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 27. qui alios
Couuar. *var. reſolut. lib. 1. cap. 2.* cum alijs
latè per Farinacc. *de Reo confeſſo quæſt. 81.
num. 279.*
2 Et hæc opinio non caret ſuis rationibus.
nam Iudex ad inueſtigandam veritatem
poteſt vti cauillationibus, aut ſimulare,
d. cap. Afferte, & in cap. Non enim volebat,
3 *Deus 22. quæſt. 2.* maximè concurrente
publica vtilitate, vt *in d. cap. Vtilem.*
4 Secundò, quia in malis promiſsis non
expedit fidem ſeruare, *cap. in malis promiſſis
de reg. iur. in 6.* hinc eſt, quod pacta con-
tra publicã vtilitatem, etiamſi iuramento
5 vallata ſint, minimè ſeruari debent, Bart.
l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſ. & in l. 1. de dolo.
6 Tertiò, quia non refert, quomodo ve-
ritas habeatur, dummodo habeatur, *l. cum
ſeruus, ff. de verb. oblig.*
7 Quartò, nam ſi licèt torquere, & alia
nonnulla in corpore hominis facere pro
veritate habenda, tantò magis blanditijs,
ac bonis verbis vti, Archidiac. *dicto cap.
Vtilem*, quas rationes in vnum congerit
Viu. *commun. opin. in verb. Iudex promittens
liberationem art. 2.* latè Pegna ad Eymeric.
*par. 3. comment. 23. num. 105. verſ. quantum
ad ſecundum.*
8 Contrariam tamen opinionem nempe
in Iudice impunitatem promittente illici-
tam eſſe inconſtantiam, voluere Beluiſ.
in pract. lib. 3. cap. 18. num. 19. & ſeq.
Dec. *in dicta l. ea eſt natura, num. 7. & ſeq.
ff. de reg. iur.* & ibi Cagnol. *num. 17.* Ma-
galott. *de ſaluocond. par. 2. num. 21.* Couuar.
loco cit. num. 16. cum alijs, quos refert idem
Farinaccius *d. quæſt. 81. num. 277.* Guazzin.
*ad defenſam defenſ. 20. cap. 25. num. 2. verſ.
ſed contrarium,* Ludouic. *deciſ. Lucenſ. 15.
num. 72. & 73.* Peguer. *deciſ. 39. num. 10.*

vbi dicit ità pluries in illo Senatu fuiſſe
reſolutum, Farinacc. *conſ. 53. num. 1. & ſeq. lib. 1.* Guazzin. *de pace par. 1. quæſt. 38. num. 21.* Conciolus *reſolut. crimin. in verb. impunitas reſolut. 1. à num. 1.*

9 Ratio potiſsima eſt, quia fides data
etiam hoſti ſeruanda eſt ſecundùm Text. cum Gloſs. *in cap. Noli 22. quæſt. 1. & in cap. Innocens 22. quæſt. 4.* & Gloſs. *in cap. Dominus autem 13. quæſt. 2.* Gloſs. *in l. conuentio de pactis*, Remig. de Gonn. *de immunitate Eccleſ.* qui latiſsimè tractat *de materia fallent. 26. ferè per tot.*

10 Non recedas ab hac opinione, quæ
tutior eſt, & moribus approbata, vt dicit Ceuall. *commun. contr. commun. quæſt. 292. ad finem*, & abſque dubio ſeruatur in Statu Eccleſiaſtico.

11 Non obſtant in contrarium adducta,
quia concurrente vtilitate publica, & fide
publica, vtique fides debet præferri, ne
12 quis ſub ea decipiatur ad not. per Docto-
res relatos à Cagnolo *dicta l. ea eſt natura, ff. de reg. iur.*

13 Nec vera eſt diſtinctio Clar. *quæſt. 55. num. 6.* quem ſequitur Guazzinus *dicta defenſ. 20. cap. 25.* quod ſi promittens impunitatem, poteſt illam concedere, ſeruanda ſit, ſin minus, imputandum ſit Reo, qui credidit tali promiſsioni, quia Reus non tenetur perſcrutari, an Iudex poſsit, vel non poſsit, ſatis enim eſt, quod fides publica intercedat, quæ, vt dixi, omnino ſeruanda eſt.

14 Et etiam opinio hæc habet locum in
crimine hæreſis, quamuis enim quoad
promittendam miſericordiam, & gratiam,
& fortaſsè impunitatem maiorem habeant
Inquiſitores auctoritatem, quam alij Indi-
15 ces, iuxta Textum *in cap. Vt commiſſi, de
Hæret. in 6.* latè Pegna *loco citato num. 105.
verſ. veruntamen*, nihilominus non inde
reſultat, quod ſi impunitatem promiſe-
rint, quin eam teneantur ſeruare; aliud
enim eſt quærere, an impunitatem poſsint
promittere; aliud, an ea promiſſa teneantur ſeruare, nam primò caſu nonnulli pu-
16 tant, illos poſſe promittere, ſaltem gra-
tiam, & miſericordiam, vt per Pegnam
loco citato, cuius tamen ſententiam mordicus impugnat Scaccia *de Iudic. lib. 1. cap. 87. num. 25.*

17 Promiſſam tamen etiam Inquiſitores
tenentur ſeruare, vt teſtatur Cantera *in ſuis quæſtionibus crimin. cap. 1. de vera confeſſione, num. 9.* vbi dicit ſic non fuiſſe relaxatum quendam relapſum, cui ab Inquiſitore promiſſa fuerat miſericordia, ſequitur Canteram, Diana *4. par. tract. 8. reſol. 22.* Souſa *in aphoriſm. lib. 2. cap. 20. num. 43.* Nec recedas ab hac opinione, quamquam vt vociferatum fuit in cauſa N. cui à Patre Commiſſario N. fuerat promiſſa impunitas aliter obſeruatum fuerit.

QVÆSTIO XXXII.

ARGVMENTVM.

An ſtante Statuto minuente pœnam confitentibus; augente verò negantibus, is, qui primò negauit, & poſtea inconſtans fatetur, gaudeat priuilegio Statuti.

SVMMARIVM.

1 *Statuti minuentis pœnam ſpontè confitentibus, illamque augentis negantibus priuilegio gaudet, qui primò negauit, poſtea inconſtans confeſſus eſt.*

2 *Quid ſi confeſſionem emiſerit poſt litem conteſtatam.*

3 *Quid ſi Statutum in prima reſponſione confeſſionem expoſceret.*

4 *Vel ſi negatio reſpiceret, quæ emergunt ante litem conteſtatam, puta declinationem fori, vel locum maleficij.*

5 *Quid ſi hoc caſu Reus de mendacio conuinceretur.*

6 *Iuriſdictionis cauſa ſeparata eſt à cauſa maleficij.*

7 *Finem ad vnum inducta trahi non debent ad alium diuerſum.*

8 *Minor, qui primò negauit etiam poſt litem conteſtatam poteſt per viam reſtitutionis in integrum fateri delictum, vt gaudeat Statuto pœnam minuente ſpontè confitentibus.*

9 *Pœnam à Statuto auctam negantibus delictum, an incurrat qui negationem reuocauit poſt litem conteſtatam, antequam de mendacio conuincatur.*

10 *Statuto minuente pœnam ſpontè confitentibus an gaudeat, qui in prima inſtantia conſtans negauit, quatenus fateatur in cauſa appellationis.*

11 *Pœnam maiorem in Statuto impoſitam negantibus non incurrit, qui negauit in prima inſtantia, & in cauſa appellationis confeſſus eſt, non adhuc probata intentione agentis.*

12 *Homicidium negans, & poſtea conuictus poteſt excipere ſe illud feciſſe ad ſui defenſionem.*

13 *Beneficio Statuti pœnam minuentis ſponte confitentibus non gaudet, qui primò confeſſus, inconſtans reuocauit confeſſionem, & negauit, quatenus denuo inconſtans negationem reuocare velit, & in prima confeſſione perſiſtere.*

14 *Priuilegium iſtius Statuti non intrat, niſi confeſſus conſtans perſtiterit in confeſſione.*

15 *Nec ad hunc effectum admittitur reuocatio reuocationis.*

16 *Pœnam in Sancto Officio euitant ſponte comparentes.*

17 *Quid ſi in confeſſione conſtantes non perſiſtant.*

18 *Confeſſionis reuocatio an ſit admittenda in Tribunali Sancti Officij.*

19 *Confeſſio extraiudicialis reuocari poteſt incontinenti.*

20 *Quid ex interuallo.*

21 *Confeſſio extraiudicialis redacta in ſcriptis reuocari non poteſt errore non probato.*

22 *Quid ſi ſit acceptata à parte.*

23 *Quando reuocari poſſit confeſſio extraiudicialis remiſſiuè.*

1 QVÆSTIONEM hanc latè diſputat doctiſſimus Caballus *caſ.* 56. vbi duas refert Doctorum opiniones, alteram negatiuam, affirmatiuam alteram,& in hac reſidet tanquam veriſſima, & ſecundum Clar. *in prax. quaſt.* 82. mitiori.

2 Quæ tamen opinio non procedit, ſi confeſſio facta ſit poſt litem conteſtatam, quia negatio ante litem conteſtatam non inducit Fiſco, vel Accuſatori onus probandi, ideò licet reo variare, ſecus autem, ſi fiat in conteſtatione litis, quia inducit onus probandi agenti, ideò non licet variare, Bald. *l. quidam æſtimauerunt, numero* 5. *ff. ſi cert. pet.* Rol. à Val. *conſ.* 88. *num.* 18. *lib.* 4. cum alijs per Caball. *dicto caſ.* 56. *num.* 7. vbi dicit ſe vidiſſe practicari, quando reus reſpondet Inquiſitioni,& & Accuſationi, cam negando, ſi poſtea confiteatur, non gaudet beneficio ſtatuti,

3 quia res non eſt amplius integra, cum ſit ius quæſitum Fiſco per negationem quoad integram pœnam, cuius pars confitenti remittebatur, & onus probandi delictum incumbit Curiæ, vel Accuſatori Agenti,qui habita negatione ſemper grauatur; Niſi eſſemus in leuibus pœnis, quia, etſi Fiſcus, vel Accuſator fecerint aliquas expenſas in probando poſt negationem rei, & is nondum conuictus fateatur delictum, poterit quidem in expenſis condemnari, ſed non priuari beneficio ſtatuti, Angel. *in l. eum qui*, & ibi Corn. *num.* 4. *ff. de iureiur.* Caball. *loco cit. num.* 7.

4 Secundò, non procedit opinio affirmatiua,quando ſtatutum requireret in prima reſponſione confeſſionem, quo caſu non eſſet licita variatio,Salyc. *in dicta l. cum,qui num.* 2. Bart. *conſ.* 115. *lib.* 1. Sed ſi negatio reſpiceret ea, quæ emergunt ante litem conteſtatam,maximè circa declinatoriam fori, & iuriſdictionis, vt ſi quis negaret, locum maleficij eſſe de territorio,vel eſſe

5 Clericum, & demum conuinceretur de mendacio, ſibi non præiudicauit, quin poſtea in conteſtatione litis poſſit eſſe inconſtans, & fateri delictum, vt conſequa-

6 tur præmium ſtatuti, quia ſeparata eſt cauſa iuriſdictionis à cauſa maleficij, &

7 facta ad vnum finem, non debent trahi ad diuerſum, Bald. *l. ea quæ, num.* 19. *C. de condict. indebit.* & poſt Angelum Caball. *loco citato, num.* 9. Quemadmodum etiam ſuccurritur minori, qui primo negauit,

8 & per viam reſtitutionis in integrum poterit fateri delictum lite conteſtata, *l. Si ex cauſa*, §. *Nunc viden. ff. de minor.* Blancus *in prax. in cauthel. pro reo defendendo caut.* 6. Repert.Inquiſit. *verb. confeſſio, verſ. Poſtquam quis negauerit, & in verb. negatiua, eodem* §. Caball. *loco citato, num.* 9.

9 Tertiò, non procedit opinio, quando tractatur de fugiendo augumento pœnarum propter negationem, quia tunc ſufficit, quod confiteatur quandocumque, antequam de mendacio conuincatur, & ſic poſt litem conteſtatam, ſed antequam conuincatur de mendacio,& probatum fuerit delictum per Curiam, ſic Corn. *d. l. Eum qui, num.* 5. Iaſ. *num.* 10. *& in* §. *Ex maleficijs, nu.* 27. *de actionibus*, Caball. qui alios *loco citato num.* 10. Quamuis dicat, contrariam opinionem, quam tenet Roman. *dicta l. Eum qui, num.* 5. Alex. *num.* 1. Roman. *conſ.* 59. eſſe de iure ſubſtenabilem, nempè licitam eſſe variationem vſque ad litem conteſtatam excluſiuè; ſed hanc tanquam mitiorem eſſe amplectendam, refectis tamen expenſis factis per Curiam, vel Accuſatorem, vt ibi per eum, *numero* 14. *&* 16.

10 Quartò, non procedit, ſi in cauſa appellationis velit negans confiteri, vt contra Angel. *de malef. verb. Præſente D. Caio, & Appellante, num.* 31. dicit Auguſt. de Arim. *in addit.* Caball. *d. caſu nu.* 85. *&* 86. vbi,quod hæc opinio indubitabilis eſt pro obtinendo beneficio ſtatuti. Contraria

11 verò Angeli poſſet procedere ad euitandam maiorem pœnam, ſi non eſſet probata Agentis intentio, quando Appellans confitetur.

12 Quintò, non procedit,quando quis negaſſet ab initio maleficium, poſtea conuictus inconſtans fateretur, ſe illud feciſſe ad ſui defenſionem,tunc enim inconſtantiam dari in iure nemini dubium eſt, vt notant Doct. *in auth. Contra qui propriam, C. de non numer. pecun.* vbi Bart. *numero* 7. Bald. *num.* 17. Salyc. *num.* 8. cum alijs per

Dec. & Cagnol. *in l. Nemo ex his, ff. de*
*reg. iur. ille num.*1. hic *num.*5. Caball. *reſol.*
crimin. caſu 49. per Rot. & pro hac opi-
nione tenet Salyc. *in dicta Auth. Contra qui*
*propriam, C. de non numer. pecun. num.*8. Ca-
ball. *dicta reſolut.*56. *num.*83. *&* 84.
13 Sextò, non procedit, ſi quis primò con-
feſſus ſit maleficium, demum inconſtans
reuocauerit confeſſionem, iterumque
inconſtans vellet reuocare negationem,
& perſiſtere in confeſſione, quia cum
prius reuocauerit confeſſionem non po-
teſt gaudere beneficio ſtatuti, cum bene-
14 ficium conferatur ei, qui fuit conſtans
in confeſſione, Bald. *in l. ea quæ, num.* 23.
C. de condict. indebit. Nec valet reuocatio
negationis, quia non poteſt dari ad hunc
15 effectum reuocatio reuocationis, *l. ſi quis*
ius iurand. C. de reb. credit. latè Caball. *dicto*
caſu 56. *à num.*21. *vſque ad* 28. Larrea *allegat.*
Fiſcal. 65. *num.* 85. *par.* 1.
16 Quod nota pro ſpontè comparentibus
in S. Officio, qui omninò euitant pœnam,
quod debet intelligi iuxta *ſupra deducta*,
17 ſi conſtantes ſint in propria confeſſione.
Accidit enim meo tempore caſus cuiuſ-
dam Confeſſarij, qui ſpontè faſſus eſt, ſol-
licitaſſe quaſdam Moniales in actu con-
feſsionis Sacramentalis ad turpia, demum
facta ſpontanea comparitione inconſtans
iterum acceſsit ad S. Tribunal, proteſta-
tuſque fuit, ſe vera non fuiſſe confeſſum,
& ea omnia, quæ dixit falſa eſſe, putauit
enim poſſe ſuam ſpontaneam confeſsio-
nem propriæ famæ penès S. C. ſibi eſſe
præiudicio, cum fortaſſe ab aliquo Emi-
nentiſs. Card. Supremæ Inquiſitionis ſpe-
raret aliquod munus in Vrbe. Hic enim,
ſi fuiſſet demum denunciatus, abſque du-
bio non potuiſſet gaudere priuilegio ſpon-
tè comparentium, cum in confeſsione
non perſtiterit, neque perſeuerauerit.

18 Cæterum valdè dubio an deberet ad-
mitti hæc inconſtantia in hoc Sanctiſsimo
Tribunali, quod eſt mixtum fori pœni-
tentialis, & iudicialis ideò conſidera.
Quando autem in extraiudiciali confeſ-
ſione licita ſit inconſtantia, videndum eſt
latius ſuo loco, cum hic tantum de incon-
ſtantia in actibus iudicialibus tractemus.
19 Dic ſolum licitam eſſe inconſtantiam
non tantum incontinenti, Gloſs. *in cap.*
apud miſericordiam 32. *quæſt.*1. Gloſs. *c. fin.*
de iureiur. cum alijs per Guido *de viribus*
*confeſſ. par.*7. *cap.*1. *num.*2.
20 Sed etiam ex interuallo, & non pro-
bato errore, Gloſs. *d. l, error, C. iur. & fact.*
ignor. Quod tamen intelligi debet cum
diſtinctione relata à Iaſone ibidem, quod
ſi confeſsio cauſa ſit veſtita, requiratur
erroris probatio ſecus ſi nulla cauſa robo-
retur, quam diſtinctionem, ſequitur Guid.
*de virib. confeſs. loco cit. à nu.*13. *vſque ad* 21.
21 Illicitam verò eſſe inconſtantiam in
confeſsione extraiudiciali, ſi illa ſit re-
dacta in ſcriptis errore non probato,
voluerunt Hoſtien. & Io. Andr. *in cap. Ex*
litteris, de diuort. Gloſs. *in cap. fin. de iureiur.*
in 6. *& dicto cap. Apud miſericordiam* 32.
quæſt. 1. Alex. *conſ.* 87. *num.* 1. *& conſ.* 92.
num. 10. *lib.* 5. Moderni vbi ſupra *num.* 4.
22 Vel ſi à parte fuerit acceptata, Bald. *in l.*
Gallus, §. 1. *ff. lib. & Poſthum.* Franc.
Marc. *decif.*1184. *num.*28. Franch. *decif.*60.
num. 8. Guid. *vbi ſupra num.* 6. apud quos
23 videbis, quando extraiudicialis confeſsio
poſsit reuocari, probato errore, quæ om-
nia nos retulimus *ſupra* circa reuocatio-
nem confeſsionis iudicialis.
Et hæc dicta ſint circa inconſtantiam
in probatione, quæ oritur ex confeſsione
ſiue expreſſa, ſiue tacita per iurium pro-
ductionem; Modo videndum eſt de
inconſtantia circa probationem per teſtes.

QVÆSTIO XXXIII.

ARGVMENTVM.

An qui produxit Teſtes, vt examinentur, poſſit inconſtans pœnitere, illoſque examini ſubtrahere. Et ſi renunciauerit teſtium productioni, an adhuc eos producere poſſit, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, præſertim quoad defenſiones: Et an poſt concluſum in cauſa poſſint noui Teſtes examinari.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes producens, vt examinentur, an, & quando poſſit inconſtans pœnitere, eoſque ab examine ſubtrahere, & num.* 5. *&* 8.
2 *Teſtes ad repulſam producens tenetur illos examinari facere, & ad id compelli poteſt, & de ratione,*
3 *Teſtes iurare debent pro vtraque parte.*
4 *Et pro vtraque parte tenentur dicere veritatem.*
6 *Teſtium depoſitiones communes ſunt.*

7 Productio teſtium non eſt communis, ſed ſolius producentis.

9 Teſtes producens etiam iuratos non poteſt cogi ad illos examinandos, ſed aduerſarius cogere eos poteſt ad ſubijciendum ſe examini.

10 Teſtes poſtquam iurarunt an, & quando poſſint inconſtantes ab examine ſe retrahere.

11 Teſtes inducens poſtquam iurarunt, poteſt eos cogere ad ſe examinandum.

12 Inducens, qui teſtes inuitos cogit ad ſe examinandum, quibus ſe ſubijciat periculis.

13 Et quomodo poſſit proteſtari.

14 Proteſtatio de inducendo teſtes in parte, & partibus, operatur, quod inducens dicatur approbare eorum perſonas, non autem dicta.

15 Teſtes inductos ſuper vno articulo, & qui ſuper illo limitatè iurarunt, atque admiſſi fuerunt à Iudice producens, an petere inconſtans poſſit, quod examinentur ſuper tota cauſa.

16 Teſtium productioni renunciari poteſt tacitè, & expreſsè.

17 Teſtium productioni quando tacitè dicatur renunciatum.

18 Teſtium productioni renuncians, an, & quando poſſit inconſtans illos producere remiſsiuè

19 Regulariter non poteſt.

20 Teſtium productioni renuncians in cauſa principali an poſſit inconſtans illos producere in cauſa appellationis.

21 Appellationis cauſa non diuerſificat iudicium, quamuis diuerſificet Tribunal.

22 Teſtium productioni renuncians adhuc poteſt illos producere in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis dependentibus à primis.

23 Quid ſuper articulis omnino nouis, & non pertinentibus.

24 Teſtium productioni renuncians non poteſt inconſtans illos producere, quamuis nullos priùs teſtes induxiſſet.

25 Teſtium productioni renuncians adhuc poteſt illos producere ſuper articulis nouis.

26 Quid in criminalibus.

27 Probationibus in cauſa criminali renunciari non poteſt.

28 Quid de renunciatione iurata.

29 Vel vbi non intret alia pœna, quàm mutilationis alicuius membri.

30 Quid ſi reus dixerit nullam ſibi competere defenſionem, an, & quando debeat in defenſionibus ad probationes admitti num. 33. & 35.

31 Reus in criminalibus renuncians probationibus poteſt inconſtans renunciationem reuocare, & num. 34.

32 Quamuis delictum notorium ſit, & ipſemet dixerit nullas competere defenſiones.

36 Defenſionibus renunciari non poteſt.

37 Quid ſi reus fuerit repertus in flagranti.

38 Quid in latrone famoſo.

39 Vel in aſſaſſino.

40 Defenſiones dandæ ſunt cuilibet, etiam ſceleſtiſſimo.

41 Reus crimen confeſſus an, & quando poſſit defenſionibus renunciare.

42 Defenſionibus renunciare, an poſſit reus in delictis, pro quibus irrogatur pœna ſanguinis.

43 Quid vbi irrogatur pœna infamiæ.

44 Membrorum ſuorum nemo dominus eſt.

45 Famæ propriæ quilibet eſt dominus.

46 Defenſionibus introductis à iure ciuili renunciari poteſt.

47 Quid de defenſionibus introductis à iure naturæ, vel gentium.

48 Defenſionum renunciatio an poſſit à Iudice acceptari, quando imminet ſcandalum.

49 Hæreſis in crimine an, & quando valeat renunciatio defenſionum, & refertur praxis Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis.

50 Iudex Tribunalis Sanctiſſimæ Inquiſitionis tenetur ex officio inquirere defenſiones pro reo inquiſito.

51 Quid in delictis leuibus.

52 Defenſionum renunciatio admittitur, quando fit, vt reus citius abſoluatur.

53 Reus renuncians defenſionibus poteſt incontinenti renunciationem reuocare.

54 Et ſecuta reuocatione Iudex non poteſt procedere ad aliquam executionem.

55 Renunciatio probationum in cauſa matrimoniali non attenditur.

56 Renunciatio probationum facta abſente parte, poteſt per renunciantem reuocari.

57 Renunciatione probationum non obſtante poteſt Iudex ex iuſta cauſa renunciantem admittere ad probandum.

58 Et an illum admittere poſſit per viam reſtitutionis in integrum ex clauſula generali ſi qua mihi, &c.

59 Probationibus renuncians adhuc admittitur ad probandam ſuam exceptionem eliſam per replicationem Aduerſarij.

60 Teſtium productioni renuncians adhuc poteſt illos examinare ſuper articulo, qui ſit indirectè primò contrarius.

61 Examen teſtium, quos tempore renunciationis ſignabat.

62 Quid vbi renunciatio non eſt iurata.

63 Vel quando vult ſimul producere teſtes, & inſtrumenta.

64 Proceſſu publicato, & didicitis teſtificatis non poſſunt examinari alij teſtes ſuper eiſdem articulis, vel directè contrarijs.

65 Et quatenus examinentur, nihil probant.

66 Conſentiens publicationi teſtium videtur tacitè renunciare aliorum productioni.

67 Nec poteſt inconſtans ad eorum nouam productionem deuenire.

68 Remiſſoria non conceditur ad examinandos nouos teſtes poſt publicatum proceſſum, & didicita teſtificata.

69 Quid in cauſa appellationis, & num. 61. cum ſeq.

70 Quid in cauſa criminali.

73 *Ius canonicum ſeruandum eſt etiam iu foro ſeculari iu ijs, quæ de directo diſpouit contra ius ciuile.*

74 *Remiſſoria iu cauſa appellationis, quando ſit concedeuda ſuper articulis dependeutibus à primis.*

75 *Remiſſoria ſuper articulis diuerſis omuino nouis, & impertiuentibus in cauſa appellationis uou conceditur.*

76 *Articuli uoui uou directè, ſed indirectè contrarij primis articulis ſuut admittendi.*

77 *Articuli ſuper eiſdem iu gradu appellationis admittuutur, quando materias continent magis ſpecificas, & diſtinctas.*

78 *Quid in gradu reſtitutionis in integrum.*

79 *Articuli in gradu appellationis admittuntur in omnibus caſibus, iu quibus admittuntur teſtes poſt publicationem iu cauſa principali.*

80 *Et è conuerſo iu gradu appellationis nou admittuutur articuli iu omnibus caſibus, in quibus nou admittuntur teſtes poſt publicationem iu cauſa principali.*

81 *Publicatio ſola proceſſus eſt terminus excluſiuus productionis aliorum teſtium, quamuis teſtificata non fuerine didicita.*

82 *Intellige ſciente, & patiente parte.*

83 *Secus porte inſcia, vel abſente.*

84 *Proteſtatio partis iu actu publicationis, quod nolit teſtificata, didicere tanquam contraria facto nou attendenda.*

85 *Petens publicationem proceſſus præſumitur habere uotat depoſitiones teſtium, & ſcire teſtificata.*

86 *Remiſſoria ſecunda an, & quando concedatur ſuper nouis articulis.*

89 *Remiſſoria ſecunda an concedatur in cauſa ſummaria.*

90 *Subornationis teſtium timor viget etiam in cauſa ſummaria.*

91 *Remiſſoria uou conceditur poſt didicita teſtificata, ſiue illa, quis didicerit per ſe, ſiue per alium.*

92 *Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata, quamuis teſtificata uon ſint propria, ſed partis aduerſæ.*

93 *Examinis à beneficio non excluditur pars, quæ teſtificata non didicit.*

94 *Remiſſoria uon conceditur poſt didicita teſtificata, quamuis non ſit facta publicatio teſtium.*

95 *Et an ad huuc effectum ſufficiat, quod teſtium depoſitiones permanſeriut penès partem.*

96 *Remiſſoria non conceditur poſt ſecutas teſtium publicationes etiam ſuper articulis diuerſis, ſed ſub primis conteutis ex neceſſitate probationis.*

97 *Præſcriptionem articulans poſt publicatas depoſitiones teſtium uon admittitur ad articulandum titulum, ſeu poſſeſſionem.*

98 *Remiſſoria non conceditur poſt teſtes publicatos, quando teſtes ſunt producti ſuper libello, vel petitione, vel ſuper tota cauſa.*

99 *Remiſſoria ſecunda conceditur, quando teſtes vigore primæ fuerunt uulliter examinati.*

100 *Teſtes nulliter examiuati adhuc deſeruiunt pro ſufficieuti fumo ad coucedendam remiſſoriam.*

101 *Remiſſoria ſecunda conceditur, quando teſtes vigore primæ fuerunt examinati nulliter, quamuis publicatio eorum facta ſit ad inſtantiam partis volentis illos nouiter examinare.*

102 *Quid ſi examen non eſt omnino nullum, ſed poteſt tantummodo repelli ope exceptionis.*

103 *Vel quādo uullitas uō influit in ipsū examen.*

104 *Remiſſoria ſecuuda au poſſit concedi poſt didicita teſtificata, quæ erant nulla.*

105 *Remiſſoria ſecuuda conceditur etiamſi teſtes ſiut ritè, & rectè recepti, quando eorum publicatio eſt nulla.*

106 *Quid ſi publicatio facta ſit parte inuita, & reluctante?*

107 *Vel ſi facta ſit inſcia, vel abſente parte.*

108 *Proteſtatio partis in actu publicationis teſtium, quod velit alios teſtes producere tanquam coutraria facto non attenditur.*

109 *Teſtificatis didicitis denegatur remiſſoria, non obſtante quod teſtes fueriut publicati iuuita parte.*

110 *Remiſſoria non conceditur poſt publicatas depoſitioues, quamuis publicatio facta fuerit per Iudicem ex aliqua cauſa, parte iuuita, vel ignoraute, ſed legitimè citatà.*

111 *Remiſſoria couceditur etiam poſt publicatas teſtium depoſitiones in diuerſa inſtantia, vel in diuerſo iudicio.*

112 *Publicatio teſtium iu vuo iudicio non impedit illorum productionem in alio.*

113 *Intellige quando aliud iudicium eſt adeò diuerſum, vt ſententia lata iu vuo uou pariat exceptionem rei iudicatæ, in alio.*

114 *Publicatio teſtium in vno iudicio impedit illorum productionem in alio, quando vltra publicationem depoſitionum fuerune etiam didicita teſtificata.*

115 *Quando agitur inter eaſdem perſonas, & eadem eſt agendi cauſa.*

116 *Quando negocium eſſet plenè cognitum in prima iuſtantia.*

117 *Publicatio aliquorum teſtium in iudicio poſſeſſorio non impedit productionem aliorum iu petitorio.*

118 *Et è conuerſo publicatio aliquorum in petitorio non impedit productiouem aliorum in poſſeſſorio.*

119 *Iudicium petitorium, & poſſeſſorium tendant ad diuerſum finem.*

120 *Publicatio aliquorum teſtium iu iudicio ſummario plenariè receptorum impedit productionem aliorum iu petitorio.*

121 *Teſtes plenariè recepti in iudicio ſummario probant etiam in iudicio plenario.*

122 *Publicatio teſtium examiuatorum coram Arbitro uon impedit productiouem aliorum teſtium coram Iudice.*

Iudicium

123 *Iudicium, quod fit coram Iudice eſt diuerſum à iudicio, quod fit coram arbitro.*
124 *Publicatio teſtium coram Arbitratore non impedit publicationem aliorum teſtium coram Iudice.*
125 *Quid ſi poſt publicationem pars acceptauit eorum depoſitiones.*
126 *Teſtes examinati coram arbitro, & poſtea mortui non fidem faciunt coram Iudice.*
127 *Et ſecuta eorum publicatione coram arbitro, an admittatur pars ad productionem aliorum teſtium coram Iudice.*
128 *Publicatio teſtium facta coram Iudice, impedit productionem aliorum coram arbitro, & de ratione.*
129 *Quid in Arbitratore.*
130 *Publicatio teſtium non tendentium ad eundem finem, vel examinatorum in cauſa nullitatis, non impedit productionem aliorum in cauſa principali.*
131 *Publicatio teſtium in iudicio, cuius ſententia non tranſit in iudicatum, non impedit aliorum examen.*
132 *Peritorum relationes publicatæ, non impediunt contrariam probationem fieri per alios peritiores, & num. 149.*
133 *Publicatio teſtium deponentium de credulitate non impedit examen aliorum deponentium contraria credulitate, & num. 150.*
134 *Publicatio teſtium non impedit aliorum examen in cauſa matrimoniali.*
135 *Sententia lata in cauſa matrimoniali nunquam tranſit in iudicatum.*
136 *Quid ſi Iudex ex officio procedat.*
137 *Publicatio teſtium in cauſa matrimonij ſpiritualis, an impediat aliorum examen.*
138 *Sententia lata in cauſa matrimonij ſpiritualis, an, & quando tranſeat in iudicatum.*
139 *Publicatio teſtium in cauſa matrimoniali, an impediat aliorum examen ſiue deponant pro matrimonio, ſiue contra illud.*
140 *Teſtes quando dicantur deponere contra matrimonium remiſſiuè.*
141 *Publicatio teſtium in cauſa matrimoniali impedit aliorum examen, quando ſententia lata tranſit in iudicatum, ſecus è contra.*
142 *Quid ſi teſtes producerentur ſuper extrinſecis ad vinculum matrimonij.*
143 *Publicatio teſtium productorum ad impinguandum proceſſum, in cauſa matrimoniali impedit aliorum examen.*
144 *Publicatio teſtium impedit aliorum examen in cauſa ſponſalium.*
145 *Publicatio teſtium in cauſa matrimoniali impedit aliorum examen, quando non agitur de periculo animæ.*
146 *Iudex in cauſa matrimoniali non debet admittere nouum examen poſt teſtes publicatos niſi cum cauſa.*
147 *Et quando non debeat illos admittere.*
148 *Producens nouos teſtes poſt primos publicatos, non admittitur ad examen, niſi præuio iuramento, quod illos non ſubornauerit.*

151 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen, quando variatur modus agendi.*
152 *Quid ſi agitur ad diuerſum finem.*
153 *Vel quando agitur inter diuerſas perſonas.*
154 *Vel in diuerſo iudicio.*
155 *Quid ſi noui articuli dependent ab antiquis.*
156 *Vel ſi teſtes iam examinati iurarunt de dicenda veritate, & fuerunt interrogati ſuper tota cauſa.*
157 *Publicatio teſtium, an, & quando impediat nouum examen ſuper articulis indirectè contrarijs.*
158 *Vel quando agitur de probanda negatiua.*
159 *Publicatio teſtium in cauſa matrimoniali, & criminali non impedit nouum examen, quando agitur de probando falſitatem teſtium à parte examinatorum.*
160 *Quid ſi cum falſitate velit etiam probari eorum corruptio.*
161 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen, quando in eo intenditur reprobari perſonas, vel dicta teſtium.*
162 *Quid vbi agitur de reprobando teſtes reprobatorios partis aduerſæ ad coadiuuandam priorem probationem.*
163 *Vel agitur de probanda confeſſione partis.*
164 *Quid ſi imputari non poteſt parti producenti cur non fecerit eos examinare.*
165 *Quid ſi pars producens articulos potuit ad illos inſtrui ex articulis partis aduerſæ.*
166 *Quid ſi teſtes examinari volunt ſuper re notoria, vel ſuper euidentia facti.*
167 *Aut ſuper fama.*
168 *Quid vbi agitur de periculo animarum.*
169 *Vel in beneficialibus.*
170 *Aut in cauſa Monachatus.*
171 *Quid conſentiente parte.*
172 *Vel vbi agitur de materia concernente bonum publicum.*
173 *Probatio noua poſt publicationem proceſſus, neque de partis conſenſu admittitur, vbi tractatur de publico bono.*
174 *Productio nouorum teſtium poſt publicatas atteſtationes admittitur, ſi pars tacitè conſentiat.*
175 *Et quando tacitè conſentire dicatur pars.*
176 *Publicatio teſtium, an, & quando impediat nouum examen in cauſa criminali.*
177 *Siue agatur de teſtibus ad offenſam, ſiue ad defenſam.*
178 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen tendens ad probationem inſtrumenti.*
179 *Quid vbi agitur de teſtibus nouiter repertis.*
180 *Vel ſi pars procedat per viam reſtitutionis in integrum.*
181 *Quid ex cauſa ſuperueniente.*
182 *Vel quando teſtes ſunt digniſſimi.*
183 *Epiſcopus, & Archiepiſcopus dicuntur teſtes digniſſimi.*
184 *Publicatio teſtium, an impedit nouum examen, quando aliqui ex teſtibus productis non ſunt examinati.*

185 *Quid ſi ſuper articulis datis nulli teſtes fuerunt producti.*

186 *Vel quando teſtes examinati, & interrogati dixerunt nihil ſcire.*

187 *Vel quando teſtes non fuerunt interrogati, vel non fuerunt perfectè interrogati culpa, vel negligentia Iudicis.*

188 *Quid ſi id procedat ex culpa partis.*

189 *Culpa, & negligentia in teſtibus interrogandis, an præſumatur Iudicis, vel partis.*

190 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen, quando agitur de probando eo, quod ſub primis articulis continebatur de neceſſitate facti, non de neceſſitate probationis.*

191 *Quid vbi agitur de probando qualitatem contractus in primis articulis deducti, & probati.*

192 *Excommunicatione probata per teſtes examinatos ſuper primis articulis, & publicato proceſſu, an inde impediatur examen ad probandam qualitatem excommunicationis.*

193 *Publicatio proceſſus non impedit nouum examen ad probandam legitimam ætatem contrahentis, vel ingredientis Religionem.*

194 *Quid ſuper dependentibus, de quibus extra articulos depoſuerunt teſtes inducti ſuper primis articulis.*

195 *An impediat nouum examen, quando eſt perempta inſtantia.*

196 *Non impedit nouum examen concurrente Principis conceſſione.*

197 *Et an iſta conceſſio reſultet ex clauſula* non obſtante, &c.

198 *Quid de conceſſione Papæ.*

199 *Publicatio teſtium examinatorum ad perpetuam rei memoriam, & ante litem conteſtatam, an impediat nouum examen.*

200 *Quando impediat nouum examen, eo, quod atteſtationes primæ ſint deperditæ.*

201 *Quid de nouo examine ad declarandas dubias teſtium depoſitiones.*

202 *Quid ſi pars fuit ad nouum examen reſtituta.*

203 *Et quæ ad hunc effectum conſiderentur pro iuſtis cauſis reſtitutionis remiſſiuè.*

204 *An hæc reſtitutio concedatur minori, ruſtico, & Eccleſiæ remiſſiuè.*

205 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen, ſtante conſuetudine, quod poſt publicationem, adhuc teſtes poſſint examinari.*

206 *Quid ſtante Statuto, quod poſt publicationem poſſint teſtes examinari.*

207 *Publicatio non impedit examen, quando quis fuit impeditus facto aduerſarij, ne teſtes examinaret.*

208 *Examen admittitur etiam poſt didicita teſtificata, quando illa fuerunt didicita dolo aduerſarij noua admitterentur atteſtationes.*

209 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen, quando Iudex illorum publicationem reuocauit.*

210 *Examen admittitur etiam poſt didicita teſtificata, quando pars fuit illorum oblita.*

211 *Publicatio teſtium examinatorum ad probandam intentionem Actoris, non impedit examen faciendum à reo ad probandam ſuam exceptionem, quæ non ſit directè contraria intentioni eiuſdem Actoris.*

212 *Publicatio teſtium non impedit nouum examen vbi agitur, de probanda abſentia.*

213 *Quid ſi teſtes ante publicationem erant excommunicati, vel inhabiles.*

214 *Teſtes poſt concluſum in cauſa examinari amplius non poſſunt.*

215 *Quid in cauſa appellationis.*

216 *Concluſio in cauſa principali non extenditur ad cauſam appellationis.*

217 *Quid ſi concluſio ſit ſuper aliquo articulo particulari.*

218 *Teſtes noniter reperti examinari poſſunt etiam poſt concluſum in cauſa.*

219 *Quid ſuper nouis articulis.*

220 *Quid de teſtibus, qui de tempore concluſionis ignorabantur.*

221 *Teſtes in cauſa matrimoniali examinari poſſunt etiam poſt concluſum in cauſa.*

222 *Quid de teſtibus ad deſcuſam in cauſa criminali.*

223 *Teſtes examinari poſſunt poſt concluſum in cauſa, parte non opponente.*

225 *Teſtes examinari poſſunt poſt concluſum in cauſa, per viam reſtitutionis in integrum.*

226 *Quid æquitate ſuadente.*

227 *Vel ſi ſint perſonæ legales, & nobiles.*

228 *Quid vbi agitur de periculo animæ.*

1 QVOAD primam partem de eo, qui produxit teſtes, illicitam eſſe inconſtantiam voluere Innocent. *in cap. Præſentium col. 2. de teſtibus*, qui dixit,
2 quod, ſi Pars ſemel produxit teſtes ſuper probatione obiectiua contra teſtes ſuæ par-
3 tis propoſita, non poterit pœnitere, quia teſtes pro vtraque parte iurare ſolent, *cap. non ſanè 14. quæſt. 5.* & poteſt eſſe, quod, ſi examinentur, magis probabunt confirmationem teſtium, quàm reprobationem, & Innocent. ſequuntur Doctor. vt teſtatur Panormitanus *in dicto cap. Præſentium num.* 12. Imol. *num.* 9. Felyn. *ibidem, & cap. de teſtibus num. 13. eodem tit.* Aretin. *conſ.* 140. Crauett. *de antiq. temp. par. 1. verb. quæritur num. 2.* Farinacc. *de teſtibus qu. 62. num. 224.* Capic. *deciſ. 39. num. 3.*

Quæ doctrina Innocentij licet loquatur in teſtibus productis ad repulſam, eadem
4 tamen viget ratio in omni caſu, ex quo teſtes debent dicere veritatem in omni cauſa pro vtraque parte, ſic Capic. *dicta deciſ. 39.* Carthar. *deciſ. Genuen. execut. 106. num. 9.* Farin. *loco cit. num. 224.*

Contrarium voluere Baldus *in l. edita*

num. 108. *C. eden.* qui dicit, *edidi nomina teſtium, ad quod de iure cogor, l. non ex omnibus, ff. de arbitr.* quia nemo de iure inuitus probare cogitur. Volo aliqua
5 nomina detrahere, Aduerſarius contradicit, quæritur an poſſint? Reſpondet Bald.
6 videri quod poſſit, ſed tamen de cætero eos non producet, *l.3.de fid.inſtrum.* & licet atteſtationes ſint communes, tamen pro-
7 ductio teſtium non eſt communis, ſed ſolius producentis, ideò renunciare poteſt productioni. Idem concludit Baldus *dicto loco*, & eo non citato, licet rationibus non habentibus ſaporem, tenet Hieronymus de Laurentijs *decis.*116. *per tot.*
8 In hac contrarietate dic, quod, ſi teſtes ſint iurati, tunc nullo modo licita eſt inconſtantia, ſi autem non ſint iurati, non eſt cogenda pars producens ad eos examini ſubijciendum, ſed poterit altera pars eos compellere, vt ſe examini ſubijciant, Capic. *dicta decis.* 39. Carthar. *d. decis.*106. *num.* 9. qui dicunt ita intelligendum eſſe dictum Innocentij, Marſilian. *decis.Ianua* 41. vbi tradit ita fuiſſe deciſum in dicto Senatu, Niger *de execut. rei indic. pag.* 286. *nu.*9. Rota *decis.*549.*n.*2. *par.*3. *& decis.*102.
9 *num.* 18. *par.* 9. *recent.* & aduertendum eſt, quod Rota *in d.decis.*549. dixit non eſſe cogendam partem producentem teſtes,etiam iuratos, vt eos examini ſubijciat, ſed relinquendum arbitrio alterius partis,vt poſſit cogere teſtes ad ſubeundum examen, Cancer. *var.lib.*1.*cap.*20.*num.*101. vbi bene ſequitur Poſth.*de manut. obſeruat.*89. *num.*8. *& ſeqq.*
10 An autem teſtes poſſint cogi ad examinandum, ne poſteaquam iurauerunt ſe inconſtantes poſſint ab examine retrahere, videndus eſt Farin. *quæſt.*78. *per tot.*
11 Aduertendum tamen eſt, quod etiamſi ad ipſius inducentis inſtantiam ſint inuiti ad reſtificandum cogendi, vt per Grauat. ad Veſtr. *lib.*16. *cap.*2. *nu.*26. *&* 27. Poſth.
12 *d.obſeru.*89. *nu.* 10. eſt tamen periculoſum eos cogere, quia immemores iuramenti præſtiti, aliquando veritatem tacent, vel imò contra inducentem probant, Poſth. *dicta obſeruat.* 89. *num.* 11. vbi dat caute-
13 lam, quod inducens proteſtetur ſe eos *in parte, & partibus*, inducere, quia tunc
14 cenſetur approbare perſonam non dicta, vt per eum *num.*12.
15 Cæterum ſi inducti ſint ſuper vno articulo limitate, & limitate iurarunt, ac Iuramentum fuerit ſic admiſſum à Iudice, & à parte, poterit pars producens inconſtans eſſe, ſi petat examinari ſuper tota cauſa, Rota *decis.* 268. *par.*2. *diuerſ.*

Quo verò ad ſecundam partem quæſtionis de eo,qui renunciauit teſtium productioni, an inconſtans demum illos producere poſſit: Hæc renunciatio dupli-

16 citer poteſt contingere; Primò expreſsè *cap. intimauit*, ibi, *nec eſt ab renunciatum*, ſumpto argumento a contrario ſenſu *extr. de teſtib.* Secundò tacitè, hoc eſt vel poſt-
17 quam publicatus eſt proceſſus, & didicita ſunt teſtificata, vel poſt concluſum in cauſa, *§. quia verò, in auth. de teſtib.*
18 De vnoquoque horum caſuum breuitèr differendum eſt, & compendioſè, cum latiſſimè materiam tractauerit Farinacc. *in ſuo aureo tract. de teſtibus quæſt.*75.
19 Dic ergo primò, quod poſtquam pars renunciauit productioni teſtium, non poteſt inconſtans amplius redire ad illos examinandos, vt ex d.Text.*in d.cap.Intimauit*, volunt Doctor. nempe Butr. Imol. Ancharan. *extr.de teſtib.* Gloſs.per illum Text. *in cap. Cum veniſſent*, & ibi omnes Canoniſtæ *eodem tit.* Surd. *conſ.*176. *num.*7. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.* 75. *num.* 275.
20 Quæ concluſio habet locum, etiam in cauſa appellationis, vt ſcilicet renuncians productioni teſtium in cauſa principali non poſſit inconſtans eos producere in cauſa appellationis, Innoc. *in cap. Fraternitatis,in princ.* & ibi Hoſtien.& alijs Canoniſtæ *de teſtib.* Farinacc. *d. quæſt.*75. *nu.*279. vbi *num.* 280. refert contrarium tenentes, *& num.*282.concordat opiniones. Sed non recedas à priori opinione, quæ cum habeat locum in tacita renunciatione,hoc eſt publicatis atteſtationibus,vt videbimus, multo magis debet locum habere in ex-
21 preſſa, cum diuerſum non ſit iudicium, licet diuerſum ſit Tribunal,Barb.*in Clem.*2. *de teſtib. à num.* 3.
22 Licita tamen eſſet dicta inconſtantia in cauſa appellationis, quando vellent examinari teſtes ſuper nouis capitulis, depen-
23 dentibus tamen à primis, ſecus ſi articuli eſſent noui, & non pertinentes, Innoc. *in dicto cap. Fraternitatis, de teſtib.* cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.*75. *num.*284. *&* 286. Barboſ. *in d. Clem.*2. *num.* 5.
24 Secundò concluſio habet locum,etiam quod renuncians productioni teſtium, nullos prius teſtes induxiſſet, Gloſs. *fin. in cap. Cum veniſſent*, & ibi Doctor. *extra, de teſtib.* cum alijs per Farinacc. *d.quæſt.*75. *num.* 287.
25 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi Renuncians velit nouos producere articulos,& teſtes, *cap. Cauſam,quæ il* 2. & ibi Canoniſtæ *extr.de teſtib.* cum alijs per Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 288. Barboſ. *ad d. cap. Cauſam quæ num.* 1.
26 Secundò dic, licitam eſſe inconſtantiam in cauſis criminalibus, in quibus
27 probationibus renunciari non poſſe, voluerunt Bald. *in cap. Cum veniſſent num.* 7. & ibi Anchar. Felyn. & alij *relati* à Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 290. Balthaſſar Gomes *de poteſtate in ſeipſum lib.*1, *cap.* 17. *num.* 23.

latè idem Farin. quæſt.39. num.51. Gallerat.
de renunc. centur. 1. renunc. 34. num. 15. vbi
innumeros refert Viu. deciſ. 68. num. 15.
& 16.

28 Quod dictum ampliatur etiam quod re-
nunciatio ſit iurata, Bald. in cap. Paſtoralis
num.13. in fin. de except. & in l. vnica, C. de
confeſs. Guttierez de iuram. confirmat. 3.par.
cap.10. num. 8. Decian. lib. 9. tract. crimin.
cap. 1. num. 26. cum aliis per Gomes dicto
tract. de poteſtate in ſeipſum cap. 18. num. 1.
Gallerat. d.renunc.34. ſub num.15. verſ.ampl.
dict. concluſ. Viuian. dicta deciſ. 68. pro-
pè fin.

29 Secundò ampliatur etiam quod ſit im-
ponenda tantummodo pœna mutilationis
alicuius membri, Salycet. in auth. iubemus
num. 2. C. indic. Balthaſſar Gomes loco cit.
num. 2.

30 Tertiò ampliatur tametſi reus dicat,
nullas habere defenſiones, Iaſon l. pactum
inter hæredem, ff. de pactis, Farinacc. qui
plures dicta quæſt.39.num.56. Contra quam
ampliationem licet aliqui tenuerint nem-
pe Bald. in l.Raptores n.4. C.de Epiſc.& Cler.
& alij per Farinacc. dicta quæſt.39. num. 57.
Gomes loco cit. num. 4. verſ. Contrarium;
Non tamen recedas ab ampliatione, quia
verior, communis, & practicata opinio
eſt, vt reus non poſſit dictis defenſionibus
renunciare, etiamquod aſſerat, nullas
habere defenſiones per ea, quæ tradit
idem Balthaſſar Gomes loco cit. num.4. vbi
verſ.itaque priori ſententiæ, dicit praxis con-
traria eſt euitanda, ne ſanguis eorum, qui
inducti fuerunt ad eam renunciationem
faciendam ſuper Iudice, & Aſſeſſore, ac
eorum filijs conuertatur, quod etiam ad-
mittit Guazzin. in defenſ.27. cap.1. num.7.

31 Et hæc opinio tanto magis ſequenda
eſt, quando reus, qui renunciauit incon-
ſtans hanc reuocet renunciationem, Mar-
ſil. in prax. cap. Examinanda num. 31. Foller.
Franc. Farin. Laderch. à Guazzino dicta
defenſ. 27. cap.1. num. 8. Balthaſſar Gomes
loco cit. num.4. verſ. cæterum caſu, quo.

32 Imò non ſolum ſi reus aſſerat, nullas
habere defenſiones, ſed ſi notorium ſit,
nullas habere, crederem nullo modo poſ-
ſe renunciare defenſionibus, & facta re-
nunciatione illam poſſe reuocare, vt benè
ad propoſitum ratiocinatur Balthaſs. Go-
mes loco cit. num.7. verſ ideò ipſe contrarium.

33 Multo ergo magis renunciatio erit illi-
cita, quando eſt dubium, an reus habeat
aliquas defenſiones, Rub. Alexand. l. ſer-
num quoque, §. publicè num.28. verſ. in dubio
tamen, ff. de publicis iudicijs, Farin. d.qu.39.
num. 60. Guttierez de iur. confirmat. 3. par.
cap. 10. num. 5. Balthaſſar Gomes loco cit.
num.5. verſ. Contrarium.

34 Et licet aliqui diſſentiant, valereque
hoc caſu renunciationem affirment, hi
tamen concludunt, reum renunciantem
poſſe eſſe inconſtantem, & renunciatio-
nem reuocare, Angel. dicta l. pactum inter
hæredem num. 5. ff. de pactis, cum alijs, quos
citat Laderch. conſ.184.nu.8. idem Gomes
35 loco cit. num.5. Cauendum eſt ergo ab illis,
qui volunt, valere renunciationem, quan-
do defenſiones ſunt illiquidæ, nam quid-
quid habet reus defenſionis ſiue liquidum
36 ſit, ſiue illiquidum, defenſionis pars eſt,
cui non poteſt renunciari, Balthaſs. Gom.
loco cit.num.6. verſ.ſexto ergo ampliatur.

37 Valere tamen renunciationem defen-
ſionis, nec dari hoc caſu inconſtantiam
aſſerunt Doctor. quando reus repertus eſt
in flagranti, Angel. de malef. in verb. qui
Iudex dictis inquiſitis, num. 11. cum alijs per
Farinacc. dicta quæſt. 39. num. 61. Triuiſan.
deciſ.1.lib.2. Laderch. conſ.184.nu.8. Guaz-
zin. d. defenſ.27. num.10. Balthaſſar Gomes
lib.1. cap.19. nu.11. qui tamen contrarium
defendit nu.12. verſ.ſed reſpondemur, ratio-
nibus, quidem non contemnendis.

38 Secundò, valet renunciatio defenſioni-
bus, quando ſumus in famoſo latrone,
Foller. in prax. verb. & ſi confitebuntur n.57.
cum alijs per Farinacc. d. quæſt.39. num.63.
Guazzin. d. defenſ.27. nn.7.8.& 9. Gallerat.
de renunc. dicta renunc. 34. ſub num. 16. verſ.
ſimiliter, Balthaſſar Gomes d. lib.1. cap.19.
nu. 3. quamuis ipſe more ſuo contrarium
defendat.

39 Tertiò, aſſaſſinus poterit renunciare
defenſionibus, Marſilius dicto §.examinan-
da num. 11. cum alijs per Farin. d. quæſt. 39.
num.64. Guazzin. d. defenſ.27. cap.1. nu.10.
verſ. tertiò limita, Decian. lib.19. tract.crim.
cap.30. num.29. Balthaſſar Gomes d.cap.19.
num. 6. qui tamen cum Guttier. de iuram.
confirmat. 3.par. cap.10. num.7. tenet, nullo
modo aſſaſſinum poſſe renunciare defen-
40 ſionibus, cum cuilibet etiam ſceleſtiſſimo
dandæ ſint defenſiones, Gallerat.de renunc.
dicta renunc.34. ſub num.16. verſ.ſimiliter.

41 Quartò, confeſſus poterit defenſionibus
renunciare, Marſilius dicto §. examinata
num.11.12.& 17. Clar. quæſt.49.num.6. cum
alijs per Farin. dicta quæſt.39. num. 62. Gal-
lerat. dicta renunc. 34. ſub num. 16. verſ. con-
ſtare autem, Guazzin. dicto cap. 1. num. 10.
verſ. 6. vbi tamen dicit, hoc procedere ſi
notoriè conſtaret, nullam defenſionem
competere aduerſus confeſſionem, aliàs
dicta renunciatio non valeret, quod etiam
ſequitur Guttierez loco cit. num.5. verſ.qua-
tenus verò, Balthaſſar Gomes dicto cap. 19.
num. 13. qui tamen ſtrenuè pluribus ratio-
nibus latè contrariam opinionem defen-
dit, nempè confeſſum crimen non poſſe
defenſionibus renunciare.

42 Quintò, valeret renunciatio defenſio-
nibus, quando ſumus in delictis, pro qui-
bus non irrogatur pœna ſanguinis, Marſil.

dicto §. *examinanda num.* 15. cum alijs per
Farin. *d. quæſt.*39. *num.*65. *& ſeq.* Guazzin.
*d.defenſ.*27. *cap.*1. *num.*10.*verſ. quintò limita,*
Balthaſſar Gomes *d. cap.*19. *num.*1. Viuius
*deciſ.*68. *in fine* .

43 An autem vbi ex pœna irrogatur infa-
mia, poſſit quis renunciare ſuis defenſio-
nibus? Farin. Guazzin. & ab eis allegati
loco cit. tenent non valere renunciatio-
nem, Anchar. Aret. Guttier. & Couuarr.
allegati à Balthaſſare Gomes *dicto cap.* 1.
*num.*2. *verſ. contrarium,* tenet oppoſitum ea
44 ratione, quia, licet quis non ſit dominus
membrorum ſuorum, vnuſquiſque ta-
45 men dominus eſt famæ propriæ, Anchar.
& Aret. *in cap. cum dilecti num.* 6. *de accuſat.*
cum alijs, quos citat idem Balthaſ.Gom.
*dicto tract. lib.*2. *cap.*12. *num.*3.

46 Sextò, valet renunciatio defenſionibus
introductis à iure ciuili, ſecus verò à iure
47 naturali, vel gentium, Marſil. *dicto* §. *exa-
minanda num.* 13. cum alijs per Farin. *dicta
quæſt.*39. *nu.*67. Guazzin *dicto cap.*1. *nu.*10.
verſ. quintò limita, Balthaſſar Gomes *dicto
cap.*19.*n.*26.28.*&* 29. Gallerat. *d.renunc.*34.
*ſub num.*16. *verſ. intellige.*

48 Septimò, valet renunciatio defenſioni-
bus, quando immineret ſcandalum, Bald.
in l.cum reis, C. de pœnis, Marſil. *dicto* §.*exa-
minanda num.* 30. Gallerat. *d. renunc.* 34. *ſub
num.*16. *verſ.debent tamen,* Vrſill.ad Afflict.
*deciſ.*391. *num.*4.

Contrarium voluit Balthaſſar Gomes
*loco cit. num.*35. qui dicit, quod ſi eſſet Iu-
dex, ab huiuſmodi exequutionibus ſem-
per abſtineret, nam contrarium faciens
imitaretur Pilatum peſſimum Iudicum,
qui innocentiſsimum Saluatorem Domi-
num Noſtrum crucifixit propter tumul-
tum Iudæorum, Carrer. *in prax. in materia
tortura quæſt.*7. *num.*26.

49 Octauò, valet renunciatio defenſioni-
bus in crimine hæreſis, Carrer. *in tract. de
Hæreticis*, §. 8. *num.* 70. Balthaſſar Gomes
*dicto tract. lib.*1. *cap.*19. *num.* 37. licet ipſe
contrarium teneat. Quidquid dicant Do-
ctor. in hoc Supremo Tribunali S. Officij
obſeruatur, quod, ſi Rei renuncient de-
fenſionibus, admittitur renunciatio, quan-
do ſumus in leuibus delictis; ſi autem ſu-
mus in hæreſi formali, vel in delicto, pro
quo veniat tradendus reus Curiæ ſeculari,
vel aliàs damnandus ſit ad triremes ſaltem
per decennium, renunciario non admit-
titur, ſed iniungitur Procuratori reorum,
vt illas omnino faciat ex officio ea ratio-
50 ne, quia in hoc Sanctiſsimo Tribunali
Iudex ex officio tenetur inquirere defen-
ſiones pro Reo inquiſito, iuxta Textum
in l. & ſi non defendantur, ff. de pœnis, Farin.
*de Hæreſi quæſt.*183. *num.*211.

51 In delictis verò leuibus ſemper ſinitur
labi terminus ad illas faciendas, Caren.
*par.*3. *de defenſ.reor. tit.*9. §.19. *num.*94.

52 Nonò, valet renunciatio defenſionum,
quando fit, vt reus citius abſoluatur, Bart.
l. cuſtodias, ff. de public. Iudic. Laderch. *dicto
conſ.*184. *num.*8. Guazzin. *dicto cap.*1. *nu.*10.
verſ. 7. *limit.*

53 Si tamen reus reuocaret incontinenti
renunciationem, vt poteſt facere, Angel.
in dicta l. Pactum, col. fin. ff. de pactis, non
54 poterit Iudex aliquam executionem fa-
cere contrariam, Marſil. *dicto* §. *Exami-
nanda num.* 31. cum alijs per Balthaſſarem
Gomes *dicto cap.*19. *num.*40.

55 Redeundo modò ad principalem con-
cluſionem, dic tertiò, licitam eſſe incon-
ſtantiam in cauſa matrimoniali, in qua
non attenditur renunciatio, Hoſtien. *in
cap. conſtitutis, il* 2. *de teſtib.* Farinacc. *dicta
quæſt.*75. *num.*291.

56 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi renunciatio facta ſit abſente Parte,
Aretin. *in dicto cap. Cum veniſſent num.* 4.
de teſtib. Farinacc. *dicta quæſt.*75. *num.* 293.

57 Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi ex iuſta cauſa Iudex admiſerit renun-
ciantem ad probandum, Bald. *dicto cap.
Cum veniſſent num.* 7. & ibi Boich. *num.* 1.
Bellamer. *num.*10. Farinacc. *dicta quæſt.*75.
*num.*294. qui *num.*295. latè probat ex clau-
58 ſula generali, *ſi qua mibi iuſta cauſa,* poſſe
concedi reſtitutionem ad examinandum
teſtes non obſtante renunciatione.

59 Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando, qui renunciauit, debet probare
ſuam exceptionem eliſam per replicatio-
nem aduerſarij, Angel. *in Auth. Qui ſemel
num.* 4. *C. de probat.* Innocent. *in dicto cap.
Cum veniſſent,* & ibi Canoniſtæ *de teſtibus*,
Farinacc. *dicta quæſt.*75. *num.*296.

60 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando renuncians formaret articu-
lum indirectè contrarium primo, quia
tunc poteſt ſuper eo teſtes examinare, non
obſtante renunciatione, Bald. *in dicto cap.
Cum veniſſet num.*7. *de teſtib.* Farinacc. *dicta
quæſt.*75. *num.*297.

61 Dic octauò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi producantur teſtes, quos tempore re-
nunciationis ignorabat, adhibito tamen
iuramento, de quo in *dicta Auth. At qui ſe-
mel, C. de probationibus*, Bart. ibi *num.*12.
Caſtren. *num.*3. & Io.Sichard. *num.*6. Farin.
*d. quæſt.*75. *num.*298. *& num.*333.

62 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi renunciatio non ſit iurata, Felyn. *in cap.
Si diligenti num.* 14. *de for. compet.* Monti-
cell. *in repert. teſt. rubr. Teſtium productioni
quomodo renunc.* Farinac. *dicta quæſtione* 75.
num. 299.

63 Dic decimò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi renuncians velit producere teſtes, &
inſtrumenta ſimul, poſt Monticell. Farin.
*d. quæſt.*75. *num.*300.

64 In 2. verò caſu, quando publicatus eſt
proceſſus, & didicita ſunt teſtificata, fac
regulam, illicitam eſſe inconſtantiam, nec
poſſe examinari alios teſtes ſuper eiſdem
65 articulis, vel directi contrarijs, & ſi exa-
minentur nihil probent, §. *Quia verum*,
verſ. Illud tamen, & ibi Angel. Doct. om-
nes *in dicta Auth. At qui ſemel, C. de probat.*
Canoniſtæ, in cap. Fraternitatis, ext. de teſtib.
infinitos allegat Gabr. *de teſtib. concluſ.* 21.
num. 1. Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *numero* 68.
Greg. XV. *deciſ.* 497. *num.* 1. *& deciſ.* 583.
item num. 1. Rot. *deciſ.* 41. *par.* 7. *& dec.* 285.
num. 7. *par.* 12. *recent.* & alibi ſæpiſſimè,
Ridolphin. *in prax. parte prima cap.* 11.
num. 117.

66 Rationes plures huiuſmodi concluſio-
nis aſſignantur, ſed ea, quæ conuenit
tractatui noſtro illa eſt, quia conſentiens
publicationi, tacitè videtur renunciare
productioni teſtium, ideò inconſtans ad
67 eorum nouam productionem deuenire
non poteſt, Bellamer. *dicto cap. Fraternita-*
tis num. 18. Abbas *ibidem*, Surdus *conſ.* 8.
num. 20. Farinac. *loco citato num.* 70. Hinc
68 propterea poſt publicationem, & didicita
teſtificata non poſſe concedi remiſſoriam
ad nouos teſtes producendos, & exami-
nandos voluit Theſaur. *deciſ.* 262. *num.* 1.
Rot. Roman. *dicta deciſ.* 497. & 583. *co-*
ram Greg. XV. & *dicta deciſ.* 41. *num.* 1. *par.* 7.
recent.

69 Hæc autem inconſtantia non ſolum il-
licita eſt in cauſa principali, ſed etiam in
cauſa appellationis, Clem. 2. *de teſtib. dicto*
cap. Fraternitatis, eodem tit. & vtrobique
Canoniſtæ, & Ciuiliſtæ *in dicta Auth. At qui*
ſemel, de probat. Maſcard. *de probat. lib.* 1. *in*
præfat. quæſt. 5. *num.* 46. Afflict. *deciſ.* 216.
num. 1. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.* 75.
num. 307. Gabr. *dicta concluſ.* 21. *numero* 17.
ampliat. 7. Scacc. *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2.
quæſt. 11. *num.* 106. bellè Rot. *deciſ.* 266. *nu.* 2.
par. 6. *in recent.* Et hoc idem procedere
in criminalibus, prout in cauſa criminali
70 ad excluſionem defenſionis rei median-
tibus articulis directò contrarijs, dixit
Vulpell. *conſ.* 136. *per tot.* quem ſequitur
Vermigliol. *conſ. crim.* 262. *per tot.*

71 Et quamuis huic concluſioni videatur
refragari, Textus *in l. Per hanc diuinam ſan-*
ctionem, C. de tempor. appellat. per quem
Textum voluere Doctor. eſſe permiſſam
inconſtantiam, & nouorum teſtium pro-
72 ductionem in cauſa appellationis; illius
tamen diſpoſitio vel procedit de iure ci-
uili ſecundum Bart. *in d. l. Lege numero* 3.
Angel. *conſ.* 155. *ante num.* 1. Anguiſciol.
conſ. 55. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2. Vel quia du-
bium eſt, an Textus ille ſit correctus per
§. *Quia verò, in Auth. de teſtib.* vt dicit An-
guiſciol. *loco citato num.* 6. ſeruandum eſt
ius canonicum etiam in foro ciuili, Bart.
dicta l. Per hanc numero 5. *ad fin. verſ. Vi-*
demus Domini, vbi quod cum Textus iuris
73 Canonici dicat *directo contrarium in dicto*
cap. Fraternitatis, de teſtib. Ideò ſtandum
eſt illi Decretali, Rip. *l. Is apud quem nu-*
mero 43. *C. de eden.* Guidopap. *deciſ.* 14. &
deciſ. 347. *propè fin.* Caſtr. *conſ.* 192. *num.* 5.
Surd. *dicto conſ.* 8. *num.* 10. Quoties enim
aliquod de iure ciuili dubium exiſtit, iure
autem Canonico clarè diffinitum, vel ſi
etiam iure ciuili clarum exiſtit, manifeſto
tamen iure Canonico corrigitur, tunc
ſtandum eſt iuri Canonico in vtroque
foro, Miſinger. *obſeruat.* 41. Ridolphin. *in*
prax. par. 1. *cap.* 3. *num.* 65. & *in dicto cap.*
Fraternitatis num. 7. *cap.* 1. *& ſeq.* vbi Gloſs.
& communiter Doctor. *de non. oper. nunc.*
& ita in puncto ratiocinatur doctiſſimus
Coccin. *deciſ.* 266. *à num.* 4. *vſque ad* 9. *p.* 6.
recent. Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *à num.* 302.
vſque ad num. 314. vbi *num.* 313. dum dicit
ſeruandas eſſe conſuetudines fori, non
benè loquitur ex traditis à Rot. *dicta de-*
ciſ. 266. *num.* 8. *parte* 6. *recent.*

74 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam
in cauſa appellationis, ſi articuli ſunt de-
pendentes à primis, Gloſs. *in dicto cap. Fra-*
ternitatis, verſ. Nouis, & ibi Innoc. *num.* 2.
Hoſtien. *num.* 5. Marian. Soccin. *num.* 93.
cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *nu-*
mero 314. qui *num.* 315. ait dictum hoc non
procedere, ſi teſtes producti in priori in-
ſtantia iurauerunt dicere veritatem non
ſolùm ſuper articulis, ſed etiam ſuper tota
cauſa, ex Innoc. Soccin. Angel. & alijs
ibidem per eum *allegatis*.

Dic ſecundò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, ſi in cauſa appellationis producun-
tur articuli noui, connexi tamen, & de-
pendentes à primis, ſecus ſi ſuper omnino
75 nouis, diuerſis, ac impertinentibus, vt
probat Text. *in dicto cap. Fraternitatis*, & de-
clarant Bald. *ibidem num.* 6. *&* 7. Bellamer.
num. 42. *&* 43. Imol. *num.* 3. Ancharan.
num. 8. Zabarell. *nu.* 7. cum alijs per Farin.
dicta quæſt. 75. *num.* 316 & 317.

76 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi producantur articuli indirectè, non
verò directè contrarij primis articulis,
Alber. de Malett. *dicto tract. de teſtib. cap.* 7.
num. 114. Campeg. *eodem tract. regul.* 269.
verſ. Secundo fallit, cum alijs per Rot. *dicta*
deciſ. 266. *numero* 12. *parte ſexta recentior.*

77 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam
in cauſa appellationis, ſi producantur te-
ſtes ſuper iiſdem articulis prioris inſtan-
tiæ, & contineant materias magis expli
citè ſpecificatas, & diſtinctas, Abb. *in d.*
cap. Fraternitatis nu. 8. & plures citat Rot.
coram Canalerio deciſ. 469. *num.* 3. vbi lo-
78 quitur etiam in gradu reſtitutionis in in-
tegrum, & Greg. XV. *deciſ.* 191. *num.* 3. &
coram Coccin. dec. 23. *nu.* 2. *& dicta dec.* 266.

*num.*13. vbi aliæ numerantur *par.*6. *recent.* Ridolphin. *in praxi par.*1. *cap.* 11. *nu.* 127. Duran. *deciſ.*236. *num.*3.

79 Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam in cauſa appellationis in omni caſu, in quo in cauſa principali admittuntur teſtes poſt publicationem, Butr. *in dicto cap. Fraternitatis num.*15. & ibi Marian. *numero* 106. Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 118.

80 Sicuti è contrario in omni caſu,in quo non admittuntur teſtes in cauſa principali poſt publicationem, nec etiam admittuntur in cauſa appellationis, Butr. *dicto cap. Fraternitatis nu.*15. Farin. *loco cit. numero* 320.

81 Secundò, illicita eſt inconſtantia poſt publicationem, etiam quod teſtificata didicita non fuerint, quia ſola publicatio eſt terminus excluſiuus productioni aliorum teſtium, Pariſ. *dicto cap. Fraternitatis num.*64. latiſsimè Surd. *conſ.*176. *num.*3. *& ſeq.* Farin. *dicta quæſt.*75. *num.* 76. & latius reaſſumpto articulo *cap.*8. *num.*325.

82 Sed hoc intelligendum eſt, ſi publicatio facta ſit Parte ſciente, & petente, ſecus autem ſi ea inſcia, vel abſente, quia tunc neceſſarium eſt, vt non detur in-

83 conſtantia, quod etiam fuerint didicita teſtificata ſecundum diſtinctionem, Bart. *in dicta Auth. Qui ſemel num.* 17. *C. de probat.* & poſt alios latiſsimè comprobat Surd. *dicto conſ.* 176. *num.*4. *& ſeq. & nu.*8. vbi quod ex publicatione oritur præſumptio, quod Pars didicerit teſtificata, & propterea Iura Canonica ponderant ſolum publicationem, non autem percunctationem, & hanc diſtinctionem ſequitur Rot. *in Albauen. confinium* 22. *Aprilis* 1622. *coram Pirouano*,regiſtrata poſt Poſth. *de manutenendo deciſ.* 62. *la prima numero* 6. 8. *&* 9. Adden. *ad deciſ. Buratt.* 228.*nu.*23.

84 Et hæc procedunt quamuis Pars proteſtetur in actu publicationis nolle teſtificata didicere, quia huiuſmodi proteſtatio tanquam facto contraria non releuat, petendo enim publicationem, fateri vide-

85 tur, ſe habere notas depoſitiones,& ſcire teſtificata, Surd. *dicto conſ.* 176. *numero* 4. Rota *in dicta Albanen. confinium coram Pirouano num.*12. Adden. *ad dict. dec. Buratti* 228. *num.* 23. *in fin.* & ad hæc poſſunt reduci ea quæ longa ſerie ratiocinatur, Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *à num.* 324. *vſque ad num.*341.

86 Tertiò dic, illicitam eſſe inconſtantiam non ſolum ſi quis velit examinare teſtes ſuper iiſdem articulis, vel directo contrariis, ſed etiam ſi ſuper nouis, Rot. *dec.*26. *de teſtib. in nou.* Veſtr. *in prax. lib.* 6. *cap. fin. num.*3. Scnerol. *de remiſſ. cap.* 6. *numero* 2. & Rot. ſæpiſsimè, vt teſtatur Buratt. *deciſ.*130. *numero* 2. Dummodò articuli ſint

87 omnino noui, ſecus autem ſi ſint dependentes, pertinentes, aut aliquo modo in-

88 cluſi ſub primis, vt concordando contrarias opiniones voluit Bald. *in dicta Auth. At qui ſemel num.*2.*C. de probat.* Farin. *dicta quæſt.*75. *num.*77. 78. *&* 82.

89 Quartò dic, illicitam eſſe inconſtantim, etiamſi eſſemus in cauſa ſummaria, Abb. *dicto cap. Fraternitatis num.* 1. & ibi Aretin. *num.* 22. Menoch. *de Arbitr. lib.*1. *quæſt.* 34. *num.* 3. Oſaſc. *deciſ.* 1. *numero* 26. Surd. *conſ.*118. *num.*11.*lib.*1. cum aliis per Farinac. *dicta quæſt.* 75. *num.* 83. qui licèt *num.* 84. adducat multos contrarium te-

90 nentes,dicit tamen ſibi placere hanc opinionem, quia timor ſubornationis viget etiam in ſummariis.

91 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtantiam poſt didicita teſtificata, ſiue quis didicerit per ſe,ſiue per alium, *dicto §. Quia verò, in Auth. de teſtib. cap. pen. ext. de teſtib.* Farin. *dicta quæſt.*75. *num.*26.

92 Dic ſextò, illicitam eſſe inconſtantiam poſt didicita teſtificata, non ſolum quando propria ſunt teſtificata, ſed etiam ſi ſint Partis aduerſæ,*dicta Auth. At qui ſemel,* & ibi Gloſs.& Doct. *C.de probat.* Canoniſtæ *in dicto cap.Cum veniſſent,de teſtib.*Farin. *dicta quæſt.*75.*num.*89. Ea tamen Pars,quæ

93 non didicit teſtificata, non excluditur à beneficio inconſtantiæ, Alber. *d. Auth. At qui ſemel num.*6. *C.de probat.* Farin. *dicta quæſt.*75. *num.*90.

94 Dic ſeptimò, excludi inconſtantiam poſt didicita teſtificata, etiam quod non ſit facta publicatio teſtium, *d.Auth. At qui ſemel*, Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *numero* 88. Rot. *dicta deciſ.* 266. *num.*11. *par.* 6. *recent.*

95 vbi quod ſufficit, quod in poteſtate Partis remanſerint depoſitiones teſtium, Bart. *dicta Auth. At qui ſemel num.* 18. Gregor. XV. *deciſ.*583.

96 Dic octauò, illicitam eſſe inconſtantiam poſt publicationem non ſolum ſi quis vellet producere teſtes ſuper iiſdem, vel directo contrariis articulis, ſed etiam ſuper aliis, & diuerſis, incluſis tamen ſub primis de neceſſitate probationis, Bart. *in dicta Auth.At qui ſemel num.*24. cum aliis per Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 91. vbi *num.* 92. exemplificat, quando primi ar-

97 ticuli continent præſcriptionem,ſecundi verò titulum, & poſſeſſionem.

98 Dic nonò, illicitam eſſe inconſtantiam, vt poſt publicationem teſtes non poſſint produci, non ſolum ſi producti ſint ſuper articulis firmatis, ſed etiam quando illis non firmatis producti ſunt ſuper libello, petitione,vel tota cauſa, Imol. *in dicto cap. Fraternitatis num.* 12. *extr. de teſtib.* cum aliis per Farinac. *dicta quæſt.*75. *num.*96.

99 Primò, licita erit inconſtantia, ſi teſtes primi ſint nulliter, & non ritè examinati,

Clem. 2. de teſtib. & ibi Imol. Anchar. Za-
barell. Bonifac. & alij relati à Farinacc.
dicta quæſt. 75. numero 358. Barboſ. in dicta
Clem. 2. nu. 7. & eſt tritum axioma in Rota,
100 teſtes nulliter examinatos dare ſufficiē-
tem fumum concedendi remiſſoriam,
Ruin. conſ. 46. num. 10. lib. 4. Caſſad. dec. 3.
num. 2. de dilat. Verall. deciſ. 208. numero 10.
par. 1. Seraphin. deciſ. 585. num. 1. cum
aliis per Adden. ad dec. Greg. XV. 562. n. 6.
101 Quæ limitatio procedit, etiam quod
publicatio ſit facta ad inſtantiam Partis,
teſtes producere volentis, Butr. in d. cap.
Fraternitatis num. 14. & ibi Soccin. num. 32.
extr. de teſtibus, Farinacc. qui alios dicta
quæſt. 75. num. 360. Non tamen procede-
102 ret, vel ſi ope exceptionis tantummodo
poſſet examen repelli, & mutari, nec eſſet
ipſo iure nullum, vel ſi nullitas non in-
103 fluit in examen, vt multis relatis idem
Farinacc. dicta quæſt. 75. num. 361. & 363.
104 An autem, ſi didicita ſint teſtificata,
nulliter facta poſſit quis producere nouos
teſtes; variant Interpretes; non recedas
ab opinione affirmatiua, quã magis com-
munem dixit Theſaurus deciſ. 28. num. 1.
& ſeq. Farinacc. dicta quæſt. 75. num. 365.
pro ea videtur facere Textus in l. fin. C. de
teſtib. quem explicat Barboſ. ad dict. Cle-
men. 2. num. 6.
105 Secundò, licita eſt inconſtantia, ſi te-
ſtes quidem ſunt ritè, & rectè recepti, ſed
publicatio nulliter facta eſt, Bald. in l. per
hanc num. 25. C. de temp. appellat. Io. Andr.
in cap. Fraternitatis num. 23. Butr. num. 14.
& alij à Farinac. dicta quæſt. 75. numero 375.
Rota deciſ. 13. aliàs 163. de teſtib. in nou.
106 Quod maximè procedit ſi publicatio
facta ſit Parte inuita, & reluctante, Io:
Andr. in dicto cap. Fraternitatis numero 25.
& ibi Bellam. num. 19. Butr. num. 14. Imol.
num. 5. Anchar. num. 17. Abb. num. 4. Aret.
num. 28. Soccin num. 24. Felyn. numero 10.
cum aliis per Farinacc. dicta quæſt. 75. nu-
107 mero 376. Imò ſi facta ſit parte inſcia,
& abſente, vt voluere Bart. in dicta Auth.
At qui ſemel num. 17. & ibi Caſtren. num. 3.
C. de probat. Canoniſtæ in dicto cap. Frater-
nitatis, Farinac. d. quæſt. 75. num. 382.
108 Si verò Pars ipſa peteret publicatio-
nem, & nihilominus proteſtaretur, ſe
velle producere nouos teſtes non obſtan-
te publicatione, talis proteſtatio nihil
operaretur, veluti contraria facto, Imol.
dicto cap. Fraternitatis, & ibi Marian. Socc.
num. 181. Farinacc. dicta quæſt. 75. nu. 379.
Surd. dicto conſ. 176. num. 4. lib. 2. Rota de-
ciſ. 62. la prima num. 12. poſt tract. Poſthij de
manut. Sicut etiam ſi Pars didiciſſet teſti-
109 ficata, quia non obſtante publicatione
facta Parte inuita ceſſaret inconſtantia,
Imol. dicto cap. Fraternitatis num. 5. Aret.
num. 28. Marian. Soccin. num. 36. Boich.
num. 6. Farin. d. quæſt. 75. num. 380.
110 Quemadmodum ceſſaret etiam in-
conſtantia, ſi Iudex ex cauſa inuita Parte,
vel etiam ignorante, legitimè tamen ci-
tata, teſtes publicaſſet, Imol. in cap. Con-
ſtitutus il 2. num. 5. extr. de teſtib. Farinacc.
dicta quæſt. 75. num. 381.
111 Tertiò, licita eſt inconſtantia, quando
ſumus in diuerſa inſtantia, & in diuerſo
iudicio, publicatio enim facta in vno iu-
dicio non impedit productionem teſtium
112 in alio, Bart. dicta Auth. At qui ſemel nu-
mero 10. & ibi Angel. num. 2. C. de probat.
Farin. qui alios d. quæſt. 75. num. 102.
113 Sed hoc dictum patitur plures limita-
tiones, & prima eſt, ſi iudicium, & inſtan-
tia ita ſunt diuerſa, vt exceptio rei iudi-
catæ in vno non pareret exceptionem rei
iudicatæ in alio, ſecus ſi pareret.
114 Secunda eſt, ſi vltra publicationem
didicita ſunt teſtificata.
115 Tertia eſt, quando perſonæ ſunt ei-
dem, eædē agendi cauſa, & idem petitur.
116 Quarta, quando in prima inſtantia
eſſet plenè cognitum, itaut ſententia pa-
reret rem iudicatam in alio iudicio, Fa-
rinacc. qui authoritatibus bonis compro-
bat, d. quæſt. 75. nu. 103. 104. 105. & 106.
117 Hinc primò infertur, publicationem
factam in poſſeſſorio iudicio non impe-
dire productionem aliorum teſtium in
petitorio, Butr. dicto cap. Fraternitatis nu-
mero 17. Imol. num. 8. Marian. num. 131.
Pariſ. nu. 57. Farin. d. quæſt. 75. num. 107.
118 Ita è contra publicatio teſtium facta
in petitorio non tollit inconſtantiam in
119 poſſeſſorio, ex quo agitur ad diuerſum
finem, Rol. conſ. 45. num. 19. lib. 2. Rota
deciſ. 23. aliàs 437. de fid. inſtrumen. in antiq.
Farinacc. dicta quæſt. 75. num. 109.
120 Si verò in ſummario iudicio teſtes eſ-
ſent plenariè recepti, tunc eorum publi-
catio obſtaret in petitorio, Butr. dicto cap.
Fraternitatis num. 17. & ibi Aretin. num. 14.
Farin. dicta quæſt. 75. num. 110. & ratio eſſe
121 poteſt, quia teſtes plenariè recepti in
ſummario iudicio probant in plenario,
Butr. in cap. Cum dilectus, §. verum num. 35.
de ordin. cognit. Felyn. in cap. cauſam il primo
nu. 6. extr. de teſtib. cum aliis per Greg. XV.
deciſ. 535. num. 14. & ibi Adden. litt. C.
122 Secundò infertur, vt, facta publica-
tione teſtium examinatorum coram Arbi-
tro, non impediatur quis examinare, &
123 producere alios teſtes coram Iudice, ex
quo ſumus in diuerſo iudicio, l. fin. C. de
teſtib. cap. præſentata, vbi Doctor. eodem tit.
124 Farin. dicta quæſt. 575. num. 112. qui ſequen-
tibus numeri, ſiue mutato iudicio de Ar-
bitratore ad Iudicem, ſiue non mutato
ad notata per Marian. Soccin. in dicto cap.
Fraternitatis nu. 132. de teſtib. Illatio tamen
125 non procedit, ſi, facta publicatione,
pars

pars eorum atteſtationes acceptaret, tunc
enim, non datur inconſtantia, Marian.
loco cit. num. 132. Farin. *loco cit. num.* 115.
126 Secundò procedit, quando teſtes ſunt
mortui, tunc enim, quia fidem faciunt
coram Iudice, *l. fin. C. de teſtib.* Greg. XV.
dicta deciſ. 535. *num.* 12. facta publicatione
127 ceſſat inconſtantia, Marian. *dicto nu.* 132.
Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 116.
128 Quemadmodum etiam ceſſaret, ſi facta publicatione coram Iudice, vellent
produci alij teſtes coram Arbitro, cum
arbitria redacta ſint ad inſtar iudiciorum,
l. 1. ff. de arbitr. Marian. *d. num.* 132. Farin.
num. 117. Secus, ſi coram arbitratore, ſeu
129 amicabili compoſitore, & hoc in vim
poteſtatis arbitratorum, *cap. Quintavallis,*
extr. de iure iur. Marian. *dicto nu.* 132. Gabr.
de teſtib. lib. 1. concluſ. 21. *num.* 62. Farinacc.
num. 118.
130 Quartò, licita erit inconſtantia, quando ſumus in iudicio nullitatis, ſi teſtes non tendant ad eundem finem, vt declarant Butr. & Marian. *dicto cap. Fraternitatis,* ille *num.* 16. iſte *num.* 132. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 119. & 120.
131 Quintò, licita erit inconſtantia, quando ſumus in caſu, quo ſententia non tranſit in iudicatum, tunc enim poſt factam publicationem poſſunt teſtes examinari, Canoniſtæ omnes *in dicto cap. Fraternitatis,* quos recenſet idem Farin. *num.* 124.
132 Et propterea, licet atteſtationes peritorum ſint publicatæ, poteſt tamen probari contrarium per alios peritiores, Marian. *dicto cap. Fraternitatis num.* 173. Gabr. *dicta concluſ.* 21. *num.* 89. Farinacc. *num.* 124. & 125.
133 Sicuti etiam poſt publicationem teſtium deponentium de credulitate alij teſtes poſſunt examinari, de credulitate contrarium deponentes, Gabr. *dicta concluſ. num.* 148. Farin. *dicta quæſt. num.* 126.
134 Hinc infertur licitam eſſe inconſtantiam in cauſa matrimoniali, quia eius ſen-
135 tentia nunquam tranſit in iudicatum,
cap. ſeries, cap. conſtitutus, extr. de teſtib. latè
Farin. *dicta quæſt.* 75. qui propemodum infinitos allegat *num.* 383., addo Theſaur.
deciſ. 8. *num.* 2. qui hanc rationem aſſignat
Ricc. *collect.* 1769. *par.* 5. Barboſ. *ad dict.*
cap. ſeries num. 2. *de teſtib.* & multo magis ſi
136 Iudex in huiuſmodi cauſa procedat ex
officio, Pariſ. *in dicto cap. Fraternitatis, de*
teſtib. num. 25. *in fin.* Farinacc. *dicta quæſt.* 75.
num. 385.
137 An autem hæc illatio procedat in matrimonio ſpirituali? diſſentiunt Doctor. nam Pariſ. *dicto cap. Fraternitatis num.* 26. & Gabr. *de teſtib. concluſ.* 2. *num.* 70. Felyn. & Abb. ab eo *allegati* tenent opinionem affirmatiuam. Negatiuam verò tenet Moncad. ad Crot. *in tract. de teſtib. nu.* 265.
De Inconſtantia in Iudicijs.

litt. R. Quæſtionis reſolutio dependet ab
138 eo, an ſententia ſuper matrimonio ſpirituali tranſeat, vel ne in iudicatum? de quo videndus eſt Couuarr. *de matrimon. par.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 14. Si enim tranſit in iudicatum, tunc illicita eſt inconſtantia, ſecus, ſi non tranſeat; Tu dic, quod, ſi ſententia lata ſit contra legem Diuinam, tunc non tranſit, ſi autem contra legem poſitiuam, bene tranſit, vt poſt Hoſtien. tenet Butr. *in cap. cum dilectus* 32. *num.* 67. & 68. *de elect.*
139 Dic primò, in cauſa matrimoniali illicitam eſſe inconſtantiam, ſi teſtes producuntur pro matrimonio, ſecus autem contra matrimonium, Io. Andr. *in cap. ſeries num.* 9. & ibi Bellamer. Ancharan. & Felyn. *de teſtib.* & alij, quos refert Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 388.

Contrarium voluere Butrig. *in dicto cap. ſeries*, Zabarell. Abb. Felyn. ibid. Pariſ. *dicto cap. Fraternitatis nu.* 25. Alber. Malett. *de teſtib. cap.* 7. *num.* 131. quos refert Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 389. ea ratione, quia ſiue pro matrimonio, ſiue contra teſtes producantur, ſemper vertitur periculum animarum, cui opinioni libenter adhæreo; Vide tamen Farinacc. *loco cit.* qui
140 Doctor. diſtinguentes affert, & latè tradit, quando teſtis dicatur deponere contra matrimonium.
141 Dic ſecundò, in cauſa matrimoniali licitam eſſe inconſtantiam in productione teſtium in caſibus, in quibus ſententia non tranſit in iudicatum, ſecus verò ſi tranſeat, Butr. *in d. cap. Fraternitatis nu.* 16. Gail. *obſeruat.* 105. *num.* 6. *lib.* 1. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 399.
142 Dic tertiò, illicitam eſſe inconſtantiam in cauſa matrimoniali, ſi teſtes producerentur ſuper extrinſecis ad vinculum matrimonij, Butrig. *dicto cap. Fraternitatis num.* 16. Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 400.
143 Et propterea, ſi teſtes producerentur ad impugnandum proceſſum factum in cauſa matrimoniali, obſtaret publicatio, Gloſs. *in cap. Conſtitutus il ſecondo, verſ. dixerit*, Innocent. *ibid. in princip.* Hoſtien. *num.* 4. Io. Andr. Bald. Bellam. Butr. Zabarell. & alij à Farin. *d. quæſt.* 75. *num.* 401.
144 Dic quartò, illicitam eſſe inconſtantiam in cauſa ſponſalium, quia tunc obſtat publicatio, Pariſ. *dicto cap. Fraternitatis num.* 26. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 403.
145 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtantiam in cauſa matrimoniali, quando de nullo periculo animæ agitur, Bonifac. *in Clem.* 2. *num.* 149. *de teſtib.* Gabr. *d. concl.* 21. *num.* 70. *de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 404.
146 Aduerte tamen, quod in caſibus, in quibus teſtes in cauſa matrimoniali poſt publicationem admitti poſſunt, non paſ-

ſim Iudex illos admittere debet, ſed ex
147 cauſa, & cum aliquali cognitione, vt
ſcilicet ceſſet timor ſubornationis, vexatio
partium, & elongatio iudicij, Pariſ. *dicto*
cap. Fraternitatis num.27. de teſtib.

148 Et propterea producens ſic teſtes de-
bet iurare, illos non ſubornaſſe, aliàs non
admittitur ad illos producendum, vt de-
clarat Moncad. *loco cit.* Farin. *d. quæſt.* 75.
num. 406.

149 Secundò infertur, poſt publicatas pe-
ritorum relationes poſſe probari contra-
rium per alios peritiores, Marian. Soccin.
in dicto cap. Fraternitatis num. 173. Adden.
ad Abbat. *ibidem num.4. littera C*, cum alijs
per Farinacc. *dicta quæſt.*75. *nn.*124.*&* 127.

150 Sicuti etiam poſt publicationem teſtium
deponentium de credulitate admittuntur
alij teſtes de eadem credulitate deponen-
tes, Gabr. *dicta concluſ.* 21. *num.*148. Farin.
*dicta quæſt.*75. *num.*126.

151 Sextò dic, licitam eſſe inconſtantiam,
quando variatur modus agendi; vel quia
152 primò fuerit actum ad vnum finem, &
deinde agatur ad alium, Bald. *in dicta Auth.*
*at qui ſemel num.*1. Salycet. *num.*5. *C. de pro-*
bat. Hoſtien. & alij *in d. cap. Fraternitatis*,
& plures alij *relati* à Farin. *dicta quæſt.* 75.
*num.*128. Ridolphin. *in prax. par.*1. *cap.*11.
*num.*126. Buratt. *decis.*824. *num.*4.

153 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando ſumus inter diuerſas perſo-
154 nas, publicatio enim facta in vno iudi-
cio non obſtat in alio, vt tradunt *relati* à
Farinacc. *dicta quæſt.*75. *num.*132.

155 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando articuli ſunt dependentes
ab antiquis, quia tunc poſt publicationem
poſſunt ſuper illis teſtes examinari, Gloſs.
in d. cap. Fraternitatis, & ibi Hoſtien. *num.*8.
Io. Andr. *num.*13. Bald. *num.* 1. 6. *&* 7. &
cæteri Canoniſtæ *relati* à Farin. *d. quæſt.*75.
*num.*136.

156 Quod verum eſt, niſi teſtes iurauerint
dicere veritatem ſuper tota cauſa, & ſint
à Iudice interrogati ſuper eadem tota
cauſa, vt benè Farinacc. *loco cit. num.* 137.
& 138.

157 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando teſtes examinantur ſuper articulis
158 indirectè contrarijs, vt puta probando
negatiuam, iuxta terminos *legis optimam*,
C. contrah. & commit. ſtipul. latè Farin. *dicta*
quæſt 75. *nu.*139. vbi ampliat, & ſublimitat
hoc dictum.

159 Dic decimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam in cauſa matrimoniali, & criminali,
quando quis vult probare falſitatem te-
ſtium à parte productorum, vt concilian-
do opiniones benè diſtinguit Farinacc.
*dicta quæſt.*75. *à nu.*144. *vſque ad* 150. Quod
tanto magis habet locum, quando pro-
ponitur falſitas cum corruptione, tunc
enim ad huiuſmodi falſitatem cum cor-
160 ruptione probandam teſtes poſt publi-
cationem admittuntur, Gloſs. §. *quia verò*,
verſ. illud tamen, *in verbo non habebit*, *verſ.*
Sed tu diſtingue, & ibi Angel. *num.* 19. *in*
Auth. de teſtib. cum alijs per Farin. *loco cit.*
num. 150.

161 Dic vndecimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando quis vult reprobare perſo-
nas teſtium publicatorum, vel dicta, &
perſonas, Bart. *in d. Auth. at qui ſemel nn.*25.
C. de probat. cum alijs per Farin. *d. quæſt.*75.
*num.*152. *&* 153.

162 Dic duodecimò, licitam eſſe incon-
ſtantiam, vbi tractatur de reprobando te-
ſtes reprobatorios partis aduerſæ, & de
coadiuuando priorem probationem, &
confirmando primos teſtes examinatos,
Gloſs. *d. Auth. at qui ſemel, in verb. producitur*,
& ibi Doctor. Farin. *d. quæſt.* 75. *num.*153.
qui tamen ſublimitat hoc dictum, vſque
ad *num.* 163.

163 Dic decimotertiò, licitam eſſe incon-
ſtantiam, quando tractatur de probanda
partis confeſſione, Butr. *dicto cap. Frater-*
nitatis num. 14. *de teſtib.* Farinacc. *loco cit.*
num. 163.

164 Dic decimoquartò, licitam eſſe in-
conſtantiam ſuper articulis directè contra-
rijs, quando non poteſt imputari parti
producenti, quare non fecerit examinare,
Soccin. *dicto cap. Fraternitatis nu.*88. Farin.
*loco cit. num.*168.

165 Dic decimoquintò, licitam eſſe in-
conſtantiam, quando pars ex articulis par-
tis aduerſæ potuit inſtrui de eo, ſuper quo
vult producere teſtes, Bald. *l. per hanc*
num. 24. *C. tempor. appellat.* Farinacc. *loco*
cit. num. 169. Et propterea ſi articulus ad-
uerſarij fuit confuſè formatus, vt ex eo
producens non poſſit plenè inſtrui, dabi-
tur huiuſmodi inconſtantia, Butr. *dicto*
cap. Fraternitatis num. 13. *&* 14 Farinacc.
num. 170.

166 Dic decimoſextò, admitti inconſtan-
tiam, quando quis vult probare per teſtes
notorium, vel producere teſtes ſuper eui-
dentia facti, poſt Soccin. *dicto cap. Frater-*
*nitatis num.*170. *&* 171. Farinacc. *num.*171.
& 172.

167 Dic decimoſeptimò, dari inconſtan-
tiam, quando quis vult producere teſtes
ſuper fama, Doctor. *dicto cap. Fraternita-*
tis, præſertim Aretin. *num.*61. Felyn. *nu.*7.
Farinacc. *num.*174.

168 Dic decimooctauò, licitam eſſe incon-
ſtantiam, quando tractatur de periculo
animarum, Boich. *dicto cap. Fraternitatis*
*num.*10. Farin. *dicta quæſt.*75. *num.*176.

169 Dic decimononò, licitam eſſe incon-
ſtantiam in cauſis beneficialibus, maximè
Curatis, Soccin. *d. cap. Fraternitatis nu.*180.
Farinacc. *num.*177.

170 Dic vigeſimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam in cauſa Monachatus, Felyn. *in dicto cap. Fraternitatis num.* 9. Farin. *num.* 178.
171 Dic vigeſimoprimò, poſſe quem eſſe
inconſtantem in producendo teſtes poſt
publicationem, ſi altera pars conſentiat,
Bald. *dicta l. per hanc num.* 6. *verſ. non obſtat, C. de probat.* Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *nu.* 179.
vbi *num.* 181. dicit, hoc non procedere in
172 materia tangente bonum publicum, vt
in cap. ſi diligenti, de for. compet. tunc enim
173 nec de conſenſu partium, poteſt fieri
noua probatio poſt publicationem.
174 Quod dictum eſt, licitam eſſe incon-
ſtantiam de partium conſenſu, amplia ad
conſenſum tacitum, ſi enim teſtes produ-
175 cantur poſt publicationem, & pars non
opponat, vtique probant Hoſtien. *dicto cap. Fraternitatis num.* 3. Farinacc. *d. quæſt.* 75.
num. 182.
176 An autem in cauſa criminali licita ſit
inconſtantia? Dic, quod aut Iudex pro-
cedit ex officio, vel ad inſtantiam partis,
ſiue Procuratoris Fiſcalis, priori caſu lici-
ta eſt inconſtantia, ſecundo verò non, vt
latè probat, ampliat, ac limitat Farinacc.
dicta quæſt. 75. *à num.* 407. *vſque ad* 430. latiſ-
ſimè Conciol. *reſolut. crimin. in verb. teſtes quoad examen, reſolut.* 1. *per totam.*
177 Quod intellige, quando teſtes vellet
pars producere ad offenſam, ſecus ſi ad
defenſam, quia ſi agatur de pœna corpo-
rali, licita erit inconſtantia, Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 420. *&* 422.
178 Dic vigeſimoſecundò, licitam eſſe
inconſtantiam, quotieſcunque pars vellet
teſtes examinare ad comprobationem In-
ſtrumenti, Bald. *in l. ampliorem col.* 3. *C. de appellat.* Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 189.
179 Dic vigeſimotertiò, licitam eſſe in-
conſtantiam, ſi teſtes de nouo reperiantur,
Marſil. *l.* 1. *§. ſi quis vltro num.* 21. *ff. de quæſt.*
Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 190. Quod eo
180 magis procedit, ſi pars per viam reſti-
tutionis in integrum procedat, Soccin. *in dicto cap. Fraternitatis num.* 153. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 435.
181 Dic vigeſimoquartò, dari inconſtan-
tiam ex cauſa ſuperueniente, Gloſs. *in §. quia verò, verſ. illud tamen, in verb. non habebit, in Auth. de teſtib.* Farin. *dicta quæſt.* 75.
num. 192. 193. *&* 194. vbi exemplificat.
182 Dic vigeſimoquintò, licitam eſſe in-
conſtantiam, quando teſtes examinandi
183 eſſent digniſſimi, vtputa Epiſcopus, &
Archiepiſcopus, Soccin. *dicto cap. Fraternitatis num.* 107. Farin. *num.* 195.
184 Dic vigeſimoſextò, licitam eſſe incon-
ſtantiam, ſi ex teſtibus productis aliqui
non ſunt examinati, Io. Andr. *dicto cap. Fraternitatis num.* 25. Farinacc. *dicta quæſt.* 75.
num. 197. qui tamen *num.* 198. adducit Pe-
trum Surdum *conſ.* 8. *num.* 19. contrarium

De Inconſtantia in Iudicijs.

ſentientem, & *num.* 199. reprobat diſtin-
ctionem Gabriellis *in concluſ.* 21. *de teſtibus num.* 127. Quod multo magis procedit, ſi
185 nulli eſſent teſtes producti ſuper datis
articulis, Gloſs. per illum Text. *in cap. cauſam, quæ, il ſecondo, in verb. alijs capitulis, verſ. intellige*, & ibi Hoſtien. & alij Cano-
niſtæ *de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.* 75.
num. 200.
186 Dic vigeſimoſeptimò, dari inconſtan-
tiam, ſi teſtes examinati, & interrogati di-
xerunt, ſe nihil ſcire, Addent. ad Bartol.
in dicta Auth. at qui ſemel num. 18. Farinacc.
num. 201.
187 Dic vigeſimooctauò, licitam eſſe in-
conſtantiam, ſi teſtes non fuerunt interro-
gati, vel non bene, aut perfectè interro-
gati, & examinati ſuper capitulis produ-
188 ctis dolo, aut culpa Iudicis examinantis,
cap. per tuas, de teſtib. Farin. *dicta quæſt.* 75.
num. 202. Secus ſi culpa partis, Felyn. *in d. cap. Fraternitatis num.* 5. Farin. *num.* 203.
189 In dubio autem præſumitur culpa, &
negligentia in Iudice, Farinacc. *quæſt.* 66.
num. 282. *& dicta quæſt.* 75. *num.* 204.
190 Dic vigeſimononò, dari inconſtan-
tiam, quando tractatur de probando ali-
quid, quod continetur ſub primis articu-
lis de neceſſitate facti, ſed non de neceſ-
ſitate probationis, Angel. *dicto §. quia verò num.* 19. *in Auth. de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 205. vbi *num.* 206. dat exem-
pla, & proſequitur materiam vſque ad
num. 209.
191 Dic trigeſimò, dari inconſtantiam,
quando agitur de probando aliquam qua-
litatem contractus in primis articulis de-
ducti, & probati, Bartol. *in dicta Auth. at qui ſemel num.* 25. Farin. *dicta quæſt.* 75. *nu.* 210.
vbi *nu.* 211. declarat. Et propterea, quan-
do in primis articulis fuit deducta, & pro-
bata excommunicatio, poſſunt poſt publi-
192 cationem teſtes examinari ſuper quali-
tate excommunicationis, Alberic. *dicta Auth. at qui ſemel num.* 6. Canoniſtæ *in dicto cap. Fraternitatis*, Farinacc. *dicta quæſt.* 75.
num. 213. vbi *num.* 214. 215. *&* 216. de-
clarat.
193 Dic trigeſimoprimò, dari inconſtan-
tiam, quando agitur de probanda legiti-
ma ætate contrahentis, vel ingredientis
Religionem pro validitate contractus, vel
ingreſſus, Butr. *d. cap. Fraternitatis num.* 10.
Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 217.
194 Dic trigeſimoſecundò, dari inconſtan-
tiam, quando teſtes ſuper primis articulis
inducti depoſuerunt extra articulos ſuper
aliquibus dependentibus ab eis, tunc enim
poſt eorum publicationem poſſunt alij te-
ſtes examinari ſuper eis non dependenti-
bus, ſuper quibus primi teſtes depoſue-
runt, Hoſtien. *dicto cap. Fraternitatis n.* 10.
Farinacc. *dicta quæſtione* 75. *num.* 218. vbi

num. 219. 220. *&* 221. declarat.

195 Dic trigeſimotertiò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi inſtantia ſit perempta, Hoſtien. *dicto cap. Fraternitatis poſt num.* 3. Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 222. qui tamen *num.*223. *&* 224. bene declarat.

196 Dic trigeſimoquartò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi accedat Principis conceſſio, Butr. *dicto cap. Fraternitatis num.* 14. Menoch. *de Arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 44. *num.* 5.

197 vbi, quod Princeps cenſetur conceſſiſſe, quando reſcribit cum clauſula, *non obſtante*, Farinacc. *d.quæſt.*75.*num.*225. *&* 226.

198 qui *num.*227. ampliat in Papa, & *nu.ſeqq.* benè declarat.

199 Dic trigeſimoquintò, inconſtantiam eſſe licitam, ſi eſt facta publicatio teſtium examinatorum ante litem conteſtatam, & ad perpetuam rei memoriam, Butr. *dicto cap.Fraternitatis nu.* 14. Farinacc.*d.quæſt.*75. *num.*231. qui *nu.* 232. contrarium tenentes adducit, & *nu.*233. concordat, & *nu.*234. ſublimitat.

200 Dic trigeſimoſextò, dari inconſtantiam, quando atteſtationes ſunt deperditæ, Bald. *dicta l. per hanc num.* 25. Farinacc. *dicta quæſt.*75. *num.*235. Dummodo tamen ſint deperditæ à Iudice, vel à Notario, non autem ſi perdantur ab ipſo producente, & taliter ſint deperditæ, vt de illis nullatenus poſſit apparere, Farin. *d. quæſt.*75. *num.*236.*&* 237.*& num.*238. vbi dicit relinqui arbitrio Iudicis, cuius culpa deperditæ ſint, ex Pariſ. *dicto cap. Fraternitatis num.* 34.

201 Dic trigeſimoſeptimò, licitam eſſe inconſtantiam, quando tractatur de declarando dubias teſtium depoſitiones, Doct. *in cap. cum clamor*, & ibi Gloſs. magna *in verb.depoſuere, de teſtib.* Farin.*dicta quæſt.*75. *num.* 239.

202 Dic trigeſimooctauò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi à Iudice fuerit pars reſtituta ad examinandum poſt publicationem ex clauſula generali, *ſi qua mihi iuſta cauſa*, Innocent. *cap. intimauit*, & cæteri Canoniſtæ *extr. de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.*431. vbi *num.* 432. facta concluſione,

203 quod maiori conceditur reſtitutio ad examinandos teſtes poſt publicationem, enumerat *in ſeqq. numeris* cauſas reſtitutionis iuſtas, vbi etiam quid de minore, ru-

204 ſtico, & Eccleſia, ad quem te remitto, ne videar omnino hic omnia eius dicta tranſplantare.

205 Dic trigeſimononò, dari inconſtantiam, ſi in loco iudicij adeſſet conſuetudo, vt poſt publicationem poſſint teſtes examinari, Soccin. *dicto cap. Fraternitatis nu.*184. Farin. qui dicit, hanc opinionem communiter eſſe à Doctor.receptam *dicta q.*75. *n.* 241. quidquid dixerit Gloſs. *fin. in fin. in cap.per tuas, extr. de teſtib.* & Felyn. *in dicto cap. Fraternitatis num.* 10.

206 Dic quadrageſimò, dari inconſtantiam, ſi Statutum diſponeret, quod poſt publicationem poſſint teſtes examinari, Anan. *cap. feriens num.*4. *extr.de teſtib.* Farin. *dicta quæſt.*75. *num.*243.

207 Dic quadrageſimoprimò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi quis impeditus eſſet facto aduerſarij teſtes examinare, Doctor. *in dicto cap. intimauit, extr. de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.*75. *num.* 244. Vel ſi dolo aduer-

208 ſarij didiciſſet teſtificata, vt excluderetur à teſtium productione, Soccin. *dicto cap. Fraternitatis num.* 62. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 245.

209 Dic quadrageſimoſecundò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi Iudex decretum publicationis reuocaſſet, Soccin. *dicto cap. Fraternitatis num.* 24. Farinacc. *d. quæſt.* 75. *num.* 246.

210 Dic quadrageſimotertiò, licitam eſſe inconſtantiam in eo, qui, licet didicerit, percunctatuſque fuerit teſtificata, eorum tamen oblitus eſt, Angel. poſt Gloſs. *dicto §.quia verò num.*19. *extr.de teſtib.* Farin.*dicta quæſt.*75. *num.* 247.

211 Dic quadrageſimoquartò, licitam eſſe inconſtantiam, quando, probata intentione Actoris, Reus vult probare ſuam exceptionem, dummodo non ſit directè contraria intentioni Actoris, Angel. *dicto §. quia verò*, Farin. *dicta quæſt.*75. *num.* 248. *&* 251.

212 Dic quadrageſimoquintò, licitam eſſe inconſtantiam in probatione abſentiæ, *cap. ex tenore, de teſtib.* Farin.*dicta quæſt.*75. *num.* 252.

213 Dic quadrageſimoſextò, quando teſtes examinati ante publicationem ſunt excommunicati, vel inhabiles, tunc licita eſt inconſtantia, & poſſunt illi, vel alij examinari, Gabr. *dicta concluſ.* 21. *de teſtib. num.*120. Farin. *dicta quæſt.*75. *num.*254.

Quò vero ad tertiam partem quæſtionis, nempe quando liceat poſt concluſum in cauſa inconſtantem eſſe, ac nouos teſtes examinare.

214 Fac regulam negatiuam, dicque illicitam eſſe inconſtantiam, & nullo modo poſſe poſt concluſum in cauſa teſtes examinari, *§. quia verò*, & ibi Gloſs. *in verb. concluſerint*, cum alijs, quos refert Farinac. *dicta quæſt.*75. *num.*257.

215 Primò dic, non habere locum hanc regulam in cauſa appellationis, concluſio enim in cauſa principali non extenditur

216 ad cauſam appellationis, Innoc. *in cap. cum veniſſet num.* 3. & ibi Io. Andr. *num.* 5. cum alijs per Farin. *dicta quæſt.*75.*num.*258.

217 quod tamen non habet locum, ſi concluſio in cauſa eſſet facta ſuper vno articulo, quia illa concluſio extenditur etiam ad cauſam appellationis, Angel. *d. §.quia*

verò num. 24. Farinacc. *dicta quæſtione* 75. *num.* 259.

218 Secundò, non habet locum regula in teſtibus de nouo repertis ad Text. *in cap. Paſtoralis, de except.* Farinac. *dicta quæſt.* 75. *num.* 260.

219 Tertiò, licita eſt inconſtantia, quando teſtes poſt concluſum in cauſa producuntur ſuper nouis capitulis, Pariſ. *dicto cap. Fraternitatis num.* 17. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 261.

220 Quartò, licita eſt inconſtantia, quando quis tempore concluſionis in cauſa teſtes ignorabat, Bartol. *in Auth. at qui ſemel n.* 12. *C. de probat.*

221 Quintò, licita eſt inconſtantia in cauſa matrimoniali, Alex. *l.* 3. *num.* 1. *ff. iureiur.* Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 263.

222 Sextò, licita eſt inconſtantia in cauſa criminali, maximè ſi ad defenſam teſtes producantur, Bartol. *d. Auth. at qui ſemel num.* 14. Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 264.

223 Septimò, licita eſt inconſtantia, ſi pars non opponat, Felyn. *in cap. cauſæ, extr. de teſtib.* Farin. *dicta quæſt.* 75. *num.* 269.

224 Idem erit, ſi Iudex ſuam concluſionem reuocauerit, de qua quæſtione dicemus *infra*, Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 246. & 270.

225 Octauò, licita erit inconſtantia, ſi procedatur per viam reſtitutionis in integrum, Odd. Menoch. & cæteri *allegati* à Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 271.

226 Nonò, licita erit inconſtantia, ſi magna ſuadeat æquitas, Menoch. *de Arbitr. quæſt.* 35. *num.* 22. Farinacc. *dicta quæſt.* 75. *num.* 272.

227 Decimò, licita eſt inconſtantia, ſi producantur teſtes legales, & nobiles, Farin. poſt Monticellum *de teſtib. quæſt.* 75. *numer.* 273.

228 Vndecimò, licita eſt inconſtantia, vbi tractatur de periculo animarum, vt poſt Barbat. Mil. & Monticell. tenet Farinac. *dicta quæſt.* 75. *num.* 274.

QVÆSTIO XXXIV.

ARGVMENTVM.

An in Teſtibus licita, vel illicita ſit inconſtantia, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & quid in cauſa hæreſis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis poteſt inconſtans dictum ſuum corrigere incontinenti.*
2 *Et quando dicatur incontinenti ſe corrigere, & num.* 6.
3 *Teſtis partem non allocutus, ſed aliam perſonam, à qua potuerit moneri, vel ſubornari, an poſſit ſe corrigere.*
4 *Teſtis correctio ad poſtulationem partis non admittitur.*
5 *Teſti dicenti ſe non fuiſſe allocutum cum parte, an, & quando credendum ſit.*
7 *Correctio teſtis quando per Iudicem ſit admittenda.*
8 *Teſtis, an poſſit corrigere ſuum dictum, non docto de errore.*
9 *Teſtis, qui vellet ſe corrigere non allegando cauſam erroris, tanquam ſuſpectus de falſo torqueri poteſt.*
10 *Teſtis non poteſt eius depoſitionem corrigere poſtquam pars illam acceptauit.*
11 *Teſtis, an, & quando poſſit ſuam depoſitionem corrigere, quando militat præſumptio ſubornationis.*
12 *Teſtis ex internallo non poteſt eſſe inconſtans in ſuo dicto, nec illud corrigere.*
13 *Quid poſt publicatas atteſtationes.*
14 *Teſtis poſt publicatas atteſtationes præſumitur partem allocutus.*
15 *Teſtis poteſt quandocunque corrigere eius depoſitionem docto de errore.*
16 *Teſtis ex cauſa obliuionis an, & quando poſſit quandocunque eius dictum corrigere, & num.* 18.
17 *Obliuio teſtis ad correctionem admittendam an ſit veriſimilis necne ſtatur arbitrio Iudicis.*
19 *Teſtis probatæ fidei, an, & quomodo poſſit corrigere ſuum dictum ante publicatas atteſtationes.*
20 *Quid in teſte nobili.*
21 *Teſtis quando admittatur ad addendum aliquid ſuæ depoſitioni.*
22 *Teſtis inconſtans, & ſibi contrarius nihil probat.*
23 *Quid ſi contrarius, & inconſtans ſit in vna tantum parte.*
24 *Teſtis ſibi contrarius in vna parte talis præſumitur in omnibus.*
25 *Teſtis varius in loco, & tempore actus, de cuius probatione agitur, non probat.*
26 *Teſtis contrarius non facit indicium ad inquirendum.*
27 *Quid ſi agatur de teſte ruſtico, vel ſimplice.*
28 *Contrarietas teſtis ſublata non cenſetur ex eo, quod ſublata fuerit omnis exceptio, vel reprobatio.*

29 *Contrarietas teſtis non conſiſtens in ſubſtantialibus, ſed in qualitatibus, & accidentibus acceſſorijs non attenditur.*

30 *Quid ſi huiuſmodi qualitates pertineant ad negocium principale.*

31 *Contrarietas teſtis, etiam in non ſubſtantialibus minuit eius fidem.*

32 *Controrietas teſtis in non ſubſtantialibus, quando tollat illius fidem.*

33 *Contrarietas, vel varietas teſtis non attenditur, quando euenit per errorem, vel ignorantiam.*

34 *Obliuio in teſte, per quod tempus præſumatur.*

35 *Varietas teſtis ſi ſit modica, etiam in ſubſtantialibus illius fidem non adimit.*

36 *Teſtis varius an dicatur, qui in ſecundo examine plus, aut minus depoſuit, quàm in primo.*

37 *Teſtis in ſecundo examine, an ad effugiendam contrarietatem poſſit ſe referre ad primum.*

38 *Et Iudice nolente admittere hanc reſponſionem an poſſit inſtare, quod ſibi legatur primum examen, & quatenus Iudex nolit illud legere proteſtari, quod ſi in primo examine appareat aliter dictum, quàm in ſecundo, ex nunc corrigit ſecundum dictum, & ſe refert ad primum.*

39 *Teſti legendum eſt primum examen, quamuis non fuerit publicatum.*

40 *Teſtis antequam ſe ſubſcribat, poteſt petere, vt ſibi legatur examen.*

41 *Imo Iudex, & examinator debet ad id teſtem inuitare.*

42 *Teſtis poſt examen completum, reuertens, & petens ſibi legi depoſitionem factam, illamque corrigi, vel mutari, an ſit audiendus.*

43 *Teſtis in ſecundo examine poteſt ſe remittere ad primum, quamuis illud ſit nullum.*

44 *Quid vbi primum exomen eſſet nullum ratione falſitatis.*

45 *Vel ſi primum examen eſſet extraiudiciole, aut ſine citatione partis.*

46 *Teſtium depoſitiones receptæ contra præceptum Iudicis non attenduntur.*

47 *Teſtis in criminalibus, an, & quando poſſit ſe referre ad primum examen.*

48 *Stylus quod in omnibus criminibus à Notario legatur teſti fiſcali eius depoſitio de verbo ad verbum ante interrogatoria per reum facienda.*

49 *Iudicis arbitrio relinquitur an, & quando teſtis in criminalibus poſſit ſe referre ad primum examen.*

50 *Quando intret iſtud arbitrium, & quomodo ſe gerere debeat Iudex in eo moderando.*

51 *Teſtis examinatus corom arbitro in repetitione facienda coram Iudice ordinario, non admittitur, quod ſe referat ad primum examen.*

52 *Teſtis examinotus in iudicio ſummario quatenus repetatur in iudicio plenario non admittitur, quod ad primum examen ſe referat.*

53 *Teſtis ſuſpectus non poteſt ſe referre ad primum examen.*

54 *Sed an poſſit petere, quod ſibi exhibeatur, & legatur primum examen.*

55 *Teſtis inconſtans, varius, & contrarius torqueri poteſt ad dignoſcendum, in quo dicto perſiſtat.*

56 *Quid ſi nulla contra eum præcedant indicia.*

57 *Quid in teſte, qui ſit Clericus, vel Sacerdos.*

58 *Teſtis multipliciter varius, & inconſtans multipliciter torqueri poteſt.*

59 *Non tamen vltra tres vices.*

60 *Teſtis in dicto iudiciali varius ab eo, quod dixerat extra iudicium torqueri poteſt.*

61 *Quid ſi depoſitio extraiudicialis eſſet vallata iuramento, vel in ſcripturam redacta.*

62 *Teſtis, qui facto non interfuit ex capite inconſtantiæ, ſeu varietatis torqueri non poteſt.*

63. *Teſtis in cauſa ciuili ex capite varietatis torqueri non poteſt.*

64 *Quid ſi ſit perſona vilis.*

65 *Quid in ſeruis.*

66 *Vel in cauſa ciuili habitare crimen annexum.*

67 *Teſtis depoſitio cum contrarietatibus emiſſa in cauſa ciuili, reproducta per viam querelæ coram Iudice criminali operatur, quod ab eo torqueri poſſit.*

68 *Et de qua contrarietate hoc ſit intelligendum.*

69 *Teſtis inconſtans, & ſibi contrarius in non ſubſtantialibus torqueri non poteſt.*

70 *Quid ſi varietas conſiſteret in formalitate verborum.*

71 *Teſtes in dignitate conſtitutus non torquetur propter varietatem, niſi in criminibus exceptis.*

72 *Teſtis propter varietatem non torquetur, quando in ſecundo dicto allegat cauſam, propter quam à primo recedat.*

73 *Teſtis varius, & ſibi inconſtans, ſeu contrarius puniri poteſt de falſo.*

74 *Quid in teſte vacillante.*

75 *Vel in teſte timente, vel titubante.*

76 *Teſtis ſibi contrarius, & inconſtans, puniri poteſt de falſo, etiam in alio iudicio.*

77 *Quid ſi in alio iudicio contrarium depoſuiſſet calore iracundiæ.*

78 *Teſtis ſine iuramento deponens vnum, ac cum iuramento deponens aliud, puniri adhuc poteſt de falſo.*

79 *Quid de teſte, qui in iudicio plenario deponat contrarium eius, quod depoſuerat in iudicio ſummario.*

80 *Quid de teſte deponente in tormentis contrarium eius, quod depoſuerat extra tormenta.*

81 *Teſtis puniri non poteſt de falſo, nec de ſtellionatu ex capite contrarietatis, quando illa non verſatur in ſubſtantialibus.*

82 *Teſtis, qui in iudicio valido dixit contrarium eius, quod depoſuerot in iudicio inualido,*

ignorata illius inualiditate, non poteſt puniri de falſo.

83 Sed an euitat pœnam ſtellionatus.

84 Falſi pœna non intrat contra teſtem contrarium, quando contrarietas proceſſit per ignorantiam, vel obliuionem.

85 Quid ſi teſtis contrarium deponit animo ſe corrigendi.

86 Vel ex interuallo.

87 Quid ſi teſtis examinari non debuerat.

88 Quid in teſte ruſtico.

89 Teſtis ruſticus non præſumitur, quod dolo in depoſitione ſibi contrarius, & inconſtans fuerit.

90 Teſtis ruſticus quando contrarius ſibi dolo cenſeatur, arbitrio Iudicis remittitur.

91 Teſtis in iudicio deponens contrarium eius, quod extra iudicium depoſuerat, an, & quando puniri poſſit pœna falſi, vel ſtellionatus.

92 Teſtis inconſtantis primum dictum eſt attendendum potiùs, quàm ſecundum.

93 Quid ſi ſecundo examini pars non ſe oppoſuerit.

94 Quid vbi ſecundum examen fuit factum poſt publicatum proceſſum primi examinis.

95 Ac quando teſtis ſecundo loco non erat examinandus.

96 Teſtium plurium contrariorum primum dictum attenditur potiùs, quàm ſecundum.

97 Teſtis primum dictum attenditur potiùs, quam ſecundum etiam in diuerſis iudicijs, & inter diuerſas perſonas.

98 Multò magis inter eaſdem perſonas.

99 Teſtis primum dictum eo faciliùs præfertur ſecundo, quando eſt geminatum, & ratificatum.

100 Teſtis ſecunda depoſitio emanata cum animo corrigendi primam præfertur primæ, quando aliàs licita erat illius correctio.

101 Quid ſi prima depoſitio emanauit per iocum, vel calore iracundiæ.

102 Vel conſtat de falſitate primæ depoſitionis.

103 Ac quando ſecunda depoſitio eſt iurata, & prima abſque iuramento.

104 Quid ſi pro prima depoſitione non iurata concurrerent coniecturæ.

105 Teſtis ſecunda depoſitio ratione concludenti munita præfertur primæ ratione carenti, vel illam habenti non adeo efficacem.

106 Quid ſi ſecūda depoſitio ſit magis veriſimilis.

107 Teſtis ſecunda depoſitio in iudicio plenario præfertur primæ contrariæ in iudicio ſummario.

108 Sed vbi in hoc caſu agitur de ferenda ſententia neutri credendum eſt.

109 Teſtis ſecunda depoſitio in iudicio valido præfertur primæ in iudicio inualido.

110 Quid in cauſa hæreſis.

111 Quid ſi ſecunda depoſitio eſt indicijs adminiculata, & non ſuſpecta.

112 Ac quando in ſecunda depoſitione apparet verùm dixiſſe.

113 Et an in cauſa hæreſis ſtandum ſit ſecundæ depoſitioni teſtis, quando in illa negat hæreſim, quam in prima fatebatur, & num. 115. & 118.

114 Exculpans alium, à quo fuerat infamatus de hæreſi dicitur vehementer de hæreſi ſuſpectus.

116 Æqualitas in indicijs ſeruanda eſt.

117 Teſtis vilis, periuri, vel ſuſpecti, an, & quando primo, vel ſecundo dicto ſtandum potius ſit in cauſa hæreſis.

118 Teſtis inconſtans periurus, & ſibi contrarius in cauſa hæreſis torquendus eſt ad videndum, in quo dicto perſiſtat.

119 Teſtem periurum torquendi maior eſt ratio, quàm de alijs teſtibus inhabilibus.

120 Diſpoſitio generalis mandans admitti omnes teſtes inhabiles non comprehendit periurum, niſi de eo ſpecialiter caueatur.

121 Teſtis periurus reuocans ſuum dictum zelo fidei in cauſa hæreſis, an, & quando torquendus ſit.

122 Teſtes aliàs inhabiles in cauſa hæreſis, an admittantur ſine tortura.

123 Teſtis ſecunda diſpoſitio in tortura præfertur primæ extra torturam.

124 Siue incontinenti, ſiue ex interuallo ſecundum dictum in tortura emanauerit.

125 Quid non citata parte.

126 Et an hoc procedat tam in iudicio ciuili, quàm in criminali.

127 Teſtis ſecunda diſpoſitio in tortura debilitatur à prima extra torturam.

128 Quòd ſi pluries fuerit illata tortura ob multiplicem teſtis varietatem, attendendum, an, & quando ſit dictum emanatum in vltima tortura.

129 Quid vbi primum dictum fuit extraiudiciale, & ſine iuramento.

130 Teſtis depoſitio in tortura non præfertur primæ extra torturam, quando tortura non fuit illata præcedentibus legitimis indicijs.

131 Quid vbi prima videretur, magis rationabilis, ſeu veriſimilis.

132 Teſtis ſecunda depoſitio in tortura, quando præferatur primæ.

133 Quid vbi quis torquetur vti principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios.

134 Teſtis primum dictum emanatum extra torturam in articulo mortis præfertur ſecundo emanato in tortura.

135 Periculum mortis eſt tortura animarum.

136 Teſtis non ſolùm contrarij, ſed & aliàs inhabilis ſecundum dictum in tortura non attenditur.

137 Teſtis ſecundum dictum in tortura non præfertur primo, quando emanauit poſt publicationem primi dicti, & poſtquam cum parte fuit allocutus.

138 Quando teſtis diſpoſitio emiſſa in tortura præferatur remiſſiuè.

139 *Teſtis depoſitio in iudicio præfertur depoſitioni extraiudiciali.*
140 *Quid vbi primum dictum extraiudiciale emanaſſet parte præſente.*
141 *Vel vbi primum dictum iuratum ſit.*
142 *Quid vbi primum dictum extraiudiciale eſt magis veriſimile, vel coniecturis adminiculatum.*
143 *Teſtis primum dictum extraiudiciale confirmatum per ſcripturam, quando præferatur ſecundo iudiciali.*
144 *Teſtis ſecundum dictum iudiciale debilitatur à primo extraiudiciali.*
145 *Et an Iudex ex eo poſſit ferre ſententiam, vel deferre iuramentum in ſupplementum, aut ſumere indicium ad torturam.*
146 *Teſtis primum dictum iudiciale attenditur potius, quàm ſecundum extraiudiciale.*
147 *Quid ſi teſtis profiteretur, ſe falſum in iudicio depoſuiſſe.*
148 *Vel ſi ſecundum emanauerit in articulo mortis, vel in actu confeſſionis Sacramentalis.*
149 *Teſtis in articulo mortis, declarans ſe falſum depoſuiſſe non attenditur in præiudicium tertij.*
150 *Quid re integra.*
151 *Quid in criminalibus.*
152 *Teſtis etiam principalis quoad ſe declarans in articulo mortis falſum depoſuiſſe præiudicat fiſco, itaut ex illius depoſitione torqueri nequeat inculpatus.*
153 *Quid vbi primum dictum, & inculpatio adminiculis muniretur.*
154 *Quando hæc declaratio dicatur facta in articulo mortis, vt proſit inculpato.*
155 *Teſtis, vel rei depoſitio tertio non præiudicant in ciuili, vel criminali cauſa, adhuc præiudicat ipſi teſti, vel reo.*
156 *Teſtis dictum poſterius extraiudiciale an, & quando tollat primum, vel illi præiudicet nondum lata ſententia.*
157 *Et quando præferri debeat iudiciali.*
158 *Interpretatio omnis ſumenda, vt teſtis inconſtans ad conſtantiam reuocetur.*
159 *Teſtis varius, & inconſtans de iure non præſumitur.*
160 *Verba pro reducendis teſtibus ad concordiam, nedum impropriè, ſed & improprijſſimè ſumi permiſſum eſt.*
161 *Imo admittitur interpretatio ſuppletiua, & per intellectus ſubauditos.*
162 *Concordia, & conciliatio teſtium fieri non poteſt, quando contrarietas, & varietas eſt manifeſta.*
163 *Teſtis varius ad concordiam redactus an ſolummodo euitet pœnam falſi, vel etiam probet, & num. 165.*
164 *Quid in cauſa criminali.*
166 *Teſtis deponens factum affirmatiuè in prima depoſitione, & in ſecunda dicens non recordari an poſſit excuſari à contrarietate, & an probet.*
167 *Obliuio hodierna non implicat de eo, quod quis antea recordabatur.*
168 *Teſtis dicens prius ſe non recordari, & deinde dicens ſe recordari, non exinde eſt inconſtans.*
169 *Recordatio de eo, quod prius non recordabatur, dari poteſt.*
170 *Teſtis, qui dixerat non recordari, deponens deinde ſe recordari poſtquam fuerat locutus cum parte, præſumitur ſubornatus, & non probat.*
171 *Quid ſi teſtis nouæ memoriæ cauſam non allegat.*
172 *Teſtis, qui primo loco depoſuerat dubitatiuè, deponens deinde aſſertiuè, an dicatur varius, & inconſtans, & num. ſeq.*
174 *Teſtis, qui in primo examine depoſuerat, ſe credere, quatenus in ſecundo deponat ſcire, an, & quando fidem mereatur, & probet, & num. 176.*
175 *Scientia hodie certa dari poteſt de eo, quod prius tantummodo credebatur.*
177 *Quid de teſte, qui primo dixit ſibi videri, & deinde ſe ſcire.*
178 *Teſtis, qui primo dixit ſe ſcire, ac deinde ſe credere cenſeatur varius, vel potius probet, & quando.*
179 *Scire idem eſt ac credere in ijs, quæ nobis innoteſcunt per fidem.*
180 *Teſtis, qui primo dixit neſcire, & deinde dixit ſe credere, an ſit varius, & inconſtans.*
181 *Teſtis varius an dicatur, qui prius dixit credere, & deinde non credere, & num. 183.*
182 *Hodie credere vnum, & cras aliud ſtant benè ſimul.*
184 *Teſtis varius non dicitur, qui pro ratione ſuæ ſcientiæ allegat ſe vidiſſe, & deinde ſe audiuiſſe, vel è contra.*
185 *Teſtis varius non dicitur, qui primo depoſuit ſe ſcire, & poſtea ſe audiuiſſe, & an probet.*
186 *Teſtis, qui primo dixit ſcire, & deinde neſcire, an, & quomodo poſſit concordari.*
187 *Teſtis varius an dicatur, qui primo depoſuit ſe eſſe fratrem producentis, & deinde non eſſe eius attinentem.*
188 *Teſtis, qui prius dixerat neſcire, & poſtea ſcire an dici poſſit contrarius.*
189 *Scire hodie poteſt, quod prius ignorabatur.*
190 *Teſtis, qui prius dixerat neſcire, quatenus poſtea ſcire deponat, an præſumatur ſubornatus, ſi repetatur ad inſtantiam partis, vel ſe corrigat ex interuallo.*
191 *Quid ſi non alleget probabilem cauſam ſcientiæ.*
192 *Teſtis allegans ſe fuiſſe præſentem actui, ſed illum neſcire, quatenus deinde deponat ſcire an dicatur ſibi varius, inconſtans, & contrarius.*
193 *Teſtis, qui primo dixit hoc tantum ſcire, & hoc tantum verum eſſe, quatenus deinde addat aliquid aliud, dicitur ſibi contrarius, & inconſtans.*

Teſtis

194 *Teſtis vnrius an dicatur, qni exnminntus in Palatio Poteſtatis dixit aliquid actum fuiſſe in Palatio Epiſcopi, & deinde ſubdit illud idem̃ geſtum fuiſſe in hoc Palatio.*

195 *Teſtis varius an dicatnr, qui deponit maleficium ſuiſſe commiſſum præſentibus Titio, & Seio, & deinde depoſuit ſuiſſe commiſſum nullo præſente.*

196 *Teſtis varius an dicatnr, qui dixit ſe vidiſſe poſſidere Titium per certum tempns, & deinde aſſerit Titium aliquando fuiſſe abſentem, & quomodo, & qnaudo poſſit concordari.*

197 *Teſtis varius an dicatur, qni dixit aliquid non ſuiſſe ſactum, quin ipſe vidiſſet, ſi dcinde ſubiungnt illud idem ſactum fuiſſe.*

198 *Teſtis varins an dicatur, qui deponit Martinnm eſſe debitorem Sempronij in ſcutis 100. & pro cauſn ſcientiæ nſſerit Martinum vna die promiſiſſe 50. & alia die 100.*

199 *Quid ſi deponat clauſulam codicillarem fuiſſe expreſſam in teſtatore, & deinde à Notnrio.*

200 *Teſtis varins an dicatur, qui primo deponit aliqnem non fuiſſe habitum pro filio legitimo, & deinde patrem illum tractaſſe tanqnam filium legitimum.*

201 *Teſtis varius an dientur, qui primo depoſuit ſe vidiſſe deſignare ædificium, & deinde ſe reſpexiſſe ædificium.*

203 *Quid primo depoſuit pecnnias fuiſſe ſolntas Patri ſuo, & deinde fuiſſe ſolutas ſibi.*

203 *Teſtis an dicatur varius, qui primo depoſuit ſe fuiſſe monitum à Titio, nnteqnam appropinqunret ad feneſtram, vt aduerteret aden, quæ dici debeant, & deinde depoſuit, quod Titius cæpit ipſum per manum, & dnxit ad feneſtram.*

204 *Teſtis varius, & ſibi contrarius dicitur, qui primo depoſuit defeciſſe quadam in molendinis; & deinde dixit ſe gubernaſſe molendinum, in quo erant omnia.*

205 *Teſtis varius an dicatur, qni de venditione deponens primo loco dixit ſe non cognouiſſe emptorem, & deinde, quod venditio fuerit ſncta Titio.*

206 *Teſtis varins au dicntur, qui primo loco depoſuit pretium fuiſſe venditum ſcut. 100. & deinde ſcnt. 150.*

IN hac quæſtione Farinacc. *de teſtib. qunſt. 66. par. 7. num.* 227. procedit per concluſiones, quas hic breniter referre non pigebit.

1 Prima eſt concluſio, teſtem incontinenti poſſe eſſe inconſtantem, dictumque ſuum corrigere, Alber. *in l. qui falſo, ff. de teſtib.* Doctor. *in Auth. at qui ſemel, C. de probat.* vbi Cyn. Bald. & Salyc. Gloſs. *in cap. per tnas, in verb. andien.* & ibi Doctor. *de teſtib.* latè plures adducens Farinacc. *dicta quæſt. 66. dicto num.* 227. Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.* 121. *num.* 1. Bellon. *de poteſt. eorum, quæ incontinenti fiunt lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 2.

2 Sed quando dicatur teſtis incontinenti ſe corrigere, variæ ſunt opiniones. Alij enim dicunt, tunc correctionem factam incontinenti cenſeri, ſi teſtis eam faciat, antequam è conſpectu Iudicis diſcedat, Butr. *cap. præterea nnm.* 13. & ibi Abbas *num.* 2. Zabarell. *num.* 1. *de teſtibns cogend.* Farinacc. *dicta quæſt. 66. num.* 229.

Alij verò antequam teſtis ſe examini ſubſcribat, Gloſs. *in cap. ad miſericordiam 32. quæſt.* 1. quam notabilem valdè dixit 3
Alex. *in l. qui bona, §. ſi qnis ſtipulntns nnm.* 6. *ff. de damno infecto*, Menoch. *de arbitr. caſ.* 108. *num.* 5. Farinacc. *dicta quæſt. 66. nu.* 230. *&* 231.

Alij verò dicunt, quod incontinenti ſemper intelligatur, antequam teſtis ſit allocutus partem, Butr. *dicto cap. præterea num.* 13. & alij Canoniſtæ latè *de teſtibns cogend.* Gabr. *lib. 7. de malef. conclnſ. 27. nu.* 6. Farinacc. *dictn quæſt. 66. num.* 232. Seraphin.
3 *d. prinil.* 121. Imò Gabriel ampliat, etiam quod ſit allocutus aliquam aliam perſonam, à qua potuerit eſſe monitus, & ſubornatus, quod dictum repntat mirabile, ſi verum eſt, Seraphin. *loco cit. num. 3. in fin.* quod tamen Farinaccio non placet *dicta*
4 *qnæſt. 66. num.* 234. Et propterea, ſi velit ſe corrigere teſtis ad poſtulationem partis, non admittitur, Gloſs. *in Auth. at qui ſemel in gloſs. fin. verſ. Item quid ſi per ſe redierit, C. de probnt.* Farinacc. qui alios *d. quæſt. 66. nnm.* 233.

5 An autem credatur teſti dicenti, ſe partem non fuiſſe allocutum, Felynus *dicto cap. præterea*, voluit minimè credi, ſi tamen iureiurando id affirmet, omninò ei eſſe credendum, voluit Aretin. *dicto cap. præterea num.* 4. Gabr. *de maleſ. lib. 7. conclnſ. 28. num.* 28. Seraph. *d. priuil. 121. num.* 2. Farin. *dicta quæſt. 66. num. 236. & num.* 237. vult hoc procedere, dummodò teſtis ſit notæ fidei, & authoritatis.

6 Alij voluerunt incontinenti eſſe intelligendum ante publicatam atteſtationem, Seraphin. qui multos allegat *d. priuil. 121. num. 3. verſ. tertij dicunt*, ſed videndi ſunt Text. *in cap. per tuas*, & ibi Imol. *num.* 4. Addit. ad Felyn. *ibidem num. 2. littera A, verſ. ſnpradictis, extr. de teſtib.* Gabr. *dicta conclnſ. 27. num.* 8. qui tamen dum eadem concluſione *nn.* 11. dicit opinionem Rotæ eſſe, quod incontinenti dicatur intra triduum, & allegat *deciſionem 293. alids 19. de teſtib. in nouis*, valde allucinatur, quia Rota ibi totum contrarium reſoluit.

Alij denique hoc totum reſidere in arbitrio Iudicis, Hoſtien. *dicto cnp. prætereu num. 4. de teſtib. cogend.* Anan. *nu.* 5. Io. Andr. *num.* 16. Imol. *num.* 8. Butr. *num.* 13. Abb.

*num.*12. Gabr. qui alios refert *dicta concl.*27. *num.*12. Seraphin. *d. priuil.*121.*num.*3. *verſ. alij rurſus*, Menoch. *de arbitr. d. caſ.* 108. *num.* 8. alios Barboſ. *de dict. dictione* 155. *num.* 12. Bellon. *de poteſt. eorum quæ fiunt incontinenti lib.*1. *cap.*20. *ſub num.*5.

7 Iudex tamen debet eſſe in hoc admodum diligens, vt intelligat, an correctio hæc ſit veriſimilis, vel non, an hic teſtis potuerit alloqui partem, à qua ſubornari potuerit, vel non, & an teſtis ſit vir probus, vel non, vt ex Alciato voluit Menoch. *d.caſ.*108. *num.*6.

8 Ampliatur concluſio, vt licita ſit inconſtantia, & correctio incontinenti in teſte, etiam quod non doceat de errore, Couuarr. *var. lib.*2.*cap.*13. *num.*8. *verſ.cæterum*, ibi, *incontinenti verò*, Gabr. *d. concl.*27. *num.*12. Menoch. *d. caſ.*108. *num.* 6. Farin. qui alios *dicta quæſt.* 66. *num.* 240. *in* 6. *concluſione*.

Quod tamen intellige, dummodo cau-
9 ſam erroris alleget, alias non daretur inconſtantia, neque correctio, Bartol. *l. eos num.*3. *verſ. reſpondeo quod teſtis, ff. ad legem Cornel. de falſis*, Innocent. *dicto cap.præterea num.* 2. & ibi Canoniſtæ, quos allegat Farinacc. *dicta quæſt.*66.*num.*241. & ſi cauſam erroris non allegaret, vt ſuſpectus de falſo poſſet torqueri vti poſt Boſſium voluit Farinacc. *dicta quæſt.*66. *num.*244.

10 Illicita tamen eſſet inconſtantia, & correctio, ſi depoſitio iam eſſet à Parte acceptata, quia tunc non admitteretur, niſi errore probato, Marſil. *ſingul.* 315. cum alijs per Seraph. *dicto priuileg.* 121. *numero* 4.

11 Secundò, illicita eſſet inconſtantia, ſi aliqua militaret præſumptio, quod eſſet ſubornatus, Seraph. *dicto priuil.* 121. *nu.*4. *in fin.* quod tamen dictum valdè dubitabile redditur in correctione facta incontinenti, ſcilicet antequam teſtis diſcedat à iudicio, vel ante examen ſubſcriptum.

12 Secunda ſit concluſio, teſtem ex interuallo non poſſe eſſe in ſuo dicto incon-
13 ſtantem, nec illud corrigere, Alber. *l. Qui falſo num.*1. *verſ. Intellige, de teſtibus*, Cynus *in Authen. At qui ſemel, C.de probat.* Canoniſtæ *in cap. Per tuas, & in cap. Prætereà, de teſtib.* Gabr. *dicto concluſ.*22. *num.*4. Boſs. *de publ. proceſs. num.* 28. & 33. Clar. §. *fin. quæſt.*53.*verſ. Quartus caſus eſt*, Farin. *dicta quæſt.*66. *num.*228.

14 Amplia multò magis, ſi publicatę eſſent atteſtationes, quia præſumitur teſtis cum Parte locutus, *dicto cap.Per tuas*, & ibi Imol. *num.*4. Addit. ad Felyn. *ibidem littera A, de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.*66. *num.*254.

15 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam ſi teſtis doceat de errore, tunc enim quandocumque eius correctio ſubſtinetur, Couuarr. *dicto cap.* 13. *verſic.Cæterum*, ibi, *ſed ſi teſtis*, Menoch. *dicto caſu* 108. *num.* 7. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.*66. *num.* 245.

16 Idem erit, ſi ex cauſa obliuionis dictum ſuum teſtis corrigat, quia tunc poterit ex interuallo ſe corrigere, Alciat. *de præſumpt. regul.*2. *præſumpt.* 29. *numero* 3. & 4. Petr. *de fideicomm. quæſt.*12. *num.*1012. Menoch. *dicto caſu* 108. *num.*8. Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 246., vbi cum Menoch.
17 quod iſto caſu, an obliuio ſit veriſimilis, necne, ſtatur arbitrio Iudicis, & ex Aret. *in dicto cap. Per tuas num.*8. *de probat.* quod
18 ſi teſtis dicit contraria, tunc debet cauſam obliuionis adducere, ſecus ſi tantùm addit.

19 Dic ſecundò, licitam eſſe inconſtantiam in teſte probatæ fidei, quia iſte poteſt corrigere dictum ſuum, antequam fiat publicatio, & iuret, quod de hoc cum aliquo non ſit locutus, Bald. *d. cap. Præterea num.*4. *de teſtib. cogend.* Cattel. Cotta *in memor. in verſ. Teſtis regulariter non poteſt corrigere*, Farinacc. *dicta quæſt.*66. *num.*247. & 248. vbi dicit, hoc procedere in teſte
20 nobili, & quando agitur inter viles, & de modica cauſa.

21 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam, quando tractatur ſolùm de addendo primæ depoſitioni, dummodò tamen ſpontè accedat ad addendum, non autem ad inſtantiam Partis, Gabr. & alij à Farinacc. *dicta quæſt.*66.*num.*251. 252. & 253.

22 Effectus autem illicitæ inconſtantiæ ſunt: Primò, quod teſtis ſic inconſtans, & ſibi contrarius nihil probat, *cap. Licet cauſam*, & ibi Gloſs. *in verb. Contradicunt*, Aret. *num.*15. Dec. *num.*58. Bero. *num.*37. *de probat.* Canoniſtæ *in cap. Cum tua, de teſtib.* Farinac. *dicta quæſt.* 66. *num.* 13. addo Barboſ. *ad dict. cap. Licet cauſam numero* 4. Rota *deciſ.*167. *num.*10. & 11. *par.*1.*recen. coram Gregor. deciſ.*298. *num.*3. Eminentiſs. Celſ. *deciſ.* 40. *num.*4.

23 Etiam quod in vna tantum parte ſit ſibi inconſtans, & contrarius, quia in totum
24 reputatur contrarius, & nihil probat, Aret. *in cap. In noſtra num.* 5. *extr. de teſtib.* & ibi Abb. *num.*2. Farinacc. qui alios *dicta quæſt.*66. *num.*19.

25 Eoque magis procedit concluſio, ſi inconſtantia, & varietas conſiſtat in loco, & tempore actus, de cuius probatione agitur, Bart. Marſil. Monticell. & Maſcard. *allegati* à Farin. *dicta quæſt.*66. *num.*20.

26 Non ſolùm autem non probat teſtis ſibi inconſtans, & cõtrarius, ſed nec etiam facit indicium ad inquirendum, Alciat. *de præſumpt. regul.* 2. *præſumpt.* 10. *in fin.* Grammat. *conſ.* 35. & 44. Bertazzol. *conſil.*559. *nu.*8. *lib.*2. Farinacc. *dicta quæſt.*66. *num.* 21. Nec ab hoc inconſtantiæ effectu
27 excuſare poteſt ruſticitas, vel ſimplicitas

teſtificantis, Io: Andr. *in cap. Cum Ioannes de fid. inſtrum.* Bald. Cagnol. Tiraquell. & alij à Barboſ. *dicto cap. Cauſam num.6. verſ. Intellige, de probat.* Imò ſublata, vel pro-
28 hibita quacumque exceptione, vel reprobatione teſtium non cenſetur ſublatus effectus huius contrarietaris,& inconſtantiæ, Dec. *l. Edita, C. de eden. numero 2.* Cagnol. *l. Vbi repugnantia num. 1. ff. regul. Iur.* Barboſ. *dicto cap. Licet cauſam num. 6. verſ. Tertiò intellige.*

29 At effectus iſtius inconſtantiæ ceſſabit, ſi varietas, & contrarietas in ſubſtantialibus non conſiſtat, ſed in qualitatibus, circumſtantiis, acceſſorijs, & accidentibus, Bart. *in dicta l. Eos num.* 5. & ibi Marſil. & Alber. *ff. de falſ.* cum alijs per Farin. *dicta quaeſt. 66. num.24.* addo Rebuffum *de reprobat. teſt. num.* 105. Barboſ. *in dicto cap. Licet cauſam num. 6. verſ. Quartò intellige, & limita*, Rota *decis.* 304. *num.14. parte 7. recent.* & *decis.*53. poſt Paul. Mell. *in addit. ad controverſ.* Caſtill. *num.*15.

30 Dummodò tamen huiuſmodi qualitates,& circumſtantiæ non pertineant quoquomodo ad negocium principale, ſed ſint extrinſecæ, extraneæ, & impertinentes, Bart. *dicta l. Eos num.* 5. & ibi Marſil. *num.* 23. Petr. *de fideicomm. dicta quaeſt.* 12. *num.*954. cum alijs per Farin. *dicta qu.* 66. *numero* 28. 29. & 30. imò etiam quod
31 contrarietas conſiſteret in qualitatibus extraneis non tollitur in totum huiuſmodi effectus, quia teſti diminuitur ſaltem de fide, Marſil. *ſingul.* 118. *in fin. verſ. Item ſcias*, Menoch. *de præſumpt. lib.*5. *præſumptione* 23. *num.*17. Farinacc. poſt Boſs. *dicta quaeſt.*66. *num.*31. Si verò teſtis ſit aliqua ex cauſa Iudici ſuſpectus, vel iurauit dicere veritatem ſuper tota cauſa, vel illius depoſitio factum proprium concernat,
32 non ceſſabit vtique effectus illius inconſtantiæ, ſed ſibi contrarius etiam in accidentibus, nihil omninò probabit, Petr. *de fideicomm. dicta quaeſt.*12. *nu.*967. cum alijs per Farinacc. *dicta quaeſt.66.numero* 25. 26. & 27.

33 Secundò, ceſſabit effectus inconſtantiæ, ſi teſtis varia, & contraria depoſuit per errorem,& ignorantiam, Bald. *l. Si ex falſis, circa fin. C. de tranſact.* Petr. *de fideicomm. dicta quaeſt.*12. *num.* 967. Farin. *dicta quaeſt.*66. *num.*32. Iuſta autem erroris cauſa in teſte erit obliuio ex *allegatis* à Farin. *dicta quaeſt.* 66. *num.* 34. Obliuio verò in teſte præſumitur non ſolum ex curſu
34 duorum, vel trium annorum, Cephal. *conſ.*164. *num.*5. *vol.*2. Riminald. *conſ.*344. *num.* 73. *vol.* 3. ſed etiam ex lapſu vnius anni, menſis, vel diei, Boſs. *de reſponſ. à reo facienda num.* 1. Farinacc. *conſ.* 44. *numero* 18. *lib.*1.

35 Tertiò, ceſſabit effectus inconſtantiæ, ſi varietas ſit modica, modica enim varietas, etiam in ſubſtantialibus teſti fidem non adimit, Alex. *conſ.*5. *num.* 10. *lib.* 1. Grammat. *decis.*43. *nu.*6. cum alijs per Farinac. *dicta quaeſt.66.num.*36.

36 Quartò, ceſſabit huiuſmodi effectus, ſi teſtis in ſecundo examine plus, aut minus dixit, quàm in primo, non enim tunc dicitur varius, Grammat. *conſ.*50. *numero* 30. cum alijs per Farinac. qui dicit hanc opinionem communiter receptam, quamuis contrarium velint Bald.& Petr. ab eo *allegati, dicta quaeſt.*66. *num.*37. & 38.

37 Sed an teſtis, vt notam inconſtantiæ, & contrarietatis effugiat, poſſit in ſecundo examine ſe referre ad primum? Affirmatiuè reſpondendum eſt per doctrinam Abb. *in cap. Cum in tua num.* 3. & ibi Felyn. *num.*1. & alij latè *extr. de teſtib.* cum alijs per Farinacc. *dicta quaeſt.66.numero* 39. Et ſi Iudex hanc reſponſionem nolit recipere, poteſt teſtis inſtare, vt ſibi legatur primum examen, & ſi nolit legere,
38 proteſtari teſtis idem poteſt, quod, ſi in primo examine quandocumque appareat aliter dictum, quàm in ſecundo, ex nunc corrigit ſuum ſecundum dictum, & ſe refert ad primum tanquam verius, quia tunc recordabatur de facto, Bart. *dicta l. Eos num.*6. & 7. & ibi Marſil. *num.*5. & 6. *ff. de falſ.* Butr. *in cap. Cum tua num.* 10. & *in fin.* & ibi Abb. *num.*3. & alij, quos refert, & ſequitur Farinac. *dicta quaeſt.66.numero* 40. & 41. reiectis Baldo, Tindar. & Felyn. aliiſque contrarium tenentibus, & præſertim Theſaur. *decis.* 128. vt ibidem *num.*42. & 43.

39 Quod primum examen debet teſti legi, etiamquod non fuerit publicatum, Bart. *dicta l. Eos num.*7. Butr. *dicto cap. Cum tua*, & ibi Felyn. poſt *num.*1. *de teſtib.* Farinac. *dicta quaeſt.*66. *num.*44.

40 Sed an antequam teſtis ſe ſubſcribat examini, poſſit petere, vt ei ſuum examen legatur? Dicendum eſt, non ſolum hanc petitionem eſſe legitimam, ſed Iudicem, ſeu Examinatorem deputatum
41 debere teſtem inuitare ad hoc, ad effectum corrigendi, addendi, vel mutandi examen, vt ex Bald. *in l. vlt. C. Plus val. quod agit*, Felyn. & alijs reſoluit Rota *decis.*41. *poſt ſecundum volum. conſ. Farin.* quæ
42 doctrina Baldi habet locum, etiamquod poſt quatuor dies ab examine completo teſtis reuertatur ad petendum, quod ſibi ſuum legatur examen, Rota *d. dec.*41. *numero* 2. licet iſto caſu Domini reſoluerunt, quod nihil de examine mutaretur, aut deleretur, ſed quod in Proceſſu cauſæ arbitrio Rotæ relinquendum erat iudicare, quid eſſet de eo ſentiendum, & quantum fidei, vel detrahendum, vel tribuendum examini,& quod interim Notarius adno-

taret diem factarum additionum, vel mu-
tationum per teſtes.
43 Quid aurem, ſi examen primum ſit nul-
lum, an teſtis poſſit ſe remittere ad illud?
affirmatiuè reſpondet Bart. *in dicta l. Eos*
num.6. Iaſ. *l. Legata inutiliter numero* 17. *de*
Leg. 1. Menoch. *de Arbitr. caſu* 109.*num.*4.
& 5. Farinacc. *d. quæſt.*66. *num.*45.
44 Quod intellige, niſi examen ſit nullum
ratione falſitatis, Menoch. *loco citato nu-*
mero 10. Farinac. *loco citato nu.* 47. Royas
*deciſ.*411. *num.*4.
45 Secundò intellige, niſi primum exa-
men ſit nullum, ex quo extraiudicialiter,
vel abſque citatione Partis emanaſſet,
Menoch. *d. caſu* 109. *num.* 4. *&* 5. Farinac.
d. *quæſt.*66. *num* 48. Royas *d. deciſ.* 411. *nu-*
mero 3. vbi de examine nullo facto con-
46 tra præceptum Iudicis imponentis te-
ſtibus, vt per extenſum deponerent.
47 Quod procedere etiam in criminalibus
voluere, Corn. *conſ.*56. *lib.*1. Crauert. *con-*
*ſil.*115. *num* 8. cum aliis per Farinac. *dicta*
*quæſt.*66. *num.* 52. qui tamen ſub *num.* 48.
dicit, quod contrarium apud nos ſerua-
tur, & forſan malè, cum teſtibus repe-
tendis ad fauorem Fiſci, non ſolum per-
mittatur ſe referre ad primum examen,
ſed etiã legatur illud à Notario de verbo
ad verbum, prout iacet, & etiam antequã
interrogetur ſuper interrogatoriis datis
48 pro parte rei; quæ conſuetudo locum ha-
bet in omnibus criminibus; Arbitrio tamẽ
49 Iudicis eſſe relinquendum, quando Te-
ſtis poſſit ſe referre ad primum examen,
voluere Bartol. *dicta l. Eos*, & ibi Marſil.
*num.*4. *ff. de falſis*, Menoch. *d. caſu* 109. *nu-*
mero 3. *&* 12. vbi monet Iudicem quo-
50 modo ſe gerere debeat in moderando ar-
bitrio, Farinacc. *d. quæſt.*66.*num.*49. *&* 50.
Huiuſmodi tamen arbitrium intraret,
quando Iudex repereret teſtem ad decla-
rationem eius primi dicti dubij, vt per
Tindar. & Farin. *ibidem num.* 51.
51 Nec ſi teſtis examinatus eſſet coram
Arbitro, & repeteretur coram Iudice
Ordinario, Felyn. *d. cap. Cum in tua num.*1.
& ibi Aretin. *numero* 8. *de teſtib.* Farinacc.
*ibidem num.*53.
52 Nec, ſi examinatus in ſummario repe-
teretur in plenario, Laurent. *d. deciſ. Aue-*
nionen. 91. *num.*4. *&* 5. Farin. *d. num.* 54.
53 Nec denique ſi teſtis eſſet perſona ſuſ-
pecta, quia nec poſſet ſe referre ad pri-
mum examen, nec petere illud ſibi exhi-
beri, & legi, Felyn. *d. cap. Cum in tua nu.*1.
de teſtib. Menoch. *d. caſu* 109.*num.*11. cum
aliis per Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 55. vbi
quod ita communiter eſt receptum, & in
practica ſeruatur. Licèt quod iſte teſtis
54 non poſſit petere, vt ſibi legatur exa-
men, videtur eſſe contra deciſionem Ro-
tæ 41. *poſt d.* 2. *vol. conſil. Farinac. ſupra cit.*
ibi enim licet teſtis allocutus fuiſſet Par-
tem, & ſe reddidiſſet ſuſpectum, nihilo-
minus Rota voluit ſibi legi examen.
55 Secundus effectus inconſtantiæ in teſte
eſt, quod varius, vacillans, aut contrarius
poteſt torqueri ad videndum, in quo di-
cto perſiſtat, Bald. *in l. Presbyteri nu.* 2.*C. de*
Epiſc. & Cleric. idem Bald. *in tract. de te-*
*ſtib. par.*2. *num.*2. Clar. §. *fin. quæſt.*25.*verſ.*
Item teſtis varius, cum alijs per Farin. *dicta*
quæſt 66. *num.*98.
56 Quod procedit, etiamſi nulla alia præ-
cedant indicia, quidquid enim ſit in reo,
certè in teſte ſola variatio, & inconſtan-
tia ſufficit, Foller. *in prax. verb. Et ſi conſi-*
tebuntur tertia parte tertiæ partis principal.
*num.*5. cum alijs per Farin. *d. quæſt.* 66. *nu-*
mero 100. *& quæſt.*79. *num.*75.
57 Secundò procedit, etiam quod Teſtis
ſit Clericus, & Sacerdos, Gloſs. *in cap.*
Presbyteri 6. *quæſt. vlt.* Clar. *d.* §. *fin. qu.* 25.
cum aliis per Farin. *d. quæſt.* 66. *num.*101.
*& d. quæſt.*79. *num.*55.
Dummodò torqueatur à Iudice Ec-
cleſiaſtico, non autem laico, etiamquod
coram ipſo fuerit in depoſitione contra-
rius, Clar. *d.* §. *fin. d. quæſt.* 25. Capic. *de-*
*ciſ.*141. Farin. *d. quæſt.*66. *nu.*103. Guazzin.
*defenſ.*19.*cap.*1.*num.*18.*verſ. Sed iſte*; Contra-
rium, quod Clericus teſtis etiam vacil-
lans, & contrarius non poſſit torqueri,
tenent relati à Graſſo *effect.*14. *num.*18.
58 Tertiò procedit, etiam in multiplici
tortura, ſi inconſtantia, & contrarietas ſit
multiplex, Boſs. *de tort. teſt. nu.*21. Cepoll.
*conſ.*60. *num.* 19. cum alijs per Farin. *dicta*
*quæſt.*66. *num.* 104. qui *num.*105. dicit, tor-
59 turam non poſſe inferri, niſi vſque ad
tertiam vicem.
60 Quartò procedit, etiamquod incon-
ſtantia conſiſtat in dicto extraiudiciali,
vtputà ſi teſtis dicat in iudicio contra-
rium eius, quod dixit extra iudicium, Ia-
cobin. de S. Georgio *l. Qui falſo num.* 7.
ff. de teſtib. cum aliis per Farin. *d. quæſt.*66.
*nu.*106. addo Tuſchum *litt. T*, *concl.*243.
num. 7. cum alijs per Guazzin. *defenſ.* 19.
*cap.*2. *num.*4.
61 Et hoc eò magis procedit, ſi dictum
extraiudiciale eſſet vallatum iuramento,
vel redactum in ſcripturam, vt per Ce-
poll. *conſ.*60. *num.*8. & per Farin. *d. qu.*66.
*num.*107. *&* 108. Ceſſaret tamen iſte effe-
62 ctus, ſi non probaretur, teſtem facto in-
terfuiſſe, non enim ſola inconſtantia ſuf-
ficit, Marſil. *d. l. Eos*, *num.*1. *ff. ad l. Corne-*
liam de falſ. poſt Boſs. & Gomeſ. Farinac.
d. quæſt. 66. *num.* 114. *& dicta quæſt.* 79. *nu-*
mero 12. addo Guazzin. *dicta defenſ.* 19.
*cap.*2. *num.*5.
63 Secundò, ſi ſumus in cauſa ciuili, quia
teſtis non poteſt ex variatione, & incon-
ſtantia torqueri, Marſil. *d. l. Eos numero* 2.

Boſs. *de tort. teſtium num.* 14. Farinac. *dicta*
quæſt. 66. num. 114. Guazzin. *d. defenſ.* 19.
64 *cap.* 1. *num.* 17. Etiamquod teſtes huiuſ-
modi eſſent viles ſecundùm veriorem
opinionem, de qua per Farinacc. *d. qu.*79.
numero 34. 64. & 69. Guazzin. *dicto cap.* 1.
numero 17.

65 Si tamen teſtes eſſent ſerui, vel cauſa
ciuilis haberet annexum crimen, non
66 poſſent excuſari à tortura, vt de Seruis di-
xit Boſs. *de tort. teſt. num.* 14. & 15. Farinac.
d. quæſt. 66. num. 117. & de crimine an-
nexo idem Farinacc. *loco cit. num.* 119.

67 At licet in cauſa ciuili, & à Iudice ciuili
non poſſit teſtis inconſtans torqueri, ſi
tamen eius depoſitio coram Iudice crimi-
nali reproduceatur per viam querelæ,
procul dubio à Iudice criminali poſſet
torqueri, Farinacc. *d. quæſt. 66. num.* 120.
& *dicta quæſt.* 79. *num.* 69. Guazzin. *d. de-*
fenſ. 19. *cap.* 1. *num.* 17. vbi dicit hoc pro-
68 cedere in inconſtantia varietate, ſeu
contrarietate, quæ verſatur circa ſub-
ſtantiam negocij, & ſapiat apertam falſi-
tatem.

69 Tertiò, ceſſat effectus iſte, ſi inconſtan-
tia non ſit in ſubſtantialibus, Boſs. *de tort.*
*reor. num.*29. Farinacc. *d. quæſt.* 66. *nu.*121.
& *d. quæſt.* 79. *num.* 14. latè Guazzin. *dicta*
*defenſ.*19. *cap.* 2. *num.*6. & 7. vbi tamen ex
mente Baiardi, & Deciani dicit, quod
70 quod hoc procedit, niſi tractaretur de
formalitate verborum, quia tunc quæli-
bet variatio ſufficit.

71 Quartò, ceſſabit effectus reſpectu te-
ſtium in dignitate conſtitutorum, hi enim
non torquentur, propter inconſtantiam,
niſi in criminibus exceptis, Boſs. & Clar.
per Farin. *d. qu.*66.*num.*122. Guazzin. *dicto*
*cap.*2. *num.*9. *verſ. Nec etiam*.

72 Quintò, ceſſabit effectus, ſi teſtis in ſe-
cundo dicto allegat veriſimilem cauſam,
quare à primo dicto recedat, Bertazzol.
conſ. 153. *num.* 5. & 6. *lib.*1. Guazzin. *dicto*
*cap.*2. *num.*3.

73 Tertius effectus huius inconſtantiæ,
quod teſtis ſic inconſtans poteſt puniri de
falſo, *l. Qui falſo*, & ibi Gloſs. *in verb. Pu-*
niuntur, ff. de teſtib. cap. Qui falſo 4. *quæſt.*3.
l. Eos, ff. de falſis, Butr. *cap. In tua num.*10.
Abb. *num.*9. Aretin. *num.*14. *de teſtib.* cum
alijs per Farinacc. *d. qu.*66. *num.*56.

74 Quod non ſolum procedit, ſi incon-
ſtantia conſiſtat in contrarietate, ſed in
vacillatione, Alber. *d. l. Qui falſo num.* 1.
& Florian. *In Summar. ff. de teſtib.* Io. Andr.
in cap. Præterea num. 11. Hoſtien. *numero* 4.
Butr. *num.*14. *de teſtib.* cum alijs per Farin.
d. quæſt. 66. *num.*57. qui declarat non pro-
75 cedere, ſi teſtis tantùm deponeret timen-
do, vel titubando, vt ibi *num.* 58.

76 Secundò, procedit in inconſtantia, &
contrarietate, non ſolum in eodem iudi-
cio à teſte commiſſa, ſed etiam in alio iu-
dicio perpetrata, Barr. *d. l. Eos nu.*4. Mar-
ſil. *in fin. ff. ad l. Corn. de falſ.* cum alijs per
Farinacc. *loco citato numero* 59. 60. & 61.
77 Etiamſi in vno iudicio calore iracundiæ
depoſuerit, & poſtea ceſſante iracundia
aliud in alio iudicio inconſtans teſtifice-
tur, poſt Tindar. Farinac. *loco cit. num.*62.

78 Tertiò, procedit in teſte, qui primo ſi-
ne iuramento vnum depoſuit, deinde
cum iuramento aliud, Farinacc. *loco cit.*
numero 63.

79 Quartò, procedit in Teſte, qui in iudi-
cio plenario depoſuit contrarium eius,
quod in iudicio ſummario depoſuerat,
Butr. *in cap. Cum in tua nu.*10. & ibi Innoc.
numero 6. *extr. de teſtib.* Tindar. allegatus à
Farinacc. *d. quæſt.*66. *num.*64.

80 Quintò, procedit, etiamquod teſtis di-
cat in tormentis contrarium eius, quod
dixit extra tormenta, Clar. §. *fin. quæſt.*53.
verſ. Quartus eſt caſus, Gabr. & Tindar. à
Farinacc. *loco cit. num.*65. qui declarat ex
mente Gabr. quando ex interuallo te-
ſtis dicit contrarium in tormentis, ſecus
ſi incontinenti, & ex mente Tindar. dum-
modò teſtis ſuum dictum in tormentis
prolatum extra torturam ratificet.

81 Ceſſabit tamen primò effectus iſte, ſi
inconſtantia, & contrarietas non ſit in
ſubſtantialibus, Alber. *l. Eos, num.* 1. *ff. ad*
l. Corn. de falſ. Boſs. Viu. & Corrad. à Fa-
rinacc. *loco citato num.* 69. qui *num.* 70. ex
Corrado dicit, hunc teſtem non euitare
pœnam ſtellionatus, quod voluit etiam
Achil. Perſonal. *de adipiſc. poſſeſſ. num.*132.

82 Secundò, ceſſabit effectus in teſte, qui
in iudicio valido dixit contrarium eius,
quod dixerat in iudicio nullo, ſi tamen
teſtis ignorabat inualiditatem iudicij, Tin-
dar. *de teſtib. cap* 10. *num.*4. & 11. Farinacc.
dicta quæſt. 66. *num.* 71. & 73. qui *num.* 74.
83 dicit, non euitare hunc teſtem pœnam
ſtellionatus propter periurium.

84 Tertiò, ceſſabit effectus in teſte incon-
ſtante, & vario, atque contrario per igno-
rantiam, & obliuionem, Farinacc. *dicta*
quæſt. 66. *num.*32. & 75.

85 Quartò, ceſſabit effectus in teſte, qui
86 contraria deponit animo ſe corrigendi,
etiamquod depoſitio ſit ex interuallo, vt
ex Tindar. & Boſs. Farinac. *dicta quæſt.*66.
num. 76.

87 Quintò, ceſſabit effectus in teſte, qui
examinari non debuerat, ex Tindar. Fa-
rinacc. *dicta quæſt. num.*77.

88 Sextò, ceſſat effectus inconſtantiæ in
teſte ruſtico, qui non præſumitur, quod
89 dolo fuerit inconſtans, Natt. *conſ.* 586.
num. 5. *lib.* 3. cum alijs per Farinacc. *dicta*
*quæſt.*66. *num.*80. vbi refert contrarium te-
90 nentes, & hoc caſu, an dolo ruſticus fue-
rit inconſtans arbitrio Iudicis remitten-

dum eſſe, dixit Magon. *deciſ. Lucenſ.* 42. *num.* 9. *& ſeqq.*

91 Septimò, ceſſabit effectus inconſtantiæ, ſi teſtis contrarium deponat eius, quod prius dixerat extra iudicium, & è contra, Florian. de Sancto Petro *dicta l. qui falſo num.* 2. *ff. de teſtib.* Marſil. *dicta l. eos num.* 9. infinitos adducit Farinacc. *loco cit. num.* 83. *&* 85.

Quod procedit etiamſi pars fuerit præſens, ex Tindaro, Farinacc. *num.* 86. hoc caſu tamen poteſt puniri teſtis pœna ſtellionatus, Tindar. & Marſil. à Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 87. Si verò cum partis præſentia cauſa concurrat, poterit teſtis ſic inconſtans puniri de falſo, ex *dicta l. eos, ff. de falſ.* Tindar., & Farinacc. *loco cit. num.* 88. imò abſque partis præſentia ſi dictum extraiudiciale ſit iuratum, & iuramentum ſit formiter præſtitum, non euitabit teſtis pœnam falſitatis, Cepoll. *conſ.* 60. *num.* 8. 9. *&* 12. quamuis verius eſſe, quod ſolùm iſto caſu teſtis puniatur pœna ſtellionatus, dicat Tindar. per Farinac. *loco cit. num.* 92. niſi dictum extraiudiciale eſſet veriſimile, Farinacc. *loco cit. num.* 93. Quod tamen non haberet locum ſi dictum ſecundum iudiciale eſſet in tormentis confirmatum, Farinacc. ex Tindar. *num.* 94. Vel ſi ſecundum dictum iudiciale eſſet emanatum ad correctionem, vel primum dictum eſſet dubitatinè prolatum, Farinacc. *loco cit. num.* 96. *&* 97.

92 Quartus effectus eſt, quod in hac inconſtantia primum dictum, & non ſecundum attenditur, Alber. *l. qui falſo num.* 6. & ibi Bald. *ante num.* 1. *ff. de teſtib.* Gloſs. *in cap. eum in tua, ad fin. verb. in hoc caſu,* & ibi Abb. *num.* 9. Felyn. *num.* 4. Aret. *num.* 14. *extr. de teſtib.* cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 124. Adden. ad Gregor. *deciſ.* 230. *num.* 10. Rojas *deciſ.* 447. *num.* 4.

93 Qui quidem effectus locum habet, etiam quod teſtis ſecundo loco fuerit examinatus parte non opponente, Alciat. *de præſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 29. *num.* 6. Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 129.

94 Et multo magis, ſi teſtis contrarius fuerit examinatus poſt publicatum proceſſum, vel ſi ſecundo loco non debebat examinari, vt de primo dixit Boſs. *de oppoſit.*

95 *contra teſtes num.* 1. *ad fin.* & de ſecundo Boſs. *eodem loco num.* 8. & de vtroque Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 130. *&* 131.

96 Pariter habebit locum effectus iſte in pluribus teſtibus, qui ſecundo loco examinati contraria in prioribus examinibus dictis depoſuerunt, Alciat. *d. præſumpt.* 29. *num.* 9. Gabr. *lib.* 7. *concluſ.* 29. *num.* 27. Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 132.

97 Item habebit locum, etiamquod ſimus in diuerſis cauſis, inſtantijs, & perſonis, ac iudicijs diuerſis, vt benè Clar. *§. fin. quæſt.* 53. *num.* 15. *verſ. quartus eſt caſus,* Gabr. *dicta concluſ.* 29. *num.* 19. Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 133. 134. 135. vbi *num.* 137.

98 ampliat, etiamquod ſimus inter eaſdem perſonas.

99 Denique effectus iſte locum habebit multo magis, ſi primum dictum ſit geminatum, & ratificatum, Rolan. *conſ.* 73. *num.* 33. *lib.* 1. Menoch. & Brunor. à Sole, à Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 141.

100 Ceſſabit autem primò iſte effectus, quando ſecundum dictum fuit emanatum animo primum corrigendi, eo tamen caſu, quo licita eſt correctio, Bart. *dicta l. eos num.* 4. & ibi Marſil. *num.* 8. *C. ad l. Cornel. de falſ.* Farin. qui benè declarat *d. quæſt.* 66. *num.* 142. *&* 143.

101 Secundò ceſſabit, ſi primum dictum emanaſſet per iocum, vel calore iracundiæ, Abb. *in dicto cap. eum tua num.* 9. & ibi Felyn. *num.* 3. cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 144. 145. *&* 146. vbi dicit, quod vix credit, dari hunc caſum.

102 Tertiò, ceſſabit effectus, ſi Iudici conſtiterit de falſitate primi dicti, vt poſt Tindar. idem Farinacc. *loco cit. num.* 147.

103 Quartò, ceſſabit effectus, ſi primum dictum emanatum eſſet abſque iuramento, ſecundum verò cum iuramento, Nell.

104 *de teſtib. num.* 198. niſi pro dicto non iurato concurrerent coniecturæ, vt poſt Tindar. Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 149.

105 Quintò, ceſſat effectus, ſi primum dictum ratione careret, vel ratione minus ſufficienti vallatum erit, ſecundum verò concludenti ratione veſtitum, vt poſt Tindar. & Gabriel. Farinacc. *loco citato num.* 150.

106 Sextò, ceſſabit effectus, ſi ſecundum dictum teſtis eſſet magis veriſimile, quàm primum, vt poſt Tindar. Roland. Vulpell. & Fachineum, dicit idem Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 151.

107 Septimò, ceſſabit effectus, quando teſtis in iudicio plenario contrarium, dixit eius, quod dixerat in ſummario, vt poſt Tindar. Crot. & Gabriel. voluit Farinacc. *loco cit. num.* 152. *&* 153. qui tamen *nu.* 154.

108 dicit neutri dicto hoc caſu ſtandum eſſe, quando agitur de ferenda ſententia.

109 Octauò, ceſſabit effectus, quando teſtis in iudicio valido contrarium deponit eius, quod dixit in iudicio inualido, Abb. *dicto cap. cum in tua num.* 9. Felyn. *num.* 5. Imol. *num.* 6. *de teſtib.* cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 155.

110 Nonò, ceſſabit effectus, quando ſumus in cauſa hæreſis, tunc enim ſecundum dictum, & non primum attenditur, *cap. Accuſatus, §. licet, de Hæret. in* 6. Felyn. *dicto cap. cum in tua nu.* 6. *de teſtib.* cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 157. *& tractatu de Hæreſi quæſt.* 188. *num.* 86. addo

Barboſ. *ad dict. cap. Accuſatus*, §. *licet*, vbi plures Sanctarell. *de Hæreſi cap.38.dub. vnic. num.* 12. P. Diana *par.* 4. *reſolut. tract.* 7. *reſolut.*22. *verſ.ſed quia dictum eſt*, Carena *in prax. par.* 3. *tit.* 6. §. 7. *num.* 60. *verſ. ex hoc textu.*

111 Cæterum effectus iſte non ita ſimpliciter intelligendus eſt, ſed dummodò ex manifeſtis indicijs appareat, non animi leuitate, aut odij fomite, ſeu corruptione pecuniæ, ſed zelo fidei orthodoxæ dictum ſuum voluiſſe corrigere, prout ſunt verba Text. *in dicto cap. Accuſatus*, §. *licet, de Hæret. in* 6. & ibi Gloſs. Archid. Gemin. Franc. cum alijs, quos ad ſatietatem refert Farinacc. *dicta quæſt.* 188. *num.* 90. Souſa *in aphoriſm. lib.*2. *cap.*6. §.4. *num.*63.

112 Secundò, intelligi debet, dummodo ex veriſimilibus coniecturis appareat, teſtem in ſecundo dicto verum dixiſſe, Pegn. *in addit. ad Eymeric. par.* 3. *quæſt.* 65. *comment.* 114. *verſ. vt autem*, Decian. & Royas à Farinacc. *dicta quæſt.*188. *num.* 91. Couuarr. *var.lib.*2.*cap.*13.*num.*9. Simanch. *de Cathol.tit.*64. *nu.*58. & 60. Souſa *loco cit. num.* 63.

113 An autem ſtetur ſecundo dicto, ſi non fateatur hæreſim, ſed illam neget? Variant Interpretes, nam Textus *in dicto cap. Accuſatus*, §. *licet*, expreſsè videtur diſponere, quod debet teſtis hæreſim reuelare, imò ex *cap. litteris, extr. de præſumpt.* dedu-
114 citur, quod ille, qui exculpat eum, à quo prius fuerat infamatus de hæreſi, dicitur de hæreſi vehementer ſuſpectus; ex quibus quidem textibus, Reper. Inquiſ. *verb. Teſtes*, & ibi Mandoſ. *in addit. litt. H*, Zanchin. *de Hæreticis cap.* 14. *num.* 5. *verſ. & circa hoc dicas*, Pegn. *in addit. ad Eymeric. par.*3. *quæſt.*65. *comment.*114. *verſ. poſtremo*, Bertazzol. *conſ.*157. Zecch. *in ſumma par.*1. *tit. de fid. rubr. de Hæreſ. cap.* 11. *num.* 14. Farinacc. hos adducens *dicta quæſt.* 188. *num.* 93. *& dicta quæſt.* 66. vbi alios allegat *num.*160. quibus addo Prax. Archiepiſcop. *cap.*84.*n.*11. Sanctarell. *de Hæreſ. c.*38.*n.*12. Simanch. *de Cathol.inſtit.tit.*64. *num.*60. *& in Enchiridion. violata Relig. tit.* 36. *rubric. de retract. teſtium*, quem videtur ſequi Farinacc. *de teſtib. dicta quæſt.* 66. *num.*161. *& dicta quæſt.*188. *num.*95. Martin. del Rio *diſquiſit. Magic. lib.*5. *sect.*5. *verſ.*6. ea ratio-
115 ne, quia in iudicijs eſt ſeruanda æqualitas, contrarium voluere, quibus addo Souſ. *in aphoriſm. lib.*2.*cap.*6.§.4.*num.*63.

116 Sed non recedas à priori opinione, quæ in Supremo Vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ Tribunali, me Aſſeſſore, practicata fuit, quam etiam tenent Triuiſan. *decis.*39. *num.*13. *lib.* 2. Diana *par.*4. *tract.*7. *reſolut.*22. *ad fin.* Caren. *par.*3. *tit.*6.*num.*61. Bordon. *in Tribun. Sacr. cap.*33. *num.*36.

117 Si tamen vltra inconſtantiam aliud teſti obſtaret, vt quia pluries peierauit, vel vel ſit perſona vilis, vel odio, vel corruptione pecuniæ id faceret, vel detegeretur falſus, tunc primo, non ſecundo dicto ſtandum eſſet, *dicto cap. Accuſatus*, §. *licet*, in illis verbis, *niſi aliud obſiſtat*, & ibi Gloſs. *in verb. aliud*, Monach. *num.* 6. Archid. *num.* 4. Pariſ. *conſ.* 2. *num.*78. *lib.* 4. Bertazzol. *conſ.*157.*num.*17. Farinacc. *dicta quæſt.* 188. *num.* 97. vbi de Conſtitutione Alexandri Quarti; & *num.* 98. ſubiungit, quod licet ſecundo dicto ſtetur in fidei fauorem, negari tamen non poteſt, quin eius depoſitioni aliquid detrahatur propter periurium, & inconſtantiam arbitrio Iudicis, ex Pegn. ad *Eymeric. par.* 3. *comment.*114. *verſ. illud tamen verum.*

118 Sed an in cauſa hæreſis inconſtans, & periurus ſit torquendus ad videndum in quo dicto ſit conſtans? Affirmat Pegn. *dict. comment.*114. quem ſequitur Farinac. *dicta quæſt.* 188. *num.* 99. Praxis Neapolit. *dicto cap.* 84. *fol. mihi* 68. *num.* 11. Souſ. *in aphoriſm. lib.*2. *cap.*9. *num.*6.

119 Et certè in teſte periuro rationem maiorem eſſe ipſum torquendi, quàm in alijs teſtibus inhabilibus voluit idem Pegna *loco cit.*

120 Hinc propterea in generali diſpoſitione, qua cauetur, vt omnes teſtes inhabiles admittantur, periurus tamen in ea non comprehenditur, niſi de eo ſpecialiter caueatur, Gloſs. *in cap. per tuas, in verb. adulterij, de ſimon.* vbi Abb. *n.*12. Roland. *conſ.*16. *num.*13. *lib.*1. cum alijs per Farin. *quæſt.*56. *num.* 195.

121 Vidi tamen in hoc Supremo Vniuerſalis Inquiſitionis Tribunali practicatam opinionem Pegniæ, quod ſi in teſte vario, & inconſtanti, & ſic periuro concurrant veriſimiles coniecturæ, ipſum reuocaſſe ſuum dictum zelo fidei, nullo modo adhibitam fuiſſe torturam, ſecus autem non concurrentibus requiſitis, de quibus *in cap. in fidei fauorem, de Hæret. in* 6. ſic Pegn. *d. commentar.*114. *verſ. vt autem.*

122 An autem in crimine hæreſis teſtes aliàs inhabiles admittantur ſine tortura? vide omnino relatos à P. Diana *par.* 4. *tract.* 6. *reſolut.* 10. & 11. Vide tamen in propoſito notabilem reſolutionem Hieronymi de Federicis 62. *per tot. impreſs. poſt ſecundum volum. conſ. Farin.* qui latè tuetur, nullo modo huiuſmodi teſtes admitti abſque tortura, & dicit, Cardinalem Creſcentium vnum ex Supremis Inquiſitoribus eiuſdem fuiſſe opinionis, cui acceſſit etiam Cardinalis Verallus alter ex Supremis Inquiſitoribus, quamuis primo loco contrariæ eſſet opinionis.

123 Sed tanta eſt vis torturæ, vt omnino ſtetur dicto emanato in tortura, non autem priori extra torturam emiſſo, Bartol.

dicta l. eos num. 2. *&* 4. Marſil. *num.* 8. *ff. ad l. Cornel. de falſ.* Felvn. *in dicto cap. cum in tu a num.*3. & ibi Abb. *num.*9. Aretin. *nu.*11. *extr. de teſtib.* cum aliis latè per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 165. vbi *num.* 166. am-
124 pliat ſiue incontinenti, ſiue ex interual-
lo ſecundum dictum in tortura emanaue-
125 rit, & hoc procedit etiamquod non
fuerit citata pars, vt de conſuetudine ci-
tati non ſolet, Boſs. *de oppoſit. contr. teſt. num.* 1. Clar. §. *fin. quæſt.* 53. *verſ. quartus eſt caſus*, Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.*168.
ſiue ſimus in iudicio ciuili, ſiue criminali,
126 quamuis in iudicio criminali ſecundum
dictum debilitetur à primo, Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 184. 185. *&* 186. Si autem
pluries fuerit illata tortura ob multiplica-
127 tam inconſtantiam, tunc attenditur di-
128 ctum emanatum in vltima tortura, ſi illa
fuerit grauior, vt concordando opiniones tenet ex Decian. *conſ.*62. *n.*46. *lib.*2. Farin. *dicta quæſt.*66. *num.*174.

129 Multoquæ magis hæc omnia locum habebunt, ſi primum dictum fuerit extraiudicialiter, & abſque iuramento emanatum, ſecundum verò in iudicio, Cepoll. Gabr. & Tindar. à Farinacc. *loco cit. n.*175. *&* 176.

130 Dic tamen non attendi ſecundum dictum in tortura, ſi tortura non eſſet illata legitimis præcedentibus indicijs, Boſs., Angel. & Menoch. *allegati* à Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.*177.

131 Secundò, non attenditur ſecundum dictum in tortura emanatum, ſi primum dictum ex aliqua rationabili cauſa appareret Iudici magis veriſimile, Dec. *conſ.*189. Crauett. *conſ.* 49. cum alijs per Farinacc. *loco cit. num.*178.

132 Tertio, non attenditur ſecundum dictum in tortura emanatum, quando profertur ab homine libero, qui non ſit infamis, criminoſus, vilis, vel varius, quia ſi torquetur, indebitè torquetur, ſed ſolùm quando ſecundum dictum emanat ab eo, qui ſine tortura adm itti non poteſt, vt benè ex mente Alciati probat Farinacc. *loco cit. num.*179. *&* 180.

133 Quartò, non attenditur ſecundum dictum in tortura, quando quis torquetur non vti teſtis ſolùm, ſed tanquam principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios, Bart. *l.*1. §. *quæſtioni, ff. de quæſt.* Aretin. *dicto cap. cum in tua num.* 11. *extr. de teſtib.* cum aliis per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 181. qui licet *num.* 182. afferat contrarium tenentes, *num.* tamen 183. dicit non eſſe recedendum à priori opinione.

134 Quintò dic, attendi primum dictum,
& non ſecundum in tortura, quando il-
135 lud primum emanauit in articulo mor-
tis, illud enim periculum eſt tortura ſpiritualis, Crauett. *conſ.* 6. *num.* 51. Gabriel. *lib.* 7. *concluſ.* 26. *numer.* 11.

136 Sextò, non attenditur ſecundum in tortura, quando teſtis vltra inconſtantiæ notam patitur alios defectus, & alias inhabilis, Aym. *conſ.* 6. *num.*54. Gabr. *loco cit. num.*12. Farin. *loco cit. num.*188.

137 Dic ſeptimò, non attendi ſecundum dictum in tortura, ſi emanauit poſt publicationem primi dicti, & poſtquam teſtis eſt locutus cum parte, Gabriel., Boſs. Angel. Cephal. à Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 171.

138 Duas alias limitationes affert Farinac. quæ deſtruunt concluſionem, & eas refellit, ideò apud illum videas.

139 Nec minor eſt virtus iudicij, quam
torturæ, ſi enim quis extra iudicium aliquid aſſerat, deinde examinatus in iudicio contrarium deponat, attenditur dictum iudiciale, non autem extraiudiciale, Felyn. *in dicto cap. cum tua num.* 7. *&* 8. vbi de communiori, cum alijs, quos refert, & ſequitur Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.*193.
& 194. *verſ. retenta*; quod procedit etiam
140 quod primum dictum extraiudiciale
emanaſſet parte præſente, Tindar. *de teſtib. lib.*2. *par.*1. *cap.*5. *nu.*1. Farinacc. *d. quæſt.*66. *num.*195. *&* 198.

141 Fallit primò, ſi primum extraiudiciale dictum eſſet iuratum, & iuramentum eſſet formiter præſtitum, quia vel non attenditur ſecundum dictum iudiciale, vel neutrum attenditur, vt ex pluribus tuetur Farin. *dicta quæſt.* 66. *num.* 211. 214. *&* 215.

142 Fallit ſecundò, quando primum dictum extraiudiciale eſſet magis veriſimile coniecturis, & præſumptionibus adminiculatum, Felyn. *in dicto cap. cum in tua, extr. de teſtib.* Aretin. & alij à Farin. *dicta quæſt.*66. *num.*216.

Sed, quod etiam hoc caſu neutri dicto ſtandum ſit, voluere Gabriel. *lib.* 7. *concluſ.*31. *num.*17. Roland. *conſ.*40. *num.*13. *lib.*1. cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.*66. *num.*217. qui tamen ex Facchineo concludit ſtandum eſſe in hoc arbitrio Iudicis; & *num. ſeqq.* declarat non attendi primum dictum extraiudiciale, eſſe magis veriſimile, ſi ſecundum dictum eſſet emanatum ad correctionem dicti extraiudicialis, vel primum dictum eſſet dubitatiuum, vel incidenter prolatum, & ſecundum eſſet in tortura confirmatum, vt ibi *per eum.*

143 Fallit tertiò, quando dictum primum extraiudiciale tempore actus geſti emanatum fuiſſet in ſcriptura confirmatum, Aretin. Dec. Menoch. & alij à Farinacc. *loco cit. num.* 223. vbi *num.* 225. ex mente Aretin. intelligit, dummodo ſcriptura, vel ſubſcriptio interueniat tempore actus geſti, ſecus ſi poſt.

144 Declara tamen, quod licet attendatur
ſecundum

ſecundùm iudiciale, negari tamen non poterit; quod hoc non remaneat debilitatum à primo extraiudiciali, itaut, nec Iudex ex eo dicto poſſit ferre ſententiam,
145 nec deferre iuramentum in ſupplementum, nec ſumere indicium ad torturam, vt pluribus relatis tenet Farinacc. *loco cit. num.* 226.
146 Sed an attendatur primum dictum iudiciale, an verò ſecundum extraiudiciale? Tu dic attendi primum dictum iudiciale, Bart. *l. eos num. 3. ff. ad l. Cornel. de falſ.* & ibi Marſil. *num.* 8. Abb. *dicto cap. Cum in tua num.* 9. Felyn. *num.* 6. Imol. *num.* 6. Aretin. *num.* 14. cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 200. quod procedit, quamuis teſtis profiteretur, ſe falſum in
147 iudicio depoſuiſſe, Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 203. Secundò procedit, etiamquod
148 ſecundum extraiudiciale emanauerit in mortis articulo, vel in actu confeſſionis, vt poſt Aretin. Tindar. Simanch. & alios, voluit Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 204. *&* 205.
149 An autem talis inconſtantia in articulo mortis præiudicet tertio? Dic nullo modo præiudicare ad tradita per Doctor. communiter *in l. ſi quis in graui, §. ſi quis mortem, ff. ad Sillan.* Clar. *§. fin. quæſt.* 53. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 5. *num.* 18. cum alijs per Farinacc. *quæſt.* 46. *num.* 56. *verſ. ſecundus caſus.*
150 Quod intellige, ſi ius ſit quæſitum parti, ſecus autem re integra, Grammat. *conſ.* 72. Gabriel. *lib.* 7. *conclu. ſ.* 32. *num.* 16. Farinacc. *dicta quæſt* 46.
151 Secundò intellige in cauſa ciuili, ſecus in cauſa criminali, in qua teſtis etiam prin-
152 cipalis quoad ſe nocet Fiſco, itaut prius inculpatus torqueri nequeat, Grammat. *vot.* 3. *num.* 15. *& vot.* 11. *num.* 11. Marſil. *conſ.* 109. *num.* 30. Farinacc. *dicta quæſt.* 46. *num.* 68.
153 Dummodo tamen prius dictum eſſet nudum, ſolum, & ſine alijs indicijs, & coniecturis, ſecus, ſi dicta inculpatio eſſet adminiculis, coniecturis, & præſumptionibus adminiculata, vt ex Marſil. Foller. Burſatt. Rimin., & Maſcard. concludit Farinacc. *dicta quæſt.* 46. *num.* 72. qui *nu.* 73. ſubiungit, quod hoc non procedit, ſi adminicula ſint leuia.
154 Aduerte tamen, quod inconſtantia huiuſmodi in criminalibus habet ſuum effectum, ſi exculpatio, ſiue reuocatio fiat loco, & tempore apto, nempe ſi facta ſit in Conſortatorio, & eo tempore, quo teſtis, ſeu ſocius criminis confeſſus eſt peccata ſua Sacerdoti, Sanctiſſimamque acceperit Euchariſtiam, ſecus autem ſi facta ſit in carcere, vt benè Marſil. *in pract. §. reſtat num.* 12. 16. *&* 17. Burſat. *conſ.* 201. *nu.* 148. *lib.* 2. Farin. *d. quæſt.* 46. *n.* 70. 71. *&* 74.
155 Sed quamuis huiuſmodi inconſtantia tertio non nocet tam in cauſa ciuili, quàm criminali, nocebit tamen teſti, vel reo inconſtanti, Boer. *deciſ.* 255. *ad fin.* Gabr. *dicta concluſ.* 32. *num.* 14. Farinacc. *dicta quæſt.* 46. *num.* 67.
156 Tertiò, procedit non ſolùm ſi lata ſit ſententia, ſed etiam ſi ferenda ſit, adhuc enim per ſecundum extraiudiciale dictum non tollitur primum, Felyn. *dicto cap. Cum in tua num.* 6. Arch. *num.* 14. cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *nu.* 206. vbi *nu.* 207. adducit contrarium tenentes, & concordat opiniones, vt hoc remittatur arbitrio Iudicis, qui attenta perſonæ, negocij, & temporis qualitate dijudicabit, quale di-
157 ctum ſit attendendum. Si autem ſecundum dictum extraiudiciale habeat in ſe haſce qualitates, nempe veriſimilitudinem depoſitionis, cauſam inconſtantiæ, & fuerit factum in articulo mortis, tunc deberet attendi hoc, & non primum, Simanch. *de Catholic. inſtit. tit.* 64. *num.* 58. *&* 59. Farinacc. *loco cit. num.* 210.
158 Cæterum omnis interpretatio ſumenda, vt teſtis inconſtans ad conſtantiam reducatur, ſecundùm Bart. *in l. non ſolum, §. Sed vt probari num. 3. ff. oper. nou. nunciat.* Butr. *in cap. Cum tu num.* 4. & ibi Abb. *nu.* 4. Felyn. *num.* 1. *extr. de teſtib.* Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 317. de iure enim non præ-
159 ſumitur teſtis inconſtans, & varius, Bald. *l. de quibus in prima lectura, col. fin. de legibus,* Dec. *conſil.* 100. Petra *de fideicommiſſ. quæſt.* 12. *num.* 939. & propterea ad hunc
160 effectum verba ſunt nedum impropriè, ſed impropriiſſimè intelligenda, Rimin. ſen. *conſ.* 53. *lib.* 1. Petr. *d. quæſt.* 12. *num.* 956. Farinacc. *loco cit. num.* 318.
161 Imò facienda eſt concordia per ſubauditos intellectus, & ſic per interpretationem ſuppletiuam, Alex. *conſ.* 43. *nu.* 35. *lib.* 4. Rimin. ſen. *conſ.* 56. *num.* 6. *lib.* 1. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 319.
162 At, ſi inconſtantia, & contrarietas eſſet manifeſta, nullo pacto poſſet fieri concordia, vel conciliatio, Bald. *l. ſed, etſi poſſeſſorij, §. Sed, etſi rerum, ff. de iureiur.* Cæſar de Graſs. *deciſ.* 73. *num.* 5. cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 320.
163 An autem teſtis concordatus euitet pœnam falſi ſolummodò, an verò etiam probet? variant Interpretes, vt patet ex adductis per Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 322. *cum ſeq.* Tu dic, quod, quando teſtis poteſt reduci ad concordiam, non ſolùm euitat pœnam falſi, ſed etiam probat, vt reſoluit Rot. coram Put. *deciſ.* 28. *lib.* 3. & ibi Addit. ex Felyn. & Loffred. *conſ.* 49.
164 Quod tamen intelligit Farin. ſi ſumus in cauſa ciuili, non autem in cauſa criminali, *dicta quæſt.* 66. *num.* 327. *&* 328. & in cauſa ciuili, ſi fiat concordia per intelle-

165 ctam repetitionem ſermonis, ſecus ſi
per actuum multiplicationem, vel per
impropriatione m verborum, vt ibi
num. 328.
166 Primò ergo infer ex principali quæ-
ſtione, quod ſi teſtis primo loco depoſuit
ſuper facto affirmatiuè, demum ſuper eo-
dem interrogatus deponat ſe non recor-
dari, quod iſte teſtis non dicitur incon-
ſtans ſecundum Bartolum *in l. in exercendis,*
verſ. quæro quid ſi teſtis, C. de fid. inſtrument.
167 quia poteſt eſſe, quod quis hodie non
recordetur de eo, de quo antea recorda-
batur, Alex. *conſ.* 185. *num.* 4. *lib.* 7. vbi de
teſte, qui prius depoſuit, quod ſunt tot
anni, quod Titius fuit confeſſus tale quid,
poſtea interrogatus de tempore, & loco
dicit, ſe non recordari, quomodo huiuſ-
modi inconſtantia concordetur, de quo
Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 329. qui *nu.* 330.
dicit, quod benè teſtis excuſatur à contra-
rietate, ſed non videtur, quod probet.
168 Secundò infert, quod ſi teſtis primo
loco dixit ſe non recordari, deinde dicat
ſe recordari, non erit inconſtans, quia
poteſt ſtare, quod quis demum recorde-
169 tur de eo, de quo prius non recordaba-
tur, Felyn. *cap. Præterea ad finem, verſ. quod*
autem dicitur, de teſtibus cog. Farinacc. *dicta*
quæſt. 66. *num.* 331. Quod non procedit, ſi
170 dixiſſet, ſe recordari, poſtquam locutus
eſt cum parte, quia tunc præſumitur ſub-
ornatus, & non probat Felyn. Diaz. Cor-
rad. Gabriel. & Bertazzol. à Farinaccio
d. quæſt. 66. *num.* 332. vbi *num.* 333. idem
171 dicit, quando teſtis nouæ memoriæ cau-
ſam non allegat.
172 Tertiò infertur, quod teſtis, qui pri-
mò dubitatiuè, deinde aſſertiuè, & ſine
dubitatione deponit, non dicitur incon-
ſtans, ſed probat, dummodo non in eo-
173 dem examine, ſed in diuerſis examini-
bus, vt poſt Tindar. Crot. Foller. Gabriel.
dicit Farinaccius *loco cit. num.* 335.
174 Quartò infertur, quod teſtis, qui pri-
mò dixit, ſe credere, deinde ſe ſcire, non
dicitur varius, neque inconſtans, ſed ſta-
tur eius ſecundo dicto, quia poſſum ho-
175 die pro certo ſcire id, quod priùs tan-
tùm credebam, Gloſs. *in l. de tutela in verb.*
probata, C. de in integr. reſtit. Soccin. *conſ.* 92.
num. 7. *lib.* 3. Farinaccius, qui alios *dicta*
quæſt. 66. *num.* 336. qui *num.* 337. 338.
& 339. limitat procedere, dummodo te-
176 ſtis alleget cauſam nouæ certitudinis,
vel ſimus in caſu, quo licita eſt correctio,
vel niſi teſti de credulitate plenè credatur.
177 Idem dicendum eſt de teſte, qui pri-
mò dixit, ſibi videri, deinde ſe ſcire Tind.
teſtib. lib. 1. *cap.* 6. *num.* 1. Farinaccius qui
alios *d. quæſt. num.* 340.
178 Quid autem è contra, ſi teſtis primò
dixit, ſe ſcire, deinde dixit ſe credere, an
dicatur varius, & inconſtans: **Dic**, quod
non reputatur inconſtans, ſed probat,
dummodo ſimus in eodem examine, vel
179 ſumus in his, quæ nobis innoteſcunt per
fidem, in quibus idem eſt ſcire, quod
credere, vel tandem quando teſtis allega-
uit veram rationem ſuæ ſcientiæ, his enim
caſibus non euacuatur primum dictum,
vt concordando opiniones, voluit Farin.
d. quæſt. 66. *num.* 344.
180 Quintò infertur, quod teſtis, qui pri-
mò dixit, ſe neſcire, deinde dixit ſe cre-
dere, dicitur varius, & inconſtans, & prop-
terea nihil probat, Aretin. *conſ.* 71. *num.* 1.
Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 345.
181 Sextò infertur, quod teſtis, qui primò
dixit, ſe credere, deinde, ſe non credere,
vel è contra, nullo modo eſt varius, quia
182 hodie poſſum vnum credere, & cras
aliud, Felyn. *d. cap. Per tuas n.* 1. *de teſtibus,*
cum alijs per Farinaccium *dicta quæſt.* 66.
num. 346. qui tamen limitat tribus modis:
Primò, vt non procedat in illis caſibus,
in quibus teſti de credulitate deponenti
183 plenè creditur; Secundò ſi non ſit lici-
ta correctio; Tertiò, ſi non alleget cau-
ſam nouæ credulitatis, vt poſt Tindar.
Crot. & Gabriellium ibidem Farinaccius
num. 348. 349. 350.
184 Septimò infertur, quod teſtis, qui
ſui dicti rationem reddendo, primò dixit,
quia vidit, ſecundò, quia audiuit, vel
è contra, nullo modo eſt varius, neque
inconſtans, Ruin. *conſ.* 54. *num.* 4. *lib.* 4.
Petr. *de fideicom. quæſt.* 12. *num.* 996. Marſil.
ſingul. 418. Put. *decis.* 28. *num.* 1. *&* 3. *lib.* 3.
Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 351. *&* 354.
185 Si tamen teſtis primò dixit, ſe ſcire,
demum ſe audiuiſſe, licèt ab inconſtantia
liberetur, non tamen probat, quia dici-
tur teſtis de auditu, Ruin. *d. conſ.* 54. *nu.* 4.
Farinacc. *dicta quæſt.* 66. *num.* 352. *&* 353.
186 Octauò infertur, quod teſtis, qui pri-
mò dixit, ſe ſcire, deinde ſe neſcire, non
dicitur varius, ſed eius dicta concordan-
tur, vt ſcilicet neſciat, niſi prout dixit, Dec.
conſ. 272. *num.* 2. Neuizan. *conſ.* 48. *nu.* 7.
187 vbi de teſte, qui primò dixit ſe eſſe fra-
trem producentis, demum dixit, non eſſe
attinentem, nam debet intelligi, non eſſe
attinentem, niſi vt ſupra dixit, Rimin. iun.
conſ. 344. *n.* 9. Rota *deciſ.* 141. *par.* 2. *diuerſ.*
Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 355. vbi Loffred.
& Tindar. contrarium ſentientes repro-
bat.
188 Nonò infertur, quod teſtis, qui pri-
mò dixit neſcire, demum ſcire, nullo mo-
do eſt contrarius, quia poteſt eſſe, quod
189 hodie incipiam ſcire id, quod antea
ignorabam, Aretin. Tindar. & alij à Fa-
rinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 357. vbi tamen
adducit alios contrarium ſentientes.
190 Hæc tamen illatio non procedit primò

ſi teſtis ad partis inſtantiam repeteretur, vel ex interuallo ſe corrigeret, quia præſumeretur à parte ſubornatus, Aretinus, Tindar. Crot. Gabriel. & alij à Farinaccio *d. quæſt.* 66. *num.* 360.

191 Nec ſi teſtis probabilem ſcientiæ cauſam non alleget Bertazzol. *conſ.* 359. *nu.* 10. *lib.* 2. Farinacc. *vbi ſupra num.* 363.

192 Nec ſi teſtis in prima depoſitione, in qua aſſerit, ſe neſcire, dixerit etiam, ſe fuiſſe præſentem in illo actu, de quo nihil ſcire affirmat, quia tunc dicitur varius, inconſtans, & contrarius, & ideo nihil probat Gabriel. Aretinus, & Loffred. à Farinaccio *d. quæſt.* 66. *num.* 364.

193 Decimò infertur, quod teſtis, qui primò dixit, ſe hoc tantùm ſcire, vel hoc tantùm verùm eſſe, poſtea aliquid aliud addit, illudque etiam verum aſſerit, reputatur varius, & inconſtans, ideo nihil probat, Capr. *conſ.* 75. *num.* 4. Boſs. *de public. proceſs. num.* 35. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.* 66. *num.* 366. Petr. *dicta quæſt.* 12. *num.* 986. vbi declarat.

194 Vndecimò infertur, quod teſtis examinatus in Palatio Poteſtatis, qui dicit, aliquid factũ in Palatio Epiſcopi, deinde dicit, illud idem factum in hoc Palatio, non eſt varius, quia intelligitur eius dictum non de hoc Palatio Poteſtatis, ſed de Palatio Epiſcopi, Bartol. *in l.* 1. *in principio num.* 3. *ff. de oper. non. nunciat.* cum alijs per Farinaccium *d. quæſt.* 66. *num.* 367.

195 Duodecimò infertur, quod teſtis, qui in principio ſui examinis dixit, maleficium fuiſſe commiſſum præſentibus Titio, & Seio, dein interrogatus, qui fuerint præſentes, dicat, quod nullus fuit præſens, non eſt varius, quia debet intelligi, quod nullus fuit præſens præter Titium, & Seium, Alexand. *conſ.* 185. *num.* 4. *lib.* 2. Caputaq. *deciſ.* 370. *num.* 8. *par.* 3. cum alijs per Farinaccium *d. quæſt.* 66. *nu.* 368.

196 Decimotertiò infertur, quod ſi teſtis dicat, ſe vidiſſe Titium per certum tempus poſſidere, deinde dicat, quod aliquando fuit abſens, non eſt varius, quia poſſeſſio abſentis poteſt intelligi de ciuili, Rip. *l.* 1. *num.* 107. *ff. ſolut. matrim.* Petr. *de fideicom. quæſt.* 12. *num.* 1156. vbi tamen, quod hoc non habet locum, ſi teſtis, reddendo cauſam ſcientiæ, dixerit, quia vidit eos colere, quia tunc intelligitur de poſſeſſione naturali, niſi tenuiſſet familiam ſuam in loco rei, de cuius poſſeſſione quæritur; Vel poteſt concordari iſte teſtis, quod per illud tempus non ſemper, ſed plerumque poſſedit ex Ripa idem Petr. *num.* 1189.

197 Decimoquartò infertur, quod ſi teſtis primò dicat, quod tale non fuit factum, quia ipſe vidiſſet; & demum dicat fuiſſe factum, ſi illud, quod fuit factum, durauit per octo, vel decem dies, teſtis non dicitur inconſtans, Rimin. iun. *conſ.* 53. *num.* 12. *vol.* 1. Petr. *d. quæſt.* 12. *num.* 970.

198 Decimoquintò infertur, quod teſtis, qui depoſuit, Martinum eſſe debitorem Sempronij in centum, & cauſam ſcientiæ reddens deponit, quia tali die promiſit 50. tali die 100. non eſt varius, quia intelligitur de 100. computatis 50. Abbas *cap. Cum tu num.* 3. & ibi Felyn. *col.* 4. *circa medium, de teſtibus* Petra *dicta quæſt.* 12. *num.* 978.

199 Decimoſextò infertur, quod teſtis, qui primò dixit, clauſulam codicillarem fuiſſe expreſſam per teſtatorem, deinde per Notarium, non eſt varius, quia debet intelligi per Notarium dictante teſtatore, Neuizan. *conſ.* 80. *num.* 26. Petra *d. qu.* 12. *num.* 988. & 989.

200 Decimoſeptimò infertur, quod teſtis, qui primò dixit, quod Titius non fuit tentus, cognitus, nec reputatus pro filio legitimo Sempronij, ſed fuiſſe, & eſſe ſuppoſitium, demum dicat, quod Sempronius tenebat Titium pro filio legitimo, non eſt varius, neque inconſtans, quia primum dictum debet intelligi de tractatu coniunctorum, & ſecundum, quoad tractatum Sempronij, Dec. *conſ.* 342. *num.* 4. Petra *d. quæſt.* 12. *num.* 990.

201 Decimooctauò, quod teſtis, qui primò dixit, quod vidit deſignare ædificium, demum dixit, quod reſpiciebat ædificia, non eſt inconſtans, Petr. *dicta quæſt.* 12. *num.* 1000.

202 Decimononò infertur, quod teſtis, qui primò dixit, pecunias fuiſſe ſolutas patri, demum ſibi ſolutas fuiſſe, non eſt varius, neque inconſtans, quia intelligitur de ordine patris, latè Rimin. iun. *conſ.* 344. *vol.* 3. vbi teſtem à pœna falſi ſolùm excuſat, Petr. *d. quæſt.* 12. *num.* 1009.

203 Vigeſimò infertur, quod teſtis, qui primò dixit, quod antequam, appropinquarent ad feneſtram, fuit permonitus à Titio, quod aduerteret ad verba, quæ dicturus erat, deinde dixit, quod Titius cæpit ipſum per manum, & duxit eum ad feneſtram, eſſe varium, & inconſtantem, itaut nullo modo poſſit conciliari, Ruin. *conſ.* 149. *num.* 27. *ad finem volum.* 5. Petr. *d. quæſt.* 12. *num.* 975. Quod tamen dictum apud me valdè redditur dubitabile, quia poſſunt inſimul ſtare, quod & cæpit eum per brachium, ducendo ad feneſtram, & dixerit ei, quod aduerteret ad verba, quæ dicturus erat.

204 Vigeſimoprimò infertur, teſtis, qui primo loco dixit, quod in molendino quædam deficiebant, deinde dixit, quod gubernauit dictum molendinum, & omnia aderant ad illud pertinentia, eſt inconſtans, neque à contrarietate

poteſt ſaluari, Petr. *d. quæſt.* 12. *num.* 983.

205 Vigeſimoſecundò infertur, quod ſi teſtis primò dicat, venditionem factam fuiſſe, ſed quod non cognoſcebat emptorem, demum dicat, quod venditio fuit facta Titio, eſt varius, nec poteſt ſaluari ab inconſtantia, Alex. *conſ.* 183. *num.* 8. *vol.* 6. Petra *d. quæſ.* 12. *num.* 985. Quæ tamen illatio apud me dubia eſt, quia poteſt concordari, quod non cognoſcebat emptorem antequam illi fieret emptio, ſed quod à die emptionis illud cognouit.

206 Vigeſimotertiò, quod teſtis, qui primò dixit, quod tale prædium fuit venditum ſcutis centum, demum dixit ſcutis 150. varius eſt, & inconſtans, Alex. *dicto conſ.* 183. *num.* 10. *lib.* 6. Petr. *d. quæſ.* 12. *num.* 987. Quæ tamen illatio poteſt pati difficultatem, quia in ſumma maiori ſcutorum 150. ineſt minor ſumma ſcutorum centum.

QVÆSTIO XXXV.

ARGVMENTVM.

An Teſtes teſtamentarij poſſint inconſtantes dicere ſe non interfuiſſe teſtamentum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes teſtamentarij an, & quando deponere poſſint ſe, non interfuiſſe teſtamento, & num.* 9. *cum ſeqq. num.* 34. 57. 61. 68. 70. *cum ſeqq.*

2 *Teſtamentum, quas habere debeat qualitates, & num.* 60.

3 *Hæredi ſcripto in teſtamento, quando debeatur immiſſio.*

4 *Inſtrumentum teſtamenti à Notario rogatum facit probationem probatam.*

5 *Recognitio manus teſtatoris quando requiratur ad probationem teſtamenti, & num.* 88.

6 *Teſtes contra inducentem plenè probant.*

7 *Contradictor legitimus contra venientem ex poſteriori teſtamento, quando dicatur poſſidens ex teſtamento priori, & num.* 58.

8 *Probationes contra teſtamentum quando non ſint admittendæ.*

11 *Teſtes in teſtamento ſubſcripti ſi aſſerant ſe ad ſubſcribendam deceptos, an fidem mereantur.*

12 *Deceptio, & fraus quomodo excludantur, & num.* 56.

13 *Notarij ſine magno lucro fraudes regulariter non committunt, & num.* 47.

14 *Deceptionis ſuſpicio ceſſat in Curiali, & de ratione.*

15 *Teſtis quando, & quomodo poſſit declarare ſuam atteſtationem, & num.* 17. *&* 74. *cum ſeq.*

16 *Maximè ex interuallo.*

18 *Dictio vt ſupra repetitiua eſt omnium ſupra expreſſorum.*

19 *Teſtes contra teſtamentum, qui non admittantur, & num.* 23.

20 *Teſtes familiares, & domeſtici fidem non merentur.*

21 *Teſtes affectate deponentes non probant.*

22 *Falſitas teſtium fidem deſtruit.*

24 *Contrarietas in ſubſtantialibus tollit fidem teſtium.*

25 *Atteſtatio attendenda potiſſimum eſt contra partem, quæ illa in iudicio vſa fuit.*

26 *Teſtes quomodo debeant deponere de negatiua contra teſtamentum, & num. ſeq. ac num.* 67.

28 *Inſtrumentum attendendum eſt, quando potuit expediri aliter quàm teſtes dicant, & num.* 22.

29 *Teſtis varius plenè probat contra inducentem.*

30 *Conſignatio ſchedulæ teſtamenti quando probari debeat.*

31 *Verba Notarij de teſtamento rogati dicuntur verba teſtatoris.*

33 *Teſtamentum aliqualiter vacillans an, & quando adhuc ſubſtineatur vigore clauſulæ codicillaris, & num. ſeq.*

35 *Teſtibus, & Notario deponentibus pro teſtamento in concurſu teſtium contrariorum multum deferri debet.*

36 *Notarijs duobus rogatis, vnus eorum computari poteſt inter teſtes.*

37 *Teſtes in codicillis admittuntur etiam non rogati, & quid ſi non ſe ſubſcripſerunt.*

38 *Clauſula codicillaris an, & quando operetur quod conſignatio, & ſtipulatio probetur etiam ex teſtibus non rogatis, & num.* 82. *&* 84.

39 *Solemnitas extrinſeca teſtamenti probari poteſt, etiam per duos, vel tres teſtes non rogatos, neque in teſtamento deſcriptos.*

40 *Teſtamentum ſubſcriptum à teſtatore facit euidentiſſimam, & indubitatam probationem.*

41 *Voluntas teſtandi, perfecta, & libera, ex quibus arguatur, vel excludatur, & num.* 54. *&* 78.

42 *Voluntas teſtatoris probata ſatis remanet ex teſtamento.*

43 *Identitas ſchedulæ teſtamenti, ex quibus verificetur, vel excludatur, & num. 49. & 79.*
44 *Suppoſitio folij intermedij quomodo excludatur.*
45 *Fides Notarij approbata cenſetur ab eo, qui vtitur illius opera.*
46 *Falſitas teſtamenti quomodo excludatur.*
48 *Teſtamentum an pendere poſſit à fide ſolius Notarij.*
50 *Coniecturæ ad infringendum teſtamentum, quæ requirantur.*
51 *Teſtamentum an vitietur ex cancellaturis, & lineaturis.*
52 *Teſtamentum ſubſcriptum à teſtatore præſumitur ab eo viſum, & lectum.*
53 *Teſtamentum facere poſſunt etiam in extremis laborantes.*
55 *Teſtes deponentes dubitatiuè non probant.*
59 *Teſtamentum, ex quibus corruat.*
62 *Teſtes ſunt de forma, & ſolemnitate ſubſtantiali teſtamenti. Amplia, vt num. 63.*
64 *Atteſtatio extraiudicialis facta per exiſtentem in articulo mortis plenè probat.*
65 *Atteſtationes extraiudiciales adminiculatæ plene probant.*
66 *Teſtis primæ depoſitio quando præferri debeat ſecundæ.*
69 *Teſtium contrarietas, & affectatio quomodo excludatur.*
73 *Teſtis ſecundi depoſitio, quando primæ ſit præferenda.*
76 *Teſtamentum coadiuuari non poteſt atteſtationibus extraiudicialibus.*
77 *Notarius non eſt teſtis idoneus ad ſubſtinendum actum ab ipſo factum.*
81 *Teſtes quinque requiruntur in codicillis, ac in omni alia vltima voluntate.*
83 *Falſitas ſine dolo an faciat corruere inſtrumentum.*

PRO reſolutione huius quæſtionis erit diſtinguendum, quod aut teſtes ſunt ſimpliciter deſcripti, ſed non ſubſcripti; aut ſunt etiam ſubſcripti. In primo caſu admittitur eorum inconſtantia; in ſecundo verò caſu non audiuntur, niſi probent ſe fuiſſe deceptos; Et hæc eſt communis Doctorum opinio, tam Italorum, quàm Germanorum, Gallorum, & Hiſpanorum; prout

Ex Italis docent Surd. *conſ.* 414. *à nu.* 77. *cum ſeqq.* Altograd. *conſ.* 50. *à num.* 90. Franciſc. à Ponte *conſ.* 129. *à num.* 9. *to.* 2. Capon. *diſcept.* 370. *à num.* 50. *to.* 5. Rub. *de teſtam. in cap.* 42. *ferè per tot.* Antonius Capic. *deciſ.* 192. *num.* 5. & Proſper Petr. *ad d. Capic. deciſ.* 192.

Ex Germanis, Herman. Vulteus *in conſ.* 15. *num.* 151. *to.* 1. *& in conſ.* 30. *num.* 213. *tom.* 2. Franciſ. Tert. Cremenſ. *inter conſilia* Kirchou *to.* 3. *conſ.* 19. *num.* 32. 34. *&* 70. *verſ. ſecundò infertur, cum pluribus ſeqq.*

Ex Gallis ſufficiat doctiſſimus Anton. Faber. *in ſuo Cod. Fabriano lib.* 9. *ſub tit.* 13. *ad l. Cornel. de falſ. defin.* 3.

Ex Hiſpanis, Couarruu. *lib.* 2. *variar. cap.* 13. *ſub num.* 11. *verſ. ſecunda concluſio in fin.* Valboa *ad cap.* 5. *de probat.* Valaſc. *deciſ.* 185.

Sed quia ſimilis quæſtio agitatur in Rota inter D. Ducem Io. Baptiſtam Roſpilioſum, & Baiulitium eius filium, & D. Auguſtinum Pallauicinum, placuit hic inſerere duas elegantiſsimas Deciſiones in cauſa *Romana, ſeu Ianuen. Teſtamenti*, emanatas coram R. P. D. Hieronymo Matthæio Rotæ Auditore, & Domus Pontificiæ Præfecto, quarum prima prodijt *ſub die* 9. *Iunij* 1681. fauore Domini Auguſtini Pallauicini, & ſecunda recedens à prima conſultis omnibus eiuſdem Rotæ Auditoribus emanauit fauore Dominorum de Roſpilioſis *ſub die* 2. *Aprilis* 1683.

In qua *ſub* §. *Hodie* fuit dictum, quod ad trutinam reuocatis omnibus auctoritatibus, ex procedunt ſolùm in caſu, quo ſecundum dictum teſtium eſſet omnino deſtructiuum primi, nec remaneret aliunde probatum, ſiue adminiculatum; ſecus verò quando poſterior depoſitio iudicialis eſt declaratiua ſubſcriptionis antecedentis, & aliunde probatur vera, ſiue adminiculatur; iſto enim caſu Domini crediderunt in controuerſiam cadere non poſſe, quod teſtes etiam ſubſcripti ex interuallo admittantur ad declarandam propriam ſubſcriptionem; ad quod allegati fuerunt Innoc. Abb. Spad. Palm. Rub. *de teſtamen.* & aliàs Rotæ deciſiones, vt videre eſt in *d.* §. *Hodie.*

Verum cauſa acriter diſcuſſa, vt apparet ex hiſce duabus Rotæ deciſionibus, compoſita tandem fuit laudabili concordia inita inter partes ſub menſe Ianuarij 1684.

DVm vixit bon. mem. Nicolaus Pallauicinus Ciniteliæ Princeps duo condidit Teſtamenta, & primum de anno 1670. in quo inſtitutis hæredibus filijs maſculis naſcituris, ſubſtituit in eorum defectum clar. mem. D. Cardinalem Pallauicinum patruum, & ſecundum ſub die 13. Auguſti 1679. exarauit in quo eumdem D. Cardinalem nominauit, & poſt illius mortem eidem D. Auguſtinum Pallauicinum ſibi coniunctum ſubſtituit cum erectione perpetuæ primogenituræ, & onere aſſumendi nomen.

Secuto de anno 1680. obitu eiuſdem bon. mem. Cardinalis, qui præcedenter commiſſionem *iac. iac. ex l. diffamari*, obtinuerat mihi directam, cum factus eſſet locus ſubſtitutioni ad fauorem D. Auguſtini, D. Dux Io. Baptiſta Roſpilioſus,

& Baiulius eius filius, eiuſdem D.Cardinalis hæres ſimilem commiſſionem pariter mihi directam expediuerunt, prætendentes ex primo teſtamento eiuſdem bon. mem. Principis Nicolai debitam eis fuiſſe ſucceſſionem eiuſdem D. Cardinalis, cuius hæredes in ſuo teſtamento, cum quo deceſſit fuerunt instituti,& cum cauſam primo loco ſub die 23. Febr. 1680. propoſuerim ſuper remiſſoria, quam petebat dict. D. Cardinalis Pallauicinus, cuius vigore fuerunt examinati tam teſtes teſtamentarii, quàm extranei contra validitatem teſtamenti, vt in dicta deciſione dicta die edita, demum ſub die 26. Iunij 1680. & 24. Ianuarij 1681. repropoſita cauſa ſuper negocio principali, an eſſet danda immiſſio nulla capta fuit reſolutio, & ſub die 21. eiuſdem anni fuit dictum, vt videretur de bono iure etiam ad effectum immiſſionis, & tandem hodie conſtare de bono iure D. Auguſtini etiam ad effectum immiſſionis reſolutum fuit.

Patens enim eſt bonum ius ſuper quo ipſe nititur, ex quo ſuam habet intentionem ſufficienter fundatam in publico teſtamenti inſtrumento in omni ſua parte perfecto, non abolito,non cancellato,non vitiato, & rogato à duobus Notarijs Vrbis in dorſo ſchedulæ coram ſeptem teſtibus ſubſcriptis, in quo concurrunt omnia neceſſaria requiſita pro validitate teſta-
2 menti nuncupariui implicita, iuxta inueteratum ſtylum huius Supremi Tribunalis, & cautelam *Clar.* communiter receptam *in §. Teſtamentum quæſt. 4. ſub numero 3.*
3 *verſ. Sed pone*, ſæpius à Rota comprobatum, & cuius vigore immiſſio hæredi ſcripto debetur in vim *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. vt eſt deciſ. coram* Duran. 180. *numero 4. & in recent. deciſ.* 359. *nu.* 13. *par.* 11. *& deciſ.* 109. *num.* 1. *par.* 17. *rec.*

Itaut ad inducendam concludentem probationem validitatis teſtamenti ſufficeret publicum, & ſolemne inſtrumen-
4 tum ab ipſo Notario rogatum, quod de per ſe facit probationem probatam, & rem claram reddit, & manifeſtam, argumento *l. in donat.* 31. *C. de donat.* Gloſs. *in l. hæres palam in verb. Ante, circa finem, verſ. Alij contr. ff. qui teſtam. fac. poſſ.* abſque eo quod requiratur vlterior recognitio ma-
5 nus Teſtatoris, quia cũ ſuper dorſo ipſius ſchedulæ confectum fuerit publicum inſtrumentum, ſtandum eſt fidei Notarii, eique in hac materia omninò deferendum venit, Craſs. *in §. Teſtamentum quæſt.4.verſ. Sed pone*, Bart. *in l.2. num.* 1. *verſ. Sed ſi Notarius eſt rogatus, ff.quemadm. teſt.aper.* Coſta *conſ.93. num.3. & 4.lib.*1. Fulgoſ. *conſil.*56. *num.* 1. *verſ. Sed Teſtator*, Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*1. *tit.*7. *nu.*7.*circa med.* Add. ad Buratt. *deciſ.* 475. *num.* 21. *verſ. Tertius caſus eſt*, Duran. *deciſ.* 178. *num.6. in recent. deciſ.*96. *num.9. par.* 5. *& deciſ.* 149. *num.4. parte* 17.

Idque eo clarius comprobatur ex ſubſcriptione teſtamenti facta ab eodem Principe Nicolao Teſtatore, de qua vltra atteſtationes Antamori, & P. Pallauicini deponit de viſu vnus ex teſtibus teſtamentariis, & alij duo, nempè Caballonus iuxtà 19. Interrogatorium, & Sabbatinus
6 iuxtà 13. qui deponunt audiuiſſe teſtamentum ab eodem Principe fuiſſe ſubſcriptum, & tanquam inducti à Dominis de Roſpilioſis contra eoſdem plenè probant, Dunozett. iun. *deciſ.790.numero* 13. Buratt. *deciſ.668. num 4.& deciſ.208.nu.*13. *par.*17. *recent.*

His concurrentibus exiſtimabant nonnulliex Dominis in aliis propoſitionibus conſonum eſſe æquitati, & iuſtitiæ D. Auguſtino immiſſionem concedere in vim *l. fin. C. de Edict. Diu. Adrian. tollen.* ac alijs
7 reluctantibus, ſub iuridico motiuo, quod immiſſio denegari ſoleat, quando illa petitur aduerſus hæredem poſſidentem ex aliquo priori teſtamento, & cum Domini de Roſpilioſis hodie reperiantur in poſſeſſionem in vim prioris teſtamenti conditi de anno 1670. dicuntur legitimi contradictores ad impediendum hanc immiſſionem, quam petit D. Auguſtinus, *vt in deciſ.* Seraph.253. & Caualer. *deciſ.*485. firmatum fuit, & idcircò inclinarunt Domini, quod videretur de bono iure,etiam ad effectum immiſſionis, & præſertim cum in vim Remiſſoriæ Rotalis iam fuerint examinari nonnulli teſtes,de quo bono iure, vt iam dictum eſthodie conſtare reſolutum fuit fauore dicti D. Auguſtini, eique dandam eſſe immiſſionem, quia illud ab eo concludenter probatur ex rogitu Notarij, & ſeptem teſtium ſubſcrip-
8 tione in dorſo eiuſdem ſchedulæ de conſignatione ſupradicta, contra quos admittendæ non ſunt probationes in contrarium, niſi ſint liquidiſſimæ, & excludant omnem dubitandi rationem, Altograd. *conſ.* 50. *num.* 38. *cum ſeqq. lib.* 1. Coccin. *deciſ.*2226. *num.*7. *& ſeq.* Rota *in recent. deciſ.*375. *num.*48. *par.*16. *& deciſ.*109. *nu.*46. *& ſeqq. par.* 17. *& in Senogalien. Teſtamenti* 15. *Februarij* 1677. *§. Et tamen, & §. Quia vltra quod,coram Reuerendiſs. Bourlemont*, aliàs enim actum eſſet de teſtamentis, quia de facili aperiretur via proſternendi vltimas voluntates, *deciſ.* 395. *numero* 19. *par.* 17. *recent.*

Hinc nihil releuant exceptiones ab informantibus pro Domini de Roſpilioſis adductæ ad proſternendam teſtamenti validitatem,reſtrictæ in tribus obiectis,quorum primum oritur ex deficientia ſolemnitatum, ſecundum ex defectu volunta-

tis, & tertium ex identitate ſchedulæ. Et quoad deficientiam ſolemnitatum deducitur probatio, quod tres teſtes teſtamentarij, nempè Vrbanus Fabrettus, Carolus Scralta, & Io: Baptiſta Sabbatinus depoſuerunt, ſe non fuiſſe præſentes conſignationi teſtamenti in principio rogitus, ſed introiuiſſe cubiculum Principis quando Antamorus Notarius habens in manibus ſchedulam teſtamenti, dicebat perlegendo illa verba, *caſſando, & annullando*, ſed huiuſmodi defectus non eſt attendendus, nec ex eo vitiatum remanet teſtamentum.

Siquidem cum prædicti tres, & nominati teſtes adhibiti fuerint à Notario in conſignatione ſchedulæ, & in dorſo illius ſe ſubſcripſerint, *fui preſente alla conſegna del preſente teſtamento*, eorum depoſitio ex poſt in contrarium facta non eſt attendenda, quia deponunt contra propriam ſubſcriptionem, etiam ſi huiuſmodi depoſitio poſterior ſit iurata, cum præſumantur
9 ſubornati, & non obſtante huiuſmodi depoſitione plena fides eſt præſtanda teſtamenti inſtrumento, *l. qui teſtam. §. vlt. vbi Doctor. ff. de teſtam.* Farinacc. *conſ.* 170. *num.* 8. *lib.* 2. & in his præciſis terminis teſtatur Capic. *deciſ.* 192. *num.* 4. *&* 7. Seſs. *deciſ.* 119. *num.* 32. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 263. *num.* 24. *& ſeq. par.* 4. *tom.* 2. *& deciſ.* 581. *num.* 35. *par.* 4. *tom.* 3. *& deciſ.* 353. *num.* 20. *par.* 13. *recent.*

Et hæc concluſio eſt tanti roboris, tantæque virtutis, vt etiam ſi omnes teſtes teſtamentarij contradicerent propriæ ſubſcriptioni, adhuc præferendum eſſet teſta-
10 mentum eorum dictis ſubſcriptioni contrarijs, iuxtà doctrinam Ancharan. *in cap. Cum Ioann. num.* 12. *de fid. inſtrum.* quem ſequitur Hodier. *contron.* 19. *num.* 10. *& ſeq.* vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum, Surdus *conſ.* 378. *num.* 21. *in fin.* Rota *deciſ.* 109. *numero* 19. *par.* 17. *recent.* maximè ad euitandam eorum turpitudinem, vt ait Boſs. *in tit. de falſ. num.* 10. *verſ. Poteſt dici*, Rota *deciſ.* 263. *num.* 24. *&* 25. *par.* 4. *tom.* 2. *& dicta deciſ.* 109. *num.* 18. *&* 19. *par.* 17. *recent.*

Non ſubſiſtente replicatione, quod teſtes ſe ſubſcripſerint ad dictamen Notarij, & quod fuerint ab ipſo decepti, & malis artibus inducti ad ſe ſubſcribendum, quoniam viſa fuit inſubſiſtens huiuſmodi re-
11 plicatio, quia dum reperiuntur teſtes ſubſcripti allegata deceptio debet aliunde probari, ex quo non creditur dictis teſtibus deſcriptis allegantibus ſe fuiſſe deceptos, Aretin. *in cap. Per tuas num.* 33. *de probat.* Roder. *conſ* 34. *num.* 10. Capon. *diſcept.* 370. *num.* 54. *lib.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 192. *num.* 2. Rota *deciſ.* 263. *numero* 24. *&* 26. *par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 66. *num.* 8. *parte* 6. *& dicta deciſ.* 353. *num.* 22. *&* 27. *par.* 13. *& dicta deciſ.* 109. *num.* 20. *par.* 17. *recent.*

In caſu autem, de quo agitur, omnis ſuſpicio deceptionis excluditur ex legalitate Notariorum, & præcipuè vnius ab ipſiſmet teſtibus commendata, ac etiam à Card. Pallauicino, qui erat illius Compater, & à Principe Teſtatore approbata, dum eius opera vſi fuerunt in conficien-
12 dis inſtrumentis, & inſuper concurrit nobilitas, & abſentia D. Auguſtini ſubſtituti, ex quibus excluſa remanet quælibet ſuſpicio deceptionis, & fraudis, quæ in iſtis non cadit, Rota *coram Celſ. deciſ.* 271. *numero* 13. *& dicta deciſ* 109. *num.* 42. *& ſeqq. par.* 17. *recent.* ceſſante præſertim magno
13 lucro, & vtilitate Notarij, ſine qua fraudes regulariter non committuntur, Crau. *conſ.* 75. *numero* 13. *& ſeq.* Menoch. *præſumpt.* 20. *num.* 48. *lib.* 5. Theſaur. *deciſ.* 171. Merlin. *deciſ.* 636. *vtrobique num.* 7. potiſſi-
14 mum, quia alter ex eis eſt Curialis, in quo tanquam non ignaro litterarum cadere nequit deceptionis ſuſpicio, Surdus *conſ.* 378. *num.* 22. *in fin.*

Nihil penitus refragante altero, & citato obiecto, quod idem teſtes ſe declarare potuerint, quia omiſſis alijs deſtruit obiectum reſponſio, quod cum ipſi teſtes ſcripſerint ſe fuiſſe præſentes eiuſdem conſignationi ſchedulæ teſtamentariæ, & poſtea depoſuerint non fuiſſe præſentes eiuſdem conſignationi non dicuntur ſe declaraſſe, ſed de directo deſtruere primum dictum, cum de natura declarationis ſit, quod aliquo modo conueniat eidem primo dicto, non autem, quod illud
15 totaliter deſtruat, & contrarietas ex eorum dictis oriatur, Alciat. *regul.* 2. *præſumpt.* 29. *num.* 5. *in fin.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 108. *num.* 11. *verſ. Extenditur ſecundo*, Gabriel. *de malef. concluſ.* 7. *nu.* 14.

Regulare enim eſt in teſtibus, quod non poſſint ex interuallo ſe corrigere, & ſe-
16 cundum dictum nunquam attenditur, quia præſumitur dolus, & ſubornatio, quando agitur de re ſubſtantiali, in qua ſe retractarent, *cap. Propterea de teſtibus cog. §. Et licet, Auth. de teſtib.* Gabriel. *de malef. concluſ.* 27. *num.* 4. Farinacc. *de teſtib. qu.* 66. *num.* 228. Tepat. *var. ſen. lib.* 2. *tit. de Teſt. in genere, verſ. Tres teſtes*, Capon. *contr.* 370. *num.* 50. Grammat. *deciſ.* 103. *nu.* 146. Rota *deciſ.* 19. *de teſtib. in nouis.*

Præſertim verò, quia verba illa, *fui preſente alla conſegna*, vti clara, & vulgari idiomate prolata, nullam admittunt contrariam interpretationem, in quibus proindè nulla cadere poterat declaratio, quã ſolum teſtes facere poſſunt in illis, quæ ſunt ambigua, & à quorum dubietate, niſi per illorum declarationem extricari valet intellectus, Rota *deciſ.* 351. *numero* 7. *&* 8. *par.* 6. *recent. & deciſ.* 140. *num.* 14. *parte* 7.

17 Tantoque certius, quia iſti tres teſtes in
ſecunda depoſitione dixerunt, ſe ſubſcrip-
ſiſſe *per verità*, & Fabrettus ait: *Io mai mi
ſono ſottoſcritto, nè hò aſſerito vna coſa nella
mia ſcrittura che non ſia ſtata vera*, & Sabba-
tinus pariter depoſuit, *e mi ſottoſcriſſi anche
per la verità circa quello, che haueuo veduto
dentro la Camera del Signor Prencipe*, & illa
verba, *che haueuo veduto*, non poſſunt re-
ferri ad ſimplicem auditum verborum,
caſſando, & annullando, ſed neceſſario intel-
ligenda veniunt de re cadente ſub ſenſu
viſus, qualis dicitur eſſe conſignatio, cui
ſe fuiſſe præſentes ſubſcripſerunt, vt ad
propoſitum egregiè firmat Spad. *conſil.* 90.
num. 1. *lib.* 1.

18 Demum nullius eſt momenti, quod
Seralta, & Sabbatinus ſe ſubſcripſerint *fui
preſente come ſopra*, quia cum alij quinque
teſtes immediatè ſupra dixerint *io fui pre-
ſente alla conſegna del detto Teſtamento*, per
relatiuam dictionem *vt ſupra*, adiectam in
ſubſcriptione Seraltæ, & Sabbatini idem
eſt, ac ſi ſubſcripſiſſent fuiſſe præſentes
conſignationi, prout alij dixerunt, atten-
to præſertim, quod dictio *vt ſupra* repetat
omnia, quæ ſuperius fuerunt expreſsè di-
cta, Curr. iun. *conſ.* 266. *num.* 23. Barboſ.
dict. 441. *num.* 1. Rota *decis.* 179. *nu.* 12. *par.* 6.
& decis. 147. *num.* 14. *&* 15. *par.* 9. *recent.*

Nullatenus pariter fuit admiſſum, quod
ad coadiuuandum eorumdem trium te-
ſtium teſtamentariorum abſentiam tem-
pore conſignationis vltra eorum dicta eſ-
19 ſent ſufficientes, & validæ aliorum te-
ſtium examinatorum depoſitiones, quia
perpenſum fuit illos pati quamplures, &
validiſſimas exceptiones tam in perſonis,
quàm in dictis, & cum iſti teſtes indu-
cantur ad effectum infringendi teſtamen-
tum debitis ſolemnitatibus factum, iuxta
receptiſſimam omnium ſententiam debe-
rent eſſe omni exceptione maiores, adeout
omnis friuola, & minima exceptio ſuffi-
ciat ad illos repellendos, iuxta Text *in l.
optimam, C. de contrah. & commit. ſtipul.*
Specul. *de inſtrument. edit. tit.* 1. §. 2. *num.* 15.
& 16. Alexan. *conſ.* 43. *num.* 20. *lib.* 4. Carill.
decis. 47. *num.* 3. *& decis.* 375. *num.* 45. *par.* 16.
& decis. 272. *num.* 9. *par.* 17. *recent.*

20 In perſonis exceptiones, quas patiuntur
euitari non poſſunt cum de tempore exa-
minis eſſent domeſtici, vel ſalariati bonæ
memoriæ Cardinalis Pallauicini, ex quo
illorum fides deſtruitur ad Text. *in l.* 2. *C.
de teſt.* Gloſs. *in cap. in litteris, eodem tit.*
Rota *decis.* 156. *num.* 4. *par.* 6. *& decis.* 331.
num. 8. *par.* 13. & vlterius in illis cadit con-
ſiderabilis affectatio, ſeu verius affectio,
& ſignanter in Vrbano Fabretto, qui de-
ponit: *Mi ſarei applicato à conſigliarlo, che
21 egli ſoſtituiſſe il Sig. Prencipe di Gallicano, la
ſua Sign. Figlia, con li figli di detti Signori
Eccellentiſſimi*, quo ſtante multo minus
ſunt admittendi ad probandum, Altograd.
conſ. 50. *num.* 126. *&* 163. Capon. *contr.* 370.
num. 51. Ciriac. *controu.* 407. *num.* 198. Et
vlterius tam Iacobus Teſſera, quàm Læ-
lius Auocatus dignoſcuntur pariter affe-
ctati ex eo, quod primus ex eis deponit
Principem non fuiſſe in recto ſenſu, &
tamen recenſet contrarium in interroga-
torio 10. *§. & proſequendo litt. E, in eius exa-
mine, dato in primo Summario Dom. Auguſtini
num.* 1. dum refert diſcurſum Principis fa-
ctum Notario, quem facere non poterat,
niſi homo ſanæ mentis; & ſecundus de-
ponit, quod Princeps non erat in ſtatu
applicandi negocio leui, quodque Nota-
rius dixerit P. Pallauicino, *che ſi era fatta
vn' acciauattatura*, audientibus alijs teſti-
22 bus, de quo tamen nullus ex illis deponit,
imò Medici de eius perfecta mentis ſani-
tate teſtati fuerunt: Vnde non ſolùm de-
tegitur affectatio, ſed etiam falſitas, quæ
Teſtibus fidem deſtruit, Surd. *conſ.* 414.
num. 47. Ciriac. *contr.* 407. *num.* 207.

23 In dictis clariores redduntur exceptio-
nes cum vnius depoſitio deſtruat alterius
dictum, & ſic inuicem contrariantur in
ſubſtantialibus, & nullo modo coarctant
negatiuam, & propterea non ſunt apti ad
probandam inualiditatem Teſtamenti,
Bald. *in l.* 1. *C. de bon. poſſeſs. ſecundum Tab.*
& ibi Alex. *num.* 8. Signorol. *conſ.* 69. *nu.* 12.
Surd. *conſ.* 414. *num.* 48. *& ſeq.* Farinacc.
conſ. 97. *num.* 3. *lib.* 1. Rota *coram Coccin.
decis.* 2167. *num.* 13. *&* 20.

De contrarietate haud dubitari valet, ſi
primo loco conſideretur depoſitio Fabret-
ti, qui dum Io. Bapt. Sabbatini abſentiam
probare intendit ſuper quinto articulo aſ-
ſerit nec ipſum, nec Carolum Seraltam,
neque Sabbatinum potuiſſe videre conſi-
gnationem ſchedulæ Teſtamenti, & ta-
24 men dum Sabbatinus ingreſſus fuit cubi-
culum Principis ante ipſum Fabrettum,
vt ipſemet Sabbatinus in examine depo-
ſuit ſuper quinto articulo Fabrettus depo-
nere non poterat, quod Sabbatinus non
vidit, nec videre potuit conſignationem
Teſtamenti, dum poſt Sabbatinum ipſe
ingreſſus fuit, adeout negari non poſſit,
quod hic non adſit manifeſta contrarietas
in re adeo ſubſtantiali, quæ tollit omnem
fidem, Altograd. *conſ.* 50. *num.* 130. Ciriac.
contr. 407. *num.* 208.

Præſertim quia Carolus Seralta in dua-
bus atteſtationibus datis à DD. de Roſpi-
lioſis *in Summario num.* 5. *& in hodierno
Summario D. Auguſtini nu.* 2. deponit prima
vice Patr. Pallauicinum vocaſſe in teſtes
Franciſcum Caballonum, & Sabbatinum
illoſque introduxiſſe, & poſtea vocaſſe
ipſum Seraltam, & Fabrettum, & cum
non ſit controuerſum, quod Caballonus
viderit

viderit conſignationem ſchedulæ factam à Principe, dum de illa deponit cum qualitate, quod dixerit verbum *ſtamento*, conſequens eſt, quod etiam Sabbatinus omnia viderit, ex quo dictus teſtis, vt ſupra in-
25 troductus fuit cum Caballono in cubiculum Principis, & idcircò de præſentia Sabbatini dubitari nequit, ex quo etiam ipſe examinatus deponit ſe ſubſcripſiſſe *per verità di quello, che haueua veduto*, & præcipuè quia Carolus Seralta in depoſitione exaduerſo producta, vt ſupra depoſuit, & hæc atteſtatio venit potiſſimè attendenda contra partem, quæ illa in iudicio vſa fuit, Farin. *de teſt. quæſt.*62. *nu.*243. Adden. ad Gregor. *deciſ.* 215. *num.*9. *verſ. ſi tamen*, Rota *coram Bich. deciſ.*214. *num.*18.

Neque abſentiam Sabbatini in actu conſignationis probant Caballonus, & Lælius Auocatus, dum nec verbum quidem dicunt de eo tempore de abſentia ipſius, & illam nec Iacobus Teſſera probat, quia in ſuo examine dato in *præterito Summario* D. Auguſtini *lit. Q. & R*, apertè deponit neſcire vbi ſtabat dictus Sabbatinus, & an potuerit videre ea, quæ agebantur in camera Principis Teſtatoris, & ſic iſta eſt contrarietas cum alijs teſtibus.

Vis autem, quæ fit in abſentia Vrbani Fabretti, & Caroli Seraltæ tempore conſignationis teſtamenti multo minus videtur probata, ex quo totum id, quod fiebat in cubiculo Principis videri poterat in alio antecedenti cubiculo, vt fatentur Caballonus, Iacobus Teſſera, & Io. Baptiſta Sabbatinus, *præſenti Summario nu.*3. Teſtes autem, qui deponunt aliquem non fuiſſe
26 præſentem conſignationi, debent coarctare negatiuam, & remouere actum à ſenſu, & ità deponere, quod prædicti Fabrettus, & Seralta non fuerint præſentes, & quod neque in alio cubiculo videre poterant conſignationem, quin ipſi ſcirent ſecùs huiuſmodi negatiuam non coarctantes nihil probant, nec vacillare faciunt Teſtamentum, Andreol. *contr.*223. Hodiern. *contr.*25. *nu.*52. Capon. *contr.*370. *num.*53. Gratian. *cap.*843. *nu.*14. Thomat. *deciſ.*50. *num.*350. Coccin. *dicta deciſ.*2167. *num.*13. & 21. & *deciſ.*2226. *num.*11.

Cumque agatur de probanda negatiua præſentiæ Teſtium in actu, qui cadit ſub ſenſu oculorum, & auditus non ſufficit, quod contrarij teſtes deponant Seraltam, & Fabrettum non vidiſſe conſignationem, ex quo tunc temporis, quo fuerunt in-
27 greſſi cameram Principis Teſtamentum inerat manibus Notarij, qui rogitum inceperat, ſed neceſſe eſt probare, quod non ſolùm non erant in dicta camera, ſed etiam quod non aderant in loco, vbi conſignationem prædictam videre poterant, coarctando negatiuam, & excludendo quamcumque poſſibilitatem, quam teſtes contrarij non probant, neque coarctant dum omnes fatentur neſcire, quo in loco reperirentur Fabrettus, & Seralta tempore conſignationis teſtamenti, Surd. *conſ.*414. *num.*49. Thomat. *dicta deciſ.* 50. *num.* 350. Rota *coram Bich. deciſ.* 238. *num.* 18. & *in recent. deciſ.*149. *num.*4. & 5. *par.*5. & *deciſ.* 247. *num.*11. *par.*17. *recent.* Hic autem non
28 excluditur quin conſignatio videri potuerit à camera audientiæ, & illius ianua, prout præſumuntur, vidiſſe attenta illorum ſubſcriptione, ob quam fuiſſe præſentes eidem conſignationi præſumendum eſt. Et hoc etiam comprobatur ex publico inſtrumento, cui ſtandum eſt, quando res aliter potuit expediri, quam teſtes dicant, Surd. *conſ.*414. *num.*33. Altograd. *conſ.*50. *num.*62. & 118. *lib.*1. Eugen. *conſ.*90. *num.*70.

Accedit depoſitio P. Pallauicini, cum quo contrarij teſtes dicunt fuiſſe ingreſſos Fabrettum, & Seraltam, in qua depoſitione medio iuramento, aſſerit ſe fuiſſe præſentem conſignationi teſtamenti, & implicitæ nominationi hæredis à principio vſque ad finem, & Principem dixiſſe, *queſto è il mio Teſtamento, vt in præterito Summario num.* 2. & idem deponunt duo teſtes Teſtamentarij P. Bonfilius Confeſſarius, & Dominicus Gagliardus, *eodem Summario num.*3. Ideò dum P. Pallauicinus vidit conſignationem, & audiuit implicitam hæredis nuncupationem, illam quoque videre, & audire potuerunt Fabrettus, & Seralta cum illo ingreſſi, imò viderunt, dum ſubſcripſerunt, quod fuerunt præſentes conſignationi, & licet huiuſmodi depoſitiones factæ ſint ad perpetuam rei memoriam, tamen pro ſubſtinen-
29 do teſtamento probant, maximè quia præſentia dicti Patris Pallauicini educitur etiam ex depoſitione Io. Baptiſtæ Sabbatini, qui deponens ſe fuiſſe præſentem rogitui, & quod Notarius dicebat, *che quello era il Teſtamento del Sig. Prencipe, e che voleua valeſſe ſopra di ogn'altro*, ſubdit, & *alla detta ſtipulatione vi ſi trouò anche il P. Pallauicino*, & hic teſtis plenè probat, licet vnicus contra ipſos DD. de Roſpilioſis, à quibus inductus fuit, Rota *deciſ.*208. *num.*12. *par.*17. *recent.*

Imò admiſſo etiam, quod prædicti teſtes Fabrettus, & Seralta non vidiſſent conſignare dictum teſtamentum adhuc dici, non poteſt ex hoc capite reſultare nullitatem eiuſdem teſtamenti. Quoniam in hac
30 materia procedendum eſt cum diſtinctione, quod quando poteſt dubitari de identitate ſchedulæ, tali caſu ſi ea ſit præſens probari debet conſignatio facta à Teſtatore, & in his terminis intelligendæ ſunt

deciſiones, quæ exaduerſo allegantur, nempe 467. *par.* 14. *& deciſ.* 72. *par.* 15. *recent.*

Secùs verò quando de identitate nulla cadit dubitatio, vt eſt caſus, de quo agitur, vt infra oſtendam, tunc enim non eſt opus, quod teſtes videant conſignationem ex inconcuſſa ratione, quod poteſt quis teſtari per relationem ad ſchedulam penès tertium exiſtentem, vt in puncto notant Buttiglier *diſert. for. cap.* 1. *num.* 8. *& ſeq.* Tor. *de pact. fut. ſucceſs. lib.*3. *cap.*2. *num.*201. Hodiern. *contron.*25. *per tot.* Grat. *cap.* 843. *num.*14. 20. *&* 21. Bocr. *deciſ.*14. *num.*20. *verſ. nec requiritur*, Sola *in comment. ad Decr. Sabaud. tit. de vlt. volunt. gloſs.* 1. *num.*16. Rota *deciſ.*362. *num.*11. *par.* 11. *& deciſ.*200. *num.*6. *par.*18. *recent.*

Hinc paſſim admittunt Doctor. quod conſignatio proprijs manibus non eſt de forma, vt de ſchedula exiſtente penès Guardianum Sancti Franciſci, eſt caſus figuratus à Bartol. *in l. ſi ita ſcripſero, ff. de condit. & demonſtr.* quem ſecuta fuit Rota *deciſ.*200. *num.*6. *&* 7. *par.*18. *recent.* vbi allegantur plures deciſiones, & ſignanter coram Duran. *deciſ.*180. *num.*2. Otthobon. *deciſ.*181. *num.*9. *&* 10. *& in recent. deciſ.*581. *num.*12. *&* 20. *par.*4. *tom.*3. *deciſ.*226. *num.*4. *deciſ.*359. *num.*11. *& deciſ.*366. *pariter nu.*11. *par.* 11.

Et hoc bene verificatur in præſenti, dum
quamuis probatum fuiſſet, quod teſtes ſu-
peruenerunt, dum dicebatur *caſſando, &*
annullando, tamen quia in eodem rogitu
adſunt alia verba, videlicet, *caſſans omne*
aliud Teſtamentum, hactenus ab Excellentia
Suæ factum per acta cuiuſuis Notarij, volens,
& mandans hoc cæteris alijs præferri debere,
probatum remanet, quod audierunt Te-
31 ſtatorem dicentem illud eſſe ſuum teſta-
mentum, quia verba Notarij dicuntur
verba Teſtatoris, Gratian. *diſc.*711. *nu.*69.
Menoch. *præſumpt.*100. *num.*24. *lib.*4. ma-
ximè quia in ipſa ſchedula à Teſtatore
ſubſcripta leguntur verba omnino ſimilia
illis prolatis in rogitu à Notario, ideo de
eius ordine dicta cenſentur, *l. adeo, ff. de*
acquir. rer. dom. R. P. D. de Luca *de credit.*
*diſc.*37. *num.*10.

Non obſtante, quod non probetur Te-
ſtatorem ore proprio talia verba protuliſ-
32 ſe, quia, cum teſtes contrarij non probent
illa non fuiſſe ab eodem Teſtatore prolata
coarctando negatiuam, quod dictus Te-
ſtator dicta verba non protulerit poſt eo-
rum aduentum ſtandum eſt rogitui, ſeu
inſtrumento, ac fidei Notarij, vt egregiè
reſpondit Rota *deciſ.* 200. *num.* 4. *& ſeq.*
*par.*18. *recent.*

33 Et in omnem caſum teſtamentum ſub-
ſtineretur vigore clauſulę codicillaris con-
tentæ tam in corpore ſchedulæ, quàm in
rogitu Notarij, *l. fin.* §. *ſi quis, circa med. C.*
de Codicill. Bartol. *in l.* 1. *ff. de iur. Codicill.*
Graſs. §. *Codicilli num.* 25. Surd. *conſ.* 414.
in fin.

Non obſtat, quod etiam in codicillis requirantur ſaltem quinque teſtes, & tamen demptis tribus, qui, vt ſupra deponunt ſe non interfuiſſe conſignationi ſchedulæ, remanent quatuor tantum, quia alijs quatuor teſtibus teſtamentarijs, quorum præſentia non controuertitur addendus eſt Sabbatinus pariter teſtamentarius, de cuius abſentia, ſeu non præſentia deponit ſolus Teſſera teſtis non teſtamentarius, adeout tanquam vnicus non probet ex vulgatis, & vlterius deponit dubitatiuè, ibi, *ne iò ſe lui poſſa hauer veduto tutto ciò, che ſi faceua dentro la Camera prima, che io lo vedeſſi entrare*, & propterea cum ex iſta depoſitione non remaneat coarctata negatiua, nec probatur dicti teſtis abſentia ex *ſupra allegatis*.

Nihil refragante in hoc caſu obiecto,
quod vacillante teſtamento, & conſe-
quenter fide Notarij, per aliquorum te-
ſtium contradictionem clauſula codicil-
laris nihil operatur, ex quo tota ſcriptura
34 teſtamenti redditur ſuſpecta, quoniam
vltraquod hæc concluſio, quod aliquo-
rum contradictio faciat vacillare fidem
teſtamenti non eſt ita tuta, & abſoluta,
vt in iudicando veniat ſequenda, ſicuti
firmauit Surd *conſ.*358. *ſub nu.* 25. *cum ſeq.*
Tollitur difficultas ex quo non agitur de
teſtibus ſimpliciter deſcriptis, in quibus
terminis loquuntur Soccin. ſen. cæteri-
que alij, qui exaduerſo in contrarium alle-
gantur, ſed de ſubſcriptis, & qui in ſub-
ſcriptione aſſerunt ſe fuiſſe præſentes con-
ſignationi, quare etiam ſi omnes contra-
dicerent nihil probarent, ex quo ſtandum
eſt priori ſubſcriptioni, & non contrariæ
depoſitioni poſteriori, & ferè omnia te-
ſtamenta corruerent, ſi poſtquam teſtes
35 ſe ſubſcripſerunt in teſtamento eſſet in
eorum arbitrio dicere, quod non fuerint
præſentes, & præſertim quia alij teſtes, &
Notarij depoſuerunt pro teſtamento, qui
ſunt alijs præferendi; & Notario hoc atte-
ſtanti multum deferri conſueuit, Ciriac.
contr. 407. *num.* 78. *& ſeq.* Rota *deciſ.* 638.
*num.*8. *par.*1. *diuerſ. & deciſ.*137. *nu.*5. *par.*14.
recent. & in Senogallien. Teſtamenti 1. *Iulij*
1676. *coram R.P.D. Bourlemont*, §. *adeout.*

Iuncto etiam, quod cum duo interfue-
rint Notarij, vnus ex iſtis ſine difficultate,
36 potuit computari inter teſtes, iuxta do-
ctrinam Bellamer. *conſ.*42. *num.* 12. & Ful-
goſ. *conſ.* 79. *num.* 2. vbi quod ſi ſunt duo
Notarij rogati inſolidum, tunc benè po-
teſt vnus Notarius computari inter teſtes,
quorum opinionem ſecutus fuit Cardin.
Tuſc. *concluſ.*122. *verb. teſtam. num.*5. Iaſon.

*conſ.*124.*num.*4. Altograd. *contr.*98.*num.*37. *& ſeq.* vbi communiter firmant, quod iſte Notarius æquipollet duobus teſtibus, ſicuti etiam habenda eſt aliqua conſideratio alterius Notarij, qui metu excommunicationis etiam viua voce pro teſtamento depoſuit, qui etiam ſi non admittatur ad probandum teſtamentum, admittitur tamen ad illud coadiuuandum, Fulgoſ. *dicto conſ.*79. *num.*2. *verſ. quoniam*, Alex. *conſ.*93. *num.* 12. *lib.* 5. Hodiern. *contr.* 19. *num.* 16. Altograd. *conſ.*50. *num.*87.

Et præter Notarium interfuerunt alij teſtes non teſtamentarij, nempe Iacobus Teſſera, & Lælius Auocatus, & P. Pallauicinus, vt ipſimet contrarij teſtes depoſuerunt, & proinde non quinque tantùm, ſed
37 multò plures adfuerunt in dicta conſignatione, qui ſuperabundarent, etiamſi non eſſent rogati, cum in codicillis admittantur etiam teſtes fortuiti, & qui non fuerunt rogati, nec ſe ſubſcripſerunt, per Text. *expreſſum in l. fin. C. de Codicill.* Surd. *conſ.*158.*num.*21. *& conſ.*414.*num.*33. Mart. *ſucceſs. legal. par.*4. *quæſt.*20. *artic.* 2. *num.*1. Barri *de ſucceſs. lib.*1. *tit. de Codicill. verſ. in omni*, Magon. *deciſ. Lucen.*32. *num.*27. Rota *coram Priol. deciſ.*209.*num.*8.

38 Attenta præſertim clauſula codicillari, quæ operatur, quod conſignatio, & ſtipulatio probetur etiam ex his teſtibus non rogatis, Surd. *d. conſ.*414. *num.*33. Maſcard. *de probat. concluſ.*1360. *num.* 6. Bart. *de ſucceſs. lib.*1. *nu.*3. *verſ. ità non rogantur*, Vrceol. *conſult.*38. *nu.*13. Caſtill. *contr. lib.*4.*cap.*20. *num.*8. *&* 9. Capic. Latr. *conſult.*15.*num.*34. Boer. *deciſ.* 34. *num.* 9. Rota *coram* Priol. *deciſ.*109. *num.* 8.

Et cum hic agatur de ſolemnitate merè extrinſeca præſentiæ teſtium probari poteſt etiam per duos, vel tres teſtes non
39 rogatos, neque in teſtamento deſcriptos, & præſertim quando ſuppletio, prout hic, fit per teſtes ab ipſa parte examinatos, Bartol. *in l. hæred. palam num.* 5. §. *in Teſtamentis, ff. de hæred. inſtitut.* Caſtill. *d. cap.*20. *numero* 8. *&* 9. Capic. *dicta conſultat.* 15. *num.* 34.

Sublato itaque defectu ſolemnitatum, penitus quoque ceſſat alterum obiectum reſpectu voluntatis ipſius D. Principis, quæ clarè reſultat ex eius ſpeciali, & indiuidua ſubſcriptione eiuſdem teſtamenti, ibi: *Io Nicolò Pallauicino teſto, e diſpongo*, &
40 ex hoc inducitur ſufficientiſſima probatio veri teſtamenti, itaut dicatur facere euidentiſſimam, & indubitatam probationem, iuxta diſtinctionem Bartol. *in l. Diuus*, §. *idem Senatus num.*2. *ff. ad l. Cornel. de falſ.* Clar. *in* §. *Teſtamentum quæſt.* 14. *ſub num.*4. Maſcard. *de probat. concluſ.*1358. *ſub num.* 65. Graſs. *in* §. *Teſtamentum quæſt.* 16. *num.* 6.

Propterea Spada in contrarium allegat *conſ.* 92. *to.* 1. non facit ad caſum, de quo agitur, ex quo ibi apertè conſtabat de voluntate teſtatoris ſimpliciter codicillandi, & etiam apparebat generalis teſtatoris ſubſcriptio indifferens ad teſtamentum, & ad codicillum, & contra *conſ. Spad.* & caſum ab ipſo narratum fuit à Rota in contrarium iudicatum in *deciſ.* 581. *par.* 4. *to.* 3. *recent.*

41 Certius, quod voluntas bo. mem. Principis Nicolai fuerit propenſa erga D. Auguſtinum, & quod illum hæredem inſtituere voluerit clarè manifeſtat epiſtola eiuſdem Principis, cum alia ſcripta à R. P. D. de Marinis, datæ in *Summario num.*4. & regulando ſuum teſtamentum, prout confecerat bo. me. Cardinalis patruus, in quo pariter ſubſtituerat D. Auguſtinum, quæ omnia videntur valde propria ad inducendam liberam, & perfectam voluntatem teſtandi, Altograd. *dicto conſil.* 50. *num.*148. *cum plur. ſeqq.* Menoch. *præſ.* 20. *num.*5. *&* 46. *lib.*8. Palm. *alleg.*68.*nu.*30.

Hoc etiam patet ex depoſitionibus contrariorum teſtium, & Franciſcus Caballonus in eius examine *litt. E*, depoſuit Principem conſignaſſe teſtamentum Notario, & dixiſſe verbum *ſtamento*, & prius mouiſſe labia, licet non intellexerit, quid dixerit, & idem teſtis poſtquam audiuerat à Lælio Auocato, quod Antamorus faciebat teſtamentum Principis, ita retulit Cardinali Pallauicino, qui nihil reſpondit, vt in examine *littera E*; & Lælius Auocatus
42 in ſuo examine *littera A*, deponit audiuiſſe à familia dict. Cardinalis, quod Antamorus faciebat teſtamentum d. Principis, & iſtud teſtamentum duabus vicibus fuit à Principe conſignatum., vt fatentur Teſſera, & Auocatus, cum quibus concordant iuratæ atteſtationes Notariorum PP. Bonfilij, & Pallauicini, ac Dominici Gagliardi Medici aſſiſtentis, deponentium fuiſſe vocatum ad conficiendum, teſtamentum, ac reſpectiuè fuiſſe conſignatum à Principe, dicente: *queſto è il mio teſtamento, vt in primo Summario num.*2. quæ exuberant ad comprobandam voluntatem Teſtatoris, quæ alioquin ab ipſo teſtamento remanet ſatis probata, vt poſt alios firmat Altograd. *dicto conſ.*50. *num.*10. *&* 11. *lib.* 1.

43 Tandem identitas ſchedulæ fruſtra fuit impugnata, dùm conſignata apparet Notario, de cuius fide, & legalitate conſtat per teſtes, & lex ipſa in eo confidit, ideoque præualere debet cuiuſuis imaginariæ ſuppoſitionis, & fraudis poſſibilitati, Decian. *conſ.*24. *num.*20. *lib.* 5. Alex. *conſ.*105. *num.* 2. *verſ. reſpondeo lib.* 2. Duran. *dicta deciſ.*180. *num.*3. Bich. *deciſ.*513.*num.*12.

Præcipuè verò, quia dicta ſchedula

conſiſtit in duobus foliis, quæ fuit à Te-
ſtatore ſubſcripta, & poſtea eidem Nota-
rio coram ſeptem teſtibus conſignata cum
44 rogitu ipſius, & ſubſcriptione eorumdem
teſtium, & ſubſcriptio Teſtatoris legitur
in folio continente inſtitutionem hæredis,
& ſic ſubſtantiam teſtamenti, ex quo nul-
lo modo ambigi poteſt, quod Notarius
ſupponere voluerit folium intermedium
continens tantum legata, Soccin. ſen. *in l.
ſi ità ſcripſero num. 3. verſ. tamen*, Antonel.
conſ. 25. *num.* 23. *&* 24.

Multumque confert ad excludendam
omnem præſumptionem ſuppoſitionis,
quod agitur de perſona electa à teſtatore
ad ſeruandam ſchedulam teſtamenti, &
ob id licet reperiretur penès tertiam per-
ſonam, puta penès Guardianum S. Fran-
ciſci, iuxta ſuperius allegatum exemplum
à Bartol. traditum *in d. l. ſi ità ſcripſero, ff de
condit. & demonſtr.* non dubitatur de iden-
titate, nec cadere poteſt hæſitatio circa
poſſibilitatem ſuppoſitionis illius ex eo,
quod agitur de perſona electa, & confi-
denti, Caſtren. *in l. hæredes palam num. 3. ff.
de teſtam.* Vaſq. *de ſucceſs. creat. lib. 2.* §. 17.
num. 53. Rota *coram* Bich. *decis.* 513. *num.* 13.
& in recent. decis. 362. *num.* 20. *par.* 11.

Idque procedit licet Notarius poſt-
quam legit teſtamentum Principis ab eius
cubiculo deceſſit, vt alia ſibi demandata
deſcriberet, quia dum poſtmodum Prin-
ceps teſtamentum ſubſcripſit, præſumi
debet, quod illud denuo viderit, & lege-
rit, Ioſeph. Vel. *diſſert.* 26. *num.* 37. Rub. *de
teſt. cap.* 26. *num.* 248. Rota *coram* Priol.
deciſ. 146. *num.* 17. *& in recent. deciſ.* 263.
num. 16. *to.* 2. *par.* 4. *& deciſ.* 581. *num.* 16. 17.
& 21. *ead. par.* 4. *to.* 3.

Sine difficultate ex quo ad excluden-
dam omnem poſſibilitatem ſuppoſitionis
adſunt plures hæredes vocati, & ex illo-
rum abſentia non præſumitur Notarium
45 voluiſſe falſitatem committere, cum ip-
ſius fides generaliter approbetur à lege,
& ſpecialiter admiſſa fuerit à teſtatore, &
ab ipſomet Cardinali Pallauicino, ex quo
ambo in conficiendis teſtamentis illius
opera vſi ſunt, Bart. *in l.* 1. §. *ſi quis neget
num.* 12. *ff. quemad. teſt. aper.* Surd. *conſ.* 414.
num. 97. Rota *deciſ.* 581. *in fine par.* 4. *tom.* 3.
recent. & in Spoletana teſtamenti 14. *Aprilis*
1679. §. *penultimo, coram R.P.D. Roudinino*,
attenta maximè breuitate temporis, in qua
non potuit vnico contextu, & de repente
excogitari, & committi falſitas conſtruen-
di aliud teſtamentum, cum tamen S. Rota
tempus ſeptem dierum putauerit nimis
breue ad perficiendam ſimilem falſita-
tem, maximè ad corrumpendum Anta-
morum, & Bellum æquè virum probum,
qui inſolidum ſe rogarunt de huiuſmodi
teſtamento, vt ponderauit Rot. *in deciſ.*
2177. *num.* 24. *coram Coccin.* & agitur de
46 diſpoſitione veriſimili, & bene regulata
fauore conſanguinei, & coniuncti, & in
dorſo teſtamenti fuerunt ſubſcripti teſtes
cum particulari expreſſione conſignatio-
nis, quæ non erat neceſſaria, iuxta opinio-
nem Bartol. *in d. l. ſi ità ſcripſero*, & exinde
iſta Indiuidualis ſubſcriptio videtur cau-
tela ſuper cautelam ne dum reſpectu iden-
titatis, ſed ad effectum, vt teſtes ſubſcripti
nequeant amplius impugnare inſtrumen-
tum, nec eius certitudinem, & vlterius
Notarius addidit cautelam Fulgoſ. *conſ.* 56.
dum adnotauit rogitum non in folio in-
uoluente, ſed in ipſamet ſchedula teſta-
menti, ex quibus excluditur omnis poſſi-
47 bilitas ſuppoſitionis alterius ſchedulæ il-
liuſque falſitatis, quæ vt plurimum vafre,
& callide, & ſolummodo ob aliquod no-
tabile emolumentum perpetrari ſolet,
Crauett. *conſ.* 75. *num.* 13. Menoch. *præ-
ſumpt.* 20. *num.* 48. *lib.* 5. Merlin. *deciſ.* 636.
num. 7.

His omnibus firmatis non aduerſantur
doctrinæ in contrarium relatæ, quia Pa-
riſ. *conſ.* 19. *num.* 26. *lib.* 3. reprobatur à Rota
deciſ. 3. §. *non obſtat, penès* Fenzon. *ad Statut.
Vrb.* & reſpondit Mehan. Leod. *obſer.* 409.
Menoch. verò *conſ.* 313. loquitur de ſche-
48 dula non ſcripta, neque ſubſcripta à Te-
ſtatore; & licet dicat, quod à ſola fide
Notarij pendere non debet teſtamentum,
tamen ſub *num.* 6. admittit contrarium
procedere ſi concurrat alia circumſtantia,
quæ coadiuuet fidem Notarij, & multo
magis ſi ſchedula contineat ſubſcriptio-
nem Teſtatoris, vel teſtium in dorſo fo-
liorum, & nullo modo percutere viden-
tur caſum, de quo agitur, ſicuti minus
obſtant, Couarr. *in cap. cum tibi, ſub num.* 5.
Gratian. *cap.* 973. Mantic. Andreol. Alto-
grad. & Ciriac. ex quo iſti solùm firmant,
49 quod debeat indubitanter conſtare de
identitate ſchedulæ, & iſta indubitata
identitas ſufficit, quod ſit moralis, &
quod probetur ex ſubſcriptione Teſtato-
ris, vel ex rogitu Notarij, vel ex vtroque
ſimul, prout adamuſſim concurrere latiſ-
ſimè fuit ſupra demonſtratum, vt firma-
uit Rota *coram* Bich. *d. deciſ.* 513. *num.* 20.
& ſeq.

50 Libratis denique coniecturis, hincinde
cumulatis, tam pro ſubſiſtentia, quàm
pro inualiditate teſtamenti præponderare
viſæ fuerunt illæ adductæ ab Informanti-
bus pro D. Auguſtino, ad effectum ſubſti-
nendi teſtamentum, cum ad illud infrin-
gendum debeant eſſe omnino vrgentes, &
deſumptæ à lege, non autem ab homine,
Caputaq. *deciſ.* 3. *num.* 4. *par.* 2. *& deciſ.* 422.
num. 5. *par.* 1. *& deciſ.* 581. *nu.* 39. *&* 40. *par.* 4.
to. 3. *recent.*

Parum idcirco releuare videtur, quod

Princeps volebat facere codicillos, non autem teſtamentum, quia hoc non probatur in facto, niſi de auditu à D. Cardinali Pallauicino, cui ſicuti non eſſet credendum, ità nec fides præſtanda eſt teſtibus, qui ab ipſo audiuerunt; imò etiam ſi verum eſſet, quod Princeps dixiſſet velle condere codicillos, potuit tamen mutare voluntatem, & loco illorum condere teſtamentum, prout fecit, & ex ſupra deductis pleniſſimè conſtat, ex quo ambulatoria eſt hominum voluntas vſque ad mortem, Canalet. *deciſ. 394. num. 3. & in recent. d.deciſ.581.num.41.par.4.to.3. & dicta deciſ.200. num.13. & 14. par.18.recent.*

Prout non vrget, quod Antamorus cæperit ſcribere, & poſt locutionem cum P. Pallauicino habitam ſolium lacerauit, cum hoc non probetur, niſi à Iacobo Teſ-
51 ſera vnico teſte; & quando etiam concludentiſſimè probaretur, non exinde argui debet defectus voluntatis, cum quotidiè practicari ſolet, quod de vno negocio antequam redigatur ad concluſionem plures conficiantur minutæ, & in ipſo teſtamento, vt plurimum apparent quamplures cancellaturæ, & lineaturæ, quæ nullatenus diſpoſitionem vitiant, Ottlob. *deciſ.244. & deciſ.295. par.11.recent.*

Eodem modo diluitur obiectum, quod teſtamentum fuerit ſcriptum in diuerſa camera, quod nullo modo obſtare viſum
52 fuit, ex quo per Teſtatorem ſubſcriptum reperitur, qui proinde præſumitur illud vidiſſe, & legiſſe, Iaſon *in l.ſi ita ſtipulauero 126. §.Griſogonus num.14. verſ. aduerte, ff. de verb.obligat.* Palm. *allegat.68. num.21.* Rota *dicta deciſ. 581. num.16. & 17. par.4. tom.3. recent.*

Ceſſat etiam obiectum, quod Princeps erat ſemimortuus, & non poterat ordinare teſtamentum cum primogenitura, continente multiplicatas ſubſtitutiones, quia Medici faſſi fuerunt immediatè poſt conditum teſtamentum ipſum reperiiſſe in perfecta ſenſus ſanitate, & Iacobus Teſſera contrarium deponens, conuincitur de falſitate, dum narrat diſcurſum habitum à D. Principe cum Antamoro, ibi: *Signor Antamoro il mio teſtamento è fatto, vorrei riconoſcere la mia famiglia abbondantemente, lei ſi contenti di fare vn' abozzo, che io dirò poi quello hauerà da fare*, & ex his verbis
53 nullo pacto deduci poteſt aliqua ſenſuum diminutio, & quando etiam illa adfuiſſet, non exinde fuiſſet prohibitus teſtari, dum leges permittunt factionem teſtamenti, etiam laborantibus in extremis, Palm. *d. allegat.68. nu.18. & 19.* Manſius *conſult.42. num.4. & ſeq.* Ciriac. *contr.407. num.12.& contr.548. nu.26.& 27.* Rot. *in d.Senogallien. Teſtamenti 1. Iulij 1676.§.tanto magis, coram R.P. D. Bourlemont.*

Penitus etiam corruit aliud obiectum; quod Notarius per breue tempus manſerit in Camera Principis, qui proinde nec legere, nec audire potuit teſtamentum, ex quo Iacobus Teſſera depoſuit introduxiſſe Notarium in Cameram Principis hora decima, & teſtamentū fuiſſe rogatum hora duodecima, vt dixit in examine ſuper decimo interrogatorio; & Lælius Auocatus depoſuit dictum Notarium vidiſſe hora vndecima; & per conſequens euidenter conſtat ſpatio vnius horæ cum dimidia Notarium cum Principe ſtetiſſe, intra quod temporis ſpatium poterat videri, ac legi non vnum, ſed plura teſtamenta, & indubitatum eſt, & in iure admittitur, quod ſubſtantia totius diſpoſitionis potuit breuiſſimi temporis interuallo audiri, & approbari ab eodem teſtatore, Rota *dicta deciſ.263. num.17. par.4. to.2. recent.*

Similique ratione reijcitur illud, quod dicitur diſpoſitionem eſſe irrationabilem, dum ſororibus, & agnatis modica legata
54 reliquit, quia ex teſtamenti lectura contrarium conuincitur, & eo magis, quia in primo teſtamento nulla fuit habita ratio ſororum, & agnatorum, & in hoc ſecundo fuit inſtituta primogenitura, cum voto conſeruandi agnationem, ex quo præſumi debet Teſtatorem magis dilexiſſe ſe ipſum, quàm ipſummet Auguſtinum vocatum, qui ſi fraudem committere voluiſſet liberam, & ſimplicem inſtitutionem fieri curaſſet, Pen. *deciſ. 478. num. 6. iuxta Venetam impreſſionem.*

Porrò, nec aliud obiectum ſubſtinetur, quod Antamorus Notarius dixerit P. Pallauicino, *Io non vorrei patirne*, quia hoc in facto non ſubſiſtit, & ſimplices atteſtationes ad perpetuam rei memoriam lite pen-
55 dente extortæ, nihil probant, & præſertim, quia loquuntur per verba dubitatiua, ibi: *E mi parue anco di ſentire, che diceſſe male di carcere*, & non percutiunt fuiſſe illa verba prolata occaſione teſtamenti, & per conſequens nihil probant, vel quia teſtes deponunt dubitatiuè, Altograd. *dicto conſ.50. num.199.& ſeqq.* Rota *coram* Card. Celſ. *deciſ.166. num. 7. & 11.* vel quia depoſitio non percutiens teſtamentum dicitur dubia, & nihil probans, ad Text. *in cap. in præſentia, de probat.* Rota *coram* Coccin. *deciſ.2118. num.9.*

Quibus reiectis valde vrgent alia copioſa adminicula adducta ad demonſtrandam legalitatem teſtamenti, conſiſtentia in dilectione D. Principis erga D. Auguſtinum, in expreſſionibus ad illius fauorem publicè factis, quod illum vellet relinquere hæredem, in teſtamento primo ipſiuſmet bo. mem. Cardinalis, in quo D. Principi defuncto ſubſtituebatur D. Auguſtinus, in legalitate Notariorum, ac ſpirituali affini-

tate Antamori cum d. D. Cardinali, & in ſeruitiis ſemper præſtitis ab eodem Antamoro eidem D. Cardinali dum vixit in conſignatione, & rogitu teſtamenti ianuis apertis, & coram digniſſimis viris condito, & in prudenti diſpoſitione in eo ordinata, & in ſubſcriptione D. Teſtatoris, & in dorſo rogitus Notarij adiecta ſubſcriptione teſtium, in qualitate D. Auguſtini, nobilitate, & virtutibus exornati, in abſentia eiuſdem, in reuelationibus iuratis ob metum excommunicationis editis per tot qualificatos viros, nempe Phyſicos, Curiales, & Notarios, & PP. Bonfilium, &
56 Pallauicinum conſpicuæ nobilitatis, ex quibus omnibus excluditur quælibet ſuſpicio fraudis, Altogr. *dicto conſ.* 50. *lib.* 1. *num.* 154. Ciriac. *contron.* 407. *num.* 269. *& ſeqq.* Conciol. *allegat.* 68. *num.* 2. Menoch. *præſumpt.* 20. *num.* 5. *&* 46. *lib.* 5. Farinacc. *de falſit. quæſt.* 153. *numero* 147. Surdus *dicto conſ.* 414. *num.* 41. Fontanel. *deciſ.* 443. *numero* 11. Rota *coram* Coccin. *deciſ.* 2177. *numero* 24. *& coram* Bich. *deciſ.* 458. *numero* 12. *& ſeqq. & in recent. deciſ.* 588. *nu.* 19. *par.* 5. *& deciſ.* 109. *num.* 42. *& ſeq. par.* 17.

Sublatis ex his omnibus difficultatibus contra validitatem teſtamenti excitatis reiecta fuit, quoque exceptio, quod iſti quinque teſtes, de quorum præſentia non fuit dubitatum, veniant formiter examinandi, quia conſideratum fuit hoc ſolummodo practicari in teſtibus non ſubſcriptis, & ſine Notarij interuentu ſtipulatis, non autem cum illis, qui ſe ſubſcripſerunt in teſtamento à Notario rogato, quodque
57 videtur in iure comprobatum ea potiſſimum ratione, quia teſtes non ſubſcripti præſumitur, quod dicturi ſint idem, quod reliqui teſtes, quod non cadit in teſtibus ſubſcriptis, cum ad dignoſcendum vtrum ipſi fuerint præſentes inſtrumento opus non ſit alia eorum depoſitione, cum iam iſta habeatur ex ſubſcriptione, & ſic præſumptio cedit veritati, nec à teſtibus deſcriptis ad ſubſcriptos valet illatio, Rub. *de teſt. cap.* 42. *num.* 355.

Atque hinc ex ſupra deductis firmum remanet conſtare de bono iure D. Auguſtini, & illi dandam eſſe immiſſionem, ex quo eamdem petijt in vim *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* ex teſtamento non abolito, non cancellato, non vitiato, & omnes teſtes teſtamentarij examinati cum ſe ſubſcripſerint à tergo ſchedulæ, non valerent contrarium deponere, & alij extranei quamplures exceptiones patiuntur, tam in perſonis, quàm in dictis, & in omnem caſum teſtamentum ſubſtinetur virtute clauſulæ codicillatis non obſtante, quod Domini de Roſpilioſis poſſideant in vim
58 prioris teſtamenti, ex quo dicunt habere patem titulum, quia non valent impedire immiſſionem D. Auguſtino illam petenti ex poſteriori teſtamento, ex quo primum reuocatum fuit per ſecundum, §. *poſteriore inſtit. quibus mod. teſt. infirm. l. ſi quis priore, ff. ad Trebel.* potiſſimum attentis clauſulis reuocatoriis in teſtamento eiuſdem D. Principis vltimo loco condito, ibi, *reuocando, & annullando*, ex quo titulus reducitur ad non titulum, Rot. *poſt* Merlinum *de legit. deciſ.* 151. *num.* 53. Peutingerius *deciſ.* 100. *num.* 2. Bich. *deciſ.* 349. *num.* 4. Arguel. *deciſ.* 110. *num.* 20. Dunoz. iun. *deciſ.* 793. *num.* 9. Otthob. *deciſ.* 180. *nu.* 4. *&* 5. *in recent. deciſ.* 526. *num.* 2. *par.* 1. *& deciſ.* 210. *num.* 9. *&* 10. *par.* 13. *& deciſ.* 131. *num.* 5. *& deciſ.* 175. *num.* 9. *par.* 14.

Et ità poſt quartam propoſitionem vtraque parte acriter informante tam in voce, quàm in ſcriptis in hac cauſa grauiſſima, & à Dominis maturè diſcuſſa, fuit reſolutum, &c.

VEritatem rerum vt plurimùm mentibus humanis inuenire propter varias, & intricatas Iuriſperitorum opiniones arduum eſt; Et tamen cum ſit vnica, tandem reperitur, & quanto fortius impugnatur, eo clarius elucefcit; Quapropter quæſtio, quam propoſui ſub die 9. Iunij 1681. Dominis diſceptandam ſuam reſolutionem conſecuta fuit fauore D. Auguſtini, nempè *conſtare de illius bono iure etiam ad effectum immiſſionis*. Et cum demum ad inſtantiam DD. de Roſpilioſiis in iudicium vocatorum ſub diebus 16. Ianuarii, 11. Martij, & 15. Iunij anni elapſi, & demum 27. Ianuarij præſentis anni cauſam repropoſuerim, omnibus Dominis conſultis, nulla capta fuit reſolutio, & inuolutis magis alta conſideratione cunctis fundamentis hinc inde deductis; tandem ea, quæ in tot reiteratis propoſitionibus DD. apparuerunt ſpinoſis difficultatibus intricata ob acutiſſimas ſcribentium conſultationes, hodie veritate detecta, non fuit ab ipſis in dubium reuocatum, quod non eſſet recedendum à deciſis.

Quamobrem cum hodie dilucidatum remaneat factum vnà cum circumſtantiis teſtamenti factionem concomitantibus, ceſſare viſa fuit omnis hæſitatio circa eiuſdem teſtamenti validitatem, & Dominis apparuit ex illis rem eſſe claram, & manifeſtam, itaut rectè, iuſtèque dixerint indubitatam eſſe eiuſdem teſtamenti inualiditatem.

Binas tabulas teſtamentarias exarauit bon. mem. Princeps Nicolaus Pallauicinus; primas de anno 1670. in optima valetudine conſtitutus, in quibus in defectum filiorum ſubſtituit bon. mem. Cardinalem Pallauicinum Patruum; & ſe-

cundas de anno 1679. dum vltimum vitæ reſpirum erat emiſſurus, vocato Notario, dixit, quod volebat conficere Codicillos ad effectum larga manu remunerandi ſuam familiam, & petijt licentiam ab eodem Cardinali, dum ſuum teſtamentum iam prius condiderat, *vt in præterito Summario Domini de Roſpilioſis num.* 1. & eiectis per Notarium à cubiculo, vbi ipſe infirmus iacebat, tam bon. mem. Cardinali, quàm Iacobo Teſſera, iſtum idem Princeps reuocauit, *vt in dicto Summario num.* 2. Et ſtatim ac Notarius cæpit ſcribere, ſuperuenit Pater Pallauicinus, & alloquendo eum ſecreto, & ad aures, laceratis folijs iam ſcriptis, ambo diſceſſerunt ab eodem cubiculo Principis, & acceſſerunt ad alia cubicula, vt dicitur, *alli ſtantiolini*, & ibi teſtamentum ſcripſerunt, *dicto Summ. num.* 3. *& 4. ante litt. A, & B*, & hoc idem comprobat Notarius in ſua reuelatione data *in Summario D. Auguſtini Pallauicini nu.* 2. *& DD. de Roſpilioſijs nu.* 5.

Scripto teſtamento, Notarius vnà cum eodem Patre Pallauicino iterum ingreſſi ſunt cubiculum Principis, & ibi commorati ſunt tantiſper, *vt in Summario num. 4. litt. A, & D*, & poſtea redierunt iterum ad parua cubicula pro addendis nonnullis legatis, itaut infra iſtud tempus nec Princeps, nec Notarius, nec alius legere potuerint teſtamentum, de quo agitur, *vt in Summ. num.* 5. & conſtat ex reuelatione eiuſdem Notarij.

Interim dum iſta peragebantur, Notarius timens, ne quid ſibi ſiniſtri accideret, dixit in regreſſu ad parua cubicula Patri Pallauicino: *Mà, Padre mio, io non vorrei, che da queſta coſa me ne veniſſe qualche male di careere*; Et hoc teſtantur duo Religioſi Strictioris Obſeruantiæ, quorum alter iam obijt facta dicta atteſtatione, vt *in dicto Summario num.* 4. Et deinde cum aliam ſecretam allocutionem habuerint, *vt in d. Summ. num.* 4. Notarius ſigillauit folia tementi in dictis paruis cubiculis extra conſpectum Principis, *d. Sum. nu.* 4. *litt. B, & D.*

Quibus peractis, Notarius iterum ingreſſus fuit cubiculum Principis, qui in extremis laborabat, & P. Pallauicinus dixit Notario: *Signor Antamoro, non habbiamo tempo da perdere, dicto Summ. num.* 7. Sumptoque inuolucro chartarum de illius manibus, dixit Principi: *Signor Prencipe, Signor Prencipe, biſogna far il rogito*: & accommodando illud in dextera Principis, proprijs manibus eleuata, & ſubſtentata, quibus ſubductis dextera Principis cecidit ſuper lecto vnà cum dicto inuolucro chartarum, & Notarius nulla præcedente expreſſa, & determinata voluntate Principis, ex quo comprehendi potuiſſet ſcientia illius comprehenſa in dicto inuolucro chartarum, cæpit legere aſſertum rogitum, de quo deponunt quatuor teſtes, *Summ. num.* 7. *& 8. litt. B.*

Cum verò non adeſſent ibi in cubiculo teſtes ſufficientes pro valida confectione, & ſtipulatione teſtamenti, Pater Pallauicinus ſe contulit extra cubiculum ad quærendum alios teſtes, *Summ. num.* 9. *&* 10. Cumque in quarta Anticamera inueniſſet Ioannem Baptiſtam Sabbatinum, eidem mandauit, vt ingrederetur cubiculum Principis, in quo vidit Notarium habentem in manibus inuolucrum chartarum, & proſequentem ſtipulationem antea cæptam, & poſtea ſecum duxit alios duos, nempe Carolum Seraltam, & Vrbanum Fabrettum, qui pedes impoſuerunt in cubiculo Principis, quando Notarius proferebat verba illa: *Caſſando, & annullando ogn' altro teſtamento, Summ. num.* 8. 9. *&* 10.

Confecto hoc modo teſtamento, & fine impoſito rogitui, omnes relicto cubiculo, acceſſerunt ad aliud proximum, vt dicitur, *dell' audienza*, vbi dictante Notario, teſtibus interrogantibus modum, & formam, quibus ſe ſubſcribere debebant, fuit iuxta præciſa verba dictata à Notario bona fide ſubſcriptum teſtamentum à nonnullis teſtibus: *Fui preſente alla conſegna del preſente teſtamento*, à duobus verò Seralta, & Sabbatino: *Fui preſente come ſopra, Summario num.* 11. & fatetur Notarius in ſua reuelatione, *vt in Summ. D. Auguſtini nu.* 2. *& DD. de Roſpilioſijs num.* 5.

Ex huiuſmodi facti ſerie depoſitionibus teſtium teſtamentariorum extraneorum, & Notarij, qui rogitum fecit adamuſſim iuſtificata, *ex datis in Summ. DD. de Roſpilioſijs*, hodie magis exactè examinatis omnibus circumſtantijs, vltra quod ceſſant coniecturæ, quæ in deciſione, quæ reuidetur *in §. Libratis denique*, fuerunt conſideratæ præponderare coniecturis, quæ ab informantibus pro Domino Auguſtino adductæ fuerunt ad effectum ſubſtinendi teſtamentum, manifeſtè apparet, nullam adeſſe præordinationem, nullam deliberatam teſtandi voluntatem, nullam hæredis denominationem ore proprio Teſtatoris, nullam adeſſe teſtamenti cognitionem, ſed illud fuiſſe conditum ad dictamen alterius, quorum vnum ex his ſufficeret ad inualidandam teſtamenti factionem, iuxta Text. *in l. hæredes palam, ff. qui teſtam. facere poſſint, & in l. hac conſultiſſima, & in l. iubemus, in princ. C. de teſtam.*
59 præcipuè quando nuncupatio hæredis explicita, ſiue implicita fieri debet ab ipſo Teſtatore ore proprio, cum verba ſolius Notarij non ſufficiant, ſed prolata à Notario interrogante per Teſtatorem coram teſtibus debent probari, iuxta Text. *in dicta l. iubemus, §. Oportet enim, C. de te-*

ſtam. Surd. *conſ.* 414. *numero* 53. Farinace. *conſ.*97. *nu.*1. *lib.* 1. Clar. *in* §. *Teſtamentum quæſt.*37. *per tot.* Ciriac. *controu.* 549. *nu.*72. *& ſequen.* Caſtill. *controu. iur. lib.*4. *cap.*27. *num.*54. *& ſeq.* Rota *coram* Bich. *deciſ.*458. *num.*2. *cum ſeqq. & deciſ.* 353. *num.* 34. *cum ſeq. par.*13. *recent.*

Et ex his corruunt illa duo fundamen-
ta, quæ primo loco in deciſione, quæ re-
uidetur, firmata fuerunt circa validitatem
teſtamenti, de quo agitur. Primum nem-
pe, quod in eo interuenerint omnes ſo-
lemnitates de iure requiſitæ, illudque
fuerit à Notario in publicam formam re-
60 dactum, & non ſit abolitum, non cancel-
latum, non vitiatum, & in dorſo ſchedulæ
reperiantur ſubſcripti ſeptem teſtes, &
manu, & ſigillo ipſius Teſtatoris reperia-
tur munitum, & ſic cum concurrant om-
nia neceſſaria requiſita pro validitate teſta-
menti nuncupatiui nuncupatione implici-
ta, ſubſtineri debeat, vt *in* §. *Patens enim*,
in §. *Itaut, & in* §. *Idque, cum auctoritatibus*
ibidem allegatis. Alterum, quod teſtes ad-
hibiti à Notario in conſignatione ſche-
61 dulæ, cum ſe ſubſcripſerint in dorſo il-
lius, non poſſent aliam declarationem fa-
cere, nec eorum dictum retractare, &
proinde fides ſit præſtanda teſtamenti in-
ſtrumento, iuxta Text. *in l. qui Teſtamen-*
tum, §. *vltimo*, vbi Doctor. *ff. de Teſtam.*
cum alijs auctoritatibus in eadem deciſione alle-
gatis in §. *Siquidem.*

Veruntamen his duobus fundamentis
non obſtantibus, ex iis, quæ hodie magis
exactè repetita fuerunt, conſideratum
fuit non poſſe amplius dubitari de vitio
lethali, quo laborat teſtamentum, dum
requiſitis neceſſariis carere viſum fuit,
cuius nullitas ex defectu ſolemnitatum
deſumitur ex eo, quod tres ex teſtibus in
62 illo ſubſcriptis non fuerunt præſentes im-
plicitæ nominationi hæredis, quæ fit per
conſignationem ſchedulæ clauſæ in ma-
nibus Notarij cum expreſſione, quod in
ea continetur ſuum teſtamentum, vt ex
facto ſupra deducto apertè demonſtratum
fuit; Et tamen comprobati iuris eſt, quod
pro forma, & ſolemnitate ſubſtantiali te-
ſtamenti inſimul, & copulatiuè requirun-
tur ſeptem teſtes, iuxta diſpoſitionem
Text. *in l. hac conſultiſſima, C. de teſtam. &*
in l. ſi vnus, C. eodem, Fagnan. *in cap. cum eſ-*
ſes num. 37. *de teſtam.* Magdalen. *de numero*
*Teſtium cap.*4. *num.*2. *& ſeq. & cap.*5. *num.*1.
Rub. *de teſtam. cap.*37. *num.*35. *& ſeq.* Mart.
*de ſucceſs. legal. par.*4. *quæſt.*1. *art.* 8. *num.* 3.
& ſeqq. Clar. *in* §. *Teſtamentum quæſt.* 56.
*num.*2. Graſs. *in dicto* §. *Teſtamentum qu.* 54.
*pariter num.*2.

Imò data, & comprobata præciſa Teſtatoris voluntate condendi teſtamentum, ſi tamen illud ſine ſolemnitatibus exarauit, nullius momenti erit, ex quo ſolemnitas teſtium adeò cum ipſa voluntate defuncti vnita eſt, vt vna ſimul formam ſubſtantialem conſtituant; & ſi vnus ſolus deficiat ex dicto numero ſeptenario à lege conſtituto, teſtamentum ipſo iure annullatur, ex diſpoſitione Textus *in dicta l. ſi vnus, C. de teſtam.* Fagnan. *in dicto cap. cum eſſes num.* 37. *eodem tit.* Et hanc eſſe communem opinionem, tradunt Bartol. *in l. nemo poteſt, de legat.*1. Alexan. *in l.*1. *col.* 2. *ff. de condict. indebit.* Dec. *in l.*2. *col.*3. *C. de bon. poſs. ſecund. tabul.* Clar. *in dicto* §. *Teſtamentum quæſt.* 56. *num.* 2. Mart. *de ſucceſs. legal. par.*4. *quæſt.*1. *art.* 8. *num.*2. *& ſeq.*

63 Itaut requiratur præſentia eorumdem
teſtium in tota, & integra teſtamenti fa-
ctione, & in iure non admittitur, quod
teſtes ſint præſentes vni, & alij alteri parti
teſtamenti, ſed omnes debent præſentiam
præſtare vſque ab initio inſimul, & coni-
unctim toti teſtamento, Textus ſunt ex-
preſſi *in l. qui teſtamento*, §. *veteres, & in l.*
caſus, & in l. cum antiquitas, C. de teſt. ibique
Bald. *ſub num.* 5. *verſ. ſic nota*, Soccin. ſen.
*conſ.*229. *nu.*6. *lib.*2. Spin. *de teſtam. gloſ.*31.
*num.*23. Mart. *de ſucceſs. legal. par.*4. *quæſt.*2.
*art.*1. *num.*2. *& ſeq.*

Eoque magis iſta ſolemnitas teſtium adhiberi debet nuncupationi hæredis, ſiue explicitæ in teſtamento nuncupatiuo explicito, ſiue implicitæ in teſtamento nuncupatiuo implicito, adeout ſi vnus nuncupationi præſens non eſt, non dicitur præſens eſſe teſtamento, quia in dicta nuncupatione, ſeu hæredis inſtitutione implicita conſiſtit ſubſtantia, & fundamentum teſtamenti, ac proinde teſtator conſignare debet cedulam Notario, vel ad illam ſe referre implicitè hæredem ſuum nuncupando, præſentibus, & audientibus ſeptem teſtibus, quibus ſaltem neceſſe eſt, quod teſtator ſcripturam oſtendat teſtibus, & coram ipſis dicat, in illa contineri ſuam vltimam voluntatem, ſeu teſtamentum, & omnes teſtes audire debent nomen hæredis, ſaltem per relationem, iuxta Text. *in l. hæredes palam, ff. de hæred. inſtit. & in l. iubemus, & in l. hac conſultiſſima, C. de teſt.* Soccin. ſen. *conſ.* 229. *num.* 5. *verſ. ſecundo loco lib.* 2. Spad. *conſ.* 90. *num.* 5. *& conſ.*92. *num.*19. *lib.*1. Manſ. *de teſtam. tit. & quæſt.*1. *num.*109. *& ſeq.* Eſcagn. *eodem tract. cap.*17. *& cap.*18. *per tot. & ſignanter num.*35. Mart. Medic. *deciſ.* 96. *num.* 4. *cum ſeqq.* Rota *deciſ.*215. *num.*3. *verſ. nam eſt quidem, cum ſeq. par.* 11. *recent. & in Romana Teſtamenti* 19. *Ianuarij* 1682. §. *Nec obſtare viſum fuit, &* §. *ſeq. verſ. vis enim, coram R.P.D. Emerix.*

Teſtamentum autem, de quo agitur, & ſuper quo cadit controuerſia ex defectu ſolemnitatum ſubſtineri nequit, ex quo tres ex ſeptem teſtibus neceſſariis pro illius vali-

lius validitate, & in eo ſubſcriptis non fuerunt præſentes implicitæ nuncupationi hæredis, quod ſatis ſuperque iuſtificatum remanet, nedùm ex depoſitionibus ipſorum teſtium teſtamentariorum iudicialiter deponentium ſe non fuiſſe præſentes, ſed etiam quia abſentia duorum, nempe Fabretti, & Seraltæ aliunde remanet concludentiſſimè probata etiam per negatiuam coarctatam ex alijs quinque teſtibus formiter examinatis, vt conſtat *ex Summario DD. de Roſpilioſijs num.* 8. 9. *&* 10.

64 & reſultat ex facti ſerie ſupra narrata, & licet atteſtatio facta à Seralta ſit extraiudicialis, quia tamen eſt iurata, & geminata; & altera facta fuit in articulo mortis, & immediatè ante ſuſceptionem Sanctiſſimi Viatici, *Summario num.*8. haberi debet, ac ſi fuiſſet iudicialis, ac plenè probat Valenzuel. *conſil.* 202. *num.* 95. *& ſeq. iuncto numer.*106. Rota *coram Coccin. deciſ.* 2207. *num.*7. *& coram Argnell. deciſ.*63. *num.*50. *& in recent. deciſ.* 168. *num.* 7. *& deciſ.* 787. *num.* 25. *par.* 18. & abſentia Fabretti vltra propriam depoſitionem iudicialem, comprobata remanet ex depoſitionibus iudicialibus Sacerdotis Caballoni, & Sabbatini, Lælij Auocati, & Iacobi Teſſari formiter examinatorum, & ex atteſtationibus Seraltæ, & Blanchini, *Summario d. nu.*8. 9. *&* 10. quæ etiamſi ſint extraiudiciales, cum
65 tamen ſint adminiculatæ ex dictis depoſitionibus aliorum teſtium, admitti debent ac ſi eſſent iudiciales, & plenè probant, ad Text. *in l. Inſtrumenta*, vbi Bart. *num.*1. *C. de probat.* Caputaquen. *deciſ.*234. *par.*1. *& coram Duran. deciſ.*416. *ſub num.* 8. *& coram Bich. deciſ.*423. *num.*4.

Nec de abſentia Sabbatini dubitari valet, etiamſi ea acriter impugnetur, & patet manifeſtè illum non interfuiſſe aſſertæ nuncupationi, non ſolùm ex propria illius iudiciali depoſitione, de qua *in Summario num.* 10. ſed etiam abundè iuſtificata remanet ex aliorum depoſitionibus, nempe Teſſari formiter examinati; & ex atteſtatione iurata Blanchini, & inſuper Lælij Auocati teſtantis Patrem Pallauicinum à cubiculo Principis diſceſſiſſe, poſtquam Notarius folia reaſſumpſerat de lecto eiuſdem Principis, & rogitum inceperat, vt apparet *ex eodem Summario num.* 9. *&* 10. & ad comprobandam abſentiam dictorum trium teſtium adeſt reuelatio Notarij Antamori, qui teſtamentum rogauit, & ſinceram, & candidam facti veritatem reuelare profeſſus eſt ob metum excommunicationis promulgatæ ad inſtantiam eiuſdem D. Auguſtini; Ille namque in ſua reuelatione enumerat quatuor teſtes dumtaxat, qui conſignationi eiuſdem teſtamenti præſentes fuerunt, & artificioſè ſub ſilentio inuoluit alios tres teſtes ſupranominatos, nempe Seraltam, Fabrettum, & Sabbatinum, dum auſus non fuit illorum
66 præſentiam teſtari, & licet ex interuallo deinde quatuor poſt dies ad inſtantiam partis per viam declarationis, & ſuppletionis addiderit per alios teſtes ſupranominatos, ſcilicet Fabretum, Sabbatinum, & Seraltam fuiſſe ſuppletum numerum, nihilominus iſta vltima depoſitio reijci debet, & venit attendenda prima, quia concordat cum tot depoſitionibus teſtiũ, non autem ſecunda, quæ emanata præſumitur ad ſubornationem Partis, & præcipuè quando ex illa nulla elici poteſt certa, & veriſimilis veritas, dùm in pluribus de mendacio redarguitur à teſtibus, qui formiter examinati fuerunt, Soccin. ſen. *conſ.*255. *num.*1. *verſ. primo quia lib.*2.

Certior, & imperturbabilis inſuper redditur abſentia Sabbatini ex valida eiuſdem Teſſari depoſitione, in qua profitendo ſe veritatem dicere deponit prima vice vidiſſe Sabbatinum ingredientem cubiculum Principis, poſtquam ab eo diſceſſerat Pater Pallauicinus, *vt in alio Summario Dominorum de Roſpilioſijs num.* 3. ex qua dilucidè patet ad ſenſum probatum remanere Sabbatinum vtpotè ingreſſum cubiculum Principis poſt diſceſſum ab eo P. Pallauicini, nec interfuiſſe, nec intereſſe potuiſſe aſſertæ conſignationi, & nuncupationi ſecutæ ante egreſſum à dicto cubiculo eiuſdem Religioſi, & eò euidentiùs hoc certum probatum remanere videtur, quia idem teſtis ſubiungit ſe non vidiſſe toto tempore rogitus aliquam perſonam ſtantem in portis cubiculi Principis, *eodem Summario num.* 4. Conſonum enim eſt ex hac depoſitione reſultare negatiuam coarctatam exiſtentiæ in certo loco, quæ optimè, ſufficienterque firmata remanet per ſolam depoſitionem non viſus in cer-
67 to loco, & certo tempore, ex quo in ſe virtualiter includit affirmatiuam viſus in caſu exiſtentiæ, ex qua negatiua coarctata reſultat, Bald. *in cap. tertio loco num.*11. *de probation.* Dec. *in cap. quoniam contra n.* 66. *eodem tit. de probat.* Butr. *in cap. bonæ, il primo num.* 57. *verſ. primo anno, quo legi*, ibique Bellamer. *num.*57. *verſ. decimò circa idem*, & Abb. *num.*13. *de elect.* Paccian. *de probat. lib.*1. *cap.*37. *num.*25. *& ſeq.* Farinac. *de teſtib. quæſt.* 65. *num.* 215. *cum ſeq. iuncto num.* 219.

68 Propterea cum iſti teſtes in teſtamento neceſſarij, & qui ſe ſubſcripſerunt in dorſo ſchedulæ contradicant veritati illius, negando, ſe fuiſſent præſentes, teſtamentum dicitur laborare vitio nullitatis, & tranſire nequit ſine ſuſpicione falſitatis, & per conſequens nullam meretur executionem, iuxta ea, quæ tradunt Io. Andr. Innocent. Abb. cæterique Canoniſtæ *in*

cap.cum Ioannes, de fid.inſtrum. ibique Imol. *ſub num.9. in fine, iuncto num.21.*

Sine autem hæſitatione hoc locum ſibi vindicat in caſu, de quo agitur, quia plurium teſtium neceſſariorum abſentia vltra propriam illorum contradictionem, aliunde concludentiſſimè probata remanet ex alijs pluribus teſtibus, ſiue teſtamentarijs, ſiue extraneis, & idcircò teſtamentum vti inualidum ex defectu ſolemnitatum neceſſariarum nullius redditur roboris, & fidei, iuxta Textum *in l.1. §. ſi quis neget*, ibique Bartol. *num.2. ff.quemad. Teſtam.aper.* Innocent. Bellamer. Hoſtien. Abb. Felyn. cæterique Canoniſtæ *in cap. cum Ioannes, de fide inſtrum.* ibique egregiè Imol. *ſub nu.20. verſ. ſecundo caſu*, Spad. *dicto conſ. 90. ſub num.1. verſ. præſertim*, Bertrand. *conſ. 120. num.1. vol. 2. par. poſter.* Menoch. *de arbitr. caſ.105.num.37.38.& ſeq.* Ciriac. *contr.289. num. 28. & 29.* Farinacc. *de falſ. quæſt. 158. nu.4.& 20.& ſeq. iuncto n.162.* Staiban.iun. *reſol.68. num.11. & ſeq.* Rota *deciſ. 543. ſub nu.8.& ſeq. coram* Buratt. *& deciſ.251.nu.1. par.1. recent.*

Exceptiones verò contra Teſtes adductæ, & in quibus informantes pro D.Auguſtino mordicùs inſiſtebant, pariter nulſius releuantiæ viſæ fuerunt, illaſque proſtratas remanere tam circa perſonas, quàm circa dicta; Nam exceptiones perſonales, vel ſunt admodum leues, vel penitus inſubſiſtentes, ex quo familiaritas tam in Lælio Auocato, quàm in Sacerdote Caballono, & Iacobo Teſſera, & Fabretto, non ſubſiſtit, vel non remanet iuſtificata, quod de tempore examinis inſeruitent, ſiue etiam quia de tempore examinis familiares eſſe deſierant: Exceptiones verò reales pariter reputatę fuerunt inſufficientes ad illos repellendos ab ipſorum depoſitione, quia non verſamur circa ſubſtantialia, & optimè eorum dicta conciliantur per informantes pro DD. de Roſpilioſijs *in folio ad partes dato*, & ex his, & alijs rationibus in eo adductis excluſa remanet
omnis affectio, de qua maculati eſſe di-
69 cuntur, & inſuper ceſſat omnis contra-
rietas, & falſitas contra Lælium Auocatum, ex quo vnus teſtis plus altero deponere valet per ea, quæ tradit Iaſon *in l. cum antiquitas 28. num. 10. C. de teſtamen.* Alex. *conſ.10. num.5. lib.5.* Corn. *conſ.202. num.2. lib. 4.* Ciriac. *controu. 407. num.153.* Rota *coram Bich. deciſ.20. num.10.*

Quouerò ad aliam concluſionem firmatam *in præterita deciſione in §. ſiquidem*, cum
prædicti tres nominati teſtes teſtamenta-
70 rij, nempe Seralta, Fabrettus, & Sabbati-
nus ſe ſubſcripſerint in dorſo ſchedulæ his præciſis verbis: *Fui preſente alla conſegna del preſente Teſtamento, e fui preſente come ſopra*, non potuerint ſe retractare, & eorum depoſitio in contrarium poſtea facta non ſit attendenda, dum deponunt contra propriam ſubſcriptionem, etiamſi iſta depoſirio poſterior ſit iurata, iuxta Text. *in l. qui Teſtam. §. vltimò*, vbi Doct. *ff. de Teſtam.* cum alijs auctoritatibus ibidem adductis, quæ hanc concluſionem firmant.

Hodie ad trutinam reuocatis omnibus auctoritatibus ſuperiùs deductis, DD. in
contrariam ſententiam venerunt, & di-
71 ſtinguendo concluſionem ſupra generali-
ter firmatam dixerunt procedere ſolùm in caſu, quo ſecundum dictum teſtium eſſet omnino deſtructiuum primi, & ſecundum non remaneret aliunde probatum, ſiue adminiculatum; ſecus verò quando poſterior depoſitio iudicialis eſt declaratiua ſubſcriptionis antecedentis, & aliunde probatur vera, ſiue adminiculatur, *vt ſuperius iam fuit dictum*; Iſto enim caſu in controuerſiam cadere nequit, & omni luce meridiana clarius redditur, quod teſtes etiam ſubſcripti ex interuallo admittantur ad declarandam ſubſcriptionem, & hoc iuſtum, & licitum eſſe eis facere, poſtquam ſe ſubſcripſerunt, tradunt Innocent. *in cap.præterea num.3. & num.13. verſ. Sed ſi non corrigit*, Abb. *num.12. verſ.Si verò vult dicere de teſtib. cogen.* Spad. *dicto conſ.90. num.2. & conſ.92. num.25. verſ. cum igitur lib.1.* Hieron.Palm. *alleg.65. num.50.* Rub. *de teſtamen. cap. 41. num. 359.* Rota *deciſ. 538. ſub num. 26. verſ. Tum etiam quia par.18. recent.*

72 Vrget vlteriùs conſideratio fundata in
diſtinctione, quam magiſtraliter facit, Imol. *in cap. cum Ioannes ſub num. 20. de fid. inſtrum.* quod ſcilicet teſtis ſubſcriptus non facit vacillare fidem Inſtrumenti, quando eſt vnicus de numero non neceſſario, & alij teſtes ſubſcripti ſunt mortui, vel ipſorum copia haberi non poteſt; At quia, prout in caſu præſenti, teſtes reprobatorij ſunt plures, & de numero neceſſario; iſto enim caſu abſolutè concludit, quod teſtes ſubſcripti poſſunt deponere ſe non interfuiſſe, & eorum depoſitio facit omnimodè vacillare fidem Inſtrumenti, niſi illud ab alijs teſtibus fuerit comprobatum reddendo inueriſimile, & falſum dictum aliorum teſtium, vt ipſe Imol. optimè diſtinguendo tradit *ſub numer. 20. iuncto num. 21. & ſeqq.*

73 In conflictu autem harum duarum de-
poſitionum prouenientium ex eodem fonte ad euellendam radicitus omnem difficultatem ſemper attendi debet ſecunda depoſitio iurata, & declaratiua, quæ aliunde probata, & adminiculata certa remanet, & præferenda omnibus alijs adminiculis carentibus, Alexan. *conſ. 222. num. 13. lib. 2.* Spad. *dicto conſ. 90. num. 1.*

verſus finem, Buratt. *deciſ.* 543. *num.* 8. *verſ. Et idem, cum duobus ſeqq.*

Vis enim hodie tota reſtringitur ad hoc, vt habeat locum concluſio, an adſiſtat factum iuxta illud, quod ſupra ex Doctorum auctoritatibus firmatum fuit, nempe an depoſitio dictorum trium teſtium ſit deſtructiua, ſeu potius declaratiua propriæ confeſſionis, & in hoc caſu declaratiuam Domini eſſe exiſtimarunt, & per

74 conſequens procedere concluſionem ſupra firmatam, & à Rota, & ab Informantibus pro D. Auguſtiuo admiſſam, quod teſtis, quamuis ſubſcriptus poſſit etiam ex interuallo propriam ſubſcriptionem declarare, *vt præter auctoritates ſupra allegatas*, fuit etiam in eadem cauſa firmatum in *eadem deciſione edita ſuper examine teſtium ſub die* 23. *Februarij* 1680. §. *Nec viſa fuit Dominis, & in Romana Teſtamenti* 19. *Ianuarij* 1682. §. *Eodem modo, coram R.P.D.Emerix*; ex quo euidenter liquet, quod dicti teſtes non deponunt, ſe non fuiſſe vllo modo, & tempore præſentes, ſed ſimpliciter declarant, quid intellexerint ſub nomine conſignationis teſtamenti, & in qua parte conſignationis præſentes fuerint; Et proinde ſi illi deponunt, quod præſentes fuerunt rogitui dumtaxat à Notario facto, non contrariantur, nec deponunt contra propriam ſubſcriptionem, in qua dixerunt *Fui preſente alla conſegna del Teſtamento*, ſed declarant, ſe intellexiſſe de illa conſignatione vocali rogata, & ſtipulata per Notarium, non autem de illa conſignatione reali per Teſtatorem facta, vt diſtinguendo tradit Spad. *dicto conſ.* 90. *num.* 4. *lib.* 1.

Eoque magis declaratio iſta admitti debet, quia teſtium credulitas redargui non poteſt de inueriſimili, ex quo verba illa *Fui preſente alla conſegna del Teſtamento*, ſunt clara, & moderno idiomate relata; Etenim credere potuerunt, quod rogitus Notarij, & ſtipulatio verbalis habeat vim veræ conſignationis, & ſit realis, & ſucceſſiua conſignatio, vel ſaltem pars eſſentialis conſignationis, & ſine dubio iſta credulitas in illis ſupponi debet, ex quo ità etiam crediderunt, & pluries in hac cauſa dixerunt in ſuis informationibus ſcribentes pro D. Auguſtino, *Summario Dominorum de Roſpilioſijs num.* 12. & teſtes ſubſcripſerunt ad dictamen Notarij, qui dictauit formulam ſubſcriptionis, & legere neglexit teſtibus rogitum ab illis ſubſcriptum, nec contenta in folijs eis manifeſtauit, vt deponunt ipſi teſtes, & Franciſcus Caballonus, & Lælius Auocatus, & patet etiam ex reuelationibus Notariorum, *dicto Summario num.* 5. *&* 8. *littera C, iuncto num.* 11. *&* 20. Et idcircò teſtes ſubſcriptum approbare non potuerunt, etiãſi verum ſit, quod per ſubſcriptionem inducatur approbatio ſcripturæ, quia regula iſta non procedit in teſtamentis quoties teſtes contenta in ſcriptura non audiuerunt, nec legerunt, vt in propoſito reſpondit Rota *coram* Buratt. *dicta deciſ.* 543. *num.* 5. *verſ. ſecundo quatenus*.

Auctoritates in præterita deciſione allegatæ ad ſuſtinendam contrariam opinionem non merentur attendi, ex quo

75 illæ, quæ allegantur non loquuntur de declaratione, vel quando declaratio aliunde probatur, & adminiculatur, & multo minus quando conſtat, teſtes ſubſcripſiſſe ſcripturam non lectam, ſolo Notario dictante, ſub cuius fide poſſunt dicere remanſiſſe decepti, & non vnus, ſed plures Teſtes contradicunt, vt ex eorum lectura euidenter patet, & nulla auctoritas illorum applicatur caſui, de quo agitur, quia, vt dixi, teſtes remanſerunt decepti, vt ex euidenti probatione id confirmatur, dum conſtat, ſe ſubſcripſiſſe ad dictamen Notarij, nec legerunt ſcripturam, nec eiſdem fuit lecta per Notarium, aut explicatus tenor eiuſdem ſcripturæ, dum dicto Notario plenam fidem præſtiterunt, atque hinc intrat alia iuris concluſio, quod teſtis ſubſcriptus ſemper admittitur ad teſtificandum contra propriam ſubſcriptionem, quando oſtendit, & probat ſe fuiſſe, aut remanſiſſe deceptum, Bart. *in l.* 1. §. *Si quis neget num.* 11. *ff quemadm. Teſtament. aper.* Io. de Amic. *conſ.* 13. *num.* 11. *&* 12. *& conſ.* 44. *num.* 12. *& conſ.* 137. *num.* 28. *& ſeqq.* Ruin. *conſ.* 103. *nu.* 6. *lib.* 2. *& conſ.* 22. *nu.* 8. *lib.* 4. Spad. *dicto conſ.* 90. *nu.* 2. *lib.* 1. Guidop. *deciſ.* 503. *nu.* 3. Rota *coram* Buratt. *dicta deciſ.* 543. *num.* 7. *& ſeqq.*

76 His firmatis, vanum eſt dicere, teſtamentum poſſe coadiuuari ex teſtibus exaduerſo adductis, tam vnius viri Religioſi, quàm aliarum duarum perſonarum, quia cum iſtæ ſint extraiudiciales, nullum probationis gradum conſtituere valent, & teſtamentum iuuari non poteſt per teſtes non deſcriptos, quia iſti non ſunt rogati, prout ad hunc effectum requiritur per Textum *in cap. relatum, de teſtam. & in dicta l. hanc conſultiſſima in princ. & in Auth. rogati, C. eod. & in l. hæres palam*, §. *in Teſtamentis, ff. eod.* & in terminis reſpondit Soccin. ſen. *conſ.* 92. *ſub num.* 4. *verſ. tum quia licet lib.* 3.

Minuſque teſtamentum ſuſtineri valet ex alijs teſtibus teſtamentarijs ſubſcriptis, ex quo in ipſorum ſubſcriptionibus non teſtantur de præſentia aliorum, ſed ſolùm de propria, ideoque donec examinentur, non dicuntur ſtare pro teſtamento, & probare præſentiam aliorum, de quorum ſubſcriptionibus non teſtantur, Pancirol. *conſ.* 58. *num.* 17. Crauetr. *conſ.* 56. *num.* 15. *verſ. tertiò reſpondeo*, Mart. *de ſucceſſ. legal.*

par. 4. quæſt. 2. art. 1. num. 2. Mart. Medic. *deciſ.* 96. *num.* 25. Et multò minus teſtamentum coadiuuari poteſt ex reuelationibus extraiudicialibus duorum Notariorum, vt
77 firmatur *in deciſione*, quæ reuidetur §. *Iuncto etiam*, quia ſunt extraiudiciales, tum etiam quia quando non agitur de probando contractu, ſeu teſtamento per teſtes, ſed de ſubſtinendo inſtrumento teſtamenti, aut alterius diſpoſitionis, in tali caſu cum agatur de ipſius Notarij honore, & reputatione, & ſic de intereſſe præciſo ipſius Notarij, non admittitur, nec illius depoſitio attenditur, iuxta diſtinctionem, quam communiter ſequuntur Doctores, de qua Bart. *in l. hanc conſultiſſima*, §. *Præcipuè num.* 3. Bald. *num.* 16. *verſ. vbi teſtes*, Salycet. *num.* 7. *verſ. aut Notarius, C. qui teſtamen. facer. poſſ.* Bald. *conſ.* 444. *num.* 2. *lib.* 5. Ancharan. *conſ.* 423. *num.* 3. *verſ. quando certus*, Aretin. *conſ.* 104. *n.* 29. Alex. *conſ.* 141. *num.* 9. *lib.* 1. *& conſ.* 153. *num.* 17. *lib.* 2. Rimin. iun. *conſ.* 160. *num.* 32. Simon de Pret. *conſ.* 55. *num.* 12. *verſ. & Serantonio*, Pancirol. *conſ.* 140. *num.* 8. *verſ. nec poteſt*, Peregrin. *conſ.* 41. *num.* 8. *lib.* 6. Rocc. *reſponſ.* 20. *nu.* 13. *& ſeqq. lib.* 2. Mart. *de ſucceſs. legal. par.* 4. *quæſt.* 2. *art.* 1. *num.* 8. *& ſeq.* Rota *coram* Puteo *deciſ.* 372. *verſ. Notarius lib.* 1. *in correctis*.

Poſtquam *in deciſione*, quæ reuidetur, firmatum fuit, teſtamentum eſſe validum, ex quo in eo interuenerunt omnes ſolemnitates de iure requiſitæ *in* §. *ſublato itaque cum duobus ſeqq.* pariter concluſum fuit non poſſe dubitari de voluntate Principis teſtandi, reſultante ex eius ſpeciali, & indiuidua ſubſcriptione, vti nec etiam de identitate ſchedulæ, dum fuit conſignata eidem Notario, qui de illa ſe rogauit, *vt in* §. *Tandem identitas ſchedulæ, cum pluribus ſeqq.* At nec illam, nec iſtam ſubſtineri ex rationibus ab informantibus pro DD. de Roſpilioſiis hodie adductis in hac noua repropoſitione viſum fuit.

Voluntas enim teſtandi in b. m. Principe excluditur ex eo, quia idem iam teſtamentum condiderat, & Notarium acce-
78 dere mandauit ſolùm ad effectum condendi codicillos pro remuneranda familia, *vt in Summario num.* 1. & hoc idem Notarius executioni demandare volebat, dum conſtat ipſum incepiſſe ſcribere, ſed demùm ad inſtantiam P. Pallauicini ſcripta lacerauit, & recedendo ab eodem cubiculo, vbi Princeps morti proximus degebat, tranſiuit vna cum eodem Religioſo ad cubicula remota, *vt in Summario num.* 3. quæ facta dicuntur abſque voluntate Principis, ſine qua teſtamentum corruere dicitur, dum ipſe Princeps ſuam voluntatem patefecit Notario circa confectionem codicillorum, non autem teſtamenti; Et hoc ſufficit ad hoc, vt teſtamentum ex defectu voluntatis dicatur nullum, & irritum, vt in præciſis terminis tradunt Manen. *conſ.* 9. *num.* 90. *& in ſæpè citato conſil.* Spad. 92. *num.* 3. *lib.* 1.

Præterquamquod defectus voluntatis Teſtatoris valdè conſiderabilis redditur, quod nullibi doceri poteſt de præordinata voluntate Principis hæredem ſubſtituendi D. Auguſtinum, quinimò potiùs contrarium deſumitur ex eo, quod in ſuo priori teſtamento illum non ſolùm non ſubſtituit, ſed nec etiam nominauit, quamuis Cardinalis Pallauicinus eius patruus ei D. Auguſtinum ſubſtituiſſet, addito quod in ipſomet tempore vltimi teſtamenti Princeps nolebat teſtari, & ſic nouum hæredem inſtituere, ſed dumtaxat codicillari, & exinde ex teſtamento poſtea condito deduci non poteſt certitudo voluntatis, quia illud ſcriptum non fuit in præſentia Teſtatoris, neque ad ipſius dictamen, ſed abſentibus Principe, & teſtibus ſcriptum probatur ab ipſo Notario in alieno cubiculo ad dictamen P. Pallauicini, quod indubitanter excludit teſtatoris voluntatem, cum tamen ad hoc, vt conſtet de præciſa voluntate teſtatoris, ad effectum ſubſtinendi teſtamentum debeat ab ipſo teſtatore dictari, vel ipſo audiente ab alio legi coram teſtibus, quia voluntas, ſeu diſpoſitio non debet ab alieno pendere arbitrio, vt diſponit Textus *in l.* 1. *ff. de teſtam. & in l. illa inſtitutio, ff. de hæred. inſtit.* & in noſtris terminis tradit Mart. Medic. *deciſ.* 96. *num.* 7. *verſ. imò, cum ſeq.* Manfrel. *in obſeruat.* ad Capic. latr. *dicta deciſ.* 140. *num.* 7. *verſ. conſideratum, cum ſeq.* Rota *coram* Coccin. *deciſ.* 2000. *num.* 7. *cum ſeq. & deciſ.* 360. *num.* 3. *par.* 13. *recent.*

Excluſa ex his penitus voluntate in Principe teſtandi, fortiùs ex ſequentibus excluſa remanet identitas ſchedulæ, dum fundamentum *deciſionis in* §. *Tandem, cum pluribus* §§. *ſeqq.* Dominis non placuit,
79 quod conſtet de illius identitate, ex quo conſignata appareat Notario, de cuius fide, & legalitate conſtare dicitur per teſtes, & in eo teſtatorem confidiſſe. Quoniam attenta tota facti ſerie, & ex his, quæ iam dicta fuerunt circa deficientiam voluntatis D. Principis, dum teſtamentum fuit in alio cubiculo ſigillatum, & à teſtibus ſubſcriptum in dictis paruis cubiculis, diſpoſitio teſtatoris diuerſificare, vel aliter poni, quàm ipſe voluerit, ſine difficultate potuerit, ſtantibus præſertim reiteratis regreſſibus ad parua cubicula, quæ non excludunt poſſibilitatem ſuppoſitionis, cum tamen pro validitate teſtamenti requiratur, vt excludatur penitùs poſſibilitas ſuppoſitionis, quæ nec ſaluatur per quamcumque Notarij legalitatem ex Bartol. *in*

l. ſi ità ſcripſero , ff. de condit. & demonſtr. Comnar. *in cap. cum tibi ſub num.* 5. *verſ. & probatur, & verſ. ſatis tamen,de teſtam.* Pariſ. *conſ.* 19. *num.*26. *& ſeq. lib.*3. Menoch. *conſ.* 313.*num.*47. Altograd. *conſ.*96. *nu.*14. *verſ. tamen hæc veriſſima ſunt , iuncto num.* 15. *& ſeq. lib.* 2. Gratian. *diſcept.* 973. *num.* 44. *& ſeqq.* Altograd. *contron.*50. *num.*33. *& ſeqq.* Andreol. *contron.* 346. *num.*24. *&* 25. Rota *coram* Priol. *deciſ.*315. *per tot. & deciſ.*149. *num.*2. *par.*17. *recent.*

Poſſibilitas autem ſuppoſitionis ſchedulæ probatur non ſolùm ex eo, quia aſſerta ſchedula vix per momentum temporis permanſit in manibus Principis , *vt in Summario num.* 7. & ex reuelatione Notarij *num.* 5. conſtat, quod Princeps non legit, verùm etiam quia poſt prætenſam lecturam à Notario factam ipſe Notarius cum aſſertis folijs iterùm , atque iterùm rediit ad parua cubicula , *vt in Summario num.*4. *litt. A, & D, ac num.* 5. Idque etiam comprobatur ex reuelatione Notarij, aſſerentis poſt lecturam foliorum non ſemel, ſed bis diſceſſiſſe è conſpectu Teſtatoris , & rediiſſe ad cubiculum, vbi ſcriptum fuerat teſtamentum. Et idcircò cum ibi potuerit folia mutare , penitùs excluſa remanet certa, & indubitata identitas omninò neceſſaria pro validitate teſtamenti , vt in ſpecie conſiderat Pariſ. *conſ.*19.*nu.*26. *verſ. vnde cum aſſerta ſcriptura lib.* 3. Spad. *conſ.*92.*in fine principij nu.*1.*lib.*1. Altograd. *conſ.*96.*num.*14.*& ſeq. lib.*2. Mant. *de coniect. vltim.volunt. lib.*1. *tit.*7. *num.*7. & hanc eſſe veriorem , & receptiorem ſententiam firmauit Rota *coram* Priolo *dicta deciſ.* 315. *& deciſ.* 149. *par.* 17. *recent. per tot. & in Romano teſtamenti* 19. *Ianuarij* 1682. *§. Nec obſtare, coram R. P. D. Emerix.*

Accedit ad hanc ſuppoſitionis poſſibilitatem inducendam grauitas morbi , qua premebatur Princeps, adeout impoſſibile dignoſcatur, quod tam breui temporis interuallo confici potuerit ſcriptura continens tam longam diſpoſitionem , cum ſucceſſiua primogenitura, & multiplicatis ſubſtitutionibus , & ex inuſitato modo , qui fuit ſeruatus in confectione teſtamenti , dum ex cubiculo fuerunt eiecti Cardinalis patruus , & Iacobus Teſſera , & remanſit ſolus Pater Pallauicinus vnà cum Notario , qui ſcripſit , & ſigillauit teſtamentum extra cubiculum Principis, & ipſe Notarius timuit de carcere, pluresque interfuerunt ſecretæ allocutiones inter Notarium , & Religioſum, qui pluries conuocauit teſtes , & accelerauit teſtamenti factionem , & ſe iactauit teſtamentum ipſum condidiſſe, & non Principem, *Summario dicto num.* 15. vt in his terminis conſiderat Menoch. *conſ.*45. *num.*25.*&* 26.

Hinc nullius momenti viſa fuit ſubſcriptio Teſtatoris poſt hæc patrata : Licet enim regulariter ſubſcriptio Teſtatoris multum conferat ad excludendam ſuppoſitionem ſchedulæ ; Attamen huiuſmodi præſumptio applicari non debet caſui , de quo agitur , cum procedat in ſuis puris terminis, non autem quando ſubſcriptio, vt hic , eſt de falſo ſuſpecta ex relatione duorum Peritorum , & fuit ſemper negata , *vt in Summario num.* 17. nec exaduerſo recognita , vt omnino requirebatur , non
80 obſtante rogitu Notarij , ex quo dictus rogitus non cadit ſuper ſubſcriptione, nec dicit, quod Princeps aſſeruerit folia fuiſſe ſua manu ſubſcripta , quo caſu neceſſaria eſt omnino recognitio , vt diſtinguendo tradit Bald. *in l. captatorias nu.*10. *verſ. quia eſt approbata, C. de teſtam. milit.* Adden. ad Buratt. *deciſ.*475. *num.* 21. Alexan. *conſ.*76. *num.* 12. *verſ. niſi teſtator aſſeruiſſet lib.* 3. *& conſ.* 176. *ante num.* 3. *verſ. primo quod illa aſſertio,* Lana *conſ.*1. *num.*41. *verſ. ſic probatur , poſt tractat. de formul. teſtam.* Capon. *contron.* 48. *num.* 28. Rota *deciſ.* 96. *num.* 5. *cum duobus ſeqq. par.*5.*recent.* Et quod tollit omnem difficultatem eſt, quod dicta ſubſcriptio facta fuit ab infirmo morti proximo, & laborante imbecillitate oculorum, itaut præſumptio, quæ oritur ex ſubſcriptione, nempe quod cenſeatur teſtatorem teſtamentum legiſſe antequam ſubſcriberet , excluſa remaneat ex impoſſibilitate contraria , & ex eodem facto, dum Notarius teſtatur , illud non fuiſſe à teſtatore lectum , & in omnem caſum , vt ſuperiùs dictum eſt, hæc omnia reddunt Iudicis animum valdè dubium de voluntate teſtatoris, ac non certum de identitate ſchedulæ , quod operatur , vt faciliùs inclinet ad fidem præſtandam potiùs teſtibus reprobantibus, & contradicentibus , quàm comprobantibus teſtamentum , quibus ſtantibus, ſola ſubſcriptio non probat, quod Princeps habuerit notitiam contentorum in folijs, Spad. *dicto conſ.*92. *in princ. num.*1. *&* 15. *cum ſeq. lib.*1. Rub. *de Teſtam. cap.*26. *nu.*224. *& ſeq.* Gratian. *diſcept.*973. *num.*54. Rota *deciſ.*360. *nu.*10. *& deciſ.*404. *num.*13.*par.*13. *recent.*

Attenta maximè antecedenti declaratione facta à Principe, quod volebat condere codicillos, cum iam ſuum teſtamentum confecerit , & proinde ex huiuſmodi ſubſcriptione à Principe facta tempore , quo ipſe morti proximus in lecto iacebat, credere potuit ſe ſubſcribere codicillos , ad quos conficiendos paulò ante Notarium vocauerat , vt in his terminis conſiderat Spad. *dicto conſil.* 92. *numer.* 15. *& ſequen.*

Sublatis igitur de medio omnibus fundamentis in deciſione , quæ reuidetur, adductis tam circa validitatem teſtamenti,

voluntatis, & identitatis ſchedulæ, multo
magis corruere videntur ea, quæ in ea-
81 dem deciſione firmata fuerunt *in* §. *Et in
omnem caſum*, vbi dicitur ſaltem teſtamen-
tum ſubſtineri vigore clauſulæ codicilla-
ris contentæ tam in corpore ſchedulæ,
quàm in rogitu Notarij, iuxta Textum *in
l. ſi quis, circa med. C. de Codicill.* Et quam-
uis vigore dictæ clauſulæ codicillaris teſta-
menta ſubſtineri valeant; Concluſio ta-
men non procedit, quando in eo non ad-
ſunt quinque teſtes, qui in codicillis, &
in omni alia vltima voluntate excepto te-
ſtamento requiruntur, iuxta Textum *in l.
fin. C. de Codicill.* Soccin. ſen. *conſ.28. nu.6.
verſ. aut vult ſe fundare lib. 3.* Turrett. *de
Clauſ. Codicill. quæſt.103. per tot.* Peregrin.
*de fideicomm. art.43. num.2. verſ. nam, & Co-
dicillis*.

In caſu autem, de quo agitur, exceptis
Seralta, Fabretto, & Sabbatino, vt ſupra
dictum eſt, qui declararunt, ſe non inter-
fuiſſe toti rogitui Notarij, & quorum ab-
ſentia ex alijs teſtibus, vt ſupra dictum eſt,
probata remanet; & proinde nec vti co-
dicilli teſtamentum ſubſtineri valet *ex al-
legatis*. Imò quando etiam diceretur, vt
exaduerſo prætenditur, quod ſolus Fabret-
82 tus, & Seralta fuerint abſentes, adhuc in
vim clauſulæ codicillaris teſtamentum
non ſubſtineretur, cum regulare, & in-
controuertibile ſit in iure, quod quando
vnus, vel duo ex ſeptem teſtibus ſubſcrip-
tis negant ſe interfuiſſe teſtamento, & pro-
bant ſuam abſentiam, teſtamentum tan-
quam ſuſpectum, vel falſum, reſpectu te-
ſtium, qui non interfuerunt, nullam facit
fidem etiam quoad clauſulam codicilla-
rem, & omnia alia contenta in aſſerto te-
ſtamento, vt in indiuidualibus terminis
firmant Soccin. ſen. *dicto conſ. 28. num. 7.
lib. 3.* Alciat. *conſ.124. num. 4. & ſeq. lib. 9.*
Iaſon *conſ.13. num. 5. lib. 3.* ſecundùm im-
preſſionem Francfurten., aliàs *conſ. 152.*
ſecundùm Venetam, Crot. *conſil. 121.
num.40. cum ſeqq.* Mandell. *conſ.271. nu.24.
& ſeq.* & ibi Adden. *littera O*, Simon. de
Pret. *de interpret. vlt. volunt. lib.2. interpret.1.
reſolut.11. nu. 3. in fine, cum ſequen. fol.171.*
Turrett. *de Clauſ. Codicill quæſt.106. per tot.*
Barrì *de ſucceſs. lib. 10. tit. 16. num. 7. verſ.
certe non obtinet*, Rub. *de teſtamen. cap. 40.
num. 261. & ſequen.* Actolin. *reſolut. 26.
num. 133.*

Penitus verò irreleuans perpenſum fuit
obiectum, quod duo ex ſeptem teſtibus
in aſſerto teſtamento deſcriptis ſint ſupra-
numerarij reſpectu codicillorum, quibus
etiam reiectis, ſufficiant illi quinque, qui
remanent ad hoc, vt teſtamentum reſpe-
ctu codicillorum ſubſtineri valeat, quo-
niam animaduertebant Domini, quod
aut contradictio teſtium ſupranumerario-
rum aliunde non iuſtificatur; & tunc
quia dicuntur ſingulares in ſuo dicto non
præiudicant inſtrumenti validitati funda-
tæ in ſufficienti numero teſtium; Secùs
verò procedit, quando abſentia teſtium
ſupranumerariorum aliunde probatur ex
alijs teſtibus, vel inſtrumentarijs, vel ex-
traneis, & tunc inſtrumentum remanet
falſum, & nullam fidem meretur, quam-
uis teſtes negantes propriam præſentiam
ſint ſupra numerum, & alij plures, & cen-
tum teſtes in eodem inſtrumento deſcri-
pti remanerent propter falſam aſſertionem
Notarij, dum poſuit, & ſcripſit pro præ-
ſentibus teſtes, qui verè non interfuerunt,
& hæc videtur eſſe communis Doctorum
opinio, quam communiter tradunt Ca-
noniſtæ, vt teſtatur Io. Sichard. *in l. in exer-
cendis num.11. verſ. tertiò ampliatur concluſio*,
ibique Salycet. *num.5. verſ. ſecus inquit, C. de
fid. inſtrum.* Bellamer. *in dicto cap. cum Ioan-
nes num.39. verſ. ſi autem aliquis, & num.40.*
Innocent. *num.5. verſ. eſto quod centum rema-
neant*, Io. Andr. *num.8. verſ. & hoc mihi pla-
cet*, Hoſtien. *num.7. in princ. & num.9. verſ.
ſi autem aliqui*, Abb. *num. 14. verſ. ſecundo
caſu ſubdiſtingue*, Burr. *num.29. verſ. ſecundus
caſus, & verſ. venio ad ſecundum, cum duobus
ſeqq.* Bellencin. *num. 163. in princ.* Felyn.
num. 48. Henric. Boich. *ibidem in §. Porrò
ſub num.11. & num. ſeq.* Bertrand. *conſ.220.
num.1. vol.2. par. poſt.* Suarez *conſ.1. num.49.
verſ. vnde concludit*, Gait. *de credit. cap. 3.
tit. 1. num. 632. & ſeqq.* Farinacc. *de falſ.
quæſt.158. num.161.* Foller *in praxi crimin.
par. 1. ſecundæ par. rubr. item quod commiſit
falſitatem, verb. fiſcus num. 64. verſ. ſecunda
concluſio eſt fol.203.* Ibaniz. *in addit. ad* Cou-
uarr. *lib.2. cap.13. num.123.* Corrad. *in prax.
rubr. de inſtrument. num.19. in 3. ampliat*, Rota
coram Rojas *deciſ.474. ſub num. 6.*

In nihilo aduerſante reſponſione pro
D. Auguſtino adducta, & ſemper repeti-
ta, quod Doctores iſti loquantur de teſti-
bus deſcriptis, non autem de ſubſcriptis,
quia in vtroque caſu militat ratio per eoſ-
dem Doctores adducta, nempe falſæ aſſer-
tionis factæ per Notarium, quotieſcun-
que teſtium contradicentium abſentia
non probatur ex ſola depoſitione ipſo-
rummet teſtium ſubſcriptorum, ſed etiam
ex alijs, vt ſupra probatum eſt.

De abſentia autem Seraltæ, & Fabretti
dubitari nequit, dum illa habetur non ſo-
lùm ex eorum expreſſa depoſitione, ve-
rùm etiam ex alijs quinque teſtibus, vt ſu-
pra dictum fuit, concludenter probata
remanet, & proinde locum habet ſupra
firmata concluſio, quam Doctores tenent
in caſu ſupra expreſſo, & idcirco quouſ-
que non redarguantur de mendacio per
alios teſtes inſtrumentarios, vel non in-
ſtrumentarios, ſemper inſtrumentum re-

manet inualidum, & reprobatum, Bald. *in l. in exercendis num. 30. verſ. tamen Inſtrumentum*, ibique Salycet. *num.6. C. de fid. Inſtrum.* Innocent. *in cap. cum Ioannes num. 3. verſ. & in tantum*, Hoſtien. *num. 6. in fine, verſ. & in tantum, iuncto num.7.* Imol. *nu.20. in fine, verſ. Si autem ſimpliciter*, Felyn. 51. *verſ. ſecundò intellige*, Butr. *num.29. circa med.* Henric. Boich. *ibidem dicto §. Porrò ſub num. 11. verſ. in primo caſu, de fid. inſtrum.* Rub. *de Teſtam. cap. 40. num.270. & ſeq. & 301. cum ſeq.* & alij proximè *allegati*.

Nihil refert, quod dicitur, Notarium
non operatum fuiſſe cum dolo, & malitia,
nec falſitatem doloſam commiſiſſe, quo-
niam compertum eſt in iure ſufficere fal-
ſitatem re ipſa ſine malitia, & dolo com-
83 miſſam, vt inſtrumentum in totum fal-
ſum, & nullius fidei reputetur, cum hu-
iuſmodi falſitas reſpiciat ſubſtantialia ip-
ſius inſtrumenti, & abſentia fuerit aliunde
probata, Innocent. *in cap. Fraternitatis numer.1. verſ. ſi autem ſuper his*, Hoſtien. *nu.6. in fine, verſ. & eſt ratio*, Io. Andr. *nu.1. col.1. poſt med. verſ. & eſt ratio*, Ancharan. *num.2. verſ. tunc ſiue ſcienter, ſiue ignoranter*, Butr. *num. 4. verſ. quia non debet ponere*, Soccin. *num.14.* Anan. *num. 3. verſ. aut illa falſitas, iuncto num.10. verſ. iſtud ponderat, de haret.* Bartol. *in l. ſi ex falſis num.12. verſ. aut propter alium*, Alexan. *num.10. propè finem, verſ. & iſtam opinionem, iuncto num.14. C. de tranſact.* Corn. *conſ.304. num.5. lib.1.* Farinacc. *in fragmen. par.2. verb. inſtrumentum nu. 386.* Rota *coram* Coccin. *deciſ. 1369. num. 90. cum tribus ſeqq.*

Multoque minus coadiuuari poſſunt codicilli, vel ex reuelationibus Notariorum, vel ex alijs teſtibus ibidem adſtantibus, & in dicto teſtamento non deſcriptis, quoniam, vt conſiderabant Domini, in codicillis, & in omnibus alijs inſtrumentis, & vltimis voluntatibus excepto teſtamento, debent omnes vno, eodemque tempore adhiberi, & inſcribi iuxta litteralem Textum *in dicta l. fin. C. de Codicill.*, Bald. *conſ.108. num.2. lib.3.* Berlich. *concl.2. num. 3. par. 3.* Graſs. *de ſucceſs. §. Codicillus num. 4.* Rota *coram* Pamphil. *deciſ. 668. num. 2. & deciſ. 697. num.1. & coram* Emin. Otthob. *deciſ. 145. num. 28. & coram* Priol. *deciſ. 209. num.8.*

Vnde clauſula codicillaris nihil opera-
tur in caſu, de quo agitur, dum adeſt de-
fectus voluntatis, & de illa dubitari ne-
84 quit, dum nuncupatio hæredis facta non
fuit per teſtatorem coram ſeptem teſti-
bus, ſicuti nec etiam conſignatio eiuſdem
teſtamenti facta fuit coram eiſdem teſtibus ab eodem D. Principe, qui debebat dicere illud eſſe ſuum teſtamentum, quod proinde tanquam non in forma probanti, nec ſubſtineri valet iure codicillorum, vt in puncto firmauit Rota *deciſ. 54. num.15. par.10. & deciſ.72. num.12. par.15. recent.*

Cæterum pro corroboranda concluſione, quod teſtamentum, de quo agitur, ſubſtineri debeat in vim clauſulæ codicillaris, adductæ fuerunt quamplures auctoritates *in deciſione*, quæ reuidetur, ſed non merentur attendi, dum loquuntur in caſu longè diuerſo, & nulla ex illis percutit caſum, in quo abſentia teſtium negantium, ſe interfuiſſe teſtamento, fuerit per alios teſtes probata, & nonnullæ aliæ loquuntur in caſu, quo teſtes contradicentes fuerunt reprobati ab alijs teſtibus pro teſtamento examinatis, & Iaſ. *in conſ. 124. lib.1.* eſt ſibi contrarius *in d. conſ.13. lib. 3.* ſecundùm impreſſionem Francfurtenſem, & ſecundùm Venetam *conſ. 252.* & fuit reprobatus ab Alciat. *in conſ. 129. lib. 9.* & à Rub. *de teſtam. dicto cap. 40. num. 265.* & Surd. *conſ. 414.* non loquitur, quando inſtrumentum teſtamenti ex contradictione vnius, vel plurium teſtium impugnatur indirectè, & redditur ſuſpectum, ſed quando teſtamentum impugnatur ex quo teſtes non audiuerant, Cephal. *conſ. 546. num. 55. & ſeq.* loquitur in teſtamento ad nutum, & ſignis facto ab homine obtuſi, & craſſi ingenij, Boſs. *in tit. de falſis nu.48.* retorquetur, dum ſe remittit ad Soccin. ſen. *dicto conſ. 28.*

Et ità poſt quintam propoſitionem vtraque Parte informante reſolutum fuit.

QVÆSTIO XXXVI.

ARGVMENTVM.

An qui produxit teſtes, poſſit inconſtans eos reprobare.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes inducens non poteſt eorum perſonas inconſtans reprobare.*

2 *Quid in diuerſo iudicio, & num. 6.*

3 *Vel ſi aliàs iiſdem teſtes ſint inhabiles, & de iure non admiſſibiles.*

4 *Et an id procedat tam in iudicio ciuili, quàm criminali.*

5 *Fiſcus non poteſt reprobare teſtes ab ipſo exa-*

parte num. 12. *extr. de teſtib.* Clar. §. *fin. numero* 24. cum alijs per Gilken. *dicta l. ſi quis*
13 *teſtib. num.* 28. Quod tamen non procedit, ſi in alia cauſa contra ipſum producantur, quia tunc poterit eos reprobare, Cyn. *d. l. num.* 7. Alber. *num.* 3. Salyc. *numero* 10. Gilken. *num.* 29.
14 Nonò, procedit non ſolum quoad examen futurum, ſed etiam quoad præteritum, vt benè, diſputato ter articulo, reſoluit Rota *coram* Seraph. *deciſ.* 295. *per tot.* vbi benè comprobat, & reſpondet contrarijs, Gratian. *diſcept.* 151. *à numero* 25. Barboſ. *d. l. ſi quis teſt. nu.* 9. Quod tamen
15 intelligi debet reſpectu expreſſæ approbationis, quæ reſultat ex productione, ſecus in tacita proueniente per non oppoſitionem, vt ex Salyc. Gratian. *loco cit. num.* 28. Barboſ. *dicta l. ſi quis teſt. num.* 10.
10 Inconſtantia tamen non erit reprobata, quoad exceptiones ſuperuenientes poſt teſtium inductionem, *d. l. ſi quis teſtib. C. de teſtib.* ibi, *niſi oſtenderit inimicitias inter ſe, & illos poſtea emerſas fuiſſe, ex quibus teſtes repelli leges præcipiunt*, & ibi Gloſs. Bart. Bald. Salyc. Cyn. Odofred. Caſtren. Sichard. & alij à Farin. *d. quæſt.* 62. *nu.* 240. addo Gilken. *d. l. ſi quis teſtibus nu.* 12. & 13.
18 Secundò, licita erit inconſtantia, ſi Producens teſtes, illorum inhabilitates callebat, ſecus verò, ſi illas ignorabat, Doctor. omnes *d. l. ſi quis teſtib.* Boer. *deciſ.* 245. cum
19 alijs per Farin. *d. q.* 62. *n.* 244. vbi *n.* 245. dicit hoc caſu, ignorantiam probari iuramento.
20 Tertiò, licita erit inconſtantia, ſi Producens poſt productionem repererit eos ſubornatos, *dicta l. ſi quis teſtib.* ibi, *ſed, ſi liquidis probationibus, datione, vel promiſſione pecuniarum eos corruptos eſſe oſtenderit, etiam allegationem integram ei ſeruari præcipimus*, & ibi Gloſs. *in verb. Oſtenderit*, Alber. *num.* 3. vbi ampliat, etiamquod ſubornatio ſit facta præmio, vel prece, Bald. *in princ.* Cyn. *num.* 13. Fulgoſ. *num.* 3. Odofred. *num.* 1. Salyc. *numero* 24. Caſtren. *num.* 9. cum alijs per Farinac. *dicta quæſt.* 62. *num.* 246. addo Gilken. *dicta l. ſi quis teſtib. num.* 19. Et hoc habet locum,
21 etiamquod teſtis falſa non depoſuerit, vt aduertit poſt Farinacc. *de teſtib. quæſt.* 57. *num.* 38. Gilken. *loco cit. num.* 20.
22 Quartò, licita erit inconſtantia, quando inter Producentem, & Aduerſarium militat diuerſa ratio, verb. gr. produxi contra te fratrem, vel conſanguineum tuum,
23 tu vis iterum contra me eundem fratrem tuum producere, vtique hoc caſu illum potero reprobare, quia ratio affectionis, ob quam poſſum eum impugnare, quando à te producitur, non militat, quando ego illum produxi contra te, vt voluit Caſtrenſ. *dicta l. ſi quis teſtib. num.* 2. Campeg. *de teſtib. regul.* 292. 4. *fall.* Maſcard. *de probat. concl.* 1215. *n.* 10. cum alijs per Farin. *d. quæſt.* 62. *num.* 248. Gilken. *loco cit. nu.* 25.
24 Quintò, licita erit inconſtantia, ſi teſtis patiatur aliquas exceptiones reſpicientes
25 eius intereſſe, quia tunc non eſt teſtis, ſed Pars, Malet. *de teſtib. par.* 4. *num.* 56. Hector Æmil. *de teſtib. par.* 1. *verb. Teſtis approbatus num.* 17. cum alijs per Farinacc. *d. quæſt.* 62. *num.* 249.
26 Sextò, licita eſt inconſtantia, quando Pars, contra quam fuit à me productus teſtis, illum reprobauit, quia tunc ego poſſum illum reprobare, Cyn. *dicta l. ſi quis teſtib. num.* 9. Caſtren. *num.* 7. Angel. *num.* 1. Boer. *dicta deciſ.* 245. *num.* 5. cum alijs per Farinacc. *dicta quæſt.* 62. *num.* 254. & 255. Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 45. *num.* 16. Gilken. *d. l. ſi quis teſtib. num.* 27.
27 Quod tamen intelligendum eſt, ſi Pars producens oppoſitioni acquieuerit, nec voluerit vti iiſdem teſtibus, Nell. *de teſtib. num.* 58. Maſcard. *dicta concluſ.* 1235. *num.* 7. Farinacc. *d. quæſt.* 62. *num.* 257. addo Corn. Crauett. Innoc. Gilken. *loco cit. num.* 27. *verſ. Adſcribimus tamen*, qui dicit hanc declarationem ſibi duram videri.
28 Secundò, declara procedere, ſi oppoſitio facta à Parte, ſit ſpecialis, non autem generalis, Boer. *dicta deciſ.* 245. *numero* 6. Laurent. *deciſ. Auenionen.* 116. *num.* 3. Farin. *dicta quæſt.* 62. *num.* 258.
29 Tertiò, declara procedere, ſi oppoſitio ſit contra perſonam, non autem contra dicta Teſtium, Felyn. *cap. Examinata num.* 3. *de Iudic.* Maſcard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1215. *num.* 8. Farinacc. *dicta quæſt.* 62. *numero* 259. Gilken. *loco cit. num.* 27. *verſ. Quod ſi verò.*
30 Quo verò ad dicta, licita ſemper erit inconſtantia, quia per productionem teſtium eorum dicta non cenſentur approbata, *dicta l. ſi quis teſtibus*, & ibi Odofred. *num.* 1. Cyn. *num.* 12. Bart. *in prin.* Fulgoſ. *num.* 2. Angel. *num.* 1. Caſtren. *nu.* 5. Salyc. *num.* 3. Sicard. *num.* 3. Pariſ. *num.* 60. Donell. *num.* 5. Maſcard. *d. concluſ.* 1235. *mihi* 1240. *num.* 26. cum alijs per Farinac. *dicta qu.* 62. *num.* 241. addo Gilken. *dicta l. ſi quis teſtib. nu.* 21. Honded. *conſ.* 84. *nu.* 49. *lib.* 2. Adden. *ad deciſ.* 215. Greg. XV. *num.* 9. *verſ.* 2.
31 Quæ tamen concluſio non procedit, ſi vltra inductionem teſtium, quis produceret etiam eorum dicta, tunc enim ceſſaret inconſtantia, etiamquod teſtis eſſet vnicus, Crauett. *de antiq. temp. par.* 1. *ſect. quæritur etiam in hac materia nu.* 14. Burſatt. *conſ.* 89. *nu.* 11. *lib.* 1. cum alijs per Farin. *d. qu.* 62. *nu.* 243. Adden. *ad deciſ.* Greg. XV. 215. *eod. num.* 9. & propterea cauendum eſt à Gilken. *dicta l. ſi quis teſtibus num.* 22. qui cõtrarium ſubſtinet, hanc enim limitationem ſequitur Rota *in Bonon. Tutelæ* 1. *Iunij* 1615. *coram* Card. Veroſpio ſen. Adden. *vbi ſupra*, Grat. *diſcept.* 753. *num.* 15.

QVÆSTIO XXXVII.

ARGVMENTVM.

De inconſtantia in Iudicibus tam delegatis, quàm Ordinarijs; qua occaſione diſcutiuntur variæ, ac vtiles quæſtiones, quæ videri poſſunt in Summario; & præcipuè tractatur illa, an Iudex in conflictu opinionum, adhærere teneatur opinioni probabiliori.

SVMMARIVM.

1 *Iudices, qui in alijs inconſtantiam puniunt, non debent ipſi eſſe inconſtantes.*
2 *Delegatio recipienda eſt à Iudice etiam inuito.*
3 *Delegatione acceptata non poteſt Iudex delegatus ſine iuſta cauſa ſe illa exonerare.*
4 *Delegatus à Principe poteſt ſubdelegare.*
5 *Delegatus in cauſa delegata cenſetur maior quolibet ordinario.*
6 *Iudex ordinarius poteſt delegare.*
7 *Iudex delegatus à Principe ſubdelegare poteſt ſiue delegetur ex officio, & motu proprio, ſiue de conſenſu partium.*
8 *Quid ſi velit ſubdelegare ſine cauſa.*
9 *Quid inuitis partibus.*
10 *Iudex delegatus à Principe poteſt ſubdelegare, quamuis habeat Collegam, qui velit procedere.*
11 *Quid ſi ſubdelegare nolit totam cauſam, ſed modicum reſeruata ſibi iuriſdictione.*
12 *Iudex delegatus à Principe ad Vniuerſitatem cauſarum eo facilius poteſt ſubdelegare.*
13 *Iudex delegatus ad vniuerſitatem cauſarum reputatur quaſi ordinarius.*
14 *Iudex ſubdelegatus à delegato Principis cum facultate ſubdelegandi an poſſit ſubdelegare.*
15 *Iudex delegatus à Principe ſubdelegare non poteſt quando fuit electa induſtria eius perſona.*
16 *Quid ſi delegatus non ſit à Principe Supremo.*
17 *Induſtria perſonæ Iudicis in dubio non cenſetur electa ad impediendam ſubdelegationem.*
18 *Electa an cenſeatur, quando commiſſa eſſet cauſa grauis, & ardua, & num.* 20.
19 *Quid in cauſa Matrimonij.*
21 *Cauſa magna, & ardua, quæ ſit, relinquitur arbitrio Iudicis.*
22 *Matrimonialis cauſa inter arduas connumeratur.*
23 *Quid de cauſa hæreſis.*
24 *Electa dicitur induſtria perſonæ, quando cauſa fuit commiſſa Iudicis fidei, & diligentiæ.*
25 *Quid ſi fuit ordinatum, quod delegatus ipſe procedat, vt cum verbis* per te, *vel* per vos.
26 *Quid ſi expreſsè addatur dictio* ipſum, *vt* per te ipſum.
27 *Quid ſi legantur verba* confiſi de tua prudentia, & dexteritate.
28 *Vel ſi nominata eſſet perſona executoris.*
29 *Vel ſi in delegatione legantur verba* diſcretioni tuæ mandamus.
30 *Quid de verbis* conſcientiam tuam oneramus.
31 *Electa præſumitur perſona Iudicis quando in delegatione leguntur dictiones, & clauſulæ perſonaliſſimæ.*
32 *Officiales omnes tenentur per ſeipſos inſeruire, nec poſſunt inſeruire per alium.*
33 *Officiales à loco adminiſtrationis recedere non poſſunt.*
34 *Quid ſi recederent per noctem, vel cauſa recreationis.*
35 *Officiales recedentes à loco adminiſtrationis priuantur ſalario.*
36 *Et an priuentur officio.*
37 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis tenentur deſeruire per ſeipſos, nec poſſunt per ſubſtitutos.*
38 *Officialis ſtante conſuetudine poteſt deſeruire per ſubſtitutum.*
39 *Officialis poteſt ad tempus deſeruire per ſubſtitutum ſtante licentia Principis.*
40 *Officialis in caſu infirmitatis poteſt deſeruire per ſubſtitutum.*
41 *Et quomodo ad hunc effectũ probetur infirmitas.*
42 *Lex multum præſumit pro Iudice.*
43 *Officialis receſſurus pro ſeruitio Principis durante abſentia poteſt alium ſubſtituere.*
44 *Quid ſi à Principe habeat facultatem ſubſtituendi.*
45 *Officialis ſubſtituens an de exceſſibus ſubſtituti teneatur.*
46 *Iudex delegatus à Principe in cauſa de ſui natura non delegabili non poteſt alium ſubdelegare.*
47 *Cauſa meri, vel mixti Imperij de iure ciuili non eſt delegabilis.*
48 *Specialia duo concurrere non debent circa idem.*
49 *Cauſa meri, & mixti imperij an poſſit à delegato Principis ſubdelegari.*
50 *Quid de iure Canonico.*
51 *Delegatus ad actum nudi miniſterij, puta ambaſiatam non poteſt ſubdelegare.*

52 *Quid ſi nudum miniſterium aliquid aliud requireret, quod ſonaret in merum factum.*

53 *Delegatus in ijs, quæ ſunt reſeruata Principi in ſignum Supremæ poteſtatis non poteſt alterum ſubdelegare, & de ratione.*

54 *Reſeruata, quæ dicantur Principi in ſignum Supremæ poteſtatis remiſſiuè.*

55 *Delegatus ad legitimandum non poteſt alium ſubdelegare.*

56 *Delegatus recuſatus tanquam ſuſpectus non poteſt alium ſubdelegare.*

57 *Iuriſdictio delegati remanet ſuſpenſa, quando fuit propoſita illius recuſatio, tanquam ſuſpecti.*

58 *Quid ſtante conſenſu recuſatoris.*

59 *Et an hoc caſu ſufficiat proponere recuſationem, vel debeat probari cauſa ſuſpicionis.*

60 *Et an interim delegatus poſſit ſubdelegare donec cauſa probetur.*

61 *Quid ſi arbitri ſuper recuſatione pronunciaſſent.*

62 *Iudex poſtquam arbitri pronunciarunt ſuper illius recuſatione, deſinit eſſe Iudex, & iuriſdictionem amittit.*

63 *Iuriſdictionem partes conferre non poſſunt illi, qui nulla ratione Iudex eſt.*

64 *Iudex delegatus poſt ſui recuſationem adhuc poteſt ſubdelegare, quando recuſatio eſt friuola.*

65 *Delegatus ab inferiore non poteſt inconſtans alium ſubdelegare.*

66 *Quid ſi in eo concurreret aliquid poteſtatis data à Principe.*

67 *Delegatus Proconſulis poteſt alium ſubdelegare.*

68 *Proconſul in ſua Prouincia habetur ad inſtar Principis.*

69 *Delegatus Legati à latere an poſſit ſubdelegare, & num. 73. & 75.*

70 *Legatus à latere æquiparatur Proconſuli.*

71 *Legatus à latere in ſua Prouincia eſt maior omnibus poſt Papam.*

72 *Legatus à latere æquiparatur Præfecto Prætorio.*

74 *Delegatus Legati à latere non æquiparatur delegato Proconſulis.*

76 *Delegatus ab inferiore ad Vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare.*

77 *Vicarius foraneus deputatus in vna parte Diœceſis poteſt ſubdelegare.*

78 *Et an cauſarum vniuerſitatem ſubdelegare poſſit.*

79 *Delegatus inferioris cum facultate expreſſa ſubdelegandi*, puta expedias per te, vel alium, *poteſt ſubdelegare.*

80 *Quid ſi data eſſet facultas ſubdelegandi nomine ipſius ſubdelegati.*

81 *Delegatus inferioris poteſt ſubdelegare vnum articulum non iuriſdictionalem.*

82 *Quid ſtante conſuetudine.*

83 *Quid poſt litem coram eo conteſtatam.*

84 *Subdelegatio fieri non poteſt extra locum delegationis, etiam de conſenſu partium.*

85 *Quibus perſonis dirigi poſſit ſubdelegatio.*

86 *Delegatus non poteſt renunciare delegationi ſine iuſta cauſa.*

87 *Debilitas corporis laborem impediens, an ad hunc effectum reputetur iuſta cauſa.*

88 *Quid de ægritudine.*

89 *De conualeſcentia cum debilitate.*

90 *Mulier, quæ peperit, torqueri non poteſt ante 40. dies.*

91 *Neceſſitas eſt iuſta cauſa renunciandi delegationi.*

92 *Quid de neceſſitate, quæ poſſet faciliter expediri.*

93 *Quæ aliæ cauſæ ad hunc effectum admittantur.*

94 *Delegatus ire debens ad Regem ſuum, poteſt renunciare delegationi.*

95 *Delegato aſſerenti ſe impeditum, & propterea volenti renunciare, vel alterum ſubdelegare, an, & quando credatur.*

96 *Delegatus Principis poteſt ſubdelegare etiam ſine cauſa.*

97 *Delegatus cum conditione, quod teneatur ſequi alicuius conſilium, an poſſit inconſtans illud non ſequi.*

98 *Quid ſi in cauſa ſpirituali adſtringeretur ad ſequendum conſilium laici.*

99 *Vel ſi adſtringeretur ſequi conſilium imperiti.*

100 *Vel quando conſilium eſſet iniuſtum.*

101 *Conſilium de ſui natura debet eſſe iuſtum.*

102 *Iudex ſequens conſilium non euidenter iniuſtum, excuſatur.*

103 *Conſilium qui dare debet, ſi recuſet illud dare, & deinde inconſtans illud dare velit, an ſit expectandus remiſſiuè.*

104 *Iudex, qui remiſit cauſam ad conſilium ſapientis non poteſt inconſtans, eo non expectato ſententiam proferre.*

105 *Aliàs ſententia eſt nulla.*

106 *Dilatione ob conſilium ſapientis petitum pendente Iudicis officium conquieſcit.*

107 *Cauſam commiſſam eſſe conſilio ſapientis, & relationem pendere paria ſunt.*

108 *Iudex tenetur expectare conſilium ſapientis non ſolùm quando fuit ab ipſo petitum, ſed etiam quando peti debet ex diſpoſitione Statuti.*

109 *Quid ſi conſilium à Iudice petitur pro ſua maiori ſatisfactione.*

110 *Quid de conſilio, quod fuit calumnioſè petitum, vel conceſſum.*

111 *Quid ſi Iudex reuocaſſet hanc remiſſionem.*

112 *Iudex reuocare poteſt remiſſionem ad conſilium ſapientis, & de ratione.*

113 *Conſilium ſapientis expectare non tenetur Iudex, & ſine eo validè poteſt ſententiare, quando fuit petitum ſuper articulo non habente probabilem dubitationem.*

114 *Quid partibus ſic conſentientibus.*

115 *Conſilio pendente poteſt Iudex inſtruere cauſam, & iura recipere, vt ad Conſultorem tranſmittat.*

116 *Conſilij ſola petitio non ſufficit ad differen-*

dam cauſæ expeditionem, niſi fuerit etiam procuratum.

117 *Sententia lata de conſilio ſapientis an tranſeat in iudicatum cum alijs ad materiam petendi, & ſequendi cauſilium remiſſiuè.*

118 *Iudex ſubrogatus in locum alterius, qui ceperat procedere de voto alicuius, puta Rotæ, an teneatur conſtans procedere de eodem voto.*

119 *Conſultor non poteſt reuocare conſilium ſemel ab ipſo datum.*

120 *Quid ſi reuocari incontinenti.*

121 *Vel quando illud reuocaret expreſſa ratione.*

122 *Conſultor poteſt conſilio iam dato addere, illudque declarare.*

123 *Iudex poſt cauſam coram ipſo inſtructam non poteſt inconſtans ab officio iudicandi ſe abſtinere.*

124 *Aliàs non ſolùm committit iniuſtitiam, & peccat, ſed etiam tenetur ad reſtitutionem omnium damnorum.*

125 *Ac etiam punitur pœna fiſco applicanda.*

126 *Et parti in hoc caſu pro intereſſe an competat actio in factum.*

127 *Actio in factum datur pro quolibet crimine.*

128 *Iudex non poteſt ſe abſtinere à iudicando ex eo, quod in ſua priuata conſcientia nouerit rem ſe habere in contrarium eius, quod coram ipſo probatam fuit.*

129 *Quid in criminalibus, & num. ſeqq.*

130 *Iudex criminalis ſciens reum ſecundum allegata, & probata nocentem repertum in rei veritate eſſe innocentem, tenetur quærere omnes vias pro eius liberatione.*

131 *Et an ei poſſit aperire carcerem.*

132 *Vel poſſit remittere cauſam ad Superiorem.*

133 *Vel deponere officium ſaltem ad tempus.*

134 *Vel coram Superiore fungi officio teſtis ſi opinetur id reo profuturum.*

135 *Quid ſi populus inſtet reum damnari, tanquam probationibus conuictum, idque effugere nequeat ſine magna offenſione populi.*

136 *Scientiam contra propriam agère nemini licet.*

137 *Ius gentium derogare non poteſt iuri naturali.*

138 *Iudices ſecundum acta, & probata iudicare eſt de iure gentium.*

139 *Reum innocentem à morte liberare eſt de iure naturæ.*

140 *Bonum publicum præferri debet bono priuato.*

141 *Scientia priuata poſtponitur ſcientiæ publicæ.*

142 *Reum innocentem occidere, an, & quando ſit contra ius naturale.*

143 *Pueros, & innocentes occidere licet in bello iuſto, quando aliàs Ciuitas expugnari non poſſet.*

144 *Princeps ex ſola ſcientia priuata an poſſit condemnare reum ſine alia probatione.*

145 *Princeps an poſſit aliquem in exilium mittere, vel de ſuo Statu amandare ſine alia probatione.*

146 *Iudex negligens in adminiſtranda iuſtitia, quibus pœnis ſubijciatur.*

147 *Delegatus poteſt re integra ſubdelegationem reuocare, & cauſam ſibi reaſſumere.*

148 *Et an ad hunc effectum ſufficiat reuocatio tacita.*

149 *Attentata ſunt omnia geſta per ſubdelegatum reuocata ſubdelegatione, & tanquam talia circumſcribenda.*

150 *Quid de geſtis ante intimatam reuocationem ſubdelegationis.*

151 *Delegatus re non integra non poteſt reuocare ſubdelegationem.*

152 *Quid ſi delegatus ſibi aliquid reſeruaſſet.*

153 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt etiam re non integra ſubdelegationem reuocare.*

154 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum æquiparatur ordinario.*

155 *Ordinarius ſiue cauſam committat in totum, ſiue in partem ſemper poteſt commiſſionem reuocare.*

156 *Subdelegationis res quando non dicatur integra.*

157 *Iudex poteſt quandocunque reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam.*

158 *Iudex per interlocutoriam non adhuc dicitur functus officio ſuo.*

159 *Iudex corrigere poteſt, & emendare quod malè fecit.*

160 *Errorem ſuum cuique licet corrigere.*

161 *Conſilium mutare in melius prudentis eſt.*

162 *Iudex, & perſona honeſta debet corrigere ſuum errorem cautius quàm poteſt.*

163 *Errorem ſuum Iudex non debet ſponte fateri, ne vileſcat eius auctoritas.*

164 *Iudex non debet defendere errorem ſuum.*

165 *Sententiam interlocutoriam reuocare poteſt tam Iudex ordinarius, quam delegatus.*

166 *Et an ferre poſſit ſententiam contrariam priori interlocutoriæ.*

167 *Iudex poteſt reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam etiam parte non petente, imò, & inuitis partibus.*

168 *Et ſine cauſa an, & quando id facere poſſit.*

169 *Appellatio datur à ſententia reuocatoria interlocutoriæ partem grauante.*

170 *Iudex poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam vſque ad ſententiam definitiuam.*

171 *Quid in calculo ferendæ definitiuæ.*

172 *Et an elapſis decem diebus datis ad appellandum.*

173 *Sententia quamuis tranſeat in iudicatum quoad partem, non tamen tranſit quoad Iudicem.*

174 *Iudex poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam quamuis ab ea fuiſſet appellatum.*

175 *Et an talis reuocatio annullet acta medio tempore facta coram Iudice ad quem.*

176 *Quid ſi Iudex appellationi detuliſſet.*

177 *Appellatione per Iudicem admiſſa abdicatur ab eo iuriſdictio, & transfunditur in Iudicem ad quem.*

178 *Sententia interlocutoria reuocari an poſſit à Iudice poſtquam fuit inhibitus per Iudicem ad quem.*

179 *Quid ſi inhibitio non ſit legitima.*

180 *Quid ſi ſententia ſit nulla.*

181 *Iudex an poſſit reuocare ſententiam interlocutoriam continentem aliquid dari, vel fieri.*

182 *Quid de interlocutoria lata ſuper incidenti, vel emergenti.*

183 *Expenſæ an, & quando refici debeant in reuocatione ſententiæ interlocutoriæ.*

184 *Sententia interlocutoria poteſt reuocari non solùm ſemel, ſed etiam pluries, ac millies, ſicque practicatur coram A. Camera, & num. 186. & 187.*

185 *Verbum* poſſit *extenditur in futurum.*

188 *Iudex etiam tacitè reuocare poteſt ſententiam interlocutoriam.*

189 *Concluſio in cauſa eſt decretum merè interlocutorium.*

190 *Concluſio in cauſa poſſit quandocunque reuocari.*

191 *Quid de reuocatione tacita.*

192 *Quid ſi Iudex ſibi reſeruaſſet facultatem illam reuocandi,*

193 *Concluſionem in cauſa poteſt Iudex reuocare etiam ſine conſenſu partium.*

194 *Concluſio in cauſa expreſsè reuocari non poteſt ſine iuſta cauſa, & num. 194.*

195 *Iura admitti petente parte ad reuocandam concluſionem in cauſa debet Iudex prius videre quod illa faciant ad cauſam.*

197 *Iurium admiſſione reuocari poteſt concluſio in cauſa etiam parte contradicente.*

198 *Concluſionem in cauſa reuocare non poteſt Iudex ſine rationabili motiuo, quamuis facultatem reuocandi eam ſibi reſeruaſſet.*

199 *Aliàs grauaret, & pars poſſet appellare.*

200 *Rota non admittit appellationem à reuocatione concluſionis in cauſa.*

201 *Cauſa reuocandi hanc concluſionem præſumitur iuſta præſumptione iuris, & de iure.*

202 *Concluſionem in cauſa reuocare poteſt Iudex, quando ipſe ad eam deuenit, non autem quando ad eum deuenerunt partes.*

203 *Concluſio in cauſa facta per partes tranſit in contractum.*

204 *Concluſionem in cauſa factam per partes reuocare poteſt Iudex ſic requirente honeſtate.*

205 *Vel quando apparet de notoria iniuſtitia contradicentis.*

206 *Quid ſi tractaretur de periculo animarum.*

207 *Iudex admittendo nouas probationes dicitur tacitè reuocare concluſionem in cauſa.*

208 *Concluſio in cauſa circumducta dicitur per admiſſionem nouorum iurium, etiam non citata parte, in præiudicium producentis.*

209 *Sed quoad aliam partem requiritur admiſſio, & decretum.*

210 *Concluſionem in cauſa circumducere non pendet ab arbitrio partium, ſed à voluntate Iudicis.*

211 *Clauſula* Sine præiudicio concluſionis in cauſa *appoſita in admiſſione iurium, an impediat illius circumductionem.*

212 *Cautela iſta per cautos Procuratores non recipitur.*

213 *Iudex ignorans concluſionem in cauſa an cenſeatur illam voluiſſe tacitè circumducere.*

214 *Ignorantia concluſionis in cauſa non eſt in Iudice admittenda.*

215 *Arbiter poteſt reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam.*

216 *Executor mixtus reuocare poteſt ſuam ſententiam interlocutoriam.*

217 *Iudex quando poſſit reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam remiſſiuè.*

218 *Sententia interlocutoria non expectans aliam definitiuam poſt ſe non poteſt ab eodem Iudice reuocari.*

219 *Quid de interlocutoria habente vim definitiuæ.*

220 *Sententia interlocutoria definiens vnam partem ſubſtantialem iudicij, dicitur habere vim definitiuæ, quamuis non definiat totum negocium principale.*

221 *Sententia interlocutoria quando dicatur habere vim definitiuæ remiſſiuè.*

222 *Sententia interlocutoria habens vim definitiuæ reuocari non poteſt ab eodem Iudice, quando proceſſit officio mercenario, vel ad inſtantiam partis.*

223 *Iudicis officium nobile durat etiam poſt inſtantiam.*

224 *Et an Iudex ſic procedens reuocare poſſit ſententiam interlocuturiam.*

225 *Sententia interlocutoria, per quam finitur iuriſdictio non poteſt ab eodem Iudice reuocari.*

226 *Iudex, qui ſe declarauit incompetentem an, & quando poſſit ob hoc decreto reponere, & cauſam reaſſumere, & num. ſeqq.*

229 *Iudex ordinarius non poteſt ſolo verbo à ſe abdicare iuriſdictionem radicatam.*

231 *Iudex delegatus declarans ſe incompetentem non in cauſa principali, ſed in aliquo articulo dependente, an poſſit huiuſmodi interlocutoriam reuocare.*

232 *Iudex laicus, qui articulum matrimonij incidentem in cauſa coram ipſo introducta remiſit ad Iudicem Eccleſiaſticum an poſſit huiuſmodi remiſſionem reuocare.*

233 *Sententiam interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, Iudex delegatus poteſt inconſtans reuocare, quando ab ea fuit appellatum, & de ratione num. ſeqq.*

234 *Sententia ſuſpenditur per appellationem.*

235 *Sententia ſuſpenſa per appellationem de præſenti fingitur non lata.*
236 *Iudex delegatus an poſſit reuocare ſententiam interlocutoriam, per quam finitur eius iuriſdictio poſtquam detulit appellationi ab illa interpoſitæ, & num. 246. & 248.*
237 *Sententiam interlocutoriam reuocare poteſt tam Iudex ordinarius, quàm delegatus de conſenſu partium, quamuis per eam finiatur iuriſdictio.*
238 *Quid ſi res non ſit integra.*
239 *Sententia quando habeat vim diffinitiuæ remiſſiuè.*
240 *Sententia interlocutoria declarans appellationem eſſe deſertam, vel quod ſuper libello non ſit procedendum, non poteſt ab eodem Iudice reuocari.*
241 *Sententia interlocutoria bis confirmata reuocari non poteſt.*
242 *Appellatio non datur à ſententia bis confirmata.*
243 *Quid ſi confirmatio ſit obtenta ab eodem Iudice per viam repoſitionis.*
244 *Sententia interlocutoria lata de conſenſu partium, reuocari non poteſt ab eodem Iudice altera parte reluctante.*
245 *Quid ſtante iuſta cauſa reuocandi.*
246 *Appellationi Iudex detuliſſe quando dicatur.*
247 *Sententiam interlocutoriam an reuocare poſſit idem Index poſtquam appellationem ab eo interpoſitam admiſit cum clauſula* ſi, & in quantum.
248 *Sententiam interlocutoriam an reuocare poſſit Iudex, à quo poſtquam fuit inhibitus coram Iudice ad quem.*
249 *Quid ſi inhibitio eſt minus legitima.*
250 *Vel ſi inhibitio ſit nulla.*
251 *Sententia interlocutoria executioni iam demandata non poteſt ab eodem Iudice reuocari.*
252 *Siue executio facta ſit à Iudice, ſiue à parte.*
253 *Sententiam interlocutoriam trahentem ſecum executionem abſque facto hominis, idem Iudex reuocare non poteſt.*
254 *Quid ſtante conſenſu partium.*
255 *Vel concurrente iuſta cauſa reuocandi.*
256 *Sententiam interlocutoriam latam ſuper primo decreto, vel ſuper noui operis nunciatione, idem Iudex poteſt reuocare.*
257 *Sententiam interlocutoriam executioni demandatam poteſt idem Index ex capite nullitatis reuocare.*
258 *Sententiam interlocutoriam latam ex officio Iudicis nobili, poteſt idem Index reuocare quamuis executioni demandatam.*
259 *Sententiam interlocutoriam, ex qua fuit quæſitum ius parti, idem Iudex reuocare non poteſt.*
260 *Quando autem ex ea dicatur ius parti quæſitum.*
261 *Index quando poſſit re non integra ſententiam interlocutoriam reuocare.*
262 *Pronunciam poſitionum pro confeſſatis non poteſt idem Iudex reuocare.*
263 *Pronuncia poſitionum pro confeſſatis tribuit ius parti, & trahit ſecum executionem.*
264 *Iudex, cui fuit commiſſa cognitio articuli incidentis, vel dependentis non poteſt reuocare interlocutoriam latam ſuper eodem articulo.*
265 *Sententiam interlocutoriam latam ſimul cum definitiua non poteſt idem Iudex reuocare.*
266 *Sententia interlocutoria lata cum definitiua aſſumit vim definitiuæ.*
267 *Sententia interlocutoria non poteſt ab eodem Iudice reuocari ſtante conſuetudine, vel quod reuocari non poſſit.*
268 *Interpretatio ſemel à Iudice data obſcuris verbis ſententiæ, non poteſt ab eodem Iudice mutari, vel reuocari.*
269 *Interpretatio diſpoſitionis dubiæ ſemel facta per priuatum non poteſt ab eo renocari.*
270 *Auditor Rotæ, cui fuit commiſſa cauſa cum facultatibus And. Cam. an poſſit interlocutoriam reuocare.*
271 *Appellationis cauſa diuerſificat inſtantiam.*
272 *Sententiam interlocutoriam latam per cedulam non poteſt idem Iudex reuocare, & de ratione.*
273 *Sententiam interlocutoriam reuocare non poteſt Iudex, poſtquam ab ea Signaturæ commiſit cauſam appellationis, & de ratione.*
274 *Quamuis illam commiſerit cum clauſula* ſine præiudicio legitimæ executionis.
275 *Et an poſſit agnita illius iniuſtitia ab vlteriore executione abſtinere.*
276 *Signatura repræſentat Papam.*
277 *Iudex idem reuocare inconſtans non poteſt ſuam definitiuam ſententiam, & de rationibus num. ſeqq.*
278 *Iudex lata ſententia definitiua functus dicitur officio ſuo.*
279 *Et deſinit eſſe Iudex in illa cauſa.*
280 *Sententia definitiua fertur cum deliberatione.*
281 *Sententiam definitiuam ſi reuocare poſſet idem Iudex nunquam daretur finis litibus.*
282 *Litium infinitas eſt contra leges, & Reipublicæ vtilitatem.*
283 *Sententiam definitiuam idem Iudex reuocare non poteſt etiam de conſenſu partium.*
284 *Sententiam definitiuam idem Iudex reuocare non poteſt tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.*
285 *Iudex abſoluere non poteſt reum ſemel de crimine condemnatum, quamuis poſtea de innocentia appareret.*
286 *Et an poſſit executionem ſuſpendere donec Princeps conſultus gratiam conceſſerit.*
287 *Sententia in cauſa criminali nunquam tranſit in iudicatum.*
288 *Princeps in cauſis criminalibus reſcribit*

ſtante rei innocentia propter iura nouiter reperta, non autem in ciuilibus.

289 Iudex idem non poteſt reuocare ſuam ſententiam definitiuam prætextu erroris.

290 Sententiam propriam reuocare non poteſt idem Iudex ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, ſiue ſubdelegatus.

291 Quid de Auditoribus Rotæ.

292 Sententiam ſuam reuocare non poteſt Iudex etiam infra 10. dies datos ad appellandum.

293 Sententiam definitiuam an idem Iudex poſſit in melius reformare.

294 Arbiter non poteſt ſuum laudum definitiuum reuocare.

295 Quid ſi data eſſet illi facultas pluries pronunciandi.

296 Notarius an, & quando mutare poſſit, & corrigere inſtrumenta remiſſiuè.

297 Sententiam definitiuam idem Iudex reuocare non poteſt, etiam quo ad acceſſoria.

298 Expenſarum, vel fructuum condemnationem, ſeu abſolutionem ſemel factam, idem Iudex reuocare non poteſt.

299 Acceſſorium ſequi debet naturam ſui principalis.

300 Sententiam definitiuam latam contra formam Statuti, vel conſuetudinis, idem Iudex reuocare non poteſt.

301 Acceſſoria in ſententia omiſſa poteſt idem Iudex addere eadem die.

302 Iudex, qui condemnauit ſuper negocio principali, nulla facta mentione fructuum, & expenſarum, poteſt eadem die illorum condemnationem addere.

303 Imò tenetur eadem die etiam ſuper illis pronunciare.

304 Quid in Arbitro.

305 Sententiam definitiuam non poteſt idem Iudex interpretari, addendo, vel minuendo aliquid de ſubſtantia.

306 Sententia reuocatoria definitiua lata ab eodem Iudice eſt nulla ipſo iure.

307 Et an appellatio ab ea ſit neceſſaria.

308 Princeps an poſſit ſententiam definitiuam ab ipſo latam mutare, & corrigere ad ſui libitum, & num. 314.

309 Quid dicendum de Senatoribus, & Senatu, & num. 314.

310 Senator, ſeu Senatus eſt loco Principis.

311 Senatus an poſſit mutare pœnam pecuniariam in corporalem lata ſententia.

312 Princeps, & Senatus mutare, & reuocare non poſſunt eorum ſententiam, niſi cum iuſta cauſa.

313 Senatores Galliæ quomodo mutent, vel reuocent eorum ſententias.

315 Sententiam definitiuam ab ipſo latam poteſt idem Iudex reſcindere per viam reſtitutionis in integrum.

316 Princeps ſolus ſolet concedere reſtitutionem in integrum.

317 Iudex, qui ſententiam trahit poteſt interdum concedere reſtitutionem in integrum.

318 Iudex fauore minoris per viam reſtitutionis in integrum poteſt reuocare propriam ſententiam, etiamſi minor fuiſſet læſus propter fatuitatem, vel imperitiam ipſius Iudicis.

319 Dummodo id expediat ipſi læſo, vel ipſe læſus conſentiat.

320 Iudex per viam reſtitutionis in integrum poteſt reuocare propriam ſententiam, non obſtante contraria conſuetudine.

321 Reſtitutio in integrum aduerſus lapſum temporis ad appellandum peti debet coram eodem Iudice.

322 Delegatus Principis poteſt concedere reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam interlocutoriam, non autem aduerſus definitiuam.

323 Delegatus aduerſus propriam ſententiam poteſt cognoſcere cauſam reſtitutionis in integrum, & interim ſuſpendere executionem, ac Principi referre.

324 Sententiam definitiuam nulliter latam poteſt idem Iudex reuocare.

325 Nullitas ſententiæ quando, & quomodo deduci poſſit coram eodem Iudice.

326 Iuriſdictio Iudicis Ordinarij prorogari non poteſt poſt latam ab eo ſententiam.

327 Sententia lata nulliter durat iuriſdictio in Iudice, quamuis Ordinario.

328 Sententiam propriam per ſordes nulliter latam non poteſt idem Iudex reuocare.

329 Quid ſi nullitas appareret ex nouis actis.

330 Quid ſi ſententia eſſet nulla tantummodò ope exceptionis.

331 Iudex delegatus non poteſt reuocare propriam ſententiam ex capite nullitatis.

332 Quid ſi haberet iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo, & delegatam in decidendo.

333 Auditores Rotæ habent iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo, & delegatam in decidendo.

334 Delegatus Principis an poſſit reuocare propriam ſententiam definitiuam ex capite nullitatis.

335 Delegatus ſententiam definitiuam, quàm ſine ſcriptis protulit, reuocare non poteſt, nec iterum in cauſa iudicare.

336 Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ex capite nullitatis propriam ſententiam definitiuam reuocare, & num. 341.

337 Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum dicitur cui ſub vnico vniuerſali verbo commiſſa ſunt omnes cauſæ alicuius Vniuerſitatis, vel Territorij.

338 Iudices conſtituti à Feudatarijs in ſuis Caſtris ad cognoſcendum cauſas hominum ipſorum Caſtrorum, dicuntur delegati ad Vniuerſitatem cauſarum.

339 Quid de Vicarijs foraneis.

340 *Iudices delegati ad vniuerſitatem cauſarum, qui ſint.*

342 *Delegatus ad certum genus cauſarum non poteſt propriam ſententiam ex capite nullitatis reuocare, & iterum de cauſa iudicare.*

343 *Delegationes tot reputantur quot ſunt cauſæ, quæ delegantur.*

344 *Delegatus, qui nulliter iudicauit per errorem facti, an poſſit ſuam ſententiam reuocare.*

345 *Executor deputatus ad prouidendum de beneficio, dicitur deputatus ad actum extraiudicialem.*

346 *Quid ſi nulliter beneficium contulit, & an poſſit illud iterum conferre.*

347 *Principis beneficium eſt latius interpretandum.*

348 *Index delegatus, qui non pronunciauit ſuper toto negocio, poteſt quod nulliter pronunciauit reuocare.*

349 *Quid de delegato, qui ſententiauit non ſeruata forma delegationis.*

350 *Sententia definitiua lata officio Iudicis nobili poteſt ab eodem Iudice reuocari.*

351 *Officio Iudicis nobili mulcta imponitur.*

352 *Mulctam impoſitam poteſt Iudex retractare.*

353 *Quid de pœna.*

354 *Parte confitente ſententiam definitiuam ad ipſius fauorem latam iniuſtam eſſe, poteſt Iudex eam retractare.*

355 *Cautela eueniente hoc caſu.*

356 *Quid ſi ſententia lata non eſt fauore ipſius confeſſi.*

357 *Vel quando ageretur de vinculo matrimonij.*

358 *Iudex delegatus reuocare non poteſt propriam ſententiam etiamſi pars fateretur illam eſſe iniuſtam.*

359 *Index reuocare poteſt propriam ſententiam definitiuam in cauſis, in quibus ſententia non tranſit in iudicatum.*

360 *Sententiam definitiuam latam in cauſa matrimonij carnalis, vel ſpiritualis, ac in cauſa vſurarum poteſt idem Index nouis ſuperuenientibus probationibus reuocare.*

361 *Quid in delegato.*

362 *Sententia definitiua lata in cauſa Fiſci an, & quando poſſit ab eodem Iudice reuocari.*

363 *Sententia lata contra Fiſcum legitimè defenſum, ſeruatis omnibus ſolemnitatibus reuocari non poteſt, niſi per appellationem.*

364 *Fiſcus circa reuocationem ſententiæ non habet maius ius, quam priuatus.*

365 *Sententia lata contra Fiſcum reuocari non poteſt, niſi per appellationem, tam in ciuili, quàm in criminali cauſa.*

366 *Fiſco in criminalibus non datur reſtitutio contra ſententiam latam.*

367 *Sententia lata in iudicio Peritorum poteſt iuuentis peritioribus retractari.*

368 *Quid concurrente Principis reſcripto.*

369 *Sententiam definitiuam reuocare poteſt idem Iudex ordinarius quando victor coram eodem patitur de viribus illius diſputari.*

370 *Quid ſi partes primæ ſententiæ renunciantes vellent coram eo ſeruato iuris ordine nouum efformari proceſſum.*

371 *Vel ſi partes abſque libello, alijſque ſolemnitatibus vellent quod Iudex ſententiaret contra primam ſententiam.*

372 *Sententia contra ſententiam non valet poſtquam prima ſententia tranſiuit in iudicatum, etiam de conſenſu partium.*

373 *Iudex poteſt interpretari, & declarare ſententiam definitiuam, quam pronunciauit.*

374 *Quid ſi declaratio immutet ſubſtantiam ſententiæ.*

375 *Declaratio non eſt prohibita illi, cui eſt prohibita emendatio, vel mutatio.*

376 *Princeps poteſt ſuam ſententiam definitiuam declarare.*

377 *Magiſtratus maiores poſſunt eorum ſententiam definitiuam declarare.*

378 *Iudices inferiores an poſſint declarare eorum ſententias definitiuas.*

379 *Iudex an poſſit declarare eius ſententiam poſtquam fuit ab ea appellatum.*

380 *Iudex poteſt declarare eius ſententiam definitiuam, etiam in præiudicium iuris tertij.*

381 *Arbiter incontinenti poteſt interpretari eius laudum.*

382 *Quid ex interuallo.*

383 *Iudex poſtquam terminauit eius officium non poteſt declarare ſententiam definitiuam ab ipſo latam, & num. 393.*

384 *Iudex poteſt declarare eius ſententiam, cuius verba ſunt dubia, non autem cuius ſunt clara.*

385 *Verba dubia, & obſcura ſententiæ declarari poſſunt à Iudice, etiam contra diſpoſitionem, & regulas iuris, non autem contra veram ipſorum verborum ſignificationem.*

386 *Sententia per Iudicem, qui illam protulit declarari non poteſt taliter, quod offendatur natura eius verborum.*

387 *Verba ſententiæ ſunt taliter interpretanda, quod ab ea remoueatur abſurditas, & iniuſtitia, quamuis interpretatio fiat impropriè, & largo modo.*

388 *Quid ſi immutetur natura ipſorum verborum.*

389 *Interpretatio ſententiæ taliter fieri debet, quod à ſapientibus reprehendi non mereatur.*

390 *Ideò debet eſſe laudabilis, veriſimilis, & non diſſona.*

391 *A declaratione, vel interpretatione ſententiæ an, & quando detur appellatio, vbi non datur ab ipſa ſententia.*

392 *Declaratio, ſeu interpretatio ſententiæ Iudici,*

dici, qui illam protulit ſemel tantum permittitur.

394 *Sententiam, in qua iuris ordo non fuit ſeruatus, poteſt idem Iudex reuocare.*

395 *Poteſt idem Iudex mutare, & corrigere ſententiam, quam non habet pro perfecta.*

396 *Sententia poteſt declarari per deciſionem in cauſa emanatam.*

397 *Item per interlocutoriam explicando illius ambiguitatem.*

398 *Verba vltima ſententiæ corrigunt prima, & debent attendi.*

399 *Iudex ſcribens ſententiam in thalamo poteſt donec publicetur ſemel, & pluries illam lacerare, mutare, & corrigere.*

400 *Iudex in actu legendi ſententiam in ſcriptis ferendam poteſt illam corrigere.*

401 *Iudex poſtquam ſententiam ſolemniter in ſcriptis recitauit, & cauſam abſoluit, non poteſt illam amplius corrigere, etiam ſtatim.*

402 *Acceſſoria ſententiæ poteſt Iudex incontinenti, & eadem die, qua illam protulit declarare.*

403 *Correctio ſententiæ ex interuallo facta debet apponi cum illius data.*

404 *Sententiæ mutatio dicitur nouum inſtrumentum.*

405 *Reformatio gratiæ beneficij an, & quando fieri debeat ſub prima data, vel potius ſub data ipſius reformationis.*

406 *Correctio ſententiæ in vno capite iam lecto fieri poteſt per Iudicem, etiam poſt diuerſionem ad aliud caput.*

407 *Correctio ſententiæ Iudici permittitur vſque ad illius abſolutam prolationem.*

408 *Contrarietas vitiat ſententiam, vt ſi Iudex diceret condemno, & abſoluo ratione incertitudinis.*

409 *Rota Romana inconſtantia in eius deciſionibus an ſit comendanda, vel reprehenſibilis, & num. 419. & 424.*

410 *Statuta humana variantur ſecundùm varietatem temporum.*

411 *Sententiæ quandoque tot ſunt, quot capita.*

412 *Stylus recipit varietatem ex tempore.*

413 *Intellectum ſuum quilibet ſequi debet in dubijs iuris, etiamſi in votando erraret.*

414 *Stylis nomine quid veniat.*

415 *Præſumptio pro modernis eſt maior, quam pro antiquioribus, & de ratione.*

416 *Iudices ceruicoſi eſſe non debent in ſuis opinionibus, itaut nolint à prudentioribus corrigi.*

417 *Magiſtratus Supremi etiam in eadem facti ſpecie mutare poſſunt opiniones, & diuerſas ferrè ſententias.*

419 *Stylus Curiæ volubilis eſt, & de ratione.*

420 *Rota authoritatem aufert eius inconſtantia.*

421 *Deciſiones Rotæ contrariæ allegari non poſſunt pro cauſis decidendis.*

422 *Inconſtantia in omnibus, ſed præcipuè in Iudicibus, reprobatur.*

423 *Legis vim habet, quod pro iuſtitia cum cauſa cognitione decernitur.*

425 *Conſtitutio Pij Quarti circa Tribunal Rotæ refertur.*

426 *Ac alia Pauli Quinti.*

427 *Arreſta contraria in Parlamentis Franciæ an, & quando permittantur.*

428 *Deciſiones inter contrarias vltimæ ſtandum eſt, quando diſtinctionis fœdere conciliari non poſſunt.*

429 *Deciſionum Romanæ Rotæ auctoritas remiſſiuè.*

430 *Deciſiones nouæ attenduntur quoad futura, non autem quoad præterita acta.*

431 *Deciſiones nouæ attendendæ ſunt in concurſu antiquarum, quando emanarunt plenè diſcuſſo articulo, non autem perfunctoriè, & incidenter.*

432 *Deciſiones Rotales fundatæ in ſola auctoritate Doctorum, non ponderatis rationibus, non attenduntur.*

433 *Quid de auctoritate aliorum Doctorum.*

434 *Inquiſitor Hæreticæ prauitatis poteſt ſententiam latam contra Hæreticum non relapſum, & pœnitentem mitigare.*

435 *Et è conuerſo poteſt etiam poſt ſententiam pœnam augere.*

436 *Sed an requiratur ad hunc effectum, quod in ſententia ſibi reſeruet facultatem augendi, & minuendi pœnam.*

437 *Inquiſitores hodiè pœnas non immutant, quamuis ſibi reſeruauerint facultatem, niſi conſulta Suprema Inquiſitione Romana.*

438 *Et Inquiſitores Hiſpaniarum an, & quomodo illas mutare poſſint.*

439 *Inquiſitor mutare non poteſt pœnas ipſo iure impoſitas, puta excommunicationem.*

440 *Hæretico non pœnitenti, vel relapſo, vel confeſſo, aut conuicto, nec Inquiſitor, nec Epiſcopus pœnam mutare, vel diſpenſare poſſunt.*

441 *Sed illum tradere debent Brachio ſeculari.*

442 *Sententiam definitiuam quando Iudex mutare poſſit remiſſiuè.*

443 *De opinione probabili remiſſiuè.*

444 *Iudex in foro exteriori tenetur ſequi opinionem magis receptam, & magis probabilem.*

445 *Quid in foro conſcientiæ.*

446 *Confeſſarius, & Iudex an poſſint tuta conſcientia ſequi opinionem minus receptam, quam ex meliori ratione putet eſſe veram.*

447 *Sententia vnius forſan deterioris poteſt multos, & maiores aliqua ex parte ſuperare.*

448 *Iudex non poteſt ſequi opinionem minus re-*

ceptam, quando pro communi vrget aliqua lex, vel conſuetndo approbata, vel melior ratio.

449 Trebellianica an prohiberi poſſit filijs primi gradus.

450 Quid in Statu Eccleſiaſtico.

451 Rotæ anctoritas extra Statum Eccleſiaſticum eſt probabilis, non autem neceſſaria pro deciſione cauſarum.

452 Rota eſt omnium Tribunalium Orbis Auriga, & Magiſtra.

453 Conuarunias apud Hiſpanos ſpectatur tanquam iurium Coriphæus.

454 Manutentio ciuiliter poſſidenti an concedatur contra eum, qui naturaliter poſſidet.

455 A Decreto Auditoris Nuncij Hiſpaniarum datur appellatio ad Rotam.

456 Inter opiniones, quæ vtrinque communes appellantur Iudex æquiorem, & humaniorem ſequi debet, & ſic Rota ſeruat.

457 Mater hæres inſtituta in vita ſua, an debeat imputare fructus in legitimam.

458 Legitima parentibus debetur de iure naturæ.

459 Rota in conflictu opinionum non tam mouetur ex numero Doctorum, quàm ex firmioribus rationibus.

460 Hypotheca competit pro legatis conditionalibus à die obitus Teſtatoris, non à die purificatæ conditionis.

461 Emphyteuta non ſatisfacit facultati nominandi per ſolam ſucceſſionem ab inteſtato.

462 Nepos tenetur alere patruum.

463 Inter opiniones varias, æquè probabiles, an poſſit Iudex inconſtans modo adhærere vni, modo alteri, & numeris 467. & 470.

464 Opiniones æquè probabiles ſunt æquè tutæ.

465 Iudex an poſſit opinionem æquè probabilem ad libitum ſequi abſque paccato.

466. Iudicem habere amicum, vbi diſputatur de opinionibus æquè probabilibus, bonum eſt.

468 Iudici in re dubia non licet pro amica iudicare.

469. Et quomodo iudicare debeat.

471 Intellectus poteſt ſucceſſiuis temporibus nunc adhæreri vni opinioni, & paulò poſt illa relicta adhærere oppoſitæ.

472 Facto ex vtraque parte æquè probato, Iudex non poteſt totum vni parti adiudicare, & quomodo poſſit, ac debeat partes componere.

473 Et an poſſit quoad rem indiuiduam vel ſorte.

474 Iudicium ſortis appellatur iudicium ruſticorum.

475 Solus Papa, vel Princeps poteſt compellere partes ad concordiam.

476. Iudex poteſt ſuadere, non autem compellere partes ad concordiam.

477 Et an poſſit etiam eas compellere ad concordiam, quando ex ipſarum diſcordia adeſſet timor ſcandali.

478 Concordiæ quibus in caſibus olim locus fuerit.

479 Iudex non poteſt ſequi modo vnam, modo alteram opinionem æquè probabilem, quando exinde oriretur ſcandalum.

480 Alias peccaret.

481 Et an teneretur ad reſtitutionem.

482 Iudex in concurſu opinionum æqualium quando debeat iudicare pro cauſa priuilegiata.

483 Et quæ ad hunc effectum dicantur cauſæ priuilegiatæ.

484 Fauore cauſæ priuilegiatæ licet Iudici recedere à communi opinione.

485 Sententia ad ſui fauorem lata renunciari poteſt.

486 Minor poteſt ſi velit non vti ſententia reſtitutionis in integrum.

487 Nec cogitur pretium reſtituere, & rem emptam reddere.

488 Sententia ad ſui fauorem lata nemo cogitur vti.

489 Quid ſi ſententia fundetur in diſpoſitione iuris communis.

490 Vendere vni pluſquam alteri, nemo cogitur de iure.

491 Sententia obtenta ſuper iure retractus poteſt renunciari.

492 Termina conceſſo de iure ſpeciali poteſt impetrans renunciare.

493 Quid de conceſſo à iure communi.

494 Emptor renunciare non poteſt ſententiæ obtentæ in ædilitia actione.

495 Sententia lata in actione ædilitia tribuit venditori actionem ad factum.

496 Aequalitas in iudicijs ſeruanda eſt.

1 INCONSTANTIA in Iudicibus eſt reprobata, quia ipſi eam in alijs puniunt, *l. in cauſa, §. 1. ff. de Procurat. cap. 2. de reſcript. lib. 6.* Clement. 1. *de renunciationib.* Hippolyt. *ſingul.* 166. Vincent. *in l. in ratione, in princ. §. fin. ff. ad leg. falcid.* Rebuff. *in l. quod iuſſit, in princ. num. 1. ff. de re iudic.* Vbert. *de modo, & ratione citandi par. 5. formula 13. verſ. variatio.*

Primò videndum eſt, quando licita, vel illicita ſit inconſtantia in Iudice Delegato, demùm quando in Iudice Ordinario.

2 Et ſtatuenda eſt concluſio, etiam inuitum, quem cogi ad ſuſcipiendam iudicialem delegationem, *cap. ſanè, il ſecondo, cap. Paſtoralis,* & ibi Gloſſ. *in verb. renitente, de offic. deleg. l. vnica, C. qui pro ſua iuriſdictione, l. munerum la ſeconda, §. iudicandi quoque neceſſitas, ff. de muner. & honor. l. Prætor, §. qui autem, ff. de vacat. & excuſ. mun. l. ſancimus, la prima, C. de Aduocat. diuerſ. Iud.* & ibi

Gloſs. & Doctor. Rota *deciſ.* 12. *num.* 1. *de Præbendis in nouis*, Caſſador. *deciſ. vnic. de verb. ſignificat. num.* 4. vbi de officio Collectoris Monet. *de decimis quæſt.* 5. *num.* 191. *& de Conſeruat. cap.* 10. *numer.* 341. Barboſ. *l. cum Prætor*, §. 1. *numer.* 161. *ff. de iudic.*

3 Suſcepta ergò delegatione non poteſt Iudex Delegatus inconſtans ſine iuſta cauſa ſe exonerare ipſa delegatione, *dicto cap. Paſtoralis*, ibi, *dummodò ipſe exonerare ſe ipſum malitioſè non quærat*, *cap. Si pro debilitate, de offic. deleg.* Monet. *de conſeruat. dicta quæſt.* 10. *numero* 341. Barboſ. *loco citato num.* 161.

4 Sed an ſaltem poſſit vices ſuas ſubdelegare? Diſtinguendum eſt in Delegato à Principe, & in Delegato ab inferiori à Principe: Priori caſu licita eſt inconſtantia, quia Delegatus à Principe hoc habet à lege priuilegium, vt vices ſuas alteri delegare poſſit, Abb. *in cap. Paſtoralis, in* 1. *notab.* & ibi Felyn. *in princ. l. à Iudice, C. de iudic.* Iacob. Niger *in l.* 1. *ff. de offic. eius*, Syntagm. *comm. opin. to.*4. *cap.*28. *in princ.* Peregrin. *de iuriſd. ordin. & deleg. ad rubr. lib.*1. *num.*6. *fol. mihi* 16. Menoch. *de arbitr. quæſt.* 54. *& conſ.* 17. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 1. Germon. *lib.* 1. *animaduer. cap.* 8. Quintaduennas *de iuriſd. & imper. cap.* 6. *nu.* 13. *& cap.* 11. *per tot.* Peregrin. *de citat. real. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 424. Solozan. *de iur. Ind. cap.* 4. *num.*36. *lib.* 2. Capuc. *in praxi par.*2. *cap.* 1. *num.* 163. Fagnan. *in* 2. *par. princip. decretal. cap. quoniam, de offic. deleg. nu.* 1. *&* 9. Coccin. *deciſ.* 1496. *num.* 2. *& deciſ.* 1749. *num.* 6. Ratio eſt, quia in cauſa delegata
5 ipſe Delegatus cenſetur maior quilibet ordinario, *l. fin.* §. *penult. ff. de damn. infect. cap. ſanè, il ſecondo, de offic. deleg. cap. Paſtoralis, de offic. ordin.* Gratian. *cap.* 111. *nu.*65. Fagnan. *ſuper dicto cap. ſanè, il ſecondo, nu.* 1.
6 Si ergò ordinarius poteſt delegare, multo fortiùs delegatus Principis, Felyn. *in dicto verb. Delegatus Papæ*, quæ tamen ratio non placet Petro Barboſæ *in l. cum Prætor*, §. 1. *num.* 387. *cum ſeq.*

7 Quæ concluſio habet locum, ſiue Princeps ex officio, vel motu proprio, ſiue de conſenſu partium dederit Delegatum, *cap. fin. de offic. deleg. in princip.* & ibi Abb. *num.* 1. & cæteri Canoniſtæ, quos adducit Barboſ. *dicto cap. fin. in princip.* Iaſon *d. l. à Iudice num.* 11. Fagnan. *dicto cap. quoniam, de offic. delegat. num.* 1.

Secundò habet locum, ſiue adſit iuſta
8 cauſa delegandi, ſiue nulla, Gloſs. *in dicto cap. Paſtoralis, verb. exoneratus, de offic. deleg.* Felyn. *in repert. in verb. deleg. Papæ, verſ. ſecundò extende*, Dec. *in cap. ſi pro debilitate num.* 9. *ff. de offic. deleg.* vbi latè Iaſ. *num.* 11. *verſ.* 2.

9 Tertiò habet locum huiuſmodi ſubdelegatio etiam inuitis partibus, Felyn. *loco citato, verſ.* 3. *Extende*, Iaſon *dicta l. à Iudice num.* 11. *verſ.* 3.

10 Quartò habet locum, non ſolùm quando vnus ſolus datus eſt delegatus, ſed etiamſi habet Collegam, qui velit per ſe procedere, hoc enim non obſtante poterit procedere ad ſubdelegationem, *cap. Quamuis, de off. delegati*, & ibi Doctores allegati à Barboſa *d. cap. Quamuis*, Felynus *loco citato verſ.* 4. Iaſon *loco citato num.* 11. *verſ.* 4.

11 Quintò habet locum, ſiue velit delegare totam cauſam, ſiue modicam, & etiam reſeruare ſibi ſolam ſententiam, *cap. Super quæſt. de offic. deleg. cap. ſi delegatus, de offic. deleg. in* 6. & ibi Barboſa *num.* 16.

12 Sextò, habet locum multò magis, ſi Delegatus eſſet ad vniuerſitatem cauſa-
13 rum, quia reputatur quaſi Ordinarius, & propterea ſubdelegare poteſt, *l.* 1. §. *Ab eo, ff. quis, & à quo*, & ibi Gloſs. *verb. Non ipſe, & verb. Ab eo*, Gloſs. *in d. l. à Iudice, verb. Non habet, C. de Iudic. & in cap. Cum cauſam, verb. Delegatus*, Hoſtien. *cap. fin. de off. Ordin.* alios tam Canoniſtas, quàm Iuriſtas, Summiſtas, & Theologos adducit more ſuo Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *diſputat.* 31. *num.* 2. Fragoſ. *de regim. Reipub. par.* 1. *lib.* 4. *numero* 129. vbi reprobat Dec. *in cap. Cum cauſam num.* 7. *de appellationibus*, & Curtium iuniorem *in l. More maiorum num.* 67. *ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* contrarium ſentientes.

14 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam in Delegato immediatè à Principe, ſecus autem in illius Subdelegato, quia licet ille poſſit ſubdelegare, hic autem non, etiam quod haberet à Delegante facultatem ſubdelegandi, quam illi concedere non poteſt, Gloſs. *in cap. Super quæſt.* §. *Porrò, verb. Transferre, de off. Deleg.* vbi Abb. *eod.* §. *num.* 2. cum alijs per Sanchez *loco citato num.* 9. Peregr. *ad rubr. de off. & poteſt. Iud. Deleg. num.* 12. Cauendum eſt propterea à Iaſ. *in l. à Iudice, C. de Iudic.* qui *numero* 9. dicit, fortaſſe hanc facultatem ineſſe in Delegato Principis, quia contra eum eſt communis opinio, vt benè poſt multos idem Sanchez *loco cit.*

15 Dic ſecundò, illicitam eſſe inconſtantiam, quando eſſet electa induſtria perſonæ, tunc enim Delegatus à Principe ſubdelegare non poteſt, *cap. fin.* §. *Is autem, de off. Deleg.* & ibi Gloſs. & Doctor. *cap. Is cui eodem tit. in* 6. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 8. Capic. *deciſ.* 151. *numero* 5. Monaldus *conſ.* 143. *num.* 12. Honded. *conſil.* 55. *num.* 79. *lib.* 1. cum alijs per Barboſ. *ad dicto cap. fin.* §. *Is autem, de off. & poteſt. Iud. Deleg.* Rota *deciſ.* 234. *num.* 1. *parte* 1. *& deciſ.* 38. *à num.* 24. *par.* 6. *recent.* Coccin. *deciſ.* 1153. *num.* 3.

16 Quæ concluſio procedit, quamuis iſte ſic Delegatus eſſet Delegatus à Principe ſupremæ poteſtatis, Cochier. *ad reg. Cancell.47. num.7.* Rota *deciſ.462. num.3. par.2. recent.* Barboſ. *loco citato*, Fragoſ. *de regim. Reipub. d. diſput.10. lib.4. num.124.*

17 Flecta autem induſtria perſonæ non cenſetur in dubio ad impediendam ſubdelegationem, ex *dicto cap. fin.* Peregrin. *loco cit. num. 8.* Barboſ. *dicto cap. fin. num.4.* Gratian. *diſcept.644. num.23. & 24.*

18 Sed tunc, quando commiſſa eſſet grauis, & ardua cauſa, Abb. *dicto cap. fin. nu.6.* Felyn. *num.4.* Bald. *conſil.123. num.5. & 6. verſ. tertium eſt magnitudo negocij lib. 5.* Crauett. *conſ.303. num.3.* Capic. *dicta deciſ.151. num.6.* cum alijs per eundem Barboſ. *dicto cap. fin. num.5. & de poteſt. Epiſc. par.3. alle-*
19 *gat. 84. num. 12.* vbi de cauſa matrimon. Rota *dicta deciſ. 38. num.44. & d. deciſ.234. num. 3. par.1. recent.*

Et quamuis Abb. *dicto §. is autem num.6.* & alij, quos refert Petr. Barboſ. *in dicta l. cum Prætor, §.1. num.463. ff. de indic.* voluerint ex ſola grauitate cauſæ non cenſeri electam induſtriam perſonæ, niſi aliunde de hoc conſtet.

20 Nihilominus verior ſententia eſt, quod magnitudo negocij per ſe ſola ſufficiat, vt dicatur electa induſtria perſonæ, Innoc. *cap. cum Apoſtolica num. 2. de offic. delegat.* Bald. *dicto conſ.123. num.5. & 6. lib.5.* Rota *dicta deciſ. 234. num. 3.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæſt. 68. num.15. & caſ. 205. num.1. & præſumpt.92. num. 43. lib. 6.* Quod videtur probari expreſsè *in dicto cap. fin. §. is autem*, vbi tantummodo fit mentio de negocijs grauibus, nempe de prouiſionibus Eccleſiarum, earumque Miniſtris, vt cenſeatur denegata ſubdelegatio, & ibi Innocent. Rota *dicta deciſ. 38. num. 45. & 46. par. 6. recent.*

21 An verò negocium ſit magnum, & arduum, relinquitur arbitrio Iudicis, Imol. *in cap. fin. nu.12. de donat. in cap. Sedes nu.65. & 72. de reſcript.* cum alijs per Menoch.
22 *d. caſ. 205. num. 3.* vbi, quod cauſa matrimonialis inter ardua negocia connume-
23 ratur, *cap. vlt. de Procurat. in 6.* Item cauſa hæreſis, *cap. litteras, de præſumpt.*

24 Vel, ſi fidei, & diligentiæ commiſſum fuerit negocium, Innocent. *dicto cap. cum Apoſtolica num.2. de offic. delegat.* & ibi Bald. *num.6.* Imol. *nu.7.* Menoch. *dicta quæſt. 68. num.11.* Rota *dicta deciſ.234. num.2.*

25 Item, ſi fuerit dictum, quod delegatus per ſe cognoſcat, nempe *per te*, vel *per vos*, Foller. ad Marant. *de ordin. Iudic. par.4. diſtinct.5. nu.27.* Caualcan. *deciſ.46. nu.384. par.2.* Ricc. *deciſ.88. par.1. num.1. verſ. tertio quando*, Barboſ. *dicto cap. fin. num.8. verſ.4.*
26 vbi ſubiungit, quod minus dubitationis habet, ſi addatur dictio *ipſum*, nempe *per te ipſum*, Abb. *dicto cap. fin. num.1.* Felyn. *num.3.* Ricc. *dicta deciſ.88. num.1.* Menoch. *præſumpt.21. nu.9. lib.2.* cum alijs per eundem Barboſ. *loco cit.*

27 Pariter, ſi dictum ſit in reſcripto, *confiſi de tua prudentia, & dexteritate*, Honded. *conſ. 55. num.77. lib. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 594. num. 34.* Rauden. *reſponſ. 26. num.181.* Ricc. *dicta deciſ.88. nu.1.* Barboſ. *dicto cap. fin. num.9.*

28 Item, ſi dictum eſſet, *perſonaliter exequaris*, Menoch. *dicta quæſt. 21. num.13. & 14.* Maſcard. *loco cit. num.4.* Gonzal. *ad reg. Cancell. 8. gloſ.43. num. 23.* Barboſa *ibidem num. 10.*

29 Pariter ſi diceretur, *diſcretioni tuæ mandamus*, Maſcard. *dicta concluſ. 594. numer.5.* Antonin. *var. lib.1. reſolut.89. num.2.* Marta *clauſ.199. nu.3. par.1.* Barboſ. *loco cit. nu.11.* Rota *deciſ. 628. num.7. par.3. recent.*

30 Item, ſi dictum eſſet, *conſcientiam oneramus*, Abb. *dicto cap. fin. num. 7.* Felyn. *num. 2.* Iaſon *dicta l. à Iudice num.11. verſ. quintò limita, C. de iudic.* Menoch. *d. quæſt.21. num.12. & de arbitr. quæſt. 68. lib.1. num.12.* cum alijs per Barboſ. *dicto cap. fin. num.12.* quibus addo Fragoſ. *de regim. Reipub. par.1. lib.4. diſput.10. num.124.*

Et quamuis Nauarr. Rodriquez, Ricc. & Genuen. *in prax. allegati* à Barboſa contrarium teneant, quod hoc etiam caſu licita ſit ſubdelegatio, non recedas tamen ab opinione ſupradicta, quam tenet Rota *dicta deciſ.628. num.7. in fin. par.3. recent.*

31 Cenſetur denique electa induſtria perſonæ, ſi in commiſſione dictiones, & clauſulæ ſint perſonaliſſimæ, Caſtren. *conſ.177. & 221. lib.2.* Rota *in Romana Vineæ 19. Nouembris 1629. coram R. P. D. Terracinen. & coram eod. deciſ.68. num.5. par.7. recent.*

32 Ex ſupradictis de induſtria perſonæ electa infertur, quod officiales omnes perſonaliter ſeruire tenentur, nec inconſtantes recepto officio poſſunt per alium deſeruire, Auth. *vt nullus Iudex, in Rubr. l. inter Artifices*, vbi Bartol. *ff. de ſolut. l. nullus la terza, C. de decur. lib.10.* vbi Gloſs. *in verb. decoratus*, allegat iura Capic. *dicta deciſ.151. nu.1.* latè Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 1. cap. 29. à num.1.* Gabriel. Berart. *in ſpeculo viſitationis cap.16. num.48.* Menoch. *de præſumpt. lib.2. dicta præſumpt. 21.* Giurb. *conſ. 36. à num.1.* Fulu. Conſtant. *in l. nullus, C. de decur. lib.10.* Amaya *ibidem num.1.*

33 In tantum, quod nec etiam à loco adminiſtrationis recedere poſſunt, Bald. *l. illud, ff. de offic. Præſid.* Paril. de Put. *de ſindicat. in verb. licentia offic.* Maſtrill. *loco cit. num. 6.* Berart. *loco cit. num.50.* etiamſi per
34 noctem vellent recedere, vel recreationis cauſa, Afflict. *in Conſtit. Regni Statuimus notab.6.* Vincent. de Franch. *deciſ. 455.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib. 5. cap. 6. numer. 258.*

35 Berart. loco cit.num.50. Et ſi, abſque licen-
tia ſuperioris recedant, indiſtinctè priuan-
tur ſalario, l. 3. §. qui militia, ff. de re milit.
36 Imò, & officio, Cagnol. in l. diem functo
num. 212. ff. de offic. Aſſeſſ. Viu. deciſ. 356.
num. 2. Berart. loco cit. num.51. & 52. Ideo
in Regno Neapolitano Iudices Vicariæ,
& alij, quos numerat Maſtrill. d. cap. 29.
lib. 1. à num. 8. per ſubſt itutum deſeruire
non poſſunt.
37 Pariter hæreticæ prauitatis Inquiſitores
per ſe, non autem per ſubſtitutos deſerui-
re poſſunt, Simanch. de Cathol. inſtit. tit.41.
num.35. Maſtrill. loco cit. num.18.
38 Si tamen conſuetudine introductum ſit,
vt officiales ſubſtituant, hoc illis erit per-
mittendum, Bartol. in l. nemo eſt, qui ne-
ſciat, ff.de duob.reis, idem Bart. & Bald. in l.
obſeruare, ff.de offic.Pro-conſ. Afflict. deciſ.22.
Capic. dicta deciſ.151. num. 2. cum alijs per
Maſtrill. loco cit. num. 20. qui num. 24. ſu-
39 biungit, in Regno Officiales poſſe ad
mentem per totum annum, idque de
licentia Principis ſubſtituere.
40 Pariter in caſu infirmitatis poterit Offi-
cialis per ſubſtitutum deſeruire, l. 2. C. de
offic. eius, qui vic. ger. l. 1. ff. de offic. eius,
vbi Alexan. Angel. in auth. vt elect. apud
pop. collat. 6. Maſtrill. cum alijs loco citato
num.25. Amaya loco cit. num.3.
41 Et in hoc caſu ſtatur aſſertioni Officia-
lis ſubſtituentis, Gloſs. in cap. Paſtoralis, in
verb. exonerare, de offic. delegat. Bald. in cap.
de cauſis, eod. tit. & in l. Imperium num. 9. ff.
de iuriſdict. omnium Iudicum, Alexan. l. 1.
num. 55. & ibi Dec. num. 66. vbi de com-
muni, ff. de offic.eius, cum alijs per Maſtrill.
42 loco cit. num.26. & eſt ratio, quia lex mul-
tum præſumit pro Iudice, Bald. in rubr. de
offic. delegat. Iaſon l. donat. in fin. C. de
collat.
43 Item, ſi pro ſeruitio Principis ſit receſ-
ſurus, durante abſentia poterit alterum
ſubſtituere, Maſtrill. loco cit.nu.28. Amaya
dicta l. nullus num.30.
44 Vel, ſi habeat facultatem in priuilegio
officij, vel licentiam extra illud ſubſti-
tuendi à Principe, ad Text. in l.nullus, C.de
decur. lib. 10. Maſtrill. dicto loco num. 29.
Amaya loco cit. num.29.
45 An autem ſubſtituens teneatur de ex-
ceſſibus ſubſtituti? vide apud eundem
Amaya dicta l. nullus.
46 Redeundo ad primam quæſtionem,
tertiò dic, illicitam eſſe inconſtantiam,
quando tractatur de cauſis, quæ de ſui
47 natura non ſunt delegabiles, prout ſunt
de iure ciuili cauſæ meri, vel mixti impe-
rij, l. 1. in princ. ff. de offic. eius, tunc enim
delegatus Principis non poteſt ſubdelega-
48 re, ne duo ſpecialia circa idem concur-
rant, Alex. in l. 1. ff. de offic. eius num. 2.
cum alijs, quos adducit Iaſ. in dicta l. à Iu-
dice num. 11. verſ. quartò limita.
49 Contrariam tamen opinionem, quod
cauſæ meri, & mixti imperij poſſint à de-
legato Principis ſubdelegari, voluere per
Text. in l. vnic. in fin. C. qui pro ſuo iuriſd.
& in Clement.1. §.1.ad fin. de Heret. Bart.
l.1. num.10. ff. de offic.eius, & ibi Iaſ. num.3.
Rimin. num. 30. Dec. num. 84. Curt. iun.
num. 74. Iaſ. dicta l. à Iudice num. 11. C. de
iudic. Corn. conſ.34. num. 10. lib. 1. Guido-
pap. deciſ.624. cum alijs latè congeſtis per
Petr. Barboſ. dicta l. cum Prætor, §. 1. ff. de
iudic. à num. 509.
50 Quæ opinio multò magis procedit de
iure Canonico, ex cuius diſpoſitione cau-
ſis meri, & mixti imperij delegari poſſe,
voluit Gloſs. cap. quod ſedem, de offic. Ordin.
Gloſs. fin. in cap. in Archiepiſcop. de raptor.
Gloſs. in cap. peruenit 95. diſtinct. Alex. l. 3.
num.6. & ibi Iaſon. nu.28. Curt.iun. nu.27.
Purpurat. num.492. de offic. eius, cum alijs,
quos congerit Petr. Barboſ. loco cit. num.
517. Ideò cauendum eſt ab Imol. Felyn.
Alciat. & Couarr. locis relatis ab eodem
Petr. Barboſ. num. 519. qui contrarium
tenent.
51 Quartò dic, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando Princeps delegaret actum
nudi miniſterij, puta ambaſiatam, vt dicit
Iaſon in dicta l. à Iudice num. 11. verſ. 12.
limit. per multa iura, quæ ibi allegat, Rota
d. deciſ.38. num.24. par.6. recent.
52 Si autem circa nudum miniſterium ali-
quid implendum eſſet, quod ſonaret in
merum factum, vtique poſſet alteri com-
mittere, cap.ex litteris, de offic.delegat. cap.2.
de dolo, Rot. dicta deciſ. 38. num.31.
53 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando Princeps delegaret ea, quæ
54 ſunt ſibi reſeruata in ſignum ſupremæ po-
teſtatis, quæ enumerat Bald. in l. 1, C. de
iur. aur anul. & in l. reſcripſit, vbi Iaſ. C. de
precib. Imper. offer. quia ex grauitate nego-
cij cenſetur electa induſtria perſonæ, Iaſ.
dicta l. à Iudice num.11. verſ.13. limita, vbi
55 ponit exemplum in legitimatione, Petr.
Barboſ. in dicta l. cum Prætor, §. 1. num.313.
314. & 315.
56 Dic ſextò, ceſſare inconſtantiam, ſi
delegatus fuiſſet recuſatus tanquam ſuſpe-
57 ctus, quia oppoſita recuſatione illius iu-
riſdictionis exercitium eſt ſuſpenſum, cap.
Iudex, de offic. delegat. in 6. Vant. ex defectu
Iudic. delegat. num. 33. Hoc tamen intelli-
58 ge, niſi adſit conſenſus recuſatoris, quia
tunc non ſolùm propoſita, ſed etiam pro-
59 bata cauſa ſuſpicionis licita eſt ſubdele-
60 gatio, Gloſs. vlt. in cap. cum ſpeciali, in
princ. & Gloſ. penult.in cap.2. requiris, §.vlt.
de appellat. Franc. dicto cap. Iudex not. 2.
Anchar. num. 4. Gemin. num. 3. cum alijs
per Barboſ. dicto cap. Iudex num.4.
61 Cæterum, ſi ſuper recuſatione iam eſ-

ſet per arbitros pronunciatum, quia recu-
62 ſatus Iudex eſſe deſijt, & iuriſdictionem
amiſit, neque de conſenſu recuſatoris,
neque etiam de conſenſu vtriuſque partis
63 poterit ſubdelegare, quoniam partes con-
ferre iuriſdictionem non poſſunt ei, qui
nulla ratione eſt Iudex, Abb. *in dicto cap. cum ſpeciali num.* 4. Molin. *de iuſtit. & iur. tract.* 5. *diſput.* 23. *num.* 14. Barboſ. *dicto cap. Iudex num.* 7.

64 Si autem ſuſpicio tanquam friuola re-
iecta eſſet, non impediretur ſubdelegare, Franc. *dicto cap. Iudex num.* 7.

65 Delegatus verò ab inferiore à Principe non poteſt inconſtans alium ſubdelegare, *cap. ſuper quæſt. § Si verò, de offic. delegat. cap. cum cauſ. de appellat. l. à Iudice, C. de iudic. l. more maiorum, ff. de iuriſd. omnium Iudicum,* Peregrin. *ad rubr. de offic. & poteſt. Iud. deleg. num.* 6. Felyn. *in dicto cap. ſuper quæſt.* §. *Si*
66 *verò num.* 16. Quod amplia etiamſi in iſto
delegato concurreret aliquid poteſtatis datæ à Principe, vt eſt caſus *in d.* §. *ſi verò,* Felyn. *ibidem num.* 16. *verſ. & iſta ſit regula.*

67 Primò, limita in delegato Pro-conſulis, Gloſs. *in l. à Iudice, C. de Iudic.* Felyn. *in dicto* §. *ſi verò num.* 16. *verſ. fallit primò*, vbi aſſi-
68 gnat tres rationes huius limitationis, qua-
rum melior eſt, quia Pro-conſul in Prouincia, in qua eſt datus, redactus eſt ad inſtar Principis, *l. nec quiſquam, ff. de offic. Pro-conſul.*

69 Secundò, fallit in delegato Legati à latere, quia poteſt ſubdelegare, Bald. *in l. à Iudice, C. de Iudic.* Abb. *in cap. cum Bertoldus, de re iudic.* Angel. *in dicta l. cum Prætor,* §. 1. *ff. de Iudic.* Felyn. *dicto* §. *Si verò nu.* 16.
70 *verſ. ſecundò fallit*; tum quia Pro-conſuli
æquiparatur, *cap.* 2. *de offic. delegat. in* 6.
71 tum quia in Prouincia eſt omnibus maior
poſt Papam, *cap. ſi Abbatem, de elect. in* 6.
72 tum denique, quia æquiparatur Præfecto
Prætorio, Gloſs. *in l.* 1. *ff. de offic. Præfect. Prætor.* Felyn. *vbi ſupra.*

73 Contrarium voluere Archidiac. Io. Andr. & Bonaccin. *in dicto cap.* 2. & Roman. *in l. & quia, ff. de iuriſdict. omnium Iudic.*
74 ea ratione, quod delegatus Legati à la-
tere non æquiparatur Legato Pro-conſulis, quod voluit latè Couuarr. *lib.* 3. *var. cap.* 20. *num.* 10. quem ſequitur Zoeſ. *ad tit. de offic. delegat. num.* 6.

75 Sed non recedas à communi opinione, pro qua eſt Textus *in cap. cum Bertoldus, de re iudic.* Felyn. *loco cit. num.* 17. & hanc ſequitur, & benè probat Gambar. *de poteſt. Legati à latere lib.* 8. *de poteſt. Legat. in Iudicialibus à num.* 140.

76 Tertiò fallit in Delegato ad Vniuerſi-
tatem cauſarum, hoc eſt in Vicario Epiſ-
77 copi foraneo dato in vna parte Diœceſis,
de quo in Clement. 2. *in verbo Foraneo, de reſcriptis*, & hanc opinionem tenet Gloſs. *in cap. cum cauſam, in verb. Delegatus, in fin. de appellat.* Bartol. *in l.* 1. *ff. qui, & à quo, & in l. more, ff. de iuriſdict. omnium Iudicum, & in dicta l. à Iudice,* Felyn. *in dicto* §. *Si verò num.* 17. *verſ. tertiò fallit*, Fagnan. *in dicto cap. cum cauſam, de appellat. num.* 3.

78 Quod tamen intellige dummodò vnam cauſam ſolùm ſubdeleget, ſecus tamen, ſi Vniuerſitatem cauſarum, quia non poteſt, Argum. *l. penult.* & ibi *not. ff. de offic. Præſid.* Fragoſ. *de regim. Reipubl. par.* 1. *lib.* 4. *diſput.* 10. *num.* 131. Felyn. *loco cit. num.* 17. *verſ. limita quarto.*

79 Quartò fallit in Delegato inferioris dato cum poteſtate expreſſa ſubdelegandi, vt, ſi Epiſcopus committat cauſam, & dicat *expedias per te, vel per alium*, Gloſs. *fin. in cap. is, cui ab Apoſtolica, de offic. deleg. lib.* 6. Abb. *in dicto cap. cum Bertoldus, & in dicto* §. *Si verò, in princ.* Rota *deciſ.* 108. *in nou. aliàs* 14. *de offic. delegat.* cum alijs per Felyn. *loco cit. num.* 18. Quod tamen pro-
80 cedit, niſi daret poteſtatem ſubdelegandi
nomine ipſius ſubdelegati, Angel. *in l. & quia, ff de iuriſdict. omnium Iudicum*, Felyn. *loco cit. num.* 18. *verſ. niſi.*

81 Quintò fallit in Delegato inferioris ſubdelegante vnum articulum non iuriſdictionalem, Abb. *in dicto cap. cum Bertoldus, de re iudic. num.* 19. *verſ. quæro*, Felyn. *dicto* §. *Si verò num.* 19. *verſ. Fallit quintò.*

82 Fallit ſextò, niſi conſuetudo aliter diſponat, Text. eſt cum Gloſs. *in l. cum Prætor,* §. 1. *ff. de Iudic.* de quo exclamat ibi Angel. dicens, eſſe meliorem Textum de corpore iuris, Felyn. *dicto* §. *Si verò nu.* 19. *verſ. ſextò fallit.*

83 Fallit ſeptimò, niſi lis eſſet conteſtata coram Delegato inferioris, Gloſs. *in l. legatus, ff. de offic. Pro-conſul.* cum alijs per Felyn. *loco cit. verſ. vlt.*

84 Dic tamen generaliter, quod quotieſcunque eſt licita ſubdelegatio, non poteſt fieri extrà locum delegationis, etiam de conſenſu partium, Io. Andr. *in cap. ſtatutum,* §. *in nullo, de reſcriptis in* 6. & ibi Gemin. Felyn. *in cap. cum olim, de except. nu.* 3. *verſ. dum dicit Abb.*

85 Nec poteſt fieri alijs perſonis, quàm expreſſis *in dicto cap. ſtatutum,* §. *in nullo, de reſcript. in* 6. Io. Andr. Gemin. & Felyn. *loco cit.*

86 Sed quia dictum eſt *ſupra*, non poſſe Delegatum, acceptata delegatione, inconſtantem eſſe, & renunciare delegationi, niſi ex iuſta cauſa, videndum eſt, quænam ſint iuſtæ cauſæ in caſu, de quo agitur.

87 Et primò, iuſta cauſa erit debilitas corporis grauis, quæ cauſet impotentiam ad laborem, per Text. *in dicto cap. ſi pro debilitate, l. ſi Logicis, ff. de Iudic. cap. quærebatur, de iureiur. l. quæſitum, ff. de re Iudic.* Gloſs. *in cap. communis filius,* 23. *diſtinct.* Felyn. *dicto*

cap. ſi pro debilitate num. 3. Dec. *in princip.* vbi, quod debilitas eſt, quando officium membri impeditur, Menoch. *de arbitr. caſ.60. num.15. ad fin. & num.20. ad fin.*

88 Secunda cauſa erit ægritudo, quæ in caſu, de quo agitur, non differt à debilitate, *cap. ſi quis teſtium, de teſtib.* cum alijs per Dec. *dicto cap. ſi pro debilitate num. 2.* Felyn. *num.3.*

89 Tertia cauſa erit conualeſcentia, cum debilitate, ex *dicta l. ſi quis teſtium, ff. de teſtib. l. 2. §. ſi quis in iudicio, ff. ſi quis caut.*

90 per quam legem dicit Bartol. *in l. prægnantis, ff. de pœnis*, quod illa, quæ peperit poſt quadraginta dies non poteſt torqueri, de quo Farin. *de indic. & tortur. quæſt. 41. num. 79.* Felyn. *dicto cap. ſi pro debilitate num. 3.*

91 Quarta cauſa eſt neceſſitas, vt in Textu *in dicto cap. ſi pro debilitate*, Guidopap. *ibid. num.1.* Felyn. *num.4.* qui dicit, quod neceſ-

92 ſitas debet eſſe talis, in qua immineat periculum, ſecus ſi facilè poſſet expediri.

93 Quinta cauſa erit alia ſimilis, *vt in dict.* Textu, vbi Gloſs. *in verb. alia*, exemplifi-

94 cat, ſi Delegatus debet ire ad Regem.

An autem credatur Delegato dicenti, ſe impeditum? Felyn. *in dicto cap. ſi pro de-*

95 *bilitate*, tenet, quod debeat fieri fides de impedimento, & ſic non ſtatur dicto Delegati, *vt ibidem num 4.* Imol. *ibid.* tenet, ſtari dicto Delegantis, niſi præcedant aliquæ coniecturæ, quod non ratione impedimenti, ſed nè diſpliceat parti, fecerit ſubdelegationem: Dec. verò *in dicto cap. num. 43.* tenet indiſtinctè ſtari dicto Delegantis ſuper impedimento, ſiue enim Delegatus poſſit ſubdelegare, etiam nulla ſubſiſtente cauſa, & hoc caſu non videtur dubitandum, ſiue non poſſit, niſi ex iuſta cauſa, & hoc caſu dicto Iudicis eſt ſtandum, quia, quidquid ſit in priuato, tamen quia pro iudice præſumitur, nimirum ſi eius dicto ſtatur, remittit tamen ſe ad ea, quæ dixit *in cap. cum ſit Romana, de appellat. in princip.* vbi tenet contrarium, nempe non ſtari dicto Iudicis Delegantis circa impedimentum.

96 Quid dicendum, Ego non diſcedo ab opinione Imolæ, tum quia Delegatus Principis hoc habet ex priuilegio, vt etiam nulla ſubſiſtente cauſa poſſit ſubdelegare, vt latè voluit Barboſ. *ad l. cum Prætor*, §. 1. *num. 396. de iudic.* Tum multò magis ſi adſit aliqua cauſa, vel aliquod impedimentum, de quo ipſe fidem faciat, vt dicit Dec. *dicto cap. ſi pro debilitate n.44.* quamuis in Delegato inferioris, qui ſine iuſta cauſa ſubdelegare nequit, communis ſit opinio, eidem credi, ſi aſſerat, ſe ex iuſtis cauſis ſubdelegare, vt per Gulielm. de Cun. Alber. Bald. & Signorol. quos refert Dec. *loco cit. & in l.1. num. 69. ff. de offic. eius*, & ibi Rimin. *num. 23.* Paulus de Orian. *num.119.* Curt.iun. *num. 69.* Sappia *num. 75.* Purpurat. *num. 546.* Bolognett. *num.124.* Iaſon *in l. ſi donatione, col.vlt.verſ. ego vltra, C. de collat. & conſ.227. num. 39. lib.2. & conſ.101. lib. 4.* Ruin. *conſ.98. nu.8. lib.4. & conſ.3. num.1. lib.5.* Thom. Ferrar. *cautel.11.* quamuis aliter ſenſerint Cardin. *in cap. Paſtoralis, de offic. deleg.* Felyn. *dicto cap. ſi pro debilitate num. 5.* Dec. ſibi parum conſtans *in cap. qua in Eccleſiarum num. 28. de Conſtit. & in dicto cap. cum ſit Romana*, Iaſ. ſibi contrarius *in l. 1. num.60. ff. de offic. eius*, & ibi Iacob. Niger *num.122.* ſed non eſt recedendum à communi, de qua Menoch. *de arbitr. lib.1. quæſt.76. num.15.*

Sed quid, ſi cauſa fuerit delegata cum conditione, quod Delegatus teneatur ſe-

97 qui alicuius conſilium, an poſſit inconſtans illud non ſequi? Tu dic, non poſſe eſſe inconſtantem, ſed teneri ſequi conſilium cum Commiſſio facta eo modo teneat, vt voluit Abb. *dicto cap. ſi pro debilitate*, Bartol. *in l. 1. §. ſi plures, col. fin. verſ. ſeptimò quaro, ff. de exercit. act.* Bald. *in auth. ad hac, C. de Iudic.* Dec. *dicto cap. ſi pro debilitate num. 70.* qui reprobat Barbatiam contrarium tenentem, Felyn. *dicto cap. ſi pro debilitate num. 5. in fin.* Lancellott. *de attent. par.2. cap.9. num.3.*

98 Primò limita, quando Delegatus adſtrictus eſſet ad conſilium laici in cauſa ſpirituali, Hoſtien. *in dicto cap. ſi pro debilitate*, quem ſequuntur Abb. Anton. de Butr. & Dec. *ibid. num.71.*

99 Secundò limita, ſi delegatus adſtringeretur ad conſilium imperiti, Anton. de Butr. *ibid.* Dec. *num.72.*

100 Tertiò limita, niſi conſilium eſſet iniuſtum, Abb. *ibid.* nam de ſui natura

101 conſilium hoc importare videtur, quod ſit iuſtum, Bartol. *in dicta l.1. §. ſi plures, ff. de exercit. act. col.7. in 3. quæſt.* cum alijs per Dec. *dicto cap. ſi pro debilitate num. 73.*

102 latè Felyn. *ibid. nu.6.* excuſaretur tamen Iudex illud ſequi, ſi non eſſet euidenter iniuſtum, *vt ibidem* notat Felyn.

103 Quid autem, ſi ille, qui tenetur dare conſilium, illud dare recuſat, poſtea inconſtans pœnitet, & vult dare, an debeat expectari? vide Caſtren. *in l. 1. §. ſi plures num. 8. ff. de exercit. act.* qui ſe remittit ad notat. *in cap. ſi pro te, de reſcript. in 6.*

104 An autem Iudex, qui cauſam remiſit ad conſilium Sapientis, poſſit eo non expectato inconſtans ſententiam proferre.

105 Dic, illicitam eſſe inconſtantiam, & Iudicem teneri expectare conſilium, alias ſententia nulla eſt, poſt Bald. tenet Franc. *in cap. Vt debitus honor num. 43. de appellat.* Alex. *conſ. 248. lib.6.* Corrad. *de off. prætor. in cauſis ciuilibus*, §. 2. *& in cap. de except.*

numero 8. Paulus de Caſt. *conſ.* 87. Soccin.
*conſ.*10. *num.*11. *lib.*4. Ruin. *conſ.*77. *lib.* 5.
& *conſ.*71. *num.*8. *lib.*4. hos omnes, Lan-
cellott. *de Attent.* 2. *par. cap.* 9. *numero* 5.
addo Scalam *de conſilio ſapientis lib.*4.*cap.*3.
Grat. *diſcept.* 123. *num. fin.* Marcheſan. *de
commiſs. par.*3. *fol. mihi* 407. *nu.*105. Vant.
de nullit. ex defect. iuriſd. num. 151. Scacc.
de re iudic. gloſs. 13. *num.* 39. & melius *nu-
mero* 59. vbi dicit, ita iudicaſſe; Ratio eſt,
106 quia pendente huiuſmodi dilatione offi-
cium Iudicis conquieſcit, *l. ſive pars, C.de
dilat.* Scacc. *de Iudic. lib.*2. *cap.*3. *num.*165.
& in terminis *dicta gloſs.* 13. *num.* 39. *verſ.
Secus*, Ruin. *conſ.*77. *nu.*1. *lib.* 5. vbi quod
107 à pari procedunt, cauſam eſſe commiſ-
ſam conſilio Sapientis; & relationem pen-
dere; Hæcque inconſtantia ceſſat non
ſolum quando cauſa eſt commiſſa à Iudi-
ce ad conſilium Sapientis, ſed etiam, quan-
108 do debet committi vigore Statuti, Ruin.
*dicto conſ.*77. *num.* 1. *lib.* 5. Lancellott. *de
attent.* 2. *par. cap.*9. *num.*6.
109 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando Iudex peteret conſilium pro ma-
iori ſui ſatisfactione, quia non tenetur il-
lud expectare, Franc. *in cap. Vt debitus nu-
mero* 43. Menoch. *de arbitr. lib.*1. *quæſt.* 23.
*num.*40. Lancellott. *loco cit. num.*11.
110 Secundò limita, niſi conſilium fuiſſet
calumnioſè petitum, & conceſſum, Ruin.
*conſ.*7. *num.*4. *lib.* 4. Lancellott. *loco citato
num.*17. vbi multa ad propoſitum.
111 Tertiò limita, quando Iudex reuocaſ-
ſet huiuſmodi remiſſionem, quam tan-
quam interlocutoriam reuocare poteſt,
Bald. *conſ*170. *lib.*3. Vant. *de nullit. loco cit.
num.*15. Lancellott. *loco cit. num.*19. Scacc.
*de re iudic. dicta gloſs.*13. *num.*38.
112 Quartò limita, niſi conſilium petitum,
& conceſſum fuiſſet ſuper articulo non
habente probabilem dubitationem, quia
Iudex inconſtans poteſt eo non expectato
ſententiam validè ferre, Iaſ. *lib.*1. *num.*7.
ff. oper. non. nunc. Cephal. *conſ.*201. *num.* 3.
*lib.*2. Lancell. *loco cit. num.*22.
113 Quintò limita, quando de partium
conſenſu Iudex non expectato Conſilio
inconſtans eſſet, Marcheſ. *de commiſs. par.*3.
§.1. *num.*105. Scacc. *dicta gloſs.* 13. *num.*38.
Vant. *loco cit. num.*151.
114 Sextò limita, quod poteſt Iudex huiuſ-
modi conſilio pendente inſtruere cau-
ſam, recipiendo iura, vt ad Conſultorem
tranſmittat, Marcheſ. *loco cit.*
115 Septimò limita, quando conſilium ſo-
lum petitum fuiſſet, ſed neque datum, ne-
que procuratum, vt daretur, quia petitio
ſola non ſufficit, Ruin. & Alex. per Lan-
cell. *loco cit. num.*23.
116 An autem ſententia lata de conſilio
Peritorum tranſeat in iudicatum, & cæ-
tera, quæ in hac materia petendi, & ſe-
quendi conſilium, tractantur; vide apud
Lancellott. *loco cit. num.*24. & Scacc. *dicta
gloſs.*13. *à num.*39. *vſque ad fin.* & per Card.
Tuſc. *littera C, concluſ.*767. *cum ſeq.*
117 Vnum addo, quod, ſi vnus Iudex vo-
luntariè cepit procedere de voto alicu-
ius, videlicet, de voto Rotæ, qui ſubro-
118 gatur in locum illius, non tenetur pro-
cedere de voto illius, vt per Rot. *deciſ.*95.
*num.*2. & 3. poſt Mangil. *de ſubhaſt.*
119 Sed an Conſultor, qui dedit conſilium,
poſſit illud reuocare, antequam ſit pro-
nunciatum? Dic non poſſe eſſe incon-
ſtantem, & reuocare conſilium iam da-
tum, Bald. *dicto cap. Si pro debilitate*, quem
ſequitur Felyn. *ibidem num. fin.* Bartol. *l.de
tutela circa med. C.de integr. reſtitut.* Vide
de materia, Scalam *de conſ. Sapientis*.
120 Fallit, ſi reuocaret incontinenti.
121 Fallit, ſi reuocaret ex ratione ex-
preſſa.
122 Fallit, ſi vellet addere, vel declarare,
Felyn. *vbi ſupra*
An autem Iudex, poſtquàm coram eo
Actor cepit iudicium, & ſeruatis ſeruan-
dis legitimè cauſam ſuam per publica do-
cumenta, & teſtes proſecutus eſt, tuta
conſcientia poſſit eſſe inconſtans, & abſti-
nere ſe ab officio iudicandi. Et dic illicitã
eſſe inconſtantiam, quia Iudex non poteſt
123 ſe abſtinere ab officio iudicandi, aliàs
de iure iniuſtitiam committit, peccat, &
124 tenetur ad reſtitutionem omnium dam-
norum, vt ex communi ſententia Cano-
niſtarum, & Theologorum dicit ex noſtris
Caſtill. *deciſ.*94. *num.*2. & 3. *par.*1. & puni-
125 tur pœna Fiſco applicanda, & ad in-
126 tereſſe Parti, pro quo datur actio in
127 factum deſcendens ex quolibet crimi-
ne, vt ex Bart. Tuſc. *concluſ.* 393. *num.*10.
verb. Iudex, Caſtill. *loco cit. num.*4.
128 Quæ concluſio ampliatur, etiamquod
Iudex tanquam perſona priuata, & priuata
conſcientia nouerit cõtrarium eius, quam
quod per teſtes, & per inſtrumenta publica
probatum fuerit, iuxta doctrinam D.Tho-
mæ 2. 2. *quæſt.*67. *artic.*2. quam ſequuntur
cæteri Theologi, quos adducit idem Ca-
ſtill. *dicta deciſ.*94. *num.*19. Giurba *deciſ.*99.
num. 11. & facit Text. *in cap. Paſtoralis*,
§. *quia verò, de off. Deleg.* vbi Papa præcipit
Ordinario, vt manet executioni ſenten-
tiam Delegati, licèt ſciat contrarium
idem *in cap. Iudices* 3. *qu.* 7.
129 Quod maximè procedit in ciuilibus;
in criminalibus verò maior eſt difficultas.
130 Nam, ſi Iudex ex ſcientia priuata ſciat,
reum eſſe innocentem, & ſecundum alle-
gata, & probata nocens reperitur, tenetur
omnes vias priùs quærere, quibus inno-
131 cens liberetur, poteſt enim reo aperire
132 carcerem, remittere cauſam ad Supe-
riorem, vel deponere officium ſaltem ad
tempus

133 tempus, & fungi officio teſtis apud Su-
periorem, ſi opinetur prodeſſe poſſe reo,
134 D. Thomas 2. 2. *quæſt.64. art. 3.* Caetan.
quæſt.67. art.2. Alber. *cap. Paſtoralis, §. quia
verò num.7. de off. Deleg.* Adrian. *quodlib.2.
punct.3. ad* 5. Leſs. *de iuſt. & iur. lib.2. c.29.
num.77.* Azor. *par.1. lib.2. cap.17. quæſt.* 8.
Baldel. *Theol. moral. lib.4. diſput.15. nu.23.
&* 24. Si autem hæc omnia agere nequeat,
& populus inſtet, reum damnandum,
135 quem ſcit eſſe conuictum probationi-
bus, quod, ſi Iudex non faciat magnam
offenſionem populi incurreret, Calderin.
dicto cap. Paſtoralis, §. quia verò, de off. Deleg.
Angel. & Imol. *in l. à D. Pio, ff. de ſenten.
& re iud.* Summ. Angel. *verb. Iudicare nu.7.*
Roſſell. *verb. Iudex* 1. *qu.* 18. dicunt om-
136 ninò Iudicem debere abſtinere ſe à con-
demnatione, quia nemini licèt contra
propriam ſcientiam agere, ſecundò quia
137 ius gentium iuri naturali derogare non
poteſt, ſed de iure gentium eſt, vt Iudices
138 ſecundum acta, & probata iudicent, de
iure autem naturali, vt innocentem à
morte liberemus.
139 Contrarium tamen voluere D. Thomas
2. 2. quæſt.67. art.2. & quæſt. 64. art.6. ad 3.
Alex Caiet. Couuarr. Silueſt. Innocent.
Io. Andr. Cardin. But. Gloſs. & Archid.
Ricard. Maior, & Dian. Anton. *in locis alle-
gatis* per eundem Silueſt. *verb. Iudex 2. q.5.*
Azor. *dicta quæſt.8.* Baldel. *loco cit. num.24.*
Coſta *de remed. ſubſid. remed. 70. illat. 2. à
num.* 1. & hæc ſententia eſt verior, quia
140 Iudex publicum bonum priuato præ-
ferre debet, ergo nè populus in offenſio-
nem incurrat, poterit Iudex Titium, licèt
innocentem condemnare, criminis ta-
men in iudicio conuictum.
Nec obſtant rationes in contrarium
adductæ, quia iſto caſu licet Iudici ſequi
probabilem opinionem contra ſuam cer-
tam conſcientiam, quia ſcientia eſt priua-
141 ta, quæ poſtponitur hoc caſu publicæ,
quæ oritur ex actis, & probatis, Azor. *loco
cit. dicta quæſt. 8. verſ. Ad obiecta*, Baldell.
loco cit. num. 24. Fragoſ. *de Regim. Reipub.
par.1. lib.4. diſp.10. num.168.*
142 Ad ſecundum reſpondetur, non eſſe
contra ius naturale occidere innocentem,
dando operam rei licitæ, & ſic per acci-
dens, & præter intentionem, ſed quando
fit directè, & ex propoſito, ſicuti vide-
143 mus, quod, ſi Ciuitas in bello iuſto non
poſſit expugnari, niſi occidantur pueri, &
innocentes, poſſe licitè occidi, quia præ-
fertur bonum publicum, & commune
ſciētię Iudicis priuatę, Azor. *loc. cit.* Fragoſ.
loco cit. qui plura alia in propoſito adducit.
144 Quid autem in Principe, an ex ſola
ſcientia priuata poſſit condemnare reum
abſque probatione? Vide apud eundem
Fragoſium *loco cit.* Et an in exilium mit-
145 tere aliquem, ſiue à ſuo Statu amandare?
vide Natt. *conſ.625. per tot.*
146 Quibus autem pœnis ſubijciatur Iu-
dex negligens in iuſtitia adminiſtranda,
videndus eſt, Farin. *quæſt* 111. *à num.396.*
147 Sed quid ſi Delegatus facta delegatio-
ne inconſtans illam vellet reuocare, an
poſſit dic, quod ſi res ſit integra, licitam
eſſe inconſtantiam, ſi verò res non ſit in-
tegra, illicitam eſſe inconſtantiam, prior
pars colligitur ex *cap. Quamuis, de offic. De-
leg. in 6.* & ibi Franc. Gemin. & Anchar.
Gloſs. *in cap. Is qui, in verb. aliud, de Procur.
in 6. & in cap. Super quæſtionum, §. ſi verò, in
verb. aliud, de offic. Deleg.* Doctor. *in cap. De
litteris, & in cap. Significante*, vbi Bero. *à
num.19. eod. tit.* Caſtr. *in l. iudicium ſoluitur
num. 1. ff. de iudic.* vbi Alber. *num. 2. & 3.*
Caſtill. *lib.2. controu. cap.29. num.3.* Molin.
de iuſt. & iur. tract.5. diſput. 21. nu.1. Coſta
de reintegr. diſtinct. 55. num.1. Barboſ. *ad d.
cap. Quamuis num.2.* vbi *nu.3.* probat hanc
reſolutionem non ſolum locum habere
poſt *deciſ. d. tex. in cap. Quamuis*, ſed etiam
de iure antiquo decretalium per Text. *in
in cap. In litteris, in cap. Venerabili, de offic.
Deleg.*
148 Et hæc inconſtantia non ſolùm habe-
bit locum, ſi expreſsè appareat, vtpotè ſi
Delegatus expreſsè renouauerit, & cauſam
ſibi reaſſumpſerit, ſed etiam ſi tacitè ma-
nifeſtetur, hoc eſt ſi Delegatus procedat
per ſeipſum in cauſa, vel alteri ſubdele-
get, Anchar. *dicto cap. Quamuis in princ.*
Franc. *num.2.* Gemin. *num. 3.* Card. Tuſc.
litt. D, concluſ.155. num.2.
149 Et in tantum hæc inconſtantia, & re-
uocatio valida erit, vt omnia geſta Subde-
legati corruant, & tanquam attentata re-
uocatione pendente annullentur, *argum.
cap. Eccleſiæ 2. vt lit. pend. cap. Vt noſtrum 36,
de appellat.* Lancellott. *de attent. part. 2.
cap. 10. num. 1. cum ſeqq.* Barboſ. *dicto cap.
Quamuis nu.5.* Dummodò reuocatio Sub-
150 delegato innoteſcat, vel intimetur, alias
geſta ab eo tanquam ab ignorante valida
erunt, Franc. *dicto cap. Quamuis numero 2.*
Molin. *dicta diſput.21. num.2. in fin. loco cit.
numero* 5.
151 Secunda pars huius concluſionis pro-
batur *in cap. Super quæſt. §. ſi verò, de off. de-
leg. & in cap. Venerabili eodem tit.* Barboſ.
*dicto cap. quamuis num. 1. & dicto cap. Vene-
rabili, in princip.* Molin. *dicta diſput. 21.
num. 1.* Caſtil. *dicto cap. 29. num. 3. num. 3.*
Coſta *dicta diſtinct. 55. num. 1.* Hæc tamen
concluſio procedit, ſi delegatus in to-
tum alicui ſubdelegauerit, ſecus autem,
152 ſi aliquid ſibi reſeruauerit, tunc enim,
etiam re non integra poterit per eundem
à ſubdelegato commiſſio reuocari, *d. cap.
ſuper quæſt. & cap. ſi delegatus, de off. deleg.
in 6. in dicto cap. quamuis verb. in totum.* An-

char. *in princ,* Franc. *num.* 2. Molin. *dicta*
*diſput.*21. *num.*4. Barboſ. *dicto cap. quamuis*
numero 6.

153 Secundò, non procedit in Delega-
to ad vniuerſitatem cauſarum, quia is
154 æquiparetur Ordinario, iuxtà Gloſs. *in*
cap. ſtatutum, §. *inſuper, in verb.moderatus, de*
reſcript. in 6. Ordinarius verò, ſiue in to-
155 tum committat, ſiue in parte, poteſt
ſemper commiſſionem reuocare, Caſtren.
*l, iudicium ſoluitur nu.*3. *ff. de indic.* Couuarr.
pract. cap. 9. *num.* 1. Molin. *dicta diſput.* 21.
num, 3. Barboſ. qui alios *dicto cap. quamuis*
numero 7.

156 Cæterum difficultas eſt, quando in
hac materia res integra, vel non integra
dicatur; In hac difficultate tres ſunt Do-
ctor.opiniones, quas ſingillatim examinat
Caſtill. ſed more ſuo iactanter, *d. cap.* 29.
*à num.*4. verior, & communis opinio eſt,
ſufficere directam eſſe citationem à ſub-
delegato, *cap. gratum, & cap. relatum,de off.*
deleg. Dec. *dicto cap. relatum, num.*5, Iaſ. *d.l.*
& quia num. 57. *ff. de iuriſd. omn. indic,* Ca-
ſtill. *loco cit, num.*4. *verſ. apud omnes, & nu-*
mero 15. Coſta *dicta diſtinct.* 55. *numero* 1.
poſt Bald. *conſ.*449. *vol.*1, & Ruthard. *de*
*commiſs, par.*1. *lib.*3. *cap.*6. *num.*10.

Sed videndum eſt, quando Iudex poſſit
ſuam ſententiam reuocare; Quæſtio hæc
habet duas partes, altera circa ſententiam
interlocutoriam, altera circa definiti-
uam; Quod attinet ad inconſtantiam in
ſententia interlocutoria.

157 Regula eſt, Iudicem ſuam poſſe reuo-
care ſententiam interlocutoriam, licita-
que eſt hoc caſu in eo inconſtantia, *l. quod*
iuſſit, ff. de re indic. & ibi Iaſ. *num.* 1. Imol.
*num.*7. Angel. Caſtren. *num.*7. Odofr.*nu.*7.
Alber. *num,*5. Fulgoſ. *nu.*1. Soccin. *nu.* 41,
Alex. *num.*1. Rip. *num.*14 *l. poſt ſententiam,*
& ibi Doctor. *de ſent. interloc. cap. cum ceſ-*
ſante,& ibi Dec. *num.*8. Franc. *numero* 6. *de*
appellat. & in cap. ſi à Iudice, de appellat.
in 6. Felyn. *in cap.qualiter, & quando, de ac-*
*cuſat. num.*6. Surd. *de alim. tit.*9. *quæſt.*7.*nu-*
mero 7. *& conſil.* 167. *per tot.* Gratian. *di-*
ſcept. 147. *num.*10. *& diſcept.* 155. *num.* 16.
Caſtill. *deciſ.*58, Scacc. *de appellat.quæſt.*19.
remed. 1, *concluſ,* 6. *num.* 13. *& quæſt.* 17.
limit. 47. *num.* 1. Lancellott. *de attent. p.*2.
cap. 12. *limit.* 1. *num,* 12. Caldas Pereyra
quæſt. forenſ. lib. 1, *quæſt.* 9. *à princip.* cum
alijs relatis à Barboſ. *in dicto cap. cum ceſ-*
ſante num. 22. *de appellat,* addo Coſtam *de*
re integra diſtinct. 38, *num.* 12, *cum ſequentib.*
Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 63.
*num.*1. Fragoſ. *de Regim. Reipubl. par.*1.*lib.*4.
*diſput.*16, §.4. *num.*228, Ridolphin. *in praxi*
*par,*1. *cap.* 13. *num,* 572. Buratt. *deciſ.* 329.
*num.*5. Rota *deciſ.*20. *num.*37. *par.*10.*recent,*
& deciſ. 298. *eadem par.* 10. *ſub numer.* 4.
§. *neque.*

158. Ratio eſt, quia, cum Iudex adhuc non
ſit functus officio ſuo, *cap. ſignificantibus,*
& cap.quærentibus, de offic. deleg. nil mirum,
ſi inconſtans poteſt interlocutoriam reuo-
care, Felyn. *dicto cap. qualiter num.* 6. *de*
appellat.

159 Secundò, quia Iudex corrigere, &
emendare poteſt, quod malè fecit, *cap.*
qualiter, & quando, il primo, de accuſat.
Gloſs. *in cap. querelam,* Gloſs. *fin.de Procur.*
Bald. *in l.* 1. *quæſt.* 2. *C. ſent. reſcind.* Alex.
160 *l. quod iuſſit num.* 30. & licet vnicuique
errorem ſuum corrigere, *cap. loci,* §. *porrò*
3. 5. *quæſt.* 9. & prudentis eſt mutare con-
161 ſilium in melius, *l.nonnunquam,* vbi Gloſ.
ff.de collat. & melius eſt ſeipſum corrigere,
quàm corrigi, §. 1. *in Auth. de nupt.* & eſt
Text. *in cap. cum ceſſante,* vbi dicitur ſano
vſum conſilio Iudicem, qui ſeipſum
emendauit, & ibi Dec. *num.* 8. Abb. *nu.*6.
vbi dicit, talem non eſſe de inconſtantia
notandum, ſed ſapientia commendan-
dum, Felyn. *dicto cap. qualiter, & quando*
in 3. *not.* Præpoſit. *dicto cap. cum ceſſante*
num. 7. Surd. *dicto conſ.* 167. *num.* 9. *&* 10.
Addit tamen Felyn. *loco cit.* quod Iudex,
162 & alia houeſta perſona debet corrigere
errorem ſuum cautius, quam poteſt, quia
163 ſi in aliquo errauerit, non debet ſpontè
fateri errorem ſuum, ne auctoritas eius
vileſcat, non tamen debet errorem ſuum
164 defendere, nec in illo perſeuerare, ex
Text. *in cap. magna* 22. *quæſt.* 4. nam, qui
volunt eſſe conſtantes, & ſubſtinere, inci-
dunt in multa inconuenientia, quia tales
appellantur pertinaces, non ſapientes, vt
enim Cicer. ait Tuſculan. *magis pudendum,*
ſi in ſententia falſa permaneres, quam ſi ipſam
corrigeres; variatio enim reprobatur, quan-
do tendit ad malum, ſed ſi ad bonum
non, imò commendatur, qui variat,
dicto cap. magna, Rebuff. *dicta l. quod iuſ-*
ſit, in princip. num. 5. & Hærodes, qui
ſuam non mutauit ſententiam, periit.
Diuus Petrus, qui mutauit votum, ſal-
uatus extitit, *cap. actione* 22. *quæſtione* 4.
Nec poteſt dici inconſtans, qui in melius
variat, imò ſapiens, *dicto cap. magna,* &
Textus *in cap. qualiter, & quando, de accu-*
ſat. alloquendo Iudices, dicit, *Non pudeat*
vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſt,
vt aliorum corrigatis errores, & nonnun-
quam Prætor varietatem non repellit,
& conſilium mutantis non aſpernatur,
l. nonnunquam, ff. de collat.bon. Rebuff. *dicta*
*l. quod iuſſit, in princ. num.*5. vbi dicit, quod
Iudices ſi errauerint in iure, vel facto, &
non corrigant ſuos errores, poſſunt mul-
ctari ex ordinatione Regis Galliarum, &
ibi videnda plura circa variationem no-
tanda forſan in Præfatione.

165 Amplia primò regulam, ſiue ſimus in
Iudice ordinario, ſiue in delegato, Ripa

dicta l. quod iuſſit num. 9. cap. cum ceſſante;
& ibi Doctor. de appellat. Gloſs. in cap. fin.
de appellat. in 6. Præpoſitus in dicto cap. cum
ceſſante num. 5. vbi de communi, Surd. dicto
conſ. 167. num. 2. Gratian. dicta diſcept. 155.
num. 20. & 21. Coſta d. diſtinct. 38 num. 4. latè
Scacc. dicta quæſt. 19. remed. 1. concluſ. 6.
num. 12. Fragoſ. dicta diſput. 10. §. 4. num. 228.
Ridolphin. dicto cap. 13. num. 572.
166 Amplia ſecundò, vt non ſolùm Iudex
poſſit reuocare ſententiam interlocuto-
riam, ſed etiam contrariam priori interlo-
cutoriæ ferrè argum. eorum, quæ notat
Felyn. in cap. in litteris num. 5. declarat. 2. de
offic. & poteſt. Iudicis delegati, & in dicto cap.
qualiter, & quando, de accuſat. num. 37. Scacc.
dicta quæſt. 19. remed. 1. concluſ. 6. num. 14.
167 Amplia tertiò, vt illam poſſit reuoca-
re etiam parte non petente, Soccin. dicta
l. quod iuſſit num. 24. & ibi Iaſon numer. 3.
Scacc. loco cit. num 16. Surd. dicto conſ. 167.
num. 9. Imò, & abſente, Bartol. dicta l. quod
iuſſit num. 18. Rip. num. 27. Surd. dicto conſ.
num. 6. Ac inuitis etiam partibus, Franc.
dicto cap. cum ceſſante numer. 4. de appellat.
Bartol. dicta l. quod iuſſit num. 16. Bald. l. 1.
C. ſententiam reſcindi, Gratianus diſcept.
155. num. 22. Scacc. loco cit. num. 17. Surd.
dicto conſ. 167. num. 5. verſ. non etiam.
168 Amplia quartò, vt eam poſſit reuoca-
re, etiam ſine cauſa, Caldas Pereyra
quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 3. num. 3. Emanuel
Barboſ. ad tit. l 65. Portugalliæ lib. 3. Au-
guſtinus eius filius dicto cap. cum ceſſante
num. 24. Rip. dicta l. quod iuſſit num. 14. verſ. 9.
qui tamen intelligit in ſententiis interlo-
cutoriis non grauantibus Partem, vt ſi Iu-
dex iuſſerit Partem adeſſe Kalendis, ſed
in interlocutoriis grauantibus licet reuo-
169 catio valeat, poterit tamen Pars appel-
lare, dicto cap. cum ceſſante, Alexan. dicta l.
quod iuſſit, Fragoſ. de regim. Reipubl. dicta
diſput. 10. ſub num. 228. verſ. addo poſſe.
170 Amplia quintò, vt poſſit eſſe incon-
ſtans vſque ad ſententiam deffinitiuam,
171 imò in calculo ferendæ definitiuæ,
172 quamuis lapſi eſſent decem dies ad ap-
pellandum, Cardin. Clement. ſæpè, §. &
quia in 7. not. de verb. ſignific. Dec. conſ. 84.
in fin. Marant. de ordin. Iudic. par. 6. verſ.
& demùm ferat ſententiam num. 7. Surd. dicto
conſ. 167. num. 2. Scacc loco cit. num. 20. Iaſ.
d. l. quod iuſſit num. 5. Soccin. num. 23. & 24.
173 Ratio eſt, quia licet quoad Partem non
appellantem ſententia tranſeat in iudica-
tum, non tranſit tamen quoad Iudicem,
Iaſ. dicta l. quod iuſſit num. 28. Gloſs. in cap.
Romana, §. Si verò interlocutoriam, de appell.
in 6. Scacc. loco cit. num. 20. Surd. dicto conſ.
167. num. 6. Iaſ. dicta l. quod iuſſit num. 27.
& 28.
174 Amplia ſextò, vt poſſit ſententiam
interlocutoriam reuocare, etiamquod ab
ea fuiſſet appellatum, dicto cap. cum ceſ-
ſante, Rip. d. l. quod iuſſit num. 14. verſ. ſextò
amplia, Iaſ. num. 5. & 36. Capic. deciſ. 1.
num. 28. Scacc loco cit. num. 20. Pereyra
dicta quæſt. 9. num. 4. vterque Barboſ. locis
cit. ex eodem Pereyra, Fragoſ. de Regim.
Reipubl. par. 1. dicta diſput. 10. ſub num. 228.
verſ. quod ſi appelletur, latè Lancellott. de
attent. limit 10. 2. par. cap. 12. limit. 1. nu. 16.
qui num. 19. ampliat, vt non ſolùm poſſit
175 reuocare, ſed quod illa reuocatio irritat,
& annullat proceſſum per Iudicem, ad
quem medio tempore factum, Boer. de-
ciſ. 256. poſt princip.
176 Sed hæc ampliatio non habet locum,
ſi Iudex detuliſſet appellationi, quia tunc
177 omnis iuriſdictio Iudicis ab eo eſt abdi-
cata, & transfuſa in Superiorem, cap. cum
appellatio friuolis, de appellat. in 6. Iaſ. dicta
l. quod iuſſit num. 36. verſ. limita quando Iudex,
Lancell. de attent. loco cit. num. 24. Felyn. in
cap. qualiter 1. num. 14. de accuſation. poſt
Panormitan in cap. cum ceſſante, de appella-
tionibus num. 15. Rota deciſ. 562. par. 2. recent.
de qua re tamen videndus eſt Fragoſ.
d. diſcept. 10. à num. 230. cum ſeqq.
178 Secundò limita, quando à Iudice, ad
quem fuiſſet inhibitum Iudici à quo
dicto cap. Romana, §. ſi verò, cap. non ſolùm,
de appellat. in 6. Alexan. dicta l. quod iuſſit
in 3. fallent. Iaſ. loco cit. num. 36. qui tamen
obiiciendo tenet, non obſtante inhibitio-
ne poſſe Iudicem à quo reuocare grauа-
men illatum, vide Lancellott. vbi ſupra
num. 25. qui etiam ibi dicit, quod proba-
179 biliter de hac opinione poteſt dubitari,
eamque ſublimitat, vt procedat, ſi inhi-
bitio ſit legitima, aliás Iudex poterit ſuam
interlocutoriam reuocare, Marant. in ſpe-
cul. 3. par. 6. par. principalis quæſtione 2.
num. 196.
180 Secundò ſublimitat; niſi interlocuto-
ria eſſet nulla, quia, ſtante illius nullitate,
non obſtante inhibitione, poteſt reuocari,
Capic. dicta deciſ. 1. num. 30.
181 Amplia ſeptimò; in interlocutoria
continente aliquid dari, vel fieri, l. 1. in
fin. & l. penult. ff. de Prætor. ſtipul. l. ſi opus, ff.
nou. oper. nunciat. Rip. d. l. quod iuſſit num. 14.
verſ. quartò amplia, dicto cap. cum ceſſante,
cum aliis per Coſt. dicta diſtinct. 38. num. 5.
Cardin. dicto cap. cum ceſſante num. 39.
182 Amplia octauò, in interlocutoria lata
ſuper incidenti, vel emergenti, ſecundùm
Bartol. & Doctor. communiter in dicta l.
quod iuſſit, Rip. ibidem num 14. verſ. quintò
amplia, Coſta dicta diſtinct. 38. num. 5. de
qua re tamen videndus eſt Scacc. dicta
quæſt. 19. remed. 1. concluſ. 6. à num. 29.
183 Amplia nonò, vt poſſit reuocari etiam
non refectis expenſis Parti, in cuius præ-
iudicium reuocatur, Alexan. dicta l. quod
iuſſit in 5. fallent. Iaſ. ibidem num. 9. vbi de

communi Rip. num. 15. verſ. 10. vbi tamen
refert contrarium tenentes, nempe Gloſs.
Innoc. & Butr. in dicto cap. cum ceſſante.
Concorda, aut ille, qui obtinuit reuo-
cari interlocutoriam, non fuit in culpa,
aut negligentia, quare lata fuerit interlo-
cutoria, & tunc expenſæ non debent re-
fici: Aut fuit in culpa, & negligentia, &
debent refici, eo quia, tunc ratione ne-
gligentiæ ſapiunt naturam expenſarum
contumacialium, & ad hæc reſtringuntur
ea, quæ latè tradit poſt Alexan. Rip. loco
cit. Ità etiam concordat Scacc. loco cit.
num. 21.
184 Amplia decimò, vt non ſolùm licita
ſit ſemel inconſtantia, ſed pluries, & mil-
lies, Angel. in l. quidquid adſtringenda, in fin.
de verb. oblig. Cuman. dicta l. quod iuſſit nu. 4.
Gratian. d. diſcept. 155. num. 16. Ratio eſt,
185 quia illud verbum, poſſit, quod habetur
in dicta l. quod iuſſit, habet extenſionem in
futurum, l. ſi ità quis teſtamento, vbi Gloſs.
in verb. quandoque de leg. 2. l. quod ſecus, in fin.
vbi Gloſs. in verb. poteſt, de condict. cauſ. dat.
§. 1. inſtit. quibus modis teſtam. infirm. & hanc
eſſe veram opinionem, tenet Mandoſ. in
9. commiſſ. in verb. admittat, per Text. in l.
vbicunque, ff. de interrogat. act. Tiraquell. in
l. bonei, §. hoc ſermone num. 43. de verb. ſignif.
& Auditorem Cameræ ſeruare hanc opi-
186 nionem, & ità eſſe de ſtylo teſtatur
Veſtr. in prax. lib. 8. cap. penult. vt lit. pend.
num. 6. Galleſ. de obligat. Camer. rubr. reliqua
de proceſſu num. 29. Lancellott. de attentat.
par. 2. cap. 12. limit. 1. num. 16. & 17. Scacc.
d. tract. de appellat. quæſt. 17. limit. 47. num. 31.
Monter. deciſ. Aragon. 3. per tot. Surd. conſ.
288. num. 15. Fragoſ. de regim. Reipub. dicta
par. 1. lib. 4. diſput. 10. ſub num. 228. verſ. quæ-
ſtionis eſt, Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 13.
num. 573.
187 Contrariam tamen opinionem, quod
ſcilicet non liceat huiuſmodi inconſtan-
tia, niſi ſemel, aut bis, tenuit Bartol. dicta
l. quod iuſſit num. 17. Soccin. num. 60. & 64.
Iaſ. num. 43. & 46. vbi dicit, hanc eſſe com-
munem, & magis communem opinio-
nem, Salyc. in l. poſt ſententiam, C. de ſenten-
tiam paſs. Butr. in cap. Fraternitatis num. 32.
de frigid. & maleſic. Canoniſtæ in dicto cap.
cum ceſſante, Rebuff. l. vaic. num. 6. C. de ſent.
quæ pro eo quod intereſt, Scacc. loco citato
num. 63. Iaffred. deciſ. 194. Lancellott. de
attent. dicto cap. 12. num. 16. & 17.
188 Amplia vndecimò, vt non ſolùm ex-
preſsè, ſed etiam tacitè poſſit ſuam Iudex
interlocutoriam reuocare, Cardin. Zaba-
rell. conſ. 30. num. 3. Alexan. conſ. 84. num. 9.
vol. 4. Tuſc. litt. S, concl. 115. num. 2.
189 Hinc primò infertur, quod, cum con-
cluſio in cauſa ſit merè interlocutoria,
Gloſs. in l. cum Clericis, C. de Epiſc. & Cleric.
Felyn. cap. cum Ioannes, de fid. inſtrument.
num. 12. Maſcard. de probat. concluſ. 1286.
num. 6. Menoch. de arbitr. caſ. 51. num. 29.
Nicolaus Reuſn. conſ. 24. num. 31. lib. 2.
Græucius ad Gayll. concluſ. 107. num. 19.
lib. 1. Crauett. conſ. 144. num. 20. Aſin. in
prax. §. 23. limit. 21. num. 3. Afflict. deciſ. 115.
ad fin. Poſſit per Iudicem, & expreſsè, &
190 tacitè reuocari, vt de expreſſa reuoca-
tione dixerunt Abb. in cap. quoniam contra
num. 25. de probat. Bellamer. deciſ. 55. 56.
& 57. Alexan. l. admonendi num. 20. ff de iure
iur. & in dicta l. quod iuſſit num. 2. Dec. dicto
cap. quoniam contra num. 38. & ibi Berous
num. 204. Crauett. dicto conſ. 144. num. 20.
Aſin. loco cit. Menoch. præſumpt. 63. lib. 2.
num. 1. Ludouiſ. deciſ. 140. num. 8. Afflict.
dicta deciſ. 115. num. 1.
191 De tacita verò reuocatione vltra alle-
gat. Crauett. conſ. 716. num. 4. Reuſner.
dicto conſ. 24. num. 31. Græucus loco citato
nu. 41. Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 12. nu. 29.
192 Quod eo magis locum habet, ſi Iudex
reſeruauerit ſibi facultatem reuocandi, Io.
de Graſs. in arbore iudic. in 4. quæſt. prin-
cipal. verſ. decimuſquintus num. 18. Scacc.
loco cit. dicto num. 29.
193 Secundò habet locum, vt poſſit Iudex
reuocare expreſsè concluſionem etiam
ſine conſenſu partium, Anton. de Butr. &
Imol. in cap. auditis, de Procur. Cardin. Clem. 2.
de teſtib. Aſin. d. limit. 21. num. 3. Græucus
dicta concluſ. num. 23. Ludouiſ. d. deciſ. 140.
num. 8.
194 Declara tamen, quod ad validitatem
reuocationis expreſſæ requiritur iuſta cau-
ſa, Bellamer. d. deciſ. 57. Aſin. d. limit. 21.
num. 2. Scacc. loco cit. num. 31. qui dicit,
quod Iudex Parti petenti reuocari con-
cluſionem, debet dicere, quod producat
illa iura, quæ intendit producere, &, ſi
195 videt, quod illa faciant ad iuſtitiam cau-
ſæ, reuocabit concluſionem, aliàs non, &
ità ſeruare Auditores Rotæ, vt in deciſ. 8.
aliàs 757. de Iudic. in antiq. Aufrer. addit. ad
Cappell. Tholoſan. deciſ 14. in fin. quod etiam
voluit Græucus loco cit. num. 22. Crauett.
dicto conſ. 144. num. 20. & 716. num. 5. Vbert.
196 de citat. cap. 6. num. 9. Et quod requiratur
iuſta cauſa, Menoch. d. præſumpt. 63. num. 1.
lib. 2. Afflict. dicta deciſ. 115. num. 1. Et iſto
197 caſu licita eſt inconſtantia, etiam Parte
contradicente, Menoch. loco cit. num. 2.
198 Si autem iuſta cauſa deeſſet, non lice-
ret Iudici reuocare, etiamquod facultatem
reuocandi ſibi reſeruaſſet, Bellamer. dicta
deciſ. 55. & 57. Scacc. loco cit. num. 32. Et
199 reuocando ſine iuſta cauſa grauaret Par-
tem, quæ poſſet appellare, Bellamer. dicta
deciſ. 57. Scacc. loco cit. num. 31. qui tamen
200 dicunt non admitti tales appellationes
per Auditores Rotæ, quia ſumus in inter-
locutoria, & iuſta cauſa præſumitur præ-
201 ſumptione iuris, & de iure; ſed Maſcard.

de probat. concluſ. mihi 1286. *num.* 12. dicit, quod Auditores malè faciunt in non admittendo huiuſmodi appellationes, ſuper quo conſidera.

202 Declara ſecundò procedere, quando Iudex ad concluſionem in cauſa ipſe proceſſiſſet, ſecùs verò, ſi Partes ad eam deueniſſent, quia tunc non eſt licita inconſtantia, argum. *l. poſtquam liti, C. de pact.* cum aliis per Aſin. *d. limit.* 21. *num.*7. Rip. *dicta l. quod iuſſit num.* 49. Rebuff. *num.* 86. Menoch. *d. præſumpt.*63. *num.*3. & *de arbitr. caſ.* 51. *num.*28. Græu. *dicta concl.* 107. *nu.*21. plenè Surd. *dicto conſ.* 167. *num.* 13. *verſ.*

203 *tertio*, ea ratione, quia tranſiuit in contractum.

204 Quod tamen intellige, niſi honeſtas aliud requireret, vt ex Marco Antonio de Amat. *deciſ. Marchiæ* 3. *num.* 13. voluit Greuetus *loco citato num.* 23. Felynus *cap. Quoniam contra num.*19. *de probat.* Maſcard. *d. concluſ.* 1286. *num.* 16. vel appareret de

205 notoria iniuſtitia contradicentis, Crauett. *conſ.*622. *num.*16. Reuſner. *d. conſ.*24. *num.* 33. *lib.* 2. Greu. *loco citato num.* 24.

206 Vel tractaretur de ſalute animarum, niſi reuocatio indulgeretur, Farinacc. *de teſtibus quæſt.* 75. *num.* 274. Crauett. *dicto conſ.* 716. Græu. *loco citato num.* 25.

207 Tacitè verò reuocatur concluſio in cauſa, quando Iudex, teſtes, inſtrumenta, vel alias probationes admittit, Abbas *cap. Quoniam contra, de probat. col.* 3. Butr. & Imol. *in cap. Auditis, de Procurat.* Alexand. *conſ.* 84. *lib.* 4. cum aliis per Menochium *d. præſumpt.* 63. *num.* 4. Ludouiſ. *deciſ.*140. *num.*7. & *deciſ.* 451. *num.* 11. *par.* 2. & *deciſ.* 558. *num.* 2. *par.* 4. *recent.* Coccinus *deciſ.* 1848. *num.* 2. Vbaldus *deciſ.* 355. *num.* 4.

208 Quæ concluſio procedit, etiam quod ſuper admiſſione iurium non interceſſerit decretum Iudicis quoad præiudicium partis producentis, Ludouiſ. *d. deciſ.* 140. *num.* 9. Quouerò ad præiudicium alterius

209 partis requiritur, & decretum & admiſſio Iudicis, cum hoc non pendeat à ſola

210 voluntate partium, ſed Iudicis Greg. XV. *deciſ.* 339. *num.* 2. & *deciſ.*457. *num.* 5. & 6. Vbert. *de cit. d. cap.* 6. *num.* 10. *verſ. Imò dicerem*, Ridolphin. *in prax. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 162.

211 Secundò, habet locum, etiamquod admiſſio iurium facta fuerit *ſine præiudicio concluſionis in cauſa*, quia nihilominus cenſetur concluſio in cauſa reuocata; Licèt enim Rota *in Romana Pecuniaria, ſeu reſtitutionis in integrum* 1. *Iulij* 1609. *coram* Ortembergho, approbauerit huiuſmodi cautelam, de qua etiam Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.*9. §.1. *in annot. contra nullitates num.* 128. Gratian. *diſcept.* 156. *num.* 38. Ab ea tamen reſolutione receſſit in eadem cauſa 15. *Decembris* 1610. *coram* Corduba, de qua per Marcheſ. *de commiſſ. to.* 1. *fol.* 1222. Ridolphin. *in prax. par.* 1. *cap.* 8. in ea enim fuit concluſum, veriorem eſſe opinionem, quod admiſſio iurium facta *ſine præiudicio termini proſernato habiti*,

212 non iuuat, ideo talis forma admittendi iura *ſine præiudicio*, non eſt recepta à cautis Procuratoribus, vt dicit eadem Rota *coram* Corduba, Gratian. *diſcep.* 438. *nu.* 4. 5. & 6. Addent. *ad d. deciſ.* 140. *Gregorij XV. num.* 17. Vbert. *de citat. d. cap.* 6. *num.* 11.

213 Non cenſetur tamen reuocata concluſio in cauſa, ſi Iudex ignoraret, fuiſſe factam, vt quia eſſemus in ſucceſſore, vel concluſio eſſet multùm antiqua, Marſil. *in prax.* §. *ſequens num.* 52. Alex. *conſ.* 72. *nu.* 7. *lib.* 3. multos refert Aſin. *d. limit.*21. *num.* 6. Menoch. *d. præſumpt.* 63. *num.* 4. *in fin.* Gonzalez *loco cit. num.*129. Gratian. *diſcept.* 156. *ad fin.* vbi tamen dubitat de huiuſmodi opinione, quomodo poſſit in praxi verificari ex eo, quod non eſt veriſimile, quod procedatur ad huiuſmodi

214 admiſſionem non viſo regiſtro, ideo talis ignorantia tanquam non tuta admittenda non videtur, Rota *deciſ.* 1. *de teſtib. in nou.* vbi pulchrè Ridolphin. *in praxi par.* 1. *cap.* 8. *num.* 161. & huic declarationi ſubſcribunt, Addent. *ad dict. deciſ. Gregorij XV.* 140. *in fin.*

215 Principalem concluſionem amplia 12. etiam in arbitro, Ripa *d. l. quod iuſſit nu.*14. *verſ. ampliatur duobus modis, l. dicere, ff. de arbitr.* Coſta *d. diſtinct.* 38. *num.* 4. Scaccia *d. quæſt.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 6. *num.* 22. *verſ. amplia* 11.

216 Amplia decimotertiò in executore mixto, Ripa *d. l. quod iuſſit, num.* 14. *verſ. tertiò amplia*, Scaccia *loco cit. verſ. amplia decimò*.

217 Plures aliæ ampliationes videri poſſunt apud Doctores *in d. l. quod iuſſit*, quæ potiùs ſunt illationes, quàm ampliationes.

218 Dic primò illicitam eſſe inconſtantiam in illis ſententijs interlocutoriis, quæ non expectant aliam diffinitiuam poſt ſe, vtputa, quibus pronunciatur, quem non eſſe audiendum, nam tunc expirat per talem pronunciationem officium Iudicis, ergo reuocari non poterit, *l.* 4. *C. depoſit. l. terminato, C. fruct. & lit. expenſ.* poſt Butr. Card. Alex. *d. cap. Cum ceſſante, num.*40. *de appellat.* Franc. *num.*60. Scacc. *de appellat. quæſt.*19. *remed.*1. *concl.*6. *num.* 38.

219 Secundò dic, illicitam eſſe inconſtantiam, quando ſententia interlocutoria habet vim ſententiæ definitiuæ, Franc. *d. cap. Cum ceſſante num.* 6. *limit.* 1. *de appell. cap. vltim.* & ibi Butr. *num.* 10. Abbas *num.* 11. Dec. *num.* 36. Gloſs. *in cap. vltim.*

verb. minis de appellat. in 6. Alex. d. l. quod
iuſſit num. 17. fallen. 4. Soccin. num. 16.
not. 9. Iaſ. num. 10. limit. 9. Ripa num. 27.
fallen. 8. Felyn. in d. cap. Qualiter, & quan-
do num. 7. limit. 1. de accuſat. Roman. conſ.
358. Triuiſan. decif. 4. num. 28. lib. 1. Bre-
derod. de appellat. par. 2. tit. 3. verſ. ſed
tantum littera B, Capic. deciſ. 1. num. 27.
latè Scaccia loco cit. nu. 26. quidquid con-
tra ſenſerit Caldas Pereyra lib. 1. quæſt. 9.
qui fusè num. 3.

220 Tunc autem ſententia dicitur habere
vim diffinitiuæ, quando per eam diffinitur
vna pars ſubſtantialis iudicij, licèt non
deffiniatur totaliter negocium principale;
Ripa d. l. quod iuſſit num. 27. Iaſon num. 10.
verſ. nono, & ſuper hoc videndus eſt, Ri-
221 dolphin. qui in ſua praxi par. 1. cap. 13.
num. 221. 309. per modum exempli refert
viginti, & vnum caſus, in quibus interlo-
cutoria habet vim diffinitiuæ.

222 Quod habet locum, quando vel Iudi-
cis officio mercenario, vel ad inſtantiam
partis interlocutoria prædicta erat expe-
dienda, ſecus, ſi officio Iudicis nobili, quia
223 cum Iudicis officium nobile duret etiam
poſt inſtantiam, l. 1. ff. de iuriſd. omn. Iudic.
cap. fin. de offic. Iudic. ordin. tunc talis in-
224 terlocutoria poterit reuocari, Bart. l. 1.
in princip. ff. de Prætor. ſtipul. Card. dicto cap.
Cum ceſſante num. 40. vbi dicit, quod ideo
ſecundum decretum poteſt reuocari, quia
expeditur diffinitiuè officio Iudicis nobili
ad vindicandam contumaciam partis,
Bart. l. ſi finita, §. Iulianus, & §. ſi plures, ff.
de damno infecto, Abbas, & Butr. in cap.
Quoniam frequenter, §. in alijs, vt lit. non
conteſt.

225 Hinc primò infertur, interlocutoriam,
per quam finitur iuriſdictio, nec reuoca-
ri, nec Iudicem reponendo iuriſdictio-
226 nem reaſſumere poſſe, veluti ſi Iudex
ſe incompetentem declaret, Abb. d. cap.
Cum ceſſante num. 11. & 12. Card. Alex.
num. 4. fall. 2. Felyn. d. cap. Qualiter, &
quando il primo num. 9. fall. 7. de accuſat. Gui-
dopap. de appellat. quæſt. 30. num. 53. Iaſon
d. l. quod iuſſit num. 25. Ripa num. 16. Intan-
tum quod, ſi Iudex de facto reuocet præ-
227 dictam interlocutoriam, nulliter reuo-
care dicatur, Guidopap. loco cit. Scaccia
de appellat. d. quæſt. 19. remed. 1. concluſ. 6.
num. 52. Hæc autem ceſſatio inconſtantiæ
procedit quidem in delegato, non autem
228 in Iudice ordinario, delegatus enim nec
etiam de partium conſenſu prædictam
interlocutoriam reuocare poteſt, Iaſon
d. l. quod iuſſit num. 26. Franc. d. cap. Cum
ceſſante num. 10.

229 Ordinarius verò illam reuocare poteſt,
Alex. d. l. quod iuſſit num. 27. fall. 12. Franc.
cap. Ex ratione num. 82. verſ. ſecundo quæritur,
Card. Alex. num. 48. de appellat. idem
Franc. d. cap. Cum ceſſante num. 11. limit. 2.
verſ. ſecundo aduerte, Dec. num. 43. Bartol.
in repetit. 2. legis ex quacunque num. 13. ff. ſi
quis in ius vocat. Iaſon num 38. verſ. 2. limi-
ta, Scaccia de appellat. quæſt 19. remed. 1.
concluſ. 6. à num. 55. & hanc opinionem
latè defendit Rebuff. d. l. quod iuſſit nu. 106.
Rota deciſ. 363. in fin. in nou. Roman. conſ.
358. Addent. ad Roman. ſingul. 129. Ratio
230 eſt, quia non poteſt Iudex ordinarius
ſolo verbo radicatam à ſe abdicare iuriſ-
dictionem ordinariam, l. legatus, ff. de offic.
Præſid. Bart. & communiter Doctores in
l. 2. ff. ſi quis in ius vocat. non iur. per Text.
in l. ſi vt proponis la prima, & in l. præſes,
C. quomodo, & quando Iudex.

231 At ſi delegatus declarauerit, ſe Iudi-
cem incompetentem, non in cauſa prin-
cipàli, ſed in aliquo articulo dependente
à principali, quia tunc cum non expiret
eius iuriſdictio, poterit eſſe inconſtans, &
hanc reuocare interlocutoriam, Alex.
l. quod iuſſit, fall. 12. num. 28. & ibi Ripa
num. 19. Felyn. d. cap. Qualiter, & quando
il primo num. 9. limit. 3. Scaccia de appellat.
d. quæſt. 19. remed. 1. num. 57.

232 Hinc inferunt Doctores, quod ſi Iudex
laicus, coram quo diſcutitur cauſa filia-
tionis, & in iſto articulo eſſet diſcutienda
cauſa matrimonij, ideo remitteret cauſam
Iudici Eccleſiaſtico, iuxta Textum in cap.
Tuam, de ordin. Iudic. poſſet hanc interlo-
cutoriam reuocare, Ripa dicta l. quod iuſſit
num. 19. dicens ita conſuluiſſe, Rebuffus
num. 107. Scacc. loco cit. num. 58.

233 Poterit item inconſtans eſſe delegatus,
& reuocare interlocutoriam, per quam
finitur eius iuriſdictio, ſi ab ea interlocu-
toria fuerit appellatum, Dec. in dicto cap.
ceſſante num. 41. & 42. de appellat. & ibi
Anton. de Butr. num. 10. Abb. num. 12.
Cardin. Alex. num. 4. Franc. cap. ex ratione
num. 82. & ibi Cardin. Alexan. num. 48. de
appellat. Felyn. dicto cap. qualiter num. 8.
Capic. dicta deciſ 1. num. 27. & 29. Lancell.
de attent. 2. par. cap. 12. limit. 1. nu. 18. Scacc.
loco cit. num. 59. Rota deciſ. 42. aliàs 455. de
appellat. in antiq. Tuſc. littera S, concl. 115.
numer. 38. Anfrer. deciſ. Cappell. Tholoſ.
quæſt. 185. Rebuff. d. l. quod iuſſit num. 106.
234 Ratio eſt, quia cum ſententia per appel-
lationem ſuſpendatur, l. cauſa cognita, C. de
tranſact. l. ſi quis iuſiurand. circa fin. ff de iure
iur. vel extinguatur l. 1. §. 1. ff. ad Turpil. &
235 fingitur de præſenti non lata, ideò po-
teſtas Iudicis remanet integra per reuoca-
tionem prohibitionis, & impedimenti ad
reuocandam eandem, Rot. deciſ. 64. ſi Au-
ditor, & 85. ſi à pronunciatione, in non. Ro-
man. ſingul. 129. & tenent ferè omnes ſu-
pracitati. Quod non procedit, ſi Iudex
236 detulit appellationi ab interlocutoria,
illam enim reuocare non poterit, Abb. in

dicto cap. cum ceſſante num. 15. Franc. *nu.* 14. *limit.* 5. Cardin. Alexan. *num.* 40. *fall.* 6. Dec. *num.* 50. *fall.* 6. Gemin. *in cap. vt ſuper num.* 6. *de appellat.* De qua quæſtione dicemus *infra* in inconſtantia appellationis.

237 Niſi demùm interueniat conſenſus Partium, quia tunc de earum conſenſu poterit ſiue Iudex ordinarius, ſiue delegatus interlocutoriam reuocare, Cardin. Alexan. *dicto cap. cum ceſſante numer.* 40. Franc. *num.* 14. Dec. *num.* 50. Lancellott. *de attent. limit.* 1. *num.* 74. Scacc. *d. quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.* 44.

238 Dummodò res ſit integra, Franc. *loco cit. num.* 15. Scacc. *num.* 46. Lancell. *nu.* 74. Franc. Iacob. Enricus *conſ.* 34. *lib.* 3. *per tot.* Alexan. *conſ.* 133. *num.* 12. *lib.* 6. Tuſc. *litt. S, concluſ.* 115. *num.* 48.

239 Quæ autem ſententiæ habeant vim definitiuæ, viden. eſt omnino Ruginell. *de appellat.* §. 1. *cap.* 2. *à num.* 40. qui ordine alphabetico ferè omnes enumerat Cappell. Tholoſ. *deciſ.* 48. 129. *num.* 2. 364. *nu.* 3. Grauat. ad Veſtr. *lib.* 7. *cap.* 3. Dec. *reſp.* 62. *per tot. vol.* 5. Valaſc. *conſult.* 47. Viu. *deciſ.* 302. Brederod. *de appellat. par.* 1. *tit.* 20. *à col.* 433. *vſque ad* 450. latè Scacc. *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *à num.* 172. *vſque ad num.* 215.

240 Idem erit de ſententia interlocutoria, per quam Iudex declarat, appellationem eſſe deſertam, aut non Iudicem, vel quod ſuper libello non ſit procedendum, quia cum per has ſententias finiatur eius iuriſdictio, illas idem Iudex reuocare non poterit, Cardin. Alex. *dicto cap. cum ceſſante num.* 40. Franc. *num.* 11. Bartol. *dicta l. quod iuſſit num.* 9. Iaſ. & Alex. *num.* 12. & hoc etiam voluit Rot. *deciſ.* 88. *in nou.* Caſtren. *conſ.* 282. *num.* 2. *verſ. nam imò dicit lib.* 1. & *conſ.* 283. *num.* 6. *eodem lib.* Roman. *conſ.* 358. Bald. *conſil.* 144. *lib.* 4. Angel. *conſil.* 200. *num.* 5.

241 Dic tertiò, inconſtantiam ceſſare in interlocutorijs bis confirmatis, quia ſicuti

242 non licet à ſententia bis confirmata tertio prouocare, *cap. tua, de appellat. & tot. tit. C. ne liceat tertio prouocare,* ità etiam interlocutoria bis confirmata reuocari non poteſt, Gloſs. *ſingul. in Clem. fin. verſ. ſuper ea, de appellat.* Cardin. *dicto cap. cum ceſſante num.* 40. *verſ. tertio fallit,* Abb. *nu.* 13. *caſ.* 3. Franc. *num.* 12. *limit.* 3. Dec. *num.* 45. Felyn. *dicto cap. qualiter, & quando fall.* 3. *num.* 10. Alexan. *dicto cap. quod iuſſit num.* 21. Rip. *num.* 25. dicens, hanc limitationem nullum habere dubium, Grat. *diſcept.* 155. *num.* 26. Scacc. *dicta quæſt.* 19. *remed.* 1. *concluſ.* 6. *num.* 61. qui hoc dictum intelligit de confirmatione facta per viam appellatio-

243 nis à Iudice ad quem, non autem, ſi facta ſit ab eodem Iudice per viam repoſitionis, de qua per Galleſ. *ad formul. obligat. Camer. par.* 3. *rubr. reliqua de proceſſu num.* 27. Scacc. *ibidem in verſ. neque in hac.*

244 Dic quartò, illicitum eſſe inconſtantiam in interlocutoria lata de conſenſu Partium, quia eam Iudex reuocare non poteſt altera parte inuita, Abb. *dicto cap. cum ceſſante num.* 16. per Text. *in cap. ſignificante, de appellat.* Dec. *num.* 48. Innocent. *in cap. cæterum, in fin. de reſcript.* Alex. *dicta l. quod iuſſit num.* 23. *fall.* 8.

245 Si tamen adſit iuſta cauſa reuocandi, poterit Iudex etiam inuitis Partibus reuocare, ex Bald. Angel. Cardin. Alexan. *dicto cap. cum ceſſante num.* 40. *verſ. quinto fallit,* Dec. *num.* 49.

246 Dic quintò, illicitam eſſe inconſtantiam, quando Iudex appellationi ab interlocutoria per eum lata detulit, nam, quia à ſe abdicauit iuriſdictionem reuocando ſententiam, illam reaſſumere non poteſt, Abb. *dicto cap. cum ceſſante num.* 15. Franc. *num.* 14. *limit.* 5. Cardin. *num.* 40. *fall.* 6. Dec. *num.* 50. *fall.* 6. Barboſ. *num.* 26. Gemin. *in cap. vt ſuper num.* 6. *de appellat. in* 6. Alexan. *dicta l. quod iuſſit fall.* 3. *num.* 16. Iaſ. *num.* 36. Felyn. *dicto cap. qualiter, & quando num.* 24. Lancellott. *de attent.* 2. *par. cap.* 12. *limit.* 1. *num.* 20. Scacc. *quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.* 42. Gratian. *dicta diſcept.* 155. *num.* 31. Quod procedit, ſiue Iudex tradiderit Apoſtolos, ſiue non, quia ſufficit, quod appellationi detulerit, vt declarando Gemin. voluit Scacc. *loco cit. num.* 42. *verſ. ſubextende primò;* & etiam habet locum poſt

247 tempus dandorum Apoſtolorum, quorum negatio, aut non datio vim habet delationis, Scacc. *loco cit. verſ. ſubextende ſecundò.*

248 Sed hæ duæ limitationes habent locum in Delegato, ſecùs in Ordinario, Rot. *deciſ.* 88. & 360. *in nou.* Bald. *l. Præſes, C. quomodo, & quando Iudex,* Cardin. Alex. *dicto cap. cum ceſſante num.* 40. *verſ. hæ tamen duæ limitationes.*

249 Tertiò, habet locum dictum, quamuis appellatio fuiſſet admiſſa cum clauſula, *ſi, & in quantum,* Beninten. *deciſ.* 1. *num.* 1. Gratian. *d. diſcept.* 155. *num.* 33.

Sed de hac quæſtione *inferius* vide concluſionem apud Lancellott. *loco cit. à num.* 72. Salgad. *de protect. Reg. par.* 3. *cap.* 18. *per tot.* Gratian. *d. diſcept.* 155.

Dic ſextò, illicitam eſſe inconſtantiam, poſtquam Iudex, ad quem inhibuerit, nam tunc Iudex à quo interlocutoriam reuocare non poterit, Cardin. Alex. *dicto cap. cum ceſſante fall.* 10. Barboſ. *num.* 27. Felyn. *dicto cap. qualiter, & quando num.* 14. Lancellott. *dicta cap.* 12. *limit.* 1. *num.* 25. Lancell. Corrad. *de Pratore* §. 2. *de offic. Prat. in cauſ. ciuil. in cap. de ſententia limit.* 6. *num.* 16. Lanfranc. *deciſ.* 459. Scacc. *dicta quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.* 38. & 39. Ridolphin. *in*

praxi par.1. cap.13. num.578.

Contrarium voluit Abb. *in dicto cap. cum ceſſante num.* 16. *caſ.* 7. Franc. *num.*16. *limit.*6. Dec. *num.*53. *fall.* 7. *de appell.*

250 Retenta priori opinione fallit, ſi inhi-
bitio minus legitima ſit, quia, ea non
obſtante, locus erit inconſtantiæ, vt poſt
Marant. tenet Lancellott. *de attent.* 2. *par.*
*cap.*12. *limit.*1. *num.*22.

251 Secundò fallit, ſi interlocutoria eſſet
valida; ſecùs ſi nulla, quia tunc eſt locus
inconſtantiæ, inhibitione non obſtante,
Franc. *dicto cap.cum ceſſante num.*17. Capic.
dicta decif. 1. *num.* 30. Lancellott. *loco cit.*
*num.*22. Scacc. *d.quæſt.*17. *limit.*47.*membr.*1.
num. 69.

252 Dic ſeptimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando interlocutoria eſt executio-
ni demandata, Bartol. *dicta l. quod iuſſit*
*num.*16. Alexan. *num.* 24. *limit.* 9. Soccin.
*num.*30. & 55. Iaſon *num.*32. Rip. *num.* 29.
Franc. *dicto cap.cum ceſſante num.*20. *limit.*9.
Cardin. Alex. *num.*40. *limit.*12. Dec. *nu.*60.
Roman. *conſ.* 226. Felyn. *in rubr. num.* 15.
de ſent.& re iudic.& in cap.qualiter,& quando
*num.*15. *fall.*5. *de accuſat.* Iaſ. *l. ſerui electione*
num. 13. *ff. deleg.* 1. Scacc. *dicta quæſt.*17.
*limit.*47. *membr.*1. *num.* 58. Lancellott *loco*
*cit.nu.*23. Brederod. *de appellat. par.*2. *tit.*3.
*num.*58. & 59. Menoch. *de retin. remed. vlt.*
*quæſt.*21. *num.*56.& 57. Tuſc. *d.concluſ.*115.
litteraS, num. 45. Caldas Pereyra *quæſt. fo-*
253 *renſ* 9. *num.*8. *lib.*1. Et hoc habet locum,
ſiue ſententia ſit miſſa executioni à Iudi-
ce, ſiue à Parte, Cardin. Alexan. Franc.
Lancell. & Scacc. *loco cit.*

254 Secundò habet locum in his interlo-
cutoriis, quæ abſque facto hominis tra-
hunt ſecum executionem, quia illam Iu-
dex reuocare non poteſt, Cardin. Alexan.
*dicto cap. cum ceſſante num.*40. *fall.*13. & ibi
Abb. *col. vlt.* Alex. *dicta l. quod iuſſit nu.* 24.
fall. 9. Iaſ. *num.* 32. Scacc. *loco cit. num.* 62.
cum ſeq. vbi adducit exempla, & eſt Gloſs.
*in l.*1. §. *vlt. in verb.vel adde*, & ibi Rayner.
Bartol. & Bald. *ff. de Prætor. ſtipul.* Roman.
dicto conſ. 226. Tiraquell. *in l. ſi vnquam,*
verb. reuertatur num. 309.

255 De partium tamen conſenſu licita erit
inconſtantia, Bartol. Alexan. Soccin. Iaſ.
Cardin. Alexan. & Felyn. *loco cit.* Berous
*conſ.*107.*num.*3.*lib.*3. Scacc. *loco cit.num.*66.
verſ. primus eſt caſus.

256 Item, ſi adſit iuſta cauſa reuocandi,
& ea cognita fieret reuocatio, vt volunt
omnes Scribentes, Lancellott. *loco cit.*
nu. 25. Coſta *de re integr. diſtinct.* 38. *nu.*11.
257 vbi infert ad interlocutoriam interpoſi-
tam ſuper primo decreto, & ſuper noui
operis nunciatione, iuxta terminos *Au-*
thenticæ Ei qui iurat, C. de bon. auth. Iudic.
poſſid. & l. ſi opus, ff. oper. nou. nunciat.

258 Denique, ſi interlocutoria executioni
demandata nulla eſſet, & inualida, vtpura
ſi fuiſſet lata ſine cauſæ cognitione, cita-
tione, aut alium iuris deffectum patere-
tur, tunc Iudex poterit inconſtans eam
reuocare, quantumuis ſit executioni
tradita, Felyn. *dicto cap. qualiter, & quando*
*fall.*5. *num.*15. *limit.* 3. Iaſ. *dicta l. quod iuſſit*
*num.*32. Scacc. *loco cit.nu.*68. Bero. *conſ.*19.
*num.*25. *lib.* 3.

259 Et ſi officio Iudicis nobili lata eſſet,
vtique poſſet reuocari, Rip. *d. l. quod iuſſit*
*num.*49. Cardin. Alexan. *dicto cap. cum ceſ-*
ſante num. 40. Rebuff. *ad l. Galliæ, de ſent.*
art. 3. *gloſs. vnic. num.* 32. Pereyra *loco cit.*
num. 8. *verſ. niſi dicamus.*

260 Dic octauò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando fuit quæſitum ius Parti ex
ſententia interlocutoria, Gloſs. Bartol. &
alij apud Iaſon *in dicta l. quod iuſſit num.* 32.
Rip. *num.* 33. Felyn. *dicto cap. qualiter, &*
quando num. 15. Cardin. Alexan. *dicto cap.*
cum ceſſante num. 40. *verſ.* 20. *fallit*, Surd.
conſ. 288. *num.* 7. Coſt. *de re integr. dicta di-*
*ſtinct.*38. *num.* 8.

261 Tunc autem dicitur ius quæſitum Par-
ti, quando ſententia fuit ab homine, vel
à lege executioni demandata, ſecùs au-
tem, ſi ſolùm ea ſit prolata, Surd. *dicto*
*conſ.*288. *num.*26. *verſ. poſtremò.*

Secùs autem, ſi pars poſt interlocuto-
riam plures faceret expenſas, nam illis
non obſtantibus quamuis res non poſſit
dici integra; poteſt nihilominus Iudex re-
uocare, vt poſt Hoſtien. Io. Andr. & alios
tenet Surd. *dicto conſ.* 288. *num.*27.

262 De quo tamen vide Alex. *conſ.* 133.
*n.*12. *vol.*6. & Coſt. *de re integra diſtinct.*38.
*num.*11. *in fin.* qui dicit, re non integra,
Iudicem non poſſe reuocare interlocuto-
riam inuita parte, intelligenda eſt enim
eius doctrina iuxta ſuperius tradita, nem-
pe, ſi verè ius ſit parti quæſitum. Hinc
263 propterea, ſi Iudex pronunciaret, quem-
quam haberi pro confeſſo, eo quia nega-
uerit reſpondere poſitionibus, hanc in-
264 terlocutoriam reuocare nequit, quia
trahit ſecum executionem, & per eam ius
eſt quæſitum Parti, Caſtren *in l. Prætorio,*
§. ſed, & ſi quid, ff. de Prætor. ſtipul. Coſta *de*
*re integr. dicta diſtinct.*38. *num.*11.

265 Dic nonò, illicitam eſſe inconſtantiam
in Iudice dato ad vnum articulum inci-
dentem, vel emergentem tantùm, puta
ad cognoſcendum, an ſententia ſit exe-
quenda, vel teſtes ſint admittendi, hoc
enim caſu, ſi Iudex interloquatur ſuper
illo articulo, non poterit interlocutoriam
reuocare, quia functus eſt officio ſuo,
Bald. *conſ.*58. *in* 1. *vol.* Rip. *dicta l. quod iuſſit*
*num.*21. *verſ. ſecundò limita.*

266 Dic decimò, illicitam eſſe inconſtan-
tiam, quando interlocutoria profertur ſi-
mul cum principali ſententia, nam, quia
tunc

267 tunc aſſumit naturam definitiuæ, Iudex
illam reuocare non poteſt, Salyc. *l. ante ſen-
tentia, C. quæ appellat. non recip.* Alexan. *in
l. patris, & filij num. 3. ff. vulg. & pupill.* Rip.
dicta l. quod iuſſit num. 23.

268 Dic vndecimò, illicitam eſſe incon-
ſtantiam, quando conſuetudo, aut ſtylus
fori dictaret, non eſſe interlocutoriam
ſemel latam reuocandam, Barbat. *conſ.* 34.
vol. 4. Pereyra *dicta quæſt.* 9. *num.* 8. *verſ.
limit.* 2.

269 Dic duodecimò, illicitam eſſe incon-
ſtantiam, quando Iudex vellet reuocare
interpretationem, quam ſemel dedit ad
obſcura verba ſententiæ, quia talem in-
terpretationem mutare non poteſt, Bald.
in l. 2. C. de ſenten. ex periculo recit. Imol. *in
l. ab executione, ff. de appellat.* Curt. ſen.
conſ. 27. *num.* 34. Angel. *dicta l. quod iuſſit*,
& ibi Rip. *num.* 24. Cardin. Alexan. *dicto
cap. cum ceſſante num.* 40. *verſ.* 15. *fallit.*

270 Contrarium voluit Imol. *dicta l. quod
iuſſit*, quem ſequitur Rip. *num.* 24. *verſ. con-
trarium*, Angel. *dicta l. quidquid adſtringendæ,
ff. de verb. obligat.* Cardin. Alexan. *loco cit.*
qui dicit, quod interpretatio verbi dubij
ſemel facta non poteſt reuocari à priuato,
ſecus in Iudice, latè Surd. *dicto conſ.* 288. *à
num.* 8. & præſertim *num.* 29. vbi, quod
etiam fieri poteſt in præiudicium iuris
quæſiti, ex Caſtren. *in l. hæredes palam, §. ſi
quid poſt, ff. de teſtamentis.*

271 Dic decimotertiò, illicitam eſſe in-
conſtantiam in Auditore Sacri Palatij
Apoſtolici, cui in gradu appellationis
commiſſa fuit cauſa, *cum facultatibus
Audit. Cam.* nam licet ipſe, vigore facul-
tatis ſibi in commiſſione attributæ poſſit
procedere executiuè, non tamen poteſt
tanquam Audit. Cam. ſubrogatus interlo-
cutoriam reuocare, quia cauſa appellatio-
272 nis diuerſificat inſtantiam, & in hoc non
cenſetur ei per huiuſmodi commiſſionem
facultas conceſſa, Ridolph. *in praxi par.* 1.
cap. 13. *num.* 576. ex Coccin. *deciſ.* 78. *num.* 9.
& ſeqq.

273 Dic decimoquartò, illicitam eſſe in-
conſtantiam, quando Iudex pronunciaſſet
in ſcriptis per cedulam, nam tunc non
poteſt reuocare, cum ſit functus officio
ſuo, Saluſt. Tiber. *in praxi lib.* 1. *cap.* 53.
num. 7. Ridolphin. *dicto cap.* 13. *num.* 577.
Rota *recent. par.* 10. *deciſ.* 20. *num.* 39.

274 Dic decimoquintò, illicitam eſſe in-
conſtantiam poſtquam cauſa appellationis
fuit commiſſa à Signatura, etiamſi illam
275 commiſerit cum clauſula *ſine præiudicio
legitimæ executionis*, licet enim tunc Iudex
à quo poſſit procedere ad vlteriora in exe-
276 cutione ſuæ interlocutoriæ; non tamen
poteſt illam reuocare, ſed ſi videt illam
iniuſtam, debet ab vlteriori executione
abſtinere, cum enim in ea Signatura,

quæ Papam repræſentat, manus appoſue-
rit, inferior ſe amplius ingerere non po-
teſt, nec debet, teſte Ridolphin. *dicto cap.*
13. *num.* 579.

277 An autem detur inconſtantia in Iudi-
ce reſpectu ſententiæ definitiuæ? Dic illi-
citam omninò eſſe inconſtantiam, nec Iu-
dicem poſſe ſuam definitiuam ſententiam
reuocare, *l. Paulus, l. Iudex, ff. de re Iudic.
l. 1. in fin. ff. de quæſtionibus, l. 1. C. ſent. reſcind.
non poſſe*, Specul. *tit. de ſententia, §. qualiter,
verſ. hoc quoque notandum*, Abb. *conſ.* 73.
& 92. *lib.* 1. Roman. *conſil.* 362. Fulgoſ.
conſ. 166. Alex. *conſ.* 71. *col.* 2. *lib.* 5. Rebuff.
dicta l. quod iuſſit in 2. *notab. num.* 1. Cardin.
Alexan. *dicto cap. cum ceſſante num.* 41. *de
appell. & per l. quod iuſſit*, tradit Rebuff. *ad
leges Gallicas, tit. de ſent. art.* 3. *gloſſ. vnic.
num.* 6. Rip. *dicta l. quod iuſſit num.* 50. Felyn.
in dicto cap. qualiter, & quando il primo nu. 23.
& ibi Soccin. *nu.* 63. *&* 64. *de accuſat.* Scacc.
de ſent. & re iudic. gloſſ. 14. *quæſt.* 17. *num.* 1.
Pereyra *quæſt. forenſ. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 10.
Fragoſ. *de regim. Reipub. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10.
§. 4. *à num.* 215. *cum ſeqq.*

278 Ratio eſt, quia Iudex, lata ſententia
definitiua, functus eſt officio ſuo, & deſi-
279 nit eſſe Iudex in illa cauſa, *l. actor, l. Iudex,
l. Paulus, ff. re iudic.* & omnes *ſupracitati*
Doctor. *cap. in litteris, de offic. delegat. l. qua-
lem, §. dicere*, ibi, *dum Arbiter eſſe deſierit,
ff. de arbitr. cap. ſi Compromiſſarius, de elect.
in* 6. Rebuff. *dicta l. quod iuſſit, in princ. nu.* 4.
ad quod reſpexit Senec. *lib.* 7. *contr. cap. fin.
Iudex, quam tulit de reo tabellam, reuocare
non poteſt*, & illud Apulei *lib.* 1. *florid.
Proconſulis tabella ſententia eſt, quæ ſemel
lecta, neque augeri littera vna, neque minui
poteſt*, Oſſual. ad Donell. *lib.* 27. *cap.* 1. *lit-
tera H*, Amaya *ad l. vnic. C. de ſent. aduerſus
Fiſcum lib.* 10. *num.* 1.

280 Ratio ſecunda eſt, quia ſententia defi-
nitiua fertur cum deliberatione, *l. 2. C. de
ſent. ex pericul. recit.* Ideò de facili non ſo-
let reuocari, argum. *l. fin. C. arbit. tutel.
l. dubium non eſt, C. de repud.* cum alijs per
Rebuff. *loco cit. num.* 4.

281 Ratio tertia eſt, vt ſit litium finis,
aliàs enim non eſſet, ſi poſſet Iudex in-
conſtans ſuam reuocare definitiuam ſen-
tentiam, Bald. *l. 1. num. 2. C. ſent. reſcind.*
282 *non poſſe*, & quia eſſet procedere in in-
finitum, quod eſt contra leges, & Reipu-
blicæ vtilitatem, *l. properandum, C. de Iudic.
l. ſi Prætor, ff. eodem*, Rebuff. *loco cit. num.* 4.
verſ. quartò ratio.

Hinc Caſſiodorus *lib.* 1. *epiſt.* 5.

*In immenſum trahi non debent finita litigia,
Quæ enim dabitur diſcordantibus pax, ſi nec
legitimis ſententijs acquieſcit.*

283 Amplia primò, vt nec etiam poſſit
eſſe inconſtans de partium conſenſu, *l. ſi
diuerſa, C. de tranſact.* Bald. *cap. præſentata*

col.2.de teſtib. Rebuff. dicta l.quod iuſſit 2.not.
num.2. Pereyra loco cit.num.10. verſ.quæ qui-
dem concluſio, Fragoſ. de regim.Reipubl.par.1.
lib.4. diſput.10. num.224.

284 Amplia ſecundò, vt procedat ſiue ſen-
tentia lata fuerit in cauſa ciuili, ſiue in
cauſa criminali, l.1. in fin. ff. de quæſt. l.pœ-
nam, C. de pœnis, l.Diui, l. relegati, l. mores,
§. pen. ff.eod. Cardin. conſ.29. cum alijs per
Rebuff. loco cit.nu.3. Pereyra loco cit.nu.10.
285 Vnde Iudex condemnatum non poteſt
abſoluere, etiamſi poſtea appareat de in-
nocentia, l. actu, §. 1. ff. de re iudic. l. Diui,
ff. de pœnis, Abb. conſ. 73. & conſ. 92. lib.1.
286 ſed debet ab executione ſuperſedere,
donec conſultus fuerit Princeps, & gra-
tiam delinquenti conceſſerit, Bald. l.addi-
ctos, C.de Epiſcopal.audien. Felyn. cap.conſan-
guinei col.2. extr.de re iudic. Rebuff. loco cit.
num. 3. Pereyra loco cit. num. 10. Abb. cap.
de his num. 2. de accuſat. Couuarr. de ſponſ.
2.par. cap.8. §.vltim. nu.15. Pereyra loco cit.
qui dicit propterea cauendum ab Anania,
& Monacho, qui contrarium tenuerunt,
287 ea ratione, quod ſententia in cauſa cri-
minali nunquam tranſeat in iudicatum,
quod tamen conuincitur ex ſupradictis,
quia ſolùm ſpeciale eſt in cauſis crimina-
288 libus, quod in eas reſcribitur à Principe,
ſi conſtet de rei innocentia, ſecus autem
in cauſa ciuili, l. fin. C. vt lit. pend. l. fin. C.
ſent.reſcind. non poſſe, & ab eodem Principe
reſcindatur propter inſtrumenta de nouo
reperta, dicta l.Diui, quod ſecus eſt in cau-
ſa ciuili, Iaſ. l. admonendi num.56. ff. de iure
iur. Pereyra loco cit. num.10. lib.1.

289 Amplia tertiò, vt nec liceat eſſe in-
conſtans, etiam prætextu erroris, l. error,
& ibi Doct. C.de iur. & fact. ignor. Rebuff.
dicta l. quod iuſſit num. 5. Pereyra loco cit.
num. 10. verſ. Amplia etiam, Scacc. loco cit.
num.6. & 7.

290 Amplia quartò, ſiue ſimus in Iudice
ordinario, delegato, vel ſubdelegato,
cum in illis habeat locum regula, quod
lata ſententia definitiua functi ſunt officio
ſuo, d.l.Iudex, & cap.in litteris, de offic.delgat.
Rebuff. loco cit. num.9. Felyn. dicto cap.qua-
liter, & quando num.23. & ibi Soccin.nu.64.
291 Scacc. loco cit. num. 3. Quod procedere
etiam in Auditoribus Rotæ, dixit ex deciſ.
Rota 341. in nou. idem Rebuff. loco citato
num. 7.

292 Amplia quintò, vt illicita ſit incon-
ſtantia etiam intra decem dies ad appel-
landum, Bartol. & alij in l. poſt ſententiam,
C.de ſent. Doctor. dicta l. Iudex, de re iudic.
Rebuff. dicta l. quod iuſſit num.10. & ad leges
Galliæ tit.de ſent. art.3. gloſs.vnic. num.18.

293 Amplia ſextò, vt illicita ſit inconſtan-
tia in Iudice, vt nec poſſit definitiuam
ſententiam in melius reformare, quia
functus eſt officio ſuo, l. Iudex, ff. de re
iudic. Rebuff. d. l.quod iuſſit num.11. verſ.10.
Fragoſ. de regim. Reipubl. dicta diſput. 10. à
num. 216. vbi latiſſimè reprobat Baldum,
& Angelum in dicta l. Iudex, ff. de re iudic.
Ancharanum in conſ. 208. num. 15. & ſeq.
Alexandrum conſ.118. volum.3. & conſ.90.
volum.1 in princ. tenentes, non ex interual-
lo, ſed incontinenti Iudicem corrigere,
& reformare poſſe ſententiam.

294 Amplia ſeptimò, vt illicita ſit incon-
ſtantia etiam in arbitro, l. dicere, §.fin. ff.de
arbitr. Rebuff. dicta l.quod iuſſit num.12. vbi
295 ampliat, etiam quod data illi eſſet facul-
tas pluries pronunciandi, Bartol. in l. quid
tamen, in princ. ff. eodem tit. de arbitr.

296 De Notario autem, quando poſſit
mutare, vel corrigere inſtrumenta, vide
in ſua concluſione, l. ſi librarius, ff. de reg.
iur. & ibi Dec. Cagnol. Rip. dicta l. quod
iuſſit num.52. Rebuff. ibid. ver.12.

297 Amplia octauò, vt illicita ſit incon-
ſtantia, etiam quoad acceſſoria, vnde, Iu-
298 dex expenſarum condemnationem, vel
fructuum, ſiue abſolutionem reuocare
non poteſt, Gloſs. in l.1. C. de ſent. quæ ſine
cert. quant. profer. Innocent. cap. auditis, de
Procur. Bald. l.quia arbiter, ff.de arbitr. Alex.
in l.Paulus, ff. de re iudic. Rebuff. dicta l.quod
iuſſit num.12. verſ. vlt. amplia. Et ratio eſt,
quia, poſtquam non datur inconſtantia in
299 ſententia definitiua, ergo nec in acceſ-
ſorijs, hoc eſt expenſarum condemnatio-
ne, quia naturam principalis ſequi debet,
l.cum principalis, ff.de reg.iur. Rebuff. loco cit.
300 vbi ampliat etiam quod ſententia lata
eſſet contra formam Statuti, vel conſue-
tudinis, Ancharan. conſ. 182.

301 Sed hæc ampliatio intelligitur, ſi ſuper
acceſſorijs iam ſententiaſſet, ſecus autem,
ſi illa omiſiſſet, quia eadem die poſſet
illa addere, l. Paulus, ff. de re iudic. Bartol.
l. hac lege num. 4. C. ſent. ex periculo recitan.
l. ab executore num. 7. quæſt. 2. ff. de appellat.
Abb. cap. qualiter nu.4. Anan.nu.7. Soccin.
nu.126. & 127. in 15.fall. Surd. d. conſ.288.
num. 5. Scacc. dicta gloſs.14. quæſt.17. nu.16.
302 vbi dicit, quod, ſi Iudex condemnaue-
rit in principali, nec aliquid dixerit de
fructibus, vel expenſis, poterit eos con-
303 demnationi addere eadem die, ex Soc-
cin. Innocent. Menoch. & Carauit. Imò
hoc caſu teneri eadem die ſuper iſtis pro-
nunciare, voluit ex Textu dicta l. Paulus,
de re iudic. Soccin. dicto cap.qualiter nu.130.
304 Scacc. loco cit.num.18. qui addit hoc pro-
cedere in arbitro.

305 Amplia nonò, vt nec etiam poſſit
ſententiam interpretari, addendo, vel mi-
nuendo aliquid de ſubſtantia, dicta l.Iudex,
& l.1. C.ſent.reſcind. Bartol. in l.ab executore
num.7. quæſt.2. ff.de appellat. & in l.2. num.4.
& ibi Salyc. num. 4. Bald. num. 9. C. de ſent.
ex periculo recitand. Felyn. dicto cap.qualiter,

& quando num. 25. 2. *limit.* Gabr. *lib.* 6. *de*
reg.iur. conclus. 2. *num.* 14. *illat.* 6. hos omnes
Scacc. *de ſent. & re iudic. dicta gloſs.* 14. *qu.* 17.
num. 4.
306 Amplia decimò, vt, ſi Iudex reuo-
cet ſuam definitiuam ſententiam altera
ſententia, huiuſmodi ſententiæ reuoca-
307 toria nulla ſit ipſo iure, itaut appellatio
non ſit neceſſaria, *l.* 1. *C. ſent. reſcin. non*
poſſe, Scacc. *loco cit. num.* 5.
308 Primò dic, licitam eſſe inconſtantiam
in ſententia lata à Principe, quàm poterit
ipſe mutare, & corrigere ad libitum, Bart.
dicta l. ab executore, ff. de appellat. Cardin.
Alexan. *dicto cap. cum ceſſante num.* 41. *verſ.*
11. *fallit*, Rebuff. *dicta l. quod iuſſit num.* 13.
verſ. primò limita, & ſeqq. & ibi Rip. *nu.* 57.
verſ. ſed ego crederem, Alexan. *dicta l. Iudex*
num. 11. *in fin.* Arias de Meſa *var. reſolut.*
lib. 2. *cap.* 36. *num.* 10.
309 Secundò dic, licitam eſſe inconſtan-
tiam in Senatoribus, ſiue Senatu, qui
310 ſuam poteſt mutare, & reuocare ſenten-
tiam, quia loco Principis eſt, Bald. *l.* 1.
C. ſentent. reſcin. non poſſe, Montan. *de au-*
thorit. Magni Conſilij in 6. *argum.* Rebuff. *dicta*
l. quod iuſſit num. 17. Theſaur. *deciſ.* 232. qui
dixit, quod Senatus poteſt mutare pœnam
311 pecuniariam in corporalem, etiam lata
ſententia; de qua re videndus eſt Garron.
de Senator. lib. 1. *tit.* 4. *art.* 11. *per tot.*
312 Quod tamen intellige tam in Princi-
pe, quàm in Senatu, ſi mutatio, vel reuo-
catio fiat iuſta de cauſa, Addent. *ad dict.*
deciſ. Theſaur. 232. *littera B.*
313 Quomodo autem fiat in Gallia huiuſ-
modi reuocatio, ſiue mutatio à Senatori-
bus, vide latè Rebuffum *dicta l. quod iuſſit à*
num. 18.
314 Contrarium, quod etiam in Senatu,
ſeu Præfecto Prætorio illicita ſit incon-
ſtantia, itaut non poſſit ſuam corrigere
ſententiam definitiuam, tenet Soccinus
d. cap. qualiter, & quando num. 85. *verſ. quartò*
fallit, vbi dicit, quod hæc fallentia com-
muniter reprobatur, Alexan. *dicta l. Iudex*
num. 11.
315 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando ſententia definitiua reſcindi pete-
retur per viam reſtitutionis in integrum,
ſiue ſententia ſit lata in iudicio criminali,
ſiue in ciuili, nam tunc poterit mutari,
dicta l. Diui, ff. de pœnis, l. in cauſa, §. fin. ff. de
min. Gloſs. *in dicta l. Iudex l.* 1. & ibi Bald.
C. ſent. reſcindi non poſſe, Rebuff. *dicta l. quod*
iuſſit num. 127. *verſ. tertiò limita*, qui dicit,
hanc mutationem, ſeu reuocationem non
fieri contrario imperio, ſed ope reſtitu-
tionis.
316 Et quamuis ſolus Princeps ſoleat reſti-
tutionem in integrum concedere, Abb. *in*
cap. 2. *in fin. de purgat. vulgar.* Nihilominus
317 idem Iudex, qui tulit ſententiam, inter-
De Inconſtantia in Iudicijs.

dum illam concedere poteſt, *l. verſ. perfectè ff. de*
minorib. & l. præcedant, in fin. & ibi notant
Gloſs. Bartol. Alber. Bald. & alij, *l. Præſes,*
ff. eod. quam non allegant Doctor. vt dicit
Oddus *de reſtit. in integr. quæſt.* 32. *artic.* 17.
Marcheſ. *de commiſs. reſtit. in integr. par.* 2.
§. 1. *num.* 20. *to.* 2.
318 Quod procedit, etiam, ſi fatuitate,
vel imperitia propria ipſius Iudicis læſus
fuiſſet minor, Alber. *dicta l. perfectè num.* 1.
Odd. *loco cit. num.* 133. qui hoc declarat,
319 dummodo ità conſentiat ipſe læſus, vel
expediat ipſi læſo, quod illemet Iudex il-
lam concedat.
320 Secundò procedit, etiam, ſi conſue-
tudo eſſet in contrarium, Caſtren. *l.* 3. *C. ſi*
aduerſ. rem iudic. num. 2.
321 Tertiò procedit, vt etiam in aliquo
caſu debeat omnino peti reſtitutio coram
eodem Iudice, vt quando peteretur ad-
uerſus lapſum temporis ad appellandum,
Iacob. de Aren. Cyn. Caſtren. *in l. Præſes*
num. 2. *C. de appellat.* Bald. *in cap. Paſtoralis,*
§. præterea num. 8. *de offic. delegat.* Matteſil.
l. 2. *num.* 11. *C. de ſent. ex pericul. recit.* Franc.
Marc. *deciſ.* 56 *num.* 5. Odd. *loco cit. nu.* 130.
qui reprobat Bald. contrarium tenentem.
322 An autem Delegatus poſſit concedere
huiuſmodi reſtitutionem? Dic, quod, ſi
Delegatus eſt Principis, poſſit concedere
reſtitutionem ab interlocutoria, non au-
tem à definitiua, Odd. latè *loco cit. art.* 18.
à num. 137. qui *num.* 142. dicit, quod licet
323 Delegatus non poſſit reſtituere contra
ſententiam propriam, poteſt tamen co-
gnoſcere cauſam reſtitutionis, & interim
ſuſpendere executionem, & referre ipſi
Principi, Abb. *in cap. ſtuduiſti, de offic. deleg.*
& in conſ. 87. *in fin. lib.* 1.
324 Dic quartò, Iudicem inconſtantem
eſſe poſſe in ſententia definitiua, illamque
poſſe reuocare, ſi nulliter ab eo ſit lata,
Textus eſt ſingularis *in l. fin. C. de ſent. quæ*
ſin. cert. quantit. & ibi Bald. & Angel. *l. ſi*
Præſes, C. quomodo, & quando Iudex, l. ſi accu-
ſator. C. de accuſat. Rip. *dicta l. quod iuſſit*
num. 62. Alex. *dicta l. Iudex num.* 20. Felyn.
d. cap. qualiter, & quando num. 37. Lanfranc.
in repet. cap. quoniam contra, in verb. interlocu-
tiones col. 12. *de probat.* Doctor. *in cap. Fra-*
ternit. de frigid. & malef. Afflict. *deciſ.* 283.
Rot. *deciſ.* 341. *in nou.* cum alijs per Rebuff.
dicta l. quod iuſſit num. 131. Scacc. *de appellat.*
quæſt. 19. *remed.* 1. *concluſ.* 6. *num.* 87. vbi latè
325 quando, & quomodo poſſit deduci nul-
litas ſententiæ coram eodem Iudice, Me-
noch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 67. *à num.* 20.
326 Quod amplia, etiam, quod Iudicis or-
dinarij iuriſdictio ſit prorogata, nam tunc
327 lata ſententia nulla durat eius iuriſdictio,
Guidop. *deciſ.* 462. Capic. *deciſ.* 1. *num.* 26.
Vant. *de nullit. tit. coram quo null. proponit.*
num. 9. Menoch. *loco cit. numer.* 6. & 7.

vbi de ratione.
328 Non habet tamen locum hoc dictum,
ſi Iudex per ſordes nulliter iudicaſſet,
quia non deberet eſſe ſuæ iniquitatis, ac
turpitudinis cognitor, nec Pars cogi poſ-
ſet, vt illum Iudicem iterum adiret, vt ex
Bartol. Felyn. & Vant. dixit Menoch. *loco
cit. num.*15.
329 Neque, ſi ex nouis actis nullitas ap-
pareret, Menoch. *loco cit. num.*16. *&* 17.
330 Nec ſi ope exceptionis tantummodo
ſententia eſſet nulla, Bald. *l. vlt. C. de con-
trahen, empt.* Tiraquell. *l. boues, §. hoc ſermone
limit.* 1. *num.*55. Menoch. *loco cit. num.* 20.
331 Sed hoc dictum procedit in Iudice
Ordinario, ſecus autem in Iudice Dele-
gato, quia is, poſtquam definitiuam tulit
ſententiam, dicitur functus officio ſuo,
ſiue benè, ſiue malè pronunciauerit,
l. ſi, vt proponis, & ibi Bartol. *num.* 1. *&* 3.
Bald. *num.*7. *&* 8. Salyc. *num.*3. *C. quomodo,
& quando Iudex*, Innocent. *in cap.*1. *de ſent.
& re iudic.* Bartol. *in l. ſi expreſſum num.*14.
ff. de appellat. Franc. *in cap. dilecto num.* 64.
*quæſt.*27. & ibi Cardin. Alex. *quæſt.*8. *nu.*58.
de appellat. Felyn. *dicto cap. qualiter, &
quando, fall.* 8. *num.* 38. Rip. *dicta l. quod
iuſſit num.*63. & ibi Rebuff. *num.*132. Scacc.
*de appell. d. quæſt.*19. *rem.*1. *concl.* 6. *num.*91.
Menoch *loco cit. num.*21.
332 Quod procedit etiam in Delegato,
qui habet iuriſdictionem ordinariam in
333 cognoſcendo, & delegatam in deciden-
do, quales ſunt Auditores Rotæ, Rip.
dicta l. quod iuſſit num. 63. Scacc. *loco cit.
num.* 92. *& lib.* 1. *de iudic. cap.* 26. *num.* 3.
Rota *deciſ.*341. *in nou.* latè Menoch. *loco cit.
num.* 35.
334 Secundò habet locum, etiam in De-
legato Principis, quia is non poteſt reuo-
care ſententiam, quam nulliter protulit,
Felyn. *in cap. in litteris fallen.* 1. *verſ. con-
trarium num.*1. *de offic. & poteſt. Iudic. Deleg.
& in dicto cap. qualiter, & quando num.* 39.
verſ. ſed aduerte, & de communi Rip. *dicta
l. quod iuſſit num.* 63. *ampliat.* 2. Dec. *dicto
cap. in litteris fallent.* 1. *num.* 14. Scacc. *dicta
quæſt.*19. *remed.*1. *concl.*6. *num.*93.
Contrarium voluerunt Angel. *dicta l.
Iudex num.*6. *de re iudic.* Boer. *deciſ.*6. Vant.
de nullit. rubr. coram quo poſſit, Dec. *dicto cap.
in litteris num.*25. *& ſeq.* quos refert Scacc.
*loco cit. num.*94. Menoch. *de arbitr. d. qu.*67.
num. 28. Pereyra *dicto cap.* 9. *recept. ſentent.
num.*13. qui latè hanc defendit, & fortaſsè
verior eſt opinio, & hanc opinionem latè
defendit Menoch. *loco cit. num.*44. *verſ. non
ignoro tamen*, vbi dicit leuia eſſe opinionis
contrariæ fundamenta.
335 Tertiò habet locum, etiamquod De-
legatus protuliſſet ſententiam ſine ſcriptis,
quia nec iterum iudicare poteſt, Alexan.
& Dec. relati, & probati à Rip. *dicta l. quod
iuſſit num.* 66. reprobata ibidem opinione
Felyn. & Bald. & hanc opinionem ſequi-
tur Menoch. *dicta quæſt.*67. *num.*34.
336 Licita tamen erit inconſtantia in De-
legato ad Vniuerſitatem cauſarum, Bart.
*in l. ſi vt proponis num.*13. & ibi Salyc. *num.*3.
*C. quomodo, & quando Iudex, verſ. ſecundus eſt
caſus, & in dicto cap. in litteris fall* 2. Vant.
*loco cit. num.*17. Rip. *dicta l. quod iuſſit nu.*64.
vbi de ratione, Scacc. *loco cit. num.*99. latè
Menoch. *loco cit. num.* 47. vbi pulchrè de-
337 clarat quis dicatur Delegatus ad Vni-
uerſitatem cauſarum, nempe illum eſſe,
cui ſub vno vniuerſali verbo commiſſæ
ſunt cauſæ omnes, vtputa, ſi mandentur
lites, & controuerſiæ illæ omnes, quæ
contigerint agitari inter Mercatores Ciui-
tatis, vel delegentur cauſæ omnes vnius
Territorij.
338 Hinc propterea Iuſdicentes conſtituti
à Feudatarijs ſuis in Caſtris, vt eorum au-
ctoritate ius dicant in cauſis hominum ip-
339 ſorum Caſtrorum; ità pariter Vicarij
foranci, qui de cauſis Clericorum vnius
Diœceſis, vel partis cognoſcunt, dicuntur
Delegati ad Vniuerſitatem cauſarum.
340 Itemque in Romana Curia Camera-
rium, Auditorem Cameræ, Gubernato-
rem, Vicarium, Senatorem, Marceſcal-
cum, & Auditorem Contradictarum eſſe
Delegatos ad Vniuerſitatem cauſarum,
teſtatur idem Menoch. *loco cit. à num.* 48.
Ideò cauendum ab Imol. *in l. Iudex poſtea-
quam num.* 4. *ff. de re iudic.* & à Dec. *in cap.
litteris num.*5. *verſ. ſecundò fallit, de offic. Deleg.*
341 tenentibus, Delegatum ad Vniuerſita-
tem cauſarum non poſſe ſententiam reuo-
care, quia is ſit functus officio ſuo, quia
cum æquiparetur Ordinario, poteſt ſuam
mutare ſententiam, Menoch. *loco citato
num.*57. *verſ. cæterum.*
342 An autem Delegatus ad certum ge-
nus cauſarum poſſit iterùm de cauſa iu-
dicare, de qua primum tulit ſententiam
nullam: Dic negatiuè, & ſic ceſſare in
eo inconſtantiam, quia huius Delegati
natura propius accedit ad naturam ſim-
plicis delegati, tot enim reputantur dele-
343 gationes quot ſunt cauſæ, vt poſt Gu-
lielm. de Cuneo, dixit Bart. *in l. more n.*14.
ff. de Iuriſdictione omnium Iudicum, cum
alijs à Menoch. *loco cit. num.* 67.
344 Pariter licita erit inconſtantia, ſi dele-
gatus nulliter iudicauit per errorem facti,
Innoc. *in cap.* 1. *de ſent. & re iudic.* Petr. de
Anchar. *in Clem.* 1. *eodem tit.* Caſtren. *in l.
cum quærebatur, ff. eodem*, Scacc. *loco citato
nu.*100. Menoch. ſibi inconſtans *dicta q.*67.
num. 31.
345 Contrarium in hoc voluere Imol.
Alex. *in dicta l. quod iuſſit*, & alij, quos refert,
& ſequitur Rip. *in dicta l. quod iuſſit num.*65.
verſ. ſecundò fallit, reſpondens ad doctrinam

Innocentij de mente Imolæ, quod habet
locum in Executore dato ad prouiden-
dum de beneficio, & ſic in actu extraiu-
346 diciali, propterea alia ratio ſuadet in
Delegato ad prouidendum, quod poſſit
347 iterum conferre, ſi nulliter contulit,
quia agitur de beneficio Principis, in quo
latior fit interpretatio, *l.1. de Conſtit.Princ. cap. cum dilecti, de donat.* In actu autem iu-
diciali, prout in ſententia, verior eſt opi-
nio, quod non poſſit Delegatus ſuam ſen-
tentiam mutare, vel reuocare, prætextu
erroris, vt ex Felyn. *dicto cap. in litteris,*
voluit Scacc. *loco cit. num.*101.

348 Item licita erit inconſtantia in Iudice
Delegato, ſi non iudicauit ſuper toto, ſic-
que non eſt perfectè functus officio ſuo,
quia tunc illud, quod nulliter pronuncia-
uit, poteſt reuocare, Bartol. *l. ſi vt proponis nu.3. C.quomodo,& quando Iudex*, Miſinger.
*obſeruat.*92. *centur.*5. *num.* 7. Scacc. *loco cit. num.* 108.

349 Item licita erit inconſtantia in Dele-
gato, qui, non obſeruata delegationis for-
ma, ſententiam tulit.

350 Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam
in ſententia lata officio Iudicis nobili,
quia, cum officium Iudicis non expirauc-
rit, illam poterit retractare, *l. Diuus, ff. de in integr.reſtit.* Bart. *dicta l.quod iuſſit num.*20.
*& in l.*1. *in fin. ff. de Prætor. ſtipul. & in l. Iudex, de re iudicata*, Cardin. Alex. *dicto cap. cum ceſſante num.* 41. *verſ. tertiò fallit*, cum
alijs, quos adducit Rebuff. *dicta l.quod iuſſit num.*135. vbi propterea infert, quod, cum
351 mulcta officio Iudicis nobili imponitur,
*l.*1.*in princ. ff. ſi quis iuſdicenti non obtempera-*
352 *uerit*, poterit Iudex eam remittere, *l. illicitas, §. fin. ff.de offic. Præſid.* ſecus autem in
353 pœna etiam pauperi impoſita, Rip. *dicta l.quod iuſſit num.*55. *verſ. fallit primò*, Rebuff.
ibidem num. 137.

354 Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando Pars, in vtilitatem cuius ſententia
lata eſt, fatetur, eam iniuſtam in toto,
vel in parte, quia Iudex poterit eam cor-
rigere, & reuocare, iuxta Partis confeſ-
ſionem, Innoc. *in cap. quia plerique num* 2.
verſ.eſt autem ea ratio, de immunit.Eccleſ. per
Text. *in cap.*2.*de purgat.vulg.* Bald.*in auth.ad hæc, C. de vſur. num.* 54. Anton. de Butr.
conſ. 27. *vol.* 3. Abb. *conſ.* 89. *vol.*1. *l. ſi constante, §. quoties*, & ibi Roman. *ff. ſolut. matrim.* cum alijs, quos congerit Rebuff. *dicta l. quod iuſſit num.*138. qui *num.*142. ſubdit,
quod tutius eſſet conſulere Superiorem,
355 & litteras impetrare à Principe, vt pra-
cticatur in Francia, ex Felyn. *in cap. Conſanguinei, in fin. de re iudic.* Salycet. &
Marſil.

356 Quod tamen dictum intelligendum
eſt, vt procedat quoad ſententiæ fauorem,
non autem quoad ſui præiudicium, Ro-
man. *l. admonendi num.* 38. *ff. iure iur.* & ibi
Iaſ. *num.*48. Abb.*in cap.Fraternitatis nu.*18.
de frigid. Rebuff. *loco cit. num.*144.

357 Secundò procedit, quando agitur de
commodo confitentis, ſecus ſi ageretur de
fauore vinculi matrimonij, quia confeſſio
Partis nihil operaretur, *cap. ſuper eo, de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ*, Rebuff.
loco cit. num. 145.

358 Tertiò, procedit in Iudice Ordina-
rio, ſecus in Delegato, quia, cum iuriſ-
dictio eius extincta ſit, inconſtans eam re-
uocare non poteſt, *cap. in litteris, de offic. delegat.* Rebuff. *loco cit. num.*145. *verſ. tertiò intellige.*

359 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam in ſententijs, quæ non tranſeunt in
iudicatum, *cap. tenor, cap.lator, de re iudic.*
Rip. *d. l. quod iuſſit num.* 61. Rebuff. *ibidem num.*146. Zipet. *lib.*3. *conſult. Canonic. conſult.*3. *in princip.*

360 Hinc propterea ſententiam latam in
cauſa matrimoniali, & beneficiali, quan-
do tractatur de matrimonio ſpirituali, in
cauſa vſuraria ex præſumptionibus, vel
probationibus priuilegiatis, ſi contrariæ,
& veræ, & naturales probationes ſuper-
ueniunt, retractare Iudex poterit, vt benè
361 Rip. *loco cit.num.*61. Qui tamen declarat
procedere in Iudice ordinario, non autem
in delegato.

362 Secundò infertur, in cauſa Fiſci lici-
tam eſſe inconſtantiam, quia, ſi ſententia
lata eſt intra terminum, reuocari poteſt,
ſi superueniant probationes, poſt termi-
num verò ſi præuaricatio, vel manifeſta
fraus arguatur, *l. Imperatores* 75. *ff. de re iudic. l.*4. *C. eodem, l. ſub prætextu* 19. *C. de tranſact.* Alexan. & Iaſ. *d. l. Imperatores*,
Roman. Curt. & Alciat. *d. l. ſub prætextu*,
Amaya *l. vnic. C. de ſentent. aduerſ. Fiſc. lib.*10.

363 Quod tamen non procedit, vbi Fiſcus
fuit legitimè defenſus, & omnia ſolemnia
interuenerunt, & ſententia ritè lata ſit,
nam tunc non poteſt retractari, niſi per
appellationem, *l. illud* 9. *ff.de appellat.* cum
364 in hoc caſu Fiſcus nullum maius ius ha-
beat, quam priuatus, Accurſ. & Plat. *dicta l.vnic.* Amaya *loco cit. num.*4. Et hoc priui-
365 legium Fiſci habet locum, ſiue ſimus
in ſententia ciuili, ſiue in criminali prop-
ter generalitatem dicti Textus, vt benè
per Amayam *loco cit. num.* 27.

366 Licet enim videatur communis opi-
nio, quod in criminalibus Fiſco non de-
tur reſtitutio contra ſententiam latam,
per Textum *in l. auxilium, ff. de minor.* &
per eum Textum dicit Peregrinus *de iur. Fiſc. lib.* 6. *tit.* 2. *num.*11. Garzias *de nobilit. gloſs.*3. §.1.*num.*18. multos adducens The-
ſaur. iun. *lib.*1. *quæſt. forenſ. quæſt.*59. *per tot.*
Facchin. *lib.*9. *controu, cap.*81. Farinacc.

quæſt.101. nu.35. Ricc. deciſ.81. nu.2. par.2.
Alphar. de offic. Fiſcal. gloſſ. 17. numer. 45.
Nihilominus in caſu d. legis vnica Fiſcus
non procedit per viam reſtitutionis in in-
tegrum, ſed mero iure, vt benè probat
Amaya loco cit.

367 Dic octauò, licitam eſſe inconſtantiam
in ſententia lata in iudicio Peritorum,
quia, ſi inueniantur peritiores, illa retra-
ctari poteſt, Textus eſt ſingularis in cap.
biduum, §. receſſus num.2. quæſt.6. Lanfranc.
in repet. leg. admonendi num.9. ff. de iure iuran.
cap. propoſuiſti, & ibi plenè Decius de pro-
bat. Rebuff. dicta l. quod iuſſit num.148. qui
368 tamen ſubiungit, hoc fieri ex Principis
reſcripto, ad notat. per Dec. dicto cap. pro-
poſuiſti, col. penult. de probat.

369 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam,
quando victor patitur diſcuti, & diſputari
de viribus ſententiæ, & contrarium pro-
bari, quia tunc idem Iudex ordinarius po-
terit ſententiam retractare, Innocent. cap.
cum Bertoldus num 4. de re iudic. & ibi Abb.
Butr. conſ. 27. vol. 3. Panormit. conſ. 381.
2. volum. cum alijs, quos copioſè adducit
Rebuff. loco cit. num.149.

370 Quod tamen intellige, quando Partes
vellent quod ſeruato iuris ordine, & no-
uo proceſſu agitato, & primæ renuncian-
tes ſententiæ ex aliqua noua cauſa Iudex
iudicaret, quia licita erit inconſtantia,
l. iuris gentium, §. ſi paciſcar, ff. de pact. Bald.
in l. ſi diuerſa, l. acta, ff. de re iudic. & ibi Alex.
cum alijs, quos adducit Rebuff. loco cit.
nu.150. verſ. reſpondeo; ſecus autem, quan-
371 do Partes vellent, quod abſque inſtan-
tia, & libello, litis conteſtatione, & alijs
ſolemnitatibus in ſententia Iudex contra
primam ſententiam ſententiaret, quia
tunc obſtaret Textus in l. 1. C. quando prouoc.
372 non eſt neceſſe, vbi ſententia contra ſen-
tentiam non valet, quando prima tranſi-
uit in rem iudicatam, etiam de Partium
conſenſu, Gloſſ. dicta l. ſi diuerſa, C. de tran-
ſact. & per alios, quos adducit Rebuff. loco
cit. num.150. verſic. ſed obſtat, & verſic. reſ-
pondeo.

373 Dic decimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando Iudex vellet interpretari, &
declarare ſententiam definitiuam, l. ab
executore, ff. de appellat. Gloſſ. in cap. loci,
§. his ità 35. quæſt.9. Fab. l. 1. C. ſent. reſcind.
non poſſe, Alexan. conſ. 3. viſo inſtrumento,
verſ. ſuper alio 1. volum. Soccin. conſ. 242.
vol. 2. Dec. l. in ambiguis, ff. de reg. iur.
Rebuff. loco cit. num. 153.

374 Quod tamen intellige in tali declara-
tione, quæ non immutet ſubſtantiam ſen-
tentiæ, Bald. l. hac num.9. & ibi Salyc. nu.4.
C. de ſent ex periculo recit. Soccin. dicto cap.
qualiter, & quando num.65. in 1. fall. Felyn.
ibidem num. 21. fall. 1. & cæteri Canoniſtæ
ab eodem adducti, Lanfranc. cap. quoniam
contra numer. 560. de probat. Franc. Marc.
deciſ.670. num.7. Gabr. de reg. iur. concluſ.3.
num. 14. Gaill. lib.1. obſeruat. 116. num. 3.
Scacc. de ſent. & re iudic. gloſſ. 14. quæſt.17.
num. 30. Secus, ſi illa interpretatio, vel
declaratio mutaret ſententiæ ſubſtantiam,
Bald. Salyc. Felyn. Gabr. loco cit. Scacc. loco
cit. num. 4.

375 Rationes huius dicti ſunt plures viden-
dæ apud Scacc. ſed ea potiſſimum, quia
ille, qui prohibitus eſt emendare, vel mu-
tare, non prohibetur declarare, Felyn. dicto
cap. qualiter, & quando num.23. fall. 1. Gabr.
dicta concluſ. 3. num. 3. Scacc. loco cit. nu-
mer. 36.

376 Sed an huiuſmodi inconſtantia licita
ſit ſolùm in Principe, & maioribus Magi-
ſtratibus, an verò etiam in inferioribus,
vt de Principe, qui, cum poſſit ſuam ſen-
tentiam reuocare, vt dictum eſt ſupra, poſ-
ſit etiam illam declarare, voluere Bartol.
Felyn. Soccin. & Afflict. deciſ.215. relati à
Scacc. loco cit. num.38.

377 Et de maioribus Magiſtratibus ſolùm,
Bartol. Bald. Salycet. Gabr. & alij relati à
dicto Scacc. loco cit. num.40.

378 De inferioribus verò Iudicibus du-
bium eſt nam ſupracitati numero proximo
negarunt, illis hanc facultatem compe-
tere.

Sed Anan. dicto cap. qualiter num. 3. &
Felyn. fall. 1. num.24. apertè firmant, hanc
etiam inconſtantiam licitam eſſe in Iudi-
cibus inferioribus, quos videtur ſequi
Scacc. loco cit. nu.41. quamuis contrariam
opinionem magis communem aſſerat
Gabriel. dicta concluſ.3. num.19. Surd. dicto
conſ. 288. num. 1. quamuis malè pro hac
opinione alleget Felyn. loco cit. vt aduertit
Scacc. loco cit.

379 Intantumque licita eſt huiuſmodi in-
conſtantia, vt ſententiam declarare poſſit
Iudex, etiamſi ab ea fuerit appellatum,
Guidopap. ſingul. 349. Gabr. dicta concluſ.3.
num. 55. Scacc. loco cit. num. 42. quamuis
dicat, hoc non firmare.

380 Imò, etſi per huiuſmodi declaratio-
nem inferretur præiudicium iuri tertij,
Caſtren. in l. hæredes palam, §. ſi quid poſt, ff.
ff. de teſtam. Surd. dicto conſil. 288. num. 29.
Scacc. loco cit. num.43. verſ. extende ſextò.

381 Et non ſolùm in Iudice, ſed etiam in
arbitro licitam eſſe hoc caſu inconſtan-
tiam, dummodò incontinenti ſuam inter-
pretetur ſententiam, voluere Archid. in
cap. ſicut, §. ex his 11. quæſt.1. Gloſſ. in cap.1.
& ibi Angel. ff. de arbitr. Specul. tit. de arbitr.
§. fin. verſ. ſed nunquid verbum obſcurum, An-
char. conſ. 208. Bald. in l. ne in arbitris, in fin.
C. de arbit. Doct. in cap. Quintauall. de iureiur.
Cardin. in cap. exhibita qu.6. de arbitr. Alex.
in addit. ad Bart. in l. ab executore, ff. de appell.
Rebuff. dicta l. quod iuſſit num.160.

382 Secus autem, ſi ex interuallo, Henric.
Boich. *in cap. cum olim, de arbitr.* Rebuff.
loco cit. num. 106. Gabriel. *dicta concluſ. 3.
num.* 18.

383 Illicitam autem in hoc caſu eſſe in-
conſtantiam, quando Iudex officium ſuũ
terminauit, Bald. *l. ea, quæ, C. commin. vel
epiſt. & cap.* 1. *qui inueſt. Feud. dare teneantur,*
cum alijs per Rebuff. *dicta l. quod iuſſit
num.* 172. Gabr. *d. concluſ. 3. num.* 23. Scacc.
loco cit. num. 47.

384 Secundò, illicita eſt inconſtantia,
quando verba ſunt clara, ſecus autem ſi
ſunt dubia, Bald. *in l. ſi voluntate, col. 3. verſ.
quæro ſi Statutum, C. de fideicomm.* Caſtren.
in l. hæredes palam, §. ſi quid, & conſil. 338.
vol. 1. cum alijs per Gabr. *dicta concluſ. 3.
num.* 25. Scacc. *loco cit. num.* 61. *verſ. & quod
interpretentur*; vbi autem verba ſunt dubia,
385 & obſcura, admitteretur declaratio etiã
contra diſpoſitionem, & regulas iuris,
dummodò declaratio non ſit contra ve-
ram, propriamque verborum ſignifica-
tionem, Surd. *dicto conſ.* 288. *num.* 24. Scacc.
loco cit. num. 54. *verſ. declara ſecundò.*

386 Tertiò, illicita eſt inconſtantia, quan-
do declaratio naturam verborum offende-
ret, *l. item veniunt, §. aptanda, ff. de petit. hæred.*
Gloſs. & ibi Bald. *in l. ſi, vt proponis, C.
execut. rei iudic.* Doctor. *in cap. cum dilecti,
de accuſat.* Dyn. *in reg. cum ſint iura, de reg.
iur. lib.* 6. cum alijs per Rebuff. *dicta l. quod
iuſſit num.* 166. Scacc. *loco cit. num.* 61. Cum
387 hoc tamen temperamento, quod, ſi ver-
ba ſententiæ poſſunt intelligi propriè, &
impropriè, ſeu ſtrictè, & largè, debent in-
telligi, prout remouetur abſurditas, &
iniuſtitia à ſententia, etiamſi ſumerentur
impropriè, & largo modo, Gloſs. *in l. puto,
in verb. non communicari, ff. famil. erciſcun.*
Felyn. *dicto cap. qualiter num.* 25. dicens,
388 hanc interpretationem tolerari, dum-
modò non immutet naturam verbi, Gabr.
dicta concl. 3. num. 89. Scacc. *loco cit. num.* 62.
389 Ratio temperamenti eſt, quia ſententiæ
Iudicum ſunt taliter interpretandæ, vt
non mereantur reprehendi à Sapientibus,
Scacc. *loco cit. num.* 63. Et propterea inter-
390 pretatio debet eſſe laudabilis, veriſimi-
lis, & non diſſona, Felyn. *dicto cap. qualiter,
& quando num.* 25. Scacc. *loco cit. num.* 67.
391 Ideò, ſi Iudex malè interpretaretur ſen-
tentiam, daretur appellatio ab illa decla-
ratione, quamuis eſſet ſublata appellatio
à ſententia definitiua, Scacc. *loco cit. nu.* 68.
& 71. quod tamen intellige, vt per eum
ibidem Rebuff. *dicta l. quod iuſſit num.* 171.

392 Quod dictum eſt de declaratione, &
interpretatione intellige, vt licita ſit ſemel
inconſtantia, Gloſs. *ſingul. in l. quidquid ad-
ſtringendæ, in gloſs. magna, ff. de verb. obligat.*
Bald. *in l. 2. C. de ſent. ex pericul. recit. & in l. de
die, in princ. ff. qui ſatid. cog.* Felyn. *dicto cap.
qualiter num.* 27. *limit.* 4. Rebuff. *dicta l. quod
iuſſit num.* 172. Scacc. *loco cit. num.* 52.

393 Inconſtantia verò ceſſaret, finito of-
ficio, nam non poterit in eum caſum Iu-
dex interpretari, Bald. *l. ea, quæ, C. commi-
nationes Epiſt. cap.* 1. *qui ſucceſs. feud. dare
teneam.* cum alijs per Rebuff. *loco cit. n.* 172.
verſ. vltimo fallit.

394 Dic vndecimò, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando iuris ordo non ſeruaretur,
quia nunquam tranſiret in iudicatum, An-
char. *conſ.* 259. Felyn. *in cap. Eccleſia nu.* 35.
verſ. vlt. de conſtit. Rebuff. poſt Caſtren.
& Purpur. *dicta l. quod iuſſit num.* 173. Sed
hæc limitatio includitur in ea, quæ con-
tinet ſententiam nullam.

395 Dic duodecimò, licitam eſſe incon-
ſtantiam, ſi Iudex, antequam haberet
ſententiam pro perfecta, vellet immutare,
vel corrigere, Gloſs. *in cap. Prædicator* 16.
quæſt. 1. Felyn. *dicto cap. qualiter num.* 31. *de
accuſat.* cum alijs per Rebuff. *loco cit. n.* 174.
Scacc. *loco cit. num.* 78. vbi prius *numer.* 73.
dixit, quod interpretatio ſententiæ fieri
poteſt tribus modis.

396 Primò, per deciſionem, quæ ſolet fieri
antequam feratur ſententia, prout ſeruat
Tribunal Rotæ; Vel poſt latam ſenten-
tiam, vt ſeruãt communiter alia Tribuna-
lia; nam, ſi circa ſententiam latam aliquid
indigeat declaratione, poteſt declarari in
deciſione.

397 Secundò, poteſt fieri poſt ſententiam
per interlocutoriam, quæ explicet ambi-
guitatem ſententiæ circa ea, quæ *ſuperiùs*
ſunt tradita.

398 Tertiò, fit in prolatione ſententiæ,
cum Iudex in ſententia dixiſſet *condemno,
imò abſoluo*, quia talis inconſtantia non
reprobatur, ſententia enim tenet, & atten-
ditur vltimum verbum, quod eſt corre-
ctorium primi, Gloſs. *dicto cap. Prædicator,
in verb. contra verò* 16. *quæſt.* 1. Felyn. *dicto
cap. qualiter num. 3. fall.* 2. & ibi Soccin. *num.*
98. *&* 99. Sed melius in hac materia *nu.* 81.
dicit, quod, aut Iudex ſcribit in thalamo
399 ſententiam ſub illis formulis correcto-
rijs, & poſtea illam correctam legit, &
profert ſedens pro Tribunali, & tunc nul-
la poteſt conſiderari inconſtantia, & cor-
rectio ſententiæ latæ, ſed ſolùm potiùs fe-
rendæ, quia inconſtantia, & correctio in
ſententia ferenda eſt ſemper permiſſa,
quia Iudex in thalamo, dum componit
ſententiam, poteſt illam ſemel, & pluries
lacerare, mutare, & corrigere.

400 Aut Iudex, dùm legendo, & ferendo
ſententiam in ſcriptis ſiſtit, & corrigit
verbum *condemno*, quia dicit *imò abſoluo*,
& ità ſcribit in ſententia, & poſtea ſequi-
tur illius recitationem, & prolationem,
& licita eſt inconſtantia, & correctio, quia
non eſt differentia, an eam corrigat in

thalamo, an in tribunall ante abſolutam
ſententiæ prolationem, præſertim ſi fuiſ-
ſet error ex lapſu calami, ſine conſenſu
intellectus, imò, etiam ſi fuiſſet error cum
conſenſu intellectus, quæ tamen corre-
ctio, & inconſtantia videretur ſine pru-
dentia, quia fieret ſine cauſæ cognitione,
& non ſine ſui magna verecundia, quod
diuturna deliberatione firmaſſet præcipi-
tata feſtinatione infirmaret.

401 Aut vult corrigere, poſtquam eam
ſolemniter recitauit in ſcriptis, & ità cau-
ſam abſoluit, & non poteſt, etiamſi ſtatim
vellet corrigere per ea, quæ dixit *ſupra nu.4. ampliat. ſecunda*, & per dictum Felyni
dicto cap. qualiter num.31. verſ. non obſtat.

402 Hoc tamen verum eſt in puncto prin-
cipali, ſecus in acceſſorijs, quia poteſt Iu-
dex eadem die, & incontinenti addere, *vt
ſupra* dictum eſt, Scacc. *loco cit. num.* 16.
& num. 77. Et de hac materia latè Franc.
Marc. *deciſ. mihi* 668. qui, etiam *deciſ.*670.
403 dicit, quod, ſi corrigatur ſententia ex
interuallo, debet apponi data correctio-
404 nis, quia, vbi mutatur ſententia, cen-
ſetur nouum inſtrumentum, ſecundùm
Bartol. *l. ius ciuile, §. Imperator, ff. de ſtat.
homin. & in l. ius ciuile, ff. de iuſt. & iur.* Alber.
in proœm. Cod. & facit *Regula Cancellariæ* 42.
405 vbi, quod, ſi poſt impetrationem bene-
ficij fiat reformatio, non debet fieri ſub
prima data, ſed ſub data reformationis,
niſi aliud conſtet de intentione Papæ, vt
quia expeditur per verbum *Fiat*.

406 Hæc autem inconſtantia, ſeu facultas
mutandi, ſeu corrigendi ſententiam, an-
tequam illa ſit abſoluta, licita eſt, non
ſolùm in eodem contextu orationis, ideſt
in ipſomet capite ante diuerſionem ad
aliud caput, ſed etiam poſt diuerſionem
407 ad aliud caput, quia correctio ſemper
admittitur, vſque ad abſolutam ſententiæ
prolationem, Felyn. *d. cap. qualiter num.*31.
Scacc. *loco cit. num.*78.

408 At quamuis licita ſit inconſtantia, quæ
conſiſtit in correctione, illicita eſt illa, quæ
continet contrarietatem: Nam, quia cor-
rectio non vitiat ſententiam, cum rema-
neat certa, ſed contrarietas vitiat, & facit
ſententiam nullam, quia remanet omnino
incerta, & vnum contrarium non cedit
alteri, ſed inuicem conquaſſantur, vtputa,
cum dicit, *condemno*, & *abſoluo*, Gloſs. *in
cap. ſi quis præeſt, in verb. cogi non poſſunt* 11.
quæſt.3. vbi dicit, quod, ſi Prælatus ſenten-
tiando diceret, *excommunico te, vel abſoluo*,
ſententia eſſet nulla, & Prælatus habere-
tur pro fatuo, Felyn. *d. cap. qualiter num.*31.
in ſecunda limitatione, Scacc. *loco cit. num.*85.
Rebuff. *dicta l. quod iuſſit nu.*180. vbi, quod
iſto caſu in nullo contrarius eſt conſen-
ſus, vel ſaltem non poteſt apparere ex
verbis.

Sed quia diximus, ſententiam poſſe
declarari per deciſiones, quæritur an ſit
laudanda inconſtantia, quam aliquandò
videmus in deciſionibus Rotæ Romanæ.

409 Et non eſſe reprehenſibilem, voluit
Caſſador. *deciſ.9. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.
num.* 15. per Text. *in cap. non debet, de con-
ſanguin. & affin.* vbi, quod non debet repre-
henſibile iudicari, ſi ſecundùm varietatem
410 temporum ſtatuta quandoque varientur
humana, huiuſmodi autem inconſtantiam
accidere in Rota Romana dicit idem,
Caſſador. *loco cit.* propter mutationem
411 Auditorum variè ſentientium, vt enim
inquit Perſius *Satyra quinta*:

Velle ſuũ cuicunq; eſt, nec voto viuitur vno;

& tot ſunt quandoque ſententiæ, quot ca-
pita, Theſaur. *in præfat. ad ſuas deciſiones
Pedemont. num.*33.

412 Secundò, quia ſtylus ex tempore reci-
pit varietatem, & in dubijs iuris quilibet
413 cogitur ſequi ſuum intellectum, etiamſi
erraret in votando, ne alias ædificet ad
gehennam, *cap. per tuas, il 2. de ſimon.* ſtylus
414 autem hîc non eſt accipiendus iudicia-
rius ordo, ſed ius Prætorium à Curia non
digrediens, vt in propoſito dicit Lotther.
*de re benef. lib.1. in apparat. num.*72. Theſaur.
*loco cit. num.*32. *in fin.*

Tertiò, quia ſæpè reuelatur paruulis,
quod occultum fuit magnis, & vni, quod
latet alijs, & quia detegitur hodie, quod
non fuerat cognitum, ex Text. *ſingul. in l.2.
§. ſed neque, C. de iur. vet. enucl.*

415 Quartò, quia magis præſumitur pro
modernis, quàm antiquioribus, quanto
enim iuniores, tantò perſpicaciores, Gloſ.
*in l. Gallus num.*1. *ff. liber. & poſthum.* & hanc
opinionem defendit iterum idem Caſſad.
deciſ. 8. *num.* 5. *de conceſſ. præbend.* Lotther.
de re benefic. in apparat. num. 90. vbi dicit,
hanc inconſtantiam addere auctoritatem
Rotæ potius, quàm detrahat, cum illa ra-
rò contingãt, imò eſſe conueniens, etiam
ſeipſum corrigere, quàm à Deo corrigi,
vt dicebat Iuſtinian. latè Theſaur. *in dicta
Præfatione ſuarum deciſionum Pedemont. nu.*33.
416 vbi, quod boni Iudices ità ceruicoſi opi-
nioni ſuæ niti non debent, vt non velint
à prudentioribus corrigi, *cap. ne innitaris,
de Conſtitut.*

417 Quintò, quia, cum ſimus in Supremo
Magiſtratu, videtur permiſſa, etiam in
eadem facti ſpecie mutatio opinionum,
& diuerſitas ſententiarum, vt in puncto
voluit Grat. *diſceptat.*127. *num.* 49. quam-
uis Doctor. ab eo allegati loquantur in
alio caſu, nempe in diuerſis Supremis
Tribunalibus, Valenzuel. *conſ.*69. *nu.*216.
Garon. *de Senat. prælud* 7. *num.*85.

418 Contrarium tamen, hanc inconſtan-
tiam Rotæ non eſſe laudabilem, voluere
omnes illi Doctores, qui dixere, Rotam
quandoque

quandoquè rotare, ideſt à ſuis recedere
ſententiis, vt poſt antiquum Gloſſatorem
ſuper regul. Cancell. in probam. nu. 11. voluere
Neuizan. *in ſilua nupt. lib. 5. num. 62.* Me-
noch. *conſ. 393. num. 5. & conſ. 1050. nu. 38.*
Decian. *conſ. 63. num. 15. lib. 5.* Scacc. *de
iudic. lib. 1. cap. 97. num. 131. verſ. non obſtat,
quod Rota*, Mart. *de ſucceſs. legal. par. 4. q. 28.
artic. 5. num. 6. in fine.*

419 Secundò, hanc Rotæ inconſtantiam
omnes illi reprobant, qui dixere, ſtylum
Curiæ eſſe volubilem, & mutari ad muta-
tionem Auditorum, & Aduocatorum,
qui faciles ſunt in mutandis inſtitutis præ-
deceſſorum, Io. Andr. *in cap. ſuper gloſs. 4.
de elect. in 6.* Felyn. *in cap. Rodulphus nu. 22.
verſic. ità ſeruat Curia, de reſcriptis*, Ferrett.
conſ. 11. num. 8. & 9. lib. 1. Pacian. *de probat.
lib. 1. cap. 49. n. 29.* ante eos Gemin. *conſ. 34.
& conſ. 143. num. 2.* Magdalen. *de nuncup.
teſtam. par. 2. cap. 9. num. 35.* Cencd. *quæſt.
Canon. 45. num. 50.*

420 Tertiò, quia huiuſmodi inconſtantia
ſecundùm aliquos auferre videtur aucto-
ritatem Rotæ, vt dixit Scacc. *de iudic. lib. 1.
cap. 97. num. 131. verſ. nec obſtat etiam Rota*,
421 & propterea Rotæ deciſiones inconſtan-
tes, & contrarias allegari non poſſe ad
cauſarum deciſionem, dixerunt Cauat. *in
oculo Reipublicæ cap. 6. nu. 32. verſ. tertiò loco
Doctor*, Marta *deciſ. 224. num. 9.*

422 Quartò, quia, etſi in omnibus illicita
ſit inconſtantia, in Iudicibus tamen om-
ninò reprobatur, *l. in cauſæ, §. 1. de Procur.*
cum alijs *ſupra* enumeratis, & per Rebuff.
in l. quod iuſſit, in princ. num. 1. ff. de re iudic.
quod enim ſemel pro iuſtitia eſt deciſum,
non videtur immutandum, Bero. *conſ. 287.
num. 9.* Garon. *loco cit.* nam quod pro iu-
423 ſtitia cum cauſæ cognitione decernitur,
vim legis habet, Rimin. *conſ. 80. num. 22.*
Garon. *loco cit.*

424 In hac quæſtione nolo meum interpo-
nere iudicium, cuperem tamen, vt do-
ctiſſimi illi Patres exactè obſeruarent Con-
ſtitutionem Pij Quarti, incipien. *In throno
iuſtitiæ, Dat. Romæ 6. Kalen. Ianuarij 1561.*
vbi in §. 12. *Item Decanus, & alij Auditores,*
425 *præſertim antiquiores, attendant, ne aliquod
non ſolùm contra ius, ſed nec etiam contra ſty-
lum, & deciſiones antiquas factas in Rota, quæ
impreſſæ habentur, quoquo modo decidatur,
etiam prætextu æquitatis in iure non ſcriptæ,
niſi maxima cum ratione, & diſcuſſione omnibus
votis, ſeu ſaltem illorum duabus tertijs partibus
aliter faciendum eſſe iudicauerit.*

426 Quæ iuſſio replicatur à Paulo Quinto
*in Bulla Reformationis Tribunalium Almæ Vr-
bis, §. 5. nu. 18. in Bullar. nouo to. 3. Conſt. 71.
fol. 264.*

427 Quod exactè obſeruatur in Parlamen-
to Franciæ, ſi enim notabile aliquod du-
bium occurrat, de quo antea ſolemniter
indicatum fuiſſe non appareat, omnes Ca-
meræ cogi, vel congregari ſolent, & arre-
ſtum, cum in modum datum in omnibus
ſimilibus cauſis obtinet, etſi datum ſit ar-
reſtum in vna, ſolaque Camera, cæteræ
Cameræ ad obſeruantiam huius arreſti
ſeſe neutiquam adſtringunt, nempe iis
ità videtur, atque in contrarium ità indu-
cunt ſuum, ſiue ex poteſtatis æqualitate,
ſiue ex præſumpta opinione, animique
cogitatione ſe poſſe, vel aliter, vel etiam
melius iudicare; Nihilominus tamen niſi
magna facti, aliaue diuerſitas ſit, vix ad-
uerſus arreſtum iudicari ſolet, & ſi in vna,
& ſola Camera datum fuerit, verum pon-
deratur, & formam idem in ſimilibus ca-
ſibus iudicandi præbet, niſi, vt fieri ſolet,
ſucceſſu temporis nouæ rationes, vel vera
reſolutio dubiorum emergat, tunc enim
neceſſe eſt iudicare aduerſus id, quod iu-
dicatum fuit; Hæc Paponius in præfatio-
ne arreſtorum *verſ. nam attinet ad ea, quæ
contraria ſunt.*

Caueant tamen ab eo, de quo miratur,
& dolet Plin. iun. *lib. 6. Epiſtolarum Epiſt.
penult.* Vbi ſecutus eſt varius euentus,
nam duobus conſilijs vicimus, totidem
victi ſumus, notabilis prorſus, & mira res,
eadem in cauſa, iiſdem Iudicibus, iiſdem
Aduocatis, eodem tempore tanta diuer-
ſitas accidit caſu quidem, ſed non vt ca-
ſus videtur.

428 At inter contrarias, & inconſtantes
deciſiones ſtandum eſſe vltimæ, ſi fœdere
diſtinctionis conciliari non poſſint, dixit
Pauin. *in præludijs extrau. Io. 22.* Maſcard.
429 *de probat. concluſ. 485. num. 15.* vbi plura
de auctoritate deciſionum Rotę Romanę,
Martin. Andr. *deciſ. 23. numer. 3. & 13. &
deciſ. 48. num. 2. & 13. & deciſ. 70. num. 3.
& 4.* poſt hæc ſcripta viſus, Tanaglia *de
S. Rota Rom. Auditorio lib. 1. cap. 4. num. 1.*

430 Quod intellige vt attendantur nouæ
deciſiones quoad futura, non autem quo-
ad præterita, vt ſcilicet annullentur acta
vigore antiquarum deciſionum, vt benè
Rot. *in dicta deciſ.* coram Martin. Andrea.

431 Secundò intellige ſi nouæ deciſio-
nes ex profeſſo diſcutiant articulum, non
autem ſi perfunctoriè, & incidenter tra-
ctent materiam, Seraphin. *deciſ. 299. nu. 12.*
Rota *deciſ. 128. num. 29. & 30. par. 4. recent.
to. 2.* vbi quod non ſunt attendendæ deci-
432 ſiones Rotales, quæ mouentur ſolùm
auctoritate Doctor. non ponderatis ra-
tionibus, *& deciſ. 60.* poſt Merlin *de legit.
num. 11. & in Romana ſocietatis officij, regiſtr.
in par. 5. recent. to. 2. deciſ. 497. num. 73.* cum
433 alijs per eundem Tanagliam *loco cit.*
Quod etiam de alijs Doctor. dicit Ger.
Spin. *conſ. 50. num. 1.* vbi præſertim de ſen-
tentia Nauar. *in Man. cap. 27. nu. 289.* dicit
communem ſe exiſtimare concluſionem,

quam ſex, aut ſeptem Doctor. claſſici rem ex profeſſo tractantes tenuerunt, quàm probatam à quinquaginta ſolùm ferè aliorum auctoritate adductis.

Sed ad noſtrum redeamus inſtitutum.

434 Dic decimotertiò, licitam eſſe inconſtantiam in Inquiſitore, qui ſententiam latam contra Hæreticum non relapſum, & pœnitentem poteſt mitigare, *cap. vt commiſſi*, & ibi Gloſs. *in verb. vel mutandi*, Franc. *num.4. de Hæret. in 6.* Rebuff. *dicta l. quod iuſſit num.187. verſ. vlt.* vbi dicit, hoc eſſe ſpeciale fauore fidei, & hoc cautum fuit in Concilio Narbonen. *cap. 7.* & in Concilio Bicteren. *cap. 22.* Franc. Pegna *par.3. comment.44.num.194. verſ. quod verò, ſic docet Eymerius*, Farin. *de Hæreſi qu.193. num.96.* Scacc. *de re iudic. gloſs.14. quæſt.18. num.87.*

435 Imò poſſe poſt ſententiam pœnam augere, ſiue in ſententia hanc ſibi facultatem
reſeruauerit, ſiue non, tenet Eymeric. per
Text. *in dicto cap. vt commiſſi*, quem ſequitur
Pegna *dicto comment.44.num.195.* Farinacc.
loco cit. num.97. qui tamen loquitur, quan-
436 do Inquiſitor ſibi reſeruauit facultatem
addendi, vel minuendi pœnas.

437 Sed quicquid ſit de iure, hodie Inquiſitores huiuſmodi pœnas, etiamquod ſibi reſeruauerint facultatem illas augendi, vel minuendi, non poſſunt illas immutare inconſulta Suprema, & Vniuerſali Inquiſitione Romana, vt teſtatur Farinacc. *loco cit. num. 98.* & hoc idem teſtari poſſum, qui, dum hæc ſcribo, iam compleui 17. annum mei Aſſeſſoratus, & extat Decretum generale in hac materia latum *die 5. Aprilis* 1606.

438 Ità etiam Inquiſitores Regni Hiſpaniarum non mutant pœnas inflictas ab eis, ſed huiuſmodi commutatio reſeruatur Inquiſitori Generali, vt poſt Simanc. & Royas teſtatur Farinacc. *loco cit. nu.98.* Scacc. *loco cit. num.91.*

439 Ceſſat autem inconſtantia in Inquiſitore, quando tractatur de pœnis ipſo iure impoſitis, vtputa, excommunicationis, quia illas mutare non poteſt Inquiſitor, Royas *de Hæret. aſſert.47. num.380. & 381.* Farinacc. *loco cit. num. 99.* Scacc. *loco cit. num. 92.*

440 Ceſſat pariter inconſtantia, quando
tractatur de pœnis impoſitis Hæretico
non pœnitenti, vel relapſo, vel de hæreſi
confeſſo, aut conuicto, quia nec Inquiſi-
tor, nec Epiſcopus, vllam habent aucto-
ritatem pœnam mutandi, vel diſpenſan-
441 di, ſed illum omnino Brachio ſeculari
tradere debent, Repert. Inquiſit. *verb. diſ-
penſare, verſ.1.* Zanchin. *de Hæret. cap.19. &
cap.21. nu.1. & cap.38. nu.1.* & ibi Campeg.
in addit. littera A, Squillacen. *de fid. Catholic.
cap. 44. num. 1.* Decian. *tract. crimin. lib. 5.
cap. 44. num. 7. & cap. 49. num. 14.* Royas
ſingul.155. num.4. Farinacc. *loco cit. nu.100.*

442 Cætera, quæ ſpectant ad materiam facultatis Iudicis mutandi ſententiam diffinitiuam, vide apud Doctor. *in d. l. Iudex poſteaquam, & in dicta l. quod iuſſit, ff. de re iudic.* & apud alios in diſcurſu concluſionis citatos, & Cardinalem Tuſcum *in verb. Iudex, concluſ.432. per tot.*

Sed an Iudex inconſtans poſſit in ſententiando adhærere modo vni opinioni, modo alteri, dummodo vtraque opinio ſit probabilis.

443 Hæc materia probabilis opinionis dum hæc ſcriberem concitauit maximas turbas inter Reuerendiſs. D. Caramuelem Epiſcopum Campanien. & R.P.D. Fagnanum. Nam iſte *in cap. ne innitaris, de Conſtitut.* Tractatum vberrimum conſcripſit contra opiniones probabiles.

Sed nos paucis quæſtionem noſtram abſoluemus,

444 Et in primis certum eſt, quod Iudex in foro exteriori tenetur ſequi opinionem magis receptam, & magis probabilem, *cap. nonimus, de verborum ſignificat.* ibi, *opinio à pluribus approbata, cap. de indicijs 3. quæſt.3.* ibi, *in quo plurimi concordant, l.1. ff. de offic. Quæſtoris*, ibi, *crebrior apud veteres opinio*, Gloſs. *in verbo de cætero, in cap.1. de poſtulat. Prælat. in 6.* Gloſs. *in cap. fin. de pænit. diſtinct. 1.* Io. Andr. *in cap. 1. de Conſtit.* & ibi copioſè Add. ad Abbatem *nu.15. littera C*, Dec. qui de communi *conſ. 481. num. 12.* infinitos adducit Coraſ. *de communi opinione lib. 8. num. 16.* & hanc eſſe opinionem Summiſtarum, nempe Silueſt. *in verb. opinio, §.2.* Caiet. *eodem verb.* Angel. *verb. opinio §.1.* Tabien. *eodem verb. §.4.* dixit Valer. qui alios allegat, *de different. vtriuſque iuris verb. opinio num.1.*

445 Et quamuis Coraſ. *loco cit. num. 17.*
putet hanc eſſe à Iudice in foro conſcien-
tiæ pariter ſequendam ex Summ. Angelic.
& Tabien. *locis citatis*, ſuper hoc tamen
videndus eſt Valer. *loco cit. num.3. verſ. ſed
quod poſſit*, qui latè deffendit non ſolùm
446 Confeſſarium, ſed Iudicem poſſe tuta
conſcientia in iudicando ſequi opinio-
nem minus receptam, dummodo innita-
tur ſubtiliori, & meliori ratione, & eam
iudicet eſſe veram; quod etiam de foro
exteriori dixerunt Doct. omnes ad *cap. 1.
de Conſtit.* teſte Felyn. *ibidem per cap. Cappel-
lanus de fer.* ibi, *ſubtiliori ratione*, & per *l. 1.
verſ. ſed neque, C. de vet. iur. enuclean.* ibi,
neque ex multitudine Auctorum, quod me-
447 *lius, & æquius eſt iudicatore*, cum poſſit
vnius forſan, & deterioris ſententia, &
multos, & maiores aliqua ex parte ſupe-
rare, Mandoſ. *ad reg.29. Cancell. de ſubrogan.
litig. quæſt. 10. num. 7.* Rota coram Duran.
deciſ.76. nu.14. quæ eſt repetita *par.5. recent.*

decif.62.to.1. Coraſ. latè *dicto tract.de comm.*
opinione caſ.17. tot.num.87. qui tamen limi-
448 tat niſi pro communi extaret aliqua lex,
vel fuerit conſuetudo approbata, vel niſi
rationes vrgentiores fuiſſent à Doctoribus
communem ſectantibus conſideratæ, &
illis licet malè reſponſum, vt per eum
num.88. 89. 90. 91. & 92.

449 Ideò licet ſint opiniones æquè proba-
biles, quod Trebellianica poſſit, vel non
poſſit prohiberi filijs primi gradus, itaut
vix hodie diſcerni poſſit quid vir iuſtus,
& timens Deum, & veritatem ſequi de-
beat, Odd. *conſ.8. num.1.* & indigere deci-
ſione Cæſarea aliqui dixerunt, vt teſtatur
Mangil. *de imput.quæſt.116.num.1.* vbi hanc
quæſtionem, vel forte dirimendam, vel à
Iudice Partes ſuadendas eſſe ad concor-
diam. Nihilominus cum Rota Romana
adhæſerit opinioni Caſſad.affirmatiuæ, vt
per *deciſ.4. de teſtam. deciſ.693. par.1.diuerſ.*
& deciſ. 313. par. 2. & per alias deciſiones
relatas à Rubeo *in ſingul. Rota Romana in*
add. ad dict. deciſ. Caſſad.4. de teſtam. & vltra
illas plures refert Bich. *deciſ. 559. num. 9.*
450 In Statu Eccleſiaſtico non deberet Iudex
adhærere parti negatiuæ, cum Supremum
Tribunal hanc opinionem ſequatur; quia
ſtylus introductus eſt circa hanc quæſtio-
nem, Maſcard. *de probat. concluſ. 485.*
num. 11.

451 Dixi *in Statu Eccleſiaſtico*, quia extra
Statum Auctoritas Rotæ eſt probabilis,
non autem neceſſaria, vt ad cauſarum
deciſionem adduci poſſit, ſecundùm Fe-
lyn. *in cap.2.num.48. de reſcript.* Mangil. in
terminis *loco cit.num.29.* licet omnium Tri-
452 bunalium Orbis ſit Auriga, & Magiſtra,
vt per Rub. *ad deciſ.282.num.54.par.9.to.1.*
recent.

453 Hinc dum munus Auditoris Nunciа-
turæ Hiſpaniæ fungebar dicebam me non
poſſe adhærere opinioni Couuarr. apud
Hiſpanos veluti iurium Coriphæi ſpectati,
dicentis non dari manutentionem pro ci-
454 uili poſſeſſione aduerſus eum, qui natu-
raliter poſſidet, vt *cap.17. practicar. quæſt.*
num. 5. quia cum Rota Romana aliter ſen-
tiat, vt per deciſiones Rotales, quas ad-
ducit Poſth. *de manut. cap. 16.* & in ſpecie
reprobauerit opinionem Couuarr. *vt in*
deciſ. 169. num. 6. poſt tract. Pacif. de Salu.
455 Non erat conueniens vt contra opinio-
nem Rotæ decretarem, cum ad eam à pri-
mo decreto daretur appellatiò Sanch. *in*
Decalog. cap.9.num.47. lib.1. ne minus pru-
dens apud illam iudicarer, & decretum
reuocaretur, vt conſiderat idem Sanchez
loco cit.

456 Secundò, quando vtrinque ſunt opi-
niones, quas Doctor. communes appel-
lant, de quibus per Ceuall. *comm.opin. con-*
tra comm. ferè toto tractatu. Tunc Iudex de-

bet ſequi eam opinionem, quæ eſt æquior,
& humanior, Gigas *ſingul. 6.* Grammaric.
conſ. ciuil. 5. num. 46. Præpoſ. *in cap. ſi vir*
num.2. de cognat. ſpiritual. alios Cæuall. *dicto*
tract. in præfat. nu.41.& 42. Rota *d. deciſ.76.*
num.12. coram Duran. ibi, *quod in conflictu*
opinionum Rota ſequitur illam, quæ eſt æquior,
457 *& humanior*, vbi quod licet magis com-
munis opinio ſit, quod mater inſtituta
hæres in vita ſua debeat imputare fructus
perceptos in legitimam. Nihilominus Ro-
458 ta tenuit contrariam opinionem tan-
quam æquiorem, & humaniorem, cum
tamen legitima parentibus debeatur de iu-
re naturæ ſecundum veriorem, & æquio-
rem opinionem; ideo fructus in eā impu-
459 tari nō debent, quod etiam dixit coram
Eminentiſs. Panciroło, *vt in deciſ.17.nu.10.*
par.7. recent. ibi, *quod in conflictu opinionum*
Rota non tam ſoleat moueri ex numero Docto-
rum, quàm ex firmioribus rationibus. Putauit
460 enim opinionem, quod pro legatis etiam
conditionalibus debeat dari hypotheca à
die obitus Teſtatoris, & non purificatæ
conditionis eſſe melioribus ſulcitā ratio-
nibus, idem dixit *in deciſ. 163. num. 7.*
eadem par. 7. coram Card. Veroſpio iuniore,
461 vbi, quod non ſatisfacit emphytheuta
facultati nominandi per ſolam ſucceſſio-
nem ab inteſtato, *& in deciſ.194. ead.parte,*
462 ibi, *Rota autem in conflictu opinionum am-*
plexa eſt eā, quæ dictabat deberi alimenta à ne-
pote patruo tanquam æquiorem, & veriorē, quæ
quidem deciſio in materia magiſtralis eſt,
quia non ſolùm enumerat Doctores pro
vtraque opinione, ſed etiam ponderat ra-
tiones omnes hinc inde adductas.

463 Tertiò, quando opiniones ſunt variæ
ſi ſint æquè probabiles, tunc licita eſt in
Iudice inconſtantia, vt ſcilicet poſſit mo-
do adhærere vni, modo alteri, Sanchez *ad*
præcept.Decal. lib.1.cap.9.num.45. Valer. *de*
diff. vtriuſque iur. diff.3. verb. opinio, P.Dia-
na *de opinione probabili reſolut. 3. verſ. hunc*
etiamquod, Cardin. de Lugo *de iuſt. & iure*
to.2.diſput.37. num.118. verſ.obijcies ſecundò,
Fragoſ. *de Regim.Reipul.to.1.lib.4. diſput.10.*
num. 198. P. Iulius Mercorus *in praxi opi-*
nionum 2. par. artic.17. verſ. & hoc in caſu.
464 Ratio eſt, quia quando opiniones ſunt
465 æquè probabiles, ſunt æquè tutæ, ideò
poteſt Iudex illas ad libitum ſequi abſque
peccato, Marchant. *in Tribunal.Sacrament.*
tract.5. tit.5. quæſt.7. verſ. ſupponitur primò,
Becan. *par.2. ſummæ qu. 9. cap.4. 2.concluſ.*
num. 3. alias rationes adducit Bonacin. *de*
peccatis diſput. 2. quæſt. 4. punct. 9. num. 13.
verſ. addo.

466 Ideò inoleuit adagium, quod iſto caſu
bonum eſt habere Iudicem amicum, Fran-
ciſc. Marc. *deciſ. mihi 1146. num. 1. tom. 1.*
Menoch. *de retinend. remed. 3. num. 763.*
Valer. *de different. vtriuſque iur. dicta differ.3.*

qui alios *numero* 1.

467 Contrarium, quod non ſit licita hoc caſu in Iudice inconſtantia ſaltem in foro conſcientiæ, voluit Menoch. *de arbitrar. quæſt.* 339. *num.* 32. ibi, *dicit non licere pro*
468 *amico in re dubia iudicare*, idem ſequitur *in dicto tract.* 3. *retin. à num.* 765. per multos ex Doct. Nauarr. *in cap. ſi quis autem nu.* 13. *de pœnit. diſtinct.* 7. idem tenet Eſcobar. *de puritate ſanguinis* 2. *par. quæſt.* 9. §. 4. *num.* 28.
469 vbi dicit, quod in conflictu opinionum ſequi debet, quod rationabilius, æquius, tutius, & benignius videatur, non quod amico vtilius, idem tenet poſt Ledeſm. Bann. & Layman. Fagnanus *dicto cap. ne innitaris num.* 355. Layman. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 3. *de Iudice in cauſa dubia num.* 16. *verſ. cauendum, cum ſeq.* vbi reprobat Valer. & Sanchez *locis citatis*.

470 Sed non recedas à priori opinione, quam ſequuntur omnes Moraliſtæ, & vltra adductos à Sanchez, & à Valerio *locis citatis*, tenent Fragoſ. *de Regim. Reipubl. par.* 1. *lib.* 4. *diſput.* 10. *num.* 198. Bonacin. *de legibus diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 9. *num.* 13. *verſ. addo*, Giballinus *de vniuerſa rerum negociat. to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *art.* 3. *num.* 10. *ad finem*;
471 Imò eandem opinionum tenent aduerſarij opinionum probabilium, nempe Fagnanus *dicto cap. ne innitaris num.* 138. vbi fatetur poſſe intellectum ſucceſſiuis temporibus nunc adhærere vni opinioni, & paulò poſt relicta illa adhærere oppoſitæ, melius P. Mercorus 2. *par. art.* 17. *verſ. & in hoc caſu*, Becan. *in ſumm. par.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *ſecunda concluſ. num.* 3. licet pro contraria opinione allegatus à Fagnan. *in qu.* 9. *num.* 13. vbi agit non de opinione æquè probabili, ſed de probabiliori.

Quod tamen intellige quando ſumus in opinionibus æquè probabilibus in quæſtione iuris, ſecus in quæſtione facti, quia tunc quando vtraque pars probauit ex æquo factum ſuum, in ciuilibus cauſis Iudex debet Partes componere, & rem
472 diuiduam inter partes diuidere æqualiter, quod ſi ſit indiuidua per æſtimationem diuidere, ſic Salon 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 4. *controu.* 2. *concl.* 2. Sayr. *in claui lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 12. Fragoſ. *dicta diſput.* 10. *num.* 200. Bann. *num.* 22. *quæſt.* 63. *art.* 4. *dub.* 1. Bonacin. *loco cit. num.* 14. *verſ. dixi*, Giball. *loco cit. num.* 9. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *quæſt.* 41. *num.* 15. & 16. vbi dicit, quod hoc caſu
473 Iudex poteſt vti ſorte ſi res ſit indiuidua, ex noſtris verò Anchar. *conſ.* 210. Soccin. ſen. *conſ.* 150. *ad fin. lib.* 1. Fagnanus *d. cap.*
474 *ne innitaris, de Conſtit. à num.* 236. quod noſtri appellant iudicium ruſticorum.

475 Ex his fortaſſe mota Rota Romana ſolet quandoque mandare, vt fiat concordia, vel ſaltem reſcribere *placeret con-*
476 *cordia*. Quia de iure ſolus Papa, vel Princeps poteſt compellere partes ad concordiam, Abb. *in cap. cum inter R, primo not.* & *n.* 7. *de elect.* Tuſchus *littera C, concl.* 564. *numer.* 1. Iudex autem poteſt ſuadere partes ad concordiam, non autem compellere, Baldus, & Salycet. *in l. ex ſtipulatione, C. de ſentent. & interloc. omn. Iudic.* Alexan. *conſil.* 144. Menoch. *de arbitrar. Iudic. caſ.* 442. *num.* 8. & ità ſeruare Rotam Romanam in arduis, & intricatis litibus, dixit Tuſc. *loco cit. num.* 5.

477 Addit tamen Menoch. Iudicem poſſe compellere ad concordiam Partes, quando ex eorum diſcordia adeſſet timor ſcandali, ex Bartolo, Angelo, & Ruino *locis per eum ibidem citatis*.
478 Et quibus caſibus olim fuerit locus concordiæ, vide allegatos à Tuſcho *in verb. opinio concluſ.* 155. *per totam*.
479 Secundò, intellige ſecluſo ſcandalo, quia ſi detur ſcandalum Iudex modo vnã, modo alteram opinionem æquè probabilem ſequi non poteſt, ſic volunt Medina, Sot. Salon, Aragon. Sanchez, Sayr. Salaz. *allegati* à Fragoſ. *loco cit. num.* 198. Bonacin. *loco cit.* Giballin. *loco cit. num.* 10. *in fine*, Valer. *verb. opinio dicta differentia* 3. *num.* 1. Card. de Lugo *loco cit. num.* 118. *in fine*, vbi quod ſi aliquando ſequeretur ſcandalum puſillorum, tunc ſeruari deberent regulæ communes de ſimili ſcandalo in rebus ex ſe licitis.
480 Imò dato ſcandalo ſi Iudex modo vni, modo alteri opinioni adhæreret, licet pec-
481 caret, non tamen teneretur ad reſtitutionem, ità Reginal. Sot. Sanchez. à Bonacin. *allegat. loco cit. num.* 13. *dicto verſ. addo*, Fragoſ. *loco cit.*
482 Tertiò intelligerem niſi in concurſu æqualium opinionum cauſa vnius eſſet
483 priuilegiata nempe cauſa dotis, matrimonij, cauſa criminalis pro reo, pupillorum, viduarum, pauperum, & ſimilium; nam tunc Iudex debet pro ea priuilegiata iudicare, Maſcard. *concluſ.* 1443. *num.* 12. & 13. quem ſequitur Giballinus *loco cit. nu.* 9. dummodò tamen altera opinio non appareret verior, quia tunc iſtæ cauſæ non poſſunt reputari fauorabiles, vt aliqua fiat iniuſtitia, ſed vt in æquali iure illis potius faueat, & non vbi ius alterius partis verius, aut probabilius appareat, quod vi detur innuere Mercorus *dicto art.* 17. *verſ. & in hoc caſu licet obſcure*.
484 Imò in hiſce cauſis priuilegiatis licet diſcedere à communi opinione, vt per Text. *in cap. fin. de re iudic.* voluere Hoſtien. & Abb. *in cap. ſi vir, de cognat. ſpiritual.* cum alijs, quos refert Fagnan. *dicto cap. ne innitaris num.* 232.

Poſt hæc ſcripta in Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, habita coram Sanctiſſimo

Domino Noſtro *feria 5. die 11. Martij*
1679. emanauit Decretum Innocentij Pa-
pæ XI. contra Propoſitiones 65. ſcandalo-
ſas,& in praxi pernicioſas: inter quas duæ
habentur circa probabilitatem, quarum
prima in ordine *la ſeconda*, talis eſt: *Pro-
babiliter exiſtimo, Iudicem poſſe iudicare iuxta
opinionem etiam minus probabilem*. Et altera
in ordine *la terza*, talis eſt: *Generatim dum
probabilitate, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca,
quantumuis tenui, modo à probabilitatis fini-
bus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper
prudenter agimus.* Quas duas Propoſitiones
vnàcum alijs idem Sanctiſs. Dominus No-
ſter re maturè conſiderata ſtatuit, & de-
creuit, vt tanquam ſcandaloſas, & in pra-
xi pernicioſas eſſe damnandas, & prohi-
bendas, ſicuti eas damnauit, & prohi-
buit.

Itaque cum ſupradicto Decreto me
omninò conformando, aſſertiones recen-
ſitas circa opinionem probabilem profi-
teor, & declaro.

Sed an Pars, quæ obtinuit ſententiam
pro ſe, poſſit inconſtans ſententiæ renun-
ciare? Hanc quæſtionem vanam appellat
Scacc. *de ſent. & re indic. gloſs. 14. quæſt. 29.
num. 1.* vti de re nunquam, aut raró con-
tingenti, quia, quis eſt, qui quod deſide-
rauit, & labore, & impenſa, tandem con-
ſecutus eſt, poſtea ſine vllo vſu abijciat,
& renunciet?

485 Sed dic licitam eſſe inconſtantiam, &
poſſe renunciare ſententiæ, ſiue ea non
vti, per Text. *in l. ſi Iudex circumuento, ff. de*
486 *minoribus*, vbi minor poteſt, ſi velit, non
vti ſententia reſtitutionis in integrum,
487 nec cogitur pretium reſtituere, & rem
ab eo emptam reddere; Rationem reddit
Iuriſ-conſultus, quia vnicuique licet con-
temnere, quæ pro ſe introducta ſunt, per
quem Textum, dixit Bald. *in l. 2. quæſt. 2. C.
de fideiuſſor minor.* quod ſententia lata pro
488 aliquo in ipſius priuilegium non impo-
nit ei neceſſitatem ea vtendi, ſi nolit Odd.
de reſtit. in integr. par. 1. quæſt. 48. art. 9. nu. 81.
Matienzo *lib. 5. tit. 11. leg. 12. gloſs. 2. num. 8.*
Scacc. *de ſent. & re indic. loco cit. num. 57.*
Vincent. de Franc. *deciſ. 346. per tot.* Tira-
quell. *de retract. lignagier. ad fin. qu. 4. num. 24.*
Guttier. *practic. quæſt. cap. 22. num. 4. verſ. 2.
per legem ſi Iudex.*

Sed difficultas eſt, an huiuſmodi con-
cluſio procedat in his, quæ ſunt quæſita
iure extraordinario, & ſpeciali, an autem
in his, quæ procedunt de iure communi?
489 Et quidem omnes Doctor. *ſupracitati*,
excepto vno, Scacc. tenent huiuſmodi in-
conſtantiam licitam eſſe, quando ſenten-
tia nititur aliquo iure ſpeciali, & priuile-
gio, iuxta terminos *dictæ l. ſi Iudex circum-
uento*, ſecus autem, ſi procedat ex diſpoſi-
tione iuris communis. Hinc propterea
dicunt *præcitati* Doctor. quod conſangui-
490 neus, cui competit ius retractus iure
quodam ſpeciali, cum de iure communi
nemo cogatur vendere vni, pluſquam al-
teri, *l. dudum, C. de contrahenda emptione*,
491 poteſt renunciare ſententiæ obtentæ ſu-
per iure retractus, Vincent. de Franch.
dicta deciſ. 346.

492 Pariter videmus, quod termino alicui
conceſſo de iure ſpeciali poſſe impetran-
tem renunciare, ne aduerſarius eo vtatur,
Bartol. *in l. ſi poſt mortem, §. fin. num. 2. ff. de
bon. poſſeſs. contra tabul.* Bald. *l. poſtquam
num. 13. C. de pact.* Secus tamen de iure
493 communi, vt latè probat Guttierez. *loco
cit. num. 20. verſ. & tenendo.*

494 Ità è contrario ſi in ædilitia actione la-
ta ſit ſententia ad commodum emptoris,
qua condemnatur venditor, rem recipe-
re, & reſtituere pretium, non poteſt emp-
495 tor ſententiæ renunciare, quia ex iſta
ſententia naſcitur venditori actio in fa-
ctum, Bald. *in l. ſi prædium, C. de ædilit. act.*
Tiraquell. *loco cit. num. 25. in fin.* Sequenda
eſt igitur huiuſmodi opinio, quod, ſi ſen-
496 tentia lata ſit ex aliquo iure ſpeciali,
inconſtantiam admittat, ſecus, ſi de iure
communi, quia in iudicijs æqualitas eſt
ſeruanda, latè Tiraquell. *loco cit. num. 27.*
quidquid dicat Scacc. *loco cit.*

QVÆSTIO XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Inconſtantia in appellatione iam interpoſita an, & quando admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio conceditur cuilibet oppreſſo, vel iniuſtè grauato.*
2 *Appellans renunciare poteſt appellationi interpoſitæ.*
3 *Non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè.*
4 *Appellationi dicitur expreſsè renunciatum quando quis per pactum, vel alium actum poſitiuè illi renunciat.*
5 *Appellationi dicitur tacitè renunciatum ſinendo labi tempus ad appellandum.*
6 *Non appellans intra legitima tempora cenſetur acquieſcere ſententiæ.*

7 *Appellans cui datus eſt terminus iuris ſi intra terminum non redit pro Apoſtolis, dicitur appellationi tacitè renunciaſſe.*

8 *Nec excuſatur propter impedimentum ſuperueniens.*

9 *Nec propter negligentiam Procuratoris.*

10 *Procuratoris negligentia præiudicat Principali.*

11 *Rediens pro Apoſtolis die 31. non impedit quin ſententia tranſierit in iudicatum.*

12 *Appellans, qui commiſſionem obtinuit infra terminum iuris ſibi aſſignatum, non tenetur redire pro Apoſtolis.*

13 *Quid ſi in actu appellationis interpoſita non fuerint petiti Apoſtoli.*

14 *Appellans, cui Iudex dedit terminum iuris non ſufficit, quod doceat de diligentijs, vel de præſentata obtenta à Regẽte Cãcellaria.*

15 *Quid ſi Iudex dederit reuerentiales.*

16 *Appellans non tenetur redire pro Apoſtolis quando Iudex detulit appellationi.*

17 *Appellationi dicitur tacitè renunciatam ex eo, quod appellans non ſe præſentauerit coram Iudice appellationis in tempore præſtituto.*

18 *Quid ſi non declarauit in tempore, ad quem ex pluribus Iudicibus competentibus intenderit appellare.*

19 *Vel ſi non proſequitur appellationem.*

20 *Appellationem non proſequi, & non appellare, vel appellationi renunciare paria ſunt.*

21 *Procurator appellationi non poteſt expreſsè renunciare in præiudicium Principalis, & num. 39.*

22 *Quid de tacita renunciatione.*

23 *Tempus appellationis proſequendæ non currit legitimè impedito.*

24 *Impeditus non cenſetur appellationi renunciaſſe.*

25 *Quid ſi impedimentum ſit tale, quod de facili remoueri poſſit.*

26 *Impeditus tenetur de impedimento proteſtari.*

27 *Tempus ad appellandum non currit pendente compromiſſo.*

28 *Fatalium curſum ſiſtit appellantis paupertas.*

29 *Procurator pauperis appellantis debet illum ſæpius impellere ad proteſtandum de paupertate ne currant fatalia.*

30 *Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus lapſum fatalium cauſatum ex negligentia Tutoris.*

31 *Quid ſi Tutor ſoluendo exiſtat.*

32 *Fatalium curſus, quibus ex cauſis impediatur remiſſiuè.*

33 *Appellans rediens ad Iudicem à quo dicitur tacitè appellationi renunciaſſe.*

34 *Exceptioni oppoſitæ incompetentiæ Iudicis renunciare dicitur, qui coram eo comparet, & litem proſequitur.*

35 *Appellationi renunciatum dicitur per ſolam comparitionem coram Iudice, à quo licet Iudex nil decreuerit.*

36 *Quid de comparitione coram alio Iudice ſuperiori, ad quem non fuit appellatum.*

37 *Vel de comparitione coram Iudice æquali.*

38 *Procurator appellantis comparens coram Iudice à quo non cenſetur appellationi renunciaſſe in præiudicium Principalis.*

40 *Procurator poteſt præiudicare Domino in committendo, non autem in omittendo.*

41 *Appellans rediens ad Iudicem, à quo infra terminum ad appellandum, an, & quando cenſeatur futura appellationi renunciaſſe, & num. 43.*

42 *Iuri quærendo facilius renunciatur, quam iuri quæſito.*

44 *Appellans rediens ad Iudicem, à quo, & faciens actum tendentem ad executionem ſententiæ dicitur renunciaſſe iuri appellandi.*

45 *Terminum ad ſoluendum petens dicitur acquieuiſſe ſententiæ, & appellationi renunciaſſe.*

46 *Acceptans decretum Iudicis, ſeu præceptum de aliquid faciendo, dicitur renunciaſſe iuri appellandi.*

47 *Procurator petens terminum ad ſoluendum, an dicatur tacitè renunciaſſe appellationi in præiudicium Principalis.*

48 *Offerens ſe ſoluturum ſummam in ſententia contentam, dicitur appellationi renunciaſſe.*

49 *Quid de offerente cautionem de ſtando iuri.*

50 *Terminum petens à Iudice ſuper alio articulo cenſetur renunciaſſe facultati appellandi.*

51 *Erronea termini petitio non inducit tacitam renunciationem appellationis.*

52 *Quid ſi quis coactus ex forma Statuti terminum ſuſcipiat, vel ſoluat.*

53 *Quid ſi petens terminum proteſtetur, quod non intendit renunciare appellationi.*

54 *Appellationi interpoſitæ à ſententia excommunicationis renunciare non dicitur excommunicatus, qui ſeruat excommunicationem.*

55 *Quid ſi de eo proteſtetur, & num. 66.*

56 *Quando excommunicatus dicatur renunciaſſe appellationi per reditum coram Iudice à quo.*

57 *Renunciatio appellationis inducitur ex approbatione expreſſa ſententiæ.*

58 *Appellans rediens ad Iudicem à quo pro reuocatione grauaminis ſibi illati non dicitur renunciare appellationi, & num. 60.*

59 *Signatura mandante vt idem Iudex iterum audiat circumducitur appellatio per comparitionem appellantis coram Iudice à quo.*

61 *Appellationi renunciatum non dicitur per quemlibet actum illi non contrarium.*

62 *Appellans rediens ad Iudicem à quo tanquam ad bonum virum, & ad tractandam compoſitionem cum parte non cenſetur renunciaſſe appellationi.*

63 *Quid ſi redeat ad Iudicem grauantem vt cauſam ad ſuos Iudices remittat.*

64 *Vel quando Iudex poteſt cognoſcere de cauſis, in quibus ab eo fuit appellatum, prout eſt Legatus.*
65 *Aut quando actus factus coram Iudice à quo ſonat in pati, non autem in agere.*
67 *Conſenſus ab actu paſſiuo non arguitur.*
68 *Appellans comparens coram Iudice à quo, & proteſtans, quod non intendit appellationi renunciare non dicitur illi renunciaſſe.*
69 *Excommunicatus comparens coram Iudice à quo, & petens abſolui vt poſſit appellationem proſequi, non dicitur appellationi renunciaſſe.*
70 *Quid ſi petat abſolui ſimpliciter.*
71 *Vel taliter, quod ipſe Iudex cogniturus ſit de iuſtitia.*
72 *Appellans qui redit coram Iudice à quo, & iura producit, vt ab executione abſtineat, non dicitur appellationi renunciaſſe.*
73 *Quid ſi redeat pro reuocatione attentatorum.*
74 *Vel ſi petat coram Iudice à quo prouideri ne turbetur in ſua poſſeſſione.*
75 *Vel petat remoueri turbationes ab appellato praſtitas, ſiue à tertio.*
76 *Comparitio coram Iudice, à quo non importat renunciationem appellationis, quando non fuit à parte acceptata.*
77 *Quid ſi illam impugnet pars, ſiue Iudex.*
78 *Appellans rediens coram Iudice à quo poſtquam is appellationi detulerat an cenſeatur illi renunciaſſe.*
79 *Quid de Iudice Ordinario, & quid de Delegato.*
80 *Appellans rediens coram Iudice à quo per metum, vel dolum partis, non dicitur appellationi tacitè renunciaſſe.*
81 *Amicus, vel filius appellantis rediens ad Iudicem à quo ſine mandato, vel ratificatione ipſius appellantis illi non praiudicat.*
82 *Dicens ſe velle renunciare appellationi, non dicitur illi renunciaſſe.*
83 *Renunciatio appellationis fieri poteſt per pactum, & ſine pacto.*
84 *Per Scripturam, & ſine ſcriptura.*
85 *Grauatus renunciare poteſt appellationi etiam inuito appellato.*
86 *Quid in praiudicium appellati.*
87 *Conſilium mutare non licet in alterius iniuriam.*
88 *Appellatio efficitur communis.*
89 *Appellatus poteſt proſequi appellationem inuito appellante.*
90 *Appellationi renunciari non poteſt nedum in praiudicium appellati, ſed cuiuſcunque alterius habentis intereſſe in cauſa, & appellationi adhaerentis.*
91 *Renunciatio appellationis an quidquam operatur quoad litis conſortem, non appellantem.*
92 *Quid ſi res non ſit integra.*
93 *Ceſſante intereſſe appellati renunciari poteſt appellationi ſiue res ſit integra, ſiue non, etiam inuito appellato.*
94 *Appellati quando intereſt, vel non intereſt appellationis proſecutio.*
95 *Appellans appellationi renuncians, ſiue res ſit integra, ſiue non, tenetur expenſas reficere, & de ratione.*
96 *Appellans temerè condemnatur ad expenſas.*
97 *Appellans renuncians appellationi tenetur ad expenſas, quamuis appellatus non recepiſſet appellationem.*
98 *Quid ſi haberet iuſtam cauſam litigandi.*
99 *Appellans renuncians appellationi ſub conditione, puta quod ſibi reuocetur grauamen non tenetur ad expenſas.*
100 *Expenſa facta per appellatum ratione deſertionis non ſunt reficienda, ſed ſolummodo facta ad proſequendam appellationem.*
101 *Appellationi renuncians cenſetur etiam renunciaſſe nullitati ſententia incluſa in eadem appellatione, & de ratione.*
102 *Quid ſi nullitas ſit principaliter, & de per ſe.*
103 *Appellationi renuncians audiendus eſt ſuper nullitate principaliter deducta, & de ratione.*
104 *Appellationis renunciatio, nec tacita, nec expreſſa admittitur in cauſa criminali.*
105 *Siue agatur de morte naturali, ſiue de morte ciuili, ſiue de abſciſſione membri.*
106 *Quid in delinquente notorio, confeſſo, vel conuicto, & non valente negare delictum.*
107 *Reus appellans in criminalibus, & cauſam appellationis deſerens, vel non proſequens infra legitima tempora, an cenſeatur appellationi renunciaſſe.*
108 *Appellationi renunciari non poteſt in cauſa ſtatus.*
109 *Quid in cauſa matrimoniali.*
110 *Quid de renunciatione tacita.*

1 CVM quilibet oppreſſus, ſeu iniuſtè grauatus poſſit appellare, *cap. Omnis oppreſſus 2. quaſt. 6. cap. Vt debitus, de appellat.* Specul. *de appellat. §. 1. in princip.* Ruginell. *eodem tract. §. 2. cap. 1. ampliat. 12. num.* 118. Papien. *in form. appellat. à ſentent. diffinitiua in gloſ. coram vobis num.* 5. Scaccia *de appellat. lib. 3. cap. 2. quaſt. 5. art. 1. num. 1.* Barboſ. *in cap. vt debitus num. 4. de appellat.* Surdus *conſ.* 271. *num.* 17. Ridolphin. *in praxi par. 1. cap. 13. num.* 111. Herman. Vultec. *de Iudic. lib. 4. cap. 2. num.* 14.

Videndum eſt, an qui appellauit à ſententia, inconſtans poſſit eidem appellatio-
2 ni renunciare: & poſſe eſſe inconſtantem, ac appellationi appellantem renunciare, probat Text. *in l. fin. in fin. C. de tempor. appellat. l. ſi quis libell. C. de appellat. cap,*

Sollicitudinem, de appellat. Andr. de Iſer. in cap. 1. §. Item ſacramenta, col. 5. in fin. de pace iuramen. firmant. Soccin. conſ. 45. nu. 12. lib. 1. Marant. in Specul. par. 6. verſ. & quandoque apppellatur numer. 341. Baldus dicta l. fin. C. de tempor. appellat. num. 5. & ibi Salyc. & alij in apoſtill. ad Baldum, Angel. conſ. 187. num. 3. Barbat. conſ. 12. lib. 4. in princip. Donad. de renunc. tom. 1. cap. 45. num. 21. Gallerat. de renunc. centur. 2. renunc. 173. num. 9. Vueltec. d. cap. 2. num. 13.

3 Huiuſmodi autem inconſtantia poteſt
eſſe expreſſa, vel tacita; Expreſſa, quando
quis per pactum, vel aliàs expreſsè renun-
4 ciat appellationi, cap. Interpoſita, §. ille
denique, & cap. Dilecti de appellat. Baldus l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pactis, Rebuff. de appellat. art. 15. gloſs. 1. num. 3. Ruginell. de appellat. §. 9. gloſs. 1. cap. 1. num. 3. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 2. num. 6. & num. 12.

Tacitè autem fit renunciatio multis modis.

5 Et primò, ſi grauatus ſinat labi tempus ab homine, lege, ſtatuto, vel conſtitutione, conceſſum ad appellandum, Doctores omnes in cap. Cum ſit Romana, & in cap. perſonas, de appellat. Bart. in l. 1. ff. nil nouan. appellat. pend. Bald. l. eos nu. 5. C. appellat. Caſtrenſ. l. Præſes, ff. de re iudic. cum alijs quos adducit Ruginell. de appellat. loc. cit. num. 15. Scacc. d. quæſt. 17. limit. 2. num. 69.

6 Cenſetur enim tunc grauatus acquieſcere ſententiæ Baldi l. ſi vt proponis num. 1. & 2. C. de nupt. & in l. qui ſatiſdare num. 3. ff. de fideiuſſor. Rota deciſ. 24. num. 13. par. 7. & deciſ. 176. num. 8. par. 10. recent.

Secundò, tacitè quis videtur renuncia-
re appellationi, ſi poſt appellationem in-
7 terpoſitam, & ei conceſſo termino iuris
non redijt in tempore pro Apoſtolis, Clem. quamuis, vbi Gloſs. in verb. videtur, & ibi Doctores communiter de appellat. Caual. deciſ. 194. num. 1. Caſſad. deciſ. 8. num. 1. de appellat. Rota deciſ. 57. aliàs 460. eodem titul. Mantic. deciſ. 92. numer. 1. & deciſ. 128. num. 3. Rebuff. d. tract. de appellat. gloſs. 1. num. 11. art. 15. Scaccia eodem tract. lib. 2. quæſt. 13. num. 24. Rota deciſ. 178. par. 1. diuerſ. & deciſ. 144. nu. 1. par. 2. diuerſ. & deciſ. 420. num. 2. par. 2. in recent. cum alijs per Addent. ad deciſ. 573. Gregorij XV. nu. 12. Merlin. dec. 275. num. 1. Scacc. loco cit. num. 70. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 13. ſub num. 175. & 182. Rota deciſ. 24. ſub num. 3. par. 11. recent. & deciſ. 345. par. 1. nu. 1. Dunozett iun. deciſ. 696. num. 1. Bich. deciſ. 251. num. 1.

8 Adeout nec propter impedimentum ſuperueniens appellans excuſetur, Rota d. deciſ. 144. num. 2. par. 2. diuerſ. & fuit dictum in Salutiarum penſionis 14. Nouembris 1616. coram Cardin. Verosp. ſen. vbi,
9 quod nec etiam excuſat negligentia Pro-
curatoris, quia debet ſibi imputari, qui
10 negligentem Procuratorem conſtituit,
Addent. vt ſupra, Ridolphin. in prax. dicto cap. 13. num. 182. Burattus deciſ. 743. nu. 1. & ſeqq. Ferentill. ad Burattum deciſ. 556. num. 8. & ſeqq.

11 Si autem infra terminum iuris ei aſſignatum cauſam commiſerit, non tenebitur redire pro Apoſtolis, Rota deciſ. 54. de appellat. in antiq. Creſcen. deciſ. 65. lib. 1. Mantic. dicta deciſ. 128. num. 3. Verallus deciſ. 138. par. 1. & deciſ. 115. par. 2. Rota deciſ. 734. num. 2. par. 4. diuerſ. Addent. ad deciſ. Gregorij 563. num. 14. Duranus deciſ. 43. num. 4. Rota deciſ. 24. numer. 4. par. 10. recent.

12 Quod procedit, etiamquod die 31. pro Apoſtolis reuerſus fuerit, vt in pluribus deciſionibus allegatis ab eodem Mantica dicta deciſ. 92. num. 1. Barboſ. in Clement. quamuis num. 3. de appellat.

13 Intellige, ſi quando interpoſita fuit appellatio petiti ſunt Apoſtoli, aliàs non ſuffragaretur commiſſio cauſæ infra terminum iuris, vt declarando dictam deciſionem Veralli dixit Comitulus deciſ. 48. num. 8. Ridolphin. in praxi d. cap. 13. num. 185. Duran. deciſ. 43. num. 4. Addent. ad Burattum d. deciſ. 556. num. 12.

14 Aduertendum tamen eſt, quod non
ſufficit oſtendere diligentiam, & præſen-
tatam obtentam à Domino Regente, ſi
Iudex dedit terminum iuris, quia appel-
lans omnino tenetur redire pro Apoſtolis,
15 ſecus, ſi Iudex dederit reuerentiales, vt
benè declarat Merlinus dicta deciſ. 275. num. 6.

16 Si autem Iudex detulit appellationi, appellans non tenetur redire pro Apoſtolis, Lancellottus de attent. par. 2. cap. 50. num. 203. Seraphin. deciſ. 565. num. 1. cum alijs per Addent. loc. cit. num. 15. Ferentill. ad Buratt. d. deciſ. 556. num. 14. Ridolphin. dicto cap. 13. num. 179.

17 Tertiò, videtur tacitè renunciatum appellationi, ſi appellans non ſe præſentet in tempore præſtituto ad ſe præſentandum coram Iudice, ad quem, cap. Perſonas, de appellat. cap. ſæpe eodem tit. Baldus l. Præſes, C. eodem, Rebuffus loco citato num. 12.

18 Ideo ſi quis appellauerit ad Iudicem competentem, & plures ſint Iudices competentes appellationis, ſi infra tempus, quo poterat appellari, non declarauit, ad quem Iudicem illorum appellabat, videtur tacitè appellationi renunciaſſe, Gloſs. in cap. Si is, cui, verſ. durante, de offic. Deleg. in 6. Alex. conſ. 12. num. 3. lib. 6. Rebuffus de appellat. artic. 5. gloſs. vnic. num. 5. cum alijs per Ruginellum loco cit. num. 19.

Quartò,

19 Quartò, videtur tacitè renunciare ap-
pellationi, qui appellationem non proſe-
quitur, cum paria ſint non appellare, &
appellationem non proſequi, & appella-
20 tioni renunciare, Rota *deciſ.* 1. *de appellat.*
in non. Lancellott. *de attent. cap.* 12. *am-*
pliat. 2. *num.* 2. Scaccia *loco cit. num.* 30.
Verall. *deciſ.* 177. *par.* 3. Afflict. *deciſ.* 78.
num. 2. Buratt. *deciſ.* 301. *num.* 17.
21 Quod procedit etiam in Procuratore,
quia licèt Procurator non poſſit expreſsè
renunciare appellationi, Bald. *in l. fin. §.*
vltim. num. 7. *C. de tempor. appellat.* cum
alijs, quos citat Scaccia *loco citato num.* 71.
22 Poteſt tamen tacitè renunciare appella-
tioni eam non proſequendo, Franc. *in cap.*
Ex ratione num. 40. *&* 42. & ibi Cardin.
Alex. *num.* 18. *de appellat.* idem Franc.
cap. Nicolao, quæſt. 3. *num.* 13. *eodem titul.*
Vrſill. *ad Afflict. d. deciſ.* 78. Scaccia *loc. cit.*
num. 71.
23 Cæterum plures ſunt cauſæ, quæ huiuſ-
modi inconſtantiæ præſumptionem ex-
cludunt. Nam impeditus, cui non cur-
rit tempus ad proſequendam appellatio-
nem, non videtur appellationi renunciaſ-
24 ſe, Franc. *in cap. Ex ratione in gloſs.* 1. *de*
appellat. Gloſs. *in cap. Venerabilis, verſ. im-*
pedimento, de ſent. excomm. in 6. Guidopap.
deciſ. 213. cum alijs per Pariſ. *de reſignat.*
lib. 11. *quæſt.* 13. *num.* 13. latè etiam Scac-
cia *de appellat. quæſt.* 15. Barboſa *ad cap.*
Cum ſit Romana, de appellat. in 6. vbi quod
25 impedimentum debet eſſe tale, quod fa-
cile remoueri non poſſit ex Menochio
conſ. 100. *num.* 127. & Surd. *deciſ.* 180.
num. 30. & Pariſ. *loco citato*, & debet ab
appellante probari, Ludou. *deciſ. Peruſ.* 36.
Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 15. *num.* 52.
26 cum alijs per eum allegatis; imò tenetur
idem proteſtari, Menoch. *dicto conſ.* 100.
num. 118. Maſcard. *de probat. concluſ.* 116.
num. 10.
27 Secunda cauſa eſt, ſi pendeat compro-
miſſum, quia non currit tempus, Abb.
in dicto cap. Ex ratione num. 7. & ibi But.
num. 6. Franc. *num.* 16. Card. Alex. *num.* 16.
Dec. *n.* 27. *de appellat.* Miſinger. *obſer.* 98.
cent. 5. *num.* 4. *caſ.* 3. Caputaq. *deciſ.* 11.
n. 1. *par.* 2. Scaccia *de appellat. d. quæſt.* 15.
num. 105. vbi plura ad materiam.
28 Tertia cauſa eſt paupertas, nam illa
curſum fatalium ſiſtit, Boer. *deciſ.* 247.
num. 16. Guidopap. *de appellationib. qu.* 15.
num. 1. Mandoſ. *de monit. quæſt.* 37. *num.* 3.
Theſaur. *deciſ. Pedemont.* 10. *num.* 5. vbi
29 admonet Procuratorem pauperis, vt ſæ-
pius illum ad proteſtandum impellat,
Scaccia *d. quæſt.* 15. *à num.* 45. vbi plura,
Barboſ. *d. cap. Cum ſit Romana num.* 10.
30 Quarta cauſa eſt minoritas, quia mi-
nori datur reſtitutio in integrum aduer-
ſus lapſum fatalium ob tutoris negligen-
tiam cauſatum, etiamquod tutor ſoluen-
31 do exiſtat, Vincent. de Franc. *deciſ.* 473.
per Rotam, Barb. *d. cap. Cum ſit Romana*
32 *num.* 12. alias cauſas adducit Theſaurus
dicta deciſ. 10. ſed quia reducuntur ad
impedimenta, ideo ad illum te remitto.
33 Quintò, videtur inconſtans eſſe, & re-
nunciare tacitè appellationi appellans, ſi
poſt appellationem redit ad eundem Iu-
dicem, à quo appellauit, Franc. *in cap. Cum*
toneantur num. 4. *& in cap. Sollicitudinem,*
quæſt. 6. *num.* 10. *de appellat.* Rebuff. *dicto*
tract. artic. 15. *gloſs.* 1. *numer.* 7. Marant.
par. 6. *in verb. & quandoque appellat limit.* 29.
num. 342. Gabriel. *de appellat. concluſ.* 2.
num. 1. Verall. *deciſ.* 29. *numer.* 1. *par.* 1.
cum alijs per Scacciam d. *quæſt.* 17. *limit.* 2.
num. 14. vbi comprobat exemplo illius,
qui opponit contra Iudicem exceptionem
34 incompetentiæ, quia ſi poſt oppoſitam
exceptionem Inconſtans coram eo com-
pareat, & litiget huiuſmodi exceptioni
renunciare videtur Lancellott. *de attent.*
par. 2. *cap.* 6. *de attent. poſt recuſ. num.* 28.
& ex alijs, quos ibi allegat Scaccia
lib. 1. *de Iudic. cap.* 101. *num.* 19. & vltra
allegat. à Scaccia *dicta quæſt.* 17. *limit.* 2.
num. 14. dixit Rota *coram Bichio deciſ.* 397.
num. 19. *& deciſ.* 718. *numer.* 22. *par.* 4.
tom. 3. *recent.*
35 Quod habet locum, etiamquod Iudex
nihil faciat, quia ſufficit ad hunc effectum
appellantis comparitio, Felyn. *in d. cap.*
Cum ſit Romana num. 10. *de appellat.* Gabriel.
d. concluſ. 2. *ampliat.* 2. *num.* 3. Scaccia *dicta*
quæſt. 17. *num.* 15.
36 Secundò, habet locum, etiamſi appel-
lans comparent non coram eodem Iudice,
qui grauauit, ſed coram alio Iudice illius
Superiore, ad quem tamen non ſit appel-
latum, Abbas *d. cap. Sollicitudinem num.* 4.
de appellat. Marant. *loco cit. limit.* 29. Gabr.
d. concluſ. ampliat. 1. *num.* 2. Scacc. *loco cit.*
num. 16. *verſ. amplia ſecundo.*
37 Multò magis ſi comparuiſſet coram
Iudice æquali, qui tamen potuiſſet cogno-
ſcere de cauſa principali, quia tunc cen-
ſetur renunciare appellationi, Dec. *dicto*
cap. Sollicitudinem, in fin. de appellat. Scacc.
loco citato num. 17. *verſ. ſubamplia à for-*
tiori.
38 Tertiò, habet locum, non ſolùm in
principali appellante, ſed etiam in eius
Procuratore, Bellam. *deciſ.* 137. Gabr.
d. concluſ. 2. *ampliat.* 3. *num.* 4. Scacc. *loco*
cit. num. 18. *verſ. amplia* 3.
39 Contrarium de directo voluit Rota
coram Verallo *deciſ.* 29. *par.* 1. ea ratione,
quia Procurator non poteſt Domino pre-
iudicare renunciando appellationi pro ſe
interpoſitæ, Alexander *l. bonorum, ff. rem*
rat. hab. & hanc opinionem tenuit eadem
Rota coram Mohed. *deciſ.* 3. *aliàs* 9. de

de appellat. & ibi Addit. *littera B*, Vrſill.
ad Afflict. *deciſ.78. num. 9.*
40 Quam opinionem credo veram, quia
licet Procurator poſſit præiudicare Do-
mino omittendo, non tamen poteſt præ-
iudicare committendo, Bald. *in cap.1. vt
lit. non conteſt.* Iaſ. *l. ſi Procurator 8.limit. C.
Procur.* cum alijs per Addent. *ad deciſ. 75.
Gregor.XV. num.4.*
41 Non videtur tamen eſſe inconſtans re-
deundo ad Iudicem grauantem appellans
intra terminum ad appellandum, qui ap-
pellationi futuræ non cenſetur renunciaſ-
ſe, Felyn. *in cap. gratum num. 7. de offic. &
poteſt. Iud. delegat.* & ibi Dec. *num.19.* cum
alijs, quos refert Gabr. *loco cit. num.5. & 6.*
Scacc. *loco cit. num.26.*
42 Contrarium voluit Rota *deciſ. 2. aliàs
287. de appellat. in nou.* optima quidem ra-
tione, quia faciliùs renunciatur iuri quæ-
rendo, quàm quæſito, dummodo actus
43 factus ab appellante non ſit actus decli-
natorius iuriſdictionis, ſed approbatorius,
& hanc opinionem tenet Dec. *dicto cap.
gratum num.20. de offic. & poteſt.Iud. delegat.*
Scacc. qui alijs fundamentis eam com-
probat *loco cit.num.26.verſ.contra hanc reſtri-
ctionem, & num. 27.*
44 Hinc primò infertur, quod, ſi appellans
redeat ad Iudicem, & faciat actum, qui
tendat ad executionem ſententiæ, tunc
procul dubio dicitur renunciaſſe iuri ap-
pellandi ſecundum diſtinctionem, quam
ex Ioanne de Lignano, refert Rota *deciſ.2.
de renunc. in nou.* Abb. *dicto cap. ſollicitudi-
nem, in fin. num.10.* Franc. *num.14.de appell.*
Felyn. *dicto cap. gratum num. 7.* & ibi Dec.
num 20. de offic.& poteſt.Iudic. delegat. Gabr.
dicta conclus.2.num.7. Scacc.*loco cit.num.28.
verſ. amplia primò.*
45 Et ideò, ſi condemnatus petat tempus
ad ſoluendum id, in quo condemnatus
eſt, videtur acquieuiſſe ſententiæ, & ap-
pellationi renunciaſſe, *l. ad ſolutionem, C.de
re iudic.* Abb.*cap.quoad conſultationem nu.25.*
& ibi Felyn *num.6. de ſent.& re iudic.* Abb.
in dicto cap.ſollicitudinem num.10. de appellat.
Rebuff. *eodem tract. art.15. gloſs.1. num. 26.*
Gabr. *dicta concluſ.2. num. 8.* Scacc. *loco cit.
num.28.verſ.pone primò caſum*, Rot. *d.deciſ.2.
de renunciat. in nou.*

Quod procedit non ſolùm ſi condem-
natus, & appellans non ſuo ſpontaneo
motu terminum petierit, ſed acceptaue-
46 rit terminum, ſeu præceptum ſibi factum
à Iudice de aliquid faciendo, quia per
hanc acceptationem dicitur renunciaſſe
iuri appellandi, Franc. *dicto cap. ſollicitudi-
nem num.14.* & ibi Cardin. Alex. *num. 28.*
Felyn. *dicto cap.conſultationem num.7.limit.2.*
Dec. *dicto cap.gratum num.20. de offic.delegat.*
Scacc. *loco cit. num.35.*

Et quamuis nonnulli receſſerint ab hac
opinione, quos adducunt Gabr.*d.concluſ.2.
num. 9. verſ. contrarium*, & Scacc. *loco cit.
num. 35. verſ. contra hanc*; Non recedas à
priori opinione, quam tenet Rot.*d.deciſ.2.
aliàs 287. de renunciat. in nou.* quia eſt actus
approbatorius iuriſdictionis, & non decli-
natorius, vt ibi per Rot.
47 An autem, ſi non Principalis, ſed
Procurator peteret terminum ad ſoluen-
dum, videretur tacitè renunciare appel-
lationi? Credit renunciatum, Felyn. *dicto
cap. quoad conſultationem num. 7. in fin. de re
iudic.* Marſil. *ſingul. 187.* quos ſequitur
Gabr. *concluſ. 3. de appellat. num. 2.*
48 Sed hæc opinio patitur difficultatem
per ea, quæ diximus *ſupra* de Procuratore
coram Iudice, qui grauauit; quod autem
dictum fuit de petitione termini ad ſol-
uendum, idem dic in offerente, ſe ſolu-
turum, Gozzadin. *conſ. 98. num.19.* Corn.
conſ.259. num.1. vol.1. Gabr. *dicta concluſ.2.
num. 5.* vbi *num. 6.* dicit idem eſſe in offe-
49 rente cautionem de ſtando iuri, Alexan.
in apoſtill. ad Bartol. *l. ad ſolutionem, de re
iudic.*
50 Imò, ſi peteret terminum à Iudice ſu-
per alio articulo, cenſeretur renunciaſſe
facultati appellandi, vt ex Rot. & Abb.
refert, & ſequitur Gabr. *dicta concluſ. 2.
num. 10.* Scacc. *loco cit. num 42.*
51 Aduerte tamen, quod non inducitur
tacita renunciatio appellationis per ter-
mini ſuſceptionem, quando ille fuiſſet
petitus per errorem, Felyn. *dicto cap.quoad
conſultationem num. 7.* Alex. *in apoſtill.* ad
Bartol. *dicta l.ad ſolutionem*, Bald. & Salyc.
dicta l. vt per Gabr. *dicta concluſ.3. num.12.*
Scacc. *loco cit. num.40.*
52 Nec induceretur, ſi coactus ex forma
Statuti illum ſuſciperet, vel ſolueret,
Petr. de Bellapertica *l. cum ex cauſa nu.11.
de appellat.* Gabr. *dicta concluſ. 3. num. 10.
& 11.* Vrſill. ad Afflict. *d. deciſ.78. num. 7.*
Scacc. *loco cit. num.41.*
53 Pariter ceſſaret inconſtantia, ſi petens
terminum, ſeu dilationem proteſtaretur,
quod non intendit renunciare appellatio-
ni, Cyn. *dicta l. ad ſolutionem, C. de re iudic.*
Felyn. *dicto cap. quoad conſultationem num. 5.*
Gabr. *dicta concluſ.3.num.13.* de qua tamen
concluſione vide plura apud Scacc. *loco
cit. à num. 43.* & apud Put. *deciſ.370. lib.1.
in correct.aliàs 380. in antiq.* Bich. *deciſ.491.
num. 8.* Rota *deciſ.718. num.22. par.4. to.3.
recent.*

Nec eſſet argumentum inconſtantiæ,
ſi quis appellaſſet ab excommunicatione,
54 & nihilominus illam obſeruaret, quia
non diceretur renunciaſſe appellationi,
Felyn. *dicto cap. quoad conſultationem num.7.*
Gabriel. *dicta concluſ.3. num.25.* vbi, quod
55 hoc tanto magis procederet, ſi appellans
proteſtaretur, ſe ea de cauſa excommuni-

cationem obſeruare, quia timet ne ex-
communicatio teneat.
56 Si autem excommunicatus compareret
coram Iudice, & peteret abſolutionem ab
excommunicatione, tunc non diceretur
renunciaſſe appellationi, ſi peteret tan-
tummodo reuocationem grauaminis, vt
poſſit proſequi appellationem, ſecùs ſi
compareret ad effectum, vt videretur de
iuſtitia, vel iniuſtitia cauſæ, vt concilian-
do opiniones, voluit Abb. *in cap. quæſtioni
num. 5. & 6. de appellat.* Gabr. *dicta concluſ. 2.
num. 26. & 27.* Scacc. *loco cit. à num. 60.*
57 Secundò infertur, quod ſi grauatus ex-
preſsè approbat ſententiam, tunc videtur
renunciaſſe appellationi, Scacc. *loco cit.
num. 2.*

Non erit tamen ſignum inconſtantiæ,
& tacitæ renunciationis appellationis, ſi
58 Pars grauata compareret coram Iudice
grauante pro reuocatione grauaminis,
Gloſs. *in cap. ſi à Iudice, in verb. Renerius, de
appellat. in 6.* Abb. *in dicto cap. gratum nu. 7.
de offic. delegat. & in dicto cap. quoad conſulta-
tionem num. 13. de re iudic.* cum alijs per
Gabr. *dicta concl. 2. num. 14.* Carill. *deciſ. 221.
num. 5.* Bich. *deciſ. 324. num. 5.* vbi quod
59 ſecus eſt vbi præceſſit reſcriptum Signa-
turæ mandans Iudici à quo, vt iterum au-
diat, nam exinde remanet circumducta
appellatio, & appellans redeundo ad Iudi-
cem à quo dicitur renunciaſſe appellatio-
ni, quia acceptauit reſcriptum Signaturæ
incompoſſibile cum appellatione.
60 Dummodò verè inſtet, vt Iudex co-
gnoſcat de grauamine ad effectum illud
reuocandi, Dec. *in cap. cum teneamur, in 3.
not. de appellat. deciſ. 287. aliàs 2. de renunc. in
nou.* Gabr. *dicta concluſ. 2. num. 15.* vbi *nu. 16.*
61 ampliat in quolibet actu non contrario
appellationi, vt per Felyn. *conſ. 13. num. 2.*
62 Pariter non erit ſignum inconſtantiæ,
quando grauatus adiret Iudicem non tan-
quam Iudicem, ſed tanquam bonum vi-
rum ad compoſitionem tractandam cum
Parte, Felyn. *dicto cap. gratum limit. 9.* addit.
ad Cappell. Tholoſ. *deciſ. 193. 4. fall.* cum
alijs per Gabr. *dicta concluſ. 2. num. 20.*
63 Nec erit ſignum tacitæ renunciationis
appellationi, ſi grauatus adit Iudicem
grauantem, vt cauſam ad ſuos Iudices re-
mittat, Anton. de Butr. *in cap. cum veniſſent,*
& ibi Abb. *num. 9.* Io. Andr. *circa finem, de
eo, qui mitt. in poſſeſs. cauſ. rei ſeruan.* Gabriel.
dicta concluſ. 2. num. 21.
64 Ceſſabit pariter præſumptio renuncia-
tionis appellationi, ſi Iudex eſſet talis, qui
poſſet etiam cognoſcere de cauſis, de
quibus ab ipſo eſt appellatum, vt poſt Ho-
ſtien. tenet Anton. de Butr. *dicto cap. cum
veniſſent num. 4.* & ibi Abb. *num. 9.* Bald.
num. 8. Io. Andr. *circa fin.* Felyn. *dicto cap.
gratum 8. limit.* cum alijs per Gabr. *d. concl. 2.
num. 22.* Scacc. *dicta quæſt. 17. limit. 2. nu. 66.*
qui exemplificat in Legato in partibus.
65 Minus erit ſignum inconſtantiæ, ſi actus
factus ab appellante coram Iudice à quo
ſonat in pati, non autem in agere, vtputa
cum excommunicatus à Iudice appellat,
66 ſed tamen abſtinet à prohibitis excom-
municatos, nam, licet videatur tolerare,
& acquieſcere præcepto excommunica-
tionis, non tamen dicitur per hoc re-
nunciaſſe appellationi, quia actus conſi-
67 ſtens in patiendo non arguit conſenſum,
ſicut actus conſiſtens in agendo, Anton.
de Butr. *d. cap. gratum num. 4.* Felyn. *num. 8.*
Dec. *nu. 26.* Franc. *in dicto cap. ſollicitudinem
quæſt. 6. num. 10. limit. 1. de appellat.* cum alijs
per Gabr. *dicta concluſ. 2. num. 23. & concl. 3.
num. 8.* Scacc. *loco cit. num. 56.*
68 Ceſſabit quoque inconſtantia, ſi graua-
tus compareat coram Iudice à quo cum
proteſtatione, quod non intendit appella-
tioni renunciare, vt probat Text. *in dicto
cap. ſollicitudinem,* & ibi Franc. *nu. 8.* Innoc.
*in cap. quæſtioni, de appellat. & in cap. qua
fronte, eodem tit.* Hoſtien. *cap. ſignificauerunt
num. 3. de teſtib.* & ibi Io. Andr. Addent. ad
Cappell. Tholoſ. *deciſ. 194.* cum alijs per
Gabr. *dicta concluſ. 2. num. 24.* latè Scacc. *loco
cit. à num. 43.* Bich. *deciſ. 491. num. 8.*
69 Ceſſabit etiam tacita appellationis re-
nunciatio, quando excommunicatus com-
paret coram Iudice excommunicante, &
petit abſolui, vt poſſit proſequi ſuam ap-
pellationem, Abb. *in dicto cap. quæſtioni
num. 5. & 6. de appellat.* Gabr. *dicta concluſ. 2.
num. 26. & 27.* cum alijs per Scacc. *loco cit.
num. 60.*
70 Secus autem, ſi abſolutionem peteret
ſimpliciter, Franc. *d. cap. qua fronte num. 26.*
71 *de appellat.* vel taliter, quod ipſe Iudex
cogniturus ſit de iuſtitia, Scacc. *loco cit.
num. 60. verſ. ſecus.*
72 Pariter ceſſabit præſumptio inconſtan-
tiæ, ſi rediens ad Iudicem coram eo iura
producat, vt ab executione abſtineat,
quia non videtur appellationi renunciare,
Franc. *in dicto cap. cum teneamur, col. 1. in
fin. de appellat. & in dicto cap. ſollicitudinem
col. 4. de re iudic.* Addent. ad Cappell. Tho-
loſ. *deciſ. 194. 12. limit.* Rota *deciſ. 63. aliàs
475. de appellat. in nou.* vbi per hanc ratio-
nem comprobat hoc dictum, Gabr. *dicta
concluſ. 2. num. 28.*
73 Ceſſabit quoque tacita appellationis re-
nunciatio, ſi grauatus compareat coram
Iudice à quo pro reuocatione attentato-
rum, Abb. *in dicto cap. cum teneamur in 2.
not. de appellat.* & ibi Dec. *in 3. not.* Additio
ad Cappell. Tholoſ. *deciſ. 193. in 3. fall.*
Gabr. *dicta concluſ. 2. num. 29.* Lancell. *de
attent. par. 2. cap. 12. ampliat. 2. num. 5.* Scacc.
loco cit. num. 53.
74 Ceſſabit quoque inconſtantia, quando

grauatus comparet coram Iudice à quo
petendo, vt prouideat, ne ipſe appellans
turbetur in ſua poſſeſſione, Pariſ. conſ. 54.
num. 21. vol. 3. Gabr. dicta concluſ. 2. num. 30.
Scacc. loco cit. num. 61.

75 Hoc autem poteſt contingere dupliciter; Primò, ſi turbetur ab ipſo appellato,
hoc eſt ſi ſpolietur ab eo appellatione pendente; Secundò, ſi turbetur ab aliquo
tertio, vt poſt Franc. in dicto cap. cum teneamur num. 15. 16. 17. & 19. declarat Scacc.
loco cit. à num. 61.

76 Item non habebit locum inconſtantia, ſi comparitio facta coram Iudice à quo
non fuit acceptata, quia tunc non cenſetur grauatus renunciare appellationi, Anton. de Butr. in dicto cap. gratum in 4. not.
& ibi Felyn. in 3. limit. Dec. in 3. limit.
cum alijs per Gabr. dicta concluſ. 2. num. 19.
Scacc. loco cit. num. 51.

77 Et hoc procedit ſiue comparitio fuerit
impugnata à Iudice, ſiue à parte, & multo
magis, ſi ab vtroque, vt poſt Anton. de
Butr. & Franc. tenet Scacc. loco cit. num. 51.
& 52.

78 Item ceſſabit inconſtantia, ſi Iudex à
quo detulerit appellationi, quia, etiam
quod grauatus compareret coram eo,
non propterea cenſetur renunciare appellationi, Franc. in cap. ſi à Iudice num. 6.
in fin. de appellat. in 6. Soccin. conſ. 21. vol. 4.
Roman. conſ. 501. num. 2. Addit. ad Cappell.
Tholoſ. deciſ. 193. in 10. limit. Rota deciſ. 49.
aliàs 363. de appellat. in nou. Gabriel. dicta
concluſ. 2. num. 17. Scacc. loco cit. num. 54.

Et quamuis contrarium tenuerint Felyn. & Dec. in dicto cap. gratum, ille num. 9.
hic num. 31. eiſdem ferè argumentis; non
79 recedas ab opinione Rotæ, quàm tamen
dic procedere in Iudice delegato, non
autem in Iudice ordinario, vel tali Iudice,
qui poteſt adiri per ſimplicem querelam,
vt dicit Rot. dicta deciſ. & ſequuntur Gabr.
& Scacc. loco cit.

80 Denique dic ceſſare inconſtantiam, &
præſumptionem tacitæ renunciationis, ſi
Iudex à quo induxerit doloſè appellantem ad comparendum, & faciendum actum, vel metu appellans proſequitur iudicium coram Iudice à quo, Felyn. dicto
cap. gratum num. 10. limit. 6. vbi etiam latè
81 dicit ceſſare tacitam renunciationem, ſi
actus fiat ab aliquo appellantis amico, vel
filio, ipſo appellante, non mandante, neque ratum habente, ſequitur Scacc. nu. 57.
& 58.

82 Redeundo igitur ad renunciationem
appellationis expreſſam, dic eam non
probari, ex eo, quod, qui appellauit, dicat velle renunciare appellationi, quia
aliud eſt velle renunciare, aliud renunciare, Rebuff. de appellat. art. 13. gloſſ. 3. num. 3.
Scacc. loco cit. num. 8. verſ. aduerte.

83 Dic ſecundò, huiuſmodi renunciationem poſſe fieri per pactum, & ſine p ıcto,
84 tam per ſcripturam, quàm ſine ſcriptura,
Franc. in cap. interpoſita, §. ille denique nu. 2.
de appellat. Scacc. loco cit. num. 9.

85 Dic tertiò, vt poſſit grauatus renunciare appellationi, etiam inuito appellato,
Bartol. in l. ſi quis libellus, C. de appellat.
Scacc. loco cit. num. 44.

86 Quod intellige in præiudicium ipſius
renunciantis, ſecus quoad præiudicium
appellati, quia eo inuito, renunciatio fieri
nequit, Bartol. dicta l. ſi quis libellus, C. de
appellat. Franc. dicto cap. interpoſita, §. ille
denique quæſt. 8. num. 12. & ibi Cardin. Alex.
7. fall. Anton. de Butr. num. 2. de appellat.
Papien. in forma appellat. à ſent. deffinit. in
in gloſſ. occaſione cuiuſdam num. 4. Felyn. in
cap. ex parte il ſecondo num. 5. de reſcript.
Scacc. loco cit. num. 94. addo Surdum deciſ.
143. num. 3. Donad. de renunc. cap. 25. nu. 99.
87 & 127. Ratio eſt, tum quia nemo poteſt
mutare conſilium in alterius iniuriam,
l. nemo poteſt, ff. de regul. iur. cap. mutare, eodem
88 tit. in 6. Tum quia appellatio efficitur
communis, Verall. deciſ. 36. num. 2. par. 1.
Scacc. loco cit. num. 94. verſ. ratio eſt aperta,
Donad. de renunc. cap. 25. dicto num. 99. Et
89 appellatus poteſt proſequi appellationem
appellante inuito, Rota deciſ. 47. aliàs 507.
de appellat. in antiq. & deciſ. 7. aliàs 65. eodem
tit. in nou. Ideò appellans non poteſt diſponere, niſi quoad ſui præiudicium,
Scacc. loco cit. num. 94. verſ. ratio eſt aperta,
ad fin.

90 Quod procedit non ſolùm reſpectu appellati, ſed cuiuſcunque alterius habentis
intereſſe, & dictæ appellationi adhærentis,
Franc. in cap. vna ſententia, de appellat.
Aret. in l. ab executore, §. alio condemnato
91 num. 6. ff. de appellat. qui loquitur in conſorte non appellante, Scacc. loco cit. nu. 95.
& 96. vbi in pluribus condemnatis.

92 Hinc propterea, ſi appellato interſit,
parum curandum eſt, an res ſit integra,
an non, hoc eſt an fuerit præſentata citatio appellaro, cum ad hunc effectum non
ſufficiat, vel præſentatio appellarionis,
vel oblatio libelli facta ſuperiori, dicto cap.
interpoſita, §. ille denique, de appellat. Bart.
Angel. & Imol. in l. 1. §. 1. ff. à quibus appellare non liceat, & in l. prolixoria, §. 1. ff. de
appellat. cum alijs per Coſt. de re integr.
diſtinct. 58. num. 10. cum ſeq. Atſi ceſſet inte-
93 reſſe appellati, tunc, ſiue res ſit integra,
vel non, ſemper valet renunciatio, inuito
etiam appellato, Coſt. dicto tract. & loc.
num. 13. Scacc. loco cit. num. 102.

94 Quando autem interſit, vel non interſit
appellato, ſeu alteri, videndus eſt latè
Scacc. dicta quæſt. 17. limit. 2. à num. 98. vbi
ponit plures caſus; Dic tamen, quod in
omni caſu, in quo appellans poteſt renun-

95 ciare appellationi, etiam inuito appellato,
ſiue res ſit integra, ſiue non, debet reficere
re expenſas, quas appellatus fecit proſe-
quendo appellationem, *dicto cap. interpoſita,*
§. *ille denique*, & ibi Abb. Franc. & cæteri
de appellat. Scacc. *loco cit. num.* 112. Coſt.
loco cit. num. 15. Ratio eſt, quia ex huiuſ-
modi inconſtantia præſumitur, quod ap-
96 pellans temerè appellauerit, meritò con-
demnatur in expenſis, Dec. *dicto* §. *ille de-
nique num.* 2. Scacc. *loco cit. num.* 112. *verſ.
ratio*.

97 Quæ condemnatio habet locum, etiam
ſi appellatus non receperit appellationem,
Addit. ad Felyn. *in dicto cap. ex parte il* 2.
num. 5. *de reſcript.* Scacc. *loco cit. num.* 113.
98 Imò, & ſi appellans habuiſſet iuſtam cau-
ſam litigandi, vt reprobato Franco, dixit
Dec. *dicto* §. *ille denique num.* 6. Scacc. *loco
cit. num.* 122.

99 Ceſſabit tamen condemnatio expenſa-
rum, ſi appellans renunciet appellationi
conditionaliter, vtputa, ſi diceret, Iudi-
cem eſſe bonum virum, & non grauaſſe
ex propoſito, & contentaretur, quod ipſe
iudicaret, dummodo grauamen reuoca-
retur, Franc. poſt Io. Andr. & Imol. *in di-
cto* §. *ille denique limit.* 2. *num.* 1. & ibi Dec.
num. 7. Scacc. *loco cit. num.* 123.

100 Nec reficiendæ erunt expenſæ, quas
appellatus fecit ratione deſertionis, ſed
ſolùm illæ, quas fecit proſequendo appel-
lationem, Anton. de Butr. *dicto* §. *ille de-
nique num.* 5. Franc. *num.* 1. *limit.* 3. Cardin.
Alex. *num.* 5. Dec. *num.* 8. Scacc. *loco cit.
num.* 124.

101 Dic quartò, vt renunciata appellatio-
ne cenſeatur etiam renunciatum nullitati
ſententiæ, ſi nullitas ſtet adhærenter, &
acceſſoriè incluſa in appellatione, Franc.
dicto §. *ille denique quæſt.* 4. *num.* 5. & *in cap.
dilecto quæſt.* 49. *num.* 114. *de appellat.* Rip.
in l. 4. §. *condemnatum fall.* 3. *num.* 18. *ff. de re
iudic.* Scacc. *loco cit. num.* 131. *verſ. ſecus,*
Cancer. *var. to.* 2. *cap.* 18. *num.* 22. Ratio eſt,
quia nullitas ſic deducta aſſumit naturam
appellationis, & ſecundùm eam regulatur,
Butr. *in cap. exhibita numer.* 16. *de Iudic.*
Contard. *ad l. vnic. limit.* 7. *num.* 6. *cum alijs
ſeqq. C. vt de moment. poſſeſs.* Gregor. XV.
deciſ. 470. *num.* 13. Secus, ſi nullitas ſtet
102 principaliter, quia tunc ei non cenſetur
renunciatum, Bartol. *l. tale pactum*, §. *qui
prouocauit il ſecondo quæſt.* 13. *num.* 12. *ff. de
pact.* Franc. *dicto cap. dilecto quæſt.* 49. *nu.* 114.
& *quæſt.* 58. *num.* 171. Scacc. *loco cit. nu.* 125.
126. & 131. Cancer. *var. dicto cap.* 18. *nu.* 21.
to. 2. Imò, ſi nullitas principaliter dedu-
103 catur, etiam renuncians appellationi gra-
uatus erit audiendus, cum ſint iura ſepa-
rata, & diuerſa, Franc. *dicto cap. dilecto
quæſt.* 49. *num.* 114. Scacc. *loco cit. num.* 128.

104 Aduerte tamen, quod quamuis quis
poſſit renunciare appellationi tacitè, &
expreſsè in cauſa ciuili, denegatur tamen
huiuſmodi inconſtantia in cauſa crimina-
li, Bald. *l. fin.* §. *vlt. num.* 5. *C. de tempor. appell.*
Franc. *cap. cum ſpeciali,* §. *porrò num.* 6. *de ap-
pellat.* Guidopap. *de appellat. q.* 120. *num.* 85.
Rebuff. *eodem tract. art.* 15. *gloſs.* 2. *num.* 25.
latè Farinacc. *quæſt.* 101. *ampliat.* 9. *num.* 20.
Balthaſſar Gomes *de poteſtate in ſe ipſum
lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 19. Guazzin. *defenſ.* 27.
cap. 1. *num.* 5. Quæ concluſio procedit ſiue
agatur de morte naturali, ſiue de morte
105 ciuili, ſiue de membri abſciſſione,
Guidopap. *dicto tract. de appellat. quæſt.* 120.
num. 85. Scacc. *loco cit. num.* 92. Baiard. ad
Clar. *quæſt.* 49. *num.* 57. Guazzin. *loco cit.
num.* 5.

106 Fallit primò in notorio delinquente,
confeſſo, vel conuicto, taliter quod non
poſſit delictum negare, vt poſt Bald. &
Angel. voluere Addent. ad Angelum *de
malefic. in verb. præſente Caio num.* 11. Fa-
rinacc. *dicta quæſt.* 101. *num.* 23. Scacc. *loco
cit. num.* 93.

107 Fallit ſecundò, vt non procedat in
renunciatione tacita, quæ inducitur ex
deſertione appellationis non appellando,
ſeu non proſequendo infra legitima tem-
pora, cum in cauſis criminalibus debeat
intra legitima tempora appellari, *l. addictos,*
& ibi Gloſs. *C. de Epiſc. audientia*, & hanc
opinionem poſt Franc. tenet Scacc. *loco cit.
num.* 93. *verſ. reſtringe ſecundò*, qui reprobat
Lancellott. contrarium tenentem, dicens
inaduertenter in contrarium ſcripſiſſe.

108 Denegatur pariter huiuſmodi incon-
ſtantia in cauſa ſtatus, in qua appellans
appellationi renunciare non poteſt, Bald.
dicta l. fin. §. *vlt. num.* 5. *C. de tempor appellat.*
Scacc. *loco cit. num.* 92. *in fin.*

109 Denegatur pariter renunciatio appel-
lationi in cauſa matrimoniali, Franc. *dicto*
§. *ille denique num.* 23. Scacc. *loco cit. num.* 94.

110 Intellige tamen, quod in hiſce cauſis
non poſſit renunciari appellationi expreſ-
sè, ſecus autem tacitè, Franc. & Scacc.
loc. cit.

QVÆSTIO XXXIX.

ARGVMENTVM.

An ſi quis ante ſententiam promiſit non appellare, poſſit inconſtans hoc remedio vti: Et quid in ſententijs, ſeu laudis Arbitrorum, ſiue ſint illi electi voluntariè, ſiue ex neceſſitate Statuti; Et an iuramentum impedire poſſit reclamationem: Quid etiam in cauſis commiſſis *appellatione remota?*

SVMMARIVM.

1 *Promittens non appellare non poteſt inconſtans appellationem interponere.*
2 *Siue promiſſio facta ſit cum ſcriptura, ſiue ſine ſcriptura.*
3 *Quid in beneficialibus.*
4 *Vel ſi agatur de ſententia interlocutoria.*
5 *Quid ſi appellationi fuerit renunciatum ſimpliciter per pactum expreſſum.*
6 *Et an hoc pactum debeat eſſe reciprocum.*
7 *Quid ſi fiat extra iudicium.*
8 *Pactum de non appellando poteſt fieri ante, & poſt litem conteſtatam, ante, & poſt ſententiam.*
9 *Pactum de non appellando iuratum, eo magis valet.*
10 *Promiſſio de parendo ſententiæ valet.*
11 *Et ab ea recedi non poteſt.*
12 *Promiſſio de parendo ſententiæ facta in ſecunda inſtantia, operatur non ſolùm in quantum ſecunda ſententia confirmet primam, ſed etiam in quantum per eam canonizantur noua iura producta in eadem inſtantia.*
13 *Obligatio de ſtando ſententiæ Iudicis ſubſtinetur.*
14 *Promittens parere ſententiæ, an, & quando cenſeatur renunciaſſe appellationi, & num. ſeqq.*
15 *Quid ſi promiſſio eſſet iurata.*
16 *Vel obligatione Camerali vallata.*
17 *Promittens ſtare ſententiæ qualiſcunque illa erit, non cenſetur renunciaſſe appellationi.*
18 *Quid ſi ferenda eſſet de conſilio Sapientis.*
19 *Appellationi renunciaſſe non cenſentur partes expreſsè conſentientes, quod ſententia feratur de conſilio Sapientis.*
20 *Quid ſi Conſultor, ſeu Sapiens ab ipſis partibus electus eſſet.*
21 *Vel ex forma Statuti Iudex conſilium Sapientis ſequi teneretur.*
22 *Quid ſi partes firmato puncto conſenſiſſent.*
23 *Appellationi renunciaſſe non cenſetur conſentiens ſententiam ferri iuxta conſilium Sapientis ſibi apertum.*
24 *Quid ſi voto aperto, & ſibi noto ſtare promitteret.*
25 *Vel ſi Conſultor votum apertum, & partibus notificatum de earum voluntate referret.*
26 *Quid ſi Conſultor haberet certam notitiam quod votum non eſſet iuſtum.*
27 *Conſenſus partium purgat iniquitatem conſilij, ſeu ſententiæ.*
28 *Imperitus ignorans quid contineat conſilium, ſeu ſententia, illique ſtare promittens adhuc appellare poteſt.*
29 *Iurans parere mandato Iudicis, vel iudicio Eccleſiæ, adhuc poteſt appellare quando appellatio non derogat iuramento.*
30 *Quid ſi Iudex exceſſit terminos iuris.*
31 *Iuramentum de parendo ſententię interpretatur quatenus iuſtum fuerit iudicatum.*
32 *Appellatio admittenda eſt, quamuis appellans iuraſſet non appellare, quando eſt dubium an appellatio deroget iuramento, necne.*
33 *Mulier conſentiens ſententiæ contra ſe latæ appellare non poteſt.*
34 *Quid ſi egerit contra Velleianum.*
35 *Iurans parere mandatis Iudicis in actu prorogandæ iuriſdictionis, adhuc poteſt ab eius ſententia appellare.*
36 *Quid ſi Iudex virtute iuramenti præſtiti inhibeat ne appellet.*
37 *Arbitrorum, ſeu arbitratorum communiter electorum à ſententia non licet appellare.*
38 *Quid ſtante expreſſa conuentione quod ab eorum iniqua ſententia poſſit appellari.*
39 *Sententia arbitrorum an ſit ſententia iuriſdictionalis, vel pariat actionem.*
40 *Appellatio datur à ſententia arbitri electi ex neceſſitate Statuti.*
41 *Quid de arbitro electo ex diſpoſitione iuris communis.*
42 *Quid in tertio arbitro.*
43 *Arbiter tertius eligitur inter duos diſcordantes.*
44 *Appellatio datur à ſententia arbitri electi cum clauſula* quod pronunciare poſſit ſolùm de iure.
45 *Quid ſtante Statuto quod ſententiæ arbitrorum, ſeu arbitratorum mandentur executioni ſicut ſententiæ Iudicum.*
46 *Quid ſi compromiſſum factum eſſet ſine pœna.*
47 *Sententia arbitri parit actionem, & excep-*

tione m quando compromiſſum factum eſt ſine pœna.

48 *Appellatio non datur à laudo arbitrorum acceptato per emologationem, vel per lapſum decendij ad appellandum.*

49 *Appellatio datur à ſententia arbitri, quando compromiſſum factum eſt de mandato Iudicis.*

50 *Reclamatio, querela, & ſupplicatio admittitur à ſententia arbitri etiam in caſibus, in quibus ab ea non licet appellare.*

51 *Appellatio à ſententia arbitrorum an detur de iure Canonico.*

52 *Appellatio à ſententia arbitrorum datur de generali conſuetudine, ſiue adiecta, ſiue non adiecta ſit pœna.*

53 *Arbitri à ſententia datur reductio ad arbitrium boni viri.*

54 *Declara concurrente læſione.*

55 *Quid ſi compromiſſum eſſet iuratum.*

56 *Quid ſi fuiſſet iuratum de ſtando laudo.*

57 *Iuramentum non poteſt tollere enormiſſimam læſionem.*

58 *Læſio enormiſſima operatur, quod à ſententia arbitri detur reductio ad arbitrium boni viri, non obſtante iuramento, ſiue agatur de maiore, ſiue de minore.*

59 *Siue compromiſſum ſit deductum in ſtipulationem, ſiue non.*

60 *Quid ſi compromiſſum vallatum ſit certa pœna.*

61 *Vel obſtante pacto de parendo laudo.*

62 *Aut cum pacto concurrente Statuto, quod laudum ſeruari debent.*

63 *Vel quod auferret reductionem ad arbitrium boni viri.*

64 *Statuta iſta intelliguntur quoad effectum ſuſpenſiuum, non autem quoad deuolutiuum.*

65 *Reductio ad arbitrium boni viri datur à ſententia arbitratoris, cui fuit conceſſum liberum arbitrium, ſtante læſione.*

66 *Item ex maxima læſione datur, quamuis in compromiſſo fuiſſet data facultas lædendi in multo.*

67 *Quid ſi fuiſſet data facultas lædendi in magna quantitate.*

68 *Quid ſi in compromiſſo adeſſet clauſula* moderatè, vel immoderatè.

69 *Vel ſi fuiſſet promiſſum habere ſententiam ratam, & gratam.*

70 *Vel ſtare laudo qualecunque fuerit.*

71 *Item datur quamuis laudum fuiſſet emologatum priuſquam proferretur.*

72 *Quid ſi in compromiſſo legerentur verba generalia, & ampla.*

73 *Vel renunciatum fuiſſet reductioni ad arbitrium boni viri.*

74 *Quid ſi hæc renunciatio eſſet iurata.*

75 *Nec renunciationi huic contrauenienſ tenetur petere abſolutionem à iuramento.*

76 *Sed nihilominus abſolutionis petitio commendatur.*

77 *Renuncians cum iuramento reductioni ad arbitrium boni viri à ſententia ferenda per arbitrum, vel arbitratorem, etiam ex capite læſionis enormiſſimæ, an poſſit inconſtans renunciationi contraire.*

78 *Reſcriptum obtinens cum clauſula* appellatione remota, *non poteſt inconſtans à ſententia appellare.*

79 *Tam in iudicio poſſeſſorio, quàm in petitorio.*

80 *Quid dicendum in acceſſorijs, ſeu incidentibus iudicij.*

81 *Quid de appellatione iuſta, & legitima.*

82 *Appellatio omnis etiam iuſta ſublata cenſetur per clauſulam* appellatione remota, *quando cauſa eſt commiſſa Cardinali.*

83 *Quid vbi agitur de executione priuilegiorum alicuius Religionis, ad quam Summus Pontifex procedi mandauit* appellatione remota.

84 *Verba* remota contradictione, *vel* querela, *æquipollent clauſulæ* appellatione remota, *& impediunt appellationem.*

85 *Clauſula* appellatione remota, *in commiſſione non expreſſa, ſed tacitè ſubintellecta impedit appellationem.*

86 *Clauſula iſta non impedit appellationem à ſententia notoriè iniuſta.*

87 *Quid ſi dictum eſſet,* omni, & quaecunque appellatione remota.

88 *Appellationis prohibitio generalis non impedit appellationem, quæ interponitur à notoria iniuſtitia.*

89 *Clauſula* appellatione remota, *non impedit appellationem quando Iudex dolo, vel lata culpa ſententiauit.*

90 *Quid ſi ſententiauit abſque parte, vel extra iudicium.*

91 *Vel ſi appellans fuiſſet citatus ad locum non tutum.*

92 *Clauſula* appellatione remota, *non impedit ſupplicationem ad Superiorem.*

93 *Nec recuſationem Iudicis.*

94 *Nullitas non cenſetur ſublata per clauſulam* appellatione remota.

95 *Nec reſtitutio in integrum.*

96 *Clauſula* appellatione remota, *non impedit appellationem, cui Iudex detulit.*

97 *Nec à Principe, vel Superiore admiſſam.*

98 *Clauſula* appellatione remota, *à ſolo Principe apponi poteſt.*

99 *Quid de inferiore, qui ſuperiorem non recognoſcat.*

100 *Legatus à latere non poteſt reſcribere cum clauſula* appellatione remota, *niſi id habeat in facultatibus.*

101 *Rex poteſt reſcribere cum clauſula* appellatione remota.

102 *Quid de Domino ſuperiorem non recognoſcente.*

103 *Clauſula* appellatione remota, *tunc operatur quando fuit appoſita à Principe cum maturo conſilio, ſecus ſi apponatur*

abſque cauſa cognitione.
410 *Nil operatur in gratia ſubreptitia.*
105 *De clauſula* appellatione remota *remiſ-*
ſiuè.

HACTENVS de Inconſtantia in ap-
pellatione interpoſita, modo vi-
dendum eſt, an, ſi quis ante ſen-
tentiam promiſerit non appellare, incon-
ſtans nihilominus ad appellationem poſſit
conuolare.
1 Et illicitam eſſe inconſtantiam probat
Text. *in l.* 1. §. *fin. ff. à quib. appell. non lic.*
vbi, *ſi quis ante ſententiam profeſſus fuerit,*
ſe à Iudice non prouocaturum, indubitatè pro-
uocandi auxilium perdidit, Specul. *de ap-*
pellat. §. *in quibus numer.* 13. *verſ. nota*,
Azo. *in ſumma*, *C. quæ appellationes non*
*recip. num.*7. Bald. *l. tale pactum*, §. *qui pro-*
uocauit num. 10. *ff. de pact.* & ibi Iaſ. *num.* 7.
Guidopap. *de appellat. qu.* 118. *num.* 85.
Rebuff. *eod. tit. art.* 15. *gloſſ.* 1. Ruginell.
eod. tract. §. 2. *cap.*3. *num.* 29. cum alijs per
Scacc. *d. qu.* 17. *limit.* 2. *num.* 1. Rot. *deciſ.*
2. *alias* 187. *de renunciat. in non.*
2 Et hæc concluſio procedit, ſiue renun-
ciatio appellationis futuræ facta ſit cum
ſcriptura, ſiue ſine ſcriptura, Franc. *d.* §.
3 *ille denique num.* 21. *de appellat.* Scacc. *loc.*
*cit. num.*2. Et ſiue ſimus in prophanis, ſiue
in beneficialibus, Franc. *d.* §. *ille denique*
num. 21. Scacc. *loc. cit. num.* 3.
4 Pariter procedit, tàm in appellatione
interpoſita à diffinitiua ſententia, quàm
ab interlocutoria, Franc. *d.* §. *ille denique*
qu. 5. *num.* 6. Scacc. *loco cit. num.* 4.
5 Aduerte tamen, quod, vt ceſſet incon-
ſtantia, huiuſmodi renunciatio debet fieri
expreſsè, & per pactum, alias, cum ap-
pellationi futuræ renunciari non poſſit
ſimplicitèr intraret pœnitentia, & incon-
ſtantia, Franc. *d.* §. *ille denique num.*2. & eſt
Text. *in l.*1. *C. de pact.* Rot. *dec.*2. *aliàs* 287.
num. 1. *de renunc. in non.* Scacc. *loc. cit. num.*
5. 6. *&* 9.
6 Non eſt tamen neceſſe, quod pactum
ſit reciprocum, ſed ſufficit, quod ſit ap-
poſitum ex parte vnius tantùm, Franc. *d.*
§. *ille denique num.* 22. Scacc. *loc. cit. nu.* 7.
7 Dummodò fiat in iudicio, ſecus, ſi ex-
tra iudicium, quia hoc caſu requiritur,
quod ambæ Partes paciſcantur, vel al-
tera pars ſit præſens, Franc. *d.* §. *ille denique*
num. 2. Rot. *d. dec.* 2. *num.* 1. Scacc. *loc. cit.*
num. 11.
8 Et hoc pactum poteſt fieri indiſtinctè,
ſiue ante litem conteſtatam, ſiue poſt, ſi-
ue ante ſententiam, ſiue poſt, Franc. *vbi*
ſupra, Rot. *d. dec.* 2. *nu.* 1. Scacc. *loc. cit. nu.* 10.
9 Eoque maximè valebit, ſi pactum fue-
rit iuratum, Ruginell. *de appellat.* §. 9.
gloſſ. 1. *num.* 4. Scacc. *loc. cit. num.* 6. *verſ.*
præcipuè.
10 Et prædicta procedunt, non ſolùm in
pacto expreſſo de non appellando, ſed in
promiſſione de parendo ſententiæ, quam
valere, ex Textu *in l. fin. C. de tempor. appel-*
lat. Voluit Rot. *d. deciſ.* 2. *alias* 282. & ex
alijs relatis per Lancellot. *de attent.* 2. *par.*
cap. 12. *in præfat. num.* 23. & non dari hoc
11 caſu inconſtantiam voluit Rot. *in vna*
Pampilonen. Prioratus 8. *Nouembris* 1555. *co-*
ram Chiſſauen. Lancellot. *loc. cit. num.* 23.
ad fin. *vbi num.* 24. dicit promiſſionem, ſi
ſit facta in ſecunda inſtantia operari, non
12 ſolum ſi feratur ſententia confirmatoria
primæ, verum etiam, ſi ſecunda ſenten-
tia ſit canonizatoria iuris de nouo in ſe-
cunda inſtantia producti, & de obligatio-
13 ne facta ſtandi ſententiæ Iudicis, Rot. *cor.*
Cocc. *dec.* 1348. *num.* 1. *&* 2.
14 Contrarium, quod, qui promittit pa-
rere ſententiæ, non cenſeatur renunciaſ-
ſe appellationi, videtur probare Text. *in l.*
cum apud, ff. Iudic. ſolu. Bald. *in d. l. tale pa-*
ctum, §. *qui prouocauit num.* 10. *ff. de pact.* &
ibi Iaſ. *num.* 7. Franc. *in c. ad hæc num.* 4. *de*
appellat. vbi amplius voluit, licitam eſſe
15 inconſtantiam, quamuis iure iurando
promiſſio fuerit confirmata; Idem teſta-
tur in *d.* §. *denique num.* 3. *qu.*2. *de appellat.*
Ruginell. *de appellat.* §. 2. *cap.* 6. *num.* 98.
cum alijs per Scacc. *d. qu.* 17. *limit.* 2. *num.*
73. *verſ. contra hanc exemplificationem*, vbi
16 dicit ità paſſim ſeruari, quamuis obliga-
tione Camerali ſit vallata promiſſio, ni-
hilominus admitti appellationem, quod
intelligendum iuxtà tradita per Surd. *d.*
conſ. 271. *num.* 37. hoc eſt, quod, ſi obli-
gatio facta eſt apud acta, vel extra iudi-
cium, priori caſu non liceat appellare ſal-
tem ad effectum ſuſpenſiuum, ſecundo
verò ad vtrumque effectum.
17 Retenta hac opinione primo amplia
procedere, etiamſi quis promiſiſſet ſtare
ſententiæ Iudicis, qualiſcumque erit ſen-
tentia, quia adhùc inconſtans poterit ap-
pellare, Soccin. *conſ.* 24. *num.* 3. *lib.*1. Sca-
la *de conſ. ſapien. lib.* 4. *cap.* 19. Scacc. *loc.*
cit. num. 75. *verſ. amplia.*
18 Secundò amplia, etiam, quod partes
promiſiſſent ſtare ſententiæ ferendæ de
conſilio ſapientis, qualiſcumq; eſſet, Soc-
cin. & Scal *loc. cit.* Scacc. *loc. cit. num.* 75.
& *d. qu.* 17. *limit.* 12. *num.* 11. *verſ. contra.*
Sed contra hanc ampliationem tenet
Bald. *in d. l. tale pactum*, §. *qui prouocauit nu.*
10. *ff. de pact.* Franc. *in c. intimaſti num.* 11.
& ibi Dec. *nu.* 20. *de appellat.* Felyn. *c. cau-*
*ſam quæ num.*2. *in fin. de ſent. & re iudic.* cum
alijs per Scacc. *d. limit.* 12. *num.* 11.
19 Retenta ampliatione dic, eam tanto-
magis procedere, ſi partes ſolùm conſen-
tiant, etiam expreſsè, quod ſententia fe-
ratur de conſilio Sapientis, Bart. *l.* 1. §.
quæſitum num. 7. & ibi Alex. *in Addit. ff. de*
appellat.

appellat. Idem Bart. *l. ex conſenſu num. 3. ff.*
eod. & in l. ſi conuenerit num. 5. ff. de re iudic.
Abb. *in c. cauſam quæ num.* 4. & ibi Felyn.
num. 2. de ſent. & re iudic. Franc. *d. cap. in-*
timaſti nu. 11. Dec. *num.* 19. *de appellat.* cum
alijs per Scacc. *d. limit.* 12. *nu.* 1. & 5. etiam
20 quod Conſultor, ſiue ſapiens electus fue-
rit de conſenſu partium, Nicell. *de concord.*
gloſſ. concord. 6. fall. 73. num. 119. cum alijs
per Scacc. *d. limit.* 12. *num. 2. verſ. extende*
1. Vel ex forma Statuti Iudex teneatur ſe
21 Conſilium Sapientis, Scacc. poſt Scal. *loc.*
cit. num. 3.
22 Et etiam, quod partes conſenſerint
puncto firmato, Franc. *d. c. intimaſti nu.* 7.
Ruginell. *de appellat.* §. 2. *cap. 3. num.* 220.
Scacc. *loc. cit. numer. 2. verſ. extende* 2.
23 Imò, & ſi Conſilium eſſet apertum, &
Partes conſenſerint, vt ſecundùm illud
feratur ſententia, Soccin. *d. conſ. 24. num.*
4. *lib.* 1. Felyn. Scal. & Scacc. *loc. cit.*
num. 6.
24 Si tamen non ſolùm eſſet apertum vo-
tum, ſeu ſententia, ſed eis eſſet notus te-
nor voti, & ſententiæ, & promitterent
ſtare illi ſententiæ, tunc non daretur in-
conſtantia, Soccin. *d. conſ. 24. num.* 4. Scal.
d. lib. 4. cap. 19. cum alijs per Scacc. *loc. cit.*
num. 8.
25 Multomagis, ſi aperto voto, & noto
partibus fieret relatio à Conſultore de eo-
rum voluntate, Nicell. *d. concord. 6. fall. 73.*
num. 119.
26 Etiam quod haberent certam notitiam,
quod Conſilium non eſſet iuſtum, quia,
27 quia partium conſenſus purgat illam ini-
quitatem, Cathald. *de ſindicat. num.* 168. ibi,
certe ſi partes, Scacc. *loc. cit. num.* 13.
28 Si autem ignorarent, quid contineret
Conſilium, vt quia eſſent imperiti, non
ceſſaret inconſtantia, Cathald. *loc. cit. ſub*
num. 168. Scacc. *loc. cit. num. 9. &* 10.
29 Tertio amplia, etiamſi quis iurauerit
parere mandatis Iudicis, vel Eccleſiæ iu-
dicio, quia non obſtante iuramento ap-
pellare poterit, ſi appellatio iuramento
non deroget, *c. ad hæc propterea*, vbi Docto-
res *de appellat.* Ruginell. §. 2. *cap. 1. num.*
93. & 94.
30 Imò, ſi Iudex iuris terminos exceſ-
ſerit, etiam quod appellatio deroget iu-
ramento, licita erit, Abb. *in d. c. ad hæc, in*
princ., & ibi Bellamer. *& in c. quæſtioni, de*
appellat. Ruginell. *d.* §. 2. *cap. 1. num.* 94.
31 Ratio eſt, quia iuramentum intelligitur,
ſi iuſtè fuerit iudicatum, Ruin. *conſ.* 149.
num. 10. Ruginell. *vbi ſup. num.* 95.
32 Et ſi dubium ſit, an appellatio deroget
iuramento, illa venit admittenda, Abb. *d.*
c. ad hæc num. 3. Ruginell. *num.* 95. vbi,
33 quod, & ſi mulier conſentiat ſententiæ
contra ſe latæ, appellari non poſſit, ſi ta-
34 men egerit contra Velleianum, admitta-
tur Faber. *in Codic. tit. 21. lib. 4. diffin.* 25.
35 Quod etiam habet locum, & ſi in pro-
rogatione iuriſdictionis iuratum fuerit de
ſtando mandatis Iudicis, *d. c. ad hæc iuncta*
Gloſſ. *ſingul. in c. quod bene 6. q.* 4. Petr. de
Anchar. *q. 4. lib.* 2. Ruginell. *loc. cit. nu.* 96.
36 Denique locum habet ſententia, ſi Iu-
dex inhibeat, ne appellet vigore iuramen-
ti præſtiti, Bellamer. *d. c. quæſitum num.* 3.
poſt Archid. *d. c. quod bene in gloſſ. fin. 6. qu.*
4. Ruginell. *loc. cit. num.* 97.
37 Quartò amplia, vt ceſſet inconſtantia,
quando voluntariè ſunt electi Arbitri, vel
Arbitratores, quia ab eorum ſententijs
non licet appellare, vt de Arbitro Text.
eſt *in l.* 1. & ibi Doctores *C. de recep. arbit.*
Grinell. *deciſ. Dolan. 1. numer.* 1. & de
Arbitratore voluit Iaſ. *in l. admonendi in 1.*
lectura num. 46. & de vtroque Ruginell. *de*
appellat. §. 2. *cap. 2. num.* 76. Scacc. *lim.* 13.
num 1. & limit. 14. eod. num.
38 Quod procedit, quamuis partes expreſ-
ſo pacto conuenerint, vt poſſit ab eorum
iniqua ſententia appellari, vt reprobato
Hugone, & Dyno, voluit Cyn. *in l. 1. C.*
de recep. arbit. Specul. *de appellat. §. in qui-*
bus num. 16. de re iudic. Scacc. *d. limit.* 13.
num. 2.

Contrarium, quod in hoc caſu detur
inconſtantia vltra, Dyn. *in l. ſi quis ex con-*
ſenſu, C. de Epiſcop. Audien. voluit Bart *in l.*
nemo poteſt num. 13. & 16. ff. leg. 1. Roman.
conſ. 27. num. 3. Lanfranc. de Oriano *de*
arbit. p. vlt. qu. 28. Gaill. *pract. lib. 1. obſer-*
uat. 150. *num.* 16. Borell. *in ſum. deciſ. tit.*
63. *num.* 258.

Concorda opiniones, vt prior procedat
de appellatione propriè ſumpta; ſecunda
vero de appellatione impropria, vt ſcilicet
poſſit paciſci de appellãdo ad effectum, vt
iſtud pactum ſaluet à pœna compromiſſi,
Bald. *d. l. 1. num. 4. C. de receptis arbitris,*
cum alijs, quos refert Scacc. *d. limit.* 13.
num. 2. verſ. conciliatur, quamuis hanc con-
cordiam, ſiue conciliationem ille dicat
39 eſſe vanam, quia ſententia Arbitri non
eſt ſententia iuriſdictionalis, nec producit
actionem, vt per eundem *de Iudic. lib. 2.*
cap. 2. num. 327.
40 Limit. primò, hanc quartam ampliatio-
nem, vt detur appellatio à ſententia Ar-
bitri electi ex neceſſitate Statuti, Bald. *in l.*
diem proferre, §. ſtari autem, ff de recep. arbit.
& eſt Text. & ibi gloſſ. *in c. à Iudicibus 2. q.*
6. *& in c. ab arbitris, de off. deleg. in* 6. Bart.
l. fin. & ibi Salyc. Iaſ. & Iacob. de S. Georg.
C. de Iudic. quam opinionem Franc. Aret.
dicit ibi communem Anton. de But. *in*
c. Quintauallis num. 33. de iur. iur. Felyn.
in c. ſuper his num. 7. de action. Iaſ. *in §. om-*
nium num. 11. inſtit. de action. Soccin. *reg.* 24.
verſ. appellare fall. 10. Scacc. *d. limit.* 13.
num. 3. & d. cap. 2. num. 529. Miſinger. *ob-*

ſeruat. 68. cent. 4. num. 5.

41 Secundò limita, vt non procedat in ar-
bitro electo ex diſpoſitione iuris commu-
nis, quia ab eius ſententia poteſt appel-
lari, Bart. *l. 1. §. interdum in fin. num. 8. ff. d
quib. appell. non lic.* Anton. de But. *d. cap.
Quintanallis num. 36.* Soccin. *reg. 17. fal-
len. 3.* Blanc. *de compromiſſ. qu. 10. num. 10.*
cum alijs per Scacc. *d. limit. 13. num. 5.*
42 dummodo non ſit tertius Arbiter, qui
43 eligitur inter duos diſcordantes, quia, &
ſi eligatur, ex diſpoſitione iuris commu-
nis, *l. item ſi vnus, §. vlt. ff. recept. arbit.* ta-
men ab eius ſententia non poteſt appella-
ri, Scacc. qui irridet Soccin. *loc. cit. nu. 6.*

44 Tertiò limita in Arbitro aſſumpto cum
clauſula, *vt poſſit pronunciare ſolùm de
iure*, Soccin. *d. reg. 17. num. 9.* Scacc. *d.
limit. 13. num. 9.*

45 Quartò limita, quando adeſſet Statu-
tum, quod ſententiæ Arbitri, ſeu Arbi-
tratoris mandentur executioni, ſicut ſen-
tentiæ Iudicum, Soccin. *d. reg. 17. fallent.
7.* Scacc. *loc. cit. num. 10.*

46 Quintò limita, vt non procedat, quan-
do compromiſſum factum fuit ſine pœna,
47 quia tunc ex ſententia Arbitri oritur
actio, & exceptio, ideò poteſt ab ea ap-
pellari, Bald. *l. 2. ff. de arbit. & in d. l. nemo
poteſt num. 14. ff. de leg. 1. & in l. 1. C. de
arbit.* Miſinger. *d. obſeru. 68. cent. 4.* Guido-
pap. *dec. 60 in fin.* Franc. Marc. *d. 149. & 151.
vol. 2.* Rebuff. *de arbit. & arbit. art. 1. gloſ.
9. num. 3.* Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 2. nu.
407. & ſeq. & num. 431. & de appellat. d. li-
mit. 13. num. 13.*

48 Hoc tamen procedit, niſi per emolo-
gationem, vel per lapſum decem dierum
datorum ad appellandum, laudum eſſet ac-
ceptatum, quia tunc ceſſaret appellatio,
Bart. *d. l. nemo poteſt num. 14.* Faber. *in Co-
dic. lib 2. tit. 35. diffin. 6. in fin. vol. 1.*

49 Sextò limita, in compromiſſo facto de
mandato Iudicis, quia tunc licita eſt ap-
pellatio, *l. arbitro, ff. qui ſatisdare cogantur*, Ro-
man. *conſ. 27. nu. 3.* Franc. Aret. *l. ex con-
ſenſu, ff. de appellat.* Miſinger. *d. obſeruat. 68.
cent. 4. nu. 4.*

50 Septimò limita, quia, & ſi non dare-
tur appellatio à ſententia Arbitri, non ta-
men negaretur querela, ſupplicatio, ac
reclamatio *ad l. 1. C. de off. Præfect. Prat. &
auth. quæ ſupplicatio*, vbi Iaſ. *C. de precib.
Imper. Offerend.* Miſinger. *d. obſeruat. 68.*
Gayll. *obſeru. 150. num. 16. lib. 1.* Marſil.
ſingul. 88.

51 Octauò, fallit de iure Canonico, Bald. *l.
1. num. 1. C. recept. arbit.* Alex. *conſ. fin. nu.
7. lib. 6.* Soccin. qui de communi *d. reg. 17.
fall. 12.* Blanc. *d. qu. 10. num. 9. limit. 6.*
Scacc. *de Iudic. d. cap. 2. num. 337. & ſeq.
& d. limit. 13. num. 7.*

Contrarium videtur innuere Text. *in d.
c. à Iudicibus 2. q. 6.* & ibi Gloſſ. Soccin. &
Blanc. qui alios *loc. cit.* Scacc. *d. limit. 13.
num. 8.* Græuerus ad Gayll. *concluſ. 150. cen-
turia 1. num. 2.*

52 Nonò fallit de generali conſuetudine,
ſiue pœna ſit adiecta in compromiſſo, ſiue
non, vt de conſuetudine Galliarum Re-
buff. *d. gloſſ. 9. num. 2.* & ita vbique paſſim
ſeruari dicit Scacc. *d. limit. 13. num. 14.* vbi
quod attenta huiuſmodi fallentia, ſubuer-
titur tota concluſio, Paſettus *conſ. 79. num.
1. vol. 1.*

53 Decimò fallit in reductione ad arbi-
trium boni viri, Soccin. *d. reg. 24. fallent.
11.* Alex. *conſ. 106. num. 5. lib. 3.* Boer. *dec.
284. num. 17.* Roman. *conſ. 265.* Scacc. *loc.
cit. limit. 14. num. 2.*

54 Quod tamen declara, ſtante enormi,
vel enormiſſima læſione, ad Text. *in l. ſo-
cietatem, §. arbitrorum, ff. pro Soc. l. ſi liber-
tas la ſeconda, ff. oper. libert. l. 1. §. 1. ff. leg. 1.
Gloſ. in c. cauſam, verſ. ſi tamen de elect. & in
c. à Iudicibus gloſſ. 1. 2. quæſt. 6.* cum alijs
per Gabr. *de arbit. concluſ. 3. num. 1.*

55 Et hæc declaratio primò ampliatur, vt
procedat, quamuis compromiſſum eſſet
iuratum *c. veniens, c. Quintanallis de iur.
iur. c. non ſine, de arbit* But. *in d. c. Quinta-
nallis col. 23.* Hoſtien. *col. 2.* Imol. *col. 14.*
cum alijs per Gabr. *loc. cit. num. 2.*

56 Secundò amplia, vt idem ſit, ſi iura-
tum ſit de ſtando laudo, Feder. *conſ. 129. &
conſ. 35.* Bald. *l. fin. C. de non numer. pecun.*
Bellamer. *conſ. 24. num. 11.* Gabr. *loc. cit.
57 num. 3.* vbi aſſignat rationem, quia iura-
mentum non poteſt tollere enormiſſi-
mam læſionem, vt vltra allegatos ab eo
voluit Rot. *deciſ. 102. nu. 4. par. 2. diuerſ.* &
hanc opinionem, quod ſtante enormiſſi-
58 ma læſione iuramentum non operetur,
quin reductio peti poſſit, voluere plures
relati à Borell. *in ſumm. deciſ. cap. 63. num.
267. verſ. & eſt communis opinio*, ſiue ſi-
mus in maiore, ſiue in minore, Felyn. *in
c. in præſentia num. 8. de probat.* Iaſ. *conſ. 133.
vol. 4.* cum alijs per Gabr. *loc. cit. num. 3.
verſ. amplia hoc.*

59 Tertiò amplia, ſiue compromiſſum ſit
deductum in ſtipulationē, ſiue non, Gloſſ.
in l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. oblig. But. &
& Imol. *d. c. Quintanallis*, Gabr. *loc. cit.
num. 4.*

60 Quartò amplia etiamſi compromiſſum
ſit vallatum certa pœna, Bart. & alij in *d. l.
ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio* Bald. &
alij *in l. cum antea C. de arbit.* But. & alij
Canoniſtæ in d. c. Quintanallis, Gabr. *loc. cit.
num. 5.*

61 Quintò amplia, etiamſi ſit factum pa-
ctum de parendo laudo, iur. iur. firmato,
Anchar. *conſ. 207. num. 10. in fin. verſ. ſed
pactum*, Cepoll. *conſ. ciuil. 34.* cum alijs
per Gabr. *loc. cit. num. 6.*

62 Imò, & ſi vltrà pactum iuratum adeſſet Statutum, quod mandaret, laudum ſeruari debere, Anchar. *d. conſ.* 207. *nu.* 11. *verſ. reſtat reſpondere ad ſtatutum*, idem Anchar. *conſ.* 208. cum alijs per Gabr. *loc. cit. num.* 7.

63 Quod procedit etiam, & ſi adeſſet Statutum, quod reductionem ad arbitrium boni viri auferret, Grat. *conſ.* 30. *num.* 7. *vol.* 1. Gabr. *loco cit. num.* 7. *verſ. amplia*, vbi *num.* 8. declarat de mente eiuſdem Grat. *conſ* 24. *lib.* 1. procedere quoad ef-
64 fectum deuolutiuum, non autem quoad effectum ſuſpenſiuum.

65 Sextò amplia, etiamſi liberum arbitrium Arbitratori ſit conceſſum Bald. *in l. ſi Procurator nu.* 6. *ff. de condict. indebit.* Gabr. *loco cit. num.* 12.

66 Septimo amplia, etiamſi in compromiſſo data ſit facultas lædendi in multo, quia propter notabilem, & maximam læſionem poteſt nihilominus peti reductio, Bart. *in d. l. ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio*, Fulgoſ. *conſ.* 180. *in fin.* Gabr. *loco cit. num.* 13.

67 Idem eſt, ſi fuiſſet data facultas lædendi in magna quantitate, quia, ſtante læſione enormiſſima, vel ſatis magna, poteſt peti reductio, ſecus ſi læſio ſit magna tantum, Hoſtien. *dicto c. Quintauallis num.* 11. Gabr. *loc. cit. num.* 17.

68 Pariter procederet ampliatio, ſi in compromiſſo addita fuiſſet clauſula, *moderatè, vel immoderatè*, vt per Bart. *in d. §. arbitrium num.* 24. Romau. *conſ.* 90. *nu.* 3. Imol. *in c. cum contingat. num.* 46. *in verſ. quartus caſus, de iur. iur.* Abb. *d. c. Quintaualles num.* 32. & ibi Butr. cum alijs per Gabr. *loc. cit. num.* 18. vbi declarat.

69 Octauò amplia, etiamſi promiſſum ſit, ſententiam ratam, & gratam habere, Bart. *in l. cum minor, ff. rem ratam haberi*, Alex. *in apoſtill.* ad Bart. *d. §. arbitrorum, ff. pro Soc.* Gabr. *loc. cit. num.* 23.

70 Nonò amplia, etiamſi promiſſum ſit, ſtare laudo, qualecumque fuerit, Bald. *l. tale pactum, §. qui prouocauit, in fin. ff. de pact.* vel qualiſcumque fuerit læſio, Felyn *in c. humilis num.* 2. *de maiorit. & obed.* Gabr. *loc. cit. num.* 24.

71 Decimò amplia, etiamſi laudum ſit emologatum, antequam ſit prolatum, Bald. per illum Text. *in l. cum antea num.* 2. *C. de arbit. & in l. ſi Procurator, ff. de condict. indebit.* Corn. *d. l. cum antea in fin.* cum alijs per Gabr. *loco cit. num.* 25.

72 Vndecimò amplia, etiam quod in compromiſſo appoſita ſint verba generalia, & ampla, Bald. *in d. l. ſi Procur. num.* 7. *ff. de condict. indebit.* Alex. *conſ.* 131. *num.* 13. *vol.* 2. Bertrand. *conſ.* 138. *col.* 3. *vol.* 2. cum alijs per Gabr. *loc. cit. num.* 29.

73 Duodecimò amplia, etiam, quod renunciatum ſit reductioni ad arbitrium boni viri, ità Gloſſ. *in c. cum dilectus, in gloſſ. magn. in fin. de arbit.* Specul. *in tit. de arbit. §. differt num.* 8. *verſ. item ſi pactum*, Dyn. *in reg. ſcienti de regul. iur. in* 6. *& in l. quidam cum filium, de verb. oblig. & in conſ.* 19. *in princ.* infinitos propemodũ adducit Gabr. *loc. cit. num.* 30. addo Scacc. *de appellat. d. q.* 17. *limit.* 14. *num.* 2. *verſ. extende* 1.

74 Quæ ampliatio procedit, etiam quod renunciatio reductionis eſſet iuramento firmata, Io. Andr. *in addit. ad* Specul. *tit. de arbit. §. fin. verſ. quid, ſi factum ſit compromiſſum*, Oldrad. *conſ.* 156. Bald. *l. ſi Procur. num.* 10. *ff. de condict. indebit.* Angel. *conſ.* 172. Fulgoſ. *conſ.* 180. cum alijs per Gabr. *loco cit. nu.* 35. vbi *num.* 36. contrarium tenentes adducit.

75 Neque hoc caſu neceſſariam eſſe abſolutionem à iuramento, ſi inconſtans velit reductioni iuratæ contraire, Bald. *in d. l. ſi Procur. nu.* 4. *ff. de condict. indebit.* Anton. de But. *d. c. Quintauallis num.* 47. *verſ. aduerte tamen*, Guidopap. *deciſ.* 519. Salyc. *d. §. arbit. num.* 19. cum alijs per Gabr. *loc. cit. num.* 38.

76 Optimum tamen eſſe, antequam reductio petatur, abſolutionem à iuramento petere, dixit Bald. *in l. ſi .. C. de non num. r. pecun.* Io. de Anan. *conſ.* 16. *in fin.* Io. de Amic. *conſ.* 31. Caualcan. *dec.* 9. *nu.* 42. *p.* 1. Magon. *deciſ. Florent.* 119. *num.* 9. cum alijs per Borellum *in ſumm. deciſ. d. tit.* 63. *de compromiſſ. & arbit. num.* 271.

77 An autem, ſi renunciatio iurata facta ſit cum expreſſione, vt etiam in caſu enormiſſimæ læſionis, peti non poſſit, & ſic in caſu expreſſo à contrahentibus detur inconſtantia. Anceps, eſt quæſtio, nam ceſſare hoc caſu inconſtantiam, tanquam in caſu à partibus expreſſo, voluere Io. Calder. *in diſput. ſua incipiens duo litigantes*, quem refert, & ſequitur Io. Andr. *in addit. ad* Specul. *tit de arbit. §. fin. verſ. ſi factum ſit compromiſſum* Hoſtien. *in d. cap.* Quintauallis *num.* 10. & ibi Anton. de But *num.* 47. & Abb. *num.* 32. *de iur. iur.* idem But. *conſ.* 24. *num.* 2. Raphael. *l.* 1. *§. ſi quis ante ff. à quibus appell. non lic.* Salyc. *d. §. arbitr. num.* 21. Soccin. *conſ.* 121. *vol.* 3. vbi dicit hanc eſſe magis communem opinionem, à qua in conſulendo, & iudicando non eſt recedendum, cum aliis per Gabriellem *loc. cit. num.* 39. addo Nattam *conſ.* 54. *nu.* 6. *vol* 1. Paſett. *conſ.* 160. *num.* 10. *vol.* 1.

Contrarium tamen, etiam hoc caſu dari inconſtantiam, voluere Anchar. *in repetit. c. primi in* 18. *cart. de conſtit.* Paul. de Caſtr. *conſ.* 70. *vol.* 1. Alex. *conſ.* 131. *vol.* 2. Soccin. *in conſ.* 220. vbi dicit, iſtam opinionem eſſe communem, & ſeruari in practica *vol.* 2. Caſſador. *dec.* 1. *de empt. & vendit.* cum alijs per Gabr. *loc. cit. num.* 41.

ybi *num.* 42. hanc opinionem confirmando dicit, per nullam verborum formulam, ſiue cauthelam effici poſſe, vt impediatur reductio ad arbitrium boni viri, vt not. Bald. *in l. cum antea num.* 3. *C. de arbit.* Caſſador. *d. dec.* 1. *de empt. & vendit.* cum alijs per eum ibi *allegatis*.

Ad cōcordiam poſſunt huiuſmodi opiniones reduci, vt prima procedat, quando bona fide arbiter procedit, ſecunda verò, ſi dolus ex propoſito interueniat, vt ex Calderin. Specul. Bald. & alijs tenet idem Gabr. *loc. cit. num.* 46. apud quem vide alia, quæ ad materiam faciunt, quia hic tranſcripſi principaliora.

78 Quid autem, ſi quis impetrauerit reſcriptum cum clauſula, *appellatione remota*, an lata ſententia poſſit inconſtans nihilominus appellare: Et nullo modo licitam eſſe inconſtantiam, & appellari non poſſe, voluit Felyn. *in rub. de reſcript. num.* 2. vbi quod reſcriptum denegans appellationem intelligendum eſt reſpectu ipſius impetrantis, ſequitur Contard. *ad l. vnic. limit.* 17. *num.* 9. Scacc. *de appellat. qu.* 16. *lim.* 1. *num.* 27. *& qu.* 17. *limit.* 7. *num.* 24. de Rubeis *ſingul. par.* 4. *clauſ.* 171. *nu.* 15. quamuis ibidem mendoſe alleget Gonzalem.

Quod procedit, ſiue ſimus in iudicio poſſeſſorio, ſiue in petitorio, Bald. *l. incer-*
79 *ti, in fin. C. de interdict. l.* 1. *num.* 4. vbi Salyc. *num.* 4. *C. ſi de moment.* Zuccard. *l. fin. num.* 439. *C. de edict. Diu. Adr. tollen.* Rot. *diuerſ. deciſ.* 100. *num.* 20. *&* 34. *par.* 1.

80 Secundò procedit, non ſolùm in cauſa principali, verum etiam in incidenti, & acceſſoria, Bald. Salyc. Zuccard. Rot. *loco citat.*

Contrarium, quod huiuſmodi clauſula habeat locum ſolùm in ſententia definitiua, non autem in appellatione, quæ interponitur ab incidentibus, & acceſſorijs, Salyc. *l. fin. num.* 8. *C. de ſent.* Franc. *c. Paſtoralis num.* 13. *in fin. qu.* 1. *de appellat.* Felyn. *c. eam, quæ nu.* 27. *de reſcript.*

Concorda has opiniones, vt tunc denegetur appellatio ab incidentibus, & acceſſorijs, quando militat eadem ratio, vt voluit Rot. *d. deciſ.* 100. *num.* 20. *&* 34. *p.* 1. *diuerſ.* de Rub. *d. clauſ.* 171. *nu.* 11. Barboſ. *clauſ.* 9. *nu.* 4. Marcheſ. *par.* 1. *pag.* 361. *num.* 60.

81 Tertiò procedit, non ſolùm quoad appellationem friuolam, ſed etiam quoad appellationem iuſtam, dummodò non ſit expreſsè à iure permiſſa, *c. Paſtoralis*, & ibi omnes, præcipuè Abb. *num.* 2. *in* 2. *notab.* Franc. *num.* 2. Præpoſit. *num.* 5. *de appellat.* Lancellot. *de attent. d. limit.* 8. *num.* 13. *&* 14. de Rubeis *loco cit. num.* 22.

Contrarium, quod hæc clauſula intelligatur ſolum de appellatione friuola, non autem de legitima voluit Gloſſ. *in cap. vt debitus honor, de appellat. in verbo ſententiam* Lancellott. *d. limit.* 8. *num.* 42. Menoch. *de arbit. caſ.* 197. *num.* 2. Gratian. *diſcept.* 41. *num.* 18. cum aliis per Barboſ. *loc. cit. num.* 15. Add. ad Buratt. *dec.* 597. *num.* 11. Bich. *dec.* 234. *nu.* 36. repetita *in par.* 9. *rec. dec.* 336. *num.* 38.

82 Si autem commiſſa eſſet cauſa Cardinali cum tali clauſula, tunc cenſeretur excluſa omnis appellatio etiam friuola, vt dignitas Cardinalitia aliquid operetur Bald. *l.* 1. *ante fin. ff. de off. Præfecti Prætor.* Afflict. *rub. quæ ſint regalia num.* 4. cum alijs quos refert Farin. *Fragm. crimin. par.* 2. *verb. Iudex num.* 963. cum alijs per Barboſ. *loc. cit. num.* 17. qui idem cenſet reſpectu Re-
83 ligioſorum, quibus à Summis Pontificibus eſt conceſſum, vt ad executionem ſuorum priuilegiorum procedatur appeltione remot, a ex Emanuele *tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 13.

84 Quartò procedit non ſolùm, ſi commiſſa eſſet cauſa, *appellatione remota*, ſed etiam per verba æquipollentia, vt remota contradictione, vel querela, vt ex Bald. & Dec. voluit Lancellott. *de attent. cap.* 12. *limit.* 18. *num.* 4. *&* 5.

85 Quintò procedit, etiam quod clauſula non ſit expreſſa in commiſſione, ſed tacitè ſubintellecta, vt voluit idem Lancellott. *loco cit. num.* 8.

86 Primò fallit, quando ſententia eſt notoriè iniuſta, quia tunc, dicta clauſula non obſtante, licita eſt inconſtantia, & appellatio, Gloſſ. *in cap. ex conquæſt. verſ. poſt appellationem, de reſtit. ſpol.* Abb. *in cap. inter cæteras num.* 3. *de re iudic. & in cap. Paſtoralis num.* 14. *de appellat.* Contard. *d. l. vnic. limit.* 9. *num.* 4. Lancellot. *de attent. appell. pend. limit.* 8. *num.* 24. Put. *dec.* 414. *num.* 2. *lib.* 3. Verall. *deciſ.* 33. *num.* 1. *p.* 1. *& deciſ.* 87. *lib.* 2. Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 147. *aliàs* 2. *num.* 8. *de ſolut.* cum alijs per Mart. *de clauſ. p.* 1. *clauſ.* 12. *nu.* 7. & per Barboſ. *clauſ.* 9. *num.* 20. & de Rubeis *d. clauſ.* 171. *num.* 7. Rot. cor. Bichio *dec.* 526. *num.* 15.

87 Et hæc fallentia procedit, quamuis dictum eſſet, *omni, & quacumque appellatione remota*, vt reſoluit Rot. *in Romana de Mattheis* 11. Maij 1562. coram Oradino, de qua per Lancellott. *d. limit.* 8. *num.* 24. Mart. Barboſ. & de Rub. *loc. citat.*

88 Generale eſt enim, quod, vbicumque prohibetur appellatio, non cenſetur ſublata, quando conſtat de notoria iniuſtitia, Gloſſ. *in cap. ex conquæſtione, verſ. poſt appellationem*, vbi Bald. *num.* 5. *in fin. de reſtit. ſpol.* Alex. *conſ.* 177. *num.* 15. *lib.* 2. *& conſ.* 106. *num.* 27. & ibi Natt. *lib.* 3. *idem* Natt. *conſ.* 51. *num.* 31. *& conſ.* 122. *num.* 4. *lib.* 1. Contard. *d. limit.* 9. *num.* 4. Menoch. *de*

adipiſc. remed. 4. *num.* 850. de Rubeis *loc.*
cit. num. 9. Mart. *loc. cit. item num.* 9. Et
propterea dari inconſtantiam, ſi Index do-
89 lo malo , vel lata culpa ſententiauerit,
voluit Scacc. *de appellat. quæſt.* 16. *limit.* 1.
90 *num.* 83. vel ſi abſque parte , & extra iu-
dicium, Marcheſ. *de commiſſ. par.* 1. *pag.* 303.
num. 83. Barboſ. *d. clauſ.* 9. *num.* 21.

91 Secundò fallit, quando quis eſſet citatus ad locum non tutum, quia, non obſtante dicta clauſula, poſſet appellare, *cap. ex parte il primo*, & ibi omnes *de appellat.* de Rubeis *loc. cit. num.* 13. & 21.

92 Tertiò fallit in ſupplicatione ad ſuperiorem, quam nō tolli per hanc clauſulam, voluere Scaccia *quæſt.* 17. *limit.* 15. *num.* 8. Marcheſ. *d. p.* 1. *pag.* 297. *à num.* 38. Barboſ. *loc. cit. num.* 27. Gramat. *decif.* 35. cum alijs per Fragoſ. *de regim. Reipublicæ par.* 1. *lib.* 8. *diſput.* 24. *num.* 218. *verſ. an vera &c.*

93 Quartò fallit in recuſatione Iudicis Abb. per illum Text. *in cap. poſtremò num.* 1. Præpoſit. *num.* 8. Franc. *num.* 2. Dec. *num.* 1. *de appellat.* cum alijs per Theodoſ. de Rub. *d. clauſ.* 171. *num.* 46.

94 Fallit quintò in nullitate , quam non eſſe ſublatam à dicta clauſula, voluit Lap. *allegat.* 123. *nu.* 18. Barboſ. *loco cit. nu.* 28.

95 Fallit ſextò in reſtitutione in integrum, quam non eſſe ſublatam per hanc clauſulam, voluere Gloſſ. *in l. vnic. C. ſi de moment. poſſeſſ.* Rot. *in Bononien. cenſus* 10. *Decembr.* 1602. coram Iuſto, penès Marcheſanum *p.* 1. *pag.* 309. Barboſ. *loc. cit. nu.* 29. Caſtren. *l. ſi finita, §. poſtquam ſecundo not. ff. damn. infect.* Roman. *conſ.* 90. *verſ. bis tamen*, de Rubeis *loc. cit. num.* 15. Rot. cor. Bichio *dec.* 234. *num.* 37.

96 Si autem Iudex appellationi detuliſſet, vtique locum haberet effectus inconſtantiæ, *c. cum appellatur, de appellat. in* 6. Imol. *in c. Paſtoralis §. prætcrea*, & ibi Franc. *nu.* 5. *de appellat.* Lancellot. *loc. cit. nu.* 10.

97 Idemque eſſet, ſi Princeps, vel alius Superior Iudex appellationem admiſiſſet, Lancellott. *de attent. loco cit. num.* 12.

98 Fallit ſeptimò, ſi clauſula, *appellatione remota*, eſſet appoſita in commiſſione ab inferiore à Principe, quia tunc nullum operatur effectum, cum, niſi à Principe, apponi poſſit, Doct. *l.* 1. *§. interdum, ff. à quib. appell. non lic.* Marant. *de ordin. Iudic. par.* 6. *tit. & quandoque appellatur num.* 337. Rolan. à Vall. *conſ.* 29. *num.* 15. *lib.* 1. Lancellott. *de attent. d. cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 18. *cum ſeq.* Fragoſ. *par.* 1. *lib.* 8. *diſput.* 24. *num.*
213. & 220. Barboſ. *loc. cit. num* 2. de Ru-
99 beis *d. clauſ.* 171. *num.* 33. quamuis non
recognoſcat Superiorem, Barboſ. *loc. cit.*

100 In tantum quod nec Legatus à latere poſſet cum huiuſmodi clauſula reſcribere, niſi habeat in facultatibus, Scacc. *d. qu.* 16. *limit.* 1. *num.* 106. & 109. Marcheſ. *loc. cit. pag.* 302. *num.* 77. Barboſ. *loc. cit. num.* 3.

101 Rex tamen poterit reſcribere cum hu-
iuſmodi clauſula, Bart. *l.* 1. *§. interdum nu.*
3. *ff. à quib. appell. non lic.* de Rubeis *loc. cit.*
102 *num.* 34. vbi quod etiam procedit in alio
Domino non recognoſcente Superiorem
Barboſ. *loc. cit. num.* 3.

103 Aduerte tamen, quod huiuſmodi clauſula appoſita à Principe tunc operatur, quando eſt appoſita ſciente ipſo, & maturo conſilio, ſecus, ſi eſſet appoſita in reſcripto ordinario abſque cauſæ cognitione, Lancellott. *d. cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 42. cum alijs per Barboſ. *loc. cit. num.* 15.

104 Fallit octauò, quando litteræ, & gratia, vbi appoſita eſt clauſula prædicta, eſſent ſubreptitiæ, Lapus *allegat.* 121. Lancellott. *d. cap.* 12. *limit.* 8. *nu.* 47. de Rubeis *d. clauſ.* 171. *num.* 23.

105 Cętera, quæ ad huiuſmodi clauſulam ſpectant, vide Lancellottum, Scacc. Marcheſ. Barboſ. Fragoſ. & de Rubeis *loc. cit.*

QVÆSTIO XL.

ARGVMENTVM.

An qui appellauit omiſſo medio poſſit inconſtans appellare ad Superiorem immediatum: & quando liceat appellare omiſſo medio. Et an appellans ad plures Superiores, vel alternatiuè, vel cumulatiuè, poſſit facta electione variare.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ad Superiorem omiſſo medio poteſt inconſtans appellare ad Superiorem immediatum, quando prior appellatio fuit nulla.*

2 *Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum.*

3 *Appellatio interpoſita omiſſo medio, regulariter eſt nulla.*

4 *Appellationi interpoſita ad ſuperiorem remotum, poteſt appellans inconſtans renunciare, & appellare ad ſuperiorem immediatè proximum, quamuis ſuperior remotus vi-*

gore appellationis inhibuiſſet.
5 *Appellatio ad Papam interponi poteſt omiſſo medio.*
6 *Item ad Legatum de latere.*
7 *Ac ad Nuncium habentem facultates Legati.*
8 *Item ad Auditorem Cameræ.*
9 *Appellationes omnes, quæ interponuntur ad Sedem Apoſtolicam deuoluuntur ad Audit. Cameræ.*
10 *Perſonæ miſerabiles appellare poſſunt ad ſuperiorem omiſſo medio.*
11 *Quando appellari poſſit ad ſuperiorem ſi Iudex medius ad illum cauſam remiſit.*
12 *Appellatio ad ſuperiorem omiſſo medio admittitur quando Iudex immediatus eſt abſens, vel longo detinetur impedimento.*
13 *Quid ſi impedimentum ſit breuiter duraturum.*
14 *Item admittitur quando Iudex immediatus eſt inhabilis.*
15 *Vel ſuſpectus.*
16 *Vel Hæreticus.*
17 *Appellatio ad Patriarcham interponi poteſt omiſſo medio.*
18 *Appellatio ad ſuperiorem omiſſo medio tenet parte non opponente.*
19 *Quid ſtante conſuetudine.*
20 *Imperio vacante an poſſit appellari ad Papam omiſſo medio.*
21 *Appellatio alternatiuè interpoſita, aut ad vnum, aut ad alium Iudicem cum reſeruatione electionis in proſequendo licita eſt.*
22 *Quid præſentata inhibitione coram vno, an poſſit appellans cauſam inconſtans proſequi coram alio.*
23 *Quid ſi iſte alius non ſit æqualis, vel maioris iuriſdictionis.*
24 *Appellatio cumulatiua ad plures Iudices valida eſt.*
25 *Sed appellans tenetur infra terminum ad appellandum alterum eligere.*
26 *Qua electione ſemel facta an liceat amplius variare.*
27 *Quid intra tempus ad appellandum.*
28 *Appellatio eſt valida quamuis appellans infra decem dies vnum ex pluribus Iudicibus, ad quos appellauit non elegerit.*
29 *Et quomodo ſuper hoc ſeruetur in Curia.*
30 *Appellans, qui comparuit coram vno Iudice, & vult deinde cauſam proſequi coram alio, ſemel tantùm variare poteſt.*

1 LICITAM eſſe inconſtantiam quando appellatio prior nulla fuit, quia tunc intra legitima tempora poterit variare, & appellare ad Iudicem com-
2 petentem ea ratione, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, *cap. non præſtat, de reg. iur. in 6.* Ferrar. *de appellat. lib. 2. cap. 5. num.* 139. Scacc. *dicto tract. quæſt. 7. num.* 27. *& quæſt. 8. num.* 83. Fragoſ. *de regim. Reipublic. par. 1. lib. 8. diſput. 24. num.* 36. Et regulariter ap-
3 pellatio interpoſita omiſſo medio nulla eſt, Auth. *de appellat. cap. anteriorem 2. q. 6.* Miſing. *obſeru. 4. cent. 2.* Menoch. *conſ.* 466. *num.* 32. Surd. *conſ.* 106. *num.* 9. 10. *&* 11. cum aliis per Græuium *ad concluſ.* Gayll. 119. *par. 1. num. 1.* Scacc. *de appellat. quæſt. 7. num.* 16. Fragoſ. *dicta diſput. 24. num.* 35.
4 Et hoc procedit, etiamſi ſuperior remotus inhibuiſſet in vim appellationis, quia nihilominus poſſet appellatus adire Iudicem competentem proximum, & renunciare illi appellationi, & inhibitioni, latè Scacc. *loco cit. num.* 28.
5 Fallit tamen concluſio, vt non procedat in appellatione ad Papam, quia ad illum poteſt appellari omiſſo medio, Abb. *cap. Dilectus il terzo num.* 11. & ibi Franc. *num.* 15. Dec. *num.* 17. *de appellat.* Franc. *in rubr. de appellat. num.* 7. Angel. Aret. *in l. Imperatores num. 1. ff de appellat.* cum infinitis aliis, quos allegat Scacc. *d. quæſt. 7. num.* 46. Carpan. *ad Statut. Mediol. par. 1. cap.* 131. *num.* 281. Fragoſ. *d. diſput. 24. num.* 26.
6 Fallit ſecundò in Legato de latere, ad quem omiſſo medio poteſt appellari, Gloſs. *in cap. Romana, in princ. verb. ad Curiam, de appellat. in 6.* & not. *in cap. 1. de offic. legat.* Franc. *in cap. Dilect quæſt. 8. de appell.* Couuarr. *pract. qq. cap. 4. num.* 9. Fragoſ. *loco cit. num.* 28. Quod in quocunque Legato Papæ, dixit Specul. *tit. de appellat. §. nunc tractemus num.* 15. Gambar. Villadieg. allat. à Fragoſ. *loco cit. num.* 40. Scacc. *d. quæſt. 7.*
7 *num.* 103. Ideò ad Nuncios, qui habent facultates Legati, poterit omiſſo medio appellari.
8 Fallit tertiò in Auditore Cameræ, ad quem appellari poteſt omiſſo medio, ſicuti ad Papam, tum quia omnes appellationes, quæ interponuntur ad Sedem Apoſtolicam, ad eum deuoluuntur; Tum etiam quia hoc expreſsè habet in facultatibus,
9 vt patet in Bulla earum *num.* 9. Veſtr. *in prax. lib. 2. cap. 4. num.* 4. Scacc. *de Iudic. lib. 1. cap. 22. num.* 2. Fragoſ. *loco citato num.* 29.
10 Fallit quartò in perſonis miſerabilibus, quæ poſſunt appellare omiſſo medio, Auth. *habita, C. ne fil. pro patr.* Rebuff. *de priuil. Scholar. priuil.* 194. *& ad concordata Franciæ tit. de friuolis appellat. §. fin. 2. reg.* Bertach. *de Gabbellis par. 7. quæſt.* 27. Scacc. *de appellat. quæſt. 7. num.* 102. *&* 114. Borell. *to. 2. Summ. deciſ. tit.* 33. *de appellat. num.* 48. Fragoſ. *loco cit. num.* 30.
11 Fallit quintò, ſi Iudex medius requiſitus ſponte ſua ab ſuperiorem remittat appellationem, Hieronym. Treutler. *diſput. Select. par. 2. diſput. 33. Theſi* 9. Fragoſ. *loco cit. num.* 31. qui hoc intelligit, dummodo abſit dolus, vel colluſio, ne ſcilicet pars vexetur expenſis.

12 Fallit ſextò, ſi Iudex immediatus eſt ab-
ſens, longoquæ impedimento detinetur,
Marant. par.6. act.2. principal. verſ.& quan-
doque appellatur limit.10. num.379. Secus, ſi
impedimentum breuiter eſſet duraturum,
13 quia tunc debet expectari Iudex, Franc. in
rubr. de appellat. num.40. Fragoſ. loco citato
num. 32.

14 Fallit ſeptimò, ſi ſuperior proximus
eſſet inhabilis, tunc enim eo prætermiſſo
licita eſt appellatio ad ſuperiorem, Gloſſa
in cap. ſi is, cui de offic. & poteſt Iudic. deleg.
in 6. Soccin. reg.23. fall.15. num.12. Miſing.
15 obſeruat.67. cent.1. Ideo, ſi eſſet ſuſpectus,
appellatio ad ſuperiorem valida eſſet, Ne-
nizzan. conſ. 44. num. 7. Carpan. ad Statut.
Mediolan. cap.131. par.1. num.280.

16 Fallit octauò, ſi Iudex proximus eſſet
hæreticus, quia tunc eo omiſſo poteſt ap-
pellari ad ſuperiorem, Felyn. in cap. ſuper
quæſt. §. porrò num.14. de offic.& poteſt. Iudic.
deleg. Abb. in cap. Dilecti num.15. de appell.
Brederod. eod. tract. par. 1. tit. 18. in verb.
ſi medius inhabilis.

17 Fallit nonò, in appellatione interpoſita
ad Patriarcham, ad quem poteſt appellari
omiſſo medio, Felyn. dicto §. porrò num.14.
Franc. in cap. denique, §. ſi duobus num. 8. &
cap. Dilecti limitat. 9. num. 14. de appellat.
Soccin. reg.23. fall. vlt. Fragoſ. loco cit. nu-
mer. 40. cum alijs per Scacc. dicta quæſt. 7.
num. 104.

18 Fallit decimò, ſi pars appellata non op-
ponit, Gloſs. in cap. Dilecti il terzo, & ibi
Abb. num. 7. Franc. num. 12. de appellat.
Afflict. Conſtit. cum nona num. 6. lib.1. Ma-
rant. par. 6. act. 2. verb. & quandoque appel-
latur limit.4. num.373. cum alijs per Scacc.
dicta quæſt. 7. num.18. & num.105.

19 Fallit vndecimò, ſi extaret conſuetudo
appellandi omiſſo medio, cap. referente,
cum ibi not. de præbend. Alex. dicto cap. Di-
lecti il terzo num. 9. & ibi Franc. in 2. limit.
num. 24. Dec. num.15. idem Franc. in rubr.
de appellat. num.7. iuncto cap. Romana, §. ab
Archidiaconis num. 4. limit. 1. cum alijs per
Scacc. dicta quæſt. 7. num. 93. vbi num. 94.
& 95. extendit ad præſcriptionem, & pri-
uilegium.

20 Fallit duodecimò, vacante Imperio,
quia tunc indiſtinctè appellatur ad Papam
omiſſo medio, cap. licet ex ſuſcepto, & ibi
Gloſs. in verb. vacante, de for. compet. Ma-
rant. dicto ver. & quandoque appellatur, verſ.
quarta regula num. 388. Scacc. dicta quæſt. 7.
num. 112.

De qua quæſtione, quæ hodie potius
de iure, quàm de facto diſputari poteſt,
vide Extrauag. Io.22. ſi fratrum ad Epiſcop.
ſub tit. ne Sede vacante, alioſque citatos à
Mart. de iuriſd. par.4. cent.2. caſ.197.

21 Sed quia licita eſt appellatio alternatiuè
concepta cum reſeruatione electionis pro-
ſequendi, Specul. in tit. de appellat. §. nunc
tractemus num.18. Bero. conſ.7. nu.16. & 17.
lib.1. Villadieg. de leg. par.1. quæſt 8. nu.37.
38.39.& 40. cum alijs per Scacc. de appell.
quæſt.9. num.1. & hanc tuetur Rot. deciſ.33.
aliàs 209. de appellat. Grat. deciſ. Marchiæ
190. num. 2.

Quæſtionis eſt, an ſi appellans præſen-
tauerit inſtrumentum appellationis coram
vno ex Iudicibus, ad quos appellauit,
poſſit inconſtans variare, & coram altero
22 appellationem proſequi? Hanc quæſtio-
nem diſputauit in eo, qui appellauerat ad
Papam, & Archiepiſcopum, & coram
Archiepiſcopo ſe præſentauerat, Io. Andr.
in addit. ad Specul. tit. de appellat. §. nunc
tractemus num. 18. & concludit, licitam
eſſe inconſtantiam, appellantemque poſſe
proſequi appellationem coram Papa; &
Specul. ſequitur Scacc. de appellat. quæſt.9.
num. 11. Et eſt ratio, quia in appellante
23 admittitur mutatio voluntatis, dummo-
dò æqualis, vel maioris iuriſdictionis Iu-
dex appelletur, non autem minoris, ad
latè tradita per Oſaſcum deciſ.131. num.13.
& 14. & per Barz. deciſ. 155. num. 13. 14.
& 15. Scacc. loco cit. num.11.

24 Quod dictum eſt de appellatione alter-
natiua, idem dic de cumulatiua, quæ va-
lida eſt, Gratian. dicta deciſ.199. Scacc. de
appellat. quæſt. 10. num.1. Carpan. d. cap.131.
num. 296.

25 Nam cum appellans teneatur infra ter-
minum datum ad appellandum, eligere
alterum eorum, Alex. conſ.101. num. 2. &
conſ.164. num. 2. & 6. vol.2. Soccin. reg.29.
cum alijs per Carpan. loco cit. num.296.

26 Facta ſemel electione, non licet am-
plius variare etiam intra tempus ad ap-
27 pellandum, Oſaſc. dicta deciſ.131. num.4.
Carpan. loco cit. num.297.

28 Aduerte tamen ad illud, quod dictum
eſt debere appellantem cumulatiuè intra
decem dies eligere vnum ex Iudicibus,
quia, etſi ipſum non eligat, nihilominus
appellatio eſt valida, Iafred. deciſ.449. per
authoritatem Rotæ deciſ. 33. aliàs 209. de
appellat. in non. & Curiam indiſtinctè ad-
29 mittere huiuſmodi appellationes, dicit
Gambar. de auctor. Legat. à lat. lib.8. n.117.
Ægid. deciſ. 478. de appellat. Felyn. cap. 2.
eodem tit. num.4. Et ratio eſt, quia, cum ap-
pellans proſequitur appellationem, eo ip-
ſo eligit, & per citationem poſtea ſubſe-
cutam certificat aduerſarium, & ſic non
eſt neceſſe, quod infra decem dies fiat
huiuſmodi electio, ſiue certificatio, Rot.
deciſ. 37. de appellat. in non. argum. cap præ-
terea, de dilat. & Clem. cauſam, de elect. &
Clem.2. vt lit. pend. Gratian. dicta deciſ.199.
num.10. vbi num. 11. & 12. alias rationes
allegat.

30 Dic tamen, quod, ſi licita eſt in caſibus

ſupradictis variatio, illa licita eſt ſemel tantummodo, Argum. Text. *in l. fideicommiſſa, §. ſi quis, ff. de legat. 3.* Calder. *conſ. 8. aliàs 16. de iure-patronatu*, in terminis Ruginell. *de appellat. §. 5. ad quem ſit appellandum num. 17.*

QVÆSTIO XLI.

ARGVMENTVM.

An, & quando Iudex poſtquam detulit appellationi, poſſit inconſtans in cauſa ſe ingerere.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui detulit appellationi non poteſt inconſtans in cauſa vlterius procedere.*
2 *Iudex deferens appellationi dicitur abdicaſſe à ſe omnem iuriſdictionem.*
3 *Siue ſit Iudex Ordinarius, ſiue Delegatus.*
4 *Quid ſi delatio eſſet iniuſta.*
5 *Vel ſine cauſa.*
6 *Quid ſi appellatio eſſet interpoſita, ſine ſcriptis.*
7 *Vel non fuiſſent petiti Apoſtoli.*
8 *Quid ſi Iudex, qui detulit appellationi vellet reuocare grauamen.*
9 *Quid de conſenſu partium.*
10 *Iudex, qui tacitè detulit appellationi, non poteſt amplius in cauſa ſe ingerere.*
11 *Iudex, qui dedit acta pro Apoſtolis, dicitur tacitè appellationi detuliſſe.*
12 *Iudex appellationi deferens, non poteſt ſe ingerere in cauſa, quamuis ſibi non fuiſſet inhibitum.*
13 *Delegatus cum clauſula* donec vices ſuas duxerit reuocandas, *non poteſt ſe in cauſa ingerere, poſtquam detulit appellationi.*
14 *Iudex criminalis an poſſit ſe ingerere in cauſa poſtquam detulit appellationi, & numer. 16.*
15 *Sententia lata contra confeſſum, & conuictum executioni demandatur, non obſtante appellatione interpoſita.*
17 *Iudex Reipublicæ præiudicare non poteſt.*
18 *Iudex deferens appellationi friuolæ, & de iure non admittendæ, tenetur illam ſeruare.*
19 *Nec delationem reuocare poteſt.*
20 *Iudici procedere volenti poſtquam detulit appellationi, an, & quando liceat reſiſtere.*
21 *Iudex, qui detulit appellationi, adhuc poteſt ſe ingerere in cauſa, quatenus ſuperior illam ſibi remittat.*
22 *Iudex ordinarius, vel qui adiri poteſt per viam querelæ procedere valet in cauſa partibus conſentientibus, & re integra quamuis detuliſſet appellationi interpoſitæ ab eius interlocutoria.*
23 *Iudex deferens appellationi cum clauſula* ſi, & in quantum, *an adhuc poſſit in cauſa ſe ingerere, & num. 28.*
24 *Clauſula* ſi, & in quantum *appoſita in admiſſione appellationis non importat illius delationem, quando illi non erat deferendum.*
26 *Quid in admiſſione appellationis facta per Papam, aut alium ſuperiorem.*
27 *Quid ſi commiſſio contineat decretum irritans.*
29 *Iudex poſtquam detulit appellationi, poteſt ſe ingerere in cauſa, ſi lapſus ſit terminus appellanti præfixus ad illam proſequendam.*
30 *Quid ſi terminum præfixerit ex interuallo.*
31 *Vnus ex duobus Iudicibus in cauſa procedentibus, appellationi deferens, poteſt delationem reuocare, antequam illi deferat alius Iudex.*
32 *Iudex, qui non dedit Apoſtolos Reuerentiales ſimpliciter, ſed reuerentiales in forma, poteſt in cauſa ſe ingerere.*
33 *Apoſtoli Reuerentiales in forma continent refutatorios.*
34 *Iudex, qui dedit Reuerentiales in forma cenſetur admiſiſſe appellationem, quatenus veniat admittenda, aliàs non.*

HACTENVS de inconſtantia reſpectu partis; nunc videndum eſt de inconſtantia in Iudice.

1 Regula eſt, Iudicem, poſtquam detulit appellationi, nullo modo inconſtantem eſſe poſſe, neque in illa cauſa amplius pro-
2 cedere cum per delationem abdicauerit à ſe omnem iuriſdictionem, *cap. cum in appellatione, de appellat. in 6.* Franc. *in cap. cum ceſſante num. 14. de appellat.* Bart. *in l. eius, qui quæſt. 2. num. 5. ff. de appell. recip. & in l. inutile, verſ. quæro de aliquibus num. 2. ff. de minor. 25. ann.* Felyn. *cap. qualiter, & quando il primo fall. 4. num. 14. de accuſat.* Soccin. *conſ. 38. nu. 11. lib. 1.* Marant. *verſ. & quandoque appellatur par. 6. act. 2. limit. 2. nu. 209.* Lancellott. *de attent. 2. par. cap. 12. limit. 1. num. 73.* Scacc. *de appell. quæſt. 17. limit. 47. num. 41.* Buratt. *deciſ. 171. nu. 3.* Ridolphin. *in praxi*

in praxi par. 1. cap. 13. num. 247. Add. ad
Buratt. *deciſ. 556. num. 15. & 17. deciſ. 24.*
per tot. par. 4. recent.
3 Quæ regula procedit tam in Judice or-
dinario, quàm in delegato, Franc. *in cap.*
cum appellat. §. ſi verò nu. 1. de appellat. in 6.
Scacc. *dicta limit. 47. num. 41. verſ. extende*
primò.
4 Secundò procedit, quamuis delatio eſ-
ſet iniuſta, cui Iudex non debebat defer-
re, Angel. *l. quoniam Iudices num. 4. C. de ap-*
pellat. Franc *dicto cap. cum appellationibus,*
§. ſi verò num. 1. & num. 11. de appellat. in 6.
Scacc. *dicto tract. quaſt. 17. limit. 36. num. 4.*
Rota *dicta deciſ. 24. propè fin. par. 4. recent.*
5 Hinc propterea, ſi appellationi etiam
ſine cauſa detuliſſet, Iudex à ſe abdicat
iuriſdictionem, Pariſ. *conſ. 106. num. 6.*
& 25. lib. 4. Rolan. *conſ. 77. num. 2. lib. 2.*
Lancellott. *de attent. dicta limit. 1. num. 75.*
Scacc. *d. limit. 36. num. 4.*
6 Pariter, ſi appellatio eſſet interpoſita
ſine ſcriptis, cui nihilominus Iudex detu-
liſſet, eundem effectum operatur, Pariſ.
& Rolan. *vbi ſupra*, Cæſ. de Graſſis *deciſ. 2.*
de appellat. Lancellott. *dicta limit. 1. num. 76.*
7 Scacc. *loco cit. num. 4.* Idem dicendum, ſi
non eſſent petiti Apoſtoli, Pariſ. Rolan.
& Lancell. *loco cit. num. 78.*
8 Tertiò procedit, vt poſt delationem
Iudex non poſſit eſſe inconſtans, etiam ſi
vellet grauamen reuocare, Abb. *in cap. cum*
ceſſante num. 15. Franc. *num. 14.* Card. Alex.
num. 50. de appellat. Gemin. *cap. vt ſuper*
num. 6. de appellat. in 6. Alexan. *l. quod iuſſit*
num. 16. & ibi Iaſon *num. 36. ff. de re iudic.*
Lancellott. *d. limit. 1. num. 79.* Scacc. *dicta*
limit. 47. num. 42. vbi ſubextendit.
9 Quod habet locum, etiamquod adeſſet
conſenſus partium, Rot. *deciſ. 8. aliàs 70. de*
appellat. in non. & deciſ. 49. aliàs 363. eodem
tit. in non. Lancell. *loco cit. num. 80.* Scacc.
loco cit. num. 43. Et res eſſet integra, Pariſ.
conſ. 106. num. 25. lib. 4. Lancell. *loco cit.*
num. 81. Scacc. *loco cit. num. 46.*
Contrarium voluere Franc. *in cap. cum*
appellat. §. ſi verò num. 5. de appellat. in 6.
& in cap. cum ceſſante num. 14. & ibi Dec.
num. 51. Cardin. Alex. *num. 40.* Lancellott.
loco cit. num. 81. quos refert, & ſequitur
Scacc. *loco cit. num. 43. verſ. contrarium.*
Concorda has opiniones, vt poſterior
procedat in Iudice Ordinario, prior verò
in Iudice Delegato, vt voluit Rota *deciſ.*
49. de appellat. in non. & faciunt ea, quæ di-
cta ſunt *ſupra* in inconſtantia reuocationis
interlocutoriæ.
10 Quartò procedit, ſiue expreſsè, ſiue
tacitè Iudex deferat appellationi, puta
dando acta pro Apoſtolis, *vt in deciſ. 8.*
aliàs 70. de appellat. in non. Lancellott. *dicta*
12 *limit. 1. num. 84.* Vel nihil reſpondendo de
Apoſtolis, Lap. *allegat. 124.* Lancellott.
loco citato numer. 84.
12 Quintò procedit, etiamſi per Iudicem
ad quem ſibi non fuerit inhibitum, quia
delatio ſua abſque alia inhibitione dicitur
ſibi manus ligaſſe, Rolan. *dicto conſ. 77.*
numer. 2. lib. 3. Lancellott. *dicta limit. 1.*
num. 85.
13 Sextò procedit, non ſolùm in ipſo Iu-
dice, ſed etiam in delegato ab eo cum
clauſula, *donec vices ſuas duxerit reuocandas,*
ſi ante reuocationem detulit, Biſignett.
deciſ. 21. aliàs 30. num. 11. de appellat. Lan-
cellott. *loco cit. num. 86. & limit. 6. num. 27.*
14 Septimò procedit etiam in iudicio cri-
minali, & in ſententia lata contra con-
15 feſſum, & conuictum, quæ licet aliàs
executioni demandetur, non obſtante,
quod ab ea fuerit appellatum, vt volunt
Doctor. *in cap. Romana, §. ſi autem, de appell.*
16 *in 6.* Tamen ſi Iudex illi detulit executio
retardatur, Angel. *in l. Conſtitutiones, de*
appellat. Bald. *in l. 1. C. de confeſſis,* Aufrer.
ad deciſ. 176. Cappell. Tholoſ. *circa med.*
Lancellott. *loco cit. num. 87.* addo Scacc. *de*
Iudic. cap. 97. num. 104. lib. 1. Farin. *conſ. 17.*
num. 7. & ibi latè *addit. littera D,* Guazzin.
ad defenſ. defenſ. 36. circa appellat. num. 30.
17 Cauendum propterea eſt à Boſſio *tit.*
de appellat. num. 16. & à Baiardo *quaſt. 74.*
num. 14. qui contrarium voluere ea moti
ratione, quia Iudex Reipublicæ præiudi-
care non poteſt, parum enim Reipublicæ
præiudicatur, cum per hanc admiſſionem
appellationis non remaneat Reus impu-
nitus, cum à Iudice ſuperiori poſſit ſen-
tentia confirmari, & exequi.
18 Octauò procedit etiam in appellatione
friuola, quæ de iure non eſſet admitten-
da, Angel. *l. quoniam Iudices num. 4. C. de*
appellat. cum aliis per Scacc. *limit. 36. n. 4.*
19 In tantum quod nec etiam ſuam delatio-
nem reuocare poterit, Gemin. *in cap. cum*
appellat. §. ſi verò num. 6. de appellat. in 6.
Anguiſciol. *conſ. 47. num. 3. lib. 3.* Lancell.
loco cit. num. 88. Scacc. *dicta limit. 47. nu-*
mer. 47.
20 Nonò procedit, vt ſi Iudex inconſtans
velit procedere, poſtquam detulit appel-
lationi, ei poſſit reſiſti, Angel. *l. addictos*
num. 2. C. de appellat. Felyn. *cap. quærenti*
num. 6. de offic. & poteſt. Iudic. deleg. Lancell.
per Scacc. *dicta limit. 47. num. 87.* Qui ta-
men aduertit, quod extenſio hæc poſſet
procedere, quando agitur de executione
pœnæ corporis afflictiuæ, puta mortis,
quia ſic loquuntur Angel. & Felyn. *ſupra*
allegati.
21 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi per Iudicem ad quem cauſa remittatur
ad Iudicem, qui detulit appellationi, *dicto*
cap. cum appellationibus, Rota *dicta deciſ. 8.*
aliàs 70. & deciſ. 49. aliàs 363. de appellat.
in non. Lancellott. *de attent. dicta limit. 1.*

numer. 88. *verſic. limit.*
22 Secundò dic, licitam eſſe inconſtan-
tiam, quando eſſemus in Iudice ordina-
rio, vel alio, qui poſſit per viam querelæ
23 adiri, quia ſi ab eius interlocutoria appel-
letur, partes poſſunt re integra, etiam hac
appellatione pendente, coram eo compa-
rere, Franc. *dicto cap. cum ceſſante num.* 11.
Rota *dicta deciſ.* 49. Lancellott. *loco cit.*
num. 89.
24 Tertiò dic, licitam eſſe inconſtantiam,
quando delatio facta fuit cum clauſula
ſolita *ſi, & in quantum*, quoniam hoc caſu,
25 ſi non erat deferendum, non cenſetur
delatum, Ruin. *conſ.*61. *num.*27. *lib.*5. Ma-
ranta *in ſpecul. quæſt.* 23. *par.* 6. *p. princip.*
num. 200. Rolan. *conſ.* 77. *num.* 18. *lib.* 2.
Menoch. *de adipiſc. remed.* 4. *quæſt.* 100.
*num.*868. *& de recup.remed.*9. *num.*331. cum
alijs per Lancellott. *loco cit. num.*90. vbi
ampliat, etiamquod cauſa appellationis
26 cum dicta clauſula admiſſa, fuerit per
Principem, ſiue ſuperiorem alteri com-
27 miſſa, & delegata, etiam cum decreto
irritanti, nam ſi appellatio tanquam fri-
uola de iure non erat admittenda, quia
non cenſetur admiſſa, poterit Iudex pro-
cedere poſt dictam appellationem, Oſaſc.
*deciſ.*5. *num.*9.
Sed contra quod ſi Iudex admiſerit ap-
pellationem cum clauſula *ſi, & in quantum*,
28 etiamſi inceperit à negatiua tamen ipſe
habeat ligatas manus, & abdicauerit à ſe
iuriſdictionem, itaur non poſſit procede-
re ad vlteriorem executionem, voluit
Poſth. ex multis, quos allegat *de manut.*
*obſeruat.*106. *num.*26. *&* 27. & vltra allega-
tos à Poſth. dicit Intrigliol. *ſingul. lib.* 1.
ſingul. 31. *num.* 2. tu tamen non recedas à
priori opinione, quia eſt magis recepta,
& communior, & vltra *ſupra* allatos eam
ſecuti ſunt Ridolph. *in praxi par.*1. *cap.*13.
*num.*249. Adden. ad Buratt. *dicta deciſ.*171.
num. 9. Dunozett. iun. *deciſ.* 15. *num.* 4. *in*
*fine, cum ſeqq. & deciſ.*600. *num.*3.
29 Quartò dic, licitam eſſe inconſtantiam,
quando Iudex præfigit appellanti termi-
30 num ad proſequendam appellationem,
etiamſi ex interuallo id faciat, Milis *in*
verb. Iudex, qui detulit, Rota *deciſ.* 50. *alias*
366. *de appellat. in nou.* Lancellott. *loco cit.*
*num.*94. *&* 95.
31 Quintò, licita eſt inconſtantia, quando
eſſemus in interlocutoria prolata à duo-
bus Iudicibus, quorum vnus detulit, is
enim, ſi antequam alius deferat, velit
ſuam delationem reuocare, hoc facere
poteſt, &, non obſtante tali delatione ac-
tus reuocationis valet, & tenet Angel. &
Bald. *in l. ſi cum dotem, §. eo tempore, ff. ſolut.*
matrim. & ſequitur Alexan. *ibidem num.* 3.
Lancellott. *loco cit. num.* 96. Scacc. *dicta*
limit. 47. *num.* 47. *verſ. reſtringe hanc exten-*
ſionem, & dixit prius *quæſt.*13. *num.*23. apud
quem vide.
32 Sextò, licita eſt inconſtantia quando
Iudex non dedit Reuerentiales ſimplici-
33 ter, ſed reuerentiales *in forma*, ſub qui-
bus cum contineatur refutatorij, appella-
34 tio cenſetur tantummodo admiſſa, qua-
tenus de iure ſit admittenda, & non aliàs,
Veſtr. *in praxi lib.* 7. *cap. vlt. num.* 2. cum
alijs cumulatis per Ridolph. *in praxi par.*1.
*cap.*13. *num.*251.

QVÆSTIO XLII.

ARGVMENTVM.

An Princeps, qui conceſſit priuilegium, ne poſſit ad eum appellari, poſſit nihilominus inconſtans appellationem admittere.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio à ſententijs Inquiſitorum Hiſpaniarum datur ad Inquiſitorem generalem, non autem ad Sedem Apoſtolicam.*

2 *Princeps ſupremus, qui conceſſit priuilegium ne ad eum appellari poſſit, adhuc poteſt inconſtans appellationem recipere, & numer.* 7.

3 *Iuriſdictio Suprema non poteſt à Principe vllo modo alienari.*

4 *Appellationum ius competit Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis.*

5 *Princeps ſupremus non poteſt ſibi auferre ſupremam regaliam recurſus ad ipſum, niſi ſedi renunciet.*

6 *Præſcriptione, aut Statuto induci non poteſt quod ad Imperatorem omninò non appelletur.*

8 *Iuriſdictionis ſuprema poteſtas adeò Principis oſſibus inhæret, vt per quamcunque facultatem alteri conceſſam, ſit ab eo inſeparabilis.*

9 *Iuriſdictio ſemper cenſetur conceſſa cumulatiuè, non autem priuatiuè.*

10 *Clauſula* ac ſi nihil reſeruatum eſſet, *appoſita in priuilegio per Principem conceſſo non tollit eius ſupremam poteſtatem.*

11 *Priuilegium de non appellando non impedit Principi illud concedenti cauſæ auocationē.*

12 *Africani ex priuilegio conceſſo per Legatos Apoſtolicos, cum conſenſu Sanctæ Sedis, appellare non poſſunt ad Vltramarina, & ad ipſam Sanctam Sedem.*

13 *Quid ſi Summus Pontifex motu proprio cauſam auocaret.*

14 *Priuilegium, ſeu iuriſdictionem ex proprio arbitrio concedens poteſt ex eodem arbitrio reuocare.*

15 *Priuilegium de non appellando non tollit ſupplicationem, & querelam.*

16 *Supplicatio, & querela ſunt diuerſa ab appellatione.*

17 *Et reſpiciunt directè maieſtatem Principis.*

18 *Priuilegium de non appellando conceſſum à Principe anteceſſore poteſt reuocari à Principe ſucceſſore.*

19 *Regalium conceſſionem factam ab anteceſſore quando poſſit reuocare ſucceſſor remiſſiuè.*

20 *Princeps ſupremus concedens Feudum cum facultate recipiendi appellationes, & itaut Feudatarius ſuperiorem in eo non recognoſcat, non poteſt appellationes illius Feudi recipere.*

21 *Quid in caſu denegatæ iuſtitiæ, vel notoriæ iniuſtitiæ.*

22 *Et quomodo hoc caſu conſtare debeat de iniuſtitia.*

HÆC quæſtio dum hæc ſcriberem,
accidit in hac Suprema, & Vni-
uerſali Romana Inquiſitione;
quidam enim nobilis Hiſpanus inquiſitus
in Sancto Officio Toleti, appellauerat ad
Summum Pontificem, Sanctamque Se-
dem Apoſtolicam, Summus Pontifex ap-
pellationem admiſit. Conquærebatur In-
1 quiſitor maior illorum Regnorum, & cum
eo etiam Rex non debuiſſe admitti appel-
lationem, eo quia per Bullas Summorum
Pontificum, & præſertim Bullam Iulij
Tertij conceſſum erat, vt ſolùm ad Inqui-
ſitorem Generalem, non autem ad Sedem
Apoſtolicam poſſet appellari, ac ſi nihil
in Sancta Sede de iuriſdictione ſeruaretur,
quam Bullam ponit per extenſum Salgad.
2 in opere ſuo damnato *de retentione Bul-
larum 2. par. cap. 33. num.* 102. Et licitam
eſſe inconſtantiam, poſſeque Principem
ſupremum, non obſtante priuilegio præ-
dicto, ad eum non appellandi, recipere
appellationes, voluere omnes illi, qui di-
3 xerunt ſummam hanc iuriſdictionem nul-
lo modo à Principe alienari poſſe, Lucas
de Penna *in l. quæcumque, C. de omni agro
deſerto lib.* 11. Gulielm. de Benedict. *in cap.
Raynutius, verb. vxorem nomine Adelaſiam
2. deciſ. num.* 319. *de teſtam.* Carolus De-
graſſal. *lib. 2. Regal. Franc. iure* 14. quos
adducit Couuarr. *pract. quæſt. cap. 4. nu.* 1.
quibus addo Innoc. *in cap. venerabilis, de*

cenſib. Couuarr. *in regul. malæ fidei poſſeſſor
par. 2. §. 2. num.* 8. Michael Ferrer. *parte* 1.
obſeru. cap. 13. Cancer. *var. lib. 2. cap. 2.
num.* 123. Ius autem appellationum com-
4 petere Principi in ſignum ſupremæ pote-
ſtatis, voluere Crauett. *conſ. 209. numer.* 8.
volum. 2. Petr. *de poteſt. Princip. cap. 6. nu-
mer.* 96.
5 Secundò, quia Princeps ſupremus non
poteſt ſibi auferre ſupremam regaliam re-
currendi ad eum, niſi ſedi renunciaret,
Couuarr. *cap. poſſeſſor 2. parte §. 2. verſ. 2.
rerum ſpecies, de reg. iur. in* 6. Auedan. *de
exeq. mandat. lib. 2. cap. 4. num.* 20. Gaſpar
Vall. *in l. Imperium num. 79. de iuriſd. omn.
Iudic.* Iaſ. *conſ. 208. lib.* 2. Dec. *conſ.* 307.
num. 9. Natt. *conſ. 640. numer.* 18. Roman.
conſ. 371. Soccin. ſen. *conſ. 274. numer.* 5.
volum. 2. Peregr. *de iur. Fiſc. lib. 1. tit. 2.
num.*60. cum aliis, quos refert Maſtrill. *de
Magiſtrat. lib. 1. cap. 19. num.* 3. Roſental.
de feud. cap. 5. concluſ. 16. vbi ex hoc infert,
6 quod nulla præſcriptione, ſine ſtatuto in-
duci poteſt, vt ad Imperatorem omnino
non appelletur, ex Bald. *in Auth. quas actio-
nes nu. 14. C. de Sacroſ. Eccleſ. & in l. 2. nu. 2.
C. quæ ſit longa conſuetudo*, Bart. *in l. omnes
Populi num. 27. de iuſt. & iur.* ſubdens ità
fuiſſe iudicatum, Peregr. *de iur. Fiſc. lib.* 1.
tit. 2. num. 60. & ſeqq. Maſtrill. *loco cit. nu.* 4.
Cabed. *deciſ. 40. par. 2. num.* 14.
Tertiò, adduco optimum, & rotundum
Textum *in cap. dudum, de præbend. in* 6. ibi,
*nos igitur attendentes, quod & ſi memorato
Epiſcopo prædictam conceſſimus poteſtatem pe-
nès nos nihilominus remanſit maior*, & ibi Ge-
minian. *num.* 5.
7 Quamuis ergo Summus Pontifex con-
ceſſerit priuilegium, quod non appelletur
ad Sedem Apoſtolicam, hoc tamen debet
intelligi ipſo volente, ſecus, ſi ipſe admi-
ſerit appellationem, quia tunc ex vi maio-
ris poteſtatis apud ſe retentæ cauſas huiuſ-
modi, non obſtante prædicto priuile-
gio, cognoſcere poterit, Bald. *conſ.* 326.
num. 10. ad fin. lib. 1. Pariſ. *conſ. 83. num.* 15.
volum. 4. Couuarr. *dicto cap. 4. practic. qq.*
Natt. *conſ. 405. num. 1. & 408. nu. 7. & 487.*
Carthar. *deciſ. Genuæ* 68. *num.* 2. cum alijs
per Giurbam *conſ. 59. nu.* 13. Peregr. *de iur.
Fiſc. lib. 1. tit. 3. num.* 31. Et hæc ſuprema
poteſtas iuriſdictionis adeo inhæret oſſi-
8 bus Principis, vt ab eo per quamcunque
facultatem, quam alteri concedat ſit inſe-
parabilis, Anchar. *conſ.* 310. Regens Tapia
deciſ. 1. num. 7. ex Bald. *in l. qui ſe Patris, C.
vnde liberi*, Grammat. *deciſ. 30. nu.* 3. Rolan.
conſ. 48. num. 21. lib. 2. Maſtrill. *de Magiſtr.
lib. 1. cap. 16. num.* 9.
9 Quartò, quia conceſſio iuriſdictionis
ſemper cenſetur conceſſa cumulatiuè,
& non priuatiuè, *dicto cap. dudum, §. nos
igitur, de præbend. in* 6. Bald. *dicta l. qui ſe*

*patris nu.*14. *C. vnde lib.* Iaſ. *l.quod in rerum* §. *ſi quis poſt nu.*8. *de leg.*1. Natt. *d.conſ.*487. *num.*24. Roland. *conſ.*1. *num.*134. *volum.*2. cum alijs per Bellon. inniot. *conſil.* 5. *numer.* 9.

10 Neque obſtare videbatur clauſula, *ac ſi nihil reſeruatum eſſet Sanctæ Sedi*, quia huiuſmodi clauſula non obſtante, non tollitur ſuprema poteſtas Principis, ad tradita per Oſaſc. *conſ.*3. *num.*12.

11 Quæ omnia, ſi procedunt in terminis appellationis, multo magis procedere debent, quando Summus Pontifex procedit per viam auocationis cauſarum, quia auocatio ſub priuilegio de non appellando non cadit, vt in terminis decidit Regens Tapia *dicta deciſ.* 1. *per tot.* & præſertim *num.*38.39.40.& 41. optimè Eminent. D. Cardinalis Auperonius in replicatione facta ad Regem Magnæ Brittaniæ *pag. mihi* 391. vbi, quod licet conſentiente Sede

12 Apoſtolica per ſuos Legatos, non poſſint Africani appellare ad Vltramarina, atque ad eandem Sedem Apoſtolicam, hoc tamen priuilegium non comprehendebat

13 auocationes cauſarum, ad quas Summi Pontifices motu proprio procedebant, pluribuſque exornat hanc concluſionem exemplis; Cum enim in arbitrio ſuo fue-

14 rit priuilegium concedere, illamque iuriſdictionem mandare, ità in arbitrio ſuo eſt mandatum adimere, *l. ſolùm*, §. *ſicut*, *ff. de off. Proconſ.* Rebuff. *ad l.quod iuſſit* 2.*not. num.* 61. apud quem plura de auocationibus cauſarum videbis.

15 Nec habet locum priuilegium prædictum, ſi adeatur Summus Pontifex per

16 viam ſupplicationis, vel querelæ, licet enim non tollatur appellatio, non ob id

17 videntur ſublata hæc, quæ ſunt diuerſa, & reſpiciunt directè maieſtatem Principis, Dec. *l. fin. num.*51. *C. de edict. D. Adrian. tollen.* & *conſ.*551.*num.*1. Marſil. *prax. crim.* §. *opportunum num.*60. Pariſ. *conſ.*164. *n.*28. *lib.*4. Ruin. *conſ.*157. *col. pen. lib.* 5. quos refert, & ſequitur Cabed. *dicta deciſ.* 40. *num.*15. *lib.* 2. & hæc omnia, ſi procedunt

18 in ipſomet Principe, qui priuilegium conceſſit, tanto magis habent locum in ſucceſſore, qui non tenetur ad obſeruandum prædictum priuilegium, Bald. *in tit. de pace Conſtantiæ*, §. *amplius num.* 2. Decius *cap.*1. *num.*6. *de probat.* & ibi Felyn. *num.* 5. Brun. *conſil.* 11. *num.* 12. Boſs. *de Princip. num.*384. Surd. *conſ.*210. *num.*62. cum alijs per Maſtrill. *de Magiſtr. lib.*1. *cap.*18. *nu.*24.

19 apud quem reperies, quando poſſit ſucceſſor reuocare Regalium conceſſionem.

20 Fallit tamen huiuſmodi concluſio, quando conceſſio appellationum eſſet conceſſa ſimul cum Feudo, itaut Feudatarius in eo ſuperiorem non recognoſcat, Bald. *l.*1. *ff. de offic. Præfect. Prætor.* Felyn. *in cap. cum non liceat num.* 10. & *ſeqq. de præſcript.* Afflict. *in prælud. Conſtit. Regni qu.*21. *per tot.* Cepoll. *conſ. crim.*17. *num.*45. Natt. *conſ.* 408. *num.* 7. Decian. *conſ.* 56. *num.* 4. *vol.*5. Oſaſc. *conſ.*9. *num.*41. & 43. Peregr. *de iur. Fiſc. lib.*1. *tit.*2. *num.*63. hos adducit, & ſequitur Bellon. iunior. *dicto conſil.* 5. *num.* 28.

21 Sed nihilominus hoc in caſu Princeps ſupremus poteſt adiri per viam querelæ in caſu denegatæ iuſtitiæ, vel notoriæ iniuſtitiæ, Gloſs. *in cap. quoniam*, *in verb. deſeruit.* 10. *diſtinct.* Abb. *in cap. expoſita num.*2. *de arbitr.* & *in rubr. de appellat. num.*9. Felyn. *in cap. ſi duobus num.* 6. *eodem tit.* Peregrin. *dicto num.*62. Abb. *in cap. dilecti*, qui declarat *num.*7. *de appellat.* Guidopap. *quæſt.*436. *num.* 85. Franc. Marc. *deciſ.*375. *num.*3. *par.*2. Bellon. iun. *dicto conſ.*5.*nu.*31. & 38. Sed oportet hoc caſu docere de

22 iniuſtitia notoria, & manifeſta, Abb. *in dicto cap. expoſita num.*2. *de arbitr.* & *in rubr. de appellat. num.*9. Felyn. *in dicto cap. ſi duobus num.*3. *verſ. primus*, Boſs. *de for. compet. num.* 167. cum alijs *ſupra* citatis per Bellon. iun. *dicto conſ.* 5. *num.*43.

QVÆSTIO XLIII.

ARGVMENTVM.

An capto pignore in cauſam iudicati, creditor poſſit eo dimiſſo ad aliud inconſtans ſe conuertere: Et an in ſubhaſtatione, & deliberatione pignoris licita ſit inconſtantia, tam reſpectu ſubhaſtantis, quàm reſpectu offerentis; Et quid attenta læſione? Et an in locatione gabellarum.

SVMMARIVM.

1 *Creditor capto pignore in cauſam iudicati non poteſt inconſtans illo dimiſſo ad aliud ſe conuertere.*

2 *Aſſiſtentiam obtinens ſuper quibuſdam bonis, an poſſit pro eodem credito ſuper alijs agere.*

3 *Creditor habens electionem pignoris ex prouiſione legis, vel contractus, capto vno pi-*

gnore non poteſt conuolare ad aliud, niſi expectato exitu an bona capta ſufficiant pro ſatisfactione.

4 Creditor capto vno pignore poteſt ad aliud ſe conuertere quando pignus captum non eſt ſufficiens.

5 Executio, & diſtractio pignorum fit à creditore ad conſequendum, quod ſibi debetur.

6 Pignoribus prioribus diſtractis non ſufficientibus, adhuc remanet creditor in reſiduo.

7 Creditor acquieſcens bonis captis, quæ vidit non ſufficere, non poteſt ad alia conuolare.

8 Executione prima impedita, vel intricata poteſt Iudex committere, quod ad nouam executionem ſuper alijs bonis deueniatur.

9 Quid ſi fuiſſet conceſſa adiudicatio, quæ effectum non habuiſſet.

10 Vel ſi debitor feciſſet depoſitum cum aliqua conditione.

11 Depoſitum vt ſuffragetur debet eſſe liberum.

12 Creditor capto vno pignore poteſt eo dimiſſo ad aliud euolare in executiuis.

13 Quid ſtante obligatione Camerali.

14 Debitore capto pro debito, poteſt creditor petere immiſſionem in tenutam, vel ad executionem realem procedere in executiuis.

15 Et an creditor immiſſus in tenutam poſſit inſtare pro captura debitoris.

16 Creditor habens pactum de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate, & Iudicem adiens, an, & quando poſſit nihilominus propria vti auctoritate ſibi competente.

17 Obligatio Camer. continet clauſulam quod vna via electa, alia non tollatur.

18 Actor in executiuis electa vna via non cogitur in ea perſiſtere.

19 Creditor capto principali debitore poteſt deuenire ad capturam fideiuſſoris in executiuis.

20 Creditor habens pignus pro ſua aſſecuratione poteſt eo relicto contra fideiuſſorem agere.

21 Quid ſi fideiuſſor ſit datus ad id, quod minus ex pignore redigatur.

22 Sequeſtrum bonorum debitoris non impedit creditori ne valeat ad aliam executionem procedere.

23 Executione conſumpta per adiudicationem, & traditionem bonorum, non poteſt creditor ad alium executionem deuenire.

24 Adiudicatio pignorum ſola ſine illorum traditione non impedit creditori ne valeat procedere ad aliam executionem.

25 Nec liberat fideiuſſores.

26 Adiudicatio ſola non acquirit bonorum poſſeſſionem creditori.

27 Executio noua quando fieri poteſt non debet fieri in eodem inſtanti, ſed ordine ſucceſſiuo.

28 Pignora, & vectigalia deliberari debent plus, & vltimo offerenti.

29 Licitatio reiterari non debet poſtquam bona fuerunt vltimo licitatori deliberata.

30 Subhaſtatio dicitur perfecta finito tempore, & extincta candela, itaut non ſit amplius locus pœnitentiæ.

31 Quid ſi fuiſſet oblatum pretium minimum.

32 Licitator nouus, & meliorem offerens conditionem admitti non debet etiamſi comporeat momento poſt extinctam candelam.

33 Quid ſi nouus licitator ſit idem creditor.

34 Creditor admittitur ad licitandum.

35 Secundus oblator non admittitur poſt peractam ſubhaſtationem, quamuis offerat pretium duplicatum.

36 Quid ſi magna exindè vtilitas ſubhaſtantibus proueniret.

37 Licitatori vltimo per extinctionem candelæ dicitur quæſitum ius.

38 Iudex non poteſt prorogare terminum ad licitandum, vel nouum terminum concedere poſt extinctam candelam.

39 Quid ſi non eſſet ſecutum ſecundùm decretum.

40 Vel ſi ſecuta eſſet etiam deliberatio.

41 Vel adiudicatio ipſi creditori licitanti.

42 Quid ſi nouus licitator compareret ante traditionem rei, vel pretij numerationem.

43 Vel ſi compareret poſt traditionem.

44 Quid ſi agatur de re Communitatis, minoris, vel Eccleſiæ.

45 Vltimus licitator, in cuius præiudicium Iudex velit nouum licitatorem admitti, poteſt appellare.

46 Et inſtrumentum factum cum nouo licitatore eſſet nullum.

47 Eccleſiæ, & loca pia non poſſunt eſſe inconſtantes, & à contractibus perfectis recedere.

48 Imò tenentur illis ſtare magis quam perſonæ ſeculares.

49 Gratificationi non eſt locus in ſubhaſtatione.

50 Eccleſia, vel illius adminiſtrator, an poſſint gratificare ſoluenti iuſtum pretium.

51 Iuſtum pretium cenſetur, quod liberaliter offertur à ſciente rei conditionem.

52 Licitationem, & oblationem iuſta ſubſiſtente cauſa poteſt Iudex non ſequi.

53 Quid ſi fuit oblatum iuſtum pretium.

54 Conſuetudo de admittendo nouum licitatorem poſt extinctam candelam licita eſt.

55 Quid ſi nouus oblator creſcat pretium in tertia, vel maiori parte.

56 Et de praxi Tribunalis Audit. Cam.

57 Licitator nouus admittitur quando à ſubhaſtatione fuit appellatum.

58 Quid ſi maior oblator non eſt idoneus, ſed decoctus.

59 Licitator nouus admittitur in præiudicium aliorum licitantium, & poteſt Iudex terminum extendere, vel abbreuiare, quando fuit ſim-

pliciter proclamatum, quod qui vnlt emere veniat ad offerendum, nec fuit adiectum, quod bona deliberabuntur plus offerenti, & num. 63.

60 Terminum ad licitandum poteſt Index prorogare ad inſtantiam creditoris, quando infra terminum præfixum non comparnit aliquis oblator.

61 Quid ſi Statutum requirat ſolùm vnicum bandum.

62 Oblator nouus admitti poteſt quando in ſubhaſtatione non interuenerunt debitæ ſolemnitates.

64 Exponens rem vendendam, & non dicens, quod vendetur plus offerenti, videtur potius velle explorare illum pretium, quam vendere.

65 Licitator nouus admittitur aduerſus alium licitatorem, cui bona fuerunt vendita pendente termino ſubhaſtationis.

66 Venditio facta licitatori infra terminum ſubhaſtationis habet in ſe tacitam conditionem, niſi alius accedat licitator, qui maius offerat pretium.

67 Quid in venditione facta à priuato.

68 Vel in ſubhaſtatione iudiciali.

69 Oblatio maior, etiam poſt perfectam ſubhaſtationem, & candelam extinctam, admittitur quando agitur de intereſſe creditorum.

70 Creditorum iura haberent multa ſpecialia, de quibus hic remiſſiuè.

71 Venditor poſt perfectam venditionem, non poteſt ab ea recedere.

72 Creditor, ad cuius inſtantiam bona ſubhaſtantur, poteſt poſt ſubhaſtationem, pretio non ſoluto, recedere à venditione, rem retrahere, & alteri vendere.

73 Minori, Reipublicæ, & Eccleſiæ, an, & quando competat reſtitutio in integrum aduerſus ſubhaſtationem perfectam comparente alio, qui offerat meliorem conditionem.

74 Primus oblator in caſibus, in quibus admittitur ſecundus, ſi ſupplere velit pretium à ſecundo oblatum præferendus eſt.

75 Fiſcus an poſſit reuocare locationem factam ad certum tempus, eo pendente, dum comparet alius meliorem conditionem offerens, & primus conductor recuſat ſupplere pretium.

76 Terminus ſubhaſtationis reuocari poteſt re integra antequam aliquis publicè offerat.

77 Licitator nouus an ſemel tantùm, vel pluries admitti poſſit.

78 Licitator nouus non admittitur poſt perfectam ſubhaſtationem in rebus ſubiectis caſibus fortuitis, niſi in ea interueniſſent ſordes, vel gratia.

79. Subhaſtatio poteſt reſcindi ex capite læſionis.

80 Dummodo ſit vltra dimidiam.

81 Et an ſufficiat læſio in ſexta parte.

82 Læſio maior requiritur in venditione voluntaria, quam in iudiciali, & de ratione.

83 Iudex non habet tam abſolutam diſpoſitionem rei, quam habet dominus.

84 Læſio minima, & etiam in vno nummo vltra dimidiam ſufficit ad reſcindendam ſubhaſtationem.

85 Adiudicatio iudicialis ex capite læſionis reſcinditur.

86 Subhaſtatio reſcinditur ex capite læſionis, etiamſi fieret virtute pacti iurati de vendendo rem per ſubhaſtationem.

87 Quid ſi læſio ſit enormis.

88 Iurans non cenſetur in læſionem enormiſſimam conſenſiſſe.

89 Renuncians enormiſſimæ læſioni adhuc ex illa poteſt petere ſubhaſtationis reſciſſionem.

90 Subhaſtatio ex capite læſionis reſcinditur ſiue in ea Iudex interpoſuerit decretum, ſiue non.

91 Gabellarum locatio an ex capite læſionis reſcindatur, & num. 94.

93 Læſio conſiderari non poteſt in iis, quæ pendent ab incerto futuro euentu.

93 Minori non datur reſtitutio in integrum in iis, quæ pendent ex futuro euentu.

95 Læſionem ad æſtimandam attenditur tempus contractus.

96 Quid de contractibus, qui habent tractum ſucceſſiuum.

97 Subhaſtatio voluntaria facta per dominum non reſcinditur prætextu læſionis.

98 Quid ſi venditor promiſit non contrauenire, vel ſubhaſtationem iuramento firmauit.

99 Venditor, qui non ex neceſſitate, ſed per viam voluntatis bona ſubhaſtauit, poteſt ex capite læſionis ſubhaſtationem reſcindere.

100 Fiſcus an, & quando reſcindere poſſit ſubhaſtationem ex capite læſionis.

101 Emptor ex capite læſionis non poteſt reſcindere emptionem factam ſub haſta.

102 Creditor accipiens in ſolutum pro toto debito rem minoris valoris non poteſt contractum reſcindere ſub prætextu læſionis.

103 Læſio an, & quando admittatur ad reſcindendam ſubhaſtationem, ſtante Statuto, quod factis ſubhaſtationibus bona adiudicentur plus offerenti.

104 Læſio non admittitur ad reſcindendam venditionem ad tempus.

105 Quid in locatione.

106 Actio reſciſſoria ex capite læſionis durat per 30. annos.

107 Quid ſtante Statuto tempus minuente.

108 Eccleſia poteſt allegare læſionem vſque ad 40. annos.

109 Oblator maior quis dicatur, & quæ conditione admittantur, vel reyciantur in oblationibus remiſſiuè.

110 Iudex, qui decretum interpoſuit in ſubhaſtatione bonorum, poteſt inconſtans iure retractus rem ſubhaſtatam repetere.

111 Auctoritatem interponens alicui actui, vel nomine alieno, vel neceſſitate officij ſibi non præiudicat nomine proprio, & particulari.

112 *Inuitus nemo compellitur emere, locare, & conducere.*

113 *Licitatio eſt actus voluntarius.*

114 *Oblator non poteſt ſuam oblationem retractare in ſubhaſtatione.*

115 *Inter offerentem, & ſubhaſtantem oritur contractus perfectus ex oblatione.*

116 *Oblator pœnitens poteſt cogi ad ſoluendum pretium oblatum per capturam perſonæ.*

117 *Oblator licitans alieno nomine tenetur de proprio, niſi præſentet eum, cuius nomine licitatus eſt.*

118 *Licitator vnicus eo minus admittitur ad reuocandam oblationem, quam fecit.*

119 *Creditor licitans pœnitere non poteſt, & oblationem retractare.*

120 *Hæres licitatoris mortui ante confectum inſtrumentum, reuocare non poteſt oblationem à defuncto factam.*

121 *Quid ſi velit allegare nullitatem ſubhaſtationis.*

122 *Oblator, qui rei ſubhaſtatæ poſſeſſionem accepit, illamque retinuit eo minus poteſt oblationem retractare.*

123 *Oblator non poteſt retardare effectum ſuæ oblationis prætextu appellationis.*

124 *Oblatore maiori nolente adimplere ſuam oblationem, an admittatur ſecundus, pro pretio minori, aut primus oblator condemnetur ad ſoluendum reſiduum pretij, niſi habuerit iuſtam cauſam recedendi.*

125 *Quid facere debeat Iudex primo oblatore recuſante adimplere ſuam oblationem.*

126 *Oblator poteſt recedere ab oblatione quando Officiales ſubhaſtantes non promiſerunt deliberare plus offerenti.*

127 *Quid variato rerum ſtatu.*

128 *Oblator tenetur adimplere oblationem, rebus ſic ſtantibus.*

129 *Oblator poteſt non ſeruare ſuam oblationem quando ante confectum inſtrumentum fuit repertum partem, bonorum vendi non poſſe.*

130 *Quid ſi oblatio fuit ſuper omnibus bonis, & non niſi ſuper omnibus offerens fuiſſet oblaturus.*

131 *Quid ſi ſeparatio eſſet dura.*

132 *Vel ſi oblator ex vna re ſibi tradita in communionem incideret.*

133 *Vel ſi tradi ſibi non poſſet vna res cuius contemplatione obtulit.*

134 *Vel ſi reperiretur rem aliter ſe habere, quam in edicto exprimatur.*

135 *Vel ſi detegatur rem ſubhaſtandam eſſe ſubiectam alicui fideicommiſſo, vel alteri hypothecatam, vel non eſſe debitoris.*

136 *Damno inſolito, puta grandinis ſuccedente, & fructus diſſipante poteſt oblator ab oblatione recedere, niſi offeratur ei remiſſio pretij pro rata.*

137 *Quid ſtante mora ipſius oblatoris.*

138 *Oblator liberatur ab oblatione ſeruanda per ſatisfactionem creditorum factam à debitore.*

139 *Intellige vt liberetur quoad creditores, quibus fuit ſatisfactum, non autem quoad alios.*

140 *Oblator poteſt recedere ab oblatione quando deliberatio vellet ei fieri contra formam ſuæ oblationis.*

141 *Quid de eo, qui obtulit in re Fiſci, vel Reipublicæ, quando receſſus eſt vtilis ipſi Fiſco, vel Reipublicæ.*

142 *Quid ſi ex oblatione non reſultet offerenti aliqua vtilitas.*

143 *Quid in oblatore paupere, ſeu dolo ad offerendum inducto.*

144 *Minor offerens poteſt ab oblatione recedere.*

145 *Minor non habet perſonam legitimam ſtandi in iudicio.*

146 *Oblator recedere poteſt ab oblatione, quando dominus pignorum cogi non poteſt ad vendendum.*

147 *Quid ſi obtulit extra terminum datum ad offerendum.*

148 *Vel antequam fiat ſcriptura.*

149 *Vel ſi oblatio non ſit facta Officiali, ſed Notario.*

150 *Quid ſi Notarius recepit oblationem præſente pecunia, & cum obligatione Camerali.*

151 *Oblatori an, & quando liceat recedere ab oblatione de conſenſu creditoris.*

1 PRO complemento huius tractatus inconſtantiæ iudicialis videndum eſt, an capto pignore in cauſa iudicati liceat creditori, illo dimiſſo ad aliud incōſtanter ſe conuertere: & illicitam hoc caſu eſſe inconſtantiam apparet ex Textu *in l.à Diuo Pio, §.in venditione, & §. ſi pignora ff. de re iudic.* Caſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr.* 5. §. 2. *nu.* 21. Anton. Sola *ad decret. Sabaudiæ lib.* 3. *tit.* 32. *gloſſ.* 20. Guidopap. *dec.* 348. *nu.* 2. Gilian. *ad Statut. Peruſ. verb. executio num.* 11. Borell. *in ſumma deciſ. tit.* 32. *nu.* 245. *de ſent. execut.* Franc. Milan. *deciſ.* 14. *num.* 132. hos Poſth. *de ſubhaſt. inſpect.* 27. *num.* 1. Gaſpar. Anton. Theſ. *qq. forenſ. lib.* 1. *qu.* 7. *num.* 5. *verſ. in contrarium,* vbi *num.* 6. inueſtit contra variationem, & inconſtantiam, quæ non eſt toleranda, Gloſſ. *in l. in cauſa, in verb. recuſabit, ff. de Procur. cap. mutare, cap. quod ſemel, de reg. iur.* & propterea fuit deciſum in Concilio Neapolitano, teſte Capic. *deciſ.* 33. quod, qui obtinuerat aſſiſtentiam in quibuſdam
2 bonis, non potuiſſet variare, & pro eadem quantitate ſuper alijs bonis agere, Anton. Theſ. *loc. cit.* Vrſell. *concluſ.* 157. *num.* 1. de qua tamen deciſione dictum fuit ſupra.

3 Et hæc inconſtantia illicita eſt, ſiue creditor haberet electionem ex legis prouiſione, ſiue ex contractu, quia debet expectari exitus, an bona capta ſufficiant pro ſatisfactione, vt poſſit ad alia redire, Franc.

Milan. d. decif. 14. nu. 14. Poſth. de ſubhaſt.
d. inſpect. 27. num. 2.
4 Licita tamen erit inconſtantia, ſi pi-
gnus captum non ſit ſufficiens, d. l. à Diuo
Pio, §. pignora, & ibi DD. Angel. l. reſtituere,
ff. de rei vendic. Bero. conſ. 107. num. 2. vol. 3.
Carthar. decif. Genuen. 105. num. 6. Gaſpar.
Anton. Theſ. d. quæſt. 7. num. 9. Poſth. de
ſubhaſt. d. inſpect. 27. nu. 36. ratio eſt, quia
5 executio, & diſtractio pignorum fit à cre-
ditore ad effectum conſequendi id, quod
ſibi debetur, l. creditor, C. de diſtract. pignor.
6 ſi priora pignora non ſufficiunt, remanet
creditor reſidui, l. hypothecis eod. tit. Rot.
dec. 48. poſt Nigr. de ſubhaſt.
7 Dummodo creditor captis bonis vi-
dens ea non ſufficere acquieſcat, Gaſpar.
Anton. Theſ. loc. cit. verſ. niſi creditor,
Poſth. loc. cit. num. 39.
8 Secundò, licita eſt variatio, ſi per pri-
mam executionem non fuerit benè con-
ſultum creditori, vt quia in prima exe-
cutione aliquis ſe oppoſuerit, vel con-
trouertatur, an res ſit debitoris, vel reper-
ta fuerint bona intricata, quia hiſce caſi-
bus licita eſt inconſtantia, & Iudex poteſt
mandare, vt ſuper alijs bonis fiat execu-
tio, Gaſpar. Anton. Theſ. d. quæſt. 7. num. 6.
verſ. cum iſte caſus, Poſth. de ſubhaſt. d. inſp. 27.
num. 4. cum ſeq. vel ſi eſſet conceſſa adiu-
9 dicatio, quæ effectum non habuiſſet, &
per quam creditori ſatisfactum non fuiſ-
ſet, Carthar. d. decif. 105. num. 6. vſque in
fin. Poſth. d. inſp. 27. num. 11. Rot. dec. 122.
num. 18. & 161. num. 24. par. 6. recent. vel
ſi debitor feciſſet depoſitum cum aliqua
10 conditione, quia depoſitum debet eſſe
11 liberum, vt ſuffragetur, Bart. in l. ſoluturus
nu. 5. ff. de ſolutionibus, Salyc. l. acceptam nu. 1.
C. de vſur. Cenc. de cenſ. par. 3. cap. 1. qu. 3.
art. 9. num. 28. Rot. d. decif. 122. num. 20.
Poſth. d. inſpect. 27. num. 10.
12 Tertiò licita eſt inconſtantia, quando
ſumus in executiuis, l. conſentaneum, C.
quomodo, & quando Iudex, l. 1. §. 1. ff. de
ventr. inſpic. l. hæres à debitore, §. ei autem, ff.
de fideiuſſ. l. nemo carcerem, C. de exact. tribut.
lib. 10. Iaſ. l. nulli, C. de iudic. & conſ. 9. vol. 1.
Aſin. de execut. §. 7. cap. 213. num. 4. Poſth.
d. inſpect. 27. n. 16. & 26. Caputaq. dec. 50.
num. 7. par. 1. Rot. d. decif. 122. num. 15.
& 16. & d. dec. 161. nu. 4. par. 6. rec. Mer-
13 lin. decif. 623. num. 3. Præſertim ſtante
obligatione Camerali, Pariſ. conſ. 103. n. 3.
vol. 3. Galleſ. de oblig. Camer. qu. 15. num. 2.
& ibi Zacch. num. 1. Rot. d. dec. 122. num.
19. vbi quod hoc procedit ſine difficulta-
te ex tritiſſimo, & vſitato ſtylo.
14 Hinc infertur, quod, ſi debitor captus
ſit pro debito, & adhuc non ſoluat, po-
teſt creditor petere ſe immitti in tenutam
bonorum, vel aliam executionem realem
facere, Petr. Pech. de iur. ſiſten. cap. 4. nu. 25.
Aſin. de execut. dicto loc. Gaſpar. Anton.
Theſ. d. qu. 7. nu. 2. Saluſt. Tiber. in praxi
lib. 1. nu. 46. Marcheſ. de commiſſ. par. 3. de
commiſſ. admiſſ. ad ceſſ. bonor. §. 1. num. 31.
Scacc. de commerc. §. 2. gloſſ. 5. cum alijs
per Poſth. loco cit. nu. 20. Rot. d. dec. 122.
& 161. num. 24. par. 6. rec. Merlin. d. decif.
263. num. 3.
15 Similiterè contrario, ſi creditor ſit im-
miſſus in tenutam, poteſt inſtare pro cap-
tura debitoris, Archid. cap. 1. de eo, qui
immiſſus in poſſeſſionem, Bart. in d. l. con-
ſantaneum num. 17. Bald. in l. ignorare, C. de
teſtam. milit. Dec. conſ. 73. in fin. Roman.
ſingul. 411. Rot. in Romana Pecuniaria 15. Iu-
lij 1609. coram Marcomontio penès Mar-
cheſ. de commiſſ. ab obligat. Cameral. p. 1. §. 2.
pag. 874. Merlin. d. dec. 623. num. 4. Fab.
in Cod. lib. 7. tit. 20. diffin. 4. Rot. dec. 122.
par. 6. rec. nu. 17.
16 Pariter, ſi creditor, qui habet pactum
ingrediendi poſſeſſionem propria aucto-
ritate, adiuerit Iudicem pro ſatisfactione,
poteſt nihilominus redire ad pactum, &
vti propria auctoritate ſibi competente,
Rot. apud Merlin. d. dec. 623. num. 4. vn-
de valde mirandum eſt de inconſtantia
modernæ Rotæ, ſeu potius Domini Com-
pilatoris R. P. D. Bichij, qui in deciſione
Romana, ſeu Veliterna affictus 25. Iunij 1646.
quę eſt inter eius impreſſ. dec. 281. reſol-
uit, non potuiſſe Capitulum S. Petri vti
pacto appoſito in inſtrumento affictus Ca-
ſalis Campi-mortui cum DD. de Ventu-
rinis, obligatione Camerali vallato ven-
dendi fructus dicti Caſalis propria aucto-
ritate, ex quo Iudicem adiuit pro licentia
vendendi; quia omnes doctrinæ allegatæ
in dicta deciſione procedunt, quando ſu-
mus in iudicio ordinario, non autem in
executiuo, vt declarat Iaſ. d. conſ. 9. n. 41.
& in puncto Vrſill. ad Afflict. dec. 326. n. 2.
17 & ratio eſt, quia, cum in obligatione
Camerali contineatur clauſula, quod vna
via electa, alia non tollatur, & in execu-
18 tiuis actor vna via electa non cogatur in
ea perſiſtere, Merlin. d. decif. 623. nu. 3. ſibi
non præiudicauit Capitulum in poteſtate
capiendi poſſeſſionem fructuum propria
auctoritate adeundo Iudicem pro licentia
illos capiendi, & vendendi, Caput. dec. 50.
num. 5. par. 1. Surd. decif. 44. nu. 17. & 18.
Rot. d. dec. 122. num. 16. & d. dec. 161. n. 4.
par. 6. rec.
19 Hinc etiam infertur, quod, ſi captus
eſt principalis debitor, poteſt creditor ad
capturam fideiuſſoris, etiam deuenire, l.
hæres à debitore, §. quod ſi ſtipulator, & ibi
Bart. ff. de fideiuſs. Fenzon. ad Statut. Vrb.
cap. 193. nu. 36. Poſth. d. inſpect. 27. nu. 22.
20 Idem eſt, ſi creditor pro ſui aſſecuratio-
ne pignus habeat, quia nihilominus reli-
cto pignore poteſt aduerſus fideiuſſorem
agere

agere, Mangil. *de ſubbaſt. qu.* 62. *nu.* 11. *&*
12. Poſth. *d. inſpect.* 27. *num.* 30. Niſi fide-
21 iuſſor datus ſit ad id, quod minus ex pi-
gnore redigatur, Mangil. & Poſth. *loco
citat.*

Idemque erit, ſi creditor habeat bona
debitoris ſequeſtrata, quia nihilominus
22 inconſtans poterit debitum petere, & ad
executionem procedere, quia non eſt ſibi
ſatisfactum, Surd. *conſ.* 365. *n.* 21. Crauett.
conſ. 63. *num.* 9. Poſth. *d. inſpect.* 27. *nu.* 32.
Rot. *d. dec.* 122. *num.* 18. *par.* 6. *recent.*

23 Ceſſabit tamen omnino inconſtantia,
quando conſumpta eſt executio mediante
adiudicatione bonorum, traditione, &
liberatione, *l. apud Aufid. ff. de opt. legat.*
Doct. *l. ſerui elect. ff. de leg.* 1. Franc. *deciſ.* 53.
Rot. *dec.* 414. *par.* 4. *diuerſ.* Merlin. *dec.* 566.
num. 2. *& d. dec.* 623. *num.* 5.

24 Aduerte tamen, quod ſola ſententia, &
adiudicatio non tollit variationem, & in-
conſtantiam, ſed requiritur traditio, & li-
beratio, vt ſupra dictum eſt, latè poſt hæc
ſcripta viſus, Salgad. *in labyrint. creditorum
par.* 1. *cap.* 18. *per tot.* vbi propterea infert,
quod per ſolam adiudicationem pigno-
25 rum in concurſu creditorum non liberan-
tur fideiuſſores, ſed requiritur ſatisfactio,
& ſolutio, itaut creditori aduerſus eos
denegetur inconſtantia, & variatio; ratio
26 eſt quia per ſolam adiudicationem bono-
rum creditori, illi non acquiritur poſſeſ-
ſio, nec dominium, Coccin. *deciſ.* 185.
num. 5. *&* 223. *nu.* 4. Greg. XV. *dec.* 546.
num. 9. *&* 10. Caſſador. *dec.* 7. *de cauſ. poſ-
ſeſſ. & propriet.* Paleott. *deciſ.* 215. Seraph.
deciſ. 937. *num.* 2. Buratt. *deciſ.* 124. *per tot.*
& propterea, vt dixi alias cauendum eſt à
d. dec. Capic. 33. *& à dec.* Guidopap. 348.
à Theſ. *d. qu.* 7. à Surd. *conſ.* 413. *num.* 18.
vol. 3. quia eorum dictum procedit, ſi per
adiudicationem bonorum debitoris factã
creditori, eſt plenè illi ſatisfactum, vt be-
ne declarat Rota *d. dec.* 161. *num* 24. *par.* 6.
recent. in omnem tamen caſum, quando
27 licita eſt variatio, executio non debet
fieri eodem inſtanti, ſimul, & ſemel, ſed
ordine ſucceſſiuo, Alex. *conſ.* 130. *nu.* 15.
vol. 4. Marcheſ. *de commiſs. par.* 3. *de com-
miſs. admiſs. ad ceſs. bon.* §. 1. *num.* 33. Poſth.
loc. cit. num. 24.

An autem in ſubhaſtatione, & delibe-
ratione pignoris licita ſit inconſtantia.
Duplex oritur quæſtio, altera reſpectu ip-
ſius ſubhaſtantis, altera reſpectu offe-
rentis.

28 Quoad primam dic, quod cum pignora,
bona, vectigalia, quæ venduntur ſubha-
ſta, deliberari debeant plus offerenti, &
vltimo licitatori, qui liberè maiorem
ſummam, & meliorem conditionem in
tempore obtulerit, *l. licitatio, ff. de public.
vectigal. Auth. hoc ius porrectum, de ſa-
croſ. Eccleſ. l. penes,* vbi Doct. *C. de vectig.
& commun. l.* 1. *& l. ſi tempore C. de fid. in-
ſtrum. & iur. Haſt. fiſcal.. lib.* 10. iuncta *l.
loca, C. de locat. prædior. ciuil. lib* 11. Rebuff.
de ſubbaſt. art. 7. *gl.* §. 1. *num.* 7. Bertachin.
de gabell. par. 2. *num.* 20. Caroec. *de oblat.*
Gluſian. *de dat. inſolut. cap.* 28. *num.* 317.
Gratian. *diſcept.* 321. *num.* 19. cum aliis
plurimis allegatis à Poſth. *de ſubbaſt. inſpect.*
35. *num.* 3. Maſtrill. *dec.* 84. Rot. *deciſ.* 21.
& 106. poſt Mangil. *de ſubbaſt.* vbi alię de-
ciſiones allegantur, addo nouiſſimè; Sal-
gad. *in labyr. creditorum par.* 2. *cap.* 2. *num.* 2.
Io. Philipp. *de ſubbaſt. cap.* 4. *num.* 13. Rot.
dec. 12. *num.* 9. *par.* 12. *rec.* locus non eſt
29 inconſtantiæ, itaut alius poſſit admitti,
& licitatio reiterari, *l. eos, C. de diuerſ. præd.
lib.* 11. *l. ſi tempora, C. de fid. inſtrum. l.* 1. *C.
de vend. reb. Ciuitatis lib.* 11. *l. cuius,* §. *fin ff.
ad municip.* Alber. *l. & ſi ſine,* §. *quæſitum, de
minor.* Parlador. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.*
5. *par.* §. 13. *num.* 16. Capic. *dec.* 36. *nu.* 5.
Aſin. *de execut.* §. 4. *cap.* 86. *per tot.* Ma-
ſtrill. *deciſ.* 84. hos omnes Salgad. *loco cit.
num.* 2. *verſ.* 1. Ratio eſt, quia tempore
30 ſubhaſtationis finito, extincta iam cande-
la, dicitur perfecta ſubhaſtatio, contractus
conſumatus, & propterea pœnitentię lo-
cus non eſt, Buratt. *dec.* 249. Alex. *conſ.* 114.
num. 2. *vol.* 6. Aſin. *de execut.* §. 6. *cap.* 20.
num. 20. Scacc. *de Iudic. cap.* 91. *num.* 41.
Rot. *dec.* 55. *nu.* 2. *par.* 1. *recent.* cum aliis
per Salgad. *loc. cit. nu.* 4. addo Caball. *conſ.*
120. *num.* 1. *&* 11. Grat. *diſcept.* 321. *n.* 19.
Mangil. *de ſubbaſt. qu.* 24. *num.* 15. *&* 16.
cum alijs per Poſth. *eod. tract. inſpect.* 35.
num. 19. Rot. *dec.* 376. *num.* 5. *par.* 4. *rec.*
31 & hæc concluſio habet locum, etiamſi
minimum pretium fuerit plus oblatum,
Luc. Pet. *in prax. lib.* 8. *cap.* 2. *nu.* 58. Poſth.
loc. cit. num. 22.

32 Secundò habet locum, etiamquod ſo-
lo momento poſt extinctam candelam no-
uus accedat licitator meliorem offerens
conditionem, Aſin. *de execut.* §. 4. *cap.* 86.
num. 12. Franc. Marc. *deciſ.* 566. *num.* 1.
cum alijs per Salgad. *loc. cit. num.* 3.

33 Tertiò habet locum, etiam quod licita-
tor ſit ipſemet creditor, Bart. *l. licitatio n.* 4.
*ff. de public. & vectigal. & in d. l. ſi tempora,
C. de fid. inſtrum. lib.* 10. Bertachin. *de gabell.
p.* 2. *q.* 9. Mangil. hos omnes *de ſubbaſt. q.* 37.
num. 15. Poſth. *eod. tract. d. inſpect.* 35. *n.* 5.
34 nam de iure admittitur creditor ad lici-
tandum, *l.* 2. *C. ſi in cauſ. Iud. pign. capiat.*
Aſin. *de execut.* §. 4. *cap.* 69. Ginrh. *dec.* 53.
Greg. XV. *deciſ.* 12. *n.* 1. & ibi Addent. cum
alijs per Poſth. *de ſubbaſt. inſpect.* 32. *nu-
mer.* 8. *&* 9.

35 Quartò habet locum, etiamquod ſe-
cundus oblator offerat duplicatum pre-
tium, quia iam peracta ſubhaſtatione iſte
non admittitur, *l. non eſt probabilis, C. de re-*

reſcind. vendit. Magon. *deciſ. Florent.* 132. *num.* 1. 2. *&* 3. Mangil. *de ſubhaſt. quæſt.* 24. *num.* 27. Poſth. *eod. tract. de inſpect.* 35. *n.* 46.

36 Quintò habet locum, etiamquod magna vtilitas ſubhaſtantibus reſultaret ex maiori oblatione, quia extincta candela
37 poſt ius quæſitum vltimo licitatori non datur inconſtantia, Aſin. *d.* §. 4. *cap.* 36. *num.* 25. *&* §. 6. *cap.* 10. *num.* 40. Poſth. *dicta inſpect.* 35. *num.* 48. *& ſeq.*

38 Sextò habet locum, etiamquod Iudex vellet nouum terminum concedere, ſeu prorogare licitationem, vel ſubhaſtationem, vt nouus licitator accederet, Aldobrand. *conſ.* 116. *num.* 11. *lib.* 2. Caball. *conſ.* 129. *nu.* 11. Aſin. *de execut.* §. 6. *cap.* 1. *num.* 23. Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 11. *num.* 1. *&* 2. *& qu.* 16. *num.* 13. *&* 15. *qu.* 24. *nu.* 15. *qu.* 28. *num.* 10. Rot. *deciſ.* 55. *nu.* 3. *par.* 1. *recent.* Buratt. *deciſ.* 703. *num.* 5. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 50.

39 Septimò habet locum, etiamquod non eſſet ſecutum ſecundum decretum, Papon. *arreſt.* 14. *lib.* 6. *tit.* 18. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 54.

40 Octauò, tanto magis habet locum, ſi ſubhaſtationibus factis ſubſecuta eſſet etiam deliberatio, Peregr. *de iur. Fiſc. lib.* 6. *tit.* 4. *num.* 5. Mangil. *de ſubhaſt. quæſt.* 86. *num.* 18. Magon. *deciſ. Florent.* 132. *num.* 2.
41 Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 55. vbi idem eſſe dicit, ſi facta ſit adiudicatio etiam ipſi creditori licitanti.

42 Quod procedit, etiamſi ante rei traditionem, vel pretij numerationem, vel intra ſex, aut ſeptem dies, vel ante aliquod aliud breue tempus alius addat ſummam aliquam, quia non datur inconſtantia, Griuell. *deciſ.* 44. *num.* 1. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 61.

43 Nonò, tanto magis habet locum, ſi deliberatio ſit perfecta, & res emptori tradita, & ab eodem aſſecuta poſſeſſio, Mantrit. *de reſtit. in integ. cap.* 375. *in princ.* Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 21. *nu.* 3. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 63. *&* 64.

44 Decimò, habet locum, etiamquod agatur de re communis, vel minoris, vel Eccleſiæ, Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 28. *num.* 7. Maſtril. *deciſ.* 84. *nu.* 2. Griuell. *d. deciſ.* 44. *num.* 4. Poſth. *d. inſpect.* 35. *nu.* 71. Salgad. *d. cap.* 2. *par.* 2. *num.* 5.

45 Vndecimò, intantumque hæc ſunt vera, vt ſi Iudex inconſtans admitteret nouum oblatorem, iniuriam faceret vltimo licitatori, & ab eo poſſet appellari, Papon. *d. arreſt.* 14. *lib.* 6. *tit.* 18. Poſth. *d. in-*
46 *ſpect.* 35. *num.* 77. & inſtrumentum factum cum nouo oblatore eſſet nullum, Rot. *dec.* 376. *num.* 7. *par.* 4. *recent.* etiamquod tractaretur de re Eccleſiæ, vel loci Pij, qui-
47 bus non datur aliquod priuilegium, vt poſſint eſſe inconſtantes, & à contractibus
48 perfectis recedere, imò tenentur magis, quam aliæ perſonæ ſeculares, Rota *d. deciſ.* 376. *num.* 7.

49 Duodecimò, nec gratificationi eſt locus, Rebuff. *de precon. licit. & ſubhaſt. art.* 7. *gloſſ.* 1. *nu.* 18. Papon. *arreſt.* 2. *lib.* 13. *tit.* 19. *de vectigal.* Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 144. *nu.* 1. Poſth. *d. inſpect.* 35. *nu.* 9.

50 Fallit in Eccleſia, ſeu illius adminiſtratore, qui poterit gratificare ei, qui ſoluit iuſtum pretium, Gloſſ. *cap. ea enim,* §. *hoc ius* 10. *qu.* 11. *in verb. vt plus,* Roman. *ſingul.* 752. Archid. *in dicto* §. *hoc ius,* Abb. *in cap.* 1. *de empt. & vendit.* cum alijs per Mangil. *d. tract. qu.* 144. *num.* 3. & per Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 34.

51 Cæterum, Rebuff. *ad Conſtit. Regni Galliæ tit. de precon. art.* 7. *gloſs. vnic. num.* 20. dixit, quod adminiſtrator Eccleſiæ malè faceret, ſi non daret plus offerenti, quia illud cenſetur iuſtum pretium, quod liberaliter offertur à ſciente rei conditionem, *l. mortis cauſa capion. vltim. gloſs. ff. donat. cauſa mortis,* Canoniſtæ *cap. dilecti, de empt. & vend.* Mangil. *loco cit. nu.* 4. Poſth. *d. inſpect.* 35. *nu.* 36. *&* 37.

52 Dic tamen, quod ex cauſa poteſt Iudex licitationem, & oblationem non ſequi, *l. licitatio, ff. de pub. & vectigal. l. ſi pignore, ff. familiæ Hereiſcundæ,* Aſin. *de execut.* §. 4. *cap.* 20. *num.* 3. Mangil. *de ſubhaſt. quæſt.* 71. *num.* 5. *qu.* 83. *num.* 4. *&* 158. *num.* 3. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 131. Quod tamen non
53 procedit, ſi iuſtum pretium fuerit oblatum, Mangil *d. qu.* 71. *num.* 6. *& quæſt.* 83. *num.* 5.

54 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi ſtatutum, ſtylus, vel conſuetudo aliud dictet, Tepat. *var. ſent. tit.* 41. *cap.* 8. Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 11. *num.* 7. Poſth. *loco cit. num.* 93. vbi *nu.* 74. ex Paponio *d. arreſt.* 14.
55 dicit, quod ſeruanda eſt conſuetudo admittendi nouum oblatorem, ſi oblatio
56 creſcat in tertia, vel maiori parte, Rot. poſt Mangil. *de ſubhaſt. deciſ.* 20. vbi de ſtylo A. C. Poſth. *loco cit. num.* 117, Capic. *deciſ.* 3. Nigr. *de ſubhaſt. cap.* 7. §. 4. *nu.* 12.

57 Dic ſecundò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi à decreto fuiſſet appellatum, Rebuff. *de precon. licit. & ſubhaſt. art.* 5. *gloſs.* 1. Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 131. *num.* 2. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 95.

58 Dic tertiò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi, qui emit, non eſt idoneus, ſed decoctus, vel fallitus, Ferrett. *de gabell. nu.* 281. Poſth. *loco cit. num.* 96. Moſcatell. *in praxi verb. venduntur num.* 78. Nigr. *cap.* 7. §. 7. *num.* 15.

59 Dic quartò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi preco, vel edictum ſimpliciter diceret, quod, qui vult emere, vel conducere, veniat ad offerendum intra talem diem, nec adijceret, quod plus offerenti dabitur,

quia poterit terminus extendi, prorogari, & abbreuiari in præiudicium præcedentium licitatorum, imò illis inuitis, & contradicentibus, Mangil. *de ſubhaſt. q.* 16. *num.* 13. Poſth. *eod. tract. d. inſpect.* 35. *num.* 97.

60 Quod multo magis procedit, ſi in termino in edicto appoſito nullus ad licitandum comparuerit, quia tunc creditore poſtulante, poteſt Iudex inconſtans alium terminum concedere, Luc. Pet. *in prax. lib.* 8. *cap.* 12. *num.* 38. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 101. qui cum dicto Luca, & Tepat. ſubiungit, hoc non procedere, ſi ſtatutum vnicum tantum bannum requirat, quæ
61 tamen opinio mihi non arridet; quia, etiamſi ſtatutum præfigat terminum, non tamen tollitur, quin, ſi nulli eſt ius quæſitum, & partibus volentibus non poſſit Iudex nouum terminum concedere.

62 Dic quintò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi neceſſaria in ſubhaſtatione non interuenerint, quia tunc poteſt admitti nouus oblator, Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 35. *num.* 2. *& 3. & qu.* 36. *num.* 10. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 98. 99. *&* 100. & propterea, ſi quan-
63 do res ſub haſta ſimpliciter poſita fuerit, nec fuerit additum, quod dabitur plus offerenti, tunc erit locus inconſtantiæ, & pœnitentiæ, Aſin. *de execut.* §. 6. *cap.* 1. *num.* 16. *&* 24. *& cap.* 2. *num.* 14. Tepat. *var. ſent. tit.* 417. *cap.* 13. Simoncell. *de decret. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 65. Mangil. *qu.* 16. *nu.* 13. *& qu.* 25. *num.* 6. *& quæſt.* 33. *num.* 5. *&* 6. Poſth. *inſpect.* 34. *num.* 6. Rot. *deciſ.* 30. *num.* 2. *poſt. tract.* Poſth. & ratio eſt, quia
64 tunc exponens ſic rei pretium potius explorare velle videtur, quam vendere, vel locare, Rota *d. deciſ.* 30. *num.* 1. Poſth. *loco cit. num.* 8.

65 Dic ſextò, licitam eſſe inconſtantiam, ſi durante termino ſubhaſtationis fuerit licitanti res vendita, vel conceſſa, quia illa venditio habet in ſe conditionem, niſi
66 infra terminum ſubhaſtationis alius accedat, qui meliorem offerat conditionem, *l. ſi tempora C. de fid. inſtrum. & iur. Haſtæ fiſc. lib.* 10. Fabian. de Monte *de empt. & vendit. qu.* 5. *in rub. ſubbaſt. mater. num.* 90. *&* 92. *in fin.* Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 12. *n.* 10. *& qu.* 24. *in fin. & qu.* 37. *num.* 3. Poſth. qui alios *d. inſpect.* 35. *num.* 103.

67 Quod tamen dictum procedit, quando Fiſcus, vel Reſpublica vendunt, ſecus ſi venderet priuatus, Fabian. de Mont. *de empt. & vendit. rubr. de ſubhaſt. nu.* 92. Aſin. *de execut.* §. 6. *cap.* 13. *in fin.* Iodoc. *de ſubhaſt. cap.* 4. *num.* 8. Peregr. *de iur. Fiſc. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 42. Mangil. *d. qu.* 12. *num.* 10. *qu.* 34. *num.* 9. *& qu.* 37. *num.* 4. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 109. *&* 110.

68 Secundò procedit dictum in ſubhaſtatione pignoris iudicialis, quæ fit ad inſtantum creditoris contra debitorem, nam pendente deliberationis termino, poteſt tunc alius offerre, & licitare, *l.* 1. *ff. de in diem adiect.* Saluſt. Tiber. *in prax. A. C. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 7. Nouar. *ad l. ſi tempora nu.* 10. *C. de fid. inſtrum. & iur. Haſt. Fiſc. lib.* 10. Valaſc. *deciſ.* 37. Poſth. *d. inſpect.* 35. *num.* 113.

69 Dic ſeptimò, licitam eſſe inconſtantiam, quando agitur de intereſſe creditorum, nam tunc admittitur oblatio maior, etiam contractu perfecto, & candela extincta, ſeu termino elapſo, Nouar. *ad l. ſi tempora nu.* 9. Ricc. *collect.* 1726. Buratt. *deciſ.* 735. *in fin. & deciſ.* 786. *num.* 3. hos omnes Poſth. *loco cit num.* 116. quibus adde Afflict. *deciſ.* 36. *num.* 6. Magon. *deciſ. Florent.* 132. Tho. *in compendio verb. oblatio*, Amat. *var. cap.* 38. *num.* 3. & latè diſcuſſo articulo, alioſque adducens tenet Salgad. *in labyr. credit. par.* 2. *cap.* 2. *à n.* 12.
70 habent enim iura creditorum in concurſu multa ſpecialia, de quibus per Salgad. *loco cit.* & præſertim, quod facit ad rem noſtram, quod licet in venditionibus perfectis inter priuatos non liceat ab illis recedere, nec detur pœnitentia, ſeu incon-
71 ſtantia, vt videbimus ſuo loco, hæc tamen concluſio fallit, quando venditio fit
72 ſub haſta in ſatisfactionem creditorum, quia pretio non ſoluto licita eſt inconſtantia, & licitum à venditione recedere, rem retrahere, & alij vendere, ex Alex. Iaſ. & aliis Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 358. *n.* 4. Surd. *conſ.* 168. *num.* 14. Gratian. *diſcept.* 7. *num.* 4. *& diſcept.* 231. *num.* 20. Hermoſill. & Mangil. *citat. à* Salgad. *loco ſupra citat. num.* 64.

73 Dic octauò, licitam eſſe inconſtantiam, quando tractatur de minoribus, de Republica, vel Eccleſia, qui reſtituuntur aduerſus venditionem factam per ſubhaſtationem, ſi alius poſt aliquos dies offerat *l. ſi ſine*, §. *quæſitum ff. de minor.* Afflict. *deciſ.* 340. & ibi Vrſill. Guidopap. *deciſ.* 536. Maſtril. *d. deciſ.* 84. Franc. Auileſ. *in cap.* 31. *Prætor.* quos refert Ric. *d. collect.* 1726. *limit.* 1. Aſin. §. 4. *cap.* 84. *in fin.* Mangil. *de ſubhaſt. qu.* 28. *& qu.* 80. *in fin.* Poſth. *loc. citat. num.* 122. vbi ex Papon. *lib.* 18. *tit.* 6. *arreſt.* 27. dicit hoc procedere, quamuis in licitatione rei minoris, neque deceptio, neque circumuentio interuenerit, vel ſolemnitas vlla omiſſa ſit, ſi quis ſit, qui multo maioris emere voluerit.

Contrarium in hoc voluit Alber. *d. l. ſi ſine*, §. *quæſitum, ff. de minor.* vbi diſtinguit tres caſus, primò quando minor, Ciuitas, Eccleſia, vel Fiſcus vendendo res ſuas ſeruauit debitas ſolemnitates, & fecit ſicut maior, quia tempore opportuno vendit, & iuſto pretio, quamuis poſtea appareat plus offerens non admittitur, niſi de

ſorde, & gratia doceretur.

Secundus caſus eſt, quando debita ſolemnitas non eſt ſeruata, quo caſu ipſo iure non valet venditio, nec reſtitutione opus eſt.

Tertius eſt, quando debita ſolemnitas eſt ſeruata, ſed minor ſua facilitate eſt læſus, quia vendidit tempore non opportuno, vel non iuſto pretio, & tunc reſtituitur, & ita dicit intelligendum, *d. §. quæſitum*, Alber. ſequitur Greg. Lopez. *lib. 5. tit. 19. par. 6.* Afflict. *decif. 340.* & ibi Vrſill. Maſtril. *d. decif. 84.* Guttierez *pract. lib. 1. cap. 38. per tot.*

Quid dicendum? pendet reſolutio quæſtionis ex intellectu, Textus *in l. ſi ſine dolo, ff. de minor. iuncta l. ſi ſine, §. quæſitum, de minor.* quam videre poteris penès Caldas Pereyra *ad l. ſi curatorem, in verb. ſua facilitate num. 4. verſ. 3. quare nos alia.*

Interea Ego ſequor libenter opinionem Guidopap. *decif. 536.* & aliorum, quos ſupra citaui, quam opinionem ſequitur etiam Mangil. *d. quæſt. 28. num. 21.* & poſt hæc ſcripta viſus Fab. Capic. Galeot. *reſponſo Fiſcali 14. num. 33.* ſed cum hac adiectione, quod non quælibet oblatio ſufficiat, vt detur huiuſmodi reſtitutio minori, ſed requiratur, vel in tertia parte, vt per Griuell. *decif. 44. num. 9.* vel ſaltem in quarta parte, iuxta opinionem Guttierez *de gabell. qu. 142. num. 8.* vel tandem reſideat in arbitrio Iudicis, an ſit maior oblatio, Guttierez *d. tract. qu. 140. num. 13. & quæſt. 38. pract. lib. 1. num. 4.* Si enim parua eſſet oblatio, vtique non eſſet admittenda, quia tunc præponderat authoritas Reipublicæ, quæ non debet ob tenuem oblationem admittere hanc inconſtantiam, Guttierez *loco cit. num. 14.* alias non inueniretur, qui cum Republica vellet contrahere, Guttierez *practic. qq. lib. 1. qu. 38. n. 2.* & propterea dixit Griuell. *d. decif. 44.* tertiam partem pretij non eſſe, ſi v. g. deliberatur pro triginta, & offerantur quadraginta, ſed debent offerri 45. hoc eſt ſemiſſem, itaut toto computato pretio triens totius efficiatur, ſuper quo tamen non inſiſtam, quia potius id concludit ex quadam conſuetudine, quam ex diſpoſitione iuris, vt per eum, & ita intelligitur, Poſth. *inſpect. 57.* Aduerte tamen, quod ſi primus
74 oblator vellet ſupplere pretium oblatum à ſecundo, vtique eſſet præferendus, Guttierez *d. qu. 38. num. 6. & de gabell. d. qu. 140. num. 13.* à Ponte *de poteſt. Pro-reg. de regal. impoſ. tit. 4. §. 5. nu. 58.* vbi ex Odofred. & Andr. de Baruto tenet, quod, ſi facta ſit à Fiſco locatio ad quinquennium, ſi durante eo quinquennio alius meliorem conditionem offerat, poteſt inconſtans
75 tradere huic rem locatam, niſi prius locator pretium ſupplere intendat, de qua re videbimus ſuo loco de inconſtantia in contractibus.

76 Dic nonò, licitam eſſe inconſtantiam re integra, ideſt antequam aliquis publicè obtulerit, & promiſerit, & publicè facta fuerit reuocatio, ſicut promiſſio, Mangil. *qu. 16.* Poſth. *inſpect. 34. num. 12.*

77 An autem ſemel, vel pluries de huiuſmodi inconſtantia dari poſſit: ſemel tantum poſſe dari dicit poſt Aniles, idem Guttierez *d. cap. 38. num. 5.* Alber. *verò in d. l. ſed etſi ſine*, dicit, ſæpius poſſe dari, ſi conſtet de deceptione, & cum ſequitur Muſcatellus *in prax. par. 3. §. venduntur num. 65.* qui tamen ſubiungit, non niſi bis eſſe concedendam, vel remitti Iudicis arbitrio, Nigr. *de ſubhaſt. §. 8. num. 3.* Fab. Capic. Galeot. *d. alleg. 14. nu. 43.*

78 In rebus verò, quæ fortuitis caſibus ſunt ſubiectæ, non datur inconſtantia, niſi ſordes, vel gratia allegentur, Mangil. *d. qu. 28. num. 23.* Poſth. *d. inſpect. 57. n. 54.*

79 Sed hac occaſione quæritur, an detur inconſtantia in ſubhaſtatione prætextu læſionis: & dari, magis opinio communis eſt, & in practica ſeruari dicit Gabr. *de empt. & vendit. concluſ. 1. num. 61.* Gomes *var. reſolut. tom. 2. cap. 2. de empt. & vendit.* Iodoc. *de ſubhaſt. cap. 3. num. 12.* Afin. *de execut. §. 4. cap. 43.* Marcheſ. *de commiſs. par. 2. de commiſſ. reſtit. in integr. num. 11.* vbi, quod eſt communis opinio tam Legiſtarum, quàm Canoniſtarum, Mangil. *de ſubhaſt. q. 39. & q. 42. num. 11. & qu. 47. num. 22.* Maſtrill. *decif. 33. num. 10. par. 1.* cum innumeris per Poſth. *d. inſpect. 59. à num. 3.* Rot. *decif. 259. poſt 2. vol. conſ.* Farinac. *& decif. 648. num. 3. par. 1. recent.* vbi de veriori, & magis communi, & quod fuit ſæpè deciſum *decif. 604. num 1. par. 3. & decif. 406. num. 5. p. 4. recent.* Caualer. *decif. 187.* Buratt. *decif. 538. num. 1. & dec. 675. num. 8.* Rot. *poſt* Nigr. *de ſubhaſt. decif. 43.* Intrigliol. *lib. 1. ſingul. 320.* vbi add. Rot. *decif. 12. num. 42. par. 12. rec.*

80 Hæc tamen læſio debet eſſe vltra dimidiam non enim quælibet ſufficit, Abb. *in cap. ad noſtram nu. 9. verſ. puto tamen, de empt. & vendit.* cum alijs per Rot. *decif. 648. n. 6. par. 1. recent.* Poſth. *de ſubhaſt. d. inſpect. 59. num. 41.* Mangil. *eod. tract. qu. 40. num. 4.* licet multi relati à Rot. corã Bichio *decif. 609. num. 5. & 6.* velint quod in ſubhaſta-
81 tione facta à Iudice ſufficiat læſio in ſexta parte, ea ratione quia in venditione vo-
82 luntaria maior læſio requiritur, cum concurrat conſenſus domini, & ideo ipſe ſibimet imputare debet, ſi rem maioris valoris viliori pretio diſtrahit, quod non videtur procedere in venditione neceſſaria facta mediante ſubhaſtatione, cum ea fiat abſque conſenſu domini, & quaſi eodem reluctante, nec Iudex habeat tam abſo-

83 lutam diſpoſitionem rei, quam habet ipſe dominus, in qua tamen opinione Rota non ſe fundat, nam in ſuo caſu aderat læſio vltra dimidiam, vt apparet ex lectura deciſ. *ſupra* allegatæ *ſub dicto num.6. euidens in caſu noſtro*.

84 Sufficit tamen quælibet minima læſio vltra dimidiam, etiam in vno nummo, Cagnol. *in repet. l.2. quæſt.14. nu.138. & 139.* Felyn. *in cap. cum cauſam il ſecondo, in princ. de teſtib.* Gomes *var. to. 2. de contract. cap.2. ſub rubr. de empt. & vendit. num.22.* Mangil. *dicta quæſt.40. nu.5.* Poſth. *d. tract. inſpect.59. num.46.*

85 Hæcque inconſtantia habebit locum etiam in adiudicatione iudiciali, Cagnol. *dicta l.2. nu.163.* Aſin. *de execut. §.4. cap.43. & §.7. cap.25.* cum aliis per Poſth. *loco cit. num. 8.* Caſtill. *deciſ. 14. tom. 1. num. 1.* Duran. *deciſ. 235. n.20.* Quicquid dixerint Alexan. Roman. Rebuff. & alij relati ab Anton. Sola *ad Conſtit. Sabaudiæ lib.3. tit.29. de forma, ac ordine obſeruan. in pign. ſubhaſtat. & deliberat. ſtabilium gloſs. 3. num. 15. 18. & 20.*

86 Secundò habebit locum, etiamquod adeſſet pactum de vendendo per ſubhaſtationem, illudque pactum eſſet iuratum, Maſtrill. *deciſ.33. num.12. & deciſ.247. nu.1. par. 3.* Giurb. *deciſ. 105. num. 1.* Mangil. *de ſubhaſtat. quæſt.47. num. 7.* Poſth. *dicto tract. inſpect.59. num.11. 12. & 13.* Rota *deciſ.43. poſt tract.* Mangil. *de ſubhaſtat.*

87 Aduerte tamen, quod hoc dictum procedit data enormiſſima læſione, ſecùs enormi, vt aduertit Maſtrill. *d. deciſ. 247.* & alij *ſupra citati*, non enim iurans cen-
88 ſetur in tantam læſionem conſenſiſſe, Roc. *deciſ. vnic. de empt. & vendit.* Odd. *de reſtit. par.1. quæſt.4. art.13.* Padill. *d. l.2. nu.43.* Seraph. *de priuil. iuram. priuil.236. num.15.* Afflict. *deciſ.322. nu.9.* Mangil. *d. quæſt.47. num. 11.* Poſth. *dict. inſpect. 59. num. 13.* Rota *dicta deciſione 43. num. 1. in fin. poſt* Mangil.

89 Tertiò, habebit locum, etiamquod fuiſſet renunciatum enormiſſimæ læſioni, Mangil. *dicta quæſt.47. num.21.* Poſth. *dicta inſpect. 59. num. 15.* Maſtrill. *deciſ. 33. numer. 13.*

90 Quartò, habet locum, ſiue interpoſitum ſit decretum Iudicis, ſiue non, Adden. *ad quæſt.22.* Guidopap. Poſth. *loco cit. nu.17. & 18.*

91 Sed an læſio habeat locum in locatione gabellarum panis, vini, carnium, & ſimilium? Menoch. *conſ. 1121. num. 6.* tenet,
92 non habere locum ea ratione, quia fuerunt venditi fructus incerti futurorum annorum, in quibus non poteſt conſiderari læſio, vt poſt Bald. & Cremen. reſpondit ipſe Menoch. *conſ.843. num. 34. & conſ. 844. num. 43. & dicto conſ. 1121.* expendit Text. *in l. ſi ea lege, C. de vſur.* vbi, *ſi ea lege mater tua apud creditorem ſuum obligauit, vt fructus inuicem vſurarum conſequeretur: obtenta maioris percepti emolumenti propter incertum fructuum euentum reſcindi placita non poſſunt*. Ex quibus verbis apparet ratione incertitudinis futurorum fru-
93 ctuum aliquid iudicari iuſtum, quod ſi appareret certum, eſſet iniuſtum, & propterea non dari minori reſtitutionem in integrum in his, quæ dependent à futuro euentu, voluit Caldas *in l. ſi Curatorem, verſ. Aduerſarij dolo nu.5. C. de reſtit. in integr.* quem ad hoc propoſitum citauit Guttier. *de gabell. quæſt.147. num.10.*

94 Contrariam opinionem, quod ſcilicet hoc caſu detur læſio, voluere relati à Mangil. *de ſubhaſtatione quæſt. 42. numer. 1. & ſeq.* quem ſequitur Poſth. *dict. inſpect. 59. num. 19.*

Concorda opiniones, quod, ſi læſio, eſt vltra dimidiam, tunc poſſit opponi, ſecus minimè, Soccin. *conſ.68. num.9. lib.2.* cum alijs per Menoch. *dicto conſil. 1121. d. numer. 14.*

Idem eſt dicendum in locatione vectigalium, ſeu gabellarum per ea, quæ doctè diſſerit Larrea *deciſ. Granaten.71. per totam,* quæ latius reaſſumit *in allegat. Fiſcal. 32. per tot.* vbi bene ad omnia in contrarium adducta reſpondet; Et ratio eſt, quia etſi
95 in æſtimanda læſione attendatur tempus contractus, *l. ſi voluntate, C. de reſcind. vendit.* Hæc tamen regula procedit in contracti-
96 bus, qui momento perficiuntur, ſecus in his, quæ habent tractum ſucceſſiuum, Natt. *conſ.548. n.36.* Rolan. *conſ.1. nu.173. lib.1.* Alba *conſil. 34. num. 15.* cum alijs adductis per Larream *d. allegat. num. 32. à num. 13.*

97 Ceſſat primò, inconſtantia in ſubhaſtatione prætextu læſionis, quando ſubhaſtatio eſt voluntaria, & facta per dominum, Gabr. *de empt. & vendit. concluſ. 1. num.61.* Pinell. *de reſcind. vendit. par.2. cap.2. nu. 25.* Peregr. *de iur. Fiſc. lib.6. tit.4. num.8.* Aſin. *de execut. §. 7. cap. 174. num. 1.* Fenzon. *ad Stat. Vrbis cap.194. n.51.* Poſth. *d. inſpect.59. num. 22. & 24.* Eoque magis, ſi venditor,
98 ſiue locator ſub haſta ſciens verum valorem, & redditum rei ſubhaſtatæ promiſit non contrauenire, ſed ratum, & gratum, & firmum habere, vel adſit iuramentum, Menoch. *conſ. 844. num. 38. & dicto conſ. 1121. num. 4.* Poſth. *dict. inſpect. 59. num. 23.*

99 Sed, ſi voluntariè per viam voluntatis, non autem neceſſitatis per ſubhaſtationem res vendita ſit, tunc eſſe locum inconſtantiæ, voluit Iodoc. *de ſubhaſt. cap.4. num.26.* Poſth. *loco cit. num. 25.*

100 Secundò, ceſſat inconſtantia prætextu læſionis, quando Fiſcus per ſubhaſtatio-

nem vendit rem ſuam, Peregr. de iur. Fiſc.
lib. 6. tit. 4. num. 8. Grat. diſcept. 7. num. 11.
Nouar. ad l. ſi tempora num. 7. C. de fid. in-
ſtrum. & iur. Haſt. lib. 10. Mangil. de ſubhaſt.
qu. 39. nu. 5. Poſth. eodem tract. d. inſpect. 59.
num. 26. 27. 28. & 29. Niger. eodem tract.
cap. 7. §. 8. num. 9.

Contrarium voluere Muſcatell. in praxi
par. 3. §. venduntur num. 57. & plures relati
ab Anton. de Amat. reſol. 38. nu. 18. & 19.
Sed dic, quod prima opinio procedit,
quando tempore opportuno, & ſeruatis
ſolemnitatibus Res Fiſci eſt ſubhaſtata,
ſecus, ſi tempore non congruo, & adſit
læſio enormiſſima, Maſtrill dec. 84. Amat.
loco cit. Niger. loco cit. num. 13.

101 Tertiò, ceſſat inconſtantia reſpectu
emptoris, qui de læſione dare non poteſt,
Aſin. de execut. §. 6. cap. 14. num. 4. Poſth.
loco cit. num. 30.

102 Prout, nec creditor poterit dare de
læſione, qui rem minoris valoris in ſolu-
tum acceperit pro toto debito, Mangil.
de ſubhaſtat. quæſt. 19. num. 5. Poſth. loco cit.
num. 32.

103 Quartò ceſſat inconſtantia quando Sta-
tutum mandat, quod factis ſubhaſtationi-
bus res adiudicetur plus offerenti, Maſtrill.
deciſ. 33. par. 1. Poſth. loco cit. num. 33.

Contrarium voluit Mangil. eodem tract.
de ſubhaſt. quæſt. 45. ex tradit. per Alex. in l.
Prætor, ff. ad leg. falcid. Bertrand. conſ. 100.
lib. 4.

Concorda opiniones, vt prima proce-
dat ſtante aliquali læſione, ſecunda ſtante
enormiſſima, ſic Mangil. loco cit. num. 5.

104 Quintò ceſſat in venditione ad tem-
pus, Menoch. dicto conſ. 844. num. 47. Poſth.
105 loco cit. num. 36. Quod tamen non proce-
dit in locatione, Menoch. & Poſth. loc.
citat.

106 Quanto tempore autem duret tempus
huiuſmodi inconſtantiæ? Dic regulariter
durare ad 30. annos, Gluſian. de dat. inſolut.
cap. 27. num. 300. Mangil. quæſt. 46. num. 27.
Poſth. d. inſpect. 59. num. 49.

107 Si autem per Statutum huiuſmodi
tempus minuatur, illud ſeruandum eſt,
Buratt. deciſ. 538. num. 21. Poſth. dicto loco
108 num. 50. qui ſubiungit in Eccleſia eſſe
tempus 40. annorum.

109 Quis autem in propoſito dicatur plus
obtuliſſe, & maior oblator, & quæ condi-
tiones admittantur, & reijciantur in obla-
tionibus? videndus eſt Poſth. d. inſpect. 35.
à num. 140.

110 Sed an Iudex, qui anctoritatem inter-
poſuit in ſubhaſtatione bonorum, poſſit
inconſtans repetere rem ſubhaſtatam iure
retractus? Dic in hoc poſſe eſſe incon-
ſtantem, per Text. in l. filius, §. multo, ff. de
inoffic. teſtam. l. quidam, C. admin. Tut. l. ad-
uerſus, §. 1. ff. de inoffic. teſtam. ex quibus legi-
111 bus habetur, quod, qui nomine alie-
no, vel neceſſitate officij ſuam interponit
anctoritatem ſibi non præiudicat, Bald.
conſ. 102. lib. 2. Salyc. dicta l. cum quadam,
C. admin. Tut. & in terminis Tiraquell. de
retract. §. 1. gloſ. 9. num. 272. quem ſequitur
Mangil. de ſubhaſt. quæſt. 145. per tot.

112 Quouerò ad inconſtantiam ratione
oblatoris; dic, quod licet nemo compel-
latur emere, vendere, vel locare, ſeu con-
ducere, l. inuitum, C. de contrahen. empt. l. nec
emere, C. de iur. delib. l. ne cui, l. munus, C. locat.
Mangil. de ſubhaſt. quæſt. 107. num. 2. Rota
deciſ. 65. poſt d. tract. Poſth. inſpect. 34. n. 14.
113 Et licitatio ſit actus voluntarius, Papon.
arreſt. 2. lib. 18. num. 6. Nihilominus facta
114 oblatione per licitatorem dic non dari
locum inconſtantiæ, argum. Text. in l. ſi-
cut, C. de act. & oblig. l. 1. & 2. quando lic. ab
empt. diſced. l. 2. ff. reſcind. vendit. l. ab em-
ptore, C. de pact. Domauder. de ſubhaſt. cap. 5.
num. 17. Angel. conſ. 324. num. 3. Bart. dicta
l. ſi tempora, C. fid. inſtrum. lib. 10. Rebuff.
de precon. art. 1. gloſ. 1. num. 34. Aſin. de
execut. §. 6. cap. 2. Nig. de ſubhaſt. cap. 7. §. 2.
num. 1. & 2. Rota deciſ. 89. poſt tract. Poſth.
dicto tract. de ſubhaſt. inſpect. 34. nu. 26. & 28.
Io. Philip. de ſubhaſt. cap. 4. comment. 4. nu. 5.
Rota deciſ. 12. num. 10. par. 12. recent. Ratio
115 eſt, quia, cum contractus ſit perfectus
inter offerentem, & ſubhaſtantem, non eſt
locus pœnitentiæ, Bart. dicta l. ſi tempora,
C. de fid. inſtrum. lib. 10. & in l. licitatio nu. 4.
C. de public. vectigal. Rota deciſ. 376. nu. 5.
vbi, quod alias multiplicarentur abſurda,
& nunquam eſſet finis ſubhaſtationis.

116 Et in tantum illicita eſt inconſtantia,
vt, ſi oblator vellet pœnitere, poſſit cogi
ad ſoluendum oblatum pretium, etiam
per capturam perſonæ, Caſtill. deciſ. 7. nu. 6.
Chriſtin. ad conſuetud. Mechlinienſes tit. 19.
art. 17. num. 14. Carpan. ad Statut. Mediol.
cap. 167. num. 14. cum alijs per Nigr. d. §. 2.
num. 2. Tepat. var. tit. 417. cap. 19. Gluſian.
de dat. inſolut. cap. 17. num. 257. & de bonis
ad cridam ponen. cap. 1. num. 182. Giurb.
deciſ. 53. nu. 1. in fin. Poſth. inſpect. 34. nu. 77.
& 78. Io. Philipp. de ſubhaſtat. dicto cap. 4.
num. 6.

117 Et tenetur oblator, etiamquod nomi-
ne alieno licitauerit, niſi præſentet eum,
cuius nomine licitauit, Chriſtin. loco cit.
num. 11. Nig. loco cit. num. 3. Tepat. loco cit.
cap. 21. Papon. arreſt. 13. lib. 18. tit. 6. Poſth.
loco cit. num. 83. Io. Philipp. dicto cap. 4.
num. 11.

118 Eoque magis ceſſat inconſtantia, ſi
vnicus tantum fuit licitator, Muſcatell. in
praxi par. 3. §. in vendit. num. 102. Nig. loco
cit. num. 4.

119 Nec datur ipſimet creditori licitanti,
Tuſc. concluſ. 81. littera O, num. 20. Nig. loco
cit. num. 5.

120 Imò nec datur pœnitentia in hærede,
emptore mortuo ante inſtrumentum con-
fectum, Anton. de Marin. quotid. reſolut.
121 cap.46.num.6. Nec iſto caſu poterit obla-
tor excipere de nullitate ſubhaſtationis,
Anton. Fab. in Codice lib.8. tit.16. diffinit.22.
& ibi num. 3. in allegat. Poſth. loco cit. nu-
mer. 86.

122 Eo magis, ſi oblator rei poſſeſſionem
accepit, & poſſedit, Mangil. de ſubhaſtat.
quæſt.124. num. 7. Poſth. d. inſpect. 34. nu-
mer. 87.

123 Nec remedio appellationis ſuam obla-
tor poteſt tueri inconſtantiam, Gluſian. de
dat. in ſolut. cap.17. num.219. Poſth. loco cit.
nu.88. Quinimò, ſi adhuc inconſtans recu-
124 ſet oblator ſuam oblationem adimplere,
poterit admitti ſecundus oblator etiam
pro pretio minori, ſed condemnabitur in-
conſtans ad ſoluendum reliquum pre-
tium, niſi habuerit iuſtam cauſam incon-
ſtantiæ, Rebuff. de Precon. art.5. gloſſ.1. n.13.
Poſth. loco cit. num.89. vbi num.90. ſubiun-
git, quod hoc caſu Iudex non debet ſic ex
abrupto admittere inferiorem oblatorem,
125 ſed, vel ſubhaſtationem in aliud tempus
differre, vel præuia æſtimatione priori ad-
iudicare creditori, Rota poſt Nigr. de
ſubhaſt. decif. 6. num. 29. & penès Marcheſ.
par.1. fol.1246. num.5. Nig. dicto §.2. nu.24.
vbi dicit, quod nunquam vidit hoc obſer-
uari.

126 Dic primò, licitam eſſe inconſtantiam,
ſi forma ſubhaſtationis ſeruata non ſit,
ex quo officiales, & ſubhaſtantes plus offe-
renti vendi non promiſerunt, Mangil. q.16.
num.7. Rota decif.89. penes Poſth. d. tract.
& decif. 30. num.3.

127 Secundò, licita erit inconſtantia va-
riato rerum ſtatu, quia intelligitur obla-
128 tor obligatus rebus ſic ſtantibus, Aſin.
de execut. §.6. cap.87. nu.1. Tuſc. d. concl.81.
num.3. Mangil. de ſubhaſt. quæſt.37. num.26.
& quæſt.86. num.22. Poſth. loco cit. nu. 100.
& 101. Rota penès ipſum dicta decif. 30.
num.8. Et propterea, ſi antequam celebre-
tur Inſtrumentum venditionis, ſeu deli-
berationis, detegatur, partem bonorum
vendi non poſſe, vel aliud ſit impedimen-
129 tum, vt omnia bona non vendantur,
oblator inconſtans poteſt ſuam oblatio-
nem non ſeruare, Aſin. de execut. §.6.
cap.87. nu.1. & §.7. cap.301. nu.1. Mangil.
quæſt.72. num.1. Poſth. loco cit. num. 202.

130 Præſertim, ſi oblatio fuerit pro omni-
bus bonis, & non alias eſſet oblaturus, ſi
non crediđiſſet, ſe omnia bona ſubhaſtata
non habiturum, Aſin. & Tuſc. vbi ſupra
Coſta in praxi conuent. par.1. n.262. Mangil.
dicta quæſt.72. num. 1. & 2. Poſth. loco citato
num.103. Nig. dicto §. 2. num. 19.

131 Idemque eſſet, ſi fundi tales eſſent, vt
dura eſſet eorum ſeparatio, vel, ſi oblator,
132 vna re ſibi tradita in communionem in-
cideret, vel, ſi habito reſpectu ad vnam
133 rem, illa ſibi tradi non poſſet, vt per
Mangil. dicta qu.72. Poſth. loco cit. nu. 104
105. & 106. Vel, ſi reperiretur, rem aliter
134 ſe habere, quam in edicto comprehen-
deretur, quia tunc licita eſt inconſtantia,
Rota decif.30. penès Poſth. de ſubhaſt. vbi,
quod oblator poterit pœnitere, quia inue-
nerit, bona ſubhaſtata eſſe obnoxia fœne-
rationi magis iuſtæ, Poſth. loco cit. nu.107.
vel fideicommiſſo, Nig. dicto §.2. num. 21.
135 Vel, ſi detegatur, rem ſubhaſtandam
eſſe hypothecatam alteri, Aſin. de execut.
§.4. cap.76. num.1. & §. 7. cap. 300. num. 1.
Poſth. loco cit. nu.108. Nig. dicto §.2. nu.17.
vel non eſſe debitoris, Nig. loco cit. num.21.
vel etiam ſi pendente ſubhaſtatione in-
ſolitum damnum ſuccederet, puta gran-
dinis, vel alia vi fructus pereant, tunc
136 poterit oblator inconſtans pœnitere, ſi
Officiales nolint facere remiſſionem pro
rata arbitrio boni viri, Bald. conſ.393. lib.4.
Tuſc. concluſ. 715. ſubhaſtantes num. 18. &
concluſ. 714. ſubhaſtatio num. 10. Ferrett. ad
conſuet. Burdigalen. cap. fin. verſ. quod ſi poſt,
137 Nig. loco cit. num. 10. vbi limitat, niſi
oblator ſit in mora, Mangil. de ſubhaſtat.
quæſt.37. num.23. & quæſt.68. num.24. & dicta
quæſt.70. num.14. Poſth. loco cit. num.121.

138 Tertiò, licita eſt inconſtantia, ſi obla-
tor fuerit ab oblatione liberatus, quia
creditoribus aliunde ſit ſatisfactum, Rota
penès Poſth. de ſubhaſtat. decif. 89. num. 8.
Poſth. loco cit. num.100. vbi num.111. dicit,
139 hoc procedere reſpectu illorum credi-
torum, quibus eſt ſatisfactum, non reſpe-
ctu aliorum, Rot. dicta decif.89.

140 Quartò, licita erit inconſtantia, ſi velit
illi fieri deliberatio contra formam ſuæ
oblationis, Buratt. decif. 786. num. 4. & 6.
Poſth. loco cit. num.118.

141 Quintò, licita erit inconſtantia in eo,
qui obtulit in licitatione rei Fiſcalis, vel
Reipublicæ, ſi expediat Fiſco, vel Reipu-
blicæ, ſecus ſi non expediat, Bertachin.
de gabell. par.2. num.21. Ferrett. eodem tract.
num. 279. Iodoc. de ſubhaſtat. cap.5. num.18.
Rota decif.113. num.13. par.7. recent. Poſth.
loco cit. num.122. Nig. dicto §. 2. num.22.

142 Sextò, licita erit inconſtantia, ſi ex
oblatione non reſultet aliqua vtilitas of-
ferenti, quia non cenſetur obtuliſſe animo
ſe obligandi, Corn. conſ. 29. lib. 4. Poſth.
loco cit. num.123.

143 Septimò, licita erit inconſtantia in
oblatore paupere, ſeu dolo inducto ad of-
ferendum, Rota decif. 28. num.15. penès
Nigr. de ſubhaſt. Poſth. loco cit. num.125.

144 Octauò, dic licitam eſſe inconſtantiam
in minore offerente, quia non habet legi-
145 timam perſonam ſtandi in iudicio, Pic.
ad Statut. Vrbis lib.1. cap.151. gloſs.7. nu.314.

& ſeq. Poſth. *loco cit. num.* 127.

146 Nonò, licita eſt inconſtantia, vbi dominus pignorum cogi non poterat ad vendendum, Rot. *deciſ.* 55. *num.* 3. *par.* 1. *in recent.* Nig. *loco cit. num.* 12.

147 Decimò, licita eſt inconſtantia in oblatore, qui obtulit poſt terminum datum ad offerendum, Rota. *dicta deciſ.* 55. *num.* 3. Nig. *loco cit. num.* 13.

148 Vndecimò, licita erit inconſtantia, antequam ſit facta ſcriptura, Bald. *conſ.* 7. *lib.* 5. Nig. *loco cit. num.* 16.

149 Duodecimò, licita eſt pœnitentia, ſi oblatio ſit facta Notario, & non Officiali, Caroc. *de locat. par.* 3. *de locat. vectigal. qu.* 3. *num.* 4. Rota *dicta deciſ.* 55. *par.* 1. *recent. &* 113. *par.* 7. Mangil. *quæſt.* 70. *num.* 13. Poſth. *loco cit. num.* 27. Si tamen oblator
150 receptus fuerit per Notarium præſenti pecunia oblig. Camer. & iuramento non datur pœnitentia, Rota *deciſ.* 89. penès Poſth. & penès Marcheſ. *par.* 1. *fol.* 1245. Poſth. *loco cit. num.* 29.

151 Decimotertiò, licita eſt inconſtantia de conſenſu creditoris, Poſth. *de ſubhaſt. inſpect.* 66. *num.* 13. Rota coram Duran. *deciſ.* 445. *num.* 76. *&* 77. Quod tamen intelligendum eſt ante completam deliberationem, quo caſu ſolùm agitur de intereſſe creditoris, ad cuius commodum, & voluntatem cum fiat ſubhaſtatio, ei renunciare poteſt, Rota *deciſ.* 12. *num.* 14. *par.* 12. *recent.* ſecus ea conſumpta, & poſtquam debitori per factum Iudicis fuit ius quæſitum, quia tunc conſenſus creditoris ſolùm eſt attendendus in ſui præiudicium, non debitoris, erga quem licitator eſt obligatus, vt reſpondit Rota poſt Cenc. *de cenſ. deciſ.* 436. *num.* 14. *&* 15. & coram Duran. *deciſ.* 257. *num.* 11. *&* 12. *cum ſeq.* quas deciſiones refert, & ſequitur Rota *dicta deciſ.* 12. *num.* 16. *par.* 12. *recent.*

F I N I S.

INDEX

MATERIARVM, ET CONCLVSIONVM,

Quæ in hoc Opere continentur.

Primus numerus ſignificat quæſtionem, ſecundus numerum marginalem, tertius vero paginam.

A

Abolitio nihil aliud eſt, niſi quando Iudex cauſa cognita accuſatore petente nomen rei abolet ab inſtantia Iudicis accuſationis propoſitę illum abſoluendo 20. 29. 94.

Abſens poteſt conueniri in loco, vbi non inuenitur, quando tractatur de cauſa ſtatus 22. 32. 106.

Acceptans terminum, ſeù præceptum ſibi factum à Iudice de aliquid faciendo, dicitur renunciaſſe Iuri appellandi 38. 46. 242.

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis 37. 299. 326.

Adeò vt ſi Iudex ſuper acceſſorijs non ſententiaſſet eadem die poſſet illa addere ibidem 301. & 402. 232.

Ab accuſatione deſiſti poteſt, quando accuſator illi non ſe inſcripſit 20. 4. 93.

Accuſatio poteſt à Principe aboleri, ſi accuſatur aliqua perſona, quæ non poteſt ſine magna Reipublicæ perturbatione puniri ibid. 11. & 12.

Accuſator, deſiſtens ab accuſatione punitur pœna Senatus Conſulti Turpil. 19. 24. 86.

Id tamen fallit in pluribus caſibus, de quibus infra dicetur ibid. 25.

Accuſator poteſt inconſtans ab accuſatione deſiſtere 20. 1. 93.

Accuſator, qui ſe accuſationi non inſcripſit, an, & quando poſſit pœnitere, & ab accuſatione deſiſtere ibid. 3.

Accuſator re integra poteſt pœnitere ibid. 5.

Quid ſi accuſati fama per libellum, vel per dictum ipſius accuſatoris ſit denigrata ibid. 6.

Accuſator, qui ſolummodo preces obtulit Principi contrà accuſatum, poteſt inconſtans ab accuſatione deſiſtere ibid. 7.

Accuſator, qui cognouit accuſationem iniuſtam, & calumnioſam non ſolum poteſt, ſed etiam debet ab accuſatione deſiſtere ibid. 8.

Accuſator non poteſt ab accuſatione deſiſtere.

Primò quando libello accuſationis ſe ſubſcripſit profeſſionem faciens, quod talem Reum talis criminis det in libello obligans ſe ad talionem, & promittens ſe perſeueraturum vſque ad ſententiam ibid. 21.

Secundo, ſi accuſator fideiuſſorem præſtitit de accuſatione proſequenda ibid. 22.

Tertio poſt litem conteſtatam ibid 23.

Quartò ſi Reus accuſatus fuerit citatus, & comparuerit ibid. 24.

Quintò in crimine leſæ Maieſtatis ibid. 25.

Idem dic in crimine Patriæ oppugnatæ, vel traditæ, peculatus, Sacramenti deſerti, & crimine falſi ibid. 26.

Accuſator expreſsè ab accuſatione deſiſtens incidit in pœnam S. C. Turpiliani non impetrata abolitione ibid. 28.

Accuſator ab accuſatione deſiſtens debet exprimere cauſam, quare petit abolitionem, aliàs non eſt audiendus ibid. 30.

Accuſator ab accuſatione deſiſtens incidit in pœnam extraordinariam ſi crimen ſit priuatum ibid. 32.

Accuſator, ſiue expreſsè deſiſtendo, ſiue tacitè, vel non comparendo infrà tempus ei aſſignatum, vel non proſequendo in termino ſibi ſtatuto, vel ſinendo labi tempus à lege ſibi præfixum debet condemnari in expenſis ibidem 33. 34. & 35.

Quod fallit ſi re integra deſiſtat, & nil Patti depereat ibid. 36. & 37.

Accuſator deſiſtens ſemel ab accuſatione non admittitur ampliùs ad illam proſequendam ibidem 38.

Amplia primo, etiam ſecuta abolitione priuata ibid. 40.

Amplia ſecundo, etiam quod accuſator deſtitiſſet pacto inito, vt ei accuſatus aliquod daret, vel faceret: nam ſi & ipſe accuſatus in pacto promiſſa non adimpleat, nihilominus accuſator iterum accuſare eum non poteſt ibidem 41.

Amplia tertio etiam quod accuſator deſtitiſſet ab accuſatione cum proteſtatione ſe poſteà accuſaturum ibid. 42.

Amplia quarto in eo, qui deſiſtit ab accuſatione per tranſactionem cum parte initam ibid. 46. & 47.

Sub Amplia, vt non ſolùm accuſator repellatur à noua accuſatione, ſed etiam auferat ius accuſandi proximioribus in gradu ibid. 48. 95.

Accuſator deſiſtens ab accuſatione iam cæpta non impetrata abolitione efficitur infamis, & ideò indiſtinctè ab accuſando repellitur ibidem 67. 96.

Accuſator, qui deſtitit ab accuſatione per ſimplicitatem, vel iuſto impedimento detentùs admittitur ad denuò illam proſequendam, ibidem 76.

Accuſator, qui deſiſtit ab accuſatione, ex quo fuiſſet facta generalis abſolutio criminis ex

cauſa aliqua, poterit poſteà intrà triginta dies repetere eandem accuſationem, & erit in eodem ſtatu, in quo erat ante abolitionem, ibidem 77.
Idem locum habet in Accuſatore, ſi errore, vel Aduerſarij dolis inductus eſſet ad deſiſtendum, ibid. 78.
Accuſator, ſiue denuncians tam facilè non admittitur ad deſiſtendum ab accuſatione præcipuè in cauſis Sancti Officij, 80. ibid. 81. 97.
Neque etiam, quando ex accuſatione orire tur infamia accuſato, quia hic poterit dicere, volo, quod litiges, & procedas in cauſa vſque quo feratur ſententia, ibid. 27. 94.
Acta facta coram Iudice Laico contra Clericum, ſunt nulla, etiam ſi differat opponere exceptionem Clericatus vſque ad ſententiam, 21. 64. 103.
In Actis factis ante litem conteſtatam non habet locum pœnitentia, ibid. 24. 100.
Acta facta ante reuocationem Delegati coram ipſo Delegato non annullantur, ibid. 26.
Actione vna ex pluribus, quæ competebant electa non datur regreſſus ad alteram, 13. 1. 52.
Actiones duæ ſemper oriuntur ex delicto vna criminalis; altera ciuilis, ibid. 5.
Criminalis tendit ad publicam vindictam, ibidem 6.
Ciuilis ad commodum priuatum, ibid. 7.
Actionem ciuilem intentans non poteſt ad criminalem confugere, ibid. 8.
Actio ſtellionatus non competit contra creditorem, qui bis exegit creditum ſi ad reſtitutionem exacti fuit ciuiliter conuentus, ibid. 9.
Actio criminalis incidenter inſurgens ex actione ciuili non poteſt principaliter intentari relicta cauſa ciuili, ibid. 17.
Actio principalis non cenſetur ſublata per introductionem conſequentis, ibid. 33. 55.
Actio criminalis, an, & quando intentari poſſit ab eo, qui introduxit Iudicium ciuile parte non opponente, ibid. 47.
Actionem criminalem intentans non poteſt ad ciuilem conuolare, ibid. 51, & 59. 56.
Declara vt 53. remiſſiuè.
Actionem vnam intentans, & non obtinens, An poſſit ad aliam habere regreſſum, ibid. 54.
Actionem vnam intentans cenſetur alteri renunciaſſe, ibid. 55.
Incompetentem intentans ad competentem poteſt habere regreſſum, ibid. 56.
Quid ſi actio incompetens ſcienter intentata fuiſſet, ibid. 57.
Quid ſi actio in eſſe producta ſit per electionem Agentis. ibid. 58.
Actione competente de Iure canonico Agens an, & quando poſſit habere regreſſum ad competentem ex priuilegio, ibid. 59.
Actionem vnam intentans in vna inſtantia, an poſſit aliam intentare in diuerſa Inſtantia, ibidem 60.
Competentem de Iure communi intentans, An poſſit intentare aliam competentem vigore ſtatuti, ibid. 61.
Actiones plures intentari poſſunt quando 116 tendunt ad idem, ſed ad diuerſa ibid. 94. 58.
Actio vna non tollit alteram ex diuerſa cauſa, ibid. 95.
Quid ſi vna ſit alteri contraria, ibid. 96.
Vna intentata contra vnam perſonam non tollit quin alia agi poſſit contra alias, ibid. 97.
Electa ſi eſt præſcripta non impedit quin intentari poſſit alia non præſcripta, ibid. 98.
Vna intentata ex perſona alterius non impedit quin agens aliam intentare poſſit ex perſona propria, ibid. 99. 59.
Vna non impedit regreſſum ad aliam, quando non eſt alteri Ius quæſitum, ibid. 100.
Actio generalis ſi fuit generaliter propoſita, et generaliter proſecuta, ſicuti fieri poteſt, tunc admittitur inconſtantia in emendatione libelli, 19. 59. et 60. 86.
Actiones ſuas remittentibus non datur regreſſus, 20. 39. 95.
Actio omnis cedi poteſt, 23. 1. 110.
Etiam ſi iuramento quis promiſiſſet non cedere actiones, ibid. 2. et 3.
Quando ſunt plures Rei debendi inſolidum, actione ceſſa contra vnum, non poteſt cedi eadem actio contra alterum, ibid. 16. 111.
Actionum vtilium per ceſſionem quis poteſt conſtituere procuratorem in rem ſuam, ibid. 25.
Actiones cedens, ac omnem ſpem, et exercitium actionum directarum, iſtarum vigore agere nequit, ibid. 58. 114.
Actionum directarum exercitium, et ſi apud cedentem maneat, illas tamen cedere non poteſt in præiudiciū prioris ceſſionarij ibid. 19. 111.
Actiones directæ ſemper inhærent oſſibus cedentis, ibid. 24.
Actiones cedens, cum cedat tantùm vtiles, retineatque pœnes ſe directas, quæ oſſibus inhærene, inceſſibileſque ſunt, non prohibetur illarum exercitio vti, ibid. 35. 112.
Actione carere aliud eſt, et aliud eſt poſſe repelli à limine Iudicij propter Iuramentum, 49. 114.
Actiones directæ remanent ſine effectu, quando habens directas, cedit ex neceſſitate, ibid. 53.
Actio directa, quam acquirit Procurator ex ſtipulatione eſt inefficax, et cedi non poteſt, ibidem 56.
Actiones vtiles habens ex vltima voluntate an, & quando præferatur habenti actiones directas, ibid. 63. 115.
Actiones directæ à cedente etiam inuito ſeparari non poſſunt 83. 116.
Actio in factum ad intereſſe partis, deſcendit ex quolibet crimine 37. 126. & 127. 316.
Actio confeſſoria, qua incorporalia vendicantur, etiam poſſeſſori conceditur, 16. 93. 75.
Actor, qui obtinuit decretum citationis ante executionem pœnitere poteſt, 1. 12. 2.
Actor non dicitur committere attentatum innouando poſt citationem, cui renunciauit, ibidem 18. 3.
Actor, qui obtinuit ſimplicem citationem abſque oblatione libelli ad Iudicium accedere tenetur 2. 1. 5.

Actor an, & quando teneatur comparere in præciſo termino citationis, ibid. 2.
Actor non poteſt tam faciliter purgare moram, quam Reus, ibid. 5.
Actoris contumacia maior eſt quam rei, ibidem 6.
Actor non comparens in termino citationis per ipſum factæ condemnatur ad reficiendas reo expenſas, ibid. 11.
Actor contumax non auditur niſi reficiat expenſas contumaciales, ibid. 12.
Quid in cauſa diuerſa, ibid. 13.
Vel ſi Actor ſit minor, ibid. 14.
Aut Eccleſia, ibid. 15.
Contra actorem contumacem, an poſſint taxari expenſæ abſque ipſius citatione, ibid. 25. 6.
Actor contumax, an admittatur ad cauſam proſequendam non præſtita cautione de fideliter comparendo, ibid. 26.
Actor non tenetur ſubſtinere litem reo conſentiente, 3. 6. 8.
Actor non tenetur comparere, quamuis libellum porrexerit, quando reus quoque eſt contumax, ibid. 7.
Actor petitorium intentans, an, quando, & quomodo poſſit tranſire ad poſſeſſorium primo ſuſpenſo, ibid. 8. 9.
Actor inuita parte non poteſt liti renunciare, ibid. 10. ſed modum Iudicij etiam inuita parte mutare poteſt, ibid. 11.
Actor renunciare poteſt liti, ibid. 13.
Actor renunciare poteſt inſtantiæ remanentibus ſibi actionibus, pro quibus libellauit, ibidem 14.
Actor, an, & quomodo cogi poſſit ad perſiſtendum in Iudicio, ibid. 16.
Actor citare faciens perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice ſæculari pœnas, & cenſuras incurrit, ibid. 19.
Actor, qui citauit reum pro certa cauſa, an, & quando poſſit illum cogere, vt reſpondeat in alia 4. 14. & ſeq. 11.
Actoris reſpectu litis pendentia inducitur per ſolam citationem, ibid. 9.
Actor comparens coram vno ex pluribus Iudicibus Delegatis non poteſt eo relicto comparere coram alio, ibid. 14. 12.
Quid ſi primus Iudex negligens eſſet in exequenda delegatione, ibid. 15.
Actori priuilegiato non competit variatio, quando reus pariter eſt priuilegiatus, ibid. 36. 13.
Actor non valens conſequi Iuſtitiam coram primo Iudice, an, et quando poſſit variare, ibid. 45. et ſeqq.
Actor iudicio ciuili terminato poteſt conuolare ad criminale, 13. 48. 36.
Actor, qui vnam actionem per errorem, vel ignorantiam elegi. poteſt ad aliam conuolare, ibidem 92. 58.
Nec eget reſtitutione in integrum, 93.
Actor in executiuis poteſt iuerſas vias coram diuerſis iudicibus intenta e 14. 4. 69.
Actor ſi renunciauerit viæ primo loco iectnta æ. poteſt aliam eligere, ibid. 26. 62.
Actoris in poteſtate non poteſt eſſe iudicium ſemel cæptum eludere, 15. 10. 64.
Actor quando propoſuit, et intentauit viam ordinariam, vel à reo præuentus via ordinaria illi conſenſit, eradhæſit, non poteſt conuolare ad executiuam, ibid. 22. 65.
Actor poſt intentatum Iudicium ordinarium, poteſt conuolare ad viam executiuam, ſi nondum per reum fuerit lis conteſtata, ibid. 28. 66.
Actor quando proteſtatus eſt, quod per actionem ordinariam non intendit renunciare viæ executiuæ, aut ſibi præiudicare poteſt ad executiuam redire, ibid. 29.
Actor quando reficit expenſas reo, et expreſsè renunciat Iudicio ordinario poteſt conuolare ad viam executiuam, ibid. 32.
Actori, quando per viam ordinariam non eſſet plenè conſultum, quia eo Iudicio non poteſt conſequi integrè ſuum creditum; licitum eſt conuolare ad viam executiuam, ibid. 33.
Actor inteutaus viam executiuam poteſt conuolare ad ordinariam etiam non refectis expenſis, 16. 1. 70.
Actor intentans petitorium poteſt tranſire ad poſſeſſorium, ibid. 2.
Siue ſimus in Iudicio adipiſcendæ, ſiue reintegrandæ, ibid. 3.
Actor ſi intentauit petitorium rei vendicationis, non poteſt eo omiſſo conuolare ad poſſeſſorium retinendæ, ibid. 78.
Actor, qui intentauit petitorium, ignorans ſe poſſidere, de recta ſcientia poſſeſſionis poteſt eo ſuſpenſo ad petitorium conuolare, ibid. 89.
Actor, qui in incorporalibus Iudiciũ petitorium intentauit eò facilius conuolare poteſt ad poſſeſſorium, quando vult ſubire onus probationis in vtroque, ibid. 94. 75.
Actor intentans poſſeſſorium an, et quando poſſit tranſire ad petitorium, ibid. 123. 76.
Actor, et Reus non dantur ante litem conteſtatam, 19. 5. 85.
Actor, qui iurauit velle in priori actione perſiſtere ante litem conteſtatam poteſt mutare, et emendare libellum, ibid. 6.
Actor, cui fuit præfixus terminus ad proponendam actionem non poteſt mutare, et emendare libellum etiam ante litis conteſtationem, ibid. 26.
Actor poteſt mutare, vel emendare libellum in ſubſtantialibus, non verò in accidentalibus, ibid. 27. 86.
Actor petens partem, ſeù dimidiam lite conteſtata non poteſt mutando libellum petere totam hæreditatem, ibid. 50. 87.
Actor poſt litem conteſtatam, an poſſit renunciare liti, et cauſæ, refectiſque expenſis à Iudicio deſiſtere, ibid. 80. 89.
Actor in executiuis vna via electa non cogitur in ea perſiſtere, 43. 18. 264.
Actore exiſtente contumace reus abſoluitur ab obſeruatione Iudicij, 2. 27. 6.
Actore non comparente citatio circumducitur, ibid. 33. 7.
Actor non comparens in termino citationis cen-

ſetur illi renunciaſſe, ibid. 36.

Actor tenetur comparere in termino citationis etiam non legitimè, vel non legitimè executæ, ibid. 37.

Actor eſt certus de facto ſuo, ibid. 38.

Actor non comparens in termino citationis per ipſum factæ nullum præiudicium incurrit, ſi in eodem termino non comparet reus, & contumaciam accuſat, ibid. 39.

Quid ſi reus à Iudicio recedat de licentia Iudicis, ibid. 40.

Actore non comparente, & reo contumaciam non accuſante, vel à Iudice recedente ſine licentia, an, & quando citatio circumducatur ex vtraque parte, ibid. 42.

Actor non comparens in termino citationis iuſto impedimento detentus nullum incurrit præiudicium, ibid. 45.

Actor non comparens ex quo Iudex abeſt à loco Iudicij dicitur legitime impeditus, ibid. 47.

Actor, qui porrexit libellum tenetur proſequi litem vſque ad finem, 3, 1. 8.

Actor litem inchoatam an peragere teneatur, ibidem 9. 9.

Alias reus abſoluitur ab obſeruatione Iudicij, ibidem 2. 8.

Ac etiam ab impetitis per ſententiam diffinitiuam ibid, 3.

Actori aſſignantur dilationes arbitrio Iudicis, ibidem 4.

Actui, ſi quis nomine alieno, vel neceſſitate officij ſuam interponit auctoritatem ſibi non præiudicat, 43. 111. 270.

Actus ſeparati non poſſunt conſiderari tamquam inter ſe ſe contrarij, 7. 28. 19.

Actus geſti per Procuratorem reuocatum ante intimatam reuocationem validi ſunt 12. 95. 47.

Actum impugnans, an, & quando eo vti poſſit, 24. 91. 125.

Actu impugnato poteſt impugnans iuuari ſi lis erat ſuper tali impugnatione propter dubium litis euentum, 26. 53. 135.

Actus impugnatus quando non habet connexitatem cum actu producto poteſt impugnans iſto vti, ibid. 58.

Actum impugnans; ſi deinde ab impugnatione deſiſtit, adhuc vti poteſt actu impugnato, ibidem 61.

Actu impugnato an. & quando vti poſſit, qui in impugnatione ſuccubuit, ibid. 63.

Actu impugnato vti poteſt impugnans in ijs, quæ faciunt pro eo, & ſunt connexa ijs, quæ faciunt pro producente, ibid. 64.

Actu impugnato vti poteſt impugnans quando impugnatio non eſt à parte acceptata, ibidem 66. 136.

Actus iudicialis de ſui natura ordinatur ad acquirendum, 17. 14. 78.

Actus Iudiciales non interpretantur in dubio contra eum, qui poterat clarius loqui, ibid. 16. 79.

Actus non factus intra terminum à lege vel Iudice præfinitum indicat, quod litigator recedere velit à iure ſuo 19. 85. 89.

Per actum contrarium litigator cenſetur in totum liti renunciare, ibid. 84.

Actus poſſeſſorios exercens poſt petitam reintegrationem retinet poſſeſſionem ciuilem, ibid. 17. 27. 79.

Adiudicatio, & deliberatio pignoris non importat illius addictionem, niſi ſequatur traditio poſſeſſionis, 14. 31. 62.

Adiudicatio, & ſola ſententia non impedit variationem, & inconſtantiam, ſed requiritur traditio, & liberatio, 43. 24. 265.

Per Adiudicationem ſolam non acquiritur bonorum poſſeſſio, & dominium creditori, ibid. 26.

Adiudicatio iudicialis ex capite læſionis reſcinditur, ibid. 85. 269.

Aduenæ, vel Viatoris circa contractus ad quos DD. ſit recurrendum. 21. 61. 103.

Adulterij exceptio non poteſt ciuiliter deduci à marito contra vxorem, quam de eo criminaliter accuſauit, 13. 40. 55.

Nec illius exceptione repellere vxorem petentem reſtitui ad obſequia matrimonialia, quando maritus ſuccubuit in Iudicio criminali ſuper eo intentato, vel ab eo deſtitit, ibid. 41.

In adulterio etiam tranſactio nulla impedit viro accuſatori, ne valeat ad accuſationem redire, 20. ibid. 51.

In adulterij crimine an valeat pactum, ſeu tranſactio, ibid. 52. 95.

Adulterium vxoris infert iniuriam marito, ibidem 57.

Adulterij accuſationem intermiſſam à marito poteſt proſequi quilibet de Populo, ibid. 69. 96.

Aduocatus relicta priori parte ad aliam tranſiens puniri debet tamquam præuaricator ſaltem impropriè, 11. 22. 24.

Qui vtriuſque partis collegio aſſiſtit eodem modo puniri poteſt, ibid. 23.

An in conſilijs priuatis poſſit modo pro vna, modo pro alia parte conſulere, ibid. 24.

Tenetur amplecti veritatem, ibid. 46. 35.

An poſſit pro vna parte conſulere, & aliam defendere, ibid. 50. 36.

Aduocatus in criminalibus monetur, ne citet ad dicendum contra articulos ad probandum errorem, neue illos exhibeat, niſi prius reus confeſſionem reuocauerit, & declarauit velle probare errorem, 30. 68. 146.

Aduocatus defenſionem ſemel ſuſceptam deſerere non poteſt in præf. 30. 31.

Iniuſtam tamen litem deſerere debet, ibid. 31. alias peccat mortaliter, 32.

Aduocatorum, & Procuratorum expenſæ reficiendæ ſunt inter contumaciales 2. 16. 5.

Aduocatus non poteſt in medio litis patrocinium Clientis, & cauſam deſerere 10. 9. 37.

Aliàs tenetur ad intereſſe, ibid. 10.

Quid ſi de tempore in tempus à Cliente non ſatisfiat de ſtipendio, ibid. 11. 28.

Aduocatus defendens cauſam iniuſtam, vt inducat aduerſarium ad tranſigendum peccat mortaliter 10. 31. 30.

An poſſit aſſumere patrocinium alterius partis bonum Ius fouentis 11. 1. & 5. 32.

Aduocatus cum iuramento affirmans partem dimit-

mictendam fouere iuſtitiam, & alteram malum ius, an cogi poſſit à Iudice primam dimittere, & alteri patrocinari, ibid. 16. 33.

Effectus: Tutor pupilli, contra cuius Procuratorem litem defendebat, poteſt deſerere Clientem, & pupillum defendere, ibid. 18.

Poteſt alterius partis patrocinium aſſumere in nouo articulo emergenti, & à primo, in quo aliam partem defendebat, non dependente, ibid. 19.

An poſſit Clientem deſerere, & aliam partem defendere in gradu appellationis, ibid. 20.

Ex iuſta cauſa deſerens Clientem, & alterius partis patrocinium aſſumens, non debet iſti pandere ſecreta cauſæ, quæ ſub tali pacto acceperat, ibid. 31. 34.

Ægritudinis cauſa poteſt Delegatus renunciare delegationi; iam acceptæ 37. 88. 215.

Æqualitas in Iudicijs ſeruanda eſt 2. 9. 5. 34. 115. 175. 37. 496. 237.

Æquitate ſuadente etiam poſt litem conteſtatam poteſt Iudex pro eius arbitrio admittere mutationem, & emendationem libelli 19. 18. 85.

Africani ex priuilegio conceſſo per Legatos Apoſtolicos, cum conſenſu Sanctæ Sedis, appellare non poſſunt ad vltramarina, & ad ipſam Sanctã Sedem 42. 11. & 13. 260.

Agens ex actione competente de Iure canonico, an, & quando poſſit habere regreſſum ad competentem ex priuilegio 13. 59. 56.

Agens actione competenti de iure communi, an poſſit intentare competentem ex diſpoſitione ſtatuti. ibid. 61.

Agens ex teſtamento, an, & quando poſſit conuolare ad cauſam inteſtati, ibid. 62.

Agens ex teſtamento præbet ius venientibus ab inteſtato, quatenùs teſtamentum non valeat, ibid. 63.

Non poteſt proponere cauſam inteſtati, etiam ſi teſtator voluerit teſtamentum valere iure codicillorum, ibid. 65. 57.

Succumbens non poteſt ad cauſam codicillorum, vel inteſtati recurrere, ibid. 66.

Non poteſt agere ex cauſa inteſtati etiam parte non opponente, ibid. 68.

Probare volens ſe ex illo eſſe hæredem, ac per alios teſtes ſe eſſe hæredem ex fideicommiſſo, vel ab inteſtato non auditur, ibid. 70.

Poteſt ex diuerſis ſcripturis agere ab inteſtato, ibid. 72.

Quid ſi vnam cauſam ſcienter elegit, ibid. 73.

Ratione probabilis ignorantiæ poteſt habere regreſſum ad cauſam inteſtati, ibid. 86. 58.

Item ſuccumbens ob Iudicis ignorantiam, ibidem 88.

Agens vigore teſtamenti ex perſona alterius poteſt proponere cauſam inteſtati ex perſona propria, ibid. 90.

Agens ex teſtamento tamquam valido ſi ſuccumbit, poteſt redire ad cauſam inteſtati, vel codicillorum, ibid. 91.

Agnati vſque ad quartum gradum electa cauſa teſtati, vel inteſtati poſſunt ad aliam confugere 13. 74. 57.

Fallit ſi ſunt tranſuerſales, ibid. 79.

Amicitia, & fides ſunt duæ res ſanctæ 9. 11.

Amicitiam diſſoluere, & fallere eſt hominis perdiriſſimi. ibid. 12.

Amicus, vel filius appellantis rediens ad Iudicem à quo ſine mandato, vel ratificatione ipſius appellantis, iſti non præiudicat. 38. 81. 244.

Amori Dei, & conſcientiæ propriæ conſulendum eſt priùs, quàm honori mundano 11. 7. 32.

Animus declaratur ex factis 17. 20. 79. 19. 89. 89.

Antecedens qui vult, vult etiam conſequens 22. 61. 108.

Apoſtoli reuerentiales in forma continent refutatorios 41. 33. 258.

Appellans renunciare poteſt appellationi interpoſitæ 38. 2. 239.

Non ſolum expreſsè, ſed etiam tacitè, ibid. 3.

Expreſſe dicitur renunciare quando per pactum vel alium actum poſitiuè expreſsè illi renunciat ibid. 4.

Non appellans intra legitima tempora cenſetur acquieſcere ſententię, ibid. 6.

Appellans cui datus eſt terminus iuris, ſi intra terminum non redijt pro Apoſtolis dicitur appellationi tacitè renunciaſſe, ibid. 7. 240.

Nec excuſatur propter impedimentum ſuperueniens. ibid. 8.

Nec propter negligentiam Procuratoris ibid. 9.

Appellans rediens pro Apoſtolis die 31. non impedit quin ſententiam tranſierit in iudicatum, ibid. 11.

Appellans, qui commiſſionem obtinuit infra terminum Iuris ſibi aſſignatum, non tenetur redire pro Apoſtolis, ibid. 12.

Quid ſi in actu appellationis interpoſitæ non fuerint petiti Apoſtoli, ibid. 13.

Appellans, cui Iudex dedit terminum Iuris non ſufficit, quod doceat de diligentijs, vel de præſentata obtenta à Regente Cancellariæ, ibidem 14.

Quid ſi Iudex dederit reuerentiales, ibid. 15.

Appellans non tenetur redire pro Apoſtolis quando Iudex detulit appellationi, ibid. 16.

Appellans rediens ad Iudicem à quo, dicitur tacitè appellationi renunciaſſe 33. 241.

Appellans rediens ad Iudicem à quo infra terminum ad appellandum, an, & quando cenſeatur futuræ appellationi renunciaſſe, ibidem 41. & 44. 242.

Appellans rediens ad Iudicem à quo pro reuocatione grauaminis ſibi illati, non dicitur renunciare appellationi, ibid. 58. 243.

Prout ſi rediret ad Iudicem tamquam probum virum, aut pro tractanda compoſitione cum parte, ibid. 62. 243.

Quid ſi redeat ad Iudicem grauantem, vt cauſam ad ſuos Iudices remittat, ibid. 63.

Vel quando Iudex poteſt cognoſcere de cauſis in quibus ab eo fuit appellatum, prout eſt Legatus, ibid. 64.

Aut quando actus factus coram Iudice à quo ſonat in pati, non autem in agere, ibid. 65.

Si proteſtet nolle appellationi renunciare, non dicitur illi renunciaſſe, ibid. 68.

Item

Item ſi producat iura ad hoc vt Iudex ab executione abſtineat, ibid.72,
Quid ſi redeat pro reuocatione attentatorum, ibidem 73.
Vel ſi petat coram Iudice à quo prouideri, ne turbetur in ſua poſſeſſione, ibid.74.
Tam ab appellato, quàm à tertio, ibid.75. 544.
Quid ſi redeat coram Iudice à quo poſtquam ipſe appellationi detulit, ibid.78.
Siue ſit ordinarius, ſiue delegatus, ibid.79.
Quid ſi redeat coram Iudice à quo per metum, vel dolum partis, ibid.80.
Appellans reus in criminalibus, & cauſam appellationis deſerens, vel non proſequens infra legitima tempora, an cenſeatur appellationi renunciaſſe, ibid.107. 245.
Appellans ad ſuperiorem omiſſo medio poteſt appellare ad Superiorem immediatum, quando prior appellatio fuit nulla 40.1, 254.
Appellans, qui comparuit coram vno Iudice, & vult deinde cauſam proſequi coram alio, ſemel tantum variare poteſt, ibid.30. 255.
Appellari poteſt ad Superiorem, quando Iudex medius ad illum cauſam remiſit, ibid.11. 254.
Appellari ad Papam omiſſo medio, an poſſit imperio vacante, ibid.20. 255.
Appellatio datur ab admiſſione Iudicij criminalis pendente cauſa cinili 13.13. 53.
Non diuerſificat Cauſam, ſed inſtantiam, ibidem 15.
Appellatio datur ab interlocutoria ſuper liquidatione inſtrumenti 15.38. 66.
Appellatio datur à ſuſpenſione petitorij, vbi agitur de Caſtro, vel re difficilis recuperationis 16.29. 72.
Appellatio in Iudicio poſſeſſorio non admittitur, ibid. 30.
Appellationem à mandato de manutenendo, interpoſitam non proſequens, dicitur ſe habere pro ſpoliato 17.43. 89.
Appellationis cauſa non diuerſificat Iudicium, quamuis diuerſificet Tribunal 33.21. 155.
Appellatio datur à ſententia reuocatoria interlocutoriæ partem grauante 37.169. 219.
Appellatione per Iudicem admiſſa abdicatur ab eo iuriſdictio, & transfunditur in Iudicem ad quem 37.177. 219.
Appellatio non datur à ſententia bis confirmata, ibid.242. 223.
Appellationi Iudex detuliſſe quando dicatur, ibidem 246.
Appellationis cauſa diuerſificat Inſtantiam, ibidem 271.
A declaratione, vel interpretatione ſententię, an, & quando detur appellatio, vbi non datur ab ipſa ſententia, ibid.391. 231.
Appellatio datur ad Rotam à decreto Auditoris Nuncij Hiſpaniarum, ibid.455. 235.
Appellatio conceditur cuilibet oppreſſo, vel iniuſtè grauato 38. 1. 239.
Appellationi dicitur expreſsè renunciatum quando quis per pactum, vel alium actum poſitiuè illi renunciat, ibid.4. 240.
Appellationi dicitur tacitè renunciatum ſinendo labi tempus ad appellandum 38.5.
Dicitur etiam tacitè renunciatum ex eo, quod appellans non ſe præſentauerit coram Iudice appellationis in tempore præſtituto, ibid.17.
Quid ſi non declarauit in tempore, ad quem ex pluribus Iudicibus competentibus intenderit appellare ibid.18.
Appellationem non proſequens, an ei renunciet, ibid. 19. 241.
Appellationem non proſequi, & non appellare, vel appellationi renunciare paria ſunt 38. 20.
Appellationis proſequendæ tempus non currit legitimè impedito, ibid.23.
Appellationi renunciatum dicitur per ſolam comparitionem coram Iudice à quo, licet Iudex nil decreuerit, ibid.35.
Quid de comparitione coram alio Iudice Superiori, ad quem non fuit appellatum, ibid.36.
Vel de comparitione coram Iudice æquali, ibidem 37.
Appellationi interpoſitæ à ſententia excommunicationis renunciare non dicitur excommunicatus, qui ſeruat excommunicationem, ibidem 54. 242.
Appellationis renunciatio inducitur ex approbatione expreſſa ſententiæ, ibid.57. 243.
Appellationi renunciatum non dicitur per quemlibet actum illi non contrarium 38.61.
Appellationi dicens, ſe velle renunciare non dicitur illi renunciaſſe, ibid.82. 244.
Appellationi renunciari non poteſt ne dum in præiudicium appellati, ſed cuiuſcumque alterius habentis intereſſe in cauſa, & appellationi adhærentis, ibid. 90.
Appellationis renunciatio, an quidquam operetur quoad litis conſortem, non appellantem, ibid. 91.
Quid ſi res non ſit integra, ibid.92.
Appellationi renunciari poteſt ſiue res ſit integra, ſiue non, etiam inuito appellato, ceſſante intereſſe appellari, ibid.93.
Appellationi renuncians cenſetur etiam renunciaſſe nullitati ſententiæ incluſę in eadem appellatione, & de ratione, ibid.101.
Quid ſi nullitas ſit deducta principaliter, & de per ſe, ibid.102. 245.
Appellationi renuncians andiendus eſt ſuper nullitate principaliter deducta, & de ratione, ibidem 103.
Appellationis renunciatio, nec tacita, nec expreſſa admittitur in cauſa criminali. ibid.104.
Siue agatur de morte naturali, ſiue de morte ciuili, ſiue de abſciſſione membri, ibid.105.
Quid in delinquente notorio, confeſſo, vel conuicto, & non valente negare delictum, ibid. 106.
Appellationi, an renunciari poſſit in cauſa matrimoniali, ibid. 109.
Quid de renunciatione tacita, ibid.110.
Appellationi renunciaſſe non cenſentur partes expræſſe conſentientes, quod ſententia feratur de conſilio ſapientis 39.19. 248.
Quid ſi Conſultor, ſeù Sapiens ab ipſis partibus electus eſſet, ibid.20. 249.
Vel ex forma ſtatuti Iudex conſilium ſapientis ſequi

qui teneretur, ibid. 21.
Quid ſi partes firmato puncto conſenſiſſent, ibidem 22.
Appellationi renunciaſſe non cenſetur conſentiens ſententiam ferri iuxta conſilium ſapientis ſibi apertum, ibid. 23.
Quid ſi voto aperto, & ſibi noto ſtare, promitteret, ibid. 24.
Vel ſi Conſultor votum apertum, & partibus notificatum de earum voluntate referret, ibid. 25.
Quid ſi Conſultor haberet certam notitiam, quod votum non eſſet iuſtum, ibid. 26.
Appellatio admittenda eſt, quamuis appellans iuraſſet non appellare, quando eſt dubium, an appellatio deroget iuramento nec ne, ibid. 32.
Appellatio datur à ſententia Arbitri electi ex neceſſitate ſtatuti, ibid. 40.
Appellatio datur à ſententia Arbitri electi ex diſpoſitione iuris communis, ibid. 41. 250.
Quid in tertio Arbitro, ibid. 42.
Quid à ſententia Arbitri electi cum clauſula, quod pronunciare poſſit ſolum de iure, ibid. 44.
Quid ſtante ſtatuto, quod ſententiæ Arbitrorum, ſeu Arbitratorum mandentur executioni, ſicut ſententiæ Iudicum, ibid. 45.
Quid ſi compromiſſum factum eſſet ſine pœna, ibid. 46.
Appellatio non datur à laudo Arbitrorum acceptato per emologationem, vel per lapſum decendij ad appellandum, ibid. 48.
Appellatio datur à ſententia Arbitri, quando compromiſſum factum eſt de mandato Iudicis, ibidem 49.
Appellatio à ſententia Arbitrorum, an detur de iure canonico, ibid. 51.
Appellatio à ſententia Arbitrorum datur de generali conſuetudine, ſiue adiecta, ſiue non adiecta ſit pœna, ibid. 56.
Appellatio omnis etiam iuſta ſublata cenſetur per clauſulam appellatione remota, quando cauſa eſt commiſſa Cardinali, ibid. 82. 252.
Appellationis prohibitio generalis non impedit appellationem, quæ interponitur à notoria iniuſtitia, ibid. 88.
Appellationi interpoſitæ ad ſuperiorem remotum, poteſt appellans renunciare, & appellare ad ſuperiorem immediatè proximum, quamuis ſuperior remotus vigore appellationis inhibuiſſet, ibid. 4. 254.
Appellatio ad Papam interponi poteſt omiſſo medio, ibid. 5.
Item ad Legatum de latere, ibid. 6.
Ac ad Nuncium habentē facultates Legati, ibid. 7.
Item ad Auditorem Cameræ, ibid. 8.
Appellationes omnes, quæ interponuntur ad Sedem Apoſtolicam deuoluuntur ad Auditorem Cameræ, ibid. 9.
Appellatio ad ſuperiorem omiſſo medio admittitur, quando Iudex immediatus eſt abſens, vel longo detinetur impedimento, ibid. 12. 255.
Quid ſi impedimentum ſit breuiter duraturum, ibid. 13.
Item admittitur, quando Iudex immediatus eſt inhabilis, ibid. 14.
Vel ſuſpectus, ibid. 15.
Vel hæreticus, ibid. 16.
Appellatio ad Patriarcham interponi poteſt omiſſo medio: ibid. 17.
Appellatio ad Superiorem omiſſo medio tenet parte non opponente, ibid. 18.
Quid ſtante conſuetudine, ibid. 19.
Appellatio alternatiuè interpoſita, aut ad vnum, aut ad alium Iudicem cum reſeruatione electionis in proſequendo licita eſt ibid. 21.
Quid præſentata inhibitione coram vno, an poſſit appellans cauſam inconſtans proſequi coram alio, ibid. 22.
Quid ſi iſte alius non ſit æqualis, vel maioris iuriſdictionis, ibid. 23.
Appellatio cumulatiua ad plures Iudices valida eſt, ibid. 24.
Sed appellans tenetur infra terminum ad appellandum alterum eligere, ibid. 25.
Qua electione ſemel facta, an liceat ampliùs variare, ibid. 26.
Quid infra tempus ad appellandum, ibid. 27.
Appellatio eſt valida quamuis appellans infra decem dies vnum ex pluribus Iudicibus, ad quos appellauit non elegerit, ibid. 28.
Et quid ſuper hoc ſeruetur in Curia, ibid. 29.
Appellatio à ſententijs Inquiſitorum Hiſpaniarum datur ad Inquiſitorem Generalem, non autem ad Sedem Apoſtolicam 42. 1. 259.
Appellationum Ius competit Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis 424.
Arbiter, ſeu Arbitrator, qui cæpit procedere iudicialiter tamquam Arbiter, an, & quando poſſit variare, & poſtea procedere tamquam Arbitrator 7. 4. 18.
Quid quando expreſsè ſe reſtrinxit ad poteſtatem Arbitri, ibid. 20. 19.
Arbiter, ſeu Arbitrator, nullam habent iuriſdictionem niſi à compromiſſo tributam, ibidem 21.
Arbiter, qui arbitrium repudiauit quando poſſit à repudiatione recedere 9. 27. 24.
Arbiter poteſt reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam 37. 215. 221.
Arbiter non poteſt ſuum laudum definitiuum reuocare, ibid. 294. 304. 226.
Quid ſi data eſſet illi facultas pluries pronunciandi 37. 295.
Arbiter ſi condemnauerit in principali, poteſt eadem die condemnare in expenſis, ibid. 304.
Arbiter in continenti poteſt interpretari eius laudum, ibid. 381. 230.
Quid ex interuallo, ibid. 382. 231.
Arbitrorum, ſeu Arbitratorum communiter electorum à ſententia non licet appellare 39. 37. 249.
Quid ſtante expreſſa conuentione, quod ab eorum iniqua ſententia poſſit appellari, ibid. 38.
Arbiter tertius eligitur inter duos diſcordantes, ibid. 43. 250.
Arbitri à ſententia datur reductio ad arbitrium boni viri 39. 53.
Declara concurrente læſione, ibid. 54.
Quid ſi compromiſſum eſſet iuratum, ibid. 55.

Quid

Quid ſi fuiſſet iuratum de ſtando laudo, ibid. 56.
Arbitrium quando intret ad ſanandam nullitatem ex defectu citationis, 5. 12. 15.
Arbitrium morte finitur 19. 11. 85.
Arbitrium boni viri regulari debet ſecundum iuris diſpoſitionem 22. 35. 106.
Arreſta contraria in Parlamentis Franciæ an, & quando permittantur 37. 427. 233.
Articulans contraria non auditur 25. 1. 129.
Articulans, an fateatur, ibid. 2.
Articulans contraria eo minùs auditur, quando primi articuli dati ſunt cum iuramento, ibid. 3.
Articulans contraria iis, quæ continebantur in articulis priùs exhibitis cum iuramento non auditur, quamuis renunciare velit teſtibus, & probationibus ex prioribus articulis reſultantibus, & de ratione, ibid. 8.
Articulans contraria eo minùs auditur poſt concluſum in cauſa, ibid. 12.
Articulans contraria in cauſa appellationis non auditur, ibid. 14.
Articulans contraria in cauſa criminali non auditur, ibid. 16.
Quid in cauſa ſummaria, ibid. 17.
Articuli per Procuratorem producti, prout etiam poſitiones mutari, & emendari non poſſunt non docto de errore 19. 75. 89.
Articuli cum iuramento producti plenè probant contrà articulantem 25. 6. 129.
Articuli producti cum iuramento habentur loco poſitionum, ibid. 11.
Articuli contrarij admittuntur ſtante conſenſu partium, ibid. 18.
Quid ſi conſenſus ſit tacitus reſultans ex eo, quod pars non ſit proteſtata, ibid. 19.
Articuli de directo contrarij an, & quando ſint admittendi in gradu appellationis ob deperditas probationes, ibid. 20.
Articuli de directo contrarij in gradu appellationis admittuntur, quando teſtes in prima inſtantia non fuerunt, ritè, & rectè examinati, ibid. 22. 130.
Articuli de directo contrarij admittuntur, etiã in prima Inſtantia poſt didicita teſtificata, quando teſtes non fuerunt legitimè examinati, ibid. 23.
Errore probato admittuntur articuli de directo contrarij, ibid. 24.
Articuli noui non directè, ſed indirectè contrarij primis articulis ſunt admittendi 33. 76. 158.
Articuli ſuper eiſdem in gradu appellationis admittuntur, quando materias continent magis ſpecificas, & diſtinctas, ibid. 77.
Quid in gradu reſtitutionis in integrum ibid. 78.
Articuli in gradu appellationis admittuntur in omnibus caſibus, in quibus admittuntur teſtes poſt publicationem in cauſa principali, ibidem 79. 159.
Et è conuerſo in gradu appellationis non admittuntur articuli in omnibus caſibus, in quibus non admittuntur teſtes poſt publicationem in cauſa principali, ibid. 80.
Artifex, qui vocatus ad iudicium lucrari non potuit in arte ſuâ, an petere poſſit ab Aduerſario ſuccumbente lucrum amiſſum 1. 21. 6.
Aſcendentes, & deſcendentes, ac Agnati vſque ad quartum gradum, & cognati vſque ad tertium electa cauſa teſtati, vel inteſtati poſſunt ad aliam conuolare 13. 74. 57.
Licet in teſtamento non legatur clauſula codicillaris, ibid. 75.
Ac quamuis vnam cauſam ſcienter elegiſſent 76.
Quid ſi Aſcendentes ab inteſtato non ſuccederent, ibid. 82. 58.
Aſſaſſinus poteſt renunciare defenſionibus, 33. 39. 156.
Quid vbi irrogatur pæna infamię, ibid. 43. 163.
Aſſociationem petens non dicitur renunciare facultati capiendi poſſeſſionem propria auctoritate 8. 8. 21.
Attentatum non eſt, quod actor innouauit poſt citationem, cui renunciauit 1. 18. 3.
Attentata ſunt omnia geſta per ſubdelegatum reuocata ſubdelegatione, & tamquam talia circumſcribenda 37. 149. 217.
Quid de geſtis ante intimatam reuocationem ſubdelegationis, ibid. 150.
Atteſtatio attendenda potiſſimum eſt contra partem, quę illa in Iudicio vſa fuit 35. 25. 185.
Atteſtatio extraiudicialis facta per exiſtentem in articulo mortis plenè probat, ibid. 64. 193.
Atteſtationes extraiudiciales adminiculatę plenè probant, ibid. 65.
Auctoritatem interponens alicui actui, vel nomine alieno, vel neceſſitate officij ſibi non præiudicat nomine proprio, & particulari 43. 111. 370.
Auditor Cameræ in cauſis obligatione Camerali vallatis cognoſcit primam inſtantiam etiam poſt Conc. Trid. 14. 9. 60.
Non autem in cauſis ordinarijs, ibid. 10. 61.
Auditor Rotæ, cui fuit commiſſa cauſa cum facultatibus Aud. Cam. an poſſit interlocutoriam reuocare 37. 270. 225.
Auditores Rotæ habent Iuriſdictionem ordinariã in cognoſcendo, & delegatam in decidendo, ibid. 333. 228.

B

IN Bello iuſto licet occidere pueros, & innocentes, quando alias Ciuitas expugnari non poſſet 37. 143. 217.
Beneficium, an reſignari poſſit à principali poſt conſtitutum Procuratorem ad reſignandum ſine illius reuocatione 12. 99. 48.
Beneficij titulum habens poteſt illum reſignare, ibid. 100.
Beneficium renuncians vni, an poſſit illud alteri renunciare 23. 6. 110.
Beneficio ſtatuti pęnam minuentis ſponte confitentibus non gaudet, qui primo confeſſus reuocauit confeſſionem, & negauit, quatenùs denuò negationem reuocare velit, & in prima confeſſione perſiſtere 32. 13. 150.
Blanditiæ, perſuaſiones, ſuggeſtiones, impunitas promiſſa, tædium carceris, & vitæ ſunt iuſtæ cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus 30. 77. 145.

Blanditijs, & bonis verbis vti licet ad veritatem habendam 31.7. 147.
Boni publici prouiſio non ſpectat ad Iudicem, ſed officij ſibi iniuncti adminiſtratio 20.15.95.
Bonum publicum præferri debet bono priuato 37.140. 217.

C

Carceris tędium, & vitę, perſuaſiones, blanditiæ ſugeſtiones, & impunitas promiſſa ſunt iuſtæ cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus 39.77. 147.
Cardinales non debent eſſe inconſtantes in præfat.11. 10.
Cauſa principali incepta coram vno Iudice, non poteſt coram alio intentari cauſa connexa, vel dependens ab ea 4.11.
Cauſam iniuſtam defendere impium eſt 11.4.32.
Cauſa iuſta reuocandi Procuratorem poſt litem conteſtatam, quæ ſit Iudicis arbitrio remittitur 12.65. 45.
Et ſaltem ſummariè cognoſci debet Procuratore diſſentiente reuocationi, ibid.72.
Quid Procuratore conſentiente, ibid. 73. 46.
Cauſa ciuilis quando dicatur priùs cæpta quàm criminalis 13.11. 53.
Cauſa criminalis intentari non poteſt, etiam in ſecunda inſtantia antequam committeretur cauſa appellationis à ſententia Iudicis ciuilis 13.14. 53.
Cauſa ciuilis præiudicialis impedit Iudicium criminale, ibid.18.
Dicitur præiudicialis criminali, quando ſententia lata in vna pareret exceptionem rei iudicatæ in alia, ibid.19. 54.
Cauſa vna quando dicatur alteri præiudicialis, ibid.22.
Cauſa ciuilis non præiudicat criminali, nec è contra, quando prima actio intentata non pareret exceptionem rei iudicatæ in ſecunda, etiam ſi ſententia ſecunda pareret hanc exceptionem in prima, ibid.24.
Cauſa ciuilis proueniens ex vno facto, an, & quando impediat cauſam criminalem ex alio facto, ibid.25.
Non impedit cauſam criminalem contra diuerſas perſonas, ibid.26.
An præiudicet criminali, quando vtraque actio prouenit ex eadem lege, ibid.28.
Vel quando delictum eſt patens, & concludenter probatum, ibid.42.
Vel coram diuerſo Iudice ciuili pars inhiberi poteſt Iudici criminali, ibid.46.
Cauſa criminalis maior eſt quod ciuilis, ibidem 52.
Cauſa pia gaudet priuilegio liberorum, ibidem 83.
Ad cauſam inteſtati confugere non poteſt Agens ex teſtamento, ibid.84.
Cauſa Eccleſiæ eſt cauſa publica 16.74. 74.
Cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus, quæ ſint 30.71.& ſeqq. 147.
Cauſa magna, & ardua, quæ ſit relinquitur arbitrio Iudicis 37.21.& 22. & 23. *vbi* quod cauſa matrimonialis, & hæreſis inter ardua negocia numerantur. 212.
Cauſa meri, & mixti Imperij de iure ciuili non eſt delegabilis ibid.47. ſecus, de iure canonico, ibid.50. 213.
Cauſa iuſta renunciandi delegationi eſt debilitas corporis grauis, quæ cauſet impotentiam ad laborem, ibid. 87. 214.
Erit etiam ægritudo, quæ in caſu, de quo agitur non differt à debilitate, ibid.88. 215.
Erit quoque conualeſcentia cum debilitate, ibidem 89.
Cauſam commiſſam eſſe conſilio ſapientis, & relationem pendere paria ſunt, ibid.107. 216.
Cauſa reuocandi interlocutoriam in Iudice præſumitur iuſta præſumptione Iuris, & de Iure, ibid.201. 220.
Cauſa dotis, matrimonij, cauſa criminalis pro reo, pupillorum, viduarum, & pauperum debet à Iudice pro priuilegiata iudicari, ibidem 483. 236.
Cautela, ob quam debitor etiam in locis diſtantioribus expreſſis poſſit conueniri 22.17. 105.
Cautela producendi in parte, & partibus, & per compulſum non ſuffragatur quoad iura, in quibus producens fundat ſuam intentionem 26.13. 132.
Cautela pro reo torquendo ad euitandum ſupplicium delicti 30.25. 144.
Cautela admittendi Iura ſine præiudicio termini proſeruato habiti non iuuat, & non recipitur, 37.212. 221.
Cautio de fideliter comparendo in Iudicio, an, & quommodo ſit præſtanda per actorem contumacem volentem proſequi cauſam 2.26. 6.
Cautio de iudicatum ſoluendo præſtita per Procuratorem tantum valet, quantum litis conteſtatio 9.54. 25.
Cedens actionem, quàm cum iuramento; non cedere promiſerat efficitur periurus 23.3. 110.
Cedens rem vni, non poteſt eandem rem alteri cedere, ibid.4.
Cedens vni ius viæ, vel aquæ ducendæ an, & quando poſſit illud etiam alteri cedere, ibid.7.
Cedens cum iuramento rem ceſſam alteri cedere non poteſt, ibid.17. 111.
Cedens, qui in prima ceſſione non tranſtulit actionem vtilem in ceſſionarium, poteſt eandem rem alteri cedere, ibid.20.
Cedens actiones vtiles adhuc poteſt alium conſtituere Procuratorem in rem ſuam pro exercitio actionum directarum, ibid.25. 112.
Cedens, an poſſit creditum exigere, ibid.33.
Cedens exercitio directarum actionum vti non prohibetur, ibid.36.
Cedens vti poteſt exercitio directarum actionum non obſtante iuramento in ceſſione appoſito, ibid.47. 114.
Cedens vti poteſt exercitio directarum actionum, quauis ceſſio facta ſit per viam donationis, ibidem 51.
Cedens nec exigere poteſt à debitore, nec directarum actionum exercitio vti, quando actiones

nes directæ remanſerunt penes eum inutiles, & inefficaces, ibid. 52.
Cedens correo, vel fideiuſſori, directas actiones inutiles retinere dicitur, ibid. 57.
Cedens ex cauſa neceſſaria fideicommiſſi, vel vltimæ voluntatis non poteſt agere pro re ceſſa quamuis in actu ceſſionis proteſtatus fuerit in contrarium, ibid. 64. 115.
Cedens actiones reales poſſeſſionem concomitantes, non poteſt ex illis agere contra poſſeſſorem, ibid. 65.
Cedens actiones directas habenti actiones vtiles, an ex illis ampliùs agere poſſit, ibid. 66.
Cedens, qui fecit pactum de non petendo à debitore, non poteſt actiones directas exercere, ibidem 67.
Aliàs repellitur exceptione doli mali, ibid. 68.
Cedens excluditur ab actione contra debitorem ceſſum, quando contra eum egit ceſſionarius, & inſtantia remanſit perempta, ibid. 69.
Cedens, an, & quando vti poſſit exercitio directarum actionum vbi ceſſio facta ſit ad commodum ceſſionarij tantum, ibid. 71.
Cedens non repellitur ab agendo ipſo iure, ſed per exceptionem ibid. 73.
Cum hac opinione videtur tranſire Rot. quando ſumus in ceſſione voluntaria, ibid. 74.
Cedens totum id, quod exegit à debitore tenetur reſtituere ceſſionario, ad cuius commodum facta fuit ceſſio, ibid. 75.
Cedens non poteſt vti exercitio directarum actionum in fraudem ceſſionarij, ibid. 78. 116.
Cedens qui non eſt ſoluendo, vel eſt perſona potens, & non valens de facili conueniri agens contra debitorem, quem ceſſit, dicitur agere in fraudem ceſſionarij, ibid. 80.
Cedens agere an, & quando poſſit virtute directarum actionum vbi tertius habens ius liberandi debitorem proteſtatus illi fuit, ne cedenti ſolueret, ibid. 81.
Cedens agere non poteſt ex actionibus directis, quando ceſſio habet vim ſolutionis, ibid. 82.
Cedens poſt ceſſionem præiudicare non poteſt ceſſionario ibid. 86.
Cedentis confeſſio non nocet ceſſionario, quando debitori ceſſo facta fuit intimatio ne ſoluat, ibid. 96. 117.
Cedens, qui poſt ceſſionem debitum liberaliter remittit, dicitur eſſe in dolo, ibid. 107. 118.
Et ipſe dolus cedentis obſtat etiam debitori, ibidem 118.
Cedere quiſque poteſt iuri ſuo 20.2. 93.
Ceſſio rei ſuper qua fuit impetrata commiſſo an importet illius renunciationem 1.30. 3.
Vel litem extinguat, ibid. 31.
Ceſſio conditionalis, vel ob cauſam conditione non purificata, vel cauſa ceſſante non impedit, quin eadem res alteri cedi poſſit 23.22. 111.
Ceſſio iurium facta ad certam cauſam non impedit, quin eadem iura poſſint alteri cedi, ibidem 27. 112.
Ceſſio prima, quæ eſt nulla non impedit, quod fieri poſſit ſecunda, ibid. 28.
Ceſſio facta per hæredem grauatum dicitur ex cauſa neceſſaria, ibid. 54.
Ceſſione facta in vltima voluntate, an actiones directæ penes cedentem remaneant inefficaces, ibid. 61.
Ceſſio non eſt modus tollendarum actionum, ibid. 72. 115.
Per ceſſionem res deſinit eſſe integra, ibid. 88.
Ceſſio litis quando importet illius extinctionem maximè in Beneficialibus 19.110. 91.
Ceſſionarijs pluribus concurrentibus quis præferendus 23.32. 112.
Ceſſionarius poſt ceſſionem alteri factam an, & quando poſſit agere, ibid. 77. 116.
Ceſſionarius, an ſit citandus, & ad cauſam admittendus ſic proteſtante debitore per cedentem conuento, ibid. 84.
Ceſſionarius non poteſt habere plùs Iuris, quàm habeat cedens eius auctor, ibid. 100. 117.
Citandus non eſt præſens in Iudicio 4.2. 11.
Citatio, an tolli poſſit per Principem, vel per ſtatutum 6.1. & 9. 16.
Siue per pactum, ibid. 2. & 5.
Concernens defenſionem naturalem, quæ ſit, ibidem 3.
Concernens ciuilem quæ ſit, ibid. 4.
Citationi renuncianti adhuc fieri debet qualis qualis notificatio, ibid. 6.
Citatio eſt actus iudicialis 7.12. 18.
Citatio facit citatum legitimum contradictorem, ibid. 15.
Citatio ad dicendum contra articulos ad probandum errorem ab Aduocato fieri non debet, nec illi exhiberi, niſi prius reus confeſſionem reuocauerit, & declarauerit velle probare errorem, 30.68. 146.
Citatione etiam non executa lis quoad actorem introducta dicitur, dummodò citatio decreta 1.13. 2.
Citationis decretum perpetuat iuriſdictionem reſpectu Actoris, ibid. 28. 3.
Citatione non executa lis non dicitur cæpta ad impetrandam ſubrogationem, ibid. 14.
Citationis decretum impetratum à Procuratore Actoris, ac per Principalem ratificatum, an cauſet introductionem litis citatione non executa, ibid. 16.
Citationis decretum non cauſat introductionem litis, quando Actor ante executionem illi renunciauit, ibid. 17.
Citationis decretum perpetuat Iuriſdictionem Iudicis reſpectu actoris, ibid. 29.
Citatio in dubio exequuta præſumitur, ibid. 34.
Citatio ad ſententiam, an requiratur contra Actorem, quando reus eſt abſoluendus ab obſeruatione Iudicij 1. 38. 6.
Citatio circumducitur actore non comparente, ibid. 33. 7.
Citatio circumducta perinde eſt, ac ſi non interueniſſet, ibid. 34.
Citatio ſola an, & quando interrumpat præſcriptionem, ibid. 35.
Citatio, an, & quando circumducatur actore non comparente, & Reo contumaciam non accuſante, vel à Iudicio recedente, ibid. 42.

Ci-

Citatio ad totam cauſam, quando circumducatur, & quando ſit licita, ibid. 44.
Citatio ſufficit, vt citatus dicatur in Iudicium trahi 3. 20. 9.
Citari faciens perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice ſæculari, an, & quando poſſit pænitere ad euitandas pænas, & cenſuras, ibidem 21. & v4.
Citatio ſola inducit pendentiam litis reſpectu Actoris 4. 9. 11.
Citatione facta pro certa die, & hora Iudex non poteſt extrà d. diem, & horam actum gerere 5. 1. 14.
Citatio ad ſententiam non ſuppletur per concluſionem in cauſa, quando ſententia eſt lata longè poſt ipſam concluſionem, ibid. 7. 15.
Citationis defectus ſuppletur per præſentiam Partis, ibid. 14.
Citatus an, & quando per Iudicem cogi poſſit, vt expectet citantem 2. 7. 5.
Citatus fit legitimus contradictor per citationem 7. 15. 18.
Quoad partem, non autem quoad Iudicem, ibidem 27. 19.
Clauſula ac ſi nihil reſeruatum eſſet, appoſita in priuilegio per Principem conceſſo non tollit eius ſupremam poteſtatem 42. 10. 260.
Clauſula conſtituti an, & quando tribuat creditori facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, quamuis debitor reſiſtat 8. 15. 21.
Clauſula releuans &c. appoſita in mandato procuræ operatur quod Procurator non efficiatur Dominus ſolius Inſtantiæ, ſed totius litis 12. 76. 46.
Clauſula quod creditor de vna via ad aliam variare poſſit, hodie de ſtylo notariorum apponitur in inſtrumentis 15. 44. 67
Clauſula appoſita in admiſſione Iurium, an impediat illius circumductionem 37. 211. 221
Clauſula codicillaris an, & quando operetur, quod conſignatio, & ſtipulatio probetur etiam ex teſtibus non rogatis 35. 38. 188.
Clauſula quam, & quas comprehendit tam petitorium, quam poſſeſſorium 16. 106. 75.
Clauſula appellatione remota, in commiſſione non expreſſa, ſed tacitè ſubintellecta impedit appellationem 49. 85. 252.
Clauſula iſta non impedit appellationem à ſententia notoriè iniuſta, ibid. 86.
Quid ſi dictum eſſet omni, & quacumque appellatione remota, ibid. 87.
Clauſula appellatione remota, non impedit appellationem, quando Iudex dolo, vel lata culpa ſententiauit, ibid. 89.
Quid ſi ſententiauit abſque parte, vel extra Iudicium, ibid. 90.
Vel ſi appellans fuiſſet citatus ad locum non tutum, ibid. 91.
Clauſula appellatione remota, non impedit ſupplicationem ad ſuperiores, ibid. 92.
Nec recuſationem Iudicis, ibid. 93.
Per clauſulam appellatione remota nullitas non cenſetur ſublata, ibid. 94.
Nec reſtitutio in integrum, ibid. 95.
Clauſula appellatione remota, non impedit appellationem, cui Iudex detulit, ibid. 90.
Nec à Principe, vel Superiore admiſſam, ibid. 97.
Clauſula appellatione remora, à ſolo Principe apponi poteſt, ibid. 98.
Quid de inferiore, qui ſuperiorem non recognoſcat, ibid. 99.
Clauſula appellatione remota tunc operatur quando fuit appoſita à Principe cum maturo conſilio, ſecus ſi apponatur abſque cauſæ cognitione, ibid. 103.
Nil operatur in gratia ſubreptitia, ibid. 104.
De clauſula appellatione remota remiſſiuè, ibidem 105.
Clauſula ſaluo iure addendi, & minuendi appoſita in libello an ſuffragetur, vt poſt litem conteſtatã mutari, vel emendari poſſit, 19. 39. 86
Clauſula per compulſum ſuffragatur, quando producuntur ſcripturæ alienæ, non autem in Iuribus proprijs 26. 10 132.
Clauſula per compulſum in productione Iurium nil operatur de ſtylo Curiæ, quando compulſus non extenditur, ibid. 16.
Clauſula ponens &c. an, & quando impediat, ne res vni ceſſa, poſſit alteri amplius cedi, 23. 8. 111.
Clauſula ponens &c. an, & quando tollat cedenti exercitium directarum actionum, ibid. 40. 41. 42. & 43. 113.
Clauſula ponens &c. quam habeat virtutem remiſſiuè, ibid. 44. 45. & 46. 114.
Clauſula ſi, & in quantum appoſita in admiſſione appellationis non importat illius delationem, quando illi non erat deferendum 41. 24. 258
Quid in admiſſione appellationis facta per Papam, aut alium Superiorem, ibid. 26.
Quid ſi commiſſio contineat decretum irritans, ibid. 27.
Clerico non licet paciſci de litigando coram Iudice Laico 21. 11. 99.
Clericus ad Iudicium ſæculare nec inuitus, nec volens trahi poteſt, ibid. 14.
Clericum trahens ad forum ſæcularem, an poſſit pænitere, ibid. 15.
Clericus an debeat in expenſis condemnari, ibidem 65. 105.
Clericus abſens non tenetur venire ad Eccleſiam ſuam in loco peſtiferato 22. 37. 106.
Clericus confeſſionem factam coram Iudice laico reuocare poteſt etiam non docto de errore 30. 55. 146.
Clerici confeſſio in criminalibus emiſſa coram Iudice ſæculari, an faciat indicium ad torturam coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid. 56.
Quid ſi non fuerit reuocata, ibid. 57.
Clericus confeſſus coram Iudice Eccleſiaſtico incompetenti, poteſt cogi ad perſeuerandum in confeſſione coram Iudice competente, & de ratione, ibid. 58.
Cognati vſque ad tertium gradum, electa cauſa teſtati, vel inteſtati, an poſſint ad aliam conuolare 13. 74. 57.
Commiſſio, an, & quando efficiatur communis, etiam non citata parte ad dicendum contra

commiſſionem, ob vſum impetrantis, 51. 27. 3.
Commiſſionis renunciatio an inducatur per ceſſionem rei, ſuper qua illa fuit impetrata, ibid. 30.
Commiſſione obtenta, quod Iudex tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio procedat adhuc ſemel, & pluries ſuſpendi poteſt petitorium in eadem inſtan tia 16.11. 70.
Commiſſio petitorij continet commiſſionem poſſeſſorij, ibid. 100. 75.
In commiſſione cenſetur deductum omne ius, ibidem 107.
Commiſſioni expeditæ motu proprio ad priuatam vtilitatem poteſt impetrans renunciare, 1. 6. 2.
Quid de commiſſione impetrata in Signatura gratiæ, ibid. 7.
Quid de continente aliquid fauorabile alteri parti, ibid. 8.
Commiſſioni excitatoriæ Iuriſdictionis poteſt renunciari ab impetrante, ibid. 9.
Commiſſio excitatoria iuriſdictionis an efficiatur ſtatim communis, ibid. 10.
Commiſſioni coram Iudice præſentatæ poſt decretum, ſed non dum executam citationem, an poſſit renunciari, ibid. 11.
Commiſſioni impetratæ renuncians non poteſt per Aduerſarium ad illius vſum cogi 1.19. 3.
Commiſſio non fit communis alteri parti ante executam citationem, ibid. 20.
Commiſſio, an efficiatur communis ante citationem ita vt impetrans non poſſet ea non vti, quando tribuit alteri parti ius conſiderabile, ibid. 21.
Commiſſionem obtinens poſtquam citauit Aduerſarium non poteſt ampliùs illi renunciare, ibid. 26. 2.
Comparentes ſponte euitant pœnam in Sancto Officio 32.16. 150.
Quid ſi in confeſſione conſtantes non perſiſtant, ibid. 17.
Comparitio coram Iudice à quo non importat renunciationem appellationis, quando non fuit à parte acceptata 38. 76. 244.
Compromiſſum tribuit, & regulat iuriſdictionem Arbitri, ſeù Arbitratoris 7.21. 19.
Concilium Tridentinum mandans primas Inſtantias fieri coram Ordinario non habet locum in cauſis executiuis 14.6.
Concluſio in cauſa non ſufficit loco citationis ad ſententiam quando ſententia eſt lata longe poſt ipſam concluſionem 5.7. 15.
Concluſio in cauſa in tertia inſtantia dicitur concluſio totius cauſæ 16.23. 7.
Concluſio in cauſa præcludit viam probationibus 24.37. 133.
Concluſio in cauſa principali non extenditur ad cauſam appellationis 33.216. 164.
Concluſio in cauſa eſt decretum merè interlocutorium 37.189. 320.
Ideo poteſt per Iudicem expreſsè, & tacitè reuocari, ibid. 190. & 191.
Eo magis ſi Iudex talem facultatem ſibi reſeruauit, ibid. 192.
Expreſsè poteſt à Iudice reuocari etiam ſine conſenſu partium, ibid. 193.
Dummodo adſit iuſta cauſa illam reuocandi, ibidem 194. & ſeqq.
Et ad eam deuentum à Iudice, non autem à partibus, ibid. 202. 321.
Concluſio in cauſa facta per partes tranſit in contractum, ibid. 203.
Concluſio in cauſa facta per partes reuocari poteſt à Iudice ſic requirente honeſtate, ibid. 204.
Vel quando apparet de notorio malo Iure contradicentis, ibid. 205.
Quid ſi tractaretur de periculo animarum, ibidem 206.
Concluſio in cauſa circumducta dicitur per admiſſionem nouorũ Iuriũ etiam non citata Parte in præiudicium producentis, ibid. 208.
Etſi admiſſio Iurium facta ſit ſine præiudicio illius, ibid. 211. 212.
Sed quoad aliam Partem requiritur decretum, & admiſſio Iudicis, ibid. 209. & 210.
Non cenſetur reuocata ſi Iudex illam ignorabat, ibid. 213.
Concordia, & conciliatio teſtium fieri non poteſt, quando contrarietas, & varietas eſt manifeſta 34.163. 162.
Concordiæ quibùs in caſibus olim locus fuerit 37. 478. 336.
Concurſus petitorij cum poſſeſſorio admittitur ratione diuerſitatis temporis, 16.88. 74.
Confeſſarius, & Iudex an poſſint tuta conſcientia ſequi opinionem minùs receptam, quàm ex meliori ratione putet eſſe veram. 37.446. 234.
Confeſſio interpretanda eſt fauore confitentis 17. 12. 78.
Confeſſio Procuratoris reuocari poteſt per Principalem etiam non docto de errore, ibidem 33. 79.
Confeſſio emiſſa in libello an, & quando poſſit per actorem reuocari ante litem conteſtatam 19.31. 86.
Confeſſio quod Iudex non ſuus ſit Iudex competens, præiudicat confitenti, vt ampliùs nequeat ab illius iuriſdictione recedere 21.47. 102.
Quid ſi facta ſit per errorem, vel ignoranter, ibidem 48.
Confeſſio cedentis non præiudicat ceſſionario 23. 87. 116.
Confeſſio cedentis nocet ceſſionario, quando ceſſio eſt facta ad commodum ſolius cedentis, ibid. 89. 117.
Confeſſio cedentis, an præiudicet ceſſionario habenti regreſſum contra ipſum cedentem, ibidem 91.
Confeſſio reuerſura in damnum confitentis non præſumitur facta in fraudem, ibid. 92.
Fallit, ſi cedens exiſteret non ſoluendo, nam ſi inops ſit, & egenus, fraudolenta confeſſio erit cum effectu noxia, ibid. 93.
Confeſſio cedentis non præiudicat ceſſionario habenti regreſſum contra ipſum cedentem, quando ceſſio eſt facta per viam dationis in ſolutum, ibid. 94.
Confeſſio cedentis non nocet ceſſionario, quando pe-

penes cedentem non remanent actiones directæ, nec illarum reliquię, ex quo ipſe ſit ceſſionarius alterius, ibid. 95.
Cedentis confeſſio non nocet ceſſionario, quando debitori ceſſo facta fuit intimatio, ne ſoluat, ibid. 96.
Quid ſi interuenit vnus ex requiſitis l. 3. C. de nouationibus, ibid. 97.
Confeſſio Iudicialis cedentis emiſſa ante ceſſionem præiudicat ceſſionario, ibid. 98.
Confeſſio cedentis emiſſa ante ceſſionem præiudicat ceſſionario, ibid. 99.
Confeſſio cedentis præiudicat ceſſionario, quando ceſſio eſt conditionalis, ibid. 101.
Confeſſio cedentis in præiudicium ipſius met confitentis attenditur, ibid. 102.
Confeſſione nulla datur maior probatio, 24. 1. 121.
Confeſſionem iudicialem an, & quando confitens reuocare poſſit, ibid. 2.
Confeſſio emiſſa in poſitione, quę non dum ſit effecta de Actis poteſt à Ponente reuocari, ibidem 8.
Et quando reuocata dicatur incontinenti, ibidem 10.
Confeſſio in poſitionibus emiſſa per Procuratorem poteſt à Principali reuocari, ibid. 14. 122.
Etiam non docto de errore, ibid. 15.
Confeſſio per Procuratorem emiſſa in poſitionibus non nocet Principali, quamuis Principalis ſit in loco Iudicij, dummodò non ſit præſens, & intelligat in actu productionis, ibid. 17.
Confeſſio in poſitionibus emiſſa per Procuratorem habentem mandatum, ad ponendum ſic, & ſic non poteſt per Principalem reuocari, ibid. 18.
Confeſſio Procuratoris in poſitionibus non reuocata re integra, intercedente temporis longitudine, intrà quod poſſit pręſumi, quod Principalis fuerit certioratus à Procuratore, nocet Principali, ibid. 22.
Confeſſio Procuratoris quamuis reuocata, ſi eſt veriſimilis nocet Principali, ibid. 25.
Confeſſio emiſſa in poſitione erronea poteſt reuocari, ibid. 26.
Confeſſio emiſſa in poſitione erronea quamuis iurata poteſt reuocari, ibid. 28. 123.
Quid ſi poſitio ſit redacta in ſcripturam, ibidem 29.
Confeſſio emiſſa in poſitione erronea per partem acceptata errore probato reuocari poteſt, ibidem 30.
Confeſſio geminata in poſitionibus geminatis emiſſa ſi ſit erronea adhuc poteſt reuocari, ibidem 32.
Confeſſio erronea emiſſa in poſitionibus, an, & quommodò reuocari poſſit poſt ſententiam, & rem iudicatam ibid. 35.
Confeſſio erronea, an, & quando reuocari poſſit poſt concluſum in cauſa, ibid. 36.
Confeſſio in poſitionibus emiſſa per perſonas non valeńtes confiteri, poteſt reuocari, ibid. 45.
Confeſſio, & poſitio an, & quando reuocari poſſit vſque ad ſententiam non docto de errore, ibidem 47.
Ex confeſſione in reſponſione ad poſitiones reſultat vera confeſſio, ibid. 54. 124.
Confeſſio emiſſa in reſponſione ad poſitiones reuocari non poteſt, quamuis reſpondens non teneretur reſpondere, ibid. 55.
Quid ſi proteſtetur, quod licet reſpondeat, tamen vbi reſpondere non tenetur, vult, quod reſponſio habeatur pro non facta, ibid. 56.
Confeſſio emiſſa in reſponſione poſitionis reuocari eo minus poteſt, quando reſpondenti fuit datus terminus ad deliberarè reſpondendum, ibid. 58.
Intellige de termino dato Principali, non autem Procuratori, vel Curatori, ibid. 59.
Confeſſio emiſſa in reſponſione poſitionis, eò minùs reuocari poteſt, quando reſpondenti fuit datus terminus ad illam reuocandum, ibid. 61.
Quid ſi reſponſio ſit geminata, & ex interuallo, ibid. 62.
Vel ſi ſit iurata, ibid. 63.
Vel poſt concluſum in cauſa, ibid. 64.
Confeſſio etiam in cauſa appellationis poteſt reuocari, ibid. 65.
Confeſſio emiſſa in reſponſione ad poſitiones non poteſt reuocari, quando pręceſſit inſtrumentum ibid. 66.
Vel præceptum de ſoluendo, ibid. 67.
Quid ſi fuit à parte acceptata, ibid. 68.
Confeſſionis reuocationem incontinenti factam non impedit iuramentum, ibid. 75. 125.
Confeſſio in reſponſione ad poſitiones per dolum extorta poteſt per confitentem reuocari, ibidem 77.
Quid ſi reſpondens non tenebatur reſpondere, ibid. 78.
Vel ſi reſpondens proteſtetur de reuocando quamcumque confeſſionem, quæ danda non eſſet, ibid. 79.
Confeſſio Procuratoris non reuocata re integra nocet Principali, ibid. 85.
Confeſſionis in poſitionibus emiſſæ, ſiue per ponentem, ſiue per reſpondentem reuocatio vbi admittitur, non niſi ſemel conceditur, ibidem 88.
Confeſſioni propriæ contraria proponens non auditur 25. 7. 129.
Confeſſio oriens ex productione iurium, eſt irretractabilis 26. 19. 133.
Confeſſio oriens ex productione iurium, an reuocari poſſit docto de errore, ibid. 21.
Confeſſionem tacitam, vel expreſſam ex productione iurium reſultantem volens ex capite erroris reuocare, & nolens impugnare iura producta non auditur, ibid. 29. 134.
Confeſſio reſultans ex productione iurium facta per Procuratorem reuocari poteſt etiam non docto de errore, ibid. 30.
Confeſſio reſultans ex productione iurium reuocari poteſt etiam non docto de errore, quando ſcriptura producta eſt nulla ex defectu ſolemnitatis, ibid. 31.
Quid ſi inſtrumentum productum eſſet à parte im-

impugnatum, ibid. 32.
Confeſſio emiſſa in præcibus plenè probat contra porrigentem 27. 2. 137.
Confeſſio emiſſa in præcibus, an probet contra porrigentem, quando reſcriptum eſt nullum, vel ſubreptitium, ibid. 7.
Confeſſio emiſſa in præcibus, probat contra porrigentem; quamuis contra præces, & reſcriptum ſit lata ſententia, ibid. 8.
Quid quoad enunciata, & narrata, ibid. 9.
Quid ſi porrigens narraret verba partis contrariæ ibid. 10.
Vel vbi non conſtet, quod præces ab eo, vel eius nomine ſint porrectę, ibid. 11.
Confeſſio emiſſa in commiſſione non præiudicat impetranti; niſi commiſſio ſit in actis præſentata ibid. 12.
Confeſſio emiſſa in præcibus præiudicat confitenti, quando poteſt argui, quod præces eius nomine porrectæ fuerint, quamuis ipſe non porrexerit, ibid. 13.
Confeſſio emiſſa in præcibus per Partem impugnata non præiudicat porrigenti, ibid. 15.
Confeſſio emiſſa in præcibus reuocari non poteſt neque per minorem in Beneficialibus, ibid. 21.
Quid ſi reſcriptum eſſet productum in parte, & partibus, ibid. 22.
Confeſſio emiſſa in præcibus, & à Parte non acceptata poteſt reuocari, ibid. 26. 138.
Quid ſi acceptata ſit, ibid. 27.
Confeſſio per errorem in præcibus emiſſa poteſt reuocari, ibid. 28.
Confeſſionis error in præcibus emiſſæ probari debet apertiſſimè, & per teſtes omni exceptione maiores, ibid. 29.
Confeſſio emiſſa in libello etiam abſente Parte, probat contrà confitentem, 28. 3. 138.
Confeſſio emiſſa in libello probat contra confitentem, quoad enunciata, & narrata poſt litem conteſtatam, non autem ante illius conteſtationem; ibid. 4.
Quid ſi libellans fateretur verba Partis Aduerſæ, ibid. 5. 139.
Quid ſi libellus non ſit ſcriptus manu producentis ibid. 6.
Vel quando fuit productus cum proteſtatione, quod producens velit eo iuuari in Parte, & Partibus, ibid. 7.
Confeſſio emiſſa in libello eſt irreuocabilis, ibidem 8.
Quid quoad enunciata, ſeu narrata, ibid. 9.
Confeſſio erronea in libello emiſſa reuocari poteſt quandocumque, tam quoad diſpoſitiua, quàm quoad narratiua, & enunciatiua, ibid. 11.
Confeſſio emiſſa in libello, & à Parte non acceptata poteſt reuocari, ibid. 12.
Quid vbi tractatur de damno vitando, ibid. 13.
Vel quando libellus fuit productus cum proteſtatione de vtendo illo in Parte, & Partibus, ibidem 14.
Confeſſio emiſſa in Iudicio criminali, an, & quando reuocari poſſit remiſſiuè 30. 1. 142.
Regulariter eſt irreuocabilis, ibid. 2.
Confeſſi in criminalibus habentur pro iudicatis, ibidem 3.
Confeſſio erronea in criminalibus poteſt reuocari docto de errore, ibid. 4.
Quid ſi confeſſio ſit iurata, ibid. 6.
Confeſſio in Iudicio criminali ferè ſemper ſolet eſſe iurata, ibid. 7.
Confeſſio emiſſa in tormentis non afficit niſi reus illam ratificet extra tormenta, ibid. 18. 143.
Confeſſio ſub ſpe gratiæ per reum in criminalibus emiſſa, & ratificata, an poſſit reuocari, ibid. 29. 144.
Quid ſi confeſſio acceptata eſſet ab accuſatore, ibid. 39. 145.
Confeſſio in criminalibus debet verificari in omnibus ſuis partibus, ibid. 44.
Confeſſionem iudicialem, an reuocare poſſit reus in criminalibus, quando præceſſit confeſſio extraiudicialis, ibid. 53.
Confeſſio in criminalibus reuocari non poteſt ex capite erroris eo allegato, niſi etiam probetur, ibid. 66.
Confeſſio in dubio præſumitur vera, & non erronea, ibid. 67.
Confeſſionis reuocatio, an ſit admittenda in Tribunali Sancti Officij 32. 18. 150.
Confeſſio extraiudicialis reuocari poteſt in continenti, ibid. 19.
Quid ex interuallo, ibid. 20.
Confeſſio extraiudicialis redacta in ſcriptis reuocari non poteſt errore non probato, ibid. 21.
Quid ſi acceptata à parte, ibid. 22.
Quando reuocari poſſit confeſſio extraiudicialis remiſſiuè, ibid. 23.
Confeſſoria actio, etiam poſſeſſori conceditur, 16. 93. 75.
Coniecturæ ad infringendum teſtamentum, quæ requirantur 35. 50. 188.
Coniunctus dicitur quaſi ſubſtitutus 19. 56. 87.
Conſanguineus Aduerſarij inductus in teſtem, quatenus deinde inducatur per Aduerſarium, poteſt reprobari 36. 22. 201.
Conſcientiæ propriç prius conſulendum eſt, quam honori mundano 11. 7. 32.
Conſenſiens publicationi teſtium videtur tacitè renunciare aliorum productioni 33. 66. 158.
Conſenſus ſimultaneus requiritur ad perfectionem contractus 9. 18. 24.
Et debet eodem tempore ab vtraque parte præſtari aliàs ſtipulatio non tenet, ibid. 19.
Conſenſus Partis Aduerſæ in reuocatione procuratoris alterius partis probandus eſt ab allegante 12. 71. 46.
Conſenſus partium nil valet; in his, quæ à Iuris definitione ſubſtantiam capiunt 19. 44. 87.
Conſenſus ab actu paſſiuo non arguitur 38. 67.
Conſenſus Partium purgat iniquitatem conſilij, ſed ſententię 39. 27. 249.
Conſignatio ſchedulæ teſtamenti quomodo probari debeat 35. 50. 185.
Conſilium mutare in melius ſapientis eſt in præfat. 42. 122.
Conſilium mutare in meliùs prudentis eſt 37. 161. 218.
An, & quando mutari poſſit in alterius iniu-

tiam

riam 11. 25. 34.
Mutari ab errante laudabile eſt,ibid.31. 35.
Conſilia deciſiua æquiparantur ſententiæ, & rei iudicatæ,ibid.49. 36.
Conſilium de ſui natura debet eſſe iuſtum 37. 101. 215.
Conſilium qui dare debet, ſi recuſet illud dare; & deinde illud dare velit, an ſit expectandus remiſſiuè,ibid.103.
Conſilium ſapientis expectare non tenetur Iudex, & ſine eo valide poteſt ſententiare, quando fuit petitum ſuper articulo non habente probabilem dubitationem,ibid.113. 216.
Quid partibus ſic conſentientibus,ibid.114.
Conſilio pendente poteſt Iudex inſtruere cauſam, & iura recipere, vt ad Conſultorem tranſmittat, ibid.115.
Conſilij ſola petitio non ſufficit ad differendam cauſæ expeditionem, niſi fuerit etiam procuratum,ibid.116.
Conſilium mutare non licet in alterius iniuriam 38. 89. 244.
Conſtantia qualis requiratur in Papa in Præf. 91. 10.
Conſtituens Procuratorem ad negocia cum pacto de illum non reuocando illum reuocare non poteſt 12.85. 46.
Conſtitutio Procuratoris ad reſignandum aliud eſt, quam ad permutandum beneficium, 12. 11. 42.
Per conſtitutionem Procuratoris ad permutandum dicitur ius parti quæſitum,ibid.12.
Conſtitutio Pij Quarti circa Tribunal Rotæ refertur 37.425. 233.
Ac alia Pauli Quinti,ibid.426.
Conſuetudo fori attenditur in abbreuiandis dilationibus 3.18. 9.
Conſuetudo, quod Procurator reuocari nequeat, non ſubſtinetur 13.8. 42.
Conſuetudo de admittendo nouum licitatorem poſt extinctam candelam licita eſt 43.54. 266.
Quid ſi nonus oblator creſcat pretium in tertia, vel maiori parte,ibid.55.
Et de praxi Tribunalis Audit.Cam.ibid.56. 267.
Conſultor non poteſt reuocare conſilium ſemel ab ipſo datum 37.119. 216.
Quid ſi reuocaret incontinenti,ibid.120.
Vel quando illud reuocaret expreſſa ratione, ibidem 121.
Conſultor poteſt conſilio iam dato addere, illudque declarare,ibid.122.
Conteſtatio litis, an inducat receſſum à proteſtatione præſeruatiua Iuris procedendi extraiudicialiter 8.6. 21.
Conteſtatio litis afficit rem non integram reſpectu Procuratoris 12.57. 45.
Conteſtatio litis vitioſa non impedit emendationem libelli 19.70. 88.
Contractus per ſimultaneam conſenſum perficitur 9.18. 24.
Contractum non poteſt acceptare, qui ſemel contrahere recuſauit ſine nouo conſenſu partis, ibid.20.
Contractus mandati dicitur etiam ſi Procuratori ſalarium ſit conſtitutum 10.15. 28.
Contractus initi cenſentur iuxtà regulas iuris 11. 81. 38.
Contractus dubius interpretatur contra eum, qui poterat clarius loqui 17.15. 78.
Contractus nominati correſpectiui, ex ſe producunt actionem 21.6. 99.
De contractu Viatoris, vel Aduenæ remiſſiuè, ibidem 61. 102.
Contractus per fictionem Iuris dicitur fieri in loco deſtinatæ ſolutionis 22.12.
Contractus verè celebratur in loco vbi verba proferuntur,ibid.13. 105.
Contradictor legitimus contra venienté ex poſteriori teſtamento, quando dicatur poſſidens ex teſtamento priori 35.7. 182.
Contrarietas inter poſſeſſorium, & petitorium conſiderabilis quando non ſit 16.86. 74.
Contrarietatis, & repugnantiæ vitandæ regula ceſſat in actione confeſſoria, quæ etiam poſſeſſori conceditur,ibid.91. 75.
Contrarietas teſtis ſublata non cenſetur ex eo, quod ſublata fuerit omnis exceptio, vel reprobatio 34.28. 171.
Contrarietas teſtis non conſiſtens in ſubſtantialibus, ſed in qualitatibus, & accidentibus acceſſorijs non attenditur,ibid.29.
Quid ſi huiuſmodi qualitates pertineant ad negocium principale,ibid.30.
Contrarietas teſtis in non ſubſtantialibus, quando tollat illius fidem,ibid.31.& 32.
Contrarietas, vel varietas teſtis non attenditur, quando euenit per errorem, vel ignorantiam, ibid.33.
Contrarietas in ſubſtantialibus tollit fidem teſtium 35.24. 184.
Contrarietas vitiat ſententiam, vt ſi Iudex diceret; condemno, & abſoluo ratione incertitudinis, 37. 408. 232.
Contrariorum vno poſito alterum remouetur 4. 7. 17. 18.
Contrarij dici non poſſunt actus inter ſe ſeparati, ibid.28. 19.
Contraria allegans non eſt audiendus 16.54.135.
Contumacia Actoris maior eſt quam rei 2.6. 5.
Contumacia cum contumacia compenſantur, ibidem 43. 7.
Contumax in reſpondendo poſitionibus poteſt moram purgare etiam poſt quam illæ fuerunt pronunciatæ pro confeſſatis ante quam feratur ſententia ſuper meritis 24.138. 127.
Quid ſi mora ſibi fuit à Parte remiſſa,ibid.139.
Et remiſſa ad hunc effectum, quando dicatur,ibidem 140. 128.
Contumax in reſpondendo poſitionibus an, & quando purgare poſſit moram in gradu appellationis,ibid.141.
Moram geminatam circa reſponſionem poſitionum purgare non poteſt,ibid.146.
Correctio ſententiæ ex interuallo facta debet apponi cum illius data 37.403. 232.
Correctio ſententiæ in vno capite iam lecto fieri poteſt per Iudicem, etiam poſt diuerſionem ad aliud caput, ibid.406.

Cor-

Correctio ſententiæ Iudici permittitur vſque ad illius abſolutam prolationem,ibid.407.

Couarruuias apud Hiſpanos ſpectatur tamquam Iurium Coriphæus 37.453. 255

Credere hodie vnum, & cras aliud ſtant benè ſimul 34.182. 138.

Creditor an,& quando vti poſſit facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate debitore reſiſtente 8.13.& 14. 21.

Vigore clauſulæ conſtituti an, & quando dictam facultatem habeat, quamuis debitor reſiſtat, ibid.15.& 16. 22.

Creditor conſentiens venditioni pignoris an, & quando poſſit à conſenſu recedere ad ſeruandam eius hypothecam 9.28. 24.

Creditor, qui bis exegit creditum non poteſt conueniri actione ſtellionatus, ſi ad reſtitutionem exacti fuit ciuiliter conuentus 13. ibidem 9. 53.

Agens contra hæredem ex teſtamento, poteſt etiam conuenire hæredem ab inteſtato, ibidem 87. 58.

Creditor vigore obligationis Cameralis poteſt vna via electa aliam aggredi 14.12. 61.

Creditor capto vno pignore in cauſam iudicati non poteſt eo dimiſſo ad aliud ſe conuertere, ibid.15.

Creditor in executiuis capto debitore poteſt petere ſe immitti in bonis,ibid.17.

Et immiſſus in poſſeſſionem bonorum poteſt inſtare pro captura debitoris,ibid.18.

Creditor cui competit via executiua poſt obtentam immiſſionem in Saluianq poteſt petere mandatum contra debitorem,ibid.19.

Creditor in executiuis poteſt variare relicto Principali ad fideiuſſorem,ibid.20.

Creditor habens pignus pro ſua ſecuritate poteſt ſuper alijs bonis executionem facere,ibid.21.

Creditor habens pignus, & fideiuſſorem, ſi reſtituat pignus debitori, vt illud vendere poſſit, ſibi non præiudicat quin valeat conuenire fideiuſſorem,ibid.22.

Quid ſi obligatio fideiuſſoris reſtricta ſit ad id, quod minùs ex pignore redigatur,ibid.23.

Creditor habens bona ſequeſtrata adhuc poteſt petere debitum, & pro eo ad executionem procedere,ibid.24.

Creditor ſatisfactus per peiorem viam electam, non poteſt ad aliam ſe conuertere,ibid.27. 62.

Creditor per immiſſionem vigore Saluiani non dicitur plenè ſatisfactus, & de ratione, ibidem 29.

Creditor quando dicatur plenè ſatisfactu,per ſubhaſtationem, & delibeтationem pignoris, ibidem 30.

Creditori in executiuis an, & quando competat variatio reo comparente,ibid.32.

Creditor coactus à Iudice ad agendum via ordinaria, & illi non expreſsè conſentiens poteſt conuolare ad viam executiuam 15.39. 68.

Creditor agens hypothecaria contra tertium poſſeſſorem non prohibetur agere executiuè contra perſonam debitoris,ibid.41. 67.

Creditor eligens viam obſtagij, & petens fideiuſſores de Iudicio ſiſti poteſt mutato conſilio petere executionèm in bonis debitoris,ibid. 42.

Creditor ſemel eligens locum ſolutionis non poteſt illum amplius variare 22.57. 107.

Creditor capto pignore in cauſam iudicati non poteſt illo dimiſſo ad aliud ſe conuertere 43. 1. 263.

Creditor habens electionem pignoris ex prouiſione legis, vel contractus, capto vno pignore non poteſt conuolare ad aliud, niſi expectato exitu, an bona capta ſufficiant pro ſatisfactione,ibid.3.

Creditor capto vno pignore poteſt ad aliud ſe conuertere, quando pignus captum non eſt ſufficiens,ibid.4. 264.

Creditor acquieſcens bonis captis, quæ vidit non ſufficere, non poteſt ad alia conuolare, ibid.7.

Creditor capto vno pignore poteſt eo dimiſſo ad aliud euolare in executiuis,ibid.12.

Quid ſtante obligatione Camerali,ibid.13.

Debitore capto pro debito, poteſt creditor petere immiſſionem in tenutam, vel ad executionem realem procedere in executiuis,ibid.14.

Et an creditor immiſſus in tenutam poſſit inſtare pro captura debitoris,ibid.15.

Creditor habens pactum de ingrediendo poſſeſſionem propria auctoritate, & Iudicem adiens, an, & quando poſſit nihilominus propria vti auctoritate ſibi competenti, ibid.16.

Creditor capto Principali debitore poteſt deuenire ad capturam fideiuſſoris in executiuis, ibidem 19.

Creditor habens pignus pro ſua aſſecuratione poteſt eo relicto contra fideiuſſorem agere, ibid.20.

Quid ſi fideiuſſor ſit datus ad id, quod minùs ex pignore redigatur, ibid.21. 265.

Creditor admittitur ad licitandum,ibid.34.

Creditor habens electionem pignoris ex prouiſione legis, vel contractus, capto vno pignore non poteſt conuolare ad aliud, niſi expectato exitu, an bona capta ſufficiant pro ſatisfactione,ibid.3. 266.

Aſſiſtentiam obtinens ſuper quibuſdam bonis, an poſſit pro eodem credito ſuper alijs agere, ibidem 2.

Creditorum Iura in concurſu habent multa ſpecialia, de quibus remiſſiuè,ibid.70. 267.

Creditor ad cuius Inſtantiam bona ſubhaſtantur, poteſt poſt ſubhaſtatiouē,pretio non ſoluto, recedere à venditione, rem retrahere, & alteri vendere,ibid.72.

Creditor accipiens inſolutum pro toto debito rem minoris valoris non poteſt contractum reſcindere ſub prætextu læſionis,ibid.102. 270.

Creditor licitans pænitere non poteſt, & oblationem retractare,ibid.119.

Creditum ceſſum exigi poteſt à cedente deficiente vno ex requiſitis legis 3. C. de nouat. 23. 30. 112.

Criminis vnius pluribus exiſtentibus reis contra vnum ciuiliter, & contra alium criminaliter agi poteſt eodem tempore 13.27. 54.

In crimine iniuriarum datur actio ciuilis ad æſtima-

mationem iniuriæ & actio criminalis ad pænam ibid. 30. & 31.
In crimine adulterij etiam tranſactio nulla impedit viro accuſatori, ne valeat ad accuſationem redire 20. 51. 95.
In criminibus publicis accuſatoris tranſactio non operatur quin poſſit iterum accuſare, ibidem 62. 96.
Crimen accuſatoris Indulgentia, vel tranſactione ſemel extinctum, non poteſt ampliùs ab eodem in Iudicium deduci, ibid. 74.
Culpa, & negligentia in teſtibus interrogandis, an præſumatur Iudicis, vel Partis 33. 189. 163.

D

DAmna non veniunt appellatione expenſarum 2.20. 6.
Damnorum appellatione, an veniat lucrum amiſſum, ibid. 27.
Damnum vbi eſt irreparabile licet Iudici de facto reſiſtere, ibid. 28. 72.
Debilitas corporis laborem impediens, an reputetur iuſta cauſa renunciandi delegationi 37. 87. 214.
Debitore reſiſtente, an & quando creditor poſſit vti facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate 8. 13. 21.
Quid ſi debitor reſiſtat cum armis, ibidem 14. & 16. 22.
Debitor ſubijcitur foro deſtinatæ ſolutionis, quamuis deſtinatio fiat poſt perfectum contractum, & ex interuallo 22. 5. 104.
Debitor non poteſt conueniri in loco contractus quando ſolutio eſt deſtinata in alia loco, ibidem 6.
Debitor in foro electo conueniri non poteſt pro tota quantitate, ibid. 10. 105.
Quid ſi vllum forum ratione aliqua debitor non ſortiatur, ibid. 11.
Solutione deſtinata in certis locis puta Senis, vel Florentiæ adiecta clauſula generali, & vbique locorum, an debitor poſſit conueniri in locis diſtantioribus expreſſis, ibid. 14.
Et an in locis inſolitis, ibid. 15.
Debitor conuenitur in loco deſtinatæ ſolutionis, quatenùs ibi reperiatur, alias non, ibid. 18.
Debitor conueniri poteſt in loco, in quo habet bona, ibid. 19.
Debitor, an conueniri poſſit etiam in loco, vbi non inuenitur, quando ibi certa die promiſit ſolutionem, ibid. 20.
Debitor abſens, an poſſit conueniri in loco, vbi non inuenitur, quando ibi promiſit ſe præſentare, ibid. 21.
Debitor abſens conueniri poteſt in loco deſtinatæ ſolutionis, quando proprio foro renunciauit, ibid. 23.
Quamuis renuncians forum aliquem ſortiretur ex priuilegio ſpeciali, ibid. 24.
Debitor abſens conueniri poteſt in loco ſolutionis deſtinatæ cum iuramento, ibid. 25.
Dummodò iuramentum ſit ſpecialiter annexum ſolutioni, non autem contractui ſimpliciter, ibid. 26.
Debitor abſens conueniri poteſt in loco deſtinatæ ſolutionis præuia citatione executa per Iudicem ſub cuius iuriſdictione degit mediantibus hortatorijs, ibid. 27.
Debitor abſens, an conueniri poſſit in loco, vbi non inuenitur, quando promiſit ſoluere vbicumque placuerit creditori, ibid. 33.
Debitor abſens, an poſſit conueniri in loco, vbi viget peſtis, ibid. 36.
Debitor, qui voluit conueniri poſſe ad reſpondendum in aliquo loco poteſt forum illum declinare, ibid. 41.
Debitor ſemel eligens locum, in quo velit ſoluere, non poteſt illum ampliùs variare, ibid. 53.
Debitor eligens locum ſolutionis ante litem conteſtatam, non poteſt euitare condemnationem in loco, vbi creditor eum conuenit, ibid. 54.
Et an habenda ſit ratio intereſſe debitoris, ac ſi ſolueret in loco electo, ibid. 55.
Quid ſi debitor eligat locum poſt litem conteſtatam, ibid. 56.
Debitor ceſſus habita notitia ceſſionis an, & quando liberetur ſoluens cedenti 23. 37. 112. & ibid. 38. & 39. 113.
Debitor, qui promiſit ſoluere hæredi adhuc ab eo conueniri non poteſt, ſi hæreditas fuit reſtituta fideicommiſſario, vel euicta, ibid. 70.
Debitor ceſſus ſoluens cedenti poſt ceſſionem, an & quando liberetur remiſſiuè, ibid. 85 116.
Quid ſi debitor ceſſionem ignoret, ibid. 109. 118
Debitor ceſſionem ſciens non poteſt cum cedente tranſigere, ibid. 110.
Debitore capto pro debito poteſt creditor petere immiſſionem in tenutam, vel ad executionem realem procedere in executiuis 45. 14. 264.
Deceptio ſub publica fide non permittenda 31. 12. 248.
Deceptio, & fraus quomodò excludantur 35. 12. 183.
Deceptionis ſuſpicio ceſſat in Curiali, & de ratione ibid. 14.
Deceptio, & fraus excluduntur in teſtamento per Phiſicos, Curiales, & Notarios, & alios aſſiſtentes conſpicuæ nobilitatis, ibid. 56. 190.
Deciſiones Rotæ contrariæ allegari non poſſunt pro cauſis decidendis 37. 421. 233.
Deciſiones inter contrarias vltimæ ſtandum eſt, quando diſtinctionis fœdere conciliari non poſſunt, ibid. 428.
Deciſionum Romanæ Rotæ auctoritas remiſſiuè ibid. 429.
Deciſiones nouæ attenduntur quoad futura, non autem quoad præterita acta, ibid. 430.
Deciſiones nouæ attendendæ ſunt in concurſu antiquarum, quando emanarunt plenè diſcuſſo articulo, non autem perfunctoriè, & incidenter, ibid. 431.
Deciſiones Rotales fundatæ in ſola auctoritate Doctorum, non ponderatis rationibus non attenduntur, ibid. 432.
Declaratio tacita reſultat ex facto contrario 7. 8. 18.
Idem operatur quod expreſſa maximè in Iudicio ibid. 10.

Declaratio libelli obſcuri nil noui inducit 19. 78. 89.
Declaratio non eſt prohibita illi, cui eſt prohibita emendatio, vel mutatio 37. 375. 230.
A declaratione, vel interpretatione Sententiæ an, & quando detur appellatio, vbi non datur ab ipſa Sententia, ibid. 391. 231.
Declaratio, ſeù interpretatio Sententiæ Iudici, qui illam protulit, ſemel tantum permittitur ibid. 392.
Decretum citationis impetratum à Procuratore Actoris, & per principalem ratificatum, an cauſet introductionem litis citatione non executa 1. 16. 3.
Decretum citationis non cauſat introductionem litis, quando Actor ante executionem illi renunciauit, ibid. 17.
Decretum citationis perpetuat Iuriſdictionem Iudicis reſpectu Actoris, ibid. 29.
A decreto Auditoris Nuncij Hiſpaniarum datur appellatio ad Rotam 37. 455. 235.
Dedecori proximum eſt ſæpius in vna cauſa variare 19. 16. 85.
Defectus notificationis non ſuppletur per ſcientiam, quando illa fieri debet ad finem prohibendi actum 12. 88. 47.
Defendere cauſam iniuſtam impium eſt 11.4. 32.
Defenſiones reo non debet Iudex auferre, quamuis eius confeſſio mille indicijs grauaretur, & quamuis contrà reum mille vigerent coniecturę 30. 52. 146.
Defenſionibus renunciari non poteſt 33. 36. 156.
Quid ſi Reus fuerit repertus in fragranti, ibid. 37.
Quid in latrone famoſo, ibid. 38.
Vel in aſſaſſino, ibid. 39.
Defenſiones dandæ ſunt cuilibet, etiam ſceleſtiſſimo, ibid. 40.
Defenſionibus an, & quando poſſit reus confeſſus renunciare, ibid. 41.
Defenſionibus renunciare, an poſſit reus in delictis, pro quibus irrogatur pæna Sanguinis ibidem 42.
Defenſionibus ſuis poteſt quis renunciare quando ex pæna irrogatur infamia, ibid. 43. 157.
Defenſionibus introductis à iure ciuili renunciari poteſt, ibid. 46.
Quid de defenſionibus introductis à iure naturæ, vel gentium, ibid. 47.
Defenſionum renunciatio, an poſſit à Iudice acceptari, quando imminet ſcandalum, ibid. 48.
Defenſionum renunciatio admittitur, quando ſit, vt reus citiùs abſoluatur, ibid. 52.
Defenſionibus renuncians Reus poteſt incontinenti renunciationem reuocare, ibid. 53.
Et ſecuta reuocatione Iudex non poteſt procedere ad aliquam executionem, ibid. 54.
Delegans poteſt inconſtans reuocare delegationem 21. 25. 100.
Delegati Iuriſdictio, an, & quando expiret per Sententiam abſolutoriam ab obſeruatione Iudicij 2. 29. 6.
Delegatio recipienda eſt à Iudice etiam inuito 37. 2. 210.
Delegatione acceptata non poteſt Iudex delegatus ſine iuſta cauſa ſe illa exonerare 3. 211.
Delegationes tot reputantur quot ſunt cauſæ, quæ delegantur, ibid. 343. 228.
Delegatus, qui delegationem repudiauit, quando poſſit à repudiatione recedere 9. 27. 24.
Delegatus à Principe poteſt ſubdelegare 37. ibidem 4. 211.
Delegatus in cauſa delegata cenſetur maior quolibet Ordinario, ibid. 5.
Delegatus ad actum nudi miniſterij, puta ambaſiatam non poteſt ſubdelegare, ibid. 51. 213.
Quid ſi nudum miniſterium aliquid aliud requireret, quod ſonaret in merum factum, ibid. 52.
Delegatus in ijs, quæ ſunt reſeruata Principi in ſignum ſupremæ Poteſtatis non poteſt alterum ſubdelegare, & de ratione, ibid. 53.
Delegatus ad legitimandum non poteſt alium ſubdelegare, ibid. 55.
Delegatus recuſatus tamquam ſuſpectus non poteſt alium ſubdelegare, ibid. 56.
Delegatus ab inferiore non poteſt alium ſubdelegare, ibid. 65.
Quid ſi in eo concurreret aliquid poteſtatis datæ à Principe, ibid. 66.
Delegatus Proconſulis poteſt alium ſubdelegare ibid. 67.
Delegatus Legati à latere, an poſſit ſubdelegare ibid. 69.
Delegatus Legati à latere non æquiparatur Delegato Proconſulis, ibid. 74.
Delegatus ab Inferiore ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare, ibid. 76.
Delegatus inferioris cum facultate expreſſa ſubdelegandi, puta expedias per te, vel alium, poteſt ſubdelegare, ibid. 79.
Quid ſi data eſſet facultas ſubdelegandi nomine ipſius ſubdelegati, ibid. 80.
Delegatus inferioris poteſt ſubdelegare vnum articulum non iuriſdictionalem, ibid. 81.
Quid ſtante conſuetudine, ibid. 82.
Quid poſt litem coram eo conteſtatam, ibid. 83.
Delegatus non poteſt renunciare delegationi ſine iuſta cauſa, ibid. 86.
Delegatus ire debens ad Regem ſuum, poteſt renunciare delegationi, ibid. 94. & ſeqq. 215.
Delegatus poteſt re integra ſubdelegationem reuocare, & cauſam ſibi reaſſumere, ibid. 147. 217.
Et an ad hunc effectum ſufficiat reuocatio tacita ibid. 148.
Delegatus re non integra non poteſt reuocare ſubdelegationem, ibid. 151.
Quid ſi delegatus ſibi aliquid reſeruaſſet, ibid. 152.
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt etiã re non integra ſubdelegationem reuocare ibidem 153.
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum æquiparatur Ordinario, ibid. 154.
Delegatus Principis poteſt concedere reſtitutionem in integrum aduersùs Sententiam interlocutoriam, non autem aduersùs definitiuam ibidem 332. 227.
Delegatus aduersùs propriam Sententiam poteſt cognoſcere cauſam reſtitutionis in integrum, & interim ſuſpendere executionem, ac Prin-

cipi

cipi referre, ibid. 323.
Delegatus Principis, an poſſit reuocare propriam Sententiam definitiuam ex capite nullitatis ibidem 334. 128.
Delegatus Sententiam definitiuam, quàm ſine ſcriptis protulit, reuocare non poteſt, nec iterum in cauſa iudicare, ibid. 335.
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ex capite nullitatis propriam Sententiam reuocare ibid. 336.
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum dicitur, cui ſub vnico vniuerſali verbo commiſſæ ſunt omnes cauſæ alicuius vniuerſitatis, vel Territorij ibid. 337.
Delegatus, ad certum genus cauſarum non poteſt propriam ſententiam ex capite nullitatis reuocare & iterùm de cauſa iudicare, ibid. 342.
Delegatus, qui nulliter iudicauit per errorem facti, an poſſit ſuam ſententiam reuocare, ibidem 344.
Deliberatio, & adindicatio pignoris non importat illius addictionem, niſi ſequatur traditio poſſeſſionis 14. 31. 62.
Ex delicto ſemper oriuntur duæ actiones vna criminalis ad publicam vindictam, altera ciuilis ad commodum priuatum 13. 5. & 7. 53.
Delicti vnius, quando plures ſunt rei poteſt contra vnum ciuiliter, & contra alium criminaliter agi eodem tempore, ibid. 17. 54.
Pro delictis mixti fori accuſans coram Eccleſiaſtico, & deſiſtens, non poteſt iterùm accuſare coram Iudice laico 20. 45. 95.
Delictum, an fateatùr ſupplicans Principi pro uenia 17. 16. 137.
Delictum confeſſus coram Iudice incompetente non ratione perſonæ, ſed ratione cauſæ, an poſſit per Iudicem competentem cogi ad perſeuerandum in eadem confeſſione vel poſſit illam reuocare 30. 60, & 63. 146.
Inter delicta atrocia, & atrociſſima, an detur diſtinctio, ibid. 35. 145.
Denuncians an; & quando admittatur ad reuocandam denunciationem 30. 49. 145.
Denunciatio Iudici maleficij (puta combuſtionis domus), ſed nemine nominato, ac formata Inquiſitione contra aliquos, an, & quando denunciator poſſit alios accuſare 20. 79.
Depoſitum vt ſuffragetur debet eſſe liberum 43. 11. 264.
Deſcendentes vſque ad quartum gradum electa cauſa teſtati, vel inteſtati poſſunt ad aliam conuolare 13. 74. 57.
Fallit ſi ab inteſtato non ſuccederent ibid. 82. 58.
Deus facere non poteſt quod factum non ſit factum 3. 12. 9.
Deus ipſe quandoque ſententiam in meliùs mutat 11. 33. 35.
Mutat ſententiam homine mutante delictum ibidem 34.
Dicens ſe velle renunciare appellationi, non dicitur illi renunciaſſe 38. 81. 144.
Dicta obiter à DD. non ſunt conſideranda 11. 56. 36.
Dictio vt ſupra eſt repetitiua omnium ſupra expreſſorum 35. 18. 184.
Dictum proprium impugnans dicitur allegare ſuã turpitudinem 24. 92. 152.
Dies ſub qua cadit citatio debet apponi in pronunciatione ſententiæ non autem dies ſubſcriptionis 5. 5. 15.
Dies, vel hora appoſita in citatione an, & quando poſſit à Iudice prorogari ibid. 15.
Diei vnius interuallum in præſtatione conſenſus vtriuſque partis vitiat ſtipulationem 9. 19. 24.
Dilationes aſſignantur Actori Iudicis arbitrio 3. 4. 8.
Dilatione ob conſilium ſapientis petitum pendente Iudicis Officium conquieſcit 37. 106. 216.
Diſpoſitio generalis mandans admitti omnes teſtes inhabiles non comprehendit periurum, niſi de eo ſpecialiter caueatur 34. 20. 175.
Doctori, qui propter litem fuit impeditus clientibus inſeruire, an debeantur à ſuccumbente lucra, quæ amiſit 2. 13. 6.
Doctor conſulens vtrique parti quando infamiam incurrat 11. 2. & 6. 31.
Doctor an, & quando in conſilijs poſſit opinionem mutare, ibid. 28. 34.
Non dicitur ſibi contrarius, & varius, ex quo tractu temporis ob nouas phantaſias conſilium mutat, ibid. 37. 35.
An poſſit mutare conſilium non ſolum ſemel, ſed etiam bis, ibid. 41.
Non poteſt mutare opinionem in conſilijs deciſiuis, ibid. 48. 36.
An, & quando poſſit mutare opinionem in cauſa commiſſa cum eius conſilio ante quam ſit pronunciatum, ibid. 51.
Qui conſuluit pro vna parte, an poſſit aduocare pro alia, ibid. 52.
Doctoris opinio an præualeat tenta in conſilijs, vel in lectura, ibid. 53.
Quid ſi lectura facta ſit poſt conſilium, ibid. 54.
Quid ſi quod incidenter in conſilio deduxit principaliter in lectura examinauit, ibid. 55.
Quid ſi conſtet Doctorem velle potiùs attendi opinionem lecturæ, quàm conſilij, ibid. 58.
In tractatu an, & quando præualeat opinioni tentę in conſilijs, ibid. 59.
An, & quando pręualeat opinioni tentæ in additionibus, ibid. 60. 37.
In conſilijs an, & quando præualeat tentæ in alijs operibus, ibid. 61.
In tractatu an præualeat opinioni tentæ in legendo, ibid. 62.
In ſingularibus, vel alijs operibus an præualeat tentæ in lectura, ibid. 63. vel alibi 64.
In conſilio deciſiuo præualet tentę in conſilio ad partis petitionem, ibid. 65. 2.
Doctoris opinio in conſilio deciſiuo an præferatur tentæ in tractatu, ibid. 66. 37.
In vno loco vbi pleniùs quæſtio diſputatur præualet contrariæ alibi tentæ, ibid. 67.
In loco vbi materiam principaliter tractat ſeruanda eſt potiùs, quam contraria in alio loco tenta incidenter, ibid. 68.
Quando conſtat de tempore ſeruanda eſt, quàm poſteriùs tenuit, ibid. 70.

Doctor ſi in eodem actu opinionem mutat poſterior attenditur, ibid. 72.
Si in vno loco opinionem ſimpliciter profert; & in alio diſtinguit, hæc attendenda eſt, ibid. 73.
Doctorum Auctoritates quorum præferendæ 37. 433. 333.
Domicilium contrahendi animum indicat poſitio tabernæ, ſeù ſtationis in aliquo loco 21.56.102.
Dominium qui deduxit præualet in paritate probationum 16. 119. 76.
Dominus non recognoſcens ſuperiorem, an poſſit reſcribere cum clauſula appellatione remota 39. 102. 253.
Dos non pertinet ad vxorem adulteram 13. 39. 55.

E

Eccleſia actrix ſi fuerit contumax, an audiatur non refectis reo expenſis 2. 15. 5.
Eccleſiæ cauſa eſt cauſa publica 16. 74. 74.
Eccleſiæ quando obſter pactum de non moleſtando poſſeſſorem, ne valeat agere in Iudicio ſpolij, ibid. 75.
Eccleſiæ, & loca pia non poſſunt eſſe inconſtantes & à contractibus perfectis recedere 43.47.266.
Imò tenentur illis ſtare magis, quam perſonæ ſæculares, ibid. 48.
Eccleſia, vel illius adminiſtrator an poſſint gratificare ſoluenti iuſtum pretium, ibid. 50.
Eccleſiæ, minori, & Reipublicæ an, & quando competat reſtitutio in integrum aduersùs ſubhaſtationem perfectam comparente alio, qui offerat meliorem conditionem, ibid. 73. 267.
Eccleſia poteſt allegare læſionem vſque ad 40. annos, ibid. 108. 270.
Eccleſiaſtici non debent eſſe inconſtantes in præf. 13, ſed conſtantes, ibid. 1. 10.
Eccleſiaſticam perſonam citare faciens coram Iudice Sæculari an, & quando poſſit pœnitere ad euitandas pœnas, & cenſuras 3. 21. 9.
Eccleſiaſtico Iudici fortiùs eſt prohibita variatio 7. 7. 18.
Electio fori competit miſerabilibus perſonis 4. 24. 13.
Electio quando competit de Iure inconſtantia eſt licita, ibid. 31.
Electio vnius viæ, quando non tollat alteram 15. 4. 64.
Electio actionis ordinariæ importat quaſi nouationem inter debitorem, & creditorem ibid. 20. 65.
Electio in alternatiuis ſpectat ad debitorem 22. 50. 107.
Quid in alternatiuis locorum ibidem 51.
Electus, qui electioni renunciauit poteſt pœnitere, & illam acceptare adhùc perſiſtentibus electoribus in eadem voluntate 9. 26. 24.
Eligens vnam viam non poteſt variando illam mutare 7. 6. 18.
Eligens vnum ex pluribus remedijs ſibi competentibus, non habet recurſum ad aliud 15. 13. 64.
Emendatio libelli poſt litem conteſtatam admittitur in non ſubſtantialibus, ſcilicet ad tollenda verba ſuperflua, vel ad illius nitorem 19. 72. 88.
Emphyteuta non ſatisfacit facultati nominandi per ſolam ſucceſſionē ab inteſtato 37.461.235
Emptor non poteſt acceptare venditionem altera die, ſi venditorem interim pœnituit 9. 21. 24.
Emptor renunciare non poteſt ſententiæ obtentæ in ædilitia actione 37. 494. 237.
Emptor ex capite læſionis non poteſt reſcindere emptionem factam ſubhaſta 43.101. 270.
Epiſcopi non debent eſſe inconſtantes, in præf. 12. 10.
Epiſcopus condemnare non poteſt Reos in pœnam ſanguinis 30. 64. 146.
Epiſcopus, & Archiepiſcopus dicuntur teſtes digniſſimi 33.183. 163.
Errantem mutare conſilium laudabile eſt 11.31.35.
Errorem per ſe ipſum corrigere meliùs eſt, quam ab alio corrigi in præf. 43. 12.
Errorem ſuum quiſque emendare tenetur 11. 38. 35.
Errorem cognoſcens poteſt ab eo recedere, ibidem 39.
Erroris probatio non eſt neceſſaria ad reuocandam confeſſionem emiſſam in poſitionibus, quando reuocatio fit in continenti 24.12. 122.
Error poſt ſententiam commiſſus non admittit reſtitutionem in integrum, ibid.35. 123.
Error iuſtus requiritur, vt illius prætextu reuocari poſſit confeſſio, ibid.38.
Error iuſtus, vel iniuſtus quis dicatur, ibid.39.
Error, & ignorantia in facto alieno præſumitur ibid.49.
Non autem in facto proprio, ibid. 50.
Errore probato principalis poteſt reuocare confeſſionem, etiam re non integra & à parte acceptatam, ibid.86. 125.
Quid in errore Iuris, 87.
Erroris probatio an, & quando requiratur ad reuocandam negationem poſitionis ibid. 97. 126.
Errore probato admittitur reuocatio negationis poſitionis etiam ex interuallo, & poſt acceptationem partis, ibid. 106.
Errore probato articulans admittitur ad probandum contraria, quamuis primos articulos cum iuramento produxerit 25.15. 129.
Errore probato admittuntur articuli de directò contrarij, ibid. 24. 130.
Error confeſſionis in pracibus emiſſæ probari debet apertiſſimè, & per teſtes omni exceptione maiores 27. 29. 138.
Erroris cauſa pro reo in tormentis confeſſo nolente ratificare, iuſta eſt, quatenùs Index ei dixerit, quod confiteatur, quia liberabitur 30. 22. 144.
Error Iuris quando ſuffragetur reo ad reuocandam propriam confeſſionem in criminalibus ibid. 30.
Erroris, vel læſionis probatio an, & quando requiratur ex parte minoris petentis reſtitutionem in integrum aduersùs confeſſionem in criminalibus, ibid. 31.
Error quomodò probetur, & an probanda ſit erroris cauſa remiſſiuè, ibid.69. 246.

Erro-

Errorem ſuum cuique licet corrigere 37.160.218.

Errorem ſuum Iudex non debet ſponte fateri, ne viloſcat eius auctoritas, ibid. 163.

Examinis à beneficio non excluditur Pars, quæ teſtificata non didicit 33.93. 159.

Examen admittitur etiam poſt didicita teſtificata, quando illa fuerunt didicita dolo Aduerſarij, ibid. 210. 164.

Exceptio litis pendentiæ allegari non poteſt à Reo contumace 4. 40. 13.

Niſi ſit paratus purgare contumaciam mediante refectione expenſarum, ibid. 43.

Opponenda eſt antè litem conteſtatam aliàs non operatur, ibid. 49. 14.

Exceptio rei iudicatæ in cauſa ciuili ad impediendum Iudicium criminale ſufficit, quod ſit poſſibilis 13.20. 54.

Exceptio adulterij non poteſt à viro ciuiliter deduci contra vxorem, quàm de eo criminaliter accuſauit, ibid.40. 55.

Exceptione adulterij non poteſt maritus repellere vxorem petentem reſtitui ad obſequia matrimonialia, quando ſuper adulterio criminaliter intentato ſuccubuit, vel ab eo deſtitit, ibid.41.

Exceptiones diuerſæ, & plures poſſunt à Reo deduci etiam in gradu appellationis 18.10. 82.

Exceptiones contrarię, per quarum alteram actor grauatur iure probandi an ſimul opponi poſſint ibid. 11.

Exceptione vnica non poteſt reus contraria deducere, ibid. 13.

Exceptiones contrarias permittitur reo ſimul allegare non autem probare, ibid. 14.

Exceptiones contrarias poteſt Reus proponere conditionaliter, & ſucceſſiuè, non vno, & eodem tempore, ibid.15.

Exceptiones contrarias deducere non poteſt Reus quando lex reſiſtit, ibid. 16.

Exceptiones perſonales contra teſtem ſemel approbatum proponi non poſſunt etiam reſpectu futuri examinis 36.14. 201.

Quid in tacita teſtis approbatione, ibid. 15.

Exceptiones ſuperuenientes opponi poſſunt etiam contra teſtes, quorum perſona fuit approbata per inductionem, ibid.16.

Quid de inimicitia ſuperuenta, ibid.17.

Exceptio intereſſe poteſt opponi contrà teſtem etiam per inducentem, ibid.33.

Exceptioni oppoſitę incompetentię Iudicis renunciare dicitur, qui coram eo comparet, & litem proſequitur 38.34. 241.

Excommunicatione probata per teſtes examinatos ſuper primis articulis, & publicato proceſſu, an inde impediatur examen ad probandam qualitatem excommunicationis 33.192 163.

Excommunicatus an ſe fateatur, qui petit abſolutionem 27.17. 137.

Excommunicatus, qui ſeruat excommunicationem non dicitur renunciare appellationi interpoſitę à ſententia excommunicationis 38. 54. & 55. 242.

Excommunicatus quando dicitur renunciaſſe appellationi per recitum coram Iudice à quo ibidem 56. 242.

Excommunicatus comparens coram Iudice à quo & petens abſolui, vt poſſit appellationem proſequi, non dicitur appellationi renunciaſſe ibidem 69.

Quid ſi petat abſolui ſimpliciter, ibid.70.

Vel taliter, quod ipſe Iudex cogniturus ſit de Iuſtitia, ibid.71.

Exculpans illum, quem prius inculpauit de hęreſi, dicitur vehementer de hæreſi ſuſpectus 34. 114. 175.

Excuſatio rei, quod dolore tormentorum confeſſus fuerit inanis reputatur quando tormenta præcedentibus legitimis indicijs fuerunt illata 30.20. 143.

Executio non poteſt fieri ſuper bonis Procuratoris in cauſis criminalibus, & beneficialibus 9. 55. 25.

Executio poteſt variari de vna re ad aliam, vbi agitur vigore obligationis Cameralis 14.14.61.

Executione conſumpta per adiudicationem, & traditionem bonorum creditor, dicitur plenè ſatisfactus, ibid.28. 62.

Executiones plures eodem tempore creditor facere non poteſt, ibid.33.

Executiones contrarias etiam in executiuis facere non poteſt creditor, nec actiones contrarias intentare, ibid.34.

Executio, & diſtractio pignorum fit à creditore ad conſequendum, quod ſibi debetur 43.5.254.

Executione prima, impedita, vel intricata poteſt Iudex committere, quod ad nouam executionē ſuper alijs bonis deueniatur, ibid.8.

Quid ſi fuiſſet conceſſa adiudicatio, quę effectum non habuiſſet, ibid.9.

Vel ſi debitor feciſſet depoſitum cum aliqua conditione, ibid.10.

Executione conſumpta per adiudicationem, & traditionem bonorum, non poteſt creditor ad aliam executionem deuenire, ibid.23. 265

Executio noua quando fieri poteſt non debet fieri in eodem Inſtanti, ſed ordine ſucceſſiuo ibidem 37.

In executiuis eſt licita variatio, quemmodò, & circa quę 14.1. 60.

De principali ad fideiuſſorem, de vna re ad aliam, de perſona ad rem, & è contra etiam lite pendente, & quamuis vno modo facta ſit executio ibid.2.

In executiuis donec ſequatur ſatisfactio, poteſt creditor variare Iudicem Iudicium, & executionem, & de ratione, ibid.3.

Executio poteſt variari de vna re ad aliam, vbi agatur vigore obligationis cameralis, ibid. 14.

In executiuis licitum eſt variare, & facere plures executiones reales, ibid. 16.

Executore proprio pronunciante literas Apoſtolicas non eſſe exequendas non poteſt adiri alius ſed appellari debet ad Metropolitanum, vel ad Papam 4. 16. 12.

Executor literarum Apoſtolicarum recuſans illas exequi ex iuſta cauſa non dicitur negligens in exequendo, ibid. 17.

Executor, qui aſſumpſit viam Iudicialem an, & quando poſſit tranſire ad extraiudicialem, & in ea

la ea procedere 7. 1, 17.
Executor, qui poteſt iudicialiter, & extraiudicialiter procedere, ſi partes Iudicis aſſumit, & citat partem, redire non poteſt ad viam extraiudicialem, ibid. 3.
Executor, qui partem citare fecit, declarauit ſe velle iudicialiter procedere, ſi proceſſit in aliquo actu iudiciali, non tamen tenetur in alijs actibus ſic procedere, ibid. 19. & 31.
Executor quando partem citare fecit, & declarauit ſe velle iudicialiter procedere, tunc inconſtantia, & variatio non eſt licita, ibid. 19. & 20.
Executor literarum Apoſtolicarum admittens articulos pro iuſtificatione narratorum, an fiat executor mixtus, ibid. 18. 19.
Executor, qui cœpit procedere extraiudicialiter poteſt deinde ſe transferre ad iudicialiter procedendum, ibid. 29. 20.
Executor mixtus reuocare poteſt ſuam ſententiam interlocutoriam 37.216. 221.
Executor deputatus ad prouidendum de beneficio, dicitur deputatus ad actum extraiudicialem ibidem 345. 228.
Quid ſi nulliter beneficium contulit, & an poſſit illud iterum conferre, ibid. 346. 229.
Expenſis contumacialibus non refectis actor contumax non auditur 2-12. 5.
Expenſę Procuratorum, & Aduocatorum inter alias contumaciales reficiendæ ſunt, ibid. 16.
Expenſę vti contumaciales reficiendæ, quę dicantur ibid. 17.
Expenſæ factæ in hoſpitio, an ſint reficiendæ inter contumaciales, ibid. 18.
Expenſas contumaciales reficere debens an teneatur ad damna, ibid. 19.
Expenſæ taxantur arbitrio Iudicis, ibid. 24.
Expenſæ contrà Actorem contumacem an ſine ipſius citatione taxari poſſint, ibid. 25.
Expenſæ an, & quando refici debeant in reuocatione ſententię interlocutoriæ 37. 183. 219.
Expenſarum, vel fructuum condemnationem, ſeù abſolutionem ſemel factam idem Iudex reuocare non poteſt, ibid. 298. 226.
Expenſæ factę per appellatum ratione deſertionis non ſunt reficiendæ, ſed ſolummodò factæ ad proſequendam appellationem, ibid 38.100. 245.

F

Factum contrarium inducit tacitam renunciationem, vel declarationem 7.8. 18.
Facta declarant animum 19.89. 89.
Facto vti poteſt, qui illud non impugnauit, quamuis impugnauerit illius qualitatem 26.59. 135.
Facto ex vtraque parte ęquè probato, Iudex non poteſt totum vni parti adiudicare, & quommodò poſſit, ac debeat partes componere 37. 471. 236.
Facultatem habens capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, ſi adeat Iudicem citata parte non poteſt ad viam extraordinariam redire 8.1.&2.
Quid ſi adeundo Iudicem ſibi talem facultatem reſeruauit, ibid. 3.& 4. 21.
Quid de reſeruatione generali, & proteſtatione ſine præiudicio ſuorum iurium, ibid. 5.
An à tali proteſtatione cenſeatur receſſiſſe per conteſtationem litis, ibid. 6
Quid ſi Iudicem adeat ſolùm pro obtinenda aſſociatione familiæ ad euitanda ſcandala, ibid. 7.
Facultas ſubſtituendi procuratorem debet eſſe ſpecialis 9. 43. 25.
Non infertur à mentione ſubſtituendi facta in narratiua, ibid. 44.
Facultates AC. an fuerint moderatæ per Concil. Trid. 14.8. 60.
Facultas declarandi competens defuncto quando in hęredem tranſeat 19. 10. 85.
Falſitatis ſuſpicio oritur ex variatione, & inconſtantia inſtrumenti in pręf. 35. 11.
Falſitas teſtium fidem deſtruit 35.22. 184.
Falſitas teſtamenti quomodò excludatur ibidem 46. 188.
Falſitas ſine dolo, an faciat corruere inſtrumentum, ibid. 83. 199.
Falſum inſtrumentum ſcienter producens tenetur illi ſtare ad ſui detrimentum, quamuis illud fuiſſet à parte impugnatum 25. 28. 134.
Falſi pœna non intrat contrà teſtem contrarium, quando contrarietas proceſſit per ignorantiam vel obliuionem 34. 84. 173.
Quid ſi teſtis contrarium deponit animo ſe corrigendi, ibid. 85.
Vel ex interuallo, ibid. 86.
Quid ſi teſtis examinari non debuerat, ibid. 87.
Quid in teſte ruſtico, ibid. 83. & 89,
Famæ propriæ quilibet eſt Dominus 33.45. 157.
Fatalium curſum ſiſtit appellantis paupertas 38. 28. 241.
Fatalium curſus, quibus ex cauſis impediatur remiſſiuè, ibid. 32.
Fatuus eſſet Iudex, qui citaret pręſentem in Iudicio 4. 3. 11.
Fauore cauſę priuilegiatę licet Iudici recedere à communi opinione 37. 434. 236.
Fideiuſſio de iudicatum ſoluendo præſtita per Procuratorem tantum valet, quantum litis conteſtatio 9. 54. 35.
Fideiuſſor ſi ſit datus ad id, quod minùs ex pignore redigatur, an creditor poſſit contra ipſum agere 43.21. 265.
Fides, & amicitia ſunt duę res ſanctę 9,11. 23.
Fidem ſeruare non expedit in malis promiſſis, 31. 4. 147.
Fides data etiam hoſti ſeruanda eſt, ibidem 9. & 11. 148.
Fides Notarij approbata cenſetur ab eo, qui vtitur illius opera 35.45. 188.
Filij adoptiui, vel arrogati agentes ex teſtamento non poſſunt ad inteſtati cauſam conuolare, 13. 77. 57.
Imaginem filiorum habent, ſed filij veri non dicuntur, ibid. 78.
Filius, vel amicus appellantis rediens ad Iudicem à quo ſine mandato, vel ratificatione ipſius appellantis illi non præiudicat 38.81. 244.
Finem ad vnum, inducta trahi non debent ad aliú diuerſum 32.7. 149.
Fiſcus non debet eſſe inconſtans in præf. 25. 11.

Fiſcus retrahere nequit quod ſemel vendidit, ibidem 26.
Fiſci pro defenſione cogitur quis Procuratoris Officium acceptare 9.7. 23.
Fiſcus quando poſſit agere ad pœnam contra iniuriantem intentata actione ciuili per iniuriatum 13.34. 55
Fiſcus non poteſt reprobare teſtes ab ipſo examinatos, quamuis aliàs inhabiles 36.5. 200.
Fiſcus circa reuocationem ſententiæ non habet maius ius, quàm priuatus 37.364. 229.
Fiſco in criminalibus non datur reſtitutio contra ſententiam latam, ibid. 366.
Fiſcus, an poſſit reuocare locationem factam ad certum tempus, eo pendente, dum comparet alius meliorem conditionem offerens, & primus conductor recuſat ſupplere pretium 43.75. 268.
Fiſcus, an, & quando reſcindere poſſit ſubhaſtationem ex capite læſionis, ibid. 100. 269.
In foro Eccleſiaſtico, an ſeruandæ ſint ſolemnitates auth. qui ſemel C. quomodo, & quando Iudex 3.17. 9.
Fori conſuetudo attenditur in abbreuiandis dilationibus, ibid. 18.
Fori electio competit miſerabilibus perſonis, 4. 24. 12.
Forus deſtinatæ ſolutionis ſortitur etiam ſi deſtinatio ſit tacita 22.4. 104.
Fratres, & ſorores agentes ex teſtamento non poſſunt ad cauſam inteſtati conuolare 13.80. 57.
Fraus, & deceptio quomodò excludantur 3.12. 183
Fructum quis non debet conſequi ex eo, quod nixus eſt impugnare 15.15. 65.
Fructus cenſus maturati poſt intentatum iudicium Ordinarium peti poſſunt executiuè, ibidem 47. 67.
Furioſi, mentecapti, & pupilli non habentes tutores, confiteri non poſſunt 24. 46. 123.

G

GAbbellarum locatio, an ex capite læſionis reſcindatur 43.91. 269.
Geſta per Procuratorem reuocatum ante intimatam reuocationem valida ſunt 12.95. 47.
Geſta per eundem poſt intimatam reuocationem mandati non poſſunt per Dominum ratificari, ibid. 119. 49.
Fallit ſi tendant in Domini præiudicium, & non in fauorem, ibid. 122. & 123.
Item quoad geſta in conſequentiam, & non principaliter, ibid. 124.
Quid ſi tendant in commodum ratificantis, ibidem 125.
Quid quando poſſent ratificari ſi à quouis alio geſta forent, ibid. 126.
Item quoad ea, quæ etiam ſine mandato fieri potuiſſent, ibid. 127.
Gratificationi non eſt locus in ſubhaſtatione 43. 49. 266.
Grauatus renunciare poteſt appellationi etiam inuito appellato 38. ibid. 85. & 86. 244.

H

HAbens ſe pro ſpoliato non poteſt petere manutentionem 179. 78.
Hæreditatem petens nulla à principio expreſſa cauſa, ſi deinde vnam proſequatur non poteſt ad aliam conuolare 13.71. 35.
Hæres ex cauſa poteſt reuocare Procuratorem, quo defunctus mādauerat vt vteretur 12.54. 45.
Hæres libellantis ante litem conteſtatam mutare, & emendare poteſt libellum 19. 7. 85.
Hæres, an poſſit declarare libellum à defuncto porrectum, ibid 8.
Hæres inſtitutus in re certa, & eandem certam rem petens in Iudicio petitionis hęreditatis poſt litem conteſtatam non poteſt declarando, ſeù mutando libellum aliam rem petere, ibidem 49. 87.
Hæredibus omnibus petentibus partem ſuam, portio per eorum alterum pendente lite repudiata alteri accreſcit etiam ad effectum proſequendi litem inceptam, ibid. 55.
Hæres, an poſſit à depoſitario exigere pecuniam quam teſtator alteri legauerat 23.62. 115.
Hæres ponentis poteſt reuocare confeſſionem erroneam defuncti ex poſitionibus reſultantem, 24.31. 123.
Hæres, an poſſit reuocare confeſſionem in precibus à defuncto emiſſam 27.19. 137.
Hæredi ſcripto in teſtamento quando debeatur immiſſio 35.3. 182.
Hæres licitatoris mortui ante confectum inſtrumentum, reuocare non poteſt oblationem à defuncto factam 43.120. 271.
Quid ſi velit allegare nullitatem ſubhaſtationis, ibid. 121.
Hæreſis in cauſa permittitur confeſſionis reuocatio 30.38. 145.
Quid ſi confeſſio acceptata eſſet ab accuſatore, ibid. 39.
Quid ſi reuocetur incontinenti, & quando dicatur incontinenti reuocata, ibid. 40.
Et an requiratur probatio erroris, ibid. 41.
Hæreſis Reus in Sancto Officio, an poſſit reuocare eius confeſſionem non docto de errore, ibidem 43.
Hæreſis Reus confeſſus etiam non docto de errore poteſt confeſſionem reuocare, quoad ea, quæ non ſunt plenè probata, ad excuſandos complices, affines, & amicos, ibid. 45.
Hęreſis Reus confeſſus, & poſt peractam pœnitentiam reuocans ſuam confeſſionem puniendus eſt, ab Inquiſitoribus Sancti Officij tamquam temerarius, ibid. 46.
Quid ſi adhuc in reuocatione perſiſtat, ibid 47.
Hęreſis reus confeſſus etiam poſt peractam pœnitentiam reuocare poteſt ſuam confeſſionem docto de errore, vt reintegretur ad famam, ibidem 48.
Hæreſis in crimine impunitas per Inquiſitores promiſſa reo confeſſo ſeruanda eſt 31.14. & 17.148.
Hæreſis in crimine an, & quando valeat renunciatio defenſionum, & refertur praxis Tribunalis SS, Inquiſitionis 33.49. 157.

Hæreſis cauſa, an inter arduas connumeretur 37. 23. 212.

Hæretico non pœnitenti, vel relapſo, vel confeſſo, aut conuicto, nec Inquiſitor, nec Epiſcopus pœnam mutare, vel diſpenſare poſſunt 37. 440. 234.

Sed illum tradere debent Brachio ſæculari, ibidem 441.

Homicidium negans, & de eo conuictus poteſt conuolare ad exceptionem quoad ſui defenſionem id fecerit 18.4. 81.

Homicidium confeſſus coram Iudice habente modicam iuriſdictionem remiſſus ad Iudicem Ordinarium, poteſt ab eo cogi ad perſeuerandum in eadem confeſſione 30.61.& 62. 148.

Homicidium negans, & poſtea conuictus poteſt excipere ſe illud feciſſe ad ſui defenſionem 32. 12. 149.

Homine mutante delictum, Deus mutat ſententiam 11.34. 35.

Hominis voluntas, & opinio non eſt ſemper eadem, ibid.35.

Honeſtum quod non eſt, licere non debet, 11. 29. 34.

Humanitas iuſtæ pœnitudinis nemini eſt auferenda 15.34. 66.

Hypotheca præſcribitur ſpatio decem annorum, 16.45. 72.

Hypotheca competit pro legatis conditionalibus à die obitus teſtatoris, non à die purificatæ conditionis 37.460. 235.

I

Identitas ſchedulæ teſtamenti, ex quibus verificetur, vel excludatur. 35.43. 187.

Identitas ſufficit, quod ſit moralis, & quod probetur ex ſubſcriptione teſtatoris, vel ex rogitu Notarij, ibid.49. 188.

Identitas conſtat, ex eo quia conſignata appareat Notario de cuius fide, & legalitate conſtare dicitur per teſtes, & in eo teſtatorem confidiſſe, ibid.79. 196.

Ignorantia excuſat ad effectum, vt quis vti poſſit actu, quem ignorans impugnauit 26.60.135.

Ignorantia ruſticitatis eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus 30.71. 146.

Ignorantia ad hunc effectum quommodo probetur 36.19. 201.

Illicitum omne non eſt prohibitum 11.41. 35.

Immiſſionem petens, & manutentionem intelligitur primam petere reſpectu naturalis, & ſecundam reſpectu ciuilis poſſeſſionis 17.25. 78.

Immiſsionem petens cum clauſulis præſeruatiuis non fatetur ſe non poſſidere, ibid.26.

Immiſſionem ſimpliciter petens dicitur ſe habere pro ſpoliato, ibid.38. 80.

Immiſſionem petens, fatetur ſe non poſſidere, ibidem 39.

Immiſſionem ſimpliciter petens perdit ciuilem poſſeſſionem, quam habebat, ibid.40.

Immiſſionem petens generaliter in poſſeſſionem hæreditatis, & bonorum non intelligitur amittere poſſeſſionem eorum, quorum iam erat poſſeſſor, ibid.41.

Immiſſionem patiens nullam, & attentatam, ac liti cedens, dicitur ſe habere pro ſpoliato, ibidem 42.

Immutabilitas connumeratur inter attributa, & perfectiones Dei in præf.23. 11.

Impedimentum quando ſit iuſtum, & quommodo probetur Iudicis arbitrio remittitur, 3. 46. 7.

Impedimentum non præſtat, quod de Iure non ſortitur effectum 40.2. 254.

Impeditus non cenſetur appellationi renunciaſſe 38.34. 241.

Quid ſi impedimentum ſit tale, quod de facili remoueri poſſit, ibid.35.

Impeditus tenetur de impedimento proteſtari, ibidem 36.

Imperatori, nec aliter cuipiam licet quicquam agere contra regulas Apoſtolicas 14.11. 61.

Imperitus ignorans, quid contineat conſilium, ſeu ſententia, illique ſtare promittens adhuc appellare poteſt 39.28. 249.

Impetrans reſcriptum poteſt illi renunciare, 1. 1. 3.

Impetrans reſcriptum ſuper petitorio videtur aſſerere ſe non poſſidere 16.99. 75.

Impetrans commiſſionem excitatoriam Iuriſdictionis poteſt illi renunciare 1.9. 2.

Impugnans dictum proprium dicitur allegare ſuam turpitudinem 24.92. 125.

Impugnans inſtrumentum falſum ſcienter à Parte productum, & probans illius falſitatem adhuc adhærere poteſt tacitæ confeſſioni ex illius productione reſultanti 26.56. 135.

Impugnans aliquem actum adhuc poteſt ſe fundare in alio actu ſeparato ab eo, quem impugnauit, ibid.58.

Impugnans actum, qui deinde ab impugnatione deſiſtit adhuc vti poteſt actu impugnato, ibidem 61.

Impugnans vti poteſt actu impugnato in iis, quæ faciunt pro impugnante, & ſunt connexa iis, quæ faciunt pro producente ibidem 64. 136.

Impugnans vti poteſt actu impugnato, quando impugnatio non fuit à parte acceptata, ibidem 66.

Impunitas promiſſa, perſuaſiones, blanditiæ, ſuggeſtiones, tædium carceris, & vitæ ſunt iuſtæ cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus 30.77. 147.

Inconſtantia quommodò accipiatur in hoc tractatu in præf.1. 9.

Inconſtantia reprobatur, & perſeuerantia laudatur, ibid.3.

Inconſtantiæ vitium opponitur prudentiæ, & iuſtitiæ, ibid.3.

Inconſtantia vocatur iniquitas, eſt legibus inimica, & doli mali plena, ibid.4. 10.

Inconſtantia, an, & quando ſit reprehenſibilis in Eccleſia, ibid.5.10.& 45. 11.

Præſertim in Eccleſia Romana, ibid.6. 10.

Et in Summo Pontifice, ibid.7.& 8.

Inconſtantia eſt nulla, quando citatio coram primo Iudice erat nulla, quia ſuper eodem negocio, poteſt adiri alius Iudex, ibidem 47. 12.
Inconſtantia vitanda à Cardinalibus, ibid. 11. 10.
Ab Epiſcopis, ibid. 12.
Ab omnibus Eccleſiaſticis, ibid. 13.
Inconſtantia damnanda ab Imperatore an, & quando, ibid. 15. 10.
In Rege, ibid. 16. 10.
In omni Principe, ibid. 17. 10.
In Senatu, ibid. 34. 11.
In Fiſco, ibid. 35.
In muliere, ibid. 40. 12.
Inconſtantia punitur à Iudicibus, ibid. 27. 11.
Inconſtantia in Iudicibus eſt reprobata, quia ipſi eam in alijs puniunt 37. 1. 210.
Inconſtantia in omnibus, ſed præcipuè in Iudicibus reprobatur, ibid. 422. 233.
Inconſtantia, & variatio in inſtrumento falſitatis ſuſpicionem inuoluit in præf. 35. 11.
Inconſtantia, & variatio adimit fidem teſtamenti, ibidem 36.
Inconſtantia reprehenſibilis in omnibus hominibus, ibid. 38.
Inconſtantia, & variatio in multis caſibus permittitur, ibid. 41.
Inconſtantia non præſumitur, 1. 32. 3.
Inconſtantia eſt licita, quando electio competit de iure 4. 31. 13.
Inconſtantia datur in contractu mandati 9. 1. 13.
Incontinenti fieri, quando dicatur erroris reuocatio 24. 71. 124.
Incorporalia vindicantur actione confeſſoria 16. 92. 75.
Inducens, qui teſtes inuitos cogit ad ſe examinandum, quibus ſe ſubijciat periculis 33. 12. 155.
Inducens teſtem in iudicio ſummario poteſt illius perſonam reprobare in iudicio plenario 36. 7. 200.
Quid ſi inducens non acquieuit reprobationi partis, ſed adhuc uti voluit eodem teſte, ibidem 26. 201.
Inducens teſtem adhuc poteſt illius dicta reprobare, ibid. 30.
Quid quando inducens vlterius dicta teſtium produxiſſet, vel ageretur de teſte unico, ibid. 31.
Inducta ad fauorem alicuius non debent in illius odium redundare 1. 5. 1.
Induſtria perſonæ Iudicis in dubio non cenſetur electa ad impediendam ſubdelegationem 37. 17. 212.
Electa an cenſeatur, quando commiſſa eſſet cauſa grauis, & ardua, ibid. 18.
Quid in cauſa matrimonij, ibid. 19.
Electa dicitur induſtria perſonæ, quando cauſa fuit commiſſa Iudicis fidei, & diligentiæ ibidem 24.
Quid ſi fuit ordinatum, quod Delegatus ipſe procedat, ut cum verbis per te, vel per vos, ibidem 25.
Quid ſi expreſsè addatur dictio ipſum, ut per te ipſum, ibidem 26.
Quid ſi legantur verba confiſi de tua prudentia, & dexteritate, ibidem 27.
Vel ſi nominata eſſet perſona Executoris, ibidem 28.
Vel ſi in delegatione legantur verba diſcretioni tuæ mandamus, ibid. 29.
Quid de verbis conſcientiam tuam oneramus ibidem 30.
Electa præſumitur perſona Iudicis, quando in delegatione leguntur dictiones, & clauſulæ perſonaliſſimæ, ibid. 31.
Infamis accuſare non poteſt 20. 68. 96.
Inimicitia exorta inter mandantem, & Procuratorem, quando cenſeatur reuocatum illius mandatum 12. 42. 44.
Quid de inimicitia ſuperuenta 36. 17. 201.
Iniuria in lata mandanti à procuratore facit præſumere reuocationem mandati 12. 44. 44.
Iniuriarum in crimine datur actio ciuilis ad æſtimationem iniuriæ, & criminalis ad pœnam 13. 30. & 31. 54.
Iniuriatus, qui actionem ciuilem intentauit an, & quando poſſit ad criminalem tranſire, ibidem 32. 55.
Iniuria priuata illata per perſonam publico bono vtilem, vel neceſſariam debet aliqua via damnum paſſo reſarciri 20. 19. 93.
Iniuriam ſuam priuatam quiſque remittere poteſt ibidem 58. 96.
Innocentes, & pueros occidere licèt in bello iuſto, quando alias Ciuitas expugnari non poteſt 37. 143. 217.
Inquiſitores Sancti Officij maiorem habent auctoritatem in promittenda miſericordia, gratia, & fortaſſe impunitate, quàm alij Iudices 31. 15. & 16. 148.
Inquiſitores hæreticæ prauitatis tenentur deſeruire per ſe ipſos, nec poſſunt per ſubſtitutos 37. 37. 213.
Inquiſitor hæreticæ prauitatis poteſt ſententiam latam contra hæreticum non relapſum, & pœnitentem mitigare, ibid. 434. 234.
Et è conuerſò poteſt etiam poſt ſententiam pœnam augere, ibid. 435.
Sed an requiratur ad hunc effectum, quod in ſententia ſibi referuet facultatem augendi, & minuendi pœnam, ibid. 436.
Inquiſitores hodie pœnas non immutant, quamuis ſibi reſeruauerint facultatem, niſi conſulta ſuprema Inquiſitione Romana, ibid. 437.
Inquiſitores Hiſpaniarum an, & quommodo illas mutare poſſint, ibid. 438.
Inquiſitor mutare non poteſt pœnas ipſo iure impoſitas, puta excommunicationem, ibid. 439.
Hæretico non pœnitenti, vel relapſo, vel confeſſo, aut conuicto, nec Inquiſitor, nec Epiſcopus pœnam mutare, vel diſpenſare poſſunt 440.
Sed illum tradere debent brachio ſæculari ibidem 441.
Inſtantia eſt temporalis 2. 30. 6.
Inſtantia perit per ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicii ibid. 31. 7.
Inſtantia non datur in cauſis executiuis, 14. 7. 60.
Inſtantiæ non autem liti renuncians, poteſt ad litem

ſem regredi ſaltem officio Iudicis 19.109. 91.
Inſtitor, & adminiſtrator conueniri poſſunt ad redditionem rationis in certo loco, ubi fuit promiſſa, quamuis ibi non inueniantur, 22. 28. 106.
Inſtrumenti varietas, & inconſtantia falſitatis ſuſpicionem inuoluit in præf.35. 11.
Inſtrumenti obſeruantiam petens, videtur renunciare iudicio intentato ſuper illius nullitate, 15.25. 66.
Inſtrumentum falſum ſcienter producens tenetur illi ſtare ad ſui detrimentum, quamuis illud fuiſſet à parte impugnatum 26.28. 134.
Inſtrumentum producens non poteſt inconſtans productionem reuocare ibid.33.
Inſtrumentum producens non poteſt reprobare perſonam Notarij, quoad alia inſtrumenta per eum rogata, ibid.38.
Inſtrumentum verbaliter productum non dicitur productum, ibid.40.
Inſtrumenta producta impugnans non poteſt illis ſe iuuare, ibid.51. 135.
Inſtrumentum non impugnans, ſed illius ſolemlemnitates, adhùc vti poteſt inſtrumento impugnato, ibid.65. 136.
Inſtrumentum teſtamenti à Notaro rogatum, facit probationem probatam 35.4. 182.
Inſtrumentum attendendum eſt, quando potuit expediri aliter, quàm teſtes dicant, ibidem 28. F85.
Intellectum ſuum quilibet ſequi debet in dubijs iuris, etiam ſi in votando erraret 37.413. 232.
Intellectus poteſt ſucceſſiuis temporibus nunc adhærere uni opinioni, & paulò poſt illa relicta adhærere oppoſitæ, ibid.471. 236.
Intentans vnam actionem an, & quando poſſit ad aliam habere regreſſum 13.54. 56.
Intereſſe illius contra quem fuit obtentum reſcriptum non conſideratur ante citatonem, 1.3. 2.
Intereſſe modicum leges non curant 21.38. 101.
Intereſſe ſuccedit loco facti non præſtiti, ibid.41.
Interpretatio omnis ſumenda, ut teſtis ad conſtantiam reuocetur 34.158. 177.
Imò admittitur interpretatio ſuppletiua, & per intellectus ſubauditos, ibid.161.
Interpretatio ſemel à Iudice data obſcuris verbis ſententiæ, non poteſt ab eodem Iudice mutari, vel reuocari 37.268.& 269. 225.
Interpretatio ſententiæ taliter fieri debet, quod à ſapientibus reprehendi non mereatur, ibidem 389.& 390. 231.
Interrogans non fatetur, quæ interrogando proponit 29.1. 140.
Quid ſi interrogatio fiat affirmatiuè, ita vt contineat in ſe aliquam aſſertionem, ibid.2.
Interrogatus, an velit accuſare, & negans non admittitur ampliùs ad accuſandum 20.43. 95.
Interrogatus reſpondens non poteſt confeſſionem ſuam reuocare 29.3. 140.
Interrogatus per reſponſionem obligatur parti quaſi contractu, ibid.4.
Maximè ſi fuit datus terminus ad deliberandum, ibidem 5.
Quid ſi reſpondens non ſit principalis, ſed procurator, tutor, vel curator, ibid.6.
Interrogatus eo minùs poteſt reuocare confeſſionem emiſſam in reſponſione, quando fuit datus, & lapſus terminus ad reuocandam reſponſionem, ibid.7.
Quid ſi reſponſio fuerit geminata, & ex interuallo, ibid.8.
Si ſit jurata, ibid.9.
Poſt concluſum in cauſa, ibid.10.
Si præceſſerit inſtrumentum, ibid.11.
Vel præceptum de ſoluendo, ibid.12.
Si reſponſio fuerit à parte acceptata, ibid.13.
Interrogatus incontinenti poteſt ſuam confeſſionem reuocare, ibid.14.
Intruſum in precibus, ſeù commiſſione aſſerens aduerſarium ſuum, ſibi præiudicat circa poſſeſſionem 27.4. 137.
Intruſum aſſerens, aduerſarium ſuum habet præſumptionem iuris contra ſe, ibid.5.
Inuitus nemo agere compellitur 1.2. 2.
Inuitus nemo compellitur emere, locare, & conducere 43.112. 279.
Ira eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus 30.73.& 75. 147.
Iudices puniunt inconſtantiam in præf.27. 11.
Iudex grauis eſſe debet, fortis, & conſtans, ibidem 28.& 29.
Iudex cui fuerunt directæ literæ in cauſa Inquiſitionis poteſt ex officio procedere, & intereſſe publicum proſequi 1.24. 3.
Quid inuito, deſiſtente, renunciante, vel contradicente eo, qui literas impetrauit, ibid.25.
Iudex non poteſt prorogare actori terminum ad comparendum 2.3. 5.
Iudex an, & quando poſſit cogere citatum, ut expectet citantem, ibid.7.
Citantem cogere poteſt, ut expectet citatum, ibidem 8.
Iudicis arbitrio remittitur quando impedimentum ſit iuſtum, & quommodò probetur, ibidem 46.
Iudicis arbitrio dilationes aſſignantur actori 3.4. 8.
Iudex poteſt ex officio cogere actorem ad perſiſtendum in iudicio, ibid.16. 9.
Iudex, qui citaret præſentem in iudicio fatuus eſſet 4.3. 11.
Iudicibus pluribus delegatis ubi actor comparet coram uno eorum, non poteſt eo relicto comparere coram alio, ibid.14. 12.
Quid ſi primus iudex eſſet negligens in exequendo delegationem, ibid.15.
Iudex non poteſt actum gerere extrà diem, & horam in citatione expreſſam 5.1. 14.
An, & quando poſſit prorogare diem, vel horam in citatione appoſitam, ibid.15. 15.
Iudici Eccleſiaſtico fortiùs eſt prohibita variatio 7.7. 18.
Iudex deueniens ad actus iudiciales declarat ſe velle procedere judicialiter, ibid.11.
Iudex habet auctoritatem à publico 7.22. 19.
Iudex ſeruans ordinem iudicialem nocere non poteſt, ibid.39. 20.

Iu-

Iudex an, & quando poſſit compellere aliquos Procuratores, & Aduocatos, ut dimiſſo patrocinio unius partis, alterius aſſumant 11. 15. & 16. 33.

Iudicis arbitro remittitur quænam ſit iuſta cauſa reuocandi procuratorem poſt litem conteſtatam 12.65. 45.

Iudex ciuilis, an poſſit inhibere criminali 14. 44. 55.

Debet audire petentem ſuperſederi in cauſa criminali, ibid.45.

Iudicem incipere iudicium actore non conſentiente difficile eſt 15.40. 67.

Iudex cui commiſſa eſt cauſa in petitorio poteſt cognoſcere etiam de poſſeſſorio 16.102. 75.

Iudicis arbitro remittitur an ſæpiùs liceat libellum mutare, vel emendare 19.17.& 19. 85.

Iudex, an poſſit acceptare renunciationem litis pro parte abſente, ibid.93.

Iudex non petentibus non accommodat partes ſuas, ibid.94.

Iudex poteſt accuſationem admiſſam abolere, quando libellus peccat in aliquo ſubſtantiali 20. 10. 93.

Iudex an, & quando impedire poſſit accuſationem admiſſam contrà perſonam publico bono vtilem, vel neceſſariam, ibid.14.

Ad iudicem boni publici prouiſio non ſpectat, ſed officii ſibi iniuncti adminiſtratio, ibid.15.

Iudex tenetur parti ius dicere, ibid.16.

Iudex ex officio poteſt proſequi accuſationem adulterij à marito intermiſſam, nullo alio proſequente, ibid. 70. 96.

Iudex incompetens vigore pacti de litigando coram eo, non poteſt procedere contrà reum contumacem quamuis paſſum ſe citari 21. 20. 100.

Iudicem approbans in exceptionibus dilatorijs videtur illum approbare etiam quoad cauſam principalem 22.62. 108.

Iudicis arbitrio remittitur cognoſcendum, an denunciationis reuocatio calumnioſè proponatur 30.50. 145.

Iudex competens poteſt cogere confeſſum ad perſeuerandum in confeſſione facta coram Iudice incompetente, ibid.54. 146.

Iudex, qui rei confeſſionem extorſit cum promiſſione impunitatis an,& quando poſſit illam denegare 31.1. 147.

Iudex ad inueſtigandam veritatem poteſt vti cauillationibus, & ſimulare, ibid.2.

Maximè concurrente publica vtilitate, ibid.3.

Iudici promittenti impunitatem illicita eſt inconſtantia, ibid.8.10.& 13. 148.

Iudex Tribunalis ſanctiſſimæ Inquiſitionis tenetur ex officio inquirere defenſiones pro reo inquiſito 33.50. 157.

Iudex renunciatione probationum non obſtante poteſt ex cauſa eam renunciantem admittere ad probandum, ibid.57.

Et an illum admittere poſſit per viam reſtitutionis in integrum ex clauſula generali ſi qua mihi &c. ibid.58.

Iudex in cauſa matrimoniali non debet admittere nouum examen poſt teſtes publicatos, niſi cum cauſa 33.145. 161.

Et quando non debeat admittere, ibid.147. 162.

Iudex,& examinator debet inuitare teſtem ad audiendum ſibi legi eius examen antequam ſe ſubſcribat 34.41. 171.

Iudicis arbitrio relinquitur an, & quando teſtis in criminalibus poſſit ſe referrre ad primum examen, ibid.49. 172.

Quando intret iſtud arbitrium, & quommodò ſe gerere debeat Iudex in eo moderando, ibidem 50.

Iudex an,& quando poſſit ferre ſententiam, vel deferre iuramentum in ſupplementum, aut ſumere inditium ad torturam ex ſecundo dicto iudiciali teſtis contrario priori extraiudiciali, ibidem 145. 177.

Iudices, qui in alijs inconſtantiam puniunt, non debent ipſi eſſe inconſtantes 37.1. 210.

Iudex poſtquam arbitri prouunciarunt ſuper illius recuſatione definit eſſe judex, & iuriſdictionem amittit, ibidem 62. 214.

Iudex ſequens conſilium non euidenter iniuſtum excuſatur, ibid.101. 215.

Iudex, qui remiſit cauſam ad conſilium ſapientis, non poteſt eo non expectato ſententiam proferre, ibid.104.

Alias ſententia eſt nulla, ibid.105.

Iudex tenetur expectare conſilium ſapientis non ſolum quando fuit ab ipſo petitum; ſed etiam quando peti debet ex diſpoſitione ſtatuti, ibidem 108.

Quid ſi conſilium à Iudice petitur pro ſua maiori ſatisfactione, ibid.109.

Quid de conſilio, quod fuit calumnioſè petitum, vel conceſſum ibid.110.

Quid ſi Iudex reuocaſſet hanc remiſſionem, ibidem 111.

Iudex reuocare poteſt remiſſionem ad conſilium ſapientis, & de ratione, ibid.112.

Iudex poſt cauſam coram ipſo inſtructam non poteſt ab officio iudicandi ſe abſtinere, ibidem 113.

Alias non ſolùm committit iniuſtitiam, & peccat, ſed etiam tenetur ad reſtitutionem omnium damnorum, ibid.124.

Ac etiam punitur pœna Fiſco applicanda, ibidem 125.

Et parti in hoc caſu pro intereſſe, an competat actio in factum, ibid.126.

Iudex non poteſt ſe abſtinere à iudicando ex eo, quod ex ſua priuata conſcientia nouerit rem ſe habere incontrarium eius, quod coram ipſo probatum fuit, ibid.128.

Quid in criminalibus, ibid.129.

Iudex criminalis ſciens reum ſecundum allegata, & probata nocentem repertum in rei veritate eſſe innocentem,tenetur quærere omnes vias pro eius liberatione, ibid.130.

Et an ei poſſit aperire carcerem, ibid.131.

Vel poſſit remittere cauſam ad ſuperiorem, ibidem 132.

Vel deponere officium ſaltem ad tempus, ibidem 133.

Vel coram ſuperiore fungi officio teſtis ſi opinetur id reo profuturum, ibid. 134.

Quid ſi Populus inſtet reum damnari tamquam probationibus conuictum, idque effugere nequeat ſine magna offenſione populi, ibidem 135.

Iudices ſecundum acta, & probata iudicare eſt de iure gentium, ibid. 138.

Iudex negligens in adminiſtranda iuſtitia, quibus pœnis ſubijciatur, ibid. 146.

Iudex poteſt quandocumque reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam, ibid, 157.

Iudex per interlocutoriam non adhuc dicitur functus officio ſuo, ibid. 158.

Iudex corrigere poteſt, & emendare quod male fecit, ibid. 159.

Iudex, & perſona honeſta debet corrigere ſuum errorem cautiùs, quàm poteſt, ibid. 162.

Iudex non debet defendere errorẽ ſuum, ibid. 164.

Iudex poteſt reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam etiam parte non petẽte, imò & inuitis partibus, ibid. 167. 219.

Et ſine cauſa an, & quando id facere poſſit, ibidem 168.

Iudex poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam uſque ad ſententiam definitiuam, ibid. 170.

Quid in calculo ferendæ definitiuæ, ibid. 171.

Et an elapſis decem diebus datis ad appellandum, ibid. 172.

Iudex poteſt reuocare ſententiam interlocutoriam quamuis ab ea fuiſſet appellatum ibid. 174.

Et an talis reuocatio annullet acta medio tempore facta coram Iudice ad quem, ibid. 175.

Quid ſi iudex appellationi detuliſſet, ibid. 176.

Iudex, an poſſit reuocare ſententiam interlocutoriam continentem aliquid dari, vel fieri, ibidem 181.

Quid de interlocutoria data ſuper incidenti, vel emergenti, ibid. 182.

Iudex etiam tacitè reuocare poteſt ſententiam interlocutoriam, ibid. 188. 220.

Concluſionem in cauſa poteſt Iudex reuocare etiam ſine conſenſu partium, ibid. 193.

Iudex admittendo nouas probationes dicitur tacitè reuocare concluſionem in cauſa, ibidem 207. 221.

Iudex ignorans concluſionem in cauſa, an cenſeatur illã voluiſſe tacitè circumducere, ibid, 213.

Iudex, quando poſſit reuocare ſuam ſententiam interlocutoriam remiſſiuè, ibid. 217.

Iudicis officium nobile durat etiam poſt inſtantiam, ibid. 223. 222.

Et an Iudex ſic procedens reuocare poſſit ſententiam interlocutoriam, ibid. 224.

Iudex, qui ſe declarauit incompetentem an, & quando poſſit ab hoc decreto reponere, & cauſam reaſſumere, ibid. 226.

Iudex quando poſſit re non integra ſententiam interlocutoriam reuocare, ibid. 261. 224.

Iudex, cui fuit commiſſa cognitio articuli incidentis, vel dependentis non poteſt reuocare interlocutoriam latam ſuper eodem articulo ibidem 264.

Iudex ſententiam interlocutoriam reuocare non poteſt, poſtquam ab ea Signatura commiſit cauſam appellationis, & de ratione, ibidem 273. 225.

Quamuis illam commiſerit cum clauſula ſine præiudicio legitimæ executionis, ibid. 274.

Et an poſſit agnita illius iniuſtitia ab ulteriore executione abſtinere, ibidem 275.

Iudex idem reuocare non poteſt ſuam definitiuam ſententiam, & de rationibus, ibid. 277.

Iudex lata ſententia definitiua functus dicitur officio ſuo, ibid. 278.

Et deſinit eſſe Iudex in illa cauſa, ibid. 279.

Iudex abſoluere non poteſt reum ſemel de crimine condemnatum, quamuis poſtea de innocentia appareret, ibid. 285. 226.

Et poſſit executionem ſuſpendere donec Princeps conſultus gratiam conceſſerit, ibid. 286.

Iudex idem non poteſt reuocare ſuam ſententiam definitiuam prætextu erroris, ibid. 289.

Iudex, qui condemnauit ſuper negotio principali, nulla facta mentione fructuum, & expenſarum poteſt eadem die illorum condemnationem addere, ibid. 302.

Imò tenetur eadem die etiam ſuper illis pronunciare, ibid. 303.

Iudex, qui ſententiam tulit poteſt interdum concedere reſtitutionẽ in integrum, ibid. 317. 227.

Iudex fauore minoris per viam reſtitutionis in integrum poteſt reuocare propriam ſententiam, etiamſi minor fuiſſet læſus propter fatuitatem, vel imperitiam ipſius Iudicis, ibid. 318.

Dummodò id expediat ipſi læſo, vel ipſe læſus conſentiat, ibid 319.

Iudex per viam reſtitutionis in integrum poteſt reuocare propriam ſententiam, non obſtante contraria conſuetudine, ibid. 320.

Iudices conſtituti à fæudatariis in ſuis Caſtris ad cognoſcendum cauſam hominum ipſorum Caſtrorum, dicuntur delegati ad uniuerſitatem cauſarum, ibid. 338, 228.

Iudex reuocare poteſt propriam ſententiam definitiuam in cauſis, in quibus ſententia non tranſit in iudicatum ibid. 359, 229.

Sententiam definitiuam latam in cauſa matrimonii carnalis, vel ſpiritualis, ac in cauſa vſurarum poteſt idem Iudex nouis ſuperuenientibus probationibus reuocare, ibid. 360.

Iudex poteſt interpretari, & declarare ſententiam definitiuam, quàm pronunciauit, ibidem 373. 231.

Quid ſi declaratio immutet ſubſtantiam ſententiæ, ibid. 374.

Iudices inferiores, an poſſint declarare eorum ſententias definitiuas, ibid. 378.

Iudex an poſſit declarare eius ſententiam poſtquam fuit ab ea appellatum, ibid. 379.

Iudex poteſt declarare eius ſententiam definitiuam, etiam in præiudiciũ iuris tertii, ibid. 380.

Iudex poſtquam terminauit eius officium, nõ poteſt declarare ſententiam definitiuam ab ipſo latam, ibid. 383. 231.

Iudex poteſt declarare eius ſententiam, cuius verba ſunt dubia, non autem cuius ſunt clara, ibidem 384.

Iu-

Iudex ſcribens ſententiam in thalamo poteſt donec publicetur ſemel, & pluries illam lacerare, mutare, & corrigere, ibid.399. 231.

Iudex in actu legendi ſententiam in ſcriptis ferendam poteſt illam corrigere, ibid.400.

Iudex poſtquam ſententiam ſolemuiter in ſcriptis recitauit, & cauſam abſoluit, non poteſt illam ampliùs corrigere, etiam ſtatim, ibid.401. 232.

Iudices ceruicoſi eſſe non debent in ſuis opinionibus, itaut nolint à prudentioribus corrigi, ibidem 436.

Iudex in foro exteriori tenetur ſequi opinionem magis receptam, & magis probabilem, ibidem 444. 234.

Quid in foro conſcientiæ, ibidem 445.

Iudex non poteſt ſequi opinionem minùs receptã, quando pro cõmuni urget aliqua lex, vel cõſuetudo approbata, vel maior ratio, ib.448. 235.

Iudex, an poſſit opinionem æque probabilem ad libitum ſequi abſque peccato, ibid.465.

Iudicem habere amicum, vbi diſputatur de opinionibus æque probabilibus, bonum eſt, ibidem 466.

Iudici in re dubia non licet pro amico iudicare, ibid.468.

Et quommodò indicare debeat, ibid.469.

Iudex poteſt ſuadere, non autem compellere partes ad concordiam, ibid.476.

Et an poſſit etiam eas compellere ad concordiam, quando ex ipſarum diſcordia adeſſet timor ſcandali ibid.477.

Iudex non poteſt ſequi modò vnam, modò alteram opinionem æquè probabilem, quando exinde oriretur ſcandalum, ibid.479.

Alias peccaret, ibid.480.

Et an teneretur ad reſtitutionem, ibid.481.

Iudex in concurſu opinionum æqualium quando debeat iudicare pro cauſa priuilegiata, ibidem 482.

Iudex, qui detulit appellationi, non poteſt in cauſa vlterius procedere 41.1. 256.

Iudex deferens appellationi dicitur abdicaſſe à ſe omnem iuriſdictionem, ibid.2.

Siue ſit Ordinarius, ſiue Delegatus, ibid.3. 257.

Quid ſi delatio eſſet iniuſta, ibid.5.

Quid ſi appellatio eſſet interpoſita ſine ſcriptis, ibidem 6.

Vel non fuiſſent petiti Apoſtoli, ibid.7.

Quid ſi Iudex, qui detulit appellationi vellet reuocare grauamen, ibid.8.

Quid de conſenſu partium, ibid.9.

Iudex, qui tacitè detulit appellationi, non poteſt ampliùs in cauſa ſe ingerere, ibid.10.

Iudex, qui dedit acta pro Apoſtolis, dicitur tacitè appellationi detuliſſe, ibid.11.

Iudex appellationi deferens non poteſt ſe ingerere in cauſa, quamuis ſibi non fuiſſet inhibitum, ibidem 12.

Iudex criminalis an poſſit ſe ingerere in cauſa poſtquam detulit appellationi, ibid.14.

Iudex Reipublicæ præiudicare non poteſt, ibidem 17.

Iudex deferens appellationi friuolæ, & de iure non admittendæ, tenetur illam ſeruare, ibidem 18.

Nec delationem reuocare poteſt, ibid.19.

Iudici procedere volenti poſtquam detulit appellationi, an, & quando liceat reſiſtere, ibidem 20.

Iudex, qui detulit appellationi, adhùc poteſt ſe ingerere in cauſa, quatenus ſuperior illam ſibi remittat, ibid.21.

Iudex deferens appellationi, cum clauſula ſi, & in quantum, an adhùc poſſit in cauſa ſe ingerere 41.13. 258.

Iudex poſtquam detulit appellationi poteſt ſe ingerere in cauſa, ſi lapſus ſit terminus appellanti præfixus ad illam proſequendam, ibidem 29.

Quid ſi terminum præfixerit ex interuallo, ibidem 30.

Vnus ex duobus iudicibus in cauſa procedentibus, appellationi deferens, poteſt declarationem reuocare, antequam illi deferat alius Iudex, ibid.31.

Iudex, qui non dedit Apoſtolos reuerentiales ſimpliciter, ſed reuerentiales in forma dicitur dediſſe refutatorios, ibid.32.

Iudex, qui dedit reuerentiales in forma cenſetur admiſiſſe appellationem, quatenùs veniat admittenda, aliàs non ibid.34.

Iudex non poteſt prorogare terminum ad licitandum, vel nouum terminum concedere poſt extinctam candelam 43.38. 266.

Quid ſi non eſſet ſecutum ſecundum decretum, ibid.39.

Vel ſecuta eſſet etiam deliberatio, ibid.40.

Vel adiudicatio ipſi creditori licitanti, ibid.41.

Quid ſi nouus licitator compareret ante traditionem rei, vel pretii numerationem, ibid.42.

Vel ſi compareret poſt traditionem, ibid.43.

Quid ſi agatur de re Communitatis, minoris, vel Eccleſiæ, ibid.44.

Iudex non habet tam abſolutam diſpoſitionem rei, quàm habet Dominus, ibid.83. 268.

Iudex, qui decretum interpoſuit in ſubhaſtatione bonorum, poteſt iure retractus rem ſubhaſtatam repetere, ibid.110. 270.

Auctoritatem interponens alicui actui, vel nomine alieno, vel neceſſitate officii ſibi non præiudicat nomine proprio, & particulari, ibid.111.

Iudex quid facere debet primo oblatore recuſante adimplere ſuam oblationem 125. 271.

Iudex laicus, qui articulum matrimonij incidentem in cauſa coram ipſo introducta remiſit ad Iudicem Eccleſiaſticum, an poſſit huiuſmodi remiſſionem reuocare 37.232. 222.

Iudex ordinarius poteſt delegare 37.6. 211.

Iudex ordinarius non poteſt ſolo verbo à ſe abdicare iuriſdictionem radicatam, ibid.229. 222.

Iudex ordinarius, vel qui adiri poteſt per viam querelæ procedere valet in cauſa partibus conſentientibus, & re integra, quamuis detuliſſet appellationi interpoſitæ ab eius interlocutoria 41.22. 258.

Iudex delegatus à Principe ſubdelegare poteſt, ſiue delegetur ex officio, & motu proprio, ſiue de conſenſu partium 37.7. 211.

Quid ſi velit ſubdelegare ſine cauſa, ibid.8.

Quid inuitis partibus ibid. 9.
Iudex Delegatus à Principe poteſt ſubdelegare, quamuis habeat Collegam, qui velit procedere, ibid. 10.
Quid ſi ſubdelegare nolit totam cauſam, ſed modicum reſeruata ſibi iuriſdictione, ibidem 11.
Iudex Delegatus à Principe ad vniuerſitatem cauſarum, eo faciliùs poteſt ſubdelegare, ibidem. 12.
Iudex Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum reputatur quaſi Ordinarius, ibid. 13.
Iudex Delegatus à Principe ſubdelegare non poteſt, quando fuit electa induſtria eius perſonæ. ibidem 15.
Quid quando non eſt delegatus à Principe ſupremo, ibid. 16. 212.
Iudex Delegatus à Principe in cauſa de ſui natura non delegabili non poteſt alium ſubdelegare, ibid. 46. 213.
Iudex Delegatus poſt ſui recuſationem adhùc poteſt ſubdelegare, quando recuſatio eſt friuola, ibidem 64. 214.
Iudex Delegatus declarans, ſe incompetentem non in cauſa principali, ſed in aliquo articulo dependente, an poſſit hujuſmodi interlocutoriam reuocare, ibid. 131. 222.
Iudex Delegatus, an poſſit reuocare ſententiam interlocutoriam, per quam finitur eius iuriſdictio poſtquam detulit appellationi ab illa interpoſitæ, ibid. 236.
Iudex Delegatus non poteſt reuocare propriam ſententiam ex capite nullitatis, ibidem 3. 31. 228.
Quid ſi habuerit iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo, & delegatam in decidendo, ibid. 332.
Iudices Delegati ad vniuerſitatem cauſarum, qui ſint, ibid. 340. 228.
Iudex Delegatus, qui pronunciauit ſuper toto negotio, poteſt quod nulliter pronunciauit, reuocare, ibid. 348. 229.
Quid de Delegato, qui ſententiauit non ſeruata forma delegationis, ibid. 349.
Iudex Delegatus reuocare non poteſt propriam ſententiam etiam ſi pars fateretur illam eſſe ininſtam, ibid. 358.
Iudex Subdelegatus à Delegato Principis cum facultate ſubdelegandi, an poſſit ſubdelegare 37. 14. 211.
Iudex ſubrogatus in locum alterius, qui cœperat procedere de voto alicuius, puta Rotæ, an teneatur procedere de eodem voto 37.118. 216.
Iudicii modum actor mutare poteſt etiam inuita parte 3.11. 9.
Iudicium ſolemniter cœptum, an debeat ſolemniter terminari, ibid. 12.
Iudicium inceptum coram uno Iudice, non poteſt intentari coram alio 4.6. 11.
Iudicium ubi eſt cœptum ibi terminari debet, ibidem 7.
Iudicium dicitur cœptum per ſolam citationem, ibidem 8.
Iudicium coram uno Iudice inceptum etiam ante litis conteſtationem coram alio intentari non poteſt, ibid. 10.
Iudicium voluntariæ iuriſdictionis coram uno Iudice propoſitum non poteſt intentari coram alio ibid. 12.
Iudicium inceptum coram Arbitro, an, & quando poſſit intentari coram Iudice ordinario, ibidem 13.
Iudicium cœptum coram Ordinario non poteſt trahi coram Delegato, ibid. 18.
Iudicium ex cauſa neceſſitatis inceptum coram uno Iudice poteſt perfici coram alio, ibidem 21.
Quid ſi neceſſitas ſuperueniat, ibid. 22.
Iudicio ſuſpicionis fugæ incepto coram uno Iudice, an poſſit ad capturam deueniri coram alio, ibid. 23.
Iudicium intentatum coram uno Iudice non eſt nullum, ex quo pendet coram alio, niſi parte opponente, ibid. 50.
Iudicio ciuili pendente, proceſſus coram Iudice criminali eſt nullus, & attentatus 13.10. 35.
Iudicium ciuile cœptum ſatis eſt ad impediendam cauſam criminalem, nec requiritur, quod fuerit ſententiatum, ibid. 16.
Iudicio ciuili terminato poteſt actor ad criminale conuolare 48.
Iudicium non dicitur finitum niſi per rem iudicatam, ibid. 49.
Ac per illius executionem, & exactionem, ibidem 50.
Iudicium ordinarium intentans an, & quando poſſit eo relicto ad executiuũ migrare 15.1.63.
Iudicium ſolemniter inchoatum per ſententiam ſolemniter eſt finiendum, ibid. 11. 64.
Iudicium petitionis hæreditatis vniuerſaliter intentatum competit pro omnibus, quæ extant apud reum conuentum de tempore executionis, quamuis ad eum peruenerint poſt cauſæ introductionem 19.46. 87.
Iudicio petitionis hæreditatis reſtricto ad certam rem particularem, an poſſit poſt litem conteſtatam variari, vel emendari libellus pro alijs rebus, ibid. 48.
Iudicij proſecutio magis attenditur, quàm petitio, ibid. 62. 88.
Iudicium dicitur particulare etiam ſi actio ſit generalis, quando illius proſecutio fuit particularis, ibid. 63.
Iudicium, quod fit coram Iudice eſt diuerſum à Iudicio, quod fit coram Arbitro 33.123. 160.
Iudicium ſortis appellatur Iudicium ruſticorum, 37.474. 236.
Iudicium petitorium in incorporalibus intentatum, poteſt omitti ab actore, & ad poſſeſſorium retinendæ transferri 16.90. 74.
Iudicium petitorium, quod poſſeſſorio fomentum afferat, poteſt cum eo cumulari, ibid. 95. 75.
Iudicium petitorium, & poſſeſſorium tendunt ad diuerſum finem 33.119. 160.
Iudicium poſſeſſorium eſt ſummarium, & petitorium ordinarium 16.116. 76.
Iudicium poſſeſſorium intentans difficiliter conuolat ad petitorium poſſeſſorio ſuſpenſo, & de ra-

ratione, ibid. 117.

Iudicij poſſeſſorij ſuſpenſio non datur, ſed tantùm ſuſpenſio petitorij, ibid. 122.

Iudicia familiæ herciſcundæ, & communi diuidundo reſpiciunt petitorium 16.96. 75.

Et an poſſint cum interdicto retinendæ cumulari, ibid. 97.

Iura ſemel ceſſa amplius cedi non poſſunt, 23.5. 110.

Iura ceſſa ex cauſa neceſſaria (puta dotis) non poſſunt amplius alteri cedi, ibid. 9. 111.

Iura per citationem ad dicendum contra efficiuntur communia 26.47. 135.

Iuramentum oblatum qui recuſauit ſubire, non poteſt deinde illud acceptare, niſi denuò pars conſentiat 9.22. 24.

Iuramentum de non reuocando procuratorem non eſt ſeruandum à iurante 12.3. 42.

Iuramentum, an faciat irreuocabilem actum de ſui natura reuocabilem, ibid. 4.

Regulatur ſecundum naturam contractus, cui adhæret, ibid. 5.

Iuramentum præſtandum eſt à Ponente in productione poſitionum 24.7. 121.

Iuramentum calumniæ præſtare recuſans, an, & quando admittatur ad purgationem moræ, ibidem 135. 127.

Per iuramentum dicitur quæſitum ius alteri parti 25.10. 129.

Iuramentum de parendo ſententiæ interpretatur quatenus iuſtum fuerit iudicatum 39.31. 249.

Iuramentum non poteſt tollere enormiſſimam læſionem, ibid. 57. 250.

Iurans ſe in termino probatorio à Iudice præfixo nihil probare velle, an, & quando cenſeatur liti renunciaſſe 19.90. 89.

Iurans falſum credens eſſe verum, an ſit periurus 24.74. 124.

Iurans parere mandato Iudicis, vel iudicio Eccleſiæ, adhuc poteſt appellare, quando appellatio non derogat iuramento 39. ibid. 29. 30. & 35. 249.

Iurans non cenſetur in læſionem enormiſſimam conſenſiſſe 43. 88. 269.

Iuri ſuo cedere quiſque poteſt 40.2. 95.

Iuri quærendo facilius renunciatur, quàm Iuri quæſito 38. 42. 242.

Iurium traditio non probat ſubſtitutionem Procuratoris 9.47. 25.

Iuriſdictio Iudicis delegati an, & quando expiret per ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione Iudicij 2.29. 6.

Iuriſdictio eſt perpetua ibid. 32. 7.

Iuriſdictio Papæ præueniri poteſt, niſi deinde Papa cauſam auocet ex certa ſcientia 4.19. 12.

Iuriſdictio Arbitri, & Arbitratoris dependet à compromiſſo 7.21. 19.

Iuriſdictio prorogari non poteſt in præiudicium ſuperioris 21.32. 101.

Iuriſdictionis prorogatio oriens ex contractu, vel delicto in alieno Territorio eſt irretractabilis, ibid. 53. 102.

Iuriſdictio prorogata in præparatorijs etiam ante litis conteſtationem non poteſt in illis amplius impugnari, ibid. 79. 103.

Iuriſdictionis cauſa eſt ſeparata à cauſa maleficij 31.6. 149.

Iuriſdictio Delegati remanet ſuſpenſa, quando fuit propoſita illius recuſatio tamquam ſuſpecti 37.57. 213.

Quid ſtante conſenſu recuſatoris, ibid. 58.

Et an hoc caſu ſufficiat proponere recuſationem, vel debeat probari cauſa ſuſpicionis, ibid. 59.

Et an interim Delegatus poſſit ſubdelegare donec cauſa probetur, ibid. 60.

Quid ſi Arbitri ſuper recuſatione pronunciaſſent, ibid. 61.

Iuriſdictionem Partes conferre non poſſunt illi, qui nulla ratione Iudex eſt ibid. 63. 214.

Iuriſdictio Iudicis Ordinarij prorogari non poteſt poſt latam ab eo ſententiam, ibid. 326. 287.

Iuriſdictio à ſupremo Principe vllo modo alienari non poteſt 42.3. 259.

Iuriſdictionis ſuprema poteſtas adeo Principiſſibus inhæret, vt per quamcumque facultatem alteri conceſſam, ſit ab eo inſeparabilis ibid. 8.

Iuriſdictio ſemper cenſetur conceſſa cumulatiuè, non autem priuatiuè, ibid. 9.

Ius canonicum ſeruandum eſt etiam in foro ſæculari in ijs, quæ de directo diſponit contra Ius ciuile 33. 73. 158.

Ius quæſitum vbi fuit alicui, in eius præiudicium non datur pænitentia 3.23. 9.

Ius idem cedi non poteſt duobus inſolidum, 23.10. 111.

Ius tertij ad impediendum poſſeſſorium debet eſſe clarum, & deductum ante concluſum in cauſa 16.115. 76.

Ius proprium quis non præſumitur, abijcere, ſed conſeruare 17.13. 78.

Ius partis erit effectum deterius, ſi ponens grauaretur onere probandi 24.134. 127.

Ius dicitur quæſitum alteri parti per iuramentum 25.10. 129.

L

Latro famoſus poteſt renunciare defenſionibus 33. 38. 156.

Legatarij agentes contra hæredem ex teſtamento poſſunt etiam conuenire hæredem ab inteſtato 13.87. 58.

Legatus reuocatus rectè procedit reuocatione ſibi non intimata 12.102. 48.

Legatus à Latere in ſua Prouincia eſt maior omnibus poſt Papam, ibid. 71.

Legatus à Latere æquiparatur Præfecto Prætorio ibid. 72.

Legatus à Latere æquiparatur Proconſuli, 37.70. 214

Legatus à Latere non poteſt reſcribere cum clauſula appellatione remota, niſi id habeat in facultatibus 39. 109.

Legitima parẽtibus debetur de iure naturæ 37.458

Læſio enormiſſima operatur, quod à ſententia Arbitri detur reductio ad arbitrium boni viri, non obſtante iuramento, ſiue agatur de maiore, ſiue de minori 39.58. 250.

Si-

Siue compromiſſum ſit deductum in ſtipulationem ſiue non ibid.59.

Quid ſi compromiſſum vallatum ſit certa pœna, ibid.60.

Vel obſtante pacto de parendo laudo, ibid. 61.

Aut cum pacto concurrente ſtatuto, quod laudum ſeruari debeat, ibid.61. 351.

Vel quod auferret reductionem ad arbitrium boni viri, ibid.63.

Læſio maior requiritur in venditione voluntaria, quam in iudiciali 48.82. 268.

Læſio minima, & etiam in vno nummo vltra dimidiam ſufficit ad reſcindendam ſubhaſtationem, ibid.84. 269.

Læſio conſiderari non poteſt in ijs, quæ pendent ab incerto futuro euentu, ibid.92.

Læſionem ad æſtimandam attenditur tempus contractus, ibid.95.

Quid de contractibus, qui habent tractum ſucceſſiuum, ibid.96.

Læſio an, & quando admittatur ad reſcindendam ſubhaſtationem, ſtante ſtatuto, quod factis ſubhaſtationibus bona adiudicentur plus offerenti, ibid.103.& ſeqq. 270.

Lex multum præſumit pro Iudice 37.42. 213.

Legis vim habet, quod pro Iuſtitia cum cauſæ cognitione decernitur 37.423. 333.

Libellans quando non narrat verba partis aduerſæ non videtur illa fateri 28.5. 139.

Libellum mutare, vel emendare poteſt actor vſque ad litem conteſtatam 19.11. 83.

Quæ de emendatione libelli dicuntur, habent etiam locum in illius mutatione, ibid.2. 85.

Libellum ante litem conteſtatam an ſemel tantum vel etiam pluries mutare, & emendare liceat, ibid.15.

Libelli mutatio non admittitur niſi refectis expenſis, ibid.20.

Libelli mutatio, ſeu emendatio admittitur in cauſis tam ciuilibus, quam criminalibus, ibid.22.

Libelli emendatio, ſeu mutatio in criminalibus ſaperet deſiſtentiam ab accuſatione, ibid.23. 86.

Libellus nec mutari, nec emendari poteſt etiam ante litem conteſtatam, quando ex eo fuit parti quæſitum ius, ibid.58.

Per productionem libelli aduerſus tranſactionem iuramento firmatam dicitur quæſitum ius parti ibid.29.

Libellus porrectus coram Iudice habente iuriſdictionem limitatam poſt litem conteſtatam mutari non poteſt, vel emendari, ibid.32.

Libellus generalis, & incertus admittitur parte non opponente, ibid.33.

Tam in Iudicio Ordinario, quam in ſummario, ibid.34.

Quid ſi producatur coram Iudice habente iuriſdictionem limitatam, ibid.35.

Libellum in cauſa appellationis an, & quando mutare, vel emendare liceat, ibid.36.

Libelli mutatio, vel emendatio poſt litem conteſtatam illicita eſt, ibid.38.

Libelli mutatio, vel emendatio poſt litis conteſtationem non admittitur, quamuis partes conſentiant, ibid 42.

Libelli mutatio, vel emendatio poſt litem conteſtatam, an ſit illicita tam in Iudicio vniuerſali, quam in particulari, ibid. 45.

Libelli mutatio, vel emendatio non eſt neceſſaria in generali iudicio petitionis hæreditatis pro rebus peruentis ad reum conuentum pendente lite, & de ratione ibid.47.

Libellus ſuper petitione totius hæreditatis conceptus ab hærede, cui competebat illius dimidia conualidatur ſuperueniente ſibi alia portione, ibid.54.

Libellus in Iudicio generali reſtrictus ad certam ſpeciem, poſt litem conteſtatam non poteſt emendari per additionem alterius ſpeciei, ibidem 57.

Libelli emendatio poſt litem conteſtatam non datur in actione generali ſpecialiter proſecuta, ibid.61.

Libellus in actione generali propoſitus ſuper petitione ſingulari, & proſecutio litis pariter ſingularis operantur, quod poſt litem conteſtatam illius emendatio non admittatur, ibid.64.

Libellus nullus, vel ineptus poſt litem conteſtatam an mutari poſſit, vel emendari, ibid.65.

Libellus poſt litem conteſtatam, quoad acceſſoriæ pront ſunt fructus, an mutari, vel emendari poſſit, bid.66.

Libellus mutari, vel emendari non poteſt poſt litem conteſtatam in gradu appellationis, ibidem 67.

Libellus poſt litem conteſtatam mutari poteſt quoad acceſſoria, quæ lite pendente contingunt, ibid 68.

Libellus poſt litem conteſtatam, an & quando mutari poſſit in diminutionem rei petitæ, ibidem 69.

Libellus in continenti poſt litem conteſtatam mutari, & emendari poteſt, ibid.71.

Libelli emendatio poſt litem conteſtatam admittitur in non ſubſtantialibus, ſcilicet ad tollendam verba ſuperflua, vel ad illius nitorem, ibidem.72.

Libelli emendatio poſt litem conteſtatam admittitur, quando aliud pro alio per errorem petitum fuit, ibid.73.

Libellus productus à Procuratore etiam poſt litem conteſtatam, & non docto de errore, poteſt per principalem mutari, & emendari, ibidem 74. 89.

Libellus ex iuſta cauſa mutari poteſt ſemper, & quandocumque etiam inuito Aduerſario, & poſt litem conteſtatam, ibid.76.

Libellus obſcurus declarari poteſt etiam poſt litem conteſtatam vſque ad ſententiam, ibidem 77.

Libelli obſcuri declaratio nil noui inducit, ibidem 78.

Libelli mutatio etiam poſt litem conteſtatam admittitur per viam renunciationis litis, ibidem 79.

Libellum offerens videtur fateri omnia in illo contenta 28. 1. 138.

Non ſolum in diſpoſitiuis, ſed etiam in narratiuis & enunciatiuis, ibid.2,

Quid ſi libellus non ſit ſcriptus manu producentis ibid. 6. 139.

Vel quando fuit productus cum proteſtatione, quod producens velit eo iuuari in parte, & partibus, ibid.7.

Vel quando libellus fuit productus cum proteſtatione de vtendo illo in parte, & partibus, ibidem 14.

Licita omnia facienda non ſunt, ſed decentia 11.10. 33.

Licitum eſſe non debet, quod honeſtum non eſt, ibid.29. 34.

Licitator nouus, & meliorem offerens conditionem admitti non debet etiam ſi compareat momento poſt extinctam candelam, 43. 32. 265.

Quid ſi nouus licitator ſit idem creditor, ibidem 33.

Licitatori vltimo per extinctionem candelæ dicitur quæſitum ius, ibid.37. 266.

Quid ſi nouus licitator compareret ante traditionem rei, vel pretij numerationem, ibid.42.

Vel ſi compareret poſt traditionem, ibid.43.

Vltimus licitator, in cuius præiudicium Iudex vellet nouum licitatorem admittere, poteſt appellare, ibid.45.

Et inſtrumentum factum cum nouo licitatore eſſe nullum, ibid.46.

Licitator nouus admittitur quando à ſubhaſtatione fuit appellatum, ibid.57. 267.

Quid ſi maior oblator non eſt idoneus, ſed decoctus, ibid.58.

Licitator nouus admittitur in præiudicium aliorum licitantium, & poteſt Iudex terminum extendere, vel abbreuiare, quando fuit ſimpliciter proclamatum, quod qui vult emere veniat ad offerendum, nec fuit adiectum, quod bona deliberabuntur plus offerenti, ibid.59.

Licitator nouus admittitur aduerſus alium licitatorem, cui bona fuerunt vendita pendente termino ſubhaſtationis, ibidem 65.

Licitator nouus an ſemel tantùm, vel pluries admitti poſſit, ibid.77. 268.

Licitator nouus non admittitur poſt perfectam ſubhaſtationem in rebus ſubiectis caſibus fortuitis, niſi in ea interueniſſent ſordes, vel gratia, ibid.78.

Licitator vnicus eo minùs admittitur ad reuocandam oblationem, quam fecit, ibid.118. 270.

Licitatio reiterari non debet poſtquam bona fuerunt vltimo licitatori deliberata 43.29. 265.

Licitationem, & oblationem iuſta ſubſiſtente cauſa poteſt Iudex non ſequi ibid.52. 265.

Quid ſi fuit oblatum iuſtum pretium, ibid.53.

Licitatio eſt actus voluntarius, ibid.113. 270.

Liquidatio inſtrumenti quomodò peti debeat 15. 37. 66.

Lis, quoad actorem introducta dicitur per ſolum decretum citationis etiam illa non executa 1.13. 2.

Lis non dicitur cæpta ad impetrandam ſubrogationem niſi citatio ſit executa, ibid.24. 3.

Lis, an extinguatur per ceſſionem rei ſuper qua fuit impetrata commiſſio, ibid.31.

Lis non conteſtatur ſuper exceptione 9.52. 25.

Lis in qua hinc inde qualitates concurrunt Iudicis arbitrio eſt dirimenda 11.76. 37.

Lis non dicitur ſubeſſe, niſi ſit conteſtata 19. 4. 85.

Litis renunciatio admittitur non ſolùm in cauſis prophanis, ſed etiam in beneficialibus, ibidem 81. 89.

Litis renunciatio fieri poteſt per quæcumque verba ad illam idonea ibid.86.

Litis renunciatio facta abſente parte, an, & quando valeat, ibid.91.

Liti etiam tacitè renunciari poteſt, ibid.83.

Litis renunciatio facta abſente parte, poſtmodum ea ratificante valida eſt, ibid.95. 90.

Quid ſi facta ſit præſente parte, & tacente, ibidem 96.

Liti renuncians parte præſente, & non acceptante, vel parte abſente ante quam rata habeatur, an poſſit pænitere ibid.97.

Litis renunciatio valet etiam non cæpto iudicio, & de ratione, ibid.98.

Liti renunciari poteſt ſiue agatur de actione in rem, ſiue in perſonam, ibid.99.

Litis renunciatio vbi tractatur de actione in rem valet etiam facta abſente parte, ibid.100.

Liti renuncians, an, & quando ad illam habere poſſit regreſſum, ibid.101.

Litis nomine venit inſtantia ibid.102.

Litis nomine venit etiam ius inſtantiæ, ibid.103.

Liti renuncians, an poſſit ad illam habere regreſſum, quando pendet à poteſtate Superioris, ibid.104.

Litis ceſſio quando importet illius extinctionem maximè in beneficialibus, ibidem 110. & 111. 91.

Litis pendentia allegari non poteſt à reo contumace 4.40. 13.

Fallit ſi eſt paratus purgare contumaciam mediante refectione expenſarum, ibid.45.

Litis pendentiæ exceptio opponenda eſt ante litem conteſtatam, ibid.49. 14.

Litis pendentiam opponens appellare debet à vlteriori proceſſu, ibid.51.

Litis conteſtatio efficit rem non integram reſpectu procuratoris 12.57. 45.

Quaſi conteſtatio idem operatur ac conteſtatio vera, ibid.61.

Litis pendentia in executiuis, an opponi poſſit 14.5. 60.

Lite pendente ordinaria ſuper contrauentione inſtrumenti, poteſt executiuè agi pro illius nullitate 15. 25. 66.

Litis conteſtatio, an operetur receſſum à proteſtatione præſeruatiua iuris procedendi extraiudicialiter 8.6. 21.

Litis conteſtatio vitioſa non impedit emendationem libelli 19.70. 88.

Litis ante conteſtationem non dicitur quis agere, ſed velle agere ibid.3. 85.

Litis conteſtatio, vel alij actus ſubſtantiales iudicij non poſſunt tolli partium conſenſu ibidem 43. 87.

Litis ceſſio quando importet illius extinctionem,

maximè in beneficialibus 10.110. 91.
Litium infinitas eſt contra leges, & Reipublicæ utilitatem 37.181. 225.
Litem quis non præſumitur inſtituiſſe aduerſus eum, cum quo inaniter agit 15.16. 65.
Loca pia, & Eccleſiæ non poſſunt à contractibus perfectis recedere 47.
Imò tenentur illis ſtare magis quàm perſonæ ſæculares. ibid.48.
Locatio gabellarum, an ex capite læſionis reſcindatur 43.91. 269.
Locus deſtinatæ ſolutionis attenditur quoad forum, ſed in reliquis inſpicitur locus contractus 22.58. 107.
Lucrum amiſſum, an petere poſſit artifex vocatus ad iudicium ab aduerſario ſuccumbente 2.21. 6.
Lucrum amiſſum non venit ſub appellatione damnorum ibid.22.
An debeatur à ſuccumbente Doctori, qui propter litem fuit impeditus Clientibus inſeruire, ibidem 23.

M

Magiſtratus idem non debet eſſe varius in iudicando 11.78. 38.
Magiſtratus maiores poſſunt eorum ſententiam definitiuam declarare 37.377. 230.
Magiſtratus ſupremi etiam in eadem facti ſpecie mutare poſſunt opiniones, & diuerſas ferre ſententias ibidem 417. 232.
Mandans, ſeu procuratorem conſtituens poteſt mandatum reuocare 12.1. 41.
Iudicium in ſe reaſſumens eadem die conſtituti procuratoris non cenſetur mandatum reuocaſſe, ibid.25. 43.
Nec etiam comparens in iudicio citatus, & pro caſu neceſſitatis, ibid.26.
Aut poſitionibus reſpondendo, ibid.27.
Aut compulſus à Iudice, ibid.28.
Aut comparens una cum procuratore. ibid.29.
Comparens per ſe ipſum abſente procuratore, an, & quando cenſeatur mandatum reuocare, ibidem 31.
Conſtituens procuratorem ad negocia cum pacto de illum non reuocando non poteſt illum reuocare, ibid.85. 46.
Mandans qui patitur procuratorem reuocatum munus ſuum exercere, videtur mandatum tacitè reuocaſſe, ibid.128. 49.
Mandatum ad litem ſuſcipiens non poteſt pœnitere, ſed tenetur litem peragere uſque ad finem 9.13. 23.
Mandatum ſemel recuſans an, & quando poſſit deinde illud acceptare, ibid.16.& 23. 24.
Mandatum habens à lege poteſt ſubſtituere, ibidem 37. 25.
Mandati contractus dicitur etiam ſi procuratori ſalarium ſit conſtitutum 10.15. 28.
In mandato ad vendendum res dicitur integra donec mandatarius arram dederit 11.90. 39.
Mandatum quando ex coniecturis cenſeatur tacitè reuocatum, ibid.21. 43.
Dicitur reuocatum quando Dominus aufert procuratori ſcripturas, ibid.22.
Secundum etiam inutile importat reuocationem primi, ibid.35. 44.
Secundum in eadem perſona quando importet confirmationem, vel reuocationem primi, ibidem 37.
Mandatum ad negocia non cenſetur reuocatum per conſtitutionem procuratoris ad lites, ibidem 39.
Quando cēſeatur reuocatum ob inimicitiam exortam inter mandantem, & procuratorem, ibidem 42.
Mandati reuocatio dum diſputatur, an ſubſiſtat, procurator debet abſtinere ab adminiſtratione, ibid.43.
Mandatum præſumitur reuocatum ob iniuriam factam Domino à procuratore, ibid.44.
Item quando procurator effectus eſt nequam, & facinoroſus ibid.45.
Item ſi procurator lapſus ſit facultatibus, ibidem 46.
Vel fuerit excommunicatus, ibid.47.
Aut inciderit in furorem, ibid.48.
Mandatum re non integra reuocari nequit 12.56. 45.
Poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt ſine conſenſu procuratoris, & aduerſarii 58.
Re non integra expreſſe reuocari nequit 62.
Tacitè vero, an reuocari poſſit 63.
In mandato ad negocia res quando deſinat eſſe integra, ibid.77. 46.
Mandatum ad negocia factum contemplatione mandatarij etiam re integra ſine illius conſenſu reuocari non poteſt 81.
Item ſtipulatione vallatum 82.
Siue ſtipulatio interceſſerit incontinenti, ſiue ex interuallo 83.
Mandati reuocatio licet non intimata ſuffragatur vbi agitur de ſolo præiudicio conſtituentis, ibidem.106. 48.
Mandatum tacitè renouatum cenſetur per Dominum patientem, quod Procurator munus ſuum exerceat 128. 49.
A mandato de manutenendo non appellans, vel appellationem non proſequens dicitur habere ſe pro ſpoliato 17.43. 80.
Manutentionem petere non poteſt habens ſe pro ſpoliato 17.9. 78.
Manutentio ciuiliter poſſidenti, an concedatur cōtra eum, qui naturaliter poſſidet 37.454.235.
Maritus agens ciuiliter contra uxorem adulteram ad dotis amiſſionem, illam criminaliter de adulterio accuſare non poteſt, nec è contrà 13.35.36.& 38. 55.
Nec per viam exceptionis ciuiliter deducere poteſt adulterium contra uxorem, quàm de eo criminaliter accuſauit, ibid.40.
Succumbens in iudicio criminali intentato ſuper adulterio, vel ab eo deſiſtens non poteſt illius exceptione repellere uxorem petentem reſtitui ad obſequia matrimonialia ibid.41.
Maritus remittens uxori adulterium, non poteſt eam accuſare 20.53. 96.

Ma-

Maritus poteſt accuſare vxorem de adulterio, tamquam maritus, & tamquam extraneus, ibidem 54.

Maritus accuſans uxorem de adulterio iure mariti, & deinde illud remittens, adhuc poteſt illam accuſare tamquam extraneus, ibid. 55.

Maritus accuſans uxorem de adulterio iure mariti, dicitur illam accuſare propter iniuriam priuatam, ibid. 56.

Maritus accuſans uxorem de adulterio tamquam extraneus dicitur illam accuſare de iure publico, ibid. 59.

Maritus, qui accuſauit uxorem de adulterio tamquam extraneus, & poſt litem conteſtatam ab accuſatione deſtitit, non poteſt illam ulteriùs accuſare, nec tamquam maritus, nec tamquam extraneus, ibid. 65.

Maritus, qui tranſegit, vel remiſit uxori adulterium commiſſum, poteſt illam denuò relabentem accuſare, ibid. 71.

Mater hæres inſtituta in vita ſua, an debeat imputare fructus in legitimam 37. 457. 235.

Matrimonialis cauſa inter arduas connumeratur 37. 22. 212.

Matrimonium contractum à procuratore reuocato eſt nullum etiam ſi conſtituens illud ratificet, niſi ſuperueniat nouus conſenſus, 12. 108. 49.

Matrimonium ſpirituale ſine conſenſu contrahi non poteſt, ibid. 112.

Membrorum ſuorum nemo Dominus eſt, 33. 44. 157.

Mentecapti, furioſi, & pupilli non habentes tutores, confiteri non poſſunt 124. 46. 123.

Metus excluditur in actu coram iudice geſto 16. 51. 73.

Metu in beneficialibus non excluditur, niſi renunciatio fiat in manibus ſuperioris, vel Notarij de mandato Superioris, ibid. 52.

Metus cadens in conſtantem virum, & veſtitus aliqua ratione probabili, eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus 30. 70. 146.

Miles iuſta cauſa detentus, & propterea ad diem comeatus non veniens non habetur pro deſertore 2. 10. 5.

Minor actor ſi fuerit contumax, an audiatur non refectis reo expenſis 2. 14. 5.

Minor læſus per renunciationem litis; poteſt petere reſtitutionem in integrum 19. 105. 90.

Minor in criminalibus negans, poteſt mediante in integrum reſtitutione negationem reuocare 30. 33. 144.

Minor in atrocioribus, vel atrociſſimis, an, & quado iuuetur beneficio reſtitutionis in integrum, ibid. 34.

Minor, qui primo negauit etiam poſt litem conteſtatam poteſt per viam reſtitutionis in integrum fateri delictum, ut gaudeat ſtatuto pænam minuente ſponte confitentibus 32. 8. 149.

Minor poteſt ſi velit non uti ſententia reſtitutionis in integrum 37. 486. 237.

Minor cogitur pretium reſtituere, & rem emptam reddere, ibid. 487.

Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus lapſum fatalium cauſatum ex negligentia tutoris 38. 30. 241.

Quid ſi tutor ſoluendo exiſtat, ibid. 31.

Minori, Reipublicæ, & Eccleſiæ an, & quando competat reſtitutio in integrum aduerſus ſubhaſtationem perfectam comparente alio, qui offerat meliorem conditionem 43. 73. 267.

Minori non datur reſtitutio in integrum in ijs, quæ pendent ex futuro euentu, ibid. 93. 269.

Minor offerens poteſt ab oblatione recedere, ibidem 144. 271.

Minor non habet perſonam legitimam ſtandi in iudicio, ibid. 145.

Miſerabilibus perſonis competit electio fori 4. 24. 12.

Miſerabiles perſonæ an poſſint iudicium inceptum coram Iudice Ordinario relinquere, & ad forum Principis conuolare 25.

Quid poſt litem conteſtatam 26.

In qualibet parte iudicii 27.

Poſt concluſum in cauſa 28.

In ſecunda, & ulterioribus inſtantiis 29.

Variatione ſemel facta an, quando, & quoties poſſint redire ad primum Iudicem 30. & 32. cum ſeq. 13.

Modum iudicii actor mutare poteſt etiam parte inuita 3. 11. 9.

Modus pronunciandi prout in cedula de iure ſubſtinetur 5. 3. 15.

Quid ſi conſtet tunc temporis nullam fuiſſe ſcriptam, vel publicatam ſententiam, ibid. 4.

Monitio pro Aduocatis, & ſcribentibus in iure 11. 77. 37.

Mora faciliùs purgari poteſt per Reum, quàm per Actorem 2. 5. 5.

Mora circa reſponſionem poſitionum an, & quando purgari poſſit 24. 131. 127.

Moræ purgatio admittitur quando pars detrimentum non recipit, ibid. 132.

Moræ purgatio non admittitur circa reſponſionem poſitionum, quando ius partium exinde fieret deteriùs, ibid. 133.

Moræ purgatio circa reſponſionem poſitionum admittitur etiam poſt ſtatutum terminum probationum, eumque elapſum, ibid. 136.

Mora circa reſponſionem poſitionum purgari non poteſt, quando Iudex, vel ſtatutum apponit diem in pænam confeſſi, ibid. 145. 128.

Mora geminata circa reſponſionem poſitionum purgari non poteſt, ibid. 146.

Mora purgari poteſt circa reſponſionem poſitionum ſtante conſuetudine, quod illius purgationi locus ſit, antequam accuſetur contumacia, ibid. 147.

Mulier fragilis conſilij, leuis, & inconſtans in præf 39. 11.

Mulier adultera detruditur in monaſterium, & bona eius applicantur certis perſonis 13. 37. 55.

Mulier agens ex teſtamento non poteſt agere ex cauſa inteſtati 13. 69. 57.

Mulier venire poteſt contra propriam confeſſionem iuratam; quam Iudex per ſententiam reprobauit 24. 44. 123

Mulier, quæ peperit, torqueri non poteſt ante quadraginta dies 27.90. 215.
Mulier conſentiens ſententiæ contra ſe latæ appellare non poteſt 39.33. 149.
Quid ſi egerit contra Velleianum, ibid.34.
Mulctam impoſitam poteſt Iudex retractare 37. 352. 229.
Multiplicatio titulorum, etiam à diuerſis Collatoribus prouenientium in beneficialibus admittitur 18.7. 82.
Mutatio libelli non admittitur niſi refectis expenſis 19.20. 85.

N

Natura ſemel alterata ſemel alterata remanet 1.14. 18.
Natura abborret duorum contrariorum ſimultatem 16 82. 74.
Neceſſitas eſt iuſta cauſa renunciandi delegationi 37.91. 74.
Quid de neceſſitate; quæ poſſet faciliter expediri, ibidem 92.
Negans poſitionem, Aduerſario deinde illam probante, poteſt negationem reuocare 24. 48. 123.
Negans poſitionem poteſt re integra negationem reuocare, ibid.89. 125.
Negans poſitionem non poteſt reuocare negationem ad acquirendum præmium ex confeſſione proueniens, ibid.107. 126.
Quid ad euitandam pænam, Ibid.108.
Negans poſitionem poteſt ſe fundare ſuper probationibus per Aduerſarium factis circa eandem poſitionem negatam, ibid.109.
Quid in ijs, quæ mediatè ex negata poſitione reſultant, ibid.110.
Negatio generalis narratorum prout narrantur, impugnat ſolùm ſubſtantialia iudicij, non autem illius circumſtantias 24.113. 136.
Negatio poſitionis nec requirit, nec habere poteſt acceptationem partis, ibid.115.
Negationem petitionis tacitè acceptaſſe dicitur quis eo ipſo, quod petijt terminum probatorium, ibid.117. 127.
Negligentia, & culpa in teſtibus interrogandis, an præſumatur Iudicis, vel partis 33.189. 163.
Negligentia Procuratoris præiudicat principali 38.19. 240.
Nemini quacumque dignitate, & auctoritate fulgenti licèt quicquam agere contra regulas Apoſtolicas 14.11. 61.
Nemo Dominus eſt membrorum ſuorum, 33. 42. 157.
Nemo inuitùs compellitur emere, locare, & conducere 43.112. 270.
Nepos tenetur alere patruum 37.462. 235.
Notarij ſine magno lucro fraudes regulariter non committunt 35.13. 183.
Notarij verba de teſtamento rogati dicuntur verba teſtatoris, ibid. 31. 186.
Notarijs duobus rogatis, vnus eorum computari poteſt inter teſtes, ibid.56.
Notarij fides approbata cenſetur ab eo, qui vtitur illius opera, ibid. 5. 188.
Notarius non eſt teſtis idoneus ad ſubſtinendum actum ab ipſo factum, ibid.77. 196.
Notarius an, & quando mutare poſſit, & corrigere inſtrumenta remiſſiuè 37.295. 226.
Notificationis defectus non ſuppletur per ſcientiam, quando illa fieri debet ad effectum prohibendi actum 12.8. 47.
Nullitas ſententiæ ex defectu citationis eſt inſanabilis 9. 15.
Quid ſtante clauſula arbitrio, ibid.10.& 12.
Nullitas ſententiæ quando, & quommodò deduci poſſit coram eodem Iudice 37.325. 227.
Nullitas non cenſetur ſublata per clauſulam appellatione remota 39.94. 153.
Nullitas inſtrumenti, vel contractus intentata à Reo non impedit actori, quin poſſit illius executionem petere 15.23. 65.
Numerationem pecuniæ negans, an ſimul poſſit excipere de ſolutione 18.12. 82.

O

Oblatio maior etiam poſt perfectam ſubhaſtationem, & candelam extinctam admittitur, quando agitur de intereſſe creditorum, 43. 69. 267.
Ex oblatione inter offerentem, & ſubhaſtantem oritur contractus perfectus, ibid.115. 270.
Oblator nouus admitti poteſt quando in ſubhaſtatione non interuenerunt debitæ ſolemnitates 43.61. 267.
Oblator primus in caſibus, in quibus admittitur ſecundus, ſi ſupplere velit pretium à ſecundo oblatum, præferendus eſt, ibid.74. 268.
Oblator maior quis dicatur, & quæ conditiones admittantur, vel reijciantur in oblationibus remiſſiuè, ibid.109. 270.
Oblator non poteſt ſuam oblationem retractare in ſubhaſtatione, ibid.114.
Oblator pænitens poteſt cogi ad ſoluendum pretium oblatum per capturam perſonæ, ibidem 116.
Oblator licitans alieno nomine tenetur de proprio, niſi præſentet eum, cuius nomine licitatus eſt, ibid.117.
Oblator, qui rei ſubhaſtatæ poſſeſſionem accepit illamque retinuit, eo minus poteſt oblationem retractare, ibid.122. 271.
Oblator non poteſt retardare effectum ſuæ oblationis prætextu appellationis, ibid.123.
Oblatore maiori nolente adimplere ſuam oblationem, an admittatur ſecundus pro pretio minori, aut primus oblator condemnetur, ad ſoluendum reſiduum pretii, niſi habuerit iuſtam cauſam recedendi, ibid.124.
Oblator poteſt recedere ab oblatione quando officiales ſubhaſtantes non promiſerunt deliberare plùs offerenti, ibid.126.
Quid in oblatore paupere, ſeu dolo ad offerendum inducto, ibid.143.
Oblator recedere poteſt ab oblatione, quando Dominus pignorum cogi non poteſt ad vendendum, ibid.146. 272.

Obla-

Oblatori an, & quando liceat recedere ab oblatione de conſenſu creditoris, ibid.151.
Obligatio Cameralis tribuit facultatem intentandi plures vias ita, vt vna electa non cenſeatur alteri renunciatum 8.11. 21.
Obligatio Cameralis operatur, quod ordo non ſit attendendus, & quod fiat præpoſteratio de cauſa ad cauſam, & de vna cauſa ad ſe ipſam 14.13. 61.
Obligatio Cameralis continet clauſulam, quod creditor poſſit variare de vna via ad aliam 14.45. 67.
Obligationis Cameralis notitia ſuperueniens poſt intentatum Iudicium ordinarium operatur, quod liceat tranſitus ad viam executiuam, ibidem 48.
Obligatio de ſtando ſententię Iudicis ſubſtinetur 39.13. 248.
Obligatio Cameralis continet clauſulam quod vna via electa, alia non tollatur 43.17. 146.
Obliuio eſt iuſta cauſa reuocandi confeſſionem in criminalibus 30.73. 147.
Obliuio æquiparatur ignorantiæ, ibid.74.
Obliuio ad teſtis correctionem admittendam an ſit veriſimilis, nec ne ſtatur arbitrio Iudicis 34.17. 170.
Obliuio in teſte, per quod tempus præſumatur, ibid.34. 171.
Obliuio hodierna non implicat de eo, quod quis anteà recordabatur, ibid.167. 178.
Obſeruantiam inſtrumenti petens videtur renunciare Iudicio intentato ſuper illius nullitate 15.26. 66.
Offerens ſe ſoluturum ſummam in ſententia contentam, dicitur appellationi renunciaſſe 38.48. 242.
Quid de offerente cautionem de ſtando iuri, ibidem. 49.
Officialem approbans in aliquo officio non poteſt illum reprobare in officio conſimili, 26.50. 135.
Officiales omnes tenentur per ſe ipſos inſeruire, nec poſſunt inſeruire per alium 37.32. 212.
Officiales à loco adminiſtrationis recedere non poſſunt, ibid.33.
Quid ſi recederent per noctem, vel cauſa recreationis, ibid.34.
Officiales recedentes à loco adminiſtrationis priuantur ſalario, ibid.35. 213.
Et an priuentur officio, ibid.36.
Officialis ſtante conſuetudine poteſt deſeruire per ſubſtitutum, ibid.38.
Officialis poteſt ad tempus deſeruire per ſubſtitutum ſtante licentia Principis, ibid.39.
Officialis in caſu infirmitatis poteſt deſeruire per ſubſtitutum, ibid.40.
Officialis receſſurus pro ſeruitio Principis durante abſentia poteſt alium ſubſtituere, ibid.43.
Quid ſi à Principe habeat facultatem ſubſtituendi, ibid 44.
Officialis ſubſtituens an de exceſſibus ſubſtituti teneatur, ibid.45.
Officio Iudicis nobili mulcta imponitur, 37.331. 229.
Opinio hominis non eſt ſemper eadem 11.35. 35.
Opinionem in conſilijs per doctorem mutare nemini præiudicat, ibid.36.
Opinio tenta à Doctore in lectura an melioribus fulciatur rationibus, ibid.57. 36.
Opinionibus ex pluribus eiuſdem Doctoris quænam attendenda ſit 69. 37.
Opinio æquior, & benignior attendenda eſt potius, quam dura, & rigida, ibid.74.
Opinionem in varietate quæ ſit attendenda, ibidem 75.
De opinione probabili remiſſiuè 37.443. 234.
Opiniones æquè probabiles ſunt æquè tutæ. ibidem 464.
Ordinarius ſiue cauſam committat in totum, ſiue in partem ſemper poteſt commiſſionem reuocare 37.155. 218.

P

Pacis inſtrumentum producens non cenſetur fateri delictum in eo remiſſum 26.20. 133.
Pacto an, & quando liceat alicui contrauenire 6.7. & 8. 16.
Pactum, quod mandans mandatum reuocare nequeat, an, & quando ſubſtineatur 12.2. 41.
Pactum, quod creditori liceat variare de vna via ad aliam, operatur, quod creditor intentans viam ordinariam poſſit variare ad viam executiuam 15.43. 67.
Pactum de non moleſtando intelligitur, tam de moleſtia Iuris, quam facti 16 69. 74.
Pactum de non moleſtando æquiualet pacto de non mouendo controuerſiam, ibid.72.
Pactum de non moleſtando poſſeſſorem non impedit Iudicium ſpolij, vbi agitur de cauſa publica, ibid.73.
Pactum de non moleſtando poſſeſſorem quando obſtet Eccleſiæ, ne valeat agere in Iudicio ſpolij ibid.75.
Pactum de iuriſdictione proroganda ſecundum ius canonicum ſeruandum eſt etiam in Terris Imperij; ità vt paciſcens ab eo non poſſit recedere 20.52. 95.
Pactum de litigando coram Iudice non ſuo an ſit licitum 21.1. 99.
Pactum de proroganda iuriſdictione an obliget, ibid.3.
Pactum nudum non producit actionem, ibid.8.
Pacto de litigando coram Iudice omnino incõpetente eo facilius poteſt cõtraueniri, ibi.10.
Pactum de litigando coram Iudice Laico tactum à Clerico, etiam iuramento Vallatum, illicitum eſt, ibid.12.
Pactum, & tranſactio cedentis non præiudicat ceſſionario, quando ceſſio eſt facta ad commodum ceſſionarij 23.103. 117.
Secus ſi ſit facta ad commodũ cedentis, ibid.104.
Pactum gratuitum factum à cedente non præiudicat ceſſionario habenti cauſam oneroſam, ibidem 105.
Pacta contra publicam vtilitatem etiam iurata ſeruari non debent 31.5. 147.
Pactum de non appellando poteſt fieri ante, & poſt

poſt litem conteſtatam, ante, & poſt ſententiam 39. 8. 248
Pactum de non appellando iuratum, eo magis valet, ibid. 9.
Papa varius præſumitur circumuenctus in præf. 10. 10.
Papę iuriſdictio præueniri poteſt; niſi deinde Papa cauſam auocet ex certa ſcientia 4.19. 12.
Papa poteſt iubere Epiſcopo, vt reum confeſſum coram eo delictum capitale, tradat Curię ſæculari, quæ ad vltimum ſupplicium procedat 30. 65. 146.
Papa ſolus, vel Princeps poteſt compellere partes ad concordiam 37.475. 236.
In paritate probationum pręualet, qui deduxit dominium 16.119. 76.
Partes in Iudicio dicuntur quaſi contrahere 7.25. 19.
Partibus conſentientibus Iudex poteſt admittere libelli mutationem, & emendationem etiam poſt litem conteſtatam 19.19. 85.
Parti dicitur ius quæſitum per productionem libelli aduerſus tranſactionem iuramento firmatam, ibid. 29. 86.
Partes non poſſunt efficere, quod ex pacto nudo oriatur actio 21.19. 100.
Parte conſitente ſententiam definitiuam ad ipſius fauorem latam iniuſtam eſſe, poteſt Iudex eam retractare 37.354. 229.
Pater poteſt conſtituere Procuratorem pro defenſione bonorum filij, in quibus habet vſumfructum 9.40. 25.
Pater, & alij conſanguinei poſſunt in criminalibus reuocare confeſſionem rei etiam inuiti, 30. 28. 144.
Patrocinium præſtare in ſcelere legibus, ac ipſi naturę contrarium eſt in præf 33. 11.
Pecunię numerationem negans, an ſimul poſſit excipere de ſolutione 18.12. 82.
Periculum cauſæ introductæ à defuncto totum tranſit in hæredem 19.9. 85.
Periculum mortis eſt tortura animarum, 34 135. 176.
Periurus repellitur a limine Iudicij 23.48. 114.
Perſeuerantia laudatur, & reprobatur inconſtantia in præf. 2. 1.
Perſonis miſerabilibus competit electio fori 4. 24. 12.
Perſonas teſtium reprobare non poteſt, qui eos induxit 36. 1. 200.
Quamuis eorum examine vſus non fuerit, ibidem 9.
Quid ſi illos inductos non examinauerit ibid. 10.
Perſona teſtis inducti poteſt reprobari, quando idem teſtis inducitur ab Aduerſario, & militat diuerſa ratio, ibid. 21.
Perſonę miſerabiles appellare poſſunt ad ſuperiorem omiſſo medio 40.10. 254.
Perſuaſiones, blanditiæ &c. præbent iuſtam cauſam reuocandi confeſſionem 30.78. 147.
Petens aſſociationem non dicitur renunciare facultati capiendi poſſeſſionem propria auctoritate 8.5. 21.
Petens autem executionem inſtrumenti dicitur illi renunciare ibid. 9.
Quid ſtante obligatione Camerali, ibid. 10.
Petens hæreditatem nulla expreſſa cauſa à principio, ſi deinde vnam proſequitur, non poteſt ad aliam connolare, 13.71. 57.
Petens obſeruantiam inſtrumenti videtur renunciare Iudicio intentato ſuper illius nullitate, 15. 26. 66.
Petens declarari aliquem eſſe hęredem, vel impletam eſſe conditionem inſtrumenti, vt contra eum, vel ex eo agere poſſit ſine vlla proteſtatione, non ſibi præiudicat quoad viam executiuam, ibid. 36.
Petens manutentionē, & quatenus opus ſit reintegrari, non dicitur ſe habere pro ſpoliato 17.24.
Petens immiſſionem, & manutentionem intelligitur primam petere reſpectu naturalis, & ſecundám reſpectu ciuilis poſſeſſionis, ibid. 25.
Petens immiſſionem cum clauſulis præſeruatiuis non fatetur ſe non poſſidere, ibid. 26.
Petens reintegrationem, & ſpolium deducens verbis turbidis, & obſcuris, non videtur ſe habere pro ſpoliato, ibid. 28.
Petitio eſt ſpecies confeſſionis 17.11. 78.
Petitionis negationem tacitè acceptaſſe dicitur quis, eo ipſo quod petiit terminum probatorium 24.117. 127.
Petitionis hæreditatis Iudicium vniuerſaliter intentatum competit pro omnibus, quæ extabant apud reum conuentum de tempore executionis quamuis ad eum peruenerint poſt cauſæ introductionem 19.46. 87
Petitionis hæreditatis Iudicio reſtricto ad certam rem particularem an poſſit poſt litem conteſtatam variari, vel emendari libellus pro alijs rebus, ibid. 48.
Petitorium intentans an, quando, & quommodò tranſire poſſit ad poſſeſſorium illo ſuſpenſo, 3. 8. 9.
Petitorium intentatum an, & quando liceat ſuſpendere, & ad poſſeſſorium tranſire 15.2. 63.
Petitorium ſuſpendi poteſt in qualibet Inſtantia 16.6. 70.
Petitorium ſuſpendi poteſt tam in cauſa beneficiali, quám in prophana, ibid. 7.
Petitorium quando ſuſpendi poſſit poſt factas probationes, ibid. 8.
Petitorium ſuſpendi poteſt quamuis pars ſuper eo cognoſci conſenſerit, ibid. 10.
Petitorium quando ſuſpendi poſſit poſt publicatas atteſtationes, ibid. 12. 76.
Petitorij ſuſpenſio facta ab vna parte operatur ſuum effectum etiam quoad aliam, ibid. 13.
Petitorij ſuſpenſione ſecuta proceditur in cauſa cum eiſdem terminis ante ſuſpenſionem ſeruatis, ibid. 14.
Petitorij ſuſpenſio calumnioſa non eſt admittenda, ibid. 18.
Petitorium trahit ad ſe poſſeſſorium, ibid. 26. 71.
Petitorium intentans dicitur renunciare poſſeſſorio, illudque in Aduerſarium transferre, ibidem 79. 74.
Petitorio intentato Princeps non poteſt eius reſcripto mandare, quod vtrumque nempe petito.

torium, & poſſeſſorium ſimul cognoſcantur, ibid.80.
Petitorium habet in ventre poſſeſſorium quamuis non exprimatur, ibid.101. 75.
Petitorium an vigore commiſſionis cum clauſula quam, & quas ſuſpendi poſſit ibid.108.
Petitorium intentans relicto poſſeſſorio, quod priùs introduxerat, videtur illi renunciare, itaut in eo ferri poſſit ſententia abſolutoria ad fauorem Partis, ibid.121. 76.
Philoſophia exigit conſtantiam exactam in præf.21. 10.
Pignoribus prioribus diſtractis non ſufficientibus, adhuc remanet creditor in reſiduo, 42. 6. 26.
Pęna Turpiliani quę fit in crimine publico, 20. 31. 94.
Pænæ tacitè ab accuſatione deſiſtentis remiſſiuè, ibid.36.
Pæna Turpiliani irrogat infamiam, ibid.67. 96.
Pæna etiam grauis appoſita in pacto de litigando coram Iudice non ſuo totaliter debetur ab eo, qui à promiſſione recedit 21.39. 101.
Pæna, & intereſſe contra promittentem litigare coram Iudice non ſuo an, & quando peti poſſit coram Iudice, cuius promiſſor tenebatur prorogare Iuriſdictionem, ibid.40.
Pæna facti non præſtiti eſt, & conſideratur tamquam quid omninò diuerſum ab ipſo facto, ibid.42.
Pænam à ſtatuto auctam negantibus delictum, an incurrat qui negationem reuocauit poſt litem conteſtatam, ante quam de mendacio conuincatur 32.9. 149.
Pænam maiorem in ſtatuto impoſitam negantibus non incurrit, qui negauit in prima Inſtantia, & in cauſa appellationis confeſſus eſt, non adhuc probata intentione agentis, ibid.11.
Pænam in Sancto Officio euitant ſponte comparentes, ibid.16.
Pænitentia non datur in præiudicium alterius partis, cui fuit ius quæſitum 5.23. 9.
Datur in contractu mandati 9.5. 23.
Pœnitentia ſera periurij labem non detergit 19.30. 86.
Pœnitentia datur ſolummodo in contractibus innominatis correſpectiuis 21.5. 99.
Pœnitentię terminus non intrat in pacto nudo, ibid.9.
Pœnitentia an detur in delictis, ibid. 16.
Ponens fatetur 24.3. 121.
Ponens non poteſt confeſſionem emiſſam in poſitionibus reuocare, ibid.4.
Ponens reuocare an poſſit confeſſionem emiſſam in poſitione per Aduerſarium negata, ibid. 40. & 43. 123.
Ponens negatiuè per modum exceptionis non cenſetur fateri, ibid.51. 124.
Ponens ſuper negatione Aduerſarij, quam impugnauit, non poteſt ſe fundare, ibid.93. 125.
Portio hęreditatis non petita per cohæredem accreſcit cohæredi petenti portionem ſuam 19. 52. 87.
Poſitio vnius contrarij importat remotionem alterius 7.17. 18.
Poſitionibus reſpondens per ſe ipſum non cenſetur reuocaſſe Procuratorem 12.27. 43.
Poſitiones contrariæ ab eadem parte dari non poſſunt 24.6. 121.
Poſitionem negans non poteſt ampliùs ſe illa iuuare ibid.41. 123.
Poſitione negata perinde eſt, ac ſi in ea ponentis confeſſio non emanaſſet, ibid.42.
Poſitionem negans Aduerſario deinde illam probante, poteſt negationem reuocare, ibid.48.
Poſitionem negans poteſt re integra negationem reuocare, ibid.89. 125.
Poſitionem negans non poteſt ſe in illa fundare, ne dum in eadem Inſtantia, ſed nec etiam in alia inter eaſdem perſonas, ibid 94. 126.
Poſitione, cui reſpondere recuſauit an, & quando quis vti poſſit, ibid.95.
Poſitione negata vti poteſt qui negationem reuocauit, ibid 96.
Poſitionem negans non poteſt reuocare negationem ad acquirendum præmium ex confeſſione proueniens, ibid.107.
Quid ad euitandam pænam ibid.108.
Poſitionem negans poteſt ſe fundare ſuper probationibus per Aduerſarium factis circa eandem poſitionem negatam, ibid. 109.
In quantum ad ea, quæ mediatè ex poſitione negata reſultant, ibid.110.
Poſitione negata in parte poteſt vti negans quoad aliam partem, quæ negata non fuit, ibid.111.
Poſitione impugnata ſolummodò verbis generalibus vti an adhuc poſſit impugnans, ibid.112.
Poſitione negata an, & quando quis vti poſſit negatione per partem non acceptata, ibid.114.
Poſitionis negatio nec requirit, nec habere poteſt acceptationem partis, ibid.115.
Poſitione negata poteſt negans vti re integra, ibid.118. 127.
Poſitionum negationem an, & quando importent, vel non importent verba non credit vt ponitur, & ad effectum ad quem ponitur, emiſſa in reſponſione à parte, ibid.121.
Poſitio habens plura capita implicita poteſt negari in totum, ibid.123.
Poſitione negata ob eius implicitatem negans vti poteſt, ibid.124.
Poſitiones poteſt tacere, qui renunciauit probationibus, ibid.125.
Poſitiones ſunt ſpecies probationis, ibid.126.
Poſitionibus renuncians non poteſt illas producere, ibid.128.
Poſſeſſio quælibet præſumitur iuſta 26.6. 137.
Poſſeſſio triennalis ad impediendum effectum regulæ an interrumpatur per citationem non executam 1.15. 3.
Poſſeſſionem propria auctoritate capiendi facultatem habens, ſi adeat Iudicem citata parte an, & quando poſſit ad viam extraiudicialem redire 8.1.& ſeqq. 20.
Poſſeſſio amittitur per illius renunciationem 17. 2. 78.
Poſſeſſio amittitur per renunciationem metu factam, ibid.7.

Poſ.

Poſſeſſioni renuncians per metum non poteſt agere Iudicio poſſeſſorio, niſi præcedat Iudicium ſuper reſciſſione, & nullitate renunciationis, ibid.8.
Poſſeſſionem ciuilem ſemper præſumitur quis retinere voluiſſe, ibid.17.
Poſſeſſionis retentio conſiſtit in animo, ibid.19.
Poſſeſſio duplex ciuilis ſcilicet, & naturalis datur etiam in incorporalibus, ibid.36.
Poſſeſſio per patientiam, & acquieſcentiam amittitur, ibid.44. 80.
Poſſeſſorium retinendæ ſimul cum petitorio ex partium conſenſu ab eodem actore cumulari non poteſt 16.83. 74.
Petitorij ſuſpenſio non admittitur quando poteſt opponi exceptio perimens poſſeſſorium, ibidem.44.
Poſſeſſorium retinendæ reſpectu diuerſæ poſſeſſionis ab eodem actore poteſt cum petitorio cumulari, ibid.85.
Poſſeſſorium retinendæ ratione poſſeſſionis quæſitæ pendente Iudicio petitorio poteſt ab eodem actore cum petitorio cumulari, ibid.87.
Poſſeſſorium Iudicium eſt ſummarium, & petitorium ordinarium, ibid.116. 76.
Poſſeſſorium Iudicium intentans conuolat ad petitorium poſſeſſorio ſuſpenſo, & de ratione, ibidem 117.
Poſſeſſorium intentatum relinquere, & ad petitorium conuolare, quam pariat vtilitatem, ibidem 118.
Poſſeſſorium intentans poteſt illi renunciare, & ad petitorium tranſire, ibid.120.
Poſſeſſorij ſuſpenſio non datur, ſed tantùm ſuſpenſio petitorij, ibid.122.
Poſteriora derogant prioribus 11.71. 37.
Poteſtatem duplicem habens, & vtramque publicam non poteſt earum alteri renunciare, 7.2.17.
Præces porrigens cenſetur fateri omnia in illis contenta 27.1. 137.
Præces porrectæ præſumuntur à parte interueniente impenſa, vel earum vſu, ibid.14.
Præces porrigens confeſſionem in illis emiſſam non poteſt reuocare, ibid.18.
Prælatus poteſt ſubſtituere Procuratorem pro defenſione bonorum eius Eccleſiæ 9.39. 25.
Prælatus habens ſe pro ſpoliato, ad hùc poteſt manutentionem petere nomine Eccleſiæ, 17.45. 80.
Prælatus neque in poſſeſſione præiudicare poteſt Eccleſiæ ibid.45.
Præſcriptio an, & quando interrumpatur per ſolam citationem 2.35. 7.
Præſcriptionem articulans poſt publicatas depoſitiones teſtium non admittitur ad articulandum titulum, ſeù poſſeſſionem 33.97. 159.
Præſcriptione, aut ſtatuto induci non poteſt quod ad Imperatorem omninò non appelletur 42.6. 259.
Præſens in iudicio non eſt citandus 4.2. 11.
Præſentia Partis ſupplet defectum citationis 5.14. 15.
Præſumptio pro modernis eſt maior, quàm pro antiquioribus, & de ratione 37.415. 232.
Pretium iuſtũ cenſetur, quod liberaliter offertur à ſciente rei conditionem 43.51. 266.
Pretium rei exponens potius explorare velle videtur, quàm vendere, vel locare, ibid.64. 267.
Præuaricator dicitur Doctor conſulens pro vtraque parte neutrius defenſione omiſſa 11.8. 32.
Tanquam talis ſaltem impropriè puniendus eſt Procurator, vel Aduocatus relicta priori parte ad aliam tranſiens, ibid.22. 34.
Item Aduocatus qui vtriuſque partis Collegio aſſiſtit, ibid.23.
Princeps nullus debet eſſe inconſtans in præf. 17. 10.
Princeps quantum debeat eſſe coſtans, ibid. 18. & 19.
Princeps debet eſſe plenus Philoſophia, ibid.20.
Princeps aſſimilatur Deo, & dicitur Deus in terris, ibid.22.
Princeps non poteſt efficere; quod duo contraria inſimul eſſe poſſint 16.81. 74.
Princeps poteſt admittere contumacem ad reſpondendum poſitionibus, & purgandam moram, etiam poſt ſententiam refectis expenſis 24.148. 128.
Principi reſeruata, quæ dicantur in ſignum ſupremæ poteſtatis remiſſiuè 37.54. 213.
Princeps ex ſola ſcientia priuata an poſſit condemnare reum ſine alia probatione, ibidem 144. 217.
Princeps an poſſit aliquem in exilium mittere, vel de ſuo ſtatu emandare ſine alia probatione, ibid.145.
Princeps an poſſit ſententiam definitiuam ab ipſo latam mutare, & corrigere ad ſui libitum, ibid.308. 227.
Principis loco Senator, ſeù Senatus eſt; ibidem 310.
Princeps non poteſt ſuam corrigere ſententiam definitiuam, ibid.314.
Princeps ſolus ſolet concedere reſtitutionem in integrum, ibid.316.
Principis beneficium eſt latiùs interpretandum, ibid. 347. 229.
Princeps poteſt ſuam ſententiam definitiuam declarare, ibid.376.
Princeps, vel ſolus Papa poteſt compellere partes ad concordiam, ibid.475. 236.
Princeps ſupremus, qui conceſſit priuilegium ne ad eum appellari poſſit, adhuc poteſt appellationem recipere 42.2. 259.
Princeps ſupremus non poteſt ſibi auferre ſupremam regaliam recurſus ad ipſum, niſi ſedi renunciet, ibid.5.
Princeps ſupremus concedens fœudum cum facultate recipiendi appellationes, & ita vt fœudatarius ſuperiorem in eo non recognoſcat, non poteſt appellationes illius fœudi recipere, ibidem 20. 260.
Princeps ſupremus poteſt adiri per viam querelæ in caſu denegatæ Iuſtitiæ, vel notoriæ Iniuſtitiæ, ibid.21.
Et quommodò hoc caſu conſtare debeat de iniuſtitia, ibid.22.
Principalis ratificans ſcienter, & approbans acta,

&

& confeſſionem Procuratoris, ac ſententiam ab eo obtentam ſuper ſpolio dicitur habere ſe pro ſpoliato 17.35. 79.
Principalis poteſt ponere contrarium eius, quod poſuerat Procurator 24. 16. 122.
Principalis non poteſt reuocare confeſſionem emiſſam in poſitionibus, quas ipſe ſubminiſtrauit Procuratori, ibid. 20.
Principalis vtens poſitionibus productis à Procuratore cenſetur illas approbaſſe, ibid. 23.
Principalis non poteſt reuocare confeſſionem approbatam à Procuratore, ibid. 24.
Priuilegia paria ad inuicem conquaſſantur, & res ad ius commune reducitur 4.37. 13.
Priuilegium potentiùs attenditur inter priuilegia diuerſæ ſpeciei, ibid. 38.
Priuilegijs plurium miſerabilium perſonarum concurrentibus quale dicatur potentius, ibidem 39.
Priuilegium conceſſum à ſtatuto confitenti non intrat, niſi confeſſus perſtiterit in confeſſione 32.14. 150.
In priuilegio non datur reuocatio reuocationis, ibid. 15.
Priuilegium de non appellando non impedit Principi illud concedenti cauſæ auocationem 42. 11. 260.
Priuilegium, ſeu iuriſdictionem, ex proprio arbitrio concedens poteſt ex eodem arbitrio reuocare, ibid. 14.
Priuilegium, de non appellando non tollit ſupplicationem, & quærelam, ibid. 15.
Priuilegium de non appellando conceſſum à Principe anteceſſore poteſt reuocari à Principe ſucceſſore, ibid. 18.
Probatio tituli ad iuſtificandam poſſeſſionem in quibus caſibus requiratur 16. 43. 72.
In probationum paritate, præfertur qui deduxit dominium, ibid. 119. 76.
Probationes in gradu appellationis coadiuuare permiſſum eſt 19.37. 86.
Probatio erroris non eſt neceſſaria ad reuocandam confeſſionem emiſſam in poſitionibus, quando reuocatio fit incontinenti 24.12. 122.
Sed an dicatur facta incontinenti ſi fiat poſtquam poſitio, ſeù confeſſio fuit iam ſcripta à Notario ibid. 13.
Probationis ſpecies eſt poſitio, ibid. 126. 127.
Probationibus, qui renunciauit, poſitionibus quoque renunciaſſe cenſetur, ibid. 127.
Probationibus omnibus, qui generaliter renunciauit non admittitur ad producendum poſitiones ibid. 129.
Probationibus certæ ſpeciei, qui renunciauit, non prohibetur facere poſitiones, ibid. 130.
Probationibus in cauſa criminali renunciari non poteſt 33.27. 156.
Quid de renunciatione iurata, ibid. 28.
Vel vbi non interet alia pæna, quam mutilationis alicuius membri, ibid. 29.
Probationes an, & quando debeant admitti in defenſionibus, ſi reus dixerit nullam ſibi competere defenſionem, ibid. 30.
Probationibus renuncians adhuc admittitur ad probandam ſuam exceptionem eliam per replicationem Aduerſarij, ibid. 59. 157.
Probatio noua poſt publicationem proceſſus neque de partis conſenſu admittitur, vbi tractatur de publico bono, ibid. 173. 163.
Probationes contra teſtamentum quando non ſint admittendę 35.8. 182.
Proceſſu iudiciales, & extraiudiciales ſunt inter ſe contrarij ſicut albedo nigredini 7.16. 18
Proceſſus coram Iudice criminali eſt nullus, & attentatus Iudicio ciuili pendente 13.10. 53.
Proceſſus publicato, & didicitis teſtificatis non poſſunt examinari alij teſtes ſuper eiſdem articulis, vel directè contrarijs 33.64. 158.
Proconſul in ſua Prouincia habetur adinſtar Principis 37.68. 214.
Procurator mandatum ſuſceptum non poteſt renunciare in præf. 34. 11.
Procurator ſimpliciter acceptans mandatum, non poteſt illi renunciare 9.14. 24.
Etiam ſi illud prius recuſauerit, ibid. 15.
Procuratorum expenſæ an reficiendæ ſint inter contumaciales 2.16. 5.
Procuratoris officium nemo inuitus ſuſcipere cogitur 9.2. 23.
Tam ex parte rei, quam ex parte Actoris, ibid. 3.
Fallit in ſolitis exercere, publicè conſtitutis, & matriculatis, ibid. 4.
Item pro defenſione Reipublicæ, & fiſci ibidem 7. 25.
Quid ſi iuſtam afferant excuſationis cauſam, ibidem 5.
Procuratores publici non benè æquiparantur publicis ſeruis, ibid. 6.
Procurator cogitur executionem mittere mandatum iam ſuſceptum, ibid. 8.
Alias tenetur ad damna, & intereſſe. ibid. 9.
Negligens in executionem mandati ſuſcepti dicitur violare fidem, & amicitiam, ibid. 10.
Qui cæpit agere non poteſt ampliùs mandatum repudiare, ibid. 29. 24.
Maximè ſi lis ſit conteſtata, ibid. 30.
Procurator defuncti poteſt ab hæredibus cogi ad proſequendam eandem litem, ibid. 31.
Procurator cogitur proſequi cauſam vſque ad litis conteſtationem, quando actio eſt tempore peritura, ibid. 32.
Procurator tenetur proſequi cauſam per ſe ipſum non autem per ſubſtitutum, ibid. 33.
Maximè vbi eſſet electa induſtria perſonæ, ibidem 34. & 59. 25.
Procurator in cauſa criminali non poteſt ſubſtituere, ibid. 35. 24.
Procurator in rem ſuam poteſt ſubſtituere, ibidem 36.
Item Procurator cum libera, ibid. 37. 25.
Item habens mandatum à lege, ibid. 38.
Procurator, de quo dubitatur an ſit talis, poteſt ad hunc articulum diſputandum alterum ſubſtituere, ibid. 41.
Habens facultatem ſubſtituendi poteſt ſubſtituere, ibid. 42.
Procuratoris ſubſtituendi facultas debet eſſe ſpecialis, ibid. 43.

Non infertur à mentione ſubſtituendi appoſita in narratiua, ibid. 44.
Nec à promiſſione de releuando indemnem tam Procuratorem, quàm ſubſtitutum, ibid. 45.
Subſtitutio debet eſſe expreſſa, & non ſufficit tacita, ibid. 46.
Per traditionem Iurium non probatur, ibid. 47.
Procurator Dominus litis effectus poteſt ſubſtituere etiam ſi non habeat facultatem, ibid. 48. 52. & 58. 26.
An, & quando efficiatur Dominus litis per illius conteſtationem, ibid. 49.
An, & quando aliunde efficiatur Dominus litis, ibid. 50. & 57.
Conſtitutus ad excipiendum poteſt ſubſtituere, ibid. 51.
Qui dedit cautionem de ſoluendo iudicatum, an, & quando poſſit ſubſtituere, ibid. 53.
Procurator non admittitur ad cauendum de ſoluendo iudicatum in cauſis criminalibus, & beneficialibus, ibid. 55.
Conſtitutus poſt litem conteſtatam an poſſit ſubſtituere, ibid. 56.
Effectus Dominus litis poteſt tamquam talis condemnari, ibid. 57. 26.
Procurator alium ſubſtituens non poteſt cauſam reaſſumere 10. 1. 27.
Habens facultatem ſubſtituendi, ſemel tantum ſubſtituere poteſt, ibid. 2.
Quid ſi habeat facultatem ſubſtituendi toties quoties &c. & cauſam reaſſumendi, ibid. 3.
Habens facultatem ſubſtituendi vnum, vel plures non deſinit eſſe Procurator alterum ſubſtituendo, ibid. 4.
Alium ſubſtituens cum clauſulis præſeruatiuis &c. poteſt cauſam reaſſumere, ibid. 5.
Cauſam reaſſumens dicitur tacitè ſubſtitutiones reuocare, ibid. 6.
Procuratoris ſubſtitutio reuocari non poteſt ſine ſpeciali mandato, ibid. 7.
Sine legitima cauſa reuocari non poteſt poſt litem conteſtatam etiam ab habente facultatem renocandi, ibid. 8.
Procurator, an & quando re integra poſſit mandato acceptato renunciare, ibid. 12. 28.
Qui mandatum acceptauit pro ſtipendio non poteſt illi renunciare, niſi ſuperuenerit legitimum impedimentum, ibid. 14.
Poteſt mandato iam acceptato renunciare iuſta cauſa ſuperueniente, quæ Iudicis arbitrio remittitur, ibid. 19.
Vel ſi mandans ex poſt facto fuit declaratus hoſtis Patriæ, ibid. 20.
Vel Religionis, ibid. 21.
Vel ſi inter ipſum, & mandantem capitalis inimicitia ſuperuenit, ibid. 24.
Vel ſi dignitatem aſſequutus eſt poſt mandatum acceptatum, ibid. 25.
Vel ſi abeſſe cogatur cauſa Reipublicæ, ibid. 26.
Vel ſi alleget ægritudinem, vel aſſumat peregrinationem, ibid. 27.
Vel ſi ſit occupatus ob hæreditatem ſibi ſuperuentam, ibid. 28.
Vel ſi detineatur in vinculis apud prædones, vel hoſtes, ibid. 29.
Vel ſi cæperit eſſe ſuſpectus mandanti, ibid. 30.
Vel ſi miſſus ſit in exilium, aut latitet ob metum, ibid. 31.
Vel ſi ingrediatur religionem, ibid. 32.
Quid ſi mandans non prouideat de pecunijs, ibidem 34. 29.
Procurator quomodo debeat renunciare mandato, ibid. 35.
Volens renunciare mandato an teneat citare conſtituentem, ibid. 36.
Qui in actu receptionis mandati non fuit proteſtatus ſe nolle illud acceptare, vel velle acceptare ad effectum ſubſtituendi dumtaxat, citari poteſt ab Aduerſario in cauſa mouenda contra principalem, ibid. 37.
Renunciare poteſt mandato acceptato in cauſa appellationis, ibid. 38.
Tenetur appellare à contraria ſententia, ibid. 39.
An, & quando teneatur appellationem proſequi, ibid. 40. & 43.
Non poteſt proſequi appellationem etiam ſi velit ibid. 41.
Quid in appellatione ab interlocutoria, ibid. 42.
Generaliter conſtitutus ad agendum &c. an teneatur proſequi appellationem, ibid. 4.
Item conſtitutus ad lites præſentes, & futuras, ibidem 45.
Item conſtitutus ad negocia, ibid. 45.
Acceptans mandatum ad appellandum tenetur proſequi appellationem, ibid. 47.
Item qui ſua culpa ſuccumbuit in cauſa, ibid. 49.
Sed an ad id teneatur ſemel, & bis, ibid. 48.
Procurator patrocinium præſtans hæretico, vel Apoſtatæ non petita licentia punitur, ibidem 22. 28.
Quid ſi illum defendat in cauſa ciuili, vel criminali extra hæreſim, ibid. 23.
Procurator videns ſuum principalem fouere malum ius non tenetur appellare, nec appellationem proſequi, ibid. 50. 29.
Procurator non ſatisfactus de ſalario à cliente an, & quando poſſit contrariæ partis defenſionem aſſumere 11. 9. & 11. 32
Item an id poſſit facere de mandato Iudicis, ibidem 14. 33.
Qui Iudicem adiuit poteſt compellere principalem ad ſolutionem ſalarij, ibid. 12.
Sine cauſa derelictus à cliente recuſans alteri parti patrocinari poteſt ab illo petere intereſſe, ibidem 13, 33.
Cum iuramento affirmans partem dimittendam fouere inſtantiam, alteram verò malum ius, an cogi poſſit à Iudice priorem dimittere, vt ſecundæ patrocinetur, ibid. 16.
Et quale iuramentum ad hunc effectum ſufficiat, ibid. 17.
Poteſt alterius partis patrocinium aſſumere in nouo articulo emergente. & à primo in quo aliam partem defendebat non dependente, ibid. 19.
An poſſit clientem deferere, & aliam partem defendere in gradu appellationis, ibid. 20.
Ex iuſta cauſa deferens clientem, & alterius partis patrocinium aſſumens non debet iſti pandere

dere ſecreta cauſæ, quæ ſub tali pacto accepit ibid. 21. 34.
Relicta priori parte ad aliam tranſiens puniendus eſt tamquam prçuaricator ſaltem impropriè, ibid. 22.
Procurator ad negocia poſt ſuſceptum mandatum tenetur illud ad finem perducere 11.79. 38.
An re integra poſſit renunciare mandato, ibidem 80.82.& 88.
Mandatum non adimplens tenetur ad damna, & intereſſe, ibid.83.
Tenetur non ſolum de dolo, & lata culpa, ſed etiam de leui, ibid.84.
Mandatum ſuſceptum non adimplens etiam in rebus priuatis, & minimis ſua culpa, vel negligentia infamis efficitur, ibid.85.
Dicitur procurator, & æſtimatur amicus, ibidem 86.
Si ſalarium acceptauit etiam re integra pœnitere non poteſt, ibid.87.
Legitimo ſuperueniente impedimento, ob quod mandatum exequi non valeat, poteſt illi renunciare, ibid. 91. 39.
Procurator conſtitutus cum iuramento de illum non reuocando etiam in Beneficialibus, & ſpiritualibus reuocari poteſt 12.9. 42.
Conſtitutus ad reſignandum beneficium cum iuramento de non reuocando an reuocari poſſit, ibid.10.
Procuratorem conſtituere ad reſignandum aliud eſt, quàm ad permutandum beneficium, ibidem 11.
Procurator conſtitutus ad cedendum cum iuramento de non reuocando poteſt reuocari, ibidem 13.
Quid de conſtituto ad contrahendum matrimonium cum tali iuramento, ibid.14.
Vel ad eligendum, ibid.15.
Vel ad extinguendum regreſſum, ibid.16. 43
Vel ad præſtandum, ibid.17.
Conſtitutus ad prçſtandum an poſſit cumulando alium prçſtare, ibid.18.
Conſtitutus per inſtrumentum, vel aliam ſcripturam poteſt revocari viua voce, ibid.19.
Reuocari poteſt non ſolum expreſsè, ſed etiam tacitè, ibid.20.
Conſtitutus ab eo, qui ſe abſentat an, & quando cenſeatur reuocatus per reditum conſtituentis, ibid.23.
Ad lites an cenſeatur reuocatus ex quo Dominus Iudicium in ſe reaſſumit, ibid.24.
Cenſetur reuocatus per conſtitutionem alterius, ibid.33.
Siue id fiat in prima ſiue in ſecunda Inſtantia, ibidem 34. 44.
Etiam ſecundo non acceptante, ibid.36.
Ex quibus clauſulis non cenſeatur reuocatus per conſtitutionem ſecundi, ibid.38.
Procurator ſpecialiter conſtitutus non cenſetur reuocatus per conſtitutionem procuratoris generalis, ibid.40. 44.
Procurator ſubſtitutus quando cenſeatur reuocatus, ibid.41.
Procurator debet abſtinere ab adminiſtratione dum diſputatur an eius reuocatio ſubſiſtat, ibidem 43.
An, & quando cenſeatur reuocatus ex quo ſtatum mutauit, ibid.49.
Cenſetur reuocatus ex cauſa ſuperueniente, quæ ſi ab initio adfuiſſet, conſtitutus non fuiſſet, ibidem 50.
Grauiter ægrotans, & per menſes non valens melius eſſe, cenſetur reuocatus, ibid.51.
Effectus decrepitus cenſetur reuocatus, ibid.52.45.
Item in longum peregrinans, ibid.53.
Cenſetur reuocatus ex quo mandans renunciauerit liti, ad quam fuerat conſtitutus, ibid.55.
Procuratoris reuocationi pars Aduerſa dicitur renuere eo ipſo, quod cum illo proſequitur litem, ibid.59.
Procurator poſt litem conteſtatam ex iuſta cauſa poteſt reuocari, ibid.64.
Item conſentiente ipſo, & Aduerſario, ibid.67.68, & 70.
Litigans cum Domino pro ſalario an pro hac cauſa reuocari poſſit, ibid.66.
Procurator reuocatus ſi ſe ingerat in cauſa dicitur ſuſpectus, ibid.69.
Reuocari poteſt in cauſa appellationis, ibid.74.
Efficitur Dominus inſtantiæ, non autem cauſæ, ibidem 75.
Procurator ad negocia re integra reuocari non poteſt, ibid.78.
Fallit ex iuſta cauſa, ibid.79.
Item ſi ipſe conſentiat, ibid.80.
Cum conſtitutione ſalarij an, & quando re integra reuocari poſſit, ibid.84.
Conſtitutus cum pacto de illum non reuocando reuocari nequit, ibid.85.
Procurator in rem propriam an, & quando reuocari poſſit, ibid.86.
Procuratoris reuocatio an, quibus, & quommodò notificari debeat, ibid.87. 47.
Eſt intimanda ſiue fiat ante, ſiue poſt litem conteſtatam, ibid.89.
Maximè ſi eſt tacita, ibid.90.
Si non eſt intimata, validè in Iudicio proceditur cum Procuratore reuocato, ibid.91.
Niſi fuerit facta pænes acta, ibid.92.
Procuratoris ad negocia reuocatio an, quibus, & quando ſit intimanda, ibid.93.
Procurator ad matrimonium contrahendum illud contrahens poſt mandati reuocationem, ea tamen ſibi ignota, & non intimata, adhuc inualidè contrahit, ibid.96.
Ad reſignandum benè reſignat etiam poſt reuocationem mandati, ſi illa non fuit ipſi intimata, ibidem 97. 48.
Ipſius reuocatio quibus intimari debeat, ibidem 98.
Procuratori ad reſignandum beneficium, qui de reuocatione tacitè, vel expreſsè notitiam habuit, non eſt neceſſe intimare reuocationem 12.103. 48.
Procurator ad acceptandum beneficium, vel dignitatem Eccleſiaſticam poſt reuocationem mandati nulliter acceptat, quamuis illam neſciuerit, ibid.110. 49.

Quid de beneficio ſimplici, ibid. 111.

Conſtitutus ad officium Patrini nulliter mandatum explet poſt reuocationem, licet ignoratam ibid. 113.

Quid de conſtituto ad vouendum, ibid. 114. Vel ad iurandum, ibid. 115.

Procuratori ad præſentandum an, & quando debeat intimari reuocatio, ibidem 116.

Procurator poſt ſibi intimatam reuocationem mandati non poteſt ampliùs in officio ſe ingerere, ibid. 117.

Et ſe ingerendo dicitur Procurator falſus, ibidem 118.

Procurator inuitus reuocari non poteſt, niſi priùs reintegretur de expenſis, quas fecit, ibidem 129. 50.

Procuratori reuocato adhuc debetur ſalarium, ibid. 130.

Niſi reuocatus fuerit culpa ſua, ibid. 131.

Procurator pro ſalario an poſſit retinere ſcripturas, ibid. 132.

Quid pro expenſis factis in lite, ibid. 133.

Procuratoris aſſertio non ſufficit ad effectum, ut poſſeſſor dicatur ſe habuiſſe pro ſpoliato, niſi couſter de mandato ſpeciali 17. 29. 79.

Procurator non poteſt facere actum, per quem principalis habeatur pro ſpoliato, ibid. 31.

Procuratoris confeſſio reuocari poteſt per principalem etiam non docto de errore, ibidem 33.

Procurator an, & quando declarare poſſit voluntatem principalis 10. 12. 85.

Procurator poteſt declarare, & emendare libellum ante litem conteſtatam, ibid. 13.

Procurator in vtilitatem principalis poteſt ex mandato generali gerere, quæ requirerent mandatum ſpeciale, ibid. 14.

Procurator habens ſpeciale mandatum poteſt liti renunciare, ibid. 82. 89.

Procurator iuriſdictionem à Domino prorogatam non poteſt impugnare 21. 66. 103.

In Procuratore daretur inconſtantia, quando ſubeſſet legitima cauſa, ibid. 67.

Si Procurator iuriſdictionem protogaſſet; tunc ipſe poteſt pænitere, ibid. 68.

Procurator acquirens ex ſtipulatione actiones, ſibi acquirit directas, & Domino utiles 23. 114.

Procurator, vel nudus miniſter habens actiones directas, dicitur illas inefficaces habere, ibid.

Procurator volens dare poſitiones, debet habere mandatum ad ponendum ſic, & ſic 24. 19. 122.

Procuratoris confeſſio ex poſitionibus non reuocata re integra, intercedente temporis longitudine, intra quod poſſit præſumi, quod principalis fuerit certioratus à Procuratore, nocet principali, ibid. 22.

Procuratoris confeſſio quamuis reuocata, ſi eſt veriſimilis, nocet principali, ibid. 25.

Procuratoris negligentia præiudicat principali 38. 10. 240.

Procurator appellationi non poteſt expreſsè renunciare in præiudicium principalis, ibidem 21. 241.

Procurator poteſt tamen tacitè renunciare appellationi eam non proſequendo, ibid. 22.

Procurator pauperis appellantis debet illum ſæpiùs impellere ad proteſtandum de paupertate, ne currant fatalia, ibid. 29.

Procurator appellantis comparens coram Iudice à quo non cenſetur appellationi renunciaſſe in præiudicium principalis, ibid. 38.

Procurator non poteſt Domino præiudicare renunciando appellationi pro ſe interpoſitæ, ibidem 39.

Procurator poteſt præiudicare Domino in committendo, non autem in omittendo, ibid. 40.

Procurator petens terminum ad ſoluendum, an dicatur tacitè renunciaſſe appellationi in præiudicium principalis, ibid. 47.

Producens inſtrumentum, vel ſcripturam cenſetur fateri omnia, quæ in illis continentur 16. 1. 131.

Siue ſcriptura ſit publica, ſiue priuata, ibid. 2.

Et an cenſeatur fateri enunciata in iuribus productis, ibid 3.

Producens ſcripturam non ſolemnem, vel quæ non ſit in forma probanti, an, & quando adhuc cenſeatur fateri, quæ in ea continentur, ibidem 4. 132.

Quid ubi producitur ſcriptura carens ſolemnitate contractus, ibid. 5.

Producens ſcripturam, quæ poſtmodum decegatur falſa, adhuc cenſetur fateri, quæ in illa continentur, ibid. 6.

Producens ſcripturam an, & quomodò cenſeatur illam approbare, in quantum facit contra ſe, ibid. 7.

Producens ſcripturam in parte, & partibus fauorabilibus non cenſetur illam approbare in quantum facit contra ſe, ibid. 8.

Quid ſi productio ſit facta cum clauſula per compulſum. ibid. 9.

Producens ſcripturas alienas cum clauſula per compulſum, illiſq; utens, ſibi præiudicat, & cenſetur illas approbare; ita vt eas impugnare ampliùs non valeat, ibid. 11.

Niſi doceatur de errore, ibid. 12.

Producens etiam contra ſe approbare tenetur iura, in quibus producens fundat ſuam intentionem, ibid. 14.

Producens ſcripturam, ut illam oſtendat erroneam, non cenſetur eam approbare, ibid. 15.

Producens ſcripturam abſente parte adhuc cenſetur illam approbare, ita ut eam ampliùs impugnare non poſſit, ibid. 17.

Producens inſtrumentum non poteſt illi dare alium intellectum, ibid. 24. 133.

Producens inſtrumentum non poteſt declarare ſe illud non produxiſſe animo confitendi, quæ in eo continentur, ibid. 25. 134.

Producens inſtrumentum poteſt illud impugnare ex capite erroris probando illius falſitatem poſtea detectam, ibid. 26.

Quid ſi producens fáſſus eſſet omnia in inſtrumento contenta, ibid. 27.

Producens inſtrumentum non poteſt productionem reuocare, ibid. 33.

Maximè in præiudicium partis, ibid. 34.

Et

Et an poſſit dicere ſe nolle uti inſtrumento, & utilitati propriæ renunciare, 35.
Producens iura verbaliter an, & quando cogi poſſit ad illorum editionem, ibid.41.
Producens inſtrumentum non poteſt illud impugnare, ibid.48. 135.
Producens teſtem non poteſt illius perſonam reijcere, quatenus in eadem cauſa ab alio producatur, ibid.49.
Producens ſcripturam falſam an poſſit illa non vti, & productionem reuocare, ibid.57.
Per productionem libelli aduerſus tranſactionem iuramento firmatam dicitur quæſitum ius parti, 19.29. 86.
Productio iurium facta per Procuratorem an, & quando præiudicet principali, itaut eam amplius impugnare non poſſit 26.18. 133.
Productio verbalis an poſſit per producentem reuocari, ibid.39. 134.
Productio verbalis non nocet, ibid.42.
Productio erronea probato errore poteſt reuocari, ibid.43.
Productio inſtrumenti poteſt reuocari, quando pars illud impugnauit, ibid.44.
Productio iurium re integra poteſt reuocari, ibidem 45. 135.
Productio teſtium non eſt communis, ſed ſolius producentis 33.7. 155.
Productio nouorum teſtium poſt publicatas atteſtationes admittitur, ſi pars tacitè conſentiat, ibid.174. 163.
Et quando tacitè conſentire dicatur pars, ibidem 175.
Prohibitum omne non eſt illicitum 11.41. 35.
Promiſſio de releuando indemnem tam Procuratorem, quàm ſubſtitutum non importat facultatem ſubſtituendi 9.45. 25.
Promiſſio de non accuſando uxorem de adulterio, etiam iure extranei facta per maritum, non attenditur 20.61. 96.
Promiſſioni iuratæ de litigando coram Iudice non ſuo continenti præiudicium ſuperioris non poteſt promittens contrauenire 21.31.110.
Promiſſio de litigando coram Iudice non ſuo de iure canonico ſeruanda eſt, ibid.50. 102.
Promiſſio de parendo ſententiæ valet 39.10.248.
Promiſſio de parendo ſententiæ facta in ſecunda inſtantia, operatur non ſolum in quantum ſecunda ſententia confirmet primam, ſed etiam in quantum per eam canonizantur noua iura producta in eadem inſtantia, ibid.12.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo, poteſt à promiſſione recedere, & de ratione 21.2. 99.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo, & à promiſſione recedens tenetur parti damnum reficere actione de dolo, ibid.21. 100.
Et an teneatur ſolùm ad expenſas, vel etiam ad intereſſe, ibid.22.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo poteſt à promiſſione recedere ante litem conteſtatam ibid.23.
Sed an acta facta ante litem conteſtatam adhuc ſubſtineantur, & quando, ibid.24.
Promittens cum iuramento litigare coram Iudice non ſuo cum verbis in veritate an poſſit à promiſſione recedere, ibid.29.
Promittens cum iuramento litigare coram Iudice non ſuo poteſt à promiſſione recedere ex cauſa antiqua, occulta, vel noua ſuperueniente, ibid.34. 101.
Quid ſi ageretur de proroganda iuriſdictione Iudicis excommunicati, ibid.35.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo interueniente ſtipulatione an poſſit à promiſſione recedere, ibid.36.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo, coram ipſomet Iudice non poteſt à promiſſione recedere, ibid.43.& 45. 102.
Promittens non declinare iuriſdictionem non poteſt illam declinare, ibid.49.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo addito pacto de iudicio Siſti, & de parendo mandatis Curiæ an poſſit à promiſſione recedere, ibid.61.
Promittens ſoluere in vno loco non poteſt à tali promiſſione recedere 22.1.2.& 3. 104.
Promittens reſpondere in aliquo loco an poſſit forum declinare, ibid.39. 108.
Et an videatur promittere, quod ibi ſoluet, vel potius, quod poſſit ibi conueniri, ibid.40.
Promittens litigare coram Iudice non ſuo, non poteſt à promiſſione recedere poſtquam coram eo expoſuit exceptiones dilatorias, ſuper quibus petijt pronunciari, ibid.60. 108.
Promittens non appellare non poteſt appellationem interponere 39.1. 249.
Siue promiſſio facta ſit cum ſcriptura, ſiue abſque illa, ibid.2.
Siue in prophanis, ſiue beneficialibus, ibid.3.
Tam in appellatione à definitiua quam ab interlocutoria, ibid.4.
Dummodo promiſſio facta ſit expreſsè, & per pactum, ibid.5.
Cuius pacti interuentus ſufficit ex parte unius tantùm, ibid.6.
Dummodo fiat in iudicio, ſecus ſi extra iudicium ibidem 7.
Promittens parere ſententiæ an, & quando cenſeatur renunciaſſe appellationi, ibid.14.
Quid ſi promiſſio ſit iuramento firmata, ibidem 15.
Vel obligatione Camerali vallata, ibid.16.
Vel ſi quis promiſiſſet ſtare ſententiæ qualiſcumque illa fuiſſet, ibid.17.
Etiam ferendæ de conſilio ſapientis, ibid.18.
Pronunciam, poſitionum pro confeſſatis non poteſt idem Iudex reuocare 37.262. 234.
Pronuncia poſitionum pro confeſſatis tribuit ius parti, & trahit ſecum executionem, ibidem 263.
Prorogans iuriſdictionem deinde pænitens, ac poſtmodum denuò in eam conſentiens, non poteſt ampliùs ab illa recedere 21.69. 103.
Prorogatio iuriſdictionis Oriens ex contractu, vel delicto in alieno Territorio eſt irretractabilis 21.53. 102.
Prorogatio iuriſdictionis tacitè inducta an poſſit

ſit ampliùs impugnari, ibid.63.
Proteſtatio de non reuocando Procuratorem facta per principalem quando illius reuocationem excludat 12.30. 43.
Proteſtatio nil operatur, quando tempus eſt taxatum à lege 19.40. 86.
Proteſtatio contraria facto non prodeſt 24.57. 114.
Proteſtatio in parte, & partibus, appoſita in productione iurium nil releuat, quando iura ſunt confecta cum producente 27.23. 137.
Proteſtatio de inducendo teſtes in parte, & partibus, operatur, quod inducens dicatur approbare eorum perſonas, non autem dicta 33.14. 155.
Proteſtatio partis in actu publicationis, quod nolit teſtificata didicere, tamquam contraria facto non eſt attendenda, ibid.84. 159.
Proteſtatio partis in actu publicationis teſtium, quod velit alios teſtes producere, tamquam contraria facto non attenditur, ibidem 108. 160.
Pueros, & innocentes occidere an, & quando ſit contra ius naturale 37.143. 217.
Pupilli, furioſi, & mentecapti non habentes tutores, confiteri non poſſunt 24.46. 123.
A quaſi contractu recedi non poteſt 7.26. 19.

Q

QVærela, & ſupplicatio ſunt diuerſa ab appellatione 42.16. 260.
Et reſpiciunt directè maieſtatem Principis, ibidem 17.
Quiſque cedere poteſt iuri ſuo 20.2. 93.
Quod ſemel fuit recuſatum ampliùs acceptari non poteſt 9.17. 24.

R

RAtificatio contractus nulli eſt nulla 12.109. 49.
Ratificatio non datur ſine ſpecifica ſcientia præiudicij 17.34. 79.
Recedens à promiſſione de litigando coram Iudice non ſuo, in qua ſtipulatio interuenerat an ad intereſſe teneatur 21.37. 101.
Receſſus à pacto de litigando coram Iudice non ſuo an detur ex capite pænitentiæ, vel alio capite 21.4. 99.
Recipere ex cauſa lucratiua non licet quod alius mala fide remittit 23.105. 118.
Reclamatio, quærela, & ſupplicatio admittitur à ſententia Arbitri etiam in caſibus, in quibus ab ea non licet appellare 39.50. 250.
Recognitio manus teſtatoris quando requiritur ad probationem teſtamenti 35.5. 182.
Recordatio de eo, quod priùs non recordabatur, dari poteſt 34.169. 178.
Rector, qui cecidit à poſſeſſione facto proprio reintegrationem petere poteſt nomine Eccleſiæ 17.47. 80.
Recuperationem poſſeſſionis impedit notorius proprietatis defectus, qui ex renunciatione prouenit 16.58. 73.
Reddicione rationis petita pro una re ab actore in libello, non poteſt actor illam petere pro adminiſtratione alterius ſpeciei 19.58. 88.
Reductio ad arbitrium boni viri datur à ſententia arbitratoris, cui fuit conceſſum liberum arbitrium ſtante læſione 39.65. 251
Quid ſi in compromiſſo ſit data facultas lædendi in multo, ibid.66.
Vel lædendi in magna quantitate, ibid.67.
Vel addita clauſula moderatè, vel immoderatè, ibid.68.
Vel promiſſum ſententiam ratam, vel gratam habere, ibid.69.
Vel ſtare laudo qualecumque fuerit, ibid.70.
Quid ſi laudum ſit emologatum antequam ſit prolatum ibid.71.
Vel in compromiſſo ſint appoſita verba generalia, & ampla, ibid.72.
Vel renunciatum ſit reductioni ad arbitrium boni viri, ibid.73.
Etiam quod talis renunciatio eſſet iuramento firmata, ibid.74.
Cum, vel abſque abſolutione à iuramento, ibidem 75. & 76.
Reformatio gratiæ beneficij an, & quando fieri debeat ſub prima data, vel potiùs ſub data ipſius reformationis 37.405. 232.
Regalium conceſſionem factam ab anteceſſore quando poſſit reuocare ſucceſſor remiſſiuè 42.19. 260.
Regula, quod renunciatio dominij per ſpoliatum poſt paſſum ſpolium præſumatur metu facta, habet locum in beneficialibus, non autem in prophanis 16.54. 73.
Reintegrationem petens vel ſpoliatus an, & quando petere poſſit manutentionem. 17.10. 78.
Reintegrationem petens an retinuerit animo poſſeſſionem ciuilem, necne ex facti circumſtantijs deducitur ibidem 21. 79.
Reintegrari, & manuteneri ſimul petens videtur retinere animo poſſeſſionem ciuilem ibidem 23.
Reintegrationem, et ſpolium deducens verbis turbidis, et obſcuris, nō videtur ſe habere pro ſpoliato ibidem 28.
Reintegrationem petens ſimpliciter narrato poſitiuè actu ſpoliationis, dicitur ſe habere pro ſpoliato ibidem 37. 80.
Reintegrationem petere poteſt nomine Eccleſiæ Rector, qui cecidit à poſſeſſione facto proprio ibidem 47.
Reipublicę pro defenſione cogitur quatenus inuitus procuratoris officium acceptare 9.7. 23.
Reipublicæ, minori, et Eccleſiæ an, et quando competat reſtitutio in integrum aduerſus ſubhaſtationem perfectam comparente alio, qui offert meliorem conditionem 43.73. 267.
Rei vendicatione intentata Actor poteſt conuolare ad poſſeſſorium retinendæ 16.78. 74.
Relapſus, cui Inquiſitor miſericordiam promiſerat, fuit liberatus 31.18. 148.
Remedijs pluribus competentibus vno intentato an,

an, et quando cenſeatur alteri renunciatum 15. 3. 64.

Remiſſio iniuriæ priuatę non præiudicat iuri publico 20. 60. 96.

Remiſſoria non conceditur ad examinandos nouos teſtes poſt publicatum proceſſum, et didicita teſtificata 33. 68. 158.

Quid in cauſa appellationis ibidem 69.

Quid in cauſa criminali ibidem 70.

Remiſſoria in cauſa appellationis, quando ſit concedenda ſuper articulis dependentibus à primis ibidem 74.

Remiſſoria ſuper articulis diuerſis omninò nouis, et impertinentibus in cauſa appellationis non conceditur ibidem 75.

Remiſſoria ſecunda an, et quando concedatur ſuper nouis articulis ibidem 86. 159.

Remiſſoria ſecunda an concedatur in cauſa ſummaria ibidem 89.

Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata, ſiue illa, quis dedicerit per ſe, ſiue per alium ibidem 91.

Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata non ſolum ſi ſint propria, ſed etiam ſi ſint partis Aduerſę ibidem 92.

Remiſſoria non conceditur poſt didicita teſtificata, quamuis non ſit facta publicatio teſtium ibidem 94.

Et an ad hunc effectum ſufficiat, quod teſtium depoſitiones permanſerint penes partem ibidem 95.

Remiſſoria non conceditur poſt ſecutas teſtium publicationes etiam ſuper articulis diuerſis, ſed ſub primis contentis ex neceſſitate probationis ibidem 96.

Remiſſoria non conceditur poſt teſtes publicatos, quando teſtes ſunt producti ſuper libello, vel petitione, vel ſuper tota cauſa ibid. 98.

Remiſſoria ſecunda conceditur, quando teſts vigore primæ fuerunt nulliter examinati ibid. 99.

Remiſſoria ſecunda conceditur, quando teſtes vigore primæ fuerunt examinati nulliter, quamuis publicatio eorum facta ſit ad Inſtantiam partis volentis illos nouiter examinari ibidem 101. 160.

Vel ſi facta ſit Inſtantia, vel abſente parte ibidem 107.

Remiſſioria denegatur teſtificatis didicitis, non obſtante, quod teſtes fuerint publicati inuita parte ibidem 109.

Remiſſoria non conceditur poſt publicatas depoſitiones, quamuis publicatio facta fuerit per Iudicem ex aliqua cauſa, parte inuita, vel ignorante, ſed legitimè citata ibidem 110.

Remiſſoria conceditur etiam poſt publicatas teſtium depoſitiones in diuerſa Inſtantia, vel in diuerſo Iudicio ibidem 111.

Renuncianti citationi adhùc fieri debet qualis qualis notificatio 6. 6. 16.

Renuncians diſpenſationi obtentæ adhùc poteſt ea deindè vti ſi concedens in eadem voluntate perſiſtit 9. 25. 24.

Renuncians beneficio, ac remanens in illius poſſeſſione, poſt modum eiectus, poteſt petere illius recuperationem, non obſtante renunciatione 16. 59. 73.

Renuncians beneficium antequam renunciatio per ſuperiorem admittatur, ſi priuetur poſſeſſione, eſt ad illam reſtituendus ibidem 62.

Renuncians beneficio ante illius admiſſione, nec poſſeſſionem amittit, nec proprietatem ibidem 64.

Renuncians beneficio ſpoliatus à tertio an debeat ante omnia reſtitui ibidem 65.

Renuncians poſſeſſioni, vel quaſi non poteſt petere manutentionem 17. 1. 78.

Renuncianti ad Iura renunciata non datur regreſſus ibidem 3.

Renuncians dominio non poteſt petere manutentionem in poſſeſſionem, vel quaſi ibidem 4.

Renuncians per metum adhùc non poteſt petere manutentionem ibidem 6.

Renuncians poſſeſſioni per metum non poteſt agere iudicio poſſeſſorio, niſi præcedat iudiciũ ſuper reſciſſione, & nullitate renunciationis ibidem 8.

Renuncians cum iuramento reductioni ad arbitrium boni viri à ſententia ferenda per Arbitrũ vel Arbitratorem, etiam ex capite læſionis enormiſſimæ an poſſit renunciationi contradicere 39. 77. 251.

Renuncians enormiſſimæ læſioni adhùc ex illa poteſt petere ſubhaſtationis reſciſſionem 43. 89. 169.

Renuncians liti parte præſente, & non acceptante, vel parte abſente antequam rata habeatur an poſſit pænitere 19. 97.

Renunciari poteſt liti ſiue agatur de actione in rem, ſiue in perſonam ibidem 99.

Renuncians liti an, & quando ad illam habere poſſit regreſſum ibidem 101.

Renuncians liti an poſſit ad illam habere regreſſum, quando pendet à poteſtate ſuperioris ibidem 104.

Renuncians liti per metum, vel dolo inductus etiã maior in integrum reſtituitur ibidem 106.

Renuncians liti non poteſt ad illam regredi, quãdo reaſſumendæ litis aliam non deducit cauſam, niſi propriæ voluntatis inconſtantiam ibidem 107.

Renuncians liti conditionaliter conditione non impleta, poteſt ad illam habere regreſſum ibidem 108.

Renunciatio, vel declaratio tacita reſultat ex facto contrario 7. 8. 18.

Renunciatio mandati quomodò fieri debeat per Procuratorem 10. 35. 29.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, & non comprehendit, quæ in ea non exprimuntur 15. 5. 64.

Renunciatio Iuris ſui in dubio non præſumitur ibidem 6.

Renunciatio dominij facta per ſpoliatum poſt paſſum ſpolium non perimit poſſeſſorium, & de ratione 16. 46. 72.

Renunciatio dominij facta per ſpoliatum præſumitur metu facta ibidem 47. 73.

Renunciatio ſpontanea dominij obſtat ſpoliato in Iudicio recuperandæ ibidem 48.

Re.

Renunciatio dominij in prophanis, etiam poſt ſpolium facta obſtat renuncianti in Iudicio reintegrandæ ibidem 55.

Renunciatio dominij importat notorium defectum proprietatis ibidem 57.

Renunciatio reuocata per renunciantem antequam renunciatarius poſſeſſionem conſequatur, facit, quod ſi deindè renuncians fuerit eiectus à poſſeſſione ſit ad illam reſtituendus, ibid. 61.

Renunciatio notoria obſtat Agenti interdicto recuperandæ 17. 5. 78.

Renunciatio litis fieri poteſt per quæcumque verba ad illam idonea 19.86. 89.

Renunciatio litis facta abſente parte an, & quando valeat ibidem 91.

Renunciatio litis facta coram Notario non actuario cauſæ ſubſtinetur, ibidem 62. 90.

Renunciatio litis facta abſente parte, poſtmodum ea ratificante valida eſt ibidem 95.

Quid ſi facta ſit præſente parte, & tacente ibid. 96.

Renunciatio litis vbi tractatur de actione in rem, valet etiam facta abſente parte ibidem 100.

Renunciatio litis, ex qua cauſa facta præſumatur remiſſiuè ibidem 111. 91.

Renunciatio diſpoſitioni l. ſi conuenerit, appoſita in pacto de litigando coram Iudice non ſuo an obliget 21. 17. 99.

Renunciatio cedentis facta poſt ceſſionem non præiudicat ceſſionario 23. 112. 118.

Renunciatio probationum in cauſa matrimoniali non attenditur 33. 55. 157.

Renunciatio probationum facta abſente parte, poteſt per renunciantem reuocari ibidem 56.

Renunciatione probationum non obſtante poteſt Iudex ex iuſta cauſa renunciantem admittere ad probandum ibidem 57.

Renunciatio appellationis inducitur ex approbatione expreſſa ſententiæ 38.57. 243.

Renunciatio appellationis fieri poteſt per pactum, & ſine pacto, ibid. 83.

Per ſcripturam, ſiue ſcriptura, ibid. 84.

Renunciatio appellationis an quidquam operetur quoad litis conſortem, non appellantem, ibidem 91. 244.

Quid ſi res non ſit integra, ibid. 92.

Renunciatio ſemper valet ceſſante intereſſe appellati, ſiue res ſit integra vel non, etiam inuito appellato, ibid. 93.

Repetitio tormentorum contra reum in tormentis ſemper conſitentem, & extra illa ratificare recuſantem an, & quando poſſit per tres vices, vel etiam vltrà irrogari 30.23. & 24. 144.

Res integra quando dicatur reſpectu Procuratoris, vt poſſit mandato renunciare 10. 13. & 17. 28.

Res integra in negotio non datur quando factum eſt aliquod ſubſtantiale ipſius negocij 11.89. 39.

Res dicitur integra in mandato ad vendendum donec mandatarius arram dederit, ibid. 90.

Res non dicitur integra reſpectu procuratoris, quando lis eſt conteſtata 12.57. 45.

Nec quando cæpit tractare de meritis cauſæ num. 60.

Res quando deſinat eſſe integra in mandato ad negocia, ibid. 77. 46.

Res quando dicatur integra 24.90. 125.

Res integra quando dicatur ad effectum, ut quis poſſit renunciare inſtrumento producto 26. 46. 135.

Reſcriptum impetrans poteſt illi renunciare 1. 1. 2.

Reſcriptum dicitur principaliter conceſſum ad fauorem impetrantis, ibid. 4.

Reſcriptum Papæ, quo mandatur aſſecurari iudicium per impetrantem an tribuat ius conſiderabile alteri parti ibid. 22. 3.

Reſcriptum concernens publicam utilitatem à die datæ imprimit iuriſdictionem Iudici, & tribuit ius cuicumque nolenti proſequi publicum intereſſe, ibid. 23.

Reſcriptum impetratum tacita citatione iam emanata non ſuffragatur 4.20. 12.

Reſcriptum impetrans ſuper petitorio ad poſſeſſorium tranſire an poſſit 16.98. & ſeqq. 75.

Reſcriptum obtinens cum clauſula appellatione remota, non poteſt à ſententia appellare 39. 78. 252.

Tam in Iudicio poſſeſſorio, quàm in petitorio, ibidem 79.

Quid dicendum in acceſſorijs, ſeu incidentibus iudicij, ibid. 80.

Quid de appellatione iuſta, & legitima, ibid. 81.

Reſeruata, quæ dicantur Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis remiſſiuè 37.54. 213.

Reſpondens poſitionibus non poteſt ſuam confeſſionem reuocare 24.52. 124.

Maximè quando reuocatio eſſet non probabilis, vel calumnioſa, ibid. 53.

Reſpondens, poſitionibus incontinenti poteſt reuocare ſuam reſponſionem, ibid. 69.

Quamuis error non probetur, ibid. 70.

Reſpondere promittens certo loco promittit ibidem ſoluere 22.43. 107.

Reſponſa variare; ac in eis cauillare turpe eſt in præſ. 37. 11.

Reſponſio ad poſitiones incontinenti reuocari poteſt non obſtante iuramento 24.73. 124.

Reſponſio ad poſitiones docto de errore an ex interuallo poſſit reuocari, ibid. 76.

Reſponſio ad poſitiones facta per Procuratorem reuocari poteſt per principalem etiam non docto de errore, ibid. 81. 125.

Reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria, ut qui per errorem, vel ignorantiam vnam actionem intentauit conuolare poſſit ad aliam 13.93.58.

Reſtitutio in integrum ex capite erroris non conceditur, quando exinde directè impugnaretur ſentia iam lata 24.34. 124.

Reſtitutio non conceditur minori qui ſemel reſtitutus iterum incidat in delictum 30.37.145.

Fallit in reſtitutione in integrum 39.95. 253.

Retractus non competit vicino, qui habet litem ſuper proprietate ſuæ domus, niſi ea terminata 13.23. 54.

Reuocans Procuratorem, quem iurauerat non reuocare an, & quando euitet periurium 12. 6. 41.

Reuocatio mandati dum diſputatur an ſubſiſtat Procurator debet abſtinere ab adminiſtratione 12.43. 44.
Præſumitur ex iniuria facta mandanti à procuratore, ibidem 44.
Reuocationi Procuratoris pars Aduerſa dicitur renuere eo ipſo, quod cum illo proſequitur litem, ibid.59.
Reuocatio Procuratoris an, quibus, & quomodo notificari debeat, ibid.87. 47.
Eſt intimanda ſiue fiat ante, ſiue poſt litem conteſtatam, ibid.89.
Maximè ſi eſt tacita, ibid.90.
Alias validè in iudicio proceditur, ibid.91.
Niſi facta fuerit pœnes acta ibid.92.
Procuratoris ad negocia an, quibus, & quando ſit intimanda, ibid.93.
Procuratoris ad reſignandum, quibus intimari debeat, ibid.98. 48.
Ipſi non eſt neceſſario intimanda ſi de illa tacitè, vel expreſsè notitiam habuit, ibid.103.
Reuocatio mandati licèt non intimata ſuffragatur vbi agitur de ſolo præiudicio conſtituentis 106.
Reuocatio negationis poſitionis fieri debet in eodem iudicio, non autem in alio 24.98. 126.
Aliàs præſumeretur calumnioſa, ibid.99.
Reuocatio negationis poſitionis non admittitur, quando reuocans in alio non grauaretur, ibidem 100.
Reuocatio non admitteretur, ſi iam detectum eſſet mendacium negantis, ibid.101.
Vel poſt terminum probatorium, ibid.2.
Quid ſi poſt cæptam probationem vellet reuocare, ibid.103.
Reuocatio non eſt licita, ſi ex interuallo quis negationem vellet reuocare, ibid.104.
Nec ſi à parte fuiſſet acceptata, ibid.105.
Reus non tenetur expectare Actorem per diem, nec per horam 2.4. 5.
Reus faciliùs purgare poteſt moram, quam Actor ibidem 5.
Rei contumacia minor eſt, quam Actoris, ibidem 6.
Reus comparens abſoluitur ab obſeruatione iudicij Actore contumace exiſtente, ibid.27. 6.
Reus citatus tenetur expectare donec Iudex diſceſſerit à Tribunali, & accuſare contumaciam, ibid.41. 7.
Reo contumaciam non accuſante, vel à iudicio recedente ſine licentia Iudicis, & Actore non comparente an, & quando circumducatur citatio ex utraque parte, ibid.42.
Reus abſoluitur ab obſeruatione iudicij, aut etiam ab impetitis per ſententiam diffinitiuam ſi actor, qui porrexit libellum non proſequitur litem vſque ad finem, vt tenetur 3.2. & 3. 8.
Reus abſoluitur per deffinitiuam etiam lite non conteſtata quando actor porrexit libellum, & poſtea ampliùs non comparuit, ibid.5.
Reus excommunicatus an, & quomodo poſſit cogere actorem ad perſiſtendum in actione intentata, ibid.15. 9.
Reus contumax non poteſt litis pendentiam allegare 4.40. 13.
Reus, qui citatus dixit nolle comparere in iudicio contumaciam incurret, etiam ſi deinde compareat, ibid.41.
Quid ſi compareat antequam Iudex à iudicio diſcedat, ibid.42.
Reus contumax contumaciam purgare paratus mediante refectione expenſarum poteſt allegare litis pendentiam, ibidem 43.
Reo contumace in ipſa die citationis ad ſententiam an valeat ſententia lata die immediatè ſequenti 5.6. 15.
Reo comparente in termino dictæ citationis ſententia lata poſt illam non valet, ibid.8.
Reis pluribus exiſtentibus unius delicti poteſt eodem tempore contra unum agi ciuiliter, & contra alterum criminaliter 13.27. 54.
Reo præueniente ſuper nullitate, vel reſciſſione contractus an liceat actori agere executiuè 15.27. 66.
Reo contumace in iudicio ordinario, poteſt actor tranſire ad iudicium executiuum ibid.30.
Etiamſi contumacia proueniat ex parte Iudicis, ibidem 31.
Reus propoſita una exceptione poteſt ad aliam conuolare 18. 1.2.& 3. 81.
Reus producens titulum inualidum non poteſt conuolare ad titulum validum, ibid.8. 82.
Reus, qui ſuccubuit in una exceptione, quam propoſuit, volens tranſire ad aliam, tenetur ad expenſas reſpectu exceptionis, in qua ſuccubuit, ibid.17.
Reus in criminalibus poteſt reuocare ſuam confeſſionem incontinenti, quando dicatur illam incontinenti reuocare 30.5. 142.
Quid ſi confeſſio ſit iurata, ibid.6.
Reus, an, & quando poſſit reuocare confeſſionem iuratam in criminalibus, ibid.8.
Reus in criminalibus an poſſit reuocare confeſſionem à parte acceptatam, ibid.9. 143.
Etiam ſi confeſſio eſſet deliberata, repetita, geminata, & ratificata, docto de errore poteſt Reus eam reuocare, ibid.10.
Reus in criminalibus poteſt reuocare confeſſionem etiam in termino defenſionis, ibid.11.
Non ſolùm poſt concluſum in cauſa, & ante ſententiam, ibid.12.
Sed ſi eſt erronea poteſt eam reuocare etiam poſt ſententiam, ibid.13.
Et etiam in cauſa appellationis, ibid.14.
Et poſt factam executionem, ibid.15.
Quamuis confeſſio eſſet alijs indicijs grauata, ibid.16.
Reus confeſſionem emiſſam in tortura an, & quando poſſit reuocare, ibid.17.
Reus confeſſus in tormentis nolens ratificare an, & quando poſſit ad id cogi per repetitionem tormentorum, ibid.19.
Reo confeſſo in tormentis, & volenti ratificare, allegando eius confeſſionem eſſe erroneam, & volenti probare errorem, an ſit aſſignandus terminus, vel potius repetenda tormenta, ibidem 21. 144.

Reus indicijs grauatus per tres vices in tortura confeſſus, ratificare ſemper recuſans, euitabit quidem pœnam ordinariam, non autem extraordinariam, ibid.26.
Reus confeſſus principale delictum, quatenus, vel pro vlteriori veritate, vel ſuper complicibus torqueatur an, & quando reuocare poſſit confeſſionem iam emiſſam, ibid.27.
Reo quando repertus eſt in fragranti non datur denfenſio 33.37. 156.
Reus crimen confeſſus an, & quando poſſit defenſionibus renunciare, ibid.41.
Reus an poſſit defenſionibus renũciare in delictis, pro quibus irrogatur pœna ſanguinis, ibid.42.
Reus in criminalibus renuncians probationibus poteſt renunciationem reuocare 33.31. 156.
Reus quando dixit ſibi nullas cõpetere defenſiones, etiam ſi delictũ ſit notorium, tamen nullo modo poteſt renũciare defenſionibus, ibid.32.
Rei renunciatio an ſit illicita quando habet aliquas defenſiones, ibid.33.
Reus renuncians defenſionibus poteſt renunciationem reuocare, ibid.34.
Reus non poteſt renunciare defenſionibus ſiue ſint liquidæ, vel illiquidæ, ibid.34.& 35.
Reus renuncians defenſionibus poteſt incontinenti renunciationem reuocare, ibid.53. 156.
Reo reuocante renunciationem defenſionibus Iudex non poteſt procedere ad aliquam executionem ibid.54.
Reum innocentem à morte liberare eſt de iure naturæ 37.139. 217.
Reum innocentem occidere an, & quando ſit contra ius naturale, ibid.141.
Reus appellans in criminalibus, & cauſam appellationis deferens, vel non proſequens infrà legitima tempora an cenſeatur appellationi renunciaſſe 38.107. 245.
Rex non debet eſſe inconſtans in præf.16. 10.
Rex poteſt reſcribere cum clauſula appellatione remota 39.121. 253.
Rota Romana de ſtylo non pronunciat poſitiones pro confeſſatis, niſi concurrentibus tribus, de quibus hic remiſſiuè 24.150. 128.
Rotæ praxis in materia poſitionum, ibid.151.
Rota non admittit appellationem à reuocatione concluſionis in cauſa 37.200. 220.
Rotæ Romanæ inconſtantia in eius deciſionibus an ſit commendanda, vel reprehenſibilis, ibid. 409. 232.
Rotæ auctoritas extrà ſtatum Eccleſiaſticum eſt probabilis, non autem neceſſaria pro deciſione cauſarum, ibid.451. 235.
Rota eſt omnium tribunalium orbis auriga, & magiſtra ibid.452.
Rota in conflictu opinionum non tam mouetur ex numero Doctorum, quàm ex firmioribus rationibus, ibid.459.

S

Salarium Procuratoris qua ratione conſtituatur 10. 6. 28.
Dea... Procuratori reuocato abſque ſua culpa 12.130. 50.
Sancti aliquando in melius correxere ſe ipſos in præf.num.48. 12.
Sapientis eſt in melius mutare conſilium in præf. 45. 12.
Sapientis eſt mutare ſententiam in meliorem, non autem in deteriorem n.3. 32.
Sapientis hominis eſt reuocare, quod malè loquitur num.44.
Satiſdatio de iudicatum ſoluendo præſtita per Procuratorem, tantùm valet, quantùm litis conteſtatio 9.55. 25.
Scientia non ſupplet defectum notificationis quando hæc fieri debet ad effectum prohibendi actum 12.88. 47.
Scientia debitoris ceſſi an, & quando requiratur, ne confeſſio cedentis præiudicet ceſſionario 23.90. 117.
Scientia hodie certa dari poteſt de eo, quod prius tantummodò credebatur 34.175. 178.
Scientiam contrà propriam agere nemini licet 37.136. 217.
Scire idem eſt, ac credere in iis, quæ nobis innoteſcunt per fidem 34.179. 178.
Scire hodie poteſt, quod priùs ignorabatur, ibidem 189.
Scripturæ an poſſint retineri à Procuratore pro ſalario, vel pro expenſis factis in lite 12.131. & ſeq. 50.
Scriptura impugnata an, & quando quis vti poſſit 24.116. 126.
Scripturam producens, ut illam oſtendat erroneam, non cenſetur eam approbare 26.15.133.
Senatus non debet eſſe inconſtans in præfat. 24. 11.
Senatus, ſeu Senator, eſt loco Principis 37. 310. 227.
Senatus, an poſſit mutare pœnam pecuniariam in corporalem lata ſententia, ibid.311.
Senatus, & Princeps mutare, & reuocare non poſſunt eorum ſententiam, niſi cum iuſta cauſa, ibid.312.
Senatores Galliæ quomodo mutent, vel reuocent eorum ſententias, ibid.313.
Sententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij an requirat citationem actoris, & quomodo illa ſit concipienda 2.28. 6.
Sententia lata extra diem, vel horam in citatione expreſſam eſt nulla 5.2. 14.
Sententiæ pronunciatio debet continere diem ſub qua cadit citatio, non autem diem ſubſcriptionis, ibid.5. 15.
Sententia lata die immediatè ſequenti an valeat Reo contumace exiſtente in ipſa die citationis ad ſententiam, ibid.6.
Sententia quando eſt lata longè poſt concluſionem in cauſa iſta non ſufficit loco citationis ad ſententiam, ibid.7.
Sententia lata poſt terminum citationis ad ſententiam non valet reo comparente in dicto termino, ibid.8.
Sententiæ nullitas ex defectu citationis eſt inſanabilis, ibid.9.
Quid ſtante clauſula arbitrio, ibid.10.
Vel ſi defectus citationis non ſit totalis, ibid.13.

Sententia lata extra locum, ad quem Reus fuit citatus, quando ſubſtineatur, ibid.13.
Sententiam mutare in meliùs laudabile eſt 11. 32. 34.
Sententia obtenta à Procuratore reuocato non poteſt per dominum approbari 12.120. 49.
Quid ſi reuocatio non fuerat intimata, ibid.121.
Sententia in cauſa criminali licet pareret exceptionem rei iudicatæ in cauſa ciuili, adhuc non impedit iſtius Introductionem 13.21. 54.
Sententiam definitiuam non poteſt idem iudex interpretari, addendo, vel minnendo aliquid de ſubſtantia, ibid.303. 226.
Sententia reuocatoria definitiuè lata ab eodem Iudice eſt nulla ipſo iure, ibid.306. 227.
Sententiam definitiuam ab ipſo latam poteſt idem Iudex reſcindere per viam reſtitutionis in integrum ibid.315.
Sententiam definitiuam nulliter latam poteſt idẽ Iudex reuocare, ibid.324.
Sententia lata nulliter, durat iuriſdictio in Iudice, quamuis Ordinario, ibid.327.
Sententiam propriam per ſordes nulliter latam non poteſt idem Iudex reuocare, ibid.328.
Sententia lata ſuper petitorio, & poſſeſſorio poſt ſuſpenſum petitorium nulla eſt 16.16. 71.
Quid ſi pars non contendit ſe poſſidere, ibid.17.
Sententia lata in petitorio an, & quando impediat illius ſuſpenſionem, ibid.25.
Sententia vnica totum negocium terminatur, quando poſſeſſio habet annexam cauſam proprietatis, & de ratione, ibid.39. 72.
Quid ſi nullitas appareret ex nouis actis, ibidem 329. 228.
Quid ſi ſententia eſſet nulla tantummodo ope, exceptionis, ibid.330.
Sententia definitiua lata officio Iudicis nobili poteſt ab eodem Iudice reuocari, ibid.350.
Sententia ſuſpenſa per appellationem de præſenti fingitur non lata 33.135. 161.
Quid ſi Iudex procedat ex officio, ibid.136.
Sententia lata in cauſa matrimonij ſpiritualis an, & quando tranſeat in iudicatum, ibid.138.
Sententia lata de conſilio ſapientis an tranſeat in indicatum, cum alijs ad materiam petendi, & ſequendi conſilium remiſſiuè 37.117. 216.
Sententiam definitiuam latam in cauſa matrimonij carnalis, vel ſpiritualis, ac in cauſa vſurarum poteſt idem Iudex nouis ſuperuenientibus probationibus reuocare, ibid.360.
Dummodo Iudex ſit Ordinarius, non autem Delegatus, ibid.361.
Sententia definitiua lata in cauſa Fiſci an, & quando poſſit ab eodem Iudice reuocari, ibidem 362.
Sententia lata contra Fiſcum legitimè defenſum, ſeruatis omnibus ſolemnitatitibus reuocari non poteſt, niſi per appellationem, ibid.363.
Sententia lata contra Fiſcum reuocari non poteſt, niſi per appellationem, tam in ciuili, quam in criminali cauſa, ibid.365.
Sententiã interlocutoriã reuocare poteſt tam Iudex Ordinarius, quàm Delegatus, ibid.165.218.
Sententia quamuis tranſeat in iudicatum quoad partem, non tamen tranſit quoad Iudicem, ibidem.173. 119.
Sententia interlocutoria reuocari an poſſit à Iuce poſtquam fuit inhibitus per Iudicem ad quem, ibid.178.
Quid ſi inhibitio non ſit legitima, ibid.179.
Vel ſi interlocutoria ſit nulla, ibid.180.
Vel ſi interlocatoria ſit talis, per quam finitur iuriſdictio 225.& ſeqq. 222.
Sententia lata in indicio Peritorum poteſt inuentis peritioribus retractari, ibid.367. 230.
Sententia contra ſententiam non valet poſtquam prima ſententia tranſiuit in iudicatum, etiam de conſenſu partium, ibid.372.
Sententia interlocutoria poteſt reuocari non ſolum ſemel, ſed etiam pluries, & millies, ſicque practicatur coram A.C.184. 220.
Sententia interlocutoria non expectans aliam definitiuam poſt ſe, non poteſt ab eodem Iudice renocari, ibid.218. 221.
Quid de interlocutoria habente vim definitiuè, ibid.219.
Sententia per Iudicem, qui illam protulit declarari non poteſt taliter, quod offendatur natura eius verborum, ibid.386. 231.
Sententiam, in qua iuris ordo non fuit ſeruatus, poteſt idem Iudex reuocare, ibid.394.
Poſt ſententiam poteſt fieri eius interpretatio per interlocutoriam explicando ambiguitatem ſententiæ circa ea, quæ ſuperiùs ſunt tradita, ibidem 397.
Sententia interlocutoria definiens vnam partem ſubſtantialẽ iudicij, dicitur habere vim definitiuę, quamuis non definiat totum negocium principale, ibid.220. 222.
Sententia interlocutoria quando dicatur habere vim definitiuæ remiſſiuè, ibid.221.
Sententia interlocutoria habens vim definitiuę reuocari non poteſt ab eodem Iudice, quando proceſſit officio mercenario, vel ad inſtantiam partis, ibid.222.
Sententia interlocutoria, per qnam finitur iuriſdictio non poteſt ab eodem iudice reuocari, ibid.225.
Sententiam interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, Iudex delegatus poteſt reuocare, quando ab ea fuit appellatum, & de ratione, ibid.233.
Sententia ſuſpenditur per appellationẽ, ibid.234.
Sententia ſuſpenſa per appellationem de præſenti fingitur non lata, ibid.235.
Sententiæ mutatio dicitur nouum inſtrumentum, ibid.404. 232.
Sententiæ quandoque tot ſunt, quot capita, ibidem 411.
Sententiam definitiuam quando Iudex mutare poſſit remiſſiuè, ibid.442. 234.
Sententiam interlocutoriam reuocare poteſt tam Iudex Ordinarius, quàm Delegatus de conſenſu partium, quamuis per eam finiatur iuriſdictio, ibid.237. 223.
Dummodo res non ſit integra, ibid.238.
Sententia quando habeat vim definitiuæ remiſſiuè, ibid.239.

Sententia interlocutoria declarans appellationem eſſe deſertam, vel quod ſuper libello non ſit procedendum, non poteſt ab eodem Iudice reuocari, ibid.240.
Sententia interlocutoria bis confirmata reuocari non poteſt, ibid.241.
Sententia interlocutoria lata de conſenſu partium, reuocari non poteſt ab eodem Iudice altera parte reluctante, ibid.244.
Quid ſi adſit iuſta cauſa eam reuocandi, Ibidem 245.
Sententiam interlocutoriam an reuocare poſſit idem Iudex poſtquam appellationem ab ea interpoſitam admiſit cum clauſula ſi, & in quantum, ibid.247.
Sententia vnius forſan deterioris poteſt multos, & maiores aliqua ex parte ſuperare, ibidem 447. 234.
Sententiæ ad ſui fauorem latæ renunciari poteſt, ibid.485.
Sententia ad ſui fauorem lata nemo cogitur, uti ibid.488.
Sententiam interlocutoriam an reuocare poſſit Iudex, à quo poſtquam fuit inhibitus coram Iudice ad quem, ibid.248. 223.
Quid ſi à Iudice ad quẽ appellatio fuiſſet admiſſa cum clauſula ſi, & in quantum, ibid.249.
Quid ſi inhibitio fuiſſet nulla, ibid.250. 224.
Sententiæ obtentæ ſuper iure retractus poteſt renunciari, ibid.491. 237.
Sententia lata in actione ædilitia tribuit venditori actionem ad factum, ibid.495.
Sententia interlocutoria executioni iam demandata non poteſt ab eodem Iudice reuocari, ibidem 251. 224.
Siue executio facta ſit à Iudice, ſiue à parte, ibidem 252.
Sententiam interlocutoriam trahentem ſecum executionem abſque facto hominis, idem Iudex reuocare non poteſt, ibid.253.
Quid ſtante conſenſu partium, ibid.254.
Vel concurrente iuſta cauſa reuocandi, ibid.255.
Sententiam interlocutoriam latam ſuper primo decreto vel ſuper noui operis nunciatione idem Iudex poteſt reuocare, ibid.256.
Sententiam interlocutoriam executioni demandatam poteſt idem Iudex ex capite nullitatis reuocare, ibid.257.
Sententiam interlocutoriam latam ex officio Iudicis nobili, poteſt idem Iudex reuocare, quamuis executioni demandatam, ibid.258.
Sententiam interlocutoriam, ex qua fuit quæſitum ius parti, idem Iudex reuocare non poteſt, ibid.259.
Quandò autem ex ea dicatur ius parti quæſitum, ibid.260.
Sententiam interlocutoriam latam ſimul cum definitiua non poteſt idem Iudex reuocare, ibidem 265.
Sententia interlocutoria lata cum definitiua aſſumit vim definitiuæ, ibid.266.
Sententia interlocutoria non poteſt ab eodem Iudice reuocari ſtante conſuetudine, vel quod reuocari non poſſit, ibid.267. 225.
Sententiam interlocutoriam latam per cedulam non poteſt idem Iudex reuocare, & de ratione, ibid.272.
Sententiam interlocutoriam reuocare non poteſt Iudex, poſtquam ab ea ſignatura commiſit cauſam appellationis, & de ratione, ibid.273.
Etiam ſi cauſa appellationis fuiſſet commiſſa à Signatura cum clauſula ſine præiudicio legitimæ executionis, ibid.274.
Sententia definitiua fertur cum deliberatione, ibid.280.
Sententiam definitiuam ſi reuocare poſſet idem Iudex nunquam daretur finis litibus, ibid.281.
Sententiam definitiuam idem Iudex reuocare non poteſt etiam de conſenſu partium, ibidem 283.
Sententiam definitiuam idem Iudex reuocare non poteſt tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ibid.284. 226.
Sententia in cauſa criminali nunquam tranſit in iudicatum, ibid.287.
Sententiam propriam reuocare non poteſt idem Iudex, ſiue ſit Ordinarius, ſiue Delegatus, ſiue Subdelegatus, ibid.290.
Sententiam ſuam reuocare non poteſt Iudex etiam infrà 10. dies datos ad appellandum, ibid.292.
Sententiam definitiuam an idem Iudex poſſit meliùs reformare, ibid.293.
Sententiam definitiuam idem Iudex reuocare non poteſt, etiam quoad acceſſoria, ibid.297.
Sententiam definitiuam latam contra formam ſtatuti, vel conſuetudinis, idem Iudex reuocare non poteſt, ibid.300.
Sententia Arbitrorum, an ſit ſententia iuriſdictionalis, vel pariat actionem, & exceptionem, quando compromiſſum factum eſt ſine pœna 39.ibid.47. 250.
Sententia lata contra confeſſum, & conuictum executioni demandatur, non obſtante appellatione interpoſita 41.13. 257.
Sequeſtrator non dicitur de credito ſatisfactus per ſequeſtrum 14.25. 61.
Sequeſtrum bonorum debitoris non impedit creditori, ne valeat ad aliam executionem procedere 43.22. 265.
Signatura repræſentat Papam 37.276. 225.
Signaturæ ſtylus circa receſſum à ſuſpenſione petitorij 16.5. 70.
Signatura mandante, vt idem Iudex iterum audiat circumducitur appellatio per comparitionem appellantis coram Iudice à quo 38.59. 243.
Solemnitates auth. qui ſemel quomodo, & quando Iudex, an ſeruandæ ſint in foro Eccleſiaſtico 3.17. 9.
Solemnitas extrinſeca teſtamenti probari poteſt, etiam per duos, vel tres teſtes non rogatos, neque in teſtamento deſcriptos 35.39. 187.
Soluens procuratori reuocato nulla habita intimatione rectè ſoluit, & liberatur 12.94. 47.
Solutionis deſtinatæ forus ſortitur etiamſi deſtinatio ſit tacita 22.4. 104.
Solutione in quocumque loco generaliter deſti-

nata

uata poterit debitor vbique conueniri, ibid. 7.
Si debitor alibi ſoluat, parti tenebitur actione arbitraria ad intereſſe, ibid. 8. 105.
Solutione in quocumque loco generaliter deſtinata tenetur creditor eligere forum, ubi velit ſibi ſolui, ibid. 9.
Solutione deſtinata in certis locis, puta Senis, vel Florentiæ adiecta clauſula generali, & vbique locorum, an debitor poſſit conueniri in locis diſtantioribus expreſſis, ibid. 14.
Solutione deſtinata in duobus locis poterit debitor in eorum altero ſolùm pro medietate conueniri, ibid. 47. 107.
Quid vbi fuit addita clauſula generalis, quod poſſit conueniri vbicumque fuerit repertus, an poſſit in altero eorum conueniri pro tota ſumma, ibid. 48.
Solutione deſtinata in pluribus locis per verba alternatiua, non poteſt debitor in duobus locis conueniri, ſed in vno tantùm ad electionem creditoris, ibid. 49.
Solutione deſtinata in pluribus locis, ad creditorem ſpectat electio loci reſpectu petitionis, ſed reſpectu ſolutionis debitor poteſt eligere in quo loco eam facere malit, ibid. 52.
Solutionis deſtinatæ locus attenditur quoad forum, ſed in reliquis inſpicitur locus contractus ibid. 58.
Sorores agentes ex teſtamento non poſſunt ad cauſam inteſtati conuolare 13. 80. 57.
Specialia duo concurrere non debent circa idem 37. 48. 213.
Spoliatus, qui ante ſpolium conſtituerat Procuratorem ad renunciandum non eſt reſtituendus 16. 49. 73.
Spoliatus, qui coram Iudice competenti poſt paſſum ſpolium dominio renunciauit, non eſt reſtituendus ante omnia, ibid. 50.
Spoliatus, qui poſt paſſum ſpolium dominio renunciauit, & per plures dies non eſt conqueſtus, præſumitur, quod ſine metu renunciauerit, & propterea non eſt reſtituendus ante omnia, ibid. 53.
Spoliatus, qui poſt paſſum ſpolium pepigit cum ſpoliatore, & promiſit ſe non acturum in poſſeſſorio non eſt ante omnia reſtituendus, ibid. 66.
Spoliatus promittens non mouere controuerſiam ſpoliatori non eſt ante omnia reſtituendus, ibid. 70. 74.
Spoliatus, qui poſt paſſum ſpolium iurauit ſe non acturum in poſſeſſorio non eſt ante omnia reſtituendus, ibid. 78.
Spoliatus, qui ante ſpolium promiſit ſpoliatori cum iuramento ſe non acturum in poſſeſſorio adhuc ante omnia reſtituendus, ibid. 77.
Spoliato reſtitutionem impedite an poſſit tertius veniens ad cauſam, ex cuius iure ſpolians poteſt ſentire commodum, & vtilitatem, ibidem 111. 75.
Habens ſe pro ſpoliato, non poteſt petere manutentionem 17. 9. 78.
Sponte comparentes euitant pœnam in Sanct. Officio 32. 16. 150
Quid ſi in confeſſione conſtantes non perſiſtant, ibid. 17.
Statuto mandante, quod elapſo certo termino poſitiones habeantur pro confeſſatis, contumax non admittitur ad purgationem moræ 24. 142. 128.
Eo magis ſtatuto mandante, quod poſitiones habeantur pro confeſſatis ipſo iure, ibidem 143.
Sed an ſtante hoc ſtatuto Index poſſit prorogare parti terminum ad reſpondendum, ibidem 144.
Statuti minuentis pœnam ſponte confitentibus, illamque augentis negantibus priuilegio gaudet, qui primo negauit, poſtea verò confeſſus eſt 32. 1. 149.
Quid ſi confeſſionem emiſerit poſt litem conteſtatam, ibid. 2.
Quid ſi ſtatutum in prima reſponſione confeſſionem expoſceret, ibid. 3.
Vel ſi negatio reſpiceret, quæ emergunt ante litem conteſtatam, puta declinationem fori, vel locum maleficij, ibid. 4.
Quid ſi hoc caſu Reus de mendacio conuinceretur, ibid. 5.
Statuto minuente pœnam ſponte confitentibus, an gaudeat, qui in prima inſtantia negauit, quatenus fateatur in cauſa appellationis, ibidem 10.
Statuti beneficio pœnam minuentis ſponte confitentibus non gaudet, qui primò confeſſus, reuocauit confeſſionem, & negauit, quatenus denuò negationem reuocare velit, & in prima confeſſione perſiſtere, ibid. 13. 150.
Statuti prædicti priuilegium non intrat, niſi confeſſus perſtiterit in confeſſione, ibid. 14.
Nec ad hunc effectum admittitur reuocatio reuocationis, ibid. 15.
Statuta humana variantur ſecundum varietatem temporum 37. 410. 232.
Statuta auferentia reductionem laudi ad arbitrium boni viri intelliguntur quo ad effectum ſuſpenſiuum, non autem quoad deuolutiuum 39. 64. 251.
Statuto, aut præſcriptione induci non poteſt, quod ad Imperatorem omninò non appelletur 42. 6. 259.
Stellionatus actio non competit contra creditorem, qui bis exigit creditum, ſi ad reſtitutionem exacti fuit ciuiliter conuentus 13. 9. 53.
Stipulatio viciatur ſi inter præſtationem conſenſus vtriuſque partis currat vnius diei interuallum 9. 19. 24.
Stylus quod in omnibus criminibus à Notario legatur de verbo ad verbum eius depoſitio teſti Fiſcali ante interrogatoria rei, eſt improbatus 34. 48. 172.
Stylus recipit varietatem ex tempore 37. 412. 232.
Styli nomine quid veniat, ibid. 414.
Stylus Curiæ volubilis eſt, & de ratione, ibid. 419. 233.
Subdelegatio fieri non poteſt extrà locum delegationis, etiam de conſenſu partium 37. 84. 214.

Subdelegatio dirigi non poteſt alijs perſonis quàm expreſſis, ibid. 85.

Subdelegationis res quando non dicatur integra, ibid. 156. 218.

Subhaſtatio dicitur perfecta ſinito tempore, & extincta candela, ità vt non ſit amplius locus pœnitentiæ 42.30. 265.

Quid ſi tuiſſet oblatum pretium minimú, ibid. 31.

Subhaſtatio poteſt reſcindi ex capite læſionis, ibidem 79. 268.

Dummodò ſit vltrà dimidiam, ibid. 80.

Et an ſufficiat læſio in ſexta parte, ibid. 81.

Subhaſtatio reſcinditur ex capite læſionis, etiamſi fieret virtute pacti iurari de vendendo rem per ſubhaſtationem, ibid. 86. 269.

Subhaſtatio ex capite læſionis reſcinditur ſiue in ea Iudex interpoſuerit decretum, ſiue non, ibid. 90.

Subhaſtatio voluntaria facta per dominum non reſcinditur prætextu læſionis, ibid. 97.

Quid ſi venditor promiſit non contrauenire, vel ſubhaſtationem iuramento firmauit, ibidem 98.

Subornationis teſtium timor viget etiam in cauſa ſummaria 33.90. 159.

Subornatio teſtium, vel corruptio cum pecunijs opponi poteſt etiam per inducentem, quamuis teſtes falſa non depoſuerint 35.20. 201.

Subrogationis impetrandæ gratia non dicitur cæpta, niſi citatio ſit executa 1. 14. 3.

Subſtitutio Procuratoris debet eſſe expreſſa, & non ſufficit tacita 9.46. 25.

Reuocari non poteſt ſine ſpeciali mandato, 10. 7. 27.

Reuocari non poteſt ſine legitima cauſa poſt litem conteſtatam etiam ab habente facultatem reuocandi, ibid. 8.

Suggeſtiones, perſuaſiones, blanditiæ, impunitas promiſſa, tædium carceris, & vitæ ſunt iuſtæ cauſæ reuocandi confeſſionem in criminalibus 30.77. 147.

Superior, ſeu maior, qui in lite habenda cum inferiore, ſe ſubiecit alicui Iudici an poſſit voluntatem mutare 22.59. 108.

Supplicans Principi pro venia an fateatur delictum 27.16. 137.

Supplicatio, & quærela ſunt diuerſa ab appellatione 45.16. 260.

Et reſpiciunt directè maieſtatem Principis, ibidem 17.

Suppoſitio folij intermedij quomodò excludatur 35.44. 188.

Suſpenſio petitorij fieri an poſſit pluries, prout etiam an pluries poſſit ab ea recedi 16.4. 70.

Suſpenſio petitorij ſuſpendit auctoritatem Iudicis quoad petitorium, ibid. 15. 71.

Suſpenſio petitorij quando dicatur calumnioſa, remittitur arbitrio Iudicis, ibid. 19.

Suſpenſio petitorij poſtquam pars permiſit in eo cauſam interim præſumitur caluinnioſa, ibid. 20.

Suſpenſio petitorij poſt concluſum in cauſa an, & quando dari poſſit, ibid. 21.

Suſpenſio petitorij poteſt per Iudicem admitti etiam poſt concluſum in cauſa, ibid. 24.

Suſpenſio petitorij non admittitur quando agitur de Caſtro, ſeu Fortalitio difficilis recuperationis, ibid. 27.

Suſpenſio petitorij datur etiam in Caſtris, aliiſque rebus difficilis recuperationis, quando partes litigantes ſunt ſub eodem dominio, ibidem 31. 72.

Suſpenſio petitorij non habet locum quando intentans poſſeſſorium præſtat idoneam cautionem de reſtituendo, ſi ſuccumberet in petitorio, ibid. 32.

Vel quando Caſtri, ac illius iuriſdictionis reſtitutio fieri poteſt ſine reſtitutione arcis, ſeu fortalitij, ibid. 33.

Suſpenſio petitorij an, & quando ratione ſcandali ſit deneganda, ibid. 34.

Suſpenſio petitorij non admittitur in iudicijs poſſeſſorijs mixtis, ibid. 35.

Suſpenſio petitorij non admittitur in interdicto aquæ ducendæ, ibid. 36.

Nec in cauſa matrimoniali, ibid. 37.

Suſpenſio petitorij non admittitur quando poſſeſſio habet annexam cauſam proprietatis, & de ratione, ibid. 38.

Suſpenſio petitorij non datur in interdictis, quæ de locis ſacris, & Religioſis intentantur, vt de mortuo inferendo, de ſepulchro ædificando, ibid. 40.

Suſpenſio petitorij admittitur in omnibus caſibus, in quibus ſententia poſſeſſorij non parit exceptionem rei iudicatæ in petitorio, ibid. 41.

Suſpenſio petitorij fieri poteſt in poſſeſſorijs mixtis, in quibus requiritur probatio tituli ad iuſtificandam poſſeſſionem, ibid. 42.

Suſpenſio petitorij non admittitur quando poteſt opponi exceptio perimens poſſeſſorium, ibidem 44.

Suſpicionis fugæ iudicio incæpto coram uno Iudice an poſſit ad capturam deueniri coram alio 4. 23. 12.

T

TAbernæ, ſeù ſtationis poſitio in aliquo loco indicat animum contrahendi domicilium 21.56. 102.

Tacita renunciatio, ſeù declaratio idem operatur quod expreſſa maximè in iudicio 7.9. 18.

Taciti, & expreſſi par eſt iudicium, ibid. 10.

Tacitum, & expreſſum non parificatur, ubi agitur de annullando actum 7.23. 19.

Temperamentũ quod poſſit capere Iudex admiſſa accuſatione contra perſonam bono publico vtilem, vel neceſſariam 20.18. 93.

Tempus proſequendæ accuſationis eſt biennium 20.35. 94.

Tempus appellationis proſequendæ non currit legitimè impedito 38.23. 241.

Tertio venienti ad cauſam an obſtet ſuſpenſio petitorij 16. 109. 75.

Quid ſi deduceret ius ſeparatum ibidem 110.

Tertius veniens ad cauſam, quando poſſit impedire reſtitutionem ſpoliato ibidem 112.

Tertius veniens ad cauſam, & deducens ius exclu-

eluſiuum iuris agentis impedit proceſſum poſſeſſorium ibidem 113.
Teſtamentum quas habere debeat qualitates 35. 2. 182.
Teſtamenti ſchedulæ conſignatio quomodo probari debeat ibidem 30. 185.
Teſtamentum aliqualiter vacillans an, & quando adhuc ſubſtineatur vigore clauſulæ codicillaris ibidem 33. 186.
Teſtamentum ſubſcriptum à Teſtatore facit euidentiſſimam, & indubitatam probationem ibidem 40.
Teſtamenti ſchedulæ identitas ex quibus verificetur, vel excludatur ibidem 43.
Teſtamentum an pendere poſſit, à fide ſolius Notarij ibidem 48.
De teſtamentis ſchedulæ identitate quomodò conſtare debeat, adhòc, vt probetur ex ſubſcriptione teſtatoris, vel rogitu Notarij, vel ex vtroque ſimùl ibidem 49.
Teſtamentum an vitietur ex cancellaturis, & lineaturis ibidem 51. 189.
Teſtamentum ſubſcriptum à teſtatore præſumitur ab eo viſum, & lectum ibidem 52.
Teſtamentum facere poſſunt etiam in extremis laborantes ibidem 53.
Teſtamentum, ex quibus corruat ibidem 59. 191.
Teſtamentum coadiuuari non poteſt atteſtationibus extraiudicialibus ibidem 76. 195.
Teſtamenti pro validitate requiritur, vt excludatur omnis poſſibilitas ſuppoſitionis, quæ non tollitur per quamcumque Notarij legalitatem ibidem 79. 196.
Teſtati cauſam proponens tenetur illam proſequi 13. 64. 57.
Teſtator habens facultatem conficiendi teſtamentum nuncupatiuum, ſi in ſcriptis inualidè teſtetur, non ſubſtinetur teſtamentum, tamquam nuncupatiuum 15. 12. 64.
Teſtificatis didicitis denegatur remiſſoria, non obſtante quod teſtes fuerint publicati inuita parte 33. 109. 160.
Teſtis fidem adimit inconſtantia, & variatio in præf. 36. 11.
Teſtem producens non poteſt illius perſonam reijcere, quatenùs in eadem cauſa ab alio producatur 26. 49. 135.
Teſtes procedens, vt examinentur an, & quando poſſit pænitere, eoſque ab examine ſubtrahere 33. 1. 154.
Teſtes ad repulſam producens tenetur illos examinari facere, & ad id compelli poteſt, & de ratione ibidem 2.
Teſtes iurare debent pro vtraque parte ibid. 3.
Et pro vtraque parte tenentur dicere veritatem, ibidem 4.
Teſtium aliquorum nomina detrahere volens poſt illorum productionem, ſi Aduerſarius contradicit, quæritur an poſſit idid. 5. 155.
Teſtium depoſitiones communes ſunt ibid. 6.
Teſtes quando non ſunt iurati, non eſt cogenda pars producens ad eos examini ſubiciendum, ſed poterit altera pars eos compellere, vt ſe examini ſubijciant ibidem 8.
Teſtes producens etiam iuratos, non poteſt cogi ad illos examinandos, ſed Aduerſarius cogere eos poteſt ad ſubijciendum ſe examini ibid. 9.
Teſtes poſtquam iurarunt an, & quando poſſint ab examine ſe retrahere ibidem 10.
Teſtes inducens poſt quam iurarunt, poteſt eos cogere ad ſe examinandum ibidem 11.
Teſtes inductos ſuper vno articulo, & qui ſuper illo limitatè iurarunt, atque admiſſi fuerunt à Iudice, an producens petere poſſit, quod examinentur ſuper tota cauſa ibidem 15.
Teſtium productioni renunciari poteſt tacitè, & expreſsè ibidem 16.
Teſtium productioni quando tacitè dicatur renunciatum ibidem 17.
Teſtium productioni renuncians an, & quando poſſit illos producere in cauſa appellationis ibidem 18.
Regulariter non poteſt ibidem 19.
Teſtium productioni renuncians in cauſa principali an poſſit illos producere in cauſa appellationis ibidem 20.
Teſtium productioni renuncians adhùc poteſt illos producere in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis dependentibus à primis ibid. 22.
Quid ſuper articulis omninò nouis, & non pertinentibus ibidem 23.
Teſtium productioni renuncians non poteſt illos producere, quamuis nullos priùs teſtes induxiſſet ibidem 24.
Teſtium productioni renuncians adhùc poteſt illos producere ſuper articulis nouis ibid. 25.
Quid in criminalibus ibidem 26.
Teſtium productioni renuncians adhùc poteſt illos examinare ſuper articulo, qui ſit indirectè primò contrarius ibidem 60. 157.
Prout ſi producat teſtes, quos tempore renunciationis ignorabat adhibito tamen iuramento ibidem 61.
Item vbi renunciatio non eſt iurata ibidem 62.
Vel quando vult ſimùl producere teſtes, & Inſtrumenta ibidem 63.
Teſtes nulliter examinati adhùc deſeruiunt pro ſufficienti fumo ad concedendam remiſſoriam ibidem 100. 160.
Teſtes plenariè recepti in Iudicio ſummario probant etiam in Iudicio plenario ibid. 121.
Teſtes examinati coram Arbitro, & poſtea mortui fidem non faciunt coram Iudice ibidem 126. 161.
Et ſecuta eorum publicatione coram Arbitro an admittatur pars ad productionem aliorum teſtium coram Iudice ibidem 127.
Teſtes quando dicantur deponere contra matrimonium remiſſiue ibidem 140.
Teſtes poſt concluſum in cauſa examinari amplius non poſſunt ibidem 214. 164.
Quid in cauſa appellationis ibidem 215.
Teſtes nouiter reperti examinari poſſunt, etiam poſt concluſum in cauſa ibidem 218. 165.
Teſtes poſt concluſum in cauſa producuntur ſuper nouis capitulis ibidem 219.
Quid de teſtibus, qui de tempore concluſionis ignorabantur ibidem 220.

Te.

Teſtes in cauſa matrimoniali examinari poſſunt etiam poſt concluſum in cauſa ibidem 221.
Quid de teſtibus ad defenſam productis in cauſa criminali ibidem 222.
Teſtes examinari poſſunt poſt concluſum in cauſa, parte non opponente ibidem 223.
Quid ſi Iudex ſuam concluſionem reuocauerit, ibidem 224.
Teſtes examinari poſſunt poſt concluſum in cauſa per viam reſtitutionis in integrum ibid. 225
Vel ſi id magna ſuadeat æquitas ibidem 226.
Vel ſi ſint perſonæ legales, & nobiles ibid. 227.
Vel quando agitur de periculo animæ ibid. 228.
Teſtis poteſt dictum ſuum corrigere incontinenti 34. ibidem. 169.
Et quando dicatur incontinenti ſe corrigere ibidem 2. & 6.
Teſtis partem non allocutus, ſed aliam perſonam, à qua potuerit moneri, vel ſubornari an poſſit ſe corrigere ibidem 3.
Teſtis correctio quando per iudicem ſit admittenda ibidem 4.
Teſti dicenti ſe non fuiſſe allocutum cum parte an, & quando credendum ſit ibidem 5.
Teſtis an poſſit corrigere ſuum dictum, non docto de errore ibidem 8. 170.
Teſtis, qui vellet ſe corrigere non allegando cauſam erroris, tamquam ſuſpectus de falſo torqueri poteſt ibidem 9.
Teſtis non poteſt eius depoſitionem corrigere poſt quam pars illam acceptauit ibid. 10.
Teſtis an, & quando poſſit ſuam depoſitionem corrigere, quando militat præſumptio ſubornationis ibidem 11.
Teſtis ex interuallo non poteſt ſuum dictum corrigere ibidem 12.
Quid poſt publicatas atteſtationes ibidem 13.
Teſtis poſt publicatas atteſtationes præſumitur partem allocutus ibidem 14.
Teſtis poteſt quandocumque corrigere eius depoſitionem docto de errore ibidem 15.
Teſtis ex cauſa obliuionis an, & quando poſſit quandocumque eius dictum corrigere ibidem 16.
Teſtis probatæ fidei an, & quomodò poſſit corrigere ſuum dictum ante publicatas atteſtationes ibidem 19.
Quid in teſte nobili ibidem 20.
Teſtis quando admittatne ad addendum aliquid ſuæ depoſitioni ibidem 21.
Teſtis ſibi contrarius nihil probat ibidem 22.
Quid ſi ſit contrarius in vna tantum parte ibidem 23.
Teſtis ſibi contrarius in vna parte talis præſumitur in omnibus ibidem 24.
Teſtis varius in loco, & tempore actus, de cuius probatione agitur non probat ibid. 25.
Teſtis contrarius facit indicium ad inquirendum, ibidem 26.
Quid ſi agatur de teſte ruſtico, vel ſimplice ibidem 27.
Teſtis varius an dicatur, qui in ſecundo, examine plus, aut minus depoſuit, quàm in primo ibidem 35. 171.
Teſtis in ſecundo examine an ad effugiendam contrarietatem poſſit ſe referre ad primum, ibidem 37.
Et Iudice nolente admittere hanc reſponſionem an poſſit inſtare, quod ſibi legatur primum examen, et quatenùs Iudex nolit illud legere proteſtari, quod ſi in primo examine appareat aliter dictum, quàm in ſecundo, ex nunc corrigit ſecundum dictum. & ſe refert ad primum ibidem 38.
Teſti legendum eſt primum examen, quamuis non fuerit publicatum ibidem 39.
Teſtis antè quam ſe ſubſcribat poteſt petere, vt ſibi legatur examen ibidem 40.
Imò Iudex, & examinator debet ad id teſtem inuitare ibidem 41.
Teſtis poſt examen completum reuertens, et petens ſibi legi depoſitionem factam, illamque corrigi, vel mutari an ſit audiendus ibid. 42.
Teſtis in ſecundo examine poteſt ſe remittere ad primum, quamuis illud ſit nullum ibid. 43.
Quid vbi primum examen eſſet nullum ratione falſitatis ibidem 44.
Vel ſi primum examen eſſet extraiudiciale, aut ſine citatione partis ibidem 45.
Teſtium depoſitiones receptæ contra præceptum Iudicis non attenduntur ibidem 46.
Teſtis in criminalibus an, et quando poſſit ſe referre ad primum examen ibidem 47.
Teſtis examinatus coram Arbitro in repetitione facienda coram Iudice Ordinario, non admittitur, quod ſe referat ad primum examen ibidem 51. 172.
Teſtis examinatus in Iudicio Summario: quatenus repetatur in Iudicio plenario non admittitur, quod ad primum examen ſe referat ibidem 52.
Teſtis ſuſpectus non poteſt ſe referre ad primum examen ibidem 53.
Sed an poſſit petere, quod ſibi exibeatur, et legatur primum examen ibidem 54.
Teſtis varius, et contrarius torqueri poteſt ad ignoſcendum, in quo dicto perſiſtat idid. 55.
Quid ſi nulla contra eum præcedant indicia ibidem 56.
Quid in teſte, qui ſit Clericus, vel Sacerdos ibidem 57.
Teſtis multipliciter varius multipliciter torqueri poteſt ibidem 58.
Non tamen vltrà tres vices ibidem 59.
Teſtes in dicto Iudiciali varius ab eo, quod dixerat extrà Iudicium torqueri poteſt, ibidem 60.
Quid ſi depoſitio extraiudicialis eſſet vallata iuramento, vel in ſcripturam redacta ibid. 61.
Quid ſi ſecundo examini pars non ſe oppoſuerit ibidem 93.
Quid vbi ſecundum examen fuit factum poſt publicatum proceſſum primi examinis ibidem 94.
Ac quando teſtis ſecundo loco non erat examinandus ibidem 95.
Teſtium plurium contrariorum primum dictum attenditur potiùs, quam ſecundum ibidem 96.

Te-

Teſtis primum dictum attenditur potiùs, quàm ſecundum etiam in diuerſis Iudicijs, & inter diuerſas perſonas ibidem 97.
Multo magis inter eaſdem perſonas ibidem 98.
Teſtis primum dictum eò faciliùs præfertur ſecundo, quando eſt geminatum, & ratificatum ibidem 99.
Teſtis ſecunda depoſitio emanata cum animo corrigendi primam præfertur primæ, quando aliàs licita erat illius correctio ibidem 100.
Quid ſi prima depoſitio emanauit per iocum, vel calore iracundiæ ibidem 101.
Vel conſtat de falſitate primæ depoſitionis ibidem 102.
Ac quando ſecunda depoſitio eſt iurata, & prima abſque iuramento ibidem 103.
Quid ſi pro prima depoſitione non iurata concurrerent coniecturæ ibidem 104.
Teſtis ſecunda depoſitio ratione concludenti munita præfertur primę ratione carenti, vel illam habenti non adeò efficacem ibidem 105.
Quid ſi ſecunda depoſitio ſit magis veriſimilis, ibidem 106.
Teſtis ſecunda depoſitio in iudicio plenario pręfertur primæ contrariæ in Iudicio ſummario ibidem 107.
Sed vbi in hoc caſu agatur de ferenda ſententia neutri credendum eſt ibidem 108.
Teſtis ſecũda depoſitio in Iudicio valido præfertur primæ in iudicio inualido ibid. 109.
Quid in cauſa hæreſis ibidem 110.
Quid ſi ſecunda depoſitio eſt indicijs adminiculata, & non ſuſpecta ibidem 111. 175.
Ac quando in ſecunda depoſitione apparet verum dixiſſe ibidem 112.
Et an in cauſa hæreſis ſtandum ſit Secundæ depoſitioni teſtis, quando in illa negat hæreſim, quam in prima fatebatur ibidem 113.
Teſtis vilis, periuri, vel ſuſpecti an, & quando primo, vel ſecundo dicto ſtandum potiùs ſit in cauſa hæreſis ibidem 117.
Teſtis periurus, & ſibi contrarius in cauſa hæreſis torquendus eſt ad videndum, in quo dicto perſiſtat ibidem 118.
Teſtẽ periurum torquendi maior eſt ratio, quàm de alijs teſtibus inhabilibus ibidem 119.
Teſtis periurus reuocans ſuum dictum zelo fidei in cauſa hæreſis an, & quando torquendus ſit ibidem 121.
Teſtes aliàs inhabiles in cauſa hæreſis an admittantur ſine tortura ibidem 122.
Teſtis ſecunda depoſitio in tortura præfertur primæ extrà torturam ibidem 123.
Siue incontinenti, ſiue ex interuallo ſecundum dictum in tortura emanauerit, ibid. 124. 176.
Quid non citata parte, ibid. 125.
Et an hoc procedat tam in Iudicio ciuili, quàm in criminali, ibid. 126.
Teſtis ſecunda depoſitio in tortura debilitatur à prima extra torturam, ibid. 127.
Quod ſi pluries fuerit illata tortura ob multiplicem teſtis varietatem an, & quando attendendum ſit dictum emanatum in vltima tortura, ibid. 128.
Quid vbi primum dictum fuit extraiudiciale, & ſine iuramento, ibid. 129.
Teſtis depoſitio in tortura non præfertur primæ extra torturam, quando tortura non fuit illata præcedentibus legitimis indicijs, ibid. 130.
Quid vbi prima videtur magis rationabilis, ſeù veriſimilis, ibid. 131.
Teſtis ſecunda depoſitio in tortura, quando præferatur primæ, ibid. 133.
Quid vbi quis torquetur vti principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios, ibid. 133.
Teſtis primum dictum emanatum extrà torturam in articulo mortis præfertur, ſecundo emanato in tortura, ibid. 134. & ſeq.
Teſtis nõ ſolũ contrarij, ſed & alias inhabilis ſecũdũ dictũ in tortura non attenditur, ibid. 136.
Teſtis ſecundum dictum in tortura non præfertur primo, quando emanauit poſt publicationem primi dicti, & poſtquam cum parte fuit allocutus, ibid. 137.
Teſtis depoſitio emiſſa in tortura quando præferatur remiſſiuè, ibid. 138.
Teſtis depoſitio in Iudicio præfertur depoſitioni extraiudiciali, ibid. 139.
Quid vbi primum dictum extraiudiciale emanaſſet parte præſente, ibid. 140.
Vel vbi primum dictum iuratum ſit, ibid. 141.
Quid vbi primũ dictũ extraiudiciale eſt magis veriſimile, vel coniecturis adminiculatũ, ibid. 142.
Teſtis primum dictum extraiudiciale confirmatum per ſcripturam, quando præferatur ſecundo iudiciali, ibid. 143.
Teſtis ſecundũ dictũ iudiciale debilitatur à primo extraiudiciali ibidem 144.
Teſtis primum dictum iudiciale attenditur potiùs quàm ſecundum extraiudiciale, ibid. 146.
Quid ſi teſtis profiteretur, ſe falſum in Iudicio depoſuiſſe, ibid. 147. 177.
Vel ſi ſecundum emanauerit in articulo mortis, vel in actu confeſſionis ſacramentalis, ibid. 148.
Teſtis in articulo mortis declarans ſe falſum depoſuiſſe non attenditur in præiudicium tertij, ibid. 149.
Quid re integra, ibid. 150.
Quid in criminalibus, ibid. 151.
Teſtis etiam principalis quoad ſe declarans in articulo mortis falſum depoſuiſſe præiudicat fiſco ita vt ex illius depoſitione torqueri nequeat inculpatus, ibid. 152. & 154.
Quid vbi primum dictum, & inculpatio adminiculis muniretur, ibid. 153.
Teſtis, vel rei depoſitio tertio non pręiudicans in ciuili, vel criminali cauſa, adhuc pręiudicat ipſi teſti, vel reo, ibid. 155.
Teſtis dictum poſterius extraiudiciale, an, & quando tollat primum, vel illi præiudicet non dum lata ſententia, ibid. 156.
Et quando præferri debeat iudiciali, ibid. 157.
Teſtis varius de iure non præſumitur, ibid. 159.
Teſtibus pro reducendis ad concordiam, verba ne dum impropriè, ſed improprijſſimè ſumi permiſſum eſt, ibid. 160.
Imo admittitur interpretatio ſuppletiua, & per intellectus ſubauditos, ibid. 161.

Te.

Teſtium conciliatio,& concordia fieri non poteſt, quando contrarietas, & varietas eſt manifeſta, ibid.161.
Teſtis varius ad concordiam redactus an ſolummodo euitet pœnam falſi, vel etiam probet, ibidem 163.
Quid in cauſa criminali, ibid.164.
Teſtis deponens factum affirmatiuè in prima depoſitione,& in ſecunda dicens non recordari an poſſit excuſari à contrarietate, & an probet, ibid.166. 178.
Teſtis dicens priùs ſe non recordari, & deinde dicens ſe recordari, non exinde eſt inconſtans, ibid.168.& ſeq.
Teſtis, qui dixerat non recordari deponens deinde ſe recordari poſtquam fuerat locutus cum parte, preſumitur ſubornatus, & non probat, ibid.170.
Quid ſi teſtis nouæ memoriæ cauſam non allegat ibid.171.
Teſtis, qui primo loco depoſuerat dubitatiuè, deponens deinde aſſertiuè an dicatur varius, ibidem 172.
Probat non in eodem examine, ſed in diuerſis examinibus, ibid.173.
Teſtis, qui in primo examine depoſuerat, ſe credere, quatenus in ſecundo deponat ſcire an, & quandoſidem mereatur, & probet, ibid.174.& 176.
Quid de teſte, qui primo dixit ſibi videri, & deinde ſe ſcire, ibid.177.
Teſtis, qui primo dixit ſe ſcire, ac deinde ſe credere an cenſeatur varius, vel potiùs probet, & quando ibid.178.
Teſtis, qui primò dixit neſcire, & deinde dixit ſe credere an ſit varius, ibid.180.
Teſtis varius an dicatur qui priùs dixit credere, & deinde non credere, ibid.181. & ſeq.
Quid ſi non alleget cauſam nouæ credulitatis, ibidem 183.
Teſtis varius non dicitur, qui primo depoſuit ſe ſcire, & poſtea ſe audiuiſſe, & an probet, ibidem 181.
Teſtis, qui primo dixit ſcire,& deinde neſcire an, & quomodo poſſit concordari, ibid.186.
Teſtis varius an dicatur, qui primò depoſuit ſe eſſe fratrem producentis; & deinde non eſſe eius attinentem, ibid. 187.
Teſtis, qui priùs dixerat neſcire, & poſtea ſcire an dici poſſit contrarius, ibid.188.& ſeq.
Teſtis, qui priùs dixerat neſcire, quatenùs poſtea ſcire deponat, an præſumatur ſubornatus, ſi repetatur ad inſtantiam partis, vel ſe corrigat ex interuallo, ibid.190.
Quid ſi non alleget probabilem cauſam ſcientiæ, ibid.191. 179.
Teſtis alegans ſe fuiſſe præſentem actui, ſed illum neſcire an dicatur ſibi varius,& contrarius ibid. 192.
Teſtis, qui primo dixit hoc tantum ſcire, & hoc tantum verum eſſe, quatenus deinde addat aliquid aliud, dicitur ſibi contrarius, ibid.193.
Teſtis varius an dicatur, qui examinatus in Palatio Poteſtatis dixit aliquid actum fuiſſe in Palatio Epiſcopi, & deinde ſubdit illud idem geſtum fuiſſe in hoc Palatio, ibid.194.
Teſtis varius an dicatur, qui deponit maleficium fuiſſe commiſſum præſentibus Titio, & Seio, & deinde depoſuit fuiſſe commiſſum nullo præſente, ibid.195.
Teſtis varius an dicatur, qui dixit ſe vidiſſe poſſidere Titium per certum tempus, & deinde aſſerit Titium aliquando fuiſſe abſentem, & quomodo, & quando poſſit concordari, ibid. 196.
Teſtis varius an dicatur, qui dixit aliquid non fuiſſe factum, quia ipſe vidiſſet, ſi deinde ſubiungat illud idem factum fuiſſe, ibid.197.
Teſtis varius an dicatur, qui deponit Martinum eſſe debitorem Sempronij in ſcutis 100. & pro cauſa ſcientiæ aſſerit Martinum vna die promiſiſſe 50. & alia die 100. ibid.198.
Quid ſi deponat clauſulam codicillarem fuiſſe expreſſam à teſtatore, & deinde à Notario: ibidem 199.
Teſtis varius an dicatur, qui primò deponit aliquem non fuiſſe habitum pro filio legitimo, & deinde patrem illum tractaſſe tamquam filium ibid.200.
Teſtis varius an dicatur, qui primò depoſuit ſe vidiſſe deſignare ædificium, & deinde ſe reſpexiſſe ædificium, ibid.201.
Quid ſi primo depoſuit pecunias fuiſſe ſolutas Procuratori ſuo, & deinde fuiſſe ſolutas ſibi, ibid.202.
Teſtis an dicatur varius, qui primo depoſuit ſe fuiſſe monitum à Titio, antequam appropinquaret ad feneſtram, vt aduerteret ad ea, quæ dici debebant, & deinde depoſuit, quod Titius cæpit ipſum per manum, & duxit ad feneſtram ibid.203.
Teſtis varius, & ſibi contrarius dicitur, qui primo depoſuit defeciſſe quędam in molendinis, & deinde dixit ſe gubernaſſe molendinum, in quo erant omnia, ibid 204.
Teſtis varius an dicatur, qui de venditione deponens primo loco dixit ſe non cognouiſſe emptorem, & deinde, quod venditio fuerit facta Titio, ibid.205. 180.
Teſtis varius an dicatur, qui primo loco depoſuit prædium fuiſſe venditum ſcut. 100. & deinde ſcut.150. ibid.206.
Teſtes teſtamentarij an, & quando deponere poſſint ſe non interfuiſſe teſtamento 35.1. 181.
Teſtes contra inducentem plenè probant, ibidem 6. 182.
Teſtes, qui ſe ſubſcripſerunt ſchedulæ teſtamenti, ſi deinde cum iuramento contrarium deponant præſumuntur ſubornati, & non ſunt attendendi ibid.9.
Teſtes in teſtamento ſubſcripti, ſi aſſerant ſe ad ſubſcribendum deceptos an fidem mereantur, ibid. 11.
Teſtis quando, & quomodo poſſit declarare ſuam atteſtationem, ibid.15.
Teſtes contra teſtamentum, qui non admittantur ibid. 19. 184.
Teſtes familiares, & domeſtici fidem non merentur, ibid.20.

Te-

Teſtes affectatè deponentes non probant, ibid. 21.
Teſtes quemmodò debeant deponere de negatiua contra teſtamentum, ibid. 26. 185.
Teſtis varius plenè probat contra inducentem, ibid. 29.
Teſtes quando ſe ſubſcripſerunt, & fuerunt præſentes in teſtamento ſtandum eſt priori ſubſcriptioni, & non poſteriori, ibid. 34. 186.
Teſtibus, & Notario deponentibus pro teſtamento in concurſu teſtium contrariorum multum deferri debet, ibid. 35.
Teſtes in codicillis admittuntur etiam non rogati, & quid ſi non ſe ſubſcripſerunt, ibidem 37. 187.
Teſtes deponentes dubitatiuè non probant, ibidem 55. 189.
Teſtes vel ſint ſubſcripti, vel non, ſi fuerint præſentes inſtrumento non eſt opus alia eorum depoſitione, ibid. 57. 190.
Teſtes adhibiti à Notario in conſignatione ſchedulæ, ſi ſe ſubſcripſerunt in dorſo illius, non poſſunt aliam declarationem facere, nec eorum dictum retractare, & proinde fides eſt præſtanda teſtamenti inſtrumento, ibid 61. 191.
Teſtes ſunt de forma, & ſolemnitate ſubſtantiali teſtamenti, ibid. 62.
Teſtis prima depoſitio, quando ſecundę ſit præferenda, ibid 65. 193.
Teſtes, qui ſe ſubſcripſerunt ſchedulæ teſtamenti ſi contradicunt veritati illius ſunt nulli, & ſuſpecti de falſitate, ibid. 68.
Teſtium contrarietas, & affectatio quomodò excludatur, ibid. 69. 194.
Teſtes Teſtamentarij dum deponunt contra propriam ſubſcriptionem, etiam ſi iſta depoſitio poſterior ſit iurata, tamen depoſitio eorum non eſt attendenda, ibid. 70.
Teſtis ſecunda depoſitio, quando primæ ſit præferenda, ibid. 73.
Teſtes quinque requiruntur in codicillis, ac in omni alia vltima voluntate, ibid. 81. 198.
Teſtes inducens non poteſt eorum perſonas reprobare 36. 1. 200
Quid in diuerſo Iudicio, ibid. 2.
Vel ſi aliàs ijdem teſtes ſint inhabiles, & de iure non admiſſibiles, ibid. 3.
Et an id procedat tam in Iudicio ciuili, quàm criminali, ibid. 4.
Et non ſolum in eadem cauſa, ſed etiam in diuerſa ibid. 6.
Teſtem inducens in Iudicio ſummario poteſt illius perſonam reprobare in iudicio plenario ibid. 7.
Teſtes, quos quis induxit reprobare non poteſt quando in diuerſa cauſa inducuntur à diuerſa perſona, ibid. 8.
Teſtibus minus idoneis contra ſe productis nihil opponens, non poteſt eorum perſonas amplius reprobare, ibid. 12.
Quid vbi agitur de cauſa diuerſa, ibid. 13. 201.
Teſtis intereſſatus in cauſa non dicitur teſtis, ſed pars, ibid. 14.
Teſtis inductus reprobatus à parte poteſt reprobari etiam per inducentem, ibid. 25.
Quid ſi inducens non acquieuit reprobationi partis, ſed adhuc vti voluit eodem teſte, ibid. 26.
Teſtis inductus, & à parte reprobatus poteſt per inducentem reprobari, quando oppoſitio partis fuit ſpecialis, non autem generalis, ibid. 28.
Quid ſi oppoſitio partis fuerit contra perſonam, non contrà dicta, ibidem 29.
Teſtium ſubornationis timor viget etiam in cauſa ſummaria 33. 90. 159.
Tituli probatio ad iuſtificandam poſſeſſionem in quibus caſibus requiratur, ibid. 43. 72.
Titulus duplex, puta iuris communis, & priuilegij, & præſcriptionis poteſt à reo pro ſua defenſione allegari 18. 5. 81.
Maximè in beneficialibus, ibid. 6.
Titulorum multiplicatio etiam à diuerſis Collatoribus prouenientium in beneficialibus admittitur, ibid. 7. 82.
Titulus inualidus ſi producatur à Reo non poteſt conuolare ad titulum validum, ibid. 8.
Tituli inualidi productio facit ceſſare præſumptionem melioris, ibid. 9.
Tranſactio vnius non præiudicat alteri habenti intereſſe principale 20. 49. 95
Tranſactio nulla an impediat accuſatori, quin poſſit accuſationem repetere, ibid. 50.
Tranſactio etiam nulla in crimine adulterij, impedit viro accuſatori ne valeat ad accuſationem redire, ibid. 51.
Tranſactio, ſeù pactum in crimine adulterij an valeat, ibid. 52.
Tranſactio, & remiſſio ceſſare faciunt animi rancorem, ibid. 63. 95.
Tranſactio, & remiſſio in his, quæ reſpiciunt intereſſe particulare impediunt proceſſum, ibid. 64.
Tranſactio in delictis quando, & quibus caſibus licita ſit, ibid. 75.
Tranſuerſalibus non competit querela contra teſtamentum 13. 81. 57.
Trebellianica an prohiberi poſſit filijs primi gradus 37. 439. 235.
Quid in ſtatu Eccleſiaſtico, ibid. 450.
Turpiliani pęna quæ ſit in crimine publico, 20. 31. 94.
Quæ in priuato, ibid. 38.
Turpiliani pæna irrogat infamiam, ibid. 67. 96.
Tutor malè, & nulliter alienando bona pupilli an & quando transferat poſſeſſionem, ita vt pupillo competere poſſint remedia poſſeſſoria 17. 48. 80.
Tutor non ſibi poſſidet, ſed pupillo, ibid. 49.
Tutor per actum fictum, prout ſunt aſpectus, vel conſtitutum non transfert poſſeſſionem bonorum pupilli, ibid. 50.
Intellige pupillo impugnante contractum, ſecus illo tacente, ibid. 51.
Tutor per actum verum, prout eſt traditio, transfert poſſeſſionem bonorum pupilli, ibid. 52.
Tutor quando dicatur ſpoliare pupillum, ibid. 53.
Tutor adminiſtrans tamquam tutor habetur loco domini, ibid. 54. 81.
Tutor, cui cum tutela non fuit decreta adminiſtratio bonorum, poſſeſſionem non transfert, ibidem 55.

Tutori, vel adminiſtratori petita redditione rationis de certis effectibus, puta de frumento, non poteſt poſt litem conteſtatam ſuperaddi alia ſpecies in eodem libello 19.58. 88.

V

Variare, & vacillare in reſponſis turpe eſt in præf. 37. 11.
In executiuis donec ſequatur ſatisfactio, poteſt creditor variare Iudicem, Iudicium, & executionem, & de ratione, 14.3. 60.
Variari poteſt executio de vna re ad aliam, vbi agitur vigore obligationis Cameralis, ibid. 14.
Variare non poteſt creditor capto vno pignore in cauſam iudicati eoque dimiſſo ad aliud ſe conuertere, ibid. 15.
Variare ſepiùs in vna cauſa dedecori proximum eſt, 19.16. 85.
Variatio in inſtrumento falſitatis ſuſpicionem inducit in præfat. 35. 11.
Variatio in multis caſibus permittitur, ibid. 41.
Variatio an, & quando, & quoties competat miſerabilibus perſonis 4.25. cum ſeqq. 12.
Variatio tamquam odioſa, & legibus exoſa vitanda eſt, ibid. 35.
Variatio non competit Actori priuilegiato quando reus pariter eſt priuilegiatus, ibid. 36.
Variatio an, & quando permittatur in Iudicio exequutiuo, ibid. 44.
Admittitur de vno Iudice ad alium quando Actor coram primo non poteſt conſequi iuſtitiam, ibid. 45. 14.
Quid ſi primus Iudex non poteſt ſe ingerere in cauſa principali, ibid. 46.
Vel citatio facta coram illo eſt nulla. ibid. 47.
Vel præiudicaretur iuriſdictioni alterius. ibid. 48.
Variatio non eſt laudabilis præſertim in perſonis grauibus 11.26. 34.
Plura incouuenientia parit in litibus, ibid. 27.
Variandi ius habens an, & quando plus quam ſemel variare poſſit, ibid. 43. & 45. 35.
Variatio nec ſemel licita eſt, quando per illam tollitur ius parti quæſitum, ibid. 44.
Variatio circa vnam, & eandem ſcripturam non permittitur 13.67. 57.
Variatio de cauſa teſtati ad cauſam inteſtati datur tantummodò tractanti de damno vitando, ibid. 85. 58.
Non datur quando Iudici clarè conſtat quod competit actio ex teſtamento, ibid. 89.
Variatio in executiuis eſt licita, & quomodò 14.1. 60.
De principali ad fideiuſſorem, de vna re ad aliam de perſona ad rem, & è contra, etiam lite pendente, & quamuis vno modo facta ſit executio, ibid. 2.
Varietas teſtis ſi ſit modica, etiam in ſubſtantialibus illius fidem non adimit 34.35. 171.
Vendendam rem exponens, & non dicens, quod venditur plus offerenti videtur potiùs velle explorare illius pretium, quã vendere 43.64. 267.
Vendere vni plus quam alteri, nemo cogitur de Iure 36.490 277.
Venditio facta licitatori infra terminum ſubhaſtationis habet in ſe tacitam conditionem, niſi alius accedat licitator, qui maius offerat pretium 43.66. 267.
Quid in venditione facta à priuato, ibid. 67.
Vel in ſubhaſtatione iudiciali, ibid. 68.
Venditor ante traditionem poteſt eandem rem alteri vendere, & illius dominium in alterum transferre 23.21. 111.
Venditor poſt perfectam venditionem, non poteſt ab ea recedere 43.71. 267.
Venditor, qui non ex neceſſitate, ſed per viam voluntatis bona ſubhaſtauit, poteſt ex capite læſionis ſubhaſtationem reſcindere, ibid. 99.269.
Venia delictorum reſpicit præterita, non autem futura 20.72. 96.
Verba nolo amplius ad cauſam venire an, & quando importent renunciationem litis 19.87. 89.
Quando dicantur prolata deliberato animo, vel calore iracundiæ, ibid. 88.
Verba in veritate æquipollent iuramento 21.30. 100.
Verbum placuerit ſonat in arbitrium boni viri, 22.34. 106.
Verbum reſpondere duplicem habet ſignificationem, ibid. 42. 107.
Verbum reſpondere interpretatur pro ſoluere, ibidem 45.
Quid vbi fuit adiectum reſpondere de pecunijs, & agitur inter mercatores, ibid. 46.
Verba pro reducendis reſtibus ad concordiam, ne dum impropriè, ſed & impropriſſimè ſumi permiſſum eſt 34.160. 177.
Verba Notarij de teſtamento rogati dicuntur verba teſtatoris 35. 31. 186.
Verbum poſſit extenditur in futurum 37.185.220
Verba duoia, & obſcura ſententiæ declarari poſſunt à Iudice, etiam contra diſpoſitionem, & regulas Iuris, non autem contra veram ipſorum verborum ſignificationem, ibid. 385. 231.
Verba ſententiæ ſunt taliter interpretanda, quod ab ea remoueatur abſurditas, & iniuſtitia, quamuis interpretatio fiat impropriè, & largo modo, ibid. 387.
Quid ſi immutetur natura ipſorum verborum, ibid. 388.
Verba vltima ſententiæ corrigunt prima, & debent attendi, ibid. 398. 231.
Verba remota contradictione, vel querela, æquipollent clauſulæ appellatione remota, & impediunt appellationem 39.84. 251.
Veritas geſtorum errore vitiari non debet, 26. 22. 133.
Ac præualere debet opinioni, & errori, ibid. 23.
Veritas dummodo habeatur, non refert quomodo habeatur 31.6. 147.
Via vna ex duabus, quę competebant electa, ea patere debet 7.5. 18.
Viam vnam eligens non poteſt variando illam mutare, ibid. 6.
Via ordinaria ſi cępit agere, qui via executiua agere poterat, non valet ad viam executiuam redire, ibid. 13.& 14. 19.
Via vna non eſt alteri præiudicialis vbi agitur vi- 60.

gore obligationis Cameralis 8.12. 21.
Viæ vnius electio, quando non tollat alteram, 15.4. 64.
Viæ executiuæ tacita renunciatio an ſuffragetur, ibid.7. 65
Via quam elegiſti tibi pateat, ibid.9.
Via ordinaria eſt contraria viæ executiuæ, ibidem 19.
Viam executiuam impedire non poteſt actio ordinaria intentata, ibid.21.
Via ordinaria præambula ad executiuam intentata ſine vlla proteſtatione non præiudicat regreſſum ad viam executiuam 35. 66.
Via ordinaria intentata non impedit iudicium executiuum ex diuerſa cauſa, ibid.46. 67.
Viator immediatè receſſurus ratione contractus non dicitur prorogare iuriſdictionem, 21. 54. 102.
Viator culpoſus non oſtendens ſe eſſe viatorem, dicitur prorogare iuriſdictionem ratione contractus, ibid.57.
Quid vbi ageretur de contractu, qui deberet hinc inde adimpleri, pura tradendo rem, & recipiendo pæcuniam, ibid.58.
Viator accedens ad locum ea intentione illic contrahendi, & forum ſortiendi dicitur prorogare iuriſdictionem ratione contractus, ibid.59.
Viator contrahens in loco, in quo, de iure communi poſſet conueniri, dicitur prorogare iuriſdictionem ratione contractus, quamuis aliàs ex priuilegio potuiſſet illum forum declinare, ibid.60.
Vicarius foraneus deputatus in vna parte Diœceſis poteſt ſubdelegare 37.77. 214.
Et an cauſarum vniuerſitatem ſubdelegare poſſit ibid.78.
Dicitur Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum; ibid.339. 228.
Vicarius reuocatus rectè procedit reuocatione ſibi non intimata 32 101. 48.
Etiam quoad collationem beneficij, ibid.104.
Vicario quando dicatur ſufficienter intimata reuocatio mandati, ibid.105.
Viri præſtantes in republica perpetuò manere debent in vna ſententia in præf.45. 11.
Viro bono non conuenit quod ſemel dixit reuocare, 24.5. 121.
Virtus conſtantiæ, & fortitudinis exigitur in Iudicibus in præf.28. 11.
Voluntatis duratio eſt præſumenda 1.33. 5.
Voluntas non præſumitur mutata 9.24. 24
Voluntas mutari non poteſt in alterius præiudicium 10.33. 29.
Voluntas hominis non eſt ſemper eadem, 11. 35. 34.
Voluntas teſtandi, perfecta, & libera, ex quibus arguatur, vel excludatur 35.41. 187.
Voluntas teſtatoris probata ſatis remanet ex teſtamento, ibid.42.
Vtens teſtibus contra ſe productis non poteſt eorum perſonas reprobare 36.11. 200.
Ad vxorem adulteram dos non pertinet, 13. 39. 65.
Vxoris adulterium infert iniuriam marito, 20. 57. 96.
Vxorem in adulterio relabentem an poſſit maritus accuſare ſolum de illo nouo, vel reaccuſare etiam de illo per tranſactionem remiſſo, vel condonato, ibid.73.

F I N I S.

332=2

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES

Nullibi impreſsæ.

In quibus Iudiciorum, contractuum, teſtamentorum, aliarumque rerum in foro valdè vtilium materiæ explicantur.

R. P. D. PIROVANO

Meliten. Præheminentiarum.

Veneris 28. Ianuarij 1628.

ARGVMENTVM.

Iudex habens iuriſdictionem præuentiuam cum alio Iudice nequit auocare ab illo cauſas, in quibus præuenit, niſi ipſe eſſet, qui alteri Iudici dictam Iuriſdictionem conceſſiſſet. Auocatio cauſarum non ita de facili facienda eſt à Iudicibus Ordinarijs.

SVMMARIVM.

1 *Magnus Magiſter Hieroſolymitanus non habet iuriſdictionem abſolutam, & independentem, ſed vnitim cum Conuentu.*

2 *Statuta Religionis Hieroſolymitanæ per confirmationem Apoſtolicam ſunt ſtatuta Papalia.*

Magnus Magiſter ſolus, neque Conuentus ſolus, neque ambo inſimul poſſunt contrauenire ſtatutis Religionis.

3 *Iudex habens iuriſdictionem præuentiuam non poteſt auocare cauſas, in quibus iam alter præuenit.*

4 *Iuriſdictio data duobus nequit per vnum exerceri.*

5 *Iuriſdictio debet exerceri iuxta ſtatuta, quibus illa conceditur.*

6 *Iudex par nequit auocare cauſas ab alio Iudice pari.*

7 *Iudicium vbi cæptum eſt, ibi debet terminari.*

8 *Auocatio cauſarum non ita de facili fieri debet, etiam à Principe propter honorem inferioris Magiſtratus.*

9 *Iuriſdictio cumulatiuè conceſſa inferiori non intelligitur taliter conceſſa, quin maior remanſerit Superiori.*

Intellige id procedere, vbi cumulatiua prouenit ab ipſo Superiore transferente, ſecùs cum prouenit aliundè num. 11. & 12.

10 *Princeps attenta qualitate cauſarum poteſt illas auocare à Magiſtratibus Ordinarijs, & alijs delegare.*

11 *Iuriſdictio omnis deſcendit à Principe, tanquam à fonte.*

13 *Auocatio de iure non conceditur à Iudice habente iuriſdictionem Ordinariam.*

14 *Statuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi.*

DECISIO I.

RESoluto prius in hac cauſa coram bo. me. Vbaldo 9. Iunij 1625. dandum eſſe mandatum de manutenendo tàm Magno Magiſtro quàm Mareſciallo linguæ Auerniæ cumulatiuè ſuper cognitione cauſarum vertentium in prima inſtantia inter Milites, & Fratres Sacræ Religionis Hieroſolymitanæ, in caſibus tamen in deciſione exprimendis, ſucceſſiuè die 30. Martij 1626. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo fuit firmatum in caſibus, in quibus Mareſciallus habet cumulatiuam, & ſic præuentiuam, poſſe Magnum Magiſtrum auocare cauſas præuentas à Mareſciallo; hodie cauſa ſuper eiſdem repropoſita dictum fuit, Magnum Magiſtrum ſine conuentu non poſſe auocare cauſas à Mareſciallo præuentas, & in hoc recedendum à deciſis.

Nam ſuprema poteſtas, quæ prætenditur in
Magiſtro illa non eſt abſoluta, & independens,
1 ſed vnita cum conuentu, & quidquid habet
Magiſter in Ordine non habet per viam tranſ-
latæ poteſtatis in ipſum, & ablatæ à Conuen-
tu, ſed per viam nudi miniſterij, & ſimplicis
commiſſionis iure penès Conuentum remanen-
te *Oldrad. conſ.* 128. per totum, qui ponderatis
ſtabilimentis eiuſdem Religionis ex pluribus
argumentis, & rationibus hanc dependentiam
à Conuentu confirmat; Et idem videtur reſo-
lutum per R*otam deciſ.* 101. *num.* 1. *par.* 3. *diuerſ.*
Caputaq. deciſ. 219. *par.* 1. & ex Conſtitutione
Pij IV. in ordine 9. in nouo Bullario apparet
ſancitum, Magiſtrum non poſſe eius ſuperiori-
tatem exercere, niſi cum Conuentu, & cum
ſtabilimenta eiuſdem Religionis ſint à Con-
uentu, & Magiſtris pro tempore condita, &
2 per Sedem Apoſtolicam confirmata cum de-
creto irritanti, ſequitur quòd neque Magiſter
ſolus, neque Conuentus ſolus, neque inſimul
Magiſter, & Conuentus poſſint illis contra-
uenire, ex quo per confirmationem Apoſtoli-
cam ſunt effecta ſtatuta Papalia *Abb. per il.*

lum

lum textum in cap.dilecto num.14.de praben. Fe-
lin.in cap.cum acceſſiſſent num. 4. & 7. in tertia
declaratione vbi *Dec.num.* 10. *de conſtit. Gabr,*
concl.3.de clauſ.num. 20, ex quibus ſequitur, ſi
Mareſciallus ratione ſuæ dignitatis ex ſtabili-
mentis Religionis in caſibus in eiſdem expreſ-
ſis habet præuentiuam in concurſu cum Magi-
ſtro non poſſit ille, poſtquam iuriſdictio per
Mareſciallum eſt præuenta, auocare cauſas
præuentas ab eo, & hoc defectu abſolutæ po-
teſtatis, quæ tanquã communicata cũ Conuen-
3 tu caret exercitio voluntario, & independenti
Bero conſ.117.num.4.lib.3.Couarru.pract.quæſt.
cap.9.num.primo Rebuff.ad leges Regias in tract.
de euocat.quæſt.5.num 47.Lancell.de Attent.par.
2.cap. 10. num. 38. propterea dum Magiſter
non docet de maiori poteſtate, & iuriſdictio-
4 ne translata in ipſum, ſtandum erit ſimulta-
neę repræſentatę ex Magiſtro, & Conuentu *l,*
Magiſtratus l. imperator ff. ad municip. & exer-
cendæ iuxta ſtabilimenta, & cauſas in eiſdem
5 expreſſas *l. cum magiſtratus C, quando prouoc,*
non eſt neceſſe Vant. tit. de defectu Iuriſd. ordin,
num. 175. neque hæc ipſa auocatio de iure
prætendi poteſt ex vi ſolius communicatæ po-
teſtatis, & ſuperioritatis, quia vltra quod ſta-
bilimenta in deſtinatione cognitionis cauſa-
rum magis paritatem, quàm ſuperioritatem
6 attenderunt, in qua de iure non eſt locus exer-
citio ſuperioritatis reſpectu auocationis cau-
ſarum *Gail.obſeru.41.num.9.lib.* 1. repugnat
etiam diſpoſitioni iuris cauſas iam cœptas
auocare, vbi enim cæptum eſt iudicium, ibi
7 de iure debet terminari *l.vbi captum de Iudic.*
& per auocationem cauſarum infertur iniuria
primo iudici; itaut nec etiam Principes ſupe-
8 riorem non recognoſcentes non ita de facili
moueri debeant ad cauſas auocandas propter
honorem inferioris Magiſtratus *Gamba.de offic.*
leg.lib.8.num.177. Ant. Sola in conſtit.Saband,
de ſent.exequuta in decret.gloſſa prima par.1.nu
3.Lancell.de attent.par.2.cap.10.num.39.

Et ex prædictis patet reſolutio ad funda-
menta deciſionis, quę reuidetur, & alijs pro
Magiſtro de nouo adductis.

Non enim obſtat fundamentum ſuperiori-
9 tatis Magiſtri, & quod Fratres Equites ſint il-
lius obedientiarij, vt inde inferatur Magiſtra-
tibus iuriſdictionem cumulatiuam non fuiſſe
conceſſam ita priuatiuè ad Magiſtrum quin
illi maior remanſerit *l.vltima C. de iuriſd. omn.*
Iud.vbi Bald.num.4.cap.dudum §. nos igitur de
praben.in 6.Roman.conſ.393.num.1.Seraph.deciſ.
1188.num.1.Menoch.præſum.18.num.2.lib.2. &
propterea licere Principibus attenta qualitate
10 cauſarum illas auocare à Magiſtratibus ordi-
narijs, & alijs delegare *Afflict.deciſ.361.num.*
18. Auendan.de execut.mand.Reg.cap.19. par. 1.
Franc.à Ponte de poteſt. proreg. tit. 2. §. primo
num.24.

Quia fuit reſponſum, quod Aut verſamur in
iuriſdictione translata, & dependenti ab ipſo
Superiore transferente, prout eſt illa, quæ po-
teſt conſiderari in Vicarijs, & Locumtenenti-
bus, ac etiam in Magiſtratibus ſubordinatis
ab eodem Principe ſuperiore, & in his termi-
11 nis procedunt ſuperiùs allegata; quia omnis
iuriſdictio deſcendit à Principe tanquam à
fonte *l.prima ff.de conſtit.princ.Menoch.præſumpt.*
14.num.2.lib.2.Maſtrill.de Magiſtr.lib.5. cap.5.
num.primo, & cap.6.num. 140. vt propterea in
eodem Principe Maior ſemper remaneat; ſed
hic non eſt caſus noſter; Aut verſamur in iu-
riſdictione aliundè prouenienti, vel non à ſo-
12 lo Principe, prout eſt præſens, quæ Magiſtra-
tibus fuit communicata per Conuentum, &
per leges municipales, nempè ſtabilimenta per
Papam confirmata, & tunc ſicuti fons iuriſdi-
ctionis non eſt in Magiſtro ſolo, ſed in Con-
uentu per ſupradicta, ita apud eum non dicitur
remanſiſſe, quod nunquam fuit.

Non obſtat, quòd ſtabilimenta non prohi-
beant auocationem cauſarum, quia eo ipſo,
quòd Tribunitiæ dignitati repræſentatæ per
Mareſciallum vigore ſtatutorum data eſt iuriſ-
dictio ordinaria quoad vniuerſitatem cauſa-
rum *Bart.in l.more maiorum num.9.ff. de iuriſd.*
omn.iud.Menoch.præſum.16.num.38.lib.2. de iu-
13 re auocatio non conceditur per *l. vbi captum*
eſt iudicium.C.de Iud. & ſtabilimenta ex eadem
iuris diſpoſitione paſſiuam recipiunt interpræ-
14 tationem *Bart.in Auth.quas actiones num.7. C.*
de ſacroſ.Eccleſ.Rot.deciſ.196.num. 5. par.2. di-
uerſorum.

Similiter neque releuat, quòd in *deciſ.9. Iu-*
nij 1625. in hac cauſa facta, fuerit firmatum,
Magiſtrum habere vniuerſalem iuriſdictionem
in dicta Religione, tàm ex ſtabilimentis, quam
vigore Conſtitutionis Pij IV.9.in Bullario no-
uo: quia non controuertitur iuriſdictio, & ſu-
perioritas Magiſtri in caſibus per ſtabilimen-
ta, & conſtitutiones expreſſis; ſed dicitur, quòd
eodem modo ab eodem impugnari non po-
teſt iuriſdictio ex eiſdem ſtabilimentis digni-
tati Mareſcialli conceſſa.

Demùm non obſtat, quod ſi Magiſter cum
Conuentu poſſunt auocare cauſas, inde ceſſa-
re omnem difficultatem, ex quo Conuentus
non repugnat exercitio iuriſdictionis Magiſtri,
nec delegationibus ab eo factis, aut faciendis,
vt fuit preſuppoſitum in *deciſ.9. Iunij 1625. co-*
ram bo.me.Vbaldo.

Quia huiuſmodi conſenſus non probatur
quoad vniuerſalem cauſarum auocationem à
tribunalibus, & Magiſtratibus ordinarijs, &
quatenus probaretur, Mareſciallus acquieſce-
re teneretur; quia ageretur de ſuprema pote-
ſtate inhęrente Conuentui, & Magiſtro, cum
qua non deficit iuriſdictio auocandi cauſas per
ſupradicta.

Et ita, &c,

R. P. D. PIROVANO.

Cinitatis Caſtelli Fideicommiſſi.

Lunæ 27. Februarij 1630.

ARGVMENTVM.

In manda:o cum facultate faciendi ea, quę Dominus facere poterat, & cum expreſſione caſuum ſpeciale mandatum requirentium, includuntur omnes alij caſus ſpeciale mandatum requirentes, & ſignanter ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus lapſum temporis ad conficiendum inuentarium. Actus fauore pupilli geri valet abſque mandato. In confectione inuentarij, ac in reſtitutione in integrum aduerſus lapſum temporis ad illud conficiendum, creditores certi, & præſentes ſunt citandi ſpecialiter, incerti, & abſentes per proclama. Omiſſio non doloſa non vitiat inuentarium, nec defectus ſubſcriptionis hæredis, cum illud fuit confectum à Notario.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium ſuffragatur, concurrentibus illius requiſitis.*

2 *Reſtitutio in integrum debet peti à Procuratore habente ſpeciale mandatum.*

3 *Sufficit tamen mandatum continens facultates ad faciendum ea, quæ Dominus facere poterat, cum expreſſi ſunt caſus ſpeciale mandatum requirentes.*

4 *Actus fauore pupilli ſuſtinetur, quamuis geſtus à perſona carente mandato.*

5 *Reſtitutio in integrum nulliter conceditur, non probata læſione.*

6 *Reſtitutio in integrum aduerſus lapſum temporis ad conficiendum Inuentarium conceditur ex ſola poſſibilitate læſionis.*

7 *Inuentarium ſuſtinetur, citatis ſpecialiter creditoribus certis, & præſentibus, abſentibus verò, & incertis per proclama.*

8 *Reſtitutio in integrum, aduerſus lapſum temporis ad conficiendum Inuentarium valet, citatis ſpecialiter creditoribus certis, & præſentibus, abſentibus verò, & incertis per proclama.*

9 *Formæ omiſſio reddit actum nullum.*

10 *Præſentia Iudicis non eſt neceſſaria in confectione Inuentarij.*

11 *Decretum Iudicis, hæredem poſſe gaudere beneficio Inuentarij, eſt neceſſarium ſiue in principio, ſiue in fine eiuſdem.*

12 *Inuentarium exigit pro validitate citationem per proclama contra abſentes.*

13 *Teſtes bonæ famæ, & conditionis adhibiti loco creditorum abſentium, ſupplent horum præſentiam.*

14 *Mobilia in inuentario deſcribenda ſunt per pondus numerum, & menſuram.*

15 *Limita, vbi omiſſio huius rigoroſæ deſcriptionis, imò omnimodæ deſcriptionis non fuit doloſa.*

16 *Inuentarium debet ſubſcribi ab hærede, vel eius tutore.*

17 *Itaque ſubſcriptio deſignat perfectionem actus.*

18 *Non requiritur, vbi inuentarium fuit ſtipulatum ex rogitu Notarij.*

DECISIO II.

IOannes Vincentius Vitellius ſuper Tenuta nuncupata *la Montagna* cenſum impoſuit iu! redditu ſc. 210. illumque vendidit Camillæ Cerrinæ vſque de anno 1585. menſe Iulij pretio ſc. 3000. cui acceſſerunt vti fideiuſſores Diomedes Marchio, & Fabius tunc Cameræ Apoſtolicæ Clericus fratres de Cornea; Ioanni Vincentio ſucceſſit modernus Marchio Vitellius nepos ex filio prædefuncto, fratribus autem prædictis ſucceſſit modernus Dux à Cornea, qui coactus per hæredes Cerrinæ ſoluere fructus dicti cenſus, vti hæres fideiuſſoris, ceſſionibus iurium reportatis direxit Iudicium contra Marchionem Ioannis Vincentij hæredem pro ſolutione eorumdem fructuum cenſus, & Dubio propoſito: An eſſet relaxandum mandatum, & contra quæ bona, in prima parte non inſiſtebant DD. quia D. Dux apertè fundat intentionem ſuam ex publicis Inſtrumentis in Actis exhibitis, ſed de ſecunda fuit hęſitatum, nam aduersùs eam tria per Marchionem excipiebantur, primò bona poſſeſſa per Io: Vincentium ex fideicommiſſo Pauli non potuiſſe vinculari ſub cenſu vendito, ſecundò in proprijs eiuſdem Io: Vincentij eſſe potiorem, & anteriorem creditorem vigore ceſſionum iurium à diuerſis creditoribus illius habitarum, tertiò bona propria ipſiuſmet non eſſe obligata, cum ſit hæres Io: Vincentij cum beneficio legis, & inuentarij, de cuius validitate cum ſtricta diſputatio eſſet ſuſcepta, reſponſum fuit: *Inuentarium ſuffragari March. Vitellio.*

1 Quia concurrunt ea, quæ ad conſtituendam Inuentarij validitatem deſiderantur in *l. fin.* C. *de iur. delib.* & ponunt *Roland. conſ. 73. num. 4. & ſeq. vol. 2. Bald. conſ. 383. num. 9. lib. 1. Iaſon. in ead. l. fin. in principio num. 3. & 4. Dec. conſ. 633. Ægid. dec. 279. Rot. deciſ. 508. coram Card. Cauaïer.*

Non obſtant oppoſita contra idem Inuentarium, quia ſi agatur de inchoato per Sabellam Auiam, & tutricem Marchionis de menſe Iunij 1596. exceptiones non releuant, quia Marchio ſuper eo non inſiſtit, ſi verò tractatur de proſecuto, & perfecto de anno 1598. per Laurentium Cinum Actorem, & Procuratorem Sabellæ Auiæ, & Tutricis vtendo beneficio reſtitutionis in integrum per Card. Sabellum tunc Peruſiæ, & Vmbrię de Latere Legatum eidem Marchioni indulto, & ſimiliter nullitates excitatę quoad actum reſtitutionis, & formam in eadem gratia non ſeruatam, et defectum requiſitorum facile euitantur.

2 Primò namque non obſtat, quod reſtitutio fuerit petita ab Actore ad lites, et ab eodem proſecuta, et tamen requirebatur mandatum ſpeciale, ad petendam reſtitutionem in integrum

grum, *Gloſs.in l.Suſcitata in verb. Poſtulauit de reſtit.in integrum Caſſad.deciſ.1.num.3.de procur. Mant.dec.11.num.1.Ioſeph Ludou. dec. 30.verſ. Secundò requiritur*.

Quia cum mandatum contineat facultates
ad faciendum ea, quæ Dominus facere pote-
3 rat, et expreſſi ſint caſus mandatum ſpeciale
requirentes, ſemper includitur ſufficiens man-
datum ad petendam reſtitutionem in integrum
*l.qui ad agendum de procur.in 6.Conar.var.lib. 1.
cap.6.num.2.verſ. quartò manifeſta*, et idem fir-
mauit Rot.*in Præneſtina Bonorum 21. Februarij
1614.coram bo.me.Card.Sacrat.& in Firmana
Hæreditatis 15. Martij 1624.coram me*, et eo
magis ſuffragabitur mandatum ad proſe-
quendum Iudicium Inuentarij, quia actus fa-
4 uore pupilli geſti ſuſtinentur, quamuis emana-
uerint à perſona mandato carente, *l.non eò
minus. C.de procur.l.ſi Tutor. C.in quib.cauſ.re-
ſtit.non ſit neceſſaria, Surd.conſ.9.num.8.* Rota
deciſ.374.num.3.& 4.cor.Sanctiſs.Gregor.XV.

5 Similiter non releuat, quod reſtitutio nulli-
ter conceſſa fuerit non probata læſione, *Gui-
dop.deciſ.141.in princ.& 571.num.2.Odd. de re-
ſtit.in integr.quæſt.84.art.6.num. 58.*

Quia ad hunc effectum non eſt neceſſaria
6 excuſſio debitorum, et creditorum, hęredita-
tis, ſed ſufficit poſſibilitas læſionis, quæ dete-
gitur ex debitis, et litibus, quibus hæreditas
implicata reperitur, *Bald.in l.1.in fin.C.ſi minor
ſe ab hered.abſtin.*

Nec deſtruit actum reſtitutionis, quod Cer-
rina Cenſuaria non fuerit ſpecificè citata in
conceſſione reſtitutionis à Card. Legato fa-
cta,

7 Quia ſicuti ſubſtinetur Iudicium Inuentarij
citatis ſpecialiter creditoribus certis, et præ-
ſentibus, abſentibus verò, et incertis per pro-
clama, *Bart. in Auth.Si omnes num. 1. C.ſi mi-
nor ſe ab hered.abſt.& in Extrau.ad reprimen. in
verſ. Per edictum Seraph. deciſ. 371. num. 4.* et
idem fuit firmatum in *Carpentoraten. Bonorum
18.Decembris 1617.coram Card.Pamphil.* eodem
modo ſubſtineri debet Iudicium reſtitutionis
8 in integrum aduerſus lapſum temporis citatis
eiſdem certis, et præſentibus, *Odd.de reſtit. in
integr.quæſt.34.art.8.num.42.* ideo niſi Cerri-
na, et nunc habentes cauſam ab ea, docuerint
fuiſſe veram creditricem, et præſentem, non
poterit dare de nullitate Iudicij defectu cita-
tionis.

Secundò principaliter non obſtat, quod non
fuerit ſeruata forma Decreti per Legatum
præſcripta, Inuentarium ſcilicet conficiendi, et
perficiendi coram Geminiano Locumtenente
Legati, cui Cauſam commiſerat vſque ad ſen-
tentiam excluſiuè, et tamen omnia geſta legun-
tur in Proceſſu, Locumtenente minimè requi-
9 ſito, eoque abſente, cuius formę omiſſio ſem-
per nullitatem actus indicat *cap.cum dilecta de
reſcript.Rot.deciſ.72.num.34.par.2.diuerſ.*

Quia verba Decreti duo continent, primò
reſtitutionem aduerſus lapſum temporis ibi
*ad conficiendum Inuentarium, & perficiendum
iam coeptum, & in actis productum faciendum*
Secundò executionem Cauſę reſtitutionis cum
ſuis incidentibus, ac emergentibus ibi *coram
Geminiano noſtro Locumtenente, & Auditore*
cui Cauſam dicti Inuentarij commiſit exequen-
dam cum omnibus ſuis emergentibus, & de-
pendentibus; primo caſu non eſt præſcripta
forma de præſentia Iudicis, & de Iure non eſt
10 neceſſaria in confectione Inuentarij, quia ipſe
actus conficiendi Inuentarium non eſt Iudicia-
lis, *Bald.in l.fin.§.cum igitur num.13. C. de iur.
delib.Achil.dec.3.de teſtam. Phanuc. de inuent.
par.3.num.7.& 9.Simoncel.de decr.lib. 2. tit. 6.
inſp.6.in princ.* Secundus vero caſus non perti-
net ad perfectionem, ſed ad executionem, quæ
eſt Iudicis interlocutio. hæredem poſſe gaude-
re bene ficio legis præſeruantis bona hæredum
ab obligatione contracta per aditionem, quod
Decretum reperitur in eodem Proceſſu *fol.623.*
& eſſe neceſſarium, ſiue in principio, ſiue in
11 fine Inuentarij firmauit Rot. ſecundùm verio-
rem in *Romana Legati de Vrſinis 17. Decembris
1629.coram me*.

Tertiò denique non obſtat, quod requiſita
omnia per *l.fin.C. de iur. delib.* non interuene-
rint,

Nam quod excipitur de defectu citationis
per proclama contra abſentes (quæ pro validi-
12 tate Inuentarij aſſeritur omnino neceſſaria,
*Salic.in l.fin.§.Sin autem dubius verſ. Sed tunc
quæro num.9.C.de iur.delib.Rolan. de inuent.par.
3.§.Fieri quæ num.3.*) tollitur ex facto, quia
reperitur in Proceſſu *fol. 625.* prout eodem
Proceſſu *fol.630.& ſeq.* reperiuntur adhibiti
13 Teſtes loco creditorum abſentium bonæ con-
ditionis, & famæ, qui ſupplerent eorum præ-
ſentiam, *Auth.de hered.& falcid.§. Hinc nobis
verſ.Si verò abſunt Bald.conſ.147. num.1.vol. 4.
Rot.dec.72.num.6.par.2.diuerſ.*

Neque vis eſt facienda in eo, quod mobilia
non fuerint deſcripta per pondus, numerum,
14 & menſuram, prout fore deſcribenda de Iu-
re dixerunt, *Rolan.conſ.73.num.48.lib.2. Natt.
conſ.574.num.1.& ſeq.Rot.dec.350.par.1.rec.*

Quia vltra quod ex Proceſſu *fol.533.& ſeqq*
deſcriptio reperitur facta cum ſuis circumſtan-
tijs, hæc rigoroſa deſcriptio, & quod magis eſt
15 omiſſio deſcriptionis eorumdem, modò non
fuerit doloſa, non ſuffragatur ad tollendam
Inuentarij validitatem ſecundùm veriorem,
quam ſeruat *Rot.* vt in *dec.169.num.3. cor. San-
ctiſs.Greg.XV.num.4.par.2.rec.* et alijs relatis
in *d.Romana Legati de Vrſinis cor.me.*

16 Et eo minùs viſum fuit obſtare omiſſio ſub-
ſcriptionis Marchionis, vel Tutricis, quam eſ-
ſe neceſſariam voluerunt, *Dec.conſ.633.nu. 13.
Natt.conſ.214.num.12.Rot.diuerſ.dec. 72.nu. 7.
par.2.* cum alijs allegatis.

17 Quia ſi ſubſcriptio eſt apponenda ab hære-
de, vt cognoſcatur perfectio, et conſummatio
actus Inuentarij, vt dicit *Bald.conſ.147.num.2.
vol.4.* ex rogitu Notarij, dum apud Acta fuit
18 ſtipulatum, magis certificatur perfectio, quam
ex priuata hæredis ſubſcriptione, *Rot.dec.195.
num.*

num.3.par.4. diuerſ. in Romana *Domus de Caravaſchinis 22.Iunij 1609. coram bo.mem. Pænia*. Romana *Legatorum 308. coram bon.mem. Card. Caual.& in d. Roman.Legati de Vrſinis coram me.*

Ex quibus omnibus patet ceſſare exceptiones, & Inuentarium ſubſtineri, & Marchioni ſuffragari,& ita vtraque &c.

R. P. D. PIROVANO

Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſi.

Ven. 16. Maij 1631.

ARGVMENTVM.

Omnes caſus ſpeciale mandatum requirentes includuntur in mandato cum facultate faciendi ea, quæ Dominus facere poterat, & habente expreſſos aliquos caſus ſpeciale mandatum requirentes. Fauore pupilli actus expleri poteſt abſque mandato. Clauſula *ad lites* in mandato expreſſa continet multos caſus ſpeciale mandatum requirentes.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad faciendum ea, quæ Dominus facere poterat cum expreſſione caſuum ſpeciale mandatum requirentium includit mandatũ ad petendam reſtitutionem in integrum.*

2 *Actus fauore pupilli ſubſtinetur, etiamſi emanauerit à perſona mandato carente.*

3 *Mandatum generale non comprehendit ea, quæ exigunt mandatum ſpeciale.*

4 *Clauſula* ad lites *in mandato procuræ inſerta includit multos caſus mandatum ſpeciale requirentes.*

5 *Et habet dicta clauſula vim ſpecialis expreſſionis.*

6 *Mandatum, vt dicatur continere facultatem petendi reſtitutionem in integrum ſufficiunt verba apta in ſui generalitate illum comprehendere.*

7 *Verbum* agere *importat quamcunque actionem agere,ſiuè in rem,ſiue in perſonam,ſiue directam,ſiue vtilem,ſiue officium Iudicis.*

8 *Mandatum Iudicis imploratur pro obtinenda reſtitutione in integrum.*

9 *Mandatum præſumitur ex impenſa, & labore procuratoris.*

10 *Tutor non poteſt procuratorem conſtituere ante confectum Inuentarium.*

11 *Poteſt tamen procuratorem conſtituere ad inuentarium validè conficiendum.*

12 *Inuentarium exigit interloquutionem Iudicis, ſiuè in principio, ſiue in fine.*

DECISIO III.

1 DOMINI perſtiterunt in deciſis 25.Februarij 1630. quia inuentarium poſt gratiam reſtitutionis in integrum obtentam, ſiue ex integro perfectum,ſiue iam inchoatum, & ad finem proſequutum tamquam intra tempus, & Iuris ſolemnitatibus roboratum ſemper validum venit pronunciandum.

Neque obſtant replicata contra requiſita *l.fin.C.de Iur.deliberan.* quaſi adhuc ſufficienter probata non fuerint, quia ſi mandatum Laurentij Cini Procuratoris ſubſtinetur,& probata ſit forma perLegatum præſcripta in conficiendo Inuentarium, cætera viſa ſunt ex replicationibus non ſubmouere, nec egere alia reſponſione.

Mandatum autem Laurentij validum eſſe
ad effectum, de quo agitur, deciſio firmat ex
eo,quod contineat facultatem ad faciendum
ea, quæ Dominus facere poterat, & expreſſi
ſint caſus mandatum ſpeciale requirentes, ex
quibus includitur ſufficiens mandatum ad
petendam reſtitutionem in integrum *cap. ad
agendum de Procur.in 6.Couar.Variar.reſol.lib.1.
cap.6.num.2.in fine Put.deciſ.*100. *num.1.lib.2.*
& eo magis, quia fauore Pupilli actus ſubſtinetur,quamuis
emanauerit à Perſona Mandato
Carente *l.non eo minus C. de Procur. l. ſi Tutor.*
2 *C.in quibus cauſ. reſtit.non ſit neceſſaria Surd.
conſ.9.num.8.*

Non obſtat,quod diſpoſitio *cap. ad agendum*
requirat expreſſionem caſuum mandatum ſpeciale
requirentium ante clauſulam generalem,
vt ex eis poſſit inferri ad voluntatem cõſtituentium
ſub generalitate clauſulæ contentam,quæ
expreſſio dicebatur non legi in mandato,
neque ante,neque poſt clauſulam generalem,vt
propterea inhęrendum ſit regulæ, quod
3 in mandato generali non veniant,quæ exigunt
mandatum ſpeciale *Cardin.Mantic. de tacit. lib.
7.tit.16.num.20.& ſequent.*

Quia aduertendum eſt ad tenorem mandati,in
quo ponuntur facultates ad agendum,
cauſandum,& defendendum cum omnibus, &
4 ſingulis, quæ in clauſula ad lites compræhenduntur,ſed
in clauſula extenſa per practicos,&
ſignantèr per *Gabellum in titulo de Inſtrumento
Procurationis*, inſeruntur multi caſus
mandatum ſpeciale requirentes,prout ad dandum
poſitiones, & poſitionibus reſpondendũ,
ad ſuſpectos allegandum Iudices, & remoueri
faciendum,ad opponendum crimina, & defectus,ad
appellandum ab exequutione, ad proſequendum
appellationem, ad iurandum de
Calumnia, ad iurandum in Animam conſtituentis,
quæ omnia, & alia in extenſione dictæ
clauſulæ ad lites ponuntur, & ſpeciale mandatum
requiri latiſſimè comprobat *Ioſeph.Lud.
concl.30. per tot.* in qua recenſet nonaginta tres
caſus ſpeciale mandatum requirentes,& quamuis
non expreſsè, ſed per relationem ad clau-
5 ſulam *ad lites* exprimantur, non ideò minus
prædicta dicuntur expreſſa quam ſi in ſpecie
fuiſſent enunciata *ad text. in l.qui liberis* 5. *&
verba in fine ff.de vulg.ſubſtit. Alex. in l.vlt.nu.*
50.*C.de hered.Inſtit.Ruin.conſ.29.num.4.lib.2.
Menoch.conſ.287.num.29.& ſeq.lib.3.*

Præterea poſt dictam clauſulam ſequuntur
alia verba apta comprehendere in ſui genera-

li-

litate , facultatem petendi reſtitutionem in
6 integrum quod ſufficere viſum fuit *Caſſad. dec. 1. num. 1. de Procur. Couar. var. lib. 1. cap. 6. num. 2. verſ. 3. in eamdem Roland. conſ. 29. num. 7. lib. 2. Ioſeph. Ludouic. eadem concl. 3. verſ. 1. requiritur ampl. 3. Odd. de reſtit. 1. quaeſt. 1. num. 71.* Videlicet, & ſubagere, & cauſare notorie comprehendun-
7 tur, cuius verbi *agere* ſenſus eſt quamcumque actionem agere, ſiue in rem, ſiue in perſonam, ſiue directam, ſiue vtilem, ſiue per officium Iudicis actione deficiente *Iaſ. in l. 1. num. 1. Cod.*
8 *de eden. Alex. conſ. 102 num. 3. lib. 6. Natta conſ. 474. num. 25.* ad quod Iudicis officium recurritur pro obtinenda reſtitutione in integrum *Abb. in cap. 2. num. 1. de offic. Iudic. Odd. de reſtit. ead. quaeſt. 1. art. 7. num. 68. Roland. conſ. 38. num. 17. lib. 2.* ita vt ſub nomine agendi ſemper venit facultas implorandi officium Iudicis pro obtinenda reſtitutione in integrum,

Quibus omnibus accedit quatenus aliqua ambiguitas ſubeſſet, declaratio, quae oritur ex actu Procuratoris petentis reſtitutionem, & litem proſequentis cum impenſa, & labore, quae
9 ſine D. Sabellae Tutricis ſcientia fieri, aut facta non praeſumuntur, cum Dominus, qui tenetur Procuratori nō iacter de facili, nec Procurator, qui ad expenſas tenetur perdere velit, *Rot. dec. 23. de Procur. in nouis Caſad. ead. dec. 1. n. 2. eod. tit.* Intempeſtiuè autem Procuratorium, nec etiam poteſt dici factum ex eo, quod Tutrix
10 vſque tunc non confecerat Inuentarium ſecundum rationes *Gabriel. conſ. 25. num. 6. lib. 2. Caputaq. deciſ. 387. par. 2.* quia Procurator non eſt vſus mandato ad lites conteſtandas, ſed ad Inuentarium validè conficiendum, pro quo non
11 prohibetur Tutrix Procuratorem conſtituere, cum concernat vtilitatem Pupilli, & dilationem non recipiat *Bart. in l. Tutor, qui reperto. rium num. 7. ff. de adminiſt. Tutor Put. deciſ. 199. in correct. lib. 2. cum alijs Gratian. diſcept. 542. num. 7. & 8. Rot. deciſ. 530. num. 4. coram Papa Gregorio XV.*

Secundò principaliter firmatur in deciſione ſeruatam fuiſſe in conficiendo Inuentario formam per Legatum praeſcriptam ex eo, quod contineat duas partes, reſtitutionis aduerſus lapſum temporis, & exequutionem, aut proſequutionem cum ſuis incidentibus, & emergentibus, & prima pars non recipiat aliquam formam, quia fuit expedita per Card. Legatum per verbum gratioſum *reſtituit* abſque alia cōditione praeſentiae Iudicis; Secunda verò pars pertinet ad exequutionem Inuentarij, quae eſt Iudicis interloquutio, ſiuè in principio, ſiuè in
12 fine conſummationis actus ſecundū veriorem firmatam in *Romana Legati de Vrſinis 17. Decembris 1629. coram me.* Non obſtat, quod Cardinalis Legatus poſt reſtitutionem factam per verbum *reſtituit*, ſubiunxerit, Inuentarium faciendum coram D. Geminiano, itaut intellexerit de praeſentia adhibenda in confectione, qua circumſcripta Inuentarium ſemper peccat in forma.

Quia tenor Decreti dici 4. Septembris 1598 non ſe reſtringit ad faciendum in praeſentia D. Geminiani Locumtenentis, ſed vlterius progreditur *Cui cauſam d. Inuentarij commiſit exc. quendam cum omnibus ſuis emergentibus, & connexis*, quae omnia cum reſpiciant formam iuris, intelligenda ſunt de praeſentia in decernendo, haeredem poſſe gaudere beneficio legis ſecundum concluſiones firmatas in ſupradicta Deciſione *Romana Legati coram me.*

Et ita fuit reſolutum &c.

REVERENDISSIMO P. D.

ALBERGATO DECANO.

Romana Laudemiorum.

Lunae 22. Iunij 1671.

ARGVMENTVM.

Laudemium debetur Domino directo, non primo emphyteutae, vbi res alienatur à ſecundo emphyteuta.

SVMMARIVM.

1 *Verbum* ſubemphyteuticare *intelligitur ante iuris tranſlationem, non autem poſt.*
2 *Vaſſallus ſecundus inferuit primo Vaſſallo, non Domino ſupremo.*
3 *Vaſſallus ſubinfeudat ſine conſenſu Domini.*
4 *Emphyteuta verò non ſubemphyteuticat abſq; tali conſenſu.*
5 *Secundus emphyteuta dicitur habere cauſam à Domino directo.*
6 *Subemphyteuticatio intelligitur ſecundum naturam contractus emphyteutici, vt ius Laudemij, & realis ſuperioritas maneat penes concedentem. Contrarium num. 7.*
8 *Primus emphyteuta habet rei vindicationem; vel actionem praeſcriptis verbis contra ſecundum non ſoluentem canones.*
9 Gloſ: §. Adeò verb. proprium Inſtit. Incat. *explicatur.*
10 *Emphyteuta permiſſione domini directi poteſt perſequi ſubconductorem pro ſolutione penſionis.*
11 *Laudemium debetur domino directo, non primo emphyteutae, & num. 19. Et talis eſt communis obſeruantia num. 20. & 21.*
12 *Laudemium, iniectio manus, & commiſſum aequiparantur.*
13 *Conſenſus domini directi, non primi emphyteutae requiritur, cum ſecundus emphyteuta vult alienare, & num. 17.*
14 *Laudemium debetur ei, qui praeſtat aſſenſum.*
15 *Appellatio interponitur ad Delegantem, vbi grauamen illatum fuerit à ſubdelegato.*
16 *Iuriſdictionis fons reſidet in Delegante.*
18 *Proprietarius praefertur vſufructuario in re, quae cecidit in commiſſum.*

DECISIO IV.

ALTA non minus,quam celebris fuit quæſtio,
quam duo inſignes Iuriſconſulti. & Luſita-
ni Senatores excitarunt, nunquid ſcilicet per
alienationem ſecundi emphyteutæ debeatur
laudemium primo,an potius Domino directo;
Etenim *Valaſc.quæſt.13. de iur.emphyt.ex num.
51. verſ. Verùm cum ſeqq.* latè diſtinguendo
tuetur primum. quatenus tamen non tranſtule-
rit omne ius in ſecundum,ſed ſibi quid certum
reſeruauerit,quam diſtinctionem reprobat *Cal-
das* pariter *quæſt.13.de emphyt. renouat ex num.
41.vſque in fin.*reſpondendo quatuor fundamẽ-
tis per illum expoſitis.primò ſcilicet,quod im-
plicet Emphyteutam ſubemphyteuticare,& ni-
hil iuris apud eum remanere, quando illud
verbum *ſubemphyteuticare* expenditur à DD.
1 in prioritate temporis,ſcilicet ante iuris tranſ-
lationem, non autem poſt, vt benè explicat
Caldas ſub dicto num. 41.

Secundò ex materia fęudali deſumpto, quia
2 ſecundus Vaſſallus reſpicit primum, eique in-
ſeruit,non autem Domino ſupremo, rectè ſa-
tiſfacit idem *Caldas ſub num.42.* ex diuerſitate
principiorum; cum quibus in vna,vel altera
materia proceditur; In fęudis enim Vaſſallus
3 ſubinfeudat ſine Domini conſenſu *cap. 5. §.5.
qualiter poſ. fæud. alien. in vſibus fæudorum*;
quod non permittitur Emphyteutæ *l. fin. C. de
4 iur. emphyt.* mirum ergò non eſt ſi ſecundus
Vaſſallus reputat primum,quodammodo Do-
minum, cum illum ſui Vaſſallagij authorem
ſimpliciter agnoſcat.cuius contrarium obtinet
in emphyteuſi,in qua ſolus Dominus directus
inueſtiuit,& ſecundo Emphyteutæ poſſeſſionem
tribuit; Vndè ab eo cauſã habere dicitur *l.1. §.
5 1.ff.de Religioſ.& ſumpt.fun. l.1. §.1.ff.ad Senat.
Conſult. Syllan. auth. ſed iam Cauſam C. depo-
ſiti.*

Tertio argumento, quod *Valaſcus* deduxit
ex *Fab. ad §.Adeo Inſtit tit.locat. ſub num. 1.* vt
nimirum conceſſa emphyteutæ ſubemphyteu-
ticatione id intelligitur ſecundum naturam
emphyteutici contractus, & conſequenter, vt
6 ius laudemij,& realis illa ſuperioritas maneat
penès concedentem,occurrit idem net *Caldas*,
negando conſequentiam,ſtat enim ſimùl,quod
Dominus vtilis rem ſubconcedere valeat, &
nihilominùs vbi hæc à Conceſſionario tra-
7 hitur, non ipſe, ſed Dominus directus,vtpo-
tè verum ius in re tenens, ſit requirendus, imò
euidens eſt argumenti fallacia, quia in tantum
de natura Emphyteuſis eſt, vt aliquod ius, &
ſuperioritas remaneat apud Dominum dire-
ctum, in quantum ipſe liberè, & ſine alterius
aſſenſu concedit,eademque ratione id permit-
titur in ſubfeudis, quod in ſubemphyteuſi nõ
procedit,cuius conceſſio, ſiuè immediata, ſiuè
ſubalterna à Domino ſupremo,eiuſque conſen-
ſu dependet.

Quartò demùm ex *Gloſſa* deſumpto in dicto
8 *§.Adeò verb.proprium*, concedente primo em-
phyteutę rei vindicationem aduerſus ſecundũ
qui canones non ſoluit, vel ſaltem actionem
præſcriptis verbis, vndè infert *Valaſcus*, eam
negare non potuiſſe ius aliquod in ſublocante
remanere,dupliciter reſpondet *Caldas*, primò
eam gloſſam non neceſſariò ſupponere con-
9 tractum ſubemphyteuticum, ſed potiùs quem
dam innominatum,do, vt des, ex quo naſcitur
dicta actio præſcriptis verbis, Secundò non
rectè inferri, aliquod ius manet apud primum
emphyteutam,ergò eſt ius Dominij,aut ius in
re,quia ſtat ſimul, quod Dominus ſibi retineat
iura dominicalia, & tamen emphyteuta ex
10 eius permiſſione habeat ius perſequendi pro-
prium conductorem pro ſolutione penſionis,
tanquam eo ipſo, quod fuit de eius conſenſu
reſeruata,cenſeantur quoque ſalua omnia iura
ad illam perſequendam, ad quod expendit
*Bald.in cap.1 §.illud de prohibit.fæud. alien. per
Federic.ſub.5.*

Aſſiſtit autem ſententiæ *Caldas* triplex, imò
11 quadruplex fundamentum. Primum deſump-
tum ex *Text.in l.penult.ff.de Seruis exportandis*,
quo loci vendito Seruo ea lege, ne Romę
moraretur, alias liceret venditori in illum
manus inijcere, ſi emptor eadem lege alteri
eum vendiderit,& fugiens ſeruus Romę more-
tur,reſpondit Iuriſconſultus manuum iniectio-
nem permiſſam eſſe primo Venditori, non
autem ſecundo, ſic igitur in hoc caſu lege
bonis impoſita, ne ſinè conſenſu Domini ven-
dantur,ſi fuerint à ſubemphyteuta alienata,
laudemium debebitur primo, ac ſupremo Do-
mino,non autem ſubalterno,cum laudemium,
iniectio manus, & commiſſum æquiparentur,&
12 omnia efferantur in ſignum, & recognitionem
dominij *Alex. in l.ſi finita §. ſi de vectigal. ff.de
damn.infect.num.38.circa fin. Soccin.ſen.conſ.96.
num.2.& 4.lib.3.Paris de Put. de reintegr. fæud.
cap. 541.an quando num.3.& priùs cap.90. pone
num.1.& ſeqq.*

Secundum ſuggerit *Gloſſ.in dicta l.fin. verbo
alijs vendere verſ.Item ſi primus C.de iur.emph.*
præcisè hunc caſum figurans ibi — *Si primus
emphyteuta vendiderit, & ſecundus velit rem
vendere, cuius exquiretur conſenſus Domini, vel
emphyteutæ primi? Quidam dicunt emphyteutæ
primi, quia ab eo cauſam habet. Dic Domini,
13 quia hæc lex dicit, Domini conſenſum requiri, &
primus emphyteuta deſinit eſſe Dominus alienan-
do,nec poſſidet ciuilitèr,nec naturalitèr. Vndè eius
14 non eſt quærenda voluntas.* Clarum eſt autem
apud eum,qui præſtat aſſenſum, manere etiam
ius exigendi laudemium, vt aduertit *Muta ad
conſuetud.Panormit.cap.26.num.137.Io. Saiſon
ad conſuetud. Turonenſes de pręd.de Ires, & de
de Peſaig.art.5.col.3.verſ. hinc eſt Niger. de lau-
dem.quæſt.10.art.2.num.85.*

Deducitur tertium ex his, quæ paſſim in
15 appellationibus dicuntur interponendis ad
Principem Delegantem, vbi grauamen illa-
tum fuit à ſubdelegato *cap.porrò 5. ſuper de of-
fic.deleg.Maranta in praxi par.4.diſt.5.princ.nu.
28. verſ. Quod autem*, tanquam in ipſo Dele-
gante

gante reſideat fons, ac radix Iuriſdictionis ad *Text.in l.cum filius §.cum heres, vbi gloſ.in verbo veritatis ff.de legat.2.Angel. in l. more maio-
16 *rum num.1. de iuriſd.omn. Iudic.* Vndè pari ratione dicendum ſit recurſum in caſu aliena-
17 tionis eſſe faciendum ad Dominum directum, tanquam ad primam cauſam,& fontem poteſtatis pro auctoritate ſui contractus, vt arguit præcæteris *Niger dicta quæſt.10.num.64. & 66.* & veluti ad cauſam nobiliorem, ac potiorem *l.1.§.qui in perpetuum ff.ſi ager vectigal.vel emphyt.pet.l.ſi heres inſtitutus, vbi gloſ. verbo directæ ff.ad Trebellian.Rot.diuerſ.deciſ.168. num.6. par.2.*& in qua propriè reſidet dominium *l.1. §.1.ff.de Religioſ.& ſumpt.funer.* Qua ratione,
18 ſi res cadat in commiſſum, vſufructuario præferri proprietarium reſpondit *Oldrad. conſ. 240.*& ſequutus eſt *Surd.conſ.57.nu.23. lib.1.* & latè exornat *Tiraquell.de retract. lignag. in fine num.109.& 110.*

Quartum denique reſultat ex pluribus abſurdis,& inconuenientibus, quæ ſequerentur, vbi ſubemphyteuta in alienatione aſſenſum Domini non exigeret; Vltra enim præiudicia
19 laudemiorum, & prælationis, poſſent bona deuenire in manus mortuas, & in perſonas prohibitas,atque odioſas Eccleſiæ,immò propter mutationem perſonarum,& confinium ſpes deuolutionis cum identitate confundi, vt ponderat *Molin.de contract.tract.2.diſput.471. num. 8.Cald.dicta quæſt.13.num.18. & ſeqq. Amic.de de iur.emphy. quæſt.83. num.10. verſ. nam alias*, vbi inſuper addit communem obſeruantiam, & praxim eſſe vbicunque iſte contractus cele-
20 bratur, vt ſemper fiat cum conſenſu Domini directi, eique ſoluto laudemio, vt *dicto nu.* 10. refutans diſtinctionem Valaſc. & approbans *Caldas ibi,et per totam quæſtionem*,quem ſequuti ſunt ſupra quinquaginta *DD.*relatè *per Nigr.dicta quæſt.10.art.2.ex num.83.verſ.propterea vſque ad num.86.*

Meritò igitur in præſenti hypotheſi inter Capitulum S.Petri Dominum directum, & Puellas diſperſas emphyteuticarias reſpondit hodie Rota ad fauorem Capituli in confirmationem *deciſ.40.par.7.rec.*contra quā Nigri ſcripta *in d.quæſt.10.à num.* 100.nil potuerunt, vt ipſe teſtatur in fine quæſtionis, nec mirum cum ibi à communi receſſerit, quam vltra per eum allegatos firmauit *Ricc. collect. 1537.*
21 *ampliat.1. par.5. Filiucc.quæſt. moral. tract.36. cap.8.num.157. Barboſ. in cap.potuit de locat. & conduct.num.3. verſ.vendita Merenda contr. iur. num.19.cap.49. num.1. Antonell. de temp. legal. lib.2.cap.88.num.8.& lib.3.cap. num.27.* & cæteris adductis probauit hoc Sac.Tribunal in *deciſ. 1. de locat. verſ. de prima quæſt.in antiquis deciſ.168.num.6.par.2.diuerſ.& deciſ.494.num. 4.& ſeqq.par.9.rec.*

Et ita prædictis Puellis, & alijs ſubemphiteutis quampluries citatis, & informare recuſantibus &c.

R.P.D. BOVRLEMONT

Romana Pecuniaria.

Lunæ 1. Decembris 1670.

ARGVMENTVM.

Debitor tenetur cauere de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo; dummodò non ſit Clericus, aduerſus quem nec poteſt relaxari mandatum ſuſpectionis fugæ.

SVMMARIVM.

1 *Laicus reus tenetur de iure ciuili cauere iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluere.*
2 *Si tamen cautionem non inueniat, ſufficit cautio iuratoria.*
3 *Clericus reus de iure ciuili non tenetur preſtare fideiuſſores, ſed ſolum promiſſionem ſine iureiurando cum hypotheca ſuorum bonorum.*
4 *Iure vero Canonico admittitur ad cautionem iuratoriam, nec tenetur ad illam præſtandam cum hypotheca bonorum num.10.*
5 *Mandatum ſuſpicionis fugæ relaxatur ex Statuto Vrbis contra debitorem immobilia non poſſidentem, & à creditore iuratum ſuſpectum de fuga.*
6 *Et illud euitatur per cautionem de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo.*
7 *Clericus debitor non poteſt allegari ſuſpectus,*
8 *Niſi deprehenderetur in actus fugæ.*
9 *Clericus regulariter non poteſt carcerari pro debito ciuili.*

DECISIO IV.

CVM in ſententia lata fauore Franciſci Veregardi, qua Petrus Ongaus condemnatus eſt ad ipſi reddendam rationem, reſeruata fuerit inſtantia ſuper cautione præſtanda de ſtando Iuri, & iudicatum ſoluendo, Hodiè in gradu appellationis ſuper negotio principali ad me delatæ,Cauſa ſuper hoc articulo quoque propoſitæ, DD.conſiderabant tale Iuris remedium multifariam ad praxim reduci iuxtà gradum,& qualitatem Perſonarum.

1 Nàm de Iure Ciuili, quando ſimilis controuerſia moueretur contra Laicos, ipſi tenerentur idoneam præſtare cautionem ex Cauſa ſiſtendi Iudicio,& iudicatum ſoluendi, vt toto titulo *ff.in ius vocati vt eant, aut ſatis, vel cautum dent, toto titulo ff. qui ſatis dare cogant*, ſicut & alio titulo *ff.Iudic.ſol.*

Quod tamen intelligendum eſt, quatenus ad ſatiſdandum pulſati cautionem idoneam
2 poſſent adinuenire,alias enim ſufficit, quod iuratoriam exponant cautionem per *Text.in leg. de die 8. §.iubetur Iurari ff.qui ſatis cog. & leg. nepos Paruulo ff.de verbor: ſignific. authent. generaliter C.de Epiſc. & Cleric. & l.1.§.Omnes C. de aſſ.tollen.*

3 Quando verò ex mero Iure Ciuili ageretur
contra Clericos ob priuilegium perſonis Ec-
cleſiaſticis impertitum, ipſi adſtringi non de-
berent ad præſtandos fideiuſſores, ſed ſolum
cautionem, ſeù promiſſionem ſine iureiurando
cum hypotheca ſuarum rerum ab ijs exponen-
dam eſſe ſancitum habetur *in auth. de ſanctiſ.
Epiſc. §. Si quis contra verſ. ſi quis autem pro pe-
cuniaria*, vbi *gloſs. in verb. fideiuſſorem* aduertit
l. cum Clericis C. de Epiſc. & Cleric. per illam
Conſtitutionem fuiſſe correctam.

4 De iure autem Canonico Clerici pro debi-
tis interpellati ſidoneam cautionem præſtare
nequeant iuratoriæ quoque cautioni commit-
tuntur ex *gloſs. in cap. Odoardus verb. idonea de
ſolut. cum concordan. ibi adductis*.

5 Et de Iure municipali, ſeù ſtatutario Vrbis
contra debitorem bona immobilia non poſſi-
dentem, & de fuga ſuſpectum, ſuper his credi-
toris iuramento permittitur relaxari manda-
6 tum ſuſpicionis fugę, cuius executio declinari
poteſt per cautionem de ſtando iuri, & iudica-
tum ſoluendo, vt apud *Fenzon. ad ſtatut. Vrb.
cap. 98. cum ibi notatis, & Ridolphin. in prax.
par. 1. cap. 14. num. 46.*

7 Verùm characteris Eccleſiaſtici reuerentia
non patitur, vt fama Clerici maculetur eum
ob ſuſpicionem fugę trudendo in carceres per
ea, quæ tradit *Scannarol. de viſit. Carcer, lib. 3,
cap. 2. num. 75. cum tribus ſeqq. per allegat. gloſs.
in l. miles ff. de re iudic. à Germon. de Immunit.
8 tom. 1. lib. 3. cap. num. 86. & 87.* niſi in actu
fugæ Clericus depræhenderetur, vt proſequi-
tur ibidem *Scannarol. ſub num. 77. ex Dec. in l. 1.
9 num. 12. ff. de Ser. fugit. & Gen. in prax. Neap.
cap. 3. num. 17.* ſicuti etiam ex eadem Clericorũ
fauorabili prærogatiua perrarò Clericis in
vinculis detineri poſſunt pro debitis ciuilibus,
niſi concurrant limitationes relatæ apud *Go-
mes in compend. vtriuſque ſignat. col. fin. & apud
Farin. in pract. crimin. par. 2. quæſt. 27. num. 70.*

Vndè cum Petrus Ongaus ſit Clericus, &
10 conſequenter in eo locum non habet ſuſpicio
fugæ, propter quam ex ſtatuto Vrbis relaxatur
mandatum de capiendo, & de retinendo in
carceribus, donec cautum ſit de ſtando iuri,
& iudicatum ſoluendo, DD. reſponderunt,
etiam non teneri præſtare cautionem iurato-
riam cum hypotheca bonorum, prout iam
præſcriptum fuit in deciſione edita ſuper nego-
cio criminali *coram R. P. D. meo Calatam 4. Iulij
præteriti §. fin.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Narnien. Iuris offerendi.

Lunæ 7. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Ius offerendi amittitur à creditore, qui citatus in iudicio deliberationis neglexit illud allegare: Et illud intentans debet offerre omnia credita anteriora, expenſas, melioramenta, & incrementum. Scientia vera ex quibus inducatur.

SVMMARIVM.

1 *Ius offerendi amittitur à creditore, qui citatus in iudicio deliberationis offerre non curauit.*

2 *Etiamſi fuerit citatus ad domum, non autem perſonaliter.*

3 *Citationes in Tribunali A. C. in cauſis executiuis fiunt domi dimiſſa copia.*

4 *Rota non redarguit acta in alijs Tribunalibus iuxta ſtylum eorumdem.*

5 *Citatio introducta fuit ad ſcientiam inducendam.*

6 *Citatio ad domum cum ſcientiam præbet citato, ſufficit, vt perſonalis.*

7 *Citatio domi dimiſſa copia æquipollet perſonali, dum perſonalis pro forma non requiritur.*

8 *Citationis ſcientia probatur ex comparitione citati.*

9 *Scientia vera dicitur etiam illa, quæ deducitur ex præſumptionibus, & coniecturis.*

10 *Scientia vera inducitur ex pluribus citationibus ad domum.*

11 *Ius offerendi eſt indiuiſibiliter acceſſorium ad hypothecam, tanquam effectus ad ſuam cauſam, & num. 15.*

12 *Hypotheca præſcribitur curſu plurium annorum.*

13 *Ius offerendi non præſcribitur minori ſpatio 30. annorum.*

14 *Quod tamen intelligitur, quatenus durat hypotheca, non autem ſi illa extincta ſit.*

16 *Sententia, à qua non fuit appellatum, tranſit in rem iudicatam, & num. 20.*

17 *Ius offerendi intentans debet offerre omnia credita anteriora vſque ad vltimum quadrantem.*

18 *Ac etiam incrementum, quod intermedio tempore bonis contigit.*

19 *Et omnes expenſas deliberationis, vſuras, & melioramenta.*

21 *Sententia, quæ tranſitum fecit in iudicatum, non poteſt in dubium reuocari.*

22 *Deliberatio habet præſumptionem validitatis pro ſe, donec ex ijſdem actis nullitas non fuerit concludentiſſimè probata.*

23 *Exceptio de iure tertij non admittitur.*

24 *Præſertim cum illam opponens non eſt in poſſeſſione.*

25 *Debitor defuncti cogi poteſt ab vno tantum hærede ad totum debitum ſoluendum, præſtita cautione de reſtituendo partem cohæredibus non agentibus, ac ſeruando debitorem indemnem.*

DECISIO VI.

SVper iure offerendi, quod prætendebat D. Marchio Montorius poſterior creditor Caroli Vitutij ad bona eiuſdem deliberata Hieronymo Dato maiori oblatori de anno 1655. ad inſtantiam filiorum dicti Caroli pro anteriori credito dotali materno eiſdem reſtituendo, & à d. Deliberatario poſtea vendita eiſ-

eiſdem filijs pro eodem pretio, reportauit
Montorius anno 1673. & ſic poſt decem, &
octo annos ſententiam fauorabilem ab A. C.
& coram me in gradu appellationis deciſio-
nem firmantem 25. Iunij 1677. illius rem iu-
dicatam. Verùm hodiè repropoſita cauſa ſu-
per deciſis, ab illis receſſum fuit iuxta lauda-
bilem ſtylum, & Iuſtitiæ zelum huius Supremi
Tribunalis, quotieſcumque eidem meliùs di-
geſta in facto, & in iure demonſtrantur, vt ſi-
ue iuſtitia, ſiue iniuſtitia cauſæ appareat, vt
teſtatur *Lotther. de re benef. in appar. lib.* 1. præſer-
tim *num.* 90. *& ſeqq.* 179. *& ſeqq.* qui eiuſdem
incomparabilis ingenuitatis exemplum deſu-
mit ex *dec. 299. num. 12. verſ. vltimo non obſtat
bo. me. Seraphini.*

Ratio autem reſolutionis fuit, quia ſine
iniuſtitiæ nota admitti non potuit Marchio,
ſecundus creditor ad offerendum contra Vitu-
tios anteriores creditores, poſtquam licet ci-
tatus in dicto Iudicio offerte non curauit.
1 *Summar.* Vitutiorum *num.* 1. & ſic ius offerendi
amiſerat per *Text. in l. ſi eo tempore* 6. *Cod. de
pign. Salgad. in Labyr. cred. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 11.
Poſth. de ſubbaſt. inſpect. 66. *num.* 38. *&* 73. benè
Groſſus contr. 43. *num.* 29. *Rota coram Mantic. dec.*
126. *num.* 1. *& ſeqq. & Bich. deciſ.* 95. *num.* 6. li-
2 cet citatio fuerit ad domum, non autem per-
ſonalis, vt neceſſarium eſſe reperiebant infor-
mantes pro eo ex allegatis in deciſione, quæ
reuidetur *§. Minùs vrget.*

Quia vltrà quod de ſtylo A. C. in cuius Tri-
bunali conſumpta fuit deliberatio, in huiuſmo-
di cauſis executiuis vigore obligationis Came-
3 ralis indiſtinctè fiunt citationes Domi dimiſſa
copia, de quo vltrà eius notorietatem teſta-
tur *Saluſt. Tyber. in prax. lib.* 1. *cap.* 51. *num.* 1. *Ri-
dolphin. in prax. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 6. *Gratian. diſc.
for. cap.* 946. *num.* 17. qui ampliùs reflectit ad
reformationem Tribunalium ſa. me. Pauli V.
tit. de Curſor. §. inſuper iurent, Rot. deciſ. 276. *nu.*
8. *& ſeqq. par.* 15. *& deciſ.* 390. *num.* 2. *& ſeqq.
par.* 16. *rec.* quamuis iſta loquatur de ſtylo Con-
gregationis Baronum, dum militat eadem ra-
tio in ſtylo A. C. Vndè ſatis fuit citationem
exequi facere iuxtà ſtylum Tribunalis A. C.
in quo fuit actitatum, vt tradit *Baron. de citat.*
4 *quæſt.* 11. *num.* 17. *tom.* 1. & admittit Rota noſtra,
dùm nunquam redarguit ea, quæ facta ſunt in
alijs Tribunalibus iuxtà ſtylum eorumdem,
vt in *deciſ.* 416. *num.* 7. *par.* 16. *rec.*

Ceſſare funditùs viſum eſt tale obiectum,
attento fine, propter quem introductæ ſunt ci-
5 tationes, ad hoc ſcilicet, vt illis mediantibus
citatus notitiam, & ſcientiam conſequatur
prætenſionis Actoris, vt dicit *Bich. deciſ.* 491.
num. 7. Quamobrem ſi finis iſte obtinetur per
6 citationem ad domum, vt in præſenti, huiuſmo-
di citatio afficit eodem modo, ac ſi perſona-
liter exequuta fuiſſet, vt tradit *Ridolph. in prax.
par.* 1. *cap.* 14. *num.* 24. *Rota apud Poſth. de manut.
deciſ.* 389. *num.* 3. *Coccin. deciſ.* 10. *num.* 3. *Bich.
deciſ.* 446. *num.* 4. *& deciſ.* 491. *num.* 7. *& deciſ.*
514. *num.* 6. *verſ. negari non poteſt, & num.* 7.
Eminentiſs. Ottobon. deciſ. 269. *num.* 4. *& ſeqq.*
7 *per tot.* dum maximè probatum non fuit,
quod perſonalis in hoc caſu pro forma requi-
reretur, nam extrà hunc caſum domi dimiſſa
copia exequuta ſine dubio æquipollet perſona-
li, vt dixit *Rota coram bo. me. Celſ. deciſ.* 152.
num. 7.

Notitia autem, & ſcientia citationis ad do-
mum exequuta plenè iuſtificata fuit, nam ci-
tatus D. Marchio coram A. C. producta ſub-
haſtatione per acta Chriſoſtomi, *Summar. num.*
1. cauſam trahere procurauit ad acta Paſquet-
ti alterius Notarij, vndè Vitutij, eo iterùm ci-
tato pro reaſſumptione cauſæ in vim penden-
tiæ litis per acta d. Chriſoſtomi, fauorabile
decretum reportarunt, *Summar. num.* 2. ac rur-
ſùs poſtea, tàm Marchio, quàm reliqui Credi-
tores continuè citati per eadē acta Chriſoſto-
mi vſque ad conſummationem deliberationis
confeſſi fuerunt mediantibus eorum Procura-
toribus in eiſdem actis ſcientiam ſubhaſtatio-
nis faciendæ, adeout inſteterint, & obtinuerint
à Iudice, quod bona vnico contextu delibera-
rentur, ſed diuiſim pluribus oblatoribus, *Sum-
8 mar. num.* 3. *&* 4. ex quibus probari certam, &
indubitatam ſcientiam citationis, & ſubhaſta-
tionis dixit *Rota coram Celſ. deciſ.* 152. *num.* 3. *&*
4. *Bich. deciſ.* 446. *num.* 5. *&* 6. *&* 7. *& dec.* 514.
num. 6. *verſ. negari, & num.* 7. *Eminentiſs. Ottobon.
deciſ.* 269. *num.* 9. *& ſeqq.*

Et licèt præfata ſint claræ demonſtrationes
dictę ſcientiæ, adeout dubitari non poſſit, quin
vera ſcientia adfuerit, dum talis etiam dicitur,
9 quæ ex præſumptionibus, & coniecturis deſu-
mitur, vt ad contradiſtinctionem ſcientiæ ſim-
pliciter pręſumptæ dixit *bo. me. Celſ. deciſ.* 152.
num. 5. *&* 6. nihilominus illam vlteriùs fulcie-
bant Domini in facto, ex quo contra Marchio-
nem plures citationes in d. Iudicio fuerunt
exequutę vſque ad numerum duo de viginti à
10 menſe Ianuarij 1655. quo ceptum fuit Iudi-
cium vſque ad menſem Octobris, in quo con-
ſummata fuit deliberatio *Summ. num.* 5. quam-
uis duę, vel tres tantum citationes domi exe-
quutæ æquipolleant perſonali, & certam ſcien-
tiam inducant etiam in pœnalibus, & valdè
præiudicialibus, vt dixit Rota *deciſ.* 276. *num.*
13. *&* 14. *par.* 15. *& deciſ.* 390. *num.* 3. *& ſeqq.
par.* 16. *recent.*

Augebatur iniuſtitia admiſſionis D. Mar-
11 chionis ad offerendum, ex quo ſuper iſtis bo-
nis carebat hypotheca, ad quam eſt indiuiſi-
biliter acceſſorium ius offerendi, tanquam
effectus ad ſuam cauſam per *Text. in l. cum
ſibi* 10. *C. qui potior. in pign. l. nulla* 5. *Cod. de ſo-
lut.* egregiè *Bald. conſ.* 50. *num.* 2. *lib.* 1. *Groſſ.
contr.* 43. *num.* 3. vbi concordantes *Theſaur. de-
ciſ.* 157. *num.* 4. *&* 5. *Mantic. deciſ.* 136. *num.* 5. *&*
6. nam quamuis ex præfatis ſciuiſſet, ſubha-
ſtationem fieri, & iterum de anno 1657. me-
diante inhibitione contrà eumdem perſonali-
ter exequuta, quod vigore ſententiæ controuer-
ſa bona poſſidebantur à Vitutijs anterioribus
creditoribus, & in qua erat inhibitum ſuper il-

li moleſtias inferre, ac impoſitum perpetuum
ſilentium, *Summar. num. 6. & 7.* nihilominus
12 abindè citra tacuit, nec ius offerendi priùs de-
duxit, quam de anno 1673. vndè tot annorum
curſu præſcripta remanſit hypotheca, vt dicit
Poſtb. de ſubhaſt. inſpect. 54. num. 24.

Quamuis dictum fuerit in deciſione, quæ re-
13 uidetur §. *finali*, Ius offerendi non præſcribi
minori ſpatio 30. annorum, hoc nunquam
14 procedit, quando durat hypotheca; non au-
tem, quandò prout hic illa ex præfatis eſt ex-
15 tincta, & præſcripta, cum ius offerendi ſit effe-
ctus ab hac cauſa producibilis, vt declarat *Ce-
phal. conſ. 298. num. 16. Theſaur. deciſ. 157. num. 4.
& 5. Mantic. deciſ. 126. num. 5. & 6.* & facilius,
quia hypotheca ſublata fuit, vt diximus etiam
per d. ſententiam, *Summar. num. 7.* à qua quam-
16 uis Montorio, vt diximus notificata perſona-
liter, non appellauit, vndè ex eiuſdem conſen-
ſu ſibi obſtat res iudicata, vt in termi-
nis ſimilis ſententiæ firmat *Bald. conſ. 50. num. 1.
& 7. circà med. verſ. quapropter abſolutoria in
fin. lib. 1. Mantic. deciſ. 126. num. 5. & 6.*

Rurſus nec potuiſſet Marchioni decerni ius
offerendi, quatenus competijſſet pro ſolis ſc.
2500. pro quibus conſummata fuit deliberatio,
dum Vitutij controuerſa bona detinebant etiã
pro alijs creditis anterioribus excedentibus
alia ſc. 2000. & pro quibus ante ſubhaſtatio-
nem productis coram A.C. ab eodem fuerant,
citata parte, ad cauſam admiſſi, *Summar. num.
8.* vltra alia credita anteriora poſt ſubhaſtatio-
nem producta in Rota *d. Summar. num.* 10. cum
17 obtinere volens in iure offerendi omnia cre-
dita anteriora vſque ad vltimum quadrantem,
pro quibus bona detinentur offerre, & ſoluere
teneatur benè *Groſs. d. contron. 43. num. 30. &
31. Rot. deciſ. 135. num. 8. & ſeq. par. 6. rec.* Imò
18 etiam incrementum, quod intermedio tempo-
re, aut ex eius beneficio, aut ex alia cauſa bo-
nis iſtis potuit accidere *Mantica d. deciſ. 126.
num. 4.* & denique omnes etiam expenſas in Iu-
dicio ſubhaſtationis, & deliberationis factas,
19 vſuras, & melioramenta, vt notat *Merlin. de
pignor. lib. 4. quæſt. 83. num. 80. & ſeqq.*

Immorandum non eſſe, denique cenſuerunt
in aſſerta ſubhaſtationis nullitate, dum eius va-
liditas canonizata fuit per ſententiã A. C. Mar-
30 chioni perſonaliter intimatam, *Summar. num.
6. & 7.* quæ veluti non ſuſpenſa per appella-
tionem infra decendium non interpoſitam
tranſitum fecit in iudicatum *Auth. hodiè C. de
appell. Bich. deciſ. 472. num. 3. deciſ. 527. num. 3.
& deciſ. 544. num. 1.* Nec poteſt ampliùs in du-
21 bium reuocari *l. res iudicata ff. de reg. iur. bo. me.
Celſ. deciſ. 240. num. 8. et deciſ. 283. num. 6. & de-
ciſ. 313. num. 2.* Potiſſimum, quia ſubhaſtatio,
22 & deliberatio habent præſumptionem validi-
tatis pro ſe, quouſque ex actis in hoc Tribu-
nali per opponentem nullitatem tranſportan-
dis nullitas fuerit concludentiſſimè demonſtra-
ta, vt in terminis *Rot. deciſ. 388. n. 6. & 7. par. 14.
rec. & in Romana reintegrationis 13. May 1676.
& 30. Aprilis 1677. vtrobique §. 1. & ſeqq. co-
ram me.*

Quæ tamen nullitatis demonſtratio impro-
babilis viſa eſt, tanquam fundata in aſſ. exceſ-
ſu, ex quo non omnes filij Caroli Vitutij com-
munis debitoris egerint pro reſtitutione dotis
maternæ, cuius cauſa ad hanc ſubhaſtationem,
& deliberationem proceſſum fuit, & nihilomi-
nus pro integra dote conſummata fuit; Quia
vltra aliàs reſponſiones in facto ponderatas ab
Informantibus pro Vitutijs, recognouerunt
23 Domini in iure, hanc eſſe exceptionem de Iu-
re tertij non permittendam Marchioni, deſti-
tuto potiſſimum poſſeſſione controuerſorum
24 bonorum ad quam tuendam regularitèr in-
dulgetur, ſed tantùm dd. filijs, qui non compa-
ruerunt, vt in fortioribus de debitore renuente,
ex quo non agunt omnes hæredes creditoris,
25 quod cogi poſſit ab vno tantùm ex dd. hære-
dibus ad totum præſtita cautione, quatenus
petatur de reſtituendo partem cohæredibus
non agentibus, ac ſeruando indemnem debito-
rem cum hac cauthela reſpondit *Rota in Ro-
mana Iuris redimendi 6. Martij 1673. §. & in om-
nem euentum, & 4. Iunij 1674 §. non enim obſtare
coram Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. ALBERGATO DECANO.

Romana, ſeù Ciuitatis Caſtelli Dotis.

Lunæ 17. Maij 1681.

ARGVMENTVM.

Vidua facit ſuos fructus bonorum mariti, quæ
tenet iure pignoris, præſertim ſi tales fructus
non excedant metam alimentorum, vel ſi teſta-
tor mandauerit fructus non imputari. Ex-
ceptio redditionis rationis non retardat reſti-
tutionem dotis liquidæ.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio obtenta cum clauſula* dummodò ſit
vacans, & ſine præiudicio habentium
meliora, & potiora iura, *facit interim le-
gitimum poſſeſſorem.*
2 *Via executiua in obligatione iurata perpetuatur
vſque ad 40. annos.*
3 *Præſcriptio non currit contra non valentem agere*
4 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam
contra debitorem, illiuſque bona, & ha-
redes.*
5 *Vidua poſſidens iure pignoris, donec ſibi dos re-
ſtituatur, bona viri, facit ex Statuto Vrbis
fructus ſuos.*
6 *Etſi nulla præceſſerit interpellatio.*
7 *Idemque procedit etiam de iure communi.*
8 *Præſertim cum fructus non excedunt metam ali-
mentorum.*
9 *Et prætendens talem exceſſum tenetur probare.*
10 *Itaque alimenta debent taxari iuxtà quantita-
tem dotis, & qualitatem mulieris.*

11 *Ha-*

11 *Hæres beneficiatus facit fructus ſuos.*
12 *Fructus non imputantur in creditum dotale, præſertim cum teſtator mandauit non imputari.*
13 *Vidua hæres mariti non imputat fructus in cauſam dotis.*
14 *Etiamſi habeat cohæredem cum onere ſoluendi debita hæreditaria pro virili.*
15 *Teſtator non præſumitur, quod ſe in inſtanti correxerit.*
16 *Dotis liquida reſtitutio non retardatur per exceptionem redditionis rationis.*
17 *Præſertim cũ excipiens de redditione rationis nõ probat, detractis expenſis tot bona ad mulierem deueniſſe, ex quibus potuerit ſatisfieri.*
18 *Liberatus à redditione rationis, niſi conſtet de poſitiuo dolo, nequit cogi ad illam reddendam.*
19 *Mobilia lapſo longi temporis præſumuntur conſumpta.*
20 *Nec de illis eſt habenda ratio.*

DECISIO VII.

NVpſit Marchioni Vitellio Marchioniſſa
Hieronyma Bandina cum dote ſc. 20.
mil. quam Vir vna cum lucro dotali ad for-
mam Statutorum Vrbis in caſu diſſolutionis
matrimonij reſtituere promiſit, deindè ſine fi-
lijs decedens Teſtamento mandauit, quod
Vxor detrahere poſſet dotem ſuper quibusli-
bet ſuis bonis, eamque inſimul cum matre hæ-
redem æqualiter inſtituit ſubſtituens poſt ea-
rum obitum DD. Camillam Elephantutiam, &
Angelam Vitelliam, contra quas Marchioniſ-
ſa Caſſandra Bandina, & Comitiſſa Nicolina
hæredes Hieronymę egerunt pro reſtitutione
dotis, & ſolutione quarti dotalis per præde-
ceſſum Chiappini ſine filijs ſuperlucrati ad
formam Statuti Vrbis, & mandatum exequu-
tiuum contra bona hæreditaria reportarunt,
quod hodie in gradu appellationis tanquã va-
lidũ, & iuſtum Rota exequendum eſſe cenſuit.

Validitas in dubium reuocari non poteſt
cum ex actorum reuolutione appareat fuiſſe
relaxatum ſeruatis ſeruandis iuxta vulgarem
deciſ. Caputaquen. 260. par. 2. non obſtantibus
duabus nullitatibus, quæ modo opponeban-
tur, nam prima defectus legitimationis perſo-
narum agentium non ſubſiſtit, quia illas eſſe
coniunctas cum Hieronyma in gradu conſan-
guinitatis ſucceſſibili probant Teſtes exami-
nati Florentię, in quorum depoſitionibus ad
Curiam delatis A.C. fundatus relaxauit man-
datum de immittendo, quod licet haberet in
ventre clauſulam, *dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora*
1 *Iura*, tamen poſſidens illius vigore donec com-
pareat alter, qui de ſua poſſeſſione, ſeù melio-
ribus Iuribus doceat, interim dicitur perſona
legitima vti habens titulum poſſidendi à Iudi-
ce iuxta *Text. in l. iuſtè poſſidet ff. de acquir. poſſes. Poſth. de manut. obſeru. 50. num. 8. Rot. deciſ. 322. num. 6. cor. Gregor.*

Altera nullitas fundata in præſcriptione
viæ exequutiuæ propter ſilentium triginta, &
vltra annorum Creditricis à die obitus Chiap-
pini debitoris corruit, quia agitur de dote, cu-
ius reſtitutio promiſſa fuit ſub obligatione
2 Camerali, & iuramento, ideoque remedium
exequutiuum perpetuatur vſque ad quadragin-
ta annos *Rota deciſ. 67. num. 1. & 2. par. 17. recentior.* & vlterius cum Hieronyma mortuo
Viro ad poſſeſſionem bonorum eiuſdem fuerit
aſſociata, illamque vſque ad obitum continua-
uerit, non potuit contra ſe ipſam poſſidentem
agere, ideoque non cucurrit pręſcriptio, quæ
3 contra agere non valentem ſilet *l. 1. C. de annal. except. Rota deciſ. 330. num. 17. par. 17. rec.*

Iuſtitia mandati reſultat ex publico Inſtru-
mento, in quò Chiappinus ſe obligauit reſti-
tuere dotem, & ſoluere quartum Hieronymæ,
ideò iuſtè fuit relaxatum vigore dicti Inſtru-
menti continentis obligationem Cameralem,
4 quæ habet viam exequutiuam, & paratam
exequutionem contra debitorem, illiuſque
bona, & hęredes *Rota deciſ. 90. num. 4. & 5. par. 13. rec. & deciſ. 387. par. 17. & in Sutrina dotis 26. Iunij 1658. §. de validitate coram bo. me. Beuilacqua.*

Nec releuat, quod creditum dotale, vel fue-
rit extinctum, vel ſaltem diminutum, & illi-
quidum euaſerit ex fructibus bonorum hære-
ditariorum Viri, quos illo defuncto Hierony-
ma poſſidens percepit; quia cum poſſideret
5 iure pignoris, donec ſibi dos reſtitueretur, il-
los fecit ſuos, nec in ſortem imputare teneba-
tur, tùm ex Statuto Vrbis, quod in *cap. 137. lib. 1.* loco alimentorum defert Viduæ fructus
ſic perceptos, abſque eo quod illos in ſortem
imputare teneatur, vt latè tradunt ibi *Gloſſatores Galganettus, & Fenzonius, Rota poſt iſtum deciſ. 87. §. & quia, & coram Penia deciſ. 1237.*
6 *num. 15.* vbi etiamſi nulla pręceſſerit interpel-
latio, *& in Romana Saluiani 4. Februarij 1661. §. poſt obitum coram Eminentiſſ. D. meo Card. Cerro.*

7 Tùm etiam ex æquitate in hac materia per
Rot. & DD. amplexa, pręſertim quando fructus
8 congruam alimentorum metam non excedunt
Bald. Nouell. de dote par. 8. priuil. 22. in princ. Leotard. de vſur. cap. 30. num. 49. Ferrer. ad Conſtit. Catal. fol. 389. num. 27. & ſeq. Leo deciſ. Valent. 62. num. 15. & ſeq. Reuerendiſſ. de Luca de dot. diſc. 50. num. 5. & diſc. 161. num. 68. Poſth. reſol. ciuil. 106. num. 74. Rot. coram Seraph. deciſ. 1406. num. 6. & diſtinguendo inter Viduam, &
extraneum *Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 9. num. 61. Rota deciſ. 120. num. 33. par. 9. rec.* & qui præ-
9 tendit quod fructus alimenta exceſſerint, pro-
bare tenetur concludenter, quia exceſſus non
pręſumitur, imò in præſenti prorsùs excluditur
cum bona hęreditaria non redderent niſi an-
nua ſcuta 500. quę profectò dici non poſſunt
exceſſiua, ſiuè attendatur quantitas dotis, ſiuè
10 qualitas Mulieris debentis habere alimenta
iuxta *Text. in l. 2. C. de alim. pupill. præſtan. & in l. cum plures §. fin. ff. de adminiſtr. tutor. Rot. deciſ. 156. num. 22. par. 12. & deciſ. 397. n. 4. par. 17. rec.*

Præ-

Prętetea ex alio titulo Marchioniſſa lucrata
fuit fructus; ipſa enim erat hęres beneficiata
11 Viri, ideoque fructus quos percepit ſuos fecit
*Rot.deciſ.47.num.5.& ſeqq. coram ſa. me. Alex.
VIII.* & in ſpecie quod fructus non imputen-
tur in creditum dotale, præſertim quando adeſt
12 præceptum Teſtatoris non imputandi *Gabr.
conſ.124.num.7.lib.1. Alciat.conſ. 171. per tot.
lib.9.* quem ſequitur *Rota deciſ.680.num. 2. &*
13 *3.par.1.diu.* vbi quod quando inſtitutio non
eſt facta ex cauſa dotis;, fructus ſunt hæredis, &
non imputantur in creditum dotis, *& deciſ.
1406.num.6.coram Seraph.* vbi de Vxore, vt hic
inſtituta in ſemiſſe hæreditatis in *d. Romana Sal-
uiani §. & quamuis coram Eminentiſſ. Cerro.*

Nec aduerſatur præceptum Teſtatoris, quod
14 hæredes tenerentur -- *per egual portione ſoſte-
nere, e pagare li miei peſi, e debiti dell' eredità* --
etenim inde non poteſt inferri, quod Teſtator
voluerit Vxorem ſatisfieri ex fructibus, vt ad-
uertit Rota *deciſ.910.num. 14. coram Dunozz.*
cui maximè cum præcedenter facultatem de-
diſſet detrahendi dotem ex quibuſuis bonis ad
15 placitum ipſius, aliàs enim ſequeretur, quod
ſe in inſtanti correxiſſet, quod non præſumitur
ad *Text. in l. vbi repugnantia ff. de reg. iur.* quod-
que titulus hæreditarius potius redundaſſet in
detrimentum, quam beneficium Vxoris, ſi mi-
nutatim crediti dotalis ſatisfactionem conſe-
bui debuiſſet *Rot.deciſ.551.num.3.par.14.rec.*

Tandem non obſtat exceptio redditionis ra-
16 tionis de bonis hæreditarijs, quia per illam
vtpotè turbidam, & illiquidam non retardatur
reſtitutio liquidæ dotis iuxta *Text. in l. vnica §.
exactio & §. taceat C. de rei vxor. actione*, & re-
probata ſententia *Socein. ſen. conſ.* 126. & 180.
lib.2. ſequendo illam *Neguſan.* tenent *Carona
reſol.135. per tot. Amat.* Panorm. *reſol. 49. num.
103. Rota coram Bichio deciſ.173. num. 7. & 15.
cum ſeqq. & deciſ.376.num.30.par.14.rec. & poſt
Merlin. de pignor. deciſ. 93.num. 8. & in Romana
Pecuniaria 28. Ianuarij 1661. §. Demum coram
Eminentiſſ.* Cerro, pręſertim quando ab exci-
17 piente de redditione rationis non probatur
concludenter quod penès Mulierem detractis
expenſis, alijſque ſpectatis tacti circumſtantijs
tot bona obuenerint, ex quibus ſupputatis om-
nibus potuerit ſibi commodè ſatisfieri *Rot. de-
ciſ.197.num.31. & ſeqq. par. 11. rec. Reuerendiſs.
de Luca de dote deciſ. 94. num.5. & in Bonon.
dotis 23. Maij 1661. §. fin. cor. bo. me. Veroſpio, &
deciſ.116.num.9. poſt Contr.*

Sed remouetur omnis difficultas tùm ex eo
18 quod Teſtator illam pleniſſimè liberauit à red-
ditione rationis, vnde niſi conſtet de poſitiuo
dolo non poteſt ad redditionem rationis com-
pelli *l. quidam decedens ibique Gloſſ. ff. de admi-
niſtr. tutor. l. Aurelio §. Caius ff. de liberatione le-
gata Cyriac. contr.73. num.28. Caren. reſol. 186.
num.1. Rota deciſ.112. num.15. & 16. par. 14. rec.*
Tum etiam quia poſitiuè conſtat fuiſſe ratio-
nem plenè redditam de omnibus, nam ſtabi-
lia exiſtunt, iocalia, & gemmæ reperiuntur in
Depoſitaria Vrbana, Argenta fuerunt Vxori
liberè prælegata, reliqua mobilia ſolidioris
materię fuerunt vendita de mandato A. C. &
pretium depoſitatum in Monte Pietatis, alia
19 verò debilioris materię ex lapſu tot annorum
præſumuntur conſumpta, cum decennium ad
hunc effectum ſufficiat, Rot. *deciſ. 304. nu. 12.
par. 5. rec. & deciſ. 310. num. 21. coram Bichio*,
20 ideoque de eis non poteſt haberi ratio maxi-
mè cum non doceatur fuiſſe vendita *Merl in. de
legitima lib.2. tit.2. quæſt.6. num. 1.* Rot. *deciſ.
423. num. 5. par.13. rec. in Anconitana fideicom-
miſſi 13. Maij 1678. §. mobilia coram bo. me. Vba-
go*, & prius *in Bonon. fideicommiſſi de Maluetijs
13. Maij 1681. coram R. P. D. meo Taya*,

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CACCIA.
Nunc S. R. E. Cardinali.

Romana Redditionis Rationis.

Lunæ 27. Nouembris 1684.

ARGVMENTVM.

In conficiendo Inuentario ſtylus Curiæ ſeruari
debet, etſi iuri aduerſetur. Omiſſio aliquo-
rum bonorum non illud ſemper vitiat. Apo-
chæ crediti non præſumuntur in hæreditate
decocti.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium validum eſt, impletis ſolemnibus.*
2 *Factum per relationem ad aliquam præcedentem
deſcriptionem, ſine exhibitione bonorum, eſt
nullum. Contrarium n.5. & 7.*
3 *Talis exhibitio præſumitur ex pręſentia, & de-
creto Iudicis.*
4 *Clauſula* viſis videndis, cauſa cognita &c.
*facit præſumere realem productionem om-
nium iurium.*
6 *Relatum cenſetur de verbo ad verbum transla-
tum in referente.*
8 *Stylus Curiæ attendi debet, & ſi iuri contrarie-
tur, & num.11.*
9 *Stylus Curiæ probatur per atteſtationes Notariorũ
collegialiter facta ſuper diuturnitate tempo-
ris, actuum frequentia, & iudiciali approba-
tione.*
10 *Ac ex quantitate ſimilium actuum,*
12 *Stylus non citandi creditores in confectione In-
uentarij attendi debet.*
14 *Stylus euadit notorius ob innumera inſtrumenta
publica, quæ cadunt ſuper illo.*
15 *Stylus ſeruari debet, cuius euerſio litibus Vr-
bem impleret.*
16 Gratian. diſcept. 767. *declaratur.*
17 Rot. coram Dunoz. ſen. dec. 161. *exponitur.*
18 *Stylus difformis non dicitur, cum res pluribus
modis fieri valet.*
19 *Citatio ad inchoandum, & faciendum Inuenta-
rium importat principium, & perfectionem.*
20 *Omiſſionis ſuſpicio in inuentario ceſſat ex nota*
pau-

paupertate defuncti.
21 *Ac ex legalitate perſona hæredis.*
22 *Et potius ſubtractio præſumitur facta à famulis.*
23 *Defectus deſcriptionis bonorum ceſſat, cum nunquam fuit oppoſitus à creditoribus, qui non ſiluiſſent tempore habili, & proximo.*
24 *Inuentarium probat negatiuam aliorum bonorum, donec concludenter probetur contrarium.*
25 *Inuentarium non vitiatur ex omni omiſſione.*
26 *Præſertim ſtante clauſula* addendi, & minuendi.
27 *Inuentarium præſeruat in omnibus illæſa iura hæredis, tam agendo, quam excipiendo.*
28 Gregnr.deciſ.473.num.3.& ſeq. *explicatur.*
29 *Apochæ crediti, vel littera cambij nequeunt præſumi in hæreditate decocti.*
30 *Præſertim poſt diuturnam creditorum acquieſcentiam.*
31 *Mulier adiens hæreditatem ſine debitis ſolemnitatibus præſeruatur à damno.*

DECISIO VIII.

DEfuncto Simone Capiſucco Nnbili Romano die 23. Nouembris 1619. bo. me. Duciſſa Cynthia de Comitibus eius filia, & hæres ex Teſtamento conſtituit Procuratoeem ad capiendam poſſeſſionem hęreditatis, qui deſcripſit omnia bona hæreditaria coeam Notario, & Teſtibus per Inſtrumentum publicum, animo tamen adeundi hæreditatem peædictam cum beneficio legis, & inuentarij, ſicuti deinde die 10. Ianuarij ſequentis coram Iudice Capitolino pro Tribunali ſedente dictam hæreditatem adijt, & confecit inuentarium cum ſolemnitatibus infrà dicendis.

Poſt plures lites cum Creditoribus, à quibus dictum innentarium nunquam fuit impugnatum, dicta Duciſſa coram A. C. obtinuit deputari Peritum pro redditione rationis; eaque interim defuncta, Domina Lucretia eius filia, & hæres nupta Domino Mariano Vecchiatellio ſententiam fauorabilem ſuper ſufficienti redditione rationis reportauit. A qua commiſſa mihi appellationis Cauſa ad inſtantiam Excellentiſſimi Peincipis Bueghеſij, dedi dubium -- *An conſtet de legitimo Inuentario, & ſufficienti redditione rationis* -- Et Cauſa pluries propoſita videntibus omnibus Dominis, tandem hodiè fuit affirmatiuè reſoluta.

Quo enim ad legitimum inuentarium, Domina Lucretia de eo docuit per publicum inſtrumentum, in quo fuerunt citati Creditores, adhibiti ſex Tabelliones loco Teſtium, Hæredum, & Creditorum, præmiſſum venerabile ſignum Crucis; & facta proteſtatio, quod omnia agebantur ſincera fide, & ſine vllo dolo, vel fraude; confectum Inuentarium per repetitionem illius pręcedentis bonorum deſcriptionis, rogatæ per acta eiuſdem Notarij; &
1 interpoſitum Iudicis decretum. Ex quibus videbantur adimpleta omnia ſolemnia, de quibus *Bald.conſ.147.lib.4.Caualer.deciſ.* 508.*nu.1.& dec.584.Pen.dec.1447.nu.1.Duran.dec.387. in prima pariter num.1.& alibi ſæpè.*

Difficultas igitur fuit in ſoluendis obiectis. Primò enim dicebatur de nullitate, quia non fuerunt ſubiecta oculis Iudicis, vel ſaltèm Teſtium, & Notarij bona hæreditaria; Immò neque exhibita notula bonorum, ſed tantum
2 proceſſum per relationem ad dictam deſcriptionem præcedenter factam, & ideò nulliter, *Natt.conſ. 214. num. 14. Gratian. diſcept. 767. num.19. & ſeq. Dunoz. Sen.deciſ. 161.num. 6,* ſed Domini reſpondebant dupliciter; Et primo quod, quatenus actualis exhibitio notulæ bonorum foret neceſſaria, ea præſumenda eſſet ex præſentia, & decreto Iudicis, ex quibus præſumuntur omnia ritè, & rectè adimpleta,
3 *Bald.d.conſ. 147.num.2.Mantic.deciſ. 256. num. 4.Pentinger.deciſ.165.num.13.* Eoque magis ex clauſula -- *Viſis videndis Cauſa cognita, & maturè diſcuſſa &c* appoſita in decreto, per quam
4 præſumitur facta realis productio omnium iurium, *Adden.ad Ludouiſ.deciſ.59.num.14. Eminentiſs.Ottbobon.deciſ.58.num.12.*

Qua ſtante reali productione ceſſabat diffi-
5 cultas, quidquid enim dixerit *Natt. in d. conſ. 214.num.14.& alij relati apud Tomaſ.tractat.7. de Inuent.num.63,* non videbatur tute cautum, quod Teſtes, & Notarius debeant ocularitet inſpicere bona in inuentario deſcribenda, vel ſaltem non ſeruatur in praxi, vt teſtatur *Cagnol.in l.ſi quis maior. num.210.* C. *de tranſact, Tomaſ.vbi ſupra num.63.* & ſentit *Gratian. diſcept.998.num.17.Modern.Cortonen.in praxi par. 1. cap. 9.num.24.* & de praxi Curię Capitolinæ, iuxta vnum ex tribus modis conficiendi Inuentaria ibi conſuetis, probatur ex ſtylo illius Curiæ mox recenſendo.

Sed dato etiam, quod non fuiſſet facta realis productio notulæ, ſed tantùm per relationem ad certam, & publicam pręcedentem deſcriptionem exiſtentem in actis eiuſdem Notarij, adhuc (vltra quod id modicum DD. videbatur differre, cum ea ſit relationis virtus, vt æquipolleat indiuiduæ expreſſioni, perindè
6 ac ſi de verbo ad verbum tranſlata eſſet in ſcriptura referente, vt eſt vulgaris concluſio, quam in his terminis expendit Rota *coram Penting.deciſ.485.num. 11.*) Reſpondebat ſecundò non eſſe nouum, quod Inuentarium per
7 relationem ad aliam ſcripturam publicam validum ſit; vt in præciſis terminis *Ripa in l. ait Prætor § ſi Iudex num.1.in fine ff.de re iudicata, Bero conſ.129.num.31.& ſeqq.lib.2. Rota deciſ. 5.de Teſtament. in antiquis Mantic. deciſ. 256. num.5.Coccin.deciſ.151.num.9.Pen. deciſ.1447. num.8.Penting.d.deciſ.485.num. 11.* Præſertim
8 ex ſtylo Curiæ, qui eſt attendendus, etiā ſi iuri contrarietur *Bald.d.conſ.147.lib.4.Gratian.cum ibi plenè allegat.diſceptat.998. num. 18. & ſeqq. Honded.conſ.53.num.10.Rota Ianuen.deciſ. 31. num.1.Caualer.deciſ.584.num.4. Seraphin. deciſ. 915.num. 4.Duran.deciſ.387.num.2. Penting. deciſ. 165.num.3. Eminentiſs.Cerr.deciſ.882.num. 3.& ſeqq.*

Scy-

Stylus autem Curię cum diuturnitate tem-
9 poris, actuum frequentia, & iudiciali appro-
batione plenè probatus fuit, tum ex atteſtatio-
ne facta ab omnibus Notarijs Capitolinis col-
legialiter congregatis, *Bero conſ.* 129. *num.* 8.
volum. 2. *Gratian. diſcept.* 998. *num.* 18. *Caualer.*
deciſ. 584. *num.* 4. *Eminentiſſ. Cerr. dec.* 882. *num.*
8. tum etiam quia data fuerunt innumera in-
10 uentaria per huiuſmodi relationem iudiciali-
ter confectu, *Honded. conſ.* 53. *num.* 8. *&* 9. *&*
cęteris relatis Duran. d. deciſ. 387. *ſub num.* 2.

Non obſtat, quod huiuſmodi ſtylus videa-
tur contra ius, & ideò non attendendus; nam
vltra quod non ſatis conſtare videbatur, an
materialis ſubiectio bonorum oculis Teſtium
eſſet de iure cauta, dictum fuit in hac materia
11 ſtylum Curiæ derogare iuri communi, vt pro-
bant *DD. allegati in §. præcedenti*; & in fortiori-
bus terminis ſtyli non citandi Creditores in
confectione Inuentarij, qui certè eſt magis
12 præiudicialis, tenuit *Rota deciſ.* 629. *per totam*
par. 5. *diu.* vbi etiam, quod ſufficit decennalis.
Rurſus non obſtat, quod hic ſtylus ſit fraudi-
bus, & deceptioni magis obnoxius; Quia vl-
tra quod non videbatur magis ſuſpectus, quàm
exhibitio notulæ, (quam validè fieri poſſe, ad-
mittebant Informantes pro D. Principe) cum
vtroque caſu æque poſſint Creditores deſcrip-
13 tionem bonorum conſiderare, dictum fuit ſa-
tis eſſe conſultum Creditoribus citatis, per fa-
cultatem probandi occultationem, & agendi
ad pœnas legales, vt aliàs reſpondit in durio-
ribus terminis *Rota d. deciſ.* 629. *in fine par.* 1.
diuerſ. Surd. deciſ. 222. *num.* 10. *& ſeqq.* eoque
14 fortiùs, quia agitur de ſtylo adeò inueterato,
quem vſus centenarius, & vltra probauit, &
quem innumera inſtrumenta publica faciunt
notorium, *Bartol. in l.* 1. *num.* 8. *ff. de non. oper.*
nunciat. Bald. in l. 1. *num.* 12. *ad Senat. Conſult. Vel-*
lean. & cuius euerſio impleret Vrbem litibus, à
15 quo populorum incommodo ęquitas noſtri
Tribunalis abhorret, vt in ſimili dictum fuit
in deciſ. 729. *num.* 15. *& ſeqq. par.* 18.

Ad *Gratian. diſcept.* 767. reſponſum fuit, in
16 eo caſu ſupponi nullam factam deſcriptionis
productionem, niſi verbaliter; eamque non
extitiſſe in rerum natura; rurſus eius opinio-
nem non fuiſſe receptam in Rota, quæ illam
Cauſam, licèt pluries propoſitam, non reſoluit,
vt ibi teſtatur *num.* 15. Et quatenus dicit ſty-
lum Curiæ non eſſe attendendum, loqui contra
communem ex ſupradictis, *Deciſio verò Dunoz.*
Sen. 161. vltra plures alios defectus ibi enume-
17 ratos, qui non militant in hoc caſu, ſupponit
ſtylum non fuiſſe probatum; qua probatione
poſtea facta, Rota ab ea deciſione receſſit *co-*
ram Pentinger. dec. 165. *n.* 22. *&* 23.

Non obſtat, quod ſtylus ſit difformis, quia
18 probationes Dominæ Lucretiæ non tendunt
ad vnicum modum conficiendi inuentarium,
ſed quod alterutro ex tribus modis recenſitis
validè fieri poſſint, vt huic obiecto reſpondet
Rota dec. 584. *coram Caualer.*

Minus releuagatur, quod ſtylus non probetur
in caſu præciſo, de quo agitur; in quo Credi-
tores, qui fuerunt citati ad videndum inchoa-
ri, & fieri ſolemne Inuentarium, potuerunt de-
cipi, credendo quod deſcriptio bonorum fa-
cienda eſſet poſt decretum Iudicis ipſis denuò
citatis; Quia, cum citatio non fuerit ſolùm ad
inchoandum, ſed etiam ad faciendum, impor-
tat principium, & perfectionem, itaut vnica
19 ſufficiat. *Duran. d. deciſ.* 387. *num.* 9. eo magis
ſtantibus ijs verbis, quæ ſubduntur in citatio-
ne, ibi -- *E ad allegare la Cauſa, per la quale*
non poſſa pigliare detta heredità col beneficio di
legge, e inuentario, e detto inuentario non ſi deb-
ba fare, altrimente ſi procederà all'aditione di det-
ta heredità, e confettione di detto inuentario, non
oſtante la loro contumacia.

Secunda nullitas opponebatur ex minus ſin-
cera deſcriptione mobilium, quæ doli ſuſpe-
ctiſſima videbatur, ex quo fuerit deſcripta tàm
curta ſuppellex, vt non ſolùm Viro Nobili pa-
tritij ordinis, qualis erat Simon, ſed nec cuili-
20 bet mediocris conditionis hominis conueni-
ret. Verùm hæc ſuſpicio elidebatur primò ex
nota paupertate Simonis, qui, nimia largita-
te patrimonium diſſipando, ad eas anguſtias
rei familiaris deuenerat, vt etiam apparta-
mentum domus, quam inhabitabat, & ſtabu-
lum vili pretio vendiderit, imò & pallium mo-
dici valoris oppignorauerit. Secundò ex lega-
litate perſonę hæredis Nobiliſſimæ Matronæ,
21 quam ad excludendum dolum ponderant DD.
relati per *Surd. deciſ.* 222. *in fin. Duran. d. dec.* 387.
num. 19. adeout potiùs præſumendum ſit, ar-
22 genta, vel alia mobilia, ſi quæ non deſcripta
extitiſſent, amota, & ſubtracta fuiſſe à famu-
lis, vel alijs perſonis, *Duran. ibidem num.* 24.
Præcipuè quia modica, & exigui momenti
poterant eſſe in hæreditate Simonis ad tantam
paupertatem redacti. Et tertiò ex quo defectus
integræ deſcriptionis nunquam fuit oppoſitus
23 à tot tantiſque Creditoribus, qui veriſimili-
ter non ſiluiſſent tempore habili, & proximo,
quo probationes haberi poterant, & defenſio-
nes hinc indè; quo argumento vtitur *Rota dec.*
327. *num.* 9. *&* 10. *par.* 19. Quibus ſtantibus non
videbatur DD. ex argumentis, & ſuſpicioni-
bus ambiguis euertendum Inuentarium, quod
tamdiù ſtetit; militat enim legalis præſump-
24 tio pro validitate actus, & Inuentarium pro-
bat negatiuam aliorum bonorum; donec con-
cludenter probetur contrarium, *Gloſſ. in l. cum*
de leg. ff. de probat. Bartol. in l. final. §. licentia C.
de iur. deliber. Seraph. deciſ. 504. *num.* 6. *Pen. deciſ.*
274. *num.* 7. *Duran. deciſ.* 1. *num.* 16. *& deciſ.* 387.
num. 23. *&* 24. *& alibi ſæpè.*

Nec obſtat quod fuerint omiſſæ aliquæ par-
titę Crediti in notabili quantitate prouenien-
tis ex Caſali vendito Monialis Turris ſpeculo-
rum. Nam pręter quod ſatis videbantur ex-
25 preſſæ ex iure redimendi d. Caſale deſcripto
in Inuentario cum relatione ad Inſtrumentum,
in quo omnia diſtinctè adnotabantur; Dictum
26 fuit non omnem omiſſionem vitiare Inuenta-
rium, præſertim ſtante clauſula *addendi, & mi-*

nuen-

uendi, quæ adeſt in hoc Inuentario, & non concurrente dolo. Dolus autem non ſolùm non probatur, ſed excluditur ex relatione facta in Inuentario ad inſtrumentum venditionis, in quo conſtabat de dicto credito; Rursùs pecunia occultari non poterat, quia erat ex conuentione in manibus Monialium ad effectum ſoluendi Creditoribus, reportata ceſſione iurium; Et ceſſat quælibet mala præſumptio cum longè ante oppoſitionem fuerit de omnibus reddita ratio, *Duran. vbi ſupra num. 24.*

Tertiò dicebatur Inuentarium hoc modo
ſuſpectum ſuffragari ad ſummum poſſe ad ef-
fectum excipiendi, nè ſcilicet D. Lucretia
teneatur ad ſoluendum Creditoribus vltrà vi-
res, ſecùs ad effectum agendi. Verum id vi-
ſum fuit contra verba *Text. in l. fin. C. de iur. de-
liberan.* ibi -- *Si verò ipſe (ideſt hæres) aliquas
contrà defunctum habeat actiones, non hæ confun-
dantur, ſed ſimilem cum alijs Creditoribus pro*
27 *omnia habeat fortunam*. Ex quibus deſumitur
communis concluſio, & potiſſimus effectus
Inuentarij, ſcilicet vt præſeruet in omnibus il-
28 læſa iura hæredis, tàm agendo, quàm exci-
piendo. Nec videbantur applicari *deciſio ſa.
mem. Gregorij 473. num. 2. & 3. & alia allegata
pro D. Principe*, quia procedunt in diuerſis ter-
minis; quando, ſcilicet probata exiſtentia alio-
rum bonorum vltrà deſcripta in Inuentario,
vel per confeſſionem hæredis, vel aliàs conclu-
denter, hęres vult dare de errore, vel elidere
probationes ex ſola prępſumptione, quæ oritur
ab Inuentario; prout omnibus ſingillatim re-
ſpondebant Informantes, & plenè, diſtinguit
*Cardin. de Luca de hæred. & hæredit. diſc. 20. num.
18. & ſeqq.*

Ad quartam demùm oppoſitionem ex con-
fuſa deſcriptione ſcripturarum, earumque non
reddita ratione, ad quam reſtricta fuit diffi-
cultas in penultima propoſitione, dictum fuit,
quamplures ſcripturas ad hæreditatē ſpectan-
tes fuiſſe in actis exhibitas occaſione plurium
litium cum Creditoribus, citato inter alios
Creditores clar. me. Principe Marco Antonio
Burgheſio. Cæterum in hęreditate decocti,
29 de qua agitur, non poſſe præſumi apocas cre-
diti, aut litteras cambij, vel aliàs ſcripturas pa-
trimonium impinguantes, quæ occultari po-
tuerint, vt aliàs huic obiecto reſpondit *Rota
coram Seraph. dec. 371. & coram Coccin. deciſ.
155. num. 8. & deciſ. 199. num. 2. poſt ſecundum
vol. conſ. Farinac. & dec. 256. num. 8. par. 19.* non
obſtantibus *dec. 80. num. 18. coram Arguel. &
deciſ. 382. num. 10. par. 19.* quia procederent, ſi
nulla ratio ſcripturarum reddita foret, vel præ-
exiſtentia ſcripturarum releuantium probare-
tur; ſecùs in hoc caſu, in quo plures ſcripturæ
30 productæ fuerunt, neque probantur, imo in
hæreditate decocta prępſumi non poſſunt aliæ
ſcripturæ, quæ eam adaugeant, maximè poſt
tàm diuturnam Creditorum taciturnitatem, &
acquieſcentiam.

Denique dicebant aliqui ex DD. inanem
eſſe conatum Scribentium pro D. Principe ad
euertendum hoc Inuentarium ad effectum, de
quo agitur. Nam data etiam eius nullitate,
cum bo. me Duciſſa adiuerit ſine debitis ſo-
lemnitatibus, præſeruanda eſſet à damno, &
31 reputari, ac ſi non adiuiſſet, *Pic. ad Stat. gloſ.
7. num. 108. cum alijs coram Celſ. deciſ. 129. nu. 4.
& in Senogallien. fideicommiſſi 30. Aprilis 1677.
coram Reuerendiſs. Burdegalen.* eoque magis,
cum ei nulla imputari poſſit culpa, dum fecit
Inuentarium per Procuratorem, & iuxtà ſty-
lum Curię Capitolinę.

Et ita concluſum conſtare de ſufficienti redditione rationis, & legitimo Inuentario, omnibus DD. videntibus vtraque &c.

R. P. D. CACCIA.
Nunc S. R. E. Cardinali.

Romana Caſalium.

Veneris 15. Iunij 1685.

ARGVMENTVM.

Interrogationes non poſſunt fieri ſuper deciſorijs, & concernentibus negocium principale, ſed ſolum ſuper præparatorijs ad fundandum, ſeu certificandum Iudicium: & in concernentibus negocium principale ſolum fieri poſſunt per viam poſitionum.

SVMMARIVM.

1 *Subhaſtatio inficitur ipſo iure ob non interuentum pecuniæ.*

2 *Negocium principale dicitur, cum tangitur finis præcipuus controuerſiæ.*

3 *Interrogationibus deciſorijs, & concernentibus merita cauſæ non tenetur quis reſpondere, ſed tantum præparatorijs ad fundandum, ſeu certificandum iudicium, & num. 15. 17. & 28.*

4 *Interrogationes præparatoriæ dantur, ne actor fruſtra agat ob incertitudinem iuris, ſeu conditionis eius, cum quo vult agere.*

5 *Non autem pro fundanda intentione in negocio principali.*

6 *Actionum formulæ, & impetrationes ſunt ſublatæ.*

7 *Interrogationes ex officio Iudicis quandocunque admittuntur.*

8 *Æquitas non ſcripta in iure, & ex alia parte iniquitatem redolens non attenditur.*

9 *Inſtrumenti fides non eſt adeo faciliter cum ſimplici interrogatione euertenda.*

10 *Remedium extraordinarium non eſt adhibendum, cum ſuppetit ordinarium.*

11 *Interrogationes fieri ſolent in limine Iudicij ad litem præparandam.*

12 *Interrogationes ſuadente æquitate admittuntur etiam poſt litem conteſtatam, & poſt concluſum in cauſa.*

13 *Sed tamen ſemper circa præparatoria, non verò deciſoria.*

24 *Interrogationes nunquam verſantur circa negocium principale.*

15 *Interrogationes in concernentibus deciſoria non dantur, niſi per modum poſitionum, & num.29.*

16 *Quia æquum eſt, actorem, & reum ponendo, & reſpondendo pariformiter confiteri.*

18 *Interrogationes teſtium, ſiue partium in cauſa ſummaria admittuntur indiſtinctè, ſiuè ex officio, ſiue ad inſtantiam partis.*

19 *Intellige, id procedere per viam poſitionum, aut per viam interrogationis in præparatorijs.*

20 *In cauſis ſummarijs interrogationes poſſunt fieri poſt concluſum in cauſa,*

21 *Declara, id procedere in cauſis commiſſis ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij*

Non in alijs cauſis ſummarijs, in quibus proceditur ſecundum ordinem Iuris num.25.

22 *Cauſa ſummaria eſt cum agitur de remedio poſſeſſorio.*

23 *Commiſſio cauſæ cum clauſula* — audiat, & Iuſtitiam faciat *arctat Iudicem ad ſeruandum ordinem iuris.*

24 *Ordo iuris, & plena probatio requiritur, cum agitur de cauſa, in qua ſententia tribuit ius finale, ac parit præiudicium non reparabile, niſi per appellationem.*

25 *Interrogationes fieri quandocumque debent à Iudice ad clarificandam dubitationem actus præcedentis.*

27 *Verba* per altrettanti *intelliguntur de ſolutis, non de ſoluendis.*

28 Coccin.dec. 1081.) Priol.deciſ. 178.) *declarantur*
Nenizan.conſ.5.) *Natt. conſ. 45.*) *reijciuntur*

30 *Interrogationibus continentibus propriam turpitudinem nemo tenetur reſpondere.*

31 *Nec illis, quæ faciant incurrere periurium.*

32 *Interrogationes, ſeù poſitiones non dantur, vbi pars habet intentionem fundatam in publico Inſtrumento.*

DECISIO IX.

AD magis comproban. nullitatem deliberationis quarumdam portionum Caſalium Turricellæ, & della Donna iam canonizatam per Sententiam Reuerendiſs. D. mei Damaſceni petijt D. Victoria interrogari Deliberatarium, Campſorem, Curſorem, ac Teſtes, an effectiuè pecunia interuenerit, & numerata fuerit Curſori in actu celebratæ deliberationis, prout in eius Inſtrumento narratur. Renuentibus autem Partibus reſpondere, dedi de more dubium, *An ſit reſpondendum dd. Interrogationibus*, quod hodie per Dominos reſolutum fuit negatiuè.

Præmittebant enim, quod interrogationes prædictæ feriunt ſubſtantiam negotij principalis, & concernunt deciſoria Cauſæ, nam tendunt ad probandum non interuentum pecuniæ
1 in deliberatione, ex quo ſubhaſtatio inficitur
ipſo Iure *l.à diuo Pio 5. ſed ſi emptor ff. de re iudic. Lud. deciſ. 23. num. 1. & per tot. & alibi.* Cum autem præſens quæſtio vnicè vertatur ſuper validitate, vel inualiditate ſubhaſtationis, vt latè colligitur *ex deciſione edita coram* Reuerendiſs. *Matthaio ſub die 4. Februarij* 1684. vti-
2 que in dd. Interrogationibus includi, & agitari dicitur negocium principale, quia tangitur finis, ad quem præcipuè controuerſia dirigitur *Bartol. in l. ambitioſa num. 19. ff. de decret. ab ordin. fac. Bald. in l. vnic. §. fin. num. 37. C. de non. Cod. fac. Nenizan. conſ. 5. num. 8. & ſeqq.*

Hoc poſito; non ſunt cogendæ partes ad reſpondendum, quia interrogationibus deci-
3 ſorijs, & concernentibus merita Cauſæ non tenetur quis reſpondere, ſed tantum præparatorijs, ac tendentibus ad fundandum, ſeu certificandum Iudicium, vt communiter diſtinguunt *Bald. conſ. 325. num. 1. tom. 2. Adden. ad pract. Papien. tit. 1. gloſs. 5. litt. D. Maranta in Specul. par. 6. membr. 7. num. 6. Franc. Marc. deciſ. 789. num. 2. par. 2. latè Menoch. de arbitr. caſ. 51. ex num. 1. cum pluribus ſeqq. cent. 1. lib. 2.* Ridolphin. *in prax. par. 2. cap. 2. num. 1.* Rot. *deciſ. 3. ſub num. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. in non. Coccin. dec. 1081. num. 13. & 14. Priol. deciſ. 178. num. 4.* Dantur
4 enim ne Actor præ incertitudine Iuris, ſeu conditionis eius, cum quo acturus eſt fruſtra experiatur *l. qui petitorio in princ. ff. de rei vend. l. cogi ff. de petit. hered. l. 1. ibiq. Bart. in princ. ff. de Interrogat. action. Bald. conſ. 326. ſub n. 2. lib. 2. Faber. in ration. d. l. prim. in princ. ff. de interrog. action. Donell. Enucleat lib. 20. cap. 3. litt. P. in annotat. Nenizan. d. conſ. 5. num. 17. & 30. Menoch. d. caſ. 51. num. 2. & ſeqq.* Non autem, vt ex reſponſione
5 rei ſibi actio paretur pro fundanda intentione in negotio principali, quia in hac parte interrogatoriæ actiones exoleuerunt, *vt in d. l. prima* ibi — *Interrogatorijs actionibus hodie non vtimur*, ibique *Faber* loco citato *Butr. cap. cum Cauſam num. 16. de iuram. calumn. Speculat. lib. 2. par. 1. tit. de interrogat. §. Sciendum num. 5.* & ibi *Additionator litt. P. Spada conſ. 254. num. 2. lib. 3. Menoch. dicto caſ. 51. num. 5. & ſeqq. late Vveſembec. in Paratit. lib. 11. de Interrogat. act. n. 3*
6 *& 4.* ſicuti fuerunt ſublatę cæterę formulæ, & impetrationes actionum, de quibus *in l. prima, & ſecunda C. de form. & impetr. action. ſublat.*

Nec obſtat, quod cum D. Victoria non poſſit interponere Sacramentum veritatis ſuper hoc facto, cui nec interfuit, nec intereſſe potuit morte filij tunc temporis funeſtata, omnis æquitas ſuggerat, vt Iudex pro elicienda veritate partes interroget, & vrgente æqui-
7 tate Interrogationes ex Iudicis Officio quandocumque admittantur *l. vbicumque ff. de interrogat. action. can. Iudicantem 30. quæſt. 5. vbi gloſſ. verb. remaneat gloſſ. in l. prima verb. damni ff. de interrog. action.* cum alijs per Informantes.

Obiectum enim tollitur duplici reſponſione Primo quia non eſt attendenda illa æquitas, quæ nec in Iure ſcripta reperitur, & magnam
8 ex alia parte redolet iniquitatem *Bald. d. conſ. 325. ſub num. 1. lib. 2. Roman. conſ. 249. num. 1. verſ.*

verſ.ſecundo Decian. conſ. 36. num. 43. & ſeqq.
lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 17. num. 16. &
ſeqq. Merlin. deciſ. 567. num. 56. & ſeqq. Iniquum
autem eſſet, ac exemplo pernicioſum cum ſim-
9 plici Interrogatione publici Inſtrumenti fi-
dem euertere, Ius ex eo quæſitum parti tol-
lere, haſtæquæ publicę ſolemnitatem tanta
facilitate conuellere Fab. in Cod. lib. 7. tit. de
bon. auctor. Iud. poſſiden. defin. 14. num. 1. Quæſad.
contr. forenſ. cap. 19. num. 22. Pręſertim cum D.
10 Victoriæ ſatis conſultum remaneat ex conſue-
to, & ordinario remedio Inductionis, ac exa-
minis Teſtium, adeoquè non ſit recurrendum
ad extraordinarium, & æquitatiuum interro-
gationis l. quædam in princ. ff. de æden. l. in Cau-
ſa 17. ff. de minor.

Secundo quia Interrogationes de ſui natura
11 fieri ſolent in limine Iudicij ad litem præpa-
randam antequam formetur petitio, vt in l.
prima ibi -- nedum ignoret actor, qua ex parte
Aduerſarius defuncti hæres extiterit interdum plus
petendo aliquid damni ſentiat ff. de Interrogat.
action. ibique Fab. in litt. C. Papien. in prax. form.
interrogat. fiend. §. quatenus num. 2. Neuizan,
conſ. 5. num. 15. Marant. de ordine Iudic. par. 6.
membr. 7. num. 1. Menoch. d. caſ. 51. num. 2. Scacc.
de Iudic. lib. 1. cap. 29. num. 1. & ſeqq. Coccin. d.
deciſ. 1081. num. 2. qui enim petit interrogari
non dicitur agere, ſed ſe præparare ad agen-
dum Aſin. in prax. §. 14. cap. 3. num. 14. Cyriac.
contr. 306. ſub. num. 9.

Licet autem ſuadente æquitate admittantur
12 interrogationes etiam poſt litem conteſtatam,
& aliquando etiam poſt concluſum in Cauſa
iuxta Caſus relatos per Menoch. d. caſ. 51. num.
18. & ſeqq. Ridolphin. in prax. d. par. 2. cap. 2. nu.
47. & ſeqq. Scacc. de Iudic. lib. 7. num. 470. Ta-
13 men id omne accipiendum venit extenſiuè ad
tempus, non autem ad caſus, & materias di-
uerſas, nempè vt interrogationes admittan-
tur quandocumque circa præparatoria, non
verò deciſoria, vt ex DD. in obiecto allegatis
declarant Bartol. d. l. prima num. 5. ff. de interro-
gat. action. Rip. caſ. 1. ſub num. 21. ibi -- Circa
ordinaria Iudicij de iudic. Menoch. dicto caſ. 51.
num. 9. & 10. & ſeqq. vbi quod interrogatio-
14 nes nunquam verſantur circa negocium prin-
cipale Ridolphin. d. cap. 2. ſub num. 30. verſ. tertius
& ſub num. 46. verſ. dummodo Coccin. d. dec. 1081.
num. 13. cum alijs ſupra §. Hoc poſito. In his enim,
15 quæ concernunt deciſoria, & negocium prin-
cipale Interrogationes non dantur, niſi per
modum poſitionum, alioquin partes non te-
nentur reſpondere Bald. in l. data opera num. 37.
C. de ijs qui accuſ. poſſ. Caſtren. in l. Iudices num.
7. & 8. C. de Iudic. ibique Iaſon. num. 6. Abb. in
cap. cum cauſam num. 27. de Iuram. calumn. addi-
tion. ad pract. Papien. in form. Interrog. §. cum in-
re ſub litt. N. Curt. de poſition. breuiloq. 4. ſub
num. 5. Franch. cap. Statuimus num. 5. verſ. Item
voluerunt de confeſſ. in 6. Geminian. ibidem verſ.
fin. Purpurat. in tract. de aſſeſſ. num. 99. Spada
conſ. 254. num. 7. lib. 2. Marant. in Specul. par. 6.
membr. 7. num. 6. Ridolph. in prax. d. cap. 2. ſub nu.
30. verſ. tertius & ſub num. 46. verſ. dummodo
Rota deciſ. 3. num. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. in nou. Ve-
rall. deciſ. 327. num. 1. par. 2. Coccin. d. deciſ. 1081.
num. 14.

Ratio eſt quia ſicuti Actor per Interroga-
16 tionem vult releuari ex reſponſione Rei, ita
æquum eſt, vt Reus releuetur ex confeſſione, &
aſſertione Actoris reſultante ex poſitionibus,
alias ſub prætextu æquitatis Iudicium claudi-
caret, & fieret iniquum, vt obſeruant Caſtrenſ.
Franch. Fagnan. Iaſon. Marant. & Rota in nou. lo-
cis allegatis; Et propterea concludit Bartol. in l.
prima num. 3. ff. de interrog. action. quod quę con-
17 cernunt pręparatoria Iudicij pertinent ad ti-
tulum de Interrogatorijs actionibus, quæ verò
deciſoria ad titulum de confeſſis, & notat
etiam Abb. in d. cap. cum cauſam num. 16. Bald.
conſ. 325. ſub num. 1. verſ. reſpondeo lib. 2.

Minus aduerſatur, quod in Cauſa Summa-
18 ria, in qua ſumus, Iudex indiſtinctè, & poſt-
poſita quacumque formalitate Iuris Ciuilis, in-
terroget vſque ad prolationem Sententiæ Te-
ſtes, ac partes ſiue ad earum inſtantiam, ſiue
ex Officio, vt citius veritatem aſſequatur per
Text. in Clement. ſæpè ibique gloſ. in verb. inter-
rogabit de verb. ſignif.

Tum quia recurrit eadem reſponſio, vt ſcili-
19 cet Iudex interroget per modum poſitionum
in deciſorijs, & per viam ſimplicis interroga-
tionis in præparatorijs, vt diſtinguit Vitalin.
ſuper d. Clem. ſæpè num. 28. & 29. nam in Cau-
20 ſis Summarijs nil aliud eſt ſpeciale, niſi quod
Interrogationes fieri poſſunt ad petitionem
partis etiam poſt concluſum in Cauſa, vt in-
quit gloſſ. ibi verb. Interrogabit, & de cætero
vſus poſitionum, & articulorum non ſolum
pręſeruatur, ſed etiam præcipitur in d. Clem.
ibi -- Nos vſum huiuſmodi obſeruari volentes
Statuimus &c.

Tum quia Text. prædictus procedit in Cau-
21 ſa commiſſa Summariè de plano ſine ſtrepitu,
& figura Iudicij, in qua non ſeruatur ordo
Iuris, ſed tantum ratio, & æquitas naturalis, vt
notant ibi omnes Gloſſatores, & præſertim
Auchar. num. 36. Vitalin. num. 78. Natt. §. non
ſic tamen num. 29. & aduertunt etiam Bartol.
in extrauag. ad reprimend. verſ. figura num. 4. & 5.
Marant. d. par. 4. diſtinct. 9. num. 8. & ſeq. Mart.
de clauſ. clauſula 180. num. 8. par. 2. Præſens au-
tem Cauſa licet nuncupetur Summaria, cum
22 agatur de remedio poſſeſſorio l. momentaneæ,
& ibi Bartol. C. vnde vi; tamen eſt commiſſa
23 cum ſolitis verbis -- audiat &c. & Iuſtitiam
faciat, quæ arctant Iudicem ad ſeruandum or-
dinem Iuris Angel. in §. exhæredatos auth. de hæ-
red. & falcid. Natt. loc. cit. num. 127. Marant. vbi
ſupra num. 5. Rota deciſ. 10. num. 1. de reſcript. in
antiq. & vlterius inuoluit pręcipuam cognitio-
24 nem validitatis, & inualiditatis deliberatio-
nis, à qua petita manutentio vnicè pendet, &
ſic Sententia tribuit Ius finale, ac parit præiu-
dicium non reparabile niſi per appellationem,
quo caſu requiritur Iuris ordo, & plena pro-
batio Bart. in dicta extrauag. ad reprimendum

verb.Summariè num.18.Abb.in cap.Conſultatio-
nibus §.circa de offic.deleg.Ancharan.d. Clem ſæ-
pè num.17.& ſeqq.Marant.vbi ſupra num.43.&
46.Mart.de clauſ.loco cit. num. 10. Vnde quid-
quid ſit in Cauſis Summarijs extra ordinem
cognoſcendis, de quibus loquitur Text. in d.
Clem.ſæpè, certum eſt quod in alijs, in quibus
25 proceditur ſecundum ordinem Iuris, Interro-
gationes non dantur, niſi per modum poſitio-
num vbi concernant deciſoria Cauſæ, vt di-
ſtinguunt Lanfranch. de Orian. in d. Clem. ſæpè
ſub num.8.Bald.conſ.398.vol.5.Vital in loco cit.
num.29.

Pariter non ſubſiſtit, quod aſſertiua inſtru-
menti ſuper actuali numeratione pecuniæ red-
26 datur dubia ex partita Montis Pietatis, ex
qua apparet, quod eadem ſumma ſoluta fue-
rit Curſori biduò, vel triduò poſt ſtipulatam
deliberationem, adeoque ad clarificandum
hanc dubitationem exortam ſuper retro acti-
tatis Iudex debeat quandocumque interroga-
re partes, ac Teſtes etiam circa merita Cauſę
quamuis id tendat ad vtilitatem priuatam per
Text.in cap.cum Ioannes de fid.Inſtr.ibique gloſſ.
verb.poſtquam Innocent.num.9. Ancharan. num.
10.verſ.& collige Abb.num. 8. Felin. num. 11.
Gonzal.num.9.cum alijs per Menoch. d. caſ. 51.
num.18.& 38. Scacc.de Iudic.cap. 7. num. 470.
lib. 2.

Omiſſis enim pluribus interpretationis,quę
fiunt perſcribentes ſuper d. cap. cum Ioannes;
reſponſum fuit nullam in præſenti concurrere
dubitationem, quia partita Montis importat
ſolutionem per altretanti, ideoque optimè con-
ciliatur cum Inſtrumento, nam oſtendit pecu-
niam verè, & realiter fuiſſe in deliberatione
numeratam, & poſteà per Curſorem dimiſſam
in manibus Campſoris, & rehabitam mediante
ordine Montis non prò pretio deliberationis,
ſed pro ſatisfactione mutui, vel depoſiti, vt
27 indicant illa verba per altretanti, quæ intelli-
guntur de ſolutis, non de ſoluendis Rota deciſ.
175.num.5.par.17.& deciſ.344.num.4.par.18.

Non obſtant deciſiones 1081. Coccin.& 178.
28 Priol. quia tranſeunt cum eadem diſtinctione
inter præparatoria, & deciſoria; Imò ratio de-
ciſionis Coccini conſiſtit in eo, quod Interro-
gationes non tangerent negocium principale,
vt ibi num.6.& num.13.& 14. & latius colligi-
tur ex conſ.254.Spad.lib.2. qui ſcripſit in dicta
cauſa. In præparatorijs quoque loquitur Ne-
nizan.conſ.5.vt ſe explicat ſub num. 14. & ſeqq.
& ſub num.38.verſ.3.reſpondetur, & licet num.
25. & 29. & ſeqq. firmet quod Iudex poſſit
cogere partes ad reſpondendum etiam Inter-
rogationibus tangentibus negocium principa-
le, quamuis non dentur per modum poſitio-
num, idemque ſentiat Natt.conſ.45. per tot. ta-
men in hac propoſitione non ſunt attendendi,
quia loquuntur contra communem opinionem,
& contra ſtylum Rotæ,vt expreſsè fatetur ipſe
Nenizan.d.conſ.5.num.38.verſ. non obſtat circa
med. de quo ſtylo teſtatur etiam Butr. in cap.
cum Cauſam ſub num.23.de iuram. calumn.

Demum non obſtant cæteræ auctoritates
ſimpliciter, ac indiſtinctè firmantes, quod Iu-
dex poſt litis conteſtationem poſſit ex Officio
interrogare ad fundandam intentionem partis
etiam poſt concluſum in Cauſa, vt ſunt Butr.
cap.1.num.13. de iudic. & in cap. cum Cauſam
ſub num.15.de iuram calumn. Alex.in l.dies cau-
tionis §.hoc autem num.18.ff.de damn.infect.Abb
in cap.cum Ioannes num.8,vbi Adden.litt.E.de
fid.inſtrum.Marant. in Specul.d. par.4. diſtinct. 9.
29 num.28. Quia veniunt intelligendi cum præ-
dicta diſtinctione, nempè quod Iudex inter-
roget per viam poſitionum in deciſorijs, &
per modum ſimplicis Interrogationis in præ-
paratorijs, vt ſe explicat Butr.d. cap.Cum Cau-
ſam ſub num.14.verſ.Hæc vera Abbas in d. cap.
cum Cauſam num.16.& ſeqq.& num.22. Specul.
par.6.membr.7.num.6. Vtrumque enim fieri di-
citur iuſſo, & officio Iudicis cap.2. vbi Gemin.
num.6.Franch.num.2.de confeſſ.in 6.Abb. d.cap.
cum Cauſam num.19. & 20. Butr. ibidem num.
23.verſ.nam interrogatio;Et in vtroque fundatur
intentio Partis, quia etiam in præparatorijs ſi
quis ex gratia interrogetur, an poſſideat, &
reſpondeat affirmatiuè, fundat intentionem
actoris in rei vindicatione, vt inquit Cephal.
conſ.260.num.25. & alia exempla tradit Neni-
zan.d.conſ.5.num.30. Et licet vtantur ſimplici
verbo Interrogationis, tamen Interrogatio, &
poſitio poſt litem conteſtatam dicuntur Syno-
nima, & accipiuntur in idem Curt. de poſition.
num.3.

Et in hanc ſententiam facilius Domini ine-
runt ex triplici circumſtantia. Primo quia
Campſor, & Curſor. qui iuxtà requiſita haſtæ
publicæ apparent numeraſſe, & reſpectiuè exe-
giſſe pecunias in actu celebrationis Inſtrumen-
ti conuincerentur mendaces, & in ſuo munere
30 defectuoſi, ſi reuera pecunia numerata non
eſſet, quo caſu nemo tenetur reſpondere Inter-
rogationibus, quæ continent propriam turpi-
tudinem Franc.Marc. deciſ. 789. num. 3. par. 2.
Marant.d.par.6.membr.7.num.7.Ridolphin. dict.
cap.2.ſub num.3.verſ.quartus Secundo quia di-
31 ctum Inſtrumentum eſt iuratum, vnde non
ſunt admittendæ Interrogationes, quę faciant
incurrere periurium Marant. ibidem num. 10.
Oſaſch.deciſ.10.num.7.& 8.Rota deciſ.334.num.
15.par.11. Tertio demum, quia Interrogatio-
32 nes, ſeu poſitiones non dantur, vbi Pars ha-
bet intentionem fundatam in publico Inſtru-
mento faciente rem claram, & manifeſtam
Curt.de poſit. num. 40. Oſaſch. dicta deciſ. 10.
num.7.

Et ita vtraque &c.

R.P.D.

R. P. D. CAPRARA.

Anconitana Legitimæ,

Lunæ 10. Iunij 1687.

ARGVMENTVM.

Donatio immenſa facta vni ex liberis reuocatur vſque ad legitimam fauore aliorum. Cum dos ſuccedit loco legitimæ, fœminæ faciunt numerum, & partem ad augendam legitimam maſculorum. Dos quando dicatur ſuccedere loco legitimæ.

SVMMARIVM.

1 *Donatio immenſa vni ex liberis facta, per alios reuocatur vſque ad legitimam.*

2 *Legitima eſt ſemis, cum filij ſunt vltra quatuor.*

3 *Fœminæ excluſæ à Statuto, quarum dotes ſuccedunt loco legitimæ, licet non admittantur ad partem legitimæ, faciunt tamen numerum & partem ad impinguandam legitimam maſculorum.*

4 *Dos præſumitur ſuccedere loco legitimæ.*

5 *Dos ſuccedit loco legitimæ, cum Statutum incipit non ab excluſione, ſed à dotatione.*

6 Statutum Anconæ excluſiuum fœminarum *explicatur & num. 8.*

7 *Dos an ſuccedat loco legitimæ ex coniecturis deducitur.*

8 *Dos ſuccedit loco legitimæ cum Statutum mandat, illam eſſe competentem.*

9 *Dos competens eſt illa, quæ regulatur ſecundum legitimam.*

10 *Dos ſuccedit loco legitimæ, cum onus dotationis iniungitur per verba modificatiua ſucceſſionis fratrum.*

11 *Dictio* Tamen *modificat præcedentia ad terminos ſubſequentes.*

12 *Succedit loco legitimæ, cum eſt taxanda à Iudice, vel arbitrio boni viri.*

13 *Dos à Iudice, vel ab arbitro nequit iudicari minor legitima.*

14 *Succedit loco legitimæ, cum Statutum mandat, fœminas nihil petere poſſe vltra dotem datam, vel relictam.*

15 *Præſertim, cum mandat, nihil peti poſſe etiam ratione legitimæ.*

16 *Dos ſuccedit loco legitimæ, cum fit mentio legitimæ.*

17 *Legitima eſt debitum iuris naturæ.*

18 *Nigrum declaratur à Rubrica.*

19 *Dos ſuccedit loco legitimæ, quotieſcumque fœminæ excluduntur non ſimpliciter propter maſculos, ſed propter dotem.*

20 *Dotis, quæ per ſtatutum legitimæ naturam aſſumit, non repugnat, ſolutionem differri ad tempus matrimonij.*

21 *Fœminæ faciunt numerum, cum earum dos ſuccedit loco legitimæ, non attento diſſenſu vnius ex maſculis.*

22 *Et faciunt numerum, & partem etiam in legitima hereditatis maternæ, e qua ſunt excluſæ.*

23 *Immiſſio datur pro indiuiſo legitimarijs, ac hæredi.*

DECISIO X.

DEfuncta Eliſabet nullo condito teſtamento, facta tamen prius donatione omnium bonorum ad fauorem Marchionis Ioannis Antonij eius Filij natu maioris, etiam de ſcutis quingentis ſibi in eadem donatione ad effectum teſtandi reſeruatis, quatenus de illis ipſa non diſponeret, fuit dubitatum coram me ad Inſtantiam Co: Franciſci alterius ex Filijs excluſi, an ipſi deberetur legitima, & pro qua quantitate, & an pro illa eſſet danda immiſſio, & DD. vnanimiter cenſuerunt, legitimam deberi in tribus vncijs, & dandam immiſſionem pro indiuiſo.

Quod enim legitima deberetur ſuper bonis alteri ex Filijs donatis, fuit apud Patres in-
1 controuerſum, vtpote expreſsè ſancitum in *Auth. Vndè ſi parens C.de inoffic.teſtam.* & communiter *Soccin.ſen.conſ.148.num.7.lib. 1. Surd. conſ.332.ſub num.13.in fine, & ſeq. Gabr. conſ. 137.num.20.lib.2.Pereg.de fideicom.art.36. num. 35.Rot.dec.86.per totam poſt Merlin.de legit. & deciſ.347.lib.6.& 7.par.13.& deciſ.47.num.11. par. 17. recen.* & ſola difficultas redigeretur ad determinationem quantitatis, quam DD. declararunt in prædictis tribus vncijs, ex quo Eliſabeth obierit relictis quinque filijs, videlicet duobus maſculis, & tribus fœminis, vndè
2 efficiebatur ſemis iuxta *Text. in Auth. nouiſſima C.de inoff. teſtam. & in §.1.de triente, & ſemiſſe,* qui venit diuidendus inter ipſos maſcu-
3 los, ſtante quod in præſenti concurrat Statutum Anconæ excluſiuum fœminarum, quarum dotes loco legitimæ ſuccedunt, quæ quidem fœminę ſic excluſæ licet non admittantur ad partem, faciunt tamen numerum, & partem fauore maſculorum ad impinguandam eorum legitimam, illamque augendam de triente ad ſemiſſem ad plenè tradita per *Bellon.de iur. accreſc. cap.6. quæſt.15. num. 9. circa finem Verſ. hinc frequentius, & num.10.11.& 12.Clar. in §. legitima n.4.verſ.aut verò Statutum Brun.ad ſtatut.excluſ.fœmin.art.13.quæſt. 3. num. 45. 46. Theſaur.dec.159.ſub num. 11.Torr.de pact.fut.ſuc. lib. 2. cap.46.num.41.Rot.dec.137.num.9. par. 6.& deciſ.10.num. 19. par. 12. & coram Priolo dec.134.n.18,* & in terminis præſentis Statuti dixit Rota *in Anconitana Legitimæ coram Penia deciſ.1248.num.3.*

Nec dubitarunt DD. dotes vigore Statuti
4 Anconæ induere naturam legitimæ, nedum quia ita ſe habet iuris præſumptio, *Iaſ.in auth. nouiſſima num.60.C.de inoff. teſtam.* Rip. *in l. 1. num.64.ff.ſolut.matrim.Alciat.* de *præſumpt. regul.1.præſumpt.29.num.4. Rota coram Gregor.deciſ.565.num.3.* verum etiam, quia perſpecta eiuſdem Statuti diſpoſitione conſtitit, illud incipere non ab excluſione, ſed à dotatione, dum

ex-

fęminas non ſimplicitet excludit à ſucceſſio-
ne, ſed cum qualitate dotationis, ſi nempè do-
tatæ fuerint, vel dotandæ, quo caſu indubita-
tum eſt, apud omnes dotem haberi loco legi-
5 timæ iuxta Magiſtralem diſtinctionem *Caſtren. in l. Titio centum ſeptuaginta §. Titio genera num. 8. verſ. Ego pluries conſultus ff. de condit. & demonſtration.* Ciarlin. contr. 35. num. 33. *Adden. ad Greg. deciſ. 565. num. 11. Rota coram B uratt. dec. 215. & ibi adden. num. 10. 11. & in recen. deciſ. 208. num. 53. par. 8. & dec. 10. num. 12. & deciſ. 156. num. 4. & ſequen. par. 15. recen.*

Nec obſtare viſum fuit, quod idem Statutum
6 obeuntibus Parentibus, ſeu Fratre, vel Auo ab
inteſtato, ſuperſtite filia, vel nepte nondum
maritata, ſeu dotata diſponat ibi -- *Quod maſculi ſuccedant in tota hæreditate, teneantur tamen ipſam Filiam, Sororem, vel Neptem indotatam maritare, & dotare*, & ſic videantur prius ex-
cludere fæminas, & deindè earum dotationem
decernere, ac intret proindè prima pars diſtin-
ctionis *Caſtren.* excludentis legitimæ quatita-
tem in dote. Quoniam pro remotione iſtius
7 obiecti ponderantes DD, integram Statuti di-
ſpoſitionem, prout fieri debere ad inſequen-
dam ſtatuentium voluntatem etiam ex conie-
cturis in hac facti ſpecie aduertit *Rot. dec. 208. num. 10. par. 8. & deciſ. 156. num. 11. par. 15. rec.* pro comperto habuerunt illam reſultare ex
pluribus.

Et primo ex ipſis verbis immediatè appo-
8 ſitis ibi -- *teneantur tamen ipſam Filiam, Sororem, vel Neptem indotatam maritare, & dotare competenter viribus hæreditatis, & conditione perſonarum attentis*, ex quibus reſultat, ipſam
9 dotem fuiſſe reſeruatam loco legitimæ, dum
dos competens eſt illa, quæ ſecundum legiti-
mam regulatur, vt ad hunc effectum dixit
Mangil. de imput. quæſt. 57. num. 27. 28. Rot. coram Bichio deciſ. 88. num. 9. & ſeq. & in recen. d. deciſ. 208. num. 16. par. 8. & deciſ. 156. num. 12. par. 15. Perpenſo præſertim, quod onus dota-
10 tionis fuit iniunctum per verba modificatiua
ſucceſſionis fratrum ibi -- *teneatur tamen dotare*, quaſi ab illo ſperando dotem, & in par-
tem ſucceſſionis ſui in legitimam tradendo fę-
minis, cum hæc ſit propria virtus d. dictionis
11 *tamen*, vt modificet præcedentia ad terminos
ſubſequentes *l. ita tamen ad Trebell. l. vbi adhuc §. ita tamen C. de iur. dot. Rot. coram Bichio deciſ. 538. num. 17. 18.*

Supradictæ ponderationi additur altera,
12 quæ illam magis corroborat, & in eo conſi-
ſtit, quod in caſu, quo fratres competenter
dotare reluctarent; demandarunt ſtatuentes
declarationem quantitatis dotis fieri debere
per Poteſtatem, & Iudicem cum conſenſu qua-
tuor affinium eiuſdem mulieris, vel quatuor
bonorum virorum, ex qua etiam circumſtantia
inſurgit enixior voluntas ſubrogandi dotem
ipſi legitimæ, quia tam Iudex, quam bonus
13 vir non debent iudicare, & arbitrare dotem
minorem legitima *Eug. conſ. 3. ſub num. 43. verſ. bonus autem vir Ber. conſ. 142. nu. 8. Mantic. dec. 329. n. 6. Rot. in ſæpe allegata deciſ. 136. num. 15. par. 15. recent.*

Et clarior eadem voluntas apparet ob-
14 ſeruando, fuiſſe ſuperadditum præceptum,
quod nempè fæminæ debeant eſſe contentæ
dote data, vel relicta, & nihil plus petere, ex
qua prohibitione, & præcepto reſultat, quod
cum fæminæ nil aliud petere valeant, quam
legitimam in bonis parentum, dum Statuen-
tes mandant, eas debere eſſe contentas dote,
oſtendunt illam præſeruaſſe loco legitimæ, dum
prohibendo plus petere, nil aliud videntur
prohibere, quàm legitimæ ſupplementum, ſi
ea dos minor fuiſſet, vt notat *Boſ. de dot. cap. 7. num. 81. in fine verſ. quia ſtatutum, quem ſequitur Card. de Luca eodem tract. diſc. 13. ſub num. 9. poſt prin. verſ. 4.* vbi hanc coniecturam fortem
appellat Simon. *de Pret. de interpret. vltim. volunt. lib. 3. ſolut. 4. nu. 18. Mangil. de imput. quæſt. 57. ſub num. 26. Rota coram Bichio deciſ. 88. num. 12.* & hoc tanto fortius, quia qualificarunt di-
15 ctam prohibitionem cum additamento, quod
non plus peterent in bonis Patris, Matris, vel
16 Aui ratione debiti iuris naturæ, quotieſcum-
que enim fit mentio legitimæ, quæ idem eſt,
17 ac debitum iuris naturæ erga filios, omni du-
bio procul dos dicitur ſuffecta in illius locum,
& fæminas cenſeri in ſuas, vt ſubdit *Card. de Luca d. diſc. 13. ſub d. n. 9. verſ. quarta coniectura* plenè *Boſ. eod. tract. d. cap. 7. num. 78. 81. Honded. conſ. 53 num. 10 lib. 2.* & concludunt ſupra al-
legatæ deciſiones 208. *num. 17. 18. 19. par. 8. & deciſ. 88. num. 14. 15. coram Bichio, & deciſ. 136. ſub num. 12. 13. par. 15. recen.*

Additur demum, quod ponderata integra
Statuti diſpoſitione in omni ſui parte, & in
ipſa rubrica deprehenditur, fæminas non ſim-
pliciter propter maſculos, ſed propter dotem
eſſe excluſas, in ipſa enim Rubrica nihil de fi-
lijs, ſed tantum de fæminis dotatis agitur ibi -
Quod mulier dotata ſit contenta dote, etenim Ru-
18 brica ipſa ſufficiens eſt pro deciſione cauſa-
rum, cum ab ipſa Nigrum recipiat declaratio-
nem *Rot. deciſ. 548. num. 1. in fine par. 1. & deciſ. 31. num. 1. pariter in fine par. 2. recen. & coram Royas deciſ. 359. ſub num. 14. verſ. itaque cum ſequen. etc.* Nihil etiam de filijs, vel agnatione
agitur in Nigro eiuſdem Statuti, cum ibi ſem-
per anteponatur dotatio fæminarum excluſio-
ni, ſiuè dotatę ſint, ſiuè dotandę, vt in exor-
dio ibi -- *Si aliqua mulier fuerit dotata, vel dotanda etc. iſta talis mulier non poſſit aliquid petere, ſed ſit, et eſſe debeat contenta dote iſta, et eius filij, et hæredes in tantum, vt talis mulier non admittatur ad hæreditatem*, & ita legitur etiam
in proceſſu, vbi numquam fit mentio excluſio-
nis fæminarum propter maſculos, vel agna-
tionem, quotieſcumque enim fæminarum ex-
19 cluſio non fit ſimpliciter propter maſculos,
ſed propter dotem, dos legitimæ locum ſu-
binciat, & illius naturam induit, quia ipſa
dos eſt cauſa proxima excluſionis, & in illa
fundatur doctrina *Caſtren. in alleg. l. Titio centum, ac Doctorum eam ſequentium de Luc. de dot. diſc.*

diſc.1 3.ſub num.4.verſ.verba igitur in fine Rota decıſ.208.num.2.par.8.recen.
Hine non obſtat ponderatio in contrarium
deducta, quod nempè ſtatuentes vtendo verbis
maritare,et dotare videantur differre ſolutionem
dotis ad tempus matrimonij, & ſic excludere
qualitatem legitimæ, quę ſtatim debetur, nul-
latenus expectato tempore nuptiarum, quia
quidquid ſit de importantia dd. verborum,
20 ſatis ſufficiens viſa fuit in pręſenti reſponſio,
quod non repugnet naturæ legitimæ in dotem
per Statutum commutarę, & quæ legitimæ na-
turam retinet, quod eius ſolutio differatur ad
tempus matrimonij iuxta deducta à *Cardin. de
Luca de dote diſc.1 3.num.* 10. & benè diſtinguit
Rot. decıſ. 538.num.4.et 5.par.1.diuerſ.
Cætera obiecta, quorum alterum conſiſtit
in eo, quod concurrente diſſenſu vnius maſcu-
li, vt hìc, fæminę non admittuntur ad augen-
dam legitimam maſculòrum, & alterum quod
ipſæ tanquam dotatæ à Patrè non poſſint nu-
merari pro augenda legitima maſculorum in
hæreditate materna, à qua cum ſint exeluſę à
dicto Statuto, habeantur proindè pro extra-
neis, vnica reſponſione tolluntur nempè quod
21 qnotieſcumque d›s legitimæ locum obtinet,
vt in pręſenti non attenditur diſſenſus alterius
ex maſculis, ſed eo non obſtante fęminæ nu-
merantur iuxta ęquiorem opinionem *Rota co-
ram Coccino decıſ.* 1285. *num.* 9. repetita poſt
Merlin.de legitim.decıſ.106.et Rot.*decıſ.*128.*nu.*
21.*par.13.recent.* & fęminę faciunt numerum,
22 & partem etiam in augenda legitima detra-
henda ab hęreditate materna, à qua ſunt ex-
cluſę, vt reiecta contraria opinione fuit deci-
ſum apud Rot.*decıſ.137.num.15.et decıſ.106.nu.*
24:*par.6.et d.decıſ.128.par.13.rec.*
Quoad alteram partem dubij concernen-
23 tem immiſſionem DD. tranſierunt abſque dıf-
ficultate in concedendo illam pro indiuiſo,
nulla habita ratione debitorum hæreditario-
rum, quorum ſeparatio erit facienda in Iudi-
cio liquidationis iuxta deducta per *Rot. decıſ.
301.num.9.par.13.rec.*
Et ita vtraque parte informante fuit deci-
ſum &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX
S. ROTÆ DECANO.

CACCIA, ALBANO, ET BONCOMPAGNO
Nunc S. R. E. Cardinalibus,

Et de Aſte nunc Archiepiſcopo Athenarum.

Votum deciſiuum à R. P. D. Emerix.

In Cauſa

Ferrarien. Fideicommiſſi de Turchis.

Martis 19. Augusti 1687.

ARGVMENTVM.

Hæres non poteſt grauari in bonis proprijs, aut
aliàs ſibi debitis per viam fideicommiſſi vni-
uerſalis, niſi quatenùs teſtator illi præbeat
æquiualens, computatis fructibus medio tem-
pore perceptis.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtator loquens de ſuis bonis non videtur velle diſponere de alienis.*
2 *Acceptatio hæredis non inducitur ſine ſcientia.*
3 *Teſtator declarans diſponere de ſuis bonis non videtur velle diſponere de bonis fideicommiſſarijs, etſi illa deſcribat in teſtamento.*
4 *Et talis deſcriptio poteſt operari ſaluum quoad fructus dd. bonorum fideicommiſſariorum.*
5 *Scientia grauami ⟨n⟩is in re ſibi debita non requiritur in hærede, ſed ſufficit ſimplex aditio hæreditatis.*
6 *Limita in hærede infante, & vbi grauamen eſt in bonis debitis hæredi appoſitum per viam fideicommiſſi vniuerſalis.*
Secus verò in fideicommiſſo particulari n.8.
7 *Fideicommiſſum vniuerſale cum ſpecificatione, & nominatione bonorum hæredis æquiparatur fideicommiſſo particulari.*
9 *Inuentarij vices ſupplet deſcriptio exacta bonorum facta à teſtatore.*
10 *Et diligens inuentarium tutelare.*
11 *Atque exinde excluditur præſumptio ſubtractionis bonorum.*
12 *Aditio hæreditatis inconſultò facta à tutrice abſque Inuentario nequit operari, pupillum hæredem remanſiſſe grauatum in bonis proprijs vltra emolumentum hæreditatis.*
13 *Producens nequit impugnare iura producta.*
14 *Inuentarium nequit redargui nullitatis propter defectum deſcriptionis paucorum mobilium pro vſu coloni, cum impenſa deſcriptionis eſſet maior illorum valore.*
15 *Nec ex defectu deſcriptionis librorum introitus, exitus, cum is ſuppletur ex alijs ſcripturis.*
16 *Inuentarium nequit redargui, cum perſonæ magis informatæ, & tempore magis proximo, nihil contra illud deduxerunt.*
17 *Teſtator valet diſponere vniuerſaliter de bonis hæredis, vel illi debitis, quatenùs iſte conſequatur à teſtatore æquiualens emolumentum, computatis fructibus medio tempore perceptis.*
Cæterum non valet, etſi hæres grauatus per viam fideicommiſſi vniuerſalis in bonis proprijs adeat hæreditatem nullo confecto inuentario num.19.
18 Nec *valebat teſtator in particularibus diſponere vltra vires iure digeſtorum, ſed iure authenticorum hodiè poteſt.*
20 *Ius nouum Codicis, & Authenticorum non corrigit ius antiquum quoad fideicommiſſarias vniuerſales, ſed ſaluum quoad particulares, & n.22. 28. 30. & 31.*
Et d. nouum ius non comprehendit fideicommiſſa vniuerſalia pro inducenda pęna amiſſionis Trebellianicæ propter omiſſionem Inuentarij num.27.

21 Bel-

31 Beltram. ad Gregor. Deciſ.421.num.15. *reprobatur* 30. *&* 41.
23 *Hærede non conficiente Inuentarium, oritur præſumptio ſubtractionis bonorum.*
24 Auth. de hęred. & falcid. §. hinc nobis *explicatur.*
25 Peregr. de fideic. art. 3. num. 76. *exponitur.*
26 *Argumentum à contrario ſenſu non valet ex verbis Doctorum.*
29 *Ius prohibendi falcidiam trahitur ad facultatem prohibendi quoque Trebellianicam.*
32 *Fideicommiſſarius vniuerſalis poteſt cogere hæredem ad conficiendum Inuentarium.*
33 *Non autem legatarius particularis.*
34 *Falcidia ex Fideicommiſſis particularibus detrahitur ſolum in ſubſidium.*
35 *Pœna non extenditur ex identitate rationis.*
36 *Hæres ſimpliciter adiens facit ſuam voluntatem teſtatoris circa ea, quæ lege permittente teſtator diſponit, non circa ea, quæ à iure fieri prohibentur.*

DECISIO XI.

DOmini, in hac tertia diſcuſſione cauſę, fue-
runt in Voto pro confirmatione ſententia-
rum latarum in Curia denegantium Comiti-
bus de Flaſchis Actoribus immiſſionem in bo-
nis, de quibus agitur, quia Partes conueniunt
nos verſari in fideicommiſſo vniuerſali, &
quod Bona poſſeſſa per Marchionem Alphon-
ſum Teſtatorem, ſuper quibus petunt immiſſio-
nem, eſſent debita Marchioni Cæſari hæredi ex
fideicommiſſis auiris, quodque iſte nihil con-
ſequutus fuerit ex hæreditate Teſtatoris, quod
adæquare, vel compenſare poſſit valorem bo-
1 norum ei debitorum ex præfatis fideicommiſ-
ſis, ideoque de plano viſa fuit deneganda im-
miſſio, deficientibus tàm expreſſa voluntate
Teſtatoris diſponendi de bonis hæredi debi-
tis, quàm etiam, & ſpecifica acceptatione hæ-
redis.

Deficit expreſſa voluntas Teſtatoris, & ſpe-
cifica acceptatio hæredis, quia neque in inſti-
tutione, neque in ſubſtitutione, & toto pro-
2 greſſu Teſtamenti vllum legitur verbum ex-
preſſum compræhenſiuum bonorum hæredis,
ſed Teſtator ſemper loquutus fuit de ſuis bo-
nis, & relatiuè ad illa diſpoſuit; Vndè exclu-
ditur non ſolum in Teſtatore voluntas diſpo-
nendi de bonis debitis hęredi ex antiquiori-
bus fideicommiſſis ad tradita per *Pariſ. conſ.
98. num. 14. lib. 2. Cephal. conſ. 516. num. 13. lib. 4.
Fuſar. de ſubſtitut. quæſt. 648. num. 2., & melius
quæſt. 649. num. 6. Peregrin. de fideicommiſ. art. 6.
num. 12. verſ. Tertio conſiderabam Andreol. contr.
220. num. 9.* cum alijs concordantibus adductis
per Rotam *coram Prialo deciſ. 378. num. 5. &
ſeqq.* ſed etiam acceptatio hæredis, quæ ſine
3 ſcientia non inducitur *iuxta Text. in l. ad proba-
tionem, ibique gloſſa Cod. de locata, & conducto.*

Non obſtat, quod Teſtator mandauerit no-
minatim deſcribi in calce Teſtamenti etiam
bona debita hęredi ex antiquioribus fidei-
commiſſis, ſuperaddita ratione *[illegible] acchenon
ſi poſſi dubitare, quali ſiano li beni immobili re-
ſtati nella ſua eredità, e ſottopoſti al fideicom-
miſſo, ne occorra alli ſudetti ſuoi Deſcendenti, ò
altri chiamati, come di ſopra, in occaſione di proua-
re la lora identità, e che foſſero da eſſo Sig. Teſta-
tore tenuti, poſſeduti, e reſtati della ſua eredità, hà
riſoluto, & ordinato, che ſiano deſcritti con le loro
qualità, quantità, e confini nel fine del preſente Te-
ſtamento*— adeoque dubitandum non videatur,
quin voluerit de illis diſponere *per Text. in l.
ſequens quæſtio 70. ff. de legat. ſecundo.* Tum quia
antecedens declaratio ſe velle diſponere de bo-
nis ſuis, operatur quod ſubſequens præceptum,
& ratio nominatim deſcribendi bona, importet
ſolam voluntatem diſponendi de bonis hære-
dis, præſuppoſitiuè, quod eſſent ſua libera, non
autem vti de ſuppoſitis antiquioribus fideicõ-
miſſis, & debitis hæredi iure propriæ vocatio-
nis, vt de ſimili deſcriptione Bonorum fideicõ-
miſſariorum facta per teſtatorem, quod cenſea-
tur facta ad abundantiorem cauthelam, & co-
hærenter ad illius voluntatem antecedenter ex-
preſſam tradit *Gratian. diſcept. 404. num. 5. & 6.*

Tum etiam quia, quatenùs per modum ſup-
poſiti admitteretur præceptum deſcribendi ea-
4 dem Bona importare iuxtà ſenſum Partis ali-
quam voluntatem diſponendi de illis, etiam
vti debitis hęredi, exindè dumtaxat ſequeretur,
quod voluiſſet diſponere iuxtà terminos iuris,
& imputationem fructuum ei permiſſam, ad hoc
vt ad limites hæreditatis, & ad ratam emolu-
menti habiti per hæredem, ſubſtineretur gra-
uamen impoſitum ſuper bonis ei debitis, non
autem quod voluerit de illis diſponere etiam
vltra vires hæreditatis, & emolumentum, quod
hęres eſſet conſequuturus, dum id vlterius non
expreſſit, vt in ſpecie notant *Angel. de Peruſ. in
l. filius familias 17. §. apud Marcellum propè finem
verſ. quia non eſt veriſimile de legat. primo Gabr.
conſ. 102. num. 8. & 11. lib. 2.*

Prout nec releuat, quod ſpecifica accepta-
tio, & ſcientia grauaminis in re ſibi debita non
5 requiratur in hęrede, ſed ſufficiat ſimplex adi-
tio hæreditatis abſque beneficio legis, & in-
uentarij. Quia contrarium procedit, quando
hæres de tempore delatæ hæreditatis eſt (prout
6 in præſenti erat) Infans, & Teſtator diſpoſuit
de bonis debitis hæredi vti ſuis, & per viam
fideicommiſſi vniuerſalis, vt diſtinguendo in-
ter fideicommiſſum vniuerſale, & particulare
formiter diſcuſſo articulo firmauit *in celebri
Viterbien. Caſtrorum coram Coccin. deciſ. 1303.
num. 2. & 3. & deciſ. 1622. num. 7. & 8.*

Minus facit, quod ſicuti in fideicommiſſo
particulari ſufficit pro acceptatione grauami-
nis ſimplex aditio hęreditatis, ità etiam in fi-
7 deicommiſſo vniuerſali ordinato cum ſpecifi-
catione, & nominatione bonorum hæredis,
quod æquiparatur fideicommiſſo particulari
iuxta ratiocinium *Beltramin. in addit. ad Gregor.
deciſ. 421. ſub num. 25.* quia in tantum ignoran-
tia grauaminis in re propria, vel alias ei debi-
ta, non excuſat hæredem adeuntem, quando

agitur

agſtur de fideicommiſſo particulari, in quantum ſcit, vel ſcire debet, quod non conficiendo Inuentarium incurrit pœnam ſatisfaciendi de proprio legatarijs, & fideicommiſſarijs particularibus, vt poſt *Pariſ. conſ. 2. num. 29. & ſeq. lib. 3.* ponderat *Rota coram Coccin. dicta deciſ. 1623. num. 15.* Quod cum in præſenti caſu non poſſit imputari, ſeu exprobari Marchioni Cæſari, licet grauato fideicommiſſo vniuerſali cum ſpecifica nominatione bonorum ſibi debitorum ex fideicommiſſis Auitis, ex quo tàm ipſe, quàm illius Tutrix probabiliter credidit, ſeù credere potuerit, vel quod non poſſet grauari in bonis ſibi debitis vltrà emolumentum, iuxta diſpoſitionem *Textus in l. Imperator 72. §. ſi centum, & §. cum quidam ff. de legat. ſecundo*, & opinionem *Bartoli*, aliorumque veterum Iuris interpretum, de quibus infra; maximè quia de eo tempore adhuc non prodierat in lucem diſtinctio excogitata per *Beltramin.* inter fideicommiſſum vniuerſale cum ſpecificatione. Vel quod bona, de quibus Teſtator aſſeruit diſponere tanquàm ſuis, eſſent ipſius libera, quodque eorum ſpecificatio fuerit demandata ad abundantiorem cauthelam, adhoc, vt in futurum hæredes non grauarentur onere probandi illorum identitatem, vt in ſpecie tradit *Gratian. d. diſcept. 404. num. 5. & 6.* non militat contra ipſum eadem ratio, quæ militaret contra hæredem grauatum legatis, & fideicommiſſis particularibus.

Tantò minùs, quia vices Inuentarij ſupple-
9 re poſſunt exacta deſcriptio bonorum facta de ordine Teſtatoris in fine Teſtamenti ex firmatis *per Rot. deciſ. 519. num. 1. part. 4. diuerſ.* &
10 diligens Inuentarium tutelare confectum à Marchioniſſa Liuia matre, diſtinctumque computum pecuniarum hæreditariarum, & pupillarium retentum in eadem ratione Bancaria, qua vtebatur Teſtator; ex quibus; ſicuti conſtat certitudinaliter de ſtatu hæreditario, & excluditur præſumptio ſubtractionis Bonorum,
11 ita etiam ſuccurri debet indemnitati Infantis, ne per aditionem inconſultò factam à Tutrice abſque confectione Inuentarij legalis, remane-
12 at grauatus in bonis proprijs vltra emolumẽtum hereditatis, vt in fortioribus terminis docet *Caſtrenſ. in l. ita tamen §. ſi ex Trebelliano nu. 2.* & ibi *Alexan. num. 3. ff. ad Trebell. Mantic. de Coniectur. lib. 7. tit. 8. num. 1. Cancer. var. reſol. part. 3. cap. 2. num. 131. & Rota coram Coccin. deciſ. 1886. à num. 10. vſque ad 23. & in recent. deciſ. 16. num. 1. & ſeqq.* cum alijs concordantibus adductis per *Rotam in Senogallien. fideicommiſſi 30. Aprilis 1677. §. In omnem caſum, & 21. Aprilis 1679. §. ſed amplius coram Reuerendiſſimo Bourlemont. & in Romana hæreditatis de Vellis 10. Decembris 1681. & 1. Iunij 1682. coram Reu. P. D. Vrſino.*

Nullatenùs ſubſiſtente, quod non appareat de cuius mandato, & ad quem finem fuerit cõfectum iſtud Inuentarium, quod vlterius impugnatur tanquam defectuoſum, ex quo in eo nõ leguntur diſtinctè deſcripta ſuppellectilia manſionum nobilium Palatij Ferrariæ, nec mobilia Palatij Ariani, & Colognæ, neque libri Introitus, & exitus aliæque plures ſcripturę hæreditariæ tàm Marchionis Alphonſi Teſtatoris, quà Marchionis Hippolyti Aui, quia Inuentarium fuiſſe confectum de mandato Marchioniſſę Liuię matris prò indemnitate Pupilli, conſtat ex partita ſolutionis mercedis Notarij factę, mediante ratione Bancaria *Auenti*; & ad allegatos defectus Inuentarij, licet ſatis eſſet reſpondere, quod iſtud olim fuit productum à Comitibus de Flaſchis pro fundamento illorum intentionis, adeoque hodie amplius ab eis im-
13 pugnari non poſſet ex *traditis per Gratian. diſcept. 577. num. 11. & firmatis per Rotam deciſ. 431. num. 7. & 8. par. 13. & deciſ. 174. num. 14. & ſeqq. pag. 17. recent.* præſertim poſt lapſum 40. annorum, quo diſtulerunt hanc exceptionem opponere; nihilominus Domini eos ſingillatim examinando, exiſtimabant omiſſionem deſcriptionis ſuppellectilium manſionum nobilium Palatij Ferrariæ benè remoueri ex eo, quod paulò poſt obitum Teſtatoris illarum parietes fuerant, juxta morem Regionis denudatæ Periſtromatibus, alijſque ſericis mobilibus, quæ fuerant aſportata in veſtiarium, & leguntur deſcripta inter alias res in eo repoſitas. Defectum verò deſcriptionis mobilium Palatij Ariani, & Colognæ nõ eſſe habendũ in conſideratione ad tam enormiter grauandum hæredem, dum ex accurata ipſorum deſcriptione facta in Inuentario confecto poſt obitum Marchionis Cæſaris, citatis etiam Comitibus
14 de Flaſchis, conſtat, illa conſiſtere in paucis mobilibus pro vſu Coloni, itaut vt ferè maior fuiſſet impenſa in tranſmittendo Notario ad illa deſcribendum, quam illorum valor, vt in ſpecie pro excuſando defectu Inuentarij ponderat *Phanuccin s inter tractatus diuerſorum de*
15 *Inuentario quæſt. 244. num. 271.* Defectum autem librorum introitus, & exitus, aliarumque ſcripturarum concernentium ſtatum hæreditarium, ſuppleri ex partitis rationis Bancharię *Auenti*, per quam fuerunt factæ omnes ſolutiones de mandato Teſtatoris, etiam conſiſtentes in modica ſumma paucarum librarum vt benè oſtendebant Informantes.

Ac vlteriùs ponderabant, quod ab anno
16 1623. quo fuit mota lis, & per Marchiones de *Bentiuolis*, & *Beuilacquis* reos conuentos oppoſitum de inſufficientia hæreditatis, nihil fuit deductum contra huiuſmodi Inuentarium, & Statum hæreditarium ab Authoribus Com. de Flaſchis, qui tanquàm filia, & Gener Teſtatoris præſumuntur magis Informati de illius Statu; Immò nec ab ipſis Comitibus de Flaſchis Actoribus vſque adhùc adinuentum aliquid, quod dici poſſit dolo Marchionis Cæſaris ſubtractum, vel alienatum, non obſtantibus pluribus diligentijs per eos factis in Archiuio, & apud Tabelliones Ferrarię,

Hæc ſufficere videbantur pro confirmatione præcedentium ſententiarum, etiam omiſſa diſcuſſione articuli poteſtatis diſponendi de

bonis proprijs, vel debitis hæredi, quæ excluſa voluntate Teſtatoris remanet inefficax; Verùm ad plenè ſatisfaciendum omnibus adductis à ſcribentibus pro Comitibus de Flaſchis, hanc quoque deficere Domini reſpondebant
17 *ex Textu in l. Imperator 72. §. ſi centum, & §. Cum quidam, & in l. cum Pater 79. §. Titio Fratri ff. de legat. 2.* in quibus Papinianus reſpondit eatenus ſuſtineri grauamen impoſitum à Teſtatore ſuper bonis proprijs, vel debitis hæredi, quatenùs iſte æquiualens emolumentum cõſequatur ex hæreditate Teſtatoris, computatis acceſſionibus, ſeu fructibus medio tempore perceptis, vt benè explicat *Bartol. in d. l. Imperator num. 1. & 4. ibique etiam Imola numer. 3. Bald. in dicta l. cum Pater §. Titio in princ. ff. de legat. 2. Benedict. in cap. Raynutius verſ. ſi abſque liberis il 2. num. 25. ad medinm, & num. 60. tit. de fideicommiſſ. conſtitut. Soccin. Iun. conſ. 57. num. 19. lib. 3. Gabriel conſil. 302. num. 8. cum dnobus ſeqq. & num. 20. lib. 2.* cum alijs adductis in præcedenti diſcurſu §. *E contra*, quos malè interpretantur ſcribentes exaduerſo, loqui de Iure *Digeſtorum* non conſiderato iure nouiſſimo *Authenticorum*, quoniam, cum diſtinguendo dicant, quod Teſtator in particularibus poteſt, in vniuerſalibus non poteſt diſponere vltra vires hæreditarias, pernecesſè habuerunt reſpe-
18 ctum ad Ius *Authentic.* quo circumſcripto nec in particularibus quis poſſet diſponere vltra vires ſecundum *Text. in l. 1. §. ſi is qui quadringenta ff. ad Trebell. & in l. ſi vniuerſa C. de legat.* & tradita *per Peregrin. artic. 3. num. 78. & Bellon. conſil. 99. num. 25. alioſque concordantes.*

19 Idque procedere etiamſi hæres grauatus per viam fideicommiſſi vniuerſalis in bonis pro-
20 prijs adeat hæreditatem nullo confecto Inuentario, cum ius nouum *Codicis in l. final. de iur. deliberan.* & nouiſſimum *Authen. in §. Hinc nobis de hæreditat. & falcid.* non corrigant Ius antiquum *Digeſtorum* niſi quoad Legatarios, & fideicommiſſarios particulares, non autem quoad vniuerſales, vt ex profeſſo examinando materiam tradunt *Caſtren. in d. l. cum Pater §. Titio Fratri ſub num. 1. poſt med. & in l. ab omnibus 107. §. final. num. 2. ff. de legat. 2. Bellon. Iun. conſ. 99. num. 38. verſic. Nec obſtat cum pluribus ſeqq. Phanuccius de Inuent. par. 7. num. 11. Mantic. de coniectur. lib. 7. tit. 8. num. 15. Fachin. controuer. Iur. lib. 4. cap. 38. §. ſeptimum Argumentum cum 55. ſeqq. & per tot. Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 3. num. 73. & 74. & artic. 33. num. 48. Merlin. de de pignor. lib. 2. tit. 1. quæſt. 16. num. 51. & ſeqq. Chriſtin. deciſ. Belgic. 317. per tot. lib. 1. Rota dec. 519. par. 4. diuerſ. & coram Coccin deciſ. 1507. num. 6. & ſeq. & in recent. deciſ. 19. num. 4. & 5. & deciſ. 31. num. 4. cum ſeqq. par. 5. & in Romana fideicommiſſi de Pinis 17. Maij 1680. §. Nec applicabilis coram R. P. D. meo Rondinino.*

Nec placuit limitatio in contrarium addu-
21 cta per *Beltramin. in addit. ad Gregor. deciſ. 421. ſub num. 15. verſic. prædicta tamen opinio*, quod etiam reſpectu fideicommiſſariorum vniuerſalium procedat correctio iuris antiqui, quando Teſtator per viam fideicommiſſi vniuerſalis ſpecificè diſpoſuit de bonis hæredis, fundata in rationc, quod in tantum in fideicommiſſis vniuerſalibus, in quibus nulla fuit facta ſpecificatio Corporum, eſt permiſſnm hæredi, etiam in caſu non confecti Inuentarij, detrahere bona, & credita propria, non obſtante Iure nouo, in quantum grauamen ſuper tali fideicommiſſo non poteſt tranſcendere id quod eſt in hæreditate, vt docet *Caſtrenſ. in l. Ita tamen 27. §. ſi ex Trebelliano num. 2. ff. ad Trebellianum*, adeòque heres dednccendo bona, vel Credita ſua non contrauenit voluntati Teſtatoris, quæ ratio non militat quando in fideicommiſſo vniuerſali fuit facta ſpecificatio bonorum hæredis, cum in hoc caſu grauamen ex ſpecifica voluntate Teſtatoris tranſcendat vires hæreditarias, & conſequenter heres per detractionem propriorum bonorum ex fideicommiſſo vniuerſali contraueniat eius voluntati, perindè ac ſi fuiſſet grauatus Legatis, & fideicommiſſis particularibus, quem ſequitur *Conſul. ad Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 35. fol. mihi 225. §. Quarto obſeruo verſ. quamuis. Poſth. reſolut. ciuil. 24. num. 26.* Quia hæc opinio nititur erroneo ſuppoſito, quod ratio *incorrectionis* Iuris ve-
22 teris reſpectu fideicommiſſorum vniuerſalium ſit vnicè illa, quam conſiderat, & ponit *Caſtrenſ.* in impoſſibilitate tranſcenſus emolumenti ex defectu voluntatis Teſtatoris, Quodque ex ceſſatione huiuſmodi rationis ceſſet quoque ratio incorrectionis, Verùm cum vltra hanc rationem concurrant etiam aliæ plures inferius recenſendę, & ſignanter illa, quæ reſultat ex defectu poteſtatis veteri iure ſublatæ, quæque non reperitur reſtituta à Iure nouo, neque à nouiſſimo, vt egregiè probant *Bellon. Iun conſ. 99. à num. 15. vſque ad fin. & ſignanter num. 26. Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 3. num. 78.* vbi clariſſimis verbis dicit iura antiqua non fuiſſe immutata per ius nouiſſimum in hoc noſtro caſu, & ità ſæpiſſimè vidiſſe practicatum, ac rurſus *art. 33. num. 48.* vbi ſic ait -- *Et procedit etiam iure nouo non facto Inuentario, quia Inuentarij omiſſio non grauat hæredem adeuntem Iure nouo vltra diſpoſitionem iuris antiqui, niſi quoad Legata, & fideicommiſſa particularia*, & Paulo poſt — *Item in his, in quibus à lege moderata reperitur poteſtas, omiſſio Inuentarij non nocet hæredi* -- *Phanucc. de Inuent. part. 7. num. 41. & 46. cum ſeq.* Rota *deciſ. 31. n. 7. & 8. par. 5. recent.* Illatio facta per *Beltraminum*, qui non conſiderauit defectum poteſtatis, redditur valdè periculoſa, & non eſt amplectenda contra veriorem, & vſque ad ipſum communiter receptam ſententiam.

Minus replicatio, quod obligatio hæredis vltra vires hæreditarias ex iure nouo totaliter dependeat à voluntate Teſtatoris, quæ ſicuti in fideicommiſſis particularibus per aditionem hæreditatis efficitur voluntas propria hæredis, ita etiam in vniuerſalibus, vt ex pluribus rationibus alias adductis per modernum Epiſcopũ Iſclanum in ſuo reſponſo Iuris edito in hac cauſa, & nouiſſimè impreſſo *inter eius diſputationes*

tiones Iur. ſelect. cap. 11. comprobare conaban-
tur ſcribentes pro Comitibus de Flaſchis in ho-
dierna diſcuſſione Cauſæ, quia obligatio ſol-
uendi integra Legata, & fideicommiſſa parti-
cularia, etiam vltra vires hæreditarias prouc-
nit non ex eo, quod in iure nouo adſit lex ali-
qua tribuens Teſtatori liberam facultatem di-
ſponendi de bonis hæredis, etiam vltra emo-
23 lumentum ei relictum, ſed ex quo Ius nouum
in l.fin.C.de Iure deliberandi, & Auth.de hæredit. & falcid. §. hinc nobis &c. induxit contra hære-
dem præſumptionem Iuris, & de Iure ſufficien-
tiæ patrimonij defuncti, & malignæ occultatio-
nis bonorum in pœnam omiſſi Inuentarij, quæ
non militat in fideicommiſſis vniuerſalibus,
prout luculenter comprobatur examinando
rationes in contrarium adductas, quæ tantum
abeſt, quod probent aſſumptum, vt mirificè in
contrarium retorqueantur.

Et quidem non prima, & ſecunda fundatæ
in eo quod Imperator in prohœmio eiuſdem
Authentica voluerit prouidere, vt voluntas De-
24 functorum omnimodè adimpleretur, vt deſu-
munt ex verbis ſequentibus -- *vna eſt legis in-
tentio, vt quæ diſpoſita ſunt à morientibus adim-
pleantur* -- & etiamſi agatur de fideicommiſſis
vniuerſalibus in §. *His igitur à nobis præordina-
tis, ſancimus eos, qui ab aliquibus ſcripti ſunt hæ-
redes, aut meruerunt fideicommiſſa per vniuerſita-
tem forſan, aut per ſpeciem, aut per legatum, neceſ-
ſitatem habere quæcumque Teſtator, aut hono-
rans eos diſpoſuerit omnimodò ea complere* -- Ex-
indè inferendo, quod ſi in ea non compræhen-
derentur etiam hæredes grauati fideicommiſſo
vniuerſali vltra emolumentum, non remaneret
conſultum, vt in quocumque caſu, & modo
adimpleantur voluntates defunctorum; Siqui-
dem mens, & intentio Imperatoris fuit proui-
dere ijs dumtaxat caſibus, in quibus diſpoſi-
tiones Teſtantium non repugnant legibus, vt
liquet ex prohæmio eiuſdem *Authentica* ibi --
*Competentes deficientium diſpoſitiones, quæcum-
que non repugnant legibus omnibus modis adim-
pleri* -- & in dicto §. *His igitur*. ibi -- *Si id,
quod præcipitur legitimum ſit, aut ſi non illud ali-
qua lex prohibeat* -- vnde iſta ratio retorquetur,
quia ſi ipſe noluit prouidere caſibus, in quibus
fuerat diſpoſitum contra prohibitionem legis,
& in §. Hinc nobis non fuit loquutus de fidei-
commiſſarijs per vniuerſitatem bonorum, ſicut
loquutus fuit tàm *in* §. *His igitur*, quàm etiam
in §. Immediatè antecedenti *ſi quis autem &c.*
ſequitur, quod ex hoc diſcretiuo modo lo-
quendi arguatur diuerſa voluntas Imperatoris
reſpectu fideicommiſſorum vniuerſalium, &
particularium, quodque illa noluit compræhē-
dere *in* §. *Hinc nobis*, ſicuti iſta, vt præcisè ad-
uertit *Peregrin. de fideicomm. art. 3. num. 76. &
Rota cor. Caſſador. d. decif. 3. num. 7. verſic. præte-
rea vbique de teſtam.* Immò nec in legatis, &
fideicommiſſis particularibus eſt verum quod
Imperator in ſæpè dicta Authentica voluerit,
vt omnimodè adimplerentur voluntates Te-
ſtantium, cum per admiſſionem ad beneficiū
Inuentarij mandet illos teneri, etiam vltra vi-
res hæreditarias, ob præſumptam ſubtractio-
nem bonorum, ſed vnica ipſius intentio in con-
dendo nouo Iure fuit obuiare malignitati hæ-
redum, ne ſubtraherent bona hæreditaria, non
autem quod omnimodè adimplerent volunta-
tes Defunctorum, etiam contra ſanctiones le-
gum antiquarum.

Prout nec tertia fundata in dicto *Peregrini*
25 *in tract. de fideicom. art. 3. num. 76.* vbi quod in
tantum *in* §. *Si quis autem &c.* in quo agitur
de hæredibus qui moniti à Iudice negligunt
intra annum adimplere voluntatem Teſtatoris,
Imperator meminit de hæredibus grauatis fi-
deicommiſſo vniuerſali, *& in* §. *Hinc nobis*, in
quo agit de hæredibus non conficientibus In-
uentariū, quod in pœnā illius omiſſionis tene-
antur adimplere legata, & fideicommiſſa, etiāſi
tranſcendant menſuram ſubſtantiæ morientis,
non meminit de grauatis fideicommiſſo vni-
uerſali, in quantum in illo non poteſt dari trā-
ſcenſus vltra menſuram ſubſtantiæ morientis,
& ſic deficit voluntas Teſtatoris, quæ ſi con-
curreret, arguebatur à contrario ſenſu ex ver-
bis *Peregrini*, quod etiam *in dicto* §. *Hinc nobis*
poſſent compræhendi heredes grauati fidei-
commiſſo vniuerſali. Tum quia ex verbis Do-
26 ctorum non licet arguere à contrario ſenſu,
ſicuti fit ex verbis legis, ſed attenditur tantum
id, quod ipſi firmant verbis claris, & apertis, vt
monet *Rota decif. 600. num. 32. par. 5. tom. 2.* Tū
etiam quia *Peregrinus* ideò conſiderat ſolam
rationem impoſſibilitatis tranſcenſus graua-
minis vltra vires hæreditarias, quia ibi agit de
quæſtione, an per omiſſionem Inuentarij hæ-
res amittat Trebellianicam? quæ eſt diuerſa
ab ea de qua hic agitur, & pro cuius reſolutio-
ne ſat eſt ratio ab illo ibi adducta. At quando
in eodem *tract. artic. 33. num. 48.* tractat præſen-
tem quæſtionem, an heres ex iure nouo poſſit
grauari in Bonis proprijs vltra emolumentum,
& ad illud teneatur propter omiſſionem Inuē-
tarij, non repetit hanc ſolam rationem, ſed
ſubnectit aliam ex defectū poteſtatis prouenié-
te ex Iure antiquo, quod vt ipſe ait, non fuit
immutatum per ius nouum, Et idem priùs fir-
mauit *art. 3. num.* 78. qui venit ad explicatio-
nem *num. 76. eiuſdem art.* in contrarium allega-
ti.

Minùs quarta deſumpta ex authoritate Do-
ctorum, qui ferè omnes, excepto *Ioanne de A-
nania in conſ. 67. lib. 4. inter conſ. Alexandri* ad-
mittunt *Auth. de hæred. & falcid.* compræhen-
dere etiam fideicommiſſa vniuerſalia, vt aduer-
tit moderuus Epiſcopus Iſclanus in præallega-
to ſuo reſponſo *num. 10. cum ſeqq. & num.* 20.
Quia Domini ad tollenda æquiuoca diſtingue-
bant plures caſus. Aut enim agitur ad effectum
inducendi permiſſionem prohibitionis Trebel-
lianicæ ex Iudicio Teſtatoris, ſicuti permittitur
prohibitio falcidiæ, & in hoc caſu benè proce-
dit animaduerſio Epiſcopi Iſclani, Aut verò
27 agitur ad effectum inducendi pænam amiſſio-
nis Trebellianicæ propter omiſſionem Inuen-

tarij, & illius animaduerſio non procedit, cum
iuxta communem opinionem Doctorum diſ-
poſitio *Authen.* non comprehendat fideicom-
miſſa vniuerſalia, vt diſtinguendo docet *Bart.*
in l.Marcellus ſub num.9. verſ.quando igitur ceſ-
ſat ff.ad Trebell.Fachin.contr.Iur.lib.4.dicto cap.
38.in reſponſione ad ſecundum argumentum Man-
gil.de imput.quæſt.114.à num.9. vſque ad 13. &
ſignanter num. 11. & 12. Aut demum agitur ad
effectum ſubſtinendi grauamen fideicommiſſi
28 vniuerſalis in Bonis proprijs hæredis vltra
emolumentum, & adhunc effectum non fuiſſe
correctum ius antiquum tradunt *Caſtrenſ. Bel-*
lon.Peregrin.Phanuc.alijque ſuper allegat.in §.id-
que procedit.

Nec iuuat replicatio, quod ſicuti diſpoſitio
noſtrę *Authenticæ in §.Si verò expreſſim* tribuens
Teſtatori facultatem prohibendi falcidiam,
29 trahitur etiam ad facultatem prohibendi Tre-
bellianicam, quamuis Textus tàm in rubrica,
quàm in Nigro, loquatur ſolùm de falcidia, vt
tradit *Iaſon.in l.Marcellus num.40.ff.ad Trebel,*
Gomez.var.reſolut.tom.1.cap.3.num.11.& ſeqq.
Clar.in §.Teſtamentum quæſt. 62.& 63. per tot.
Bruneman.in Cod.lib.6.tit.50.in Authen.ſed cum
Teſtator fol.398.verſ.ſed hanc Trebellianicam.
Mangil.de imput.quæſt.114. num. 18. & 19. Irà
etiam diſpoſitio eiuſdem *Authenticæ in §.Hinc*
nobis, in quo Sancitur, hæredem omittentem
confectionem Inuentarij non poſſe detrahere
falcidiam, ſed teneri ſoluere legata, & fidei-
commiſſa, etiam vltra vires hæreditarias, exten-
di debeat ad amiſſionem Trebellianicæ, &
grauamen fideicommiſſi vniuerſalis, etiam in
Bonis proprijs hæredis, quia in primo agitur
30 de ſuſtinenda voluntate Teſtatoris in re ſua,
quod eſt fauorabile; In ſecundo verò de ex-
tendenda pœna omiſſionis Inuentarij, & gra-
uando hæredem in re propria vltra emolumen-
tum, & vires hæreditarias, quod cum ſit odio-
ſum, non debet trahi vltra litteram *Textus*, vt
in ſpecie notat *Bald.in contrarium allegat.in Au-*
then.ſed cum Teſtator *ſub num.3.Cod.ad l.falcid.*
ibi -- *nam quando* Teſtator *probibet, & videtur*
èdem in Trebellianica, & falcidia fauore Teſtato-
ris, ſed vbi non facit Inuentarium hic non verſa-
tur fauor Teſtatoris, *ſed mera pœna, quæ non repe-*
ritur expreſſa in Trebellianica, & hanc differen-
*tiam facit etiam Bartol.*ſunt verba *Baldi*.

Demùm neque quinta conſiſtens in eo, quod
nulla ſit aſſignabilis ratio differentiæ, quare
heres grauatus Legatis, & fideicommiſſis par-
ticularibus per omiſſionem Inuentarij de-
beat remanere obligatus adimplere voluntatẽ
Defuncti etiam vltra vires hæreditarias, non
autem grauatus fideicommiſſo vniuerſali, quia
vltrà defectum poteſtatis, & rationes relatas
per *Rotam coram Caſſador.deciſ.3. de Teſtamen.*
à num. 3. vſque ad fin. plures aſſignari poſſunt
rationes differentiæ, & Primò quidem, quod in
31 fideicommiſſis vniuerſalibus non militat pre-
ſumptio Iuris, & de Iure pro Teſtatore, quod
diſpoſuerit de rebus ſuis intra vires propriæ
ſubſtantię, & heres per malignitatem ſubtra-
xerit Bona, ex quibus potuiſſet ſolui relictum;
ſicuti militat in Legatis, & fideicommiſſis par-
ticularibus, vt pulchrè tradit *Anton. Perez. in*
explicat.tit.Codicis de Iur.deliberan.num.15. Se-
cundo, quod fideicommiſſarius vniuerſalis po-
teſt cogere heredem ad conficiendum Inuenta-
32 rium, iuxtà *Text.in l.cum Artemidoram Cod.*
vt in poſſeſ.legat. Peregrin. de fideicommiſ. dicto
artic.3.num.79. Ac proindè ſicuti negligentia
confectionis Inuentarij eſt promiſcua inter he-
redem, & fideicommiſſarium, ſic etiam mutua
culpa, ſeu negligentia compenſari debet, itaut
potior ſit conditio rei, & poſſeſſoris, quod non
poteſt dici de Legatarijs particularibus, qui
non valent cogere hæredem ad conficiendum
33 Inuentarium, vt aſſignando hanc rationem
differentię poſt *Bald. conſ.403. in fine lib. 2.*
ponderat *Rota dicta deciſ.519. num.4. par.4. di-*
uerſ. Tertio quia ex Legatis, & fideicommiſſis
particularibus falcidia detrahitur ſolum in
ſubſidium, adeòque vrget maior ſuſpicio ſub-
34 tractionis Bonorum in herede, quàm in fidei-
commiſſis vniuerſalibus, ex quibus heres ab
initio ſcit, ſe poſſe detrahere Trebellianicam,
& bona propria, vt benè preueniendo occurrit
Text.in noſtra Authent.5.hinc nobis verſic.ſanci-
mus, in verbis -- & *non per ea, quæ fortè ſubri-*
piunt, aut malignantur introducere pertentent
falcidiam, cum vtique ſi nihil malignati eſſent, for-
tè non competeret, & ponderat *Fachin. controu.*
Iur.lib.4.cap. 38. in reſponſ. ad prim. argumen.
Et quarto denique quia fideicommiſſarij par-
ticulares conſequuntur minora emolumenta,
quam vniuerſales, ac proindè eis erat magis
conſulendum, ne per malignitatem hæredum
prout ſepè contingit, cogerentur pro conſe-
quenda rę particulari, etiam exigui valoris,
aſſumere quæſtionem ſuper integro Statu hæ-
reditario, & grauarentur maiore onere pro-
bationum, quàm res petita meretur.

Et in omnem caſum quatenus etiam mili-
taret eadem ratio tam in fideicommiſſario
vniuerſali, quàm particulari, adhuc non proce-
35 deret illatio, cum agatur de corrigendo Iure
antiquo fauorabili, & extendenda pœna inſli-
cta à Iure nouo, quod fieri non debet etiam
concurrente Identitate rationis *ad Text.in leg.*
præcipimus in fine C.de appellat. & tradita in no-
ſtris terminis *per Peregrin. de fideicommiſ. artic.*
2.num.76.Rota coram Caſſador. dict. dec.3.num.
8.de Teſtam. & dicta deciſ. 519. num.3.par. 4.
diuerſ.

Tandem non obſtat, quod herede ſimplici-
ter adeunte, voluntas Teſtatoris efficiatur pro-
35 pria heredis, qui remanet obligatus ex quaſi
contractu, quia hoc bene procedit circa ea, quæ
Lege permittente, diſpoſita ſunt à Teſtatore,
non autem quoad ea, quæ à Iure irritantur, vel
fieri prohibentur, vt pluribus exemplis com-
probat *Cranet. conſ. 200.num.5.& 6. Phanucc.*
inter tract. diuerſ.de inuent. quæſt.144. num.112.
Caſtill.controu.Iur.lib.5. cap.107. ſub num. 75.
verſ.Tertius eſt caſus & in noſtris terminis reſ-
pondit *Bellon.in ſæpè dicto conſ.99.num.38.*

Et

Et ita omiſsis alijs inſinuatis in præcedenti diſcurſu, ad quę D D. approbatiue ſe retulerunt, reſolutum fuit &c.

R. P. D. HERVAVLT.
Nunc Archiepiſcopo Turonen.
ASCVLANA IVRIS OFFERENDI.

Die Lunæ 22. Martij 1688.

ARGVMENTVM.

Deciditur fauore ſecundi creditoris locum eſſe iuri offerendi aduerſus primum poſſidentem rem vtrique hypothecatã virtute ſubhaſtationis, certius quando hic in ſubhaſtatione tantum pretij expoſuit quantum erat eius creditum, vt etiam quando ſecundus creditor non fuit citatus in deliberatione, vel demum de illius validitate dubitatur.

SVMMARIVM.

1 *Ius offerendi ſecundo creditori non datur aduerſus primum, cui res vtrique hypothecata à Iudice in publica ſubhaſtatione addicta fuit, vti tertio licitatori plus offerenti.*
2 *Contraria opinio verior, & num. ſeqq.*
3 *Primus creditor licitando pignoris ſui conſeruandi cauſa pecuniam dediſſe cenſetur.*
4 *Ideo reuocabiliter in ipſum dominium transfertur.*
5 *Quod certius procedit quando in licitatione tantum pretij obtulit, quantum erat ſuum creditum, & ſecundo creditori hoc caſu competit ius offerendi aduerſus primum num. 6.*
7 *Aduerſus extraneum licitatorem non competit ſecundo creditori ius offerendi.*
8 *Secundo creditori non citato in deliberatione cenſetur præſeruatum ius offerendi aduerſus primum*
9 *Limita in deliberatione nulla, aut læſiua, Similiter datur ſi deliberatio nulla ſit aut læſiua, & ſufficit, quod nullitas, aut læſio ſit dubia num. 12.*
10 *Subhaſtatio facta coram Iudice laico nulla eſt ſi inter reos adſit Clericus.*
11 *Nulla pariter eſt ſi in edictis non fuerint ſpecificata quantitas, qualitas, & confinia bonorum, & ſumma pro quibus deliberantur.*
12 *Verbalis oblatio vim habet realis, quando per creditorem interpellatum ſtetit quominus ſuum creditum non fuerit conſequutus.*

DECISIO XII.

DOmini cenſuerunt Franciſco Antonio competere ius offerendi aduerſus Conſtantiam primam Creditricem, nam licet olim teſte *Rota coram Duran. deciſ. 445. num. 86.* valde anceps, dubiaque fuerit quæſtio, an huiuſmodi ius ſupereſſet ſecundo Creditori, quando primum rem communis debitores ceteris hypotecatam poſſidebat tamquam licitator, cui per publicã ſubhaſtationẽ à Iudice fuerat addicta, & negatiuam ſententiam poſt antiquiores ſecuti fuerint
1 *Falcian. de cenſ. lib. 2. cap. 2. ſub num. 13. tomo 2. Poſth. de ſubhaſt. inſpect. 66. ſub num. 37.* & in eamdem inclinauerit *Rota d. deciſ. 445. num. 86.* eamque firmam. & in Curia iam receptam dixerit clar. mem. *Card. de Luca in tract. de credito, & debito diſc. 165. num. 4. in ſupplemento, & diſc. 31. num. de empt. & vendit.* quaſi minimè par eſſe videretur creditorem exiſtere deterioris conditionis quolibet extraneo licitatore cui pecunia offerri nequit ab alijs Creditoribus.

Attamen contraria opinio communiori
2 Doctorum calculo hodie probatur, vt patet ex Morotto de *Iur. offerend. num. 12. de Marinis var. reſol. lib. 1. cap. 219. n. 8. Mangil. de ſubh. q. 82. n. 12. Menoch. de præſumpt. praeſ. 121. lib. 3.* aliiſque quamplurimis cumulatis à Scribentibus pro Franciſco Antonio, atque tamquam magis æqua meliorique fulcita ratione inualuit apud Tribunalia, ita enim apud Luſitanos Iudicatũ reperitur in *dec. 70. Pereiræ*, & ſic etiam cenſuit Senatus Pedemontanus teſte *Theſaur. deciſ. 57.* Idemque pluries, tàm in Sicilia, *vt in deciſ. Maſtrill. 201. & Pilaia deciſ. 9. num. 91. libro 2.* quàm in Conſilio Neapolitano firmatum fuit, *vt ex deciſ. 69. Vincent. de Franchis, & Gramatics deciſ. 51. num. 5* & maturè demùm diſcuſſo articulo definiuit *Rota coram Bichio deciſ. 95. per tot.* in qua confirmatur duę aliæ deciſiones in eadem Cauſa prius æditæ coram *Pironano impreſſ. apud. Poſth. de ſubhaſt. deciſ. 68. & 76. & in rec. deciſ. 243. num. 16. par. 11. deciſ. 186. num. 9. & 10. & deciſ. 289. num. 16. par. 13. deciſ. 364. num. 3. par. 16. in Piſauren. Iuris offerendi 26. Iunij 1671. coram Calataiu. & in Narnien. Iuris offerendi 25. Iunij 1677. §. Validitas coram Reuerendiſſimo de Bourlemont.*

Præcipuum huius opinionis fundamentum poſitum eſt in præſumptione, quod primus Creditor licitando non tam acquirendi dominij, quàm ſeruandi pignoris ſui cauſa pecuniã dediſſe intelligatur argum. *Text. in l. Cum ſe-*
3 *cundus 5. §. final. & ſeq. ff. de diſtract. pignorum.* Vndè in ipſum reuocabilitèr tranſlatum dici-
4 tur dominium pignoris affecti hypotheca ſecundi Creditoris, & per conſequens onere Iuris offerendi, vt ibidem notat Iuris Conſultus, nec idcirco illius conditio redditur deterior, dum totum ſuum Creditum conſequitur, & ſumma cum æquitate conſulitur etiam ſecundo Creditori, qui ſuum conſeruat, ſi pignus venditum plus valeat, vt præter alios notat *Maſtrill. d. deciſ. 201. num. 1. & ſeqq. Morott. de Iur. offerend. num. 12. in fine Caroc. de obl. par. 2. quæſt. 11. num. 6.*

Quæ præsũptio magis vrgere viſa eſt in noſtra hypoteſi, quia cum primus Creditor in licitatione tantum pretij obtulerit quantum erat ſuum Creditum *Summario num. 7.* magis eluceſcit ipſum emiſſe non animo conſequendi dominium, ſed conſeruandi pignoris, *vt poſt Franch. d. deciſ. 69. num. 5. & ſeqq.* tradit *Cruſin.*

de

de Iur. offerendi cap. 15. num. 13. & 14. Bich. dict.
5 *decif. 95. num. 19. & ſeq. apud Poſth. de ſubhaſt. de-*
ciſ. 76. num. 23. & Zacch. de oblig. Camer. deciſ.
217. *num.* 13. & concludunt etiam Doctores
6 pro contraria opinione ſub initium deciſio-
nis relati *Fælician. nempè de Cenſibus cit. cap.*
num. 14 ſub verſ. tertia eſt Poſth. d. Inſp. 66. nu. 37.
agnoſcentes propterea hoc caſu ſecundo De-
bitori competere ius offerendi.

Ex quibus patet non applicari argumentũ
ab eiſdem Doctoribus ductum à paritate ex-
tranei Emptoris, quia in hunc virtute validæ
ſubhaſtationis transfertur plenum dominium
pignoris ab omnibus hypothecis liberati,
ideoque nil mirum ſi aduerſus eumdem ius
nullum ſupereſt Creditoribus poſterioribus,
7 quorum hypotheca iam reſoluta eſt *Duran. d.*
deciſ. 445. num. 5. & pluribus ſeqq. & num. 70.
& ſeqq.

Hęc autem omnia facilius procedunt in ca-
ſu noſtro, Tum quia Franciſco Antonio non
citato in ſubhaſtatione præſeruatum cenſeri
debet ius iſtud, ex quo ipſi imputari non poteſt
cur in auctione non obtulerit *Poſth. d. inſpe-*
8 *ct. 66. num. 38. & 40. Bich. deciſ. 95. num. 6. deciſ.*
32. num. 7. par. 17.

Tum etiam, quia deliberatio fuit nulla, &
læſiua, quo caſu explorati Iuris eſt ſecundo
Creditori huiuſmodi Ius competere, etiam ſi
9 ageretur contra tertium Emptorem *Poſth. d.*
inſpect. 66. num. 41. Bich. deciſ. 95. num. 23. &
ſeqq. & deciſ. 142. num. 2.

Nullitas duplici ex fonte emergit, Primò
ex defectu Iuriſdictionis Iudicis de partibus,
qui vtpotè Laicus procedere nequibat in caſu,
in qua inter reos conuentos aderant Clerici
10 Iuxta vulgata iura relata *per Rotam deciſ.* 308.
num. 12. par. 9. Secundo ex eo quod in ſubhaſta-
tione non fuerit expreſſa quantitas, & qualitas
& qualitas bonorum ſubhaſtatorum cum deſi-
gnatione Confinium, & ſummæ pro qua poſita
11 erant ſubhaſta, vt requiri tradit *Poſth. de*
ſubhaſt. inſpect. 29 num. 81. & 86. Rota deciſ. 371.
num. 12. par. 17. recent.

Læſio verò clara videtur, quia bona, de
quibus agitur, adiudicata fuere Conſtantiæ
primæ Creditrici pro florenis 2959. tantum, &
tamen olim occaſione firmandi ſtatum hære-
ditatis Ioannis Franciſci eius Patris æſtimata
fuerunt floren. 8028. *Summario num.* 16. &
& nuperrimè floren. 7000. *Summario num.* 17.

Et quamuis à ſcribentibus pro eadem multa
afferantur ad diluendas oppoſitas nullitates,
læſioniſque ſuſpicionem remouendam, attamẽ
ſufficere videbatur, quod dubitari ſaltem poſ-
ſet de validitate ſubhaſtationis, vt ea dubia
reddita Iudices proniores eſſent ad ample-
ctendam prouiſionem plenam æquitatis, qua
primi æque, ac ſecundi Creditoris indem-
12 nitati conſulitur, iuxta ſupremorum Tribu-
nalium ſtylum, & præallegata Iura.

Iam verò conſtito ex his omnibus, quod
Franciſco Antonio competat ius offerendi, il-
lius exercitium impediri nequit ex eo, quod
Conſtantia cum credito, pro quo ſibi adiudica-
ri obtinuit controuerſa bona cumulare poſſit
creditũ etiã ſuarum dotium ad effectum illa
retinendi, donec totum, & integrum creditum
offeratur, quia iuxtà quamdam ſententiam
Gubernatoris Aſculi ab ipſa acceptatam cum
eius dos non eſſet ſoluenda in pecunia, ſed
tradenda in tot ſtabilibus arbitrio boni Viri
æſtimandis, inter illa proculdubio compræ-
hendi nequeunt bona, de quibus agitur tem-
pore latæ ſententię iam diſtracta: Quinimò
cum Fratres Conſtantiæ ad normam dictæ Sẽ-
tentiæ non ſemel dotem in bonis eidem obtu-
lerint, atque interpellauerint pro Peritorum
electione, ipſaque Peritos, & bona eligere
renuerit, huiuſmodi oblatio, quamuis verbalis
vim quodammodo habuit actualis depoſiti,
ſeu ſeparationis dotis, ex quo per ipſam ſte-
tit quo minus illã non fuerit conſecuta *Rota*
13 *deciſ. 70. num. 5. poſt Merlin. de pignor. deciſ.*
258. num. 11. par. 13. rec. Vndè bona in alios
alienata pro eius libito eligere nòn poteſt, ſed
boni Viri arbitrium expectare tenetur.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MANVEL
Nunc Epiſcopo Zamorenſi.

Fauentina Fideicommiſſi.

Lunæ 10. Martij 1688.

ARGVMENTVM.

Coniecturæ deducuntur pro inducenda compræ-
henſione poſterorum, & deſcendentium ſub
nomine filiorum. Iudex ad interponenda de-
creta nequit ſubrogari niſi Doctor legum, &
in Iure peritus, & debet conſtare de ſubroga-
tione.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio* ex l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. *da-*
tur etiam pro fideicommiſſo ordinato in con-
tractu.
2 *Sine ex interdicto vtilis Saluiani.*
3 *Filiorum nomine concurrentibus coniecturis ve-*
niunt poſteri, & deſcendentes.
4 *Et coniectura eſt ratio conſeruandi perpetuò bona*
in familia.
5 *Præſertim cum non reſtringitur ad certas perſo-*
nas, ſed de per ſe eſt generaliter appoſita.
6 Dec. conſ. 636. *exponitur.*
7 *Ratio agnationis continens virtualiter perſonas*
diuerſas à prænominatis, non debet ſolum-
modò illis famulari.
8 *Dictio perpetuò deſignat tractum ſucceſſiuum*
plurium perſonarum.
9 *Potiſſimum iuncta cum voto conſeruandi bona*
in familia.
10 *Facultas alienandi data in certo caſu cum lege vt*
alia bona ſubrogentur pro fideicommiſſo de-
ſignat continuationem fideicommiſſi in de-
ſcendentes.

11 *Ac etiam id deſignat probibitio alienationis directa in bona, & cum ratione illa conſeruandi in agnatione,*
12 *Et pariter vocatio directa fauore legitimorum, & naturalium cum pluribus ſubſtitutionibus ad excluſionem fiſci eſt coniectura pro comprehenſione deſcendentium.*
13 *Alienatio debet probari facta in caſu permiſſo ab illam allegante,*
14 *Clauſula non alias demonſtrat præciſam mentem diſponentis.*
15 *Et annullat contractum aliter factum.*
16 *Minores inualidè contrahunt abſque ſolemnitatibus.*
17 *Aſſerens ſe ſubrogatum à Gubernatore loci pro interueniendo contractibus minorum, non conſtito de delegatione nequit talis dici.*
18 *Negatiua probatur ex diligentijs Actuarij.*
19 *In iudicem ad interponenda decreta nequit ſubrogari is qui non eſt legum Doctor, & in iure peritus.*
20 *Inſinuatio requiritur ab Ægidiana in contractibus minorum.*
21 *Nec præſumitur, niſi ex lapſu 30. annorum.*
22 *Contractus pupillo damnoſus non ſuſtinetur.*
23 *Ratificatio præſumitur per lapſum longi temporis abſque vlla contradictione.*
24 *Succeſſor nequit impugnare factum Authoris.*
25 *Filius ergo heres non procedit reſpectu matris.*
26 *Hæres ſine beneficio legis confundit ſua credita.*

DECISIO XII.

INſpecto fideicommiſſo ordinato à Marcel-
lo, Menno, & Leonardo fratribus de Pa-
duanis in donatione quorumdarum bono-
rum ab eis facta Dominico ex fratre nepoti,
eiuſque filijs, Rota cenſuit, dandam eſſe im-
1 miſſionem Marcello Iuniori, & fratribus pa-
riter de Paduanis nepotibus dicti Dominici
ſuper domo, de qua agitur, eidem fideicom-
miſſo ſubiecta; Ex quo concurrere viſa ſunt ex-
trema in hoc Iudicio neceſſaria, quo caſu im-
2 miſſio etiam vigore fideicommiſſi iniuncti in
contractu non denegatur, ſiue ex remedio *le-
gis fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* ſiue ex interdi-
3 cto vtius Saluiani, vt de inconcuſſa opinione
huius Tribunalis teſtatur deciſio *in Narnien. fi-
deicommiſſi de Capitonibus 29. Maij 1685. in prin-
cipio coram R. P. D. meo Vrſino.*

Non obſtat, quod præfatum fideicommiſ-
ſum videatur expiraſſe in filijs Dominici, vo-
catis quidem, ſed non grauatis ergà deſcen-
dentes, adeo vt validè controuerſa domus
vendi potuerit à Carolo Antonio filio eiuſdem
Dominici fauore Io: Caroli poſſeſſoris, & Rei
conuenti.

Contrarium quippè ſuadent argumenta, &
coniecturæ elicitæ ex integro contextu dona-
tionis, per quas ſatis clara dignoſcitur volun-
tas donantium perpetuandi fideicommiſſum
nedum ad vitam Dominici, & filiorum expreſ-
sè nominatorum, verùm etiam ad alios eorum
poſteros, & deſcendentes maſculos, quos con-
3 currentibus, vt præfertur, coniecturis nomen
filiorum aptum eſt comprehendere ex latè cu-
mulatis per *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 320. num. 1.
& plur. ſeqq. Rota deciſ. 6. num. 12. & dec. 21. nu.
5. & ſeq. par. 5. recent.*

Id enim principaliter inſinuat ratio, & cau-
ſa motiua totius diſpoſitionis ſæpiùs in inſtru-
mento repetita, nimirum ad effectum, vt bona
donata perpetuò conſeruentur in familia, &
4 agnatione donatariorum, quæ quidem ratio,
ſicuti de per ſe ampliare valet fideicommiſſum
ad omnes deſcendentes Dominici, & filiorum
*Soccin. in l. qui Romæ §. Cohæredes num. 18. ff. de
verbor. oblig. Surd. conſ. 443. num. 19. Fuſar. de
ſubſtit. quæſt. 277. num. 6. Rot. dec. 10. num. 1.
par. 1. deciſ. 142. num. 44. & ſeqq. par. 10. & deciſ.
89. num. 4. & 5. par. 19. rec. & coram* Eminentiſſ.
Otthobon. deciſ. 113. num. 18. & 19. ſic etiam ma-
gis efficaciter vrget in caſu noſtro, in quo hæc
5 ratio ita expreſſa non limitatur, nec reſtringi-
tur in perſonis, vt ſupra nominatis, in quibus
terminis procedit *conſ. Decij 636.* paſſim à Ro-
6 ta receptum, & ſignanter *in deciſ. 231. num. 23.
& ſeqq. & deciſ. 368. à num. 7. ad 24. coram Emi-
nentiſſimo* Cerro, ſed eas contradiſtinctè egre-
ditur, ibi — *Ad hoc vt bona, & iura vt ſupra
donata habeant perpetuò permanere, & conſeruari
pro d. Dominico, & eius filijs maſculis legitimis,
& naturalibus, et in agnatione, et familia eo-
rum* — Ex quibus poſtremis verbis patet, ali-
quid plus donantes diſponere voluiſſe, præ-
ter conſeruationem bonorum in Dominico, &
eius filijs maſculis, & conſequenter cum diuer-
7 ſæ perſonæ à prænominatis virtualitèr conti-
neantur in diſpoſitione expreſſa, agnationis cō-
templatio famulari non debet tantummodo
illis, quę propria, & expreſſa vocatione voca-
tæ fuerunt, *Rot. deciſ. 129. num. 6. & ſeqq. co-
ram Bichio.*

8 Creſcitque pariter efficacia argumenti, tùm
ex vi dictionis *perpetuò* denotante neceſſarium,
& optatum tractum ſucceſſiuum plurium vo-
catorum, vt in propoſito obſeruant *Peregrin.
conſ. 53. num. 5. lib. 5. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 277.
num. 2. Barboſ. dict. 25. num. 4. & 6. Croſſ. de ſuc-
ceſ. §. fideicommiſſum quæſt. 4. num. 17. Rot. deciſ.
81. num. 6. & ſeq. par. 16. rec. & in Tuſculano fidei-
commiſſi 20. Iunij 1685. §. fideicommiſſum coram
bo. me. Paulutio,* maximè quando, prout hic,
9 iuncta eſt cum dicto voto conſeruandi bona
in familia, quod adimpleri non poteſt ex ſola
ſucceſſione filiorum, niſi admittantur etiam
nepotes *Fuſar. de ſubſt. quæſt. 320. num. 18. Rota
deciſ. 47. per tot. par. 1. d. deciſ. 142. nu. 4. & ſeqq.
par. 10. & deciſ. 20. num. 2. & ſeq. par. 19. rec.* &
admittunt *dd. deciſiones 231. & 368. coram D.
Cardinali* Cerro in contrarium allegatæ; Tum
10 & fortius attenta facultate à donantibus con-
ceſſa Dominico, & filijs alienandi bona fideicō-
miſſa quoties occaſio iudicaret vtiliùs inueſti-
mentum, ità tamen, vt bona acquirenda loco
venditorum ſubiacerent fideicommiſſo, ſignum
euidens, quod fideicommiſſum in filijs Domi-
nici non expirabat, dum aliàs liberè alienare
po-

potuiſſent abſque reincidentia bonorum ac-
quiſitorum in fideicommiſſum, in quo iuxta
ſenſum Io: Caroli Rei conuenti, non alius,
quam ipſi met filij Dominici ſuccedere de-
beant, niſi dicamus eos ſibi met ipſis fuiſſe
ſubſtitutos, quod eſt abſurdum.

Rurſus in hunc ipſum intellectum coincidit
expreſſa prohibitio alienationis, vt præfertur
iniuncta, tàm ipſi Dominico donatario, quàm
eius filijs cum ſupradicta ratione conſeruandi
11 bona in agnatione eum verbis directis in rem,
nimirum in bona, & iura donata, non autem
præcisè in perſonas nominatas, vt ad effectum,
de quo loquimur, notat *Bartol. in l. peto 71. §.
frater num. 3. ff. de legat. 2. Rot. deciſ. 158. num. 7.
par. 14. rec. & in Eugubina fideicommiſſi 2. Iunij
1681. §. Certiùs verò coram cla. me. Cardinali Mat-
thaio*.

Et denique in idem conferunt aliæ circum-
12 ſtantię vocationis directæ fauore legitimorum
& naturalium cũ pluribus ſubſtitutionibus fa-
ctis in caſu delicti, tàm ipſius Dominici, quàm
eius filiorum ad excluſionem Fiſci, adiecta
ſemper, & repetita ratione conſeruandi bona
in agnats, *Cyriac. contr. 346. num. 19. Pere-
grin. de fideic. art. 14. num. 13. Rot. deciſ. 360. num.
10. & ſeq. par. 17. & decis. 113. num. 17. coram
Eminentiſs. Ottobon*.

Præſuppoſita autem ex his exiſtentia, &
purificatione fideicommiſſi fauore Actorum,
fruſtra ſubſtineri prætenditur alienatio domus
controuerſæ ex facultate, & permiſſione alie-
nandi in donatione conceſſa, hæc enim non
fuit libera, ſed conditionata, & reſtricta ad
13 caſum, quo prompta ſe offerret occaſio melio-
ris, & opportunioris inueſtimenti, quod acci-
diſſe non probat Io: Carolus, prout tanquam
fundamentum ſuæ intentionis probare tenere-
tur *Gabr. conſ. 118. num. 6. lib. 1. Peregrin. de fideic.
art. 40. num. 22. Ludouic. concl. 14. illat. 4.* & ma-
gis præcisè ad caſum noſtrum *Gratian. diſcept.
45. num. 27. Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 4. cap.
4. num. 23.* potiſſimè attenta clauſula *non aliàs*
adiecta prædictæ permiſſioni, quæ demonſtrat
14 præciſam mentem diſponentis, *l. non alitèr ff. de
legat. 3. l. qui hæredi §. fin. ff. de condit. & demon-*
15 *ſtrat*, & annullat contractum aliter initum,
Barboſ. clauſ. 81. num. 8. cum ibi cumulatis.

Vndè etiam eliditur prætenſio ſubſtinendi
hanc alienationem, ex quo contineat meram
permutationem domus fideicommiſſarię cum
alia eidem fideicommiſſo ſubrogata, quia ne-
que hoc ſubſiſtit in facto; neque exindè tolli-
tur vis præcepti donantium, qui iuxtà præmiſ-
ſa non aliter alienationem, ſeu permutationem
permiſerunt, quàm conſtito de meliori inueſti-
mento, de quo tantum nedum non docetur, vt
oporteret ex ſuperiùs allegatis, ſed contrarium
expreſsè legitur in inſtrumento, in quo partes
aſſeruerunt, pretium dictæ domus fideicom-
miſſariæ excedere illud alterius domus permu-
tatæ in ſcutis 429. quæ infra certum terminum
Io: Carolus promiſit ſoluere Carolo Antonio
libere abſque vllo onere inueſtiendi fauore
fideicommiſſi, cui tantùm abeſt, quod acqui-
rere voluerint, vt potiùs rotundis verbis de-
clarauerint, & viciſſim promiſerint, domos
permutatas eſſe liberas, & nulli prorſus ſubie-
ctas fideicommiſſo.

Nec releuat, quod huiuſmodi permutatio
16 fuerit ab Actoribus ratificata, quia cum iſti de
eo tempore eſſent pupilli, & minores, non niſi
interuenientibus ſolemnitatibus à iure, & à ſta-
tuto Briſighellæ requiſitis obligari poterant,
eas autem defeciſſe probatur, quia non in-
terfuit decretum Gubernatoris loci, vt requi-
rit dictum ſtatutum, licet enim ille, qui con-
17 tractui interuenerit, aſſeruerit, ſe fuiſſe à Gu-
bernatore delegatum, de delegatione tamen
18 non conſtat; immò ex diligentijs factis ab
Actuario, cui credendum eſt, *Rot. deciſ. 309.
num. 7. par. 18. recent.* probatur negatiua, vltra
quod neque in ipſo inſtrumento d. aſſ. delega-
19 tus enunciatur legum Doctor, & in Iure
peritus, neque aliunde talis probatur, quo ca-
ſu non potuit in Iudicem ſubrogari, *Natt. conſ.
244. num. 3. Capic. Galeott. contr. 12. num. 37. lib.
2. Card. de Luca de iudic. diſc. 4. num. 5.* & fuit
dictum *in Firmana Cenſus 21. Iunij 1681. coram
R. P. D. meo Vrſino*. Deficit etiam inſinuatio
30 omninò neceſſaria in iſtis contractibus mino-
rum ex Conſtitutione Ægidiana lib. 5. cap. 25.
*De Luca de contract. diſc. 35. num. 9. Rota coram
Priolo deciſ. 88. num. 3. dec. 36. num. 1. deciſ. 289.
num. 7. & 8. par. 14. rec. & dec. 352. num. 15. par.*
21 *17. rec.* maximè quia ob lapſum modici tem-
poris ea præſumi non poteſt, cum ad hunc ef-
fectum requirantur 30. anni *Felin. in cap. ſicut
num. 42. de re iudic. Gratian. diſcept. 869. num. 4.
Rota deciſ. 716. num. 10. coram Eminentiſs. Cerro*,
& demùm tam Iudex, quàm præfati pupilli, &
minores circumuenti dignoſcuntur ex falſo
ſuppoſito, quod Domus eſſet libera ab omni
22 vinculo fideicommiſſi, vt Iudici fuit expreſſum,
vndè contractus, vel vti doloſus, vel vti pupil-
lis damnoſus non ſubſtinetur *Rota dec. 479.
num. 6. & ſeq. par. 13. & deciſ. 352. num. 23. & 24
par. 17. rec.*

Ea verò, quæ obijciebantur circa prętenſam
retentionem, ſiuè ex iuribus Leonardi vnius
ex dicti donatoribus, in cuius portione non
probatur donatio ratificata, ſicuti pro eo tunc
abſente promiſerunt alij duo fratres, ſiuè ex
alijs iuribus Æneæ Paduani, tanquam nomina-
ti in prima acquiſitione huius domus, ſiue
etiam ex iuribus dotalibus Antoniæ matris Ca-
roli Antonij alienantis conuere viſa ſunt ex
deductis à Scribentibus pro Paduanis Actori-
bus.

Nam quoad ratificationem Leonardi ſatiſ-
23 facit reſponſio, quod vel eſt præſumenda per
lapſum 70. annorum abſque vlla contradictio-
ne *Cyriac. contr. 79. num. 15. & 16. Rot. coram Ca-
ualer. deciſ. 100. num. 6. Bich. dec. 6. nu. 1. & ſeqq.
& in rec. deciſ. 194. num. 9. par. 6.* vel ſtante ac-
24 ceptatione donationis facta à Dominico hæ-
rede omnium donantium, à quo mediante
Carolo Antonio pariter hæredè cauſam habet
Io:

Io: Carolus Reus conuentus, eam iſte impu-
gnare non poteſt vulgata *l. cum à matre C. de rei vendicat.*

Loquendo autem de iuribus dicti Æneæ,
prçterquam quod hæc reſtringerentur ad ſo-
lam octauam partem dictæ domus, vt proba-
tur in facto, ceſſat etiam hoc minimum ius in
Io: Carolo, quia non probat, Carolum Anto-
nium ſuum auctorem habere cauſam ab ipſo
Ænea, ità vt illius iuribus vti poſſit, quin po-
tiùs è conuerſo ex prædictis conſtat, præfatum
eius auctorem acceptaſſe donationem dictæ in-
tegræ domus, & proinde etiam fideicommiſ-
ſum in ea inſtitutum.

Ac poſtremò tranſeundo ad creditum dota-
le dictç Antoniæ, inanis videtur exceptio re-
tentionis, niſi probetur à Io: Carolo, dictum
25 ſuum auctorem fuiſſe hæredem matris, reſpe-
ctu cuius non militat regula filius ergo hçres,
Cyriac. contr. 244. num. 45. Rot. decif. 191. num. 4. & ſeq. par. 4. tom. 2. & coram Merlin. dec. 857. num. 10. & hoc etiam probato, adhuc illi ob-
26 ſtaret, quod Carolus Antonius venditor do-
mus fuit hæres Dominici patris debitoris eiuſ-
dem dotis abſque beneficio inuentarij, quo ca-
ſu ob confuſionem actionum inefficax reddi-
tur actio pro conſecutione creditorum *l. debitor C. de pactis*, certiùs etiam in præſenti, vbi
ageretur de detrahenda dote ex fideicommiſ-
ſo tranſuerſali, & particulari contra omnia
iuris principia.

Sic pariter corruit prætenſio retentionis pro
melioramentis, quæ neque in genere, neque
in ſpecie probantur facta in præfata domo.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. HERVAULT
Nunc Archiepiſcopo Turonen.

Aſculana iuris offerendi.

Veneris 4. Martij 1689.

ARGUMENTUM.

Secundo creditori competit ius offerendi aduer-
ſus primum rem communis debitoris poſſiden-
tem tanquam extraneum licitatorem; nec illius
exercitium impediri valet exceptione retentio-
nis pro credito inſubſiſtenti. Verbalis oblatio
vim habet realis, quando ob contumaciam
creditoris executioni demandari non va-
luit, etiamſi facta fuerit cum reſeruatione iu-
rium offerenti competentium.

SUMMARIUM.

1 *Secundo creditori competit ius offerendi aduerſus creditorem anteriorem, cui tanquam extraneo licitatori per ſubhaſtationem addicta fuerunt bona communis debitoris.*

2 *Certius ſi ſubhaſtatio vitio aliquo nullitatis laboret.*

3 *Mulier cui per rem iudicatam aſſignata fuerunt in cauſam dotis bona arbitrio boni viri æſtimanda retinere nequit bona ante dictam rem iudicatam in alios tranſlata, ſed inſtare debet pro executione rei iudicatæ.*

4 *Maxime ſine conſenſu viri, cui data fuerunt in dotē iura dotalia cōſiſtentia in d. aſſignatione.*

5 *Oblatio verbalis ſufficit, quando ob contumaciam creditoris non demandatur executioni.*

6 *Etiam ſi huiuſmodi oblatio facta fuerit cum clauſula ſine præiudicio, & reſeruatione iurium offerenti competentium.*

7 *Iurium reſeruatio nil de nouo tribuit.*

8 *Et intelligitur de iuribus aliunde quam ex facto quod adimpletur competentibus.*

9 *Aditio hæreditatis tanquam quid facti non prçſumitur, ſed concludenter eſt probanda.*

DECISIO XIII.

IN hodierna audientia non fuit dubitatum,
nec inter partes ipſas ampliùs controuer-
ſum Franciſco Antonio ſecundo creditori com-
petere ius offerendi aduerſus Conſtantiam cre-
ditricem anteriorem, cui tamquam extraneo
1 licitatori per publicam ſubhaſtationem addicta
fuerunt quædam bona communis debitoris
iuxtà latè firmata in deciſione edita 22. Mar-
tij anni præteriti, in qua notatum inſuper fuit
hoc remedium ſumma æquitate primi çque, ac
ſecundi creditoris indemnitati conſulens po-
tiori iure procedere in noſtra facti ſpecie ob
plures nullitates, & defectus dubiam ſaltem
2 reddentes validitatem d. ſubhaſtationis, ſed
præcipua controuerſia redacta fuit ad reten-
tionem eorumdem bonorum ex alijs creditis à
Conſtantia prætenſam, quam tamen non com-
petere DD. exiſtimantes ſteterunt in deciſis.

Ex deductis enim in §. finali d. deciſionis inal-
legabilis viſa eſt retentio pro eius iuribus do-
talibus; quia cùm pro eorumdem conſecutio-
ne, iam dudùm ipſa egerit coram Iudice de
partibus, & per ſententiam in iudicatum tran-
ſactam obtinuerit condemnari Dominicum
fratrem ad aſſignanda in eam cauſam tot præ-
dia arbitrio boni viri æſtimanda retinere pro-
inde nequit bona controuerſa, quæ tempore
3 latç ſententiç à communi debitore iam fuerant
in alios diſtracta, ſed inſtare debet pro aſſi-
tione bonorum à Iudice per rem Iudicatam
decreta.

A qua ex duplici potiſſimum ratione rece-
dere non licet, primo quia Conſtantia dedit
viro in dotem iura dotalia conſiſtentia in d. aſ-
ſignatione, vt ſuprà facienda: Vndè abſque
4 conſenſu mariti excipere non poſſe videtur de
iure retentionis ſuper prædio, de quo agitur.

Secundo quia fratres Conſtantiæ ad for-
mam rei iudicatæ pluries obtulerunt dotem
in ſtabilibus inſtando pro electione Peritorum
qui illa æſtimarent, & ſolum per ipſam ſtetit
quominùs oblatio executioni demandata fue-
rit: Ideoque quamuis fuerit verbalis, aduerſus
partem contumacem vim habuit actualis de-
5 poſiti, ſeù ſeparationis bonorum *per Rotam decif. 70. num. 4. poſt Merlin. de pignor. & decif. 258. num. 11. par. 13. rec.*

Neque harum oblationum ſæpius reiteratarum efficacia eludi valet ſub colore, quod fuerint conditionales, & intricatæ, vtpotè factę cum clauſula ſine præiudicio, & reſeruatio-
6 ne iurium fratribus competentium ratione legitimæ prætenſæ ex bonis matris quæ ex aſſe heredem fecit Conſtantiam.

Quia nemini denegari valet propriorum Iurium præſeruatio tanquam nihil de nouo tribuens, ſed tantummodo præſeruans Ius,
7 quod antea inerat *Rota deciſ.70.num.14.par.14. in rec.deciſ.103.num.34.coram Arguel.* & ſolum referibilis ad Iura alio ex capite, non autem
8 ex facto, quod adimpletur competentia *Thomat. deciſ.12.num.25. & 26. Arguel.deciſ.66. num.16.& ſeq.Royas deciſ. 321. num. 9. Dunoz. Iun.deciſ. 640. num. 28. & in recent. deciſ. 38. num.9.par.14.*

Minùs denique obſtat retentio pro iuribus hæreditarijs Ioannis Vincentij, quia præter quam quod huiuſmodi Iura ſunt illiquida, Conſtantia non docet de hæreditatis aditione,
9 quæ tamquam quid facti non pręſumitur, ſed concludenter probari debet *Royas deciſ. 312. num.7.*

Et ita omiſſis alijs leuioribus obiectis latiùs in præterita deciſione, & ab informantibus hodie ſublatis reſponſum fuit vtraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Cambiorum.

Veneris 10. Martij 1690.

ARGVMENTVM.

Cambia creata ex credito mercium ſunt valida, ſi illę venditę fuerunt bona fide, & iuſto, ac rationabili pretio, ſecùs ſi mala fide, & pretio exceſſiuo; Et adducuntur pluries coniecturæ, & præſumptiones malæ fidei.

SVMMARIVM.

1 *Cambia creata ex præterito contractu mercium ſunt valida, cum illæ fuerunt præcedenter venditæ iuſto, ac rationabili pretio.*
2 *Secùs, cum concurrit mala fides, & exceſſiuitas pretij.*
3 *Quo caſu tranſeunt in ſpeciem contractus à Statuto prohibiti, quod dicitur* Ciauanze, & ſtocchi.
4 *Et mala fides ad hunc effectum deſumitur ex ipſa rei geſtæ ſerie.*
5 *Ac ex qualitate perſonarum, tam dantis, quam recipientis.*
6 *Coniectura fraudis eſt aſſertio in contractu facta, cambia creata fuiſſe in pecunia, cum reuera pecunia fuit ſolum demonſtrata, & eius vice tradita merces.*
7 *Item locus celebrati contractus, nempè ſi ſit in abſcondito.*
8 *Ac publica vox, & fama de inſubſiſtentia talium cambiorum.*
9 *Atque confeſſio extraiudicialis creditoris.*
10 *Teſti mediatori venit credendum.*
11 *Prout etiam qualitas creditoris conſueti ſimiles contractus palliatus facere.*
12 *Ac nimia facilitas credendi conſiderabilem ſummam Iuueni incanto abſque vlla ſecuritate.*
13 *Ac ætas iuuenilis recipientis, qui ſub adminiſtratione degit.*
14 *Et denique nulla indigentia mercium reſpectu recipientis.*
15 *Fraus arguitur ex læſione enormiſſima.*
16 *Læſio concurrentibus alijs coniecturis ad effectum probandi contractum palliatum ſufficit in tertia, vel quarta, arbitrio Iudicis.*
17 *Simulatio eſt difficilis probationis.*
18 *Et ad illam probandam admittuntur teſtes minus idonei.*
19 *Et ſingulares.*
20 *Præſertim concurrentibus alijs præſumptionibus.*
21 *Et cum agitur ad effectum ciuilem, non criminalem.*
22 *Obligatio facta ab exiſtente in poſſe Curiæ eſt nulla.*

DECISIO XIV.

SVffectus in locum bo.me. Roudinini propoſui dubium, An eſſet ſtandum, vel recedendum à deciſis coram ipſo ſub die 11. Maij 1682. cui DD. affirmatiue reſponderunt quoad nullitatem cambiorum, & in reliquis coadiuuari probationes.

Placuit enim diſtinctio, quam affert præfata deciſio ad dignoſcendum, An cambia ex præterito contractu mercium creata ſint vali-
1 da nec ne? quod ſcilicet, aut contractus initi bona fide habent relationem ad merces præcedenter venditas, & iuſto ac rationabili pretio eſtimatas, & tunc cambia ex mercibus creata dicuntur valida, & licita, aut vero in eorum
2 celebratione concurrit mala fides contrahentium, & exceſſiuitas pretij, & tali caſu cambia ex mercibus creata illicita, & inualida reputantur *Valenzuel.conſ.62.num. 4. & ſeqq. Leotard.de vſur.quæſt.24.num.21.& ſeqq. Gait.de credit.cap.2.tit.7. quæſt. 6. num. 2211. Roderic. de ann.reddit.lib.1.quæſt.13.num.9. & ſeqq.* &
3 tranſire dicuntur in aliam ſpeciem contractus *à Statuto* prohibiti, & nuncupati Ciauantię, & Stocchi *cap.153.cum ibi notatis per Fenzon.*

Mala fides contrahentium in pręſenti euidens apparet ex pluribus facti circumſtantijs,
4 & vrgentibus coniecturis, quas DD. deſumebant, ne dum ex ipſa rei geſtę ſerie, quam ad hunc effectum attendendam voluit *Iaſon. in l. Prætor §.ſi initium num.3.ff.de oden. & Rota coram Coccin.deciſ.408.num.3.& deciſ.254.num. 1.poſt conſ.Farinac.vol.2.* ſed etiam ex qualita-
5 te perſonarum, tam dantis, quam recipientis, vt obſeruari monet *Bald.conſ.311.num.12.lib. 5.*& ex eo *Magon.deciſ.Lucen.25.num.5.& Rot. deciſ.208.nu.22.verſ. & facit poſt Zacch. de obligat.Cameral.*

Ex

Ex rei namque ſerie primam coniecturam eliciebant ab ipſis inſtrumento, & apocha contractuum, vbi cambia aſſeruntur creari in contanti, & pecunia realiter ibi numerata & tamen ex depoſitione teſtium, qui facti ſeriem recenſent, conſtat, pecuniam non fuiſſe re vera ſolutam, ſed tantum demonſtratam. & eius vice datas quaſdam merces, ſeu mobilia, quod pro maximo argumento ſimulationis conſiderat in his terminis *Decian.conſ. 104. nu. 17.verſ.4. eſt coniectura cum tribus ſeqq. lib. 2.* quem ſequitur *Ioſeph Ludonic.concluſ.51. verſ. decima octaus coniectura Ancaran.conſ.9.ſub nu. 2.verſ.Preterea Noguerol.alleg.10. num.20.*

Secundam coniecturam deſumebant à loco, vbi ijdem contractus fuerunt celebrati, nempè
7 in manſiuncula poſita ſuper apotheca eiuſdem creditoris, & ſic quaſi in abſcondito. Vnde reſultare fraudis, & ſimulationis ſuſpicionem tradiderunt *Honded.conſ.46. num. 19. & ſeqq. Menoch.præſumpt.122. n.95 .lib.3. modern. Epiſcopus Iſclanus diſput.iur.c.46.n.14.& 15.tom.1*

Tertia erat coniectura oriens ex publica voce,
8 & fama, quæ ſuper inſubſiſtentia horũ cambiorum poſt modum irrepſit apud perſonas de illis informatas, quæ vox plurimum pollet ad comprobandam fraudem, & ſimulationem, vt notat *Bald.d.conſ.311.num. 12. lib. 5. Burſat. conſ.320.num.17.lib.3.Maſcard. de probat. concluſ.446.num.14.Noguerol.alleg.10.num.62.& Rota decif.11.num.12.par.7.rec.*

Quartam coniecturam in idem colligebant,
9 ex quo creditor non ſolum id pluries faſſus fuit coram ſupradictis teſtibus, quorum alter de iſtorum contractuum prauitate ipſum redarguebat (cum confeſſiones etiam extraiudiliter, & abſente parte emiſſę ſimulationem probent *Caſſan.ad conſuetud.Burgund.rubr. 10. §.14.num. 16.Ciriac.contr.672.num. 6. Rot. coram Buratt.decif.901. num. 10. & ſeqq.*) verum etiam quia eãdem inſubſiſtentiam facto comprobauit, dum inſtetit pluries apud debito-
10 rem pro aliqua concordia contentus etiam modica ſumma ſc. 200. in ſatisfactionem integri crediti. vt deponit Teſtis mediator, cui venit deferendum *Caputaq. decif. 3. num.1.par. 3.& Rot.coram Bich.dec.664.num.3.*

Ex qualitate autem dantis vrgentiſſimam
11 quoque fraudis coniecturam concipiebant, ex quo eſſet callidus negociator, & ſolitus ſimiles contractus palliatos facere, vt in propoſito ad eliciendam ſimulationem aduertunt *Text.in cap.4.§.verum in fine de pignor.Maſcard de probat.concl.445.n.5.& ſeqq. Cepol.de ſimul. contr.n.149.& 155.Capyc.latr.conſult.7.n.13.& ſeq.Randen.decif.Piſana 7.num.44.*

Cui coniecturæ addebatur etiam altera re-
12 ſultans à nimia facilitate ſagacis contrahentis credentis conſiderabilem ſummam incauto, & inexperto iuueni abſque vlla ſecuritate, & cautione, quod tamquam inuolnens maximam inuerisimilitudinem ſatis validum præſtat ſimulationis argumentum iuxta ea quæ in ſimilibus terminis ponderat *Rot.dec.283. à num.8. ad 12.par.5.rec.& coram Dunoz.Iun.decif. 703. num.12.*

Ex perſona denique recipientis, ſimulatio-
13 nis, & fraudis coniecturam arguebant, cum eſſet in ętate iuuenili, & ſub cura, & adminiſtratione matris ex pracepto Paterno degeret, iuuenes enim dolis haud difficulter capiuntur, vt inquit *Corrad.Brun.de Sedit.cap.15.num.6.* & in proximis terminis *Rota decif. 30. num. 4. poſt conſ.Farin.tom.1.*

Hiſque accedit quod huiuſmodi mobilia
14 ab eodem iuuene non acquirebantur ad propriæ domus vſum, cum eis non indigeret, vt notum erat creditori, ſed ſolum, vt ea illico reperibili pretio venderet, & inde pecuniam vnicè deſideratam conſequeretur, quod ad arguendam malam fidem contrahentium, & excludendum ſinceritatem contractus conſiderat *Card.de Luca de vſur.diſt.2.ſub num.8.verſ.ſecus autem, & n.9.iuxta fin.Capic.Latr.conſult.76. n. 5.Roderic.de ann.redd.lib.1.qu. 13. n.10.& 26.*

Quod verò attinet ad exceſſiuitatem pretij, ea ſufficienter probari viſa fuit ex depoſitione trium teſtium, quorum vnus deponit de ſcut. 200. Alij duo de ſc.120. circiter *præterito Summar.num.10.& 11.* & tamen eadem mobilia
15 in exactione cambiorum fuerunt appretiata ſc. 1000. quæ ænormiſſima lęſio, ex qua ar-
16 guitur etiã fraus, nec requireretur in pręſenti, vbi de contractuum ſimulatione, & fraude conſtat ex tot coniecturis, & ſiniſtris pręſumptionibus ſupra ponderatis, quo caſu lęſio etiam modica ſufficit in tertia, vel quarta parte arbitrio Iudicis, vt diſtinguit *Cagnol.in l. 2.nu. 65. verſ. vel concurrerent alię ſiniſtræ ſuſpiciones C. de pact.inter emptor.& vendit.Gabr.conſ. 74. num. 2.lib.1.Ioſeph Ludon.concluſ.41.verſ.ſed quando fol.mihi 116.d tom.1.col. 1. in fine* vbi etiam ſi nulla concurreret læſio *Maſcard. de probat. concluſ.447.num.14.& Mart.Medic.dec.Sen.exam. 20.num.38.§.Et licet verſ.qui enim dicunt.*

Non obſtat, quod aliquæ ex prædictis coniecturis inferentes ſimulationem probantur per teſtes, contra quos congeruntur plures ex-
17 ceptiones tam contra perſonas, quam contra dicta, quia cum ſimulatio ſit de ijs, quę ſunt difficilis probationis, vt per *Menoch. de arbitr. conſ.116.num.8. Magon.dec.Lucen.25.num. 6.* ad
18 eam probandum admittuntur Teſtes minus idonei *Corn.conſ.63.num.3.in fin.& num.4.lib.1 Honded.conſ.46.num.12. Rota decif.63. num. 32.*
19 *par.8.rec.*& etiam ſingulares *Farinac.conſ. 40. num.7.lib.1.Honded.conſ.33.nu. 1.lib.2.Rot.Ianuen.dec.184.n.6.& noſtra dec.11.n.13.par. 7. rec.*
20 Præſertim concurrentibus alijs adminiculis, & coniecturis, vt in caſu præſenti *Capic.latr.decif.70.num.25.& ſeqq.Pitell.expedit.87.nu. 21. Mantic.decif.325.num.4.& decif.32.num.11.& 13.& in fine poſt Merlin.de pignor. & dec. 703. & coram ſan.mem.Alexand.VIII.dec.191. nu. 16.& decif.268.num.10.& in rec.d.decif.11. nu. 14.par.7. & plenius in præterita dec.cor.bo.me. Rondinino §.Parum releuantibus.*

Non attento quod ad declarandum contra-

21 Sum ſimulatum, & illicitum Teſtes debent eſ-
ſe omni exceptione maiores, & probatio con-
cludens, quia quidquid ſit ad effectum crimi-
nalem pro irroganda pęna, certum eſt quod
ad effectum ciuilem pro annullatione contra-
ctus, vti ſimulati, ſufficiunt coniecturæ, & præ-
ſumptiones deſumptæ etiam ex teſtibus ſingu-
laribus, vt declarat *Burſat.conſ.321.num.48.& 79.lib.3.Cephal.conſ.287.num.7.Honded. d.conſ. 33.num.55.lib.2.Noguerol.alleg.10.num.71. Capiç.latr.conſult.70.Honded.d.conſ.33.*

Minus aduerſantur prætenſa ratificatio cam-
22 biorum, & ſubſequuta ſolutio ſcutorum cen-
tum, & præſtatio fideiuſſoris pro reſiduo, nam
cum ea omnia emanauerint, dum ſoluens erat
in poſſe Curiæ, & ne conduceretur ad carce-
res, vt ex fide Teſtium data *Summar.additionali num.vnico* nullam inducunt validam ratifica-
tionem iuxta *Text.in l. qui in carcere ff. de eo quod metus cauſa Affl.ct.contr.iur. cap. 3. num. 45.Mart.dec.Piſan.120.nu.15.& 16. Marc. Anton.Sabell.var.reſol.cap.70.num.7.& ſeqq.*

Et his ſequitur etiam, vt cum valor mobi-
lium non remaneat probatus niſi in ſumma ſc. 200. & allatę probationes maiorem con-
cludant, mandarunt proinde DD. eaſq; coadiu-
uari pro reſolutione ſecundæ partis dubij ex
rationibus deductis *in deciſione bo. me. Rondinini §.his igitur*.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISSIMO P. D.

EMERIX DECANO.

Romana Pecuniaria.

Ven.26. Aprilis 1690.

ARGVMENTVM.

Ceſſionem Iurium reportatam à creditore Cenſus impoſiti pro ſatisfaciendis fructibus alterius cenſus, operari ſolum quoad ſortem cenſus impoſiti, non quoad fructus exinde ortos deciditur. Bulla Baronum patit hypothecabilitatem à die editionis, non à die executionis.

SVMMARIVM.

1 *Fructus gaudent anterioritate ſortis.*

2 *Creditor cum aſſenſu Principis ſuper bonis alienari prohibitis præfertur cuicunque creditori carenti huiuſmodi aſſenſu, licet anteriori.*

3 *Ceſſio iurium reportata in emptione cenſus impoſiti pro ſatisfactione fructuum alterius cenſus operatur ſolum quoad ſortem, non autem pro fructibus poſtea decurſis.*

4 *Et ſolum operatur etiam pro ſorte, cum pecuniæ ſolutæ fuiſſent in ſatisfactionem ſortis fructiferæ.*

5 *Bulla Baronum non obſtantibus quibuſcumque fideicommiſſis ſupponit bona obligationibus, & hypothecis fauore creditorum.*

6 *Bulla Baronum operatur effectum derogationis dumtaxat à die executionis, non à die promulgationis.*

7 *Contrarium, videlicet, quod operatur hypothecabilitatem à die promulgationis.*

8 *Creditores ius ſuum metientes ab eodem tempore venire debent in contributum.*

9 *Bulla Baronum ſuffragatur etiam creditoribus poſt eius editionem exiſtentibus à die ipſius ordinationis.*

10 *Bulla Baronum explicatur.*

11 *Bulla Baronum derogat fidei commiſſis fauore creditorum, non fauore Baronum.*

12 *Limitata in cauſa limitata producit effectum.*

DECISIO XV.

IN hodierna Cauſæ repropoſitione ſuper de-
ciſis coram me 22.Martij 1688. Scribentes pro
Fratribus de Touaglis duo potiſſimum contē-
debant; Primum nempè quod Cenſus per Ma-
rium eorum Auctorem acquiſitus ſuper Bonis
Ducis Sfortiæ debitoris cum ceſſione iurium
Alexandri Pallauicini Creditoris alterius cen-
ſus, creati vſque de anno 1624. ſit anterior
creditis Heredum de Vecchis contractis de
anno 1616. & 1631. non tantum pro ſorte, ve-
rum etiam pro fructibus ab ipſa productis, ex
1 regula, quod iſti gaudent eadem anterioritate,
qua gaudet ipſa ſors ad *Text.in l. Lucius ff. qui potior.in pign.hab.* & tradita per *Anton. de Amat.reſol.7.num.39. de Marin.reſol.76. lib.1. Olea de ceſſ: Iur, tit.4.quæſt,1. num.32.* Et ſecun-
dum, quod idemmet eorum cenſus ſit potior
præfatis creditis, tanquam contractus ſuper
Bonis fideicommiſſarijs cum licentia Papæ
derogante quibuſcumque vinculis fideicom-
miſſorum, ex alia regula, quod creditor cum
2 aſſenſu Principis ſuper bonis alienari prohibi-
tis prefertur cuicunque creditori carenti huiuſ-
modi aſſenſu, quantumuis alias anteriori, de
qua *Bardellon.conſ.100. num. 1. lib. 1, Gait.de credit.cap.4.quæſt.11.num.1852.& ſequent.Salgad.in labyr.Credit.par.2. cap.4. num. 40.& ſeq. Rota deciſ.16.num.2. & per totum coram Dunozet.Iun.* Sed neutrum viſum fuit Dominis ap-
plicabile circumſtantijs hodiernæ diſputatio-
nis, & ideò reſcriptum pro confirmatione pręfatæ reſolutionis.

Non enim ſubſiſtit anterioritas eorumdem
fratrum pro fructibus, quia pecuniæ cenſuales
ſolutæ fuerunt in ſatisfactionem fructuum cen-
3 ſus Alexandri Pallauicini, ac proindè cum
fructus de ſui natura ſint ſteriles, ceſſio iurium
deſuper reportata ſuffragatur ceſſionario dum-
taxat pro ſorte, non autem pro fructibus, vt
firmauit *Rota deciſ.302. num.15. coram Card. Celſo, & deciſ.699.num.3. par. 18. recent.* quic-
quid alias dicendum foret quando pecuniæ
ſolutæ fuiſſent in ſatisfactionem ſortis fructife-
rę, in quibus terminis ſolet quandoque ſors po-
4 ſterior cenſeri ſubrogata in locum anterioris,
& fructus per viam cuiuſdam legalis inſitionis
ab ipſamet anteriori radice producti, vt diſtin-

di-

gnendo dictum fuit in *deciſ.350.num.5.coram Priolo & in Romana Saluani 3.Iunij anni proximi præteriti coram R.P.D.meo Caprara.*

Nec ſimiliter potioritas, quia per Conſtitutionem *ſan.mem.Clementis VIII.* vulgo Bullam
Baronum nuncupatam, pleniſſimè derogatum
fuit, quibuscunque vinculis fideicommiſſorum
pro diſſolutione æris alieni per Barones contracti; ac proindè ſtante huiuſmodi generali
derogatione nullam præbere valet potioritatē
particularis licentia, ſeu derogatio per eoſdem
fratres à Papa obtenta, ſiquidem poſt præfatam
5 Bullam bona per Barones poſſeſſa non obſtantibus qquibuſcunque fideicommiſſis remanent
affecta obligationibus, & hypothecis fauore
Creditorum, perindè ac ſi eſſent omninò libera,
vt ſępiùs firmauit *Rota, & ſignanter deciſ.401.n.2.& deciſ.482.in princ.coram Buratt. deciſ.914.num.8.coram Dunoz.Iun.deciſ.399.num.10.coram Peutinger.deciſ.818.num.1.& deciſ.852.n.2.coram Card.Cerro deciſ.331.num.5.& 8.par.14.rec.in Veliterna Saluiani 13.Ianuarij 1678.§.Præterea coram Eminentiſſimo Domino meo Card.Vicecomite, Romana fideicommiſſi de Maximis 12.Decembris 1681.§.Præſertim coram bon.mem.Card.Matthœio, & in Romana Cenſus 26.Iunij 1684.§.Cumque Impoſitores coram me.*

Nec ad tollendam vim huiuſmodi reſpon-
6 ſionis allegari valet, quod Bulla operetur dūtaxat effectum derogationis à die ipſius executionis, non autem à die promulgationis, &
ideò cum hypotheca creditorum roboretur
ſolum à die, quo per Congregationem deſuper
deputatam fit executio, ſemper licentia, ſeu derogatio Papæ tribuat potioritatem, ſeu præla-
7 tionem. Perpenſo ſiquidem toto tenore Bullæ verius viſum fuit Dominis, ipſam operari
hypothecabilitatem bonorum fauore Creditorum à die ipſius promulgationis, vt patet tum
ex eo, quod Papa in actu derogationis vſus fuit
verbis præſentis temporis ibi — *pleniſſimè, & latiſſimè derogamus* — tum etiam quia mandauit pretium inter creditores diſtribui ſecundū
anterioritatem, & potioritatem ipſorum hypothecarum, quod planè fieri non ſuiſſet, durantibus vinculis fideicommiſſorum, vſque ad diem executionis, nam tum omnes creditores,
ſiue anteriores, ſiue poſteriores deſumerent hypothecam ab vnico inſtanti, quo per Congregationem bona capiuntur pro ipſorum ſatisfa-
8 ctione, & ſic venire debuiſſent in contributum,
vt pluribus adductis tradit *Salgad.in labyr.Credit.par.2.cap.21.num.60.& ſeqq.*

Non obſtat, quod Papa in proemio Bullæ
declarauerit cauſam eius motiuam fuiſſe querelas plurium Creditorum ibi — *Cum igitur multorum querelis iamdiù ad nos perlatum ſit, &c. nonnullos Barones &c. contracto varijs de cauſis ære alieno, nullam prorſus inire rationem illud diſſoluendi, ipſoſque ideò creditores dum eorum credita à dd.Baronibus exigere &c.conantur, magnos ſumptus facere &c.nos hiſce malis pro officij noſtri munere occurrere, & debitæ ſuprascriptorum creditorum, inter quos plerique pauperes &c.ſunt, ſatisfactioni prouidere volentes motu proprio &c.* quaſi quod deinceps in actu derogationis adhibuerit verba præſentis temporis
magis ad effectum ſubueniendi creditoribus,
tunc conquerentibus, quam ad effectum ordinandi generalem derogationem pro alijs qui-
9 buſcumque creditoribus futuris: quia cum
Bulla generaliter proſpexerit quibuſcumque
creditoribus etiam (vt docuit ſucceſſiua praxis)
illis, qui poſt eius editionem contraxerunt,
nec horum reſpectu legatur vlla peculiaris derogatio, ſeu facultas derogandi à Papa conceſſa, vtique illa, de qua ſupra, verbis præſentis
temporis exarata pariformiter fauet omnibus
nedum tunc exiſtentibus, verum etiam poſtmodum exituris ab eodem die ipſius ordinationis.

Minùs releuat quod in §. 11. Papa decreue-
10 rit ſecuta venditione ſubrogari bona libera
Baronum in locum bonorum fidei commiſſorū
ibi — *ſecuta venditione &c.* & alibi — *ſubijcimus, & ſubrogamus in locum bonorum venditorum &c.* & in §.12. bona tranſire in Emptores libera, & immunia ab omni vinculo fideicommiſſorum ibi — *declaramus nihilominus Ciuitates, Caſtra &c. & bona ſicut ſupra vendita, & aſſignata, ſuper, & quocunque tempore penes illorum Emptores, & Cameram ab omnibus fideicommiſſis &c. libera, & exempta remanere &c.* Et demùm in §.13. reſiduum ſolutis debitis ſuperexiſtens inueſtiri, & multiplicari in alijs bonis
ibi — *quæ pariter omnia fideicommiſſo, prohibitioni, oneri, & vinculo huiuſmodi in omnibus, & per omnia prout bona vendita huiuſmodi antea erant ſubiecta exiſtant &c.* Ex quibus omnibus tanquam relatis ad actum executionis videatur
ab hoc tantùm die derogatum fideicommiſſis.
Quoniam hæc reſpiciunt ſolum materialem
bonorum ſeparationem, & modum per Congregationē ſeruandum in illius conſummatione, nec in aliquo deſtruunt derogationem fideicommiſſorum à die Conſtitutionis.

Denique nihil ſtringit, quod ſoluto aliunde ære alieno per Barones, fideicommiſſa reintegrentur, ſeu reuiuiſcant, & tamen de iure
bona ſemel à fideicommiſſi vinculo auulſa, amplius in illud non reincidant, quoniam fidei-
11 commiſſa fuerunt à Papa ſublata fauore creditorum, non autem fauore Baronum, & ideo
poſſunt quidem creditores liberè perſequi bona à Baronibus poſſeſſa non obſtantibus fideicommiſſis, ſed non viceuerſa Barones illa ad
proprium commodum retinere tanquam libera, nam limitata Cauſa limitatum producit ef-
12 fectum ad *Text.in leg.in agris ff. de acquir. rer. Domin.* —

Et ita ſuffragantibus omnibus Dominis
concluſum fuit vtraque &c.

R. P. D. VRSINO

Bonouien. litterarum Cambij.

Lunæ 19. Iunij 1690.

ARGVMENTVM.

Pro litteris cambij proteſtatis, & non ſolutis datur regreſſus tàm mandatario, quàm eius ceſſionatio contra ſcribentem. Decoctio contra tertium debet concludenter probari.

SVMMARIVM.

1 *Litteris cambij proteſtatis, & non ſolutis mandatario, ſiue ceſſionario competit regreſſus contra ſcribentem.*

2 *Et contra fideiuſſorem.*

3 *Fideiuſſio reſtricta ad certas perſonas nequit extendi ad alias.*

4 *Nec ad creditum futurum, nec ex poſt acquiſitum.*

5 *Creditum dicitur iure proprio, & à principio ſpectare ad eum, in cuius fauorem facta fuit recognitio bonæ fidei.*

6 *Exceptio non numeratæ pecuniæ competit ſcribenti litteras cambij tàm contra mandatarium, quàm contra alios ab ipſo quomodocunque cauſam habentes.*

7 *Verba in litteris cambij* all'ordine, e ſenza procura *quid importent.*

8 *Litteræ cambij continere poſſunt plura mandata.*

9 *Mandatum adimpletum eſt irreuocabile.*

10 *Giratarius, ſeu ceſſionarius litterarum cambij non ſequitur fidem mandatarij in proprio, ſed vti procuratoris ſcribentium.*

11 *Contrahens cum adiecto, alio mandante, non dicitur negocium feciſſe cum adiecto, ſed cum mandante.*

12 *Reuocatio mandati facta à ſcribente litteras cambij non operatur re non integra, & poſt quæſitum ius a giratarijs contra ſcribentem.*

13 *Mercatorum iudicium Sac. Rota ſequitur in materia litterarum cambij, & rationis Bancariæ.*

14 *Mandatum in litteris cambij ipſo iure cenſetur reuocatum ſtatim incæpta decoctione mandatarij.*

15 *Decoctio contra tertium non probatur ex mandatis ſuſpicionis fugæ, & litteris proteſtatis, quæ cuicunque Mercatori etiam ſine decoctione poſſunt contingere.*

16 *Sed probanda eſt, vel per confugium ad Eccleſiam, ſequeſtrationem effectuum, & clauſuram Tabernæ.*

17 *Vel per formalem ceſſionem bonorum, & ſoil.*

18 *Vel per ſententiam Iudicis.*

19 *Decoctio non poteſt ex poſt allegari ab eo, qui illam non allegauit de tempore, quo illam euenisse prætendit.*

20 *Decoctionis latentis ſuſpicio eſt ſolum allegabilis, intra terminum decem, vel quindecim dierum,*

DECISIO XVI.

Literę Cambij ſcutorum 500. auri marcharum, quas hæredes Iulij Caroli Guidetti Mercatores Mediolanen. ſub die 19. Septembris 1685. direxerant Io: Baptiſtæ Germano Mercatori Veneto ſoluendas in nundinis Sanctorum in Platea Nouij ,, *all'ordine, e ſenza procura di Marco Studendoli* ,, Ab iſto cum ceſſione, ſiuè girata in albo ſub die 20. Octobris ſubſequentis tranſmiſſæ, atque aſſignatæ fuerunt Iacobo Mariæ, & Io: Baptiſtæ de Zagnonis Mercatoribus Bononiæ *per ricapito*, vt vulgò dicitur inter Mercatores, & in locum ſolutionis duplarum 250. ad fauorem Franciſci Anichini demandatæ, & deindè à Zagnonis venditæ Io: Franciſco Dauiæ, præſentatę tandem ab iſto fuerunt in nundinis Nouij d. Io: Baptiſtæ Germano, cui erant directæ. Verum quia hic dictas literas ſoluere recuſauit ſub eo prætextu, quod per Studendolum nunquam ſoluta fuerat *la valuta Zagnoni*, reſtituto pretio Dauiæ, ac reportata ab eo quatenùs opus ſit ceſſione iurium vigore ordinis ab ipſo Dauia proteſtati, intentarunt regreſſum contra Guidettos ſcribentes, atq; à Iudicibus Mercatorum Bononiæ obtinuerunt ſequeſtrum ſuper nonnullis mercibus; eoque relaxato per fideiuſſionem, ſeu cautionem Io: Stephani de Fortibus, & deindè aſſumpta diſputatione cauſæ, eaque ab incidenti, per appellationem deuoluta ad R. P. D. meum Caualerinum tunc A.C. Locumtenentem nunc autem meritiſſimum ſac. huius Auditorij collegam reportarunt ab iſto mandatum executiuum tam contra Guidettos principales debitores, quàm etiam contra Io: Stephanum de Fortibus fideiuſſorem, à quo cum interiecta fuerit appellatio, illiuſque cauſa per Signaturam Iuſtitiæ mihi delegata cum clauſula ſuſpenſiua executionis, iuxta præſcriptum dictæ commiſſionis hodiè dubitaui an mandatum A. C. eſſet exequen., & Rota in ſententiam inclinauit affirmatiuam.

De validitate namque mandati non fuit dubitatum. De iuſtitia autem clarè conſtitit ex vulgata iuris concluſione, quod vbi, prout hic, literæ cambij redeunt à nundinis proteſtatæ, &
1 non ſolutæ, mandatario, ſiuè illius ceſſionario competit regreſſus nedū aduerſus ſcribentes ex traditis communitèr *per Card. de Luc. de cāb. diſc. 22. n. 2. & 3. & de iudic. diſc. 42. n. 27. & per Rotam Ianuen. deciſ. 8. nu. 18. & 19. & deciſ. 50. nu. 1. Bich. deciſ. 481. nu. 17. & ſeq. & in rec. deciſ. 334. nu. 1. & 2. par. 5. & deciſ. 118. nu. 5. & ſeqq. coram SS. D. N.*

2 Sed etiam contrà Io: Stephanum in fideiuſſorem aſſumptum, in quem pertranſijt omnis obligatio hæredum Guidetti perindè, ac ſi à principio fuiſſet cum ipſo contractum ad *Textum in l. prima & tot. tit. C. de fideiuſſ. & dicit Rota in deciſ. 366. nu. 40. par. 18. rec. vbi plures concordantes.*

Nec ſolutionem debiti effugere poteſt Io:
Stephanus fideiuſſor ſub eo fundamento, quod
ipſe cautionem præſtiterit de ſtando iuri, & in-
dicatum ſoluendo ad fauorem illorum de Za-
gnonis die prima Decembris 1685. de quo tem-
pore cum creditum ſc. 500. eſſet proprium Io:
3 Franciſci Dauiæ, qui ſoluto pretio ordinem,
ſeu literas cambij emerat, & ab iſto deindè
ceſſum fuerit dd. Zagnonis de anno 1686. lon-
gè poſt fideiuſſionem, Hæc tanquam reſtricta
ad perſonas eorumdem de Zagnonis, & ad il-
lorum creditum præſens extendi non valeat ad
perſonam diuerſam Dauiæ, quam per dictam
ceſſionem repręſentant ad tradita per *Menoch.
conſil.119. nu.6. & ſeq. Henriquez de fideiuſſ.
cap. 20. num. 44. & ſeq. Gratian. diſcept. 3.
ſub numer. 26. verſ. vltimo. Comaz deciſ.*
4 *28. nu.3.* Nec minus ad creditum futurum, &
ex poſt acquiſitum *Anna allegat.145. nu.2. cum
alijs pluribus relatis per Cyriac. contr.285. n.5. &
ſeq. Palma conſult. 41. n. 18. & ſeq. & Salgad.
in labyr. cred. p.2. cap.6. nu.36. & ſeq.*

Nàm cùm literæ cambij à Zagnonis ceſſæ,
ſiuè giratæ Dauiæ non fuerint in nundinis ſolu-
tæ à Germano, cui erant per Guidettos directæ,
& exindè Dauia fuerit à dd. Zagnonis reinte-
gratus de pretio ſoluto, ſubſequuta ceſſio per
ipſum facta fauore eorumdem de Zagnonis
5 non operatur tranſlationem noui iuris, ſed re-
reſoluitur in meram recognitionem bonę fidei;
Cumque emanauerit per viam declarationis,
& facta deſuper fuerit ad meram cautelam, &
quatenus opus ſit, vt conſtat ex lectura dicti
actus dati *in Summario Actorum num. 7.* ſatis
oſtendit, quod creditum vſque à ſui initio, & ſic
antè huiuſmodi fideiuſſionem pertinebat ad di-
ctos de Zagnonis iure proprio ex firmatis per
*Rotam in dec.377. num.4. coram Merlin. & deciſ.
392. antè num. 1. verſ. Quamuis enim coram
Dunozzett. iunior. & deciſ. 323. num. 3. coram
Celſo.*

Multò quę minùs ab executione dicti man-
dati ſe eximere valeut hæredes Guidetti ex eo
quod Marcus Studendolus, de cuius ordine
6 dictę literæ cambij fueruht giratæ, nunquam
ſoluerit illarum valorem, adeoque re intrgra,
& antè aduentum nundinarum, potuerint ipſi
ſcribentes mandatum reuocare, atque ſe mo-
do tueri exceptione non numeratæ pecuniæ,
quæ ſcribenti etiam competit; nedum contra
Studendulum mandatarium, ſed etiam contra
Dauiam, Zagnonos ipſius giratarios, ſeu ceſ-
ſionarios, alioſque cauſam ab eo habentes ex
quocumque titulo, & cauſa ſiuè lucratiua, ſiuè
etiam onerosa iuxta ea, quæ traduntur per
*Cancer. var. lib.2. cap. 6. à nu. 78. cum duobus
ſeq. Olea de ceſſ. iur. tit. 6. quæſt. 11. nu. 3. &
ſeq. Rote. reſp.3. nu. 2. & 12. lib. 1. & Mantic.
dec.77. nu.1. & 2.*

Etenim obiectum vrgeret quoties literæ eſ-
ſent ſcriptæ ad fauorem Studendoli, & ab iſto
alijs giratæ; Tunc enim omnes exceptiones,
quæ contra ipſum opponi poſſent, compete-
rent etiam aduerſus ceſſionarios, ſiuè giratarios
qui illius fidem ſequuti fuerunt; in quibus ter-
minis procedunt auctoritates ſuperiùs relatæ.
7 At non ità in caſu pręſenti, in quo dictę literę
diuerſo modo conceptę leguntur, & per hęc ver-
ba præciſa: *Pagate per queſta prima di cambio all'
ordine ſenza procura di Marco Studendoli ſcudi
500. marche contici:* cum enim literę cambij,
8 quæ plura poſſunt continere mandata, vt eſt
notum in praxi, & teſtatur *Turr. de camb. diſp.2.
quæſt.5. nu.8. & ſeq. & nu. 36. & 37.* ſub hac
forma conceptę duplex inuoluant mandatum,
primum ſcilicet ipſi Studendolo, vt poſſet or-
dinare, cui vellet fieri ſolutionem, & ſecun-
dum Io: Baptiſtę Germano, vt ſolueret ei, cui
ordinaſſet dictus Studendolus, & iſte vtendo
hac facultate ſibi in ſui gratiam conceſſa ex
cauſa onerosa deuenerit ad nominationem il-
lorum de Zagnonis ordinando ſolutionem ad
fauorem eorumdem, Duo exinde neceſſariò ſe-
quuntur. Alterum ſcilicet, quod per dictam
ordinationem, & girationem ordinis manda-
tum in priori parte Studendolo attributum
fuerit conſumptum, & adimpletum, & ex-
9 indè in totum effectum fuerit irreuocabile ad
tradita per *Pereg. de fid. art. 44. n.37.* et *Rotam
deciſ.15. nu. 11. par. 16. rec.* Alterum autem,
quod dicti Zagnoni ſoluendo valorem litera-
10 rum Studendolo ſequuti non fuerint fidem il-
lius in proprio, ſed vti Procuratoris, & Man-
datarij hęredum de Guidettis ſcribentium, qui
poteſtatem contractandi dictas literas, & de
eis diſponendi ad fauorem alterius eidem
Studendolo conceſſerunt ad *Text. in l. litteras
C. Mandati,* quem in terminis mandati per lite-
ras refert, & ſequitur *Peregrin. conſ. 88. nu. 1.
lib. 6.* & citato *Bald. in l. Si vltra num. 1. C. de
fideiuſſ.* bene *Gob conſult.90. nu.2. & 3.*

Ex his ad ſtipulatur alia concluſio apprimè
11 congrua, quod contrahentes cum adiecto,
alio mandante non dicuntur, negocium fe-
ciſſe cum ipſo adiecto, ſed cum ſcriben-
te, ſiuè mandante per *Text. in l. Si quis 6.
§. Ex hoc edict. ff. de aden.* ibi: *Pertinere
autem videtur ad me ratio, ſi modo etiam tractaue-
ris me mandante,* quod & firmat *Turr. de camb.
diſput. 2. quæſt.6. num.10. 11. et 12.*

Hoc autèm poſito euidens fit, quod reuoca-
12 tio mandati, ſeù ordinis ex cauſa non ſoluti
valoris per Studendolum, nullum inferre po-
tuit præiudicium Zagnonis tanquam facta re
amplius non integra, & poſt quęſitum ipſis ius
contra ſcribentes, quorum fidem ſequuti ſunt,
vt firmat Rota *Januen. dec.73. nu.2.* & compro-
bat magis vniuerſale iudicium mercatorum in-
ſignium Platearum à R.P.D. meo Cauallerino
13 pro inſtructione animi in priori inſtantia ex-
quiſitum, & vniforme ſuperius firmatis, quod
in hac materia literarum cambiorum, & ra-
tionis Bancariæ ſequi Rota non dedignatur,
*vt in deciſ.123. nu. 3. par. 13. & deciſ. 80. nu.4.
par.18. rec. & coram Priolo deciſ. 173. nu. 3. ac
nupèr in Romana Mercium 14. Maij 1689.
§. Quia obiectam in fine coram R. P. D. meo
Caccia.*

Mi-

Minuſque ſubſiſtic, quod Studendolus ordi-
14 nem, ſeu literas cambij traxerit dd. Zagnonis poſt ſequutam eius decoctionem, atque ideò invalidè, & ſine mandato, quod ipſo iure intelligitur reuocatum ſtatim incæpta decoctione. Etenim literæ à Guidettis ſcriptæ fuerunt 19. Septembris, iſtæ autem tractæ, ſeu ceſſæ noſcuntur per Studendolum Zagnonis ſub die 20. Octobris immediatè ſequen. decoctio autem eiuſdem Studendoli euenit 21. Decembris ex decreto Senatus Veneti, vt patet *ex Summar. actor. nu.1.2. & 8.* ſicque ex conbinatione temporum patet literas ceſſas fuiſſe de tempore omninò habili, & non ſuſpecto.

Neque contrarium ſuadent præcedentia inditia latentis decoctionis ex parte reorum adducta, & deſumpta ex mandatis ſuſpicionis fugæ, & literis proteſtatis contra eumdem Studendolum ante diem 20. Octobris, qua ordo Zagnonis fuit tractus, ſi quidem cum modo
15 agatur cum tertio, decoctio in illius præiudicium non dicitur ſatis probari ex mandatis ſuſpicionis fugæ, vel ex literis proteſtatis, quæ cuicumque publico Mercatori poſſunt abſque decoctione contingere, vt monet *Card. de Luca de camb. diſc.25. nu.4. in fine, & nu.8. verſ. Siquidem, & num. 13. Carolus Anton. de Luc. ad Gratian diſcept. 569. ſub nu. 7. §. Ceterum verſ.*
16 *aliter*, ſed concludenter probanda eſt, vel per confugium Mercatoris ad Eccleſiam, ſequeſtrationem effectuum, & clauſuram Tabernę irretractabiliter, vt dicit *Rota coram Coccin.*
17 *deciſ.2326. nu. 7. & ſeq. & deciſ. 76. nu. 6. & deciſ.85. nu.18. par.15. recent.* vel per formalem ceſſionem bonorum, & fori, vt per *Text. in §. Item ſi quis inſtit.de ſociet.* probat *Rota in deciſ. 2041. nu. 3. & 4. coram Coccin. & deciſ. 229.*
18 *nu.8. & 6. & deciſ.455. nu.4. & 5. par.18. rec.* Vel demùm per ſententiam Iudicis, vt ſubdunt *Stratt. de decoct. par. 2. num.1. & 4. & Rota deciſ. 188. num. 12. par. 10. & d. deciſ. 229. num. 10. & deciſ. 455. num. 5. par. 18. recent.*

Tantum autem abeſt, quod ſub antedicta die 20. Octobris pretenſa decoctio tertijs innotuerit per actus ſuperius relatos, vel alios
19 conſimiles, vt nec etiam probabiliter rimeri, aut ſuſpicari potuiſſe probetur ex longè poſt ſubſequutam declarationem factam à Io: Baptiſta Germano, cui dictæ literæ erant directæ, iſte enim de mandato hæredum Guidetti duobus fere menſibus poſt ceſſionem literarum factam à Studendolo recuſauit ſoluere pecunias in illis tractas; non quidem ex cauſa decoctionis, vel probabilis timoris eiuſdem, quam vtrique allegaſſet, ſi tere Studendolus per duos menſes ante, vt prætenditur decoxiſſet, ſed ex minus releuanti cauſa non ſequutæ ſolutionis valoris earumdem, quæ ex iam dictis nihil ſcribentibus proſuit: Exindè namque validum argumentum eruitur, quod in principio menſis Decemb. adhuc tertij, non innoteſcebat decoctio de proximo ſubſequuta nimirum ſub die 21. eiuſdè menſis & ideò ſub hoc pretextu irritari non poſſunt actus decocti per duos ferè menſes præcedentes decoctionem, qui ad ſum-
20 mum de colluſione, vel fraude redduntur ſuſpecti intra breue terminum decem, vel 15. dierum, vt aduertit *Rota coram Buratt. deciſ. 9. nu. 2. & dec.85. nu.14. & dec. 295. nu. 15. par.15. recent.*

Et ità Partibus hinc indè Informantibus reſolutum fuit, &c.

R. P. D. VRSINO

Ciuitatis Caſtellanæ Manutentionis.

Lunæ 3. Iulij 1690.

ARGVMENTVM.

Manutentio datur poſſidenti eo modo, quo poſſediſſe probatur. Philoſophię Studium numeratur inter ſtudia maiora.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio debetur exiſtenti in quaſi poſſeſſione negatiua ſoluendi.*
2 *Manutentia datur eo modo, & tempore, quo quis poſſedit.*
3 *Poſſeſſio dicitur mutata, mutata qualitate adiecta actibus poſſeſſorijs.*
4 *Manutentio ſucceſſori non poteſt decerni niſi eo modo, quam habebat anteceſſor.*
5 *Manutentio non rompitur ceſſante cauſa, per quam quis poſſedit.*
6 *Philoſophia ſtudium numeratur inter ſtudia maiora.*
7 *Philoſophia eſt pars Medicinæ.*
8 *Philoſophia, & Medicina connectuntur, tanquam ſorores.*
9 *Philoſophia eſt omnium ſcientiarum Mater, & Princeps.*
10 *Ac eſt præparatia ad ſtudia maiora Legum, Medicinæ, & Theolog. &c.*
11 *Philoſophia, & Medicina ſunt nomina ſynonima.*
12 *Diſcretiua explicat quodcumque dubium.*
13 *Obſeruantia anteceſſorum probat obligationem ſucceſſorum.*
14 *Et præualet cuicunque intellectui etiamſi deſtare verior eſſet.*

DECISIO XVII.

SEBASTIANVS Mariottellus à Communitate Galleſij electus annis præteritis in vnum ex quatuor adoleſcentulis, quos ipſa Communitas, vti hærea quondam Theophili Gargani manutenere tenetur in Studijs Vrbis, Humanitatis, & Philoſophiæ Studia in Collegio Patrum Ieſuitarum intra quinquennium abſoluit; ac deindè Medicinæ Theoricæ per annum incubuit in Sapientia Romana; Cumque intenderet Studium Medicinæ practicæ per aliud triennium proſequi, & à Communitate manutene-

ri

ri cum eodem ſubſidio ſcutorum octuaginta annuorum per Teſtatorem ad hunc effectum præſcripto, & Communitas è contra contenderet, quod tempus à Teſtatore indultum ad ſtudia maiora abſoluenda iam eſſet conſumptum, & propterea denegauerit vlteriorem legati ſubminiſtrationem; hinc introductum fuit ad inſtantiam Mariottelli Iudicium manutentionis coram A.C. eoque à Signatura ad Rotam remiſſo, attenta pendentia ſimilis litis *coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & præuia deciſione edita ſub die prima Iulij 1689. coram eodem Domino meo Emerix*, conceſſum fuit illi mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exigendi dictam annuam præſtationem ſcutorum 80., & quatenùs opus ſit mandatum de immittendo. A quibus cum prouocaſſet Communitas ad Signaturã Iuſtitiæ, & ab ea obtinuiſſet Cauſam mihi committi; Inquirendum propoſui ſub diebus quinta, & 12. Iunij proximi præteriti, An, & cui danda eſſet manutentio, & reſolutio dictis duabus vicibus ob varietatem ſuffragiorum dilata, hodie Conſultis de mandato Rotæ omnibus Dominis prodijt Communitati fauorabilis.

Cum enim quæſtio reſtringatur in eo, an Communitas Galleſij teneatur perſoluere Legatum à Throphilo Gargano relictum vltra ſexenniũ, & Communitas concludẽnter doceat per plures actus, ſolutiones, & fidem Officialis ad id deputati datos *in Summario num. 6. 7. & 11.* exiſtere in libertate non ſoluendi vltra ſexennium nedum Mariottrllo, qui poſt ſexennium nec obulum exegit, ſed etiam reſpectu omnium aliorum Iuuenum ab annò 1661. quo initium deſumpſit præſtatio huiuſmodi Legatorum vſque nunc electorum, de plano ſequitur, quod
1 eidem Communitati debeatur proculdubio manutentio in hac negatiua quaſi poſſeſſione non ſoluendi vltra ſexennium ad *Text. in §. retinendæ inſtitut. de interdict.* & in ſpecie tradiderunt *Fontanella de pact. Nuptial. clauſ. 7. gloſ. 3. par. 10. num. 12. & 42. & Poſth. de manutentione obſeruat. 10. num. 23. & 165.*

Nec concedi debet, aut poteſt ipſi Mariottrllo, nam & ſi iſte probet ſe exiſtere in quaſi poſſeſſione exigendi annuam præſtationem per Teſtatorem ſtatutam ad Studia maiora complenda, nihilominus, cum non oſtendat, nec valeat oſtendere poſt tranſactum ſexennium exegiſſe dictum Legatum, deficere dicitur in ſalutari probatione ſuæ quaſi poſſeſſionis intra tempus controurrſum, eaque deficiente non competit manutentio, quæ regulariter datur eo
2 modo, & tempore quo quis poſſediſſe probatur, ex traditis per *Poſth. de manutentione ob-*
3 *ſeruat. 73. à num. 11.* & præcipuè *num. 18. & ſeq.* & mutata qualitate adiecta actibus poſſeſſorijs mutata dicitur poſſeſſio, ita vt non ſit amplius eadem vt prior, ſed altera, vt in ſpecie aduertit *Rota deciſ. 645. num. 13. verſ. præter quod cum duobus ſeqq. penes Poſth. de manutent. & deciſ. 257. num. 8. & ſequen. par. 14. vbi concordan.*

Eoque magis, dum anteceſſores adoleſcentuli, & ille etiam, in cuius locum ſuccedit Mariottellus per ſexennium dumtaxat, & non vltra hanc obtinuerunt præſtationem annuam, atque Communitatem generaliter quietarunt cum verbis. *Per ſaldo, e final pagamento, vt in Summario num. 11.* quinimò eorum vnus, qui prætendidit vlteriorem ſubminiſtrationem poſt completum ſexennium reiectus fuit per ſententiam R.P.D. mei Cauallerini, tunc A.C. Locumtenentis, *vt in Summario num. 3.* Vndè in
4 hoc poſſeſſorio remedio non poteſt Mariottellus plus prætendere, ſeu obtinere, quàm obtinuerunt illi, in quorum Iura, & locum fuit ſubrogatus ex plenè congeſtis per *Gratian. diſcept. 716. num. 3. cum ſeqq. Poſth. de manutent. obſeru. 55. num. 110. & Rota poſt eumdem deciſ. 151. num. 9. & 10. & deciſ. 654. num. 8. ſequen. & ſignanter num. 11. & 12. par. 18. recent.*

Hæc ſufficere Domini opinabantur ad definiendam hodiernam quæſtionem in Iudicio manutentionis exagitatam, ſed vlterius progrediendo ponderarunt, quod vbi etiam Mariottellus exiſteret in quaſi poſſeſſione exigendi controuerſam ſubuentionem, adhuc cum intentatum remedium poſſeſſorium totaliter pẽdeat à petitorio, à Cauſa ſcilicet temporali ſubminiſtrationis ſubſidij ad certum tempus à Teſtatore deſignatum, eo vtique finito, & ceſſante eadem Cauſa obligatoria, vt mox inſta oſtendetur, ceſſauit etiam omnis poſſeſſio, quæ
5 per ipſum fuit acquiſita, & conſequenter manutentio incompetens etiam redditur, vt optimè tradit *Gratian. diſcept. 320. num. 75. Zacchias de Salario quæſt. 95. num. 3. & ſeq. Rota apud Poſth. de manutentione deciſ. 181. num. 9.* & egregiè *in deciſ. 683. num. 3. & ſeq. coram bon. mem. Cardin. Cerro.*

Ceſſauit quippe Cauſa obligatoria ſubminiſtrationis annui Legati. Quia Teſtator expreſsè mandauit Communitati eius hæredi, vt ex fructibus hæreditatis ſubminiſtret quatuor adoleſcentulis ex dicta Patria Oriundis, & à Conſilio generali nominandis annua ſcuta 80. pro quolibet, donec curſum Studiorum minorum compleuerint; *eis autem expletis iuſſit, vt per aliud triennium tunc proximum cum eadem ſubuentione manutenerentur in Vrbe ad hoc, vt ibi maioribus Studijs aut legum, aut Medicinæ, vel etiam Sac. Litterarum, aut aliarum ſcientiarum operam dare valeant*, vt ſunt verba præciſa Teſtamenti. Vndè cum Mariottrllus completis Studijs minoribus, & gramaticalibus triennium à Teſtatore indultũ iam conſummauerit partim in Studio Philoſophię partim Mrdicinæ, & in vtraque lauream doctoratus ſuſceperit, expirauit vtique obligatio vlterioris ſubuentionis, cum Studium Medicıuæ litteraliter fuerit inter Studia maiora à Teſtatore conſideratum; Studium autem Philoſophię in eadẽ diſpoſitione ſatis comprehenſum dicatur, vel
6 ſub nomine Studiorum maiorum, inter quæ Philoſophiam diſcretiuè à Studijs Grammaticæ, alijſque minoribus adſcribendam notarunt *Menoch. conſ. 885. num. 9. Zenincb. de Accadem.*

lib.8.tit.de Doctor. num.164. Carpzou. de Iuriſ-
prud.Eccleſiaſt.lib.2. definit.397. num.6. Theodo-
rus Reicbing.de Regim.ſecul.clauſ.5.cap.8. num.
52.& ſequen.& Georgius Drandin.Scheda Regia
7 *Aphoriſ.17 fol.759.§.fons huius*,vel ſub nomine
Medicinæ, cuius pars integralis eſt Philoſo-
phia,quæ plerumque cum ipſa Medicina con-
funditur,quemadmodum Teſtatur *Gloſſ.in leg.*
vnica Cod.de Studijs liberal. Vrbis lib. 11. verbo
qui Philoſophia , & luculenter demonſtrant *Ti-*
raquel.de Nobilit.cap.31. num.287. & ſequent.
& Zacch.quæſtion.Medico-Legal.lib.6. tit.3.qu,
2.num,12.fol.437.Pereira de Academ.lib.1.qu,
3.num.141.& num.143.& ſequent. vbi ait Me-
8 dicina ipſa Philoſophia eſt , aut certè ita
connectitur, & cohæret, vt Plato , & Ariſto-
teles Sorores eſſe dixerint, & concordat *Petrus*
Andreas Gama in Tractatu de Veritate , & Ex-
cellentia legalis ſcientiæ num. 45. vel denique
ſub appellatione aliarum ſcientiarum , quas
ibidem Teſtator poſt Leges,Medicinam, & Sa-
cras Litteras generaliter expreſſit , Philoſo-
phia enim nedum eſt ſcientia, ſed omnium
9 ſcientiarum Mater , & Princeps ; vt monet
Marc. Mantua in Tractatu de Concil. num.102.
& ſequent.Roxas de incompatibilitate Regni par.
1.cap.3.num.1. Caſſan.in Catalog. gloriæ Mundi
par.10.conſider.42.per totam.

Indèque de facili eliditur argumentum in
contrarium adductum , & in præcedenti deci-
ſione huius Cauſæ approbatum , quod ſcilicet
cum Teſtator poſt abſoluta minora ſtudia aſſi-
gnauerit integrum triennium ad explenda ſtu-
dia maiora legum,aut Medicinæ, aliarumque
ſcientiarum,in neceſſarium antecedens ſuppo-
10 ſuerit inter minora ſtudia illud Philoſophiæ ,
quæ eſt clauis,& præparatio ad ſtudia maiora
Legum,Medicinæ, & Sacræ Theologiæ ; Nam
cum ex ſuperius firmatis conſtet,Philoſophiam
eſſe partem integralem Medicinę , ac cum ipſa
confundi, dicendum vtique eſt , quod Teſtator
nominando totum , comprehenderit partem
11 quoque eiuſdem totius , atque exprimendo
Medicinam expreſſerit quoque Philoſophiam,
cum hæc nomina ſint ſynonima,atque inuicem
confundantur,vt in ſpecie inquit *Gloſſ.in l.vni-*
*ca Cod.de ſtud.liberal.Vrbis lib.11.*in verbo *qui*
Philoſophiæ, vbi inquit *per Hos etiam Medicos*
potes comprehendere , & comprobant Authores
ſuperius laudati *in §.Proximè præcedenti* ,

Hęcque interpretatio quę proprię verborũ
ſignificationi conſonat,viſa eſt fomentum reci-
pere vlterius à diſcretiuo,& diuerſo modo prę-
ſtationis legati , quem Teſtator indixit circa
ſtudia maiora,quemque idemmet Mariottellus
contradiſtinctè adunguem practicauit ; nam
quando Teſtator voluit adoleſcentes operam
dare debere ſtudijs inferioribus , ſolutionem
ſcutorum 80.faciendam eſſe iuſſit ipſius Colle-
gijs,Seminarijs , aut Dozzenis Almæ Vrbis ,
quando verò pro ſtudijs maioribus conceſſit
aliud triennium,eamdem ſolutionem facien-
dam eſſe demandauit in manibus eorumdem
iuuenum , Mariottellus autem quouſque per
triennium operam nauauit ſtudijs grammati-
calibus, & humanitatis paſſus eſt iuxta legem
Teſtamentariam , vt ſolutio per Communita-
tem facta fuerit Dozzenę,vbi ipſe inhabitauit;
Pro reliquo vero tempore , ac per ſubſequens
aliud triennium, quo incubuit maioribus ſtu-
dijs Philoſophiæ , & Medicinæ ipſemet in ma-
nibus proprijs recepit annuam præſtationem ,
vt liquet ex ſolutionibus datis in *Summario nu.*
*1.& 6.litt.A.& B.*vndè ex hac diſcretiua ordi-
natione iuncta cum diſcretiua receptione pra-
12 cticata per Mariottellum ſatis diſtinctum re-
manet tempus, quo iſte ſtudijs maioribus ope-
ram dediſſe dicatur, & in dubia exindè emer-
git explicatio cuiuſcunque intellectus ambigui
ex traditis per *Spadam conſ, 143. num. 7. verſ.*
Quin ſi multum lib.1.& Rota deciſ. 169. num.1.
& deciſ.255.num.4.& 5.par.1.recent.& deciſ.
105.num.19.coram Bichio,& deciſ.251, num.23.
par.19.recent ,

Et his demum ſuperaccedit ſubſequuta ob-
ſeruantia vniformis ab anno 1661. vſque in
hodiernam diem pacificè practicata, iuxta
quam Communitas cæteris alijs Iuuenibus
Mariottelli anteceſſoribus diſcretiuè, & con-
tradiſtinctè pro ſtudiorum diuerſitate annuam
præſtationem perſoluit,atque terminato ſexen-
nio ſtatim ceſſauit à præfata ſubminiſtratione
13 legati , vt in *dicto Summario num. 6, 7. & 11.*
Obſeruantia autem anteceſſorum actiuè , &
paſſiuè probat,ad quid teneantur ſucceſſores ,
atque ex ea reſultat optima interpretatio præ-
14 ualens cuicunque intellectui verborum , qui ex
littera Teſtamenti poſſet emergere,etiamſi eſſet
de iure verior iuxta firmata per R*otam in dec.*
5.num.17.& tribus ſeqq.& deciſ.6.num.7. par,
14.& deciſ.185.num.11.par.19.recent.

Et ita non ſemel nec bis , ſed ter Cauſa pro-
poſita omnibus Dominis Suffragantibus reſo-
lutum fuit vtraque,&c.

R. P. D. VRSINO,

Romana Prælationis.

Veneris 19. Ianuarij 1691.

ARGVMENTVM.

Pręlationis ius cenſus ceſſionario cõpetere ſuper
fundo cenſito, ex Bulla Piana ſolidè firmatur ,
& variæ inter retractum iure conſanguinitatis,
& vicinitatis, & illum debitum cenſuario tra-
duntur,

SVMMARIVM.

1 *Prælatio competit cenſuario in emptione fundi cenſiti ,*
2 *Prælationis ius non eſt perſonale, ſed ceſſibile .*
3 *Prælationis ius non amittitur à ceſſionario , ſi redens poſt ceſſionem cenſum extinguat .*
4 *Prælatio inſeparabiliter annectitur cenſui .*
5 *Cenſus non extinguitur ex diſdicta, neque ex depoſito , .*

poſito, ſed adhuc remanet per bimeſtre à die diſdicta.

6 *Fructus bimeſtris poſt diſdictam cenſus debentur.*

7 *Prælationis ius in iudicio deductum, & à Iudice præſeruatum in retrouenditione cenſus non poteſt mutari per ſubſequentem cenſus extinctionem.*

8 *Retractus perſonalis deductus in iudicio conſeruatur etiam mortua perſona.*

9 *Prælationis ius in iudicio deductum licet remota cauſa non remouetur.*

10 *Prælatio peti nequit abſque ſpeciali mandato,* Declara num. 12.

11 *Procurator, qui ſemper fuit citatus, cenſetur approbatus.*

13 *Retractus ius nequit colluſiuè cedi in præiudicium emptoris.*

14 *Colluſio excluditur à qualitate perſonarum.*

15 *Colluſio nequit inferri ex contractu ſeparato.*

16 *Induſtria principaliter tendens ad proprium commodum, licet in conſequentiam inuoluat præiudicium alterius, eſt laudabilis.*

17 *Imagines maiorum in Domo Gentilitia non videre, vel reuulſas videre ſatis lugubre eſt.*

18 *Ius retractus præſcribitur ſpatio triginta annorum, licet plures interceſſerint venditiones.*

19 Cenc. de cenſ. quæſt. 66. num. 13. *reprobatur.*

20 Retractus *iure cenſus differt à retractu iure ſanguinis, vel vicinitatis.*

21 *Conſanguineus, vel vicinus patientes fieri venditionem, excluduntur à retractu in ſecunda, & tertia venditione, ſi hæc fieri contingat poſt ſpatium triginta annorum.*

22 *Ius retrahendi inhæret perſonæ conſanguinei, vel vicini.*

23 *Omnis actio præſcribitur ſpatio triginta annorum.*

24 *Prælatio competens cenſuario fundatur in re cenſita, propter ius in re.*

25 *Prælationis petendæ actio cenſuario durat vſque ad triginta annos in quacumque venditione fundi cenſiti.*

26 Bulla Pij V. 79. *explicatur.*

27 *Ius retractus ex vicinitate, vel conſanguinitate cedi non poteſt.*

28 Bulla Gregorij XIII. ſuper prælatione *exponitur.*

29 *Apocha nullo teſte munita eſt ſuſpecta de antidata.*

30 *Venditio ineffectuata non attenditur ad effectum prælationis.*

31 *Prælatio ex Bulla Gregoriana ceſſat, vbi Palatium retrahendum eſt omnibus numeris abſolutum.*

32 *Retractus complecti valet omnes res emptas arbitrio emptoris.*

DECISIO XVIII.

CVM Adminiſtratores Ven. Hoſpitalium Sanctæ Mariæ de Vita, & Morte Ciuitatis Bonon. & hæredum bon. mem. Cardinalis Hieronymi Boncompagni *ſub die 2. Decembris 1687.* vendidiſſent D. Marchioni Vidoni Vaino Palatium magnum ſitum hìc in Vrbe *in Platea Soræ*, necnon Palatium illi contiguum vnà cum Apothecis, Stabulis, & Fenile, ac etiam Vineam extrà Portam Equitum leuis Armaturæ pretio ſcutorum 35. mil. non denunciatis Patribus Sancti Bernardi Vrbis ad Thermas Diocletianas habentibus ſuper dicto Palatio *Plateæ Soræ* Cenſum ſcutorum 2000. *vſque de anno* 1600. à Duce Iacobo Boncompagno impoſitum, Excellentiſſima D. Hyppolita Ludouiſia de Boncompagnis Vxor D. Ducis Soræ vigore ceſſionis translatiuæ, & non extinctiuæ præfati cenſus, omniumque eius iurium, quam à dictis Patribus *ſub die 31. Ianuarij 1688.* reportauit, iudicialiter petijt ſuper bonis vt ſupra venditis præferri D. Marchioni Vaino ex diſpoſitione notiſſimæ *Conſtitutionis Pianæ* ſuper forma creandi cenſus, atque à R. P. D. meo Cauallerino tunc A. C. Locumtenente, nunc autem inter Patres huiuſce Senatus digniſſimè cooptato, fauorabilem obtinuit ſententiam, à qua deuoluta cauſa appellationis, eaque mihi delegata, diſceptandum hodiè propoſui. *An eſſet locus Prælationi?* Et Domini affirmatiuè reſpondendum cenſuerunt.

Cum enim creditori cenſus in vim *Conſtitu-*
1 *tionis B. Pij Quinti* competat prælatio in emptione fundi cenſiti, & D. Duciſſa Soræ mediante ampliſſima ceſſione Cenſus reportata à Patribus Sancti Bernardi Cenſuarijs in omnibus iuribus cedentium ſucceſſerit: fundatam vtique habere dignoſcitur intentionem pro obtinenda prælatione, ſiue retractu, cuius ius, cum non ſit perſonale, ſed alijs de ſui natura ceſſibile, tranſijt cum ceſſione præfati Cenſus pe-
2 nes ipſam ceſſionariam, ex traditis in ſpecie per *Ciarlin. contr. 121. num. 4. Pilaia deciſ. pontif. lib. 2. deciſ. 10. de cenſ. num. 31. in fine, Antonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 5. num. 19. & 20. Duard. de cenſ. §. 4. quæſt. 15. num. 1. Olea de ceſſ. iurium tit. 3. quæſt. 2. num. 31. Modern. Setin. de Prælat. quæſt. 35. num. 40. Cenc. de Cenſ. quæſt. 66. num. 125. & ſeqq. & Rota poſt eum deciſ. 307. num. 2. & 308. num. 23. & coram Merlin. deciſ. 201. num. 1. & ſeq. & in rec. deciſ. 121. num. 5. & 3. par. 17. & deciſ. 286. num. 5. & ſeqq. par. 18. & deciſ. 120. num. 2. par. 19.*

Non negabant pro D. Marchione ſcribentes veritatem concluſionis, ſed eam ex quatuor limitationibus, ſiue exceptionibus declinare ſtudebant, quæ tamen tanquam inſubſiſtentes viſæ ſunt non ſuffragari ad euitandam prælationem.

Non quidem prima ex eo deducta, quod tempore, quo petita fuit prælatio, Cenſus iam fuerit extinctus mediante reſtitutione pecuniarum per viam depoſiti facta, ac præuia diſdicta legitimè exequuta contra Patres Sancti Bernardi ad formam *Conſtitutionis Pianæ*; Etenim quicquid ſit, an pretenſa Cenſus extinctio præiudicet Excellentiſſimæ D. *Duciſſæ*

ceſſionarię, quæ ius ad petendam prelationem
nanciſcitur à die ceſſionis 21. *Ianuarij* 1688.
exercibile eo modo, quo erat apud Patres S.
3 Bernardi cedentes, & in eſſe deductum à die
ſequutę venditionis 2. *Decembris* 1687. tàm
ex diſpoſitione Iuris ſuperius comprobata,
quàm ex verbis Inſtrumenti ceſſionis cum om-
nibus iuribus vſque tunc competentibus ipſis
creditoribus, *Summar. D. Ducissæ ſub num.* 3.
ibi — *Et ex cauſa, & titulo huius venditionis
ceſſerunt quoque eidem Excellentiſſimæ D. Hip-
politæ omnia, & ſingula iura &c. nullo iure &c.*
& propè finem, *omnia, & ſingula iura, actiones,
& priuilegia anterioritatis, & potioritatis, &
alia quaecumque ad ipſos quomodolibet ſpectan.*
Itaùt dum D. Duciſſa erat effecta vera Credi-
trix Cenſuaria mediante tàm ampla ceſſione,
& acquiſiuerat ius prælationis, ob extinctio-
nem Cenſus poſteà ſequutam nullum ei præiu-
dicium, re ampliùs non integra, generari po-
tuerit; iuxta tradita per *Cyriac. contr.* 254. *n.* 46.
Thomat. deciſ. 40. *num.* 32. *Card. de Luc. de cenſ.
diſc.* 40. *num.* 9. *& diſc.* 41. *num.* 2. *in Suplement.
Moder. Setin. de prælat. quæſt.* 32. *num.* 14. *& ſeqq.*
ſuper quo DD. nihil firmare voluerunt.

In pręſenti ex facto euitari videbatur quę-
ſtio Iuris, & repugnantia Authoritatum, quæ
ex parte D. Marchionis in contrarium addu-
cebantur ad probandum, quod ſi licita eſt ex-
tinctio Cenſus in manibus cedentis veri Do-
4 mini, ceſſet quoque prelatio, quę inſeparabili-
ter annectitur eidem cenſui iuxtà tradita *per
Boccacc. de cenſ. quæſt.* 2. *num.* 61. Cenc. *de Cenſ.
quæſt.* 65. *num.* 16. *& ſeq. & quæſt.* 66. *ſub num.*
1. *&* 2. *Duard. eod. tract.* §. 4. *quæſt.* 9. *num.* 2. *&
quæſt.* 13. *in fin. Rot. coram Dunozzet. Sen. deciſ*
287. *num.* 1. *& per tot. & in rec. par.* 18. *deciſ.* 758.
num. 4. *& ſeq. & par.* 19. *deciſ.* 120. *& deciſ.* 143.
vtrobique num. 7.

Siquidem quæſito ipſis Patribus Sancti Ber-
nardi creditoribus Cenſuarijs iure prælationis
à die venditionis ſequutæ *anno* 1687. quæ illis
denunciata non fuit, eoque transfuſo in D.
Duciſſam Ceſſionariam ex Inſtrumento ceſſio-
nis *die* 21. *Ianuarij* 1688. iſta habita notitia
diſdictæ Cenſus factæ per D. Marchionem *ſub
die* 9. *Februarij eiuſdem anni* 1688. ac depoſiti
ſortis, & fructuum die ſequenti ſequuti aduer-
sùs Patres Sancti Bernardi, *ſub die* 19. *eiuſdem
menſis* iudicium inſtituit monitorio expedito
coram A. C. Thomato ſuper prælatione, &
deinde, nempè *ſub die* 13. *Aprilis* 1688. ſequuta
fuit formalis extinctio, ſeu retrouenditio dicti
Cenſus à Iudice decreta cum expreſſa præſer-
uatiua iurium partium, *vt in Summar. D. Ducissæ
num.* 8. *litt. B. in fine*; Ex qua facti ſerie patet,
quod vigente adhuc cenſu, & nondum extin-
cto, iudicium ſuper prælatione inſtructum fue-
rit, dum nec diſdicta, nec depoſitum extin-
5 guunt cenſum, qui adhuc viuit per duos men-
ſes decurrendos à die diſdictæ ex claris verbis
Conſtitutionis 79. B. Pij V. §. 6. *Bullar. tom.*
2. ibi — *Cum verò traditione pretij redditus ex-
tinguendus erit, volumus per bimeſtre ante id de-
nunciari, cui pretium dandum erit*; Et tradunt
Cenc. de cenſ. quæſt. 121. *num.* 46. *verſ. nec videtur
vrgere, & num.* 47. *in princip. & num.* 63. *Salgad.
in labyrinth. credit. par.* 2. *cap.* 29. *per tot. & ſignan-
ter num.* 8. *Rota poſt eumdem Cenc. de cenſ. deciſ.*
82. *num.* 5. vbi quod ideò ſoluendi ſunt fructus
6 illius bimeſtris, qui profectò percipi non poſ-
ſent citrà vſuram, niſi ex cenſu adhuc viuo.

Hoc autem poſito certum eſt in iure, & ad-
7 mittunt etiam ſcribentes pro D. Marchione,
ius prelationis in iudicio deductum, immò &
præſeruatum à Iudice in retrouenditione Cen-
ſus, perpetuari vſquequo durat tempus inſtan-
tiæ iudicialis, nec potuiſſe ampliùs mutari per
ſubſequutam Cenſus extinctionem; vt in for-
8 tioribus terminis retractus perſonalis, qui re-
gulariter extincta perſona euaneſcit, deductus
tamen in iudicio, etiam mortua perſona con-
ſeruatur, firmant *Peregrin. in deciſ. Pataun.* 22.
num. 3. *per tot. Olea de ceſſ. iur. quæſt.* 2. *num.* 9.
Carpan. ad Statut. Mediolan. cap. 417. *num.* 379.

Ius enim prælationis, licèt habeat cauſam
temporalem, producit tamen effectus, qui ceſ-
9 ſante cauſa non ceſſant, & vbi, prout hic, per
petitionem iudicialem ſuum habuit effectum
conſummatum, remota cauſa minimè remo-
uetur; ex ponderatis *per Tiraquell. in tract. ceſ-
ſante cauſa limit.* 4. *per totam*, *Nouar. quæſt. fo-
renſ.* 67. *num.* 10. *par.* 1. *Card. de Luc. de donat. diſc.*
8. *num.* 14. *in fine, & de legit. diſc.* 5. *num.* 7. Rota
deciſ. 12. *num.* 11. *in fine coram Buratt. & dec.* 131.
num. 4. *coram Mantic.* & ſępè in alijs.

10 Nec obtinuit replicatio, quod Bonauentu-
ra Martinellus, qui monitorium ſuper prela-
tione expediuit, non habuerit mandatum ſpe-
ciale Procurę, quale ad prelationem petendam
requiritur; Tum quia in omnibus actibus ſupe-
rius recenſitis pro parte D. Marchionis ſemper
citatus fuit Martinellus vti Procurator eiuſdem
11 D. Duciſſę; vndè vel omnia geſta eo citato
corruunt, ſicque diſdicta Cenſus, & pecunia-
rum depoſitum, alioquin aduersùs eumdem in-
timata nil operantur, vel verius illius perſona
dicitur in omnibus approbata, *Ridolphin. in
prax. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 188. *& ſeqq. Rot. coram
Seraphin. deciſ.* 140. *num.* 1. *& coram Gregor. deciſ.*
180. *num.* 6. *vbi Adden. num.* 2. *& coram Coccin.
deciſ.* 61. *num.* 3. & alibi paſſim.

Tum etiam, quia cum actus geſti à pręfato
Martinello, ac etiam interlocutoria Iudicis
tenderent ad conſeruandum ius exercendi
12 actionem retractus deducibilem, ac compe-
tentem D. Duciſſę ob diſtractionem fundi cen-
ſiti irrequiſito Cenſuario, ſpeciale mandatum,
quod de iure exigitur ad exercendum ius pre-
lationis ratione obligationis, quam exinde
Principalis, ſeu Dominus contrahit ad pretium
oblatum, viſum non fuit in hoc caſu adeò ne-
ceſſarium, cum ageretur de re merè fauorabi-
li, ac conſtituente D. Duciſſam Principalem
in facultate, & arbitrio vtendi, vel non vtendi
beneficio prelationis, ſed ſatis fuit mandatum
procurę à iure pręſumptum, vel verius, vt di-
ctum eſt, ab ipſomet D. Marchione Vaino pre-
ſup-

ſuppoſitum ad text. in l. diligentia §. final. & l. ſi
quis pro eo in fine ff. mandat. & Rota dec. 92. num.
14. & 15. par. 10. rec.
Ex facto pariter inſubſiſtens detegebatur
ſecunda limitatio deducta ex colluſione, ſeu
ſimulatione ceſſionis præfati Cenſus, quæ cum
obtenta fuerit ſub die 21. Ianuarij 1688. à D.
Duciſſa, ac per eamdem ſub die 21. Martij ſub-
ſequentis, non amotis pecunijs à Sac. Monte
Pietatis, impoſitus fuerit Cenſus ſimilis ſum-
mæ ad fauorem eorumdem PP. S. Bernardi;
13 præordinata dicitur ad palliandam mutatio-
nem actionis retractus, quę à Cenſuario fieri
prohibetur in præiudicium Emptoris. Etenim
hæc ceſſio exoluta pecunia facta probatur cum
omni bona fide vigore Decreti Emin. Card.
Vicarij, & præuia licentia Sac. Congr. Epiſco-
porum, & Regularium, quæ ſinceritatem, &
vtilitatem actus præcognouit Summ. D. Duciſſæ
14 ſub num. 3. Vndè nec opus eſt ſuperaddere
concluſionem, quod attenta qualitate Religio-
ſorum ex vna parte, & D. Duciſſæ eximiæ No-
bilitatis, & bonitatis Magnatitiæ ex altera,
exulet quæcumque colluſionis ſuſpicio; iuxta
tradita per Menoch. de arbitr. caſ. 156. num. 10.
Rota recent. par. 5. deciſ. 596. num. 31. & ſeqq. &
par. 7. deciſ. 253. num. 63. & par. 17. deciſ. 107. nu.
16. & in Neapolitana Fabricæ 27. Iunij 1678. §.
1. in fine coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & 30.
Ianuarij 1679. §. Verum etiam coram bo. me. Ron-
dinino.
Cenſus autem ad fauorem eorumdem PP. S.
Bernardi impoſitus fuit à D. Duciſſa duobus
ferè menſibus poſt; Ideoque ex ſeparato pæni-
15 tus contractu nulla poteſt inferri nota colluſio-
nis, ſeù fraudis quoad ceſſionem habentem
cauſam diuerſam, & Authore Prætore antece-
denter obtentam, ſed ſiquæ vnquam conſidera-
bilis extat correſpectiuitas inter duos hoſce
contractus, hæc potiùs tribuenda eſt induſtriæ,
& diligentiæ D. Duciſſæ, quæ laudabilis vndi-
16 que apparet, nec videtur vlla ex parte damna-
bilis, cum principaliter tendat ad acquiren-
dum ius ad commodum proprium pro conſer-
uando tàm inſigni Palatio in nobili Familia
de Boncompagnis, à qua etiam Platea illi adia-
cens denominationem vſque ab initio deſump-
17 ſit di Piazza di Sora: dum in domo Gentili-
tia non videre, vel reuulſas videre Maiorum
imagines ſatis lugubre eſt, inquit Conſtantinus
in l. ea, quæ Tutores C. de adminiſtrat. tutor. licèt
in conſequentiam inuoluat præiudicium D.
Marchionis Emptoris, iuxtà regulam Text. in
l. 1. ff. de authorit. Tutor. cum alijs in deciſ. 360.
num. 25. par. 18. rec. vbi concordantes.
Tertia limitatio deſumebatur ex eo, quod
venditio iſtius Palatij priùs facta fuit à D. Du-
ce Vgone bon. me. Cardinali Boncompagno
18 eius fratri vſque de anno 1651. acquieſcentibus
PP. Sancti Bernardi, nec prælationem petenti-
bus vigore Cenſus prædicti Summar. D. Marchio-
nis num. 1. & ſeqq., adeoque dum ab eo tempo-
re vſque ad annum 1687. quo fuit inſtructum
iudicium ſuper prælatione, interceſſerunt tri-
ginta quinque anni, ex hoc curſu trigenarij
temporis præſcriptum fuerit ius retractus, li-
cet plures interceſſerint venditiones, & Pala-
tium liberè tranſierit in ſecundum Emptorem
ex adductis per Tiraquell. de retract. conſangui-
nit. §. 1. gloſſ. 10. num. 10. & 18. §. 39. gloſſ. 2. num.
26. Cenc. de Cenſ. quæſt. 66. num. 13. Duard. de Cenſ.
§. 4. quæſt. 16 num. 8. & quæſt. 66. num. 40. Gra-
tian. diſcept. 742. num. 12. & ſeqq. Antonell. de
tempor. legal. lib. 3. cap. 2. num. 9. Boer. deciſ. 76.
pariter num. 9. Giurb. deciſ. 75. num. 7. verſ. non ob-
ſtante, Rota coram Sanctiſſ. D. N. deciſ. 268.
num. 6.
19 Verum excepto Cencio cum circumſtantijs
ab hoc caſu diuerſis loquente, cuius doctrinam
minùs veram DD. mei iudicarunt, animaduer-
ſum fuit, ferè omnes Iuriſperitos mox addu-
ctos loqui in retractu iure conſanguinitatis,
aut vicinitatis, vel fundari in doctrina Tira-
quelli, & aliorum loquentium in his retracti-
bus iure ſanguinis, vel vicinitatis, inter quos
20 & retractum iure Cenſus maxima intercedit
differentia, quidquid dicat Ciarlin. controu. 121.
num. 23. in retractu enim iure ſanguinis, ſi con-
ſanguineus patitur fieri venditionem alteri, ſi-
cuti eſt etiam in retractu ex iure congrui com-
petente alicui tanquàm Vicino, excluditur à re-
21 tractu in ſecunda, & tertia venditione, ſi hæc
fieri contingant poſt ſpatium triginta anno-
rum à die primę venditionis, à qua initium
22 temporis ad hunc effectum deſumitur, quia
iura hæc retrahendi inhęrent perſonæ conſan-
guinei, vel vicini, vt inquit Tiraquell. de retract.
conſanguin. §. 1. dicta gloſſ. 10 num. 8. Napod. in
conſuet. Neapolit. tit. de iur. congr. in conſuet. ſi
quis emit verb. poſſidet. Capyc. latr. deciſ. 46. &
Carol. Anton. de Luc. ad Franc. in obſeruat. ad de-
ciſ. 389. vbique num. 2.
Reſpectu cuius perſonę coniunguntur tem-
23 pora vtriuſque venditionis, & inſimul compu-
tantur ad complendum ſpatium trigenarium
quo temporis curſu omnis actio pręſcribitur,
licet perpetua, ad text. in l. 3. C. de præſcript. 30.
vel 40. annor. Menoch. conſ. 143. num. 17. & 19.
Gratian. diſcept. 2. num. 15. Rota deciſ. 63. num. 10.
par. 17. rec.
Non ſit autem in retractu, qui Cenſuario
24 competit; cum enim illius actio fundetur in re
cenſita, propter ius in re, vt inquit Rot. in deciſ.
156. num. 6. poſt Cenc. de Cenſ. quotieſcumque
25 hęc vendatur, ſemper oritur noua actio ad pe-
tendam Prælationem, eaque perpetuatur per
triginta annos, cumque rei adhæreat, rem ipſam
perſequitur aduerſus quemcumque poſſeſſorem
& in qualibet rei cenſitę alienatione reuiuiſcit
ius Creditoris Cenſuarij ad effectum retractus,
quemadmodum elicitur ex verbis eiuſdem
26 Conſtitutionis 79. Pij V. §. 6. Bullar. tom. 2.
ibi — Vbi autem vendenda ſit res Cenſui ſuppoſi-
ta, volumus Dominum Cenſus alijs omnibus præ-
ferri, eique denunciari conditiones, quibus ven-
denda ſit, & per menſem expectari, & clarè fir-
mat Antonell. ſe ipſum explicans de tempor. le-
gal. lib. 3. eodem cap. 2. num. 3. Duard. de Cenſ. §. 4.
num.

num.17.per totam, qui paritèr ſe ipſum explicat, atque ex profeſſo reprobat *Cencium* contrarium tenentem, *Modern.Setin.de prælat.quæſt 32.num.28.& optimè* Rot.*in deciſ. 52.ſub num. 3.& ſeqq.coram Duran.*

Atque hinc ad diſtinctionem iuris prælationis ex Cenſu, quod veluti adhærens rei cedi poteſt, vt ab initio ſuperiùs probatum fuit, ius
27 retractus ex vicinitate, vel conſanguinitate, veluti adhærens perſonæ cedi non poteſt, vt alijs relatis diſtinguendo caſum à caſu *Cenc.de Cenſ.quæſt.66.num.18. & ſeqq. Ciarlin. contr. 121.num.35.Cnocc.diſcept. 29. num. 70. Palm. Iun.allegat.8.num.35.tom.1.Giurb.deciſ. 51. nu. 8.* cum alijs relatis per *Modern. Setin. caſum à caſu diſtinguentem de prælat.quæſt.10.num.7.*

Quarta denique obiecta limitatio deſumebatur ex eo, quod D. Marchioni debeatur po-
28 tior prælatio ex *notiſſima Conſtitutione Gregorij XIII.* tanquam poſſidenti Palatiolum, & quaſdam Domus vicinas controuerſo Palatio, & parato ad ampliandam illius fabricam pro maiori Vrbis ornatu, Verùm inapplicabilis viſa fuit diſpoſitio Bullę Gregorianę, non ſolum quia emptio præfatarum Domorum adiacentium, quibus hodiè paratum ſe exhibet D.
29 Marchio ad ampliandum Palatium, redditur ſuſpecta de antidata; tanquàm facta per ſimplicem Apocham, nullo Teſte ſubſcriptam, & carentem requiſitis à iure in *l.ſcripturas C. qui potior.in pignor.habean.* ſed etiam quia apparet ineffectuata, dum poſt emptionem prætenſam aſſignatę fuerunt ab ipſiſmet Hoſpitalibus hęredibus penſiones vnius ex dictis Domibus pro ſatisfactione creditorum hæreditatis Cardinalis Boncompagni, atque ſuper altera ex illis conſummata fuit executio ab altero Creditore hęreditario, *Summar.D. Duciſſæ num. 6.& ſequen.* ſicque conſtat huiuſmodi Domos non
30 exiuiſſe ab hęreditate Cardinalis Boncompagni mediante ſupradicta Apocha venditionis, quod concludenter conuincit eamdem Apocham, vel de antidata ſuſpectam, vel prorſus ineffectuatam, & propterea nihil in eiſe ponentem, prout in fortioribus terminis Inſtrumenti, quod illius exequutio requiratur ad effectum prelationis tradiderunt *Card.de Luc.de ſeruitut. diſc. 82. per tot.Rota coram Sanctiſs.D.N. deciſ. 40.num.22.& ſeq & in Bonon.Concurſus Creditorum 13. Iunij 1681. §. Inobſeruantia coram me, & in Carpen. Hæreditatis, ſeu fideicommiſſi 17. Maij 1686.§. Nec pro excluſione ad finem. & ſeqq.coram bon.mem.Albergato.*

Et vlterius ad eliminationem eiuſdem obiecti ponderabatur, quod cum Palatium ſit numeris omnibus abſolutum, & in qualibet ſui
31 parte perfectiſſimum, non eget vlla ampliatione, nec aliquo ornatu, adeoque cum non adſit modus adimplendi finem à *Conſtitutione Gregoriana* exoptatum, nempè maior Vrbis ornatus, ceſſat prorſus diſpoſitio eiuſdem Conſtitutionis, iuxtà celebre conſilium *Petri Aldobrandini apud Rub.ſingular. par.3. fol. 211. & 212. Card.de Luc.de ſeruitut.diſc.76.num.12.verſ.ſed quia Rota, & diſc. 79. num.5. Modern. Setin. de Prælat.quæſt.33.num.35.& ſeq.Rota cor. Merlin.deciſ.886.num.42.& ſeqq.& deciſ.437.num. 10.& ſeq.& num.32.& ſeqq.*

Neque plus denique valuit oppoſitio aduerſus ſententiam R.P.D. mei Cauallerini, quod nempè ipſe non potuerit tribuere prælationem D.Duciſſæ Cenſus Creditrici ex ceſſione iam dicta, niſi quoad Palatium, quod ſtat pro fundo cenſito, non autem ſuper Palatiolo, & Nemore extra Portam Equitum leuis Armaturæ, in quibus cenſus non conſiſtit; ſiquidem placuit reſponſio, quod eatenus Iudex conceſſit prælationem in omnibus, quatenùs D.Marchio inſiſtebat non eſſe locum retractui niſi ſoluto vniuerſo pretio, & è conuerſo pro parte D.Duciſſæ inſtabatur pro retractu ſolius Palatij, vt pateret ex *Summario. Reſponſionis facti eiuſdem D. Duciſſæ num.vnico*; Ceterùm facta declaratione in actis à D.Marchione DD.dixerunt, prout pro parte etiam D. Duciſſæ offerebatur,
32 quod ſi idem D.Marchio vult omnes res emptas complecti ſub retractu, ei refundatur integrum pretium, ſin minus ei refundatur rata congrua reſpectu Palatij fundi Cenſiti, iuxtà praxim, de quà *Tiraquell.de retract. conſanguinit.§.23.gloſ.2.num. 9.Duard.de Cenſ.§.4.quæſt. 16.num.13.* vbi concordan.

Et ita vtraque Parte acritèr informante &c.

R. P. D. CAVALLERINO

Nunc S. R. E. Cardinali.

Romana Prælationis.

Lunę 28.Ianuarij 1692.

A R G V M E N T V M.

Prelationis ius quando competat ceſſionario cenſus ad formam Bullę Pianę doctè, ac multipliciter explicatur.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum Vrbis de duabus obtinet, conſtito de conformitate, validitate, & iuſtitia ſententiarum.*
2 *Ciuilitas non amittitur ob fortuitum ortum in alio loco.*
3 *Mulier alibi nupta non perdit priuilegia originis.*
4 *Conformes ſententiæ ſunt, cum vna alteram confirmat.*
5 *Conformitas verificatur in ſumma minori.*
6 *Cenſuarius gaudet priuilegio prelationis.*
7 *Et tale ius cedi poteſt.*
8 *Prelatio non competit, cenſu extincto.*
9 *Cenſus ceſſione non intimata debitori, validè ille extinguitur cum cedente.*
10 *Cenſu ante venditionem fundi cenſiti extincto ceſſat ius prelationis, & num.20.*

11 Ceſ-

11 *Ceſſio reportata per emptorem fundi extinguentem pretio cenſum ſuper eodem fundo exiſten. reſoluitur ſolum in hypothecã anteriorem ad effectum ſe tuendi contra poſteriores.*

12 *Prælationis ius non acquiritur ab eo, qui cenſum extinguit, non acquirit.*

13 *Prælationis ius competit ceſſionario cenſus, etiam ſi talis euaſerit poſt venditionem fundi cenſiti, factam non denunciato cenſuario, & num. 21.*

14 *Præcedens extinctio cenſus facta in fraudem ſuperuenientis retractus, non impedit ius prælationis & num. 15.*

16 *Prælationis ius valet extingui, cenſu adhuc vigente.*

17 *Cenſus poteſt ſemper redimi.*

18 *Prælationis ius non præſcribitur minori ſpatio triginta annorum.*

19 *Prælationis ius. & extinctio cenſus inter ſe origine, & effectu differunt.*

21 *Prælatio competit ceſſionario cenſus, etſi poſt venditionem fundi cenſus fuerit prius extinctus, & num. 23. 24. & 25.*

22 *Cauſa temporali ceſſante, adhuc durat effectus.*

24 *Obediens non debet eſſe peioris conditionis, quam inobediens.*

26 *Retractus conſanguineo competens tranſit in hæredem, ſolum ſi fuerit à defuncto in iudicio deductum.*

27 *Prælationis ius cenſuario competens non eſt perſonale, ſed reale.*

28 Ciarlin. controu. c. 21. num. 23. *declaratur.*

29 *Ius prælationis non regulatur à bimeſtre diſdicta cenſus.*

30 *Clauſula* ſine præiudicio iurium partium *reſeruat omnia iura etiam minima.*

31 *Mandatum præſumptum ſufficit in actu fauorabili.*

42 *Mandatum præſumptum nequit impugnari à parte, quæ procuratorem approbauit.*

33 *Mandatum præſumitur ex magno ſumptu, & labore procuratoris.*

34 *Qui vult conſequens, vult etiam antecedens.*

35 *Præſeruatiua contraria facto nihil operatur.*

36 *Ratificatio licet non valeat ad corroboranda antecedenter geſta, attamen operatur pro declaranda intentione à principio.*

37 *Mandatum præſumptum oritur ex pluribus ſimul iunctis.*

38 *Maiorum imagines contritas videre lugubre eſt.*

39 *Venditio apparet ſimulata ex inobſeruantia eiuſdem.*

40 *Prælatio competens vicino ex Bulla Gregoriana exigit vicinitatem tempore venditionis.*

41 *Legis caſu ceſſante, lex non applicatur.*

42 *Æmulationis anſa eſt amputanda.*

43 *Prælatio competit etiam ſuper membro fundi principalis.*

DECISIO XIX.

PRelationem ſuper Palatio, cæteriſque bo-
nis venundatis D. Marchioni Guidoni
Vaino ab Adminiſtratoribus Vener. Hoſpita-
lium Sanctæ Mariæ de Vita, & Morte Ciuitatis
Bononiæ hæredum cl. mem. Cardinalis Hiero-
nymi de Boncompagnis, in prima Inſtantia
coram A.C. & in ſecunda coram R.P.D. meo
Vrſino ab Excellentiſs. Dña Hippolyta Ludo-
uiſia de Boncompagnis Duciſſa Soræ binis ſen-
tentijs felici marte expugnatam, in caſſum
idem D. Marchio repetitis aggreſſibus laceſſi-
uit, mediante dubio à Signatura parato, *An
ſit locus Statuto de duabus*, quod conſtito de
conformitate, validitate, & iuſtitia inter ciues,
& Incolas indubiam vindicat obſeruantiam
ſpecialiter in Sacra Rota, *vt coram ſan. me. Ale-
xando VIII. deciſ. 63. num. 1. & ſeq. Buratt.
deciſ. 197. num. 1. coram cl. mem. Card. Celſo*
1 *deciſ. 233. num. 2. & ſequen.*
2 Ciuilitas verò nec ſubmouetur, ex quo Excel-
lentiſs. Collitigans ſortem naſcendi ſubiuerit
in Inſula Sardiniæ, quam clariſſimus eius Ge-
nitor in obſequijs Catholicæ Maieſtatis impen-
ſus Pro regis titulo regebat quippè hæc, ijſque
ſimilia accidentalia ſpem non exuunt recolendi
Penates, nihilque operantur, quo minùs Patria
Ciuilitas conſeruetur, *Felin. in cap. Radulphus
num. 13. in fine, & ſeq. de reſcript. Bartol. in l.
Aſſumptio §. Filius in principio ff. ad municip.
Boer. deciſ. 13. à num. 49. & præciſè num. 52.
Rota apud Fenzon. deciſ. 109. §. Quia de hoc præ-
ſuppoſito, & in recent. deciſ. 312. num. 17. & 18.
par. 9. deciſ. 188. nu. 4. & 21. & deciſ. 327. nu. 6.
par. 17.*
Nec ex quo nupta Excellentiſs. Duci Soræ
3 ſortita fuerit domicilium viri, quia nihilominùs
originis priuilegia peſſumdata non fuere ad
*Text. in l. 1. & l. 4. C. municip. lib. 10. l. Ci-
ues 7. C. de Incol. Bartol. in l. final. §. Item reſ-
cripſerunt num. 4. ff. ad municip. Paſchal. de
virib. patr. poteſt. par. 3. cap. 2. num. 31.*
Conformitatem ſententiarum lectura con-
4 uincit, per quam alterutra conſociatur *iuxtà
vulgat. Gloſſ. in Clement. 1. verb. Diutius ex eis,
de ſentent. & re iudicat.* nec nocet palinodia
ſcribentium pro D. Marchione, qui in prima
Inſtantia fundati in vnicitate pretij, non ſolùm
Palatium, ſed cætera bona empta ſub retractu
complectenda fore inculcantes, deindè in ſe-
cunda, quod ſemel placuit, pro grauamine
adducebant, quia ſubſtulit ambages ſententia
5 R.P.D. mei Vrſini committendo declarationi
Marchionis, an malit in ſolo Palatio, ſiue
in reliquis bonis pati retractum; vndè ſemper
conformitas in Palatio verificabitur, imò &
in cæteris bonis, vbi abſit inconſtantia, à
qua difformitatem pendere non licet, ne quid
in gratiã alterius conceſſum in proprium præ-
iudicium retorqueatur, *argumento Text. in l.
Quod fauore, C. de legibus*
Validitas reſultat ex reuolutione Proceſſus,
in qua omnia deſiderata in *deciſ. 260. par. 2
coram. Verallo* adimpleta noſcuntur.
Iuſtitiæ fundamentum nititur Inſtrumento
6 cenſus impoſiti ſuper eodem Palatio à b. m.
Duce Iacobo de Boncompagnis ad fauorem
PP. S. Bernardi ad Thermas, & acquiſiti ab ea-
dem

dem Dña Duciſſa die 21. Ianuarij 1688. cum
ceſſione tranſlatiua non extinctiua omnium
Iurium, quæ proindè vti cenſuari gaudet priui-
legio prælationis ſibi attributo *in Conſtitutione
ſan. mem. Pij Quinti. la 79. in ordine Bullar. tom.
2. Cenc. de cenſ. quæſt. 66. nu. 116. & poſt eundem
Rota deciſ. 308. num. 3. deciſ. 620. num. 1. par. 2.
recent. & coram ſan. mem. Alexandro Octauo
deciſ. 268. num. 1.*

Taleque priuilegium cedi poſſe, quotiès ipſe
7 cenſus cedatur, nulli remanet dubio locus, vt
vltra allegatos in deciſione R.P.D. mei Vrſini
19. Ianuarij 1691. §. *Cum enim*, tenent *Tiraquell.
de retract. lignag. §. 26. gloſ. 1. num. 39. Buratt.
deciſ. 677. num. 1. & ſeq. & deciſ. 504. num. 7.
poſt Cenc. de cenſ.*

Opponebatur, prælationem competere non
8 poſſe ea ratione, quia cum ex prędictis pręla-
tio ſit inſeparabilis à cenſu, & ab eo dependeat,
tanquam effectus à cauſa, per illius extinctio-
nem ſecutam 13. *Aprili* 1688. mediante valido
depoſito ad formam Bullę Pianæ in manibus
PP. S. Bernardi Creditorum, Ius quoque præ-
lationis conſequenter remanſerit extinctum
*Gugliem. Dunoz. deciſ. 187. per tot. cum reliquis
allegatis in reſtrictu Iuris §. Iniuſtitia.* Non
obſtante, quod Cenſus fuiſſet antecedenter
9 ceſſus Dominę Duciſſæ, quia cum talis ceſſio
non fuerit emptori intimata per exhibitionem
Inſtrumenti *Zarat. deciſ. 42. num. 10.* adhuc ad-
miſſa illius notitia, valide ſucceſſerit extinctio
cum Patribus cedentibus *Rota deciſ. 161. num. 2.
& ſeq. poſt Cenc. de Cenſ.* & indè Ius prelationis
proſcriptum.

Sed Domini in hac poſteriori Cauſę propo-
ſitione funditus attingentes articulum, quem in
antecedenti placuit ſolum obliquè perſtringere
ſubiectam materiam in plura membra tuta lan-
ce diſtinguebant.

Primum eſt quando cenſus extinguitur per
10 venditorem, ſiue per emptorem ante venditio-
nem fundi cenſiti, & tunc numquam in eſſe de-
ducto priuilegio prælationis naſcentis in ipſo
momento venditionis, meritò extincto Cenſu
habitualiter continente prelationem, non ſo-
lum extinguitur, ſed numquam conceptus fuit
effectus prælationis à cenſualitate cautatus, &
in his terminis loquuntur *Nauarr. in comment.
de Vſur. num. 127. Boccacc. de cenſib. par. 2. num.
61. Cenc. eodem tract. quæſt. 65. nu. 16. & 17. &
qu. 66. num. 1. & 2. Duard. eod. tract. §. 4. qu. 9.
num. 2.* quorum plerique tradunt pro cauthela
tollendi Ius prelationis, vt cenſus extinguatur
ante venditionem.

Secundum eſt quando, quando cenſus extin-
11 guitur ex pretio rei emptæ, vel in pretij lo-
cum accollatur, & tunc quia ſimul, & ſemel
oritur, & interimitur ius prælationis per con-
fuſionem actionis crediti, & debiti, res deue-
nit ad ſtatum, à quo incipere non potuit, ideò
ſubintratio in Iuribus Cenſuarij, immò formalis
quoque ceſſio tranſlatiua nullum operatur effe-
ctum, ſed reſoluitur in meram acquiſitionem
hypothecę anterioris ad effectum, ſed tuendi
contra poſteriores; & in hoc ſenſu procedunt
deciſa *in recent. par. 18 tom. 2. dec. 758. & deciſ.
120. par. 19.*

Tertium eſt, quando acquirens cenſum
12 etiam poſt venditionem fundi cenſiti, nullum
de tranſlatione Iurium verbum paciſcitur, ſed
tantum procedit per viam extinctionis, & tunc
dubio procul prælatione caret, quam nunquam
acquiſiuit, quia non entis nullæ ſunt qualitates
& de hoc loquitur *Rota in deciſ. 187. coram Du-
nozet Sen.*

Quartum denìq; conſideratur (& hic eſt ca-
13 ſus noſter) vbi Tertius (ſcilicet D. Duciſſa)
etiam poſt venditionem fundi cenſiti factam,
non denunciato Cenſuario, effectus eſt verus
Dominus cenſus cum ceſſione plenaria tranſla-
tiua omnium iurium relata *in deciſione D. mei
Vrſini §. Non quidem.* Et tunc etiam extincto
Cenſu non extinguitur Ius prælationis, in qua
opinione concordant *Thomat. deciſ. 40. num.
32. verſ. ſimiliter, & num. 33. & 35. Card. de
Luca de cenſ. in ſupplem. parte 2. diſc. 40. num. 6.
& diſc. 45. num. 3. Modern. Setin. de prælatione
quæſt. 32. num. 14. & 15. Cyriac. contr. 254.
num. 46.*

Hæcque diſparitas intèr extinctionem ſecu-
14 tam ante, vel poſt venditionem fuit à Docto-
ribus exiſtimata adeò determinatiua Iuris præ-
lationis, vt non dubitauerint affirmare, quod
ſi præcedens extinctio appareat facta in frau-
dem ſuperuenientis retractus, habeatur ac ſi fa-
cta fuiſſet poſt venditionem, itaùt remaneat
exercibile Ius prælationis, *Merend. contr. Iur.
lib. 22. cap. 40. num. 7. & 8. Moder. Setin. de
prælat. quæſt. 32. num. 15. & 16. Cyriac. d. contr.
254. num. 25. & ſeq.*

Ratio à priori ea videtur eſſe fatalis, quia
15 Ius prælationis, & extinctio Cenſus à diuerſis
deriuata principijs diuerſo Iure metiuntur.
Quippè primum ſuum eſſe deducit ex duplici
cauſa concomitante, nimirum habitualiter,
& in potentia à contractu cenſuali, cauſatiuè
verò, ſeu occaſionaliter à contractu venditio-
nis: ſecunda procedit ſimpliciter ex natura ſui
ipſius redimibili, *vt notant Doctores allegati in
§. Quartum deniquè.*

16 Rurſus ſtant ſimul, quod Cenſus vigeat, ni-
hilominùs Ius prælationis ſit penitus extin-
ctum, ponderando, quod Cenſuarius in bime-
ſtre diſdictæ remanet Dominus Cenſus *iuxta
relata in deciſ. R.P.D. mei Vrſini §. ſiquidem,* &
tamen ſi venditio fuerit eidem Cenſuario inti-
mata per lapſum vnius menſis expirat Ius præ-
lationis; Immò ſi Cenſus poſt bimeſtre non
extinguatur, remanet in ſuo eſſe perpetuo, &
tamen Ius prælationis fuiſſet extinctum, *vt de
ſe patet.*

17 Indè oritur, quod Cenſus ſempèr, & quan-
docunque redimi poſſit ex præſcripto Bullæ
Pianæ. Ius verò prælationis quoties non ſit
18 facta denunciatio non minori temporis, quàm
30. annorum interuallo præſcribatur *Antonell.
de tempor. legal. lib. 3. cap. 2. num. 7. Durat.
deciſ. 52. num. 2. in fine, & coram ſa. mem. Ale-*

xan-

xandro VIII. deciſ.268. num.6.

Cum igitur iſta duo, nempe Ius prælationis
& extinctio Cenſus ſint inter ſe adeo diſparata
& diuerſa tàm in origine , quam in effectibus ;
19 Itaùt extinctio Cenſus dari poſſit abſque vllo
contractu venditionis productiuo prelationis .
Ius verò prelationis abſque Cēſu, & venditione
ſimul iunctis in aliquo momento dari nequeat,
ſequitur, quod vno ſublato, aliud non tollitur,
ea enim eſt diſciplina diuerſorum , *Rota deciſ.
167. num. 19. par. 7. recent.* & eſt Doctrina
Ariſtotelis in lib.7. Topicor. cap.1. ibi -- *ſi poteſt
poteſt alterum ſine altero eſſe , non eſt idem.*

Neque obſtat , quod ſi ex prædictis Ius pre-
20 lationis producitur ſimul, & ſemel ex vtroque
contractu cenſus , & venditionis, extincto cen-
ſu , ceſſet retractus . Quia ad confutationem
huius ſophiſmatis recurrit diſtinctio ſuperiùs
allata; aut agitur de extinctione ſequuta antè
venditionem, & tunc non dato à parte rei tem-
pore vnionis vtriuſque contractus cenſualis ,
& venditionis , qui ſunt cauſe productiuæ pre-
lationis, meritò prelatio ceſſat : aut verò, prout
21 in preſenti, extinctio Cenſus euenit poſt vendi-
tionem , & tunc ſemel producto Iure prelatio-
nis per vnionem vtriuſque Cauſe efficientis, Ius
prelationis perpetuatur ad 30. Annos , & ſi
Cenſus remaneat extinctus per actum retro-
ſimilem , vt melius colligi poteſt *ex deciſione
22 Thom. 40. & Cardin. de Luca ſupra allegat.* &
hic eſt effectus cauſe temporalis, qua ceſſante ,
adhuc durat effectus , *vt præter allegatos in de-
ciſione R. P. D. mei Vrſini §. Ius enim* docet *D.
Thom. par.1. quæſt. 104. num.1. in corpore .*

Aliàs plura ſequerentur abſurda . Primò
23 quod eſſet aperta via fraudandi Bullam , dum
poſt ortum Ius prelationis ex venditione fundi
inſcio cenſuario, poſſet diſdici cenſus abſque
mentione venditionis , & terminato bimeſtre
extingui , quo peracto priuaretur Cenſuarius
commodo prelationis, *vt ponderat de Luca vbi
ſupra diſc.41. num.2.*

Secundo ſequeretur, quod eſſet melioris con-
24 ditionis, qui preſcriptum Bulle non adimplet,
quàm obediens, nam adimplens ſubeſt incom-
modo prælationis, non adimplens poſſet illam
euadere *contrà reg. in Cap. Eum qui de præbend. in
6. l. Seruius ff. quod vi Gonzal. ad regul. Cancell.
gloſſ. 9. §. 2. num. 292.*

Tertiò , quia fruſtranea eſſet cauthela tra-
25 dita à DD. extinguendi cenſum antè vendi-
tionem abſque periculo retractus *ad Text. in
Cap. Si Papa de priu. in 6. & Cap. Legebatur de
maior. & obed.*

Agnouere Verſatiſſimi ſcribentes pro D.
Marchione predictorum efficaciam , ideò eam
declinare ſatagebant duplici reſponſione : Pri-
ma , quod non ſufficiat cenſum pre exiſtere
tempore venditionis , niſi quoque Ius prelatio-
nis fuerit in Iudicio deductum, exemplo retra-
26 ctus perſonalis competentis conſanguineo ,
quem tranſire in heredem, ſi fuerit per defunctū
in Iudicio deductum firmant. *Peregr. deciſ. Pa-
tauin 23. num.3. Olea de ceſſ. Iur. lib.3. quæſt.2.
num.9. Carpan. ad ſtat. Mediolanen. cap. 417.
num.379.* concludendo Ius prelationis compe-
tens *vigore Bullæ Pianæ* æquiparari retractui
perſonali *à Ciarlino in contron. 121. num. 23.
tom.2.*

Altera reſponſio fuit ; quod Ius prelationis
deduci debet intrà bimeſtre diſdicte , quo vi-
get cenſus , aliàs ſibi imputare debet Cenſua-
rius , ſi eo elapſo vnà cum cenſu extinguatur
etiàm prelatio .

Verumtamèn neutra ſubſiſtit . Non prima ,
27 quià Ius prelationis conceſſe *in Bulla Piana*
non eſt perſonale , ſed reale tranſiens cum ipſo
cenſu, vt firmat idem *Ciarlin. contron.121. num.
37. aliyque allegati in principio §. Taleque* , &
ideò non eget , quod deducatur in Iudicio ;
Tunc enim inſtantia non limitaretur ad 30.
annos , ſed de Iure Canonico eſſet perpetua
per text. in Cap. Venerabilis de iudic. nec contra-
28 dicit *Ciarlin.* qui equiparando Iura Cenſuarij ,
vicini, & Conſanguinei, clare demonſtrat, non
applicari noſtris terminis, cum ſolùm ipſe lo-
quatur ad effectum , ne quis poſſit alteri cede-
re Ius prælationis diſtinctum ab ipſo cenſu,
ſeù acquirere prelationem pro altero, *vt ex le-
ctura num.37.*

Nec ſecunda, quia concluſio , & diſtinctio
ſupra firmata procedit cum ſuppoſito , quod
29 venditio non fuerit denunciata Cenſuario, Vn-
de non eſt adaptabilis ſenſus , quod Ius præla-
tionis proponi debeat intra bimeſtre , quando
Cenſuarius eſt ignarus venditionis , & vlteriùs
Ius prelationis non regulatur à bimeſtri, vt ſu-
pra oſtenſum fuit *in §. Rurſus .*

Quæ omnia ſi ità procedunt , vbi extinctio
cenſus facta fuit ſimpliciter, quantò fortiùs re-
cipienda erunt, quoties extinctio admiſſa fuit
30 per Iudicem cum clauſula *ſine præiudicio Iu-
rium Partium* , cuius virtus eſt reſeruare om-
nia Iura etiam minima *clar. mem. Emin. Cerrus
deciſ.75. num.24. Seraphin. deciſ.164. num.6. Ar-
guell. deciſ.58. num.25.* Quæ præſeruatio impu-
gnari nequit, vtpotè obtenta à Martinello non
habente mandatum ſpeciale; Tùm quia ex acti-
bus infrà dicendis ſufficiens viſum fuit adeſſe
mandatum ; Tum quia in actu fauorabili, qua-
31 lis proculdubio eſt ſimplex facultas vtendi
prælatione, præſumptum, ſeu præſuppoſitum
ſatis foret, vt habetur *in deciſione R. P. D. mei
Vrſini §. Tum etiam .*

Hactenùs dicta conſiſtunt in Iure; atqui non
minus ceſſat amaritudo ex facto, quia realiter
prælatio petita fuit ante extinctionem à Marti-
nello vti Procuratore D. Duciſſe, de cuius
competenti mandato, vltra deducta *in deciſione
R. P. D. mei Vrſini* dubitari non valet .

Primò ſuperlatiuè concluditur ex eodem
32 motiuo colluſionis pro parte D. Marchionis
adducto, qui cum ſupponat acquiſitionem cen-
ſus ſimulatè expiſcatam à D. Duciſſa eo intui-
tu, vt mediante retractu vanum redderet vendi-
tionis effectum, neceſſariò admittere debet pre-
lationem petitam de mandato , & voluntate
eiuſdem per ea, quæ notat *Caſtrenſ. in l. ad rem*

mobilem ff. de Procurat. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 22. num. 28. Riminald. Iun. conſil. 1c, num. eodem in recent. decìſ. 202. num. 11. par. 12.

Secundò ex facti circumſtantijs, nam re-
33 uoluendo cathegoriam huius litigij à primo
ad vltimum patet, D. Duciſſam ſtatim, àc venditum fuit controuerſum Palatium conſtituiſſe Procuratorem Martinellum cum facultate acquirendi quemlibet Cenſum impoſitum ſuper eodem Palatio cum expreſſione, quod erat venditum D. Marchioni, & ſucceſſiuè mediante opera ipſius Martinelli factum depoſitum pro acquirendo Cenſu à PP. S. Bernardi, reportata licentia Eminentiſſimi Vicarij, quod ſine cura, ſtudio, & ſumptu impetrari non potuit, quę omnia quis non videt ad prælationem parata? quæque fuit prima in Intentione, vltima in executione, & qui vult finē, neceſſariò vult media ad finem conducentia iuxta vulgatum
34 Axioma, de quo in deciſione *Reuerendiſſimi Decani 349. num. 2. par. 14. rec.* & eſt Doctrina *Ariſt. lib. 5. metaphiſic. cap. 2. num. 50.*

Tertio idem Marchio recognouit Martinellum Procuratorem in pluribus actis, non obſtante, quod in plerìſque illum nominauerit aſſertum; quia cum eodem tempore expleuerit depoſitum, retrouenditionem petita Iurium ceſſione *primo Summario D. Duciſſæ num. 11. & 12.* aliaque, quæ nonniſi cum vero Procuratore
35 compleri queunt, fruſtra adhibetur talis præſeruatiua, vtpotè contraria facto *Cap. Cum M. Ferrarienſis, & ibi Doctores de conſtit. l. Cum in plures §. Locator ff. de locat. & conduct. Buratt. decìſ. 388. num. 5. Bieh. decìſ. 3. num. 14. cl. mem. Card. Cerr. decìſ. 61. num. 8.*

Quartò tandem quia in petita retrouenditione, de qua in *dicto Summario num. 12.* Martinellus admiſſus fuit vti Procurator ſimpliciter.

36 Quibus omnibus accedit ratificatio peracta à D. Duciſſa, quæ licet non valeret ad effectum corroborandi geſta antecedentia in præiudicium tertij; attamèn ad effectum declarandi intentionem à principio non eſt ſpernenda *leg. Quædam ſunt ff. de reb. dub. l. Nec Iulianus §. pridè ff. ad Maced.* Rota *decìſ. 27. num. 29. par. 13. recent.*

Friuolæ verò viſæ ſunt replicationes, quod conceſſa etiam approbatione Martinelli in retrouenditione cenſus, non benè inferatur ad
37 facultatem impetrandi prælationem, & quod cenſus nunquam vigere poſſit, ex quo ſubijciar, extinctionem peractam fuiſſe cum PP. S. Bernardi, quia hæc omnia ponderari poſſent, ſi ſingillatim expendenda forent, ſed ad finem eruendi intentionem vtriuſque colliturantis, viſum fuit DD. tota lege perſpecta mandatum procuræ ſufficiens vehementiſſimè ſuaderi *argum. Text. in l. Inciuile ff. de legib.* Rota *decìſ. 81. num. 2. verſ. Obiecta ſiquidem par. 14. rec.*

Anatomatizato Iure prælationis, eoque reuulſo è faucibus extinctionis, minus immoratum fuit in confutando obiecto colluſionis, à quo DD. vno verbo ſeſe expediuere, ponderando, quod omnes actus recenſiti ad conuincen-
38 dum ſimulatè actum cum PP. S. Bernardi ſuper ceſſione cenſus, nil plùs probant, niſi quod Excellentiſſima Collitigans lugubrè ſentiens, Auitos lares extrà clariſſimam familiam de Boncompagnis alienari, omnem conatum, & induſtriam adhibuerit, ne videret contritas maiorum Imagines, licitum quidem prælationis incitamentum, vt vltra allegata *in deciſione R. P. D. mei Vrſini* expendendo eumdem Textum in *l. Lex quæ Tutores. C. de adminiſtr. Tut.* in terminis admiſit *Rota in Romana Caſtri Porciliani 24. Ianuarij 1685. §. Quo enim coram bon. me. Rondinino.*

Vrgebat vlteriùs D. Marchio, allegando potentiorem ſibi vti vicino competere prælationem vigore *Bullæ ſan. mem. Gregorij XIII. in ordine 22.* Sed in hoc quoque motiuo eamdem ſubijt ſortem diſtinguendo ſingillatim Titulos, ex quibus commodum dictę Bullæ reportare putabat. Aut enim vicinitas deducitur ab emptione domus facta per apocham, & huius
39 ſuſpicio, ſeu ineffectuatio vltra deducta in *deciſione R. P. D. mei Vrſini, §. Quarta denique*, hodie apprimè augebatur, tum ex obſeruatione inſtrumenti venditionis Palatij *primo Summaria D. Duciſſæ num. 1. §. Et volentes*, in quo deſignantur pro confine eadem bona vti propria cl. mem. Cardinalis Boncompagni *ad Text. in l. cum ſeruo in fine ff. de contrahen. empt.* Tum ex ordinę eiuſdem D. Marchionis *in Summario reſponſionis D. Duciſſæ num. 2.* in quo approbata legitur deliberatio prædictæ Domus facta ad
40 fauorem alterius creditoris. Aut vicinitas fundatur in emptionę Palatioli peracta vnico, & eodem tempore cum Palatio magno, & hæc ſuffragari minimè poteſt, quia *Bulla ſan. mem. Gregorij* requirit vicinitatem præexiſtentem de tempore venditionis, vt colligitur *ex §. 8. & 9.* vbi de vicinis mentio fit per verba de præterito, & de venditione per verba de futuro; Immò præſcribitur certa forma interpellandi, quæ
41 præſupponit diſtinctionem inter vicinos, & emptorem; Vndè deſtitutus caſu Bullæ ipſius diſpoſitione iuuari non debet *Modern. Setin. de prælat. quæſt. 33. num. 39.* Rota *coram Dunoz. ſen. decìſ. 173. num. 24.*

Paruipenſis in contrarium allegatis *Gratian. diſcept. 903. num. 22. & ſeq. Rota decìſ. 307. & 308. num. 2. & 3. apud Cenc. de cenſ. & cor. Merlin. decìſ. 386. num. 8. & 9.* quia huiuſmodi doctrinę nil plus probant, quàm intentum D. Duciſſæ, dum firmant, quod quis pendente lite acquirere poſſit iura ab alio talibus iuribus pollente, non autem quod qui de per ſe nullum ius habet, nec aliud imaginabile acquiſiuit repellat inſtantem.

Quatenùs verò eadem *Bulla Gregoriana* deducebatur ad ornatum Vrbis vna cum venuſta, & ſumptuoſa mappa ſtatuis decorata ab Equite Fontana vno ex primarijs Architectis deſignata, DD. ea curiosè perſpecta ſatis quidem laudarunt ingenium Artificis, & magnanimitatem D. Marchionis, eamque fortaſſe facillimè

mè admiſiſſent, ſi tam in noſtra poteſtate eſſet
42 ædificare, quàm delineare; ſed perpenſo in-
genti ſumptu, & inutili, ac inſalubri ornatu in
parte poſteriori reſpiciente vicum, cenſuerunt
oblationem potiùs habere ſpeciem emulatio-
nis, ideoque amputandam, vt optimè in ter-
minis ponderauit *Eminentiſs. de Luca de ſeruit. diſc. 79. num. 2. Merlin. deciſ. 437. num. 33. & ſeq.*
paſſim recepta.

Denique non fuit operæ pretium examina-
re vltimum refugium conſortij; Tùm quia
43 nec probatur ex fide Petitorum, nec illa ad-
miſſa concluditur communio ad formam *Stat. Vrb. cap.* 110. *lib.* 1. quinimò ſi tali fidei fides
præſtanda foret potius reſultaret, Palatiolum
eſſe membrum Palatij magni, & conſequen-
ter cadere ſub fundo cenſito, & in omnẽ caſum
recurreret reſponſio data *in* §. *Vrgebat, verſ. aut vicinitas fundatur*, & melius fauet *Duran. deciſ.* 52. *num. 9. cum ſeq.*

In reliquis ſupplet *deciſio* R. P. D. *mei Vrſini*, cum qua DD. tranſierunt vtraque &c.

R. P. D. CACCIA.
Nunc S. R. E. Cardinali,

Romana Deuolutionis Domus.

Lunæ 3. Martij 1692.

ARGVMENTVM.

Caducitas incurritur ob alienationem rei emphyteuticæ in Eccleſiam contra legem Inueſtituræ. Prohibitio alienandi legalis, & hominis inſimul vnitæ includunt diſpoſitiones per viam vltimæ voluntatis. Caducitas ſine ſcientia non cenſetur remiſſa.

SVMMARIVM.

1 *Caducitas inducitur ob alienationem rei emphyteuticæ in Eccleſiam contra legem inueſtituræ.*
Aſſociatio datur domino directo ob caducitatem incurſam ab emphyteuta ex cauſa contrauentionis.

2 *Prohibitio alienationis reſtringitur ad ſolos contractus inter viuos, nec ampliatur ad diſpoſitiones vltimæ voluntatis.*

3 *Intellige id procedere in caſu ſolius prohibitionis legalis, ſecus ſi icurrat prohibitio hominis.*

4 *Prohibitio alienandi demandata verbis generalibus poſt enumerationem omnium contractuum inter viuos concludit etiam viam vltimæ voluntatis.*

5 *Verbum* alienare *poſt explicatas ſpecies contractuum inter viuos, iniunctum verbis generalibus extenditur ad actus vltimæ voluntatis.*

6 *Eccleſia incapax acquirendi emphyteuſim, poteſt tamen illam retinere, ſi parata ſit ſoluere quindennia.*

7 *Vel ſaltem poteſt acquirere ad effectum alienandi in perſonas habiles, & æſtimationem conſequendi.*

8 *Limita vbi concurrit duplex prohibitio hominis, et legis, quia nullo modo poteſt retinere.*

9 *Dictio vt ſupra repetit omnia ſuperius expreſſa.*

10 *Non tamen repetit niſi res, quibus adijcitur, non autem expreſſas in oratione ſeparata.*

11 *Caducitas non cenſetur remiſſa ſine ſcientia naturæ emphyteuſis, & deuolutionis.*

12 *Beneplacitum Apoſtolicum requiritur, vbi alteratur ſolitum conceſſionis emphyteuticæ.*

DECISIO XX.

DOMVM de directo Dominio Venerab. Archihoſpitalis Conſolationis de Vrbe Marcus Antonius vltimus Emphytheuta titulo inſtitutionis in eius teſtamento reliquit Vener. Archiconfraternitati Beatæ Mariæ de Morte, quare cum ob incurſam ex iſto capite caducitatem Archihoſpitale mandatum de aſſociando in Tribunali Eminentiſſimi Vicarij reportauerit, Deuoluta cauſa ad Rotam, quæſiui hodie à Dominis, an Mandatum ſit exequendum, & affirmatiuè prodijt reſolutio.

Præſuppoſito enim directo Dominio, quod
non erat in controuerſia, ratio decidendi de-
ſumpta fuit ex memorata Domus alienatione
facta per Marcum Antonium, cui cum reſiſtat
pactum vſque ab initio in Inſtrumento conceſ-
ſionis in Emphytheuſim adiectum Ibi — *quod nulla alienatio vt ſupra fieri poſſit in Eccleſiam &c.* ſequitur, vt ob illius contrauentionem
1 ex lege eiuſdem inueſtituræ dicatur incurſa ca-
ducitas, & Archihoſpitali Domino directo
rectè decreta fuerit aſſociatio plene *Rota cor. Vbaldo deciſ. 57. num. 1.* vbi concordantes.

Non obſtat, quod prohibitio alienationis,
quæ tamquam odioſa venit ſtrictè intelligen-
2 da, non ſit amplianda ad diſpoſitiones vltimæ
voluntatis, ſed reſtringenda ad ſolos contra-
ctus, & diſpoſitiones inter viuos *Gabriel conſ. 76. num. 17. lib. 2. Gratian. diſcept. Forenſ. capit. 533. num. 36. & cap. 594. num. 4. Card. de Luca de Emphyt. diſcurſ. 28. num. 10. verſ. vbi vero Rota deciſ. 18. num. 16. par. 9. recent.* Tum quia
obiectum procederet, vbi verſaremur in caſu
3 ſolius prohibitionis legalis, ſecus autem con-
currente vlterius prohibitione hominis reſul-
tante ex verbis inueſtituræ ſupra relatis, per
vtriuſque enim concurſum præſertim in Em-
phytheuſi Eccleſiaſtica, quæcumque alienatio
etiam per viam vltimæ voluntatis cenſetur
prohibita *§. Sanctiſſimas auth. de alienat. Emphiteu. Burſatt. conſ. 199. num. 11. Rota dec. 209. num. 14. & 16. par. 10. recent*; cum alijs infra al-
legandis.

Tum quia cum in inueſtitura poſt enumera-
tionem omnium contractuum inter viuos ſub-
4 dantur generalia verba, *vel alias alienare alienationis vocabulo latiſſimè ſumpto*, vtique ver-
ba hæc videntur includere etiam diſpoſitionem

per Viam vltimæ voluntatis, & naturæ eiuſ-
dem verbi *alienare*, quod iuiunctum dictioni-
5 bus ampliatiuis poſt explicatas ſpecies contra-
ctuum inter viuos ad illos vltimæ voluntatis
extenditur *Rota decis.276.num.34.& decis.500.*
num.17.& 18.par.18.recent.

Non obſtante replicatione, quod Archi-
6 confraternitati, vel competat retentio, dum-
modo parata ſit ſoluere Quindennia loco lau-
demiorum ſubrogata, vel ſaltem non ſit inter-
dicta acquiſitio ad effectum alienandi in per-
7 ſonas habiles, & æſtimationem conſequendi
Buratt. decis. 601. num.1. Rota in recent. decis.
16.num. 24. par.12. recent. Card.de Luca diſcurſ.
25.num.7.& 8.de Emphyt. duplex enim prohi-
bitio legis, & hominis ſuperius enunciata tan-
8 tę eſt virtutis, & efficaciæ, vt reſiſtat in ipſo
principio acquiſitionis, & conſequenter Ar-
chiconfraternitas incapax acquirendi incapax
quoque ſit retinendi tam ad effectum ſoluendi
oblata laudemia *Card. de Luca de Emphyt. diſc.*
27.num.4. quam etiam ad effectum vendendi
ad plene tradita *per Falgin. de Emphyt. de alie-*
nat.quæſt.prima ſub num.222.verſic.aduertendum
tamen eſt Card.de Luca dicto diſc.27. ſub num. 4.
ſan.mem. Gregorius decis.529. num.10. Merlin.
decis.583.num. 81. & ſeqq. Vbag. decis.57. num.
10.& in recent.decis.26.num.8.par.17.

Similiter non obſtat, quod quemadmodū
in ſuperiori parte inſtrumenti prohibitio alie-
9 nationis factæ Emphyteutis reſoluitur in pu-
ram neceſſitatem requirendi conſenſum, & li-
centiam Domini directi, & ita hoc idem im-
portat ſubſequens prohibitio alienandi in Ec-
cleſia ex vi dictionis *vt ſupra*, quæ de ſui natu-
ra repetit omnia ſuperius expreſſa *Barboſ.tract.*
var.reſol.441. num.1. Quoniam dictio hæc tan-
quam immediatè, & præcisè adiecta verb. *alie-*
natio — Ibi — *nulla alienatio vt ſupra* repetit
quidē omnes alienationis ſpecies ſupra expreſ-
ſas, non autem modum, & neceſſitatem re-
10 quirendi conſenſum in alienatione facienda
fauore Eccleſiæ, quæ in diuerſa, & ſeparata
oratione fuit illimitatè prohibita *Martha de*
clauſ. par. 3. clauſ.94. num.3. & 4. Rota decis.
581.num.12.& 13.& decis.81.num. 7.& 8.par.
17.recent.

Neque demum refert tacita remiſſio caduci-
tatis elicita ex quo Cuſtodes, & Officiales
Hoſpitalis acceptauerint Legatum eidem à
Marco Antonio Teſtatore relictum. Tum quia
11 nec probatur in Officialibus ſcientia naturæ
emphytheuſis, & deuolutionis, ſine qua cadu-
cita numquam cenſetur remiſſa *Rota coram Bu-*
ratt. decis.607. num.9. & decis.33. num.14. &
ſeqq. poſt Torr. de pact.fut. ſucc. & decis. 175.
num.16.& ſeqq.par.13.recent. Tum quia nec ip-
ſi poterant abſque Beneplacito Apoſtolico al-
12 terare naturam antiquam conceſſionum Ec-
cleſiæ, vt contraria concordando firmat *Rota*
coram Bichio decis.483.num. 5.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. PRIOLO.

Sabinen. Fideicommiſſi.

Mercurij 5. Martij 1692.

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum fideicommiſſi facta abſque cauſa iuſta, ſed in euerſionem fideicommiſſi, & ſupplantationem vocatorum eſt nulla. Hæres fideicommiſſarius poteſt agere, vel contra alienantem ad pretium vel contra tertios poſſeſſores ad recuperationem bonorum, data in alienante, & emente, vel eorum alterutro ſcientia fideicommiſſi.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis de duabus comprehendit tam Ciues, & Incolas, quam diſtrictuales.*
2 *Facultas alienandi in vno caſu conceſſa non poteſt ſuffragari in alio omninò diuerſo.*
Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi.
Facultas alienandi æquiparatur mandato.
3 *Facultas alienandi conceſſa pro debito poſteriori cenſetur quoque attributa pro credito anteriori.*
4 *Accollatio non liberat debitorem originarium ab anterioribus hypothecis.*
5 *Alienatio facta in euerſionem fideicommiſſi, & ſupplantationem vocatorum eſt nulla.*
6 *Neceſſitas alienandi eſt iuſtificanda præuio Iudicis decreto.*
7 *Mora non contracta à defuncto multo minus contrahi poteſt ab eius hæredibus non interpellatis.*
8 *Solutio imaginaria nequit ſibi fieri ab eo, qui non eſt hæres defuncti.*
9 *Quietantia reportata à minore abſque interuentu partis eſt valde ſuſpecta.*
10 *Bona fides ceſſat ex reproductione monitorij.*
11 *Hæredes fideicommiſſarij nequeunt vindicare rem ſubiectam fideicommiſſo ab emptoribus, ſed ſolum habent actionem ad intereſſe contra venditores.*
12 *Intellige, id procedere, ſi tam in emptore, quam in alienante eſt ignorantia fideicommiſſi.*
13 *Sed ſi in vtroque, vel in alterutro adſit ſcientia fideicommiſſi, hæres poteſt vel ad recuperationem bonorum contra tertios, vel ad pretium contra alienantem agere.*

DECISIO XXI.

IMmiſſionem ad prædium delli Coppari Fratribus de Cæſarinis prius ab A.C. conceſſam, & deindè in gradu appellationis confirmatam à R.P.D. meo Benincaſa iterum in vlteriori inſtantia impugnabant coram me Fratres de Orſinis, vndè cum in hodierna audientia propoſitū fuerit dubiū à Signatura præſcriptū; An conſtaret de duabus, fuit affirmatiuè reſolutum.

At-

1 Attenta ſiquidem conformitate ſententia-
rum, diſpoſitio Statuti euitari non potuit, cum
illud comprehendat tàm Ciues, & Incolas, quã
diſtrictuales, illarum iuſtitia viſa fuit emergere
ex claro fideicommiſſo Nicolai, nec minùs à
Colligantibus impugnato, cuius purificatio
cum iam euenerit per obitum Siluerij ſine filijs,
& liquido conſtet de identitate prædij, his ita
concurrentibus omni Iure concedi debuit im-
miſſio hæredibus ſubſtitutis, iuxtà auctoritates
in præteritis deciſionibus allegatas.

Nec dicatur, quod ex attributa per Nicola-
um fideicommittentem Theodoſiæ Vxori am-
pliſſima facultate eius bona vendendi *propria*
auctoritate, & abſque decreto Iudicis, nulla præce-
dente citatione potuerit hoc prædium a quocũ-
que vinculo fideicommiſſi exemptum liberè
transferri in Orſinos Emptores, quia pro re-
motione huius obiecti duplex placuit reſpon-
ſio,

Primò enim animaduertebant DD. quod ſe-
quuta prædij diſtractione, illius pretium non
fuit erogatum in extinctionem dotis Theodo-
ſiæ, pro qua ſolummodò à Nicolao debitore
conceſſa fuerat licentia alienandi, ſed dimiſſi
fuerunt alij creditores, qui tunc temporis non
vrgebant, minuſque vrgere poterant, cum eſſent
pro maiori parte cenſuarij, quorum credita
cum eſſent quoad capitalia irrepetibilia, nulla
aderat neceſſitas huius alienationis in præiudi-
cium fideicommiſſi, ideoque cum talis aliena-
tio facta fuerit potiùs ex voluntate vendito-
rorum, quam ex præambulis creditorum mole-
ſtijs, ſequitur proindè, vt facultas alienandi
2 in vno caſu conceſſa ſuffragari non poſſit in
alio omninò diuerſo, quia cum illa æquiparetur
mandato, cuius fines ſunt diligenter cuſtodien-
di, non admittit extenſionem de vno caſu ad
alium, nec minùs ex maioritate rationis per
Text. in l. pupillorum 7. §. ſi præter ff. de reb. eo-
rum Bardellon, conſil. 35. num. 11. & ſeqq. Pacific.
de Saluian. interdict. inſpect. 3. cap. 2. numer. 56.
Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 11. num. 12. Conciol.
allegat. 16. num. 4. & ſeqq. Franch. deciſ. 302. nu.
13. Rota in Romana aſſociationis 23. Martij 1681.
& 3. Decembris 1683. vtrobique §. fin. coram Re-
uerendiſſimo Domino meo Decano.

In nihilo releuante, quod ſicuti hæc facul-
tas conceſſa fuit pro Credito Dotali, quod eſt
longè poſterius; ita quoque cenſetur attributa
pro Credito anteriori; cum illa exerceri non
3 poſſit, niſi dimiſſo priori Creditore per *Text. in*
l. diuerſis temporibus 8. C. qui potior. in pignor.
habean. Inter reſponſiones enim, quæ ad ſubmo-
uendum hoc obiectum datæ fuerunt in præte-
ritis deciſionibus, illa peculiariter ſatisfecit,
quod alienatio huius prædij facta fuit, nulla
impellente neceſſitate, Dote non ſoluta, & cre-
ditoribus non dimiſſis, niſi præuia accolla-
4 tione per Emptores facta, quæ ab anterioribus
hypothecis fideicommiſſum originarium de-
bitorem non liberat, & adhuc eſt obnoxium
poſſibilibus illarum moleſtijs, ideoque cum
impletus non fuerit finis, propter quẽ conceſſa
fuit talis facultas alienandi, nec creditores vr-
gerent, & modus vſurarum ſuppleri poſſet ex
redditibus ipſius aſſis hæreditarij, ambigi non
5 poteſt, quin hæc diſtractio ita inconſulto, & ir-
requiſito debitoris hærede ſequuta ſit nulla, &
inſubſiſtens tamquam facta in euerſionẽ fidei-
commiſſi, & ſupplantationem vocatorum, vt
benè declarando Text. ex aduerſo laudatum *in*
l. magis puto §. ſi pupillus ff. de rebus eorum pon-
derat *Rota coram Dunozett. deciſ. 846. num. 19.*
6 *& ſeqq.* vbi quod neceſſitas alienandi eſt iuſti-
ficanda præuio Iudicis Decreto, & comprobat
deciſ. 14. num. 3. & 4. cum ſeqq. par. 18. recent.

Succedit deindè altera reſponſio ex eo de-
ſumpta, quod creditores dotis non poterant
diſtrahere rem pignoratam, niſi prius conſtitu-
to in mora hærede debitoris, & mora non dici-
tur contracta, ex quo prædefuncta Theodoſia
illicò factus fuerit locus reſtitutioni dotis,
pro qua poterant eius hæredes in exequutio-
nem pacti deuenire ad diſtractionem pignoris
abſque decreto Iudicis, & nulla præcedente
citatione, animaduerſum quippè fuit, quod
poſt ſolutum matrimonium Nicolaus Maritus
aſſequutus fuerat vſumfructum in bonis Petri
Siluerij eius filij, ideoque, cum in vita debitoris
habentis plenariam adminiſtrationem dotis,
nulla mora contracta fuerit quo ad illius re-
ſtitutionem, multò minus contrahi potuit ab
7 eius hæredibus omninò ignorantibus huius
conuentionis circumſtantias, niſi prius fuiſſent
perſonaliter interpellati; vti diſtinguendo fir-
mant *Carpan, ad ſtatut. Mediolan. lib. 1. cap. 43.*
num. 13. & ſeqq. Antonell. de temp. legal. lib. 4.
cap. 3. num. 2. Rota coram Bich. deciſ. 303. num. 19.
& ſic cum nulla mora incurſa fuerit viuente de-
bitore, ita nec minùs tranſire potuit ad illius
hæredes.

Demùm pro ſubſtinenda diſtractione huius
prædij defenſores reorum aſſerere ſatagebant,
quod Petrus Siluerius creditor dotis ſibi ap-
propriauerit hoc prædium per imaginariam
ſolutionem, qua admiſſa, inferebant illius hæ-
redes potuiſſe prædium appropriatum liberè
diſtrahere abſque vlla debitoris interpellatio-
ne; ſed DD. in hoc obiecto conſiderabunt ter-
minorum implicantiam; quia cum Siluerius
8 non fuerit hæres Nicolai debitoris, non po-
tuit, aſſumendo illius perſonam, ſibi vti credi-
tori dare in ſolutum bona ipſius debitoris, cũ
ad iſtum effectum neceſſaria videatur perſona-
rum duplicitas, dantis ſcilicet, & recipientis;
quia ita intelligitur ſibi ſoluere potuiſſe nomi-
ne Creditoris, vt ſupponunt quotquot agunt
de hac materia, vt videre eſt *apud de Luca de*
credit. diſc. 36. num. 10. & Rota deciſ. 332. num.
1. & ſeq. par. 13. & deciſ. 247. num. 2. cum ſeqq.
par. 14. recent. ideoque ceſſante in Siluerio qua-
litate hæreditaria, nullo pacto ſequi potuit ob
terminorum inhabilitatem hæc imaginaria
ſolutio.

Sublata itaque ex præmiſſis præſumpta da-
tione inſolutum, minus profuit exceptio re-
tentionis ab Emptoribus allegata, quia ſiuè il-

la

la deſumatur ex ſolutione dotis nouiſſimè fa-
cta in ſumma ſcutorum 141. hæredibus media-
tis Theodoſiæ, ſiuè potius eliciatur ex bona
fide, cum qua initus fuit contractus huius ven-
ditionis, vtraque viſa fuit inſubſiſtens, nam
quoad ſolutionem controuerſiæ dotis, vltra
quod illa facta fuit tempore pendentis litis,
imò poſt latas ſententias contrarias, animad-
uertebatur, quod quietātia huius ſolutionis re-
9 portata fuit à minore abſque interuentu pa-
tris, & alterius Cohæredis habentis æquale
intereſſe, quo fit, vt ex his facti circumſtantijs
reddatur valdè ſuſpecta, & colluſiua, & quo ad
bonam fidem, cum illa ſublata fuerit ex repro-
10 ductione Monitorij, ex quo etiam ante ſequutā
venditionem comprobatur in emptoribus ſciē-
tia huius fideicommiſſi ſubdebatur, quod non
eſt abſolutè vera illatio exaduerſo deducta,
11 quod hæredes fideicommiſſarij non poſſent ab
Orſinis emptoribus vindicare prædium, ſed ſo-
lùm haberent actionem ad intereſſe contra
venditores, quoniam, vt aduertit *textus in l.fin.
§ fin.ff.de legat.* 2. concluſio ita ſimpliciter inſi-
nuata procedere poſſet, ſi tam in emptore, quā
in alienante concurreret ignorantia fideicom-
12 miſſi, vt innuunt clara verba ipſius Textus ibi--
*Reſpondit propter iſtam ignorantiam tam mulie-
ris, quam emptoris, hæredem mulieris, vt fundus
apud emptorem remaneat, fideicommiſſario pretium
dare debere*: ſecus tamen eſt, quando in vtroq;
vel alterutro ex contrahentibus, prout hic
adeſt præciſa, & indiuidualis ſcientia fideicom-
13 miſſi, tunc enim eſt in facultate hæredis ſub-
ſtituti vel agere ad conſequtionem pretij con-
tra alienantem, vel ad recuperationem bono-
rum contra tertios poſſeſſores, vt in ſequelam
Textus comprobant *Baratt. conſ.* 48. *num.* 7. *&
ſeqq. lib.* 5. *Maſcard. de probat. concl.* 779. *per tot.
& ſignanter num* 4. *& ſeq. &* Rota *in rec. deciſ.*
199. *num.* 2. *&* 3. *par.* 12. & ita omiſſis reliquis,
quibus abundè ſatisfaciunt deciſiones R. P.
D. mei Benincaſæ concluſum fuit vtraque
&c.

R. P. D. MOLINES.

Anagnina Iuris Paſcendi.

Lunæ 24. Martij 1692.

ARGVMENTVM.

Conſuetudinem antiquiſſimam promiſcui vſus paſcendi inter Eccleſiaſticos, & Laicos, adeout animalia Eccleſiaſticorum in bonis Laicorum, & è conuerſo, paſcantur, tanquam iuſtam, & rationabilem eſſe ſeruandam deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iniuſta nunquam tranſit in iudicatum.*
2 *Statutum de duabus non habet locum, vbi ſententiæ ſunt iniuſtæ.*
3 *Statutum laicale nequit diſponere de bonis Eccleſiaſticorum.*
4 *Conſuetudo antiquiſſima promiſcui vſus paſcendi inter Eccleſiaſticos, & laicos eſt ſeruanda.*
5 *Et eſt rationabilis, cum euitentur iurgia, & diſſenſiones, quæ aliter exorirentur.*
6 *Talis conſuetudo probatur ex ſimili vſu aliorum Eccleſiaſticorum.*
7 *Ac ex antiquo ſtatuto illam præſupponente.*
8 *Ex antiqua inſtantia ſuper modo paſcendi, non autem ſuper communione.*
9 *Et ex antiquis confeſſionibus.*
10 *Ac etiam ex atteſtationibus plurium teſtium.*
11 *Teſtium depoſitio pro communitate magnum recipit fomentum ab alijs probationibus.*
12 *Et ſupradicta conſuetudo probatur ex pluribus antiquis inſtrumentis.*
13 *Teſtes ad perpetuam, & lite pendente examinati deſeruiunt pro adminiculo.*
14 *Onus permittendi paſcua in bonis Eccleſiæ eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam.*
15 *Non autem communio paſcendi inter laicos, & Eccleſiaſticos.*
16 *Centenaria requiritur contra Eccleſiam Lateranenſem.*
17 *Præſcriptio eſt odioſa, & aufert ius priuatis, & illud acquirit priuatis.*
18 *Conſuetudo eſt fauorabilis, & ex communi, ac promiſcuo vſu ius conſtituit omnibus vniuerſaliter, nec alicui ſpecialiter prodeſt, nec nocet.*

DECISIO XXII.

RESponſum fuit non conſtare de duabus
ſententijs latis fauore Reuerendiſſimi
Capituli Sacroſanctæ Baſilicæ Lateraueñ. alte-
ra à bo. mem. Muto 1677. altera eius confir-
matoria à R.P.D.meo Heruault præuijs tribus
deciſionibus ſub diebus 35. Ianuarij 1682. 28.
Iunij 1683 & 20. Iunij 1686. quibus prædicto
Capitulo conceditur Immmunitas, & libertas
ab onere cōmunicandi cum Ciuibus, & Incolis
Anagninis paſcua prædiorum, & terrarum Ab-
batiæ Sanctę Marię de Gloria illi vnitę à Sixto
1 IV. Iniuſtę quippè apparuerunt; quo fit vt nun-
quam in iudicatum tranſeant *Rota deciſ.* 112.
num. 27. *et* 291. *num.* 1. *coram Bichio*, & con-
ſequentèr non habeat locum Statutum de dua-
2 bus *lib. pr. cap.* 180. quod intelligitur de ſen-
tentijs validis, & iuſtis *Fenſon. ibidem num.* 54.
Gratian. diſcept. 691. *num.* 27. *Rota deciſ.* 813.
num. 2. *par.* 18.

Iniuſtitia autèm reſultare viſa eſt, ex quo
licet non poſſit dici præſcriptum Ius fauore di-
ctæ Communitatis communicandi paſcua in-
ter Eccleſiaſticos, & Laicos cum deficiant no-
tiſſima requiſita *Gloſa in cap.* 1. *de præſcript. in*
6. neque ex Statuto dictæ Communitatis poſ-
ſint ſubijci Eccleſiaſtici ad communicanda
3 cum Lacis paſcua ſuorum bonorum, cum iſtud
tamquàm Laicale ex defectu poteſtatis non ha-

beat

beat Iuriſdictionem diſponendi de bonis Eccle-
ſiaſticorum, vt in terminis huiùs Statuti dixit
Rota deciſ.971. num. 6. coram Seraphino: Atta-
mèn haud negari poſſe apparuit quin conſtet de
4 antiquiſſima conſuetudine,& obſeruantia pro-
miſcui vſus paſcendi inter Eccleſiaſticos, itàut,
Animalia Eccleſiaſticorum in terris Laicorum
& Animalia Laicorum in terris Eccleſiaſtico-
rumptomiſcuè paſcantur, , tàm in Prędijs pu-
blicis, quam priuatis totius Territorij Anagni-
ni,quo ſtante non poteſt Capitulum Lateranen-
ſe in poſterum ab hac conſuetudine recedere,
ſed eam tenetur obſeruare, quia per eam non
poteſt diei Eccleſiaſticis illatum præiudicium,
neque eius bona occupata contra Immunitatem
Eccleſiaſticam, ſed promiſcuus iſtevſus paſcen-
di inductus per talem antiquiſſimam conſuetu-
dinem cenſetur per quandam ſpeciem commu-
tationis, vt nempè quemadmodum Eccleſia-
ſtici non valebant paſcere illorum Animalia in
bonis Laicorũ, & viceuerſa Laici non poterant
paſcere in bonis Eccleſiaſticorum, ità conuen-
tum fuit, vt paſcua communicarentur inter
vtroſque, ſicquè cum Eccleſiaſtici non parum
commodum ſentiant ex hac communione, ità
debent pati incommodum, vt Laici paſcant
in eorum terris, *Ober de paſcuis capitul.* 8.
num. 7.
Tanto magis, quia hæc antiquiſſima con-
ſuetudo communicandi paſcua eſt rationabilis
& Religioni conueniens, cum per eam euiten-
5 tur iurgia, ſcandala, & diſcordiæ inter Paſto-
res, Agricolas, & bonorum Conductores, quæ
continuò exoriri ſolebant ex impracticabili ſe-
paratione paſcuorum, attento quod terræ Ec-
cleſiaſticorum interſecatæ ſunt, & commixtę
cum terris Laicorum, per quę tranſire neceſſe
eſt, & tranſitus producit plurimas diſcordias,
& diſſenſiones, vndè cum dicta communio fa-
cta fuerit ob publicam vtilitatem, & ſeruetur
à Laicis, & ab alijs Eccleſiaſticis dicti Territo-
rij, non poteſt impugnari à dicto Capitulo,
ſed illi ſtare tenetur, vt pręcisè communionem
paſcuorum inter Eccleſiaſticos, & Laicos vti
æquam, & laudabilem ſuppoſuit *Rota deciſ.*
1279. & 1303. coram Penia impreſſ. Lugdun.
& in hac Cauſa deciſ. 971. coràm Seraphino.
Probatio autem dictę antiquiſſimæ conſue-
6 tudinis communionis paſcuorum reſultat pri-
mò *ex deciſ. 971. coram Seraphino* emanata de
Anno 1591. in qua reclamantibus Patribus
Carthuſianis aduerſus diuiſionem Territorij in
quarterios factam per Communitatem pro ſu-
mendis paſculis in vno ex illis quolibet Anno
conceſſum fuit dictis Patribus mandatum de
manutenendo in poſſeſſione paſcendi per to-
tum Territorium ad libitum poſt habita quar-
teriorum diſtinctione,& addita ratione, quod
communio habet in ſe plurimum ęquitatis,
cum Carthuſiani habeant in Territorio Anagni-
no magnam quantitatem terrarum ſubiectam
eidem oneri paſcendi fauore Communitatis,
& Ciuium, *vt in dicta deciſ. poſt princip.* Ad-
dito quod ipſi Patres Carthuſiani in eorum

Informationibus datis coràm eodem Seraphi-
no in dicta diſputatione pro conſtanti aſſerue-
runt in Territorio Anagnino adeſſe promiſcu-
um vſum paſcendi intèr Eccleſiaſticos, & La-
icos, vt in particula Informationis data in
præſenti Summario Communitatis *Num.Pr.*
Secundo ex antiquiſſimo Statuto condito à
7 Communitate Anagnina pro diuiſione quarte-
riorum approbata per Sixtum V. in Suo Breui
dato in præſenti ſummario Communitatis *num.*
2. & per Rotam deciſ. 1491. coràm Seraphino, &
deciſ. 5. coram Pamphilio, quæ diuiſio emana-
uit eo quia ex promiſcuo, & confuſo vſu pa-
ſcendi oriebatur magnum pręiudicium publi-
cę Annonæ,cum Animalia,quæ paſci debebant
in prædijs non,ſatis diſcurrerent in terras ſatas,
ad quam diuiſionem quarteriorum non eſſet
deuentum, niſi paſcua eſſent communia inter
omnes Poſſeſſores bonorum in dicto Territo-
rio, vt patet ad ſenſum, Nec Statutum præ-
dictum affertur, vt obſtricti ſint Eccleſiaſti-
ci illud ſeruare, ſed quia ex eo reſultat, quod
vſque de eo tempore compilati Statuti aderat
prędicta communio paſcuorum.
Tertio id ipſum eo magis confirmatur ex re-
8 clamatione facta à Patribus Carthuſianis, Ca-
pitulo Lateranenſi,alijſque Eccleſiaſticis aduer-
ſus præfatum Breue Sixti V. contrà quod obti-
nuerint oris aperitionem, & cauſam commit-
ti R.P.D. Iuſto tunc AC. Locumtenente, in
quo litis decurſu non aliud Eccleſiaſtici dedu-
xerunt, niſi quod huiuſmodi diuiſio quarte-
riorium erat ipſis præiudicialis, eo quia impe-
diebatur ipſis paſcere per totum Territorium
iuxtà ſolitum proùt reperiebantur in hoc ſtatu
ante prædictum Breue Sixti V. hocque præiudi-
cium non fuiſſe à Communitate narratum Pa-
pæ,atque hinc ſucceſſiuè reportarunt ſenten-
tiam à dicto R.P.D. Iuſto declarantem dictum
Breue ſubreptitium, addito quod Eccleſiaſti-
cis liceret paſcere liberè per totum Territo-
rium,proùt ante dictum Breue facere poterant,
perinde ac ſi litteræ Apoſtolicæ non emanaſ-
ſent ſummario Communitatis 9. Iunij 1690.
coram me *num.*8.
Quartò ex pluribus confeſſionibus Capituli,
9 altera emiſſa de Anno 1601. in articulis datis
pro parte Capituli ſummario præſenti Com-
munitatis *num.*3. ſuper quibus articulis Teſtes
pręſtiterunt iudiciale iuramentum (licèt eo-
rum depoſitio non exhibeatur) dicto ſummario
*num.*4. altera de anno 1608. in Monitorio ex-
pedito pro parte Capituli, in quo ſatetur ab
immemorabili tempore exiſtere in pacifica
poſſeſſione Iuris paſcendi Animalia in Terri-
torio Anagnino communi intèr ipſos Capitu-
lum, Canonicos, & eamdem Communitatem
eodem ſummario *num.* 5.
Quintò ex depoſitione quinque Teſtium for-
10 miter examinatorum in hac Cauſa in ſecunda
Inſtantia coràm R.P.D. Cincio deponentium,
quod ſemper ſeruatus fuit promiſcuus vſus
paſcendi intèr Eccleſiaſticos, & Laicos prętę-
rito ſummario Communitatis 1690. coràm
me

*me num.*ſ. qui redargui nequeunt, ex quo ſint
Ciues pro Communitate atteſtantes: Nam eo-
rum depoſitio magnum recipit veritatis fo-
mentum ab alijs probationibus ſupra deductis
11 *Rota dec.713. nu. 8. coràm Buratto & dec.490.*
num13. par.18.

Tandem idem confirmant plura Inſtrumenta
12 ab Anno 1554. ad annum 1604. confecta à
Communitate pro venditione Iuris paſcendi
vniuerſi Territorij Anagnini, atteſtationes Re-
uerendiſſimi Epiſcopi, & Cleri tàm Sæcularis,
quàm Regularis, qui omnes vno ore affirmant
ſemper fuiſſe communicata paſcua, vt in dicto
ſummario Anni 1690. *num.*1. qui, & ſi non
13 ſint formitèr examinati, ſed ad perpetuam, &
lite pendente, deſeruiunt tamen pro adminiculo
Rota decis. 15. num.11. coram Bichia

Nequè obſtant quam plura Priuilegia anti-
quiſſima Summorum Pontificum relata in ho-
dierno ſummario Capituli *nu.7. ad numerum* 12,
quibus plura bona fuerunt donata Abbatiæ
Sanctæ Mariæ de Gloria cum libera eorum
fruitione, & exemptione ab omni onere, ac
cum omnibus ſuis paſcuis, & adiacentijs, quæ
bona peruenerunt ad Capitulum Lateranenſe
per vnionem dictæ Abbatiæ ipſi factam à Sixto
IV. quia non verſamur in caſu quo Communi-
14 tas prætendat ſeruitutem, & onus permittendi
paſcua in bonis dictæ Abbatiæ, ſeu Capituli,
quod profectò eſſet contrà Immunitatem Ec-
cleſiaſticam *Pignattell. tom.3. conſult.40. num,*
10. & 11. & tom.4. conſult.128. num.9. Conarr,
cap. 37. num. 2. verſ. verè denique & num. 3,
Capiblanc. de Baron. num.11. 29. & 30, Rota
decis.300.num.3. & 21. & 347. num.4. p.9 rec.
15 Quod Communitas ſit domina paſcuorum in
Terris Abbatiæ, ſed tantùm quod progreſſu
temporis Eccleſiaſtici, & ipſum Capitulum
Lateranen. recognouerint magnam vtilitatem
reſultare ex communione paſcuorum inter
ipſos, & Laicos, ac propterea voluntariè, &
de communi conſenſu acceptauerint commu-
nicare paſcua cum Laicis, & iſti cum illis, vt
omnes promiſcue fruerentur toto Territorio,
nec per hoc auſertur vſus paſcuorum Capi-
tulo, ſed commutatur ex vſu promiſcuo cum
Laicis.

Abſque eo quod allegari poſſit, quod con-
16 tra Eccleſiam Lateranenſem requiratur Cente-
naria ex ſpeciali priuilegio contento *in cap. ad*
audientiam, & cap. cum vobis de præſcript. cuius
meminit Spada conſ. 13. num. 13. lib.pr. Sperell.
decis.135, num.25. & decis.523. num.55. Card.
de Luc. de Iudic. diſc.21. num. 4. Quia hoc pro-
cederet, ſi Communitas prætenderet commu-
nionem paſcuorum contrà Capitulum, ex ti-
tulo præſcriptionis, non autem quando vt in
caſu allegat ſolum conſuetudinem de conſenſu
Eccleſiaſticorum introductam communicandi
paſcua, quæ tanquam fauorabilis, antiquiſ-
ſima, & admodum conformis publicæ vtilitati
& quieti (ex ſupradictis) ſeruanda eſt. Et
17 maxima intercedit differentia inter præſcri-
ptionem, & conſuetudinem, Præſcriptio enim
odioſa eſt, & auſert Ius priuatis, illudquè acqui-
18 rit priuatis, Conſuetudo autem eſt fauorabilis,
& ex communi, ac promiſcuo vſu Ius conſti-
tuit omnibus vniuerſalitèr, nec alicui ſpeciali-
tèr prodeſt, nec nocet, & neque certus eſt qui
præſcribat, nec contrà quem præſcribatur, vt
tradunt *Abbas in cap. vbi num.20. de conſuetu-*
*din. Conar. in regul. poſſeſ. par.*5. *§.3. num.1.*
Rota decis.1574. num. 5. & decis. 265. num. 24.
& 55.par.5.& neque à conſuetudine, quæ fauo-
rabilis eſt, licèt inferre ad præſcriptionem, quæ
eſt odioſa *fagnan. in cap. Venerabili de Cenſibus*
num. 26.

Et ità reſolutum fuit poſt ſecundam Cauſæ
propoſitionem vtraque Parte audita, & vi-
dentibus omnibus DD. reſeruato tamèn alteri
diſputationi articulo circa modum practicandi
hanc communionem paſcuorum itàut teneatur
Capitulum ſubiacere diuiſioni quarteriorum,
quæ fit quot annis à Communitate, & affida, &
non poſſint Animalia propria paſcere in loco
affidato, nec forenſia introducere in ſuis
Terris.

R. P. D. CACCIA,

Nunc S. R. E. Cardinali,

Romana Cenſuum,

Veneris 2. Maij 1695.

ARGVMENTVM.

Hypotheca competens creditoribus ſuper bonis
transfertur in pretium in ipſorum locum ſub-
rogatum, Cautio de reſtituendendo prio-
ribus, & potioribus, quando ſit præſtanda,
necne late diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca competens ſuper bonis tranſit in pre-*
tium in ipſorum locum ſubrogatum.
2 *Melioramenta cedunt in commodum facientis.*
3 *Pretia beneficio temporis augeri contingit.*
4 *Aſſertioni propria in ſuum commodum non de-*
fertur.
5 *Actum, in quo quis ſe fundat, nemo poteſt im-*
pugnare.
6 *Melioramentorum æſtimatio non à voluntate*
contrahentium, ſed ab alijs extrinſecis pro-
bationibus deſumitur.
7 *Melioramenta merè voluptuaria regulariter rei*
valorem non augent.
8 *Cautio de reſtituendo non eſt præſtanda à credi-*
toribus petentibus ſatisfactionem non ſuper
pretio rei debitoris, ſed reales actiones ex-
ercentibus ſuper bonis venditis.
9 *Nec vbi verſamur in Iudicio concurſus vniuer-*
ſalis.
10 *Cautio de reſtituendo ſolum præſtatur à credito-*
re agente ad pretium rei debitoris, vel in con-
curſu vniuerſali,

11 *De-*

11 *Depoſitum factum cum lege conſignandi cui de iure non trahit onus de reſtituendo prioribus & potioribus.*

12 *Duo ſoli creditores nec concurſum particularem faciunt.*

13 *Cautio de reſtituendo prioribus nequit peti, dum non ſunt in cauſa plures creditores.*

14 *Creditor vrgens pro ſubhaſtatione videns obligationes fieri cum vinculo cautionis de reſtituendo, poteſt recedere à tela ſubhaſtationis & actiones reales experiri.*

15 *Hæres beneficiatus poteſt cogere creditores ad recipiendum pretium data cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus.*

16 *Intellige id procedere, cum hæreditas debitoris defuncti non eſt ſoluendo.*

17 *Vel cum ſine tali cautione emptores non reperiuntur.*

Secus cum emptores liberè offerentes adſunt num. 19.

Vel cum creditores hypothecæ, & anterioritatis iura deſumunt aliundè, quam ex facto, & obligatione defuncti num. 20.

18 *Hæreditas præſumitur opulenta.*

21 *Accollatio non ſoluit debitorem à ſua obligatione erga creditores.*

22 *Nec operatur, quod creditores teneantur ſuum creditum ab accollante vinculatum recipere.*

DECISIO XXIII.

POſtquam Rota ad inſtantiam D. Ducis Matthei creditoris olim Ducis Gregorij de Boncompagnis cenſuerat procedendum eſſe ad ſubhaſtationem Palatij, quod vna cum Palatiolo contiguo, & Vinea poſita extra portam militum leuis armaturæ pretio ſcut. 27200. Dux Vgo Boncompagnus Cardinali Hieronymo eius Fratri vendiderat, vt ex deciſione coram me emanata ſub die 5: Maij 1687. Adminiſtratores Ven. Hoſpitalium hæredum Cardinalis, præueniendo ſubhaſtationem, & detrimenta exindè, tàm ipſis, quam creditoribus prouentura ad voluntariam, & extraiudicialem venditionem deuenerunt, pretio conſtituto in ſcut. 35. mil. ſub hac tamen declaratione, quod ſcut. 27200. eſſent pro vero pretio Palatij, aliorumque corporum ad ſtatum, quo illa à Duce Vgone fratre emerat Cardinalis, reliqua verò 7800. pro melioramentis ab eodem Cardinali poſtmodum factis, ea lege vlterius adiecta, quod pretium deponeretur ad effectum illud ſoluendi prout Iudex mandaſſet, ſiuè creditoribus Ducis Vgonis primi venditoris, ſub obligatione reſtituendi prioribus, & potioribus, ſiuè ipſiſmet Hoſpitalibus, tanquam d. Cardinalis hæredibus. In quo ſtatu orta eſt controuerſia de graduatione creditorum facienda ſuper prænarrato pretio, & cautione ab eiſdem præſtanda iuxtà legem depoſiti, eaque per appellationem à ſententia A.C. in qua pronunciauit cautioné præſtari non debere, adíto tâ corã me deuoluta, Domini in hodierna Audientia dixerunt, graduationem eſſe faciendam

ſuper totopretio; reſeruato Iure liquidandi
melioramenta, & non eſſe præſtandam cau-
tionem.
1 Primæ partis reſolutionis ea fuit ratio, quia
quemadmodum creditores habent hypothe-
cam ſuper omnibus bonis vt ſupra alienatis,
itàeadem ipſis competit ſuper integro pretio
in locum rerum venditarum ſubrogato ex re-
gula, de qua in *l. ſi cum §. qui in iuriam ff. ſi quis
cantion.*
2 Non obſtat, quod augumentum pretij ſcut.
7800. ex melioramentis à Cardinali Hierony-
mo factis prouenerit, illudque propterea ce-
dere debeat beneficio Hoſpitalium eius hære-
dum, *Garz. de expenſ. & meliorat. cap. 22.
num. 18. cum alijs apud Modern. de Aug. eo-
dem tract. art. 12 num. 21. & art. 22. num. 30.*
Aſſumptum enim non probatur, ex quo in
priori venditione facta à Duce Vgone valor in
ſolitis ſcut. 27200. fuerit conſtitutus, quia
quouſque per legitimas probationes de augu-
mento pretij ex cauſa melioramentorum con-
ſtiterit, preſumptio eſt, vel quod tunc pretium
fuerit in minori ſumma taxatum ex motiuo fra-
3 ternæ neceſſitudinis, aut deinceps beneficio
temporis auctum ad notata per Doctores in
l. pretia rerum. ff. ad leg. falcid. minuſque reſul-
tat ex aſſertione facta à venditoribus in ſecun-
da venditione, quia in ijs, quæ proprium
commodum concernunt, illorum iudicio non
eſt deferendum in præiudicium creditorum *l.
4 ſi vnas 28. ff. de tranſact.*
Nec replicare iuuat, quod quemadmodum
5 creditores non aliundè rerum venditarum va-
lorem in ſc. 35. mil. quam ex precitato Inſtru-
mento ſecundæ venditionis deſumunt, ita illud
impugnare non valeant quoad aſſertiuam me-
lioramentorum, iuxtà quantitatem ſc. 7800. in
ipſo Inſtrumento expreſſam *Rot. deciſ. 26. num.
8. par. 16. recent.*
Obiectum enim forſan procederet, vbi cre-
ditores peterent ſibi conſignari pretium, &
pro fundamento propriæ intentionis d. inſtru-
6 mento vterentur; verùm vbi è contra ipſi con-
ueniuntur ab Hoſpitalibus ad illud recipien-
dum, tanquam in rerum venditarum locum
ſubrogatum, rectè excipere valent, ſe nolle Iu-
dicio partis deferre ſuper quantitate meliora-
mentorum, quæ non à contrahentium volunta-
te, ſed ab alijs extrinſecis probationibus æſti-
mationem recipiunt.
Abſque eo, quod interim ſuffragari valeant
Hoſpitalibus nonnulla computa, ex quibus
deducebatur, Cardinalem Hieronymum
multò pluris impendiſſe in meliorationi-
bus, tàm Palatij, quàm vineæ vltra præ-
dictam ſummam ſcutorum 7800. Cum enim
nulla ex his reſultet diſtinctio inter melio-
ramenta, vel merè voluptuaria, vel alias
7 ad ſimplicem dd. Palatij, & Vineæ reparatio-
nem neceſſaria, quæ regulariter rei valorem
non augent, & alia, quæ verè ad effectum, de
quo agitur, dici poſſint melioramenta, vndè
prædictorum corporum valor incrementum re-

ſceperit; hinc exiſtimabant Domini ſufficien-
ter conſultum Hoſpitalibus ex præſeruatiua li-
quidationis Iuris ordine ſeruato ab ipſis fa-
ciendæ,

Ex prædicta autem potiſſimùm ratione,
8 quod non agatur de creditoribus petenti-
bus ſatisfieri ſuper pretio rei debitoris, ſed iſti
contenti ſint ſuper bonis venditis actiones rea-
les exercere, & alia eiuſdem bona perſequi pro
ipſorum ſatisfactione, minuſque verſemur in
9 Iudicio concurſus vniuerſalis ad bona debito-
ris decocti, cenſuerunt Domini, non eſſe ab ijs
10 pręſtandam cautionem, præciſo enim vtroque
ex præcitatis caſibus, nullo Iure cautum eſt,
quod cogendi ſint creditores recipere pecu-
niam ſub vinculo, ſed eis vndique libera venie
offerenda *ad Text. in l. nulla C. de ſalut. Arias
de Meſ. var. reſolut. lib. 1. cap. 16. num. 27. &
ſeqq. Menoch. de arbitr. caſ. 232. num. 32. Rot.
poſt Pacific. de Saluian. deciſ. 276. num. 1.
& ſeqq. coram Coccin. deciſ. 1641. num. 6. & 7.
coram Duran. deciſ. 421 num. 10. & ſeqq. & in
rec. de. 118. nu. 1. 3. & ſeqq. par. 10. & deciſ. 266.
nu. 5. par. 14.*

Nil obſtante, quod vinculum cautionis præ-
ſtandæ ſit conſecutiuum decreto rotali man-
danti, procedi ad ſubhaſtationem Palatij, alio-
rumque bonorum, quæ Cardinalis Hiero-
nymus à Duce Vgone fratre comparauerat ad
effectum deponendi pretium, & conſignandi
cui de Iure, Omiſſo namque, quod, etſi pro-
dierit vſque de anno 1687. ſupra allegata de-
ciſio coram me ſuper ſubhaſtatione ad præmiſ-
ſum effectum facienda, nullum tamen iudicia-
le decretum ad formam reſolutionis huiuſmodi
ſucceſſiuè emanauit; Soluitur obiectū, reflecten-
do tunc in cauſa non adfuiſſe, niſi dictum Do-
minum Ducem Matthæium ex vna parte, &
præfata Venerabilia Hoſpitalia repręſentantia
ſæpe laudatum Dominum Cardinalem ex alte-
ra; Vnde aut loquimur quoad ipſos, & reſcri-
11 ptum pro depoſito pretij ad effectum conſignā-
di cui de iure, non trahebat conſecutiuè onus
de reſtituendo prioribus. & potioribus, ea
12 nimirùm ratione, quod duo ſoli creditores
concurſum etiam particularem ad talem effe-
ctum nunquàm conſtituunt; Aut loquimur
quoad alios creditores, & recurrit perpetuò
reſponſio, quod vinculum cautionis nunquam
13 poſſit ſubintelligi, vel in ſequelam venire, dum
eo tempore non erant in cauſa, minuſque ho-
diè inſtant ſatiſfieri ſuper dicto pretio ea lege
apud Ædem ſacram depoſito, ius ſuum ſaluum
eſſe putantes ſuper bonis debitoris, ſibi, vt præ-
fatum eſt, obligatis, & hypothecatis *Text. in
l. quia heres erat 30. ff. famil. herciſcund. Arias
de Meſ. var. reſol. dicto lib. 1. cap. 16. num. 32.
Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 1. quæſt. 34. num. 9.
Seraphin. deciſ. 1233. ſub num. 1. Coccin. d. deciſ.
1941. num. 6. & 7. & deciſ. 2041. à nu. 5. vſque
in fin.* plenè *Rot. in rec. d. deciſ. 118. num. 20.
& ſeqq. par. 10. & d. deciſ. 266. num. 9. par. 14.*

Et præmiſſa ſunt adeò vera, vt ſi creditores
14 vrgentes pro ſubhaſtatione videant ſuperuenire
oblationes cum obiecto vinculo, eis de iure li-
ceat ad euitandum conſurgens incommodum
vinculi recedere à tela ſubhaſtationis, & actio-
nes reales experiri, *Rota coram Bich. 321. à nu.
15. vſque ad 33.*

Cęterùm nec magis afficit, quod agatur de
venditione facta ab Hoſpitalibus, vti hæredi-
15 bus Cardinalis cum beneficio legis, & inuen-
tarij, quibus proptereà nedum competat ius
transferendi bona hæreditaria ſoluta ab omni
vinculo in emptores, ſed & vlteriùs cogendi
creditores ad recipiendum pretium pro eorum
ſatiſfactione, data cautione de reſtituendo
prioribus, & potioribus ex notiſſima diſpoſi-
tione *Text. in l. final. §. Et ſi præfatam C. de iur.
deliber.* cum qua concordat *Conſtitutio à ſan.
mem. Paulo V.* ſuper reformatione ædita in-
ter eius impreſſas la 71. *Bullar. nou. tom. 3.*
Ex duplici ſiquidem animaduerſione videba-
16 tur Dominis, non applicari prædictæ legis
diſpoſitionem; Altera, quod cum illa ita de-
mùm procedat, quotiès vel hæreditas debito-
ris defuncti non ſit ſoluendo, vel non reperian-
17 tur Emptores, qui ſine tali cautione emere
18 velint, exinde ſequitur, quod dum hæreditas
Cardinalis eſt opulenta, qualis in dubio pręſu-
mitur, niſi contrarium ab hæredibus probetur
Seraphin. deciſ. 1394. num. 5. & Excellentiſſima
D. Duciſſa Soræ exhibet, ſe empturam contro-
uerſum Palatium abſque vlla creditorum obli-
gatione præſtanda, verſemur proptereà in li-
mitatione tàm dictæ legis, quàm Conſtitutio-
nis Paulinæ, ne aliàs beneficium inuentarij
19 adinuentum ad præſeruandum hæredem à da-
mno in creditorum perniciem conuertatur, ſi
alioquin vires hæreditariæ ſuppetant, iuxtà ple-
nè tradita per *Cyn. in d. §. Et ſi præfatam n. 30.
Burſatt. conſ. 9. nu. 29. & ſeqq. Cenc. var. reſol.
par. 3. cap. 2. num. 142. Surd. dec. 30. nu. 14. Rot.
apud Duard. de cenſ. dec. 424. num. 9. & ſeqq. &
cor. Duran. deciſ. 1. num. 25. & ſeqq. & in rec.
deciſ. 478. à num. 3. ad fin. par. 14.*

Altera verò, quod ea rurſus non procedit,
quando, prout hic, creditores eorum iura hy-
20 pothecæ, & anterioritatis aliundè deſumunt,
quàm ex facto, et obligatione defuncti, ad tra-
te per *Phanucc. de Inuentar. quæſt. 242. numer.
163. cum. ſeq. Franchus deciſ. 531. nu. 15. Card.
de Luca de Cred. diſc. 33. num. 11.* Non obſtante
replicatione, quod Cardinalis prò concurren-
te rata pretii tot debita venditoris in ſe accol-
lauerit. Accollatio enim hęc quemadmodum
non ſoluit venditorem ab eius obligatione erga
21 creditores, dum nulla nequè expreſſa, nequè
tacita delegatio interceſſit, iuxtà *Text. in l.
vbi quis prò alio ff. de conſtit pecun. Cardin. Cerr.
deciſ. 178. num. 14. cum. vulgat.* ità non opera-
tur, vt iſti teneantur eorum creditum vinculis,
22 & conditionibus diminutum ab accollante re-
cipere ad terminos diſpoſitionis *d. §. Et ſi præ-
fatam*, quotiès quoad venditorem ſibi obliga-
tum, eiuſque bona liberas habent manus prò eo
conſequendo abſque vinculo, ad firmata in
proximis terminis *per Iaſon. in l. Iuris gentium*

§. bo-

5. hodiè num. 2. verſic. ſexto limitat. ff. de pactis Roderic. de concurſ. Creditor. par. 1. tit. de priuileg. Cred. num. 21. Merlin. de pignor. lib. 4, tit. 1. quæſt. 34. numer. 10. & 11, Rota poſt. Cenc. deciſ. 66. numer. 10. & coram. Coccin. deciſ. 2041. num. 7.
Et ità vtraquè &c,

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Fideicommiſſi de Auila.

Lunæ 16. Iunij 1692.

ARGVMENTVM.

Perpetuum, ac abſolutum fideicommiſſum ex onere iniuncto alicuius filijs, & deſcendentibus perpetuo deferendi cognomen, & arma familiæ teſtatoris leuibus etiam concurrentibus coniecturis firmatur. Ac examinantur coniecturæ. Reciproca inter deſcendentes vnius, & eiuſdem lineæ quomodò reſultet,

SVMMARIVM.

1 *Onus aſſumendi cognomen, & arma familiæ iniunctum alicuius filijs, & deſcendentibus in infinitum ex ſe ſolum importat perpetuum & abſolutum fideicommiſſum.*
2 *Qui non honoratur, non eſt onerandus.*
3 *Onus prædictum aſſumendi cognomen, & arma familiæ præſefert votum conſeruandi agnationem.*
4 *Onus prædictum eſt magnum argumentum perpetui fideicommiſſi.*
5 *Et illo concurrente ſufficit quælibet leuis coniectura.*
6 *Et coniectura eſt præceptum deferendi arma teſtatoris abſque vlla mixtura, & num. 8.*
7 *Arma propriæ familiæ dimittere graue admodum eſt.*
9 *Coniectura eſt magnus amor erga primum vocatum.*
10 *Coniectura eſt exemptio hæredis, ac eius deſcendentium in infinitum ab aliquo onere.*
11 *Item cum teſtator ſupponit hæreditatem ad filios, & deſcendentes eſſe ſpectaturam.*
12 *Nomen hæreditatis magis refertur ad hæreditatem obnoxiam fideicommiſſo, quam ad hæreditatem liberam, quæ per aditionem deſinit eſſe hæreditas.*
13 *Coniectura eſt prægnantia verborum.*
14 *Ac onus prædictum iniunctum per verba geminata, & enixa.*
15 *Fideicommiſſum dici debet, cum alias teſtatoris voluntas impunè negligi valuiſſet.*
16 *Obſeruantia, & confeſſio primi hæredis arguit fideicommiſſum.*
17 *Aſſertiones grauati alienantis, quod bona erant libera, non nocent fideicommiſſo.*
18 *Fideicommiſſum inducitur tum verbis expreſſis, tum coniecturis.*
19 *Fideicommiſſa ſignis, ac nutibus relinqui poſſunt.*
20 *Pœna priuationis ſtatuitur aduerſus contrauenientes voluntatibus defunctorum.*
21 *Reciproca inter deſcendentes vnius, & eiuſdem lineæ reſultat ex perpetuitate oneris iniuncti filijs, & deſcendentibus primi hæredis.*
22 *Ac ex voto conſeruandi agnationem.*
23 *Opinio præualet veritati in his, quæ pendent ab animo.*
24 *Tranſactio facta ad effectum redimendi moleſtias potius confirmat, quam adimat fideicommiſſum.*
25 *Præſertim cum eſt inita exigua ſumma ſuper opulento patrimonio.*
26 *Etſi ſtipulata fuerit pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quia intelligitur de illis vocatis ad fideicommiſſum.*

DECISIO XXIV.

Hieronymus de Auila in Teſtamento condito anno 1600. præmiſſo legato decem locorum Montium in ſuffragium animæ ſui ipſius, necnon eius genitoris, ac deſcentium fauore Capituli Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ſub lege adimplendi certas obligationes, & onera (ſunt eius præciſa verba) *abſque alia ipſius, vel ſuorum quandocumque, & ex quacumque cauſa facienda impenſa, vel contributione, à quibus idem D. Teſtator, ac Dominus Hæres, ſuique deſcendentes in perpetuum pœnitùs, & omnino ſint exempti, & immunes,* inſtituit ſibi hæredem vniuerſalem (ſunt pariter illius verba) *Dominum Iacobum Auilam ipſius D. Teſtatoris ex Sorore germana Nepotem dilectiſſimum, & quem paterno affectu, & ſingulari dilectione ſemper proſecutus fuit, & proſequitur, ac vti proprium filium in ſuis proprijs bonis hæredem, & ſucceſſorem ab ipſo ipſius D. Iacobi natiuitatis die ſibi elegit, mandans idem D. Teſtator eidem D. Iacobo hæredi, vt tam ipſe, quàm eius filij, & deſcendentes in perpetuum Cognomen, Arma, & Inſignia Domus, & Familiæ Auilæ abſque vlla mixtura, ſiue cum alio Cognomine, ita quod Arma, Inſignia, & Cognomen illorum ſint Auilæ tantùm, ſumere, ac perpetuò in omnibus negocijs, contractibus, litteris miſſiuis, atque alijs actibus, & ſcripturis quibuſcumque illis omninò vti, & continuare debeant, teneantur, & obligati ſint —* Necnon ipſum met Iacobum hæredem, eiuſque filios, & deſcendentes, & hæreditatem cum hac perſonarum, ac rerum diſtinctione, ſeù ſpecificatione pluries repetita commendauit Protectioni clar. mem. Cardinalis Saluiati. Cum autem Iacobus adita Hieronymi hæreditate deceſſerit, relictis duobus filijs, Petro Paulo ſcilicèt, & Didaco, qui inter ipſos diuiſerunt etiam bona hæreditaria Hieronymi, ac ex his nuper obierit Didacus cum donatione inter viuos, omnium bonorum in Lucam Antonium Cicciaporcium collata, cæpit Petrus Paulus ſuperſtes contendere portionem bonorum hæreditariorum Hieronymi Didaco obuentam, ac ex ipſo per donationem tranſlatam in Lucam Antonium ex prærecenſita

Hieroynmi diſpoſitione ſubiectam eſſe fidei-
commiſſo per eiuſdem Didaci obitum ad ſui
fauorem purificato. Quamobrem inſtructo
deſuper aduerſus ipſum Iudicio per donata-
rium coram A. C. vigore *leg. diffamari C. de in-
gen. & manumiſſ.* ac viceuerſa per ipſum obten-
ta commiſſione Cauſæ eidem A. C. directa,
quod procedat de Voto Rotæ, propoſui ſub
die 5. Decembris proximi præteriti dubium.
An ſit danda immiſſio? Et Domini nulla tunc
ob ſciſſuram Votorum capta reſolutione, ho-
die repropoſita Cauſa affirmatiuè reſponde-
runt.

Siquidem præſuppoſitis alijs extremis re-
quiſitis ad decernendam fideicommiſſarijs Im-
miſſionem, quę apud Patres non fuerunt in
controuerſia, fideicommiſſum probatur ex te-
ſtamento ſupra relato, in quo Hieronymus te-
ſtator mandauit Iacobo hæredi, eiuſque filijs,
& deſcendentibus in perpetuum, vt aſſumerent
Cognomen, & Arma familiæ Auilæ abſque
vlla mixtura, eiſque vterentur in quibuſcum-
que negocijs, atque actibus; quicquid enim ſit;
Vtrum onus aſſumendi Cognomen, & Arma
Familiæ iniunctum alicuius filijs, & deſcenden-
tibus in perpetuum ex ſe ſolum importet in-
ter eos perpetuum, & abſolutum fideicommiſ-
1 ſum, prout affirmare videntur *Ludouic. Bell,
conſ. 52. num. 11. & ſeqq. & conſ. 109. num. 4. &
ſeqq. Cephal. conſ. 196. num. 10. & ſeqq. Ramon.
conſ. 15. num. 40. Bardellon. conſ. 191. num. 49.
& 50. Didac. Roderic. Aluarad. de coniect. ment.
Teſtat. lib. 2. cap. 1. § 1. num. 22. Modern. Lucen.
de primogen. Ital. cap. 38. § 4. num. 82. lib. 1. The-
ſaur. deciſ. 270. num. 10.* Moti, tum ex generali
2 regula, *quem non honoro, non onero*, de qua *text.
in l. ab eo C. de fideicomm. Bartol. in l. Centurio
num. 37. ff. de vulgar. & pupillar. Cyriac. controu.
302. num. 46. Barry de ſucceſſ. lib. 8. tit. 2. num. 6.
Rot. dec. 168. num. 12. par. 17. rec. & in Auenionen.
fideicommiſſi 11. Maij 1657. §. Nam cum ipſa,
& 30. Maij 1659. §. Nec facit coram bo. me. Beui-
lacqua, & in Bononien. fideicommiſſi de Burgonzo-
nis 27. Ianuarij 1683. §. Primum coram R. P. D.
3 meo de Hernault.* Tum etiam ex ſpeciali quali-
tate ipſius oneris, quod præſefert votum con-
ſeruandi agnationem, vt cæteris adductis, tra-
dit *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 497. num. 13. & 14.
Menoch. præſumpt. 69. num. 10. lib. 4. Rota deciſ.
128. num. 34. & ſeq. coram Carillo deciſ. 433.
num. 15. par. 18. & deciſ. 232. num. 9. par. 19. rec.*
& ſic arguit fideicommiſſum, ſine quo alias
huiuſmodi Votum fieret inane, & cluſorium,
4 vt ponderant huius ſententiæ Authores mox
allegati, dubium tamen non eſt, quin magna
ſit illius baſis, itaut, hoc ſtante, quælibet etiam
5 leuis coniectura ſufficiat ad illud firmandum,
vt concludit *Molin. de Primogen. Hiſpan. lib. 1.
cap. 5. num. 34. in fine*, quem plures ſequuntur, &
tenuit noſtrum Tribunal, *vt in deciſ. 266. num.
16. par. 1. rec. & deciſ. 222. per tot. coram* Celſo.

Coniecturę autem in præſenti plures ſeſe
6 offerunt, eęque etiam non parum vrgentes.
Prima ſcilicet quod Teſtator filios, & deſcen-
dentes Iacobi vltra pręfatum onus deferendi
Cognomen, & Arma familiæ Auilæ, alio etiam
onere prægrauauit, deferendi ſcilicet illa ab-
ſque vlla mixtura, ac per conſequens dimitten-
di Cognomen, & Arma familiæ propriæ, quod
7 quidem reputatur tàm graue, vt nonnulli ma-
luerint opulentas hęreditates repudiare, quàm
illi ſeſe ſubijcere, vt ſcribunt *Guglielm. de Bene-
dict. in cap. Raynutius verb. Raynutius de Clera ſub
num. 50. verſ. Et ſi aliter fieret de teſtam:* Caſſan.
*in Cathalog. glor. mund. par. 1. conſid. 38. concluſ.
46. num. 3. Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. ſub num.
17. verſic. Ad hoc namque Larr. deciſ. Granaten. 33.
num. 53.* & amplius abſtinendi à quibuſuis alijs
hęreditatibus huiuſmodi onus annexum ha-
bentibus per ea, quæ tradit *Fuſar. de ſubſtit.
8 quæſt. 447. num. 19.* Vndè ex tam grandis ac re-
duplicati oneris adiectione certiùs elici debet
illos honoraſſe, & vocaſſe, neque enim aliàs
credendum erat, quod id ipſi facilè fuiſſent li-
beralitèr agnituri, ac ſeruaturi abſque emolu-
mento fideicommiſſi, vt obſeruat Rota *deciſ.
40. num. 8. & 9. coram Celſ.*

Secunda quod Teſtator ſummoperè dilexit
Iacobum hęredem, adeout licèt hic eſſet ipſius
9 ex Sorore germana Nepos, nihilo tamen minus
(vt expreſſe profeſſus fuit) eum ſemper reſpe-
xerit, & habuerit loco filij, ac vti talem ab ip-
ſomet die illius ortus prçelegerit, ac deſtina-
uerit hęredem in bonis ſuis, quo fit vt ſimili
modo præſumatur dilexiſſe etiam illius filios,
& deſcendentes, *Bald. & alij in l. cum Auus ff.
de condit. & demonſtr. Menoch. de præſumpt. lib.
4. præſumpt. 16. num. 8. Peregrin. de fideic. art. 27.
num. 15.* ac proindè ipſiſmet etiam filijs, ac de-
ſcendentibus proſpexiſſe per viam fideicom-
miſſi, prout ſignanter arguit Rota *dec. 266. num.
7. & 8. & deciſ. 319. num. 3. par. 1. deciſ. 339. ſub
num. 10. verſ. ex parte, & num. 11. par. 17. recent.
& in Fanen. fideicommiſſi 4. Iunij 1677. §. Voca-
tio in fine coram bo. me. Albergato*; Animaduer-
tendo potiſſimum, quod ijdem filij, ac deſcen-
dentes nominatim fuerunt à Teſtatore parifi-
cati prętāto Iacobo in onere delationis Co-
gnominis, & Armorum, ibi -- *Mandans idem
D. Teſtator eidem D. Iacobo hæredi, vt tàm ipſe,
quam eius filij, & deſcendentes &c.* & ſic quoque
parificati cenſeri debent in honore, ſeu voca-
tione.

Tertia quod Teſtator exemit Iacobum hæ-
redem, ac eius deſcendentes in perpetuum à
quacumque impenſa, ſeu contributione, quæ
10 quandocumque futuris temporibus occurre-
ret ex cauſa legati relicti Capitulo Eccleſiæ
Sanctę Marię; Hoc enim ipſo videtur, clarè
manifeſtaſſe vocationem, ſeu fideicommiſſum
fauore deſcendentium in perpetuum ab eodem
Iacobo; Nam alioquin ab ipſis impenſis, ſeu
contributionibus exemiſſet ſimpliciter Iacobi
hęredes, qui ex legato Teſtatoris conueniri po-
terant, non autem illius deſcendentes; Et (quod
notandum) deſcendentes in perpetuum, con-
tra quos vti tales nulla erat exercibilis actio
citrà ſuppoſitionem fideicommiſſi, vt in l. cuio-
ribus

ribus terminis ſimplicis pręcepti de non in-
quietando, ſeu moleſtando firmat *Fuſar. de ſub-
ſtitut. quæſt. 437. num. 123. Rauden. Vot. Piſan, 27.
num. 83. & deciſ. 31. num. 252.*

Quartà demum quod idem Teſtator enixè
rogauit clar. mem. Cardinalem Saluiatum, vt
protegere vellet Iacobum hęredem, eiuſque
filios, & deſcendentes, ac hęreditatem, cum
hac ſępiùs facta diſcretiua mentione filiorum,
& deſcendentium, ac hæreditatis, ex quo pa-
11 riter oritur argumentum non leue fideicom-
miſſi, nedùm quia ſuppoſuit hæreditatem ad
filios, & deſcendentes peruenturam, prout ad
hunc effectum aduertunt *Menoch. de præſumpt.
lib. 4. præſumpt. 76. num. 59. Fuſar. de ſubſtit.
quæſt. 437. num. 107. Rota deciſ. 42. num. 6. & 7.
par. 11. recent,* ac relatiuè ad eoſdem filios, &
deſcendentes vſus fuit termino hęreditatis, qui
12 magis aptè refertur ad hęreditatem obnoxiam
fideicommiſſo, quàm ad hæreditatem liberam,
quę per aditionem deſinit eſſe hęreditas, & ef-
ficitur patrimonium proprium adeuntis iuxta
*Textum in l. ſed ſi plures 5. filio ff. de vulgar. &
pupillar. l. final. ff. de inoffic.* Teſtam. *Cancer. var.
tom. 1. cap. 1. num. 46. Rota in Neapolitana, ſeu
Romana Redotationis, ſeu alimentorum 9. Decem-
bris 1686. §. Idque optima coram R. P. D. meo Mo-
lines;* Verùm etiam quia commendationem
hęreditatis tanquam vt pręfertur nuncupatę,
ſiuè deſcriptę poſt filios, ac deſcendentes vide-
tur vnicè ad effectum illius conſeruationis pro
eiſdem met filijs, ac deſcendentibus inten-
diſſe.

Hęque omnes coniecturę fortiùs ſtringunt,
iunctę cum duabus circumſtantijs, ſeù ponde-
rationibus, vna nempè, quod Teſtator in vna-
quaque parte ipſius diſpoſitionis, ex qua ſin-
gillatim illę deſumptę ſunt, ſemper locutus fuit
cum ſingulari quadam pręgnantia verborum,
perſonas enim grauatas onere delationis Co-
13 gnominis, & Armorum expreſſit cum diſtin-
ctione plurium graduum, & cum repetitis di-
ctionibus *in perpetuum,* prohibitionem mixtu-
rę alterius Cognominis, & armorum pluries
explicanit, ſeu repetiuit, executionem, & vſum
ipſius oneris demandauit generaliter in quoli-
bet actu, pluribus exquiſitis verborum formu-
lis, ac pluribus etiam actibus particularibus
pro ſecuriori ipſius voluntatis adimplemento
14 ſpecificè deſignatis, & demùm obligationem
iniunxit eiſdem perſonis parendi pręfato one-
ri, in eoque continuandi cum dictione *omninò,*
ac per diuerſa triplicata verba; Abſonum eſt
15 quippè aſſerere, quod hęc omnia peregerit
tanta plenitudine, ac ſtudio, nec viceuerſa or-
dinauerit fideicommiſſum; ſine quo alias illa
ſtatim impunè negligi valuiſſent, vt in ſimili-
bus terminis ratiocinatur *Rota in Ferrarien. fi-
deicommiſſi 12. Maij 1687. §. Quoniam verſ. Tum
quia pariter coram R. P. D. meo Vrſino.*

Et altera quod poſt obitum Teſtatoris in
quodam Chirographo à ſa. me. Paulo V. per
Iacobum hæredem obtento narratum fuit,
16 Hieronymum inſtituiſſe maioratum, ſeù fidei-
commiſſum, quę quidem narratiua tanquam
ędita ad preces Iacobi primi hęredis, qui pre
alijs omnibus pręſumitur informatus de vo-
luntate defuncti, vel ſaltem ab ipſo per eiuſ-
dem Chirographi vſum approbata, atque agni-
ta, multum vrget in comprobationem fidei-
commiſſi ad tradita per *Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 3. tit. 1. num. 28. Cenſal. ad Peregrin. de
fideic. art. 42. num. 12. Rota deciſ. 168. num. 18. &
19. coram Buratto deciſ. 799. num. 10. coram Mer-
lin. deciſ. 692. num. 14. par. 18. recent.* Non refra-
gantibus alijs ſucceſſiuè per ipſum in contra-
17 rium emiſſis pro libertate bonorum prouenien-
tium ab hæreditate Hieronymi, quia cum il-
lę emanauerint in Inſtrumentis eorum aliena-
tionum, pręſumuntur emiſſę ad effectum illas
facilius explendi, neque nocent fideicommiſ-
ſo, vt in terminis dixit *Rota in Tuſculana Fidei-
commiſſi 19. Ianuarij 1685. §. Nec ad ſoluendum
coram bo. me. Pauluccio.*

Nec virtus præfati oneris, & coniecturarum
hucuſque ponderatarum, quę ipſum concomi-
tantur, eneruatur ex eo, quod in Teſtamento
nulla præter Inſtitutionem legatur ſubſtitutio,
18 ſiuè vocatio, vel ſaltem poſitio in conditione,
quę deſeruire valeat pro principio fundamen-
tali alicuis fideicommiſſi, quoniam ad hoc in-
ducendum non requiruntur expreſſa verba, ſed
ſufficit ſola voluntas etiam ex coniecturis elici-
ta iuxta *Text. in l. cum proponeretur ff. de legat.
2. Peregrin. de fideicom. artic. primo numer. 45.*
19 *& artic. 11. in princ.* Imò ſignis etiam ac nutu
fideicommiſſa relinqui poſſe, ſcriptum eſt in
l. nutu ff. de leg. 3. & in Epiſtula *C. de fideicom,*
Prout nec ex eo quod nulla fuerit in caſu con-
trauentionis adiecta pœna, ſiuè caducitas,
quaſi quod iſta ceſſante, onus reſoluatur in
20 merum conſilium, quia aduerſus contrauenien-
tes voluntatibus Defunctorum ſatis iam in Iu-
re ſtatuta reperitur pœna priuationis ad *Text,
in Auth. Hoc amplius C. de fideicom.* cuius me-
minit *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 447. num. primo,
& ſeq. Mantic. de coniect. lib. 2. cap. 8. num. 13.
& pluribus ſeqq.* non attentis auctoritatibus in
contrarium laudatis, quę loquuntur in terminis
nudæ prohibitionis alienationis, non autem
in terminis alterius oneris, ſiuè pręcepti tan-
gentis fauorem Teſtatoris, conſeruationem
ſcilicet eius familię, & agnationis.

Probato autem ex his fideicommiſſo, plana
eſt illius purificatio fauore Petri Pauli per obi-
tum Didaci vigore tacitæ, reciprocæ, quæ, quic-
quid dicendum eſſet, ſi ageretur inter inter de-
ſcendentes plurium linearum, in hoc caſu, in
quo agitur inter deſcendentes vnius, & eiuſ-
dem lineæ, ſatis reſultat, vel ex perpetuitate
oneris iniuncti filijs, & deſcendentibus Iacobi
in perpetuum, vel ex voto conſeruandi agnatio-
21 nem ſub ipſo contento, vt de perpetuitate one-
ris tradit *Ancharan. conſ. 27. Rot. deciſ. 319. nu.
11. & 12. par. 12. deciſ. 481. num. 19. & 20. par.
18. rec. deciſ. 608. num. 4. coram Bich. deciſ. 177.
nu. 21. & 22. coram ſan. mem. Alexandro VIII.
& in Carpentoraten, Hæreditatis, ſeù Fideicom-*

23 *miſſi 14. Martij 1687. §. quarto coram R.P.D.*
meo Molines, & de voto conſeruandi agnatio-
nem *Rot. deciſ. 339. num. 17. par. 17. recent. dec.*
417. num. 14. coram Priolo, & in Romana Fidei-
commiſſi de Vrſinis prima Februarij 1685. §. tertia
coram R.P.D. Caccia Non ſubſiſtente aduerſus
huiuſmodi Votum animaduerſione, quod nem-
pè teſtator, omiſſo Alphonſo fratre conſan-
guineo, inſtituerit hæredem Iacobum ex So-
rore Nepotem, quia (præterquod Alphonſus
erat valde ſenex, ac diſſipator (difficultas ceſ-
ſat ex eo, quod (vt præmiſſum eſt Teſtator Ia-
cobum habuit loco filij, quod efficit, vt talis
33 ille cenſeri debeat quoad omnes effectus, nam
in his quæ pendent ab animo, opinio prępualet
veritati ad *Text. in l. is qui putat, vbi gloſſ. final.*
ff. de acquir. hæredit.

Non obſtat tranſactio per Iacobum inita
cum Reuerenda Camera Apoſtolica, ac ceſ-
ſio ab iſta reportata pro ſe, hæredibus
& ſucceſſoribus, cuius vigore bona contendun-
tur effecta libera; quia cùm nulla præceſſiſſet
ex parte Cameræ bonorum incorporatio, ex
qua dici poſſet immutata eorum qualitas, ſiuè
dominium, tranſactio cenſetur facta ad effe-
34 ctum redimendi moleſtias, ſeù vexationes, ex
eaque confirmatum potiùs, quam ſublatum
fideicommiſſum *Noguerol. alleg. 37. nu. 4. Mo-*
lin. de Primogen. lib. 4. cap. 9. nu 22. Rota deciſ.
650. num. 2. & 3. coram clar. mem. Card. Cerro
& in puncto ſimilis ceſſionis à Camera ſtipula-
tæ deciſ. 374. num. 8. coram Caualer. & dec. 636.
num. 11. & 12. coram Dunoz. Iun. maximè quia
35 facta fuit ſuper bonis valoris ſcutorum circiter
centum millium pro ſimplici ſumma ſcutorum
2000. vt aduertit *Olea de ceſſ. Iur. tit. 6. quæſt.*
76. num. 6. & 14. etiamſi alias intercellerit ſti-
pulatio pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quia
36 intelligi debet de hæredibus, & ſucceſſoribus
vocatis ad fideicommiſſum, vt ſæpè reſpondit
Rota Signanter. deciſ. 209. num. 24. & deciſ. 414.
num. 16. par. 19. recent. & nuper in Neapolitana
Immiſſionis 28. Iunij 1690. §. Non obſtat, &
16 Maij proximi pręteriti coram me.

Et ita deciſum fuit vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX
DECANO.

Anagnina, ſeù Sublacen. Confinium.

Veneris 4. Iulij 1692.

ARGVMENTVM.

Confinium multiplex probatio, ac poſſeſſio ad effectum manutentionis traditur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probatur ex mandato Iudicis executioni demandato.*
2 *Ac ex locationibus,*
3 *Et ex teſtibus,*
4 *Mandatum relaxatum fauore petentis intelligitur ad formam petitionis, & num. 6.*
5 *Petitio, ſeu libellus, & intentio libellantis declaratur ex deductis in progreſſu cauſæ.*
7 *Obſeruantia declarat, quid fuerit in mandato comprehenſum.*
8 *Denominatio fit à potiori.*
9 *Teſtibus examinatis in faciem loci in materia confinium plurimum defertur.*
10 *Nomen non attenditur in confinibus, vbi contraria ſtat rei demonſtratio.*
11 *Actus turbidi non ſunt manutenibiles.*
12 *Nec clandeſtini, & turbatiui.*

DECISIO XXV.

Licet Communitas Trebana reperiretur in
quieta, & pacifica poſſeſſione totius Syluæ
Faiti præcelſis vndique rupibus circumuallatę,
vigore mandati de manutenen. in antiqua eius
poſſeſſione vſque de anno 1645. per A. C. Ar-
gelum, præcedente perſonali acceſſu per bon.
mem. Bichium eius anteceſſorem facto, relaxa-
ti contra Communitates Fellectini, & Valliſpe-
trarum; Nihilominus, quia hæc annis præteri-
tis eam denuò variè moleſtare, & turbare cœ-
pit, ideò renouata controuerſia coram Reu.
P.D. meo Cauallerino, tunc A.C. Locumtenen-
te, & illo ſubindè ad Sac. Auditorium promoto
coram R.P.D. Thaurufio, qui duas diſcordes
protulit ſententias; Primam nimirùm ſuper
manutentione in poſſeſſione totius Syluæ, vt ſu-
pra circumuallatæ fauore Communitatis Tre-
banæ, & alteram ſuper bono iure partis eiuſ-
dem, breuioribus nempè confinibus coarctatæ
fauore Communitatis Vallis petrarum; Ideò
interpoſita ab vtriſque appellatione, contigit
hodie coram me in gradu appellationis diſpu-
tari duo diſtincta dubia, primùm videlicet
ſuper manutentione, quod fuit reſolutũ fauore
Cõmunitatis Trebanę, & ſecundum ſuper bo-
no iure, cuius reſolutio fuit dilata vſque ad
Kalendas, cum reſcripto, quod interim per me
fiat nouus acceſſus cum Perito.

Ratio reſolutionis dubij ſuper manutentio-
ne nititur actuali poſſeſſione, in qua reperieba-
tur Communitas Trebana, tàm de tempore
motæ litis, quàm ante fatis, ſuperque proba-
ta, tum ex mandato de manutenendo illius fa-
uore relaxato per A.C. Argelum de anno 1646
reali executioni demandato, tùm ex pluribus,
& quidem continuatis locationibus effectum
ſortitis, tum demum ex depoſitionibus Teſtium
examinatorum per R.P.D. Grimaldum Iudi-
cem Delegatum ab A. C. Cauallerino ad effe-
ctum accedendi ad locum controuerſiæ, & ſuc-
ceſſiuè etiam per A.C. Thaurufium, ex quibus
1 reſultat ſuperlatiua probatio poſſeſſionis, vt de
mandato Iudicis executioni de mandato, tra-
dit Rota *poſt Poſth. de manut. deciſ. 21. num. 2. &*
deciſ. 24. n. 1. & in rec. deciſ. 107. n. 3. par. 14. &
dec. 219. n. 2. & dec. 568. n. 21. par. 18. & dec. 277.
2 *num. 3. par. 19.* & de locationibus *Modern. Piſto-*
rien. de locat. & conduct. cap. 27. num. 96. Rotæ

co-

coram Buratt.deciſ.263. num. 2. ibique latè *Adden.litt.A.& dicta deciſ.107.num.4. par.14. & deciſ.278.num.7.& 8.par.19.recent.*& de Teſti-
3 bus Rota *coram Zarat.deciſ.20.num.2.& coram Bichio deciſ.590.num.2.*

Quod autem mandatum de manutenendo complectatur totam Syluam Faiti multipliciter deſumebatur. Et primo quidem ex petitione facta in alio iudicio per Communitatem Trebarum, in qua inſtetit manuteneri in poſſeſſione dictæ Syluæ certis tunc expreſſis Confinibus incipiendo nempè *ab vno latere à cacumine Montis alti, qui dicitur il Pizzale di Serralonga,* hodierna Planta Communitatis Trebarum ſignati litt.Z.*proſequendo per directum verſus il Vado della Montagna di Tarini excluſiuè, eadem Planta litt.A.ſpectan.ad Patronum, ſeu Dominum Vallis petrarum, & vti dicitur Scrimone Scrimone lapidum naturalium, qui faciunt ad inſtar muri, & dicuntur Peſchi circulariter, Ab alio latere incipien.à loco, vt dicitur li Peſchi roſſi, dicta Planta litt.H. & proſequendo vt ſupra ſimiliter Peſchi Peſchi circulariter vſque in Vado di Tarini dicta litt.A.*Cumque Confinia in dicta
4 Petitione deſignata comprehendant circulariter totam Syluam, mandatum ſucceſſiuè relaxatum fauore petentis intelligitur ad normam petitionis pro integra Sylua, ad firmata in his terminis per Rotam *coram Priolo deciſ.214. nu.9.& deciſ.452.num.3. & coram Bichio deciſ.407.n.2.& ſeq.* eoque certius, quia in proſecutione iudicij eadem Communitas Trebarum articulauit ſe poſſidere totam prædictam Syluam, eius *Summario additionali num.5.*ibi -- *con tutta la ſelua di Faito.* Ex hoc enim ſequitur, petitionem non fuiſſe reſtrictam ad aliquam illius partem, ſed indefinitè totam comprehendiſſe, iuxtà concluſionem communiter receptam, quod petitio, ſeu Libellus, & intentio
5 Libellantis declarantur ex ijs, quæ fuerunt in progreſſu cauſæ deducta, & articulata, *Purpurat.conſ.53.num.2.cum ſeqq.Baron.conſ.188. nu.2. lib.3.* Roland. *conſ.41. num.24. & 25. lib.3. Giouagn.conſ.11.num.40.lib.1.Rota coram Bichio deciſ.104.num.4.*

Secundò ex verbis ipſius mandati, per quod
6 fuit conceſſa Communitati Trebarum manutentio ſub eiſdem prorſus Confinibus, ſub quibus fuit petita; Vndè ſicuti in petitione prædicta Confinia comprehendebant totam Syluam, ita etiam in mandato comprehendiſſe dicendum eſt ex ſuperiùs allegatis.

Tertiò ex ſubſecuta inſtrumentali poſſeſſione illius vigore capta, non quidem Partis, ſed totius Syluæ controuerſæ, *Summario num.2.litt.C.*ibi -- *eiuſdem totius Syluæ Faiti* -- & ſucceſſiuè etiam ex actuali, & pacifica continuatione per annos 40.circiter, cum ſcientia, & acquieſcentia Communitatis Aduerſariæ, per quam obſeruantiam optimè declaratur, quid fuerit in mandato comprehenſum, vt tradit
7 *Poſth.de manutent.obſeruat.73.num.198.&* Rota *poſt eumdem deciſ.534. num.11.*

Nec obſtat, quod denominatio Peſchi roſſi aſſignati prò Confine in mãdato, non referatur ad rupem ſignatam *litt. H.* ſed ad quoddam ſaxum inferiùs poſitum ſignatum *litt.* L. & quod il Vado di Tarino intelligatur locus propè fontem Faiti ſignat.*litt.N.* proindeque Pars Syluę, quæ eſt extra iſta loca non comprehendatur in prædicto mandato; Quia probabiliùs eſt, denominationem hanc Peſchi roſſi, potiùs conuenire excelſæ rupi ſignatæ in Planta *litt. H.* quàm humiliori ſaxo, ita per Vallepetranos denominato ſignato *litt.L.* tum, ex quo in acceſſu facto per R. P. D. Grimaldum, & A. C. Thauruſium animaduerſum fuit, ibi adeſſe ſignum naturale coloris rubri, & quidem longius
8 protenſum, & magis ad oculum apparens altero ſigno impreſſo in dicto ſaxo, itaut videatur ab illo potiùs denominationem fuiſſe deſumptam tanquam à potiori, & præſtantiori, iuxta axioma relatum per *Barboſ. tract. var. axiom.69.num.1.* tum etiam quia id ipſum deponunt plures teſtes examinati in faciem loci, quibus in hac materia plurimum venit deferendum *Valenzuel.conſ.100.num.37. cum ſeqq. Rota*
9 *coram Coccin.deciſ.460.num.2.*

Et in omnem caſum, quidquid ſit de veritate huius denominationis, ſicut etiam alterius Vadi di Tarino, cuius rigoroſius examen in hoc iudicio ſummarijſſimi Poſſeſſorij Domini non duxerunt eſſe aſſumendum, ſed ad Petitorium reſeruandum, præſens controuerſia ſatis dirimi viſa fuit ex præmiſſis, & ſignanter ex mandato A.C.Argeli, qui concedendo manutentionem Communitati Trebarum in poſſeſſione ſæpedictæ Syluæ, incipiendo ab vno latere à loco, vt dicitur Peſchi roſſi, & circulariter progrediendi ad inſtar muri naturalis, vt vulgò dicunt Peſchi Peſchi, *vſque ad* Vadum Tarini, verè intellexit de illa pręcelſa rupe coloris rubri ſignat.*litt.H.*& pro Vado di Tarino de loco poſito in extremitate Montium ſignat. *litt. A.* quoniam iſta circularis progreſſio ad inſtar muri verificari non poſſet, ſi præfata Cõfinia acciperentur iuxtà ſenſum Communitatis Vallis petrarum, cum inter vnum, & alterum locum
10 ſic per eamdem denominatos, intermedient Valles, & Planities; Quapropter, ſtante hac rei demonſtatione non eſt ſcrupuloſè inquirendũ de nomine, vt poſt *Bald.in l.ſi quis in fundi vocabulo ff.de legat.primo, Mareſcott.variar. reſolut. lib.1.cap.12.num.30.& ſeq.*reſpondit *Rota deciſ.387.num.11.par.14.recent.*

Nec merentur attendi actus poſſeſſorij in contrarium adducti, quia vel illi ſunt valdè turbidi, imò vt deponit ſecundus Teſtis pro ipſa Communitate Vallispetrarum examinatus, eius *Summario num.8.litt.C.* ſunt facti ante mã-
11 datum R.P.D. Argeli, vel in omnem caſum, cũ ſint contrarij prædicto mandato, tanquam
12 clandeſtini, & turbatini, non ſunt manutenibiles *Poſth.de manut.obſeruat.61. num.1. Rota poſt eundem deciſ.46.num.5.& 8.*

Et ita vtraque &c.

R.P.D.

R. P. D. MOLINES

Romana Immiſſionis.

Lun. 19. Ianuarij 1693.

A R G V M E N T V M.

Vocationem collectiuam patris, filiorum, & deſcendentium, quæ regulariter vulgarem importat, in fideicommiſſariam reſolui firmatur coniecturis concurrentibus, quarum plures recenſentur.

S V M M A R I V M.

1 *Vocatio collectiua patris, & filiorum intelligitur per vulgarem.*
2 *Limita, cum concurrunt verba reſpicientia tractum futuri temporis.*
3 *Vel coniecturæ ſuadentes fideicommiſſum;*
4 *Verbum* ſuccedat *vulgarem importat.*
5 *Dictio* quandocunque *continet compendioſam includentem fideicommiſſariam.*
6 *Operatur tamen fideicommiſſariam ſolum reſpectu perſonarum, quorum mortis tempus reſpicit.*
7 *Prohibitio alienationis non extenditur vltra bona, circa quæ eſt appoſita.*
8 *Nec vltra perſonas, quibus eſt impoſita.*
9 *Vocatio alicuius in bonis, quæ tunc ſupererunt, ſupponit in antecedentibus poſſeſſoribus facultatem alienandi.*
10 *Agnationis contemplatio reſtricta ad certa bona non operatur quoad alia.*
11 *Agnatio potuit optari in vna parte bonorum, in alia non.*
12 *Teſtator ſupponens fideicommiſſo certa bona, ſignum eſt, quod in alijs illud noluit.*
13 *Agnationis contemplatio ceſſat, vbi non adeſt expreſſio maſculinitatis.*
14 *Subſtitutio vnica, non plures ſunt, cum omnes ab vnica tantum pendent conditione.*

D E C I S I O XXVI.

IN Donatione irreuocabili inter viuos facta Anno 1608. per Donatum Conſalonerium omnium ſuorum bonorum præſentium, & futurorum Paulo, & Ioanni Baptiſtæ eius Priuignis, filijs quondam Vincentij eiuſdem donantis patrui; hæc habentur; *E queſta Donatione detto Donato fà, e dichiara fare verſo detti Paolo, e Gio, Battiſta per mera liberalità &c. Item vuole, & ordina che ſe alcun di detti Donatarii Paolo, e Gio: Battiſta in qualſiuoglia tempo moriſſero ſenza figli legitimi, e naturali in tal caſo debba, e vuole, che ſucceda l'altro di loro, e ſuoi figliuoli, e deſcendenti legitimi, e naturali, quali debbano ſuccedere integralmente ſenza alcuna detrattione, e caſo che moriſſero ambedue, ſenza figliuoli legitimi, e naturali, in tal caſo vuole, che ſuccedano i più proſſimi Parenti di Caſa Confalonieri.*

Ioanne Baptiſta ſine filijs defuncto in eius portione vigore reciprocæ ſucceſſit Paulus alter donatarius Superſtes, qui obijt relictis ſex filijs nimirum Vincentio, Ioanne Baptiſta, Petronilla, Potentiana, Anna, & Thereſia, qui vendiderunt domum dicti Donati donantis Albertinis, & Rubeis. Prædictis autem omnibus filijs defectis ſuperſtite ex dicto Vincentio Margarita filia, hæc petijt Immiſſionem ad præfatam domum prætextu, quod fauore deſcendentium à Donatarijs ordinatum fuerit perpetuum Fideicommiſſum reciprocum in portione vtriuſque donatarij; ſed reiecta inſtantia coram A. C. vbi contrariæ ſuccubuit Sententiæ, qua rei, & poſſeſſores abſoluti fuerunt ab imperitis, cauſam appellationis in Rota committi curauit Vincentius aſſ. hæres Margaritæ interim defunctæ, eaque mihi directa dedi hodie dubium *An ſit danda Immiſſio, & DD. non eſſe dandam autumarunt.*

Non enim viſum fuit conſtare de exiſtentia Fideicommiſſi, hancque non reſultare, ex quo Donator deficiente aliquo ex Donatarijs ſine filijs vocauerit ad eius portionem alium Donatarium Superſtitem, eiuſque filios, & deſcendentes ibi — *Che ſe alcuno di detti Signori Paolo, e* Gio: *Battiſta in qualſiuoglia tempo moriſſero ſenza figliuoli legitimi, e naturali, in tal caſo debba, e vuole, che ſucceda l'altro di loro, e ſuoi figliuoli, e deſcendenti legitimi, e naturali.* Quandoquidem filij, & deſcendentes huiuſmodi vocati ſunt tantum per vulgarem, quæ expirauit eo ipſo, quod
1 ſucceſſit Paulus alter Donatarius Superſtes, & deceſſit cum filijs iuxta receptam theoricam *Cumani in l. cum ita §. in Fideicommiſſis num. 3. & 4. ff. de leg. 2.* communiter receptā *per DD. et præſertim Fuſar. conſ. 37. num. 19. Surdus deciſ. 346. num. 18. per tot. Caſanatt. conſ. 46. num. 18, & 19. Palm. allegat. 46. à num. 37. allegat. 47. num. 46. Vrceol. conſult. 56. num. 1. & 2. & conſtanter tenuit Rota, vt videre eſt apud Gregor. deciſ. 207. vbi adden. num. 9. coram Vbaldo deciſ. 33. inter recentiores deciſ. 121. & 326. vtrobique num. 6. part. 5. deciſ. 19. num. 8. part. 11. deciſ. 163. num. 1. part. 16. deciſ. 807. part. 18.*

Neque in præſenti Caſu concurrunt verba tractum futuri temporis reſpicientia qualia eſ-
2 ſent *in perpetuum* in infinitum ſemper, de gradu in gradum, de hærede in hæredem, & ſimilia, quæ pro excluſione dictæ vulgaris conſiderantur à DD. & præſertim *Redenaſc. conſ. 10. num. 4. & conſ. 34. num. 26. Fuſar. conſ. 3. & de ſubſtit. quæſt. 382. n. 29. & 10. Bellon. Iun. conſ. 26. n. 22* ſiue coniecturæ ſuadentes voluiſſe donantem in donatione ordinare perpetuum, & ſucceſſiuum Fieicommiſſum inter filios, & deſcendentes
3 Donatariorum, quo caſu procul dubio à citata theorica Cumani receditur, & ſubſtitutio vulgaris continet etiam Fideicommiſſariam *Soccin. in l. ſolemus in §. 1. ff. de condit. & demonſt. Rota deciſ. 327. num. 2. coram Merlin. deciſ. 372. num. 5. par. 13. rec. & alibi paſſim.*

Et quidem deficiunt verba tractum futuri temporis indicantia, quæ non benè deſumuntur, ex

quo

quo Teſtator vſus fuerit verbo *ſuccedat*. Nam
hoc de ſui Natura vulgarem dumtaxat im-
portat Redenaſc.*conſ*.10.*num*.16.*Fuſar.de ſubſtit.*
quæſt.382.*num*.34.*Roſ. conſult*.42. *num*.6. *Bar-*
bat.de fideicom.par.1.*cap*.10.*num*.66.*Palm.alleg.*
28.*num*.4.R*ota deciſ*.167.*num*.1.& *per tot.*

Prout non vrget, quod ſubſtitutio facta ſit
quandocunque Donatarij decederent ſine fi-
liis ibi *in qualſiuoglia tempo moriſſero ſenza fi-*
5 *glioli*, quia licet dictio *quandocunque* vtpotè
complectens omnia tempora contineat com-
pendioſam includentem Fideicommiſſariam,
vt ad limitationem Doctrinæ Cumani tradunt
DD.in l.Centurio ff.de vulgari,& pupillari Rota
deciſ.355.*num*.7.& *ſeqq*.& *num*.11. *par*. 17. &
& *deciſ*.176.*num*.6. *par*.18. Attamen cum illa
6 verba *in qualſiuoglia tempo* reſpiciant tempus
mortis Donatariorum, non autem filiorum,
& deſcendentium ab ipſis importat quidem Fi-
deicommiſſariam inter primos Donatarios,
quo verò ad filios, & deſcendentes ab illis in-
ducit ſolum vulgarem *Peregrin.de fideicom. art.*
18.*num*.13.& *ſeq.Crauett.conſ*. 131. *num*.4. *Ri-*
minald.Iun.conſ.371.*num*.162.*cum ſeqq*. Rota
deciſ.33.*num*.6.*coram Vbald*.& *deciſ*. 496.*num*.
7.& *ſeqq.coram Caual*. Rot. *deciſ*. 129. *num*.5.
poſt Merlin.de legit.Celſ.deciſ.24. *num*.11. *Cerr.*
deciſ.516.*num*.15.Raxas *deciſ*. 110. *num*.15. &
in Foroliuien. Fideicommiſſi 3. *Martij ſuperioris*
Anni coram R.P.D. *meo Hernault*. §. *ſecunda*
elicita.

Deficiunt etiam coniecturæ ſuadentes re-
ceſſum à ſæpè citata Theorica Cumani, nec in
hoc caſu prò coniectura deſeruit prohibitio
alienationis, quia hæc adiecta dignoſcitur re-
ſtrictiuè ad Vineam, quam donator particulari
fideicommiſſo ſuppoſuit, ſuper qua nulla cadit
controuerſia, neque regulare poteſt huiuſmodi
7 prohibitio diſpoſitionem circa reliqua bona
cum extra caſum præciſum vbi appoſita legi-
tur, non extendatur *Vrceol.conſult*.70.*num*. 20.
& 21.*Rota deciſ*. 297.*num*.21.*coram Bich.deciſ.*
516.*num*.12.*coram Caual. deciſ*. 249. *num*.13.&
deciſ.271.*num*.8.*par*.6. Præſertim quia prohi-
bitio alienationis in cæteris bonis legitur reſtri-
8 cta ad perſonas donatariorum, quibus deficien-
tibus ſinè filijs, grauamen illis iniunctum fauo-
re Proximiorum de domo Confaloneria eſt tā-
tummodo in ea bonorum portione, quæ alienata ab
illis non reperiretur tempore mortis ibi *voglio*
che ſuccedano i più proſſimi di Caſa Confalonieri
9 *di quella robba, che ſi trouarà in quel tempo*, quæ
verba important facultatem de bonis alienan-
di, & ſubſtitutio proximiorum debet intelligi
de remanentibus non alienatis tempore mor-
tis donatariorum deſcendentium ſiuè filijs ad
terminos *textus in authent. contra cum rogatus*
C.ad S.C.Trebell.de qua latè Calderin.conſ.7. *de*
donat.Noguerol.alleg.14.*num*.20.*Card. de Luca*
de fideicom.diſc.391.*n*.1.& *ſeq.Rota deciſ*.39. *nu.*
23.& *ſeq.par*.13.

Eademque ratione non refragatur altera
coniectura deſumpta ex voto conſeruandi
agnationem, quia hæc pariter eſt limitata ad
10 ſupradictam Vineam, nec extendi poteſt ad
alia bona, ſuper quibus non fuit huiuſmodi ra-
tio expreſſa, ſed tantum cauſa meræ liberalita-
tis, & amoris, ac beneuolentiæ erga donata-
rios, nec implicat, quod donans voluerit con-
11 ſeruare agnationem in vna parte bonorum; In
alia verò non, vt obſeruant *Ciriac.contron*.283.
num.41.*Aſtolin.reſol*.77.*num*.36. Rota *dec*. 516.
num.10.*coram Cerro,deciſ*.195. *num*.5. & *deciſ.*
397.*num*.11. *par*. 15. *Et in Sutrina fideicommiſſi*
16.*Iunij* 1687.§.*Non benè demum coram* R.P.D.
meo Vrſino.

Quinimò ex diſcretiuo modo loquendi, quo
vſus fuit Teſtator in conſtituendo particulare
fideicommiſſum ſuper Vinea, quam alienari
prohibuit cum ratione, vt perpetuò remaneret
in eius domo, quod non expreſſit in cæteris bo-
nis donatis, manifeſtè arguitur, quod vbi vo-
luit fideicommiſſum perpetuum conſtituere,
ſciuit exprimere, & vbi omiſit (vt fecit in cæ-
12 teris bonis donatis) cenſetur conſultò omiſiſ-
ſe, quia reuera nolebat in iſtis fideicommiſſum
ordinare caſu quo donatarij decederent cum
filijs *ad textus in l*.1.§. *ſin autem C.de caduc. tol-*
len.& *in terminis Decian. conſ*.2. *num*. 45. *lib*.2.
Palm.alleg.47.*num*. 24.*verſ. in facto cum ſeq*.&
ſub num.59. *verſ. quia* Rota *deciſ*. 225. *num*.15.
poſt Torr.*de pact. fut. ſucceſſ.deciſ*.258. *num*.11.
coram Peuting.& *deciſ*.116.*num*.11.& 12.*coram*
Cerro.

Præterea contemplatio agnationis penitùs
13 excluditur, eo quia filij, & deſcendentes dona-
tariorum vocantur abſque expreſſione maſcu-
linitatis, ſicque illorum appellatione veniunt
tam maſculi, quàm fœminæ, & conſequenter
ceſſat ratio conſeruandi agnationem *Rot.coram*
Peuting.deciſ. 258. *num*. 6. & 8.*coram Priolo*
deciſ.23.*num* 11.*cum duobus ſeqq*.& *inter recen.*
deciſ.125.*num*.11.*par*.16. & *deciſ*.274.*num*. 30.
& *ſeq.par*.18.

Minuſque releuat coniectura digreſſus ad
14 plures gradus ſubſtitutionum, quia omnes po-
ſtremæ ſubſtitutiones pendent ab vnica condi-
tione obitus donatariorum ſine filijs, atq; ideò
non plures ſubſtitutiones reputantur, ſed vni-
ca tantum *Fuſar. de ſubſtit. quæſt*.486. *num*.57.
R*ota deciſ*.145.*num*.19.*coram Celſo deciſ*.258.*n*.
12.*coram Peuting. deciſ*.486. *num*.7.& 9. *par*.1.
rec.deciſ. 359. *num*.13. *par*.17. *deciſ*.29. *num*.4.
par.18.& *in Romana fideicommiſſi de Vellis* 24.
Aprilis 1671.*coram bon.mem*. Rondinino, & 9.
Maij 1678.*coram* Reuerendiſſimo *Bourlemont*.

Et ita poſthabitis alijs coniecturis leuioris
ponderis reſolutum fuit vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Fideicommiſſi de Auila.

Veneris 23. Ianuarij 1693.

ARGVMENTVM.

Onus deferendi cognomen, & inſignia familiæ teſtatoris qualibet leui concurrente coniectura perpetuum, & abſolutum inducere fideicommiſſum firmat hęc deciſio, quæ plures coniecturas ponderat.

SVMMARIVM.

1 *Onus deferendi cognomen, & arma familiæ iniunctum alicui, & eius filijs, & deſcendentibus in perpetuum, inducit perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum.*
Ac etiam maioratum num. 15.

2 *Et cenſetur impoſitum ad conſeruandam agnationem.*

3 *Onus prædictum niſi fideicommiſſum induceret, effectum non haberet.*

4 *Onus prædictum fideicommiſſum certè inducit, concurrente aliqua etiam leui coniectura.*

5 *Filij in conditione poſiti, ſi ſint grauati reſtituere hæreditatem, cenſentur vocati etiam ex vnica, & leui coniectura.*

6 *Ac ex ſolo onere delationis cognominis, & armorum.*

7 Molin de primog. lib. 1. cap. 5. num. 34. *declaratur.*

8 Rot. deciſ. 209. num. 12, & 13. par. 15. rec. *explicatur.*

9 *Coniectura ſuadens fideicommiſſum ex d. onere eſt prohibitio mixturæ aliorum cognominum & armorum.*

10 *Ac maxima dilectio erga primum hæredem.*

11 *Et liberatio in perpetuum conceſſa hæredi, & eius deſcendentibus ab aliquo onere.*

12 *Ac commendatio hæredis, & eius deſcendentium, ac hæreditatis alicui magno Viro.*

13 *Et prægnantia verborum perpetuitatem, & eiuſdem voluntatem deſignantium.*

14 *Ac obſeruantia primi hæredis.*

15 *Teſtamenta doctiſſimorum hominum ſæpè lites inextricabiles pariunt.*

DECISIO XXVII.

Confirmarunt Domini in hodierna Cauſæ repropoſitione deciſionem æditam 16. Iunij proximè elapſi, in qua dictum fuit, dandam eſſe immiſſionem ex fideicommiſſo Hieronymi de Auila, Petro Paulo illius ex germana Sorore pronepoti, in poſſeſſionem bonorum eius hęreditariorum, in Lucam Antonium Ciciaporcium peruentorum ex Donatione Vniuerſali per Didacum Petri Pauli fratrem in ipſum collata. Quandoquidem fideicommiſſum Hieronymi, quod vnicè venit in controuerſiam, iterum elici viſum fuit ex eo quod ipſe in Teſtamento, cū quo deceſſit, mandauit Iacobo hæredi inſtituto, & reſpectiuè Petri Pauli, ac Didaci Patri, quod (vt præcisè ſe habent illius verba) *tàm ipſe, quàm eius filij, & deſcendentes in perpetuum Cognomen, Arma, & inſignia Domus, & Familiæ Auilæ abſque vlla mixtura, ſiue cum alio cognomine, ità quod arma, inſignia, & cognomen illorum ſint Auila tantum, ſumere, ac perpetuò in omnibus negotijs, contractibus, litteris miſſiuis, atque alijs actibus, & ſcripturis quibuſcumque illis omninò vti, & continuare debeant, teneantur, & obligati ſint* -- Ex plurium enim non obſcuri nominis Doctorum Sententia, ſimplex onus deferendi cognomen, & arma familiæ, iniunctum alicui, & eius filijs, ac deſcen-
1 dentibus in perpetuum, ſufficit ad inducendum perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum, vt præter allegatos in deciſione tradunt *Rimin. Iun. conſ. 23. num. 77. & 78. Randen. de Analog. in appendic. par. 1. num. 78. & ſeqq. Cenſal. ad Peregrin. de fideicom. art. 53. verſ. Secundo dicas Peguer. deciſ. 101. num. 1. & 2.* & admiſit *Rota in Canallicen. hæreditatis 24. Nouembris 1681. §. Defuncto 14. Iunij 1684. §. Quo enim ad onus. & 1. Iulij 1686. §. Tales autem coram bo. mem. Albergato* ex tribus ſatis viuis rationibus, vna quod Teſtator præſumi nequit onerare velle, quos non honorat iuxtà regulam *Textus in leg. ab eo*
2 *C. de fideicom.* altera quod cenſetur hoc onus impoſuiſſe cauſa conſeruandæ agnationis, ex qua infertur ad fideicommiſſum, ad tradita per *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 277. num. 6. Fontanel. deciſ. 32. num. 21.* & poſtrema, quod citrà Vinculum fideicommiſſi voluntas Teſtatoris effe-
3 ctum habere non poſſet, dum in poteſtate hæredum eſſet, ſpreto illius onere, gaudere bonis ab ipſo relictis, vt ponderat *Ludouic. Bell. conſ. 52. num. 11. & ſeqq. Menoch. conſ. 1006. num. 6. verſ. Quintò huc facit.*

Et licet his non obſtantibus, concluſio forſan videatur dubia, dubium tamen omne ceſ-
4 ſat concurrente vna cum præfato onere aliqua, etiam leui coniectura, vt in ſpecie tenet *Rota deciſ. 266. num. 16. part. 1. recent.* & in ſimilibus
5 terminis filiorum in conditione poſitorum, quod ex onere reſtitutionis hæreditatis, adſtipulante vnica, & leui coniectura dici debeant vocati, *Rota in Vrbeuetana Fideicommiſſi 15. Iunij 1592. verſ. tamen ſi concurrat coram Orano,* vbi pro ſufficienti coniectura admiſſa fuit ſola qualitas legitimatis, & naturalitatis. Et in puncto, quod vocati cenſeantur ex ſolo onere de-
6 lationis Cognominis, & Armorum *Bellon. Iun. conſ. 87. num. 8. Rota in Auenionen. Fideicommiſſi 11. Maij 1657. §. Nec applicatur, & 30. Maij 1659. §. Nec facit coram bo. me. Beuilaqua.* Non attenta auctoritate *Molin. de Primog. lib. 1. cap.*
7 *5. num. 34. in fine*, qui videtur vltra præfatum onus ad inductionem fideicommiſſi requirere coniecturas graues, & efficaces, quoniam ille loquitur in caſu, quo onus deferendi Cognomen, & Arma iniunctum eſſet vni tantum per-

ſonæ,

ſonæ, ex eoque contendi vellet fideicommiſſum
perpetuum, & abſolutum in tota ipſius deſcen-
dentia, non autem iu caſu qno (proat hic)
onus iniunctum fuit perſonæ hęredis, ac etiam
illius filijs, & deſcendentibus in perpetuum ex
quo vel ſolo, & ſortius iuncto cum aliqua le-
ui coniectura, reſultat fideicommiſſum, vt præ-
cisè diſtinguendo vnum caſum ab alio firmant
*Ludouic. Bell. dicto conſ. 52. num. 4. & ſeq. Leo de-
ciſ. Valent. 60. num. 36. in fine Rota in Cauallicen.
hæreditatis 14. Iun. 1684. §. Potiſſimè coram bon.
mem. Albergato*, nec ſimiliter refragante *deciſ.*
8 *200. num. 12. & 13. par. 15. recent.* quæ videtur di-
ſtinguere inter caſum conſtitutionis, & alium
extenſionis, ſeu prorogationis fideicommiſſi,
quia loquitur in terminis aliorum onerum, non
autem in terminis oneris de quo agitur, quod
vltra rationem oneris, quam cum ipſis com-
munem habet, hoc amplius (vt prænotatum
fuit) dicit Votum conſeruandi agnationem,
quod etiam effectu carere poſſet citrà ſuppoſi-
tionem fideicommiſſi.

Concurrunt autem in hac hypotheſi conie-
cturæ in deciſione relatæ, non vnicæ, ac leues,
ſed plures, & non parum fortes. Primò enim
loco Teſtator non modo grauauit filios, ac
deſcendentes Iacobi onere deferendi propriũ
cognomen, & arma, ſed etiam prohibuit illis
9 mixturam aliorum quorumcumque cognomi-
num, & armorum. Ex hac enim prohibitione,
quæ cogit filios, ac deſcendentes abſtinere ab
alijs quibuslibet hæreditatibus ſimile onus an-
nexum habentibus, vt tradit *Theſaur. deciſ. 370.
num. 13. Rota deciſ. 103. num. 2. & ſeq. par. 14. re-
cent.* colligitur, ipſos fuiſſe fideicommiſſo do-
natos, neque enim alias in mentem Teſtatoris
cadere poterat illos à præfatis hereditatibus
ſub hoc forſan onere deferendis arcendi abſq;
vllius emolumenti contributione, vt ratioci-
natur *Rota deciſ. 401. num. 8. & 9. coram Celſo.*
Non obſtante ponderatione, quod prohibitio
mixturæ ſit ſolum qualitas magis grauans, non
autem coniectura diuerſa ab onere delationis
cognominis, & armorum, quia diuerſitas patet
ex diuerſitate obligationis, & eius effectuum.

Secundò Teſtator ſummum amorem mani-
feſtauit erga Iacobum hęredem, vocando ip-
ſum dilectiſſimum, profitendoquè, quod ab
10 ipſomet die illius ortus ſemper eum habuerat
loco filij, ac hæredem ſibi prędeſtinauerat, vn-
dè eumdem amorem geſſiſſe pręſumitur erga
illius deſcendentes, eoſque etiam per fideicom-
miſſum vocaſſe, vt in ſpecie arguit *Rota in Fa-
nen. Fideicommiſſi 4. Iunij 1677. §. Vocatio in fi-
ne coram bo. mem. Albergato*. Maximè quia ex-
preſsè parificauit Iacobum, & eius filios, ac
deſcendentes in onere geſtandi cognomen, &
arma; Et ſic pares etiam ipſos voluiſſe cenſeri
debet in honore, ſeu vocatione. Non ſubſi-
ſtente, quod hoc ſit facere pręſumptionem
præſumptionis contra regulas Iuris, quoniam
pręſumptio vocationis filiorum, ac deſcenden-
tium eruitur, non ex pręſumpta, ſed ex vera, &
enixis verbis explicata dilectione Teſtatoris
erga Iacobum; ac ex vera, & litterali eorum
in ſubſtantia oneris parificatione cum eodem
Iacobo; Minuſquè aduerſante, quod magis cõ-
ſentaneum dilectioni Iacobi fuiſſe relinquere
ipſi bona libera, quam obnoxia fideicommiſſo,
quia Teſtator nedum dilexit Iacobum hære-
dem, verum etiam in eo, & eius filijs, ac deſcen-
dentibus conſeruationem proprij cognomi-
nis, & armorũ, quam obtinere nõ poterat abſq;
fideicommiſſo.

Tertiò Teſtator, legatis Capitulo Eccleſię S.
Mariæ decem locis Montium pro manutentio-
ne ipſius Cappellę, ac celebratione certarum
11 Miſſarum, & Anniuerſariorum nominatim vo-
luit, quod ipſe, & eius hęres, ſuique deſcenden-
tes in perpetuum liberi eſſent, & immunes ab
omni alia impenſa, & contributione, ex quo
clarè videtur deſignaſſe fideicommiſſum, tum
quia ſuppoſuit, ipſius bona ad hæredis Deſcen-
dentes peruentura ad *Text. in l. vnum ex fami-
lia §. fin. ff. de leg. 3. & in l. Pamphilo in princ. ff.
eodem*, & ſignanter in perpetuum, quod vix
concipi poterat futurum fuiſſe abſque fideicõ-
miſſo, tum etiam quia proceſſit cum terminis
liberationis, & exemptionis, quæ præſupponit
obligationem, ac per conſequens fideicom-
miſſum, vt in terminis pręcepti de non inquie-
tando, ſeu moleſtando *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.
437. num. 123.* abſque eo quod liberatio, & ex-
emptio tribui valeat obligationi hęredis de-
ſcendentibus incumbenti ex cauſa Sepulturæ,
quoniã huic interpretationi reſiſtit littera Teſta-
menti, quæ expreſsè loquitur de expenſis, & cõ-
tributionibus faciendis pro manutẽtione Capel-
læ, ac Miſſarum, & Anniuerſariorũ celebratione.

Quartò demùm Teſtator enixè ſubmiſit, &
commendauit protectioni clar. mem. Cardina-
12 lis Saluiati Iacobum hæredem, eiuſque de-
ſcendentes, ac hæreditatem cùm hac diſtincta,
& ſæpius repetita hæredis, ac eius deſcenden-
tium, & hæreditatis mentione; hinc enim ori-
tur coniectura fideicommiſſi fauore eorumdem
deſcendentium, quorum adeo Teſtator oſten-
dit ſeſe ſollicitum; præſertim ſtante ſollicitudi-
ne ipſius etiam hæreditatis, ac eius expreſſione
poſt expreſſionem Deſcendentium, denotanti-
bus ſtudium eius conſeruationis ſimul, ac præ-
ſuppoſitum purificationis pro eiſdem deſcen-
dentibus. Non obſtante, quod parum con-
gruere videatur fideicommiſſo perpetuò prote-
ctio Cardinalis tunc temporis in ſenili ætate
conſtituti, quia vis non ſtat in qualitate Prote-
ctoris, ſed in deſiderio protectionis, & curæ
deſcendentium hæredis, ac hęreditatis, vt præ-
fertur, pro ipſis conſeruandæ à Teſtatore mani-
feſtata.

Hiſque omnibus coniecturis addendæ ſunt
duæ circumſtantiæ, quę illas valdè confirmant,
vna ſcilicet quod Teſtator in impoſitione præ-
fati oneris ſe geſſit cum ſumma quadam eni-
xitate, ſiue pregnantia, grauando ipſomet onere
13 deſcendentes cum diſtinctione graduum, & cũ
repetitis dictionibus in *perpetuum*, iniungendoq;
illius obſeruantiam cum geminata prohibitio-

Q 2 ne

ne mixturæ, generaliter in quibuslibet actibus,
& ſpecialiter in pluribus per ipſum ſpecificatis,
& cum dictione *omninò*, ac per terna obligati-
ua verba. Quò enim ardentiùs huiuſmodi de-
ſiderium expreſſit, ac propalauit Teſtator, eò
certiùs dici debet fideicommiſſum feciſſe, ſine
quo illud facile effectu fruſtrari poſſet argum.
*Text. in l. ſi quando in princ. ff. de legat. 1. Meno-
ch. conſ. 1006. num. 6. Peregrin. de fideic. art. 11. n.*
29. Et altera, quod Iacobus hæres in quodam
14 Breui Apoſtolico immediatè poſt obitum Te-
ſtatoris expedito, narrauit, Hieronymum
condidiſſe Maiorſtum, ſeu fideicommiſſum,
quæ narratiua, ſiue confeſſio hæredis grauati
multum facit ad fideicommiſſi comprobatio-
nem ex auctoritatibus adductis in deciſione.
Non ſubſiſtente aſſerta illius erroneitate ob cō-
plicatam cum fideicommiſſo mentionem Ma-
iorates, cuius nullum habetur veſtigium in
Teſtamento, quoniam imò fuit prudens, &
cauta, non enim deſunt qui ex onere deferendi
cognomen, & arma, contendunt induci Ma-
15 ioratum, ſeu primogenituram, inter quos *Me-
noch. conſ. 1006. num. 1. Guidopap. deciſ. 467.
Randen. de Analog. in append. par. 1. num. 75. &
ſeqq. Theſaur. dec. 270. num. 10. Fontanell. deciſ.
32. num. 1.*

Non obſtat, quod Hieronymus Teſtator eſ-
ſet in Vrbe Prælatus, cui proindè tanquam
benè callenti terminum fideicommiſſi facile
16 fuiſſet eo vti, ſi fideicommittere voluiſſet,
quia (præterquod vti talis etiam nouit, aut
noſſe debuit ex delatione proprij cognominis,
& armorum ſic vt ſupra demandata reſultare
fideicommiſſum) argumentum eſt nimis fal-
lax; Experientia enim conſtat, lites, & qui-
dem inextricabiles paſſim oriri ſuper Teſta-
mentis doctiſſimorum hominum, qui tamen
illas, vel vnico verbo de medio tollere valuiſ-
ſent. Prout nec officit, quod iam tempore
Teſtamenti Iacobus hæres cognominaretur, ſi-
cut etiam illum cognominauit Teſtator de
Domo Auila, quia poterat cognomen Auilæ
dimittere, eique aliud copulare, atque addere
ad tradita per *Cenſal. in addit. ad Peregr. de fi-
deicom. art. 11. ad num. 123. verſ. Quarto obſeruo*,
quod per præmiſſam diſpoſitionem fuit ipſi
à Teſtatore vetitum.

Cæteris in contrarium allatis reſponſio pa-
tet ex ſæpe dicta deciſione, ac ex fundamen-
tis, & rationibus pro ipſius confirmatione ſu-
pra deductis.

Et ita &c. vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX
DECANO.

Anagnina, ſeù Sublacen. Confinium ſuper bono
Iure.

Veneris 13. Februarij 1693.

A R G V M E N T V M.

Confinium multæ probationes etiam ad effectum dominij in hac Deciſione recenſentur.

S V M M A R I V M.

1 *Confinia, maximè in antiquis probantur pluribus inſtrumentis locationum effectum ſortitis.*
2 *Teſtes ad perpetuam, & deponentes metu excommunicationis tempore non ſuſpecto, & diù ante motam litem magnum præbent adminiculum.*
3 *Confinium probatio tanquam difficilis admittit etiam adminicula, & præſumptiones.*
4 *Confeſſio plenè probat contra confitentem.*
5 *Identitas confinium probatur duabus demonſtrationibus.*
6 *Probatur teſtibus examinatis in faciem loci.*
7 *Confinis qualitas excluditur in eo loco, in quo demonſtratio non concurrit.*
8 *Teſtes de Communitate, & commodum reportantes non merentur fidem.*
9 *Teſtes intereſſati non probant.*
10 *Teſtes non attenduntur in concurſu inſpectionis ocularis Iudicis.*
11 *Confines etiam ad effectum probandi dominium probantur ex longæua poſſeſſione.*
12 *Confines præſcribuntur ſpatio triginta annorum.*

DECISIO XXVIII.

RÉnouata inter communitates Trebarum; & Vallis petrarum coram Reuerendiſſimo Cauallerino, tunc A.C. Locumtenente, & ſucceſſiuè coràm A.C. Tauruſio, antiqua controuerſia ſuper manutentione in poſſeſſione ſyluæ Faiti, ſuper qua de anno 1646. A.C. Argelus relaxauerat mandatum de manutenendo fauore Communitatis Trebarum; Idem A.C. Tauruſius licet fauore eiuſdem pronunciauerit reſpectu Iudicij poſſeſſorij, aſſumendo tamen cognitionem cauſæ in petitorio, Sententiam protulit fauore alterius Communitatis Vallispetrarum; Deuoluta proinde ad Rotam appellatione vtrinque interpoſita, & diſputatis duobus dubijs ſub die 4. Iulij proximi præteriti quoad Iudicium petitorium, dilata fuit reſolutio, ac demandatus mihi nouus acceſſus cum Perito, quo perfecto mediante confectione Plantæ iudicialis, repropoſui hodiè Dubium, & Domini reſponderunt conſtare de bono iure Communitatis Trebarum.

Præmiſſo enim, quod vera confinia diuidentia vnum Territorium ab altero ſunt rupes natura-

turales incipientes ab vno latere verſus Ca-
ſtrum Filettini, à loco dicto *Serralonga*, & ab
alio latere verſus Vallempetrarum à loco *dicto*
Peſchio roſſo, prout conſtat ex antiquis Inſtru-
mentis locationum ſtipulatis de anno 1608.
Summario impreſſo Communitatis Trebarum
num.11. & 13. Ibi — *quæ habet ſuos fines natu-*
rales, & Peſci tam verſus Filettinum, quam Val-
liſpetrarum, & ſucceſſiue etiam ex alijs pluri-
bus Inſtrumentis locationum effectum ſortitis
quibus probari confinia maximè in antiquis
1 tradunt *Iaſon. in l. cum aliquis num.4. C. de Iur.*
deliber. Pariſ. conſ. 104. num.26. & ſeqq. lib.1.
Valenz. conſ. 100. num. 42. Maſcard. de probat.
concluſ.394. num.1. & ſeqq. Manſ. conſult.168.
num. 24. Rota deciſ. 520. num. 48. par. 14.
recent.

Concurrentibus præſertim depoſitionibus
Teſtium examinatorum ad perpetuam rei me-
moriam de anno 1604. & aliorum plurium
2 deponentium metu ex communicationis, qui
cum deponant tempore non ſuſpecto, & diù
ante motam litem magnum præbent admini-
culum veritatis ad *Text. in cap. cum Cauſam de*
probat. Maſcard. eodem tit. concluſ. 395. num. 1.
& ſeqq. Rota deciſ. 334. num.2. par.2. rec. Pre-
cipuè in hac materia confinium, quæ cum ſo-
leat eſſe difficilis probationis, admittit etiam
adminicula, & præſumptiones ex firmatis per
3 *Valenz. d. conſ. 100. num. 34. & ſeqq. Gratian.*
diſcept. 883. num.7. Barz. deciſ. Bononien. 101.
num.5. Rota coram Coccino deciſ.260. num.6. &
d. deciſ.334. num.2. par.2. recent.

Potiſſimum verò accedente confeſſione eiuſ-
dem Communitatis Valliſpetrarum, quæ tàm
in acceſſu R. P. D. Grimaldi Iudicis adhunc
effectum delegati, quam in alio A. C. Thauru-
4 ſij totam vim conſtituit in verificanda conti-
nuatione Rupium in Confinibus ab ea præten-
ſis, per quod tacitè admiſit vera confinia eſſe
rupes naturales in locationibus enunciatas, ideo
talis confeſſio contra ipſam plenè probat ad
Text. in l. cum te Cod. de Tranſact.

Quo præſuppoſito, exiſtentia localis dicto-
rum Confinium viſa fuit DD. ad vnguem veri-
ficari in locis deſignatis per Communitatem
Trebarum incipiendo nempe ab vno latere
verſus Filettinum a loco dicto *Pizzale di Serra-*
longa ſignato in hodierna Planta *num. 5.* pro-
ſequendo verſus *il vado di tarino d. planta nu. 7.*
ab alio latere verſus Vallempetrarum à loco
dicto per Trebanos *Peſchio roſſo num.12.* per-
gendo ſimilitèr ad dictum vadum Tarini, nam
ab utroque latere verificantur rupes naturales,
& quidem continuatæ ſe ſe ad invicem attin-
5 gentes in ſummitate ſyluæ, eamque totaliter
complectentes, vt in relatione acceſſus *litt. b. C.*
quibus concurrentibus ſatis remanet ibidem
inſtificata identitas confinium iuxtà Theori-
cam *Bartol in l. demonſtratio falſa num.14. ff. de*
condit, & demonſtrat Ruin. conſ.50. n.12. lib.3. n.
1. Dec. conſ.17. n.9. lib.3. Mareſcott var. reſol. cap.
12. nu. 23. & ſeqq. Rota coram Dunoz. Iun. dec.
609. nu.5. & deciſ.205. num.14. par.18. rec.

6 Eoquè certius quia ſuper hac identitate con-
confinium depouunt plures Teſtes Forenſes
examinati in faciem loci *Maſcard. de probat. d.*
concl.395. num. 2. & ſeqq. alijque ſuperius al-
legati.

Non obſtat, quod ſub appellatione *Peſchio*
roſſo intelligendus veniat locus deſignatus in
planta *nu.11.* vt deponunt Teſtes examinati ad
inſtantiam Communitatis Valliſpetrarum,
quodque propterea ibi incipere debeant vera
confinia in antiquis inſtrumentis deſcripta,
illinc verò per continuationem rupium natura-
lium aſcendant ad locum per eam denomina-
tum *Balzo di Rouſto d. Planta n.12.* & poſtea
per ſimilem continuationem rupium proſe-
quantur vſquè alla *Cima di Morra Martana*, de-
inde per Campum *della Spina* Collem *Taſſiti*,
tandem deſinant in loco dicto *la Torretta*.

Quoniam (quidquid ſit de hac quæſtione
nominis, an ſub appellatione *Peſchio roſſo* ve-
niat potius vnus, quàm alter ex locis contro-
uerſis, in qua Teſtes hinc inde examinati ſibi
contradicunt) ex oculari inſpectione videtur
inſubſiſtens talis confinium deſignatio, quia
dato etiàm ſine veri præiudicio, quod ea inci-
perent à parte inferiori ſignata *nu. 11.* & proſe-
quantur vſquè ad aliam ſignatam *n. 12.* non
tamen dici poteſt, quod deinde recedant inter-
ſecando ſyluam verſus *Morra Mortana*, *Campo*
della Spina, la Torretta, facta enim in acceſſu di-
ligenti perquiſitione, & inſpectione non fuit re-
perta in ijs locis continuatio rupium prò Con-
finibus expreſſarum; Sed ſolum quidam tumuli
lapidum herbis, & arboribus circumdati, &
quaſi ſepulti, prout indiſtinctè iacent in tota
ſylua, qui nullam habent inter ſe continuatio-
nem, ſeù ordinatam extenſionem, imo in qui-
buſdam locis penitus deficiunt: quapropter
7 deficiente in ijs locis præcipua demonſtratio-
ne, nedum remanet itidèm excluſa qualitas
confinis quin potiùs confirmata in alijs locis,
in quibus talis demonſtratio verificatur *Gra-*
tian. diſcept. 83. nu. 20. Mareſcot. d. reſol. 11.
numer. 24. Rot. deciſ. 622. numer. 8. par. 4.
recent.

Nihil aduerſante quod tam in Campo della
ſpina, quàm in alio loco dicto *la Torretta*
extiterint ſigna confinium in primo ſcilicet
ſignum Crucis ſaxo inſulptum, & in ſecundo
Columna, quia præter quod Teſtes ad hoc pro-
bandum inducti, vel ſunt de Communitate
8 Valliſpetrarum, & cum deponant ad proprium
commodum ratione iuris paſcendi non meren-
tur plenam fidem ex latè deductis per *Maſcard.*
de probat. d. concluſ.395. nu.20. & ſeqq. Palm.
Iun. allegat.3. nu. 11. vel ſunt de Communitate
9 Caſtri Filettini, quæ habet coæquale intereſſe
in hac Cauſa, vt fuit animaduerſum in alia
deciſione ſuper dubio manutentionis, & ideo
tanquam intereſſe habentes nihil probant *Alex.*
conſ.45. nu.2. conſ.107. num. 3. lib. 2. Gramm.
conſ. 41. nu.7. Capyc. latr. conſult. 83. num.29.
ſatisfecit reſponſio, quod in duobus ac-
ceſſibus factis per bo. me. A. C. Bichium de

anno

anno 1636. & per R. P. D. Grimaldum de
anno 1687. nulla fit mentio talium Signorum,
quemadmodum accuratè fit determino exiſten-
te in *Pizzale di Serralonga*, quod vtique non
fuiſſet omiſſum, ſi verè tunc temporis extitiſ-
10 ſent; Vnde non debent attendi depoſitiones Te-
ſtium, cum ocularis inſpectio Iudicis præuale-
at cui cumque probationi *Capyc. latr. d. conſult.*
22. num. 21. Sperell. deciſ. 178. nu. 19.

Prædicta autem eo fortius comprobantur ex
longæua, ac ferè immemorabili poſſeſſione,
in qua reperitur Communitas Trebana reſpectu
totius ſyluæ, vt ſupra, naturalibus finibus cir-
cumuallatæ, canonizata per mandatum de
manutenendo, ab ea repoitatum vſque de an-
11 no 1646. ad A. C. Argelo, & ſucceſſiuè per
binas vices confirmata in hoc ſacro Auditorio,
vt in alia deciſione hodiè pariter ædita. ex qua
longęua poſſeſſione non ſolùm reſultat identi-
tas, ac verificatio confinium etiam ad effectum
probandi Dominium fauore poſſeſſoris. *Meno-*
ch. conſil. 147. num. 34 Capyc. latr. d. conſul. 22.
num. 28. Rota coram Dunozett. Iun. deciſ. 598.
num. 1. & d. deciſ. 520. nu. 95. par. 14. recent. ſed
etiam elicitur nouus, ac validus titulus præ-
12 ſcriptionis, vt indiuidualiter firmant *Caſtrenſ.*
conſ. 457. nu. 1. lib. 1. vbi quod Confinia inter
Communitates præſcribuntur ſpatio 30. anno-
rum *Sperell. d. deciſ. 178. nu. 49. Rot. dict. deciſ.*
520. nu. 59. par. 14. rec.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX
DECANO.

Romana alimentorum.

Veneris 6. Martij 1693.

ARGVMENTVM.

Alimenta, & ſumptus pro nuptijs ineundis non
deberi vocato ad primogenituram, quam inte-
rim alius poſſidet, multipliciter oſtenditur.

SVMMARIVM.

1 *Onus alendi ſpectat ad patrem.*
2 *Ad patruum ſolum ſpectat excuſſis bonis patris.*
3 *Imò debent prius excuti bona patrui viuentis, quam patrui defuncti.*
4 *Onus alendi non tranſit ad hæredes, niſi ceſſantibus perſonis, quæ iure ſanguinis ad id cogi valeant.*
5 *Alimenta debentur ſubſtituto ex hæreditate teſtatoris.*
6 *Intellige, id procedere in deſcendentibus, non in tranſuerſalibus.*
7 *Et ſolum obtinet in alimentis ſubſidiarijs.*
8 *Pater adoptiuus tenetur alere filium.*
Dummodò tamen ſit ex aſcendentibus n. 10.
9 *Onus deferendi cognomen, & arma non præſefert omnimodam adoptionem.*
11 *Teſtator ſi voluiſſet aliquid, illud dixiſſet, dum cætera dixit.*
12 *Teſtator præeligens aliquem, & eius deſcendentes ad conſeruationem ſuæ domus, videtur ipſum inuitare ad matrimonium.*
13 *Et ſic ex eius bonis alimenta percipere.*
14 *Declara, id procedere, vbi teſtator inuitatiuè, ſeu præceptiuè, ſecùs ſi præſuppoſitiuè de matrimonio cogitauit.*
15 *Alimenta denegantur, cum alias ſequeretur præiudicium tertij.*
15 *Æquitas non intrat in præiudicium tertij.*
17 *Siue præiudicium ſit magnum, ſiue modicum.*
18 *Arbitrium regulatur à iure.*
19 *Licet aliquid temperet de rigore iuris, ſecus tamen ſtante præiudicio tertii.*
20 *Clauſula* arbitrio *nihil operatur, cum fuit appoſita ex motiuis iuſtitiæ.*

DECISIO XXIX.

MArchio Franciſcus Ruſpolus ex Familia
Mariſcotta progenitus, & ad Ruſpolam
tranſlatus per ſucceſſionem in Opulentiſſimam
hæreditatem Marchionis Bartholomęi Ruſpoli
optans conſeruari nominationem Cognominis
& Armorum de Ruſpolis, ac videns ſe liberis
deſtitutum in qubus poſſet, (prout ęquum fuiſ-
ſet) huiuſmodi ſuum votum effectui demanda-
re, ſcripſit ſibi hæredem vniuerſalem D. Mar-
chioniſſam Hieronimam Bichiam eius dilectiſ-
ſimam Vxorem cum præcepto, quod illa ſe ſe
nominaret de Domo Ruſpola tantùm; abſque
mixtura alterius Cognominis, & Armorum, &
quod ex fructibus eius hæreditatis (perceptis
ſibi quotannis ſcutis 12. mil. ab ſolutis di-
uerſis annuis Legatis, ſignanter ſcutorum 6. mil
Eminentiſſimo Domino Cardinali Mariſcotto
ſcutorum 2. mil. D. Comiti Alexandro Capi-
zucco ſcutor. 1500. D. Marchioniſſæ Octauię
Felici Mariſcottæ Montoriæ ſcutor 1200. P. Lu-
douico Mariſcotto in Caſtro Parrani Religioſè
viuenti, ac ſcutor. 1200. Comiti Horatio Ma-
riſcotto, quatenùs vnquam in lucem hominum
remigraſſet omnibus ipſius Germanis Fratri-
bus, ac Sorori reſpectiue nec non ſcutor. 1000,
Eminentiſſimo Domino Cardinali Bichio eius
Sororio) inſtitueret duo multiplica vnum an-
nuorum ſcutor. 10. mil. vſque ad complemen-
tum ſcutor. 100. mil. pro Domo Mariſcotta,
alterum reſiduorum fructum pro Domo Ru-
ſpola, gaudendum ab eo, cui ipſa poſt mortem
reſtitueret eius hæreditatem cum onere ſe ſe
pariter nominandi de Domo Ruſpola tantum,
abſque mixtura alterius Cognominis, & Ar-
morum, eamdemque Dominam Marchioniſ-
ſam hæreditatem reſtituere rogauit poſt mor-
tem Domino Franciſco Mariæ ex Domino Co-
mite Alexandro Fratre Nepoti ſub his verbis
E con hauer ſempre mira alla Conſeruatione della
mia caſa Ruſpoli, & Arme di detta Caſa Ruſpoli
come ſopra, & al totale e ſicuro adempimento di
tutta la mia volontà, & annue preſtationi ſudette
come ſopra laſciate. bene prego la ſudetta Signo-
ra Marcheſa Girolama mia Herede, che al tempo
della ſua morte e per dopodetto tempo, debba in-
ſti-

*ſtituire ſoſtituire ; e reſtituire la mia Eredità, & hauer riguardo, e reflettere alla perſona del Sig. Franceſco Capizzucchi figlio del Sig. Conte Aleſ-
ſandro Capizzucchi mio Fratello, quale hò ſem-
pre amato concorrendo in detto Sig. Franceſco la
facilità della Conſeruatione della Caſa de Ruſpoli
ſolamente, & Arme di Ruſpoli ſenza miſtione di
propria ò altra, e non ſolo in detto Signor Franceſco
ma anco ne ſuoi figli legitimi, e naturali di legiti-
mo Matrimonio procreati, & in mancanza di detti
ſuoi figli, vno delli più proſſimi à detto Sig. Fran-
ceſco Capizucchi di legitimo Matrimonio procrea-
ti ad Elettione di detto Signor Franceſco. E ſe
detto Sig. Franceſco premoriſſe alla detta Signora
Marcheſa Girolama mia herede ſenza figli legiti-
mi, e naturali di legitimo Matrimonio procreati,
ad Elettione della detta Sig. Marcheſa Girolama
mia Erede, con tutti e ſingoli peſi di Cognome
della Caſa Ruſpoli ſolamente ſenza miſtione di pro-
pria ò altra &c.*

Cum autem Teſtatore defuncto, progreſſu
temporis, ac viuente D. Marchioniſſa, eaque
ob floridam eius ætatem probabiliter per quam
plures annos ſucceſſiuè victura, Dominus Fran-
ciſcus Maria in eam ætatem adoleuerit, quæ
vulgò Nuptijs, ac procreationi ſobolis apta
reputari ſolet, Dominus Comes Alexander il-
lius Pater eius Nomine præces obtulit S. Mem.
Alexandro VIII. quod committere dignaretur
S. R. E. Camerario, vel alicui ex Iudici-
bus Ordinarijs Romanæ Curiæ, vt ex fru-
ctibus hæreditatis Marchionis Franciſci per D.
D. Marchioniſſam erogandis in multiplicum
Domus Ruſpolæ, aliquam faceret aſſignatio-
nem D. Franciſco Mariæ cum qua poſſet, pro
conſeruatione Domus Ruſpolæ condecenter
Matrimonium inire, ac in eo ſemetipſum, &
Vxorem, ac Familiam ſuſtentare, illaſque
deinceps inſtaurauit apud Sanctiſſimum
Dominum Noſtrum, qui ad tenorem Voti
Congregationis particularis quinque Prælato-
rum deſuper deputatæ, rem commiſit arbitrio
Noſtri Tribunalis, cum omnium ſuffragijs, &
cum geminis tantùm Deciſionibus terminan-
dam; Vndè ſubſcripto per me dubio. An,
quomodo, et in qua ſumma ſint præſtanda
Alimenta, & ſumptus ad parandas Nuptias,
eoque ſub diebus 10. & 12. Decembris proxi-
mè elapſi ſine reſolutione propoſito, hodiè
reſponſum fuit. Alimenta non eſſe præ-
ſtanda.

Nulla enim ſuffragari viſa fuit D. Franciſco
Mariæ neque Iuris diſpoſitio, neque etiam æqui-
tas ad huiuſmodi Alimenta ſuper bonis hæredi-
1 tarijs Patrui conſequenda. Non quidem Iuris
diſpoſitio; quoniam de Iure onus alendi filium
ſpectat ad Patrem ad *Text. in l. Si quis à libe-
ris §. ſi vel parens verſic non tantum*, vbi *Gloſſ.
in verb. cætera, & communiter Doctores ff. de
lib. agnoſcen. Sanchez. de Matrimon. lib 2. diſ-
putat. 41. num. 5. Rota dec. 181. num. 1. & ſeqq.
par. 8. recent.* & ſi vnquam dici poſſet, quod
etiam hæreditas Patrui teneretur Alimenta
2 Nepoti ſuppeditare, id tamen ſemper intelli-
gendum eſſet excuſſis prius bonis ipſius Patris,
ac fideicommiſſis aliorum aſcendentium: imò
3 etiam bonis alterius Patrui viventis, iuxtà *deciſ.
408. nu. 16. par. 5. recent.* non enim ad hæredes
onus alendi tranſit niſi in ſubſidium ceſſantibus
4 ſcilicet perſonis, quæ ad id Iure ſanguinis co-
gi valeant, iuxta theoricam *Bart. in dicta leg.
ſi quis à liberis §. item reſcriptum num. 1. ff. de
liber. agnoſcen.* quam ſequitur *Suad. de aliment.
lib. 1. quæſt. 23. num. 11. Rot. deciſ. 330. num. 3.
& 4. par. 18. recen.. & in Neapolitana, ſeu Ro-
mana* Redotationis 17. *Martij* 1684. §. *quemad-
modum in fine coram bo. mem. Albergato*.

5 Non obſtat vocatio, ſeu ſubſtitutio D. Fran-
ciſci Mariæ in hæreditate Marchionis Patrui,
cuius vigore dicuntur ipſi deberi Alimenta ex
*Text. in. leg. prima §. ſed & ſi incertum ff. de
6 Ventr. in poſſeſs. mitten.* quoniam *Textus* loqui-
tur de deſcendentibus, vt inquit *Rota deciſ. 317.
ſub num. 22. par. 17. recent.* & patet ex eius ver-
bis ibi -- *Sed & ſi incertum ſit aliquo tamen caſu
poſſit exiſtere, quo qui editur ſuus futurus ſit, ven-
trem mittemus*, & ex alijs ibi -- *quare & ſi ita
exheredatio facta ſit, ſi mihi filius vnus naſcetur
exhæres eſto, quia filia naſci poteſt aut plures filij
vel filius, & filia, & venter mittetur &c. & ex
pr.mo, eiuſdem leg. primæ*, ibi -- *Sicut liberorum
eorum, qui iam in rebus humanis ſunt Curam præ-
tor habuit, ita etiam eos qui nondum nati ſunt pro-
pter ſpem naſcendi non neglexit &c.* Vndè non
videtur facilè extendi poſſe ad tranſuerſales in
quibus non viget tanta ratio decernendi etiam
inutiliter (vt in eodem *Textu* dicitur) Alimen-
ta, quanta viget in deſcendentibus, & in om-
nem caſum loquitur de Alimentis ſubſidiarijs,
vt in ſpecie tenent *Franciſcus Marc. deciſ. 323.
num. 1.* ac denotat ratio in eo expreſſa, ibi --
*Satius eſt enim ſub incerto eius, qui editur ali
etiam eum, qui exhæredatus ſit, quam eum qui
ſit exhæredatus fame necari &c.* quibus locus
eſſe non poteſt non factis excuſſionibus, de
quibus ſupra.

Minùs alimenta peti valent ex eo, quod D.
Franciſcus Maria fuerit à Teſtatore grauatus
onere deferendi Cognomen, & Arma ipſius Fa-
8 miliæ induci contenditur quædam adoptio
transferens alendi neceſſitatem in Patrem ado-
ptiuum, iuxta *Textum in l. onera 45. ff. de adopt.*
quia pro tempore quo humanis egerit D. Mar-
chioniſſa, ipſa ſolum à Teſtatore grauata fuit
onere ſuſcipiendi ſeu retinendi, & conſeruandi
nominationem Familiæ Ruſpolæ; non autem
D. Franciſcus Maria aut alius quilibet ſubſti-
tutus, quibus id ipſum expreſſis verbis iniun-
ctum fuit poſt eius obitum tantum vt ex verbis
Teſtamenti ibi *Da goderſi da quella perſona, alla
quale la ſudetta Signora Marcheſa Girolama mia
Erede per dopò la ſua morte reſtituirà la detta mia
eredità con il peſo di chiamarſi della mia Caſa Ru-
ſpoli ſolamente, e fare le Armi della mia Caſa Ru-
ſpoli ſenza miſtione di propria, ò altra &c.* & ni-
hilominus non ſubſiſtit quod onus delationis
9 Cognominis, & Armorum præſeferat adoptio-
nem ſaltem talem quæ præbere valeat onerato

Ius

Ius inſtandi pro Alimentis: Si enim ſatis dubium eſt, vtrũ hoc tribuat ipſamet adoptio, quę facta non ſit ab aliquo ex aſcendentibus ado-
10 ptati vt conſtat ex latè diſputatis per *Facchin. contron. Iur. lib. 12. cap. 90*, qui reſoluit pro negatiua; non obſtante præcitata *leg. onera*, tanquam correcta per nouam *Iuſtiniani Sanctionem in l. fin. Cod. eodem titulo*, vtique multò minus tribuere valeat præfatũ onus: per hoc enim tranſit in oneratum Ius dumtaxat familię, per adoptionẽ autem vna cum familia etiam Ius filiationis. Non attenta profeſſione, ſeù declaratione facta per Teſtatorem, quod ad conſeruationem nominationis eius Cognominis, & Armorum intendebat in defectu filiorum, quia hoc non probat quod eos quibus ad hunc effectum vti cenſuit, aſſumere, & habere voluerit tanquam filios.

Nec ſimiliter voluntas Teſtatoris; quoniam Teſtator (vt in facto præmiſſum fuit) conceſſa, ſeu demandata D. Marchioniſſæ annua perceptione ſcutorum 12. mil. ac diſtributis diuerſis annuis legatis, reliquos fructus eius hæreditatis inueſtiri, & cumulari mandauit pro domo Mariſcotta, & Ruſpola: quo fit vt cum de alijs fructibus in alias cauſas diſpoſuerit, videri nequeat voluiſſe ex eis D. Franciſco Mariæ de Alimentis conſulere, præſertim quia aliàs ſatis pinguibus legatis honorauit domum Mariſcottam, quibus forſan exiſtimare voluit quibuſlibet illius indigentijs, etiã ex cauſa nuptiarum ſuperuenturis abunde conſultum, & exactiſſimus fuit in re cenſendis, ac præſeotandis omnibus illius perſonis quibus legare voluit vſque ad excitandam memoriam Comitis Horatij, cuius
11 ſors iam à pluribus annis ignorabatur. Sic enim, & fortiùs meminiſſet D. Franciſci Mariæ, eique etiam legaſſet ſi voluiſſet *argum. Text. in leg. vnic. §. Sin autem ad deficientis C. de Caduc. tollen.*

Nec offirit quod Teſtator prælegerit Dominum Franciſcum Mariam, ac eius deſcendentes legitimos, & naturales ad conſeruatio-
12 nem ipſius Domus, quaſi quod idcò videatur ipſum inuitaſſe ad Matrimonium, ſine quo non potuiſſet Teſtatoris Domus in eo, ac eius deſcendentibus legitimis, & naturalibus conſeruari iuxta *deciſ. 43. coram ſan. mem. Alexandro VIII. & dec. 52. poſt Tur. de pact. fut. ſucceſſ.* &
13 ſic etiam voluiſſe quod ex eius bonis Alimenta perciperet vt in *dicta deciſ. 52. n. 1.* quoniam Teſtator rogitauit quidem de Matrimonio Franciſci Mariæ: ſed ſolum præſuppoſitiuè non autem inuitatiuè, ſeu præceptiuè: hoc enim eius deſiderium fuit quod nominatio Cognominis,
14 & Armorum de Ruſpolis conſeruaretur, nec curauit quod id fieret per Dominum Franciſcum Mariam in ſtatu coniugij magis, quàm celibatus, aut per eius deſcendentes, magis quàm per eius proximiores. Nec contrariũ firmant deciſiones in obiecto allegatæ, quia loquuntur in caſu, quo ſubſtitutio reſtricta fuit ad deſcendentes certæ perſonæ non autem in caſu quo, pro vt hic, vlterius deuentum fuit ad ſubſtitutionem proximiorum: vltra quòd ipſamet *deciſ. 53. poſt. Turr. ſupra allegata* loquitur in caſu ſubſidij, vt liquet ex eius lectura *num. 4.* & ex altera, quæ illam in eadem cauſa præceſſit *204. num. 15. par. 14. Recent.*

Prout nec vrget quod Teſtator præoculis ſemper habens conſeruationem ipſius domus, & fidens quod Domina Marchioniſſa huic eius intentioni, ac voto fuiſſet plene ſatisfactura ſubdiderit, ibi: *Conſiderando ſecondo la congiontura de' tempi la qualità di quella perſona, che dopò la ſua morte puole eſſer atta al conſeguimento del ſudetto mio deſiderio &c.* quoniam conſideratio huiuſmodi non reſpicit prouiſionem, ſeu aſſignationem ſubſtituto facienda pro celebratione, ac ſubſtentatione Matrimonij per ipſum contrahendi in vita D. Marchioniſſæ, ſed ipſammet reſtitutionem, & electionem perſonæ, quæ poſt eius mortem ſuccedere poſſet, ac nominationem familiæ Ruſpulæ conſeruare, vt colligitur ex illis verbis: *Che doppo la ſua morte puole eſſer atta &c.* denotantibus effectum conſiderationis intellectum, ac volitum poſt obitum, idque etiam ſuadetur ex eo quod eadem fere verba Teſtator adhibuit in actu deſignandi perſonam Domini Franciſci Mariæ, cui cupiebat hæreditatem reſtitui per Dominam Marchioniſſam, ibi: *Al tempo della ſua morte, e per dopò detto tempo debba &c. & hauere riguardo, e riflettere alla perſona del Signor Franceſco, &c. concorrendo in detto Signor Franceſco la facilità della conſeruatione della Caſa de' Ruſpoli ſolamente, &c.* maximè quia in caſu quo Dominus Franciſcus Maria ſine liberis prædecederet Dominæ Marchioniſſę, expreſsè voluit electionem ſucceſſoris ad ipſam ſpectare.

Neque demum etiam æquitas, quia Alimentorum petitio ſecum inuoluit remorationem multiplici à Teſtatore ordinari pro domo
15 Ruſpola, & eius ſucceſſoribus; Vnde non eſt ei annuendum etiam ſi forſan æquitate fulciretur,
16 nec enim æquitas intrat in tertij præiudicium *Bald. conſ. 217. circa fin. lib. 4. Rota deciſ. 431. num. 1. coram Coccin. & deciſ. 61. num. 1. par. 8. recent.*
17 quod procedit, ſiuè præiudicium ſit magnum, ſiue ſit modicum; vt in puncto ſimilis multiplici, *Rota in Romana, ſeu Ianuen. Legati 3. Iunij 1689. §. Pro vt nec iuuat coram me.* Neque huic præiudicio videtur ſatis occurſum per oblationem Domini Franciſci Mariæ omnino factam reintegrandi fideicommiſſum in caſu illius purificationis de ſummis per eum recipiendis in cauſam Alimentorum; quia poteſt dari caſus quod remaneat ſine effectu, præmoriente ſcilicet Domino Franciſco Maria ante purificationem fideicommiſſi, vel ante illius reintegrationem, nec alias recurri valet ad
18 clauſulam *Arbitrio &c.* cum qua commiſſio ſignata fuit, quoniam hæc regulatur à Iure iuxta notiſſimam theoricam *Bartol. in extrauag. ad reprimendum verb. Videbitur num. 8. Rota in Bononien. ſeu Imolen. Bonorum 17. Februarij 1687.* ſtante tertij præiudicio ad tradita per *Rota*
19 *deciſ. 29. num. 4. & deciſ. 1429. num. 1. coram Seraphin.*

phino, & deciſ. 412. num. 2. par. 18. recent. maximè quando (prout in hoc caſu) appoſita dici debet ex motiuis Iuſtitiæ, quæ narrata fuerunt
20 in petitione, tunc enim certius illa nihil operatur, & motiua diſcuti; ac definiri debent prout de Iure, vt dictum fuit in præcitata *Romana, ſeu Iannen. Legati 18. Aprilis 1692. in fine coram me.*

Et ita deciſum fuit vtraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Multiplicorum.

Veneris 17. Aprilis 1693.

ARGVMENTVM.

Liberatio à rationis redditione non omnimodam parit exemptionem, ſed à ſcrupuloſa tantum rationis redditione, non ab obligatione abſolutæ redditionis rationis.

SVMMARIVM.

1 *Fructus præſumuntur percepti à poſſeſſore.*
2 *Liberatio adminiſtratoris intelligitur de liberatione à ſcrupuloſa redditione rationis, non ab obligatione abſoluta, & præciſa redditionis rationis.*
3 *Verbum* debet *eſt imperatiuum.*
Verbum faciat *eſt imperatiuum.*
4 *Præceptum teſtatoris de ſtando dicto hæredis intelligitur de bono, & æquo, & arbitrio boni viri, non autem de omnimoda libertate, per quam deſtrueretur voluntas teſtatoris.*
5 *Arbitrium boni viri nequit intrare, cum reſiſtit veriſimilitudo.*
6 *Redditio rationum nequit fieri ſuper folijs inuolutis abſque vlla ſpecifica diſtinctione partitarum, & computorum.*
7 *Dolus legalis eſt contumacia in exhibendo.*
8 *Adminiſtrator conueniri valet, ſi ſit contumax in reddenda ratione fructuum, etſi teſtator dixerit, ſtare illius dicto.*
9 *Adminiſtrator negligentior euadere ſolet ob lites, quas ipſe pro adminiſtratione ſuſtinet.*
10 *Iudex debet facere id, quod veriſimiliter faceret teſtator, ſi viueret, cum noua emergunt accidentia.*

DECISIO XXX.

MArchio Franciſcus Ruſpolus in vltimis Tabulis iniunxit Marchioniſſæ Hieronymæ Bichiæ eius Vxori dilectiſſimę, & hęredi, ſub certis tamen conditionibus, & oneribus inſtitutę, vt cum fructibus eius hæreditatis, perceptis ſibi annuis ſcut. 12. mil. ac ſolutis diuerſis annuis legatis, conficeret duo multiplica, vnum ſcilicet annuorum ſcutorum decem millium, vſque ad ſummam ſcutorum centum millium fauore Domus Mareſcottę, & alterum reſiduorum fructuum fauore Domus Ruſpolæ, vt latius ex teſtamento, & quia Teſtator in vniuerſali annuorum reddituum diſtributione prouidè conſiderauit recollectiones fructuum non ſemper futuras vniformes, ſed expenſas aliquando augeri poſſe, vel euentualitatem caſuum contingere, vnde fieret reddituum diminutio, & redderetur impoſſibiliter effectuabilis illa integralis erogatio fructuum ad formam præſcriptam, ideò occurrendo euentualitatibus, aſſignauit ordinem ceſſationis ſeruandæ in multiplicis, & legatis, addita declaratione, quod circa fructuum eius hæreditatis ſtandum eſſet ſimplici aſſertioni Marchioniſſæ, etiam ſine iuramento, ibi — *E per ouuiare alle liti per quello riguarda il frutto netto dell'eredità, detrattane ogni ſorte di ſpeſa come ſopra, fondi di debitori, frutto ceſſante, e qualſiuoglia altra coſa per le quale ſi diminuiſſe il frutto della mia Eredità, dico, e dichiaro, che ſi debba ſtare alla ſola ſemplice aſſertione, etiam ſenza giuramento di detta Signora Marcheſa Girolama mia Erede, eſſendo informato della ſua integrità, al di cui volere circa ciò in tutto, e per tutto mi rimetto.*

Videns autem Comes Alexander Capizuchus Pater futurorum vtriuſque familiæ Succeſſorum, D. Marchioniſſam in duobus annis ab obitu Teſtatoris effluxis multiplica nulla confeciſſe, pręuijs Iudicum Ordinariorum licentijs, eamdem in ius vocauit nomine eorumdem ad docendum de confectione multiplicorum coram R. P. D. Caffarello Iudice ab A. C. deputato, qui electo Perito ad effectum agnoſcendi ſtatum hæreditatis, & adminiſtrationem D. Marchioniſſæ, ac habita illius relatione, & perſpectis duabus notulis exactionum, & expenſarum eorumdem duorum annorum per D. Marchioniſſam exhibitis, in quibus exactiones primi anni recenſitæ fuerunt in ſc. 13414. & expenſæ in ſc. 7704. 16. ac exactiones ſecundi in ſcut. 9971. 56. & expenſę in ſcut. 7149. 9. $\frac{2}{3}$ illam per ſententiam abſoluit, & declarauit multiplica fieri non potuiſſe in dd. duobus annis, reſeruato tamen Comiti Alexandro quocumque iure quomodolibet competente, tam ex peritia, quam ex adminiſtratione, à qua ſententia per Comitem fuit ad me interpoſita appellatio, vnde dedi dubium ſub die 12. Ianuarij proximi pręteriti — *An conſtet de credito, itaut potuerint fieri multiplica* — In cuius diſputatione conſiderantes DD. præcitatas notulas Marchioniſſæ alias datas quoad exactiones eſſe confuſas, generales, & non ſpecificas, plurimaſque inuoluere improbabilitates, relatiuè ad ſtatum hæreditatis à Perito firmatum in annuis ſcut. 50000. & vltra, & quoad expenſas nimium generales, & vagas, adeòut ex illis ſatisfieri non potuerint, cogitanteſque rem de bono, & ęquo dirimere, ac ſeruare D. Marchioniſſæ illam qualemcumque indulgentiā, quā ei Teſtator voluit ſeruari, compatibiliter tamen, & coniunctim cū altera enixa Teſtatoris volūtate, quod multiplica conficerētur: ideò reſolutionē dubij conſultò protrahentes, reſcripſerunt *quod interim detur per D. Marchioniſſam notula diſtincta receptorum, & expen-*

ſarum ex, & pro effectibus hęreditarijs vſque ad, & per totum annum 1691. & exhibeantur libri adminiſtrationis penes D.. Ponentem, & hac omnia pro inſtructione animi noſtri, & infra menſem.

Intimato ſub die 17. Ianuarij proximi pręteriti prædicto reſcripto, eoque intra menſem aſſignatum neglecto, placuit DD. vt indulgentiùs agerent erga nobilem Matronam ſub die 27. Februarij terminum prorogare ad aliũ menſem, quo ſimiliter contempto, iterumque renuente D. Marchioniſſa huiuſmodi reſcripto ſe ſubmittere, immò per diuerſas proteſtationes prętexente coloratas cauſas, quibus interuertebatur DD. via per ipſos ad inſtruendum eorum animum præſcripta, quaſi Iudici appellationis non licuiſſet indagare ea, quæ circã cauſam ſunt, vt pro prudentiæ legalis dictamine conſulat adminiſtrationi opulentiſſimę hæreditatis, cuius ſollicitudo ad ipſum, quo ad multiplica erat deuoluta cum econtrà eximiæ Matronæ dignitas, ac virtus potius illi ſuaſiſſet, vt expoſita publicè adminiſtratione, notulas ſpecificas, apertoſque rationum Codices iñ ara Iudiciali vltrò exhiberet, vt in compenſatione obedientiæ iudicialis, & incommodi grauiſſimi in adminiſtrando laudes egregię, ac fideliſſimæ adminiſtrationis reportaret.

Sub die itaque 3. currentis fuit iniunctum, vt dubium iterum proponerem, quo repropoſito, reſponſum fuit -- *Conſtare de credito iñ quantitate, & iuxta modum infra exprimendam, & ad effectum faciendi multiplica.*

Poſt habita enim vlteriori ſpe habendi à Miniſtris Dominæ Marchioniſſę notulas ſpecificas, ac libros pluries petitos, diùque expectatos, DD. animaduertentes agi de hęreditate per Marchioniſſam poſſeſſa annui redditus in ſcut. 50148. vt ex peritia *Corradini num. 10. & & fol. ſig. litt. A.* relatiuè ad Inuentarium, itaut in duobus annis dicendum ſit, percepiſſe ſcuta
1 centum millia ducentum nonaginta ſex ad tradita *per Rotam in deciſ. 50 num. 2. coram ſan. mem. Gregorio, & deciſ. 139. par. 8. & deciſ. 615. num. 6. par. 18. recentior. & in Romana Manutentionis 11. Decembris 1692. §. Quod autem, & 23. Ianuarij præteriti coram me*, ex quibus ſubductis annuis legatis, quæ D. Marchioniſſã ſoluiſſe docebit, & expenſis ſpecificè per eamdem iuſtificendis, ac ſubductis alijs, ſi quę ipſa docuerit verè exigere non potuiſſe, dixerunt conſtare de credito pro reſiduo vſque ad dictam ſummam ſcutorum centum millium bis centum nonaginta ſex ad effectum conficiendi multiplica.

Nec ex eo quod Teſtator voluerit ſtare dicto, & ſimplici aſſertiuæ Marchioniſſæ, etiam abſque iuramento, vt in teſtamento §. 15. ſequitur, vt illi liceat ſimpliciter, & abſolutè negare, quod fuerit locus multiplicis, & eò minùs huic negatiuæ omnimodè acquieſci, quia præter, quod hoc indultum, ſeù præceptũ Teſtatoris ſtat reſtrictiuè ad caſum diuerſum, hoc eſt diminutionis conſiderabilis fructuum, operaretur tantum ſimplicem liberationem à
2 à ſcrupuloſa redditione rationis, non ab obligatione abſolutæ, & præciſæ redditionis rationis, ad quam tenetur quicumque adminiſtrator, etiam plene liberatus, & non obſtante quauis fiducia, & præcepto Teſtatoris volentis ſtari, eius Dicto, & ſignantèr ille, qui debet cumulare fructus in ſcut. 10000. annnis pro multiplico familiæ Mariſcottæ, & in reſidualibus pro Ruſpula, iſte namque vti tenetur pręciſè cumulare, ita non poteſt contra præceptum, & mentem enixam Teſtatoris dici illicò factus ab eodem exemptus ab onere prædicto ne contingat, quod cum ſimplici dictæ Marchioniſſæ deſtruatur tota diſpoſitio Teſtatoris, & voluntas, & in poſſe ipſius Adminiſtratoris ſit eludere mentem Teſtatoris ad tradita per *Baldum in l. nulli num. 15. C. de Epiſc. & Cleric. Surd. de alimen. quæſt. 25. num. 34. Rot. deciſ. 156. num. 13. & ſeqq. par. 18. recentior. Felin. in cap. 1. ſub num. 50. verſ. & ſic per totum numerum 50. & ſi Rota poſt Salgad. in Laberint. credit. deciſ.*
3 *24. & deciſ. 27.* prout ſequeretur contra naturam verborum, quæ ſunt imperatiua, & præceptiua, vt in teſtamento §. 14. ibi -- *Che faccia, e debba fare, & enixius in §. 17. E perche tutto il mio fine è che la ſudetta mia volontà in tutto, e per tutto reſti adempita*, prout fieri debebat contra deducta per *Sermonem de Pretis de interpret. vltim. volunt. lib. primo quæſt. 9. num. 30. fol. mihi 32. à tergo, & ſolutione 10. d. lib. 1. & lib. 2. interpret. 3. dub. 2. & Carpius de execut. & commiſſ. lib. 2. cap. 2. fol. 159. & cap. 23. fol. 271.*

Ne igitur euertatur præceptum enixum de conficiendis multiplicis, & vt alterum mandatum de ſtando dicto Marchioniſſæ, ſtet compatibiliter cum eo, proinde hoc mandatũ debuit interpretari de bono, & æquo, & arbi
4 trio boni viri, & conſequenter reſtrictiuè ad caſum conſiderabilis diminutionis euenctualis fructuum in aliquo anno contigibilis, & ſic temporalis ſuſpenſionis, non autem abſolutæ, & perpetuæ multiplicorum prout data omnimoda liberatione à redditione rationis ad mentem D. Marchioniſſæ ſequi poſſet, vt de ſimili pręcepto, & arbitrio boni viri teſtatur *Bart. in l. fin. ff. de Prætor. ſtipulat. Alciat. in l. fin. §. Inter cætera ff. de liber. legat. Carp. de execut. & commiſs. lib. 2. cap. 5. latè Felin. in cap. primo num. 50. per totum de Conſtit.* In præſenti enim caſu, cum non ſolum deficiant particulares facti circumſtantiæ adminiculantes effrenatam liberta
5 tem per Marchioniſſam prætenſam, ſed reſiſtat omnis veriſimilitudo ex ſupra deductis, nullatenus arbitrium boni viri potuit intrare *Bart. in leg. Theopom. num. 4. ff. de dot. prælegat. Mantic. de Coniect. lib. 3. tit. 1. num. 17. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 1. quæſt. 8. fol. mihi 11. Andreol. Controu. 395. num. 8. Coccin. deciſ. 1915. num. 1. & 2.* imo inueriſimile nimis eſt, quod ex hæreditate annui fructus ſcut. 50000. & vltrà non potuerint verè exigi in prędictis duobus primis annis, niſi ſcut. 23385. 56. in folijs Marchioniſſæ re-

la-

lata, & quod nihil ex dictis duobus primis annis ſuperfuit, quod inueſtiretur, & quod intollerabiliùs eſt, quod ſexto iam labente anno à die obitus Marchionis non audiatur minimùm quadrantis ſuperfuiſſe ex legatis, & neceſſarijs expenſis quo potuerint ſaltem incipi multiplica per Teſtatorem demandata; Debuit igitur Marchioniſſa reddere diſtinctam, & ſpecificam redditionem rationis, tam de exactis, quam non exactis, allegando cauſas, quare non exegerit, ita vt Iudex, & quiuis alius habens intereſſe in multiplicis diſtinctè, & ſpeci-
6 ficè inſtruatur, folia enim per Marchioniſſam allegata ſunt in genere, & inuoluta abſque vlla ſpecifica diſtinctione partitarum, & computorum, ideoque nullatenus admitti potuerunt per *Munoz. de rat. ocin. quæſt. 42. Adden. ad decif. num. 23. par. 8. recentior. Rota dec. 24. & 27 poſt Salgad. in laber. credit.*

Non fuit enim Iudicis diuinari impedimenta legitima, quibus tanta pars exactionum fuerit reddita inexigilis, prout Miniſtri Marchioniſſæ debebant præcisè iuſtificare, adhoc, vt dignoſceretur, an aliqualis irrepſerit illorum omiſſio, vel culpa leuis, vel lata, quam grauiorem reddidit repetita contumacia, ita vt
7 potuerit ſuſpicari, quod Miniſtri Marchioniſſæ voluerint occultare ſtetam fructuum perceptionem, quod fraternizare videbatur cum ſpecie, & imagine doli legalis ex *Bart. in l. fin. ff. de Prætor. ſtipulat.* de quibus adminiſtratrix
8 conueniri potuit per *Text. in l. Quidam decedens in princ. & ibi Bald. in l. qui plures verſ. quoniam, ibique Gloſ. in verbo non eſt relictu ff. de adminiſtratione Tutor. Maſcard. de probat. concl. 719. nu. 4. Andreol. contron. 395. num. 8. Fontanell. decif. 546. 547. & 648. Rota decif. 207. num. 11. par. 19. recent. & Coccin. d. decif. 1915.* vbi non obſtante, quod Teſtator voluerit ſtare dicto Reu. Patris D. Diomædis Vareſij, tamen idem Vareſius reddidit rationem, & Perito per Sac. Rot. electo computa exhibuit.

Hinc iuſtus timor, & ſuſpicio non futilis, quod Miniſtri Marchioniſſæ abutantur fiducia Teſtatoris, eò faciliùs augetur, quia creſcentibus in dies nouis litibus inter hos Affines, atque alacri animoſitate, qua peraguntur, ità calor excanduit, vt loco affectionis ex affinita-
9 te contractæ paulatim exorta mutua ſuſpicio, vt animaduertit, *Bart, in l. Parentes C. de Teſtib.* quæ diligentiam in adminiſtratione torpeſcere paulatim fecerit, vt inter malam, & bonam fidem in ſimilibus diſtinguit *Card. de Luc. de Teſtam. diſc. 71. num. 8. & diſc. 49. de Feud. Andreol. contron. 395. num. 4.* Si enim Teſtator præuidere potuiſſet prætenſionem detractionis Trebellianicę vſque ad tertiam inſtantiam protractam, ex qua pars notabilis ſubſtantiæ prætendebatur per Marchioniſſam ſeparari ab eius hęreditate cum tanta capitalium diminutione contra enixam voluntatem, eius fiducia in primum hæredem probabiliter friguiſſet ex latè deductis per *Andreol. contron. 395.* & ad tollendum omnem dubium declaraſſet expreſsè fidem demandatam D. Marchioniſſæ non excedere caſum particularem diminutionis fructum in d. §. 15. conſideratum, ne per effrenatam fiduciam, ſuboriretur timor excluſionis multiplicorum ad præiudicium vocati, qui confugiendo ad Iudicis Officium, ne contra mentem Teſtatoris detraheretur Trebellianica, alienationem animi hæredis grauatæ contraxit, ex
10 quo videbatur difficile Teſtatorem voluiſſe ſubſtitutum à Dicto, & arbitraria declaratione hæredis in re grauiſſima pendere, & in ſimilibus terminis, quando aliqua ſuperueniunt accidentia poſt mortem Teſtatoris, quod Iudex debeat facere, quod veriſimilitèr faceret Teſtator, ſi viueret, vtpotè in eius locum ſubſtitutus dixit *Surd. de aliment. tit. 4. quæſt. 13. num. 35. Roman. conſ. 4. num. 57. Fontanell. decif. 546. in fin. & decif. 547. & 548. num. 8.*

Cum itaque Marchioniſſa non poſſit amplius euitare ſubiectionem ſuæ adminiſtrationis Cenſurę Iudiciali, nulla debuit haberi ratio proteſtationis recentis, ſeù oblationis verbalis de præſtando patientiam, quod libri rationum in Computiſtaria proprij Palatij inſpici poſſint, quia cum hoc fuerit alias per Marchioniſſam negatum Perito in alia inſtantia coram R. P. D. Caffarello pro ſimili inſtructione animi electo, imò ipſa iterato conſtanter negauerit reſcriptis Rotalibus parere, licet prouiſionaliter, & pro inſtrectione animi confectis, proindè dimiſſa æquitatiua indulgentia, ſeueriùs, & remedijs iuris debuit agi, vt occurratur voluntati defuncti, & conſulatur reintegrationi, tam pro multiplicis non factis, quam pro regula in multiplicis conficiendis etiam reſpectu fructuum de tempore mortis Teſtatoris inexactorum, qui erant reinueſtiendi, ad hoc, vt cum illorum fructibus potuiſſent etiam fieri multiplica.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. HERVAVLT
Nunc Archiepiſcopo Turonen.

Romana Saluiani.

Lunæ 15. Iunij 1693.

ARGVMENTVM.

Debitor obtinens à Principe derogationem fideicommiſſi, & facultatem illud alienandi pro ſatisfaciendis creditoribus, ea poteſt vti, & non vti; ſed licet vſus ſit facultatiuus, attamen non itidem executio, nam libertatem nullam habet gratificandi creditores poſteriores, ſed ſeruato ordine eorum anterioritatis, & potioritatis dimittere debet, etſi in huiuſmodi gratia, ſeu facultate aliqua inſit dubietas, illa declaratur obſeruantia ſubſequuta.

SVMMARIVM.

1 Derogatio, & facultas alienandi bona fideicom-

miſſaria à Principe conceſſa, & collata in arbitrium debitoris, exerceri debet, vt iuris eſt, dimittendo prius creditores, anteriores & potiores; & per totam

Dimiſſio creditorum fieri debet ſeruato ordine eorum anterioritatis, & potioritatis.

2 *Iſtaque licentia Principis intelligenda eſt iuxta iuris diſpoſitionem, & num. 15.*

Præſertim ſi in illa exprimatur, debitorem graui ære alieno eſſe preſſum ob cuius malum ſtatum locus eſſe nequit gratificationi num. 15.

3 *Nec Princeps præſumitur præiudicare voluiſſe creditoribus anterioribus habentibus hypothecatos annuos redditus, quoad granatus debitor viueret, eidem permittendo pro libito voluntatis diſtractionem proprietatis in creditores poſteriores,*

Princeps abſque iuſta cauſa ius tertio quæſitum nunquam tollere præſumitur.

4 *Amplia prædicta, etiamſi huiuſmodi facultas à Principe conceſſa fuerit in gratiam debitoris, quia illius quidem vſus erit facultatiuus, ſed exequutio fieri debebit, ſeruato iuris ordine inter creditores.*

5 *Etiamſi in gratia Principis non fuerit expreſſum.*

6 *Amplia, etiamſi conceſſa fuerit facultas alienandi, non citatis creditoribus, quia id operatur, quod alienationes nullæ dici non poſſunt, non autem quod iuris ordo ſeruandus non ſit inter creditores num. 16.*

Remoto per huiuſmodi facultatem obſtaculo, bona efficiuntur de patrimonio debitoris, & dicuntur venire ſub obligatione generali bonorum præſentium, & futurorum.

7 *Et incidenter in hypothecas generales creditorum ſub quibus veniunt bona præſentia, & futura.*

8 *Iuxta tamen eorum ordinem.*

9 *Obſeruantia declarat, an huiuſmodi derogatio conceſſa fuerit cum obligatione ſeruandi iuris ordinem inter creditores.*

10 *Illa elicitur ex ſolutione facta vni ex creditoribus reportata cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus.*

Voluntas debitoris, tanquam indiuidua diuerſo iure cenſeri nequit ibid.

Creditor ſoluendo creditoribus poſterioribus præſumitur noluiſſe præiudicare anterioribus num. 10.

11 *Elicitur etiam obſeruantia huiuſmodi ex ſolutionibus iudicialiter factis ad commodum creditorum anteriorum.*

A ſimili obſeruantia declarationem recipit licentia Principis, ſi eſſet dubia, ibid.

12 *Obſeruantia ſubſecuta præſumitur ex titulo præcedenti.*

13 *In conflictu præualet obſeruantia magis conformis iuris communi.*

14 *Decoctio probatur confeſſione debitoris, declarantis ſumma inopia premi, ſuumque patrimonium eſſe inſufficiens ſatisfaciendis creditoribus.*

DECISIO XXXI.

SVper reſolutis coram me ſub die 3. Decembris 1688. propoſita pluries Cauſa, & ob votorum ſciſſuram nunquam capta reſolutione, demum hodiè ſuffragantibus, iterum, atque iterum omnibus DD. receſſum fuit à deciſis.

Fundamenta enim, quibus innitebatur deciſio in hodierna audientia, melius expēſa ſubſiſtere viſa non ſunt, quia licet Petrus pro dimittendis eius creditoribus obtinuerit à Principe licentiam alienandi bona fideicommiſſaria in illius arbitrium collatam, poſtquam tamen cum effectu ſubſequutæ alienationis deuenit ad exercitium illius facultatis, illa vti non potuit, niſi iuxta diſpoſitionem Iuris, & cum de
1 Iure prius eſſent dimittendi Creditores anteriores, illorum ſatisfactio, iuxta cuiuslibet anterioritatem ſequi debebat per *Text. in l. potior. ff. qui pot. in pignor. hab. Salgad. in Labyr. Credit. par. 7. cap. 10. num. 21. Merlin. de pignor. lib. 4. quæſt. 38. num. 6. & Rota poſt ipſum deciſ. 102. num. 15. Merlin. deciſ. 291. num. 1. per tot. Gregor. deciſ. 447. pariter per tot. & Coccin. deciſ. 902. n. 20. & 24. & in recent. deciſ. 48. num. 8. par. 2.* Ideòque ſicuti debitor de Iure ſoluere debuiſſet iuxta Creditorum anterioritatem, ita eo-
2 dem modo intelligenda erat Principis licentia, cum illa iuxta Iuris diſpoſitionem regulari debeat *Robl. de repreſent. lib. 7. cap. 5. num. 7.*

Hoc verò aſſumptum comprobari videbatur, non ſolum ex voluntate Principis concedentis, ſed etiam ex voluntate Petri debitoris, & demum ex natura ipſius rei, quatenus enim pertinet ad voluntatem Principis, illa ſatis deſumitur, ex eo quod annui redditus bonorum, pro quibus impartita fuerat facultas alienandi, iam erant hypothecati ad commodum Creditorum, & iuxta ordinem eorum anterioritatis cum effectu ſequeſtrari, & obtineri poterant à Creditoribus Petri, quouſque viueret, quo circa credendum non eſt, quod in illorum præiu-
3 dicium Princeps voluerit tamen facultatem, adeò effrenate elargiri, cum gratia Principis, quominus fieri poſſit, lędere debeat Ius tertij, iam acquiſitum, & ſubſtantialiter radicatum, præcipuè dum nulla concurrit iuſta cauſa tale præiudicium inferendi adnotata per *Rot. coram Millin. deciſ. 291. numer. 12. cum ſeqq.*

Neque ex eo quod talis facultas conceſſa fuerat in gratiam debitoris argui valet, quod illius voluntas totum operari debeat circa materialem Creditorum dimiſſionem, quia efficaciam huius argumenti ſubmouebat diſtinctio inter vſum, & exequutionem huius facultatis adhibita, voluit enim Princeps quoad vſum ſe vniformare cum voluntate Debitoris, quatenus ſcilicet vti, vel non vti vellet huiuſmodi gratia, ſecùs autem dicendum eſt quoad illius exequutionem, in qua cum circa Creditores dimittendos, nihil expreſsè ſancitum fuerit ex preſumpta mente Principis illorum ſatisfa-

ctio non alio modo fieri poterat, quam ſerua-
4 ta temporis anterioritate, ne ſi aliter diſpoſitũ
fuiſſet, Princeps videretur à regulis Iuris rece-
dere, vt tradunt Camerar. in Cap. Cameralem nu.
52. litt. F. Roſa conſultat. 52. num. 9. cum ſeqq.
Paul. conſi. 3. num. 69. lib. 1. & conſil. 14. num. 22
& conſil. 150. num. 2. lib. 2. Frecc. de ſubfeud. lib. 2.
par. 3. num Larat. Theatr. feud. par. 12. dub. 83. nu.
5. Rocc. reſp. 47. num. 14. & ſeqq. lib. 1. & Rot.
coram Coccino deciſ. 852. num. 3. Ideoque opus
non fuit, quod Princeps præciſè dixerit, quod
Creditores ſoluendi eſſent, iuxta eorum ante-
5 rioritatem, quia hoc ita de iure procedit, & ità
intelligendum venit, vt notat Larr. deciſ. 37. nu.
4. lib. 7.

Cohæret cum voluntate Principis facultas
quoque Debitoris, quia cum vſque ab initio
ęs alienum validè contractum fuerit pro illius
ſatisfactione ex intentione debitoris, non ſo-
lum obligata erant bona præſentia, ſed illa
etiam, quæ in futurum acquirere potuiſſet;
ideoque cum ex præambula facultate alienan-
6 di bona fideicommiſſaria per remotionem ob-
ſtaculi, & nexus fideicommiſſi illa effecta
fuerint de patrimonio ipſius debitoris, vt com-
probat Salgad. in labyrinth. Creditor. par. 4. cap. 4.
num. 26. & cap. 11. num. 10. tamquam libera re-
manſerunt affecta, & præoccupata ab hypothe-
cis Creditorum, iuxta cuiuslibet anteriorita-
tem, quo fit, vt tanquam primario obligata ad
fauorem anteriorum non potuerit Petrus in
illorum præiudicium diſtrahere ad commodũ
7 poſteriorum Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 1. per
101. Rota coram Seraphin. deciſ. 290. num. 2. & co-
ram Buratt. deciſ. 749. num. 15. ex acceptatione
eorum facultatis alienandi, illiuſque exequu-
tione quęſitum fuit Ius Creditoribus, iuxtà eo-
rum hypothecas, in quas tamquam remoto
vinculo, & impedimento fideicommiſſi bona
8 effecta libera ſtatim inciderunt, vt probat Car-
din. de Luca de Credit. diſc. 42. num. 2. & de fidei-
commiſſ. diſc. 163. nu. 5. verſ. quomodo, & de feud.
diſc. 78. num. 19.

Præmiſſa verò confirmari viſa ſunt etiam ex
facto Debitoris, & ex ſubſecuta obſeruantia,
nam quo ad factum debitoris DD. animad-
uertebant, quod in diſtributione pretij nonul-
lorum bonorum fuit à Petro reportata cautio
de reſtituendo prioribus, & potioribus, & pro-
inde ſicuti, quando facultas alienandi fuit pro
parte exequuta proceſſum fuerat quodammo-
do per viam formalis concurſus, ita eodẽ mo-
do procedendum erat in totali illius exequu-
9 tione, ne voluntas Debitoris, quæ debet eſſe
indiuidua, circa eundem actum diuerſo Iure
regularetur ad Text. in l. cum qui in fin. ff. de his,
quibus, vt indig. Mart. de ſucceſſion legal. par. 4. q.
30. artic. 5. ſub num. 18. verſic. & confirmatur. Imò
cum ex præſumpta voluntate Principis ſolu-
tio fieri non poſſet, niſi ſeruata temporis ante-
10 rioritate, ita metiendo voluntatem à poteſta-
te dicendum eſt, quod Petrus dimittendo
Creditores poſteriores, nullo modo po-
tuerit, imò noluerit anterioribus præiudi-
care Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 7.
num. 29. cum ſeqq. Gait. de Credit. cap. 4. quæſt. 11.
ſub num. 1342. verſic. tunc enim Palm. Iun. alle-
gat. 75. num. 65. cum ſeqq. lib. 1. & quoad obſer-
uantiam illa fuit viſa clara, & incontrouertibi-
lis, quia ſubſequutæ ſolutiones cum decreto
Iudicis ceſſerunt ad commodum anteriorum;
11 Ideòque etiamſi voluntas Principis circa mo-
dum ſoluendi fuiſſet dubia, pro illius tamen
interpretatione talis obſeruantia optimè deſer-
uiret Honded. conſ. 91. num. 27. lib. 1. Rota in rec.
deciſ. 247. num. 7. par. 7. & deciſ. 100. num. 21. cũ
ſeqq. par. 10. & in puncto coram Millino dict a
deciſ. 291. num. 12. cum ſeqq.

Nec dicatur, quod hæc obſeruantia attendi
non debeat, vtpotè facultatiua, dependens ex
ſolo arbitrio Petri Debitoris, qui cum ex in-
dulto Principis poſſet vti, vel non vti dicta
gratia, ita pro eius libito magis poterat dimit-
tere Creditores ſibi beneuiſos; quia contra
hoc obiectum, recurrit diſtinctio ſuperius inſi-
nuata, vt ſcilicet vſus gratiæ eſſet vſque ab
initio facultatiuus quoad illius exercitium, non
verò quoad exequutionem, quia cum Princeps
conceſſiſſet facultatem alienandi bona fideicõ-
12 miſſaria cum expreſſa tamen lege, vt illorum
pretium erogaretur in ſatisfactionem Credi-
torum Petri, cadebat ſuper illius diſtributione
præciſa neceſſitas ſeruandi temporis anteriori-
tatem, ne fauor Creditorum alioquin à Princi-
pe conſideratus ex inconſulta libertate Debi-
toris præiudicatus remaneret, & proindè cum
præceſſerit pręceptum Principis dici non po-
teſt, quod ſubſequutę ſolutiones factæ fuerint
ex facultate, & arbitrio Petri ſoluentis, ſed po-
tius ex neceſſitate à præcedenti lege proue-
niente Crauett. conſ. 10. num. 9. Rota coram Cocc.
deciſ. 128. num. 8. & coram Carillo deciſ. 145.
num. 8.

Neque efficaciam huius obſeruantiæ de-
ſtruere potuerunt actus in contrarium allegati,
quia quidquid ſit de illorum validitate, & ſub-
ſiſtentia, certum eſt, quod in hoc conflictu ij
ſolummodo eſſent attendendi, qui magis di-
13 ſpoſitioni Iuris, & rationi fuiſſent vniformes
Honded. conſ. 53. num. 24. lib. 1. Grat. cap. 546. nu.
48. & cap. 756. num. 27. Rot. in recent. dec. 336. n.
6. par. 5. & deciſ. 273. num. 21. par. 15.

Deueniendo demùm ad naturam ipſius rei,
ſolutio pariter fieri non potuit, niſi ſeruato
ordine temporis, & potioritatis, quia Petrus ad
effectum obtinendi talem facultatem expreſsè
narrauit eius patrimonium extinctioni æris
14 alieni minimè ſufficere, & in ſumma inopia
verſari, & omnes bonorum fructus fuiſſe à ſuis
Creditoribus ſequeſtratos; Ideoque cum ex
tali expreſſione comprobata remanſerit illius
decoctio ad tradita per Stracc. de decoct. par. 1. n.
1. Roccb. eodem tract. notab. 1. & notab. 15. nu. 15.
quoties Princeps mandauit illius Creditoribus
ſatisfieri, planum eſt voluiſſe illos concurrere
per viam formalis concurſus, prout fieri ſolet
15 in Debitore exiſtente non ſoluendo, & proin-
dè non erat locus gratificationi, ſed vnuſquiſ-
que

que iuxta temporis anterioritatem obtinere debebat proprij crediti ſatisfactionem adnotata per *Bald. in l. 2. num. 19. C. qui bon. ceder. poſſ. Stracc. de decoct. par. 3. num. 28*, *Rota coram Seraphino deciſ.* 1074. & magis in puncto *de Luca de fideicomm. deciſ. 165. ſub num. 6. verſ. illud autem*.

Non releuante, quod Petrus ex tali Indulto deuenire potuerit ad alienationem bonorum fideicommiſſariorum, *& ſi quicumque Creditores potiores, & anteriores ad præmiſſa citati, vocati, auditi non fuiſſent*, quia iſta verba attente conſiderata, & ex alijs ſubſequentibus ſuppleta operantur quidem vt in alienationibus a Petro factis dari non poſſet ab eius Creditoribus defectus ſubreptionis, & obreptionis, ſed nullo
16 modo percutiunt exequtionem gratiæ circa modum ſoluendi, ſuper quocum nihil expreſſum fuerit ex natura rei, & iuxta Iuris diſpoſitione pretium bonorum alienatorum diſtribui non poterat. quam per viam concurſus, vt ſupra firmatum fuit.

Et ita Cauſa pluries propoſita Partibus ſemper informantibus, ſed in hac, & altera Audientia reis Connentis fruſtrà dilationem petentibus reſolutum fuit &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Multiplicorum.

Veneris 19. Iunij 1693.

A R G V M E N T V M.

In confirmationem ſuperius impreſſæ Deciſionis 30. prodiens hæc deciſio firmat neceſſitatem in adminiſtratore reddendi rationem fructuum perceptorum, & ſi ab illa fuerit liberatus, dum alias teſtatoris voluntas non impleretur.

S V M M A R I V M.

1 *Verbum* faciat *eſt imperatiuum*.
2 *Iudex debet inuigilare, ne teſtatoris voluntas fraudetur*.
3 *Præſertim in rebus enixè volitis, quarum negligentia iudicatur, vt dolus*.
4 *Fructus præſumuntur percepti à poſſeſſore bonorum*.
5 *Adminiſtrator, & executor debent docere de difficultatibus percipiendi fructus*,
6 *Adminiſtrator non abſoluitur ex ſimplici redditione rationis fructuum, quos percepit, ſed tenetur de omnibus alijs. quos percipere potuit, donec probet feciſſe quantum potuit, vt exigeret*.
7 *Alias non perficiendo mandatum dicitur eſſe in dolo*.
8 *Legatarij quomodolibet habentes intereſſe poſſunt exigere rationem adminiſtrationis*.
9 *Signatura Iuſtitiæ ſolum poteſt vetare, & auocare cauſas, non S. Rota*,
10 *Voluntas teſtatoris, vti lex ſeruanda eſt*.

DECISIO XXXII.

PRopoſita Cauſa ſuper multiplicis per Marchioniſſam Ruſpolam conficiendis ex reſiduo fructuum duorum annorum, qui ceperunt dinumerari à menſe Decembris 1687, vſque ad Decembrem 1689. eaq; ad fauorem Actorum reſoluta ſub die 17. Aprilis præteriti, mihi fuit inſtitum, vt eaſdem proponerem ſuper multiplicis pro alijs tribus annis ſucceſſiuè decurſis ob annexionem, ac dependentiam conſecutiuam à prima commiſſione, ac illam congruitatem, quod Cauſa ab vna eadem defenſione pendens, ab vno eorumdem Dominorum iudicio definiretur, Petitioni Actorum adhæſerunt à principio Defenſores Marchoniſſæ ſic in præſentia eorumdem ſubſcripto dubio, dùm parabam die deſtinata proponere Cauſam, ex abrupto ijdem Defenſores mutato conſilio inſteterunt pro auocatione Cauſæ à Rota, ac remiſſione ad Iudicem à Quo; Cumque D. Auditor Signaturæ Cauſam ad Rotam remiſerit, reclamante iterùm Marchioniſſa, Cauſa fuerit ad Signaturam Iuſtitiæ delata, iterumque per eius reſcriptum ſtabilita iuriſdictio Rotalis; Ego tandem à DD. meis exquiſiui: *An conſtaret de credito*, pro vlterioribus fructibus ſucceſſiuè maturatis vſque ad menſem Decembris 1692. vt potuerint fieri multiplica, & fuit pro informante reſponſum, videlicet, quod conſtet de credito pro ſumma infrà exprimenda.

Vrget enim præceptum à Teſtatore in §. 14. iniunctum Marchioniſſæ de conficiendis multiplicis ex fructibus ſuæ hæreditatis, dempta quantitate annuis legatis per ipſam diſtributa, itaut ex fructibus ſuperextantibus ſcuta decem millia annuatim deberent erogari in multiplicum Familiæ Mariſcottæ, reſiduales verò fructus in multiplicum Familiæ Ruſpolæ, Cumque in hoc enixo præcepto Teſtator direxerit verba in Marchioniſſam, ibi: *Faccia, e debba fare*;
1 Hæc tamquam imperatiua, & coactiua important abſolutam neceſſitatem conficiendi annuatim multiplica ex deductis per *Decian. conſ. 19. num. 147. & in conſ. 175. num. 11. lib. 3. Menoch. conſ. 224. num. 27. lib. 3. & in tract. de preſump. lib. 5. præſumpt. 47. nu. 9. Caſtill. quotid. contr. iuris lib. 5. cap. 114. n. 5. Torr. de pact. futur. ſucceſſ. lib. 2. cap. 38. num. 129.*

Hac tamquam fundamentali obligatione in abſtracto præmiſſa deſcendendum fuit ad ſpecificationem in concreto quantitatis inueſtiendæ quæ pro multiplico Mariſcotto eſt certa in ſcutis decem millibus quolibet anno, pro altero verò eſt in certa, vti facienda ex fructibus reſidualibus cuiuſlibet anni.

Cumque Marchioniſſæ Defenſores ſemper cõtumaciores aduerſus præcepta Rotalia noluerint notulas ſpecificas exhibere, licèt eis fuerint conceſſi termini competentes, etiam ex indulgentia prorogati, & ſatis compertum fuerit

ipſos

ipſos confiſos ordinatorijs iudicialibus, nouas
in dies moras, & inuolucra perſcrutari, ad hoc,
ne vmquam conſtet de quantitate fructuum
hæreditatis Ruſpolæ, & in qua ſumma, ſolutis
legatis ſuper extiterint fructus in multiplicis
erogandi, quorum ſollicitudo ſpectat ad
2 Iudicem, qui hodiè requiſitus ab Actoribus,
debet inuigilare, nè Teſtatoris voluntas de-
fraudetur *Rub. de teſtam. cap.71. num.226.* præ-
ſertìm in omittēdis multiplicis tàm enixè voli-
3 tis, quorum negligentia iudicatur, vt dolus,
ex deductis à *Card. in Clem. prima in 7. notab. de
teſtam. & etiam Imol. in princ. Pariſ. conſil.26.
num.10. lib.4. Rub. de Teſtam. cap.71. nu. 239.*
4 Hinc vnica patuit via legalis, videlicet præſum-
ptio, quod Marchioniſſa actu poſſidens hære-
ditatem Ruſpolam omnes, & ſingulos fructus
perceperit in eadem integra quantitate ſc.50.
mil. & vltrà ſtabilita in Peritia Antonij Cor-
radini ad *Text in l. Iulianus ex vend. ff. de act.
emp. Afflict. dec.13. Duran. dec.307. & dec.384.
num.7. & deciſ.605. num.13. par.18. rec.* & fuit
dictum *in dec. ſub die 17. Aprilis coram Me*,
5 quod non potuit euitari à Marchioniſſa, quæ
tamquam Executrix, & Adminiſtratrix debebat
docere de difficultatibus propter quas exigere
non potuit, *Card. Cerr. dec.421. num. 5. & dec.
893. nu.3. & 4.* V. G. quod fuerit à poſſeſſio-
ne hæreditatis deiecta, vel quod intruſus illius
loco fructus perceperit, illamque impediuerit
6 percipere, cùm Adminiſtratrix non abſoluatur
ex ſimplici redditione rationis fructuum, quos
percepit, ſed teneatur de omnibus alijs, quos
percipere potuit donec per liquidas probatio-
nes fuerit compertum, eandem feciſſe quantùm
potuit, vt exigeret *l. prima §. Officio de Tutel. &
ratione, Dunozett. Iun. deciſ.639. num.70. Cy-
riac. controu.432. nu.6. & in Romana, ſeù Mar-
ſicana Pecuniaria 12. Maij 1662. coram Reue-
rendiſs. Burdegalen. & 4. Iulij 1664. coram bo.
7 me Patriarcha Alexandrino*, aliàs non perficien-
do, & non conſummando mandatum ſuſce-
ptum diceretur eſſe in dolo, iuxtà *Text. in l.
dolus 44. & ibi gloſſ. in verbo exegerit ff. man-
dati & Scaccia de comerc. §2. gloſ. 5. num.257.
Rot. Ianuen. deciſ.93. num.9.* & in ſimilibus di-
ligentijs excuſſionis pro euictione, *Mangil. de
euict. qu. 78. num.3.* quæ eo fortiùs procedere
debent in Marchioniſſa habente adminiſtratio-
nem generalem, & neceſſariam tàm enixè à
Teſtatore ordinatam cum onere inueſtiendi
fructus pro multiplicis in aſſumptione hæredi-
tatis aſſumpto, itaùt gratia eorum, qui habent
intereſſe in confectione multiplicorum videa-
tur deſtinata ad exigendum, ac inueſtiendum
pro multiplicis, quaſi eorum Procuratrix, vt
8 opportunè dixit *Benedictus Capra in regul. ſeù
tract. de execut. vlt. volunt. membr. 8. num.10.
fol. mihi 221.* vbi quomodolibet habentes in-
tereſſe poſſunt exigere rationem adminiſtra-
tionis.

Cæterum, quod DD. in manifeſtam, &
inexcuſabilem ſuſpicionem traxit, fuit, quod
non ſolum ijſdem libros rationum adminiſtra-
tionis rimari non licuit, ſed nec ipſas receptu-
ras, & partitas, ex quibus conſtare valeat le-
gata fuiſſe ſoluta, immò nec illas, quæ oſten-
dant, ſolutum fuiſſe Marchioniſſæ annuum le-
gatum ſc. 12. mil. cum ad Iudicem ſpectet,
non ſolùm cuncta fideliter adminiſtrari, ſed cu-
rare, vt ità pateant ad hoc, vt actor habens
intereſſe in abſolutione hæreditatis annuo one-
re legatorum, eodem contextu videat factam
ſolutionem, & inſimul hæreditatem abſolui,
ac ſciat qui, & quales fructus liquido ſupereſ-
ſent pro multiplicis. Iudicialis enim Cenſuræ eſt
inuigilare, nè fructus opulentæ hæreditatis ar-
tificioſo, & contumaci ſilentio diutiùs obuol-
uātur contrà explicitam Teſtatoris mentem, &
illam bonam fidem, quam ſparauit inuentu-
rum in tanto adminiſtrationis negotio, & ſpeci-
ficè iniunxit in toto teſtamento, & ſignanter in
§.17. expreſſit, ibi: *Perche tutto il fine mio è, che
la ſudetta mia volontà in tutto, e per tutto reſti
adempita, come ſono certo, che l'adempirà la Sig.
Marcheſa.*

Nec debuit retardare DD. petita vnio huius
Cauſæ cum altera propoſita ſub die 17. Apri-
lis, quia quidquid ſit, an petitio terminorum
nouiter decurſorum cauſas diuerſificet, quod
ſpectat ad Signaturæ Iuſtitiæ Tribunal Princi-
9 pem Supremum repræſentans, cuius eſt vnire,
& auocare cauſas *Marcheſ. de commiſſ. auocat.
cauſ. par.2. §.1. fol. 272. Rot. deciſ.102. num.7.
& in dec. 289. nu.16. par.6. rec.* & non ad Sac.
Rotam, quæ antequam ageret de vnione, de-
buiſſet priùs euentum propoſitionis expectare,
an eſſet conformis editæ deciſioni ſud dicta die
17. Aprilis cui petebatur vniri cauſas, ſed Sac.
Rota iam diù benè detexerat artes cumulatas,
quibus protelari affectabatur huius cauſæ pro-
poſitio, ad hoc vt interim protraheretur reddi-
tio rationis, & fructus hæreditatis in ſexto an-
no ſuperextantes in manibus Miniſtrorum
adminiſtrationis intermorerentur contra vo-
10 luntatem Teſtatoris. quæ vti lex priuata ſerua-
ri debuit per textum apertum in *§. diſponit Au-
th. de nuptijs collat.4. Monet. de commut. vltim.
volunt. cap. 4. num. 145. Card. Cerrus deciſ. 71.
num. 14.*

Hinc enim aduertunt Domini, ſatis vniri iu-
dicium multiplicorum, dum Ego ipſe ſum vtri-
uſque cauſæ Ponens, & præuentiuè ante muta-
tionem imminentem Turni illam ex conſulto
propoſui, conſuffragantibus, ità ijſdem
Dominis, qui in alia deciſione, ac vna-
nimiter procedentibus cum ijſdem prorſus
principijs, ac regulis deciſionis ſub die 17.
Aprilis æditæ, cuius ſatis fuiſſet dare duplica-
tum pro iuribus, & rationibus reſolutionis ad
formam reformationis Pauli V. *§. de auditorio
Rotæ numer.13.* niſi creſcente in dies contuma-
cia defenſorum Marchioniſſæ, ad illam obtrun-
candam ſeueriùs agendum (ſaltem circa mo-
dum) exiſtimaſſent, ideoque DD. ſtrictè inhæ-
rentes intentioni, quam Actores habent funda-
tam in poſſeſſione hæreditatis Marchioniſſæ
pro tribus annis 1690. 1691. & 1692. ac in

per-

perceptione fructuum de iure pręſumpta, vt in dicta deciſione cauſæ, quos fructus Corradinus Peritus retulit, annuatim conſiſtere in ſcutis 50240. proindè dixerunt hodie conſtare de credito ſcutorum 50240. pro quolibet anno, ſubductis annuis legatis tunc tamen & quando Marchioniſſa illa ſoluiſſe docebit; ſubductis etiam expenſis prò neceſſitate manutentionis bonorum hęreditatis, quas per legitima documenta ſactas nobis exhibebit; In reliquis relatiuè ad deciſionem ſub die 17. Aprilis proximi præteriti coram Me editam.

Et ita &c.

R. P. D. PRIOLO.

Sabinen. Fideicommiſſi,

Mercurij 1. Iulij 1693.

ARGVMENTVM.

Filium non pariformiter hæreditatem non aditam tranſmittere, ac ius illam adeundi, vbi viuens abſtinuit, diſertè explicatur in præſenti deciſione, in qua etiam adducuntur probationes animi filij, quod abſtinuerit.

SVMMARIVM.

1 *Tranſmiſſio non datur ex iure ſanguinis, ſeu ex iure deliberandi in hæredes extraneos, hærede obeunte poſt annum, & qui non adiuit, etſi ſciret delatam hæreditatem.*

2 *Filius eſt quaſi dominus bonorum patris.*

3 *Ex iure veteri tranſmittebat hæreditatem etiamſi non aditam ad quoſcumque hæredes.*

4 *Filius ex Prætoris æquitate poteſt à paterna hæreditate abſtinere.*

5 *Ac ideo hodiè non tranſmittit hæreditatem non aditam.*

6 *Filius habet ſpatium 30. annorum ad deliberandum, an velit adire, nec illi nocet abſtenſio.*

7 *Ius tranſmittendi hæreditatem non aditam, & ius tranſmittendi ius adeundi differunt.*

8 *Iura perſonalia non ſunt tranſmiſſibilia.*

9 *Ius adeundi in filio ſe abſtinente durat, quandiù ipſe viuit, per ſpatium 30. annorum, ſed illud non tranſmittitur, filio obeunte in ſtatu abſtenſionis.*

10 Text. in l. 1. C. de his, qui ant. apert. tab. Et in l. licet C. de iur. delib. } *declarantur.*

11 *Abſtenſio filii ab hæreditate paterna reſultat ex declaratione retinendi bona alio titulo.*

12 *Documenta nequeunt impugnari ab eo, qui illa produxit.*

13 *Abſtenſio filij ab hæreditate paterna leuioribus indiget probationibus.*

DECISIO XXXIII.

Poſtquam pluries dictum fuerat ad Prædium delli coppari immiſſionem competere Cæſarinis nomine Mariæ eorum Matris, tanquam vocatę ad fideicommiſſum Nicolai Patris, quia Petrus Siluerius pariter filius, & primo loco inſtitutus hæreditatem adire noluit, Orſini, & Palutij cauſam habentes à Petro Siluerio deduxerunt ius, quod competebat Siluerio pro adeunda hæreditate paterna, nondum interuallo triginta annorum elapſo in ipſos fuiſſe tranſmiſſum. ideoque illis modo licitum eſſe eandem hæreditatem adire, & controuerſum Prędium retinere ex cauſa detractionum; cumque partibus iniunctum fuiſſet, vt strictè ſcriberetur ſuper tali articulo, Domini hodiè conſulti adhuc perſtiterunt indeciſis.

Conſiderarunt enim tale Ius adeundi nullo modo competere poſſe fratribus de Orſinis, nam ex tribus modis, quibus hæreditas etiam non adita tranſmittitur, hoc eſt ex iure ſanguinis, iure ſuauitatis, & iure deliberandi, duo ſunt omninò extranei, primus ſcilicet, & vltimus, quia cum ipſi non ſint ſanguine coniuncti Petro Siluerio, & iſte deceſſerit longè poſt terminum à iure datum ad deliberandum, ſuperuixit enim poſt obitum Patris per quadraginta annos, dari proindè non potuit tranſmiſſio, neque ex iure ſanguinis, neque ex iure deliberandi in hæredes extraneos, poſtquam
1 hęres ſciens delatam ſibi hæreditatem, illa non adita poſt annum deceſſit iuxta apertam diſpoſitionem *Textus in l. cum antiquioribus 19. C. de iur. deliber. & in l. prima 5. In nouiſſima C. de caduc. tollen. Noal. de tranſmiſ. caſ. 8. num. 144. Vaſquez de ſucceſſion. leg. par. 1. quæſt. 24. num. 7. Rota coram Merlin. deciſ. 505. num. 39. cum ſeq. Bich. deciſ. 320. numer. 13. & in recent. deciſ. 93. num. 4. & deciſ. 234. numer. 3. par. 18.*

Secundus verò pariter viſus fuit incompetens nam in filijs, ſeu deſcendentibus, qui ſunt in poteſtate defuncti tanta eſt repræſentatio Pa-
2 tris, vt vna, eademque perſona cenſeatur, cum filius dicatur quaſi Dominus Bonorum paternorum, ita vt magis illorum dominium continuare præſumatur, quàm de nouo acquirere per *Text. in l. in ſuis 11. ff. de liber. & poſthum. Picard. inſtit. tit. de hæred. qual. & differ. num. 21. Gratian. cap. 723. num. 27. cum ſeqq. Manz. conſult. 262. num. 22.* ideoque cum de iure veteri filius eſſet hęres ſuus, & neceſſarius, ex illo iure ſuitatis videbatur hæreditas à filio quodammodò adita; citra quod neceſſarius fuiſſet aliquis ſpecialis actus aditionis, & hac de cauſa hæreditas etiam non adita ad quo-
3 ſcumque hæredes tranſmittebatur, quod alijs permiſſum non eſt vt ex *Textu in l. vnica 5. nouiſſimo Cod. de caduc. tollen. leg. apud hoſtet 8. Cod. de ſuis & legit. Bellon. de iur. accreſc. capit. 7. quæſtione 42. num. 91. & ſequentibus, Noal. de tranſmiſſ. caſ. 8. num. 21. Gratian. capit. 753. num. 53. Mart. de ſucceſſion. legal. parte prima quæſtione 24. numer. 20. & ſequentibus Rota in recentior. deciſ. 303. pariter. cum ſequentibus par. 9.*

Ve-

Verùm, quia talis neceſſitas adeundi filijs
4 iniuncta non raró erat illis damnoſa, ſuperue-
nit Prætoris æquitas, quæ illis facultatem ſe
abſtinendi impartiuit; itaut ſi hæreditati Patris
ſe non immiſcueriut, ab illius Creditoribus
moleſtari non poſſent, per *Textum in §. Sed ſui
inſtitut. de hæred. qualitat. & different. & leg. pri-
mu Cod. ſi minor ſe ab hæreditat. abſtin. & leg.
ei qui ſe, & leg. neceſſarij ff. de acquir. hæredit.
relat. per Manz. dicta conſultat. 262. ſub
num. 22.*

Hæc autem abſtenſio ſicuti præſeruat filios à
Creditoribus, ita in illos ſuſpendit priuilegium
ſuitatis, quia ceſſare facit præſumptionem le-
gis, quod filius adiuerit hæreditatem pater-
nam, quando conſtat de ilius abſtenſione,
cumque talis abſtenſio concurrat in caſu præ-
ſenti, quę etiam inter partes admittitur, Petrus
enim nunquam curauit aperire Teſtamentum
paternum, quod ſemper eo viuentę clauſum
5 remanſit, poſſedit etiam bona ex iuribus dotis
maternæ, dicendum eſt, quod ſicuti Petrus vſus
fuit beneficio abſtenſionis, ita gaudere non
debet priuilegio tranſmiſſionis, cum filius ſci-
ens hęreditatem ſibi delatam, ſi illam non adit,
& negligit, immò etiamſi dubitat adire, dece-
dens non tranſmittat, vt firmat *Bartolus in leg.
ventre, 83. ſub num. 5. verſ. ſoluere, ibique Caſtrenſ.
num. 8. verſ. Idem ſi non propter, & leg. Angel.
ff. de acquiren. hæreditat. Iaſ. in leg. qui ſe Patris
ſub num. 44. verſ. & ſi conſideras, Cod. vnd. liber.
& comprobat Alderiſ. de hereditat. tit. 8. numer.
40. cum ſequentibus & Angel. de Perigl. de ſui-
tat. inter tract. Mugn. t. 8. fol. mihi 148. quæſt. 9.
num. 83.*

Neque obſtat, quod talis abſtenſio non ſit
excluſiua iuris tranſmiſſionis, dum ius adeun-
di perſeuerat in filijs vſque ad triginta annos,
aliàs enim deſtrueretur regula iuris, ſi filius
habens ex potentia ſuitatis ſpatium triginta
annorum ad deliberandum, in ipſo actu, quo
ſe abſtinet ab hæreditate paterna, remaneret
priuatus priuilegio dicti temporis, quod ei pro
6 adennda hæreditate lex impartitur, & ſicuti ipſe
intra dictum tempus, quamuis ſe abſtinue-
rit, poteſt hæreditatem adire, ita poteſt etiam
illo non elapſo tale Ius tranſmittere ad *Textum
in l. licet. Cod. de iur. delib.* cum quo tranſit
*Rota coram Canal. deciſ. 346. nu. 2. & deciſ. 504.
num. 11. & Bich. deciſ. 94 nu. 32.*

Reſponſio enim ex verbis ipſius *Text. in
dictu l. vnicu dicto §. In nouiſſimo C. de caduc.
toll.* ſalis clarè deſumitur, nam ſuitas importat,
& Ius adeundi, & ius tranſmittendi hęreditatē
7 non aditam, cumque lex dicat competere filijs
ius tranſmittendi hæreditatem non aditam,
non concedit tamen facultatem tranſmittendi
ius adeundi, qui ſunt termini longè diuerſi, &
principijs diuerſis omninò decidendi, imò in
filio conſideratur ius tranſmittendi hęreditatē
non aditam, quia in illo tanquam ſuo per legis
pręſumptionē præſupponitur adita, quando au-
tem conſtat de animo ſe ab illa abſtinendi, ius
8 tranſmittendi cadens ſuper iure adeundi, &
non ſuper hæreditate non tranſit in hæredes,
cum ea iura, quæ ſunt perſonalia, & à perſo-
na ſeparari non poſſunt, non ſiut in alios tran-
ſmiſſibila *Ruin. conſ. 191. num. 9. cum ſeqq. lib. 3.
Canalcan. de Tutor. & Curator. num. 69. Fab. de
de Ann. conſil. 1. num. 19. Altograd. Iun. contr. 13.
num. 41. verſ. ſecundo quia, & Noul. de tranſm.
caſ. 8. ſub. num. 144. & 146.* Ideòque in filio
durat quandiù viuit, tale ius adeundi, quia
in illo lex ſupponit poſſibilitatem adeundi,
9 quouſque remaneat præſcripta ſpatio triginta
annorum, hæc autem poſſibilitas ceſſat, quando
filius obijt in ſtatu abſtenſionis, & illa non re-
uocata, & tunc non tranſmicitur in hæredes,
neque ius adeundi, neque hæreditas non adi-
ta, & hac de cauſa nec minùs tranſit in hæredes
filij ius reuocandi talem abſtenſionem, tan-
quà perſonale, & in voluntate ſolius filij radi-
catum, vt pluribus argumentis comprobat *Iuſ.
in dictu l. qui ſe Patris numer. 44. & ſeqq. Cod.
vnd. liber.*, & alijs firmat *Vaſquez de Suc-
ceſſ. progreſſ. lib. 1. §. 7. numer. 45. in fine
tom. 12.*

10 Huic intellectui ſunt quoque vniformes au-
ctoritates ab Orſinis laudatæ, quia illæ loquen-
tes de tranſmittenda hæreditate, quæ non po-
tuit adiri, quia hæredes deceſſit ante apertas
tabulas, iuxtà *Textum in l. 1. Cod. de his, qui
ant. apert. tabul.* vel de ignorante ſibi talem
hæreditatem competere iuxtà alium *Textum
in l. licèt Cod. de iur. delib.* nunquam tamen
deſcendunt ad caſum ſpecialem, quando hæres
noluit adire, cum tunc ex auctoritatibus, & ra-
tionibus ſuprà recenſitis videatur hęreditatem
tranſmitti non poſſe.

Neque in caſu præſenti neceſſaria viſa fuit
repudiatio, quia ſatis eſt ex deductis, quod
concurrat ſimplex abſtenſio, quodque filius
hæreditati Paternæ ſe non immiſcuerit, & cum
abſtenſio fieri poſſit tacitè, vel expreſsè, de
tacita non fuit dubitatū, cū Teſtamentum Ni-
colai, viuente Siluerio filio, ſempre remanſe-
rit clauſum, & nullus detur actus, quo Petrus
ſe pro hærede declarauit. Verùm ſi opus eſſet,
11 concurrere videtur etiam expreſſa, quia Petrus
pluties dixit ſe nolle adire hæreditatem Pater-
nam, tanquam plus æquo ære alieno grauatam,
& ſibi minus vtilem, & è contrà velle retinere
eadem bona ex Iuribus dotis Maternæ, ex his
enim declarationibus ſatis colligitur animus
Siluerij ab hęreditate Paterna ſe abſtinendi,
cum poſſeſſionem bonorum ad alium titu-
lum nempè dotis referre voluerit iuxtà doctri-
nam *Bald. in l. vt debitum C. de hered. action.
Camill. Medic. conſil. 74. Mantic. de coniect. lib.
12. tit. 14. num. 29.* Rota *poſt Torr. de pact. fu-
tur ſucceſſ. deciſ. 128. numer. 14., & in recentior.
deciſ. 77. numer. 1. par. 13. & deciſ. 693. num. 1.
par. 18.*

Nec dicatur, quod hęc omnia non reſultant
niſi ex actibus extraiudicialibus, & Teſtibus
ad perpetuam examinatis, & ex articulis no-

mè productis, quæ videntur prçiudicare non
poſſe fratribus de Orſinis, quia vltra quod ta-
les Teſtes, & articuli fuerunt ab eis exhibiti,
proindèque contra ipſos vti propriam confeſ-
ſionem continentes videantur facere conclu-
dentem probationem, vt nuper firmauit *Rota
in Hiſpalen. Beneficij 28. Nouembris proximè
præteriti §. Quod autem ſubſiſtat coram me*; ani-
maduerſum tamen fuit, quod iſta ex abundan-
13 ti deducebantur ad comprobandum ani-
mum Petri, pro quo leuiores requiruntur pro-
bationes, & ad iuſtificandum etiam illius fa-
ctum, quod ipſe re vera, licet potuerit, nun-
quam hæreditatem Paternam adiuit, cum alio-
quin pro deneganda tranſmiſſione ſufficiat ſola
abſtenſio etiam ab Orſinis admiſſa, vt probant
auctoritates ſuperiùs relatę.

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Alimentorum.

Veneris 27. Nouembris 1693.

ARGVMENTVM.

Recedendo à ſuperius firmatis in deciſ. 29. ex coniecturata teſtatoris voluntate deciditur, deberi alimenta, & ſumptus vocato ad inſignem Primogenituram pro parandis, & ſubſtinendis nuptijs.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator vocans aliquem, & eius filios de legitimo matrimonio natos ad conſeruandam ſuam familiam, per neceſſarium antecedens videtur voluiſſe; quod ille matrimonium contraheret, & num. 10.*

Præſertim cum teſtator illum ſemper nominauit, & dilexit, & in illo contemplatus fuit facilitatem conſeruandæ familiæ n. 11.

2 *Et in ſequelam dicti matrimonij, quod perciperet de ſuis bonis alimenta, & ſumptus ad id neceſſarios.*

3 *Alimenta debentur perſonæ à teſtatori hæredi commendatæ.*

4 *Iudicis officium eſt prouidere, ne teſtator fruſtratus remaneat fiducia, quam habuit in hærede.*

5 *Hæres tenetur exequi nedum id, quod teſtator voluit ſiue expreſsè, ſiue tacitè, verum etiam id, quod deinceps veriſimiliter vellet, ſi viueret.*

6 *Commodum qui ſentit, debet ſentire incommodum.*

Alimenta, & ſumptus matrimonij præſtanda ſunt ex bonis illius familiæ, quam matrimonium contracturus debet propagare.

7 *Pater, & patruus non ſunt cogendi impendere in matrimonium filij, & reſpectiuè nepotis in alienam familiam tranſituri.*

8 *Alimenta præſtare ſatius eſt iuueni, qui propagare debet familiam teſtatoris, quam expectando caſum ſubſtitutionis, flos iuuentæ marceſcat, & ineptus reddatur propagationi.*

9 *Voluntas teſtatoris intelligitur rebus in eodem ſtatu manentibus.*

12 *Electio conſiſtit in vnico actu, qui momento perficitur.*

13 *Fiducia complectitur pluralitatem, ſeu vniuerſalitatem actuum, modorum, ac temporum.*

14 *Alimenta debita iure actionis debentur etiam aliundè prouiſo.*

15 *Clauſula arbitrio relaxat de iuris rigore.*

16 *Præſertim appoſita à Signatura Gratiæ.*

17 *Et vbi agitur fauore alimentorum.*

18 *Non obſtante præiudicio tertij, cum illud proueniet ex præſumpto iudicio teſtatoris.*

19 *Vel cum illud eſt euentuale.*

20 *Vel cum magis tolerabile videtur iſtud præiudicium, quam in diſcrimen adduci voluntas teſtatoris.*

DECISIO XXXIV.

CEnſuerunt hodiè Domini recedendum à decisis *die 6 Martij* proximè præteriti, & Alimenta, ac ſumptus pro parandis, & ſubſtinendis nuptijs deberi D. Comiti Franciſco Mariæ ex coniecturata Marchionis Franciſci Ruſpoli illius Patrui voluntate, motiuis iuris, & æquitatis adiuuata, ac munita.

Coniecturata autem Teſtatoris voluntas oritur ex pluribus ponderationibus, & circumſtā-
tijs vnitim ſumptis; Et primò quidem ex eo,
1 quod Teſtator ad optatum finem conſeruandi
Familiam Ruſpolam nominatim elegit, ac
nuncupauit D. Franciſcum Mariam, & eius fi-
lios legitimos, ac naturales de legitimo matri-
monio procreatos, ibi — *E con hauer ſempre
mira alla conſeruatione della mia Caſa Ruſpoli, &
Arme di d. Caſa Ruſpoli, come ſopra, & al totale,
e ſicuro adempimento di tutta la mia volontà, &
annue preſtationi ſudette come ſopra laſciate ben
prego la Signora Marcheſa Girolama mia herede,
che al tempo della ſua morte, e per doppo detto tē-
po debba inſtituire, ſoſtituire, e reſtituire la mia
heredità, & hauer riguardo, e riflettere alla perſona
del Signor Franceſco Capizucchi figlio del Signor
Conte Aleſſandro Capizucchi mio fratello, quale
ho ſempre amato, concorrendo in detto Signor Frā-
ceſco la facilità della conſeruatione della Caſata
de Ruſpoli ſolamente, & Arme de Ruſpoli ſenza
miſtione di propria, o altra, e non ſolo in detto Sig.
Franceſco, ma anco ne ſuoi figli legitimi, e naturali
di legitimo matrimonio procreati &c.* — Hoc e-
nim ipſo dicitur in neceſſarium antecedens vo-
luiſſe, quod D. Franciſcus Maria matrimoniū
contraheret, ſine quò filij legitimi, ac natura-
les agnaſci non poterant Familiæ Ruſpolæ, &
quod in ſequelam matrimonij à ſemetipſo voli-
2 ti, ac exoptati de ſuis bonis perciperet alimē-
ta, & ſumptus ad id neceſſaria, vt in terminis
ſimilium diſpoſitionum firmauit *Rota deciſ. 53.
§. Minus obſtat verſ. Quod maximè poſt Fenzon.*

ad Statut. Vrbis, & deciſ. 52. nu. 1. poſt Turr. de pactis futur. ſucceſſ.

Secundo ex eo, quod anxius Teſtator conſeruationis Familiæ Ruſpolæ, dubiuſque futurarum temporum opportunitatum, atque rationum, quibus expediret illi conſultum iri, cuncta reliquit prouidentiæ, & curæ D. Marchioniſſæ, pollicendo ſibi, fidendoque, quod ipſa in omnibus, & per omnia adimpletura foret ſuam voluntatem, ac deſiderium omni meliori modo, quo fieri poſſet, ac deberet, & ſignanter conſiderando, iuxta temporum contingentias qualitatem illius perſonæ, quæ poſt eius obitum apta eſſe poſſet illius exequutioni, ibi — *Deſiderando io ſi conſerui la nominatione della mia Caſata Ruſpoli, & Arme de' Ruſpoli, ſenza miſtione alcuna di altre arme, o altro Cognome, conſidero, che non ſi puo adempire queſto mio deſiderio, nè effettuare nelli miei figliuoli, come ſarebbe di ragione, per non hauerli: onde è neceſſario, che io proueda alla conſeruatione di detta Caſata Ruſpoli, & Arme della medema Caſata Ruſpoli, ſenza miſtione di altra, ſecondo la mia volontà, e deſiderio: Quindi è, che &c. inſtituiſco herede vniuerſale con le conditioni, modi, e peſi infraſcritti la Signora Marcheſa Girolama Bichi Ruſpoli mia ſempre dilettiſſima Conſorte, in cui totalmente confido, e ſono certo, che in tutto, e per tutto farà rimaner adempita la mia volontà, e deſiderio nel miglior modo, che ſi puole, o deue conſiderando ſecondo la congionture de' tempi, la qualità di quella perſona, che doppo la ſua morte puol eſſer atta al conſeguimento del ſudetto mio deſiderio &c.* —. Vndè cum hic, videlicet D. Franciſcus Maria, vnicè ad hunc effectum à Teſtatore prædilectus, & indigitatus D. Marchioniſſæ, reperiatur nunc in ætate apta ad nubendum, & filios in conſeruationem Domus Ruſpolæ procreandum, ſuppeditanda ſunt illi alimenta, ac ſumptus pro nuptijs, quia nulla congruentior excogitari valet occaſio, ſiue ratio proſpiciendi illius perſonæ, nec via tutior
3 perducendi ad effectum deſiderium Teſtatoris, prout in ſimili, quod alimenta debeantur perſonæ à Teſtatore hæredi commendatæ in omnibus ſuis neceſſitatibus tradunt *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 157. num. 11. Barrij de ſucceſſ. lib. 9. tit. 26. de legat. num. 1. verſ. Quod extendit*: cumque illa præſtare renuat D. Marchioniſſa, cuius fidem Teſtator ſequutus fuit, &
4 implorauit, noſtrum eſt prouidere, quod præſtet, ne ſua fiducia Teſtator fruſtratus remaneat, vt nuper aduerſus eamdem D. Marchioniſſam multiplica à Teſtatore demandata non conficientem ſeruatum fuit *in Romana multiplicorum 17. Aprilis proximè præteriti §. Hinc inſtus timor in fine, coram R. P. D. meo Caprara*.

Tertiò demum ex eo, quod ſi hiſce rerum, ac temporum exigentijs ſupereſſe Teſtator poſſet, vtique vellet ſubminiſtrationem alimentorum, ac ſumptuum pro nuptijs fieri D. Franciſco Maria, animaduertendo, quod ipſe cupidus conſeruandi Familiam Ruſpolam, ac liberis deſtitutus, in quibus explere ſuum votum maluiſſet, aſciuit ſibi ad hunc finem D. Franciſcum Mariam ex fratre nepotem; & vt diſertè profeſſus fuit, à ſemetipſo ſemper amatum, ſub explicita conſideratione facilitatis aſſequendi in eo, ac eius filijs legitimis, & naturalibus Familiæ Ruſpolæ conſeruationem, quodque ex fructibus opulentiſſimæ ſuæ hæreditatis, de pinguibus annuis legatis prouidit toti Domui Mareſcottæ, nempè de annuis ſcutis 6000. Eminentiſs. D. Cardinali Mareſcotto Capizucchio, de annuis ſcutis 2000. D. Comiti Alexandro Mariſcotto, de annuis ſcutis 1500. D. Marchioniſſæ Octauiæ Felici Mareſcottæ Montoriæ, de annuis ſcutis 1200. Patri Ludouico Mariſcotto, & de annuis ſcutis 1300. Comiti Horatio Mariſcotto, cuius ſors, iam tum à pluribus annis ignorabatur; Reliquit annua ſcuta mille Eminentiſs. D. Cardinali Bichio Sororio. Iuſſit inueſtiri, & cumulari annua ſcuta 10. m. vſque ad ſummam ſcutorum 100. m. fauore hæredis, & ſucceſſoris Domus Mariſcottæ, ac reliquum inueſtiri pariter, & cumulari vſque ad obitum D. Marchioniſſæ vxoris in beneficium hæredis, ac ſucceſſoris Domus Ruſpulæ. Hinc enim planè veriſimile redditur, quod dum
5 tot perſonas honorauit, nil ſibi penitus retributuras, honoraret etiam in hodierno præſertim ſtatu aptitudinis ad matrimonium de alimentis, ac ſumptibus ad hoc ipſum requiſitis, perſonam D. Franciſci Mariæ, præſtituram ſibi conſummationem ſui ſiuis, imò ſi, vt prætactũ fuit, in hæredem, & ſucceſſorem Domus Mariſcottæ liberaliter erogauit Multiplicum ſcut. 100. mil. quod niſi D. Marchioniſſa facere neglexiſſet, iam breui complendum foret, & pro nuptijs futuri illius Conſeruatoris inſeruire poſſet, multò magis dici debet, quod erogaret hodiè alimenta, ac ſumptus pro nuptijs futuri Conſeruatoris Domus Ruſpulæ, longè magis dilectæ, hæcque veriſimilitudo ſufficit ad obſtringendũ hæredẽ illi præſtare, qui tenetur exequi nedũ id, quod Teſtator voluit, ſiue expreſſè ſiuè tacitè, verũ etiã id, quod deinceps veriſimiliter vellet ſi viueret, iuxtà *Text. in leg. cum ſeruus propè finem ff. de condit. & demonſtr.* ibi — *Nam quod ipſe viuens facturus erat ab hæredibus ſuis fieri iuſſiſſe intelligitur*, & *in l. ità legato 47. §. Item intereſt ff. de legat. 3.* ibi — *Aſſignaturus ſi vixiſſet, Bald. conſ. 87. circa med. lib. 5. Natt. conſ. 61. num. 3. verſ. ſed dicendum, Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 19. num. 4. & ſeq. Surd. deciſ. 63. num. 12.*

Adiuuatur etiam, ac munitur, vt præfertur coniectura huiuſmodi Teſtatoris voluntas motiuis iuris, & æquitatis, tùm quia D. Franciſcus Maria matrimonium contractutus eſt pro Domo Ruſpola, quam proindè par eſt huiuſce ma-
6 trimonij expenſas, & onera agnoſcere, vt ſicut illius fructum metet, ita etiam ferat, iuxtà regulam *Textus in l. ſecundum naturam ff. de regul. iur.* & in proximis terminis notata per *Roman. conſ. 440. nu. 2. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæſt. 41. num. 35. Caluin. de æquitat. lib. 2. cap. 167. num. 16. & ſeq.* Tametſi alias D. illius Pater, & Eminentiſſimus Patruus poſſideant Auita fideicom-

miſsā, ac proprijs etiam opibus abundarent,
7 quia non ſunt ipſi cogendi in matrimonium
filij,& reſpectiuè nepotis impendere in alienam
familiam tranſituri, ex adductis per *Surd. de*
Alimentis tit.9.quæſt.27.nu.15.& 16, tum etiam
quia ſi Alimenta, ac ſumptus huiuſmodi deneġarentur, & arctaretur D. Franciſcus Maria protrahere nuptias vſque ad obitum D. Marchioniſſæ, poſſet dari caſus, quod ipſa tot annos ſuperuiueret, vt interim progreſſu ætatis D. Franciſcus Maria amitteret florem iuuentutis ſuæ, & eam conſeruandæ familiæ Ruſpulæ facilitatem, quam in eo Teſtator animaduertit, & exoptauit; adeoque præſtat illi ex eiuſdemmet Teſtatoris hæreditate prouiſionem fieri pro nuptijs de præſenti ineundis, ſatiùs eſt
8 enim, quod huic oneri ſubijciatur hæreditas, quam quod res caſui committatur, quod voluntas Teſtatoris labefactetur, & corruat, argumento *Text. in l.1. §. Sed ſi incertum ff. de ventr. in poſſeſs. mitten.* Tum demum quia non agitur de decernendis alimentis, ac ſumptibus pro nuptijs ex fructibus ſpectantibus ad hæredem, ſed ex multiplico fructuum per hæredem faciendo, ac faciendo pro hærede, & ſucceſſore Domus Ruſpulæ, non enim poteſt hoc multiplici genus in aliam cauſam impendi melius, quam in eiuſdem hæredis, ac ſucceſſoris Domus Ruſpulæ deſignati nuptias aſſequendas; nam ſi in eius fauorem intentum fuit, nullus planè fauor eſt, aut eſſe poteſt, qui vincat hodiernum.

Hinc non releuat, quod Teſtator nihil in toto Teſtamento reliquerit D. Franciſco Mariæ pro eius nuptijs, & quod potiùs innuerit relinquere nolle, dùm tot perſonas, quibus, vt ſupra legare voluit, nominatim expreſſit, ac reſiduum fructuum ſolutis legatis voluit impendi in multiplica, quoniam eatenùs omiſit D. Franciſco Mariæ legare pro nuptijs, quatenùs ille tunc temporis reperiebatur in ætate ipſis inepta, ob quam cum res tempori committenda foret, præuidere neſcius illius vires, ſatis illi vnico verbo conſultum cenſuit, commendando D. Marchioniſſæ exequutionem ſuæ voluntatis, ac deſiderij, quod fuit, vt Domus Ruſpula cõſeruaretur, rogandoque, quod præ oculis haberet ſecundum temporum contingentias qualitatem perſonæ, quæ illam poſt eius obitum præſtare poſſet, & viceuerſa eatenùs tot alios explicitè nuncupauit, quibus legatum voluit, quatenus eorum legata non ſuberant diſcriminibus temporum, ſed ſtatim effectum habitura forent poſt eius obitum, nec rurſus agebatur de ijs, qui totum Teſtatoris votum, & inſtitutum ſubſtentare, & exequi debuiſſent; prout ad illud ſubſtentandum, & exequendum prælectus fuit D. Franciſcus Maria, quem proindè ſatis fuit indicaſſe D. Marchioniſſæ, ad hoc, vt illa teneretur ipſum iuuare alimentis, ac ſumptibus ad hunc effectum neceſſarijs. Et
9 denique multiplica demandauit, D. Franciſco Maria pariter tunc impubere conſtituto, quæ ideò non obſtant, quo minus in eius, nunc adoleſcentis effecti, nuptias conuerti valeant; quia ſemper intelligi debent rebus in eodem ſtatu manentibus, *l. quod ſeruus ff. de condit. ob cauſ. Gratian. diſcept. 613. num. 20. & diſcept. 916. num. 22. Caluin. de æquit. lib. 3. cap. 201. nu. 94.*

Minus vrget, quod Teſtator non inuitauerit D. Franciſcum Mariam ad matrimonium, neque illud exoptauerit, ſed ſimpliciter ſuppoſuerit, cupiens dumtaxat, quod Familia Ruſpula conſeruaretur, nec curans, quod id fieret per Dom. Franciſcum Mariam in ſtatu coniugij magis, quam cælibatus, aut per eius deſcendentes magis, quam per eius proximiores, quoniam inuitatio D. Franciſci Mariæ ad matrimonium reſultat ex ſimplici vocatione illius filiorum legitimorum, & naturalium ex legitimo matrimonio procreatorum, vt in puncto firmauit
10 *Rota in præcitatis deciſionibus 53. poſt Fenzon. ad Stat. Vrbis, & 52. poſt Turr. de pact. futur. ſucceſſ.* iunctis præſertim geminis animaduerſionibus, vna nempè quod Teſtator eumdemmet Dominum Franciſcum Mariam ſpecificè nominauit, ſemperque dilexit, & in eo, ac eius filijs
11 legitimis, & naturalibus contemplatus fuit facilitatem obtinendi Familię Ruſpulæ conſeruationem; quo fit, vt eius etiam ipſius tot titulis ſibi cari, videatur matrimonium præoptaſſe, & voluiſſe, quod per hoc ipſum familia Ruſpula conſeruaretur in ijs, in quibus facilitatem eius conſeruationis perſpexit, ac nouit ad tradita per *Caſtill. contron. Iur. lib. 2. cap. 25. nu. 46. Fontanell. deciſ. 526. nu. 23. & ſeq. Cortiad. deciſ. 129. num. 94. & ſeq. par. 3.* Et altera, quod ſi D. Franciſcus Maria inuitatus non foret ad matrimonium, nemo eſſet, qui viuente D. Marchioniſſa operam dare poſſet, ac deberet conſeruationi domus Ruſpulæ, quod abſonum videtur à mente Teſtatoris, qui ad hunc finem cuncta direxit, & ordinauit. Non obſtante replicatione, quòd adſit D. Marchioniſſa, quæ ex præcepto Teſtatoris nuncupari tenetur de Domo Ruſpula tantum, & illius arma geſtare citra alterius mixturam, quia hoc ſolum pertinet ad conſeruationem nominationis Domus Ruſpulę, non autem ad veram, & propriam cõſeruationem eiuſdem Domus, quę fit per liberos, ſicut hanc diſtinctionem feciſſe videtur etiam Teſtator, qui reſpectu D. Marchioniſſę loquutus fuit de ſimplici aſſumptione cognominis, & armorum Domus Ruſpulę, reſpectu autem D. Franciſci Mariæ, & eius filiorum, de ipſius met domus conſeruatione.

Prout nec ſubſiſtit, quod fiducia à Teſtatore repoſita in Domina Marchioniſſa reſpiciat ſolum electionem, ſeu ſubſtitutionem perſonæ in bonis Domus Ruſpulæ poſt eius obitum ſucceſſuræ, non autem prouiſionem alimentorum, ac ſumptuum pro eius nuptijs contrahendis in vita D. Marchioniſſæ, vt ſuadere dicuntur verba explicatiua fiduciæ, ibi — *In cui totalmente confido, e ſon certo, che in tutto, e per tutto ſarà rimaner adempita la mia volontà, e deſiderio nel miglior modo, che ſi puole, e deue, conſiderando ſecondo la congiuntura de' tempi la qualità*

di

*di quella perſona, che doppo la ſuà morte puol eſ-
ſer atta al conſeguimento del ſudetto mio deſide-
rio &c.* collata cum alijs explicatiuis grauami-
nis reſtituendi poſt mortem, ibi -- *E con hauer
ſempre mira alla conſeruatione della mia Caſa
Ruſpoli, & arme di detta Caſa Ruſpoli, come ſo-
pra. & al totale, e ſicuro adempimento di tutta la
mia volontà, & annue preſtationi ſudette come ſo-
pralaſciate, ben prego la ſudetta Signora Marcheſa
Girolama mia Erede, che al tempo della ſua morte,
e per doppo detto tempo debba inſtituire, ſuſtitui-
re, e reſtituire la mia heredità, & hauer riguardo, e
riflettere alla perſona del Signor Franceſco Capi-
zucchi &c. &c.* præſertim ſtante facultate in ca-
ſu prædeceſſus Domini Franciſci Mariæ ſine
liberis tributa D. Marchioniſſę eligendi ſibi
ſucceſſorem, quia contrarium patet ex eo, quod
12 electio, ſeu ſubſtitutio ſucceſſoris verſatur in
vnico actu, qui momento perficitur, verba au-
tem *fiducia &c.* complectuntur pluralitatem, ſeu
13 vniuerſalitatem actuum, modorum, ac tempo-
rum, quę proinde denotant longè plus electio-
ne huiuſmodi collatum in fidem D. Marchio-
niſſæ, & nouniſi ſubminiſtrationem alimonię,
& expenſarum pro matrimonio futuri hęredis
Ruſpuli pro aſſequenda, quæ totius Teſtamen-
tarij laboris opus fuit, dilectiſſimæ domus con-
ſeruatione, quod ſignanter procedit reſpectu D.
Franciſci Mariæ, qui expreſsè fuit à teſtatore
electus, ac ſubſtitutus, & ſic nihil circa eius ele-
ctionem, ac ſubſtitutionem operatura erat ſol-
licitudo, & cura D, Marchioniſſę.

Poſtremo non obſtat, quod in omnem caſum
alimenta, ac ſumptus pro nuptijs deberi vale-
ant D. Franciſco Mariæ dumtaxat in ſubſidiū,
& ideo peti nequeant non excuſſis prius bonis
Patris, & aliorum Aſcendentium, qui ad id o-
neris priucipalius tenentur, quia, quidquid ſit,
ſi ageretur de alimentis officio Iudicis debitis
ex charitate ſanguinis, de quibus loquuntur au-
thoritates in oppoſitum cumulatę, ſecus eſt in
caſu, quo, prout hic, Alimenta debentur iure
14 actionis ex præſumpta voluntate Teſtatoris,
tamquam media neceſſaria ad celebrationem,
ac ſubſtentationem matrimonij pro Domus
Ruſpulæ conſeruatione à Teſtatore deſiderati,
in his enim terminis Alimenta debentur etiam
aliundè prouiſo, quia non ſunt ſimpliciter libe-
ralia, ſiue gratuita, ſed recompenſatiua opera-
rum, quas legatarius exhibet Teſtatori pro illi-
us voluntatis, ac deſiderij exequutione ex fir-
matis per *Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 83. nu.
6. & 7. Rota deciſ. 86. §. Neque etiam in fin. poſt
Fenzon. ad Statut. Vrbis.*

Et facilius in vniuerſum pro huiuſmodi nup-
tialibus Alimentis, ac ſumptibus Domini re-
ſponderunt, quia eorum Cauſa nobis commiſſa
15 fuit cum clauſula *Arbitrio*, quæ relaxat rigo-
rem iuris, & viam aperit æquitati, præſertim
16 quoties, vt in hoc caſu, appoſita fuit per parti-
cularem Congregationem loco Signaturæ
Gratiæ deputatam, vt notat *Card. de Luca in re-
lat. Rom. Cur. diſcurſ. 30. num. 34. & ſeq. modern.
Rocc. diſput. Iur. cap. 89. num. 4.* Rota deciſ. 311. *nu.
2. par. 17. recent. & in Neapolitana Cenſus 20. A-
prilis proximi præteriti §. Et iure quidem coram
Reuerendiſſimo D. meo Hernault*, & in his termi-
nis Alimentorum *Leoneill. de priuleg. pauper par.
17 2. priuil. 22. num. 25.* Non reſiſtente aſſerto præ-
iudicio aliorum vocatorum, quoniam iſtud nō
meretur attendi, ſiuè quia prouenit (vt hucuſq;
18 firmatum fuit) ex pręſumpta voluntate, & Iu-
dicio Teſtatoris, vt ponderant *Cutran. conſ. 168
num. 5. Cyriac. controu. 207. num. 30. Rota deciſ. 13.
num. 2. coram Ninot. & deciſ. 388. num. 1. par. 1.
recent.* Siuè quia non eſt omniuò certum, ſed
euentuale, quia ſcilicet fieri poteſt, quod Dom.
19 Franciſcus Maria poſt obitum D. Marchioniſ-
ſæ tot annis poſſideat fideicommiſſum, vt illud
de alimentis, ac ſumptibus per ipſum percep-
tis, ad formam eius obligationis, plenè rein-
tegret, ad tradita per *Giouagnon. conſ. 88. num.
8. lib. 1. Mar. Medic. dec. 83. n. 16. & 17. Rot. dec.
83. n. 16. & 17. par. 17. rec.* ſiuedemum, quia ma-
20 gis eſt, vt toleretur huius modi modicum præ-
di iudicium quam quod in diſcrimen adducatur
primaria Teſtatoris voluntas,) cui reliqua om-
nia famulari neceſſe eſt) conſeruandi Domum
20 Ruſpulam in D. Franciſco Maria, & eius filijs.
Et ita deciſum fuit vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana, ſeù Portuen. Tenutarum.

Mercurij 2. Decembris 1693.

ARGVMENTVM.

Iudicium caducitatis ob non ſolutionem canonis à pluribus obiectis nullitatibus vindicatur. Emphyteutam verò ad purgationem moræ eſſe admittendum deciditur etiam poſt factam executionem; dummodò reſarciat damnum à domino directo paſſum, & ſignanter fructus perceptos poſt captam ab illo poſſeſſionem inſtrumentalem.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio, ſeu reintegratio non datur contra factum Iudicis.*
2 *Citatio perſonalis requiritur in declaratione caducitatis.*
3 *Contrarium videtur ſentire S. Rota.*
4 *Plures citationes domi dim. cop. æquiualent perſonali.*
5 *Citationis defectus ſanatur ex comparitione procuratoris etiam generalis.*
6 *Præſertim, cum citationes executæ fuerunt domi principali, à quo præſumuntur traditæ Procuratori.*
7 *Caducitatis iudicium ſat eſt inſtruere contra ſolum poſſeſſorem.*
8 *Caducitas incurſa per poſſeſſorem afficit etiam eum, qui voluntariè conſenſit, vt alter poſſideat.*

9 Ca-

9 *Caducitas cenſetur remiſſa ex receptione canonum.*

10 *Limita, ſi proteſtatum fuerit in actu receptionis.*

11 *Quod etiam procedit, ſi recepti fuerint canones decurſi dumtaxat antè declaratam caducitatem, vbi emphyteuſis eſt Eccleſiaſtica.*

12 *Moræ purgatio faciliter eſt admittenda.*

13 *Maximè in emphyteuſi Eccleſiaſtica.*

14 *Etiamſi lata fuerit ſententia, & facta executio, niſi probetur contemptus in emphyteuta in recuſanda ſolutione canonum.*

15 *Emphyteuta, ſtante iuſta cauſa, admittitur ad purgationem moræ, etiam poſt ſententiam, & eius executionem.*

16 *Et cauſa iuſta eſt anguſtia rei familiaris.*

17 *Precipuè, cum alias emphyteuta fuit ſollicitus in ſoluendo canones.*

18 *Vel cum dominus directus poſt intentatum iudicium caducitatis diù ſiluit, nec illud proſecutus fuit.*

19 *Pactum reſolutiuum in emphyteuſi non impedit purgationem moræ.*

20 *Expreſſio eius, quod de iure ineſt, nihil operatur.*

21 *Emphyteuta admittitur ad purgationem moræ, etiam vbi ius domini directi factum eſt deterius, vbi paratus eſt omne damnum reſarcire.*

22 *Et ſub nomine huius damni veniunt omnes fructus ab emphyteuta percepti à die poſſeſſionis captæ per dominum directum,* & num. ſeqq.

23 *Fructus veniunt in ſequelam poſſeſſionis, tanquam pars, & commodum illius.*

24 *Dominus directus facit ſuos fructus, quos percipit poſt captam poſſeſſionem.*

25 *Fructus debentur domino directo poſt declaratam caducitatem.*

26 *Intellige, id non procedere, vbi Iudicium deuolutionis effectus non demandatur, ſed emphyteuta admittitur ad purgationem moræ, ob cuius ſpem reputatur bonæ fidei poſſeſſor.*

27 *Moræ purgatio obtinet ex nunc, non ex tunc.*

28 *Ac eſt fictio iuris, quæ non obtinet in præiudicium eorum, quæ medio tempore geſta ſunt.*

DECISIO XXXV.

Decisum fuit coram Me die 5. Maij 1687. Dominum Ducem non eſſe manutenendum, neque reintegrandum ad poſſeſſionem Tenutarum, de quibus agitur, ſed admittendum ad beneficium purgationis moræ, ſub conditione tamèn, atque onere reficiendi in primis Collegio quodcumque damnum, & intereſſe, quod paſſum eſſet poſt declaratam caducitatem, & per admiſſionem ad purgationem moræ pati poſſet, eidemque promptè, & integrè preſoluendi omnes Canones, exceptis decurſis per tempus, quo Collegium gauiſum fuit. Et hanc Decisionem, hodiè repropoſita Cauſa Domini in omnibus approbarunt; & confirmarunt, addita ſolùm declaratione inferiùs ſubnectenda circa conditionẽ, atque onus mox enunciatum.

Non enìm manutenendus, neque reintegrandus viſus fuit D. Dux, quia ipſe poſſeſſione priuatus fuit auctoritate Iudicis in vim ſcilicet mandati de aſſociando fauore Collegij relaxari per Reuerendiſſimum Cauallerinum, contra
1 cuius factum non datur manutentio, ſeù reintegratio ad *Text. in l. prima, & 3. ff. ne vis fiat ei &c.* latè *Poſt. de Manut. obſer. 13. num. 1. & ſeqq.*

Nec ſubſiſtunt nullitates adductæ aduerſus mandatum de aſſociando, & eius executio-
2 nem. Non enìm releuat, quod declaratio caducitatis, nec non ipſum mandatũ de aſſociando tàm relaxandum, quàm relaxatum denunciata fuerit Domino Duci per citationem perſonalem, quæ neceſſaria fuiſſe dicitur hac in re maximi præiudicij, iuxta *deciſiones 257. 283. & 306. coram Royas*, quia (quidquid ſit de neceſſitate huiuſmodi perſonalis ci-
3 citationis, quam nec probant deciſiones in obiecto relatæ de citatione perſonali loquentes ad excluſionem citationis per Edictum non probata abſentia, non autèm ad excluſionem citationis dom. dim. cop.) difficultas ceſſat vel ex eo quod non agitur de vna, ſed de
4 tribus citationibus executis domi dimiſſa copia, quæ æquiualent perſonali citationi *Conarr. in cap. Alma Mater par. 1. §. 9. nu. 4. verſ. Tertius Caſus de Sent. Excommun. Rot. deciſ. 152. num. 7. coram Celſ. & deciſ. 269. num. 7. coram ſa: me: Alex. VIII.* vel ex eo, quod in Iudicio cõparuerunt, & oppoſuerunt Procuratores D. Du-
5 cis vt patet ex eodem mandato, quod decretũ legitur auditis Partibus, ex comparitione enim Procuratoris etiam generalis, ſanatur defectus perſonalis citationis *Fenzon. ad Statut. Vrb. lib. 1. cap. 51. num. 30. Vbert. de citat. cap. 13. num. 148. Adden. ad Ludouiſ. deciſ. 27. num. 13.*
6 *& 14. Rot. deciſ. 736. num. 1. par. 2. rec.* iunctis præſertim geminis circumſtantijs præſeferentibus in D. Duce certam, & irrefragabilem ſcientiam citationum, vna nempè, quod citationes non fuerunt executæ Domi Procuratorum ſed Domi ipſius Ducis, ex quo proindè deueniſſe preſumuntur ad manus Procuratorum. Et altera quod ordines, ſiuè mandata ſolutionum *in* Cauſam Canonum confecta per D. Ducem fauore Collegij, fuerunt per eius Rectorem recepta accessa ſub expreſſa præſeruatiua caducitatis iàm declaratę, & ſub hac ipſa præſeruatiua Ceſſionarij ſoluta per Miniſtros D. Ducis. Non enìm percipi poteſt, quomodo Procuratores rem tàm grauem deferre neglexerint ad notitiam eorum Principalis, & quomodò Miniſtri ſolutiones ordinum, ſeù mandatorum cum præſeruatiua præfata fecerint, citra ſcientiam, & aſſenſum Domini Ducis.

Minus vrget, quod in Iudicio citati non fuerint cl. me. Card. Virginius, ac D. Princeps Vicouarij fratres D. Ducis, & inſimul cum ipſo compræhenſi in Inueſtitura bonorum, non enim ipſi citandi fuerant, quia ſolus D. Dux
7 ſemper bona poſſedit, & Canones ſoluit, licitum

eſt

eſt quippè iudicium caducitatis inſtruere, ac
terminare aduerſus eum, qui poſſidet ad tradi-
ta per *Maſtrill. deciſ. 114. nu. 24. & ſeqq. Giurb.
deciſ. 1. numer. 51.* Nam caducitas incurſa per
8 poſſeſſorem afficit etiàm eum, qui voluntariè
conſenſit, vt alter poſſideat, *Clar. in §. Emphy-
teuſis quæſt. 8. verſ. quæro Corbul. de cauſ. priuat.
ob non ſolut. Canon. ampliat. 8. num. 1. Afflict.
deciſ. 153. num. 4.* & ſine vlla hæſitatione, quo-
niam bona tùm temporis omnia conſolidata
remanſerant in perſona Domini Ducis vigore
Primogeniturarum Domus Vrſinæ, vnius ſci-
licèt ordinatæ per Paulum Iordanum Senio-
rem, ac per ſa: me: Pium IV. confirmatæ, &
alterius per Ducem Virginium Sen. ſuper hiſ-
met ipſis bonis in litem cadentibus, ac etiàm
vigore Concordię per fratres initæ cum D. Du-
ce, per quam ipſi, ſtipulatis à D. Duce quibu-
ſdam annuis præſtationibus vitalitijs, omnia
Iura ſuper reliquis quibuſcumque bonis ceſſe-
runt, ac renunciarunt eidem D. Duci, qui ideo
per ceſſionem, ac renunciationem huiuſmodi
ſublatis de medio alijs Coemphyteutis, tan-
quàm vnicus Emphyteuta ſuperſtes, vnicè citari
debuit.

Nec demùm officit, quod poſt declaratam
9 caducitatem, & antè captam poſſeſſionem fue-
rint per Rectorem Collegij recepti Canones,
per quorum receptionē cenſeatur remiſſa cadu-
citas, quoniam præſumptio remiſſionis ceſſat
10 ex contraria proteſtatione in actu eorum rece-
ptionis per Rectorem emiſſa, quæ præſeruat
Ius proteſtantis, vt eſt communis DD. Senten-
tia, de qua per *Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 10.
num. 1. Mantic. de tacit. &c. lib. 22. tit. 33.
num. 2. Fulgin. de Iur. emph. tit. de alien. quæſt.
1. num. 324. verſ. Secundus caſus.* Non ſuffra-
gante replicatione, quod concluſio procedat
quotiès ſimpliciter recepti fuerunt Canones de-
curſi. Secus autem quotiès, vt hic recepti fue-
runt Canones decurſi etiam pro tempore bien-
nalis moræ, ob quam contenditur inducta ca-
ducitas, quaſi quod tunc proteſtatio non iu-
uet tanquàm facto contraria, quia ſcilicèt in-
compatibile ſit, quod recipiantur Canones
pro tempore morę, & quod nihilominus ſaluum
ſit Ius caducitatis, & quod quis eodem tem-
pore habeatur pro non Emphiteuta ſecundum
auctoritates in oppoſitum allegatas, quoniam
replicatio (vltra quod difficultate non caret in
facto) corruit in Iure, nam quidquid dicen-
dum eſſet, ſi recepti fuiſſent Canones decur-
11 ſi poſt declaratam caducitatem, vel ſi ageretur
de Emphyteuſi priuatorum, in qua iuxta plu-
rium DD. Sententiam, non licet Dominis vltra
commiſſum petere præteritos Canones, in qui-
bus terminis loquuntur, & intelligi debent
omnes contrariæ auctoritates, certum eſt quod
in hoc caſu, in quo recepti fuerunt Canones
decurſi dumtaxat ante declaratam caducita-
tem, & agitur de Emphyteuſi Eccleſiæ, in qua
ſpeciale eſt, quod vltra pęnam caducitatis
etiam præteritos Canones exigere valeat iuxta
Text. in Auth. qui rem Cod. de Sacroſ. Eccleſ.
& ibi *Paul. de Caſtr. num. 5. Clar. in §. Emphy-
teuſis quęſt. 10. num. 2. verſ. hæc tamen omnia
Menoch. de præſumpt. lib. 5. preſumpt. 112. num.
26.* non poteſt ex eorum receptione cenſeri re-
miſſa caducitas, vt in ſpecie diſtinguendo tra-
dunt *Anchar. in Cap. potuit num. 18. verſ. &
tunc aut habuit,* & ibidem *Bero de locat. & con-
duct. Clar. vbi proximè numer. 1. verſ. hoc tamèn
intellige Adden. ad Buratt. deciſ. 617. num. 8. §
Secundo ampliatur. Gratian. deciſ. March. 49.
num. 31. Rot. deciſ. 341. num. 19. & ſeqq. coram
Bich. & dec. 357. num. 12. & 13. coram cl. me.
Card. Cerro.*

Admittendus autem viſus fuit D. Dux ſub
12 conditione tamen, atque onere, de quo ſupra
ab beneficium purgationis moræ ex æquitate
cap. potuit de locat. & conduct. in quam proni
ſemper, quoad rerum circumſtantiæ patiuntur,
Iudices eſſe debent, vt ex plurium Sententia
admonet *Fulgin. de Iur. Emphyt. tit. de ſolut.
13 Canon. quæſt. 6. num. 9.* præſertim in Emphyteu-
ſi Eccleſię, quę eſt pia mater, & non debet eſſe
tenax in exigendis caducitatibus, ac pęnis, vt
per eundem *Fulgin. tit. de alien. quæſt. 1. nu. 34.
de var. caducit. quæſt. 9. numer. 8., & de ſolut.
Canon. quęſt. 6. nu. 22. verſ. & tenendo.*

Neque ad ipſum arcendum ab huiuſmodi
14 beneficio quidquàm mouet, quod mora fuerit
geminata, vel forſan etiam triplicata; & lata
Sententia, ac facta executio, quia non pro-
batur in D. Duce mora culpabilis, ac proter-
uia ſiuè contemptus in recuſandis Canonum
ſolutionibus, quę de ſtylo præſertim Noſtri
Auditorij ad hunc effectum requiritur, vt in
*deciſ. 388. num. 4. coram Gregor. deciſ. 624. nu. 8.
coram Burat. & deciſ. 519. num. 2. coram Vbald.*
cum alijs adductis in præterita deciſio-
ne, imò non deſunt iuſtæ Cauſæ, ob quas
ipſe mereri videatur excuſationem, quibus
15 concurrentibus Emphyteuta recipitur ad pur-
gationem moræ in quacumque parte Iudicij,
ac etiam poſt Sententiam, & eius executionem,
vt conſtat ex traditis per *Hodiern. ad Surd. dec.
29. num. 9. Thor. in compend. deciſ. par. 3. verſ.
Emphiteuta Sanfelic. deciſ. 114. ſub num. 7. Rot.
deciſ. 728. num. 4. par. 4. diuerſ., deciſ. 165. num. 3.
par. 10., & deciſ. 336., & deciſ. 473. par. 13.
recent.*

Et Cauſę quidem reſident, tùm in anguſtijs
16 rei familiaris, quibus preſſus eſt D. Dux, quę
ſi alias opitulantur quibuſuis etiam infimi gra-
dus perſonis ad euadendam caducitatem *Bur-
ſatt. conſ. 430. num. 2. lib. 4. Leoncill. de priui-
leg. pauper. par. 2. priuil. 121. num. 2., & ſeqq.
Adden. ad Pamphil. dec. 18. num. 15. Rot. deciſ. 33.
num. 8., & deciſ. 337. num. 1. & per. tot. par. 13.
recent.* multo magis opitulari debent D. Duci
magnati primi ordinis, & familiæ pluſquā cla-
riſſimæ, qui magnis impenſis indiget ad ſui de-
coris ſubſtentationem; Tum etiam in ſollicitudi-
17 ne, & cura, quam ipſe pro tempore ſemper ha-
buit ſatisfaciendi Collegio de debitis Cano-
nibus, nam paulò poſt declarationem caduci-
tatis æditam die 20. Iulij 1674. ſoluit Cano-

nem

nem anni 1670. deinde Canonem anni 1671.,
& demùm ſc.500. pro Canonibus ſubſequen-
tium annorum. Et ſic excuſandus videtur, dum
fecit, quod potuit. Tùm demùm in conni-
18 uentia per Collegium ſeruata in intentanda, ac
proſequenda deuolutione denunciando D. Du-
ci caducitatem ſub die 23. Iulij 1674., quo per
ipſum obtentum fuit mandatum de aſſociando,
ſuſpendendoque illius executionem vſque ad
annum 1677., ex hac enim ipſa rationabilitèr
opinari valuit D. Dux, Collegium, vel victas
dare manus aſs. Iudicij nullitatibus, de quibus
ſupra, vel caducitatem habuiſſe per receptio-
nem Canonum pro remiſſa, aut alias derelicta
vel ſaltèm fuiſſe ſecum benignitèr actum, nec
mordicùs inſtitutum ſuper prætenſa deuolu-
tione.

Nec ſimili modo turbat, quod in Inueſtitu-
ra ſtipulatum legatur pactum reſolutiuum,
quod Ius Collegij effectum fuerit deterius, &
quod purgatio moræ petatur ad commodum
29 Creditorum. Quoniam pactum reſolutiuum
(quidquid ſit in alijs contractibus) in contractu
Emphyteuſis non impedit purgationem mo-
30 ræ. Eſt enim expreſſio eius, quod de Iure
ineſt, quæ nil operatur, vt tradit *Sperell. deciſ.
71. num. 42. Rota. deciſ. 419. num. 5. & ſeqq. coram
Dunoz. Iun.* & in ſæpecitatis *deciſionibus* 336.
& 473. *par.* 13. *recent.* Deteriorationi Iurium
31 Collegij conſulitur per reſarcitionem cuiuſ-
cumque damni per D. Ducem ipſi faciendam,
vt in his terminis notant *Corn. conſ. 37. in fin.
lib. 2. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de ſolut. Canon.
quæſt. 6. num.* 20. Et petitio, ſiue tendentia pur-
gationis moræ ad commodum Creditorum
apta non eſt eam remorari, quoniam imò in
hac ſpecie totus eſt ipſiuſmet debitoris fauor,
qui pro rata commodi, quod Creditores ex
purgatione moræ percipere poſſent, debitis
exoneratur.

Verùm, quia in conditione, atque onere,
32 cum quo D. Ducem ad moræ purgationem
admitti placuit ſimpliciter (vt ſub initio retu-
limus) dictum fuit, teneri D. Ducem Collegio
reficere quodcumque damnum, & intereſſe,
declararunt modo Domini ſub conditione, at-
que onere huiuſmodi refectionis cadere etiam
fructus per D. Ducem perceptos à die Inſtru-
mentalis poſſeſſionis per Collegium appræ-
33 henſæ. Iſti enim veniunt in ſequelam poſſeſ-
ſionis tanquam pars, & commodum illius ad
tradita per *Surd. conſ. 293. num. 15. Rota in Sy-
pontina Aſſiſtuum* 28. *Ianuarij* 1689. §. *Fructus
34 coram me*; Et ſicut illos Collegium ſuos feciſ-
ſet, ſi percepiſſet, vt in puncto tradit *Card. de
Luca de emphyt. diſc. 41. num. 5. Sanfelic. d. deciſ.
114. num. 6.* ità etiam recipere debet à D. Duce,
ex cuius facto proceſſit quominùs perciperet.
Nec applicatur concluſio per Collegij Defen-
35 ſores adducta, quod fructus Domino debean-
tur à die declaratæ caducitatis ex rationibus
latè congeſtis *in magiſtrali deciſ. 37. Beninten.*
quam communiter DD. ſequuntur, quia id
36 procedit quotieſcumque effectui demandatur
Iudicium deuolutionis, ſecùs quoties (vt in
hac hypotheſi) Emphyteuta admittitur ad pur-
gationem moræ, nam in his terminis Emphy-
teuta tanquam bonæ fidei poſſeſſor ob ſpem,
quam habuit confirmandi ſib Ius ſuum per be-
neficium purgationis moræ, ſibi de Iure com-
petens, vt ponderant *Riminald. Sen. conſ. 421.
num. 19. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 33. num.* 17.
fructus facit ſuos §. *Si quis à non Domino Inſtit.
de rer. diuiſ.* Prout nec viceuerſa ſubſiſtit, quod
pro parte D. Ducis prætenſum fuit, purgatio-
nē moræ pręſeferre omnimodā emphyteutę re-
integrationē etiam quoad fructus, quoniā pur-
27 gatio morę operatur ex nunc, non antè ex tunc,
vt per *Card. de Luc. d. diſc. 41. num. 5.* & eſt quæ-
dam Iuriſdictio, quæ non obtinet in præiudi-
28 cium eorum, quæ medio tempore geſta ſunt
ad tradita per *Carleual. de Iudic. tom. 3. diſput.
23. num.* 18.

Et ità ſuffragantibus omnibus Dominis de-
ciſum fuit, vtraque &c.

R. P. D. MOLINES

Romana Immiſſionis.

Lunæ 15. Februarij 1694.

ARGVMENTVM.

In confirmationem pręcedentis deciſionis 26.
prodit præſens deciſio, in qua excluditur per-
petuitas fideicommiſſi inſtituti in caſum obi-
tus ſine filijs, hærede cum filijs obeunte.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum inſtitutum in caſum obitus ſine
filijs expirat, decedente hærede cum filijs.
Etiamſi adſit votum conſeruandi agnationem
& prohibibitio alienationis, reſtricta tamen
ad certa bona, vltra quæ illa non operantur
num.* 7.
*Et licet ad ſit prohibitio detractionum reſpi-
ciens dumtaxat primos hæredes, quibus illæ
competunt num.* 12.
*Præſertim cum non eſt concepta de per ſe, &
independenter num.* 13.
2 *Dictio* quandocunque *importat compendioſam,
quæ continet fideicommiſſariam.
Quod tamen obtinet ſolum reſpectu temporis
mortis eorum, quibus appoſita eſt num.* 5.
3 *Verbum* ſuccedat *importat ſubſtitutionem vul-
garem, & directam.*
4 *Et trahitur ad fideicommiſſariam, cum iunctum
eſt verbis perpetuitatem denotantibus.*
6 *Vel cum aliunde conſtat de aperta voluntate te-
ſtatoris.*
8 *Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum remo-
uetur, cum omnes ſubſtitutiones dependent
ab vnico caſu, & conditione.*
9 *Ratio conſeruandi bona in familia adiecta parti-
culari fideicommiſſo non operatur quoad alia
bona.*
10 *Deſcendentium appellatione veniunt fœminæ.*

11 *Agna-*

11 *Agnatio non dicitur contemplata, vbi ſunt voca-
ta fœminæ.*
14 *Filij ex Statuto Vrbis licet actiuè vocati, non
ſunt tamen paſſiuè grauati.*
15 *Teſtator ſi in vna parte deſcendentes expreſſit,
expreſſiſſet in alia, ſi voluiſſet.*

DECISIO XXXVI.

INhærentes DD. fundamentis alterius deci-
ſionis coram me in hac Cauſa ſub die 19.
Ianuarij 1693. emanatæ adhuc hodiè autuma-
runt denegandam eſſe Immiſſionem Vincen-
tio ex perſona Margharitæ.

Quia ex tenore Donationis, ac verbis eiuſ-
dem denuò maturè penſatis viſum eſt non re-
1 ſultare fideicommiſſariam ſubſtitutionem fa-
uore filiorum, & deſcendentium à Paulo, &
Ioanne Baptiſta Donatarijs, ſed tantùm vul-
garem ſubſtitutionem, vt patet ex illis verbis:
*E ſe alcuno di detti Signori Paolo, e Giouan Bat-
tiſta in qualſiuoglia tempo moriſſero ſenza figliuo-
li legitimi, e naturali, in tal caſo debba, e vuole,
che ſucceda l'altro di loro, e ſuoi figliuoli, e de-
ſcendenti legitimi, e naturali*. In quibus cum
deficiant verba perpetuitatem importantia,
aliud deduci nequit, niſi quod filij, & deſcen-
dentes Donatariorum vocati ſunt per vulga-
rem, non autem per fideicommiſſariam; cum-
que Paulus vnus ex donatarijs, ac ſuperſtes de-
ceſſerit cum filijs, expirauit exindè vulgaris
ſubſtitutio, nec filij grauati ſunt reſtituere alijs
deſcendentibus à dicto Paulo, iuxtà commu-
niter receptam theoricam *Cumani in l. Cum ità
§. In fideicommiſſariam num. 3. & 4. ff. de legat. 2.
Rot. deciſ. 163. num. 1. par. 16. & dec. 1007. num.
18.* cum alijs in deciſione, quæ reuidetur *§.
Non etenim*.

Nec tractus ſucceſſiuus temporis, ac verba
perpetuitatem denotantia deſumi valent, ex
quo Donator vſus fuerit verbo *ſuccedat* appo-
nendo vlterius dictionem *quandocumque* conti-
2 nentem compendioſam ſubſtitutionem, quæ
ſub ſe includit fideicommiſſariam, late *Rota de-
ciſ. 460. num. 6. & ſeq. coram Cardinali Cerro de-
ciſ. 355. num. 7. & ſeq. & num. 11. par. 17. & de-
ciſ. 176. num. 6. par.* 18. Quandoquidem DD.
placuit reſponſio data in altera deciſione hu-
ius Cauſæ nimirum, quod verbum *ſuccedat* ex
3 ſui propria natura importat vulgarem, & dire-
ctam ſubſtitutionem, non obliquam, & fidei-
commiſſariam ex iuribus ibi cumulatis in *§.
Et quidem*, & vltra ibi allegatos tenent *Pere-
grin. conſil. 33. num. 14. iuncto num. 24. lib. 3. Al-
tograd. contron. 64. num.* 20. Et licèt dictum ver-
4 bum *ſuccedat* quandoque trahatur ad fidei-
commiſſariam, hoc euenit ex quo cum dicto
verbo iuncta ſunt alia perpetuitatem denotan-
tia, vt puta *in perpetuum, in infinitum, de gradu
in gradum, de hærede in hæredem, & ſimilia*, quæ
in præſenti caſu deficiunt, & concurrebant
nonnulla ex his in caſibus auctoritatum alle-
gatarum.

Nec ex eo quod dictum verbum *ſuccedat*
5 iunctum ſit cum dictione *quandocumque*, ſub-
ſtitutio trahi poteſt ad fideicommiſſariam, quia
dictio huiuſmodi reſpicit tempus mortis Do-
natariorum, eiſdemque legitur adiecta, ibi:
*E ſe alcuno di detti Paolo, e Giouan Battiſta in
qualſiuoglia tempo moriſſe*; hæcque dictio indu-
cit quidem fideicommiſſariam inter primos
Donatarios, quibus adiecta fuit, ſi alter eorum
quandocumque deceſſerit ſinè filijs, non autem
operatur aliquod fideicommiſſum quoad alios
nempè inter filios, & deſcendentes à dictis do-
natarijs, cum illis appoſita non legatur, *Fuſar.
de ſubſtit. quæſt. 479. num. 38. Altograd. contron.
33. num. 6. & contron. 64. num. 29. Rota deciſ. 357.
num. 6. par. 1. recent.* & in deciſione quæ reuide-
tur in *§. Prout non vrget*, & conciliando contra-
ria dixit *Rota in Bononien. Fideicommiſſi de Bur-
gonſonis 24. Nouembris 1692. coram* Reuerendiſ-
*ſimo Hiſpaniarum Nuncio ſub §. Neque vide-
batur verſ. Tum quia*, confirmata *coram Reue-
rendiſſ. Decano 19. Iunij 1693. §. Nec ſubſiſtere*.

Hiſque omnibus non reſiſtunt plures in con-
trarium adductæ auctoritates, quia, vt legenti
patet, non ex ſola dictione *quandocumque* ap-
poſita primo loco vocatis inducta fuit fidei-
commiſſaria ſubſtitutio, ſed ex quo inter filios,
& deſcendentes repetita erat reciproca ſubſti-
tutio, & quidem ſub illis verbis *quos pari modo*
6 *alterum ſubſtituit*, & in ea ſpecie ſe fundat *deciſ.
450. coram Card. Cerro num.* 11. & 12. Et vlte-
riùs conſtabat in alijs caſibus de aperta volun-
tate diſponentis enixè volentis continuatam,
& perpetuam ſucceſſionem, qua ſtante nil mi-
rum ſi verbum *ſuccedat*, & dictio *quandocum-
que* appoſita primò vocatis applicata fuerunt
ad fideicommiſſariam ſubſtitutionem.

Eiuſdemque inefficaciæ reputatæ ſunt plures
coniecturæ cumulatæ in hoc caſu pro demon-
ſtranda enixa voluntate Donantis inducendi
perpetuum fideicommiſſum inter filios, & de-
7 ſcendentes à Donatarijs; quia votum conſer-
uandi agnationem; & prohibitio alienationis
ſunt reſtricta, & limitata ad fideicommiſſum
particulare ſuper Vinea, ideoque trahi non
poſſunt ad reliqua bona extra caſum ipſius Vi-
neæ, vt latè in deciſione, quæ reuidetur *§. De-
ficiunt, vſque ad finem*, Digreſſus verò ad plures
8 gradus ſubſtitutionum remouetur, quia omnes
ſubſtitutiones dependent ab vnico caſu, & con-
ditione deceſſus, nempè Ioannis Baptiſtæ, &
Pauli ſine filijs, *dicta deciſ. §. Minuſque*.

In nihilo releuante, quod Donator in con-
trouerſa Donatione expreſſerit ſuam eſſe inten-
9 tionem conſeruandi, & manutenendi Domum
de Confalonerijs; quia non exindè dici poteſt
eum habuiſſe rationem agnationis, vt princi-
paliter adiectam, itaut totam informet diſpo-
ſitionem; quia id non fuit appoſitum à Donan-
te per orationem diſtinctam, & ſeparatam in
exordio Donationis, in quo dumtaxat ille ex-
preſſit ad Donationem deuenire ex cauſa libe-
ralitatis, & amoris erga Donatarios; ſed hu-
iuſmodi ratio adiecta tantùm legitur particu-
lari diſpoſitioni ſuper Vinea, quæ ea ſubſequi-

tur, ideòque hoc tantùm fideicommiſſum particulare informat, non autem cætera bona donata.

10 Tanto magis, quia donator ad excluſionem agnati proximioris de Familia poſuit in conditione filios, & deſcendentes vtriuſque donatarij, quorum deſcendentium appellatione pro-
11 culdubio continentur fœminæ, & conſequenter non poteſt dici habita ratio conſeruandæ agnationis, quæ excluditur, quandò fœminæ agnatis præponuntur, *Rota deciſ. 440. num. 18. coram Cerro*.

Altera verò coniectura deſumpta ex prohi-
12 bitione detractionum in nulla habita fuit conſideratione, quia reſpicit dumtaxat primos Donatarios, quibus illæ competunt, *Gratian. diſcept. 82. num. 16. Rota deciſ. 776. num. 13. coram Merlino*, ideòque præferre non poſſunt perpetuitatem fideicommiſſi in vlteriores deſcendentes, nec iſtud extendere vltrà perſonas, quibus adaptatur talis prohibitio.

13 Præſertim, quia conceptæ non ſunt de per ſe, & independenter, ac veſtitæ ratione, vt bona perpetuò remaneant in familia, in quibus terminis procedunt plures in contrarium adductæ auctoritates.

Cęterùm nec allegari valet, quod donator poſuerit in conditione deſcendentes donatariorum, ideoque dici debeant diſpoſitiuè vocati ex Statuto Vrbis lib. 1. cap. 142. prout vocati ſunt filij primorum donatariorum; nam ex lectura donationis patet de deſcendentibus nullam habitam fuiſſe mentionem, vt conſtat, ibi: *E ſe alcuno di detti Signori Paolo, e Giouan Battiſta in qualſiuoglia tempo moriſſero ſenza fi-*
14 *gliuoli legitimi, e naturali, in talcaſo &c.* Sed hic tantùm ſermo eſt de filijs, qui licèt ex Statuto Vrbis ſint actiuè vocati, non tamen ſunt paſſiuè grauati vlterioribus deſcendentibus in gradu reſtituere, *Rota deciſ. 272. num. 8. par. 6. recent.* cum alijs pleno calamo deductis per *Card. de Luca de fideicomm. diſc. 75. num. 4. & eodem tit. in ſumma num. 98.*

Parùm releuante, quod deindè Donator in vlteriori ſubſtitutione addiderit, ibi: *E vuole, che ſucceda l'altro di loro, e ſuoi figliuoli, e deſcendenti legitimi, e naturali*, Quia exindè argui nequit, quod etiam in conditione donator voluerit filiorum appellatione vlteriores deſcendentes comprehendere. Quinimò ex hoc oritur efficax argumentum pro excluſione deſcendentium in conditione ſi ſine filijs, eo quia ſi Teſtator voluiſſet in hac conditione illos comprehendere, vtique ſciuiſſet exprimere ſicuti in poſteriori parte diſpoſitionis expreſſit, *l. vnica §. Sin autem C. de cad. tollen. Palma alleg. 47. num. 24. 56. & ſeqq.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Alimentorum.

Veneris 5. Martij 1694.

ARGVMENTVM.

Examinatis geminis inter ſe contrarijs deciſionibus 29. nimirum, ac... ſuperius impreſſis, ſecunda confirmatur, oſtenditurque alimenta, & ſumptus pro nuptijs parandis deberi vocato ad primogenituram, ex fructibus eiuſdem primogenituræ.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator vocans aliquem, & eius filios ad conſeruandam ſuam familiam, illius nuptias dicitur exoptare, & num. 5.*
2 *Et voluiſſe, illum de ſuis bonis recipere alimenta, & ſumptus pro illis contrahendis.*
3 *Præſertim cum teſtator illum nominatim vocauit & dilexit.*
4 *Alimenta, & ſumptus pro nuptijs contrahendis debentur ex bonis teſtatoris non ſimpliciter ſubſtituto, ſed ſubſtituto debenti conſeruare familiam teſtatoris.*
6 *Fiducia ampla commiſſa haredi importat grauamen definiendum arbitrio Iudicis.*
7 *Alimenta debentur ab hærede perſonæ Teſtatori commendatæ.*
8 *Verba generalia nequeunt reſtringi ad caſum particularem.*
9 *Veriſimilitudo attenditur ad indagandam voluntatem teſtatoris.*
10 *Commodum qui ſentit debet ſentire incommodum.*
11 *Alimenta, & ſumptus nuptiarum ſunt præſtanda de bonis hæreditarijs illius domus, quam nuptias contrahens debet conſeruare.*
12 *Alimenta petere nequit adoptatus in filium ab extraneo adoptante.*
13 *Voluntas teſtatoris intelligitur rebus ſic ſtantibus.*
14 *Alimenta debita iure actionis, non officio Iudicis debentur aliundè prouiſo.*
15 *Confeſſio erronea poteſt ſemper, & quandocunque renocari.*
16 *In ijs, quæ iuris ſunt non nocet confitenti.*
17 *Clauſula arbitrio temperat iuris rigorem.*
18 *Præſertim cum apponitur à Signatura Gratiæ.*

DECISIO XXXVII.

Reuocatis ad trutinam in hodierna Rota, geminis huius Cauſæ deciſionibus inter ſe cōtrarijs: Prima ſcilicet edita ſub die 6. Martij anni præteriti, pro denegatione; & altera ſub die 27. Nouembris ſubſequentis pro conceſſione controuerſorum Alimentorum, ac ſumptuū pro nuptijs, præualuit apud Dominos ſecunda, tan-

tanqnam magis conſona principali propoſito
Teſtatoris,ac litteræ Teſtamenti,necnon rei ve-
riſimilitudini, & iuri,ac æquitati.

Principali propoſito Teſtatoris,quia Teſta-
tor totum ferè teſtamentarium opus ad id vni-
cè direxit,& ordinauit, vt Domus Ruſpolą cō-
1 ſeruaretur,& cum liberos non haberet,per quos
fieri poſſet enixiſſimi voti compos, elegit ſibi
ad hunc finem Dominum Franciſcum Mariam
ex Fratre Nepotem, & eius filios legitimos, &
naturales. Hinc enim exoptaſſe dicitur illius
nuptias,ſine quibus aſſequi non poſſet in eo, ac
in eius legitima ſobolę conſeruationem Domus
Ruſpulæ, ex notatis per *Surd.deciſ.62.num.13.
& ſeqq.*Rot. *deciſ.40.num.51.coram Duran.deciſ.
650.num.20.verſ.præſertim coram Dunoz.Iun.&
deciſ.43.num.4.& 5.coram ſa.mem.Alex.VIII.*
Et voluiſſe, quod de bonis ſuis reciperet Ali-
menta, ac ſumptus quæ ſunt nuptijs cohæren-
tia, ac neceſſaria, vt in his terminis Alimento-
rum firmauit *Rot.deciſ.53.poſt Fenzon ad Statu-
2 tum Vrbis,& deciſ.52. poſt Turr. de pact. futur.
ſucceſ.*

Nec obſtat, qnod Teſtator primordialiter
hæredem inſtituerit D.Marchioniſſam Vxorem
ſuam, eiqne ſubſtituerit D. Franciſcum Mari-
am,& eius filios, ac in eorum defectum proxi-
miores, iniuncto cuilibet onere deferendi Co-
gnomen, & Arma familiæ Ruſpulæ citra alte-
rius mixturam,quaſi, quod ideo videatur præ-
ſuppoſuiſſe magis, quam exoptaſſe matrimo-
nium D. Franciſci Mariæ, dum eo etiam, ac
eius filijs de medio ſublatis, ſuperſunt proxi-
miores conſeruationem familiæ Ruſpulæ prę-
ſtituri; Quoniam, quidquid ſit de primordiali
inſtitutione hæredis D.Marchioniſſæ,ex maſcu-
lis, qui propriè familias conſeruant, & ſoli
etiam ad hunc effectum conſiderari ſolent,pri-
mus, & antę omnes à Teſtatore poſt eius obi-
3 tum vocatus fuit D. Franciſcus Maria: Vndè
eius etiam ipſius, tanquam principalis conſti-
tuti conſeruationis Domus Ruſpulæ Executo-
ris,atque Miniſtri, dici debet exoptatum ma-
trimonium, maximè quia vnicus fuit etiam
D.Franciſcus Maria, quem Teſtator in Teſta-
mento nominatim vocauit, ac profeſſus fuit
ſemper amaſſe,& in quo ſignanter conſiderauit
facilitatem obtinendi conſeruationem familiæ
Ruſpulæ, quæ vtique conſiderari non potuit ci-
tra affectum, ac deſiderium ad matrimonium.

Minus refert, quod alias actum eſſet de fi-
deicommiſſis,ac primogenituris, ſeu Maiora-
tibus,ſi ſubſtituto aliquo, & eius filijs, etiam
cum onere ſuſcipiendi Cognomen, & Arma,
ſtatim illi decerni deberent Alimenta,ac ſump-
tus pro nuptijs, quoniam hìc caſus toto Cœlo
diſtat ab eo, qui in obiecto proponitur; Non
enim agitur de ſimplici ſubſtitutione, ſed de
4 ſubſtitutione,ex præmiſſis,qualificata,ac veſti-
ta poſitiuo deſiderio matrimonij D. Franciſci
Mariæ pro Domus Ruſpulę conſeruatione;Nec
rurſus agitur de ſimplici ſubſtituto, ſed de vo-
cato quodam tertij generis, à Teſtatore pecu-
liariter priuilegiato, & quaſi Teſtamenti capi-
te poſito,vt patet,tum ex eo, quod eius fauore
Teſtator hæredem grauauit ſub promiſcuis
verbis inſtitutionis, ſubſtitutionis, ac reſti-
tutionis, tum etiam ex eo, quod ipſi
primum detulit fruitionem hæreditatis liberæ
ab onere multiplicandi fructus, ſolutis annuis
præſtationibus ſuperextantes, quod in eius ip-
ſius beneficium impoſuit hęredi grauatæ.

Nec demùm turbat, quod donec in huma-
nis egerit D. Marchioniſſa; ipſa ſolùm iuſſa
fuerit geſtare Cognomen,& Arma familię Ru-
ſpulæ ſine mixtura, non autem D. Franciſcus
5 Maria,aut eius filij,vel proximiores: quia hoc
ſolum præſefert, quod Teſtator voluerit in
aliqua prouectæ ætatis perſona, figuram Mun-
do facturā, continuare poſt eius obitum nomi-
nationem familiæ Ruſpulæ, cui forſan tunc
imparem cenſuit D. Franciſcum Mariam ob
impuberem eius ætatem, non autem, qnod ipſe
etiam in vita D. Marchioniſſæ non poſſit, ac
debeat operam dare per contractum matrimo-
nij conſeruationi Domus Ruſpulę,quę propriè
contingit per liberos, hoc enim Teſtator non
reſtrinxit ad obitum Dominæ Marchioniſſæ;
Verùm immò contemplatus fuit (vt præfertur)
in D.Franciſco Maria facilitatem aſſequendi
eiuſmodi conſeruationem,quo ſatis innuit op-
taſſe ipſius matrimonium in hodierno ſtatu
florentis ætatis, quo facilius, quàm deinceps
ſperari poſſet ex eo ſoboles ad implementum
eius diſpoſitionis.

Litteræ Teſtamenti; quia Teſtator conſer-
uationi dilectiſſimæ Domus Ruſpulæ ſufficien-
ter,& cum effectu prouidere vehementer cu-
piens, & non omnes rerum, ac temporum op-
portunitates præcogitare, atque ante oculos
hęredis ponere valens, quibus expedire poſſet
huic rei conſultum iri, commiſit omnia proui-
dentiæ,& curæ D.Marchioniſſæ, cum ampliſſi-
ma fiducia, qnod ipſa in omnibus, & per om-
nia curaret adimplere ſuam voluntatē, ac deſi-
derium omni meliori modo, quo fieri poſſet,
ac deberet, conſiderando iuxta contingentias
temporum qualitatem eius perſonę, quæ poſt
eius obitum apta eſſę poſſet ſuimet ipſius deſi-
derij executioni, vt formalia ſunt illius verba
de materno idiomate in latinum conuerſa.
6 Huiuſmodi enim pręgnans fiducia importat
grauamen definiendum arbitrio Iudicis, qui
penſato voto Teſtatoris, & congruentia præ-
ſertim temporum pro matrimonio,per D. Frā-
ciſcum Mariam ineundo, in executionem
debet illi ſtatuere Alimenta, ac ſumptus ad id
neceſſaria. Attenta præſertim ſpecifica conſi-
7 deratione futuri hęredis,ac ſucceſſoris Domus
Ruſpulæ à Teſtatore iniuncti D.Marchioniſſę,
quę reſoluitur in relictum Alimentorum, ac
ſumptuum pro illius nuptijs à Teſtatore deſi-
deratis,vt dę ſimilibus verbis commendatitijs,
affirmant *Menoch.de præſumpt.lib.4. præſumpt.
157.num. 11. Barrij de ſucceſſ.lib.9.tit.26.nu.1.*

Nec ſubſiſtit, quod fiducia Teſtatoris erga
D.Marchioniſſam vnà cum conſideratione ſuc-
ceſſoris Domus Ruſpulę deliguati (vt pręmiſ-

ſum eſt) per ipſam habenda, verſetur, vel circa
illius aptitudinem ad matrimonium, vt ex ver-
bis fiduciç, ibi -- *Conſideranda ſecondo la con-
giuntura de' tempi, la qualità di quella perſona,
che doppo la ſua morte puol eſsere atta al conſe-
guimento del ſudetto mio deſiderio &c.* -- vel cir-
ca reſtitutionem hęreditatis ipſi faciendam,
vt ex alijs ſucceſſiuis ipſius grauaminis, ibi --
*Ben prego la ſudetta Signora Marcheſe Girolama
mia Erede, che al tempo della ſua morte, e per dop-
po detto tempo debba inſtituire, ſoſtituire la mia
Eredità, & hauere riguardo, e rifletteve alla perſo-
na del Signor Franceſco Maria &c.* -- Non au-
tem circa prouiſionem, ſeu ſubminiſtrationem
Alimentorum, ac ſumptuum pro eius nuptijs;
quoniam hic intellectus confunditur ex gene-
ralitate prerecenſitæ fiduciç quoad res, modos
ac tempora, ibi -- *in cui totalmente confido, e ſon
8 certo, che in tutto, e per tutto ſarà rimanere adem-
pita la mia volontà, e deſiderio nel miglior modo,
che ſi puole, e deue, conſiderando ſecondo la con-
giuntura de' tempi, la qualità di quella perſona,
&c.* -- quę ſalua ratione recti ſermonis, re-
ſtringi nequit ad particularem conſideratio-
nem capacitatis futuri hęredis ad nuptias, vel
reſtitutionem hęreditatis, ſed omnia comple-
ctitur. Præſertim quia capacitas hęredis, ac
etiam reſtitutio hęreditatis ſpectanda, & reſpe-
ctiuè explenda ſunt tempore obitus, ac vice-
uerſa conſideratio demandata fuit in vita, vide-
licet iuxta contingentias temporum, pro adim-
plemento deſiderij Teſtatoris, aſſequendo poſt
obitum.

Rei veriſimilitudini, quia Teſtator opulen-
tiſſimæ hęreditatis annui redditus ſc. 50. mil.
& vltrà poſſeſſor, ac Dominus de illius fructi-
bus liberaliter prouidit quam pluribus perſonis
in vtraque deciſione ſingillatim relatis, quę ni-
hil ſibi penitus retributurę fuerant. Et ſic ve-
riſimile redditur, quod etiam tacitè prouidere
ſenſerit D. Franciſco Marię nepoti ex Fratre,
ſibi omnium cariſſimo, in defectum proprię ſo-
bolis: ad conſeruationem ſuę Domus aſſump-
to, de eo ſaltem, quod ipſi progreſſu ętatis
neceſſarium futurum foret, ad effectum con-
trahendi, ac ſuſtentandi nuptias in conſuma-
tionem ſui finis. Multum enim in hac mate-
ria facit rei veriſimilitudo, quę ex rebus ge-
9 ſtis per Teſtatorem, ac ſequelis eius voluntatis
elicitur, vt pręter auctoritates allegatas in
ſecunda deciſione, notant *Fuſar. de ſubſtit. qu.
532. ſub num. 2. Adden. ad deciſ. 632. num. 19. par.
4. tom. 3. recent. Rota dec. 294. num. 26. & ſequen.
parte 14.*

Nec iuuat replicare, quod veriſimilitudo vi-
deatur potiùs reſiſtere D. Franciſco Marię, dum
Teſtator, vt ſupra, tot perſonas honorauit, nec
inter ipſas retulit D. Franciſcum Mariam, cu-
ius tamen extitiſſe dicitur optimè memor, &
ſignanter matrimonium conſideraſſe per ſub-
ſtitutionem eius filiorum legitimorum, ac na-
turalium: quia Teſtator eatenùs non curauit
ſpecificè prouidere D. Franciſco Marię pro
eius nuptijs, tametſi maximè illas conſidera-
uerit, ac voluerit, quatenùs ipſe tunc temporis
reperiebatur in ętate nuptijs inepta, & fas fuit
ſibi credere, vel ſuperuacuam eſſe quamcunque
prouiſionem ergà illum, quem totius ſui finis,
& inſtituti ſuſtentatorem, & executorem reli-
querat, vel ſatis ipſi proſpexiſſe, dum benè con-
ſcius beneuolentię, & fidei D. Marchioniſſę eã
rogauit (vt in pręcitatis verbis habetur) quod
in omnibus, & per omnia curaret adimplere
ſuam voluntatem, ac deſiderium, totum ad con-
ſeruationem ſuę Domus intentum, conſideran-
do pręſertim qualitatem perſonę, quę ſibi illam
poſt eius obitum pręſtare poſſet.

Iuri demùm, & ęquitati; quia nuptię con-
trahendæ per D. Franciſcum Mariam ceſſurę
ſunt in beneficium Domus Ruſpolę, quę per il-
las in eius filijs, ac ſucceſſoribus; iuxtà volun-
tatem, ac deſiderium Teſtatoris, poſteritati tra-
detur; ac per conſequens omnis ęqui, bonique
10 ratio poſtulat, vt quemadmodum Domus Ru-
ſpula nuptiarum commodum ſentiet, ita etiam
ſentiat incommodum Alimentorum, & expen-
ſarum, ad regulam *Textus in l. Secundum natu-
ram ff. de regul. Iur.* & in proximis terminis fir-
mata per *Gratian. diſcept. 374. num. 21. Surd. de
11 alim. tit. 6. quęſt. 11. num. 20. & ſeqq. & tit. 7. qu.
17. num. 37. Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 6.
gloſ. 2. par. 3. num. 11.*

Nec obijcit valet, quod ſola ſpes ſuccedendi
in ingentibus opibus Domus Ruſpulæ poſt
obitum D. Marchioniſſæ ſatis magnum videri
poſſit inuitamentum, ac retributio, ſeu recom-
penſatio matrimonij, quodque ſicut Alimenta
petere nequit adoptatus in filium ab extraneo
adoptante, vt tenet *Gloſ. in §. Sed, & omnia inſtit.
12 tit. de hæred. quæ ab inteſt. defer. Surd. de aliment.
tit. 9. quæſt. 27. num. 24. & 27. Pachin. controuerſ.
iur. lib. 12. cap. 60. per. tot.* ita nec petere valeat
ab hæreditate Teſtatoris D. Franciſcus Maria,
qui non modo per ipſum adoptatus non fuit
ſed nec tenetur aſſumere illius Cognomen, &
Arma, niſi poſt obitum D. Marchioniſſę. Quo-
niam ſpes ſuccedendi in hæreditate Ruſpula,
licet alias extimabilis ſit, non tamen ſola ſine
pecunijs ſufficit ad ineundas, ac ſuſtentandas
nuptias, quę proindè dici debent intellectę, ac
volitæ a Teſtatore pretio non nudę ſpei tan-
tum, ſed pecuniarum. Et exemplum adoptati
non vrget, vbi (prout in pręſenti) argumen-
tum Alimentorum petitur ex facto deſiderij
matrimonij.

Neque in vniuerſum motiua huiuſmodi di-
luuntur, aut enervantur ex eo, quod Teſtator,
ſatisfactis annuis pręſtationibus per ipſum re-
lictis, reſiduum fructuum ſuę hæreditatis iuſſe-
rit erogari in multiplicum pro hęrede, ac ſuc-
ceſſore Domus Ruſpulæ, & ideo cenſeri neque-
at voluiſſe D. Franciſco Mariæ de nuptialibus
Alimentis, & expenſis conſulere; quia multi-
plicum ordinatum fuit, tunc cum D. Franciſcus
13 Maria per ætatem incapax erat ſubſtinendi
pondera matrimonij, & ſic non eſt in congru-
um, quod eo nunc ad hoc genus capacitatis de-
ducto pro rata illius nuptijs neceſſaria ſuſpen-
datur,

datur, vel remoretur; nam ſempet intelligitur
rebus in eodem ſtatu manentibus ad *Text. in l. Quod Seruus ff. de condit. ob cauſ. Caluin. de æquit. lib. 3. cap. 201. num. 94.* nec vnquam adeò
multiplicum, flagitaſſe videri poteſt Teſtator,
quin ardentius flagitauerit conſeruationem
ſuę Domus, quàm in cauſam ſit hodierna illius
ſuſpenſio, ſeu remoratio.

Nec pariter releuat, quod quatenùs per hy-
potheſim Alimenta, ac ſumptus pro nuptijs de-
beantur, nunquàm tamen deberi valeant, niſi
in ſubſidium, excuſſis nempè priùs bonis Patris
& aliorum obligatorum; quoniàm (quidquid
14 dicendum eſſet, ſi Alimenta per D. Franciſcum
Mariam peterentur officio Iudicis ex charitate
ſanguinis, vel forſan etiam iure actionis ex prę-
ſumpta Teſtatoris ipſius Patrui voluntate ſibi
relicta pro ſimplici ſui ſubſtentatione, in qui-
bus terminis intrare forſan poſſet inſpectio,
vtrum intelligenda eſſent relicta ſolum inſubſi-
dium ad excitandam, non augendam, vel no-
uandam iuris obligationem). Secùs eſt in hàc
hypotheſi, in quà per ipſummet Alimenta pe-
tuntur iure actionis, ex iudicio Teſtatoris, ad
effectum contrahendi matrimonium, ac ſup-
portandi illius onera in rem ipſius Teſtatoris
propriam, pro conſeruatione, ſcilicèt, eius Fa-
milię ab ipſo deſideratà; nàm in his terminis
nulla facta diſcuſſione bonorum Patris, aut
aliorum obligatorum, Alimenta illi abſolutè
debentur ex bonis hęreditarijs Teſtatoris ad
tradita per *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 532. nu. 142 & 152., Modern. Rocc. ſelect. iur. diſputat. cap. 12. num. 7.* Ea ratione, quià, nec Teſtator prę-
ſumi poteſt matrimonium, ad ſui commodum
exoptare expenſis alienis, neque Pater, aut alij
ſuccedentes in eius obligatione, cogi impendia
ſubire pro nuptijs alienæ Familiæ profutu-
ris.

Denique non refragatur, quod in precibus
Sanctiſſimo oblatis D. Franciſcus Maria, præ-
uia narratiua, quod Teſtator oblitus fuerat
ſummam ſibi pro Alimentis aſſignare, ſuppli-
cauerit pro ſuppletione obliuioni Teſtatoris,
ac declaratione illius voluntatis conformis di-
ſpoſitioni *Text. in l. Prima, §. Sed et ſi incertum ff. de ventr. in poſſeſs. mitten.* &, ad earum teno-
rem, expediuerit commiſſionem Cauſæ, proin-
deque non ſit hodiè audiendus contrà pro-
priam confeſſionem, ac extra limites commiſ-
ſionis, nitens coniecturatæ voluntati Teſtato-
ris; quià (præter quod confeſſio, quæ ex hu-
15 cuſquè firmatis detegitur erronea, poteſt ſem-
per, & quandocunque reuocari *Ciriac. controu. 35. num. 16. & controu. 65. num. 10. Rota deciſ. 169. num. 11. & 12. coram Royas, & deciſ. 391.*
16 *num. 10. coram Celſo*; Et in ijs, quæ iuris ſunt,
non nocet confitenti, *Card. de Luca de Iudic. diſc. 23. num. 5. & ſeqq., Mancin. de confeſs. cap. 1. num. 46. & cap. 2. nu. 75. Moder n. Angel. de confeſs. lib. 2. quæſt. 1. num. 50. & 51.*) preces
non loquuntur de obliuione aſſignationis Ali-
mentorum in genere; ſed de obliuione dumta-
xàt aſſignationis ſūmæ, quæ non negatur: ſed vl-
trò admittitur ex parte D. Franciſci Mariæ in-
ſtantis pro illius ſpecificatione, ſeù liquida-
tione.

Hæcque omnia pro ſecundę deciſionis con-
17 firmatione fortius ſtringere viſa ſunt, ſtante
clauſula *Arbitrio* appoſita in commiſſione
quæ temperat iuris rigorem, & viam aperit
ęquitati, quando præſertìm (vt hic) appoſita
18 fuit per particularem Congregationem loco
Signaturę Gratię ſuper pręfatis precibus depu-
tatam, vt firmant auctoritates adductę in dicta
ſecunda deciſione, cum qua in reliquis Domini
tranſierunt, vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Alimentorum.

Veneris 4. Martij 1694.

ARGVMENTVM.

In ſequelam antecedentis deciſionis taxantur hęc alimenta iuxta dignitatem teſtatoris, & illa recipere debentis, morem regionis, & opulentiam patrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta taxantur iuxta dignitatem teſtatoris, & illius, cui ſunt præſtanda, morem regionis, & opulentiam patrimonij.*
2 *Debentur anticipate.*
3 *Alimenta ex iuſtis cauſis, præſertim litium inter partes vertentium poſſunt in certis fundis r dicis arbitrio aſſignari.*
4 *Non obſtante prohibitione teſtatoris, ne aſſignarentur corpora legatarijs, cum is qui ali debet eſt, eſt legatarius cum futura ſucceſſione in tota hæreditate teſtatoris, & præelectus ad conſeruandam illius domum.*

DECISIO XXXVIII.

Firmato, quo Alimenta, ac ſumptus de-
beantur in genere, D. Franciſco Mariæ pro
illius Nuptijs ex præſumpta Marchionis Ru-
ſpoli ipſius Patrui voluntate, per geminas deci-
ſiones prioris cōtrariæ reuocatorias, vnam ſci-
licèt ęditam ſub die 27. Nouembris anni prętc-
riti, alteram ſub hodierna, Domini proceden-
tes ad diſcuſſionem quantitatis, ac modi ſol-
uendi, quę reliqua pars eſt originalis dubij in
hac Cauſa ſubſcipti, quoad quantitatem qui-
1 dem, illam taxarunt in annuis ſcutis ſex milli-
bus, moti ex dignitate perſonarum, Teſtatoris
nempè, ac Domini Franciſci Mariæ, more Re-
gionis, & ſignantèr opulentia patrimonij tran-
ſcendentis annuū redditum ſcutorum quinqua-
ginta millium, quę omnia adhunc effectum
ſpectari ſolent ad *Text. in l. Ius Alimentorū ff. vbi Pupill. educ. deb. leg. cum plures §. Cum tutore ff. de adm. tutor. leg. Cognouimus C. de hæret, & Manich.*

Surd.

Surd. de Aliment. tit. 4. quæſt. 18. in princ. Sim. de Pret. de interpret. vltim. volunt. lib. 4. dub. 11. num. 58. Rot. deciſ. 67. num. 7. coram Celſ & in Romana alimentorum 2. Decembris 1678. §. fi. coram clar. mem. Card. Mattheio. Adſtipulante etiam aliqualiter in hunc ſenſum norma per Teſtatorem ſeruata cum D. Marchioniſſa Vxore, qui eam hęredem inſtituit cum onere deferendi cognomen, & Arma Familię Ruſpolæ in conſeruationem illius nominationis, & voluit ſibi quot annis ex fructibus ipſius hæreditatis percipere ſcuta duodecim millia. Non enim prę́ſumi poteſt, quod non ſaltem medietatem percipi voluerit per D. Franciſcum Mariam, quem ad Nuptias inuitauit pro eiuſdem Familię Ruſpolæ conſeruatione, ad effectum illas iuxtà propriam, ac Domini Franciſci Mariæ dignitatem ineundi, ac ſuſtentandi.

Quò verò ad modum ſoluendi cenſuerunt, illa deberi anticipatè de ſemeſtre in ſemeſtre in pecunia numerata & quatenùs per D. Marchioniſſam mora fiat in ſolutionibus, in tot bonis per me iuxtà oretenùs mihi communicatum eorum ſenſum in hanc Cauſam aſſignandis. Alimenta ſiquidem anticipatè
2 deberi conſtat ex latè traditis per *Surd. de Aliment. tit. 4. quæſt. 17. num. 8. verſ. Intellige non*
3 *procedere*. Et poſſe etiam pro eorum ſatisfactione ex iuſtis cauſis, præſertim litium inter Partes vertentium, certos fundos arbitrio Iudicis aſſignari tradit *Bald. in leg. 2. nu. 3. verſ. Sed pone C. ſi in fraud. patron. Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 83. num. 41. Molin. de Primogen. Hiſpan. lib. 2. cap. 15. num. 27. Rota deciſ. 1154. num. 2. & ſeqq. coram Pen. deciſ. 194. nu. 69. par. 7. & deciſ. 166. num. 36. par. 12. recent.* Non obſtante quoad huiuſmodi aſſignationem forſan in præſenti faciendam, precepto Teſtatoris, qui noluit D. Marchioniſſam cogi poſſe
4 ad aſſiguanda corpora Legatarijs, quia præceptum loquitur de ſimplicibus Legatarijs, & ideò non afficit D. Franciſcum Mariam Legatarium cum futura ſucceſſione in tota Teſtatoris hęreditate, ex omnibus prælectum ad pręſtandam ſibi conſeruationem Domus Ruſpolæ in complementū ſui finis ex not. per *Card. de Luc. de Fideicom. diſc. 159. num. 2. Rot. deciſ. 25. nu. 8. & deciſ. 26. num. 12.* penès *Salgad. in Labyrint. Credit.* Non enim abhorruiſſe Teſtator cenſeri debet à ſciſſura bonorum fauore futuri hęredis prout abhorruiſſe potuit fauore ſimplicis Legatarij.

Et ità &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Interamnen. Iuris Paſcendi.

Veneris 5. Martij 1694.

A R G V M E N T V M.

Statuto ſuper certo modo præbendi pabula animalibus in Territorio æquum eſt Eccleſiaſticos quoque per ſuos Superiores ſubmitti, dummodo cauſæ contrauentionum à Iudicibus Eccleſiaſticis cognoſcantur.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſiaſtici æquum eſt, quod per ſuos Superiores ſubdantur ordinationibus laicorum editis pro bono publico.*

2 *Bonum publicum vnius, vel alterius contradictio impedire non debet.*

3 *Paſcuorum generalis communicatio ligat etiam Clericos.*

4 *Clauſula* ſublata, *& decretum* irritans *facultatem adimunt impugnandi Breue, niſi prius aduerſus ipſum obtenta aperitione oris.*

5 *Libertas prebendi pabula animalibus in bonis proprijs, tanquam iure naturali competens, tolli nequit à Principe de poteſtate Ordinaria.*

6 *Limita ob cauſam publicæ vtilitatis, vel vitandorum ſcandalorum, & num. ſeqq.*

7 *Princeps poteſt ius tertij tollere ob publicam vtilitatem.*

8 *Nec non ad vitanda ſcandala.*

9 *Et multo magis illud modificare, ſiue reſtringere.*

19 *Pœnæ in materia paſcuorum ſtatui poſſunt maiores damno.*

11 *Eiuſque exactio licita eſt, etiam nullo exiſtente damno, cum illa exigatur ratione contemptus banni.*

12 *In territoria ſata, vineata, & oliuata nullo anni tempore etiam poſt recollectas ſegetes permiſſum eſt animalia mittere ad paſcendum.*

13 *Hodie de conſuetudine in delictis proceditur per Inquiſitionem.*

14 *Bannita macellarijs reſeruatur in qualibet Ciuitate ad paſcenda animalia etiam aduerſus Eccleſiaſticos.*

15 *Cauſæ tamen contrauentionum in his caſibus ad Iudices Eccleſiaſticos ſpectant.*

D E C I S I O X X X I X.

VEtus Statutum extat in Ciuitate Interamnæ, quo ſub certis pœnis vetitum fuit, ne quis per eius Territorium Pecudes pabulatum mitteret, quod cum deinceps, experimentis rerum docentibus, non ſatis publicæ quieti, & indemnitati conſuleret, quia ſcilicet ob anguſtiam Territorij, vndique culti, ac per mo-

modicas portiones in innumeros propè Dominos diuiſi, continuò Pecudes diſcurrebant in alienum, ac damna inferebant, ex quibus ſæpè ſcandala, ac rixæ, & nonnunquam etiam homicidia oriebantur: ad hæc mala auertenda reſolutum fuit in Conſilio Credentiæ anno 1647. prohibendum eſſe generaliter cuicumque perſonæ retinere, aut retineri facere Pecudes in Territorio, vel locis, in quibus ipſæ damnificare poſſent, ſub pœna trium iuliorum per Belluarum Dominos incurrenda pro ſingulis Belluis, ac vicibus, quibus contraueniri contingeret, & cum facultate procedendi per Inquiſitionem, ac omni alio meliori modo. Hæcque reſolutio per bannimentum, ſine proclama Gubernatoris Ciuitatis executioni demandata fuit, & à Sac. Congregatione Boni Regiminis pluries approbata, ac per Breue ſpeciale ſa. me. Innocentij X. confirmata, renouatis etiam per Gubernatores pro tempore bannimentis, ſeù proclamatibus pro illius obſeruatione. Verùm quia licèt aliàs in præteritum omnes Eccleſiaſtici tàm Sæculares, quàm Regulares eidem reſolutioni ſeſe ſpontè ſubiecerint, & nunc etiam plerique ſubijci non grauentur, nuper tamen nonnulli, ac præſertim PP. Ieſuitæ aduerſus eam reclamarunt, obtinueruntque ſententias fauorabiles, declarantes ipſos tanquam Eccleſiaſticos non eſſe compræhenſos in Breui Apoſtolico confirmationis reſolutionis Conſilij Credentiæ, nec per conſequens illa ligari. Communitas difficultatem agnoſcens, relicto Iuris tramite, preces porrexit Sanctiſſimo Domino Noſtro, quo Sanctitas Sua dignaretur per viam gratiæ extendere præfatum Breue ad omnes Eccleſiaſticos, cæteroſque priuilegiatos. Et cum res per Sanctiſſimum remiſſa fuerit R. P. D. Secretario Congregationis Boni Regiminis, ac poſtmodum in ipſa Congregatione, præuijs informationibus ab Epiſcopo, & Gubernatore Ciuitatis exquiſitis, diù, multumque diſcuſſa, ac diuerſimodè reſoluta, plerumque tamen fauore Communitatis pro extenſione, ſeù noua conceſſione Breuis, ac tandem non conuenientibus eiuſdem Congregationis Dominis, noſtro Auditorio delegata cum ordine, quod loco Congregationis Boni Regiminis cùm geminis tantùm deciſionibus controuerſiam dirimat, ſubſcripſi Ego de more Dubium, *An Breue Innocentianum ſit extendendum ad Eccleſiaſticos, cæteroſque priuilegiatos*? Eoque hodiè propoſito, affirmatiua prodijt reſolutio.

Fundamentum annuendi huiuſmodi extenſioni fuit ratio publicæ vtilitatis, & vitandi ſcandala, ac rixas, quia ſcilicet (vt in facto prætactum fuit) agitur de territorio ſatis anguſto, non excedente ex quacumque ſui parte tractum duorum milliarium, vndique cincto hortis, vineis, oliuetis, ſatis, & arboribus fructiferis, ac riuis interſecato ad inſtar viridarij, pluriès etiam in anno fructus ferente ac in prædiola exiguę capacitatis diſtincto, in quo impoſſibile eſt, quod introducantur, ac retineantur animalia ad paſcendum etiam in bonis proprijs, ſine continuis vicinorum damnis, ac ſcandalis inter ipſos oriendis, vt deponunt ſexaginta Teſtes, ac probant in ſuis Informationibus Epiſcopus, & Gubernator; ſicuti enim hæc ratio iuſtè mouit Conſilium Credentiæ ad promulgandam prohibitionem introductionis, ac retentionis Animalium per territorium, etiam in bonis proprijs, & Sac. Congregationem Boni regiminis ac ſa. me Innocentium X. ad illam approbandam, & confirmandam, ita etiam hodiè mo-
1 nere debet ad faciendam eius extenſionem ad Eccleſiaſticos, tum quia æquum eſt, quod Eccleſiaſtici per ſuos Superiores ſubmittantur ordinationibus, ac Statutis Laicorum æditis pro bono publico, vt per *Sperell. deciſ.13. num. 14. Maſſin. de confiſcat. q.18. num.134. & 135. Rota in Carpentoracten. Pecuniaria 28. Iunij 1679. §. Nec ſubſiſtit coram Reuerendiſs. Bourlemont*, & in his terminis *Oter. de Paſcuis quæſt.8. num. 7. & ſeq. Anendan. de exequ. mandat. par. 1. cap.13. nu.7.* Tum etiam quia prohibitio fieret inanis, eluſoria, ac laicis intolerabilis, & iniqua, dum ſic eadem damnis, ac ſcandalis pateret occaſio ob intermedia Laicorum bona cum bonis Eccleſiaſticorum, ac impoſſibilem animalium continentiam intra ſepta paruorum prædiorum, & cogerentur Laici eorum bona habere Eccleſiaſticorum damnis obnoxia, abſque eo quod per contrarium illa Laicorum damnis habere poſſent, ac deberent ipſi Eccle-
2 ſiaſtici, quia omnes Eccleſiaſtici extenſioni conſentiunt, exceptis PP. Ieſuitis, nec par eſt, quod vnius, vel alterius contradictio remorari, aut impedire debeat publicum bonum arg. *Text. in l. vnic. §. fin. C. de caduc. tollen. Capiblanc. de Baron. tom.2. pragm.11. cap.73. num.19.* Maximè quia non tollitur in totum Ius paſcendi, ſed reſtringitur, ſeù tranſmutatur ad montes, in quibus commodè, & abſque
3 iniurijs, ac præiudicijs Animalia depaſci valent, vt in ſimilibus terminis generalis communicationis paſcuorum, quod liget Clericos, tenuit *Rot. in Anagnina Iuris paſcendi 24. Martij 1692. §. Tanto magis, & §. Abſque eo quod coram R. P. D. meo Molines*.

Nec obſtant ponderationes adductæ contra præfati Breuis tàm conceſſionem, quàm exten-
4 tionem. Quo enim ad conceſſionem non officit, quod Breue fuerit ſubreptitium, & obreptitium, qua hic non agitur de validitate Breuis imò nec agi poteſt, quia Breue munitum eſt, clauſula *ſublata*, & decreto *irritanti*, quæ facultatē adimunt illud impugnandi, non obtenta prius aduerſus ipſum aperitione oris, *Felin. in cap. nonnulli ſub nu.22. de reſcript. Marcheſan. de commiſs. par.2. cap.10. num.55. & ſeqq. Rot. in Termularum Penſionis 16. Martij 1682. §. In præſenti coram* R. P. D. *meo Molines*.

Et nihilominùs ſubreptionis, & obreptionis capita non ſubſiſtunt, non quidem primum, quod in Breui legatur, ſupplicatum fuiſſe Papæ per Communitatem, & Homines Interamnæ,

næ, quaſi quod oppoſitum reſultet ex ſucceſſiua
proteſtatione per 40. Ciues, aduersùs illud peracta;
quoniam ſubſequens proteſtatio non probat
negatiuam antecedentis ſupplicationis, &
quod plus eſt caruit effectu, nam omnes proteſtantes
obierunt, nullo deſuper reportato fauorabili
decreto, hodieque eorum hæredes, ac
ſucceſſores, necnon alij numero Centum, impetrationem
Breuis commendant, & orant pro
illius ampliatione. Neque ſecundum, quod
narratum fuerit, reſolutionem prohibitiuam
introductionis, ac retentionis Animalium
emanaſſe à publico, ſeù generali Conſilio, quale
dicitur non fuiſſe, nec eſſe Conſilium Credentiæ;
Quoniam Conſilium generale iam
diù in deſuetudinem abijt, & eius loco ſucceſſit
Conſilium Credentię, in quo vniuerſaliter
expediuntur omnia quæcumque negotia Ciuitatis.
Et quando etiam illud erat in vſu, non
reproponebantur in eo, niſi decreta conſilij
Credentiæ ſuper approbatione Medicorum,
Chirurgi, Fideiuſſorum, Exactorum, & huiuſmodi;
vt ex fide publici Cancellarij pro parte
Communitatis allata. Nec etiam Tertium,
quod dictum fuerit in reſolutione Conſilij Credentię
contineri, quod Pecudes ad ſolita montanea
paſcua pabulatum mitterentur, dum
viceuerſa nihil aliud actum fuit per eamdem
reſolutionem, niſi quod pecudes
introduci, ac retineri non poſſent in locis,
in quibus damna illaturæ forent; Quoniam
hoc ipſo quod pecudes excluſæ fuerunt
dumtaxat à locis obnoxijs damnificationes timeri
nequibant.

Et quoad extenſionem, non releuat quod
5 libertas præbendi Animalibus pabula in bonis
proprijs, tanquam iure naturali cuique cõpetens,
tolli nequeat de ordinaria poteſtate
6 etiam à Principe; quia ſecùs eſt accedentibus
geminis cauſis, publicæ ſcilicet vtilitatis, & vitandorum
ſcandalorum, atque rixarum, de quibus
ſupra, ob quas licitum eſt Principi derogare
Iuri communi, & Ius tertij in totum tollere,
vt in terminis Cauſæ publicam vtilitatem
7 ſpectantis *Textus eſt in leg. Lucius ff. de euict. &
in leg. bene à Zenone C. de quadrienn. præſcript.
Surd. conſil.* 210. *num.* 64. *Maſtrill. de Magiſtrat.
lib. 3. cap. 4. num.* 326. *Caren. reſol.* 211. *num. 7. &*
8. *Rota deciſ.* 457. *num.* 13. *par.* 1. *diuerſ.* & in terminis
8 alterius vitandi ſcandala, ac rixas *Gratian.
diſcept. 698. num. 7. & ſeq.* Multoque magis
(vt hic) Ius tertij modificare, ſiue reſtringere,
translato, ſeu recompenſato Iure paſcendi ſuper
alijs bonis, videlicet montibus *ad Text. in*
9 *l. ſi quando Cod. de operibus public. Surd. conſil.*
203. *num.* 38. *&* 39. *Noguerol. allegat.* 5. *num.* 29.
& 36. *Mart. vot.* 166. *num.* 26. *&* 27.

Minus refert, quod pœna Iuliorum trium
pro quolibet animali, & vice, qua contra prohibitionem
factum fuerit, etiamſi damnum exindè
non ſequatur vllum, ſit nimium rigoroſa,
& à regulis Iuris abhorrens, quia ſcilicet pœna
non debet excedere menſuram damni, eoque
minus imponi valet, vbi damnum non adeſt;
10 quoniam de iure licet in hac etiam ipſa materia
paſcuorum aduerſus contrauenientes ordinationibus
deſuper æditis ſtatuere pœnam
damno maiorem, nam pœnæ huiuſmodi ſunt
arbitrariæ, & pro modo neceſſitatum, ac periculorum,
quibus decet occurrere, imponendæ
grauiores, vel leuiores ad tradita *per Oter. de
paſc. cap.* 12. *ſub num.* 19. *Auendan. de exequen.
mandat. par.* 1. *cap.* 13. *num. Capiblan. de Baron. tom.*
2. *pragmat.* 8. *cap.* 45. *num.* 1. *Vinius deciſ.* 520. *nu.*
1. *in fin.* Et licet etiam illam exigere, vbi nullũ
probetur damnum, quia non exigitur ratione
damni, ſed ratione contemptus Banni, ſiue E-
11 dicti Principis, *Nouar. de grauamin. Vaſſallor.
tom.* 1. *grauam.* 51. *num.* 5. *& ad Pragmat.* Regn.
tit. de Offic. Baiul. pragm. 1. *num.* 13. *Sanfelic. deciſ.*
9. *num.* 11. *&* 12. & ſi ipſa reputata non fuit
exorbitans, & incongrua quoad laicos, nõ eſt
ratio, cur talis reputari debeat, quoad Eccleſiaſticos.
Non attenta replicatione quod in Indictione
pęnæ nulla habeatur ratio, an ſegetes recollectę
fuerint, vel non; Quia in Territoria ſata
Vineata, & Oliuata, cuiuſmodi eſt illud Interamnę,
nullo anni tempore etiam poſt recolle-
12 ctas ſegetes permiſſum eſt animalia mittere
ad paſcendum, vt tradit *Couarrun. pract. quæſt.
cap.* 37. *num.* 3. *in fine, Nouar. de Grauamin. Vaſſallor.
grauam.* 4. *num.* 3. *tom.* 2.

Nec ſimili modo grauis reputari debet modus
procedendi per Inquiſitionem, quia quidquid
olim fuerit de iure communi hodie ex
generali conſuetudine in quibuſcumque delictis
proceditur per Inquiſitionem, vt latè pluri-
13 bus adductis teſtatur *Clar. lib.* 5. *ſentent. §. fin. q.*
3. *num.* 6. ibique *Baiard. quæſt.* 17. *num.* 4. *Boſſ. de
furt. num.* 58. *Farinacc. in fragment.* Crimin. *par.* 2.
nu. 349. *& de Inquiſit. quæſt.* 1. *numer.* 10. *Ciarlin.
contron.* 165. *num.* 21. Maximè quando (prout
hic) tertia pars pœnę ex tenore ipſius reſolutionis
Conſilij, ſiuè Statuti venit applicanda
Fiſco, vt ponderant authoritates mox allegatę.
Et ſemper vrget, quod (vt in terminis pœnę
notatum fuit) non debet hic procedendi
modus extimari grauis aduerſus Eccleſiaſticos,
dum grauis exiſtimatus non fuit aduerſus
Laicos.

Nec denique turbat quod affidati pro Dohana
Patrimonij excepti fuerint in Breui, &
valeant ipſi in acceſſu, ac receſſu ad montes liberè
oues depaſci per territorium; quodquè
rurſus id ipſum conceſſum ſit Macellarijs pro
Beſtijs inſeruientibus ad vſum Macelli; Quoniam
paſtus ouium Affidatorum pro Dohana
Patrimonij èſt accidentalis, & per tranſitum,
ac propè viam publicam iuxtà formam Edictorum,
ſeù bannimentorum Dohanarum, &
Macellarijs permiſſum eſt animalia retinere ad
14 paſcendum non generaliter in vniuerſo Territorio,
ſed in certa illius parte vulgò Bannita
nuncupata, quæ in qualiber Ciuitate, vel Territorio
reſeruari ſolet etiam aduerſus Eccleſiaſticos
inibi poſſidentes bona propria, vt per *Cardinal.
de Luca de Iuriſdict. diſc.* 66. *num.* 3. *Cobell.
ad Bull. Bon. Regimin. cap.* 42. *Rota deciſ.* 182. *nu.*
11. *par.* 8. *rec. tom.* 2.

Hęc

Hęc autem extenſio Breuis ad Eccleſiaſticos, ex hucuſque firmatis, facienda Dominis viſa fuit ſub conditione, ſiuè modo, quod
15 Cauſæ contrauentionum quoad ipſos cognoſcantur per Iudices Eccleſiaſticos, & pœnę pro rata ex Statuto applicanda Fiſço, applicentur locis pijs.

Et ita deciſum fuit vtraque &c.

R. P. D. CAPRARA.

Romana Officij.

Veneris 26. Martij 1694.

ARGVMENTVM.

Conſeruatores Almæ Vrbis, nec quemcumque alium inferiorem à Principe Supremo poſſe concedere futuras ſucceſſiones Officiorum adhuc non vacantium in præiudicium officialium ſucceſſorum, nec nouas vitas ſuperaddere doctè traditur.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratus nequeunt iure ordinario concedere futuras ſucceſſiones reſeruatas Iuri ſupremo Principatus.*

2 *Decuriones non poſſunt peragere ea, quæ irrogant præiudicium ſucceſſoribus.*

3 *Conſeruatores Almæ Vrbis nequeunt ius concedere ad Officia vacatura futuris temporibus, & n. 7. & ſeqq. & num. 20. & 21. 22. & 23.*

4 *Nec habent vllum imperium in futuros Conſeruatores, tanquam ſibi pares.*

5 *Prorex Neapolitanus nequit concedere futuras ſucceſſiones in præiudicium ſucceſſoris. Nec poteſt conferre niſi vacantia tempore ſuæ adminiſtrationis num. 11.*

6 *Nec Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ.*

8 *Nec quilibet magiſtratus inferior à Principe.*

9 *Collatio officij facta à Magiſtratu priori, tanquam facta tempore inhabili, eſt nulla.*

10 *Datum eo tempore, quo dans poteſtatem exercere non potuit, habetur pro non dato.*

12 *Succeſſor non debet ſtare prouiſionibus anteceſſoris de vacatione futura, ſed ad ſui libitum poteſt alijs conferre.*

13 *Officialis non debet falcem in ſegetem ſucceſſoris immittere.*

14 *Conceſſio noua, & non prorogatio dicitur extenſio ad perſonas noniter ſuperadditas.*

15 *Penſionis translatio nonum onus inducit.*

16 *Cenſus vitalitij ad vitam plurium prorogati nonum onus inducunt.*

17 Vrbani VIII. Conſtitutio ſuperni 30. *exponitur.*

18 Leonis X. Conſtitutio *explicatur.*

19 *Officialium anteceſſorum prouiſio tenderet in ſupplantationem ſucceſſorum, quorum tempore contingit vacatio.*

23 *Expectatiuæ abhorrentur à S. Canonibus.*

24 *Prorogatio officij facta durante eadem vita non prohibetur.*

25 *Extenſio ad nouas perſonas ſolum à Principe fieri valet.*

26 *Materia præiudicialis non agitur ſimplicibus ennunciatiuis præſumptionum.*

27 *Scientia non præſumitur, cum nihil eſt, vndè deducatur.*

28 *Prorogatio ſupponit continuationem, non dimiſſionem.*

29 *Verbum* renouare, *&* prorogare *differunt.*

30 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 15. *explicatur.*

31 *In correctione iuris communis ſeuerius agitur.*

33 *Clauſula* ſupplentes *valida approbat, inualida roborat.*

34 *Clauſula* non alias *oſtendit neceſſitatem rei, propter quam apponitur.*

35 *Actus debent eſſe effectuati ad probandam obſeruantiam interpretatiuam.*

36 *Obſeruantia elicitur ex maiori actuum numero.*

37 *Actus difformes non attenduntur.*

38 *Actus facultatiuus non inducit oſeruantiam.*

39 *Aſſertiones emiſſæ per modum ſimplicis narratiuæ in Breuibus emanatis ad inſtantiam partis non probant rei veritatem.*

40 *Derogatio Conſtitutionis Sixtinæ moderatoria dotium paſſim conceditur.*

41 *Sed nihilominus petenda eſt.*

DECISIO XL.

REuolutis fundamentis deciſionis ſub die 27. Februarij 1693. æditæ, atque agnita illorum ſubſiſtentia, Domini hodie receſſerunt à deciſis, concedendo immiſſionem in poſſeſſionem Officij Menſuratoris Salis ad groſſum March. Scipioni Lancellotto vtpotè habenti collationem à Conſeruatoribus reſidentibus anno 1691. de quo tempore per obitum Vincentij Cincij officium vacauerat.

Nec vacationi prædictæ obſtitit, quod de illo tempore periculum prius currens ſub vita Cincij reperiretur extenſum ad periculum Franciſci Gottifredi, & Marcelli Nunez, quaſi altero ex prætenſis nouis officialibus ſuper extante officium per obitum Vincentij vacare non potuerit; quia licet vera fuerit prorogatio prędicti officij ad nouas perſonas, ac noua pericula facta per Conſeruatores reſidentes de anno 1684. tamen cum officium fuerit præceden-
1 ter de anno 1678. legitimè collatum Vincentio, & ſic de tempore prorogationis eſſet plenum, prorogatio non potuit fieri legitimè, & tamquam notoriè nulla debuit ſperni, ac officium vacatum conferri à Conſeruatoribus ſucceſſoribus, cum Conſeruatores Priores non potuerint Iure ordinario Magiſtratus futuras ſucceſſiones concedere reſeruatas Iuri Supremo Principatus ex deduct. *per. Fontaneli. deciſ. 113. Afflict. deciſ. 295. num. 5. Chriſt. Creſp. de Valdaur. in obſeru. Illuſtr. deciſ. obſeru. 65. num. 16. Maſtrill. de Magiſtr. cap. 25. num. 26.*

Abſolutum enim fuit apud Dominos, quod

2 Decuriones nullo modo peragere poſſint ea,
quę irrogant præiudicium ſucceſſoribus in offi-
cio *iuxta in l. ambitioſa*, *vbi Vlpianus* mandat
reſcindi ſimilia decreta, quæ *gloſſa* ambitioſas
largitiones appellat. *ff. de decret. ab Ordin. facien.*
& ibi Bart. num. 5. vbi quod Decuriones non
poſſunt grauare ſuos ſucceſſores, *Iaſ. in l. cum*
qui in verb. Magiſtratum ff. de Iuriſd. omn. Iudic.
Bart. in l. 2. ff. de option. legat. Bald. in l. ſi
cum dies. §. Si contra ff. de recept. arb. & in l. le-
ges, vbi quod Prior non ligat ſucceſſorem *C.*
de legib. Soccin. Sen. in Magiſtr. conſil. 288. il 2.
quod incipit miror num. 3. & per. tot. lib. 2. An-
tunez de donat. Regijs *par. 2 lib. 1. cap. 13. nu. 68.*
Maſtrill. de Magiſtr. lib. 1. cap. 25. n. 13. Cre-
ſpide de Valdaur. in obſeru. 65. n. 16. Gaill. obſeru.
155. n. 7. lib. 2. & in ſimilibus terminis *Gratian.*
diſcept. forenſ. cap. 167. num. 4. & Penzon. ad
3 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 25. num. 20.* vbi quod
Conſeruatores ex auctoritate per Statutum in-
dulta Magiſtratu perſuncto, non poſſunt conce-
dere ius ad officia vacatura futuris temporibus,
& ſub aliorum Conſeruatorũ reſidentia ob im-
plicantiam ſupplantandi ſucceſſores, illiſque
præiudicandi in Iure conferendi, in quo fun-
dantur deciſiones *in Romana Officij æſtimatoratus*
24. Aprilis, & 9. Octobris 1570. coram Cardi-
nali Lancellotto; Non æquum enim videtur,
4 quod prior Conſeruator poſſit diſponere de
Officio, cuius collatio tamquam fructus, ſeù
effectus exercitij Iuriſdictionis reſidentialis eſt
deuoluta ad nouos ſucceſſores, in quos tam-
quam pares, & æquali auctoritate prouiſos,
priores non habebant Imperium *l. nam Magi-*
ſtratus ff. de recep. arbitr. Mayer. de Aduoca ar-
mat. cap. 16. nu. 824. & ad rem noſtram decla-
rauit *Conſtitutio fa: me: Pauli Quarti la 17. quæ*
incipit Decens, vbi quod par in parem non ha-
5 bet imperium, & de Prorege in Regno Neapo-
litano facultatibus temporarijs tamen ſuffulto,
Menad. conſil. 31. per 101. Franch. deciſ. 393. n. 5.
6 & de magno Magiſtro Religionis Hieroſoly-
mitanæ, *Barbat in cap. conſtitutus col. 2. de reſcript.*
prout de ipſis decurionibus loquitur *gloſſa in l.*
cum, qui, verbo Magiſtratum ff. de Iuriſd. omn.
Iudic & ibi Iaſ. & Baldus in l. leges C. de legib.
7 & in terminis Conſeruatorum Vrbis dixit *Grat.*
diſcept. forenſ. 167. num. 4. & Rota in Romana
Officij Aeſtimatoratus 24. Aprilis 1570. coram
8 *Cardinali Lancellotto*, quæ indiſtinctè procedunt
in quouis Magiſtratu, qui tamen eſt inferior à
Principe, *Andr. in cap. moribus ſi de feud. de-*
functi. Fontan deciſ. 213. Creſp. de Valdaur. in ob-
ſeru. deciſ. 65. num. 15. ob defectum poteſta-
tis, quæ in prioribus expirauit, & eſt tranſla-
9 ta in Conſeruatores ſuccedentes, itaut reſpectu
Priorum collatio dicatur facta in tempus inha-
bile, quod defectui facultatis æquiparatur *ad*
text. in l. quod ſponſæ C. de donat ante nupt. in l.
ſi Stichus ſeruus ff. de manumiſ. Antunez. de donat.
Regijs lib. 1. c. 13. n. 69. Creſp. de Valdaur. d. obſeru.
10 *65.* cum datum eo tempore, quo dans poteſta-
tem exercere non potuit, non habeatur pro da-
to, vt reſcripſit *Alexander* Tertius *Archiepiſcopo*
Eboracenſi in cap. 1. quod autem de Iurepat. &
ibi gloſſa in l. traditio ff. de acquiren. rer. domin.
& in l. tertia §. Vltimo ff. de pen. & in l. 2. C.
eodem & in terminis Officialium temporario-
11 rum, Immo ipſius Proregis Neapolitani, quod
facultas per Principem Supremum data, re-
ſtringatur ad vacantia actu nec liceat illis tra-
ctare niſi ea quæ contingunt tẽpore ſuæ admi-
niſtrationis, *Afflict. deciſ. 101. Vincent de*
Franch deciſ. 393. numer. 6. Maſtrill. de Magiſtr.
lib. 1 cap. 25. num. 13. vſque ad num. 22. Creſp. de
Valdaur d. obſeru. 65. & proinde ſucceſſor non
debet ſtare prouiſionibus Anteceſſoris de vaca-
12 tione futura, ſed ad libitum poteſt conferre
alijs, *Antunez dicto cap. 13. num. 99. Vincent. de*
13 *Franch. deciſ. 393.* ob illam communem ratio-
nem, quod Officialis non debet falcem in ſe-
getem ſucceſſoris immittere, vt aduertit no-
ſtra deciſio in §. *Cumque*, & ad rem noſtram
obſeruat *Marius Cutell. ad leges Siculas, Martin.*
not. 30. fol. mihi 52.

Quę eo fortius procedunt in præſenti, vbi
verè non agitur de prorogatione Officij tem-
poranei in eadem perſona Cineij, & de conti-
nuatione Iuris, per quam impediretur, ne ex-
piraret tempus primæ gratiæ, in quibus termi-
nis loquuntur *à Ponte & Rocca* in contraria de-
ciſione relati, qui vlterius ſupponunt etiam
prorogationem fieri ab eo, cui ius eligendi
competijſſet; In noſtro autem caſu agitur de
extenſione, ſeù prorogatione ad perſonas no-
uiter ſuperadditas videlicet duorum aliorum
Adoleſcentum robore primæ Iuuentutis præ-
ſtantiũ, quę cum ſit ad fauorem eorum, qui ni-
14 hil Iuris habebant, fuit vera conceſſio noua,
& non prorogatio, quę ſupponit ius præexi-
ſtens in ſubiecto, quam præexiſtentiam voluit
Bartolus in l. dies cautionis num. 3. ff. de damn.
infect. ibi Caſtren, & Larrea alleg. Fiſcal. alleg.
22. num. 30. vbi de Officiali ſuperaddito, & in
materia Emphyteotica Eccleſiæ habentis domi-
nium perpetuum reprobatur additio vnius per-
ſone præter ſolitum Inueſtituræ, & maiori Iu-
re Officiali habenti adminiſtrationem Magi-
ſtratus Trimeſtris negari debuit facultas pro-
rogandi à vita vnius viri ad vitas duorum
Adoleſcentum, quos natura non præſumit pre-
moti longè ætate maioribus; Proinde ſupe-
radditio ipſius dicitur noua conceſſio inuol-
uens ſpeciem expectatiuæ inter ipſos; quod vt
præiudiciale, & odioſiſſimum à Iure reproba-
tur ex relatis *in deciſ. 265. num. 6. coram Hiero-*
nymo Priolo; Immo in ipſis tranſlationibus
penſionum, vbi vna dumtaxat vita conſideratur
15 non plures, & ſi Tranſlatarius poſſit precede-
re transferenti, tamen odioſæ cenſentur, nec
faciunt ſimplicem prorogationem, ſed nouum
inducunt onus *Lotter de re benefic. lib. 1. quæſt.*
36. n. 113. Card. de Luc. de penſion. diſc. 51. & diſc
58. & diſcurſ. 63. Priol. deciſ. 265. n. 6. Rota dec.
398. numer. 23. par. 8. recentior. & de vitalitijs
Cenſibus ad vitam plurium prorogatis, *Roder.*
de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 5. num. 11. Leotard. de
vſur. quæſt. 49. num. 24. Aucadan. de Cenſib.
Hiſpan.

Hiſpan. cap.20. num.6.

Hæc reſiſtentia Iuris communis prædictis
abuſiuis, & odioſis conceſſionibus ſucceſſori
præiudicialibus fuit auctoramento Apoſtolicæ
17 declarationis comprobata in Conſtitutione
ſan: mem: Vrbani Octaui, quæ incipit *Superni*
la 30. §. 8. vbi ſimiles prorogationes ad vitam
aliorum caſſauit, & annullauit in quibuſuis
muneribus, & Officijs Cameræ, & Romanæ
Curiæ, tam in Vrbe, quam extra, vbi compre-
hendendo quoſcumque Magiſtratus cuiuſcum-
que Ciuitatis, & Dominij Eccleſiaſtici, & Be-
neuentani, Ferrarien. Bononien, & Auenionen.,
eo magis voluit comprehendere Magiſtratus
Vrbis in prohibitione prorogationum, quas
idem Vrbanus Vrbanus Octauus in Conſtitu-
tione *la* 201. dixit eſſe præiudicij, & non modi-
ci, vbi prorogationes ſunt ad vitam plurium, &
nouarum perſonarum, quod referunt *Auendan.*
de Cenſib. Hiſpan. cap.20. num.6. & Roder. de
ann. reddit. lib. 1. par. 5. num. 11. Leotard. de vſur.
quæſt. 49. num. 24.

Neque alium ſenſum habuit ſan. mem. Leo
18 X. in Conſtitutione Indultiua gratiarum Po-
pulo Romano *apud Fenzon. ad Statut. Vrbis im-*
preſſa fol. mihi 679. vbi præſcribendo regulam
directiuam diſpenſationis Officiorum, illam
reſtrinxit ad prouidam Conſeruatorum ordi-
nationem ex dictione *iuxta ad Text. in l. quidam*
Iberus ff. de ſeruit. Vrban. præd. & notat ibi *Bart.*
in l. decernimus Cod. de aqueduct. lib. 11. Gratus
dict. 114. & Barboſ. de diction. dict. 161. quæ fuit
ibi apposita ad regulandam diſpoſitionem, &
eam conſultò informandam mediante forma
præſcripta talis ordinationis, quæ eſſet proui-
da, ideſt certa ratione, & honeſta cauſa, vt ad-
uertit *Senec. cap. 18. de Conſol. ad Polyb. Plin. lib.*
10. cap. 33. & paſſim DD. in cap. niſi eſſent de præ-
19 *ben.* & ſignanter *Faguan. ibidem, & Gonzal.* &
conſequenter talis, vt recipiat declarationem
à regulis Iuris, quæ directè reſiſtunt præiudicio
Iuris Tertij, & inuigilant ne ſupplantentur ſuc-
ceſſores in Officio, prout fuiſſent ſupplantati
ſuccedentes in Conſeruatoratu de anno 1691.,
ſi illorum Iuriſdictio præuentiuis Collationi-
bus Anteceſſorum exhauriri potuiſſet *argum. l.*
primæ in princ. ff. de legit. tut. & in leg. cum ſatis
§. Caueat. ff. de Agric. & Cenſit.

Si enim ad mentem Partis admitteretur
20 hæc effrænata, & inordinata poteſtas, ſequere-
tur, quod præiudicium irrogaretur non ſolum
Conſeruatoribus Trimeſtris anni 1691. ſed in-
diſtinctè omnibus, & ſingulis eorum ſucceſſo-
ribus, quibus in totum Conſeruatores actu re-
ſidentes potuiſſent præiudicare concedendo in
vno Trimeſtre prorogationes omnium, & ſin-
gulorum Officiorum; Qui abuſus licet non
euenerit, tamen ipſa ſola poſſibilitas ex præ-
dicta interpretatione viſa eſt intolerabilis, ita-
ut plurimam vim fecerit Dominis ad coercen-
dum effrenarum intellectum poteſtatis trimen-
ſtrualis Conſeruatoriæ intra Cancellos limita-
tæ, ac prouidę ordinationis reſtringendæ ad
officia actu vacantia.

Neque hoc præiudicium directum ſucceſſo-
21 rum in Conſeruatoratu euitari potuit ab euen-
tualitate prædeceſſus Franciſci, & Marcelli, qui
vt Adoleſcentes fuerant ſuperadditi Vincentio
iam in virili ætate degenti, quia euentualis prę-
deceſſus non operatur vacationē Officij, quod
durabat in Vincentio ſuperuiuente, & licet pro-
rogatio dirigatur ad nouas, & diuerſas perſo-
nas comprehendendas, hoc facit abſque dimiſ-
ſione primi Officialis, nec vllatenus pendet ab
euentualitate, prout permutatio, quæ trasferen-
do totum ab vno termino ad alium, omnia di-
mittit à primo, & ideo eius validitatem euen-
tualitati prępondera t.

Neque præiudicium minuitur ex eo quod
in certum ſit de tempore obitus Cincij, an Ca-
ius, vel Titius ſit futurus Conſeruator, & actu
22 reſidens, quia ſatis adhuc effectum eſt, quod
ius Collationis Officij, quod aperitur per Obi-
tum Cincij ſit omninò certum, licet incertum
ſit Trimeſtre, in quo euenire deberet, & ſub cu-
ius Conſeruatoris reſidentia, cum incertitudo
vnius, vel alterius Conſeruatoris non tollat cer-
titudinem obitus Cincij, & ſi certum vacationē
Officij futuram ad fauorem Conſeruatorum
de illo tempore reſidentium, quia vis non ſtat
in eo, an præiudicetur vni, vel alteri Conſerua-
tori, ſed quod præiudicetur Conſeruatoribus in
genere, vt exemplificat in Emphyteuſi, & de
præiudicio Domini directi *Rota deciſ. 39. num.*
49. par. 8. recent. Vbag. deciſ. 98. num. 8. & num.
21. Rota in Imolen. Bonorum 14. Martij 1687. §.
Nihilominus coram R.P.D. Vrſino: Alias ſi ex
ipſa incertitudine ſucceſſorum ſubſtinerentur
23 pręuentiuæ, & abuſiuæ Collationes ob incerti-
tudinem Officialium, & Succeſſorum, actum
eſſet de regulis prohibitiuis expectatiuarum,
quas Canones abhorrent, & *Sac. Concil. Tri-*
dent. tanta ſolemnitate abrogauit *in ſeſſ. 24. de*
reformat. cap. 19. Gonzal. ſuper regul. 8. §. Primo
num. 63. & 64.

Auctoritates in contraria deciſione relatæ;
24 aut loquuntur in caſu prorogationis factę
durante eadem vita, vt ait *Bart. in l. dies cautio-*
nis ff. de damn. infect. & ſi vltra vitam, & cum
extenſione ad nouas perſonas conceſſio erit à
25 Principe abſolutam poteſtatem habente, aut
erit in facultate retinendi penſionem, quæ ob
aſſumptionem ſtatus incompatibilis fuiſſet va-
catura, vt loquitur *Spada conſil. 72. num. 1. lib. 3.*
Epiſcop. Iſclan. in diſputat. Iuris Select. diſput. 8.
lib. 1. Rota in nouiſ. deciſ. 21. num. 7. fol. 4. circa
fin. & num. 8. verſic. Modo hic Papa, vbi quod
ante finem temporis vltra tempus titulum ex-
tendit, non autem in tempus nouum.

Deciſio *in §. Præterea* ad prætexendam legi-
26 timitatē prorogationis, ſupponit præſumptiuē
Officium fuiſſe dimiſſum à Cincio de anno
1684.; Sed materia præiudicialis non agitur
ſimplicibus enunciatiuis præſumptionum abſq;
alia conjecturarum concomitantia, & in omnē
27 caſum præſumptiones retorquerentur, quia ni-
hil fuit allegatum in facto, ex quo reſultare
potuerit præſumptio ſcientiæ Cincij, vt di-

xit Rota *deciſ.658.num.4.par.18.recent.* qui prę-
ſumendus eſt de his omnin̄ò ignarus,& in for-
tioribus terminis dixit Rota *deciſ.25. num. 10.
poſt.Vivian de Iurepatr.* Immo ipſi Conſeruato-
res procedendo non per viam nouæ conceſſio-
nis,ſed per viam prorogationis ad vitam noua-
rum perſonarum,excludunt quamcumque præ-
ſumptionem aſſertæ dimiſſionis Officij,& con-
ſenſus Vincentij Cincij alias requiſiti,vt expli-
cauit *gloſſa ad textum vnicum in titulo 14. de
Vaſſallo decrepitæ ætatis,qui feudum refutauit,vt
filij inueſtiantur . ibi — Sed intelligo refutationem
eſſe conſentientibus his ad quos per ſucceſſionem
eſt venturum lib.2.de feudis .*

Nec contrarium reſultat ex Statuto Vrbis
lib.1.cap.15. vbi refertur Conſeruatores poſſe
29 officia Palatij Capitolini , & Tubicines reno-
uare,& confirmare,& cum vacauerint de nouo
concedere, quia non benè à verbo *renouare* in-
fertur ad ſub auditionem facultatis prorogan-
di,& extendendi,vt valdè diuerſæ per *text. in
l.ſed & ſi manente, ff. de precar. & l.4.in princ.
ff. de damn. infect.* vbi gloſſa contradiſtinguit
verbum renouare à verbo *protelare,ſeu prorogare,*
quia primum præſupponit conceſſionem eſſe
finitam,ſecundum verò,quod duret *Cald.de re-
nouat.emphit.lib.2. quæſt.2. num. 1.* & renouatio
quaſi reſtauratio præcedentis conceſſionis ca-
dat ſuper eiſdem perſonis,prorogatio verò no-
uas perſonas comprehendat; Præterea Statu-
tum ibi loquitur *de officijs amouibilibus* Palatio
Capitolino inſeruientibus,vt ſunt Tubicines,&
30 famuli vulgo fideles,Baroncellus, & Præfectus
Domus,vt *cap. 15.cap. 17. 18. 20. & 25.* quæ
collata cum alijs officijs vacabilibus Cameræ
Capitolinæ Conſeruatorum , de quibus in Sta-
tuto *lib.3.cap.12. 22. & 23.* valdè contradi-
ſtinguuntur à primis,cum loquantur de Iuri-
bus Cameræ Vrbis Conſeruatorum , vt *in Con-
ſtitutione ſexta ſan. mem. Pauli III.* & clarius
in deciſ.Coccin. dec.1570. num.6. de quibus ſpe-
cialius,& ſeparatim Statutum diſpoſuit *in cap.
125.lib.1.* & ideo Fenzonius in ſtatutarijs inter-
pretationibus Vrbis verſatiſſimus dixit hæc
officia non eſſe amouibilia,ſed perpetua ad in-
ſtar feudorum,quorum proprietas in conferen-
do non promanauit *à dicto cap.15.* reſtricto ad
officia ſeruitoria, & amouibilia ad nutum Cō-
ſeruatorum,vt ſunt Tubicines,ſed potius a Cō-
ſtitutione ſan. mem. Leonis X. officiorum In-
dultiua,vt fatetur *idem Fenzon.in cap.125.num.
4.* vbi recenſetur officium ſalis ad groſſum cū
alijs, & eſt ſubiectum Conſeruatorum prouidæ
ordinationi,quæ tamquam æquiſſima, & iuſta,
non eſt compatibilis cum prorogatione ad
plures vitas præiudiciali *Iaſ. in l. quæ de legato
nu.4.ff. de leg.1.* quam interpretationem Domi-
31 ni eo facilius ſunt amplexi,cum agatur de cor-
rectione Iuris communis , in qua ſeuerius agi-
tur *Cyriac.controu.385.num.14.Mellin. deciſ.68.
num.15.Rota deciſ.165.num.9. par.19. recent.* &
quæ non debet exorbitare ab æquitate , & iuris
communis diſpoſitione .

Cum itaque prorogatio habeat apertam Iu-
ris communis , & Pontificij reſiſtentiam à mo-
32 dernioribus *SS. mem.Innoc. X. Alex. VII. &
Clementis X.* declarationibus enixe renouatam,
nec litteralis Statuti diſpoſitio aperiat viam
ſimilibus prorogationibus , immo ipſe Fenzo-
nius vigilantiſſimus , ac laboratiſſimus Statuti
Interpres, in ſuis annotationibus ad Statutum
Vrbis *cap.15.lib.1. num.10.* dicat Conſeruato-
res ex auctoritate à Statuto eis conceſſa non
poſſe concedere Ius ad officia vacatura , poſt-
quam Conſeruatoratus munere erant per-
functi, & abſolutè illis negat diſpoſitionem de
iſtis officijs in preiudicium Succeſſorum in
Conſeruatoratu,ſequendo opinionem à noſtro
Tribunali amplexam *in deciſione Romana Officij
Æſtimatoratus Ripæ 24.Aprilis , & 9. Octobris
1570. coram Card. Lancellotto* , quæ mouentur
prædicta ratione præiudicij,& ideo procedunt
etiam extra caſum Coadiutoriæ,& vbi vrgebit
præiudicium, nec deferunt obſeruationi inter-
pretatiuæ , vt ex *deciſionibus Calder. conſ. 19.
num.1.verſ.Item Coccin. deciſ.1546.num.22.A-
mat.Dunozett.deciſ.977.Rota deciſ. 335. num.3.
par.18.recent.*

Reaſſumpto igitur folio coram me concor-
dato,omiſſis alijs Breuibus Confirmatorijs,de
quibus , vt in limine propoſitionis exhibitis ,
non potuit folium nouum concordari , fuit
opus enucleatis caſibus relatis æquilibrare ob-
ſeruantiam , & ex quibus aſſurgat prorogatio
ſecundum quam officium remanens firmum
in primo Officiali,tranſeundo ad nouas perſo-
nas,recipiat illam ſubſiſtentiam ab obſeruan-
tia,quam à iure non habet; *Folium in Summario
num.2.* in tertia claſſe recenſet collationes per
octuaginta vices extenſas ad nouas perſonas ,
quarum ſexaginta fuerunt à Breuibus Pontifi-
cijs confirmatæ,& in quinquaginta quatuor ex
illis fuit appoſita clauſula *ſupplentes* , quæ va-
33 lida approbat,inualida roborat, & viuificat ,
*Abb.conſ.62.num.4.Seraphin.dec.1430. num.1.
Bich.deciſ.261. num.10.* quamplures aliæ habent
34 in ventre reſeruatum Beneplacitum Apoſtoli-
cum cum clauſula , *& non alias*, quod oſtendit
eius neceſſitatem *Barboſ.de dictionib.dict.80.*

Ex viginti verò collationibus , in quibus nō
interfuit confirmatio Apoſtolica , ſubducendæ
ſunt ſeptem , quę nequeunt cumulari ad effor-
mandam obſeruantiam,quarum tres antiquio-
res ob ſuperuentas deciſiones Lancellotti fue-
runt reiectę,& ſublatæ : In alijs verò quatuor
licet Breuia confirmationum adinuenta non
fuerint , ſatis fuit , quod in ſucceſſiuis colla-
tionibus eorumdem officiorum fuerint ſucceſ-
ſiuè exhibita, ad hoc vt frigeſcat vis elicita ad
introducendam obſeruantiam ; animaduerten-
do, quod in caſu noſtro ſubducendæ ſunt ite-
rum extenſiones de Patre in filium , de fratre
in fratrem,quorum Pater fuerat Officialis,quia
in iſtis non deerat auctoritas ex Statuto Vrbis
lib.primo cap.125.

Sed dato etiam , quod ſuperſint 13. exempla
35 extenſionum,vltra quod vſque adhue non con-
ſtitit illas effectum habuiſſe,vt pro obſeruantia
in-

interpræratiua requiritur *Rota deciſ.* 136. *num.* 10.*par.* 1.*& deciſ.*29.*num.*.6.*par.*7.*& deciſ.*.266 *num.*.23.*par.*15.*& deciſ.*267.*num*:8. *par.*16.*rec.* immò contrarium patuit ex reuolutione Summarij Chronologici Lancellotti *num.*3.ſemper exemplis prædictis aduerſantur ſexaginta ſeptem exempla extenſionum confirmatione Apoſtolica roborata, quæ à concurſu Auctoritatis Pontificię recipiunt illam validitatem, quam de per ſe non habebant, itaut treſdecim ſupra-
36 dictæ extenſiones non confirmatæ, vtpotè minores numero, ac pondere concurrere nequeant cum contraria obſeruantia, quæ fuit maiori actuum numero conſtipata, dum attenditur id, quod frequentius fuit obſeruatum *Bartol. in l.de quibus num.*16.*ff.de leg.*1.*Dec.conſ.*11. *nu.* 12.*verſ. reſpondetur, quod plerumque, & conſ.* 215.*num.*2.*verſ.hoc idem Theſaur.deciſ.*99.*num.* 7.*Viuian de Iurepat.par.prima lib.*4.*cap.*1.*num.* 71.*§.Secundo,quia fol.mihi* 96.metiendo obſeruantiam à pariformitate actuum, qui ad præſcribendam legem actibus futuris debent eſſe
37 effectuati, & omninò conformes, & conſoni, quia difformitas actuum eſt inepta ad conſtituendum aliquale Ius ad *Text.in l. ſemper* 34. *ff.de regul.Iuris, Bartol.in l.*2.*num.*2.*ff. ſolut. matrim.Coccin.deciſ.* 1552. *num.*15. *Rota dec.* 327. *num.*27.*par.*17. *& deciſ.* 538. *num.* 15. *par.* 18, *recent.*

Et ad excluſionem conſuetudinis, & obſernantiæ ſatis eſt, quod ſucceſſor in Conſeruato-
38 ratu, quo vacauit officium noluit reclamare ab extenſione per priorē Conſeruatorem conceſſa, aut quia vacatio euenerit reſidentibus ijſdem Conſeruatoribus, aut alijs, qui nòluerunt reclamare vt poterant, & ſic actus fuit facultatiuus, qui non connumeratur ad obſeruantiam interpretatiuam inducendam *Rota deciſ.* 336. *num.* 10.*coram Card.Cerro, Rota deciſ.* 254. *num.* 25. *par.* 19. *recent*, aut quia voluit gratificari perſonis quorum fauore facta eſt prorogatio, vt fuit dictum *in deciſ.*96.*num.*18.*par.*17.*recent.* vbi requiritur contradictio, & acquieſcientia partis, vt fuit dictum *in Romana officij Aeſtimatoratus* 9. *Octobris* 1570. *in princ. coram Card. Lancellotto, & in Maioricen. Canonicatus Pænitentiariæ* 10. *Martij* 1665.§. *Neque ſimultanea coram bon.mem.*Emerix *Seniore*.

Nec viſum eſt Dominis vrgere aſſertiones ſan.mem.Gregorij XIII.& Sixti V. & Gregorij XIV. quia fuit animaduerſum prædictas aſſer-
39 tiones, vt emiſſas per modum ſimplicis narratiuę in Breuibus emanatis ad petitionem Partis nullatenus probare veritatem rei narratæ *Card. Cerrus deciſ.* 120.*num.*5. *Rota deciſ.* 161. *par.*5.*& deciſ.*361.*num.*7.*verſ.Bulla par.* 18. *& deciſ.*56.*num.*39. *& deciſ.*628.*num.*13. *par.*19. *rec.Card.de Luca de benef.diſc.*20.*num.*6.*in fine*, ſed potius facultates Conſeruatorum ſubintelligi eo modo, quo aliunde conſtitit ad actum ex vi confirmationis Apoſtolicę redactas; Et eo magis, quia principaliter ibi fuit dubitatum de poteſtate Conſeruatorum enunciata *Royas deciſ.*327.*num.*8.ponderando, quod Pontifices non confirmauerunt indiſtinctè prorogationes, & eo modo quo factæ fuerant, ſed illas ad placitum reſtrinxerunt, quod euincit facultatem eſſe non à Statuto, neque ab obſeruantia conceſſionis, ſed à facto Papæ confirmantis.

Nec per quamcumque facilitatem in conce-
40 dendo Breuia confirmatoria ſequitur, quod Papa ſuppoſuerit hanc facultatem extitiſſe in Conſeruatoribus, & multo minus, quod voluerit tacitè illis eandem de nouo conferre, quia vt videmus in dies contingere, derogationes Conſtitutionis Sixtinę prohibentis dotes excedere ſcut.5500., paſſim concedi, vt in *Millin.deciſ.*433.*in fine, Zarat. deciſ.* 83. ex inconcuſſo ſolito derògandi, & tamen non inde moderatur rigor prohibitionis ſtatutariæ, neque exinde dicitur collata facultas priuatis liberè conſtituendi Dotes in ſumma prohibita, immò
41 fuit declarata nullitas Conſtitutionis Dotis ob non impetratam Pontificiam approbationem, & derogationem, vt *deciſ.* 18. *& deciſ.* 83. *par.* 18.*recent.* quæ ſingillatim in quocumque actu Conſtitutionis exceſſiuę Dotis requiritur, ex quibus diluitur quæuis bona fides in fine deciſionis conſiderata.

Et ita partibus hinc inde informantibus, &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX
DECANO.

Romana Saluiani.

Lunæ 7. *Iunij* 1694.

A R G V M E N T V M.

Confirmata ſuperius recenſita Deciſione 31. iterum traditur, debitorem vtentem licentia Principis alienandi bona fideicommiſſi pro ſatisfaciendo creditoribus, debere inter eos ſeruarę prærogatiuam anterioritatis, & potioritatis.

S V M M A R I V M.

1 *Bona prohibita alienari fiunt libera, accedente licentia Principis.*
2 *Ac cadunt ſub hypotheca iam contracta ſuper bonis præſentibus, & futuris.*
3 *Quod procedit, licet licentia Principis remittat totum arbitrio debitoris, qui poteſt illa non vti, ſed vtendo, id debet agere prout de iure.*
4 *Liberatio à vinculo fideicommiſſi obtenta à Principe eſt intenta non ad acquirendum, ſed ad alienandum.*
5 *Directa autem ad ſatisfaciendum creditoribus, omnibus prodeſſe debet.*
6 Salgad.in labyr.credit.cap. 20. *explicatur.*
7 *Licentia prædicta cenſetur à Principe conceſſa pro ſatisfaciendo creditoribus ſecundum ordinem eorum hypothecarum.*
8 *Bulla Baronum mandat creditoribus ſatisfieri ſeruata inter eos anterioritatis, & potioritatis prærogatiua.*

9 Com-

9 *Commoditas percipiendi fructus eſt quid diſtin-
ctum ab alienatione bonorum.*

DECISIO XLI.

PRodierunt in hac Cauſa geminæ deciſio-
nes inter ſe contrariæ coram Reuerendiſ-
ſimo D. Heruault Archiepiſcopo Turonen. vna
nempè die 3. Decembris 1688. pro denega-
tione, & altera 15. Iunij 1693. pro conceſſione
immiſſionis in poſſeſſionem controuerſorum
Canonum ex interdicto Saluiano. Vtriſque
autem hodiè ad trutinam reuocatis coram me
in eius locum ſuffecto, reſponſum fuit pro con-
firmatione ſecundæ; non enim ſubſiſtere viſum
fuit fundamentum primę, quod Actores ca-
reant hypotheca ſuper præfatis Canonibus,
tamquàm ſubiectis fideicommiſſo condito cum
ſtrictiſſima prohibitione cuiuſcumque aliena-
tionis, quia cum Petrus debitor obtinuerit à
Principe facultatem alienandi bona fideicom-
1 miſſaria in ſatisfactionem Creditorum pro
ſumma ſcut. 40. mil. & in executionem facul-
tatis huiuſmodi inſolutum dederit eoſdem
Canones, iſti illico effecti fuerunt ipſius libe-
ri, vt notat *Salgad. in labyr. credit. par. 4. cap. 11.
num. 12. Rota deciſ. 818. num. 1. & 2. coram bo.
me. Card. Cerro*, ac vti tales ceciderunt ſub acto-
2 rum hypotheca complectente debitoris bona
præſentia, & futura, vt in puncto firmat *Card.
de Luc. de fideic. diſc. 165. num. 5. verſ. quo verò,
& num. 6. & de credit. diſc. 42. num. 2. & de feud.
diſc. 78. num. 19.* & in ſimilibus terminis bono-
rum poſt contractum debitori quæſitorum
Text. eſt *in l. vltim. in princ. ff. qui pot. in pign. &
in l. ſi ignorante C. de remiſs. pign.* latè *Carleual.
de Iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſp. 34. num. 1.*

Nec obſtat, quod facultas alienandi nihil
3 diſponat, ſed totum conferat in debitoris ar-
bitrium, quaſi quod quemadmodum poteſt
ipſe debitor quomodolibet vti, vel nullatenus
vti, vt plenè *Salgad. in labyr. cred. par. 2. cap. 10.
num. 9. & ſeqq.* ita etiam particulariter vti va-
leat fauore cuiuſuis ex creditoribus ſibi ma-
gis benè viſi, quoniam vſus quidem facultatis
reſidet in arbitrio debitoris, at non ibidem ef-
fectus ex vſu reſultans, hic enim manet ſub
diſpoſitione iuris, quæ eſt, quod ſublatis vin-
culis fideicommiſſorum, bona reſumant anti-
quam naturam, ac libertatem, & tamquam in-
differentia ſubdantur hypothecis creditorum.
Non refragante ponderatione, quod liberatio
4 huiuſmodi bonorum à vinculis fideicommiſ-
ſorum ſit momentanea, & intenta non ad ac-
quirendum, ſed ad alienandum, & ideò non
ſit habenda in conſideratione, ad tradita per
*Soccin. Sen. conſ. 53. num. 27. & 28. lib. 4. Mart.
conſ. 11. num. 26. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4.
gloſ. 9. par. 5. num. 125. Hodiern. ad Surd. deciſ. 70.
num. 11.* Quia concluſio procederet quoties il-
la dirigeretur ad alium effectum, quam ſatiſ-
5 faciendi creditoribus, ſecus autem quatenus
(vt hic) ad hunc ipſum effectum dirigitur, nam
tunc omnibus prodeſſe debet, nec eſſe in fa-
cultate debitoris creditori poſteriori ſoluere,
omiſſo anteriore, vt tradit *Fontanell. de pact.
nupt. clauſ. 5. gloſſ. 8. quæſt. 7. num. 29. & 30. Gait.
de credit. cap. 4. quæſt. 11. num. 1342. verſ. tunc
enim, Modern. Lucen. alleg. 75. num. 65. & ſeqq.
lib. 1.* nec ſimiliter reſiſtente auctoritate *Salgad.
in labyr. credit. par. 2. cap. 21. nu. 60.* aientis, quod
6 quando pro pluribus alienationibus vna impe-
trata fuit facultas, nulla datur inter credito-
res prælatio, ſed omnes inſimul pro rata credi-
ti concurrunt, quia vti ipſe ſe explicat ibidem
num. 67. id intelligit, quando contractus cre-
ditorum, in quibus hypotheca conuenta fuit,
fuerunt originaliter nulli, & ex poſt omnes à
die obtentæ facultatis vnico temporis momen-
to conualuerunt, non autem in caſu, quo (prout
hìc) contractus actorum vſque ab initio vali-
dus fuit, & valida etiam hypotheca in illo
conuenta, licet alias hæc non afficeret Cano-
nes, de quibus agitur, peculiariter alienari
prohibitos; hoc enim caſu, remoto obſtaculo
prohibitionis, bona, vt dictum eſt, efficiuntur
libera, & veniunt ſub hypotheca.

Hæcque omnia certiora redduntur ex veri-
ſimili mente Principis facultatem conceden-
tis, & ex obſeruantia ſubſecuta: ex veriſimili,
7 inquam, mente Principis, quia ipſe tribuendo
facultatem alienandi bona, aliàs alienari pro-
hibita in ſatisfactionem creditorum, cenſetur
ſatisfieri creditoribus voluiſſe ſecundùm ordi-
nem eorum hypothecarum, prout eſt de iure,
iuxta *Text. in l. potior. ff. qui pot. in pign. cum
alijs adductis in poſteriori deciſione* Reuerendiſs.
Heruault, cui in hac parte, in qua contrarium
non diſpoſuit, cenſetur ſe remiſiſſe *l. ex facto ff.
de vulgar. & pupill. Facchin. contr. iur. lib. 7. cap.
8 33. verſ. porrò dato quod Principis*; Idque patet
exemplo Bullæ Baronum ſatisfieri de bonis per
ipſos poſſeſſis, non obſtan. fideicommiſſis
mandauit hoc fieri, ſeruata inter eos anterio-
ritatis, & potioritatis prærogatiua, vt in eadem
Bulla §. 5. Ex hoc enim, quod Princeps fecit
in vno caſu, rectè conijci valet, quod idem fe-
ciſſe cenſerit in alio conſimili, ad *Text. in l. non
omnes cum l. ſeq. ff. de legib.* maximè quia nulla
ſuberat ratio concedendi debitori tam effræ-
natum arbitrium dimittendi creditores poſte-
riores in præiudicium anteriorum, nec enim
in hoc vllus verſabatur debitoris fauor, qui per
ſatisfactionem dandam poſteriori non exime-
batur à moleſtijs anteriorum, & viceuerſa ver-
ſabatur euidens anteriorum iniuria, qui cum
eorum anterioritate ſatisfieri potuiſſent, ac de-
buiſſent ſuper fructibus bonorum fideicom-
miſſariorum, qui iam etiam ad eorum inſtan-
tiam ſub ſequeſtris reperiebantur, durante
vita debitoris hęredis grauati; non attentis
quibuſcumque prohibitionibus alienationum,
& oppignorationum, etiam cum pœna cadu-
citatis in caſu contrauentionis, quia tanquam
9 reſtrictę ad bona ipſa, non afficiunt commo-
ditatem percipiendi fructus, quæ eſt quid ab il-
lis diſtinctam, *Petr. de fideic. quæſt. 18. num. 14.
Peregr. eod. tract. art. 40. nu. 117. Molin. de primog.
Hiſpan.*

Hiſpan.lib.1.cap.20.num.11. cum alijs per Rot. in Viterbien. ſeu Balneoregien. ſucceſſionis ſuper reſeruatis 2. Maij 1689.§.Conſtat coram me.

Et ex obſeruantia ſubſecuta, nam debitor in conſignationibus pretij aliorum omnium bonorum in vim principalis facultatis alienatorum ſemper exegit à creditoribus recipientibus cautionem de reſtituendo prioribus, & potioribus, non obſtante quod in datione in ſolutum controuerſorum Canonum cautio huiuſmodi omiſſa fuerit, quia non erat neceſſaria, cum Canones ſemper extarent, ac per conſequens ſuper ijs abſque alia cautione ad inſtantiam priorum, & potiorum fieri poſſet executio.

Et ita ſuffragantibus omnibus DD. concluſum fuit vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Alimentorum.

Lunæ 14. Iunij 1694.

ARGVMENTVM.

Taxatio alimentorum, modusque illa ſoluendi à more regionis, & conditione patrimonij, alijſque regulatur.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta taxantur ſecundum morem regionis, & conditionem patrimonij, & num.3.*
2 *Et ſecundum veriſimilem ſenſum, ac ſolitum teſtatoris.*
4 *Alimenta ſolui debent anticipate.*

DECISIO XLII.

INſtante D. Marchioniſſa die 21. Aprilis proximè elapſi pro conceſſione nouæ Audientię aduerſus geminas deciſiones æditas ſuper præſtatione Alimentorum, ac ſumptuum Nuptialium, de quibus agitur, in abſtracto facienda D. Comiti Franciſco Mariæ de bonis hæreditarijs Marchionis Franciſci Ruſpoli illius Patrui, necnon aduerſus alteram ſtatuentem eorum quantitatem, ac modum ſoluendi, viſum fuit DD. annuendum eius inſtantiæ, dumtaxàt quoad hanc vltimam, reſiſtente in reliquis lege Commiſſionis Sanctiſſimi, quod Cauſa cum geminis tantum deciſionibus terminetur: vndè propoſito hodie Dubio *An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis ſuper quantitate, & modo præfatis,* reſponſum fuit *in Deciſis.*

Satis enim congrua reputata fuit quantitas ſcutorum 6000., ponderando quod illa deſeruire debet ad ſubeunda, ac ſupportanda onera Nobilium Nuptiarum in Vrbe, vbi ſumptus ſunt notoriè magni, quod hæreditas aſcendit ad annuum redditum ſcutorum 50.mil.& vltrà, iuxtà relationem q. Antonij Corradini Periti Curialis deſumptam ex Inuentario, & quod Teſtator D. Marchioniſſæ pro ſimplici aſſũptione, ſeu retentione Cognominis, & Armorum de Ruſpolis in conſeruationem nominationis ſuæ Domus, vltra habitationem Palatij, & vſum Mobilium, reliquit annua ſcuta 12. mil. ac Eminentiſſimo D. Cardinali Mareſcotto pro aliqua ſubuentione ſc. 000, & ſic præſumi nequit, quod non ſaltem ſcuta 6000. ſubminiſtrari voluerit D. Comiti Franciſco Mariæ pro eius Nuptijs ordinatis ad veram, & propriam conſeruationem Domus per liberos, ac pro totali eius ipſius, & Vxoris, ac Familiæ ſubſtentatione: Omnes enim circumſtantiæ huiuſmodi præoculis habendæ ſunt ad effectum taxationis alimentorum, vt de ſumptibus Alimentario
1 imminentibus ſecundùm morem Regionis, & conditionem patrimonij, ex quo alimenta ſumenda ſunt notat *Mareſcott.var.reſol.lib.2.c.83. n.2. Rota deciſ.67.n.7. coram Celſo, & deciſ.588.*
2 *num.4. coram Cerro*, & de veriſimili ſenſu, ac ſolito Teſtatoris *Surd. de aliment. tit.4. quæſt.19. per. tot.*

Nec obſtat quod quatenus etiam hæreditas (vt præfertur) annuatim redderet ſcuta 50. mil. adhùc ex hoc redditu demenda ſint plura Credita inexigibilia, expenſæ per D. Marchioniſſã in ſuis notulis aſſertæ in annuis ſcutis 7. mil. & vltra, & annuæ preſtationes in ſumma ſc. 31225. à Teſtatore relictæ compræhenſo multiplico pro Domo Mariſcotta. Quoniam præſcindendo ab inexigibilitate Creditorum, cuius nulla datur iuſtificatio, expenſæ fuerũt à Perito reductæ, ac reformatæ in ſumma longe minori, quæ iunctæ cum ſcutis 31225. annuarum præſtationum conſtituunt ſummam ſcutorum 35225. circiter; hac autem detracta de ſcutis 50. mil. patet ſupereſſe ſcuta 15. mil. circiter, ex quibus commodè ſatiſfieri poteſt alimentis taxatis in ſcutis 6000. tantò magis quia in culpa eſt D. Marchioniſſa, quod pinguioribus prouentibus hæreditas non potiatur, quia ſcilicet de præmiſſo fructuum reſiduo ex præcepto Teſtatoris tenebatur conficere duo multiplica pro Domibus Mareſcotta & Ruſpola, quæ tamen ipſa per ſeptennium, quo ſe geſſit in adminiſtratione, non modo, non compleuit, quemadmodum omnis ratio poſtulabat, quod compleuiſſet, verùm ne incæpit quidèm, adeoùt nec obulum doceat in eorum cauſam impendiſſe, quo fit, vt eius culpa nocere nequeat D. Com: Franciſco Mariæ, quò minùs lautiora alimenta percipiat habita ratione etiam ad id, in quo confectis alioquin multiplicis, hæreditas excreuiſſet.

Nec ad rem pertinent exempla taxationis alimentorũ in ſũmis longè inferioribus in contra-
3 riũ allata, quia, vel ſe habent in terminis alimentorum in ſubſidium decernendorum, & ex hæreditatibus tenuiorum redditiuum, ac remotioribus temporibus, quibus luxus adeo non inoleuerat, vel in terminis aſſignationum factarum per viam commutationis, ſeu derogationis

nis voluntatum Teſtatorum, qæ non niſi ad limites neceſſitatis expleri debet; Er ideò non applicantur hypotheſi noſtræ in qua agitur de alimentis ad decentiam dimetiendis, ac ex præcellentis redditus hæreditate pro Nuptijs contrahendis in Vrbe, in qua, vt ſupra tetigimus, ingentibus ſumptibus Nobiles ſubijciuntur, & ſecundùm voluntatem Teſtatoris, qui planè, dum D. Com: Franciſci Mariæ ſucceſſoris ſibi deſignati pro ſuæ Domus conſeruationę, Nuptias exoptauit, non potuit non exoptaſſe eum magnificentia, ac ſplendore, quæ candidatum decent opulentiſſimæ Domus, ac ſucceſſionis.

Simili modo rationabilis viſus fuit modus ſoluendi anticipatè de ſemeſtre in ſemeſtre,
4 quia certum eſt alimenta anticipatè ſolui debere ex latè congeſtis per *Surd. de aliment. tit. 4. quæſt. 17. num. 6. & ſequen.* Nec officit quod in cauſa Romana Legatorum dictum fuerit, legatorum ſolutionem eſſe poſticipatè faciendam, quia nihil commune habent legata indifferentia cum legato alimentorum, prout nec refert quod forſan maturari non accidat fructus ſufficientes pro anticipatis ſolutionibus, quia quatenus hac in re controuerſia exoriatur locus eſſe poterit aſſignationi Corporum, vt firmatum fuit in deciſione.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. MVTO.

Romana Pecuniaria ſuper exhibitione.

Lunæ 21. Iunij 1694.

ARGVMENTVM.

Iudicij exhibitionis requiſita latè, docteque recenſentur, & à pluribus vindicantur obiectis. Teſtium dicta à mendacio, contrarietate, alijſque exceptionibus multifariam ſaluantur.

SVMMARIVM.

1 *Exhibitio ſcripturarum concedi debet ſaltem de æquitate Canonica, docto de intereſſe, & de illarum exiſtentia.*

2 *Filius agendo illico fit heres patris.*

3 *Exhibitio ſcripturarum eo magis datur ob iuramentum partis, ſibi valdè intereſſe hanc exhibitionem.*

4 *Nec impediri valet exceptionibus requirentibus altiorem indaginem.*

5 *Et ad hunc effectum ſufficit poſſibilitas, quod ſcripturæ ad cauſam conferant.*

6 *Exiſtentia ſcripturarum probatur teſtibus.*

7 *Decoctio non probatur ex latitatione in Eccleſia, ſed ſententia Iudicis, aut ſequeſtratione bonorum cum eorumdem ceſſione.*

8 *Mendacium in accidentalibus teſti fidem non minuit.*

9 *Depoſitiones teſtium quantum fieri poteſt, ſunt concilianda.*

10 *Teſtis tempore examinis poteſt minus callere rem, quam iuuenis melius calluerit.*

11 *Contrarietas teſtium, vt euitetur, teſtium dicta ſuppienda, vel impropriãda ſunt.*

12 *Contradictio non oritur ex verbis dubijs.*

13 *Exceptio contra teſtes eliditur ex dictis aliorum teſtium.*

14 *Teſtis collitigans, vt fidem non mereatur lis debet eſſe grauis, & capitalis.*

15 *Contrarietas euitatur, ſi teſtis depoſuit motus ex conſilio grauis viri, putantis rem tanquam confidentialem non debere reuelari.*

15 *Teſtis poteſt ſupplere in examine dictum in atteſtatione.*

17 *Teſtis recuſans formiter examinari non probat.*

18 *Exiſtentia probatio in genere ſufficit in iudicio exhibitionis.*

19 *Teſtis deponens de facto proprio concurrentibus alijs præſumptionibus, ſeu adminiculis plenè probat.*

20 *Præſertim cum fuerit prælectus à parte aduerſa.*

21 *Et cum agitur de re difficillimæ probationis.*

22 *Ignorantia folij ſubſcripti nequit allegari à ſubſcribente.*

23 *Sed potius eiuſdem approbatio.*

24 *Renuens exhibere litteras miſſiuas ſibi directas præſumitur id agere ex quo illæ ſibi præiudicent.*

25 *Dicto mediatoris valdè defertur.*

26 *Teſtis abſentis depoſitio licet ad perpetuam validum præbet adminiculum.*

27 *Teſtes de auditu inſeruiunt pro adminiculo.*

28 *Magnæ rei promiſſio abſque cauſa fieri non ſolet.*

29 *Exiſtentiæ magna veriſimilitudo oritur ex occultatione.*

30 *Exiſtentia debet probari tempore litis in iudicio exhibitionis.*

31 *Sufficit tamen illius probatio de tempore proximo.*

32 *Probationes iungi debent in re probatu difficili.*

33 *Exiſtentia non debet probari de tempore litis penes eum, qui ſpoliatiuo modo rem habuit.*

34 *Et taliter ſpolians quandocunque exhibere compelli valet.*

35 *Conſeruare obligatus nequit excipere de tempore motæ litis.*

36 *Iuramentum non habere, neque dolo deſijſſe habere non admittitur in cauſa grauiſſima, & ab aliqua ſuſpicione non immuni.*

37 *Iuramentum non admittitur contra propriam confeſſionem.*

DECISIO XLIII.

RENuente D. Marchione Pompeo Azzolino celebris, & glorioſæ memoriæ Chriſtinę
1 Suecorum Reginæ mediato hærede tria obligationum Auctricis folia, fauore D. Comitis Cornificij de Vulfelt exarata, primum nempè tallarorum 60. mil. ſuetico idiomate expreſſum de anno 1652. ſecundum tallarorum 200. mil ſimili charactere ſignatum anno 1654. & tertium

tium tallarorum 20. mil. gallicè conſcriptum
penès ſe retenta, exhibere, D. Comes Leo dicti
Creditoris filius, & hæres eumdem deſuper
ad Iudicium prouocauit coram A.C. Thnma-
to, qui poſt agnitum inutile grauatorię reme-
dium, prima vice decretum, ac poſita ſub ſe-
queſtro Bona D. Principi Odeſcalco venun-
data; tandem inhærendo famigeratę diſpoſi-
tioni *Text. in l. Celſus §. Idem Iulianus ff. ad ex-
hibendum*, ob neglectam inhibitionem man-
datum loco damnorum, & intereſſe tam contra
bona hæreditaria Maieſtatis Reginę, quàm
memoratum Marchiònem pro ſumma in folijs
contenta relaxauit, aduerſus quod commiſſa
mihi per Signaturæ Iuſtitiæ Tribunal ad eiuſ-
dem Marchionis inſtantiam appellationis cau-
ſa, firmo tamen remanente prænominato ſe-
queſtro, diſceptandum propoſui dubium in
audientia diei 4. currentis, *An eſſet locus re-
quiſitę exhibitioni*, quo tunc cum altero ſuper
articulis non reſoluto, ſed iniuncto ordine pro
exhibitione literarum per Com. Leonem Mar-
chinni miſſarum, & quod Cauſa Dominis om-
nibus ſuffragantibus diſcuteretur, cum iterum
hodie ad nouum, & maturius examen reuoce-
tur, PP. libratis omnibus probationibus huc-
uſque factis, ſeduloque rimatis illarum cir-
cumſtantijs, reſponſum pro exhibitione protu-
lerunt, innixi notiſſimis requiſitis huiuſmodi
Iudicij, ſcilicet intereſſe Actoris, & præexiſtē-
tiæ dictarum ſcripturarum penès Marchionem
reum conuentum, quibus concurrentibus ſal-
tem de æquitate Canonica, quam incolumem
ſeruat noſtrum Tribunal denegari Comiti non
potuit exhibitio per ea, quę aduertunt plenè
*Merend. contr. iur. lib. 5. cap. 36. per tot. Saluſt. Ti-
ber. in prax. par. 2. cap. 3. num. 29. & 33. Parex. de
Inſtrum. edit. par. 1. tit. 5. reſol. 11. num. 2. Poſtb. de
manut. obſ. 79. num. 1. Card. de Luc. de Iudic. diſc.
38. num. 29. Rot. coram Caualer. deciſ. 545. num.
3. coram Seraphin. deciſ. 1274. num. 1: coram Mer-
lin. deciſ. 222. num. 11. & poſt Zacch. de oblig. Ca-
mer. deciſ. 196. num. 11. & in recent. deciſ. 38. num.
1. par. 17.*

Conſtitit ſiquidem de intereſſe Comitis Leo-
nis, nam ipſe eſt filius, & hæres Cornificij
Patris in eiſdem folijs Creditoris declarati,
2 vt liquet ex præſentaneo Iudicio per Comitem
ſub hoc hæreditario nomine promoto, quod
ſufficiens reputatur ad oſtendendam in filio
qualitatem hæreditariam Patris, iuxta theori-
cam *Bart. in l. neceſſarijs num. 1. ff. de acquir. hæ-
red.* quam ſequuntur *Ridolphin. in prax. par. 1. cap.
5. num. 30. Magon. deciſ. Lucen. 38. num. 25. ibique
Add. litt. E. Gratian. diſcept. 215. num. 19. Rota co-
ram Merlin. deciſ. 857. num. 9. & in rec. deciſ. 179.
num. 2. par. 15.* ſuperaddito ſignanter eiuſdem
3 Comitis iuramento ſibi quamualde intereſſe
dictarum ſcripturarum exhibitionem, quod ad
hunc effectum attendi docent *Ridolphin. in di-
cta par. 2. cap. 3. num. 41, Add. ad Gregor. d. deciſ.
129. num. 10. & ad Buratt. deciſ. 296. num. 8. Rota
coram Caualer. deciſ. 82. num. 2. & poſt conſil. Fa-
rinac. deciſ. 278. num. 2. lib. 2.*

Nec ad euertendum huiuſmodi intereſſe re-
quiſitum quidquam allegare profuit Marchio-
ni controuerſas obligationes, vel eſſe ſimulatas
ex declaratione eiuſdem Reginæ, aut ſaltem
conſumptas per aſſignamenta Dohanæ de Sto-
cholm, & Feudi de Barth, ſeu eiſdem ceſſatis
inexigibiles ob quadragenarium circiter ſilen-
tium Creditoris, licet in anguſtijs poſiti, vel de-
mum Comiti Leoni incompetentes ob præſup-
poſitam ſententiam capitalem cum confiſca-
tione bonorum, per quam ſingula iura, & bona
Cornificio Patri ſpectantia tranſiuerint in Fiſ-
cum, quin in illis habere potuiſſet hæredem.
Quandoquidem præſuppoſitæ exceptiones cũ
altiorem requirant indaginem tam circa pro-
4 bationes prætenſæ ſimulationis, ac ſententiæ
capitalis, & confiſcationis, quam circa quali-
tatem dd. aſſignamentorum, ſeu hypothecarũ,
earumdemque ceſſationem, impedire propte-
rea non valuerunt huiuſmodi priuilegiatum
exhibitionis remedium, vt reſpondet *Vlpianus
in l. 3. §. Idemque ſubiūgit ff. ad exhibendum*, & ad-
uertitur *in deciſ. 41. num. 12. coram Card. Cerro*.
Potiſſimè in hoc caſu, cùm Comes neceſſe non
habeat releuantiam formalem intereſſe con-
cludere, nam ſufficit ſcripturam exhibendam,
5 licet per poſſibile ad cauſam conferre, vt in-
nuit *Iuris Conſultus in l. Argentarius §. Cum au-
tem ff. de eden. Caſtill. contr. Iur. lib. 8. cap. 20. nu.
36. & ſeq. Ridolphin. in d. eius praxi par. 2. cap. 3.
num. 41. Adden. ad Gregor. d. deciſ. 129. num. 10. &
ad Buratt. deciſ. 266. num. 8. Poſtb. de manut. ob-
ſeru. 99. num. 1. & Rot. poſt eum deciſ. 343. nu. 1.
coram Caualer. deciſ. 82. num. 2. coram Dunoz. iun.
deciſ. 531. num. 2. & in rec. deciſ. 235. num. 6. par.
8. deciſ. 38. num. 3. & deciſ. 115. num. 7. & ſeqq.
par. 17.*

Exiſtentia pariter eorumdem foliorum
apud Marchionem concurrere viſa fuit ex his,
quæ luculenter referunt Teſtes, quòd defuncto
hìc in Vrbe Com. Chriſtiano Cornificij altero
filio, penès quem ſcripturæ de eo tempore præ-
exiſtebant, ſtatim illas Reginæ Maieſtas ſibi à
Comite de Vaſaò Teſtamentario executore
relicto, atque eius familiari conſignari obti-
nuit, ac deindè in eiuſdem Secretaria Suetica
conſeruari mandauit, ſpreto deſiderio, atque
ordine tumulati Comitis, quod ad ipſius geni-
tricem abſentem peruenire deberent, vt ſirmi-
ter deponunt dictus Comes de Vaſnò, & An-
dreas Gandembland Secretarius Sueticus di-
ctę Maieſtatis. E'viuis erepta Regina, nomi-
natæ ſcripturæ vna cum alijs dictæ Secretariæ
in capſis clauſæ tranſierunt in poſſe clar. mem.
Cardinalis Azzolini hæredis instituti, qui ob
famam tam ingentis debiti euulgatam certior
fieri cupiens illarum tenoris, eas curauit per
eumdem Gandembland reperiri in capſis, ac
recognoſci, vt iſte, & Laurentius frater, ac Za-
grettus actui præſentes deponunt; Mortuo
poſtmodum Cardinali antedicto, folia reman-
ſerunt penès Marchionem eius ſucceſſorem, &
hæredem, vt emergit, nedum ex epiſtolis ipſius
Marchionis, ac bigliettis P. Marcheſij, alijſque

inferius deducendis, ſed ex quo cum de ipſo-
rum reſtitutione plnries tequiſitus fuiſſet Mar-
chio per dictum Comitem de Vaſnò, reſpon-
ſum dedit illa reſtituturum Com. Leoni. quo-
ties ijs non vteretur contra bona hæreditaria
Reginę hìc in Vrbe exiſtentia, vt ſubſequitur
in ſua relatione idem de Vaſnò, atque etiam
ex quo fuerunt deinde à Marchione exhibita,
& per Gandembland tranſumptata in cella P.
Marcheſij mediatoris aſſumpti, vt deponunt
ipſe Gandembland referendo integrum teno-
rem memoratorum foliorum, & etiam Vul-
fangh Secretarius Excellentiſſimi D. Oratoris
6 Cęſarei in in ipſorum formali examine, vndè
ex his hęſitari non poteſt de concludenti præ-
exiſtentiæ probatione penès ipſum Marchio-
nem, & eius Anctores tanquam ex teſtibus eli-
cita; vt in his terminis firmat *Rota in Auenio-
nen. renunciationis 26. Maij 1693: §. Quamuis au-
tem coram R.P.D. meo Priolo.*

Abſque eo, quod fides præmiſſorum Teſtiū
in aliquo labefactetur ab exceptionibus per
Informantes pro Marchione lato calamo ad-
ductis contra illorum per ſonas, & dicta; nam
Zagrettus in ordine primus fruſtrà notatur,
quod ſit decoctus, & tanquam tali teſtimonium
ferrè non liceat, eo quia tametſi de tempore
examinis ex cauſa debitorum latitaret in Ec-
7 cleſia, & dilationem expoſceret, non inde ta-
men reputari poteſt decoctus, & tanquam in-
famis à teſtimonio repelli, cum hęc contingere
poſſint etiam abſque decoctione pecunias in
promptu non habenti, adeout ad conuincen-
dam formalem decoctionem, vel neceſſaria ſit
ſententia Iudicis illam declarans, aut ſeque-
ſtratio bonorum cum eorumdem ceſſione,
Stracc. de decoctorib. par. 2. num. 1. & 4: Rot. *in
rec. deciſ. 188. num. 12. par. 10. & deciſ. 455. num. 5.
par. 18. & in Bononien. litterarum Cambij 19. Iu-
nij 1690. §. Neque contrarium, & 27. Februarij
1692. §: Etenim adducta cum ſeq. coram* R. P. D.
meo Vrſino. & in Romana *Pecuniaria prima Iu-
lij 1693. §. Quo verò, coram* R: P. D. *meo Pio.*
Prout etiam obijci nequit, quod ſit mendax,
atque periurus ex eo, quod licet fuiſſet debi-
tor Marchionis, tamen id cum iuramento ne-
gauerit in eius examine; nam talis iurata nega-
tio fundatur in prætenſione eiuſdem Teſtis in
ipſo examine patefacta, ſe eſſe Creditorem
Marchionis in conſiderabili ſumma ab illo, vt
aſſerit, promiſſa pro labore adhibito in com-
ponendis Legatarijs Reginæ, quæ debuiſſet
prius iudicialiter eliminari ad effectum con-
uincendi Teſtem de mendacio, vltra quod
8 iſtud verſaretur in accidentalibus, & non reſpi-
ceret ſubſtantialia; quod fidem Teſti non adi-
mit, *Farinac. de Teſt. quæſt 67. num. 137. & 179.
Rota coram Mantic. deciſ. 6. num. 6. coram Buratt.
deciſ. 42. num. 14. & in recent. deciſ. 488. num. 5:
par. 18.* Ex qua ratione ceſſat etiam præſuppo-
ſita contradictio cum alijs Teſtibus circa lo-
cum Palatij Cardinalis Azzolini, in quo datus
fuit ordo pro prima ſcripturarum viſura per
Gl andembladfacienda, cum hæc non concer-
nat ſubſtantialia; quinimò de facili remouetur,
præſumendo reiterationem ordinis, prout fieri
9 debet, ad conciliandas quantum poſſibile eſt
depoſitiones Teſtium, ex *Rot. in rec. deciſ. 288.
num. 1. par. 19. & coram clar. mem. Card. Cerro
deciſ. 573. num. 8. & in dicta Auenionen. renuncia-
tionis 29. Maij 1693. §. Sicuti, coram* R. P. D. *meo
Priolo.*

Comes itidem de Vaſnò ſecundus Teſtis
perperam primò redarguitur ſibi contrarius
ſuper eo, quod aſſerit legiſſe folium obligatio-
nis tallarorum 60. mil. idiomate ſuetico con-
ſcriptum, quem characterem ex propria confeſ-
ſione non legat, nam vt ex integro contextu
examinis elicitur hic Teſtis non fatetur in hoc
idiomate non eſſe verſatum, ſed quod illud mo-
do legere perfectè non ſciat, ſicut de tempore
quo morabatur in Regionibus Sueticis, quod
non excludit, quin aliqualem, & ſufficientem
peritiam haberet pro legendo relato folio,
prout experientia docuit in actu examinis, in
quo ſcripturam ſimili charactere exaratam ſibi
oſtenſam perlegit. Præterquamquod talis nō
perfecta cognitio de tempore examinis, non
arguit quod in preteritum, quo dictum folium
10 vidit, & legit, ſufficientem peritiam non ha-
beret, ex *Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt.
21. nu. 15. Menoch. lib. 6. præſumpt. 65. per tot. Rot.
in rec. deciſ. 673. num. 5. par. 2. & deciſ. 574. nu. 8.
par. 18.* Secundo notari nec poteſt de contradi-
ctionibus cum alijs Teſtibus, non quidem ſu-
per minori latitudine duorum ex folijs con-
trouerſis ab ipſo non lectis, quam depoſuerint
alij Teſtes: Vltrà quod enim, vt ex integro
examine depræhenditur dictus Comes faſ-
ſus fuit ſuper hoc non recordari, & ali-
quid certi neſcire, vel ſubſtantialis exinde di-
ſcrepantia non prouenit, aut verò capi debet
omnis interpretatio, quod eadem folia tanquā
per Teſtem non lecta in minori latitudine viſa
fuerint, ex quo forſan eſſent plicata, vt præſumi
11 debet etiam per ſuppletionem, vel impropria-
tionem verborum ad hoc, vt contrarietas eui-
tetur, vulgato *cap. cum tu de Teſtibus,* Rota *cor.
Buratt. deciſ. 932. num. 10. & cum alijs in rec.
deciſ. 220. num. 13. cum ſeqq. par. 17.* Neque ſuper
12 magnitudine ſigilli Regij, cum ſuper hoc Co-
mes de Vaſnò deponat per verba dubitatiua,
quæ cum nihil certi concludant, contradictio-
nem non operantur, *cap. veniens de Teſtib. Rot.
deciſ. 18. num. 5. par. 16.* Tertio denique non me-
retur animaduerſionem obiectum, quod hic
Teſtis deponat ad ſui exonerationem, ne con-
ueniri potuiſſet à Comite Leone pro reſtitutio-
ne dictorum foliorum, quæ tanquam Execu-
tor Teſtamentarius perceperat, quippe quid-
quid foret in hypotheſi de competentia talis
actionis, illud ceſſat ex dicta conſignatione
Reginæ facta ipſarum ſcripturarum, & ex ea-
rumdem præexiſtentia tàm penès clar. mem.
Cardinalem Azzolinum, quàm Marchionem
13 plene probata ex alijs Teſtibus, ac ex bigliettis
Patris Marcheſij, atque ex epiſtolis ipſius
Marchionis inferius recenſendis, ex quibus pe-
nitùs

nitùs eliſa remánet huiuſmodi exceptio per ea,
quæ firmat *Rot.poſt Pacific.de Saluian.Interdict.*
deciſ.294.num.5.& in rec.deciſ.433.num.9.cum
ſeqq.par.4.tom.2. & coram Biebio deciſ.590.nu.
mero 8.

Inaniter etiam objicitur contra perſonam
Gandemblad tertij Teſtis, atque olim à ſecre-
tis Sueticis Reginæ, quod fuerit venalis tan-
quam huiuſcemodi contentionis inuentor ad
effectum reportandi ſchedulam expromiſſo-
riam,ſeu pagarò ſcut 3000.contra Marchioné,
& animi auerſionem,ſeu odium conceperit, ob
denegatam eidem mox relatæ ſchedulæ ſolu-
tionem,& obligationem deſuper introductam,
deponat ad propriam exonerationem, & de-
mum ſit ſibi contrarius, nam vltra generalem
reſponſionem,quod dictus Teſtis fuerit exper-
tæ fidei reputatus tam à Maieſtate Reginæ il-
lum penès ſe retinendo in tam graui officio
vſque ad obitum per decennium,& vltra,quam
à Cardinali Azzolino,qui pro recognoſcendis
folijs dd. obligationum eumdem prælegit,
quam etiam ab ipſomet Marchione,dum illius
opera vſus fuit in tranſumptione fieri facta
in cella P.Marcheſij controuerſarum, & aliarũ
ſcripturarum defenſionem ab huiuſmodi cre-
dito concernentium; Obiecta venalitas vel nõ
ſubſiſtit,eo quia Teſtis præfatus non reporta-
uit pecuniæ promiſſionem à Comite Leone ad
effectum ſe ſubijciendi examini, ſed à Mar-
chione in præmium laboris ſubeundi pro de-
fenſionibus parandis aduerſus dictum Credi-
tum Com.Leonis, aut verò talis exceptio de-
duci nequit à Marchione tanquam præſuppo-
ſiti criminis participe; Ac ſuppoſitum odium,
ſeu animi auerſio ex cauſa litis, & denegatæ
ſolutionis,nec minus ſubſiſtit,cum iſta ex ſe per
litem non inducatur, & aliunde probari de-
bet,ac ſignanter grauis, & capitalis, vt Teſti
14 colitiganti fidem adimeret, præſertim cum
Teſtis deinde victoriam reportauerit, ex *Bart.*
in l.3.in princ.num. 2.ff.de Teſt.Farinac.de Teſt.
quæſt.53.num.52.Rot.coram Coccin. deciſ.687.n.
*2.&3.*Prout nec regit oppoſitio ſimiliter hunc
Teſtem deponere ad ſui exonerationem, ne
à Comite Leone cogeretur ad reſtitutionem
iſtarum ſcripturarum,quas viuente, & ita man-
dante Regina penes ſe retinuit, nam id ceſſat
ex illarum reſtitutione ab ipſo deinde facta
Cardinali Azzolino hæredi,vt comprobata re-
manet tam ex recognitione earumdem ex poſt
ſecuta in palatio ipſius Cardinalis,vt ſupra ex
Teſtibus indubie firmata,quàm etiam ex ipſa-
rum exhibitione per Marchionem facta ad ef-
fectum tranſumptandi in cella P. Marcheſij
ab altero Teſte inſimul depoſita, non obſtante
quod P.Marcheſius deinde in vno ex eius bi-
gliettis præſupponere videatur ſcripturas adhuc
exiſtere penès Gandemblad, nam id biglietus
non exprimit, & cum probata fuiſſet plenè re-
ſtitutio ad nouam præexiſtentiam conuincen-
dam adduci deberet magis concludens proba-
tio. Poſtremò conſiderari non valet contradi-
ctio in hoc Teſte deſumpta ex eo, quod in pri-
ma iurata depoſitione narrare omiſerit enũ-
ciatam tranſumptationem per ipſum factam
in cella P.Marcheſii,quam tamen deinde retu-
lerit in ſubſequenti formali examine,tum quia,
vt ipſemet Teſtis ſubdit huiuſmodi circumſtã-
tiam reticuit,ita motus ex conſilio P.Marche-
15 ſij putantis illam tanquam confidentialem
actum reuelari non poſſe, cui profectò excu-
ſanti cauſæ ad remouendam contrarietatem
adhærendum eſt, vt in puncto ſimilis actus
confidentialis *Rota in Romana immiſſionis ſuper*
articulis 11.Ianuarij 1692.§.Quoniam coram Re-
uerendiſſimo Mediolanen. Tum etiam quia non
exinde emergit contrarietas inter atteſtatio-
nem, & examen,cum prohibitum Teſti non ſit
16 plus in ſecundo deponere,ac omiſſum in pri-
ma, in ſecundo supplere, iuxta doctrinam
Bart.in cap.1.in ſecunda oppoſit.ſub. num.11. de
offic.Legat.Alex. conſ.64. numer.11. lib.2, benè
Rota in rec.deciſ.147.num.14. par. 1. & coram
Bich.deciſ.618. num.6. Prout verificatur in hoc
caſu,dum Teſtis in primo examine non dixit
ab ipſo depoſitum eſſe totum id, quod de ea
re ſciebat,ſed id quod deponere poterat, ſem-
per cum erroneo ſuppoſito,quod nõn teneretur
confidentialiter geſta patefacere, quo errore
detecto, potuit abſque vlla contrarietatis notâ
eadem in ſecundo examine referre. Non obſi-
ſtente contraria declaratione P. Marcheſij,
quod in eius cella talis tranſumptatio facta nõ
fuerit, nam nec obiectam contrarietatem in
hoc Teſte conuincit, quia illius declaratio
17 contraponi non poteſt duobus Teſtibus de il-
la affirmantibus, & quia cum P. Marcheſius
formale examen ſubire noluerit, declarata fuit
inefficax per decretum A.C.Thomati,vt prop-
terea nullam valeat probationem conſtituere,
Farinacc.de Teſt.quæſt.73. num.14. Toſth. de ma-
nut. obſ.92. num.4. & Rot. coram Gregor. deciſ.
553.num.10.ibique Add.num.17.

Sublatis igitur ſpecialibus exceptionibus con-
tra Teſtes oppoſitis minoris ponderis apparuit
generalis deſũpta ex eo,quod nominati Teſtes,
ac etiam Vulſangh quartus,& vltimus, de qua
vnicè notatur,deponant ex ore, & auditu dicti
Gãdemblad ſolùm characteris ſuetici,quo duæ
ex Regijs obligationibus conſcriptæ reperiun-
tur peritiam habentis, vt inde hic Teſtis rema-
neat vnicus, alijque nihil plus probent; ſiqui-
dem vltra quod circa folium continens obliga-
tionem tallarorum 60. mil. Gandemblad in
conteſtem habuit Comitem de Vaſnò,qui illud
legit prius quam Reginæ conſignaſſet, duplici
reſponſione remouetur obiectum, altera quod
licet cæteri Teſtes ſueticum characterem igno-
rent,non inde tamen ex præmiſſis actibus reco-
gnitionis,& tranſumptationis ſcripturarũ co-
ram ipſis optimè informatis ſubſcriptionis, &
ſigilli Reginæ reſpectiuè geſtis tam in palatio
clar.mem.Cardinalis Azzolini, quam in cella
P.Marcheſij, ſuper quibus non de auditu, ſed
de facto proprio deponunt, inhabiles reddun-
tur ad concludendam ſaltem ſcripturarum exi-
18 ſtentiam in genere, quæ ſatis eſſet in huiuſmo-

di Iudicio, iuxtà litteralem *Text. in l. 3. §. ſi quis noxali ff. ad. exhiben. Gratian. diſcept. 262. num. 2. Rota coram Card. Cerro deciſ. 243. per totum*.

Et altera, quod cum dictus Gandèblad de-
19 ponat de facto proprio circa geminas reco-
gnitiones, ſeu tranſumptationes eorundem fo-
liorum, vt ſupra factas pluſquam ſemiplenè
probat, adeovt concurrentibus nedum validiſ-
ſimis probationibus inferius ſubnectendis, ſed
adminiculis, & coniecturis pleniſſimâ fidē me-
reatur iuxtà theoricam *Caſtren. in l. quicumque num. 10. verſ. ſed ſi de facto proprio C. de ſeru. fugitin.* quam ſequuntur *Farinac. de Teſt. quaſt. 63. num. 221. Rot. coram Celſ. deciſ. 312. num. 5. & deciſ. 352. num. 2. & coram Bich. deciſ. 580. nu. 6.* & in his terminis benè *Altograd. conſ. 24. num. 19. lib. 1. & eadem Rot. coram Card. Cerro dicta deciſ. 243. num. 14.* Præſertim cum dictus
20 Teſtis fuerit prælectus tanquam Peritus, &
Interpres iſtius Idiomatis *Rot. coram ſan. mem. Alexandro VIII. deciſ. 151. nu. 9.* & agatur de
21 facto difficillimę probationis ob ferè incogni-
tam in Vrbe Suetici Characteris peritiam, quo
caſu minoris ponderis probationes ſufficiunt,
vt notant Doctores *in l. prima §. fin. ff. de verb. oblig. Maſcard. de probat. lib. 1. in præfat. quaſt. 11. num. 18. Rot. coram Card. Cerr. d. dec. 243. num. 15.*

Primum autem adminiculum, ſeù potiùs ſu-
perlatiua probatio tam realitatis, quàm exi-
ſtentiæ dictarum ſchedularum penes Marchio-
nem inſurgit ex eius Confeſſione emiſſa in
Epiſtolis reſponſiuis Com. Leoni, in quarum
altera hæc habet -- *Sono prontiſſimo di fare in ogni congiuntura, particolarmente in quella di fargli hauere le ſcritture, tante volte richieſtemi dal Signor Conte di Vaſnò, non lo fò in queſto ordinaria, perche le medeſime ſcritture ſono conſeruate in vna Caſſa ſerrata nelle ſtanze di mio fratello, al ritorno del quale, che ſarà fra pochi giorni le farò riconoſcere, e l'inuiarò, ſuppongo ſempre, che non ſijno ne poſſino eſſere di danno à queſt' Eredità* -- Non releuante, quod in hac epiſtola
mentio ſpecifica non fiat de his ſcripturis, ſed
potiùs videatur de alijs fuiſſe ſubintellectum
ex vltimis verbis ſuppoſitiuis non obuenturi
præiudicij Regiæ hęreditati; nam quod verè
Marchio diſſeruerit de ſcripturis controuerſis
reſultat ex relatione in eadem epiſtola habita
ad inſtantias deſuper factas à Comite de Va-
ſnò, quæ vt ex ipſius depoſitionis ſubſtantia de-
ſumitur ſecutæ ſolum apparent pro dictis ſcri-
pturis, & præfata verba epiſtolæ *Suppongo ſempre, che non ſijno, ne poſſino eſſere di danno à queſta Eredità* -- appoſita fuerunt cum præſuppoſito
Marchionis, quod Regiæ obligationes fuiſſent
ſatiſfactæ, ſeù inexequibiles redditę ob relata
aſſignamenta cum quadragenarij temporis
ſilentio circiter, aut ſaltem Comes acquieſce-
ret ipſius Marchionis requiſitioni, quod bona
hæreditaria Reginæ hic in Vrbe exiſtentia præ-
ſeruata remanerent ab huiuſmodi credito; Ne-
que minùs attento, quod epiſtolæ fuiſſent per
22 Marchionem ſubſcriptæ ſub fide eiuſdem Se-
cretarij, quin prius ipſarum tenorem ſciuerit, &
legerit, nam ex dicta ſubſcriptione contrarium
ſuadetur, & allegari non poteſt ignorantia
Angel. conſ. 400. nu. 1. Rot. in recent. deciſ. 263. num. 16. part. 4. tom. 2. & deciſ. 4. num. 14. par. 13. & in Peruſina repetitionis indebiti ſuper remiſſoria 2. Iunij 1692. in principio coram R. P. D. *meo Triolo*, ſed imò inſurgit totius tenoris ap-
23 probatio ex traditis per *Canoniſtas in cap. Poſt ceſſionem de probat. Rot. coram Caualer. deciſ. 83. num. 6. coram Buratt. deciſ. 190 num. 2. coram Merlin. dec. 302. n. 1. & in rec. dec. 186. n. 1. par. 5.*

Clariùs in hac facti ſpecie, quia licet Mar-
chio fuiſſet à noſtro Tribunali monitus ad
exhibendas litteras miſſiuas Com. Leonis ipſi
tranſmiſſas, vt faciliùs dignoſci potuiſſet, de
quibus ſcripturis intellexerit in Epiſtolis dicto
Comiti reſponſiuis, nihilominus ille, nec vnam
24 exhibuit, vt ex huiuſmodi occultatione, & re-
nitentia præſumendum profectò ſit, eaſdem
litteras miſſiuas fuiſſe requiſitorias harum ſcri-
pturarum, & quod verè Marchio in reſponſio-
nibus de illis intelligere voluerit, veomiſſis ge-
neralibus ponderat in puncto *Rot. in Romana, ſeu Neapolitana liberationis à moleſtijs 27. Februarij 1690. §. Eò magis coram Reuerendiſſimo Mediolanen.*

Prouenit ſecunda coniectura, ſeu adminicu-
lum ex quam pluribus bigliettis P. Marcheſij
mediatoris ſcriptis Comiti Leoni, ac dicto Ex-
cellentiſſimo D. Oratori Ceſareo, atque alijs
in quorum altero dicto D. Oratori tranſmiſſo
ſic refert -- *Gia ſi ſono ritrouate quella ſcritture che V. Eccellenza deſideraua, e perche hoggi V. E. è occupata, & lo domani non poſſa laſciar la noſtra Chieſa, hò penſato d'eſſere da V. E. Lunedì mattina alle 16. hore con il Procuratore del Signor*
25 *Pompeo con le dette ſcitture* -- cuius mediatoris
dicto, quam valdè deferri conſiderat *Rota coram Celſo deciſ. 15. nu. 14. & deciſ. 263. nu. 7. cum ſeqq. coram Bichio deciſ. 664. num. 3. & in Caſalen- Penſionis 25. Iunij 1688. §. Qui aduerſus coram Reuerendiſſimo Heruault.* Quin turbet
reſponſio, quod ſimiliter nominati biglietti ſint
generici nec ſpecificent qualitatem ſcriptura-
rum, ac P. Marcheſius Suetici idiomatis ſit
prorſus ignarus, vt de foliis controuerſis certio-
rare non potuerit antedictum D. Oratorem,
quoniam ex antecedentibus, & ſubſequentibus
facti circumſtantijs, & ſignanter ex proxima
ipſorum foliorū tranſumptatione in eius Cella
ſecuta, datur intelligi, quod ſcripturæ in bi-
gliettis genericè expreſſæ de controuerſis fuiſ-
ſent ſubintellectę, & defectus Peritiæ talis idio-
matis in P. Marcheſio retractare eumdem non
valuit a certiorandò D. Oratorem de illa-
rum repertione cum inſtrui aliundè po-
tuerit.

Deſcendit tertium adminiculum, ex depoſi-
tione Laurentij germani fratris dicti Gandem-
blad in Suetico idiomate pariter periti, ac de
præmiſſa viſura, & recognitione ſcripturarum
ram in Palatio Cardinales Azzolini, quam ante
in Secretaria Suetica reginæ deponentis, qui li-
cet

26 cet ob eius abſentiam ad Vrbe formiter exa-
minari non potuerit, eius tamen depoſitio va-
lidum præbet veritatis adminiculum. *Rota*
coram Verall. dec.208. num. 8. par.2. coram Bu-
ratt. deciſ.649. num.6. coram Bichio dec.12. num.
11. coram Card. Cerro dec.822. n. 9. & in rec.
dec. 18. num.3. par.2.

Quartum, & nimis vrgens adminiculum,
ſeù probationem præbent alij Teſtes de tot
actibus, ac recognitionibus, vt ſupra deponen-
tes, qui tametſi ad ſenſum Marchionis de-
ponant de auditu ab ipſo Gandemblad nihilo-
27 minus in pluribus ipſorum partibus deſeruire
ſaltem pro adminiculo dubium non videtur *Ro-*
ta in rec. deciſ. 340. num. 3. par.3. & coram Bi-
ch. dec.160. num. 2. Præcipuè ponderatis, &
depoſitione dicti Comitis de Vaſnò referentis
de auditu ab eadem Regina ſtatim, ac legit
propriarum obligationum folia, quæ ab eodem
Comite ſibi conſignari curauit -- *che lei credena*
hauer baſtantemente ſodisfatto à queſta Caſa di
Vylſelt doppo tanto tempo, che l'hauena tenuta in
ſua protettione -- quod præſupponit narratas
obligationes præexiſtere, ac præcedenti ipſius
Comitis epiſtola ſcripta ad matrem Comitis
Leonis, in qua refert Marchionem diſpoſuiſſe
ad reſtitutionem ſcripturarum ſub conditione
tamen declarationis per eam faciendæ, nihil
prætendere ab ipſo ſiuè bonis, ac mobilibus hę-
reditarijs Reginæ hìc in Vrbe, quod etiam
veritatem facti coadiuuat, cum non ſit præſu-
mendum d. Teſtem nobilitate pollentem oſci-
tanter hanc epiſtolam tranſmittere voluiſſe.

Superadditur quintum adminiculum ex in-
numeris diligentijs in Regia Secretaria Suetica
adhibitis, mediante opera ipſius Gandembland
pro reperiendis documentis, & Iuribus aptis
ad repellendum Com. Leonem vſque ad d.
confectionem apocæ obligatoriæ, ſeù Pagarò
in eximia ſumma ſcut.3000. fauore eiuſdem
Gandemblad, quod enim oſtendit realitatem, &
præexiſtentiam huiuſmodi ſcripturarum, nam
alias fatuus fuiſſet Marchio, ſi tam conſidera-
28 bilem ſummam abſque Cauſa promittere vo-
luiſſet pro obtinendis defenſionibus, quod cre-
dendum non eſt vulgata *l. de indebito ff. de pro-*
bat. Rota coram Gregor. dec.245. num. 6. coram
Bich. dec.556.n.5. & in rec. dec.213.n.23.par.6.

Sextum tande adnectitur adminiculum de-
ſumptum ex eo, quod Marchio nedum negligit
exhibere litteras miſſiuas Com. Leonis, ſed nec
minimum folium Suetico charactere conſcri-
ptum, de quo intellexerint, tàm ipſe ſcribens
Co. Leoni in eius epiſtolis, quàm P. Marche-
ſius in ſuis bigliettis, & ſuper quo inſpicere
potuerint alij Teſtes ſubſcriptionem, ac ſigil-
lum Reginę ab ipſis depoſita atque viſa in
narratis recognitionibus, itaut ex huiuſmodi
29 negligẽtia, & occultatione maxima veriſimili-
tudo, & Indicium inſurgat pro exiſtentia ſcri-
pturarum, de quibus eſt quæſtio, nam aliàs
Marchio exhibere illas non renuiſſet, vt conſi-
derat *Rota in romana Cenſus prima Decembris §.*
Sed fortiùs & 9. Iunij 1690. §. Quia quidquid
coram bon. me. Benincaſa, & 4. Iunij 1692. §.
Sed eamdem corã me, & in Romana *pecuniaria* 19.
Ian.1691. § Eiuſdẽ generis corã R.P.D. *meo Vrſino*
& in Romana Multiplicorum 17. Aprilis 1693. §.
Poſthabita, & 19. Iunij eiuſdem anni §. Cumque
coram R. P. D. meo Caprara.

Vindicata igitur ab exceptionibus præexi-
30 ſtentia ſchedularum penes Marchionem, incaſ-
ſum opponitur illam non probari de tempore
motæ litis obuentę de menſe Aprilis 1692 pro-
ut requiri ad effectum obtinendi exhibitionem
firmauit Rot. *coram Gregor. dec.199. n.2. coram*
Merlin. dec.569.n.6. in Romana, *ſeù Eugubina pe-*
cuniaria 3. Martij 1685. §. multoque minus corã
bo.me. Rondin. & in Romana reddition. rationis 4.
Martij 1689. §. 1. corã eod. Quoniã vel huiſmodi
exiſtentia de hoc præciſo tempore probata dici
debet dũ de illa in ſpecie deponit dictus Gandẽ-
blad in eius examine; in quo inſuper aſſerit has
ſcripturas vidiſſe penes Marchionem etiã poſt
moram litem, dictumque tempus percutiunt
aliqui ex bigliettis P. Marcheſij, nempe ſcripti
de menſibus Februarij, Aprilis, Maij, & Sep-
tembris 1692. ac tranſumptatio ſæpè dd. ſche-
31 dularum in Cella eiuſdem P. Marcheſij peracta
de menſe Ianuarij 1692. & ſic per duos menſes
circiter ante motam litem, quæ ſufficit tan-
quam huic tempori proxima per ea, quę aduer-
tit *Ridolphin. in eius prax. lib.2. cap.3. num. 35.*
& Rot. in recent. deciſ. 225. num. 3. cum ſeqq.
par.6. ac etiam dicta apoca obligatoria, ſeù
Pagarò ſc. 3000. fauore Gandemblad pro ob-
tinendis defenſionibus vti facta de menſe Iunij
32 dicti anni, quibus etiam probationibus, & cir-
cumſtantijs tamquam ad vnicum finem ten-
dentibus inter ſe coniunctim acceptis, pro-
ut fieri debet ſignanter in hac materia difficilis
probationis ad *Text. in l. 3. §. Eiuſdem verſ.*
non vtique ff. de Teſtibus Rot. coram Coccin.
deciſ.1130. num.3. coram Dunoz. Sen. deciſ. 56.
num.9. coram Card. Cerr. dicta deciſ. 243. num.
12. & ſeq. & in recent. deciſ.538. num. 24. par.
18, ſeu adminiculantibus ſpecificam depoſitio-
nem pręcitati Gandemblad, hęſitandum non
venit præfectam probationem exiſtentiæ con-
cludere etiam de hoc tempore iuxta ſuperiùs
animaduerſa atque firmata.

Aut ſaltem tam pręciſa probatio non requi-
ritur in hypoteſi, tum ex eo, quod exiſtentia
fuerit ab ipſo Marchione confeſſa, & promiſſa
reſtitutio ſcripturarum in narrata epiſtola.
quàm ex quo illarum conſignatio obtenta fue-
rit per Reginam Regio iuſſu à Comite Vaſnò
33 Teſtamentario Executore, & ità ſpoliatiuo
modo hæreditatis Com. Chriſtiani paulò ante
defuncti, ad quem pertinebant, vt diſponitur
in l. Inſtrumenta 6. C. ad exhibendum & notat *Ca-*
ſtren. in l.2. num.7. C. de Teſtam. Soccin. Sen. de
reg. Iur. litt. E. in 7. limitat. Adeout cum rationi
34 iſtius ſpolij, ac malæ fidei eas cuſtodire, &
conſeruare ſpolians teneretur fauore Credito-
ris hæredum, quandocumque exinde compelli
poteſt ad exhibendum ex his, quæ per *Tex.*
in l. ſi Creditor C. de pignor. act. concludunt

Pra-

Practic. Ridolph. in dicta par. 2. cap. 3. num. 38. Fercutill. ad Buratt. deciſ. 278. num. 12. in fin. verſ. item non procedit in eo, qui habuit ſcripturam & Rot. coram Coccin. deciſ. 63. ſub num. 3. & ge-
35 neraliter quod conſeruare adſtrictus excipere non poſſit de hoc tempore motæ litis idem *Ridolph. in dicto cap. 3. num. 36. & ſeqq. Add. ad Gregor. dec. 129. num. 9.* cum alijs penes *Rot. coram Cerr. dicta dec. 243. num. 21.* vbi Concordantes

Denique vim, & efficaciam præmiſſarum probationum deſtruere in nihilo videtur Iuramentum Marchionis in limine reſolutionis Cauſę præſtitum ſcripturas, de quibus agitur non habere, neque dolo deſijſſe habere, ad formam *Text. in l. fin. §. Sed quis C. de fid. Inſtrum.* nam hic agitur de cauſa grauiſſima maximi
36 intereſſe, & ab aliqua ſuſpicione non immuni, quo enim caſu tale Iuramentum non attenditur licèt iurans nobilitate, & honeſtate cęteroquin polleat iuxtà diſtinctionem factam per *Gratian. diſcept. 262. num. 31. cum ſeq. Ridolph. in prax. par. 2. cap. 3. num. 58. Vrſell. concl. 61. num. 9. Add. ad Buratt. deciſ. 260. numer. 11. & 12. Rot. poſt ſecundum vol. conſil. Farin. dec. 278. num. 7. & 8.* quæ eſt *Canaler. dec. 82. num. 7. & 9.* vbi de ſimili Iuramento Equitis, & Baronis Hiſpani, *& coram Card. Cerr. dec. 243. num. 19.* vbi de alio Marchionis Francipaui; & penes *Marant. reſp. 40. num. 13. par. 3.* Potiſſimè cum exiſtentia fuerit ab ipſo Marchione, vt ſupra confeſſa: nam tunc Iuramentũ
37 contra propriam confeſſionem in conſideratione non habetur per ea, quæ firmat *Caſtill. contr. Iur. lib. 8. cap. 20. num. 57. §. Exiſtentia, & Rot. penes Marant. vbi ſupra num. 2.*

Et ita Dominis omnibus ſuffragantibus poſt ſecũdam Cauſę propoſitionem reſolutum fuit Partibus acerrimè in vtraque informantibus.

R. P. D. CAPRARA.

Romana, ſeu Florentina Commendæ.

Lunæ 5. Iulij 1694.

A R G V M E N T V M.

Commendæ fundatio à teſtatore demandata eſt omnibus viribus curanda, adeundo miniſtros ad id deputatos. Impeditus quando quis dicatur, vt liberetur ab onere iniuncto.

S V M M A R I V M.

1 *Validitas ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum.*
2 *Reſtitutio in integrum denegatur, vbi non adeſt læſio.*
3 *Religioni militari quæritur ius pro erectione commendæ, vbi teſtator pro illa certa bona deſtinauit.*
4 *Conditio impoſſibilis habetur pro non adiecta.*
5 *Vnius teſtis, etſi nobilis dictum non ſufficit.*
6 *Officiali non creditur niſi de re ſpectante ad proprium officium.*
7 *Impedimentum remouere debens, tenetur omnes vires adhibere.*
8 *Commendam erigere debens tenetur inſtare coram miniſtris ad id deputatis, antequam abſoluatur ab hoc onere.*
9 *Impeditus non liberatur ab onere iniuncto, niſi adhibeat omnes poſſibiles diligentias.*
10 *Poſſibilitas contraria excludit probationem.*
11 *In Religione D. Stephani generoſa nobilitas probari debet ab ijs, qui per viam iuſtitiæ ad illam admitti petunt.*
12 *Non autem à fundatoribus Commendarum.*
13 *Impoſſibile reputatur quod pendet à libera voluntate Principis.*
14 *Commendæ erectio fieri debet iuxta formam à teſtatore præſcriptam.*

DECISIO XLIV.

POſtquam Religio militaris Equitum S. Stephani ex tribus Rotalibus ſententijs à clar. mem. Cardinali Matthæio, & Reuerendiſſimo Decano, ac bon. mem. Rondinino prolatis, immiſſionem obtinuerat ad ſexaginta loca montium, quæ ad formam codicillorum Albani Ferragalli deſtinata fuerant per illius hæredem pro erectione vnius Commendæ in eadem Religione pro familia, & domo de Ferragallis, & quæ executioni fuit demandata per actualem poſſeſſionem Religionis in locis montium prædictis, & ſucceſſiuam erectionem Commendæ, eiuſque collationem Equiti Thomę Magnano, Signatura Iuſtitiæ iterum mihi commiſit cauſam appellationis, ad cuius normam propoſito per me dubio — *An conſtaret de re iudicata, ſeu potius de cauſis reſtitutionis in integrum.* Domini dixerunt conſtare de re iudicata, non tamen abſolutè, ſed cum modo inferius explicando.

1 Ex reuolutione Actorum vulgata *deciſ. 206. coram Caputaq.* non fuit dubitatum de validitate ſententiarum, nec de iuſtitia ex quinque deciſionibus in prędictis inſtantijs emanatis,
2 ex quibus excluditur prætenſa læſio, qua ſemota reſtitutio in integrum denegatur *Abbas in cap. ex litteris de reſtit. in integrum Rot. deciſ. 565. num. 5. par. 18. & deciſ. 33. num. 2. par. 19.*

Clara enim ſemper fuit habita Albani voluntas ſuper eo, quod ex ſc. 6000. detrahendis ab eius hæreditate erigeretur Commenda, quæ ſemper, & in perpetuum ſtare deberet in domo, & familia de Ferragallis, qua ſtante
3 ius quęſitum fuit Religioni pro illius erectione, ita vt neglecto implemento voluntatis codicillantis, immiſſio ad prędicta loca montium concedi debuerit eidem Religioni, cui tam ex proprijs ſtatutis, quam ex iuris communis diſpoſitione, fuit quæſitum ius irreuocabiliter. vt optimè firmant omnes deciſiones in prioribus inſtantijs emanatæ, & præcipuè *prima coram Cardinali Matthæio 28. Aprilis 1679*

§. Ar-

§. Arridet, & ſecunda 19. Ianuarij 1680. *§.1. coram eodem*.

Nec releuat, quod conſiderato per codicil-
lantem caſu non erectionis Commendæ ex
quolibet impedimento, ſpecialiter diſpoſuerit,
quod tunc ſc. 6000. remanere deberent ad be-
neficium Domus, & familię Ferragallię, atque
ideo ob denegatam à Sereniſſimo M. Magiſtro
licentiam deueniendi ad erectionem Com-
mendæ, vt prætendebatur, euenerit caſus ſuc-
4 ceſſionis perſonæ per teſtatorem ad Commen-
dam erigendam vocatæ, & fuerit aperta ſub-
ſtitutio perſonæ de domo, & familia *ad Text.
in l. ſi quis ita ff. de condit. inſtit. Card. de Luc. de
fideicom. diſcurſ.* 155. *per tot. Rota deciſ.* 107.
num.6. & 7. & deciſ.84. num.38. par. 13. rec.

Nam de aſs. impedimento erectionis Com-
mendę per Sereniſſimum Magnum Ducem, &
Magiſtrum interpoſito non conſtitit ſufficien-
ter ex epiſtola Com. Marij de Carpineo, quæ
ſupponitur reſponſiua Antonio Ferragallo, qui
eum requiſiuerat, vt ſupplices preces Magno
Magiſtro eius nomine porrigeret pro erectio-
ne Commendæ, licet referat ibi — *ne hò parlato
à S. A. Sereniſſima con ſupplicarlo della gratia,
e ne haurei data ſupplica per l'erettione, ma con
mia ammirazione hò hauuto vna negatiua, che
mi ha laſciato confuſo*; Cum ad ſummum ha-
5 beat vim dicti vnius teſtis, quod etſi fuerit ve-
re nobilis viri, non fuit ſufficiens ex *Text. in
cap. veniens il primo in fin. cap. licet, & iuris iu-
randi de teſtib.* vt conſideratum fuit *in deciſ. bo.
me Rondinini* 2. Maij 1682. *§. Quatenus*, & teſti-
monium ipſius vere non fuit circa concernen-
tia proprium officium, dum illud erat reſtri-
ctum ad Pręfecturam Palatij clar. mem. Card.
Caroli Medicei Sac. Collegij Decani, Patrui
ipſius Magni Ducis, & Magiſtri Religionis,
6 vnde res ab eodem acta fuit nomine ſupplicis
poſtulatoris, & ſic vis ex epiſtola elicita frige-
ſcit *Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt.* 83.
*num.20. Rota deciſ.231. num. 10. par.15. & deciſ.
277. num.2. par. 16. recent.* & ad ſummum con-
cluderet, primas preces fuiſſe perfunctoriè
porrectas Magno Magiſtro, cum tamen ad
7 demonſtrandam impedimenti difficultatem,
& aperiendam viam ſucceſſionis liberæ familiæ
Ferragallæ opus fuiſſet inſtanter, & inſtantiùs
preces renouare, vt in ſimilibus *Rub. in defenſ.
redinino cap.3. Rota coram Alexand. VIII. in
dec.11. num.11.* quam ſequitur deciſio *ſub die
2. Maij* 1682. *coram bon. mem. Rondinino §. Ta-
le autem*.

Fuit enim conſideratum, quod hæc ſimplex
requiſitio non fuit ſufficiens non tantum quo-
ad modum, ſed nec etiam quo ad locum, quia
8 inſtantiæ ab Antonio prius porrigi debuiſſent
D. Auditori Religionis ad hęc ſpecialiter de-
putato, alijſque miniſtris iuxta praxim in
erectione harum Commendarum ſeruari ſoli-
tam, coram quibus Antonius debuiſſet omnem
poſſibilem diligentiam adhibere pro erectione
Commendæ, antequam declararetur abſolutus
ab hoc onere, vt in terminis obligati ad ere-
ctionem maioratus tradit *Mieres de maioratu
par.4. quæſt.40. num.57. Caſtill. controu. iur. lib.
5. cap.7. num.22. & ſeqq.* & regulare eſt, quod
9 impeditus non liberetur ab onere iniuncto, ni-
ſi adhibeat omnes poſſibiles diligentias *Alto-
grad. conſil.45. num.23. lib.2. Gayll. obſeruat.143.
nu.3. verſ. nec ſufficit lib. 1. Rota coram Alexand.
VIII. d. deciſ.11. num.12. cum alijs in deciſ.743. in
fine coram Buratto ibique Adden. litt. B.* quas
prædicta epiſtola non exhibuit, ignotumque
eſt, an potuerint eſſe ſufficientes, cum ibi nul-
las cauſas expreſſerit, itaut tunc non potuerit
dignoſci fundamentum denegationis licentiæ
ad effectum indagandi, an ſupereſſet alia via
10 pro remotione impedimenti erectionis Com-
mendę appoſiti, vt requirebatur ex deductis à
*Decio conſil.37. ſub num.9. verſic. Præterea Card.
de Luc. de benef. diſcurſ.8. num.8. & de alienat. di-
ſcurſ.36. num.7. Rota coram* Greg. *deciſ.* 353. *nu.
2. & coram Buratto deciſ.948. num. 3. & coram
Celſo dec.161. num.3.*

Minuſque impedimenti probatio deſumi
poteſt à qualitate, ſeu conditione familiæ Fer-
ragalliæ, quæ tamquam noua non poſſet ad-
mitti ad dignitatem Commendę Equeſtris Or-
dinis S. Stefani requirentis generoſam nobi-
litatem, quia quicquid ſit de maioribus Anto-
nij Ferragallij, certum fuit ipſum in ſua Patria
honorificos gradus conſecutum fuiſſe, vt ex at-
teſtatione Secretarij Communitatis Brittone-
11 rienſis, quod ſatis fuit ad remotionem obie-
cti, dum generoſa nobilitas ex pręſcripto Sta-
tutorum in hoc ampliſſimo Ordine cum ſuc-
ceſſionibus, & continuatis deſcendentijs per
tot gradus nobilitatis requiritur tantum in
illis, qui per Iuſtitiæ viam hoc habitu militari,
& Cruce inſigniri poſtulant ex deductis à *Fran-
ciſco Anſaldo conſil.138. num.172. & num.* 176.
12 nec extenditur ad alios, qui per viam extraor-
dinariam erectionis Commendæ gratioſam
admiſſionem poſtulantes ex indulto Sereniſſi-
mi Magni Magiſtri remiſſo probationum no-
bilitatis rigore, petunt admitti ex diſpoſitione
Statuti eiuſdem Ordinis ex *cap. 9. de fundatori-
bus commendarum Patronatus* relat. *in Summario
Religionis num.9.* & refert *Anſald. d. conſil.* 138.

Nec releuat quod admiſſio vti pendens to-
13 taliter à libera Magni Magiſtri voluntate pro
impoſſibili haberetur reſpectu Antonij, ita vt
liberetur ab obligatione ſupplicationes reno-
uandi per *Text. in l. apud Iulianum §. Conſtat ff.
de legat.1. Caſtill. controu. iur. lib.3. cap.7. ſun.* 44.
Andreol. controu.215. num. 12. Rota *coram Coc-
cin. deciſ. 2222. num.* 29. Quia hęc aſſerta im-
poſſibilitas ceſſat ex facto, dum admiſſio ad
Commendæ erectionem cum diſpenſatione
probationum erat de ſolitis concedi à Magno
Magiſtro prout fuit poſt triginta annos ex fa-
cto admiſſa in perſonam Thomæ Magnani cum
diſpenſatione nobilitatis, *vt in Summar. Ioſe-
phi num.9.*

Fuit itaque apud DD. inconcuſſum, quod
14 erectio Commendæ debuerit fieri, ſed retenta
forma præciſa per Albanum Ferragallium pre-
ſcrip-

ſcripta, prout erat iuri conſentaneum iuxta *Text.in l.in conditionibus ff.de condit.* & fuit dictum *in Romana multiplici* 18.*Iunij* 169 3/4.5.*Cum enim coram me*; Et cum Dominis non ſatis conſtiterit, An de tempore erectionis ſupereſſet adhuc aliquis ex prędilectis à codicillante, in quorum beneficium erat ordinata erectio Commendę, quæ ſemper, & in perpetuum remanere debebat in Domo, & familia de Ferragallis, Hinc exiſtimarunt, temperandum rigorem rei iudicatæ quo ad erectionem Commendę, itaut contendentibus ad Commendam via non pręcludatur, An & quis eorum ex diſpoſitione Teſtatoris nunc debuerit præferri.

Et ita deciſum fuit inclita Religione S. Stephani, & Equite Magnano, ac Ioſepho de Comitibus informantibus &c.

R. P. D. SCOTTO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. *Iulij* 1694.

ARGVMENTVM.

Obligatum ad aliquid faciendum, nec adimplentem, ad intereſſe eſſe condemnandum deciditur, abſque eo quod ſit locus purgationi morę, poſtquam lis fuit conteſtata.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad factum non adimplens cogitur ad intereſſe, & num.*4.

2 *Obligatus facere intra certum tempus non liberatur faciens illo elapſo.*

3 *Cedens creditum cum obligatione agendi, & conſummandi executionem non liberatur ex ſola expeditione mandati.*

5 *Mandatum iuſtum eſt exequendum.*

6 *Obligatus ad factum poteſt cogi tantum granatoria, quouſque adimpleat.*

*Intellige id procedere ſolum in iudicio facti tranſeuntis, non autem facti permanentis, & ſucceſſiui num.*8.

7 *Diſcretiua oratio operatur, quod conſultò tacitum quid fuerit.*

*Illa tamen non operatur, vbi verba ſunt clara num.*9.

10 *Obligatio ad factum committitur, non impleto facto.*

11 *Inuentarium probat contra conficientes, non contra tertios.*

12 *Solutio facta non fuiſſet ab eo, qui rem promiſſam non recepiſſet.*

13 *Promiſſio facti eſt indiuidua.*

14 *Obligatus ad factum non liberatur implemento partis.*

15 *Purgatio morę poſt litem conteſtatam ſuper intereſſe nunquam admittitur.*

16 *Et obligatus poteſt præcisè ad factum, vel ad intereſſe condemnari.*

DECISIO XLV.

REV. P. D. Ranuccius, & alij Fratres Comites de Marſciano, vt liti iam diù agitatę in hoc noſtro Auditorio inter ipſos Fratres, & Comitiſſam Doroteam Eleonoram de Marſciano matrem Com. Iulij, & fratrum de Buſſis, tam ſuper fideicommiſſo Alberti, quàm ſuper hęreditate Com. Antonij Franciſci vtriuſque de Balleonibus, vltimam manum imponerent, die 7. Iulij 1691. Concordiam iniuerunt, cum prædictis Com. Iulio, & fratribus de Buſſis, in qua inter cætera conuentum fuit per iſtos ſoluenda eſſe Fratribus de Marſciano ſc. 5. mil. videlicet ſc. 3900. in pecunia numerata, ſuper quibus nulla adeſt controuerſia; & pro remanentibus ſc. 1100. Fratres de Buſſis ſe obligarunt aſſignare vnum creditum ſc.800. contra Innocentium Galeonum, & alterum ſc.300. contra Communitates Volſinij, Cripparum, Gradularum, locorumque vicinorum cum declaratione per hęc verba: *Che li Signori Buſſi habbino l'aſſunto di far le diligenze fra vn' anno da oggi proſſimo per l' eſattione de' medemi crediti ſino alla ſpeditione de' mandati, & eſecutione conſumata, e perfetta di eſſi, e debbano mantenere detti crediti non ſolo veri, e ſuſſiſtenti ſino alla ſomma di ſcudi* 1100. *come ſi è detto di ſopra, mà ancora eſigibili &c.* & vt latius in dicta concordia, *Summ.* Fratrum de Marſciano *n.* 1.

Elapſis duobus annis, & vltra, neque adimpleto ex parte fratrum de Buſſis prædicto pacto tam ſuper excuſſione nominum debitorum tempore præfinito facta, illorumque conſummata executione, quam ſuper realitate, & exiſtentia creditorum ceſſorum, vt prætendebant fratres de Marſcianis inſteterunt iſti coram A. C. & ab eo reportarunt mandatum ad factum, pro adimplemento, & loco facti executiuum, à quo reclamantibus Fratribus de Buſſis, iſti reportarunt à Signatura Iuſtitiæ mihi cauſam appellationis committi in deuolutiuo tantum quoad ſc. 550. & quoad alias ſc. 550. ad vtrumque effectum; Vndè dedi dubium, an mandatum A. C. eſſet exequendum, & conſulti Domini affirmatiuè reſponderunt.

Iuſtitia enim mandati, cuius validitas inter partes non controuertebatur, ex eo viſa fuit reſultare, quod cum Fratres de Buſſis promiſerint infrà annum Debitores ceſſos pulſare vſque ad plenā mandati conſummationem, & in hoc defecerint, clara apparuit actio illorum
1 de Marſciano cogendi Buſſios ad implementum, ſeu ad factum, & loco illius ad intereſſe *l. ſtipulationes non diuiduntur ff. de verb. oblig. l. Promiſſis C. de Tranſact. Rot. dec.*1008. *num.* 1. *cor. Dunozett. & deciſ.*600. *num.*8. *par.* 18. *& & dec.* 207. *num.*1. *par.*19. *rec.*

Adimplementi verò deficientia incontrouertibilis erat; Nam licèt Fratres de Buſſis manda-
2 tum contra Galeonum obtinuerint 13. Octobris, & 19. Nouembris 1692. eorum *Sum. n.*3. verà quod hoc non ſufficiebat, eo quia fuerat

actum

actum poſt annum conuentum, & conſequen-
ter poſtquam iam erant conſtituti in mora, &
nata actio ad intereſſe, *Honded conſ. 50. n. 5. lib.
1, Sperell. deciſ. 107. n. 21. Adden. ad Buratt. dec.
64. num. 29.* adhùc ſola mandati expeditio,
3 quatenùs etiam fuiſſet intra tempus conuen-
tum ſecuta, non importat verum implemen-
tum, pro quo, vt in *Sum.* de Marſcianis *n. 1.*
vltra expeditionem mandati requirebatur il-
lius integra, perfecta, & conſummata executio
Rot. deciſ. 393. num. 5. par. 19. rec. De qua cum
neque in præſenti doceant Fratres de Buſſis,
ideò, ſtante d. deficientia, benè potuerunt
4 agere Fratres de Marſciano ad intereſſe, quod
loco facti promiſſi, & non impleti ſuccedit
Rot. *poſt Zacch. de obl. Camer. dec. 262. n. 9. &
10. Fontanell. dec. 204. n. 4. & 5.* & mandatum ab
5 eis obtentum tanquam iuſtũ executioni deman-
dandum venit *Rot. dec. 752. num. 2. par. 18. &
dec. 182. num. 1. par. 19. rec.*

Non releuante, quod cum Fratres de Buſſis
ſe obligauerint tãtummodò facere diligentias,
neque promiſerint de proprio, aut damna
6 præſtare, cum ſolita clauſula *ità quod &c.* hinc
ſolum teneantur facere diligentias, ſeu preſta-
re expenſas pro diligentijs faciendis, itaut con-
tra ipſos ſolummodo Grauatoria poſſet rela-
xari, quoſque adimpleuerint, ex *deciſ. 468.
num. 21. coram Bich. & deciſ. 696. num. 9. par. 18.
rec.*

Præcipuè cum d. clauſula, *ita quod*, vbi fuit
7 volita, in eadem Concordia legitur expreſſa,
vndè vbi non fuit expreſſa, dicendum ſit con-
ſulto de voluntate Partium omiſſa ex nota
vi diſcretiuæ locutionis de qua *in cap. ad Au-
dientiam de Decim. Rota coram* Coccino *dec. 2121.
n. 143.*

Quia modus procedendi per viam grauato-
riæ contra obligatum ad aliquod faciendum,
8 habet ſolummodo locum In iudicio facti tran-
ſeuntis, non autem quando factum eſt perma-
nens, & ſucceſſiuum, vt in præſenti, in quo
cum Fratres de Buſſis ſe obligauerint per con-
ſummatam executionem intrà ſtatutum tem-
pus Debitores ceſſos excutere, non ſufficit quod
illos moleſtare cœperint, ad effectum conſe-
quendi ſolutionem, ſed vſque ad conſum-
matam executionem illos excutere debent,
quod cum non fecerint, non poteſt dici adim-
pleniſſe Rot. *deciſ. 131. num. 19. & 28. cor.
Alex. VIII. & deciſ. 393. num. 5. par. 19.
rec.*

Neque viſa fuit illis ſuffragari vis diſcretiuę
9 deducta, ex defectu clauſulæ, *ità quod*, quia
clara exiſtente conuentione, & ipſorum obli-
gatione parum releuare poterat vis huiuſmodi
diſcretiuæ, ad effectum illos liberandi ab actio-
10 ne de ſui natura promauantę ab obligatione
faciendi, quo caſu abſque alijs pactis, aut co-
niecturis ſufficit ſimpliciter non fuiſſe adim-
pletum, *Bart. in d. l. Stipulat. non diuiduntur quaſt.
6. num. 33. ff. de verb. oblig. Rot. coram Buratt. de-
ciſ. 808. num. 8. & poſt Zacch. de oblig. Camer.
deciſ. 261. num. 9. & 10.*

In adimplementum verò obiectum illis de
Marſcianis, conſignationis nempè ſcriptura-
rum, ex facto apparuit non ſubſiſtere, dum pro-
batur fuiſſe conſignatas eorum *Summar. nu. 18.*
quod verò aliæ vltra conſignatas adeſſent, non
viſum fuit probari per particulam Inuentarij
11 confecti à Comitiſſa Eleonora, quia vltra
quod illud non eſt in actis, probaret quidem
contra conficientem, non autem contra Acto-
res, qui ſunt Tertij per *text. in l. fin. C. de arbitr.
tutel. Grat. diſcept. cap. 767. num. 65.* Rot. *dec. 259.
nu. 2. par. 17. rec.*

Prout etiam non potuit comprehendi, quo-
modo fratres de Buſſis velint illos de Marſcia-
nis redarguere de non implemento conſigna-
tionis ſcripturarum, quæ fieri debebat in actu
ſubſcriptionis Apocę, quando hæc non ſolum
ſubſcripta fuit, ſed inſuper tot diuerſis ſolutio-
nibus executioni demandata, abſque eo quod
fuerit, vel minima requiſitio facta pro d. con-
12 ſignatione, ex quo clara apparuit irreleuantia
huiuſmodi exceptionis, dum tot ſolutiones non
feciſſent Fratres de Buſſis, ſi ſcripturæ promiſſę
ipſis non fuiſſent conſignatæ *Caſtren. conſ. 108.
num. 1. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt
182. num. 9.*

Nec demum diligentiæ vltimo loco factæ
contra aliquos ex debitoribus ceſſis, fratres de
Buſſis liberare valent ab huiuſmodi mandato;
Cum enim ſecutæ non fuerint intrà tempus in
tranſactione conuentum, contra omnes debi-
tores ceſſos, & vſque ad conſummatam execu-
13 tionem mandatorum, habitę fuerunt pro in-
ſufficientibus, agebatur enim de promiſſione
facti, quæ cum ſit de ſui natura indiuidua ad
*text. in l. in execut. §. item ſi ita ff. de verb. oblig.
Gomez. var. reſol. tom. 2. cap. 10. nu. 25. Grat. di-
ſcept. cap. 641. num. 24.* Niſi in totum fuerit exe-
14 cutioni demandata obligatus ad illud præſtã-
dum non liberatur, *Rota deciſ. 121. num. 28. co-
ram Alex. VIII.*

Quo vero ad prętenſam purgationem morę,
cuius beneficio iuuari credebant dd. Fratres
de Buſſis, petentes ad illam admitti ſaltem ex
æquitate canonica ex *dec. 232. num. 3. coram
Verall. par. 2.*

Placuit reſponſio, quod purgationi moræ,
15 poſt litem conteſtatam ſuper intereſſe num-
quam eſt locus ex *text. ſatis claro in d. l. ſi inſu-
lam* ibi: *Quod ſi litem iam conteſtatus ſim, nihil
prodeſſe tibi ſi ædifices, ff. de verb. obligat. Mon-
ter. deciſ. Aragonen. 48. num. 13.* vbi quod licet
Debitor ante litem conteſtatam moram pur-
gare poſſit, & rem dare, vel factum præſtare,
poſt verò litem conteſtatam, obligatio ad æſti-
mationem ſuccedit, Ideoque moram purgare
16 non poteſt, ſed præcisè prout Actor maluerit
poterit, vel ad factum, vel ad intereſſe condem-
nari, & *Rota deciſ. 88. num. 3. par. 17. rec.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MVTO.

Romana Dotis, & Fructuum.

Lunæ 5. Iulij 1695.

ARGVMENTVM.

Dotis fructus debentur, etiam abſque interpellatione, vbi illa promiſſa fuit correſpectiuè ad renunciationem ſucceſſionis, quæ ad dotatam poterat deuenire.

SVMMARIVM.

1 Ex *promiſſor facti alciui ratione priuilegij dotis ud obligationis implemcutum tenetur.*

2 *Bona defuncti in hęredes obnenta, hęredum hypothecis ſubduntur.*

3 *Fœmina non excludebatur per ſtatutum a ſucceſſione Clerici.*

4 *Fructus dotis debentur etiam non facta interpellatione, vbi dotans renunciuut ſucceſſioni correſpectinè ud ipſam dotem, & num. ſeq.*

5 *Quia dos videtur permutata, ſeu ſubrogata loco ſucceſſionis.*

6 *Dotis filiæ renuncianti à patre promiſſæ fructus debentur, licet adhuc legitima non debeatur.*

7 Re*nunciatarius non debet gaudere commodo ſucceſſionis, dum non vult ſubire incommodum, quod renuncians gaudeat effectu renunciationi correſpectiuo.*

8 Co*rreſpectiuus contractus eſt inſeparabilis.*

9 *Dos correſpectiuè conſtituta ad renunciationem ſucceſſionum deferendarum eſt præuentina illarum ſolutio.*

10 *Hæreditas renunciatu ſtatim ac defertur, præſumitur in eodem inſtanti per renunciantem adita, & ab ipſo in renuncintarios tranſlata.*

11 Re*nunciatio facta cum clauſulis translationem, & ceſſionem importantibus dicitur tranſlatiua.*

12 *Etſi factu fuerit de hæreditate deferenda.*

13 *Preſertim cum eſt facta correſpectiue ad dotem promiſſam.*

14 *Teſtatoris Clerici clara voluntas deſideratur, quod voluerit in ſui ſucceſſione ſe vniformare cum Statuto Vrbis.*

Potiſſimum vbi decedit inteſtatus, quia tunc potius præſumi debet ſe vniformare cum diſpoſitione iuris num. 16.

15 Re*latio ad vnum partem ſtatuti non operatur generalem relationem ad totum Statutum.*

17 *Prima ſolutio cedit in ſatisfactionem debiti anterioris, tanquam durioris.*

18 *Ad dotem ſuccedentem in partem loco legitimæ, & ſic fructifera referri debet ſecuta fructuum exactio, non ad partem infructiferam.*

DECISIO XLVI.

Clar. mem. Cardinalis Martius Ginnettus nomine R.P.D. Ioannis Franciſci poſtmodum ad Cardinalatus apicem pariter euecti R.P.D. Ioannis Pauli, & Marchionis Martij Nepotum anno 1659. priuata prius, & deindè ſolemni ſtipulatione promiſit, atque aſſignauit dotem ſcut. 17. mil. certis temporibus, ac formis ſolnendam Lauræ alteri Nepti, & reſpectiuè Sorori in matrimonium cum Fabio de Maximis copulatæ, reportata ab eadem promiſſione ampliſſima renunciationis omnibus, & quibuſcumque hæreditatibus, & ſucceſſionibus tam paternis, ac maternis, quàm Auitis, Patruorũ, & Fratrum, prout ad illam intuitu receptæ dotis incontinenti denenit. Diſſoluto autem de anno 1682. marimonio per obitum Lauræ, Domina Marchioniſſa Iulia filia, & hæres relicta per plures annos portionis reſidualis eiuſdem dotis adhùc nou ſolutæ fructus exegit à dictis DD. de Ginnettis Patruis, ac vltimo loco, & de anno 1691: ad computum tam ſortis, quàm fructuum recepit ſummam ſc. 1520.45. in quodam prunario argenteo, ſed renuentibus deinde eiſdem Patruis tam fructus, quàm complementum ſortis perſoluere, coacta fuit nominata Marchioniſſa iudicium deſuper inchoare coram A. C. à quo fauorabile mandatum reportauit pro ſc. 4979. 55. reſidualibus ſortis contra bona hæreditaria memorati Cardinalis Martij, aduerſus quod commiſſa per Signaturam Iuſtitiæ cauſa bo. me. Bevincaſæ cum clauſula — *Si quid exequendum* — coram eodem propoſitum fuit ſub die 15. Martij præteriti dubium — *An mandatum A. C. pro antedictu ſorte ſit exequendum, & nouum per fructibus relaxandum* — quod fuit affirmatiuè in vtraque parte reſolutuio fauore D. Marchioniſſæ, ſed conceſſa DD. de Ginnettis noua audientia, conſului hodie DD. tanquam in defuncti Auditoris locum ſubrogatus ſuper viribus anteactæ reſolutionis, quibus ſolidiſſimis profecto recognitis pro illius confirmatione reſpondendum exiſtimarunt.

Quod enim attinet ad mandatum A. C. in præmiſſa ſumma relaxatum, exequutio retardanda viſa nou fuit, tam attenta illius validitate non controuerſa, quam iuſtitia reſultante ex dicta promiſſione ſolemni dotis per Cardinalem Martium confecta, obligatione Camerali præmunita, quæ reddit rem claram, & manifeſtam, viamque executiuam agenti tribuit; non attento, quod idem Cardinalis dictam do-
1 tem Nepotum nomine conſtituerit, nam etſi
alieni facti ex promiſſor, ratione priuilegij do-
tis ad huiuſmodi obligationis implementum
tenetur, ſuperaddito, quod cum dicti de Gin-
2 nettis Cardinali Martio ſucceſſerint, iſtius bo-
na tamquam hæredem effecta, fauore Credito-
rum hypothecata remanſerunt, licet ex poſt
acquiſita, vt aduertitur in deciſione, quæ reui-
detur §. *Quoniam.*

Ne-

Neque pro diminuendo huiuſmodi dotali
credito iterum excipi valuit, quod fructus per
Marchioniſſam fuerint indebitè exacti poſt
obitum Matris, non facta Debitoribus inter-
pellatione, qui proindè ceſſerint in extinctionē
ſortis; Etenim cum Laura Marchioniſſæ Ma-
ter, & Autrix intuitu dotis vt ſupra promiſſæ
deuenerit ad ampliſſimam renunciationem, ſi-
gnanter hæreditatis, & ſucceſſionis Patruorum
inter quas opulentiſſima fuerit Cardinalis
Martij ab inteſtato defuncti annui redditus in
totum ſc.10. mil. & vltra, vt præſeferunt quam-
plures acquiſitiones ſtabilium, iudicialis Peri-
tia, alijque actus ex parte Marchioniſſæ addu-
cti, & ab exceptionibus vindicati, à cuius
tamquam Clerici ſucceſſione Laura non fuiſſet
3 excluſa ex magiſtrali *deciſ.149.coram. ſa. mem.
Alexandero VIII. & dec.521.vtrobique per tot.
coram Bich.* iuſtè, rectèque fructus per Marchio-
niſſam Lauræ filiam, & hæredem exigi potue-
runt, nam dotis aſſignatio, & correſpectiua ac-
ceptatio in hoc caſu vicem fungitur tacitæ
permutationis, ſeu ſubrogationis bonorum,
vt pecunia pro dote præſtari promiſſa, bono-
rum ſtabilium renunciatorum naturam aſſu-
mat, ad effectum producendi fructus, non ſecus
4 ac ſi ex eiſdem bonis peterentur, iuxtà theori-
cam originariam ab *Alex. in l. Pactum ſub
num.7.C. de collationibus*, quam amplectitur
Rot. in recent. deciſ. 110. *num.*23. & 24. *par.*8. re-
petita *coram Dunozett. iun. dec.*528. & *deciſ.*391
ex num. 34. *par.*15. & *in Camerinen. Dotis* 8. *Iu-
nij* 1674. §. *Atque idipſum, coram bo. me. Rondini-*
cum alijs in deciſione, quæ confirmatur alle-
gatis *§. Sique etiam*.

Aſque eo, quod contra præmiſſam theoricā
vrgere viſa fuerint quamplura per Defenſores
Reorum conuentorum oppoſita ad euertendū
dictæ tacitæ permutationis, ſeu ſubrogationis
pondus. Non quidem primò, quod illa dum-
taxat procedat in renunciationibus hæredita-
tum, ſeu ſucceſſionum iam delatarum, ſecus ve-
ro in deferendis prorſus euentualibus, ac ſpe
omninò incertis, prout eſſet illa Cardinalis
Martij viuentis de tempore dotationis, qui
potuiſſet Lauram hæredem non relinquere,
quaſi tunc ceſſet ſubiectum dictę ſubrogatio-
nis, & correſpectiuitatis, quoniam, vt benè re-
ſpondet deciſio, quæ reuidetur §. *Animaduerte-
bant enim DD. cum ſeqq.* Marchioniſſa fructus
non petijt, minuſque exegit ante obuentum
caſum d. ſucceſſionis Cardin. Martij, ſed poſt-
quam Patrui illius hæreditatem adiuerant
etiam in portione per Matrem renunciata, il-
liuſque redditus exigere inceperant; Vndè in
5 hac facti ſpecie videntur applicabiles termini
retentitæ permutationis, ſeu ſubrogationis in
pręterita deciſione amplexi, cum dicta ſpes
euentualis, & incerta ſucceſſionis deferendę,
fuerit ad certitudinem redacta ob iam ſequutū
ſucceſſionis caſum, & nullus in contrarium af-
fertur Doctor, qui in hypoteſi iuſtitiam fructuū
impugnet, ſed imò eadem *Rota in dicta dec.*110.
*num.*28. *par.*8. *recent.* in ſpecie etiam ſe fundat
ſuper huiuſmodi ſpe incerta, & euentuali pro
condemnatione ad fructus, idemque in filia
6 conſimili renunciatione dotem recipiente à
Patre, quod fructus, eidem debeantur, licet ad-
hùc immaturus fuerit legitimæ titulus obſer-
uant deciſiones in ea, quę reuidetur, allegatę
§. Prætterquamquod.

Aliàs enim redolere videretur abſurdum,
quod Renunciatarij commodo ſucceſſionis,
licet à principio euentualis, ſed poſtmodum
7 ad caſum deuentæ, frui deberent, & tamen in-
commodum ſubire nollent, quod renuncians
gaudere poſſet eiuſdem renunciationis corre-
ſpectiuæ effectu contra iuris regulas, de quibus
*Rota in recent. dec.*391. *num.* 2. *par.*15. & *deciſ.*
116. *nu.*2. *par.*10. Et naturam correſpectiuorum,
8 quæ eiuſdem contractus effectum inſeparabi-
lem reddit, vt ad propoſitum obſeruat *Rot. cor.
Coccin. dec.*1471. *num.*69. *cum ſeqq.*

Et quamuis replicatum fuerit attendi de-
bere tempus renunciationis, de quo cum ſuc-
ceſſio adhuc eſſet acerba, & immatura, fru-
ctus produci non potuerint, id tamen apud Do-
minos non obtinuit, eo quia auctoritates ad
hunc effectum allegatæ, procedunt in diuerſis
terminis, & ſignanter pro regulanda, ſeu ex-
cludenda læſione, quæ nihil commune habet
cum facti ſpecie, & certum eſt, quod dos hoc
modo conſtituta correſpectiuè ad renunciatio-
9 nē ſucceſſionū deferendarum, quæ illarum præ-
uentiua ſolutio, & ſatisfactio dicitur, vt conſi-
derat *Rota penès Maſol. in eius trimegiſtr. legal.
deciſ.*63. *num.* 7. non excludit, quin relata cor-
reſpectiuitas etiam reguletur à futuro tempo-
10 re, ſed potius id pernecеſſe fatendum eſt, nam
ſtatim ac hęreditas renunciata defertur, præſu-
mitur in eodem inſtanti per renunciantem
adita, & ab ipſamet in Fratres renunciatarios
ſucceſſiuè tranſlata, iuxtà doctrinam *Paul. de
Caſtro in l. Si Auiæ, C. de iur. delib. Rot. apud
Torr. de pact. futur. ſucceſs. deciſ.* 127. *num.*8. & 9.
& *in Maceraten. Hæreditatis* 27. *Maij* 1658. §.
Nec bona reſſa coram Veroſpio.

Minuſque ſecundò ſubliſtere apparuit, quod
huiuſmodi renunciatio fuerit abdicatiua, ſeu
abſtenſiua, adeout Renunciatarij non ſucce-
dant ex perſona Lauræ renunciantis, ſed mini-
ſterio legis, & proinde ceſſet contemplata per-
mutatio, ſeu ſubrogatio productiua fructuum,
animaduerſum ſiquidem fuit renunciationem,
11 & ceſſionem importan. quo enim caſu perpe-
rā prætenditur illam fuiſſe abdicatiuam, & ab-
tenſiuam, ſed dici omninò debet tranſlatiuam
ex auctoritatibus cumulatis in deciſione, quæ
confirmatur *§. Quandoquidem*. Non attentò,
12 quod renunciatio facta fuerit de hæreditate
deferenda, nam nihilominus renunciatio tranſ-
latiua non excluditur, vt reſpondet *Giouagnon.
conſ.*91. *num.*13. & 19. *lib.*1. *Vercol. conſult. for.*
98. *num.*57. & *ſeqq.* vbi contrarias auctoritates
reijcit & *Rota in Bonon. Bonorum. ſeu Succeſſio-
nis de Seghirellis* 2. *Maij* 1664. *in fin.* §. *Quia ceſ-
13 ſionem, coram Ottalora*. Præſertim, quia dicta
renunciatio fuit correſpectiuè facta quoad do-

tem promiſſam, quod protſus repugnat naturæ
repudiationis, ſeu abſtenſionis, quæ debet eſſe
libera, vt firmauit *Rota in Canallicen. Legitimę
10. Februarij 1680. §. Potiſſimè, coram bon. mem.
Albergato*.

Tertiò opponi neque voluit Cardinalem
Martium vniformare ſe voluiſſe in eius ſucceſ-
ſione cum ſtatutaria diſpoſitione Vrbis in ex-
cluſionem Lauræ neptis, nam deficit eius volun
14 tas clara, & expreſſa, quæ neceſſaria fuiſſet, vt
benè ponderat *Rota in rec. deciſ. 38. num. 15. par
19.* quinimmò coniecturalis, & implicita, quæ
ſufficienter non elicitur ex relatione ad partem
15 Statuti de dote à Fratribus profecta in capitu-
lis, & inſtrumento dotalibus habita, nam nō ex
indè generalis relatio deſumi poteſt, potiſſimè
attento obitu eiuſdem Cardinalis ab inteſta-
16 to, quem pręſumi debet ſe vniformare voluiſſe
cum diſpoſitione iuris in eius ſucceſſione, non
autem cum ſtatutaria, & municipali iuxta au-
ctoritates in deciſione, quæ confirmatur, alle-
gatas §. *Etenim*.

Denique DD. releuare non cenſuerunt, quar-
tam, & vltimam exceptionem deſumptam ex
compræhenſione legati ſcut. mille in conſtitu-
tione prædictę dotis, pro quo fructus nullo
modo debeantur, & in præteritum ſoluti tam-
quam indebiti ceſſerint in cauſam ſortis; Ete-
nim dictum legatum ſatisfactum remanſit in
17 prima ſolutione ratæ eiuſdem dotis ſcutorum
ſex millium, vtpotè durioris qualitatis, ex quo
erat antiquius ipſa dote, ad *Text. in l. 1. & 2. ff.
de ſolut. Surd. deciſ. 186. num. 5. Rot. coram Seraph.
deciſ. 1454. num. 1. & coram clar. mem. Card. Cerr.
deciſ. 13. numer. 18.* Non aduerſante, quod ad
impediendum curſum vſurarum prævalere de-
buiſſet cauſa dotis; nam de eo tempore nulli
currebant fructus dotales, pendente dilatione
ſolutionis, ex ſpecifica conuentione in capitulis
matrimonialibus appoſita.

Cęterum ſecluſa etiam dicta tacita permu-
tatione, ſeu ſubrogatione in vim pręnominatæ
renunciationis inducta, putarunt DD. iuſtitiam
fructuum pariter deſumi ex eo, quod cum hu-
18 iuſmodi dos ſucceſſerit in parte loco legitimę
tamquam inſimul conſtituta ex bonis pater-
nis, vt præſeferunt promiſſionis verba, præſumi
debet portionem iam ſolutam ceſſiſſe in cau-
ſam augmenti à Fratribus profecti, ac dicti le-
gati, reſidualem verò remanſiſſe in cauſam
fructiferam legitimæ, nè dicatur fructus per
longum tempus nulliter, & illicitè fuiſſe exa-
ctos, & reſpectiuè ſolutos, vt benè probat *Rot.
in Bononien. Tecuniaria 16. Iunij 1688. §. Tertia
denique, coram Reuerendiſſimo Turonen.*

Ex his igitur corollaria deſcendit etiam re-
ſolutio quoad fructus, pro quibus meritò in
deciſione, quæ reuidetur §. *fin.* relaxatum fuit
nouum mandatum, nam excluſa imputatione
exactorum in ſortem, & conſtito de portione
reſiduali dotis, fructifera, eorumdem ſolutio
retardari non poteſt.

Et ita reſolutum fuit Partibus hinc indè in-
formantibus &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX
DECANO.

Romana Multiplicorum.

Lunæ 5. Iulij 1694.

ARGVMENTVM.

Confirmatis præcedentibus deciſionibus 30. & 31. reijcitur rationum redditio notulis in confuſo exaratis, ac libris contra ſtylum artis ſcriptis facta, & ob culpoſam, ſuſpectamque adminiſtrationem prouiſionaliter, & Rotæ arbitrio duraturus deputatur adminiſtrator, etiam ad referendum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus præſumuntur percepti ex poſſeſſione, & adminiſtratione.*

2 *Loco obligationis ad factum ſuccedit obligatio ad damnu, & intereſſe.*

3 Redditio *rationum debet ſigillutim, & ſpecificè fieri, non in confuſo.*

4 *Contrarietas inter ſcripturas, vtriſque fidem adimit.*

5 *Et ſuſpicionem inducit aduerſus illas exhibentem.*

6 *Adminiſtratio probatur culpoſa ex magna inuериſimilitudine.*

7 *Libri non ſpecificantes quid, & ex quibus cauſis, & quibus, & à quibus, & quo tempore datum, receptumne fuerit, non ſufficiunt pro redditione rationis.*

8 *Nec relatio ad ſyngraphas ſupplet defectum librorum.*

9 *Adminiſtrator non debet confundere in libris negocia propria cum illis adminiſtrationis.*

10 *Heres in multiplico ſibi à teſtatore iniuncto cenſetur adminiſtrator.*

11 *Libri laborantes poſtpoſitionibus partitarum, defectibus ſaltorum, & reportatione partitarum libri manualis ad librum magiſtrum non probant.*

12 *Adminiſtrator dicitur in dolo conuertens in proprios vſus bona adminiſtrata.*

13 *Aut expendens contra præceptum teſtatoris in emptionem bonorum mobilium.*

14 *Adminiſtrator tenetur remouere ſequeſtra, & fructus conuertere in cauſam à teſtatore demandatam.*

15 *Et debet facere, quantum poteſt in exigendo.*
Et ad hunc effectum non ſufficit expeditio, ſed requiritur executio mandatorum n. 18.

16 *Adminiſtratoris defectus ſtat in committendo, & in omittendo.*

17 *Præſertim, vbi omiſſio verſatur circa ea, quæ iniuncta fuerunt à teſtatore.*

19. *Adminiſtratio vbi redditur ſuſpecta, Iudex debet prouidere, ne res adminiſtrationis pereant.*

20 *Potiſſimum, cum adminiſtrator iam diu adminiſtrauit.*

21 *Admi-*

21 *Adminiſtrator, & tutor eodem iure cenſentur.*

22 *Etiam ad effectum prouidendi, ne culposè adminiſtrent.*

23 *Adminiſtrator remoueri nequit, niſi ſtante mala fide, ac dolo.*

24 *Contrarium, quod remoueri valeat etiam propter culpam, & rationabilem ſuſpicionem.*

25 *Non obſtante quauis dilectione teſtatoris erga eumdem adminiſtratorem.*

26 *Vtilitas hæreditatis eſt ſequenda, non circumuentum teſtatoris iudicium.*

DECISIO XLVII.

OB neglecta per D. Marchioniſſam in duobus annis 1688. & 1689. qui tunc ab obitu Teſtatoris effluxerant, multiplica pro domibus Mariſcotta, & Ruſpola à Teſtatore ordinata, egit D. Comes Alexander Capizucchus nomine ipſius filiorum habentium immediatam cauſam in ambobus multiplicis ſuccedendi, aduerſus illam pro eorum reintegratione coram R. P. D. Caffarelllo, qui deputato Perito ad ad effectum conferendi ſuper ſtatu hæreditatis & adminiſtratione D. Marchioniſſæ, ac facta ſibi per ipſum relatione, exhibitiſque iudicialiter coram ipſo per D. Marchioniſſam duabus notulis in genere complectentibus introitus, & exitus vtriuſque anni, Sententiam tulit abſoluentem D. Marchioniſſam ab impetitis ac declarantem, multiplica per eam fieri nequiuiſſe reſeruato D. Comiti quo cumque Iure ipſi tam ex relatione Periti, quàm ex adminiſtratione D. Marchioniſſæ quomodolibet competente, à qua, deuoluta per appellationem cauſa ad Rotam, & commiſſa R. P. D. meo Caprara, propoſuit hic die 12. Ianuarij anni præteriti Dubium an conſtet de credito, itaut potuerint fieri multiplica? Et Domini attendentes notorias opes hæreditatis Ruſpolæ, quas Peritus in prima inſtantia depuratus, Inuentarium hæreditarium ſequutus retulit aſcendere ad annuum redditum ſcut. 50240. & rursùs non modò preteritam, verum etiam ſucceſſiuam, in qua dietim continuabatur, omnimodam ceſſationem confectioni multiplicorum, ſuſpicanteſque proindè, ne ipſa, forsàn ex induſtria Miniſtrorum D. Marchioniſſæ magis, quàm deficientia rei hęreditarię negligerentur; reſcripſerunt, quod per D. Marchioniſſam traderetur notula diſtincta introitus, & exitus hæreditatis per totum annum 1691. nec non exhiberentur Libri adminiſtrationis penès Ponentem ad inſtructionem ipſorum propriam infra menſem, quo longè ſuperelapſo, vnacum altero deinceps ipſi ad maiorem indulgentiam conceſſo, neque tamen illa reſcripto parente, demandarunt, cauſam reproponi, & die 17. Aprilis eiuſdem anni reſponderunt, conſtare de credito ad effectum conficiendi multiplica in ſumma, quæ ex annuo redditu hæreditatis in ſcutis 50240. per Peritum firmato quot annis ſuperſtes eſſet, detractis annuis præſtationibus, & legatis, quæ paritèr per ipſam iuſtificarentur, creditiſque, ſi quę verè conſtaret exigi non valuiſſe, & cum eadem reſolutione tranſierunt die 19. Iunij ſubſequentis quoad alia multiplica ſimili modo neglecta annorum 1690. 1691. & 1692. ſuper quibus D. Marchioniſſa contenderat redire ad R.P.D. Caffarellum, & coram eo exhibuerat notulam tertij anni, ac per reſcriptum Signaturæ Iuſtitiæ ad noſtrum Tribunal remiſſa fuit, cauſaſque ſubindè per Sententias expediuerunt. Interpoſita autem ab his appellatione per D. Marchioniſſam, ac delata cauſa R. P. D. meo d' Heruault; perque eius promotionem ab Archiepiſcopalem Sedem Turonen. de vtriuſque Partis conſenſu, mihimet ipſi, dedi dubium die 11. Decembris proximè tranſacti: An Sententiæ Rotales ſint confirmandæ? Cumque ne tum quidem lapſo iam ferè ſeptimo ab obitu Teſtatoris anno, vel minimus quadrans multiplicis reperiretur adſcriptus, inſtitum fuit ex parte D. Comitis per ſupplicem libellum pro aliqua prouiſione ne ſic licitum fieret hæredi totalitèr euertere iudicia defuncti, ac in tanta contumacia cum nimio, fortaſſis irreparabili præiudicio vocatorum, diutiùs perſeuerare; At ſpem dante D. Marchioniſſa, quod tandem diſtinctas notulas, de quibus ſupra, traderet, ac libros exhiberet, viſum fuit Dominis in omnibus ſuperſedere, hodieq; notulis mihi extraiudicialitèr traditis, ac Libris in Ædibus meis exhibitis, & ex eorum perſcrutatione, ac alijs circumſtantijs inferiùs recenſendis, comperto, quod iam dudum timebatur adminiſtrationem eſſe valde culpoſam, atque ſuſpectam, concluſum fuit, confirmandas eſſe Sententias Rotales iuxtà modum, de quo infrà, & interim per modum prouiſionis, & ſine præiudicio ambarum Partium, deputandum Adminiſtratorem arbitrio Rotæ duraturum, etiam ad referendum.

Confirmandę ſiquidem viſę ſunt Sententiæ Rotales, quia clarum, & litterale eſt præceptum Teſtatoris, quod D. Marchioniſſa, ſolutis annnis pręſtationibus, & legatis conficiat duo multiplica, vnum annuorum ſcutorum 10. mil. vſque complementum ſcut. 100. mil. ad fauore Domus Mariſcottæ, & alterum omnium reſiduorum fructuum fauore Domus Ruſpolæ, & clarum eſt etiam iuxtà memoratam relationem Periti, quod hæreditas conſtat annuo redditu ſcut. 50240. Vndè dum D. Marchioniſſa poſt obitum Teſtatoris hæreditatem poſſedit, & adminiſtrauit, ac multiplica non modò non confecit, ſed ne cœpit, quidem, condemnanda eſt in eo, quod, demptis ad formam Sententiarum annuis præſtationibus, ac Legatis & expenſis, ac creditis non exactis, reliquum
1 eſt vſque ad ſummam ſcut. 50240. ex poſſeſſione enim, & adminiſtratione præſumitur, fructus percepiſſe ad *Tex. in l. Cum defunctus C, Arbitr. Tutel. Neguſant. de Pignor. 2. membr. 3. par. nu. 19. Rota deciſ.* [173. *num.* 3.] *coram Buratt. & deciſ.* 2249. *num.* 2. *coram Coccino*, cum hac tamèn declaratione, in qua ſtat ſuperiùs indicatus modus, quod pro tempore, quo ipſa

fru-

fructus bonorum multiplicare, & capitalia hæreditatis ſibi reſtitura reinueſtire potuit, ac debuit, & non fecit, condemnanda ſit non ad rationem ſcut. 50240. ſed ad eam, in qua hæreditas reperiretur, ſi fructus debitis temporibus multiplicati, & Capitalia reinueſtita fuiſſent; nam ex præfato teſtatoris præcepto tenetur ad
2 factũ, cuius loco ſuccedit obligatio ad damna, & intereſſe, iuxtà *Textum*, & notata per *DD. in l. Stipulationes non diuiduntur ff. de verb. obligat.* tantique intereſt Vocatorum in Multiplicatione fructuum, & capitalium reinueſtimentis ceſſatum fuiſſe, vt in terminis dixit *Rota decif.* 259. *num.* 4. *& decif.* 594. *num.* 14. *coram Priol. & in Romana Cenſus* 26. *Iunij* 1684. *§. Cumque Impoſitores, coram Me.*

Nec ad euadendam huiuſmodi condemnationem allegare valet notulas introitus, & exitus, ac libros adminiſtrationis nouiſſimè exhibitos, quia tantùm abeſt, quod ij releuent, quod potiùs vehementer grauant D. Marchioniſſam, deteguntque (vt præfertur) valde culpoſam, ac ſuſpectam illius adminiſtrationem;
3 Incipiendo enim à notulis (vltra quod iſtæ omnia referunt in confuſo, nec diſtinguunt quoad introitus quantitatem fructuum, & eorum pretia, vel perſonas, quibus ipſi venditi fuerint, & quoad exitus, quas in cauſas ſingillatim, ac ſpecificè pro neceſſaria bonorum manutentione, & cura, tot impenſæ fieri debuerint, vt ad effectum inſtruendi nos metipſos de bona adminiſtratione, & re fidelitèr geſta, diſtinguendum fuiſſet, vt tradit *Bartol. conſ.* 150. *num.* 9. *Surd. conſ.* 391. *num.* 35. *Menoch. de arbitr. caſ.* 208. *nu.* 19. *&* 20. *Rot. decif.* 626. *num.* 6. *coram Dunoz. Iun. & decif.* 168. *num.* 3. *coram Cerro*) apertè contrariantur alijs in prima inſtantia exhibitis R. P. D. Caffarello, rùm quoad Introitum, & Exitum generalem, dum in prioribus notulis Introitus, & Exitus anni 1688. conſtituitur in ſcut. 13359. 44. & Exitus in ſc. 7704. 16. ÷ Introitus anni 1689. in ſc. 9971. 56. & Exitus in ſc. 7149. & Introitus anni 1690. in ſcutis 23740. 06. & Exitus in ſcutis 15098. 81. in poſterioribus autem introitus anni 1688. in ſc. 12108. 59. ÷ & Exitus in ſc. 15950. 56. ÷ Introitus anni 1689. in ſc. 11653. 83. & Exitus in ſcut. 50375. 03. & Introitus anni 1690. in ſcutis 23974. 51. & Exitus in ſcut. 35242. Non obſtante quod ad Exitum certorum annorum in poſterioribus notulis relatæ fuerint partitæ non contentę in prioribus, & quod quandoque introitus auctus, & exitus diminutus legatur in præiudicium Dominæ Marchioniſſæ, quia ſupputatis etiam hiſce partitis, & Introitus augumento, ac diminutione exitus præiudiciali Dominę Marchioniſſæ, adhuc ſemper collato vno anno cum altero, liquet, priores notulas per poſteriores diuerſificari in detrimentum hæreditatis in notabilibus ſummis.

Tum etiam quoad particulares partitas exitus expenſarum pro re agraria, ac ſalarij miniſtrorum, quoniam in prioribus notulis pro primo anno expenſę rei agrariæ recenſentur in ſcut. 4688. 95. & ſalaria miniſtrorum in ſcut. 3020. in poſterioribus autem pro eodem primo anno expenſæ rei agrariæ augentur ad ſc. 6683. 07. & ſalaria miniſtrorum ad ſc. 3535. 01. Et ſimilitèr in prioribus pro ſecundo anno expenſæ rei agrariæ deſcribuntur in ſc. 4179. 21. & ſalaria in ſcut. 954. in poſterioribus autem pro eodem ſecundo anno expenſæ rei agrariæ aſſeruntur in ſc. 7276. 64. & ſalaria in ſc. 963. 16. ÷ Et demum in prioribus pro tertio anno ex-
4 penſæ rei agrariæ allegantur in ſc. 12253. 51. & ſalaria in ſc. 1090. in poſterioribus autem pro eod. tertio anno expenſæ rei allegantur in ſc. 12473. 93. & ſalaria in ſc. 970. hæc enim contrarietas inter vtraſq; notulas cunctis fidem adimit ad *Text. in l. Scripturæ diuerſæ* 14. *C. de fid. inſtrum. cap. imputare eodem tit. Rot. decif.* 140. *num.* 10. *par.* 4. *tom.* 2. *& decif.* 451. *num.* 11. *par.* 13. *recent.* ac ſuſpicionem præſefert aduersùs Dominam Marchioniſſam, quæ illas exhibuit, ad
5 tradita per *Soccin. ſen. conſ.* 253. *num.* 5. *lib.* 2. *Menoch. de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 3 *num.* 53. *Eſcobar. de ratiocin. cap.* 6. *num.* 71. *&* 72.

Hoc amplius notulę magnam inuoluunt improbabilitatem, & inuerisimilitudinem, ſeu veriùs abſolutam impoſſibilitatem reſpectum redditũum, & expenſarum Caſtri Cerueteris, & Caſalis Turris Angelæ; nam in illis redditus vtriuſque corporis pro quinque annis, compræhenſis etiam in ijs rubris 9000. circitèr frumenti ex Terris Caſtri Cerueteris recollectis à Teſtatore, referuntur in ſumma ſcut. 50493. 47. ac expenſæ in non multum inferiori ſumma ſcut. 46745. 20. Et tamen conſtat, quod Caſtrum Cerueteris emptum fuit pretio ſcut. 550. m. quod ad rationem vnius ſaltem cum dimidio pro centenario, prout bona iuriſdictionalia taxari ſolent, annuatim ferre deberet ſcuta circitèr 9000. Et quod paritèr Caſale Turris Angelę ęſtimatum fuit valoris ſc. 33. m. ac ſucceſſiuè ſemper locatum pro annua pen-
6 ſione ſcutorum 1000. huiuſmodi quippè inuerisimilitudo ſuperans prorsus audientium fidem, culpoſam, & ſuſpectam comprobat adminiſtrationem Dominę Marchioniſſæ, vt per *Mandell. Alb. conſ.* 224. *num.* 7. *&* 9. *Rot. in Romana, ſeù Collen. Hæreditatis* 14. *Iunij* 1680. *§. Accedit. etiam magna inuerisimilitudo coram bo: me: Cardinali V. Comite:* Non ſuffragante replicatione, quod idemmet Teſtator in quinque annis, pręcedentibus eius mortem occaſione ipſorum corporum minùs perceperit, ac plus impenderit Domina Marchioniſſa, quoniam introitui addenda ſunt frumenta per ipſum (vt præfertur) in horreis relicta, & ab exitu demendæ conſiderabiles impenſæ pro exornando, & ampliando Palatio, ac ſternenda, & arboribus conſerenda via, quæ ducit ad Mare.

Eiuſdem farinæ deprehenduntur libri quoniam ipſi vndique ſcatent confuſionibus, & grauaminibus. Confuſionibus, quia non ſpecificant, vt ex mox de notulis dictum fuit, quid

in

in ſingulos annos, menſes, ac dies, quibus,
7 & à quibus, & quibus ex cauſis datum, & ac-
ceptum fuerit, vt præter ſupra citatos requi-
runt *Angel. conſ. 277. num. 5. Gozzadin. conſ.*
17. num. 17. Maluaſ. conſ. 113. num. 6. & ſeqq.
Rot. *deciſ. 189. num. 2. & ſeqq. coram Merli-*
8 *no*. Non attento, quod præſeferant relationem
ad ſingraphas exiſtentes in ædibus, in quibus
exercetur ratiocinatio, quia relatio non ſupplet
defectũ librorũ, neſciturq; an eadem, quæ libris
obijcitur, ſingraphis forſàn etiam ipſis obijci
non valeant. Præterea continent vna cum ne-
9 gotijs hæreditatis etiam negocia propria Do-
minæ Marchioniſſæ, quod multum eſt admini-
ſtratoribus imputandum, ex rationibus reddi-
tis per *Soccin. conſ. 190. num. 2. lib. 2. Pariſ.*
conſ. 90 num. 39. lib. 1. Alciat. conſ. 46. num. 6.
lib. 6. Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 11. num. 260.
Gait. de credit. cap. 2. tit. 4. num. 864. Gen. de
ſcript. priuat. tit. de tut. nu. 23. Rota Ianuen. dec.
173. num. 12. & Rot. *noſtr. deciſ. 53. num. 12.*
coram Cerro. Non releuante quod Domina
Marchioniſſa dicatur hęres grauata, quia in
10 eo, quod tangit obligationem multiplicandi
fructus, cenſetur adminiſtratrix *Capr. de exe-*
quut. vlt. volunt. membr. 4. n. 7. Rot. *deciſ. 53.*
num. 7. coram Coccino. Et denique dignoſcun-
tur in ijs poſt poſitiones partitarum, defectus
foliorum contra ſtylum artis, ac intermiſſæ
per duos integros annos reportationes partita-
11 rum Libri manualis ad Librum magiſtrum,
licèt ad exitum hæreditatis non deſint pinguia
ſalaria pro ratiocinatoribus. Omnia ob dif-
fidentiam, quæ ex litibus partim terminatis, &
partìm pendentibus, orta eſt inter Partes, or-
dinata ad effectum intermorandi multiplica,
ac pręripiendi vocatis facultatem aſſequendi
redditionem rationis.

Et grauaminibus, quia in ipſiſmet Libris de-
ſcriptæ leguntur ad creditum D. Marchioniſſę
reſponſiones quędam, *Caſæ nuncupata*, quę
ad hęreditatem ſpectabant. Non ſubſiſtente
earum donatione D. Marchioniſſę facta per
Teſtatorem, quia de illa non conſtat, niſi per
ſimplicem fidem Archipresbyteri Cerueteris,
quę ex vulgaris fidem non facit, pręſertim quia
omnia quęcumque Teſtator relicta voluit D.
Marchioniſſæ, ſingillatim expreſſit in Teſtamen-
to; Vnde alia cenſetur denegaſſe, vt inter eaſ-
dem Partes dictum fuit in *Romana Trebelliani-*
ca coram Me, & latiùs *coram* R. P. D. *meo Prio-*
lo. Et ſimiliter ad debitum hęreditatis relatę,
vltrà ſcut. 12. mil. ex diſpoſitione Teſtatoris
ſibi pręcepta, plures expenſę videlicet veſti-
mentorum, medicaminum, Chocolatis, ruſti-
cationum, venationum, munerum, & alię hu-
iuſmodi vnitim conſtituentes ingentes ſum-
mas, quę omnes ſunt proprię D. Marchioniſſę.
Et quod notandum eſt, ex pecunijs hęreditarijs
emptę gemmę in ſumma ſcutor. 5000. & mobi-
lia in ſumma ſcutorum 23000., ex quibus
certè pluſquam culpoſa, ac ſuſpecta redditur
12 adminiſtratio, quia in dolo dicitur admini-
ſtrator, approprians ſibi ſubſtantiam rei
quàm adminiſtrat, aut illam in proprios vſus
conuertens, *Soccin. Sen. conſ. 159. num. 10. lib.*
2. Gozzaddin. conſ. 17. num. 13. Roland. *conſ. 49.*
num. 26. lib. 1. Maluaſ. conſ. 113. num. 21. & ſeqq.
Marcabrun. conſ. 51. num. 93. Farin. conſ. 96, nu.
6. lib. 1. Eſcob. de ratiocin. cap. 14. num. 4., Ma-
ſtrill. deciſ. 124. num. 4. & 5. & contrà
pręceptum Teſtatoris impendens in emptio-
13 nem Bonorum mobilium, vt per *Honded. conſ.*
82. numero 22. verſiculo Quibus non obſtat
lib. 2.

Sed creſcunt vltrà ea, quæ ex notulis, ac
Libris hucuſque deduximus, culpę, ac ſuſpi-
ciones adminiſtrationis D. Marchioniſſæ ex
alijs etiàm documentis, & adminiculis. Et
primò quidem ex eo, quod depoſita pecunia-
rum in Banco Sancti Spiritus plura expleta fue-
runt in confuſo, abſque vlla deſignatione cau-
ſę, ac perſonarum, ex quibus pecunię proue-
niebant, quod adeò verùm eſt, vt Peritus de
pluribus partitis certificari nequiuerit, an pręe-
ſeferrent fructus maturatos antè, vel poſt obi-
tum Teſtatoris. Et in confuſo etiàm facti fue-
erunt ordines ſolutionum nonnulli Pręe-
fecto Domus directi *per darne conto*, perque
ipſum ceſſi Eminentiſſimo Domino Cardinali
Bichio. Secundò ex eo, quod D. Marchio
niſſa ex fructibus maturatis antè obitum
Teſtatoris ſuppoſuit exegiſſe ſcuta 84379. 44.
& ex his ſcut. 57212. 85. ½ erogaſſe in Legata,
celebrationes Miſſarum, Viduile, Veſtes, &
apparatus lugubres; ac reliqua ſcut. 27166.
58. ½ in annuas expenſas Domus in defectum
annui redditus, imperceptibile eſt enim, quod
in tàm opulenta hæreditate mendicari debue-
rint pecunię pro quotidianis indigentijs ex
fructibus maturatis in vita Teſtatoris, vel quod
nihil ſaltèm ex hac ſumma ſcutor. 27166. 58.
½ inueſtiri valuerit. Et tertiò ex eo, quod
centum, ac tria Loca Montium ex fructibus
primi, & ſecundi anni per D. Marchioniſſam
empta, quę ſub Vinculo multiplicorum emi
debuerant, empta comperiuntur ad liberam
diſpoſitionem Dominę Marchioniſſę: Et licèt
replicetur, quod in litteris patentibus expreſ-
ſum fuerit, emptiones fieri de fructibus primi,
& ſecundi anni, quodque in liberculo particu-
laritèr retento, & inſcripto pro multiplico
Mariſcotto, emptiones tributę legantur eidem
multiplico, id tamèn non excludit, quin ſem-
per, & quandocumque per D. Marchioniſſam
diſponi poſſet de eiſdem locis, & ſic multipli-
cum fieri de vento.

Nec obſtat, quod dicitur per Scribentes pro
Domina Marchioniſſa, quod hęreditas conſtat
ex triplici genere Capitalium, ſcilicet ex Locis
Montium, ex Cambijs, ac Cenſibus, & ex Caſtro
Cerueteris, ac Caſale Turris Angelæ, quodque
fructus Locorum Montium extiterint ſub ſe-
queſtro ad inſtantiam Eminentiſſimi D. Cardi-
nalis Mariſcotti, ac D. Comitis Actoris pro ſa-
tisfactione eorum Legatorum; Cambia, & Cen-
ſus exigi non potuerint, & redditus Caſtri Cer-
ueteris, & Turris Angelæ conſumpti fuerint in
ne-

neceſſarias Domus expenſas: quia quoad Loca
Montium tenebatur D. Marchioniſſa ſuper ijs,
quæ ſupererant, ſatisfactis Legatis, obtinere
14 reuocationem ſequeſtri, eorumque fructus exi-
gere conuertendos in confectionem Multipli-
corum, vt per *Montan. de Tutel. cap. 39. num. 21.*
& quoad Cambia, & Cenſus non ſufficit, quod
15 non exegerit, niſi vlterius doceat, quod fecit,
quantum potuit, vt exigeret, vt tradit *Cyriac.
controu. 432. num. 6. Rota deciſ. 421. num. 5. &*
16 *dec. 893. num. 3. & 4. coram Cerro.* Defectus
enim adminiſtrationis non ſtat ſolum in com-
mittendo, ſed etiam in omittendo, *Fontanell.*
17 *dec. 547. num. 6. lib. 2.* præcipuè vbi omiſſio ver-
ſatur circa ea, quæ iniuncta fuerunt à Teſtato-
re, *Aymon. conſil. 132. num. 5. Surd. de Alimen. tit.
9. quæſt. 26. num. 6. Montan. de Tutel. cap. 39. num.
22.* Non obſtante, quod aduerſus debitores
dicantur expedita mandata, quia inſiſtendum
erat prò executione; Nam alias ſimplex expe-
18 ditio, propter expenſas ad hunc effectum requi-
ſitas, vergit in detrimentum potius, quam vti-
litatem hæreditatis, vt per *Mangil. de euict. qu.
78. num. 8.* Nec ſimiliter reſiſtente, quod Teſta-
tor non conſueuerit expedire mandata contra
Barones, quia non eadem Indulgentia, quæ
Teſtatori licebat tanquàm arbitro rei ſuæ, licet
Aminiſtratori; Immò illa aduerſari videtur
voluntati Teſtatoris, qui ſingulis annis ſuppo-
ſuit fieri poſſe, ac debere multiplica.

Et ex his viſæ ſunt confirmandæ non modò
ſententiæ Rotales, verum etiam, vt præmiſſum
fuit, depurandus per modum prouiſionis, & ſi-
ne præiudicio partium Adminiſtrator arbitrio
Rotæ duraturus, etiam ad referendum, quia
quoties culpoſa, ac ſuſpecta redditur admini-
19 ſtratio, prout ex præfatis reddi viſa eſt illa
Dominæ Marchioniſſæ, tenetur Iudex prouide-
re, nè res adminiſtrationis depereant, & inter-
cidant voluntates Teſtantium, *iuxtà Text. in l.
cum quem C. de ſuſpect. Tut. vbi Barboſ. num. 1. &
ſeqq. Angel. in l. quod ſi fortè, §. ſunt quidam num.
3. ff. de ſolut. Montan. de Tutel. cap. 36. reg. 9. num.
1. & ſeqq. Guttierez eodem tract. par. 2. cap. 18. n.
10. Afflict. deciſ. 357. num. 5. Vrſill. ad ipſum nu.
2. & ſeqq.* & alias ſimilem prouiſionem am-
plexa eſt *Rota deciſ. 144. num. 11. & 12. coram ſa.
mem. Alexandro VIII. & deciſ. 34. num. 12. par.
13. recent.* Præcipuè quia in huiuſmodi culpis, ac
20 ſuſpicionibus verſata fuit D. Marchioniſſa per
ſpatium ſeptem circiter annorum, quo, nec in
obulo ſatisfecit præcepto Teſtatoris, ſed cun-
cta protelauit, atque confudit, deque iiſdem
culpis extant aduerſus ipſam ſententiæ con-
demnatoriæ, vt ponderat *Angel. in l. quod ſi
fortè, §. ſunt quidam num. 3. ff. de ſolut.* & confe-
runt firmata per *Rotam deciſ. 13. num. 1. par. 2. di-
uerſ. deciſ. 136. num. 3. par. 1. recent. & deciſ. 155.
num. 1. & 2. penès Poſth. de manut.*

Nec officit, quod concluſio procedat in
Tutore ſuſpecto allegato, in quibus terminis
loquuntur præcitatæ authoritates, non autem
21 in Adminiſtratore, quia eadem ratio, quę vi-
get in Tutore, viget etiam in alio quouis Ad-
miniſtratore *l. Tutor in fine, ff. de furt. Roman.
conſ. 414. num. 1. Gratian. diſcept. 760. num. 1. Rot.
deciſ. 585. num. 2. & ſeqq. coram Amat. Dunoz.*
& in ſpecie ad effectum capiendi ſimiles proui-
ſionas *Roccacc. de interdict. vti poſſid. cap. 3. num.
8 Rota deciſ. 6. de reſtit. ſpoliat. in antiq. Sanfelic.*
22 *dec. 61. num. 9.* Prout nec turbat, quod remotio
Adminiſtratoris ſonet in dedecus, & ideo fieri
23 nequeat, niſi vbi quis mala fide, ac dolo ſe ge-
rit in adminiſtratione, iuxtà *deciſ. 936. coram
Dunoz. Iun.* quia fieri valet etiam propter cul-
pam, & rationabilem ſuſpicionem ex facto re-
24 ſultantem aduerſus Adminiſtratorem, vt tenet
*Gozzadin. conſ. 17. num. 5. & per tot. Maluaſ. conſ.
113. num. 6. 21. & ſeqq. Eſtobar. de ratiocin. cap.
6. num. 6. & ſeq.* præſertim quando (prout hìc)
non fit per ſententiam diffinitiuam, ſed ſolum
per modum prouiſionis etiam ad referendum.
Nec denique releuat, quod agatur de Vxore,
quam Teſtator dilectiſſimam nuncupauit, & de
cuius integritate valdè confidit, quia non præ-
uidit Teſtator acerrimas lites poſt eius obitũ
inter Patres exortas, ob quas frigeſcere potu-
iſſet animus D. Marchioniſſæ erga opus ijs,
quibus cum tot lites ſubſtinet, profuturum, vt
prouidè aduertit *Deciſio 17. Aprilis 1692. §. Hinc*
25 *iuſtus timor, coram D. meo Caprara*, & ſic in his
terminis non obſtante quauis dilectione, &
confidentia locus eſt remotioni, vt per *Maluaſ.
d. conſ. 113. num. 27. Fontanell. deciſ. 546. num. 24.*
non enim ſequendum circumuentum Teſtato-
26 ris Iudicium, ſed vtilitas hæreditatis, & voca-
torum, vt admonet *I.C. in l. vtilitatem ff. de con-
firman. tut. l. 1. ff. vbi pup. educ. deb. & notat Pic-
card. in §. Oſtendimus num. 2. Inſt. de Suſpect. Tut.
& Curat.*

Et ita in reliquis approbando fundamenta
Deciſiouum æditarum 17. Aprilis 1ϛ92. & 19.
Iunij eiuſdem anni coram D. nieo Captara,
reſolutum fuit vtraque &c.

R. P. D. TAVRVSIO.
Poſtea S.R.E. Cardinali.

Neapolitana Deuolutionis.

Veneris 22. Aprilis 1695.

ARGVMENTVM.

Conceſſionem factam ab Eccleſia fuiſſe ad cen-
ſum, ſeu locationem perpetuam reſoluitur in
hac deciſione, quæ vlterius expendit neceſſi-
tatem adhibendi beneplacitum Apoſtolicum,
vna cum cauſa, ac vtilitate Eccleſiæ, harumque
rerum verificationem.

SVMMARIVM.

1 *Inueſtitura ſecunda non tenet in præiudicium
antiquioris inueſtituræ, quæ adhuc durat.*
2 *Conceſſio ad perpetuum cenſum non reſtringitur
ad aliquam certam lineam.*
3 *Vel cum eſt ad fauorem ſucceſſorum quorumcum-
que.*

4 Con-

4 *Contractus talis cenſetur, qualis denominatur à contrahentibus.*
5 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica pro hæredibus, & ſucceſſoribus includit ſolos hæredes ſanguinis.*
6 *Conceſſio tamen in cenſum, ſeu locationem perpetuam prodeſt quibuſcumque ſucceſſoribus. cuiuſcumque generis.*
7 *Beneplacitum Apoſtolicum requiritur in conceſſione emphyteutica perpetua.*
8 *Nec illud præſumitur niſi per centenariam.*
9 *Limita ante Conſtitutionem Vrbanam, quia tunc ſufficit minus tempus.*
10 *Beneplacitum præſumitur lapſu centum annorum.*
11 *Cauſa, ac vtilitas Eccleſiæ requiruntur cum Beneplacito in conceſſione perpetua Eccleſiaſtica.*
12 *Vtilitas Eccleſiæ eſt in conceſſione per ipſam facta ad meliorandum.*
13 *Verificatio cauſæ præſumitur ex lapſu temporis per quod præſumitur Beneplacitum.*
14 *Deuolutio non committitur, cum alienatio non eſt effectuata.*
15 *Prælatio reſeruata in caſu alienationis ſupponit facultatem alienandi.*
16 *Deuolutio non committitur, vbi adeſt facultas alienandi.*
17 *Sententia inter alios lata non præiudicat.*
18 *Abſolui debet reus, actore ſuam actionem non iuſtificante.*
19 *Poſſeſſio probatur per teſtes.*
20 *Conceſſio in cenſum, & locationem perpetuam tranſit in quemcumque poſſeſſorem, & ſingularem ſucceſſorem.*

DECISIO XLVIII.

ARchibresbyter, & Rector Eccleſiæ Parochialis S. Io: Baptiſtę Terræ Scrofani ex fundamento extinctionis Lineæ Horatij de Carolis, & Sebaſtiani Milleresij Inueſtitorum Anno 1627. de quodam petio Terræ de Dominio directo memoratæ Eccleſiæ petierunt coram A. C. aſſociationē ad idem petium terræ vti deuolutum contra Ioſephum, & alios de Palmerijs modernos poſſeſſores. Cumque ad iſtorum fauorem emanauerit ſententia abſolutoria, ideò commiſſa mihi Cauſa Appellationis dedi Dubium, An conſtet de deuolutione, quod in hodierna Audientia negatiuè fuit reſolutum.

Quoniam Palmerij poſſeſſores nullam habent cauſam ab Horatio, & Sebaſtiano inueſtitis de anno 1627. ſed quidem propriam poſſeſſionem tuentur ex iure antiquioris conceſſionis in cenſum, ſeu locationem perpetuam factæ anno 1560. Franciſco Valtrino pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque. Vndè quamdiù non doceatur de extinctione, ſeù abolitione huius antiquioris tituli nequeunt perturbari dd. moderni Poſſeſſores, neque contra eos prætendi deuolutio ſub prætextu termi-
1 nationis d. recentioris Inueſtituræ ipſos non
afficientis *cap. quamuis in fine de reſcript. in ſexto Fulgin. de emphyt. quæſt. 39. num. 1. & ſeq.* Rota *coram Mantic. deciſ. 373. num. 1. & coram* Royas *deciſ. 339. num. 12. & coram Greg. deciſ. 105. num. 19. & coram Card. Cerro deciſ. 281. num. 31. & in recent deciſ. 121. num. 16. par. 7. & deciſ. 517. num. 4. par. 13.*

Quod conceſſio Anni 1560. non ſit in emphyteuſim neque ad certam lineam reſtricta, ſed indefinita in perpetuum cenſum, ſeu locationem pro quibuſcunque ſucceſſoribus, patet ex illius lectura, in qua nedum nullum ſit
2 verbum de Iure emphytheutico, ſed expreſsè conceditur Petium Terrę controuerſum *Ioanni Franciſco Valtrino præſenti, &c. ad annuum perpetuum Cenſum ad habendum &c. Rota coram Celſo deciſ. 328. num. 2. & 6. cum ſeq. ac in rec. deciſ. 510. num. 1. & ſeqq. & deciſ. 548. num. 8. & ſeq. par. 4. tom. 3. & dec. 268. num. 6. & ſeq. par. 12. & deciſ. 332. num. 7. & ſeqq. par. 19.*

Idque clarius explicatur per verba imme-
3 diatè ſequentia ibi — *Cum pacto tamen, & conditione, quod idem D. Ioannes Franciſcus hæres, & ſucceſſores quicumque &c.* quæ optimè declarant, quod per antecedentia verba facta fuerat locatio omninò perpetua ſine vlla reſtrictione ad lineam, ſeu aliquam ſanguinis contemplationem *Gabriel conſ. 76. num. 15. lib. 2. Pacion. de locat. cap. 53. num. 52.* Rota *deciſ. 309. num. 3. par. 15. & deciſ. 225. num. 11. & ſeqq. par. 17. recent.*

Iuuante etiam nota iuris regula, quod con-
4 tractus talis iudicari debet, qualem ipſi contrahentes denominarunt, & expreſſerunt, *ad Text. in l. Qui fundum 40. §. Qui Agrum ff. de contrahen. empt. Rota coram Celſo deciſ. 328. num. 2. in rec. deciſ. 64. num. 3. par. 4. & deciſ. 1.4. nu. 4. & ſeqq. par. 6.*

Quamuis autem in emphyteuſi Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus regulariter incluſi præſumantur ſoli hæredes ſangui-
5 nis, vt ex *Baldo in Auth. defuncto num. 2. Cod. ad Tertullian. Fulgin de emphyt. tit. de contract. quæſt. 2. num. 7. Card. de Luca de emphyt. diſc. 16. nu. 5. Rota in rec. deciſ. 191. num. 2. par. 13. & in* Rauen*naten. emphyt. 12. Febr. 1694. §. non obſtat, confirmata 14. Martij 1695. §. Nec meretur coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.* Tamen vbi conceſſio facta legitur in cenſum, ſeu locationem perpetuam pro hęredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, receptiſſima eſt concluſio illam prodeſſe indiſtinctè omnibus, & quibuſcumque
6 Succeſſoribus cuiuſuis generis, & qualitatis *Pacion. de locat. cap. 53. num. 46. & 51.* Card. *De Luca de emphyt. diſc. 32. nu. 5. Add. ad deciſ. 26. n. 19. par. 3. & deciſ. 452. num. 9. & ſeqq. par. 9. ac d. deciſ. 191. num. 3. par. 13. & deciſ. 309. num. 3. par. 15. recent.*

Non obſtat, quod dicta conceſſio anni 1560
7 vti perpetuitatē continens indigeret beneplacito Apoſtolico iuxta *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccl. non alienan.* Rot. *poſt Poſtb. de manut. dec. 215. 14. & ſeqq. & deciſ. 219. num. 2. & 3. par. 10. rec.* & tamen illo deſtituta appareat, neque illius

præſumptio allegari valeat, niſi per Centena-
8 riam pięſcriptionem ex celebri Conſtit. ſan.
mem. Vrbani VIII. Impręſs. in Bullario la
143.tom.5.*Rota deciſ 350.num.15.par.16.& de-
ciſ.354.num.10.par.17.rec. & in* Romana *Domus
10. Martij 1692. §. neque à tam patenti, coram
R.P.D.meo Molines.*

Etenim ſi conſideretur annus 1627. quo
emanauit dicta recentior inueſtitura, cui in
præſenti Iudicio innituntur moderni Recto-
9 res, iam lapſi fuerant anni 67. à die d. anti-
quioris conceſſionis factæ anno 1560. qui iun-
cti cum obſeruantia vtique ſuperabundabant
vt in dicto anno 1627. quo adhuc non ſuperue-
nerat dicta Conſtitutio Vrbana, præſumeretur
Beneplacitum Apoſtolicũ in ipſo Inſtrumento
præſeruatum, omniſque alia ſolemnitas *Adden.
ad Pamphil.deciſ.153.ſub num.14.* Rota *deciſ.7.
num.27.& deciſ. 309. num.9. & ſeq.par.15. &
deciſ.328.num.13.par.17.rec.* ac proindè indubi-
tanter aſſequimur, quod ob prætenſum Bene-
placiti defectum neutiquam affirmari poterat
Anno 1627. nullam, atque irritam fuiſſe d.
conceſſionem perpetuam factam anno 1560.
neque ex hoc capite ſubſtineri, aut validam eſ-
ſici dictam poſteriorem Inneſtituram anni
1627. quę alioquin durante priori nullatenus
fieri potuit vt ſupra.

Si autem conſideretur tempus præſentis In-
dicij aſſociationis introducti anno prętcrito
10 coram A.C. occurrit lapſus 130. et vltra anno-
rum ſufficiens ad præſumptionem *Beneplaciti*,
omniumque ſolemnitatum etiam ad præſcrip-
tum Conſtitutionis Vrbanæ, Rota *coram Celſo
deciſ.328.num.8.& ſeqq.& coram Priolo deciſ.
393.num.9.* Add. *ad.deciſ.12. num.33. par.3. &
deciſ.398.num.4.par.12.& deciſ.255. num.8. &
ſeqq.par.15.recens.*

Minus ſubſiſtit defectus cauſæ, atque vtilita-
11 tis Eccleſiæ copulatiuè cum Beneplacito requi-
ſitæ ad validitatem perpetuæ conceſſionis ad
notiſſimam *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ.
non alienan.* Rota *deciſ. 191. num.5. par.13. &
paſſim alibi.*

Quoniam in Inſtrumento Conceſſionis An-
ni 1560. ſpecificè narratur Cauſa vtilitatis Ec-
cleſiæ in eo conſiſtentis, quod huiuſmodi Pe-
tium Terrę operarum octo eſſet valdè deterio-
ratum, & penè deſertatum, ac locari ſolitum
12 ſolis quatuor ſalmis muſti annuis. Ideoque in
euidentem Eccleſiæ vtilitatem ceſſura foret
conceſſio in perpetuum cenſum Franciſco Val-
trino ad meliorandum ſub præſtatione annui
cenſus ſcut. ſeptem, ac cum onere perpetuæ
manutentionis ruralis Eccleſiæ S. Marię de
Valle, talem enim cauſam eſſe de iure ſuffi-
cientem ad Eccleſiæ vtilitatem probat Textus
ſpecialis *in cap.* Ad *aures de reb.Eccleſ.non alie-
nan. Mantic.de tacit.lib.5.tit.2.num.59.* Rota *co-
ram eodem deciſ.17.num.5.& coram Priolo deciſ.
393.num.11.* verificatio autem prænarratæ cau-
ſæ inter Partes in Inſtrumento expręſſæ præ-
ſumi omninò debet perlapſum tanti tempo-
13 ris, per quod pręſumitur ipſum Beneplacitum
Apoſtolicum, proquo neceſſaria erat verifica-
tio memoratæ cauſæ, & vtilitatis *Add. ad
Buratt.deciſ.43.num.7.* Rota *coram Bichio deciſ.
441.num.13. ac coram Priolo d. deciſ. 393. num.
10.& in rec.deciſ.268.num.18. & ſeq. par.12.&
deciſ.193.num.4.& ſeqq.par.18.*

Vindicata ab obiectis primordiali conceſ-
ſione Anni 1560. nullatenùs ſubſiſtit ſuperue-
niſſe deuolutionem de tempore nouę inueſtitu-
ræ factæ anno 1627. ob quandam donationem
factam anno 1625. à Petro Paulo Palmetio
ad fauorem Marchionis Pallauicini ſine con-
ſenſu Domini directi.

Primo, quia non docetur hanc Donationem
habuiſſe effectum, neque illius vigore corpora-
lem, & naturalem poſſeſſionem tranſiuiſſe in
14 donatarium, immò neque in nouos inueſtitos
dicto anno 1627. ac proindè ſatis probabile
redditur ipſos contrahentes ſtatim receſſiſſe, &
rem in eodem ſtatu permanſiſſe, quod ſufficit
ad tollendum deuolutionis prætextum, *Salycet.
in l. 3.C.de Iur.emphyt. Bero. in cap. potuit num.
164. & ſeqq. de locat. Fulgin de emphyt. tit. de
alienat. quæſt.1.num.35.& ſeqq.* Rota *coram Se-
raphin.deciſ.794.num.16.*

Secundo, quia non verſemur in emphyteuſi,
ſed in cenſu, ſeu locatione perpetua, ſine vlla
alienationis prohibitione, immò cum illius
permiſſione, reſeruata ſolum fauore Rectorum
prælatione in caſu alienationis, quæ per neceſ-
15 ſarium antecedens alienandi poteſtatem præ-
ſupponit, *Card.de Luc.de emphyt.diſc.29.num.3.
Rot.poſt Torr.de pact.fut.ſucceſſ. deciſ.81. nu.3.
& in rec.deciſ.510. num.3. par.13.* nec intrat in
Donatione *Capyc.Latr. deciſ.46. nu.2. & ſeqq.*
Rota *coram Greg. deciſ.520. num.1. ibique Add.
litt.A.& coram Amat.Dunoz. deciſ.538. num.4.
& ſeqq:* cum alijs adductis per *Corradin.de præ-
lat.quæſt.16.num.207.* Ideò prænarrata Dona-
16 tio nullum præbere valuit deuolutionis titulũ,
*Iaſon.in l.final.num.135.C.de Iur.emphyt.Fulgin.
de emphyt.in præhud.quæſt.8. num.28. & 30. Ca-
pyc.deciſ.103.num.7.Cardin: de Luca de emphyt:
diſc.39.num.2.verſ.Quibus ſtantibus.*

Ex his inutilis redditur Sententia ſuper exe-
cutione Beneplaciti Apoſtolici expediti pro
confirmatione dictæ Inueſtituræ anni 1627.
quia cum iſta Inueſtitura neutiquam afficiat
modernos Poſſeſſores ſe tuentes ex dicta anti-
quiori conceſſione perpetua anni 1560. nec
vllam habeant Cauſam à dicta recentiori In-
17 ueſtitura, ita pariter ipſis non citatis, præiu-
dicare non valet præfata ſententia nullum ef-
fectum contra ipſos ſortita tanquam res inter
alios acta, *l:1.& tot.tit.C. res inter alios acta,
Andreol.contr.301.num.10.* Rota *deciſ.370. num.
4.par.9.& deciſ.392.num.5.par.18.rec.*

Tandem nullius momenti viſa fuit exceptio
nunc excitata, quod moderni Poſſeſſores non
plenè probauerint per ſingulos diſtinctos gra-
dus ſe eſſe ſucceſſores Franciſci Valtrini, cui
facta fuit conceſſio de anno 1560.

Tum quia cum moderni Rectores præſens
iudicium fundauerint in inueſtitura anni 1627.

reſti-

reſtricta ad certas lineas, illarumque terminatione ſatis videtur pro iuſta abſolutoria poſſeſſorum, quod ex ſuperius deductis pateat hanc Inueſtituram nullatenus prodeſſe Rectoribus ex adductis per *Rotam coram Seraph. dec. 1458. num. 2. & apud Torr. de pact. fut. ſucceſ. decíſ. 14. num. 5.*

Tum etiam quia ex omnibus facti Circumſtantijs ſimul iunctis appareat calumnioſam potiùs eſſe huiuſmodi exceptionem propoſitam poſt lapſum, & obſeruantiam 130. & vltra annorum.

Siquidem in ipſa inueſtitura facta anno 1627. cui innituntur moderni Rectores recenſetur prior inueſtitura Anni 1560. nec non Donatio facta à Petro Paulo Palmerio Marchioni Pallauicino, & ſic agnoſcitur dictus Petrus Paulus in ſucceſſorem d. Valtrini, quod etiam confirmatur ex decreto Epiſcopi Nepeſini facto anno 1620. contra eumdẽ Petrum Paulum Palmerium ſuper reſtauratione, & manutentione d. Eccleſiæ S. Marię de Valle ſummario illorum de Palmerijs num. 4. quod euenire non potuiſſet, niſi ex quo ipſe Petrus Paulus Palmerius eſſet Succeſſor conceſſionis factæ Valtrino.

Quod autem Palmerij nunc Poſſeſſores ſint deſcendentes, & ſucceſſores d. Petri Pauli & ſignanter quoad controuerſum Petium Terræ conſtat ex ipſorum *Summario num. 5. & ſeqq.* in quibus recenſentur plures actus poſſeſſorij, & comprobant ipſi Teſtes examinati pro Rectoribus Summario illorum de Palmerijs nu. 8. *Poſth. de manut. obſeru. 19. num. 5. & ſeqq.* Rota *poſt eumdem decíſ. 20. num. 2. & coram Greg. decíſ. 160. num. 2. & coram Priol. decíſ. 12. num. 3.*

Facilius, quia verſamur in conceſſione in Cenſum, & locationem perpe-
20 tuam pro ſucceſſoribus quibuſcumque ſine vlla alienationis prohibitione, immò cum illius permiſſione, vt ſupra, quę vtpotè nullam requirens ſpecialem qualitatem prodeſt cuicumque Poſſeſſori, & Succeſſori etiam ſingulari, ad *Text. in l. fluminum 24. §. Adijcitur ff. de damno infect. Pacion. de loc. cap. 53. num. 51.* Rota *coram Mantic. decíſ. 18. num. 5.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MVTO.

Nullius, ſeu Senogallien. Bonorum.

Lunæ 13. Iunij 1695.

ARGVMENTVM.

Manutentio decernitur filio, & hæredi vltimi inueſtiti de bonis Eccleſiæ ob immemorabilem conſuetudinem coactiuam renouandi, ſufficitque dubietas, quod illi talis renouatio competere valeat, præſertim cum agitur de bonis Eccleſiæ appodiatis, vel adeſt Conſtitutio cogens ad renouandum.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula conſtituti* transfert *veram, & manutenibilem poſſeſſionem.*

2 *Hæredi emphyteutæ in poſſeſſione exiſtenti datur manutentio etiam contra Dominum directum.*

3 *Poſſeſſio capta non citato olio exiſtente in poſſeſſione eſt ſpoliatiua.*

4 *Nec eſt manutenibilis.*

5 *Manutentio datur domino directo ciuiliter poſſidenti, cum deuolutio eſt omnino indubitata, nec vlla competit exceptio, quæ deuolutionem impediat, ſecus cum aliqua turbiditas adeſt.*

6 *Renouatio emphyteuſis poteſt probabiliter ſperari à proximiore in iudicio petitorio.*

7 *Præſertim attenta qualitate bonorum.*

8 *Et ad obtinendam manutentionem proximiori ſufficit ſola poſſibilitas renouationis, ſeu probabilis occaſio dubitandi, quod competere potuiſſet.*

9 Card. de Luc. de emphyt. diſc. 61. in ſuppl. *reprobatur.*

10 *Immemorabilis probatur ex pluribus enunciationi s antiquis emiſſis à perſonis non ſuſpectis.*

11 *Immemorabilis probatio renouandi importat neceſſitatem coactiuam renouandi, licet Eccleſia renouare contenderet.*

12 *Ac etiam, vbi vult pro ſe retinere.*

13 *Immemorabilis probatur ex confeſſione facta in inſtrumento concordiæ.*

14 *Confirmatio dicitur ex certa ſcientia ob inſertionem actus confirmati.*

15 *Concordia confirmata à Sede Apoſtolica ligat etiam ſucceſſores, præſertim cum ipſorum quoque nomine geſta fuit.*

16 *Error debet plenè, & concludenter probari.*

17 *Prælatus acriter iura ſuę Eccleſiæ defendens non præſumitur, quod illis præiudicare voluerit.*

18 *Confeſſio adminiculata facta à Prælato ligat etiam ſucceſſores.*

19 *Manutentio non denegatur proximiori, quouſque re dubia exiſtente in petitorio deciſum non eſt, ſpem illi non eſſe renouationem obtinendi.*

20 *Immemorabilis conſuetudo renouandi non excluditur ex quo ſecundæ conceſſiones factæ fuerint extraneis, quia adhuc poterant eſſe proximiores, vel in illos bona tranſire per viam alienationis cum conſenſu Domini directi.*

21 *Proximioribus non inſtantibus valet dominus directus extraneos inueſtire.*

22 *Renouatio non debetur, quando res deuoluitur ob commiſſum, & ſic ob culpam emphyteutæ.*

23 Renunciatio *in inueſtituris facta conſuetudini cogendi dominum ad renouandum reſtricta caſui non ſolutionis canonis, vel pactorum non ſeruatorum, non excludit onus renouandi in caſum terminationis lineæ.*

24 *Dictio* aut alias *eſt repetitiua ſimilium qualitatum.*

25 Renunciatio *conſuetudini, & præſcriptioni etiam lon-*

longiſſima non comprehendit immemorabilem.

26 *Immemorabilis conſuetudo cogendi ad renouandum excluditur ex renunciatione inueſtituræ facta ab emphyteuta.*

27 *Intellige id non procedere, vbi renunciatio non fuit facta ab vltimo inueſtito, neque agitur de renouatione occaſione deuolutionis.*

28 *Conſtitutio fa. me. Vrbani VIII. la 51. prohibet, renouationes fieri abſque beneplacito Apoſtolico.*

29 *Documenta informia non probant.*

30 *Exceptiones petitorium reſpicientes non admittuntur in iudicio manutentionis.*

31 *Renouare cogi valens Eccleſia Status Vrbini vigore Breuis fa. me. Vrbani VIII.*

32 *Et ad fruendum beneficio d. Breuis ſat eſt habitatio, ſeu domicilium.*

33 *Cardinales ex licentia Summi Pontificis abſentes dicuntur in Vrbe domicilium habere.*

34 *Ab Vrbe ſine Papæ licentia recedere non valent.*

35 *Verba* poſſint, & valeant *ſecundum ſubiectam materiam neceſſitatem quandoque important.*

36 *Actio realis competit pro petenda renouatione in vim ſtatuti, ſeu conſuetudinis immemorabilis.*

37 *Manutentio debetur filio, & hæredi vltimi emphyteutæ, reiectis ad petitorium exceptionibus concurrentium.*

38 *Pluribus ad fideicommiſſum vocatis, bona relaxantur vni tantum comparenti.*

DECISIO XLIX.

Caſtrum Leonis, mediamque Turrim Miralbelli cum alijs bonis, iuriſdictionibus, & pertinentijs ſuis de directo Dominio Ven. Monaſterij, ſeu Abbatiæ S. Laurentij in Campo, quæ prætermiſſis antiquioribus inueſtitureis Dux Vrbini Franciſcus Maria de Ruuere, deindeque Marchio Hippolytus, & demum anno 1621. Duciſſa Liuia eius filia pro minimo, ac ſolito canone, & pro ſe, filioque ſuo Principe Federico, & nepotibus maſculis ex eo naſcituris, & vſque in eius tertiam generationem renouari obtinuerant iuxta ſtylum, & conſuetudinem Abbatiæ, per iſtius Duciſſæ obitum, & per præmorientiam dicti Principis Federici deuoluta, præſupponens clar. mem. Cardinalis Franciſcus Barberinus tùnc Abbas Commendatarius dicti Monaſterij, eadem bona de facto occupauit, per pluteſque annos poſſedit, quod triangularem controuerſiam excitauit inter ipſum, ac Sereniſſimam Victoriam Liuiæ hæredem, & ex antedicto Federico filio neptem, Magnamque Duciſſam Hetruriæ in relata inueſtitura anni 1621. comprehenſam, necnon Marchionem Hippolytum Lantem ex Lucretia nominatæ Liuiæ Sorore ortum; immiſſionem ipſi in his Bonis priuatiuè debitam contendentem, quæ cum per ſpecialem commiſſionem à fa. me. Innocentio X. reportatam huic Sacro, Supremoque Tribunali delegata extiterit, aſſumpta fuit coram bo. me. Meltio die 14. Martij 1647. ſub duplici, diſtinctoque dubio diſputatio — *An præfato Marchioni Hippolyto, ſeù Magnæ Duciſſæ Victoriæ in his bonis danda eſſet immiſſio*, quæ reſoluta remanſit fauore Magnæ Duciſſæ, prout ex deciſionibus impreſſis penès *Paitell. in expedit. Cauſ. Ciuil. deciſ. 35. & 36.* Repropoſita verum cauſa, & impugnante Abbate Commendatario ſolitum, ſeu conſuetudinem immemorabilem recenſita bona renouandi proximioribus vltimi inueſtiti ſub eodem Canone, dilata fuit reſolutio, atque iniunctum, vt ſuper huiuſmodi ſolito ſtrictè informaretur, ve propterea compilatis deſuper Proceſſibus, ac compulſatis nonnullis iuribus, cum Partes poſtmodum abſque vlteriori examine in Sacra Rota contentionem oretenus præuio aſſenſu fa. me. Alexandri VII. compromiſerint in RR. PP. DD. Caietanum, & Fanum, iſti plenè, ac maturè diſcuſſis meritis cauſæ, atque per ſpatium quatuor ferè annorum recognitis ſingulis Proceſſibus ſuper dicta immemorabili conſuetudine, ac defenſoribus vtriuſque Partis pluries auditis, Papæ retulerunt, inueſtituram præfatam eſſe validam, & immiſſionem eſſe concedendam Magnæ Duciſſæ Victoriæ, ſicuti coram Meltio in Tribunali noſtro deciſum fuerat, iniuncto onere Cardinali Commendatario, vt de fructibus vſque tunc perceptis teneretur emere tot Bona annui redditus ſc. 300. ad beneficium Abbatiæ, & in huiuſmodi laudi ſequelam ſtipulata fuit ſolemnis concordia ab eodem Pontifice in forma ſpecifica confirmata, in qua dimiſſa fuerunt Magnæ Duciſſæ bona; & in eius narratiua expreſsè habetur, quod *dicta conſuetudo* (ſunt verba concordiæ Summario Eminentiſſimi D. Cardinalis Medicei *num. 13. litt. D.*) *poſtmodum plenè iuſtificata fuit, tàm particulariter reſpectu dd. Caſtrorum, & bonorum per plura inſtrumenta inueſtiturarum ab anno 1303. & ex enunciatiua, quæ legitur in inueſtitura anni 1493. quàm generalis reſpectu Abbatiæ, & Monaſterij Sancti Laurentij, ac Menſæ Epiſcopalis Foroſempronien. ac aliarum Eccleſiarum Status Vrbini, quæ à 200. annis citra renouauerunt pro eodem Canone, & pluries renouare coactæ fuerunt, vt ex inſtrumentis, & iuribus, de quibus in duobus Proceſſibus compulſatis vigore Compulſoriæ Rotalis, & ex alijs Inſtrumentis, & Iuribus productis*, ac infra dicto *Summ. ſub litt. E.* ſubiungitur, quod nominati Iudices Compromiſſarij eandem immemorabilem conſuetudinem recognouerunt, referendo etiam Papæ merita Cauſæ ibi — *Qui viſis omnibus Iuribus vtriuſque Partis cognita probatione dictæ Immemorabilis, & eorum Agentibus, Procuratoribus, & Aduocatis pluriès auditis, & Cauſæ, & illius meritis ſpatio ferè quatuor annorum maturè diſcuſſis, oretenùs partibus dixerunt, & Sanctiſſimo Domino Noſtro Papæ retulerunt, inueſtituram præfatam eſſe validam, & immiſſionem eſſe dandam Sereniſſimæ D. Magnæ Duciſſæ*, ac ad

ad eiuſdem Concordiæ, & Tranſactionis ob-
ſeruantiam Cardinalis Barberinus poſtquam
renunciauerat liti, vt ſupra in Rota vertenti
coram Meltio, ſtrictiſſimè etiam Succeſſorum
nomine, pariter quoad enunciata, ſub obliga-
tione Camerali ſe adſtrinxit, *citato Summ. litt.
N.* ibi -- *inualidari, ſeu quomodolibet impu-
gnari, & illius executio quomodolibet, & ſub
quouis prætextu, quoad præmiſſa, & conuenta
ad fauorem Sereniſſimæ D. Magnæ Duciſſæ nulla-
tenus retardari poſſit, ſed ad eius fauorem, quoad
omnia in inſtrumento aſſerta, enunciata, conuenta,
& promiſſa, executioni ſemper demandari debeat,*
& infra *litt. O.* -- *quam Concordiam, Tranſactio-
nem &c. cum omnibus, & ſingulis in hoc inſtru-
mento contentis dictus Eminentiſſimus, & Reue-
rendiſſimus D. Cardinalis Franciſcus Barberinus
vti Abbas, & perpetuus Commendatarius dicti
Ven. Monaſterij S. Laurentij in Campo, ac eiuſ-
dem Monaſterij, & ſuorum Succeſſorum in eo no-
minibus &c. ſemper, & perpetuo rata, grata &c.
obſeruare promiſit, & pro quibus &c. idem Emi-
nentiſſimus D. Cardinalis Barberinus ſeipſum,
eiuſque in Abbatia Succeſſores, & Abbates, ac
dictum Monaſterium S. Laurentij &c. in forma
Cameræ obligauit &c.*

Huiuſmodi tranſactione ſecuta, ſtatim Ma-
gna Duciſſa Victoria facultati in eadem tribu-
tæ inhærens, poſſeſſionem relatorum bonorum
accepit, illamque continuauit ad annum 1689:
quo tempore per actum inter viuos ſolemniter
geſtum eandem tranſtulit in Eminentiſſimum
D. Cardinalem de Medices filium, atque in
his, & alijs bonis in Statu Vrbini degentibus,
hæredem ab ipſa inſtitutum præſentem, & ac-
ceptantem, adiecta conſtituti clauſula, quam
etiam repetijt in Codicillis, deinde conditis
de anno 1693. eaque poſtmodum defuncta de
anno 1694. dictus Dominus Cardinalis filius,
ac hæres ad abundantiorem cautelam, & abſ-
que præiudicio poſſeſſionis ſibi per Sereniſſi-
mam Matrem, vt ſupra transiatæ, denuo poſ-
ſeſſionem apprehendit; & Eminentiſſimum
D. Cardinalem Nigronum modernum Abba-
tem Commendatarium, tàm coram R. P. D.
Auditore Sanctiſſimi, quam coram me inter-
pellauit ad ſibi renouationem concedendam,
dictis eius Summar. num. 22. & 23. ſed præten-
dens Eminentiſſimus Abbas, per dictæ Magnæ
Duciſſæ obitum factum fuiſſe deuolutioni lo-
cum, neque Abbatiam ad renouandum teneri,
ſeu compelli poſſe, renouationem repetitè po-
ſtulatam denegauit, quod nouam excitauit
quæſtionem inter d. D. Cardinalem Mediceum,
& D. Cardinalem Abbatem Commendata-
rium, quæ cum tandem præuia Commiſſione
auocatoria à Tribunali A. C. manu Sanctiſſi-
mi Domini Noſtri ſignata, & mihi directa de-
legata pariter fuerit Sacræ Rotæ in Summa-
riſſimo poſſeſſorio, & petitorio, prout iuris
fuerit, appellatione remota, cum omnium
DD. Voto decidenda, propoſui in hodierna
audientia dubium -- *An, & cui ſit danda manu-
tentio,* quam PP. perpenſis iuribus hinc inde
luculenter deductis, ac totius facti circumſtan-
tijs maturè penſatis, D. Cardinali Mediceo
concedendam eſſe exiſtimarunt.

Moti ex eo, quod ipſe docet de anteriori
1 poſſeſſione iſtorum bonorum acquiſita, tàm
in vita Magnæ Duciſſæ Matris ex translatione
ſibi, vt dictum fuit, per eandem geminatè fa-
cta cum Conſtituti clauſula, quæ veram, & ma-
nutenibilem poſſeſſionem transfert, vt aduer-
tit *Rot. in recent. deciſ. 335. num. 1. par. 9. in Foro-
ſemproníen. Manutentionis 14. Ianuarij 1692. §.
Stetit decidendi coram R. P. D. meo Molines, in
Bononien. ſeu Imolen. Bonorum 28. Ianuarij cur-
rentis anni §. De poſſeſſione coram Reuerendiſſi-
mo D. meo Decano, & in ſpecie coram Martin.
Andr. deciſ. 36. num. 7. ac deciſ. 61. num. 1. 2. & 7.*
2 quam ſtatim ſecuto eius obitu; propterea, licet
contra Dominum directum agatur, manutene-
ri in hac poſſeſſione debet, ad notata per *Gra-
tian. diſceptat. forenſ. cap. 736. num. 1. cum ſeqq.
Manſ. conſult. 8. num. 3. de Luca de Emphyt. diſc.
7., & in ſupplem. diſc. 61. & diſc. 67. vtrobique
num. 2. Thomat. deciſ. 16. num. 1. Rot. poſt Mar-
cheſan. de commiſſ. par. 1. fol. 959. num. 1. & apud
Poſth. de manut. deciſ. 111. & 168. in vtraque
num. 1.*

Abſque eo, quod obſtare viſa fuerit aſſerta
3 poſſeſſio Abbatis Commendatarij; nam actua-
liter capta, redditur poſterior, & ſpoliatiua,
tamquam de facto apprehenſa, non citato D.
Cardinali de Medices in poſſeſſione exiſtente,
per ea, quæ firmat *Rota coram Mantica deciſ.
194. per tot. Martin. Andr. deciſ. 56. num. 8. Gre-
gor. deciſ. 103. num. 20. Coccin. deciſ. 984. num. 6.
Merlin. deciſ. 41. num. 10. & Celſ. deciſ. 15. num. 4.*
4 Proindeque nullatenus manutenibilis, vulgato
*cap. licet cauſam 9. circa fin. de probat. Bartol. in l.
ſi duo num. 4. ff. vti poſſidetis, Rota coram Gregor.
deciſ. 449. num. 1. & in rec. deciſ. 433. num. 17. par.
13. & deciſ. 50. num. 2. par. 16. & deciſ. 140. num.
19. par. 18.*

Nec Ciuilis animo retenta pro recuperatio-
ne naturalis, ſecuto obitu poſtremi inueſtiti,
5 opitulari poteſt Abbati Commendatario Do-
mino directo; nàm recepta communiter diſtin-
ctio eſt, quod, aut deuolutio eſt omnino clara,
& indubitata, eo quia conſtat de Dominio, &
certo fine conceſſionis, quodque nulla compe-
tit exceptio, quæ impediat deuolutionem, &
conſolidationem Dominij vtilis cum directo,
ac vnionem poſſeſſionis naturalis cum ciuili,
adeout poſſeſſor dicatur in mera contumacia
reſtituendi, & tunc nedùm manutentio dene-
gatur hæredi vltimi emphyteutæ, ſed illa con-
ceditur Domino directo, quamuis poſſeſſio-
nem appræhendiſſet auctoritate propria; ſeù
dd. requiſita, vel eorum aliquod ceſſat, aut
turbidum adhuc eſt, tuncque manutentio debe-
tur emphyteutæ, aut illius hæredi, & ſucceſſoris
cui ad euitandos inanes circuitus, ſola poſſi-
bilitas victoriæ, ſuique iuris iuſtificatio in pe-
titorio iudicio ſufficit, vt interim eidem ſit
concedenda manutentio; nam vbi caſus deuo-
lutionis non eſt omninò clarus, & indubitatu,
hu-

huiuſmodi poſſeſſor minimè debet eius poſ-
ſeſſione de facto ſpoliari, iuxta diſtinctionem,
quam faciunt *Gratian. diſcept. for. cap. 736. num.
7. & 8. Fenzon. ad Stat. Vrb. cap. 147. num. 24.
Card. de Luca de emphyt. citato diſc. 7. num. 3. &
in ſupplem. diſc. 67. num. 16. alter de Luca de lin.
legal. par. 1. art. 22. ſub num. 2. §. Recepta diſtinctio
eſt; Poſth. de manut. obſer. 16. num. 41. cum ſeqq.
Manſ. conſult. 8. num. 3. Adden. ad Gregor. deciſ.
105. litt. A. Thomat. deciſ. 16. num. 16.* illamque
ſemper amplexa fuit Rota, & ſignanter *coram
Mantic. deciſ. 194. à num. 2. ad 12.* vbi, quod priùs
examinari debeat, an poſſeſſio naturalis Do-
mini directi ſit reuerſa, & habeat locum pa-
ctum eam ingrediendi propria auctoritate, *in
Ariminen. deuolutionis 16. Februarij 1609. coram
Sacrato penes Marcheſan. de commiſſ. par. 1. fol.
459. num. 1. & 2. penes Poſth. de manut. deciſ.
111. num. 8. & deciſ. 168. num. 8. & 9. & dec. 227.
num. 6. deciſ. 282. num. 7. deciſ. 336. num. 8. poſt
Pattell. in expedit. Cauſ. Ciuil. dicta dec. 36. n. 34.
& 35. in recent. dec. 421. num. 22. cum ſeqq. par.
11. & dec. 54. n. 21. par. 16.*

In hypotheſi, quidquid ſit de terminatione
lineæ, deuolutio, vel excluditur, ſeù redditur
prorſus dubia in hoc Summariſſimo poſſeſſo-
rio, nàm agitur de Bonis ab Immemora-
bili tempore ſemper renouatis, atque Eccle-
ſiæ per laicos ſubiectis, ſeu appodiatis, ità quod
D. Cardinalis Mediceus filius, & hæres Magnæ
Duciſſæ Matris vltimæ Emphyteutæ probabili-
6 tèr poteſt in petitorio iudicio renouationem
ſperare, tàm iuxtà huiuſmodi ſolitum confor-
me etiàm æquitati deſumptæ ex littera *Text. in
in l. 1. §. Permittitur ff. de aqua quotid. & æſti-
ua*, ibique *Bartol.* cæterique ſcribentes, *Cald. de
Iur. Emphyt. lib. 1. quæſt. 8. num. 1. Gratian.
diſcept. cap. 477. num. 17. Marcſcott. lib. 1. var.
reſol. cap. 3. num. 1. cum ſeqq. Rota coram Coccin.
deciſ. 1145. num. 1. in recent. deciſ. 317. num. 8.
& 9. par. 9. deciſ. 306 nu. 4. par. 13. dec. 66. n. 1.
par. 15. & deciſ. 358. num. 2. par. 19.* quam at-
7 tenta ponderata qualitate Bonorum, vt ſunt
*text. in l. quicumq; & in l. fin. de omn. ag. deſert.
lib. 11. & in cap. ad aures de reb. Eccleſ. non alien.*

Igitur cum probabilis eſſet ſpes D. Cardina-
lis Medicei renouationem obtinendi, non po-
terat Abbas Commendatarius poſſeſſionem
de facto præoccupare, neque ciuili poſſeſſio-
8 ne, ac reconſolidatione dominij vtilis cum
directo iuuari, nam ſola poſſibilitas renoua-
tionis, ſeù probabilis dubitandi occaſio, quod
competere potuiſſet, ſatis erat Domino directo
ſe à poſſeſſione abſtinendi, ac D. Cardinali
Mediceo, tamquàm proximiori, & hæredi vlti-
mæ Emphyteutæ, atque etiàm poſſeſſori manu-
tentionem obtinendi, vt de communiori Sen-
tentia, quam firmant *Vulaſcb. conſult. 159.
num. 29. cum ſeqq.* vbi ſubdit, non teneri illum,
qui renouationem petit, diſcedere ab Emphy-
teuſi, nàm dimiſſa difficiliter renouatur à Do-
mino, *Cald. de renouat. lib. 1. quæſt. 10. ſub num.
17. §. Ex quibus iuſtiſſimum eſt, de Luc. de Em-
phyt. diſ. 7. num. 8. in fin.*, & *in Supplem. diſc.
67. num. 2. & 15. cum ſeqq. Rot. apud Poſth. de
manut. deciſ. 111. num. 8. in fin. coram Bich.
deciſ. 411. num. 2.* vbi, quod eo tantùm caſu
conceditur manutentio Domino directo, quan-
dò incontinenti apparet, hæredem vltimi Em-
phiteutæ renouationem petere non poſſe, *in rec.
deciſ. 211. num. 3. circa med. par. 3.* vbi, quod ſi-
cuti ſupèr renouatione facienda eſt diſcuſſio in
petitorio; ità durante huiuſmodi diſcuſſione,
manutentio hoc interim danda eſt hæredi, *in
Senogallien. Bonorum 21. Iunij 1684. §. Verum
coram Cardinali Matthæio*, in qua licèt decreta
fuerit Domino directo manutentio, tamèn in
illa conditionatè conceſſa apparet, quatenùs
Emphytheuta intrà terminum duorum men-
ſium renouationem non petierit, & nouiſſimè
*in Eugubina, ſeù Senogallien. Deuolutionis 14.
Ianuarij currentis anni §. His in Articulo cum
ſeqq. coram R. P. D. meo Vrſino*; cui communio-
ri Sententiæ quidquam non obſtat *Card. de Luc.*
9 *diſc. 61. de Emphyt. in Supplem.* aſſerens, quod
quoties prætenſio renouationis non eſt clara,
non competit hæredi vltimi Emphyteutæ ma-
nutentio, minùſque inſiſtentia in re, cum actio
deuolutionis eſſet clara, exceptio verò renoua-
tionis turbida; nàm quidquid ſit de illius ap-
plicatione, contradicit opinioni tot Docto-
rum, & Sac. Rotæ, & eſt ſibimet ipſi contra-
rius, nàm oppoſitum præcedentèr firmauerat
in diſc. 7. num. 8. in fin. & poſteà *in diſc. 67. nu. 2.
& 15.*, adeòut, cum conſulendo ſcripſerit ad
opportunitatem Cauſarum in propoſito atten-
di non debet, ſed quod Sacra Rota firma-
uit, *Surd. conſ. 403. num. 83., & 84. Gratian.
diſcept. 104. num. 59. Poſth. reſol. Ciuil. 103.
num. 35.*

Quod autē in recēſitis in bonis adſit renouādi
ſolitū ſeu conſuetudo, & quidē coactiua ab im-
memorabili tempore, parentèr emergit ex con-
feſſionibus ipſorum Abbatū ſuperlatiuam pro-
bationem conſtituentibus, & quidem in pro-
portionatis actibus Renouationum emiſſis ſi-
gnantèr in illa anni 1493., *Summ. D. Cardina-
lis de Medices num. 5.*, vbi aſſeritur, quod dd.
Bona erant ſolita, & conſueta concedi à tanto
tempore, cuius contraria hominum memoria
non exiſtit, ac in ſubſequùtis factis de Annis
1502., 1573., & 1598; *d. Summ. num. 6.*, 8. 9.
in quibus exprimitur, quo eædem fiebant iuxtà
10 conſuetudinem, & ſtylum Abbatiæ; tales enìm
enunciatiuæ per Abbates emiſſæ in re adeò eiſ-
dem præiudiciali probant immemorabilem,
cum vim famæ potiantur, ex allegatis per *Add.
ad Gregor. deciſ. 51. num. 11. Rota in rec. deciſ.
245. num. 52. par. 9. deciſ. 509. num. 13. cum
ſeqq. par. 14. deciſ. 244. num. 9. & 9. par. 16.,
& coram ſa: me: Alexando VIII. deciſ. 125. nu.*
11 *2. & 3.* & iſta probatio importat etiàm neceſ-
ſitatem coactiuam, licet Eccleſia renouare con-
tenderet, *Bald. in Auth. ſi quas ruinas ſub num.
6. verſ. ſecundo C. de Sacroſ. Eccleſ. Iuſ. in l. fin.
ſub num. 35. C. de Iur. Emphyt. Bero. conſ. 116.
num. 4. lib. 1. Corn. conſ. 250. num. 3. verſ. tamèn
ſtante conſuetudine lib. 3. Gozadin. conſ. 75. num.
18.*

18. ſub princ. verſ. quid poteſt, *Rota deciſ. 28. num.9. apud Salgad. labyrnt. Credit.* & in *deciſ. 11. par. 2. recent.*, imò quando etiam Eccleſia
15 vult prò ſe reemere *Falgin. de Emphyt. tit. de renouat. quæſt. 1. num. 30. in fin. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 30. ad fin. verſ. quod intelligitur*, vbi teſtatur, ſic coràm ipſo fuiſſe deciſum in Rota.

Vlteriùs, & quod tollit omnem dubietatem
in relata concordia inita intèr Magnam Ducisſam Victoriam, & Cardinalem Barberinum
tùnc Abbatem Commendatarium, hęc immemorabilis, & coactiua conſuetudo renouandi
narratur, ac confitetur intèr Partes, vt ex verbis in principio expreſſis, & quod magis eſt,
recognita fuit per RR. PP. DD. Caietanum, &
Fanum Iudices Compromiſſarios, ex proceſſibus alijſque Iuribus tùnc compilatis, ac compulſatis, eademque attenta Cardinalis Barberinus Commendatarius, cæteroquin acerrimus
Propugnator Iurium ſuę Abbatię, quorum defenſionem ſtrenuè ſuſceperat, tàm in tribunali
noſtro ſubſtiuendo litem, quàm quadriennio circiter coram Iudicibus Compromiſſarijs, deindè controuerſię, ac liti renunciauit, conſentiendo, Magnam Duciſſam hęc Bona poſſidere,
ac ex fructibus hoc medio tempore per ipſum perceptis, emi tot Bona annui redditus ſc. 300.
ad commodum Abbatię; ex qua quidem Concordia adeò qualificata non poteſt hęſitari de
13 vera, & concludenti probatione Immemorabilis
etiàm coactiuæ, vt elegantèr *Rota in rec. deciſ. 271. num. 15. in fin. cum ſeqq. par. 10.*, & poſt
Salgad. in labyr. Cred. deciſ. 28. num. 9. Atque
aſſicitne dum Cardinalem Barberinum tùnc
confitentem, ſed & eius in Abbatia Succeſſores, ſtante confirmatione Apoſtolica dictæ
Concordię, per ſa: me: Alex. VII. facta, in qua
cum fuerit inſertus illius tenor, vt confirmatio
14 dicatur ex certa ſcientia, *ad gloſs. in cap. Paſtoralis §. Prætereà, verbo ex certa ſcientia de offic. deleg.*, Rota *in recent. deciſ. 157. num. 7. par. 6.*, *& coram Bich. dec. 57. n. 4.*, ligat etiam ſucceſſores, potiſſimè cum tranſactio ipſorum etiã no-
15 mine geſta fuerit, vt reſpondit *Alexander III. in cap. Veniens de Tranſact.* ibique *gloſs. ſub verb. confirmatam*, *Ferret. conſ. 230. ſub num. 2. Adden. ad Greg. deciſ. 152. num. 4. Rot. in rec. deciſ. 159. num. 4. par. 1. deciſ. 220. num. 29. par. 7. deciſ. 256. num. 3. par. 8. deciſ. 271. num. 14. & 15. par. 15.*, *Royas dec. 335. n. 3. Merlin. dec. 480. num. 1.*, *Celſ. deciſ. 68. num. 2. & 3. Bich. deciſ. 57. num. 5.*, *& deciſ. 70. num. 1.*, *& 2. Cerr. deciſ. 162. num. 8.*, *& in Romana Funeralium 4. Martij præteriti §. Quia illa vnita coram* R. P. D. *meo Molines*; Quin turbet, quod in relata confirmatione Apoſtolica legatur clauſula — *citrà innouationem, aut extenſionem antiquarum Inueſtiturarum* — nàm huiuſmodi clauſula nihil obſiſtit huic immemorabili ſtylo renovandi
ab antiquis Inveſtituris etiàm deſumpto, & per
tranſigentes confeſſo, reſpectu cuius non innouantur, minuſque extendantur antiquæ Inueſtiturę.

Neque hujuſmodi confeſſio Immemorabilis
ſoliti emiſſa in memorata Concordia tàm maturè, ac circumſpectè geſta prætendi poteſt
erronea; vltra quod enim obſtat generalis re-
16 gula, quod error debet plenè, & concludenter
probari per claras, & præcipuas probationes
Bart. in l. 2. num. 10. C. de Iur. fiſc. lib. 10. Rota coram Gregor. deciſ. 220. num. 4., *coram Royas deciſ. 73. num. 4.* In propoſito nedùm talis probatio non concurrit, ſed potius error remouetur, ex quo confeſſio multiplicitèr adminiculatur, & ſignantèr ex qualitate, vt infrà, Bonorum, quod fuerint de illis per laicos Eccleſiæ
appodiatis ex Inneſtituris illorum incæptis ab
anno 1303. ex dd. enunciativis emiſſis in Inueſtituris annorum 1573., 1598., & 1621. ex lapſu
quatuor, & vltrà Sęculorum, quibus numquam
apparet Abbates, tàm Monaſteriales, quàm
Commendatarios, Bona penès ſe retinuiſſe, ſed
ſemper eadem renouaſſe necnon ex Proceſſibus
deſuper compilatis, & per dd. Iudices Compromiſſario recognitis, ex Laudo in iſtius Immemorabilis ſolitis ſequelam emiſſo, & per
Partes mediante dicta Concordia ſpecialitèr
emologato, ex Confirmatione Apoſtolica ſa:
me: Alexandri VII., atque demũ ex probitate
Cardinalis Franciſci Barberini tùnc Abbatis
Commendatarii tranſigentis, & confitentis, quẽ
veriſimile non eſt pręiudicare voluiſſe Iuribus
17 ſuæ Eccleſię, quandò contrà Magnam Duciſſam
illorum defenſionem ſuſceperat, atque acritèr
litem in Tribunali noſtro, ac diſcuſſionem quatriennio circiter coram Iudicibus Compromiſſarijs ſubſtinuerat, vt de alijs Præſulibus dixit
Rota in rec. deciſ. 329. num. 8. par. 9. deciſ. 809. num. 17. & 18. par. 18. & in *Marſicana ſeù Nullius Beneficij 7. Iunij 1585. §. Duplici alia, in fin. coram Reuerendiſſimo Turonen.*, *& in Firmana Iuriſdictionis 14. Iunij §. Minùs obſtat coram bo: me: Rondinino*, vt confeſſio ex his adminiculis ſuffulta nullo modo dici poſſit erronea,
18 quinimò, pręcluſa etiam confirmatione
Apoſtolica, ligat tàm Abbates confitentes, quàm eius Succeſſores, ad *gloſs. in cap. dudum il ſecondo, ibique Doctores de Elect.*, latè
de Angelis de confeſſ. lib. 3. quæſt. 2. num. 6. Rota
coram Dunoz. Sen. deciſ. 215. num. 6. coram Cavill. deciſ. 126. num. 3. coram Gregor. deciſ. 506. pariter num. 3. coram Card. Cerr. deciſ. 161. num. 6.
19 *& in rec. deciſ. 340. num. 6. & 7. par. 15.* Vel
ſaltèm dùm error non eſt clarus, ſed diſputabilis ex prædictis, dici non poteſt, quod deficiat in hærede ſpes renouationem obtinendi,
& quouſque in petitorio deciſum ſit, prædictam
confeſſionem eſſe erroneam, retardari non
debet manutentio, vt notat *Poſth. de manut. obſer. 65. num. 12. Rota deciſ. 305. in fine coram Seraph.*

In nihilo refragante, quod Abbates prò tempore poſt terminatas lineas Inueſtitorum Bona
concesſerint Perſonis extraneis, cum primo
loco inueſtiuerint Ranaldum Brunfort, ſecundò illos de Caſtracanis, & tertio DD. de Ruuere, vt ſi dicta Immemorabilis conſuetudo renouandi extaret, proximiores inueſtiti fuiſſent;

quo-

20 quoniam non exinde excluditur, quod Caſtra-
cani fuerint proximiores de Brunfort, & ab
illis ad Familiam DD. de Ruuere Bona tranſi-
uerint per viam alienationis in hoc Caſu licitę
conſentiente Domino directo, etiàm in præiu-
dicium proximiorum: *Cald. de Iur. Emphit. lib.
1. quæſt. 5. num. 3. Rota in rec. deciſ. 357. num.
83. par. 11. & deciſ. 218. num. 13. par. 16.* quod-
que hi omnes non eſſent hæredes vltimi Inue-
21 ſtiti, prout talis excluſiua probatio errorem
alleganti incumberet, & inſuper non probatur,
proximiores inſtetiſſe prò renouatione, adeoùt
ijs non inſtantibus, valeat Dominus Directus
etiàm renouare adſtrictus, alterum inveſtire,
*Rota coram Merlin. deciſ. 353. num. 54. vbi con-
cordan.*

Minùs aduerſantur pacta adiecta in antiquis
renouationibus, ſeù Inueſtituris, in quibus Em-
phyteuta renunciaſſe præſupponitur cuilibet
conſuetudini, aut præſcriptioni etiàm longiſ-
ſimi temporis cogendi Dominum ad renouan-
dum, ac facultatem Abbatibus tribuiſſe poſſeſ-
ſionem bonorum propria authoritate accipere,
& illa retinere, vel alijs concedere etiàm ad ex-
cluſionem hæredis vltimi Inueſtiti; nàm omiſſo,
quod in quamplurimis renouationibus talis
poteſtas non legitur conceſſa Domino Directo;
in nouiſſima conceſſione anni 1621., de cuius
terminatione diſputatur, facultas videtur Ab-
bati Commendatario tributa dumtaxat in caſu,
quo res deuolueretur ob Canones non ſolutos,
vel ob pacta non ſeruata, aut aliàs propter ſi-
milem caducitatem reſultantem ex Commiſſo,
ibi -- *Si aliquo tempore res, & Bona prætacta
ad eandem Abbatiam deuoluerentur per Canonem
non ſolutum, vel pacta non ſeruata, aut alias &c.*
22 *Summ. D. Card. Medicei Num. 10. litt. L.* Quod
eſt conforme diſpoſitioni Iuris, nàm renoua-
tio non debetur, quando res deuoluitur ob
Commiſſum, & ſic ob culpam Emphytheutæ,
*Surd. conſ. 181. num. 19. & ſeqq. Gratian. diſcept.
88. num. 31. Fulgin. de Iur. Emphyt. tit. de re-
nouat. quæſt. 1. num. 15. Rota coram Duran. dec.
351. num. 3., & in. rec. deciſ. 218. num. 7. par.
16. & deciſ. 107. num. 1. par. 17.* & non exclu-
23 dit Immemorabilem renouandi in Caſum, vt
hic terminationis lineæ, qui ſub altero deuolu-
tionis ob commiſſum minimè comprehendi-
tur, in ſpecie *Mareſcott. var. reſol. lib. 1. cap.
3. num. 25. in fin.*, benè *Rota coram Seraphin.
deciſ. 610. num. 2. cum ſeqq.*: Non attenta illa
24 dictione -- *aut aliàs* -- nam eſt repetitiua ſimi-
lium qualitatum, culpam, & dolum Emphyteutæ
involventium, non autem ſe extendit ad ca-
ſum terminationis lineæ prorsùs diuerſum,
*Barboſ. vot. 26. num. 2. cum ſeqq., Surd. deciſ.
274. num. 4. Sperell. deciſ. 159. ſub num. 41. &
ſeqq. Rota coram Priol. deciſ. 221. num. 6. &
deciſ. 378. num. 14. ac coram Coccino deciſ. 443.
n. 3.* Neque obſiſtentibus antiquioribus Inueſti-
turis, in quibus legitur pactum vtrumque Ca-
ſum amplectens, quia eędem in hac parte nul-
lum ſortitæ fuerunt effectum, nam Abbates
numquam prò ſe ipſis Bona retinuerunt, ſed
ſemper renouarunt, etiam prò paruo Cano-
ne, prout oſtendunt quatuor Inueſtiturę anno-
rum 1493. 1573. 1598., & 1621., ac recognoue-
runt Iudices Compromiſſarii, qui nihilominùs
immemorabilem conſuetudinem adfuiſſe retu-
lerunt, ac laudarunt, & Cardinalis Franciſcus
Barberinus, cui hęc omnia innotuerant, nedùm
liti renunciauit, ſed quod magis eſt, in Con-
cordia hanc immemorabilem conſuetudinem
confeſſus fuit, ipſamque Concordiam cum om-
nibus enunciatis, etiàm ſucceſſorum nomine
obſeruare promiſit. Renunciatio vero conſue-
25 tudini, & præſcriptioni etiàm longiſſimi tem-
poris non compręhendit immemorabilem, quę
eſt ſpeciali mentione digna, plenè *Cancer. var.
reſol. par. 3. cap. 4. num. 39. cum ſeqq. & Rota
coram Coccin. deciſ. 864. num. 4., & 5.*

Rurſus dicta Immemorabilis nec ex-
26 cluditur ex renunciatione Inueſtiturę, quam
Dux Franciſcus Maria Iunior cum ſorori-
bus fecit anno 1598. in manibus Abbatis
tùnc temporis, vt ex hac remiſſa cenſeatur Im-
memorabilis renouandi ex *deciſ. 357. num. 88.
& ſeqq. par. 11., & deciſ. 202. num. 4. par. 18.*
27 Quoniàm renunciatio facta non fuit ab vltimo
Inueſtito, neque agitur de renouatione occa-
ſione deuolutionis, in quibus terminis loqu-
untur Deciſiones in obiecto adductę, ſed de re-
nouatione ſequuta ad ſolum finem, & effectum,
vt per Dominũ directum fieri poſſet renouatio,
quod non tollit Immemorabilem conſuetudi-
nem renouandi tùnc vigentem, pręſertim in
pręiudiciùm D. Cardinalis Medicei, qui reno-
vationem non petit tamquam hæres, ſeù pro-
ximior dicti Renunciantis, ſed Magnę Duciſ-
ſæ Matris vltimæ Inueſtitę.

Iſtamque conſuetudinem Immemorabilem
ſuper his Bonis Iuriſdictionalibus nec tollit di-
cta Conſtitutio ſa: me: Vrbani VIII. *in ordine
28 51.*, nàm eadem ſolùm prohibet, renoua-
tiones in his Bonis fieri ſinè Beneplacito Sedis
Apoſtolicæ, vt explicat *Rota poſt Salgad. in la-
byr. Credit. deciſ. 28. num. 15. §. Minùs obſtat
cum ſeqq. & deciſ. 29. num. 23. in fine, ac num. 24.*
& ità cum D. Cardinalis Mediceus habeat Be-
neplacitum ſa: me: Clementis X. relatum in
eius *Summ. Num. 26.* eidem Conſtitutio non
obſtat, vt aduertitur in mox citatis Deciſioni-
bus.

Quò verò ad qualitatem Bonorum, quod
ſint de illis Eccleſię per laicos, vt ſupra appo-
diatis, ſeu ſubiectis prò reportandis ipſorum
conſeruatione, & defenſione, reſultare viſum
fuit tum ex minima recognitione duorum ſoli-
dorum, ſub initio conuenta ratione Canonis
prò bonis Iuriſdictionalibus, & redditus valdè
conſiderabilis, tum ex firmata conſuetudine
Immemorabili renouandi, tùm etiàm ex pecu-
lari conuentione, ſeù prouiſione contenta in
Inueſtitura anni 1303. *Summ. D. Card. de Medi-
ces Num. 1. litt. D.* quod ſi inter hæc Bona re-
perirentur aliqua ad Conceſſionarios ſpectare,
intelligerentur donata: iunctis præſertim obli-
gatione deſuper ab Eccleſia ſuſcepta, defen-

den-

dendi , & authorizandi Bona ab omni prę-
tenſione hominum in Iudicio , & extrà ,
quę ſonat in Tutelam , & protectionem
ac famam huiuſmodi appodiationis. Non ſu-
bſiſtentibus præſuppoſita conceſſione illorum
Bonorū per Othonē Imp. Eccleſię facta, ac Sen-
tentia Epiſcopi Fanen., ſeu Breuibus Gregorij
IX., Gregorij XI., & Leonis X., cum docu-
menta deſuper exhibita ſint informia, & tam-
quàm talia nullum gradum probationis conſti-
29 tuant in contrarium, *Rota coram Pamphil.
deciſ. 586. numer. 6. & coram Eich. deciſ. 33.
num. 32.*

Sed quatenus prædicta dubium aliquod pa-
terentur in petitorio, ſufficiunt tamen, & ſuper-
abundant ad fauorem Domini Cardinalis Me-
dicei in hoc ſummariſſimo Iudicio manuten-
tionis, ex ſuperius allata regula, quod ſola re-
nouationis poſſibilitas, ſeu probabilitas ſuffi-
cit ad manutenendum in poſſeſſione hæredem
30 vltimi inueſtiti, & quia exceptiones contrà
hanc immemorabilem conſuetudinem, vt ſu-
pra firmatam oppoſitę, petitorium reſpiciunt,
inefficaces proindè remanent manutentionem
atque aliud priuilegiatum remedium eidem
impediendi, *Rota in dicta deciſ. 35. num. 43. &
47. poſt Paitell. & coram Bichio deciſ. 670.
num. 24.*

Ex his itaque fruſtraneum PP. cenſuerunt
examen aſſumere, an etiam in prædictis Bonis
competat Domino Card. Medices renouatio
vigore alterius Breuis ſan. mem. Vrbani VIII.
31 prohibentis ſingulis Eccleſiis Status Vrbini
Bona etiam Iuriſdictionalia retinere, eoſdem-
que coarctantis ad renouandos hæredes vltimi
Inueſtiti, de quo penès *Paitell. in expedit. cauſ.
Ciuil. deciſ. 7.* & meminit *Card. de Luca de Em-
phyt. diſc. 5. & 8. Rota in recent. deciſ. 90. &
154. par. 15. ac coram Celſo deciſ. 192. num. 3.*
Animaduertentes tamen ex hoc capite; nec
denegandam pariter dicto Domino Cardinali
Manutentionem, cum deducta per Defenſores
Abbatis Commendatarij pro declinanda diſ-
poſitione huius Breuis altiorem exquirant in-
daginem ad opportunum petitorij Iudicium
propterea remittendam; nam licet firmare
conentur, Breue non compręhendere, tam hæc
bona, cum ante illius publicationem eſſent in
recenſita lite inter Magnam Duciſſam, & Car-
dinalem Barberinum, & extra Statum Vrbini
exiſtant; quam d. Cardinalem de Medices tam-
quam foreuſem, Replicant tamen è contra
Scribentes pro Domino Cardinali, quod reſpe-
ctu Bonorum prædicta lis remanſerit per con-
cordiam extincta, vt facto loco nouæ de-
uolutioni, renouatio ſit concedenda, & exiſten-
tia Bonorum extra Statum Vrbini deſumpta ex
nonnullis enunciatiuis, quod ſit in Diœceſi
Fanen. deſtruatur ex alijs, quod exiſtant in Dię-
ceſi Senogallien. magis recognoſcendis in pe-
titorio Iudicio. Quo verò ad D. Cardinalem,
quod ſimilis forenſitatis obiectio data etiam
alias fuerit Magnæ Duciſſæ, & per Rotam ad
petitorium remiſſa, *vt in dicta deciſ. 46. num.
43. poſt Paitell.* quodque habitatio, ſeu domici-
32 lium ſufficiens ad fruendum beneficio relati
Breuis Vrbani ex *Rot. in recent. deciſ. 90. in fine
par. 15.* in eodem D. Cardinali concurrat ratio-
33 ne Cardinalitiæ Dignitatis, quam ſuſtinet,
in vim cuius ſit perpetuo addictus Romanæ
Curiæ, in qua retinet Palatium apertum, & in-
ſtructum, & ab eadem Curia abeſſe non poſ-
ſit abſque licentia Papæ per notam Conſtitu-
tionem ſan. mem. Innocentij X. in ordine 15.
Bullar. tom. 5. vt licentia deſuper obtenta con-
currente dici debeat in Curia domicilium ha-
34 bere, iuxta deducta per *Gratian. diſcept. 484. n.
16. cum ſeqq. Card. de Luca de Regal. diſc. 73. nu.
11. Laurent. deciſ. Auen. 240. num. 4. & 5. Rot. in
rec. deciſ. 188. num. 7. & ſeqq. par. 17. & deciſ. 90.
num. 5. & 6. & deciſ. 431. num. 1. cum ſeqq. par. 18.*
Omnemque difficultatem ſubmoueri ex diſpē-
ſatione obtenta per Breue ſan. mem. Clementis
X. vigore cuius D. Cardinalis licèt forenſis
habilitatus fuit ad recipiendam iſtorum Bono-
rum renouationem, quod Breue licet directum
fuerit Abbati Commendatario cum verbis —
poſſit & valeat renouationem facere; nihilomi-
nus diſpenſatio pretendi nequeat facultatiua
35 Abbatis, ſed ſimplex, & abſoluta, nam ex ſupe-
rius adductis, Abbas renouare tenetur ab im-
memorabili, vt ſecundum hanc ſubiectam ma-
teriam huiuſmodi verba neceſſitatem impor-
tent, ex *Aretin. in l. Gellus ſub num. 3. ff. de liber.
& Poſth. Gratian. diſcept. 630. num. 6. Cyriac. con-
trou. 548. num. 15. & controu. 689. num. 122. Surd.
deciſ. 268. num. 33. Rot. in rec. deciſ. 43. num. 6.
par. 2. & coram Dunoz. Iun. Deciſ. 342. num. 5.* vt
ex his replicationibus ambigendum non ve-
niat Breuis Vrbani articulum exquirere altio-
rem indaginem, & proinde manutenendum in
poſſeſſione hæredem vltimi inueſtiti ex ſupe-
rius firmatis.

Quæ omnia remouere non valuit præſuppo-
ſita incompetentia actionis realis in Domino
Cardinali Mediceo pro petenda renouatio-
36 ne, nam contrarium oſtenditur, quidquid enim
ſit de renouatione debita vigore pacti, ſeu æ-
quitatis, quoties, vt in hypotheſi, renouatio pe-
titur in vim conſuetudinis immemorabilis ha-
bentis efficaciam Legis, Statuti, vel alterius cu-
iuſcumque Tituli melioris de Mundo ad *Bald.
in Auth. ſi quas ruin. num. 4. C. de ſacroſ. Eccleſ.
Andreol. controu. 145. num. 49. Fulgin. de Iur. Em-
phyt. tit. de renouat. quæſt. 1. num. 30. in fin. Rota
in rec. deciſ. 11. num. 2. cum ſeqq. par. 2.* & in ſpe-
cie *coram Coccin. deciſ. 1009. num. 1.* hoc enim
caſu cum ex imperio Legis, vel Statuti oriatur
fortior parendi obligatio, competit etiam actio
realis, ſeu rei perſecutoria, vt ex Theorica *Bar-
tol. in l. 1. §. Permittitur ff. de aqua quotid.* pun-
ctualiter diſtinguendo tradunt *Card. de Luca de
Emphyt. diſc. 67. num. 16. & 17. Rota diſcuſſo ma-
turè Articulo coram Ninot. deciſ. 48. num. 10. cum
ſeqq. coram Priol. deciſ. 387. num. 20. & 21. deciſ.
432. num. 8. cum ſeqq. par. 14. deciſ. 81. num. 42. &
ſeqq. par. 19.* Et nouiſſimè in *Eugubina, ſeu Se-
nogallien. Deuolutionis 14. Ianuarij currentis anni*

*§. Hac namque eſt diſſicentia cum ſeqq. coram Re-
ner. P. D. meo Vrſino*, vbi de ratione, & in fortio-
ribus terminis; nam in illius caſu Dominus Di-
rectus poſſidebat auctore Prætore in vim man-
dati de aſſociando confirmati per aliud de
manutenendo, & nihilominus hæres vltimi In-
ueſtiti poſt longam poſſeſſionem Domini di-
recti reintegrationem obtinuit in actione reali.

Demum minoris ponderis detegitur altera
exceptio fundata ſuper concurſu ad renouatio-
nem Domini Principis Lantes, & forſan alio-
rum, vt dum diſcutienda ſint Concurrentium
Iura hoc interim manutentio dari debeat Ab-
37 bati Commendatario Domino Directo, tum
quia hodie quæſtio eſt ſuper Articulo ſimplicis
manutentionis, in qua, cum D. Cardinalis Me-
diceus poſſideat, habeatque pro ſe immemora-
bilem renouandi, ac ſit filius, & hęres Ma-
gnę Duciſſæ poſtremæ Inueſtitæ, manutentio-
nem obtinere debet, poſthabitis, ſeu remiſſis
concurrentium exceptionibus ad petitorium,
vt in ſpecie *Rota dicta deciſ. 46. num. 47. poſt
Paitell.* Tum etiam quia dictus D. Princeps, &
alij in Tribunali noſtro non ſunt in Cauſa, ſed
tantum ex prętenſoribus, D. Cardinalis Medi-
ceus pro manutentione inſtat, vt eidem propte-
rea liceat bona retinere ad excluſionem Eccle-
ſiæ Dominę Directæ, cui nullum pręiudicium
generatur potius vnum, quàm alterum renouā-
di, exemplo plurium ad fideicommiſſum voca-
38 torum, vt ſi vnus tantum compareat, eidem
bona relaxantur iuxtà modum, de quo *Surd.
conſ. 359. num. 15. cum ſeqq. Rota coram Durano
deciſ. 448. num. 10. coram Royas deciſ. 378. & in
recent. deciſ. 318. num. 4. cum ſeqq. par. 17.*

Et Ità Manutentionem Domino Cardinali
Mediceo concedendam eſſe PP. omnes Suffra-
gantes authumarunt, auditis Partibus acerri-
mè hinc indè Informantibus.

R. P. D. CAPRARA.

Romana, ſeu Florentina Commendæ.
Veneris 17. Iunij 1695.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

8 *Ordini militari quæritur ius pro erectione Com-
mendæ à teſtatore demandata.*
2 *Et in Ordine D. Stephani tale ius quæritur etiam
ex peculiaribus ipſius priuilegijs.*
3 *Commenda habetur pro erecta in odium negligen-
tium petere illius erectionem.*
4 *Dictio* qualſiuoglia *comprehendit quemcumque
modum, ſiue extrinſecum, ſiue intrinſecum.*
5 *Dictum vnius teſtis, etſi nobiliſſimi non probat.*
6 *Etiam ſi ſit fides iurata coram Notario, & teſti-
bus à Cardinali emiſſa.*
7 *Dignitas, & qualitas teſtis non operatur niſi præ-
ſumptionem maiorem in teſtimonio.*
8 *In Ordine militari D. Stephani M. Magiſtri pro
illius ampliatione diſpenſationes conceduntur
in admiſſione perſonarum ad commendas
gratiæ.*
9 *Inſtantię in maximis ſunt renouandæ.*
10 *Allegans impedimentum debet docere omnem
diligentiam adhibuiſſe pro illo remouendo.*
11 *Nec ad hunc effectum ſufficit affectata, & malè
adhibita diligentia.*
12 *Commendæ militares ſtipendijs militaribus ſub-
rogantur.*

DECISIO L.

Conſultis omnibus Dominis in hodierna
reuiſione Deciſionis ſub die 6. Iulij præ-
teriti ad formam mihi pręſcriptam, fuit reſpon-
ſum, conſtare de re iudicata.

Cum enim ex codicillis Albani Ferragalli
declaratis validis die 28. Iunij 1641. coram bo.
1 me. Pirouano fuerit ius quęſitum inclito Or-
dini S. Stephani pro erectione Commendæ tam
de iure communi *Dunozett. Iun. deciſ. 4. è num. 8.
Rot. deciſ. 771. num. 2. par. 2. rec.* & ex relatis in
deciſionibus *ſub die 28. Aprilis 1679. & 18. Ia-
nuarij 1680. coram clar. mem. Card. Matthaio*,
2 quàm ex peculiari Iure dicti Ordinis ex *Conſti-
tutione 60. ſan. mem. Pij IV.* & priuilegijs ibi
immediatè impreſſis §. 10. & ex relatis à *Fran-
ciſco Anſald. conſ. 15. num. 34.* Commenda fuit
3 habita pro erecta in odium Antonij, & aliorum
de Ferragallis, qui neglexerunt petere illius
erectionem per *Text. in l. Iure Ciuili 24. & l. Iu-
lius Paulus 81. in fin. ff. de cond. & demonſtr. &
in l. ſi mihi la 5. de contr. empt. Buratt. deciſ. 110.
num. 7. & 8. & in d. deciſione 28. Aprilis 1679.
& 18. Ianuarij 1680. §. Neque officit cor. clar.
mem. Card. Matthaio.*

Etſi enim Antonius putauerit ſe ex notorijs
circumſtantijs temporum ſatis excuſatum à
porrectione ſupplicum precum Sereniſſimo Ma-
gno Duci, & pariter Magno Magiſtro Ordi-
nis pro Commendæ erectione, & ſui gratioſa
admiſſione, nunquam tamen fuit abſolutus ab
obligatione notificandi Miniſtris eiuſdem Or-
dinis legatum Albani Patruelis, pro erigenda
Commenda gratiæ cum præſeruatione ſuorum
iurium, quouſque opportuniori tempore poſſet
preces pro ſui admiſſione porrigere. Quę tan-
tum abeſt, quod fecerit, dum intempeſtiuè exe-
git fructus locorum Montium pro dote Com-
mendæ deſtinatorum, & ſuos fecit, abſque
quo præcedenter fuerit actum pro erectione
Commendæ, vel præceſſerit aliqualis declara-
tio, quod eſſet purificatus caſus impedimenti
erectionis Commendæ in Codicillis admiſſus,
& conſecutiuè factus locus iuri ſucceſſorio ad
fauorem eius de familia Ferragalla, qui erat
ſucceſſurus in Commenda.

Non obſtat, quod Antonius, vt potuit, Se-
reniſſimo Magno Magiſtro porrexerit ſuppli-
ces preces pro admiſſione ad Commendam
mediante Comite Mario de Carpinea, qui per
epi-

epiſtolam ſub die 2. Maij 1648. reſpondit, pre-
ces fuiſſe reiectas. Vnde Antonius putauit,
fuiſſe ſibi, & familiæ apertum ius ſucceſſionis
ad formam Codicillorum ibi — E *caſo che per
qualſiuoglia impedimento non ſi poſſa effettuare
detta Commenda*, tunc inueſtimentum ſc. 6000.
fiat in beneficium eius de familia, qui ſucceſ-
ſiſſet in Commenda. Hinc Cauſa conſiſtit in
hoc impedimento, ſiue accidentali, ſiue extrin-
ſeco, cum Teſtator de quouis ſit contentus ibi
4 *per qualſiuoglia impedimento*, vt de dictione
*qualſiuoglia Bart. in l. 2. §. quoad ait Prætor. ff.
qui ſatis dare rogantur Altograd. conſ. 3. num. 35.
& num. 37. lib. 1.* cuius probatio elicitur ex hac
vnica epiſtola Comitis Marij, quæ hodiè fuit
recognita à Duciſſa vxore, & ab alijs Teſtibus
habentibus notam Marij manum, ſed hæc epi-
ſtola non continet niſi ſimplicem, & puram aſ-
ſertionem teſtis, cuius probitas egregia, & ge-
5 neroſæ familiæ nobilitas non ſuffragatur in iu-
dicijs, vbi agitur da præiudicio Tertij *cap. ve-
niens il primo de teſtibus Vbald. decif. 222. Gre-
gor. decif. 178. Rot. decif. 353. par. 18. rec.* & fuit
dictum *in decif. Cauſæ coram Card. Matthæio, &
bo. me. Rondinino*, & in terminis fortioribus fi-
6 dei iuratæ coram Notario, & teſtibus viri vn-
dequaque ſumme conſpicui, & etiam Eminen-
tiſſimi dignitate coruſcantis *Adden. ad Greg. de-
cif. 214. num. 3. Coccin. decif. 4. Priol. decif. 387.
num. 6. Rot. decif. 73. num. 3. & 4. tom. 2. rec.* ob
illam vniuerſalem rationem, quod qualitas, &
7 dignitas Teſtis non operatur, niſi præſumptio-
nem maiorem in teſtimonio, quæ non eſt ſatis
in hac materia præiudiciali, vbi probationes
debent eſſe perfectę, & plenę *Dec. in cap. cauſam
num. 25. & num. 26. de offic. deleg. Antonell. conſ.
1. num. 16. Rot. decif. 498. num. 6. par. 1. rec.*

Animaduertebant DD. quod ex hac epiſto-
la non ſatis apparuit quid nomine Antonij
fuerit Sereniſſimo Magno Magiſtro expoſitum
An ſupplices preces aliquali conditione limita-
tæ, vel liberæ, An fideliter narrata ſubſtantia
diſpoſitionis Albani de inueſtiendis ſc. 6000.
pro Commenda, An expreſſerit, vel tacuerit
intruſionem Antonij in effectiua perceptione
fructuum locorum montium, quod potuit di-
ſplicere Magno Magiſtro, & auertere à con-
ceſſione gratiæ, An ſpecificè narrauerit virtu-
tem Antonij, & munera præcipua, quæ in ſe-
cretaria Pontificia cum Laude exercuerat, Vn-
dè licet homo nouus in humili fortuna natus,
verè tamen nobilitas, quæ in eius perſona in-
ceperat, erat talis, vt ipſe videretur ad habi-
8 tum admittendus ex illa clementia, qua Ma-
gni Magiſtri pro ampliatione Ordinis diſpen-
ſationes concedunt *Anſald. conſ. 17. num. 18. &
conſ. 138. num. 181. & num. 182.* ex qua expreſſio-
num diuerſitate, & ſimiliter taciturnitate po-
tuit retardari gratia admiſſionis, cum iuxta
diuerſum modum exprimendi contingat varia-
ri reſcripta Principum, quę modò ſubreptionis,
modo obreptionis vitio laborant.

Pręterea ex ſimplici enunciatiua non benè
apparuit qualitas negatiuæ admiſſionis ad
Commendam, An ſimpliciter, & perfunctorie
probata, vel potiùs ex conſultò, & animo de-
9 liberato, vt patere debebat, ad hoc vt digno-
ſceretur, an inſtanter, & inſtantius eſſent reno-
uandę preces, vt in maximis fieri ſolet, vt di-
ctum fuit *in noſtra deciſione §. nam de aſſerta in
10 fin.* & præſertim in materia remotionis impe-
dimenti, vbi pro intereſſe aliorum quis tene-
tur adhibere conatus, & diligentias *ad text. in
l. quibus diebus ff. de cond. & demonſtr. Bald. conſ.
395. num. 3. verſ. 4. lib. 2. Camil. Medic. conſ. 127.
num. 1. Pamphil. Iun. decif. 581. num. 4. Rot. decif.
206. num. 13. par. 11. rec. & in decif. ſub die 2. Maij
1681. coram bo. me. Rondinino*.

Quæ omnia patere potuiſſent, mediante te-
ſtimonio Comitis Marij tunc formiter exami-
nandi, ſi Antonius ſubdolè eius epiſtolam pro
toto tempore, quo ſuperuixit, non occultaſſet
contumaci ſilentio per tam longum tempus
omnia obuoluẽdo, vt facilius in iniuſta intru-
ſione, & perceptione fructuum locorum mon-
tium permaneret, inſcijs officialibus Religio-
nis, & nullatenus interpellatis, quibus præiu-
dicari non potuit.

Cæterum tam ſollicitudo Antonij in repor-
tanda emptione locorum montium pro pretio
ſc. 6000. & eorum vinculatione pro Commen-
da erigenda, quam intruſio eiuſdem in percep-
tione fructuum addictorum Commendæ per
teſtatorem volitæ, imò ſerotina inſtantia ere-
ctionis Commendæ, & nimis facilis acquie-
ſcentia ab eo mendicatę negatiuæ ſatis euin-
cunt intentionem Antonij à principio inhiandi
commodo priuato ex inueſtimento ſc. 6000.
retrahendo, & apertam animi reſiſtentiam, ne
ſe ſubijceret Sereniſſimo Magno Magiſtro pro
11 diſpenſationibus impetrandis, ex quibus im-
probè, & affectatè procuratis non potuit iuua-
ri, nec vllo modo excuſari *Roſ. conſ. 47. num. 35.
lib. 2. Surd. conſ. 32. num. 3. Ninot. dec. 43. num. 3.
Rot. decif. 492. num. 5. par. 9. rec.* in præiudicium
12 Incliti Ordinis, cui ius eſt quæſitum, dum
ſplendor illius coruſcat in Commendarum ma-
nutentione, quæ ſtipendijs militaribus ſubro-
gantur, vt animaduertit *Fran. Anſald. conſ. 57.
num. 67. & conſ. 78. num. 13. & num. 35. & conſ.
140. num. 15.*

Hinc DD. cenſuerunt conſtare de re iudica-
ta. In reliquis deferendo deciſionibus coram
clar. me. Card. Matthæio, & bo. me. Rondinino,
& Reuerendiſſ. P. D. meo Decano.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. MVTO.

Romana Septuagenariæ.

Lunæ 27. Iunij 1697.

ARGVMENTVM.

Senes Septuagenarios propter reuerentiam, ac imbecillitatem non eſſe ex cauſa debiti carceri mancipandos, deciditur, dolo non probato.

SVMMARIVM.

1 *Senes ſeptuagenarios Princeps admittere ſolet ad beneficium, ne propter debitum carcerentur.*

2 *Quamuis in Vrbe contrarius ſtylus vigeret de tēpore Card. de Luc. Auditoris ſa. me. Innoc. XI.*

3 *Nec huic beneficio renunciatum dicitur per generalem renunciationem contentam in obligatione Camerali, ſed requiritur ſpecialis, & expreſſa.*

4 *Imò nec illi renunciari valet.*

5 *Dolus probari debet.*

6 *Non probatur ex omiſſione partitarum, quæ potuit ex errore contingere.*

DECISIO LI.

PRO reliquatu adminiſtrationis bonorum atque redditCuUm Ven. Monaſterij S. Laurentij in Pane, & Perna Franciſcus Belardus olim illius Factor, atque Exactor declaratus fuit in arbitramentali ſententia debitor ſcut. 835. pro quibus Index ab Eminentiſſimo Vicario Vrbis deputatus mandatum executiuum relaxauit, quod deinde Tribunal noſtrum legitimæ executioni demandandum reſcripſit prę- uia deciſione coram me ędita die 26. Aprilis anni prętériti, & ſucceſſiuè per Signaturam confirmatum cum clauſula ſine præiudicio, ac demum in perſona debitoris in ętate annorum 75. conſtituti executum mediante ipſius mancipatione in carceribus pluribus ab hinc menſibus ſecuta, à quibus tamen egredi curans Franciſcus preces porrexit Sanctiſſimo Domino noſtro pro conceſſione ſeptuagenariæ, atque eiſdem Rotæ pro voto remiſſis, exquiſiui hodie à PP. an eſſet locus ſeptuagenariæ, & affirmatiuè reſponſum fuit conſulendo Sanctiſſimo pro gratioſa illius conceſſione, cum Princeps ſoleat huiuſmodi ſenio confectos, in-
1 firmiſque æquiparatos ad huiuſmodi beneficium admittere iuxta caſus relatos per *Ridolphin. in eius praxi par. 1. cap. 14. num. 346.* atque ita æquitas, & pietas expoſcit iuxta communiorem Doctorum opinionem, anteſignanus quorum eſt *Ancbar. conſ. 336. num. 2. Intrigliol. conſ. 18. num. 1. Gratian. diſcept. 328. per tot. Graſs. de except. in prælud. 177. cum ſeq. Carpan. ad Stat. Mediol. par. 1. cap. 243. num. 6. Taſſon. in obſer. ſuper pragm. de anteſat. obſ. 2. num. 102. Card. de Luc. de credit. & debit. diſc. 122. num. 14. Ridolphin. in eius prax. vbi ſupra d. num. 346. Narbon. de ætat. aduot. 70. quæſt. 10. num. 2.* quibus non
2 aduerſatur deciſio edita *in Romana Cambij 10. Decembris 1691. coram* R. P. D. *meo Vrſino*, cum ſit reſtricta ad peculiare tempus, & ſtylum Card. de Luc. tunc Auditoris ſa. me. Innocentij XI.

Neque ab huiuſmodi beneficio Franciſcus arcere videtur qualitas debiti obligationi Camerali muniti, cuius vigore cuicunque exceptioni renunciatum fuerit, & prę̄ſuppoſitus dolus in huiuſmodi admiſſione, nam reſpectu
3 primæ non ſufficere generalem renunciationem in obligatione Camerali contentam, ſed requiri expreſſam, & ſpecialem tuentur *Zacch. de oblig. Cam. quæſt. 28. num. 30. Caruuncul. deciſ.*
4 *41. num. 4. & 9. cum ſeqq.* quinimò aliqui putant, nec poſſe huiuſmodi beneficio renunciari tanquam conceſſo miſericordię cauſa, ac propter ętatem, & reuerentiam perſonæ, vt vltra *Zacch. & Caruuncul.* mox adductos firmant *Valaſc. de priuil. pauper. par. 2. quæſt. 18. num. 63. Gratian. diſcept. for. 506. num. 17. cum ſeqq. Spada in theatr. vidual. diſ quiſ. 44. num. 60. Caluin. de æquit. lib. 1. cap. 95. à num. 24.*

Quo verò ad prę̄ſuppoſitum dolum in adminiſtratione commiſſum de eo nullatenus
5 conſtat, & tamen debuiſſet plenè, & concludenter probari, cum ille de iure non præſumatur ad *text. in l. dolum. C. de dol. Rot. coram Gregor. deciſ. 169. num. 1. cum ſeqq. coram Coccin. deciſ. 1034. num. 2. & coram Card. Cerr. deciſ. 38. num. 17.* quin illius probatio deſumi valeat ex omiſſa adnotatione in libris introitus Monaſterij nonnullarum partitarum Canonum, & penſionum per Franciſcum exactarum, nam
6 huiuſmodi omiſſio potius tribuenda eſt errori, quàm dolo iuxta doctrinam *Alex. in l. fin. ſub num. 2. verſ. vltima reſponſio C. de iur. delib. Surd. deciſ. 222. num. 14. & Rot. coram Gregor. d. deciſ. 169. num. 3.*

Facilius DD. ad conceſſionem ſeptuagenariæ inclinarunt, ex quo Franciſcus poſſidet bona, quorum ſubhaſtationi, & deliberationi conſenſit, vt ex iis monaſterium de d. eius credito ſatisfactionem reportare poſſit.

Et ita partibus auditis reſolutum fuit &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE,

Romana, ſeu Veneta Immiſſionis.

Lunæ 14. Maij 1696.

ARGVMENTVM.

Amentia perpetua inualidat teſtamentum, ſecus lucidis interuallis interrupta. Onus probandi amentiam de tempore teſtamenti incumbit illam allegantí. Sanitas mentis dicto tempore teſtamenti quibus probetur, & quomodo excludatur amentia. In condendo teſtamento non

non eſt neceſſaria perfecta prudentia, & iudicium, ſed ſufficit abeſſe poſitiuam amentiam. Iracundia non vitiat teſtamentum, quod teſtator diù ſuperſtes non reuocauit.

ARGVMENTVM.

1 Hæres legitimus non admittitur, quamdiu adeſt hæres ſcriptus.
2 Teſtamentum factum ab amente eſt nullum.
3 Etiamſi inſtituta in illo ſit cauſa pia.
4 Amentiæ teſtatoris exceptio dicitur turbida, & altioris indaginis, & ideo reijcienda ad petitorium.
5 Quæſtio inualiditatis teſtamenti ob dementiam teſtantis, eſt inuoluta.
6 Et ſubtilis inquiſitionis,
7 Amentia plenè probata, & firmata, non accidentaliter, & ad modicum tempus, ſed ſimpliciter, & cum longa permanentia præſumitur continuata.
8 Et Teſtamentum, & quilibet alius actus in eo ſtatu conditus, eſt inualidus.
9 Niſi concludenter probetur recuperatio perfecti iudicij tempore diſpoſitionis.
10 Amentia nondum perfectè probata, vel quod illa lucidis interuallis rumpatur non impedit factionem teſtamenti de tempore lucidi interualli.
11 Onus probandi teſtamentum fuiſſe conditum tempore quietis incumbit alleganti illius validitatem.
12 Contrarium, quod tale onus reijciatur in illum, qui teſtamentum impugnat.
13 Amentia de præciſo tempore conditi teſtamenti probanda eſt ab illam allegante.
14 Potiſſimum, cum adeſt aliqua, licet imperfecta probatio ſanitatis mentis in diſponente.
15 Hominem ſapere ſecundum naturam eſt, deſipere verò repugnat humanæ naturæ.
16 Probationes, teſtamentum factum fuiſſe tempore furoris, vti contrariæ præſumptioni iuris, & naturæ, facillimè confunduntur alijs probationibus, & argumentis.
17 Amentia cum lucidis interuallis probatur à teſtibus de illa deponentibus.
Teſtes probant contra inducentem.
18 Amentia probata, illa cenſetur cum lucidis interuallis, quoties ea non fuerunt excluſa.
19 Matrimonium permittitur iniri viro ſtupido hebetioris ingenij, vel furioſo lucida habenti interualla.
20 Non autem perpetuò furioſis, & inſanis.
21 Sanitas mentis probatur aſſertione à Notarij deſupermiſſa in confectione inſtrumenti.
22 Et talis aſſertio transfert onus liquidiſſimæ probationis in eum, qui contrarium dicit.
23 Præſertim dum diſpoſitio eſt bene ordinata, & num. 24.
25 Maximè ſi ab hærede inſtituto procul abſit ſuſpicio fraudis, aut machinationis.
26 Teſtamentum bene ordinatum eſt validum, etſi in furore confectum.
Contrarium num. 27.
28 Diſtingue, vt prima opinio procedat in eo, qui habet lucida interualla, ſecunda verò in illo, qui perpetuo mentis eſt expers.
29 Amentiam non ſapit præceptum teſtatoris hæredi iniunctum tuendi ſuam diſpoſitionem aduerſus eos, qui illum vti fatuum adminiſtratione priuare voluerant.
30 Teſtamentum, vt dicatur conditum à viro ſani intellectus, ſpectatur ſolum illius ſubſtantia, non autem inſcitia iuris, aut alia ſigna leuitatis in Teſtatore, & teſtamentu.
31 Obſeruantia Teſtatoris, qui teſtamentum non reuocauit, probat in illo firmitatem iudicij.
32 Idemque probat obſeruantia cohæredum ab inteſtato, qui à teſtamenti impugnatione deſtiterunt.
33 Et ideo non valet poſtea ab aliis impugnari ex capite amentiæ.
34 Vnuſquiſque eſt rei ſuæ moderator, & arbiter.
35 Teſtamenti factio permittitur viro perfecta prudentia, & iudicio non pollenti, dummodo abſit poſitiuum impedimentum dementiæ, & num. 39.
36 Et ſufficit ea ſanitas mentis, quam habet puer 14. annorum, & puella duodecim annos egreſſa.
37 Ac quæ creditur ſupereſſe maioribus proximæ mortis cogitatione perculſis.
38 Teſtamentum condere licet hominibus ſtupidis, ac rudibus, ac hebetis, craſſioriſque ingenii.
40 Amentiæ perpetuæ probatio non reſultat ex deputatione curatoris ad inſtantiam conſanguineorum.
41 Amentia non probatur ex deputatione curatoris furioſo habenti lucida interualla.
42 Furioſus tempore induciarum, vt ſanus in pleriſque habetur.
43 Amentia probatur ex datione curatoris pro tempore, quo fuit conſtitutus, ſed non ſequenti.
44 Amentiæ perpetuæ coniectura vna eſt diſpoſitio paterna, in qua ſcriptis hæredibus nepotibus, filium in ſola legitima inſtituit.
45 Amentia excluditur, ſi pater filium de curatore non prouidit.
46 Non probatur ex quo quis plura matrimonia re infecta tractauit.
47 Nec ex detruſione in hoſpitale ſtultorum.
48 Præſertim in Vrbe, in qua ad hoſpitale ducuntur tum amentes perpetui, tum furioſi cauſa curæ.
49 Excluditur ex dimiſſione à dicto hoſpitali.
50 Amentiæ probatio deprompta ex publica voce, & fama, plurimum à Iudicis circumſpectione pendet.
Amentis in nomine imponendo vulgus liberalius eſſe ſolet.
51 Fama plerumque mendax cedit veritati.
52 Iudicium medicorum in probanda amentia debet attingere tempus conditi teſtamenti.
53 Amentiæ probatio per teſtes eſt difficilis.
54 Et periculoſa, & fallax.
Dementes, & fatui vulgo groſſolani, ita ſunt in confuſio, vt teſtes facilè aberrare poſſint.
55 Nec talis probatio reſultat ex informibus teſtium

ſtium depoſitionibu.;

56 *Amentia non probatur ex ſermone inordinato, nec ex inceſſu cum veſtimentis laceris.*

Non deſumitur, ſed quadam animi leuitas ex quolibet actu viro ſanæ mentis omnino non conuenienti.

57 *Teſtamentum calore iracundiæ conditum non valet.*

58 *Limita ſi poſt remiſſam iracundiæ calorem teſtator diù ſuperſtes illud non reuocauit.*

DECISIO LII.

Domini cenſuerunt, confirmandam eſſe Sen-
tentiam Rotalem R.P.D. Vrſini, in qua cõ-
ceſſa fuit immiſſio Ven: Conuentui PP. Sancti
Auguſtini Venetiarum hęredi ſcripto in Teſta-
mento Franciſci Antonij, cuius bona hæredi-
taria titulo inteſtatæ ſucceſſionis occupantur
à Ioanna Druſilla eius Amita, cum legitimus
non admittatur quamdiu adeſt ſcriptus hæres,
1 *l. quamdiu 39. ff. de acqu. vel amitt. hæred & leg. 89. ff. de reg. Iur. l. antiquam 8. C. commun. de ſucceſſ. Rota coram Remboldo deciſ. 203. num. 1. in Romana, ſeu Fauen. Donationis 12. Iunij 1693. §. Vlterius coram R.P.D. Moliues.*

Nec ream iuuare valet exceptio nullitatis
Teſtamenti ob dementiam, qua Franciſcum
Antonium laboraſſe, ideoque inteſtabilem fuiſ-
2 ſe dicebatur, *l. 2. & l. In aduerſa 17. ff. qui Teſtam. fac. poſſ. l. furioſum 9. C. eodem §. Furioſi autem Inſtit. quibus non eſt permiſſ. facer. Teſtam. Ramon. conſ. 42. num. 10. Io. Andr. Frommanne de Iur. furioſor. fol. mihi 52.* etiamſi in illo inſtituta
legatur pia Cauſa, cuius fauor haud tantus eſt,
vt ſupplere valeat defectum naturalis conſen-
3 ſus, & voluntatis, ob quem furioſi, & demen-
tes inteſtabiles fiunt, *cap. finali de ſucceſſ. ab inteſt. Decius d. l. furioſum num. 15. clar. mem. Card. de Luca de Teſtam. diſc. 38. num. 2. Renſuer. eodem tract. par. 2. cap. 8. num. 9. Scalona eodem pariter tract. lib. 2. cap. 7. §. 8. Manſ. conſultat. 29. num. 5. & ſeqq. Barry de ſucceſſ. lib. 1. tit. 7. num. 41. Martius Med. examin. 9. num. 22. Boer. deciſ. 23. num. 50.*

Quia omiſſo, quod huiuſmodi exceptio tã-
4 quam de vitio non viſibili, turbida dicitur, al-
tioremque requirit indaginem, ideoque ad pe-
titorium reijcienda, *Angel. conſ. 85. num. 2. Ramon. dicto conſ. 42. num. 11. Gratian. diſcept. 531. num. 84. Rocc. reſpon. 75. num. 1. & ſeq. Rota coram Buratt. deciſ. 211. num. 2. & ſeq. ibique add. & coram Celſo deciſ. 106. in fine.*

Viſum fuit Dominis, in huiuſmodi quæſtio-
ne inualiditatis Teſtamentorum ob dementiã,
furoremque Teſtantis, quam propter varieta-
5 tem Scribentium inuolutam dicit *Card. de Luc. d. diſc. 38. loco citato*, & propter difficultatem
probationum dementiæ, quæ per æquiuoca ſi-
6 gna menti offertur, ſubtilis inquiſitionis repu-
tarunt, *Menoch. conſ. 81. num. 211. & ſeqq. Ramon. dicto conſ. 42. num. 13. de Luc. ad Gratian diſcept. 843. num. 8. Scalona de Teſtam. lib. 2. cap. 7. §. 6. in princ.* diſtinguendum eſſe caſum, quo
amentiæ ſtatus iam plenè probatus, & perfectè
firmatus fuerit, non quidem accidentaliter, &
ad modicum tempus, ſed ſimpliciter, & cum
longa illius permanentia, ab alio caſu, in quo
vel amentiæ ſtatus nondum perfectè probatus
ſit, vel idem, tametſi probatus, lucidis tamen
interuallis, furoriſque iudicijs interrumpi do-
ceatur.

Primo quippè caſu, cum præſumptio ſtet
7 pro continuatione dementiæ ſemel inductæ ex
regula, de qua apud *Pinhiero de Teſtam. diſp. 1. ſect. 1. §. 2. num. 8. Scalona eod. tract. lib. 2. cap. 7. §. 17. num. 93. Manſ. conſult. 29. nu. 40.* Te-
ſtamentum proinde, ſeu quicumque alius actus
8 in ſtatu celebratus, inualidus cenſetur ex Iuri-
bus ſub initium allegatis, adeout is, qui huiuſ-
modi actus tamquam validum ſubſtinere con-
tendit, certis probationibus demonſtrare te-
9 neatur, teſtantem, ſedato iam furore, mentiſque
tumultu, quieti, ac tranquillitati cum perfecta
Iudicij recuperatione, diſpoſitionis tempore
fuiſſe reſtitutum *Card. de Luca diſc. 38. num. 2. verſ. quartus caſus, alijque congeſti per Rocc. diſp. Iur. ſelect. cap. 135. num. 25. & ſeq. Martius Med. deciſ. 17. num. 31. & ſeqq.*

Secundo verò Caſu indubij iuris eſt, furio-
ſum, & dementem in ſuis inducijs vltimum
10 condere elogium poſſe, vt ſanciuit, *Imper. in l. furioſum 9. C. qui teſtam. fac. poſſ. & in §. Prætereà inſtit. Ioan. Andr. Frommann. de Iur. furioſ. fol. 69. num. 6. & ſeqq. Pinheir. de teſtam. diſput. 1. ſect. 1. §. 2. num. 5. Renſuer. eodem tract. par. 2. cap. 8. num. 29. Barry de ſucceſſ. lib. 1. cap. 7. ſub num. 40. Manſ. conſultat. 29. num. 32. Petr. Royz. Manreues deciſ. Lituan. 1 num. 109. & ſeq. & deciſ. 4. num. 340. Rota coram Remboldo deciſ. 203. num. 8. & coram Cerro deciſ. 127. num. 16.*
ſed ſolum diſputant Doctores, cuinam incum-
11 bat onus probandi, nùm Teſtamentum quie-
tis, vel furoris tempore fuerit ordinatum, il-
ludque incumbere alleganti illius validitatem
ſenſerunt, *Menoch. conſ. 82. num. 220. Pinheiro de teſtam. diſput. 1. ſect. 1. §. 2. num. 9. Rocc. dicto cap. 135. num. 30. vbi concordan.* Contra verò hu-
iuſmodi onus reijciendum eſſe in eum, qui im-
12 pugnat Teſtamentum, cum pro illius validita-
te non minus naturæ, quam Iuris militet
præſumptio, ſubſtinent, *Ruin. conſ. 145. num. 7. lib. 1. Ramon. conſ. 42. num. 45. Manſ. conſult. 29. num. 33. Reuſner. de Teſtam. d. par. 2. cap. 9. nu. verſ. ſed contrariam ſententiam. Baccac. ad Conſtit. Marcb gloſ. 3. num. 121. Rota deciſ. 570. num. 25. par. 4. tom. 3. rec. coram Bich. deciſ. 305. num. 14. coram Merlin. deciſ. 772. num. 11. & 12. coram Cerro deciſ. 681. num. 15. in Tudertina Donationis 10. Martij 1692. §. Maximè quia, vbi concordan. deciſiones coram Eminentiſſimo Caccia*; Ideoque
is, qui dicit Teſtamentum tamquam ab inſano
conditum non ſubſiſtere, inſaniam probare te-
13 neatur, & quidem præciſo tempore conditi
Teſtamenti *Corn. conſ. 261. num. 21. lib. 4. Ramon. d. conſ. 42. num. 25. Barboſ. Vot. deciſ. 11. nu. 12. Andreol. contron. 223. Caren. reſol. 171. nu. 14. Rota coram Duran. deciſ. 178. num. 10. & ſeq. & num.*

num.15.& ſeqq.Carill. decif.64. num.12. & 16.
Cerr.decif.127.num.15.& decif. 681. num.1. &
2.decif.137.num.3. par. 14.recent. in Ariminen
Bonorum ſuper Remiſſoria 23. Februarij 1693.
ſub initium coram Reuerendiſſimo Hernault Ar-
chiepiſcopo Turonen.

Quæ ſecunda opinio, omni ſubmota con-
tradictione, locum apud omnes ſibi vindicat,
quando aliqua, imperfecta licet, & ſemiplena
14 probatione, adſtruitur in diſponente ſanitas
mentis, probaturque, dum morbus conquie-
ſcebat inter inſaniæ, furoriſque interualla Te-
ſtamentum exaraſſe, *Card. de Luca de Teſtam. d.*
diſc.38.ſub nu.4.& diſc.39.num.5.& ſeqq. Nam
hominē ſapere ſecundum naturam eſt, deſipe-
re verò, & rationis eſſe expertem, id humanæ
repugnat naturę; *l.nec Codicillos quinta*, ibique
Gloſſ.C.de Codicillis, Ramon.dicto conſ.42. num.
15 *11.Manſ.conſult.29.num.11.& ſeq.Barboſ.dicto*
Vot.11. num.7. & 8.Renſner.de Teſtam. par. 2.
cap.9.num.1.& Petr.Ruiz dicta decif.Lisbonię
prima num.119.& ſeq. Rota *decif.348. num.10,*
& 11.par.16.coram Celſo decif. 166. num.5. cor.
Cerro decif.127.num.4.& ſeq.in dicta Tudertina
Donationis 10.Martij 1692.§.Prout nec in contra.
rium coram Eminentiſſimo Caccia, & in Romana,
ſeu Fanen.Donationis 12. Iunij 1693. §. Penulti-
mo coram R.P.D.*Molines*, quo fit, vt proba-
tiones impugnātis Teſtamentum tamquam fa-
cti in tempore, quo mens furoris ęſtu tumultua-
16 bat, vtpotè contrariæ Iuris, & naturæ præ-
ſumptioni, facillimè confundantur alijs pro-
bationibus, & argumentis illi famulantibus:
Parſ.conſ.88.num.49.lib.3.Corn. conſ.261. nu.
20.lib.4.Andreol.contron.223. Gratian. diſcept.
843.num.11.ibique de Luca, Vrceol. de tranſact.
quæſt.35.num.27.& ſeqq.Manſ.conſult.29.num.
51.& ſeqq.Pinheiro de Teſtam. diſput.1. ſect.1.
§.2.num.7.Cerr.decif.127.num.21.& 22.& decif.
681.num.14.Celſ.dec.166.num.14.dec.348. nu.11.
& 12.par.16.recent.in dicta Tudertina Donationis
§. Eo magis, paſſim aientes, facilius credi duo-
bus Teſtibus de ſana mente deponentibus,
quàm mille de inſania.

Cauſam verò Teſtamenti, de quo agitur, in
ſecundo Caſu verſari, Domini deducebant ex
17 ipſis Teſtibus à Ioanna Druſilla inductis, qui
datas à furore inducias, lucidaque Franciſco
Antonio effulſiſſe interualla, diſertè deponunt
dicta dec.137. num.3. par. 14. decif.348. num.7.
par.16.recent. licet ad id probandum ſatis ſit
18 loqui de eo genere dementiæ, quæ illa non ex-
cludat, *Manſ.dicta conſult. 29.num.32.*

Rurſus id comprobatur ex Matrimonio ab
eodem contracto haud multo ante conditum
Teſtamentum, quod certè iuiri permittitur
ſubſtupido hebetioris ingenij, vel furioſo luci-
19 da habenti interualla, benè *Io: Andr. From-*
mann.in tract. de Iur. furioſ. fol. mihi 69, num.7.
Dec.conſ.112.num.1.decif.107.num.28.par.2. di-
uerſ. Non verò ijs, quibus, furor, & inſania, cum
perpetua mentis alienatione iudicium peruer-
20 terit, *Parſ.conſ.88.num.40. & ſeq. lib.3. Surd.*
conſ.89.num.31.& ſeq.Boer.decif.23.num.68.&
69.decif.107.num.13.cum ſeqq.& num.29.par.2.
diuerſ. vt etiam ſimili argumento ducto ab
emiſſione Profeſſionis in Religione pro exclu-
denda dementia vtitur, *Barbat.conſ.59.lib.2.*

Quod autem idem Teſtamentum quietis, &
21 ſanitatis tempore exaratum fuerit, facilius
probatur; Illud enim longè ante obitum Te-
ſtatoris exceptum fuit à Notario, qui dixit,
eum ſibi optimè *cognitum ſanum Dei gratia mē-*
te, ſenſu, loquela, viſu, & intellectu, ac etiam corpo-
re: Quam Notarij aſſertionem, iuncta præſen-
tia ſeptem Teſtium, coram quibus actus gere-
batur, in propoſito expendunt, *Caren.reſol. 171.*
num.4.Card.de Luc.diſc.39.num.7. & 8. illamq;
ſemper magni fecit Rota, vt apud *Cerr. decif.*
681.num.5.& 4.Celſ. decif.166. num.15. decif.
137.num.5.par.14.dec.167.num.4.par.18.recent.
in Firmana Legatorum 29.Ianuarij 1691. §. Non
ſubſiſtit coram R.P.D.*Priolo*, adeòut ſi ab im-
pictæ dementiæ nota, & nullitatis vitio Teſta-
torem, & Teſtamentum vindicare prorſus non
22 valeat, efficiat tamen, vt contrarium probare
contendens liquidiſſimas probationes afferre
teneatur, *Barry de ſucceſſ. lib.1. cap.7. num.42.*
in fine; Maximè quando, vt optimè ad rem
23 noſtram aduertit *de Luca diſc. 38. ſub num. 2.*
cum illa concurrit benè ordinata ſeries diſpo-
ſitionis Teſtamentariæ, quæ quam iuſta, æqua,
& prudens fuerit in noſtro Caſu, deprehendi-
tur ex concinna illius enarratione facta in pri-
ma Deciſione R. *P. D. Vrſini edita* 28. *Iunij*
1694.

Ex qua aliud omnium præſtantiſſimum elici
argumentum pro ſubmouenda ſuſpicione,
quod Teſtamentum conditum fuerit ab homi-
24 ne, qui ſana mente, rectoque iudicio caruerit,
perpetuò tenuit, *Rota coram* Rem*boldo decif.*
203.num.8. & num.20.& ſeqq. coram Celſo dec.
166.num.16.Cerr. decif.127. num.23. & ſeq. &
decif. 681.num. 18, decif. 348. num.16 part.16.
decif.167.num.5.par.18.recent.in Romana, ſeu Fa-
nen.Donationis 12. Iunij 1693. §. Nec ſubſiſtit co-
ram R.P.D. Molines in Firmana Legatorum 29.
Ianuarij 1691. §. Verùm coram R.P.D.meo Prio-
lo, & 9.Iunii 1692.coram R.P.D.meo Pio, & in
Tudertina Donationis 10.Martii 1692. §. Eo ma-
gis coram Eminentiſſimo Caccia & in Ari-
minen. Bonorum 23. Februarii 1693. §.
Maximè verò coram Reuerendiſſimo D.Hernault
25 *Archiepiſcopo Turonen.* maximè ſi ab hærede
inſtituto procul abſit ſuſpicio fraudis,
aut machinationis, vt in caſu noſtro, in quo
agitur de pia cauſa, & de Conuentu ſito Ve-
netijs.

Atque hæc coniectura tanti fit, vt ex ea va-
liditatis robur plerique tribui crediderint Te-
ſtamento, quamuis in furore condito, quaſi
26 magis quod ſcriptum eſt, quamquis ſcripſe-
rit ſpectandum eſſe videatur, iuxta opinionem,
quam communiorem, & auctoritate Romani
Senatus approbatam *Teſte Valer.Max.* ait *Rot.*
decif.129. num.15. & ſeqq. par.2. diuerſ. coram
Remboldo decif.203.num.21.& licet contrariam
Sententiam, veriorem eſſe rectè ſenſerint, *Card.*
de

27 *de Luca dicto diſc.38.num.2.in fine, Pinheir.de Teſtam.diſp.1.ſect.1.§.2.num.10.Scalona eodem tract.lib.2.cap.7.§.8.Martius Medic.exam.9.nu. 17.& 18.Duran.deciſ.178.num.25.& ſeqq.* vtraque tamen Sententia conciliatur: diſtinguē-
28 do prudentem diſpoſitionem factam à furioſo ob perpetuam mentis alienationem omni carente intellectu ab alia, quæ ab eo,cui furor intermiſſus ſit, morbuſque det inducias, ordinata legitur, vt primo Caſu, ſecunda ratione, ideoque in quiete concepta,atque edita cenſeatur, *de Luca de Teſtam.dicto diſc.38.num.2.diſcur.39.num.10.& 18.Scalona eodem tract. dicto lib.2.cap.7.§.7.num.92.Renſ*ler.par.2. cap.8.nu. 31.& cap.9.num. verſ.aliud verò, Pinheir.diſput.1.ſect.1.§.2.num.10. Caren.reſol.171. num. 7.Miſinger.obſeru.41.cent.2. Barboſ.Vot. deciſ. 11.num.9 & ſeqq.iuncto num.18.& ſequen. Ioan. Andr.Frommann. de Iur. furioſ. fol.81. num.22. Manſ.conſult.29.num.55.& 56.Vrceol. de Tranſact. quæſt.35. num.23. & ſeqq.Martius Medic. examin.9.num.55.& deciſ.17.num.27.& 40.Petr.Royz.deciſ.Lithuaniæ prima num.110.& ſeqq. & num.125.Rota deciſ.129. nu.17.par.2.diuerſ. & coram Merlin.deciſ. 772.num.11.& 12. coram Buratt. deciſ. 256. num.14., Duran. dicta deciſ. 178. num.24., & ſeq.*

Neq; huic diſpoſitioni prudentèr, ac rectè ordinatæ quicquam detrahere viſum eſt enixum præceptum hæredi iniunctum exigendi rationes à quodam Conſanguineo prò tempore, quo ſua bona adminiſtrauerat, necnon etiam
29 ſuam Teſtamentariam diſpoſitionem tuendi aduersùs omnes, quos contrà ſe conſpiraſſe crediderat, vt tamquàm fatuus rerum ſuarum adminiſtratione priuaretur, timebatque eodem colore ſuum vltimum quoque elogium impugnaturos.

Quià hæc omnia tamquàm prudenti, & iuſta ex Cauſa imperata furorem, & dementiam minimè redolent, *Ramon conſil. 42. num. 21. cum ſeqq. Celſ.deciſ.166. num.9.* inſtar enìm ſapientis hominis voluit ſuum Teſtamentum perpetuò valiturum, & non fatuo, ſed ſano, & recto Iudicio reputauit acerbitatem iniuriæ ſibi irrogatæ Curatoris deputatione, acritèr proindè grauiterque de illa conqueſtus, vt ex ſimilibus actibus ſanæ mentis argumentum eliciendo ratiocinatur Rota *in dicta Tudertina donationis 10. Martij 1692. §.Et ſanè coram Eminentiſſ. Caccia.*

Vt etiam parui facienda viſa ſunt quędàm ſigna Crucis in Teſtamento præfixa nomini
30 prædicti Conſanguinei, quem magis ſibi infenſum ſuſpicabatur, quodque ſe ſanę mentis dixerit, ac nonnulla deniquè alia pratèr, ſeù contrà Iuris regulas diſpoſuerit; Cùm in propoſito ſpectetur ſolùm an ſubſtantia diſpoſitionis rectæ congruat rationi abſque eo, quod illi derogare valeat inſcitia Iuris, aliaque leuitatis ſigna, quibus Teſtator, & Teſtamentum notatur, cum & viros ſani intellectus ipſo tempore actus geſti aliqua facere, quæ à recta ratione deficiant haud rarò contingat, *Manſ. conſult 29. num. 25., & ſeq. Barboſ. vot. deciſ. 11. num. 14,* optimè ad rem noſtram *Rota coram Duran.dicta deciſ. 178. num. 22. & ſeqq. & coràm Remboldo deciſ. 203. ſub num. 21. cum ſeqq.*

His deniquè omnibus Magnum contulit adminiculum ſubſequuta obſeruantia elicita,
31 tùm ex facto ipſius Teſtatoris, tùm etiam aliorum Cohæredum ab inteſtato, ille enim ratum sempèr habuit firmumque eſſe voluit Teſtamentum à ſe conditum, cuius exemplum tradidit Patribus S. Gregorij in Monte Cœlio, in quorum Eccleſia ſepulturam ſibi delegerat,pluribus eorum fauore ſcriptis legatis, quo facto innuitur conſtans, firmumque eidem fuiſſe iudicium, non autem ſtultorum more mobile,ac varium,Rota *in dicta Firmana legatorum 8.Februarij 1692. in fine coràm Reuerendiſſi-*
32 *mo Turonenſi.* Hi verò cauſam hanc nullitatis Teſtamenti ab ipſo litis exordio deſeruerunt, agnoſcentes à viro ſanæ mentis re vera illud
33 conditum; vndè ab alijs ex capite dementiæ impugnari ampliùs non poſſe videtur, ad tradita per *Pariſ. conſ.88. num.47. & ſeqq. lib.3. Ramon. conſ.42. num.42., de Luca. de Teſtam. diſc.39. num.13. Rota coram Cerro d. deciſ.681. num.6. deciſ.348. num.20. & ſeqq. par.16., in Ariminen. Bonorum ſuper Remiſſoria 23. Februarij 1693. §. Nec paritèr coràm Reuerendiſſ. Turonenſe.*

Quę ſanè omnes probationes, & argumenta ſimul iuncta fortiùs vrgere viſa ſunt ex ea viua ratione à naturalis,Ciuiliſque Iuris ducta principijs, Iuxtà quàm cū à natura rei quiſq; ſuæ
34 ſit moderator, & arbiter, *l. in re mandata C. mandati*, huiuſmodi proindè naturalis libertatis vſum, & exercitium diſponendi de rebus ſuis per actus extraiudiciales teſtandi Iura cuique permittere debent, licèt perfecta prudentia,& Iudicio in præcellenti gradu minimè polleat, dummodò tamèn abſit ab eo poſitiuum dementiæ impedimentum, tollens in radice
35 conſenſum,& voluntatem, quæ ſunt naturalia principia humanarum actionum, argumento *Text: in l. hac conſultiſſima §. At cum humana C. qui Teſtam fac. poſſ., Pariſ. conſ.88. num.41. lib. 3. Corn. conſ. 85. num. 5. lib. 2. & conſ. 261. num. 21. lib.4. de Luca de Teſtam diſc.38. num. 2., Barry de ſucceſſ.lib. 1. cap.7. num. 43.* Rota *coram Cerro deciſ. 127.nu. 10. & 11. & coram* Remboldo *deciſ. 203. num. 4.* adeoùt ſatis ſit,
36 Teſtatorem, ea valere ſanitate mentis, qua præditus videtur Puer 14. annorum, & Puella duodecimum annum egreſſa, quibus Leges Teſtamentum condere poſſe permittunt, *Pariſ. d. conſ 88. num. 38. Manſ. conſult. 29. num.24.* & qui ſupereſſe creditur maioribus morti pro-
37 ximis, quibus teſtandi facultas non adimitur licèt mortis cogitatione eorum animus, iudiciumque peruertatur, ac conturbetur; *Corn. d. conſ.261. num.21. lib.4. Pinheir. de* Teſtam. *diſput.1. ſect.1. §.2. num.14. & ſeqq., de Luca ad Gratian. diſcept. 843. num.7. & 10.* Rota *coram Cerro deciſ. 127. num. 12.,* & paſſim apud alios.

Quo ſit, vt apud omnes iàm prò regula tra-
38 ditum, receptumque ſit ſtupidos, rudeſque ho-
mines, ac hebetis, craſſioriſque ingenijs teſtari
poſſe, quià licèt infirmi iudicij, imbecilliſq; ſint
animi, poſſunt nihilominùs tueri mediocrita-
tem officiorum, & vitę communem cultum,
Auctore Tullio *lib.2. quæſt. Tuſculan.* apud Ren-
*ſner. de Teſtam. par.2. cap.10 nu. 4., Ramon. conſ.
42. num.29. & ſeq. Manſ. conſult. 29. num. 24.
& ſeqq. Ioan. Andr. Frommann. de Iur. furioſor.
fol.52. num.15., Martius Medic. examin.9. nu.
8., Petrus* Royz. *deciſ. Lithuanic. 4. num. 341.
Rot. deciſ.577. num.1. par.1. diuerſ. & deciſ.384.
num.5., & 6. par.1. rec., & coram Cerro deciſ.
127. num.9. & ſeqq., in Tudertina donationis 10.
Martij 1692. §. Prout nec coràm Eminentiſs.
Caccia, & in Fanen. donationis 12. Iunij 1693. §.
Prout nec refragantur, coram R.P.D. Molines.*

Cùm igitùr ex his omnibus pateat non ob
qualemcumque dementiam, ſed ob illam ſo-
39 lummodò, quæ perpetua mentis alienatione iu-
dicium penitùs peruertit, reddi aliquem inte-
ſtabilem, totque inſuper argumentis probatum
iàm fuerit Franciſcum Antonium, licet aliqua-
li mentis defectu turbatum, attamèn inducia-
rum tempore de ſuis rebus, vt poterat, diſpoſuiſ-
ſe, futilis proindè ſuperfluuſque videri poſſet
labor refellendi argumenta, & probationes
contrarias, cum illę penitùs confundantur co-
niecturis allatis prò mentis ſanitate, ſuffultis
præſumptione naturæ, & iuris plenum animi
40 robur, & iudicij firmitatem ad validitatem hu-
iuſmodi actus minimè deſiderantis, nihilomi-
nus tàmen, vt confutatis obiectis, validitas con-
trouerſi Teſtamenti magis, magiſque clareſ-
cat.

Inefficax primò viſum eſt argumentum de-
mentiæ elicitum ex deputatione Curatoris ad
inſtantiam Conſanguineorum facta Franciſco
Antonio, cùm huiuſmodi auxilio ſuccurratur
etiam imbecillitati minorum, quos tamèn lex
teſtabiles eſſe vult, ideòque meritò poſt *Io: Fab:
in §. Præterea inſtit. quibus non eſt permiſſum
Fac. teſtã* huiuſmodi coniecturã reiecit *Iaſon. in
l. furioſum num.2. verſ. tertiò ſingulariter limita.
C. qui teſtam fac. poſſ. Pariſ. conſ.88. num.40.
lib.3. Caren. reſol.171. num.12. Barboſ. vot. dec.
11 num. finali, Barry de ſucceſſ. lib.1. cap.7. num.
43., Rocc. diſp. Iur. ſelect. cap. 135. num.13.,
& 14., de Luca de Teſtam diſc.38. in fine* illam-
41 que penitùs contemnendam in cauſa furioſi ha-
bentis lucida interualla, ex Rot. *coram Rem-
boldo deciſ.203. num.11. & ſeqq. & coràm Mer-
lino deciſ.772. num.8.* ſcripſit *Vrceol. de tranſact.
quæſt. 35. num.21.* induciarum enim tempore
42 furioſus, vt ſanus in pleriſque habetur, ideò-
que licet interim Curatoris nomen maneat,
ipſum tamèn officium quieſcit, vt inquit *From-
mann. de Iur. furioſorum fol.69. num.8.* quo ſit,
43 vt datio curatoris probet quidem dementiam
pro tempore, quo fuit conſtitutus, ſed non pro
ſequenti *Manſ. conſ.29. num.39. Cerr. deciſ.127.
num.19.*

Minùs verò vlla perpetuæ dementię conie-
44 ctura elici valet ex paterna diſpoſitione, in
qua ſcriptis hæredibus vniuerſalibus nepoti-
tibus, Franciſcus Antonius in ſola legitima
45 inſtituitur, cùm imò pater ſi prò demente
filium habuiſſet, eidem de Curatore prouidiſ-
ſet, vt poſt *Pariſ ſepiùs citato conſ.88. num.69.
& ſeqq.* ratiocinatur *Ramon. conſ.42. num.32.,
& ſeq.* ex huiuſmodi iudicio patris potiùs eru-
ens argumentum prò comprobanda ſanitate
mentis *Dec. conſ.448. num.34. Caren. reſol.171.
num.13. & 14.* Rot. *in Tudertina donationis* 10.
Martij 1692. §. penult. cor. Eminentiſſ. Caccia in
cuius caſu agebatur de patre, qui filio relique-
rat ſcut. 10. in cauſam legitimæ, data matri fa-
cultate illum reintegrandi ad ſucceſſionem, ſi
meliùs ſe gereret, haberetque, ibidemque benè
animaduertitur, ex huiuſmodi diſpoſitione non
excludi ſubſequutam reconualeſcentiam pro
tempore actus celebrati.

Longè verò leuior eſt alia coniectura dedu-
cta ex pluribus matrimonijs re infecta tractaris,
46 cũ etiam ſanæ mentis viris id frequentèr acci-
dat, *Pariſ. d. conſ.88. nu.64.* Quinimò huiuſmo-
di argumentum retorquetur, nàm ſimiles tra-
ctatus præſupponunt capacitatem ineundi ma-
trimonium, quod ſinè mentis ſanitate contrahi
nequibat, quodque re vera deindè contra-
ctum fuit.

47 Nec paritèr vrget detruſio eiuſdem in hoſpi-
tale ſtultorum. Tùm quià ſimilis detentio in
priuato carcere ob eandem furoris cauſam ne-
48 glecta fuit in ſepiùs laudata *Tudertina Donatio-
nis*, vt conijci poteſt ex *§. Et ſanè*, Cùm etiàm
quià notorium in Vrbe eſt ad huiuſmodi
hoſpitale deferri non ſolum amentes per-
petuo furore percitos, ſed curæ cauſa furoris
tempore ibidèm degere eos etiàm, quos mor-
bus non ſinè laxamento aggreditur, & de-
mùm quià ſubſequuta deindè dimiſſiò à Paré-
49 tibus procurata mentis ſanitati eumdem reſti-
tutum fuiſſe ſuadet, eo fermè modo, quo
cũ demẽtiæ ſtatus iudiciali, & publica auctori-
tatu firmatus eſt, contraria ſententia ſanitas
recuperata probatur ad tradita apud *de Luca
de Teſtam diſcurſ.38. num.4. & 5.*

Deueniendo deniquè ad probationes de-
mentiæ, quæ ex publica voce, & fama, Medi-
corum iudicio, & Teſtium dictis depromeban-
tur.

Quod attinet ad primam, Iudicis circum-
50 ſpectione opus eſt, cum vulgus in nomi-
nibus eiuſmodi imponendis liberalius eſſe ſo-
leat, vt monet *Fromman. de Iur. furioſ. fol. 52.
51 num.15.*, & fama plerumque mendax cedit ve-
ritati, *Alex. de Neuo conſ.37.*

Medicorum verò Iudicio licèt in his Cauſis
52 pręcipuè deferendum ſit, illud tamèn attinge-
re debet tempus conditi Teſtamenti, *Corn. conſ.
261 ſub nu.21. lib.4. de Luca ad Gratian. diſcept.
843. ſub num.10. verſ. potiſſimum quando.*

Et tandẽ quod attinet ad poſtremã probatio-
53 nẽ elicitã ex dictis Teſtiũ, prætèrquãquod nemo
nõ videt, quã difficile ſit, ex illis parare conclu-
dentem dementię probationem, ob ea quę ad

eandem perficiendam requiri tradiderunt *Ramon. conſ.42. num.12. & ſeqq. Caren. reſol.171. num.15. Pinbeir. de Teſtam. diſput.1. Sect. 1. §. 2. num.12. Scalona eodem tract. cap.7. §.6. lib.2. Manſ. conſult.29. num. 17. & ſeqq. Cerr. deciſ. 127. num. 7. & 8. Duran. deciſ. 178. num.17.*
54 quamque ſit periculoſa, & fallax, cum dementes, & fatui, vulgò *groſſolani*, & *obtuſi*, ità
ſint in confinio, vt facilè Teſtis aberrare poſſit,
ſcitè poſt *Pariſ. d. conſ. 88. num. 56. lib. 3.*
Ramon. conſ.42. num.17. ibique Adden. huiuſmodi probationis ſpecies in noſtra facti ſpecie
parui facienda viſa eſt; Primò, quià conuellitur Iuris præſumptione, contrarijs probationibus, & quidem præſtantioribus. Rurſùs eruitur
55 ex informibus Teſtium depoſitionibus, ideòque vix probationis nomen meretur *Rot. coram*
Cerro deciſ.681. num. 14. deciſ.348. num. 17., par.16. deciſ.167. num. 9. par.18. Poſtremò quià
inordinatus ſermo, & Verba Franciſci Antonij,
inceſſus cum laceris, & inconcinnis veſtimentis, quod tamquàm furioſus illuderetur, cæterique actus, de quibus Teſtes deponunt, præſeferunt potiùs quamdam animi leuitatem,
56 quàm dementiam, quæ elici minimè valet ex
quolibet actu viro ſanæ mentis omninò non
conuenienti, *Manſ. conſult. 29. num.23. de Luca de Teſtam. diſc.40. num.7. & ſeq. Rot. coram Buratto deciſ.256. num.12. & 13. Cerr. deciſ.127. num.13., & ſeq. & in Tudertina donationis* 10. *Martij* 1692. §. *Prout nec coram Eminentiſſ. Caccia.*

Vindicato iàm Teſtamento, de quo agitur
ab oppoſita dementiæ nullitate, faciliùs reiecta
fuit altera nullitas, ob quam irritandum dicebatur tamquàm ſcilicèt conditum calore ira-
57 cundiæ, qua Teſtator exardebat contrà Conſanguineos, qui, vt dictum eſt;, curatorem illi
deputari obtinuerunt per ea, quæ latè tradit
Altograd. conſ.55. lib.1., quia nec effrenatus iræ motus, qui inſtàr furoris Teſtatoris mentem perturbauerit, probatur, nec rurſùs huiuſmodi exceptio obijci ampliùs poſſet aduersùs Teſtamentum poſt remiſſum calorem iracundiæ approbatum, aut perpetuitate quadam animi confirmatum per plures annos, quibus Teſtator ſuperſtes fuit, *Barry de ſucceſſ. lib.1. cap.7. num. 44.*, *Renſaer. de Teſtam. par. 2. cap. 13. in fine.*

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. EMERIX DECANO.

Romana Locorum Montium.

Mercurij 20. Iunij 1696.

ARGVMENTVM.

Attergatio Locorum Montium poteſt fieri rogitu Secretarij Montium abſque licentia Theſaurarij, nec eſt neceſſariò facienda in tergo litterarum patentium, ſed ſufficit illam deſcribere in Broliardo, & Regeſtris.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ſententiam validam, & iuſtam.*
2 *Loca Montium non ſunt in in commercio hominum ſine licentia Pontificis.*
3 *Sufficit tamen licentia Theſaurarij, vel Officialis deputati.*
4 *Attergatio, ſeu alia diſpoſitio Locorum Montium ſufficit, quod facta fuerit rogitu Secretarij Montium.*
5 *Dictio aut vtrumque extremum diſiungit, & in vnoquoque diſpoſitionem verificat.*
6 *Facultas, in quibuſdam caſibus limitata, cenſetur in cæteris relicta, ſeu confirmata,*
7 *Lex poſterior emanata per viam declarationis trahitur ad pręterita.*
8 *San. mem. Vrbani VIII. Conſtitutio de Locis Mont. declaratur.*
9 *Loca Montium poſſunt attergari à Secretariis, abſque licentia Theſaurarii.*
10 *Obſeruantia eſt optima interpres Conſtitutionum.*
11 *Effectuatio pręſumitur ex actuum multiplicitate.*
12 *Loca Montium non ſunt neceſſario atterganda in tergo litterarum patentium, ſed ſufficit deſcribi vincula in Broliardo, & Regeſtris, & num.14.*
13 *Forma poteſt adimpleri per æquipollens, dummodo per illud eodem, vel pinguiori modo finis à lege expreſſus habeatur.*

DECISIO LIII.

ADuerſus Sententiam latam in Tribunali
A.C. abſoluentem Equitem Bartholomęum Giaccherinum Creditorem attergatarium,
ſeù hypothecarium à petita per D. Camillum
de Palagio executione mandati ad eius fauorem relaxati pro credito anteriori ſuper locis
24. Montium contra Dominicum Guiottum
eorumdem originarium Poſſeſſorem, ſeu Dominum, commiſſa fuit poſt longum decem
annorum ſilentium Cauſa appellationis in gradu reſtitutionis in integrum R.P.D. Lancettæ
eique ſuperuenta ob grauitatem articuli nunquam in his terminis ab hoc S. Auditorio examinati commiſſione procedendi de Voto Rotæ cum vnica deciſione, propoſui hodiè de more dubium *An conſtet de re iudicata, ſeu potiùs de cauſis reſtitutionis in integrũ*—Quod Domini re
maturè diſcuſſa affirmatiuè reſoluerunt, quoad
1 primã partẽ, & negatiuè quoad ſecũdã, Cõſtitit
enim ipſis de validitate, & iuſtitia ſententiæ in
iudicatũ trãſactæ oblapsũ fataliũ, proindeq; ceſſare crediderunt fũdamentum reſtitutionis in
integrum, vt per Text. *in capit. 1. ibique Abb. de reſtit. in int.* dixit Rota *coram Buratt. deciſ.323. num. 1., & deciſ. 293. num.1. par.8. recent.*

Nec

Nec Iuſtitia vnicè inter Partes controuerſa
offuſcari viſa fuit ex quo attergatio facta fa-
uore Equitis Bartolomæi fuerit nulla, ſiue tan-
quam facta per ſimplicem rogitum Segretarij
Montium, non impetrata licentia Theſaurarij,
ſiuè tanquam nō regiſtrata in tergo litterarū
patentiū. Quoniā neutra ex hiſce nullitatibus
ſuſtinetur; non quidem prima, quia tametſi
2 Loca Montium, vti de regalibus Principis non
ſint in commercio hominum, ſine ipſius, aut
Officialis ab eo deputati licentia, non tamen
3 neceſſe eſt quod iſta concedatur immediatè à
Theſaurario, ſed ſufficit attergationem, ſeu
aliam eorum diſpoſitionem fieri, aut factam
4 fuiſſe mediante rogitu ipſius Secretarij, qui
ratione proprij officij talem habet facultatem
prout ſatis clare deducitur ex reforma-
tionibus, ſeu prouiſionibus Cardinalis Serræ
olim Protheſaurarij, confirmatis à fa:me: Pau-
lo V. impreſſis penes *Card. de Luc. de Loc.
Montium fol. 95. §. E per toglier via num.* 8. vbi
cauetur -- *In euento, che alcun Montiſta, ò Cre-
ditore de dd. Mōti voleſſo per qualche riſpetto obli-
gare, ipotecare li ſuoi luoghi à fauore de Creditori, ò
altre Perſone in qualſiuoglia modo, ouero ſottoporli
à vincoli, e conditioni, ſi ordina, e commanda,
che li detti Segretarij, e Proſegretarij, hauuta prima
diligente, & eſquiſita conſideratione, in vedere ſe
li Luoghi de Monti, che vogliono obligare ſia-
no liberi e capaci d'oblighi, e vincoli, ò altre con-
ditioni, e ritrouatili tali ſi debbano alla preſenza
de Teſtimonij, conforme il ſolito, rogare di detti
oblighi, & hipothèche, e diſpoſitioni* -- Quibus ad-
ſtipulatur ſubſequens Conſtitutio Vrbani VIII.
impreſſa penes *ipſum de Luca de Loc. Montium
fol. 111.* diſponens -- *quaſlibet prouiſiones, &
pactiones inter particulares perſonas &c. factas ab-
ſque noſtra, vel Protectorum, aut Officialium ad
id, & ad conficiendum litteras patentes deputato-
rum licentia non eſſe attendendas* -- Ex his enim
5 verbis benè deducitur, facultatem, ſeu licen-
tiam attergandi fuiſſe cumulatiuè collatam in
Protectores, & Officiales per alternatiuam
aut, cuius virtus eſt, vtrumque extremum di-
ſiungere, & in vnoquoque diſpoſitionem veri-
ficare, ad notata per *Iaſ. in l. ſi ita quis ſub
num. 3. ff. de verb. oblig. Altograd. conſ. 70. num.
62. Rota deciſ. 58. num. 6. & ſeqq. coram Bi-
chio.*

Neque his aduerſatur reſponſio, quod Re-
formationes, ſeu Prouiſiones Cardinalis Serræ
iniungentes Secretarijs onus inquirendi dili-
genter; an Loca Montium, ſuper quibus peti-
tur fieri attergationem, ſint libera, & vinculo-
rum capacia reſpiciant actum materialem, ſeu
executiuum, non autem formalem, & autho-
rizatiuum reſeruatum Theſaurario; Quoniam
ex toto illarum tenore benè perpenſo, patet,
quod vltra actum materialem inquiſitionis ſu-
peraddita fuit poteſtas ſeſe rogandi de eiſ-
dem obligationibus, & hypothecis, quæ pote-
ſtas ſecum fert etiàm actum formalem ſubſtan-
tiatiuum ipſius attergationis, præſertim quando
in eiſdem Reformationibus nemini alteri legi-
tur reſeruatus; Idque benè declaratur ex nouiſ-
ſima Conſtitutione fa: mem: Innocentij XI.
edita 30. Aprilis 1689. In qua, confirmatis in
hoc puncto per eadem prorſus verba,
Reformationibus Cardinalis Serræ, præſuppo-
ſitaque in Secretarijs omnimoda facultate reci-
piendi, & admittendi per ſeipſos quaſcumque
attergationes nulla requiſita licentia Theſau-
rarij in *cap. 13.* hanc facultatem limitauit in
particularibus tantū caſibus ibi -- *S'ordina an-
cora eſpreſſamente à Segretarij, e Proſegretarij,
che non poſſano da ſe ſteſſi ammettere, ò riceuere
raſſegne, ò attergationi de Luoghi de Monti ſpet-
tanti à Donne ò Minori, ſe non per quei Luoghi de
Monti, che le Donne, e Minori haueſſero compra-
ti con loro proprij danari &c. mà per altri Luoghi
de Monti, che haueſſero le Donne ò Minori non poſ-
ſano ammettere loro raſſegna ò diſpoſitione alcuna,
ſe non con legitimo mandato di procura &c. ouero
con mandato di Monſignor Teſoriere* -- Ex hoc enim
validè infertur, quod ſicuti facultas fuit limita-
ta tantùm in quibuſdam particularibus caſibus,
in iiſque ſolis requiſita licentia, ſeu auctori-
tas Theſaurarij, ita in reliquis omnibus cenſe-
tur relicta, ſeu veriùs confirmata; iuxtà com-
mune axioma, quod exceptio firmat regulam
6 in caſibus non exceptis, de qua *Text. in l. nam
quod liquidè §. ſi prime ff. de prat. l. & in l. quæ-
ſitum §. Denique in fin. ff. de fund. inſtit.* & licèt
hæc Cōſtitutio Innocentiana ſit poſterior atter-
7 gatione de qua agitur, quia tamen emanauit
per viam declarationis, ſeu confirmationis, in-
ſertoque tenore ipſarum Reformationum, ſeu
Prouiſionum Cardinalis Serræ benè trahitur
etiam ad præterita, vt notat *Iaſ. in l. non du-
bium num. 10. verſ. tamen quando C. de leg. Alex.
conſ. 7. num. 4. circa fin. verſ. ſed ita eſt lib. 2.
Gabr. de reg. iur. concl. 3. num. 3.*

Minùs officit ponderatio elicita ex recenſita
8 Conſtit. Vrbani VII. in illis verbis -- *Factas ab-
ſque noſtra, vel Protectorum, aut Officialium ad
id, & ad facien. literas patentes, deputatorum li-
centia in eiſdem literis patentibus exprimenda non
eſſe attendendas &c.* quaſi non facultas conce-
den. huiuſmodi licentias reſeruata fuerit The-
ſaurario ſoli ad ſuſcriben. eaſdem litteras de-
putato; quià tametſi litteræ patentes ſolùm
ſuſcribantur per Theſaurarium, non indè ta-
mèn validè infertur, quod attergationes ſine
9 Expreſſa illius licentia, & approbatione non
poſſint recipi per Secretarios de quibus Papa
indiuidualiter loquutus fuit nomine Officia-
lium communiter pro Secretarijs intellecto-
rum, vt teſtatur in propoſito *Card. de Luca de
loc. Mont. cap. 2. num. 4.* Non releuante, quod
incongruum videatur huiuſmodi facultatem
attribuere Secretarijs, qui ſunt ijdem met, qui
debent tales licentias in litteris patentibus ex-
primere. Cum enim de tempore emanatæ
Conſtit. pactiones, & obligationes ſuper locis
Montium paſsìm, etiam fierent per acta alio-
rum Notariorum, verba illa abſque noſtra,
vel Protectorum, aut Officialium ad id depu-
tatorum licentia in eiſdem literis exprimenda

Bb 2 non

non ſunt trahenda vltrà pactiones, & obliga-
tiones factas per Apochas priuatas, vel acta
aliorum Notariorum, pro quibus reſtringendis
ſolum emanauit eadem Conſtitutio, etiam ad
rogitus Secretariorum, qui ſecum ipſis inuolu-
unt licentiam à Pontifice volitam.

Et hæc omnia eo fortiùs vigere viſa ſunt
apud DD. accendente inconcuſſa praxi, &
obſeruantia probata ex reuolutione librorum
Secretariarum, ſeù Officiorum Montium, in
quibus nulla reperitur attergatio, facta cum li-
centia Theſaurarij, ſed è conuerſò plurimæ le-
10 guntur factæ per ſolos Secretarios, quæ ob-
ſeruantia in hac materia adeò frequenti eſt op-
tima interpres Conſtitutionum deſuper edita-
rum, vt paſsim dixit *Rot. deciſ.* 59. *num.* 12. *co-
ram Mant. & deciſ.* 83. *num.* 9. *coram Bith. &
deciſ.* 842. *num.* 12. *coram Cerro, & deciſ.* 362.
num. 12. *par.* 15. *& deciſ.* 441. *num.* 9. *cum ſeq.
par.* 18. *recent.* Non releuante reſponſione,
quod iſtæ attergationes, non probentur effe-
ctum ſortitæ cum prælatione Creditoris atter-
gatarij in concurſu anterioris: Tum quià datæ
fuerunt plures ſententiæ illas effectui deman-
dantes *Summario Equitis num.* 3. Tum etiam
quià ex illarum tenore conſtat, omnes fuiſſe
factas imò in dies practicari pro maiori cau-
tione obligationum contractarum, & ſic ad ef-
fectum acquirendi ſuper locis Montium hypo-
thecas ſpeciales aduerſus quoſcumque Credi-
11 tores; Tum demùm, quia ex illarum multipli-
citate, & frequentia præſumendum eſt, etiàm
alias effectum fuiſſe ſortitas, neminemque au-
ſum fuiſſe aduerſùs ipſas quidquam in Iudicio
tentare.

Multòque minùs ſuſtinetur ſecunda nullitas
in eo fundata, quod hæc attergatio non ſit fa-
cta in tergo litterarum patentium: Quià licèt
talis forma regulariter ſeruetur, & ab iſta ipſa
12 etiàm ſumpſerit denominationem, non tàmen
vllibi pręſcriptum eſt, quod non poſſit fieri at-
tergatio per deſcrptionem vinculorum in Bro-
liardo, & in Regeſtris, vt fieri poſſe præcisè reſ-
pectu reſignationum præſcripſit ſan. mem.
Clemens VIII. in eius conſtitutione impreſſ.
apud eumdem *De Luc. de Loc. Mont. fol.* 87.
Ne aliàs præcluſus remaneret aditus, & libertas
Montiſtarum, qui ſine culpa literas amiſerunt,
aut de tempore contractuum ineundorum repe-
rire nô potuerunt attergandi, & hypothecandi
eorum loca.

Neque in hoc conſiderabilis viſa eſt fraus,
quæ dicitur committi poſſe per Poſſeſſores Lo-
corum Montium, oſtendendo ſecum contra-
here volentibus literas patentes nullo vinculo
affectas, vt illos ad hoc facilius inducant con-
tra mentem ipſarum Conſtitutionum expreſsè
editarũ ad obuiandũ fraudibus, quia ſatis illis
conſultum remanet in hoc caſu, in quo appo-
nitur in ipſa attergatione vinculum loco cau-
tionis ob non exhibitionem litterarum paten-
13 tium; ſufficit enim formam adimplere per ęqui-
pollens, dummodò per illud eodem, vel pin-
guiori modo finis à lege expreſſus habeatur ad
firmata per *Rota coram Bith. deciſ.* 431. *num.* 21.
& ſeqq. & in recent. deciſ. 453. *num.* 5. *par.* 9.
deciſ. 254. *num.* 7., *& deciſ.* 416. *num.* 16.
par. 18.

Maximè quia in hoc etiàm puncto concurrit
obſeruantia poſitiua deducta ex eiſdem libris
Secretariarum, ex quibus conſtat, quod in ſi-
14 milibus caſibus non fuit, prout faciendum eſſe
contenditur, habitus recurſus ad Pontificem
adhoc, vt deſuper prouideretur, ſed per ſim-
plicem rogitum Secretarij in Broliardo
regeſtris cum appoſitione, & recenſiti
vinculi ob non exhibitionem literarum
patentium factæ fuerunt attergationes contra
quas non ducetur, quod, quod vllus hactenùs
in Iudicio obtinuerit.

Et ità vtraque &c. deciſum fuit &c.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Romana, ſeu Limana Cambiorum.

Lunæ 10. *Decembris* 1696.

ARGVMENTVM.

Procurator cum libera, & cum alijs ampliſſimis clauſulis conſtitutus poteſt pecunias ſub vſuris comparare, ſi aliter rem mandatam abſoluere nequit. Mandatum ſpeciale, quando dicatur traditũ. Contrahens cum procuratore habente mandatum ſpeciale non tenetur de veritate cauſæ, ſeu de verſione pecuniæ eſſe ſollicitus.

SVMMARIVM.

1 *Sequentia ſine præcedentibus non præſumuntur demandata. Mandatum continet totum id, ſine quo nequit actus expleri.*

2 *Præpoſitus emendis mercibus obligat præponentem mutuanti pecunias in eam cauſam.*

3 *Vel ſi illas acceperit ad ſoluendam penſionem pro taberna.*

4 *Procurator poteſt pecunias ſub vſuris comparare, ſi àliter rē mandatā nequit conſummare.*
Neque mandatum ſpeciale ad id requiritur num. 34. *&* 36.

5 *Et ſicuti potuiſſet illas mutuo accipere, quas quia difficile eſt inuenire, potuit illas ſub vſuris quærere.*

6 *Mandatum ſpeciale conceſſum intelligitur non ſolum verbis expreſſis, ſed etiam æquipollentibus vim expreſſionis habentibus.*

7 *Speciale requiritur ad ſolutionem recipiendam, & faciendam.*

8 *Mandatum continens caſus mandatum ſpeciale requirentes, cum facultate faciendi etiam alia ſpecialia, extendi valet ad actus, & modos ſimiles.*

9 *Mandatum cum libera traditum ab homine porrigitur ad actus exigentes mandatum ſpeciale, cui æquiparatur.*

10 *Mandatum ſpeciale inducitur ex conceſſione poteſtatis, quam mandator habebat.*

11 *Mandatum cum libera, & cum poteſtate, quam*

ipſe

ipſe mandator habet, cenſetur mandatum generale ad omnes actus, nullo ſpeciali negocio demandato.

12 Et valet mandatarius excepta donatione gratuita Dominum in cæteris contractibus obligare ſpeciale mandatum requirentibus.

13 Ac Cambia paſſiua contrahere pro re mandata perficienda.

14 Mandati dependentium, & incidentium nomine veniunt pecuniæ mandati perficiendi cauſa ſub vſuris quæſitæ.

15 Procurator peragens annexa mandato, non dicitur illius fines excedere.

16 Mandatum ſpeciale oritur à conceſſione poteſtatis peragendi omnia, donec res mandata integrè perficiatur.

17 Promiſſio ampliſſima de rato facta à mandante æquiparatur mandatu ſpeciali, & cum libera.

18 Et multomagis ſi ſit iuncta dictæ clauſulæ cum libera, aliiſque.

19 Mandatum ſpeciale datum cenſetur, cum inutiles, & ſuperflu æ fuiſſent ampliſſimæ clauſulæ, ac verba effrenata in mandato appoſita.

20 Cauſæ Beatificationum peraguntur abſque figura iudicii.

21 Nec in eis vllum mandatum exigitur.

22 Mandatum continens ampliſſimam poteſtatem extenditur ad omnia negotia mandato annexa, & quæ abſque ſpeciali mandato procuræ explicari non valent.

23 Mandatum ſpeciale ad quærendas pecunias ſub uſuris cenſetur datum ex veriſimili mente cōſtituentium, cū alias negocium ardenter exoptatum perfici non poſſet.

24 Ac etiam cum non liceat ſuſpicari Procuratorem ignoraſſe facultates ſibi tributas.

25 Procurator non præſumitur, quod mandatum exceſſerit.

26 Mandatum ad capiendas pecunias ad cambium reſultat ex verſione earumdem pecuniarum in cauſam principaliter demandatam.

27 Item reſultat ex ſolutione partis cambij facta à principali.

28 Facultas quærendi pecunias ad cambium, vt dicatur contenta inter appendices rei mandatæ, plura concurrere debet.

29 Clauſula cum libera, & cum facultate, quam habet mandans, & ſimiles operantur quoad ſimilia, non quoad maiora expreſſis.

30 Neque quoad ea, quæ maximo præiudicio forent mandanti.

31 Procurator cum mādato ſpeciali abſque aliis requiſitis mandantem obligat pro pecuniis in cauſam mandati ſuſceptis.

Bald.conſ.583.lib.3. explicatur.

Alexand.conſ.44.lib.2.expenditur.

32 Nec contrahens cum tali Procuratore tenetur inquirere de veritate cauſæ, ob quam pecunias accipit, nec de verſione.

33 Amplia id procedere, etſi pecunia credita fuerit Procuratori Eccleſiæ, vel ſimilis perſonæ priuilegiatæ.

35 Mandati appendices, & conſequentia ſunt ſuſceptio pecuniarum ad cambium pro perficienda re mandata.

37 Doctores ex profeſſo materiam tractantes, ſi de aliquo aſſ. requiſito mentionem non faciant, ſignum reuera eſt, illud non requiri.

38 Procurator cum facultate capiendi pecunias ad cambium, validè contrahit cambia maritima ſecundum conſuetudinem locorum.

39 Procurator ad lites, ſolum litis, & inſtantiæ, non autem totius rei adminiſtrationem habet.

40 Procurator verò vnius negocij, vel plurium, vel omnium cuncta agere poteſt, quæ negocij commiſſi ratio exigit, eiuſque factum mandanti obeſt.

41 Procuratoris fides probanda, & ſpectanda eſt à mandante.

42 Procuratoris culpa, aut dolus mandanti potius, quam contrahenti debet nocere.

43 Idque procedit, & ſi mandans fuerit Monaſterium.

44 Procurator nequit pecunias ad cambium accipere cum mandans ſuis pecuniis negocium abſolutum iuſtè credidit.

Intellige id ſolum procedere in procuratore præſumpto carente ſufficienti mandato num.47.

45 Procurator nequit pecunias ſub uſuris comparare, cum mandans deſignauit modum habendi pecunias.

46 Et deficiente modo deſignato, debuit mandanti interpellare.

Intellige, id, non procedere, vbi mandatum eſt ſpeciale num.52.

47 Card.de Luca diſc.72.de cred.explicatur.

48 Demonſtratiua deſignatio, non autem taxatiua facta fuit, cum nulla adeſt dictio taxatiua.

49 Quod procedit non ſolum in legatis, ſed in omni genere diſpoſitionis.

50 Decius conſ.183. declaratur.

51 Specialitas ſiue dictionibus taxatiuis appoſita in generali conceſſione mandati non reſtringit facultatem indefinitè tributam, ſed maioris declarationis gratia cenſetur expreſſa.

53 Interpellatio requiritur, cum cambia petuntur ratione moræ debitoris.

54 Non eſt autem neceſſaria ad validitatem Cambij contracti cum legitimo Procuratore.

55 Procurator nequit redargui, cum geſſit ea, ſine quibus res demandata, & ardenter exoptata abſolui nequibat.

56 Cambia nundinalia ſolum debentur, cum fuerunt alternatiuè promiſſa maritima, & nundinalia.

DECISIO LIV.

Domini cenſuerunt dare modum deciſioni editæ die 14. Maij labentis anni coram bo: mem: Emerix; firmata enim ſorte Cambiorum in petijs 14422. in cauſam fructuum dixerunt deberi Cambia nundinalia dumtaxat, non autem maritima.

De credito Equitis Syluæ non fuit dubitatum; cum de eo conſtet Inſtrumentis publicis, idoneæ verò facultates in Canonico Franciſco Val-

Valladolid, qui nomine Archiepiſcopi, & Ca-
pituli Limani cum illo contraxit, deſumeban-
tur ex natura negotij, cui fuit admotus, ex ple-
nitudine clauſularum, de quibus in mandato
Procuræ, alijſque in hanc rem congeſtis.

Ille enim, vnus de gremio Limanę Eccle-
ſiæ è remotis noui Orbis Regionibus legatus
fuit ad Vrbem, vt in Sacra Congregatione Ri-
tuum, & apud Sanctam Sedem Cauſam ageret
ſolemnis Apotheoſis Beati Turribij Mogroue-
ſij Limani Antiſtitis ingenti Archiepiſcopi,
Cleri, & Populi ſtudio, ac precibus ſummoperè
efflagitatę, quibus facturus ſatis Procurator
alio non potuiſſet modo rem mandatam gere-
re, niſi etiam media ſibi data fuiſſent, ſequen-
tia enim ſine præcedentibus demandata præ-
1 ſumenda non ſunt ex Text. in l. Ad rem mobi-
lem 56. & leg. Ad legatum 62. ac. vtrobique
Gloſſ. ff. de Procurator. leg. Tres Tutores 55. ff. de
adminiſtrat. & peric Tuter. l. Illud 77. ff. de ac-
quir. vel omitt. hered. latè Iaſon. in leg. Si Procura-
tor, C. de Procur. Paſſerin. cap. Qui generaliter 5. n.
10. de Procurat. in 6. Ladereb. conſ. 90. Roman.
conſ. 94. in fin. Capyc. Latr. conſ. 108. numer. 15. &
& ſeq. cl. mem. Card. de Luca de credit. diſc. 84. n.
4. & ſeqq. Rota coram Seraph. deciſ. 1296. num. 2.
& in recent. deciſ. 344. num. 7. par. 10. & deciſ.
202. num. 11. & ſeqq. par. 12. Hinc præpoſitus
emendis mercibus pecunias in eam cauſam
2 mutuanti obligat prępopenentem l. final. ff. de exer-
cit. act. vt etiam obligat ſi ad penſionem pro
Taberna ſoluendam illas acceperit, leg. Qui-
3 cumque 5. §. Tamen. ff. de inſtit. act. omiſſis alijs
quamplurimis exemplis, quæ his titulis recen-
ſentur.

Cum autem Canonicus Valladolid rem ſibi
à Capitulo mandatam conſummare non poſ-
ſet abſque pecunijs pro Cauſa Beatificationis
in Sacra Congregatione promouenda, eadem-
que ſolemni pompa ad Vaticanum celebran-
4 da, dicendum eſt pecunias ſub vſuris potuiſſe
comparare iuxta elegans conſil. Bald. 383. num.
5. lib. 3. & egregiam deciſ. Maſtrill. 204. quam
ſequuntur Contri. controu. forenſ. controu. 81. nu.
23. Antonin. de amat. reſol. 99. in fin. quæ opinio
placuit etiam Magnæ Curiæ teſte Sanfelic. deciſ.
181. & ſequendo conſ. Bald. illam probauit hoc
Sac. Tribunal coram Coccin. deciſ. 1541. num. 8.
& ſeq. Eam ſanè ob rationem, quia cum perdi-
fficile ſit inuenire, qui gratis mutuas det pecu-
nias, Procurator proinde, cui ex præallegatis
iuribus, vt rem mandatam perficeret, licuiſſet
5 illas mutuò quærere potuit etiam eaſdem ſub
vſuris accipere, Noguerol. allegat. 2. num. 68. &
ſeqq. Cyriac. controu. 189. num. 28. & 29. Capobl.
de Baron. tom. 2. pag. 12. num. 9. Salgad. in labyr.
credit. par. 2. cap. 8. num. 19. Paſchal. de patr. poteſt.
par. 2. cap. 7. num. 59. Adden. ad Golin. de Procur.
par. 5. cap. 3. num. 6. Altimar. ad Ronit. conſ. 41. nu.
37. de nullit. rubr. 11. quæſt. 25. ſub num. 39.,
Mantic. de tacit. & ambigu. lib. 7. tit. 2. num. 15.,
Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 4. quæſt. 104.
num. 4. Maſtrill. dicta deciſ. 204. num. 5. & 7.

Et præſumptæ facultati ex natura rei geſtæ
acceſſit grauior ex duplici mandato, in quo,
6 vt ſpecialiter conceſſa intelligeretur nominatim
expreſſiſſe non oportuit actum, ipſum acci-
piendi pecunias ad cambium, ſed ſatis fuit, vt
ex æquipollentibus verbis proprij nominis,
ac ſpecificæ expreſſionis vim habentibus iu-
dicari poſſet mandatarium etiam ad hunc
actũ ſufficiens mandatum virtualiter habuiſse
Ludouic. comm. concluſ. concluſ. 30. ſub initium
verſ. ſufficit tamen., & deciſ. Peruſ. 35. num. 3.
par. 1. quem ſequitur Capyc. Latr. conſult. 108.
num. 19. Rota in Romana Societatis Officij coram
Iuſto in fine apud. Marcheſ. de commiſs. par. 2.
fol. 583.

In primo namque mandato Capitulum ex-
plicauit facultates, quas Procuratori ſuo im-
partiebatur his verbis Gli diamo facoltà acciòche
domandi al Sig. Don Giouanni di Galreda Teſorie-
re di detta Santa Chieſa, e Caualiero dell' Habi-
to di S. Giacomo tutta la quantità di pezze da
otto, che ſi trouarà in poter ſuo, toccante all' effet-
ta di detto Rotolo di Beatificatione di detto Santo
Arciueſcouo &, e ciò che riceuerà lo ſpenda il det-
to Bacceliere D. Giouan Franceſco Vagliadolid
per il medeſimo effetto delle ſudette Lettere Remiſ-
ſoriali, e Beatificatione, ſuoi ſpacci, & altre
diligenze con la facoltà, che per tutta la materia
ſudetta, ſue dependenze, e per fare le diligenze
giuditiali, & eſtragiuditiali, neceſſarie, e doman-
dare tutto ciò, che li parerà conueniente, e concer-
nere in fauore di detta Chieſa, e ſua Fabrica, e Ca-
pitolo, & ottenere le ſudette Lettere Remiſſoriali,
e ciò faccia ancorche ſiano così, che nõ ſiano cõpreſe
in queſta Procura, e nell' Inſtruttione noſtra, che por-
ta, e come ſe per qualſiuoglia coſa di tal maniera
haueſſe queſta Procura clauſole, e mandato ſpeciale,
già che l'iſteſſa poteſtà, che il detto Capitolo hà,
perciòche ſi e detto parimente in tanto ampla, e le-
gitima formola le diamo e concediamo con inciden-
ze, e dependenze, e con libera, e generale ammi-
niſtratione. Quæ ampliſſimæ facultates confir-
matæ leguntur etiam in ſecundo mandato ei-
dem Franciſco, eiuſque Nepoti inſolidum da-
to, vt Cauſam iam fœliciter cæptã proſeque-
rentur ſin tanto quello ſi è detto ſortiſca plenario
effetto, ſubijciendo demum in vtroque manda-
to ampliſſimam promiſſionem de rato, cum
obligatione bonorum omnium, & redditũum
Capituli.

Quot autẽ verbis illa concepta ſunt, tot pro-
pe modũ clauſulis ſpeciale mandatũ ad actũ,
7 de quo, agitur, datum videtur, vt in litterali
facultate Procuratori impartita exigẽdi à The-
ſaurario Capituli quẽcumq; pecunię quantitatẽ
erogandã in Cauſam Beatificationis, quam cer-
tè ſine ſpeciali mandato nec Procuratori acci-
pere, nec Theſaurario tradere licuiſſet, l. Vero
Procuratori 12. & l. Hoc iure 86. ff. ſolut. Noguer-
rol. alleg. 46. n. 61. Ludou. d. concl. 30. verſ. 18. Bar-
boſ. de clauſ. clauſ. 35. n. 16. Duran. dec. 227. n. 6. Cũ
autem huiuſmodi actui, qui abſque ſpeciali
mandato explicari nequibat, addita deindè
fuerit generalis clauſula, & facultas facien-
8 di etiam alia ſpecialia, perindè ac ſi, Procu-

ratoc

rator ad illa peculiare mandatum habuiſſet,
Procul dubio mandatum extendi valuit ad
actus, & modos ſimiles tendentes ad eumdem
effectum comparandi pecunias, tametſi man-
datum ſpeciale exegiſſent, iuxtà *Text.
apertum in cap. Qui ad agendum 4. §. Sed ſi ali-
quis* vbi *Gloſ. de Procurat. in 6.*, ibique *Barboſ.
num.3.* latè *Paſſerin. ex nu.9. Oldrad. conſil.332.
num.9.*, *latiſſimè* Berons *conſ.25. ex num. 15. lib.
3.*, *Couar. variar. reſolut. lib.1. cap. 6. num. 3.
verſic.4.*, *Pariſ. de reſignat. lib.9. quæſt.17. num.
62. Ludouic. dicta concluſ.30, verſic. 64.* Rot. *in
Ciuitatis Caſtelli Fideicomm. 25. Februarij 1630.
§. Quia cum mandatum, & 16. Maij 1631. coram
Pironano*,

Certiùs verò, quia præter expreſſionem hu-
9 ius caſus ſpecialis Procuratori conceſſa etiam
fuit libera negocij, & cauſæ mandatæ admini-
ſtratio, quæ clauſula appoſita mandato, quod
ab homine traditum eſt illud porrigit ad actus
exigentes ſpeciale mandatum, cui æquiparatur,
vt proſequitur *Bonifacius Octauus dicto cap. Qui
ad agendum §. final. leg. Procurator 58. ibique
ſcribentes ff. de Procurat. Aretin. inſtit. de his, per
quos agere poſſumus num. 3. Decius conſ. 493.
num.2. Alex. conſ.92. num.2.* vbi de procurato-
ratore Capituli *lib.6. Vant. de nullit ſentent. ex
defect. iuriſd. ſeu mandat. num.87.*, *Mantic. de
tacit. & ambiguis lib.7. tit. 15. num. 35. Barz.
deciſ.154. num.16. Cornaz. deciſ.22. num.14 Rot.
deciſ.137 num.16. poſt Mel. obſeruat. & in rec.
deciſ73. num.3. par.15.*, præſertim quando, vt
benè monuit *Guttier. de contract. iurat. cap.50.
10 num. 9.*, Procuratori cum libera &c. deman-
data præterea fuit eadem poteſtas, quam man-
dator ipſe habebat, qua pariter induci manda-
tum ſpeciale probatur argumento *Text. in leg.
creditor. 60. §. Lucius Titius ff. mandati, vel con-
tra*, ibiq; *Bartul.* & idem in *dicta leg. Procurator.
num.3.*, *Dec. in cap. Intelleximus num. 70. de
iudic. Grat. conſil.159. nu.8. lib.2. Fulgoſ. conſ.
186. num.4. Speculat. tit. de procurat §. Vt autem
num.15. Couar. var. reſolut. lib.1. cap.6. num. 3.
verſ.6. Ludouic. comm. concluſ. concl. 30. verſ.
65. §. ſi autem, Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt.
7. num.62. & ſeqq.*, *Coſta in prax. conuentio-
nal. tract. de clauſ. par. 2. clauſ. 61. numer. 5.
& 6. Afflict. deciſ. 305. num. 4. & 5. Viuius
deciſ.34.* Rota *coram Comitul. deciſ.68. num.16.
cor. Dunoz. iun. dec.986. num.13. & in rec. dec.463.
n.3. par.4. & dec.58. n.11. par.16. cor. Merlin. deciſ.
11 17. in fin.* vbi quod præfatæ clauſulæ ſimùl iūctæ
idem operantur, quod efficeret generale man-
datum ad omnes actus nullo ſpecialiter de-
mandato negotio, nec aliqua lege præſcripta;
12 Cumque hic Procurator excepta gratuita do-
natione Dominum obligare valuiſſet in con-
tractibus, alijſque actibus, qui cæteroquin ſine
13 mandato ſpeciali celebrari non potuiſſent, ritè
proindè eumdem obligauit contrahendo cam-
bia paſſiua, pro re mandata perficienda, *Ruin.
conſ. 93. lib.5. Amat. dicta reſol. 99. in fin.
Maſtrill. dicta deciſ.204. num.2.*

Eo pariter ſpectat cùm libera facultas Pro-
14 curatori tributa ad omnia rei mandatæ depen-
dentia, & incidentia, quorum nomine cum ex
Bald., *Maſtrill.*, *Sanfelic.* alijſque ſupra citatis
comprehendantur pecuniæ mandati explican-
di cauſa ſub vſuris quęſitę, Procurator eaſdē ac-
15 cipiēdo dici nequit illius fines exceſſiſſe, ſed
manus apposuiſſe ad ea, quæ mādato annexa
erant *Gloſs. in Canon. Licèt 15. verb. Præcepiſſet
cauſ.8. qu.1. Caſtrenſ. in dicta l. Ad rem mobilem
56. ff. de Procurat. Iaſon. in. leg.1 num. 3. Cod.
de tranſact. Marſil. de fideiuſſor. quæſt. 25. num.
189. & ſeqq. tract. de aſſecurat. diuerſor. Bon. de
Curtil. de nobilit. quæſt. 2. num.37. tract. magn.
tom.6. fol.5.*, *cl. mem. Card. de Luca de credit.
diſc.84. num.4. & ſeqq.*, *& ſeqq.* Rota *coram
Puteo deciſ. 366. in fin. lib.1.*

16 Tùm etiam confert plena poteſtas peragēdi
omnia *ſino à tanto quello ſi è detto ſortiſca ple-
nario effetto*, vt benè ſimilibus ex verbis arguit
*Sanfelic. deciſ.181. nu.1. verſic. Quibus non ob-
ſtantibus* & faciunt tradita à *Iaſon. in dicta leg.
Procurator ſub num.11. verſic. Idem ſi ſit dictum
Oldrad. conſ.332. num.9. circa medium*.

Ac denique idipſum confirmat ampliſſima
17 promiſſio de rato facta à Capitulo, quàm man-
dato ſpeciali, & cum libera æquiualere
docuit *Rimon. conſ. 94. num.7. Franc. in dicto
cap. Qui ad agendum num.4. in fin de Procurat. in
6.* & licèt contrarium ſenſerint *Bartol. in. leg.1.
verſ. Expediti ſumus de 3. artic. ff. de offic. Pro-
curat. Cæſaris Iaſon. in l. Tranſactione num. 8.
C. de tranſact.*, *Abb. cap. Contingit num.3. eo-
dem tit.*, *Couar. var. reſol. lib.1. cap. 6. num. 4.*
18 Attamen cum in caſu noſtro promiſſio de rato
iuncta ſit pręfatis alijs clauſulis, procul dubio
importat ſpeciale mandatum, *Pariſ. conſil. 68.
nu.31. & 32. lib.1.* certiùs, quia, vt animaduer-
tit præcedens *deciſ. 5. Inſuper attentis in fin.*
promiſſio illa in Cauſa Beatificationis ad nullā
aliam referri poterat, niſi ad obligationem diſ-
ſoluendam, ideoque neceſſariò trahenda erat
ad indemnitatem Procuratori debitam ex obli-
gationibus, debitiſque omnibus conſtituentis
nomine contrahendis.

Quæ quidem omnia clariora redduntur, eo
19 quia tot ampliſſimæ clauſulæ, totque effræna-
ta verba totiès geminata, totieſque inculcata,
& repetita in vtroque mandato ſuperflua, &
inutilia cæteroquin fuiſſent, vt ad effectum
eliciendi ex huiuſmodi clauſularum, & verbo-
rum geminatione ſimilē facultatem benè argu-
mentatur, *Scacc. de commerc. & camb. §.7. gloſs.
3. num.17. cum pluribus ſeqq. Merlin. deciſ. 17.
20 num. 18.* haud enim referri poterant ad ſolam
petitionem Beatificationis, quia cum in ſimili-
bus cauſis abſque figura iudicij procedatur,
nullum propterea mandatum Procuræ pro illa
21 impetranda requirebatur teſte *Contilora de Ca-
nonizatione Sanctorum. cap.25. num 50. & ſeq.*
minuſque adeò effrenatam poteſtatem Procu-
ratori conceſſiſſe oportebat, quæ idcircò re-
ferenda eſt ad alia huiuſmodi negotio annexa,
22 cęteraque omnia, in quę Procurator incidere
poterat, & quę abſque ſpeciali mandato Procu-

ræ

ræ explicari non valebant.

Quod ſi demùm pręter verba, quibus in
vtroque mandato adeò apertè explicata legitur
controuerſa facultas quęrendi pecunias ſub vſu-
ris, ad eandem probādam aliundè petenda ſine
argumenta, ea ſanè vberrimè ſuppetunt, pri-
23 mò ex veriſimili mente conſtituentium, qui
Procuratorem ad Vrbem ablegarunt, vt nego-
cium perageret, quo nil iucundius, ſi perfice-
retur, nil verò triſtius Capitulo accidiſſet, ſi
infectum derelinquendum fuiſſet ex defectu
pecuniarum, quas tamen cum præuidiſſent in
Cauſa diu duratura, facilè defecturas, & eaſ-
dem nonniſi quadriennij ſpatio cum Hiſpanica
claſſe traijci poſſe, omnis proindè recta agendi
ratio ſuadet Capitulum Procuratori dediſſe fa-
cultatem vndècumque quærendi pecunias om-
nes, quas ratio temporum, locorum diſtantia,
Cauſęque neceſſitas exigebant.

Deindè idipſum ſuadetur ex qualitate Pro-
24 curatoris electi è gremio Eccleſiæ Limanæ,
cuius ſolertia, ac fides Capitulo iàm benè no-
ta, ac probata, & virtus, probitaſq; toti Vrbi
iàm diù ſpectata, ſuſpicari non ſinunt, vel ſignо-
raſſe facultates ſibi tributas in deputatione,
quàm præſens acceptauerat, vel in damnum Ca-
pituli, & fraudem creditorum bona fide fecū
contrahentiū illas exceſſiſſe, quod numquā prę-
25 ſumitur, *Rocc. diſput. iur. ſelect. cap. 252. num.
11.*, alijque allegati in §. *Idque etiam primæ de-
ciſionis*.

Ac poſtremò comprobatur alio validiſſimo
argumento elicito tùm ex verſione pecuniarum
26 in Cauſam Beatificationis verificata legalibus
documentis recenſitis in alia *deciſ.*, & latiùs à
ſcribentibus pro Equite Sylua demonſtrata in
vtraque cauſæ propoſitione, *Summario num. 5.
& tribus ſeqq. iuncto num.* 11 ex qua verſione re-
ctè argui ad mandatum ex *Maſtrill.* animaduer-
titur in *dicta deciſ. §. Tertia deſumitur.*: Tùm
etiā ex eo, quod Archiepiſcopus, cuius nomine
27 mandatum conceſſum, & cambiū contractum
fuerat, Procuratori creditoris partem debiti
Limę perſoluit, qua ſolutione nedùm totum
debitum agnitum dicitur, ſed etiam inducta
declaratio, ſeu ratificatio mandato ęquipollens,
ad latè tradita à *rl. mem. Card. de Luca de cam-
bijs diſc. 13.*

Hinc corruere viſa ſunt argumenta omnia,
quibus impugnabatur validitas obligationis
nomine Capituli ab illo contractæ, quam ſcri-
bentes exaduerſo inualidam eſſe dicebant, eo
quia vel facultas contrahendi cambia, de qui-
bus agitur, licèt in mandato nominatim non
expreſſa, in eodem tamen tacitè comprehenſa
diceretur inter indiuidua ſpeciei commiſſæ, at-
que appendices rei mandatæ, iuxtà præcitatū
28 *conſ. Bald.* 383. & hoc caſu ad validitatem
contractus plura deſiderabantur, ſine quibus
eorum, quæ incidunt rei mandatæ non conſtat
effectus, vt inquit idem *Bald. dicto conſ. num.*
5. & latiùs explicat *Alexand.* in celebr. *conſ.*
44. *lib.* 2. quem omnes communiter ſequuntur,
etenim præ alijs deficere dicebatur probatio
verſionis, & vrgentis neceſſitatis accipiendi pe-
cunias ſub vſuris.

Aut verò eadem cambia validè celebrata aſ-
ſerebantur vi mandati ſpecialis per æquipol-
29 lens eliciti ex clauſulis in generali mandato ap-
poſitis, & neq; hoc caſu valida dici potuiſſent,
cū huiuſmodi clauſularum vis, & efficacia ſem-
per reſtringatur ad ſimilia, numquàm verò por-
rigatur ad maiora expreſſis, *Paſſerin. in cap.
Qui ad ad agendum 4. nu. 31. in fin. de Procurat.
in 6. deciſ. 64. num. 15. & 16. par. 17. recent.* ne-
que ad ea, quæ mandatori maximum allatura
30 eſſent præiudicium, *Barboſ. de clauſ. clauſ. 35. n.
38.* quale certè Capitulo illatum fuiſſet ex hu-
iuſmodi contractibus, quibus nautico fœnori
ſubijciebatur.

Idque aliam quoque habet rationem, nàm ſi
præfatis clauſulis tanta ineſſet virtus, & effica-
cia, vt Procuratoris officium extendere poſſent
ad ſimiles actus, quilibet Procurator hic in
Vrbe conſtitutus ad lites, vel aliam cauſam,
poſſet Clientem ſuum, & mandatorem ſimilium
obligationum nexibus pernicioſiſſimè illa-
queare.

Verùm hęc omnia argumenta in prima *dec.*
iàm planè ſublata, neque etiam hodie vrgere
viſa ſunt, nil quippè deerat, vt cambia, de
quibus agitur, validè cōtracta dici poſſent vir-
tute facultatis præſumptæ ex rei mandatæ na-
tura, nàm indigentia pecuniarum, illarumque
verſio, quæ tantummodò exaduerſo impugna-
batur, ſufficienter probata apparent in prima
deciſ. atque etiam confirmabitur ex ijs, quæ in-
frà ſubijcientur, tametſi fruſtrà de his quęra-
tur, dùm agitur de Procuratore habente ſpe-
31 ciale mandatum Procuræ, qui propterea ab-
ſque requiſitis traditis à *Bald. & Alex.* man-
datorem efficaciter obligare poterat pro pecu-
nijs in Cauſam rei mandatæ ſuſceptis, *Aretin.
in §. Si igitur num. 6. inſtit. quod cum eo Felic.
de Societ. cap. 30. nu. 12. cum ſequentibus, Stracc.
de mercat. tit. de mand. num. 27. cum ſeqq. Gen. de
ſcript. priuat. lib. 4. tit. de lib. rat. inſtit. num. 38.
& 48. Capir. Latr. conſult. 73. nu. 23. & conſult.
95. num. 4. & ſeqq. & conſult. 105. num. 37. &
ſeqq.* Rocc. *de ſociet. & mercat. num. 64. Giurb.
ad conſuetud. Mēſs. cap. 9. gloſs. 11. num. 19. &
21. cum ſequentibus & deciſ. 89. nu. 13. & ſeqq.
Maſtrill. dicta deciſ. 204. num. 21. & ſeqq.*

Abſque eo, quod Eques Sylua, qui pecunias
credidit inquirere teneretur de veritate cauſæ,
in quam illę creditæ fuerunt, aut de illius ver-
32 ſione curare, quaſi ſibi imputare debuiſſet mā-
dator, cur talē rebus ſuis præpoſuiſſet, *leg. 1. §.
Non autem*, ibique *Bartol. num. 2. & leg. Lucius
7. ff. de exercit. act. Barb. conſ. 18. col. 7. Capyc.
Latr. conſult. 95. num. 4. & ſeqq. Merlin. de pignor.
lib. 2. quæſt. 76. num. 6. Adden. ad Buratt. deciſ. 85.
num. 13. & ſeq. Giurb. deciſ. 68. num. 10. & ſeqq.
Rota coram Comitulo deciſ. 61. numer. 17. cum
ſeq. & num. 23. & deciſ. 73. num. 1. & ſeqq. par.
15. recent.*

Quæ iura locum ſibi vindicant, etiamſi pecunia
fœneraticia credita fuerit Procuratori Eccle-
ſiæ,

ſię,vel ſimilis perſonæ priuilegiatæ, *Mantic.de*
33 *tacit.& ambigu.lib.8.tit.3.num.7.& 16. Amat.*
dicta reſol.99. num.10. Card.de Luca de credit.
diſc.82.num.3.Staiban.de intereſſe in ſpecie lib.2.
*de intereſſ.mutui quæſt.vnica num.*104. 105.*&*
110.*Modern.Salern.conſult.Canon.95.num.92.&*
6.*Panimoll.deciſ.54.adnotat.2.num.3.* 12.*&* 39.
Bich.deciſ.599.num.5.& in Romana *Pecuniaria,*
ſeu Cambij 21.Februarij 1687. §.Conſtito itaque
coram Reuerendiſſimo Vrſino Decano.

Nec officere viſum eſt, quod nominatim
conceſſa non fuerit facultas capiendi pecu-
nias ad cambium,id enim Iure noſtro cautum
34 non reperitur,quinimmò contrarium probant
Maſtril.dicta deciſ.204. num.9. aliaque iura, &
auctoritates allegatæ in *§. ille enim cum ſeqq.*,
in quibus ſuſceptio pecuniarum ad cambium
ponitur inter conſequentia,& appendices, quæ
35 ſequuntur rem mandatam, eamdemque com-
prehendi ſub clauſulis, de quibus in *§. Quot*
autem verbis, & ſeqq. diſertè probant iura ibi
cumulata,nec iſte actus vllibi annumeratur in-
ter cauſas requirentes expreſſum mandatum,
inter illas enim non recenſetur apud celebrem
Gloſſ.in dicto cap.Qui ad agendum 4.de Procurat.
36 *in 6.*non apud *Franc. ibidem §.final. Speculat. de*
Procurat.§.1.num.4.Aretin.inſtit.de his,per quos
agere poſſ.Nepot.de Monte Albano de except.act.
*8.inter tract. magn. tom.3. par.2. fol.*110: *Ludou.*
*concl.*30. enumerantem 93. *Caſus*, *Barboſ. de*
*clauſ.clauſ.*35.alioſque, qui ex profeſſo egerũt
de caſibus ſimile mandatum requirentibus, vn-
37 dè argumentari licèt hunc actum non requi-
rere expreſſum mandatum, quo argumento
vtuntur, *Rip. in cap.* Cum *M. Ferrarienſis num.*
136.*de conſtit. Alexand. conſ.*133. *num.*3. *&* 10.
lib.6.Crauett conſ.748. num:12. & ſeqq. Rota
deciſ.27.num.2.de Procurat.in nouis.

Nec in propoſito idem neceſſarium redde-
bat peculiaris ratio vitandi maximum præiu-
38 dicium ex huiuſmodi cambijs inferendum
Capitulo ob exceſſiuitatem nautici fœnoris,
cum enim his ſub vſuris ex America in Euro-
pam, atque hinc in Americam pecuniæ traie-
ctitiæ paſſim inuehantur, conſurgit vt Procu-
rator contrahendo cambia maritima ſecundũ
conſuetum morem locorum validè Dominum
obligauerit, *Roman.conſ.94.num.7.Ruin.conſ.*
93.ſub num.4.lib.5.Merlin. de pignor. lib.2. tit.
4.quæſt.104.num.1.Mantic.de tacitis,& ambiguis
lib.3.tit.9.n.63. Maſtrill.dicta dec.204.num.7.
& ſeqq.

Quemadmodum etiam in conſideratione
habenda non eſt alia poſtrema ratio petita ex
facili abuſu huiuſmodi mandatorum, quia, vt
benè monet *Cuiacius in lib. 3. Paul. ad edict.*
oper. poſth.tom.2.fol.mihi 54.lit.D.& E. alia eſt
conditio Procuratoris negociorum,cui vniuer-
ſa, vel vnum negocium tantum mandata fue-
runt, alia conditio Procuratoris litis,conſti-
tuti ſcilicet ad agendum, vel defendendum,
huic enim cum actio tantum mandata ſit,litis,
& inſtantiæ, non autem totius rei adminiſtra-
39 tionem habebit, nilque præterea Domino ob-
eſſe,aut prodeſſe poterit; At Procurator nego-
cij vnius, vel plurium, vel omnium cuncta
agere poterit, quæ ei demandati negocij ratio
exigit, eiuſque factum mandatori oberit, vel
40 proderit, vt docuit etiam *Bartol.in l. Qui Ro-*
mæ 122.§.Callimachus ff.de verb. obligat. Iaſon
in l.Tranſactionis num.7.Cod.de tranſact. Paſter.
in cap. Qui ad agendum 4. n.31. de Procura. in
6. Coſt. in prax. conuention. par.2.clauſul.61. nu.
1. & ſeqq. neque id iuri,æquoque abſonat, ea-
dem enim æquitate, qua mandatoribus ſaue-
tur, ſuccurrendum quoque eſt contrahentibus
bona fide cum Procuratore, cum iura noſtra
æquè velint hos cautos eſſe in diligenter inqui-
41 rendis facultatibus Procuratoris, cum quo
contrahunt, quam illos vigiles eſſe iubeant,
in probanda, ſpectandaque fide perſonæ, cui
ſua mandant negocia,*dicta leg.1. §. Non autem,*
cum ſeq. ff. de exercit. act. Quinimmò Procu-
ratoris culpam, aut dolum mandanti potiùs,
42 quàm contrahentibus nocere oportere, pro-
bant iura per *Giurb. dec. 83. num. 10. & 13.*
Card. de Luca de credit. dicto diſc.82. num. 8. lo-
43 quens de Procuratore Monaſterij *R.P. D. An-*
ſaldus Collega meus de commerc. & mercat. diſc.
30 *num.4. & ſeqq.*

His conſequenter ceſſare etiam viſa eſt repli-
catio, qua pro parte Capituli excipiebatur
ipſum poſt acceſſum Procuratoris ad Vrbem
tranſmiſiſſe ingentes pecuniarum ſummas,ma-
gnamque auri, gemmarumque vim, & inſuper
illi dediſſe, vt dictum eſt,facultatem exigendi
alias pecunias neceſſarias à Theſaurario Capi-
tuli; Quamobrem vel pecuniæ iàm tranſmiſſæ
ſufficiebant, & Procurator quamuis ampliſſi-
mo inſtructus mandato rigoroſis vſuris ſu-
44 bijcere nequibat mandatorem, qui ſuis
pecunijs negocium abſolutum fuiſſe iuſtè cre-
didit, *cl. mem. Cardin. de Luca de credit.diſc.72.*
*num.9.*ſin autem ſatis non erant, & ſupplemen-
tum aliundè quærere non licebat, quàm à The-
ſaurario. Deſignauerat enim mandator quo è
loco petendæ eſſent pecuniæ in huiuſmodi Cau-
45 ſam neceſſariæ, *Dec. conſ.183. per tot.* eoque
recuſante, vel non valente illas tradere,media
interpellatione denunciandum id erat Capitu-
lo,vt Cauſæ neceſſitati,ſuæque indemnitati con-
ſulere poſſet, vitando ſi vellet grauiſſimas vſu-
46 ras, *Rota deciſ.346. num.6. par.10.* Quæ qui-
dem interpellatio potiori iure requirebatur in
hac Cauſa, quæ tamquàm poſtulatitia nulla
neceſſitate cogebat Procuratorẽ, vt tanta cum
feſtinatione ageret, cum notorium ſit ſimiles
Cauſas non niſi ad inſtantiam poſtulatorum
promoueri, ideòque commodè protrahi pote-
rat, donec aliæ pecuniæ ex America tranſmiſſæ
fuiſſent.

Huiuſmodi enim exceptionum vis licèt ſum-
moperè vrgeret, ſi ageretur de præſumpto
Procuratore carente ſufficienti mandato, in
quibus terminis loquitur *Card. de Luca dicto*
47 *diſc.72.* & clariùs explicat *Rot. deciſ.9.par.16.*
edita in eadem Cauſa, in qua Cardin. reſpon-
dit, inania autem ſunt argumenta, ſi eiſdem im-

pugnetur contractus legitimè celebratus à
mandatario habente mandatũ cum libera &c.
vnà cum facultate faciendi ea omnia, quæ con-
ſtituens ipſe facere potuiſſet; vt fusè ſupra pro-
batum eſt, nihilominùs aliæ ſuppetunt peculia-
res rationes, quibus illa reſoluta, ac penitus
eliſa remanent.
Pecuniæ enim, quæ reuera ad Procurato-
rem tranſmiſſæ probantur non excedunt ſcuta
37840. 80. vt in *Summar. n.16.* ex qua, ſumma
ſubductis ſcutis 20701. erogatis pro pluſquàm
frugali ſuſtentatione Procuratoris, qui ſpatio
30. annor. huic negocio incubuit hìc in Curia,
reſiduũ procul dubio ſatis non fuit pro inſtruẽ-
da, proſequendaq; Cauſa vſque ad publicationẽ
Beatificationis incluſiuè; ſed diſiunctis ratio-
nibus Procurator repertus fuit creditor ingen-
tis quantitatis ſcutorum 19802. 47. vt in dicto
Summario num.16. quarum ſanè expenſarum le-
galitas, & veritas legitimis documentis proba-
ta, dicto *Summario num.16. & 17.* mirificè con-
firmatur; quia, vt aliquis ex Dominis animad-
uertebat, nouus Procurator, qui poſt Beatifi-
cationem Cauſam reaſſumpſit acturus pro
impetranda ſolemni Apotheoſi ſpatio ſex
dumtaxat annorum, reque adhùc infecta
expendiſſe faſſus fuit ſcuta 48605 *Summario
num.18.*
Alia verò, quæ tam in pecunia, quàm in
ſpeciebus Canonico Valladolid ſubminiſtrata
aſſeruntur, carent legitimis probationibus,
ſed contra ex parte Equitis Syluæ probatur il-
lum, gemmas, aurum, pecuniaſque proprias
ex America ſecùm attuliſſe, quibus pro ipſius
pietate, ac munificentia, iuxtà temporum ne-
ceſſitatem in Cauſæ vtilitatem erogatis, peni-
tuſque abſumptis, non tenebatur pro ſubmini-
ſtratione aliarum pecuniarum, quæ adhùc re-
quirebantur recurrere ad Theſaurarium, quia
deſignatio loci, & perſonę, à qua pecuniæ ac-
cipiendæ erant, facta nulla adhibita dictione
48 taxatiua, demonſtraſſe ſolummodò dicitur
modum habendi pecunias pro re mandata exe-
quenda, non autem taxatiuè limitaſſe faculta-
tem, eaſdem quauis alia ratione quærendi,
hæc enim non vna eademque, ſed diuerſa pe-
nitùs oratione conceſſa fuit, ideòque abſque
vlla demonſtratione loci, aut perſonę perfectè
tributa intelligebatur ex ratione ducta à *Text.
in l. Quidam Teſtamento 69.* ibique *Bartol. ff. de
legat.1.* benè *Cuiac. in §. 1. leg. Si homo iuſſus
73. ff. de legat.1. fol. mihi 1121. lit. A. to.4. par.
1. oper. poſthum., Dec. conſ.325. & conſ.500. in
fine, Ferrett. conſ.241. num. 2. Barry de ſucceſſ.
lib. 9. tit.19. ſub num. 6. Marta de ſucceſſ. legal.
par.4. quæſt.18. artic.11. num.66. Roſa conſult.
61. Hodiern. ad Surd. deciſ.337. in fin.* Quæ iura,
& auctoritates, licèt loquantur de legatis, ipſa
49 tamen iuris ratio in omni diſpoſitionis genere
recipitur, *Corz. de expenſ. cap.4. nu.38. Caſtill.
de coniect. & interpret. vltim. volunt. cap. 54. n.
19. Gaſpar Manſius in ſuis diſſertationibus diſſert.
1. quæſt. 2. numer. 8., & numer. 14. & per
tot.*

50 Nec vllum faceſſit negocium doctrina *Decij
dicto conſil.183.* quia ibi diſpoſitio vnica ora-
tione concepta legebatur, atque inſuper ade-
rant dictiones taxatiuę, quibus ceſſantibus di-
cti Auctoris deciſio non applicatur, ſed eſt lo-
51 cus regulę, qua ſtatuitur ſpecialitatem ſine di-
ctionibus taxatiuis appoſitam in generali con-
ceſſione mandati non reſtringere facultatem
indefinitè tributam, ſed maioris declarationis
gratia expreſſam cenſeri, *Rota coram Cerro dec,
171. num.1. cum ſeqq. repetit. in recent. dec.367.
par.9.*
Vtque vna ſemper, eademque reſponſione,
omiſſis alijs cuncta tollantur obiecta, illud
petitum ex neceſſitate interpellationis ſubmo-
uetur ex ſępiùs memorata qualitate mandati,
52 quod tamquàm ſpeciale, & cum nulla condi-
tionis reſtrictione conceſſum mandatarium
eximebat ab onere interpellandi mandatorem,
illaque licet requiratur, quando cambia petun-
53 tur ratione moræ debitoris, numquàm tamen
neceſſaria reputatur ad validitatem cambio-
rum, quæ cum legitimo Procuratore debitoris
contracta fuere iuxtà diſtinctionem inconcuſ-
54 sè receptam in hoc Sacro Auditorio, teſte *Rot.
coram Peutinger. deciſ.9. num.6. coram Merlin.
deciſ.636, num.10. & ſeqq.* & poſt *Bonden. dec.
55. nu.7. tom 1. & in recent. deciſ.234. num. 3.
& 413. ſub. num. 23. verſ. Hinc vrgere par. 13.
& deciſ.126. num.25. par.14.*
Iniuſtèque redargui viſum eſt Procuratorem
de imprudenti feſtinatione, qua Capitulum
adeò magno ære alieno grauauerit in Cauſa,
quam opportunè protrahere potuiſſet; animad-
uerſum enim eſt prudenter illum ſe geſſiſſe ſpe-
ctata veriſimili mente Capituli ſibi vndequaque
nota, & inculcata in Procuræ mandato ampliſ-
ſimis, & conceptiſſimis clauſulis redundante,
ex quo reſultabat vehemens, atque totius mo-
ræ impatiens deſiderium rem deducere ad
finem, cui vna ſupererat publicatio Beatifica-
55 tionis, & in quam tot impenſæ expoſitæ fue-
rant ab ipſo Capitulo, tot imploratæ preces,
omnium Procerum Europæ, Principum, Re-
gum, & Populorum conſpirauerant, Imprope-
randum enim fuiſſet Procuratori, ſi rem, pro
qua hæc tanta ſuſcepta fuerant ad vltimam pe-
riodum perductam dimiſiſſet infectam ex
defectu impenſarum, ſi enim Capitulum
tot expoſuerat in præcedentia, inueriſi-
mile fuiſſet non abſoluturum, quod tanto
operere intenderat, redarguiſſetque Procura-
torem, ſi diffidiſſet de mandante omniũ ditiſſi-
mo, cui Indigenæ terrę auriferę exprobrauiſsẽt
ſibi impictam maculam illiberalitatis, vel dila-
tæ voluntatis in Beatũ Turribium, quem ſuum
Apoſtolum, & Thaumaturgum in Patronum Li-
mæ, & totius Americæ meritis, & communi-
bus votis implorauerant, & qui propterea
quamcunque impenſarum iacturam æquius tu-
liſſent, quàm remoratam rei conſummationẽ,
vt in ſimili argumentatur *Ruin. dicto conſ.93.
num.6 verſ. Et tantò lib.5.*

Illa verò tandem, quæ obijcebantur contra realitatem crediti, ex quo controuerſa cambia nedum contracta fuerant longè poſt celebratam Beatificationem, ideòque quum nulla vrgere ampliùs poterat neceſſitas pecuniarum, verùm etiam, quia creata fuerant ſine pecunia, ſoluta longè poſt ſtipulata Inſtrumenta cambiorum, facilè ſublata fuerunt, ex facto, quo probatum eſt partem pecuniæ ceſſiſſe in extinctionem debiti contracti cum Menſa Nùmularia Sancti Spiritus, quæ pecunias ſubminiſtrauerat pro ſolemnioribus pompis Beatificationis *Summario num. 8. & 9.* realis verò alterius partis numeratio apertè euincitur ex ſubſecuta verſione liquidiſſimis, & diſtinctis probationibus ab Actore demonſtrata, *Summario num. 11.* in quo ideò aliquę ſolutiones factæ apparent poſt creata cambia, quia pecuniæ relictæ fuerunt in Nummularia Equitis Syluæ, qui, prout vrgebant Operarij, alijque creditores mercedes illis debitas dietim ſoluebat.

Iam verò vindicata ab omnibus obiectis realitate, & validitate crediti Equitis Syluæ agendum ſupererat de illius acceſſionibus, quas Domini in prima deciſione ad menſuram cambiorum maritimorum ex partium conuentione, & iuſtitiæ rigore deberi cenſuerant, verùm hodiè æquiori iudicio cauſam hanc reputantes ſummum hunc rigorem temperarunt, redigendo Cambia Maritima ad Nundinalia, iuxtà

56 modum, & æquitatem, quam alias in ſimili Cauſa amplexum fuit hoc S. Tribunal, vt apud *Rota dec. 413. n. 28. par. 13. & dec. 126. num. 4. & ſeq. par. 14. recent.* Hæc enim quoque alternatiuè promiſſa fuerant, & his æquus etiam creditor contentabatur, eoquelibentiùs Domini iuerunt in hanc ſententiam, quia pro validitate Cambiorum Nundinalium concurrebant omnia neceſſaria requiſita contra verò in dubium venerat an illa, quæ pro validitate Cambiorum Maritimorum requiruntur ſeruata dici poſſent.

Et ità Partibus reſponſum fuit.

R. P. D. ANSALDO

Bononien. Tranſactionis.

Lunæ 10. Decembris 1696.

ARGVMENTVM.

De validitate, & iuſtitia ſequeſtri relaxati contra bona obligati de euictione pro releuatione indemnitatis, non obſtante quod idem ſequeſtrum tripliciter redargueretur, primo ſcilicet de illiquiditate crediti; Secundo ex quo prætendebatur illud nòn poſſe relaxari contra bona ſtabilia, & tertio, quia euitari contendebatur mediante cautione: Et aliqua de intellectu Statuti Bononièn. mandantis, quod duæ Sententiæ habeant vim trium, & faciant rem iudicatam.

SVMMARIVM.

1 *Duæ Sententiæ conformes in Ciuitate Bononiæ habent vim trium, & faciunt rem indicàtam vigore Statuti.*

2 *Idemque Statutum fuit à Gregorio XV. extenſum etiam ad Cauſas, & perſonas Eccleſiaſticas.*

3 *Idque procedit quamuis vna tantum ex dictis Sententijs lata ſit Bononiæ, & altera in Curia.*

4 *Dicuntur inter ſe conformes, quando vna alterum confirmat.*

5 *Amplia id procedere, licet adſit de medio contraria ſententia.*

6 *Mandatum ad factum competit contra obligatum de euictione, ſtatim ac ſecuta eſt euictio.*

Et loco mandati ad factum decerni poteſt ſequeſtrum aduerſus bona promittentis ibidem.

7 *Sequeſtratio fructuum ex Conſtitutionibus Fori Epiſcopalis Bononiæ prohibetur aduerſus poſſidentem bona ſtabilia.*

Non tamen ad hunc effectum ſufficit poſſeſſio bonorum, niſi etiam probetur, quod illa ſint æquiualentia debito num. 11.

8 *Sequeſtrum etiam Vigore Statuti permiſſum euitari poteſt mediante cautione.*

Limita, ſi agatur de ſequeſtro relaxato in vim rei iudicatę num. 12.

9 *Sequeſtratio fructuum fieri poteſt etiam abſque præcedenti liquidatione crediti, dummodo liquidatio fiat ante conſignationem.*

10 *Mandatum ad factum pro refectione damnorum, & intereſſe non indiget præcedenti eorumdem liquidatione, quæ fieri poteſt ante executionem, vel conſignationem.*

DECISIO LV.

SEcuta ad normam Teſtamentariæ diſpoſitionis Com: Aloiſij de Griffonibus ſeparatione bonorum liberorum ab illis ſubiectis fideicõmiſſo per Mattheum pariter de Griffonibus, ad quod vocati fuerunt Fratres de Razzalibus, inita fuit ſucceſſiuè tranſactio inter eoſdem de Razzalibus, & Comitiſſam Mariam Hieronymam Manzinam Vxorem præfati Com: Aloiſij, ab eoque hæredem inſcriptam, in qua Comitiſſa vltra bona fideicommiſſaria dimiſit præfatis de Razzalibus quamplura bona libera, & è conuerſo iſti ceſſerunt ad fauorem Comitiſſæ quamdam portionem domus, ſeù Palatij Fideicommiſſarij ſiti in Ciuitate Bononiæ, cum ampliſſima promiſſione, & obligatione liberandi eamdem Comitiſſam ab omnibus moleſtationibus, quas vnquam ſuper huiuſmodi portione ſibi ceſſa pati poſſet, ſignanter ex cauſa fideicommiſſi, cui Palatium obnoxium, vt ſupra, reperiebatur.

Cum autem ſubindè Comitiſſa ceſſionaria actualiter moleſtias experta fuerit ſuper antedicta portione à PP. S. Gregorij Congregatio-

nis Clericorum Regularium Miniſtrantium Infirmis ex perſonis PP. Franciſci Mariæ, & Io: Auguſtini de Razzalibus, veluti ęqualiter eorum vita naturali durante ſuccedere prætendētium ad memoratum fideicommiſſum familiæ Griffoniæ; hinc præfati Fratres de Razzalibus congruè intimati in ſequelam, & executionem propriæ obligationis litem in ſe ſuſcepere, ac denuò iudicialiter ſeſe adſtrinxerunt ad totalem liberationem, & indemnitatem Comitiſſæ, vſque ad conſentiendum mandato pro refectione omnium damnorum, expenſarum, & intereſſe, quod in caſu effectiuæ euictionis Iudex relaxauit.

Et quoniam poſt reportatas à PP. Sancti Gregorij geminas Sententias ſuper immiſſione ad enunciatam portionem Palatij fideicommiſſarij canonizatas inſuper à Signatura Iuſtitiæ cum clauſula *ſine præiudicio*, ſucceſſiuè expediri curarunt contra Comitiſſam mandatum pro reſtitutione penſionum pendente lite perceptarum, & pro earum ſatisfactione amplius ſequeſtrari obtinuerunt omnia bona ad eandem Comitiſſam ſpectantia prout ipſa docuit in eius *Summario Additionali num. 1. & 2.* Hinc Comitiſſa ſe, vt par erat conuertere ſtuduit aduerſus Razzalios, inſtetitque in partibus pro conſimili ſequeſtratione contra eorum bona, eamque per binas Sententias confirmari eſt aſſecuta, alteram nempe Vicarij Generalis Bononien. & alteram A.C. Thomati; Cumque Signatura ad inſtantiam fratrum de Razzalibus vlteriorem cauſæ diſcuſſionem huic Sacro Tribunali remiſerit, cum clauſula, *Conſtito, quod ſit locus Statuto de duabus*, propoſui idcirco de more dubium, An eſſet locus tali Statuto, & affirmatiuum habui reſponſum.

Præcipua reſolutionis ratio verſabatur in
1 validitate, conformitate, & Iuſtitia vtriuſque Sententiæ, quæ proindè habent vim triumrem, remque iudicatam efformant, non minus ex ſanctione Statuti Bononien. in *Rub. de Appellat. §. præterea à*, quam inſpecta peculiari Conſtitutio-
2 ne San. mem. Gregorij XV. quæ eandem ſtatutariam cenſuram extendit etiam ad cauſas, & perſonas Eccleſiaſticas ex animaduerſis per *Rot. in Bononien. Iuriſpatronatus de Ghiſlerijs 31 Ianuary 1595. §. 2. coram R.P.D. meo Pio. & in Bononien. manutentionis 20. Iunij cadentis anni §. 1. in fin. coram R.P.D. meo de Vlmo*, non obſtante, quod altera ex prædictis Sententijs lata, prout iuc, foret in Curia in gradu appella-
3 tionis interpoſitæ à Sententia de partibus iuxta rationes optimè perpenſas per *Rot. coram Peutinger. deciſ. 185. & deciſ. 15. par. 18. rec.* vtrobique *nu. 2. & in Bononien. fideicom. de liuis 10. Aprilis 1682. §. Validitas coram clar. mem. Card. Mattheio, & in Bononien. Dotis 27. Iunij 1685. §. Validitas coram R.P.D. meo Muto.*

Et ſanè circa validitatem de ea non fuit
4 queſtio inter partes; Conformitas verò eluceſe viſa eſt, ex quo ſententia A. C. Thomati confirmat illam Vicarij Generalis Bononien. Et licet abſit de medio contrarium decretum latum in Curia Legationis ſuper relaxatione ſequeſtri obtenti per Comitiſſam ſub motiuo oblatæ cautionis ex parte fratrum de Razzali-
5 bus, Nihilominus dum tale decretum expreſſe reuocatum legitur in ſententia A. C. hoc ſuperabundat ad effectum, vt primum iudicatum de Partibus, & poſtremum latum in Curia inter ſe coniungi valeant ad pariendā conformitatem, quemadmodum affirmat *Card. de Luc. de Iudic. diſc. 36. num. 36. & dixit Rota deciſ. 616. num. 1. par. 18. rec.* vbi concordan &c.

Iuſtitiam autem, ad quam in ſubſtantia tota diſputatio reſtringebatur, euidenter emergere DD. cenſuerunt ex clara, & literali obligatione fratrum de Razzalibus in præcitato Iuſtrumento tranſactionis contenta, & ampliſſimè confirmata in Iudicio occaſione ſuſcipiendi defenſionem Comitiſſæ aduerſus moleſtias PP. Sancti Gregorij, Cum enim Razzalij promiſerint illam releuare ab omnibus, & quibuſcumque moleſtationibus, quas pati contingeret ſuper portione Palatij ſibi ceſſa in Inſtrumento Tranſactionis contemplatione bonorum liberorum, aliorumque iurium, quæ ea dem Comitiſſa ad eorum fauorem relaxauit, & vlterius ſeſe obſtrinxerint eidem Comitiſſæ reficere omnia damna, & intereſſe, ac expenſas, quas ex cauſa præmiſſarum moleſtiarū ſubire compelleretur, de plano ſequebatur, quod dum Comitiſſa per PP. Sancti Gregorij non ſolum ſpoliata extitit pręcitata portione
6 Palatij fideicommiſſarij, verum quoque paſſa fuit ſequeſtra ſuper alijs bonis proprijs pro reſtitutione fructuum, ſeu penſionum pendente lite perceptarum, ſtatim apertus fuerit locus ſtipulationi, & retroſimili actioni ad factum aduerſus bona promittentium mediante illorum ſequeſtratione ad *trad. per Rotam coram Dunozett. Iun. deciſ. 795. num. 1. & coram Bichio deciſ. 266. num. 1. & ſequent. & in rec. deciſ. 77. num. 2. par. 11, & deciſ. 572. num. 2. & ſeq. par. 19. & in Bononien. Immiſſionis 25. Martii 1694. §. Denique coram R.P.D. meo Muto.*

Agnoſcentes fratres de Razzalibus efficaciam propriæ obligationis, ſolummodò pro eorum defenſione recurrebant ad triplicem exceptionem, alteram nimirum ex defectu liquidationis crediti Comitiſſæ ante ſequeſtra, alteram, ex quo ipſi poſſiderent bona libera, quę mediante ſuperiùs enunciata tranſactiòne conquiſiuerant, & conſequenter intrarent di-
7 ſpoſita per Conſtitutiones Fori Archiepiſcopalis Bononiæ in *Rub. 19. ſub num. 54.* vbi prohibentur huiuſmodi ſequeſtrationes aduerſus poſſidentes bona æquiualentia Debito;
8 Tertiam denique, quia in omnem caſum in vim earumdem Conſtitutionum *ſub. num. 55.* reponi debuiſſet ab iniuncta ſequeſtratione, mediante cautione per eos exhibita, & admiſſa per Decretum D. Prolegati.

Verum non obſtitit prima ſuper neglecta liquidatione damnorum, & intereſſe; omiſſis namque cæteris reſponſionibus datis per informantes pro Comitiſſa, animaduertebant

Domi-

Domini, quod dum Iudex de Partibus ad hu-
iuſmodi ſequeſtrationem deuenit ad effectum
ſubhaſtandi fructus bonorum ſequeſtratorum,
eoſque poſtmodum conſignandi Comitiſſæ in
9 caſu euictionis, ſuperabundaret idcircò, quod
liquidatio crediti ſuperueniret ante actualem
conſignationem, vt præter generalia, de quibus
Rota *coram Gregor. deciſ. 120. num. 1. & Rot. Lu-
cen.* penes modernum *Foralinien. in addit. ad
conſ. Ramon. tom. 4. deciſ. 69. num. 11. & 12.* in
præciſis terminis Mandati, vel non diſſimilis
10 præcepti relaxati pro refectione damnorum,
& intereſſe habetur ex *Bartol. in l. 2. num. 5. C.
de ſenten. quæ ſin. cert. quant. Iaſ. in l. 1. num. 31. ff.
de aden. Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 9. num.
25. & ſeq. Rota coram Coccin. deciſ. 677. num. 10.
& coram Buratt. deciſ. 545. num. 3.*

Quo vero ad nullitatem ſequeſtri ex eo de-
ductam, quod Razzalij poſſiderent bona ſtabi-
lia, placuit reſponſio, quod cum Comitiſſa
medio Iuramento illos allegauerit ſuſpectos
ex eo quod aliundè ſatisfieri poſſe non puta-
bat, quam per huiuſmodi ſubſidiarium reme-
11 dium, ſatis idcirco eſſe non videtur ad men-
tem Statuti Fori Archiepiſcopalis, quod Raz-
zalij doceant de poſſeſſione ſtabilium, niſi
etiam inſimul oſtendant, quod illa ſufficerent
pro ſatisfactione Comitiſſæ, vt in propoſito
ſimilis ſtatuti eiuſdem Ciuitatis Bononiæ benè
reſpondit Rota *coram Pamphil. deciſ. 56. num. 6.
& ſeq. & ſignanter num. 8.*

Denique reſpectu tertiæ exceptionis, ſiue
cautionis oblatę per Razzalios, & in partibus
admiſſę per Dominum Prolegatum, ac poſtea
reiectæ in ſententia A. C. Thomati, ceſſare exi-
ſtimarunt quamlibet difficultatem, attenta re
12 iudicata aduerſus Comitiſſam reportata
per PP. Sancti Gregorij; In his namque termi-
nis potiùs retorquebatur, ad Comitiſſæ inten-
tum ſummopere conferens ipſamet Ordinatio
Fori Archiepiſcopalis Bononien., cui fratres de
Razzalibus excipiendo, vt ſupra, innitebantur,
dum in ea *ſub num. 56*, expreſsè demandatur,
quod ſequeſtra, quæ fieri contingant vigore
iudicati non relaxentur, niſi mediante effectiua
ſolutione *Summaria* eorumdem de Razzalibus
num. 7. in fin. quod, & iuri communi optimè, &
adamuſſim conſonat *ex trad. per Bart. in l. ſi pe-
cunia § fin. ff. vt in poſſ. legat. ſeu fideicom. Iaſ. in
l. fideiuſſor. §. ſi ſatis datum num. 17. ff. qui ſatiſd.
cog. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 14. num. 164. &
171. Sabell. var. reſ. cap. 95. nu. 15. & 16. Rot. dec.
118. num. 10. & 11. poſt Zacch. de oblig. Camer. &
deciſ. 81. num. 19. par. 17. recent. &c.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MVTO

Nullius, ſeu Senogallien. Bonorum ſuper Manutentione.

Mercurii 23. Ianuarij 1697.

ARGVMENTVM.

Nouo examini ſuppoſitis fundamentis antecedentis Deciſionis 49. illa confirmatur, nonnullęque ſituationis bonorum in aliquo loco probationes referuntur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentia danda eſt hæredi, ſeu proximiori vltimi emphyteutæ, dum deuolutionis ius eſt dubium, & litigioſum.*
Hæredi, ſeu proximiori vltimi emphytheutæ in poſſeſſione exiſtenti ob probabilem ſpem renouationis, quæ reddit dubium ius deuolutionis, competit manutentio.
2 *Intellige id procedere, vbi ius renouationis eſt clarum, & indubitatum.*
Contrarium, quod ſufficiat probabilis ſpes, poſſe obtineri renouationem num. 4.
3 Card. de Luca de emphyt. diſc. 4. *reprobatur.*
5 *Clauſula* Conſtituti *transfert poſſeſſionem etiam bonorum feudalium, & emphytheuticorum fauore proximioris ſeu hæredis probabiliter renouationem ſperantis.*
6 *Etſi Conſtituens fuiſſet vltimus de inueſtitura, & in ipſa legeretur prohibitio alienationis.*
7 *Clauſula* Conſtituti *vt operetur, ſufficit, articulum eſſe dubium.*
8 *Poſſeſſio poſterior propria authoritate capta, eſt ſpoliatiua in concurſu anterioris.*
9 *Renouatio concedenda eſt ob immemorabilem coactiuam illam concedendi.*
10 *Et ob originariam appodiationem bonorum.*
11 *Ac ob Conſtitutionem id præcipientem.*
12 *Immemorabilis coactiua renouandi probatur confeſſione emiſſa in inſtrumento tranſactionis.*
13 *Error confeſſionis eſt plenè probandus ab allegante.*
14 *Immemorabilis probatur actibus complectentibus tempus infinitum.*
15 *Et pluribus enunciatiuis antiquis.*
16 *Dictia* alias &c. *extendi non valet ad caſum diuerſum ab antecedenter expreſſis.*
17 *Pacta effectum non ſortita non attenduntur.*
18 *Renouatio excludit præcedentem ammenſationem, quam includit noua conceſſio.*
19 *Immemorabilis conſuetudo renouandi includit coactiuam.*
20 *Coactiua renouandi probatur ſententijs antiquis renouationem decernentibus.*
21 *Ordinarius præſumitur defenſor, & conſeruator iurium ſuæ Menſæ.*
22 *Situatio probatur ex Cartis Geographicis.*
23 *Appodiatio bonorum quomodo probetur.*

24 Con-

24 *Confirmatio non immutat factum, ſed ſolum roborat ius.*
25 *In Statu Vrbini ex indulto ſan. mr. Vrb. VIII. bona feudalia, & emphytheutica Eccleſiarum ſunt renouanda proximioribus.*
26 *Situatio probatur teſtibus.*
27 *Ac cumulatiuis.*
28 *Concordia litem perimit.*
29 *Concordia operatur, totum retentum cenſeri retentum primæuo, & præexiſtente titulo ante motam litem.*
30 *Verbum* derogamus *eſt præſentis temporis, ac de præſenti remouet obſtaculum.*
31 *S. R. E. Cardinales abſentes de licentia Papæ habentur pro præſentibus.*
32 *Retinens habitationem in aliquo loco habetur pro præſenti.*

DECISIO LVI

DEfuncta de anno 1694. Sereniſſima Victoria de Rouere Magna Duciſſa Hętrurię, poſtrema in inueſtitura Caſtri Leonis, ac medietatis Turris Miralbelli, cum pertinentijs, & Iuriſdictionibus ſuis compræhenſa, ſtatim ſuper his bonis acerrima iudicialis contentio ſuborta extitit inter Eminentiſſimum, & Reuerendiſſimum D. Cardinalem Nigronum, vti Abbatem Commendatarium Monaſterialis Eccleſię Diui Laurentij in Campo Dominæ directæ, manutenere poſtulantem ex capite prætenſæ 3
Deuolutionis, & Eminentiſſimum, ac Reuerendiſſimum Dominum Cardinalem Mediceum antedictæ Magnę Duciſſæ filium, atque hæredem pro Inueſtiturę renouatione pluries inſtantem, & vlterius pro Manutentione in anteriori poſſeſſione per duplex conſtitutum, viuente adhuc Magna Duciſſa ſibi tranſlata, nec- 4
non poſtmodum actualiter apprehenſa; Quæ controuerſia in hoc Supremo Tribunali, Dominis omnibus videntibus, definienda per Sanctiſſimum Dominum Noſtrum mihi delegata, dedi Dubium in Audientia diei 13. Iunij 1695. — *An, & cui ſit dando manutentio?* fauorabileque reſponſum obtinuit D. Cardinalis Mediceus, ſed Deciſionis editæ fundamentis ad nouæ diſputationis trutinam reuocatis in Rota 11. Maij ſubſequentis, cum tunc ſuſpenſa fuiſſet reſolutio, ſolumque dictum, quod ponerentur hinc indè Iura in actis, hodiè DD. mei, præuio quo decet ſtudio, in hac grauiſſima Cauſa veritatem ſedulò inquirentes, cenſuerunt perſiſtendum eſſe *indeciſis*.

Debita ſanè viſa fuit iterum manutentio D. Cardinali Mediceo, nam docet de eius anteriori poſſeſſione controuerſorum bonorum, ac vti proximior, & hæres Magnæ Duciſſę Ma- 5
tris renouationem ſperare probabiliter poteſt, quo caſu cum ius deuolutionis, ſeu ammenſationis fauore Eccleſiæ Dominæ directæ reddatur dubium, & litigioſum, quouſque in petitorio Iudicio diſcutiatur, *An renouatio competat nec ne*, talis proximior, aut hæres in ſua poſſeſſione præcedenter acquiſita venit conſeruandus, iuxtà veriorem opinionem, de qua *Corn. conſ. 193. num. 3. lib. 3. Giouagnon. conſ. 44. num. 2. lib. 2. Gabr. conſ. 67. num. 17. lib. 2. Valaſc. conſult. 157. à num. 29. Vrceol. conſult. 33. num. 18 Pinheyr. de Cenſ. & Emphyt. par. 2. diſp. 7. ſect. 1. ſub num. 12. Poſtb. de manut. obſeru. 16. num. 42. 47. & 48. Conciol. ad Statut. Eugub. lib. 2. rubr. 76. in addit. ad Bull. Gregor. XII. num. 130. Card. de Luc. de Emphyt. diſc. 7. num. fin. alter de Luca de lin. legal. par. 1. artic. 25. num. 2. Flores de Mena in addit. decif. Gam. 4. num. 2. circa med. Pereyr. decif. 31. num. 8. & decif. 128. num. 1. circa fin. Thomat. decif. 16. num. 16. Adden. ad decif. 131. à num. 88. vſque ad 100. par. 8. Rota coram Martin. Andr. decif. 36. num. 6. cum ſeqq. & decif. 61. num. 7. coram Gregor. decif. 105. num. 12. coram Celſo decif. 15. num. 5. cum ſeqq. coram Priol. decif. 218. num. 15. coram Gerr. decif. 70. & decif. 673. vtrobique num. 16. penès Poſtb. de manut. decif. 111. num. 8. decif. 168. num. 9. decif. 283. num. 7. & decif. 646. num. 68. ac in Eugubina, ſeu Senogallien. Bonorum 27. Iunij 1695. §. 3. coram clar. mem. Card. Taurusio*

Abſque eo quod D. Abbas Commendata-
2 rius, cum deuolutionem claram prætendat ob concurſum trium requiſitorum, ſcilicet non controuerſi dominij directi, identitatis Bonorum, & extinctionis lineæ, valeat opponere, neceſſe eſſe in hoc caſu Ius certum, & indubitatū renouationis. Quandoquidem, quidquid dixerit *Card. de Luca* ſibi contrarius *in citat. diſc. 7. pariter de Emphyt. num. fin.* cæteri omnes DD. admittunt, ac ſuprema Tribunalia obſeruant, ſatis eſſe, quod Iudex, omnibus conſideratis credat probabiliter poſſe heredem, vel proximiorem vltimi Inueſtiti prætendere, & obtinere renouationem, ex quo per talem probabilem ſpem deuolutio eſt ſolum reuocabiliter ſequuta, & ſuſpenditur illius effectus conſiſtens in irreuocabili conſolidatione, vſque dum declaretur in Petitorio nullam deberi renouationem Hæredi, vel Agnato vltimi Emphyteutæ, ita *Valaſc. conſult. 157. à num. 29. Card. de Luca de Emphyt. dicto diſc. 7. num. 8. in fin. & in Supplement. diſc. 62. num. 2. 15. & 16. Pinheyr. de Cenſ. & Emphyt. dicta par. 2. diſp. 7. ſect. 1. ſub num. 15.* vbi id paſſim in Tribunalibus admitti *Gam. decif. Luſitan. 333. per tot. ſignanter num. 4. & 5.* vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum *Pereir. dicta decif. 31. num. 8. Rota poſt Mangil. de ſubhaſt. dec. 100. num. 3. verſ. ex alio etiam, penès Poſtb. de manut. decif. 111. num. 8. in fin. coram Mantic. decif. 194. num. 3. & 6. Bich. decif. 421. num. 1. 2. & 21.*

Conſtat ſiquidem de anteriori poſſeſſione D. Cardinalis Medicei, tàm ex geminis Conſtitutis in vita Magnæ Duciſſæ Matris expletis, altero de anno 1689. per actum inter viuos, alteroque in Codicillis ſub anno 1693. transferentibus ſtatim veram, & manutenibilem poſſeſſionem bonorum etiam feudalium, ac Emphyteuticorum fauore proximioris, ſeù hæredis probabiliter renouationem ſperantis, *Ancharan. conſ. 63. num. 4. Tiraquell. de Iur. Conſtit. poſſeſſ. par. 3. num. 5. & 6. Valaſc. de Iur.* Em-

*Emphyt.qu.*10.*num.*10.*verſ.nec etiam*, *& quæſt.* 18.*num.*20. Rot. *coràm* Martin. *Andr. deciſ.* 61. *num.*1. *&* 2. *& in Foroſempronien. Manutentionis* 13. *Aprilis* 1693. §. *Similique modo cum ſeqq.coram* Reuerendiſſimo *Zamoren.*tametſi Conſtituens fuiſſet vltimus de Inueſtitura, & in eadem legeretur adiecta prohibitio alienationis;
6 quia in proximiorem, ſeu hęredem probabiliter renouandum, præuentiua poſſeſſionis tranſlatio ſubſtinetur ex adductis per *Bartol. in l. ſi Domus* §. *ſiue in fin. ff. de legat. Clar. in* §.*Emphyteuſis quæſt.*24.*Corbul.de Iur.*Emphyt.*tit.de cauſ. priuat.ob alien.irrequiſ.dom.fact.limit.*6.*n.*1.*&* 2. *Fulgin.de iur.emphyt.tit.de alien.quæſt.*1. *n.*193. *cum ſeqq.*Rot.*coram Coccin. dec.*611. *nu.*3.*& coram Pamphil.dec.*658.*n.*2.quamuis ſufficeret,ad
7 hoc vt Conſtitutum operetur,articulum eſſe dubium, Rota *coram Bich. deciſ.*426. *num.*7. *&* 8. *in Meleuitana Donationis* 4. *Iunij* 1683. §. *Iſta namque coràm Eminentiſſimo Caccia*, *& in Foroſempronien. Manutentionis* 24. *Ianuarij* 1692. §. *Eiuſdem irrelevantię coram* R.P.*D. meo* Molines.
Quam etiam ex actuali adeptione, illicò è vi-
8 uis erepta Magna Duciſſa, quæ perperàm turbatiua prætenditur,ob dictam probabilem ſpem renouationis, & in vim cuius ſpoliatiua potius emergit poſterior poſſeſſio propria auctoritate per D.Cardinalem Abbatem appręhenſa, *Menoch. conſ.* 213 *num.*3. *cum ſeqq. Gionagnon. conſ.*44. *num.*2. *lib.*2. *Gabr. conſ.*88. *n.* 23.*lib.*1.*Gratian.diſcept.*378.*n.*25.*cumſeqq. Vrceol.conſult.*33.*n.*14.*&* 18.*Conciol.adStatut. Eugub.*R*ub.*76.*n.*125.*& ſeqq.lib.*2.R*ot.coràmMantic.dec.*194.*n.*4.*coram Gregor. dec,*105.*nu.*15. *&* 17.*coràm Buratt. dec.* 193.*num.* 6.*in recent. deciſ.* 409. *n.*7. *par.*1. *dec.* 385. *n.*15.*par.* 16.*& in Vrbinaten.ſeu Senogallien. Emphyteuſis* 23. *Martij* 1690. §.*non reſiſtente corà m* R*.P.D.meo Molines.*

Ac probabilis ſpes renouationis effulget, tanquam deſumpta per D.Cardinalem Medicetum ex tribus validiſſimis, & æque principalibus Titulis, coactiuæ nimirum immemorabilis. originariæ bonorum appodiationis, ac ſpecialis Indulti ſa: me: Vrbani Octaui pro Eccleſijs Status Vrbini,vnoquoque quorũ apto, &
9 ſufficiẽti pro renouatione obtinenda,vt de immemorabili, *Bald. in l.Si quas ruinas ſub num.*4. *&* 6. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.*, *Bero conſ.* 270. *numer.*3. *verſ. tandem ſtante conſuetudine lib.* 3. *Mantic.de tacit. & ambig. lib.*22. *tit.*30. *ſub n.* 19. *Fulgin. de Iur. emphyt. tit, de renouat. quæſt.* 1. *num.*30. *in fin. Conciol. ad Statut.* Eugub. *lib.* 2. R*ubric.*76. *nu.*3. Rot. *in recent. deciſ.*11. *per tot. par.*2. & poſt *Salgad. in labyr. Cred. deciſ.*
10 18. *num.* 9. & de originaria appodiatione, *Card. de Luc. de Emphyt. diſc.*6. *num.*4. *& diſc.* 7. *nu.*5. *Modern. Piſtorien. de locat. & conduct. cap.*68. *num.*59. Rot. *coram* Celſ. *deciſ.*192. *& in recent. deciſ.* 154. *vtrobique numer.* 1. *par.*15.
11 Ac de ſpeciali Indulto ſa: me: Vrbani Octaui vltrà mox relatos, R*ota in Senogallien. Emphyteuſis* 23. *Martij* 1696. §. *Porrò in præſenti coram* R. P. *D. meo Molines.*

Quod autem D. Cardinalis Mediceus probabiliter renouationem ſperare poſſit ex immemorabili, videtur non dubitandum ex
12 confeſſione iſtius emiſſa in ſolemni Transactione inita de anno 1660. & per Sedem Apoſtolicam vigore ſpecialis Breuis ſa: me: Alex. VII. confirmata intèr memoratam Magnam Duciſſam,ac claræ me: Cardinalem Barberinum tunc temporis Abbatem Commendatarium,& quod magis eſt pręuia omni maturitate,& quadriennali diſcuſſione per RR. PP. DD. Caietanum & Fanum Arbitros aſſumptos, vt latè in Deciſione, quæ reuidetur §. *Quod autem cum ſeqq.*; Quin vim,& efficaciam præadductæ confeſſionis in hoc Summariſſimo Iudicio,& in his circumſtantijs eruendæ ſpei probabilis renouationis tollere poſſit exceptio D.Cardinalis Abbatis quod ea fuerit erronea, ſignàntèr ex quo Arbitri hanc immemorabilem malè deſumpſerint ex Inſtrumentis inſertis in duobus antiquis Proceſſibus, illam non concludentibus, quia vltrà quod ex ipſa Concordia habetur, Arbitros non sè fundaſſe dumtaxat in Inſtrumentis
13 inſertis in dictis Proceſſibus, ſed in alijs, & in Iuribus extraiudicialitèr coràm ipſis communicatis, vt in *Summ. dato ex parte D.Cardinalis Mediceti dictæ primæ Deciſionis Num.*13.*litt. E.* D. Cardinali Abbati errorem allegaoti onus incumberet plenæ, & concludentis probationis, ex firmatis in dicta Deciſione §.*Neque huiuſmodi.*

Tantùm autem ab eſt, quod hęc concludens erroris probatio deducta fuerit, vt potiùs multa concurrant, ex quibus de facili in petitorio reſultare poterit veritas eiuſdem Immemorabilis ab Arbitris recognitæ, & à partibus contrahentibus confeſſatæ ex documentis ipſis in enunciatis proceſſibus exhibitis; Quoniàm, vltra generale ſolitum totiùs Abbatiæ renouandi alia bona Emphyteutica deſumptum ex antiquiſſimis renouationibus geſtis de anno 1120 & 1193. *Summario Domini Cardinalis Medices Num.*27. ac innumeris alijs continuatis à duobus, & vltra retrò ſæculis per Abbates factis cum enunciatiua huius ſoliti renouandi in quemcumque caſum, *dicto Num.* 23. *& ſeqq.* iunctis etiàm antiquo bannimento Abbatis anni 1470, cum pari enunciatiua *Num.*28. ac depoſitionibus vndecim Teſtium formiter examinatorum de Anno 1617. in lite tunc vertente inter Principem Vrbini, & Marchionem Hippolytum de Ruuere tale ſolitum referentium *Num.*29. afferuntur etiàm particulares renouationes illorum bonorum, abſque vlla indicatione principij, ſiveque aliqua interruptione, vel contrarietate ab anno 1303. ad hæc poſtrema tempora, *Summario D. Cardinalis Me-*
14 *dices Num* 1. 2. 6. 7. 11. 15. *&* 16. quæ cum complectantur tempus infinitũ regularitèr immemorabilem probant *Abb. in cap. cum nonus ſub num.* 5. *verſ. Ego verò dico de præſcription.* Rota *coram Buratt. deciſ.*435. *num.* 9. *in recent. deciſ.*321. *num.*13. *&* 14. *par.*9. *deciſ.* 108. *num.* 36. *cum ſeqq. par.*10. *deciſ.*279. *num.*13. *par.*12. *deciſ.*224. *ex num.*3. *par.*13. *deciſ.* 391. *num.* 1.

par.

par.19. Permaximè, dùm in eiſdem Inueſtituris
enunciata fuerunt hæc bona ſolita eſſe renoua-
ri, vt in illis annorum 1303. 1463. & 1590.
Quinimò in renouatione facta dicto anno
1493. explicita fuit qualitas immemorabilis,
15 quas enunciatiuas ad propoſitum valdè confer-
re conſiderat Rota in præcedenti deciſione *§. Quod autem.*

Et quamuis in oppoſitum afferantur pacta in
ipſis renouationibus inſerta, quod in caſum
deuolutionis liceat Eccleſiæ Directæ poſſeſſio-
nem bonorum appræhendere, retinere, vel cui
placeret concedere, nihilominùs vrget reſpon-
ſio, quod illa non leguntur in poſtrema reno-
uatione, ſeu Inueſtitura Anni 1621. ſicut nec
etiàm in alijs 1303. 1386. 1493. 1510. 1573.,
& 1598. ſed ſolùm talis facultas competeret Ec-
cleſiæ, quoties deuolutio proueniret per Cano-
nem non ſolutùm, vel pacta non ſeruata, aut
aliàs &c. quod vti comprahendens caſus cul-
16 poſos, in quibus relata dictio *aliàs &c.* cæte-
rata verſatur, ſe extendere non valet ad diuer-
ſum caſum deuolutionis ob lineam finitam, vt
vltrà adductos in deciſione, quæ confirmatur
*§. Minùs aduerſatur, Cirocch. diſcept. 62. ſub n.
77. Pac.on. de locat., & conduct. cap. 62. num.
92. cum ſeq. Rot. coràm Seraph. deciſ. 610. num.
25. & intèr diuerſ. deciſ. 195. num. 2. verſ. hanc*
17 *limitationem par. 2.* Clariùs cum hæc pacta num-
quàm ſortita fuerint effectum, quia Abbates
prò tempore ſemper renouarunt; Imò de An-
no 1620. Menſa Abbatialis per Senten-
tiam Vicarij Generalis coacta fuit renouare
proximiorem in alijs bonis, non curatis huiuſ-
modi pactis *dicto Summario Num. 36.*

Tametſi inſuper opponatur, quod Abbatia
Bona huiuſmodi ab anno 1371. ad annum
1493. & ſic ſpatio 100. annorum ammenſaue-
rit, ſeù retinuerit, non proptereà probabilis ſpes
renouationis excluditur ob intermediam reno-
uationem factam de anno 1396. per tunc tem-
poris Abbatem, Nicolao de Caſtracanibus,
ac Honuphriæ, & Catharinæ feminabus ſuper-
ſtitibus de Familia Brunfortia proximè præce-
dentèr inveſtita, vt ex actis datis in *Summario
D. Cardinalis Medicei Num. 2. cùm ſeqq.* ex qua
18 dici non poteſt Eccleſiam pręcedenter ammen-
ſaſſe, cum iſto caſu proceſſiſſet per viam nouæ
conceſſionis, non autèm renouationis, *Valaſc.
de Iur. Emphyt. quæſt. 11. num. 15. ad fin. Caldas
de renouat. Emphyt. quæſt. 3. num. 1. Gam. deciſ.
225. num. 7. Rota in recent. deciſ. 154. nu. 2. par. 15.*
Quodque etiàm non probetur qualitas coacti-
uæ prò eodem Canone; Præterquamquod
enim Doctores non deſunt firmantes, eamdem
16 præſumi in Immemorabili inuoluente ſub ſe
meliorem, magiſque proficuum titulum de
mundo, nempè *Crauett. conſ. 111. num. 21. &
25. Purpurat. conſ. 536. num. 11. cum ſeqq. lib. 2.
Menoch. conſ. 887. num. 54. Capon. diſcept. forenſ.
243. num. 4. & 9.* benè *Auendan. de Cenſib. cap.
8. num. 23. & 24. Caſtil. de tertijs lib. 6. cap. 29.
num. 8. cum ſeqq. Fulg n. de Emphyt. tit. de re-
nouat. quæſt. 1. num. 30. in fin. Card. de Luc. eodem
tract. diſc. 8. num. 3.* & articulo diſcuſſo firma-
nit *Rota in recent. deciſ. 11. per tot. par. 2. deciſ.
101. num. 8. par. 10. & deciſ. 71. nu. 10. par. 19.*
20 coactiua deducitur ex antiquis Sententijs Vi-
carij Abbatialis proximioribus renouationem
decernentibus *dicto Summario num. 33. cum tri-
bus ſeqq.* in poſtremis quarum duabus citatus
quoque fuit Promotor Fiſcalis Abbatiæ de am-
menſatione bonorum excipiens, quæ porrò
Sententiæ tamquàm latæ non à Iudice extra-
neo, ſed à dicto Vicario Abbatiæ, qui nedum
informatus præſumitur de proprijs ſtylis,
& conſuetudinibus, ſed etiàm ſollicitus
21 cenſetur tuitionis, & conſeruationis Iu-
rium illius, quàm maximam animaduerſio-
nem promerentur *Felin. in cap. ad aures ſub
num. 15. de reſtriptis Rota coràm Mantic. dec. 87.
num. 2. coram Gregor. deciſ. 485. num. 6. & in re-
cent. deciſ. 509. num. 14 par. 14.* Non ſubſiſten-
te diſtinctione inter conſuetudinem coactiuam
renouandi pro eodem Canone, & conſuetudi-
nem ſimplicem, ſeù præciſiuam renouandi, ex
quo, dùm ſupponitur coactiua quoad eumdem
Canonem, id implicitè præſupponit obligatio-
nem iàm exiſtentem renouandi, aliàs poſſet
Dominus directus eludere renouationem prò
eodem Canone, nolendo renouare, vt de ſe
patet nec etiam obſtante Conſtitutione 51. fa:
me: Vrbani VIII. cum eidem plenè reſpondeat
prima deciſio *§. Minuſque.*

Probabilis itidem ſpes Domini Cardinalis
Medicei renouationem obtinendi ex altero ti-
tulo originarię bonorum appodiationis, fun-
datà quàm valdè recognita fuit ex vrgentibus
probationibus ad hũc effectũ allatis, nã de an-
no 1127. Imelda, & Corradus filiùs, vna cũ alijs
filijs, & reſpectiuè fratribus concesserunt Mai-
nardo tunc Abbati S. Laurentij in Cãpo, ſuiſque
ſucceſſoribus omnia, & ſingula ipſorũ bona exi-
ſten. in vico Bulgarorũ, in fundo Zeneſtellæ, &
in fundo Cartecoſæ, nominati prò confinibus in-
tèr cætera littore Maris, ac Fluuijs Metauri, &
Nebulæ, iſtaque bona concedentes vnico con-
textu retinuerunt in Emphyteuſim cũ pacto re-
nouandi, & de anno 1146. quædam Pamphila
cũ pręſentia, & conſenſu Martini Viri titulo do-
nationis irreuocabilis inter viuos conceſſit, tra-
didit Eccleſię, & Monacis S. Laurẽtij eius terras,
ſiluas, aliaque bona exiſtentia intèr eiuſdem
Metauri Montaneæ, Nebulæ, & Maris fines,
quę poſteà prò ſe, filijs, & nepotibus, ſuiſque
hęredibus cum clauſula *ad habendam*, & ſub
annua penſione, ſeù Canone recepit in Emphy-
teuſim ab ipſa Eccleſia, & Monacis, prout ex
Inſtrumentis datis in pręterito *Summario Nu.
28. cum duobus ſeqq.* & controuerſa bona hęc
eadem eſſe, deſumitur ex conuenientia confi-
nium Metauri, Montaneę, Nebulę, & Maris,
22 probata ex Cartis Geographicis Ducatus Vr-
bini per Ioannem Antonium Maginum con-
fectis, quas ſituationem concludere pręnotat,
*Rota coram Priol. deciſ. 28. numer. 37. & in Sa-
lisburgen. Iuris Metropolitici 26. Nouembris
1691. §. Harum rerum coram R. P. D. meo Priolo,*

& in

*& in Nullius Prouinciæ Tarraconen. Iuriſdictio-
nis 19. Iunij 1693. §. Et quidem cor. Reuerendiſs.
D. Decano, & in Romana Exemptionis Calceo-
lariorum 27. Iunij 1695. §. In hypotheſi co-
ràm Me.*

Superadditis ſignantèr pluribus demonſtra-
tionibus, & adminiculis elicitis ex renouatio-
ne anni 1303. *dicto Summario Num.* 1., vbi fa-
23 cta legitur diſcretiua bonorum, quod ea, quæ
tunc renouationem obtinentes habebant intrà
primũ latus à flumine Saxano, quo exiſtebat Ca-
ſtrum Leonis, vt conſtat ex renouatione anni
1463. nominantur abſque aliqua adiectione
qualitatis Eccleſiaſticæ, ſeù Iuris Eccleſiæ, quę
tamèn non fuit omiſſa in alijs, & diuerſis bonis
Eccleſiæ; ſimilitèr ſub vnica verborum ſtru-
ctura conceſſa fuerunt, non ſolùm bona, quæ
per Inueſtitos habebantur, ſed etiam ea, quæ
deinceps per ipſos, ſeù eorum hæredes haben-
da eſſent: tùnc per Inueſtitos expreſsè reſerua-
tę fuerunt perſonæ hominum, ſeù ſubditorum,
& mobilia tam ſua, quàm ſuorum hæredum
tamquàm de ijs, quæ ab eadem Eccleſia non
recognoſcebant; cum talis reſeruatio præſup-
ponere videatur conceſſionem ab ipſis reſerua-
tarijs factam; ſuſcepa fuit per Abbates defen-
ſio erga Inueſtitos, eorumque filios, & nepotes,
vel illos, qui eorum gradus ſuppleuiſſent, ab
omni perſona hominum, in Iudicio, & extrà;
necnon pro Inueſtitura bonorum tenuiſſima
reſponſio, ſeù Canon duorum ſolidorum con-
uentus fuit, acceditque conſuetudo illarum
partium faciendi ſimiles appodiationes, vt te-
ſtatus fuit ſa: me: Vrbanus VIII. in infradicen-
do Indulto, & conſtat ex pluribus poſitiuis bo-
norum donationibus cum ſucceſſiuis Inueſtitu-
ris ab ea receptis *dicto Summario Num. 42. cum
ſeqq.* atque de Cauſis deueniendi ad appodia-
tiones *Num.* 45. *&* 46. Nec huiuſmodi pro-
babilem appodiationem deſtruunt enunciatiuę
emiſſæ in dicta Inueſtitura, ſeù renoua-
tione anni 1303. ac in relato Inſtrumento
Tranſactionis, quod Bona ſpectant ad Abba-
tiam, nec minùs aſs. Priuilegia Othonis Impe-
ratoris, Summorũque Pontificum Paſcalis II.,
Anaſtaſij IV. & Vrbani III.; enunciatiuæ por-
rò non excludunt qualitatem pertinentiæ ad
Eccleſiam vigore appodiationis, & Priuile-
gia, quidquid ſit de eorumdem legalitate, mul-
tiplicitèr controuerſa non deſignant, aut expri-
munt bona, de quibus agitur, ſed potiùs cõfun-
duntur ex Inſtrumentis ann. 1117. & 1149. ac cũ
proceſſerint per viam confirmationis dominij
24 Eccleſiæ non excludunt, quin priùs eadem bo-
na fuerint appodiata ad doctrinam *Bald. in l.
nominationes in fin. C. de appell. Rot. cor. Seraphin.
dec. 981. n. 5. & coram Pamphil. dec. 680. num. 17.*

Opitulatur demum D. Cardinali Mediceo
indultum ſan. mem. Vrbani VIII. ſuper bonis
Emphyteuticis, ac feudalibus Eccleſiarum Sta-
25 tus Vrbini impreſſum penès *Paitell. in expedit.
Cauſ. C iuil. 7.* ad effectum eliciendi probabilem
ſpem renouationis, Quin prędicti Indulti diſ-
poſitio declinari valeat, ex eo, quod hæc Bona
non probentur exiſterè in Statũ Vrbini, nam
hęc negatiua probatio non concluditur, ſed
potiùs pro affirmatiua, quamplura conſidera-
bilia deducuntur, nempè confeſſio emiſſa in
ſuperius mentionata Concordia inter Magnã
Duciſſam, & Cardinalem Barberinum per ſan.
mem. Alexandrum VII. confirmata, depoſitio-
26 nes tam decem Teſtium formiter examinato-
rum de anno 1549. quam aliorum ad perpe-
tuam optimè referentium compræhenſionem
in Statu Vrbini, quibus credendum eſſe conſi-
derant *Bald. conſ. 420. num. 1. verſ. interdum etiã
lib. 1. Decian. Conſ. 40. num. 67. lib. 4. Surd. conſ.
429. num. 1. lib. 3. Capyc. latr. conſult. 22. num. 17.
lib. 1. Rot. coram Canaler. deciſ. 161. num. 6.* & de
hac ſituatione, ſeu compręhenſione teſtantur
etiam Geographi, & Hiſtorici, nimirum
Antonius Magini *in ſua Ital.* & ſignantèr *in Ta-
bula Status Vrbini*; Vincentius Maria Cimarel-
lus *in Hiſtoria eiuſdem Status cap. 6.* concurrunt
quamplures enunciatiuæ; nàm in Inſtrumento
renouationis anni 1619. Abbatia S. Laurentij di-
citur Prouinciæ Vrbinatem. & ità etiam deno-
minatur in referendo Breue ſa: me: Clementis
X. ac in Inſtrumento confirmationis Inueſtitu-
ræ anni 1466. Caſtrum Leonis dicitur Seno-
gallien. Diœceſis, quæ citra controuerſiam eſt
in Statu Vrbini, ac de hac Diœceſi nuncupa-
27 tur in quindecim publicis Inſtrumentis relatis
in *Summario D. Cardinalis Medicei Num. 8.* quas
enunciatiuas deſeruire etiam in probationem
ſituationis, vel Territorij notant *Abb. conſ.
62. ſub num. 11. in fin. lib. 2. Valenzuel. conſ. 100.
num. 44. & 45. lib. 1. Albert. Brun. conſ. feu-
dal. 34. num. 3. Spad. conſ. 15. num. 2. lib. 1. Kini-
chen. de Iur. Territor. cap. 3. num. 12. & 13. de
Luc. de ſeruit. diſc. 85. num. 10. & ſeqq. Panimoll.
deciſ. 15. adnot. 2. num. 14.*

Minuſque Pontificis Indulti, ſeù Brèuis, &
efficacia valet euitari, tàm ex eo, quod in il-
lo exceptuata leguntur bona litigioſa, qualia
eſſe controuerſa prętenduntur, nàm ex lectura
eiuſdem Breuis manifeſtè depręhenditur, quod
dicta qualitas litigioſa conſiderata fuit quoad
bona deuoluta tempore Datæ dicti Breuis, vt
præſeferunt expreſsè verba, ibi — *hactenus ſunt
deuoluta, ſuper quibus tamen lis adhuc mota non
fuit &c.* ea propter nullo modo conſiderabilis
eſt in hodierno ſtatu, vbi agitur de noua deuo-
lutione mox ſuperueniente, poſtquam dicta anti-
qua lis per Pontificem conſiderata, terminata
28 fuerat per relatam Concordiam inter Magnam
Duciſſam, & ipſum Cardinalem Barberinum,
quæ totaliter litem perimit *ad cap. 1. de lit. non
conteſt. in 6. coram alijs in. Bononien. Tranſactio-
nis 12. Maij 1681. in princ. coram Reuerendiſſimo
Florez*, habeturque ac ſi nunquam extitiſſet,
29 cum de effectu Tranſactionis ſit, quod totum
retentum cenſeatur retineri priuatiuo, & prę-
xiſtente titulo ante ipſam motam litem, vt cę-
teris adductis copioſe firmatum fuit *in Bononien.
Macelli 19. Nouembris 1696. §. 2. & fortius co-
ram me*; Nec ex quo D. Cardinalis Mediceus
ſit forenſis, & non habitet in ſtatu Eccleſiaſti-

D d. co

eo Siquidem vt fuit reſponſum in Deciſione
confirmata §. *Ex his itaque circa medium*, qua-
tenus pertinet ad forenſitatem D. Cardinalis
Mediceus allegat diſpenſationem obtentam per
Breue ſa: mem: Clementis X. ad recipiendum
horum bonorum renouationem, quod licet
directum fuerit Abbati Commendatario cum
verbis – *poſſit, & valeat* renouationem facere;
nihilominus huiuſmodi verba reſpiciunt actum
renouationis, quam D. Cardinalis Mediceus
non petit vigore dicti Breuis, ſed ex antefatis
tribus titulis validiſſimis, & æque principali-
bus, non autem habilitationis ad renouationem
aſſequendam, quia in hac parte Papa loquutus
30 fuit per verbum derogamus, quod eſt verbum
pręſentis temporis, ac de pręſenti operatiuum
habilitationis ac remotionis obſtaculi, vt ad
propoſitum obſeruat Rota *in Romana Pecunia-
ria* 22. *Martij* 1688. §. *Nec valuit replicatio co-
ram bo: me: Emerix*, ſubnexis alijs ponderatio-
nibus in deciſione praecedenti factis *dicta* §. *Ex
his in fine*. Quò verò ad defectum habitationis
tranſierunt DD. ad effectum, de quo agitur,
ſpei probabilis, cum reſponſionibus datis in
pręterita deciſione *dicto* §. *Ex his itaque*, nimi-
31 rùm, quod, & Dominus Cardinalis Mediceus
habeatur prò præſenti; Dùm tamquàm S.R.E.
Cardinalis nòn poterat abeſſe ſinè licentia Pa-
pæ, & habitationem nè dùm in locis controuer-
32 ſis, ſed in ipſa Vrbe retinear, quòd ad effectũ re-
quiſiti circa habitationem, quę pendet ab ani-
mo redeundi conſiderauit *Rota in dec.90.n.5.&
6. & deciſ.431.num.1.cum ſeqq. par. 18.cum alijs
in deciſione* §. *Ex his itaque*.

Et ità prælibatis his prò hoc Summariſſimo
Iudicio manutentionis ad ſolum finem deſu-
mendi probabilem ſpem renouationis poſt ſe-
cundam Cauſę propoſitionem Dominis omni-
bus videntibus, ac itidem partibus accerrimè
informantibus concluſum fuit.

R. P. D. DE LA TREMOILLE.

Romana Aſſecurationis Nauis.

Lunæ Die 4. Februarij 1697.

A R G V M E N T V M.

Extrema neceſſaria ad proponendam ab aſſecu-
ratis contra aſſecuratores actionem aſſe-
curatoriam, ſeu periculi auerſi recenſentur:
Et crimen Barattariæ tum in Dominis mer-
cium, tum in Nauis Gubernatore, nautiſque re-
ijcitur, pluraque ad materiam aſſecurationis
ſatis erudito calamo congeruntur.

S V M M A R I V M.

1 *Actio aſſecuratoria, ſeu periculi auerſi oritur ex apocha aſſecurationis.*

2 *Aſſecuratio eſt nouum inuentum, quo mercatores certo præmio, quaſi pretio periculi redemptores ſuarum mercium alliciunt.*

3 *Aſſecuratores periculi auerſores, & emptores dicuntur.*

4 *Legitimatio perſonarum aſſecuratorum probatur mandato, ſeu litteris per ipſos datis ad ſuos Correſpanſales, ac ex horum reſponſionibus, ac ex libris vtrorumque benè tentis, ac ex apochis* di Carico.

Vbi nulla ſubeſt fraus circa perſonas, & intereſſe perſonarum aſſecuratarum, aſſecurantes nequeunt refricare quæſtionem dominij ibidem.

5 *Maximè poſt receptum pingue præmium.*

6 *Quantitas rerum aſſecuratarum leuioribus probationibus liquidatur:*

7 *Et probatur apochis di carico.*

Ac ex computis expenſarum, & pretij legaliter factis num.9.

8 *Scriba Nauis gerit vices Notarij.*

10 *Cambium Maritimum probatur ex Apocha.*

11 *Non requirit pecunias in Nauim fuiſſe illatas, ſed ſufficit illas fuiſſe erogatas in vſum Nauis.*

12 *Deperditio Nauis, & mercium probatur Conſulatur facta in portu viciniore, quo nautæ ab infortunio appulerunt.*

13 *Nec in examine teſtium ſunt citandi aſſecurantes in longinquis Regionibus commorantes.*

14 *Aſſecuratio dicitur commiſſa, probatis extremis.*

15 *Et contra aſſecurantes relaxatur mandatum.*

Apochæ aſſecurationis regulariter paratam habent executionem ibidem.

16 *Præſertim poſt denunciatum omnibus, vel ferè omnibus aſſecurantibus infortunium, & lapſum temporis conceſſum aſſecuratis.*

17 *Barattaria ſolet excipi in qualibet aſsecuratione.*

18 *Barattaria excepta ſi fuerit commiſsa, ceſſat obligatio.*

19 *Barattaria probatur, cum aſsecuratio facta fuerit longè maiori pretio, quam valerent Nauis, & merces illi impoſita.*

20 *Vel cum parua Nauis, & leuiter inſtructa longa nauigationi committitur.*

21 *Nautarum genus hominum eſt ob frequentes fraudes legi ſuſpectum.*

22 *Baratteria probatur ex præcipiti, ac ſpontanea fuga.*

23 *Aſſecuratores nunquam tenentur ex culpa nauarchi, & nautarum.*

24 *Conſulatus fieri debet in loco proximiori infortunio.*

25 *Barattaria non præſumitur in mercatoribus boni nominis, & famæ.*

26 *Mercatores Veneti vacant omni ſuſpicione fraudis, & doli.*

27 *Baratteria debet concludenter probari.*

28 *Nec præſumitur, & per probabilitatem in contrarium excluditur.*

29 *Baratteria excluditur, cum infortunium ingens damnum aſſecuratis parit.*

30 *Non committitur, niſi ob certam, indubitatamque ſpem magni lucri.*

31 Na-

31 *Nauis Gubernator, nautæque non præſumitur, quod ſe committere velint certo naufragio, nulla ſpe proprij lucri, ſed ſolum in gratiam Dominorum nauis, & mercium.*

32 *Nauis bonæ qualitas probatur ex Iudicio Prælationis ſuper illa promoto.*

33 *Naues in Mediterraneo ob notam, facilemque nauigationem diriguntur à ſolo Magiſtro nauis, abſque Nauclero.*

34 *Nauclerus conducitur transfretatis Gadibus in portu Cadicis, qui Nauim per Oceanum dirigat.*

35 *Nautis creditur ſuper re maritima.*

36 *Nauem malè inſtructam fuiſſe nequit dici ab eo, qui ante illius qualitatem benè nouit.*

37 *Nec eam ſiniſtrum paſſa eſt non ob naufragium, ſed ex alia cauſa.*

Culpa, propterquam caſus non euenit, nequit aſſecuratis imputari ibidem.

38 *Magiſter nauis à barattaria præſumitur immunis.*

39 *Barattaria à nauarco, nautiſque ſine præmio commiſſa non præſumitur.*

40 *Nec enim ipſi vix ex aggreſſorum manibus euadunt.*

41 *Barattaria non inducitur* ex *fuga, quæ ſola ſalutis ſpes ſupereſt.*

42 *Fuga ad propriam incolumitatem parandam ſuſcepta vacat dolo, & culpa.*

43 *Hoſtes iuſtè creduntur, qui* Nauim *bellicis tormentis vrgent.*

44 *Sola Barattaria excepta, omiſſio validioris defenſionis, ac cæteri caſus culpa etiam nautarum ſecuti cenſentur remiſſi.*

45 *In aſſecurationis contractu exceptio vnius caſus firmat regulam in omnibus alijs.*

46 *Aſſecuratores non debent ſarcire damnum illatum culpa dominorum mercium.*

47 *Carattaria formalis longe diſtant à culpa non imputanda aſſecuratis.*

48 *Nec comprehendit culpam nautarum.*

49 *Probatio facta iuxtà leges maritimas veritatem patefacit.*

50 *Præpoſitus Naui non probat pro ſcribente.*

51 *Scribæ Nauis defertur in re, quæ ad eum pertinet.*

52 *Conſulatus fieri debet in loco proximiori, quo vis tempeſtatis, aut hoſtium impetus appellere permiſit.*

53 *Aſſecuratio generaliter concepta commiſſa dicitur, ſiuè iuſtè, ſiuè iniuſtè ab hoſtibus, vel amicis nauis capta fuerit.*

54 *Aſſecurati non tenentur ad iudicialem recuperationem Nauis captæ.*

55 *Aſſecuratio nequit extendi de vna re ad aliam.*

56 *In aſſecuratione calculantur naula, Nauis, eiuſque inſtrumenta, ac Cambium in apoca deſcripta.*

57 *Aſſecuratio indefinitè concepta pro itinere ad aliquem locum obligat quouſque res aſſecuratæ ad locum deſtinatum non perueniunt.*

58 *Aſſecuratores non tenentur ex contractu geſto poſt deperditionem nauis notam aſſecuratis.*

59 *Cambium agnitum in apoca, & pro quo præmium fuit receptum, nequit impugnari.*

DECISIO LVII.

NAVIM nuncupatam Madonna di Buon Camino ſoluturam ab oris Venetis pro emendis mercibus in inſulis Zacynthi, ac Cephaloniæ, iiſque euehendis Londinum, Meractus, & Gherardus Veneti, & Nouellius Placentinus Mercatores aſſecurari curarunt hic in Vrbe quatuor Apochis ad ſuos directis correſponſales, in quibus plures Aſſecuratores ſuſceperunt periculum omne Nauis, Merciumque, necnon etiam Naulorum, & Cambij pro inſtruenda Naue contracti, quę poſtquam cum alijs quinque Nauibus Anglis, ac Batauis, quibus ſe iūxerat, iam fœliciter emenſa Mediterraneum peruenerat ad oras Malagę incidit in bellicas Gallorum Naues, quas appellant Armatori, Hoſtium Naues ad Herculeum fretum aucupantes, atque ab his aggreſſa, facileque ſubacta Maſſiliam traducta fuit, elapſis tamen leui Cymba Nauis Gubernatore, cęteriſque Nautis in Portum Cadicenſem receptis.

Aſſecurati, accepto Nuncio infortunij, & fruſtrati ſpe omni recuperandi Nauem, & merces, quæ poſt acerrimam litem tribus arreſtis ędictis Marſilię, & Pariſijs Fiſco adiudicatæ fuerunt, egerunt contra Aſſecuratores pro indemnitatis, & promiſſę aſſecurationis præſtatione coram R.P.D. Lancetta tunc A. C. Locumtenente, qui Cauſa non dum benè inſtructa, deſtitutiſque actoribus neceſſarijs probationibus iuſtè tunc Reos abſoluit, ſed illa per appellationem ad me delata, & propoſita die 4. Maij anni præteriti reſcriptum fuit *dilata, & adiungantur probationes*, quibus ab Aſſecuratis comparatis, & à DD. in hodierna diſceptatione maturè perpenſis reſponſum fuit *eſſe locum aſſecurationi, & relaxandum eſſe mandatum*.

Non enim dubitandum de obligatione Aſſecurantium, qui plenam auerſionem periculi in ſe receperant, & omne Maris infortunium, repręſalias, rubarias, tam ab Amicis, quam ab Inimicis, cœteroſque Caſus, vna tantum excepta Barattaria, pro qua ſe nolle teneri expreſsè cauerunt, vt in Apochis Aſſecurationis
1 *Summario primæ propoſitionis num. 1.* quibus contractū Aſſecurationis probari, partamque dici Aſſecuratis actionem aſſecuratoriam, ſeu periculi auerſi tradit *Stypman. de Iur. maritim. par. 4. cap. 7. num. 468. & ſeqq.* Mercatores enim hoc nouo aſſecurationis inuento ſibi conſulturi in
2 periculis, quibus maritima negociatio ſubeſt, Redemptores ſuarum mercium, & Nauium alliciunt certo conſtituto præmio, quaſi pretio periculi *Loccen. de Iur. maritim lib. 2. cap. 5. Griphiander. Oeconom. legal. lib. 2. cap. 12. num. 93. & ſequen. Onnat. de contr. tom. 3. par. 2. tract. 36. diſp. 131. ſect. 2. num. 25.* Rota *deciſ. 420. num. 1. & ſeqq. par. 16. deciſ. 420. num. 2. par. 17.* proindeq;
3 Aſſecuratores periculi auerſores, emptoreſque rectè dicit Rocc. *diſp. Iur. ſelect. cap. 97. num. 5. Giurb. obſeru. 73. num. 3.* & nouiſſimè in Romana

aſſecurationis 28. *Ianuarij* mox elapſi §. *Quemad-
modum enim in fine coram R.P.D.meo dell'Olmo.*

Nec etiam dubitari poteſt de legitimatione
perſonarum aſſecuratarum, ex eo quia in vna
ex Apochis legatur *Per conto di chi ſpetta*, quaſi
nomina non ſint expreſſa, & ſic incerta; Acto-
res enim ſe eſſe aſſecuratos oſtendunt ex mã-
dato, ſeu litteris ab Aſſecuratis datis ad ſuos
Correſponſales, ex reſponſionibus poſt exple-
tum mandatum ab his redditis, nec non ex li-
bris legali, ac mercantili more à mandanti-
bus, & mandatarijs retentis, ac denique ex
4 Apochis, quę nuncupantur *di Carico*, vnde
cum manifeſtè pateat, nullam ſubeſſe fraudem
circa perſonas, & intereſſe Actorum nequeunt
Aſſecurantes refricare quęſtionem *Dominij
Stypman.de Iur.marit.par.4.cap.7.num.403. Ve-
ſtil.concl.151.num.22: verſ. ſed eſt bene verum,
Gamm.deciſ.Luſitan.318.num.3. Rota coram Coc-
cin.deciſ.2215 deciſ.217.num.10. & 11. par.18.
5 deciſ.369. num. 33. & ſequen. par. 19. rec.* ma-
ximè poſtquam iam pingue aſſecurationis
præmium lucrati fuerunt.

Rerum verò, & mercium aſſecuratarum
6 quantitas, & liquidatio leuioribus alioquin
ſemper admiſſa probationibus, vt in *Romana
Aſſecurationis ſuper negotio principali 4. Iulij
1685.§.nam cum verè coram Reuerendiſs.D.Her-
uault Archiepiſcopo Turonenſe* clarius habetur
ex Apocis onerarijs, & vt dicunt *di Carico
7 Summario num. 4.* à Nauis Gubernatore, &
8 Scriba gerente vices Notarij ſubſcriptis *clar.
mem.Card.de Luc.de credit.diſc.106.num.6. Rota
coram Coccin.deciſ. 66. coram Priolo deciſ. 479.
num.1.deciſ.420.num.14. & 15. par. 16. deciſ.
400.num.9. par.17. deciſ. 369.num.51. & ſeqq.
par. 19. rec.* cui probationi adduntur etiam
9 legalia computa expenſarum, & pretij
expoſiti in mercium emptione, & oneratione.

Et Cambium etiam maritimum plenè pro-
10 batur ex Apoca exhibita *d. nu.4. litt.D. Scacc.
de Camb.§.1.quæſt.5. num.15. & 16. Rot. deciſ.
369.num.72.par.19.* Cumque agatur de pecunijs
ad Cambium ſuſceptis pro inſtruenda Naui,
ad illius validitatem non requirebatur, eaſdem
11 fuiſſe in Nauem illatas, ſed ſufficiebat fuiſſe
erogatas in vſum Nauis, vt à pecunia traie-
ctitia benè diſtinxit R. P. D. *Anſaldus Collega
noſter in ſuo tract.de Commerc.& Mercatur. diſc.
70.ex num.80. Rota coram Vbago deciſ.99. num.
10.& d.deciſ.369.num.83.& ſequen.par.19.*

12 Deperditio denique nauis, & Mercium
probatur ex Conſulatu facto iuxta leges mari-
timas in Portu Cadicenſi, quo Nauarcus, nau-
tæque appulſi poſt paucos dies ab infortunio
apud competentem Iudicem examinati fuerunt
ad normam *text.in l.2.C. de naufrag. Chriſtin.
deciſ.Belgic.65.lib.5.d.deciſ.369.num.12.* cum
alijs Concordantibus penes *Rocc. dicta diſput.
97 num.2.R.P.D.Anſald. dicto diſcurſ.70. num.
15.& 16.* ad quod examen citaſſe non opor-
13 tuit Aſſecuratores Commorantes in longin-
quis Regionibus, vt diſtinguendo à Caſu, quo
Aſſecuratores preſentes reperiuntur traditur
locis mox allegatis.

14 His autem probatis non eſt, cur aſſecuratio
commiſſa non dicatur *l.fænerator. ff. de nautic.
fænor. vbi Cuiaci.ad lib.25. quæſt. Paul. fol. mihi
1219.& ſeqq.tom.2.oper.Poſth.l.1.& vltima C.
eodem tit.Rocc.d.cap.97. num. 4. & 5. Manatb.
deciſ.Florent.prima num.19. & ſequ. Rota coram
Dunozett.Iun.deciſ.460. num. 1. Rota coram V-
bago deciſ.99 num.2.& in recent. deciſ. 120.nu.
5.par.16.deciſ.400.num.4.par.17.in Romana Aſ-
ſecurationis 4.Iunij 1681.§ ſubſiſtit.& 19.Ianua-
rij 1682.§.primo coram bon.mem.Emerix, & in
alia Romana aſſecurationis ſuper negocio princi-
pali 4.Iulij 1685. in princip. coram Reuerendiſſi-
15 mo D. Heruault*, contraque Aſſecurantes man-
datum relaxandum eſt, His enim Apochis pa-
rata regulariter eſt executio *Pegaſ reſol. cap.1.
d.num.29.Stypman.dicta par. 4. cap.7. num.420.
& Fontanell.deciſ.428.num.7. Dunozett.Iun.dec.
513.num. 6. & deciſ. 913.* maximè poſtquam
illis omnibus, vel ferè omnibus denunciatum
16 iam fuit nauis infortunium tranſactumque
tempus Aſſecuratis datum petendi aſſecura-
tionem *KuriKbe ad Ius maritimum anſeaticum
Diatriba de aſſecur. num.14. tenetur, & verſ. tem-
pus autem Stypman.de iur.marit.d. cap.7. numer.
470.& ſeqq. Ripoll.de Magiſtr. logia maris cap.
21.num.88.& ſeqq.*

At verò claram hanc obligationem, para-
17 tamque actionem ſcribentes pro aſſecuranti-
bus elidere conabantur exceptione Barattariæ,
quæ cum in qualibet Aſſecuratione excipi ple-
rumque conſueuerit *Rota coram Vbago deciſ.
99.num.3.* clariſque verbis in noſtra hypotheſi
18 excepta legatur, illa probata, ceſſat obligatio
quęlibet Aſſecurantium *Rota coram Dunozett.
Iun deciſ.441.*

Eamque interueniſſe probari aiebant ob
fraudem, ac deceptionem in perniciem Aſſecu-
rantium preordinatam ab aſſecuratis, qui ex
nauis peremptione longe maius lucrum, quam
ex eiuſdem incolumitate conſecuturi erant, cũ
aſſecuratio facta fuerit longe maiori pretio,
quam valerent Nauis, ac merces, illi impoſitæ,
19 videlicet vuæ paſſæ prauæ qualitatis, & mo-
dici valoris, hinc autem præcipuum elici ar-
gumentum pro inducenda Barattaria *coram
Priolo deciſ.472.num.7.*

Rurſus parua hæc Nauis, vix Capax 200.
Cadorum, & duodecim tantum inſtructa Ve-
ctoribus commiſſa fuit adeò longæ nauigatio-
20 nis difficultatibus, & periculis ſine nauclero,
quod vt benè notat *Oldemburgh. Itinerar. Iuri-
dic.tit.3.§.83.fol.mihi* 240. fieri neq nisi ſine
Culpa, aut Conſilio preordinato ad Nauis, vi-
liumque mercium interitum, cuius fraudis,
dolique olim ſtructi à Poſthumio, & Lucio Põ-
ponio Publicanis Seuerus vindex fuit Populus
Romanus, vt ex Liuio refert *Loccen.de Iur.ma-
rit.d.lib.2.cap.5.§.Decem. in fine.*

Atque in hanc deceptionem magiſtrum
quoque Nauis, nautaſque genus hominum
21 ob frequentes fraudes legi ſuſpectum *Chriſtin.*

d.

d.deciſ.65. num. 17. lib. 5. Conſpiraſſe probari
dicebatur, eo quia ſtatim, ac in Bellicas Gal-
lorum Naues inciderunt, nullis exhibitis pa-
cis, amicitiæque conſuetis ſignis, ſed veluti
ſpontanea præda oblata præcipiti fuga Nauem
22 diripiendam illis dereliquerunt, qua ſub fu-
ga ſi Barattariæ crimen latere ſcripſit *Monach.
deciſ. Florent. prima num. 19. alijque apud Rotam
deciſ. 54 num. 3. par. 14. & deciſ. 247. num. 7. par.*
18. illud profectò non amplius latens, ſed ma-
nifeſtum reputandum erit ex deſertione Nauis
facta, vt deponit Teſtis *Summario* Aſſecuran-
tium *num. 7.* cum ſubſtractione Veneti Vexilli
litterarum Patentium, librorumque, ac ſcriptu-
rarum, ex quibus Aggreſſores cognita amicę
nationis Naui, merceſque euchi ex Amicis pa-
riter Regionibus, nil penitùs hoſtile feciſſent,
prædaque ſeſe continuiſſent, quamobrem cum
nauarchi, & nautarum Culpa damnum omne
23 datum ſit, Aſſecuratores illorum facto non
tenentur, tametſi ampliſſima ſtipulatione pe-
riculum omne ſuſceperint *Odd. conſ. 31. Leonin.
conſil. 23. VVames conſ. ciuil. 25. cent. 4. Ripol. de
Magiſtr. logiæ maris cap. 21. num. 75. & ſequen.
Giurb. obſer. 73. Muta deciſ. 3.*

Hiſque demum addebantur alia non minus
valida præmeditatæ fraudis indicia elicita
ex eo, quod Nauarcus, & Nautæ poſt captam
24 Nauem loco appellandi Portum Malagę, cu-
ius è conſpectu res geſta fuerat Cadicem di-
rexerunt; ibique peregerunt Conſulatum con-
tra diſpoſitionem *Iuris d. l. 2. C. de naufrag.* &
contra Statuta Maritima Sancientia, id in vici-
niori loco peragendum eſſe, ne fraus vlla fiat
Aſſecuratoribus, longinquis in Regionibus
plerumque commorantibus, deinde enauigan-
tes Maſſiliam ferè indefenſi in Tribunali Ad-
miralitatis prædam Fiſco addici paſſi ſunt; à
qua licet Aſſecurati procuraſſent, opportunis
tamen neglectis defenſionibus duobus alijs
ſuccubuerunt Sententijs hæc autem legitimę
defenſionis omiſſio non leue præbet fraudis,
ac deceptionis argumentum.

Verùm nullo iure probatiſſimis viris tanti
criminis notam inuri viſum eſt, quorum bo-
25 num nomen, & famam ſuperfluum viſum eſt
emendicatis argumentis vindicare, cum ea
DD. notior eſſet, quam vt minima probatione
aſſeri oporteret, vt in propoſito ait VVames
conſil. Ciuil. 23. num. 15. cent. 4. Vacaut enim, ſem-
perque omni fraudis, dolique ſuſpicione vaca-
26 rũt Veneti mercatores tota Europa, Aſiaque nõ
minus ſumma diuitiarum Copia, quam incor-
rupta ſemper fide ſpectatiſſimi, quos magnis,
nec immeritis effert laudibus *Reuerter. in obſer-
uat. ad deciſ. 745.* vt etiam vacabat Nouellius
Mercator Placentinus, qui amplis facultatibus
æquè, ac integritate notus in Italiæ Emporijs,
ac pendente lite ſupremum diem obijt.

27 Nec impictum Crimen manifeſtis cætero-
quin probationibus euincendum *Rot. coram
Vbago deciſ. 99. num. 9. & in recent. deciſ. 120. n.*
28 *num. 2. 8. & 9. par. 14. deciſ. 420. num. 11.* vbi
nunquam præſumi, & per probabilitatem in
contrarium excludi *par. 16. deciſ. 369. num. 57.
& ſequen. par. 19. cum alijs congeſtis in dicta Ro-
mana Aſſecurationis Nauis 5. Hinc enim coram
R. P. D. meo dell'Olmo*, vllo modo probant, val-
dè à DD. improbata argumenta exaduerſo ad-
ducta; Ruit enim primum, quia ex Nauis
infortunio non ab Aſſecuratoribus exprobra-
29 tum lucrum, ſed certum, & ingens damnum
Aſſecuratis euenit; Nauis enim ipſa aſſecu-
rata legitur ſcut. 1200. dumtaxat *Summ. præte-
rita informationis num. 1.* licet ducatis 4000. à
Gherardo empta fuerit *eodem Summ. numer. 2.*
Merces verò, naula, & reliquus Nauis appara-
tus ad Merattum, & Nouellium pertinentes
aſſecurati leguntur ſcut. 3700. quamuis ſola
inſtrumenta, Vaſaque Nauis comparata fuerint
pretio librarum Venetarum 1832. *Summar. Aſ-
ſecurantium numer. 12.* Merces in Inſula Hia-
cynthi emptæ fuerunt ſcut. 4620. *Summ. præteri-
to num. 2.* atque inſuper pro naulo Domino
Nauis ſoluti ducati 2400. *dicto Summario num.
4. litt. C.* hiſque addenda ſunt ſcut. 690. in præ-
mium Aſſecurationis pręſtita Aſſecuratoribus
Summario num. 1. & ſeqq. ac ingentes litium
expenſæ, damnaque, quæ ſuperuenerunt ex
pluribus aſſecurantium Decoctionibus, quibus
30 perpenſis, inuerſimile prorſus fit, Aſſecura-
tos tanta cum iactura moliri voluiſſe adeo de-
teſtabilem fraudem, quæ nonniſi ob certam,
indubitatamque ſpem magni lucri committi-
tur, vt probant Concordantes apud *R. P. D.
meum Anſaldum d. diſc. 70. num. 18. & ſeqq.*

Longè verò debilior viſa eſt coniectura pr-
ordinatæ fraudis deſumpta ex male inſtructæ
Nauis fragilitate, omiſſa enim inuerſimilitu-
dine, quod Nauis Gubernator, nautęq; certo
31 naufragio ſe committere voluerint, nulli ducti
ſpe proprij lucri, ſed gratia dũtaxat Dominorũ
Nauis, & mercium, illa penitus elidebatur. Pri-
32 mo quia idoneitatis, capacitatis optimęque
ſtructuræ Nauis iam probatæ præterito *Summ.
num. 22.* magnum prębuit argumentum, Iudicijſ
ſuper pręlatione ab alio Conductore Venetijs
promotum *Summario num. 23.* prætereaque
frequenti experientia compertum eſt, Naues ſi-
miles, quinimo minores illa, de qua agitur hu-
iuſmodi nauigationem ſuſcipere, abſque eo
quod obijci poſſit, ſoluiſſe ab Oris Venetis ſi-
33 ne nauclero, quia per Mediterraneum, quo
nota, faciliſque eſt nauigatio, Naues dirigun-
tur à ſolo Magiſtro Nauis, & nonniſi transfre-
tatis Gadibus nauclerum conducunt in Portu
Cadicis, qui difficilioris nauigationis, nautiſ-
34 que Veneris incognitę curſum per Oceanum
dirigat, vt teſtantur nautæ omnes, & nauar-
chi *Summ. num. 19.* quibus plena fides exhiben-
35 da eſt *Rot. coram Gregorio deciſ. 126. num. 1. &
ſequen. Merlinus deciſ. 754. num. 10. & 11. & in
rec. dec. 571. n. 19. p. 5. dec. 369. n. 84. & ſeqq. p. 19.*

Deinde ſubdebatur, fruſtra de his diſceptari,
36 tum quia agitur de contractu Aſſecurationis
inito ſuper Naui, quam expoſitum fuit Aſſecu-
ratoribus nuncupare *Madonna di Buon Camino*,
expreſſo nomine Gubernatoris, qui eam rege-
bat.

bat, ac ſcrie, & ordine nauigationis peragendæ, ideoque ſciuiſſe debuerunt, & præſumuntur illius qualitatem, & an ſuſcipiendæ nauigationi apta foret, vt in ſimili argumentatur Rota deciſ. 54. num. 11. & ſequen. par. 6. rec. Tum etiam, quia vt cumque Nauis inſtructa fuerit, aſſecuratio commiſſa non contenditur ob Nauis naufragium, ſed ob eiuſdem deprædationem, cuius nec fragilitas Nauis, nec naucleri
37 defectus cauſam vllam dare valuit, ideoque nullo Iure aſſecuratis imputatur culpa, propterquam caſus non euenit Fontanell. deciſ. 534. num. 9. & ſequenti, & optimè Ramon. conſ. 39. num. 4. & ſequen. Chriſtin. deciſ. Belg. 71. num. 31. lib. 5.

Vindicatis aſſecuratis à Barattariæ Crimine, illis inſcijs magiſtrum Nauis in eamdem conſpiraſſe non ſinit ipſius probitas pluribus
38 comprobata Summario num. 12. quamuis pro ea aſſerenda ſola Iuris præſumptio exuberaret ex VVames d. conſ. 23. num. 16. Illumque plenè diluit ſpecies ipſa caſualis pœnitus in fortunij, quod nulla ratione ſtruxiſſe potuit cum Ducto-
39 tibus nauium, quos non nouerat, ſed caſu offenderat, cum quibus propterea paciſci nequiuerat de ſceleris pretio, ſine quo illud à nauarco, nautiſque nunquam admiſſum præſumitur Rocc. d. cap. 97. num. 4. & ſequen. Monach. dec. Florentin. prima num. deciſ. 269. num. 58. par. 19. Cumque ipſe, alijque nautę cum ſacco panis, &
40 aquæ cado ex aggreſſorum manibus vix euaſerint, miſer hic ſtatus ab impicti criminis nota eoſdem vindicat Rot. in Romana aſſecurationis 26. Februarij 1680. §. nec pariter coram bon. me. Emerix, & deciſ. 120. ſub num. 8. par. 14. rec.

Nullamque fraudis ſpeciem habet fuga ab
41 eis ſuſcepta, quia cum inopinati Caſus periculo, terroreque, quem nox augebat, perculſi amicas Naues dignoſcere non poſſent, ſed Bellicis ab his exploſis tormentis, eorumque ictibus, altera ex Socijs Nauibus quaſſata, littorique alliſa, alijs verò defectis Summario num. 6. & ſequen. ſua etiam iam diſrupta periclitaretur, Aggreſſoreſque altiori è Puppi inconditis clamoribus, vt vela colligerent, demitterentque, obſtreperent, nulla profectò alia inermibus Nautis ſalutis ratio, aut ſpes ſupererat, quam fuga ſe ſubripere, quæ ſemper dolo, ac culpa vacat, cum ad propriam incolumitatem
42 parandam ſuſcepta eſt Rota deciſ. 54. confirmata deciſ. 120. par. 14. rec.

Nec error, ſeu timor, quos nox ingeſſerat,
43 tolli poterat, poſtquam illuceſcente die Gallica ſigna emicuerunt, quia, vt in ſimili caſu benè notauit Reuerter. ad deciſ. 545. num. 4. & 5. iuſta credulitate falſo illa ſuppoſita fuiſſe ſuſpicari potuerunt, cum amicis Vexillis longè abſonarent bellicorum tormentorum ictus, quibus eorum Nauis ad excidium vrgebatur, ideoque excuſandi, cur timorem, quo iuſtè perculſi non abiecerint.

Verû, tametſi turpi animi animi proſternatione confracti Nauim deſeruiſſent, non idcirco Aſſecuratores releuarentur à ſua obligatione, quia cum in Apochis aſſecurationis exceptus tantummodo fuerit caſus Barattariæ,
44 ſimplex proindè omiſſio validioris defenſionis, quæ nulla ab inermi Naui fieri poterat, cœterique caſus culpa etiam nautarum ſecuti remiſſi cenſentur Rocc. dicto cap. 90. num. 13. Vrſell. concluſ. 151. num. 21. in fine Gripbiſander Oeconom. legal. lib. 2. cap. 12. num. 100. Kurickc ad ius maritimum Anſeaticum d. Diatriba de aſſecur. §. Aut quia Aſſecuratio Priol. deciſ. 470. num. 9. Rota deciſ. 54. num. 19. par. 6. deciſ. 369. num. 60. & ſequen. par. 39. rec. cum alijs, quos refert Adden. ad Ramon. d. conſ. 39. num. 12. & ſeqq. cum etiam his in cauſis receptum ſit,
45 exceptionem vnius caſus firmare regulam in omnibus alijs ſub exceptione non cadentibus Bartbolam. de Boſco conſ. 391. §. quinta non obſtat verſ. itemque vnum Loccen. de Iure maritim. lib. 2. cap. 5. §. decimotertio Stypman. eodem tractatu par. 4. cap. 7. num. 336. & ſequen. Rutger. Rolant. de commiſſ. & commiſſion. Cameræ Imperialis par. 4. lib. 2. cap. 16. ex num. 28. Fontanell. deciſ. 234. num. 8. & ſequen. Rota coram Priol. deciſ. 470. num. 4. deciſ. 34. par. 6. deciſ. 400. num. 8. par. 17. & in dicta Romana Aſſecurationis 28. Ianuarij 1697. §. hinc etiam in fine coram R. P. D. meo dell'Olmo.

Nec applicantur auctoritates in contrarium
46 adductę §. atque in hanc in fine, vtpotè loquentes de damno illato, culpa, & facto ſtipulantium Aſſecurationem, & Dominorum Mercium, quod ab omni æquitate alienum foret, ſarciri ab innoxijs Aſſecuratoribus, vel de fraude à nautis adhibita ad interuertendas merces in fraudem Aſſecuratorum, & aſſecurantium, in quo non conſiſtit ratio formalis Barattariæ exceptæ in Apocis, qui caſus, vt bene explicat Rota deciſ. 420. num. 74. & ſequen. par. 16. confirmata deciſ. 400. num. 17. longè aberrat ab
47 hypotheſi ſimplicis culpæ non imputandæ aſſecuratis, qui curant plena, ac indefinita auerſione periculi ſuſcipi ab aſſecuratoribus caſus omnes, vt quacumque ſubmota quæſtione ſuper purificatione obligationis ab eiſdem ſuſce-
48 ptæ, liberè conſequantur omnimodam rerum ſuarum ſecuritatem magno conſtituto pretio ſibi comparatam, quod vix vnquam conſequi poſſent, ſi culpa nautarum ab aſſecurantibus refundi poſſet in aſſecuratos, vt poſt Rot. Florent. apud Monach. deciſ. 1. num. 29. & ſequen. in noſtris præciſis terminis probat Manſ. conſult. 221. per tot. & præcipuè num. 13. & ſequen.

Sed hæc omnia dolo, & culpa vacaſſe, & caſu fortuito reuera cōtigiſſe probatum præterea fuit Conſulatu facto in Portu Cadtcenſi, ex quo
49 compertum habetur, Magiſtrum Nauis reliquiſſe vexilla, litteras patentes, cœteraque documenta, ex quibus Aggreſſores potiti Nauem dignoſcere potuiſſent, qualis illa eſſet, quæ lanè probatio facta iuxta leges Maritimas omni ſubmota fraudis ſuſpicione veritatem patefacit Rota coram Vbago deciſ. 99. num. 5. & 6. & longe præualet depoſitioni vnici teſtis, qui à prædatoribus captæ Naui præpoſitus fuit, vt il-

lam

50 Iam Maſſiliam traduceret ideoque Præponen-
tium, & proprij intereſſe exceptione repulſus
nullam fidem meretur *Ramon.conſ.39. num.11.
& ſeqq.deciſ.54.& deciſ.120. vtrobique num. 8.
par.14.recent.* quibus probationibus in hodier-
na cauſæ propoſitione acceſſerunt depoſitio-
nes aliorum duorum Teſtium, quorum alter
51 erat ſcriba in vna ex Nauibus prædantibus,
cui valdè deferendum eſt in re, quæ ad eum
pertinebat *Rota coram Bichio deciſ.20. & deciſ.
117.vtrobique num.7. par.9. rec.* nec non etiam
acta omnia Iudicialia facta pro recuperan-
da Naui.

Nec officit Teſtimoniale examen Cadici,
52 non autem Malagæ peractum fuiſſe, cum ex-
ploratum cuique ſit nautis, tempeſtatis, aut
inimicorum impetu perculſis integrum non eſ-
ſe, quo malint appellere, ſed illud plerumque
iter, Portumque eligere, quem dat ventorum
arbitrium, viſque conſequentium hoſtium per-
uium relinquit *Rota in Romana Aſſecurationis
4.Iulij 1685. §. non obſtat coram Reuerendiſſimo
Domino Hernault Archiepiſcopo Turonenſe.*

Et denique, quæ nauarco, & aſſecuratis im-
properabantur, ob male geſtam cauſæ defen-
ſionem, licèt prorſus ſublata fuerint luculenta
expoſitione eorum omnium, quæ in decurſu
litis pro viribus actu Maſſiliæ, & Pariſijs facta
fuerunt, nihilominus DD. Viſum eſt, nullum fieri
operę pretium ſubtiliori horum inquiſitione,
cum vi apocarum, in quibus ſola Barattaria
53 excipitur, Aſſecuratio commiſſa dicatur ſta-
tim, ac Nauis infortunium euenit, ſiuè iuſtè, ſiue
iniuſtè ab hoſtibus, vel Amicis, capta fuerit, vt
præter auctoritates allegatas in fine *§. verum
tametſi probant VVanes conſil. ciuil. 24. ſub nu.
4.circa medium cent.4. magiſtraliter Rot. in dicta
Romana Aſſecurationis 28. Ianuarij §. quoniam
cum obligatio cum ſequen. in qua §. finali* animad-
uertitur aſſecuratos non teneri ad iudicialem
54 captæ Nauis recuperationem, ſed ſi id agant,
id profecto agere nomine, & periculo aſſecu-
rantium, qui cum in hac cauſa nihil vnquam
egerint, minus æque exprobrant aſſecuratis tot
labores, expenſaſque perpeſſis male ſuſceptam
geſtamque illius defenſionem, haud fortè
omiſſuri, ſi res fœliciter vertiſſet peiorem dicã
eiſdem impingere excipiendo, quod poſtquam
iudicium, actionemque inſtruxerant contra
Prædatores, aduerſus ipſos ſe conuertere ne-
quiuiſſent Iuribus omnibus contra aſſecuran-
tes competentibus, vt nuper licet inutiliter
opponebant in *dicta Romana Aſſecurationis*.

Iam verò ſublata pœnitùs exceptione Barat-
teriæ, minus DD. immorandum viſum eſt in
alijs peculiaribus exceptionibus contra Aſſecu-
rationis Apocas illatis.

Non enim ſubſiſtit illa, qua opponebatur
vnam ex præfatis Apochis continere aſſecura-
tionem pro mercibus, & pecunijs oneratis Ve-
netijs, quæ cum ad Portum Hiacinthi ſaluæ
peruenerint, traditęque fuerint Correſponſali,
55 ad quem mittebantur, quoad illas eueniſſe
dici nequeat caſum infortunij, quod quidem
accidit mercibus emptis in dicta Inſula, ad
quas trahi non poteſt aſſecuratio de vna re ad
aliam non extendenda *Ripoll. de Magiſt. logiæ
maris cap.21.num.54.& ſeqq.* quia præterquã,
quod aſſecurationi adhuc locus factus eſſe di-
ceretur ob naula, Nauim ipſam, ei vſque In-
ſtrumenta, & Cambium in Apocis aſſecur ata,
56 excedentia quantitatem, pro qua Aſſecurato-
res ſpoponderunt, quę omnia in propoſito cal-
culanda eſſe ait *Rota d. deciſ. 369. num. 69. &
ſeqq. par.19. recent.* obiectum pœnitùs ſubmo-
uetur ex eo, quod ſuſceptores periculi aſſecu-
ratis primo loco pecunijs Venetijs Naui im-
poſitis, deindeque mercibus alibi emendis in-
definitè, ſe obligarunt pro tota nauigatione
Londinum vſque peragenda, à qua obligatione
57 ſic indefinitè ſuſcepta abſolui dici non pote-
rant, niſi poſtquam Nauis, & res aſſecuratę
perueniſſent ad locum deſtinatum *Loccen. de
Iur.maritim.lib.2. cap.5.§.9. aſſecuratio initium
habebit* Ramon.*conſ.39.num.1. alijque apud add.
num.10. Rota deciſ.400.num.5.par.17.*

Minus autem iuſtè Cambium maritimum
doloſè contractum fuiſſe obijciebatur poſt
Nauem, & quidem ſcientibus aſſecuratis de-
perditam menſe ſcilicet Decembris 1694. id
58 conijciendo ex antidata, quam in Apoca Cã-
bij confectam apparere aiebant ex patenti al-
teratione poſtremæ notæ numeralis anni 1694.
commutatæ in annum 1693. alijſque coniectu-
ris exaduerſo congeſtis, ideoque Aſſecurato-
res non teneri ad pretium rei aſſecuratæ *Ba-
ron.de effect.inimic.effect.150.num.10. Scacc. de
commerc.& camb. par.2. quæſt.7. ampliat. 10.§.
1.num.2. Rot.coram Gregor.deciſ.126.num.4.cor.
Royas deciſ.54.num.2.& deciſ.81.num.1.*

Quia ſuſpicionem omnem antidatæ ſubſtu-
lit publicum ſumptum à Notario extractum
ex Apoca originali, menſe Nouembris dicti
anni 1694. & quidem ante motam hanc litem,
quod manifeſtè demonſtrat, Apocam non fuiſ-
ſe confectam menſe Decembri, cum iam præ-
exiſteret menſe Nouembri, qua facti euidentia
vindicata veritate Apocę, ſuperfluum viſum
fuit reliquas examinare coniecturas ſimulatio-
nis, hoc ſublato facti fundamento, ſpontè
ſua ruentes, maximè poſtquam Aſſecuratores
huiuſmodi Cambium agnouerunt in Apoca
59 aſſecurationis, correſpectiuum pręmium acci-
piendo *Rota coram Vbago deciſ. 99. num.14. &
in Romana Aſſecurationis 26. Februarii 1680. §.
final.coram bon.mem.Emerix.*

Et ità in hac ſecunda Cauſæ propoſitione
Partibus &c. reſponſum fuit &c.

R. P. D. LANCETTA.

Cornetana Iuris offerendi.

Veneris 22. Martij 1697.

ARGVMENTVM.

Ius offerendi ceſſat, vbi creditor poſterior fuit citatus, & non obtulit. Nouum Mandatum non eſt ſucipiendum à creditore, cui fuerunt adiudicata bona, quę iam poſſidet.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca ceſſat, non comparente creditor citato infrà terminum præfixum.*

2 *Ius offerendi ceſſat, ceſſante hypotheca.*

3 *Deterioratio, ſeu incrementum bonorum creditori adiudicatorum, illius damno, ſeu beneficio cedere debet.*

4 *Mandatum non eſt à creditore neceſſario ſuſcipiendum ſuper adiudicatione rei, quam ipſe poſſidet.*

5 *Poſſidens iure pignoris, ſuperueniente nouo titulo translatiuo dominij, non indiget alia traditione, ſed ſtatim proprietas acquiritur.*

6 Rota in Aſculana Iuris offerendi 22. Martij 1688. coram Reuerendiſſimo Heruault *explicatur.*

7 *Ius offerendi competit creditori non citato in iudicio aſſignationis.*

8 *Ius offerendi datur, vt poſterior creditor conſequatur augmentum valoris pignoris adiudicati anteriori.*

9 *Ceſſat, cum bona adiudicata fuerunt æſtimata per Peritum iudicialiter electum.*

DECISIO LVIII.

IVs offerendi, quod Eminentiſs. D. Cardinali Mareſcotto Creditori Vincentij Tagliauiæ AC. per Sententiam conceſſerat ad Bona iam adiudicata Cæciliæ anteriori Creditrici, ex ęquitate *Textus in l. Potior §. finali ff. qui Potior. in pign. hab. & in l. 1. C. eod.* putarunt hodiè DD. non competere, ideoquè petitam immiſſionem denegarunt.

Conſtitit enim in facto, quod poſt in dictum Creditorum concurſum, electumque Peritum pro ſingulorum Bonorum æſtimatione prodijt Sententia declarans illa eſſe adiudicanda, & aſſignanda Creditoribus graduatis iuxta pretium ęſtimatum à Perito proportionabiliter tamen vnicuique pro concurrenti rata eius Crediti eligenda iuxtà ordinem anterioritatis & facta electione mandatum de immittendo, & aliud opportunum eſſe relaxandum. Quodquè in huius Sententiæ exequutionem Cæcilia pro ſuis creditis facta electione Bonorum, quę pręcedentèr Iure pignoris retinebat confirmationem illorum poſſeſſionis à Iudice reportauit. Cum autem omnes iſti actus geſti fuerint citato ſemper, nunquā tamèn ſe opponente d. Eminentiſs. D. Cardinali, nec in eodem Iudicio vllatenus offerre curante *Summar.* illorum de

1 Tagliauiis *num. 2. cum tribus ſequen.* ſicut exindè ceſſauit hypotheca, quam ipſe ſupradictis Bonis acquiſiuerat ad *Text. in l. ſi eo tempore C. de remiſs. Pignor.* ità Ius offerendi tanquàm

2 effectus ab hac cauſa producibilis, vt inquit *Bald. conſ. 50. num. 2. verſ. qua propter lib. 1. Cephal. conſ. 298. nu. 16. & Rot. cor. Bich. dec. 43. num. 19. & 34.* extinctum remanſit, ac Bona Creditrici anteriori fuerunt irreuocabilitèr acquiſita, *Salgad. in labyr.* Credit. *par. 1. cap. 8. num. 11. Poſth. de ſubbaſt. inſpect. 66. numer. 38. Theſaur. deciſ. 177. num. 11.* vbi ità iudicatum fuiſſe teſtatur, cui ſe ſubſcripſit etiàm Gaſpar filius in *Additione litt. B.* referens Sententiam non attenta contraria opinione *Rimmaldi Iunioris, & Morotij in tract. de Iur. offeren. fuiſſe confirmatam, Amat. reſol. 11. nu. 3. & ſequen. de Marin. reſol. 219. n. 8. lib. 1. Rot. coram Bich. dec. 95. nu. 6. in rec. dec. 32. num. 7. par. 17. in Narnien. Iuris offerendi 7. Februarij 1678. §. ratio autem corā Reuerendiſs. Bourlemont., & in Romana Immiſſionis 17. Martij 1694. in princ. corā R. P. D. meo Pio.*

Æquitas namquè non patitur, quod rerum dominia diù ſtent in incerto, & Creditor, cui

3 Bona fuerunt adiudicata, ſemper in ſuſpenſo remaneat, ſed rebus aliquando terminus imponatur, & quemadmodum Bonorùm deterioratio Creditoris damno ceſſiſſet, ità illorum incrementum vel ex temporis beneficio, vel ex alia ratione cauſatū eiuſdem commodo referri debet *Cephal. conſ. 550. n. 19. Schettin. de Iur. offeren. par. 1. cap. 3. ſect. 4. n. 6. Poſth. de ſubbaſt. inſpect. 66. nu. 55. & Rota coram Mantic. dec. 126. num. 4.*

Non attenta reſponſione, quod hæc procedant, quotiès actus adiudicationis fuerit completus, ſecus quando prout hic imperfectus remanſit, dum Cecilia poſt ſententiam graduatoriam mandatum de adiudicando non expediuit, nec poſſeſſionem nacta fuit, ità vt ad huc dici nequeat Dominium à debitore fuiſſe penitus abdicatum. Quippe ſtante præcedenti ſententia declarante bona Vincentij Creditoribus

4 eſſe adiudicanda, & aſſignanda, ſatis fuit, quod Cæcilia, quæ iam poſſidebat, illa prò ſuo credito elegerit, ac electa retinuerit abſque eo, quod vllum ſuſciperet mandatum, quod tanquam contra ſe ipſam, ſequè ipſa expulſa exequendum nedum neceſſarium non erat, ſed protſus incongruum *Dyn. in l. ſi finita §. Iulianus ff. de damn. infect. ibique Bartol. nu. 37. Bolognin. num. 93. Aretin. in l. 1. in princ. ſub num. 31. ff. de acquir. poſſeſſ. Cephal. d. conſ. 298. num. 10. & conſ. 550. num. 29.* & optimè *Paris*

5 *conſ. 42. num. 31. lib. 1.* Qotiès enim quis poſſidet iure pignoris, eique nouus ſuperuenit titulus dominij tranſlatiuus, neceſſaria non eſt alia traditio, ſed ſtatim proprietas acquiritur, perinde ac ſi res eo nomine tradita fuiſſet, vt inquit *Text. in §. Interdum inſtit. de rer. diuiſ. &*

in

in l. qua ratiane §. Interdum etiam ſinè traditione ff. de acquir. rer. domin.

Perperam vero impugnabatur pręcedens Cęciliæ poſſeſſio ſub fundamento, quod poſt ceſſionem bonorum à Vincentio factam deputatus fuiſſet Æconomus prò illorum adminiſtratione, ſiquidem in ipſa Æconomi deputatione litteraliter excepta fuerunt bona per Cæciliam electa vt in *Summ.* replicationis dd. de Tagliauijs *num. 2.* & vlterius fuit ei poſtmodum conceſſa generalis facultas recolligendi fructus omnium bonorum eodem *Summar. nu. 3.* Idque nedum faſſi fuerunt Creditores, qui mandatum obtinuerunt expulſa Cęcilia, ſed etiam admiſit Iudex, qui Cæciliæ bonorum retentionem concedendo ſub conditione, quod ſummam eius Creditum excedentem alijs ſolueret Creditoribus, in neceſſarium antecedens ſuppoſuit eius poſſeſſionem, imò dominium, quod ſicut pro rata ſoluta citra dubium acquirebatur, ita prò ſumma cum credito compenſata dici debebat acquiſitum.

Et ex his in applicabiles Videbantur plures
Authoritates congeſtæ in *Aſculana Iuris affe-*
6 *rendi 22. Martij 1685. coram Reuerendiſſimo Tu-*
ronen. firmantes, vltimo Creditori competere ius
offerēdi ratione hypothecæ ſuper bonis com-
7 munis debitoris ad ſui fauorem contractæ;
Procedunt enim cum ſuppoſito, quod Creditor
in Iudicio aſſignationis citatus non fuerit, quo
caſu tale Ius cenſeri debet præſeruatum, cum
ei nequeat imputari, cur anteà non obtulerit,
vt materiam diſtinguendo, & conciliando contraria firmatum fuit in *dicta Aſculana §. Hac autem.*

Quæ omnia eo fortius procedere DD. exi-
8 ſtimarunt, ex quo Iura poſtremo creditori facultatem offerendi concedentia vnice nituntur æquitati, iuxtà quam Congruum videtur, vt ſi pignus pro credito anteriori adiudicatum pluris valeat, tale valoris augumentum poſterior conſequatur, ſatiſque ſit anteriori totaliter de ſuo credito ſatisfieri *Cranett. conſ. 298. num. 1. verſ. & illud Ius offerendi Merott. de Iur. offerendi num. 12. Acoſt. de Priuileg. Credit. regul. 3. limit. 1. num. 25. & 26. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 2. quæſt. 43. num. 4. Rota deciſ. 445. num. 4. coram Duran.*

At huiuſmodi æquitatis ratio nequit in præ-
9 ſenti verificari dum bona Cæciliæ adiudicata fuerunt priùs æſtimata per Peritum iudicialiter electum, citato præceteris Eminentiſſimo D. Cardinali, & quod magis eſt comperto, illorum valorem creditum excedere, fuit illud plus alteri intermedio Creditori ſolutum, itaut ceſſet quęcumque ſpes mediante pretij oblatione lucrum conſequendi ex recuperatione bonorum.

Et ita vtraquę &c.

R. P. D. ANSALDO.

Bononien. Tranſactionis.

Veneris 19 Aprilis 1697.

ARGVMENTVM.

In Iudicio exhibitionis quomodo probari debeat exiſtentia ſcripturæ penes Reum conuentum, & an præcisè requiratur probatio exiſtentiæ de tempore motæ litis, vel potius ſufficiat probari exiſtentiam de tempore proximo ante litem motam, præſertim ſi agatur contra eum, qui tenebatur ſcripturam conſeruare Notarij an teneatur cuſtodire ſcripturas apud eum productas abſque clauſula *tenaris* &c. & an illi credatur, ſi aſſerat, producentem rehabuiſſe Scripturas taliter productas.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio habet vim rei iudicatæ, & executionem paratam, quæ non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

2 *Amplia licet agatur de exseptione vſurariæ prauitatis,*

3 *Exhibitionem petens ſufficit, quod ſummariè & apparenter doceat de intereſſe.*

4 *Cedens tenetur tradere ceſſionaria Iura, & Inſtrumenta, ex quibus creditum ceſſum iuſtificari valet.*

5 *Notario deponenti ad ſui propriam exonerationem non creditur.*

6 *Exiſtentia ſcripturæ de tempore motæ litis penes eum, qui ad exhibitionem pulſatur non præſumptiuè, ſed concludenter probari debet.*

Limita quoties Reus ad exhibitionem conuentus, tenebatur ad conſeruandam, vel cuſtodiendam ſcripturam, tunc enim ſufficit probare exiſtentiam, etiam ante motam litem nu. 7.

8 *Notarius non tenetur præcisè conſeruare ſcripturas penes eius Acta verbaliter tantum productas.*

9 *Notario teſtanti de facto propria, & maximè veriſimili plurimum defertur.*

10 *Exiſtentia in Iudicia exhibitionis probatur etiam ex Vnico Teſte de facto proprio deponente.*

11 *Confeſſia nequit per confitentem impugnari, niſi doceat de errore, vel diuerſitate facti, ſuper quo emanauit.*

12 *Exiſtentia Scripturæ in Iudicio exhibitionis ſufficit quod probetur penes Reum conuentum de tempore proxima ante motam litem.*

DECISIO LIX.

IN diſpunctione rationis, ad quam fauore Ioſephi Marię de Griffonibus fuerat veluti hęres Caroli Antonij Fratris, ac reſpectiue Tutoris arctatus per rem iudicatam Marſęus Senator de Fibulis, debitor idem Senator, calcula-

tione deinceps ſubducta per communes amicos, emerſerat in libr. 12418. ſub vlteriori obligatione ſubeundi pupullares vſuras aſcendentes ad ſummam libr. 31. mil. circiter, quapropter, vt finem imponerent Iudiciali diſſidio Senator, & Ioſeph Maria mediante publico tranſactionis Inſtrumento totam hanc redegere quantitatem ad libras 30. mil., quarum medietate in actu ſtipulationis exburſata antequam obueniret tempus ratę conſecutiuè expromiſſæ cœpit Senator allegare in Tribunali Eminentiſſimi Legati errorem. ac læſionem prouocando Ioſephum Mariam ad exhibitionem librorum Tutelarium, ibique reportata Sententia fauorabili, cum pręſeruatione Tranſactionis, eaque in Curia confirmata ab A.C. qui tamen eamdem tranſactionem interim cenſuit ſuſpenſionem mereri, dedi poſt Commiſſionem appellationis ab huiuſmodi Iudicatis per Signaturam Iuſtitiæ mihi directam Dubium complicatum — *An libri eſſent exhibendi, & conſtaret de Credito*, & ad vtrumq; reſponſum habui affirmatiuum.

Et ſanè pendente adhuc altera inſpectione ſuper exhibitione librorum, quorum ope lęſionem, & errorem manifeſtare intendebat Senator, nulla fuit apud Dominos difficultas, quominus donec, & quouſque idem error, ac læſio oſtenderetur pluſquam abundè conſtaret de Credito in vim pręnominati publici Inſtru-
1 menti tranſactionis, quod vtique præciſiuè à futura iuſtificatione læſionis, & erroris obtinet robur, & vim rei iudicatę habentis executionem paratam, & non elidibilem per exceptiones altiorem indaginem requirentes, quemadmodum plena ſunt volumina, & ſignanter habetur in *deciſ. 252. num. 5. & deciſ. 253. num. 4. cum. 2. ſeqq. poſt. Zacch. de oblig. Camer. & cor. Vbald. deciſ. 63. per tot.* vbi agebatur de exceptione vſurariæ prauitatis, *& deciſ. 23. num. 3. verſ. ex quibus cor. Caualer. & deciſ. 93. num. 1. par. 15. & deciſ. 501. num. 14. 15. & 16. par. 18. rec. & in Bononien. fideicom. 1. Iunij 1696. §. fin. cor. R. P. D. meo Molines.*

Tota itaque diſceptatio reſidet in anteriori parte Dubij circa exhibitionem, non quidem reſpectu alterius extremi circa intereſſe Senatoris illam expoſtulantis, cum de eo liquidiſſimè appareret non tantum ad enunciatum propoſitum docendi de errore, ac læſione, pro qua mediante cuiuſdam Peritiæ produ-
2 ctione fumum ſufficientem præbebat, quando in hac materia exuberat quoquo modo etiam ſummariè, & apparenter huiuſmodi intereſſe demonſtrare, vt ait *I.C. in l. 3. §. ſciendum ibiq; Bald. num. 1. & 2. ff. ad exhib. Vrſell. concl. legal. 61. num. 3.* Ridolphin. *in prax. par. 2. cap. 3. nu. 41. Parrex. de Inſtrum. edit. lib. 5. reſol. 11. num. 22. Mell. obſeru. for. 49. num. 26.* Rot. *coram Dunozett. Iun. deciſ. 531. num. 2. & 3. & deciſ. 115. nu. 8. & 9. par. 17. rec. & in Romana pecuniaria ſuper exhibitione 21. Iunij 1694. §. nec ad euertendum coram R. P. D. meo Muto.*

Sed etiam, quia dum in eadem tranſactione ceſſa fuerunt in ampliſſima forma Senatori Iura contra hæreditatem Caroli Antonij ſummopere intererat Senatoris tam ad effectum agendi aduerſus ſubalternos Miniſtros, quorũ opera in explenda adminiſtratione fuerat vſus Carolus Antonius, quàm contra iſtius hęreditatem habere præ manibus documenta per quę, & fuerat condemnatus, & amicabiliter per Concordiam ſoluerat, & reſpectiuè ſoluere ſpoponderat ſummam reſidualem Ioſepho Mariæ, ne alias ſibi opponeretur, quod ex mera prodigalitate exburſaſſet, & exburſare pepigiſſet Ioſepho Mariæ libras 30. mil. vnde iuremeritò prætendere videbatur, quod eidem Tutelares Codices redderentur ex ea obliga-
3 tione, qua quilibet cedens obſtringitur, tradendi ſcilicet ceſſionario iura, ſeu monumenta Iurium ceſſorum ex congeſtis per *Gratian. diſcept. 286. num. 17. Guzman de euict. quæſt. 35. n. 90. Olea de ceſs. iur. tit. 7. quæſt. 1. num. 1. & ſeq. Rota deciſ. 166. per tot. apud Paciſic. de Saluian. & in Bonon. pecuniaria impreſſ. deciſ. 62. num. 3. par. 19. confirmata 27. Iunij 1682. §. Et quamuis coram bon. mem. Paluccio.*

Verum acriter ex parte Ioſephi Mariæ impugnabatur alterum extremum exiſtentiæ, & quidem de tempore motæ litis penes ſe, contendens iuſtificationem hanc minimè reſultare à teſtificatione Notarij, in cuius Officio præfati Codices fuerant producti ſub ea ratione, quod is, & tanquam vnicus, & veluti deponens
4 ad ſe exonerãdum minimè foret attendendus, vt in ſpecie primæ propoſitionis *Textus eſt in l. Iuriſiurandi C. de Teſtibus, & in cap. in omni Iudicio eodem tit. in Decretal.* & reſpectu ſecundę *Rot. in his terminis deciſ. 227. num. 3. & 4. coram Manzaned. & deciſ. 595. num. 2. & 3. coram Card. Cerro, & deciſ. 28. ſub num. 11. verſ. tandem coram Vbago.*

Minuſque talem iuſtificationem, vel ſeorſim deſumi, vel iunctim coadiunari poſſe ſubiũgebat ex altera atteſtatione publici archiuiſtæ profitentis huiuſmodi libros adductos, & poſtmodum aſportatos fuiſſe ab Archiuio per eumdem Ioſephum Mariam, cum Archiuiſta gratis hoc aſſerere videretur, ex quo nihil vltra videre potuerit, niſi Capſam clauibus obſignatam, in qua ſolum dicebatur, libros recludi, & tamen extremum iſtud exiſtentiæ de tempore motæ litis non merè præſum-
5 ptiuè, ſed concludenter, ac perſpicuè per allegantem erat comprobandum, vt paſſim firmatum habetur, & præſertim apud *Paiell. Iun. annot. 62. num. 2. 10. Ant. ab Eccleſ. obſer. for. par. 1. obſeru. 51. num. 13.* Rot. *cor. Vbald. dec. 485. & coram. Merlin. deciſ. 709. vtrobique num. 2. & in Romana redditionis rationis 4. Martij 1689. ſub princ. coram bo. mem. Rondinino.*

Hæ nihilominus exceptiones Dominis viſæ ſunt irreleuantes; Vltra enim, quod non diſplicebat fundamentum Senatoris excludens neceſſitatem rigoroſæ probationis circa exiſtentiam de tempore motæ litis, attenta circumſtantia ſuperius enarrata, quod idem Se

nator

nator reportauerat ceſſionem Iurium contra
hæreditatem Caroli Antonij Fratris, ideoque
admiſſa conſequentia, de qua ſuperius, nempè
quod Ioſeph Maria teneretur tradere ceſſiona-
rio documenta iurium ceſſorum, de plano ſe-
quebatur, quod data obligatione aſſeruandi
iura alteri tradenda, non admittitur alia oppo-
6 ſitio non exiſtentiæ, vt vno ore aduertunt *Vr-
ſell.concl leg.61.ſub num. 7.verſ.ſecus autem, &
num.9.in fin.Parex de Inſtrum: edit. tit.5. reſol.
15.num. 8.Rudolphin in prax.par. 2. cap.3. num.
37.Patell.inn.d annot.62.num.4.cum.2.ſeq.Ab
Ecclcſ.obſer.for.par.1.obſ.51.num.28.Rot.coram
Dunozett.Iun.deciſ.531.num.6.& deciſ.243.nu.
81.coram Card.Cerro.& in dicta Romana Pecu-
niaria ſuper exhibitione 21.Iunij 1694.§.Penult.
in fin.coram R.P.D.meo Muto.*

Attamen inſimul iungendo probationes,
& cirrumſtantias in obiecto recenſitas Domini
circa Dubium ſibi ſuaſerunt conſtare de exi-
ſtentia talium librorum penes Ioſephum Ma-
riam, quia de reſtitutione eorumdem facta per
Notarium non videbatur tutè dubitari poſſe,
cum enim præmiſſi libri non apparerent pro-
ducti in Officio eiuſdem Notarij cum clauſu-
la *Teneris,&c.* ceſſabat obiectum in ea parte, in
7 qua dicebatur Notarium depoſuiſſe ad ſui
exonerationem; cum deficiente clauſula præ-
dicta Notarius obligatus non ſit ad ſcriptura-
rum conſeruationem teſte *Rot. deciſ.97. poſt 2.
vol.conſ Farinac.& coram Canaler.deciſ.502. &
deciſ.483.coram Vbald.& deciſ. 206. cor. Duno-
zett.Iun.* Ideoque depoſitio Notarij circa factũ
8 proprium, & maximè veiſimile multum rele-
uabat, vt de Notario tanquam publica perſo-
na ponderarunt adducti *per Rotam coram Rem-
bold.deciſ.147. & coram Bichio deciſ. 524. vtro-
bique num.2.& in rec.deciſ.369.num.7.par.18.* &
9 in ſubiecta materia exhibitionis non obſtante
vnicitate Teſtis dictum fuit in *deciſ.70. num.9.
par.10.rec.& in d.*Romana *pecuniaria ſuper exhi-
bitione 31.Ianuarij 1695.§.*Ex his *Teſtibus autẽ
coram R.P.D.meo Muto.*

Fortius autem coniungendo, vt diximus, al-
teram Teſtificationem publici Archiuiſtæ, qui
licet introſpicere nequiuerit, vel non curauerit,
an effectiuè controuerſi Codices manerent in
Capſa, nihilominus cum adductio eiuſdem
capſæ per Ioſephum Mariam facta fuerit ſub
expreſſione, quod eſſent libri ſuper intereſſe
vertente inter ipſum Ioſephum Mariam, & Sena-
torem, niſi doceat de alijs libris, alioque inter-
10 eſſe non poteſt hodiè ſuam aſſertionem, &
confeſſionem controuertere *vulg. Iur. in cap.
1.& 2.de Confeſſ. & cap. per tuas de probat. Rot.
coram Pamphil.deciſ.544.num.1. & coram Celſo
deciſ.286.num.10.& deciſ.139. num.13. coram
Priol.* Accedente vlterius ad exuberantiam te-
ſtificatione duorum Iuuenum, ſeu Officialium
ipſius Archiuij, quorum alter de viſu, alter de
auditu Capſam à Ioſepho Maria fuiſſe adductã
ad Archiuum cum libris teſtificatur, & ſic niſi,
& hi faciant plenam de perſe probationem,
magnum tamen veritati fulcimentum adij-
ciunt.

Nil refragante poſtremo obiecto Ioſephi Mariæ, quod adhuc non eſſet ex hiſcè probationibus demonſtrata exiſtentia de tempore præciſo motę litis; Quia præterquam iſta transportatio ad Archiuium dicebatur (& ſi nõ iuſtificaretur) prodijſſe de mandato Eminentiſſimi Legati, quod vtique arguebat litem etiam de eo tempore, vel inceptam, vel imminentem, adhuc tamen reſponſum fuit non eſſe hanc exiſtentiam ità mordicus, & ad horam iuſtificandam, vt non ſufficiat tempus valdè proximum attingere à comprobata exiſtentia ad ipſam litem, ſicuti erat in pręſenti ex confrontatione *Summarij* vtriuſque Partis vtrobiq; *num.7.* ad ea, quæ pluries ad lancem æquitatis, & prudentię Iuris reſpiciendo proteſtata eſt Sacra Rota, *in deciſ.225.num.2.& 3.par.6.recent.& in dicta Romana pecuniaria ſuper exhibitione 21.Iunij 1694.§. Vindicata coram* R.P.D. *meo Muto.*

Ecita vtraque &c.

R. P. D. ANSALDO.

Interamnen. Manutentionis.

Lunæ 22. Aprilis 1697.

ARGVMENTVM.

Pleniſſimè examinatur quæſtio, an & quando hæres inſtitutus in proprietate poſt obitum Vſufructuarij dicatur hæres vſque ab initio tam ad effectum tranſmiſſionis, quam manutentionis, & incidenter, ac remiſſiuè tangitur articulus, an, & quando legatum Vſusfructus cenſeatur Vxori relictum animo compenſandi cum Dote.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio regulariter expirat per prædeceſſum ſubſtituti ante obitum hæredis grauati.*

2 *Fideicommiſſarius tenetur capere fideicommiſſum de manu hæredis grauati, vel habentis cauſam ab eo.*

3 *Hæres in proprietate inſtitutus poſt mortem Vſufructuarij adhuc dicitur hæres ab initio.*

Itaut ſi prædecedat vſufructuario, tranſmittat proprietatem eius hæredibus ibidem, & num. 18.

4 *Hæres inſtitutus in ſolo vſufructu non cenſetur propriè hæres, ſed dumtaxat ſimplex legatarius.*

5 *Vſusfructus dumtaxat, non autem proprietas cenſetur relicta, quoties Teſtator hæredem inſtitutum in Vſufructu expreſsè nuncupat Vſufructuarium, & num. 10.*

E conuerſo autem proprietarius cenſetur hæres, vſque ab initio, quando Teſtator illum appellat hæredem num. 6.

7 *Notarij paſſim errare ſolent in extenſione voluntatis Teſtatorum ſumendo vnum verbum pro alio.*

Et plura de huiuſmodi Notariorum erroribus remiſſiuè ibidem .

8 *Copia extracta ab Originali exiſtenti in Archiuio publico cum ſuis formalitatibus plenè probat .*

9 *Diſcretiuus modus loquendi adhibitus per Teſtatorem præmaximè attenditur ad effectum inquirendi , an quis relictus fuerit hæres proprietarius, vel potius ſimpliciter vſufructuarius .*

11 *Vſufructuarius dumtaxat non autem proprietarius cenſetur quis inſtitutus ſtantibus Verbis —* Sua Vita durante .

Idemque eſt ſi concurrant alia verba ſimplicem temporalem fruitionem importantia num.12.

13 *Hæres in proprietate cenſetur quis vſque ab initio inſtitutus ſtante precepta Teſtatoris, ne moleſtiam inferat hæredi Vſufructuario ſub pœna caducitati .*

14 Ex *obſeruantia ſubſecuta, benè dignoſcitur, an quis relatus fuerit hæres in proprietate , vel potius in ſimplici Vſufructu .*

15 *Vxores à communiter accidentibus ſolent à maritis hæredes inſtitui in ſolo Vſufructu.*

16 *Hæres inſtitutus in proprietate poſt mortem Vſufructuarij, licet per verba obliqua adhuc cenſetur hæres vſque ab initio .*

17 *Vſufructuarius tenetur ad ſolutionem annuorum legatorum, non autem hæres proprietarius .*

18 *Vſuſfructus mortuo vſufructuaria ipſo iure conſolidatur cum proprietate etiam ad effectum, vt proprietario competat manutentio.*

19 *Legatum Vſusfructus an , & quando cenſeatur Vxori relictum animo compenſandi eum dote ab ea recepta ; remiſſiuè .*

20 *Manutentio non retardatur ob exceptionem retentionis pro credito turbido , & illiquido.*

DECISIO LX.

NOdoſam olim quęſtionem inter Doctores Factionario quodam modo exagitatam , vtrum ſcilicet Vxore , aliaue perſona inſtituta, vel relicta hęrede Vſufructuaria , datoque poſt eius mortem ſpeciali ſubſtituto , is cenſeatur hęres ab initio , dilata ſolum executione poſt obitum perſonę inſtitutę , ſeu vſufructuarię, ſiue potius ſubtracta eiuſdem vſusfructus , aut particularis inſtitutionis mentione huiuſcemodi inſtitutus , vel vſufructuarius remaneat hęres in proprietate cum ſucceſſiuo grauamine reſtitutionis , hodie ad effectum manutentionis fruſtrà reſtaurare procurabant Stephanus , alijque de Leoncinis ex perſona Lucię aduerſus Nepotes , & reſpectiuè hæredes Leandrę prętendendo nimirum in conſequentiam , quod vbi Lucia Vxor Mileſij , de cuius hæreditate agebatur , extitiſſet vera, ac ſolidalis hęres à

1 principio, vel ſubſtitutio Leandrę expiraſſet per illius prędeceſſum ante Luciam iuxta *Text.in l.vnic.§.Si autem aliquid ſub conditione C. de cadue.toll. iuncta reſponſa I.C. in l.hæres meus 78 in princ.ff.de condit. & demonſtr.* vel in omnem caſum memorati Leandræ Nepotes , ac hære-

2 des fideicommiſſum accipere de manu habentium cauſam à Lucia mediante vniuerſali donatione obſtringerentur xd iiormam *Text.in l.1.ff.quor.legat.Rot. in Romana Manutentionis 8. Iunij 1685.§.Vitium autem, & 14.Ianuarij 1686 §. Adhuc enim, & ſeq. coram* Eminentiſſimo *Mediolanen .*

Siquidem vltra quod regula , ſeu opinio , quam pręciſiuè à peculiaribus facti circumſtantijs , ſiuè particulari tacita , vel expreſſa lege teſtatoris noſtrum Tribunal conſtantiſſimè amplexum eſt, arctabat ad oppoſitum, cum de veriori , æquiori , ac ad aſſeruanda poſtrema

3 morientium elogia aptiori ſententia ſit, quod ne per ſubſtituti prædeceſſum ruat tota moles legatorum , ac ordinatæ ſubſtitutionis , reputetur ab initio voſita hæres proprietaria illa perſona , quæ poſt mortem indubitanter legitur inuitata ad ſucceſſionem ſicuti teſtantur *Altograd.conſ.104.nu.37.& ſeqq.lib.2.Andreol. contr.121.num.23.Vrceol.conſult.for.cap.38.num 7.Caſtald.conſult.66.num.5. & num.37.* Concıol. *da hæred.artic. 1. num. 170. & 175. & ſeq. Bonden.collect.8.num.2.lib.2.Epiſc.* Rocc. *Select. diſput.Iur.cap.30.num. 11.& ſeq.Card.de Luc.de fideicom. diſc.60.num. 12. & diſc.110.num.7. & de legit.& detr.diſc. 33. num. 3.* & videre eſt apud *Rot.in celebr.decis.505.num. 7.cum ſeq. & per tot.coram Merlin.& coram Vbald.deciſ.262. num.1,Dunozett.Sen.deciſ.116.num.1.Celſ deciſ 411.num.22.Bich.deciſ.349. num.9.& 10. Cerri deciſ.70.num.9.& ſeqq.& in rec.deciſ.99.nu.22. & ſeq.par.12.& in* Romana *Teſtamenti 17.Martij 1684.§.Quod autem verſ.& licet Teſtatrix,& in Ciuitatis Caſtellanæ hæreditatis 22.April. 1689 §.Minus facit coram bon.mem.Emerix , & in Fanen. hæreditatis 8. Februarij proximipræteriti §. Cum enim , & §. Quo circa in fin.coram* R.P.D. *mea Priola .*

Ceſſare adhuc viſa eſt in noſtra Hypotheſi quælibet amaritudo , & neceſſitas ſeſe inuoluendi in hac ſpinola contentione introſpecta mente , & forma loquendi Teſtatoris , qui quodammodo quęſtionem ipſam enodare voluiſſe dignoſcitur, dnm Luciam Vxorem ſemper nuncupauit Vſufructuariam , & è conuerſo pluries , immò pariter ſemper Leandram ſororem *erede proprietaria* , vndè corruit illa diſceptandianſa, quæ ſub formalitate verborum frequentius ſtrui ſolet in hac materia perſcribentes , in vanum etenim quærimus per coniec-

4 cturas , & argumenta , an Lucia eſſet purè Legataria in Vſufructu , pronr ſemper eſt Vxor ſimpliciter inſtituta Vſufructuaria , vt ait *Andreol.contr.22.num.33. & d. contron.121. num. 26.Capyc.latr.conſult.147.num.16. Leoncill. dec. Ferrar.180.num.3.*Rot.*deciſ.165. num.3.par.15. & deciſ.75.num.12.par.16. & deciſ.277. num.4.*

5 *par.18.rec.* & vtrum à contrario Leandra foret hæres ab initio , quando illam Teſtator talem appellauit *ad trad. in propoſito* ex vna parte Vxoris, vel alterius perſonæ hęredis relictę in Vſufructu per *Cephal.conſ.37.num.24.Odd.conſ. 91.num.55.Capyc.latr.conſult. 112. num.45. & 46.*

46.Rot.deciſ.99.num.18.cum 2. ſeqq.par.12. & deciſ.345.num.4.& 5.par.19.& in Reatina Sac. ceſſionis 4.Maij 1695. §.Quoniam coram R. P.D.
6 *meo Caprara*, & in ſpecie alterius perſonæ inuitatę poſt obitum Vſufructuarię ſub expreſſo titulo hæredis *Andreol.d.contr.121. ſub num.25. verſ.& ideo*, Epiſc.Rocc. *d.cap.30. num.21. 22. & 23.Rot.deciſ.99.num.8.coram Dunozett.* Sen. *& deciſ. 262. num. 3. & ſeqq. coram Vbald. & deciſ.349.num.11.coram Bich.*

Neque huiuſmodi explicationem ſibi factā à Teſtatore valuit offuſcare, & quod idem Teſtator vnica vice dixerit in perſona Leandræ *erede ſuſtituita*, quodque ex oppoſito alibi Luciam Vxorem expreſſerit *Erede vniuerſale libera,& aſſoluta*; Quia quatenus pertinet ad Leandram, potius errori Amanuenſis, vel Notarij tribui oporteret quatenus opus eſſet) expreſſio Verbi *ſoſtituita*, vnica, dumtaxat vice
7 facta correſpectiuè ad quatuor expreſſiones emiſſas per alterum vocabulum *conſtituita*, vt de ſimilibus Notariorum erroribus notauit *Gerard.Mozol.conſ.95.ex.num.11. vſque ad 18. Eugen.conſ.66.num.23. & ſeqq. lib.1. Peregrin. de fideic.art.22. num.40. in fine Sixtin. de Regal. lib.2.cap.15. num.16. & ſeqq. pleuè Marott. diſcept.for.cap.6.num.7.& n.29.& ſeqq.Modern. Forolinien. in annot. ad Ramon. conſ.21.n.12. & ſeqq.*

Et nihilominus ex nouiſſima altera copia publica originaliter extracta,ab ipſa Matrice inſtrumenti poſiti in Archiuio, & in manibus meis exhibita demonſtrarunt Scribentes pro
8 hæredibus Leandrę, quod reuera in ipſa Matrice legitur *conſtituita*, cui ſanè copię ſub ampliſſimis legalitatibus ad hunc pręciſum finem deſumptæ ab Archiuio ſtandum eſſe, iuncto præcipuè adminiculo aliarum omnium expreſſionum habetur ex deductis per *Rot. coram Coccin. deciſ. 9 .8. num. 4. & ſeq. & deciſ. 11. num. 5. cum 2.ſeqq. cor. Vbeg. & deciſ. 490. num.5. cor. Card. Cerr. & deciſ.433. num.3. coram Priol.*

Quoucrò ad alteram expreſſionem ergà Luciam *di erede vniuerſale libera, & aſſoluta* animaduerſum fuit illam ocularitet coarctari ad mobilia iura, & actiones, ac fructus Cenſuum cum indiuidua ſpecificatione generum ſubal-
9 ternantium, vel ſpecierum reſpectiuè, de quibus ſanè non eſt quæſtio apud Patres; ac propterea potius talis appellatio prætermiſſa reſpectu ſtabilium, in quibus reſidet cardo controuerſiæ, ſternit viam fortiſſimę illi coniecturæ, quæ paſſim deſumitur ex diſcretiuo modo loquendi eiuſdem diſponentis ad arguendam eius contrariam voluntatem in caſu omiſſo ad vulg. *Text in l. vnic. §.ſin autem ad deficientis C. de cadur. toll. & ad rem Bellon. de Iur. accreſc. cap.7. queſt. 16. num. 375. Fontanel. deciſ. 37. num.12. 13. Gob. conſult. 150. num.27. Rot. in Romana Hæreditatis de Ruſpoli 21 Aprilis 1690. §. Tertio quia coram bo. me. Emerix.*

Iacta huiuſmodi baſe ſuperfluum quodammodo efficitur deſcendere in arenam coniecturarum, quæ hinc inde ex vtraque parte collatæ fuerunt; Et nihilominus longè validiores præfulſerunt illæ militantes ad fauorem Lean-
10 dræ. Primo namque adduci poteſt pro coniectura, quod ſupra diximus de Lucia pluries in Teſtamento denominata vſufructuaria, nam ſi relictum ſonat in vſumfructum, nequit ſubextendi ad inſtitutionem in proprietate, vt in terminis pręter ſuperius adductos ſub *§. Ceſſare prope fin. aduertit Bellon. de Iur. accreſc. dicto cap.7. quęſt.16. num. 363.Epiſc.* Rocc. *d.cap.30. num.16. Rot.deciſ.124.n.1. cor. Vbald. & deciſ. 70. num. 3. cor. Card. Cerro.*

Secundò, quià teſtator prædictæ denomina-
11 tioni Vſufructuariæ ſuper adiecit *ſua vita durante*, id enim pariter indicare reſtrictionem ad ſimplicem Vſumfructum abſque vllo commercio proprietatis voluere *Conciol. de hæred. artic.1. num.177.Andreol.contr.47 num.11.Gob. d. conſult. 150. num.6. Epiſc.* Rocc. *d. cap. 30. num.17. Card. de Luca de legat. diſc. 3. num 14. & 16.* Rot. *coram Cavill. deciſ.269. num.4. Celſ. deciſ. 411. num.6.& d. dec.70. num. 4. coram Cerr.& deciſ. 345. num 6. par. 19. & in d. Romana Teſtamenti 17. Martij 1684. §. quod autem coram bo. me. Eme.ix, & in d. Fanen hæreditatis. 8. Februarij Currentis Anni §.nam pro faciliori coram* R. P.D. *meo Priolo.*

Tertio quoniam adhibuit Mileſius verbum
12 illud *goda*, quod procul dubio pręſefert ſolum relictum temporale excluſiuum perpetuitatis ſaltem aptitudine contentæ ſub ipſa proprietate quemadmodum alias, & pręcisè obſeruatum fuit in *deciſ.119.num. 1.& ſeqq. par. 19. & in deciſ.70. num.3. coram Card Cerr. & pleuè in d. Romana hæreditatis de Raſpolis 21. Aprilis 1690.§. fundamentum cum 2.ſeqq. coram bon: mem: Emerix.*

Quartò ſuperaccedit enixum pręceptum ergà Leandram eiuſque ſucceſſores de non mo-
13 leſtando Luciam ſuper confectione Inuentarij cum illa vlteriori comminatione decidentiæ ab hæreditate Teſtatoris, exindè namque euidenter arguitur, quod & Leandram, & eius hæredes voluerit eſſe veros hæredes, ac proprietarios alias nāq. niſi præſupponeremus habitum priuatio non caderet, vt ratiocinatur *Cephal. conſ.37. num.36.& ſeqq. Mant. de coniect. lib. 4. tit. 5. art.15. per tot Bellon. de Iur. accreſc. d. cap.7. quęſt.16.ſub n.375. verſ.14. Conciol. de hæred. artic. 1. num.178. & ſeq. Rot. in Recanaten. Manutentionis 2. Decembris 1644. §. quia quoad pecunias coram Meltio, & dec.75 n.5. par. 16. rec.*

Quinto fortiſſimè peruget obſeruantia Regina coniecturarum, & interpretationum, dum ex parte Leandræ incontinenti poſt obitum Mileſij, capta fuit poſſeſſio ſtabilium in proprietate, ex altero vero Luciæ, dum ipſa in pluribus inueſtimentis præcisè cauit de fructibus ſibi reddendis tamquam vſufructuariæ; vndè eadē obſeruantia interueniente ingens re-
14 ſultare argumentum relicti in proprietate in hac noſtra præciſa diſputatione firmauit *Odd. conſ.91. num.59. verſ.Tertio, Andreol. controu.47. num.*

num.14.Epiſcop.Roce.d.cap.30.num.27.Rot.cor.
Dunozett. Sen. deciſ.90. ſub num.8. verſ.conſide-
rarunt, & num.9. 15. & 16. & in rec.deciſ.119.
ſub num.22.ſed quatenus, & num.23.& ſeq.par.
8.& deciſ.70.num.7.& 8.coram Card.Cerr.& in
d.Romana Teſtamenti 17.Martii 1684.§.Tertio ex
obſeruantia coram bon.mem.Emerix.

Sexto denique, quia huiuſmodi coniecturę
in quamdam exuberantiam coronantur ſolito
Patrum Familias, ſeu Maritorum, qui diligen-
15 do proprium ſanguinem, & proportionabili-
ter Vxores, regulariter conſanguineos in rei
veritate ſcribunt. ac volunt hæredes, Vxores
verò tantummodò in leuamen præſuppoſitæ,
vel ordinatæ viduitatis relinquunt Vſufructua-
rias, vt proſequendo noſtros terminos compro-
bant *Cephal.d.conſ.37.num.41.Spad.conſ.297.n.*
4. cum 2. ſeq. lib. 3. Capyc.latr, conſult.112.nu
42.Rot.coram Vbald. deciſ.124. num.7. & deciſ.
345.num.5.& 6.par.18.rec.& in præalleg. Rom.
Teſtamenti §.quarto communi.

Ex oppoſito autem penitùs inſubſiſtentia
præcipuè in conflictu apparuerunt fundamen-
ta in contrarium excitata; non enim pro co-
niectura adduci meruit, quod Luciæ hæredi
vſufructuariæ nullus à principio datus fuerit
cohæres in proprietate, vel quod Leandra fue-
rit inuitata per verbum obliquum *ſucceda* quod
magis aptari videtur ſubſtitutioni, quam dire-
ctæ inſtitutioni: Quia prima pars obiecti no-
ſcitur apertiſſimè ipſius principij petitionem
inuoluere, dum tam de mente Iuris, quam ex
præmiſſa Teſtatoris explicatione, coniecturis,
& regula iam ſtabilita per Sacram Rotam talis
adamuſſim reſultat effectus, vt ille exiſtimetur
eſſe in proprietate hæres vſque ab initio, qui
prætenditur ſimpliciter ſubſtitutus poſt mor-
tem: ſecunda verò pars alicuius ponderis exi-
ſteret, ſi vel regula pro ſe, vel alijs perſpicuis
coniecturis, & demonſtrationibus conſtipata
16 foret, alias namque tale verbum *ſuccedat* tam-
quam verbum commune æquè idoneum eſt
ad efficiendum directum, vt induendo ſpiritum Teſta-
toris, & conſequenter refellendo ſimilia verba,
ſuper quibus Iudaicè per magna Tribunalia
non inſiſtitur, dictum fuit *in deciſ.256.num.4.*
& 5.par.16.rec. & in Ciuitatis Caſtellanæ here-
ditatis 22.Aprilis 1689.§.Nec obſtat, coram bon.
mem.Emerix, & in d.Fanen.hereditatis 8.Februa-
rij proximi præteriti §. Quocirca coram R. P. *D.*
meo Priolo,

Nil poſtremò releuare Domini exiſtimarunt
onus Luciæ iniunctum circa ſolutionem Lega-
torum, immo claram pari retorſionem, cum
17 enim Legata eſſent annua, de præciſa illorum
natura erat, vt etiam dato cohærede proprieta-
rio eadem Legata veluti ex fructibus perſoluen-
da oneri imponerentur Vſufructuariæ, quæ per-
cipit eoſdem fructus ad normam *Text. in l.3. ff.*
de Vſufruct.legat.& in l.fin.§.Sin autẽ legata C.de
bon.quæ liber.Merlin.de pignor.lib.5.q.151.num.
5.Conciol.de hered.artic.1.nu.206. & ſeq. Manſ.
conſult.123.num.1.& ſeq.Epiſc. Rocc. d. cap.30.
num.30.& 32.Rot.coram Buratt. deciſ.73. num.
1.& 2.d.deciſ.70.num.12.coram Cerro.

Comperto igitur ex tot in vnum concur-
rentibus argumentis, quod Leandra extiterit
hæres in proprietate à principio, plana reddi-
18 tur reſolutio nedum circa tranſmiſſionem, ſed
etiam manutentionem, quia finito Vſufructu
per mortem Luciæ ſolo miniſterio iuris etiam
ſine poſſeſſione (quam tamen Leandra, & re-
ſpectiuè ſuper Cenſibus illius hæredes appræ-
henderunt) proprietas ad ſe traxit Vſumfru-
ctum, itaut de formali effectus fuerit cauſalis, vt
non negabant in hoc caſu donatarij Luciæ, &
melius tradidit Rota, vt in *deciſ.44. num.3. &*
4.coram Celſ.& d.deciſ.70.num.1. 2. & nu. 23.
& ſeqq.& deciſ.94. num.3. cum 2.ſeqq. coram
Card. Cerro, & in Recanaten. *Manutentionis 2.*
Decembris 1644.§.quoad heredes coram Meltio,
ac nuper in Aquinaten.Primogeniture 10. Decem-
*bris 1696.§.Mouebantur cor.*R.P.D.*meo Pio.*

Maior difficultas verſabatur circa Dotem
in ſumma ſcutorum 2. mil. quam retinere per
viam manutentionis innixè poſſeſſioni pariter
per eos captæ ex perſona Luciæ contendebant
illius Donatarij; Sed eadem dos, illiuſque
creditum viſum non fuit adeò clarum, vt illius
ratione concedi poſſet poſitiua manutentio,
dum vltra deficientiam probatæ ſolutionis in
quadam notabili parte, neque etiam pro ratis,
quæ ſolutæ probabantur, erat huiuſmodi cre-
ditum ab altiori (vt dicunt) indagine immu-
19 ne, ex quo ob legatum Luciæ in proprietate,
quoad mobilia, credita, fructus, & pecunias hę-
reditatis, & admodum conſiderabile relictum
Vſusfructus totius reliquę hæreditatis poterat
fortaſſe cenſeri inducta compenſatio, iuxta ea,
quæ diſſeruntur apud *Honded.conſ.50.lib.2.Ca-*
ſtill.de vſufr.cap.46.Spad.conſ.348.lib.3.Franc.
Rocc.*reſponſ.64.num.27.lib.2.Manſ. conſult.36.*
num.20.& ſeqq.Caſtald.conſult.16. num.18, cum
ſeqq.Modern.Nouarien.de compenſat. cap.2. qu.
30.num.26.& 27. Rota deciſ.257. & deciſ. 312.
par.7.& deciſ.131.& deciſ.460.par.9. recent.&
242.ex num.13.cum plurib.ſeqq.coram S.memor.
Alex.VIII. accedente præcipuè reflexione
quod Mileſius voluit, Leandram ſuccedere in
tota hæreditate ſtabilium, ac cenſuum, quod
non contingeret compenſatione ceſſante, ideò-
que non minus in facto, quam in Iure talis
oriebatur dubietas, vt præſuppoſita ex præ-
20 miſſis conſolidatione eiuſdem vſusfructus cum
proprietate facta ipſo iure nequaquam videre-
tur exceptionem hanc crediti dotalis in hoc
ſummariſſimo Iudicio manutentionis admit-
ti, & examinari poſſe iuribus vulgatis.

Et ita concluſum fuit partibus hincindè in-
formantibus.

R.P.D.

R. P. D. DEL OLMO.

Romana Exequutionis Apocæ.

Veneris 17. Maii 1697.

ARGVMENTVM.

In contractibus correſpectiuis, vno annullato, æteri corruunt. Interdictus à Principe bonorum adminiſtratione, & habens bona ſub concurſu nequit ſuper illis contrahere. Actus nullus in radice poteſt impugnari etiam ab eo, qui illum geſſit. Facultas legitimandi, ſeu arrogandi alicui conceſſa non intelligitur paſſiuè pro conceſſionario, ſed actiuè quoad alios. Arrogatio requirit authoritatem Principis, quæ ſuperueniens ex poſt operatur ex nunc.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſunt correſpectiui, ex actu vnica ſcripturo, & cum numerica ſerie capitulorum, & cum relatione poſteriorum capitulorum ad antecedentia.*

2 *Contractus correſpectiui omnes corruunt, vno concurrente, & vitiato.*

3 *Debitor, cuius bona ſtant ſub* Congregatione *Baronum, nequit illa adminiſtrare.*

4 *Debitor ſtante vniuerſali concurſu creditorum, nequit ſuper ſuis bonis vllum inire contractum.*

5 *Limita, vbi pretium eorumdem bonorum conuertatur in dimiſſionem creditorum.*

6 *Quod tamen intellige procedere, vbi bona debitoris non dum ſub ſequeſtro, & exequutione poſita fuerunt.*

7 *Vel vbi venditio ipſa fit, Curia permittente.*

8 *Et pretium, vel effectiuè Creditoribus diſtribuitur, vel penes perſonam à Iudice deſignandam deponitur.*

9 *Contractus geſtus ab eo, cui eſt interdicta bonorum adminiſtratio, eſt nullus.*

10 *Quæ tamen nullitas ſolum valet allegari à Creditoribus, quorum fauore fuit interdicta adminiſtratio.*

11 *Non autem ab alienante, qui nequit proprium factum impugnare.*

12 *Limita ſi à Principe fuerit prohibita adminiſtratio, quia contractus tanquam nullus in radice poteſt reuocari etiam ab ipſo contrahente.*

13 *Actus initus ſub aliqua cauſa finali reſoluitur ob remotionem conſenſus, ceſſante cauſa finali.*

14 *Pactum reſolutiuum initum ſub clauſula* non *alias conditione non adimpleta habetur pro non geſto.*

15 *Etſi non implementum ſequeretur facto Principis.*

16 *Ius offerendi conceditur debitori aduerſus deliberationem.*

17 *Emptio propria rei conſiſtere nequit.*

18 *Recedere licet excipiendo in contractibus nominatis ob non implementum.*

19 *Actus liberè, & purè geſtus videtur ab eo, qui ſuo iure non præſeruat.*

20 *Actus poſterior incompatibilis cum primo videtur illum reuocare.*

21 *Contractu reſoluto omnia in priſtinum reducuntur.*

22 Res *empta, & vendita ſi deueniat ad manus vnius ex contrahentibus ex titulo diuerſo, nequit venditor cogi ad illam tradendam, neq; emptor ad illam acceptandam vigore primæ conuentionis.*

23 *Arrogatio fieri nequit ſine Principis ſupremi authoritate. Poteſt tamen hæc ſuperuenire ex poſt num. 26.*

24 *Facultas, ſeu Priuilegium arrogandi, & legitimandi alicui conceſſum non refertur ad actũ per conceſſionarium paſſiuè explendum, ſed ad actus, qui per alios fierent.*

25 *Nemo, niſi Princeps ſupremus poteſt ſibi ius dicere, & proprium contractum authorizare.*

26 *Diſpenſationem, ſeu indultum quis procurare tenetur, vbi ita conuenitum fuit.*

28 *Reſcriptum Principis ſuperueniens poſt arrogationem iam factam, illam conualidat prout ex nunc.*

29 *Arrogatio non confirmatur, niſi cauſa cognita.*

30 *Et niſi habito nouo contrahentium conſenſu.*

31 *Obligatio nulla contrahitur ex actu nullo.*

32 *Contractu non dum à Principe authorizato, prout requiritur pro forma, quilibet ex contrahentibus poteſt pœnitere.*

33 *Actus nullus influit in omnes alios ab eo conſecutiuos.*

34 *Succeſſio delata per pactum inter viuos reprobatur à iure.*

35 *Obligatio nec naturalis, nec ciuilis oritur ex contractibus, in quibus non ſeruata fuit forma à iure inducta pro eorum ſubſtantia, & integritate.*

36 *Implere tenetur etiam iuratus, vbi res reducta eſt ad eum ſtatum, à quo amplius incipere non poteſt.*

37 *Commodum quis reportare non debet ex contractu, quem non adimplet.*

DECISIO LXI.

1 SANCTÆ mem. Alexander VIII: annuendo precibus Principis Don Flauij Vrſini, cuius omnium bonorum adminiſtratio, vrgentibus Creditoribus, iampridem collata fuerat in Æconomum à Congregatione Baronum deputatum, vt quo magis fieri poſſet, ſalua etiam eorumdem Creditorum indemnitate, occurreret damno, quod ex neceſſaria bonorum licitatione irreparabiliter eidem Principi timebatur, poſtulatæ dilationi ſex annorum indulſit, firmo de cætero remanente Æconomo, vt præfertur deputato, infra quod tempus cum minori Patrimonij huius præclariſſimæ æquè, ac nobiliſſimæ Domus iactura, conueniri poſſet de dimittendis Creditoribus, etiam per effecti-

uam

uam bonorum alienationem, opportunè procurandam, attributa ſuper hoc ampliſſima facultate Theſaurario Generali pro tempore cum voto memoratæ Congregationis Baronum.

Verùm ſexennij termino iam ferè labente, & pluribus adhuc remanentibus Creditoribus, cum denuò perhorreſceret Princeps Vrſinus lugubrem diſtractionem ſub haſta faciendam inſignis præcipuè Ducatus Brachiani, aliorumque bonorum ejus familiæ; Hinc habito tractatu cum Principe Don Liuio Odeſcalcho, deuenerunt ſub die prima Maii 1695. ad confectionem Apocæ priuatæ ab vtroque ſubſcriptæ, in qua ordinata Capitulorum ſerie, primo loco ſub expreſſa reſeruatione Apoſtolici beneplaciti vendita fuerunt Principi Odeſcalcho omnia, & ſingula bona tàm allodialia, quàm feudalia, ſeu iuriſdictionalia, necnon iura quæcumque, & actiones ad ipſum Principem Vrſinum quomodolibet pertinentia, certo ſtatuto pretio in ſcut. 450. mil. per emptorem erogandis in dimittendis Creditoribus domus Vrſinæ, eaqua inſuper inter cæteras per ſpeciale pactum adiecta lege, quod Venditori pręſeruata ſemper remanerent, quouſque viueret, omnimoda iuriſdictio, dignitas titulus, & præeminentia ſuper Ducatu Brachiani, & alijs quibuſcumque bonis feudalibus, ſeu iuriſdictionalibus in præfata venditione comprehenſis; Secundo reſeruato itidem ſimili Apoſtolico Beneplacito, conuenta fuit arrogatio D. Principis Odeſcalchi in filium D. Principis Vrſini naturali prole deſtituti, per quam ille itam Familiam Vrſinam cooptatus, iſtius dignitatem, & ſplendorem, quod commune omnium hominum votum eſt, miniſterio legis poſteritati conſeruaret: Et tertiò demùm conſecutiuè ad hanc arrogationem promiſſa fuit Principi Odeſcalcho vniuerſalis ſucceſſio ab inteſtato in bonis, & iuribus patris arrogatoris, imo ex tunc per irreuocabilem donationem eadem bona, & iura in filium arrogatum tranſlata fuerunt.

Quibus ita per hanc Apocham Camerali obligatione munitam ſtabilitis, cum interea, terminato iam ſexennio, & dilata adhuc plurium creditorum ſatisfactione, illi denuò in Congregatione Baronum inſtetiſſent pro ſubhaſtatione, & deliberatione bonorum Domus Vrſinæ, hinc ſubhaſta iudiciali deuentum eſt ad deliberationem Ducatus Brachiani, quæ cum fauore eiuſdem Principis Odeſcalchi tanquam maioris, & vltimi Oblatoris ſequuta fuerit, indè factum eſt, vt Princeps Vrſinus dignitate, titulis, & præeminantijs huic præclariſſimo feudo inhærentibus, quorum conſeruationi proſpicere flagrantiſſimè concupiuerat, iudiciali authoritate ſpoliatus remanſerit.

Succeſſiuè verò cum Princeps Vrſinus pro recuperandis Tenutis à Collegio Germanico occupatis, ad quas reintegrari in iudicio obtinuerat, depoſuiſſet ſummam ſcutorum 12250. pro ſatisfactione canonum decurſorum, & Princeps Odeſcalchus ſe oppoſuiſſet, offerendo dictam ſummam perſoluere ad formam obligationis, quam in Apocha memorata ſuſceperat; grauis propterea, & iudicialis orta eſt inter eos contentio; cumque A. C. reiecta inſtantia, ſeu obligatione dicti D. Principis Odeſcalchi decreuerit, vt Collegiũ reciperet à D. pecunias Principe Vrſino oblatas, appellauit ille ab huiuſmodi decreto, & adita Signatura Iuſtitiæ, hæc reſcripſit cum clauſula — *De appellatione firma remanente poſſeſſione D. Principis Vrſini, & cum facultate apponendi Æconomum* —. Ad cuius commiſſionis normam, cum hodie propoſuerim Dubium — *An apocha ſit exequenda, & ad cuius fauorem ſit locus oblationi, & an ſit apponendus Æconomus*, prodijt in omnibus fauore Principis Vrſini negatiua reſolutio.

Et ſanè, quod attinet ad priorem dubij partem, à qua poſteriorum reſolutio eſt conſequutiua, quamuis Dominis toto contextu apocæ attentè perpenſo, contractus in ea ſtabiliti ita
1 viſi fuerint inter ſe correſpectiui, vt vnuſquiſque eorum alterius neceſſarium adimplementum inuolueret, prout apertiſſimè conuincit, præter vnicitatem ſcripturæ, tam numerica ſeries Capitulorum, quam expreſſa relatio habita in poſterioribus ad proximè præcedentem contractum, quo ſtante ad cauſæ deciſionem ſatis putauerint alterutrius inſubſiſtentiam oſtendere, cum vno corruente, & vitiato neceſſe ſit, vt corruant alij correſpectiuè ad illum initi ob vnicam, & eandem finalem ra-
2 tionem, qua eorum ſinguli informantur, & diriguntur *ad Text. in l. etiam §. Ex cauſa ff. de minor. l. Emptor ff. de reſcinden. vendit. Cravett. conſ. 451. num. 39. cum ſeqq. Decian. conſ. 32. nu. 115. vol. 2. Altograd conſ. 105. num. 18. cum ſeqq lib. 2. Capon. de ſtipulat. quæſt. vlt. de diuid. & in. diuid. dub. 3. num. 12. & 13. Giurb. deciſ. 85. ſub num. 10. Rota deciſ. 36. num. 3. coram Pamphil. et in recent. deciſ. 371. num. 55. par. 11. deciſ. 273. nu. 25. par. 15. deciſ. 604. num. 3. & ſeq. par. 18. & in Melevitana Laudi 13. Iunij 1692. §. iniuſtum quippè coram R. P. D. meo Pio*,

Adhuc aſſumendo examen memoratæ apocæ per ſingulas contractuum ſpecies, quibus conſtituitur, ex duplici, & vtroque inſanabili defectu corruere videbatur prior pars continens venditionem omnium bonorum Domus Vrſinæ fauore Principis Odeſcalchi, & quidẽ primo ex capite nullitatis, quia omnis pluribus, ex quibus ſcribentes pro Principe Vrſino illam deducere conabantur, ſiue attendamus primordialem appoſitionem manus Congregationis Baronum, quæ attento concurſu à Creditoribus efformato Æconomum iamdiu ſuper omnibus Bonis præfati Principis deputauerat, ſiue ſucceſſiuum factum ſan. mem. Alexãdri VIII. qui in eius Chirographo, quo ſexennalem dilationem ad dimittendos Creditores eidem induſſit, nedum præſeruatam voluit dictam Æconomi deputationem, verum proſpiciendo caſui alienationis faciendæ omnium, vel alicuius partis Bonorum pro dictis Creditoribus ſatisfaciendis plenariam deſuper authori-

thoritatem in Theſaurarium Generalem pro
tempore còntulerat, nullo etiam eiuſdem
Principis intercedente conſenſu; Cùm ex his
3 planè conſtiterit, abdicatam prorſus fuiſſe ab
illo proprij Patrimonij adminiſtrationem, vt
ponderata ſola diſpoſitione Clementinæ Con-
ſtitutionis §.tertio dixit *Rota deciſ.589.numer.
14.& 15.coram Bichio*, vtique eidem non li-
cuit aliquem ſuper prædictis Bonis inire con-
tractum, quemadmodum nec probabilius li-
cuiſſet, vbi etiam ſecluſo facto, tum Congre-
gationis Baronum, tum Summi Pontificis, vni-
cè ſuper iiſdem Bonis penderet vniuerſalis
4 Creditorũ cõcurſus ad *tex.in l.Is,qui bonis ff.de
ceſſion.Bon.l.Is cui ff.de verb. obligat,leg. item ſi
vnus ff.de recept.arbitr. Valenz. conſ.119. num.
43.& ſequentibus lib.1.& conſ.111.num.7. &
ſeqq.lib.2.Gratian. diſcept.forenſ. cap.768.num.
8.& ſeqq.Salgad.in labyrint.Credit.par.1.cap.14.
num.4.& ſeqq.& num.20.& 21.Vrceol.de tran-
ſact.quæſt.33.num.1.& ſeq.Rota deciſ-85.num.
11.par.15.recent.*

Abſque eo quod poteſtas in Principe Vrſino
ſuper præmiſſis deduci velit, ex quo debitor,
qui paſſus fuerit executionem, & cuius pigno-
ra capta ſint, de iure non impediatur iudicia-
lem venditionem eorumdem pignorum præue-
nire, dummodò pretium exinde retrahendum
in dimittendis Creditoribus conuertatur per
*Text.in l.ſi quis ante.ff.de acquiren.poſſeſſ.in l.2.
C.de diſtract.pignor.Rebuff.de præcon.art.2.Gloſ.
vnic.num.16.Mangil.de ſubaſt. quæſt.190. num.
2.& ſeq.Salgad. in labyrint. Credit.d.par.1. cap.
14.num.63. & 66. Olea de ceſſ. iur. in addit ad
tit.1.quæſt. 1. num.20. Rota coram Duran. deciſ.
364.num.69.& 70. & coram Buratt. deciſ.480.
num.1.& ſeq.deciſ.612. num. 46, coram Caualer.
& deciſ. 336.nu.17.& 18.part.4, tom.2. recent.*
ea ratione, quia creditoribus ipſis nullum infe-
ratur præiudicium, imò in eorumdem maxi-
mam vtilitatem vrgeat, quod ita abſque litium
incertitudine, & expenſarum incommodo pe-
cuniam ſibi debitam aſſequantur.

6 Vtcumque enim id permiſſum videatur, vbi
bona debitoris nondum ſub ſequeſtro, & exe-
quutione poſita fuerant, in quibus terminis lo-
quuntur Deciſiones *Buratti*, *Caualerii*, *& par.
4.recent.* vel etiam pendente vniuerſali Credi-
7 torum concurſu, & Bonis iam ſub haſta poſitis
ita tamen, vt in his quoque caſibus venditio
ipſa, Curia permittente, ſequatur, *Salgad.dict.
cap.14.num.4.& ſeq.Stracc.de commerc.& camb.
§.2.Gloſſ.5.num.339.& 445.Gait.de credit.cap.
3.tit.3.num. 34.Olea de ceſſ.iur.tit.1.quæſt.1.n.
34.& ſeq.*& pretium, vel effectiuè Creditori-
8 bus diſtribuatur, vel ſaltem penes Actuarium,
ſiue alium a iudice deſignandum deponatur, vt
explicant idem *Rebuff. de præcon. art.1. Gloſſ.2.
num.16.Papon.de arreſt. lib.18. tit. 6. arreſt.19.
Mangil.de ſubhaſt.quæſt.190.num.1. & ſeq. Po-
ſtib.eodem tract.inſpect.18.num.182.*

Profectò facultate hac omninò deſtitutum
reperiri Principem Vrſinum oritur ex facto po-
tentiori Summi Pontificis, qui dum factum
Congregationis Baronum illi adminiſtratio-
nem interdicentis non ſolum in præcitato Chi-
rographo confirmauit, verum & illam præ-
gnantiſſimis clauſulis tranſtulit in Theſaura-
rium, cuius facultates in hac referenda am-
pliores voluit iis, quæ Tutori, vel alio cuicum-
que legali adminiſtratori à iure ſuppeditantur
ibi -- *Di fare tutto quello, che può fare vn tutore,
o altro legale amminiſtratore ſopra il Patrimo-
nio amminiſtrato*; Conſequens ſit, vt reſiſtente
hac Supremi Principis adeò effrænata prohibi-
9 tione, & reſpectiuè diſpoſitione, contractus
quicumque à Principe Vrſino geſtus ſuper
prædictis Bonis manifeſto nullitatis vitio la-
boret ad *Text.in d.l.Is, cui Bonis 6.ff.de verbo-
rum oblig.l.Furioſi 41.ff.de regul.iur. l. Iulianus
de Curator.Furioſ.Bart.in l. mulier.ff.de l. Com-
miſſoria Cancer.var.reſolut.lib.2.cap. 4.n.49.Sal-
gad.d.par.1.cap.14.n.5.& ſeq.Guidopap.dec.219
in fin.idẽ Salgad.de reg.poteſt.part.4.cap.7.n.170.*

Atque ob id fruſtra contendebatur, me-
10 moratum contractum ſaluari, vel prætextu
vtilitatis, & ratione euitandi maioris Credi-
torum præiudicij, vel quia nonniſi ab ipſiſ-
met Creditoribus impugnari poſſet, ex quo
eorum fauore, & intuitu interdicta fuerit ad-
miniſtratio *Surd.conſ.284. num.6. & ſeqq. Sal-
gad.dicta par.1.cap.14.num. 62.& 63, Rota dec.
179.num.5. part.5. recent.* Secus autem à Prin-
cipe debitore non valente proprium factum
11 controuertere ad *Text. in l.cum Vir ff.de vſu-
cap. l.ſi Creditoribus, C.de ſeru.pign.dat.manum.*

Quoniam, quidquid ſit de vtilitate Credito-
rum Domus Vrſinę, quæ nec videbatur con-
currere in prædicta integri Patrimonij ſui de-
bitoris diſtractione pro limitato pretio ſcut.
450.mil.cum ita adhuc incerta remaneret eo-
rum omnium ſatisfactio, & quando multo plu-
ris fore æſtimandum ſatis ab euentu compertũ
eſt; Hoc vnũ certum Domini opinabantur præ-
dictorũ conſenſu, vel diſſenſu pendere non po-
12 tuiſſe ſubſiſtentiam huiuſmodi contractus, qui
tanquam in radice infectus, & à legibus re-
probatus ob ſępedictam à Summo Pontifice
prohibitam Principi Vrſino adminiſtratio-
nem, ab ipſo quoque quandocumque potuit
reuocari *ad Text.in l. quemadmodum C. de agri-
col.& cenſit.lib.10.Bartol. in l. ſecunda ff. de ex-
cept. rei iudicata Tiraquell. in l. ſi vnquam verb.
reuertatur num.356. & ſeq, C. de reuocan. donat.
Surd.deciſ. 108.num. 15. Ioſeph.de Roſa conſult.
23.num.46.Salgad. in labyrint. credit. par,1, cap.
33.num.22.Dunoz.iun.deciſ. 595.num.4.*

Præter nullitatem, quæ ex prædictis inexe-
quibilem reddit apocham in hac parte vendi-
tionem Bonorum, & iurium Domus Vrſinæ
continente, concurrit etiam iſtius contractus
reſolutio; Quandoquidem cum Princeps Vr-
ſinus pro illius finali cauſa id potiſſimum in-
tenderit, vt imminenti prædictorum Bonorũ
& iurium coactę diſtractioni per ſubhaſtatio-
nem faciendæ occurreret, & inſimul Dignita-
tes, titulos, ac præeminentias inſigniori Bra-
chiani Ducatui adnexas à maioribus ſibi par-

tas integras ad obitum vſque conſeruaret; In-
dè eſt, vt dum ipſe propoſito ſibi fine fruſtra-
13 tus remanſit, eo quia Ducatus prædictus iu-
diciali ſub haſta expoſitus ad eundem Princi-
pem Odeſcalchum, vti tertium, & vltimum
oblatorem peruenit, ex hoc ipſo reſultet, vt
redacto actu ad ſtatum impoſſibilis executio-
nis, actus ipſe habeatur pro reſoluto per im-
plicitam remotionem conſenſus eius, qui alias
non contraxiſſet *l.2.§.fin.ff.de donat. Bald.in l.
Patre furioſo num.3.ff. de his, qui ſunt ſui, vel
alieni iuris, & in l.Gaudentius verſ.aut deuenit ad
impoſſibile tempus C. de contrah. empt. Altograd.
iun.controu.44. num.42. Capyc. Galeott.controu.
20.num.30. & 34. lib.2.* Rot. *coram Buratt.de-
ciſ.106.num.11. & in recent.deciſ.23.num.15. &
ſeq.par.15. & deciſ. 138.num.7.par.18.* & virtu-
te pacti reſolutiui per ea verba explicati ibi —
*in modo, che non s'intenda fatta la vendita, ſe non
14 con dette riſerue, e non altrimente, perche così,
&c.* Quod operatur, vt conditione non ad-
impleta, contractus perinde habeatur, ac ſi
nullo modo fuiſſet geſtus, quaſi pręciſa ſit
contrahentium mens, non eſſe aliter contra-
cturos *l.neceſſariò §.primo ff.de peric.& commod.
rei vendit.l.pecuniam ff. ſi cert.petat. Mareſcott.
var.reſol. lib.1.cap.90. num.1. & ſeqq. Gratian.
diſcept.forenſ.cap.307.num.4. & ſeq.Capyc. latr.
deciſ.30.num.7.& 8.*Rota *poſt Zacch.de obligat.
Camer.deciſ.160. num.6. & deciſ.159. num. 19.
coram ſan.mem.Alex.VIII.& deciſ.21.num.13.
par.17.rec.*

Quod ſi procedit, tametſi ſolius Suprem
Principis facto deliberatio prædicta, & conſe-
quutiua impoſſibilitas implementi contractus
15 tribuenda forent *l.cum Te fundum C.de pact.in-
ter Emptar.& Venditor.* plenè *Buratt. dicta deciſ.
106.num.13.* Eo magis ita ſtatuendum videba-
tur, cum verius ineffectuationi cauſam dede-
rit idemmet Princeps Odeſcalchus, Tum vide-
licet, quia neglecta ab ipſo ſatisfactione Cre-
ditorum Domus Vrſinæ, ad quam loco pretij
in venditione ſe obſtrinxerat, ita factum eſt, vt
ipſis vrgentibus illa pernecesſè iudicialiter ex-
pleri debuerit; Tum rurſus, quia tantum abeſt,
vt actui deliberationis ſe efficaciter oppoſue-
rit, prout equidem potuiſſet per viam iuris of-
ferendi, quod Debitori aduerſus illam conce-
16 ditur ad *Text.in l.ſecunda ff.quibus mod.pignor.
& hypoth.ſolu. l.ſecunda §. ſi pluris ff. de pignor.
Sebeſtin.de iur.offerend.par.1.cap.1.ſeſſ.1. num.1.*
Quin potius vel tertius eidē deliberationi ad-
hæſit, curando illam ad proprium commodum
perfici cum titulo, & plenaria iſtius præclariſſi-
mi Fæudi iuriſdictione, quæ tamen iuxta ſæpe-
dictam conuentionem Principi Vrſino reſerua-
ri debuerant; Factum enim hoc, vel importat,
quod idem Princeps Odeſcalchus pręcedentēm
venditionis contractum habuerit pro reſoluto,
17 cum rei propriæ emptio conſiſtere non poſſit.
*l.neque pignus ff.de reg.iur. l.cum res C. de contra-
hen.empt.* Menoch. *de præſumpt.lib.3.præſumpt.
117.ferè per tot.Paitell.exped. cauſ. ciuil. exped.
84.num.14.Torr.de pact.futur.ſucceſſ. lib.1.capit.
25.num.6.& 7. Rocc.diſput.Iur.cap. 161. numer.
29.*Rota *penes Manſ.conſult. 377. num. 10.* vel
certè cum ſit deſtructiuum finalis cauſæ, fine
18 qua Princeps Vrſinus ſatis apertè explicuit ſe
non aliter fuiſſe contracturum, operatur, vt
ipſe de hac eadem reſolutione contractus,
etiamſi fuerit nominatus, excipere valeat *Ro-
land.conſ.69.num. 38.& ſeqq. lib.4. Surd. conſ.
563.num.4. Bellon.iun.conſ.13.num.42.Torr.de
pact.futur.ſucceſ.lib.1.cap.32. num.230. Vrceol.
de tranſact.quæſt.88.num.13.Caren.reſol.210.nu.
8.& ſeqq.Adden. ad Gregor. deciſ. 130. num.5.*
Rot. *poſt Zacch.de oblig.Camer.deciſ.160. num.
4.& ſeqq.& poſt Bondeu.collect.legal. deciſ.96.
num.10.& in rec.dec.183.num.24.& 25. par.9.
deciſ.1.num.4.& deciſ.539.num.22.par.14.*

Quibus ita ſe habentibus, aduerſari minime
videbatur, quod defectus adimplementi ex
prædictis Principi Odeſcalcho adſcriptus, po-
tius tribuendus eſſet iudicialibus querelis à
bon.mem.D.Lelio Vrſino, & à Duce Grauinæ
promotis, per quas vlterior contractus vendi-
tionis perfectio ſuſpenſa fuit; Vltra quod enim,
ſiue prædictis extraneis oppoſitoribus, ſiue
etiam ſupremo Principi, vt præmiſſum eſt, ineſ-
fectuatio foret adſcribenda, quoquo modo fi-
nalis cauſa contractus remoueatur, neceſſe eſt,
& ipſum corruere contractum ex ſupra allega-
tis. Hoc præterea certum eſt, quod vel citatæ
oppoſitiones non alligabant Principem Ode-
ſcalchum, quominus ipſe deliberationem im-
pedire non potuiſſet per implementum promiſ-
ſorum, & ſignanter per dimiſſionem Credito-
19 rum, à quibus timeri poterat ſubhaſtatio, vel
quod ſaltem defeciſſe videtur, ſtatim ac nulla
adiecta præſeruatione iurium, quę fauore Prin-
cipis Vrſini in contractu venditionis fuerant
reſeruata, deliberationem Ducatus pure, & li-
bere in proprium commodum ſtipulatus fuit
*Surd.conſ.145.num.25.Amat.reſol.50.num.17.&
ſeq.*Rota *deciſ.712.num.9. 15.& 16.par.18.rec.*

Quin implementum contractus ex parte
Principis Odeſcalchi deduci velit ab ipſo facto
deliberationis illius fauore expletæ, ac ſi per il-
lam reſultauerit idem finis in venditione voli-
tus, tum videlicet dimittendi Creditores Do-
mus Vrſinæ, Tum rurſus vniendi Ducatum
prędictum fortalitio Pali, quæ dicebantur po-
tiſſima cauſa ſtabilitæ venditionis, Tum de-
mum quia ne defuerint Principi Vrſino iura
honorifica in eadem venditione reſeruata, tam
virtute declarationis à Principe Odeſcalcho
ante deliberationem emiſſæ, quam ſucceſſiue
poſt ipſam iam conſummatam repetitę.

Quamuis enim Princeps Vrſinus, & Credi-
torum ſatisfactionem, & vnionem Ducatus for-
talitio Pali, ſibi præpoſuerit, verumque tamen
fore ſequuturum per viam Iudicialis ſubhaſta-
tionis conſtantiſſime abhorruit; Quamob-
rem cum ideo ad contractum venditionis de-
uenerit, vt pręuentiue occurreret actui mox di-
ctæ ſubhaſtationis, quam vrgentia Creditorum
ineuitabiliter minabatur, vtique dici non po-
teſt, quod finem volitum fuerit aſſequutus, ex

quo

quo & Creditorum dimiſſionem,& meditatam
vnionem produxerit ſubſequuta deliberatioſ,
quando iſtam enixè,& totis viribus euitare
ſategit.

Neque ſimiliter cum prædicta deliberatione
ſe compatibiliter habent pacta cum clauſulis
reſolutiuis in venditione adiecta; Non quidem
ex eo, quod deliberationem ipſam præceſſerit
quoddam mandatum Procuræ Principis Ode-
ſcalchi præſeruatiuum primodictarum conuen-
tionum; Quoniam cum ſubſequuta deliberatio
illius fauore expleta minimè fuerit virtute hu-
ius mandati, ſed in executionem alterius, quod
Saluono tradiderat cum amplioribus facultati-
bus etiam dictæ reſeruationis excluſiuis conſe-
20 quens ſit, vt poſterior iſte actus omninò in-
compatibilis,& aduerſatiuus cum primo,& cu-
ius vigore perfecta fuit deliberatio, præualere
debeat alteri nõ effectuato, à quo ita receſſiſſe
clarius explicare non poterat ad Text. *in l. cum
in plures 62. §. locator Horrei ff. de locat. & con-
duct. l. reprahendenda C. de inſtit. & ſubſtit. Bald.
conſ. 8. in fin. lib. 1. Riminald. conſ. 529. num. 44.
& ſeqq. Surd. deciſ. 134. num. 9. Rota deciſ. 138. n.
35. par. 17. rec.* non etiam ex declarationibus, quę
deliberationi ſucceſſere, quandoquidem iſta
iam perfecta per plenariam Dominij, & Iuriſ-
dictionis dicti Ducatus translationem autho-
rizante Summo Pontifice factam in Principem
deliberatarium, ſtatim Principi Vrſino quæſi-
21 tum fuit ius non facti adimplementi,& reſolu-
tionis contractus, qui denuò abſque nouo vtri-
uſque contrahentis conſenſu reuiuiſcere non
potuit ad *Text. in l. cum autem §. iubent ædiles
ff. de ædil. edict. Cyriac. contr. 339. num. 18. Seraph.
deciſ. 547. num. 7.* cum alijs in *deciſ. 43. num. 10.
coram Nunot.* Speciale namque eſt in materia
22 emptionis, & venditionis, vt ſi res deuenit
ad manus vnius ex contrahentibus ex titulo
diuerſo non poteſt ab iſto coactè retrocedi, aut
reſtitui ei, ad cuius fauorem fuit contracta pri-
mæua actio, ſeu primæuum ius iam reſolutum,
nec poteſt cogi ille ad acceptandum ex titulo,
aut ſtipulatione prioris conuentionis iam reſo-
lutæ ad *Text. in l. habere licere ff. de euict. Donat.
Anton. de Marin. reſ. iur. lib. 1. cap. 108. num. 58.
Card. de Luca de empt. & vendit. diſc. 35. Carol.
Anton. de Luc. in animaduerſ. ad Gratian. diſcept.
22. num. 11. & ad Vincent. de Franch. deciſ. 145.
num. 2.*

Eo ipſo autem, quod Apocha non meretur
exequi reſpectu contractus venditionis conuẽ-
tionalis, inutile videbatur ſuper aliorum, qui
ſubſequuntur, examine immorari, ſiue quia du-
bium, quod diſputatur reſtrictum ſit ad effectũ
conſequutiuum ſolutionis Canonum faciendæ
Collegio Germanico occaſione enunciatæ re-
cuperationis Tenutarum Galerię principaliter
procedentem ab ipſa venditione, ſiue quia
correſpectiuitas contractuũ in Apocha celebra-
torũ operetur, vt vno ex ijs corruente, cęteri ſub-
ſiſtere non poſſint ex allegatis in principio.

Verum vlterius etiam progrediendo, adhuc
per ſe ipſam corruere viſa eſt arrogatio, per
quam D. Princeps Odeſcalchus in filium D.
23 Principis Vrſini fuit ciuiliter allectus, quippe
quæ facta dignoſcitur authoritate priuata ip-
ſorummet Contrahentium, quando illam vel
præcedere, vel comitari debuerat Supremi
Principis authoritas, vel reſcriptum, vt ſunt
aperta iura in §. *Adoptio autem inſtit. de adop-
tion. l. Generalis l. nam & fœminæ ff. eodem tit. &
l. arrogationes 6. C. eod. Iaſon. in l. ſi arrogator
ſub num. 2. ff. de adoption. Ruin. conſ. 167. num. 3.
lib. 5. Gabr. conſ. 23. in princ. vol. 1. Corn. conſ. 34.
num. 1. & 4. vol. 1. Mirbalor. de fratr. part. 3. cap.
20. per tot. Antonell. de temp. legal. lib. 2. cap. 9. n.
4. Bellon. de iur. accreſcen. cap. 10. quæſt. 4 num. 50.
Rota in Romana hæreditatis de Pomis 16. Febr.
1680. § Nihilominùs coràm bon. mem. Alberg.
to.*

Haud refragante Imperiali Diplomate Fer-
dinandi II. per quod dicebatur impartita fa-
cultas Paulo Iordano Vrſino, eiuſque filijs, ac
deſcendentibus explendi per ſe ipſos huiuſmo-
di actus arrogationis, adoptionis, legitimatio-
nis, emancipationis, aliosque ſimiles ibi ---
*Similiter damus, & concedimus Tibi ſupradicto
Principi Paulo Iordano Vrſino, ac filiis, & de-
ſcendentibus tuis vt ſupra amplam poteſtatem, &
facultatem, quod poſſitis, & valeatis Tutores, &
Curatores, confirmare, dare, & conſtituere, ipſoſq;
cauſis legitimis ſubſiſtentibus amouere, necnon fi-
lios vtriuſque ſexus & cuiuſcunque ætatis, ac ſta-
tus adoptare, & arrogare & eos adoptiuos, & ar-
rogatos facere conſtituere, & ordinare, inſuper fi-
lios legitimos, & legitimandos, adoptiuos, &
adoptandos emancipare, & adoptionibus, & arro-
gationibus, & emancipationibus quibuſcumque
omnium, & ſingulorum etiam infantium, & ado-
leſcentium conſentire, veniam ætatis ſupplicanti-
bus concedere, authoritatem, & decretum in omni-
bus interponere, & ſeruos manumittere &c.* O-
miſſis enim pluribus, quæ citra opportunitatem
24 ſuper legalitate, ac interpretatione huius Cæ-
ſarei priuilegij cumulabantur à ſcribentibus
pro Principe Vrſino, illud pro comperto ha-
buerunt DD. nequaquam referri poſſe ad præ-
dictos actus voluntariæ iuriſdictionis per ip-
ſoſmet Conceſſionarios paſſiuè explendos, ſed
verius importare facultatem authorizandi, &
confirmandi eos, quos per alios fieri continge-
ret, vt in terminis conſimilis Indulti per eadem
ferè verba explicari eſt magiſtrale *Conſil. An-
char. 320. ſub num. 5. & ſeqq.* quem ſequuntur
*Ludouic. de Sard. de legitim. par. 4. principal. quæſt.
5. & Roſell. eodem tract. 10 cap. de cauſa materiali
legitima incipien. modo viſo de cauſa num. 12. &
ſeqq.* ex ea potenti, ac efficaci ratione, quod ne-
mo poſſit, niſi ſit Princeps Supremus legibus
25 ſolutus, ſibimet ipſi ius dicere, & proprium
actum, vel contractum authorizare iuxta *Gloſſ.
communiter receptam in l. 1. in figuratione caſus
ff. de authorit. & conſenſ. Tutor. Archidiac. in cap.
in venditione 17. par. 4. num. 8. Felin. in cap. ex lit-
teris 3. ſub num. 10. de probat.* & generaliter tra-
diderunt *Tiraquell. ad ll. Connubial. l. 16. gloſſ. 8.
num. 115. Berlich. pract. concl. par. 2. concl. 17. num.
28. & ſeqq. Carpzou. de iuriſprud. for. par. 2. con-*

ſtit.15.defin.23.& 24.Ioachin.Vvibel.de contract. mulier.cap.6.num.22.23.& 27.Coler.deciſ. German.12.num.52.

25 Minuſque refert, quod reſcriptum Principis
in confirmationem arrogationis valeat ſuper-
uenire per *Textum in l. adoptio 38. ff. de adop-
tion.* illudque teneatur Princeps Vrſinus ex vi
pacti à Summo Pontifice procurare, prout fuit
27 reſeruatum *l.quidam cum filium,ff.de verb.obli-
gat Iaſon conſ.141.num.128.lib.4.Seraphin.de
priuileg.iuram.priuil.74. num.1. Gratian. diſcept.
for.cap.915.num.19.Paul. Chriſtin. deciſ. Belgic.
323 num.324.per tot.vol.1.*

28 Pro reſponſione ſiquidem animaduerſum
fuit, quodtametſi reſcriptum Principis ſuper-
ueniens arrogationem ſine eo nulliter factam
conualidet, illud tamen non eſt operatiuum,
niſi ex nunc, & quando ipſa accederet Confir-
29 matio, ob eam rationem, quod cum in confir-
manda arrogatione neceſſariò, & pro forma
intercedere debeat cauſæ cognitio, hæc autem
30 haberi non poſſit, niſi habito iterum contra-
hentium conſenſu, vt apertè decidit *Text. in l.
nam ita 39.ff.de adoption.Gloſſ. in dicta l.adoptio*
in figuratione caſus, & alij Scribentes commu-
niter *Iaſ.in d.l.ſi arrogator num.3. ff. eod. tit.* ex
his ſequitur, quod iſti ex actu nullo, nullam
contraxerint obligationem *l.4.§5. condemnatum
31 ff.de re iudic.l.ita autem 5.ff.de adminiſtr. & pe-
ricul.* Tut.*cap. non præſtat impedimentum de reg.
iur.in 6.* quodque antequam ſuperaccedat au-
thoritas Principis pro forma requiſita, quilibet
32 ex contrahentibus potuerit pœnitere *Salgad.
in labyr.Credit.par.1.cap.33.num.1.& ſeqq.Ad-
den.ad Gregor.deciſ.410.num.8. Rota in rec. 755.
ſub.num.2.par.& deciſ.408.num.33. & ſeq. par.
16.cum alijs per R.P.D. meum Auſaldum in ſuo
tractatu de commerc.& mercat. diſc. 53. numer.
27.*

Ita corruente ſecundo arrogationis contra-
ctu, haud vllo modo ſubſtineri poteſt tertius
promiſſæ ſucceſſionis in Bonis Principis arro-
gatoris, minuſque vniuerſalis donationis fauore
Principis arrogati, ex eo ineuitabili dilem-
mate, quod vel ſucceſſio, & donatio conuentæ
fuerunt tamquam ipſius arrogationis effectus,
& ſequela, prout verius DD. exiſtimabant ex
verbis Apocæ hic opportunè referendis, quæ
vtramque pactionem præceſſere ibi--*E perche ſi
deue de iure al figlio arrogato la ſucceſſione vniuer-
ſale ab inteſtato in tutti i beni, ragioni, & azioni
del Padre arrogatore, quindi è, che &c.* & vtique
ſi ex prædictis nulla fuit arrogatio, illius nul-
33 litas influit in omnes actus ad eam conſequu-
tiuos *l.pecuniam C.de condit.ob cauſam Honded.
conſ.82.num.56.lib.1. Rota deciſ.78. num.9. &
ſeqq.par.4. tom.2.rec. & coràm Bich. deciſ.435.
num.2.* ſiue iuxta minus rectam contrariam in-
terpretationem conſiderandæ ſunt abſtractiuè
34 ab eadem arrogatione, & tunc ſucceſſio qui-
dem tanquam delata per pactum inter viuos à
iure reprobatum non ſubſtinebitur *l. hæreditatē
C.de Codicill.l.pactum quod dotale, & l.fin. vbi
Gloſſ. in verb. paciſci C. de pact. Menoch. conſ.
1028.num.8. Peregrin. de fideic. art.33. num.50.
Torr.de pact futur. ſucceſſ. lib.1.cap.1. & 4.per
tot.Tondut.reſol.ciuil.96 num.3.lib.2.*Rota *deciſ.
106.& 154.fere per tot.par.9. & dec.317.nu.16.
per.18.rec.* Vniuerſalis verò donatio ijſdem
nullitatibus ſubeſt, quibus, & ſubeſſe contra-
ctum venditionis iam ſuperius probauimus.

Aduersùs quæ fruſtrà demùm in vniuerſum op-
ponebantur ampliſſimæ clauſulæ in prohemio
& fine apocæ adiectæ, per quas dicebatur, co-
gendum eſſe Principem Vrſinum ad obſeruan-
tiam memoratorum contractuum, & ad præci-
ſum factum præſtandum pro illorum ſanatione
impetranda ex allegatis ſupra §. *Minuſque re-
fert*; Duo ſiquidem pro totali obiecti elimi-
natione recurrunt; Alterum, quod cum in
omnibus contractibus in Apoca ſtabilitis in-
35 ducta fuerit à iure certa forma pro eorumdē
integritate, & ſubſtantia, hac non ſeruata, nec
ciuilis, nec naturalis oriri potuit in contrahen-
tibus obligatio *l.cum lex ff. de fideiuſſ.l.1.& l.
3.5.ſi vir ff.de donat.inter Vir, & Vxor. Nauarr.
conſ.9.de empt.& vendit. num.6.& 7. & lib. 3.
Roman.conſ.12.& 437.* vtrobique *nu.4.Fenzon.
ad Statut.Vrb.cap.152. num.46. & ſeqq. & num.
85.Cancer.var. reſol. par.2. cap.1. num. 59. Rota
coram Duran.deciſ.18.num.15.& 16. & coram
Bich.deciſ. 200. num.5.* vbi agebatur de contra-
ctu iurato; Et alterum, quod reſoluto, vt ſu-
pra probatum eſt, etiam ex facto Principis
Odeſcalchi contractu venditionis, cui cæteri
ſunt correlatiui, & famulantur, res redacta eſt
36 ad eum ſtatum; à quo amplius incipere non
poteſt, quo caſu nec etiam iurans cogi poteſt
adimplementum *Conc.conſ.101.ſub num.7.& 8.
lib.1.Fab.de iur.iur.concl.8.in fin.Mareſcott.var.
reſol.cap.90. num. 9.* ne alias contra omnes iu-
37 ris regulas ex contractu, quem quis non ad-
implet lucrum, & commodum conſequatur
*Seraphin.deciſ.209.num.4.*Rot. *in rec.deciſ. 127.
num.2.par.18.*& alibi paſſim.

Quæ cum ita ſint, & Apocha in nulla ſui
parte executionem mereatur, ſuccedit de
plano negatiua quoque reſolutio in ſecunda, &
tertia poſteriori parte propoſiti Dubij, cum
& deſit titulus, quo Princeps Odeſcalchus ad-
mitti debeat ad oblationem Canonis Colle-
gio Germanico ſoluendi pro tenutis Galeriæ,
nullumque ipſe ius habeat, per quod ad illius
inſtantiam ſit apponendus Æconomus.

Et ita omnibus Dominis ſuffragantibus, &
vtraque parte audita concluſum fuit.

R. P. D. DEL OLMO.

Romana Pecuniaria, ſeù Locorum Montium.

Veneris 14. Iunij 1697.

ARGVMENTVM.

Obligatus inueſtire tenetur ad ſortem, & fructus ſi non adimpleuerit. Præſcriptionem ſtatutariam in debito iurato non admitti firmatur in hac Deciſione, quæ plures ponderat præſumptiones non factę ſolutionis. Filius actor, ergò hæres procedit etiam reſpectu matris.

SVMMARIVM.

1 *Inueſtimentum debetur vna cum fructibus ab eo, qui obligatus neglexit illud facere.*
2 *Præſcriptio ſtatutaria non obtinet in obligatione iurata, ſed requiritur quadragenaria.*
3 *Et ceſſat etiam ob inſtantias extraiudiciales.*
4 *Præſcriptio excluditur, vbi debitor eſt pauper.*
5 *Ac vbi negatum fuit debitum.*
6 *Solutio notabilis, ſine quietantia non præſumitur facta.*
7 *Præſertim cum alterius ſolutionis fuit procurata.*
8 *Reſignationes, & translationes locorum montium diligentiſſimè adnotantur in regeſtris ſecretariarum.*
9 *Creditor petens ſimpliciter certam quantitatem ſine vlla dictione taxatiua non ſibi præiudicat, quoad aliam reſidualem ſibi debitam.*
10 *Producens cenſetur, quod iura producta voluerit in actis magis cuſtodire.*
11 *Verſio excluditur ex qualibet mera poſſibilitate.*
12 *Filiatio probatur fide Baptiſmatis, & dictis teſtium.*
13 *Filius actor ſi probat hæredem etiam reſpectu Matris.*
14 *Secus, ſi tertius allegaret, illum eſſe hæredem matris.*

DECISIO LXII

MAndatum aliàs ab A. C. relaxatum fa-
uore Lucretiæ Paulinæ de Roſis pro ſor-
te, & fructibus ſcutorum mille aduersùs Bona
hæreditaria q. Cæſaris Brozzoli, hodie ad in-
ſtantiam Auguſti Roſæ filij, & hæredis d. Pau-
linæ hoc interim defunctæ exequendum eſſe
concluſum fuit; cum enim dictus Cæſar reco-
gnoſcendo bonam fidem de anno 1677. in
quadam Apocha obligatione Camerali vallata
faſſus fuerit habuiſſe breui manu ab eadem
Paulina ſcuta tria millia monetæ, illorumque
ratam in ſumma ſcut. mille implicaſſe in tot
locis Montium in ſui faciem cantantium, obli-
gando ſe deſuper in caſu illorum reſignatio-
nis ad aliud ſucceſſiuum inueſtimentum, atque
interim ad intereſſe ſcutorum quatuor pro
qaolibet centenario, abſolutum eſt, quod quo-
1 uſque doctum fuerit de huiuſmodi aſſerto in-
ueſtimento in tot locis Montium, ac de ſubſe-
cuta illorum reſignatione in perſonam d. Pau-
linæ, tenentur hæredes memorati Cæſaris re-
ſtituere dd. ſcuta mille vna cum fructibus, vt
eſt *Text. in l. idemque §. Si Procurator* ibique DD.
ff. mandat. & firmant in ſpecie R. P. D. meus
Anſald. *in eius tractatu de commerc. & mercat.*
diſc. 62. ſub deciſ. 93. verſ. olim Procuratorem
& num. ſeq. Rot. *deciſ. 282. num. 1. par. 9. recen-*
tiorum.

Neque aduerſatur vnicum obiectum Statu-
tariæ præſcriptionis Vrbis præſumentis ſolu-
tionem debiti ex acquieſcentia ſexdecim anno-
rum: Quoniam diſpoſitio dicti Statuti non
operatur in hypotheſi, tùm ob iuramentum
2 contentum in obligatione Camerali, quod cre-
diti actionem preſeruat vſque ad 40. annos,
Alexand. in l. nemo poteſt circa finem ff. de legat. 1.
Cephal. conſ. 724. num. 35. lib. 5. Roland. conſ. 25.
num. 19. vol. 2. Rota coram Manzaned. deciſ. 613.
num. 12. coram Dunoz. Iun. deciſ. 724. num. 21. &
in recent. deciſ. 35. num. 8. par. 15. deciſ. 238. num.
9. par. 19. & in Romana, *ſeù Ciuitatis Caſtelli*
Dotis 17. Martij 1681. §. 2. coram bo. me. Albergato; Tùm etiam ob conqueſtiones, & inſtantias
reiteratè per Paulinam factas hæredibus pro
traditione literarum patentium, vel ſolutione
controuerſæ ſummæ, de quibus deponunt Te-
ſtes adducti in illius *Summar. num. 9. & ſeqq.*
quæ quidem ſicuti de facto excludunt præſup-
poſitam acquieſcentiam, ità etiam ceſſare fa-
3 ciunt Statutariam præſcriptionem quantumuis
extraiudicialiter emiſſæ fuerint, vt cauetur in
eodem Statuto Vrbis *cap. 158. lib. 1.* & aduer-
tit *Fenzon. ibi num. 27. Boccac. de Statut. Vrb. præ-*
ſcript. gloſs. 16. num. 6. & gloſs. 21. nu. 6. & Rocc.
diſput. iur. ſelect. cap. 93. num. 35. Rot. coram Mer-
lin. deciſ. 124. num. 5. coram Card. Cerr. deciſ. 147.
num. 8. & ſeq. & in recent. deciſ. 285. num. 18.
par. 18.

Certiùs autem ob geminas facti circumſtan-
tias, quæ contrariam præſumptionem magis
excludunt: Quarum altera eſt, quod Brozzolus
reperiebatur diuerſis debitis inuolutus, & re-
uera poſt paucos menſes à die emiſſę obliga-
tionis obijt decoctioni proximus, vndè eſt ni-
4 mis veriſimile, quod in huiuſmodi anguſtijs
prętermiſſo inueſtimento in tot locis Montium
erogauerit ſcuta mille in proprios vſus, atque
per conſequens eo minùs in prætenſam ſatisfa-
ctionem deuenire valuerit, cùm adhunc effe-
ctum attendenda ſit conditio perſonæ debito-
ris, *Moſcard. de probat. concluſ. 1325. num: 28.*
Mart. Medic. deciſ. 84. num. 3. Poſth. reſol. 50. num.
19. Conciol. alleg. ciuil. 8. num. 25. Rota poſt Mer-
lin. de pignor. deciſ. 23. num. 7. Poſt verò illius
obitum hęredes negant debitum, ac proindè
5 dicta ſatisfactio nequit præſumi ex illorum
perſonis ad *Text. in l. aſſeueratio 10. C. de non*
numer. pecun. Riminold. iun. conſ. 172. num. 16. verſ
ſecundò monetur, Rocc. *diſp. iur. ſelect. cap. 93*
num. 39. Rot. coram Dunoz iun. deciſ. 548. nu. 15.
&

& deciſ.552.n.6. & coram Bich.deciſ.50.nu.13.

Altera verò oritur ex defectu quittantiæ tàm publicæ quàm priuatæ; non enim eſt credendum, quod ſi proceſſum fuerit ad ſolutionem dictæ ſummę, vel traditionem litterarum patentium, noluiſſent, tàm debitor, quam il-
6 lius hęredes, qui ſunt diligentiſſimi in Romana Curia Cauſarum Patroni quietantiam reportare, cum ſolutio notabilis ſummæ ſine illa fieri non ſoleat, *Poſtb.d. reſol. 50. num. 16. Mart. Medic.examin.53.num.33.Palma nep. allegat.69.num.21. Rot.coram Celſ.deciſ. 184. num, 8.& in recent.deciſ. 488.num. 11. & in Fauentina dotis 12.Ianuarij 1696.§.Nec maiorem coram R. P. D. meo Caprara, & in Cauallicen. Fecunditaria 15. Iunij eiuſdem anni §.fin. coram me*, præſertim quia in conſignatione Apochæ origina-
7 lis cuiuſdam Cambij cum Marchione Betto contracti ex alijs ſc. 2000. per Brozzolum eodem tempore à Paulina receptis, procurata, & obtenta fuit quietantia ex publico Inſtrumento, ideoque clarè argui poteſt, quod dictus debitor ſi ad aſſertam ſatisfactionem deueniſſet, ſimilem quietantiam omninò procuraſſet, *Crauett.conſ.313.ſub num.5. Andreol. contron. 135. num.7. Conciol.dicta alleg.8. num. 23. verſ. quod eo magis, Rot.deciſ.259 num.6 .par.6.recent.*

Et euidentiùs, quia ſatisfactio controuerſæ ſummę, nec minus expleri potuit breui manu, nam Lucretia quouſque Brozzolus in humanis egit, ſemper fuit abſens ab Vrbe, dum morata fuit Piſis, proindeque ſi aliter effectum ſortita fuiſſet, aut mediante traditione pecuniæ ad Ciuitatē Piſarū aut ex conſignatione litterarum patentium locorum Montiū, vtique de dicta traditione conſtaret, vel ex libris alicuius num-
8 mulariæ, vel ex adnotationibus inter Scripturas eiuſdem debitoris, vel ex epiſtolis, quibus Paulina faſſa fuiſſet pecunias recepiſſe, & de prædicta conſignatione ſaltem appareret ex regeſtris Secretariarum, in quibus reſignationes, & translationes dd. locorum Montium exactiſſimè adnotantur, vt aduertit, *Rot.coram Gregor.deciſ.188.num.4. & ſeq.& in rec. deciſ. 378 num.13.par.18.*

Hinc non obſtant nonnullæ coniecturæ ex parte hæredum pro corroboratione Statutariæ præſcriptionis conglomeratæ, non quidem prima, quod Lucretia receperit apocham originalem memorati Cambij, deque illa quietantiam expoſuerit, abſque eo, quod mentionem fecerit de dictis locis montium, quandoquidem vltra quod ſatis probabile eſt, quod mulier ex tunc acquieuerit ob promiſſiones hæredum tradendi literas patentes ſtatim, ac loca Montium ſuiſſent reperta, ceſſat huiuſmodi præſumptio ex eo, quod petens ſimpliciter certam quantitatem, non indè ſibi præiudicat
9 in alia reſiduali, quę remanet, quoties petitionem non facit cum aliqua dictione taxatiua, vel reſtrictiua *l. ſi ex maiore 7.C.de except.l. inter 6.C.de ſolut. Surd.conſ.454.num.37.Cyriac. contron.225.num.19.* plenè *Olea de ceſs. Iur.tit. 6.quæſt.vltim.Miſcellan.num.32.& ſeqq. Rota coram Gregor.deciſ.317.num.4.& in recent.par. 18.deciſ.22.num.11.*

Non etiam ſecunda, quod dicta Lucretia in extinctione dicti Cambij cum Marchione Betto inſeruerit in Inſtrumento quietantiæ Apocham originalem Brozzoli exinde inferendo, quod ſi adhuc fuiſſet creditrix locorum Montium curaſſet potiùs penès ſe dictam Apocham cuſtodire; quoniam id fieri opus erat pro indemnitate Marchionis, vt nempè ſatisfactio Cambij appareret legitimò facta mulieri, in cuius faciem non cautabat, ſed eiuſdem Brozzoli debitoris, atque ea propter id minimè præiudicauit eidem mulieri, quæ propria Iura ex huiuſmodi productione in actis cenſetur potius voluiſſe magis cuſtodire, & approbare ex traditis per *Rotam deciſ. 472. nu. 12. par.13. rec.*& alib paſſim.

Nec demum tertia deprompta ex, quod cū in Inuentario Bonorum hęreditariorum dicti Brozzoli non reperiantur deſcripta dicta loca Montium, ita veriſimiliter Paulinæ fuerint reſignata; tum quia recurrit eadem reſponſio, quod de huiuſmodi reſignatione facile eſſet hęredibus docere, quatenus verè ſequuta fuiſſet, tum etiam quia ex prędictis deficere viſum eſt principale ſuppoſitum, quod ſcilicet ſcuta mille reuera inueſtita fuerint in tot locis Montium; non releuante, quod idem debitor de tempore factæ confeſſionis poſſideret ſex loca Montium *Summario replicationis hæredum num. vnico*, quia cum dd.loca empta fuerint vſque ab anno 1672. & illorum pretium non ſuperet quantitatem ſcut.600. probabile idcirco non eſt, quod illorum emptio facta fuerit ex pecunijs d.Mulieris, cum nedum concurrat diſparitas ſummæ, ſed etiam intercedat longa quatuor annorum intercapedo à die emptionis dd. ſex locorum Montium ad diem ęmiſſę re-
11 cognitionis bonę fidei, quando ad effectum excludendi verſionem ſufficit etiam quęlibet mera poſſibilitas in contrarium R. P. D. *meus Anſald.in d.eius tract.de commerc.& mercat.diſc 45.num.26.Rot.deciſ.64.num.11.par. 18. recent.* vltra quamquod cum paulò poſt factā dictam confeſſionem idem Brozzolus reſignauerit dd. ſex loca Montium, obiectum nullius remanet animaduerſionis, quouſque illius hæredes doceant, vel reſignationem fuiſſe effectuatam in perſonam Lucretiæ, vel pretium ex illa retractum fuiſſe eidem Mulieri conſignatum.

Eliminatis itaquè omnibus his, quæ obiectam pręſcriptionem concerunnt, nullius etiam momenti reputabatur defectus legitimationis perſonæ Auguſto oppoſitus, nam ſe eſſe filium Lucretiæ concludenter docet ex fide Baptiſ-
12 matis, & ex Teſtium depoſitionibus, quas filiationē probare firmauit *Rota in recent.dec.132. num.2.par.2.deciſ.511.num.1. & ſeqq.par15. dec. 282.num.6.par.17. & coram Celſ. deciſ.109.nu. 3.& coram Bich.deciſ.434.num.6.& ſeq.* Titulū vero hæreditarium incontinenti probat ex hac
13 ipſamet inſtantia, in qua tanquam hæres Matris comparet, vt de veriori, *Bonden. collect. legal.*

legal.prima num.95.& ſeqq.vol.1.Poſſib.reſol.18
per tot.vbi num. 4. & ſeq. aduertit contrarios
procedere, quando quem eſſe hæredem Matris
14 allegatur à tertio, *Menoch.de adipiſc.remed.4.*
num.676.Mantic.de coniect.lib.12.tit.10. num.3.
Rota coram Celſ.dicta deciſ.109.num.4.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. ANSALDO.

Romana Grani.

Luna 17. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Potioritatem competere Locatori prædij, qui ſibi cauit de reſeruatione dominij ſuper frumento inibi Sato, & collecto, quoties identitas, & quantitas probatæ fuerunt, ſuper quibus etiam leuiores ſufficiunt probationes, eleganter firmat hæc Deciſio, quæ id extendit, etſi frumentum fuerit cum alio commixtum citra conſenſum locatoris.

SVMMARIVM.

1 *Prælatio competit locatori, & Domino fundi ſuper fructibus in eius ſolo recollectis aduerſus cæteros creditores conductoris.*

2 *Fortius quando ſibi cauit de reſeruatione dominij, & ſpecialis hypotheca ſuper eiſdem fructibus in Iuſtrumento locationis.*

3 *Prælatio regulariter competit creditori anteriori.*

4 *Regulam habens pro ſe ſufficit, vt dubiam reddat obiectam limitationem.*

5 *Identitas frumenti aliarumque ſpecierum, & mobilium probatur ex indicijs coniecturis, & præſumptionibus.*

6 *Idemque procedit circa probationem identitatis.*

7 *Scientia præſumpta differt à ſcientia, quæ probatur ex præſumptionibus, & coniecturis, adeo vt illa admittatur, etiam vbi illa non admittitur.*

8 *Liber gabellæ probat affirmatiuam, quod nempè tot res fuerint introductæ.*

9 *Teſtis vnicus contra inducentem plenè probat.*

10 *Teſtes baiuli de delatione, & aſportatione deponentes probant, præſertim in materia, in qua alij Teſtes difficilè haberi poſſint.*

11 *Confeſſio decocti probat, ſi emanauerit longè ante decoctionem.*

12 *Præſertim ſi eius veritas aliundè adminiculetur.*

13 *Partis ad partem eadē eſt proportio, & ius quod totius ad totum.*

14 *Quantitas probatur leuioribus probationibus, quoties de ſubſtantia, vel credito in genere non dubitatur.*

15 *Prædia contigua præſumuntur eſſe eiuſdem bonitatis reſpectu productionis fructuum.*

16 *Commixtio transfert dominium in commiſcentem itavt primo Domino non competat rei vindicatio, vel alia actio hypothecaria.*

17 *Idque procedit non ſolum in nummis commixtis, ſed etiam in commixtione aliarum ſpecierum.*

18 *Limita, quando commixtio ſecuta fuit culpabiliter, vel mala fide, tunc enim non amittitur rei vindicatio.*

19 *Et limitatio procedit etiam ſi ſeparatio, & diſcretio commixtæ fieri nequeat, nam Iudex quantitatem per viam quotæ ſeparatam arbitrabitur.*

DECISIO LXIII

REVOCATA his ad trutinam Deciſione bon. mem. Emerix edita die 27. Ianuarij Anni præteriti, in qua firmabatur, Dominum Principem Burgheſium concurrere poſſe cum Dominis de Aſtallis ſuper pretio retracto ex venditione rubr. 700. frumenti prius exiſtentium in Horreo nuncupato S.Anaſtaſiæ, ex quo idem frumentum pro parte Satum eſſet in bonis D.Principis, pro parte verò ſuper tenuta Dominorum de Aſtallis, & inſimul remanſiſſet in Area commixtum, reſeruata vlteriori diſcuſſione circa quantitatem ad vtrumque ex contendentibus de prælatione pertinentem, viſum eſt Dominis, non minus iterum enodato iuris articulo, quam præſumptionibus, ac probationibus in facto maturè collibratis, iuxtà modum perſiſtere in deciſis.

Licet enim Domini Fratres de Aſtallis æquo
animo admitterent, quod vbi frumentum recollectum in Tenuta Domini Principis extaret in eadem Tenuta, vel etiam alibi ſine mixtura, competeret eidem Domino Principi illa prælatio, quam etiam aduerſus Conæreditorem ſuffultum hypotheca anteriore tribuunt
1 Iura, & Doctores locatori, ac Domino ſoli
ad celebr.conſ.Decian.50.lib.2.Peregrin.conſ.80.
per tot. & ſignanter num. 2. verſ. augetur lib. 3.
Gratian.diſcept.25.num.9. Collent. in Pragm. rei
frument.lib.3.cap.1.num.2.& ſeqq.Paitell.exped.
Ciuil.86.per tot.Sabell.var.reſ. cap.66. num.33.
Rot. in alia Romana Grani coram Buratt. deciſ.
503.num.3.ibique Add.num.4.& deciſ.64.num.
9.par.14.recent.

Eoque magis cum D.Princeps locator ſpecialiter ſibi cauiſſet cum Dominico communi
Debitore, & reſpectiuè conductore de reſerua-
2 tione Dominij, in quibus ſanè terminis indubitanter Domino, ac Locatori prælationem
deberi profitetur *Card. de Luca de credit.*
diſc.17.num.3.Carol Anton.de Luca ad Gratian.
d.diſcept.25.ex num.5.Rot.deciſ.351.per tot.par.
11.rec.

Dicebant tamen prædicti Domini Fratres tria ad effectum excludendæ huiuſce prælationis vrgere fundamenta, primum nempè, quia non conſtabat de identitate ipſius frumenti, de cuius pretio agebatur; Secundo de quantitate; Tertio demum ex quo ſubſequuta mixtura non poterant diſcerni illa grana, pro quibus,

& priuilegium Soli, & reſeruatio dominij con-
ſequi poſſet effectum, ideoque altero ex his fũ-
3 damentis ſubſiſtente reuiuiſcere fauore eorum-
dem illam prælationem, quam ſecluſa potio-
ritate ſecum trahit nuda prioritas in tempore
*vulg.Text.in l. qui balneum in princ. ff. qui pot.
in pign.habe.& in l,ſi fundum C.eodem,& in cap.
qui prior.de reg.iur.in 6.* adeout ijſdem Fratri-
bus, veluti habentibus regulam pro ſe in ante-
rioritate fundatam exuberaret pro victoria
mera poſſibilitas, vel quod Frumentum non
eſſet idem, vel quod remaneret incomprobata
quantitas, vel quod ratione intermixtionis ne-
quiret amplius fieri diſcretio illius pręciſi gra-
ni, cui inhęrere poſſet potioritas ſegregatina
à prælatione prioritatis; habenti namque re-
4 gulam pro ſe ſat eſt dubiam reddere limitatio-
nem *ad trad.per Fontanell.de pact.nupt. clauſ. 5.
gloſſ 1.par.2.num.21. & ſeqq. Card. de Luca de
Regal.diſc.60.num.7. Rota coram Mantic. deciſ.
251.num.4.& 5.*

At Domini regulæ præmiſſæ aliam contra-
ponebant, nimirum quod cum non ſint angu-
ſtiandæ, ſed ad poſſibile reducendę probatio-
5 nes, quatenus pertinet ad identitatem, illa ad
ſui probationem admittit præſumptiones, in-
dicia, coniecturas, aliaque argumenta veriſi-
militudinis, per quę rationabiliter ſibi Iudex
ſuadeat iuridicè, & moraliter ita fuiſſe, ſi non
phyſicè, & mathematicè ità demonſtretur, vt in
ſpecie identitatis frumenti *Surd. deciſ.55.num.
12.*& generaliter de identitate aliarum ſpecie-
rum, ac mobilium *Cyriac. contr.299. num.4. &
ſeqq.Modern.Palm. alleg.13. num.5. & 6.Rota
deciſ.87.num.5.6.& 7. coram Card.Cerro.*

Hinc videmus, quod nil fortè difficilius eſt,
quam iuſtificare pecuniæ identitatem, cum ea,
ſiue aurea, ſiue argentea, ſoleat ſub eodem nu-
miſmate, ſeu effigie in magna quantitate recu-
di, & nihilominus ex eadem ratione, quia
6 ſufficit ex legitimis pręſumptionibus argui ve-
ritatem, pecuniæ identitas probatur ex indi-
cijs, & coniecturis, vt plenè notat *Gratian.
diſcept.955.num.2.& ſeq.ibique modern.Meiphi-
ten.in annot. num. 5. Card. de Luca de Credi. diſc,
26.num.3.Rot.coram Celſ. deciſ.340. num.3. &
ſeq.* aliud quippè eſt probare præſumptionibus,
7 & aliud ſimpliciter præſumere, vt dicimus de
ſcientia, quę vbi non iuuat pręſumpta, iuuat ta-
men probata pręſumptionibus teſt *Card. de Lu-
ca de Vſur.diſc.34.num.10.& 11.& Rota coram
Celſ.deciſ.152.num.5.& 6.& deciſ.390.num.33,
par.16.rec. & deciſ. 132. num. 8.coram Cardin.
Cerro.*

Quapropter ad rem applicando de identitate
frumenti moraliter dubitari poſſe non videba-
tur; Siquidem liquido apparebat ex ipſiſmet
Teſtibus inductis, & examinatis pro parte Do-
minorum de Aſtallis, quod frumentum Satum
à Dominico in tenuta Domini Principis fue-
rat in Area di *Cecaſume* commixtum cum
frumento recollecto ex eadem Tenuta *di Ceca-
ſume* ad Dominos Fratres de Aſtallis ſpectan-
te, quodque idem Dominicus ſub eo Anno nul-
lam aliam tenutam, præter duas mox enun-
ciatas ſeruerat, vndè poſito hoc extremo, pro
Iudice appellant à quo, difficultas reducèba-
tur circà terminum ad quem, nimirum verùm
idem frumentum trãſportatum ſucceſſiuè fue-
rit ad Horreum S.Anaſtaſiæ, & in hoc placue-
runt Dominis probationes, ſeu argumenta
ex parte Domini Principis adducta, nam re-
ſpectu traductionis ad Vrbem res pariter erat
manifeſta, cum tam ex Teſtibus ad inſtantiam
Domini Principis, quàm Dominorum de
Aſtallis formiter examinatis de hac transla-
tione ad Vrbem frumenti commixti in Area
8 *di Cecaſume* conſtaret, iuncta vlterius ſolutione
Gabellæ, ac notula introductionis, quę ſem-
per comprobat affirmatiuam, vt in his termi-
nis dixit *Rota deciſ.223.n.6. cum 2.ſeqq. par.11.
rec.* & generaliter *Caplc.latr. conſult.66. nu.37.
& ſeqq.Card.de Luca de Regal. diſc.151.num.13.*

Reſtabat itaque iuſtificanda ſucceſſiua tra-
ductio ad Horreum S.Anaſtaſię, circa quam
in vnum plures conſpirabant probationes, &
coniecturæ, inter quas adeſt primordiale dictũ
(quamuis de auditu) vnius Teſtis allati pro
DD.Fratribus, is namque profitetur audiuiſ-
ſe frumentum mixtum in toties memorata
Area *di Cecaſume* fuiſſe repoſitum in Horreo
S.Anaſtaſiæ, ideoque licet non deponat de
9 cauſa ſcientiæ, & ſit vnicus, nihilominus con-
tra inducentem magnam vim facere plena
ſunt volumina, vt apud *Dunozett.Iun.dec.812.
num.12.& in rec.deciſ.201.num.10.par.5.& de-
ciſ.110. num.1. par. 14. & deciſ. 409. numer.7.
par.19.& in Aſculana fideicommiſſi, ſeu Domus
4.Iulii 1696.§.1.cor.R.P.D.meo Pio.*

In idem incidebat ſpecifica depoſitio plu-
rium Baiulorum, qui eodem tempore, quo pro-
fitentur expurgaſſe, ſeu euerriſſe prędictum
Horreum S. Anaſtaſiæ nihil in eo præcedenter
extitiſſe etiam proſequuntur, affirmando, quod
Granum ab eiſdem repoſitum in eodem Hor-
reo ex communi ſuppoſitione, & vociferatio-
ne proueniebat ab Area *di Cecaſume*, quibus
10 in hac materia difficillimæ probationis defe-
rendum eſſe alias ad rem cenſuit *Rota d. deciſ.
223.num.4.& 5.confirmata in deciſ.239. par,11.
rec.& deciſ.580. num.6.& ſeq.coram Bichio.*

Præcipuè accedente clara confeſſione Do-
minici communis debitoris aſſerentis in tra-
ditione, quam fecerat in ſolutum fauore Do-
mini Principis, quod huiuſmodi granum erat
recollectum in eiuſdem Principis tenuta, quã-
uis enim replicaretur iſtius cõfeſſionum ſuſpe-
ctiſſimam eſſe, ex quo Dominicus proximus fo-
ret decoctioni, adhuc tamen viſa eſt releuare
reſponſio data per D.Principe non minus in
facto, quam in Iure: Et quidem in facto, dum
poſt annum, & vltra decoctio Dominici ſuper-
11 uenit per efformationem concurſus Credito-
rum in Tribunali Agriculturæ; proindeque
cum de tempore confeſſionis potuiſſet liberè
contrahere, potuit etiam liberè, & validè con-
fiteri ex deductis per *Grat.diſcept.391. num.12.
& ſeq.Neguerol. alleg, 16.num.68.& 69. Rota
deciſ.*

deciſ.24.num.18.& ſeq.par.7.& deciſ.652. num. cum 2.ſeqq. par.18.rec. & deciſ.169.num.11. & 12.cor.ſa.me.Alex.VIII.

Denique Iure, quia cum qualibet confeſſio
promanans à quacumque perſona quomodoli-
12 bet ſuſpecta attendatur, quotieſcumque ful-
ciatur adminiculis, & præſumptionibus *ad not.
per Grat.diſcept.955.num.5. Surd.deciſ.55.num.
3.& ſeq.Maſſin.de confiſt. quæſt.31. num.19.de
Angel.de Confeſſ.lib.1.quæſt.8. limit.5.num.46.
Franc.Palm.conſult.48.num.61.& ſeq.& ſignã-
ter num 68.Rota coram Royas deciſ.212.num.5.
& deciſ.215.num.13.& deciſ.242.num.9.part.
9.rec.& deciſ.3.num.5. & ſeqq. poſt Salgad.in
labyr.Credit.*

Confeſſionem Dominici roborabant præmiſſæ circumſtantiæ, & probationes, necnon etiam decretum Conſulum Agriculturæ in conceſſione licentiæ traductionis Grani ad Vrbem, quod Horreum S.Anaſtaſiæ ſtaret loco Areæ *di Cecafume*; Vndè vt benè reſponſum fuit in deciſione pręcedenti §.*Idque adminiculatur*, præſumendum erat in executionem mandati iuſſam tranſportationem fuiſſe ſubſecutam.

Nihil obſtante, quod cum Dominicus nòn demandauerit executioni arreſtum præcedenter editum ab iiſdem Conſulibus Agriculturæ ſuper non amotione frumenti à Tenuta Domini Principis, prout nec etiam traduxerit omnem quantitatem frumenti ad Horreum S.Anaſtaſiæ, præſumptio ipſa executionis decreti remaneat eliſa, ſeu conflictata per oppoſitam tranſgreſſionem: Compertum namque fuit, quod (quidquid ſit, an Dominicus perfectè ſeruauerit arreſtum) tranſgreſſionem tamen, ſiue animum tranſgrediendi excludat petita, & reportata licentia ab eiſdem Conſulibus Agriculturæ: Et nihilominus granum à Tenuta Domini Principis extitit, vt ſupra firmatum fuit, translatum, & commixtum in Area *di Cecafume*. Quamobrem ſiue reliquum frumentum eſſet ibidem relictum pro ſemine, quemadmodum contendebant Defenſores D. Principis, ſiuè non, vtique ſemper incaleſcebat pręſumptio deſcendens à veriſimili execu-
tione Decreti præcedentis in ea parte, in qua
13 fuit obſeruatum, cum eadem ſit ratio, & pro-
portio partis ad partem, quæ totius ad totum,
ad *Text. in l. quæ de tota ff. de rei vindic. cum concord.apud Gratian. diſcept.792. num.4. & diſcept.796.num.14.Ioſ.Vela diſſert.4. num.20. & alibi paſſim.*

Super quantitate verò minor fuit contro-
uerſia, nam ſuppoſita identitate, etſi etiam
circa quantitatem exigatur opportuna proba-
14 tio, attamen admiſſa ſubſtantia rei in genere
leuiores procul dubio admittuntur, & ſuffi-
ciunt probationes, vt ait *Surd.conſ.94.num.28
Rot.coram Gregor.deciſ.324.num.4. & deciſ.87.
num.13.par.6.rec.& coram Arguell.deciſ.44.nu.
21.& in Neapolitana Mercedis 5.Aprilis 1680. §.
firmata coram cl.mem. Card.Matthæio.*

Hæc autem probatio palam emerſit ex ipſa oppoſitione mixturæ, quæ cum efficiat, vt nòn valeant ſingula grana extricari, & diſcerni, efficit è conuerſo, vt quando ſcimus, quod totum Granum fuit commixtum, inquirere ſolum debeamus quantum in vnaquaque Tenuta fuerit ſatum: Et quia ſatum (non data aliqua differentia, & ratione) veriſimiliter promanat à ſeminis quantitate, hinc cum ageretur de bonis, ſeu tenutis nullo intermediante finitimis, haberetur autem præcedenter ex Teſtibus, quota pars Terreni D. Principis Semen receperit, & reſpectiuè ex prædictis, quantum Semen immitti conſueuerit in huiuſmodi quota terreni, bene ex Iudicio Agrimenſorum inuentum eſt, quod Dominicus conductor, ſiue affictuarius effuderit pro ſemine ſupra Tenutam Domini Principis rubra 282. Quamobrẽ dum ex oppoſito conſtabat de eodem ſemine in bonis Dominorum de Aſtallis fuiſſe conſparſa rubra centum circiter, hinc ex præmiſſa aritmetica, & legali illatione proportionabili partis ad partem, per regulam, quam nuncupãt auream, conſtitit, tres ferè ex quatuor partibus frumenti in Horreo repoſiti pertinere ad Dominum Principem, deducta tamen quantitate rubrorum 18.veluti deficiente ad tertiam partem, ſeu centenarium implendum, iuxta facilẽ calculationem in executione, ſiue reſtitutione faciendam. Et eo magis, quia vſque ad ſcrupuloſitatem Domini aduerterunt, nil eſſe de medio ratione extrinſeci infortunij, vndè ſemen, quod cecidit ſuper Terreno Domini Principis minus protulerit, quam illud ſuper tenuta DD. de Aſtallis, quinimo Teſtes Agri-
menſores, ac Mercatores retulerunt, maioris
15 bonitatis potius eſſe terrena D.Principis, quã
DD.de Aſtallis, & conſequenter non poterat
in his vllo modo præſumi minor fructus, vt in
proximis terminis ponderat *Modern. Piſtorien.
de locat.cap.19.num.187.& ſeq.Rot.coram Merlin.deciſ.483.num.7.& deciſ.672. num.11. coram
Dunozett.Iun.*

Et ob id circa tertiam inſpectionem reſpectu
mixturæ, & ob quam controuertebant Domini
de Aſtallis exercitium reſeruationis dominij,
ſeu potioritatis ſuper frumento amplius nu-
mericè non diſcernibili, Domini de plano trã-
ſierunt cum fundamentis præteritæ Deciſionis,
quamuis enim ſcribentes pro DD. de Aſtallis
iterum inſtaurarent obiectum fundatum in
16 cenſura *Text. in l. ſi alieni nummi ff. de ſolut.*
prætendendo, quod ipſa mixtura effeciſſet, vt
per illam quodammodò contrectationem trã-
ſiuerit dominium in commiſcentem, & reſpe-
ctiuè commodum illius creditorum, adeout nõ
foret deinceps aptabile remedium rei vindica-
tionis, vel ſpecialis hypothecæ, iuxtà Authori-
tates recenſitas in Deciſione præcedenti §.*Mi-
nus ſubſiſtente*, & adiungerent, id ipſum pro-
cedere extrà caſum, in quo loquitur *Text. in
dicta l.ſi alieni*, nimirum etiam in cæteris ſpe-
17 ciebus, rebuſque venalibus ex identitate ra-
tionis, quaſi quod quemadmodum in nummis
ſimul immixtis interat translatio dominij in

commiſcentem, & reſpectiuè impoſſibilis efficitur identitas omninò iuſtificanda in rei vindicatione, vel exercitio ſpecialis hypothecæ, hoc ipſum ſanè contingat in reliquis ſpeciebus ad id adducendo *Surd. conſ. 135. num. 173. & conſ. 528. num. 3. Menoch. conſ. 515. num. 5. Ger. Spin. conſ. 60. per tot. Facchin. lib. 11. controu. cap. 51. Carol. Ant. de Luco ad Grat. diſcept. 897. num. 1. in fine.*

Placuit nihilominus reſponſio data, quod
quatenus pertinet ad rationem identitatis etiā
in pecunijs ſæpius ex illa æquitate, quam magna
Tribunalia amplectuntur, admittitur probatio
coniecturalis ex adductis ſuperius §. *Hinc
videmus*. Quo verò ad alteram rationem tranſ-
lationis dominij, quotieſcumque citra conſen-
18 ſum ipſius Domini res fuit contrectata, & cō-
mixta, factum Tertij, & maximè probabiliter
culpoſum non eſt aptum ad impediendam rei
ſuæ vindicationem per *Text. indiuidualem in l.
idem Pompon. ns 5. ff. de rei vindic. & in §. quod
ſi frumentum Inſtit. de rer. diuiſ. ibique Conrad.
Rittberhus verſ. cum ergo conſtet, & Gaſp. Manz.
num. 5. & ſeqq. Greg. Strun. in Pandect. exerc. 33.
theſ. 22. Greg. Biec. rer. quotid. ſect. 3. num. 31. Io.
Koppen. pract. obſ. lib. 1. obſ. 74. ſub num. 7.
Leotard. de Vſur. quæſt. 95. num. 9.* itaut nè idem
factum Tertij, vel culpa noceat Domino, etiam
data impoſſibilitate ſeparationis Iudex induē-
do prædictam æquitatem, illam facere teneа-
19 tur per oculos intellectus (vt ſupra factum
fuit) pro ea veriſimile quantitate, quæ ratio-
nabili eius arbitrio magis congrua videatur,
vt proſequitur *Gaſp. Manz. in dicto §. quod ſi
frumentum num. 11. & ſeqq. Menoch. de Arbitr. caſ.
252. per tot. Cyriac. contr. 89. num. 8. & 9.* & præ-
ter hos cæteri plenè relati in Deciſione, quæ
reuidetur ſub § *non ſuffragante*.

Et ita concluſum fuit vtraque Parte acerrimè informante.

R. P. D. PIO.

Romana Aſſecurationis Nauis Stella Dorata.

Veneris 28. Iunij 1697.

ARGVMENTVM.

Naufragium probatur ex Conſulatu facto in loco, quo primum appellere licuit: probatúrque leuioribus probationibus, tamquam res probatu difficillima. Culpa Nauarchi, niſi ſit præordinata ad dolum, & ſit Barattaria formalis non liberat aſſecurantes, qui ſe ampliſſimè ſub quocumque caſu obligarunt; licet illos liberet culpa Domini, aut alias aſſecurati Barattaria eſt concludenter probanda.

SVMMARIVM.

1 *Aſſecurationis ſtipulatio dicitur commiſſa, ſecuta Nauis deperditione.*

2 *Naufragium probatur Conſulatu deſuper facto.*

3 *Ac ex depoſitionibus teſtium, qui ex illo euaſerunt.*

4 *Et ex teſtimonio vnius de viſu.*

5 *Naufragium non ſolet habere ſpectatores, & ideo eſt res difficilis probationis.*

6 *Et in illo recipitur probatio quocumque modo concipi poteſt.*

7 *Naufragii probatio reſultat, ex quo de Naui Nuncius non audiatur.*

8 *Naufragij probationes debent fieri coram Iudice loci, vbi euenit, vel in alio viciniori.*

9 *Quod tamen reſpicit fauorem probationum potius, quam rigorem ſolemnitatum.*

10 *Et ſatis eſt examen fuiſſe expletum, ſtatim ac data fuit copia adeundi Iudicem.*

11 *Nec ad probationem in loco viciniori faciendam tenetur Magiſter Nauis, cum ab alia Naui receptus, illius iter ſequi debuit.*

12 *Aſſecuratores ſub pacto, quod non habita intra ſemeſtre vera notitia Nauis debeant aſtimationem præſtare, nullo ſuperueniente notitia tenentur.*

13 *Aſſecurantes non tenentur ex infortunio ſequuto ex culpa Nauarchi.*

14 *Carolus Targa S. C. Ianuenſis rerum maritimarum peritiſſimus laudatur.*

15 *Teſtibus de facto proprio omnimoda fides præſtatur, licet formiter non ſint repetiti.*

Nauigatio de vno loco ad alium quomodo peragatur, probatur ex teſtibus peritis. Ibid.

16 *Nauigationis curſus non dicitur mutatus ex appulſu ad portum exiſtentem in via, & quæ ſolet fieri, ſed vbi præter neceſſitatem, & cauſa lucri ſit ad portus minus fidos, & num. ſeq.*

17 *Facultas intrandi in omnem portum, nauigandi antè, & retrò, dextrorſum, & ſiniſtrorſum operatur, vt in eam, quam malint partem, nauigationem Nauæ deflectere poſſint.*

18 *Aſſecuratores non tenentur mutato tempore nauigationis.*

Limita, vbi mutatio temporis proceſſit ex neceſſitate num. 20.

19 *Tertia pars valoris debetur recuperanti Nauim derelictam, & reſtituenti antiquis Dominis.*

21 *Aſſecuratio ampliſſimè concepta continet etiam culpam Magiſtri Nauis, & Nautarum, & num. 25.*

22 *Limita, vbi Magiſter Nauis eſſet eiuſdem Dominus, vel particeps rerum aſſecuratarum.*

Vel vbi concurrat eius culpa ad dolum præordinato, nempè formalis Barattaria ex eius facto num. 24.

23 *Culpa Domini ſemper haberi debet pro excepto.*

26 *Culpa, propter quam caſus infortunij non euenit, non eſt habenda in conſideratione.*

27 *Barattaria formalis eſt concludentiſſimè probanda.*

28 *Fuga ad dolum non præordinata, nequit dici barattraia.*

29 *Aſſecurantes in vim pacti tenentur, naui tam*

ab

ab amicis, quàm ab inimicis iuſtè, vel iniuſtè
occupata.
30 Barattarla ſine ſpe magni lucri committi non
ſolet.

DECISIO LXIIII

NAuis nuncupata Stella Dorata è Portu Ve-
neto ſolutura pro tranſuehendis mercibus
ad Portus Vlixponæ, & Londini aſſecurata fuit
hìc in Vrbe à pluribus mercatoribus, qui iuxtà
conſuetam formam ad Commerciorum ſecu-
ritatem adinuentam, omne periculum tam
Corporis dictæ Nauis, quàm Naulorum, &
Armamentorum in ſe ſuſceperunt; Verum
ob adeò frequentes Maris caſus ſequuto eiuſ-
dem Nauis naufragio è conſpectu Inſulæ San-
cti Petri, vbi ſuperingruente ventorum vi ſco-
pulis illiſa, fracta, & merſa fuit, Franciſcus Sue-
rus de Azeuedo aſſecuratus per conto di chi ſpet-
ta coram A.C. conuenit Aſſecuratores, & mã-
datum fauorabile pro ſumma pecuniaria, pro
qua fuit aſſecuratus, reportauit, quod hodie
tanquam validum, & iuſtum exequendum eſ-
ſe DD. reſponderunt.
Validitas enim non controuertebatur, Iu-
1 ſtitia verò emergebat ex eo, quod cùm Aſſe-
curatores in Apochis aſſecurationis auerſionẽ
cuiuſcumque periculi ſuſceperint, ſequitur,
quod ſtante Nauis deperditione dicatur com-
miſſa ſtipulatio, & factus locus aſſecurationi
ad vulgatum Textum in l. fænerator 6. ff. de nau-
tico fænore, Rota coram Vbago deciſ. 99. num. 2.
cum alijs in Romana Aſſecurationis ſuper nego-
cio principali 4. Iulij 1685. in principia coram
Reuerendiſſimo Heruault, ac in alia Romana Aſ-
ſecurationis 28. Ianuarij proximè præteriti §. Que-
admodum coram R.P.D. meo dell'Olmo, ac in alia
Romana Aſſecurationis 4. Februarij præteriti §.
His autem coram R.P.D. meo della Tremaille, ac
denique in Romana Aſſecurationis 22. Martij pro-
ximè præteriti in principia coram R.P.D. meo Ca-
prara.
De naufragij autem infortunio non fuit du-
bitatum, illud enim ſufficienter comprobatum
2 apparuit. Tum ex vtroque Conſulatu Tolo-
nis, & Venetiarum R.P.D. meus Anſaldus de
Commerc. & Mercat. diſc. 70. num. 15. Rota poſt
Vrceol. de tranſact. deciſ. 66. num. 1. dicta Romana
Aſſecurationis coram Reuerendiſſimo Heruault §.
Probatur autem, & in dicta Romana Aſſecura-
tionis coram R.P.D. meo de la Tremaille §. Deper-
ditio denique, & in dicta Romana Aſſecurationis
coram R.P.D. meo Caprara §. Nec obiici valet.
Tum ex depoſitionibus Teſtium, qui ex illo
3 emerſerunt ad Text. in l. quoties C. de naufrag.
lib. 11. idem R.P.D. Anſaldus diſc. 70. nu. 16. Stracc.
de Mercatur. & de Naut. & Nauibus quæſt. notab.
2. num. 1. Rota in d. deciſ. Romana Aſſecurationis
coram Reuerendiſſimo Heruault ſub citato §. Pro-
batur, & in dicta Romana Aſſecurationis coram
R.P.D. meo de la Tremoille ſub eodem §. Deper-
ditio denique. Tum etiam ex teſtimonio Gu-
4 bernatoris eiuſdem Nauis Gallicæ, qui ex pro-
prio ſuo viſu probationem naufragij facit, cui
licet vnico deferendum venit, cum res, de qua
5 agitur verſetur in difficultate probationũ, ex
quo, vt appoſitè inquit Vvameſius Conſil. Ciuil.
24. num. 2. cent. 4. Naufragia in vaſto Oceano rarò
6 ſpectatores habent, & proinde probatio quocũ-
que modo concipi poteſt, recipi debet Rota
in Recent. deciſ. 369. num. 26. & ſeq. par. 19. & in
dicta Romana Aſſecurationis coram Reuerendiſ-
ſimo Turonenſi ſæpè allegato §. Probatur; Tum
denique quia, cùm de huiuſmodi Naui am-
plius Nuncium auditum non fuerit, inſurgit
7 Iuris præſumptio ſubmerſionis eiuſdem, quod-
que propterea caſus aſſecurationis euenerit.
Vvameſius d. conſ. 24. num. 4. Rota in dicta Roma-
na Aſſecurationis coram R. P. D. meo Caprara §.
Nec obiici valet.
8 Non obſtat, quòd probationes naufragij fie-
ri debuerint coram Iudice loci illius, vel ſaltem
in alio loco viciniori, ad cenſuram Text. in l. 2.
Cod. de naufrag. lib. 11. quoniam cum praxis
9 peragendi teſtimoniale in loco viciniori reſpi-
ciat potius fauorem probationum, quam rigo-
rem ſolemnitatum, vt poſt Roccum reſp. 34. nu.
2. & 3. lib. 1. dixit Rota in laudata Romana Aſ-
ſecurationis coram R. P. D. meo Caprara §. Nec
obiici, ſuccedit, quod ſatis ſit, examen fuiſſe
10 expletum, ſtatim ac data fuit copia adeundi
Iudicem, cum non ſemper in arbitrio Nauta-
rum ſit, quem maluerint Portum apprehende-
re Rota deciſ. 369. num. 15. & 16. par. 19. & in
dicta Romana Aſſecurationis coram Reuerendiſſi-
mo Heruault §. In nihilo refragante, & §. ſequen-
ti, & in dicta Romana Aſſecurationis coram
R.P.D. meo de la Tremoille §. Nec afficit, & id-
circò cum in caſu præſenti ſequuta Nauis ſub-
11 merſione, illius Magiſter, ac Socij recepti fue-
rint in memorata Naui Gallica, palàm fit, quod
neceſſitas fuit ſequi Ductorem vehentem, quod
exuberat ad legitimam excuſationem, vt in
ſpecie Rota in dicta Romana Aſſecurationis cor
Reuerendiſſimo Heruault §. Quia vltra in fine
& in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D.
Caprara citato §. Nec obiici.
Minus vrget diſcrepantia, quæ intercedit in-
ter Conſulatum Venetijs peractum, ac Conſu-
latum Tulonis; nam omiſſa illorum conciliatio-
tione, DD. reſpondebant, quod licet etiam
de naufragio plenè non conſtaret, de cuius
tamen probatione legitimè facta ex ſuperius
recenſitis minimè ambigebant, attamen ſem-
per ineuitabiliter dicendum eſſet, fuiſſe factum
locum aſſecurationi, nec vllam ad eandem eui-
12 tandam ſubeſſe poſſe ſpem Aſſecuratoris fa-
uorabilem, quippe quia cum in Apocha aſſecu-
rationis cautum apertè habeatur -- Che ſe ſtaſ-
ſe meſi ſei, che non ve ne foſſe vera notizia l'infra-
ſcritti Signori Aſſecuratori debbano dare à detto
Franceſco Suero Azeuedo, ò chi per lui, quanto
haueſſero aſſicurato ſenz'eccezzione alcuna, dum,
vt iam animaduerſum fuit, vſque adhuc de
Naui aſſecurata nulla ſuperuenit notitia, ratio
poſtulat, vt ad normam Legis in vtraque Apo-
cha contentæ ad conuentam ſolutionẽ Aſſecu-

ratores adſtringi debeant, vt notat *Card. de Luc.*
Credit. diſc. 105. num. 6. & reſpondit Rota *in di-*
cta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. *meo*
Caprara §. *Cui aſſecurationi*.

Sed, vt veritas ſequuti naufragij magis, ma-
giſque effulgeat, expedit ponderare exceptio-
nes ab Aſſecurantibus oppoſitas, ex quibus
huiuſmodi infortunium liquidò patefit, cum
eædem pernecesſè naufragium ſupponant; Ob-
ijciunt ſiquidem primò, quod Nauarchus de-
ſtinatum iter mutauerit, & loco petendi recta
via Portus Vlixponæ, & Londini, Nauim ver-
ſus Portum Zacynti direxerit; Vndè inferebatur
tur illius infortunium ex culpa Nauarchi ſe-
13 quutum, cedere non debere damno Aſſecuran-
tium, ex firmatis per *Straccam de aſſecurat. gloſ.*
14. num. 1. Monac. deciſ. Florent. 1. num. 24. & 25.
Rota Ianuen. deciſ. 25. num. 2. & per tot. & deciſ.
40. num. 2. Gryphiander. Æconom. legal. lib. 2. cap.
3. num. 101. Oldemburg. Itinerar. Iuridic. tit. 3. de
Aqua §. *84. pag. 242. verſic. ſi enim extra viaggiū;*
Verum obiectio iſta nullam promeruit ani-
maduerſionem, cum enim omnes Naues, quæ
ſoluunt ex Portu Veneto Londinum petituræ
verſus ſiniſtram in nauigatione deflectere ſo-
leant, appellendo Portum Zacynthi, vt fidem
14 faciunt plures Teſtes Periti, (*inter quos Prin-*
cipem locum obtinet Carolus *Targa, in hac mate-*
ria rerum maritimarum expertiſſimus noſtri tempo-
ris Iuriſconſultus) qui tamquam deponentes
15 de facto proprio omnimodam fidem ſibi vin-
dicant, licet formiter non fuerint repetiti, vt
in ſpecie tradit *Vvameſius citato conſilio 24. nu.*
8. verſ. cum alioqui, profectò dici nequit im-
mutatum fuiſſe ſolitum Nauigationis curſum
in fraudem, & perniciem Aſſecuratorum, quæ
16 tunc ſolum conſiderari poſſet, quoties nempè
Nauarchus nulla cogente neceſſitate, & ſolius
lucri cauſa ad Portus non expreſſos in naui-
gatione, & minus ſidos Nauim appulerit, vt
benè obſeruat *Graff. deciſ. 1. lib. 2. cap. 3. num. 9.*
Card. de Luca de Credito diſc. 93. ſub num. 10. &
dicta deciſ. 106. ſub num. 26. & ſub num. 28. verſ.
quia nempè Nauarchus.

Quamobrem cum Portus Zacynthi ſit intrà
iter præfixum Nauigationi paulum à recto
curſu deflectendo, & in Apocha impartita fuerit
17 facultas — *di entrare in ogni Porto, e luogho &c.*
Nauigare inanzi, indietro, à deſtra, à ſiniſtra à pia-
cimento di detto Padrone, correndo riſchio li Si-
gnori Aſſecuratori — efficitur, vt quodcumque
periculum in illo tractu Maris à Portu Vene-
tiarum vſque ad Londinum occurrens ad Aſſe-
curatores pertinere debeat *Ramon. conſ. 39. num.*
9. Manz. conſult. 422. ſub num. 10. nam ea dd.
verborum virtus eſt, vt mutatio Nauigatio-
nis ex vtroque latere dextrorſum, & ſiniſtror-
ſum, ſit nautis liberè permiſſa adhoc, vt prout
magis eis expedire videtur in eam, quam ma-
lunt partem, deflectere poſſint, cum non valeant
in deſtinata Nauigatione ſemper eumdem
curſum tenere, vt explicando prædicta verba
docet *Vvameſius dicto conſ. 24. num. 5. vſque ad*
finem Rota *deciſ. 120. num. 3. par. 14. rec.* & egre-
giè *in Romana aſſecurationis 18. Martij præteriti*
§. *Sed quamuis coram R. P. D. meo Priolo*, & aliæ
Romana aſſecurationis 13. Maij præteriti §. *Nec*
eſt in fine coram R. P. D. *meo dell' Olmo*.

Rursùs obijciebant, quod cum Magiſter Na-
uis aſsecuratæ diù Panormi moram traxerit,
& ob id Nauigationem diſtulerit in tempus tē-
18 peſtatibus magis obnoxiū, teneri nequeant Af-
ſecuratores, qui cauerunt de periculo tempore
quo nauigatio minus periculoſa erat *Santer. de*
aſſecur. par. 3. n. 46. & ſeqq. Rutgerus *Rolan. de Cō-*
miſſ. & Commiſſ. *Camera Imperial. par. 4. lib. 2.*
cap. 16. n. 17. Franciſcus Stypman. de Iure Mariti-
mo par. 4. cap. 7. n. 302. ſed obiectū ſubmouebatur
tur ponderando, quod Capitaneus nauis eatenus
Panormi morā duxit quatenus coactus fuit pro
mare recuperationem eiuſdem Nauis à Fle-
xinghenſibus prius occupatam in Aquis, vt
aiunt *di Giorgienti*, quibus iuxta leges Conſu-
19 latus Maris tertia pars valoris illius debeba-
tur, ex quo eamdem derelictam in dd. aquis
Giorgenti ceperunt, atque Panormum tradu
xerunt, vt Patrono reſtituerent *Loccen. de Iure*
Maritimo lib. 1. cap. 7. tit. de Naufrag. *art.* 10. Ideo-
que dilatio Nauigationis non euenit ex culpa
Nauarchi, in quibus terminis loquuntur, & in-
20 telligendi ſunt Doctores pro obiecto adducti,
ſed ex fortuito accidenti, & ex vrgenti neceſ-
ſitate, quo caſu abſolutum eſt, quod deperdi-
ta Naui, contractus aſſecurationis non dicitur
reſolutus, tametſi mutatum fuerit tempus Na-
uigationis, vt diſtinguit *Graff. d. cap. 111. nu. 10.*

Verùm, etſi nedum in mutatione itineris;
Sed etiam temporis Nauigationis aliqua no-
tari poſſit culpa Naucleri Nauis aſſecuratæ,
non tamen exindè à ſuſcepta obligatione ſe
21 eximere poſſent Aſſecuratores, quoniam cum
ijdem in formula ſponſionis ampliſſimis ver-
bis concepta pro omni, & quocumque pericu-
lo, ſe adſtrinxerint vnica tantum excepta Ba-
ratteria, ibi — *dichiarando, che dalla Baratteria*
del Padrone in fuori &c. li ſottoſcritti Signori
Aſſicuratori à tutti gl'altri caſi ſiniſtri, & infortu-
nij vogliono eſſer tenuti &c. hinc aſſequimur,
quod ſub hac generali, ac latiſſima promiſſio-
ne cadit etiam culpa Magiſtri Nauis, ac Nau-
tarum, cum in hac quoque materia obtineat
regularis illa propoſitio, quod exceptio
vnius caſus firmat regulam contrariam in om-
nibus alijs caſibus in exceptione non compre-
henſis *Gryphiander Æconom. legal. lib. 2. cap. 12.*
num. 100. Rota *coram Priolo dec. 470. num. 3. &*
4. & optimè in pluries laudata *Romana Aſſe-*
curationis coram R. P. D. *meo de la Tremoille* §.
Verum tametſi, & in alia *Romana Aſſecurationis*
ſub die 26. Ianuar. proximè præteriti §. *Neque ca-*
ſum coram R. P. D. *meo dell'Olmo*.

Et remouetur quæuis difficultas ex eo, quod
tunc culpa Nauarchi damnum irrogare valet
22 Aſſecurato, quando videlicet idem eſt Domi-
nus, vel particeps rerum aſſecuratarum, cum
tunc licet Aſſecurator ſpoponderit pro omni-
bus periculis, attamen Ius non ſinit, vt detri-
mentum ſentire compellatur ex propria culpa

Do-

Dõmhi rerum cadentium ſub aſſecuratione,
23 quæ culpa ineffrenata cuiuſcumque periculi
promiſſione ſemper haberi debet pro excepta
Vvameſius conſil. ciuil. 25. num. 2. cent. 4. Mut. deciſ. ſicil. 3. num. 10. Rota in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. de la Tremoille §. Nec *applicantur*; At non ita, quando Nauarchus
eſt ſimplex Rector Nauis, nullumque, nec ſuper
ea, nec ſuper mercibus tranſuehendis habet intereſſe, tunc enim, niſi concurrat culpa ad dolũ
24 præordinata, nempè formalis Baratteria ex
eius facto, Aſſecurati damnum pati non tenentur, ſed illius emendatio pertinet ad Aſſecuratores, vt poſt *Card. de Luca de credito diſc. 106. nu. 30. & ſeq.* voluit *Balduc. in obſeruat. ad d. conſ. 39. Ramonii ſub n. 18. verſic. & quatenus*.

Cuius diſtinctionis ea videtur eſſe ratio efficaciſſima, nimirum, quod eatenus Aſſecurati
quodcumque periculum in Aſſecuratores refundunt, excepta dumtaxat Baratteria, quate-
25 nus intendunt propriam ſecuritatem ab omni
caſu contingibili in deſtinata Nauigatione,
egregio conſtituto Aſſecuratoribus pretio ſibi
comparare, abſque eo quod eueniente ſiniſtro
teneantur vllam cum iiſdem Aſſecuratoribus
ſubire litem, quorum, vt ad rem animaduertit
Rota in dicta Romana Aſſecurationis coram Reuerendiſſimo Turonenſi ſuper reiectione articulorum, proprium eſt plures, ac ſubtiles excogitare exceptiones ad retardandam debitam ſolutionem, quapropter ſi de Naucleri, aut Nautarum ſimplici, ac non doloſa culpa ſolliciti eſſe
deberent, fruſtra equidem de ãuerſione periculorum, quibus adeò Mare expoſitum eſt, cum
Aſſecurantibus cauiſſent, Magno prius pretio
perſoluto, ſemper enim ſi Nauis periiſſet ſuborirentur exceptiones, adeout nuſquam ferè ſtipulatam incolumitatem rerum ſuarum obtinerent, & fruſtrati remanerent ſpe aſſequendi
paſſi periculi æſtimationem, licet abſque vlla
oppoſitione ab aſſecurantibus in caſu infortunij promiſſam, vt bene perpendit *Rota in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. meo de la Tremoille allegato* §. *Nec applicantur*.

Nec ad releuandum Aſſecuratores ab eorũ
obligatione, quidquam proficere valuit replicatio, quod verſemur in caſu formalis Barattariæ à Nauarcho commiſſæ ob derelictam Nauim in Aquis *Giorgenti* in manibus Flexingenſium, ſiquidem præmiſſo, quod non prætenditur, commiſſam fuiſſe ſtipulationem ob deprædationem Nauis à Flexinghenſibus factam
ſed tantum ob illius Infortunium ex cauſa nau-
26 fragij, ideòque ob prætenſam Nauarchi culpam, propterquam caſus infortunij non euenit
Aſſecuratores non ſunt abſoluendi, vt dixit
Rota in dicta Romana Aſſecurationis coram Reu. P. D. meo de la Tremoille §. *Deinde*; Et obiectum
ſolum inſeruire poſſet ad oſtendendum, quod
ex dolo eiuſdem Nauarchi opus fuit Panormi
commorari, ac per conſequens mutationem
temporis Nauigationis ex ipſius fraudolenti
facto proueniſſe, abſtergitur quæuis impicti
criminis nota numquam de iure præſumendi,
27 & ſemper concludentiſſimis vndiquè probationibus demonſtrandi *R. P. D. Anſaldus vbi ſupra diſcurſ. 70. num. 18. Rota coram Vbag. deciſ. 99. num. 9. & in dicta Romana Aſſecurationis 28. Ianuarii præteriti coram R. P. D. meo dell' Olmo* §. *Hinc etiam in fine, & in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. meo de la Tremoille* §. *Nec impictum*, animaduertendo, quod cum Nauarchus panico percuſſus timore amicas Flexinghenſium Naues Turcarum eſſe opinatus fuerit, ſtante hac falſa credulitate, omni prorſus
culpa vacare dicitur, ſi Nauim deſerendo fugæ
28 ſe commiſerit, quæ cum ad dolum præordinata
non fuerit cum præexiſtenti machinatione perperam appellatur Baratteria *Rota deciſ. 59. confirmata deciſ. 120. par. 14. recent. & in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. de la Tremoille* §. *Nullumque fraudis*, ſed ſolum vt proſequitur eadem deciſio *coram R. P. D. eo de la Tremoile* §. *Verum*, dici poteſt turpis quædam animi proſternatio, quæ includitur ſub
generali promiſſione cuiuſcumque periculi ab
Aſſecuratoribus facta, quæque proindè illos à
ſtipulata obligatione non liberat, vt iam probatum fuit.

Quodquè reuera negocium ita ſe habuerit,
manifeſtum fit ex actibus ſubſequutis, ex quibus præordinatio culpæ ad dolum penitùs excluditur, ſtatim enim ac Capitaneus agnouit,
Nauim ab amicis Flexinghenſibus captam
fuiſſe, eamque ad Portum Panormi traductam,
nulla interpoſita mora illuc ſe contulit, & cum
prædictis tranſegit perſoluendo ſcuta 425. monetæ Siculæ, quod certè non feciſſet, ſi fraudem Aſſecurantibus facturus, Nauim data
opera deſeruiſſet, ſed potiùs cum Flexinghenſibus facile colluſiſſet in euidentem Aſſecurato-
29 rum damnum, qui ex huiuſmodi facto omnia
amiſiſſent, attento pacto in Apocha conuento,
quod ipſi teneri deberent in caſu, quo Nauis
tam ab Amicis, quàm ab Inimicis iuſtè, vel iniuſtè occuparetur, de quo *Rota in dicta Romana aſſecurationis coram R. P. D. meo del Olmo ſub die 26. Ianuarii præteriti* §. *Quoniam cum obligatio, & in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. de la Tremoille* §. *Et denique*, & propterea cum ex Nauis deſertione nullum idem
Nauarchus conſequatus fuerit compendium,
emicat indè eius animi candor, & bona fides,
& remouetur ſuſpicio aſſertæ Baratteriæ, quæ
30 nunquam ſine ſpe magni lucri committi ſolet,
vt notat *R. P. D. meus Anſaldus cit. diſc. 70. num. 19. cum ibi concordantibus Rocca ſelect. Iur. cap. 97. num. 14. & ſeqq. Rota coram Priol. deciſ. 470. num. 7. recent. dec. 369. num. 58. par. 19. & in dicta Romana Aſſecurationis coram R. P. D. meo de la Tremoille dicto* §. *Nec impictum in fine*.

Et ita vtraque &c.

RE-

RESPONSVM

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

MARCELLI SEVEROLI

SIGNATVRÆ IVSTITIÆ VOTANTIS &c.

Inter

Illuſtriſſimos DD. Fratres Marchiones de Ferronijs.

Hac ſecunda editione auctius, & correctius redditum cum Decisionibus S. Rotæ Romanæ ſuper eodem articulo antea non impreſſis.

ARGVMENTVM.

Quæſtio olim valdè ardua, & inuoluta, An fœminæ excluſæ à Statuto faciant numerum, & partem ad fauorem maſculorum illam numerare volentium in computanda legitima, adhibita caſuum diſtinctione doctè, ac ſolidiſſimè reſoluitur fauore maſculorum illas numerare contendentium, quorum votum potiùs eſſe firmatur voluntate maſculorũ illas numerare negantium. Conſuetudo iudicandi non ex omnibus iudicatis inducitur, nec eſt ſequenda vbi contraria verior detegitur opinio.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Florent. lib. 2. rubr. 130. excludens fœminas à ſucceſſionibus ab inteſtato refertur.*

2 *Ipſius vigore dos non ſuccedit loco legitimæ.*

3 *Fœminæ excluſæ à Statuto an faciant numerum, & partem, iam erat quæſtio iuris ſubtilis, perplexa, inuoluta, & difficillima.*

4 *Et valebant Iudices ob rei perplexitatem in vnam, vel alteram opinionem, ſine nota inclinare.*

5 *Facilis tamen hodiè euaſit, facta diſtinctione ſpecierum, & caſuum.*

6 *Legitima ſtante numero quinario fratrum, eſt ſemis.*

7 *Opinio diſtinguens eſt magis tuta.*

8 *Quæſtio prædicta duos caſus dumtaxat inuoluit.*

9 *Fœminæ excluſæ, etſi non admittantur ad partem, faciunt numerum, & partem ad augendam legitimam maſculorum, cum Statutum illis reſeruat dotem, quæ ſuccedit loco legitimæ.*

10 *Fœminæ dotatæ, & à ſtatuto ſimpliciter, & abſolutè excluſæ propter maſculos nec partem, nec numerum faciunt ad ſui fauorem, & legitima maſculorum computatur nulla earum habita ratione.*

Secus verò ad fauorem maſculorum, cum ipſi volunt eas computare ibid. & num. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 101.

11 *Quia, cum illæ non ſint ab inteſtato ſucceſſibiles, nequeunt ſe referre ad vllam quotam, cum nihil ipſi debeatur.*

12 *Nec faciunt etiam numerum, & partem fauore maſculorum, itaut pars accreſcens nec ipſis, nec maſculis augeatur.*

13 *Filius exhæredatus, vel deportatus, aut Religionem incapacem ingreſſus non facit partem, nec auget quotam legitimæ fauore fratrum, cum habeatur pro mortuo.*

14 *Contrarium verius firmatur, videlicet, quod fœminæ dotatæ, licet ſimpliciter à ſucceſſione, & à legitima, vel alterius illius loco ſuccedentis per Statutum fauore maſculorum excluſæ, faciant tamen numerum, & partem, maſculis volentibus, ſecundum quod ipſis magis expedit.*

15 *Et ſecundum hanc opinionem iudicat conſilium Neapolitanum.*

16 *Et Senatus Mediolanenſis.*

17 *Ac Mantuanus.*

18 *Et Burdegalenſis.*

19 *Nec non Gratianopolitanus.*

20 *Et Forum Finiganenſe.*

21 *Et Curia Dolana.*

22 *Item Pratorium Sardiniæ.*

23 *Ac Rota Senenſis.*

24 *Et Peruſina.*

25 *Et Maceratenſis.*

26 *Semperque iudicauit S. Rota Romana.*

Et hæc opinio vbique fere recepta, vim legis obtinet num. 54.

27 *Statuta excluſiua fœminarum ſunt condita fauore maſculorum, vt in ipſis, & agnatione bona conſeruentur,*

28 *Et in ſpecie fauore maſculorum fuit conditum Statutum Florentinum.*

29 *Et ideò ſunt ita interpretanda, vt non redundent in damnum, & odium maſculorum.*

Statuta excluſiua fœminarum propter maſculos redundarent in damnum eorumdem, ſi fœminæ dotatę, & excluſæ non facerent numerum, & partem ipſis volentibus.

30 *Statuta fœminas excludentia non eas ſimpliciter excludunt, ſed dumtaxat ab inteſtati ſucceſſione.*

31 *Ad effectum calculandi legitimam ſolum conſideratur, quod quis ſit de liberis.*

32 *Fœminæ à ſucceſſione inteſtata per Statutum excluſæ, non habentur ſimpliciter pro mortuis, ſed ſolum quoad propriam vtilitatem, non verò quoad vtilitatem fratrum, in quos obuenit omnis portio ipſis debita.*

33 *Finem, qui vult, medium etiam vult ad finem conſequendum.*

34 *Fauor maſculorum non reſultaret ex Statuto excluſiuo fœminarum, niſi fœminæ dicerentur, aut fingerentur habere partem in legitima ad commodum maſculorum.*

35 *Fœminæ à Statuto excluſæ habentur vti extraneæ, ſiue non extantes, & ſic tanquam mortuæ, cum Statutum illas excludit ſimpliciter, nulla habita conſideratione alicuius perſonę.*

36 Et

36 *Et tali caſu maſculi nequeunt earum portionem vindicare,*

37 *Si verò Statutum eas excludat propter maſculos, & fauore agnationis, tunc excluſio illarum non eſt abſoluta, ſed ſecundum quid, nec habentur pro ſimpliciter extraneis, ſeu mortuis.*

38 *Filius exhæredatus habetur pro mortuo ob ſummam in parentes ingratitudinem, quæ paternis bonis penitus indignum illum facit.*

39 *Filius deportatus, aut bannitus ciuiliter quoad iuris effectus non intelligitur amplius viuere.*

40 *In computanda legitima liberi non naturaliter, ſed ciuiliter ſunt accipiendi.*

41 *Incapàces verè, & realiter, pro verè mortuis habentur.*

42 *Fæminæ à Statuto propter maſculos excluſæ, adhuc poſſunt ſuccedere, maſculis beneficio ſtatuti renunciantibus, vel aliter ſorores ad ſucceſſionem admittentibus.*

43 *Semel habitus pro mortuo, perpetuo ita durat,*

44 *Dos à Statuto filiabus reſeruata, quod nō ſuccedat loco legitimæ, id intelligitur quoad titulum, itaut illæ non poſſint dici habere legitimam, aut dotem iure legitimæ, non autem quod dos non ſuccedat loco legitimæ quoad debitum, & neceſſitatem illam relinquendi.*

45 *Ad faciendam partem in legitima non requiritur identitas tituli, ſeu iuris, ſed ſatis eſt, quod quis admittatur titulo, & iure etiam diuerſo,*

46 *Fæminæ à Statuto propter maſculos excluſæ, faciunt numerum, & partem, maſculis volentibus, ſi quodammodò à patre fuerint fuerint agnitæ, & num. 51. 52. 53.*
Nec habendæ ſunt pro non extantibus, aut mortuis num. 58.

47 *Fæminæ dotatæ à ſtatuto excluſæ, ſi à patre fuerint in dotibus inſtitutæ, reaſſumunt iura ſuitatis, & faciunt partem in calculanda legitima. prout facerent, ſi ſtatutum eas non priuaret.*
Contrarium *num. 49. & prior opinio procedit, cum relictum, ſiue inſtitutio eſt facta titulo legitimæ, ſiue caſu, quo filia illam petere poterat num. 50.*

48 D. Carolus Rubeus *laudatur.*

52 *Fauores ſunt ampliandi, odia verò reſtringenda.*

53 *Fæminæ non minus ac maſculi ſunt de iure in legitima inſtituendæ.*

55 *Motiua Rotæ Florentinæ non ſunt mandatum Principis.*

56 Rota *Florentina de ſeipſa gloriatur, quod exemplis non iudicat, & ſtatuta interpretatur ſecundum iuris tramites.*

57 *Iudex prudens non debet informare conſcientiam ſuam ex conſcientia alterius, nec ſequi opiniones, & iudicata aliorum Iudicum, quamuis maximæ authoritatis.*

58 *Nec etiam, etſi ſint iudicata eiuſdem Tribunalis.*

59 *Et ideò ſemper debet attendere, non quod factum fuit, ſed quod faciendum erat.*

60 Rota Florentina *in* motiuo anni 1530. lib. 4. fol. 28. *explicatur.*

61 *Eadem* Rota *in* motiuo anni 1533. lib. 8. fol. 328. *declaratur.*

62 *Cortonæ Statuto filiæ excluſæ faciunt numerum fauore maſculorum.*

63 Rota Florentina in motiuo anni 1597. lib. 8. fol. 301. & anni 1661. lib. 84. fol. 446. *explicatur, & num. 64. & 65.*

66 *Conſuetudo iudicandi oritur ex duobus, aut tribus iudicatis.*

67 *Non tamen neceſſe debet Iudex abſolutè hanc conſuetudinem ſequi, præſertim cum illi videtur opinio verior, & magis probabilis eſſe in contrarium.*

68 *Iudex debet ſequi opinionem, pro qua putat ſtare veritatem, etſi ſcrupulus ſibi eſſe videatur.*

69 *Non ligatur à conſuetudine à rebus alias iudicatis inducta, quin veritatem inquirere non debeat,*

70 *Sententiæ ſunt mera placita Doctorum Virorum quæ etſi ſupremi Senatus, legem non efficiunt.*

71 *Omnis Authoritas humana tantum valet, quantum valet ratio.*

72 *Argumentum ab authoritate rerum iudicatarum eſt ſolum probabile.*

73 *Iudex nequit ſequi partem, pro qua ſtat ſola probabilitas, ſed debet ſuum iudicium conformare cum rationibus probabilioribus, & cum veritate.*

74 *Præſertim attento decreto ſa. me. Innocentij X. quæ vetat Iudicem ſequi opinionem minus probabilem.*

75 *Conſuetudo iudicandi non eſt anteponenda rationi, & iuribus.*

76 *Conſuetudo iudicandi non oritur ex omnibus iudicatis, ſed ſolum ex illis, quæ Principis authoritate, vel lata, vel confirmata fuerunt, vel in quibus eius cognitio acceſſit.*

77 *Iudices, etiam ſi ſint ſupremi Senatus, nequeunt legem condere.*

78 *Conſuetudo eſt neceſſario ſequenda, cum inducitur ab habente facultatem illam inducendi.*

79 *Auditores S. Rotæ Romanæ non coguntur ſequi Deciſiones eiuſdem Rotæ, quia non ſunt approbatæ à Papa.*

80 *Conſuetudo iudicandi non inducitur ex Deciſionibus, quæ incidenter, & perfunctoriè, non principaliter articulo diſcuſſo prodierunt.*

81 *Quod procedit etiam in motiuis Rotæ Florentinæ.*

82 *Iudicatur ſæpè vno modo, & poſtea facta maturiori ſtudio diuerſimodè cenſetur.*

83 *Exemplis non eſt iudicandum, ſi contrarium appareat eſſe verius.*

84 Exemplis *non eſt iudicandum, quamuis eſſent Principis, niſi eſſent ſententiæ definitiuæ.*

85 *Aſſertio facta in motiuis non meretur attendi, niſi iuſtificetur.*

86 *Iudicata emanata tempore, quo quæſtio erat admodum inuoluta, & perplexa, non inducunt*

eunt conſuetudinem ſeruandam tempore, quo illa clarior euaſit, & compertum fuit, contrarium opinionem eſſe veriorem.

87 *Conſuetudo erronea non eſt ſequenda.*

88 *Opiniones multæ curſu temporis mutantur.*

89 *Et Tribunalia ſuprema perſpectis moderniorum obſeruationibus ab aliàs firmatis recedunt.*

90 *Et S. Rota Romana veritatem ſequendo paſſim ab opinionibus antiquis Tribunalis recedit.*

91 *Deciſiones modernæ articulo non diſcuſſo tranſeuntes cum antiquis, non magis merentur attendi, quam illæ,*

92 *Et intelliguntur ad terminos Doctorum, quæ allegant.*

93 *Conſuetudo Iudicandi non inducitur ex iudicatis, niſi quatenus caſus ſit idem, atque eadem facti circumſtantiæ.*

94 *Deciſiones non attenduntur niſi in puncto ſuper quo ſpecialiter emanarunt, & num. 96.*

95 *Eademque procedunt in motiuis Rotæ Florentinæ.*

97 *Opinio ſecurior eſt, ſeclusa quacunque diſtinctione, quod fœminæ excluſæ faciant numerum, & partem ad fauorem maſculorum.*

98 *Attenditur voluntas maſculi cõputare volentis fœminas excluſas ad faciendum numerum, & partem, non illius, qui negat illas computare.*

99 Card. de Luc. de legit. diſc. 2. *reprobatur, & num. ſeq.*

102 *Brocardica ita explicantur, quod licet primum velut generale videatur aſſignari, tamen eius contrarium pro regula teneatur.*

103 *Brocardica nequeunt allegari ad deciſionem cauſarum.*

104 *Regula fit ex iure, non ius ex regula.*

105 *Factum vnius non valet alteri in ſuo iure nocere.*

106 *In re communi præualet votum illius habentis regulam pro ſe.*

107 Card. de Luc. de legit. d. diſc. 2. *declaratur.*

108 *In legitimæ aſſignatione filij ſunt conſiderandi vt filij, non vt hæredes.*

109 *Actio, & paſſio datur in eodem ſubiecto in negotijs ſocialibus.*

110 *Filijs diſcordantibus in numerandis fœminis excluſis à ſtatuto ad faciendum numerum & partem pro computanda legitima, potior eſt conditio eorum, qui eligunt id, quod magis expedit filijs, vt filiis, non vt hæredibus, & num. 113. 116.*

111 *Statuta excluſiua fœminarum non fauent hæredibus ob ius hæreditarium, ſed maſculis propter agnationem.*

112 L. actioni 65. ſeu 68. ff. pro ſoc. *expeditur.*

114 *Legitima debetur filijs etiam contra voluntatem parentum, qui in illa nullum valent præiudicium filijs inferre.*

115 *Nec inæqualiter valet illis relinqui.*

117 *Æqualitatis inter filios ſeruandæ cauſa à communibus regulis, & propria verborum ſignificatione receditur.*

118 *Præſertim in legitima.*

1 STANTE Statuto Florentino, Fœminas à Succeſſionibus ab inteſtato excludente *lib. 2. Rubr.* 130. quod integrum refert Angel. *conſ. 344. in princ.* & habetur etiam impreſſum, vna cum nouis Reformationibus, per *Card. de Luc. de Statutar. ſucceſſionibus inter Partic. Statut. Eccleſiaſt. Partic. 3. fol. 361. & ſeqq.* Vigore cuius, nec etiam Dotem ſuccedere loco Legitimæ eſt conſtans, indubiaque Iuris Conſultorum, & Tri-
2 bunalium eiuſdem Ciuitatis ſententia. In iſtius facti ſpecie, in qua Marchio Franciſcus Teſtator obijt relictis quinque filijs, nempè duobus maſculis, & tribus fœminis iam dotatis, & nuptis, non tam facilè eſſet reſpondere, quota ſit dicenda portio Legitimæ, quæ poſſet competere Marchioni Franciſco Siluio, quatenus à Paterno iudicio recedendo, eiuſque diſpoſitionem repudiando beneficio Legis vtendo eamdem tamquam ſibi de Iure debitam, petere vellet; Si celeberrima, ſeù aiunt *Roman. in*
3 *l. 1. num. 62. C. quando non peten. par. 8. & Anell. Amat. conſ. 75. num. 14.* ardua, & ſubtilis illa Iuris Quæſtio, quæ ad id occurerit diſcutienda: An nempè Fœminæ vigore Statuti excluſę faciant numerum, & partem, licet non admittantur ad partem, ad augendam Legitimam fauore Maſculorum, ita vt de Triente perducatur ad Semiſſem, eſſet cum ijs determinanda, quæ olim Interpretes, tam in Scholis, quàm in Foro confusè diſſeruerunt, cum in tam varias, & diuerſas iuerint Sententias, vt quoties de ea loquuti ſunt, quaſi in Labyrinthum ingreſſi, regreſſus viã reperire non potuerint, & rem ſemper magis perplexam, & inuolutam reddiderint, vt adnotat *Theſaur. deciſ. 159. ſub Num. 1.* adeout ſolertiſſimi etiam Iuris periti interdum ignorauerint, quid tenendum, vt referunt *Burſat. conſ. 92. num. 39. lib. 1. & Hartman. Piſtor. q. Iur. lib. 1. quæſt. 8. ſub num. 1.* & alij, ac de ſe ipſo teſtatur *Fulgoſ. in Auth. Nouiſſima C. de inofficioſ. Teſtament.* Et quoties decidenda ipſis fuerat propoſita, nunquam ſibi dubium exemiſſent, atque ancipiti cura ſemper fuerint torti, quam veriorem, & Iuri magis conſonam ſententiam
4 eſſent dijudicaturi, vt propterea Bartholomęus Socinus, & Ioannes de Caccialupis in Conſilio, quod communicato colloquio ſuper re hoc ſcripſerunt, quod habetur apud eumdem *Socin. poſt Rubr. ad Trebell. & conſ. 150. volum. 1.* dixerint, quod ob magnam difficultatem, quæ circa eam verſatur, honeſtius eſt reſpondere ore paruo, & dubio, quam ore lato, ponendo verbum deciſiuum; Indeque communiter exiſtimauerant, nedum vtrumque defendi poſſe, ſed imò valere Iudices, ob magnam rei perplexitatem, in quam maluerint partem inclinare, & ſine reprehenſionis nota, vnam, vel alterã opinionem amplecti, vt præ cæteris adnotauit *Petr. Gilken. in Auth. Nouiſſima C. de inofficioſ. Teſtament. Decius conſ. 607. num. 15. verſ. & poſt longum diſcuſſionem, Guſpar. Manz. de legitim. qu. 4. num. 40. in fin. Torr. de pact. futur. ſucceſſion. lib. 2. cap. 47. num. 1. & ſeqq. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 676. num. 10.* & ibi *Carol. Ant. de Luc. in Animad-*

maduerſ.num.7. in fin. Ciriac.controu.71. num.1.
Donat.Anton.de Marin.variar. reſolut.lib.2. cap.
63.num.5.idem Carol.Anton. de Luc.in Meliorat.
ad eumdem de Marin.variar.Reſol.lib.1.cap.252.
num.5.verſ.quæſtio eſt .

Verum,cum poſtea facta ſpecierum diuiſio-
ne,compertum ſit , tantam non eſſe perplexita-
tem,quin illa adhibita,Quæſtio præfata reſolui
5 valeat,& ex ſubdiſtinctione Caſuum tutò de-
cerni,quid in iure ſtatuendum ſit,qualiterque
res in iudicio terminanda , vt animaduertunt
Bellon.de Iur. accreſcen.cap.6. quæſt.15. num. 2.
verſ.Sed malè,Carol.Anton.de Luc.Animaduerſ.
ad Gratian.diſcept.forenſ.cap.676. num.7. verſic.
Tanta autem perplexitas non eſt , & innuit etiam
Ciriac.d.Controu.71.ſub num.1. verſ. Nihilomi-
nus viſa eſt Doctiſſimus Vir,& mihi ſemper co-
lendus D.Torr.de pact.futur.ſucceſſ. d. lib.2.cap.
47.ſub num.19.verſ.Ego tamen puto , & Rota in
recent. deciſ.499. num.10. & ſeq.par.18. tom.2.
Ideo cum attenta dicta diſtinctione caſuum
in re hac communiter recepta , & approbata,
liquido conſtare valeat in præſenti,tres Filias
Fęminas relictas à Marchione Franciſco dicē-
das eſſe facere numerum,& partem ad augen-
dam Legitimam fauore duorum fratrum Maſ-
culorum ; Fidenter reſpondendum cenſemus,
eamdem Legitimam, cuius portionem petere
6 poterit Marchio Franciſcus Siluius , ſtante nu-
mero quinario filiorum,eſſe Semiſſem , hoc eſt
dimidiam hæreditatis partem , iuxta Text. in
Nouell.18.cap.1.ſiue auth.Triente, & Semiſſ.§.1.
collat.3.tit.3.& in Auth. Nouiſſima C. de inoffi-
cioſ.teſtam.Atque ſecurius , cum reſpondendo
iuxta opinionem diſtinguentem , ſemper quis
7 dicatur ſequi opinionem magis communem ,
& melioribus,ac verioribus rationibus fultam,
quemadmodum pariter reſpondendo in iſtis
terminis alias ponderauerat Curt.Iun.conſ.268
num.16.tom.3.

Quod verò prædictę tres Filiæ Fœminę ſint
in præſenti dicendæ facere numerum,& partem
ad augendam Legitimam fauore Fratrum Ma-
ſculorum,non videtur ambigendum ; Animad-
uertendo,quod pro ſolutione præfatæ quæſtio-
8 nis , præſertim ad effectum,de quo agitur,duo
ſunt conſiderandi Caſus principales , eodem
modo,quo ſeruauit Craſſ.Sententiar.5. Legitima
quæſt.7.ob id laudatus à Flau.Tort.ad Stat.Pa-
piæ in annot.ad rubr.95.in Ciuilib. ſub num.191.
nam licet nonnulli plures alios addiderint , &
præcipuè Theſaur. deciſ.159. octo Caſus diuer-
ſos formauerit , attamen tali diuerſitate nil
aliud egerunt , quam rem magis inuolutam ,
& obſcuram reddere, potius quam facilem , &
claram efficere , dum omnes vel ſub eiſdem
duobus ſunt comprehenſi , vel quodammodo
inter ſe contrarij videntur exiſtere,vt ipſo The-
ſauro ob id reprehenſo,animaduertit Caluin.de
Æquitat.lib.1.cap.87.num.3.

Primus igitur Caſus eſt , & qui ſine vlla
Controuerſia procedit,quod ſi Statutum Fęmi-
nas excludit,nec illis reſeruat Legitimam , re-
9 ſeruat tamen Dotem , ita vt ex verbis eiuſdem
Statuti colligatur,mentem ipſius fuiſſe , vt Dos
ſuccedat loco Legitimę , quamuis non vocen-
tur ad Legitimam , tunc eædem , & ſi non ad-
mittantur ad partem,faciant tamen numerum
& partem ad augendam Legitimam Maſculo-
rum, ex quo fęminæ excluſæ licet non vocen-
tur ad legitimam,ad ſui, fauorem, attamen re-
ſpectu fratrum Maſculorum eo ipſo , quod vo-
cantur ad Dotem,quæ Legitimę loco ſuccedit
perinde ſunt habendæ,ac ſi ad Legitimam ip-
ſam vocarentur,ſtante regula ſubrogatorum,
qua ſubrogatum cenſetur eodem iure , quo id
in cuius locum ſubrogatur : Vt ſic quemad-
modum eſt certum,quod Filię Fęminæ, quę vo-
cantur ad Legitimam,& partem faciunt, & nu-
merum,nam ſtatim ac ad partem admittuntur
conſequens eſt , vt faciant partem , ita etiam
debent facere,dum vocantur ad Dotem , quæ
legitimæ loco ſuccedit , & pro Legitima repu-
tatur , licet ipſæ non admittantur ad partem
propter excluſionem Statutariam, vt vnanimi-
ter firmant ſcribentes , & præcipuè Aretin. in
l.plane §.ſi duobus col.5.verſ.2.ff.de legat.primo
Pariſ.conſ.53. num.76. lib.3. Rub. Alexandrin.
conſ.122.num. 3.Morot.reſponſ.23.per tot. & ſi-
gnanter num.23.& ſeqq Brun.de Statut.excluſin.
Fœmin artic.13.qu.3.Tort.ad Statut.Papiæ , in
Annot.ad rubr.95.in Ciuil.ſub num.201.Merlin.
de Legit.lib.1.tit.4. qu.3.d. num.10. Bellon de
Iur.accreſc.d.cap.6. qu.15. num.8. & ſeqq. Boſſ.
de Dot. cap.7.num.45. circa fin. verſ Quar-
tum quod relictis.Trentacinq. variar. reſol.lib.1.
reſol.3.ſub num.11,verſ.In tertio hoc caſu,& ſub
num.12.verſ.in primo caſu.Gratian.diſcept.forenſ
cap.448.num.37.cap.594.num.21. & 22.& cap.
576.per tot.& cap.942 num. 4.& per tot.Ciriac.
controu.71.num.2.Facchin.controu.Iur. lib.4.con-
trou.31.circa fin. Sabell.variar.reſolut.cap.60.nu.
10.Rocca diſput.Iur.ſelect.cap.117 num.19.to.2.
Boer.deciſ.104.num.11.Mart.deciſ.Piſan.vot.69.
num.1.Marta Medic.in Addit.ad deciſ. Senenſ.7.
num.3.Torr.de pactis futur.ſucceſſ. lib.2.cap.47.
num.41.Rot.coram Coccin.deciſ.1285.num.9.repe-
tit.poſt Gilian.ad Stat.Peruſin. deciſ.109. & poſt
Merlin.de Legit.deciſ.106.coram Priol.deciſ.124.
num.18.& in recent.deciſ. 180. num. 9. & 10.&
deciſ. 278.num.14.par.11. & deciſ.128. num.15.
par.13. & deciſ.499. num.11. par.18. & in Ane-
nionen. legitimæ 10. Iunij 1687. coram R. P. D.
Caprara impreſſ.poſt Albizzum de Inconſtant. in
Iudic.dec.10. nu.3.& nuper,ac ferè poſt annum
ab his ſcriptis,& viſis,in Nepeſina Legitimæ 26.
Aprilis 1697. coram R. P. D. Muto impreſſ. in
Calce deciſ.69.

Alter verò eſt Caſus, quando Dos non ſuc-
cedit loco Legitimæ , vt quia Statutum Fœmi-
nas dotatas, ſimpliciter , & abſolutè excludat
propter maſculos, prout facit Statutum Florē-
tinum,& tunc : Aut agitur ad effectum viden-
di,an ipſę non ſolum faciant numerum, & par-
tem , ſed etiam vt admittantur ad partem , ad
10 effectum , vt ſibi ipſis augeatur portio illa Le-
gitimæ,quæ ex numero filiorum ſequeretur, &
in hoc,licet hęſitauerint præfati Ioannes Bapti-

ſta de Cace ialupis, & Bartholomæus Soccinus,
ſcribentes ſuper hoc eodem noſtro Statuto,
apud eũdem *Soccin. Senior inſuper allegatu conſ.
150. tom. 1.* Pariter communiter eſt receptum,
illas nec partem facere ad ſui fauorem, nec nu-
merum, & maſculorum Legitimam eſſe compu-
tandam. nulla earum habita ratione, perinde, ac
ſi non eſſent in rerum natura, quia cum non ad-
mittantur ad partem, nec ad ſit Dos, aut ali-
quid, quod ſuccedat loco partis, conſequens eſt
vt non faciant partem, vt patet, ex firmatis per
*Caſtrenſ. in l. planè 34. §. ſi duobus num. 8. & ibi-
dem Iaſon. num. 23. ff. de legat. 1. Crot. in l. re co-
niuncti. num. 129. verſ. tertia ff. de legat. 3. Dec.
conſ. 383. num. 5. Soccin. Sen. conſ. 75. num. 11. verſ.
Et tunc quia tom. 3. Soccin. Iun. conſ. 67. num 65.
tom. 2. & alios plures apud Bellon. de Iur. accreſc.
d. cap. 6. quæſt. 15. num. 76.* quibus addendus *Æ-
milian. conſ. 1. num. 5. & 6.* vbi quod, cum quanti-
tas Legitimæ ſit diſtincta, & reducta ad partẽ,
11 & quotam totius, quod ille, qui quotam poſtu-
lat, erat habiturus ab inteſtato, propterea, ſi
Fæminę ab inteſtato non ſunt ſucceſſibiles,
non poſſunt ſe referre ad illam quotam, quia
impoſſibile eſt dare tertiam, dimidiam, aut
quotam totius, vbi nihil inuenitur totum, quo
ceſſante, aut non exiſtente, nullæ poſſunt inſer-
uire partes eius, & voluit *Rota Romana coram
Vbald. deciſ. 421. repetit. poſt Merlin. de legit. de-
ciſ. 74. & in Æſina fideicommiſſi 12. Februarij
1629. coram Pirouano infra impreſſa Deciſ. 65.*

Aut verò agitur, ad effectum videndi, an fa-
ciant numerum, & partem fauore Maſculorum
12 ita vt pars accreſcens non ipſis, ſed maſculis
augeatur, & in hoc licet haberi pro extraneis,
ſiue non extantibus, & quaſi mortuis; itaut ex
eorũ perſona nõ augeri quotã legitimę fauore
maſculorũ nonnulli crediderint ex eo potiſſimè
quod cũ ipſis, vti excluſis à potentia ſuccedendi
ab inteſtato nulla debeatur legitima, quæ eſt
portio portionis debitę ab inteſtato, vtique nul-
la earũ poterit habere ratio, quia non naturali-
ter tantum, & pro numero ſuperſtitum, ſed ciui-
liter, & pro numero ſuccedentium ab inteſtato
fit legitimæ computatio, vt relictis antiquio-
ribus, quorum plures referunt latè tradunt
*Merlin de legit. lib. 1. tit. 4. qu. 3. nu. 30. & quæſt.
6. num. 13. Balthaxar. Tomaſ. tract. var. decad. 1.
tract. 4. de legitim. tit. 6. num. 2. & 7. Hodiern. ad
l. Hac edictali C. de ſecund. Nupt. qu. 12. num. 45.
& 46. Mangil. de imputat. qu. 52. num. 69. & ſeq.
Berett. conſ. 135. num. 1. & per tot. Altograd. conſ.
58. num. 5. & 6. lib. 1. Gabriel conſ. 15. num. 20. &
ſeqq. lib. 1. Farinac. conſ. Criminal. 206. num. 10.
lib. 3. Buccafer. conſ. 22. num. 34 & conſ. 66. num.
2. & 3. Ciriac. controu. 71. num. 2. & 3. & per tot.
lib. 1. Mauſ. conſult. 14. num. 21. lib. 1. Poſtius reſol
Ciuil. 68. num. 136. & deciſ. Bononien. 50. nu. 85.
& ſeqq. Mart. deciſ. Piſan. dict. Vol. 69. ſub num.
12. verſ. tanto magis,* & alij, Id comprobantes,
ex eo, quod habetur de Filio exhæredato, vel
13 deportato, aut Religionem incapacem ingreſ-
ſo, qui nec facit partem, nec auget quotam le-
gitimæ fauore fratrum, cum habeatur pro mor-
tuo, iuxta tradita per *Alciat. conſ. 201. num. 9.
& 10. lib. 9. Curt. Sen. conſ. 5. num. 2.* & alios cu-
mulatos per *Balthaxar. Thomaſ. vbi mox num.
23. Maſſull. in addit. ad Capic. deciſ. 158. num. 1.
in fin. & Mangil. de imputat. dic. quæſt. 52. n. 70.*

Attamen contrariam opinionem fauorabi-
14 lem Maſculis magis communiter approbarunt
Doctores, & iuxta eam vti veriorem, & iuri ma-
gis conſonam ferè perpetuò iudicarunt Supre-
ma Tribunalia, quod nempè Fęminæ dotatę, li-
cet ſimpliciter, & abſolutè, à ſucceſſione, & à
legitima, vel alterius illius loco ſuccedentis
per Statutum fauore Maſculorum excluſæ re-
maneant, faciant tamen numerum, & partem,
quoties expedit Maſculis, & de eorum fauore
agitur, ipſiſque ita volentibus ab eorum pla-
cito, & ab eo, quod ipſis eſt vtile, & magis fa-
uorabile ſemper id dimetientes, vt præ cęteris
firmarunt *Bald. & Caſtrenſ. in l. ſi Defunctus, am-
bo ſub num. 1. Cod. de ſuis, & legit. hæredib. Fa-
bian. de Giochis in repetit. Authen. Nouiſſima nu.
216. & 217. Cod. de inofficioſ. Teſtament. ibidemq;
Brunneman ſub n. 4. verſ. Ideoque in ſimili quæſt.
Alciat. reſponſ. 31. num. 12. lib. 1.* vbi quod iſta
opinio eſt verior, & communior, *Soccin. Iun.
conſ. 25. ſub num. 14 verſ. Primo quia vt dixi, &
num. 15. tom. 1.* vbi quod iſta opinio eſt verior,
& communis, & ideò tenenda, idem *Caſtrenſ.
conſ. 286. ſub num. 3. verſic. prædicta, & verſ. ex
hoc dico vol. 1. Cephal. conſ. 245. à num. 20. & ſi-
gnanter num. 37. & per tot. lib. 2.* vbi quod hæc
opinio eſt probabilior, & magis communis, &
ſecundùm eam fuit ſæpius obſeruatum, *Caſſan.
conſ. 53. col. penult. in fin. & col. ſeq.* vbi pariter
teſtatur de communi, *Pariſ. conſ. 36. num. 28.
cum duobus ſeqq. lib. 2.* vbi pariter de magis
communi, & veriori opinione, referendo *num.*
30. Soccinum, qui dicit bis pro ea vidiſſe pro-
nunciatum, & ter ipſum iudicaſſe, *Burſatt. conſ.
92. num. 39. & 40. lib. 1.*, vbi quod fæmina hoc
caſu faciat partem ad fauorem maſculi omnes
admittunt, & quod reſiduum, quod eſt ſupra
dotem maſculis accreſcat, ſimiliter ex magis
communi comprobant omnes Doctores, *Cor-
neus conſ. 197. num. 1.* vbi *circa med.* dicit, quod
ita conſuluerunt plures Aduocati Florentini, &
paulò poſt ſubdit cum Ioanne de Monteſpe-
rello, quod Doctores id communiter tenent,
*Decian. conſ. 46. num. 21. & ſeqq. lib. 3. Ladercb.
conſ. 12. num. 1. & conſ. 126. num. 6. verſ. Cæterum,*
vbi dicit ſententiam hanc eſſe crebriorem, &
veriorem, imò receptiſſimam, *Curt. Iun. conſ.
268. num. 16. & ſeqq. lib. 3.* vbi quod in iudican-
do ab hac opinione non eſt diſcedendum, *Ad-
den. ad Alexandr. conſ. 36. num. 7. litt. F. lib. 7. Hon-
ded. conſ. 1. à num. 105. & per tot. lib. 2.* vbi re-
ſpondendo contrariæ ſententiæ in obiectis de-
ductæ à *num.* 70. teſtatur de veriori, & magis
communiter recepta opinione, cui ſe ſubſcrip-
ſerunt quamplures celebres Iuriſconſulti, &
Auditores Rotæ Peruſinæ, *Camill. Medic. conſ.
167. num. 1.* & ibi *Capic. Calcott. in addit. num. 7.*
vbi quod hæc opinio eſt magis communis Eu-
gen. cui multi inſignes Iuriſconſulti ſe ſub-
ſcripſerunt, *conſ. 33. num. 70. & ſeqq.* vbi nedum
communem, & veriorem dicit, ſed etiam

ad-

addit, quod nefas eſſet ab iſta opinione in iudicaudo diſcedere, *& conſ.35.num.4. & ſeqq. lib. 1. & conſ.100. num.35.lib.2.Menoch.conſ.207. n.67.lib.3.* Rouit.*conſ.70.num.1. & ſeqq.* & ibi *Altimar.in addit.lib.1. Vulteius inter conſil. Ac. eodem.Marpurgenſ.conſil.29.ſub num.128. verſ. Et quamuis hæc quæſtio, volum. 1. Nicol. Catan. conſ.19.num.2.& 4.* vbi quod iſta opinio eſt verior, *Sadarin.reſponſ. 43. num. 2. verſic. quod ſi ideò, & num.3.5.& 6.* vbi dicit, hanc opinionem eſſe meliorem, *Brun.de Statut.fæminar. excluſiu.artic.13.quæſt.3.num 44. & 45.* vbi dicit quod aliàs ita conſuluerunt Bartholomæus Soccinus, & Ambroſius Opizonus, & de conſilio Campegij fuit iudicatum, *& ſub num.46. ad fin.* aſſerit, quod hęc opinio eſt verior, & communis, & quod ipſe in facto ſecundùm eam obtinuit, *Boſs.tit.de honor.public.ſub num.2.* vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum per Gubernantes redditunm extraordinariorum Ciuitatis Mediolani, *Tort.ad Statut. Papiæ in annot. ad rubr. 95.in Ciuilibus num.201.* vbi veram, & communem aſſerit, *Croſs.recept.ſententiar.§-legitima quæſt.7.ſub num.4.verſ.aut verò Statutum. Petra de fideicommiſs.quæſt.15.num.144.* vbi dicit eſſe communem, & in iudicando ſæpiùs obſeruatam *Kellembenk de renunciat. ſucceſſion. quæſt. 37.num. 11.& ſeqq. Merlin.de legitim.lib.3. tit. 1.quæſt.6.num.34.& quæſt.8.num. 29. & 30,* vbi declarando contrariam opinionem, quam ipſe tenuerat *lib.1.tit.4.quæſt.3.nu.10.& ſeqq.* ait eam limitari, quando maſculis expediret, vt fœminæ facerent partem ad conſtituendam vberiorem legitimam vſque ad Semiſſem, quia hoc caſu, cum fauore maſculorum ſit introducta fœminarum excluſio, Dos ad hunc effectum dicitur loco legitimę ſuccedere, *Gaſpar. Manz. pariter de legitim.quæſt.4.nu.41.& duobus ſeqq. & num. 50.* qui tractatus eſt repetitus in alio eiuſdem Auctoris tractatu *de teſtamen.valid.& inualid.tit.12.pariter quæſt.4.num. 41. & ſeqq. & num.50.Peregrin.de fideicommiſſ.artic.38.nu. 24.* vbi dicit, hanc opinionem ſibi videri multum æquam, & rationabilem, quodue per eam ceſſant multæ amaritudines, ſubdens *in verſ. quocirca* quod iuxtà eamdem in Ciuitate Patauina iudicarunt Menochius, Pancirolus, & Diſcalcius, & licet poſteà in *verſ. ſeq.* ſubdat, in alia Cauſa contrarium obtinuiſſe, additis rationibus tunc à ſe perpenſis, attamen priorem opinionem ipſum exiſtimaſſe veriorem, patet ex ibi recenſitis, & expreſſiùs *in conſ.106. à num.13.lib. 1.* in quo præcisè teſtatur hanc eſſe veritatem, maximè cum rationes in contrarium ab ipſo in dicta alia facti contingentia deductæ ſint ſatis frigidæ, & irreleuantes, vt animaduertit *Caluin.de æquitat.lib.1.cap.87. num.9.*, qui Caluinus hanc eandem ſententiam latè comprobat *toto illo cap.87.* dicens *nu. 27.* eſſe veriorem, & quod eam Conſultiſſimi Viri approbarunt *Bellon.de iur.accreſcen.ſuperiùs allegato cap.6.quæſt.15.per tot.*& præcipuè *nu.31. 38.74.verſ.quamobrem veriùs eſt 75.& 79.verſ. hinc fit, & verſ.ex quo intelligimus*, vbi neaum dicit, hanc opinionem eſſe veriorem, ſed validiſſimis rationibus tàm diſertè, ac dilucidè id demonſtrat, vt nihil intactum reliquerit, atque rem manifeſtam, & minimè dubiam fecerit, *Hunnius Encycloped. Iur.par 4.tit.11.quæſt.4.nu. 19.& 20.Paſchal.de virib.Patr.poteſt.par.2.cap. 4.ſub num. 28. Botiglier. de ſucceſſion. ab inteſt. cap.1.theorem.15. num.4. Michalor.de fratrib.par. 1.cap.33.* vbi *ſub num. 10. verſ.ac propterea crederem*, teſtatur ita iudicatum vidiſſe, omiſſa diſputatione, An dos ſuccedat loco Legitimæ necnè, dum agitur fauore maſculorum, *Baitell. de vltim. volunt.decis.9.num. 48.* vbi hanc opinionem dicit veriorem, & communem, *Torr.de pact.futur ſucceſſion.lib.2.cap.47.num.31.& 47. Innocent.de ſucceſſion. municipal. quæſt. 32.* vbi *ſub num.7.verſ.concluſio eſt.* dicit quod ab hac opinione non eſt recedendum, *Card. de Luc. de legitim. diſc. 2. num. 2. & 3.* vbi appellat hanc concluſionem, receptam, & hodiè incontrouertibilem, *Gratian.diſcept forenſ.cap.594.num 21. & 22.* & ibi *Carol.Anton.de Luc in animaduerſ. num.2.& ſeqq.& diſcept.675.num.12.* vbi pariter *Carol.Anton.de Luc.in animaduerſ. à num. 7 vſque ad fin., Mareſcott.variar. reſol. lib. 1.cap. 28.num.9.Hartman.Piſtor.quæſt.Iur.tom. 4. qu. 8.num.8. & 9.Berlich. concluſ. practicab. par. 3. concluſ.12.num.37.Capic.Galeott.contr.16.num. 37.lib.2. Ciriac.controu.610.num. 44. tom.4. Montan. controu. 48.ſub num. 1.* vbi quod eſt opinio recepta rerum iudicatarum authoritate, *Coren.reſol.97.num.6.& 7. de Marin. variar. reſol lib.1.cap.252.num.3.& 10.* ibique Rodoer. *in addit.num.19. & 20.* & latius *Carol. Anton. de Luc.in melioration.à num.1.vſque ad fin. Roſa conſult.29.num.8.Rodulphin.allegat.130.& 131. per totas, Rocco ſelectar. Iur. diſput. tom.2. cap. 117.num.18. Panſut.controu forenſ.11.à num.6. ad 10.lib.1.* vbi quod iſta opinio nullam habet contradictionem in Regno, ac alij innumeri ab ipſis allegati.

Quemadmodum etiam ſecundùm eamdem opinionem tamquam abſolutam, certam, & indubitatam iudicarunt Suprema Tribunalia, vt videre eſt apud Ricc.*collect.decis.3849. verſ. ſed on filiæ*, & teſtantur Bellon. *de iur.accreſcen. à cap 6.quæſt.15.ſub num.40. verſ.primum enim videndum eſt, Sadarin.d. reſponſ.43. ſub num.3., & Carol.*Anton.*de Luc.obſeruat. ad Vincent. de Franch.decis.549.num. 3.*

15 Et ſignanter perpetuò eam tenuit Conſilium Neapolitanum, vt habetur apud eumdem de Franc. *ibid.* vbi, quod de hoc in illo Tribunali non eſt dubium, & apud *Topiam decis. Sac. Conſil.44.num.5.* & vltra Botiglier. Rouit. Capic. Galeott. Montan. Roſam, & Panſut. in locis ſuperius allegatis, referunt *Molfeſ. ad conſuetud. Neapolit. par.4. de ſucceſs. ab inteſt. quæſt. 17.num.2.* vbi dicit, hanc opinionem non habere contradictorem, & Conſilium Neapolitanum ſemper ita iudicaſſe, tam attenta conſuetudine illius Regni, quam diſpoſitione iuris communis, *& num.27. cum ſeqq. & de Marin.in obſeruat.ad Reuerter. decis.1.num. 3.* vbi ni-

militer te ſtatur, quod apud Conſilium Neapolitanum ſemper præualuit iſta ſententia.

16 Ita etiam ſecundum eandem iudicauit Senatus Mediolanenſis, vt referunt *Caluin. de æquitat. lib. 1. cap. 87. num. 19. & Innocent. de ſucceſſion. municipal. quæſt. 32. num. 5.*

17 Pariterque Mantuanæ Rotæ Auditorium iuxtà eamdem pronunciauit, vt teſtis eſt *Burſatt. conſ. 91. in fin.* vbi etiam dicit confirmaſſe, quod ipſemet anteà per Laudum iudicauerat.

18 Prout etiam eiuſdem ſententiæ fuit Senatus Burdegallenſis apud *Boer. deciſ. 104.* & præſertim ſub *num. 10. & 11.* vbi teſtatur de iudicato illius Curiæ.

19 Necnon, & Senatus Gratianopolitanus, vt videre eſt apud *Guidopap. deciſ. 295. num. 1. in fin. & Ferrer. ibidem in addit. poſt med. verſ. verior tamen eſt opinio.*

20 Idemque fuiſſe ſeruatum in foro Fiuizanenſis, apparet ex *Borgnin. Caualcan. deciſ. 8. num. 7. par. 3.*

21 Sicuti etiam eamdem opinionem præualuiſſe in Curia Dolana teſtatur *Grinell. deciſ. 34. n. 18. & 19.* addens ita in eo ſeruari.

22 Ac pariter ſecundùm eãdem decreuiſſe Prætorium Sardiniæ, patet ex *Dexart. deciſ. 69. num. 1. & per tot.*

23 Quæmadmodum etiam hanc opinionem fuiſſe receptam à Rota Senenſi claré conſtat ex *Mart. Medic. deciſ. 7.*

24 Et Rotam Peruſinam inconcuſsè hoc tenuiſſe, habetur tam ex ijs, quæ ſubſcripſerunt plures eiuſdem Rotæ Auditores *ſuper allegat. conſil. 1. Honded. lib. 2.* vbi hæc opinio fuit doctiſſimè firmata, quam etiam ex ijs, quæ iudicauit apud *Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſin. 29. num. 3. lib. 1.*

25 Itidemque approbaſſe Rotam Maceratenſem liquet apud *Thomat. deciſ. 23. num. 117.*

26 Atque demùm fuiſſe iſtam opinionem continuò aſſertam à Sacra Rota Romana vltra ſæculum, ſatis euincitur, nedum ex ijs, quæ teſtantur Honded. ſuperiùs allegat. *conſil. 1. num. 105. in fin. lib. 2.* & Gratian. pariter *in allegat. diſcept. 675. num. 12.* ſed etiam ex Deciſionibus in facti contingentia ab eodem Tribunali editis, nempè.

De Anno MDLXXVII. ſub die 1. Februarij, in Romana de Laute coram Aldobrandino, vt *in deciſ. 266. num. 1. par. 1. diuerſor.* vbi quod id tranſiuit ſinè difficultate.

De Anno MDCIV. ſub die 25. Martij, in Ciuitatis Caſtelli Supplementi Legitimæ coram Lancellotto, vt *in deciſ. quæ datur in calce deciſ. 46.*

De Anno MDCVI. ſub die 28. Iunij, in Anconitana Legitimæ coram Penia, vt *in deciſ. 1248. inter eiuſdem impreſſ. iuxta edition. Lugdunenſ.* vbi *num. 5.* pariter dicit, quod id tranſiuit abſque difficultate.

De Anno MDCXIII. ſub die 1. Iulij, in Romana Saluiani, coram Damaſceno, vt *in deciſ. 477. num. 3. par. 1. recentior.*

De Anno MDCV. ſub die 18. Aprilis, in Ciuitatis Caſtelli Supplementi Legitimæ, coram Lancellotto, vt *in deciſ. 87. num. 4. & 5. ex impreſſ. poſt Merlin. de legitim.*

De Anno MDCXVI. ſub die 6. Iunij, in Bononien. Bonorum coram Saciato, vt *in deciſ. 100. num. 11. ex impreſſ. poſt eumdem Merlin. de legitim.*

De Anno MDCXVII. ſub die 23. Iunij, in Romana Legitimæ, coram Pirouano, vt *in deciſ. 543. num. 7. par. 4. tom. 1. recent.* vbi quod ità ſæpè fuit firmatum.

De eodem Anno ſub die 30. Octobris, in Firmana Legitimæ coram Vbaldo, vt *in deciſ. 421. num. 1. inter eiuſdem impreſſ. & repetit. poſt Merlin. de legitim. deciſ. 74.* vbi quod iſta opinio eſt probabilior, verior, & magis communis, ac ſemper à Rota amplexa.

De Anno MDCXVIII. ſub die 16. Februarij, in eadem Firmana Legitimæ, coram eodem Vbaldo, vt *in deciſ. 620. num. 6. par. 5. tom. 1. recentior. repetit. poſt Merlin. de legitim. deciſ. 4.*

De Anno MDCXXI. ſub die 17. Martij, in Peruſina Fideicommiſſi, coram Coccino, vt *in deciſ. 1285. num. 9. inter eiuſdem impreſſ. & repetit. poſt. Merlin. de legitim. deciſ. 105. & poſt Gilian. ad Statut. Peruſin. deciſ. 109.*

De Anno MDCXXIX. ſub die 10. Februarij in Æſina fideicommiſſi, coram Pirouano, vt *in deciſ. quæ habetur in calce deciſ. 65.*

De eodem Anno ſub die 28. Maij, in Aſſiſien. Fideicommiſſi coram eodem Pirouano; *quæ pariter ſubnectitur deciſ. 56.* vbi quod in hac opinione Rota reſidet.

De Anno MDCXXXII. ſub die 7. Iunij in Romana, ſeù Vrbeuetana legitimæ, coram eodem Pirouano, vt *in deciſ. 137. num. 13. par. 6. recentior. repetit. poſt Farinacc. repertor. vltimar. volunt. deciſ. 39.*

Et ſub die 10. Decembris, in eadem Cauſa coram eodem, vt *in deciſ. 60. eadem par. 6. recentior.* vbi quod hæc eſt opinio, quam ſeruat Rota.

De Anno MDCXLVI. ſub die 18. Iunij, in Romana Fideicommiſſi de Mareſcottis, coram Veroſpio, vt *in deciſ. 136. num. 11. ex impreſſ. poſt Merlin. de Pignorib.*

De Anno MDCLIII. ſub die 17. Martij, in Interamnen. hæreditatis, coram Peutingerio, vt *in deciſ. 464. num. 4. & 5. inter eiuſdem impreſſ.*

De Anno MDCLIX. ſub die 5. Decembris, in Romana Legitimæ, coram Priolo, vt *in deciſ. 134. num. 4. inter eiuſdem impreſſ. repetit. poſt Michalor. de Fratrib. deciſ. 60.*

De Anno MDCLX. ſub die 11. Ianuarij, in Romana Fideicommiſſi de Marianis, coram Albergato, *in deciſ. 147. num. 2. & 3. par. 13. recentior. & repetit. poſt* Torr. *de pact. futur. ſucceſſ. deciſ. 5.*

De Anno MDCLXI. ſub die 28. Ianuarij, in eadem Romana Fideicommiſſi de Marianis coram eodem Albergato, vt *in deciſ. 267. num. 3. eadem par. 13. recent.* vbi teſtatur de magis Communi, & recepta opinione.

De Anno MDCLXIX. ſub die 14. Ianuarij,

in

in Romana Domus, coram Bourlemont, vt *in*
deciſ.6.num.7.par.16.recent.
De Anno MDCLXXV. ſub die 26. Aprilis,
in Romana Manutentionis coram Taya, vt *in*
deciſ.499.num.15.par.18. recentior.
De Anno MDCXCV. ſub die 1. Iulij, in
Viterbien. Legitimæ, coram Muto, vt *in deciſ.*
quæ infra ſubnectitur deciſ. 67. vbi quod hæc
eſt communis ſententia.
De Anno MDCXCVI. ſub die 23. Ianuarij,
in Romana Legitimæ coram Molines, vt *in*
deciſ. quæ pariter datur in calce deciſ. 68.
vbi quod hæc opinio eſt communiter in eorum
Anditorio recepta.
27 Et quidem optimo iure, cum fortiſſimæ, &
validiſſimæ, imò certæ ſint rationes, quibus
eadem opinio fulcitur, & comprobatur; Et
præſertim ex eo, quod eſt indubitatum, ſimilia
Statuta excluſiua fœminarum eſſe condita fa-
uore maſculorum, vt in ipſis, & agnatione bo-
na conſeruentur, ad tradita communiter per
Doctores cumulatos, per *Merlin. de legitim. lib.*
1. tit. 4. quæſt. 3. num. 11. Pariſ. conſil. 85. nu. 6. ver-
ſic. & per Cinum lib. 2. Honded. conſil. 1. num. 54.
lib. 2. Rot. in recent. deciſ. 147. ſub num. 7. verſic.
quia in dict. cap. par. 13. & in Viterbien. legitimæ
1. Iulij 1695. §. Non obſtante verſic. eo quia coram
R. P. D. Muto, vt in dec. 67. inter hic impreſſas,
& alibi paſſim; Prout præcipuè fauore
eorumdem fuit conditum Statutum Florenti-
28 num, de quo agitur, vt in eo legere eſt, & te-
ſtantur *Ger. Spin. conſil. 70. num. 20. circa fin. Al-*
tograd. conſil. 82. ſub num. 17. & 23. lib. 1. Gob.
conſultat. deciſ. 84. ſub num. 1. & 10. Vt propte-
rea videatur etiam certum, eadem ita eſſe in-
terpretanda, vt non redundent in eorum dam-
29 num, & odium, prout planè eſſet, ſi fœminæ
non connumerarentur in numero filiorum pro
ſtatuenda quantitate portionis legitimæ, dum
aliàs vigore talium Statutorum maſculi, prop-
ter excluſionem fœminarum, minus ex illorum
diſpoſitione conſequerentur, quam de Iure
communi, eiſdem vocatis, conſequi poſſent, &
Pater non cogeretur relinquere filijs pro legi-
tima, niſi tertiam partem hæreditatis, cum ta-
men de iure communi ſtante numero Quina-
rio eorumdem, cogatur relinquere dimidiam,
quod eſſet inconueniens, & abſurdum, atque
proinde euitandum, vt præciſè animaduertunt
Paul. de Caſtr. conſil. 52. num. 1. lib. 1. Corn. conſil.
197. ſub num. 1. verſic. pro quo etiam facit tom. 1.
Cephal. conſil. 245. num. 24. & 25. Alciat. reſponſ.
31. ſub num. 11. verſic. Alias quod in fauorem
lib. 9. Decian. reſponſ. 46. num. 35. lib. 3. Peregrin.
conſ. 107. num. 6. & 7. vol. 3. Michalor. de fratrib.
par. 1. cap. 33. ſub num. 10. verſic. Et ità Statu-
tum excluſiuum, Bellon. de iur. accreſcen. dict. cap.
6. quæſt. 15. num. 31. Caluin. de æquitat. lib. 1. cap.
87. num. 46. Sadarm. reſponſ. 43. num. 35. & ferè
omnes alij ſuperiùs allegati.
Huc accedit, quod quotiès Statuta exclu-
30 dunt fœminas, non eas ſimpliciter, & abſolu-
tè excludunt, ſed dumtaxat ab inteſtati ſuc-
ceſſione, vt ſic in reliquis non ſint dicendæ ex-
cluſæ; Et propterea quoties non agitur de eo,
quod velint ſuccedere, ſed ſolum de calculan-
da maſculorum legitima, nulla adſit ratio, ob
quam in numero filiorum non ſint computan-
dæ, cum ipſæ, ex eo quod ſint dotatæ & nup-
tæ, non deſinant eſſe de liberis, quod ſolum
31 conſideratur ad hunc effectum calculandi le-
gitimam, *Cephal. dict. conſ. 245. num. 21. & 25.*
Craſſ. recept. ſentent. §. legitima quæſt. 7. ſub num.
4. §. Aut verò in fin. verſ. Mouentur Doctores,
Berlich. practicab. concluſ. par. 3. concluſ. 12. num.
37. Gaſpar. Manz. dict. tract. de legitim. quæſt. 4.
num. 42. repetito, vt adnotauimus, *in tract. de*
teſtament. valid. & inualid. tit. 12. quæſt. 4. n. 42.
Præterà animaduertendum, quod non per
hoc, quod fœminæ ſint à ſucceſſione inteſtata
32 per Statutum excluſæ, debent haberi ſimpli-
citer pro mortuis, aut non extantibus, cum
Ius earum ſit translatum in Fratres, & in per-
ſona eorum conſeruetur, licet quo ad propriam
vtilitatem cenſeantur mortuæ, & non extan-
tes; Siquidem huiuſmodi Statuta duplicem
vim habere intelliguntur, vnam excluſiuam
reſpectu fœminarum, alteram verò incluſiuam
reſpectu maſculorum, & ſic dum illæ à ſucceſ-
ſione remouentur, eorumdem maſculorum
contemplatione, ipſis debetur portio, quæ aliàs
eiſdem fœminis competere poſſet, *Pariſ. conſ.*
36. num. 29. lib. 2. Honded. conſ. 1. num. 73. lib. 1.
Peregrin. conſ. 105. num. 13. lib. 1. Minadoi. conſ.
2. ſub num. 4. verſic. nec poteſt in iſto caſu. Engen.
conſ. 35. num. 4. & 5. lib. 1. & conſ. 100. num. 35.
lib. 2. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 4. quæſt. 3. num.
12. Bellon. de iur. accreſc. d. cap. 6. quæſt. 15. num.
49. iunctis traditis anteced. cap. 5. quæſt. 30. num.
1. & 4. Dexart. deciſ. Sardin. 69. num. 2. & per
tot.
33 Quæ omnia confirmantur ex euidentiſſima
alia ratione, nempè, quod qui vult finem, vult
etiam medium neceſſarium ad finem conſe-
quendum, aliter non eſſet velle efficaciter, Fi-
nis autem, quem volunt ſimilia Statuta, eſt fa-
uor maſculorũ, vt diximus. Minimè autem cõſe
qui poſſet talis finis, niſi hoc caſu fœminæ di-
cerentur, aut fingerentur habere partem in le-
gitima ad commodum maſculorum, licet ve-
re ad ſui fauorem non habeant, & propterea
talis fictio ſit medium neceſſarium ad ipſum
finem, ne aliàs reſultet contrarius effectus, &
inducta in fauorem maſculorum retorqueãtur
in eorum odium, vt ſic ſemper præſumenda
34 ſit volita à Statuto ſimilis fictio, quantum eſt
ad effectum de quo agitur, vt benè diſſerit *In-*
nocent. de ſucceſſion. municipal. quæſt. 31. ſub num.
7. verſic. Cuius concluſio eſt.
Hinc nullius ponderis videntur eſſe ea, quæ
pro contraria ſententia adduci ſolent; Nam
quantum ad id, quod dicitur, fœminas à Sta-
tuto excluſas habendas eſſe, vti extraneas, &
35 ſic tanquam quodammodò mortuas; Ani-
maduertendum, quod poſſet procedere dum-
taxat in caſu, quo Statutum illas excluderet
ſimpliciter, & abſolutè nulla habita conſide-
ratione alicuius perſonæ, vtpotè ſi excluderet

nup-

nuptas extra Territorium, aut quid ſimile, ex
quo, aut maſculi volunt eorum portionem vin-
35 dicare per ius accreſcendi, & non poſſunt,
quia hoc ius tanquam indiuiduum non poteſt
habere locum pro parte, & pro parte non; aut
verò volunt eam vindicare ex vi, & authorita-
te Statuti, & multò minùs poſſunt, quia cum
Statutum ſimpliciter loquatur, nec de maſcu-
lis faciat mentionem, conſequens eſt, vt non
poſſit cenſeri ad eorum vtilitatem, & commo-
dum reſpexiſſe, & hoc modo eos quaſi inclu-
ſos tacitè vocaſſe, iuxta ea, quæ benè diſſerit
Bellon. de iur. accreſcend. ſæpiùs allegat. cap. 6. quæſt. 15 num. 53. verſic. ſed hæc dicuntur, cum ſeqq. At ſecùs eſt, quando Statutum eas exclu-
dit propter maſculos, & fauore agnationis, vt
37 in caſu noſtro quia cum tunc excluſio nequeat
dici abſoluta, & totalis, ſed ſecundum quid
benè dicunt extare fauore eorumdem maſcu-
lorum, nec proindè eorum reſpectu habentur
ſimpliciter pro extraneis, ſeu non extantibus,
aut mortuis, vt declarando proſequitur, idem
Bellon. ibidem num. 56. ex Pariſ. conſil. 36. num. 28. & 29. lib. 2. Cephal. conſ. 243. num. 41. & 47. lib. 2. & Honded. conſ. 1. num. 104. lib. 2. ac alijs
ibi allegatis, ac ipſis addendi *Brun. in tract. quod ſtantibus maſcul. artic. 13. ſub num. 14. Petra de fideicommiſſ. quæſt. 15. num. 144. circa fin. verſic. & hoc niſi Statutum, Tort. ad Statut. Papiæ in Anotat. ad rubr. 95. in eiuſ. lib. ſub num. 199. verſic. ſecundo reſpondetur, & num. 200. Eugen. conſ. 100. ſub num. 35. verſ. quicquam ſemper eſſet lib. 2. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 4. quæſt. 4. ſub num. 6. verſ. declarat tamen. & Rota in Romana legitimæ 23. Ianuarij 1696. §. in nihilo releuante, verſic. hinc ſequitur, coram R. P. D. Molines, vt in deciſione, quæ datur in calce deciſ. 5.*

Nec proindè valebit eadem opinio coadiu-
uari ex ijs, quæ de filio exhæredato, ſeu De-
portato, aut Religionem incapacem ingreſſo,
38 fuerunt adducta; Siquidem exhæredatus ob
ſummam in Parentes commiſſam ingratitudi-
nem paternis bonis pœnitùs indignus efficitur;
Vndè non immeritò iuris fictione, pro mortuo
habetur, Deindè Deportatus, ſiuè Bannitus ob
commiſſa flagitia omnibus Legum beneficijs
39 priuatur, adeout ciuiliter, quoad iuris effe-
ctus, non ampliùs viuere intelligatur; atque
propterea Legitimæ quantitas, eiuſque augu-
mentum cum ex iure ciuili deſcendat, ex iuris
neceſſitate, quoad legitimæ Conſtitutionem,
40 in nulla amplius conſideratione haberi pote-
rit; cum in computanda Legitima liberi non
naturaliter, ſed Ciuiliter ſint accipiendi, ſicut
nec poteſt in vlla conſideratione haberi filius
Religionem incapacem ingreſſus, cum ex pro-
feſſione ſua, & voto nihil habere poſſit in pro-
prio, nec in communi, ij autem, quos lex in-
capaces vocat, pro verè mortuis habentur, nec
proindè amplius in numero liberorum connu-
41 merantur, vt præ cæteris, latè demonſtrant
Boer. deciſ. 104. per tot. Grinell. deciſ. Dolan. 33. à num. 50. ad 55. & Kellenbenk. de renunc. ſucceſſion. quæſt. 37. num. 26. Quæ nunquam poterunt ve-
rificari de fœminis à Statuto excluſis propter
maſculos, quia cum adhuc poſſint ſuccedere
ipſis maſculis beneficio ſimilis Statuti renun-
42 ciantibus, vel aliter Sorores ad ſucceſſionem
admittentibus, iuxta notata per *Bald. in l. maximum vitium 4. num. 2. C. de liber. præterit. Brun. de Statut. Fæminar. excluſiu. artic. 10. quæſt. 2. & artic. 12. num. 114. & artic. 14. num. 7. Peregrin. conſ. 107. num. 6. lib. 3. Marta de ſucceſſion. legal. par. 1. quæſt. 15. artic. 4. ſub num. 7. Rot. Bononien. diuerſor. deciſ. 12. n. 21. 22. & 23. Rot. Roman. coram Ottbobon. dec. 173. n. 24. & in recentior. dec. 146. num. 6. & ſeqq. par. 10. & deciſ. 499. num. 13. par. 18. tom. 2. & alibi paſſim*, Vtique nulla-
tenus eædem valebunt conſiderari pro non ex-
tantibus, & pro mortuis, nam qui ſemel eſt ha-
43 bitus pro mortuo, perpetuò ita durat, vt re-
lictis pluribus ex ſuperius allegatis egregiè præ
cæteris reſpondet *Caluin. de æquit. dict. lib. 1. cap. 87. num. 28. & ſeqq.*

44 Quòd eò faciliùs dicendum eſſet, admiſſis
ijs, quæ ſubtilitèr, & ſcitè diſſerit doctiſſimus
Bellon. de iur. accreſcen. in ſæpè alleg. cap. 6. quæſt. 15. num. 69. & 70., & ſub num. 71. verſ. aut verò quærimus, quod nempè, etiamſi vigore ſimi-
lium Statutorum dos non ſuccedat loco legi-
timæ, quamuis filiabus ſit ab illis reſeruata,
prout eſt in Statuto Fiorentino, id tamen in-
telligendum dumtaxat quoad titulum, ita vt
filiæ, quæ vi Statuti dotem habent, non poſſint
dici habere legitimam, aut dotem iure Legiti-
mæ, ſiue ſuccedere quoad naturam, & iura le-
gitimæ, non autem quod non ſit dijudicandum
eamdem dotem ſuccedere loco legitimæ, quo-
ad debitum, & neceſſitatem, quam habet pa-
ter, vigore ſtatuti, eaſdem Dotem relinquen-
di loco legitimæ, quam iure communi relin-
quere tenebatur, atque propterea in computa-
tione quantitatis, quam Pater filiabus pro le-
gitima relinquere tenetur, perindè ſit habenda
dos, ac ſi eſſet legitima, ſaltem vt filiæ ex hoc
non ſint dicendæ extraneæ, ſiue pro non ex-
tantibus, aut quaſi mortuis habendæ, ſed po-
tius iuris fictione vocatæ fauore maſculorum,
vt ipſæ conſequantur id, quod ſupra dotem
debuiſſet ad eaſdem iure legitimæ pertinere;
Præſertim, cum ad hoc, vt quis faciat partem,
non requiratur tituli, ſeù iuris identitas, ſed
45 ſatis ſit, quod admittatur titulo, & iure etiam
diuerſo, ad tradita per Doctores *in l. huiuſmodi 86. §. ſi Titio*, & ſignanter per *Bald. verſ. nota ergo, Alexan. ſub n. 1. & Iaſon. num. 2. ff. de legat. 1.*

46 Eoque fortius, ſi quodammodo à Patre poſ-
ſunt apparere agnitæ, prout videtur eſſe in no-
ſtra facti ſpecie, in quo Marchio Franciſcus
pater in ſuis vltimis, quas exarauit Teſtamen-
tarijs tabulis, filiabus, quamuis iam dotatis,
& nuptis, reliquit nedum particulare legatum,
ſeu, vt ipſe loquutus fuit *Vn regalo di ducati cento di lire ſette per ciaſcheduna*; Sed quod magis
eſt, poſtquam dixerat, illas fuiſſe congruè do-
tatas, addidit: *Nelle quali doti in quanto faceſſe di biſogno l'inſtituiſco in ogni miglior modo.*
Nam licet per hæc, non ſit ita expeditum, An

valeat

valeat dici, quod eædem tanquam vocatæ ſint
dijudicandæ reaſſumere iura ſuitatis, non ſe-
cùs ac ſi à Statuto non eſſent excluſæ, & con-
ſequenter, quod faciant partem in calculanda
legitima, perindè ac facerent, ſi Statutum eas
47 non priuaret, prout præcipuè poſt Soccin. Ca-
ſtrenſ. Ruin. Alexandr. Pariſ. Decian. & La-
derch., quos refert, aſſeruit *Mart. Medic. deciſ.
Senenſ. 7. num. 8. & 9.* iunctis traditis per *Rot.
inter diuerſ. deciſ. 266. num. 3. & 4. par. 1. Merlin.
de legitim. lib. 1. tit. 4. quæſt. 3. num. 26. & Torr.
de pact. futur. ſucceſſion. lib. 2. cap. 47. num. 43.* &
nouiter per doctum virum D. Carolum Ru-
48 beum in ſuo ſatis elaborato tractatu *de confu-
ſion. & diſtinction. iur. defunct. & hæred. cap. 23.
num. 26.*, dum alij contrarium ſenſerunt, ex
49 quo Teſtator cenſendus ſit ſe conformaſſe cum
diſpoſitione Statuti præcipientis dotari filias,
à ſucceſſione propter Maſculos excluſas, & quod
ſimul poſſit ſtare, quod feminæ ſuccedant in
legato particulari, & excludantur à ſucceſſio-
ne, niſi alias inſtitutio, aut relictum particula-
re ſint facta, ſiuè titulo legitimæ, ſiue eo ca-
50 ſu, quo illam filiæ petere poſſent, vt præ cæte-
ris voluerunt idem *Merlin. de legitim. lib. 3. tit.
1. quæſt. 8. num. 55. Redenaſch. conſil. 5. num 11.
& ſeqq. Innocent. de ſucceſſ. municipal. quæſt. 29.
ſub num. 5. verſ. primus caſus eſt, Rota poſt Fen-
zon. ad Statut. Vrb. deciſ. 113. 5. neque hæc volun-
tas*, repetita poſt *Michalor. de fratrib. deciſ. 32.
num. 10. & 11. & coram Penia deciſ. 1248. ſub
num. 5. §. poſtremo.* Attamen ſemper verum erit
51 dicere ex his, illas ex teſtatoris iudicio non
fuiſſe habitas vti extraneas, & pro non extan-
tibus, ſiue mortuis, ſicuti ex iuris præſcripto
habentur alij incapaces; ſed potius ab eodem
fuiſſe agnitas, & quodammodo tamquam
ſuas, & extantes reputatas, ſaltem ad hoc,
quod in numero liberorũ ſint computandæ ad
faciendum numerum, & partem fauore maſcu-
lorum, non obſtante Statutaria diſpoſitione,
tam ex vulgata iuris regula, qua dicitur, fa-
52 uores eſſe ampliandos, odia verò reſtringen-
da, de qua in *l. Quod fauore C. de legib.* à Docto-
ribus ſupra recenſitis paſſim expenſa, & ſignan-
ter ad rem per *Tort. ad Statut. Papiæ, in annot. ad
rubr. 95. n. 202. circa fin. & Calulo. de æquitat. d. lib.
1. cap. 87. num. 46.* Quam etiam ex eo, quod
cum Teſtatori iſto caſu, nulla ſubeſſet filias in-
ſtituendi neceſſitas, cum iam à Statuto fuiſſet
ſublata, illumque ab huiuſmodi neceſſitate
exemiſſet, vtique illas ita inſtituendo, cenſen-
dum eſt à Statutaria diſpoſitione receſſiſſe, &
ad ius commune reſpexiſſe, ſecundum quod
53 non minus filias fœminas, quam maſculos pa-
ter in legitima inſtituere tenetur, quemadmo-
dum benè, & ingenioſè ponderat *Bellon. in lo-
co mox alleg. num. 84. & trib. ſeqq. vbi ſub num.
91. verſ. nam ſecundum eam*, non obſcurè dicit,
id ſine controuerſia procedere tetenta opinio-
ne, quod fœminæ quamuis à Statuto excluſæ,
ſi excluſio ſit facta contemplatione maſculorũ,
faciant numerum, & partem ad ipſorum fa-
uorem.

Quapropter comprobata, & ab obiectis vin-
dicata huiuſmodi receptiſſima ſententia, qua
aſſeritur fœminas, quamuis à Statuto excluſas,
connumerandas eſſe ad faciendum numerum,
& partem pro augenda legitima fauore ma-
ſculorum, quoties de eorum commodo agitur,
ac ipſis maſculis ita expedire videtur: Nulla-
tenus diffidendum credimus, ſapientiſſimos,
& integerrimos DD. Iudices Florentinos eam
eſſe ſequuturos, maximè in iſta facti ſpecie, ſi
fortè contingat in eorum Foro, & Tribunali-
bus diſputari; Minimè attentis ijs, quæ pro
ſententia contraria aliàs fuerunt motiuata, &
approbata in inſigni eorum Rota, præcipuè
dum teſtantur, eamdem opinionem contrariam
eſſe in eorum Prætorio receptam, quia cum
priora motiua, ſuper quibus fundatur aſſerta
obſeruantia illius Tribunalis, emanauerint ante
ſæculum currens, & tempore, quo reſolutio
huius quæſtionis erat ardua, & difficilis, atque
ita inuoluta, vt Iudices crediderint, pro lubi-
tu poſſe, in quam partem maluerint inclinare,
vt in principio adnotauimus, & vltra ibi alle-
gatos præcipuè ſcribendo ſuper Statuto Flo-
rentino, de quo agitur, dixerat Bartholomæus
Soccinus vna cum Ioanne Baptiſta Caccialupo
eius Præceptore *in ſuperius alleg. conſ. 150. num.
3. verſ. omittendo lib. 1.* Vtique cum hodiè at-
tenta diſtinctione ſpecierum, manifeſtum ſit
redditum, opinionem affirmatiuam eſſe verio-
rem, & crebriori Doctorum calculo receptam,
validioribuſque rationibus fultam, quodque
ab eo tempore ferè omnes ſecundùm eam re-
ſponderunt, & Suprema Tribunalia à perpetuo
iudicarunt, vt fuit oſtenſum, itaut opinio iſta
54 hodie vim legis obtinere quodammodo dici
poſſit, iuxta ea, quæ alias reſcripſerat Impera-
tor Seuerus relatus per *Calliſtratum in l. nam
Imperator 39. ff. de legib.* haud dubiè ſperandum,
eamdem ſequuturam etiam ipſam Rotam Flo-
55 rentinam, non obſtantibus aliàs motiuatis; quia
cum dicta motiua non ſint Principis manda-
tum, non impediunt, quin cognita veritate
poſſit eadem Rota contrariam ſententiam am-
plecti, & quidem maiori ſecuritate, quàm de
ſuo Senatu Pedemontano ſpes fuerat *Bellon. de
iur. accreſcen. d. cap. 6. quæſt. 15. ſub num. 75. verſ.
nec eſt contrarium*, quod ob id eſſet receſſurus
ab eo, quod in re hac in contrarium firmaue-
rat, & in poſterum ſeruandum eſſe decreuerat
apud *Theſaur. deciſ. 159. num. 8. & per tot.*, cum
Rota Florentina de ſeipſa glorietur, quod
56 exemplis non iudicat, & Statuta interpretatur
iuxta iuris tramites, vt refert *Matth. Neron. in
promptuar. elench. motiuor. ſelect. eiuſdem Rotæ
in verb. Rota Florentina verſ. exemplis, fol. 165.
ad fin.* & patet ex *Monach. deciſ. Florent. 1. nu. 92.*

Et quidem ſummo iure, cum nemini ſit du-
57 bium, quod prudens Iudex non debet infor-
mare conſcientiam ſuam ex conſcientia alte-
rius, nec in ſententijs ſuis ſequi opiniones, &
iudicata aliorum Iudicum, quamuis maximæ
authoritatis, ſi putauerit male iudicatum ex
conſcientia ſua, ſeu ex veritate, & ratione, quas
di-

diligenter debee inquirere; & iuſtitię veſtigia
ſequi, non aliorum Iudicum ſententias forte
erroneas iuxta auream ſanctionem Imperato-
ris Iuſtiniani *in l. nemo Iudex C. de ſenten. &*
inte. locutor. omnium iudic. cuius verba refert, &
ad rem ſcitè expēdit *Decian. reſponſ.* 180. *num.*
8. vol. 3. iunctis alijs late cumulatis per *Teſtai*
allegat. 15. num. 1. & ſeqq. & alios communiter,
58 & quidem id intelligendo non ſolum, vt iudi-
cata vnius Tribunalis non debeant imponere
legem alijs ſic iudicandi, ſed nec etiam quod
id, quod in vno Tribunali iudicatum eſt, non
afferat ijs, qui in vno, eodemque Concilio ſe-
debant, iudicandi neceſſitatem, vt dicit *Con-*
nan. commentar. iur. ciu. l. lib. 1. cap. 5. prope fin. ſub-
dens etiam, paſſim videri de eodem negocio,
atque eadem omnino re diuerſiſſimè in vna
eademque Decuria conſtitui, & quod in vna
probatur, in altera quaſi obſtinatione quadam
repudiatur, quem ſequitur, & laudat *Hypolit.*
Riminald. conſ. 509. num. 50. vol. 5. Ac propterea
59 ſemper reſpiciendum ſit monitum *Textus in*
cap. cauſam 26. de election. quo docetur, Non
debere attendi quod factum fuit, ſed quod fa-
ciendum, ad rem poſt alios, ſuſè expenſum
per *Contiol. allegat. 34. num. &. & per* R. P. D.
Maſerium de Auenionen. & Æmil. morib. & le-
gat. de latere authorit. lib. 1. cap. 33. §. 1. num. 85.

Idque prorsus, cum Motiua, quæ fuerunt no-
bis communicata, non videantur eſſe tanti pon-
deris, vt Doctiſſimi, & Religioſiſſimi Audito-
res, qui ad præſens in eadem Rota Ius reddunt
opinionem in illis potius aſſertam, quam pro-
batam, ſola eorum authoritate ſint amplexuri.
Nam Motiuum editum de Anno 1520. claritèr
60 regiſtratum *lib. 4. fol.* 28. non percutit Caſum
noſtrum, cum fuerit editum in caſu, in quo Fœ-
minæ ſimpliciter excluſæ, prætendebant connu-
merari ad augendam Legitimam ad ſui fauo-
rem, & illius portionem minuere Maſculis, & ſic
non ſolum vt facerent numerum, & partem; ſed
etiam quod admitterentur ad partem, in quo
quidem Caſu benè fuit reſponſum non facere
partem, cum nulla eis debeatur pars, nec aliud
quod ſuccedat loco partis, vt etiam nos admi-
ſimus ſupra in *§. Alter verò eſt caſus.*

Aliud verò motiuum editum de Anno 1533.
die 3. Nouembris recenſitum *lib. 8. fol.* 328. *à ter-*
61 *go* licet dicat, eo caſu Legitimam fuiſſe dedu-
cendam, attento duntaxat numero Filiorum
Maſculorum, & quod Filia, quæ excluditur à
Statuto non facit partem fratribus ſuis, aſſe-
rendo, hanc eſſe communem opinionem, Ani-
maduertendum, quod omnes Doctores, pro ibi
dictis comprobandis allegati, loquuntur in ter-
minis, de quibus mox diximus; quando nempè
Fœminæ concurrere prætendunt ad diminuen-
dam Legitimam filiorum, & ſibi ipſis commo-
dum augendum, & ſignanter *Bald. Angel. Ripa*
in l. Papinianus § Vnde ſi quis ff. de inofficioſ. te-
ſtam. & Imola in l. planè § ſi duobus ff. de Legat. 1.
in illo primo loco recenſiti, vt apud eoſdem vi-
dere eſt: Idem verò *Angel.* adductus *in conſ.* 105
nihil ad propoſitum tradit & *conſ.* 300. firmat

62 quod quando Dos ſuccedit loco Legitimæ
prout ex Statuto Cortonæ ibi erat Caſus, Filiæ
faciunt numerum fauore maſculorum, addens
id fortius procedere, quando agitur de eorū-
dem maſculorum commodo. *Decius conſ.* 383.
num. 5. Soccin. Sen. conſ. 153. num. 12. lib. 2. &
Corn. conſ. 40. & conſ. 199. ibidem additi, pari-
ter ſcripſerunt in terminis Filiarum concurren-
tium ad diminutionem Legitimæ Maſculorum,
vel ad proprium commodum, vel ad ipſarum
admiſſionem ad illius partem. Prætereà eorum
dicta iam fuerunt perpenſa, & reiecta per *Bel-*
lon. de Iur. accreſcen. in ſæpius allegat. cap. 6. qu.
15. Angel. enim *& Corn.* adducuntur *ſub num.*
20. & contra ipſos tenet *num. 30. & ſeqq. & n.*
66. cum ſeqq. & Soccin. Sen. & Decius adducun-
tur *ſub num. 76.* & contra ipſos tenet *num. 79.*
63 Tertium pariter motiuum editum de Anno
1597. ſub die 30. Iulij, quod legitur *lib. 8. fol.*
301. *à tergo* nititur authoritati eorumdem Do-
ctorum in præcedenti relatorum, loquentium
in terminis augendi Legitimam ad commodū
ipſarum Fœminarum, & additur ſolum *Pariſ.*
conſ. 36. num. 28. lib. 2. qui imò contrariam ſen-
tentiam firmat maſculis fauentem, & proinde
inter alios eiuſdem opinionis fuit per nos ad-
ditus, & ſolùm *dictis numeris 28. & 29.* diſtin-
guit inter caſum, quo Fęminæ excluduntur à
ſucceſſione ſimpliciter, & nullius contemplatio-
ne aliquarum Perſonarum, vtpotè Agnatorum,
vel Maſculorum, dicens in hoc ſecundo caſu,
qui eſt Caſus noſter, quod tunc, cum Statutum
duo faciat, vnum ſcilicet excludendo Fœminas
nuptas, ſeu dotatas, aliud vocando maſculos,
Fęminæ faciunt partem ad commodum maſ-
culorum, nec habentur pro non extantibus, aut
pro mortuis, vt iam aduertimus ſupra in *§. Hinc*
nullius ponderis allegatis ſignanter *Bellono, &*
Eugenio, qui præcipuè ipſum *Pariſium* ad hoc
adducunt, & expendunt, & in iſtis terminis lo-
quitur pariter *Craſſ. in §. Legitima qu. 7. num. 5.*
ibidem additus; nam licet ſolum dicat, quod
Filia ſimpliciter excluſa habetur pro mortua,
allegando *Pariſ.* mox recenſitum, iuxta termi-
nos, in quibus ipſe loquitur, eſt intelligendus.

Eademque reſponſione euitantur ea, quæ le-
guntur in Quarto motiuo edito de anno 1599.
die 1. Aprilis, quod habetur *lib. 84. fol. 16. à ter-*
64 *go*, cum fundentur in auctoritatibus Decij, Pa-
riſij, & Craſſi, in ſuperioribus iam animaduer-
ſis.

Quintum autem Motiuum editum de Anno
1601. die 18. Martij, quod extat *lib* 84. *fol.* 446
65 licet addat nonnullos alios Doctores in prio-
ribus non adductos, tamen in eiſdem terminis,
in quibus Superiores, loquuntur; Siquidem
Cephal. conſil. 571. num. 42. & Surd. de Aliment.
tit. 3. qu. 1. num. 45. de hoc agunt ad effectum
videndi, an ſit augenda Legitima ad fauorem,
& commodum ipſarum Fæminarum, & in præ-
iudicium maſculorum, prout etiam in eiſdem
terminis loquitur Roland *à Valle conſil. 25. nu.*
6. & 7. lib. 1. vt videre eſt ex principio eiuſdem
Conſilij *verſ. 2. Quanta ſit portio, & ſub num. 1.*

ver-

verſic. Circa ſecundum caput. Gabriel. *vero de le-*
*gitim.concluſ.2.num.3.*licet referat opinionem
contrariam,attamen *num.a.*retulit opinionem
fauorabilem maſculis , & tandem *num.* 8.con-
cludit diſtinguendo , quod aut redundat in
commodum maſculorum , quod Feminæ com-
putentur , tunc eas eſſe computandas , ſi verò
in eorum incommodum , & tunc non deberi
computari . Denique *Pancirol. conſil. 1. num.*
102.& Menoch.conſ.401.num.142. & ſeqq. qui
in eadem Cauſa ſcripſerunt, ſunt intelligendi ,
quando id non expedit Maſculis,& Menochius
fuerat adductus per *Bellon.ſæpius allegat.quæſt.*
15.num.76. & contra ipſum ſenſit *num. 79.* iun-
ctis traditis antecedenti *num.66. & ſeqq.* Imò
idem Menochius,nec non Pancirolus tamquam
Iudices Comptomiſſarij contrarium iudica-
runt in Ciuitate Patauina,quod nempè Feminæ
hoc caſu faciant numerum , & partem,quoties
agitur de illis connumerandis fauore maſculo-
rum,vt iam ſuperiùs retulimus ex *Peregrin.de*
Fideicommiſſ.artic.38.ſub num. 24.verſ. Quocir-
ca .

Nec valebit dicere,quod ſaltem ex eiſdem
motiuis videatur introducta conſuetudo iudi-
candi pro opinione contraria , cum ex duo-
bus iudicatas vel ex tribus,aut ad ſummum ex
quatuor introduci ſoleat iuxta cumulata per
66 *De Luc.de Feud. diſc.53.nu.6.& de Præminen.*
diſcurſ. 23.num.5. Gratian.diſcept.forenſ. capit.
441.num.21.Staiban.Iun.lib.1.reſol.98. à. num.
144.Caſſar.in ſpecul.Peregrin.quæſt.cap.40.num.
6.Palmam Nepot.allegat.346. num.15.& alle-
gat.399.num.14.Sammiat.contr.49.num.29.Tri-
*ſtan.deciſ.Cathal.27.num.7.lib.1.*Quia his etiam
admiſſis adhuc pro illorum applicatione plura
ſunt in præſenti animaduertenda .

Et primo quidem animaduertendum,quod
67 non ex eo , quod ex rebus alias deciſis poſſit
dici inducta iudicandi conſuetudo, pernecesſè
ſequitur huiuſmodi Conſuetudinem abſolutè
eſſe ſequendam , & præcipuè quoties Iudici vi-
detur opinio verior, & magis probabilis eſſe
in contrarium ; Nam quemadmodum eſt cer-
68 tum,quod Iudex, etſi in quæſtione aliqua de-
cidenda , ſecundum terminos Iuris poſitiui
ſcrupulum ſibi eſſe videatur,adhuc tamen faci-
lem ſe debet præſtare pro ea opinione,pro qua
putat ſtare veritatem , iuxta latè tradita per
Mandell. Alb.conſ.229. num. 20. & ibi Adden.
litt.F.& conſ.523. num. 2. Ita multò magis
69 dicendum erit,non ita ligari à conſuetudine
à rebus aliàs iudicatis inductam,& quin excu-
ſari valeat à neceſſitate veritatem inquirendi,
cum tales ſententiæ ſint merè placita Doctorũ
70 Virorum, per quę etiamſi Senatus ſit Supre-
mus non efficitur propriè Lex , nec proindè
attendendę,& ſequendæ, niſi quantum rationi
congruant,cum omnis auctoritas humana tan-
71 tum valeat,quantum valet ratio , vt poſt cęte-
ros docent *Carleual.de iudic.lib.1.tit.1. diſput.2.*
quæſt.7.ſect.1.num.967.Graſſett.in Anatom. Nec
proditor §.15.num.7.Fatard.allegat.fiſcal.9. num.
368.Conclol.alleg.34. num.42.Capyc. Latr.deciſ.
91.num.13.& 14.tom.1. Cenſal.deciſ. Lucenſ.10
num.37.& 38.Cortiad. deciſ.24. num.25. tom.1.
Adden ad Pamphil.deciſ.296.num.17.& 19.

Nec ſine maxima ratione,quia cũ argumen-
72 tum, quod à rerum iudicatarum authoritate
deducitur , ſit ſolum probabile , vt poſt *Gemi-*
nian.Franc.Felin.& alios, dicit Euerhard. in loco
argument.legal.loc.95.num.10. Iudex, qui in ſua
ſententia iudicium intellectus ſequi debet, mi-
73 nimè flecti poteſt in eam partem , pro qua ſtat
ſola probabilitas , ſed debet conformare iudi-
cium ſuum cum rationibus probabilioribus, &
cum veritate,atque ipſam ſummopere iuuare
& ad lucem perducere , & tandiu actionem
ventilare,quouſque ad veritatem perueniatur,
itaut aliter cum conſcientia libera , & pura
pronunciare non valeat iuxtà latè tradita per
Fagnan.in cap.ne innitaris ſua num. 298. & 299.
cum ſeq.de conſtitut. Præſertim attento poſtre-
74 mo Sedis Apoſtolicæ decreto, quo inter cæte-
ras propoſitiones a S. Mem. Innocentio XI.
damnatas,illa præcipuè exiſtit , qua probabili-
ter exiſtimabatur,Iudicem poſſe iudicare etiam
iuxta opinionem minus probabilem, cuius me-
minit etiam *Sabell. in ſumm.diuerſ. Tract. verb.*
*opinio num.6.ad fin.*Atque propterea , quamuis
75 ex ſententijs alias emanatis poſſit dici inducta
conſuetudo,hæc nunquam efficere poterit , vt
rationi, & iuribus ſint anteponenda , quia etſi
conſuetudinis , vſuſque longæui non vilis ſit au-
thoritas, non tamen eſt valitura momento , vt aut
rationem vincat,aut legem , vt ſunt verba *Text.*
in l.2.C.quæ ſit longa conſuetudo,ſed imo ratio,&
veritas conſuetudini præponenda eſt , vt inquit
*Text.in cap.fruſtra diſtinct.9.*necnon *ſana ratio*
etiam exemplis anteponenda , vt habetur *in Can.*
ſana eadem diſtinct.9.

Secundò animaduertendum , non eſſe abſo-
76 lutè verum;quod omnia iudicata conſuetudi-
nem iudicandi inducere valeant , ſed id proce-
dere dumtaxat quoad res iudicatas,quæ ſuprę-
mi Principis authoritate fuerunt, aut lata , aut
comprobata,vel in quibus eius cognitio acceſ-
ſit,itaut his remotis minimè ex illis poſſit dici
inducta conſuetudo, quæ neceſſitatem ita iudi-
candi imponat,nam quemadmodum Iudicibus
etiãſi ſint Supremi Senatus, non eſt poteſtas cõ-
77 dendi legẽ ſiue id ex parte velint, ita multò mi-
nus illorum ſententiæ etiam iteratæ , vel à di-
uerſis Iudicibus eiuſdem ordinis repetitæ poſ-
ſunt facere Ius tacitum per modum conſuetu-
dinis, propter ſolum numerum actuum ſeruan-
dum,quia non eſt poteſtas in Iudicante, vt ap-
poſitè diſſerit *Suarez de legib.lib.7. cap.12.num.*
14.& conferunt tradita per *Nigr.de laudem.qu.*
45.num.26.& 27.Theſaur.in Proem.deciſ. Pede-
montan.num. 32.verſ. vndè putarem Chriſtin.dec.
Belgic.1.num.8. vol. 1. & deciſ. 87.ſub numer.1.
verſ. Quapropter vol.4. & alios pleroſque vnde
78 *Menoch.conſ.343.num. 38.* docto prius , quod
exemplis non eſt iudicandum , reſpondendo
ad id,quod dicitur non eſſe mutanda ea , quæ
conſuetudine interpretationem receperunt , di-
cit,intelligendum eſſe , quando id actum fuit

ab his,qui interpretandi facultatem habent, &
inducere conſuetudinem poſſunt, & *Caſſador.*
deciſ.7.de Præbend.num.7. dicit quod Iudex nõ
79 cogitur iudicare ſecundum deciſiones, & qui-
dem loquendo de deciſionibus Rotę Romanæ,
in qua ipſe tanquam Auditor aſſidebat, quia
non ſunt approbatæ per Papam, quod etiam
tradunt *Maſcard.de probation. concluſ.485. num.*
7. Viuius Commun.oppinion. lib.1. opin.398. nu.
8. & deciſ.401.n.20. Sarauia de iuriſdict. Adiudic-
quæſt.35.§.9.verſ.tertio quia Rota deciſiones.

Tertio animaduertendum, quod ad hoc,
80 vt dicatur inducta iudicandi conſuetudo, mo-
tiua,& Deciſiones, ſeu ſententiæ, ex quibus
illa inferri prætenditur, dicendum eſt, quod
non incidenter, & perfunctoriè, ſed principa-
liter articulo diſcuſſo prodierint, vt occaſione
Motiuorum Rotæ Florentinæ ſpecificè dicit
81 R.P.*D. Anſaldus de commerc. & mercat. diſc.28.*
num.39. & generaliter D. Vrceolus Rotę Flo-
rentinæ Auditor præſtantiſſimus *conſult.forenſ.*
60.num.4. & conſult.69. num.10. Tarquin. Vr-
ban.in vot.6.num.58.ex impreſſ.poſt. deciſ. Rem-
bold. Cenſal. in vot. 9. num.60. ex impreſſ. poſt
Comment.ad l.vnic.C.ſi quis Imperator maledix.
& deciſ.Lucenſ.3.num.37.deciſ.27. num.19. &
deciſ. 49. num. 18. Rota coram Seraphin. deciſ.
299.num.13.coram Bich.deciſ.480.num.31. & in
recent.deciſ. 45.num.29. & Zo.par.8. & deciſ.
265.ſub n.20.§.Non obſtat, & num.21.par.15.
& egregiè præ cæteris *Themud in Præfat.ad dec.*
Senat.Archiep. Olyſiponen. num.36. & 38. aduo-
tando, quod ſæpè contingit, quod aliquando
72 de plano,& ſine multorum librorum reuolu-
tione, vno modo iudicatur, poſteà vero in eodẽ
caſu facta maturiori conſideratione, & ſtudio
aliter cenſeatur, atque propterea bonum Iudi-
cem non deberi moueri ab exemplis rerum
83 alias iudicatarum, ſed ab illis teneri recedere,
ſi re plenius tractata contrarium appareat eſſe
verius, allegans ad hoc mirabilem *Textum in*
l. Diui fratres 17. ff. de iur. patron. & conferunt
plenè deducta per *Magdalen.de Numer. teſtium*
in teſtam. requiſit. par.2. cap.9. num.38. & ſeq.
Quinimò *Alexan.conſ. 150. num.7. lib. 7.* dicit
84 exemplis non eſſe iudicandum, quamuis eſſent
Principis exempla, niſi eſſent ſententiæ diffini-
tiuæ latę cauſa cognita,& formiter diſcuſſa.

Quapropter, cum motiua Rotæ Florentinæ
ſuperius recenſita, nec doceantur, quod fuerint
à Principe confirmata, nec quod quæſtio, de
qua agitur, fuerit in illis plenè tractata, & for-
miter diſcuſſa, nunquam poterit dici ex illis
fuiſſe inductam conſuetudinem iudicandi, etiãſi
in eorum aliquo dicatur, opinionem in eis fir-
matam ſeruare illam Rotam, quia cum huiuſ-
modi aſſertio tendat ad iuſtificationem eorum
quę in dictis Motiuis fuerunt dicta, in nihilo
85 meretur attendi, vt punctualiter occaſione ſi-
milium Motiuorum Rotæ Florentinę, vt dixi-
mus, adnotat R.P.*D. Anſald. dicto diſc. 18.nu.*
38.

Idque dubio procul animaduertendo, quod
86 præfata Rotæ Florentinæ Motiua emanarunt
tempore, quo quæſtio, de qua agitur, erat ad-
modum inuoluta,& perplexa, ex quo per Scri-
bentes caſus omnes ſub vnica determinatione
reſolui prętendebantur, quod tamen cum ſibi
redderetur admodum difficile,& ferè impoſſi-
bile, dum rationes, quæ ad vnius caſus deciſio-
nem conferre videbantur, alteri contrariæ re-
periebantur, inde crediderunt licitè potuiſſe Iu-
dices pro eorum arbitrio vnam, vel alteram
opinionem amplecti, quod tamen poſtmodum
fuit compertum, eſſe falſum, & quod facta ſe-
paratione, & diſtinctione Caſuum res de faci-
li decidi poteſt, prout fuit per ſupremam Ro-
tam Romanam perpetuo ſeruatum, & per Do-
ctores vnanimi ferè conſenſu probatum, vt ſu-
perius fusè oſtendimus, Atque ſic ex ijs, quæ
illo tempore fuerunt iudicata, minimè poteſt
dici inducta conſuetudo, quæ ſit ad præſens ſer-
nanda, nam quemadmodum *Celſus in l. quod*
87 *non ratione 37.ff.de legibus* dicit, *quod non ratio-*
ne introductum eſt, ſed errore primum, deindè con-
ſuetudine obtentum, in alijs ſimilibus non obtinet,
& vt *Paulus in l. Quod vero 13. eodem tit.* inquit
Quod contra rationem iuris receptum eſt, non eſt
producendum ad conſequentias.

Non enim eſt nouum, quod nedum opi-
88 niones temporis curſu mutentur, imò ſæpè
contingat, quod aliqua opinio, quæ à quinqua-
ginta, vel ſexaginta annis ſupra communiter
tenebatur, deſinat eſſe communis,& contraria
magis communis efficiatur, vt totidem verbis
animaduertunt *Marian.Soccin.conſ.158. nu.70.*
vol.2. Magagnau.Azoguid. in tract. de commun.
opinion.lib.3.cap.17.num. 2. impreſſ.tom.1. Syn-
tagmat.commun.opin. fol. mihi 48. à tergo Mag-
dalen. de numer.teſt.in teſtam. requiſ. d.par.2.cap.
9.num.35. Ionius de ſolemnit.in contractib.minor.
gloſs.16. §.14. num.66.in fin. & alij, ſed etiam
quod ſuprema Tribunalia variatis, mutatiſque
89 temporibus, mutent quoque Iudicia, ſenten-
tias,& opiniones, & perſpectis moderniorum
obſeruationibus, & illuſtrationibus ab alias
firmatis recedant, vt benè aduertunt *Viuius*
deciſ.40.num.24. & 25.lib.3. Chriſtin. deciſ.Bel-
gic.2.num.2.vol.1. Magdalen.dicta qu.9.num. 35.
Caſſador. deciſ.9. num.15. de Cauſ. poſſeſſion. &
propriet. & quidem id practicando omnia Tri-
bunalia Vrbis, vt teſtantur R. *P. D. Maſſerius*
ſuper allegat.tract.de Auenion. & Æmil.morib. &
legib. d. lib. 1. cap.33. num. 84. & præcipuè
Rotam Romanam omnium aliorum Tribuna-
90 lium Ducem, & Magiſtram, quæ à ſplendore
veritatis capta paſſim ab opinionibus antiquis
Tribunalis recedit, vt in pluribus deciſionibus
videre eſt, & ſignanter *coram Seraphin. d. deciſ.*
299.num.13. & teſtantur Paul.Rubeus in annot.
ad deciſ.150.nu.168. & 169.par.9.recent. Manſ.
conſult.88.num.18. Zuccar. deciſ.Lucenſ.10. nu.
37. & 38. atque exemplis oſtendit *Sarneuſ. ad*
Regul.70.de Triennal.qu.53.num.10. & ſeq.

Parum obſtat ſi fortè addatur, quod ne-
dum olim, ſed etiam ad prǽſens opinio in di-
ctis Motiuis aſſerta, fuerit Florentiæ recepta,
vt in Motiuis Domini Auditoris Gherardini

ad

ad Magiſtratum Pupillorum *die 30. Martij*
1672.in Cauſa Salulni, & Cenni,*& die 7.Iulij*
1680. in Cauſa Scalaudroni, & Signoretti.
Quia in illis Sicco pede id ſolum firmatur,tan-
91 quam à Rota Florentina receptum, allegando
Motiua ædita de anno 1597. & 1601. ſuperius
relata, & quidē minimè reſpecto tempore,quo
dicta Motiua fuerant edita, nec vllatenus ma-
teria examinata,nec viſis Doctoribus,& ratio-
nibus in eis recenſitis, quas nos expendimus,
quod certè ſi fuiſſet conſideratum,fortè id non
fuiſſet ita abſolutè firmatum,& ſic non ita illis
deferendum,quin locus ſit veritati, & quin ad
terminos, & tempus Motiuorum allegatorum
ſint intelligenda,vt in ſimili punctualiter diſſe-
rit *Mrnoch.conſ.295.num.24.* Deciſiones enim
92 intelligendæ ſunt ad terminos Doctorum,
quos allegant Rota *coram Coccin. deciſ.1445.n.
26.& in rec. deciſ.139. num. 47.par.6. & deciſ.
407.num.45.par.9.*

Verum, quod omnem remouet dificulatem
in præſenti eſt animaduertere, quod in
93 caſibus, in quibus ex alias deciſis poteſt dici
inducta conſuetudo iudicandi, catenus id pro-
cedit,quatenus caſus ſit idem, atque eędem fa-
cti circumſtantiæ, & iuris rationes concurrant,
vt plenè dicit *Triſtan.deciſ. Cathalon.27. num.8.
lib.1.*& quidem ex communi, & indubia con-
94 cluſione,quod deciſiones non attenduntur,niſi
in puncto,ſuper quo ſpecialiter emanarunt, de
qua,poſt cæteros,in terminis Motiuorum Rotæ
95 Florentinæ.*Clariſs. DD.Auditores de Angelis,
& Finetti in motiu. impreſſ. apud Manſ. conſult.
395.num.45.in fin.& num.46.*& generaliter *Ver-
96 migliol.conſ.21. num. 6. Spad. conſ.132. num.9.
lib.1.Tarquin.Vrban.in vot.6.num.59.ex impreſ.
poſt deciſ.Rembold.Rota in recent. deciſ.45.num.
22.& 27.par.8.* Atque propterea cum motiua
Rotę Florentinæ,de quibus agitur, nunquam
fuerint loquuta in terminis caſus, in quo maſ-
culi volunt,& ſibi expedire dijudicant,fæminas
facere numerum, & partem ad augendam legi-
timam ad ipſorum fauorem, in quo nos verſa-
mur, Minimè poterunt eadem obeſſe,quin in
illo ſit iudicandum iuxtà vnanimem Doctorū,
& omnium ferè Tribunalium,& ſignanter con-
ſtantem Sacræ Rotæ Romanæ ſententiam, ma-
ximè cum hoc in caſu ſemper ſecurius ſit, etiā
nulla alia ratione, vel diſtinctione attenta, fir-
97 mare, quod fęminæ excluſę faciant numerum,
& partem ad fauorem maſculorum ad quorum
commodum Statuta excluſiua fuerunt condita,
vt ponderat *Mart. Medices in addition.ad deciſ.
Senenſ.7.num.7.*

His autem poſitis,atque ex eiſdem firmo re-
manente.quod portio Legitimæ,ex qua ſuam
quotam detrahere poterit D.Marchio Franciſ-
cus Siluius,ſit dicenda Semis, hoc eſt dimidia
pars hæreditatis,quatenus velit,& ſibi expedire
dijudicet,Sorores eſſe computandas ad facien-
dum numerum,& partem ad ſui fauorem, Nul-
latenus in hoc poterit impediri à Marchione
98 Fabio Fratre,quatenus recuſet, quod eædem
numerentur ad augendam Legitimam de Tri-
ente ad Semiſſem,quia cum ipſe Marchio Fran-
ciſcus Siluius habeat pro ſe Regulam funda-
tam in diſpoſitione iuris de Triente,& Semiſſe,
& authoritate Statuti,ſecundum veriorem opi-
nionem ſuperius firmatam,poſſit eligere, quod
ſibi vtilius eſſe crediderit; Marchio Fabius
non poteſt hanc iuris diſpoſitionem in eius pre-
iudicium immutare,vt precisè fuit reſolutum
*à Rota in recent.deciſ.137. num. 14.in fin. verſic.
non obſtat, & num.15. & deciſ.160. num.22. &
ſeqq.par.6.* quarum prior eſt repetita poſt *Far-
nac.Repertor. vltimar. voluntat. deciſ. 39. num.
15.*& nuper his ſcriptis viſis *in dec.Nepeſina Le-
gitimæ 6.Aprilis 1697.coram R.P.D. Muto intra
deciſ. 69.*

Et quamuis Cardinalis de Luca,occaſione
ſimilis controuerſiæ alias ortæ inter Fratres de
99 Acctaiolis.& per concordiam terminatæ,exiſti-
mans Deciſiones mox relatas non percutere
Caſum,de quo agitur, contrarium videatur
ſenſiſſe *diſc.2.de legit.*potiſſimum ex ijs, quæ
tradidit *num.8.& 9.*quod nempè, cum ſtante
Statuto ſimpliciter Fæminas excludente, eædē
reputentur veluti extraneæ, maximè quoties Dos
ab eodem reſeruata non ſuccedit loco Legiti-
mæ, Regula videatur eſſe,quod illę non nume-
rentur ad faciendum numerum, & partem in
legitima,& concluſionem, qua aſſeritur eſſe in
facultate, atque electione Maſculorum illas
numerare,continere potius limitationem,idro-
que in concurſu duorum ius coæquale haben-
tium,quorum vnus inſiſtat Regulæ, alter verò
inſiſtat limitationi,melior eſſe debeat conditio
habentis pro ſe regulam,iuxta quam in dubio
eſt iudicandum,addendo vlterius, quod ſtante
hoc iure coæquali, quod Filij Maſculi habent
in hac Statutaria excluſione, videtur intrare
Regula Sociorum, inter quos in re communi
potius eſt Ius prohibentis, de qua *in l. Sabinus
8.ff.Commun.diuidun. & in cap.In re Communi
de Regul.iur.in 6.*

Attamen hæc non videntur eſſe talis ponde-
ris,vt à firmatis per Rotam in allegato deci-
ſionibus ſit diſcedendum, quæ non ſunt extra-
100 neæ à caſu præſenti,vt inaduertenter ipſe
ſuppoſuit,cum imò expreſsè,& litteraliter illum
decidant,vt eas legenti patens eſſe poteſt; Si-
quidem ita abſolutè aſſerere, Regulam eſſe,
quod Fæminæ non numerentur,quando Statu-
tum illas ſimpliciter excludit, nec Dos illis re-
ſeruata ſuccedit loco legitimæ, continet aper-
tiſſimum errorem,cum,id magis Brocardicum,
quam Regula videatur dicendum,dum vt ſupe-
rius diſſeruimus,& latè demonſtrauimus,id eſt
valdè perplexum, magnamque ſemper recepit
diſputationem,nec aliter verum eſſe poteſt,quā
101 reſpectu Fæminarum,vt nequeant facere par-
tem ad ſui fauorem, vel quoties Statutum il-
las excludit,nulla alterius habita conſideratio-
ne,non autem quoties eaſdem excludit fauore
Maſculorum,ac ipſis expedit,quod faciant nu-
merum,iuxta veriorem,& magis receptam Do-
ctorum,& Tribunalium ſententiam, quod pro-
inde potius pro Regula conſtitui poſſet, quam

primum, cum in Brocardicis explicandis ea ſit
ratio, quod licet primum, velut generale videa-
tur aſſignari, tamen eius contrarium pro Regu-
102 la tenendum, vt docet *Azo in ſuis Brocardic,*
Rubric.1. in explic. Brocardic. Quod cæptum &c.
fol. mihi 6. licet alias Brocardica cum non ha-
103 beant certam determinationem, ad cauſarum
deciſionem allegari non valeant *Pacian. conſ.*
92. num. 60. Torr. de Pact. futur. ſucceſſion. lib.1.
cap.11. num.34. & ſic alia Regula certa in hoc
nequeat allegari, quam illa de Triente, & Se-
miſſe, vti ex Iuris diſpoſitione elicita, prout ſer-
uauit Rota in priori ex dictis Deciſionibus,
nempè *deciſ.137. num.15. eadem par.6. recentior.* r
104 cum ex Iure fiat Regula, non autem ex Regu-
la fiat Ius *l.1. vbi DD. ff. de Regul. iur. Ludouicus*
Bellus conſil. 165. num. 9. hincque retorqueatur
diſcurſus, quod melior debeat eſſe conditio il-
lius Fratris, qui habet Regulam pro ſe.

Sicuti etiam eſt erroneum dicere, quod Fi-
lij Maſculi, tamquam habentes coæquale, ius
in hac Statutaria exclusione, illudque in com-
muni poſſidentes dici poſſunt Socij, & ſic in-
trret alia Regula de re communi, in qua potior
eſt conditio prohibentis; Quia bene verum eſſe
valet, quod ipſi dici poſſint habere ius coequa-
le in exclusione Statutaria Fæminarum ad ef-
fectum eaſdem Fæminas repellendi ab omni-
bus iuribus, quæ ea non extante eiſdem com-
petere poſſent, & quod ad d. effectū ſimilia iura
in eoſdem translata, quodammodo in commu-
ni ab ipſis poſſideri dicantur, non tamen quod
105 in eiſdem Iuribus poſſint ipſi Filij Maſculi ſi-
bi inuicem præiudicare, & iniqua conditio in-
ferri, & vnius factum alteri in ſuo iure, & por-
tione nocere, contra Regulas expenſas per Do-
ctores *in l. non debet 74. ff. de Regul. iur. & in leg.*
vnic. C. quando non peten. par. & alijs cumulatis
per *Berlich. deciſ.52. num.2. par.1.* Et ſic nec mi-
nus, quod in re hac potior debeat eſſe conditio
prohibentis, cum imò præualere debeat Votum
illius, qui habet Regulam pro ſe, atque ei ma-
gis fauendum, vt præfata Regula de re com-
106 muni neglecta, licet in obiectis deducta, benè
reſpondit Rota in poſteriori ex dictis Deciſio-
nibus, nempè *deciſ. 160. num. 23. & 24. allegat.*
par.6. recentior.

Cæterum Cardinalis de Luca, ſi bene perpé-
datur, in eo diſcurſu videtur potius fauere,
quam aduerſari noſtræ ſententię, & præſertim
in facti ſpecie, in qua verſamur, Animaduerten-
do ex narratione facti ibidem *num.1.* recenſita,
107 quod in ſuo caſu erant nouem filij, nempè tres
Maſculi, & ſex Fęminæ, quæ ſi debuiſſent com-
putari, vtique Legitima fuiſſet Semis, ſed in
nouem portiones diuidenda, ſi verò non eſſent
computandæ, fuiſſet Triens, & ſic Maſculo con-
tendenti eas numerari id expediebat, cum ita
integram vnciam obtinuiſſet, & è conuerſo,
permittendo eaſdem computari, non habuiſſet
niſi duas ex tribus partibus vnciæ; Et vlterius
alteri Fratri, qui illas numerari proponebat, id
intererat, tamquam hæredi vniuerſali, quamuis
onere fideicommiſſi grauati, vt portiones Fæ-
minarum cederent commodo hæreditatis, &
fideicommiſſi; Vndè proſequendo in referen-
dis rationibus, quæ Frat i contendenti ſibi aſ-
ſiſtere videbantur *numer.10. & 11.* dicit, quod
108 ad effectum, de quo agitur Filij Maſculi ſunt
conſiderandi vti Filij, ac pro eo iure, quod ipſis
competit ratione qualitatis Filialis, & propte-
rea ſicuti tales priuilegium habent eligendi,
quod ipſis magis expedit, in concurſu præuale-
re debet Votum illius Filij, ſeu Socij in iure fi-
liationis, qui communem Socialis negocij vti-
litatem proponit, non autem alterius, qui re-
præſentando duplicem perſonam Filij, & hære-
dis, pro intereſſe particulari hæreditatis, & fi-
deicommiſſi, prętendit eligere, quod ſibi ſolū
vti hæredi expedit, communi autem negocio
ratione qualitatis filialis, nocet, addita Regula,
quod nulla eſt incompatibilitas, quod in nego-
cio Sociali detur actio, & paſſio in eodem ſu-
109 biecto, quam etiam antea tradiderat *de Cre-*
dit. diſcurſ.11. num. 8. atque ex eo deſumpſerat
Carol. Anton. de Luca de pluralitat. Homin. legal.
cap.8. num.5 illa teque exornat *R.P.D. Anſald. de*
Commerc. & Mercatur. diſcurſ.46. num.45. Vndè
idem Card. de Luca hanc quæſtionem reaſſu-
mens, & paucis abſoluens *in Summ. einſdem ti-*
tul. de legitim. & detract. cap.2. ſub n.21. verſ. Eis ve-
rò diſcordātibus, poſtquā antecedenter dixerat fę-
minas facere, & nō facere numerū, prout ma-
ſculis excludētibus magis expedit, idque proce-
dere, quatenus ipſi in vna, vel altera Lectione cō-
cordent poſtea ſubdit: *Eis verò diſcordantibus po-*
tior eſt conditio eorū, qui eligunt id, quod magis vti-
le Filijs, vt filijs neglecto ſenſu eorū, qui hæreditario
potius quā Filiali nomine, vel iure, contrariū putant.
Quę omnia apprimè fauent huc vſque per nos
dictis, quod nempè in caſu iſto Marchio Fran-
ciſcus Siluius ratione Filiationis, & Maſculini-
tatis ſi velit, atque ſibi expedire diiudicet, poſ-
ſit facere, quod portio Legitimæ de Triente
perducatur ad Semiſſem, connumerando Fœ-
minas ad faciendum numerum, & partem, vt ſi-
bi pars augeatur, ab ſque eo, quod valeat impe-
110 diri à Marchione Fabio Fratre, quatenus id
contendere velit, dum alias eidem Marchioni
Fabio, contrarium dumtaxat eſſet proficuum,
ratione priuati intereſſe hæreditatis, & Fidei-
commiſſi, vt pinguiora eſſent remanſura, quod
minimè videtur permittendum; quia ſimilia
Statuta excluſiua Fæminarum nolunt fauerę
111 hæredi ratione iuris hæreditarij, vel hæredita-
ti, ſed volunt fauere Maſculis ratione agnatio-
nis, Ratione verò Maſculinitatis Quis poſſit
ſibi ipſi quaſi repudians præiudicare, non autē
alijs Maſculis in quota Legitimæ ex diſpoſitio-
ne Iuris ſibi debitæ, vt benè in præciſis termi-
nis diſſerit *Rodulphin. allegat.130. num.4. & 5.*
& allegat. 131. num.3. & 4. & conferunt *Curt.*
Iun. conſ.268. ſub num. 52. verſic. Nec præmiſſæ
Concluſioni tom.3. & Rouit conſil. 70. n.4. lib.1.

Ad quorum confirmationem facit optimus
Textus in l. Actione 65. ſeu 66. poſt med. ff. pro So-
112 *cio* in quo ex Labeonis, & Proculi ſententia,
Paulus ita reſpondit: *Labeo autem poſteriorum*
li-

libris ſcripſit: Si renunciauerit ſocietati vnus ex
ſocijs eo tempore, quo interfuit ſocij: non diriml ſo-
cietatem, cummittere eum in pro ſocio actionem.
Nam ſi emimus mancipia inita ſocietate, deinde
renuncies mihi eo tempore, quo vendere mancipia
non expedit, hoc caſu quia deteriorem Cauſam
meam facis, teneri te Pro Socio iudicio. Proculus
hoc ita verum eſſe ait, ſi Societatis interſit, non
diriml ſocietatem, ſemper enimnon id, quod priua-
tim intereſt vnius ex ſocijs ſeruari ſolet, ſed quod
ſocietati expedit. Vt ſic eodem modo ſi inter-
ſit vni ex Fratribus, tamquam Socijs in iure
113 filiationis, & maſculinitatis, quod legitima
de triente perducatur ad Semiſſem, nequeat
ab altero fratre illius conditio deterior fieri,
maximè ſi iſte, ratione priuatæ vtilitatis ſuo iu-
ri renunciare velit, ideoque attendendum ſit
Votum illius, qui id, quod communi negocio,
vigore eiuſdem filiationis, & maſculinitatis,
vtile eſt proponit, quinimò dicendum eidem ad
hoc in fratrem actionem competere, quam
ponderationem ex hoc noſtro Reſponſo elici-
tam nuper etiam fecit Rot. in d. *Nepeſina legiti-*
ma 26. Aprilis 1697. coram R.P.D. Muto, vt in
d. deciſ. 69. in fin.

Addi etiam poteſt, quod quemadmodum
114 eſt certum, quod filij debent conſequi legiti-
mam in bonis parentum, etiam contra eorum
voluntatem, & ipſis inuitis, neque parentes vl-
lum quoad illius portionem valent filijs præiu-
dicium inferre, vt per *Text. & DD. in cap. Ray-*
nutius, §. Dilectus filius de teſtament. benè dicit
Cephal. conſil. 412. num. 22. & 23. tom. 3., imò
115 nequeunt inæqualiter eiſdem illam relinque-
re, quamuis in cæteris libertatem habeant,
cum omnes ſint filij, & inæqualitas non detur
in lucro legis, ad benè tradita per *Marc. Man-*
tua in tract. quanta ſit legitima filior. §. nota quin-
to, impreſſ. inter tractat. magn. tom. 8. par. 1. fol.
442. col. 2. Ita multo magis videatur vti certum
aſſerendum, non eſſe permiſſum ipſis filijs ali-
quid facere, per quod in legitima vnus alteri
116 præiudicium inferat, & inæqualitas inter ip-
ſos ſequatur, prout planè eſſet, ſi vnus ex illis
tamquam hæres vniuerſalis, de ſubſtantia pa-
tris ex ipſius iudicio plus conſequens, quam
ex prouidentia legis eſſet percepturus, facto ſuo
vellet impedire, quin frater conſequi poſſet id,
quod ſibi æqualiter cum eo, tamquam filijs, ex
iuris diſpoſitione, eſt tribuendum, atque ſic il-
le, in cuius præiudicium talis inæqualitas ſe-
queretur, benè valeat agere meliori modo, quo
poteſt, vt ſibi æquale ius tribuatur, vt in ſimi-
li benè tradit *Curt. Iun. conſil. 269. ſub num. 27.*
verſic. ex præmiſſis concluſionibus, & num. 28.
lib. 3., nec non quod ad ſui fauorem omnis ſit
117 facienda interpretatio, cum talis præiudicij
euitandi, & æqualitatis ſeruandæ cauſa inter
filios, recedatur etiam à communibus Regulis
& à propria verborum ſignificatione, iuxta ea,
quæ ex *l. penult. in fin. C. commun. diuidund. l. fin,*
C. commun. vtriuſque iudic. l. vt liberis, l. illud, &
toto tit. C. de collation., & alijs Iuribus, tradunt
vnanimiter Doctores cumulati per *Curt. Iun.*
vbi mox num. 21. & 23. Ramon. conſil. 55. num. 19.
& ſeqq. Cirocc. diſceptat. 74. num. 14. Bonden. col-
lect. legal. 3. num. 74. cum duob. ſeqq. tom. 1. Rut.
in recent. deciſ. 34. num. 4. cum ſeqq. par. 19. Ma-
118 ximè reſpectu Legitimæ, ratione cuius æqua-
litatem eſſe ſeruandam inter filios, ex iuris ne-
ceſſitate prouenire dicitur, quamuis ſuaſione
in reliquis lex ad id intendat, vt latè proſequi-
tur idem *Bonden. ibidem à num. 77. ad 80.*

Et ita Iuris eſſe cenſeo ſaluo ſemper &c.

Marcellus Seuerolus Signaturæ Iuſtitiæ Vo-
tans &c.

Magna cum doctrina, & eruditione R.P.D. meus Seuerolus reſoluit quæſtiones in hac conſultatione examinatas, & rationibus, & authoritatibus plurimis reſolutionem comprobat, vnde tamquam veriorem ſequendam cenſeo.

Franciſcus Liberatus Archiepiſcopus Epheſinus, & Signaturæ Gratiæ, & Iuſtitiæ Votantium Decanus

Non minus doctè, quàm luculentèr R. P. D. meus Seuerolus examinat materiam in Superiori Conſultatione deductam, & eius opinionem ſequendam cenſeo.

Franciſcus Caſſarellus Signaturæ Gratiæ, & Iuſtitiæ Votans, & Sac. Congregationis Sgrauiorum, & de Bono Regim. Secret.

Summa Doctrina, & Studio de more R. P. D. meus Seuerolus conſuluit in ſuperius ſcriptis, & eius Conſultationem vti magis conſonam communi, & veriori Doctorum ſententiæ, ſequendam eſſe exiſtimo.

Dominicus Paracciannus Signaturæ Gratiæ, & Iuſtitiæ Votans.

Elaborato, ac Doctiſſimo Reſponſo R. P. D. mei Seueroli libentèr me ſubſcribo, ac cenſeo ſententiam in illo firmatam eſſe in Iure veriorem, & in Tribunalibus recipiendam.

Alexander Organus de Caluis Signaturæ Iuſtitiæ Votans.

Doctiſſimam Conſultationem R. P. D. mei Seueroli libentèr approbo, vti veris, & ſolidiſſimis Iuris fundamentis innixam.

Fatinellus de Fatinellis Signaturæ Gratiæ, & Iuſtitiæ Votans.

Doctiſſimè materiam exornat R.P.D. meus Seuerolus in hac ſua Conſultatione, rationibus, & authoritatibus ſatis fultam, vndè tamquam veriori Opinioni à Doctoribus approbatæ innixam amplectendam cenſeo.

Ioannes Franciſcus Gomez Signaturæ Iuſtitiæ Votans.

Quamuis firmatæ remaneant Concluſiones, de quibus agitur, ex validis rationibus, & auctoritatibus congeſtis per R. P. D. meum Seuerolum, vt mei non ſit addere illis robur, tamen cum veritas magis pateat ex plurimorum concurſu, ideò hoc idem ſentire profiteor.

Vincentius Petra Signaturæ Iuſtitiæ Votans.

Adeo

Adeò ſapientèr, & diſertè quæſtionem tam difficilem pertractauit R. P. D. meus Seuerolus, vt eius Sententiam tanquam in Iure veriorem, & omni rationi conſonam ab omnibus ſequendam eſſe exiſtimem.

Joſeph Dominicus de Totis Signaturæ Iuſtitiæ Votans.

Non minùs doctè, quam eruditè deducta per R.P.D. meum Seuerolum, tamquam Veritati, & Iuſtitiæ conſona approbo, & ita Iuris eſſe cenſeo.

Proſper Mareſuſcus Signaturæ Iuſtitiæ Votans.

Germanis Iuris Principijs, receptę Iuriſperitorum Sententiæ, & Tribunalium Placitis, R. P. D. mei Seueroli Conſultationem Vrbi, & Orbi, notiſſima eius doctrina, & omnimoda eruditione illuſtratam, approbo, & ita Iuris eſſe cenſeo.

Peregrinus Maſtrius vtriuſque Signaturæ Referendarius, & Signaturæ Iuſtitiæ Auditor.

Licet nullum authoritatis robur addere valeam luculentiſſimè firmatis per R.P. D. Seuerolum in præſenti elaboratiſſima Allegatione, cum eius nominis fama ſufficiat, vtpotè de re litteraria, & legali facultate optimè meriti, tamen in obſequium Veritatis eadem approbo, vt iuri conſona.

Ioannes Baptiſta Bottinius Sacræ Conſiſtorialis Aulæ, & Fiſci, & Reu. Cameræ Apoſtolicæ Aduocatus.

Sententiam Magiſtraliter firmatam per R. P.D. meum Seuerolum, vti Iuſtitiæ, & Veritati conſonam libentèr approbo.

Cammillus Spretus Sac. Conſiſtorial. Aulæ Aduoc.

Eruditiſſimo, & diſertiſſimo R.P.D. mei Seueroli Reſponſo, vti ſolidiſſimis, & verioribus Iuris fundamentis innixo libentiſſimè accedo, & me ſubſcribo.

Marcellinus Corius Sac. Conſiſtorial. Aulæ Aduocatus.

Semper admiratus ſum omnigenam Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini mei Seueroli doctrinam, præcipuè verò in Legali facultate ſcientiam, eius proindè ſententiam optimè de more in præſenti firmatam, libentiſſimè ſequor, illique me ſubſcribo.

Deſiderius Spretus Sac. Conſiſtorialis Aulę, & Pauperum Aduoc.

Elaboratè deducta per R.P.D. meum Seuerolum Virum in omni diſciplina Conſultiſſimum, & in Legali Philoſophia nemini Secundum, iuris eſſe cenſeo, & communiori Doctorum ſententia approbata, prout in ſenſu veritatis teſtor.

Thomas Pronenzalis in Romana Curia Aduocatus.

Solidiſſimè de more firmatis à nunquam ſatis laudato I.C. Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. meo Seuerolo, quem ſemper in Magiſtrum agnoſco, accedo, & me ſubſcribo.

Ioannes Iulianus in Romana Curia Aduocatus.

Doctiſſimè firmatis in hacce Conſultatione ab inſigni noſtri Æui Iuriſconſulto non minus, quàm omnigenæ Eruditionis Viro Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. meo Seuerolo, libentiſſimè in ipſa Veritatis Cenſura me ſubſcribo.

Ioannes de Iandis in Romana Curia Aduocatus.

Conſona veritati, & Iuſtitiæ eſſe, quæ in ſua Doctiſſima allegatione Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus meus Seuerolus I.C. eximius, deduxit, exiſtimo, & libentiſſimè approbo, & doctrinam admirans eiſdem me ſubſcribo.

Ioannes Baptiſta Riccius in Romana Curia Aduocatus.

Concluſiones firmatas in eruditiſſima Conſultatione Iuris Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini mei Seueroli, tamquam magis veras, & rationibus magis efficacibus comprobatas, approbo, & credo iuxta illas iudicandum eſſe.

Petrus Corradinus in Romana Curia Aduocatus.

Opinionem Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. mei Seueroli Viri verè Iuriſperiti, ac eruditiſſimi tanquam Iuriſprincipijs magis conſonam, ac in Tribunalibus frequentius amplexam libenter ſequor, eique me ſubſcribo.

Ioannes de Gambis in Romana Curia Aduocatus, & Curiæ Capitolinæ Primus Collateralis.

Sapientiſſimè ſcripta ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſs. D. meo Seuerolo, diſpoſitioni iuris, & communiſſimæ Doctorum Sententiæ, atque Veritati conſona, adhærens cenſeo.

Ioannes Baptiſta Quatrinius in Romana Curia Aduocatus, & Curię Capitolinæ ſecundus Collateralis.

Æqualis doctrinæ maturitate, ac veritate, & iuſtitia, remanent firmata ſuperius ſcripta ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino meo Seuerolo, cuius ſententiam proindè ſequendam eſſe puto.

Antonius Maria de Becchettis in Romana Curia Aduocatus.

Opinioni Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi Domini mei Seueroli in antecedentibus ſcriptis, de more comprobatæ, libentiſſimè me ſubſcribo in ſenſu veritatis.

Dominicus Vrſaya in Romana Curia Aduocatus.

R.P.D. LANCELLOTTO.

Ciuitatis Caſtelli Supplementi Legitimæ.

25. *Maij* 1604.

ARGVMENTVM.

Fęminę excluſę à Statuto propter maſculos faciunt partem in legitima, quæ quatenus maſculos intersit, tranſit de triente ad ſemiſſem.

SVMMARIVM.

1 *In legitima computanda, ſeu impinguanda computantur omnes filij, tam maſculi, quam fæminæ.*
2 *Femina profeſſa in Monaſterio incapaci non poſſunt facere partem.*
3 *Limita, cum Monaſteria, in quibus illæ profeſſæ ſunt, non ſunt incapacia bonorum, & ſucceſſionis in communi.*
4 *Monaſteria omnia tam virorum, quam mulierum etiam mendicantium, exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obſeruantia ex Concilio Tridentino ſunt capacia.*
5 *Statutum excludens Religioſos in ſucceſſione eſt inualidum.*
6 *Confirmatio Apoſtolica in forma communi refertur ad Statuta valida.*
7 *Statutum injciens vinculum fæminis ante ingreſſum Religionis, illas excludit propter maſculos.*
8 *Et quatenus maſculis interſit, tali caſu fæminæ faciunt partem in legitima, itaut illa tranſeat de triente in ſemiſſem.*

DECISIO. LXIV.

DOmini dixerunt, Beatricem, & Fauſtinam facere numerum ad legitimam impinguandam, cum ad hunc effectum ſint computandi
1 omnes filij, tam Maſculi, quam fæminæ, iuxta notata in *Autent. Nouiſſima. C. de Teſtament. Pauſ. conſ. 27. nu. 25. lib. 2.* Neque obſtare, quod
2 tamquam Profeſſæ in Monaſterio incapaci non poſſint facere partem, nam omiſſo, quod non conſtat Beatricem vnquam profeſſionem emiſiſſe, imò conſtat obijſſe in Sæculo extra Monaſterium de licentia Superiorum; Nihilominus cum hæc fuerit Monialis, licet non profeſſa in Monaſterio nuncupato del Sacco Ciuitatis Caſtelli Ordinis S. Auguſtini, & cum Fauſtina fuerit Profeſſa in Monaſterio nuncupato delle Muratte Regulæ S. Benedicti in Ciuitate Florentiæ, non ſunt incapaces bonorum,
3 & ſucceſſionis in communi, imò notum eſt, huiuſmodi Monaſteria poſſidere bona ſtabilia, & tradit *Boer. deciſ. 104. num. 6. Cardinal. in cap. vlt. qu. 12. de Regular.* Et iuxta Concilium Tri-
4 dentinum *Seſſ. 25. cap. 3. de Regular.* omnia Monaſteria tàm Virorum, quàm Mulierum etiam Mendicantium, exceptis Capuccinis, & ijs, qui Minores de Obſeruantia nuncupantur, ſunt
5. capacia, Statutum autem excludens à ſucceſſione Religioſos eſt inualidum; Et Confirmatio
6 Apoſtolica tanquam in forma communi refertur ad Statuta valida ex allegatis pro Domino Lucio.
7 Placuit etiam Dominis aliud fundamentum, quod ab initio illæ Moniales ante ingreſſum Religionis fuerunt à Statuto excluſę propter Maſculos, cum Statutum ante ingreſſum iniecerit vinculum, vt per *Caſtrenſ. conſ. 304. num. 14. lib. 1. Tiraquell. de Iur. Primogenit. qu. 43. nu. 5. & ſeq. Mandell. conſ. 98. num. V in. multos allegans commun. opin. 811. num. 14. Craſſ. in §. ſucceſſio qu. 3. num. 2.* quo fit, vt cum prius eſſent à Statuto excluſę, per talem excluſionem quęſi-
8. tum fuit ius Maſculis, & quatenus agitur de eorum intereſſe, faciant partem in legitima itaut illa tranſeat de triente in ſemiſſem, vt fuit reſolutum in *Cauſa Romana de Lante coram Sanctiſſimo D. N. quæ eſt deciſ. 266. par. 1.* & tradit *Decian. reſponſ. 46. num. 31. & ſeq. lib. 3.*

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Æſina Fideicommiſſi.

Lunæ 12. *Febr.* 1629.

ARGVMENTVM.

Dotes Filiarum fideicommittentis non computantur in legitima filiorum, ſed tanquam æs alienum hæreditatis fideicommittentis detrahũtur ſiuè fæminæ excludantur à Statuto propter Maſculos, ſiuè dotes ſuccedant loco legitimæ.

SVMMARIVM.

1. *Dotes filiarum fideicommittentis non ſunt computanda in legitimam filiorum, ſed ſunt detrahenda ab hæredibus vltimi grauati, tanquam æs alienum hæreditatis fideicommittentis, ſiue fæminæ excluſæ ſint propter maſculos, & num. ſeq.*
2. *Siue dotes ſuccedant loco legitimæ, & num. ſeq.*
3. *Fæmines ſimpliciter à Statuto excluſis, earum dotes tanquam æs alienum de toto patrimonio detrahuntur.*
4. *Fęminæ excluſæ à Statuto propter maſculos, queunt concurrere cum filijs in legitima.*
5. *Legitima debetur iurè ſucceſſionis.*
6. *Et eſt portio eius, quod quis habiturus ſit ab inteſtato.*
7. *Fæminæ excluſę à Statuto non iure ſucceſſionis, ſed condictione à Statuto dotes conſequi debent.*
8. Statutum Æſinum rubr. 109. & 111. lib. 2. *dotes fæminarum excluſarum non ſubrogat loco legitimæ.*
9. *Dos non ſuccedit loco legitimæ, neque de legitimæ corpore ſunt detrahenda, cum fæminæ dotatæ, ſiue dotandæ nequeant eſſe hære-*

des

des, aut habere regreſſum ad hęreditates parentum, nec Statuta mandantia, illas dotari faciunt vllam mentionem legitimæ.

10 *Dos ſuccedit loco legitimæ, cum Statutum mãdat fæminas dotari congruenter attenta qualitate perſonarum, & quantitate patrimonij.*

11 *Intellige, id procedere cum Statutum fecit mentione legitimę, non autem cum ſimpliciter mandauit, dotari arbitrio poteſtatis.*

12 *Legata deduci debent poſt habitam rationem legitimæ.*

13 *Contrarium tenent alijs.*

14 *Dotes deducuntur ante legitimam, cum petuntur tanquam delata ex Statuto.*

15 *Fæminas facere partem in legitimam ad commodum maſculorum, electio non eſt fæminarum, ſed ipſorum maſculorum, ad quorum fauorem Statuta emanar.ut.*

16 *Dotes non extrahuntur ex legitima. ſed tanquam es alienum ante illam deducuntur, cum illa eſt triens, non autem Semisrucc ipſa admittuntbr ad fauendam partem.*

DECISIO LXVI

SVpererat videndum pro firmando ſtatu hæreditatis Antonij Franciſci Ceccolini, an dotes
quatuor filiarum eiuſdem fideicommittentis
eſſent detrahendæ de hæreditate illius per hæ-
redes vltimi grauati, tamquam æs alienum, vel
potius in legitimam filiarum computandæ, vt
indè ſciri etiam poſſet diminutio hæreditatis
reſtituendæ in hac parte, & Domini tamquã
æs alienum eſſe detrahendas reſponderunt ſiue
1 à Statuto Æſino ſimpliciter, & abſolutè à ſuc-
ceſſione, ſint fęminæ excluſæ propter maſculos,
ſiuè dotes illarum in locum legitimæ ab eodẽ
2 Satuto reperiantur ſubrògatę.

Nam quando fæminæ ſimpliciter, & abſolu-
3 tè à Statuto ſunt excluſæ, quamnis varię ſint
Doctorum opiniones, verior tamen eſt illa, vt
dotes tamquam æs alienum de toto Patrimo-
nio dethahantur, non autem de legitima filio-
rum extrahantur, quam firmarunt *cald. in l. Pa.
pinianus §. Vnde ſi quis num. 2. & Angel. ibidem
num. pariter 2. ff. de inoffic. teſtam.* & ſequnti ſunt
*Soccin. Sen. conſ. 83. num. 36. lib. 4. Brun. de Statut.
art. 13. qu. 3. num. 31. & ſequen. Soccin. Iun. conſ.
25. num. 13. lib. 1. Beron. conſ. 138. num. 11. lib. 2.
Simon de Prat de vltim. volunt. lib. 3. fol. 363.
Rimin. Iunior. conſ. 187. num. 46. Gabr. conſ. 11. nu.
10. lib. 1. & de legitima concl. 2. Theſaur. deciſ.
159. num. 14. Peregrin. de fideicom. art. 38. nu. 19.
Craſſ in §. legitima qu. 7. num. 4.* & hanc partem
Rota ſequuta eſt in *Firmana legitima 16. Febr.
1618. coram bo. mem. Vbaldo, quæ eſt deciſ. 4. inter
impreſſ. poſt moderu. tract. de legitim.* & omnes
mouentur vnica ratione, quod dum fæminę
4 propter maſculos ſunt excluſæ à ſucceſſione,
non poſſunt concurrere cum filijs in legitima,
cum illa debeatur iure ſucceſſionis, & dicatur
5 portio eius, quod quis habiturus ſit ab inteſta-
6 to, propterea non per ſucceſſionem; ſed con-
7 dictione à Statuto tamquam debitum hęredita-
rium dotes conſequi debent, quæ ante legiti-
mam ſunt detrahendæ *Bart. in l. 1. §. ſciendum
ff. de ſuis, & legit. Craſ. in §. legitima qu. 7. num.
4. Gabr. dicto conſ. 11. num. 11. lib. 1. & Peregr. d.
Artic. 38. num. 23.*

Cæterum, quod fæminæ ſint excluſę per Sta-
tuta Ciuitatis Æſij, & quod dotes non ſucce-
dant loco legitimæ ſufficienter patet ex con-
8 textu Statutorum, quę dantur, nam primum
ſub rubr. 109. lib. 2. diſponit, quod defuncto
Patre ab inteſtato relictis filijs, & filiabus, fra-
tres teneantur dotare ſorores, & illę non poſſint
habere regreſſum ad bona paterna, vel mater-
na, ſed ipſi filii Maſculi in Bonis Patris, & Ma-
tris vniuerſales hæredes exiſtant; In ſecundo
vero Statuto *ſub. rubr. 111. eod. lib. 2.* diſponi
tur, quod filiæ dotatæ ſint contentę, nec poſſint
Patre, vel Matre defunctis, & viuentibus fratre,
vel fratribus habere regreſſum, vel aliquid pe-
tere occaſione hæreditatis eorumdem, vnde
cum dotatæ, ſiue dotandæ non poſſint eſſe hæ-
9 redes, aut habere regreſſum ad hęreditates Pa-
rentum, nec in eo, quod Statuta mandant dota-
ri, fiat aliqua mentio legitimæ, ſequitur dicen
dum, Dotes non ſuccedere loco legitimæ, neq;
de corpore legitimę eſſe detrahendas ſequen-
do *Caſtren. in l. Titio centum §. Titio genero num.
8. ff. de cond. & demonſtr. Gabr. conſ. 11. num. 4. lib.
1. & conſ. 140. num. 16. lib. 5. Morot. Conſ. 23. nu.
2. verſ. ſed licet Galuan. conſ. 31. num. 9. & 98. cum
alijs allegatis in eadem Firmana legitimæ coram
bon. mem. Vbaldo.*

10 Nec vim facit, quod Statutum, mandet
fęminas dotari congruenter attenta qualitate
perſonarum, & quantitate Patrimonij, quas vo-
luerit commenſurare dotes habita ratione le-
gitimæ, prout multi relati per *Morot. dicto conſ.
23. num. 11.* ponderarunt; quia huic obiecto ſuf-
11 ficienter fuit reſponſum in *Firmana legitimæ
30. Octobris 1617. coram eodem bon. mem. Vbal-
do,* quæ eſt 74. *num. 3. poſt eumdem Tract. de Le-
gitima* vbi declarantur authoritates Fulgoſij
Morotij, & Simon. de Præt. loquentium, quando
Statutum fecit Mentionem legitimæ, non au-
tem quando ſimpliciter mandauit dotari arbi-
trio Poteſtatis, quia tunc exprimitur, quod ta-
citè inerat de conditione, & quantitate.

Nec ſimiliter obſtat exaduerſo, quod Dotes
12 ſint lehatæ, & tamquam legata deduci debeant
poſtquam poſita fuerit ratio legitimæ *Alex.
conſ. 31. num. 8. lib. 3. Card. conſ. 151. num. 4. cum
alijs allegatis;* Quia omiſſa hac diſputatione,
13 quæ non etiam recipitur per Peregrin. Gabr.
Theſaur. ſupra allegatos, ſufficit, quod iſtæ do-
14 tes petantur detrahi tamquam debitæ ex Sta-
tuto, & tranſierint in debitum Patrimonij re-
licti per Antonium Franciſcum Fideicommit-
tentem, vt inde ante legitimam ſint deducen-
dæ.

Si vero adhuc pręſupponeretur, Dotes à Sta-
tuto eſſe ſubrogatas loco legitimæ, & ſorores
15 poſſe facere partem ad commodum maſculo-
rum, nihilominus, cum hęc electio non ſit fœ-
mina-

minarum, ſed maſculorum, ad quorum fauorem Statuta emanarunt, vt dotatæ ſint earum Dote contentæ, & pro dotandis arbitrio nominatorum in Statutis, earum Dotes ſint taxandæ, acquieſcentibus heredibus grauatorum, vt legitima ſit triens, non autem ſemis, Dotes
16 non erunt de legitima extrahendę, ſed tamquã
æs alienum ante legitimam deducendæ, vt latiſſimè fuit firmatum in *dicta deciſ. 30. Octobris 1617. coram bon. mem. Vbaldo inter impreſſas 74 poſt tract. de legitima* cuius rationes, & fundamenta non ſunt tranſcribenda &c.

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Aſſiſien. Fideicommiſſi.

Lunæ 28. Maij 1619.

ARGVMENTVM.

Excluſionem ſtatutariam fęminarum propter maſculos non impedire, quin illæ admittantur ad faciendam partem, & augendam legitimam ad fauorem eorumdem maſculorum, quoties id filijs maſculis expedit, iuxta communiorem opinionem firmat hæc Deciſio.

SVMMARIVM.

1 *Identitas bonorum probatur contra heredes ex deſcriptione facta à teſtatore.*
2 *Poſſeſſio bonorum penes aliquem probatur ex poſſeſſione aſſecuta eorumdem cum ſpecifica deſcriptione.*
3 *Ac ex teſtibus.*
4 *Licet fuerint inualidè examinati, quia inſeruiunt pro adminiculo poſſeſſioni inſtrumentali.*
5 *Bona poſſeſſa ab herede fideicommiſſario præſumuntur eadem poſſeſſa à teſtatore, concurrentibus dictis teſtium, & inſtrumentis, niſi exhibeatur nouus titulus.*
6 *Bona eſſe fideicommiſſaria contrà heredes grauati probatur ex eiuſdem heredis grauati confeſſione.*
7 *Trebellianica poteſt prohiberi etiam filijs primi gradus iuxtà opinionem Rotæ.*
8 *Legitima ſemel detracta iterum non eſt detrahenda.*
9 *Diuiſio ampliſſima præfert renunciationem fideicommiſſo.*
10 *Debet tamen eſſe concepta cum clauſulis ad habendum, ad alienandum, & quicquid placuerit faciendum.*
11 *Legitima non recipit grauamen.*
12 *Immiſſio datur heredi fideicommiſſario pro indiuiſo vna cum herede grauati pro legitima.*
13 *Fæminæ ſiue excludantur per ſtatutum, ſiue per ſubrogationem dotium in locum legitimæ, ſemper faciunt partem ad commodum maſculorum, quorum fauore excluduntur.*
14 *Immiſſio verò non datur, cum liquidandus eſt ſtatus hereditatis, vt cognoſcatur de commodo maſculorum.*
15 *Bona fidei commiſſaria non obligantur pro dote, niſi in ſubſidium.*

DECISIO LXVI.

Dixerunt Domini, Io: Paulo, & fratribus de Paulutijs eſſe dandam immiſſionem in bonis, de quibus agitur, quia de ſubſiſtentia fideicommiſſi ex fideicommiſſo Ioannis Senioris, & de deſcendentia eorum ab ipſo fideicommittente iam fuit reſolutum 31. Maij 1627. identitatem autem bonorum eſſe probatam, & detractiones non competere hodiè cenſuerunt, quibus concurrentibus non ſolet immiſſio denegari ex *remed. l. finalis C. de edict. diu. Adr. tollen.*

Bonorum identitas ſatis probatur ex eo, quod cum Ioannes Paulus, & fratres deſcendentes ex Iacobo vno ex tribus filijs Ioannis fideicommittentis prætendant ſuccedere extinctis maſculis deſcendentibus ex Tullio, & Modeſto, qui fuerunt alij duo filij Ioannis, & ſic in tota portione Ioſephi deſcendentis ex Tullio vltimo loco defuncti, & in tertia parte portionis Raphaelis deſcendentis ex Modeſto, quæ adhuc Ioſepho viuente illi contigit per obitum dicti Raphaelis ſine maſculis, remanentibus alijs duabus partibus, videlicet vna Iacobo alteri filio pro altera portione fideicommiſſi, & altera dictæ filiæ Raphaelis pro legitima ſui Patris. Vndè illam pro integra portione Ioſephi deducunt ex diuiſione facta per eumdem Ioannem fideicommittentem in proprijs codicillis, in quibus diuiſa eius hæreditate in tres partes, primam aſſignat Iacobo filio, ſecundã Raphaeli nepoti ex Modeſto filio, tertiam Ioſepho, & Romulo ex Tullio altero filio, ex quorum bonorum deſcriptione benè probatur, bona tunc
1 fuiſſe in bonis Teſtatoris, & ab eodem poſſeſſa; Cum non agatur contra Tertios, ſed contra hæredes, qui dicere non poſſunt, teſtatorem mentitum fuiſſe *Bald.* ex hac ratione arguens *conſ. 89. num. 3. lib. 1. Peregrin. conſ. 48. num. 5. lib. 1. Cephal. conſ. 386. num. 29. Fuſar. Brixien. de ſubſt. quæſt. 618. num. 30. idem Peregrin. de Fideicom. art. 44. num.* 20. Et quod reperta
2 fuerint in hæreditate Ioſephi vxoris de tempore eius obitus, & nunc penes heredem Antiphilis Ioſephi vxoris, & hæredis exiſtant, probatur ex petitione, & poſſeſſione aſſequuta per eamdem Antiphilem hæredem in mandato de immittendo, in quo nomina Bonorum, & confines concordant, & prius eadem Bona viuente Ioſepho ab eadem in erectione Commendæ Sanctorum Mauritij, & Lazzari cum eiſdem confinibus deſcripta fuerunt, quibus accedunt Teſtes de vtraque poſſeſſione, tam fi-
3 deicommittentis, quam Ioſephi deponentes, quibus, etiamſi inualidè fuiſſent examinati,
4 quod tamen non admittitur, pro adminiculo ad prędicta Inſtrumenta eſſet deferendum *Bart.*
4 *in l. Admonendi num. 41. ff. de iure iur. Crauet. conſil. 198. num. 11. Caputaque deciſ. 206. num. 6. par.*

2. itaut niſi nouus Titulus exhibeatur fauore
Fideicommiſſarii, præſumantur eadem Bona
poſſeſſa à Teſtatore concurrentibus adminicu-
lis Teſtium, & Inſtrumentorum, & quod agi-
tur contra hæredem *Peregrin. de fideicommiſ.
eodem art. 44. num. 22. Fuſar. dicta quæſt. 618. nu.
45. Rota deciſ. 131. num. 5. & 407. in fine par. 2.
rec.* & idem fuit firmatum coram me *in Bono-
nien. fideicommiſſi de Manzolis 21. Februarij
1622.*

Pro portione autem, quæ contigit eidem Io-
ſepho per Obitum Raphaelis, facilior eſt pro-
batio, nedum ex prędictis, ſed etiam quia
Ioſeph agnouit eam partem, tamquam vin-
culatam ex Teſtamento Ioannis, dum illam
petijt, & acceptauit, & vlterius faſſus eſt fidei-
commiſſum, dum in ſuo Teſtamento expreſsè
mandat ſuo hæredi, vt bona, & iura omnia
fideicommiſſi reſtituat retentis detractionibus,
& ſibi ſolutis melioramentis, itaut de illis tã-
6 tummodo hodiè agendum ſit, ex quo in ceteris
ſufficit ſola Ioſephi Confeſſio ad quemcumque
effectum *l. cum te C. de tranſact. Surd. conſ. 69.
tom. 1. num. 1.* vbi latiſſimè concluſionem com-
probat.

Non obſtant igitur detractiones oppoſitę,
quæ ſi de Trebellianica eſt quæſtio, illa legitur
7 prohibita in Teſtamento fideicommittentis, &
potuit prohiberi etiam filijs primi gradus ſe-
cundum opinionem, quam ſequitur *Rota Caſ-
ſad. deciſ. 4. de Teſtibus Creſcen. deciſ. 2. eodem
tit. Seraphin. deciſ. 570. num. 1. cum alijs allegatis
per Adden ad deciſ. 421. nu. 16. ſan. mem. Gregor.*
XV. ſimiliter neque eſt quærendum de legiti-
ma Raphaelis deſcendentis ex Modeſto altero
ex filijs fideicommittentis, quia ſemel fuit
detracta per Tutores Euſtæ filiæ, vt triens poſt
Obitum Raphaelis patris, & ſemel detracta,
8 iterum non eſt detrahenda *Ceph. conſ. 189. num.
24. Rot. deciſ. 580. num. 4. coram Papa Gregorio
XV.* Nec exceptio diuiſionis factæ inter Iaco-
bum, Ioſephum, & Tutores Euſtæ mortuo Ra-
phaele viſa fuit releuans, quaſi Iacobus ex
clauſulis ampliſſimis diuiſionis renunciauerit
9 fideicommiſſo Ioannis patris in parte Ioſepho
tangente, vt latiſſimè comprobat *Fuſar.* ponde-
rando clauſulas in *quæſt. 593. num. 11. 18. & 19.*
10 Quia ſimplex legitur diuiſio, nec adſunt clau-
ſulæ ampliſſimæ ad habendum ad alienandum,
& quidquid placuerit faciendum, & ſimiles, ſi-
ne quibus idem *Fuſar.* latiſſimè materiam pro-
ſequens eadem *quæſt. 593.* negat poſſe induci
renunciationem.

Non obſtat, quod ſaltem ſit detrahenda
legitima Ioſephi filij Tullij ex altero filio Io-
annis fideicommittentis, quæ petitur tamquam
ſemis, & non vt triens attento numero filiorũ,
nempe Iacobi, Modeſti, Tullij, Franciſci, Fauſti-
næ, Dianæ, & Hieronimæ, qui omnes enuncian-
tur ab ipſo fideicommittente in Teſtamento,
quod datur tanquam eius filij, quæ proculdu-
11 bio dicebatur non recipere grauamen *l. quo-
niam in prioribus C. de inoffic. Teſtam. Honded.
conſ. 42. num. 22. lib. 2. cum alijs per Fuſar. allega-
tis quæſt. 296. num. 1. de ſubſtit.*

Quia etſi huiuſmodi detractio non poſſit
impediri, non tamen eſt impedienda eius im-
miſſio in reliquo reſeruato triente hæredi Io-
ſephi, vel ſemiſſe cum onere ſuo, vt infra di-
cam; Quandoquidem ſi aliæ detractiones non
12 obſtant, pro indiuiſo dabitur immiſſio Fidei-
commiſſario pro ſua quota ſecundum opinio-
nem *Rotæ de qua in Cæſenaten. fideicommiſſi de
Aldinis 28. Iunij 1604. quæ eſt 185. coram Papa
Gregorio XV. in Foroliuien. fideicommiſſi 30. Iunii
1614. coram bon. mem. Buratto in Ferrarien. de
Taſſonis 28. Nouembris 1618. coram Patriarcha
Pamphilio, & in Tuſculana fideicommiſſi 4. Iulij
1618. coram Domino meo Decano.* Cæterum,
quod hęc quota quæ pro indiuiſo licebit hæ-
redi Ioſephi grauati retinere, eſſe debeat tri-
ens, vel ſemis viſum fuit pro ſemiſſe reſpon-
dendum, quia hęres Ioſephi non acquieſcit
13 trienti propter commodum pinguioris portio-
nis in ipſo ſemiſſe, quo caſu, ſiue fęminæ exclu-
dantur per Statutũ, ſiuè ex teſtamẽto, & ſiuè vim
pliciter, ſiuè per ſubrogationẽ Dotium in locũ
legitimę tãquã agnitæ, quia tamẽ fauore Maſcu-
lorũ à ſucceſſione excluduntur, ſemper faciunt
partẽ ad fauorẽ eorũdẽ ipſis volentibus, quan-
do pinguiorem legitimam conſequi poſſunt,
puta quando minor eſt ſumma, in qua dotan-
tur fęminę, quam portio legitimæ, quæ illis
contigit in concurſu fratrum, & hanc partem
ſequitur *Rota deciſ. 266. par. 1. diuerſ. & in Firma-
na legitimæ coram bon. mem. Vbaldo, quæ eſt in
ordine 74. impreſſa poſt tract. Moderni de legitima,
& coram me in Æſina fideicommiſſi 12. Februarij
præteriti Gratian. diſcept. 675.* qui opiniones re-
fert, & in hac Rotam ſequendo reſidet. Quod
ſi dicatur de pinguiori commodo Maſculo-
rum non conſtare; & tunc pro parte hæredis
14 ſemper poterit opponi de liquidatione ſta-
tus hæreditatis, quo pendente ad immiſſio-
nem deueniri non poteſt *Bald. in l. 2. num. 6. C.
de execut. rei iud. Beet. conſ. 5. num. 6. Oſaſc. deciſ.
129. num. 5. Surd. conſ. 248. num. 8. vol. 2.*

Non obſtant Dotes, quę ſimiliter pręſuppo-
nuntur detrahendę. Nam quo ad Dotem
Ludouicę Vxoris Tullij Patris Ioſephi, & alte-
rius dotis Lucretię ſororis Ioſephi, & Lepinæ
filiæ dicti Ioſephi, & Antephilę vxoris pariter
Ioſephi, hæ inquam non ſunt detrahendę de
fidecommiſſo Ioannis, ad quem reſtitutio ea-
rumdem non pertinet, cum non ſint debita
15 illius, nec Bona Patris fideicommiſſaria ſint
obligata, niſi in ſubſidium ceſſantibus Bonis
liberis, quę tamen apparent ex legitima Ioſe-
phi ad eſſe, & quando non habent aliundè vn-
de poſſint dotari *Rota deciſ. 266. num. 9. coram
Papa Gregorio XV. & in Peruſina Dotis 9. Iunii
1614. coram bon. mem. Vbaldo, & in Romana
Dotis de Palutiis 24. Ianuarij præteriti coram
Domino meo Vbile,* quę omnia, cum non pro-
bentur, nec de inſtrumentis Dotium adhuc in
actis conſtet, fruſtra contenditur ſuper detra-
ctione eius, quod non probatur in eſſe dedu-
ctum, & eodem modo reſpondetur ad Dotem
Eu-

Europę Vxoris Modeſti, quę debet detrahi de bonis liberis illius, & ſic de tertia parte libera, quę peruenit ad Euſtã filiã Raphaelis filij Europę. Dos autem Manſuetę Vxoris Ioannis fideicommittentis non meretur reſponſionem; quia non datur Inſtrumentum, nec dicitur, an ſuperuixerit Marito, nec ſumma ſpecificatur ſuperquibus poſſit fundari exceptio propoſita.

Demum nec exceptio melioramentorum quidquam releuat ad impediendam Immiſſionem, quia de illis pœnitus non conſtat. Et ita fuit reſolutum. &c.

R. P. D. MVTO.

Viterbien. Legitimę.

Ven. 1. Iulij 1695.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

1 *Legitima inter filios pro virili diuiditur.*

2 *Fœminæ à Statuto excluſæ propter maſculos computantur in numero liberorum ad faciendum numerum, & partem in legitima.*

3 *Idque procedit etiam in ſucceſſione matris.*

4 *Et faciunt numerum, & partem ad commodum fratrum maſculorum eiuſdem matrimonij, non autem vterinorum.*

5 *Statuta excludentia fœminas propter maſculos intendunt conſeruationem agnationis.*

6 *Fratres vterini non conſeruant agnationem.*

7 *Fratres vterini ſunt de aliena familia.*

8 *Hæreditas adita fit patrimonium adeuntis.*

9 *Legitima debetur etiam ex hæreditate per defunctum adita.*

10 *Tranſactio præſumitur facta titulo hæreditario, etſi talis titulus non fuerit expreſſus, dum verè præceſſerat aditio, & nullo alio titulo tranſigi poterat.*

DECISIO LXVII.

REformandam eſſe Domini cenſuerunt ſententiam Rotalem R.P.D. mei Capraræ, cõcedentem Bentiuolo, ac alijs fratribus de Hondedeis immiſſionem pro legitima in duabus ex ſeptem partibus ſuper bonis hæreditarijs Comitiſſæ Eleonoræ Marſcianæ Auiæ per fratres de Buſſis poſſeſſis, ac inſuper reſponderunt deberi legitimam ex bonis hæreditarijs Comitis Antonij Franciſci Balleoni iuxta modum in vtraque reſolutionis parte inferiùs recenſendum.

Quò enim ad primam, fomentum reformationi ſententiæ præbuit inſubſiſtentia quantitatis portionum legitimæ, quæ in eadem ſententia fratribus de Hondedeis in duabus ex ſeptem partibus taxantur; nam cum nouem eſſent filij, duo nempe ex priori matrimonio, ex quibus cauſam habent ipſi Actores, & ſeptem
ex ſecundo, à quo proueniunt memorati fratres de Buſſis, legitima in duabus ex nouem
1 partibus aſſignanda erat; nam omnes filij cõcurrere debent pro æquali, iuxta *Text. in auth. Nouiſſima C. de inoff. teſtam.* cum alijs per *Merl. de legit. lib. 1. tit. 4. qu. 1. num. 1. & 2.*

Non obſtante, quod inter fratres de Buſſis adſint fœminæ excluſæ per Statutum Viterbij propter maſculos; nam nihilominus computari debent in numero liberorum, ac faciunt
2 numerum, atque partem, perindè acſi excluſæ à Statuto non eſſent, iuxtà communem ſententiã, de qua *Roman. in l. vnic. num. 67. & 58. C. quando non peten. par. petent. accreſ. Rota in recent. deciſ. 137. num. 13. & 14.* vbi procedere etiam in ſucceſſione matris de opinione Rotæ teſtatur *par. 6.* & plenè *dec. 11. n. 8. par. 19. & poſt Michalor.*
3 *de fratr. deciſ. 60. num. 15. & coram Priol. deciſ. 134. num. 13.* Et quidem ad commodum fratrum maſculorum eiuſdem matrimonij, non
4 autem fratrum vterinorum primi, eo quia cum intentio ſtatuentium fœminas excludendi
5 propter maſculos fuerit, vt agnationes conſer-
6 uentur, talis conſeruatio non producitur ex
7 fratribus vterinis, qui non ſunt agnati ſororis vterinæ; nam ſunt de aliena familia, iuxta doctrinam originariam à *Bald. in conſ. 316. lib. 2.* quam ſequuntur *Paul. de Montepic. conſ. 85. nu. 34. B. un. de ſtatut. Quod ſtantibus maſculis art. 2. quæſt. 18. num. 250. cum ſeqq.* latè *Rot. deciſ. 461. num. 7. cum ſeqq. par. 2. rec.* vbi ſub. *num. 6.* contraria opinio *Gabr.* & aliorum confutatur, & *deciſ. 137. num. 16. cum ſeqq. & deciſ. 160. num. 27. par. 6. recent.*

Reſpectu autem ſecundæ partis reſolutionis viſum fuit DD. deberi Hondedeis legitimam etiam ſuper bonis hæreditarijs Comitis Antonij Franciſci Balleoni, nam cum dicta bona delata fuerint dictæ Comitiſſæ auiæ, tanquam
8 proximiori ab inteſtato hæredi, & per eam adita ſolemniter hæreditas euaſit proprium mulieris patrimonium per *Rot. coram Merlin.*
9 *deciſ. 316. num. 4.* vt ex hoc, ſicuti ex alijs bonis legitima debeatur, *Text. in l. Libertus ff. de bonis liber. & Gloſſ. in c. Raynaldus in verb. Portiones de teſtam. Mangil. de imput. quæſt. 9. num. 32. Merl. de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 1. num. 1. cum ſeqq. Peregr. de fideic. art. 36. num. 72.*

Quin turbet prætenſio, quod ſucceſſio in bonis d. Comitis Antonij Franciſci ſpectet ad fratres de Buſſis vigore ceſſionis reportatæ à Comitibus de Marſciano Renunciatarijs antedictæ Comitiſſę Eleonoræ in tranſactione cum eiſdem ſuper his bonis inita; nam cum Comitiſſa dum viueret, introduxerit litem contra prætecenſitos Comites de Marſciano, tam ſuper fideicommiſſo Alberti, quàm ſuper libera hæreditate d. Com. Antonij Franciſci, & quamuis ob eius renunciationem per binas deciſiones Rotales coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano fuerit excluſa, & ſuccubuerit, tamen in hoc ſtatu è viuis ſublata, Buſſij eius hæredes poſt aditam hæreditatem ad relatam tranſactionem deuenerint cum Marſcianis ſu-

per præfata lite pendente cum Comitiſſa Auctrice, tam ſuper fideicommiſſo, quàm ſuper d. hęreditate, in qua pręuia ſolutione, ſeu promiſſione ſcut. 3000. facta à Buſſis, Marſciani ceſſerunt eiſdē omnia bona, & iura, tam fideicommiſſi, quàm hęreditatis, inde ſequitur, quod bona libera d. hęreditatis Balleonę augent hereditatem Com. Eleonorę, ex cuius iuribus fuit expreſsè ſuper eadem hęreditate trāſactum, etiamſi expreſſum non fuerit nomen hæredis, dum verè pręceſſerat hęreditatis aditio, & nullo alio titulo Buſſij tranſigere poterant, vt pluribus allegatis firmauit *Rot. coram Dunoz. deciſ. 836. num. 12. & coram Card. Cerr. deciſ. 650. num. 2.* modo tamen adiecto, quod minui debeat proportionabiliter hæreditas libera Com. Antonij Franciſci pro rata dd. ſcut. 5000. per fratres de Buſſis ſolutorum, aut promiſſorum pro tranſactione inrunda, quatenus ſolutio reſpicit d. hęreditatem liberam.

Et ita Partibus auditis in hanc modum DD. reſpondrrunt, ſe relatiuè in reliquis habentes ad firmata in deciſione R.P.D. Capraę in ſuperiori inſtantia emanata &c.

R.P.D. MOLINES.

Romana Legitimę.

Lunæ 23. Ianuarij 1695.

ARGVMENTVM.

Patet ex Summario.

SVMMARIVM.

1 *Legitima tranſit de triente ad ſemiſſem ſtante numero ſenario filiorum.*

2 *Fœminæ à Statuto excluſæ fauore maſculorum faciunt, vel non faciunt numerum ad augendam legitimam, prout maſculis magis expedit, & num. 3.*

4 *Portio, quæ per Statutum aufertur fœminis poteſt fideicommiſſo grauari.*

5 *Si tamen deficiant abſque prole maſculi primo loco inſtituti, ceſſetque fauor agnationis, factuſque fuerit locus vocationi fœminarum ſubſtitutarum, in ea portione excitatur priſtina natura legitimæ reijcientis quodcunque onus.*

DECISIO LXVIII.

POST quam Domini perſiſtendo in Deciſis approbauerant reſolutionem alias captam fauore Catharinæ Penię pro conſequendo mēſtruo legato ſcut. 55. vt apparet ex alia Deciſione contemporaneè edita coram me ſub hodierna die, Animaduertentes vlterius, quod in eodem dubio pro parte Olimpiæ Fonſecæ de Gallis contra fratres de Panizza filios, & hęredes quondam Annæ ſororis fuerat commixta petitio, in qua ſumma eſſet taxanda legitima Gaſparis fratris, cuius præfata Olimpia eſt hęres fideicommiſſaria; Ideo in hac parte retenta facti ſerie expoſita in alia Deciſione mea promulgata ſub die 22. Iunij labentis Anni prodijt reſolutio, dictam legitimam importare integrum trientem fauore hæreditatis Gaſparis habito reſpectu ad ſemiſſem totius Aſſis hęreditatis Gabrielis communis Patris.

Præbuit namque huic reſolutioni fomentum calculus aliarum quatuor ſororum, quæ inſimul cum Gaſpare, & Balthaxarre fratribus extiterunt tempore obitus Gabrielis Patris; Ideoque ſtante numero ſex filiorum legitima fecit tran-
1 ſitum de triente ad ſemiſſem per *Text. in auth. nouiſſima C. de inoff. teſt. & § ſi verò auth. de trient. & ſemiſſ. Rota coram Cerr. deciſ. 638. num. 2. & deciſ. 11. num. 7 par. 19. recent.*

In nihilo releuante, quod ad augendam legitimam maſculorum de dicto triente ad ſemiſſem nulla eſſet habenda ratio de dd. quatuor ſororibus, ſtante Statuto Vrbis in *cap. 145.* excludente fœminas à ſucceſſionibus ab inteſtato,
2 Nam placuit Dominis ſequi opinionem communiter in hoc noſtro Auditorio receptam, quod ſcilicet cum præfatum Statutum reſpiciat fauorem maſculorum, hinc ſequitur, fœminas inibi excluſas minimè reputari vti mortuas ſimpliciter, ſed faciunt, vel non faciunt numerum ad augendam legitimam prout maſculis magis expedit pro eorum intereſſe ad tradita per *Craſſ. in §. legitima. quæſt. 6. num. 7. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 594. num. 22. Gabriel. var. concluſ. tit. de legit. concluſ. 2. num. 8. Merlin. eodem tract. lib. 1. tit. 4. qu. 3. num. 16. & 31. Rot. deciſ. 266. par. 1. diuerſ. & coram Priol. deciſ. 134. num. 4. & deciſ. 137. num. 13. par. 6. & deciſ. 499. num. 11. par. 18. recent.*

Et propterea, ſicuti inſinuabant ſcribentes
3 pro dicta Olimpia, Domini libenter inclinarunt, quod ſi in calculando per peritum aſſe hæreditario Gabrielis communis Patris, plenius videatur conſultum hęreditati Gaſparis filij, vt ſorores dotatę connumerentur ad augendam legitimam, iſtę debeant facere numerum, ſin minus magis expediat eaſdem fœminas dotatas excludere erunt excluſæ, concurrente potiſſimum voluntate eiuſdem Gaſparis expreſſa in ſuo vltimo, cum quo deceſſit Elogio per hęc verba — *qual detrazione intendo, e voglio che ſi faccia in ogni miglior modo, e forma, che renda maggiormente pingue la mia Eredità.*

Abſque eo, quod viſum ſit obſtare, quod Gabriel, ex cuius aſſe hęreditario detrahenda eſt præfata legitima, inſtituerit in omnibus bonis ſuis fideicommiſſum, & proinde nequeat hodie fieri iſta voluntaria admiſſio, ſiue excluſio fœminarum pro regulanda legitima de triente ad ſemiſſem iuxta ſuperius allegata, ſtāte illa ratione, quod ſi reuertatur ex portione fœminarum demptis dotibus aliquod augumentum, iſtud remaneat obnoxium fideicommiſſo ordinato ad commodum omnium vocatorum.

Quia quidquid ſit de opinione, an illa portio,

4 çio, quę per Statutum aufertur fęminis, cedat commodo maſculorum, vel potius poſſit fidei-commiſſo grauari, vt tenuit *Rota in deciſ. 99. per tot. poſt Peregrin. ad Statut. Vrbis* in pręſenti themate Dominis viſa fuit ceſſare, quæ vis difficultas, ex quo maſculi primo loco inſtituti à Gabriele iam defecerunt abſque prole, cumq;
5 ceſſauerit illorum fauor, ſeu contemplatio agnationis, factiſque fuerit locus vocationi fęminarum ſubſtitutarum, iterum in illa portione excitatur priſtina natura legitimæ, quæ exiſtentibus maſculis, & durante agnatione veluti ſopita quieuerat, proindeque ſuccedentibus fœminis per remotionem obſtaculi ſuum operatur effectum cuiuſcumque oneris reiectiuum, vt in his terminis formiter diſcuſſo articulo dixit *Rot. deciſ. 267. num. 5. vſque ad 7 par. 13. recent. & in Romana fideicommiſſi 5. Aprilis 1666. cor. Eminentiſſimo Carpineo*.

Et ita auditis tantum Informantibus pro dicta Olimpia reſolutum fuit.

R. P. D. M V T O.

Nepeſina Legitimæ.

Veneris 26. Aprilis 1697.

ARGVMENTVM.

Fœminas à Statuto propter maſculos excluſas numerari ad augendam legitimam deciditur; In quo prævalet votum maſculorum illas numerare volentium. Statutum Nepeſinum excludens fœminas declaratur: Necnon agitur de probatione domicilij ad effectum validitatis teſtamenti.

SVMMARIVM.

1 *Legitima eſt Semis, cum filij ſunt vltra quatuor.*
2 *Et diuiditur integra inter maſculos, licet adſint fœminæ facientes partem.*
3 *Quæſtio, an fœminæ excluſæ faciant numerum, & partem ad augendam legitimam fauore maſculorum, quæſtio erat olim inuoluta.*
4 *Dos ſuccedit loco legitimæ, cum Statutum incipit à dotatione.*
Statutum Nepeſinum *cap. 35. ſubrogat dotem loco legitimæ.*
5 *Fœminæ excluſæ à Statuto faciunt numerum, & partem, cum dos ſuccedit loco legitimæ.*
6 *Præſertim cum id magis expedit filijs maſculis, ad impinguandam legitimam.*
7 *Quod procedit, etſi non omnes filij ſint hæredes patris.*
8 Statutum Nepeſinum *ſimpliciter excludit ſorores propter fratres, nulla habita ratione, an ſint hæredes patris d. num. 7.*
9 Statutum Nepeſinum *eſt confirmatum à fan. mem. Paulo IV. & Pio IV.*
10 *Confirmatio in forma communi ſufficit, vbi agitur de Statuto licito.*
11 *Statutum excludens fœminas fauore fratrum, eorumque filiorum maſculorum, editum eſt pro conſeruatione agnationis.*
Statutum Nepeſinum *excludens fœminas propter fratres reſpicit agnationem ibidem.*
12 *Tale Statutum dicitur æquum, & rationabile, vel ſaltem non odioſum odio irrationabili.*
13 *Iure Diuino fœminæ excluduntur à maſculis.*
14 *Iure antiquo non ſcripto antequam inuenirentur leges Imperiales fœminæ excludebantur à maſculis.*
15 *Iure duodecim Tabularum, & Prætorio fœminæ excludebantur à maſculis.*
16 *Confirmatio in forma communi ſufficit in materia æqua, & fauorabili.*
17 *Domicilium non contrahitur ex permanentia accidentali in aliquo loco dum domus, familia & bona retinentur in loco originis.*
18 *Et excluditur ex reuerſione ad patriam, & permanentia vſque ad obitum.*
19 *Et cum ſe vocat de loco originis.*
Et in illo facit codicillos d. nu. 19.
20 *Locus teſtamenti non attenditur, ſed originis in condendo teſtamento.*
21 *Legitima augetur de triente ad ſemiſſem, computatis fœminis, etſi illas recuſent numerare filij hæredes.*
22 *Et prævalet votum filiorum illas numerare volentium.*
23 Text. in l. actione 65. ſeù 66. pro Soc. *expenditur.*

DECISIO LXIX.

Diſputato in hac Cauſa Dubio die 8. Martij proximè elapſi: *An ſit danda Immiſſio pro legitima, ſeu potiùs debeatur Supplementum, & An ſit imputandum Legatum Caroli*. Reſpondit Rota fauore Leonis Cerbelli Actoris, Legitimę ſupplementum deberi ex bonis Ioannis Baptiſtæ patris, nec in illam imputandum eſſe Legatum Maſſarię Ouium ſibi à Carolo Patruo relictum, prout ex Deciſione coram me edita ſub præcitata die. Cumque modò ſuper quantitate Legitimæ, nec non debita portione Leoni particulare fuerit examen aſſumptum, exiſtimarunt Patres, Legitimam eſſe ſemiſſem, tertiamque eius partem Leoni competere.

Memoratus ſiquidem Genitor ab humanis excedens tres filios maſculos, totidemque fęminas reliquit, vt Iuris vulgati ſit, Leonis filij
1 Legitimam eſſe ſemiſſem, *Auth. nouiſſima C. de inoff. teſtam §. Primo, verſ. Si verò vltra quatuor Auth. de trient. & ſemiſſ. Rota poſt Merlin. de legitim. deciſ. 97. & 158. vtrobique num. 1. in recent. deciſ. 47. num 27. deciſ. 137. num. 4. & deciſ. 160. num. 17. par. 6. & coram Priolo deciſ. 32. num. 1.*
2 Tertiamque ſemiſſis partem eidem Actori deberi, licet tres adſint Sorores iam dotatæ, perque Patrium Statutum Ciuitatis Nepeſinæ *in Cap. 35.* excluſæ; Nam quamuis antiquitus celeberrima non minus, ac ſubtilis, inuolutaque fuerit Iuris quæſtio: An fœminæ vigore Statu-

ti

ti excluſę numerum, & partem facerent ad au-
gendam Legitimam fauore Maſculorum, vt
adnotant Bellon.de Iur.accreſcen.cap.6.quæſt.15
Caluin.de æquit. lib. 1.cap.87.nu.1.& 2.Theſaur.
deciſ. 159. ſub num. 1. Rota in recentior. deciſ.
499.num.10.par.18.Nihilominus deinde certa,
& inuariabilis opinio inualuit, vt quoties Dos
4 ſuccedit loco legitimę, prout in hypotheſi, cum
Statutum Nepeſinum à dotatione incipiat, iux-
ta Magiſtralem Theoricam Caſtren.in l. Titio cen-
tum ſeptuaginta, §.Titio genero num.8. ff.de con-
dit.& demonſtrat.Adden.ad Gregor. deciſ.565.nu.
11.Rota in recent.deciſ 156.num.4.& 6.par.15.in
Anconitana Legitimæ 16.Iunij 1687.§. Nec dubi-
tarunt coram R.P.D. meo Caprara, & in Æſina
Dotis 23.Februarij §.Expleta, & 26. Iunij 1693.
§.Quoad tertium caput coram R.P.D. meo Moli-
nes, tunc fœminæ excluſę faciant numerum fa-
5 uore ipſorum Maſculorum ex firmatis per A-
retin.in l.Planè §.Si duobus verſ.1. ff.de legat.1.
Morott.reſponſ.23.per totum, Rocch.diſput. Iur.
Selectꝫ.cap.117.num.19.tom.2.Brun. de Statut.ex-
cluſiu.fæminarum art. 13. qu.13. Tort. ad Statut.
Papiæ in Adnotat.ad Rubr.95.in Ciuil. ſub num.
202.Bellon.de iur.accreſcen.dicto cap.6.quæſt.15.
num.8.cum ſeqq.Boſſ.de Dot.cap.7.num.45. circa
finem Torr.de pact.futur.ſucceſſ.lib.2. cap.47.nu-
41.Rota poſt Michalor.de fratrib. deciſ. 60.num.
15.poſt Merlin.de legit.deciſ.106. num.9. poſt Gi-
lian.ad Statut.Peruſ.deciſ.109.coram Priolo dec.
134.num.13.in recentior.deciſ.137.num.13.& 14.
par.6.deciſ.499. num.11.par.18. & deciſ.11. nu.
8.par.19.& in Viterbien. Legitimæ 1. Iulij 1695.
§.Non obſtante coram me.

6 Indubitanter, cum magis vtile ſit filijs ma-
ſculis, quod fœminę excluſę computentur, fa-
ciantque numerum ad augendam ipſorum le-
gitimam; nam hoc modo tranſeundo de Trien-
te ad ſemiſſem, eadem euadit pinguior, ſicuti
obſeruant Ronit.conſ.70.num.1. cum ſeqq. ibiq.
Altimar.in addit.lib.1.Rocc.Diſput.Select. cap.117
num.18.Bottiglier.de ſucceſſ.cap.1.Theor.15.nu.
4.Croſſ.in §.legitima quæſt.6.num.7.Michalor.de
Fratr.par.1.cap.33.num.10. Torr.de pact. futur.
ſucceſſ. lib. 2. cap.97.num. 31. & 47. Thomat.
deciſ.March.23.num.117.Rota diuerſ. deciſ.266.
num.1.par.1.in recent.deciſ.477.num.3.par.1.dec.
543.num.7.par.4.deciſ.620.num.6. par.5. deciſ.
137.num.13.par.6.deciſ.147.num.2. & 3. & dec.
267.num.3.par.13.deciſ.499.num.12. par.18.&
in Romana legitimæ 23. Ianuarij ſuperioris anni §.
§.in nihilo relevante coram R.P.D.Molines.

Tametſi non omnes filij ſint Patris hæredes,
quia cum Statutum Nepeſinum ſimpliciter ex-
cludat Sorores propter Fratres, nulla habita
7 ratione qualitatis hęreditariæ, ſicuti cenſetur
illas ad commodum Fratrum excludere voluiſ-
ſe, nullo habito reſpectu, an ipſi ſint hæredes,
necne Ronit.dicto conſil.70. n.4. lib.1.Curt.Iun.
conſ.263.num.51. & 52. Angelus Rodulphinus
allegat.130.num.4.& 5.& allegat.131.num.4. de
Marin.reſolut.Iur.cap.252.num.11. Bellon.de iur.
accreſcen.cap.6.qu.15.num.45. & 51. Mart.Me-
dic.deciſ.Senen.7.num.5.& per tot.Rota in recen.
deciſ.180.num.11.verſ.Quod equidem par.11.dec.
309.num.8.par.17. & deciſ. 100. §. Non obſtat
poſt Feuzon.ad Statutum Vrb. ita fœminæ nu-
8 merum faciunt etiam ad commodum, & vtili-
tatem Fratrum non hæredum, vt is propter
quem excluſio ſecuta eſt, ab eâ recipiat, ac ſen-
tiat vtilitatem, Cephal.conſil.245.num.48.lib.2.
Soccin.Sen.conſ.5.ſub nu.4.cum ſeqq.lib.1. bene
Ronit.dicto conſ.70. ſub nu.5.Mart.Medic.dicta
deciſ. Senen.7.num. 2.& 6.Bellon. de Iure accre-
ſcen.dicto cap.6.quæſt.11. num.45. & 50. cum ſe-
quentibus & num.79.Rota diuerſ.deciſ.266.num.
2.par.2.in recent.deciſ.137.num.16.cum ſeqq. par.
6.& in Viterbien. Legitimæ 1. Iulij 1695. §. non
obſtante coram me.

Abſque eo, quod obijci potuit, quod rela-
tum Statutum Nepeſinum attendi non debeat
vel ex quo non fuerit per Sedem Apoſtolicam,
confirmatum, aut ex quo Teſtamentum factum
fuerit in Vrbe, cuius propterea Statutum ex-
cludens fœminas propter maſculos hæredes
9 potius ſit attendendum; Etenim confirmatio
concurrit ex litteris ſan. memorię Pauli Quar-
ti, & Pij Quarti confirmantium omnes Immu-
nitates, & Gratias, atq; Statuta condita à Ciui-
10 bus, Summario Leonis num. 2. Quæ confirma-
tiones, licet emanauerint in forma communi,
ſufficiunt tamen in ſubiecta materia; Nam cum
11 Statutum editum fuerit fauore Fratrum, eo-
rumque filiorum maſculorum, & ſic pro con-
ſeruatione Agnationis, ex Manſ. conſil.14. num.
7.Rocch.Select.Iur.diſput.cap.38.num.4.Brun.de
Statut.excluſiu.fæmin.art.3.per tot.Merlin. de le-
gitim.lib.1.tit.4.qu.3.num.11.Rota in recent. dec.
147.ſub num.7.par.13.vt dicatur æquum, & ra-
12 tionabile, vel ſaltem non odioſum odio irra-
tionabili, Actolin.reſolut.13. num.40. cum ſeqq.
Rocch.dicto diſput.33.num.11. Bonden. collect. le-
gal.31.num.104.lib.2.Thomat.deciſ.March.204.
num. 10. Rota in recentior. deciſ.177. num.6.par
5.deciſ.169.num.11. par.11.coram Merlin. deciſ.
353.num.6.& 7.& in Auximana Immiſſionis 11.
Maij ſuperioris anni §. Admiſſo coram Reuerendiſ-
ſimo Domino meo Decano, ſignanter, cum fiat
reditus ad Ius Diuinum; Nam Moyſes ex ore
13 Dei reſponſum accepit, quod ſi filij maſculi ſu-
perſint, fœminæ non ſuccedant, vt habetur Nu-
mer, capit. 27. & vltim. referunt Rocch. &
Bonden.vbi ſupra, Palm.Nep.allegat.251.num.18.
& Rota coram Merlin.deciſ.353.num.8.& deciſ.
740.num.3.& ad Ius antiquum tàm non ſcrip-
tum; nam in Italia introducta erat conſuetu-
14 do antequam à Claſſe Piſana ſub excidio A-
malphitano inuenirentur leges Imperiales, cū
quibus hodie viuimus, vt extantibus maſculis
fœminæ non ſuccederent, ſicuti diſſerit Palma
Nep.dicta alleg.151.num.6.Card.de Luca de ſuc-
ceſſ.diſc.1.num.16.diſc.12.num.5.& diſc.13.nu.7
quam etiam ſcriptum duodecim Tabularum,
& Prætorium, quo idem diſponebatur, Alto-
15 grad.conſil.57.num.67.lib.1. Rocch.vbi ſupra,
Palm.Nep.dicta alleg.251.num.17. Rota coram
Merlino, pariter vbi ſupra: His fauore, & æqui-
tate attentis ſat eſt confirmatio in ſola forma
com.

16 communi ex firmatis per Rota *coram Burano, deciſ.36.num.42. coram Celſo deciſ.115. num.9. & 10.coram Pamphil.deciſ.32.num.8.ibique Addeu.num.15.coram Merlin.deciſ.698.num.7.& in dicta Auximana Immiſſionis 11.Maij 1696.§.admiſſa autem in fin. coram Reuerendiſs. Dom. meo Decano.*

Neque ex eo, quod Teſtamentum in Vrbe
conditum fuerit, huius Statutum attendi debet;
Quoniam cum de teſtantis animo non conſtet
17 hic contrahendi Domicilium, vti reſultat tum
ex accidentali ipſius permanentia in Vrbe,
ac continua retentione domus, familiæ, & bonorum in Ciuitate Nepeſina, nulla eorum
facta diſtractione, vti aduertunt *Cenſal. deciſ. Lucen.25.ante num.37.Rota in Recent.deciſ.589. num.11.par.5. deciſ.270. num.18. par.18. coram Buratto, deciſ.144. num.3. coram Dunozett. Iun. deciſ.743.num.6.* tum ex reuerſione ad patriam
18 poſt abſolutum Teſtamentum, permanentiaq;
ibidem facta vſque ad obitum ex *Actolin.reſol.*
19 *76.num.15.cum ſeqq.* Tum demum ex eo, quod
poſt dictam reuerſionem ad Patriam Teſtator
ibidem ſe Nepeſinum nuncupando condidit
Codicillos, *Rota in Romana, ſeu Ianuen. Trebellianicæ 2.Martij 1693.§. Nec refragatur in fine, & 5.Iunij eiuſdem anni §. Quod ſi agitur corā R.P.D.meo Pio*; Quoties enim de tali animo
20 non conſtat, tunc non attenditur locus conditi
Teſtamenti, ſed alius originis, & Patriæ teſtātis, *Roman. in l.ſi.non ſpeciali num.6. in fine, C. de Teſtam.Marcian.conſ.1.num.170.cum ſeqq.lib. 1.Mantica de coniect.vlt. volunt.lib.6.tit.8.num. 13.& 14.* vbi concordantes, & in dicta Romana,
ſeu Ianuen.Trebellianicæ 5.Iunij 1593.§. Nec eſt coram R.P.D.meo Pio.

Minus demum obſtare potuit, quod maſculi hæredes huic augumento legitimæ contradi-
21 cant, illudque recuſent, Quoniam cum filijs,
vti filijs ſit magis vtile, quod legitima augeatur de Triente ad ſemiſſem; ipſis in electione
diſcordantibus præualere debet dicta maior
vtilitas, quæ eis vti filijs prouenit, non attento
22 eo, quod vti heredibus eſſet damnoſa, *Angelus Rodulphinus allegat 130. num.4. & 5.& allegat. 131.num.3. & 4.* benè *Cardinalis de Luca de legit.& detract.in ſumma cap.2.ſub num.21. Rota in rec.deciſ.137.num.14-in fin.verſ.Non obſtat-& num.15.par-6. repetita poſt Farinacc. repertor.vlt. volunt.deciſ.39.num.15.& deciſ.160.num.22.cū ſeqq.eadem par.6.* & facit optimus *Textus in leg. Actione 65.ſeu 66.poſt medium, ff. Pro ſocio*, vbi
23 ex Labeonis, & Proculi ſententia
Paulus ita reſpondit: *Labeo autem poſteriorum libris ſcripſit, ſi renunciauerit Societati vnus ex Sociis eo tempore, quo interfuit Societati non dirimi Societatem committere eum in pro Socio actione, nam ſi emamus Mancipia inita Societate, deinde renuncies mihi eo tempore, quo vendere Mancipia non expedit, hoc caſu, quia deteriorem cauſam meam facis, teneri te pro Socio iudico, Proculus hoc ita verum eſſe ait, ſi Societatis interſit non dirimi Societatem, ſemper enim non id, quod priuatim intereſt vnius ex Socijs ſeruari ſolet, ſed quod Societati expedit.*

Et ita concluſum.

F I N I S.

INDEX
ARGVMENTORVM DECISIONVM
Summarijs, & Indice locupletiſſimo ornatarum.
A FRANCISCO MEMMIO FLORENTINO I. V. D.

MELITEN. PRÆHEMINENTIARVM.
Veneris 28. Ianuarij 1628.
ARGVMENTVM I.

Iudex habens iuriſdictionem præuentiuam cum alio Iudice nequit auocare ab illo cauſas, in quibus præuenit, niſi ipſe eſſet, qui alteri Iudici dictam Iuriſdictionem conceſſiſſet. Auocatio cauſarum non ita de facili facienda eſt à Iudicibus Ordinarijs.

CIVITATIS CASTELLI FIDEICOMMISSI.
Lunæ 27. Februarij 1630.
ARGVMENTVM II.

In mandato cum facultate faciendi ea, quæ Dominus facere poterat, & cum expreſſione caſuum ſpeciale mandatum requirentium, includuntur omnes alij caſus ſpeciale mandatum requirentes, & ſignanter ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus lapſum temporis ad conficiendum inuentarium. Actus fauore pupilli geri valet abſque mandato. In confectione inuentarij, ac in reſtitutione in integrum aduerſus lapſum temporis ad illud cōficiendum, creditores certi, & præſentes ſunt citandi ſpecialiter, incerti, & abſentes per proclama. Omiſſio non doloſa non vitiat inuentarium, nec defectus ſubſcriptionis hæredis, cum illud fuit confectum à Notario.

EADEM.
Veneris 16. Maij 1631.
ARGVMENTVM III.

Omnes caſus ſpeciale mandatum requirentes includuntur in mandato cum facultate faciendi ea, quæ Dominus facere poterat, & habente expreſſos aliquos caſus ſpeciale mandatum requirentes. Fauore pupilli actus expleri poteſt abſque mandato. Clauſula *ad lites* in mandato expreſſa continet multos caſus ſpeciale mandatum requirentes.

ROMANA LAVDEMIORVM.
Lunæ 22. Iunij 1671.
ARGVMENTVM IV.

Laudemium debetur Domino directo, non primo emphyteutæ, vbi res alienatur à ſecundo emphyteuta.

ROMANA PECVNIARIA.
Lunæ 1. Decembris 1670.
ARGVMENTVM V.

Debitor tenetur cauere de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, dummodò non ſit Clericus, aduerſus quem nec poteſt relaxari mandatum ſuſpicionis fugæ.

NARNIEN. IVRIS OFFERENDI.
Lunæ 7. Februarij 1678.
ARGVMENTVM VI.

Ius offerendi amittitur à Creditore, qui citatus in iudicio deliberationis neglexit illud allegare: Et illud intentans debet offerre omnia credita anteriora, expenſas, melioramenta, & incrementum. Scientia vera ex quibus inducatur.

ROMANA, SEV CIVITATIS CASTELLI DOTIS.
Lunæ 17. Maij 1681.
ARGVMENTVM VII.

Vidua facit ſuos fructus bonorum mariti, quæ tenet iure pignoris, præſertim ſi tales fructus non excedant metam alimentorum, vel ſi teſtator mandauerit fructus non imputari. Exceptio redditionis rationis non retardat reſtitutionem dotis liquidę.

ROMANA REDDITIONIS RATIONIS.
Lunæ 27. Nouembris 1684.
ARGVMENTVM VIII.

In conficiendo Inuentario ſtylus Curię ſeruari debet, etſi iuri aduerſetur. Omiſſio aliquorum bonorum non illud ſemper vitiat. Apochæ crediti non præſumuntur in hęreditate decocti.

ROMANA CASALIVM.
Veneris 15. Iunij 1685.
ARGVMENTVM IX.

Interrogationes non poſſunt fieri ſuper deciſorijs, & concernentibus negocium principale, ſed ſolum ſuper præparatorijs ad fundandum, ſeu certificandum Iudicium: & in concernentibus negocium principale ſolum fieri poſſunt per viam poſitionum.

ANCONITANA LEGITIMÆ.
Lunæ 10. Iunij 1687.
ARGVMENTVM X.

Donatio immenſa facta vni ex liberis reuocatur vſque ad legitimam fauore aliorum. Cum dos ſuccedit loco legitimæ, fœminæ faciunt numerum, & partem ad augendam legitimam maſculorum. Dos quando dicatur ſuccedere loco legitimę.

FER-

FERRARIEN. FIDEICOMMISSI DE TVRCHIS.
Martis 19. Auguſti 1687.
ARGVMENTVM XI.
Hæres non poteſt grauari in bonis proprijs, aut aliàs ſibi debitis per viam fideicommiſſi vniuerſalis; niſi quatenùs teſtator illi præbeat æquiualens, computatis fructibus medio tempore perceptis.

ASCVLANA IVRIS OFFERENDI.
Lunæ 22. Martij 1688.
ARGVMENTVM XII.
Deciditur fauore ſecundi creditoris locum eſſe iuri offerendi aduerſus primum poſſidentem rem vtrique hypothecatam virtute ſubhaſtationis, Certius quando hic in ſubhaſtatione tantum pretij expoſuit, quantum erat eius creditum, vt etiam quando ſecundus creditor non fuit citatus in deliberatione, vel demum de illius validitate dubitatur.

FAVENTINA FIDEICOMMISSI.
Lunæ 10. Martij 1688.
ARGVMENTVM XII. La ſeconda.
Coniecturæ deducuntur pro inducenda compræhenſione poſterorum, & deſcendentium ſub nomine filiorum. Iudex ad interponenda decreta nequit ſubrogari niſi Doctor legum, & in Iure peritus, & debet conſtare de ſubrogatione.

ASCVLANA IVRIS OFFERENDI.
Veneris 4. Martij 1689.
ARGVMENTVM XIII.
Secundo creditori competit ius offerendi aduerſus primum rem communis debitoris poſſidentem tanquam extraneum licitatorem, nec illius exercitium impediri valet exceptione retentionis pro credito inſubſiſtenti. Verbalis oblatio vim habet realis, quando ob contumaciam creditoris executioni demandari non valuit, etiamſi facta fuerit cum reſeruatione iurium offerenti competentium.

ROMANA CAMBIORVM.
Veneris 10. Martij 1690.
ARGVMENTVM XIV.
Cambia creata ex credito mercium ſunt valida, ſi illæ venditę fuerunt bona fide, & iuſto, ac rationabili pretio, ſecus ſi mala fide, & pretio exceſſiuo; Et adducuntur plures coniecturę, & præſumptiones malæ fidei.

ROMANA PECVNIARIA.
Veneris 26. Aprilis 1690.
ARGVMENTVM XV.
Ceſſionem Iurium reportatam à creditore Cenſus impoſiti pro ſatisfaciendis fructibus alterius cenſus, operari ſolum quoad ſortem cenſus impoſiti, non quoad fructus exindè ortos deciditur. Bulla Baronum parit hypothecabilitatem à die editionis, non à die executionis.

BONONIEN. LITTERARVM CAMBII.
Lunæ 19. Iunij 1590.
ARGVMENTVM XVI.
Pro litteris cambij proteſtatis, & non ſolutis datur regreſſus tàm mandatario, quàm eius ceſſionario contra ſcribentem. Decoctio contra tertium debet concludenter probari.

CIVITATIS CASTELLANÆ MANVTENTIONIS.
Lunæ 3. Iulij 1690.
ARGVMENTVM XVII.
Manutentio datur poſſidenti eo modo, quo poſſediſſe probatur. Philoſophiæ Studium numeratur inter ſtudia maiora.

ROMANA PRÆLATIONIS.
Veneris 19. Ianuarij 1691.
ARGVMENTVM XVIII.
Prælationis ius cenſus ceſſionario competere ſuper fundo cenſito, ex Bulla Piana ſolidè firmatur, & variæ inter retractum iure conſanguinitatis, & vicinitatis, & illum debitum cenſuario traduntur differentię.

ROMANA PRÆLATIONIS.
Lunæ 28. Ianuarij 1691.
ARGVMENTVM XIX.
Prælationis ius quando competat ceſſionario cenſus ad formam Bullæ Pianæ doctè, ac multipliciter explicatur.

ROMANA DEVOLVTIONIS DOMVS.
Lunæ 3. Martij 1692.
ARGVMENTVM XX.
Caducitas incurritur ob alienationem rei emphyteuticæ in Eccleſiam contra legem Inueſtituræ. Prohibitio alienandi legalis, & hominis inſimul vnitę includunt diſpoſitiones per viam vltimæ voluntatis. Caducitas ſine ſcientia non cenſetur remiſſa.

SABINEN. FIDEICOMMISSI.
Mercurij 5. Martij 1692.
ARGVMENTVM XXI.
Alienatio bonorum fideicommiſſi facta abſque cauſa iuſta, ſed in euerſionem fideicommiſſi, & ſupplantationem vocatorum eſt nulla. Hæres fideicommiſſarius poteſt agere, vel contra alienantem ad pretium, vel contra tertios poſſeſſores ad recuperationem bonorum, data in alienante, & emente, vel eorum alterutro ſcientia fideicommiſſi.

ANAGNINA IVRIS PASCENDI.
Lunæ 24. Martij 1692.
ARGVMENTVM XXII.
Conſuetudinem antiquiſſimam promiſcui vſus paſcendi inter Eccleſiaſticos, & Laicos, adeout animalia Eccleſiaſticorum in bonis Laicorum, & è conuerſo, paſcantur, tanquam iuſtam, & rationabilem eſſe ſeruandam deciditur.

ROMANA CENSVVM.
Veneris 2. Maij 1692.
ARGVMENTVM XXIII.
Hypotheca competens creditoribus ſuper bonis transfertur in pretium in ipſorum locum ſubrogatum. Cautio de reſtituendo prioribus, & potioribus, quando ſit præſtanda, necne late diſcutitur.

ROMANA FIDEICOMMISSI DE AVILA.
Lunæ 16. Iunij 1692.
ARGVMENTVM XXIV.
Perpetuum, ac abſolutum fideicommiſſum ex onere iniuncto alicuius filijs, & deſcendentibus perpetuo deferendi cognomen, & arma familiæ teſtatoris leuibus etiam concurrentibus coniecturis firmatur. Ac examinantur coniecturæ. Reciproca inter deſcendentes vnius, & eiuſdem lineæ quomodo reſultet.

ANAGNINA, SEV SVBLACEN, CONFINIVM.
Veneris 4. Iulij 1692.
ARGVMENTVM XXV.
Confinium multiplex probatio, ac poſſeſſio ad effectum manutentionis traditur.

ROMANA IMMISSIONIS.
Lunæ 19. Ianuarij 1693.
ARGVMENTVM XXVI.
Vocationem collectiuam patris, filiorum, & deſcendentium, quæ regulariter vulgarem importat, in fideicommiſſariam reſolui firmatur coniecturis concurrentibus, quarum plures recenſentur.

ROMANA FIDEICOMMISSI DE AVILA.
Veneris 23. Ianuarij 1693.
ARGVMENTVM XXVII.
Onus deferendi cognomen, & inſignia familiæ teſtatoris qualibet leui concurrente coniectura perpetuum, & abſolutum inducere fideicommiſſum firmat hæc deciſio, quæ plures coniecturas ponderat.

ANAGNINA, SEV SVBLACEN. CONFINIVM SVPER BONO IVRE.
Veneris 23. Februarij 1693.
ARGVMENTVM XXVIII.
Confinium multæ probationes etiam ad effectum dominij in hac Deciſione recenſentur.

ROMANA ALIMENTORVM.
Veneris 6. Martij 1693.
ARGVMENTVM XXIX.
Alimenta, & ſumptus pro nuptijs ineundis non deberi vocato ad primogenituram, quam interim alius poſſidet, multipliciter oſtenditur.

ROMANA MVLTIPLICORVM.
Veneris 17. Aprilis 1693.
ARGVMENTVM XXX.
Liberatio à rationis redditione non omnimodam parit exemptionem, ſed à ſcrupuloſa tantum rationis redditione, non ab obligatione abſolutæ redditionis rationis.

ROMANA SALVIANI.
Lunæ 15. Iunij 1693.
ARGVMENTVM XXXI.
Debitor obtinens à Principe derogationem fideicommiſſi, & facultatem illud alienandi pro ſatisfaciendis creditoribus, ea poteſt vti, & non vti; ſed licet vſus ſit facultatiuus, attamen non itidem executio, nam libertatem nullam habet gratificandi creditores poſteriores, ſed ſeruato ordine eorum anterioritatis, & potioritatis dimittere debet, et ſi in huiuſmodi gratia, ſeu facultate aliqua inſit dubietas, iſta declaratur obſeruantia ſubſequuta.

ROMANA MVLTIPLICORVM.
Veneris 19. Iunij 1693.
ARGVMENTVM XXXII.
In confirmationem ſuperius impreſſæ Deciſionis 30. prodiens hæc daciſio firmat neceſſitatem in adminiſtratore reddendi rationem fructuum perceptorum, & ſi ab illa fuerit liberatus, dum aliàs teſtatoris voluntas non impleretur.

SABINEN. FIDEICOMMISSI.
Mercurij 1. Iulij 1693.
ARGVMEMTVM XXXIII.
Filium non pariformiter hæreditatem non aditam tranſmittere, ac ius illam adeundi, vbi viuens abſtinuit, diſertè explicatur in præſenti deciſione, in qua etiam adducuntur probationes animi filij, quod abſtinuerit.

ROMANA ALIMENTORVM.
Veneris 27. Nouembris 1693.
ARGVMENTVM XXXIV.
Recedendum à ſuperius firmatis in deciſ. 29. ex coniecturata teſtatoris voluntate deciditur, deberi alimenta, & ſumptus vocato ad inſignem Primogenituram pro parandis, & ſubſtinendis nuptijs.

ROMANA, SEV PORTVEN. TENVTARVM.
Mercurij 2. Decembris 1693.
ARGVMENTVM XXXV.
Iudicium caducitatis ob non ſolutionem canonis à pluribus obiectis nullitatibus vindicatur. Emphyteutam verò ad purgationem moræ eſſe admittendum deciditur etiam poſt factam executionem; dummodò reſarciat damnum à domino directo paſſum, & ſignanter fructus perceptos poſt captam ab illo poſſeſſionem inſtrumentalem.

ROMANA IMMISSIONIS.
Lunæ 15. Februarij 1593.
ARGVMENTVM XXXVI.
In confirmationem præcedentis deciſionis 26. prodit præſens deciſio, in qua excluditur perpetuitas fideicommiſſi inſtituti in caſum obitus

ius ſine filijs, hærede cum filijs obeunte.

ROMANA ALIMENTORVM.

Veneris 5. Martij 1694.

ARGVMENTVM XXXVII.

Examinatis geminis inter ſe contrarijs deciſionibus 29. nimirum, ac 34. ſuperius impreſſis, ſecunda confirmatur, oſtenditurque alimenta, & ſumptus pro nuptijs parandis deberi vocato ad primogenituram, ex fructibus eiuſdem primogenituræ.

ROMANA ALIMENTORVM.

Veneris 5. Martij 1694.

ARGVMENTVM XXXVIII.

In ſequelam antecedentis deciſionis taxantur hæc alimenta iuxta dignitatem teſtatoris, & illa recipere debentis, morem regionis, & opulentam patrimonij.

INTERAMNEN. IVRIS PASCENDI.

Veneris 5. Martij 1694.

ARGVMENTVM XXXIX.

Statuto ſuper certo modo præbendi pabula animalibus in Territorio æquum eſt Eccleſiaſticos quoque per ſuos Superiores ſubmitti, dummodo cauſæ contrauentionum à Iudicibus Eccleſiaſticis cognoſcantur.

ROMANA OFFICII.

Veneris 26. Martij 1694.

ARGVMENTVM XL.

Conſeruatores Almæ Vrbis, nec quemcumque alium inferiorem à Principe ſupremo poſſe concedere futuras ſucceſſiones Officiorum adhuc non vacantium in præiudicium Officialium ſucceſſorum, nec nouas vitas ſuperaddere doctè traditur.

ROMANA SALVIANI.

Lunæ 7. Iunij 1684.

ARGVMENTVM XLI.

Confirmata ſuperius recenſita Deciſione 31. iterum traditur, debitorem vtentem licentia Principis alienandi bona fideicommiſſi pro ſatisfaciendo creditoribus, debere inter eos ſeruare prærogatiuam anterioritatis, & potioritatis.

ROMANA ALIMENTORVM.

Lunæ 14. Iunij 1694.

ARGVMENTVM XLII.

Taxatio alimentorum, moduſque illa ſoluendi à more regionis, & conditione patrimonij, alijſque regulatur.

ROMANA PECVNIARIA SVPER EXHIBITIONE.

Lunæ 21. Iunij 1694.

ARGVMENTVM XLIII.

Iudicij exhibitionis requiſita latè, doctèque recenſentur, & à pluribus vindicantur obiectis. Teſtium dicta à mendacio, contrarietate, alijſque exceptionibus multifariam ſaluantur.

ROMANA, SEV FLORENTINA COMMENDÆ.

Lunæ 5. Iulij 1694.

ARGVMENTVM XLIV.

Commendæ fundatio à Teſtatore demandata eſt omnibus viribus curanda, adeundo miniſtros ad id deputatos. Impeditus quando quis dicatur, vt liberetur ab onere iniuncto.

ROMANA PECVNIARIA.

Lunæ 5. Iulij 1694.

ARGVMENTVM XLV.

Obligatum ad aliquid faciendum, nec adimplentem ad intereſſe eſſe condemnandum deciditur, abſque eo quod ſit locus purgationi moræ, poſtquam lis fuit conteſtata.

ROMANA DOTIS, ET FRVCTVVM.

Lunæ 5. Iulij 1694.

ARGVMENTVM XLVI.

Dotis fructus debentur, etiam abſque interpellatione, vbi illa promiſſa fuit correſpectiuè ad renunciationem ſucceſſionis, quæ ad dotatam poterat deuenire.

ROMANA MVLTIPLICORVM.

Lunæ 5. Iulij 1694.

ARGVMENTVM XLVII.

Confirmatis præcedentibus deciſionibus 30. & 32. reijcitur rationum redditio notulis in confuſo exaratis, ac libris contra ſtylum artis ſcriptis facta, & ob culpoſam ſuſpectamque adminiſtrationem prouiſionaliter, & Rotæ arbitrio duraturus deputatur adminiſtrator, etiam ad referendum.

NEAPOLITANA DEVOLVTIONIS.

Veneris 22. Aprilis 1695.

ARGVMENTVM XLVIII.

Conceſſionem factam ab Eccleſia fuiſſe ad cenſum, ſeu locationem perpetuam reſoluitur in hac deciſione, quæ vlterius expendit neceſſitatem adhibendi beneplacitum Apoſtolicum, vnà cum cauſa, ac vtilitate Eccleſiæ, harumque rerum verificationem.

NVLLIVS, SEV SENOGALLIEN. BONORVM.

Lunæ 13. Iunij 1695.

ARGVMENTVM XLIX.

Manutentio decernitur filio, & hæredi vltimi inueſtiti de bonis Eccleſiæ ob immemorabilem conſuetudinem coactiuam renouandi, ſufficitque dubietas, quod illi talis renouatio competere valeat, præſertim cum agitur de bonis Eccleſiæ appodiatis, vel adeſt Conſtitutio cogens ad renouandum.

ROMANA, SEV FLORENTINA COMMENDÆ.

Veneris 17. Iunij 1695.

ARGVMENTVM L.

Patet ex Summario.

ROMANA SEPTVAGENARIÆ.

Lunæ 27. *Iunij* 1697.

ARGVMENTVM LI.

Senes ſeptuagenarios propter reuerentiam, ac imbecillitatem non eſſe ex cauſa debiti carceri mancipandos, deciditur, dolo non probato.

ROMANA, SEV VENETA IMMISSIONIS.

Lunæ 14. Maij 1696.

ARGVMENTVM LII.

Amentia perpetua inualidat teſtamentum, ſecus lucidis interuallis interrupta. Onus probandi amentiam de tempore teſtamenti incumbit illam alleganti. Sanitas mentis dicto tempore teſtamenti, quibus probetur, & quomodo excludatur amentia. In condendo teſtamento non eſt neceſſaria perfecta prudentia, & iudicium, ſed ſufficit abeſſe poſitiuam amentiam. Iracundia non vitiat teſtamentum, quod teſtator diù ſuperſtes non reuocauit.

ROMANA LOCORVM MONTIVM.

Mercurij 20. *Iunij* 1696.

ARGVMENTVM LIII.

Attergatio Locorum Montium poteſt fieri rogitu Secretarij Montium abſque licentia Theſaurarij, nec eſt neceſſariò facienda in tergo litterarum patentium, ſed ſufficit illam deſcribere in Broliardo, & Regeſtris.

ROMANA, SEV LIMANA CAMBIORVM.

Lunæ 10. *Decembris* 1696.

ARGVMENTVM LIV.

Procurator cum libera, & cum alijs ampliſſimis clauſulis conſtitutus poteſt pecunias ſub vſuris comparare, ſi aliter rem mandatam abſoluere nequit. Mandatum ſpeciale, quando dicatur traditū. Contrahens cum procuratore habente mandatum ſpeciale non tenetur de veritate cauſæ, ſeu de verſione pecuniæ eſſe ſollicitus.

BONONIEN. TRANSACTIONIS.

Lunæ 10. *Decembris* 1696.

ARGVMENTVM LV.

De validitate, & iuſtitia ſequeſtri relaxati contra bona obligati de euictione pro releuatione indemnitatis, non obſtante quod idem ſequeſtrum tripliciter redargueretur, primo ſcilicet de illiquiditate crediti; Secundo ex quo prætendebatur illud non poſſe relaxari contra bona ſtabilia, & tertiò, quia euitari contendebatur mediante cautione: Et aliqua de intellectu Statuti Bononien. mandantis, quod duæ Sententiæ habeant vim trium, & faciant rem iudicatam.

NVLLIVS, SEV SENOGALLIEN. BONORVM SVPER MANVTENTIONE.

Mercurii 23. *Ianuarij* 1697.

ARGVMENTVM LVI.

Nouo examini ſuppoſitis fundamentis antecedentis Deciſionis 49. illa confirmatur, nonnulleque ſituationis bonorum in aliquo loco probationes referuntur.

ROMANA ASSECVRATIONIS NAVIS

Lunæ Die 4. *Februarij* 1697.

ARGVMENTVM LVII.

Extrema neceſſaria ad proponendam ab aſſecuratis contra aſſecuratores actionem aſſecuratoriam, ſeu periculi auerſi recenſentur: Et crimen Barattariæ tum in Dominis mercium, tum in Nauis Gubernatore, nautiſque reijcitur, pluraque ad materiam aſſecurationis ſatis erudito calamo congeruntur.

CORNETANA IVRIS OFFERENDI.

Veneris 22. *Martij* 1697.

ARGVMENTVM LVIII.

Ius offerendi ceſſat, vbi creditor poſterior fuit citatus, & non obtulit. Nouum Mandatum non eſt ſucipiendum à creditore, cui fuerunt adiudicata bona, quę iam poſſidet.

BONONIEN. TRANSACTIONIS.

Veneris 19 *Aprilis* 1697.

ARGVMENTVM LIX.

In Iudicio exhibitionis quomodo probari debeat exiſtentia ſcripturæ penes Reum conuentum, & an præcisè requiratur probatio exiſtentiæ de tempore motæ litis, vel potius ſufficiat probari exiſtentiam de tempore proximo ante litem motam, præſertim ſi agatur contra eum, qui tenebatur ſcripturam conſeruare. Notarius an teneatur cuſtodire ſcripturas apud eum productas abſque clauſula *tenoris* &c. & an illi credatur, ſi aſſerat, producentem rehabuiſſe Scripturas taliter productas.

INTERAMNEN. MANVTENTIONIS.

Lunæ 22. *Aprilis* 1697.

ARGVMENTVM LX.

Pleniſſimè examinatur quæſtio, an & quando hæres inſtitutus in proprietate poſt obitum Vſufructuarij dicatur hæres vſque ab initio tam ad effectum tranſmiſſionis, quam manutentionis, & incidenter, ac remiſſiuè tangitur articulus, an, & quando legatum Vſusfructus cenſeatur Vxori relictum animo compenſandi cum Dote.

ROMANA EXEQVTIONIS APOCHÆ.

Veneris 17. *Maii* 1697.

ARGVMENTVM LXI.

In contractibus correſpectiuis, vno annullato, cæteri corruunt. Interdictus à Principe bonorum adminiſtratione, & habens bona ſub concurſu nequit ſuper illis contrahere. Actus nullus in radice poteſt impugnari etiam ab eo, qui illum geſſit. Facultas legitimandi, ſeu arrogandi alicui conceſſa non intelligitur paſſiuè pro conceſſionario, ſed actiuè quoad alios. Arrogatio requirit authoritatem Principis, quæ ſuperueniens ex poſt operatur ex nunc.

ROMANA PECVNIARIA, SEV LOCORVM MONTIVM.
Veneris 14. *Iunij* 1597.
ARGVMENTVM LXII.
Obligatus inueſtire tenetur ad ſortem, & fructus ſi non adimpleuerit. Præſcriptionem ſtatutariam in debito iurato non admitti firmatur in hac Deciſione, quæ plures ponderat præſumptiones non factę ſolutionis. Filius actor, ergò hæres procedit etiam reſpectu matris.

ROMANA GRANI.
Luna 17. *Iunij* 1697.
ARGVMENTVM LXIII.
Potioritatem competere Locatori prædij, qui ſibi cauit de reſeruatione dominij ſuper frumento inibi Sato, & collecto, quoties identitas, & quantitas probatæ fuerunt, ſuper quibus etiam leuiores ſufficiunt probationes, eleganter firmat hæc Deciſio, quæ id extendit, etſi frumentum fuerit cum alio commixtum citra conſenſum locatoris.

ROMANA ASSECVRATIONIS NAVIS STELLA DORATA.
Veneris 28. *Iunij* 1697.
ARGVMENTVM LXIV.
Naufragium probatur ex Conſulatu facto in loco, quò primum appellere licuit: probaturque leuioribus probationibus, tamquam res probatu difficillima. Culpa Nauarchi, niſi ſit præordinata ad dolum, & ſit Barattaria formalis non liberat aſſecurantes, qui ſe ampliſſimè ſub quocumque caſu obligarunt; licet illos liberet culpa Domini, aut alias aſſecurati Barattaria eſt concludenter probanda.

RESPONSVM ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. MARCELLI SEVEROLI.
ARGVMENTVM.
Quæſtio olim valdè ardua, & inuoluta, An fœminæ excluſæ à Statuto faciant numerum, & partem ad fauorem maſculorum illam numerare volentium in computanda legitima, adhibita caſuum diſtinctione doctè, ac ſolidiſſimè reſoluitur fauore maſculorum illas numerare contendentium, quorum votum potiùs eſſe firmatur voluntate maſculorū illas numerare negantium. Conſuetudo iudicandi non ex omnibus iudicatis inducitur, nec eſt ſequenda vbi contraria verior detegitur opinio.

CIVITATIS CASTELLI SVPPLEMENTI LEGITIMÆ.
25. *Maij* 1604.
ARGVMENTVM LXIV. il ſecondo.
Fęminę excluſę à Statuto propter maſculos faciunt partem in legitima, quæ quatenus maſculos interſit, tranſit de triente ad ſemiſſem.

ÆSINA FIDEICOMMISSI.
Luna 12. *Febr.* 1619.
ARGVMENTVM LXV.
Dotes Filiarum fideicommittentis non computantur in legitima filiorum, ſed tanquam æs alienum hæreditatis fideicommittentis detrahũtur, ſiuè fœminæ excludantur à Statuto propter Maſculos, ſiuè dotes ſuccedant loco legitimæ.

ASSISIEN. FIDEICOMMISSI.
Luna 28. *Maij* 1619.
ARGVMENTVM LXVI.
Excluſionem ſtatutariam fęminarum propter maſculos non impedire, quin illæ admittantur ad faciendam partem, & augendam legitimam ad fauorem eorumdem maſculorum, quoties id filijs maſculis expedit, iuxta communiorem opinionem firmat hæc Deciſio.

VITERBIEN. LEGITIMÆ.
Ven. 1. *Iulij* 1695.
ARGVMENTVM LXVII.
Patet ex Summario.

ROMANA LEGITIMÆ.
Luna 23. *Ianuarij* 1696.
ARGVMENTVM LXVIII.
Patet ex Summario.

NEPESINA LEGITIMÆ.
Veneris 26. *Aprilis* 1697.
ARGVMENTVM LXIX.
Fœminas à Statuto propter maſculos excluſas numerari ad augendam legitimam decidit; In quo præualet votum maſculorum illas numerare volentium. Statutum Nepeſinum excludens fœminas declaratur: Necnon agitur de probatione domicilij ad effectum validitatis teſtamenti.

I N D E X

MATERIARVM, ET CONCLVSIONVM Ex his Deciſionibus collectarum.

A

ABSOLVI debet reus, actore ſuam actionem non iuſtificante, dec.48.num.18.

ABSTENSIO filij ab hæreditate paterna reſultat ex declaratione retinendi bona alio titulo, deciſ.33.num.11.

Leuioribus indiget probationibus, ibid.n.13.

V. Tranſmiſſio.

ACCEPTATIO hæredis non inducitur ſine ſcientia, deciſ.11.num.2.

ACCOLLATIO non liberat debitorem originarium ab anterioribus hypothecis, dec.21.n.4.

Non ſoluit debitorem à ſua obligatione erga creditores, dec.23.num.21.

Nec operatur, quod creditores teneantur ſuum creditum ab accollante vinculatum recipere, ibid.num.22.

ACTIO aſſecuratoria, ſeu periculi auerſi oritur ex apocha aſſecurationis, dec.57. num.1.

Et paſſio dantur in eodem ſubiecto in negotijs ſocialibus, Reſp.Seu.num.109. fol.196.

Omnis præſcribitur ſpatio triginta annorum, dec.18.num.23.

Realis competit pro petenda renouatione in vim ſtatuti, ſeu conſuetudinis immemorabilis, dec.43.num.36.

V. Hæredes fideicommiſſarij. Prælatio.

ACTIONVM formulæ, & impetrationes ſunt ſublatæ, dec.9.num.6.

ACTVS debent eſſe effectuati ad probandam obſeruantiam interpretatiuam, dec.40.num.35.

Difformes non attenduntur, ibid.num.37.

Facultatiuus non inducit obſeruantiam, ib.n.38.

Fauore pupilli ſubſtinetur, quamuis geſtus à perſona carente mandato, dec.2.n.4.& dec.3.n.2.

Initus ſub aliqua cauſa finali reſoluitur ob remotionem conſenſus, ceſſante cauſa finali, deciſ.61.num.13.

Liberè, & purè geſtus videtur ab eo, qui ſua iura non præſeruat, deciſ.61.num.19.

Nullus influit in omnes alios ab eo conſecutiuos, dec.61.num.33.

Poſterior incompatibilis cum primo videtur illum reuocare, dec.61.num.20.

Turbidi non ſunt manutenibiles, dec.25.n.11.

Nec clandeſtini, & turbatiui, ibid.num.12.

ACTVM in quo quis ſe fundat, nemo poteſt impugnare, dec.23.num.5.

ADITIO hæreditatis inconſulto facta à tutrice abſque Inuentario nequit operari, pupillum hæredem remanſiſſe grauatum in bonis proprijs vltra emolumentum hæreditatis, deciſ. 11.num.12.

Simplex hæreditatis ſufficit in hærede, nec requiritur ſcientia grauaminis in re ſibi debita, dec. 11.num.5.

Tanquam quid facti non præſumitur, ſed concludenter eſt probanda, dec.13.num.9.

V. Hæres. Mulier.

ADMINISTRATIO probatur culpoſa ex magna inuериſimilitudine, dec.47.num.6.

Vbi redditur ſuſpecta, Iudex debet prouidere, ne res adminiſtrationis pereant, ibid.n.19.

Potiſſimum, cum adminiſtrator iam diu adminiſtrauit, ibid.num.20.

ADMINISTRATOR conueniri valet, ſi ſit contumax in reddenda ratione fructuum, etſi teſtator dixerit, ſtari illius dicto, dec.30. nu.8.

Dicitur in dolo conuertens in proprios vſus bona adminiſtrata, dec.47.num.12.

Aut expendens contra præceptum teſtatoris in emptionem bonorum mobilium, ibid.n. 13.

Et executor debent docere de difficultatibus percipiendi fructus, dec.32.num.5.

Et tutor eodem iure cenſentur, dec.47.n.21.

Etiam ad effectum prouidendi, ne culposè adminiſtrent, ibid.num.22.

Negligentior euadere ſolet ob lites, quas ipſe pro adminiſtratione ſuſtinet, dec.30.n.9.

Non abſoluitur ex ſimplici redditione rationis fructuum, quos percepit, ſed tenetur de omnibus alijs, quos percipere potuit, donec probet feciſſe quantum potuit, vt exigeret, deciſ. 32. num.

Non perficiendo mandatum dicitur eſſe in dolo, ibid.num.7.

Non debet confundere in libris negocia propria cum illis adminiſtrationis, dec.47.n.9.

Remoueri nequit, niſi ſtante mala fide, ac dolo, dec.47.num.23.

Contrarium, quod remoueri valeat etiam propter culpam, & rationabilem ſuſpicionem, ibid.num.24.

Non obſtante quauis dilectione teſtatoris erga eumdem adminiſtratorem, ibid.num.25.

Tenetur remouere ſequeſtra, & fructus conuertere in cauſam à teſtatore demandatam, deciſ. 47.num.14.

Et debet facere, quantum poteſt, in exigendo, ibid.num.15.

Et ad hunc effectum non ſufficit expeditio, ſed requiritur executio mandatorum, ibid.n.18.

ADMINISTRATORIS defectus ſtàt in committendo, & in omittendo, dec.47.n.16.

Præſertim, vbi omiſſio verſatur circa ea, quæ iniuncta fuerunt à teſtatore, ibid.num.17.

ADOPTIO omnimoda non reſultat ex onere deferendi cognomen, & arma, dec.29.n.9.

ÆMVLATIONIS anſa eſt amputanda d.19.n.42.

ÆQVALITATIS inter filios ſeruandæ cauſa à communibus regulis, & propria verborum ſignificatione receditur, Reſp. Seu. num. 117. fol. 197.

Præſertim in legitima, ibid. num. 118.

ÆQVITAS non intrat in præiudicium tertij, dec. 29. n. 16.

Siue præiudicium ſit magnum, ſiue modicum, ibid. num. 17.

Non ſcripta in iure, & ex alia parte iniquitatem redolens non attenditur, dec. 9. n. 8.

AGNATIO non dicitur contemplata, vbi ſunt vocatæ feminæ, dec. 36. n. 11.

Potuit optari in vna parte bonorum, in alia non, dec. 26. num. 11.

AGNATIONIS conſeruandæ votum reſultat ex onere aſſumendi cognomen, & arma familiæ iniunctum alicuius filijs, & deſcendentibus in infinitum, dec. 24. n. 3.

Contemplatio ceſſat, vbi non adeſt expreſſio maſculinitatis, dec. 26. num. 13.

Contemplatio reſtricta ad certa bona non operatur quoad alia, dec. 26. n. 10.

Ratio continens virtualiter perſonas diuerſas à prænominatis, non debet ſolummodo illis famulari, dec. 12. la 2. num. 7.

V. Fideicommiſſum.

ALENDI onus non tranſit ad heredes, niſi ceſſantibus perſonis, quæ iure ſanguinis ad id cogi valeant, dec. 29. n. 4.

Spectat ad patrem, dec. 29. n. 1.

Ad patruum ſolum ſpectat excuſſis bonis patris ibid. num. 2.

Imò debent prius excuti bona patrui viuentis, quam patrui defuncti, dec. 29. num. 3.

ALIENANDI neceſſitas eſt iuſtificanda præuio decreto Iudicis, dec. 21. num. 6.

ALIENATIO bonorum differt à commoditate percipiendi fructus dec. 41. num. 9.

Debet probari facta in caſu permiſſo ab illam allegante, dec. 12. la 2. num. 13.

Facta in euerſionem fideicommiſſi, & ſupplantationem vocatorum eſt nulla, dec. 21. n. 15.

Non cenſetur prohibita, vbi reſeruata fuit prælatio in caſu alienationis dec. 48. n. 15.

V. Facultas Prohibitio.

ALIMENTA debentur anticipatè, deciſ. 38. num. 2.

Debentur perſonę à teſtatore hærede commendatæ, dec. 34. n. 3. & dec. 37. n. 7.

Debentur ſubſtituto ex hæreditate teſtatoris, dec. 29. num. 5.

Intellige, id procedere in deſcendentibus, non in tranſuerſalibus, ibid. num. 6.

Et ſolum obtinet in alimentis ſubſidiarijs, ibid. num. 7.

Debita iure actionis debentur etiam aliundè prouiſo, dec. 34. num. 14. & dec. 37. n. 14.

Denegantur, cum alias ſequeretur præiudicium tertij, dec. 20. num. 15.

Et ſumptus matrimonij præſtanda ſunt ex bonis illius familiæ, quam matrimonium contracturus debet propagare, dec. 34. num. 6. & deciſ. 37. num. 11.

Et ſumptus pro nuptijs contrahendis debentur ex bonis teſtatoris non ſimpliciter ſubſtituto, ſed ſubſtituto debenti conſeruare familiam teſtatoris, dec. 37. n. 4.

Ex iuſtis cauſis, præſertim litium inter partes vertentium poſſunt in certis fundis Iudicis arbitrio aſſignari, dec. 38. num. 3.

Non obſtante prohibitione teſtatoris, ne aſſignarentur corpora legatarijs, cum is qui alì debet eſt, eſt legatarius cum futura ſucceſſione in tota hæreditate teſtatoris, & prælectus ad conſeruandam illius domum, dec. 38. num. 4.

Petere nequit adoptatus in filium ab extraneo adoptante, dec. 37. num. 12.

Præſtare ſatius eſt iuueni, qui propagare debet familiam teſtatoris, quam expectando caſum ſubſtitutionis, flos iuuentæ marceſcat, & ineptus reddatur propagationi, dec. 34. n. 8.

Solui debent anticipatè, dec. 42. num. 4.

Taxantur iuxta dignitatem teſtatoris, & illius, cui ſunt præſtanda, morem regionis, & opulentiam patrimonij, dec. 38. num. 1.

Solui debent anticipate, dec. 42. num. 3.

Taxantur iuxta dignitatem teſtatoris, & illius, cui ſunt preſtanda, morem regionis, & opulentiam patrimonij. dec. 38. num. 1.

Taxantur ſecundum morem regionis, & conditionem patrimonij, dec. 42. num. 1. & num. 3.

Et iuxta quantitatem dotis, & qualitatem mulieris, dec. 7. num. 10.

Et ſecundum veriſimilem ſenſum, ac ſolitum teſtatoris, ibid. num. 2.

V. Pater Teſtator.

AMENTES, & fatui vulgo *groſſolani*, ita ſunt in confinio, vt teſtes facile aberrare poſſint, dec. 52. num. 54.

Nec talis probatio reſultat ex informibus teſtiũ depoſitionibus, ibid. num. 55.

AMENTIS in nomine imponendo vulgus liberalius eſſe ſolet, dec. 52. n. 50.

AMENTIA cum lucidis interuallis probatur à teſtibus de illa deponentibus, ibid. n. 17.

De præciſo tempore conditi teſtamenti probanda eſt ab illam allegante, dec. 52. n. 13.

Potiſſimum, cum adeſt aliqua, licet imperfecta probatio ſanitatis mentis in diſponente, ibid. num. 14.

Excluditur, ſi pater filium de curatore non prouidit, dec. 52. num. 45.

Nondum perfectè probata, vel quod illa lucidis interuallis rumpatur non impedit factionem teſtamenti de tempore lucidi interualli, dec. 52. num. 10.

Non probatur ex deputatione curatoris furioſo habenti lucida interualla, dec. 52. num. 41.

Nec ex quo quis plura matrimonia re infecta tractauit, dec. 52. n. 46.

Nec ex detruſione in hoſpitale ſtultorum, ibid. num. 47.

Preſertim in Vrbe, in qua ad hoſpitale ducuntur tum amentes perpetui, tum furioſi cauſa curæ, ibid. num. 48.

Excluditur ex dimiſſione à dicto hoſpitali, ibid. num. 49.

Nec ex ſermone inordinato, nec ex inceſſu eum veſtimentis laceris, dec.52.num.56.
Non deſumitur, ſed quædam animi leuitas ex quolibet actu viro ſanæ mentis omnino non conuenienti, ibid.num.56.
Plenè probata, & firmata, non accidentaliter, & ad modicum tempus, ſed ſimpliciter; & cum longa permanentia præſumitur continuata, dec.52.num.7.
Probata, illa cenſetur cum lucidis interuallis, quoties ea non fuerunt excluſa dec.52, num.18.
Amentia probatur ex datione curatoris pro tempore, quo fuit conſtitutus; ſed non ſequenti, dec.52.num.43.
Amentia reddit teſtamentum nullum, deciſ.52, num.2.
Etſi inſtituta ſit cauſa pia, ibid.n.3.
Amentia, vt probetur iudicio medicorum, illud debet attingere tempus conditi teſtamenti, dec.52.num.52.
AMENTIÆ perpetuæ coniectura non eſt diſpoſitio paterna, in qua ſcriptis hæredibus nepotibus, filium in ſola legitima inſtituit, deciſ.52, num.44.
Perpetuæ probatio non reſultat ex deputatione curatoris ad inſtantiam conſanguineorum, deciſ.52.num.40.
Probatio deprompta ex publica voce, & fama, plurimum à Iudicis circumſpectione pendet; ibid.num.50.
Probatio per teſtes eſt difficilis, dec.52.n.53.
Et periculoſa, & fallax, ibid.n.54.
Teſtatoris exceptio dicitur turbida, & altioris indaginis, & ideo reijcienda ad petitorium, dec.52.num.4.
AMENTIAM non ſapit præceptum teſtatoris hæredi iniunctum tuendi ſuam diſpoſitionem aduerſus eos, qui illum vti fatuum adminiſtratione priuare voluerant, dec.52.n.29.
V. Tutor, Teſtamentum.
APOCHA nullo teſte munita eſt ſuſpecta de antidata, dec.18.n.29.
APOCHÆ aſſecurationis habent regulariter actionem paratam, dec.57.n.15.
Crediti, vel litteræ cambij nequeunt præſumi in hæreditate decocti, dec.8.num.29.
Præſertim poſt diuturnam creditorum acquieſcentiam, dec.8.num.30.
Di carico probant quantitatem rei aſſecuratæ, dec.57.num.7.
APPELLATIO interponitur ad delegantem, vbi grauamen illatum fuerit à ſubdelegato, dec.4.num.15.
APPODIATIO bonorum quomodo probetur, dec.56.num.23.
ARBITRIVM boni viri nequit intrare, cum reſiſtit veriſimilitudo, dec.30.num.5.
Regulatur à iure, dec.29.num.18.
Licet aliquid temperet de rigore iuris, ſecus tamen ſtante preiudicio tertij, ibid.num.19.
ARGVMENTVM ab authoritate rerum iudicatarum eſt ſolum probabile, Reſp.Seu.num.72. fol.193.
A contrario ſenſu non valet ex verbis Doctorum, dec.11.num.27.
ARMA propriæ familiæ dimittere graue admodum eſt, dec.24.num.7.
ARROGATIO fieri nequit ſine Principis ſupremi authoritate, poteſt tamen hæc ſuperuenire ex poſt, dec.61.n.23.& 28.
Iam facta conualidatur reſcripto Principis ſuperueniente, dec.61.num.25.
Quòd tamen procedit cauſa cognita, deciſ.61. num.29.
Et habito nouo contrahentium conſenſu; ibid. num.40.
V. Facultas.
ASSECVRATIO ampliſſimè concepta continet etiam culpam Magiſtri Nauis, & Nautarum, dec.64.num.21,& 25.
Limita, vbi Magiſter Nauis eſſet eiuſdem Dominus, vel particeps rerum aſſecuratarum, ibid. num.22.
Vel vbi concurrat eius culpa ad dolum preordinata, nempè formalis Barattaria ex eius facto, ibid.num.24.
Dicitur commiſſa probatis ex terminis, dec.57. num.14.
Et contra aſſecurantes relaxatur mandatum, ibid.n.15.
Præſertim poſt denunciatum omnibus, vel ferè omnibus aſſecurantibus infortunium, & lapſum temporis conceſſum aſſecuratis, deciſ.57. num.16.
Eſt nouum inuentum, quo mercatores certo premio, quaſi pretio periculi redemptores ſuarum mercium alliciunt, dec.57.n.1.
Generaliter concepta commiſſa dicitur, ſiuè iuſtè, ſiuè iniuſtè ab hoſtibus, vel amicis nauis capta fuerit, dec.57.n.53.
Indefinitè concepta pro itinere ad aliquem locum obligat quouſque res aſſecuratę ad locum non perueniunt, ibid.num.57.
Aſſecuratio nequit extendi de vna re ad aliam dec.57.num.55.
ASSECVRATIONIS in contractu exceptio vnius caſus firmat regulam in omnibus alijs, ibid. num.45.
Stipulatio dicitur commiſſa, ſecuta Nauis deperditione, dec.64.n.1.
IN ASSECVRATIONE calculantur naula, Nauis, eiuſque inſtrumenta, ac Cambium in apocha deſcripta, dec.57.num.50.
V. Actio Barattaria. Caſus. Culpa. Legitimatio. Nauis. Præpoſitus. Quantitas.
ASSECVRATIO IVDICII. V. Laicus. Clericus.
ASSECVRATI non tenentur ad iudicialem recuperationem Nauis captæ, dec.57.n.54.
ASSECVRATORES in vim pacti tenentur naui tam ab amicis quam ab inimicis iuſtè, vel iniuſtè occupatę, dec.64.num.29.
Nequeunt refricare quæſtionem dominij, vbi nulla ſubeſt fraus circa perſonas, & intereſſe perſonarum aſſecuratarum, dec.57.n.4.
Maximè poſt receptum pingue præmium, deciſ. 57.n.5.

Non

Non debent ſarcire damnum illatum culpa dominorum mercium,dec.57.n.46.
Non tenentur ex contractu geſto poſt deperditionem nauis notam aſſecuratis, ibid.n.58.
Non tenentur ex infortunio ſequuto ex culpa Nauarchi,dec.64.la 2.n.13.
Non tenentur mutato tempore nauigationis,ibid. n.18.
Limita, vbi mutatio temporis proceſſit ex neceſſitate, ibid.num.20.
Nunquam tenentur ex culpa nauarchi, & nautarum,dec.57.num.23.
Periculi auerſores, & emptores dicuntur, dec. 57.num.3.
Sub pacto, quod non habita intra ſemeſtre vera notitia Nauis debeant æſtimationem præſtare, nulla ſuperueniente notitia tenentur, dec.64.la 1.n.12.
ASSERENS ſe ſubrogatum à Gubernatore loci pro interueniendo contractibus minorum, non conſtito de delegatione, nequit talis dici,dec. 12.la 2.n.17.
ASSERTIO facta in motiuis non meretur attendi niſi iuſtificetur, Reſp.Seu.nu.85. fol.194.
Notarij in confectione inſtrumenti probat ſanitatem mentis,dec.52.n.21.
Et talis aſſertio transfert onus liquidiſſimæ probationis in eum, qui dicit contrarium, ibid. num.22.
Præſertim, cum diſpoſitio eſt benè ordinata, ibid.num.23.
Maximè ſi ab hærede inſtituto abſit ſuſpicio fraudis, aut machinationis,dec.52.n.25.
ASSERTIONI propriæ in ſuum commodum non defertur,dec.23.n.4.
ASSERTIONES emiſſæ per modum ſimplicis narratiuæ in Breuibus emanatis ad inſtantiam partis non probant rei veritatem, deciſ. 40. num.39.
Grauati alienantis, quod bona erant libera, non nocent fideicommiſſo,dec.24.n.17.
ASSOCIATIO datur domino directo ob caducitatem incurſam ab emphyteuta ex cauſa contrauentionis,dec.10.n.31.
ATTERGATIO, ſeu alia diſpoſitio Locorum Montium ſufficit, quod facta fuerit rogitu Secretarij Montium,dec.53.n.4.
AVDITORES S.Rotæ Romanæ non coguntur ſequi Deciſiones eiuſd.Rotę,quia non ſunt approbatæ à Papa,Reſp.Seu.num.79.fol. 194.
AVOCATIO cauſarum non ita de facili fieri debet, etiam à Principe propter honorem inferioris Magiſtratus,dec. 1.n.8.
De iure non conceditur à Iudice habente iuriſdictionem Ordinariam, deciſ. 1. num. 13.
V. Index. Princeps.
Author.*de hæred.& falcid.§.hinc nobis* explicatur, dec.1 1.num.24.
AVTHORITAS humana tantum valet, quantum valet ratio, Reſp.Seu.n.71.fol.193.

B

BANNITA macellarijs reſeruatur in qualibet Ciuitate ad paſcenda animalia etiam aduerſus Eccleſiaſticos, dec.39.n.14.
BARATTARIA à nauarco, nautiſque ſine præmio commiſſa non præſumitur, dec.57.n.39.
Nec cum ipſi vix ex aggreſſorum manibus euadunt,ibid.num.40.
Debet concludenter probari, dec.57.n.27.
Nec præſumitur, & per poſſibilitatem in contrarium excluditur,dec.57.n.28.
Dici nequit fuga non præordinata ad dolum, dec.64.n.28.
Excepta, omiſſio validioris defenſionis, ac cæteri caſus culpa etiam nautarum ſecuti cenſentur remiſſi,dec.57. n.44.
Excepta ſi fuerit commiſſa, ceſſat obligatio, dec.57.num.18.
Excluditur, cum infortunium ingens damnum parit aſſecuratis,dec.57.n.29.
Non committitur niſi ob certam, indubitatamque ſpem magni lucri,dec.57.n.30.
Formalis eſt concludentiſſimè probanda, deciſ. 64.la 1.n.27.
Formalis longè diſtat à culpâ non imputanda aſſecuratis,dec.57.num.47.
Nec comprehendit culpã nautarum, deciſ. 57. num.48.
Non inducitur ex fuga, quæ ſola ſalutis ſpes ſupererat, dec.57.n.41.
Non præſumitur in mercatoribus boni nominis & famæ, dec.57.n.25.
Probatur, cum aſſecuratio facta fuerit longè maiori pretio, quam valerent naues, & merces illi impoſitæ,dec.57.n. 19.
Vel cum parua nauis, & leuiter inſtructa longè committitur nauigationi,ibid.num.20.
Probatur ex præcipiti, ac ſpontanea fuga,dec. 57.num.22.
Sine ſpe magni lucri committi non ſolet, dec. 64. la 1.num.30.
Solet excipi in qualibet aſſecuratione, dec. 57. num.17.
V. Magiſter nauis.
BENEPLACITVM Apoſtolicum requiritur in conceſſione emphyteutica perpetua, dec. 48. num.7.
Nec illud præſumitur niſi per centenariam,ibid. num.8.
Limita ante Conſtitutionem Vrbanam, quia tunc ſufficit minus tempus, ibid.n.9.
Requiritur, vbi alteratur ſolitum conceſſionis emphyteuticæ,dec.21.n.12.
Præſumitur lapſu centum annorum, deciſ. 48. num.10.
V. Cauſa.
BONA defuncti in hæredes obuenta, hæredum hypothecis ſubduntur, dec.46.n.2.
Eſſe fideicommiſſaria contra hæredes grauati probatur ex eiuſdẽ hæredis grauati confeſſione. dec.66.num.6.
Fideicommiſſaria relaxantur vel tantum compa-

parenti ex pluribus vocatis ad ſideicommiſſum dec.49.num.38.
Poſſeſſa ab hęrede fideicommiſſario præſumuntur eadem poſſeſſa à teſtatore, concurrentibus dictis teſtium, & inſtrumentis, niſi exhibeatur nouus titulus, dec.66.num.5.
Prohibita alienari fiunt libera, accedente licentia Principis, dec.41.n.1.
BONA FIDES ceſſat ex reproductione monitorij dec.21.num.10.
BONVM publicum vnius, vel alterius contradictio impedire non debet, dec.39.n.2.
BROCARDICA ita explicantur, quod licet primum velut generale videatur aſſignari, tamen eius contrarium pro regula teneatur, Reſp.Seu. n.100.fol.192.
Brocardica nequeunt allegari ad deciſionem cauſarum, ibid.n.103.
BVLLA BARONVM derogat fideicommiſſis fauore creditorum, non fauore Baronum, deciſ. 15.num.11.
Explicatur, dec.15.n.10.
Mandat creditoribus ſatisfieri ſeruata inter eos anterioritatis, & potioritatis prærogatiua, dec. 41.num.8.
Non obſtantibus quibuſcumque fideicommiſſis ſupponit bona obligationibus, et hypothecis fauore creditorum, dec.15.n.5.
Operatur effectum derogationis dumtaxat à die executionis, non à die promulgationis, deciſ. 15.num.6.
Contrarium videtur, quod operetur hypothecabilitatem à die promulgationis, deciſ.15. num.7.
Suffragatur etiam creditoribus poſt eius editionem exiſtentibus à die ipſius ordinationis, dec. 15.num.9.
Gregorij XIII. ſuper prælatione exponitur, dec. 18.num.28.
Leonis X. Conſtitutio explicatur, dec.40.n.18.
B. Pij V. 79. explicatur, dec.18.n.28.
Sixti V. moderatoriæ, dotium paſſim derogatur, dec.40.n.40.
Sed nihilominus derogatio petenda eſt, ibid. num.41.
Vrbani VIII. la 51. prohibet, renouationes fieri abſque beneplacito Apoſtolico, dec.49.n.28.
Vrbani VIII. de Locis Mont. declaratur, dec. 53.num.8.
Vrbani VIII. ſuperni 30. exponitur, dec. 40. num.17.

C

CADVCITAS cenſetur remiſſa ex receptione canonum, dec.35.n.9.
Limita, ſi proteſtatum fuerit in actu receptionis, ibid.num.10.
Quod etiam procedit, ſi recepti fuerint canones decurſi dumtaxat antè declaratam caducitatem, vbi emphyteuſis eſt Eccleſiaſtica, ibid.num.11.
Inducitur ob alienationem rei emphyteuticæ in Eccleſiam contra legem inueſtiturę, dec.20.n.1
Non cenſetur remiſſa ſine ſcientia naturæ emphyteuſis, & deuolutionis, dec.20.n.11.
Incurſa per poſſeſſorem afficit etiam eum, qui voluntariè conſenſit, vt alter poſſideat, dec.35. num.8.
CADVCITATIS declaratio exigit citationem perſonalem, dec.35.n.2.
Contrarium, ibid.num.3.
Iudicium ſat eſt inſtruere contra ſolum poſſeſſorem, dec.35.n.7.
CAMBIVM agnitum in apocha, & pro quo præmium fuit receptum, nequit impugnari, deciſ. 57.num.59.
Maritimum probatur ex apocha, dec.57.n.10.
Non requirit pecunias fuiſſe in nauim illatas, ſed ſufficit, illas fuiſſe erogatas in vſum nauis, dec.57.num.11.
CAMBIA creata ex præterito contractu mercium ſunt valida, cum illæ fuerunt pręcedenter venditæ iuſto, ac rationabili pretio, deciſ. 14. num.1.
Secùs, cum concurrit mala fides, & exceſſiuitas pretij, dec.14.n.2.
Quo caſu tranſeunt in ſpeciem contractus à Statuto prohibiti, quod dicitur *Ciuanze, e ſlocchi*, dec.14.n.3.
Et mala fides ad hunc effectum deſumitur ex ipſa rei geſtę ſerie, ibid.n.4.
Ac ex qualitate perſonarum, tam dantis, quam recipientis, ibid.n.5.
Coniectura fraudis eſt aſſertio in contractu facta, cambia creata fuiſſe in pecunia, cum reuera pecunia fuit ſolum demonſtrata, & eius vice tradita merces, ibid.n.6.
Item locus celebrati contractus, nempè ſi ſit in abſcondito, ibid.n.7.
Ac publica vox, & fama de inſubſiſtentia talium cambiorum, ibid.n.8.
Atque confeſſio extraiudicialis creditoris, ibid. num.9.
Prout etiam qualitas creditoris conſueti ſimiles contractus palliatos facere, ibid.n.11.
Ac nimia facilitas credendi conſiderabilem ſummam iuueni incauto abſque vlla ſecuritate, ibid.n.12.
Ac ætas iuuenilis recipientis, qui ſub adminiſtratione degit, ibid.n.13.
Et denique nulla indigentia mercium reſpectu recipientis, ibid.n.14.
Nundinalia ſolum debentur, cum fuerunt alternatiuè promiſſa maritima, & nundinalia, dec.54.n.56.
Paſſiua poſſunt contrahi à procuratore cum libera, & cum poteſtate, quam habet mandans, pro re mandata perficienda, dec.54.n.13.
V. Interpellatio Procurator.
CARDINALES ex licentia Summi Pontificis abſentes dicuntur in Vrbe domicilium habere, dec.49.n.33.dec.56.n.3.
Ab Vrbe ſine Papæ licentia recedere non valent dec.49.num.34.
D. CAROLVS EQVES FONTANA Architectus ingenioſus laudatur, dec.19.n.41.
D. Carolus Rubeus laudatur, Reſp.Seu.n.48. fol 191.

CA-

D. CAROLVS TARGA I.C. Ianuenſis rerum maritimarum peritiſſimus laudatur, dec.64. la prima num.14.

CASVS ſiniſter probatur Conſulatu facto in parte viciniori, quò nautæ appulerunt, deciſ.57. num.12.

Nec in examine teſtium ſunt citandi aſſecurantes in longinquis regionibus commorantes, deciſ.57.n.13.

CAVSA, ac vtilitas Eccleſię requiruntur cum beneplacito in conceſſione perpetua Eccleſiaſtica, dec.48.n.11.

Cauſa finali ceſſante reſoluitur actus ſub illa initus, dec.61.num.13.

Limitata limitatum producit effectum, deciſ. 15.num.12.

Præſumitur verificata per tantum tempus, per quantum præſumitur beneplacitum, deciſ.48. num.13.

Summaria eſt, cum agitur de remedio poſſeſſorio, dec.9.n.22.

Temporali ceſſante, adhuc durat effectus, dec. 19.n.22.

Cauſę Beatificationum peraguntur abſque figura iudicij, dec.54.n.20.

Nec in eis vllum mandatum exigitur, ibid.n.2.

Contrauentionum in caſibus paſcuorum ad Iudices Eccleſiaſticos ſpectant, dec.39.n.15.

CAVTIO de reſtituendo prioribus nequit peti, dum non ſunt in cauſa plures creditores, dec. 23.num.13.

Non eſt præſtanda à creditoribus petentibus ſatisfactionem non ſuper pretio rei debitoris, ſed reales actiones exercentibus ſuper bonis venditis, dec.23.n.8.

Nec vbi non verſamur in Iudicio concurſus vniuerſalis, ibid.num.9.

Solum præſtatur à creditore agente ad pretium rei debitoris, vel in concurſu vniuerſali, deciſ. 23.num.10.

V. Creditor. Hæres beneficiatus.

CEDENS creditum cum obligatione agendi, & conſummandi executionem non liberatur ex ſola expeditione mandati, dec.45.n.3.

Tenetur tradere ceſſionario iura, & Inſtrumenta, ex quibus creditum ceſſum iuſtificari valet dec.59.num.4.

CENSVARIVS gaudet priuilegio prælationis dec.18.n.1.& dec.19.n.6.

Et tale ius valet cedere, dec.18.num. 2. & deciſ. 19.num.7.

CENSVS ceſſione non intimata debitori, valide ille extinguitur cum cedente, dec.19.n.9.

Non extinguitur ex diſdicta, neque ex depoſito ſed adhuc remanet per bimeſtre à die diſdictæ, dec.18.n.5.

Poteſt ſemper redimi, dec.19.n.17.

Vitalitij ad vitam plurium prorogati nouum onus inducunt, dec.40.n.16.

CENSV ante venditionem fundi cenſiti extincto ceſſat ius prælationis, dec.19.n.10.& n.20.

V. Ceſſio. Conceſſio. Fructus. Prælatio.

CENTENARIA requiritur contra Eccleſiam Lateranenſem, dec.22.n.16.

CESSIO iurium reportata in emptione cenſu impoſiti pro ſatisfactione fructuum alterius cenſus operatur ſolum quoad ſortem, non autem pro fructibus poſtea decurſis, deciſ. 15. num.3.

Et ſolum operatur etiam pro ſorte, cum pecuniæ ſolutæ fuiſſent in ſatisfactionem ſortis, fructiferæ, ibid.n.4.

Reportata per emptorem fundi extinguentem pretio cenſum ſuper eodem fundo exiſtentē reſoluitur ſolum in hypothecam anteriorem ad effectum ſe tuendi contrà poſteriores, dec. 19. num.11.

CESSIONARIVS, ſeu giratarius litterarum cambij non ſequitur fidem mandatarij in proprio, ſed vti procuratoris ſcribentium, dec.16. n.10.

Siue mandatarius habet regreſſum contra ſcribentem pro litteris cambij proteſtatis, & non ſolutis, dec.16.n.1.

Et contra fideiuſſorem, ibid.n.2.

CITATIO ad domum dum ſcientiam præbet citato, ſufficit, vt perſonalis, dec.6.n.6.

Ad inchoandum, & faciendum inuentarium importat principium, & perfectionem, deciſ.8. num.19.

Domi dimiſſa copia æquipollet perſonali, dum perſonalis pro forma non requiritur, deciſ. 6. num.7.

Introducta fuit ad ſcientiam inducendam, dec. 6.num.5.

Perſonalis requiritur in declaratione caducitatis, dec.35.n.2.

Contrarium videtur ſentire S. Rota, ibid.n.3.

CITATIONIS defectus ſanatur ex comparitione procuratoria etiam generalis, dec.35.n.5.

Præſertim, cum citationes executæ fuerunt domi principalis, à quo præſumuntur tradirę Procuratori, ibid.n.6.

Scientia probatur ex comparitione citati, dec.6 num.8.

CITATIONES in Tribunali A.C. in cauſis executiuis fiunt domi dimiſſa copia, dec.6.n.3.

Numero plures domi dimiſſa copia æquiualent perſonali, dec.35.n.4.

V. Inuentarium.

CIVILITAS non amittitur ob fortuitum ortum in alio loco, dec.19.n.2.

CLAVSVLA AD LITES in mandato procurę inſerta includit multos caſus mandatum ſpeciale requirentes, dec.3.n.4.

Et habet dicta clauſula vim ſpecialis expreſſionis, dec.3.n.5.

Addendi, & minuendi, præſeruat inuentarium non obſtante omiſſione, dec.8.n.16.

Arbitrio nihil operatur, cum fuit appoſita ex motiuis iuſtitiæ, dec.29.n.20.

Arbitrio relaxat de iuris rigore, dec.34. n.15. & dec.37.n.10.

Præſertim appoſita à Signatura Gratiæ, deciſ. 34.n.16.& dec.37.n.18.

Et vbi agitur fauore alimentorum, d. deciſ. 34. num.17.

Non obſtante præiudicio tertij, cum illud prouenit ex præſumpto iudicio teſtatoris, ib.n.18.

Vel

Vel cum illud eſt euentuale,ibid.n.19.
Vel cum magis tolerabile videtur iſtud præiudicium, quam in diſcrimen adduci voluntas teſtatoris,ibid.num.20.
Audiat, & iuſtitiam faciat arctat Iudicem ad ſeruandum ordinem iuris,dec.9.n.23.
Conſtituti transfert veram, & manutenibilem poſſeſſionem,dec.49.n.1.
Conſtituti transfert poſſeſſionem etiam bonorum feudalium, & emphytheuticorum fauore proximioris, ſeu hæredis probabiliter renouationem ſperantis,dec.56.n.5.
Etſi conſtituens fuiſſet vltimus de inueſtitura, & in ipſa legeretur prohibitio alienationis, ibid.n.6.
Conſtituti vt operetur, ſufficit, articulum eſſe dubium,ibid.n.7.
Cum libera, & cum facultate quam habet mandans, & ſimiles operantur quoad ſimilia, non quoad maiora expreſſis,dec.54.n.29.
Neque quoad ea, quæ maximo præiudicio forent mandanti,ibid.n.29.
Dummodò poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura facit interim legitimum poſſeſſorem,dec.7.n.1.
Non alias demonſtrat præciſam mentem diſponentis,dec.12.la 2.n.14.
Et annullat contractum aliter factum,ibid.n.15.
Non alias oſtendit neceſſitatem rei, propter quam apponitur,dec.40.n.34.
Non alias. V.Pactum.
Sine præiudicio iurium partium reſeruat omnia iura etiam minima,dec.19.n.30.
Sublata, & decretum irritans facultatem adimunt impugnandi Breue, niſi prius aduerſus ipſum obtenta aperitione oris,dec.39.n.4.
Supplentes valida approbat, inualida roborat, dec.40.n.33.
Viſis videndis,cauſa cognita &c. facit præſumere realem productionem omniũ iuriũ, dec.8.n.4.
V. Diuiſio.
CLERICVS debitor non poteſt allegari ſuſpectus decif.5.num.6.
Niſi deprehenderetur in actu fugæ,ibid.n.7.
Regulariter non poteſt carcerari pro debito ciuili, dec.5.n.9.
Reus de iure ciuili non tenetur præſtare fideiuſſores, ſed ſolum promiſſionem ſine iureiurando cum hypotheca ſuorum bonorum,deciſ.5. num.3.
Iure verò Canonico admittitur ad cautionem iuratoriam, nec tenetur ad illam præſtandam cum hypotheca bonorum, deciſ.5. num.4. & num.10.
Vt præſumatur, quod ſe noluerit vniformare in ſui ſucceſſione cum ſtatuto, clara requiritur voluntas,dec.46.n.14.
Præſertim cum decedit inteſtatus, quia tunc potius præſumitur ſe vniformare cum diſpoſitione iuris, dec.46.n.15.
COACTIVA renouandi probatur ſententijs antiquis renouationem decernentibus, dec. 56. num.10.
COLLATIO officij facta à Magiſtratu priori tanquam facta tempore inhabili, eſt nulla,dec. 40. num.9.
COLLVSIO excluditur à qualitate perſonarum, dec.18.n.14.
Nequit inferri excontractu ſeparato, dec. 18. num.15.
COMMENDA habetur pro erecta in odium negligentium petere illius erectionem,d.50.nu.3.
COMMENDAM erigere debens tenetur inſtare coram miniſtris ad id deputatis, antequam abſoluatur ab hoc onere,dec.44.n.8.
COMMENDÆ erectio fieri debet iuxta formam à teſtatore præſcriptam,dec.44.n.14.
Militares ſtipendijs militaribus ſubrogantur, dec.50.n.12.
V. Ordo militaris. Religio militaris.
COMMISSIO cauſæ cum clauſula -- *audiat, & iuſtitiam faciat* arctat Iudicem ad ſeruandum ordinem iuris,dec.9.n.23.
COMMISSVM, iniectio manus, et laudemium æquiparantur,dec.4.n.12.
COMMIXTIO transfert dominium in commiſcentem, itaut primo Domino non competat rei vindicatio, vel alia actio hypothecaria,dec. 63.num.16.
Idque procedit non ſolum in nummis commixtis, ſed etiam in commixtione aliarum ſpecierum,ibid.n.17.
Limita, quando commixtio ſecuta fuit culpabiliter, vel mala fide, tunc enim non amittitur rei vindicatio,ibid.n.18.
Et limitatio procedit,etiam ſi ſeparatio, & diſcretio rei commixtæ fieri nequeat, nam iudex quantitatem per viam quotæ ſeparatã arbitrabitur,ibid.n.19.
COMMODITAS percipiendi fructus eſt quid diſtinctum ab alienatione bonorum,deciſ. 41. num.9.
COMMODVM quis reportare non debet ex contractu, quem non adimplet,dec.61.n.37.
Qui ſentit, debet ſentire incommodum, dec.34. n.6 dec.37.n.10.
COPIA extracta ab originali exiſtẽte in Archiuio publico cum ſuis formalitatibus plenè probat, dec.60.num.8.
CONCESSIO ad perpetuum cenſum non reſtringitur ad aliquam certam lineam,dec.48. n. 2.
Vel cum eſt ad fauorem ſucceſſorum quorumcumque,ibid.n.3.
Æmphiteutica perpetua requirit beneplacitum Apoſtolicum,dec.48.n.7.
Nec iſtud præſumitur, niſi per centenariã, ibid. num.8.
Limita ante Conſtitutionem Vrbanam, quia tunc ſufficit minus tempus,ibid.n.9.
Facta ad meliorandum dicitur vtilis Eccleſiæ, dec.48.n.12.
In cenſum, ſeu locationem perpetuam prodeſt quibuſcumque ſucceſſoribus cuiuſcumque generis,dec.48.num.6.
In cenſum, & locationem perpetuam tranſit in quemcumque poſſeſſorem, & ſingularem ſucceſſorem,dec.48.n.20.
Noua, & non prorogatio dicitur extenſio ad per-

perſonas nouiter ſuperadditas, dec.40.n.14.

CONCORDIA confirmata à Sede Apoſtolica ligat etiam ſucceſſores, præſertim cum ipſorum quoque nomine geſta fuit, deciſ. 48. num.15.

Litem perimit, dec.56.n.18.

Operatur, totum retentum cenſeri retentum primæuo, & præexiſtente titulo ante motam litem, dec.56.n.29.

CONCVRSVS creditorum impedit debitori adminiſtrationem bonorum, dec.61.n.4.

Limita, vbi pretium eorumdem bonorum conuertatur in dimiſſionem creditorum, deciſ.61. num.5.

Quod tamen intellige, vbi bona debitoris nondum poſita fuerunt ſub ſequeſtro, & executione, ibid.n.6.

Vel vbi venditio fit Curia permittente, ibid. num.7.

Et pretium effectiuè creditoribus diſtribuitur, vel penes perſonam à Iudice deſignandã deponitur, ibid.n.8.

Nec etiam particularis fit ex duobus ſolis creditoribus, dec.23.n.12.

CONDITIO impoſſibilis habetur pro non adiecta, dec.44. n.4.

CONFESSIO adminiculata facta à Prælato ligat etiam ſucceſſores, dec.40.n.18.

Decocti probat, ſi emanauerit longè ante decoctionem, dec.63.n.11.

Præſertim ſi eius veritas aliundè adminiculetur, ibid.n.12.

Erronea eſt probanda ab allegante errorem, dec.49.n.16.& dec.56.n.13.

Erronea poteſt ſemper, & quandocunque reuocari, dec.37.n.15.

In ijs, quæ iuris ſunt non nocet confitenti, dec. 37.n.16.

Nequit per confitentem impugnari, niſi doceat de errore, vel diuerſitate facti, ſuper quo emanauit, dec.59.n.11.

Plene probat contra confitentem, dec.28.n.4.

CONFINES etiam ad effectum probandi dominium probantur ex longæua poſſeſſione, deciſ. 28.num.11.

Præſcribuntur ſpatio triginta annorum, dec.28. num.12.

Maximè in antiquis probantur pluribus inſtrumentis locationum effectum ſortitis, deciſ. 28. num.1.

CONFINIS qualitas excluditur in eo loco, in quo demonſtratio non concurrit, deciſ. 28. num.7.

CONFINIVM probatio tanquam difficilis admittit etiam adminicula, & præſumptiones, dec.28.n.3.

V. Nomen.

CONFIRMATIO dicitur ex certa ſcientia ob inſertionem actus confirmati, dec.49.n.14.

Apoſtolica in forma communi refertur ad Statuta valida, dec.64.la 2.n.6.

Informa communi ſufficit in materia æqua, & fauorabili, dec.69.n.16.

In forma communi ſufficit, vbi agitur de Statuto licito, dec.49.n.30.

Non immutat factum, ſed ſolum roborat ius, dec.56.n.24.

CONSANGVINEVS, vel vicinus patientes fieri venditionem, excluduntur à retractu in ſecunda, & tertia venditione, ſi hęc fieri contingat poſt ſpatium triginta annorum, dec.18.n.21.

CONSENSVS domini directi, non primi emphyteutæ requiritur, cum ſecundus emphyteuta vult alienare, dec.4.n.13.& n.17.

CONSERVARE obligatus nequit excipere de non exiſtentia tempore motæ litis, dec.43.n.3.

CONSERVATORES Almæ Vrbis nequeunt ius concedere ad Officia vacatura futuris temporibus, dec.40.num.3.& ſeqq. & num. 20. & 21. 22. & 23.

Nec habent vllum imperium in futuros Conſeruatores, tanquam ſibi pares, ibid.n.4.

CONSVETVDO antiquiſſima promiſcui vſus paſcendi inter Eccleſiaſticos, & laicos eſt ſeruanda deciſ.22.num.4.

Et eſt rationabilis, cum euitentur iurgia, & diſſenſiones, quæ aliter exoritentur deciſ.22.nu.5.

Talis conſuetudo probatur ex ſimili vſu aliorum Eccleſiaſticorum deciſ.22.num.6.

Ac ex antiquo Statuto illam præſupponente dec 22.num.7.

Ex antiqua inſtantia ſuper modo paſcendi, non autem ſuper communione deciſ.22.num.8.

Et ex antiquis confeſſionibus deciſ.22.num.9.

Ac etiam ex atteſtationibus plurium teſtium deciſ.22.num.10.

Et ſupradicta conſuetudo probatur ex pluribus antiquis inſtrumentis deciſ.22.num.12.

Erronea non eſt ſequenda, reſp. Seuer.numer. 87. fol.194.

Eſt fauorabilis, & ex communi, ac promiſcuo vſu ius conſtituit omnibus vniuerſaliter, nec alicui ſpecialiter prodeſt, nec nocet deciſ. 22. num.18.

Eſt neceſſariò ſequenda, cum inducitur ab habẽte facultatem illam inducendi reſp.Seuer. num. 78.fol.193.

Iudicandi non eſt anteponenda rationi, & iuribus ibidem num.75.fol.193.

Iudicandi non inducitur ex deciſionibus, quæ incidenter, & perfunctoriè non principaliter articulo diſcuſſo prodierunt, ibidem num.80.fol.194.

Quod procedit etiam in Motiuis Rotę Florentinæ, ibidem num.81.

Conſuetudo iudicandi non inducitur ex iudicatis, niſi quatenus caſus eſt idem, atque eędem facti circumſtantiæ, ibidem num.93.fol.195.

Conſuetudo iudicandi non oritur ex omnibus iudicatis, ſed ſolum ex illis, quæ Principis authoritate, vel lata, vel confirmata fuerunt, vel in quibus eius cognitio acceſſit. ibidem num. 76.fol.193.

Conſuetudo iudicandi oritur ex duobus, aut tribus iudicatis. Ibidem num.66.fol.193.

Non tamen neceſſe debet Iudex abſolutè hanc conſuetudinem ſequi, præſertim cum illi videtur opinio verior, & magis probabilis eſſe in

coa-

contrarium. Ibidem num.67.
Conſulatus fieri debet in loco proximiori infortunio deciſ.57.num.4.
Fieri debet in loco proximiori, quò vis tempeſtatis, aut hoſtium impetùs appellere permiſit deciſ.57.num.31.
CONTRACTVS correſpectiuus eſt inſeparabilis deciſ.46.num.8.
Correſpectiuj omnes corruunt, vno corruente & vitiato deciſ.61.num.2.
Geſtus ab eo, cui eſt interdicta bonorum adminiſtratio, eſt nullus deciſ.61.num.9.
Quę tamen nullitas ſolum valet allegari à Creditoribus, quorum fauore fuit interdicta adminiſtratio ibidem num.10.
Non autem ab alienante, qui nequit proprium factum impugnare ibidem num.11.
Limita, ſi à Principe fuerit prohibita adminiſtratio, quia contractus tanquam nullus in radice poteſt reuocari etiam ab ipſo contrahente ibidem num.12.
Geſtus ab eo, cui à Principe eſt prohibita adminiſtratio, vt nullus in radice poteſt reuocari, etiam ab ipſo contrahente deciſ.61.num.12.
Nominati ob non implementum poſſunt excipiendo reſolui deciſ.61.num.18.
Pupillo damnoſus non ſubſtinetur deciſ.12.la ſeconda num.22.
Qui dicitur *Clauanze, e Stocchi*, prohibetur à Statuto deciſ.14.num.3.
Sunt correſpectiui, exarati vnica ſcriptura, & cum numerica ſerie capitulorum, & cum relatione poſteriorum capitulorum ad antecedentia deciſ.61.num.1.
Talis cenſetur, qualis denominatur à contrahentibus deciſ.48.num.4.
CONTRACTV non dum à Principe authorizato, prout requiritur pro forma, quilibet ex contrahentibus poteſt pœnitere deciſ. 61. numer.32.
Contractu reſoluto omnia in priſtinum reducuntur deciſ.61.num.31.
Vid. Cambia.
CONTRADICTIO non oritur ex verbis dubijs deciſ.43.num.12.
CONTRAHENS cum adiecto, alio mandante, non dicitur negocium feciſſe cum adiecto, ſed cum mandante deciſ.16.num.11.
Cum Procuratore habente mandatum ſpeciale non tenetur inquirere de veritate cauſæ, ob quā pecunias accipit, nec de verſione deciſ.54.n.32
Amplia id procedere, etſi pecunia credita fuerit Procuratori Eccleſiæ, vel ſimilis perſonæ priuilegiatæ ibid.num.33.
CONTRARIETAS euitatur, ſi teſtis depoſuit motus ex cōſilio grauis viri, putantis rē tanquā confidentialem non debere reuelari deciſ. 43. num 15.
Inter ſcripturas, vtriſque fidem adimit deciſ.47. num.4.
Et ſuſpicionem inducit aduerſus illas exhibentem deciſ.47.num.5.
Teſtium, vt euitetur, illorum dicta ſupplenda, vel improprianda ſunt dec.43.num.11.
CREDITOR petens ſimpliciter certam quantitatem ſine vlla dictione taxatiua non ſibi præiudicat, quoad aliam reſidualem ſibi debitam deciſ.61.num.9.
Primus licitando pignoris ſui conſeruandi cauſa pecuniam dediſſe cenſetur dec.12. la 1.nu.3.
Ideo reuocabiliter in ipſum dominium transfertur ibid.num.4.
Quod certius procedit, quando in licitatione tantum pretij obtulit, quantum erat ſuum creditum, & ſecundo creditori hoc caſu competit ius offerendi aduerſus primum ibid.n.6.
Creditor ſecundus habet ius offerendi aduerſus creditorem anteriorem, cui tanquam extraneo licitatori per ſubhaſtationem addicta fuerunt bona communis debitoris deciſ.12.la prima num.2.& deciſ.13.num.1.
Certius ſi ſubhaſtatio vitio aliquo nullitatis laboret deciſ.13.num.2.
Soluendo creditoribus poſterioribus præſumitur noluiſſe præiudicare anterioribus deciſ. 31. num.10.
Vrgens pro ſubhaſtatione videns obligationes fieri cum vinculo cautionis de reſtituendo, poteſt recedere à tela ſubhaſtationis, & actiones reales experiri deciſ.23.num.14.
CREDITORES dim ittendi ſunt ſeruato ordine eorum anterioritatis, & potioritatis deciſ. 31. num.2.
Ius ſuum metientes ab eodem tempore venire debent in contributum deciſ.15.num.8.
CREDITVM dicitur iure proprio, & à principio ſpectare ad eum, in cuius fauorem facta fuit recognitio bonę fidei deciſ.16.num.5.
Culpa Domini ſemper haberi debet pro excepta deciſ.64.la 1.num.23.
Propterquam caſus non euenit, nequit aſſecuratis imputari deciſ.57.num.37.
Propterquam caſus infortunij non euenit non eſt habenda in cōſideratione dec.64.la 1.n.26.

D

DATVM eo tempore, quo dans poteſtatem exercere non potuit, habetur pro non dato deciſ.40.num.10.
DEBITOR, cuius bona ſtant ſub Congregatione Baronum, nequit illa adminiſtrare deciſ.61. num.30.
Defuncti cogi poteſt ab vno tantum hærede ad totum debitum ſoluendum, præſtita cautione de reſtituendo partem cohæredibus non agentibus, ac ſeruando debitorem indemnem deciſ.6.num.25.
Stante vniuerſali concurſu creditorum, nequit ſuper ſuis bonis vllum inire contractum deciſ. 61.num.4.
Limita, vbi pretium eorumdem bonorum conuertatur in dimiſſionem creditorum ibidem num.5.
Quod tamen intellige procedere; vbi bona debitoris non dum ſub ſequeſtro, & exequutione poſita fuerunt ibidem num.6.
Vel vbi venditio ipſa fit, Curia permittente. Ibidem num.7.

Et

Et pretium, vel effectiuè Creditoribus distribuitur, vel penes perſonam à Iudice deſignandam deponitur. Ibidem num.8.

Suſpectus de fuga. Vide Mandatum ſuſpicionis fugæ, Clericus.

DECISIONES modernæ articulo non diſcuſſo tranſeuntes cum antiquis, non magis merentur attendi, quam illæ. Reſp. Seuer.num.91, fol.195.

Et intelliguntur ad terminos Doctorum, quos allegant ibidem num.92.

Deciſiones non attenduntur niſi in puncto ſuper quo ſpecialiter emanarunt, Reſponſ.Seuer.n. 94.& 96.fol.195.

Eademq; procedunt in motiuis Rotæ Florentinæ ibidem num.95.

DECOCTIO contra tertium non probatur ex mandatis ſuſpicionis fugæ, & litteris proteſtatis, quæ cuicunque Mercatori etiam ſine decoctione poſſunt contingere deciſ.16.num.15.

Sed probanda eſt, vel per confugium ad Eccleſiam, ſequeſtrationem effectuum, & clauſuram Tabernæ deciſ.16.num.16.

Vel per formalem ceſſionem bonorum, & fori ibidem num 17.

Vel per ſententiam Iudicis ibid.num.18.

Mandatarij operatur in litteris cambij mandatum cenſeri ipſo iure reuocatum deciſ.16.n.14.

Non poteſt ex poſt allegari ab eo, qui illam non allegauit de tempore, quo illam eueniſſe prætendit deciſ.16.num.19.

Non probatur ex latitatione in Eccleſia, ſed ſententia Iudicis, aut ſequeſtratione bonorum cum eorumdem ceſſione deciſ.43.num.7.

Probatur confeſſione debitoris, declarantis ſumma inopia premi, ſuumque patrimonium eſſe inſufficiens ſatisfaciendis creditoribus deciſ. 31.num.14.

DECOCTIONIS latentis ſuſpicio eſt ſolum allegabilis intra terminum decem, vel quindecim dierum, deciſ.16.num.20.

Vid. Confeſſio.

DECRETVM Iudicis, heredem poſſe gaudere beneficio Inuentarij, eſt neceſſarium ſiue in principio, ſiue in fine eiuſdem deciſ.2.num.11.

DECVRIONES non poſſunt peragere ea, quæ irrogant præiudicium ſucceſſoribus deciſ. 40. num.2.

DEFECTVS deſcriptionis bonorum ceſſat, cum nunquam fuit oppoſitus à creditoribus, qui nō ſiluiſſent tempore habili, & proximo deciſ.8.n. 33.& deciſ.11.num.16.

DELEGANS eſt fons iuriſdictionis deciſ. 4. nu. 16.

DELIBERATIO habet præſumptionem validitatis pro ſe, donec ex ijſdem actis nullitas non fuerit concludentiſſimè probata deciſ. 6, n.22.

DEMENTIA. Vid. Amentia.

DEMONSTATIVA deſignatio, non autem taxatiua facta fuit, cum nulla adeſt dictio taxatiua deciſ.54.num.48.

Quod procedit non ſolum in legatis, ſed in omni genere diſpoſitionis ibidem num.45.

DENOMINATIO fit à potiori, deciſ. 25. nu.8.

DEPOSITIONES teſtium quantum fieri poteſt; ſunt conciliandæ, deciſ.43.num.9.

DEPOSITVM factum cum lege conſignandi cui de iure non trahit onus de reſtituendo prioribus, deciſ.23.num.11.

DEROGATIO Conſtitutionis Sixtinæ moderatoriæ dotium paſſim conceditur, deciſ. 40. num.40.

Sed nihilominus petenda eſt, ibidem num. 41.

DEROGATIO, & facultas alienandi bona fideicommiſſaria à Principe conceſſa, & collata in arbitrium debitoris, exerceri debet, vt iuris eſt, dimittendo prius creditores, anteriores, & potiores, deciſ. 31. numer. 1. & per totam.

Itaque licentia Principis intelligenda eſt iuxta iuris diſpoſitionem, ibidem num.2.

Præſertim ſi in illa exprimatur, debitorem graui ære alieno eſſe preſſum ob cuius malum ſtatum locus eſſe nequit gratificationi, ibidem num.15.

Nec Princeps præſumitur præiudicare voluiſſe creditoribus anterioribus habentibus hypothecatos annuos redditus, quoad grauatus debitor viueret, eidem permittendo pro libito voluntatis diſtractionem proprietatis in creditores poſteriores, ibid. num.16.

Amplia prædicta, etiamſi huiuſmodi facultas à Principe conceſſa fuerit in gratiam debitoris, quia illius quidem vſus erit facultatiuus, ſed exequutio fieri debebit ſeruato iuris ordine inter creditores Ibidem.num.4.deciſ.41.n.3.

Etiamſi in gratia Principis non fuerit expreſſum, ibidem num.5.

Amplia, etiamſi conceſſa fuerit facultas alienandi, non citatis creditoribus, quia id operatur, quod alienationes nullæ dici non poſſunt, non autem, quod iuris ordo ſeruandus non ſit inter creditores, ibidem numer. 6. & numer. 16.

Remoto per huiuſmodi facultatem obſtaculo, bona effi ciuntur de patrimonio debitoris, & dicuntur venire ſub obligatione generali bonorū præſentium, & futurorum, ibidem numer. 6.

Et incidunt in hypothecas generales creditorum ſub quibus veniunt bona præſentia, & futura, ibidem num. 7.

Iuxtà tamen eorum ordinem, ibid.num.8.

Cenſetur à Principe conceſſa pro ſatisfaciendo creditoribus ſecundum ordinem eorum hypothecarum deciſ.41.num.7.

Obtenta à Principe eſt intenta non ad acquirendum, ſed ad alienandum, deciſ.41.num.4.

DESCENDENTIVM appellatione veniunt fœminæ, deciſ.36.num.10.

DESCRIPTIO exacta bonorum facta à teſtatore ſupplet vices Inuentarij, deciſ. 11. numer. 9.

DEVOLVTIO non committitur, cum alienatio non eſt effectuata; deciſ.48.num.14.

Non committitur, vbi adeſt facultas alienandi, deciſ.48.num.16.

Vid. Manutentio.

Di-

DICTIO *aut* vtrumque extremum diſiungit,& in vnoquoque diſpoſitum verificat, deciſ.14. numer.53.

Aut alias eſt repetitina ſimilium qualitatum, deciſ.49.num.24.

Nec valet extendi ad caſum diuerſum ab antecedenter expreſſis,deciſ.56.num.16.

Qualſiuoglia comprehendit quemcumque modũ, ſiue extrinſecum,ſiue intrinſecum,dec.50.nu.4.

Quandocumque continet compendioſã includentem fideicommiſſariã,dec.26.n.5.& d.36.nu.2.

Operatur tamen fideicommiſſariam ſolum reſpectu perſonarum,quorum mortis tempus reſpicit,d.dec.26.num.6.& dec.36.n.5.

Tamen modificat præcedentia ad terminos ſubſequentes, deciſ.10.num.11.

Vt ſupra repetit omnia ſuperius expreſſa, deciſ. 28.num.9.

Non tamen repetit niſi res,quibus adijcitur, nõ autem expreſſas in oratione ſeparata,deciſ.20. num.10.

DICTO mediatoris valdè defertur, deciſ. 43. num.25.

DICTVM vnius teſtis,etſi nobiliſſimi non probat, dec.50.n.5.

Etiam ſi ſit fides iurata coram Notario, & teſtibus à Cardinali emiſſa,ibidem. n. 6.

DIGNITAS, & qualitas teſtis non operatur niſi præſumptionem maiorem in teſtimonio,deciſ. 50.num.7.

DIGRESSVS ad plures gradus ſubſtitutionum remouetur,cum omnes ſubſtitutiones dependent ab vnico caſu,& conditione, deciſ. 35. num.8.

DISCRETIVA explicat quodcumq;dubium,deciſ. 17. num.12.

Oratio operatur, quod conſultò tacitum quid fuerit,deciſ.45.num.7.

Illa tamen non operatur, vbi verba ſunt clara ibidem num.9.

DISCRETIVVS modus loquendi adhibitus per Teſtatorem maximè attenditur ad effectum inquirendi,an quis relictus fuerit hæres proprietarius,vel potius ſimpliciter vſufructuarius. deciſ.60.num.9.

DISPENSATIONEM, ſeu indultum quis procurare tenetur,vbi ita conuenit deciſ. 61. num.26.

DIVISIO ampliſſima præſefert renunciationem fideicommiſſo,deciſ.66.num.9.

Debet tamen eſſe concepta cum clauſulis ad habendum,ad alienandum,& quicquid placuerit faciendum ibidem num.10.

DOCTOR legum ſolum ſubrogari poteſt in Iudicem ad interponenda decreta,deciſ.13. la ſeconda num.19.

DOCTORES ex profeſſo materiam tractantes, ſi de aliquo aſſ. requiſito mentionem non faciant, ſignum euera eſt,illud non requiri,dec. 54.num.37.

*Alex. conſ.*44. *lib*,2. expenditur, deciſ.54.numer.41.

*Bald.conſ.*583.*lib.* 3.explicatur,deciſ.54.num.31.

*Beltram.ad Gregor. deciſ.*421. *num.*15, reprobatur deciſ. 11.num.21.30,&.41.

*Cenc.de Cenſ.quæſt.*66.*num.*13.reprobatur, deciſ. 18.num.19.

*Ciarlin.controuerſ.*121. *num.*23. declaratur deciſ. 19.num.28.

*Decius conſ.*183. declaratur,deciſ.54. num. 50.

*Dec.conſ.*636.exponitur,deciſ.12.la 2. num.6.

*Card.de Luca diſc.*72.*de cred.*explicatur,deciſ.54. num.47.

*Card de Luca de emphyt.diſc.*61.*in Supplem.*reprobatur,deciſ.49.num.9.

*Card.de Luc. de legit. diſc.*2.declaratur. Reſp. Seuer.num.107.fol.196.

Card.de Luc. de legit. diſc. 2. reprobatur, Reſp. Seuer.num.99.& ſeq.fol.195.

*Card.de Luc.de emphyt.diſc.*4.reprobatur,dec.56. num.3.

*Gratian.diſcept.*767.declaratur, deciſ.8. num.16.

Molin.de primog.lib, 1.*cap.*5. *num.*34. declaratur, deciſ.27.num.7.

Natta conſ. 45. } *Neuizan.conſ.* 5. } reijciuntur dec.9.n.28.

*Peregr.de fideicom.art.*3.*num.*76.exponitur, dec. 11.num.25.

*Salgad.in labyr.credit.cap.*20,explicatur, dec.41. num.6.

DOCVMENTA informia non probant, dec.49. num.39.

Nequeunt impugnari ab eo, qui illa produxit, dec. 33. num.15.

DOLVS legalis eſt contumacia in exhibendo,dec. 30.num.7.

Probari debet,deciſ.51.num.5.

Non probatur ex omiſſione partitarum, quę potuit ex errore contingere,ibid. num.6.

Vid.Fraus.

DOMICILIVM non contrahitur ex permanentia accidentali in aliquo loco,dum domus familia, & bona retinentur in loco originis, d.69.n.17.

Et excluditur ex reuerſione ad patriam, & permanentia vſque ad obitum,ibid.num. 18.

Et cum ſe vocat de loco originis, ibid.n.19.

Et in illo facit codicillos, ibidem num. 19.

DOMINIVM reuocabiliter transfertur in primũ creditorem licitantem,qui pignoris ſui conſeruandi cauſa pecuniam dediſſe cenſetur,dec.13, la prima num.4.

Vid.Commixtio.

DOMINVS directus facit ſuos fructus,quos percipit poſt captam poſſeſſionem,deciſ.35.nu.2.

Directus valet inueſtire extraneos, proximioribus non inſtantibus,deciſ.49.num.31.

Vid.Fructus.

DONATIO immẽſa vni ex liberis facta,per alios reuocatur vſque ad legitimam,dec. 10.num.1.

DOS à Iudice, vel ab arbitro nequit iudicari minor legitima,deciſ.10.num.13.

An ſuccedat loco legitimæ ex coniecturis deducitur,dec. 10.num.7.

A Statuto filiabus reſeruata quod non ſuccedat loco legitimæ,id intelligitur quoad titulum, itaut illæ non poſſint dici habere legitimam, aut dotem iure legitimæ,non autem quod dos non ſuccedat loco legitimæ quoad debitum, & neceſſitatem illam relinquendi. Reſp. Seuer. num.44.fol.190.

Com-

Competens eſt illa, quę regulatur ſecundum legitimam, dec.10.num.9.

Correſpectiuè conſtituta ad renunciationem ſucceſſionum deferendarum eſt præuentiua illarum ſoluto, dec.46.num.9.

Non ſuccedit loco legitimæ, neque de legitimæ corpore ſunt detrahendæ, cum fœminæ dotatæ, ſiue dotandæ nequeant eſſe hæredes, aut habere regreſſum ad ſucceſſionem parentum, nec Statuta mandantia, iſtas dotari faciunt vllam mentionem legitimę decıſ.65.num.9.

Præſumitur ſuccedere loco legitimę, dec.10.n.4.

Succedit loco legitimę, cum eſt taxanda à Iudice, vel arbitrio boni viri, dec.10.num.15.

Succedit loco legitimæ, cum fit mentio legitimę dec.10.num.16.

Succedit loco legitimæ, cum onus dotationis iniungitur per verba modificatiua ſucceſſionis fratrum, dec.10.num.10.

Succedit loco legitimæ, cum Statutum incipit nō ab excluſione, ſed à dotatione, ibid.num.5.

Succedit loco legitimæ, cum Statutum incipit à dotatione, dec.69.num.4.

Succedit loco legitimę, cum Statutum mandat fœminas dotari congruenter attenta qualitate perſonarum, & quantitate patrimonij, deciſ.65 num.10.

Intellige id procedere cum Statutum fecit mentione legitimæ, non autem cum ſimpliciter mandauit, dotari arbitrio Poteſtatis, ibidem num.11.

Succedit loco legitimæ, cum Statutum mandat, fœminas, nihil petere poſſe vltra dotem datam, vel relictam, dec.10.num.14.

Præſertim, cum mandat, nihil peti poſſe etiam ratione legitimæ, ibidem num.15.

Succedit loco legitimę cum Statutum mandat, illam eſſe competentem, ibidem num.8.

Succedit loco legitimæ, quotieſcumque fęminæ excluduntur non ſimpliciter propter maſculos, ſed propter dotem, ibid.num.19.

DOTIS liquidæ reſtitutio non retardatur per exceptionem redditionis rationis, d.7.n.16.

Præſertim cum excipiens de redditione rationis non probat detractis expenſis tot bona ad mulierem deueniſſe, ex quibus potuerit ſatiſfieri, dec.7.num.17.

Dotis, quę per Statutum legitimæ naturam aſſumit non repugnat ſolutionem differri ad tempus matrimonij, dec.10.num.20.

DOTES deducuntur ante legitimam, cum petuntur tanquam delatę ex Statuto, deciſ.65. num.14.

Filiarum fideicommittentis non ſunt computandæ in legitimam filiorum, ſed ſunt detrahendæ ab hæredibus vltimi grauati, tanquam æs alienum hæreditatis fideicommittentis, ſiue fœminæ excluſę ſint propter maſculos; dec.65.n.1.

Siue dotes ſuccedant loco legitimæ, ibidem nu.2.& ſeq.

Non extrahuntur ex legitima, ſed tanquam æs alienum ante illam deducuntur, cum illa eſt triens, non autem Semis nec ipſæ admittuntur ad faciendam partem dec.65.n.16.

V. Fæminæ. Fructus Dotis. Mulier.

DVO SOLI creditores nec concurſum particularem faciunt, dec.23.n.12.

E

ECCLESIA incapax acquirendi emphyteuſim, poteſt tamen illam retinere, ſi parata ſit ſoluere quindennia, dec.20.n.6.

Vel ſaltem poteſt acquirere ad effectum alienandi in perſonas habiles, & æſtimationem conſequendi, ibid.n.7.

Limita vbi concurrit duplex prohibitio hominis, & legis, quia nullo modo poteſt retinere, ibid, num.8.

ECCLESIASTICI æquum eſt, quod per ſuos Superiores ſubdantur ordinationibus laicorum æditis pro bono publico, dec.39.n.1.

EFFECTVS adhuc durat ceſſante cauſa temporali, dec.19.n.22.

ELECTIO conſiſtit in vnico actu, qui momento perficitur, dec.34. n.12.

EMPHYTEVSIS Eccleſiaſtica pro hæredibus, & ſucceſſoribus includit ſolos hæredes ſanguinis, dec.48.n.5.

EMPHYTEVTA admittitur ad purgationem moræ etiam vbi ius domini directi factum eſt deterius, vbi paratus eſt omne damnum reſarcire, dec.35.n.21.

Et ſub nomine huius damni veniunt omnes fructus ab emphyteuta percepti à die poſſeſſionis captæ per dominum directum, dec. 35. nu, 22. & ſeq.

Permiſſione domini directi poteſt perſequi ſubconductorem pro ſolutione penſionis, dec. 4. num.10.

Primus habet rei vindicationem, vel actionem præſcriptis verbis contra ſecundum non ſoluentem canones, dec.4.num.8.

Secundus dicitur habere cauſam à Domino directo, dec.4.n.5.

Stante iuſta cauſa. admittitur ad purgationem moræ, etiam poſt ſententiam, & eius executionem, dec.35.n.15.

Et cauſa iuſta eſt anguſtia rei familiaris, ibid, num.16.

Præcipuè, cum alias emphyteuta fuit ſollicitus in ſoluendo canones, ibid.n.17.

Vel cum dominus directus poſt intentatum iudicium caducitatis diù ſiluit, nec illud proſecutus fuit, ibid.n.18.

Non ſubemphyteuticat abſque tali conſenſu, dec. 4.n.4.

V. Caducitas. Conſenſus. Eccleſia. Dominus directus, Subemphyteuticatio.

EMPTIO propriæ rei conſiſtere nequit, dec. 61. num.17.

EMPTOR vigore primæ conuentionis nequit cogi ad acceptandam, neque venditor ad tradendam rem emptam, quę ex titulo diuerſo deuenit ad manus alterutrius ex contrahentibus, dec. 61.num.22.

ENVNCIATIVÆ, ſimplices præſumptionum non ſufficiunt in materia præiudiciali, de-

ciſ. 40. numero 26.

ERROR debet plenè, & concludenter probari, dec. 49.n.16.& dec.56.n.13.

EXCEPTIO amentiæ teſtatoris dicitur turbida, & altioris indaginis,& ideo reijcienda ad petitorium, dec.52.n.4.

Contra teſtes elidimur ex dictis aliorum teſtium, dec.43-n.18.

De iure tertij non admittitur,dec.6.n.23.

Præſertim cum illam opponens non eſt in poſſeſſione, dec.6.n.24.

Non numeratæ pecuniæ competit ſcribenti literas cambij tàm contra mandatarium, quàm contra alios ab ipſo quomodocunque cauſam habentes,dec.16.n.6.

Redditionis rationis non retardat reſtitutionem dotis liquidæ,dec.7.n.16.

EXCEPTIONES petitorium reſpicientes non admittuntur in iudicio manutentionis,dec.49. num.38.

EXCESSVS eſt probandus ab allegante,dec.7.n.9.

EXEMPLIS non eſt iudicandum, ſi contrarium appareat eſſe verius, Reſp.Seu.n.83,foi.94.

EXHIBERE renuens literas miſſiuas ſibi directas præſumitur id agere ex quo illæ ſibi præiudicent,dec.43.n.34.

EXHIBITIO bonorum in inuentario facto per relationem ad aliquam precedentem deſcriptionem præſumitur ex præſentia, & decreto Iudicis, dec.8.n.3.

Scripturarum concedi debet ſaltem de æquitate Canonica, docto de intereſſe, & de illarum exiſtentia,dec.43.n.4.

Scripturarum eo magis datur ob iuramentum partis, ſibi valdè intereſſe hanc exhibitionem, dec.43.n.3.

Nec impediri valet exceptionibus requirentibus altiorem indaginem,ibid.n.4,

Et ad hunc effectum ſufficit poſſibilitas, quod ſcripturę ad cauſam conferant,ibid.n.5.

EXHIBITIONEM petens ſufficit, quod ſummariè,& apparēter doceat de intereſſe,dec.59.n.10

V. Exiſtentia.

EXISTENTIA in iudicio exhibitionis probatur etiam ex vnico teſte de facto proprio deponente,dec.59.n.10.

Debet probari tempore litis in iudicio exhibitionis, dec.43.n.30.

Sufficit tamen illius probatio de tempore proximo, ibid.n.31.

Non debet probari de tempore litis penes eum, qui ſpoliatiuo modo rem habuit,dec.43.n.33.

Et taliter ſpolians quandocunque exhibere compelli valet, ibid.n.34.

Scripturarum probatur teſtibus,ibid.n.6.

Scripturæ de tempore motæ litis penes eum,qui ad exhibitionem pulſatur non præſumptiuè, ſed concludenter probari debet.dec.59.n,6.

Limita quoties Reus ad exhibitionem conuentus, tenebatur ad conſeruandam, vel cuſtodiendam ſcripturam, tunc enim ſufficit probare exiſtentiam, etiam ante motam litem, dec.59.n.12.

Tempore motæ litis nequit opponi ab obligato conſeruare,dec.43.n.35.

EXISTENTIÆ magna veriſimilitudo oritur ex occultatione,dec.43.n.29.

Probatio in genere ſufficit in iudicio exhibitionis, dec.43.n.18.

V. Notarius.

EXPECTATIVÆ abhorrentur à S. Canonibus, dec.40.n.23.

EXPRESSIO eius, quod de iure ineſt, nihil operatur, dec.35.n.20.

EX PROMISSOR facti alieni ratione priuilegij dotis ad obligationis implementum tenetur, dec. 46.n.1.

EXTENSIO ad nouas perſonas ſolum à Principe fieri valet,dec.40.n.25.

EXTINCTIO præcedens cenſus facta in fraudem ſuperuenientis retractus, non impedit ius prælationis, dec.19.n.14.& 15.

F

FACTVM vniùs non valet alteri in ſuo iure nocere, Reſp.Seu.n.105.fol.196.

FACVLTAS alienandi æquiparatur mandato, dec.21.n.2,

Alienandi conceſſa pro debito poſteriori cenſetur quoque attributa pro credito anteriori,dec. 21.num.3.

Alienandi data in certo caſu cum lege,quod alia bona ſubrogentur pro fideicommiſſo deſignat continuationem fideicommiſſi in deſcendentes dec.14.la 2.n.10.

Ac etiam id deſignat prohibitio alienationis directa in bona, & cum ratione illa conſeruandi in agnatione, ibid.n.11,

Alienandi in vno caſu conceſſa non poteſt ſuffragari in alio omninò diuerſo,dec.21.n.2.

Alienandi ſupponitur ex prælatione reſeruata in caſu alienationis dec.48.n.15.

V. Derogatio. Vocatio.

FACVLTAS, in quibuſdam caſibus limitata, cenſetur in cœteris relicta, ſeu confirmata,dec. 53.num.6,

Seu Priuilegium arrogandi, & legitimandi alicui conceſſum non refertur ad actum per conceſſionarium paſſiue explendum, ſed ad actus, qui per alios fierent,dec.61.n.24.

Intrandi in omnem portum,nauigandi antè, & retrò, deſtrorſum, & ſiniſtrorſum operatur, vt in eam, quam malint partem, nauigationem nautæ deflectere poſſint, dec.64.la 1. n.17.

Quærendi pecunias ad cambium, vt dicatur contenta inter appendices rei mandatæ, plura concurrere debent,dec.54.n.28.

FALCIDIA ex Fideicommiſſis particularibus detrahitur ſolum in ſubſidium,dec.11.n.34.

V.Ius.

FAMA plerumque mendax cedit veritati,dec.53. num.51.

V. Amens.

FAVOR maſculorum non reſultaret ex Statuto excluſiuo fœminarum, niſi fœminæ dicerentur, aut fingerentur habere partem in legitima ad commodum maſculorum, Reſp. Seuer.n. 34. fol,189.

FAVORES ſunt ampliandi, odia verò reſtringenda, ibid.n.52.fol.191.

FIDEICOMMISSARIVS tenetur capere fideicommiſſum de manu hæredis grauati, vel habentis cauſam ab eo, dec.60.n.2.

Vniuerſalis poteſt cogere hæredem ad conficiendum Inuentarium,dec.11.n.32.

Non autem legatarius particularis,dec 11.n.33. Vid.Hæres.

FIDEICOMMISSA ſignis, ac nutibus relinqui poſſunt,deciſ.24.num.19.

FIDEICOMMISSVM arguitur ex obſeruantia, & confeſſione primi heredis,ibid.num.16.

Dici debet,cum alias teſtatoris voluntas impune negligi valuiſſet,ibidem num 15.

Inducitur tum verbis expreſſis,tum coniecturis. ibidem num.18.

Inſtitutum in caſum obitus ſine filijs expirat,decedente hærede cum filijs,dec.36.num.1.

Etiamſi adſit votum conſeruandi agnationem, & prohibitio alienationis,reſtricta tamen ad certa bona,vltra quæ illa non operantur, ibid. num.7.

Et licet ad ſit prohibitio detractionum reſpiciens dumtaxat primos hæredes,quibus illę competunt ibid.num.12.

Præſertim cum non eſt concepta de per ſe,& independenter,ibid.num.13.

Perpetuum,& abſolutum reſultat ex ſolo onere aſſumendi cognomen, & arma familiæ iniuncto alicuius filijs,& deſcendentibus in infinitũ, dec.24.num.1.

Vid. Onus.

Præiudicium non recipit ab aſſertionibus grauati alienantis,quod bona erant libera,deciſ.24. num.17.

Vniuerſale cum ſpecificatione,& nominatione bonorum hæredis æquiparatur fideicommiſſo particulari, dec. 11.num.7.

FIDEICOMMISSI renunciatio oritur ex ampliſſima diuiſione,dec.66.num.9.

Debet tamen diuiſio eſſe concepta clauſula ad habendum alienandum, & deciſ.66.num.10.

Vid.Alienatio, Derogatio. Teſtator.

FIDEIVSSIO reſtricta ad certas perſonas nequit extendi ad alias,dec.16.num.3.

Nec ad creditum futurum,nec ex poſt acquiſitum,ibid.num.4.

FIDES. Vid.Bona Fides. Mala Fides.

FIDVCIA ampla commiſſa hæredi importat grauamen definiendum arbitrio Iudicis, deciſ. 37. num.5.

Complectitur pluralitatem, ſeu vniuerſalitatem actuum, modorum, ac temporum, deciſ. 34. num.13.

FILIATIO probatur fide Baptiſmatis,& dictis teſtium,dec.62.num.12.

FILIVS actor ſe probat hæredem etiam reſpectu Matris,deciſ.62.num.13.

Secus ſi tertius allegaret,illum eſſe hæredem Matris.ibidem num.14.

Filius agendo illico ſit hæres patris,deciſ.4. numero 2.

Filius ergò hæres non procedit reſpectu matris, dec.12.la ſeconda num.25.

Exhæredatus, vel deportatus,aut Religionem incapacem ingreſſus non facit partem, nec auget quotam legitimæ fauore fratrum, cum habeatur pro mortuo. Reſp.Seuer.num. 13. fol. 186.

Exhæredatus habetur pro mortuo ob ſummam in parentes ingratitudinem,quę paternis bonis penitus indignum illum facit,ibidem num. 38.

Deportatus, aut bannitus ciuiliter,quoad iuris effectus non intelligitur amplius viuere, ibid. num.39.

Eſt quaſi dominus bonorum patris, deciſ. 33.num.2.

Ex iure veteri tranſmittebat hæreditatem etiamſi non aditam ad quoſcumque hæredes, dec.33.num.3.

Ex Prætoris æquitate poteſt à paterna hæreditate abſtinere, ibidem num.4.

Ac ideò hodie non tranſmittit hæreditatem; ibidem num.5.

Habet ſpatium 30. annorum ad deliberandum,an velit adire,nec illi nocet abſtẽſio. ibid. num.6.

Filij ex Statuto Vrbis licet actiuè vocati, non ſunt tamen paſſiuè grauati,deciſ.36. num.14.

Filij incapaces verè, & realiter pro verè mortuis habentur,reſp.Seuer.num.41.fol.190.

In conditione poſiti, ſi ſint grauati reſtituere hæreditatem,cenſentur vocati etiam ex vnica, & leui coniecturà,dec.27.num.9.

Ac ex ſolo onere delationis cognominis, & armorum,ibid.num.6.

Filiorum nomine concurrentibus coniecturis veniunt poſteri,& deſcendentes dec.16.la 2.nu.3.

Et coniectura eſt ratio conſeruandi perpetuò bona in familia,ibid.num.4.

Præſertim cum non reſtringitur ad certas perſonas,ſed de per ſe eſt generaliter apposita, ibid. num.5.

Et pariter vocatio directa fauore legitimorum & naturalium cum pluribus ſubſtitutionibus ad excluſionem fiſci eſt coniectura pro comprehenſione deſcendentium ibidem num.12.

Finem;qui vult medium etiam vult ad finem conſequendum,reſp.Seuer.num.33.ſol.189.

FOEMINÆ à ſucceſſione inteſtata per Statutum excluſæ,non habentur ſimpliciter pro mortuis, ſed ſolum quoad propriam vtilitatem, non verò quoad vtilitatem fratrum,in quos obuenit omnis portiò ipſis debita, reſp.Seuer.num. 32. fol.189.

FOEMINÆ Iure Diuino excluduntur à maſculis, dec.69.num.13.

Iure antiquo non ſcripto antequam inuenirentur leges Imperiales excludebantur à maſculis, ibidem num.4.

Iure duodecim Tabularum,& Prætorio excludebantur à maſculis,ibidem num.15.

FOEMINÆ EXCLVSÆ A STATVTO an faciant numerũ, & partem iam erat quæſtio iuris ſubtilis,perplexa,inuoluta,& difficillima, reſponſ. Seuer num.3.fol.184.

Et valebant Iudices ob rei perplexitatem in

vnam, vel alteram opinionem, ſine nota inclinare, ibidem num.4.

Facilis tamen hodiè euaſit, facta diſtinctione, ſpecierum, & caſuum, ibidem num.5.fol.185.

Quæſtio prędicta duos caſus dumtaxat inuoluit ibidem n.8.

FOEMINÆ EXCLVSÆ, etſi non admittantur ad partem faciunt numerum, & partem ad augendam legitimam maſculorum, cum Statutum illis reſeruat dotem, quæ ſuccedit loco legitimæ Reſp.Seuer.num.9.fol.185.

Dotatæ, & à Statuto ſimpliciter, & abſolutè excluſæ propter maſculos nec partem, nec numerum faciunt ad ſui fauorem, & legitima maſculorum computatur nulla earum habita ratione ibidem num.10.

Secus verò ad fauorem maſculorum, cum ipſi volunt eas computare ibid. & nu.60.61.62.63.64.65.101.

Quia, cum illæ non ſint ab inteſtato ſucceſſibiles nequeunt ſe referre ad vllam quotam cum nihil ipſi debeatur. ibid.n.11.fol.185.

Nec faciunt etiam numerum, & partem fauore maſculorum, itaut pars accreſcens nec ipſis, nec maſculis augeatur, ibid.num.12.fol.186.

Contrarium verius firmatur, vid. quod fœminæ dotatę licet ſimpliciter à ſucceſſione, & à legitima, vel alterius illius loco ſuccedentis per Statutum fauore maſculorum excluſæ faciunt tamen numerum, & partem maſculis volentibus, ſecundum quod ipſis magis expedit, ibid. num.14.

Et ſecundum hanc opinionem iudicat Conſilium Neapolitanum, ibid.num.15.

Et Senatus Mediolanenſis, ibid.num.16. fol.188.

Ac Mantuanus, ibid.num.17.

Et Burdegalenſis, ibidem num.18.

Necnon Gratianopolitanus, ibid.num.19.

Et Forum Fiuizanenſe, ibid.num.20.

Et Curia Dolana, ibidem num.21.

Item Pretorium Sardiniæ, ibidem num.22.

Ac Rota Senenſis, ibidem num.23.

Et Peruſina, ibidem num.24.

Et Maceratenſis, ibidem num.25.

Semperque iudicauit S.Rota Romana, ibidem num.26.

Et hæc opinio vbique fere recepta, vim legis obtinet, ibid.n.54.fol.191.

FOEMINÆ DOTATÆ à Statuto excluſæ, ſi à patre fuerint in dotibus inſtitutæ, reaſſumunt iura ſuitatis, & faciunt partem in calculanda legitima, prout facerent, ſi Statutum eas non priuaret, Reſp.Seuer.num.47.fol.191.

Contrarium ibid.num.49. & prior opinio procedit, cum relictum, ſiue inſtitutio eſt facta titulo legitimæ, ſiuè caſu, quo filiæ illam petere poterant, ibidem num.50.

FOEMINÆ à STATVTO EXCLVSÆ habentur vti extraneę, ſiuè non extantes, & ſic tanquam mortuæ, cum Statutum illas excludit ſimpliciter, nulla habita conſideratione alicuius perſonæ. Reſp.Seuer.num.35.fol.189.

Et tali caſu maſculi nequeunt earum portionem vindicare, ibidem num.36.fol.190.

Si verò Statutum eas excludat propter maſculos, & fauore agnationis, tunc excluſio illarum non eſt abſoluta, ſed ſecundum quid, nec habentur pro ſimpliciter extraneis, ſeu mortuis ibidem num.37.

Fœminę excluſæ à Statuto faciunt numerum, & partem, cum dos ſuccedit loco legitimæ, ibidem num.5.

Preſertim cum id magis expedit filijs maſculis, ad impinguandam legitimam, ibidem num.6.

Quod procedit, etſi non omnes filij ſint heredes patris, ibidem num.7.

Fœminę excluſę à Statuto non iure ſucceſſionis, ſed conditione à Statuto dotes conſequi debent, deciſ.65.num.7.

FOEMINÆ à STATVTO EXCLVSÆ PROPTER MASCVLOS computantur in numero liberorum ad faciendum numerum, & partem in legitima, dec.67.num.2.

Idque procedit etiam in ſucceſſione matris, ibidem num.3.

Et faciunt numerum, & partem ad commodum fratrum maſculorum eiuſdem matrimonij, nō autem vterinorum, ibidem num.4.

FOEMINÆ à STATVTO PROPTER MASCVLOS EXCLVSÆ, adhuc poſſunt ſuccedere, maſculis beneficio Statuti renunciantibus, vel aliter ſorores ad ſucceſſionem admittentibus, reſp.Seuer.num.42.fol.190.

FOEMINÆ à STATVTO PROPTER MASCVLOS EXCLVSÆ, faciunt numerum, & partem, maſculis volentibus, ſi quodammodò à patre fuerint agnitę, ibidem num.46. fol.190. & num.51.52.53.

Nec habendę ſunt pro non extantibus, aut mortuis, ibidem num.54.fol.191.

FOEMINÆ à STATVTO PROPTER MASCVLOS EXCLVSÆ, faciunt, vel non faciunt numerum ad augendam legitimam prout maſculis magis expedit dec.68.num.2.

FOEMINÆ EXCLVSÆ à STATVTO PROPTER MASCVLOS, nequeunt concurrere cum filijs in legitima, dec.65.num.4.

FOEMINÆ EXCLVSÆ à STATVTO, quarum dotes ſuccedunt loco legitimę, licet non admittantur ad partem legitimę, faciunt tamen numerum, & partem ad impinguandam legitimam maſculorum, dec.10.num.3.

Fœminæ faciunt numerum, cum earum dos ſuccedit loco legitimę, non attento diſſenſu vnius ex maſculis, dec.10.num.21.

Et faciunt numerum, & partem etiam in legitima hereditatis maternę, a qua ſunt excluſæ, dec.10.num.22.

Fœminę non excludebatur per Statutum à ſucceſſione Clerici dec.46.num.3.

FOEMINÆ non minus, ac maſculi ſunt de iure in legitima inſtituendæ, reſp.Seuer.num.59. fol.191.

Siuè excludantur per Statutum, ſiue per ſubrogationem dotium in locum legitimę, ſemper faciunt partem ad commodum maſculorum, quorum fauore excluduntur, dec.66. num.3.

Fœminæ profeſſæ in Monaſterio incapaci non poſſunt facere partem, deciſ. 64. la ſeconda num.2.
Limita, cum Monaſteria, in quibus illæ profeſſæ ſunt, non ſunt incapacia bonorum, & ſucceſſionis in communi, d. dec.64. num.3.
Fœminæ veniunt appellatione deſcendentium, dec.36. num.10.
FOEMINAS facere partem in legitimam ad commodum maſculorum, electio non eſt fœminarum, ſed ipſorum maſculorum, ad quorum fauorem Statuta emanarunt, dec.65. num.15.
Fœminis ſimpliciter a Statuto excluſis, earum dotes tanquam æs alienum de toto patrimonio detrahuntur, deciſ.65. num.3.
V. Legitima. Quæſtio. Statuta excluſiua fœminarum.
FORMA poteſt adimpleri per æquipollens, dummodo per illud eodem, vel pinguiori modo finis à lege expreſſus habeatur, dec.53. n.13.
FORMÆ omiſſio reddit actum nullum, deciſ. 2. num.9.
Præſentia Iudicis non eſt neceſſaria in confectione Inuentarij, dec.2. n.10.
FRATRES vterini non conſeruant agnationem, dec.67. n.6.
Sunt de aliena familia, ibid. n.7.
FRAVS arguitur ex læſione enormiſſima, deciſ. 14. num.15.
Præſumitur ex re geſta in abſcondito deciſ. 14. num.7.
FRVCTVS bimeſtris poſt diſdictam cenſus debentur, dec.18. n.6.
Debentur domino directo poſt declaratam caducitatem, dec.35. n.25.
Intellige, id non procedere, vbi Iudicium deuolutionis effectui non demandatur, ſed emphyteuta admittitur ad purgationem moræ, ob cuius ſpem reputatur bonæ fidei poſſeſſor, ibidem num.26.
Dotis debentur etiam non facta interpellatione, vbi dotans renunciauit ſucceſſioni correſpectiuè ad ipſam dotem, dec.46. n.4.
Quia dos videtur permutata, ſeu ſubrogata loco ſucceſſionis, ibid. n.5.
Dotis filiæ renuncianti à patre promiſſæ debentur, licèt adhuc legitima non debeatur, deciſ. 46. num.6.
Dotis ſoluti referri debent ad partem fructiferam, quia illa ſuccedat loco legitimæ, non ad partem infructiferam, dec.46. n.18.
V. Vidua.
Gaudent anterioritate ſortis, dec.15. n.1.
Non imputantur in creditum dotale, præſertim cum teſtator mandauit non imputari, deciſ. 7. num.12.
Præſumuntur percepti à poſſeſſore bonorum, dec.30. num.1. & dec.32. num. 4. & deciſ. 47. num.1.
Veniunt in ſequelam poſſeſſionis, tanquam pars, & commodum illius, dec.35. n.22.
V. Adminiſtrator. Ceſſio, Dominus directus.
FVGA ad dolum non præordinata, nequit dici barattaria, dec.64. la 1. n.28.
Ad propriam inuolumitatem parandam ſuſcepta vacat dolo, & culpa, dec.57. n.41.
FVRIOSVS lucida habens interualla, & ſtupidus hebetioris ingenij poteſt inire matrimonium, dec.52. n.19.
Non autem perpetuò furioſus, & inſanus, dec. 52 n.20.
Tempore induciarum, vt ſanus in pleriſq. habetur, dec.52. num.42
FVROR non annullat teſtamentum benè ordinatum, dec.52. n.26.
Contrarium, ibid. num.27.
Diſtingue, vt prima opinio procedat in habente lucida interualla, ſecunda verò in perpetuo furioſo, ibid. n.28.
V. Amentia, Teſtamentum.

G

GIRATARIVS, ſeu ceſſionarius litterarum cambij non ſequitur fidem mandatarij in proprio, ſed vti procuratoris ſcribentium, dec. 16. num.10.
GLOS. 5. *Adeò verb. proprium inſtit. locat.* explicatur, dec.4. n.9.
GRAVAMEN V. ſcientia.
GRAVATORIA tantum poteſt procedi contra obligatum ad factum, quouſque adimpleat, dec.45. n.6.
Intellige, id procedere ſolum in iudicio facti tranſeuntis, non autem facti permanentis, & ſucceſſiui, dec.45. n.6. & 8.

H

HABITATIONEM retinens in aliquo loco cenſetur præſens, dec.56. n.32.
HÆREDITAS adita ſit patrimonium adeuntis, dec.67. n.8.
Præſumitur opulenta, dec.23. n.18.
Renunciata ſtatim ac defertur, præſumitur in eodem inſtanti per renunciantem adita, & ab ipſo in renunciatarios tranſlata, dec.46. n.10.
HÆRES beneficiatus facit fructus ſuos, deciſ. 71 num.11.
Beneficiatus poteſt cogere creditores ad recipiendum pretium data cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus, dec.23. n.15.
Intellige id procedere, cum hæreditas debitoris defuncti non eſt ſoluendo, ibid. n.16.
Vel cum ſiue tali cautione emptores non reperiuntur, ibid. n.17.
Secus cum emptores liberè offerentes adſunt, ibid. num.19.
Vel cum creditores hypothecæ, & anterioritatis iura deſumunt aliundè, quam ex facto, & obligatione defuncti, ibid. n.20.
Cenſetur vſusfructuarius, cum hæredem inſtitutum in vſufructu teſtator vſufructuarium nuncupauit, dec.60. n.5.
Et è conuerſo proprietarius vſque ab initio, cum teſta-

teſtator illum hæredem appellat,ibid.n.6.

In multiplico ſibi à teſtatore iniunƈto cenſetur adminiſtrator,dec.47.n.10.

In proprietate cenſetur quis vſque ab initio inſtitutus ſtante precepto Teſtatoris, ne moleſtiam inferat hæredi vſufruƈtuario ſub pœna caducitatis,dec.60.n.13.

In proprietate inſtitutus poſt mortem vſufruƈtuarij adhuc dicitur hæres ab initio, dec. 60. num.3.

Itaut ſi prædecedat vſufruƈtuario, transmittat proprietatem eius hæredibus ibidem num. 3. & num.18.

Inſtitutus in proprietate poſt mortem vſufruƈtuarij, licet per verba obliqua adhuc cenſetur hæres vſque ab initio,dec.60.n.16.

Inſtitutus in ſolo vſufruƈtu non cenſetur propriè hæres,ſed dumtaxat ſimplex legatarius,dec.60 num.4.

Legitimus non admittitur, quamdiu adeſt hæres ſcriptus,dec.52.num.1.

Proprietarius,vel vſusfruƈtuarius an quis fuerit relictus, oſtendit diſcretiuus modus loquendi adhibitus per teſtatorem,dec.60.n.9.

Simpliciter adiens facit ſuam voluntatem teſtatoris circa ea, quę lege permittente teſtator diſponit, non circa ea, quæ à iure fieri prohibentur, dec.11.n.36.

Sine beneficio legis confundit ſua credita, dec. 12.la 2.n.26.

Tenetur exequi nedum id, quod teſtator voluit ſiue expreſsè ſiue tacitè, verùm etiam id, quod deinceps veriſimiliter vellet, ſi viueret,dec.34. num.5.

Vſusfruƈtuarius, non proprietarius tenetur ſoluere legata annua, dec.60.num.17,

HÆREDI emphyteutæ in poſſeſſione exiſtenti datur manutentio etiam contra Dominum directum,dec.49.n.2.

HÆREDE non conficiente Inuentarium, oritur præſumptio ſubtraƈtionis bonorum, deciſ. 11. num.2.

HÆREDES fideicommiſſarij nequeunt vindicare rem ſubieƈtam fideicommiſſo ab emptoribus, ſed ſolum habent aƈtionem ad intereſſe contra venditores,dec.21.n.11.

Intellige, id procedere, ſi tam in emptore, quam in alienante eſt ignorantia fideicommiſſi, ibid.n.12.

Sed ſi in vtroque, vel in alterutro adſit ſcientia fideicommiſſi, hæres poteſt vel ad recuperationem bonorum contra tertios, vel ad pretium contra alienantem agere,ibid.n.13.

V. Fideicommiſſarius. Teſtator.

HIEROSOLYMITANA RELIGIO. V. Magnus Magiſter. Statuta.

HOMINEM ſapere ſecundum naturam eſt, deſipere verò repugnat humanę naturæ,deciſ. 52. num.15.

HOSTES iuſtè creduntur, qui Nauim bellicis tormentis vrgent,dec.57.n.43.

HYPOTHECA competens ſuper bonis tranſit in pretium in ipſorum locum ſubrogatum, dec. 23.num.1.

Præſcribitur curſu plurium annorum, dec.6. num.12.

V. Ius offerendi,

I

IN CORRECTIONE iuris communis ſeueriùs agitur,dec.40.n.31.

IDENTITAS bonorum probatur contra hæredes ex deſcriptione facta à teſtatore,dec.66.n.1.

Confinium probatur duabus demonſtrationibus dec.28.n.5.

Probatur teſtibus examinatis in faciem loci, dec.28.n.6.

Frumenti,aliarumque ſpecierum, & mobilium, probatur ex inditijs,coniecturis, & præſumptionibus,dec.63.n.5.

IGNORANTIA folij ſubſcripti nequit allegari à ſubſcribente, dec.43,n.22.

Sed potius eiuſdem approbatio, ibid.n.23.

IMAGINES maiorũ in Domo Gentilitia non videre, vel reuulſas videre ſatis lugubre eſt, dec. 18.num.17.

Maiorum contritas videre lugubre eſt, deciſ.19. num.38.

IMMEMORABILIS coaƈtiua renouandi probatur confeſſione emiſſa in inſtrumento tranſaƈtionis, dec.56.n.12.

Conſuetudo cogendi ad renouandum excluditur ex renunciatione inueſtituræ facta ab emphyteuta,dec.49.n.16.

Intellige id non procedere, vbi renunciatio non fuit facta ab vltimo inueſtito, neque agitur de renouatione occaſione deuolutionis, ibidem num.27.

Probatio renouandi importat neceſſitatem coaƈtiuam renouandi, licet Eccleſia renouare contenderet,dec.49.n.11.& dec.56.n.9.

Ac etiam, vbi vult pro ſe retinere,d.49.n.12.

Conſuetudo renouandi includit coaƈtiuam,dec. 56.num.19.

Conſuetudo renouandi non excluditur ex quo ſecundę conceſſiones factæ fuerint extraneis, quia adhuc poterant eſſe proximiores, vel in illos bona tranſire per viam alienationis cum conſenſu Domini direƈti,dec.49.n.20.

Non comprehenditur in renunciatione conſuetudini etiam longiſſimę,dec.49.n.25.

Probatur aƈtibus compleƈtentibus tempus infinitum,dec.56.n.14.

Et pluribus enunciatiuis antiquis,ibid.n.15.

Probatur ex confeſſione facta in inſtrumento concordiæ,dec,49.n.13,

Probatur ex pluribus enunciatiuis antiquis emiſſis à perſonis non ſuſpeƈtis,dec.49.n.10.

IMMISSIO datur hæredi fideicommiſſario,pro indiuiſo vna cum hærede grauati pro legitima, dec.66.n.14.

Datur pro indiuiſo legitimarijs, ac hæredi, dec. 10.num.23.

Non datur, cum liquidandus eſt ſtatus hæreditatis, vt cognoſcatur de commodo maſculorum,dec.66.n.14.

Ex l.fin.C. de edict.D. Adr. toll. datur etiam pro fidei-

fideicommiſſo ordinato in contractu, deciſ. 12 la 2.num.1.
Siue ex interdicto vtilis Saluiani, ibid.n.2.
IMPEDIMENTVM allegans debet docere omnem diligentiam adhibuiſſe pro illo remouendo, dec.50.n.10.
Nec ad hunc effectum ſufficit affectata, & malè exhibita diligentia, ibid.n.11.
Remouere debens, tenetur omnes vires adhibere, dec.44.n.7.
IMPEDITVS non liberatur ab onere iniuncto, niſi adhibeat omnes poſſibiles diligentias, dec. 44.num.9.
IMPLERE tenetur etiam iurans, vbi res redacta eſt ad eum ſtatum, à quo amplius incipere non poteſt, dec.61.n.36.
IMPOSSIBILE reputatur quod pendet à libera voluntate Principis, dec.44.n.13.
INDVLTVM quis procurare tenetur, vbi ita conuenit, dec.61.n.26.
INDVSTRIA principaliter tendens ad proprium commodum, licet in conſequentiam inuoluat præiudicium alterius, eſt laudabilis, deciſ. 18. num.16.
INIECTIO manus, laudemium, & commiſſum æquiparantur, dec.4.n.12.
INSINVATIO requiritur ab Ægidiana in contractibus minorum, dec.12.la 2.n.20.
Nec præſumitur, niſi ex lapſu 30.annorum, ibid. num.21.
INSTANTIÆ in maximis ſunt renouandæ, deciſ. 50.num.9.
INSTRVMENTI fides non eſt adeo faciliter cum ſimplici interrogatione euertenda, dec.9.n.9.
INTERPELLATIO requiritur, cum cambia petuntur ratione moræ debitoris, dec.54.n.53.
Non eſt autem neceſſaria ad validitatem cambij contracti cum legitimo Procuratore, ibid. num.54.
V. Vidua.
INTERROGATIONES ex officio Iudicis quandocumque admittuntur, dec.9.n.7.
Fieri quandocumque debent à Iudice ad clarificandam dubitationem actus præcedentis, dec. 9. num.25.
Fieri ſolent in limine Iudicij ad litem præparandam, dec.9.n.11.
In cauſis ſummarijs poſſunt fieri poſt concluſum in cauſa, dec.9.n.20.
Declara, id procedere in cauſis commiſſis ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, dec.9.n.21.
Non in alijs cauſis ſummarijs, in quibus proceditur ſecundum ordinem Iuris, dec.9.n.25.
In concernentibus deciſoria non dantur, niſi per modum poſitionum, dec.9.n.15.& 29.
Quia æquum eſt, actorem, & reum ponendo, & reſpondendo pariformiter confiteri, deciſ. 9. num.10.
Nunquam verſantur circa negocium principale, dec.9.n.14.
Præparatoriæ dantur, ne actor fruſtra agat ob incertitudinem iuris, ſeu conditionis eius, cum quo vult agere, dec.9.n.4.
Non autem pro fundanda intentione in negocio principali, dec.9.n.5.
Seu poſitiones non dantur, vbi pars habet intentionem fundatam in publico inſtrumento, dec. 9.num.32.
Suadente æquitate admittuntur etiam poſt litem conteſtatam, & poſt concluſum in cauſa, dec. 9.num.12.
Sed tamen ſemper circa præparatoria, non verò deciſoria, dec.9.n.13.
Teſtium, ſiue partium in cauſa ſummaria admittuntur indiſtinctè, ſiuè ex officio, ſiue ad inſtantiam partis, dec.9.n.18.
Intellige, id procedere per viam poſitionum, aut per viam interrogationis in præparatorijs, dec.9.n.19.
INTERROGATIONIBVS continentibus propriam turpitudinem nemo tenetur reſpondere, dec.9.n.30.
Nec illis, quæ faciant incurrere periurium, dec. 9.num.3.
Deciſorijs, & concernentibus merita cauſæ nõ tenetur quis reſpondere, ſed tantum præparatorijs ad fundandum, ſeu certificandum iudicium, dec.9.n.3.& n.15.17.& 28.
INVENTARIVM debet ſubſcribi ab hærede, vel eius tutore, dec.2.n.16.
Iſtaque ſubſcriptio deſignat perfectionem actus, dec.2.n.17.
Non requiritur, vbi inuentarium fuit ſtipulatum ex rogitu Notarij, dec.2.n.18.
Eſt faciendum inſtante fideicommiſſario vniuerſali, dec.11.n.32.
Non autem inſtante legatario particulari, dec. 11.num.33.
Exigit interloquutionem Iudicis, ſiue in principio, ſiue in fine, dec.3.n.12.
Et citationem per proclamã contra abſentes, deciſ.2.num.12.
Factum per relationem ad aliquam præcedentem deſcriptionem, ſine exhibitione bonorum eſt nullum, dec.8.n.2.
Contrarium num.5.& 7.
Talis exhibitio præſumitur ex præſentia, & decreto Iudicis, dec.8.n.3.
Nequit redargui cum perſonæ magis informatæ, & tẽpore magis proximæ, nihil contra illud deduxerunt, dec.8.n.33.& dec.11.n.16.
Nequit redargui nullitatis propter defectum deſcriptionis paucorum mobilium pro vſu coloni, cum impenſa deſcriptionis eſſet maior illorum valore, dec.11.n.14.
Nec ex defectu deſcriptionis librorum introitus, & exitus, cum is ſuppletur ex alijs ſcripturis, dec. 11.num.15.
Non vitiatur ex omni omiſſione, dec.8.n.25.
Præſertim ſtante clauſula *addendi, & minuendi*, dec.8.n.26.
Præſeruat in omnibus illeſa iura hæredis, tam agendo, quam excipiendo, dec.8.n.27.
Probat contra conficientes, non contra tertios, dec.45.n.11.
Probat negatiuam aliorum bonorum, donec cõcludenter probetur contrarium, dec.8.n.24.

Siue

Siue in principio,ſiue in fine exigit decretum Iudicis,hæredem gaudere illius beneficio.
Suſtinetur, citatis ſpecialiter creditoribus certis, & præſentibus, abſentibus verò, & incertis per proclama,dec.2.n.7.
Suffragatur, concurrentibus illius requiſitis, dec.2.n.1.
Validum eſt, impletis ſolemnibus,dec.8.n.1.
INVENTARII confectio non requirit præſentiam Iudicis,dec.2.n.10.
Vices ſupplet deſcriptio exacta bonorum facta à teſtatore,dec.11.n.9.
Et diligens inuentarium tutelare,dec.11.n.10.
Atque exinde excluditur præſumptio ſubtractionis bonorum,dec.11.n.11.
INVENTARIO non confecto, oritur præſumptio ſubtractionis bonorum, dec.11.n.23.
V. Citatio, Defectus, Mobilia, Omiſſio, Reſtitutio in integrum. Teſtes.
INVESTIMENTVM debetur vna cum fructibus ab eo, qui obligatus neglexit illud facere,dec. 62.num.1.
INVESTITVRA ſecunda non tenet in præiudicium antiquioris inueſtituræ,quæ adhuc durat, dec.48.num.1.
IRACVNDIÆ calor inualidat teſtamẽtum,dec. 52.num.57.
Limita ſi teſtator illud non reuocauit poſt remiſſum calorem iracundiæ,ibid.n.58.
IVDEX ad interponenda decreta nequit ſubrogari is qui non eſt legum Doctor,& in iure peritus,dec.12.la 2.n.19.
Debet facere id, quod veriſimiliter faceret teſtator,ſi viueret, cum noua emergunt acc identia,dec.30.n.10.
Debet inuigilare, ne teſtatoris voluntas fraudetur,dec.32.n.2.
Præſertim in rebus enixè volitis, quarum negligentia iudicatur, vt dolus, ibid.n.3.
Debet ſequi opinionem, pro qua putat ſtare veritatem, etſi ſcrupulus ſibi eſſe videatur, reſp. Sener. n.68.fol.193.
Non ligatur à conſuetudine à rebus alias iudicatis inducta, quin veritatem inquirere non debeat,ibid.n.69.
Eccleſiaſticus cognoſcit de cauſis cõtrauentionũ dum animalia Eccleſiaſticorum damnum dant, dec.39.n.15.
Habens iuriſdictionem præuentiuam non poteſt auocare cauſas, in quibus iam alter præuenit, dec.1.n.3.
Nequit ſequi partem, pro qua ſtat ſola probabilitas, ſed debet ſuum iudicium conformare cum rationibus probabilioribus, & cum veritate,reſp.Seu.n.73.fol.193.
Præſertim attento decreto ſa.me.Innocentij X. quod vetat iudicẽ ſequi opinionem minus probabilem,reſp.Seu.n.73.fol.193.
Par nequit auocare cauſas ab alio Iudice pari, dec.1.n.6.
Prudens non debet informare conſcientiam ſuam ex conſcientia alterius, nec ſequi opiniones, & iudicata aliorum Iudicum, quamuis maximæ authoritatis,reſp.Seuer.n.57.fol. 191.
Nec etiam, etſi ſint iudicata eiuſdem Tribunalis.ibid.n.58.fol.192.
Et ideo ſemper debet attendere, non quod factum fuit, ſed quod faciendum erat,ibid.n.59. fol.192.
IVDICIS officium eſt prouidere, ne teſtator fruſtratus remaneat fiducia, quam habet in hærede,dec.34.n.4.
IVDICES,etiam ſi ſint ſupremi Senatus nequeunt legem condere,reſp.Seu.n.77.fol.197.
Hodiè de conſuetudine procedunt per inquiſitionem in delictis,dec.34.n.13.
IVDICATA emanata tempore, quo quæſtio erat admodum inuoluta, & perplexa, non inducunt conſuetudinem ſeruandam tempore, quo illa clarior euaſit, & compertum fuit, contrariam opinionem eſſe veriorem, reſp.Seu. num. 86.fol.194.
IVDICATVR ſæpè vno modo, & poſtea facto maturiori ſtudio diuerſimodè cenſetur, Reſp. Seuin.82.fol.194.
IVDICIVM medicorum in probanda amentia debet attingere tempus conditi teſtamenti. dec.52.n.52.
Mercatorum S.Rota ſequitur in materia litterarũ cambij, & rationis bancariæ,dec.16.n.13.
IVRA PERSONALIA non ſunt tranſmiſſibilia, dec.37.num.8.
IVRAMENTVM non admittitur contra propriam confeſſionem,dec.43.n.37.
Non habere, neque dolo deſiiſſe habere non admittitur in cauſa grauiſſima, & ab aliqua ſuſpicione non immuni,dec.43.n.36.
IVRISDICTIO cumulatiuè conceſſa inferiori non intelligitur taliter conceſſa, quin maior remanſerit ſuperiori,dec.1.n.9.
Intellige id procedere, vbi cumulatiua prouenit ab ipſo Superiore transferente, ſecus cum prouenit aliundè,dec.1.n.11.& 12.
Data duobus nequit per vnũ exerceri,dec.1.n.4.
Debet exerceri iuxta ſtatuta, quibus illa conceditur,dec.1.n.5.
Omnis deſcendit à Principe, tamquam à fonte, ibid.n.11.
IVRISDICTIONIS fons reſidet in delegante, dec.4.n.16.
IVS adeundi in filio ſe abſtinente durat,quamdiu ipſe viuit, per ſpatium 30. annorum, ſed illud non tranſmittitur, filio obeunte in ſtatu abſtenſionis,dec.33.n.9.
Commune dum corrigitur,ſeuerius agitur, dec. 40.n.31.
Nouum Codicis, & Authenticorum non corrigit ius antiquum quoad fideicommiſſarios vniuerſales, ſed ſolum quod particulares,dec. 11. num.20.& 22.28.30.& 31.
Et d.nouum ius non comprehendit fideicommiſſa vniuerſalia pro inducenda pœna amiſſionis Trebellianicæ propter omiſſionem inuentarij,ibid n.27.
Offerendi amittitur à creditore, qui citatus in iudicio deliberationis offerre non curauit,dec. 6.num.1.
Etiam ſi fuerit citatus ad domum, non autem per-

perſonaliter, deciſ.6.num.2.

Offerendi cenſetur præſeruatum ſecundo creditori non citato in deliberatione aduerſus primum creditorem, dec.12.la 1.n.8.

Limita in deliberatione nulla, aut læſiua, ibid. num.9.

Similiter datur, ſi deliberatio nulla ſit aut læſiua, & ſufficit, quod nullitas, aut læſio ſit dubia, ibid.n.12.

Offerendi conceditur debitori aduerſus deliberationem, dec.61.n.10.

Offerendi eſt indiuiſibiliter acceſſorium ad hypothecam, tanquam effectus ad ſuam cauſam, dec.6.n.12.& n.15.

Offerendi intentans debet offerre omnia credita anteriora vſque ad vltimum quadrantem, dec.6.n.17.

Ac etiam incrementum, quod intermedio tempore bonis contigit, dec.6.n.18.

Et omnes expenſas deliberationis, vſuras, & melioramenta, dec.6.n.19.

Offerendi non competit ſecundo creditori aduerſus licitatorem extraneum, dec.12.la 1.n.7.

Offerendi non præſcribitur minori ſpatio 30. annorum, dec.6.n.13.

Quod tamen intelligitur, quatenus durat hypotheca, non autem ſi illa extincta ſit, deciſ.6. num.14.

Offerendi ſecundo creditori non datur aduerſus primum, cui res vtrique hypothecata à Iudice in publica ſubhaſtatione addicta fuit, vti tertio licitatori plus offerenti, dec.12.la 1.n.1.

Contraria opinio verior eſt, d.dec.12.la 1.n.2.& ſeq.& dec.13.n.1.

Certius, ſi ſubhaſtatio laboret aliquo vitio, d. deciſ.13.num.2.

IVS paſcendi. V.Conſuetudo.

Prohibendi falcidiam trahitur ad facultatem prohibendi quoque Trebellianicam, deciſ.11. num.29.

Retractus ex vicinitate, vel conſanguinitate cedi non poteſt, dec.18.n.27.

Retractus præſcribitur ſpatio triginta annorum, licet plures interceſſerint venditiones, deciſ.18. num.18.

Retrahendi inhęret perſonę conſanguinei, vel vicini, dec.18.n.22.

Tranſmittendi hæreditatem non aditam, & ius tranſmittendi ius adeundi differunt, deciſ.33. num.7.

L

LÆSIO concurrentibus alijs coniecturis ad effectum probandi contractum palliatum ſufficit in tertia, vel quarta, arbitrio Iudicis, dec. 24.num.16.

V. Reſtitutio in integrum.

LAICVS reus tenetur de iure ciuili cauere iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluere, dec.5.n.1.

Si tamen cautionem non inueniat, ſufficit cautio iuratoria, dec.5.n.2.

LAVDEMIVM debetur domino directo, non primo emphyteutę, dec.4.num.12.& num.19.

Et talis eſt communis obſeruantia, ibid.num.20. & 21.

Debetur ei, qui præſtat aſſenſum, dec.4.n.17.

Iniectio manus, & commiſſum æquiparantur, dec.4.n.12.

LEGATVM vſusfructus an, & quando cenſeatur vxori relictum animo compenſandi cũ dote ab ea recepta, remiſſiuè, dec.60.n.19.

LEGATA annua ſunt ſoluenda ab hærede vſufructuario, non à proprietario, dec.60 n.17.

Deduci debent poſt habitam rationem legitimæ dec.65.n.12.

Contrarium tenent alij, ibid.n.13.

LEGATARIVS particularis nequit cogere hæredem ad conficiendum inuentarium, deciſ.11. num.33.

LEGATARII quomodolibet habentes intereſſe poſſunt exigere rationem adminiſtrationis dec.32.num.8.

LEGITIMA augetur de triente ad ſemiſſem, computatis fœminis, etſi illas recuſent numerare filij hæredes, dec.69.n.21.

Et præualet votum filiorum illas numerare volentium, dec.69.n.22.

Debetur etiam ex hæreditate per defunctum adita, dec.67.n.9.

Debetur filijs etiam contra voluntatem parentum, qui in illa nullum valent præiudicium filijs inferre, reſponſ.Seu.n.214.fol.197.

Nec inæqualiter valet illis relinqui, ibid.n.215.

Debetur iure ſucceſſionis, dec.85.n.1.

Et eſt portio eius, quod quis habiturus ſit ab inteſtato, ibid.n.6.

Eſt debitum iuris naturę, dec.10.n.17.

Eſt Semis, cum filij ſunt vltra quatuor, deciſ.10. n.2.& dec.69.num.4.

Et diuiditur integra inter maſculos, licet adſint fœminæ facientes partem, ibid.n.2.

Inter filios pro virili diuiditur, dec.67.n.1.

Non recipit grauamen, dec.66.n.11.

Semel detracta iterum non eſt detrahenda, dec. 66.num.8.

Stante numero quinario fratrum, eſt ſemis, reſp. Seu.fol.185.n.6.

Tranſit de triente ad ſemiſſem ſtante numero ſenario filiorum, dec.68.n.1.

Vt calculetur, ſolum conſideratur, quod quis ſit de liberis, Reſp.Seu.n.71.fol.189.

LEGITIMA IN COMPVTANDA ad faciendam partem non requiritur identitas tituli, ſeu iuris, ſed ſatis eſt, quod quis admittatur titulo, & iure etiam diuerſo, reſp.Seu.n.45.fol.190.

LEGITIMA IN COMPVTANDA attenditur voluntas maſculi computare volentis fœminas excluſas ad faciendum numerum, & partem, non illius, qui negat illas computare, reſp. Seu.n.98.fol.195.

LEGITIMA IN COMPVTANDA, ſeu impinguanda computantur omnes filij, tam maſculi, quam fœminæ, dec.64.la 2,n.1.

LEGITIMA IN COMPVTANDA ſi ijs diſcordantibus in numerandis fœminis excluſis à ſtatuto ad faciendum numerum, & partem, potior eſt conditio eorum, qui eligunt id, quod

magis expedit filijs, vt filijs, non vt hæredibus, reſp.Seu.n.110.113.116.f.196.197.

LEGITIMA IN COMPVTANDA filij ſunt conſiderandi vti filij non vti hæredes, reſp.Seu. n. 108.fol.196.

LEGITIMA IN COMPVTANDA liberi non naturaliter, ſed ciuiliter ſunt accipiendi, ibid. n.40.fol.190.

V.Dos.Donatio. Fæminæ.Portio.

LEGITIMATIO perſonarum aſſecuratorum probatur mandato, ſeu litteris per ipſos datis ad ſuos correſponſales, ac ex horum reſponſionibus, ac ex libris vtrorumque benè tentis, ac ex apochis di *darico*,dec.57.n.4.

V. Facultas.

LEX poſterior emanata per viam declarationis trahitur ad præterita,dec.53.n.7,

LEGIS caſu ceſſante, lex non applicatur, dec. 19. num.41.

Text.*in l.1.C.de his, qui ant. apert.tab.* declaratur,dec.33.n.10.

In l. licet C. de iur.delib. declaratur,ibid.

In l. actione 65. ſeù 66. pro ſoc. expenditur, reſp.Seu.n.112.fol.196.& dec.69.n.23.

LIBERATIO adminiſtratoris intelligitur de liberatione à ſcrupuloſa redditione rationis,non ab obligatione abſolutæ, & præciſe redditionis rationis,dec.30.n.2.

A vinculo fideicommiſſi obtenta à Principe eſt intenta non ad acquirendum, ſed ad alienandum, dec.41.n.4.

Et directa ad ſatisfaciendum creditoribus,quę omnibus prodeſſe debet,dec.41.n.5.

V. Præceptum.

LIBERATVS à redditione rationis, niſi conſtet de poſitiuo dolo, nequit cogi ad illam reddendam,dec.7.n.18.

LIBERTAS prębendi pabula animalibus in bonis proprijs, tanquam iure naturali competens tolli nequit à Principe de poteſtate Ordinaria dec.39.n.5.

Limita ob cauſam publicæ vtilitatis,vel vitandorum ſcandalorum, ibid.n.6,

LIBER gabellæ probat affirmatiuam,quod nempè tot res fuerint introductę,dec.63.n.8.

LIBRI laborantes poſtpoſitionibus partitarum, defectibus foliorum, & reportatione partitarum libri manualis ad librum magiſtrum non probant,dec.47.n.11.

Non ſpecificantes quid, & ex quibus cauſis, & quibus, & à quibus, & quo tempore datum, receptumne fuerit, non ſufficiunt pro redditione rationis,dec.47.n.7.

Nec relatio ad ſyngraphas ſupplet defectum librorum,dec.47.n.8,

LITERÆ cambij continere poſſunt plura mandata,dec.15.num.8.

Cambij,vel Apochæ crediti nequeunt præſumi in hæreditate decocti,dec.8.num.29.

LITERIS Cambij proteſtatis,& non ſolutis mandatario,ſiuè Ceſſionario competit regreſſus contra ſcribentem deciſ.16.num.1.

Et contra fideiuſſorem,ibidem num. 2.

Vid. Exceptio. Mercator, Mandatum.

LOCA MONTIVM dum reſignantur,vel transferuntur diligenter id in adnotatur Secretarijs, dec.61.n.8.

Non ſunt in commercio hominum ſine licentia Pontificis,dec.53.num.2.

Sufficit tamen licentia Theſaurarij, vel Officialis deputati,ibidem num.23.

Non ſunt neceſſario atterganda in tergo literarum patentium,ſed ſufficit deſcribi vincula in Broliardo,& Regeſtris dec.53.num.12.

Poſſunt attergari à Secretarijs, abſque licentia Theſaurarij.dec.53.num.13.

Vid. Attergatio.

LOCATIO. Vid. Conceſſio.

LOCATOR, & Dominus fundi habet prelationem ſuper fructibus in ſuo ſolo recollectis aduerſus cæteros Creditores cõductoris,d.63.n.1.

Fortius accedente reſeruatione dominij, & ſpeciali hypotheca,ibidem num.2.

LOCVS teſtamenti non attenditur, ſed originis in condendo teſtamento,dec. 69.num.20.

M

MAGISTER Nauis à barattaria præſumitur immunis, dec.57.num.38.

Vid. Naufragium. Aſſecuratio.Barattaria.

MAGNVS MAGISTER Hieroſolymitanus non habet iuriſdictionem abſolutam, & independentem,ſed vnitum cum Conuentu dec.1. nu.1.

Hieroſolymitanus nequit concedere futuras Succeſſiones Commendarum in præiudicium ſucceſſoris,dec.40.num.6.

Solus, neque Conuentus ſolus,neque ambo inſimul poſſunt contrauenire ſtatutis Religionis, dec.1.num.2.

Religionis D.Stephani pro illius ampliatione diſpenſationes concedit pro admiſſione perſonarum ad Commendas Gratiæ,dec.50.num.8.

MAGISTRATVS inferior à Principe nequit concedere futuras ſucceſſiones,dec.40, num.8.

Nequeunt iure ordinario concedere futuras ſucceſſiones reſeruatas Iuri ſupremo Principatus dec.40.num.1.

Vid. Collatio Officialis.

MAGNÆ rei promiſſio abſque cauſa fieri non ſolet dec.43.num.28.

MANDATARIVS,ſiuè ceſſionarius habet regreſſum contra ſcribentem pro literis Cambij proteſtatis,& non ſolutis,dec.16.num.1.

Et contra fideiuſſorem,ibidem num.2.

MANDATVM ad factum competit contra obligatum de euictione, ſtatim ac ſecuta eſt euictio, dec.55.num.6.

Et loco mandati ad factum decerni poteſt ſequeſtrum aduerſus bona promittentis, ibidem.

Ad capiendas pecunias ad cambium reſultat ex verſione earumdem pecuniarum in cauſam principaliter demandatam dec.54.num.26.

Item reſultat ex ſolutione partis cambij facta à principali,ibidem num.27.

Ad factum pro refectione damnorum, & intereſſe non indiget precedenti eorumdem liquidatione,quæ fieri poteſt ante executionem, vel con-

conſignationem,dec.55.num.10.
Adimpletum eſt irreuocabile,dec.16.num.9.
Continens ampliſſimam poteſtatem extenditur ad omnia negotia mandato annexa, & quæ abſque ſpeciali mandato procurę explicari nõ valent,dec.54.num.22.
Continens caſus mandatum ſpeciale requirentes,cum facultate faciendi etiam alia ſpecialia, extendi valet ad actus,& modos ſimiles, ibid num.8.
Continet totum id,ſine quo nequit actus expleri,ibid.num.1.
Cum libera,& cum poteſtate,quam ipſe mandator habet,cenſetur mandatum generale ad omnes actus nullo ſpeciali negocio demandato, ibidem.num.11.
Et valet Mandatarius excepta donatione gratuita Dominum in cœteris contractibus obligare ſpeciale mandatum requirentibus, ibidẽ num.12.
Ac cambia paſſiua contrahere pro re mandata perficienda,ibidem num.13.
Cum libera traditum ab homine porrigitur ad actus exigentes mandatum ſpeciale, cui æquiparatur,dec.54.num.9.
Generale non comprehendit ea, quæ exigunt mandatum ſpeciale,dec.3.n.3.
Idem eſt ac facultas alienandi,dec.21.n.2.
In literis cambij ipſo iure cenſetur reuocatum ſtatim incæpta decoctione mandatarij, deciſ. 16.num.14.
Iudicis imploratur pro obtinenda reſtitutione in integrum,dec.3.num.8.
MANDATVM iuſtum eſt exequendum, deciſ. 45.num.5.
Præſumitur ex impenſa, & labore procuratoris, dec.3.num.9.
Pręſumitur ex magno ſumptu,& labore procuratoris,dec.19.num.33.
Præſumptũ nequit impugnari à parte, quæ procuratorem approbauit, dec.19.num.32.
Præſumptũ oritur ex pluribus ſimul iunctis,dec. 19.num.37.
Præſumptum ſufficit in actu fauorabili, dec.19. num.31.
Relaxatum fauore petentis intelligitur ad formam petitionis, dec.25.num.4.& 6.
Reuocatum à ſcribente literas cambij non operatur re non integra, & poſt quęſitum ius à giratarijs contrà ſcribentem, dec.16.num.12.
Speciale ad quęrendas pecunias ſubuſuris cenſetur datum ex veriſimili mente conſtituentium, cum alias negocium ardenter exoptatum perfici non poſſet,dec.54.num.23.
Speciale conceſſum intelligitur non ſolum verbis expreſſis, ſed etiam æquipollentibus vim expreſſionis habentibus,ibid.num.6.
Speciale datum cenſetur, cum inutiles, & ſuperfluæ fuiſſent ampliſſimæ clauſulæ, ac verba effrenata in mandato appoſita,ibid. num.19.
Speciale inducitur ex conceſſione poteſtatis, quam mandator habebat, ibid.num.10.
Speciale non reperitur ad capiendas pecunias ſub vſuris, ſi aliter res mandata perfici nequit, dec.54.num.34.& 36.
Speciale oritur à conceſſione poteſtatis peragendi omnia, donec res mandata integrè perficiatur,ibidem num.16.
Requiritur ad ſolutionem recipiendam, & faciendam,ibidem num.7.
Speciale requiritur pro petenda reſtitutione in integrum,dec.2.num.2.
Sufficit tamen mandatum continens facultates ad facienda ea, quæ Dominus facere poterat, cum expreſſi ſint caſus ſpeciale mandatum requirentes d.dec.2.n.3.& dec.3.n.1.
Suſpicionis fugę relaxatur ex Statuto Vrbis contra debitorem immobilia non poſſidentem,& à creditore iuratum ſuſpectum de fuga, dec.5.n.5.
Et illud euitatur per cautionẽ de ſtando iuri,n.6.
Vt dicatur continere facultatem petendi reſtitutionem in integrum ſufficiunt verba apta in ſui generalitate illam comprehendere,deciſ.3. num.6.
MANDATI appendices,& conſequentia ſunt ſusceptio pecuniarum ad cambium pro perficienda re mandata,dec.54.n.35.
Dependentium,& incidentium nomine veniunt pecuniæ mandati perficiendi cauſa ſub vſuris quæſitæ,ibidem n.14.
Fines ſunt diligenter cuſtodiendi.dec.31.n.4.
Vid. Clauſula ad lites Procurator.
MANVTENTIO datur domino directo ciuiliter poſſidenti, cum deuolutio eſt omninò indubitata,nec vlla competit exceptio,quę deuolutionem impediat, ſecus cum aliqua turbiditas adeſt,dec.49.n.5.
Datur hæredi emphyteutę exiſtenti in poſſeſſione etiam contra dominum directum,ibid.n.2.
Datur eo modo, & tempore, quoquis poſſedit, dec.17.num.2.
Datur hæredi,ſeu proximiori vltimi emphyteutæ,dum deuolutionis ius eſt dubium,& litigioſum,dec.49.num.5.& dec.56.num.1.
Debetur exiſtenti in quaſi poſſeſſione negatiua ſoluendi dec.17.num.1.
Debetur filio, & hæredi vltimi emphytheutæ, reiectis ad petitorium exceptionibus concurrentium,dec.47.num.37.
Debetur proximiori vltimi inueſtiti ob ſolam poſſibilitatem renouationis, ſeu probabile dubium,quod renouatio competere poſſit, deciſ. 49.num.8. & deciſ.56.num.1.
Intellige id procedere, vbi ius renouationis eſt clarum,& indubitatum,dec.56.num.2.
Contrarium,quod ſufficiat probabilis ſpes, poſſe obtineri renouationem, d. deciſ.56. num.4.
Non competit apprehendenti poſſeſſionem, non citato alio exiſtente in poſſeſſione, deciſ. 49.num.4.
Non competit ceſſante cauſa,per quam quis poſſedit,dec.17.num.5.
Non negatur proximiori, quouſque re dubia exiſtente in petitorio deciſum non eſt, ſpem illi non eſſe renouationem obtinendi, deciſ.49. num.19.
Non retardatur ob exceptionem retentionis pro

credito turbido,& illiquido,dec.60.num.10.
Seu reintegratio non datur contra factum Iudicis,dec.35.num.1.
Succeſſori non poteſt decerni niſi eo modo,quo habebat anteceſſor,dec.17.num.6.
MANVTENTIONIS iudicium non admittit exceptiones altioris indaginis,dec.49.num.30.
Vid.Actus. Poſſeſſio. Renouatio.Confines. Emphyteuſis.
MATERIA præiudicialis non agitur ſimplicibus enunciatiuis præſumptionum,dec.40.num.20.
MATRIMONIVM permittitur iniri viro ſtupido hebetioris ingenij,vel furioſo lucida habenti interualla,dec.52.num.19.
Non autem perpetuò furioſis,& inſanis, ibidem num.20.
Videtur optatum à teſtatore vocante aliquem, & eius filios de legitimo matrimonio natos ad conſeruandam ſuam familiam,dec.34. num. 6. & 10.& dec.37.num.1.
Præſertim cum Teſtator illum ſemper nominauit,& dilexit,& in illo contemplatus fuit facilitatem conſeruandæ familiæ,dec. 34. num. 6. & dec.37.num.3.
MEDICINA, & Philoſophiæ annectuntur, tanquam ſorores,deciſ.17.num.8.
Et ſunt nomina ſynonima,ibid.num.11.
MELIORAMENTA cedunt in commodum facientis dec.23.n.2.
Merè voluptuaria regulariter rei valorem non augent,dec.23.num.7.
MELIORAMENTORVM æſtimatio non à voluntate contrahentium,ſed ab alijs extrinſecis probationibus deſumitur,dec.23. num.6.
MENDACIVM in accidentalibus teſti fidem non minuit,dec.45.num.8.
MERCATORES Veneti vacant omni ſuſpicione fraudis,& doli,dec.57.num.26.
MERCATORVM iudicium Sacra Rota ſequitur in materia litterarum cambij, & rationis Bancariæ,dec.16.num.13.
MINORES inualidè contrahunt abſque ſolemnitatibus,dec.12.la ſeconda num.16.
MOBILIA in inuentario deſcribenda ſunt per pondus numerum,& menſuram,dec.2.n.14.
Limita,vbi omiſſio huius rigoroſę deſcriptionis, imò omnimodæ deſcriptionis non fuit doloſa, dec.2.num.15.
Lapſu temporis præſumuntur conſumpta, deciſ. 7.num.19.
Nec de illis eſt habenda ratio,d.dec.7.num.20.
MONASTERIA omnia tam virorum, quàm mulierum etiam mendicantium,exceptis Capuccinis,& Minoribus de Obſeruantia ex Concilio Tridentino ſunt capacia,dec.64.la 2.num.4.
MORA non contracta à defuncto multo minus contrahi poteſt ab eius hæredibus non interpellatis,dec.21.num.7.
Non purgatur poſt litem conteſtatam ſuper intereſſe,dec.45.num.15.
MORE purgatio conceditur ſtante iuſta cauſa emphyteutæ, etiam poſt ſententiā,& eius executionem, dec.35.num.15.
Et cauſa iuſta eſt anguſtia rei familiaris,dec.35. num.16.
Præcipuè cum alias emphyteuta fuit ſollicitus in ſoluendo canones,dec.35.num.17.
Vel cum dominus directus poſt intentatum iudicium caducitatis diu ſiluit, ibidem n.18.
Purgatio faciliter eſt admittenda,dec.35.n.14.
Maximè in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ibidem num.13.
Etiam ſi lata fuerit ſententia, & facta executio niſi probetur contemptus in emphyteuta in recuſanda ſolutione canonum, ibidem nu.14.
Purgatio in emphyteuſi non impeditur ex pacto reſolutiuo,dec.35.num.17.
Purgatio obtinet ex nunc,non ex tunc,ibidem num.27.
Ac eſt fictio iuris,quæ non obtinet in præiudicium eorum, quæ medio tempore geſta ſunt. ibidem num.28.
Vid. Emphyteuta 1 Caducitas.
MVLIER adiens hęreditatem ſine debitis ſolemnitatibus pręſeruatur à damno,dec.8.n.31.
Alibi nupta non perdit priuilegia originis,deciſ. 19.num.3.
Cui per rem iudicatam aſſignata fuerunt in cauſam dotis bona arbitrio boni viri æſtimanda, retinere nequit bona ante dictam rem iudicatā in alios translata,ſed inſtare debet pro executione rei iudicatę,dec.13.num.3.
Maximè ſine conſenſu viri,cui data fuerunt in dotem iura dotalia conſiſtentia in dicta aſſignatione,ibidem.num.4.

N

NAVCLERVS conducitur transfretatis Gadibus in Portu Cadicis,qui Nauim per Oceanum dirigat,dec.57.num.34.
NAVFRAGIVM probatur Conſulatu deſuper facto,dec.64.la 1.num.2.
Ac ex depoſitionibus teſtium,qui ex illis emerſerunt,ibid.num.3.
Et ex teſtimonio vnius de viſu,ibid.num.4.
Non ſolet habere ſpectatores, & ideo eſt res difficilis probationis.ibid.num.5.
Et in illo recipitur probatio quocumque modo concipi poteſt,ibid.num.6.
NAVFRAGII probatio reſultat ex quo de Naui Nuncius non audiatur,dec.64.la 1.num.7.
Probationes debent fieri coram Iudice loci, vbi euenit,vel in alio viciniori,ibid.num.8.
Quod tamen reſpicit fauorem probationum potius,quam rigorem ſolemnitatum,ibid.n.9.
Et ſatis eſt examen fuiſſe expletum,ſtatim ac data fuit copia adeundi Iudicem,ibidem num.10.
Nec ad probationem in loco viciniori faciendam tenetur Magiſter Nauis, cum ab alia Naui receptus, illius iter ſequi debet,dec.64.la 1. num.11.
Vid. Caſus. Probatio. Aſſecuratio.
NAVIGATIO de vno loco ad aliud quomodo peragatur, probatur ex teſtibus peritis, deciſ. 64.la 1. num.15.
NAVIGATIONIS curſus non dicitur mutatus ex appulſu ad portum exiſtentem in via, & qui ſolet fieri,ſed vbi præter neceſſitatem, & cauſa lu-

lucri ſit ad portus minus fidos, ibidem numer. 16.& 17.
Vid. Facultas. Nauclerus. Nauis.
NAVIS bonæ qualitatis probatur ex iudicio prælationis ſuper illa promoto, dec. 57. num. 32.
Derelictæ, & antiquis dominis reſtitutæ debetur recuperanti tertia pars valoris, dec. 64. la 1. n. 19
Gubernator, Nautæque non præſumitur, quod ſe committere velint certo naufragio, nulla ſpe proprij lucri, ſed ſolum in gratiam Dominorum nauis, & mercium, dec. 57. num. 31.
NAVEM malè instructã fuiſſe nequit dici ab eo, qui ante illius qualitatem bene nouit, dec. 57. n. 36.
Nec cum ſinistrum paſſa eſt non ob nauis agium, ſed ex alia cauſa, ibidem num. 37.
NAVES in Mediterraneo ob notam, facilemque nauigationem diriguntur à ſolo Magiſtro Nauis, abſque Naucleroa, dec. 57. num. 33.
Vid. Scriba. Magiſter Nauis, Dominus.
NAVLA, Nauis, eiuſque inſtrumenta, ac Cambium in Apocha deſcripta calculantur in aſſecuratione, dec. 57. num. 50.
NAVTARVM genus hominum eſt ob frequentes fraudes legi ſuſpectum, dec. 57. num. 21.
NAVTIS creditur ſuper re maritima, ibidem num. 35.
NECESSITAS alienandi eſt iuſtificanda præuio Iudicis decreto, dec. 21. num. 6.
NEGATIVA bonorum probatur concludenter inuentario, dec. 8. num. 34.
Probatur ex diligentijs actuarij dec. 12. la ſecunda num. 18.
NEGOCIVM principale dicitur cum tangitur finis præcipuus controuerſiæ, dec. 9. num. 2.
NEMO niſi Princeps ſupremus poteſt ſibi ius dicere, & proprium contractum authorizare, dec. 61. num. 25.
NIGRVM declaratur à Rubrica, dec. 10. n. 18.
NOMEN *hæreditatis* magis refertur ad hæreditatem obnoxiam fideicommiſſo, quam ad hæreditatem liberam, quæ per aditionem deſiit eſſe hæreditas, dec. 24. num. 12.
Non attenditur in confinibus, vbi contraria ſtat rei demonſtratio, dec. 25. num. 10.
NOTARIVS non tenetur præciſè conſeruare ſcripturas penes eius acta verbaliter tantum productas, dec. 59. num. 8.
NOTARIO teſtanti de facto proprio, & maximè veriſimili plurimum defertur, dec. 59. num. 9.
Deponenti ad ſui propriam exonerationem non creditur. ibid. num. 5.
NOTARII paſſim errare ſolent in extenſione voluntatis Teſtatorum ſumendo vnum verbum pro alio, dec. 60. num. 7.
Et plura de huiuſmodi Notariorum erroribus remiſſiuè, ibidem.
NVLLITAS. Vid. Contractus.

O.

OBEDIENS non debet eſſe peioris conditionis, quam inobediens, dec. 19. num. 24.
OBLATIO verbalis ſufficit, quando ob contumaciam creditoris non demandatur executioni, deciſ. 13. num. 5.
Etiam ſi huiuſmodi oblatio facta fuerit cum clauſula ſine præiudicio, & reſeruatione iurium offerenti competentium. ibid. num. 6.
Verbalis vim habet realis, quando per creditorem interpellatum ſtetit, quominus ſuum creditum non fuerit conſequutus, deciſ. 12. la 2. numer. 13.
OBLIGATIO ad factum committitur, non impleto facto, dec. 45. num. 10.
Ad intereſſe ſuccedit loco obligationis ad factum, dec. 47. num. 2.
Cameralis habet executionem paratam contra debitorem, illiuſque bona, & hæredes, deciſ. 7. num. 4.
Facta ab exiſtente in poſſe Curiæ eſt nulla, dec. 14. num. 22.
Nec naturalis, nec ciuilis oritur ex contractibus, in quibus non ſeruata fuit forma à iure inducta pro eorum ſubſtantia, & integritate, deciſ. 61. num. 35.
Nulla contrahitur ex actu nullo, ibid. num. 31.
OBLIGATVS ad factum non adimplens, cogitur ad intereſſe, deciſ. 45. num. 1. & num. 4.
Ad factum non liberatur implemento partis, ibid. num. 14.
Ad factum poteſt cogi tantum grauatoria, quouſque adimpleat, ibid. num. 6.
Intellige id procedere ſolum in re facti tranſeuntis, non autem facti permanentis, & ſucceſſiui, ibid. num. 6. & 8.
Facere intra certum tempus non liberatur faciens illo elapſo, deciſ. 45. num. 2.
Poteſt præciſè ad factum, vel ad intereſſe condemnari, ibid. num. 16.
OBSERVANTIA anteceſſorum probat obligationem ſucceſſorum, deciſ. 17. num. 3.
Et præualet cuicumque intellectui, etiamſi de iure veriori, deciſ. 17. num. 14.
Declarat, an facultas alienandi bona fideicommiſſaria conceſſa à Principe intelligatur cum obligatione ſeruandi iuris ordinem inter creditores, deciſ. 31. num. 9. & 11.
Et elicitur huiuſmodi obſeruantia ex ſolutione facta vni ex creditoribus cum cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus, deciſ. 31. numer. 10.
Ac ex ſolutionibus iudicialiter factis ad commodum creditorum anteriorum, ibidem n. 12.
Declarat licentiam Principis, ſi eſſet dubia, ibidem num. 11.
Declarat, quid fuerit in mandato comprehenſum, deciſ. 25. num. 7.
Elicitur ex maiori actuum numero, deciſ. 40. numer. 36.
Eſt optima interpres Conſtitutionum, deciſ. 53. num. 10.
Et confeſſio primi hæredis arguit fideicommiſſum, dec. 22. num. 16. & dec. 27. num. 14.
Non inducitur ex actibus facultatiuis, dec. 40. num. 38.
Secuta declarat, an quis inſtitutus fuerit heres in proprietate, vel potius in ſimplici Vſufructu, dec. 60. num. 14.

Sub-

Subſecuta pręſumitur ex titulo præcedenti, deciſ. 31.num.12.
In conflictu præualet obſeruantia magis conformis iuri communi, ibidem, num.13.
Teſtatoris, qui teſtamentum non reuocauit, probat in illo firmitatem iudicij dec.52.n.31.
Idemque probat obſeruantia cohæredum ad inteſtato, qui à teſtamenti impugnatione deſtiterunt, ibidem num.32.
Et ideo non valet poſtea ab aliis impugnari ex capite amentiæ, ibidem num.33.
OCCVLTATIO eſt magna veriſimilitudo exiſtentię, dec.43.n.29.
OFFICIALIS non debet falcem in ſegetem ſucceſſoris immittere, dec.40.n.13.
OFFICIALI non creditur niſi de re ſpectante ad proprium officium, dec.44.n.6.
OFFICIALIVM anteceſſorum prouiſio tenderet in ſupplantationem ſucceſſorum, quorum tempore contingit vacatio, dec.40.n. 19.
OFFICIVM V. Collatio.
OMISSIONIS ſuſpicio in inuentario ceſſat ex nota paupertate defuncti, dec.8.n.20.
Ac ex legalitate perſonæ hæredis, dec.8.n.21.
Et potius ſubtractio præſumitur facta à famulis, dec.8.n.22.
ONVS deferendi cognomen, & arma familiæ iniunctum alicui, & eius filijs, & deſcendentibus in perpetuum, inducit perpetuum, & abſolutum fideicommiſſum, dec.24.n. 1. & deciſ. 27.n.1.
Ac etiam maioratum, dec.27.n.25.
Cenſetur impoſitum ad conſeruandam agnationem, dec.24.n.3.& dec.27.n.2.
Niſi fideicommiſſum induceret, effectum non haberet, dec.27.n.3.
Prędictum eſt magnum argumentum perpetui fideicommiſſi, dec.24.n.4.
Illo concurrente ſufficit quælibet leuis coniectura, dec.24.n.5.& dec.27.n.4.
Et coniectura eſt præceptum deferendi arma teſtatoris abſque vlla mixtura, dec.24.n.6.& 8.& dec.27.n.9.
Item eſt exemptio hæredis, ac eius deſcendentium in infinitum ab alio onere, dec. 24. n.10. & dec.27.n.11.
Eſt magnus amor erga primum vocatum, deciſ. 24.n.9.& dec.27.n.10.
Item cum teſtator ſupponit hæreditatem ad filios, & deſcendentes eſſe ſpectaturam, dec.24. num.11.
Et prægnantia verborum, dec.24.num.13.& dec. 27.num.13.
Ac onus prædictum iniunctum per verba geminata, & enixa, dec.24.n.14.
Ac commendatio hæredis, & eius deſcendentium, ac hæreditatis alicui magno Viro, dec. 27.num.12.
Deferendi cognomen, & arma non præfefert omnimodam adoptionem, dec.29.n.9.
Permittendi paſcua in bonis Eccleſiæ eſt contra Immunitatem Eccleſiaſticam, dec. 22.n.14.
Non autem communio paſcendi inter laicos, & Eccleſiaſticos, ibid.n.15.
Probandi teſtamentum fuiſſe conditum tempore quietis incumbit allegāti illius validitatem, dec.52.n.11.
Contrarium, quod tale onus reijciatur in illum qui teſtamentum impugnat, ibid.n.12.
OPINIO diſtinguens eſt magis tuta. Reſp. Seuer. n.7.fol.185.
Præualet veritati in his, quę pendent ab animo, dec.24.n.23.
Securior eſt ſecluſa quacunque diſtinctione, quod fœminæ excluſę faciant numerum, & partem ad fauorem maſculorum, Reſp.Sen. n. 97.fol.195.
OPINIONES multæ temporis curſu mutantur, ibid.n.88.fol.194.
ORDINARIVS præſumitur defenſor, & conſeruator iurium ſuæ Menſæ, dec.56.n.21.
ORDO iuris, & plena probatio requiritur, cum agitur de cauſa, in qua ſententia tribuit ius finale, ac parit præiudicium non reparabile, niſi per appellationem, dec.9.n.24.
ORDINIS militaris D. Stephani M. Magiſtri pro illius ampliatione diſpenſationes concedunt in admiſſione perſonarum ad Commendas gratię, dec.50.n.8.
ORDINI militari quæritur ius pro erectione Commendæ à teſtatore demandatæ, deciſ.50. num.1.
Et in Ordine D. Stephani tale ius quæritur etiā ex peculiaribus ipſius priuilegijs, ibidem num.2.
ORIGINIS priuilegia non perdit mulier alibi nupta, dec.19.n.3.

P

PACTA effectum non ſortita non attenduntur, dec.56.n.17.
PACTVM reſolutiuum in emphyteuſi non impedit purgationem moræ, dec.35.n.19.
Reſolutiuum initum ſub clauſula *non alias* conditione non adimpleta habetur pro non geſto, dec.61.n.14.
Etſi non implementum ſequeretur facto Principi, ibid.num.18.
PÆNA non extenditur ex identitate rationis, dec.11.n.35.
Priuationis ſtatuitur aduerſus contrauenientes voluntatibus defunctorum, dec.24.n.20.
PÆNÆ in materia paſcuorum ſtatui poſſunt maiores damno, dec.39.n.10.
Eiuſque exactio licita eſt, etiam nullo exiſtente damno, cum illa exigatur ratione contemptus banni, ibid.n.11.
PARTIS ad partem eadem eſt proportio, & ius quod totius ad totum, dec.63.n.13.
PASCVLARI nullo anni tempore licet in territorijs ſatis, vineatis, & oliuatis etiam poſt recollectas ſegetes, dec.39.n.12.
PASCVORVM generalis communicatio ligat etiam Clericos, dec.39.n.3.
V. Bannita. Conſuetudo, Onus.
PATER adoptiuus tenetur alere filiū, dec.29.n.8.
Dummodò tamen ſit ex aſcendentibus, ibid. num.10.

Et

Et patruus nō ſunt cogendi impēdere in matrimonium filij, & reſpectiuè nepotis in alienam familiam tranſituri, dec.34.n.7.

PENSIONIS translatio nouum onus inducit, dec. 40.n.15.

PETITIO, ſeu libellus, & intentio libellantis declaratur ex deductis in progreſſu cauſæ, deciſ. 25.num.5.

PHILOSOPHIA numeratur inter ſtudia maiora, dec.17.n.6.

Eſt pars Medicinæ, dec.17.n.7.

Et Medicina connectuntur, tanquam ſorores, dec.17.n.8.

Eſt omnium ſcientiarum Mater, & Princeps, dec.17.n.9.

Ac eſt præparatio ad ſtudia maiora Legum, Medicinæ, & Theologię, dec.17.n.10.

Et Medicina ſunt nomina ſynonima, dec. 17. num.11.

PLVRES citationes domi dimiſſa copia æquiualent perſonali, dec.35.n.4.

PLVRIBVS ad fideicommiſſum vocatis, bona relaxantur vni tantum comparenti, deciſ.49. num.38.

PORTIO, quæ per Statutum aufertur fœminis poteſt fideicommiſſo grauari, dec.68.n.4.

Si tamen deficiant prole maſculi primo loco inſtituti, ceſſetque fauor agnationis, factuſque fuerit locus vocationis fœminarum ſubſtitutarum, in ea portione excitatur priſtina natura legitimę reijcientis quodcunque onus, dec.68. num.5.

POSITIONES, ſeu interrogationes non dantur, vbi pars habet intentionem fundatam in publico inſtrumento, dec.9.n.32.

V. Interrogationes.

POSSIBILITAS contraria excludit probationem, dec.44.n.10.

POSSESSIO bonorum penes aliquem probatur ex poſſeſſione aſſecuta eorumdem cum ſpecifica deſcriptione, dec.66.n.2.

Ac ex teſtibus, ibid.n.3.

Licet inualidè examinati, quia inſeruiunt pro adminiculo poſſeſſioni inſtrumentali, ibid.n.4.

Capta non citato alio exiſtente in poſſeſſione, eſt ſpoliatiua, dec.49.n.3.

Nec eſt manutenibilis, ibid.n.4.

Dicitur mutata, mutata qualitate adiecta actibus poſſeſſorijs, dec.17.n.3.

Obtenta cum clauſula *dummodò ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura*, facit interim legitimum poſſeſſorem, dec. 7. num.1.

Poſterior propria authoritate capta, eſt ſpoliatiua in concurſu anterioris, dec.16.n.8.

Probatur ex mandato Iudicis executioni demandato, dec.25.n.1.

Ac ex locationibus, ibid.n.2.

Et ex teſtibus, ibid.n.3. & dec.48.n.19.

PRÆCEPTVM teſtatoris de ſtando dicto hæredis intelligitur de bono, & æquo, & arbitrio boni viri, non autem de omnimoda libertate, per quam deſtrueretur voluntas teſtatoris, dec. 30.num.4.

PRÆDIA contigua preſumuntur eſſe eiuſdem bonitatis reſpectu productionis fructuum, dec. 63.num.15.

PRÆLATIO ceſſat cenſu antè venditionem fundi cenſiti extincto, dec.19.n.10.& 20.

Competens cenſuario fundatur in re cenſita, propter ius in re, dec.18.n.24.

Competens vicino ex Bulla Gregoriana exigit vicinitatem tempore venditionis, deciſ. 19. num.40.

Competit cenſuario in emptione fundi cenſiti, dec.18.n.1.& dec.19.n.6.

Competit ceſſionario cenſus, etſi poſt venditionem fundi cenſus fuerit extinctus, dec.19.num. 21.& num.23.24.& 25.

Competit etiam ſuper membro fundi principalis, dec.19.n.43.

Competit locatori, & Domino fundi ſuper fructibus in eius ſolo recollectis aduerſus cæteros creditores conductoris, dec.63.n.1.

Fortius quando ſibi cauit de reſeruatione dominij, & ſpecialis hypothecæ ſuper eiſdem fructibus in inſtrumento locationis, deciſ. 63. num.2.

Ex Bulla Gregoriana ceſſat, vbi Palatium extrahendum eſt omnibus numeris abſolutum, dec. 18.n.31.

Inſeparabiliter annectitur cenſui, dec.18.n.4.

Non competit, cenſu extincto, dec.19.n.8.

Peti nequit abſque ſpeciali mandato, deciſ. 18. num.11.

Declara, ibid.n.12.

Regulariter competit creditori anteriori, deciſ. 63.num.3.

Reſeruata in caſu alienationis ſupponit facultatem alienandi, dec.48.n.15.

PRÆLATIONIS ius cenſuario competens non eſt perſonale, ſed reale, dec.19.n.26.

Ius competit ceſſionario cenſus, etiam ſi talis euaſerit poſt venditionem fundi cenſiti, factam non denunciato cenſuario, deciſ. 19. num. 13. & 21.

Ius, & extinctio cenſus inter ſe origine, & effectu differunt, dec.19.n.19.

Ius in iudicio deductum, & à Iudice preſeruatum in retrouenditione cenſus non poteſt mutari per ſubſequentem cenſus extinctionem, dec.18.n.7.

Ius in iudicio deductum licet remota cauſa non remouetur, dec.18.n.9.

Ius non acquiritur ab eo, qui cenſum extinguit, non acquirit, dec.19.n.12.

Ius non amittitur à ceſſionario, ſi cedens poſt ceſſionem cenſum extinguat, dec.18.n.3.

Non eſt perſonale, ſed ceſſibile, dec.18. n. 2. & dec. 19. n. 7.

Ius non preſcribitur minori ſpatio triginta annorum, dec.19.n.18.

Ius non regulatur à bimeſtre diſdictæ cenſus, dec.19.n.29.

Petendæ actio cenſuario durat vſque ad triginta annos in quacumque venditione fundi cenſiti, dec.18.n.25.

Ius valet extingui, cenſu adhuc vigente, dec.19. num.16.

V. Creditor. Extinctio. Venditio.

PRÆLATVS actitet iura ſuæ Eccleſiæ defendens non præſumitur, quod illis præiudicare voluerit, dec.49.n.17.

PRÆPOSITVS emendis mercibus obligat præponentem mutuanti pecunias in eam cauſam, dec.54.n.8.

Vel ſi illas acceperit ad ſoluendam penſionem pro taberna, ibid.n.3.

Nam non probat pro ſcribente. dec.57.n.50.

PRÆSCRIPTIO excluditur, vb. debitor eſt pauper. dec.62.n.4.

Ac vbi negatum fuit debitum, ibid.num.5.

Eſt odioſa, & aufert ius priuatis, & illud acquirit priuatis, dec.22.n.17.

Non currit contra non valentem agere, dec. 7. num.3.

Statutaria non obtinet in obligatione iurata, ſed requiritur quadragenaria.d.7.n.8.& d.62.2.

Et ceſſat etiam ob inſtantias extraiudiciales, ibid.n.3.

V. Centenaria.

PRÆSENS iudicatur retinens habitationem in aliquo loco, dec.56.n.32.

PRÆSERVATIVA contraria facto nihil operatur, dec.19.n.35.

PRETIA beneficio temporis augeri contingit, dec.83.n.3.

PRINCEPS abſque iuſta cauſa ius tertio quæſitum nunquam tollere præſumitur, dec.31.n.3.

Attenta qualitate cauſarum poteſt illas auocare à Magiſtratibus Ordinatijs, & alijs delegare, dec. 1.n.10.

Poteſt ius tertij tollere ob publicam vtilitatem, dec.39.n.7.

Nec non ad vitanda ſcandala, ibid.n.8.

Et multo magis illud modificare, ſine reſtringere, ibid.n.9.

PRIVILEGIVM arrogandi, ſeu legitimandi alicui conceſſum non refertur ad actus paſſiuè per conceſſionarios explendos, ſed ad actus, qui per alios fierent, dec.61.n.84.

PROBATIO excluditur à poſſibilitate contraria, dec.44.n.10.

Facta iuxta leges maritimas veritatem patefacit, dec.57.n.49.

PROBATIONES iungi debent in rè probatu difficili. dec.43.n.32.

Teſtamentum factum fuiſſe tempore furoris, vti contrariæ præſumptioni iuris, & naturæ, facillimè confunduntur alijs probationibus, & argumentis, dec.52.n.16.

PROCVRATOR ad lites, ſolum litis, & inſtantiæ, non autem totius rei adminiſtrationem habet, dec.54.n.39.

Vnius negocij, vel plurium, vel omnium cuncta agere poteſt, quæ negocij commiſſi ratio exigit, eiuſque factum mandanti obeſt, ibid.n.40.

Cum facultate capiendi pecunias ad cambium validè contrahit cambia maritima ſecundum conſuetudinem locorum, dec.54.n.38.

Cum mandato ſpeciali abſque alijs requiſitis mandantem obligat pro pecunijs in cauſam mandati ſuſceptis, dec.54.n.31.

Nequit pecunias ad cambium accipere cum mandans ſuis pecunijs negocium abſolutum iuſtè credidit, dec.54.n.44.

Intellige id ſolum procedere in procuratore præſumpto carente ſufficienti mandato, ibidem num.47.

Nequit pecunias ſub vſuris comparare, cum mandans deſignauit modum habendi pecunias, dec.54.n.45.

Et deficiente modo deſignato, debuit mandanti interpellare, dec.54.n.46.

Intellige id non procedere, vbi mandatum eſt ſpeciale, ibid.num.52.

Nequit redargui, cum geſſit ea, ſine quibus res demandata, & ardenterque exoptata abſolui nequibat, dec.54.n.55.

Non licet ſuſpicari, quod ignorauerit facultates ſibi tributas, dec.54.n.24.

Non præſumitur, quod mandatum exceſſerit, dec.54.n.25.

Peragens annexa mandato, non dicitur illius fines excedere, dec 54.n. 5.

Poteſt pecunias ſub vſuris comparare, ſi aliter rem mandatam nequit conſummare, deciſ.54. num.4.

Neque mandatum ſpeciale ad id requiritur, ibid.n.34.& 36.

Et ſicuti potuiſſet illas mutuo accipere, quas quia difficile eſt inuenire, potuit illas ſub vſuris quærere, ibid.num.5.

Qui ſemper fuit citatus, cenſetur approbatus, dec.18.n.18.

PROCVRATORIS culpa, aut dolus mandanti potius, quam contrahenti debet nocere, deciſ. 54.num.42.

Idque procedit, & ſi mandans fuerit Monaſterium, ibid.num.43.

Fides probanda, & ſpectanda eſt à mandante, dec.54.n.41.

V. Mandatum.

PRODVCENS cenſetur, quod iura producta voluerit in actis magis cuſtodire, dec.58.n.16.

Nequit impugnare iura producta, dec.11.n.13.

PROHIBITIO alienandi demandata verbis generalibus poſt enumerationem omnium contractuum inter viuos includit etiam viam vltimæ voluntatis, dec.20.n.4.

Alienationis non extenditur vltra bona, circa quæ eſt appoſita, dec.86.n.7.

Nec vltra perſonas, quibus eſt impoſita, ibid. num.8.

Alienationis reſtringitur ad ſolos contractus inter viuos, nec ampliatur ad diſpoſitiones vltimæ voluntatis, dec.20.n.2.

Intellige id procedere in caſu ſolius prohibitionis legalis, ſecùs ſi concurrat prohibitio hominis, dec.20.n.3.

PROMISSIO ampliſſima de rato facta à mandante æquiparatur mandato ſpeciali, & cum libera, dec.54.n.17.

Et multo magis ſi ſit iuncta clauſulæ *cum libera*, alijſque, ibid.n.18.

Facti eſt indiuidua, dec.45.n.13.

Ma-

Magnæ rei fieri non ſolet ſine cauſa, deciſ. 43. num.28.

PROPRIETARIVS cenſetur hæres vſque ab initio, cum teſtator illum hęredem appellat, dec, 60.n.6.

Non tenetur ſolnere legatà annua, ſed vſusfructuarius, dec.60.n.17.

Præfertur vſufructuario in re, quę cecidit in commiſſum, dec.4.n.18.

V. Hæres. Vſusfructuarius.

PROREX Neapolitanus nequit concedere futuras ſucceſſiones in pręiudicium ſucceſſoris. dec 40.num.5.

Nec poteſt conferre niſi vacantia tempore ſuæ adminiſtrationis, ibid.n.11.

PROROGATIO non dicitur, ſed noua conceſſio ob perſonas nouiter ſuperadditas, deciſ. 40. num.14.

Officij facta durante eadem vita non prohibetur, dec.40.n.34.

Supponit continuationem, non dimiſſionem, dec.40.n.28.

PROXIMIORIBVS non inſtantibus valet dominus directus extraneos inueſtire, dec.4 .n.21.

PVRGATIO morę poſt litem conteſtatam ſuper intereſſe nunquam admittitur, dec.45.n.15.

V. Mora.

Q

QVÆSTIO, an fæminæ excluſæ faciant numerum, & partem ad augendam legitimam fanore maſculorum erat olim inuoluta, d.69.n.3.& reſp.Seu.n.3.fol.184

Inualiditatis teſtamenti ob dementiam teſtantis, eſt inuoluta, dec.52.n.5.

Et ſubtilis inquiſitionis, ibid.n.6.

QVANTITAS probatur leuioribus probationibus, quoties de ſubſtantia, vel credito in genere non dubitatur, dec.63.n.14.

Rerum aſſecuratarum leuioribus probationibus liquidatur, dec.57.n.6.

Et apochis *di carico*, ibid.n.7.

Ac computis expenſarum, & pretij legaliter factis, ibid.n.9.

QVI non honoratur, non eſt onerandus, dec.24. num.2.

Vult conſequens, vult etiam antecedens, deciſ. 19.n.34.

QVIETANTIA reportata à minore abſque interuentu patris eſt valde ſuſpecta, dec.21.n.9.

R

RATIFICATIO licet non valeat ad corroboranda antecedenter geſta, attamen operatur pro declaranda intentione à principio, dec. 19.num.36.

Pręſumitur per lapſum longi temporis abſque vlla contradictione, dec.12.la 2. n.23.

RATIO agnationis continens virtualiter perſonas diuerſas à pręnominatis, non debet ſolummodo illis famulari, dec.12.la 2.n.7.

Conſeruandi bona in familia adiecta particulari fideicommiſſo non operatur quoad alia bona, deciſ. 36. num. 9.

V. Agnatio Fideicommiſſum.

RECEDERE licet excipiendo in contractibus nominatis ob non implementum, dec.61.n. 18.

RECIPROCA inter deſcendentes vnius, & eiuſdem lineæ reſultat ex perpetuitate oneris iniuncti filijs, & deſcendentibus primi hæredis, dec.24.n.21.

Ac ex voto conſeruandi agnationem, d.24.n.28.

RECOGNITIO bonę fidei operatur, creditum iure proprio ſpectare ad eum, in cuius fauorem facta fuit, dec.16.n.5.

REDDITIO RATIONVM nequit fieri ſuper folijs inuolutis abſque vlla ſpecifica diſtinctione particularum, & computorum, dec.30.num. 6. & dec.47.n.3.

Poteſt peti à legatarijs quomodolibet habentibus intereſſe, dec.32.n.8.

V. Adminiſtrator. Exceptio. Liberatio. Liberatus.

REGRESSVS competit mandatario, ſiue ceſſionario contra ſcribentem pro litteris cambij proteſtatis, & non ſolutis dec.16.n.1.

Et contra fideiuſſorem, ibid.n.2.

REGVLA fit ex iure, non ius ex regula, *Reſp.Seu.* n.104.fol.196.

REGVLAM habens pro ſe ſufficit, vt dubiam reddat obiectam limitationem, dec.63.n.4.

Pro ſe habentis pręualet votum in re communi, *Reſp.*Seu.n.106.fol.197.

REINTEGRATIO, ſeu manutentio non datur contra factum Iudicis, dec.35.n.1

RELATIO ad vnam partem ſtatuti nõ operatur generalẽ relationẽ ad totũ Statutũ, d.45. n,15

RELATVM cenſetur de verbo ad verbum tranſlatum in referente, dec.8.n.6.

RELIGIO D. Stephani etiam ex peculiaribus priuilegijs habet ius pro erectione Commendæ à teſtatore demandatæ, dec.50.n.2.

D. Stephani exigit probationem generoſæ nobilitatis in ijs, qui per viam Iuſtitiæ ad illam petunt admitti, dec. 44.n.11.

Non autem in fundatoribus Commendarum, ibid.n.12.

V. Magnus Magiſter.

Hieroſolymitana V. Magnus Magiſter. Statuta.

RELIGIONI militari quæritur ius pro erectione Commendę, vbi teſtator pro illa certa bona deſtinauit, dec.44.n.3.

REMEDIVM extraordinarium non eſt adhibendum, cum ſuppetit ordinarium, dec.9.n.10.

RENOVARE cogi valent Eccleſiæ Status Vrbini vigore Breuis ſa.me. Vrbani VIII. dec. 49. num.31.

Et ad fruendum beneficio d. Breuis ſat eſt habitatio, ſeu domicilium, ibid.n.32.

RENOVATIO concedenda eſt ob immemorabilem coactiuam illam concedendi, dec. 49. n. 11.& dec.56.n.9.

Concedenda eſt ob originariam appodiationem bonorum, dec.56.n.9.

Et ob Conſtitutionem id præcipientem, dec.56. num.10.

Debetur proximioribus in bonis feudalibus, & emphyteuticis in Statu Vrbini ex indulto ſa. me. Vrbani VIII. dec. 56. n. 25.

Emphyteuſis poteſt probabiliter ſperari à proximiore in Iudicio petitorio, dec. 49. n. 6.

Præſertim attenta qualitate bonorum, ibidem num. 7.

Et ad obtinendam manutentionem proximiori ſufficit ſola poſſibilitas renouationis, ſeu probabilis occaſio dubitandi, quod competere potuiſſet, dec. 49. n. 8. & dec. 56. n. 1.

Excludit præcedentem ammenſationem, quam includit noua conceſſio, dec. 56. n. 18.

Non debetur, quando res deuoluitur ob commiſſum, & ſic ob culpam emphyteutæ, dec. 49. num. 22.

V. Actio, Coactiua. Immemorabilis. Dominus directus. Denunciatio.

RENVENS exhibere literas miſſiuas ſibi directas præſumitur id agere ex quo illæ ſibi præiudicent, dec. 43. n. 24.

RENVNCIATARIVS non debet gaudere commodo ſucceſſionis, dum non vult ſubire incommodum, quod renuncians gaudeat effectu renunciationi correſpectiue, dec. 46. n. 7.

RENVNCIATIO conſuetudini, & præſcriptioni etiam longiſſimæ non comprehendit immemorabilem, dec. 49. n. 25.

Facta cum clauſulis translationem, & ceſſionem importantibus dicitur translatiua, dec. 46. n. 11.

Etſi facta fuerit de hæreditate deferenda, ibid. num. 12.

Præſertim cum eſt facta correſpectiue ad dotem promiſſam, ibid. n. 13.

In inueſtituris facta cõſuetudini cogendi dominum ad renouandum reſtricta caſui non ſolutionis canonis; vel pactorum non ſeruatorum, non excludit onus renouandi in caſum terminationis lineæ, dec. 49. n. 23.

RES empta, & vendita ſi deueniat ad manus vnius ex contrahentibus ex titulo diuerſo, nequit venditor cogi ad illam tradendam, neque emptor ad illam acceptandam vigore primæ conuentionis, dec. 61. n. 22.

RESCRIPTVM Principis ſuperueniens poſt arrogationem iam factam illam conualidat prout ex nunc, dec. 61. n. 28.

Quod tamen non procedit niſi cauſa cognita, dec. 61. n. 29.

Et niſi habito nouo contrahentium conſenſu, ibid. n. 30.

RESERVATIO iurium nil de nouo tribuit, dec. 23. num. 7.

Et intelligitur de iuribus aliunde, quam ex facto, quod adimpletur competentibus, ibidem num. 8.

RESIGNATIONES, & translationes locorum montium diligentiſſimè adnotantur in regeſtris ſecretariatum, dec. 62. n. 8.

RESTITVTIO dotis liquidæ non retardatur per exceptionem redditionis rationis, deciſ. 7. num. 16.

Præſertim cum excipiens de redditione rationis non probat, detractis expenſis tot bona ad mulierem deueniſſe, ex quibus potuerit ſatisfieri, dec. 7. n. 17.

In integrum aduerſus lapſum temporis ad conficiendum Inuentarium conceditur ex ſola poſſibilitate læſionis, dec. 1. num. 6.

In integrum aduerſus lapſum temporis ad conficiendum Inuentarium valet, citatis ſpecialiter creditoribus certis, & præſentibus, abſentibus verò, & incertis per proclama, dec. 2. n. 8.

In integrum debet peti à Procuratore habente ſpeciale mandatum, dec. 2. n. 2.

Sufficit tamen mandatum continens facultatem ad faciendum ea, quæ Dominus facere poterat, cum expreſſi ſunt caſus ſpeciale mandatum requirentes, dec. 2. num. 3.

In integrum denegatur, vbi non adeſt læſio, dec. 44. num. 3.

In integrum non datur aduerſus ſententiam validam, & iuſtam, dec. 53. n. 1.

In integrum nullitèr conceditur, non probata læſione, dec. 2. n. 5.

Vid. Mandatum, Mandatum Iudicis.

RETINENS habitationem in aliquo loco habetur pro præſenti, dec. 36. num. 32.

RETRACTVS complecti valet omnes res emptas arbitrio emptoris, dec. 18. n. 32.

Conſanguineo competens tranſit in hæredem, ſolum ſi fuerit à defuncto in iudicio deductum dec. 19. num. 26.

Iure cenſus differt à retractu iure ſanguinis, vel vicinitatis, dec. 18. n. 20.

Ius nequit colluſiuè cedi in præiudicium emptoris, dec. 18. n. 13.

Perſonalis deductus in Iudicio conſeruatur etiã mortua perſona, dec. 18. n. 8.

Vid. Ius. Relatio.

REVOCATIO mandati facta à ſcribente literas cambij non operatur re non integra, & poſt quæſitum ius à giratarijs contra ſcribentem, dec. 16. num. 12.

REVS abſolui debet, actore non probante, deciſ. 48. nu. 18.

Laicus tenetur de iure ciuili cauere iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluere, dec. 5. n. 1.

Si tamen cautionem non inueniat, ſufficit cautio iuratoria, d. dec. 5. n. 2.

Vid. Clericus.

ROTA non poteſt vhire, & auocare cauſas, ſed Signatura, dec. 36. num. 9.

Non redarguit acta in alijs Tribunalibus iuxtà ſtylum eorumdem, dec. 6. num. 4.

Sequitur iudicium mercatorum in materia literarum cambij, & rationis bãcariæ, dec. 16. n. 13.

Veritatem ſequendo paſſim ob opinionibus antiquis Tribunalis recedit, reſponſ. Senet. nu. 90. fol. 194.

Cor. Coccin. deciſ. 1081. declaratur, dec. 9. nu. 18.

Coram Dunoz. ſen. deciſ. 161. exponitur, deciſ. 8. num. 17.

Coram Gregor. dec. 473. *num.* 2. *& ſeq.* explicatur dec. 8. n. 28.

Coram Triol. dec. 178. declaratur, dec. 9. n. 28.

Deciſ. 200. *num.* 12. *&* 13. *par.* 15. *rec.* explicatur, dec. 27. n. 8.

Vid. Deciſiones.

RO-

ROTA FLORENTINA de ſe ipſa gloriatur, quod exemplis non iudicat, & ſtatuta interpretatur ſecundum iuris tramites, reſp. Seu. nu.56. fol.191.

ROTÆ FLORENTINÆ MOTIVA non attenduntur niſi ſuper puncto, ſuper quo ſpecialiter emanarunt, reſp, Seu.n.94.fol.195.

Motiua nõ inducunt conſuetudinem iudicandi in ijs, quæ perfunctoriè in cauſis dicuntur, ibid.n.80.fol.194.

Motiua non ſunt mandatum Principis, ibidem num.55.fol.191.

ROTA FLORENTINA in motiuis anni 1597. lib.8.fol.301.& anni 1661.lib.84.fol.446.explicatur n.63.64.65.fol.192.

In Motiuo anni 1533. lib.8. fol.328. explicatur, ibid.n.65.fol.192.

In Motiuo anni 1530. lib.4. fol.58. explicatur, ibid.n.60.fol.192.

S

SANITAS mentis probatur aſſertione Notarij deſuper emiſſa in confectione inſtrumenti, dec.52.num.21.

Et talis aſſertio transfert onus liquidiſſimæ probationis in eum, qui contrarium dicit, ibidem num.22.

Præſertim, dum diſpoſitio eſt bene ordinata, ibidem n.23.& 24.

Maximè ſi ab hærede inſtituto procul abſit ſuſpicio fraudis, aut machinationis, ibid.n.25.

V. Amentia. Teſtamentum. Obſeruantia.

SCIENTIA grauaminis iu re ſibi debita non requiritur in hærede, ſed ſufficit ſimplex aditio hæreditatis, dec.11.n.5.

Limita in hærede infante, & vbi grauamen eſt in bonis debitis hæredi appoſitum per viam fideicommiſſi vniuerſalis, dec.11. n.6.

Secus verò in fideicommiſſo particulari, ibidem num.8.

Non præſumitur, cum nihil eſt, vndè deducatur, dec.40.n.57.

Præſumpta differt à ſcientia, quæ probatur ex præſumptionibus, & coniecturis, adeout illa admittatur, etiam vbi illa non admittitur, dec.63. num.7.

Vera dicitur etiam illa, quæ deducitur ex præſumptionibus, & coniecturis, dec.6. n.9.

Vera inducitur ex pluribus citationibus ad domum.dec.6.n.10.

SCRIBA Nauis gerit vices Notarij, dec.57.n.8.

SCRIBÆ Nauis defertur in re, quæ ad eum pertinet, dec.57.n.51.

SENES ſeptuagenarios Princeps admittere ſolet ad beneficium, ne propter debitum carcerentur, dec.51.n.1.

Quamuis in Vrbe contrarius ſtylus vigeret de tempore Card. de Luc. Auditoris ſan. mem. Innoc.XI. ibidem n.2.

Nec huic beneficio renunciatum dicitur per generalem renunciationem contentam in obligatione Camerali, ſed requiritur ſpecialis, & expreſſa, ibidem.num.3.

Imò nec illi renunciari valet. ibid.n.4.

SENTENTIA, à qua non fuit appellatum tranſit in rem iudicatam, dec.8.n.16.& 20.

Iniuſta nunquam tranſit in iudicatum, deciſ.25. num.2.

Inter alios lata non præiudicat, dec.48.n.17.

Quę tranſitum fecit in iudicatum, non poteſt in dubium reuocari, dec.6.n.20.

SENTENTIÆ conformes ſunt, cum vna aliam declarat, dec.19.n.4.

Et dicuntur tales in ſumma minori, quę maiori ineſt, dec.19.n.5.

Dicuntur inter ſe conformes, quando vna alteram confirmat, dec.55.n.4.

Amplia id procedere, licet adſit de medio contraria ſententia, ibid.n.5.

SENTENTIÆ duæ conformes in Ciuitate Bononiæ habent vim trium, & faciunt rem iudicatam vigore Statuti, dec.55.n.1.

Idemque Statutum fuit à Gregorio XV. extenſum etiam ad Cauſas, & perſonas Eccleſiaſticas ibid.n.2.

Idque procedit, quamuis vna tantum ex dictis ſententijs lata ſit Bononiæ, & altera in Curia, ibid.n.3.

Sunt mera placita Doctorum Virorum, quæ etſi ſupremi Senatus, legem non efficiunt, reſp. Seu. n.70.fol.193.

Validitas reſultat ex reuolutione actorum, dec. 44.n.1.

SEQVENTIA ſine præcedentibus non præſumuntur demandata, dec.54.n.1.

SEQVESTRATIO fructuum ex Conſtitutionibus Fori Epiſcopalis Bononiæ prohibetur aduerſus poſſidentem bona ſtabilia, dec.55.n.6.

Non tamen ad hunc effectum ſufficit poſſeſſio bonorum, niſi etiam probetur, quod illa ſint æquiualentia debito, ibid.n.11.

Fructuum fieri poteſt etiam abſque præcedenti liquidatione crediti, dummodo liquidatio fiat ante conſignationem, dec.55.n.9.

SEQVESTRVM etiam vigore Statuti permiſſum euitari poteſt mediante cautione, dec.55.n.8.

Limita, ſi agatur de ſequeſtro relaxato in vim rei iudicatæ, ibid.n.12.

SIGNATVRA Iuſtitiæ ſolum poteſt vnire, & auocare cauſas, non Sacra Rota, dec.32.n.9.

SIMVLATIO eſt difficilis probationis, dec.14.num.17.

Et ad illam probandam admittuntur teſtes minus idonei, dec.14.n. 18.

Et ſingulares, ibidem.n.19.

Præſertim concurrentibus alijs præſumptionibus, dec.14.n.20.

Et cum agitur ad effectum ciuilem, non criminalem, ibidem n.21.

Facilius probatur ad effectum ciuilem, quam ad effectum criminalem, ibid.n.21.

V. Venditio, Cambium. Contractus.

SITVATIO probatur ex Cartis Geographicis, dec.56.n.22.

Probatur teſtibus, dec.56.n.26.

Ac enunciatiuis, ibidem n.27.

SOLVTIO facta non fuiſſet ab eo, qui rem promiſ-

miſſam non recepiſſet.dec.45.num.12.
Imaginaria nequit ſibi fieri ab eo, qui non eſt hæres defuncti,dec.21.n.8.
Notabilis,quantitatis,ſine quietantia non prçſumitur facta,dec.62.n.6.
Præſertim cum alterius ſolutionis fuit procurata ibidem n.7.
Prima cedit in ſatisfactionem debiti anterioris, tanquam durioris,dec.46.n.17.
SPECIALITAS ſine dictionibus taxatiuis appoſita in generali conceſſione mandati non reſtringit facultatem indefinitè tributam, ſed maioris declarationis gratia cenſetur expreſſa, dec.54.n.51.
STATVTVM de duabus non habet locum, vbi ſententiæ ſunt iniuſtæ,dec.22.n.2.
Excludens Religioſos in ſucceſſione eſt inualidum,dec.64.la 2.n.5.
Inijciens vinculum fœminis ante ingreſſum Religionis,illas excludit propter maſculos, ibid. num.8.
Et quatenus maſculis interſit, tali caſu fęminæ faciunt partem in legitima, itaut illa tranſeat de triente in ſemiſſem,ibid.n.8.
Laicale nequit diſponere de bonis Eccleſiaſticorum,dec.22.num.3.
STATVTA EXCLVSIVA FOEMINAAVM fauore fratrum,eorũq;filiorum maſculorum edita ſunt pro conſeruatione agnationis, deciſ. 69.n.11.
Non fauent hęredibus ob ius hæreditariũ, ſed maſculis propter agnationem,reſp.Seu.n. 111. fol.196.
Olim Clericorum ſucceſſiones non comprehendebant,dec.46.n.3.
Propter agnationem dicuntur ęqua, & rationabilia, vel ſolum non odioſa odio irrationabili,dec.69.n.12.
Propter maſculos intendunt conſeruationem agnationis,dec.67.n.5.
Sunt condita fauore maſculorum,vt in ipſis, & in agnatione bona conſeruentur,reſp. Seu.nu. 27.fol.189.
Et ideo ſunt ita interpretanda,vt non redundent in damnum, & odium maſculorum,ibid.n.29.
Statuta excluſiua fœminarum propter maſculos redundarent in damnum eorumdem,ſi fœminę dotatę,&excluſæ non facerent numerum, & partem ipſis volentibus,ibid.n.30.
Non eos ſimpliciter excluduntur, ſed dumtaxat ab inteſtati ſucceſſione,ibid.num.30.
V.Fauor. Fœminę.
STATVTA recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi, deciſ.2.numer.14.
Religionis Hieroſolymitanæ per confirmationem Apoſtolicam ſunt ſtatuta Papalia,d.4.n.2.
Vid. Confirmatio.
STATVTVM ÆSINVM rubr.107. & 111.lib.2. dotes fęminarum excluſarum non ſubrogat loco legitimę'dec.65.n.8.
Anconæ excluſiuum fęminarum explicatur,dec. 10.n.6.& 8.
Bononię de duabus à Gregor. XV. extenſum fuit etiam ad cauſas,& perſonas Eccleſiaſticas,dec55.n.2.
Idq; procedit etſi vna ſententia tantum lata ſit Bononię, altera in Curia,ibid,n.3.
Cortonę filię excluſę faciant numerum fauore maſculorum,reſp.Seu.n.62.fol.192.
Florentię lib.2, rubr.130. excludens fœmina à ſucceſſionibus ab inteſtato refertur, ibid.nus.1. fol.184.
Ipſius vigore dos non ſuccedit loco legitimę, ibidem num.2.
Conditum fuit fauore maſculorum, ibid. num. 28.fol.189.
Nepeſinum excludens fœminas propter fratres reſpicit agnationem,dec.69.n.11.
Tale Statutum dicitur æquum, & rationabile, vel ſaltem non odioſum odio irrationabili, dec.69.n.12.
Nepeſinum cap.35.ſubrogat dotem loco legitimæ,dec.69.n.4.
Nepeſinum ſimpliciter excludit propter fratres nulla habita ratione,an ſint hæredes patris, deciſ.69.n.7.
Nepeſinum eſt confirmatum à ſan.mem.Paulo IV.& Pio IV.dec.69.n.9.
Vrbis lib.1.cap.15.explicatur,dec.40.n.30.
Vrbis de duabus obtinet, conſtito de conformitate,validitate,& iuſtitia ſententiarum, deciſ. 19.n.1.
Vrbis de duabus comprehendit,tam Ciues,& Incolas,quam diſtrictuales,dec.21.n.1.
STYLVS Curiæ attendi debet,& ſi iuri contraietur,dec.8.n.8.& 11.
Curiæ probatur per atteſtationes Notariorum collegialiter factas ſuper diuturnitate tẽporis, actuum frequentia,& iudiciali approbatione, ibid.n.9.
Ac ex quantitate ſimilium actuum,ibid.n.10.
Difformis non dicitur, cum res pluribus modis fieri valet,dec.8.n.18.
Euadit notorius ob innumera inſtrumenta publica,quæ cadunt ſuper illo,dec.8.n.14.
Non citandi creditores in confectione Inuentarij attendi debet,dec.8.num.12.
Seruari debet,cuius euerſio litibus Vrbem impleret,ibid.n.15.
SVBEMPHYTEVTICATIO intelligitur ſecundum naturam contractus emphyteutici, vt ius Laudemij,& realis ſuperioritas maneat penes Concedentes,dec.4.n.6.
contrarium,ibidem n.7.
SVBASTATIO facta coram Iudice laico nulla eſt ſi inter reos adſitClericus,dec.12.la 1.n.10.
Nulla pariter eſt ſi in edictis non fuerit ſpecificata quantitas,qualitas, & confinia bonorum, & ſumma pro quibus deliberantur,ibid..n11.
Inficitur ipſo iure ob non interuentum pecuniæ, dec.9.n.1.
SVBSCRIBENS nequit allegare ignorantiam folij ſubſcripti,dec.43.n.22.
Sed potius eiuſdem approbatio indè oritur,ibid. num.23.
SVBSCRIPTIO Vid. Inuentarium.
SVBSTITVTIO regulariter expirat per prædeceſſum ſubſtituti ante obitum hæredis grauati, dec.60.n.1.

Vnica non plures ſunt, cum omnes ab vnica tantum pendent conditione,dec.26.n.14.
V. Reciproca. Vocatio. Dictio.
SVCCESSIO delata per pactum inter viuos reprobatur à iure,dec.61.n.34.
SVCCESSOR nequit impugnare factum ſui authoris,dec.12.la ſeconda n.24.
Non debet ſtare prouiſionibus anteceſſoris de vacatione futura,ſed ad ſui libitum poteſt alijs conferre,dec.40.n.12.

T

TERTIA pars valoris debetur recuperanti Nauem derelictam, & reſtituenti antiquis Dominis,dec.64.la 2.n.19.
TESTAMENTVM bene ordinatum eſt validum, etſi in furore confectum,dec.52.n.26.
Contrarium,ibidem n.27.
Diſtingue,vt prima opinio procedat in eo, qui habet lucida interualla,ſecunda verò in illo,qui perpetuò mentis eſt expers,ibid.n.28.
Calore iracundiæ conditum non valet,deciſ.52. num.57.
Limita ſi poſt remiſſum iracundiæ calorem teſtator diu ſuperſtes illud non reuocauit, deciſ. 52.n.58.
Condere licet hominibus ſtupidis, ac rudibus, ac hebetis,craſſiориſque ingenij,ibid.n. 38.
Et quilibet alius actus in ſtatu amentiæ conditus eſt inualidus,ibid.n.8.
Niſi concludenter probetur recuperatio perfecti iudicij tempore diſpoſitionis,ibid.n.9.
Eſſe validum, nec ne ob dementiam teſtatoris eſt quæſtio inuoluta,ibid.n.5.
Et ſubtilis inquiſitionis,ibid.n.6.
Factum ab amente eſt nullum,dec.52. n.2.
Etiamſi inſtituta in illo ſit cauſa pia,ibid.n.3.
Fuiſſet conditum tempore quietis onus probandi incumbit alleganti validitatem, ibid.n.11.
Contrarium,quod tale onus reijciatur in impugnante illius validitatem,ibid.num.13.
Potiſſimum,cum adeſt aliqua licet imperfecta probatio ſanitatis mentis in diſponente, ibid. num.14.
Vt dicatur conditum à viro ſani intellectus, ſpectatur ſolum illius ſubſtantia,non autem inſcitia iuris, aut alia ſigna leuitatis in Teſtatore,& teſtamento.dec.52.n.30.
TESTAMENTA doctiſſimorum hominum ſępe lites inextricabiles pariunt, dec.17.n.15.
TESTAMENTI factio permittitur viro perfecta prudentia,& iudicio non pollenti, dummodo abſit poſitiuum impedimentum dementiæ,dec. 52.n.35.& 39.
Et ſufficit ea ſanitas mentis, quam habet puer 14.annorum,& puella duodecim annos egreſſa ibid.n.36.
Ac quę creditur ſupereſſe maioribus proximæ mortis cogitatione perculſis,ibid.n.37.
Factionem non impedit amentia nondum perfectè probata, vel quod illa lucidis interuallis rumpatur,dec.52.n.10.
TESTAMENTO in condendo attenditur locus originis non vbi illud fit,dec.69.n.20.
Vid. Amentia. Obſeruantia. Probationes.
TESTATOR declarans diſponere de ſuis bonis non videtur velle diſponere de bonis fideicommiſſarijs,etſi illa deſcribat in teſtamento, dec. 11.n.3.
Et talis deſcriptio poteſt operari ſolum quoad fructus dd.bonorum fideicommiſſariorum, ibid.n.4.
Loquens de ſuis bonis non videtur velle diſponere de alienis,ibidem n.1.
Non præſumitur, quod ſe in inſtanti correxerit, dec.7.n.15.
TESTATOR non valebat in particularibus diſponere vltra vires iure Digeſtorum, ſed iure Authenticorum hodie poteſt,dec.11.n.18.
Præeligens aliquem,& eius deſcendentes ad cõſeruationem ſuæ domus, videtur ipſum inuitare ad matrimonium,dec.29.n.12.
Et ſic eũ ex eius bonis alimenta percipere,ibid. num.13.
Declara id procedere,vbi teſtator inuitatiuè,ſeù præceptiuè, ſecùs ſi præſuppoſitiuè de matrimonio cogitauit,ibid.n.14.
Si in vna parte deſcendentes expreſſit, expreſſiſſet in alia,ſi voluiſſet,dec.36.n.15.
Si voluiſſet aliquid,illud dixiſſet,dum cætera dixit,dec.29.n.11.
Supponens fideicommiſſo certa bona, ſignum eſt,quod in alijs illud noluit,dec.26.n.1.
Valet diſponere vniuerſaliter de bonis hæredis, vel illi debitis,quatenus iſte conſequatur à teſtatore æquiualens emolumentum, computatis fructibus medio tempore perceptis, deciſ.11. num.17.
Cæterum non valet,etſi hæres grauatus per viã fideicommiſſi vniuerſalis in bonis proprijs adeat hæreditatem nullo confecto inuentario, ibid.n.19.
Vocans aliquem, & eius filios de legitimo matrimonio natos ad conſeruandam ſuam familiam, per neceſſarium antecedens videtur voluiſſe, quod ille matrimonium contraheret, dec.34.n.1.& 10.dec.37.n.1.
Præſertim cum teſtator illum ſemper nominauit & dilexit, & in illo contemplatus fuit facilitatem conſeruandæ familiæ,dec.34.n.11.& dec. 37.n.3.
Et in ſequelam dicti matrimonij, quod perciperet de ſuis bonis alimenta, & ſumptus ad id neceſſarios,dec.34.n.2.& dec.37.n.2.
TESTATORIS Clerici clara voluntas deſideratur, quod voluerit in ſui ſucceſſione ſe vniformare cum Statuto Vrbis,dec.46.n.14.
Potiſſimum vbi decedit inteſtatus,quia tunc potius præſumi debet ſe vniformare cum diſpoſitione iuris,ibid.n.16.
TESTIS abſentis depoſitio licet ad perpetuam validum præbet adminiculum,dec.43.n.26.
Collitigans, vt fidem non mereatur lis debet eſſe grauis, & capitalis, dec.44.n.4.
Deponens de facto proprio concurrentibus alijs præſumptionibus, ſeù adminiculis plenè probat, dec.43.num.19.

Præ-

Præſertim cum fuerit præelectus à parte aduerſa,ibid. n.20.
Et cum agitur de re difficillimæ probationis, ibid. num.21.
Dignitas, & qualitas non præfefert, niſi præſumptionem maiorem in teſtimonio, decif.50. num.7.
In accidentalibus mendax fidem non perdit dec.43.n.6.
Poteſt ſupplere in examine dictum in atteſtatione,dec.43.n.16.
Recuſans formiter examinari non probat, dec. 43.n.17.
Tempore examinis poteſt minus callere rem, quam iuuenis melius calluerit, dec.43.n.10.
Vnicus contra inducentem plenè probat, decif. 63.num.9.
Vnius dictum nihil probat, etſi nobilis ſit. decif. 44.n.5.& dec.50.n.5.
Etſi ſit Cardinalis, & iuratus coram Notario, dec.50.n.6.
TESTI mediatori valde defertur, dec.14. num.10. & dec. 43.n.25.
TESTES ad perpetuam, & lite pendente examinari deferuiunt pro adminiculo,dec.22.n.13.
Ad perpetuam, & deponentes metu, excommunicationis tempore non ſuſpecto, & diù ante motam litem magnum præbent adminiculum, dec.28.n.2.
Baiuli de delatione, & aſportatione deponentes probant, præſertim in materia, in qua alij Teſtes difficilè haberi poſſint,dec.63.n.10.
Bonæ famæ, & conditionis adhibiti loco creditorum abſentium. in inuentario ſupplent horũ præſentiam dec.2.n.13.
De auditu inſeruiunt pro adminiculo, decif. 43. num.21.
De Communitate, & commodum reportantes non merentur fidem,dec.28.n.8.
De Communitate magnum recipiunt fomentum ab alijs probationibus,dec.22.n.11.
Intereſſati non probant,dec.28.n.9.
Minus idonei probant ſimulationem, decif.14. num.18.
Non attenduntur in concurſu inſpectionis ocularis Iudicis,dec.28.n.10.
Probant contra inducentem,dec.52.n.17.
Singulares probant ſimulationem, dec.14.n.19.
Præſertim concurrentibus coniecturis,decif. 14. num.20.
Et cum agitur ad effectum ciuilem, & non criminalem,dec.14.n.21.
TESTIVM depoſitio pro communitate magnum recipit fomentum ab alijs probationibus, dec. 22.num.11.
Dicta ſunt præ viribus conciliandа,dec.43. n. 9.
Dicta ſupplentur, vel improprianturad euitandam contrarietatem,dec.43.n.11.
TESTIBVS de facto proprio omnimoda fides præſtatur, licet formiter non ſint repetiti,dec. 64.la 1.num.15.
Examinatis in faciem loci in materia confinium plurimum defertur, dec.25.n.9.
TRANSACTIO habet vim rei iudicatæ, & executionem paratam, quæ non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, dec.59.n.1.
Amplia licet agatur de exceptione vſurariæ prauitatis,ibid.n.2.
Facta ad effectum redimendi moleſtias potius confirmat,quam adimat fideicommiſſum.dec. 24.num.24.
Præſertim cum eſt inita exigua ſumma ſuper opulento patrimonio,dec.24.n.29.
Etſi ſtipulata fuerit pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quia intelligitur de illis vocatis ad fideicommiſſum,ibid.n.26.
Præſumitur facta titulo hæreditario, etſi talis titulus non fuerit expreſſus,dũ verè præceſſerat aditio,& nullo alio titulo tranſigi poterat,dec. 67.n.10.
TRANSLATIO penſionis inducit nouum onus, dec.40.n.15.
TRANSMISSIO non datur ex iure ſanguinis, ſeu iure deliberandi in hæredes extraneos, hærede obeunte poſt annum, & qui non adiuit, etſi ſciret delatam hæreditatem,dec.33.n.5.
V. Abſtenſio. Filius.Ius adeundi. Ius tranſmittendi.
TREBELLIANICA poteſt prohiberi etiam filijs primi gradus iuxta opinionem Rotæ,decif.66. num.7.
Prohiberi poteſt ab eo qui habet ius prohibendi Falcidiam,dec.11.n.29.
TRIBVNALIA ſuprema perſpectis moderniorum obſeruationibus ab alias firmatis recedunt, reſp. Seuer.n.189.fol.194.
TVTOR non poteſt procuratorem conſtituere ante confectum Inuentarium,dec.3.n.10.
Poteſt tamen procuratorem conſtituere ad inuentarium validè conficiendum,dec. 3.n.11.

V

VALIDITAS ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum,dec.44.n.1.
VASSALLVS ſecundus inſeruit primo Vaſſallo, non Domino ſupremo,dec.4.n.2.
Subinfeudat ſine conſenſu Domini,dec.4.n.3.
VENDITIO ineffectuata non attenditur ad effectum prælationis,dec.18.n.30.
Apparet ſimulata ex inobſeruantia eiuſdem, dec.19.n.39.
VENDITOR vigore primæ conuentionis nequit cogi ad tradendum, neque emptor ad acceptandam rem emptam, & venditam, quæ ad alterutrius manus peruenit ex titulo diuerſo,dec. 61.n.22.
VERBA generalia nequeunt reſtringi ad caſum particularem,dec.37.n.8.
VERBVM *agere* importat quamcumque actionem agere, ſiuè in rem, ſiue in perſonam, ſiue directam, ſiue vtilem, ſiue officium Iudicis, dec.3.n.7.
Alienare poſt explicatas ſpecies contractuum inter viuos, iniunctum verbis generalibus extenditur ad actus vltimæ voluntatis, decif. 20. num.5.

Alt

I N D E X

All'ordine, e ſenza procura in literis cambij quid importent, dec. 16. n. 7.
Debet eſt imperatiuum, dec. 30. n. 3. & dec. 32. n. 1.
Derogamus eſt præſentis temporis, ac de præſenti remouet obſtaculum, dec. 56. n. 30.
Faciat eſt imperatiuum, dec. 30. n. 3. & deciſ. 32. num. 1.
Per altrettanti intelliguntur de ſolutis, non de ſoluendis, dec. 9. n. 17.
Poſſiat, & valeant ſecundum ſubiectam materiam neceſſitatem quandoque important, dec. 49. num. 35.
Renouare, & prorogare differunt, dec. 40. n. 29.
Subemphyteuticare intelligitur ante iuris tranſlationem, non autem poſt, dec. 4. n. 1.
Succedat importat ſubſtitutionem vulgarem, & directam, dec. 26. n. 4. & dec. 36. n. 3.
Et trahitur ad fideicommiſſariam, cum iunctum eſt verbis perpetuitatem denotantibus, dicta dec. 36. num. 4.
Vel cum aliunde conſtat de aperta voluntate teſtatoris, ibid. n. 6.
VERIFICATIO cauſæ præſumitur ex lapſu temporis, per quod præſumitur beneplacitum, dec. 48. n. 13.
VERISIMILITVDO attenditur ad indagandam voluntatem teſtatoris, dec. 37. n. 9.
VERSIO excluditur ex qualibet mera poſſibilitate, dec. 62. n. 11.
V. Contrahens.
VIA executiua in obligatione iurata perpetuatur vſque ad 40. annos, dec. 7. n. 2.
VICINVS, vel conſanguineus patientes fieri venditionem excluduntur à retractu in ſecunda, & tertia venditione, ſi fieri illas contingat poſt ſpatium 30. annorum, dec. 18. n. 21.
VIDVA hæres mariti, non imputat fructus in cauſam dotis, dec. 7. n. 13.
Etiamſi habeat cohæredem cum onere ſoluendi debita hęreditaria pro virili, dec. 7. n. 14.
Poſſidens iure pignoris, donec ſibi dos reſtituatur, bona viri, facit ex Statuto Vrbis fructus ſuos, dec. 7. n. 5.
Etſi nulla præceſſerit interpellatio, dec. 7. n. 6.
Idemque procedit etiam de iure communi, dec. 7. num. 7.
Præſertim cum fructus non excedunt metam alimentorum, dec. 7. n. 8.
Et prætendens talem exceſſum, tenetur probare, dec. 7. n. 9.
Itaque alimenta debent taxari iuxta quantitatem dotis, & qualitatem mulieris, dec. 7. n. 10.
VNVSQVISQVE eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, dec. 52. n. 34.
VOCATIO alicuius in bonis, quæ tunc ſupererunt, ſupponit in antecedentibus poſſeſſoribus facultatem alienandi, dec. 26. n. 9.
Collectiua patris, & filiorum intelligitur per vulgarem, dec. 26. n. 1.
Limita, cum concurrunt verba reſpicientia tractum futuri temporis, ibid. n. 2.
Vel coniecturę ſuadentes fideicommiſſum, ibid. num. 3.
V. Fideicommiſſum. Facultas alienandi.
VOLVNTAS clara deſideratur, vt dicatur Clericum in ſui ſucceſſione ſe vniformare voluiſſe cum Statuto, dec. 46. n. 14.
Præſertim cum decedit inteſtatus, quia tunc potius præſumitur, ſe vniformare cum diſpoſitione iuris, dec. 46. n. 15.
Debitoris, tanquam indiuidua diuerſo iure cenſeri nequit, dec. 31. n. 10.
Teſtatoris intelligitur rebus in eodem ſtatu manentibus, dec. 34. n. 9. & dec. 37. n. 13.
Teſtatoris, vel lex ſeruanda eſt, dec. 32. n. 10.
VRBINI in Statu ex indulto ſa. me. Vrbani VIII. bona feudalia, & emphyteutica Eccleſiarum ſunt renouanda proximioribus, dec. 55. n. 25.
VSVSFRVCTVS an, & quando cenſeatur vxori relictus animo compenſandi cum dote ab ea recepta remiſſiuè, dec. 60. n. 19.
Dumtaxat, non autem proprietas cenſetur relicta, quoties Teſtator hęredem inſtitutum in vſufructu expreſsè nuncupat vſufructuarium, dec. 60. n. 5. & n. 10.
E conuerſo autem proprietarius cenſetur hæres, vſque ab initio, quando Teſtator illum appellat hæredem, ibid. n. 6.
Mortuo vſufructuario ipſo iure conſolidatur cum proprietate etiam ad effectum, vt proprietario competat manutentio, dec. 50. n. 19.
VSVSFRVCTVARIVS dumtaxat, nō autem proprietarius cenſetur quis inſtitutus ſtantibus verbis: *Sua vita durante*, dec. 60. n. 11.
Idemque eſt, ſi concurrant alia verba ſimplicem temporalem fruitionem importantia, ibid. n. 12.
Tenetur ad ſolutionem annuorum legatorum, non autem hęres proprietarius, dec. 60. n. 17.
VTILITAS Eccleſiæ, ac cauſa requiruntur vna cum beneplacito in conceſſione perpetua Eccleſiaſtica, dec. 48. n. 11.
Eccleſiæ adeſt in conceſſione per ipſam facta ad meliorandum, dec. 48. n. 12.
Hæreditatis eſt ſequenda, non circumuentum teſtatoris iudicium, dec. 47. n. 26.
VXORES à communiter accidentibus ſolent à maritis hæredes inſtitui in ſolo vſufructu, dec. 60. num. 15.

1. 1. 285